dito — 1803

1791

Bernardus Plantanida
Oleggiensis

IIS, M DC XVI.

x Typographia Salicata.

DIVI BERNARDI DOCTORIS SVAVISSIMI, AC PRIMI ABBATIS CLARAEVALLENSIS OPERA.

Quibus adiecimus eiuſdem Authoris Opuſcula, non minus, quàm cetera omnia, & Aurea, & Diuiniſſima.

Cum ampliſſimis, ac locupletiſſimis Indicibus vtriq; Tomo inſeruientibus.

ILLVSTR.MO ET REVER.MO D. D.

MARCO SCITICO,

Comiti ab Altemps, Archiepiſcopo Salisburgenſi, Principi Sacri Imperij, &c.

Ex lib. P. Petri Antony Verdone CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS, M DC XVI.

Ex Typographia Salicata.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI,
ET REVERENDISS. D. D.
MARCO SCITICO,

Comiti ab Altemps, Archiepiſcopo Salisburgenſi, Legato Nato S. Sedis Apoſtolicæ, Principi Sacri Imperij, &c.

VBI de recudendis operibus D. Bernardi Abbatis Claræuallenſis cogitaui, Princeps Illuſtriſſime, vt moris iam eſt, tanti Patris opus cuinam Principi Viro dicandum eſſet, non diu multumq́; mecum ipſe peruolui. Tu enim ſtatim occurriſti inter omnes ſiue ſacros Eccleſiæ Antiſtites, ſiue Præclariſſimos Principes eximius, cui multis nominibus tanti, & tam egregij Doctoris opus deberi exiſtimarim. Cui enim committi melius poſſunt tanti Patris, & Doctoris ſanctiſſimæ elucubrationes, quam eius Principis manibus, qui & ſacrarum litterarum cognitione Clariſſimus eſt, & dignitate in Eccleſia Dei conſpicuus Principalem hanc ſanctam Salisburgenſem ſedem ac ditionem ita regit, adminiſtrat & gubernat, vt vere ad tantam adminiſtrationem à Deo vocatus videaris, quando ad tantæ dignitatis, & Principatus amplitudinem (vt conſtat) non ſuffragijs hominum, non ambitu, non Principum fauoribus euectus ſis, ſed ſolius Dei nutu ac voluntate, & quod alij vix multis adhibitis, & ſtudijs, & conatibus conſequuntur Tibi non quærenti, non petenti, vltro oblatum eſt; aut quodnam maius maximarum Tuarum Virtutum teſtimonium hoc afferri poteſt; quid magis animi Tui Sapientiam demonſtrare, Iuſtitiam declarare, Integritatemq́; Tuam prædicare poſſe credimus, quam eo ſponte hominum ſuffragia conuolaſſe, quo vix multo adhibito conatu alias trahuntur? durabit certe per omne æuum æternitatemq́; hoc apud omnes gentes eximiæ Virtutis Tuæ ſingulare, & certiſſimum argumentum, & celebrabit Te ſæculorum omnium poſteritas, & certe talis debebat eſſe, & tantæ Eccleſiæ Paſtor, & tanti Principatus Rector, Qui in Illuſtriſſimam Gentem Sciticam Comitum ab Altemps originem ſuam refert. Cuius & Familiæ, & Gentis ſi temporum Hiſtoriam repetamus, & Veterum monumenta ſcriptorum percurramus, vel ab ipſo Sanctiſſimæ Virginis Deiparæ partu celebrem maiorum Tuorum famam reperire licet; quippe qui antiquiſſimo, & pœne immemorabili Principio in Etruria Orti, inde inferiorem Retiam habitarint, Sueuiam tandem incoluerint, in qua Prouincia, & Arces munitiſſimæ Comitum ab Altemps ad hunc vſque diem conſpiciuntur, & opida Nobiliſſima nec pauca, nec exigua quæ tantorum Heroum Imperio gaudent, vt ſi velim in tam longa annorum ſæculorumq́; ſerie Illuſtriſſimos Familiæ Tuæ Proceres dicendo perſequi, Epiſtola in Hiſtoriæ volumē euadat neceſſe ſit, præterquam quod ſuperuacaneum hoc eſſe exiſtimo: ſatis namque nota Orbi Virtus Præclariſſimorum Heroum, Ampliſſimorum Cardinalium, & Principum Virorum ab Altemps, qui domi foriſq́; Rempublicam ſtrenue adminiſtrarunt, vt enim antiquiores omittam, quæ nam eloquentiæ vis dicendiq́; copia erit vnquam ſatis commendando Annibali ab Altemps Parenti tuo, & Duci tot titulis Clariſſimo,

Eccleſiaſtici Exercitus ſupremo Imperatori maximis, & honoribus, & titulis ob eximiam ſingularemq́; eius Virtutem à Potentiſſimo Hiſpaniarum Rege aucto? aut quis erit ſatis celebrandis Theodorici Aui tui Proauiq́; magni illius Marci Scitici virtutibus, cuius vt nominis hæres es, ita virtutum quoque eiuſdem æmulator exiſtis, quem poſt tot annorum Periodos celebrat adhuc Vngaria, ſuſpicit Germania, admiratur Italia, quando triginta Germanorum militum cohortibus Præfectus, adeo ſtrenue ac fortiter apud Ticinenſes pugnaſſe fertur, vt tanti Ducis famam euagatam omnes terrarum plagas nulla vnquam ſit obliteratura temporum Vetuſtas. Quid de vtroque Iacobo ab Altemps? quorum alterius quidem Virtutem Rauennates celebrant, alterum vero trecentis iam abhinc annis, Leopoldus Auſtriacus Princeps Clariſſimus ob eximiam Virtutem, & amauit vnice, & honoribus auxit ampliſſimis. Vt minime iam mirum ſit dum in hos alioſque perſimiles Genus referas Tuum ſi horum omnium æmuleris, & Virtutem, & Gloriam, vt dignus ſis habitus ab omnibus tanto, & Principatu, & regimine: talis enim eſſe debebas, qui ex tam Præclaris Heroibus originem trahebas, talem Te eſſe decebat Magni ac Summi Pontificis Pij Quarti affinem, & Caroli Borromei Sanctiſſimi Viri ex ſorore Nepotem, vtpote quia cum multa domeſtica habeas, & præclariſſima, & ſanctiſſima Virtutum omnium exemplaria, in ea aſſidue conſpiciens, ita ad Viuum cuiuſque Virtutes exprimis, vt eos referre videaris omnes. Hæc tot tantarumq́; Ampliſſimarum Tuarum Virtutum celebris fama eo etiam me impulit, & ſi minime (quæ meæ eſt humilis conditionis ſtatus) Tibi notum, vt Sanctiſſimi Viri huius opus Tibi potius offerrendũ exiſtimarim, quam cuicunque alicui alio Principi. Quod vt deuoto & humili animo offero, ſic qua es animi Celſitudine prompte illud amplectaris rogo. Interim diutiſſime incolumem Amplitudinem Tuam ſeruet Deus totius Reipublicæ Chriſtianæ, & Principatus huius communi bono. Vale. Venetijs Idib. Nouemb. 1615.

Celſitudinis Tuæ Ampliſſimæ

Humillimus ſeruus

Ioannes Baptiſta Carminati
q. Ioſeph.

INDICVLVS OPERVM
B. BERNARDI CLARAEVALLIS
ABBATIS PRIMI,
QVORVM SERIES DVPLEX EST.

Priorem obtinent quæ illius γνήσια ſunt & legitimi partus; poſteriorem ea, quibus de auctore non iniuria hactenus controuerſum eſt, etiam ſi bona horum pars ſalutarem admodum doctrinam re ipſa promittat, quæ item nomen ſui præferunt auctoris: ceu ſunt ſermones Gilleberti 48. in partem Canticorum deſideratam, aut certè ψευδεπίγραφα, &c. Per nos interim cuiuis licebit ſuo de his frui iudicio.

QVAE citra vllam controuerſiam ſunt patris huius eximij, ac Doctoris Bernardi, à ſolio 1. extenduntur aduſque fol. 53. Sermones ſeptem, qui de Aduentu Domini ſunt. fol. 1. a

His continenter ſubtexuimus homilias quattuor in illud Lucæ, Miſſus eſt angelus. fol. 7. e

Proximè his ordine concurrunt reliqui ſermones de tempore. fol. 16.d. & ſequen.

In dedicatione eccleſiæ, ſermones ſex. folio 129. l

Sermones ſeptemdecim in explanationem pſalmi, Qui habitat. fol. 134. k. l. 135. m

Sermones de diuerſis argumentis. fol. 156. k. l. & ſequen.

Sermones quatuor exhortatorij de altitudine cordis. fol. 188. e

Sermo protreticus ad milites templi, complectens capita 13. 191. m

Sermo item de conuerſione ad clericos continens capita 31. 197. m

Sermones parui numero 66. 204. k

De donis ſpiritus ſancti, tractatus, complectens ſeptem capita. 223. c

Eiuſdem B.P. ſententiæ formandis moribus accommodæ. 224. k

Sermones in cántica lxxxvj. fol. 236. & ſequenti vſque ad finem primi Tomi. Morte præuentus non abſoluit cœptam explanationem, cuius vicem dein ſuppleuit non malus auctor D. Gillebertus abbas de Hollandia in Britannia maiore, ſiue Anglia, idque ſermonibus xlviij.

Epiſtolæ numero 351. fol. 2. to. 2. b

Libri quinque de conſideratione ad Eugenium ex diſcipulo Pontificem Maximum. fol. 127. k. to. 2.

De gratia & libero arbitrio, tractatus. folio 147. k. to. 2.

De præcepto & diſpenſatione. 155. b. to. 2.

De diligendo Deo ad Haymericum Cardinalem. 164. k to. 2.

De duodecim gradibus humilitatis, & totidem ſuperbiæ cum humilitate ἐναντίως pugnantis, cum retractatione præuia. folio 171. i. to. 2.

Apologia eiuſdem ád Gulielmum abbatem. fol. 180. f. to. 2.

Dialogiſmus Petri cum dómino Ieſu, proponentis: Ecce nos reliquimus omnia. folio 186. f. to. 2.

Quæ ſeries altera complectitur; ſunt hæc.

De vitâ ſolitaria ad fratres de monte Dei. fol. 197. c. to. 2.

Meditationes 211. h. to. 2.

De interiori domo. 218. d. to. 2.

De ordine vitæ. 233. l. to. 2.

Scala clauſtralium. 239. f. to. 2.

Formula honeſtæ vitæ. fol. 242. l. col. 2. De hac quoque ſub calcem totius operis non nihil admonuimus. En habes. 248. col. 4. to. 2.

Notabile documentum eiuſdem argumenti. fol. 243. d. e. to. 2.

Speculum monachorum. 144. h. to. 2.

Sermones aliquot, qui adſcribebantur Bernardo. 244 a.to.2.
Inter hos habes alterum ſermonem de cœna Domini. 258.e.to.2.
De conſcientia liber proximè his ſubiungitur, qui antea excuſus non fuerat. folio 293.h.to.2.
Sermo de S. Andrea. 297.to.2. alter item de S Nicolao 299. to.2. è S. Crucis collegio habita.
Hypographe, ſiue deſcriptio Claræuallis. ibid 1.
Epiſtola Bernardi Syluestris. 301.f.to.2.
Sermones Gilleberti in Cantica inſeruimus in calce primi Tomi. 360 a.to.1.
De lamentatione virginis Mariæ. 304.to.2.
Doctrina B. Bernardi. 305.a.to.2.
Homelia de duobus diſcipulis euntibus in Emaus. 304.i.to.2.
Secundum hæc, duplicem ſubijcimus appendicem. De priore admonuimus prima epiſtola quàm habes.fol.312.to.2.Ea continentur hæc.
Libellus de amore Dei. 312.b.to.2.
Libellus de natura & dignitate amoris diuini. 316.e.to 2.
Sermo de paſſione Domini. 324.k.to.2.
Liber de paſſione Domini, ſuper illud. Ego ſum vitis vera, complectens capita 46. folio 328.i
Rhythmica oratio ad vnumquodlibet membrorum Christi patientis, & à cruce pendentis. 360.i. to.2.
Iubilus in commemorationem dominicæ paſſionis, qui & rhythmica conſtat modulatione. 362 i to.2.
Oratio rhythmica ad dominum Ieſum Chriſtum, eiusque virginem matrem. f.363.b to.2 76.
Proſa rhythmica modulatione excurrens, in laudem dominicæ natiuitatis. 364.g.to.2.
Confeſſionis priuatæ formula. ibidem.
Ad ſororem modus bene viuēdi. 365 c.to.2.
De conſcientia libellus alter. 399.c.to.2.
En huic quàm primo dedimus, appoſuimus & alteram ab exemplo vno Venetæ editionis ſuperiore anno emiſſæ partim deſumptam, partim corrogatam ex archiuis Cartuſiæ, ac cæleſtinorum Pariſienſium,& in publicum vſum expromptam. Vtramque appendicem ſedulo recognouit, & pro cuiuſque loci ratione,annotatiunculis ceu ſtellulis illuſtrauit Godefridus Tilmannus Cartuſiæ Pariſien. monachus. Has verò poſtrema appendice cōtinentur.
Ad glorioſam virginem Mariam deprecatio. 403.b.to.2.
De miſeria humana. 404.m.to.2.
De pugna ſpirituali ſermo tertius 406.k.t.2.
De duodecim gradibus humilitatis ex regula D.Benedicti. 406.a.to.2.
Sermo in dominica infra octauam epiphaniæ. 407.h.to.2.
In cœna domini ſermones. fol.412.m.to.2.
Homilia ſuper verbis Domini, Simile eſt regnum cælorum homini negociatori, &c. folio 433.f. to.2.
Epiſtola ad quemdam, quid à nobis requirat Deus inſinuans. 434.l.to.2.
Super Salue regina meditatio. 435.e.to.2.
In aduentu domini de vndecim oneribus ſermo. 437.f.to.2.
Horum operum calci ſubiecimus, Coronidis vice, vitam imprimis Sancti Malachiæ epiſcopi, auctore B.Bernardo: dein eadem opera, per prælum attexuimus & huius eximia doctoris vitam quinque comprehenſam libellis. Primi auctor ſcribitur Gulielmus is, qui ex abbate S. Theodorici, ſe in diſciplinam monaſticam dedidit Signiaci, aut quod alij malunt, in Clarauall ſub S. viri magiſterio.

INDEX SENTENTIARVM VETERIS, AC NOVI TESTAMENTI,

A beato Bernardo in ſuis ſermonibus, ac tractatibus expoſitarum, ſecundum ordinem librorum, capitulorum, atque pſalmorum, ad litteras alphabeticas, vbique adaptatus.

EX LIBRO GENESEOS.

1 TErra autem erat inanis & vacua.folio 13.a.to.1. Diuiſit lucem à tenebris. 53.m.to 2.
2 Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram, f 52.K & 53.i.ibi, Denique, & 151.fol.& 250.c.to.1 & 151.211.i.to 2.
Formauit igitur Dominus hominem de limo terræ. 182.f.g
Inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ. fol. 340.k
Plantauerat autem Dominus Deus paradiſum voluptatis à principio 233. e. Paradiſorum:& 201.c.
Fluuius egrediebatur de loco voluptatis, qui diuiditur in quatuor capita. 232.l
Tulit ergo Dominus Deus hominem in paradiſo voluptatis, vt operaretur, & cuſtodiret illum. 59.m.& 158.m.& 188.b.to.1. Nihilominus 190.k to.2.
Ex omni ligno paradiſi comede, & de ligno autem ſcientiæ boni, & mali ne comedas. fol. 31.K
In quacumque enim die comederis ex eo.fol. 149.m.Siquidem 194.i
Adduxit Dominus animalia ad Adam, vt videret quid vocaret ea. 43.e
Immiſit Dominus Deus ſoporem in Adam. fol. 43 c.
Relinquet homo patrem & matrem f.355 i Denique.
3 Serpens erat callidior cunctis 3.d.Deprehenſa:174 c.& 166.m.Denique primos.
Nequaquam moriemini. 3.d.26.h.& 174.d.
Eritis ſicut dij, ſcientes bonum & malum. fol. 1 c.d & 26.g.
Vidit mulier lignũ.52 l.& 166.m.& 176.d
Abſcondit ſe Adam & vxor eius. 181.k. Deditque viro ſuo,& 106.f. Prima. Ibidem.f. Propterea,& g.Iam vero.
Cumq; cognouiſſent ſe eſſe nudos, conſuerunt folia ficus 161.g.Sed heu me.
Vocem tuam Domine, audiui in paradiſo, & timui.25.m.Olim.52.K.m
Mulier, quam dediſti mihi. 8. e 53.h. & 101.i 109.K.& 159.d.to.2.
Inimicitias ponam inter te & mulierem.9.f.
In dolore paries filios. 12.d
Pro eo quod obediſti voci vxoris tuæ. 211.d
Terra es, & in terram ibis. 120.g
Emiſit eos de paradiſo. 107. m. Miſeri, & 190.K.to 2.
Cherubin collocauit. 119.l
Si recte offers, & recte non diuidis, peccaſti. fol. 269.e 4
Sub te erit appetitus eius. 47.c
Numquid cuſtos fratris mei ſum ego? 81.m
Maior eſt iniquitas mea, quam vt veniam merear.247.a.& 322.i.tom. 1.& 196.i.198.i Noliie ergo.to.2. 53.d
Pœnitet me feciſſe hominem. 53.d 6
Non permanebit ſpiritus meus in homine. fol. 104.d
Proni ſunt ſenſus hominis in malum. 279.f 8
& 299.m
Egredere de terra tua, & de cognatione tua. 12
162.m.& 243.g.to.2.
Suſpice cœlum, & numera ſtellas. fol. 121.i. Siquidem. 15
Tolle filium tuũ, quẽ diligis Iſaac 295 a.to.2 Sic & olim.& 123.i.Domine, inquit. 22
Veſtibus Eſau valde bonis induit Rebec[ca] Iacob. 27
Vox quidem vox Iacob eſt, manus aut[em]...

manus ſunt Eſau. 276.b
Statim vt ſenſit veſtimentorum eius fragrantiam. 193.d
Ecce odor filij mei, ſicut odor agri pleni. fol. 303.K
Det tibi de rore cœli, &c. In pinguedine terræ, & in rore cœli, &c. 213.a
28 Num vnam tantum benedictionem habes patei? 196.i. to.2.
Vidit Iacob ſcalam 193. Vidit. 105. h. Vidit. ſcalam. 172.l
Illud quoque 191.l.m. to.2.
Terram, in qua dormis tibi dabo. 226.i
Vere Dominus eſt in loco iſto. 134.h
Non eſt hic aliud, niſi domus Dei. 133.d Si decreuerit.
30 Vere locus iſte ſanctus eſt. 182.d
32 Cras mihi reſpondebit iuſtitia mea. 22 f. to. 1 & 197.a.to.2
Ecce vir luctabatur cum Iacob vſque mane. fol. 103.h
Tetigit neruum fœmoris eius. 175.to.2. l.g. quam
Non dimittam te, niſi benedixeris mihi folio. 349 l Et ſanctus
34 Egreſſa eſt Dina, vt videret filias illius regionis. 176.c.to.2.Dina.
37 Fecit Iacob filio ſuo Ioſeph tunicam talarē. 181.f Non ſum.
Audite ſomnium meum. 177.l. Sic Ioſeph.
38 Ecce Dominus meus ignorat quid habeat in domo ſua. 142.h.to.2.
Non eſt in omnibus bonis Domini mei, quod in mea non ſit poteſtate. 25.to.1
40 Poſitus eſt Ioſeph in carcerem. 195. e. Tres in carcere
Memento mei, cum bene tibi fuerit. 6.a
42 Furtim ſublatus ſum de terra Hebræorum. folio 1.f
43 Fames coegit Iſrael intrare in Aegyptum. folio 213 b
Erumpebant lacrymæ. 249.i.
48 Dominus, qui paſcit me à iuuentute mea. fol. 337.e.f.
49 Ruben primogenitus meus non creſcas, quia aſcendiſti cubile patris tui. 282.f.g.

Ex libro Exodi.

Filia Pharaonis vocauit nomen eius Moyſes dicens De aqua tuli eum. 67.m
3 Vadam, & videbo viſionem hanc magnam. fol. 99.e
Solue calciamentum de pedibus tuis, locus enim, &c. 199.c Solue.
Educam populum meum de terra illa, in terram bonam. 294.e Moyſes.
Ego ſum qui ſum. Et qui eſt, miſit me ad vos. 253.c
Qui eſt miſit me ad vos. 143.m.to 2.
Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus viam trium dierum. 86.g 5
Paleæ non dabūtur vobis, & reddetis. 201.a Hinc
Induratum eſt cor Pharaonis. 182.m.to.2 7
Deuorauit virga Aaron virgas Magorum. fo. 72.c 8
Digitus Dei eſt hic 49 g.to.2. Digitus. 10
Vbicumq; Iſrael erat, lux erat. 340. m. Nam 12
Os non comminuetis ex eo. 162.a 14
Quid clamas ad me? 154.I
Erat eis aqua quaſi murus à dextris, & à ſiniſtris. 187.a to.2. Nimirum.
Fugiamus Iſraelem, Dominus enim pugnat contra nos. 294.a 16
Hodie ſcietis, quia veniet Dominus, & mane, &c. 19.g 17
Manus Moyſi erant graues 280 e. Non pari. 22
Sedit populus māducare & bibere. 69.m.to.2
Dimitte me, vt iraſcatur furor meus. 280. b Moyſi. 91.d. Peccat.
Si dimittis, dimitte: alioquin dele me de libro, &c. 40.c.to.2. An non, 249.I

Ex Leuitico.

Omne quod habet pennulas & ſquamas. fo.105.m 11
Mulier, quæ ſuſcepto ſemine pepererit filium, immunda erit. 42.f 12
Sanctificamini hodie, & eſtote parati. 22.c

Ex libro Numerorum.

Locuta eſt Maria & Aaron contra Moyſen propter vxorem Aethio. 294.e
Erat Moyſes vir mitiſſimus ſuper omnes homines. 249.I.40.a.b.to 2.
Virga Aaron ſequēti die inuenta eſt germinaſſe. 9.g 18
Moriatur anima mea morte iuſtorum. 140.h
Vbi eſt theſaurus. & 264.h. 23

Ex Deuteronomio.

Audi Iſrael, Dominus Deus veſter, Deus vnus eſt. 97.i 6
Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, &c. 177.l.26.1.l.to. 1. & 164.I. & per totum tractatum. & 168.I. 169. f.tom.2. Ego puto.
Maledicta ſterilis in Iſrael. 1.2.d.e 7
Et ſurgeret mel de petra. 78. g. Quam dulciter. 32
Vtinam ſaperent & intelligerent. 83.e 114 m.to.2. O vtinam.

Ex

Ex libro Ioſue.

15 Iebuzeum habitatorem Hieruſalem non potuerunt filij Iuda delere.318 l. Velis nolis.

Ex libro Iudicum.

Quid Gedeonis vellus ſignificet. 9.h
Cæleſti rore area rigatur. 101.i
Moriatur anima mea cum Philiſtijm, ait Sampſon. 156 g.to.2. Vnde.
20 Peccauit Beniamin, accinguntur reliquæ tribus ad vltionem.130.e. Peccauit.

Ex primo Regum.

2 Si peccauit vir in virum, placari ei poterit Deus.158.g to.2. Si peccauerit.
3 Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus. 176.d.Loquere.
15 Melior eſt obedientia, quam victimę. 260.f Nam illam.
Quaſi peccatum hariolandi eſt, repugnare. 66.d.287 e.f. Nam qui, & 159.b.tom. 2. Denique.
Quaſi ſcelus idolatriæ nolle acquieſcere. 66.d.187.e.f. Nam qui.
16 Homo videt in facie, Deus in corde. 45.g to.2.
Inueni hominem ſecundum cor meum.324. h.Abſit.
Peccaui, ſed nunc honora me. 256.f. Numquid.196.K.to.2.An non idem.
Lugebat Samuel Saul. 249.I.& 14.L.to.2.
17 Stans Goliath, clamabat aduerſus phalangas Iſrael. 84. m

Ex ſecundo Regum.

1 Montes Gelboe nec ros, nec pluuia deſcendat ſuper vos. 312.f
6 Ludam, & vilior fiam. 146.c
16 Semei per iugum montis maledicebat Dauid. 288.a. Quamobrem.

Ex tertio Regum.

3 Nec mihi, nec tibi ſit, ſed diuidatur. 25.i
Et tu quidem. Timuit Helias Iezabel, & ſurgens abijt. 221.d
19 Neque melior ſum, quàm patres mei.48 a to. 2. Aut ſi.
Hodie cibus allatus eſt ab angelo. 137.c Heliæ.

Ex quarto Regum.

2 Oro Domine, vt fiat ſpiritus tuus duplex in me. 71.l.76.f
Aſcende calue, aſcende calue: 194.g
4 Stetit oleum. 71.b.75.a.Vel certe.
Tolle baculum tuum. 254 h.i
Incubuit Heliſæus ſuper puerum. 255.K.& m.
Heliſæus mortuum ſuſcitauit. 62.d
5 Erat autem fames in terra, & filij prophetarum habitabant cum Heliſæo. 221.f
Vade & lauare ſepties in Iordane. 65.a
Numquid non meliores ſunt fluuij Damaſci. 194.f

Ex ſecundo Paralipomenon.

O Iuda, & Hieruſalem nolite timere, cras 20
egrediemini. 17.K m.& 18.b

Ex libro Iob.

Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ. 1
133.l.to.2.
Vidi ſtultum firma radice. 114.m.to 2.
Homo naſcitur ad laborem.157. h.& 190.h 5
In ſex tribulationibus liberabit te, & in ſeptima non tanget te malum. 181.h
Viſitans ſpeciē tuā, non peccabis,205 i.to 2. 6
Quæ prius nolebat tāgere aīa mea.128.m.t.2 7
Militia ſeu tentatio eſt vita hominis ſuper terram 156.K 228.g 18 f.to.2 Si inquam.
Si dormiero, dicam, quando conſurgam 306. d.316.l
Quid eſt homo, quia magnificas eum. 133 m
Quid eſt homo 33.m. Domine, quid eſt, & 131.h.i.to 2.33.c
Cur non tollis peccatum meum. 170 a b tom.2. Aut quid apponis erga eum cor tuum. 149 d
O cuſtos hominum, quare poſuiſti me cōtrarium tibi. 353.g. & 112 g. O cuſtos.131.c to.2 Quare 187.l.to.2. O cuſtos.
Indica mihi, cur me ita iudices. 285. g
Vbi nullus ordo, ſed ſempiternus horror in- 10
habitat.188.e.Cum cęperint.
Vtinam taceretis, vt putaremini eſſe ſapien- 13
tes. 46.b.to. 2.Stultus.
Homo natus de muliere.59. g.& 133.l. to.2. 14
Si ignoraui, mecum erit ignorantia mea 257 19
m. Et ſi quid.
Miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltem vos amici mei.113.K Miſeremini.
In carne mea videbo Deum Saluatorem meū.142.m. Ob hanc,& 276.a.Vnde ergo.
Ducūt in bonis dies ſuos, & in pūcto ad infer-
num deſcendunt.213.to.2.h. Quis putas. 21
Putauit ſterilem, & quæ non parit, & viduæ
non bene fecit. 183.a to.2. 24
Beati miſericordes.
Oculus fui cæco, & pes claudo, pater eram
pauperum. 249.i 29
Frater fui draconum.304.e. Non mediocris.
Si oſculatus ſum manum meam ore meo, quæ 30
eſt iniquitas maxima. 239.l. & 277 f. Ne 31
quæras.
En venter meus, quaſi muſtum abſque ſpi-
raculo, 178.c.to.2. 32

Ex

Ex Pſalterio.

Pſ. 1 BEatus vir, qui non abijt in conſilio impiorum. 213.c
Sed in lege Domini voluntas eius. Ibidem f
Et erit tamquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus. 49.e.229.c
Et folium eius non defluet. 325.c.Vides.
2 Aſtiterunt reges terræ. 97.g.h.i.k.& 340.k.l
4 Fili hominum vſquequo graui corde. 73.m. 172.b
Iraſcimini,& nolite peccare. 297.g.34.i.t.2
Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine.53.l.t.2. Quid item.
6 In pace in idipſum, dormiam, & requieſcam. folio 109.h.308.i
8 Domine, ne in furore tuo arguas me. 334.l Domine,ne.
Quid eſt homo, quod memor es eius. 149.e Tu quis.
Minuiſti eum paulominus ab angelis. 103.m 361.a. Tranſilijt. 341.l
9 Propter quid irritauit impius Deum. 255.c
Vide quoniam laborem, & dolorem conſideras. 60.a
Cognoſcetur Dominus iudicia faciens. 61.a t.2.Cognoſcetur.174.d.to 2. Cognoſcetur
Laudatur peccator in deſiderijs animæ ſuæ. folio 41.h.t.2
Inclinabit ſe, & cadet. 339.h
Dixit impius in corde ſuo, non requiret. fol. 190.f.t.2.Odibilis.
10 Dominus interrogat iuſtum, & impium. fol. 230.k. Tribus.
Qui autem diligit iniquitatem, odit animam ſuam. 198.f. At forte
In circuitu impij ambulant. 156.a. In circuitu. 167.g.to.2. Si ita. 191.a.to.2. Ceterum.
13 Dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus. fol. 214.h
Corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt. Ibidem.i
Non eſt qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnum. ibid.k
Contritio, & infelicitas in vijs eorum. folio 147.e
14 Domine, qui habitat in tabernaculo tuo. fol. 180.d
Ad nihilum deductus eſt in conſpectu eius malignus. 51.e. Certum.
15 Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum. 214.k
Delectationes in dextera tua vſque in finem. fol. 308.i. 156.b. Et nunc
Notas mihi feciſti vias vitæ. 82 g. Glorioſa, & i
Adimplebis me lætitia cum vultu tuo. 158. a Quoniam
Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem. 289 h
Inimici mei, animam meam circumdederunt. fol. 236 g to. 2 16
Diligam te Domine, fortitudo mea. 167.c.t.1
Aſcendit fumus in ira eius. 229.h. Fumus 17
Volauit ſuper pennas ventorum. Ibidem. Ambulat.
Tenebroſa aqua in nubibus aeris. 38.e. Et fortaſſe.
Eripuit de inimicis meis fortiſſimis. 25.a
Cum ſancto ſanctus eris. 102.e. & 163.g. & 335.d 18.k.to.2. Alioquin.
Cum viro innocente, innocens eris. 18.f.to.2.
Quoniam in te eripiar à tentatione. 142 k
Populus, quem non cognoui, ſeruiuit mihi. 214.m
Filij alieni mentiti ſunt mihi. 350 c
Dies diei eructat verbum. 102 c 18
In ſole poſuit tabernaculum ſuum. 241.K
Et ipſe tamquam ſponſus, procedens de thalamo ſuo. 38.e
Lex Domini immaculata, conuertens animas. 13.a to.2. 129 c.to.2. 170.l m.to.2.
Timor Domini. 170.l.m. to 2.
Delicta quis intelligit. 284 c
Hi in curribus. 52 K. Et vide. 231.d. Quatuor. 132.b. in ſcriptura. 19
Quoniam præueniſti eum in benedictionibus dulcedinis. 124.l. & 167.d. Tu ergo. to.2. 20
Sicut aqua effuſus ſum. 254.e 21
Virga tua, & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt. 189.d. Parcitur. 22
Deduxit me ſuper ſemitas iuſtitiæ. 182.d to.2. Intelligens.
Calix Domini inebrians. 323.a
Quis aſcēdet in montē Domini. 183.a. 210. h 23
Hæc eſt generatio quærentium Dominum. folio 188.i
Vias tuas demonſtra mihi. 285.g 24
Vniuerſæ viæ Domini miſericordia, & veritas. 148.h
Vide humilitatem meam, & dolorem meum. fol. 192.l.to.2. Oportet.
Domine, dilexi decorem domus tuæ. 302.g Domine dilexi. 25
Quoniam abſcondit me in tabernaculo ſuo in die malorum. 137. d 26
Et nunc exaltauit caput meum. 228.i
Circuiui, & immolaui in tabernaculo eius. folio 37 a.

Credo

Credo videre bona domini, in terra viuentium. 142.l
29 Concidiſti ſaccum meum, & circundediſti me lætitia. 71.a
30 Obliuioni datus ſum, tanquam mortuus à corde. 265.d
Factus ſum tanquam vas perditũ. 50. l Ego.
Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine. 109.K
31 Beatus vir, cui non imputabit dominus peccatum. 51.d
Conuerſus ſnm in æterna mea. 304.d
Tu remiſiſti impietatem peccati mei. 341.f Audi denique.
Pro hac orabit ad te omnis ſanctus. 341.f Tu inquit.& 25.e.t.2. Pro hac.
33 Audiant maſueti,& lætentur. 268.m
Accedite ad eam, & illuminamini. 282.a Propterea.
Guſtate, & videte, quoniam ſuauis. 101.f Et fructus. 105.m
Timete dominum omnes ſancti eius, 112.c
Quis eſt homo, qui vult vitam. fol. 154.c Quis eſt homo.
Multæ tribulationes iuſtorũ. 162.l.217.l. to.2.Eripe.
Mors peccatorum peſſima. 52 c.114.e & 215.b.& 217.d
Iuxta eſt dominus his, qui tribulati ſunt corde. 19.a.to.2.
34 Iudica domine nocentes me. 258.d.In cęlo.
Domine, quis ſimilis tibi. 334.m.Domine.
35 Iuſtitia tua ſicut montes Dei. 116.a.172.c
Expulſi ſunt,nec poterunt ſtare. 357.m
46 Delectare in domino, & dabit petitiones cordis tui. 57.e.g
Cum ceciderat iuſtus, non collidetur. 136.f
Quoniam tanquam fęnum velociter areſcunt. 51 m.to.2.
Declina à malo,& fac bonum. 76.K.200.l. 213.b
Adiuuabit eos dominus. 145.d. Denique.
37 Putruerunt,& corruptæ ſunt cicatrices. folio 258.K
Cor meum conturbatum eſt,derelinquit me. fol,97.e. Hæc igitur.
Amici mei, & proximi mei. 347.g. Vigilarent.
38 Theſaurizar, & ignorat cui congregabit ea. fol. 350.f.Veruntamen.
Vt ſciam quid deſit mihi. 132,e.t.2 Rara.
Quoniam aduena ego ſum apud te. 179.a Familiaris.
39 Expectans expectaui dominum. 332.m.Expectans.
Dominus ſollicitus eſt mei. 78.g. Quàm dulciter.
Beatus qui intelligit ſuper egenũ. 68.a.t.2. 40 Et vere.
Tranſibo in locum tabernaculi. 278.b 41
Ad meipſum anima mea conturbata eſt. folio 291.g
Abyſſus abyſſum inuocat. 95.d.Caro. & 53.l to.2. Sic abyſſus.
Eructauit cor meum verbum bonum. 331.f. 44
Specioſus forma præ filijs hominũ.105.m.& 336.b
Propter veritatem & mãſuetudinem. 335.h Non ſolum.
Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ. folio 256.h.i.
Audi filia, & vide. 12.m.& 21.l
Concupiſcet Rex decorem tuum. 358.d Denique.
Vacate, & videte, quoniam ego ſum Deus. 45 97.d.& 157.h.& 129.h.to.2.
Pſallite Deo noſtro, pſallite. 243.g
Suſcepimus Deus miſericordiam tuã. 41.a 47
Homo cum in honore eſſet. 139.e.& 289.g 48 h.i.K.& 353.l.& 51.a.to.2.
Comparatus eſt iumentis inſipientibus. folio 186.h. Anvero.
Et ſimilis factus eſt illis. 353.l
Sicut oues in inferno poſiti ſunt. 172.b
Immola Deo ſacrificium laudis. 251.b 49
Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris, fol. 269.a.b.c.Vtiliſſime.
Exiſtimaſti inique quòd ero tui ſimilis. folio 353.l.Et item.
Inuoca me in die tribulationis. 368.a.t.2.
Arguam te,& ſtatuam contra faciem tuam. fol.182.g.to 2. Arguam,& 195.d.to.2.
Sacrificium laudis honorificabit me. 243.h
Miſerere mei Deus, ſecundum magnam. 50 folio 167.f
Aſperges me domine hyſſoppo. 300.d
Auditui meo dabis gaudium. 277.c
Ne proijcias me à facie tua. 79.a
Cor contritum & humiliatum,Deus non &c. 315.b. Nec dubium. 25.f.tom.2. Non deſpicit.
Benigne fac in bona uoluntate tua. 104.b
Dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus. 2 folio 214.h
Quis dabit mihi pennas, ſicut columbæ. 53 folio 140.h
Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. 309.c

Deſcen-

Deſcendant in infernum viuentes. 199.c
. to.2.c. Deſcendant.
Viri ſanguinum & doloſi,non di. 158.c
56 Lingua eorum,gladius acutus. 170.c
57 Lætabitur iuſtus, cum viderit vindictam. fol. 143.f.Lætabitur.
58 Deus oſtendit mihi ſuper inimicos meos. fol. 121.f.to.2.Non ſunt.
61 Nonne Deo ſubiecta erit anima mea. 178.d. & 235.k
Vani filij hominum,mendaces fi.ho.16.f.t.2. Sedet,& 401.i.Sunt enim.
Semel locutus eſt Deus. 161.g. Semel.& 214.h.Semel.
Duo hæc audiui,quia poteſtas. 165.g.to.2. Oportet.
62 Sitiuit anima mea. 6.b.Sitiuit.
In terra deſerta. 228.l. & 231.c. Quadrifariam.
Vt viderem virtutem tuam,& gloriam tuam. fol. 5.g.h.Et item.
65 Terribilis in conſilijs ſuper. 201.m. Plane.
Tranſiuimus per ignem & aquam. 144.c Tranſiuimus.
67 Iter facite ei,qui aſcendit ſuper oc. 174.b
Terra mota eſt, etenim cæli. 55.k.tom.2. Terra.
Cæli diſtillauerunt. 77.a.Hodie.
Pluuiam voluntariam. 84. k. Pluuiam.
Si dormiatis inter medios cle. 5.d. Sint. & 309 K.Si dormiatis.
Poſteriora dorſi eius. 322.l.Sed interim.
Mons coagulatus, mons pinguis. 184.e.f. Vt quid.
Præuenerunt principes coniuncti. 242.f.& 41.g to.2.
Principes Iuda duces eorum. 243.h
Pſallite Deo qui aſcēdit ſuper cælum. 274.m
Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis. 319.c. Etſi.& 88.h.to.2. Manent.
Mirabilis Deus in ſanctis ſuis. 129.m. Mirabilis. & 151.l.Si qua.
68 Infixus ſum in limo profundi. 21.l
Et placebit Deo ſuper vitulum nouellum. fol. 229.g.Vituli.
69 Auertantur ſtatim erubeſcentes. 35.e.to.2.
70 Deus meus eripe me de manu peccatoris t fol. 353.h. Quis me eripiet.
Introibo in potentias domini. 144.h. Introibo.& 14 g.to.2. Introibo.
71 Deus iudicium tuum regi da. 341.g
Iudicabit pauperes populi, & ſal.257.c. Iucundum.
Replebitur maieſtate eius omnis terra. folio 111.K.& 116.c
Mei autem pene moti ſunt pedes. 95.b.to.2. 72
Vobis audeo.
In labore hominum non ſunt, ideo tenuit eos ſuperbia.157.i.& 267 e.& 187.d.to.2. & 190 h.to.2.In labore.
Tranſierunt in affectum cordis. 358.c
Ad nihilum redactus ſum, & neſciui. 161.c Vere.
Quid enim mihi eſt in cælo. 164.c
Mihi autem adhærere Deo bonum eſt. folio 161.c Mihi.
Deus autem rex noſter, in ſecula operatus eſt ſalutem.77.d.Et tunc.& 344.a. Tu ne. 73
Cum accepero tempus,ego iuſtitias. 314.f. 120.l.to.2. Quòd ſi. 74
Calix in manu domini,vini meri. 140.m
Factus eſt in pace locus eius. 224.k 75
Dormierunt ſomnum ſuum. 51.m.to.2. Dormierunt.
Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi. 323.f
Renuit conſolari anima mea. folio 278.m Item meum. 76
Turbatus ſum, & non ſum locutus. 279.g
Hæc mutatio dexteræ excelſi. 12.f.to.2.
Memor fui Dei, & delectatus ſum. 183.k Qui ſurſum. 212.i.
Tu es Deus, qui facis mirabilia. 251.l. Si.
In mari via tua. 241.l. In mari.
Veſtigia tua non cognoſcētur.342.c. Sed ne.
Spiritus vadens, & non rediens. 356.b
Et obliti ſunt benefactorum eius. 248.b 77
Et occidit in grandine vineas eorum. 325.b Et occidit.
Manifeſtare coram Effraim Beniamin. 24.f 79
Sumite pſalmum, & date tympanum. folio 183.l.to.2. 80
Cibauit eos ex adipe frumenti. 343.g.Audi.
Quam dilecta tabernacula tua. folio 109. & 132 e.Illam. & 215.b. & 206.a.to.2. 83
Beati qui habitant in domo tua domine. folio 130.d Beati.
Beatus vir cuius eſt auxilium abs te. 96.l Aſcendunt.& 164.d
Ibunt de virtute in virtutem. 225.f.Ibunt
Audiam quid loquatur in me.164.e.& 284.b 84
Vt inhabitet gloria in terra noſtra. 51.d.h
Miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi. 89.f
Ecce dominus dabit benignitatem. 318.i Dominus.
Iuſtitia ante eum ambulabit. 316.g
Glorioſa dicta ſunt de te. 213.k.to.2. 86
Quia repleta eſt malis anima mea. 75. 87

Miſeri-

88 Miſericordias Domini in æternum cantabo. 86.k
Domine in lumine vultus tui. 88.h.& 178.g
Quoniam gloria virtus eorum tu es. 88.h
Quis eſt homo, qui viuet, & nõ videbit mortem? 340.l.Itaque.
89 Mane ſicut herba tranſeat. 81.Mane.
Lætati ſumus pro diebus, quibus nos humiliaſti. 333.e
90 Qui habitat in adiutorio altiſſimi. 134.K & conſequenter expoſitio totius pſalmi in ſeptemdecim ſermonibus ab ipſo. 134.vſque ad 154. Ea tamen quæ ſequuntur etiã reperiuntur expoſita extra eiuſdem pſalmi expoſitionem.
Quoniam ipſe liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aſpero. 166.i.to.2
A timore nocturno, à ſagitta volante in tenebris, ab incurſu & dæmonio meridiano. 287.f.g.h
Cadent à latere tuo mille. 56.c
Cum ipſo ſum in tribulatione. 113.h.Ita.
91 Iuſtus germinabit ſicut lilium. 303.a
Quoniã rectus dominus Deus noſter. 269.c
Rectus & 350.d.Nempe.
92 Dominus regnauit, decorem induit. & 136 d.to.2.
Domum tuam decet. 302.b.& 130.e. Cæterũ.
93 Beatus homo, quem tu erudieris domine. fol. 228.k.Noſtræ.
94 Quadraginta annis. 197.c
95 Confeſſio & pulchritudo in conſpectu eius. fol. 226.i.& 57.i.to.2
96 Igni ante ipſum præcedet. 282.c.& 316.i
97 Cantate domino canticum nouum, quia mirabilia. 71.i.Venit.
Honor regis, iudicium diligit. 4.m
98 Deus tu propitius fuiſti eis, & vlciſcẽs. 297.h
100 Miſericordiam & iudiciũ cantabo tibi domine. 242.c.Proinde.
Superbo oculo, & inſatiabili corde. 7.g
101 Oſſa mea, ſicut cremium aruerunt. 162.b
Cinerem tanquam panem manducabã. 337.f
Mutabis eos, & mutabũtur, tu autẽ idẽ. 163.g
102 Longanimis, & multum miſericors. 245.l
Qui replet in bonis deſideriũ tuũ. 167.i.to.2
Miſericordia domini ab æterno, & vſque in æternum. 153.k.Audiat.to.1
103 Extendens cælum ſicut pellem. 274.I Extendens.
Qui emittis fontes in conuallibus. 21.a
Hoc mare magnum, & ſpacioſum manibus. fol. 187.l
Emitte ſpiritum tuum, & creabuntur. 71.c
Quærite faciem eius ſemper. 355.a 104
Ferrum pertranſit animam eius. 322.I
Viſita nos in ſalutari tuo. 231.e.Modis. 105
Dixit, vt diſperderet eos. 314 I.Dixit.
Errauerũt in ſolitudine in inaquoſo. 82.I & 156.l.m 106
Viã ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Ibi.
Paratum cor meum Deus, paratum cor meum. 45.e.& 215.c 107
Operantur ſicut diploide confuſione ſua. folio 354.b.Quia. 108
Dixit dominus domino meo, ſede. 346 m 109
In ſplendoribus ſanctorum ex vtero ante luciferum. 102.c
De torrente in via bibet. 231.c.Quinque.
Magna opera domini 26.e 110
Diſperſit dedit pauperibus. 117.d.e.to.2 111
Quis ſicut dominus Deus noſter, q̃ in altis habitat? 116.f 112
In exitu Iſrael de Aegypto. 229.b 113
Conuertere anima mea in requiem tuã. folio 108.d.e.& Ibid.i.124.h 114
Credidi propter q̃d locutus sũ. 174.m.t.2 115
Omnis homo mendax. 174.b.to.2 Quid.
Quid retribuam domino. 86.I.Quid enim. & 166.c.Quid retribuam.
Precioſa in conſpectu domini. 114.e.& 123.l 210.m.& 50.d.to.2
Impulſus euerſus ſum, vt caderem. 117
In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum. 316.e.In via. 118
Dormitauit anima mea præ tedio. 284.a
Viam iniquitatis amoue à me. 172.b.to.2
Cantabiles mihi erant iuſtificationes tuæ. fol. 237.g
Bonitatem & diſciplinam. 64.g.Samaritanus.
In veritate tua humiliaſti me. 173.i.Nempe. & 291.f.Nonne.
Super omnes docentes me intellexi. 79.m Gaudeo.
Hæreditate acquiſiui teſtimonia tua in æternum. 315.e.Etenim.
Confige timore tuo carnes meas. 279.i. Vide.
Intellectum da mihi, & viuam. 340.d
Pax multa diligentibus legem tuam. 178.e
Erraui ſicut ouis, quæ periit. 356.b.Audi.
Sagittæ potentis acutæ. 228.m.& a 119
Leuaui oculos meos in mõtes. 43.l.to.2.i.I Quis enim.
Non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael. 146 b 120
In domum domini lætantes ibimus. 132.e. Dico autem. 12
Fiat pax in virtute tua, 169.m.Fiat.

123 Anima noſtra ſicut paſſer. 309.b. Proinde.
125 Qui ſeminat in lachrymis. 292.m
Euntes ibant, & flebant. Ibidem k. Tu ergo.
127 Vanū eſt vobis ante lucem ſurgere. 247.k Vanum & 324.l
128 Vxor tua ſicut vitis abundans. 175.l. Ad.
129 Apud dominum miſericordia, & copioſa. 264.K. Ad cumulum.
131 Memento domine Dauid, & omnis. 249.i
Si dedero ſomnum oculis meis. 130.f. Propterea.
132 Ecce quam bonū, & quam iucundū. 247.m
135 Confitemini domino quoniam in æternū. 170.l. to. 2. Confitebitur.
136 In ſalicibus in medio eius, ſuſpendimus. 140.h
Si oblitus fuero tui Hieruſalē. 141.e. & 172.f
In principio lætitiæ meæ. 172.f
Beatus qui tenebit, & allidet paruulos. 84.i
138 Quo ibo à ſpiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? 25.m. Quid tu times.
Si aſcendero in cælum, tu illic es. 225. Hoc.
Mox illuminatio mea in delicijs meis. 340.l Feſtinemus.
Imperfectum meum viderunt. 306.f. Imperfectum. & 167.d. to. 2. Imperfectum.
Nimis honorati ſunt. 83.c
139 Obumbraſti ſuper caput meum in die belli. 137.d. De protectione.
140 Pone domine cuſtodiam ori meo. 171.g.h & 196.g. Vnde.
Non declines cor meum in verba malitiæ. 178.g. to. 2
Corripiet me iuſtus in miſericordia. 83.a. & 316.h.
Abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorum. 144.h. Nec modo quidem.
141 Me expectant iuſti, donec retribuas mihi. 17.c d. & 118.f. Præſtolatur.
142 Non intres in iudicium cum ſeruo tuo. 107.i. Non intres. & 115.b
Hoc enim. & 115.f. to. 2. Non contendit.
Auditam fac mihi mane miſericordiā tuam.
143 Domine, quid eſt homo quia innotuiſti ei? 115.d. to. 2. Et quia & 53.a. O dñe to. 2
Homo vanitati ſimilis factus eſt. 16.f.g to. 2 Vanitati.
144 Memoriā abundantiæ ſuauitatis tuæ. 3.g. Sed non.
Voluntatem timentium ſe faciet. 227.f
145 Magnus dominus noſter, & magna virtus eius. 330.d Nempe.
146 Lauda Hieruſalem dominum. 43.m. & 102.e & 172.c. & 285.i

Velociter currit ſermo eius. 35.d. to. 2
A facie frigoris eius, quis ſuſtinebit? 325.f
Non fecit taliter omni nationi. 179.h. Iam.
Quoniam ipſe dixit, & facta ſunt. 60.b & 151.f. Verum & 172.e 148
Et prius. 248.e. quid enim.

De parabolis Salomonis.

Filij ſi te lactauerint peccatores, ne acquieſcas. 41.i. to. 2. Vani. Prou.
Ego quoque in interitu veſtro ridebo. 143.i to. 2. Vani. 1
Auerſio paruulorum interficiet eos. 57.i. Ita.
Lætantur cum malefecerunt. 256.e. & 274.c to. 2. Hæ ſunt. 2
Lignum vitæ eſt ſapientia his, qui apprehenderint eam. 325 b. Sic ſtultus.
Beatus homo qui inuenit ſapientia, & qui affluit prudentia. 168.c 3
In ſiniſtra eius diuitiæ & gloria. 5.b. & 21.g In ſiniſtra.
Omni cuſtodia ſerua cor tuū. 172.h. & 182.e 4
215.c, & 176.c. t. 2. Audi. & 215.h. t. 2. Idcirco Ego diligentes me diligo. 335.d 12
Principium ſapientiæ, timor domini. 268.g 9
Sapientia ædificauit ſibi domū. 4.i. & 206.n
Aquæ furtiuæ dulciores ſunt. 45.h. to. 2 10
In multiloquio non deerit peccatū. 170.c 11
Vt enim prætercam.
Expectatio iuſtorum lætitia: 137.c. Si expectatio. & 331.g
Extrema gaudij, luctus occupat. 55.K 14
Lingua pacifica cōpeſcit lites. 270.i. Scriptum. 15
Vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt dominus. 79.m. Omnia. 16
Impius, cum venerit in profundum malorum contemnit. 179.k. to. 2 18
Mors & vita in manibus linguæ. 179.c.d.e
Pondus & pondus, abominatio eſt apud Deum. 297.m 20
Prudentiæ tuæ pone modum. 293.l. Verbi. 23
Septies in die cadit iuſtus. 257.m. Denique. 24
Per agrum hominis pigri tranſiui. 325.b
Mel inueniſti? comede ꝙ ſufficit tibi. 216.g 25
Qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria. 324.g
Sicut canis, qui reuertitur ad vomitum. 92.b. Reuerſus. 27
Beatus homo, qui ſemper eſt pauidus. 313.m & 45.i. to. 2 28
Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi 56.c. 333.g 30
Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ. 187.K. to. 2
Mulierem fortem quis inueniet? 9.g
Digiti eius apprehenderunt fuſum. 254.c

Ex Eccleſiaſte.

1 AD locum, vnde exeunt flumina reuertuntur. 250. c
3 Omnia tempus habent. 47.g.to.2. Indignaris.& 192.f.to.2
Vnus interius eſt hominis,& iumentorum. 354.c. Quidni ſimiliter.
4 Funiculus triplex difficile rumpitur. 255. m. Dat ſentire.
5 Vbi multæ opes, ibi multi qui comedunt eas. 199.e.Poſtremo.
Auarus non implebitur pecu. 168.i.t.2. Ideo
7 Cor ſtultorum,vbi lætitia. 178.a.to.2
Noli nimium iuſtus eſſe. 233.k.Noli.
9 Neſcit homo, vtrum amore, an odio dignus ſit. 42.K.& 68.g
Nouit. 233 c
10 Muſcæ morientes, perdunt ſuauitatem vnguenti. 59.K
Si ſpiritus poteſtatem habentis aſcenderit ſuper te. 174.d
11 Vnde & ſapiens,& 216.h
12 Si ceciderit lignum & auſtrum. Ibidem K
Deum time,& mandata eius obſerua. 236.b, & 260. h

Ex Canticis Canticorum.

1 OSculetur me oſculo oris ſui. 207. a. & 323.f.& 238.m. & 242.c.e. Et conſequenter ipſa canticorū expoſitio in octoginta ſex ſermonibus,à 236. vſque ad finē primi Tomi: Et nihilominus ſequuntur aliquæ ipſorum canticorū ſententiæ, quæ expoſitæ reperiuntur, non ſolum in eiſdē, ſed etiam extra prędictos ſermones.
Quia meliora ſunt vbera tua vino. 217. i
Fragrantia vnguentis optimis. Ibidem k.l.
Trahe me poſt te. 70.g
Introduxit me in cellaria ſua. 220.k
Nigra ſum,ſed formoſa.270.h.& 195.b to. 2
Si ignoras te,ò pulchra inter mulieres 166.b. 195.a.to.2.& 176.b.to.2
Ecce tu pulcher dilecte mi. 165.f.to.2.Ecce.
Fructus eius dulcis gutturi meo. 101.f
Sub vmbra illius,quem deſideraueram. Ibid.
Fulcite me floribus. 308.f.& 165.c.to.2
Læua eius ſub capite meo.20.f.& 110.g. Audi.& 165.h.l
Ecce iſte venit ſaliens in mōtibus. 2.l.& 73.k
En ipſe ſtat poſt parietem. 22.c
Iam hyems. 165.f
Surge propera amica mea. 94.K.Veni.
Ficus protulit groſſos ſuos. 194.f.to.2. Sunt.
Dilectus meus mihi. 103.g.h
Inuenerunt me vigiles ciuitatis. 153.d
Quæſiui,& non inueni illū. 160.b.Quæſiui.
Tenui eum,nec dimittam. 60.d
Ferculum Salomonis media charitate conſtrauit. 172.m.to.2
Quæ eſt iſta quæ aſcendit per deſertum.219. d.& 228.l.m
Egredimini filiæ Siō. 34.i.k.& 113.i.& 206.h
Dentes tui,ſicut grex tonſarum. 221.a
Mel & lac ſub lingua eius. 324. b
Emiſſiones tuæ paradiſus. 219.c
Surge Aquilo,& veni Auſter. 171.g
Veni in hortū meū ſoror mea ſponſa. 220.k
Comedite amici mei, & bibite, & inebriamini chariſſimi. 101 g
Sed quando.& 169.g to.2
Quæ eſt iſta, quæ progreditur, ſicut aurora conſurgens? 219.e.Quæ eſt.
Reuertere.reuertere Sunamitis. 55.i.205.d. 219.e. 354.e.
Fortis eſt,vt mors dilectio. 23.c.to.1
Fuge dilecte mi,& aſſimilare capreæ, hinnuloque ceruorum. 145.f.Merito.
Quo abijt dilectus tuus? 160.b. Quo ergo.
Introduxit me rex in cubiculū ſuū. 175.g.to.2
Vox turturis audita eſt ī terra nr̄a.103.g.Vox

Ex libro Sapientiæ.

DIligite iuſtitiā,q̄ iudicatis terram.226.g Diligite.& 145.l.Diligite. 1
Peruerſæ cogitationes ſeparant à Deo.194.i. Noluit.
Spiritusſanctus diſciplinæ effugiet fictum. 236.c. Quomodo.
Os,quod mentitur,occidit animam.257.m.a
Viſi ſunt oculis inſipientium mori. 83.d 3
O quam pulchra, & caſta generatio cum charitate.23.a.b.to.2 4
Iuſtus ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio. 52.c.to.2
Conſummatus in breui, expleuit tempora multa. 107.g.to.1
Senectus venerabilis non diuturna.22 h.t.2.
Iudicium duriſſimum his, qui præſunt, fiet. 22.g.h.i.to.2 6
Spiritus domini multiplex. 79.c.Vere. 7
Sapientia vincit malitiam.8.f.Itaque quippe 61.l.& i.307.a.Nonne.
In manu Dei ſumus,& ſerui noſtri.45.g.to.2
Sapientia attingit à fine ad finem fortiter. 152.e.Porro.to.2 8
Corpus quod corrumpitur aggrauat animā. 43.d.70 h.352.e 9
Iuſtum deduxit dn̄s per vias rectas. 173.l 10
Certamē forte dedit illi vt vinceret. 263.a.b
Oīa in mēſura nu. & pondere.43.m.216.l 11

Ex

Ex Eccleſiaſtico.

TImor domini expellit peccatum. 165.l Agnoſcunt.
2 Fili accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in iuſtitia, & timore. 326.g
4 Eſt confuſio adducens peccatum,& confuſio ad gloriam. 196.f.Ait 77.e.to.2
Eſt pudor adducens gloriam. 77.e.to.2
5 Ne tardes conuerti ad dominum. 194.i to.2.An putas.
7 Memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis 166.b.181.i
Filiæ tibi ſunt,ſerua corpus earũ,& nõ oſtendas hilarẽ faciẽ tuã ad il 278.m.141.i.to.2
10 Initium omnis peccati ſuperbia. 1.c
Væ terræ,cuius rex eſt pu.25.h.t.2.Dicimus.
11 In die bonorum, ne immemor ſis malorum. 56.c
Ne laudes hominem in vita ſua. 112.c.d.& 171.m.to.2.De quali.
Ante mortẽ ne laudes hominẽ quẽq̃. 112.c.d
14 Beatus vir,qui in ſapiẽtia morabitur.225.e
15 Aqua ſapientiæ ſalutaris potauit illũ.264.f
Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. 124.e Sic enim. 215.e
18 Cum conſummatus fuerit homo, tunc incipit. 105.g.to.2.Iam ſeni.
19 Eſt qui nequiter humiliat ſe, & interiora eius plena ſunt dolo. 23.b.& 139.l.to.2
Qui credit cito, leuis eſt corde. 80.f.to.2 Denique.
22 De ſtercoribus boum lapidabitur piger. 83.a 51.l.to.2.& 195.c
24 In omnibus requiem quæſiui. 119.b
Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo. 211.k.to.2.beata anima.
Spiritus mel dulcis. 127.i
Memoria mea in generatione ſeculorum. 165.h.tomo 2.
Qui elucidant me. 294.l.Denique.
27 Homo ſenſatus in ſapientia manet: nã ſtultus ſicut luna mutatur. 98.c
Vaſa figuli probat fornax, & homines iuſtos tentatio. 179.h.to.2
30 Miſerere animæ tuæ placens Deo. 225. to.1.f.12.e.78.f.to.2
31 Beatus homo, qui poſt aurum non abijt. 108.b.Beatus vir.
Eleemoſynas illius enarrabit omnis eccleſia ſanctorum. 59.f.to.2
32 Rectorẽ ſeu principẽ te conſtituerũt.12.h.t.2
Omnia fac cum conſilio. 139.l.to.2
35 Oratio humiliantis ſe, cælos penetrabit. 36.d.46.l m
Oratio iuſti penetrat cælos. 47.a 36
Innoua ſigna,& immuta mirabilia. 21.h 38
Sapientiam ſcribe in ocio. 358.a 40
Iugum graue ſuper filios Adam. 43.d 42
Melior eſt iniquitas viri, quàm benefaciens mulier. 250.c 44
Hi ſunt viri miſericordiæ. 83.d
Cum ſemine eorum permanent bona.250.c Meminiſtis.
In fide, & lenitate ipſius. ſanctum fecit illum. 23.g.114.g 45

Ex Eſaia.

FIlios enutriui, & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me. 287.k.l 1
Niſi dominus exercituum reliquiſſet nob.7.h Videtur. 203.c.d.e.f
Cum extenderitis manus veſtras, auertam oculos meos à vobis. 302.e
Auferte malum cogitationum veſtrarum. 35.c.to.2.Denique.
Iniqui ſunt cætus veſtri. 79.d.Sit procul.
Si fuerint peccata veſtra vt coccinum. 270.m
Principes tui infideles,ſocij furum. 1.d
Erit mons domus domini præparatus in vertice montium 183.m.Denique. 2
Ingredere in petram, & abſcondere in foſſa humo. 325.k
In die illa erit germen domini in magnificentia. 74.g.& 77.b 4
Vinea domini exercituum, domus Iſrael eſt. 280.m.Si autem. 5
Væ qui coniungitis domum ad domum. 26.k to.2.Vix.
Vidi dominũ ſedentẽ ſuper ſolium. 115.m 6
Seraphin duabus alis volabat.117.a.In q̃bus.
Plena erat omnis terra maieſtate eius. 116.c Serm.2.Plena erat.
Et ea,quæ ſub ipſo erant,replebãt templum. Ibidem e.119.i
Seraphin ſtabant ſuper illud. 116.h.i.119.K
Væ mihi,quia tacui. 11.h
Vir pollutus labijs. 11.h.to.2.Redarguit.
Si non credideritis,non intelligetis. 227.a 7
Pete tibi ſignum à domino. 2.m
Ecce virgo concipiet. 2.l.& 2.a
Butyrum, & mel comedet. 3 a
Vt ſciat reprobare malum. 27.a
Multiplicaſti gentem, non magnificaſti lætitiam. 139.b
Multiplicaſti 203 d.Dilatata. 10
Paruulus datus eſt nobis. 14.l.20.f.31.m & 33.m
Vocabitur nomen eius, admirabilis conſiliarius. 31.m.207.c.& 253 l. c.

Et erunt,

Et erũt, qui beatificẽt populũ iſtũ. 269.f.to.1.
11 Egredietur virga de radice Ieſſe. 3. c. & 9. g 53.K.145.l.to.2.Egredietur.
Requieſcet ſuper eũ ſpiritus Domini. 223.c cap.1.& conſequẽter per alia ſex capitula.
12 Haurietis aquas in gaudio de fontibus ſaluatoris.26.c.& 222.h.to.1. Haurietis.
14 Lucifer, qui mane oriebaris.177.i.to.2.
Sedebo in monte teſtamenti. 50.m.68.c.& 72.f.147.f.to.1.
Aſcendam ſuper latitudinem nubium in lateribus Aquilonis.117.i.to.1.
Ab initio: & 157.b.to.1.
21 In lateribus Aquilonis.116.g.h.to.1.
Si quæritis, quærite.168 c.172.c.to.1.
Conuertimini, & venite. 168.c.to.1.
24 Et erit ſicut populus, ſic ſacerdos. 39.c.to.1. 187.c.to.2. Quis.
Secretũ meũ mihi, ſecretũ meum mihi.267.b
Vrbs fortitudinis noſtræ Sion. 96.l. Idcirco. & 130.i.to.1.
26 Miſereamur impio, & non diſcet facere iuſtitiam.267.d.& 297.g.45 f.to 1.
In terra ſanctorum iniqua geſſit.190.h.to.2.
Quaſi parturiuimus, & peperimus ſpiritum. 52.c.to.2. Nunc.
28 Sola vexatio intellectum dabit auditui.128. b.to 2.Nolo.
Vt faciat opus ſuum, alienum eſt opus eius ab eo.172.c.to.1.Vt faciat.
32 Beati qui ſeminant ſuper omnes aquas. 50.l
39 Ego dixi, in dimidio dierum meorũ, integrũ canticum exponitur.159.e.per totum.
Domine, vim patior, reſponde pro me. 352.c
Ecce in pace amaritudo mea amariſſima. 287.K.to.1.per totum.
Conſolamini, cõſolamini popule meus. 29.i.
Omnis caro fœnum.289.h.216.K.to.1.
Super mõtẽ excelſum aſcende, &c.106.m.t.1.
41 Exiccatũ eſt fœnũ, & cecidit flos.289.h.to.1.
42 Glutino bonum eſt. 130.d.to.1.
43 Gloriã meam alteri non dabo. 251.i.K.to.1.
Ego infrenabo os tuum laude. 247.a to.1.
50 Dominus Deus meus aperuit mihi aurem. 80.e.277.d.to.1.
51 Incuruare, vt tranſeamus. 188.e.f to.1.
53 Vere lãguores noſtros ipſe tulit.59 m.t.1.
Oblatus eſt, quia ipſe voluit. 42.h to.1.
Generationẽ eius quis enarrabit? 16.e.2 7.f
Pro tranſgreſſoribus rogauit. 14.l.to.1.Ipsũ.
55 Venite, emite abſque argento. 64.g. to.1.
Quærite Dominum, dum inueniri poteſt. 46.h.158.b.& 344 m to.1.
Derelinquat impius viam ſuam. 245.l.to.1.
Verbum meũ, quod egredietur de ore meo, nõ reuertetur ad me vacuum.334.a. to.1.
Montes, & colles cantabũt corã Deo laudes. 311 m.to.1.
Clama neceſſes, quaſi tuba. 46.m.to.1. 58
Ecce in die ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra. 338.b.to.1.
Spiritus Domini ſuper me, eo quod vnxerit me. 256.h.to.1. 61
Sup muros tuos Hieruſalẽ, &c. 131.b.to 1. 62
Qui reminiſcimini Dñi, ne taceatis.102.e t.1.
Ego qui loquor iuſtitiam. 284.a.to.1. 63
Super quem requieſcet ſpiritus meus.8.l.t.1.
Vermis eorũ non morietur.198.h.i. & 145.a tom.2.
Oculus non vidit Deus abſque te, quæ præparaſti diligentibus te.248.b.to.1. 64
Cælũ ſedes mea: terra aũt, &c.177.h.t.2.Sed. 66

Ex Hieremia.

Priuſquam te formarem in vtero, noui te. 74.i.to 1.Et de Hieremia. 1
Vt euellas, & deſtruas. 130.a.to.2.
Conuertimini filij reuertentes.197.a.to.1. 3
Ventrem meum doleo. 197.d.290.e.to.1. 4
Sapientes ſunt, vt faciant mala. 134.e.t.2.
Bonas facite vias veſtras, & ſtudia veſtra. 48.m to.2.Illuc toto. 7
Quis dabit capiti meo, aquam? 256.d.t.1. 9
Aſcendit mors per feneſtras noſtras. 269. a to.1 Sic quippe.
Docuerunt linguam ſuam loqui mendaciũ. 130.a.to.2.
Si ſeparaueris precioſum à vili, tamquam os meum eris. 146.i to.1. 15
Diẽ hominis non deſiderauit: tu ſcis. 155.d 17
Fallax 270.m.Quis noſtrũ.e 25.e.Diem. t.2.
Nunquid redditur pro bono malũ? 59.i.t.1. 18
Ego cogito cogitationes. 33.l.77.c.102.b & 237.l.to.1. 29
Et habitabo in eis.275 e.f.to.1.Longe.
Nouum faciet Dominus ſuper terram.9.i & 42.f g.to.1. 31
Femina circundabit virum. 9.i.K.to.1.
Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter. 303.b to.1.Vnde. 48
Fugite de medio Babylonis. 204.f.to.1. 51

Ex libro Threnorum.

Miſericordiæ Domini, quia non ſumus conſumpti. 202 l to.1.Quæramus gratiam. 3
Bonus es Dominus ſperantibus in eum, animæ quærenti eum. 145.f.to.1.
Bonus eſt Domine animæ quærenti te.ibid. & 168.K.to 2
Bonum eſt præſtolari cum ſilentio ſalutare

Domini. 331.g.to.1.Rectum.
Bonū eſt viro cū portauerit iugum, &c.82.k
Leuauit ſe ſupra ſe. Ibid.l.to.1.
Scutemur vias noſtras, & ſtudia noſtra. 319.m.to.1.Ergo.
Leuemus corda noſtra cū manibus. 74.h.t.1.
4 Filij Sion inclyti,& amycti auro.172.d.to.1.
Qui nutriebantur in croceis, amplexati ſunt ſtercora 158.b.to.1.Durus equidem.
Spiritus oris noſtri Chriſtus Dñs. 2.k.71.K
Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus.75.b.Immo. 101.f.261.c.to 1.
In vmbra eius viuemus.&c.101.f.261.c.

Ex Baruch.

4 In terris viſus eſt,& cum hominibus conuerſatus eſt.311.a.to.1.Sane.

Ex Ezechiele.

Nolunt audire te, quia nolunt audire me. 296 f.to.1.
Dedi frontē tuā duriorē.137.i to.1. Poteſt.
Tū aūt animā tuam liberaſti.297.h.to.1.Pro.
12 Fode parietem,& adhuc videbis. 188. f.to.1.
14 Si Noe,Daniel,& Iob. 164.b.to.1.
28 Tu ſignaculum ſimilitudinis. 176.e.to.1.
Prodidiſti ſapiētiā tuam in decore tuo.343 g
33 Viuo ego dicit Dominus, nolo mortē pec-
36 catoris.42 i.167.g.197.a.245.l.to 1.
Nam propter vos ego faciam, ſed propter nomē ſanctum meū 333 f.to.1.Tranſiuimus.

Ex Daniele.

13 Anguſtiæ mihi ſunt vndique. 54 c to.1.

Ex Oſea Propheta.

2 Deſponſauit te mihi in fide. 134.f.333 f
4 Peccata populi mei comedent 347 f 189.b.c. to 2.
Quia tu ſcientiam repuliſti. 290 c.to.1.
5 Venite & reuertamur ad Dominū. 206 g
Viuificabit nos poſt duos dies. 18.m.340 b
7 Comederunt alieni robur eius. 45. b. & 92.c & 116 e.to.2.
8 Ipſi regnauerūt,& non ex me 203.a.to 1.
10 Dicent montibus operite nos. 145. b to 2.
Effraim vitula docta diligere trituram. 245.h.to 1.
Seminate vobis ad iuſtitiā. 291.K.55. h.to 2.

Ex Ioele propheta.

1 Computruerunt iumēta in ſtercore ſuo.146. l.to.1.Quomodo dicunt.
2 Conuertimini ad me,&c.45.m.113.h.to 1.
Scindite corda veſtra,&c. 45.d.to.1.
Sanctificate ieiuniū,vocate cætum. 46.l.to 1.

Ex Iona.

1 Tollite me,& mittite in mare. 1.e.to.1.

Ex Michea.

Popule meus,quid potui facere tibi, & non 6
feci? 194.g.to.2.

Ex Abachuch Propheta.

Super cuſtodiam meam ſtabo. 161.i.to.1. 2
Si moram fecerit, expecta illū. 342 b to.1.
Incuruati ſunt colles mundi. 148.K.to.1. 3
Eleuatus eſt ſol iuſtitiæ,& luna ſtetit in ordine ſuo. 66.g.to.2. Bonus pater.

Ex Sophonia.

Scrutator Hieruſalem inucernis.314 g.to.1. 1

Ex Malachia

Si pater ego ſum,vbi eſt honor meus? 255.b 1
Confundor.& 555.i.to.1.
Si Dominus ego ſum, vbi eſt, &c. Ibidem.
Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſciētia. 134.b 2
to.2.158.i
Vobis timentibus Deum oritur ſol iuſtitiæ. 4
53 l.to.2.

Ex primo libro Machabæorum.

Et nunc clamemus in cælum, & miſerebitur 4
noſtri Deus noſter. 154.m.to.1.
Et facta eſt lætitia in populo magna valde. 251 l.to.1.

Ex Matthæo Euangeliſta.

Liber generationis Ieſu Chriſti. 16.e.f.to.1. 1
Natus eſt Ieſus qui vocatur Chriſtus. 27.l. to.1.Duo quædam.
Ioſeph autem vir eius cū eſſet iuſtus, & nollet eam traducere,voluit occulte dimittere eam. 11.d.e.to.1.
Vocabis nomen eius Ieſum. 22.l.to 1.
Ipſe ſaluum faciet populum ſuum.12.h.to.1.
Ecce Magi ab oriente venerunt. 34.c.to.1 2
Herodes rex turbatus eſt 35.b.to.1.
In Bethleem Iudæ.16.e.f.17 g.to.1.
Et in Bethleem terra Iuda. Ibidem.h.Ieſus.
Ecce ſtella,quā viderant in oriente.36 c.to.1.
Et intrātes domū,inuenerūt puerū. 36.e.t.1.
Et procidentes adorauerunt eum. 36.c.to.1.
Et apertis theſauris ſuis obtulerunt ei munera. Ibid.234.l to.1.
Pœnitētiam agite, & appropinquabit re- 4
gnum Dei.161.h & 227.a.to.1.
Quis vobis demonſtrauit fugere à ventura ira? 190.i.to.2.
Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur. 200 l.Neque.
Venit Ieſus ad Ioānē,vt baptizaretur.33.e.f
Sic decet nos implere omnē iuſtitiā 36.i.t.1.
Cum ieiunaſſet Ieſus quadraginta diebus & 40.noctibus 44.f.g. & per to.ſermo.
Non in ſolo pane viuit homo 80. i. & 131.l 137.c.to.1.
Mitte te deorſum. 152.i.to.1.Iam.

Hæc

Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens, &c. Ibidem.
Acceſſerunt angeli, & miniſtrabant ei. 237.c
Non in ſolo.
Venite poſt me, & faciam vos piſcatores hominum. 126.g
5 Videns turbas Ieſus aſcendit in montem. 106.a. Et cum ſediſſet, &c. 106.b. Ibid.b
Beati pauperes ſpiritu. 5.e.f.106 c.263.m
Beati mites. 10.b.e.& 199.c
Beati qui lugent. 106.f & 201.b
Beati qui eſuriũt & ſitiũt iuſtitiã. 107.g.202.f
Beati miſericordes. 107.i.202.i
Beati mundo corde. 144 d.202.k. 107.l
Beati pacifici. 108.b.204 h
Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. 73.b.& 108.b. & 204.i.to 1.
Vos eſtis lux mũdi. 185.i to.2. Quomodo.
Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. 279.d.e.f
Eſto conſentiens aduerſario tuo. Ibi.g 356 g
Qui ſoluit vnum de mandatis iſtis minimis. fol.27.d.to.2. Deinde.
Si offers munus tuum ad altare. 102.a
Si recordatus fueris, quod frater tuus habeat aliquid. Ibid.e
Vade prius reconciliari fratri tuo. 163.e.t.2.
6 Cũ oraueris, intra cubiculum tuum. 319.k
Pater noſter, qui es in cælis. 101.e.& 134.h 153.h.178.c.to.1.75.i.to.2 253.b.c.to.2.
Sanctificetur nomen tuum. 48.l.& 101.g
Adueniat regnum tuum. 48.l.101.g
Fiat voluntas tua. 47 h.157.i.k.151.k.to 2.& 169.e.to 2.
Cum ieiunas, vnge caput tuum. 44.i.to 1.
Si oculus tuus fuerit ſimplex. 160.m.to.2.
De veſtimentis quid ſoliciti eſtis? 16 a.b.& 184.f.g
7 Hypocrita, eijce primum trabem. fol.174.l
Qui in regula. 182.f
Lata porta eſt & ſpacioſa, quæ ducit ad mortem. 174.a.229.b
Arcta via, quæ ducit ad vitam. Ibidem.
A fructibus eorum cognoſcetis eos. 99 c
8 Et ego homo ſub poteſtate. 176 c.d
Vulpe foueas habent, & volucres cæli nidos. 192.d.to 2. Inimici.
9 Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. fol. 177.l
10 Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. 122.d.to.2.
Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. 63 a to.2.
Nolite timere eos, qui occidunt corpus. folio 256 d e
Omnis qui confitebitur me coram hominibus. 68.c.d
Qui amat patrem, aut matrem plus quàm me. 58.d.& 16.b.to.2.
Qui recipit iuſtũ in nomine iuſti. 13.m.to.2.
Euntes renũciate Ioanni. 320.h. Propterea. 11
Regnum cælorum vim patitur. 225.a
Venit Ioannes Baptiſta non manducans. 80.i
Venite ad me omnes, qui laboratis. 152.b & 178.g. Venite. 52.e.to.2. & 171.h.to.2.
Tollite iugum meum. 171.c. to.2. Tollite.
Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. 5 c.23.h.25.K.40.K.100.a.172.f. 297.l
Iugũ meũ ſuaue eſt. 176.g. Venite. 33.c.to.2. & 158.l.to.2.
Onus meum leue eſt. 170.b.c
Qui non eſt mecum, contra me eſt. 40.e 12
Omne verbũ otioſum, quod locuti fuerit homines. 170.c. & totus ſermo vtiliſſimus.
Exijt qui ſeminat ſeminare. 50.K 13
Sinite vtraq; creſcere vſq; ad meſſem. 149.f
Simile eſt regnum cælorum fermento, quod acceptum mulier. 271.i.K.& 144.i.K
Ager eſt mundus. 168.b.& 132 b.to.2.
Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito. 211.b
Simile eſt regnum cælorum ſagenæ. 185.b
Ibi erit fletus, & ſtridor dentium. 143.e
Aſcendit in montem ſolus orare. 74.b
Videns Petrus ventum validum. 85.c. Nam. 14
Cæcus ſi cæco ducatũ præſtet. 189.a.to.2. Si. 15
Catelli edunt de micis. 104.a. Dicitur certe.
Vade poſt me ſatana. 8 a.259.a.to 1. 16
Si quis vult poſt me venire. 127.l 192 d.to.2.
Tollat crucẽ ſuam. 124.i. Merito. 18.h.i.to 2.
Qui vult animam ſuam ſaluam facere, perdet eam. 281 h
Quam dabit homo commutationem pro anima ſua? 30.K.to.2. Quid prodeſt.
Et reſplenduit facies eius ſicut ſol. 73 l 17
Bonum eſſe nos hic eſſe. 73.m.l
Hic eſt filius meus dilectus. 34 f
Si habueritis fidem ſicut granum ſinapis, dicetis monti. 341.i
Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis. fol. 10 c.to.2.& 158 h.to.2. Nam de. 18
Væ homini illi, per quem ſcandalum venit. fol. 104 e 42.l.158.h.to 2.
Si oculus tuus ſcandalizat te. 105.g
Bonũ eſt vnum oculum habentẽ. Ibid h.i.
Angeli eorum ſemper vident faciem patris mei, 133.a. Angeli.
Vbi ſunt duo, vel tres congregati, &c. 103.i
Dixit Simon Petrus ad Ieſum: Ecce nos reliquimus omnia. 189.d.& 261 b.& 187.c. b. 2. to 2.

to.2.Dixit. Et conſequenter explanatio ip-
ſius euangelij in ſex folijs,& 191.l.to.2.
Quid ergo erit nobis. 191.e.to.2.
Amen amen dico vobis, quòd vos, qui ſecuti
eſtis me. Ibidem.
Sedebitis,& vos.Ibi.h.193.e.tom.2.Sedebitis.
Et omnis qui reliquit patrem aut matrem.
194.i.to.2.196.g.to.2.
Centuplum accipiet.196.l.to.2. Centuplum.
Vitam æternam poſſidebit. 197.b.to.2.
Propter hoc dimittet homo patrem,& ma-
trem,& adhærebit vxori ſuæ. 355.i
Si ita eſt cauſa hominis cum vxore, non ex-
pedit nubere.163.b.to.2. Subit.
Sinite paruulos ad me venire. 99.d.to.2.
20 Filius hominis non venit miniſtrare. fo-
lio 104.m.311.to.2.
21 Si quis vobis aliquid dixerit, dicite, quia
Dominus his opus habet. 57.i.to.1.
Et adduxerunt aſinam,& pullum.41.l.m.49.
e 50.l.m & 139.f.& 274.l.m.to.1.
Alij cædebant ramos de arboribus. 49.e
Verebuntur filium meum. 129.i
Dabitur regnum Dei genti facienti fructum.
fol. 325.d.to.1.
Domus mea,domus,&c. 41.e.to.2. Increpa.
22 Ibi erit fletus,& ſtridor dentiũ. 143.e.to.1.
Diliges Dominũ Deum tuũ, vide ſup.Deut.6.
Diliges proximum tuum ſicut teipſum. 307.
m.& 168.l.to.2.
Amant primas cathedras. 194.f.to.2.Infelix.
23 Qui maior eſt veſtrum, erit veſter mini-
ſter.131.m.to.2. Reges.
Omnis qui ſe humiliat exaltabitur. 70.g.&
173.g.to.1.
Væ vobis ſcribæ, & Phariſæi hypocritæ, fo-
lio 195.e.to.2.Econtra.
Beatus ille ſeruus, quem cum venerit Domi-
nus eius,inuenerit ſic facientem. 110.to.1.
Beatus ait.
24 Quis putas eſt fideles ſeruus, & prudens.
22.g.to.2.Quis putas.140.f.to.2. Quæ-
rendus.& 189.l.to.2.
25 Simile eſt regnum cælorum decem vir-
ginibus. 234 m
Quinq; autem ex eis erant fatuæ.93.e. Quia.
Date nobis de oleo veſtro. 44.l.to.1.
Euge ſerue bone,& fidelis.251.i.to.1.Fidelis.
Venite benedicti patris mei. 143.d.to.1.
Ite maledicti in ignem æternum. 166.i.to.2.
26 Vt quid perditio hæc?218.m.Sed.249.b.to.1.
Quid vultis mihi dare, & ego vobis tradam
eum,188.g.to 2. Sed nec.
Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet,&c,289.l

Vigilate,& orate, ne intretis in tentationem.
fol.127.l.m.to.1. Scuto.
Conuerte gladiũ tuũ in vaginam.138.h.to.2.
Egreſſus foras Petrus fleuit amare. 78.i
Abiens Iudas,laquo ſe ſuſpẽdit 58.e.to.1. 27
Si Rex Iſrael eſt,deſcendat nũc de cruce. 61.k
Deus meus,Deus meus, vt quid dereliquiſti
me? 118.g Deus meus.
Terra mota eſt, & petræ ſciſſæ ſunt. 58.b.&
64.d.to.1.
Seductor ille dixit adhuc viuens, poſt tres 28
dies reſurgam. 63.i.to.1.
Venit Maria Magdalene, & altera Maria. fol.
64.c.to.1.

Ex Marco.

Non ſum dignus procumbens ſoluere corri- 1
giam calceamenti eius. 63.g
Fili,dimittuntur tibi peccata tua.202.h.to.1. 2
Quis poteſt.
Quæ eſt mater mea,& fratres mei. 38 i 3
Qua eſt mater.
Herodes metuebat Ioannem. 81.m.to.1. 6
Miſereor ſuper turbam. 85.f.to.1. 8
Et collidens, & multum diſcerpens eum 9
dæmon,exijt ab eo 6.l.to.1. Audiſtis.
Nemo eſt, qui reliquerit domum, aut fra- 10
tres.195.l to.2. Nemo.
Qui tibi vis faciã? ait Dominus cæco.40.f.g.h
Omnia quæcumque orantes petitis. 47.e.g 11
214.f.to.2.
Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari. 26.a.to.1. 12
De die autem illo,vel hora. 173.g.to.2.Vide 13
Videns Centurio,qui ex aduerſo ſtabat, quia 14
ſic clamans expiraſſet. 276.b.to.1. Quam.
Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salo- 15
me,&c.64.e.209.b.219.b.249.m. 344 c.d
Et valde mane vna ſabbatorum venerunt ad 16
monumentum. 286.m
Quis nobis reuoluet lapidem ab oſtio mo-
numenti? 209.b.to.1. Talibus.
Recumbentibus vndecim diſcipulis, appa-
ruit illis Ieſus. 69.l.to.1.
Et exprobrauit Ieſus incredulitatem illorum,
& duritiam cordis. Ibidem.
Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus
erit. 69.m.to 1.& 38.i.to. 2.
Signa autem eos, qui crediderunt hæc ſe-
quentur. 61.m.to.1.
Et Dominus quidẽ Ieſus poſtquã locutus eſt
eis,aſſumptus eſt in cœlum. 70.d.e.Quam.
Sedet à dexteris Dei. 70.f.to.1. Manipulus.

Ex Luca.

Spiritu ſancto replebitur adhuc ex vtero. 74.
i.to.1. & de Hieremia.

Multi

Multi in natiuitate eius gaudebunt. 80. k & 74 k
Miſſus eſt angelus Gabriel. Ipſum totum euangelium exponitur à folio quarto, vſq; ad folium nonum incluſiue. Et ſequuntur ſententiæ eiuſdē euangelij alibi expoſitæ.
Miſſus eſt angelus Gabriel. 53.f.& 55.e
Miſſus eſt. 77.d. Miſſus 39.i. Siquidem to.2.
Cui nomen Nazareth. 55.e.f. Miſſus.
Aue gratia plena. 205.c. 207.a
Benedicta tu in mulieribus. 55.f
Turbata eſt. 99 h. i
Maria cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. folio 99.i. 102.m. Maria, inquit.
Ne timeas Maria, inueniſti gratiam apud Deum. 55.f. 95.h.& 99.h.i. 102.m
Vocabitur filius Dei. 101.k Quod in ea.
Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? 95.g. Si verum. 99. i
Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus. 71.K. 93.g.h.& 98.d. & 207.a.& 283. h
Et quod naſcetur ex te ſanctum. 100. a
Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum. 100. a
Exurgens Maria abijt in montana. 99.i. Iure.
Abijt in montana cum feſtinatione, & ſalutauit Elizabeth. Ibidem. 101.m. & ſeq.
Vnde mihi hoc vt veniat mater Domini mei ad me? 100.a. 101. m
Reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. 297.a. b Non poteſt. 300. d
Beatam me dicent omnes generationes. 78. e
Tu puer propheta altiſſimi vocaberis. 81.a
Reclinauit eum in præſepio. 21.K. 193. b
2 Paſtores erant in regione eadem. fol. 28.d. & 227. m
Ecce euangelizo vobis gaudiū magnū. 23. m
Natus eſt vobis hodie ſaluator. 23. l
Hoc vobis ſignum. 28.f.& 238. c
Inuenietis infantem pannis inuolutum. 28. f
Gloria in altiſſimis Deo. 30.é. 53.b.& 77. d Vere. 112.g.& 200.l. 251.l. 61.b. to.2.
In terra pax hominibus. 21.m.& 53.e. & 126.d.& 251. l
Trāſeamus vſque Bethlehem. 24. e.& 264. h
Videamus hoc verbum quod factum eſt, 24. e & 264. h
Et venerunt feſtinantes, & inuenerunt Mariam, & Ioſeph. 280.f. g
Inuenerunt Mariam, & Ioſeph, & infantem poſitum in præſepio. 100.l. Inuenerunt.
Maria autē conſeruabat oīa verba hęc. Ibid. m
Poſtquam conſummati ſunt dies octo. 30. d l 234. l
Vocatum eſt nomen eius Ieſus. 31. i
Quod vocatum eſt ab angelo priuſquam conciperetur. Ibid. l. m
Poſtquam impleti ſunt dies purgationis Mariæ. 42.f.& 206. k
Obtulerunt pro eo par turturum, aut duos pullos columbarum. 42.g.h.& 320. f
Et ecce homo erat in Hieruſalem, cui nomen Simeon. 333.g h
Accepit eum Simeon in vlnas ſuas. 206.k.l & 238.b. c
Tuā ipſius animā pertranſibit gladius. 270. i
Deſcendit cum eis, & erat ſubditus illis. 8. m & 66.e. Inuentus. & 260. g
Et erat ſubditus illis. 8.m.& 66.e.g
Ieſus autem proficiebat ſapientia. 10. l
Genimina viperarum, quis oſtendit vobis fugere à ventura? 146.k.& 190.h 3
Et vox de cælo facta eſt. 39.b
Menſuram bonam, & cōfertam 40.i. Quid enim. & 248.b.& 338.a 6
Lacrymis cœpit rigare pedes eius. f. 177.k At vero. 7
Oſculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. 89.f
Oſculatur, & per t.ſer.
Hic ſi eſſet propheta, ſciret vtique quæ, & qualis. 131.d Vt ſciatis.
Exijt qui ſeminat ſeminare. 50. k 8
Si quid ſupererogaueris, cum rediero reddam tibi. 43.l Propterea.
Qui habet aures audiendi. Ibid. l. In vobis.
Quis eſt, qui me tetigit. 167.i. Quis me. Si quis vult poſt me venire, abne. 250.l
Nemo mittēs manum ad aratrum. 48.e. to.2. Nemo mittens. 9
Videbam Satanam ſicut fulgur de cælo cadentem. 1.c. 133.b. Videbam. & 189.c 10
Beati oculi qui vident, quæ vos videtis. 75.c Beati ſiquidem.
Homo quidam incidit in latrones. 52. i
Infundens oleum, & vinum. 256.h. i
Curam illius habe. 138 b. to.2.
Quis veſtrum habebit amicum. 69.i. 209.d 11
Beati qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud. 176. e
Dabit Dominus ſpiritum bonum petentibus ſe. 127. i
Homo, quis me conſtituit iudicem, aut diuiſorem inter vos? 129.f. to. 2. 12
Timete eum, qui poſtquam occiderit corpus. fol. 151.c
Quærite primum regnum Dei. 168.m. to.2.
Sint lumbi veſtri præcincti. 230.i. Tres.

Lucernæ ardētes in manibus veſtris. 19.l.m
Et vos ſimiles hominibus expectantibus, dominum ſuum, quando reuertatur à nuptijs. 37.l.230.m.& 331.h
Et ſi venerit in ſecunda vigilia. 19 m
Et ſi in tertia vigilia venerit. 171.h
Ignem veni mittere in terram. 41.e
13 Arborē fici habebat quidā.322.l. Quanta.
14 Cum inuitatus fueris ad nuptias. 292.b Nunc.
Recumbe in nouiſſimo loco. Ibid.c. vtiliter.
Iuga boum emi quinque. 186.g.h.to.2.
Compelle intrare. 225.b.& 139.m.to.2.
15 Homo quidam habuit duos filios. 163.h & 254.g
Filius prodigus pauit porcos. 220.f
In ſe autem reuerſus. 299.a.300.b
Non ſum dignus vocari filius tuus. 179.K Prodigus.
Frater ſenior de agro veniens. 63.k
Indignatus frater ſenior. 341.d
Væ per quem ſcandala veniunt. 91.c.to.2.
16 Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. 187.b.to 2.
Homo quidam erat diues. 190. i.to.2.Ego.
Factū eſt aūt, vt moreretur mendicus. 110.d
Fili, recordare quia recepiſti bona. 201.m Memento.6.e.to.2 & 190.l.to.2.
17 Cū feceritis oīa, quæ præcepta ſunt vobis Dicite, quia ſerui inutiles ſum⁹.137.e.& 170.b.& 66.g.to.2.& 161.f.to.2. Hinc.
Nonne decem mundati ſunt? 179.a. Nonne.
18 Deus gratias ago tibi, quia non ſum. 55.h & 250.f.174.b.to.2.
19 Publicanus percutiebat pectus ſuum. 171.i Vim faciebat.
Ecce dimidium bonorū meorum do pauperibus.107.i Et attende.
22 Omni habenti dabitur. 340.a
Deſiderio deſideraui paſcha manducare vobiſcum. 57. i
Orate ne intretis in tentationem. 138.g
Ecce duo gladij. 138.h.to.2.
Apparuit ei angelus de cælo. 125.c
23 Surgite, orate ne intretis in tentationem folio 346.c Porro.
Et facti ſunt amici, Herodes & Pilatus. fol. 268.a
Filiæ Hieruſalem nolite flere ſuper me. 64.f & 128.i Filiæ.
Tunc incipient dicere montibus, cadite ſuper nos. 145.b.to.2.
Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciūt. fol. 59.i.& 158.l.to.2.
Hic nihil mali geſſit. 288.i
Memento mei, dū veneris in regnū tuū. 56.l.
Latro de cruce clamabat.35.l.Si latronis.
Hodie mecum eris in paradiſo.12.e.to.2.Beatus.Ipſe ſe finxit longius ire. 342.b
Sedete in ciuitate, quoadusq; induamini virtute ex alto.76.e Sed dum 24
Et factum eſt dum benediceret illis, receſſit ab eis.70.c.d In hac.

Ex Ioanne.

Lux in tenebris lucet. 145.a 1
In propria venit. 3.f
Quotquot aūt receperunt eum, dedit. 190.e
Verbū caro factū eſt. 17.g.23.d.& 27.h.52.e
Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti. 77.d
Plenum gratiæ & veritatis. 343.f.Familiare.
De plenitudine eius nos oēs accepimus. 96.l
Lex per Moyſen data eſt, gratia, & veritas. fol. 211.f
Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.6 i.21.i.34.e.& 58.f.& 81.b
Vidi ſpiritum deſcendentem quaſi columbam de cælo. 34.f.g
A Nazareth poteſt aliquid boni eſſe? 193. c
Videbitis cœlum apertum, & angelos Dei deſcendentes. 133.a.& 147.h.304.f 2
Deficiente vino, dixit mater Ieſu ad eum. 37.l.Vinum non habent.100.l.Tertio. 180.to.2.b.Diſce.
Quid tibi & mihi eſt mulier? 38.g
Erant autem ibi lapideæ hydriæ. fol.37.m & 171.l.m.& 208 h
Capientes ſingulæ metre bi. vel ter. 37.b.& 208 i. & 313.e
Imple hydrias aqua. 39.l.Ait.& 224.c.d
Omnis homo primū bonū vinū ponit. 208.l
Seruaſti bonum vinum vſque adhuc. 171.l
Cum feciſſet quaſi flagellum de funiculis.fo. 130 b Plena. 3
Spiritus vbi vult ſpirat. 210.i
Neſcis vnde veniat, aut quo vadat. 342.c
Nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit. fol. 209.c
Qui habet ſponſam ſponſus eſt. 81.b 4
Illum oportet creſcere, me autē minui.Ibid.c
Meus cibus eſt, vt faciā voluntatem. 157.i 5
Tolle grabatum tuum, & ambula. 60.c
Ecce ſanus factus es: iam noli peccare, ne deterius,&c. 239.g.h
Poteſtatem dedit ei pater iudicium facere. fol. 241.g.& 25.f.to.2.
Ille erat lucerna ardens & lucens.fol.80.f.& 117.l

Gloriã ab inuicẽ accipitis, & gloriã. 251.l.m
6 Colligite, quæ ſuperauerũt fragmenta. 87. b
Operamini cibum, qui non perit. fol. 179. i
Operamini. 52.a.to.2.
Nemo poteſt venire ad me, niſi pater. 152. h to.2. Nam quòd.
Niſi manducaueritis carnem filij hominis. fol. 136. l
Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem. 166.i.to.2.
Durus eſt hic ſermo. 136.l.& 161. f
Spiritus eſt qui viuificat: caro non prodeſt quicquam. 285.k.& 54. c
Verba quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus, & vita ſunt. 193. b
7 Nolite iudicare ſecundum faciem. fol. 47. d. & 102.a.to.2.
Ieſus autem inclinans ſe deorſum. 54.m.
8 Qui ſine peccato eſt veſtrum primus in eam lapidem mittat. 5 .a
Nemo te condemnauit. 54. a
Quo ego vado, vos non poteſtis venire. 70. d
Principium, qui & loquor vobis. 143.a.to.2. Quid item.
Qui ex Deo eſt, verba Dei audit. 42. i
Ois qui facit peccatũ, ſeruus eſt peccati. 352. f
Si vos filius liberauerit, veri liberi eritis. 1. b
Abraham pater veſter exultauit vt videret. fol. 23. a Siquidem.
10 Qui non intrat per oſtium in ouile. 334. a. Qui non in.
Ego ſum paſtor bonus. 225.b.103.b.to.2.
Bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis. 276. i
Mercenarius videt lupum venientẽ. 206. h
Ego pater vnum ſumus. 337. g
11 Domine ſi fuiſſes hic, frater meus non fuiſſet mortuus. 179. m.
Et lachrimatus eſt Ieſus. 274. g
Infremuit Ieſus ſpiritu. 125. b.
Domine iam fœtet. 62.e.94.c. d
Clamauit voce magna: Lazare. 166. d
Expedit vobis vt vnus moriatur. 276. m
Maria vnxit pedes Ieſu. 218. K
12 Domus impleta eſt ex odore vnguenti. 246. f. Et domus.
13 Niſi granum frumenti. 254.d. Vnum ſcio.
Qui amat animam ſuam, perdet eam. 281. i.
Nunc iudicium eſt mundi. 241. l
Ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum. 263. m
Ambulate, dum lucem habetis. 306. f.
Si non lauero te, non habebis partem mecum. 61. h.
In domo Patris mei manſiones multæ ſunt. 182.d.to.2. 14
Ego ſum via, veritas, & vita. 81.e.171.i.to.2.
Ego in patre, & pater in me eſt. fol. 118.f. & 337. g
Qui credit in me, opera. 71. m
Si diligitis me, mandata mea ſeruate. fol. 5. h & 149. h
Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. 4.h. i
Paracletus autem ſpiritus ſanctus, quem mittet pater. 78. f
Ille vos docebit omnia, & ſuggeret. 77.i.l.
Si diligeretis me, gauderetis vtique. 361. m Si diligeretis.
Sine me poteſtis facere. 313. a 15
Maiorem hac dilectionem nemo habet. 58. d 145. d
Vos autem dixi amicos. 53.h.to.2. Animalis.
Elegi vos, & poſui vos. 50. i
Vt eatis, & fructum afferatis. Ibidem.
Si non veniſſem, & locutus non fuiſſem. folio 37.d.to.2.
Quia hæc locutus ſum vobis, triſtitia impleuit cor veſtrum. 75.c. Quid mirum. 16
Exiui à patre, & veni in mundum. 50.m
Niſi ego abiero, paracletus non veniet ad vos. 78.i.72.e. Denique. & 75.d. & 79. a Quid.
Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato. 77.i.& 210. l
Modicum, & non iam videbitis me. 342. b
Triſtitia veſtra vertetur in gaudium. 171. l 65.l.to.2.
In mundo preſſuram habebitis. fol. 229. g Quadri formis.
Quid eſt veritas. 168.d 18
Tolle tolle, crucifige eum. 56.d 19
Erat autem tunicam inconſulti. 52. i
Cum accepiſſet acetum. 58. e
Inclinato capite tradidit ſpiritum. Ibidem.
Et continuo exiuit ſanguis & aqua. 67.a.
Domine ſi ſuſtuliſti eum. 91.d. Felix. 243. i.
Noli me tangere, non enim aſcendi ad patrem. 112.g.267. g 20
Niſi videro in manibus eius fixuram clauorum. 76. e.
Dominus meus, & Deus meus. 322. h
Beati qui non viderunt, & crediderunt. 24. c.
Sciens Petrus quia Dominus eſt, miſit ſe in mare. 133.g.to.2.
Simon Ioannis amas me? 346. c
Petre amas me? 172.c. Annon: 158.e.203. b.
Paſce oues meas. 64.e.133.f.to.2. Cui enim.

Ex Epiſtola Pauli ad Rom.

1 Qui prædeſtinatus eſt filius Dei in virtute. 144.i.to.2. Nec mirum.
Sapientibus, & inſipientibus debitor ſum. fol. 134.e.to.2.
Deus illis reuelauit. 244. a
Inuiſibilia Dei à creatura mundi. fol. 164. c 244. a
Cum cognouiſſem Deum, non ſicut Deum glorificauerunt. 217. b
2 Dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt: fol. 265.c.d
Detractores, Deo odibiles. 170.d.e.& 269.a
Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? 245. l
Theſaurizas tibi iram in die iræ. 167. g
Secundum autem duritatem tuam,& cor impœnitens. Ibidem h
3 Et ſi Abraham ex operibus iuſtificatus eſt, habet gloriā, ſed non apud Deū. 343. h
5 Gloriamur in tribulationibus. 155. e
Cum inimici eſſemus,reconciliati ſumus Deo per mortem filij eius. 83.e.f.to.2.
Spes non confundit, quia caritas Dei diffuſa eſt. 292. m
Caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris. 54.b.c.to.2.
Non ſicut delictum, ita & donum. 103. m. a primo homine.
6 Non ergo regnet peccatum in veſtro mortali corpore. 146. a
Humanum dico, propter infirmitatem carnis veſtræ. 143.b.& 201.h.to.2.
7 Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ. 212.l.& 201.h.to.2.
Scio quia non habitat in me, hoc eſt in carne mea bonum. 318. l. & 353.h.to.1.
Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. 147.l. to.2.
Ecce 149.b.to.2.
Non enim quod volo, hoc ago. 353. g
Infelix ego homo, quis me liberabit. 158. b
8 Deus filium ſuum mittens. 193. c
Non ſunt condignæ paſſiones. 287.f. g Si enim.
Vanitati creatura ſubiecta eſt non volens. 17.c.Nonne.& 287.f.Vanitati.
Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus. 320. f
Ipſa creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei. 148.d.to.2.Cum igitur.
Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. 136.f. iuſtus. 156.d. Et hæc. 369.g.to.2. Quòd ſi.
Quos prædeſtinauit, hos & vocauit. 173. m 210. k
Et quos vocauit, illos, & iuſtificauit. 140. i 226. l
Quos autem iuſtificauit illos, & magnificauit. 226. l
Qui proprio filio non pepercit. 156.c
Quis nos ſeparabit à caritate Chriſti? 165. l
Certus ſum, quia neque mors neque vita. 319.l. m
Non volentis neque currentis. 154. g Quid enim.
Ignorantes iuſtitiam Dei,& ſuam. Ibid. h 9
Quomodo prædicabunt, niſi mittantur. 326. i 10
Prope eſt verbum in ore tuo,& in corde tuo. 2.1.165.g.& 196.f
Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. 17. i
Fides ex auditu. 295. m
Miniſterium meum honorificabo. 18.i.to. 2.22.i.to.2.Nam qui. 11
Noli altum ſapere, ſed time. 26.m.to.2. & 59.a.to.2.
Inueſtigabiles viæ eius. 22.d.to.2.
Quis cognouit ſenſum Domini? 53.l.to.2. Væ vobis.
Ex quo omnia, per quem omnia. 78.l. Denique. 143.b.to.2.
Ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia. 240. a
Exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem. 42. h
Rationabile obſequium veſtrum. 260. g 12
Vt probetis, quæ ſit voluntas Dei bona. 143.a.to.2.
Dico autem per gratiam, quæ data eſt mihi, omnibus qui ſunt inter vos, plus ſapere. 290.c.Et Apoſtolus.
Non plus ſapere quàm oporteat ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. 168.d.to.2.
Gaudere cum gaudentibus. 89.g. Quænam,& 246. e
Prouidentes bona non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus. 182.i. Mihi.
Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. 55. c
Vince in bono malum. 188. g
Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit. 326.m.Omnis.
Quæ ſunt à Deo ordinata ſunt. 72.c. In noſtra,& 26.a.to.2. 13
Reddite omnibus debita. 174.e. Vis ſcire,& 169. g
Nemini quicquam debeatis, niſi vt inuicem dili-

diligatis. 151.g.Puto.

Nox præceſſit, dies autem appropinquauit. 22.e.286. m. Paulus.

Carnis curam ne feceritis in deſiderijs 200. f 129.i.to.2. Non ergo. 192.f.to.2. Non ſic.

14 Non eſt regnum Dei eſca, & potus. 171. i & 172. b

Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. 161.d.to.2.Omne.

15 Quæcumque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt. 147.b. c

Vt per patientiam, & conſolationem ſcripturarum ſpem habeamus. 192. e

Ex Epiſtola prima ad Corinthios.

1 Verbum crucis pereuntibus quidem ſtultitia eſt. 63. K

Perdam ſapientiam ſapientum, & prudentiam prudentium reprobabo. 343. h

Placuit Deo per ſtultitiam prædicationis, ſaluos facere credentes. 191.c.to.2. Quod ſi.

Quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominibus. 195. d

Chriſtus nobis factus eſt à Deo ſapientia, & iuſtitia. 264.h.i

Factus eſt nobis iuſtitia, à Deo patre. 83. a to.2.Non condemnabit.

Oculus non vidit, nec auris audiuit. 21. m

2 Nobis autem reuelauit Deus per ſpiritum ſuum. 244.a.142.c.to.2.

Nos autem non ſpiritum huius mundi accepimus, ſed ſpiritum qui ex Deo eſt.189.m to.1.Trahe nos.

Spiritualis homo iudicat omnia, & ipſe à nemine iudicatur. 136.c.to.2.

Cum ſit inter vos zelus. 104.c. Audiamus.

3 Vnuſquiſque propriam mercedem accipiet, ſecundũ ſuũ laborem.64.k.t.2. Si ſemen.

Auditores Dei ſumus. 150.e.to.2.

Fundamentum aliud nemo poteſt ponere. 182.d.to.1.

Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. 132.e.Templum.& 302.f.to.1.

Vniuſcuiuſque opus, quale ſit, ignis probabit.182.d.e.to.1.

4 Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti. 182.h.185.l.to.1, Mihi.& 188.d.to.1.Mihi.

Iã quæritur inter diſpẽſatores.94.i. to.1. Erit.

Mihi autem pro minimo.185.I. Et ſi & 188.d Et vide.& 25.b.e.Nam.to.2.

Qui iudicat me, Dominus eſt. 54.g.tom.2. Transgreſſus.

Nolite ante tempus iudicare.182.e.to.2. Vnde nunc.

Laus erit vnicuique à Deo. 112.d.to.1. Tunc inquit.

Quid habes quod non accepiſti? ſi autem accepiſti. 164.a.to.2.

Spectaculum facti ſumus mundo, & angelis, & hominibus. 213.m.to.1.

Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. 62.b.to.1. 5

Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt.337.f.g. to.1.Nunc vero. 6

Per arma iuſtitiæ à dexteris, & à ſiniſtris. 142.h.to.1.

Glorificate, & portate Deum in corpore veſtro.139.e.to.1.

Infidelis ſi diſcedit, diſcedat. 51.i.to.2. 7

Alligatus eſt vxori.45.h.to.2.

Virgo cogitat quæ Domini ſunt.102.m.to.1.

Scientia inflat, caritas ædificat. 291.f.to.1. 8

Si quis ſe exiſtimat ſcire aliquid. & 290.d. e to.1.

Qui altario deſeruiunt, cum altario participant. 189.c.to.2. 9

Cum liber eſſem ex omnibus, omnium me ſeruum feci. 128.c.to.2.Vbique.

Omnibus omnia factus ſum. eodem. d.to.1. Si item.

Sic currite vt comprehendatis.167.h. tom.2. Quorum.

Patres noſtri omnes ſub nube fuerunt. 193.i.to.1.

Neque murmuraueritis, ſicut quidam eorum. 244.m.to.1. 10

Siquis ſe exiſtimat ſtare, videat ne cedat. 42. K.to.1.Propter hoc.

Non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum. 6.e.to.2.

Caput Chriſti Deus. 247.h.to.1. Si enim.

Non eſt creatus vir propter mulierem, ſed mulier propter virum. 201.to.2.f.& 203.f to.2. 11

Conuenientibus vobis in vnum, iam non eſt Dominicam cænam manducare.184.c to.2.

Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi.63 a.to.1.

Ego accepi à Domino, quod & tradidi vobis. 341.m.to.2.

Si noſmetipſos dijudicaremus, non vtiq; dijudicaremur. 314.f.to.1. Verendum.

Nemo in ſpiritu Dei loquens, dicit anathema Ieſu. 174.d.to.1. 12

Vnicuique datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem. 76.i.to.1. Nemo.

Alij per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ, 214.

214.h.to.1.
Aemulamini chariſmata meliora. 183.i.to.2. Tu ergo.
13 Si caritatem non habuero, nihil ſum. 275.g to.1.
Caritas patiens eſt benigna eſt. 59.i.4 g. to.2.
Caritas benigna eſt. 8.f.to.2.
Caritas non quærit, quæ ſua ſunt. 258.h. Si inſtiterint, & 43 h.to 2.
Caritas numquam excidit. 272.i.to.1. Quod. infirmum.
Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus, 189.a to.1.
Nunc manent, ſpes, fides, & caritas, tria hæc; maior autem. 204.l.m. tom.1. per totum ſermonem.
14 Orabo ſpiritu, orabo, & mente. 227.e.to.1.
Pſallam ſpirito, pſallam, & mente 242.e. Credimus. & 202.b.to.2. 203.c.to.2. ſed tunc.
Ignorans ignorabitur. 290.m. 291.l. 131.h. Noueris.to.2.
15 Gratia eius in me vacua non fuit. 142.a. Age.to.2.
Abundantibus omnibus laboraui. 132.a.to.2. 138.b.to.2.
Non ego autem, ſed gratia Dei mecum. 153.d. to.2. Vnde.
Vnuſquiſque in ſuo ordine reſurget. 137.m to.2. & 188.e.f. to.2. Cum cœperint.
Vt ſit Deus omnia in omnibus. 184.g.to.1. Magnus.
Stella differt à ſtella in claritate. 182.e.to.2.
Ignorantiam Dei quidam habent. 4.h. 292.e. tomo 1.
Sicut portauimus imaginem terreni, portemus, & imaginem cæleſtis. 6.i. Veniet, 216. l.to.1.
Abſorpta eſt mors in victoria. 127.b.c.to.1.
Caro, & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt. 14.g.to 2.
Vbi eſt mors victoria tua? 114.d.to 1.

Ex epiſtola Pauli 2. ad Corinthics.

1 Benedictus Deus, & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti. 29 h.to 1.
Sicut abundant paſſiones Chriſti in nobis. 144.l.to.1 Bene ergo.
Gloria noſtra hæc eſt teſtimonium conſcientiæ noſtræ. 51.d. & 99.f. & 251.m & 270.a & 25.a.to.2.
2 Non enim ignoramus cogitationes vel aſtutias eius. 42.c.to.2. Non enim.
Chriſti bonus odor ſumus. 249.h. & 332.i. & 336.i.to.1. Ego.
3 Non quod ſufficientes ſimus cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis. 284.a.to.2. Apoſtolus.
Vbi ſpiritus Domini, ibi libertas. 353.g.to.1. 4
Quod in præſenti eſt momentaneum, & leue tribulationis noſtræ. 185.f. 57.e.to. 1. Hoc nempe.
Si terreſtris domus noſtra. 135.d.to.1.
Quamdiu ſumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino. 163.f.to.2.
Siue mente excedimus Deo. 358.g.to.1.
Et ſi cognouimus ſecundum carnem Chriſtum, ſed nunc iam non nouimus. 122.c to.1. Et ſi cognouimus.
Si qua in Chriſto noua creatura. 96.K.to.1.
Obſecramus pro Chriſto, reconcialiamini 5
Deo. 225.m.to.1.
Siue mente excedimus, Deo. 50.l.to.1. 6
Contriſtati eſtis ſecundum Deũ. 33.c.to.2. 7
Prouidentes bona non ſolum coram Deo, 8
ſed etiam coram hominibus. 50.l. Prouidentes.
Qui parcè ſeminat, parce, & metet. 134.k. Si- 9
quidem. 125.l.to.2. Agite.
Hilarem datorem diligit Deus. 337.d.to.1. 10
Epiſtolæ inquiunt, graues ſunt, & fortes, præſentia autem corporis infirma. 270.l tomo 1.
Qui gloriatur, in Domino glorietur. 162.b to.1.
Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt. 162.c.to.1.
Timeo ne ſicut ſerpens ſeduxit Euam. 174.c.to.1. Denique.
Ipſe Satanas transfigurat ſe in angelum 11
lucis. 176.d.to.1. Sed.
Libenter ſuffertis inſipientes, cum ſitis ipſi ſapientes. 128.b.to. 2.
Quis infirmatur, & ego non infirmor? 276. m to.1.
Miniſtri Chriſti ſunt, & ego. 132.a.to.2.
Scio hominem in Chriſto. 175.g.h.to.2. 12
Excedunt.
Audiui arcana verba, quæ non licet. 323.e.f to.1. Nonne tibi.
Parco autem, ne quis me exiſtimet ſupra id, quod videt in me. 16.f.to.2. 46.b.c. Terret to.2.
Ne magnitudo reuelationum extollat me. 313.b.to.1.
Sufficit tibi gratia mea. 175.l.t.2.
Libenter gloriabor in infirmitatibus meis. 271.a. 228.b.to.1.
Cum infirmor, tunc potens ſum. 229.li. 106.i to.2.

Licet plus vos diligens, minus diligat. 44.a to.2. Si nemo per totam epiſtolam.

Ex epiſtola Pauli ad Galatas.

1 Si adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. 22. i. to.2. Verum tu.
3 Viuo autē iam non ego, viuit vero in me Chriſtus. 48.a.to.1.
Sic ſtulti eſtis, vt cum ſpiritu cæperitis, carne conſummamini. 287.e.to.1.
4 Quando venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum. 2. l. to.1.
Quando venit. & 256. h.to. 1. Non venit.
5 Filioli mei quos iterum parturio donec. 358.f.to.1.
Abraham duos filios habuit. 57. i. l.to.1.
Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum. ſpiritus autem aduerſus carnem. 47.b.& 58. i. l.& 87.c. 138.i. l. to.1.
6 Vt non quæcumque vultis, illa faciatis. 149.b to.2. Ceterum.
Vos qui ſpirituales eſtis. 175. i. to.2. Sed iam
Alter alterius onera portate. 35.g.h.to.2
Opus ſuum probet vnuſquiſque. 24.a.to.2
Qui ſeminat in carne. 146.l. propterea. 200.h to.1.
Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce. 54.c 125. i. 271.b.& 84.i.to.2. Mihi.
Qui ſeminat in carne, de carne metet & corruptionem. 200.h.to.1.
Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo. 48.a.to.1. Audi.
Quotquot baptizati eſtis, in Chriſto baptizati eſtis. 165.l.to.1.

Ex epiſtola Pauli ad Epheſios.

1 Benedictus Deus, & pater Domini noſtri Ie-
2 ſu Chriſti. 348.c.to.1.
Eramus ſicut ceteris filij iræ. 41.a.to.1.
Propter nimiam caritatem. 58.d.to.1.
Chriſtum habitare per fidem in cordibus veſtris. 64.c. 68.c.d.& 211.i.to.2.
4 Vt poſſitis comprehendere cum omnibus ſanctis, quæ ſit longitudo. 146.d.to.2.
Solicite ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. 105.c.to.2.
Chriſtus qui deſcendit, ipſe eſt, & qui aſcendit. 66.b. Qui enim. 73.i.to.1.
5 Deponite ſecundum priſtinam conuerſationem veterem hominem. 217. a. Scio. to.2.
Eſtote imitatores Dei, ſicut filij chariſſimi. 355.h.to.1.
Nemo vnquam carnem ſuam odio habuit. 146.i.L.to.1.
Erunt duo in carne vna. 348.a.to.1. Quid reſtat.

Induite vos armaturam Dei. 130.h.to.1. 6
Rectores tenebrarum harum. 148.a. 154.a 177.h.& cap. ſequen.

Ex epiſtola ad Philippenſes.

Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. 79.m to.2. Quis dabit.
Non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo. 13.i.to.1.
Chriſtus ſemetipſum exinaniuit. 25.l.& 50.l. & 84.i.to.2.
Omnes quæ ſua ſunt quærunt. 347.f.to.1.
Et habitu inuentus vt homo. 341.f.to.1.
Chriſtus factus eſt pro nobis obediens. 228.i to.1.
Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris. 70.c.to.1.
Deus eſt, qui operatur in vobis, & velle, & perficere. 144.I.& 154.f.to.2.
Ego me non arbitror comprehēdiſſe. 300.f & 132.f.to.2. 3
Gloria in confuſione ipſorum, qui terrena ſapiunt. 61.m.to.2.
Noſtra autem conuerſatio in cęlis eſt. 112.c to.1.
Saluatorem expectamus. 6.l. 116.d.to.1.
Reformabit corpꝰ humilitatis noſtræ. 303.a to.1.
Gaudete in Domino ſemper, iterum dico gaudete. 20.f.& 181.m.to.1. 4
Modeſtia veſtra nota ſit. 22.b. 40.L.to.1.
Omnia poſſum in eo, qui me confortat. 357.l to.1. Quidni.

Ex epiſtola ad Coloſſenſes.

Conuiuificauit vos cum illo, condonans vobis omnia delicta, delens quod aduerſus nos erat chirographum decreti. 82.l.to.2. Satisfecit. 2
In ipſo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. 256.h.to.1. Neque.
Si conſurrexiſtis cũ Chriſto, quæ ſurſum. 64.b. Quicumque. 74.h.to.1. 3
Quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens. 2.g. Merito, & 18. a. 74.h.i.& 112.f.to.1. Væ nobis.
Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt. 309.b.to.1.
Cum Chriſtus apparuerit, vita veſtra. 67.m to.1.

Ex epiſtola 1. ad Theſſalonicenſes.

Rapiemur cum illis in nubibus obuiam Chriſto in aera. 74.h.tom.1. Erit enim. 4
In omnibus gratias agite. 247.a.to.1. 5
Alioquin. 250.f.to.1. Ad locum.
Cum dixerint Pax, & ſecuritas. 32.i.to.2.

Sine intermiſſione orate. 177.m.to.1.Hæc autem.
Spiritum noli extinguere. 121.l.to.2. Verumtamen.

Ex Epiſtola 2. ad Theſſalonitenſes.

2 Qui extollitur ſupra omne, quod dicitur Deus. 22.a.to.1.

Ex epiſtola 1. ad Timotheum.

1 Charitas de corde puro, & conſcientia bona. 187.c.tom.1.Audiſtis. & 13.m. tom.2. 23.c.to.2.
Ignorans fecit, in incredulitate. 40.e.f.to.1.
Iuſtis non eſt lex poſita. 14.d.to.2. Itaque.
Soli Deo honor, & gloria. 149.g. Quid retribues. 355.i. l. Seruilis.
2 Obſecro primũ fieri obſecrationes. 177.h & 227.c.Primo.
Adam non eſt ſeductus, mulier autem ſeducta in præuaricatione fuit. 126.e
Non in veſte precioſa. 22.i.to.2. & Ibidem. l Clamatur.
3 Qui bene miniſtrauerint, gradum bonum ſibi acquirent. 93.h.to.1.Bonum.
4 Spiritus manifeſte dicit. In nouiſſimis temporibus diſcedent quidam à fide.
Corporalis exercitatio ad modicum valet. 183.i.to.2.Iam vero.
Exerce te ipſum ad pietatem. 198.a.to.2.
Nemo adoleſcentiam tuam contemnat. 36.l to.2.Timendum.
5 Modico vino vtere propter ſtomachum tuum. 282.l.& 183.h.to.2. Sed.& 184.d to.2.
Viduas honora, quæ vere viduæ ſunt. 133.h to.2.Neque.
6 Habentes victum, & veſtitum, his contenti ſimus. 6.f.to.2.184.c.to.2.
Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentatione & in laqueum diaboli. 136.i.187.a to.1.Nam & per.
Solus Deus habet immortalitatẽ. 352.c.to. 1.

Ex epiſtola ij. ad Timotheum.

1 Scio cui credidi. 318.l.to.1.Denique.
Nouit Dominus, qui ſunt eius. 13.h.to.1.
Seruum Dei non oportet litigare. 18.f.to.2. Porro.
Vt reſipiſcant à diaboli laqueis. 247.i.to.1. Dixiſti.
3 Omnes qui pie viuere volunt in Chriſto. 43.l.to.2.

Ex epiſtola ad Titum.

2 Apparuit gratia Dei ſaluatoris noſtri. 28.h.& 83.e.207.e.& 225.d. tom.1.& 193.c. to.2. Sobrie.
Apparuit benignitas & humanitas ſaluatoris noſtri Dei. 25.l.& 33. l.& 181.a.tom.1.

Ex epiſtola Pauli ad Hebræos.

Portans omnia verbo virtutis ſuæ. 134.l.to.1. Apud. 1
Nonne omnes adminiſtratorij sũt ſpiritus, in miniſterium miſſi. 18. d & 89.c. Superni.& 103.l.& 121.m. Sed & ipſos. & 148. m.& 240 c.to.1.
Nuſquam angelos apprehendit. 172.e.to.2. Nuſquam. 2
Omnia nuda & aperta ſunt oculis eius. 85.d to.1. 4
Non habemus pontificem, qui non poſſit compati. 57.i.& 273.f to.2.
Tentatum per omnia pro ſimilitudine abſq; peccato. 151.h.& 314.i.to 1.Sciebat.
Didicit ex his, quæ paſſus eſt obedientiam. 172 c.to.2.& 114 to.1.Sciebat. 5
Terra ſæpe ſupra ſe venientem bibens imbrem, & germinans herbam opportunam illis, à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo. 49.d.to.1. 6
Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis. 144.i.to.1. 10
Fides eſt ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium. 145.g 81.e.to.2.Scio. 11
Sine fide impoſſibile eſt placere Deo. 269.g to.1.
Sancti per fidem vicerunt regna. 67.i.l.to.1.
Conualuerunt de infirmitatibus. 49.g.to.2. Quanta.
Pacem ſectamini cum omnibus. 134.f. to.1. Pax.
Angelis hoſpitio receptis. 100.h.to.2. 13
Non habemus hic ciuitatem manentem, ſed futuram inquirimus. 319.d.to.1.Vbi

Ex actis Apoſtolorum.

Cœpit Ieſus facere & docere. 106.a. 87.g. to.2. 1
Videntibus illis eleuatus eſt. 173.i.tom.2.a ſummo.
Nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum. 72.e to.1.Dico.
Cumque intuerentur euntem illum. 70.d to.1.Quid tamen.
Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cœlum. 70.e.to.1.Prorſus.
Sic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum. 128.g.to.1.
Hi omnes erant perſeuerantes vnanimiter in oratione. 60.e.& 100.m.Denique legis. & 76.e.to.1.

Pr-

Præuaricatus eſt Iudas, vt abiret in locum ſuum. 143.g.to.1.Pulchre.
2 Cum complerentur dies Pentecoſtes. 77.a to.1.
Apparuerunt apoſtolis diſpertitæ linguæ. 77.l.to.1.
Repleuit totam domum, vbi erant ſedentes. 77.m.to.1. Ita cum.
Repleti ſunt omnes Spiritu ſancto. 76.g.to.1 Conſtat.
Non ſicut vos æſtimatis, hi ebrii ſunt. 78.i.k Alioquin.& 305 m.to.1.
4 Diuidebatur ſingulis, prout cuique opus erat. 184.g.to.1.
Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna. Ibid.h.to.1. Multitudinis.
5 Obedire Deo oportet magis, quàm hominibus. 8.h.to.2.
9 Et ſubito circumfulſit eũ lux de cælo. 39.b Magnifice.
Saule Saule, quid me perſequeris. 39.a.Saule.
Domine, quid me vis facere? 49.f. Et ille.
Surge, & ingredere ciuitatem. 40.g
14 Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. 124.f
Non facio animam meam precioſiorem me. fol.281.f Merito.
Beatius eſt dare, quàm accipere. 50.f.to 2.epiſtola centeſima. Si minu. 69.b.Erras.to.2.

Ex epiſtola Iacobi apoſtoli.

1 Omne datum optimum, & omne donum perfectum. 153.e
Voluntariè autem nos genuit verbo veritatis. 189.K. Gratias.255.b. At vero.
Si quis auditor eſt verbi, & non factor. 85.f
2 Fides ſine operibus mortua eſt. 23.g
3 Lingua modicum quidem membrum. 65.i & 170.c.d.e.f.g
Linguã nullus hominum domare poteſt. 65 i
Quæ deſurſum eſt ſapientia, primũ quidẽ pudica eſt, deinde pacifica. 25.b.66.f.& 176.e
Petitis, & non accipitis, eo quod male petatis. fol. 191.l Neque.
Humilibus Deus dat gratiam. 55.g.20.i. to.2.
Vita hominis, eſt vapor ad modicum apparens, 200.g.
Non plus ſapere, quam ſapere oportet. 290.c
Scienti bonum facere, & non facienti, peccatum eſt illi. 290.e.& 343.g.
5 Confitemini alterutrum peccata veſtra. folio 216.a.to.2. Sufficit.

Ex prima epiſtola beati Petri Apoſtoli.

2 Vos autem genus electum, regali ſacerdotium. 229.d.
Obſecro vos tamquam aduenas & peregrinos. 48.m
Humiliamini ſub potenti manu Dei. 42.i Propter. 5
Omnem ſolicitudinem veſtram proijcientes in eum, quoniam ipſi eſt cura de vobis. fol. 145.c.& 333.b

Ex epiſtola prima Ioannis.

Quod fuit ab initio, quod audiuimus, quod vidimus oculis noſtris. 60.b 1
Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo ſunt. 68.c.& 181.l 2
Omne quod in mundo eſt, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ambitio ſeculi. 68.c.& 190.e.to.2.
Mũdus tranſit, & cõcupiſcentia eius. 53.g.t.2. 3
Scimus quoniam cum apparuerit, ſimiles ei erimus. 282.m
Non diligamus verbo, neq; lingua. 47.K.t.2. Breues.& 307.k. & per totum ſermonem vtiliter.
In hoc eſt caritas non quaſi nos dilexerimus Deum. 145.a.b 4
Deus charitas eſt: & qui manet in charitate. 337.f.g.& 355.i.& 13.b.to.2. Lex.
Perfecta charitas foras mittit timorem. Ibi. Nam quod legitur. 170. c. Numquam erit. to.2.
Omne quod natum eſt ex Deo, vincit mundum. 67.i.k 5
Hæc eſt victoria quæ vincit mundum. 24.b
Quis eſt, qui vincit mundum, niſi qui credit, quoniã Ieſus eſt filius Dei. 67 i.Vides.
Hic eſt, qui venit per aquam & ſanguinem Ieſus Chriſtus. 67.m
Tres ſunt, qui teſtimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritusſanctus. 68.d 209 c
Omnis qui natus eſt ex Deo, non peccat. 42.k & 161.c. Scimus. 268.g.h.& 151.a.to.2.

Ex epiſtola Iudæ.

Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, animales ſpiritum non habentes. fol.41.d & 104.c.d. Audiamus.

Ex Apocalipſi.

Vtinam calidus eſſes, aut frigidus. 94.k Oportet. 3
Ego quos amo arguo & caſtigo. 163.f
Vidi in dextera ſedentis ſupra thronum, librum, ſignatum ſigillis ſeptem. 62.g.h.i 5
Et ego flebam multum, quoniam nemo inuentus eſt dignus aperire librum. fol.27.i Merito.
Ecce vicit Leo de tribu Iudâ. 208.m
Erat numerus eorũ millia millium. 178.b

Sub altare Dei audiui voces occiſorum. alias,
6 Vidi ſubtus altare animas interfectorum propter regnum Dei. 110.c Sic enim:
Suſtinete modicum tempus, donec impleatur numerus fratrum veſtrorum. 109.l. & m. Propterea.
7 Et datæ ſunt illis ſingulæ ſtolæ albæ. 18.c
8 Lauerunt ſtolas ſuas. 62.c
Aſcendit fumus aromatum in conſpectu Domini de manu Angeli. 104.m. Miniſtrant enim.
2 Signum magnum in cælo. 98.m
Mulier amicta ſole, 98.b.c.d.e
Et luna ſub pedibus eius. 98.m
Et in capite eius corona ſtellarum duodecim. fol. 99.F. In capite. & Ibid. K. Offerantur.
Cantabant quaſi canticum nouum. 9.c.d
Hi ſequuntur agnum, quocumq; ierit. 100.a. 14
Sed ſi vis, & b
Sine macula ſunt. 100.a
Amodo iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſui. 109.g
Vidi ciuitatem ſanctam Hieruſalem. 132.i,K, & 274 21
Et audiui vocem magnam de throno. Ibid. b,c. Et audiui.
Abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis ſanctorum. 192.i.to.2.
Ecce noua facio omnia. 21.h
Qui audit, dicat veni. 40.b.to.2.

Finis Indicis Sententiarum vtriuſque Teſtamenti.

INDEX POTIORVM

SENTENTIARVM

IN OPERA D. BERNARDI ABBATIS

PRIMI CLARAEVALLENSIS.

PER ORDINEM LITTERARVM DISPOSITVS.

ABbas, Epiſcopus, & Canonicus, quo pacto inueſtituram ſumant. fol. 60. f. tomo 1.
Abbates nonnulli redarguuntur, quòd ſub humili habitu, & tonſura ſuperbiæ ſapiant. fol. 27.c.28. I, K, tomo 2.
Abbatum cura plerumque augetur cum minui putatur. 36.i.to.2.
Abbatum negligentia ad comprimendum luxum veſtium, & alimentorum culpatur. 185.i.to.2.
Abiectione non gaudere, minus eſt à perfecto. 203.c.d.to.2.
Abijcere à nobis oculum, vel pedem, quid ſit. 05.g.to.1.
Abijciamus opera tenebrarum. fol. 22.e.to.1.
Abrahæ duo ſinus, vnus in inferno obſcurus, alter in paradiſo luminoſus. folio 110.f.to.1.
Abrahæ ſeruus quærit puellam, quam præparauit Abraham filio ſuo, quærit angelus puellam, quam præparauit Deus pater filio ſuo. 98.l.to.1.
Abrenunciantes nouiter ſeculo, ſuſtineant Deum in patientia. 40.h.to.1.
Abſcondere bona noſtra vtile magis, quàm oſtendere. 5.b.c.to.1.
Abſtinere à carnalibus deſiderijs debemus. fol. 48.m.to.1.
Abſtinentiæ ſingularitas ſcandalo fuit. folio 226.i K.to.1.
Abſtinentia tractatur. 38.k.68.c.281.h.to.1. 329.e.f.to.1.
Abuſio magna, & magna nimis vt diues eſſe velis vermiculus vilis. 65.a.to.1.
Abuſus lugendus, quo vitia reputantur virtutes: & econtra. 183.m.to.2.
Accedendum ad Deum eſt, non irruendum. fol. 282.b.to.1.
Accedere poteſt ad Deum per gratiam, qui peccando ab eo recedere potuit: & econuerſo. 354.e.to.1.
Acceptio perſonarum peſſima. 134.b.to.2.
Acceſſum ad Deum habemus per Mariam. fol 3.e.to.1.
Acedia fortaſſis interuenienti tædio, vel torpore non diffidas, nec etiam abundantia extollaris. 262.i K.& 263.l.tomo 1.
Actione quandoque præponimus inferiora, affectu ſuperiora præferentes. 306.d.e to.1.
Actiua vita, via eſt ad contemplationem. fol 302.c.d.to.1.
Ab Adam & Eua primis parentibus peccatum & miſeriam traximus. 56.b.to.2.
Adam à qua gloria & honore ceciderit. folio 289.f.g.to.1.
Adam contemplatione deuota clamat, Fili Dauid miſerere mei. 32.d.to.1.
Adam nobis duo reliquit, laborem & dolorem. 59.m.to.1.
Adam pro morſu pomi vetiti, fugit à facie Dei: quo igitur fugiemus in die iudicij, pro peccatis noſtris? 181.K.to.1.
Adæ deiectio & miſerabilis humiliatio. folio 289.i.K.to.1.
Adæ quod dicitur, & nobis dictum eſt. folio 199.i.to.2.
Adeſſe dominum qualiter percipere poterimus. 316.g.to.1.
Adeſſe vel abeſſe verbum percipitur, quod tamen aduenire, vel recedere non ſentitur. 342.c.d.to.1.
Addiſcere volentes non recto fine, increpantur. 290.b.c.d.to.1.
Adhærens Deo, vnus ſpiritus eſt, ſed non vnum cum eo. 337.f.g.to.1.
Adhærere Chriſto, eſt actiones noſtras ad iuſtitiam dirigere, & paſſiones propter iuſtitiam ſuſtinere. 69 c.d.to.1.
Adiurantur filiæ Hieruſalem, id eſt adoleſcentulæ, ne ſponſam dormientem excitent.

citent. 309.m.to.1.
Adiutorium diuinum, quàm nobis ſit neceſſarium. 23.h.& 357.K.to.1.
Adiutorij diuini inhabitator per non inhabitantes cognoſcitur. 135.m.to.1.
Adiutorij ſunt electis peregrinantibus angeli,& ſpiritus beati. 344.h.i.to.2.
Adoleſcens verboſus, iuſtitiæ hoſtis. folio 139.l.to.2.
Adoleſcentior dicitur homo carnalibus concupiſcentijs deditus. 301.m.to.1.
Adoleſcentiori filio comparatur populus gẽtilis,ſeniori Iudaicus. 252.d.to.1.& per totum ſermonem.
Adornandus eſt thalamus humilitate & paupertate. 16.i.to.1.
Aduentus Chriſti Saluatoris noſtri neceſſarius. 7.d.to.1.
Aduentus Chriſti occultus, cui venienti ad ſurgere debemus. 2.K.to.1.
Aduentus domini corporis. 3.g.h & 19.g.to.1.
Aduentus domini ſpiritalis, ſeu viſitatio domini, quomodo præſentiri poteſt, folio 315.c.d.to.1.
Aduentus domini in mentem, quæ ſint ſigna & prænuncij. 282.c.d.& 318.h to.1.
Aduentus domini triplex. 4.h.& 5.g.to.1.
Aduentus domini triplex vtilitas. fol.7.c.d to.1.
Aduentus filij Dei ratio quæ, & quis, vnde, quo, ad quid, quando, & qua venit. folio 1.b.& 2.g.h.to.1.
Aduentus nomen, & aduentus ratio qualiter differant. 1.a.to.1.
Aduentus domini deuote celebrandus eſt. fol. 4.a.to.1.
Aduentus domini, & ſex circumſtantiæ eius. fol.1.a.to.1.per totum.
Aduentum domini Ieſu ſua manifeſtãda eſt benignitas. 33.a.to.1.
Aduentum domini qualiter celebrare debeamus. 4.a.& 5.b.c.to.1.
Aduentum domini (ſicut ab eo qui expertus eſt edocemur) ignis præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. 76.e.f.t.2.
Aduentum domini in luxu ciborum ducens, Chriſtum inhonorat. 3.g.& 4.h.to.1.
Aduenientis perſonæ conſideranda maieſtas dignationis magnitudo, charitatis latitudo, humanæ naturæ exaltatio. fol.3.f.g to.1.
Aduerſarius cui conſentire nos oportet in via Deus eſt. 353 g.to.1.
Aduerſarius habet ignem ſuum. 41.e.to.1.
Aduerſitas multos frangit, proſperitas plures extollit. 56.c.to.1.
Aduerſitati tria ſunt opponenda. 230.k.to.1.
Aduerſus os loquentium iniqua ſufficit bonorum opinio cum teſtimonio conſcientiæ. 268.m.to.1.
Adulatores & detractores, qualiter capiendi ſunt. 325.c.d.to.1.
Aduocatus fidelis, qui non quærit, quæ ſua ſunt. 40.c.to.2.
Aduocatorum verſutia. 130.a.to.2.
Affectanti cæleſtia terrena non ſapiunt. folio 56.d.to.2.
Affectio alia, quàm caro gignit, alia quàm ratio regit, alia quam condit ſapientia. folio 307.i.to.2
Affectiones diuerſę ſecundum diuerſos actus & diuerſas differentias reperiuntur. folio 242.c.d.to.1.
Affectiones ſimplices naturaliter inſunt, additamenta vero ex gratia. 149.b.to.2.
Affectiones ordinatæ virtutes ſunt, inordinatæ vitia. 306.g. & per totum ſermonem.
Affectione carere vitioſum eſt. Et ibi de triplici affectione. 307.i.k.to.1.
Affectionum animæ mutabilitas, diuina mutat nomina. 163.g to.1.
Affectus charitatis cuiquam, quamuis iniquo & inimico denegandus non eſt. 307.m. & a.to.1.
Affectus liber eſt. 77.d.to 2.
Affectus mirabilis dilectionis ſponſæ, quem eructat præ nimio amore dilecti ſui. folio 331.b.to.1.& per totum.
Affectus, ſiue profectus animæ, tres ſunt. fol. 239.l.to.1.
Affectus ſuas etiam voces habet. 331.d.& 349.h.i.to.1.& per totum vtiliter.
Affectu intellectui, & intellectu affectui repugnantibus, vita infernalis eſt. fol.75.m. to.1.
Affectu ſeu auiditate nihil, quamuis vile monacho deſiderandum eſt. 187.b.to.1.
Affecti pauci reperiuntur, illuminati & intelligentes plures. 75.l.to.1.
Affici plus debemus quibuſdam, quæ ad nos non ſpectant, quam his quæ ſpectant. folio 306.d.to.1.
Affinitas animæ ad verbum. 350.c.to.1.
Affirmans veritatem, quam neſcit, mentitur proferens vero dubie mendacium, an mẽtiatur. 257.a.to.1.
Afflictorum proprium, vt carere miſeria, perfectam

perfectam beatitudinem arbitrentur. folio 151.K.to.1.
Affluentia ſapientiæ, eſt confeſſio propriæ iniquitatis: gratiarum actio, ſermo ædificationis. 168.e.to.1.
Ager, theſaurus, & margarita, tria denotant. fol. 211.a.b.to 1.
Agnoſce homo dignitatem tuam, agnoſce quam grauia ſunt vulnera, pro quibus neceſſe fuit Chriſtum vulnerari. 26.f.to.1.
Agnoſcitur in Chriſti incarnatione longitudo breuis, latitudo anguſta, altitudo ſubdita, profunditas plana. 10.K to.1.
Agnus & columba, in quibus conueniant. fol. 34.f.to.1.
Agnus totus ſuauis. 21.h to.1.
Alæ duæ, agnitio & deuotio. 117.b.to.1.
Alæ ſex vni ex Seraphim, & alæ ſex alteri, quid ſignificent. Ibid. a
Alijs aliud, aut aliter loquendũ eſt. 236.a.t.1.
Aliter Domini, aliter angelorum, aliter hominum ſtatio. 119.i.to.1.
Aliud eſt hoc, vel illud opinando ſentire, & aliud temere affirmare quod neſcias. folio 257.a.to.1.
Aliud eſt noſce Deum, aliud timere. 267.f. & 268.g.to.1.
Allicit nos Deus ad regni cælorum ingreſſum comminatione, cupiditate, & amore. fol. 177.m.a.to.1.
Alloquitur Bernardus angelum, qui Ieſum in monte olioueti confortabat. fol.165.c.& & 166.c.to.1.
Altaria quibus vota ſuperponere debemus, tria ſunt. 231.h.to.1.
Altario ſeruiens, de altario viuat. 6.f.to.2.
Altercatio iuſtitiæ, pacis, veritatis, & miſericordiæ pro humani generis reparatione. 52.K.l.to.1.& per totum ſermonem.
Altitudo omnis ſe extollens aduerſus ſcientiam Dei, deijcitur, & de familiaritate, quæ inter Deum, & hominem contrahitur. 334. a.b.to.1.
In alto nil altum ſapere, nil Deo charius: hominibus nil rarius. 59.a.to.2.
Ama neſciri, & laudet te os alienũ. 27.a.to.1.
Amare an debeamus affectuali, an actuali amore. 306.h.to.1.
Amare Chriſtum dulciter, quibus indicijs cognoſcitur. 260.l.to.1.
Amari indignus dignoſcitur, qui indignus caſtigatione cenſetur. 296.f.to 1.
Amari, timeri, & honorari, quomodo differenter exigit Deus. 355.i.to.1.per to. ſer. vtil.
Amari vult Deus non ſolum dulciter, ſed & ſapienter. 260.g.to.1.
Amemus Chriſtum, quia nos ab eo amari pręſentimus. 53.a.to.2.to.1.
Amabilem nobis Chriſtum facit præcipue paſſio eius pro nobis. 260.i.to.1.
Amandi tres differentiæ, hoc eſt caſte, ſancte, ardenter. 242.d.e.to.1.
Amandus eſt Deus affectuoſe, circumſpecte, dulciter, fortiter, & prudenter. 177. l. & 261.l.to.1.
Amandus valde à nobis eſt, per quem ſumus, viuimus, & ſapimus. 260.h.to.1.
Amans anima votis fertur, &c. 343.c.to.1.
Amans quilibet vigilat, & obſeruat, & beatus quẽ Dominus inuenerit vigilãtẽ. 315.c.t.1.
Amanti nihil difficile. 55.l.t.1.
Amatæ rei ſubtractio, deſiderij augmentatio eſt. 307.c.to.1.
Ambitio cauſa furoris. 61.a.b.to.2.
Ambitio cæca. 345.g.to.1.
Ambitio latere vult. 61.l.to.2. & ibi pulchre culpantur ambitioſi.
Ambitio mater hypocriſiys. Ibidem.
Ambitio prælationis reprehenditur. 26.h.i.& 61.l.m.to.2.
Ambitio culpatur. 16.m.& 72.g.h.& 138.l.m to.1.Planc.& 130.b.134.g.138.f.to.2.
Ambitionis impudentia. 203.a.b.to.1.
Ambitionis malum 134.g.to.2.
Ambitionis malum inſanabile. 26.i.to.2.
Ambientium diuerſa genera. 139 i.K.to.2.
Ambulabat apoſtolus quando dicebat: Non arbitror me comprehendiſſe. 306.f.to.1.
Ambulat Dominus ſuper pennas ventorum. 229.h.to.1. Ambulat.
Ambulare qualiter debeamus. 41.c.to.1.
Amicitia pauperum regum amicos conſtituit, amor paupertatis reges. 216.i.K.to.1.
Amicitia vera eſt caritatem in Deo habere. fol. 147.l.to.2.
Amicitia vera obiurgationem habet, adulationem numquam. 101.b.to.2.
Amicitiæ veræ tunc erunt, ſi veritatis fuerint fœderatæ conſortio. 42.b.to.2.
Amiciſſimos oportet eſſe Chriſto ſponſo paſtores, cuſtodes ſponſæ eius eccleſiæ. 346.b c.to.1.
Amicus mundi, excluditur à concilio amicorum Dei. 53.g.h.i.to.2.
Amicus ad nos veniens de via, quid ſignificet. 209.d.to.1.
Amiſſum non immerito reputatur, quod ingrato datur. 180.c.to.1.

Amatores ſeculi infelices. 54.d.to.2.
Amor ab amando dicitur, non ab honorando. 355.l.to.1.
Amor ardens, quo anima diligit Deum. folio 242 c.to.1. & per totum ſermonem.
Amor carnalis Chriſti, etſi eiuſdem amori ſpirituali poſtponatur, eſt tamen multum vtilis,& bonus. 263 a.b c.to.1.
Amor carnis homini ſupra carnem Chriſti, reprehenditur. Ibidem.
Amor caſtus. 242.c.d.to.1. vtiliter, & deuote.
Amor Chriſti animam Mariæ pertranſiuit. fol. 279.i.to.1.
Amor de Deo triumphat. 327 b.to.1.
Amor Dei ad animam ſibi dilectam, valde commendatur. 307.l.m.to.1.
Amor cordis eſt quodammodo carnalis. folio 259.b.to.1.
Amor Dei, amorem animæ parit. 355.c.to.1.
Amor Dei zelum parit, amor proximi, manſuetudinem. 300.b.to.1.
Amor diuinus flagrans, & vehemens eſſe debet. 331.d & 355.h. & 357.a.to.1. & 57. K l.to.2 & 127 a.to.2.
Amor Dominum neſcit: omnes ex æquo intuetur. 319.a.& 354.& 127.i.to.2.
Amor eſt Deus. 319 a.b.to.1.
Amor eſt nexus perfectiſſimus. 355.h.i.to.1.
Amor fidelis, & ſyncerus non eſt, vbi dubitatis ſcrupuli retinentur. 76.g.to.2.
Amor iuſtus ſi quod proprijs voluptatibus ſubtrahitur, fraternis neceſſitatibus non negetur. 168.l.to.2.
Amor mundi mox finiendus eſt, amor verus non ita. 53.g.h.to.2.
Amor mũdi eludit amatores ſuos. 248.d.t.1.
Amor Petri. 261.a.to.1.
Amor præceps, & vehemens, nec iudicium præſtolatur, nec conſilio temperatur, nec pudore frænatur, nec rationi ſubijcitur. fol. 349.h & 245.g.to.1.
Amor propriæ quietis, præiudicare non debet ſanctæ obedientiæ actibus. 302.c.d.t.1.
Amor pudorem, modum, & conſilium neſcit. 340.c.to.1.
Amor purus, mercenarius non eſt. 355.l.to.1.
Amor purus de ſpe vires non ſumit. Ibidem.
Amor quinque partitus, quinque etiam ſenſibus adaptari poteſt. 165.h.to.1.
Amor reuerentiam neſcit. 335.h.to.1.
Amor ſanctus non verbo æſtimandus eſt, vel lingua, ſed opere,& veritate. 349.h.to.1.
Amor ſibi abundat, & vbi venerit ceteros in ſe omnes traducit,& captiuat affectus. 355.l.to.1.
Amor ſicut nec odium, ſic nec veritatis iudicium nouit. 174.l.to. 2
Amor ſpũalis à carnali diſcernit. f.285.h.to.1.
Amor ſponſi fecit vt omnium Dominus, Dominum ſe neſciat, ſed dilectum. 30 .h.t.1.
Amor tenax, & indiſſolubilis, quo anima tenet ſponſum, & qualiter ſponſus in finem ſeculi reuertetur ad ſynagogam ſaluandam. 349.h.to.1. & per totum ſermonem.
Amor triplex, ſeruilis, mercenarius,& filialis. 13.a.to.1.& per totam epiſtolam. to.2.
Amor triplex tria excludens, quæ non ſunt ex patre, propter quod ter fuit Petrus interrogatus. 181.l.to.1.
Amor tui, tuũ cõtra te iudiciũ fallit. 174.to.2.
Amor vbi eſt, labor nõ eſt, ſed ſapor. 357.b.t.1.
Amor vehemẽs, non attendit qua verborum ſerie ebulliat. 339.c.& per to.ſer.
Amor verus ſeipſo contentus eſt. 33 .e.to.1.
Amor verus eſt, quo veritas adamatur. folio 347.k.to.1.
Amor vino comparatur. 305.m.to.1.
Amoris Dei ſuauitas experimento,& non ratione percipitur. 331.b.to.1.& per to. ſer.
Amoris diuerſæ ſpecies. 165.h.to.1.
Amoris diuini violentia. 327.a.b.355.l.to.1.
Amoris exceſſus. 349.h.to.1.& 168.c.to.2.
Amoris incentiua deſcribuntur. 308.e.to.1.
Amoris magna potentia. 350.a.to.1.
Amoris mira commendatio. 354.g.to.1.
Amoris ordo, ad nos, ad Deum, ad proximum. 168.k.l.to.2.
Amoris proprietas, elegãter, & valde vtiliter tractatur. 355.h.to.1.& per to.ſer.
Amoris rectus ordo. 12.e.to.2.
Amoris virtutes, proprietates, & dotes miro modo deducuntur. 349.h.to.1.
Amoris vis magna in martyribus. 169.e.to.2.
Amori cedit maieſtas. 319.b.to.1.
Amorem diuinum, teſte Apoſtolo, neque mors, neque vita,&c. tollere poteſt, ſed ſola voluntas noſtra, quam ideo tanta enumerando nõ adiecit apoſtolus. 165.l.to.1.
Amorem præcedit iuſtificatio, præcedit,& timor. 53.K.to.2.
Amore zelante,& feruido debet ardere amicus ſponſi. 276.l.to.1.
Amores duo ſunt, carnalis, & ſpiritualis ex quibus quatuor modi diligendi colliguntur. 225.c.to.1.
Amplexatus eſt nos Chriſtus per laborem,& dolorem noſtrum. 60.c.to.1.
Angelus, animæ Deũ inuenienti, & ei vnitæ con-

congaudet. 282.c.283.d.to.1.
Angelus confortans eum, id eſt, Chriſtum, deuote deducitur. 125.& 126.c.to.1.
Angelus dies, virgo Maria dies. 125.& 26.c.to.1.
Angelus Gabriel cur ad Mariam, & non alius miſſus fuerit. 7.g.to.1.
Angelus magni conſilij Chriſtus, homini ad imaginem trinitatis facto, tria propoſuit, ſeruitutem, vtilitatem, aſperitatem. 210.m.to.1.
Angelus malus ingerit malum, ſub ſpecie boni. 287.g.h.to.1.
Angelus Mariam ſalutans, cur dixerit, dominus tecum, & non potius dominus in te. 12.a.to.1.
Angelus mulieribus apparens, cur ſtola candida dicitur fuiſſe indutus. 62.c.d.to.1.
Angelus quare oſtio clauſo intrauerit ad Mariam. 12.l.to.1.
Angelus quærit puellam, quam dominus præparauit filio domini ſui, ſicut ſeruus Abrahæ puellam, quam præparauerat Deus filio domini ſui. 98.l.to.1.
Angelus Mariã vitæ ſociã viſitat. 102.m.to.1.
Angelus an habeat corpus ſibi naturale, vt homo, an ſimplici ſpiritali ſubſtantia ſubſiſtens ſumat, id cum opus eſt, & opere expleto reponat. 240.f.241.g.to.1.
Angeli ab hominibus diligi debent: nam & homines ab angelis diliguntur. 149.f.g.& 347 f.to.1.
Angeli corporibus vtuntur ad opera exercenda. 240.b.c.to.1.
Angeli & cæteri ſupercæleſtes ſpiritus pro menſura, qua Deum capiunt, & intelligunt, eum quoque ipſi diligunt. 259.d 260.e.f.to.1.
Angeli & ſancti viri à nobis aſſumpti eccleſiam cuſtodiunt. 348.h.i.to.1.
Angeli exhibent iuſtitiam Deo, pacem inter ſe, gaudium ſibi. 172.d.to.1.
Angeli extollentia in furore deiecta eſt, hominis autem in ira. 334.k.to.1.
Angeli multa bona in nobis inuenire delectantur. 104.b.to.2.& ſeq.
Angeli, nec bruta, ad ea capeſſenda, quæ ſpiritualem creaturam beatam faciunt, corporibus adiuuantur, ſed ſolus hominis ſpiritus, qui inter ſupremum & infimum tenet locum, indiget. 240.b.to.1. & per totum ſermonem.
Angelo magnum eſt miniſtrum eſſe Chriſti. 319.i.k.to.1.
Angelo noſtro debemus reuerentiam pro præſentia, deuotionem pro beneuolentia, fiduciam pro cuſtodia. 149.f.to.1.
Angelis, Deus, quid, quibus, & de quo mandauerit cuſtodiendum. Ibidem.e
Angelis etiam Chriſtus eſt redemptio. 264.i.to.1.
Angelis melior factus eſt Chriſtus. 341.i.t.1.
Angelorum agmina ab hominibus viſa ſunt. 293.l.m.to.1.
Angelorũ auxiliũ implorandũ eſt. 169.i.to.1.
Angelorum cuſtodia maceria eſt vineæ, id eſt eccleſiæ. 293.l.m.to.1.
Angelorum Deus, etiam hominum Deum ſe nominat. 253.c.to.1.
Angelorum & ſanctorum gloria, complementum ſumit ex eccleſiæ complemento. 333.d.e.to.1.
Angelorum nouem ſunt ordines, qui pulchre diſtinguuntur. 259.m.to.1.
Angelorum viç aſcẽſio & deſcenſio. 14.h.t.1.
Angelos Deus collocauit non in ſummo, ſed in tuto: homines vero nec in ſummo, nec in tuto, ſed in cauto. 148.a.to.1.
Angelica ſalutatione Maria ſe reputabat indignam. 102.m.to.1.
Angelica & humana natura per duo Seraphim intelligitur. 117.h. to.1. & conſequenter.
Angelicæ ſalutationis, & euangelij, Miſſus eſt, expoſitio. 6.e.to.1. & per quatuor homilias.
Angelicus aſcenſus & deſcenſus viciſſitudine caret. 133.a.to.1.
Angelica vita, virginitas. 102.m.to.1.
Anguli & latebræ oĩno fugiantur. 86.h.to.1.
Anima à Deo derelicta, redire plerumque vult & non poteſt, tanta eſt in reditu difficultas. 336.b.to.1.
Anima ad imaginem Dei facta cæteris occupari poteſt, repleri nullo modo poteſt. 191.a.to.2. Panis namque.
Anima animans votis fertur, trahitur deſiderijs, &c. 342.c.to.1.
Anima animæ noſtræ, Deus eſt. 166.k.& 194.i.to.1.
Anima captiuatur in quatuor. 233.d.to.1.
Anima caſtificato corde, nihil præter Deum quærit. 189.c.d.to.1.
Anima cupiens ſedes ſeu ſola tabernaculum Dei fieri, non ſit intricata forenſibus cauſis. 275.f.g.to.1.
Anima damnata, miſera eſt. 297.h.i.to.1.
Anima de cælo eſt. 274 b.to.1.

Anima Deo chara iuxta varias ſui diſpoſitionem & affectus ipſum videt transformatum. 283.e.f.to.1.

Anima deuota amore vulnerata dicere poteſt: Noli me conſiderare, quam fuſca ſim. fol. 280.k.to.1.

Anima deuota cupiens fieri ſponſa Dei, ſtudeat ambas genas intentionis ſpecioſas habere. 295.h.to.1.

Anima deuota verbũ quęrit, propter ſeptem ſibi vtiles cauſas. 356.f.g.t.1.& per to.ſer.

Anima Deum videns, non aliter eum videt, quàm ſi ſola videatur à Deo. 335.d.to.1.

Anima diſcedente à corpore, lingua ſilebit & omnes ſenſus obmuteſcent. 6.m.to.1.

Anima dignus eſt hoſpes, digna igitur ab hoſpite ſuo honorari. Ibidem.

Anima donec purgata perfecte fuerit, non video qualiter illi aptari poſſet, quod dicitur. Oſtende mihi faciem tuam. 324.k.t.1.

Anima dotata ſtipataq; virtutibus in ſe gerẽs ſpõſi ſimilitudinẽ audet eo ſe nubilẽ exhibere, quo ſe cernit ſimiliorem. 356.f.to.1.

Anima eſt ſedes Chriſti, vbi libenter inhabitat. 275.e.to.1.

Anima etſi plurima ingenij viuaciter comprehendat, ſe tamen vt plurimũ ignorat. fol. 162.l.to.1.

Anima fidei deuotio eſt, fides vero quæ non operatur ex dilectione, cadauer ẽ. 269 e.t.1.

Anima humana, ſimilis eſt verbo in ſimplicitate, & in arbitrij libertate. 350.b c.to.1.

Anima hoſpes nobilis eſt corporis. 6.m.to.1.

Anima in carne inter ſpinas verſatur. fol. 34. c.d.to.1.

Anima in culpam corrupta, fecit vt corpus corrumperetur in pœnam. 6.k.to.1.

Anima immortalis eſt vita naturali, ſed non ſpirituali. 354.b.to.1.

Anima in ſe habet vnde moueatur, aut ſtare cũ verbo aut redire, ſi mota fuerit. Ibidem

Anima in ſpiritu ambulans, domus eſt ſponſi 302.f.to.1.

Anima in ſui cõditione accepit etſi non eſſe, poſſe tamen non eſſe beata. 352.b.to.1.

Anima magna res eſt, quæ Chriſti ſanguine redempta eſt. 30.k.to.2.

Anima multis patet inſidijs. 281.d.to.1.

Anima ne per ignorantiam in vanum currat, petat humiliter conſilium à domino; quiſe negare non poterit, tantũ vt humiliter, deuote & perſeueranter petat. 357 h.to.1.

Anima nihil inuenire poteſt accõmodatius ad ſe humiliandum, quam ſi ſe, in veritate inuenerit. 291.f.to.1.

Anima non eſt imago Dei, ſed ad imaginem, & imaginis capax. 350.c.to.1.

Anima non ſe prius vnitam Deo, nec ei perfecte adhærere putet, donec illum in ſe, & ſe in illo manentem perſenſerit. 335.c.t.1.

Anima nondum affecta, ſed magis compuncta recordatione peccatorum, non ſponſum quærit, ſed medicum. 284.l.to.1.

Anima poſt mortem diffuſa, iam quomodo voluerit, non erit, vt neceſſario in ſeipſa manet, vel inuita. 198.g.to.1.

Anima primo omnium ſcire ſeipſam debet. fol. 291.f.to.1.

Anima prior reparanda eſt, deinde corpus. folio 6.k.to.1.

Anima qualis eſſe debeat, vt ei intẽdat Deus 334.i.k.to.1.

Anima qualiter creſcat & extendatur; & qualis à Deo eſſe requiritur, vt ei placeat. fol. 275.f.g to.1.

Anima quamdiu premitur à ſpiritu ſeruitutis parumq; habet de ſpe, de timore plurimũ, non eſt ei pax neq; requies. 309.k to.1.

Anima quanta ſanctitatis eſſe requiratur, vt cum ſponſa eccleſia dicere præſumat, dilectus meus mihi, & ego illi. 334.i.to.1.

Anima quantumcumque vitijs corrupta, adhuc per amorem caſtum & ſanctum redire poteſt ad ſimilitudinẽ Chriſti 354.f.t.1. & per totum ſermonem.

Anima quærens Deum, præuenitur ab eo, vt quærat. 355.a.to 1.& per totum ſer.

Anima quæ adhuc in triſtitia eſt, beneficio non gaudet, ſed indiget. 247 i.to.1.

Anima quæ perfecte diligit, nupſit. 355.h.t.1

Anima quæ ſecundum carnem viuit, viuens mortua eſt. 352.c.to.1.

Anima quæ ſemel à domino didicit, & accepit intrare ad ſeipſam, & guſtare, quam ſuauis eſt dominus, nihil tantũ formidat, quomodo à gratia ne derelinquatur. 288. c.289.f.to.1.

Anima quæ ſe ſingulariter in ſpe conſtitutã ſeruit nõ iam in timore ſeruit, ſed requieſcit in charitate. 309.l.to.1.

Anima quæque ad Deum inclinans aurem ſuam, populumque ſuum, ac domum patris ſui obliuiſcens, Rex Chriſtus decorem illius concupiſcet. 12.m.to.1.

Anima quærit verbum, cui conſentiat ad correptionem, &c. 356.f.to.1.

Anima quæq; eo peſſima eſt, quo optima, ſi ipſum quod eſt, adſcribat ſibi. 356.b.to.1.

Anima quo enucleatius ſuam agnoſcit originem, eo amplius erubeſcat vitam habere degenerem. 354.& 355.g.to.1.
Anima quomodo ſe cognoſcere poteſt à Deo diligi. 340.c.to.1.
Anima quomodo corpus ſuum putetur diligere, quod eam varijs afficit tormentis. fol. 123.a.to.1.
Anima quomodo cum Deo perfecte vniatur. 335.e.f.to.1.
Anima rationalis creando immittitur. folio 26.f. to.1.
Anima rectitudinem perdere poteſt, ſed non ſuam magnitudinem. 350.d.to.1.
Anima redire cupiens ad Chriſtum, qualiter debeat. 354.& 355.g.to.1.
Anima redire cupiens ad Chriſtum, ad memoriam reuocet vnde veniat, defectus ſuos in amaritudine recolendo. Ibidem. f.g.& per totum ſermonem.
Anima ſancta cælum eſt, habens ſolem intellectũ, unã fidem, aſtra, virtutes. 275.e.to.1.
Anima ſancta cum Dei ſentit gratiam, agnoſcit præſentiam: cum vero non, abſentiam quærit, & rurſum præſentiam quærit. folio 342.a.to.1.
Anima ſancta & ſi plurimis decoretur virtutibus, nullam tamen earumdem virtutum legitur ſponſus concupiſcere præter decorem. 358.c.d.to.1.
Anima ſancta non modo cęleſtis eſt propter originem, ſed & cælum ipſum, propter imitationem virtutum. 275.f.to.1.
Anima ſentiat quod continet, pagina. 309.a to.1.
Anima ſi admodum ſponſæ vigilet, ſalutabitur vt amica, conſolabitur vt columba. amplexabitur vt formoſa. 318.m.to.1.
Anima ſi tam inerudita fuerit, vt nec etiam ſua ſufficiat perſcrutari ea, quæ foris ſunt attedat, agit palã, & manifeſte. 165.g.to.1.
Anima ſimilis Deo manens per peccatum diſſimilis facta eſt, in ſimplicitate, in immortalitate & libertate. 353.k.to.2. per totum ſermonem.
Anima ſimplex eſt, ſine vlla ſenſuum diſtinctione, ſe totam videt, audit, & eadem inſpiciens eſt & inſpecta. 197.c.to.1.
Anima ſponſa Dei quàm caſte, ſancte, & ardenter amet. 248.c.d.to.1.
Anima ſua habet corruptionem, & corpus ſuum, corruptio animæ tripartita eſt, corporis quadripartita. 214.i.to.1.
Anima timore & amore velut duobus brachijs comprehendit. 146.f.to.2
Anima tribus potiſſimum dotatur, ratione, voluntate, & memoria. 248.c.to.1.
Anima verbo Dei ſimilatur per ſimplicitatem eſſentiæ, immortalitatem, & arbitrij libertatem. 351.l.m.to.1.& per to.termo.
Anima viatrix conſolationem recipit contemplatione diuini luminis. 296.a.to.1.
Anima vita eſt, viuens quidẽ, ſed non aliunde, quam ſeipſa. 352.a.to.1.
Anima volens Chriſtum in ſe habitare, tria debet conſiderare. 130.g.to.1.
Animæ ad Deũ fiducia tractatur. 353.e.to.1.
Animæ cupienti, nihil ſatis feſtinatur. 341.e
Animæ cutis & oſſa quæ ſint. 162.m.to.1.
Aimæ decor, humilitas & innocentia. folio 300.d.to.1.
Animæ diligenti Deum, corpus multum valet. 168.b.to.2. Ex occaſione.
Animæ diſſimilitudo. 355.k.to.1.& per totum ſermo. vtiliter.
Animæ diuinitatem contemplanti, rerum inferiorum imagines ab angelis ingeruntur. 266.a.to.1.
Animæ dotes vt mereatur formoſa dici ſunt ſicut pelles Salomonis. 274.K.l.to.1.
Animæ duo contraria, & multæ miſeriæ. fol. 133.l.to.1.
Animæ duo brachia, intellectus & amor. fol. 16.f.to.2.
Animæ duo ſunt loca, inferior quem regit, ſuperior in quo requieſcit. 216.h.to.1.
Animæ duplex pulchritudo, & qualiter anima ad verbum Dei loquitur, & verbum ad animam, & quæ ſint eorum linguæ. 300.c.d. to.1. & per totum ſermonem.
Animæ electorum per vineas ſignificantur, & de prudentia carnis, quæ eſt mors. 280. l.to.1.& per totum ſermonem.
Animæ & corporis diuerſæ impreſſiones. fol. 118.i.to.1. Conſtat enim.
Animæ & verbi ſimilitudo & diſſimilitudo. fol. 353.l.to.1.
Animæ facies eſt intentio, cuius quæ ſit pulchritudo, aut deformitas, ſolitudo aut pudicitia declaratur. 293.e.to.1.& per to.ſer.
Animæ guſtus de diuina præſentia variatur pro varijs ipſius animæ deſiderijs. 262.k.l to.1.
Animæ humiliationis cauſæ continentur. fol. 291.f.to.1.
Animæ idem eſt eſſe qnod viuere, licet non quod bene & beate viuere. 351.l.to.1.
Animæ immortalitas tractatur. 352.c.to.1.

Animæ impedimenta multa tractantur. folio 248.c.to.1.
Animæ incrementum. 275.g.to.1.
Animæ latitudo, altitudo, pulchritudo. Ibi.
Animæ libertas. 352.i.to.1.
Animæ libertas deturpari poteſt, ſed non deſtrui. 354.b.to.1.
Animæ malum quid ſit. 146.l.to.1.
Animæ miſeria de perditione imaginis & ſimilitudinis Dei. 353.l.to.1.per to ſer.vtil.
Animæ paritas & diſparitas, cum verbo tractatur. 352.b.to.1.
Animæ prima forma obſcurari poteſt, ſed non exterminari. 353.l.to.1.
Animæ quantitas æſtimanda eſt de menſura charitatis. 275.g.to.1.
Animæ quædam ſunt in ſtudijs ſpiritualibus fatigatę, & in tẽpore verſę vias domini triſti & arente corde ambulantes. 284.m.t.1.
Anima quærens Deum, præuenta eſt à Deo. 356.b to.1.per totum ſermonem.
Animæ retrocedentis deploratio. 289.f.to.1.
Animæ ſalus prouidẽda: animę enim nõ corpori eſt ad hoc, tẽpus adſignatũ. 192.f.t.2.
Animæ ſanctæ quando ſine macula, vel ruga exiſtere dicantur. 109.a.to.1.
Aĩæ ſanctę vita ſalubriter perdẽda. 281.g.t.1.
Animæ ſanctorum ſua corpora recipere deſiderant. 168.c.to.2.& per to.vtiliter.
Animæ ſimilitudo, ſimplicitas æternitas, libertas. 351.l.m.to.1.
Animæ ſimilitudo peccatis ſuſca, & tetra, & fucata hypocriſi. 353.k.to.1.& per to.ſer.
Animæ ſimplicitas, & ſimilitudo non apparet duplicitate humanæ doloſitatis, ſimulationis, hypocriſis. Ibid.m.& per totum.
Animæ ſimplicitas tractatur. 351.l to.1.
Animæ ſpecialis gradus, quo cætera viuentia præcedit, tractatur. 352.a.to.1.
Animæ ſunt diuerſæ affectiones, ſecundum quas etiam ipſe Deus immutabilis mutari videatur. 163.g.to 1.
Animæ ſuauiſſimum ſtratum. 109.i.to.1.
Animæ tam impiorum, quam ſanctorum ante Chriſti reſurrectionem in tenebris erant, ſed impiorum in dolore & cruciatu, ſanctorum ſine dolore. 110.e.to.1.
Animæ triplicem habent naturam. Ibid.i Conſtat enim animarum.
Animæ vita à vita, ſimplex à ſimplici, &c. fol 352.b.to.1.
Animæ vita Deus, corporis vita anima, à Deo regi noluit anima, nequeat igitur ipſa corpus regere. 194.i.to.1.
Animæ vita, & ſenſus qui ſint. 165.g.to.1.
Animæ vnde eſt candor liliorum. Quòd ſponſus paſcit nos, & paſcitur à nobis. Et qualis ſit vnitas animæ ſanctæ ad Deum. 334.b.to.1.& per to.ſer.
Animam peregrinari à Domino, & in cælis eſſe, quomodo concordari poteſt. folio 173.e.to.2.
Animã ſuam pro ouibus ponere paratus ſit, qui eas ſuſcepit cuſtodiendas. 179.f.to.1.
Animam ſuam non pluris facere, quam ſe, qualiter accipiendum ſit. Ibidem.
Animarum ſaluti pertinens, quàm auide ſuſcipiendum ſit. 83.c.d to.1.& ſeq.
Animarum ſanctarum tres ſtatus pulchre deducuntur. 109 l.m to.1.
Animarum ſanctarum voces Ioannem ſub altari audiuiſſe, quid ſignificet. Ibid.k
Animi ægritudo contingit, aut conuerſionis nouitate, aut conuerſationis tempore. folio 147.i.to.1.
Animum intendens inquirendæ veritati ſolo veritatis amore, talis rem & cauſam habet honeſtam. 295 g to.1.
Animorum diuerſitas, vnde proueniat. folio 75.m.to.1.
Animantia quædam etſi mala ſunt, proſunt tamen viſu, etſi non vſu. 240.f.Quid enim.
Animalibus nouæ legis, ſex alæ inſunt. folio 232.m.to.1.
Animalibus quattuor, quattuor pennæ ſunt. fol. 232.m.to.1.
Anni nubiles & perfectæ ætatis dicuntur ſpirituales, quantum ad materiã. 237.h.to.1.
Ante laborem ſumere cibum, & ante meritũ exigere præmium, ordo præpoſterus. folio 302.d.to.1.
Ante peccatum homo erat in actione & meditatione ſine paſſione. 158.m.to.1.
Ante ruinam exaltatur cor, humiliatur vero ante exaltationem. 223.e.288.m.to.1.
Apertas confeſſionis feneſtras inueniat in nobis dominus. 315.a.to.1.
Apis Chriſtus. 3.b.to.1.
Apis proprietates, & conditiones. Ibid.e
Apologia Bernardi ad Vuilermum Cluniacum. 180.f.to.2.
Apoſtoli dictum, quos præſciuit, &c. ſignificari videtur per caput, corpus, & pedes, quæ alis Seraphim velantur. 118.c.to.1.
Apoſtoli nubibus comparantur. 9.i.to.1.
Apoſtoli Petrus & Paulus, quare viri miſericordiæ dicantur. 84.g.to.1.
Apparet dominus quærentibus ſe. 282.c.t.1.

Apparet in amaritudine medicus. Ibidem.m Qui ſimiliter.
Apparere quis volens alter, quam intus ſit, peſſimus. 297 m.to 1.
Apparebit Chriſtus in iudicio in forma hominis 341.e.to.1.
Apparuerat potentia in rerum creatione, ſapientia in earum gubernatione, ſed humilitas & benignitas in humanitatis aſſumptione apparuit. 24.l.to 1.
Apparuit Deus infirmis, vt fidem faceret, & deſiderio ſatisfaceret perfectorum. 238.c d.to.1
Apparitio Magorum non ſola fuit.33. e.to.1.
Apparitiones ſeptem poſt reſurrectionem legimus, ſicut ante paſſionem tres purgationes. 66.f.g.to.1.
Apparitiones tres mirabiles fuerunt, ſed harum mirabilior trium Magorũ. 34.h.to.1.
Appellatione læuæ Chriſti comminationem ſupplicij, dexteræ vero regni promiſſionem intelligamus. 308.h.to.1.
Appellationes in cauſis magno & pio intuitu ſcrutari debent. 135.h to.2.
Appellationum vſurpatio. Ibid.l.
Appetitus gulæ & libidinis, quem finem habeant. 199.d.to.1.
Appetitus reprimendus eſt, quem omnino extinguere non poſſumus. 182.g.to.1.
Appetitus vanitatis eſt contemptus veritatis & contemptus veritatis cauſa eſt noſtræ cæcitatis. 15.d to.2.
Appropriat Chriſtus de ſe loquentibus.245.i to.1.
Aptitudo temporis, quo turturis vox audiri debuit. 319.c.to.1.
Aqua conuertitur in vinum, quoties triſtitia noſtra conuertitur in gaudium imo etiam vertitur in panem. 124.b.125.to. 1.c.d.
Aqua timor Domini. 37.l to.1.
Aqua triplex nobis per Chriſtum appoſita. 123.l.to 1.& per totum ſermonem.
Aquæ ſacræ ſcripturæ valent ad lauandum, ad potandum, ad cibos coquẽdũ.264.f t.1.
Aquarum effuſio, ideſt cogitationum confuſio, terrã facit inanem & vacuã. 213.a.t.2.
Aquilæ dominico corpori aſſidẽtes tres ſunt. 232.i to. 1.
Arbitrij libertas, animam nõ minus inſignem minusve ſimilem verbo facit, imo etiam forte plus facit. 352.d.to.1.
Arbor bona, puritas cordis. 66.e.to.1.
Arbor habet venuſtatem in folijs, pulchritudinem in floribus, ſaporem & medicinam in fructibus. 20.b.to 1.
Arbores aliquæ ſunt, quæ non faciunt fructum: ſunt quæ faciunt, ſed non ſuum. ſunt quæ faciunt fructum, ſed non in tempore ſuo 49.g.t.1 & per totum ſer
Arcana verba, quæ non licet homini loqui. 323.e.to 1.
Arcæ duæ ſunt in veteri lege. 232.a to.1.
Ardor deſiderij, faciem Domini præuenire debet ad omnem animam, ad quam ipſe eſt venturus. 282.c.to.1.
Ardor & lux triplex fuit in Ioanne. 80.h t.1.
Ardere parum eſt, lucere vanum, ardere & lucere perfectum. Ibid e
Arguere & increpare interdum neceſſe eſt. 83.a.to.1.
Arguitur peccator, inique Deo ſe ſimilem exiſtimans. 354.d to.1.
Argumentum eſt ſuperbiæ, priuatio gratiæ. 313.a.to.1.
Argumentum validiſſimum, quod pater, & filius vnum ſunt. Et anima igitur, quæ adhæret Deo, non ante ſe exiſtimet ei perfecte vnitam, donec illum in ſe, & ſe in illo manentem perſenſerit. 302.f.to.1.
Arma ad cuſtodiendum caſtrum noſtri corporis. 130.i.to.1.
Arma & ſcutum boni Chriſtiani crux eſt. 127.l.to 1.
Arma fidelium tria ſunt. 230.a.to.1.
Arma quibus principaliter communimur, quatuor ſunt. 233.d to.1.
Arma virtutis, quibus arma nequitiæ expugnantur. 229.f.to.1.
Aromata animæ quæ ſint. 64.h.to.1.
Aromata à tribus deuotis fœminis empta, quid ſignificent. 249.m.to.1.
Aromata emant tres mulieres, mens, lingua, manus. 65.h.to 1.
Aromata linguæ tria. Ibid.h.i.
Aromata mentis, nummo propriæ voluntatis emenda ſunt. Ibidem g.
Arrogantia ſextus gradus ſuperbiæ, quid ſit 178.e.to.2.
Arrogantia quanta mala operetur.72.f.g.t.1.
Arrogantia triplex, & duplex ignorantia. 164.b to.2.
Artium mechanicarum, imo & liberalium ignorantia damnabilis nõ eſt.290.a.b.t. 1.
Aſcendere & deſcendere quomodo debeamus.72.d.& ſequentibus.
Aſcenderit cur Chriſtus in montem ad docendum turbas.
Aſcendit Chriſtus vt fides merito non priuaretur.

uaretur. 145.g.h.vtiliter.
Aſcendit Chriſtus crucem. 194.g.to. 1.
Aſcenſio & deſcenſio Domini. 209 e.to.1.
Aſcenſionem geminam denotat apoſtolus, in eo quod dicit, Quærere & ſapere non infima, ſed ſuperna. 74.i.to.2.
Aſcenſionum montes declarantur. 72.d.t.1. & per totum ſermonem vtiliter.
Aſcenſuri de conualle plorationis ad altiora ſemper tendere debemus. 228.l.to.1.
Aſcenſus ad ciuitatem Hieruſalem cæleſtem, arduus eſt. 174.a.to.1.
Aſcenſus montium virtutum. 210.i.to.1.
Aſperſio, inſcriptio, inunctio & benedictio eccleſiæ, talia in nobis ſpiritualiter facta oſtenduntur. 129.b.to.1.
Aſpirans dies, quis ſit. 339.i.to.1.
Aſpis aurem cauda dicitur obturare, ne incantantis vocem audiat. 150.a.to.1.
Aſtare Deo, nobis neceſſe eſt, velimus nolimus. 25.f.to.2.
Aſtutias maligni ſpiritus qualiter cauere debeamus. 173.m.to.1.
Aſſurgere volens ad diuinas laudes, duabus cauſis retrahitur. 247.i.k.to.1.
Attēdere debemus Dei reuerētiā. 147.b.t.1.
Attentio habenda eſt in oratione & pſalmodia. 243.g.to.1.& per totum ſermonem.
Auaritiæ currus quibus rotis, & equis trahitur. 294.c.to.1.
Auaritia culpatur. 246.d. & 263.a.to.1.
Auarus crumenæ ſuæ confortatur. Ibidem.
Auarus terrena eſurit vt mendicus, fidelis vero contemnit vt Dominus. 263.m.to.1.
Auctor mirabilium Deus, mirabilia operatus eſt in Maria. 230.l.to.1.
Auctoritates præcipientium, & qualitas præceptorum attendenda eſt. 157.b.to.2.
Audire non debemus vnde lædamur, etiam ſi à religioſo viro, vel etiam ab angelo proferatur. 170.f.to.1.
Auditu, & non viſu peruenitur ad notitiam veritatis. 276.l.to.1.
Auditus ad meritū, viſus ad p̄miū. 277.c.to.1.
Auditus certior eſt viſu. Ibid. c
Auditus inuenit, quod viſum latet Ibidem.
Auditus præcedit viſum, & fides viſionem. 296.a.to.1.Gradus.
Auditus viſus eſt præparatio. 295.m.to.1.
Auditus viſū præcellere declaratur. 310.h.t.1.
Audita viſa confirmant. 320.g.to.1.
Auditas ſedula, qua ſponſa dilectum per noctes quæſiuit. 343.K.to.1.
Auguſtinus quodammodo coniugij legi videtur votum continentiæ ſubijcere. 162.a to.2.
Auguſtinus, & Gregorius fideles diſpenſatores Ibidem.
Auriga virtutum diſcretio. 306.c.to.1.
Auris ad obediendum præparari debet. 277.c d.to.1.
Auris prima mortis ianua, prima aperiatur, & vitæ Ibid.
Aurora eſt in aduentu Domini. 286 l.to.1.
Aurum, id eſt verbum, vel ſapientia Dei, qualiter decoloratum eſt. 322 m.to.1.
Auſteritas vitæ, & paupertas ſumma memoratur. 27.m.to 1.
Auxilium Dei duplex, correptio, & conſolatio. 263.c.to.1.

B

Babylon, & Hieruſalem ſunt in continuo bello 235.e.to.1.Inter Babylonem.
Baptizari Chriſtus voluit non vt ſe, ſed nos purgaret. 34 f.t.1.
Baptiſmus ad quid nobis prodeſt. 60.f.to.1.
Baptiſmus aqua, martyrum ſanguine deſignatur. 67.b.to.1.
Baptiſmus duplex declaratur. 165.l.tom.1.& per to.ſermo.
Baptiſmus paruulorum approbatur. 56. m 330.i.& 333 f.to.1.38.m.to.2.
Baptiſmus triplex, aquæ, martyrij, fidei. 37. h to.2.Sed miror.
Baptiſmi ſacramentum declaratur. 60.e.165.l to.1.per totum ſermonem.
Baptiſmo primo abrenunciamus diabolo, & omnibus pompis eius.Secundo indigemus baptiſmo, in quo mundo, & propriæ voluntati abrenunciamus. 166 a.to.1.
Baptizatus qui fuerit, & crediderit, ſaluus erit, quomodo intelligi debeat. 69.m.to.1.
Baſiliſcus ſolo viſu interficit homine. 152.l.t.1
Beatus es, ſi cor tuum timore triplici repleueris. 313.b.to.1
Beatus homo, qui inuenit ſapientiam, declaratur. 168.b.to.1.
Beatus ille non in quo non inuenit, ſed cui nō imputabit Dominus peccatū. 184.c.t.1.
Beatus vir, cuius eſt nomen Domini ſpes eius 153.h.to.1.
Beatus vir, qui non abijt in conſilio impiorum, exponitur. 213.c.to.1.
Beata mens, quam ſibi totam vendicauit ſapor boni, & odium mali. 358.c.to.1.
Beatitudines ſeu benedictiones euangelicæ pulchre tractantur. 5.d.& 105.i.to.1.& per 30.ſermo. vtiliter, vſque ad finem ſer.

Beatitudinis octo, ſanantur octo peccata. 251. c. to. 1.
Beatitudinibus plures abutuntur, quia pennas deargentatas non habent. 5. d to. 1. & per totum ſer. vtiliter.
Beati qui audiunt verbum Dei, vtiliter deducitur. 176 c. to. 1.
Beati qui cuſtodiunt veſtimenta ſua munda 300. d t. 1.
Beatitudo vltimo tractatur. 205. h. to. 1.
Bellatorum Chriſti mores deſcribuntur. 192. g. to 1.
Bene non regis, ſi bene nõ regeris. 114 h. t. 2.
Bene ſemper cogitare, bene dicere, bene facere admonemur. 228. a. to. 1.
Bene viuere quid ſit, & quot ad bene beateque viuendum requiratur. 82. i. t. 1. & ſeq.
Bene viuere, omni arti, omniq; ſcientiæ, longe præſtat. Ibidem.
Benedictio triplex nobis neceſſaria eſt. 214. l. to. 1.
Benedictiones, & diuitiæ cum Chriſto. 315 c. to. 1.
Benedictiones euangelicæ prima, & ſecunda tractantur. 199. b. to. 1. Tertia, quarta, & quinta. 202. i. K. l. to. 1.
Benedictus fructus Mariæ in odore, in ſapore, in ſpecie. 12 c. to. 1.
Benedicti prius vocabũtur ad regnum, quam maledicti deijciantur. 143. d. to. 1.
Benefacit nemo inuitus, ait Ambroſius, etiã ſi bonum eſt, quod facit. 107. e. to. 2.
Beneficia Dei plurima, quæ multum nos ad eum diligendum incitant. 322. i. K. to. 2.
Beneficia Dei homini collata quatuor. 151. c. to. 1.
Beneficia, exercitium, & negotia laude digna Girardi fratris S. Bernardi. 271 d. to. 1. per to. ſer.
Beneficia nobis multipliciter collata per mortem Chriſti numerantur. 264. K. l. to. 1. & ſeq. 324. i. K. to. 1.
Beneficia quatuor nobis conferuntur, ſi ſub ſcapulis Dei confugerimus. 137. b. to. 1.
Beneficus verus eſt Deus, dans affluenter, & non improperans. 255. b. c. to. 1.
Benignitas Chriſti nobis in ſuo aduentu manifeſtata eſt. 33. k. to. 1.
Beneuolentia tractatur. 69. b. to. 2 Epiſt. 153.
Bernardus retia texit vulpeculis ſuggerentibus monachis prædicationis officium, & ceteris neophytis ad hoc non miſſis. 326. i. k. to. 1.
Bernardus ad illaqueandas vulpeculas, domini vineam demolientes, texit retia. Ibidem.
Bernardus ab ineunte ſua conuerſatione pro aceruo meritorum, quæ ſibi deeſſe indicabat, faſciculum de laboribus vitæ, & paſſionis Chriſti ſibi colligare, & inter vbera ſua collocare curauit. 298. e. f. to. 1. & ſeq.
Bernardus aſſumit ſibi lamentum cuiuslibet ſuperbi, & ideo indeuoti, & indurati. 312. k. l to. & ſeq.
Bernardus, imo potius ſua ſancta anima, fratribus verecunde narrat, quomodo agit cum ſponſo ſuo Chriſto, & quomodo reciproca viciſſitudine ſponſus Chriſtus cum ea. 342. a. b. c. to. 1.
Bernardus humiliter ſe reprehendit, & arguit, quod præſumat colloquia angeli ad Virginem, & virginis ad angelum tractare. 11. K. to. 1.
Bernardus pingui minerua materias quas inter manus tenet, ſine vlla ſurreptione, & fundo tenus exponere, prout ipſe proteſtatur. 353. k. to. 1.
Et ibi vtilis ſermo de anima.
Bernardi deuota contemplatio aloquentis virginem, & ei applaudentis, quod antiquas duas euaſerit maledictiones. 12. d. t. 1
Bernardi narratiuncula de ſuo ſpirituali tyrocinio. 253. i. to. 1.
Bernardi ſyluestris epiſtola, qua docet formulam honeſte viuendi. 242. l. Petis à me. Et conſequenter eiuſdem materiæ notabile documentum. 243. d. to. 2.
Eiuſdem epiſtola de cura, & regimine rei familiaris. 301. f. to. 2.
Bernardo diſplicuit quorundam indiſcretio ſingulariſque abſtinentia. Ibidem.
Bethania caſtellum Mariæ, & Marthæ locus obedientiæ. 196. h. to. 1.
Betphage viculus ſacerdotum, domus buccæ interpretatur. 196 f. to. 1.
Bethleem ſituatio, & ibi de præſepio, fœno, & eorundem ſignificatione. 194. c. to. 1.
Bethlehem efficiamur, in nobis naſcetur Chriſtus. 25. h. to. 1.
Bibet Chriſtus in regno ſuo, non tamen manducabit. 339. f. to. 1.
Bini, & bini in proceſſione itur. 41. c. d. to. 1.
Bonus deſinis eſſe, vbi incipis nolle fieri melior. 48. a. to. 2.
Bonus eſt Deus patiẽs, & lõganimis 252. f. t. 1.
Bonus ſtudeat ſemper melior fieri, alioquin bonus eſſe deſinit. 48 a. to. 2.
Bonus videri, & malus eſſe cupiens, reprehenditur. 328. m. to. 1.

Boni

Boni quicquid habemus, Deo tribuendum à quo omne bonum, ſine quo non parũ aliquid ſed nihil omnino poſſimus incipere: ne dicam perficere. 154.e.f.to.2.
Bona animæ,quæ ſint. 169.h.to.1.
Bona clareſcunt, cum fuerint malis comparata. 41.f.to.2.
Bona coram hominibus,& coram Deo,tribus modis prouidentur. 212.h
Bona corporis,quæ ſint. 169.g.to.1.
Bona duo, quæ oculum interiorem faciunt ſimplicem, & mala æquè duo quæ eum faciunt nequam. 160.m.to.2.
Bona eminentiora in anima, dignitas,ſcientia,virtus. 164.m.to.1.
Bona gloria, vbi nihil, quod nobis ſit,totum ſit quod velis. 170.m.to.1.
Bona mors iuſti, ſed mors peccatorum peſſima. 52.c.to.2.
Bona mors: quæ vitam non aufert,ſed transfert in melius. 309.c.to.1.
Bona multa fiunt, & non ſapiunt, quia non ſapore boni ad illa impellimur: ſicut multis,quæ faciunt mala,nõ ſapiũt.258.c.to.1.
Bona multa fiunt, quæ minus bona, quod ex conſuetudine, & non ex dulcedine fiunt. 245.g.to.1.
Bona noſtra conſiderare non debemus, ſed potius aliorum bona. 158.h.to.1.
Bona omnia non nobis, ſed Deo tribuenda. 153.b.c.to.2.
Bona temporalia à Deo poſtulari nonnunquam poſſunt, ſi vrget neceſſitas, ſed hoc moderate. 177.m.to.1.
Bona tria, naturalia, ſpiritualia, & æterna. 169.e.to.1.
Bonum caſtrum cuſtodit, qui corpus ſuum cuſtodit quomodo intelligitur. 92.l.to.1.
Bonum eſt viro,cum portauerit iugum, &c. 82.K.to.1.
Bonum facere non debemus, niſi quomodo fas eſt illud facere. 45.h.to.2.
Bonum magnum quærere Deum primum in donis,vltimum in profectibus. 355.a.to.1.
Bonum nobis cum vno oculo,vel pede,intrare in regnum cælorum,quam duos,&c.exponitur. 105.h.to.1.
Bonum non eſt,quod bene nõ fit. 45.h.to.2.
Bonum operatur aliquando quis non volens non ſibi,ſed alteri. 241.h.to.1.
Bono opere peracto, ſecurius, & facilius in contemplatione dormitur. 301.l.to.1.
Bonum triplex quod habet in ſe perfectio bonæ voluntatis. 350.c.to.2.
Bonorum quatuor genera. 215.d.to.1.
Bonorum quæ monachis quiſque facere debet compendioſa enumeratio. 245.l.to.1.
In bonis pure, & pure malis nullam deberi hominibus obedientiam. 9.i.to.2.
Bonos habeamus in conſilio, obſequio, contubernio. 18.i.to.2.
Bonas facite vias veſtras. 232.c.to.1.
Botrus cypri Chriſtus in reſurrectione. folio. 298.a.to.1.
Boues hi ſunt,qui in opere Dei ſtrenue exercentur. 116.l.to.1.
Breuitas vitę pręſentis. 156.l.t.1.& 1.2.m.t.2.
Bruta non puniuntur, quia ratione carent. 352.d.t.1. Propterea, quæ ſunt.
Bubulcus habere debet duo. 230.a.to.1. Bubulcus.
Butyrum, & mel comedet: quid per vtrumque ſignificetur. 3.a.to.1.

C

CAduca,& vana,infelix peccator non erubeſcit æterni patris amori, & honori præferre. 255 b.to.1.
Cain cur auerſatus eſt Deus. 335.d.to.1.
Calcaria quibus propheta aſinam vrget, duo ſunt.231.c.to.1.Duo ſunt calcaria.
Calix quem pro nobis Chriſtus bibit,eum maxime nobis facit amabilem. 266.i.to.1.
Calix ſaluatoris, non eſt calix aquæ frigidæ, ſed calix inebrians. 144.m.to.1.
Calices tres Dominus nobis propinat. 231.c to.1.tres ſunt calices.
Caluariæ locus vbi verus Heliſæus. Chriſtus ab inſenſatis pueris irriſus eſt. 194.g.to.1.
Campi, & horti quantum ad florum productionem differunt. 303.i.k.to.1.
Canales multi in Eccleſia reperiuntur, conchæ per pauci. 298.g.to.1.
Cancelli parietis, qui eſt caro Chriſti,qui ſint. 315.h.i.to.1.
Candelabra in ſcripturis reperiuntur tria. 251.f to.1.Candelabra.
Candor animæ faciens ipſam, & operas eius lilia,quotuplex ſit. 337.c.d.to.1.
Candidum eſt, & virtus, quidquid de corde puro egreditur, & ſi bona fama ſecuta fuerit,lilium eſt. Ibid.c.
Canibus, & venatoribus plerumque contingit à beſtia, quam egreſſi fuerant deſiſtere, & ſequi aliam, quæ forte occurrerit. 255.l. to.1.Canibus quoque.
Canonizatio ſancti Bernardi immediate poſt eius vitam.

Cantare

Cantare Domino pro vitijs ſubiugatis, pro aduerſis ſuperatis, pro promiſſis præmijs, antiquorum exemplo debemus.
Cantus ad placendum hominibus culpatur. 216.c.to.2.
canticum canticorum ſola vnctio docet. 237. h.to.1.
canticorum ſermones incipiunt. 236.a.to.1.
canticum Ezechiæ, Ego dixi, exponitur. 158. c.d.to.1.
cantica canticorum quare ita dicantur, & in quo à cæteris differant. 236.d.e.to.1.
cantica fidelium quattuor ſunt. 232. c. to.1. Cantica.
capi domino qualiter debeat vulpes, adulator videlicet, & detractor. 325.c.to.1.
capite nobis vulpes paruulas, qui hoc loquitur, Deus eſt non tamen, vt Deus, ſed vt ſponſus. 326.a. 327.b.to.1.
capreæ, ceruique camporum ſunt ſpiritus beati. 310.d. to.1.
capreæ comparatur Chriſtus propter acumen viſus. 314.e.to.1.
capreæ veritas, hinnulo gratia comparatur. 344.f.to.1.
caput Dei, & pedes, quare alis duorum Seraphin velari dicuntur. 118.c.to.1
caput impium, ſubiectos ſuæ conformat impietati. 33.b. to.1.
caput mens interior, facies conſcientia. 44.m to.1.
caputium propriæ verecundiæ omnes portant, quia omnes peccauerunt. 349.d.to.1.
carbo deſolatorius eſt Chriſtus dominus. 316.i.to.1.
cardinales virtutes habuit perfectiſſime Chriſtus. 264.k. to.1.
carentia ratione non mereri. 352.d.to.1.
caro caſtiganda eſt, vt illuminetur nox mortis noſtræ. 334.m.to.1.
caro Chriſti paries erat diuinitatem celans. 316.k.to.1.
caro, & carnis gloria, æternæ felicitatis aditum intercludit.
caro inimicus noſter eſt, à qua vehementer impugnamur. 46.i.to.1.
caro miſera eſt, inſipiens, & cæca. 6.b.to.1.
caro, mundus, diabolus, & Deus quattuor ſunt, quorum obſequio in hac vita deſeruimus. 228.g.to.1.
caro, mundus, dæmonia, hoſtes hominum ſunt. 87.e.to.1.
caro odit flagellum. 146.l.to.1.
caro ſagittis tribus configēda eſt. 279.h.to.1.
Caro ſpiritui ſeruire debet, & non econtra: ſic erit vxor noſtra vitis abundans. 175.l to.1.
carnis concupiſcentia paries erat, Paulum à Chriſto diuidens. 315.m.to.1.
carnis facta ſi ſpiritus mortificamus, reſpiramus. 340.m.to.1.
carnis infirmitas, robur auget ſpiritus, fortitudo vero debilitatem. 279.h.to.1.
carnis nomine vitium quandoque deſignatur. 289.h.to.1.
carnis ſeruire vitijs, quàm actiones, & paſſiones eius ordinare, familiare nobis eſt. fol. 60.b.c.to.1.
carnis voluptatibus adhærentes, impoſſibile eſt gaudio ſpirituali repleri. 71.b.to.1.
carnalis amor Chriſti, quando ſit bonus. 261. c.d.to.1.
carnalis amor reprehenditur. 261.a.b.to.1.
carnalis ſapientiæ diſcipulum ſe manifeſtat, qui ſic diſputat, hoc oculis, hoc capiti, hoc pectori, vel ſtomacho nocet. 280.h.to.1.
carnali delectatione præſente abeſt ſpiritualis delectatio. 76.d.to.1.
carnalis concupiſcentiæ connaturalē homini manſuetudinem exterminant. 299.m.t.1.
carnales concupiſcentiæ priuant nos bono ſociali. Ibidem.
carnales, & glutones increpantur. 281.h.to.1.
carnales etſi aliqui ſint, filij ſpirituales, alij tamē, alia plus appetūt, alij minus. 213.a.to.1
carnales homines mortem optant habere iuſtorum, non vitam. 262.h.t.1.
carnaliter diligebant diſcipuli Chriſtū prius, quàm cælos aſcenderet. 261. m.to.1.
caſtelli quod intrauit Ieſus, multiplex acceptio. 92.i.to.1.
caſtrum corporis noſtri qualiter cuſtodiendum ſit. Ibid.l
caſtri noſtri cuſtodia triplici eget apparatu, munitione, armis, & alimentis. 130 i.to.1.
caſtitas in initio non laudabatur. fol. 320.f.g. to 1.
caſtitas ſine caritate nec precium habet, nec meritum, quippe quia eſt veluti lampas, ſine oleo. 23.c.to.2
caſtitate quid decorius. Ibid. c
caſtitas ſola eſt, quæ in hoc, & loco, & tempore mobilitatis: ſtatum quendam immortalis gloriæ repræſentat. 23.a.b.c.to.2.
caſtitas angeli, caſtitate hominis felicior: at non fortior. Ibid.a
caſtitas perpulchrum ornamentum, ſacerdotium honorat. 23.b.to.2.

Caſtus

Caſtus homo,& angelus, felicitate differunt, non virtute. Ibid.a

caſuros à latere domini ſiniſtro mille, & decem millia à dextris eius, quid ſignificet. 141.a,b

cauere à propria voluntate debemus. 166 m, to. 1

cauende ſunt cogitationes inutiles. 162. m, to. 1

cauendum eſt à dæmonio meridiano. 286.d, to. 1

cauendum eſt audire vnde lædamur, etiamſi à religioſo viro, imò etiam ſi ab angelo profertur. 170.e.f.to.1.

cauendum eſt ne aliquando conqueramur lampades noſtras eſſe extinctas. 234.m.t.1

cauerna maceriæ, maceriæ angelorum, qui ceciderunt loca. 323.b.c.to.1

cauernæ, piæ mentes, & ſtudioſæ fieri ſtudeant melius, quàm in eis inueniri. Ibidem d,e

cauſa diligendi Deum. 164.k.to.2

cauſæ reddentes ſecuros prælliantes de prælio inito. 191.d,to.1

cauſæ tres aſſignari ſolent cur Deum quęrentes nonnumquam fruſtrari ſoleant. 344. m. & to.1. per totum ſermonem.

cautela & verecundia ſponſæ quærentis verbum, & de commendatione verecundiæ. 358.h, to.1

cauterium conſpirationis antiquæ portamus omnes. 340.l,to.1

cecidimus omnes in lapſu primi hominis ſuper aceruum lapidum, & in luto: quo fit vt non ſolum inquinati, ſed & vulnerati ſimus. 60.f.to.1

celebrare deuote debemus aduentum dominicum. 4.a.to.1

cælum ſanctum animam, ſolem intellectum, lunam finem, aſtra virtutes dicimus. 275. e, to.1

cælum ſicut pellem Dei ſapientia Chriſtus extendit. 274.K.to.1.

cæli ad quos rapimur, tres ſunt. 233.e.to.1.

cæleſtis gloria perfici non poteſt abſque præſenti eccleſia. 333.e.to.1

cæleſtis habitatio montes, & colles, id eſt, ſuper cæleſtes ſpiritus habet, qui, & oues etiã nominantur. 310.i.to.1. & ſeq.

cæleſtis habitationis ſtatum, nil ſic propriè repræſentat, quomodo alacritas laudantium Deum. 247.l.m.to.1

cæleſtis patria, & felicitas commendatur. 285.i.to.1

Cæleſti benedictione indignus conuincitur, qui dubio quærit affectu. 3.i.to.2

celſitudo in prælatione, ſed ſolicitudo maior. 131.K.to.2

Cella ex vinaria non omne donum ſpiritus prodire putatur. 305.a. to.1.

cella vinaria domus, in qua erant diſcipuli congregati. Ibidem.

cella vinaria domus orationis. Ibidem.

cellarum quare vna vinaria, altera aromatica, tertia vnguentaria vocentur. 266.i,k, l, to.1

cellaria Chriſti, cogitanda ſunt loca adoramentis plena, referta delicijs. 265.d.e.t.1.

cellaria moralis diſciplina, tria continentur, ſubeſſe, coeſſe, præeſſe. 266. i,k.to.1

centum milium annorum vita, non ſufficit ad Deum ſicut dignum eſt, quærendum. 159 b,to.1

centurio non credidit ex eo, quod vidit, ſed ex eo, quod audiuit, quia fides ex auditu. 277.c. to.1

caritas aliena opera, facit ſua. 346.c,to.1. Denique requiratur.

caritas animam conformat, & maritat verbo. 355.h, to.1

caritas animam dilatat, Vt fiat habitatio Dei. 275.g,h,to.1

caritas, caſtitas, & humilitas, nullius ſunt coloris, ſed nonnullius decoris. 23.b.to.2

caritas Chriſti quanta fuerit, etiã per deſcenſum ad inferos intelligi poteſt. 2.a.to.1

caritas conſeruat indiuiduam vnitatem. 81.a, to.2

caritas duplex actualis, & effectualis: & de eius ordinatione. 306. h. to. 1. & per totum ſermo.

caritas eccleſię ad Chriſtum indiſſolubilis eſt. 349.l.to.1

caritas eſt, per quam homo interior creſcit. 44.h,to.1

caritas eſt vita fidei. 64 d.to.1.

caritas eſt fortior morte. 52.c. to.1

caritas fraternitatis ſummopere ſeruãda eſt. 279.d,to.1

caritas in actu, & affectu. 306.h.to.1

caritas lex domini immaculata. 170. m, tomo 2

caritas mater bona. 4.f.to.2

caritas mortem infert, quę à corde fit, & procedit. 19.e.to.2

caritas multiformiter alijs virtutibus præfertur. 279.d. to.1

caritas nimia in Chriſto. 58.d.to.1

caritas

Charitas non quærit, quæ ſua ſunt. 43.h.to.1.
charitas non ſinit mentem eſſe ſui iuris, quã ſemel affecerit. 36.i.to.2.
charitas, patientia, voluntas, diuerſa loquuntur, & ſentiunt. 126.e.to.1.
charitas per diſcretionem ordinatur. 305.m. to.1. & per totum ſermonem.
charitas perfecta virtus. 23.b.to.2.
charitas ſyncera de corde puro, conſciẽtia bona, & fide non ficta. 70.i.l.to.2. Memini.
charitas tenacior glutino. 349.l.to.1.
charitas tractatur, 279.d.& 319.m.321. e.t. 1.& 13.l.to.2.& 67.l.to.2.
charitas vnde procedit. 174.c.to.2.
charitas fortis vt mors. 40 c.to.2.
charitatis dotes. 4.f.to.2.
charitatis dilatatio tractatur. 275.g.to.1.
charitatis fiducia. 301.h.to.1. & ſequentibus.
charitatis intuitu contra charitatem perpetratũ, militare non debet. 156. g.h.i.l to.2.
charitatis nomine multifariam abutitur. 189. m.to.2.
charitatis ordinatio tria in anima noſtra diſtribuit, Matthæ adminiſtrationem, Mariæ contemplationem, Lazari pœnitentiam. 94.i.to.1.
charitatis ordo. 307.l.to.1.
charitatis paruitas, amplitudo, latitudo, ſublimitas. 275 h.to.1.
charitatis proprietates. 8.f.to.2.
charitatis ſynceritas. 12.i.l.to.1.& per totam epiſtolam.to.2.
charitati ſoli deſeruiendum eſt. 147.e.f.t.2.
charitati ampliori plerumque adſtringitur qui poſt increpatoria cõualuerũt de infirmitate, quàm qui fortes ab initio permanſerunt. 279.g.h.to.1. & ſequentibus.
charitate & non neceſſitate exinanitus Chriſtus. 297.l.to.1.
charitate fraudari, contra charitatem eſt. 306.g.to.1.
charitate nimia dilexit nos Chriſtus. 58. d. to.1.
charitate refrigeſcente, diffidere non debemus. 264.i.l.to.1.
chriſma in Chriſti baptiſmate non defuit. 25. to.1.
chriſtus ab anima ſancta ſuſcipitur tamquam ſponſus, ab anima infirma tamquam medicus, 284 l.to.1. per totum ſermonem.
chriſtus abſque tanta, quam aſſumpſit, difficultate, & labore, humanum genus redimere potuit. 248.e.to.1.
chriſtus acuto viſu, iudicio velox. 313.314. e to.1.
chriſtus ad iudicandum veniet in humana forma, vt electis mitis appareat 340.c.t.1. & per totum ſermonem.
chriſtus ad nos veniens, videamus quis veniat, vnde, quo, ad quid, quando. & qua. 1. b c.f.g.h.to. 1.
chriſtus aſſumpſit noſtras infirmitates. 5.f. tom.1.
chriſtus attulit diuitias. 21.i.to.2.
chriſtus attulit medicinas pretioſas in aduentu ſuo. Ibidem g.
chriſtus comes facundus. 183.f.to.1.
chriſtus communitatis amator. 36.h.to.1.
chriſtus comparatur capreæ, propter viſus acumen. 163.d.e to.1. Comparatur & hinnulo. Ibidem.
chriſtus cum omnino perfectus fuerit, quomodo intelligitur quod legitur in euangelio, Ieſus autem proficiebat. 9 l.m.to.1.
chriſtus cum ſit Dominus omnium, cur ei à patre dicitur, Poſtula à me, & dabo. 276.a tom 1.
chriſtus decorus in ſubſtantia diuina. 301. l. tom.1.
chriſtus deſcendit ab inenarrabilibus cæli diuitijs 65.a to.1.
chriſtus deſcendit in carcerem, vt educeret vinctum de domo carceris. 32.d.to.1.
chriſtus dicendo in terra noſtra, proprietatẽ abnuit, ſocietatẽ non reſpuit. 319.c.t.1.
chriſtus elegit quod moleſtius eſt, præſertim paruulo, & paupis matris filio. 27.m.to.1.
chriſtus eſt flos campi, horti, thalami. 303.i.k. to 1.& per totum ſermonem.
chriſtus eſuriuit iuſtitiam. 5.f.to.1.
chriſtus ex nobis aſſumpſit, quæ pro nobis ſuſtinuit. 344.c.to 1.
chriſtus exterius ſpecioſus forma præ filijs hominum, interius vero candor lucis æternæ. 38.c.to.1.
chriſtus factus eſt nobis ſapientia in prædicatione, iuſtitia in peccatorum abſolutione ſanctificatio in conuerſatione, redemptio in paſſione. 264.K to.1.
chriſtus factus eſt quaſi ſaccus plenus miſericordia. 33.l.to.1.
chriſtus faſciculus myrrhæ inter proſpera, & aduerſa. 298.e.f.to.1.
chriſtus fidelis conſiliarius, fortis auxiliarius, efficax patronus. 7.d.to.1.
chriſtus filius carnis Adæ, ſed non filius præuaricationis Adæ. 77.b.to.1.

Chriſtus

Chriſtus futurus eſt rationi plenitudo lucis voluntati multitudo pacis, memoriæ continuatio æternitatis. 248.g to.1.
chriſtus humanitatem ſuam ab Eccleſia ſub traxit, vt daret locum fidei. 345 i.l.to.1.
chriſtus ibi prius medicinam appoſuit, vbi primus vulneri patebat locus. 77.d.to.1.
chriſtus imago Dei, homo ad imaginem. 350.c.to.1.
chriſtus in capite ſponſus, in corpore ſponſa. 275.c.to.1.
chriſtus in carne didicit miſereri. 314.h.i.t.1.
chriſtus in carne didicit obedientiam. Ibidē.
chriſtum in carne præſentem fieri deſiderabant patres antiqui. 237.l.to.1.
chriſtus in carne viſibiliter operans mirabilia, oſtendit ſe eſſe, qui ante inuiſibiliter operabatur. 240.a.to.1.
chriſtus incomprehenſibilis, prius inacceſſibilis, inuiſibilis & inexcogitabilis, nūc comprehēdi, videri & cogitari voluit. 102.c.t.1
chriſtus in diuinitate nihil habebat, quo aſcēderet, deſcendit, propterea factus homo, vt aſcenderet, deſcendamus igitur, vt aſcēdamus. 70.g.to.1.
chriſtus in mundum venit, à quo non aberat, ſed apparuit, qui latebat. 3.f.to.1.
chriſtus in primo aduentu fuit redēptio noſtra, in vltimo apparebit vita noſtra, in ſecundo eſt conſolatio noſtra. 5.h.to.1.
chriſtus in ſua humanitate non magnus Dominus prædicatur, ſed paruus, & amabilis. 304.f.to.1.
chriſtus in ſua incarnatione ſoluit vinctum, illuminauit cæcum, reduxit erroneum, reconciliauit reum. 264.l.to.1.
chriſtus in ſuo deſcenſu dat ſentire fideliter, proferre vtiliter, efficaciter adimplere. 255.m.to.1.
chriſtus in vita paſſiuam habuit actionem, & in morte paſſionem actiuam ſuſtinuit. 60.m.to.1.
chriſtus inuitando ſponſam ad culturam vinearum oſtēdit zelum, quē ad animas habet, quæ per vineas ſignificatur. 322.g.t.1.
chriſtus iuſtus, & miſericors, & ſaluator, & iudex. 314.e. Chriſtus.
chriſtus laborem conſiderauit, & dolorem, 59.m.to.1. & ſeq.
chriſtus medicus noſter ſciebat ſe ad infirmos deſcendere. 256.h.i.to.1.
chriſtus miniſter bonus carnem ſuam in cibū ſanguinem in potum, animam in precium dedit. 212.d.to.1.
chriſtus minoratus eſt multo magis angelis. 32 c to.1.
chriſtus miſer fieri voluit. 173. K. to. 2. Sed iam.
chriſtus mons coagulatus, mons pinguis ad ſe trahit omnia. 184.c to.1.
chriſtus mori potuit, quia homo fuit: & quia iuſtus, mors eius nos liberare potuit. 195.l. to.1.
chriſtus, mulctatur morte, turpatur cruce. 193.d to.2.
chriſtus non ocioſe tertio repetijt, Petre amas me. 346.c.to.1.
chriſtus nunquid repellet quærentem, qui, & contemnentem requirit? 356.e.to.1.
chriſtus occiſus tulit peccata tripliciter. 59.f. g.to.1.
chriſtus paruulus factus eſt, vt fieret paruitatis exemplum. 40.i.to.1.
chriſtus paſcitur & paſcit. 335 e to.1.
chriſtus patiendi ſpeculum, patientis præmium. 303.m.to.1.
Chriſtus pauper factus eſt pp nos. 23.d.to.1.
chriſtus per carnem vmbra eſt fidei, qui per ſpiritū eſt lumen intelligentię. 305.k.to.1.
chriſtus per mare ambulans apoſtolos quaſi volebant præterire, nec tamen iſtud volebat, ſed magis eorū probare fidē. 342.b.t.1.
chriſtus pro nobis paſſus eſt dextrum latus fodi. 142.g.to.1.
chriſtus quanta nobis largitus ſit bona. 151.e. to.1. & per totum ſermonem.
chriſtus quanto pro nobis vilior, tanto nobis charior eſſe debet. 33.m.to.1.
chriſtus qualiter ab anima deuota ſuſcipi debeat. 6.h.i. & 283.g.h.to.1.
chriſtus etſi de cælo eſt, de terra tamen loquitur. 319 a.to.1.
chriſtus quibus, & quando volebat ſapiens ſapientior, ſapientiſſimus apparebat, & ſemper virilem animum habuit, ideo ſemper vir fuit. 9.m.to.1.
chriſtus recumbentibus non dedignatus eſt apparere: quanto magis orationi incumbentibus apparet? 69.l.to.1.
chriſtus rex in exilio manſuetus, in iudicio iuſtus, in regno glorioſus. 35.l.to.1.
chriſtus ſalus cum ſalute veniet, & cum ſalute, vnguentis & gloria venit. 16.f.to.1.
chriſtus ſanctos apoſtolos exprobrauit, non igitur moleſte ferre à prælatis, ſeu etiam alijs minoribus exprobrari. 69.l.to.1.
chriſtus ſe Dominum vniuerſorum monſtrauit. 69.b.to 1.

Chriſtus

Chriſtus ſemetipſum exinaniuit, vſque ad hoc vt paſceretur, ipſe omnium paſtor. 397.K.to.1.
Chriſtus ſex nominibus vocatur. 207.c.d.t.1.
Chriſtus ſolus irriſui fuit in paſſione, qui ſolus poterat eſſe terrori. 276.b.to.1.& ſolus.
Chriſtus ſolus intrat in cælum, non tamen truncus, ſed cum membris ſuis ei adhærentibus. 179.a.to.1.
Chriſtus ſponſus æqualiter, & indifferenter præſto vbique eſt, diuinæ præſentia maieſtatis, gratiæ tamen exhibitione ſeu inhibitione quibuſdam longe, quibuſdam prope eſt. 314.l.to.1.
Chriſtus ſponſus tanquam gigas exultauit ad currendam viam, nos vero niſi vnguenta ſpirauerit, non curremus. 263.b.to.1.
Chriſtus ſuauis eſt guſtui, dulcis gutturi. 385.k.l.to.1.
Chriſtus ſuſcipitur ab anima ſancta tanquam ſponſus, ab anima infirma tanquam medicus: & ibi de differentia cogitationum. 283.l.to.1.& per totum ſermonem.
chriſtus talis apparuit, qui merito amaretur, verax per ſe, iuſtus pro hominibus, mitis hominibus. 335.h.to.1.
chriſtus tollit peccata noſtra à manu, ab oculo, à collo, à carne. 6.i.to.1.
chriſtus totus mihi datus, totus in meos vſus expenſus eſt. 32.d.to.1.
chriſtus totus ſuauis, totus ſalubris, totus delectabilis, totus ſecundum ſponſæ vocem deſiderabilis. 38.d.to.1.
chriſtus triginta annis operatus eſt ſalutem in medio terræ, affixus cruci, addictus morti. 172.e.to.1.
chriſtus tribulationem, & dolorem inuenit. 154.i.to.1.
chriſtus venit in Angelis, accelerat in patriarchis, appropiat in prophetis, adeſt in carne, reſpicit in miraculis, loquitur in Apoſtolis. 315.c.to.1.
chriſtus venit in plenitudine vnctionis gratiæ & veritatis. 256.h.t.1.
chriſtus verbum Dei quomodo, & in quibus virtutibus recipitur. 6.h.to.1.
chriſtus viuendo viuere docuit, moriendo mortem ſecuram reddidit. 194.h.to.1.
chriſti beneficia, & labores tanti pro nobis ſuſcepti, valde nos obligant ad eum amandum. 174.f.to.1.
chriſti conuerſatio ſuper terram fuit aurora. 286.l.to.1.
chriſti infirmitas, & maieſtas memoratur, 195.c.to.1.
Chriſti magna exinanitio ad carnem, mortẽ, & crucem. 248.e.to.1.
chriſti natiuitas à duobus nos liberauit inimicis. 25.m.to.1.
chriſti poſteriora aliquid habent quod videre delectat. 322.l to.1.
chriſti redemptionis modus, & fructus. 248.b.to.1.
chriſto debemus vitam noſtram, qui pro nobis ſuam poſuit. 174.e.to.1.
chriſto, & eius gloria omnes frui cupiunt, ſed pauci imitari eum volunt. 268.h.to.1.
chriſto exiſtente in ſepulchro, quid nobis faciendum ſit. 64.g.65.h.to.1.
chriſto in cruce dormiente, exiuit de ſuo latere ſanguis, & aqua ad formationem eccleſiæ: ſicut Adam dormiente à latere eius coſta ſublata eſt, de qua formata eſt Eua. 67.a.nu.1.& ſequentibus.
chriſto nos à lege peccati, & mortis liberante, cur adhuc morimur. 196.d.to.1.
chriſto ſupra modũ debitores ſumus. 174.d e.f.to.1.& per totum ſermonem.
Chriſtũ apprehendere poteris citius ſequendo, quam legendo. 52.c.to.2.
chriſtum crucis ignominiam ſubire, tria compulerunt. 226.i.to.1.
chriſtum dedit nobis Deus pater per Mariam propter ſanitatem. 20.e.to.1.
chriſtum differentia quadruplici multi ſequuntur. 210.l.to.1.
chriſtum diuerſis rebus comparari, non eſt inconueniens. 9.b.to.1.
chriſtum introiſſe in caſtellum quid ſignificet. 9.c.to.1.
chriſtum legimus ex patre, in patre, à patre, pro patre, & ſub patre eſſe. d.e.to.1.
chriſtum melius eſt modo arguentem, & docentem audire, quam in die iudicij iudicantem. 161.i.to.1.
Chriſtum paſci inter lilia, & candore, & odore virtutum delectari dicitur. 337.e.to.1.
chriſtiani à Chriſto nomen acceperunt. 229.e tom.1.
chriſtianus ſum, frater Chriſti ſum, hæres Dei, cohæres Chriſti. 254.e.to.1.
cibus bonus obedientia, cibus bonus patiẽtia ſi tamẽ ſapientia triplici cõdiãtur. 157.i.t.1.
cibus cordis. 57.l.to.1.
cibus Dei eſt impletio verbi ſeu voluntatis eius. 338.a.to.1.
cibus in ore, pſalmus in corde ſap. 243.g.to.1.

Cibus meus Chriſtus, & ego eius. 335.e f. tom.1.
Cibus meus, inquit Chriſtus Dominus, eſt, vt faciam voluntatem patris mei, ſed hic, non in patria. 339.e.to.1.
cibus purgatorius, contemplatorius, conſolatorius. 172.a to. 2.
cibi Iſrael tres ſunt. 234.h.to.1. Cibi Iſrael.
cibo fortiori egent, qui egregijs facinoribus vacant: viuant de paleis Aegypti, qui operibus luti, & lateris deſeruiunt. 37.c to.1.
cibo boni operis, & orationis potu ſumpto, anima ægrota per contemplationem pauſat. 259.l.to.1.
cibo indigeſto comparatur ſcientia ſine operibus 289.d.e.to.1. ſunt namque.
ciborum obſeruatores, morum vero neglectores, inuehuntur. 3.g.4.h. & 281.h.to.1. & 188.d.e.f.to.2. vtiliter.
cibos coitu procreatos generaliter vitantes, arguuntur. 329.e.f.t.1.
cibos ſpirituales ſicut, & corporales, quidam cito ſapiunt, quidam vero vt ſapiant, condire oportet. 60.e.to.1.
cibaria, & veſtimenta delicata reprehenduntur. 80.h.i.to.1.
cinctorijs tribus accingimur, & cohibemur. 231.e. Tria.
circumcidi quare Chriſtus voluerit. 30.f.to.1.
circumciſio quare octaua die celebratur. Ibidem.l
circumcidi in omnibus ſenſibus, & non in vno ſolo membro debemus. 30.g.h.to.1.
circumciſio, quid ſit. 32.c.to.1.
circumciſo Domino in eo, nec neruus rumpitur, nec os comminuitur. 234.l.to.1.
circumdari vir qualiter à fœmina potuerit. 10.a.to.1.
ciuitas cæleſtis ex adipe ſatiatur. 43 m to.1.
ciuitas, ſponſa, oues, vnum ſunt. 346.c.to.1.
clamat ſtabulum penitentiam, clamat præſepe, clamant lacrymæ, clamant panni in Chriſti natiuitate. 28 b.to.1.
clamemus in cælum, quia ſub cælo omnium labor & dolor. 154.m.to.1.
clamor pauperum contra pontifices, aurum in frænis equorum, ſeu mularum apponi facientes.
claraualłis eſt Hieruſalem, quæ cæleſti Hieruſalem ſociata eſt. 31.h.to.2. Vno honorabili.
claraualłis ſituatio, & deſcriptio. 300.i.to.2.
clarificat filius patrem, ſicut & à patre clarificatur. 345.i.to.1.
Clarificatus eſt filius magnificentiſſime. Ibidem l.m.to.1.
claritas vna, & coæterna eſt patris, & filij. Ibidem.
claues, quæ nobis occulta reſerant, tres ſunt. 232.b to.1. Claues.
claues regni cælorum accepit Petrus, quæ ſunt poteſtas claudendi, & aperiendi, atque inter claudendos, & admittendos diſcretio. 334.a.to.1
clerici ab hominibus vſurpant, quòd delectat, 188.d.e.f.to.2.
clerici aliud eſſe, aliud videri volunt. 137. m. tom.2.
clericorum forma, qualis eſſe debeat vt merito præfecturam aſſumere cogãtur 139.m to.2. & ſequentibus.
clerici laute viuentes inuehuntur eleganter, & vtiliter valde. 281.h.i. & 188. d.e.to.2
clerici multi nullius ſunt ordinis. 137.m. & 187.c.d.to.2.
clerici partem habẽtes in terra, partem in cælo vendicare qualem præſumunt. Ibidem.
clerici peccata populi comedunt. 189.b.to.2.
clerici qui peruerſo ordine quærunt eccleſiaſtica beneficia reprehenduntur. 188. h.i. tom.2.
clerici, qui preces debitas non faciunt profundatoribus, culpantur. 189.b.c.g.to.2.
clerici vt ſe corrigant admonentur. 203.b.t.1.
clericis conceditur vt bene viuentes, & altario ſeruientes de altario viuant, viuant quidem non luxurientur. 6.f.to.2.
clericos facilius curia recipit bonos, quam faciat. 139.m.to.2.
clericorum abominatio, & ambitio culpatur, 203.c.d.to.1
clericorum inſolentia culpatur. 66.f.to.2. & 188.l.m.to.2
clericorum periculum vehementer formidandum. 267.e.to.1. vtiliter.
coadiutores Dei ſumus conſenſu voluntatis, 154 e.to.2
coagulum paſſionis, & pinguedo ſanitatis fuerunt in Chriſto monte montium. 229. g to.1. In monte.
coeſſe alijs debemus in manſuetudine. 266. K.l.to.1.
cogimus quodam modo Deum vt iudicet, & condemnet. 31.K.to.1
cogita qualem te fecit Deus. 151.g. to.1
cogita vnde venis, & erubeſce vbi ſis, & ingemiſce quo vadis: & contremiſce. 166.b tom.1.

Cogitare debemus Dei maieſtatē cum timore, charitatem cum amore. 3.f.g.to.1
cogitare debemus bona aliorum, quæ non habemus, & nunquam econtra. 188.g.h.t.1. vtiliter.
cogitatio bona Deo dāda, nō nobis. 284 c.t.1
cogitatio inutilis vitanda eſt. 162.m.to.1
Cogitatio mala à nobis, bona à Deo. 284.a tomo 1
cogitatio mala animam decolorat, affectio vulnerat, conſenſus necat. 162.m.to.1
cogitatio pudica & pacifica à ſapientia Dei procedit: quod ſi talis non fuerit, nec procedit. 176.d.e.to.1
cogitationes hominum vanæ, aut per angelos malos immiſſæ, pro virtutibus ſe ingerunt. 326.l.to.1
cogitationes malæ, an de corde noſtro ſint, an à ſpiritu maligno, ſine periculo ignoratur. 248.b.to.1
cogitationes malas quomodo viriliter repellere debeamus. 182.f.to.1.& ſeq.
cogitationes paruulorum ſeu inchoantium & cogitatio perfectorum: quomodo differant. 190.i.k.to.1
cogitationes vanæ contemplationem impediunt. 168.f.to.1
cogitationes vanæ, quas paſſim ſuſcipimus inexcuſabiles ſunt. 165.g.to.1
cogitationum differentiæ, vnde, unde oriantur. 283.b.t.1
cogitationum ocioſarum primum genus lutum ſimplex, ſecundum limus, tertium fetidiſſimum cœnum. 182.g.to.1
cogitationem bonam, conſenſum, & opus in nobis operatur Deus. 154.f.to.2
cognatio animæ ad verbum. 350.c.to.1
cognatio fidei & ſpei germana, quod illa credit, & hæc ſperat: & charitas ad quod creditur & ſperatur currit. 145.c.to.1
cognitio tui, gradus ad notitiam. 310.i.to.1
cognitio tui per neceſſaria. Ibidem.
cognitio tui & Dei. Ibidem
cognitio tui & Dei præcedit ſcientiam. Ibidem.
cognitione non ſolum, ſed & amore adhærendum eſt Deo. 15.d.to.2
cohabitatio virorum & mulierum continentiæ repugnat, & damnatur. 327.g.to.1
cohærentia triplex, timor, pudor, amor. 165. b.c.to.1
Coitu procreatos cibos generaliter vitantes reprobantur. 329 e f.to.1
colit Deum nemo, nisi qui ei voluntarie ſubiectus eſt. 28.g.to.1
colles pro dæmonibus intelligi poſſunt. 312.f to.1
collis nomine deſignatur intellectus animæ 295.l to.1
columba non incongrue venit ad iudicandū agnum. 34.f.to.1
columbarum ætas & non turturum pro oblatione Chriſti deſignatur. 320.f.to 1
columbæ meditatio contemplatione, hirundinis vero clamore actio deſignatur. 159. h.to.1
columnis quattuor morum, & tribus fidei culumnis Maria extruxit Chriſto domum. 207.b
comedite amici &c. 169.h.to.2
commendat eos Deus, quos caſtigat, & arguit. 163.f to.1
commixto triplex. 26.f.to.1
commoto corde accedere ad altare, quam periculoſum ſit. 163 e.to.2
comparatio ad probandum quomodo Deus indigne ferat, quod ſic ſua paruipendimus beneficia. 27.d.to.1
comparatio animæ, & aranearum ex ſuis viſceribus telam ad muſcas capiendas texētium. 198 f.to.1
comparatio animæ corpori infuſæ, ad nobilem & diuitem in domo pauperis hoſpitatum. 6.m.& a.to.2
comparatio de hoc quod ſicut de latere Adę dormientis formata eſt Eua: ſic & de latere Chriſti dormientis conſtituta eſt ſponſa Chriſti eccleſia. 67.a.t.1.& ſeq.
comparatio de Dauid, Goliath & quinque lapidibus pulchra & vtilis. 84.m.to.1
comparatio de cereo extincto, & voluptate tranſacta. 257.f.g.to.1
comparatio de cibo indigeſto, & ſcientia ſine operibus. 290 e.to.1.& ſeq.
cōparatio de Dina & curioſitate. 167.K.to.1
comparatio de his, qui nulla ratione ſeparari queunt à terrenis & corporalibus conſolationibus & voluptatibus. 1.a.to.1
comparatio de hoc, quod Andreas optabat crucem, Chriſtus vero dixit. Si poſſibile eſt tranſeat à me calix iſte. 125.b.to.1
comparatio de hoc, quod nemo timere ſibi debet de aīæ humiliatione. 292 b.c.to.1.
cōparatio de hoc, ꝙ dictum eſt ſponſam pulchrā eſſe inter oēs mulieres. 293.f & g.t.1
comparatio de hoc, ꝙ ſicut ſeculares in præcipuis feſtis ꝑ parāt delicata cibaria, ſic ſpūales [illegible] 05.i.to.1

com-

Comparatio de vetere Adam in nobis effuſo vt nunc nouus Adam Chriſtus in nobis ef ſundatur. 107.h.to.1
comparatio de medicina corporali ad ſpiritualem. 65.m.to.1.
cōparatio de milite à rege expulſo. 158.b.t.1
comparatio de ſæcularibus ad clauſtrales. 188.g.to.1
comparatio de ſpiritualibus operationibus cum corporalibus, qui in ſuo exercitio lōge præſtant ſpiritualibus. 189.d.to.1.
Comparatio dignitatis ſenſuum adinuicem. 165.k.l.to.1
Comparatio de nōnullis, qui inter duas epulantium menſas ieiuni remanēt. 190.l.t.1
Comparatio duorum Ieſum præcedentium cum noſtro Ieſu domino noſtro, cū ſalutari admodum doctrina. 13.h.to.1
Comparatio eorum, qui in monaſterio vniuerſa feruēter, & aliorum, qui negligenter agunt: illis paradiſus terreſtris, iſtis infernus ſuperior. 75.l.m.to.1
Comparatio ferendi luminis in domo vel ſub diuo: 19.l.to.1
Comparatio hominis manus prurientes vſque ad ſanguinem ſcalpentis, & animæ titillātis voluptates ſeu cohabitationes recipientis, quamuis vterq; ſciat poſt voluptatem admiſſam dolorē ſucceſſurū. 198.f.t.1
Comparatio infirmitatis animæ ad infirmitatem corporis. 212.h.to.2
Comparatio Ioſeph patriarchę ad Ioſeph virum Mariæ. 11.f.to.1
Comparatio præuaricatiouis Adam ad mortem, & obedientiæ Chriſti ad iuſtitiam, & vitam operantis. 195.a.to.1
Comparatio quinq; affectuum animæ cum quinque ſenſibus corporis. 165.h.to.1
Comparatio quod cōcha debet fontem imitari. 258.i.to.1
Comparatio vtilis de actionibus electorum, & reproborum. 19.a.b.to.2
Comparatio ſecundi Adam ad primum, & Mariæ ad Euam. 98.m.to.1
Comparatio veſtimenti inquinati, quod repente exuimus, & animę vitijs, & immundis cogitationibus deturbatæ, quam tamē deſerere negligimus. 197.e.to.1
comparationes bonæ, & vtiles. 194.l.K to.1
comparantur homines carnales his, qui in aquis ſubmerguntur. 1.a.to 1
comparantur vineæ florentes nouitijs. 321.b.to.1
compatiendi modus vbi æger ægro, famelicus famelico compatitur. 172.e.to.2
comprehendit homo Deum timore, & amore. 146.f.g.to.2.
compunctio quadruplex. 255 a.to.1
compunctionis duo genera. 315.b.to.1
concha fontem imitetur, vtilis comparatio. 258.i.to.1
conchæ non carnali ſimiles eſſe debent imperfecti, & ſemipleni. Ibidem.
concupiſcentia carnis, oculorum, & vitæ ſuperbia non ſunt ex patre. 181.l.to.1
concupiſcentia carnis, oculorum, & vitæ ſuperbia qualiter declinantur. 187.a.to.1
concupiſcentia carnis, oculorum & ſuperbia vitæ, qualiter vincuntur 68.c to.1
concupiſcentia nobis hæreditaria, eſt angelus Sathanæ. 340.l.to.1
concupiſcentiæ carnáles connaturalem homini māſuetudinē extermināt. 299 m.t.1
concupiſcentiæ vitio, quam difficulter reſiſtatur. 182.e.f.to.1
concupiſcentiæ virus omnia membra inficit. quo fit, vt niſi cum atroci violentia, & vehementi colluctatione gratia Dei confortata, quis euadere peccatum non poſſit. 180.g.to.1. Vnde enim.
concupiſcentijs noſtris totis viribus reſiſtendum eſt, & præcipue primis motibus. 315.a,to.1. Nonne.
conditiones animæ quæ ſponſa dici mereatur. 342.a.to.1
conditiones, quibus aliquis in hac ſæculi tentatione poſitus ſe ſanctum dicere, & humiliter præſumere poſſit. 190.f.to.1.
condonari commiſſa, quid ſit. 46 K.t.1
confeſſio ornamentum eſt animæ. 57.l.k.t.2
confeſſio gratiæ, gratiam deſignat in anima confitentis. 332.l.to.1
confeſſio humilis ſit, pura, fidelis. 276 e.f.g tom.1
confeſſio ſimulata eſt nonus ſuperbiæ gradus. 179.g.h.to.1
confeſſio vera quæ ſit. 17.l.to.1
confeſſio verecunda inuenit apud Deum, quo ſe humiliando deijciat, &c. 240. m.t.1
confeſſio vtilis elici poteſt exſcriptis. 216. capitulo. 10. & 11 to.2
confeſſionis modus. 196.f.g.to.1
confeſſionis nummus declaratur. 65.l to.1
confeſſione humili peccata remittuntur. 241 l.to.1. & ſeq.
confeſſionem, & decorem induere. 17.k.to.1
confeſſionem præcedat timor duplex, & pudor duplex. 255.a.b.to.2

Con-

Confeſſionem quatuor impediunt.226.i.t.1
Confitentur aliqui domino, quoniam potẽs eſt, alij quia bonus eis eſt, alij quia ſimpliciter bonus eſt 170.l.t.2
Cõfidere in ꝓpria virtute peſſimũ. 135.c.t.1
Configenda eſt caro ſagittis tribus.279.i.t.1
Conflictus vitiorum, & virtutum. 167.i.t.1 & per totum ſermonem.
conformitas animæ ad verbum per charitatẽ, quã iucunda, & optabilis ſit. 355.h.t.1
confuſio eſt nos caput ſurſum habere, qui cor ſurſum non habemus. 166.c
confuſio temporis præſentium temporum ad comparationem ardoris antiquorum patrum. 237.i.t.
conſcientia fœlix, in qua luctamen timoris, & lætitiæ reperitur. 19.l.t.1
conſcientiæ liber. 197 c.t.1
conſcientiæ purificandæ forma. 302 f.t.1
conſcientiæ teſtimonium, de quo gloriatur Apoſtolus, quid ſit. 108.f.to.1
cõſciẽtiæ teſtimoniũ gloria noſtra. 25.f.t 2
conſenſu & deliberatione ad mortem peccamus. 162.a.to.1
conſentire debemus Deo, aduerſario increpanti. 156.g.t.1
conſeruatio pacis mutuæ. 172.a.t.1
conſidera quanta ſit apud te dignatio Dei. 38.f.t.1.Et tu ergo.
conſidera quid natus, & qualis natus ſis. 132.f.t.2
conſideratio Dei parit ſpem, & charitatem. 161.K.t.1
conſideratio duplex 133.a.t 1.Vtiliter.
conſideratio noſtra a nobis inci. 131.h.i t.2
conſideratio paſſionis, & laborum Chriſti facit animam illæſam pergere inter proſpera & aduerſa. 298.d. & per totũ ſerm.
conſideratio perutilis, qua prudentia, iuſtitia, fortitudo, & temperantia, & alia bona acquiruntur. 129.h.t.2
conſideratio quærat, quod ſermo non explicat, &c. 142.c.t.2
conſideratio triplex, quæ omne opus præuenire debet. 136.e.t.2.
conſideratio noſtri parit timorem, & humilitatem. 161 K.t.1
conſideratio tua peroptima. 138 l.t.1
conſideratio vtilis & cõpunctiua eorũ q̃ anima a corpore ſeparata inueniet. 181.i.t.1
Ex conſideratione remedij, periculi æſtimatur quantitas. 28.c.t.1.
conſiderandum qualis ſis, & qualis fueris. 133 k.t.2.
conſiderandum quid, quis, qualis. Ibidem.2.
conſiderationis ſpecies tres. 141.b.to.2
cõſiderationi aliquãdo, & non ſemper actioni noſmetipſos dare debemus. 129.g.to.2
conſideremus quales ſumus, & quales fuerimus. 132.f.to.2
conſideremus quãta ſit erga nos Dei dignatio.38.f.to.1. Vtiliter valde.
Conſideremus quid nati, & quales nati ſumus. 133.h.i.to.1. Porro percunctanti.
conſilium ſalubre Ber. ad Vulpeculæ aſtutiã deſtruendam, ſuggerentis monachis ac cęteris neophytis, prædicationis officium ad hoc non aſſumptis. 326.h.i to.1
conſilia bona, quæ ſint. 18.g.to 2
conſilia perfecta non ſunt abſque prudentia, & Beneuolentia. Ibidem.
cõſiliũ Dei magnũ, quod ab æterno latuerat, ꝓdit in lucẽ ad miſeri cõſolationẽ.53 a.t.2
conſiliũ duplex, bonnm quod aſſumunt boni, & malũ quod mali aſſumunt.54.e.f.t.2
conſiliũ proprium, quã malum ſit. 66.d.e.t.1
conſilium ſalubre qualiter timoratus quiſque ſe habere debet, quando perplexus reperitur de re aliqua, an ſit Dei voluntas, vel non. 178.e.to.1.Vtiliter valde.
conſilium ſalubre ad corpus. 6.m.to.1
conſolatio ad puſillanimes. 157.e.to.1
conſolatio bona cum à peruerſis blaſphemamur bene facientes.268.m.to.1 Vtiliter.
conſolatio bona. 158.d.to.1
conſolatio duplex paſſionis Chriſti, memoria, & ſpes de futura gloria. 323.c.to.1
conſolatio, & affabilis pacificatio ſponſi ad ſpõſam pro auſtera increpatione prius facta. 284.a b.to.1
conſolatio mundi ad nihilum vtilis.20.f.to.1
conſolatio eius noſtra Chriſtus. 33.K.to.1
conſolationis Dei verba. 230.a.to.1. Verba.
conſolationis reſpiratio pauperibus ſpiritu. 199.b. to.1
conſolatione diuina, qui ſunt digni.29.m.t.1
conſolationem recipit anima viatrix, contemplatione diuini luminis. 195.m.to.1
conſortia eorum, qui ſalutem impediunt, expaueſcenda. 39 c.d.to.1
conſpirationis antiquæ cauterium portamus omnes. 342.l to.1
conſpirauerunt primi parentes, aduerſus dominum, & aduerſus Chriſtum eius Ibid.K
conſuetudo, & neglectus auertunt nos. 127.l.to.2
conſuetudo mala ducit ad incuriam, & neglectum. Ibidem.

d 2 Con-

Conſuetudo mala Catenæ comparatur, quæ facilius diſſoluitur quã rũpatur. 166.l.to.1
conſuetudo peccandi, quæ ſit. 178.c.to.2 poſtquam.
conſuetudinis vlcus, qualiter amputetur, & ſanetur. 258.l.to.1
conſulentem Deum, qui audire nolunt, cum finaliter condemnantẽ audient. 161.h.t.1
contemplatio deuota de nomine Ieſu. 13.h. & 33.a.to.1
cõtẽplatio diuinæ ſuauitatis, & gloriæ, ſolis mẽte, & corpore puris, cõceditur 332.i.to.1
contemplatio pro diſtributione temporum, tribus modis diſtinguitur. 217.b.c.to.1 Et notandum vbi Bernardus ſe reprehendit de cura ſuſcepti regiminis.
contemplatio tractatur. 201.a.b.c.d. & 323 to.1.e.& 57.m.& 131.h. & 142.h.& 215.h. tomo 2
contemplatio vtilis de ſponſa in lectulo ſuo dilectũ quærẽte, & de mulieribus, quæ venerũt vt vngerent Ieſum. 303.L.t.1.& per tot.ſerm.
contemplationis circa Deum tres modi ſub figura triũ cellarũ. 265.e.to.1.& per to.ſer.
contemplationis, & actionis neceſſaria viciſſitudo declaratur. 3 7.d.to.1.
contemplationis exceſſus duo ſunt, vnus in intellectu, alter in affectu: vnus in lumine, alter in feruore: vnus in acquiſitione, alter in deuotione. 305.c.to.1
contemplationis ocium, & ſtudium prædicationis viciſſim intermittat anima Deo deuota. 316.L.to.2
cotemplationis opus nonnumquam prædicationis gratia intermittẽdũ eſt. 296.c.t.1
contemplationis quattuor ſunt ſpecies. 146. g.tom.2
contemplationes quies pro lucro animarum libenter intermittenda eſt. 308.e.to.1
contemplationis quies, præiudicare non debet ſanctæ obedientiæ actibus. 308.b.to.1
Contemplationis theoricæ arcanum. 267.a. tomo 1
cõtemplationum duo genera ſunt. 324.f.to.1
contemplationi ſanctæ nihil deperit. Ibid.f & per totum ſermonem.
contemplationi vacantes, non ſunt ocioſi, vel diſpernendi. 250.b.to.1
contemplationem tria impediunt. 97.e.to.1
contemplatione pauſat anima ægrota. 259. l.tom.1
cõtemplatiuam ante actiuam (quæ ſub obedientia agitur) quærere, eſt odor prepoſterũs. 302.c.d.to.1
contemplatiuos importune moleſtantes reprehenduntur. 310.e.f.to.1
contemplatiua vita eſt à nobis eligenda, actiua vero (ſi præcipitur) patienter eſt toleranda. 165.f.to.1
contemplatiuorum alij aſcendunt, alij rapiuntur. 233.g.to.1
contemplari Deum nemo poteſt, nec verbũ Dei prædicare, niſi habuerit mentis puritatem. 324.k.to.1
contemptus culpam facit maiorem, vel minorem, ſecundum differentiam præcipientium. 157.b.c.to.2
contemptus mundi tangitur. 5.b.125.m.& 166.d.to.1.& 153.g.156.d.f.g.to.2
contentio vitiorum. 186.I.to.2
contentio virginitatis, & humilitatis adinuicem. 8.K.l.to.1
continentia non habet meritum abſque puritate intentionis. 243.h.to.1
continentia non habet meritum, quæ gloriam requirit humanam. Ibidem.
continentiæ hoſtes caro, mundus, dæmonia. 87.e.to.1
continentiæ murus, quàm ſit ſolidus. 96.I. tomo 1
contra aduerſarium maiore fortitudine, & cautela opus eſt ab ea parte, vnde inſiſtit acrior. 62.l.to.2
contra eos, qui in ſolennitatibus nimis curioſe veſtiuntur, & cibantur. 80.i.to.1
contraria ſicut ſimul eſſe non poſſunt: ſic nec carnales, & ſpirituales deliciæ. 6.e.to.2
contremiſcenda eſt diuina maieſtas. 25.d. tomo 2
contritio & cõfeſſio tractantur. 255.L.& per totum ſerm.to.1
contritio eſt vnguentum ſua fragrantia totam domum eccleſiæ replens. 246.e.to.1
conueniunt plures de nomine Ieſu, & ibi deuota contemplatio de nomine eius. 33.a. tomo 1
conuerſatio monaſterij, baptiſmus ſecundus eſt. 163.b.to.2.
conuerſationis alienæ ſumus curioſi exploratores, aut iudices temerarij. 295.L.to.1
conuerſationis honeſtæ inſtructio. 211.m. 249.a.to.1
conuerſationis ſpiritualis, contemplationis primus gradus, vt in conſideratione noſtra turbemur per timorem, diuina, reſpiremus per ſpem. 161.L.to.1
conuerſationis ſpiritualis vtilis traditio. ibid.

conuer-

Conuerſari ſic debet Chriſti miniſter, vt ex moribus exterioribus exiſtimentur compoſitiones interiores. 182.h.to.1
conuerſio bona timor Domini. 164.m.to.1
Conuerſio duplex, interior & exterior. 45.m & 92.b.to.1
conuerſio mala, conuerſio bona. 45.a.to.1
conuerſionem noſtram quatuor ſolent præcedere ſtatus. 163.h.to.1
conuerſionis perfectæ forma. 42.f.& 45.b.t.1
conuerſos ad Dominum, iam non ſolicitet carnalium cura parentum. 40.h.to.1
conuerſus in tribus per conſiderationem peccatorum, per metum ſuppliciorum, & per ſpem veniæ conuertitur. 87.c.to.1.
conuertere anima mea in requiem tuam, pulchre deducitur. 109. h.to. 1. Interim.
conuicium apertum non modo prohibetur, ſed clandeſtinum, & venenatū ſuſurrium. 279.e.to.1
conuiuium magnum eſt, in quo apponuntur miſericordia. iuſtitia & gratia. 50.m to.1
cor ante ruinam exaltabitur. 188.m.to.1
cor durum, peſſimum. 128.m.to.2
cor peruerſum. 45.c.to.1
cor hominis prauum, ſenſus eius proni in malum. 154.m.to.1.
cor in quattuor affectionibus eſt, quid diligas, quid metuas, vnde gaudeas, ſeu contriſteris. 45.c.to.1
cor leuare, quid ſit. 72.h.to.1
cor paratū ad aduerſa, & proſpera. 45.e.to.1
cor ſurſum habere ſeu deorſum, tractatur. 188.e.to.1.per to.ſer.
cordis cuſtodia, quæ præſtantior eſt, ſine manus, & linguæ haberi nō poteſt. 171.h.i.t.1
cordis duri conditiones. 156.m.to.1.
cordis petitiones tres. 47.g.to.1
cordis inſtabilitas. 21).l.to.2
cordis pij eſt, cedere importunitati. 107.e to.2
cordium noſtrorum duritia declaratur. 78.h to.1.
corde infimo qui ſint, & qui corde alto. 188. f.to.1
corda noſtra donec in hoc ſeculo diuiſa ſunt paulatim ad ſuperna leuanda ſunt. 74.l to.1.
Cornua crucis quattuor. 61.m.to.1
corona Chriſtus eſt pro ſe patienti, & eum coronans. 303.m.& a.to.1
corpus animum aggrauat, ne lumen incircūſcriptum videat. 271.d.e.to.1
corpus aut tabernaculum militantis, aut ſtabulum viatoris. Ibid.d
corpus Chriſti myſticum ſe ſolos eſſe gloriabātur ſtulti quidā hæretici. 327.e.f.to.1
corpus luto, ſputis, & huiuſmodi maculatur. ictibus vulneratur, confeſſione perimitur. Anima ſimiliter cogitatione, affectu & cōcupiſcentia vulneratur, & conſenſu necatur. 162.l.m.to.1.& per to.ſer.
corpus quod corrumpitur, &c. quomodo intelligitur. 69.l.to.1
corpus trahit animam in regionem ſuam. 121.h.to.1
corporis conuerſio nō eſt ſpernēda. 45.c.to.1
corporis conuerſio, qualiter fieri debeat. Ibidem.
corporis per ſpiritum caſtigatio, & afflictio non minus animæ, quam corpori proficit. 216.e.to.1
corpori ſanitatem non voluptatem, cordi puritatem, fratri pacem, imitationem ſanctis compaſſionem mortuis debemus: auxilium ab angelo, pietatem à Deo poſtulemus. 169.h.to.1
corpore indiget angelus, vt pie ſubueniat. 240.b.c.to.1
corpore non indiget Deus. Ibidem c.& ſeq.
corripientes benigne ſuſtinendi ſunt. 270.f.g to.1
corripere debet eccleſiaſticus in ſpiritu diuinitatis in delicto præoccupatus. Ibidem & 222.h.i.l.to.1
correptio fraterna qualiter fieri debeat. 81. m.to.1.& 299.l.to.1.& 71.h.to.2
correptio prælati neceſſaria. 296.f.to.1
correptioni ſibi factæ, quidam impatienter & impudenter ſe defendunt. Ibidem.
correptionem manſuete ſuſcipientes, & ſe corripientes à malis liberant. Ibidem. l vtiliter.
corripiendi modus. 64.f.to.1
corrupti ſunt, & abominabiles, &c. exponitur. 214.i.l.to.1
corruptio animæ tripartita, corporis quadripartita eſt. Ibidem.
creatura noua, contra facinus in manu habet innocentiam, contra flagitium continentiam. 5.l.to.1
creaturas duas ad intelligendum ſe Deus condidit, hominem ſcilicet, & angelum. 226.a.to.1
credere ſimpliciter Ieſum eſſe filium Dei non ſufficit ad vitam æternam. 67.l.to.1
credulitatis facilitas peſſima. 134.l.to.2

Creſcit anima non ſubſtantia, ſed virtute. 275.g.to.2
Crudelitas ſacrilega committitur, quum eccleſiæ miniſtri quid præter victum, & veſtitum ſibi retinent. 189.c.to.1
crudeles animarum rectores. 246.d.to.1.
crumenæ ſuæ conformatur auarus. 263.a.t.1
crux Chriſti Iudæis ſcandalū fuit. 63.K.to.1
crux Chriſti refloret in conuerſatione religionis. 55.k.l.m.to.2
crux pretioſa eſt, amabilis, exultabilis. 125.K. tom.1.
crucis deſcenſionis ſuaſio. 62.c.to.1
crucis quattuor cornua gemmis quattuor, id eſt quattuor virtutibus ornantur. 61.m.& 127.a.to.1.
crucem tollere non ceſſemus. 62.d.e.to.1
Cubilia Chriſti varia. 267.a.to.1
cubile Ieſu triplex eſt.232.a.to.1. Cubile.
cui non ſapit Deus iuſtitiam per timorem, nec miſericordiam per amorem, dicit in corde ſuo, non eſt Deus. 214.h.to.1
culpæ, quæ contrahitur ex tranſgreſſione, triplex modus. 159.d.e.to.2
cultus Dei in tribus conſiſtit. 213.e.to.1
cum fœmina ſemper eſſe, & eam non cognoſcere fœminam, nónne plus eſt, quam mortuum ſuſcitare? 227.g.to.1
cupere cum Chriſto eſſe, vehementer, ardenter, aſſidue debemus. 284.K.to.1
cupiditas diuidit eccleſiam, latus Domini iterum confodit. 61.a.to.1
cupiditas memoratur. 138.l.m. & 147.c.d. & 263.m.to.1.& 216.d.to.2
cur Angelus dixerit, hic erit magnus, & non potius, hic eſt magnus. 13.h.to.1
cur filius, & non pater nec Spiritus ſanctus incarnatus eſt. 3.c.to.1
curia cæleſtis præſtolatur conſummationem noſtram. 17.c.to.1
curia romana bonos facilius recipere, quam facere conſueuit. 139.m.to.1
curare inueniri fidelis ſeruus quiſque debet. 87.f.to.2
cura non eſt Deo de bobus, ſeu alijs rebus ab homine. 333.b.to.1
cura quanta ſit Deo de nobis, ſiue de eccleſia. Ibidem
curæ Dei fidem anima ſancta ex duobus habet. 334.i.to.1
cœpes prius facere, quā docere: & ſic dabis voci tuę vocē virtutis. 319.c.to.1.& 87.g.to.2
currere debemus non in noſtrorum fiducia meritorum. 99.c.d.to.1
Currite fratres: tota curia cæleſtis vos expectat. 18.c.to.1
currentium in odore Chriſti differentia. 265 a.b.c.to.1
currendum in odore vnguentorum Chriſti 264.h.to.1
curioſitas aliqua laudabilis eſt. 3.b.to.1
curioſitas digne reprehenditur. 176.b.to.1
curioſitas Euæ. Ibidem.d
curioſitas Luciferi. Ibidem.i
curioſitas monachorum pernicioſa. 184.g h.to.2
currus Pharaonis, & principes exercitus malitia, luxuria, auaritia, & huiuſmodi. 293.i. tom.1
currus tres in ſcriptura leguntur. 233.b. In ſcriptura.to.1.
curuum quattuor ſunt ſpecies. 251.d.to.1. Quattuor.
curuæ animæ quæ terrenis inhiant. 269.e. tomo 1
cuſtodia manus, cordis, oris habenda eſt. 170. a.to 1
cuſtodiæ noſtræ iugiter intenti ſtemus. 161. i.tom.1
cuſtodes eccleſiæ ſunt Apoſtoli, & apoſtolici viri. 347.h.to.1
cutis caro & os, quibuſdam animæ viribus comparantur. 162.l.t.1

D

DAuid, inquit; Sicut adipe, & pinguedine, &c. infundi prius volens, & ſic effundere Et tu diſce non niſi de plenitudine effundere. 158.h.i.to.1
Dauid, Ioſue & alij plures de hoſtibus triumpharunt, & ipſi ſoli glorioſi. Et Deus cuncta creauit ſolus, & de hoſte triumphauit, cur igitur nō ſolus erit glorioſus? 351.k.t.1
Dauid multifariam extollitur, & laudatur. 331.h.to.1
Dauid omnium manſuetiſſimus, illius mortem lugebat, qui ſuam ſemper ſitiebat. 249 K.to.1
Dauid regi aliquando maledixit ſeruus, & eum vlciſci volenti potius, quam exprobranti ſuccenſendum putauit. 288.a.to.1
Dauid ſanctus cauterio graui videtur quoſdam inurere, dum dicit: In labore hominū non ſunt. 187.d.to.2
Dauid aquam quam deſiderauerat potare timuit. 183.h.to.2. Dauid
Dauid ſanctitati ſubreptum ſapientiæ Salomonis

monis illuſum: Sanſonis fortitudini obuiatum, nil igitur mirum, ſi adoleſcentulo in loco horroris, & vaſtæ ſolitudinis ſurripiatur. 2.g.to.2.
Dauid iudicium fuit amoris vehementis de filio parricida, dum dixit. Parcite puero Abſalon. 172.m.to.2
Dare voci noſtrę vocem virtutis qualiter fiat. 319.c.to.1. & 87.g.to.2
De aduentu Domini, & ſex circumſtantijs eius. 1.a.to.1
De amore ardenti, quo anima diligit Deum: & de attentione habenda, quando quis orat, vel pſallit coram Deo, & angelis 242.c.tomo.1
De altitudine, & baſſitudine cordis. 188.e.t.1
De aquæ ductu in natiuitate virginis. 101.e tomo 1
Deargentare qualiter debeamus animas noſtras. 5.f.g.to.1
De attentione habenda in ſeruitio Dei, & ardenti amore, quo anima diligit Deum. 242.c.d.to.1
De Bethleem Nazareth, monte Oliueti, valle Ioſaphat, Iordane, Caluario, ſepulchro Bethphage, & Bethania. 193.b.e.to.1.
Debitores ſumus debito quadruplici. 174.a. tomo 1
Debitores ſumus præcipue quinque, corpori, cordi, fratri, ſanctis, & mortuis 169.g.h. tomo 1.
De cantico Ezechiæ. 158.c.d.to.1.
De circumciſione, baptiſmo, & verbo Domini ad Ioannem: Sic nos oportet implere omnem iuſtitiam. 36.g.h.to.1
De circumciſione noſtra, & triplici teſtimonio, quod habere debemus. 30.g.h.to.1
Declamationes ſuper euangelium. Dixit Simon Petrus ad Ieſum, incipiunt. 186.f.to.2
Declinare à malo, & facere bonum, quomodo à ſpiritu ſancto procedat. 76.k.to.1
De conſideratione ad Eugenium tractatus incipit. 291.K.to.1
De conuerſione ad clericos. 197.m.t.1. & per totum tractatum.
Decor animæ duplex, innocentia, & humilitas. 302.c.d.to.1
Decor non mediocris caſtitatis, caritas, & humilitas. 265.b.c.to.1
Decor animæ caritas, iuſtitia, patientia, 274.l.to.1.
Decor verus Deus eſt. 57.l.to.2.
Decor, qui cum veſte induitur, & cum veſte deponitur, veſtimenti eſt, non veſtiti. Ibidem. K
Decore corporali ſicut aliquis ornatur, & inde concupiſcitur, ſic decorem ſpiritualem ſponſæ Deus concupiuit. 358.c.d.to.1.
De cuſtodia manus, linguæ, & cordis vtiliter. 170.a.to.1. & per to. ſerm.
De cute, carne, & oſſibus. 162.l.to.1. per totum ſermonem
De cordis contritione, & tribus ſpeciebus veræ confeſſionis. 253.a.to.1
De Dauid, & Golia, & quinque lapidibus. 84.m.to.1.
Dedicantes Eccleſiam pontifices, quinque facere ſolent. 129.b.to.1
Dedicatio eccleſiæ, noſtra eſt ſolemnitas. 134.g.to.1
Dedicationis Eccleſiæ vniuerſæ cerimoniæ non ad lapides, ſed ad nos ſpectant. Ibid. h
Dedicationes eccleſiarum, quàm dignum ſit celebrare. 129.l.m.to.1
De die octaua circumciſionis. 31.a.t.1
De diligendo Deo tractatus incipit. 166.l.tomo 1
De diuerſis affectionibus animæ, & diuerſis nominibus, ſecundum eas. 163.g.to.1
De duabus operationibus ſpiritus ſancti, effuſione ſcilicet, & infuſione. 258.f.to.1
De duabus notitijs, & duabus ignorantijs. 291.i.to.1.
De duobus diſcipulis euntibus in Emaus, euāgelij expoſitio: Duo ex diſcipulis Ieſu, in fine libri, poſt ſermones Gilleberti ſuper cantica.
De duplici aduentu, & penis deargentatis: 4.a.to.1.
De duplici pulchritudine animæ. 300.c.to.1.
De duplici baptiſmo. 165 l.to.1
De duplici ignorantia nimium fugienda. 288.d.to.1.
De dura increpatione ſponſi ad ſponſam. Ibidem.
De eo, quod legitur in Iob: In ſex tribulationibus liberabit. 180.d.to.1
De eo quod Dominus ait: Et vos ſimiles hominibus, &c. 37.l.to.1.
De eo quod ſcriptum eſt: Beatus homo, qui inuenit ſapientiam. 168.b.t.1
De eccleſia, & ſynagoga. 252.d.to.1.
De erroribus quorumdam negantium nuptias, & circa baptiſmum paruulorum purgatorij ignem, & orationes pro defunctis. 328.m.to.1. & per totum ſermonem vtiliter, & argutiſſimè.
De exemplis obedientiæ. 120.e.f.to.1.

Defenſio culpæ, vel excuſatio pernicioſa. 256.h.to.1
defenſio peccatorum culpatur. 178.g.to.2
de fructu, & modo pertinentibus ad opus redemptionis. 247.l.m.to.1
de gratia, & libero arbitrio, incip. 147.k.to.2
de gemina conſideratione ſui. 133.l.to.1
de gloria Deo tribuenda pro bonis ſuis nobis impenſis. 250.f.to.1
de habitu, actione, & ſermone, &c. 210.h.to.1
de his, quæ ſemper ſectanda ſunt à mente deuota. 285.g.to.1
de humilitate, & patientia. 288.m.t.1
de imagine ſiue verbo Dei, & de erroribus Gilberti Porretani. 380.c.to.1. & per totum ſermonem.
de intellectu, & affectu. 70.h. & 72.g.to.1
de incarnatione Chriſti per patriarchas, & prophetas prænunciata, & ab eis ardentiſſime prꝑſtolata. 237.i.to.1
de interiori domo tractatus incipit. 218.d.t.2
delectamẽta ſanctorum quæ ſint. 109.h.i.t.1
de laude reciproca ſpõſi, & ſpõſæ. 304.c.to.1
de lamentatione Virginis Mariæ, in fine libri poſt ſermones Gilliberti ſuper cantica Canticorum. Et ibi conſequenter doctrina vtilis pro vita monaſtica deuote tenenda.
delectamur per voluntatem, per rationem exercitamur. 212.i.to.1
delectatio illecebroſæ cogitationis, & ſi paruam in anima moram faciat, fœda tamen poſt ſe relinquit veſtigia. 197.d.to.1
delectatio ſancta declinat occupatum ſecularibus deſiderijs. 65.a.to.1
delectationes, quæ in Deo ſunt, quæ ſint. 47.e.to.1
delendus fucus fugacis huius nitoris, ac nitor gloriæ coloratæ. 133.l.to.2
delicati cibi monachorum culpantur. 183.b & 184.c.to.2. valde vtiliter.
delicato nimis ocio per contemplationem dormitare cupit, qui non prius exercitatus quieſcere appetat. 302.c.d.to.1
deliciæ ſpirituales, & ſeculares in eodem ſe non compatiuntur. 6.e.to.2
delicta, & occultæ concupiſcentiæ noſtræ, & aliena in nos mala ſi noſtri non dominantur à maximo liberabimur peccato. 180.h.to.1.
de ligno, fœno, & ſtipula. 182.c.to.1
delinquentes quamuis in magnis, vix ferimus reprehẽdi. ſponſa in oppoſitũ. 300.e.to.1
de luciferi delectione. 257.k.to.1
de miraculo in nuptijs facto. 39.l.m.to.1
dæmonum habitatio à nubibus, & infra eſt in aere iſto caliginoſo inter cœlum, & terram. 312.g.h.i.to.1
dæmonium meridianum, quid ſit. 126.a.to.1.
de multiplici vtilitate verbi Dei. 176.d.e per totum.
de mundis piſcibus. 225.i.to.1
de nigredine, & formoſitate ſpõſæ. 270.h.t.1
de nigredine, & formoſitate ſponſi. 176.l.t.1
de nimia quadam fallacia præſentis vitæ. 138.k.to.1
de nominibus Ieſu. 31.i.to.2
de noua militia. 191.m.tom.1. Nouum militiæ, & per totum tractatum.
de nouem ordinibus angelorum. 259.m.to.1
dentium multiplex ſitus, ordinatus, & natura, per quos viri monaſtici deſignantur. 211.a.b.to.1
de obedientia, patiẽtia, & ſapientia. 157.h.t.1
de ornatu ſponſæ, & quomodo anima ſancta cœlum dicitur. 274.i.to.1
de octo beatitudinibus. 106.c.to.1
de ordine vitæ, & morum inſtitutione incipit. 233.l.m.to.2
de oratione dominica incipit. 48.h.to.1
de oſculo pedis, manus, & oris Domini. 238.d.to.1
de planctu Bernardi pro morte Gerardi fratris ſui. 271.d.to.1
de præcepto, & diſpenſatione tractatus incipit. 155.b.c.to.2
de primordijs, medijs & nouiſſimis. 166.b to.1
de pronunciatione: Ieſus Chriſtus naſcitur in Bethleem Iudæ. 16.e.to.1
de quadruplici debito. 174.a.to.1
de quattuor virtutibus Cardinalibus, & quattuor vnguentis Chriſti. 263.e.to.1
de quattuor continuis ſolemnitatibus, natalis ſcilicet Domini Stephani, Ioannis, & Innocentium. 29.m.to.1
de quattuor generibus tentationũ. 287.g.to.1
de gradibus humilitatis, tractatus incipit. 171.h.to.1
de quattuor modis, ſeu ſpeciebus orandi. 177.h.to.1
de quattuor generibus ſpirituum, videlicet Dei, angeli, hominis, & pecoris. 240.b tomo 1
de quærimonia eccleſiæ contra ſuos impugnatores. 278.a.to.2
de relinquenda propria voluntate. 165.l.tomo 1.

deſcendit Chriſtus ad te in carcerem. 264.l. tom.1
deſcendit Chriſtus miſericorditer. 173.i. to.1
deſcendere de cruce, quare Chriſtus noluerit. 61.l
deſcenſio & aſcenſio noſtra. 210.g.to.1
deſcenſionis gradus in viam peccati. 147.g. tom.1
deſcēſionis ſeptem gradus habet humilitas. 229.e.to.1.
deſcriptio exultationis ſupernorum ciuium in Mariæ aſſumptione. 91.h.to.1
de ſeptem donis Spiritusſancti cōtra ſeptem vitia. 167.i.to.1
de ſeptem miſericordijs. 86.i.to.1
de ſeptem panibus, quibus turba reficitur. Ibidem.e
de ſeptem ſpiritus. 175.l.to.1
deſerti quadrifarium eſt genus. 231.c. Quadrifariam. to.1
deſideria hominum in tribus maxime conſtituta ſunt. 23.i.to.1
deſiderium electorum informe eſt. 229.g Triforme.
deſiderium inſatiabile cordis humani. 199. d.e.f.167.e.to.2
deſiderium triplex ex memoria ſanctorum proueniens. 112.e.f.to.1
deſiderium, vox eſt etiam valida. 342.a.to.1 Nunquid.
deſperatio ex ignorātia Dei naſcitur, & qualiter ſponſa pulchra dicatur inter mulieres. 292.a.d.to.2. .& ſeq.
deſperare nullus debet pro magnitudine cuiuslibet criminis. 39.a.b.to.1
de ſpe, & timore. 308.i.309.l.to.1
deſponſata Maria, quare fuerit. 11.a.to.1
de ſummo, & incircumſcripto ſpiritu, qui eſt Deus, & qui dicantur pedes Domini. 241. i.tom.1
de ſtatu, & compoſitione eccleſiæ. 301. m.t.1
de tentatione prouectorum monachorum, & de hæreticis. 226.g.to.1
detractio fraterna peſſima. 40.d to.1
detractio reprehenditur. 170.c.268.m.& 134.b.to.2.180.g.to.2
detrahentium virulenta peſtis. 269.a.b.to.1.
detractor, & adulator, qualiter capiantur. 325.c.to.1
de tribus apparitionibus. 33.k.to.1
de tribus aquis. 123.l.124.d.to.1
de tribus cellis, vinaria, aromatica, vnguentaria. 266.i.to.1. Habes igitur.
de tribus modis contemplationis. 265.d.to.1
de tribus magis. 34.h.to.1
de tribus ordinibus eccleſiæ. 187.l.to.1
de tribus vnguentis ſpiritualibus, quæ ſunt deuotio, contritio & pietas. 246.c.to.1
de triplici aduentu, & carnis reſurrectione. 6 l.k.to.1
de triplici cohærentia vinculorum, clauorum, & glutinorum. 160.b.to.1
de triplici cuſtodia, manus, linguæ & cordis 170.a.to.1
de triplici genere cogitationum. 124.eo.to.1
de triplici iudicio, proprio, humano, & diuino. 182.h.to.1
de triplici modo dilectionis, qua Deum diligimus. 260.h.to.1
de triplici genere bonorum, & vigilantia ſuper cogitationibus. 168.f.to.1
de triplici miſericordia, & quatuor miſerationibus. 167.f.to.1
de triplici timore, quo quiſque timere debet, ne perdat gratiam bene operandi. 303.m. tom.1
de triplici flore, virginitatis ſcilicet, martyrij & bonæ operationis. 302.h.t.1.
de triplici vtilitate aduentus Domini. 7.c.to.1
de triplici profectu animæ, quæ fit per oſculum pedis, manus, & oris Domini. 239.i.k. tomo 1
de vberibus ſponſi Domini Ieſu Chriſti. 244. f.to.1
de verbis Abacuc. Super cuſtodiam meam ſtabo. 161.f.to.1
de verbis apoſtoli. Non eſt regnum Dei eſca, & potus. 171.172.b.to.1.
de verbis apoſtoli. Qui gloriatur. 162.b.tomo 1.
de verbis apoſtoli. Apparuit benignitas. 33.K tom.1.
de verbis Domini. Omnis qui ſe exaltat humiliabitur. 173.g.to.1
de verbis Eſaiæ. Vidi Dominum ſedentem. 115.m.116.c.& ſeq.
de verbis Eſaiæ ad Achaz. Pete tibi ſignum. 2. m.to.1
de verbis pſalmi. Quis aſcendet. 183.m.tomo 1
de verbis pſalmi. Audiam quid loquatur. 164.c.to.1
de verbis libri ſapientiæ. Iuſtum deduxit. 173. l.to.1
de verbis Origenis. 184 h.to.1
de vita, & quinque ſenſibus animæ, & ibi vtiles omnino ſimilitudines. 165.g.to.1
deuotio de beneficijs Dei, & gratiarum actione.

ne. 247.g to.1.
Deuotio habenda eſt circa diuinū officium. 242.e.f.& 303.b.to.1.
deuotio in frigidis accenditur, affatu aſpectu vel memoria ſpiritualium virorum. 253.i.k.to.1.
deuotio tractatur. 26.b.& 71.b.c. & 75 a.b.& 137.b.
deuotio vnguentum eſt animæ dolorem leniens. 258.K.to.1.
deuotionis, & charitatis feruori ac dulcedini anhelans nil aliud, quàm oſculum petit. 205 h.to.1.
deuotionis gratia datur in pia oratione perſiſtentibus. 205.l.to.1.
deuotionis noſtræ gratiam, quatuor videntur adaugere. 228 K.to.1.
deuotæ Deo animæ, viciſſim apparet, & diſparet Chriſtus ſponſus. 284.k.l.to.1.
deuoti quique Deo ſemper ſuppliciter, orare debent dicendo, cito anticipent nos miſericordiæ tuæ. 356.c.to.1.
deus amat vt charitas, nouit vt veritas, ſedet vt æquitas, dominatur vt maieſtas, regit vt principium, tuetur vt ſalus, operatur vt virtus, reuelat vt lux, aſſiſtit vt pietas. 143.m.to 2.
deus, angelus, homo ſibi inuicem cooperantur in ſanctum, & caſtum Chriſti, & eccleſiæ conubium. 348.a.to.1.
deus charitas eſt, & quanto quis Deo coniunctior, tanto charitate plenior. 272.i k.to.1.
deus cordis arcana clariſſime contuetur. 200.h.to.1.
deus cui proprium eſt miſereri, ex ſe miſerandi ſumit materiam, quòd autem condemnet, cum cogimus. 242.a.b.to.1.
deus curam habet noſtri. 49.d.to.1.
deus de ſeruitute creaturæ corporeæ non efficaciam, ſed congruentiam quærit. 241. h.to 1.
deus dilexit nos tribus modis. 260.k.to.1.
deus diligendus eſt ſine modo. Ibidem l
deus eleemoſynam non recipit de manu raptoris, fęneratoris, & hypocritæ. 338.a.t.1.
deus eſt in creaturis. 12.a.to.1.
deus eſt in omni loco, ſed diſſimiliter. 134.h. to.1.
deus eſt pœna rebroborum. 145.m.to.2.
deus eſt trinus, & vnus. Ibidem c.
deus & beati ſpiritus cum eo, tribus modis veſtigandi ſunt. 142.d.to.2.
deus æternitas eſt, ideo non reperitur niſi ab his, qui perſeuerantes eum quærunt. 189 d.to.1.
deus ex quo omnia: per quem omnia: in quo omnia. a.b.& 143.b.to.2.
deus exercet vindictam in hoſtes per tria. 231.g to.1.
deus facit quod vult ipſa ſola voluntate volendi. 241.f.g.to.1.
deus hominem non tamquam aſinum aut bouem, ſed tamquam voluntarium habere voluit. 181.m.to.1.
deus idem ſemper manens, non tamen ſemper eſt eiuſdem efficaciæ. 315.d.to.1.
deus ignis conſumens eſt. Ibid.i
deus in libertate poſuit hominem primum. 43.e.to.1.
deus in nobis loquitur pacem, pietatem, iuſtitiam. 284 a.b.to.1.
deus in omnibus creandis, gubernandis, & diſponendis, corporis non indiget inſtrumentis. 240.a.to.1.
deus in reparatione noſtra non tantum potentiam, ſed & ſapientiam oſtendere voluit. 10.b.c.to.1.
deus longitudo propter ęternitatē. 146.c.t.2.
deus mandando impoſſibilia non homines præuaricatores facit, ſed humiles. 302.c to.1.
deus miſericordiarum. 28.k.to.1.
deus miſericorditer apparuit in carne. 241.i.l. to.1.
deus modum acceptat, omnia enim fecit in numero, pondere, & menſura. 30.i.to.1
deus non humiliatis, ſed humilibus dat gratiam. 188.c.to.1
deus non pater iudiciorum ſeu vltionum, ſed pater miſericordiarum dicitur. 28.l.to.1
deus non plene cognoſcitur, niſi ab his, à quibus perfecte diligitur. 244 e.to.1
deus omnia in omnibus, iucundum, vtile, honeſtum. 23.1.to.1
deus operatur in nobis velle, & perficere. 144.l.to.1.
deus optimus totus. 142.d.to.2
deus qualiter comprehendi poſſit in hac vita. 146.d.to.2.
deus quamuis omnipotens non tamen potuit facere creaturam ei æqualē. 132.to.1.
deus quærendus eſt debito tempore, modo, & loco. 343.i.to.1
deus quibus apparere ſolet. 282.c.d.to.1
deus quid eſt, & alia multa de Deo. 58.i.& 53.f.& ſeq.& 248.c.to.1.& 143.m.to.2.
deus quid eſt? quo nihil melius cogitari poteſt. 143.b.to 2.

Deus, qui erexit hominem lapſum, dedit ſtanti angelo ne laberetur. 264.i.to.1
Deus ratione vtentibus lux eſt, recte vtentibus virtus, vincentibus gloria. 240.a. tomo 1.
Deus requiri vult, quod pollicetur. 15.b.tomo 1
Deus ſe oſtendit animæ ſecundum varias formas iuxta varias ipſius animæ diſpoſitiones, & affectus. 238.e.f.to.1
Deus ſimplex eſt, ſimplicitatem cordis requirit. 189.b.to.1
Deus ſollicite quærendus eſt. 355.a.to.1
Deus timeri exigit vt Dominus, honorari, vt pater, vt ſponſus amari. 355.i.to.1
Deus vbique eſt. 134.h.to.1
Deus vera vita animæ inter hos ſeparat malum. 146.l.to.1
Deus veritas eſt, & tales quæſitores requirit, qui quærant eum in ſpiritu, & veritate. 189.d.to.1
Deus videri non poteſt in hac vita ſicuti eſt. folio 282.a.to.1
Dei gratia temperatur nobis. 137.f.to.1
Dei infirmum fortius eſt hominibus. 195.c.to.1
Dei maxima ad hominem beneficia. 177.m tomo 1
Dei poteſtas ſeruo reuelatur, mercenario fœlicitas, filio veritas. 160.m.to.1
Dei verbi lingua, fauor dignationis, animæ vero deuotionis feruor. 301.i.k to.1
Dei viciſſitudine euntis, & redeuntis in anima. 342.a.to.1
Dei viſio ſit diuerſis modis. 283.c.to.1
Deo crediđiſſe eum vidiſſe eſt. 325 f.to.1
Deo inuenire non conuenit, ſed præuenire, inuentio enim præuentionem excludit folio 348.d.e.to.1
Deo nil maius poteſt cogitari. 80.i.k to 2
Deo non intendere, ſed in ſæculum, ſæcularis eſt animæ. Neutram generum ſpecioſam habentis. 295.g.h.tom.1. vtiliter
Deo, non tollit fuit, eſſe ab æterno, nec erit eſſe in æternum. 282.l.m to.1
Deo reputare debemus, ſi quid virtutis habemus, alioquin fures ſumus. 251.a.to.1
Deo tribus vinculis conſtringimur. 160.b.tomo 1
Deo tripliciter fruemur in paradiſo. 111.g. tomo 1
Deum cogita factorem tuum, cogita benefactorem, cogita patrem, cogita Dominum. folio 255.a.b.to.1
Deo conſulentem, &c. audire nolentes, condemnantem eum finaliter audient. 161.h tomo 1
Deum diligendi modus triplex. 260.h.to.1
Deum diligere toto corde, tota anima, tota virtute, quid ſit. Ibidem i.K
Deum omnes ignorant, qui ad eum conuerti nolunt. 292.e.to.1
Deum timere in hoc ſæculo, tota eſt noſtra beatitudo. 112.c.to.1
dextera & læua Chriſti, quid ſignificent. fol. 20.g.to.1.
dextræ & ſiniſtræ nominibus proſpera, & aduerſa deſignantur. 308.i.to.1
diabolus efficacius machinamentum non habet ad tollendam charitatem, quam vt incaute in ea faciat ambulare. 260.g.to.1
diabolus elaborat vt creaturam rationalem in vtraque ſua qualitate corrumpat. folio 46.g.tom.1
diabolus horribilis à fideli non timendus; folio 140.K.to.1
diabolus in cælo iudicatus eſt, quia inuenta eſt iniquitas eius ad odium. 334.m.to.1
diabolus inuidet humano generi. 141.b.to.1
diabolus mendacij pater. 1.d.to.1
diabolus propter ſuperbiam cecidit, & ſi ita factum eſt cum Angelo, quid de me fiet terra & cinere? 312.K.to.1
diabolus quare cecidit. 343 h.to.1
diabolus ſcandalorum ſuggeſtor. 43.h.to.1
diaboli deiectio, nobis debet eſſe humiliationis occaſio. 312.i.to.1
Diaboli duplex malitia. 125.i.l.to.1
diabolo ignis infernalis paratus eſt, & ſi nondum præcipitatio. 114.d.to.1
Dialogus deuotus Angeli, cum Virgine Maria. 14.c to.1.& per totum ſermonem.
dicere verbi diuini ad animam, & anima verbo reſpondere, quid ſint. 301.i.to.1
didicit Chriſtus in carne obedientiam, & miſericordiam. 314.i.to.1 Denique.
dies aſpirans, & vmbræ inclinatæ, quæ ſint. fol. 339.d.to.1.& per totum ſermonem.
dies diei eructant verbum: exponitur. folio 205.e.to.1
dies duo ſunt. 19.h.& 341.i.to.1
dies infructuoſos, qui præterierunt, nec recuperari queunt, neceſſe eſt recuperari in amaritudine animæ noſtræ. 260.i.to.1
dies inſpirans, reſpirans, aſpirans. 340.a.tomo 1
dies iudicij veniet, vbi plus valebunt pura corda, quam aſtuta verba. 3.i.to.2

Dies octo, in quibus ſpiritualis homo naſcitur,& die octauo circunciditur.32.e.f.to. 1
Dies proficientes habentur.306.f.to.1. Dices
Dies quartus fœtidus, & fœtor quatriduani Lazari, quid denotant. 62.e.& 94.c.95.d tomo 1.
Dies ſanctos celebrant plures ſine deuotione. 3.g.to.1.
Dies tres. 18.m.to.1.
Die, qua Deus condidit, redemit hominem, hoc eſt ſexta feria. 62.d.e.to.1.
Diem extremi iudicij, pauci venturum eſſe ſciunt. quamuis videatur omnibus eſſe nota, quoniam pauci ſunt, qui ſaluantur.fol. 19.i.to.1.
Differenter eſt Deus in creaturis. 11.a.to. 1
Differentia eorum, qui ſimul in monaſterio viuunt. 71.m.to. 1
Differentia inter martyres, & confeſſores, quæ ſit. 51.c.to. 1
Differentia quadruplex eorum, qui Chriſtum ſequuntur. 210.l.to. 1
Differentiæ actuum antiquæ legis, & nouæ, immo,& ſimilitudo. 293.l.m.to. 1
Differentiæ quatuor ſunt, cognitorum, non cognitorum cognoſcentium,& non cognoſcentium. 214.m.to.1
Differentiæ, quæ inter ſapientem, & ſtultum reperiuntur.315.b.to.1. vtiliter.
Differentiæ ordinum, & obſeruantiæ eorum tractantur.162.i.k.to.2 Nam qui.
Definitio opinionis, fidei, intellectus. fol.142. d.to.2
Dilatari oportet animam, vt fiat habitatio Dei.225.f.g.to.1
Dilatio pœnitentiæ vſque ad mortem periculoſa eſt valde 214.k.to.1
Dilectio cauſa quæſitionis, quæſitio fructus dilectionis eſt. 356.d.to 1
Dilectio Dei habet vinum æmulationis, dilectio proximi, oleum manſuetudinis. folio. 298.b.to.1
Dilectio duplex, carnalis, & ſpiritualis. folio. 245.e.to.1
Dilectio fortis vt mors, dura ſicut infernus æmulatio. 40.c.to.2
Dilectio quinque partita eſt. 165.h.to.1
Dilectio ſola regnare debet in nobis. 149. h tomo 1.
Dilectio triplex, qua Deus diligi debet. folio 260.h.to.1.& per totum ſer. vtiliter.
Dilectio triplex excludens tria, quæ non ſunt ex patre. 261.l.to.1
Dilectionis aculeus Ieſus, & hic crucifixus. fo- 165.d.to.2. per tot. ſerm.
Dilectionis diſcretio. 261.m.to. 1
Dilectionis formā à Chriſto diſci. 261.d.to. 1
Dilectionis ordo.307.m.to.1. vtiliter.
Dilectum inter lilia paſci, non de corporalibus lilijs, ſed de ſpiritualibus intelligendū eſt. 335.h.i.to.1
Dilexit nos Chriſtus dulciter, ſapienter, fortiter. 260.K.to. 1
Diligamus Chriſtum,&c. 35.f.to.1
Diligit Deus diligentes ſe. 335.d.to. 1
Diligendi Deum modus eſt, eum, diligere ſine modo. 164.K.l.t. 2
Diligere Dominum Deum, toto corde, tota anima, tota virtute debemus: in hoc enim eſt vera ſapientia. 307.m.to.1
Diligitur Deus ineffabiliter an angelica creatura. 260.K to.1
Diligendus eſt Chriſtus Ieſus, & ratio quare. 259 d.260.e.to.1
Diligendum non eſt ſemper amplius, quod prius curandum eſt. 306 d.e.to.1
Diligere ex ſe toto Deum quiſque debet, à quo ſe totum habet. 166.m.to.2
Diligere opere, & veritate qualiter fit. 306. i tomo 1
Diligere proximum, Deum in cauſa habere neceſſe eſt. 170 m.to 2
Diligere, quæ circa ſummum ſunt, ſumma dementia eſt.167.f.to.2. Et quid mirum.
Diligere noſipſos debemus propter Deum. 168.c.to.2.
Diligere temporalia magis, quam ſpiritualia ſumma eſt dementia. 32.i.to.2
Diligere tota anima, eſt ſapienter amare. fol. 261.l.to.1
Diligere toto corde eſt omne quod blanditur amore Chriſti poſtponere. 261.c.to.1
Diligere tota virtute eſt fortiter pro iuſtitia ſuſtinere.262 e.to.1. Quod ſi etiam
Diligere vanitatem,& contemnere veritatem vanum,& iniquum eſt. 15.d.to.2
Diſcere à Chriſto debet quiſque Chriſtianus, quomodo Chriſtum diligat. 261.l.to.1
Diſcere Ieſum, omni ſcibili ſalubrius. fol. 55. h.to.2
Diſcernet Deus in iudicio inter electos,& reprobos. 341.g h to.1
Diſcernere nemo ad purum poteſt, malum innatum à malo ſeminato. 284.c.to.1
Diſcerne qualis ex te, qualis ſis dono Dei. fo. 133.l.to.1.
Diſciplina clauſtri qualis eſſe,& qualis non eſſe debeat. 41.e.to.2

Diſciplina memoratur. 95.d.to.1.57.l.to.2
diſciplina moralis docet ſubeſſe, coeſſe, præeſſe.266.i.Habes igitur. tom.1
diſciplina ſumma. Ibidem k.i
diſcipuli carnaliter diligebant Chriſtum,cum de eius diſceſſu triſtes erant. 261.m.to.1
diſcretio eſt auriga virtutum. 33.i. & 306.c to.1
diſcretio in obedientia reprehenditur. 40.g to.1
diſcretio non valet abſque caritate, nec e. contra. 266.m.to.1
diſcretio omni virtuti ordinem ponit. 306.c tom.1
diſcretio reſiſtendi tentationib. 357.i.K.to.1
diſcretio tractatur.33.i.& 64.e.f.to.1
diſcretione ordinatur caritas. 305.m.to.1
diſpar meritum is habet, qui ſocialiter viuit ab eo,qui vtiliter præeſt. 266.m.to.1
diſpertitæ linguæ tanquam ignis imp'ent domos noſtras ſpirituales. 77.l. Itaque to.1
diſpenſatio prælatorum mala, diſpenſatio non eſt,ſed diſſipatio. 137.i.K.to.2. Quid inquis.
diſpenſatio prælatorum perutilis modus. Ibid.i.Vidit ciuitatem.
diſputatio probans voluntatem cogi non poſſe. 352.e.to.1
diſputatio profunda de imagine,verbo, & de anima & ſua rectitudine,& magnitudine. 350.d.to.1
diſputatio ſubtilis de imagine, ſiue verbo Dei,& de anima,quæ ad imaginem eſt. Et de erroribus Gilberti Porretani. Ibidem c.& per totum ſermonem.
diſſentiat ſibi,qui cupit Deo conſentire. 356. f.to.1
diſſimulare fratrum delicta, exemplo Ioannis non debemus. 81.m.to.1
diſſimulatio pœnitentiæ vſque ad mortem periculoſa eſt valde. 214.k.to.1
diſſolui cupiunt ſancti, quod formidabile eſt peccatoribus. 313.l.m.to.1
diſtantia locorum veram amicitiam diſiungere non poteſt. 32.l.to.2
diſtantia, quanta eſt inter paſtorem, & gregem tanta eſſe debet inter epiſcopum, & plebem.225.b. to.1
diſtinguendum ſemper eſt inter manifeſta, & dubia. 257.a.to.1
diſtinctio trium graduum in dominica incarnatione. 145.K.to.1.
diuerſa vulpecularum genera declarantur. 325.a.b.c.to.1.
diuidens actū à fide,inique diuidit.269 f.to.1
diuinitatem nō eſſe Deum, & ſimilia dicentes improbantur. 351.k.to.1
diuinus ſermo potio eſt. 238.f.to.1
diuina maieſtas,etiā cedit amori. 319.b.to.1
diuina nomina mutantur pro mutabilitate affectuum animæ. 163.g.to.1
diuina vnitas,qua tres ſubſtantiæ in Chriſto, vna perſona ſunt. 144.h.to.2
diuini amoris erga nos geminum argumentum. 54.b.to.2
diuinorum conſcij ſecretorum tres ſunt. 233.h.Diuinorum.
diuinæ viſionis excellentia, & guſtus diuinæ dulcedinis varietas, pro varijs animæ deſiderijs.282.m.& per totum ſer.to.1
diuinæ vnitatis excellentia. 146.f.to.2
diuinæ vocis vtilitas multiplex. 176.e.f.to.1
diuitias ſcire,& poſſidere,differūt. 267.f.to.1
diuitiæ ſalutis,quæ ſint. 21.h.to.1
diuitiarum amor inſatiabilis. 199.e.to.1 Poſtremo.
dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus: exponitur. 214.h.to.1
docet Deus ſine corpore, ſicut & apud veteres docebat hominem ſciētiam. 241.i.to.1
doctoris boni conditiones. 319.c.to.1
doctoris illius vocem libenter audio, qui non ſibi plauſum, ſed mihi planctum moueat. Ibidem.
doctores eum dicantur Petrus, & Paulus, quid nos doceant. 82.i.to.1
doctrina ſana nos vendicat à carnalibus deſiderijs, eripit mundo, & acquirit Deo. 246.a.to.1
documenta ſalubria ad ſalutem conſequendam. 200.l.to.1
dolere in nobis ipſis debemus, ſi inuidos nos eſſe ſentiamus. 306.f.to.1
dolor contritionis frænandus, & non interpolandus eſt,commemoratione beneficiorum Dei,& laudes eius. 247.m to.1
dolor nimius non deliberat. 2 c to.2.
dolor vehemens beati Bernardi de morte Gerardi monachi fratris ſui. 271.f.tomo 1.
dolentium planctus, & huiuſmodi naturales emiſſiones ſicut, nec vſus creat, nec præmeditatio format, ſic flagrans amor, cum intra ſe cohiberi non valet, non attendit quo ordine quave ſerie ebulliat. 331.d.to.1.
dominus aliquando ſedet in valle Ioſaphat. 231.e.Dominus ſedet.to.2

Domini

Domini eſt ſalus, & non liberi arbitrij. folio 153.c.to.2
domus Dñi tria patitur pericula. 130.K.t.1
domus felix, in qua de Maria Martha conqueritur. 93.g.to.1.
domus orationis ſicut & domus in qua erant diſcipuli congregati,cella poteſt dici vinaria. 305.m.to.1
domus ſcopis mundata, ſed vacans, quid ſit. 92.a.to 1
domus ſpiritualis timore eſt initianda, patientia roboranda,longanimitate dilatanda. 304.f to.1
domum Dei ſpiritualem ſe eſſe cognoſcat, qui non in carne, ſed in ſpiritu ambulat. Ibidem.
domum fabricare Deum volens, quomodo facere debeat. 130.g h.i.to.1
domeſtici eccleſiæ, inimici eius, & ibi de ambitione eccleſiaſticorum. 287.i.to.1
donum accipiendo, oſculanda eſt manus. fol. 239.g.to.1
donum non omne, quamuis ſpirituale, prodit de cella vinaria. 305.b.to.1
dona Dei aſcribere ſibi, peſſimum eſt. 356. b, to.2.
dona ſeptem ſpiritus ſancti tractantur. 66. f, to.1.& 223.c.to.1. & per duas col ſeq.
dona ſeptẽ ſpiritus ſancti, ſeptem ſunt phialæ, ex quibus effudit oleum Chriſtus in vulneribus noſtris. 256.i.to.1
dona ſeptem ſpiritus ſancti,valent contra ſeptem gradus peccati, ſi bene ordinentur. 167.i.to.1.
donationum Dei ordo ad animam, quam de peccato liberat. 293.K.to.1
donec inclinetur vmbræ, vmbrarum nomine hoc in loco deſignantur contrariæ poteſtate. 339.d.to.1
donec in ſacris ſcripturis quandoque ſumitur incluſiue, quandoque excluſiue.339.g. h, to. 1.
dormit inter medios cleros anima, quæ amore potius, quàm timore ſupplicij proficit. fol. 309 to.1
dotes animæ, carnis continentia cordis induſtria,voluntatis rectitudo. 250.f.to.1
dotes mirabiles, ac virtutes, quibus quilibet nobilis dotari debet: vbi milites laudãtur, quòd non ſunt venatores. 192.g.h.to.1
ducem aſſumat ſibi ſponſam, qui vias vitæ ingredi deſiderat. 347.l.to.1
duo brachia ſponſi. 4.a.to.1
duo conſideranda ſunt in opere noſtræ redemptionis. 257.l.m.to.1
duo minuta Deo offerenda ſunt, id eſt corpus,& anima. 42.h.to.1
duo neceſſaria ad iuſtitiam exercendam. folio 171.m.to.1
duæ nobis in hæreditatem reliquerat Adam. fol. 59.m.to.1
duo rerum genera in natiuitate Chriſti non ſolum diuerſa, ſed & diſſimilia valde. folio 27.l.to 1
duo ſunt de Chriſto, vnum nobis cognitum, alterum incognitum, ſimiliter & de ſpiritu ſancto. 217.f.to.1
duo tempora ſcilicet quadrageſimæ, & quinquageſimæ celebrat eccleſia. 77.a
duæ res conſolantur eccleſiam præſentem. fol. 323.c.to.1
duæ ſunt operationes ſpiritus ſancti, effuſio ſcilicet & infuſio. 258.e.to.1
duplex pudor. 196 f.to.1. Eſt pudor.
duplex ſpiritus, quem Heliſæus poſtulabat ab Helia, quis ſit. 71.l.m.to 1
duplici pane nos cibat Deus. 43.m.to.1
duplici ſtola veſtiri ſanctos, quid ſit, & ſtolæ quæ ſint. 109.m.to.1
duritia cordis noſtri, culpatur deuota exclamatione. 28.b.to.1
duritiam cordis, quomodo quis incurrat, & quid ſit cor durum. 128 m to.2

E

Ebrietas duplex. 207.e.to.1.
Ebrij apoſtoli fuerunt in die Pentecoſtes nõ muſto,ſed Spiritusãcto. 305.m.t.1.
ebrij omnes,qui fuerint, non vno modo inebriantur. 229.d.to.1
ebriam ſe non negat ſponſa. 305m.to.1
ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. 309.c.to.1
ecce iſte venit ſaliens in montibus, qui ſint illi montes & colles,longa diſputatio.310. h.to.1.& per totum ſermonem.
ecce, quàm bonum, & quàm iocundum: exponitur. 215.c.to.1
ecce vicit leo: exponitur. 208.m.to.1
eccleſia à Iudæis repulſa in gẽtem magnam, id eſt in fines orbis terrarum miſſa eſt. folio. 280.b.to.1
eccleſia Chriſtianorum, & ſynagoga Iudæorum memoratur. 252.d.to.& per to.ſer.
eccleſia Chriſti quare ab vniuerſitate gentiũ ſuſcepta eſt, & nõ ſynagoga. 278.b.t.1
eccleſia conqueritur de ſuis impugnatoribus, vel de his, qui fraternitatis vnitatem impugnant.278.a.to.1.per totum ſermo.

Eccleſia

Eccleſia perſecutionibus creuit. 280.l.to.1
eccleſia plangit tam illos, qui ſcire contemnunt quomodo ſit viuendum, quam illos, qui ſcientes, nihilominus male viuunt. fol. 291.f.to.1
eccleſia primitiua Chriſtum abeuntem rogat cito reuerti. 341.e.to.1
eccleſia quomodo, quave ratione inuenta dicatur. 348.c.to.1
eccleſia recumbit intus, ſed eccleſia interim perfectorũ, ſpes tamē eſt nobis. 252.h.to.1
eccleſia reperit diuitias diuinæ miſericordiæ in foraminibus vulnerum Chriſti. 322.f to.1.& per totum ſermonem.
eccleſia, ſeu deuota anima, à domino ſoror, ſponſa, & filia appellatur. 244.e.to.1
eccleſia ſynagogæ non inuidet, ſed ad eam nititur introducere Chriſtum. 349.l.m.tomo 1
eccleſia ſponſa, cælos ſuos habet. 276.i.to.1
eccleſia ſponſa ideo plus diligit, quia ei plus dimiſſum eſt. 153.l to.1
eccleſia ſponſa Chriſti, optat trahi poſt ſponſum. 262.f.to.1
eccleſiæ amaritudo amariſſima. 39.b.c.to.1 & 287.K.to.1
eccleſiæ complementum, finis eſt omnium. fol. 333.e.to 1
eccleſiæ cura quanta ſit Deo. Ibidem b
eccleſiæ dedicatio, noſtra eſt ſolemnitas. folio 134.f.to.1
eccleſiæ dignitates ab ambitioſis impudenter quæruntur: quo ſit vt nil reſtet, niſi aduentus filij perditionis. 139.b.c.to.1
eccleſiæ domeſtici inimici eius. 287 K.to.1
eccleſiæ lecti, laquearia, & tigna, quæ ſint. fol. 307.m.to.1.per totum ſermonem.
eccleſiæ miniſtri timeant, quia bona Eccleſiæ impiè, & ſacrilege, non in vſus pauperum extendunt. 267.d.to.1
eccleſiæ nomine non tantum vna anima, ſed multarum vnitas deſignatur. 322.h.to.1
eccleſiæ lugenda nimia miſeria, & quomodo in pace amaritudo eius amariſſima. 39.c to.1.& 287.K.to.1
eccleſiæ prælati quales eſſe debeant. 301.a to.1.per totum ſermonem.
eccleſiæ profuerunt perſecutores obeſſe cupientes. 280.l.to.1
Eccleſiæ pulcher ſtatus, auctoritas prælatorum, cleri decus, populi diſciplina, monachorum quies. 302.b.to.1
eccleſiæ quatuor tentationes. 138.i.& 287.f to.1.per totum ſermonem.
eccleſiæ querimonia contra ſuos impugnatores, & contra eos, qui impugnant vnitatem fraternam. 278 a.to.1
eccleſiæ quæ ex gentibus eſt, & ſynagogę comparatio. 252.d.to.1
eccleſiæ quod deeſt, perfectionis in vno, ſuppletur in alio. 250.d.to.1
Eccleſiæ ſtatus, & poſitio, & quomodo per actiuam vitam, quæ ſub obedientia agitur, peruenitur ad contemplatiuam. 301.m.t.1 per totum ſermonem.
eccleſiæ typus in partibus præceſſit, & ſacramenta noſtræ ſalutis in exitu Iſrael de Aegypto, & in tranſitu maris, baptiſma ſignificatur. 294.i.to.1
eccleſiam cuſtodiunt apoſtoli, & apoſtolici viri, ab ea aſſumpti. 347.h.to.1
eccleſias ſi vineas intelligimus, vulpes hæreticos: apertus eſt ſenſus, vt hæretici potius capiantur, quam effugentur. 326 m to.1
edenda tria in ſanctis nobis apponuntur. folio 232.a.to.1. Tria.
edificare ſuper fundamētum lignum, fęnum ſtipulam, aurum, & argentum, quid ſit. 182. d.to.1
edulium carnis, quod nobis apponitur ad edendum, trifarium eſt. 231.h.to.1. Quod nobis.
efficax nil tam ad gratiam promerendam, & retinendam inuenitur, quam ſi omni tempore non inueniamur altum ſapere, ſed timere. 351.m.to.1
efficax nil adeo inuenitur ad curanda conſcientiæ vulnera, quam Chriſti vulnerum ſedula meditatio. 324.K.to.1
effundere nemo debet, niſi plenius, ad exemplum fontis, vel conchæ. 258.i.to.1
effuſio nominum Chriſti. 253.b.c.to.1
effuſum non integrum ſponſi nomen capiũt adoleſcentulæ, & animæ nondum perfectæ. 259.a.to.1
eger ſicut ſe habet ad medicum, ſic peccator eſſe debet ad creatorem. 227.c.to.1
ego dixi in dimidio: exponitur. 158.d.to.1
ego flos campi, ſponſa monſtrat quietis lectulum, ſponſus vocat ad campum, ad exercicitium prouocat. 303.m.to.1
ego quos amo arguo. 297.g.to.1
egrediamur de conclaui ſeculi. 18.a.to.1
egredimini de ſenſu carnis, ad mentis intellectum. 35.K.to.1
egredimini filiæ Sion, exponitur. 206.h to.1.
egredietur virga, &c.exponitur. 9.g.to.1

Egreſſus vel eiectus, à Domino non reuertetur oculus eius, vt videat bona. 356.b.to. 1
elationis peruerſitas inuehitur. 30.e.to.1
electorum omnis profectus, quattuor gradibus diſtinguitur. 225.c.to 1
electorum ſigna quædam enumerantur. 42.i K.to.1.& 68.g.to.1.
electorum tres ordines declarantur. 260.l.t.1
electi tria præſtolantur. 230. l.to.1. Electi.
electos tria in futuro manent. Ibidem. g electos.
eligere debemus abiecti eſſe, & ad inſtar Pauli per obedientiam ad manus trahi. 40. i Caueamus.to.1
emere ſine argento, & commutatione, quid ſit. 64.g.to.1
emenda ſunt aromata mentis nummo propriæ voluntatis Ibidem h
emiſſiones tres, continentium, coniugatorũ, & prælatorum. 219 c.to.1. per totum ſer.
emiſſio ſpiritu creatur, & renouatur facies terræ. 71.c.to.1
emulationi diſcretio neceſſaria eſt. 305.c to.1
epiſcoporum honores affectandi non ſunt, nec epiſcopis quomodocumque detrahendum. 250.b.c.to.1
epiſcoporum laboribus commiſereri debemus. Ibidem.
epiſcopos non eſſe niſi qui boni reperti ſunt aſſerentes, reprobantur. 330. k
epiſtola ad fratres de Monte Dei. 197.c.to. 2
epiſtola apologetica, ſeu purgatiua beati Bernardi. 180.f.to.2
epiſtolæ Bernardi incipiunt. 2.b.to.2
epithetum, ſeu nomen triplex triplicatum, de Salomone Chriſto. 35.1.k.206.h.to.1
epulum ſpirituale de ſterili littera: tamquam granum de palea trahitur. 225.c.to.1
equaliter diligendi ſunt proximi. 258.h.to.1
equanimis eſſe debet anima fidelis, inter proſpera, & aduerſa. 271.f.to.1
equitatui Domini quare aſſimilatur anima. fol. 203.l.to.1.
eremi ſolitudo multos ſpiritu feruentes euomuit. 326.i.to.1.
errores quorundam negantium nuptias, & circa baptiſmum paruulorum, purgatoriũ, & orationes pro defunctis. 328.m.to.1. per totum ſermonem.
error Gilberti Porretani Pictauenſis epiſcopi. 351.i.to.1
erroris Origenis confutatio. 311.g.to.1
errauerunt in ſolitudine, qualiter intelligatur. 156.l.to.1
erubeſcimus vulnerum ligaturam, qui de vulneribus interdum gloriamur. 30.e.to.1
eſau veſtes, &c. quid ſignificent. 230.i.to.1.
eſſe Dei, & eius præſentia deſcribitur. 160. b to. 1.
eſſe, in Deo verum eſt, quod nec à fuit præciditur, nec ab erit expungitur. 282. m.to.1
eſſe omnium Deus eſt, non materiale, ſed cauſale. 240.a.to.1
eſſentia diuina ſingulariter ſimplex, eſt. folio. 351.g.to.1
eſtimatur hodie magnus, qui ſuæ conuerſionis exordia retinet. 179.m.to.1
eſuriei noſtræ menſæ tres apponuntur. 231. h.to.1.
eſurire, & ſitire iuſtitiam. 5.e.to.1
eterna eſt imago, & ſpecies animæ, quam inhabitat Deus, ſcilicet caritas. 274.l.to.1
eua dum mortalia appetijt, mortalis facta eſt, 352.a.to.1
euam quid tranſgredi fecerit præceptum. fol. 126 e.to.1.
euam triplex occaſio ad peccandum illexit, fol. 52.l.to.1
euangelium ad quid ſcriptum eſt. 85.f.to.1
euangelica ſanctione præceptum eſt, ne terrenis affectibus inhærentem ſalutemus. fol. 228.h.to.1
euchariſtiæ ſacramentum, duo in nobis operatur. 61.g to.1
exaltat Dominus caput noſtrum tribus modis. 228.i.to.1
exaudiri non meretur, qui non poſtulat, aut tepide poſtulat. 153.i.to.1
exceſſus contemplationis duo, vnus in intellectu, alter in affectu. 305.c.to.1
exceſſus mentis duplex. 309.c.to.1
exceſſus, qui contemplatio dicitur, in qua ſponſus quieſcere facit animam ſanctam zelans pro eius quiete. 309.m.to.1. per totum ſermonem.
exceſſus, qui, & contemplatio dicitur. Ibidem m.& 309.c.to.1.
excitatio ſalubris ad humiliter, & pacifice viuendum, & gaudia cæleſtia contemplandum. 162.e.f.to.1
excuſare debemus delinquentes, quantum fieri poteſt. 295.k to.1
excuſatio Bernardi, quod poſt alios præſumpſerit exponere euangelium. Miſſus eſt. fol. 16.d.to.1
excuſatio perfecta, teſtimonium conſcientiæ ſuæ. 131.g.to.2
excuſationis genus eſt, cum argueris tu, alium

alium incuſare. 256.g.to.1
Excuſationis malum. 179.g.to.2
excuſationem de ignorantia nō habet mona chi. 4.h.to.1
excuſationem interdum nobis tribuimus, de ignorantia volūtatis diuinæ, in quibuſdam rebus dubijs. 178.d.to.1
exempla bonæ vitæ à Chriſto & eius actibus aſſumere debemus. 264.k.l.m.to.1
exemplum operis eſt ſermo viuus & efficax. 50.i.& 65.k.to.1
exemplo ſapientis, non debet homo eſſe in aduerſis tumidus, nec in proſperis diſſolutus. 262.K.l.to.1
exemplo Bernardi æquanimes eſſe debemus in proſperis & aduerſis. 271.f.g.to.1
exemplar precioſum Chriſti conuerſatio, & vita. 24.K.to.1
exercitus diaboli vincitur per ſancta opera. folio 94.a.b.to.1
exercitium bonorum operum interim quæri debet, cum vita contemplatiua. fol. 302.c. d.tomo 1
exercitium electorum triforme. 230.l.to.1
exercitij ſpiritualis ſumma, in tribus conſiſtit. 83.e.to.1
exhortatio & conſolatio ſunt lac vberū ſpōſæ. 246.c.d.to.1
exhortatio ſalubris ad extirpanda vitia, & inferendas virtutes. 203.c.d.to.1
exhortatio vtilis ad currendum cum ſponſa in odorē vnguentorum ſpōſi. 264.K.l.to.1
exhibeamus nos benignos, inuicem ſupportantes. 40.e.f.to.1
exire qualiter debeamus de terra noſtra, de cognatione, & de domo patris noſtri. fol. 162.m.to.1
exinaniri quare voluit Deus, cum poſſet aliter redimere. 248.e.to.1
exinaniuit ſe cęleſtis ſponſus, vt homines terrenos ad cælum traheret. 276.a.b.to.1
exinaniuit ſe Chriſtus tripliciter. 248.e. to.1
exiſtimaſti inique, quod ero tui ſimilis: declaratur. 354.d.to.1
expectare debemus Deum cum ſilentio: fol. 231.g.to.1
expectantes Deum debent eſſe ſuſpenſi. fol. 228.l.m.to.1
expectat Deus delinquentes, benigne ſuſcipiens reuertentes. 245.k.to.1
expectatio moleſta. 67.l.m.to.2
expectare, odorare eſt. 351.f.g.h.to.1
expectauerūt patres antiqui Dominum. Ibid.
expectat peccator nihil. Ibidem g.
expedit vt vnus moriatur pro populo: exponitur. 276.m.to.1
experimenta ſeptem, ſine quibus vera ſalus non eſt. 255.a.to.1
expoſitio euāgelij de ſeptē panibus. 85.f.to.1
expoſitio euāgelij, Miſſus eſt. 7.e.f. & per quatuor. Homilias.
exprobatio quod incontinentes vitioſi & indigni, ſacros ordines aſſumere non verentur. 203.c.to.1

F

Facere id debemus, ad quod venimus. fol. 157.h.to.1
facies animæ, mentis intentio. 294.f to.1
faciem lauare, & vngere caput dum ieiunamus: quomodo intelligitur. 44.i.to 1
factus eſt in pace locus eius: exponitur. folio 224.k.to.1
fallere & falli, malum. 102.m.to.2
falſitas diaboli, qua Deum mendacij, & inuidiæ accuſauerat, deprehenſa eſt. 5.d.to.1
falſitate poſſe ſeduci, & veritate non poſſe reduci, turpe. 96.g.to.2. Turpe.
fallacia nimia huius vitæ, quæ ſit. folio 156.k tomo 1
fama vitium in virtutem commutare non poteſt. 336.c. Porro, & 337 d.to.1
fama virtutem reddit illuſtriorem, tametſi non maiorem. Ibidem. Porro.
fames erat in terra, & filij prophetarum, &c. fol. 221.f.to.1
familiaritas inter Deum & animam contrahitur ex manſione eius apud eam. 335.c. d.to.1
faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, &c. folio 300.f.to.1
faſciculus myrrhæ eſt Chriſtus Ieſus. fol. 298. d.to.1
faſciculum myrrhę fecit ſibi pater noſter Bernardus. 298.f.to.1
fœda admota pulchris, pulchriora reddunt pulchra; & magis fœda redduntur fœda. fol 41.f.to.2 Sic fœda.
fœlix anima, quæ leonem potenti virtute cōculcat. 152.m.to.2
fœlix, cuius cogitatio omnes affectiones dirigit. 60.c.to.1
fœlix Maria, cui nec humilitas defuit, nec virginitas. 8.b.to.1
fœlix mens, cui Dominus vtrumque infixerit pedem, timorem videlicet & ſpe. 242.a.t.1
fœlix, qui Chriſtum habet conſolatorem, & auditorem. 154.m.to.1
fœlicitatis comparatio. 181.k. to.1. vtiliter.

Felicitas falſa memoratur. 147.e.to.1
felices, feliciores, feliciſſimi, qui ſint. folio 154.m.to.1
felices, qui ſoli Deo viuunt. 75.a.to.1
fęmina circundabit virum, quæ eſt hæc fęmina: quis vero vir? 9.m.to.1
fęmina redditur pro fęmina. 9.c. to. 1. Quid dicebas.
feneſtræ & cācelli parietis, qui eſt caro Chriſti, ſenſus & affectus corporei, per quos experimentum cępit humanarum neceſſitatum 314.h.i.to.1
feriatum tempus commodius ad orationem aſſumitur. 359.k to.1
feruentes aliqui ſunt in principio, qui in fine tepidiſſimi reperiuntur. 287.e.to.1
feruidorum & tepidorum differentia vtiliter deſcribitur. 71.m.a.to.1
feruidorum & tepidorum ſtatus. 71.a.75.l.tomo 1
feſta præcipuæ, votiuis præuenienda ſunt ieiunijs. 124.e.to.1.
feſtiuitatibus ſanctorum plures amplius de vanitate, quam de feſtiuitate gaudent. folio 237.i.to.1
feſtinemus vt habitemus ſine metu: abundemus ſine defectu: ępulemur ſine faſtu. folio. 285.K.to.1. Feſtinemus proinde.
fiat mihi ſecundum verbum tuum; multipliciter exponitur. 16.b.to.1
fiat voluntas tua: exponitur. 48.h.to.1
ficus populum deſignat, 320.K.to.1
ficus ſingulariter dicitur, produxit groſſos ſuos de qua arbore Chriſtus in euangelio multa parabolice dixit. Ibidem.
ficus ſpiritu ales habens illi, qui ſuauiores in moribus noſcuntur: vineas vero, qui ſpiritu feruentiores. 321.c.to.1
fidere curæ & dignationi Domini, ſancta anima ex duobus habet. 334.i.to.1
fidelis, qui nec ſibi credit, nec in ſe ſperat, 23.h to.1
fidelis ſermo, vt quos ſolemni veneramur officio, ſequamur exemplo. 108.d.to.1
fideli homini totus mundus diuitiarum eſt. folio 263.m.to.1
fides, cordis ad Deum conuerſio. 37.h.to.2
fides & ſpes tractantur. 283.g. Ita per omnē.
fides ex auditu, ex viſu confirmatio eſt. folio 320.g.to.1 & 345.h.to.1
fides floris nomine deſignatur. 319.c.d.to.1
fides ſuadenda, non imponenda. 330.l.to.1
fides lucem non extinguit, ſed cuſtodit ſolatio. 283.h.to.1
fides merito ſuo fraudanda non eſt. 345 h.tomo 1
fides noſtra vincit mundum: quomodo intelligitur. 67.K.i.to.1. vtiliter.
fides occulta, quę cognouit Chriſtum in multis actuum ac temporum differentijs Deū eſſe. 33.l.to.1
fides parentum ſufficit pro paruulis: vt Chananææ fides pro filia ſua. 329.g.330.h.i.tomo 1.
fides quamuis recta, quæ non operatur ex dilectione, non facit hominem rectum, ſed nec opera recta rectum faciunt ſine fide. 269.e.f.to.1
fides rara & tenuis fuit in plebe tēpore prophetarum, non tamen in ipſis prophetis, qui prædicabant Chriſtum in carne venturum. 237.l.to.1
fides ſalutem operatur volentis. 37.c.to.2
fides ſine operibus mortua eſt. fol. 269.e. & 308.d.to.1
fides ſine operibus eſt putridum cadauer. folio 269.e.to.1
fides ſine operibus non valet. 308.c.& 269.e. tom.1.
fidei fortitudo vbi non eſt, non habitat Chriſtus. 24.g.to.1
fidei trifaria diuiſio, mortua, ficta, probata. 23.g.to.2
fidelium arma tria ſunt. 230.a.to.1
fides ſola abſq; baptiſmo in neceſſitate ſufficit ad ſalutem. 37.g. to. 2. Porro in maiori ætate.
fides tractatur. 65.a. & 64.c. Vnde videtur. & 277.f.g.& 269.e.to.1
fides vera vniuerſa præcepta complectitur. fol. 38.m.to.1. Vera.
fides vera, quæ ſit. 24.b.to.1
fides vinea, virtutes palmites. 281.d.to.1
fides vita eſt, & vitæ vmbra: ſicut è regione vita in delicijs agēs (quæ eſt ex fide) mors eſt: vmbra mortis. 305.i.to.1
fides viuida & victorioſa, quæ ſit. 69. m to.1,
fides vmbra Chriſti, in qua viuitur inter homines. 304.h.to.1
fidei vita eſt charitas, 64.c.to.1. Vnde.
fide magni magna & ſublimia de ſupernis merentur. 284.d.285.e.to.1
fide mundandus eſt oculus, quo Deus videndus eſt. 277.c.to.1
fiducia falſa & vera tractatur. 54. a.tomo 1 Nemo te condemnauit.
fiduciæ robur præſtat, quòd Chriſtus dignatus eſt inclinare ſe iacenti. 265.l.to.1

fidu-

Fiducia, & cauſam reuertendi ad Deum præſtat animæ, quæri, & diligi ab eo. 356.b.c tomo. 1
fiduciam nullam nobis afferre debet lætitia ſæculi. 56.b.to.1
fide pedem contra tentationem, & diſce nulli cedendum tentioni. 50.h.to.1
figurauit Moyſes ab edicto Pharaonis, per Mariam eius filiam liberatus, Chriſtum à cæde Hærodis per Mariam Aegyptum traductum. 67.m & a. to. 1
figuratiua ſignificata eorum, quæ Rebecca filio ſuo Iacob fecit accepturo benedictionem. 276 a.b.to.1
filius quare in mundum venerit, & non pater. 1.b.c.to.1
filij Adam genus auarum, quid vobis cum terrenis diuitijs? 4.b.to.1
filij Adam infœlices omiſſis veris, & ſalutaribus ſtudijs caduca quærunt. 1.a.to 1
filium Dei, degenerem nephas eſt ſuſpicari. 1.b.to.1
filij Dei, diuerſæ habitudines ad patrem. folio 118.d.e.f to. 1
filij matris meæ, Annas, Caiphas, Iudas, & ceteri filij ſynagogę inimici Chriſti: pugnauerunt contra me, contra Chriſtum caput eccleſiæ. 278.a.to.1
fili prodigi parabola. 185.c per totum ſermonem.
filiorum, alij filij alieni, alij filij Iſrael folio 230.i.to.1 Alij ſunt filij.
filię ignorantiæ duæ ſunt: falſitas, & dubietas. 257.m.to.1
filiæ magnæ miſericordiæ quatuor ſunt. fol. 167.h.to.1
fili recole primordia: attende media: memorare nouiſſima. 167.b.to.1
fimus qualiter in lapides mutatur 83.b.to.1.
finis eorum, qui euangelio non obediunt. 5.b c.to 1. Inſipiens tu.
finis præſentis vitæ, cohærere debet futuræ vitæ principio. 83.d.to. 1
finis omnium, pendet de ſtatu, & conſummatione eccleſiæ. 333 e.to.1
fines operum noſtrorum ſunt tres. 120. b. Ea quæ.
flagellis cæſus Chriſtus. 59.i.to.1
flendi forma. 273.f.to.1
flendum interdum eſt, ſed ne quid nimis. folio 274.i to.1
fletus multus apud multos, ſed fructus nullus. 273.b.to.1
fletus ſtridorque dentium, quare maledictis attribuatur. 143.e.to.1
flos campi Chriſtus, & quare ſic potius appellatus. 302.h.to. 1
flos Chriſtus. 3.c.to. 1
flos conuerſatio nouella. 325 c.to.1
flos decor honeſtæ conuerſationis, fragrantiæ bonæ opinionis: intentio futuræ retributionis. 55.f.to.1
flos triplex, horti, campi, thalami. 303.i. tomo 1
flos triplex, ſcilicet virginitatis, martyrij, bonæ operationis, & de deuotione habenda circa diuinum officium. Ibidem. & per totum ſermonem.
flores apparuerunt in terra cum refloruit caro Chriſti in reſurrectione. 318.i.to.1
flores fuerunt, qui primi crediderunt de populo. Ibidem.
florum vinearum odorem ſerpentes non ſuſtinent. 321.b.to.1
fluuij, quibus iuſti ſe balneant, duo ſunt. folio 232.c.to.1
fluuij, quibus ſe peccatores lauant, duo ſunt Ibidem.
fomes, cur poſt baptiſmum remanet. 60.f.t. 1
fomenta ignis tria in nobis. 332.l.to. 1 Fomenta.
fons Chriſtus, fontes quatuor ab eo deriuati. 25.a.to.1
fontes quatuor irrigant hortum Dei. 232.l tomo 1.
fontes quibus animæ lauantur, tres ſunt. fol. 232.l.to.1. Fontes.
fontes ſunt quatuor, veritas, ſapientia, virtus, caritas. 222.h.to.1. per totum ſerm.
foramina petræ recte vulnera Chriſti intelliguntur. 322.h to.1
foris apparere nolis alter, quam te inueneris intus. 297.h.to.1
forma Ieſu fuit triplex. 233.h.t.2. Triplex.
forma optima compoſitionis inter reum ſeruum, & offenſum Dominum. 53.h.to. 1
forma ſanctæ vitæ deſcribitur. 117.c. per totum ſermonem.
formarum varietas, & ſpecierum numeroſitas in rebus conditis, quid niſi quidam radij deitatis? 282.b.to.1
formoſa, & nigra qualiter eſt eccleſia ſponſa. 270.i.k.to 1.
Fornicator peccat in ſeipſum, iniurioſus in proximum, & qui extollitur, & inflatur in Deum. 28.g
fragilitas humana duo timuit, quæ Chriſtus ſua natiuitate tulit. 21.h.to.1

Fragmenta ſeptem panum, quæ ſeptem miſericordias denotant. 87.b.to.1
fragrantia beneficiorum Dei, qui non ſentit, aut mortuus eſt aut putidus. 264.l.to.1
fraterna dilectio ex recta natura primordia ducit. 299.l.to.1
frater infirmitates pauperum fratrum, tam corporales quam ſpirituales modeſte ferens, eſt vere fratrum amator. 249.l.to.1
frater ſenior de agro veniens, & intrare nolens, formam populi veteris, & terreni tenuit. 344.d.to.1
fratres exemplo, & inſtitutionibus ſanctorũ patrum viuentes ſunt lectus floridus. 301.a.to.1
freneſis nulla grauior iudicatur, quam in pænitentia cordis, & obſtinata peccandi voluntas. 198.f.to.1
frigus aquilonare, à quo panditur omne malum, præſertim in religione ſuper omnia formidandum eſt. 325.f.to.1
fronte aliquando gerimus lepram, aliquando thau, aliquando laminam auream. 231.e In fronte.
frui Deo, quid ſit, & quod hoc non docet lingua, ſed gratia. 358.f.g.to.1
fructus, & modus, ad opus humanæ redemptionis pertinentes. 243.l.to.1. per totum ſermonem.
fructus finis, & merces noſtri laboris, quis ſit. 96.m.to.1
fructus gloriæ temporalis. 50.k.to.1
fructus noſtræ redemptionis Chriſtus rationi futurus eſt plenitudo lucis, voluntari multitudo pacis, memoriæ continuatio æternitatis. 248.c.to.1
fructus ſpiritus enumerantur. 325.d.to.1
fructus vineæ Domini. Ibidem.d.e.to.1
fructuum differentia. 49.f.g.to.1
fugere quorſum debeamus, ne flagellum diuinæ comminationis nobis appropinquet. 147.d.to.1
fulcite me floribus, ſtipate me malis, &c. exponitur. 307.d.to.1.d.& 165.e.to.1
fulcite me floribus, in floribus nouella incipientium conuerſatio demonſtratur, in fructibus proficientium fortitudo, & maturitas perfectorum eſt. 307.c.tomo 1
funiculus triplex curioſitatis, vanitatis, voluptatis. 52.l.to.1
furari nos ipſos aliquando debemus ad nimiam miſeriam noſtram gemendam. 158.b.to.1. Ego vir videns.

G

Gabriel angelus in quo differat à filio Dei, cum vterque fortitudo Dei interpretatur. 7.g.to.1
Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, in verbis his exponuntur materni affectus. 246.c.to.1
gaudete de exhibitione, gaudete iterum de promiſſione. 20.f.to.1
gaudium duplex, iuſtitia, & pax, & gaudium in ſpiritu ſancto. 171.i.to.1
gaudium de regno Dei, de iuſtitia, & pace procedit. Ibidem. K
gaudere, & dolere in quib. debemus. 45.c.t.1
gaudendum eſt de his quæ expectamus: & gaudendum quoque de his, quæ ſuſtinemus. 171.m.to.1. Gaudete.
gaudendum in bono alieno magno, magis, quam in proprio paruo. 305.c.to.1
gaudium in materia conuertibili mutari neceſſe eſt re mutata. 157.f.to.1
gaudium poſt triſtitiam ſubit. 333.e.to.1
gaudium ſolummodo verum eſt, quod de creatore concipitur. 57.m.to.2. Magnum.
gaudium ſpirituale excitatur interdum quibuſdam ſpiritualibus. 185.i.t.1.& 172 c t.1
gaudiorum infuſio, reuelatio ſecretorum, & huiuſmodi oſcula ſunt, quibus ſponſa ſpiritualis oſculari petit. 257.k.to.1
gedeonis vellus, quid ſignificet. 9.h.to.1
gelboe montes, ſpiritus maligni, & homines ſuperbi, & aridi, quos non viſitat Dominus 312.h.to.1
gemit anima deuota Chriſti, abſentiam. 319.c.tom.1
gemitui animæ deuotæ reſpondetur è cælo 319.d.to.1. hoc quippe.
gemitus animæ ſuſpirantis ad cæleſtem patriam, & de commendatione viduitatis, & caſtitatis. 319.a.to.1. & per totum ſerm.
gemit in ore omnium fidelium Spiritus ſanctus. 319.e.320.f.to.1
gemẽdum nobis, & aliquando nosipſos furari ad miſeriã noſtra conſiderandum, & lugendum debemus. 158.b.to.1. Propterea.
gemitus patrum rarus fuit, vnde, & dicebat quidam. Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi. 319 e.to.1
gemendo potius, quam declamando doctor auditores emendat. Ibidem. c
genæ faciei animæ quæ eſt intentio, ſunt res, & cauſa, id eſt quid, & propter quid intendas. g.244.f.295.g.h.to.1
genæ tuæ pulchræ ſunt, ſicut turturis. Ibid.e

genera retributionis quattuor. 230.h.to.1
genera hominum ſunt tria, quibus Deus loquitur pacem. 165.e.to.1
generatio diuina, & humana in Chriſto ſunt, & in Spiritu ſancto proceſſio, & gratia. 233.i.to.1. Duo ſunt.
generatio cæleſtis, æterna prædeſtinatio eſt 161.e.to.1
generatio praua, peruerſa, & ſtulta, quæ memoriam Domini faſtidit, & præſentiã expaueſcit. 167.i.to.2
generatio terrena, qua iuſtitia vincere debeat cæleſtem 161.e.to.1
generatio triplex tractatur. 188.i.to.1
generatio voluntaria, voluntarium exhibet ſacrificium. Ibidem.l
generatione caſta, quid pulchrius. 188.l.m.& 189.a.to.1
generatione ſpirituali facti ſumus filij, & fratres Dei. 67.k.l.to.1
genitale ſecretum virginis ſibi reſerat filius, & eidem virgini ſeruat virginale ſignaculum. 12.b.to.1. Filius.
genus omne deſpectionis, & iniuriæ prohibet. 279.e.to.1
genus potentiæ triplex in incarnatione. 24.k.l.
gentes miſeriam quærunt Iudæi meritis gloriantur. 252.e.f.to.1
gerardi monachi ſermo funebris à beato patre Bernardo compoſitus, 271.d.t.1. per totum ſerm.
gignentis genitique mutua cognitio, & dilectio oſculum eſt ſuauiſſimum, ſed ſecretiſſimum. 244.l.to.1
gillebertus Porretanus Epiſcopus Pictauen. conuincitur. 351.i.to.1
gladij duo vterque eccleſiæ, is ab eccleſia, ille ad meritum eccleſiæ. 302.h to.1
gloria angelorum, & beatorum complebitur ex meritis hominum. 333.e.to.1
gloria, & diuitiæ in domo eius, qui timet Dominum. 21.m.to.1
Gloria, & laus Deo ſemper attribuenda eſt, pro omnibus beneficijs eius in nos. 250.e.f.to.1. & per tot.ſer.
gloria inhabitans vnde ſit homini. 51.f.to.1
gloria in hac vita abneganda. 251.m.& 251.a
gloria noſtra teſtimonium conſcientiæ noſtræ. 51.d.to.1. Gloria noſtra.
gloria quomodo vitanda eſt, & quomodo quis gloriari debeat. 162.b.to.1.& ſeq.
gloria ſine virtute indebita venit. 88.h.i.to.1 per tot.ſerm.
gloria ſoli Deo. 61.e.to.1
gloria vera, gloria fallax. 154.d.to.1
gloria vt inhabitet in terra noſtra, quattuor ſunt quærenda. 111.K.to.1
gloriam meam (inquit Dominus) alteri non dabo quid ergo dabit? pacem (inquit) do vobis: pacem relinquo vobis. 251.i.K.to.1
gloriam meam alteri non dabo, & ſuperbus, ego gloriam vſurpabo. 28.g.to.1
gloriam mundi reſpuere. 56 f.to.2. Condelector
gloriam non ſuam, ſed Dei quærat, cupiens ad diuinæ maieſtatis cõtemplationem admitti. 323.g to.1
gloriam pro gratia Dei captans, fur eſt, & latro. 356.b.to.1
gloriam ſibi retinuit Deus, de hoc exempla habentur 351.h.to.1
gloriari debemus, ſed in quo. 251.m.to.1
gloriari in puritate conſcientiæ, & in aduerſitate. 271.a.to.1
gloriari quomodo neminem oportet, quod ſi gloriatur, in Domino glorietur. 252.g.h. & 303.i.to.1
gloriatur Maria virgo ſingulariter multis de cauſis. 9.c.d.e.to.1
glorieris volo teſtimonio conſcientiæ tuæ. 132.e.to.2. Volo.
glorificatio in longitudine, multitudine, & plenitudine charitatis. 154.d.to.1
glutinum duplex cognitionis ſcilicet, & dilectionis. 130.d.to.1.
glutinum fidei, & charitatis eccleſiæ ad Chriſtum, quam tenax ſit. 349.l.to.1
goliath ſuperbos ſignificat. 84.m.to.1
grabatum ſuum quis ille ſit, qui tollat, & eat in domum ſuam. 60.c.d.to.1
gradiuntur non omnes, vniformiter ad Deũ. 229.f.to.1. Non omnes.
gradus ad notitiam Dei, eſt cognitio ſui. 291.g.to.1
gradus hominum quatuor inuenimus. 173.g to.1
gradus quibus anima peruenit ad mortem, hoc eſt ad peccatum mortale. 291.f.g.to.1
gradus qui ſunt miſero homini emergenti de profundo vitiorum. 168.c.d.to.1
gradus ſummus, & animus imus: monſtrum eſt. 132.d.to.2
gradus tres veritatis. 174.d.to.2. Cum ſint.
gratia baptiſmi, purgatio peccatorũ. 60.f.to 1
gratia Chriſto pro omni gratia referenda eſt 250.e.f.to.1
gratia comparatur hinnulo, veritas ca-

 preæ.

preæ. 343.f.to 1
Gratia Dei,cibus animæ. 54.m.to.1
gratia Dei vacua non ſit in nobis,& ibi vtilitas de gratia. 313.m to.1
gratia, non natura quis à peccato reſurgit. 399.a.to.1
gratia hominem in hominis manſuedinem reuerti facit. Ibidem.
gratia non recidiuandi prius quærenda eſt, quam altiora præſumere. 239.f.g to.1
gratia prior,qua quis pœnitet de peccatis,parum aut nihil prodeſt, niſi ſecundam habuerit gratiam, qua deinceps ad vomitum non reuertatur. Ibid.
gratia quamdiu adeſt,operemur in ea.262.K to. 1.Viam.
gratia ſine veritate non prodeſt,vnde plenū gratiæ,& veritatis. 343 f.g.to.1
gratiæ confeſſio, gratiam deſignat in anima confitentis. 334.l.to.1
gratiæ diuinæ impedimenta. 55.g.h.to.1.& per tot.ſerm.
gratiæ diuinæ præceſſus, & gradus ad humanam naturam. 315.c.to 1
gratiæ priuatio, ſuperbiæ vel futuræ, vel in exiſtentis eſt argumentum. 315.m.to.1
gratiæ ſubtractionis,cauſa eſt, ſuperbia,illam animam poſſidens, vel poſſeſſura et ſi non appareat,etiam ſi nil tibi conſcius ſis.Ibi.a
gratiam Dei continens ſynagoga repudiata eſt. 332.m.to.1
gratiam Dei non recognoſcere,ſed ſibi arrogare,ſuperbia intolerabilis eſt 313 a.to.1
gratiam duplicem confitetur eccleſia, præuenientem & ſubſequentem. 332.m to.1
gratiam percepiſſe multis non profuit, eo quòd temperamentum de veritate pariter non acceperunt. 343.f.to.1
gratiam recipientes,& non reddentes,culpātur. 86.K.l.to 1
gratiam triplicem à Domino ſuſcepimus.96.m to.1
gratiarum actio 96.k.Quid enim & 179.a & 247.m.to.1
gratiarum actio non omnis Deo accepta eſt ſed odioſa.250.f.g.to.1 & Ibidem h
gratiarum actio pudica ſit, & mera ſimplicitate procedat. Ibidem.
gratiarum actio,qualis eſſe debeat. Ibidem.
gratiarū actio vſurpatius, quā ſenſu,vel affectu in ore multorū ſonat. Ibid.g.Sed quid
gratiarum ceſſat decurſus, vbi recurſus non fuerit. 44.i.to.1
gratiarum & virtutum omnium, Chriſtus Ieſus eſt origo. 250.e.to.1
gratiarum flumina in ſuum principium reuertantur. Ibid.f
gratias agere debemus factori noſtro,benefactori, redemptori, remuneratori noſtro. 151.e.to.1
gratias agere Deo debemus. 250.f.g.&ſeq.
graue illi nihil eſſe poterit, qui ſemper mente tractat,quod non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam. 73.l.to.1
graue iugum ſuper filios Adam. 43.d to 1
gregorius Venantio apoſtatæ perduranti,legitur communionem induliſſe,162.a.to.2
greſſus ad Deū non vniformis eſt.229.f.to.1
greſſus in omnibus erat populus Iudæorum. 320.K.to 1
groſſis ficuum primi populi fructus, ideſt, opera deſignantur. Ibid.
gula & luxuria culpantur. 183.m.to.2.347.f.to.1 Miror.
guſtu contemplationis refectus,diuina habet intelligere. 202.f.to.1
guſtus diuinæ præſentiæ variatur animę pro varij eius deſiderijs. 283.e f.to.1

H

HAbemus in Chriſto quod amemus, admiremur, & imitemur. 332.l.to.1.& per totum ſerm.
habens fructum in ſanctificatione,finem vero vitam æternam. 154.b.to.1
habitans in petra,quid mirum, ſi ad modum petræ durauerit?322.m.to.1.& 323.a.t.1.
habitare in adiutorio Dei. 135.m.to.1
habitatio periculoſa. 135 c.to.1
haurietis aquas,exponitur.26.c.& 222.h.t.1
hædi dicuntur, vagi & petulantes corporis ſenſus. 289 e.f to.1
hedi pedes, quibus collum, & manus Iacob obuoluta ſunt,quid denotant. 276.a.to.1
helias timuit Ieſabel,exponitur. 221.d.to.1
heliæ aſcenſio, Domini aſcenſionem præfigurabat. 71.l.m.to.1
heliſeus ſpiritum Heliæ ſibi duplicari obtinuit,ſi tamen Heliam cum tolleretur videret. 71.l.to.1.& 247.l.to.1
heliſæo puerum ſuſcitanti comparatur Ieſus naturam ſaluans. 255.k.t.1.& ſeq.
heliſæum imo Chriſtum potentem in opere & ſermone mortuo miſertum fuiſſe, iacenti inclinaſſe,&c. non vacat à miſterio. 255.l.m.to.1
herbarum ſpecies,quatuor ſunt in horto dei. 232.c.to.1.Quatuor.

Hære-

Hæreditatem domini poſſidere vocati ſumus omnes. 316.e.to.1

hæreſis quædam occulta d enudatur. 329.e.f tom.1

hæreſis quorumdam idiotarum ſuggillantiũ contra matrimonium de nudatur. 328.m. to.1.& per totum ſerm.

hæretici capiendi ſunt potius, quam abigendi. 326.m.to.1

hæretici duplices, publici & occulti. 327.c. tom.1

hæretici ſic impugnandi ſunt, vt ſi fieri poteſt conuertantur. 326 m.to.1

hæretici gladio coærcendi:. 330 k.to.1

hæreticorum duplex genus, manifeſtorum ſcilicet & occultorũ, qui ne ſecretum prodatur, deierare permittũt. 327.c.t.1.& per totum ſerm.

hæreticorũ quorumdã verſutia. 326.g.h.to.1

hæreticis omnibus vna ſemper fuit intentio de ſingularitate ſcientiæ. 327.d.to.1

heu heu domine Deus, in perſecutione tua primi ſunt, qui videntur in eccleſia tua primatum diligere, gerere principatum. 39.c.tom.1

hi ſunt viri miſericordiæ, explanatur vtiliter 84.g.to.1

hieruſalem Chriſti ſponſa, quando & in quo habitu viſa eſt de cælo deſcendens. 275. c.to 1

hieruſalem & Babylon ſemper inuicem aduerſantur. 235.e.to.1.Inter.

hieruſalem viſio pacis interpretatur. 17.l.tomo.1

hilaris dator non modo à Deo diligitur, ſed & qui tribuit in ſimplicitate. 337.d.to.1

hilarem diligit Deus. 46.g & 337.d.to.1

hinnulo ceruorum comparatur ſponſus propter velocem curſum. 313.d.to.1

hiſtoria, quæ horti nomine deſignatur, tripartita eſt. 266.h.to.1

homo à Deo, non à ſe creatur, ſanatur, ſaluatur. 154 g.h.to.2

homo ad imaginem Dei factus, vix aut nunquam gloriari compeſcere poteſt. 162.b. to.1.Sed.

homo ad laborem natus, ſi refugit laborem, non facit ad quod natus eſt. 190.K.to.2

homo aduerte quòd limus es, & nõ ſis ſuperbus, quia Deo iunctus, & non ſis ingratus. 20.c.to.1

homo animal eſt oneriferum. 152.c.to.1

homo ante aduentum Dei ſedebat in tenebris. 264.K.to.1 Sedebas.

homo ante peccatum in actione erat, & meditatione ſine paſſione, poſtmodum promouẽdus ad fruitionem contemplationis & ibi ſalutifera comparatio. 158.m.to.1

homo conuincitur ire poſt greges. 290.l.m. tomo 1

homo cum in honore eſſet, non intellexit: exponitur.26.to.1.g.& 289.g.& 52.a.to 2

homo cum ſit liber: interueniente tamẽ peccato, ſeruo efficitur. 354.d.to.1

homo, cur rectus etiam corpore factus fuerit. 121.K.to.1.Nam.

homo debet in omnibus præualere, vt honoretur Deus. 149.h.to.1

homo deſcendens de Hieruſalem in Hiericо, non eſt abductus, ſed in via ſemiuiuus relictus eſt. 120.g.to.1

homo, diſce, obedire diſce terra ſubdi, diſce puluis obtemperare. 8.a.to.1

homo, & natus ſit ad laborem, ſi non tamen ad laborem creatus eſt. 132.h.to.1

homo exterior per faciem cognoſcitur, interior vero per voluntatem. 71 c.to.1

homo iunior, filius dicitur propter naturam deprauatam. 299.a.to.1

homo miſer, qui totus pergens in ea, quæ foris ſunt, ignarus interiorũ ſuorũ. 45.b.to.1

homo perfectus, cautus ſibi, placens Deo, vtilis fuit. 317.m.to.1

homo primus amictus fuit quattuor virtutibus. 26.g.to.1.Ab anima

homo primus munitus fuit ſigillo diuino, & accedens peſſimus latro, ſigillum fregit Ibidem.

homo qualiter in hominem rediјſſe dicatur 299.a.to.1

homo qui loco diaboli in paradiſum admittendus eſt, qualis eſſe & non eſſe debeat. 116.e.to.1

homo, qui nunquam à propria voluptate recedit, culpatur. 149.c.to.1.Væ homini

homo ratione vigens & ratione non viuens, beſtiјs quodammodo beſtialior videtur. 289.k l.to.1

homo totus cecidit, totus reſurgere non poteſt ſimul. 192.e.to.2

homo vacare debet ad ſe & Deum cognoſcẽdum. 346.c.d.to.1

homo vetus erat aliquando in nobis præuaricator tam in manu, quam in ore & in corde. 6.i.to.1.

homo virtutis prouidebit ſemper bona, non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus. 337.c.to.1

Homo viuit in verbo, quod procedit de ore Dei. 24.g.to.1.Confirma.
homo vterque, interior videlicet & exterior ſuo accinctus gladio, impauidus procedere poteſt ad prælium. 191.m to.1
homo vt pie condeſcendat proximo, conſideret ſeipſum. 299.l.to.1
hominis perfectio, continentia ſibi, innocentia proximo, patientia vtrique. 336.m.& 336.a.to.1
homini ad omnem iuſtitiam ſufficit ſolum habere propitium, cui ſoli peccauit, folio 268.g.to.1
homini vtile eſt, ſe ſcire hominem eſſe. folio 158.l.m.to.1
hominem illũ, quem vnctio ſpiritus miſerata denuo profundere ſua benignitate dignatur, is continuo reuertitur in hominẽ, & aliquid melius à gratia, quam à natura recipiet. 299.m.to.1
hominem non de qualibet terra, ſed de limo pſalmatum, non ſine cauſa dicitur. 182.f to.1 Non ſine cauſa.
homines Deum expectantes, tria ab eo ſperant. 230.m
hominem ſanctum quæ faciunt. 112.b.c.to.1
homines, duo ſunt, vetus, & nouus. 212.k.tomo 1.
homines locum ſanctificant, non locus homines. 182.d.to.1
homines, non arbores amat homo Deus. folio 320.i.K.to.1
homines proh dolor plus ad ea quæ facta sũt quam ad id, ad quod facta ſunt, ſe occupant. 79.d.to.1
homines ſæcularibus negotijs deditj, quibus aſſimilantur. 1.a.to.1
homines videntur eſſe ſub principe tenebrarum. 163.K.to.1
homines & angeli creati ſunt ad intelligendum Deum. 226.a.to.1
hominum tria genera reperiuntur. 182.d.tomo 1 Sunt enim.
honeſtum eſt animæ decor. 358.d.to.1
honorari appetunt multi in ſchola humilitatis. 16 m.& a.to.1
honorandi quam maxime ſunt angeli & amandi. 149.f.to.1
honori totum datur, ſanctitati nihil. 138.f. tomo 2 Vides.
horreo vermem mordacem, & mortem viuacem. 145 to.1.b.to.2
horror iudicij. 143.d.e.to.1
hoſpitalitatis diligentia, qualis eſſe debeat. folio 100.K.to.2
hoſpitem nobilem habet caro, dignum eſt vt eum vereatur. 6.m to 1
hoſtes [illegible] carnem, mundum, diabolũ. 17.n.to 1
hoſtem crudeliſſimum circũferre cogimur, quem ſuſtentare licet, non perimere. folio 87.e.to.1
hoſtes indefeſſi nos aſſidue oppugnant, modo aperte, modo fraudolenter. quos ne videre quidem poſſumus, quanto minus cauere. Ibidem.
hoſtium duo genera. 190.g.to.1
hoſtes quibus tradimur, tres ſunt. 233.f.to.1
hoſtiam laudis immolantes & reddentes vota noſtra curemus omni diligentia vigere ſenſum vſui, affectum ſenſui, exultationẽ affectui, &c. 251.b.to.1
humana & angelica natura per duo Seraphim intelligitur. 117.h.to.1
humana fragilitas timet duo, pudorem & dolorem. 21.h.i.to.1
humano generi, generalis miſeria triplex eſt. Nam & faciles ſumus ad ſeducendum, & debiles ad operandum, & fragiles ad reſiſtendum. 7.c.to.1
humanum genus accepit concupiſcentiam hæreditariam ex tranſgreſſione primorũ parentum. 340.l.to.1
humanitas Chriſti, fidem inſtruit, ſpem roborat, charitatem accendit. 34.d.h.to.1
humanitatis omnium eſt id, in quo ſibi quiſque indulget, non ægre ferre cæteris. fol. 185.i.to.1
humanitatem ſuam, quare ſubtraxit Chriſtus ab eccleſia. 345.h.i.to.1
humilitas bonus fundus. 232.d.to.2
humilitas Chriſti in ſuperbo non operatur. 65.a.to.1 Hæliſæus.
humilitas cordis, manſuetudo pudoris, magnanimitas fidei, compaſſio mentis commendantur, & à nobis exemplo virginis exiguntur. 99 k.to.1 Numquid enim.
humilitas cordis, receptaculum gratiæ. fol. 55.g.to.1
humilitas Deo nos reconciliat, Deo facit eſſe ſubiectos. 28.g.to.1
humilitas docet locum nouiſſimum tenere. folio 292.b.c to.2
humilitas duplex, alia cognationis, altera affectionis. 5.c.to.1.& 296.i.to.1
humilitas duplex eſt. 5.c.Diſcite à me.
humilitas duplex, vna quam parit veritas, altera quam inflammat charitas. 297.i.to.1

Humilitas eſt contemptus propriæ excellentiæ. 247.l.to.1
humilitas,& humilitatio differunt. 288 a to.1
humilitas, ſimplicitas, & innocentia, decor ſunt animæ. 300 d e.to.1
humilitas, & manſuetudo collectaneæ ſunt. fol. 100.a.to.1
humilitas,& patientia tractantur. 288.m to.1
humilitas falſa,& iactantia in confeſſione reprehenduntur. 256. f.to.1
humilitas familiaris Deo. 171.i.to.1
humilitas fundamentum virtutum. 146. h. tomo 2 Virtutum.
humilitas glorioſa res eſt. 80.h.to.2
humilitas honorata, magna & rara virtus. fol. 15.m.251.h.to.1
humilitas lilio conuallium comparatur. folio 303.m. & 303.a.to.1
humilitas magis neceſſaria eſt, quam virginitas. 6.K.l.to.1
humilitas magna virtus, quæ meretur, quod non docetur. 358.g to.1
humilitas Mariæ longe virginitati præfertur. 76. k. to.1
humilitas maxime facit in veritate ſciri ſe. fol. 291.f.to.1
humilitas nardus amore calens, deuotione vigens, opinione redolens. 297.a.to.1 Odor deuotio eſt.
humilitas nardo comparatur. 297.k.l.m.to.1
humilitatis odor bonus. 298.a.to.1
humilitas pari pondere timentis,& ſperantis æſtimatur. 297.l.to.1
humilitas per ſaluatoris infantiam, per virginem continentia, iuſtitia per Ioſeph deſignatur. 28.g.to.1
humilitas qualiter cuſtodiri poſſit. Ibidem per totum ſermonem.
humilitas ſeptem gradus habet aſcenſionis. fol. 229.e.to.1
humilitas ſola eſt læſæ charitatis reparatio. fol. ibid.K.l. to.1.Quod ſi.
humilitas ſola gratiã inuentura eſt. 25.f.to.2
humilitas ſolito, & ex conſueto placet Deo. fol. 298.a.b.to.1
humilitas ſtabile fundamentum. 291.f.to.1
humilitas virtus magna, cui etiam deitatis maieſtas tam facile ſe inclinat. 298.d.to.1
humilitas vnde naſcatur. 174.c.d.to.2.
humilitatis gradus, qui ſint. 55.g.to.1
humilitatis gratia conſeruandæ, diuina debet gratia ordinare, vt quanto quiſque plus proficit, eo minus ſe putet profeciſſe. fol. 177.K.to.1
humilitatis modus. 174.a.b.c.to.2. Vtiliter.
humilitatis odor, deuotio voluntatis. 294.i. to 1.& ſeq.
humilitatem quattuor cauſant. 251.d.to.1
humilitatis perfectio, conſummatio eſt iuſtitiæ. 303.a.to.1
humilitatis perfectio iuſtitiæ attribuitur. Ibidem.
humilitatis regno etiam militat ſuperbia.fol. 257.c.to.1
humilitatis ſumma in eo conſiſtit, ſi voluntas noſtra per omnia diuinæ ſit ſubiecta voluntati. 178.d to.1
humilitatis tres gradus, luctus pœnitentiæ, deſiderium iuſtitiæ, opus miſericordiæ.fol. 274.a.b.c.d.to.2
humilitatis triplex modus. Ibid.
humilitatis virtus maxima, & maxime neceſſaria in vita ſociali, & charitate fraterna. 42.e.to.1
humilitatis virtus tria habet. 229.f.to.1
humili ſub habitu nonnulli abbates ſuperbe agendo, volunt à ſuis ſubditis ſtrictiſſime obediri, & ipſi ſuperioribus obedire recuſant. 27.c.to.2
humilitatem ab angelo commendari, quid denotat. 28.f.to.1
humilitatem quattuor faciunt veram. 231.d. tomo 1, Quattuor.
humilitate ad ſublimitatem aſcendimus, hæc eſt enim via,& non alia. 70.f.to.1
humilitate meremur altiora. 288.m.to. 1. Oportet.
humilitate, quid ditius, quid precioſius quã regnum cælorum emitur. 21. K. tomo 1. Quid enim.
humilis debet eſſe confeſſio, ſimplex & fidelis. 256.c.to.1
humilis ſis ad petendum veniam, facilis ad dandam, & ſic omnina membra erunt in pace. 171.m.171.a.to.1
humilis vere parcit animæ ſuæ. 46.c.to.2
humilis verus, vilis vult reputari, non humilis prædicari. 256.f.to.1
humiles, & non elati, & replebunt templum paradiſi. 116.f.to.1
humiles exaltari, ſuperbos deijci nunciauit Maria. 258.d.to.1. Hæ virtutes.
humiles qui de ſe præſumere neſciunt, martyrio idonei ſunt. 303.a.to.1
humiles ſi inuenti fuerimus, germinabimus ſicut lilium. Ibidem.
humilibus conſentire, non alta ſapere. folio 297.k.to.1

Humiliantur alij nequiter, alij patienter, alij libenter. 288.a.b.to.1

humiliari cur, & qualiter homo quiſque debet. 303.a.to.1

humiliatio via ad humilitatem. 46.b.to.1

humiliter de ſe ſentire oportet, nitentem ad altiora. 288.m to.1. & per totum ſermo.

humiliare, & apprehendiſti. 46.m.to.1

humiliari & humilem eſſe, non idem eſt. fol. 288.a.b.to.1

humiliatur homo in vera cognitione ſui. fol. 291.f.to.1

humiliatos plures videmus, ſed non humiles. 173.i.to.1.

humiliari propinquantis gratiæ eſt argumentum. 288.m.to.1

humiliat quoſdam veritas, quos voluntas extollit. 297.g.h i.to.1

humiliauit ſe Chriſtus, non neceſſitate, ſed charitate. 297.K.to 1

humiliare ſe pluſquam veritas habeat, non eſt malum. 292.b.to.1

humilia ſponſi Chriſti libentius loquitur eius ſponſa eccleſia, vel anima deuota. folio. 335.f.to.1

humiliter ſuſtinere aduerſa, pro patientia reputatur. 58.c.to.1

humiliate vos. 36.k.l.to.1. Hoc ſentire.

hydriæ capientes ſingulæ, &c. exponitur. folio. 208.k l.to.1

hydriæ ſex erant ibi poſitæ: exponitur. Ibid.f

hyems & ſi imbribus abundet, habet tamen & æſtas pluuias ſuas ſuaues & vberes. folio 319.m.to.1

hyems tempus, quid ſignificet. Ibidem.

hypocriſis eccleſiaſticorum, putida labes. folio. 287.K.to.1

hypocriſis malum abſcondit, quod eſt, & bonum, quod non eſt, mentitur. 328.m.to.1

hypocrita arguitur ſingularitatis & vanitatis. 42.K.to.1. vſque ad finem. ſermo.

hypocritæ animæ eſt intendere in Deum, non propter Deum. 295.g.to.1

hypocritæ portant crucem non ſuam, cum Simone Cyrenæo. 49.g.to.1

hypocritę groſſorum ficus nomine deſignantur. 320.i.to.1

hypocritarum conditio. 250.& 251.h.to.1.

I

IAcob luctatus eſt quater. 231.e.to 1

Iactantia tractatur 178.c.to.2

iam non operor, ſed quod inhabitat in me peccatũ: exponitur. 318.l.t.1 & 353.l.to.1.

ianitor triplex ad portas memoriæ voluntatis, & rationis. 112.i.to.1 Ne ergo.

ieiunio alæ duæ ſunt, orationis videlicet & iuſtitiæ, & qualiter ieiunare debemus. folio 46.l to.1. & per totum ſermonem.

ieiuniũ bonũ cum fletu & planctu. 45.d.to.1

ieiunium deuote ſuſcipiendum. 45.f.to.1 & per totum ſermo.

ieiunium ſalutare, quo redimuntur æterna ſupplicia. Ibidem K

ieiunij die, immo in omni quamuis bono opere omnino non inueniatur voluntas noſtra. 338.b

ieiunia ſuperborum, vel immundorum, Deo non placent. Ibid.

ieiunare in vigilijs celebritatum, quid denotet. 124.e.to.1

ieiunare non ſolum ore, ſed omnibus menbris tenemur, & quomodo fructuoſum ſit ieiunare. 46 i.k.to.1

Ieſus Chriſtus filius Dei venit cum ſalute, cum vnctione, cum gloria. 16.f.to.1

Ieſu circumciſio, Maria purificata, quare dicantur, cum nec ille circumciſione, nec illa purificatione indigerent. 206.l.to.1

Ieſus dicitur ter fleuiſſe. 231.e.to.1. Ieſus.

Ieſus manſuetus omnem tulit auſteritatem. fol. 36.g.to.1

Ieſus mel in ore, in aure melos, in corde iubilus. 254.f.g.to.1.

Ieſus myrrha in morte, botrus in reſurrectione. 300.b.to.1

Ieſus nomen commendatur. 253.a.to.1.& per totum ſermonem.

Ieſu nomen in alijs à Chriſto, ideſt, filijs Naue Ioſedech & Syrach vacuum erat. Ibidem h.i

Ieſus nomen lux, cibus medicina. Ibidem f

Ieſus nomen, quare oleo cõparatur. 254.e.t.1

Ieſus ſaluator nominatur ab angelo & hominibus: quippe qui ſaluator erat angelorum & hominum. 30.g to.1

Ieſus ſaluator, quid tam neceſſariũ perditis, optabile miſeris, vtile deſperatis. 23.k.to.1

Ieſus ſuſcitat mortuum, tamquam qui baculum miſit, alij autem tamquam baculus erant. 254.i.to.1

Ieſus vir erat nondum etiam natus, ſed ſapientia non ætate, nec minus ſapiens fuit conceptus, quàm natus, paruus, quam magnus. 10 l.to.1.

Ieſum Chriſtum præceſſerunt alii duo Ieſus. 13.h.to.1.

Ieſum cum nomino, hominem mihi propono

no mitem, & humilem corde, benignum, ſobrium, caſtũ, miſericordẽ, omnique honeſtate, & ſanctitate conſpicuũ. 254.h.t.1.
Ieſum ſequi ſalubre conſilium, tenere, ſolemne gaudiũ, mãducare beata vita. 78.K.to.2
ignis aduentum Dei præcedentis, & eius ignis qui Deus eſt, differentia. 316.i.to.1
ignis duplex mittitur in terram, à Deo videlicet, & à diabolo. 41.e.to.1
ignis tria habet, fumum, lucem, ardorem. 182.e.to.1
ignorare bona à quo procedunt, peſſimum. 164.a.b.to.2
ignorantia condemnatur. 290.to.1.m.& per to.ſerm.
ignorantia Dei nos tenente, quomodo ſperabimus in eum, quem ignoramus: ſi noſtri, quomodo humiles erimus. 292.a.to.1
ignorantia Dei plerumque deſperationem parturit. 292.d.to.1
ignorantia Dei, & ſui perniciosa, quippe quæ iumentis hominem comparabilem facit. 289 i.K.to.1
ignorantia duplex, Dei, & ſui, & notitia ſimiliter duplex. 291.i.& 292.a.to.1
ignorantia fugienda, vnde tot mala oriuntur. 289 k.to.1
ignorantia in omnibus non habet excuſationem. 37.d to.2
ignorantia non omnis damnabilis eſt. 290.a.to.1.
ignorantiam ſui habent, qui tamquam mortui à corde, omnium inſumunt operam circa carnem. 146.i.to.1
ignorantia ſui ſuperbiam cauſat. 292.a.to.1
ignorantia ſui, initium omnis peccati, ignorantia Dei, conſummatio omnis peccati. Ibidem.a.
ignorantiæ filiæ falſitas, & dubietas. 257.m to.1
ignoratur pericoloſe, quando veniat aut vadat ſpiritus, non ita vnde veniat, aut quo vadat. Ibidem.l
illecebras carnis poſt guſtum dulcedinis ſpiritualis repetere, quam durũ ſit. 288.d.t.1
illuminat animam verbum rogantem eum, vt vias eius eam doceat. 357.h.to.1
imago Dei qualiter reformetur. 83 e.to.1
imago, & quod ad imaginem eſt, de vicino ſe reſpiciunt. 351.i.& m.to.1
imago verbum, anima vero ad imaginem. 350 c.to.1
imaginariæ rerum inferiorum ſimilitudines ab angelis ingeruntur animæ diuinitatem contemplanti. 296.b.to.1
imber bonus, & malus multiplex. 318.g.to.1
immiſſiones fiunt per angelos malos. 284.b to.1. Ceterum.
imitari, & ſequi Chriſtum, quam vtile ſit. 5.f & 60.a.to.1
imitemur humilitatem Chriſti. 14.l.to.1
imitatores ſunt dæmonis, quicumque de ſcripturis ſanctis aliquid non ſancte vſurpant. 135.m.to.1
immortalitas animæ qualiter obſcura, & tetra facta eſt. 353.m. & 354.a.to.1
immortalitatem qualiter ſolus Deus habet. 352.c.to.1
impellere nihil poteſt hominem præter ſeipſum. 357.i.to.1
impedimentum hominis duplex, quo minus ad Deum pergat. 1.i.to.1
impedimenta ne voluntas noſtra voluntati diuinæ conformetur, quæ ſint 48.h to.1
impedimenta ſeptem quibus ab oratione, & mandatorum obſeruatione retardamur. 43 a.to.1
impedire animarum ſalutem, eſt perſequi ſaluatorem. 39.d.to.1
impenderunt ſancti patres pro ouibus, curam, ſubſtantiam, ſeipſos. 138.f.to.2
impœnitentia cordis, eſt peccandi obſtinata voluntas. 195.f.to.1
imperfectionem conuerſationis ſuppleat humilitas confeſſionis. 18.b.t.1
imperfectorum ſigna vtiliter habentur. 258.f.g.to.1.& per totum ſer.
implere ſtudeant perfecti omnem iuſtitiam. 36.i.to 1
improrum refugium eſt triforme. 230.b to.1
impius (inquit propheta) irritauit Deum: quia dixit in corde ſuo, non requiret. 259 c to.1
importabile aliquid nonnumquam reputatur, quod poſtmodum facile, immo & delectabile reperitur. 128.m.to.2
impoſſibile non erit apud Deum omne verbum, quare dicatur verbum, & non potius factum. 14.h to.1, mouet me.
impudentia clericorum culpatur. 190.f.to.2
impudentia, & præſumptio quorumdam monachorum inuehitur. 302 e.to.1
impulſores tres ſunt, diabolus, mundus, & ipſe, qui ſe impellit. 357 i.to.1
impulſorem ſi timere non vis, non veniat ibi pes ſuperbiæ. Ibidem m
impunitas auſum parit. 141.i.to.2
impunitas incuriæ ſoboles, inſolẽtiæ mater, radix

radix, impudentiæ, tranſgreſſionum nutrix. 137 m.141.i.to.2
In aduerſis modus obſeruandus. 134.a to 2
inanis gloria deuotis, & ſpiritualibus viris inſidiari ſolet 251.h.i.to.1
inanem gloriam pauci omnino reijciunt. Ibidem 1
in bello, quàm lecto glorioſius eſt occumbere. 191.a.to.1
incarnatio Chriſti per patriarchas, & prophetas prænunciata, & ab eis ardentiſſime expectata, memoratur. 237.i.to.1
incarnatio Domini diabolo celanda erat. 8.b c.to.1
incarnari voluit Chriſtus, vt carnales homines ad amorem ſuum traheret. 261.b.to.1
incaſſum laborat in acquiſitione virtutum, qui alibi, quam in Chriſto quærit. 265.d to.1
in Chriſto trinitas in ſubſtantijs, vnitas in perſona, ſicut in oppoſitum in abſoluta diuinitate trinitas in perſonis, & vnitas in ſubſtantia. 20.c.to.1
in circumciſione Domini nec neruus rumpitur, nec os comminuitur. 234.l.to.1
Incitat Bernardus Chriſtum, qui tamdiu tacuit ad loquendum, & ſe reprehēdit, quòd promptior ſit ad loquendum. 39.l.to.1
incommodum triplex hominem de domo eijcit. 167.i.to.1
in cōgregatione demorari ſecurius eſt, quam in ſolitudine. 32 f.to.1
in contemplatione requieſcendum eſt. 201.d to.1
incredulitas Iudæorum, qui compleuerunt mēſuram patrum ſuorum occidendo Chriſtum, memoratur. 320 k.to.1
increpatio dura, quam ſponſus facit ſponſæ, & de duplici ignorantia nimium pauēda, & fugienda. 288.d.to.1.& per totum ſer.
increpatio iuſti bonus fimus eſt, malis vero, & pigris lapides, bona quidem eſt increpatio, ſi tamen diſcreta fuerit. 83.b.to.2
increpatio ſpiritus veritatis à nobis repellit ſuperbiam. 163.f.g.to.1
increpatio patienter ferenda eſt. 279.f.g.to.1
indeuoti incitantur intuitu vel rememoratione aliquorum deuotorum. 253.i.K to.1
index certiſſimus manſuetudinis, & verecundiæ in Maria, fuit tarditas ad loquendum. 99.l.to.1.& 179.a.to.2
indicium veræ compunctionis, ſubtractio occaſionis eſt. 64.b.to.1
indulgentia Dei, candor eſt animæ. 337.c.d to.1
indulgentium iniurias differentia. 87.c.d to.1
induſtria naturæ numquam dormitet. Grande profecto in nobis donum naturæ ipſa eſt. 354.c.to.1
inebrians verbis, & fragrans beneficijs ſibi dictum putet, meliora ſunt vbera tua vino. 250.d.to.1
inepta lætitia peſſima. 178.a.to.2
infelix, qui voluntatem corporis, & ſecularis colligit gloriæ vanitatem 3.g to.1
infernus inferior, quis ſit 92.m.to.1
infirmitas carnis robur ſpiritui auget, & econtra. 279.h.to.1
infirmitas Chriſti, & maieſtas oſtenduntur. 195.c.to.1
infirmitatem omnem depoſuit Chriſtus in reſurrectione ſua. 344.c.d.to.1
infirmitatum, & neceſſitatum omnium, verbum Dei remedium eſſe dignoſcitur. 359 l to.1
infirmum quidquid Deo tribuitur, de noſtro venit. 339.d.to.1
infundi debet homo priuſquam effundat, vt ſe concham exhibeat. 258.g.i.to.1
infuſa à Spiritu ſancto fideliter recondenda ſunt, & communicanda. 253.k.to.1
infuſio, & effuſio duæ ſancti ſpiritus operationes. 258.f.to.1
in ieiunio fletu, & planctu quærendus eſt dominus. 113.h.to.1
ingenio præuolantes ante pene flagitant finem, quam principium teneant ſermonis. 255.K.to.1
in gloria cæleſti mira ſerenitas, plena ſecuritas, æterna felicitas. 248.d.to.1
In gloria recedet error à ratione, dolor à voluntate, à memoria timor. Ibidem.
Ingrati ne ſimus liberatori noſtro. 293.k to.1
ingratitudo peremptoria res eſt, & hoſtis gratiæ. 85.K.to.1.
ingratitudo, quam graue ſit vitium. 308.h to.1
ingratitudinis vitium peſſimum, & ſumme cauendum. 179.h.to.1.& per totum ſermonem.
inhabitatores diuini adiutorij, qui ſint. 135.c to.1
inhumanum paſcere oculos ſupplicijs miſerorum. 143.d.to.1
in initio conuerſionis nulla virtus magis neceſſaria,

ceſſaria, quam ſimplicitas humilis, & grauitas verecunda. 37.f.to.1
iniquitatem qui diligit, non ſolum animam ſed & carnem odit. 198.f.to.1
initium omnis peccati ſuperbia. 1.c
initium ſapientiæ timor Domini, mediū ſpes, charitas plenitudo. 125.a.to.1
iniuriam filij vindicauit pater in angelo & homine. 334.K.
in læua merita, in dextera præmia continentur. 20.g.to.1
in natali Domini ſermo de verbis apoſtoli, Benedictus Deus & pater Domini. 29.h to.1
in natali Domini ſermo de eo quòd paſtores inuenerunt Mariam & Ioſeph, infantem poſitum in præſepio. 29.h.to.1
in natali Domini de tribus mixturis. 26.f.to.1
innitens contra ſe inualeſcet. 357.l.to.1
innitens Deo coget pro ratione vniuerſa, irā, metum, cupiditatem, & odium. Ibidem.
innocentes in Chriſto per ſanguinem ſuum regenerati, veraciter martyres fuerūt. 307.b.to.1
innocentem pro impio mori non iuſtitiæ eſt ſed miſericordiæ, non tamen contra iuſtitiam. 197.l.m.to.1
innocentiam ſeruare plures inueniuntur, quam qui digne pœnitentiam agant. 175.h.to.1
inobedientis copiā ſui non dabit tantus obedientiæ amator, vt mori, quam non obedire maluerit. 302.d.to.1
inobedientia non tam penſanda eſt, quātum intentio inobedientis. 159.b c.to.2
inobedientia ſiue quelibet alia culpa, quamuis minima, & de minimis præceptis, & ſi ſecularibus ſolum ſit neuus, monachis vero grauis macula. 170.a.b to.1
in pace eccleſiæ amaritudo eius amariſſima. 39.c.d.287.i.l.to.1
in pace in idipſum, cui conueniat dicere. 308.i.to.1
in patria nec longiturnitas terminum, nec claritas occaſum, nec ſatietas habet faſtidium. 185.i.to.1
inquinare animam tria ſolent. 107.l.to.1
inquirere tria iudicium, iuſtitiam, & locum habitationis debemus. 285.g.to.1
inquirere veritatem debemus in nobis, in proximis, in ſui natura. 172.b.to.2
inſcientia clericorum, qui ditantur bonis eccleſiæ. 69.m.to.2
inſpiratio diuina, cor ſanat à multis miſerijs 177.h.to.1.per totum ſermonem.
inſtabilitas cordis quæ ſit. 215.l.to.2
integra & perfecta moralitas, in duobus precipue conſiſtit. 213.b.to.1
intellectu affectui, & affectu intellectui repugnantibus, vita eſt infernalis. 75.m to.1
intellectus & affectus purgandi ſunt. 71 i tom 1
intellectus ex litera eruendus, ac diripiendus eſt. 340.c.& 341.d.to.1
intellectus rerum ſpiritualium, verus animæ panis. 53.i.to.1
intellectus vita eſt: Intellectum, inquit, da mihi, & viuam. 341.d.to.1
intelligentes & illuminati, plures reperiuntur, ſed affecti pauci. 75.l to.1
intempeſtiua reuocatio, magni vnius amoris, magnæ alterius amabilitatis indicium eſt. 344.l.to.1
intendere debet anima, qualis debeat eſſe, vt erga Deum tantam familiaritatem habeat quod tamquam ad amicum familiariter confabuletur. 334.i.to.1
intendere quis poteſt in Deum culpabiliter velut hypocrita: & intendere in aliud, quam in Deum laudabiliter, vt Martha. 295.g.h.to.1
intendere non Deo, ſed ſeculo, ſecularis eſt animæ, &c. Ibid.g
intendit Deus eccleſiæ vel animæ, quia benignus, & hæc illi intendit, quia non ingrata. 333 d.to.1
intentio, affectio, memoria, quando bene videntur agere. 318.i.l.to.1
intentio bona, & recta requirit duo, rem & cauſam, id eſt, quid intendas, & propter quid. 295.g.to.1
intentio culpas, & merita diſcernit. 34.i.tomo 2
intentio facies dicitur animæ. 294.f.to 1
intentio, propoſitum, rerum cauſa, culpas diſtinguunt & merita. 34.l.to.2
intentio pugnātis eſt cauſa, aut periculi, aut victoriæ. 191.b.to.1.
intermitratos diſcurrere comatulos, & clamiſtratos non decet. 141.i.l.to.2
interrogat nos Dominus tribus modis. 230.l to.1. Tribus modis.
interrogatio pulchra, quaſi commenſalium Dei ad ſponſum, & eius reſponſio. 244.f 245.g.to.1
in timore & tremore noſtram debemus operari ſalutem. 172.a.to.1
intrauit Ieſus in quoddam caſtellum: exponitur,

nitur. 92.i.& 93.f.& 96.g. 205.f.to. 1
Introductio ſponſæ triplex eſt, in hortum, in cellarium, in cubiculum. 220.k.to.1
introductio in cellarium continet moralem ſcientiam, & ibi de alijs vtilibus. Ibidem
intueri Deum etſi non in ſublimitate, ſaltem in humilitate ſuademur. 264.g.to.1
intuere rerum creationem, poſitionem, diſpoſitionem. 20.b.to.1
inuectiua aduerſus monachos ſaluberrima. 141.e.f.to.1.
inuectiua aduerſus eos qui non recto fine ſcire, & addiſcere volunt. 290.c.d.to.1
inuectiua aduerſus hypocritas fuco ſanctitatis laute viuentes. 287.k.to.1
inuectiua aduerſus malos, & abutentes. folio 204.h.to.1.
inuectiua aduerſus prælatos aurum in frenis equorum, & mularum apponentes. 22.m.to. 1.
inuectiua, & grauis increpatio contra murmurantes, & detrahentes. 268.m & 269.a to.1. vtiliter valde.
inuectiua, & ironia aduerſus monachos delicatos reſpuētes cibaria cōmunia, 281.h.t. 1
inuectiua in eos, qui luxu veſtium, & ciborum ſolemnitates celebrant. 3.g.4.h.to.1
inuectiua in Luciferum, ſcientiam primis parentibus promittentem. 1.c.d.to.1
inuectiua in Luciferum dicentem. Sedebo in monte teſtamenti, in lateribus Aquilonis. 72.f.to.1.
inuectiua in malos, & ambitioſos prælatos. 39.b.c.to 1.
inuectiua in monachos, qui de peccatis ſuis. ſeu vanis corporis exercitationibus impudenter ſeu ficte, & doloſe ſe iactitant. 256.e.f.to.1
inuenerunt Eccleſiam apoſtoli, & ſancti alij à Chriſto miſſi 347.i.to.1. Et aduertendum.
inuenire Deo non conuenit, ſed præuenire. 348.e.to.1
inueniri non potuit eccleſia ante incarnationem ſine reuelatione. Ibidem d
in via Dei non progredi, regredi eſt. 42.e.t. 1
inuidens quiſq; doceat, q̄ inuidet. 306.f.to.1.
inuidere nulli debent, ſi infirmitati aliorum prælatos condeſcendere videant, ſed potius intrinſecus humiliter gaudeant, quod tali non egeant miſericordia 188.e.f.to. 1
inuidet diabolus angelorum, & hominum gloriæ. 312.h.i.to.1
inuidiæ duplici per paupertatem liberamur. 205.f.to.1
inuidia tractatur. 141.b.to. 1
inuidet diabolus humano generi, volens illud habere ſubiectum, quia præuidit hominem Deum futurum. 267.b.to.1
in vigilijs deprimi ſomno, abominabile eſt angelis. 242.e f.243.g.to.1
inuiſibilia Dei per animam rationalem quā per alia, quæ facta ſunt, melius conſpiciuntur. 164.d
iob ad manum electas ſpecies habebat. 249.i. to.1
iucunditas corporis, nec ſine miſeria, &c. fol. 149.m.to.1
ioannes adhuc in vtero lucerna erat, ſed ſub modio, ipſum ſuum modium dumtaxat illuminans. 80.g.to 1
ioannes erat lucerna ardens, & lucens. Ibid. f
ioannes erat lucerna ardens, & lucens, qui etiam Lucifer dicitur: pulchre deducitur fol. 121.K.to.1
ioannes triplicem ardorem, & lucem habuit. 80.h.to.1
ioannes venit, nec man lucās, nec bibens. incentiuum feruoris nobis eſſe debet. Ibid. i
ioannis ſanctitas, & excellentia ſuper cæteros ſanctos. Ibidem f
ioannem non prædicatio, ſed inſpiratio docuit. Ibidem g
iordanis fluuij laus, trinitati in Chriſti baptiſmate dedicati. 194.f.to1
ioſeph, & Samuel vnguento odorifero reſperſi erant. 249 i.o.1
ioſeph nouit mulierem gloriam eſſe viri iniquum igitur iudicauit eum ingloriun facere, qui ſe fecerat glorioſum. 251.i.to.1
ioſeph quare de domo Dauid fuit. 11.g.to.1
ioſeph quare occulte voluerit Mariam dimittere. Ibidem e
ioſeph vir Mariæ, & Ioſeph patriarcha adinuicem comparantur. Ibid.f.g
ira affectio naturalis, ſed abutentibus bonæ naturæ, grauis perditio eſt. 150.c.to.1
ira bona, ira mala. Ibidem
ira Dei duplex. 297.g.to.1
iram Dei in furorem vertunt diffidentia filij 344.m.to.1
ira Dei miſericordiæ recordetur. Ibid.K.
ira Dei naſcimur filij, non furoris. Ibid.l
ira Dei qua in peccantes animaduertit, ex miſericordia procedit. 297.g.to.1
ira Dei tunc timenda eſt, cum peccata non punit. Ibidem.
iracundiæ ſpiritus, quis ſit. 150.c.o.1
iraſci, vbi iraſcendum eſt. 356.e.

Iraſci quandoque vtile, ac laudabile eſt. 34. i to. 2
iratus cum fueris, Dei miſericordiæ recordaberis. 267. h. to. 1
ironia contra monachos delicatos de cibis diſputantes. 283. i. K. to. 1
irrationabilia animalia, nec merentur, nec iudicantur. 352. d. e. f. to. 1
irreligioſum eſt religioſa, ſecularibus implicari negocijs. 142. h. to. 1
Iſaias Chriſtum appellans pluribus nominibus, nullam de nomine Ieſu facit mentionem. 31. l. m. to. 1
ita reditque ſenſus ad animam tanquam viſitans, & probans. 342. b. to. 1
iudaico non notemur opprobrio: de Iudæis enim legitur, quod non fuerunt memores beneficiorum eius. 248. b. to. 1
iudæus cum Deo agit pacto conuentionis, Chriſtianus beneplacito voluntatis. 252. g. tom. 1
iudæus iudicium quærit, & habeat, gentes autem ſuper miſericordia honorent Deum. Ibidem e
iudæi literæ ſonum ſequuntur, nos ſenſum. 340. c. to. 1. Hic literæ.
iudæi menſuram patrum ſuorum impleuerunt in Chriſto, & diſcipulis eius. 320. K. l. to. 1 Ego tamen.
iudæi vnctionē habent, ſed nō effuſam. 253. l
iudæi vt tandem ad Chriſtum conuertantur, optat eccleſia. 350. m. to. 1
iudæi, & Gentiles, ſi ſit ſpes de eorum ſalute, potius ſunt ſuſtinendi, quàm gladio feriendi. 121. f. g. to. 1
iudæorum pertinacia, & miſeranda cæcitas, 341. d. to. 1.
iudæorum populus increpatur. 320. l. tom. 1 Ergo.
iudæorum populus in omnibus groſſus erat. Ibid. l. m
iudicare alium monacho temerarium. 295. k. tom. 1
iudicanti aſtare pauendum. 144. i. to. 1
iudicabit Chriſtus in habitu noſtræ infirmitatis, vt mitis appareat bonis. 341. f. to. 1. Vt ergo.
iudicauit Bernardus, quantumlibet reum monachum in ſuo monaſterio pœnitentiam agere, quàm foris vagando prouincias circuire. 119. K. to. 2
iudicare temetipſum per neceſſariū. 194. f. t. 1
iudicemus noſmetipſos, & non iudicabimur. 314. f. Verendum. to 1
iudiciū, conſiliū, cōplacitū, quid ſint. 149. i. to. 2
iudicium Dei poteſt homo euadere per verā pœnitētiā. 313. d. to. 1. per totum ſermonē.
iudicium Dei veſtigare in timore, & tremore. 153. g. to. 1
iudicium diligit Deus, diligit. n. animam quæ ſine intermiſſione conſiderat, & ſine diſſimulatione dijudicat ſemetipſam. 4. to. 1
iudicium in alium non ferimus, niſi quia illo nos honoratiores reputamus. 150. f. g to. 1. per totum ſermon.
iudiciū meū de vultu tuo prodeat. 308. K. to. 1
iudicium nonnunquam retractandum venit. 35. a. to. 2
iudicim quadruplex. 174 m to. 2
iudicium triplex, humanum, proprium, & diuinum. 182. h. In quibus. to. 1
iudicij cenſuram ira eneruat, mollior affectus præcipitat. 133. m to. 2
iudicij horror. 143. d. to. 1
iudiciorum Dei abyſſus multa. 55. i. to. 2
iudiciorum Dei contemplatio tremorem inducit, & efficit, atque ad ſapientiam initiat contemplantem. 269. f. g. to. 1
iudicet homo ſeipſum, vt Dei euadat iudicium. 314. f. g. to. 1
iumentum Chriſti memoratur. 49. e. to. 1
iumentum Domini. 56. m. to. 1
iumentum Domini qualiter eſſe debemus. 49. e. to 1
iumenta cognoſcunt poſſeſſorē ſuū 32 b to. 1
iumentis comparatur homo propter ignorantiam Dei, & ſui. 289. f. g. h. i. to. 1
iumentis ſimilis factus eſt homo, vt pulchre declaratur. 354. c. d. to. 1
iuramenta illicita non eſſe tenēda. 191. d. to. 2
iurare niſi peierando prohibēt hæretici quidam. 327. d. to. 1
iuſtitia aliqua impleri mandatur, quæ impleri non poteſt. 306. h. to. 1. Nec latuit.
iuſtitia in duobus eſt. 207. e. to. 1
iuſtitiam in Ioſeph viro Mariæ cōmendatur, & quid ſit iuſtitia oſtenditur. 28. g. to. 1
iuſtitia lilium eſt vnum ex his, inter quæ paſcitur Chriſtus. 336. k. to. 1
iuſtitia maxima, ſtricta & amplior, quæ ſint tractatur. 36. i. to. 1 Eſt autem.
iuſtitia quadruplex. 119. a. to. 1
iuſtitia via, per quam ad lætitiam venitur. 37. k. tom 1
iuſtitiæ conſentaneum, & bonis vtile Chriſti reſurrectionem non omnibus, ſed ſolum à Deo ordinatis fuiſſe prolata. 345. i. k. to. 1
iuſtitiæ dies reddit nobis miſerā, Deo miſericor-

ricordiam. 37.k.to.1
Iuſtitiæ exercendæ duo ſunt neceſſaria. 171.m.to.1
iuſtitiæ prior portio non peccare, ſecunda per pœnitentiam damnare peccatum. 52.l to.1.Prior.
iuſtitiam cum feceris, fac & pacem. 172.d.e to.1
iuſtitias iudicabit Dominus, qualiter intelligitur. 314.f.to.1
iuſtificatio ex timore, & amore procedit. 53.k.to.2
iuſtificatio & glorificatio ſunt, in quibus conſiſtit noſtra ſalus. 226.l.to.1
iuſtum deduxit Dominus per vias rectas, &c. 173.l.to.1
iuſto, & fideli homini totus mundus diuitiarum eſt. 263.m.to.1
iuſtus, & miſericors Dominus. 314.e.to.1 Chriſtus.
iuſtus non continue, ſed tantum in principio ſermonis accuſator eſt ſui. 228.a.to.1
iuſtus non modo, ſed & beatus, cui non imputabit Dominus peccatum. 265.a.b.to.1
iuſtus quem ſpectat, peccator expectat, expectatio enim odoratio eſt, ſpectatio vero guſtatio. 131.g.to.1
iuſtus quiſque ſapiens eſt. 325.b.to.1
iuſto ſua vita vinea eſt culta, &c. Ibid a
iuſti ſunt in triplici differentia. 173.l.to.1

L

Labia cognitionis, & deuotionis parare debet ſponſa ad oſculum. 244.b.c.to.1
Labor Chriſti difficillimus humani generis fuit reparatio. 60.b.to.1
labor non profectus gloriandus. 138.c.t.2
labor placet ſupernis ſpiritibus. 28.d.to.1
laborem, & dolorem multi ſuſtinent, quem tamen Deus non conſiderat. 60.a to.1
laboribus prælatorum conſideratis, minus affectari debet eorum honor. 250.c.to.1
laborãtibus manibus ſicut nec oculus clauditur ad videndum, nec auris ad audiendum: ſic corpore laborantibus mens à ſuo opere non debet ocioſa eſſe. 190.h.to.1
laborabat plus omnibus Gerardus, & minus accipiebat. 272.l.to.1.Siquidem plus.
lacrymæ Chriſti deuotio cuique pudorem pariunt. 28.b.to.1
lacrymæ pœnitentium, vinum eorum. 280.b.to.1
lacrymarum quattuor genera. 36.f.to.1
lac vberum ſponſæ, exhortatio eſt, & conſolatio. 246.c.d.to 1
lamentatio peccatoris fructuoſa. 217 b.c.tom.1
lampades ſeptem bonorum mentes illuſtrãt. 231.g.to.1
lampadum noſtrarum extinctionem cõqueri caueamus. 234.m.to.1
lapis & panis quamquam in rerum natura omnino diuerſa ſint, attamen in ſenſu myſtico idem ſignificant.
Lapidibus Dauid Philiſthæum percuſſit quinquepartitum verbum intelligitur, id eſt, comminationis, promiſſionis, &c. 85.c.d.tom.1
lapis quadrus, quid denotet. 233.i.to.1
lapſus primi hominis. 289.g.to.1
laqueus diaboli, diuitiæ ſunt. 136.k.to.1
laquearia & tigna eccleſiæ quæ ſint. 301.m to.1
latere dæmones incarnationem Chriſti Deus voluit, & quamobrem. 10.b.c.to.1
latrones qui nobis quæque optima ſunt furantur, quattuor ſunt. 233.f.t.1. Latrones.
latrones veſtem innocentiæ diripiunt. 233.f to.1
latus Chriſti dextrum, & ſiniſtrum, quid ſignificent. 141.a.to.1
laus Deo reddenda de ſingulis nobis ab eo præſtitis beneficijs. 257.d.to.1
laus diuina, & ſupernæ ciuitatis tractatur. 43.m.70.h.Redit.& 109.h.i. 185.g. Audi. 201.a.b.c.& 242.e.f.& 247.l.m.285.K.& 286.l.m.to.1.
laus pernicioſa, & econuerſo. 41.h.to.2
laus reciproca inter ſponſum, & ſponſam, qualiter per vulnera Chriſti intelligitur opus & fides. 301.a.& per totum ſermo.
laus ſeductoria, & econuerſo. 17.m.& a.to.2 Scio me.
laus ſpecioſa non eſt in ore peccatoris. 215.e tom.1
laudis humanæ contemptor à duobus ſibi præcauet. 24 m.to.2
laudis humanæ vanitas. 15.c.to.2
laudis noſtra oblatio, quam Deo immolamus triformis eſſe debet. 228.a.to.
laudibus Dei ſtrenue aſſidendum eſt. 302.b.tom.1
laudibus dignus qui inter fratres ſine querela conuerſatur. 82.i k 321.e.to.1
laudibus, & veneratione digna eſt virgo Maria. 9.d.to.1
laudari qualiter debet Deus pro ſuis beneficijs. 281.a.to.1.Omnis igitur.
laudandi qui ſint. 114.b.to.1

laudatio hominum moderanda. 35.c.tomo 2
lazarus quatriduanus in monumento, quid ſignificet. 94.c.to.1
lazari cur nulla ſit mentio in Euangelio Marthæ & Mariæ. 93.d.to.1
lectus animæ, in quo pauſat, tripartitus eſt, fol.231.g.to.1. Lectus animæ.
lectus Chriſti, vterus virginis, præſepium, tumulus. 434.c.to.1.An non.
lectus in quo recipiendus eſt Dominus ad quieſcendũ, qualis eſſe debeat. 268.h.to.1
lectus ſponſæ, id eſt eccleſiæ, quis ſit.fol.301.m.to.1
lecti nomine, clauſtrum vel monaſterium intelligitur. 301 a.to.1
lectulus noſter floridus, &c. pulchre omnem ſtatum eccleſiæ, breui hoc vno verſiculo comprehenſum conſpicitur. 301.m.& a. tom.1
legis & gratiæ comparatio. 280.b.c.to.1
legis nouæ ſuauitas, legis veteris auſteritas Ibidem. Moyſi ſane oblatum eſt.
lenitas hominibus placet, ſicut fides Deo. fol.23.g.to.1
leo de tribu Iuda leonem conculcauit. 61.k. & 149.d.to.1
lepra ſuperbiæ, ſeptempliciter nos occupauit. 65.a.to.1
lepra ſpiritualis, qualiter mundatur. Ibidem. & per totum vtiliter.
lætitia inepta tractatur. 178.a.b.to.2
lætitiam prouenientem ex humiliatione, & laboribus conſummatis, cæli neſcirent, niſi per eccleſiæ filios. 333.e.to.1
lætos vos eſſe volo, ſed nondum ſecuros, fol. 137.m.to.1
læua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. 4 a.to.1
leuare ſe ſuper ſe, quid ſit. 82.i.l.to.1
leue non eſt, quo Deus quomodolibet offenditur. 279.e.to.1
leuiora peccata tractantur. 40.e.f.& 279.e f. & 318.l.to.1
leuitas tractatur. 177.m.& 178.a.to.2
lex Domini immaculata. 170.m. to.2
lex & gratia, quomodo differunt. 280.b.to.1
lex membrorũ, legi Dei repugnat. 363.g.to.1
lex peccati & concupiſcentiæ in omnibus mẽbris noſtris habitat. 180.g.to.1
lex per Moyſen, &c. exponitur. 251.f.to.1
lex, triplex, ſerui, mercenarij, & filij. 170.a.tomo 2
libera ratio, quodammodo captiua tenetur. folio 43.e.44.f.to.1
liberatio plena, & perfecta. 153.d.to.1
liber, quamuis ſit homo, interueniente tamẽ peccato ſeruus efficitur. 352.e.to.1
liberi arbitrij totum opus eſt conſentire, & hoc quidem, ex gratia. 154.e.to.2
libero ex arbitrio & gratia, quid habemus. folio 149.b.to.2
liberum arbitrium, conſilium, & complacitũ, 148.i.to.2
libertas in anima fulget, vt gemma in auro. 352.d.to.1
libertas triplex, quarum vltima ſola liberum arbitrium notauit. 149.b.c.to.2
libertas, vbi non eſt, nec meritum Ibidem.
libertatis vis, & dignitas. Ibidem.
libidinis, & gulæ, ceterarumque vanitatum appetitus, quem finem habeant. 199.d.t.1
ligna domus ſpiritualis, quæ ſint. 229.c.to.1
ligna quibus compactus eſt pons religionis, tria ſunt, pœna corporis, paupertas ſubſtantiæ, humilitas obedientiæ. 187.a.to.1
ligna ſunt omnes iuſti, qui plantati in medio eccleſiæ temporalis debent facere fructus vitæ, qui maneant. 229.c.to.1
lignum, fœnum, & ſtipula, quid ſignificent. 182.c.d to.1
lilium eſt Chriſtus, & inter lilia commoratur & paſcitur. 337 d.to.1.Sponſus.
lilium odore potius quam ſapore placet. folio 103.i.to.1
lilium ſponſus eſt, ſed nõ lilium inter ſpinas. 336.b.to.1
lilium veritatis eſt, cuius odor animat fidem, ſplendor intellectum illuminat, 336.i.to.1
lilium vnum non ſufficit, duo ad minus neceſſaria ſunt. 336.a.to.1
lilia ſancti quidem habent, ſed non omnia, quæ habent, lilia ſunt. 336.m.to.1
lilia ſunt quæcumque Chriſti ſunt, vt conceptio, natiuitas, &c. Ibidem l
liliorum amator numquam ſine lilijs eſt. fol. 336.b.to.1
lingua amoris ei barbara eſt, qui amorem non nouit. 349.h.i.to.1. Quomodo.
lingua detractoria vipera eſt. 170.d.to.1
lingua duplex Dei videlicet, & animæ. Ibid. per tot. ſerm.
lingua etſi multa mala faciat tamen optima. folio 170.c.to.1
lingua paruum membrum innumeras contrahit ſordes. Ibidem.b. Quod ſi dixeris.
lingua quam litera efficacior. 32.a.b.to.2
lingua quintuplex, diſſoluta, impudica, magniloqua, doloſa, maledica. 170.b.to.1

Lingua tenuis eſt, & lata, vacuandis cordibus aptum inſtrumentum. Ibidem f
lingua viperea quomodo vno flatu tres occidit. Ibidem e
linguæ aromata, modeſtia in increpando, copia in exhortando, efficacia in perſuadendo. 65.h.to.1
linguæ vitia diuerſa. 82.l to.1 Vilis ſiquidem.
locus eſt apud ſponſum, de quo ſua iura decernit. 267.c.to.1
locus, in quo vere cernitur Deus quieſcens, & multæ miſericordiæ Ibidem g
locus triplex. 114 c to. 1 Eſt enim.
loca tria ſunt, cælum, terra, infernum. folio 224.i.tom.1
longe eſt aliquando Deus à ſanctis per diſpenſationem, quibus tamen ſemper prope eſt. fol. 365.l.m.to. 1
longe ſemper eſt Deus à peccatoribus. Ibid.
longitudo, latitudo ſublimitas, & profundum Deus eſt. 145.c.to. 2
loquentibus de ſe Dominus appropriat. 244.c tomo 1
loquitur verbum animæ, & anima verbo. folio 301.i
lucere ſolum non licet, expedit, & ardere. folio 80.f.to. 1
lucerna lucens, & ardens Ioannes erat. Ibid.
lucerna ſub modio erat Ioannes, dum adhuc eſſet in vtero. 80.g.to.1
lucernæ, ſeu candelę ardentes in manibus. folio 41.d.to.1
lucernæ quæ noctem vitæ præſentis illuminant tres ſunt. 232.k.to. 1
Lucernæ ſunt tres. 230.i.to.1. Tres ſunt.
lucifer in cælo concepit dolorem, & in paradiſo peperit iniquitatem. 258.g.to. 1
lucifer in Dei verbo præuidens, homines in gloria pari profecturos inuidit. Ibid.b
lucifer quomodo arguitur, & reprehenditur. 68.e.to.1
lucifer ſuperbus lucem preferens, non ignem habens, alteri tantum innixus alæ cecidit folio 199.m.to.1
luciferi deiectio tractatur. 257.l.to. 1
lucifero dictum eſt. In decore tuo perdidiſti ſapientiam: nolo propterea decorem, qui mihi ſapientiam tollat. 383.g to. 1
luciferum alloquitur inuehendo beatus Bernardus. 117.i.k.to.1.& ſeq.
lucra noſtra Deus à ſe non reputat aliena. folio 327 a.to. 1
luctandum eſt cum angelo, ne ſuccumbamus, quia regnum cælorum vim patitur. 103 h.to. 1
luctari cum vitijs debemus. 14.b.to.1
ludus bonus quo Michol iraſcitur, Deus delectatur. 146.c.to. 2
lugendum eſt, & poſt luctum conſolandum, poſt conſolationem, ad cæleſtia contemplanda accedendum. 201.a.b.c.to.1
lugentes ſunt aliqui, ſed ſi de corde procederent lachrymæ, non tam cito ſoluerentur in riſum. 5 c.to. 1
luna hoc eſt eccleſia, prouolutis pedibus deuotam ad Mariam fundit orationem. fol. 99.e.f.to 1
luna, quare ſub Mariæ pedibus. Ibid.b.c
luna quid deſignet. Ibidem.
lux contemplatio, & etiam opera bona. folio 308.d.to.1.
lux puſilla ante aduentum. 286.l.to.1
lux Ioannes exemplo, digito, verbo. 81.a.to.1
luxuria, & gula memorantur. 172.b.199.d.to. 1.6.e.to.2.& 183.m.to.2
luxuriæ currus, quibus rotis, & equis ducatur. 294.c to.1 Luxuriæ.
Luxus veſtium, equorum ciborum, & aliarum ſuperfluitatum culpatur. 229.l.m.to.2

M

MAceria, ſanctorum communionem deſignat. 323.b.to.1
maceriarum variæ differentiæ, & acceptationes tractantur. Ibidem. d
macula odibilis, quæ beatam adimit viſionem. 102.K.to.1 Odibilis.
macula propriam curationem requirit. fol. 180 g.to. 1
magdalena Chriſtum tangere cur prohibetur. 217.f.g.to.1
magi cognouerunt Chriſtum eſſe Deum, cognouerunt, & regem, ſed & hominem moriturum. 34.h.35.i.to. 1
magiſtri operum Pharaonis tres ſunt. 231. b tomo 1 Magiſtri.
magorum oblationis ſignificatio. 234.l.to.1
magiſtrum, qui ſe ſibi conſtituit, ſe ſtulto diſcipulum ſubdit 46.m.to.2. Et merito.
magna audent, qui magni ſunt, & quia audent obtinent. 285.e.to. 1
magna cum delinquimus, vix ferimus reprehendi. 390.f.to. 1
magna res eſt, ſcire viuere. 82.i.to 1
magnum, & rectum in anima, & vnde ei proueniant. 350.c.d.e.to 1
magnum, & rectum in imagine ſunt idem ſed in-

ſed in anima ſeparantur. Ibidem. e
Magnitudo animæ, quid differat ab ea. 350.d e.tomo 1
magnificauit dominus facere nobiſcum in creatione, in redemptione, in glorificatione. 26.f.to.1
maieſtatis ſcrutator opprimitur à gloria non mirator. 324 g.h.to.1
male cogitare, maledicere, malefacere prohibemur. 228.l to.1
malum duplex, id eſt culpæ, & pœnæ diligentibus cooperatur in bonum. 190.i to.1
malum duplex, innatum & ſeminatum. 284. a.tomo 1
malum duplex, ligno paratur infructuoſo, ſecuris & ignis. 272.h.to.1
malum impunitũ eſſe non poteſt. 190.i.to.2.
malum murmurantiũ tractatur. 224.m.to.1.
malum omnino propria voluntas, qua ſit vt bona noſtra, bona nobis nõ ſint. 339.c.t.1.
malũ obſtinatæ mẽtis punitur æternaliter, licet temporaliter perpetratum. 105.f.to 2.
malum patiendo, quoniam triplex eſt, triplicem requirit prouidentiam. 82.k.tom.1
malum quod nemo videt, nemo arguit. 58.c. tomo 2
malum quod ſua anima, animam priuat. fol. 146.k.to.2.
malum ſi comprimas tuum reputatur tibi ad iuſtitiam ſi alienum reprimas, ad gloriam. 87.e.to.2.
malum triplex eſt in morte his, qui in ſex tribulationibus huius mundi diſſimulauerũt liberari, nec in ſex hydrijs purificantur. 181.i.to.1.
malum volenti agere, deſertum, abundantiã haber, nemus vmbram, ſilentium ſolitudo. 58.c.to.2.
mala ex bonis oriuntur, cum non reddimus gloriam pro ſuſcepta gratia. 356.a.to.1
mandata Dei quare cuſtodiri nimis iubẽtur. 17.b to.1
manducat nos Deus, & à nobis manducatur copioſe. 335.f.to.1.Nolite.
manſio patris, & filij apud animam, quomodo conijci valeat, quando fiat. 334.b.to.1.
manſiones apud Deum multæ. 267.b.to.1.
mane fuit, quando ortus eſt ſol iuſtitiæ. fol. 286.l to.1
manichæi error confunditur. 329.f.to.1
manſueti benigne corripiendi ſunt, inquieti ſeuere. 299.K to.1
manſuetudo Chriſti poſt eum, mer to nos currere facit. 265.a.to.1
manſuetudo probatur in tribus, in verborum iniurijs, rerum damnis, & corporis læſione. 41.k to.1
manſuetudo ſponſæ pro maledicto, redentis benedictum. 270.h.to.1
manſuetudinẽ homini connaturalẽ, concupiſcentiæ carnales exterminant. 299.m.to.1
manſuetudinis virtus, lilij nomine, deſignatur. 335.i.K.to.1
manſuetis placere in operibus noſtris bonis ſatis ſit nobis. 268.l.m.to.1
manus aromata tria ſunt, & quo nummo emantur. 65.K.l.m.to 1
manus Dei duplex, latitudo, & fortitudo. 242.c.to.1.
manus domini non oſculatur, qui magis in ſe, quam in domino gloriatur. 239.l.to.1
manus duæ, quibus angeli ſancti dicuntur nos portare quæ ſint. 150.l.to.1
manus, pedes, & os Dei. 239.m.to.1
mare ſicut eſt origo omnium fluminum, ſic Chriſtum omnium virtutum. 250.f.to.1
maria ab angelo interrogando, quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognouiſſet: non de facto dubitauit, ſed modum inquiſiuit. 14.c.to.1
maria abſque omni macula cõcepit. 79.h.i.t.1
maria ante ſancta, quam nata. 74.k.to.2
maria aquæductus eſt. 101.e to.1
maria à ſancto Dauid præmunita fuit, vt ſe ad ſaluatoris aduentum præpararet. 12.m. tomo 1
maria aſcendit delicijs affluens, quæ ſunt illæ deliciæ. 94.a.to.1
maria aſcenſiones, in corde ſuo diſpoſuit. 100.b to.1
maria beata ſola inter mulieres, 21.h. O beata.
maria conſolatur ab angelo, cum in ſermone eius turbaretur. 13.g.to.1
maria cur ſole amicta dicatur. 99.b.to.1
maria etiam in vmbra fidei viuebat. 283.h to.1. Denique.
maria gratia plena eſt: quia Deo, & angelis, & hominibus grata. 98.l.to.1
maria in omnibus inuocandá neceſſitatibus. 11.l.to.1.
maria in ſe tota vulnus amoris ſuſcepit. 279. i.tomo 1.
maria interrogatur à quo edocta fuerit, Deo virginitatem placere. 8.k.l.to.1
maria inuenit gratiam ſcilicet Dei, & hominum pacẽm mortis deſtructionem, vitę reparationem. 3.g.to.1 Inueniſti.

Maria inuenta eſt in vtero habens de ſpiritu ſancto, ita & ſponſa eccleſia. 8.c.d.to.1.per totum ſermonem.
Maria longe diſſimiliter, quam alij repleta eſt Spiritu ſancto. 8.c.d.to.1.per tot. ſerm.
Maria Martha, & Lazarus in eadem domo, quid ſignificent. 93.i.to.1
Maria, Martha, & Lazarus, quid hæc denotēt vocabula. Ibidem.
maria martyr extitit. 100 c.to.1
maria mediante, habemus quidquid gratiæ in nobis eſt. 103.K.to.1
maria multis figuris, & ſcripturis veteris teſtamenti præmonſtrata fuit. 8 f.to.1
maria omni honore digniſſima. Ibidem
maria ornata eſt gemmis virtutum. 8.d.to.1
maria perpulchre exhortatur conſenſum angelo dare. 15.i.to.1.Audiſti
maria qualiter omnibus omnia facta eſt. fol. 98 b.to.1
maria quare deſponſata fuiſſe dicatur. 10.a.b tomo.1
maria quare maris ſtella dicatur. 11.h.to.1
maria quater duntaxat legitur locuta fuiſſe: & eius taciturnitas laudatur. 100.l.m.to.1
maria quattuor virtutes cardinales poſſidebat. 15.l.m
maria quibus priuilegijs omnes ſanctos, & ſanctas præcellat. 95 f.to.1
maria quod mater Dei ſit, & nominetur, dignitas maxima. 8.m.to.1
maria ſideri, ſiue ſtellæ aptiſſime comparata. 11.h.to.1
maria ſi pie à nobis pulſata fuerit, non deerit neceſſitati noſtræ. 38.g. Quotiens
maria ſtella ex Iacob. 11.h to.1
maria totis cordium medullis à nobis veneranda eſt. 9.c.f.to.1
maria vellus Gedeonis dicitur, Moyſi rubo comparatur. ſtellæ duodecim declarantur. 9.h.to.1.& 99.e.f.to.1
maria non prætendit meritum, ſed gratiam quærit. 102.m.to.1
maria gratia plena, gratiam adhuc inuenit ſupereffluentiamq. petit ad ſalutem vniuerſitatis. 101.i.to.1
maria iuſta, ex qua ſol iuſtitiæ ortus. Ibidem.
maria medium terræ, quomodo dicitur. fol. 177.d.to.1
mariæ copia tanta precioſi balſami infuſa, vt omnes huius ſaluti ferum odorem ſenſerint. 101.i.to.1
maria veneratione digna, in qua humilitatē exaltat fœcunditas, & partus conſecrat virginitatem. 8.K.to.1
maria virgo fœlix. 27.i.to.1
mariæ conceptus, & partus. 53 f.91.h.to.1
mariæ deſponſatio in aliquo dubitationi. Thomæ coadaptatus. 10 a.b.to.1
Mariæ, & Marthæ appellatione veniunt intellectus, & operatio intelligenda. 96.a t.1
mariæ excellentia. 91.f.g.to.1
mariæ fœcunditas tria nobis contulit. folio 230.l.to.1 Tria nobis.
mariæ humilitas multifarie comendatur. fol. 8.i.l.to.1.& 100.m.to.1 Væ nobis.
mariæ taciturnitas valde commendatur. fol. 99.i.l.to.1 Gratiſſima.
mariæ miſericordia, & puritas. 15.i. Audiſti. 77.d.& 97.h.i.& 98 b.to.1
mariæ plures prærogatiuæ. 95.f.to.1
mariam purificari, & Ieſum circundi, quid ſit. 107.l.to.1.
mariam venerari vult, qui totum nos habere per Mariam voluit. 101.i.to.1
marias tres in oblatione vnguentorum, qualiter imitemus. 249.m.to.1
maritatur anima verbo Dei fideli connubio. 358.e.f.to.1
martha duobus modis excipit Saluatorem. folio 96.c.to.1
ad Martham ſpectat ornatur, Mariæ impletio, munditia Lazaro, vt ſit Dominus non vacans, ornata, & munda. 93.d.to.1
Martham contra Mariam murmuraſſe legimus, Mariam vero contra Martham minime. 97.d.to.1
martham habemus vt amicam, Lazarum vt columbam, Mariam vt formoſam. fol. 317. m.to.1.
martham inferiorem, & non potius Mariam, cur dominum dicitur ſuſcepiſſe. 93.f.to 1.
martyr quis eſſe poteſt ſine voluntate, ſed nō contra voluntatē. 30.c. Conſiderent hæc.
martyrij genus paupertas voluntaria. folio 108.b.to.1
martyrij genus eſt facta carnis mortificare, illo; quo membra cæduntur ferro, horrore mitius, ſed diuturnitate moleſtius fol. 281.i.to.1
martyrum fiducia, fortitudo, & tolerantia ex viſceribus, & vulneribus Chriſti. 322 m. tomo 1
martyrium fructus eſt eccleſiæ. 321.c.to.1
martyrium ſanguinis non habentes, martyrium ſaltem aquæ, & ſpiritus quærant. folio 124 c.to.1
martyrium ſine ſanguine triplex. 232.c.to.1

Matres, non Domini ſubditorum debent eſſe prælati. 266.f.g.to.1
medela ſpiritualis omnium ſpiritualium infirmitatum tractatur. 176.f.to.1
medicamina plurima noſtris infirmitatibus multis attulit medicus ſapiens Ieſus. 256.i.tomo 1
medicina animæ vtiliter tractatur. 258.k.tomo 1
medicina ſero paratur cum mala per longas inualuere moras. 84.m.to.2
medicum ſe exhibet Chriſtus animæ peccatis ſauciatæ. 284.l.m.to 1
medicum ſe nō putet ordinem profeſſus, ſed monachum. 282.K.to.1
medicos non dominos oportet eſſe prælatos. 270.h.i.to.1
meditatio perutilis meditari quid in natura ſis. 132.a.to.2
meditatione pericula agnoſcimus, oratione euadimus. 126.f.to.1
meditationes, quibus Chriſtianus diu noctuque de maieſtate diuina afficitur, verba ſunt eius qui loquitur iuſtitiam. 284.a.to.1
medius locus tutus eſt. 133.K.to.2
medium tene, ſi non vis perdere modum. Ibidem.
In medio terræ Deus operatus eſt ſalutem, hoc eſt, in Mariæ vtero. 77.d.to.1
melior angelis effectus eſt Chriſtus, non de diuina, ſed humana natura dicitur. 34.i to.1. Fundamenta.
melius eſt vt pereat vnus, quā vnitas. 51.i.t.2
mel & lac ſub lingua eius deducitur. 234.b. to.1. per totum ſermonem.
mel inueniſti, ſi ſapientiā inueniſti. 216.g.to.1
mel inueniſti, &c. exponitur. Ibid.
membrum capiti inhærens, facilius capiti, ſi deforme eſt, reformatur, quam diuulſum quamlibet ſimile copulatur. 180.f.to.1
membrum debet ſequi caput. 44.g. to.1
membra Chriſti ſibi moribus conformia, & fide adhærentia, cum eo capite ſuo paradiſum aſcendent. 180.e.to.1
memoria amaritudinum & paſſionum Chriſti, de quibus Bernardus faſciculum fecit, tractatur. 298.f.g.299.to.1
memoria paſſionis & reſurrectionis Chriſti per neceſſaria. 165.f.g to.2
memorare amaritudines & beneficia domini 174.d.e.to.1
mendacium dubie proferens non mentitur, ſed ſi veritatem, quam neſcit affirmat, mētitur. 257.m.& ſeq.
mens aſſueta delicijs, nec exculta diſciplinæ ſarculo, eas contrahit ſordes. 69.m.tomo 2
mens aſſueta quietis & bonis operibus in fide non ficta radicatis, non recipit conſolationem, quotiens ſibi (vt aſſolet) lux contemplationis ſubtrahitur. 308.d.to.1
mens deuota quæ ſunt quæ ſequi debeat, quid ſit meridies. Et de quatuor generibus tentationum vitandis. 285.h. Et per totum ſermonem.
mens, manus, lingua, per tres mulieres, quæ emerunt aromata, ſignificantur 209.b
mens quam affecerit charitas, ſui iuris eſſe non ſinit. 36.m.to.2
mens quæ ſpiritus ſancti ignorat abſceſſum, patet ſeductioni: & quæ reditum non obſeruat, erit ingrata viſitationi. 257.l. tomo 1
mentis aromata ſunt compaſſionis affectus, rectitudinis zelus, diſcretionis ſpiritus. 64.e.to.1
mentis intentio facies eſt animæ, ex qua rectitudo operis, ſicut ex facie pulchritudo corporis æſtimatur. 295.e.to.1
menſæ tres eſuriei noſtræ apponuntur. 231. h.tomo 1
menſura diligendi ſeipſum, à menſura dilectionis, qua proximus diligimus, aſſumenda eſt. 15.c.d.to.2
menſura, qua diligendus eſt Deus. 340.a.
menſuram plenam confertam, &c. exponitur Ibidem vſque ad finem ſerm.
mentibus, quam frugibus ſeruandis, vigilantius inſiſtendum. 324.m.& 325.a tomo 1 Ante.
merces veſtra multa eſt in cælo, qualiter intelligi debeat. 108.b.to.1
meretricum nomine concupiſcentiæ carnis, intelliguntur. 163.i.to.1
meridiei nomine cæleſtis habitatio deſignatur. 235.i-K.l.to.1
meritum diſpar habet, qui ſocialiter viuit, & qui vtiliter præeſt. 266.m.to.1
meritum eſt ſcire, quod non ſufficiant merita. 333.f.to.1
meritum hominis totum, ſi totam ſpem ſuā ponat in Deo. 153.g.to.1
meritum quid ſit, & quod ſine libertate non eſt. 352.d.to.1
merita Deo attribuenda. 153.g. & 316.k. & 333.f.to.1
merita noſtra in quattuor conſiſtunt. 129.b. c.& K.tomo 1

Merito quilibet vehementer cupit paſci de domini bonis,& in domo domini,quippe qui poſuit fines noſtros pacem, & adipe frumenti ſatiat nos. 285.i.to.1
metretæ tres,& tres ſunt timores. 313.c.to.1
militiæ quis fructus, vbi occiſor mortaliter peccat, & occiſus æternaliter perit? Et de vanitate apparatus militaris, & de tribus cauſis bellorum ſuſcitandorum. 191.b.c. tomo 1.
miniſter Dei non ſine cauſa gladium portat: potiuſque dicendus malicida,quam homicida. 191.d.to.1.& 3.d.to.2 Abbas.
miniſter bonus Chriſtus ſpiritu alacer,charitate feruens,pietate deuotus. 312.d.to.1
miniſterij honor, morum grauitas, conſiliorum maturitas,actuum honeſtas. 18.i.& 22 h.i.to.2
minoratus ab angelis Chriſtus, hominibus tamen præfertur. 304.f.to.1
minuendi ſanguinis duplex eſt cauſa.233.K. tomo 1
mirabile iactantiæ genus, vt non poſſis putari ſanctus,ſi non appareas ſceleratus. 256. f. to.1
mirabile martyrium, & graue inter epulas eſurire,&c. 108.b.to.1
mirabiles fuerunt tres apparitiones, ſed harum mirabilior illa trium Magorum.34.h. 35.i.to.1.
mirabilia tria operatus eſt Deus in Maria. 230.l.to.1
miranda eſt plurimorum audacia,qui quamuis de proprijs vineis non niſi ſpinas colligant vineis tamen dominicis ſe præſumptuoſe ingerere non formidant.281.e.t.1
miſeratio crudelis, qua pęnitentia minuitur. 134.k to.1
miſeratio domini,meritum hominis. 323.K. tomo 1
miſeretur Deus nunc impijs, vt eis in æternũ iraſcatur. 267.e.to.1
miſeria hominis. 59 f.g.& 74 h. & 84.h.& 190.h.to.1.& 133 i to.2
miſeria noſtra quanta ſit, & indigētia quam multiplex 234.m & a.to.1
miſeria noſtra opus habet miſericordia,& miſeratione. 41.b.to.1
miſeria noſtra pulchris comparationibus oſtenditur. 166.c.to.1. & per totum ſermonem.
miſeria nulla verior, quam falſa lætitia. 149. m. to.2.
miſeria, ſedes miſericordiæ 15.c.to.2
miſeri nos ab illa felici regione depulſi. 172. d. to. 1
miſericordia Dei in pœnitentes tractatur. 17.g.h.& 29 i K & 41.m.& 54.l.& 59 k l. & 249.i.k.& 268.g.to.1
miſericordia Dei,qua tardat ferire,comparatione aliarum miſericordiarum ſuarum, parua eſt. 167.f.to.1
miſericordia Domini,pallium breue non eſt. 322.K.to.1
miſericordia habet quattuor filias. 167.h.t.1
miſericordia inordinata, & irrationabilis, quæ ſit. 183.a.to.2
miſericordia promittitur miſerenti.202.i.tomo 1
miſericordia triplex, & quadruplex miſeratio. 167.f.to.1
miſericordia triplex, nomine trium panum deſignatur. 87.b.c.to.1
miſericordia vera. 12.e.to.2
miſericordię domini in nobis ſeptem numerantur. 86.m.to.1
miſericordiæ domini multæ,& arenæ. 59.i. to.1.322.K.to.1
miſericordiæ ſeptem, & earum fragmenta. 87.b.to.1
miſericordiam & iudicium cãtare debemus, 314.e.to.1
miſericordiarum fragmenta ſeptem.87.b.t.1
miſericordiarum pater, quomodo Deus dicatur. 29.k.to.1
miſericordes veri. 5.e.f. to.1
miſit pater filium vt præiret in via morum. 262.i to.1
mitis apparebit Chriſtus electis, terribilis reprobis in iudicio. 341.f.to.1
mites ſunt aliqui, ſed quamdiu nihil dicitur, vel agitur niſi pro eorum arbitrio. 5.d.t.1
mixtura triplex, quam fecit Deus in aſſumptione noſtræ carnis. 18.a.to.1
modeſtia noſtra nota ſit. 20.b.to 1
modeſtiæ prælatorum modus. 139.m.to 2
moderata correctio memoratur. 64.e.to.1
modus amandi carnem ſuam. 149.h.to.1.
modus diligẽdi Deũ. 117.c.t.2. Hic primum.
modus & fructus redemptionis Chriſti 248. b. to.1
modus inueniendi gratiam. 55 f.to.1
modus medij,non infra deijci non attolli ſupra, non euadere in longius, non extendi in latius. 133.K.to.2
modus melior in omnibus. 140.e.f.to.2
modus miſericordiæ, & pietatis, qui modus, ſiue q̃ forma in ſanctis pceſſit. 249.h.i.t.1

Modus noſtræ redemptionis quantæ fuerit humilitatis, manſuetudinis, dignationis. 248.d.e.to.1
modus redeundi ad Deum caſui primi hominis oppoſitus. 225.d.to.1
modi diligendi ſunt quattuor. 233.i.to.1
modus iuſtitia quærit. 129.m.to.2
moleſta patienter ferre ſufficit ad ſalutem: ſed cumulus eſt ea libenter complecti. 52.b.c.to.1
moleſtus Deo, quis ſit. 2.a to.1
mollis, & manſueta increpatio ſancti Bernardi in aliquos fratres, qui plus debito eum præpediebant, quo minus contemplationi vacaret. 310.f.to.1
momentaneum breue tribulationis, eternum pondus operatur in nobis. 157.e.to.1
monachalis obſeruantia in duo diuiditur, in præcepta videlicet, & remedia. 160.i.to.2 Patienda eſt.
monachus habitu mentiens ſanctitatem, culpatur. 86.m.to.2.
monachus peccati conſuetudine obligatus fęlicem ſe reputaret, ſi eſſet tamquam vnus in ſæculo tepide viuens. 163.l.to.1.
monachus, qui poſt amara conuerſionis ſuæ primordia in ſpem reſpirat, is profecto iam metit. 291.l.to.1
monachus ſiue alius quiſquam pro exteriori munditia niſi interior affuerit, non eſt mundus. 92.a.b.to.1
monachi plures cum primum religionem intrant, timorati ſatis: ſed fiducia tandem accepta, in ſuperbiam, & præſumptionem aſſurgunt. 180.c to.1
monachi officium non docere, ſed lugere. 326.i.to.1.
monachi ſe ſæcularibus curis implicantes, reprehenduntur. 16.a.to.1
monachi ſingularitas pernicioſa. 282.I.l.
monachi ſunt velut inter duas menſas epulantium ieiuni poſiti. 190.l.to.1.
monachi ſuperbi arguuntur. 181.h.i.to.2
monachum eſſe te puta, non medicum. 282.k.l.vtiliter.
monachorum certamen quale eſt. 123.b.to.1
monachorum cibi delicati culpantur. 183.b. 184.c.d.to.2.
monachorum inſignia. 27.g.to.2
monachorum intemperantia oſtēdit. 184.d. tomo 2.
monachorū vita, qualis eſſe debeat. 66.g.to.2.
monachorum precioſus habitus culpatur. 16.a.b.& 184.g.h.to.2.
monachorum quorūdam peruerſitas, declaratur. 16.m.to.1
monachis duo ſunt obſeruanda. 9.k.to.2
monachis, quibus vtique numquam doctrina cæleſtis deeſt, nulla de ignorantia excuſatio. 75.l.to.1. Nam de ignorantia.
monaſteria ſtagnis comparantur. 125.m.to.1
monolegium pænitentis, quia Dei bonitatem ignorat deſperantis. 113.h.to.1.& per totum ſermonem.
monſtruoſa res gradus ſummus, & animus imus. 132.d.to.2.
montes Bethel, angelorum agmina. 309. K. tomo 1.
montes, & aſcenſiones, quibus ad regnum cælorum aſcendendum eſt. 73.k.l.to 1.
montium nomine quid ſignificetur & ibi de montibus, & collibus. 310.g.& 311.c.d. tomo 1
montes & colles in cæleſtibus ſunt, & montes illi ijdem, qui & oues, id eſt cæleſtes ſpiritus. 309.k l.m.to.1
montes illi ijdem, qui & oues, id eſt cæleſtes ſpiritus, qui intra ſe verbo Dei paſcuntur Ibidem.
montes ſancti fide ſolidi, ſpe excelſi, charitate ſpatioſi. 312.h. Quam miſer.
montium diuerſorum aſcēſiones. 72.d.e.f t.1
montium, & collium nomine, ſignificantur beatitudines cæleſtium ſpirituum, in quibus ſponſus trāſilijt, id eſt notum fecit myſterium ſuæ incarnationis veniens ad ſe incarnandum. 310.g. per totum ſerm.
montium genera quattuor. 233.e.to.1
montium & collium nomine patriarchæ & prophetæ ſignificantur. 312.e.to.1
montium Gelboe nomine, intelliguntur angeli mali. 312.f.g.to.1. per totum ſerm.
montium nomine ſignantur Apoſtoli & homines, & per colles dæmones. Ibidem.c.d. per totum ſermonem.
montium plures differentiæ. 253. e tomo 1 montium.
monumentum domini accedere volentes, prius per confeſſionem veſtimenta ſua dealbare debent. 65.i.to.1
moralis diſciplina tres cellæ, aromatica, vnguentaria, vinaria. 266.i.to.1. In moralis.
moralis honeſtas cādor eſt animę 336.b c.t.1
moralitas integra & perfecta, in duobus præcipue conſiſtit. 213.b to.1.
morbo triplici laborat genus humanū, principio, medio & fine. 227.c to.1
morborum mentis a morſu ſerpentis non diſcer.

ſcernit niſi diſcretor ſpirituum. 284.b.to.1
Mores bellatorum Chriſti vtiliter deſcribuntur. 192.g.to.1
morum color & odor, qui ſit. 337.c.to.1
moriatur aīa mea morte iuſtorum. 169.c.t.1
mors à morte, vita ab errore, à peccato gratia liberauit. 195.d to 1
mors animæ, obliuio. 227.f to.1
mors bona, quæ vitam non aufert, ſed transfert in melius. 309.c.to.1
mors Chriſti precioſa. 83.e.f.to 2
mors corporalis. 146.K to.1. & ſeq.52 c.to.2
mors depaſcet voluptuoſos. 172.b.c.to.1
mors diaboli opus, & peccati pœna victa eſt & ipſum peccatum victum. 114.d.to.1
mors fœlix, mihi mundus crucifixus eſt. fol. 48.a.to.1
mors duriter increpatur. 271.f.g.to.1
mors iacenti in peccatis ante conuerſionem, infernus, ſuccumbenti poſt acceptam remiſſionem, lacus deſperanti poſt expertā contemplationem. 160.l to.1
mors iuſti bona propter requiē, melior propter nouitatem, optima propter ſecuritatem.52.c.to.2 Bona mors.
mors mortem operata eſt, ſpiritualis corporalem, culpabilis pœnalem, voluntaria neceſſariam.194.i.to.1 Nil profecto.
mors peccatorum peſſima, mala in amiſſione mundi, peior in ſeparatione carnis, peſſima in vermis contritione. 215.b.to.1
mors peccatorum mala, peior, peſſima, ſed bonorum mors bona, melior, optima. Ibidem
mors peregrinantis fœlix, mihi mundus crucifixus eſt. 48.m.& a
mors quomodo capite Chriſto ſuperata, adhuc ī dies apud electos graſſatur. 114.c.t 2.
mors triplex triplicem mortem operata eſt. folio 194.i.to.1 Nil profecto.
mortem eccleſia ſpecialius veneratur: quæ tñ inter homines plus horretur. 146.l.to.1
mortē precioſam faciunt duo, vita, & cauſa. fol.231.d.to.1 Precioſum.
mortem ſanctorum tria faciunt precioſam. folio 210.m.to.1
mortem ſpiritualium optant ſibi carnales: quorum tamē vitam abhorrent. 268.h.t.1
morte malachiæ, & cuiuslibet ſancti viri merito dolendum foret, ſi haberemus hic ciuitatem manentem. 115.i.to.1
mortis increpatio. 271.f.g.t.1. & per tot. ſer.
morti noſtræ duplici, mors Chriſti occurrit. fol. 194 i. to.1
mortis ſeparatio amariſſima. 272.h, to.1
mortem iuſtus etſi non euitat, certe tamē non timet. 52.c.to 2
mortui fratris copioſiſſima & elegantiſſima deploratio. 271.d.to.1
mortui recordantur & miſerātur noſtri. Ibidem.i.k
mortuos lugere propter quid & quouſq; debemus. 273.f.to.1 Planxit.
mori potuit Chriſtus, quia hō fuit: & quia iuſtus, mors eius nos liberare potuit. folio 195.l.to 1
moyſes à filia Pharaonis ab aquis liberatus, præfigurauit Chriſtum in Aegyptum fugientem, ab Herodis manibus liberatum. folio 67.m.to.1
moyſes, Aaron, & Samuel in ſacerdotium aſſumuntur. 233.h.tomo.1. Tres in ſacerdotium.
moyſes inſtar matris, quæ ſine paruulo ſuo intrare ad menſam diuitis recuſat, ſic ſine populo terram promiſſionis intrare nolebat. 249.i.k.to.1
moyſes loquebatur, & Dominus reſpōdebat ſic verbum ſponſus animæ deuotæ, & conuerſo. 300.c.to.1
moyſi magna petenti, minora conceſſa ſunt. folio 288.m.to.1
moyſi Domino dicenti: dimitte me, & faciam te in gētem magnam, merito renuit: quia hoc ſponſæ reſeruatum erat. fol. 280. b.c. tomo 1.
moyſi & Aethiopiſſæ coniugium, præfigurauit coniugium Chriſti & eccleſiæ. fol.294. d.e.to.1
moyſen & Hur graues manus habuiſſe, quid denotabat. 280.c.to.1
mulier ſi dormierit cum viro altero, nunquid reuertetur ad virum priorem? fol. 356. e.f tomo 1
mulieris nomine carnales animæ deſignantur. 292.e.to.1
mulieres quæ Chriſtum vncturæ venerant, vnctæ ſunt ab eo: 344 d.to.1
multifarie demonſtratus eſt Deus antiquis, per imagines tamen extrinſecus apparentes. 282.c. to.1
multiplicatæ ſunt infirmitates eorum, &c. folio 244.K.to.1
multiplici viſione viſus eſt Dominus ab Iſaia & alijs prophetis. 118.g.to.1
mundari corde, quid ſit. 5.f.to.1 Item.
mundi corde non omnes ſunt, qui verbis eſſe apparent. 40.K.l.to.1
mundantur nō omnes qui audiunt verbum Dei,

Dei, ſed qui obediunt. 277.d.e.to. 1
Mundus apte compedibus comparatur. 168.b to. 1
mundus contemnendus eſt, ſi ſaluari volumus. Ibid.
mundus hic totus nox eſt, & noctes habet plurimas. 345.e.to.1
mundus iſte ſenſibilis eſt, quaſi liber, in quo qui volunt Dei ſapientia legant. 164.c.to.1
mundus quod ſuum eſt diligit. 53.g.h.to.1
munera, & promiſſiones ſponſi ad ſponſam. 293.k.to.1
munera tria regum, quid ſignificent. 35.i.to.1
munitiones quibus anima vallatur, tres ſunt 231.f.to.1. Munitiones.
murenulæ aureæ vermiculatæ argento, quæ ſint in anima. 295.m.to.1
murmuratio non leue peccatū eſt. 224.m.t. 1
murmurantes, & detrahentes increpantur. 208.m.to.1.& 169.a.to.1. valde vtiliter.
murus continentiæ quam ſit ſolidus. 29.l.t. 1 Idcirco enim.
muſcæ morituræ exterminantes ſuauitatem vnguenti quæ ſint. 59.K.to.1
muſto pleni erant apoſtoli. 305.m.to. 1
mutabilitas affectionum animæ diuina mutat nomina. 163.g.to. 1
mutatio hominis per ignorantiam lachrymoſa. 289.i.to.1
mutatio turpis de meditationibus ſanctis ad ſeruitutem carnis. 330.m.to.1
mutationum tria genera. 230.b.to.1. Tria.
myrrha Chriſto in cruce oblata, myrrha qua vnctus eſt. 298.f.g.to. 1
myrrha Chriſtus in morte, botrus in reſurrectione. Ibidem h
myrrhæ faſciculus ex Chriſti paſſionibus colligendus. Ibid. f
myrrhæ nomine tribulationes deſignantur. Ibidem c
myſteria magna fidei, cognoſcentes, ea minoribus communicent. 285.f.to.1

N

NAaman præcepto Heliſæi in Iordane ſepties immerſus eſt. 65.m.to 1
Nardus herba humilis, & calidæ naturæ, non inconuenienter humilitatem ſignificat. 297.i.to. 1
Nardi proprietates. 95.h.to. 1
Naſci Chriſtus quare voluerit nocte, & hyeme. 27.m.to. 1
Naſcitur homo per gratiam, quando iuſtitiæ illuminat tenebras peccatorum addens ad terroris cumulum breuem numerum dierū, & finem incertum. 32.e.t.1. In peccatis.
Naturali appetitu celſitudinem deſideramus. 72.f.to.1. cupidi.
Natus ex Deo, ſcilicet per prædeſtinationem non peccat, quomodo intelligitur. 268.g.h to. 1
Natus quibuſdam nondum Chriſtus eſt, quibuſdam nondum paſſus, quibuſdam nondum ſurrexit, quibuſdam nondum aſcendit, alijs nondum miſit Spiritum ſanctum. 66.h.to.1. Sunt enim.
Natura humana, & euangelica per duo Seraphim intelligitur. 117.h.to.1
Natura melior eſt homo ad compatiendum, quam ad indignandum aſperior, niſi à peccato obſoleſcat. 299 l.to.1
Natura propter peccatum ad indignandum, quam ad compatiendum paratior. 299. a to.1. Igitur.
Naturarum quāta diuerſitas in humana ſubſtantia conueniat. 133.c.d.to. 1
Nauis prælatorum tribus lateribus compacta eſſe debet, cordis puritate, conſcientia bona, & fide non ficta. 187.c to.1
Nazareth, & eius ſignificatio, ibidem pulchra & vtilis comparatio Iſaac palpantis, & nō videntis Iacob. 193.e.to.1
Neceſſe eſt, vt qui terrena contempſimus flagranti deſiderio cæleſtia requiramus. 214. g to.1
Neceſſitas fœlix, quæ in melius cogit. 155.d.t. 1
Neceſſitas, quomodo ſtet cum voluntate. 352.e.f.to. 1
Neceſſitates ſeptem, propter quas anima quærit verbum, quo tandem reformata accedit ad eius dulcedinem contemplandam atque perfruendam. 256.f.g.to.1. per totum ſermonem.
Negligentia abbatum non exprimentium veſtium, & alimentorum luxum culpatur. 185.i.to. 2
negligentia altaris. 54 l.to. 2
Neglecta cuncta, cuncta iacentia, cuncta inculta, & ſordida. Per agrum, inquit, hominis pigri tranſiui, & ecce totum repleuerant vrticæ. 325 a.b.to. 1
Neglectus, & contemptus mandatorum, qui eſt. 157.e.f.to.2
Negligimus frequenter propria, & curioſi ſumus ad aliena, & ſic nec fumum abijcimus, vxorem non corrigimus, teſtum non reficimus. 167.i.k to.1

Nemo abſque ſui, & Dei cogitione ſalutari poteſt. 291.i.to.1
nemo aſcendit cælum, &c. 209.c.to.1
nemo Deum vidit vnquam. 282.a.to.1
nemo dicat, leuia ſunt hæc. 40.f.to.1
nemo magis iram meretur, quam amicum ſimulans inimicus. 203.a.to.1
nemo ſalutandus in via: exponitur. 228.h to.1
nemo ſaluatur inuitus, & econtra. 152.g.h to.2
nequam, vbi eſt quod dixiſti: Nequaquam moriemini? ecce enim morimur omnes. 26 g.h,to.1
niger apparuit Chriſtus in paſſione. 276.a.b to.1
niger Chriſtus erat reputatione Herodis, formoſus cõfeſſione latronis, & centurionis fide. Ibid. Aliud.
niger erat Chriſtus ſuperficietenus, intus autem candidus. 276.m.& a to.1
niger & formoſus Chriſtus. 271.b c to.1
nigra, & formoſa, qualiter eſt anima, Chriſti ſponſa. 270 l to 1.& ſequen.
nigra, qualiter formoſa fiat. 238 c.to.1
nigrum ſe fecit Chriſtus, vt multos dealbaret. 276.m.to.1
nigram atque decoram vnde ſe dicat ſponſa. 36.m.& 37.a.270.k.& 277.c.d to.1
nigrum ſe libenter dicit ſponſa, vt libere dilecto dicat: Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me. 271.b.c.& 278.K to.1.
nigri ſunt iuſti ſuperficietenus, peccatores autem interius. 276.m.to.1
nigredo ad humanitatem, candor ad diuinitatem refertur. Ibidem. Multos.
nigredo felix, quæ parit mentis candorem, lumen ſcientiæ, & conſcientiæ puritatem. 270.l.m.to.1.Felix.
nigredo pœnitentiæ, paſſionis, perſecutionis. 278.L.to.1
nigredinem Chriſti, fideles eius imitantur. 276.m.& a.to.1
nihil intuliſti in hunc mundum, nec quidquam inde auferes. 50.l.to.2.
nihil ita iræ impetum cohibet, ſuperbiæ tumorem ſedat, &c. quomodo nomen Ieſu. 254 f g.h.to.1
nihil mihi conſcius ſum, rara vox. 132.e to.2
nihil nobis cum littera, quæ guſtata carnem ſapit, glutita mortem affert. 340.c.to.1
nihil nos Deus habere voluit, quod per Mariæ manus non tranſiret. 103.i.K.t.1
nihil prorſus boni, niſi à Deo habemus, vel habebimus. 250.e.f.to.1
nihil ſibi deeſſe putans, omnia ei deſunt. 132.e.to.2
nihil ſub ſole ſtabile, neque iucundum. 166.d.to.1
niſi conuerſi fueritis, &c. 22.a.to.1
niſi ego abiero, paracletus non veniet, quid per hoc intelligitur. 75.d.to.1
nititur quis fruſtra in dilectum, ſi non innititur. 357.l.to.1
nobilem hoſpitem habet corpus, quem honorare debet. 6.l.l.m.to.1
nocere tantum ſolet cæcis, & negligentibus inanis gloria, non attendentibus quam ſit friuola, caduca, vana, inutilis. 152.l.m.to.1
noli nimium iuſtus eſſe. 137.e.to.1
nomen Chriſti ſonat aut maieſtatem, aut pietatem. 253.b.to.1
nomen Dei infuſum angelis, ab his in homines, & à Iudæis in gentes transfuſum eſt. Ibid.c.d
nomen Dei maieſtatis, in nomen pietatis transfunditur. Ibid.b.Profecto.
nomen, & memoriale Dei in nobis eſt. Ibidem.
nomen Ieſu, cibus. 254.f.to.1
nomen Ieſu, dulcis, & redolens effuſio, & exhalatio. 256.i.to.1
nomen Ieſu effuſum eſt in gentes. 256.d.t.1 Vnum ſcio.
nomen Ieſu eſt medicina ſalubris fidelibus Chriſtianis in omnibus aduerſitatibus. 253.a.to.1.per totum ſermonem.
nomen Ieſu, lux. Ibidem.f
nomen Ieſu ſic effuſum eſt, vt non ſolum cælum terraſque perfuderit, ſed & inferos reſperſerit. Ibidem.
nomen ſponſi lucet prædicatum, paſcit recogitatum, inuocatum lenit. Ibid.f
nomen ſponſi non capiunt adoleſcentulæ, & imperfectiores animæ niſi effuſum. 359.m. & a.to.1
nomine vinearum Engaddi, eccleſiæ plebes intelliguntur. 299.l.to.1
nominibus diuerſis, quare Deum vocamus. 163.g.to.1
non eſt regnum Dei eſca, & potus, exponitur. 172.b.to.1
non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris, exponitur. 215.e.to.1
non eſt qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnum.

vnum. 214.i.to.1
non eſt vir fortis, cui non creſcit animus in ipſa rerum difficultate. 106.m.to.2
non nobis domine nō nobis, ſed nomini tuo da gloriam. 112.g.to.1. Non nobis.
non omne quod libet, licet: nec quod licet, ſtatim expedit. 18.f.to.2
non per viſum, ſed per auditum peruenitur ad notitiam veritatis. 277.d.e.to.1
non quod volo, hoc ago, &c. 353.g.to.1
noſſe Deum, doctum facit eſſe hominem: timere Deum ſapientem. 267.f.to.1
noſcere vnde aliquis poſſit, an remiſſa ſunt ei peccata. 177.K.to.1
noſcere vnde poſſimus dominum nobiſcum eſſe in tribulatione. 154.l.to.1
noſcere vnde poterimus, quis, ſpiritum, an bonus ſcilicet, vel malus, nobis perſuadeat. 175.l.m.to.1
notitiæ duæ, & duæ ignorantiæ, & de his quę ex ſe parturiunt. 291.i.to.1. per totum ſermonem. Puto.
nouiſſima hominis mors, iudicium gehenna. 166.e.to.1
nouiſſima iuſtorum falſus propheta optabat, ſed principia non ita. 262.h.to.1
nouiſſimum locum tenere, eſt humilitatis. 292.a.b.c.to.1
nouitas contra eccleſiæ ritum non placet, mater temeritatis, ſoror ſuperſtitionis, filia leuitatis. 75 a.b.to.2. Alioquin.
Ad nouitios vtilis inſtructio. 30.b.to.2
nouitij adhuc, & incipientes fidem & credulitatem habere debent dictis, & documentis ſeniorum. 356.e.to.1
nouitiorum feruor laudatur. 321.b.to.1
nouitiorum id eſt nouiter conuerſorum immoderata vehementia reprimitur. 298.f.g to.1
nouitiorum tentationes, & pericula ſub tropo vſtionis florum. 325.e.f.to.1
nox diabolus, nox angelus ſatanæ, nox antichriſtus, quem dominus interficiet ſpiritu oris ſui. 339.h.to 1
nox eſt totus hic mundus, & noctes habet plurimas. 345.f.to.1
nox in ſacra ſcriptura, quid ſignificet. 138.i to 1
nox multiplex, ſicut & vmbra. 339 g.h.to.1
nox natiuitatis Chriſti, cur præ cæteris noctibus ſolennizetur. 28.e.to.1
nubes bonæ, & nubes malæ. 318.g.to.1
nubit anima verbo ad fecunditatem. 358.e. f.to.1
nubere prohibent nonnulli hæretici. 328.a.t.1
nugæ in ore ſacerdotis, blaſphemiæ ſunt. 134.a.to.2
numerus ternarius ad fidem, quaternarius ad mores pertinet. 207.m.& a.to.1
nuptiarum pluralitas culpatur. 320.f.g.to.1
nuptiarum ſpiritualium ad quas imitamur, Chriſtus ſponſus eſt. 38.c.to.1
nuptiarum tres ſunt ſpecies. 130.m.to.1 Tres ſunt.

O

O Benedicta admodū bona, Deo & hominibus delectabilis, vtpote, quæ verbum æternam ſapientiam dominum Ieſum ſequi fecit fabrum, & pauperculum fœminam, magiſtrum diſcipulos, Deum homines. Erat, inquit, ſubditus illis. 260.g.to 1
obedientia amica ſalutis. 186.f.to.1
obedientia bonus cibus, patientia bonus cibus: ſi tamen ſapientia (& id quidem triplici) condiantur. 157 g.to.1
obedientia circa difficilia gratior, contemptus circa minima damnabilis. 161.e.f.t.2
obedientia perfecta. 157.m.to.2.
obedientia moleſta eſt ſuſpicari de omni præcepto. 158.l.to.2
obedientia peruerſa. 11.k.l.to.2
obedientiæ bonum. 191.g to.1
obedientiæ falſus nummus, voluntas propria: bonus charitas. 126.f.g.to.1
obedietię forma, ordo & menſura. 157.m.t.2
obedientiæ gradus tres. 195.b.c.d.to.2
obedientiæ metæ & limites tres. 156.l.to.2
obedientiæ modus. 157.c.to.2
obedientiæ neglectus culpabilis, contemptus damnabilis. 157.e.to.1
obedientiæ perfecta forma. 40.e.126.g.to.1 & 27.c.to.2
obedientiæ proprietates, & cōditiones. 277. d.e.f to.1
obedientiæ pulchra & vtilis diſputatio. 121. l.m.to.1
obedientiæ ſpeculum Chriſtus. 172.d.to.2
obedietiæ virtus vtiliter deducitur. 8.a.40.g h. 126.f.& 187.a.297.m.to.17.a.to.2.12.i to.2 Obedientiæ.
obedire in quibus non debemus. 9.i.to.2
obedire neceſſe eſt, vt fide mundemur. 277. d.e.to.1
obedire præpoſitis, & gratias Deo reddere debemus. 153.f.to.1
obedire quibus, & quomodo debetur. 157.a. to.2
obeditionis meditulium dubium eſt: verum.

tamen dubia in ſuſpenſo teneantur, donec patris accedat conſilium, & auctoritas. 178.e.f.to.1
Obiurgationi per ſuperiores factæ quidam impatientiam, quidam contemptum, quidam impudentiam defenſionis addunt. 196.f.to.1
oblatio quam Deo offerimus, triformis eſſe debet. 228.a.to.1
oblatio noua, eſt offerre Deum. 42.g.h.to.1
oblatio tria debet habere, conſtantiam virilem, continentiam carnalem, & conſcientiam humilem. Ibid. i
oblitio quædam bona eſt, & quædam mala. 22.f.to.1
obnoxij ſumus Deo in tribus. 230.k.to.1
obſecratio, oratio, poſtulatio, & gratiarum actio tractatur. 177.h.to.1.& per totum ſermonem.
obſecratio verecundo fiat affectu, gratiarum actio eſſe debet deuotione, & delicijs affluens. Ibid. m. & 177.a.to.1
obſecratio vtilis ad fratres, ad laborem ſpiritualem, & bene beatæque viuendum. 157.h.to.1
obſequium triplex. 56.m.to.1
obſeruatores ciborum culpantur. 3.g.h.& 281.h.to.1. 188.d.e.to.2
obſeruantiæ filiorum Dei ſex. 207.f.to.1
obſeruantias ſex ad purificãda confitentium corda ſancti patres inſtituerunt. 38.to.1
obſtacula, quæ nos ſeparant à voluntate diuina. 48.h.to.1
obſtinati in ſuo ſenſu peſſimi. 66.d.to.1
obſtinatio, & præſumptio tractantur. 45.e.f. & 86.h.& 147.e.to.1
obtulerunt Magi domino aurum, thus, & myrrham. 234.l.to.1
occultam non decet eſſe doctrinam, ſicut nec euangelium occultum eſt. 327.e.f.to.1
occurrendum eſt Deo noſtro. 2.k.to.1
ocio proprio, & quieti non pœnituit Bernardum prætuliſſe curam ſermonis, dum intelligeret ſe profeciſſe. 308.e.to.1
ociolitas apprime fugienda eſt. 132.a.to.2
octaua ſanctorum, cur celebretur. 30.l.to.1
oculum aliaue membra ſcandalizantia eruere, & proijcere, qualiter intelligatur. 105.g.to.1
oculus domini reſpicientis, quid ſit. 316.i Porro, to.1
oculum, & aurem, quos inobedientia clauſit, aperiat obedientia. 277.d.to.1
oculus fidei theſaurum inuenit abſconditum. 145.f.to.1
oculus interior, & exterior: differunt, & vtrũque ne videat, tria impediunt. 97.c.to.1
oculi interioris, qua trifaria diuiſio. 160.a. tomo 2
oculum interiorem ſimplicem faciunt duo, charitas in intentione, & in electione veritas. 160.m.to.2
oculus, manus, & pes, qualiter nos ſcandalizant. 105.g.h.to.1
oculus non vidit, nec auris audiuit, &c. 21.m tomo 1
oculus, quia ſolus inter membra cum ſole luminis ſimilitudinem habet, ideo ſolus ſolem intueri poteſt: & ſic de oculo mentis ad ſolem iuſtitiæ Deum. 282.a.to.1
oculus, quo Deus videndus eſt, nunc fide mũdetur. 277.c.to.1
oculi ſponſæ duo ſunt. 231.f.to.1. Duo ſunt oculi.
oculus venenatus, & malignus, quis ſit. 150.b.to.1. At baſilicus.
odor bonus, teſtimonium bonum. 321.b.c.t.1
odorem bonæ æſtimationis de ſe dederunt fidei fundatores primi. 297.a.to.1
odorem Chriſti ſenſerunt patres, non tamen dederunt, niſi ipſo Chriſto naſcente. 321.c.to.1
odor, deuotio eſt: odor, bona opinio, quæ ad omnes peruenit, vt Chriſti ſis bonus odor in omni loco. 297.m.& a.to.1
odor humilitatis deuotio, & bona æſtimatio. Ibidem.
odorem morum fama diiudicat, colorem conſcientiam. 334.b.to.1
odor ſapientiæ, iuſtitiæ, ſanctificationis, & redemptionis Chriſti, quomodo percipiatur. 264.h.i.to.1
odorat tantum peccator dominum, iuſtus vero etiam guſtat. 331.g.to.1
odor vinearum ſerpentes fugat. 321.b.to.1
offenſę fratrum, etiam leuiores vitandę ſunt. 279.e.to.1
offeramus Chriſtum paruulum oculis patris ſui. 13.l.to.1. Diſcamus.
officium diuinum ordinate, reuerenter, & attente dicendum. 303.b.to.1
officium monachi non docere, ſed lugere. 47.h.to.2.& 326.i.to.1
oleum cui nomen Chriſti comparatur lucet, paſcit, vngit. 254.e.f.to.1
oleum effuſum nomen tuum, explanatur. 263.i.to.1.& per tot. ſerm.
oleum tripartitum. 229.d.to.1

Oleum

Oleum mãſuetudinis ex fraterno amore habens & diuino amore vinum æmulationis, ſecurus accedat ad ſananda vulnera illius qui incidit in latrones, pijſſimi Samaritani optimus imitator. 300.b.c.to.1. vtiliter valde per totum.
omni cuſtodia cuſtodi cor tuum: exponitur 141.c.to.1.& 215 e.to.1
omnia fecit Deus in pondere, menſura & numero. 216.l to 1
omnia fieri debent per Deum, qui eſt cauſa indeficiens. 144 K.to.1
omnia illi deſunt, qui nil ſibi deeſſe putat. 132 e.to.2
omnia quæ fecerimus, ad vnitatis vinculum adunemus. 173.m.to 1
omnis qui ſe exaltat, humiliabitur. 173.g.t 1
omnis homo mendax, quid ſit. 174.a.to.2
omnipotens facit Deus ſperantes in ſe, & ſibi innitentes 357.l.to.1
onus Chriſti leue, quid ſit. 152.b.c.to.1
onus duplex. Ibidem.
o nouiſſimum & altiſſimum, ô humilem & ſublimen. 58.d.to.1
opus Dei, quare laudum ſolemnia dicantur. 303.b.to.1
opera bona in feruore deuotionis, & dulcedine gratiæ. 26.c.to.1
opera bona renouanda ſunt, ne ſicut flores thalami marceſcant. 303.l.to.1
opera & non verba diſcernunt inter filios Dei, & filios diffidentiæ. 52.g.to.2
opera mala fugienda; bona exercenda. 200.l to.1
opus noſtræ conditiones tractatur. 26.f.to.1
opera temporalia ſemina ſunt mercedis æternæ. 200.h to.1
opus trina conſideratione debet præueniri, id eſt, an liceat, deceat, expediat. 136.e.f.t.2
operatio Dei triplex, creatio; formatio, conſummatio. 154.h.i.to.2. Igitur.
operatio diuina triplex, ſcilicet per quã, contra quam, & cum qua operatur. 153.c.to.2
operationes Spiritus ſancti in nobis ſunt infuſio & effuſio. 258.f.to 1
operimenta altaris tria. 232.b.to.1
oppido cuique tria ſunt neceſſaria. 95 i to.1
opprobriũ Chriſti ferre glorioſũ eſt. 271.b.c to.1
optima pars, quam elegit Maria, quæ ſit. 93.g to.1
orantibus angeli aſtant. 242.e.f.g. to.1
oratio ad eos ſanctos præcipue fiat, quibus orans magis afficitur. 323.d.to.1
Orans conſiderare debet, quid petit, quem petit, & ſeipſum, qui petit. 227.e.to.1
oratio deuota. Per te acceſſum. 3.e.to.1
oratio dominica exponitur. 48.h.to.1
orationis domus, id eſt, eccleſia cella vinaria dicitur. 305.m.to 1
oratio duas alas habeat, contemptum mundi, & carnis afflictiones. 36.d.to.1
oratio fidelis, humilis, feruens ſi fuerit, celum ſine dubio penetrabit, vnde certum eſt qđ vacua non redibit. 46.m.& 47.a.t.1
oratio ieiunio miſceatur. 46 i.l.to.1
oratio iuſti penetrat cælos, qualiter intelligatur. Et quod nemo poteſt bene Deum contemplari, nec verbum Dei prædicare, niſi perfectam habuerit mentis puritatẽ. 311.b.to.1
orationis locus, modus, & tempus congruum docentur. 357.h.i.to.1
orationis modus, forma & efficacia. 47.b. & 177.h & 305.a.& 359.k.l.to.1
orationis modi tractantur. 16.b.c.& 177.h to.1
orationis non modo locũ, ſed & tempus obſeruari oportet, & ipſum quoque tempus feriatum commodius aſſumitur. 359 k t.1
orationes noſtras non paruipendamus: nam aut quod orantes petimus dabitur, aut aliquid aliud vtilius. 66.e to.1
oratio peccatoris debet fieri affectu verecundo, puro affectu, amplo affectu. 227.e.to.1
oratio potus eſt animæ. 259.l to.1
oratio, præcipuum eſt remedium, ne quid contra Dei voluntatem velimus aut faciamus. 316.l.to.1
oratio, prædicatio, contemplatio; tractantur. Ibidem.
orationes pro temporalibus, pro virtutibus pro vita æterna, quales eſſe debeant. 48.g, to.1
orate, qua puritate debeamus. 227.e.to.1
oratio qualis eſſe debeat. 46.m.& 359.K.l to.1
orationis quattuor ſpecies, obſecratio, oratio, poſtulatio, & gratiarũ actio. 157.h to 1
oratio recta non eſt, ſi aliud petitur præter Deum, vel propter Deum. 359.l to.1
oratio ſecretum amat. Ibid.i K.
orationis ſecuturæ bona commendatio, ſi verecundia præmittatur. Ibid.K.
orationem ſuam nemo paruipendat. 47.e tomo 1
oratio tractatur. 16.b.& 50.i.l.& ſeq.& 265.i.l.& 309.l 324.i.to.1.

Orantes

Orantes verecundiam ſeruare debent. 242.e 359.K.to.1
orantes nonnunquã in principio tepidi ſunt, qui tandem feruentes euadunt. 145.m to.1
ordinatione Dei, perſeuerat dies 306.c.to.1
ordinatio voluntatis. 147.a.to.1
ordines angelorum diſtinguuntur. 259.m. to.1.
ordinatam charitatem, qui in veritate habeat, vix inuenitur. 306.a.to.1
ordo charitatis actualis & affectualis tractatur. 306.g.h.to.1
ordo charitatis tractatur. 306.d.to.1
ordo cæleſtium. 142 e.to.2
ordo diligendi Deum, proximum, & inimicum. 307.l.m.to.1
ordo noſter, quid eſt. 66.g.to.2
ordo pulcherrimus paſtoris aſſumendi. 88.g. to.2. Deſtituti.
ordines quatuor in proceſſione Domini. 56. d.to.1.
ordo rectus requirit ſe prius, deinde alios curare. 196.e.to.1
ordo virtutum, quomodo à ſe inuicem ſigillatim oriantur. 206.i.to 1
oris cuſtodia ſemper vtilis eſt. 141.k.to.1
ornatus animæ qui ſit. 302.f.to.1
ornatum corporis ſancti contemnunt, ſolum animæ decorem quærentes. 270.l.to.1
ornatus boni & religioſi viri. tractatur. 261.l. to.1
ortus, cellarium, cubiculum, quid ſignificent. 266.g.h.to.1
ortus Chriſti, hiſtoricus ſacræ ſcripturę ſenſus. Ibid.h.i
ortus hiſtoriæ ſacræ ſcripturæ habet tria, cæli, & terræ creationem, reconciliationem, reparationem. 266.h.i.to.1
ortus ſacræ ſcripturæ, hiſtoria eſt. 266.g tomo 1.
ortus triplex animarum ſanctarum. 231.h. to.1. Triplex.
os confractum & comminutum, quid ſignificet. 162.a.to.1
os corporale Chriſti diſcipulos in monte docuit, qui angelos in cælo ſilendo docet. 251.l.to.1.
os de oſſibus meis, & caro de carne mea, quomodo me ſpernere poterit? 238.a.to.1
os Dei, manus & pedes, qui ſint. 239.m to.1
oſcitationes ſeptem pueri, quattuor ad ſenſũ compunctionis, tres ad ſonum confeſſionis pertinent. 255.a.to.1
oſculum ab oſculo accipere, eſt ſimul ſcientiæ guſtum, & gratiæ condimentum recipere. 244.b.to.1
oſculum de ore. Ego & pater vnum ſumus. Ibid.c.d
oſculum de oſculo, non eſt id, quod oſculum de ore. Ibid.
oſcula dici poſſunt vnum naturale, aliud doctrinale, aliud gratioſum. 217.a.to.1
oſculum diuinum tantæ eſt efficaciæ, vt ex ipſo mox ſponſa concipiat. 245.m.to.1
oſculum fœlix per quod non ſolum agnoſcitur Deus, ſed diligitur. Ibid.e
oſculum manus, ſecundus gradus ſatisfactionis, decor, continentiæ, digni pœnitentiæ fructus. 239.f.to.1
oſculum manuum tractatur. 238.d.e.to.1
oſculo oris Dei ſignificatur Spiritus ſanctus, quem eccleſia Dei petit ſibi dari ad notitiam trinitatis. 243.K.l.to.1. per totum ſer. Hodie vobis.
oſculo oris Domini petit oſculari ſponſa, quo oſculo mediante omnia virtutis opera dulcia ſunt, pinguia & vtilia. 245 g. h to.1.
oſculum oris Chriſti fuit, cum diceret apoſtolis: Accipite ſpiritũ ſanctum. 243.l.to.1
oſculũ oris ſponſi Chriſtus Ieſus. 237.k.to.1
oſculetur me oſculo oris ſui: exponitur. 217. a.b.c.to.1.& ſeq.
oſculum pacis petebant patres antiqui. 237.l. to.1
oſculum pedis. ſatisfactio pœnitentis, verecundia, & menſura. 238.e.& 239.f.to.1
oſculum pedis, manus & oris Domini tractatur. 238.e.to.1. per totum ſermonem.
oſculari petit ſponſa non ſimpliciter & more communi, ſed oſculo oris Domini. 239. K.to.1
oſculum ſanctum à Deo duabus de cauſis indultum mundo. 239 c.d.to.1
oſculans ſi recte pater dicatur, & filius oſculatus, igitur recte ſpiritus ſanctus oſculũ dicitur: quẽ ſpiritũ petit ſibi dari ſponſa, cũ dicit: Oſculetur me. 218.h.& 243. m. to.1
oſculari ſponſa petens, verecundè non ad ipſum ſponſum, ſed ad alios dirigit ſermonem. oſculetur me, inquit. Ibid.e.
oſculandi ſunt prius dominici pedes, ſecundo manus, tertio os. 239.f.h.to.1.
oſcula tria ſunt. 218.i Tria.233.f.to.1
oſtendit ſe Deus animæ ſecundum varias formas, iuxta varias animæ diſpoſitiones, & affectus. 283.e.f.to.1.

Oſtia.

Oſtia, per quæ tranſitur ad vitam, tria ſunt. 232.l.to.1. Oſtia.
oſtiarius voluntatis ſit recordatio cęleſtis gloriæ, & eius thalami cuſtos, ſit recordatio profunda gehennæ. 212.k.to.1
o virgo vere beata, vere non tibi opus eſt purificatione. 42.g.to.1
ouis Chriſtus, ouis genus humanum, & ibi de natura ouis, de cuius lacte caſeus fit, & butyrum. 3.b.to.1
ouium cuſtodiæ, paſtui, ornati paſtores intendere debent. 346.c.to.1

P

PAcem contemnentes, & gloriam appetentes, pacem perdunt, & gloriam. 61.c.to.2
pacem, qui diligit, congaudet vnitati. 8.f.to.2
pacem primi parentes perdiderunt, quia miſericordia, veritate, & iuſtitia ſpoliati peccando fuerant. 51.i.& 52.K.l.to.1.& ſeq.
pacis mutuæ conſeruatio. 171.m to.1
pacifici in triplici ſunt differentia. 228.I to.1
pacifici non pacifici beati dicuntur. 204.h to.1.per totum ſermo.
pacifici veri non omnes ſunt, qui eſſe apparent. 5.f.to.1
pallium breue non eſt miſericordia Dei. 222.k.to.1
pallia, quibus nuditas noſtra operitur, quatuor ſunt. 233.e.to.1
panis angelorum factus eſt nobis fœnum appoſitum. 289.g.to.1
panis conſeruationis habet tria, ſubtractionem occaſionis, virtutem reſiſtendi, ſanitatem affectionis. 87.b.to.1
panibus miraculi, qui cupit ſaturari triduo ſuſtineat Dominum neceſſe eſt 86.g.to.1
pane noſtro veſcimur in ſudore noſtri vultus. 311.l.to.1
panes ſeptem frangendo multa cecidere fragmenta. 87.b to.1
panes ſeptem, quibus reficiamur, aſſignantur. 86.i.to.1. per totum.
panes tres accommodantur vni tantum amico aduenienti. 69.i.to.1
panes tres, quid ſignificent. 209.d.to.1
panes tres ſunt, quos de via veniens quærit amicus. 69.i.& 233.i.to.1
Panes tres ſanctitas, iuſtitia, pietas. 49.f
panes tres ſunt, veritas, caritas, fortitudo. 69.i.K.to.1
panes, quibus alimur in hac vita, tres ſunt. 232.k.to.1
panum quatuor differentiæ. Ibidem.
panni Ieſu in ſinum poſiti. 28.f.to.1
pannis inuoluitur Chriſtus, non ſine certi ratione myſterij. Ibidem.
papa plenitudinem poteſtatis habet in operibus iuſtis ſed in iniuſtis non ita. 136 e.f to.2.per totum.
paradiſi deſcriptio vtilis. 173.c.d.to.1
parabola de filio regis. 185.c.to.1
parabola de fide, ſpe, & caritate. 280. f to.2
parabola de nuptijs filij regis. Ibidem K.l Filius.
paradiſus, fęlix regio. 285.i.to.1
paradiſorum tria ſunt genera. 233.e.to.1
paradiſus voluptatis internæ conſcientiæ. 201.f.to.1
paras ſedem Chriſto, ſi tribus reddis, quæ ſua ſunt. 4.i.to.1
paratum cor meum: exponitur. 215.c.to.1
parati ſimus excutiendo ſoporem, ſanctificati cupidinis noxiæ, frænando furorem. 22.e.to.1
paries erat caro Chriſti diuinitatem celans. 314.h.i.to.1
paries eſt peccatum, & corpus peccati diuidens inter nos & Deum. Ibidem. K
parietis huius feneſtræ, & cancelli ſenſus, & affectus corporei. Ibid.h.i
parietibus quinque interclusi, concupiſcentia videlicet, conſenſu, actu, conſuetudine, & contemptu, quomodo ad Deum pergemus. 315.a.to.1
parietem, quis non irrideat, ſi ſe dicat radium parturire, quem ſuſcipit per feneſtram, aut ſi glorientur nubes, quòd imbrem generent? 251.l.to.1
pariendi duo ſunt genera in matrimonio ſpirituali, & ibi de raptu, & exceſſu mentis, & alijs vtilibus. 358.f.to.1
pars Domini ſumus. 234.l.to.1. Pars tua.
paruitas gemina, humilitas, & manſuetudo. 40.k.to.1
paruuli baptizati ad viam tranſire creduntur 330.l.to.1
paruulus eſt Ieſus, pro paruo placari poteſt. 33.b.to.1
paruulus natus eſt nobis. 13.K.l.to.1
paſcha non reditus, ſed tranſitus interpretatur. 63.l.to.1
paſcebatur Chriſtus inter lilia, Mariam, Martham, & Lazarum ſpiritualiter, & corporaliter. 335.e.to.1

Paſcitur Deus, cum ſermo eius impletur. Ibidem m
paſci,& pati ſimul, nonne moleſta iucunditas? 286.b.to.1
paſcua in patria tuta,& ſecura,ſed non ſic paſcua in via. 285.i.to.1
paſcendas oues non premendas ſuſcipiunt quicumque prælati. 132.c.to.2
paſcit nos Deus, & profectibus noſtris paſcitur. 337.e.f.to.1
paſcendæ ſunt animæ paſtu triplici, mente, ore,opere. 64.e.to.1
paſcuæ viæ in ſacramento. 286.a.b.to.1
paſſio Chriſti opus noſtræ redemptionis, totum amorem noſtrum ſibi vendicare debet. 260.i.to.1
paſſiones Chriſti meditari, ſapientia eſt, & ſublimis philoſophia. 298.g.to. 1
paſſio Chriſti vltimum refugium, ſingulare remedium,quæ deficiente ſapientia, iuſtitia non ſufficiente ſanctitatis ſuccumbentibus meritis ſuccurrit. 265.m.to.1
paſſionum,& laborum Chriſti conſideratio, facit ſponſam, id eſt animam illæſam pergere inter proſpera,& aduerſa.298.d.to.1 & per to.ſermo.
paſſio Domini tria habet,opus,modum, cauſam: in opere patientia, in modo humilitas,in cauſa caritas commendatur.58.c.t. 1
paſſiones huius temporis non ſunt condignæ ad præteritam culpam, quæ remittitur, ad gratiam,quæ immittitur, ad futuram gloriam, quæ promittitur. 204 g.to.1
paſtor bonus Chriſtus, ipſe paſcua, ipſe redemptio. 283.i.to.1
paſtores eccleſiarum vel animarum, quales eſſe debeant. 346.a.to.1
paſtorum eſt vigilare ſuper gregem propter tria neceſſaria, videlicet ad diſciplinam, ad cuſtodiam,ad preces. 226.m.to.1
paſtor idiota inutilis eſt, ſed & æquè doctus non bonus. 346 e.to.1
paſtorum malorum increpatio. Ibid.f
paſtores non prius ſe mouebant, dum verbum erat tantum apud Deum. At vbi verbum quod erat,factum eſt, tunc venerunt feſtinantes. 267.h.i.to.1
paſtoribus ſignum Chriſti inueniendi, præſepium fuit, & panniculorum inuolutio. 238 c.to.1
paſtus animæ noſtræ pro præſenti ſtatu, quis ſit. 285.i.K.to 1
patres antiqui Chriſtum adorantes non publicarunt, expectantes vt tempore ſuo reuelaretur. 321.c.to.1
pater clarifica filium, diſpenſantis petitio, non indigentis. 345.i.to.1
pater dedit filio ſuo iudicij poteſtatem, non quia filius eius, ſed quia filius hominis eſt. 341.g.to.1
patrem, & filium ad animam venire,quid ſit. 334.i.to.1
patre,& filio cognitis, cognoſcitur vtriuſque bonitas,quæ eſt ſpiritus ſanctus.243.m.t.1
pater filium clarificat, & filius quidem clarificat patrem. 345.i.l.to.1
pater filium oſculans, illi arcana ſuæ diuinitatis pleniſſime eructat. 244.c.to.1
pater miſericordiarum, & non miſericordiæ, quare dicitur. 29.i.to.1
patrem miſericordiarum apoſtolus appellans Deum,non vnam, ſed duplicem miſericordiam denotat. Ibidem, & per totum ſermonem.
patientia alia bona pro bonis reddens,alia nõ reddens mala pro malis, alia pro malis bona reddens. 202.m.to. 1
patientia bonus cibus: obedientia, bonus cibus,ſi tamen ſapientia triplici condiantur. 157.i.to.1
patientiæ, & manſuetudinis exercitium in tribus conſiſtit, in verborum iniurijs, in damnis rerum, in corporis læſione. 40.k to. 1
patiens, & longaminis, & bonus eſt Deus. 233.f.to 1
patientibus malum, quod quidem triplex eſt,triplex neceſſaria eſt prouidentia. 82. k to. 1
patientiæ,obedientiæ, & ſapientiæ bona.157. h.to.1
patienter non modo,ſed libenter ad tormenta properandum eſt. 169.l.to.1
patientes oportet eſſe prælatos. 270.h.to.1
patientia tractatur.19.i.l.to.1.& 10.e.f.& 17. d.to. 2
patientia, probationem operatur: probatio ſpem. 147.c.to.1
patiendi ſpeculum,& præmium patientis,nobis eſt dominus Ieſus. 303.m.to.1
patientia, voluntas, caritas diuerſimode trahuntur,& diuerſimode ſentiunt,& loquũtur. 126.e.f.to.1
patrimonia pauperum, eccleſiæ facultates ſunt. 189.c.to.2
pauidi ſemper, & timorati ſimus: nil enim efficacius reperitur ad promerendam, retinendam, & recuperandam gratiã, quàm ſem-

ſemper pauidum eſſe. 313.m.to.1
Pauli apoſtoli commendatio odorifera. 149. h.& 270.l.to.1.
paulus blaſphemus fuit, ſed non in ſpiritum ſanctum, ideo conſecutus eſt miſericordiã. 40.f.to.1
paulum, cur Deus ad Ananiam miſerit erudiendũ, & nõ per ſeipſum erudierit. Ibid. g.& ſeq.
pauperes aliqui eſſe volunt, eo pacto vt nihil eis deſit. 5.d.to.1
pauperibus ſuperbis dicitur, væ. 181.h.i.to.2
pauperes qui ſunt, quos Chriſtus Beatos eſſe dicit. 106.c.to.1
paupertas Chriſti, ditior eſt cunctis opibus 21.K.to.1
paupertas Chriſti imitanda eſt. 171.& 21. k.& 65.a.b.to.1
paupertatem Dei filius concupiſcens deſcendit, vt eam eligeret ſibi, & nobis ſuæ æſtimationem faceret precioſam. 17.i.to.1
paupertas humilis laudanda. 17.d.to.2
paupertas, nobilis titulus. 17.l.to.2
paupertas, penna magna, qua cito in regnum volatur. 5.d.
paupertas per Chriſtum dedicata. 28.e.to.1
paupertas, precioſior theſauris ſæculi. 137. m.to.1
paupertas, virtus non reputatur, ſed paupertatis amor. 50.f.to.2
paupertas voluntaria, non vniuerſaliter laudem habet apud Deum. 106.d.to.1
paupertas voluntaria fœlix. 144.l.to.1
paupertatis, triplex genus. 106.c.to.1
pax, cui non ſufficit, gloriam quærens non ſufficit Deus, qui eſt pax noſtra. 251.K.t.1
pax & tranquillitas, quam orans habere debet, tractatur. 302.e.to.1
pax non ſolum fratribus eſt exhibenda, ſed & his qui oderunt pacem. 270.h.i.to.1
pax in hoc ſeculo, non gloria quærenda eſt. 112.g.to.1
pax tractatur. 5.e. & 202.m.& 279.e. to.1
pax triformis. 233.i.to 1
pax triplex, ficta, inordinata, Chriſtiana. 224. k.to.1
pacem contemnentes, & gloriam appetẽtes, pacem perdunt, & gloriam. 61 c.to.2
pacem, qualiter primi parentes perdiderunt 52.m.to.1
pacem ſequentium, tria ſunt genera. 233.i. to.1.Sequentium.
peccata aliqua minima ſunt, alia magna, alia mediocria, & proterea egent triplici miſericordia parua, medlocri, & magna, & quattuor miſerationibus. 167.f.to.1
peccare ante, vel poſt conuerſionẽ, qualis ſit differentia. 48.h.to.1
peccator diſſolui non cupit, ſed formidat. 315.m.to.1
peccatorum diuerſa genera declaratur. 327. e.f.to.1.& 217.k to.2
peccata etiam leuiora ſollicite cauẽda, & putanda ſunt. 6.K l.& 40. f.& 61.h.i.& 318. K.l.to.1.& ſeq.
peccatum, & miſeriam à primis parentibus habemus. 56.b.to.2
peccata etſi adhuc contritione, & confeſſione deleta rememorantur, non tamen nocent quamdiu diſplicent, ſed etiam prodeſſe poſſunt. 202.h.to.1
peccata & vitia ſunt tanquam parietes inter Deum & peccatorem mediantes. 314.i. to.1.& per tot.ſer.
peccatorum excuſationes. 178.g.to 2
peccata fratrum diſſimulare non debemus. 81.l.m.to.1
peccati gradus, primus, concupiſcentia, & cætera. 315.m.to.1
peccantem latere, eſt impoſſibile. 200.h.i.t.1
peccatum, morbus eſt animæ. 6.k.to.1
peccatũ mors eſt animæ, Ieſus vita. 254.i.to.1
peccati proximi proceſſus. 340.k.to.1
peccator qualiter contrarius eſt Deo, & ſibimetipſi grauis. 353.g.h.to.1
peccata, quibus frequentius impugnari ſolẽt clauſtrales. 316.c.to.2.per to.ſerm.
peccatum, quod nec hic nec in futuro remittetur. 330.i.to.1
peccatoris remedium. 81.b.to.1
peccata ſi remiſſa fuerint, qualiter quis conïectare poſſit. 177.i.l.to.1
peccatum tollere debemus à manu, ab oculo, à collo, à carne. 6.l.to.1.Ecce qui.
peccatum voluntati adſcribendum eſt, non poteſtati. 151.i.to.2
pedes affectiones ſunt animæ, qui ex toto mundi eſſe non poſſunt, ſed lotione indigent. 61.i.to.1
pedes manus, & os habet Deus, per effectũ, non per naturam. 139.m.to.1
pedes Dei duo ſunt, miſericordia, & iudiciũ, 218.i.to.1
pedes duo, quibus vti debemus. 252.c.to.1
peierare permittunt quidam hæretici antequam ſecretum prodant. 327.d.to.1
pelles ad quarum formoſitatem comparatur ſponſa, ſunt angeli, & beati in paradiſo, imo &

imo,& ipſe paradiſus. 274.m.to.1
pelles hœdi, quibus Iacob manus, & collum contecta ſunt. 276.m.a.to 1
pelles Salomonis, quid denotant. Ibidem. a
pelliceæ tunicæ primorum parentum, quid deſignant. Ibidem a
pœnæ infernales memorantur. 167.g.to.1.& 195.d.to. 2
pœna inferni quam ſit longa, quam grauis, quam infructuoſa. 145 m.to.2.& a
pœnitere debemus cunctis diebus huius vitæ. 46.f.g.h.to.1
pœnitentia quid ſit. 77.K.l.to. 1
pœnitentiæ dies quatuor ſunt, 94.c.to.1
pœnitentiæ odor. 246.g.to.1
pœnitentiæ tempus, non ſolum eſt quadrageſima. 46 h.to.1
pœnitentiæ,tres ſunt ſpecies. 230.l.to. 1
pœnitentiæ,tria ſunt neceſſaria. Ibidem f
pœnitentiam fugere peſſimum. 188.h.to.2
penulæ ad hilaritatem referuntur. 125.a.to. 1
pennæ noſtræ,qualiter deargentari debeant. 5.b.to. 1.& per tot.ſerm.
per agrum, inquit ſapiens pigri,& per vineā ſtulti tranſiui,& ecce vrticæ, & ſpinæ occupauerant eum. 325.b.to.1
percutere ferro, an prorſus non liceat chriſtiano. 191.d.to.1.& ſeq.
perdere animam docuit Chriſtus, medici ſaluam facere docent. 282.h.to.1
peregrini proprietates vtiles. 48.m.to.1
peregrinos nos eſſe, neceſſe reputare debemus. 33.k.l.to.1
peregrinus via regia incedit. 48.m.to. 1
perfectioni ſtudere, ſi eſſe perfectum ſit, profecto nolle proficere,deficere eſt. fol. 105. f.g.to.1
perfectus ille eſt, qui vere dicere poteſt: Vineam meam cuſtodiui. 281.f.to. 1
perfectus nemo eſt, qui perfectior eſſe non appetit. 25.f.to.2 Nemo
perfectiores quique ad inſtruendas animas à Domino inuitantur. 317.c.d.t.1.& 161.e l.to. 2
perfecti ſtudere debent omnem iuſtitiam adimplere. 36.i.to. 1
perfectio virtus. 105.g.h.to.1
periculum duplex. 213.i.to.1. Duplex
periculum eſt in meditullio obedientiæ. fol. 178.d to. 1
periculoſe, imo damnabiliter erratur,ſi quod Dei eſt in nobis,demus nobis. 284.c.to. 1
periculum non incurris, quantumcumque te humilies. 292.b.to.1
pericula tria circa orationem concurrere ſolent. 46.m.to. 1
pericula tria reperiuntur in ordine continentium. 187.m.to.1
periculum triplex cauere debemus. Ibidem.
periculoſe viuitur abſque præceptore. 187. b tomo 1
per oſculum oris Dei,ſignificatur ſpiritusſanctus. 243.K.to. 1
perſecutio à domeſticis, & familiaribus grauius toleratur. 278.b.to. 1
perſequi Chriſtum, quis dicatur. 41.a.b.to. 1
perſecutio diſcernit mercenarios à paſtoribus 303.l.m.to.1
perſecutiones tolerare nos admonet Chriſtus. Ibidem.
perſiſtentibus in oratione,infunditur gratia, quāuis forte in initio aridi ſint. 245.m.t. 1
perſeuerare in peccato,eſt diabolicum. 1. f
perſeuerantia,optima virtus. 63.a.to.2
pertinaces monachi, magiſtram habent volūtatem ſuam, non regulam, non abbatem. 260.f.g.to.2
peruerſi cordis eſt, ingratitudinis occaſiones veſtigare. 151.g.to.1
pes noſter,affectio noſtra. 153.h.to.1
pes veſter,ſpes veſtra. Ibidem
petitiones cordis,bona corporis, bona animæ beatitudo vitæ æternæ. 47.g.to. 1
petere debemus conſolationem, liberationem,glorificationem. 154.k.l.to. 1
petitiones tres, quas anima curioſa Dei non ceſſat inquirere,iuſtitiam, iudicium, & locum habitationis gloriæ ſpōſi. Ibidem i.k.l per tot.ſerm.
petra erat Chriſtus, quid non boni in petra? 322.i.to.1
petræ foramina, Chriſti vulnera. Ibid.i.K
petrus ad prunas ſedebat. 317.e.& 318.f.to.1
petrus, quare Bariona, deinde Sathanas appellatus ſit. 133.d.e.to. 1
petrus, quare Satanas à Chriſto vocatus eſt. Ibidem.
petrus reſpexit Deus, ſed non allocutus eſt. 315.d.to.1
petrus tribus dotatus fuit. 230.a.to.1 Tria.
pharaonis curribus, pompæ diaboli comparantur. 293.l.m.to. 1
philoſophorum,& hæreticorum dogmata,nō ſunt paſtus animæ. 286.c.to. 1
philoſophi prioris ſæculi, naturæ,ſeu fortunæ adſcribebant quod videbant, & non Deo. 241.K.to.1.

Philoſophi,qui Deum cognoſcentes,nō tamquam Deum glorificauerunt, Deum per ſpiritum ſanctum non cognouerunt. 244. a.b.to.1.& ſeq.
philoſophia ſublimis, eſt paſſiones Chriſti meditari. 289.g.to.1
philoſophia Pauli, valde diſſimilis eſt philoſophiæ antiquorum philoſophorum.folio 162.c
picturæ, ſculpturæ, & ornamenta monaſteriorum,tam in eccleſia & clauſtris, quam in domibus culpantur. 185.m.to.2. Vanitas.
pietas à Deo quærenda eſt, cui amorem, ſubiectionem,& humilitatem debemus. fol. 169.i.to.1
pietas contritioni & confeſſioni præfertur. fol. 246.d.e.to.1
pietas Dei omni iniquitate maior eſt. 245.K l.to.1
pietati acceſſit,quidquid maieſtati viſum eſt deperiiſſe. 341.i.to.1
pietatis fructus. 140.h.to.1
pietatis origo, in quolibet homine ex conſideratione ſui. 299.l.to.1
pietatis,ſiue miſericordiæ exempla.249.h.i.K l.to.1
pietatis virtus,quantum viſcera illa affecit, in quibus nouem menſibus requieuit. folio 37.l.m.to.1
pietatis vnguentum,ex quibus ſpeciebus conficiatur. 248.f.g.to.1
piſces,qui dicantur mundi. 125.m.to.1
piſcinæ tres in ſcriptura reperiuntur. 232 K to.1.Piſcinæ.
pium Chriſti nomen non prodeſt,niſi pietas in moribus teneatur. 253.m.to.1
pium Chriſti nomen. 254.d.to.1
pium non minus eſt docere animam ſcientiā,quam eſcam præbere corpori.Ibidem.a
pius pulſator plerumque inuenit, quod temerarius ſcrutator inuenire non poteſt. 271.f.to.1
plaga eccleſiæ à domeſticis illata, inſanabilis. 287.i.K.to.1
planctus Bernardi,de morte fratris ſui Gerardi.271.d.to.1.& per tot.ſerm.
plangebat populus ſynagogæ de diuturniore mora Meſſiæ. 237 i.k.to.1
plantatio Dei,homo bonus. 266.h.to.1
plantæ Dei animæ ſunt. 18 g.to.2
plenitudinem,& de plenitudine ſpiritus accipere,quid ſit. 244.d.e.to.1
plenus ſit homo, priuſquam in alios prædicando effundat. 258.f.g.to.1
plenus venit Ieſus, non vacuus. 256.h.i to.1
plenitudinem virtutum, ſolus Chriſtus habet. 336.m.& a.to.1
plorantibus alijs, beatus Bernardus fratrem ſuum ſiccis oculis ſepeliuit. 271 f.to.1
pluere & ſolem oriri ſuper bonos & malos facit Chriſtus ſpiritualiter. 241.k.to 1
plures imitantur obedientiam cæci euangelici, cui Dominus dixit, Quid vis vt faciam tibi?quam obedientiam Pauli,qui dixit Domine,quid me vis facere? 40.f.to 1
pondus habet duplex, & Deo diſplicet, qui ſe intus deſpicabilem cognoſcens,magnus cupit æſtimari. 297 m.to.1
populus,quem non cognoui, &c. 214.m.to 1
porcina caro,quare non offerebatur in veteri teſtamento. 49.g.to.1
portantibus crucem Chriſti, & non ſequentibus,væ dicitur. 181.h.to.2
portare Deum in corpore veſtro. 139.e.to 1
portas ſuas mundus habet, quibus ingredimur ad eum. 229.h.to.1
portæ tres ſunt, eccleſiæ, iuſtitiæ, æternales. Ibidem k
portarum differentia. Ibid.h
poſito corpore,nulla pœnitētia fructuoſa eſt. 198.g.to.1
poſito in alto,non altum ſapere difficere.26. m.tom.2
poſt Deum pauci,ad Deum omnes ire voluīt 262.h.to.1
poſteriora Chriſti videre, quam deſiderabile ſit. 322.l.to.1
poſtulatio quæ ſit,à quibus, & de quibus fieri debet. 175.a.to.1
poteſtatem aperiendi,& ſcientiam diſcernēdi Petrus accepit. 334.a.to.1
præceptorem & ducem ſibi aſſumat qui vias vitæ vult ingredi. 347 k.l to.1
præceptum de charitate imperari nequit in via,& tamen ad vtilitatem noſtram imperatum eſt. 306.g.h.to.1
præceptorum qualitas, & præcipientium auctoritas attendenda eſt. 157.b.to.2
præceptorum genus, duplex in lege veteri. 211.f.to.1
precioſa in conſpectu,&c. exponitur. 210. m & 211.a.to.1
precium affectatur à multis in veſtibus, non neceſſitas. 16 a.to.2
prædeſtinatio, cæleſtis eſt generatio. 268.g. h.to.1
prædeſtinauit Deus ante tempus, creauit

cum tẽpore, inſpirat in tẽpore. 348 b.c.t.1
Prædicatio abſque puritate, non placet. 324.l tomo 1
prædicatio caſtitatis vox turturis dicitur. 320. f.to 1
prædicatio cum puritate mentis, Deo accepta eſt. 324 i.l.to.1
prædicatio cum impuritate mentis, Deo odibilis eſt. Ibidem.l.m
prædicandi deſiderium, monachos multos auertit. 326.g.i.to.1
prædicationis fructus, magis neceſſarius eſt, quam contemplationis. 245.l.m.to 1
prædicatio, oratio, contemplatio, in tribus his vocabulis, quæ ſunt amica, columba, & formoſa, intelliguntur. 316.l.to.1
prædicatoribus non bene viuentibus væ dicitur 297.h.to.1.Moyſen.
prædicator plus intendere debet ad imbuenda corda, quam exprimenda verba. 258.f. g.to.1
prædicator qualis eſſe debeat. 324.k.l.m.to.1
prædicatoribus, quæ ſunt cauenda. Ibidem.
prędicator, quibus infundi prius debeat 158. g.to.1
prædicator ſe concham exhibeat, non canalem. Ibidem.
prædicationes ſanctorum, miraculis confirmatæ ſunt. 320.g.h.to.1
præeſſe alijs, quid requirat. 267.a.to.1
præeſtis, ſed ſi non prodeſtis, infœlices vos putate. 26.m.to.2.Non vos.
præeſſe, & non prodeſſe graue, nolle prodeſſe grauius. 45.f.to.2.Tene.
præfigurationis quattuor ſunt tempora. 231. d.to.1
prælationis ambitio ſubſannatur. 190.g. tomo 2
prælati animus, qualis eſſe debet. 140.e. f.tomo 2
prælationis ardor, ambitionis impudentia. 203.a.to.1
prælati attendant depoſitum ſuum, ciuitas eſt, vigilate ad cuſtodiam, & concordiam, ſponſa eſt, ſtudete ornatui, oues ſunt; intẽdite paſtui. 346.c.to.1
prælati boni aduerſus murmur ſubditorum, parant medicinam. 270.h.to 1
prælati cauere debent perſonarum acceptionem, quo vitio ſolent iudices inquinari. 134 c.to.2
prælatorum conſideratis laboribus, minus affectari debet eorum honor. 250.c.to.1
prælatis contraria Deo iubentibus non eſt obediendum 9 h.i.to.r
prælatorum crudelis amor dominandi, culpatur. 347.f.to.1
prælati cura debita 346 c to 1. & 136 b.to 2 Potetiam.
prælatus debet habere clementiæ pietatem, zeli rectitudinem, diſcretionem harum mediatricem. 133 l.m.& a.to.2
prælatus debitor ſollicitudinis, cuſtodiæ, & diſciplinæ. 4 K.l.to.1
prælati eccleſia conſtantes ſint, & boni teſtimonij 59.m.& 60.a.b.c d.to.1
prælati eſſe volunt formidini, vtilitati raro. 266.f.to.1
prælati & doctores, prophetarum, & apoſtolorum vice funguntur. 296.f.& 297.g.tomo 1
prælati familia, qualiter ornetur, incedereq; debeat. 269.a to 1
prælatorum hoc eſt apoſtolorum, & apoſtolicorum virorum bona, & ſedula cuſtodia ſupra gregem ſuum. 347 h.i to.1
prælatus increpationem, & inſtructionem ſuam vacuam aſpiciens, non mediocriter torqueretur. 296.f.to.1.& 297.g to.1
prælatorum malorum cura. 347 f to.1
prælatorum malæ conditiones, imo corruptiſſimi mores aperte denudantur. Ibidẽ.
prælati male regentes, culpantur. 246.c.to.1 Igitur.
prælati mali eccleſiæ, qui ſunt. 347.f. to.1.per tot.ſerm.
prælati manſueti ſint ſubditis, vt matres filijs. 266 g.to.1
prælati medici ſint, non Domini. Ibidem.
prælati mali eccleſiæ, qui ſint, & item quomodo ſpiritus, & animæ ſanctorum ſimul cum angelis adiutorio ſunt electis adhuc peregrinantibus. 347 g.h.to.1
prælati multi ſuperbiunt de ſublimatione. 16 m.to.1
prælatus paratus ſit omnium neceſſitatibus ſuccurrere 310.f.to 1. Non vtar.
prælati patientes ſint, & manſueti. 270 h.to.1
prælati pauci, qui vtiliter: pauciores, qui humiliter præſint. 267 m.to.1
prælationis periculum. 165 f.to.1
prælati periculum inter proſpera, & aduerſa. 189.m to 2.& a.to.2
pręlati plorare debent ſuper impudentia ſubditorum. 257.g.to.1. Aliquotiens.
prælati ponant metam obedientiæ ſubditorum. 157.b.c to.2
prælatorum profectus debet eſſe profectus

ſubditorum, & quidquid plus eis merentur, cum eiſdem debent partiri. 265.f.to.1
Prælatus, qualiter moratus eſſe debet. 266.m. to. 1
prælatus, quas virtutes habere debeat. 141.l. tomo 2
prælatus, qui alijs præeſt in ſolicitudine, vix vnquam, vel raro ſecure vacat ſibi, dum ſemper timet ſui penuriam facere ſubditis. 310.g.to.1
prælati, qui ſibi prælationem vſurpauerunt, redarguuntur. 203.a.to.1. Væ vobis.
prælato quid ſit neceſſarium, vt digne præeſſe poſſit. 189.l.to.2. Quis putas.
prælatione, quis ſit dignus. 103.b.to.2
prælati, quomodo debent habere bonam conſcientiam. 26.k.l.to.2
prælatorum quorumcumque planctus, quod vineam ſuam ſollicite non cuſtodierint. 281. e. to. 1
prælati reddituri ſunt rationem pro animabus, quod eſt periculoſiſſimum. 4.l.to 1
prælatus, ſiue doctor quiſque, quomodo gaudio gaudet de ſubditorum per eius prædicationem emendatione. 308.e.to.1
prælatorum ſolicitudo erga ſubditos, qualis eſſe debeat. 308.g.to.1. Etenim.
prælati ſumma officij, paſcere verbo, exemplo, fructu orationum. 87.g. 88.h.to.2
prælatorum timor trifarius eſt. 229.g.to.1
prælati ſunt oneri animæ infirmæ. 35.g.h. tomo 2
prælatis tria ſunt neceſſaria. 230.a.to.1. Tria.
prælatis tamquam Deo obediendum eſt. 158.f.to.2
prælatorum vanitas, & curioſitas. 24 l.to.2
prælatorum vitioſa ſuſpicio, & ſolicitudo ſupra ſupellectilem ſuam, culpantur. 140.h. tomo 2
prælatorum zelus, quantus eſſe debeat. 246. d.&. 266.l.310.e.f.to.1. & 87.f.t.2.& 134. d.e.to.2. & 137.b.c.to.2.& ſeq.
præparatio digna ſedis domini. 4.a.to.1
præparare nos regno cæleſti debemus vſque ad mortem. 55.a.to.2
præparare, qualiter nos debeamus ad quadrageſimam celebrandam. 52.c.t.1. Nunc.
præparatio ſedis Dei, &c. 312.g.to.1
præputia tria præſcinduntur. 231.d.to.1
præſentiam Chriſti in carne, patres ardenter flagitabant. 237.i.to.1
præſentiæ Dei experimentum. 343.d.e.to.1
præſentia noſtra cum Deo, & peregrinatio noſtra ab ipſo. 163.f.to.2. In quantum quidem.
præſentiam rerum non ſolo viſu probari, nec omnia viſui ſubiacere corporalia. 145. f.g. to.1
præſis, vt proſis, curam illorum habe, non dominium 134.d.to.2
preſſura noſtra quadriformis eſt. 229. g.to.1. Quadriformis.
Præſto eſt oculus cui omnia patent, etſi non patet ipſe, verumtamen verendus eſt aſpectus exploratoris illius, qui poſt parietem ſtat. 318.g.to.1
præſumptioni debetur correptio, correptioni, emendatio, emendationi remuneratio. 300.c.to.1
præſumptio hominem. 147.f.to.1. Fuge.
præſumptionis malum 178.f.to.2. per totum ſermonem.
præſumptio monachorum. 27.c.to.2
præſumit eccleſia, non de ſuis meritis, ſed de Dei miſericordia. 333.c.to.1
præſumptio, & obſtinatio, vbi oſtinatio, & præſumptio. 147.f.to.1
præſumptio peſſima. 42.b.to.1. Si triduo.
præueniſti eum in benedictionibus. 214.l. tomo 1
præuenit Deus, quærendo prius animam ſe quærentem. 356.d.to.1
præuenit Deus omnes, qui conuertuntur ad ſe. 349.f.t.1
præuenta anima à Deo. Ibidem.
primi parentes conſpirauerunt aduerſus dominum, & Chriſtum eius. 340 k.to.1
primordia recolenda ſunt, attendenda media, nouiſſima memoranda. 166.b.to.1
principes diaboli, & curſus eorum. 293.i.K. to.1.& per tot.ſerm.
principis error tantis obeſt, quantis præeſt. 63.K.to 2
principes in nobis tres ſunt. 230.b.to.1
principes Iuda duces eorum confitentium, continentium, contemplantium. 243.h. tomo 1
principes Iuda, Zabulon, & Nephtalim, qui ſint. Ibidem.
principes noſtri Adam, & Eua, ſocij fuerunt furum. 1.c.d.to.1
priuatio gratiæ, argumentum eſt ſuperbiæ præſentis, vel futuræ. 313.b.to.1
proceſſioni latæ in die palmarum, non ſine cauſa adiungitur paſſio. 55.i.to.1
proceſſio qualiter fieri debeat. 41.c.d.to.1
prodeſſe ſtudeat, qui præeſſe cupit. 266.l.to 1 Alioquin.

Profectus animæ triplex, ſecundum triplex oſculum. 239.i.k.to.1
profectus electorum quattuor gradibus diſtinguuntur. 225.e.to.1
profectus,& defectus. 105.e.to.2
profectibus noſtris paſcitur Deus, qui paſcit nos. 337.e.f.to.1
proficis minime,ſi iam tibi ſufficit. 132.f tomo 2
proficere nolle,deficere eſt. 105.g.to.2 Quod ſi.
proficere proficiſci eſt. 18.f.to.1
proficere quomodo poſſum, qui fratri proficienti inuideo? 306.f.to.1
profeſſionis animæ, verbo nubentis contractus. 358.e.f.to.2
profeſſionis perfectio. 180.c.to.1
promiſſio duplex domini exhibita ſæculi contemptoribus. 137.b.to.1
promotio iuuenum ad eccleſiaſticas dignitates redarguitur. 25.f.g 26.h.i.to.2
proni ſunt ſenſus hominis ad malum ab adoleſcentia. 299.m.to.1
propheta ait hominem iumentis inſipientibus comparatum, quia non intellexit. fol. 289.i.to.1
prophetæ antiqui, ne moram Chriſto faciente vniuerſum genus deſperatione periret, magis ſuſpitijs Chriſti præſentiam optabant. 238.b.to.1
propheta dicens:tu autem in ſancto habitas: non niſi de anima virtuoſa dixiſſe creditur. 295.f.to.1
prophetia multiplici,etiam moderni quicumque ſunt boni,& deuoti prophetant. 189. a.to.1
propinquatio portus ſalutis. 140.l.to.1
propria voluntas, & proprium conſilium, quantum ſit malum. 66.b.c.to.1
proprietates, & ſigna quibus agnoſcitur pulchritudo animæ. 358.c.d to 1
proprietas vbi eſt,ibi ſingularitas: & vbi ſingularitas,ibi angulus: vbi angulus,ibi ſordes.169 m to.2. Porro vbi.
propriæ voluntatis vitium valde deteſtabile eſt. 65.h.& 201.m.& a,to.1
propter Deum non ſolum bona omnia, ſed & per eum fieri,Deus enim eſt,qui operatur in nobis velle,& perficere. 142 a.to.1
proſperitati blandienti, aduerſitas ſine fine ſuccedit. 32.i.to.1
proſperitas, & aduerſitas opportune vitandæ, & ſuſcipiendæ ſunt. 57.i to.1
proſpera, & aduerſa, per dexteram, & ſiniſtram deſignantur. 308.i.to.1
prouidere bona debemus coram Deo,& hominibus. 253.h to.1.& 153 e.f.to.1
prouidentiam Dei cæteris creaturis non negamus, ſed ſponſa curam vendicat ſibi. 332.b to.1
proximus,quem verè te oportet diligere tanquam teipſum,vt ipſe tibi ſapiat,prout eſt non aliud profecto ſapiet tibi, quam tu tibi,qui hoc eſt,quod tu. 307 m.to.1
proximus ſit homo compatiens ex propriæ fragilitatis conſideratione. 299 l.to.1
prudens virgo non ſapientiam, vt Salomon, aut diuitias,ſed gratiam petebat. 101.l.t.1
prudentia vera in Chriſti doctrina,iuſtitia in Chriſti miſericordia,temperantia in Chriſti vita, fortitudo in eiuſdem paſſione reperiuntur. 265.d.to.1
pſalmus,Beatus vir:exponitur. 213.c d to 1
pſalmus,Ecce quam bonū: expo.215.c.d.to.1
pſalmus,Qui habitat:exponitur.135.l.m.to.1 & per 15. ſermones ſeq.
pſalmos terere debet anima dentibus intelligentiæ. 343.g.to.1
pſallendum eſt attente propter angelos aſſiſtentes. 242.e.f. & 303.b.to.1
pſallendum eſt pure,& ſtrenue. Ibidem.
pſallentibus ſe admiſcent angeli. 142.e.to.1
pudor adducens peccatum, & pudor adducens gloriam. 77.e.& 78.f.t.2.& 196 f.t.1
pudicis auribus ſcripturæ verba ſuſcipienda ſunt 324.g.h.to.1
pudor bonus, quo peccaſſe, aut peccare confunderis. 196 f to.1 Et quidem.
pudor de præteritis, nouæ conuerſationis temperat auſteritatem. 41.e.to.1
pudor duplex.196.f to.1 Ait enim.
pudet ingratitudinis, quamuis ad cōfuſionis cumulū arguat etiam reddidiſſe mala pro bonis,& odium pro dilectione. 255.b.to.1
pudore minus ſuas partes exequente,a timore adiuuetur. Ibid.c
pudor offenſarum Dei,duplex. Ibid.a
pudor paternus. Ibid.c
pudicitia commendatur. 320.f.to.1
puellæ, quæ vertunt ſenſum noſtrum, tres ſunt. 231.i.to.1
puerum ab Heliſæo ſuſcitatum eſſe, quid ſignificet. 255.m.to.1
pulchra admora fedis, pulchriora redduntur, & fœda magis fœda redduntur. 41.f.to.2. Sic fœda.
pulchritudo animæ duplex,innocentia,& humilitas. 300.d.to.1

Pulchri-

Pulchritudo animæ non corporis, cordi eſt, & placet ſanctis. 270.l.to.1
pulchritudo animæ, recta intentio. 294.e.f tomo 1
pulchritudo & decor, ſponſi eccleſiæ Chriſti memoratur. 283.d.e.f.to.1
pulchra inter mulieres, quare dicitur ſponſa 293.f.to.1
pulcher videtur ſponſus Chriſtus animæ ſibi deuotæ. 271.b.to.1
pugnantis cauſa, ſi bona fuerit, exitus pugnæ malus eſſe non poterit; ſic nec econtra. 192.d.e.f.to.1
pungetis bene, ſi compungeris. 304.d.to.1
purganda in nobis duo ſunt. 71.i.to.1
purgatorium ignem negabant quidam. 330. m.tom.1
purgationem peccatorum faciunt ſex, compunctio, cõfeſſio, eleemoſynarum largitio iniuriarum remiſſio, corporis afflictio, præceptorum obedientia. 37 a.b.to.1
purgationes ſeptem, ſeptem donis Spiritusſancti æquiparantur. 66.f.g.to.1
purgationes ſicut ſeptem ante paſſionem legimus, ſic totidem apparitiones. Ibidem f
purificatione Maria non eguit. 42.f.to.1
purificatio confitentium, ſex obſeruãtijs perficitur. 38.k.to.1
puritas pontificum, in quo conſiſtit. 23.c.to.2
puritas, tria confert. 230.k.to.1
puritati, tria ſunt neceſſaria. Ibidem.
puſillanimes ad deuotionem vix exurgunt. fol. 247.i.to.1
puſillanimitas tractatur. 153.g.& 247.i.to.1 & 19 a.b.to.2
putaſſe ſemel vitia parum eſt, velis nolis tecum habitat Hiebuzeus. 318.l.to.1
putationis ſpiritualis tempus & modus docentur. Ibidem.e.f
putanda ſunt ſemper vitia, quia putata repullulant. Ibidem l
putationis tempus verbi Dei, & extirpandorum vitiorum eſt. Ibidem f
putare vineas, quid ſit. Ibidem

Q

QVadrageſimæ, & quinquageſimæ tempora, quid ſignificent. 77.a.to.1
Quadrageſima ex decem Decalogi præceptis, quater ductis conſtituitur. 175.K
Quadrageſimalis obſeruatio, non ſolis monachis ſingularis eſt, ſed communis, quemadmodum Chriſti ieiunium omnibus cõmune eſt chriſtianis, 44.f.to.1
quadrageſima vera interior. 175 k.to.1
quadrifaria vnctio tractatur. 263.e.to.1 per totum ſermonem.
quadriformis eſt preſſura noſtra. 229.g.tomo 1
quadrifarium eſt genus deſerti. 231.c.tomo 1
Quadripartitum eſt officium ſacerdotale. 232.i.to.1
quadrus lapis, quid denotat, 233.i.to.1
qualem quis ſe paranerit Deo, talis oporret, & appareat Deus. 235 c.to.1
qualiter quis in congregatione ſe regere debeat. 82.i.to.1
quales ſecum domeſticos debet habere papa ſeu bonus quicumque prælatus, & qui ſũt qui in beneficijs, & dignitatibus præfici debeant. 139.i,k.l.to.2
quantitas animæ, de menſura charitatis æſtimatur. 275.f.to.1
quantum Deo diſplicet peccatorum impudentia, tantum verecundia placet. 239.h. tomo 1
quantum fecit Deus, & pro quibus. 32.b.tomo 1
quantum quis creſcit in gratiam, tantum, & in fiduciam dilatatur 239 h.to.1
quare Chriſtus apoſtolis dixerit. Niſi ego abiero, paracletus non veniet ad vos. 78.I to.1. Niſi, inquit.
quarta tentatio in Chriſtum, quæ fuerit, cum tantum in tribus tentatum fuiſſe à diabolo legatur. 151.h.i.to.1
quater anima deuota exhortatur reuerti, nõ ſine myſterio. 55.i.to.1
quater luctatus eſt Iacob. 231.e to.1
quattuor genera hominum regnum cælorũ poſſidentium. 22.a.to.1.& 231.d.to.1
quattuor mundi diligendi. 225.c.to.1
quattuor ſunt, quę confeſſionem impediunt. 226.i.to.1
quattuor ſunt genera voluntatis humanæ. 227.f.to.1
quattuor ſunt quorum obſequijs in hac vita deſeruimus. Ibidem g
quattuor ſunt, quæ adaugent deuotionem. Ibidem k
quattuor ſunt genera, quorum nõ eſt, qui faciat bonum, niſi vnum. 214 i to 1
quattuor ſunt ſpecies curuum. 231.d.to.1
quattuor ſunt tempora. Ibidem d

Quattuor virgines, quibus nubere debemus. Ibidem f

quattuor fontes irrigant hortum Dei. Ibidem l.

quattuor animalibus, quattuor pennæ ſunt. Ibidem m.

quattuor ſunt cantica fidelium. 232.c.to.r

quattuor ſpecies herbarū in horto Dei ſunt. Ibidem c

quattuor ſunt arma, quibus principaliter cōmunimur. 233.d.to.1

quattuor ſunt, quibus anima captiuatur. Ibid.

quattuor ſunt pallia, quibus noſtra nuditas operitur. 233.e.to.1

quattuor modi diligendi. Ibidem i

quattuor dies quibus Lazarus fœtens in monumento iacuit, quid ſignificent. 94.c.to.1 & per tot. ſerm.

quattuor gradibus diſtinguitur omnis electorum profectus. 227.e.to.r

quattuor gradus deſcenſionum in peccatum. 174.g.to.r

quattuor ſunt genera ſpirituum. 240.b.to.r

quattuor habemus creditores, quibus totam vitam noſtram debemus. 174 f.g.to.1

quattuor tentationes quibus circundamur. 138.g.to.1

quæ habemus à Deo, ſine eo ſeruare non poſſumus. 135.a.b.to.r

quem Deus humiliat, quomodo præſumit exaltari? 194.i.k.to.1

quem Deus negligit, nemo poteſt corrigere. 51.i.to.1

quæri à Deo. 356.b.c.to.r

quæri à Deo, eſt ad reditum ſuaderi, inueniri autem perſuaderi eſt. 356.e.to.1.

quærit anima verbum propter commoditates ſeptem. 356.f.to.r

quærite cum dictum ſit, & inuenietis: cur igitur ſponſa dilectum, quem tam diligenter quæſierit, nec tamen inuenerit, tres aſſignantur cauſæ. 343.K.& 344.l.to.1.

quærere Deum. 356.f.g.to.1

quærere Deum, cunctis animæ bonis & donis antefertur. Ibidem.

quærere Deum non poteſt anima, niſi præueniatur, vt quærat. 356.d.to.1.

quærendi Deum fiducia, voluntas, & poteſtas ab ipſo eſt. Ibidem b

quærendi Deum, modus laudabilis. 189.c.to. 1. Itaque.

quærendi Dei, tria obſeruanda ſunt, tempus modus, locus. 344.m.& a.to.1

quærendi Deum, vtilis & ſalubeſſimus modus. 160.b.c.to.r

quærite Dominum. 46.h.to.1

quærendus eſt Deus, dum inueniri poteſt. 344.m.to.1

quærendus eſt Deus ardenter & infatigabiliter. 342.l.m.to.1

querimonia in recidiuantes tam cito in peccata poſt reſurrectionem. 63.m.to.1

querimonia eccleſiæ iuſta: Amici mei, & proximi mei, &c. nec ad vllam inſtantius, quā ad noſtram referenda ætatem. 347.g.h.t.1

quærere quęſtū proprium, non profectum de ſubditis, deiecti animi eſt. 136.b.to.2

quærere quæ ſua ſunt, peſſimum. 188.i.to.2

quæri, quomodo debeat Dominus. 346.m.t.1

quærenti ſe Deus, non ſtatim adeſt, vt deſiderium ſui augeat. 343.l.to.1

quæſitus eſt fruſtra Chriſtus in lectulo poſt reſurrectionem. 344.d.to.1

quæſtio vtiliſſima, cur Deus religioſis modernis, non tantam confert gratiam, quātam antiquis patribus, nec eorum exaudiat orationes quomodo antiquorum patrū. 179. l.m.to.1. vtiliter.

qui adhæret dæmoni, vnus cum eo efficitur dæmon. 49.g.to.r

qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit: qualiter intelligitur. 69.m.to.1

qui ex Deo eſt, verba Dei audit. 42.l.to.1

qui gloriatur in domino glorietur: exponitur 162.c.to.r

qui mihi miniſtrat, me ſequatur: expon. 210. l.to.1.

qui natus eſt ex Deo, non peccat. 42.i.to.r

qui peccatum non fecit, non dedignatus eſt ſe peccatorem reputari: nos & eſſe volumus, & reputari nolumus. 30.e.to.r

quid diligas, metuas, gaudeas, ſeu contriſteris, ſi conſideres, inuenies animum ſecularem & peruerſum. 46.g.to.r

qui ſibi nequam, cui bonus erit? 148.l.to.1

qui vult venire poſt me. exponitur. 210. m tomo r

quidquid es, quidquid potes, debet creanti, redimenti, vocanti. 172.f.to.1

quid facitis, o Magi? ibi deuotā collocutio ad Magos. 34.c.to.1

quies cōtēplationis pro fructu bonorū operum libenter interrumpenda eſt 308.e.t.r

quies perpetua ab omni ſtrepitu ſæcularium perſonarum, & iuge ſilentium cogunt cæleſtia meditari. 41.e.to.2

quis aſcendet in montem Domini: exponitur 210.i.to.1

Quis veſtrum habet amicum: exponitur. fol. 69.i.to.1
quinque ſunt torrentes. 231.c.to.1
quinque partitus amor, quinque ſenſibus adaptatur. 165.h.to.1
quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus: exponitur. 231.c.to.1

R

RAdix quilibet Chriſtianus, qui, ſi ſine fructu inuentus fuerit, à ſecuri tutus minime eſt. 347.k.to.1
radicibus, quot arbor innititur, tot ramis decoratur. 50.i.to.1
radici reſpondeat proceritas ramorum, generoſitas florum, fœcunditas fructuum. 320.l.m.to.1
raptus animæ deuotæ, & curiculum ſponſi regis tractatur. 268.h to.1
rara auis in terris, aut ſanctitatem non perdere aut humilitatem ſanctimonia non excludi. 300.f.to.1
rara virtus eſt, alienæ non inuidere virtuti, nedum gaudere ad illam. 292.e.f.to.1
rara virtus, magna licet operantem magnum ſe neſcire, mirabilem apparere, & ſe contemptibilem reputare, mirabilius eſt ipſis virtutibus. 251.h.i to.1
rationalis creatura ad hoc ſe debet diligere, vt beata ſit, & Deum, per quem ſolum beatificari poſſit. 227.g.to.1
ratio inuincibilis aduerſus eos, qui dicunt diuinitatem non eſſe Deum, & huiuſmodi. 351.h.to.1
ratio, quamuis libera, quodammodo captiua. 353.g.to.1
ratiocinatio vtilis de miſeria voluntatis humanæ quæ ancilla tenetur etiam libera. Ibid.g.h.i
rebellionis malum. 179.i. to.1. Hic niſi.
recapitulatio de nonnullis præcedentibus viſionibus. 283.i.K.to.1
recedit Deus ad tempus à ſanctis. 315.l.to.1
recedendi terminus, reſurrectio Domini (prohdolor) facta eſt. 63.m.to.1
recidere, ſeu recidiuum pati longe deterius eſt, quàm incidere. 313.b.to.1. Iam ſi.
recolens ſe alieno debito teneri periculo mortis inſtante, an ei, ſi deſit vnde perſoluat, ſola pœnitentia, ne damnetur, ſufficiat. 38.l.to.2
recompenſatio iuſtitiæ pro pecunia, bona eſt. 17.b.to.1
reconciliari debemus tribus, hominibus, angelis, Deo. 224.m.to.1
reconciliauit Deus homines in tribus. 53.h.to.1
reconciliatio dulciſſima, ſatisfactio ſuauiſſima. 34.b.to.1
reconciliantur homines tribus, timore, pietate, ſcientia. 53.h.to.1. In his.
recordari debemus dolorum Chriſti. 59.m to.1
recordare in beneficio reparationis modum, & fructum. 248.b.to.1
recordatio iniuriæ magis inſtigat iniurias, quàm mitiget. 2.c.to 2
recordatio paſſionis Chriſti conſolatur eccleſiam. 323.c.to.1
recordatio paſſionum Chriſti in proſperis reprimit, & in aduerſis erigit. 298.e.to.1
recordatio peccatorum, recordatione beneficiorum miſceatur. 247.m to.1
recordatio vulnerum Chriſti medicamentum efficax. 327.i.k.to.1
rectores, qualiter ſubditos regere debent 210.m.to.1. & 246.c.d.to 1
rectorum quorumdam crudelitas. 246.d.e.t.1
rectitudo actionis non valet ſine vera fide. 269.e.to.1
rectitudo ad viam, latitudo ad planitiem patet. 156.m.to.1. vtiliter.
rectitudo animæ, fides, & actio. 269.e.to.1
rectitudo corporis, arguit curuitatem animæ. Ibid. d.
rectitudo hominis, in qua creatus eſt. 269.e to.1. Propterea.
rectitudo hominis ſecundum animam, quæ ſit. Ibidem.
rectitudo, ſiue vita fidei. 269.e.to.1. Si enim.
rectitudinem ſpiritu ſeruare, monet rectitudo corporis. Ibidem c d.
rectitudinem ſuam anima perdere poteſt, ſed non ſuam magnitudinem. 350.d. to.1
rectus Dominus, rectum fecit hominem. 269.c.to.1.
recta facere, & inutilem ſe reputare, apud paucos reperitur. 66.h.to.2
rectas faciamus vias noſtras. 270.g.to.1
rectus homo, quis ſit. Ibid.c
rectus oblator eſſe noli, & prauus diuiſor. Ibidem.
recti ſi nos diligunt, odium iniquorum contemnamus. 268.l.m.to.1
redde ſuperiori, inferiori, æquali, cuique quod debes. 4.i.to.1
redemptio apud Deum copioſa. 266.K.to.1

Redemit

Redemit Deus etiam angelos. 264.i.to.1
redemptionis & creationis, pulchra compaparatio. 260.i.to.1
redemptionis noſtræ fructus, & modus. 248.b.to.1
redemptionis opus ab omnibus præcipue recolendum eſt. Ibidem
redemptionis opus Chriſtũ amabilem præcipue facit. 260.i.to.1
redeundi ad Deum, quidam motus primi hominis caſui oppoſitus. 225.d.to.1
redire ad cor, quàm vtile. 198.h.to.1
redite præuaricatores ad cor. 64.b.to.1
refugium impiorum eſt triforme. 230.b.to.1
refugium in tentationibus. 145.h.to.1
refugij ſex ſunt ciuitates. 233.c.to.1
reges & ſacerdotes ſunt omnes electi, & eos oportet oleo vnctionis iniungi. 229.d.t.1
regem non habere, niſi Ieſum, & ibi deuota contemplatio. 14.b.to.1.Beati.
regeneratio animæ. 192.f.to.2
reges tres Chriſtum adorantes, non horruerunt ſtabuli fętorem, nec Chriſti paupertatem. 34.a.to.1.c.d
regnum cælorum differenter poſſident quatuor hominum genera. 231.d.to.1
regnum Dei conceditur, promittitur, oſtenditur, percipitur. 173.l.to.1
regnum Dei, non eſt eſca & potus, ampliſſime exponitur. 171.i.l.to.1
regnare qualiter dicatur dominus in domo Iacob, & ſedere ſuper ſedem Dauid. 14.a to.1.tunc.
regnare ſuper terram, quid prodeſt, & regno cælorum carere. 88.m.to.2
religio munda, ſecundum baptiſma eſt. 166.a.to.1.& 162.a.b.to.2
religionis ſub habitu, ſi conſideres quid diligas, quid metuas, vnde gaudeas, vel contriſteris, inuenies animum ſecularem, & cor peruerſum. 45.c.to.1
religioſi mores, & econuerſo referuntur. 87.f.g.to.2
religioſi non debent prælatorum, vel ambire gloriam, vel exceſſus temere iudicare. 250.b.c.to.1
relinquere certa pro dubijs, tutum non eſt. 162.h.i.K.to.2
relinquere omnia, quam relinqui melius eſt. 186.f.g.to.2
reliquiæ cogitationis, diem feſtum agunt Deo. 323.f.to.1
remedij conſideratione, periculi æſtimatur quantitas. 28.c.to.1
remedia quinque contra ſuperbiam. 205.e to.1. Sunt.
remedium ſalubre per manſuetudinem mitigare effeIos voluntatis motus. 199.c.t.1
remedia vtilia aduerſus tentationes. 180.h to.1
remiſſionem peccatorum, Spiritus ſanctus operatur. 77.l.to.1
remuneratio bonorum, non ſolum eſt iuſti lætitia, ſed ipſa etiã expectatio. 331.g.to.1
renaſci in gratia. 32.c.Non ignoramus.
renouatio interior rectitudo intentionis, puritas affectionis, recordatio bonæ operationis. 154.i.to.2
renouamur tribus modis. 230.c.to.1
replebimur Deo quantum ad rationem; voluntatem, & memoriam. 148.c.d.to.1
reprehendere nos acriter debemus de receptione vanarum cogitationum: quanto magis pernicioſarum? 183.l.to.1.vtiliter.
reprobi ſunt ſicut fumus, puluis & terra. 230.K.to.1
reprobãtur exemptiones. 27.c.& 136.e.to.2
reprobi tria ſperare dicuntur. 230.m.to.1
repugnandum ſtudioſius, &c. 139.d.to.1
repulſa deuota ſponſi ad ſponſam inueſtigantem, vbi ſponſus cubet in meridie, & paſcat. 193.g.h.to.1
requies ſeu ſeſſio duplex, corporis ſcilicet & animæ in futuro. 192.h.to.2
rerum plenitudo, cum in Chriſto ſit ſine numero, & ſine modo, non eſt requirendus compoſitionis modus, vel ſpecierum numerus vnguenti. 265.c.to.1
res pauperum non pauperibus dare, par ſacrilegij crimen eſſe dignoſcitur. 189.c.to.2
rei amatæ ſubtractio, augmentat deſiderium. 307.c.to.1
rei deſignatæ pertinax & diuturna fraudatio, tædiorum nutrix, ſuſpicionum, fomes, &c. 343.K.to.1
reſiſtere, qualiter debeamus tentationibus. 47.c.to.1
reſiſtere viriliter debemus contra tentationes diaboli, mundi, & carnis. 357.k.to.1
reſpicientis domini, quis ſit oculus. 316.i to.1. Porro.
reſpicit Deus, & alloquitur, quos ſine indignatione diligit. 315.c.to.1
reſpectus domini variatur pro meritis eorum, quos reſpicit. 315.d.to.1
reſpirare feſtinemus à conſpiratione antiqua, carnem ſcilicet confrigendo cũ vitijs & concupiſcentijs. 340.l.to.1.Feſtinemus.

Reſponde verbum, & ſuſcipe verbum. 15. l, to.1
reſurrectio domini duplici priuilegio cæteris præeminet reſurrectionibus. 62. c. d. tomo 1
reſurrectio noſtra futura eſt glorioſior, quã prima conditio. 146.m.to.1
reſurrectio, tranſitus, & tranſmigratio. 63. l, to. 1
retinet rem proximi, qui dono eloquentiæ præditus, aut ſcientiæ, damnabili tamen ſilentio ligat. 258.f.to.1
retribuere domino quid tenemur pro tantis bonis nobis ab eo illatis. 42.h.to.1
retributionis quattuor ſunt genera. 230. h, tomo 1.
reuelata facie ſpeculari gloriam Dei non datur, niſi mente, & corpore mundis. 332.i tomo 1
reuelatio per Spiritumſanctum facta, & ad cognitionem illuſtrat, & ad amorem inflammat. 244.a.to.1
reuerendus eſt Chriſtus in præſepio, in patibulo, in ſepulchro, & in illis ſuſcipiendus. 29.i.to.1
reuerentia eſt duplex. 4.i.to.1
reuertendum eſt ad quattuor. 219.c.to.1
reuerti poteſt ad Deum, qui recedere ab eo potuit. 354 e.to.1
reuertere, reuertere Sunamitis. 55.i.& 219. c. to.1
reuertere, ſimilis eſto capreæ. Sponſa typum primitiuæ gerebat eccleſiæ. 340.c.341.d.c. tomo 1.
reuocantia nos à propoſito noſtro, duo ſunt. 233.c. to.1. Quæ nos.
rei veniam habent à Maria. 233.h.to.1
riuuli quattuor deſcendentes à Chriſto fonte. 2664.h.i.to.1
riuuli ſalutis tres fluxerunt à corpore Ieſu. 232.k to.1
ructatores. 331.f.g.h.to.1. & per tot. ſer.
ructus fuit ſponſæ, ſeu ebullitum verbum, dilectus meus mihi, & ego. Ibidem e, & per totum ſerm.
ructus Hieremiæ, ſuaue redolet. Bonum eſt, inquit, præſtolari cum ſilentio ſalutare domini. Ibid. f.g
ructus non habet iuncturas orationum. Ibid. e
ructus pro contrarijs qualitatibus, equibus educitur, odorem portat, vel malum, vel bonum: ſponſa autem eructauit verbum bonum, & redolens ructum. Ibid. e.f.g

S

Sacerdotale officium, quadripartitum eſt. 232.i.to.1. Quadripartitum.
Sacerdotum ſuperfluus habitus reprehenditur. 22.i.K.to.2.
ſacramentum abſque ſpiritu, ad iudicium ſumitur: & caro non prodeſt quidquam: litera occidit: & fides mortua eſt, ſed ſpiritus eſt, qui viuificat. 285 i.K.to 1
ſacramenta ad quid inſtituta ſunt. 60.f.to.1
ſacramentum altaris duo facit, ſenſum minuit, & in grauioribus tollit conſenſum. 61.g.to.2
ſacramentum baptiſmi in nube, & mari deſignatum eſt. 305.i.to.1
ſacramentum magnum Chriſti, & eccleſiæ, ideſt noſtrę redemptionis opus ſimul operantur Deus, angelus, homo. 348.a.to.1
ſacra fames dominandi in prælatione culpatur. 26.i.K.to.1
ſacra ſcriptura habet eruditionem, admonitionem, conſolationem. 147.b.to.1
ſacra ſcriptura tria habet: hortum, ſimplicem hiſtoriam: cellarium, moralem ſenſum: cubiculum, arcanum theoricę contemplationis. 266.g. to.1.
ſacræ hiſtoriæ hortus. Ibidem.
ſacræ ſcripturæ intellectus. 340.c.to.1 Nihil.
ſacrificia tria ſunt. 233.d.t. Tria.
ſacrilegio non abſimilis, qui res pauperum non illis diſtribuit. 189.c.to.2
ſagittis tribus hoſtes ſuos dominus ſauciat. 228.m.to.1
ſagittæ tres, quibus dominus hos allicit, quos ad ſe trahere vult. 128.a.to.1
ſagitta triplici caro configenda eſt, timore, ſermone, & amore Dei. 279.i.to.1
ſagitta volãs in tenebris, quæ ſit. 238.k l.t.1.
ſal cum fame ad omne condimentum ſufficiens eſt. 46.to 2. Prudenter.
ſalit Chriſtus in montibus, tranſilit colles, ideſt ſuperat, & vincit alacritate miniſtrandi, & tranſilijt Gabrielem præueniẽs ad virginem. 311.d.312.e to.1
ſaliẽs in mõtibus, tranſiliens colles. 311.a.to.1
ſaltus ſponſi Chriſti ad ſibi dilectæ Eccleſiæ venientis amplexus. 211.l.m.to.1
ſalomon eccleſiæ ſponſus, non ille rex mortalis, ſed Chriſtus Dei ſapiẽtia. 274.i.K.t.1
ſalomon ait: Fili mi ne perfluas, & apoſtolus propterea, inquit, debemus intendere his, quæ dicuntur, ne forte pereffluamus. 258 i.to.1

Salo-

Salomon, cum diceret ſponſam pulchram, ſicut pelles Salomonis non de ſe Salomone loquebatur, ſed de Salomone Chriſto. fol. 274.i.k.to.1
ſalomonis libri tres primi, quid doceant. fol. 236.a.b.to.1
ſalomon noſter Chriſtus, non ſolum pacificus, ſed apoſtolo teſte pax noſtra. 274.k to.1
ſalomonem videre in diademate, &c. deducitur. 113.i.to.1
ſalubre conſilium ad corpus. 6.m.to.1
ſalutatio deuota ad ſanctam Hieruſalem, & terram promiſſionis. 193.a.to.1
ſalutis integritas in quattuor virtutibus. 38.i to.1
ſalus noſtra in duobus conſiſtit, in iuſtificatione, & glorificatione. 226.l.to.1
ſalutē noſtram operando tria Deus ſibi propria vendicat, prædeſtinationem, creationem, & inſpirationem. 348.b.c.to.1
ſalutem noſtrā maxime deſiderant ſancti in cælis. 18.c.d.to.1
ſalutis noſtræ opus tria habet, formam humilitatis, menſuram charitatis, & ſacramentum redemptionis. 84.i.L.to.2
ſalutis noſtræ opus tres, ſimul cooperantur Deus, angelus, homo. 348.a.to.1
ſalutis ſpiritualis receptæ ſigna ſeptē. 255.m & 255.a.to.1
ſalutis teſtimonia. 30.g.h.to.1
ſalutem animarum impedire, eſt perſequi Chriſtum. 35.b.& 39.a.b.to.1
ſaluatur nemo abſque cognitione ſui. 291.i to.1
ſaluatur nemo abſque timore, & amore Dei. Ibidem.
ſaluus factus es pro nihilo, non tamen de nihilo. 151.g to.1
ſanctus aliquis dicitur, quamuis non ſecundum meritum, ſed ſecundum propoſitum, & affectum. 190.f.to.1.& 145.f.to.1
ſanctorum dolor triformis eſt. 228.g.to 1
ſancti & angeli nos deſiderant ad perfectionem ſuæ beatitudinis. 18.c.d.to.1
ſanctum facit affectio ſancta. 190.f.to.1.& 146 f to.1
ſanctorū feſta præcipua, votiuis præuenienda ſunt ieiunijs. 124.e.to.1
ſanctorum feſtiuitatibus, plures amplius de vanitate, quam de feſtiuitate gaudent. 237.i.to.1
ſanctorum genus triplex. 111.m.to.1
ſancti ●bent pro peccatis exorare, vt de miſericordia ſalui fiant, propriæ iuſtitiæ non fidentes. 341.f.to.1
ſancti in terra poſiti multa potuerunt, nunquid non plura in cælo? 173.i.L.to.1
ſanctos patres non latuit, ab antiquo Deum ſuper genus humanum cogitare cogitationes pacis. 238.l to.1
ſanctis quomodo omnia cooperantur in bonum. 190 f.to.1
ſanctorum triplex gaudium, ante mortem, ante iudicium, poſt iudicium. Et de multiplici eorum gloria. 108.f.g.to.1
ſancti videbunt retributionem malorum ad cumulum gratiarum, & è contra de malis, 143.d.to.1
ſancti vigiles ſunt circa ſuos. 347.h.to.1
ſanctæ vitæ forma. 127.c.to.1 per totum ſer.
ſanctificatio bona eſt. 134 b.to.1
ſanctificatio duplex, manſuetudinis, & lenitatis. 23.h.i.to.1
ſanctificationis modus. 277.d.to.1
ſanctificatio perfecta. 23.h.to.1
ſanguis Chriſti clamat contra diſperſores. fol. 101.e.to.2
ſanguis Chriſti multus ad ignoſcendum. fol. 84 g.to.2
ſanguiſugæ iterum, id eſt, voluntatis propriæ duæ ſunt filiæ clamantes, affer, affer, quæ numquam dicunt, ſufficit. 187.L.to.2
ſanitas capitis redundat in mēbris. 68.h.to.2
ſanitas corporis facit, & ad voluptatem tranſit, ſed ſicut ſolicite ſeruanda eſt corporis ſanitas, ita imo ſolicitius ſeruanda eſt cordis puritas. 169.g.h.to.1
ſanitatem corpori, puritatem cordi, pacem fratri, imitationem ſanctis, compaſſionem mortuis debemus. & auxilium ab angelo prætereunte à Deo poſtulemus. Ibidem.
ſapere ad ſobrietatem monet Apoſtolus. fol. 168.d.to.1
ſapere ad ſobrietatem, quid ſit. 290.c.to 1
ſapere in alto non altum, nil Deo charius, nil rarius hominibus. 59.a.to.2
ſapientia acie ordinata procedit contra ſeptem gradus peccati. 167.i.to.1
ſapientia attingit, & cætera. Ibid. 307.b.to.1
ſapientia Deus eſt, propterea non ſolum dulciter, ſed & ſapienter vult diligi. 260.i.L.to.1.
ſapientia Dei per oculos carnis non trahitur. 277.d.e.to.1
ſapientia ædificauit ſibi domum: exponitur. 4 m.to.1.
ſapientia eſt, per quam quæque res ſapiunt, prout

prout ſunt. 307. m. to. 1. & 307. b. to. 1
Sapiens eſt, cui res ſapiunt prout ſunt. 307. m. to. 1
ſapiens permanet vt ſol, quomodo intelligatur. 80. f. to. 1
ſapientis, & optimi viri conditiones. Ibidem f. g.
ſapientes huius ſeculi, virtutes veras non habuerunt. 265. c. to. 1
ſapientia gubernatrix triſtium. 65. l. to. 2
ſapientiam inueniſti, mel inueniſti, tantum ne multum comedas, ne ſatiatus euomas illud. Euomit ſapientiam, qui inde ſuperbit. 168. c. & 216. g. 250. f. to. 1. vtiliter.
ſapientia non inuenitur in terra ſuauiter viuentium. 168. b. c. to. 1
ſapientia odium mali, & ſapor boni. 358. h to. 1
ſapientiæ opus continentia, patientia, obedientia. 168. c. to. 1
ſapientia, quæ obedientiæ, & patientiæ iungitur, triplex eſt. 158. l. to. 1
ſapientia quæ ſurſum eſt, &c. 66. f. to. 1
ſapientiam, quia fecit diabolus ſuam, ideo illam perdidit. 341. h. to. 1
ſapientia quid ſit, in quo à virtute differat, & quod ſit opus eius. 357. m. to 1
ſapientia qualiter quæratur, & vbi inueniatur. 164. c. to. 1
ſapientia qualiter quæratur. Ibidem e
ſapientia Dei, quaſi perdix fouet filios ſuos quos non peperit. 230. i. to. 1. Sapientia.
ſapientia ſalutaris, pudica, pacifica. 26. b to. 1
ſapientia ſobria eſt in pœnitudine peccatorum, in contemptu mundanorum, in deſiderio futurorum. 168. d. to 1
ſapientia ſobria inuenitur, ſi beatitudinem concupiſcamus. Ibidem.
ſapientia triplex, carnis, huius mundi, & quæ deſurſum eſt. 206. m. to. 1
ſapientia triplex eſt, iuſtitia in intentione, charitas in affectione, humilitas in reputatione. 158. h. to. 1
ſapientia vera cognitionem cum dilectione complectitur. 244. a. to. 1
ſapientia vera in volutate minime conſiſtit. 290. b. c
ſapientia vera, quæ ſit. 17. d. to. 2
ſapientia victrix ſingula vitia eradicat, & ſingulas inſerit virtutes. 168. a. tomo 1. Attingit.
ſapientia vincit malitiã, ſeptem vitia impugnando, & virtutes inſerendo. 167. i. to. 1
ſapit Deus iuſtitiam per timorem, & miſericordiam per amorem. 214. h. to. 1
ſaporem boni perdidimus in Eua. 358. b to 1
ſapores Dei diuerſe ſumimus. 214. h. i. to. 1
ſapores diuerſi. 307. m. & a. to. 1
ſatan regnum accepit ſuper omnes filios ſuperbiæ, factus princeps tenebrarum harũ. 257. c. to 1
ſatisfaciendum eſt humiliter his, qui aliquid habent aduerſum nos. 239. l to 1
ſatisfactionis modus. Ibidem.
ſauciat Dominus tribus ſagittis eos, quos ad deguſtandum dulcedinem ſuæ dilectionis inuitat. 228. a. to. 1
ſcala clauſtralium incipit. 239. f. to 2
ſcalæ latera, vilitas, & aſperitas. 193. l. m to. 2
ſcandalum quomodo caueri debeat. 104. d. e. to. 1 & 43. h. to. 2
ſcandalum melius oriri, quam veritatem relinqui. 42 k. to. 2
ſcandalum tolerabilius, & magis venia dignũ, quod fit mente proficiendi in melius. 162. m. to. 2. Qualis.
ſcandalum ſcandalo non bene reſarciri. Ibid.
ſciendi modus potius quærendus, quam ſcientia. 290. d to. 1
ſciendi triplex modus. Ibid. a. b
ſcienda neſciuntur, aut ſciendi incuria, aut diſcendi deſidia, aut verecundia inquirendi. 37. d. to 2
ſcientia abutuntur multi. 290. d. to. 1
ſcientiarum alia eſt inflans, alia eſt dolorem afferens. Ibidem c
ſcientia bona in ſe, ſi tamen veritate ſubnixa ſit. Ibidem c
ſcientia carnis, & ſcientia mundi, quid vtraque docet. 173. l. m to. 1
ſcientia Dei, & ſui, neceſſaria homini eſt ad ſalutem. 293. g h. to. 1
ſcienti, & non facienti peccatum eſt. 290. e to. 1
ſciens, & non operans, corroſiones conſcientiæ patitur. Ibidem.
ſcientia illa non inflat, quæ ſcientiæ Dei, & ſui ſuperuenit. Ibidem
ſcientia inflans contriſtans. 290. c. to 1
ſcientia litterarum bona, ſcientia propriæ infirmitatis melior. Ibidem a per totum ſermonem.
ſcientia litterarum minime contemnenda. 291. i. to. 1. Non tamen.
ſcientia litterarum reprehendenda non eſt, quæ eccleſiæ nõ mediocriter prodeſt, ſed tamen

tamen legitur, ſcientia inflat. 27.a.b.to.1. per totum ſermonem.
ſcientia propriæ infirmitatis, præſtat ſcientiæ literarum. 290.a.b.to.1
ſcientiæ fructus in modo ſciendi conſiſtit. Ibid.c
ſcientiæ lumen, quo illuminari debemus. 19.i.to.1
ſcientiæ lumen operatur pœnitudinem, correptionem, & ſollicitudinem. Ibidem K
ſcientiæ lumen, iuſtitiæ germen præcedere debet. 55.h to 2. Vides.
ſcientiæ malorum comparatio ad patrem, & matrem. 173.m.to.1
ſcientia mundi docet vanitatem, ſcientia carnis voluptatem. 173.m.to.1
ſcientia minime contemnenda. 66.d.e.to.1
ſcientia prophetia linguæ, & huiuſmodi inter groſſos reputari poſſunt. 321.e.to.1
ſcientia, quæ inflat, non eſt ab oſculo. 244.b to.1
ſcientia, quæ inflat, quomodo pernicioſa eſt. 290.c.e.to.1
ſcientia, quæ vicinius ſaluti appropiat, magis, & prius quærenda eſt. 290.c.to.1
ſcientia ſanctorum, & ſcientia malorum, quomodo differant. 173.m.to.1
ſcientia ſine operibus cibo indigeſto comparatur. 290.e.to.1
ſcientia ſui, timorem Dei in anima generat: ſcientia Dei eius amorem. Ibid.i
ſcientia ſubripi, & zelum dormire, non eſt paris periculi. 111.e.to.2
ſcire benefacere ſi non detur velle, nihil prodeſt, ſed quid ſi velis, ſed minime poſſis? 341 g.to.1
ſcire primo ſeipſum poſtulat ratio ordinis, & dignitatis. 291.f.to.1
ſcire ſeipſum, præcipua cauſa eſt humilitatis. Ibidem.
ſcire volunt diuerſi, ob fines diuerſos. 290.d to.1
ſcindere corda, & non veſtimenta quid ſit. 45.d.to.1
ſcripturæ ſacræ intellectus, à ſolo Deo ſperandus eſt. 314 i.K.to.1
ſcrutabitur Deus oīa in iudicio. 296.a.b.to.1
ſcrutatio diuinæ maieſtatis formidanda eſt, voluntatis tuta, & pia. 324.g.h.to.1
ſcrutatores maieſtatis irruptores dicuntur: & ideo opprimūtur à gloria: igitur ſcrutatio maieſtatis formidoloſa, volūtatis vero tam tuta, quàm pia. Ibid.g.h.& 282.b.to.1
ſcrutinio ſemꝑ indiget aīa noſtra. 319.m.t.1
ſcrutemur vias noſtras. Ibidem.
ſcuto circundari ne à ſagitta volante timeamus, quid ſit. 139 d.to.1
ſcutum gratia diuina. 138.g.to.1
ſeculares à religioſis, nec irrideri, nec iudicari debent. 250.c.to.1
ſecularibus deſiderijs præoccupatum, delectatio ſancta declinat. 75.a.to.1
ſeculum præſens, Aegypti vocabulo nuncupatur. 229.b to.1
ſeculum præſens, nequam. 154 m.to 1
ſeculi prioris homines, & philoſophi ſentiebant, & apprehendebant diuina beneficia, ſed non beneficium. 241.i.k.to.1
ſecuritas non eſt in cælo, neque in paradiſo, multo minus in mundo 1.2.c.to.1
ſedere ſub vmbra deſiderata. 304 h to.1
ſedente Ieſu in monte, cur ſoli diſcipuli ad eum acceſſiſſe leguntur. 106 b.to.1
ſeductori dat manum, qui dare diſſimulat præceptori. 347.l.to.1
ſemel locutus eſt Deus, qualiter intelligi debeat. 161.f.g.to.1
ſemen veritatis iuſtitiæ, triforme eſt. 230. i to. 1
ſemine de modico, copioſa exurgit meſſis ſiue bona, ſiue mala. 200.h.to.1
ſeminum tria genera ſunt. 291.K.to.1
ſeminare ad iuſtitiam. Ibidem.
ſeminare nos ipſos debemus. 49.e.to.1
ſenior frater extra manens, & inuidens minori, populus eſt Iudaicus. 341 d.to.1
ſenſus triplex ſacræ ſcripturæ. 197.c.to.1
ſenſus omnes hominis, diuinæ voci reſiſtunt. 199 m.to.1
ſenſus quinque animæ, qui ſint, & qualiter alter alteri præeſt. 165.k.to.1
ſenſuum repugnantia in eum, qui emendare vitam cupiens, à vitijs nititur abſtinere. 199.l m.to. 1
ſententiæ plures ſancti Bernardi incipiunt. 224 K.to.1.
ſententiæ valde vtiles, quod de meritis non ſit præſumendum, & nihilominus in Deo ſperandum. 333.f g.to.1
ſentire de nobis debemus in humilitate, & de Domino in bonitate. 247.a.to.1
ſeparatus à bonorum conſortio, ſpiritualiter Dominum videre non poteſt. 76 e.to. 1.
ſeparatio caritatis, mors fidei. 268 m.& 269. a. to.1. Sic quippe.
ſeptem columnæ, quæ ſint, quas ſibi ſapientia excidit. 4.m to.1
ſeptem dona Spiritus ſancti, contra ſeptem vitia.

vitia. 167.i.to.1
ſeptem miſericordiæ aſſignantur. 86. m to. 1
ſeptem panes dum frangerentur, multa inde ceciderunt fragmenta. 87.a.to. 1
ſeptem panes quibus reficiamur. 86.i.to. 1
ſeptem ſignacula, quæ ſoluit agnus. 61. K to. 1
ſepulchrum Chriſti deſcribitur. 194. h.to.1
ſepulchrum inter ſancta loca obtinet principatum. Ibidem.
ſequamur caput noſtrū, & quid ſit. 62.d.to.1
ſequi Chriſtum per viā humilitatis. 8.a.to.1
ſequi Chriſtum, hoc eſt trahi poſt Chriſtum. 262.h.i.k.to.1
ſequentium pacem, tria ſunt genera. 233. i to.1.Sequentium.
ſeraphim ſex alæ ſunt. 232.m.to.1
ſermones Bernardi de tempore aduentus, & ſanctis incipiunt. 1.a
ſermones eiuſdem ſeu Homiliæ ſuper euangelium, Miſſus eſt, incipiunt. 7.e.to.1
ſermones eius in dedicatione eccleſiæ incipiunt. 129.l.m.to.1
ſermones eius ſuper pſalmum, Qui habitat, incipiunt. 135 m.to.1
ſermones eius de diuerſis, incipiunt. 156. k to. 1
ſermones eius, qui parui ſermones vocantur, incipiunt. 204.k.to.1
ſermones varij vtiles, & fructuoſi ſancto Bernardo aſcripti incipiunt. 244.a.to.1
ſermones Gilleberti ſuper cantica canticorum. 360 to 2
ſermonem Dei qualiter ſeruare debeamus. 6.h.to.1
ſermones Dei ſeruandi ſunt in corde, quemadmodum cibus corporalis in corpore. Ibid.h.i
ſermo Dei veritas eſt, & ipſe ſponſus is cum auditur, & minime obeditur illi, vacuus, & ieiunus remanet. 338.m.to 1
ſermo diuinus aqua eſt, potans, lauans, & coquens. 264.f.to.1. Et nimirum.
ſermo viuus, & efficax exemplum operis eſt. 50.i.& 67.m.to.1
ſeruire debet in timore anima in carne. 304. c.d.to.1.
ſex alæ animalibus nouæ legis. 232.m.to.1
ſex alæ vni, & ſex alæ alteri, quid ſignificant. 117.a.to.1
ſex annis ſeruies, in ſeptimo liber egredieris quomodo intelligitur. 171.l.to.1
ſex hydrię ſunt poſitæ his, qui poſt baptiſmū in peccata labuntur. 38.i.K.to 1
ſex ſunt refugij ciuitates. 233.e.to. 1
ſi quæritis, quærite, exponitur. 189.c.to. 1
ſic nos exiſtimet homo, exponitur. 212.g.to.1
ſicut initium ſapientiæ timor Domini, ſic initium peccati ſuperbia. 292.a to.1
ſicut in corporum medicina, &c. ſic medicus Chriſtus. 65.m to.1
ſicut lilium inter ſpinas. 103. i.K.to.1
ſicut portauimus imaginem terreni hominis, exponitur. 212.k.to.1
ſicut vita corporis, ſic vita fidei. 64.c.d.to.1
ſigilli diuini quod in nobis erat fractio, quanta nobis mala irrogauerit. 26.g.h.to.1
ſignacula ſeptem. 208.m.to.1
ſigna aduentus Chriſti filij in animam, & ſigna aduentus patris vtiliter habentur 334.b.to.2
ſignum, cui contradictum eſt, Chriſtus. 238. b.c.to.1.
ſignum is habet à Deo diligi, qui Deum ardenter diligit. 335 c.to. 1
ſignum magnum apparuit. 98.m to.1
ſignum pacis, quod eſt oſculum, patres antiqui flagitabant. 237.l.& 238.m.to.1
ſignum paſtoribus Chriſti inueniendi præſepium fuit, & panniculorum inuolutio. 238.c.to.1
ſignum pijs humilibuſque promiſſum Chriſtus. Ibidem c.d
ſigna, quæ ſunt quærenti Deum. 160.b.to.2
ſignum quid ſit. 60.f.to. 2
ſigna quibus quodammodo, quis coniecturam aſſumere poterit, an de numero electorum ſeu reproborum fuerit. 42.i. k.& 68.f.g. to.1
ſigna quibus Chriſtus vtrumque infixerit pedem, timor iudicij, & ſpes miſericordiæ. 241.m.& 242.a.to.1
ſigna quibus quis bonam ſpem habet ſalutis. 255.a.to.1
ſilentium irreprehenſibile, immo, & laudibile. 102.e.103.f.to. 1
ſilentium, quam vtile ſit. 216.d.e.to.2
ſilentis quies. 178.d e.to.1
ſimilitudo animæ ad Deum per peccatum non deleta, ſed obſcurata eſt. 353.l.m.to.1
ſimilitudinem Dei, animam retinere monſtrant tria, ſimplicitas, immortalitas, & libertas. Ibidem.
ſimilitudo de Pharaone, & exercitu eius, & dominico equitatu, & alijs huiuſmodi. 293.l.m.& 194.a.b.to.1
ſimilis eſt dilectus meus capreæ hinnuloque ceruorum

ceruorum duo bona ſponſi, miſericordia, ſcilicet,& iudicium in his duobus animantibus commendantur. 313.d.to.1
Similitudo eſt inter oleum,& nomen ſponſi: Oleum enim lucet, paſcit, vngit, fouet ignem,nutrit carnem,lenit dolorem. 254. e.f.to.1
ſimilitudo in primo homine perijt, ſed non imago. 52.k.to.1
ſimilitudo ratio eſt videndi, diſſimilitudo non videndi. 282.a.to 1
ſimilem ſe eſſe Deo, peccator inique exiſtimat. 354.d.to.1
ſimilis ſit Deo neceſſe eſt, qui Deum, ſicuti eſt, videre mereatur. 282.b.to.1
ſimiles ſtudeamus fieri hominibus expectantibus Dominum. 36.l.m.to.1
ſimplicitas animæ, duplicitate doloſitatis humanæ tecta eſt. 353.m.to.1
ſimplicitas candor eſt animæ, & operationis eius. 337.d.to 1
ſimplicitas Dei declaratur. 351.g.h.to.1
ſimplicitas mera ſiue intentio, in gratiarum actione. 250.h.to.1
ſimplicitas vera ſiue intentio in confeſſione. 256.g.to.1
ſingularitas,& abſtinentia vltra regulam, culpantur. 256.g.to.1
ſingularitas, & inobedientia. 302.e.to. 1
ſingularitas pernicioſa. 326.i.K.to.1
ſingularitas tractatur. 178.d.e.to.2
ſingularitas monachi pernicioſa. 286.d.to.1.
ſingularitas ſeu ſolitudo ſuperborum vtiliter declaratur. 82 k.& 156.l.m.to.1. Errauerunt in ſolitudine.
ſiniſtra Chriſti, quid nobis repræſentet. 22. c to.1
ſi recte offers, & recte non diuidis, peccaſti. 269.f.to.1
ſis humilis ad petendam veniam, facilis ad dandam,& ſic membra erunt in pace. 171. m.& 172.a.to.1.
ſiue ad auſtrum ſiue ad aquilonem arbor ceciderit,ibi erit. 216.K.to.1
ſobrietas duplex. 207.e.to.1
ſocialis, & pacifica conuerſatio, pulchre laudatur. 266.i.to. 1
ſocietatem deſerens amittit conuentorum ſolatia. 230.b.to. 1
ſocij laboris, & mercedis participes erunt. 35.h to. 2.
ſola humilitas eſt læſæ caritatis reparatio. 27. K l to 1
ſola ſtudeat eſſe anima, cupiens eſſe Chriſti ſponſæ. 295 i.k.to.1
Solet dici, Bonum caſtellum cuſtodit, qui corpus ſuum cuſtodit. 215.f.to.1
ſolitarius incedere curans, ceteris eſt moleſtus. 41.d.to.1
ſolitaria vita denotatur. 295.i.k.to.1
ſolitudo ſuperborum eſt, quia ſolos ſe reputant,& appetunt reputari. 156.l.to.1
ſolus poteſt eſſe quis inter multos exiſtens: & cum ſolus eſt, inter multos eſſe. 295.h.i K.to.1
ſol non omnes, quibus lucet etiam calefacit. 267.f.to.1
ſol oriens in Chriſti reſurrectione. 286.m to. 1
vt ſole ſublato non luceſcit: ſic ſublata Maria, nil, niſi denſiſſimæ tenebræ, relinquuntur. 101.K.to.1
ſole decolorari qualiter accipiendum ſit. 278. l.m. to. 1
ſolemnibus diebus, quæ ad ſolemnitatem ſpectant, præcipue veniunt tractanda. 35.m to. 1
ſolium altiſſimi quale ſit. 116.b.to.1
ſolia duo Deus habet. 232.m.to.1. Solia.
ſolicitus eſt Deus de his, qui de ipſo ſunt ſoliciti. 335.c.d.to.1
ſolicitudo officium prælati, non celſitudo. 131.K.l.m.to.2.
ſolicitudo pro ſingulis. 46.g.to.1
ſolicitiſſimus conſiderare non quod habemus ſed quod nobis adhuc deeſt, toto mentis affectu acquirere ſtudeamus. 188.g to. 1
ſomnus multiplex. 309.a.to.1
ſomnus, quem Dominus miſit in Adam qualis fuit. 43.c.to.1
ſoror ſponſę ſenſum interiorem illuminat,& morte propulſata vitam tribuit ſempiternam. 309.b.to.1
ſordidis cur indutus veſtibus Chriſtus fuerit, cum altercaretur cum diabolo. 28.f to. 1
ſordibus nouis non ſuperuenientibus, poterunt vetuſtæ expurgari. 198.k.to.1
ſpecies malæ vitandæ ſunt. 136.d.e.to.2
ſpecie tua,& pulchritudine tua, vnde ſpecies, & pulchritudo? ex lilijs. 335 h.to.1
ſpectaculum facti ſumus mundo, angelis, & hominibus. 212.m.to.1
ſpeluncæ in libris reperiuntur. 233.d.to. 1
ſperate à Chriſto virtutes, cuius doctrina ſeminarium prudentiæ, cuius miſericordia opus iuſtitiæ, cuius vita ſpeculum tempe-

temperantiæ, cuius mors inſigne eſſe fortitudinis. 265.c.d.to.1
ſperare deſuper in ſpirituali exercitio duplex auxilium debemus, correptionem, conſolationem. 263.b.c.to.1
ſperare in Chriſto in proſperis, & aduerſis debemus. 262.K.l.to.1
ſperare in Deum, & ipſum eſſe ſpem noſtram qualiter differant. 145.e.to.1
ſperare in Deo ſolum. 153.g.to.1
ſperare in Domino, perfectiſſimũ eſt, & ipſe tota ratio noſtræ expectationis. 145.b.to.1
ſperare in Domino, quam bonum ſit, & efficax. Ibidem g
ſperare nil niſi à Deo, ſed nil quærere niſi Deũ, ſingularis perfectionis eſt. 145.e.to.1
ſperant multi in multis, mihi autem adhærere Deo, bonum eſt. 245.b.c.to.1
ſpes, & timor tractantur. 308.k.l.to.1
ſpe gaudere poſt lacrymas. 292.m.to.1
ſpes gloriæ in tribulatione. 155.e.to.1
ſpes inter timorem, & ſecuritatem collocatur. 308.l.309.l.to.1
ſpes miſerorum Deus. 153.d.to.1
ſpem noſtram triplex ratio diſcutit, & roborat. 231.f.to.1. Spem.
ſpes reſurrectionis. 142 l.to.1
ſpes ſola apud Deum miſerationis obtinet locum. 54.a.to.1
ſpes, ſuos, ſeu etiam alienos conuertendi, multos decepit monachos. 326.h.i.to.1
ſpes vana, quæ ſit. 135.b.c.to.1
ſpes vitæ æternæ lætitiam facit. 291.l.to.1
ſpes tractatur. 55.h.& 139.d.& 145.b.to.1
ſpecies terræ, quadriformis. 231.c.to.1
ſpeluncæ tres ſunt. 233.d.to.1
ſpinæ multiplices. 304.c.to.1
ſpina pęna eſt, ſpina culpa, ſpina falſus frater ſpina vicinus malus eſt. Ibidem d
ſpinas ſolus hominum Chriſtus non habet. 336.b to.1
ſpiritus adiuuat infirmitatem noſtram. 138.g.to.1
ſpiritu ambulantes, nec in vno ſtatu, nec eadem ſemper facilitate proficere poſſunt. 262.K.to.1
ſpiritus angelicus ſiue partim ſit corporalis, ſiue mere ſpiritualis, animæ illabi non poteſt. 240.f.to.1
ſpiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus, &c. 283.g.to.1
ſpiritus beati, viſione ſatiantur, dulcedine inebriantur, charitate ſatiantur. 230.m.tomo 1
ſpirituum bonorum, & malorum diſcretio, 175.k.l.to.1
ſpiritus carnis mollia loquens, ſpiritus mundi vana ſuggerens, ſpiritus malignus amaritudines immittens, audiendi non ſunt. 176.b.c.to.1
ſpiritus cæleſtes diuerſimode Deum diligũt, ſicut & capiunt. 259.d.260 c.to.1
ſpirituum diuerſa genera. 175.l. to.1. per totum ſermonem.
ſpiritus diuinus per ſe aut per angelum: oppoſita horũ, quæ agunt, ſpiritus humanus atque malignus agit in nobis. 175.m.& a.t.1
ſpiritũ Domini permanere in homine in æternum, qualiter accipiendum ſit. 289.b.to.1.
ſpiritum duplicem in Heliſæo haberi quid eſt. 71.m.to.1
ſpiritus nequitiæ, & aſtutiæ, qualiter cognoſcantur. 176.d.to.1
ſpiritus omnes præter diuinum, corporibus egent. 240.b.to.1
ſpiritus quadruplex, pecoris, hominis, angelicus, diuinus. Ibidem.
ſpiritus qualiter peti debeat. 127.k.to.1
ſpiritus quando veniat aut vadat, periculoſe ignoratur. 257.K.l.to.1
ſpiritus reprobi vigent induſtria naturali. 40.m.& a.to.2. Porro.
ſpiritus ſuperbiæ, eſt dæmonium meridianũ. 137.a.to.1
ſpiritus ſunt adminiſtratorij, qui curam habent ſalutis noſtræ. 230.m.to.1
ſpiritus ſummus, incircumſcriptus, qui Deus eſt. Et ibi quomodo miſericordia, & iudicium ſunt pedes Domini. 241.i.to.1. & per tot. ſerm.
ſpiritus timoris non prodeſt, vbi non eſt ſpiritus charitatis. 256.d.e.to.1
ſpiritus tria ſortiuntur nomina. 230.m.to.1
ſpiritus tres maligni, id eſt ſpiritus nequitiæ, ſpiritus carnis, & ſpiritus huius mundi. 175 m.to.1
ſpiritus malignos occurrere, & inſtare demigranti, vt patet de Chriſto, & D. Martino. 139.d.e.to.1
ſpiritus mendax eſt, qui alicui ſuggerit, vt exeat de concilio iuſtorum, & congregatione. 174.d.to.1
In ſpiritu veritatis nõ eſſe, eſt & nõ. 274.d.t.1
ſpiritus malignos in nos nihil poſſe aliud, quam quod à Deo permittitur. 216.i.to.1
ſpiritus triplex deſignatur per pſalmiſtam cum dicit, Ne proijcias me à facie tua, &c. 79.a.to.1

Spiritus ſanctus adiuuat infirmitatem, noſtram. 126.i.to.1
Spiritus ſanctus arguit mundum de peccato iuſtitia,& iudicio. 210 k.to.1
ſpiritus ſanctus cur Domino viuente non venerit ſuper apoſtolos. 71.d.& 76.d.to.1
Spiritus ſancti doctrina non curioſitatem acuit,ſed caritatem accendit. 244 b.to.1
Spiritus ſanctus geminæ ſuæ operationis experimentum tribuit. 257.l.m.to.1
ſpiritus ſancti gratia indigemus, vt cuſtodiat corda,& intelligentias, ne forte cum non aderit,adeſſe putemus. Ibid K.l
ſpiritus ſanctus in tribus punctis docet nos omnia. 78.f.to.1
ſpiritus ſancti multiplicitas. 79.e.to.1. Vere.
ſpiritus ſanctus non ſemper eſt eodem modo in viris ſpiritualibus. 162.i.K.to.1
ſpiritus ſancti operationes duæ,infuſio,& effuſio. 258.e.f.to.1
ſpiritui ſancto præparare nos debemus. 257.l.to 1
ſpiritus ſanctus quem repleuerit, ſanctificat 740.i.to.2
ſpiritus ſanctus quomodo procedit, ſpirat, inhabitat,replet,& glorificat. 210.K to.1
ſpiritus ſanctus quos repleuerit cognoſcerem facit eos à miſericordia præuentos fuiſſe. 78 g.to.1
ſpiritus ſanctus ſcrutatur etiam interiora Dei. 256.K.to.1
ſpiritus ſanctus ſpecialiter dicitur ſpiritus cuius opus multiplex. 76.i. Proceſſio.& 78.K 79.l.to.1 Expedit.
ſpiritus ſanctus ſuperueniet in te quomodo intelligitur. 14.e.to.1
ſpiritus ſanctus ſignificatur oſculo oris Dei, quem ſpiritum eccleſia ſponſa petit ſibi dari ad notitiam trinitatis. 245.K.l.to.1 per to.ſer.
ſpiritus ſanctus tria operatur in nobis ad declinandum à malo. 76 K.to.1
ſpiritus ſanctus tria æquæ in nobis operatur ad faciendum bonum, Ibid.l
ſpiritualis medela, ad omnes infirmitates ſpirituales docetur. 176.f.g.to.1
ſpiritualis medico oleo manſuetudinis,& vino zeli medetur. 199.K.to.1
ſpiritualis circumciſio quæ ſit. 32.e.to.1
ſpirituali in matrimonio,duo ſunt genera pariendi. 358.f.to.1
ſponſa nos ſumus omnes vocati ad nuptias, Chriſtus vero ſponſus. 38.e.to.1
ſponſa Chriſti ciuitas, templum, & domus, pro eodem accipiuntur. 132.i.to.1
ſponſa & ſanctorũ patrum nemo dicere præſumpſerunt: Oſculetur me ore ſuo, ſed oſculetur me oſculo oris ſui. 237.K.to.1
ſponſa magna à magno petens,nõ vtitur blanditijs ſeu exordio, ſed ex abundantia cordis frontoſe prorumpens ait, Oſculetur me,&c. 242.d.e.to.1
ſpõſa angelos tamquam domeſticos ſponſi alloqui creditus,cum dicit:Oſculetur me,&c. Ibidem. i
ſponſa petens oſculum, non exprimit à quo cupiat oſculari, ſed more Mariæ Magdalene quærit,& petit. Ibidem
ſponſa de omni virtute ſua vel gratia non audet ſibi quidquam arrogare quanto minus nos adoleſcentulæ forte quæ nos ſumus. 251 b.252.c.to.1
ſponſa vna de angelis,& hominibus, & vnus ſponſus Chriſtus. 275.c.to.1
ſponſa eccleſia ſatagit formæ ſuæ, quæ de cælo venit conformari. Ibidem
ſponſa in ſe habet humilitatem, & ſublimitatem, & terrenum habitaculum, & cæleſte palatium. 276.i.K.to.1
ſponſa non negat negredinem, ſed excuſat. Ibid. m
ſponſa,id eſt eccleſia ſe trahi optat poſt ſponſum ſuum Chriſtum. 262.f.to.1. per to. ſermonem.
ſponſa familiarius à Chriſto,tamquam à ſpõſo trahi petit, quam à patre: quauis quos trahit filius,trahit,& pater. Ibid. i
ſponſa interim recipit magnam conſolationem de contemplatione diuinæ claritatis antequam perueniat ad eius ſpeciem futuram. 297.l.to.1
ſponſa quæ dixit ſe vulneratam à filijs matris ſuæ,id etiam in bonam partem ſumi poſſe. 279.g.to.1
ſponſa ſe ab illis promotam fuiſſe fatetur, à quibus,& paſſam. 280.l.to.1
ſponſa libentius ſponſi humilia, quam ſublimia rememorat. 335.e.f.to.1
ſponſa quonam pacto ſe dicat poſitam cuſtodem in vineis, quum ſuam ipſius vineam non cuſtodierit. 281.c.d.to.1
ſponſa ſynagogæ fuit,ſed fatua. 332.m.to.1
ſponſa dilectum attollẽs, & malo comparans quomodo intelligatur. 304.f.g.to.1
ſponſa vmbram Chriſti maxime deſiderabat. Ibid.h
ſponſa ſe ebriam non negat, ſed amore ſpirituali,non vino. Ibidem m

Sponſæ eccleſia petit ſibi accumulari fructus bonorum operum cum floribus,& odoramentis fidei:& ibi de ſpe & timore. 307.c tomo 1
ſponſa inquiens: Dilectus meus mihi, & ego illi, erupit in amoris ructum. 331.e. to. 1
ſponſa cur ſe fuſcam dixerit. 278.l.to. 1
ſponſa quare peculiariter de filijs matris ſuæ, id eſt, de Iudæis ſynagogæ filijs conqueritur. 278.a.to. 1
ſponſa myſterij conſcia cum dilectum paſci inter lilia proſpexiſſet: conſtituit terminũ: Donec, inquit, aſpiret dies. 337.f.to. 1
ſponſa cur, Quem diligit anima mea, & non, Quem diligo, dixerit. 344.e.to. 1
ſponſa quem quærebat, non reperit, & reperta eſt ab his, quos non quærebat. 347.k.l. tomo 1
ſponſa id eſt eccleſia electorum, prædeſtinata eſt à Deo ante ſæcula, & præuenta ab eo, vt quæreret eum, & conuerteretur. 348. a.to. 1
ſponſa cur dixerit, ſe cuſtodes ciuitatis pertranſiſſe. Ibidem
ſponſæ nitenti ad contemplationis quietem, labor prædicationis imponitur: & ſitienti ſponſi præſentiam filiorũ ſponſi pariendorum alendorumque ſolicitudo iniungitur. 296.c.to. 1
ſponſa nulla occaſione potuit ſeparari à charitate, quæ eſt in Chriſto Ieſu. 349.l.to. 1.
ſponſa verbum quærit verecunde: quia in lectulo: quia per noctes: hæc verecundia gloriam habet, non peccatum. 358.h. 359.i. tomo 1.
ſponſæ, id eſt eccleſiæ nigredo, & formoſitas. 270.h.to. 1
ſponſæ manſuetudo aduerſus detrahentium linguas. Ibidem
ſponſæ ornatus: & quo pacto quælibet anima ſancta cælum dicatur. 274.i.to. 1.& per tot. ſerm.
ſponſæ ſi vnguenta pretioſa ſint, qualia putas ſint ipſius ſponſi? 263.e.to. 1.
ſponſæ magna fiducia, quæ Dominũ Sabaoth dilectum ſuum nominat. 333.c.to. 1
ſponſæ humilitas commendatur, quum dicitur: Oculi tui columbarum. 300.f.to. 1
ſponſæ ſomnus, non corporis dormitio eſt. 309.b.to. 1
ſponſæ prudentia, & profunditas apparet. 298.a.b.to. 1.
ſpõſa eſſe formoſam ſicut pelles Salomonis, de quo Salomone intelligatur. 274.i.k.t. 1
ſponſam Chriſti fatuam eſſe nunc nõ decet, ſicut aliquando fuit ſynagoga. 334.k. tomo 1
ſponſã ſub vmbra Chriſti ſediſſe plus eſt, quã prophetam ſub ipſa vixiſſe. 305.K.to. 1
ſponſam ſe nigram, ſed formoſam dicentem, quid deſignet. 270.h to. 1
ſponſus ſponſæ dicit: Si te ignoras, egredere, quid ſignificet. 258.m & a.to. 1
ſponſus ſponſam pulchram non omnimode dicit: ſed pulchrã inter mulieres. 293.f.t. 1
ſponſus laudans ſpõſam, cur dixerit. Pulchræ ſunt genæ tuæ pluraliter, & non facies tua pulchra. 294.e.to. 1
ſponſus Chriſtus cur nunc per ſeipſum ſponſam conſolatur, & obiurgat: nunc vero per alios increpare, & conſolari procurat. 296. e.tomo 1.
ſponſus vt hinnulus apparuit: quippe qui paruulus natus eſt nobis. 314.e.to. 1.
ſponſus hortatur ſponſam, id eſt, perfectos viros ad regimen imperfectorum. 317.b.t. 1
ſponſus adiurat filias Hieruſalẽ, ne dilectam ſuſcitent, & fere eodem momẽto ipſemet dicit. ſurge, propera amica mea. Ibidem.
ſponſus ſponſam vocans ad ſe venire in foraminibus petræ, & cauernis maceriæ, prætendit ſe verecundum, qui ſponſa frui vereatur, niſi in abſcondito. 322.f.g.to. 1
ſponſus ad horam ſe ſubtrahit, vt auidius reuocetur, mordicus retineatur. 342.a.t. 1.
ſponſi claritas, in qua coæqualis eſt patri, ſedetà dextris, &c. 341.h.to. 1
ſponſi ſecreti, & circunſpecti ſaltus, à nobis apprime obſeruandi ſunt. 312.i.to. 1.
ſponſi nigredo, & formoſitas. 276.l.m.to. 1
ſponſi nomen tribus de cauſis oleo comparatur. 253.m to. 1
ſponſi cubiculum, quod eſt, & vbi eſt. 267.c. d.e.to. 1
ſponſum ſe exhibet Chriſtus animæ ſibi deuotæ. 262.g.h.to. 1
ſtabulum in ſua natiuitate cur Chriſtus elegerit. 27.a.to. 1
ſtandum in humilitate. 49.t.to 1
ſtare non poteſt homo, niſi verbo Dei innitatur. 357.l.m.to. 1
ſtare ſeraphim cur dicantur. 116.f.to. 1
ſtetit in carne Chriſtus ſolus. 314.i.k.to. 1
ſtatus animarum ſunt tres. 109.l.m.to. 1
ſtatus triplex coniugatorum, prælatorum, monachorũ, per tres viros Noe, Daniel, & Iob intellectus, triplicem, & differentem tenentes viam ad paradiſum. 187.l.to. 1

Status animæ tres, in corpore, poſito corpore, recepto corpore. 227.a.to.1

ſtercoribus bonum lapidabitur piger. 216 l to.1.

ſtudemium magis amari, quàm metui. 268.g to.1

ſtudijs ſanctioribus proficientium virtutes contrariæ ſeſe aperte opponere non audent, ſed ſolent in occulto inſidiari, quaſi vulpeculæ fraudulentæ, ſpecie virtutes, re autem vitia. 161.g.h to.1

ſtudium bonæ actionis, ocium contemplationis, lacryma pœnitentis, extra Bethaniam Chriſto accepta eſſe non poterunt. 196.h. to.1

ſtudium non tam fuit Bernardi exponendi verba, quam imbuendi corda. 255. k. tomo 1

ſtultus, qui ciſtellæ labiorum alterius gloriam ſuam credit, & cœperit mendicare ab eo, quia cum ea habere voluerit. 251. m tomo 1

ſtulto non eſſe vinea ſicut nec vita: nã quod viuit mortem potius cenſeas, quàm vitam. 325.b.to.1

ſubeſſe, coeſſe, præeſſe, moralis diſciplina docet. 266.i.to.1

ſubiectionem triplicem Deo debemus. 176.d to.1

ſubtractio rei, quam amas, augmentatio deſiderij eſt. 307.c.to.1

ſuccidenda ſunt continuo vitiorum naſcentium capita. 318.i.l.to.1

ſufficit opinio bonorum cum proprio teſtimonio conſcientiæ, aduerſus os loquentiũ iniqua. 168.m.to.1

ſuggeſtio triplex, carnis, ſpiritus, & dæmonis: quibus tamquam ex ſingulis nummis tria emuntur. 213.c.d.e.to.1

ſuperbia quadruplex. 205.d.to.1

ſuperbia Luciferi deteſtatur. 116.f.g.to.1

ſuperbia vnde naſcatur. 291.f.& m.& 292.a. to.1

ſuperbia prima miſeriarum, & ærumnarum parens, mater mortis. 257.c.to.1

ſuperbia etiam diaboli humilibus proficit. Ibidem.

ſuperbia tolerabilior in diuite, quàm in paupere. 313.h.to.1

ſuperbia ſub pannis humilitatis Ieſu, culpatur. 181.h i.to.2

ſuperbiæ duæ ſpecies: & ibi definitio ſuperbiæ. 24 l.to.2

ſuperbiæ vitium deſignatur in ſuperbo Goliath. 85.a.B.to.2

Superbientibus angelis ſi non pepercit Deus, quanto magis nec tibi ſputredini parcet? 101.1 c

ſuperbos tranſilit Deus tranſiens ad humiles. 212.h.i.to.1

ſuperfluitas bonorum eccleſiæ periculoſa, & magnopere cauenda. 267.e.f.to 1

ſuperfluitas exterior, interioris vanitatis indicium. 185 i.to 2

ſuperiora, vt ſunt æterna, frequenter affectu præferimus, effectu inferiora præferentes. 307.i.l to.1

ſurge propera amica mea Fœlix conſcientia, quæ de ſe talia audire meretur. 315 e.to.1

ſurſum caput habere, & cor deorſum, magna confuſio. 166.c.to 1

ſynagoga quidem Chriſtum peperit, ſed officio matris, non autem affectu. 251.i.to.1

ſynagoga pacto conuentionis egit cum Deo: eccleſia vero beneplacito voluntatis innititur. 252.g.h.to.1

ſynagoga fortis non curat onus leue, nec iugum ſuaue. ſana eſt, non ei opus medicis. Ibid.c

ſynagoga hœdum foris cum amicis ſuis dæmonibus mauult comedere; quam vitulũ ſaginatum in domo paterna. Ibidem g.

ſynagoga iudicium quærit, eccleſia miſericordiam: accipiat vtraque quod petit. Ibid.e.f.g.

ſynagoga oleum habet, ſed non effuſum, ſed reconditum habet codicibus, ſed non in cordibus. Ibid.e

ſynagoga adhuc in tenebris eſt, & fame laborat. 254.h.to.1

ſynagogæ olim dicebatur: Ego ſum Dominus, eccleſiã vero dicit: Pater noſter: & merito. Ibid.b.c

T

TAbernacula, atria, domus declarantur. 215.b.to.1

tabernaculum corpus. 146.h.i.to.1

tabernaculum noſtri corporis, non ciuis manſio, ſed domus indigenæ, ſed vel tabernaculum militantis, vel ſtabulum viatoris. 271.d to.1

taciturnitas Domini nobis ad exemplum facta eſt.

tacebat in paſſione Chriſtus. 318.f.to.1

tactus manus corporis Chriſti omnes languores ſanabat. 241.l.to.1

talis apparuit Chriſtus, qui merito amaretur. 335.h.to.1

Tantæ efficaciæ oſculum diuinum eſt, vt ex ipſo mox ſponſa concipiat. 241.m.to.1
tarditatem in ſcientiæ noſtræ erudit dominus tribus modis. 228.K.to.1
tardus nemo aut ſegnis eſſe debet in gratiam referendo. 308.g.h.to.1
temetipſum attende, vt alijs noueris compati. 64.f.to.1
temperantiæ eſt proſpera declinare,& aduerſa viriliter tolerare. 57.i.to.1
templi decor eſt, pia habitantium religioſitas. 192.k.193.l.to.1
templi dedicatio, in cuius ſeu quorum honorem fiat, declaratur. 131.b.c.to.1
templum Dei facit is, cuius non eſt decepta ratio, voluntas peruerſa, inquinata memoria. 130.h.to.1
templum Dei, quod ſumus ne forte vacillet curemus lignis fortibus ſuſtentare. 302.f.g. to.1
templum Hieroſolymitanum deſcribitur, & pulchra ſalutatio ad ſanctam ciuitatem Hieruſalem,& terram promiſſionis. 192.k. 193.m.to.1
templum honorare fraterna dilectione, deuota ſubiectione, voluntaria paupertate. Ibidem l
templum quibus repleatur benedictionibus cum dicitur: Ea quæ ſub ipſo erant, replebant templum. 119.i.to.1
tentationibus reſiſtendo victoria acquiritur. 47.b.c.& 136.f.& 138.f.Scuto.& 141.a.b, & 326.g.h.to.1.per tot. & 217. K.to.2
tentatio ad probationem eſt, non ad deſolationem. 136.f.to.1
tentatio fallax. 156.k.to.1
tentationum quattuor ſunt genera. 138.h.i. to.1.& 287.f.i.to.1
tentatio multum cōfert.47.c.& 136 f.& 137. e.& 251.l.& 326.g.h.to.1
tentatio quadruplex prouectis præcipue monachis ingruit. 326.l.& m.to.1
tentationes monachorum prouectorum, & de hæreticis. 326.g.h.to.1. per tot.
tentationes quattuor contra quattuor beneficia creatoris. 151.h.i.to.1
tentationes quattuor diſtinguuntur. 287. tomo 1
tentationibus vndique circumdamur. 138.g. tomo 1
tentationes variæ ſunt pro temporum, ac ætatum diuerſitate. 326 g.h. to.1. per totum ſermonem.
tempus acceptabile nunc eſt ſalutis operandi,& quærendi Deum. 314.m.to.1
temporis hyemalis (quod præteriiſſe dicitur) appellatione ſignificatur tempus illud cū Dominus Ieſus iam non palam ambularet apud Iudæos. 317.e.to.1
temporalia cum neceſſe eſt poſtulamus. 359. l.m.to 2
temporalia nobis miniſtrat Deus propter duplicem cauſam. 158.g.h.to.1
temporalia cum labore obtinentur, cum timore poſſidentur. 167.f.to.2.Videas.
temporalia,& carnis gloria poſſeſſa onerant, amata inquinant, amiſſa cruciant. 51.l. tomo 2
temporalium abundantia, æternorum facit obliuionem. 2.i.to.1
tenerum,& modicum membrum lingua, faciens ſæpe magnum malum. 170.e.f tomo 1
tenet eccleſia Chriſtum, & ab eo tenetur. 349.l.to.1
tepidi quaſi in inferno ſunt. 71.a.8. to.1
tepidorum ac feruidorum differentia. 75.l. m.& 71.a.b.to.1
tepidum quando te reperis, non diſcedas ab eloquio Dei, quod valde eſt ignitum. 176. f. to. 1
tepido corde, & arido ſæpe ad altare orationemve accedimus: perſiſtentibus tamen repente infunditur gratia. 145.m.t.1.
tepidorum miſerabilis conditio. 75.l & 170. c. to. 1
tepor religioſorum culpatur. 253. i. l. tomo 1
terram cur vocat ſponſus ſuam. 319.a.to.1
terra imbrem frequente, ſuſcipiens, & non ferens fructum, reproba eſt, & proxima maledictioni. 49.d.to.1
terræ ſpecies quadriformis. 231.c.to.1
terram viſitauit Chriſtus, non aerem. 312.g. tomo 1
terra, quam mites, & manſueti poſſidere dicuntur, eſt proprium corpus. 106.e.to.1
In terra ſanctorum iniqua geſſit, & non videbit gloriam domini, terribilis comminatio illa, præſertim miniſtris eccleſiæ, qui in terram, ſanctorum iniqua gerunt. 267.d. to.1.& 190.g.h.to.2
terrena tenere,& cæleſtia negligere, periculoſiſſimum. 186.h.to.2. & per totum.
terrena eſurit auarus vt mendicus, fidelis contemnis, vt dominus. 263.m.to.1
terrena poſtulare, amori carnis,& non animę aſcribendum eſt. 345.e.to.1

teſtimonium à ſanguine, aqua & ſpiritu habere, quomodo cognoſcitur. 68.g.to.1

teſtimonium conſcientiæ in tribus conſiſtit. 51.d.to.1

teſtimonium conſcientię tractatur. 51.g to.1. & 132.d.to.2

teſtimonia Dei acquirere, quam bonum ſit. 315.d.e.to.1

teſtimonium triplex dari in cælo, & teſtimonium triplex dari in terra. 67. K. per tot. ſer. & 68.e.to 1 per tot. ſer.

teſtimonia tua. 209.c.to.1

theoricæ contemplationis arcanum cubiculi nomine deſignatur. 267.a.to.1

theſauri quos theſaurizare debemus tres ſũt. 231.h.to.1

theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ penes ſpõſum Chriſtum abſconditi ſunt. 285.f.to.1

timenda eſſe nouiſſima dicitur, non primordia, vel media. 166.e.f.to.1

time Deum omni tempore, & ex omni corde tuo, & impleſti hydriam tuam vſque ad ſummum. 313.c.to.1

timere Deum, ſemen iuſtitiæ. 291.i.to.1

timere & altum non ſapere, efficax eſt ad gratiam promerendam, retinendam, & recuperandam. 168.d.& 314 m.to.1

timere debemus, ne ſicut Eua à ſerpente ſeducamur. 174.c.to.1

timendus eſt malleus, hoc eſt, timendum eſt verbum aſperũ. 136.k.to.1.& 256.d.e.to.1

timor ad reſiſtendum peccato, validius dignoſcitur, quam pudor & dolo. 166.f.to.1

timor bonus, timor malus. 45.i.K.to 2

timor Dei duplex. 37.b c.& 256.i.to.1

timor Dei, fructus ſpei. 153.g to.1

timor Dei initium ſapientiæ. 267.f.to 1

timor Dei venit ex notitia noſtri in nobis, & ex notitia amor Dei. Et econtra de ignorantia noſtri ſuperbia, & de ignorantia Dei deſperatio procedit. 292.a.b to.1

timor domini, quam vtilis eſt. 37.a.39.K.l.& 53.h.i.& 267.d.to.1

timor domini aqua. 37.b.to.1

timor domini in homine de cognitione ſui naſcitur. 291.h.to.1

timor domini præferendus eſt pietati. 531. tomo 1

timorem triplicem habens, mætreta triplex vocatur. 313.b.c to.1

timor gehennæ, initium eſt ſapientiæ. 267.f. tomo 1

timor ingerit cordi peccata, quæ fecimus: ſupplicia, quæ meruimus. præmia ad quæ tendimus. 138.k.to.1

timor nocturnus, ſagitta volans in die. 287.f tomo 1
Et ibi quattuor tentationibus.

timor prælatorum eſt trifarius. 229.g.to.1

timor quidam inutilis, quidam triſtis, timor plus humilis, fructuoſus. 45.i.to.1

timor pœnam habet, amor ſuauitatem. 309. k. to.1

timor ſapientiam facit. 267.f. to.1

timor triplex. 37.b.c.& 39.m. & 208.l tomo 1

timore nil melius ad impetrandam, & præſeruandam gratiam. 313.m to.1

timore ſupplicij, & amore boni, facere aliquid vel omittere, quomodo differãt. 409. K.to.1. per totum.

timores tres. 313.m.to.1

timore vocamur, amore iuſtificamur. 53. K. tomo 2

timotheo cur ſuadet Paulus vti vino. 284.i. to.1.& ibi de curioſitate ciborum.

titillatio carnis noſtræ tribus cauſis contingit. 228.K.to 1

tolle grabbatum tuum. 60.c.to.1

tolerantia martyrum ex viſceribus, & vulneribus Chriſti eſt. 22.m.to.2

tonitruum aliud igneum, aliud pluuiale. 231 e, to 1. Tonitruum.

torcular calcaui ſolus, & de gentibus non eſt vir cum, quid igitur homini cum victoria? Impudentiſſimum eſt arrogare gloriam ſine victoria, victoriam abſque pugna. 251. k. l. to 1

tormentum ad tormenta, ſicut ad ornamenta, ad pœnas, ſicut ad delicias properant, qui regnũ Dei quærunt. 167.l.168.m.to.1

torrentes quinque ſunt. 231.c to.1 Quinque.

totus mundus diuitiarum eſt fideli homini. 259. m.to.1

Trahit ad ſe iuſtus omnia. Ibidem.

trahi poſt ſponſum optat ſponſa eccleſia. 262.f.to.1

trahuntur aliqui ad ſequendum Deum, alij ducuntur, quidam rapiuntur. 70 g to.1

trahimur, cum tentationibus exercemur: currimus, cum interius conſolamur. 263. c. to. 1

trahi neceſſe eſt animam quantæuis ſit perfectionis 262.f.to.1

trahi poſt Chriſtum, ſperare in Chriſto in aduerſis, & proſperis Ibid.m

trãquillus deus trãquillat omnia. 268 h.to.1

Tranſire ad Chriſtum,& pertranſire,quid ſit. 349.i.to.1
tranſiuit Chriſtus reſurgendo, pertranſiuit aſcendendo. Ibid.k
trepidare vbi non eſt timor. 55.h.to.1
tres dies ſunt, ſcilicet laboris, requietionis, glorificationis, quartus dies, id eſt voluptatis fœtet. 62.d.e.to.1
tres mulieres vngentes Ieſum mortaliter,quę ſint. 64.c.to.1
tres panes ab amico commodari petere, quid ſignificet. 59.i.to.1
tres reperiuntur malè fructificantes. 49.f.g. to.1
tres ſunt ſtatus animæ. 227.a.to.1
tres aquilæ ſunt corpori diuino aſſidentes. 231.c.to.1
tres calices, quos dominus nobis propinat. Ibidem.c
tres currus reperiuntur in ſcripturis. 232.b. to.1.
tres ex omni populo liberantur. Ibidem.h.
tres in ſacerdotium aſſumuntur. Ibidem.
tres riui ſalutis fluxerunt à latere Chriſti. 232.K.to.1.
tres contemplatiuorum feneſtræ. Ibidem
tres ſunt decurſus aquarum. 229.c.to.1
tres equorum ſpecies. 230.a.to.1
tres pœnitentiæ differentiæ. Ibidem
tres ſunt in nobis principes. Ibidem.
tres ſunt claues, quæ nobis occulta reſerant. 232.b.to.1
tres ſunt cibi Iſrael. Ibidem h
tres teſtimonium dant in cælis. 209.c to.1
tres ſunt, quibus reconciliari debemus. 224. m.to.1.
tres ſpecies veræ confeſſionis. 255.k.to.1.per totum ſermonem.
tria cogitationum genera. 182.e.to.1
tria conſideranda in feſtiuitatibus ſanctorū. 81.d.to.1
tria fercula in ſcutella Dei continentur. 232. l.to 1
tria hominum genera intelligi ſolent, quibus Deus loquitur pacem continentibus, coniugatis,prælatis. 164.e.to.1
tria hominum genera non habitantium in adiutorio diuino. 135.m.to.1
tria in nobis operatur Spiritusſanctus ad declinandum à malo. 77.l.to.1
tria in opere mundi conſideranda. 78.l.tomo 1.
tria in oppido neceſſaria. 95.K.to.1
tria in paſſione Chriſti attendere debemus. 58.c.to.1
tria neceſſaria ſunt ad parandum domum. 130.g.h.to.1
tria præcipua intuenda ſunt in myſterio incarnationis. 84.i.to 2.
tria nos à contemplatione Dei impediunt, 99 e.f to.1
tria ſunt altaria, quibus vota ſuperponimus. 231.i.to.1
tria nobis occurrunt, quotiens voluntatis imitatione egredimur. 229.b.to.1
tria in futuro electos manent. Ibid.g
tria quibus Deo obnoxij ſumus, Ibid K
tria opponenda ſunt aduerſitati. Ibid.l
tria operatus eſt Deus in Maria. Ibidem
tria nobis contulit Mariæ fœcunditas. Ibidem.
tria præſtolantur electi in futuro. Ibidem
tria reprobi ſperare dicuntur. Ibid.m
tria ſunt arma fidelium. 230.a.to.1
tria reperiuntur in Petro. Ibid.b
tria ſunt genera mutationum. Ibidem
tria ſubruunt patientiam. Ibid.
tria ſunt iudicia. Ibid.d
tria faciunt mortem precioſam. Ibid.
tria ſunt, quæ nos reſtringunt. Ibidem. e.
tria in ſcripturis leguntur candelabra. Ibidem f.
tria quibus Deus vindictam exercet. Ibidem g.
tria nobis in ſanctis adponuntur edenda. 232.a.to.1
tria ſunt operimenta altaris. Ibid.b
tria ſunt ſacrificia. Ibid.d.
tria ſunt genera ſequentium pacem. Ibid.i.
tria loca, quæ ſingula habitatores ſuos poſſident. 226.i.to.1 .Tria.
Tria neceſſaria ad pure orandum. 227.e to.1
tria ſunt opponenda aduerſitati. 230.l tomo 1
tria confert tribulatio. Ibid.k
tria ſunt, quæ hominem à domo expellunt. 167.i.to.1
tria Chriſtum congerunt crucem ſubire. 228.i.to.1
tria deſertorum genera. 228.l m.to.1
tria ſunt, quæ in opere noſtræ ſalutis ſibi inuicem cooperantur. 248.a to.1
tria ſunt, quæ vnitatem impedire ſolent. 99.i.to.1
tria ſunt vincula, quibus Deo aſtringimur. 160.b.to.1

tria tranſeuntia per hoc ſeculum. 187. l.to. 1
tribus modis interrogit vos Deus. 230 .k t.1
tribus modis renouatur. 231.c.to.1
tribus modis exaltat Dominus caput noſtrū: 228.i.to 1
tribus modis erudit Dominus tarditatem in ſcientiæ noſtræ. Ibid.K
tribus ex cauſis procedit titillatio carnis noſtræ. Ibid K
tribus modis prouidemus bona coram hominibus, habitu, actione, & ſermone. 183. l.to.1
tribus modus prouidentur bona corā hominibus, & tribus modis coram Deo. Ibid.
tribus duæ ſunt, Leui ſcilicet & Iudæ, ex quibus ſacerdotes ſumuntur Aaron, & Chriſtus, & eorum ſucceſſio. 131.i.to.1
tribulatio multam confert vtilitatem. 154.m. & a.to.1
tribulatio neceſſaria, quæ in gloriam vertitur. 154 d.to.1
tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio ſpem. Ibid. e
tribulationes patienter, & confidenter ferēdæ ſunt. 304 c.d.e.to.1
tribulationes ſex nobis ſunt aduerſus deſideria, & aduerſus quinque partitam ſenſualitatem. 181.i.to.1. per to. ſer.
tribulationes ſex, quæ ſint, de quibus in Iob legitur, & earum remedia. Ibid.
tribulos, & ſpinas de proprijs colligentes nō erubeſcunt vineæ Domini curam arripere. 281.c.to.1
trifaria eſt veſtis noſtra. 230.i.to.1
trifariam edulium nobis apponitur. 231. h to.1
triforme eſt deſideriū electorum. 229.g.to.1
triformis eſt ſanctorū dolor. Ibid.
triforme eſt exercitium electorum. Ibid.l
triformis eſt aſcenſus Domini 231.d.to.1
triformis eſſe debet oblatio noſtræ laudis. 228.a.to.1
triforme eſt impiorum refugium 230. b.tomo 1
triformis viuendi ſtatus 228.i.to.1
trinitatis ſeu diuinitatis arcanum nec ab angelis, nec ab hominibus, niſi ſpiritu ſancto reuelante cognoſcitur 244. b. tomo 1
trinitas animæ quantis intricauit ſe erroribus, doloribus, timoribus 248.c.to.1
trinitatem totam fuiſſe cum Maria dum angelus diceret: Dominus tecum 12, a. tomo 1
triplex coſtodia manus, linguæ, & cordis 170 a. to.1
triplex genus bonorum, & vigilantia ſuper cogitationibus. 168.b.to.1
triplex gradus, ſcilicet incipientium, proficientium, perfectorum. 125.a.to.1
triplicem gratiam à Domino ſuſcipimus. 96. k.l.to.1
tripliciter homines ſub principe tenebrarum eſſe dicuntur. 163.l.to.1
triplex modus viuendi laudabilis, in congregatione. 82.i.to.1
triplex peccatum inualuit ſuper terram 96 f, g.to .1
triplex ratio ſpem noſtram roborat 231.f.tomo 1
triplex eſt cubile Ieſu. 232.a.to.1
triplex fuit forma Ieſu. 232. a.to.1
triplex hortus, vbi animæ beatorum ſpatiantur. 231.h.to.1
triplicem differentiam habent ea, quæ agimus. Ibid.b
triplici morbo laborat genus humanū. 227. c.to.1
triplex periculum cauere debemus 84.l. tomo 1
triplex prouidentia contra triplex malum. Ibidem.
triplici via naſcimur omnes 41.b.to.1
triſtitia de peccatis, dulceſcit beneficiorum Dei recordatione. 247.l.m.to.1
triſtitia diſſimulanda 271.f.to.1
tunicæ, quibus veſtimur, tres ſunt 232.m.tomo 1
turpe lucrum prælatorum inuehitur. 247.h. to.1
turbari bonum, ſed non perturbari. 13. f. tomo 1
turbata Maria qualiter fuerit in ſermone angeli. Ibid.
turtur auis gemens, pudica, petens celſiora 319.c.d.to.1
turtur cur pro Chriſto ſit oblata. Ibid.f
turturem non ſolum commendat gemitus, commendat & caſtitas, digna propterea fuit dari hoſtia pro partu virginis. Ibid.e.f
turtur pudica auicula 295.h.to.1
turturi quare comparatur anima Deo deuota. Ibid.i
turturis vox gementi, quam canenti ſimilior, peregrinationis noſtræ nos admonet. 319. c.to.1
turturis vox, quæ ſit, & quando cœperit audiri. Ibid c.d.

Vacare.

V

Vacare debet homo ad ſe, & Deum cognoſcendum. 260.K.to.1
vacat ſibi vix vel raro, qui alijs in ſolcitudine præeſt. 310.g.to.1
vacuam curis, & odio, luxuria & huiuſmodi oportet eſſe animã, quàm inhabitet Deus. 275.g.to.1
vacua non ſit in nobis gratia. 313.m.& 315.a to.1
vanæ gloriæ contemptus tractatur. 138.l.& 152.l.& 251.i.& 289.g.h.to.1
vanitas humanæ laudis. 15.c.17.m.to.2
vanitatem ſeculi improbare debemus, exercere pęnitentiam,&c. 229 h.to.1
vanitatis malum. 15 c.d.to.2
vanitati triplici ſubiectus eſt homo. 248.c to.1
varietas veſtimentorum, & ferculorum culpatur. 4.b.to.2
vbera Chriſti duo ſunt, longanimitas in expectando, & facilitas in donãdo. 245.k.t.1
vbera in oratione replentur. Ibid.m
vbera meliora vino, id eſt pinguedo gratiæ diuinæ longe efficacior ad profectũ, quàm mordax increpatio prælatorum. Ibidem l
vbera prælatorum, ſiue prædicatorum. Ibi.m & 246.a.to.1.
vbera ſponſæ, affectus duo, compaſſio, & exhortatio, ſiue congratulatio. 246.c.to.1
vbera ſponſi, æqua nimis peccatorum expectatio, & benigna ſuſceptio. 245.k.to.1
vbera ſponſæ exhauſta rurſum de fonte materni pectoris ſumunt, quod propinant. 246.b.to.1
vbera iterum duo ſunt. 233.g.to.1
vbera tua meliora ſunt vino, hæc verba à ſodalibus prolata fuiſſe coñijci poteſt. 245.i to.1
vbera duo ſponſæ, vnum congratulationis, alterum compaſſionis. 217.d.to.1
vbi non eſt par culpa, par non debet procedere pœna. 90.h.to.1
væ homini, per quem ſcandalum venit. 104.e.to.2
væ nobis, qui ſpiritum in naribus habemus, qui totum proferimus ſpiritum. 100.m to.1. Væ nobis.
væ tibi amaritudo peccatorum, propter quæ ſoluenda tanta amaritudo neceſſaria eſt. 56.d.to.1
væ vobis diuites. 27.d.to.1
velim nolim Deo aſtare neceſſe eſt. 25.f.to.2
vellus Gedeonis rore perfunditur. 9.h.to.1
venatores clerici & monachi, ſi reprehenſibiles non eſſent, Bernardus non laudaret milites ſancti Ioã. quòd venator inter eos non reperitur. 192.g.h.to.1.per totum.
veniunt ad animam, & manſionem apud eã faciunt pater, filius, & Spiritusſanctus. 335.b.to.1
veniſſe ad animam patrem, filium, & ſpiritum ſanctum, qualiter coniectari poſſit. Ibidem
veniſſe ad nos qualiter Chriſtus dicatur, cum præſertim ſemper vbique fuerit. 5 f.to.1
venite ad me omnes: exponitur. 152.b.to.1
venire Chriſtus dicitur in aqua & igne, ad differentiam Moyſi. 67.m.to 1
venit Deus per ſeipſum ad animam ſe quærentem. 282.c.to.1
venit Deus ad animam, & ab ea prout vult recedit. 342.m.to.1
veni in hortum meum: exponitur. 220.I. to.1
venit medicus ad ægrotos. 19 g.to.1
venialia negligenda non ſunt quaſi leuia. 40.e.f.to.1
ventrem meum dolo, exponitur. 290.e.291. f.to.1
ventis tribus expoſiti ſumus, carni mundo, diabolo. 19.m.to.1
vera ſapientia, quæ ſit. 17.d.to.2
verbum ab anima propter commoditates ſeptem, quæritur. 336.c.to.1
verbum abbreuiatum fecit Deus. 25 I.to.1
verbum ad animam venire, quid eſt, & eam erudire in ſapientia, quid eſt patrem venire: afficere ad amorẽ ſapientiæ. 334.I.to.1
verbum aſperum Chriſtus ſuſtinuit, & maledicti horribiliter audient, & ſuſtinebunt. 136.I.to.1
verbum carni adhærens factum eſt caro. quanto magis, qui adheret ſpiritui Deo, Vnus ſpiritus eſt cum eo? 337.f.g.to.1
verba Chriſti cibo optimo comparantur. 331.b.to.1
verba Chriſti ſine eo minime poſſunt diſcuti. Ibidem
verba conſolationis Dei ſex ſunt. 230.a.to.1
verba Chriſti ſpiritus, & vita ſunt aliquibus, & ſequuntur ea, alijs dura videntur, & alibi quærunt conſolationem. 161.f.to.1
verba Chriſti ſponſi triplici eminent gratia. 331.b.to.1
verbum Dei aliter ſapit electis, aliter reprobis. 161.f.g.to.1

Verbum Dei contra omnes anguſtias, & neceſſitates remedium habet. 176.e.f.to.1
verbum Dei cum faſtidio ſuſceptum, conſcientiæ tormentum portabit. 290.m.& a to.1
verbum Dei virtus, & ſapientia infirmitati, & ignorantiæ noſtræ medetur. 357.l.m. to.1
verbum Dei ſibi placentibus animam ſibi deuotam edocet. 357.h.to 1
verba æquè dulcia reperta non ſunt, per quæ Chriſti & animæ exprimuntur affectus, ſicut ſponſus & ſponſa. 242.c.d.to.1
verbum imago eſt: & cuius. 350.c.to.1
verbum increpatorium fimo comparatur. 82 k.l.m.& 83 a.b.to.1
verbi, hoc eſt Chriſti lingua, fauor dignationis: animæ vero feruor deuotionis. 301.i.K.to.1. Et verbi.
verbi Dei impletio, cibus ſeu paſtus eius eſt. 336.a.b.to.1
verbi in animam introitus, vel exitus non ſentitur: cuius tamen præſentia, vel abſentia percipitur. 301.i.k.to.1
verbum omnia eſt. 359 l.to.1.
verbum panis angelorum factum eſt cibarium iumentorum. 193.a.b.to.1
verbum qualiter naturam carnis aſſumpſerit. 60.b.to.1
verbum, quod à Deo ad animam noſtram venit, reuerti vacuum non decet. 284.c.d. to.1.
verba quædam ſunt ſponſi ad nos noſtræ meditationes de ipſo, & eius gloria, elegantia, potentia, maieſtate: quibus pro certo ſciamus nos alloqui, vt non fatigemur laboribus, ſermonibus eius delectati. Ibid.a
verba ſacræ ſcripturæ deliciosa, ſolida, efficacia. 331.b.to.1
verba ſalutis frequentius audita reprobis vileſcunt. 82.l.to.1
verbum triplex. 206.f.g.to.1
verbum virtus, verbum ſapientia eſt. ſumat ergo anima de virtute virtutem, de ſapientia ſapientiam. 357.m to.1
verbi viſitationem putantes noſtram eſſe cogitationem, periculosè erramus. 284.a.b.to.1
verè eſt ſolum, quod nec à fuit præciditur, nec ab erit expungitur. 282.m.to.1
verebuntur filium meum. 26.i.to.1
verecũdo adoleſcẽte, quid dulcius? 359.h.to.1
verecundia aliqua culpabilis eſt. 77.d.e.to.2.
verecunda & manſueta excuſatio, ſeu apologia noſtri Bernardi, cum verbi & animæ amatorias viciſſitudines ſuiipſius experimento denudare vellet. 342.m.to.1
verendumne aliquando ſana doctrina infirmis cedat ad periculum, quod ad remedium dicitur. 287.f.to 1
verecundiæ proprium eſt vitare laudes, vitare iactantiam. 356.i.k to.1.
verecundia, quàm dulcis ſit & amabilis. Ibid h
verecundiam ſeruare debent orantes. 359. K.to.1
verecundiæ commendatio. Ibid.K
verecundia veluti candor eſt, animæ faciem decorans. 294 e to 1
verecundia venuſtatem ingerit, & gratiam auget. Ibid.f
veritatis amor fidus amor eſt, & cuſtos animæ. 347 k.to 1
veritas capreæ, gratia vero hinnulo comparatur. 343 f.to.1
veritas & gratia ſimul contemperandæ ſunt. 343.f. to. 1.
veritatis gradus aſcendimus per laborem humilitatis, per affectum compaſſionis, per exceſſum contemplationis. 193.d.to.2
veritas impuris mentibus non ſe oſtendit, non ſe credit ſapientia. 314.l.to.1
veritas non relinquenda. 42.l.to 2
veritatis onus leue. 35 c.to.2
veritas perfecta cibus ſpiritualis. 53 i.to.1
veritatis protectio neceſſaria. 139.d.to.1
veritatem, quia non tenuit diabolus, cecidit à gratia. 343.f.g.to.1.
veritas reducit in mentem, quòd non ſunt condignæ paſſiones huius temporis, ad futuram gloriam. 138.K.to 1
veritas ſæpenumero odium parit. 42.k.l.to.2.
veritas ſine gratia amara eſt & onerosa, gratia ſine veritate diſſoluta. 343.f.to.1
veritas vnum eſt ex lilijs, inter quos paſcitur Chriſtus. 335.h.i.to.1
vermen tunc ſentiri, cum ſuffocari poteſt, optimum eſt, ſi tamen peccatorum putredinem, & ſeipſam rodendo conſumat. 198.h.to.1
vermis conſcientiæ in præſenti ſentiri, & ſuffocari debet, non reſeruari in futurũ. Ibid.
vermes tres. 209 c.to.1
verus amor præmium non requirit, ſed meretur. 167.c.to.2.
vera & plena fides, vniuerſa præcepta complectitur. 38.m.to.2.

Veſtiga-

Veſtigare, quid deſit non tibi ſit pigrum, nec quod deſit verecundũ ſit fateri. 132.c.to.,2
veſtium curioſitas, deformitatis mentium, & morum indicium eſt. 137 m.to.1
veſtimenta, & cibaria delicata reprehenduntur. 80.i.to.1.& 137.m.& 184.f.to. 1
veſtimenta miniſtrorum Dei tria ſunt. 231. f.to. 1
veſtimentorum luxus, & ciborum apparatus in ſolemnitatibus culpatur. 16.m & ſeq. & 80.i.to.1
veſtes Eſau, quid denotant 230.i.to.1
veſtis, qua ſacerdos vti debet, triplex. Ibidem d.e
veſtes noſtræ, virtutes ſunt. 45.e.to. 1
veſtes ſubſtrauerunt apoſtoli Chriſto ſuper aſinam ſeſſuro. 274.m.to.1
vetus homo tripliciter in nobis eſt. 6.i.to.1
vetuſtas triplex, & nouitas triplex. 212. K to. 1
vix angelorum, quæ ſint. 147.h.to 1
viæ noſtræ, viæ dæmonum, viæ beatorum ſpirituum, viæ quoque Domini, quæ ſint. Ibidem d.e.f
viæ Domini rectę, viæ pulchrę, viæ planæ. 174. a.to.1
viæ filiorum Adam, in neceſſitate, & cupiditate verſantur. 147.d.to.1
viarum fructus, ſalus viatoris. Ibid.m
via legis Domini ſex diebus conſummatur. 114.g.to.1
vias miſericordiæ, & veritatis ingrediamur. 148.l.m.to.1
via monachalis (quæ pons eſt) recta dignoſcitur, ſed non omnino ſecura, nam ibidem triplex reperitur periculum. 187.m.to. 1
via, per quam nos oportet in cęlum aſcendere, quæ ſit. 70.f.to. 1
viam, quam tenere debemus, à via Domini aſſumere debemus. 78.e.to.1
via, quę ducit ad vitam, trifaria ratione diſtinguitur. 229.c.to. 1
viæ, quæ ducunt ad mortem, ratione trifaria diuiduntur. Ibid. b
viæ quæ ſunt, in quibus angelorum cuſtodia indigemur. 148.m.to. 1
via regia nec ad dexteram declinat, nec ad ſiniſtram. 234.c.to.1
via ſecura inueniendi veritatem. 176.a.to.2
viam trium dierum facere neceſſe eſt, ſcilicet timoris, pietatis, rationis. 86.g.to.1
viciſſimis Deus, & redit ad animam ſanctam. 342.a.b.c.to.1
viciſſim apparet, & diſparet Deus animæ toto deſiderio ſe quærenti. 284 k.l.to. 1
viciſſitudo contemplationis neceſſaria actionis declaratur. 317.b.to. 1
viciſſitudines Dei euntis, & redeuntis in anima. 342.m.& 343.a.to.1
victus & veſtitus ſufficit. 6 f.to 2
victoria multiplex. 61.k to.1.& per tot. ſerm.
vicit leo, exponitur. 61.k.& 208.m.to. 1
victoria, quæ aduerſus mundum obtinetur multifarie declaratur. 67.i to.1. & per to. ſermonem.
videre Deum ſicuti eſt, nil deſiderabilius, nil delectabilius. 282.m.to. 1
videtur Deus ab anima humili viſione ſublimi, & ſuaui. 301.h i.to.1
videtur Deus ab anima viatrice nunc vt Dominus, nunc vt ſponſus. Ibidem.
vidi Dominum ſedentem. 115.m.to.1. & per quinque ſermones ſequentes.
videre in via Deum quomodo poteſt aliquis & quomodo non poteſt. 282.a.to. 1
videamus quis, vnde, quo, quando, & ad quid, & qua veniat. 1.f.g.to.1
videri non poteſt Deus in hac vita ſicuti eſt. 282.l.m.to.1
videte detractores, videte canes, id eſt hæreticos negantes baptiſmum paruulorum 329.f g.to.1
videmus nunc Deum per ſpeculum, & in ænigmate, & ita videre nobis expedit. folio 283 g.h.to. 1
videri vult vulnera ſua Chriſtus, tamquam dux bonus ſigna. 323.a.to 1
vidi in dextera ſedentis ſuper thronum. 62. g.to.1
vigiliæ bonæ, rectitudo operationis, puritas intentionis, cuſtodia vnitatis. 19.m.& 20.a to. 1
vigiles boni. 346.a.to.1
vigiles deprimi ſomno, abominabile angelis 242.f.to.1
vigiles eſſe debemus circa opus noſtrę ſalutis. 357.l.m.to. 1
vigiles oportet eſſe paſtores Chriſti. 346.a. b to. 1
vigiles, qui ſponſum inuenerũt qui ſunt. Ibid.
vigilię ſunt in duplici differentia, vigilię enim ſunt carnalium, & ſpiritualium. f.51.c. d to. 1
vigilat ſuper nos Deus. 146.b.to. 1
vigiliæ tres, quibus Dominus venire dicitur quæ ſint. 21.m.to.1.& ſeq.
vilitas conditionis humanæ, declaratur. f 212.d.e.to.2

vilem

Vilem, & contemptibilem Chriſtus demonſtrare ſe potuit, ſed plane non reputare. 297.K.l.to. 1
vincula tria ſunt, quibus Chriſto alligamur. 160.c.d.to.1
vim patior: reſponde pro me. 329.g.330.h.& 352 e.to. 1
vinea à furtiuis machinamentis ſurripitur, eiuſdem botros ira præfocauit, tulit iactantia, fœdauit inanis gloria, &c. 281.d.to.1
vinea, anima cuſtodis. Ibidem e
vinea cuiuslibet vita. 325.a.to.1
vineis dominicis ſe ingerere non verentur. 281.e.to.1
vinea eccleſia. 280.m.& a to.1
vinea electa religio bene ordinata. 66.f.to. 2
vineæ fidelis animæ habent fidem, vitem, virtutes, palmites, botrum, opus: deuotionem, vinum. 281.d.to.1
vinea fides, vel anima, palmites autem virtutes. Ibidem
vineas habent, qui ſpiritu feruentiores noſcuntur? ficus vero, qui ſuauiores in moribus. 321.e.to. 1
vinearum nomine fideles populi ſignificantur, & ideo non abs reponitur, poſuerunt me cuſtodem in vineis. 280.l.m.t.1
vinea, quam ſponſa ſe dicit non cuſtodiſſe, ipſa eſt eccleſia in Chriſtum credentium. Ibidem.l.m.& 280.a.to. 1
vineam ſuam cuſtodiſſe debet, qui alienæ cuſtos ponitur. 280.b.c.to. 1
vineæ ſpirituales tunc dederunt odorem ſuū, cum apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris noſtri Dei. 321.c.d.to.1
vinum Chriſti merum, vinum noſtrum mixtum aqua. 144.a.t. 1
vino ex vua expreſſe comparatur carnalis affectus: vua enim ſemel expreſſa, non habet quod iterum fluat: ſed non ſic vbera ſponſæ. 246.b.to.1
vinum bonum gratia deuotionis, feruor caritatis. 38.g.to. 1
vinum in vineis Engaddi non inuenitur, ſed oleum, quærat, vinum in Cypro. Inſula enim illa vini ferax eſt. 301.k.l.tomo 1
vinum merum quale ſit, & qui dignus ſit illud bibere. 144.m.& a.to.1
vini non tantum, quantum olei nobis attulit Chriſtus. 256.i.157.k.to.1
vinum triforme eſt in ſcypho Dei. 232.m.tomo 1
virga egreditur de radice Ieſſe, quid per virgam, per radicem, per fructum ſignificetur. 9.g.to. 1
virgæ tres ſunt. 233.g.to.1
virgo concepit ſine pudore, peperit ſine dolore, mater manſit ſine corruptione. 21.h.i to. 1
virgines debent ſemper eſſe pauidæ 13.e.to.1
virginitas humilitate non comitata, gratię plenitudinem non meretur. 98.l.m to. 1
virginitas laudabilis, ſed humilitas neceſſaria, & ipſarum pulchra permixtio. 8.k.l.tomo 1
virginitas Mariæ ſine humilitate Deo non placuiſſet. 8.K.l.m.to. 1
virginitatis, & humilitatis adinuicem contentio. 8.K.l.to.1
virginitas conſulitur; humilitas vero præcipitur. Ibid.i.l
virgines quattuor nobis in coniugium ſociare debemus. 231.f.to. 1
virginibus ſolis nubendum eſſe aſſerentes reprobantur. 329.c.to.1
virgo virga ſublimis, &c. 3.c.d.to.1
virium animæ trium, id eſt rationis, memoriæ, & voluntatis infirmitas. 199.a.b.to.1
vires, ſeu potentiæ hominis. 145.a.to.2
viro bonum eſt portare iugum Domini ab adoleſcentia. 82.i.to.1
vir deſideriorum cupiens diſſolui, & eſſe cum Chriſto, id cupiat vehementer, ardenter ſitiat, & aſſidue meditetur, talis profecto non ſecus, quam in forma ſponſæ ſuſcipiet verbum in tempore viſitationis. 284.i.l.tomo 1
vir eccleſiaſticus pius eſſe debet in corrigendo manſuetos, & auſterus contra aſperos, & obſtinatos. 299.i.l.to. 1
viro forti creſcit animus in difficultate. 106.m.& 106.a.b.to.2.& ſeq.
virorum & mulierum cohabitatio continentiæ repugnat, & damnatur. 327.g.to. 1
viri mali docuerunt linguas ſuas loqui grandia. 99.c.to. 1
viri miſericordiæ, quare de apoſtolis dicitur. 84 g.to.1
vir propheta Chriſtus deſcendens dignatus eſt cohæquari paruo filio. 255.m.to. 1
viro ſapienti vita, ſeu mors, ſit ſibi vinea in cultu: & de duobus vulpium generibus, ſcilicet adulatoribus, & detractoribus. Et de tentationibus monachorum nouitiorum. 328.m.& a.to.1.per totum.
viri tres, Noe, Daniel, Iob, primus naui, ſecundus ponte, tertius vado tranſit, & hi tres

[illegible] tres viri, tres ordines ecclesiæ significant [illegible] 157.k.to.1
Virtus adiuuat ſapientiam, erudit & informat. 297c.e.to.1
virtutes aliquas habent aliqui, ſed ad menſurã: ſolus Christus habet ſine modo, qui totum habet. 336.m.& a.to.1
virtutis arma, quibus arma nequitiæ expugnantur, quæ ſint. 229.f.to.1
virtutes bonæ diuitiæ. [illegible] 5.b.to.1
virtutes cardinales perfectiſſime in Christo fuerunt. 264.K.305.m.& a.to.1.per totum ſermonem.
virtutes cardinales reſpondent quattuor vnguentis Christi, quæ ſunt ſapientia, iuſtitia, ſanctificatio, redemptio. 264.k.to.1. & per totum ſermonem.
virtutum Christi fragrantia, niſi nos trahat, inexcuſabiles ſumus. Ibid.l.m
virtutem Dei appetiuit angelus, homo ſcientiam. 334.m.to 1
virtutes de neceſſitate laudanda, magis autẽ de libertate. 356.g.to.2
virtus eſt aduerſa fortiter ſuſtinere. 358.c.to.1
virtus eſt mater gloriæ. 88.h.to.1
virtus & ſapientia. 357.m.to.1
virtus etſi propter bonam famam non ſit maior, pulchrior tamen & illuſtrior efficitur. 336.c.to.1
virtus humilitatis, & patientiæ tractantur. 288.m.to.1.& per totum ſermonem.
virtus innocentiæ laudabilis eſt, quam continentiæ virtus comitatur. Ibidem m. & per totum ſermonem.
virtus in pace acquiritur, in preſſura probatur, in victoria approbatur. 60.g.to.2
virtutes lilia dicuntur. 336.l.m to.1
virtus maxima, inter prauos viuere bene. 304.d.e.to.1
virtus medium tenet vitiorum, & putatione indiget. 318.l.to.1
virtutes merito ſtellæ dicuntur: ſtellæ enim nocte lucent, & in die latent. 275.e.to.1
virtus non eſt operis noſtri, quia Dominus facit hæc omnia. 142.K.l.to.1
virtus nulla ſine conuenientia voluntatis. folio 297.m.to.1
virtutes præcipue tres. 336.a.to.1
virtus prima ad ſalutem neceſſaria, innocentia eſt. Ibidem.
virtutes omnes à Christo ſperandæ ſunt. 265.d.to.1
virtutes quattuor contra quattuor tentationes. [illegible] 252.l.m.&a.b to.1
Virtutibus quattuor veſtitus fuit Adam. 51. [illegible]
Virtus triplex nominis Ieſu. 254.f.g.h.i.to.1
Virtus vera eſt recta facere, & interim ſe reputare [illegible] 66.h.i.to.1
Virtutes veras non habuerunt mundi ſapientes ſine Christo. 265.c to.1
Viſio beatorum, quæ vident Deum ſicuti eſt permanens eſt. 259.i.K.to.1
viſio Dei duplex, poſteriorum, & faciei [illegible] 522.i.to.1
viſio Dei fit diuerſis modis. 203 i.to 1
viſiones diuerſæ, & cognitiones, quibus viſus & agnitus eſt Dominus. 116.m.& a.to 1
viſione huiuſmodi videtur, id, quod Deus; non per imagines corporeas, non tamen ſicuti eſt. 283.e.to.1
viſio in patria vere meridies. 286.b.to.1
viſio qua Deus animæ ſe quærenti demonſtrat. 282.c.to.1
viſio quam hic de Deo habemus, non permanet. 282.m.to.1
viſio qua videndus eſt Deus in futuro, ſicuti eſt. Ibidem l.m
viſione ſublimi, & ſuaui videtur Deus ab anima humili. 300.g & 301 h.to 1
viſitatur à Domino, & viſitationis ſuæ tempus cognoſcit, qui cor ſuum præparat. folio 316.f.to.1
viſitat Deus humiles, ſuperbos tranſilit. folio 312.i k.to.1
viſitatio diuina non eſt plena, nec iucunda abſque veritate, & gratia. 343 f.to 1
viſitationis diuinæ gradus, ſigna, & prænuntij. 316.g.h.i to 1
viſitationes Domini, quæ ſunt animæ rectæ ſibi vocanti. Et qui per Lazarum, Mariam & Martham ſignificantur. Ibidem. c.per totum.
viſitationem, & cõſolationem diuinam deſiderãs, quid facere, & quomodo viuere debeat, & ſigna viſitationis. 316.f g.to.1
viſitat nos Deus quattuor modis. 231. e. tomo 1
viſitationem verbi, putantes noſtram eſſe cogitationem, periculoſe erramus. 284. c.d. to.1
viſitari à Domino cupiens, quomodo agere debeat. 315.e.to.1
viſitationes verbi ſponſi, quæ ſint in ſpiritu ad animam ſanctam: de quibus ipſe Bernardus ſe præbet exemplum ad ædificationem audientium. 342.l.m.to.1

Vita

vita actiua, & cõtemplatiua. 302. c.d. & 308. c.d. & 316.1. to. 1

vita actiua, & contemplatiua pulchrè intelliguntur per verba Iob, Si dormiero, dico quando ſurgam. 159.h.i.to. 1. & ſeq.

vitæ actiuæ pariter, & contemplatiuæ vtilitas. 172.l.m.to.1

vitæ animæ, quæ ſit 146.l.& 165.g.h.to.1

vita animæ Deus ipſa corporis. 146. l. m. & 194.i.to.1

vitæ auſteritas, & paupertas ſumma, quam Chriſtus ab infantia ſuſcepit, memoratur. 27.l.m.to.2.

vita Bernardi in oratione ſoluta incipit poſt vitam Malachiæ epiſcopi.

vita Bernardi in carmine, immediate ſequitur eam, quæ eſt in oratione ſoluta.

vita Malachiæ immediate poſt appendicem operum.

vita Chriſti viuendi regula, mors redemptio. 194.h.to.1

vita communi non contenti, propriã voluntatem ſequentes, culpantur. 260.f.to.1

vitæ duæ amatorum paupertatis, per Martham & Mariam deſignantur. 205.e.f.to.1

vita duobus modis à corde procedit. 215.e. to.1.

vita & ſenſus animæ. 165.g.to.1.

vita fidei eſt charitas. 64.c.d.to.1.

vitæ humanæ forma pulchrè, & vtiliter deſcribitur. 158.c.d.to.1.

vitam in delicijs agens, quoniam nõ eſt ex fide mors eſt, & vmbra mortis. 305.i.to.1

vita infernalis eſt, quando intellectus affectui, affectus intellectui inuicẽ repugnant 75.m.to.1.

vita mundana periculoſa. 173.m. to.1. Et in contrarium.

vita per auditum ſequitur mortem. 277. c.d to.1

vitæ præſentis finis principio futuræ debet adhærere. 83.d.e.to.1.

vitæ ſanctæ, & religioſæ forma & exercitium, in qua continentur bona naturæ, gratiæ, gloriæ, humanitatis virtus gloriæ. 169. f. g.to.1.

vita ſine fine. 156.b.c.to.1.

vita ſine fructu grauior mors. 272.h.to.1

vita ſolitaria. 295.h.i.to.1.

vita vera non niſi in conuerſione eſt. 197.a. to.1.

vita vitioſa. 82. i. & 146.l.m. & 33. l. & 173. m.to.1. Et in contrarium, & 48.a.to.2. Recedamus

vita viri ſapientis vinea eſt, ſua mens, ſua conſcientia, nil incultum vel deſertum in ſe ſapiens dereliquet, ſtultus non ita. 325. a.to.1

vitanda negligentia: nam in grauiori periculo, eſt deſperationis indicium. 146.l.m.to.1

vita ſemper putanda. 318.k.l to.1

vitiorum ſeruitus, & mortis incertitudo. 200. f.to 1.

vitiorum hominis gemini ſpecies. 210.i.to.1

vitiorum pullulantium capita ſtatim reſcindenda. 318.i.l

vitiorum correptione ſi quis ſcandalizatus fuerit, ſcandalum illud non corripientis, ſed correpti. 42.l.m.to.2.

vitiorum contentio. 184.g.h.to 2

vitijs carnalibus implicitus, ſpiritualia vitia minus aut minime ſentit. 198.i.to.1

vitreæ per quas ſolis radius infunditur, tres ſunt. 231.g.to.1

vitula effraim docta diligere trituram, qualiter, & ad quid adaptatur. 245.h.to.1

vituli Domino immolandi tres ſunt. 229.g. tom.1. Vituli.

viuendum eſt humiliter, ſociabiliter, ordinabiliter. 82.i.to.1.

viuentium gradus varij diſtinguuntur. 321. m.& a.to.1.

viuit in nobis Chriſtus tandiu, quandiu & fides. 64.c.to.1.

viuimus in ſpe. 139.d.to.1

viuimus in vmbra Chriſti, qui per fidem ambulamus, & carne ipſius paſcimur, vt viuamus. 283.g.h.to.1.

viuendi modum triformẽ homines habent. 228.i.to.1

viuere proprie non debet, qui non diligit, inter quos viuit. 165.h.to.1

vlcerata peccatis conſcientia, quibus medicaminibus refouenda ſit. 258.i.to.1

vltionum pater, quare Deus non dicatur. 29. l.to.1.

vultus inueteratæ conſuetudinis qualiter amputandum, & dolor eius leniendus ſit. 258. i.to.1

vmbra bona ſub alis Ieſu. 9.h.to.1

vmbra Chriſti, caro eius, & fides. 339.g.h.to.1

vmbræ duplices, corporales, & ſpirituales. 304.h.i.

vmbræ huius mundi vel tolluntur, vel inclinantur. 339.g.h.i.to.1

vmbrarum nomine aliquando deſignantur contrariæ poteſtates, vt ibi, Donec inclinentur vmbræ. Ibid.g.

Vmbræ

vmbræ ſpirituales triplices. Ibid. k. l
vna eſt ſponſa eccleſia ex angelis, & hominibus. 275 c.d.to. 1
vnio diuinarum perſonarum declaratur. 337. f.g.to. 1
vnio perfecta noſtri ad Deum quæ ſit. 337. e f.to. 1
vnio verbi cum homine eſt communio voluntatum, & conſenſus in caritate. Ibidem. f.g.h
vnitatem animæ ad Deum facit voluntatum conſenſio, non confuſio naturarum. Ibid. g.h
vnitas animorum neceſſaria. 43. e.f. to. 1 Ceſſabis.
vnitas bona, & vnitas peruerſa, quæ ſint. 97. h.to. 1
vnitas bonorum gemina. Ibidem.
vnitas dilectionis. 338.i.to.1
vnitas diuina, & vnitas qua anima adhæret Deo non ſunt eædem vnitates, prout ampliſſime probatur. Ibid.g. h.i.& ſeq.
vnitas duplex eſt. 97 g.to. 1
vnitatis, & pacis turbatores culpantur. 279. c.d.to. 1
vnitas, & trinitas perſonarum declaratur. 337.f.g.to.1
vnitas fraternitatis ſummopere ſeruanda eſt 279.c.d.e.to.1
vnitatum octo differentiæ. 215.c.d.to. 1
vnum eſt neceſſarium, deducitur. 97.f.g.to. 1
vnum, & vnus inter vnitates, diſcriminant. 337.f.g.to.1
vnus pereat melius, quam vnitas. 51.i.to. 2
vniuerſæ viæ Domini, miſericordia, & veritas. 147.h.to. 1
vnctio quadrifaria. 263.e.to. 1
vnguentis à ſanctis mulieribus quare non eſt vnctus Ieſus. 249.a.to. 1
vnge caput tuum, quid ſignificat. 44.h.i.K to. 1
vngere non tantum caput aut pedes Domini, vere Chriſtianum decet, ſed & totum corpus. 249.a.to.1
vnguenta Chriſti, ſapientia, iuſtitia, ſanctificatio, redemptio. 263.g.h.to. 1
vnguentum contritionis bonum eſt quo vnguntur pedes Domini: vnguētum deuotionis melius, quo vngitur caput, vnguentum pietatis optimum, quo totum vngitur corpus Domini. 250.c.d.to. 1
vnguenta contritio, deuotio, pietas. 246.e.f.& 250.c.d.to.1
vnguentum contritionis, eſt in peccatorum recordatione. 246.e.f.to. 1
vnguentum deuotionis in beneficiorum recordatione. Ibid.g
vnguentorum fragrantiam qui nō ſentit, aut putidus eſt, aut mortuus. 264 l.m.to. 1
vnguenta Mariarum euangelicarum, quæ fuerint. 246.e.& 219.a.to. 1
vnguentum pietatis in proximorum ſubleuatione. 250.c.d.to.1
vnguentum pietatis precioſius eſt vnguentis contritionis, & deuotionis. 219.a.to.1
Vnguenta quattuor ſponſi, quattuorque virtutes cardinales tractantur. 263.e.to.1.& per to. ſermo.
vnguenta ſpiritualia, ſcilicet deuotionis, contritionis, pietatis, ampliſſime tractantur. 246.c.to.1.& per to. ſerm.
vnguenta ſpiritualia ſponſi alia, & alia ſponſæ. 246.e.f.to.1
vngit ſponſus magis, aut minus iuxta varia vitæ merita. 256.g.h.i.to.1
vnctæ ſunt à Chriſto mulieres ſanctæ, quæ ipſum vncturæ venerant. 344.d.to.1
vnguentorum tria ſunt genera. 217.e.to.1
Vnguenta tria ſunt. 233.g to.1
vnguentum triplex ſponſæ, contritionis, deuotionis, pietatis primum pungitiuum, ſecundum temperatiuum, tertium ſanatiuum. 246.e.f.to. 1
vnctus venit Ieſus, vt nos vngeret. 256.h.to. 1
vnctio quadrifaria. 264.k.to.1
vocabulis tribus ſponſæ, amica formoſa, columba: prædicatio, oratio, & contemplatio deſignatur. 316.l.to. 1
vocatum eſt nomen Ieſus, non impoſitum. 31.l.m.to.1
vocari, & reuocari vult Chriſtus. 342.l.m. tomo 1
vocabitur nomen eius admirabilis: exponitur. 207.c.to. 1
vocati ſumus omnes hæreditatem Domini poſſidere. 313.d.to.1. Chriſtus. & 315.e to. 1
vocationes tres ſunt. 233.g.to.1
vocē doctoris illius libēter audio, qui non ſibi plauſū, ſed mihi planctū moueat. 319 e.t. 1
voci tuæ vocem virtutis, dabis, ſi quod doces feceris. Ibid.& 87.g.to. 2
vocis ſuauitatem, & aculei punctionem debet habere bubulcus arator. 230.a.to. 1
volunt omnes Deo frui, ſed non ita imitari. 262.h.to. 1
voluntarium merito dicendū, ꝙ in voluntate ſuſcipientis eſt, & non neceſſariū. 155.c.t.1

volun-

voluntarió qualis neceſſitas, ſi repugnet. 352. e f. to. 1
voluntarius conſenſus alius eſt, & aliud naturalis appetitus. 147. m. to. 2. Enimuero.
voluntatis corruptæ vniuerſa perficientis flagitia, ampla, & vtilis deſcriptio. 199. m to. 1
voluntatem Dei ſcrutari tutum, & pium eſt, maieſtatem vero, temerarium, & formidandum. 324 g. to. 1
voluntatem Dei non faciunt beati, ſed ea potius fruuntur. 339. e. to. 1
voluntas Dei bona, beneplacens. Ibid. & 142. h i. to. 2
voluntas, & opus quomodo differant. 30. c. to. 1. Magna, & 38. l. to. 2
voluntatis hominis cum volũtate diuina vnio fit per conſummationem iuſtitiæ, fortitudinis, temperantiæ, & prudentiæ. 49. h. 50. i to. 1. & per to. ſerm.
voluntas hominis interueniente peccato, vim quamdam, & neceſſitatem patitur. 354. c d. e. to. 1
voluntatis humanæ quatuor ſunt genera, ſicca, recta, beata, peruerſa. 227. f. to. 1
voluntatem humanam, voci diuinæ obtemperare, quibuſdam facile videtur. 198. K to. 1
voluntas in bono mutata. 102. k. to. 1
voluntas inficit, memoria inficitur. 199. a. b to. 1
voluntatis liberum arbitrium eſt diſcernere, quid liceat, probare, quid expediat, experiri quid libeat. 149. i. K. l to 2
voluntas miſera, & infirma: quæ etſi libera; plerumque tamen, quod vult, facere nequit. 145. m. to. 2. Quid inquis.
voluntates mortificare. 144. l. to. 1
voluntas non eſt, vbi eſt neceſſitas. 147. b. tomo 2
voluntas non cogitur, & propterea ſola meretur vel demeretur. 352. e. to. 1. & 148. d to. 2
voluntas noſtra diuinæ, voluntati ſubijci debet. 178. d. to. 1
voluntas noſtra quibus inhærere, & à quibus ſe cauere debeat. Ibid. d. e.
voluntas, patientia, charitas, diuerſos habet affectus, ſecundũ quos diuerſa ſentiunt, & loquuntur. 126. e. to. 1
voluntas peccato in deterius mutata neceſſitatem facit. 352. e. to. 1
voluntas an reputetur pro facto cum in bono, tum in malo, vbi factum excludit neceſſitas. 30. b. c. to. 1. & 38. k. to 2
De voluntate bona fac eleemoſynam, ſi non potes de terrena ſubſtantia: & omnia munda erunt tibi. 202. k. to. 1
voluntatis peſſimæ conditiones. 201. m. & 201. a. to. 1
voluntas propria ceſſet, & inferius non erit. 66. c. to. 1
voluntas propria crudeliſſima. Ibidem d
voluntas propria eſt, quæ non eſt communis cum Deo, & hominibus, ſed noſtra tãtum. 166. b. c. to. 1
voluntas propria fugienda eſt. 165. l. to. 1
voluntas propria mirabiliter inuehitur. 198. i. to. 1
voluntatis propriæ corruptæ imago terribilis. 198. l m. to. 1. vtiliter.
voluntas propria quid mali operatur, ſi prædominari permittatur. 165. l. m. to. 1
voluntatis propriæ, & proprij conſilij lepra ſordentes audiant quid ſpiritus dicat eccleſijs. 66. g to. 1
voluntas propria grande malum eſt, qua fit vt bona noſtra, bona nobis non ſint. 338. c to. 1
voluntatis propriæ, ridiculoſa inuectio. 201. m. & a. & 353. g. to. 1
voluntas rebellis, & obſtinata bonis admonitionibus deterior plerumq; redditur. 201. m & a. to. 1
voluntas ſic ſeruit peccato, quod libere ſe ſub illo tenet. 352. e. 353. h. to. 1
voluntas ſola meretur retributionem 156. m. to. 2
voluntas triplex, libera, mala, & bona. 150. e f. to. 2
voluntatis via tria hominum genera vehuntur, ſeruus, mercenarius, filius. 214. g. tomo 1
voluptatibus carnis adhærens, impoſſibile eſt gaudio ſpirituali repleri. 71. b. c. to. 1
voluptati cedentes comedendo pinguia, in talium terra non eſt audita vox turturis. 319. c. to. 1.
voluptuoſi ciborum exquiſitores arguuntur. 171. b. & 181. h. to. 1
voluptas corporis, malum, afflictio, bonum. 3. g. h. & 27. a. to. 1
voluptatem fugere nos admonent auctoritates ſanctorum, & potiſſimum quæ paſſus eſt Chriſtus. 50. l. m. to. 1. & ſequentibus.
votis ſuorum ſatisfacere nititur Ber. in ſancti amoris arcanis reſerandis. 344. l. m. to. 1

vox

Vox diuina auribus animę iuſonans, primum conturbat, terret, diiudicat: ſed continuo viuificat, liqueſacit, caleſacit, illuminat, mundat. 176.e.f.to.1
Vocem domini non eſſe, ſed noſtram cognoſcimus, ſi quæ noſtra ſunt, & non quæ Ieſu Chriſti quærimus. 197.c.to.1
Vox ſponſi Dei ad animam ſibi deuotam loquentis, amor eius eſt. 316.K.to.1
Voces ſuos affectus habet. 331 d.to.1
Vox turturis, quæ ſit, & quando cęperit audiri. 319 c.d.to.1
Vox operis, quàm oris validior. Ibidem c
Vna vox vnumquemque manifeſtum facit & præſentem indicat. Ibidem e.f
Vox vnius per omnium labia ſonat, quamuis multi ſint, quos gemere audias. Ibidem
Vſus facit virtutes; non natura tuum eſt autem abutendo facere vitia, aut bene vtendo virtutes. 133.m.to.2
Vtilis lectio, vtilis eruditio eſt: ſed multo magis vnctio neceſſaria. 189.l.m.to.2
Ad vtilitatem eccleſiæ aliqua eſſe diſpenſanda, vbi neceſſitas exigit. 157.d.to.2.Vbi
Vtile nobis eſt, vt non euacuetur meritum fidei, quòd Chriſtus ſe ſubducat viſui, dans locum virtuti. 345.h.i.to.1
Vtilitas verbi Dei. 176.d.e.to.1
Vtinam ſaperes & intelligeres cum theſauro pecuniæ theſaurum iræ pariter cumulari. 188.K.to.1
Vtinam ſaperent, & intelligerent, &c. tria ibi nobis commendantur. 83.e.to.1
Vtinā in duodecim vnus hodie Petrus, vnus qui reliquerit omnia; vnus qui careret loculis inueniretur. 188.k.to.1
Viuunt multi malè bonis eccleſiæ. 267.d.to 1 Timeant.
Vua expreſſa, vltra non fluit, ſecus vbera ſpōſæ. 246.b.to.1
Vulnera Chriſti foramina petræ. 322.h.to.1
Vulnerum Chriſti meditatione, nihil efficacius ad curanda conſcientiæ vulnera. 324.k.tomo 1
Vulnera Chriſti tutum peccatoribus refugium præbent. 322.h.& 323.b.c.to.1
Vulnera ſua videri vult Chriſtus, tamquam dux bonus ſigna. 323.m.to.1
Vulpecularum diuerſa genera. 324.m.to.1 & per totum ſermonem
Vulpeculæ, ſeu vulpes paruulæ, ſubtiles dicuntur tentationes, quæ facile agnoſci nō poſſunt, nec ideo caueri, niſi à perfectis & exercitatis. 326 i.K.to.1
Vulpes ſunt adulatores & detractores. Ibid.c
Vulpes tentationes ſunt, tentationes vero diuerſæ, pro temporis diuerſitate. Ibid.g.h.
Vulpium tria genera, adulatores, detractores, ſeductores, &c. Ibidem c

Z

Zebedæi filij magna petentes, minus acceperunt. 288.m.to.1
Zelantes aliqui contra aliorum delicta tam impudenter, quàm inaniter æſtuant, ſeipſos tam inſipienter, quàm inutiliter palpant. 5.e.to.1
Zelus charitatis à Deo immiſſus, ſignum eſt aduentus Dei ad animam. 334 b.to.1
Zelus Dei ad animam ſibi dilectam; quantus ſit. 309.m.& a.to.1
Zelat Deus etiam apud ſpiritus malos humilium ſalutem. 257.c.d.to.1
Zelo ferventes eſſe debent animarum paſtores. 346.d.e.to.1
Zelus indiſcretus reprehenditur. 110.l.to.2 & 266.m.to.1
Zelum immittere, miſericordiæ eſt; zelum intendere iudicij. 334.a.b.to.1
Zelus iuſtitiæ, amor dilecti in affectibus pietatis. 300.b.to.1
Zelus pietatis ſuauiter ardet, efficaciter expiat. 334.a.b.to.1
Zelus prælatorum, qualis eſſe debeat. 226.l. to.1. Oportet.
Zelus ſine diſcretione, importabilis eſt. Ibidem.m.& 267.a.to.1
Zelaui ſuper iniquos. Ibidem c
Zelus, vini nomine deſignatur. 300.b.c.to.1

Indicis potiorum ſententiarum in opera D. Bernardi primi Claræuallis Abbatis, finis.

TABVLA SVPER SERMONES GILLEBERTI IN CANTICA CANTICORVM, QVOS INSERVIMVS IN CALCE *PRIMI TOMI.*

ABSCONDE eleemoſynam in ſinu pauperis, & ipſa orabit pro te ad dominum exponitur. fol.373.b.to.1
Adiuro vos, & cætera, exponitur. folio 377.b to.1
Adducet dominus ventum de deſerto vrentem, & deſiccabit venas mortis, exponitur. 379.d.e
Amor ipſe de quiete inquietior redditur. folio. 362.f
Amor humanum animum Deo conciliat & vnit. 374.g.h
Amor commendatur. 386.K.& per totum ſermonem.
Amor proximi compaſſionem habet, & quendam nimis ſuauem guſtum. 387.d
Amor in auribus domini ſolus obſtrepens, corporalium ſtrepitus dedignatur verborum. 394.k
Amor vehemens patientis ſimul afficit, & carnem, & mentem. 432.k
Amanti quam durum eſt animum dimidiare cum Chriſto & mundo. 374.g.to.1
Amantium zelus impatiens quid habeat. 376 f
Amici quare aliquid dicantur, & quare chariſſimi. 416 g.h
Angeli cuſtodes & curatores noſtri ſunt. fol. 370.g
Angelico exemplo humilem & attentũ præbeamus auditum alieno ſermoni. 390.a
Angelus in annunciatione, angelus in natiuitate, &c. Ibidem
Annunciatio præcationis tenet effectum. fol. 432.i
Animus quanto fuerit expeditior, tanto quidem impenſior erit in illud quod amat. 360.e
Antidotum efficax ad mitigandum omnem mentis deſolationem eſt ſpes reſurrectionis futuræ. 410.e.f
Aperiri ſibi per contemplationem diuinitatis petit à nobis. 426.i.K.& 427.l.m
Apertio ſponſi eſt apparitio eius. Ibidem
Apertio ſponſæ eſt apparatus eius. Ibidem
Aperire non poſſet ſponſa, niſi prius dilectus inſpirationis manum occultam apponeret 427.c
Apoſtolorum commendatio. 413.i
Aquæ viuæ ſunt aquæ nõ deficientes. 417.a
Aquilo ſignificat aduerſitates, & aduerſam fortunam. 417.e.f. & 419.b.c.per totum ſermonem.
Arbitrium vbi eſt, ſemper liberum eſt, non tamen liberum ad omnia. 420.d.e
Argentum quid ſignificet, 385.c.d
Aroma nihil videtur offerre, quæ orat & optat. 409.i.K
Aroma bonum, propoſitum ſanctum, & conſcientia pura. 419.a.b
Aſcendet Deus ſuper nubem leuem, &c. expoſitus. 379 e
Aſcenſiones diſpoſuit in corde ſuo: exponitur. 388.l.m
Aurum quid ſignificet. 385.c.d
Auſter ſignificat fælicitatem & ſecuritatem terrenam. 418.e.& 419.b.c.per totum ſermonem.

B

BAlſamum olere quis dicatur. 384.K
Bene vngitur, & bene redolet, qui diligit bona coram Deo, &c. 410.a b
Bonum opus, vel quærere Ieſum, vel tenere: ſed opportunitas, & loci, & temporis huic adhibenda eſt operi. 360.d
Bona iuſtitia quæ dicatur, & quæ melior. 375.b
Bonus odor, fama bona: bonus odor, conſcientia bona. 334.h
Bona intentio pura, quam viuidam reddit, & velut animatam feruida, & dulcis affectio. 403.i
Bona vnguenta impaſſibilitas, & patientia. folio 408.e

Bonum

Bonum vnguentum, & bonus odor ſpiritualis in Domino exultatio, & modeſta exhibitio lætitia & notitia. 410.a
Bona veſtimenta bona ſunt opera. 412.f
Bonus ſopor mentis exceſſus, & alienatio ab affectibus carnis, & à ſenſibus corporis. 378.g.h.& 425.k.l

C

CAminus Chriſtus dicitur. 379.b
Chaos magnum firmatum eſt inter animam, & Dei naturam. 372.d.e
Cantate Deo canticum nouum, &c. exponitur. 365.l.m
Capacem eſſe ſummi boni, ipſum habere, & eſſe ipſum, hæc tria diſtincta ſunt. 372.f
Capilli tui ſicut grex caprarum, &c. exponitur. 393.f.g
Capreæ, & cerui qui dicantur. 377.c.d
Caro voluntarijs afflicta diſciplinis nonne Deum ad propitiationem flectere nititur? 412.g
Carnis nomen In bono alicubi accipitur. 361.l
Caſtitas commendatur. 385.a.b
Caſtitatis Chriſti, Mariæ, & aliorum differentia. 422.e.f
Cedrus, Libanus, myrrha, aloe, quattuor virtutes cardinales interpretantur. 433.d.e
Caritas commendatur. 387.d.e
Caritas ſpeciale quoddam eſt inſigne diſcipulatus Chriſti, & doctrinæ eius ſingulare indicium. Ibidem
Caritati innata eſt ſollicitudo quædam, prudentia quædam, &c. 399.f
Caritas iſta nouit teſtamenti occaſiones, & cum opus eſt fugere, & vbi fugiendi non eſt copia, fortiter ferre. Ibidem
Caritas radix eſt, & quaſi rami virtutes ceteræ de illa pullulant. 411.h
Caritas ſit tibi cuſtodia flammea. 413.a
Charitas ordinata quando dicatur. 424.h
Chariſſimus quis dicatur. Ibidem
Chriſtus ſingulariter non tam ceruus quam hinnulus dicitur. 377.e
Chriſtus caminus dicitur. 379.b
Chriſtus dicitur ignis conſumens. 380.g
Chriſtus ſolus dictus eſt Salomon noſter verus pacificus. 381.c
Chriſtus totus nobis eſt caritatis illecebra incitamentum amoris. 387.f
Chriſtus hodiæ ſynagogæ dedit libellum repudij. 389.d
Chriſtus horret magis aſperitatem morum, linguæ ſtimulos, quam aculeos ſpinarum. 389.f
Chriſti laudes ponuntur. 389.h.390.i
Chriſtus Ieſus non metit, niſi quod ſuum eſt niſi quod ipſe præſeminauit. 423.a
Chriſti humanitas gratiam comparat, diuinitas confert. 426.i.k
Chriſtiani mali reprehenduntur. 393.g.h
Circuitus quidam ſpirituales declarantur. 364.d.e
Ciuitas Dei dici poteſt non inconuenienter vniuerſitas creaturæ. 364.g
Cogitationes antiquas qui neſciunt habere. 375.a
Cognatio praua quam contagio ſequitur. 427.b
Collis thuris quis dicatur. 402.a.b
Coli nomine quid accipiatur. 398.l.405.h
Colloquia tua, conuerſatio communis gratiam ſpirent. 416.b
Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi exponitur. 424.g
Commendatio cuiuſdam abbatis mortui Rieuallis. 424.c.d.e
Compaſſio interna, & compoſitio quædam diſciplinæ, & doctrinæ, neceſſaria ſunt doctoribus. 400.l.m
Concupiſcentia cum ſola eſt, ſatis inardeſcit exterior vero materia, ſi accedit, inſanit. 398.m
Conſcientia bona nil tutius. 361.k
Conſcientia cuiuſque habet quandam propriam faciem. 397.f
Conſulatio quidem vtilis, & frequenter quod non confert eorum qui conſuluntur eruditio, conſulentis meretur humilitas. 369.a.b
Contemplatio iucunda in cœleſti familia. 370.g
Contemplatio ſola non excidet in futuro, ideo hanc partem tibi elige in præſenti. 375.i
Contemplationis gratia compaſſionem non euacuat, ſed informat mentis exceſſus. 378.f.g
Contemplatio paſſionis Chriſti. 388.b.m per totum.
Contemplatio ſapientiæ æterna refectio eſt. 389.e.f
Contemplationis locus pulcherrimus vbi ſit 401.f.g
Contemplãdi de Deo triplex modus. 428.d
Contritio bona quæ dicatur. 380.l
Cor impij eſt turbulentum, & tabidum, lutoſum, & ſe cum ſemper colluctans. 362.b

Cor Chriſti quis dicatur. 391. g
Corda libera à rei familiaris cura magis proficiunt in contemplatione, & caritate Dei. 420. c
Cornelij centurionis commendatio. 413 i
Corona nobis eſt incarnatio. 359. e
Coronatur ille per tribulationis tolerantiam qui mitis, qui manſuetus, &c. 404. K
De corpore Chriſti. vide. 370. h
Cum pertranſiſſem illos, &c. exponitur. 370. b. c
Cumulata plane materia præmiorum inter totius puritatis meritam, paſſionibus varijs atteritur. 303. k
Cura frequens mundi, inſenſibilem penè reddit affectum. 360. d. e
Cura animarum, & adminiſtrandæ neceſſitatis ſollicitudo graue, & oneroſum ſatis eſt pallium. 421. b
Cuſtodes pigri, & male fideles qui faciant. 368. e
Cuſtos qualis eſſe debeat. Ibidem g
Cuſtodes ciuitatis doctores ſancti quando dicantur hominem inuenire. 430. h. i

D

Delicta antiqua non poſſent nouis deſeruire ſacramentis, niſi occulta ratione diuina intus operante prouidentia. 365. tomo 1. h
Dentes tui quaſi grex detonſarum: exponitur. 394. b
Dentes eccleſiæ qui dicantur. 395. c. g
Deſertum quid ſignificet. 379. c. d
Diſpenſatio eccleſiæ dicitur participatio ſpiritus. 389. h
Detrahentes profeſſionibus, & ordinibus reprehenduntur. 367. h. & 397. h. i. 432. g. h
Detractio rapacitatis genus eſt. 387. c
Deus eſt vbique per exiſtentiam, ſed non æqualiter in ſingulis per efficientiam. 364. a
Diadema quid ſignificet. 389. c. d
Diem hominis non concupiui: exponitur. 360. f
Dignatio hæc ipſa, qua Deus voluit incarnari quemdam videtur attuliſſe decorem dignitati maieſtatis. 390. a. b
Diligam te bone Ieſu, diligam te virtus mea, &c. 387. g
Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & cetera: exponitur. 403. h. i
Dilectio maior eſt omnibus ſacrificijs, & holocauſtomatibus. 409. g
Dilectioni commode aſſignatur concluſio, & bonis eſt dilectio murus. 4 4. a
Dilectus meus candidus, & rubicundus, &c. exponitur. 434. m
Diſcipuli carpentes opera prælatorum reprehenduntur. 393. f
Diuina natura inconuertibilis, & incommutabilis eſt. 376 m. & 371. a
Doctores ſacri varios animorum inueſtigant affectus. 430. i
Dormire quis dicatur ſpiritualiter. 425. K. l
Dulce ſatis eſt te bone Ieſu quærere, dulcius tenere. 360. c
Dulcedo ſimulata, & dulcedo exigua linguæ quæ ſit. 412 d
Duo vbera tua, ſicut duo hinnuli, &c. exponitur. 299. i. K

E

Eccleſia vtramque naturam, id eſt, humanam, & diuinam integram fatetur in Chriſto. 370. to. 1. f. g
Eccleſia deſponſata eſt Chriſto in fide. 389. h
Eccleſia ſponſa Chriſti remittit, permittit, promittit, præmittit. 412. b. c
Eccleſia dicitur pulchertima mulierum quare hoc. 434. h
Eccleſiæ corpus plenum eſt oculis ante, & retro. 393. e
Eccleſiæ primitiuæ perſecutio, & conſtantia. 367. d. e. f. 423. l
Ego dormio, & cor meum vigilat exponitur. 425. K
Eleemoſynæ vocabulo non incongrue cenſentur vniuerſa, quæ indigentibus miſericorditer impenduntur. 373. b
Eloquentiæ tuæ ſignum numquam euidentius dabis, quam ſi humilem materiam exequaris ornate. 400. m. & a
Emiſſiones tuæ paradiſus malorum punicorum: exponitur. 414. e. f. g
Euangelice ex toto loquere, qui vir euangelicus es. 382. i
Exclamatio temporum noſtrorum. O miſera hæc tempora noſtra, &c. 378. f
Exclamatio montis ſpiritualis: O beatum montem, &c. 402. a
Exclamatio verbi. O mira vis verbi, &c. 430. f. g
Exclamatio caritatis: O potens, & præpotens paſſio caritatis, &c. 432. l
Exhortatio fratrum. 393. d. e
Exhortatio pœnitentium. 430. i. k
Exhortatio curam animarum habentium; & admi-

& adminiſtrandæ neceſſitatis ſollicitudinem ex officio. 431.d.e

F

FAma bona, odor bonus. 384.h
Fauus diſtillans labia tua, &c. exponitur. 411.m
Fœlix anima, quæ bono contemplationis frueris. 374.i
Fęlix qui ſatis lauit lectulum, cordis, &c. 388. k.l.
Ferculum ſibi fecit res Salomon, &c. exponitur. 383.c.per totum.
Fides Chriſti, Iudæorum traditiones, & dogmata philoſophorum arida fecit. 366.e
Fides vtroſque populos æque nobilitat, videlicet Iudæos, & gentes: ſed Iudæus aliter reputat. 400.b
Fidelis anima omnia replicat, & recenſet in laudem Dei 365.k
Fidelium conuerſatio gemina eſt. 366 f.g
De filio prodigo. 364.a.b.410.f
Fons ſignatus quid ſit. 413.i.l.414.b.c.d
Fons ſapiētiæ bonus omnino, ſed adhuc ſub ſignaculo nobis emanat. 414.d
Fons ſignatus, & fons patens differunt. Iidem
Fons ortorum, & puteus aquarum viuentium, &c. exponitur. 416.f. & ſequentibus.
Fontis, & putei differentia 416.h.i
Formoſus in ſtola ſua cur Chriſtus dicatur. 370.h
Fortitudo bona quæ dicatur. 378.e
Fortes Iſrael qui dicantur, & qui male fortes 382.g
Foueā quaſi fodit, qui terreni ſenſus acumine ſcripturę ſoliditatē penetrat, &c. 417.m
Frigidæ, & feruidæ orationis differētia. 380.i
Fugitiui religioſi notantur. 418.d

G

GEmitus tuus dulcis, quem genuit amor. 396.c.to.1
Gemelli duo hinnuli capreæ dicuntur Iudæi & Græci ſiue gentes. 400.b
Genæ ipſæ vocis vſum habent, & oris aut ſupplent officium, aut amplius exornant. 396.b.c
Gladium ſpiritus (quod eſt verbum Dei) habentes, & non ſecundum illud operantes reprehenduntur. 382.f.g
Glorioſi qui vere dicantur. 365.g
Gloriari nemo debet caſtum ſe habere cor, aut alias virtutes. 397.f
Gillebertus orat pro religioſo qui cenſetur mortuus, quando eſt vel tædij, vel deſperationis mole obrutus. 383.a
Gillebertus plangit, & lamentatur virginem quandam corruptam. 422.m.& a.b
Gillebertus plangit, & lamentatur ſanctum Aelredum mortuum abbatem Rieuallis. 424.c.d.e
Gillebertus plangit, & lamentatur quod cura animarum ex officio ipſi incumbebat, & adminiſtrandæ neceſſitatis ſollicitudo 431.b.c
Gratias tibi Domine Ieſu Chriſte, quod nobis ſalutis occaſiones paras. 366.g

H

HAeretici notantur. 416.c.426.e.to.1
Horret Chriſtus magis aſperitatē morum, linguæ ſtimulos, quam à culeos ſpinarum. 389.f.g
Homo ſpiritualis ſit quaſi aquila. 375.a
Hoſtis carne noſtra quaſi caſtro vtens, regiones ſpiritus de vicino infeſtat. 381.e
Humiliabam in ieiunio animam meam, & oratio mea in ſinu meo conuertetur: exponitur. 412.f
Humilitas nec contra iniuriantes tumet, nec ſupra conſortes, tendit 415.i
Humilitas perfecta de meritis ſemper alienis præſumit. 432.f

I

IAcula ſublimia exhortationis non ſunt paſſim fundenda, nec in omni multitudine, &c. 342.l
Ieſu bone, quid eſt, quod alicubi non inueniris, qui vbique crederis, &c. 364.a b
Ieſus quando ad te ingrediatur, & quando tu ad illum ingrediaris. 429.l
Ignis Ieſu, ignis bonus eſt. 380.g.h
Ignorantiæ tuæ nox ſerenam tibi viſionem adimit ſecretorum cæleſtium. 360.d.e.f
Impaſſibilitatis, & patiētiæ differētia. 410.e.f
Impetus multiplex notatur. 414.c
Incarnatio nobis corona eſt. 389.e.h
Increpatorius doctoris ſermo ſi quoſdam ſpecialiter tangere videtur, non ad odij fomitem illud inuertant. 430.i.l
Iniquitas, & inæqualitas multa eſt ad trāſitoria intenſum, impendere animum, ad æterna remiſſum. 431.e

Inuenire illa quæ ſurſum ſunt bona, eſt quodam dulcedinis,& experientiæ guſtu præſentire illa. 364.c
Inuidia quid faciat de alienis bonis. 387. a.b.c
In inuidam animam non poteſt intrare æſtimatio bona de bonis alienis. Ibidem c
Inuitationes mutuæ ſponſi,& ſponſæ habentur. 421.k.l
Inothas columbæ eſt donum, illum ſignificãs qui ſpiritualis gratiæ eſt plenus. 187.a
Iudæi,& philoſophi carpuntur. 366.c.425.b. c.& 434.i
Iudæus in communi clementia iura ſibi priuata depoſcit. 400.b
Iuga boum emi quinque: exponitur. 398 l.m
Iuſtiſſimus,potentiſſimus,prudentiſſimus moderator quid operatur. 365.l

L

Labia ſpiritualia, & interiora quæ dicantur.to.1 396.l
Lac quaſi videtur omnis doctrina, omnis affectus pius animo illapſus dulciter. 400 d
Lamentatio animæ Deum quærentis,& non inuenientis. 363.i.l
Lamentatio Gilleberti contra fratres malignantes. 378 i l
Lamentatio Gilleberti propter aduerſitates, & aduerſam fortunam. 418. & per totum.
Lamentatio Gilleberti pro virgine quadam corrupta. 421.m.& a.b
Languor amantis eſt affectio quędam de abſente dilecto amantem conficiens. 432.i l
Languores tres enumerantur. Ibid.m
Latitudine ſui cordis aliqui exponuntur ſæculari prudentiæ, & illi reprehenduntur. 367.m
Laudes horti concluſi in tribus abſoluit ſcriptura. 414 b
Laurentij martyris commendatio. 422.f
Lectio debet orationi ſeruire,præparare affectum,non horas præripere, nec ſuccidere moras. 369.b
In lectulo meo quæſiui per noctes, quem diligit anima mea: exponitur. 360.c.361.m per totum.
lectulus bonus dicitur conſcientiæ quies, & munditia. 362.a.375 a.& 383 m
In lectulis magnum, & multiplex myſterium reperies. 383.a
Leuitas innata tibi,vicina eſt lapſui. 376.f
Libano in ſcripturis legitur comparata virginitas, 384.h.& a
Libertas duplex deſcribitur. 420.e.f
Libertas triplex deſcribitur. Ibidem f.g.
Lilium,& lilia,qui,& quæ dicantur. 400.c
Lingua praua quid requirat. 396.a
Lingua & labia ac ſi quidam argenteus canalis ſunt,& cetera. 412.d
Liuor dum priuatam ſemper excellentiam cogitat,alienam obſcurat. 387.c
Locus proprius, & domeſticus matris Eccleſiæ eſt contemplatio. 375.i

M

Magna vis amoris alieno non nititur ſuffragio,proprijs contenta meritis. 361. i.l.to.1
Magna vis amoris quem nec infirmitas, nec aduerſitas compeſcit, nec illa innata, nec iſta illata. 362.e
Magna,& violenta eſt vis charitatis. 405.e
Magnus plane eſt (ſi quis eſt) qui ſicut numquam titubat in fide: ita paſſionibus animi nullis turbetur. 377.a
Magna eloquentiæ laus eſt,cauſam quam ſuſceperis,apte exequi,&c. 400.a
Magnus mons Paulus dicitur. 401.f.g
Mala punica ſignificant verecundiam. Poteſt & in malis punicis martyrum intelligi patientia,& regulares conuentus. 413.l.m. & 414.a.b.
Malignatur in ſancto qui malignatur in bono,ſiue in ſuo,ſiue in alieno. 392.l
Mammæ duæ ſunt maternæ pietatis ſpirituales. 406.e
Mariæ virginis vterus dicitur deſertum propter incorruptionem. 379.d
Maria Magdalenæ commendatio. 409.i.l & 410.c
Martyrum commendatio. 394.l.431.c
Mediator quidam inter Deum, & homines, qualiter ſe habere debet. 399.g.h
Mens ſecura, & libera, iure lectulus dicitur. 362.a.b
Mẽtis exceſſus bonus eſt ſopor. 378.h.425.m
Myrrha quid ſignificet. 380.i.422.e
Miſericordiam quam debes ex loco, ex animo ſolue. 410.e
Moleſta amanti dilatio,ſed ſolent pro tracta deſideria amplius creſcere. 368.d
Moleſtus ſtimulus, ſed tamen vexatio præſtat humilitatem profectui. 381.a
Moleſta eſt vtraque affectio, & non dulceſcere quod elegeris,& ſentire quod oderis

mole-

molestum vtrumque,&c. 419.a
Monachorum eſt, non colloquium, ſed ſilentium,&c. 370.c
Monachi reprehenduntur, quod mundo ſe ſtudioſe conformant. 377.m.& a.
Mons mirrhiæ qui dicatur. 402 m
Mortuus eſt, qui vel tædij, vel deſperationis male obruitur,&c. 383.a
Mors bona quæ dicatur. 398 a
Motus intentionis prauæ, & à Deo habet quòd motus eſt, & ab ipſo nō habet quod prauus eſt. 365.h
Multos videmus, & dolemus tam inſperato ceſſiſſe, quam ſubito erupiſſe. 380.f
Munditia meretur notitiam, non hanc literatoriam tantum, ſed quandam dulcem, & intimam, & ipſius animæ medullis infuſam. 367.a.

N.

NArdus vel in nardo intelligitur mentis quies. 415.m.to.1
De natura diuina, & humana Chriſti. 422.h. 433.e.f.g.& 435.a.b
Nemo alij in gratia quocumque in gradu fuerit, aut participium, aut parilitatem inuideat. 400.b
Nil bona tutius conſcientia. 361.i.K
Nobilitate ſæculi non debemus chari Deo reputari. 386.h
Nomen Ieſu vbique venerabile eſt, & vrinā quod vox ſonat, vita depromat. 367.a
Non facile eſt virtutem cuiuſque ex indicijs definire. 392.b
Nouatianus hæreticus reprehēditur. 409.i.k
Nouiſſima tuba quid ſit. 385.f.
Nouum canticum quare dicatur. 365.l.
Nox quædam bona dicitur. 361.g.h
Nubes cæli dicitur ſponſa. 403.e.f.

O.

OBſeruantiarum duritia, & petra diſciplinæ frequenter largos effundit riuos olei,&c. 399.d.e
Ocium liberum, & irrigatio crebra ſanctæ meditationis multum cooperatur, vt læta prodeant germina ſapientiæ. 367.m
Ocio libero non omnes rite, & iure debito fruuntur. 373 k.& 431.d e
Oculus turbatus vel ira, vel cura quomodo lucem illam inacceſſam intueb[i]tur. 360.d
Oculus intentionis ſimplex illuſtrat vniuerſum corpus operationis. 392.K.
Oculus quando tenebroſus, quando lucidus quando caligans dicatur. Ibidem.
Oculi tui columbarum: exponitur. 392.i per totum.
Oculi eccleſiæ qui ſint 393.f.405.i
Odor miſericordiæ, & remiſſionis ſuauius fragrat in eccleſia. 410.d.e
Odor quid ſit. Ibid.i
Omnia Deum mihi monſtrant ad cognitionem, ſed non omnia me mouere poſſunt intus ad deuotionem. 364.h
Omnes gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt in eis: exponitur. 395.h
Opera ſequuntur ſpiritum ſicut calor ignem, vmbra corpus, lux ſolem, effectus cauſam. 375.k.l
Opera patentia, & publica oſtentationem, & inanem iactantiam redolent. 412.f.g
Operatio triſtis, & ſpiritualis gaudij carens irrigatione vicini ſterilitati videtur. 414.c
Opus ipſum obliuiſcitur opus ſe eſſe dum amoris pinguedine totum inficitur. 415.K
Opera exterioris ſollicitudinis, & vſus contemplationis confici ſimul non poſſunt. Ibidem.l
Optima pars contemplationis, & dilectionis eſt vſus. 373.c
Oratio pertinax pertingit ad finem. 368.d
Orationis Chriſti ſpecies facta eſt altera: exponitur. 379 b
Oratio quæ ſuccenſa non fuerit, neſcit itinere directo ad Deum ire. 379.i
Orationis vſus animum reddit mundum, & candidum. 402.d
Oratio in ſinu conuertitur, quæ celerem precibus reportat effectum. 412.f
Orationis vicem quę opera habere dicantur. Ibidem.g h
Orans non ſinat animam fluctuare, non declinare ad alia. 432.m
Ordines regulares vnde prodierunt. 414.f.g
Ortus concluſus es ſoror mea ſponſa: exponitur. 413.k
Ortus ſponſi quis dicatur. 4[1]2.d
Oſtiorum magna eſt diſtantia, & triplex eſt oſtium. 430.K

P.

PAlliorum genera ſpiritualia multa ſunt. 430.h. ad finem ſermonis.
Paradiſus concluſus, & paradiſus emiſſus differunt. 414 e
Phariſæus reprehenditur. 411.k
Pardo comparatur hæreticus, & homo varius,

rius,& inconſtans. 404.l
Pauli Apoſtoli virtutes. 380.l.381.m.384.g
Paulus Apoſtolus dicitur magnus mõs. 401.f
Pax abundans,quæ dicatur. 381.d
Pelagius hæreticus reprehenditur. 409.i.K
Peſtilentia morum hodie fœda ſatis, & lentanimis exhalat. 377.m
Petrus, & qui cum ipſo erant in monte, grauati ſunt ſomno,exponitur. 378.i
In phreneticis non minuitur innata rationalitas, ſed in ſic affectis nullus eius motus exiſtere valet. 420.f
Prædicantes in conuentu fratrum redarguũtur & inſtruuntur. 420.m
Prædicationis officium non omnibus incumbit. 426.i
Prælationis labores ingredi feſtinantes arguuntur. 404.b.c.426.g
Præterire,& pertranſire differunt. 370.c.d
Prope feci iuſtitiam meam, & ſalus mea non elongabitur,exponitur. Ibid.e
Propugnacula charitatis exprimuntur. folio 399.g
Prudentiæ carnis, & prudentiæ ſpiritus differentia. 392.m
Pudicitia, & patientia comites dicuntur, & differunt. 419.f

Q

Qvalis eſt dilectus tuus ex dilecto, ô pulcherrima mulierum, &c. exponitur. 433.f
Quam pulchræ ſunt mammæ tuæ: exponitur. 406.c
Quattuor aduerte,vel in ſponſa, vel circa ſpõſam eccleſiam:inueſtigationes, vota, præcepta,& preces. 430.l
Quæ eſt iſta,quæ aſcendit per deſertum, &c. exponitur. 379.b
Querela animæ Deum quærentis, & non inuenientis. 363.i K
Quæſiui,& non inueni illum, vocaui, & non reſpondit mihi,exponitur. 430.l
Quæſtuoſa res,nomen eſt Chriſti. 368.b.c
Qui confidunt in Domino mutabunt fortitudinem exponitur. 378.e
Quid tibi cum conflictu cui totum de affectu conſtare debet? 384.K.l
Quidquid de Chriſto ſapis, quidquid ſentis, intra eccleſiæ conſtringas regulas. folio 375.a
Quies & libertas in hoc corpore breuis, & exigua eſt:exponitur. 362.b
Quod intelligentia inueneris, diligentia tene,& retine. 373.K

R

Rapacitatis genus eſt, ſi famam decerpis fol. 387.c
Reconciliatio eſt iterata animorum diſſidentium conciliatio. 409.g
Regulares conuentus intelliguntur in malis punicis. 414.f.g
Regularis conuerſationis opera per myrrhã probatiſſimam,& indiſciplinatę per reprobam deſignantur. 428.e.f
Regularis exercitatio, & hoſtilis vexatio vtraq, probabilis ſeruata patientia. Ibid.f.g
Religioſorum commendatio. 362.d,393.i 394 i.l.432.f.g
Religioſorum exhortatio, & commonitio de uitandis cogitationibus turpibus. 365 a
Religionis profeſſores ſal eſſe terrę debemus. 377.m.& a
Religioſi redargutio dicentis, non me illæ ſcripturæ ſacræ ſermo ędificat. 395.h.i
Religioſorum & ſæcularium differentia quo ad vitam. 416.g
Religioſis detrahẽtes reprehenduntur. 432.g
Religioſorum magna collaudatio, ſed maior vituperatio inuenitur in illo dicto prophetæ. Candidiores Lazarei eius niue,&c. folio 434.l

S

Sabbatum delicatum eſt, & ſanctum, & glorioſum,exponitur. 375.m
Sapientia in animum quietum, & purũ vltro incurrere ſolet,& gratis influere. 306.c
Sapientią huius mundi, & ſapientia quę de Deo eſt,differunt. 367.m.& a
Sapientes huius ſæculi circumierunt rerum naturam,& in artificio ſuo operantem aduerterunt ſapientiam Dei. 367.i.l
Schiſma eorum,qui nihil proprij habere volunt,& eorum qui de proprietate gloriantur,tangitur. 405.l
Schiſmatici tanguntur. 417.m
Scriptura, verbum & ſtabile facit & viſibile,&c. 433.b.c
Septenarius,aut ſpiritualitatem, aut vniuerſalitatem indicat gratiarum. 415.h
Seruus malus, & piger reprehenditur. 403.h
Simplicitas bona,quæ dicatur. 382.i
Synagogam reprehenditur. 376.g
Synagoga repudiata eſt, eccleſia accepta. folio 389.d
Sicut vitta coccinea labia tua,exponitur.folio 396.b
Sicut fragmen male punici:ita genæ tuæ, exponitur. 397.d

Sicut

Sicut turris Dauid collum tuum, exponitur. 399.d.e
A ſpe ſupernorum, omnium actuum caput, & totius intentio vitæ inchoare debet, & illi cohærere. 424.e
Sponſa cum ſponſa loquitur, tunc loquitur in loquela dulcioris labij, & lingua altera. 412.a.b
Sponſa primo tremit, ſecundo ſurgit, tertio aperit. 429.b
Sterilis eſt intelligentia quam non coæua, & germana comitatur deuotio. 395.h
Stimulatur Paulus ne extollatur, & quomodo qui hæc audis, refugis ſtimulari. 380.l. 381. m.&a
Suauiſſimum mihi ceruical bone Ieſu, ſpinea illa capitis tui corona, &c. 363.h
Succenſio duplex innuitur, vna de ſummis, alia de inferius erumpens. 396.m
Summiſſior quidem vox, ſed mens interior, & preces tacitæ multum habent acuminis. 394.k
Surgã, & circuibo ciuitatem quęram per vicos & plateas: exponitur. 363.m.& 364.a.b
Suſpecta eſt mihi omnis doctrina, & certe deſpecta, quę nullam inducit de Chriſto mentionem. 366.g

T

TAedium vehemens, & amaritudo cordis virtutes ipſas exercet, non euertit. 419.m
Tenui illum, nec dimittam: exponitur. f. 372. h. 373.a b.&g.& 375.a.per to.
Tenuit eos ſuperbia: exponitur. 373.K
Tenere qualiter dilectum debeamus. 337.m
Terræ quædam ſunt ſuperiora, quædam inferiora, quædam infima. 393.h
Thus quid ſignificet. 387.i
Timores tres innuuntur. 380.f.g
Timor rigore gelido conſtringit affectus. fol. 419.b
Torrens duplex ſpiritualis deſcribitur. 417.a
Tota pulchra es amica mea, &c. exponitur. f 419.e
Tranquilitas mentis efficax eſt ad incrementa gratiarum. 379.b
Tribulatio, & aduerſitas exterior plangitur. 418.e.f.g.h
Tribulatio interior. Ibid.l.m

V

VAdam mihi ad montem myrrhæ: exponitur. 402.l
Vberibus geminis erga ſubditos abũdare debet qui doctoris, & patris in eccleſia locum occupat. 406.e
Veniat dilectus meus in hortum ſuum, &c. exponitur. 421.l.m
Venuſtas vultus mentem interpretatur, & internos affectus facies loquitur. 366.b
Verba conſolatoria dum aliqui plus æquo ſectantur, in vana deuoluuntur. 409.h
Videas.
Viciſſitudo refectionem affert, defectum prohibet. 428.g
Verecundia commendatur. 397.d.e
Vigiles qui dicantur. 425.a
Vigiliæ quædam ſunt ſolicitudinem repletæ moleſtia, quędam bonæ. Ibidem
Virgines ſacræ inſtruuntur. 385.a.per totum.
Virgo quædam corrupta plangitur, vel lamentatur. 421.m.& 421.a.b
Virgula fumi quare ſponſa dicatur. 380.f
Virtutes ipſæ ſuapte natura intus in animo locatæ ſunt. 393.c
Viſio ſponſi, non eſt vna nec ſimplex, nec vniformis. 369.h
Viſio Dei quodam cum affectu ſemper accipienda. 388.a
Viderunt inſulæ, & timuerunt, & extrema terræ obſtupuerunt: exponitur. Idid.b
Vmbra quæ dicatur. 360.f.361.g
Vmbræ tres ſunt. 401.f
Vnguẽtarius eſt Satanas, nolite ab illo oleum emere. 384.K
Vnguentorum, & aromatũ differentia. 410 b
Vngnentum proponitur, cuius odor ſuper omnia eccleſiaſticorum donorum excellat aromata. 310.c
Vnguenta quadruplicia ſunt. Ibid.f
Vnctio quid ſit. 411.i
Vtinam nos tales ſimus auditores verbi Dei, qui non ſuccumbamus his, quæ dicuntur. 370.c
Vtinam fidem, quam habeo in Chriſto, omnia opera mea atteſtentur. 393.h
Vtinam mihi nihil incumbat negocij, niſi ſuſpenſo ſemper ſtupore mirari impenſam gratiam. 403.h
Vocem frequenter eripit oratio vehemens. 394.i.K
Vox dilecti pulſantis, exponitur. 425.b
Vulneraſti cor meum ſoror mea, ſponſa, &c. exponitur. 403.d.e
Vultus animi interpres eſt, & ab intimo affectu habitum trahit. 373.a

Finis tabulæ ſuper ſermones Gilliberti, in Cantica Canticorum.

INDEX

INDEX SINGVLORVM SERMONVM,

Atque primo de Aduentu Domini, qui ſunt omnes primo de Aduentu.

Hodie fratres Ser.j. 1.a. t.1
Audiuimus ſuadentem. Ser.2. 2.m.
In aduētu domini.Ser 3 3.f.
Dignum eſt fratres Sermo 4. 4.a.
Diximus nuper.Ser.5. 5.g.
Volo vos fratres.Ser.6. 6.i
Si deuote.Ser.7. 7.c

Feria 4 quattuor temporum ſuper euangelium, Miſſus eſt.

Miſſus eſt.Homelia 1. 7.e
Nouum quidem canticum. Homelia 2. 8.e
Libenter vbi mihi.Homelia 3. 11. i.
Non eſt dubium.Homelia 4. 14.m.

In vigilia Natiuitatis Domini.

Sonuit vos.Ser.1. 16.e.
O Iuda & Hieruſalem.Ser.2. 17.i.
Hodie ſcietis Ser.3. 19.g.
Hodiernum quidem ſermonem.Ser.4. 20.e
Sanctificamini hodie.Ser.5. 22.e.
Auditum audiuimus.Ser.6. 23.i.

In die Natiuitatis Domini.

Grandis quidem.Ser.1. 25.i.
Magna opera Domini.Ser.2. 26.e.
Duo quædam rerum genera.Ser.3. 27.l.
Agnoſcite Ser.4. 28.e.
Benedictus Deus.Ser.5. 29.h.

De feſtis ſanctorum Stephani, Ioannis, & Innocentium.

Benedictus qui venit.Ser. 29.m.

In Circuncisione Domini.

Poſtquam conſummati ſunt.Ser.1. 30.d.
Poſtquam conſummati ſunt, &c. Ab initio. Ser.2. 31.i.
In Circuncisione Domini Ser.3. 31.a.

In Epiphania Domini.

Apparuit benignitas Ser.1. 33.i.
Tres apparitiones.Ser.2. 34.h.
Neceſſarium nobis videtur.Ser.3. 35.m.
Populo duræ ceruicis.Ser.4. 36.g.

Dominica prima poſt Epiphaniam.

In lectione ſancti Euangelij.Ser.1. 37.l.
In operibus Domini.Ser.3. 37.c.

In Conuerſione ſancti Pauli.

Merito quidem.Ser.1. 39 a.
Conuerſus eſt hodie Paulus.Ser.2. 40.i.

In feſto Purificationis beatæ Mariæ.

Hodie templi Dominum.Ser.1. 41.i.
Gratias redemptori.Ser.2. 41.c.
Purificationem beatæ Mariæ.Ser.3. 42.f.

In Septuageſima.

Magna mihi conſolatio.Ser.1. 42.i.
Immiſit Dominus.Ser.2. 43.c.

De Quadrageſima.

Hodie dilectiſſimi.Ser.1. 44.f.
Conuertimini ad me.Ser 2. 45.m.
Rogo vos.Ser.3. 45.f.
Quia ieiunij Ser.4. 46.i.
Charitas qua pro vobis.Ser.5. 47.b.

De oratione Dominicali in quadrag.

Fiat voluntas tua.Ser.6. 48.h.
Obſecro vos.Ser.7. 48.m.

De ſancto Benedicto.

Conuenientibus in vnum Ser. 49.c.

In Anuunciatione beatæ Mariæ.

Vt inhabitet.Ser.1. 51.d.
Conſiderare eſt fratres Ser.2. 53 f.
Quamdiues es Ser.3. 54.l.

Dominica in ramis palmarum.

Non ſine cauſa Ser.1. 55.i.
Neceſſe eſt.Ser.2. 56.b.
Cum vniuerſa.Ser.3. 57.h.

Feria quarta hebdomadæ pœnoſæ de paſſione Domini.

Vigilate amico Ser. 59.a.

In cœna Domini.

Hi ſunt dies.Ser. 60.d.

De Reſurrectione Domini.

Vicit leo Ser.1. 61.i.
Accepimus ab apoſtolo.Ser.2. 64.c.
Si cum in corporum medicina.Ser.3. 65.m.
Omnia quæ de ſaluatore.Ser.4. 66.h.

Dominica Prima poſt Paſcha.

Omne quod natum eſt.Ser.1. 67.i.
Ex epiſtola beati Ioannis.Ser.2. 68 e.

In Rogationibus.

Quis veſtrum.Ser. 69 i.

De Aſcenſione Domini.

Recum-

Recumbentibus duodecim.ſermo 2. 69. l
Solemnitas iſta.ſermo 2. 69. b
Hodie cælorum Dominus.ſermo 3. 70.h
Si natiuitatis.ſermo 4. 72. d
Triplicem nobis.ſermo v. 74. e
Hodie ſedenti in throno.ſermo 6. 74. g

In feſto Pentecoſtes.

Celebremus dilectiſſimi.ſermo 1. 76. h
Quam libenter.ſermo 3.
Hodie dilectiſſimi.ſermo 2. 78. i
De corpore Chriſti. Sediſti ad menſam. 261. to.2. m

In natiuitate ſancti Ioannis Baptiſtæ.

Sit procul ab his.ſermo. 79.d

In vigilia apoſtolorum Petri,& Pauli.

In ſanctorum vigilijs.ſermo. 81.c

In die apoſtolorum Petri,& Pauli.

Glorioſa nobis.ſermo 1. 82.g
Sancti iſti.ſermo 2. 82. l
Merito fratres.ſermo 4. 84. g

De Dauid,& Goliath.

Audiuimus ex libro regum.ſermo. 84.m

De euangelio ſeptem panum.

Miſereor ſuper turbam.ſermo 1. 85. f
Miſericordias Domini.ſermo 2. 86.K
Scitis quid fecerim.ſermo 3. 77. b
Victoris vita,ſermo 1. 88. h
Gaudete in Domino.eiuſdē ſermo 2. Ibid. m
Hodie miſericordia. 89. f

In aſſumptione beatæ Mariæ.

Virgo hodie glorioſa ſermo 1. 91. e
Intrauit Ieſus, & cætera.Opportune.ſermo.2. 92. i
Intrauit Ieſus,&c. Quid eſt.ſermo 3. 93. f
Tempus loquendi.ſermo 4. 94. a
Intrauit Ieſus.Quod Dominus ſer.5. 95.i
Aue gratia plena.ſer.vj. 98.i

Item de ſancta Maria.

Signum magnum.ſermo. 98. m

In natiuitate beatæ Mariæ.

Fœcundæ Mariæ virginis.ſermo. 101. e

In ſolemnitate ſancti Michaelis.

Angelorum hodie.ſer.1. 103.l
Audiſtis frater. ſer.2. 104. e

In ſolemnitate omnium ſanctorum.

Feſtiuitatē hodiernā ſāctorum oīū.ſer.1. 105.i
Quia ſanctorum omnium.ſer. 2. 108. c
Auertiſtis ni fallor.ſer. 3. 109. l
Cum de altari.ſer.4. 110.d
Feſtiua nobis.ſer.5. 111.m

De ſancto Malachia epiſcopo.

De cælo vobis hodie.ſer.1. 113. m
Religioſis fratribus.epiſtola. 115. i

De verbis Eſaiæ: vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium.

Vidi Dominum.ſermo.1. Ibidem m
Plena erat.ſermo.2. 116. c
Non vobis arbitror.ſer.3. Ibid. h
Cum dixiſſet propheta ſer.4. 117 a
Commendant nobis ſacræ litteræ.ſer.5. 118.d

De ſancto Martino.

Puto ſermonem.ſermo. 120 c

De ſancto Clemente.

Pretioſa in conſpectu Domini.ſermo. 123. l

In vigilia ſancti Andreæ.

Sanctorum feſta.ſermo. 124. e

In die Apoſtoli Andreæ.

Celebrantes hodie.ſermo.1. 125. i
Beati Andreæ.ſermo.2. 126. f
Item de ſancto Andrea ſermo. Et quietum ſtudium. 297.c.to. 2
In feſto ſancti Nicolai epiſcopi. ſermo. Nicolaus iſte. 299.c.to. 2

In obitu Humberti monachi.

Humbertus famulus ſermo. 127. b

In dedicatione eccleſiæ:

Feſtiuitas hodierna.ſer.1. 129. l
Olim rex glorioſus. ſer.2. 130.e
Domus hæc.ſer.3. Ibidem i
Votiuis laudibus.ſer.4. 131. c
Etiam hodie.ſer.5. 132. i
Domeſtica nobis.ſer.6. 134.g

Tituli ſermonum in pſal. Qui habitat.

Conſideratio laborem. Præfatio in explanationem pſalmi. Qui habitat. 134.K
Qui habitat.ſermo. 135 m
Qui habitat.ſermo.2. 135. c
Deus meus.ſer.3. 136.h
Scapulis ſuis.ſer.4. 137. b
Scuto circumdabit.ſer.5. 138 f
Solet in diuinis.ſer.6. Ibid. i
In ſpe viuimus.ſer.7. 139. d
Breuius quidem.ſer.8. 142. i
Etiam fratres hodie.ſer.9. 144. K
Nec noſtra eſt.ſer.10. 145. g
Scriptum eſt.ſermo.11. 146.b
Si memineritis ſer.12. 148. b
Poſſumus hunc verſum.ſer.13. 150. l
Agamus gratias fratres.ſer.14. 151. e
Venite ad me.ſer.15. 152. b
Clamauit ad me.ſer.16. 153. l
Bene nobiſcum.ſer.17. 154.b

Tituli ſermonum de diuerſis.

De nimia quadam fallacia præſentis vitæ. Vera omnino. 156. K
De obedientia, patientia, & ſapientia. Obſecro. 157. h
De cantico Ezechiæ,Ego dixi.Viri. 158. e

De triplici

De triplici cohærentia vinculorum clauorum, & glutinorum. Non hic ſtamus. 160. a
De verbis Abacuc prophetæ. Super cuſtodiam meam ſtabo. Legimus. 161. f
De cute, carne, & oſſibus animæ. Beatus Dauid. 162. l
De verbis apoſtoli, Qui gloriatur. Qui gloriatur. Ibid. b
De diuerſis affectionibus animæ, & diuerſis nominibus ſecundum eas. Quod diuerſis. 163. g
De verbis pſalmi. Audiam quid loquitur. Inuiſibilia. 164. c
De vita, & quinque ſenſibus animæ. Magna eſt. 165. g
De duplici baptiſmo. Scitis fratres. 166. l
De primordijs, medijs, & nouiſſimis noſtris. Fili memorare. 176. b
De triplici miſericordia, & quatuor miſerationibus. Miſerere mei. 167. f
De ſeptem donis Spiritus ſancti cōtra ſeptem vitia. Sapientia vincit. Ibidem i
De eo quod ſcriptum eſt. Beatus qui inuenit ſapientiam Quid in hoc mundo. 168. b
De triplici genere bonorum, & vigilantia ſuper cogitationibus. Et propēſius. Ibidem f
De triplici cuſtodia, manus linguæ, & cordis. Omnes nobis. 170. a
De verbis apoſtoli. Non eſt regnum Dei eſca & potus. Non eſt regnum. 181. i
De eiſdem verbis apoſtolis. Solet apoſtolus. 172. b
De verbis Domini. Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur. Omnis qui ſe. 173. g
De verbis libri ſapientia. Iuſtum deduxit Dominus. Iuſtum deduxit. Ibid. l
De quadruplici debito. In via eſtis. 174. a
De ſeptem ſpiritibus. Magiſter gentium. 175. k
De multiplici vtilitate verbi Dei. Tenetis credo. 176 d
De quatuor modis orandi. Quatuor mihi. 177. h
Quomodo voluntas noſtra diuine voluntati tripliciter ſubijci debeat. Audiſtis nunc. 178. c
Contra peſſimum vitium ingratitudinis. Magna eſt ſuper. Ibidem b
De eo quod in Iob legitur. In ſex tribulationibus liberabit te. Dignum valde. 180. d
De diligendo Deo. Nolite diligere. 181. l
De ligno, fœno, & ſtipula. Nuſquam eſt ſecuritas. 182. c
De triplici genere cogitationum. Admonet nos. Ibidem e
De triplici iudicio, videlicet proprio, humano & diuino. Sic nos exiſtimet. 182. h
De verbis pſalmi. Quis aſcendet. 183. m
De verbis Origenis. Nocere poſſunt. 184. h
Parabola de filio regis. Rex diues. 185. c
De tribus ordinibus eccleſiæ ad patres in capitulo factis. Hoc mare. 187. l

Sermones exhortatorij ad fratres.

De eo quod nuperrime. ſer. 1 188. e
Hæc eſt generatio. ſer. 2 Ibidem i
Pauperes quidem videntur. ſer. 3 190. e
Labor iſte fratres. ſer. 4 Ibidem h

Exhortatio ad milites templi complectens xiij. capitula.

Nouum militiæ genus. 191. m

Sermo exhortatorius ad clericos xxxj. continens capitula.

Ad audiendum. 197. m

Eiuſdem Bernardi parui ſermones, numero lxvj. quorum primus incipit.

Beata illa, & ſempiterna. 204. K

Do donis Spiritus ſancti ſermo continens ſeptem capitula. quorum primum incipit.

Prima gratia. 223. c

Deinde plures morales, & vtiles ſententiæ eiuſdem Bernardi, numero ccxiij. quarum prima incipit.

Factus eſt in pace. 224. K

Inſuper eiuſdem Bernardi ſermones ſuper cantica canticorum numero lxxxvj. quorum primus incipit.

Vobis fratres. 136. a

Poſtmodum epiſtolæ eius numero ccclj. quarum prima incipit.

Satis, & pluſquam ſatis. 1. b. in prin. to. 2

Cum alijs operibus, & tractatibus ſuperius in primo huius voluminis folio numeratis.

F I N I S.

INDEX

INDEX EPISTOLARVM D. BERNARDI, AD ORDINEM ALPHABETICVM DISPOSITVS.

ABbati Alpenſi nomine Garino. Reuerten do patri. 105. tomo 2.d.
Abbati Aquiſcinti. Aluiſo Abbati. 32.k.to.2
Abbati Aremanen. pro monacho fugitiuo. Lator. 114.c. tomo 2.
Eidem & monachis ſuis. Venerabili. 117.K. to.2.
Abbati Valermen. Bucardo. Ignitum. 67.c. to.2
Abbati Belliloci Odoni. Fratri. 126. d. tomo 2.
Abbati Boneuallis Carnoten. Arnoldo. Suſcepimus. 117.h.to.2
Abbas Caſemarij Bernardo. Dilecto. 123.f
Abbatis Ciſtercij congregatis. In multa. 67.
Abbati Cluniacen. Domino & patri. 68.
Eidem Domino Petro. 68
Eidem. Quam nolim. Ibid.
Eidem. ita ne. 95
Eidem. Quid facis. 108
Eidem Domino & patri. 117
Eidem. Filius veſter. 108
Abbas Cluniac. Petrus ad Bernardum Forti Ibid.
Abbati cuidam nomine Bernardo. Dilecto patri. 123
Abbati cuidam ſuper fratre. 51
Abbati de Buzeyo Filio chariſſimo. 96
Abbati de Claraualle. Recte. 111
Abbati de Caſtellione Balduino. Et in hoc 124.
Abbati de Cella. Vnde mihi. 114
Abbati de Dunis. Fratri & amico. 124
Eidem. Amantiſſimo. Ibid.
Abbati de Præmonſtrato. Audiui. 104
Abbati Eboracen. Conſilium. 48
Abbati Fontanen. Ricardo & ſocijs eius. Quanta. 49
Abbati Fuſniacen. Ramaldo dilectiſſimo. 34.
Eidem. Plangis. 35
Eidem. Sperabam. 35
Abbatis G. Domino G. abbati. 126
Abbati Igniaci Humberto Parcat. 66
Abbati Liſcienſi Venerabili patri 122
Abbati Lucæ. Bonum nobis. 42
Abbati monaſterij Reatini Balduino. Epiſtola quam. 87
Abbati Moliſmen. Guidoni. Quanto. 43
Abbati Morimundi Arnoldo. Dño abbati. 7
Abbati Potiniaci. Dilectiſſimo. 19
Abbati Pultarien. Artando. Quidquid. 36
Eidem. Vnde placuit. Ibid.
Abbati Pultarienſi Gerardo. Scripſiſſe. 43
Abbati Rualeno. Satis ſuperque. 107
Abbati ſancti Bertini Leonio. Dilecto. 121
Eidem Amico. 125
Abbati ſancti Dionyſii Suggerio. Exijt. 40
Eidem. Chariſſimo. 108
Abbati ſancti Michaelis Lelberto. Patri. 119.
Abbati ſancti Ioannis Cernoten. Ad ea de quibus. 43
Abbati ſancti Nicaſii Remen. Quanto tibi 19
Abbati ſancti Nicolai Simoni. Perſecutionem. 43
Eidem prouide. 44
Abbati ſancti Stephani Diuionen. Herberto Si frater. 96
Abbati ſancti Theodorici Gaufrido. Primo. 32
Abbati ſancti Theodorici Guilielmo. Quod me. 44
Eidem. Si nemo. 44
Eidem. Frater. Ibid.
Abbatibus. Sueſſioni congregatis. Reuerendis 48
Abbati. Trecen. Vv. amico. 126
Abbati Trium fontium Guidoni. Pœnitet me. 110
Eidem. Vnde te. 34
Eidem. Conſiderans. Ibid.
Abbatiſſæ Faberniacen. Bernardus. 126
Actio cauſæ Lingonen. eccleſiæ ad Innocentium papam. Dum adhuc. 71
Alberoni primicerio Metenſi. Honorabili. 96
Alberto incluſo Frater Bernardus. 126
Andreæ auunculo ſuo. Literæ tuæ. 113
Alexandro Lincolienſi. Viro. 31

Archie-

Archiepiſcopo Eboracen.ſplendor. 48
Archiepiſcopo Hybernienſi Malachiæ.Venerabili. 118
Eidem.Malachiæ. Ibid.
Eidem.Amantiſſimo 119
Archiepiſcopo Luciden. Eskilo. Amantiſſimo. Ibid.
Archiepiſcopo Lugudunen. Humbaldo Reuerendiſſime. 16
Archiepiſcopo Maguntinen. Venerabili. 121
Archiepiſcopo Rothomagen.Hugoni. Si diei 17
Archiepiſcopo Senonen. Henrico Domino. 21.
Eidem. Prioris. 27
Eidem.Videtis. Ibidem
Eidem.Pro multis. 77
Archiepiſcopus Turonen. Hildebertur ad Bernardum Balſamum. 59
Archiepiſcopo Turonen.Hildeberto. Bonus homo. 59
Eidem Magno. Ibidem
Ardutioni Gebenæ electo Credimus. 18
Eidem iam epiſcopo Præbet. Ibidem

B

Beatrici nobili.Miror tuæ. 58.to.2
Bernardo de Portis.Petis inſtanter. 69
Eidem.Diſſimulare. Ibid.
Bernardi Sylueſtris epiſtola.Gratioſo. 301
Bernardo priori Portarum.Reuerendiſſimis. 103
Brunoni Colenienſi. Domino. 8
Eidem Quæris à me. 12
Eidem Dignationis. Ibid.
Eidem.Horrendum. Ibid.

C

Canonicis Lugdunenſibus. Inter eccleſias. 74.to.2
Canonicis quibuſdam regularibus.Exhortatio. 7
Cartuſienſibus, & Guigoni priori. Inter patres. 12
Eiſdem.Amantiſſimo. 14
Celeſtino papæ. Oportet. 96
Clareuallenſibus ſuis.Chariſſimis. 66
Eiſdem. Triſtis eſt. Ibid.
Clero Mediolanen. Benedicti. 64
Clero Sernonen.Deſtituti. 88
Comiti Angoliſmenſi Angleberto. pro fratribus de Brixia.Nolite. 115.
Comitiſſe Bleſenſibus Si quando. Ibi.
Comiti campaniæ Theobaldo.Laudabili. 20
Eidem Pio principi. Ibid.
Eidem.Cum multa. 21
Eidem.Timeo vos. Ibidem
Eidem.Satis quia. 109
Eidem.Duo vobis. 11
Comiti Henrico Abbas. 111
Comiti Pictauen.ex perſona ducis Burgundiæ.Guillermo. 63
Eidem.In eo animo. Ibid.
Comiti ſancti Egidij Hildefonſo. Quanta, 99
Conrado duci Omnis. 49
Conrado regi Romanorũ.Scripta veſtra. 77
Eidem Nec dulcius. 101
Cuidam amico ſuo. Et ſi facie. 51
Cuidam alteri. De Machabæis. Quod per fratrem. 49
Cuidam, qui auſus eſt nouitium dehortari. Et ſi ignotus. 114
Cuidam Fratrem. 51

D

Duci,& ducisſe Lothoringiæ. Du.58.to.2
Duciſſe Burgundiæ. Veſtræ dignationis. 59
Duciſſe Lothoringæ.Gratias agimus. Ibid.

E

Epiſcopo Andegauenſi Vlgerio Lachrymas. 87.to.2
Epiſcopis Aquitaniæ. Dominis & patribus. 60
Epiſcopo Attrebaten.Aluiſo.Venerabilis patri. 122
Epiſcopo Carnote. Gaufrido. Fideliſſimo. 30
Eidem.Quod ad me. Ibidem
Eidem.Sicut is. Ibid.
Epiſcopo Cathalunenſi Ebalo.Domino Ebalo. Ibidem
Epiſcopo Conſtantien.pro Arnoldo de Brixia.Si ſciret. 85.
Epiſcopo cuidam.Si minus. 50
Epiſcopis & cardinalibus Romanis.Vos ſcitis. 73
Eiſdem de eodem.Dominis & patribus. 78
Epiſcopo, & clero Spiren. Domino, & patri. 120
Epiſcopo & clero Treecen.Legimus. 88
Epiſcopo Hoſtien.Dominos abbas. 112
Eidem pro Iordano cardinali. Pertranſit. 113.
Eidem pro epiſcopo Cenomanen. Adeſt epiſcopus. 114
Eidem de electione abbatis de Tribus fontibus. Væ mundo. Ibidem
Eidem Feſtine iſta. 116
Epiſcopo Laudunenſi. Veſtri ſumus. 109

Epiſco-

Epiſcopo Lauſennenſi Guidoni. Manum veſtram. 18
Epiſcopo Lincolienſi Alexandro. Viro. 31
Epiſcopo Lingonen. Gulienco. Domino Ibi.
Eidem. Pro eccleſia. Ibidem.
Epiſcopo Lundonienſi Gilberto. Longe ſatis. 17
Epiſcopo Metenſi. Stephano. 18
Epiſcopo Nouiomenſi Balduino. Domino. Balduino. 124
Epiſcopo Papienſi Petro. Si ſemen. 64
Eidem. Si triſtia. Ibidem
Epiſcopo Præneſtinenſi Stephano. Loquitur. 93.
Epiſcopis & Cardinalibus Romanæ curiæ contra Petrum Abailardum. Dominus & patribus. 78
Epiſcopis quattuor curiæ Romanæ. Quantum. 91
Eiſdem vobis audeo. 95
Eiſdem. Si vera. Ibidem. Eiſdem. Ad hoc. Ibidem
Epiſcopo Rofrenſi. Dure. 88
Epiſcopis Senonis conuocandis contra Petrum Abailardum. Exijt ſermo. 78
Epiſcopo Sueſſionenſi Iosleno, & Suggerio abbati ſancti Dionyſij. Scripſeram. 92
Eidem minimè. 92
Eidem. Pro pace laborauimus: 93
Eidem. Semper. Ibidem
Epiſcopo Trecen. Attoni. Pauperi. epiſcopo. 17
Epiſcopis tribus curiæ Romanæ. Ad hoc. 95
Epiſcopo Tulen. Ricuino. Reuerendo. 31
Epiſcopo Viridunen. Henrico. Domino. Ibidem
Eidem. Super his. Ibidem
Epiſcopo Vuintonen. Henrico. Viro. 48
Ermangardi quomdam comitiſſæ Britaniæ. dilectæ. 58
Eidem. Recipi. Ibidem
Eugenio papæ. Amantiſſimo. 98
Eidem pro intruſo Eboracen. Importunus. 98
Eidem pro eodem. Quàm cupio. 99
Eidem pro epiſcopo Aurelianem. Ita quæſo. 101
Eidem pro eodem. Tempus eſt. 102
Eidem pro Remenſi archiepiſcopo. Amantiſſimo. Ibidem
Eidem pro domino Sagimen. Non eſt mihi. Ibidem
Eidem pro Valentino electo. Si rebus. 103
Eidem Amantiſſimo. Ibidem
Eidem pro Eboracen. Sæuit. Ibidem
Eidem pro itinere Hieroſolymitano. Non eſt leue.
Eidem pro patte Philippo. Eſt negocium. 107
Eidem pro abbate Caziacen. Porrexeram. 108
Eidem pro abbate Rualeno. In veritate. 107.
Eidem pro eodem. Etſi quid. Ibidem
Eidem pro quodam paupere abbate. Vnus. Ibidem
Eidem pro monachis Mozonenſibus. Non poſſum. Ibidem.
Eidem pro fratribus de Corona. Alij vereantur. 108
Eidem. Serpens. 109
Eidem. Qui tentant. Ibidem
Eidem. Amantiſſimo. Ibidem
Eidem pro electione Altiſiodoren. Cum primum. 110
Eidem pro obitu epiſcopi Altiſſiodoren. Adhuc. Ibidem
Eidem pro domino Cluniacen. Stultum. Ibidem
Eidem pro epiſcopo Beluacen. Petitiones. Ibidem
Eidem pro Altiſſiodoren. negocio. Bene facitis. 111
Eidem pro Gigniacenſibus. Apud. 112
Eidem pro Remenſi archiepiſcopo Dominus. Ibidem
Eidem pro Odone abbate ſancti Dioniſij. Pro eccleſia. Ibidem
Eidem pro eodem. Si ſuſurrationes. Ibidem
Eidem pro eccleſia ſancti Eugendi. Sancti Eugendi. 313
Eidem pro epiſcopo Cenomanen. Adeſt epiſcopus. 114
Eidem de Nicolao. Nicolaus ille. Ibid.
Eidem pro epiſcopo Beluacem. Filius veſter. 116
Euſtachio occupattori Valentinæ ſedis. Viro illuſtri. 77

F

Falconi & Guidoni. Plaga vt. 72
Eidem. Scripſimus. 74
Fulconi Lingonenſi puero. Bonæ indolis. 4
Fratribus de ſancto Anaſtaſio. Dilectiſſimis. 120
Fratribus Hybernienſibus in obitu Malachiæ, Religioſis, inter ſermones. 113.to.1

Galtero

G

G Altero de caluo monte. Sæpe. 51.to.2
G. cancellario. Prædeceſſor. 123
Gaufrido de Loratorio. Odor in flore. 60
Gaufrido de Perona & eius socijs. Dilectus. fol. 55
Et ad eiuſdem parentes conſolatoria. Si filium. Ibidem
Gaufrido Lexouienſi. Doleo. 56
G. Diacono & cardinali. Domino & amico. fol. 124
Godefrido priori Claræuallis poſtea epiſcopo Lingonen. Fratris Godefrido. 1.9
Guidoni de Caſtello, qui poſtea papa Celeſtinus. Venerabili domino. 85
Guidonis legato. Arnoldus. 86

H

H Aymerico cancellario. Viro illuſtri. 15.to.2
Eidem. Viro illuſtri. 16
Eidem. Viro illuſtri. 28
Eidem. Amicus veſter. 29
Eidem. Pro multis. 30
Eidem. Volo. 50
Eidem. Speciali. 70
Eidem. Domino. Ibidem
Eidem. Frequentem. 71
Eidem. Si verbis. 77
Eidem. Viro illuſtri. 128
Henrico archidiacono. Dilecto. 124
Henrico Cardinali. Sic tibi. 114
Henrico comiti. Abbas. 111
Henrico Murdach. Dilecto. 52
Henrico regi Anglorum. Henrico. 48
Eidem Henrico. 65
Honorio papæ. Summo. 15
Eidem. Summo. Ibidem
Eidem. Summo. 28
Eidem. Triſtiſſimæ. Ibidem
Eidem. Summo. 29
Eidem. Oportebat. Ibidem
Hugoni comiti Campagniæ, militi templi facto. Si cauſa 19
Hugoni de ſancto Victore. Si tibi. 36
Hugoni Farſito. Chariſſimo. 20
Eidem. Dilectiſſimo. Ibidem
Hugoni nouicio & poſt Beneuallen. Abbati. Chariſſimo in Chriſto. 120

I

I Anuenſibus. Ianuenſibus. 63 to.2
Imperatrici Romanorum. In reconciliatione. 65
Innocentio papæ. Sanitas. 68
Eidem pro Trecen. epiſcopo. Inſolentia. fol. 69
Eidem pro Bernardo de portis. Dilectum. 69
Eidem pro clericis Aurelianen. Vſquequo. 70
Eidem ſuper interfectione prioris ſancti Victoris. Amantiſſimo. Ibidem
Eidem pro epiſcopo Pariſien. Pijſſimo. 70
Eidem pro eodem. Vox ſanguinis. 71
Eidem vnde ſupra. Iterum. 72
Eidem vnde ſupra. Clementiſſime. Ibid.
Eidem vnde ſupra. Dignatio. 73
Eidem pro Falcone Lugudunen. archiepiſcopo. Qui in aliorum. 74
Eidem pro Godefrido Lingonen. epiſcopo. Inter crebra. Ibidem
Eidem pro Alberone Treueren. archiepiſcopo. Voluntas. 75
Eidem pro eodem. Numquid. 76
Eidem pro eodem Amantiſſimo. Ibidem.
Eidem pro eodem. Quomodo. Ibidem
Eidem pro eodem. Iterum. 77
Eidem fratrem. Ibidem
Eidem de hæreſibus Abailardi. Amantiſſimo. 79
Eidem contra quædam capitula prædictarū hæreſum. Amantiſſimo. Ibidem
Eiuſdem Innocentij reſcriptum contra prædictas hæreſes. Innocentius. 85
Eidem Innocentio pro domino Remenſi. Reuerendiſſimo. 84
Eidem. In cauſæ. 86
Eidem. Vſquequo. 87
Eidem. Dominus Cantuarien. 89
Eidem. Dominum Sampſonem Remenſem. Ibidem
Eidem. Vir illuſtris. Ibidem
Eidem. Quis mihi. Ibidem
Eidem. Secura. 90
Eidem pro comite Rodulpho & eius vxore. Scriptum. Ibidem
Eidem. Tribulatio. Ibid.
Eidem excuſatoria, ſed & vltima. Domino. Ibidem
Eidem. Amantiſſimo. 118
Eidem. Amantiſſimo. 122
Eidem. Amantiſſimo. Ibidem
Eidem. Amantiſſimo. 124
Eidem. Iuuenis. 123
Eidem. Scribo vobis. 90
Ioanni cardinali Cremen. Dilectionem. 71
Iuoni cardinali. Dilectiſſimo. 88

L

L Ambertum fugitiuum remittit Bernardus ad proprium monaſterium. Fratrem. 51.to.2

Legatis

Legatis Apoſtolicis pro epiſcopo Maguntino. Dominius. 115
Lothario imperatori. Lothario. 65
Eidem. Miror. 65
Ludouico regi Francorum. Eximio. 28
Eidem. Libenter. 91
Eidem Sit Deus. Ibid.
Eidem. Ludouico. 94
Eidem. Volui ego. 111
Eidem. Ludouico. 106
Ludouico iuniori regi Francorum. Si totus. 73
Eidem. Si homo. 115
Eidem pro ipſius infirmitate ſolicito. In litteris. Ibidem.

M

MAchabæorum, cur feſtum celebratur. Quæris. 118.to.2
Et reſpondet epiſtolæ nonageſimæ octauæ.
Mattheo legato. Fuit quidam. 16
Mathildæ reginæ Anglorum. Illuſtriſſimæ. 126
Mediolanenſibus. Suis. 64
Monacho Adæ. Tua mihi. 7
Eidem. Si maneres. 8
Monacho Alardo. Dilecto filio. 123
Monacho Drogoni. Quam non. 19
Monachis Alpenſibus. Bonus pater. 66
Monachis de Tribus fontibus. Quod nondum. 34
Monachis eccleſiæ Sancti Bertini. Dilectiſſimo. 125
Eidem. Vniuerſis. Ibidem.
Monachis Flauiacen Domino H. 32
Eiſdem. Modeſtiæ. 33

N

NOuicij apud Mediolanum conuerſis. Chariſſimis. 64.to.2

O

OGerico canonico regularis. Totis. 45
Eidem. Omitto. 46.to.2
Eidem. Indignaris. 47
Eidem breues. Ibidem.

P

PArentibus Heliæ monachi. Sola. 56.to.2
Patriarcha Hieroſolymorum. Patriarchalibus. 75
Petro Bizuntinenſi. Peregrinationem. 86
Petro Diac. Cardin. Domino venerabili. 15
Eidem. Cum totum. Ibidem.
Eidem. Tempus eſt. 16
Petro presbytero cardinali. Chariſſimo domino. 15
Philippo eccleſiæ Turonē. electo. Doleo. 69
Piſanis. Piſanis noſtris. 63

R

REginæ Hieroſolymorum. Audierunt. 88.to.2
Eidem Dilectæ. 113
Roberto nepoti ſuo. Satis. 2
Rogerio reg. Siciliæ Longe. 88
Eidem. Si me quæritis. 89
Eidem. Habetis. Ibidem.
Rolando cardinali, & cancellario. Domino. 123
Romanæ curiæ. Dominis, & patribus epiſcopis. 97
Romanæ curiæ quando abbas ſancti Anaſtaſij electus fuit in papam Eugenium. Dominis, & patribus reuerendis Cardinalibus. Ibidem.
Romano, Romanæ curiæ ſubdiacono. Bernardus. 52
Romanis diſcedentibus ab Eugenio. Nobilibus. 100
Rorgoni de Abbatis villa. Viro. 126

S

SAnctimoniali cuidam. Magnum. 57.to.2
Sanctimoniali de monaſterio beatæ Mariæ Trecenſis. Relatum. 58
Santiæ ſorori imperatoris Hiſpaniæ. Quod factum. 115
Simoni filio Caſtellani Cameracen. Cognoſcens. 78
Situatio Clareuallis. Si ſitum Clareuallis. 300
Sophiæ virgini. Bernardus. 56

T

THoloſanis poſt reditum ſuum. In aduentu. 100.to.2
Thomæ de ſancto Audomaro. Chariſſimo. 54
Thomæ præpoſito de Berueiſa. Thomæ. 52

V

VNiuerſis ciuibus Mediolanenſ. Vt ex. 64.to.2
Vuillelmo cuidem. Nuncium. 90

INDEX IN APPENDICEM POSTERIOREM.

ABBATI quam periculoſum eſſe ſtatum ſuum. 494.e.to.2.

Abſentia Ieſu Chriſti diligentibus eum: magnum dolorem generat. 409.e.to.2.

Acies inter Hieruſalem, & Babyloniam ordinatæ. 406.K.to.2.

Ad patrem vado, vt genus humanum, &c. 425.to 2.

Adulatio ſummo ſtudio euitanda eſt. 428.i. tomo 2.

Amator Dei ex corde perfecto non ſapit alta. 435.c.to.2

Amen hebræum eſt, & in ſe quaſdam continet ſignificationes diuerſas. 420.h.to.2.

Amor triplex. 419.e.to.2.

Amor bonus. Ibidem.

Amor malus. Ibidem.

Amor mediocris. Ibidem.

Amor mundi & amor Dei valde aduerſantur inter ſe. 422.i.to 2

Anima quæ ſola peccatrix eſſe dicitur. 422.d. tomo 2

Anima illa felix eſt quæ gemit, & luget quotidie abſentiā Chriſti ſaluatoris ſui. Ibid.

Anima in tentatione poſita qualiter reſiſtit tentationi. 427.a.to.2

Apud Deum ſecura ſunt omnia. 410.d.to.2

Aqua quæ à Ieſu Chriſto in peluim mittitur ſpiritus ſanctus eſt. 413.g.to 2.

Amicus magis eſt hominis Deus, quam ipſe ſibi eſt. 405.g.to.2.

Apoſtolos baptizatos eſſe innuitur in illis verbis, qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet, ſed non legimus vbi. 414.b.to 2.

Atrium Hieruſalem. 411.h.to.2.

Auarus nimis eſt cui non ſufficit Chriſtus. 421.l.to.2.

B

BElatrix egregia virgo Maria vocatur ſerpentis antiqui. 404.i.to.2

Bethleem vbi Chriſtus paruulus, & pauper naſcitur, bonæ vitæ eſt inchoatio. 409 h.to.2.

Bonitas Chriſti in vulnis Simeonis conſideranda eſt. 410.d.to.2.

C

CHaritas multiplex vocatur. 418 g.to.2.

Caro & ſanguis Chriſti teſtimonium de ſua dilectione omnibus reddunt. 432 k.t.2

Cœna Ieſu Chriſti cum Apoſtolis paſſionem ſignificat. 413.K.to.2

Charitas nos in Deo, & Deum in nobis manere facit. 427.d.to.2

Charitas vera quid nobis precipiat. 432.h.t.2

Cibus mentis non ventris in menſa domini inuenitur. 412.a.to.2

Contemplationis vis. 428.K to.2

Contemplationis genera multa, ac ſpiritualium viſionum. 410.c.to.2

Cor noſtrum quomodo Deo datur. 415.l.t.2

Cor noſtrum nihil dignius facere poteſt, quā factori ſuo ſe reddere. 415.l.to.2

Cor hominū, qd vigilare debet. 405.d.& ſeq.

Contritio cordis qui Deo grata ſit. 411.f.to.2

Creatura quantum diligi debet. 422.d.to.2

Creatori minime placere poſſumus, niſi prius nobis ipſis diſpliceamus. 433.c.to 2

Chriſtus quare in paſſione turbetur. 415.l.t.2

Chriſtus mori timuit vt nos Chriſtiani non timeamus. 414.c.to.2

Chriſtus quare nos dilexit in morte, Ibid.d

Chriſtus ſine modo nos dilexit. Ibidem.

Chriſtus magis de morte traditoris Iudæ dolet quam de paſſione ſua. 415.m.to.2.

Chriſtus maiora per ſuos fideles operatur quam dum in carne viueret. 421.i.to.2

Chriſtus quare differt nobis auxilium. Ibid.k

Chriſtus bonis tantum poſt reſurrectionem apparuit. 422.g to.2.

Chriſtus dicit & docet quod ipſa trinitas dicit & docet. 424.h.to.2

Chriſtus poſt ſanguinis effuſionem accepit corporis immortalitatem. 414.d.to.2

Cubiculum cordis noſtri quaſi in ſpeluncam ingredi debemus. 410.m.to.2

Curare debemus nihil præter Deum. 423.m.

D

DAuid manu fortis producit aciem virtutum contra Nabucdonoſor. 406.k.to.2

Deprecatio ad glorioſam virginem Mariam. 404.b.to.2

Deus eſt omne qđ quærere poſſis. 406.f.to.2

Deus ipſe pro nobis rogat ſecundū quod homo, quādo nos facit ſe rogare Deū, tunc. n. patre rogat pro nobis cū nos illū rogamus vnū cū patre deū eſſe credentes. 421.b.t 2.

Deus.

Deus venit ad hominem ſubueniendo, illuminando, implendo. 423.c.to.2
Difficultas nulla ibi apparet vbi eſt charitas. 432.i.to.2
Deus ſemper vbique totus eſt, vbicumq; fueris ſine ipſo male eris, & male tibi erit: & vbicumque fueris cum ipſo bene eris, & bene tibi erit. 405.f.to.2
Dilectio Dei non quærit veſtem, ſed noſtram mentem, nec quærit opinionem, ſed tantũ bonam actionem. 421.a.to.2
Dilectiones Chriſti duæ ſunt. 432.K.to.2
Dormire in hoĩe ſpiritus Dei quid. 404.a.t.2
Domus Dei patris eſt ipſa prædeſtinatio & præſcientia eius. 409.a.to.2
Dignitates multæ in vita æterna ſunt, quia ibi alia claritas ſolis, alia lunæ, alia ſtellarum, Ibidem
Diligere Deum ex toto corde, ex tota mente, & omni anima, & omnibus viſceribus noſtris, & hoc tantum quærit. 414.d.to.2
Diligere Deum quid. 432.l.to.2

E

EVæ filij qui ſunt. 436.h.to.2
Eleemoſinam cũ paupere ſuſcipit Chriſtus. 415.K.to.2

F

FIdes diſtinguitur per diuerſas proprietates. 426.i.to.2
Flores tres miramur in beata virgine Maria 403.g.to.2
Fœlix eſt quem pater & filius & Spiritusſanctus diligit Deus. 423 b.to.2
Fõs hędi dicitur pęnitentię, vel bapt. 427.l.t.2
Forma humilitatis & reuerentiæ pueris data, vt in medio ſeniorũ taceant vt audiant, interrogent vt diſcant. 427.d.to.2
Forma data eccleſiæ ſeruandi neceſſaria 416 g.to 2
Fructus carnis. 405.c.to.2

G

GAllus antequam cantet exponitur. 419.l.to.2
Gloria prima & ſecunda, prima virtutis, ſecunda beatitudinis. 434.m.to.2
Gradus duodecim humilitatis. 406.b.& ſeq.

H

HEremi commendatio. 434.h.i.to.2
Hortus deliciarũ nobis eſt vterus beatæ Mariæ virginis. 403.g.to 2
Hortus concluſis eſt beata Maria. 403.g.to 2
Homo in quanta miſeria poſitus ſit. 404.m to 2
Homo quanto magis ad mundum accedit, tanto longius à Deo recedit. Ibidem
Homo totus ſibi diſplicere debet, vt ſummo Deo placere poſſit. 404.b.to 2
Homo quidquid ſine Deo facit, totũ eſt malitia, & vanitas, quia nihil eſt bonum ſine ſummo bono. 404.a.to.2
Homo ſemper ſit memor omnium quæ præcepit Deus. 406.c.to.2
Homo ſemper à Deo videtur, & ab angelis facta ſua illi renunciantur. Ibidem.
Homo operari non ceſſet quod ſibi expediat in æternum. 415.h.to.2
Homo ſecundum ſuum laborem mercedem habebit. Ibidem.

I

IGnis conſumens quis. 403.f.to.2
Ieruſalem ad quam dominus aſcendit eſt cæleſtiũ ſecretorũ contẽplatio. 409.g.to.2
Ieſus natus in Bethleem, latet in Aegypto, nutritur in Nazareth quid. 407.K.to.2
Ieſus Hebraicè, Latinè ſaluator interpretatur. 412.c.to.2
Ieſus Chriſtus ſemel mortuus eſt. Ibidem
Ieſus Chriſtus in quibus clarificatus eſt. 417 k.to.2
Iudæi panem intinctũ comedunt. 416.b.to.2

L

LAbor illi nullus eſt, vbi verus amor eſt. 432.to.2
Lætitia Iudæorũ vertetur in luctũ 412.c.to. 2
Latera ſcalæ Iacob. 406.b.to.2
Laudes vteri beatæ Mariæ virg. 403 g.to.2
Linteo exterſit quid ſignificet. 413.k.to.2
Loculi & Marſupia foueæ diaboli ſunt. 413 f.to.2
Loculi mentis. Ibidem

M

MAlum proditionis bonũ redemptionis noſtræ fecit. 413.g.to.1
Manſiones duæ domini. 424 g.to.2
Manſupiũ murmurationis, detractionis, &c. 413.f.to.2
Manere in Deum quomodo. 410.a to 2
Manus ſui corporis edocta frequenter palpat dolorem. 419.i.to.2
Manere aliud eſt in illo, aliud cum illo, aliud iuxta eum, aliud longe ab eo. 439 a.to.2
Meditari de geſtis Ieſu Chriſti in duodena ætate. 407.i.to.2
Mittentis non miſſi auctoritas in miſſo commendatur. 415.i.to.2
Monachus non interrogatus loqui minime debet. Ibid.f.g
Monachi indicia ſi diligit creatorem ſuum. 423.a to.2

Monachus verus quas conditiones habere debet. 433.a.to.2
Mos Iudæorum aſcendentium ad templum ad diem feſtum, viri ſeorſum à mulieribus ne forte aliquid coinquinationis ſubreperet. 408.a to.2
Mos & conſuetudo Iudæorum quare diem Paſchæ ſolennem haberent. 414.b.to.2
Mundus pluribus modis dicitur. 422.h.to.2
Multi ſunt qui domini mandata habent, & ea minime teneut. Ibid.I
Multi in ſtadio mandatorum Dei currere incipiunt. 430.f to.2
Moyſes verus. 412.b.to.2

N

NAtura omnes æquales ſumus, eadem conditione exituri ſumus. 415.k.to.2
Nazareth, vbi Ieſus nutritur, virtutum eſt exercitatio. 409.g h.to.2
Nemo venit ad patrem niſi per me, exponitur. 420.c.to.2

O

OBſeruatio & cuſtodia mādatorū Chriſti probat dilectione Dei 423.m.to.2
Omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur, expotitur. 406.a.to.2
Opiniones diuerſæ de anima Ieſu Chriſti. 409.f.to.2
Orphani Græcè, latinè pupilli. 421.g.to.2
Oſſa eorum diſſipat Deus qui hominibus placent. 404.b.to.2
Ouis centeſima quæ ſit. 425.d.to.2

P

PAnis intinctio ſignificat fictionem Iudæ 416 a.to.2
Panis intinctus multipliciter accipitur in ſacra ſcriptura. Ibid.b
Parce non ſeminat qui parum habens parū largitur. 427.b.to.2
Parentes ſemper plus amant filios paruos quam magnos. 403.f.to.2
Paſſio Ieſu Chriſti eſt peccatorum noſtrorum vera purgatio. 413.K.to.2
Pauperem ex quacumque cauſa abhorrere non debemus. 415.k.to.2
Paracletum alium dabit vobis, exponitur. 321.b.to.2
Paracletus dicitur aduocatus, vel conſolator. Ibidem.
Paracletus quem mittet pater, &c. exponitur. 424.g.to.2
Paſcha interpretatur tranſitus. 412.b.to.2
Pax Domini Ieſu Chriſti qualis ſit. 425.m.t.2
Pax mundi. 425.a.to.2
Pacis definitio. Ibidem
Peccatrix Magdalena locum tutum mundo oſtendit. 411.f.to.2
Peccata quippe noſtra diuina ſeueritas nequaquam inulta remanere permittit. 427.a.to.2
Perturbationes duæ carnis & ſpiritus. 415.
Perfectio ſeruorum Dei. 405.to.2
Petitio noſtra, qualis eſſe debet. 421.K.to.2
Petrus magno timore percuſſus propter immēſam humilitatē Ieſu Chriſti. 413.l.to.2
Portæ Hieruſalem. Ibidem.h
Poſſibilitas amandi communis eſt cuilibet. 430.K.to.2
Peluis qua vſus eſt Ieſus Chriſtus ad lauandos diſcipulorum pedes, eccleſia interpretatur. 413.i.to.2
Potentia nulla Deū turbare poteſt. 410.d.t.2
Prædeſtinationis nonnulla declaratio. 419.a.to.2
Prælati qui cathedram regiminis tenent, videat vnuſquiſque, ſi exemplum Ieſu Chriſti tenent. 414.e.to.2
Paradiſus Dei verus quis. 403.g.to.2
Potentia Chriſti in vultum igneum, in vendentes & ementes in templo conſideranda eſt. 410.d.to.2
Probatio dilectionis eſt exhibitio operis. 423.a.to.2
Prodigus filius. 408.l.to.2
Propter omnia, quæ occurrunt nobis dimittimus Deum, & idcirco omnia dimittunt nos. 404.a.to.2
Proximus noſter qualiter diligendus ſit. 418 e.to.2
Proximos noſtros cum diligimus ſicut nos. 432.m.to.2

Q

QVi vias beatæ Mariæ virginis inſectatus fuerit non ambulabit in tenebris, ſed lumen vitæ inueniet. 403.i.to.2
Qui non fleuit qn̄ erat tempus flendi, æterno luctus lugebit ſed ſine fructu, 405.e.t.2
Quidquid filius Dei habet per naturam, filius hominis habet per gratiam. 417.K.to.2

R

REligionis ergà Deum commendatio. 434.g to.2

S

SAcerdotes mali iudæ ſcharioti comparantur. 415.g.to.2
Sapientia ſola vincit malitiam. 405.i.to.2
Scala Iacob. 406.b.to.2
Scala Iacob, exponitur. 418.c.to.2

Schariotis à vico vnde ortus eſt, alio nomine marmoris ſiue mala mors. 412.e.to.2
Semita charitatis eſt non ſolum diligentem diligere, ſed etiam odientem non minus quam ſeipſum, ſed ſicut ſeipſum. 433.a. to.2.
Senes ſtupent, iuuenes Ieſum in ætate xij. annorum admirantur. 408.a.to.3
Sermo quem audiſtis non eſt meus, exponitur. 424.e.f.to 2
Simon dicitur obediens. 412.e to.2
Si ego laui pedes veſtros, per pulchra expoſitio. 414.e.to.2
Sperare ſine meritis non ſpes, ſed præſumptio dici debet. 412.d,to.2
Spiritusſanctus viſitans miſeram animam, ſeptiformem gratiam ſuam infundit. 405 h.to.2
Spiritusſanctus in anima ſeptiformem beatitudinem ædificat per ſpiritum timoris, faciens beatos pauperes ſpiritu. Ibidem.1
Spiritus Chriſti odit amatorem mundi. 422 c.to.2
Ita vult amari vt nihil aliud præter ipſum ametur. Ibidem
Stadium noſtrum eſt obſeruantia Dei. 432. f.to.2
Stadij finis noſtri eſt charitas. Ibidem
Subtractio cibi & potus corpori noſtro ferit cupidinis arcus, optimum remedium omnibus. 431.a.to.2

T

Talis ſtudeas viuere qualis affectas in extremo iudicio inueniri. 435.e.to.2
Thomas qui dicitur Didimus, id eſt dubius vel dubitans. 420.d.to.2
Totus homo ſibi diſplicere debet, vt ſummo Deo placere poſſit. 404.b.to.2
Tradere dominum, vendere eſt: vendit dominum, quia ſe illum alienat. 409.f.to.2
Turtur auis caſtiſſima, & ſoliuaga. 410.l.to.2
Tutius eſt audire quam dicere, erudiri quam erudire. 435.c to.2

V

Verba Domini quam dulcia ſint diligentibus illum. 424.i.to.2
Veritas non ſine periculo prædicatur. 414.b. tomo 2
Væ homini eſt, & erit, quia quæ ſunt mundi mundo reddit, quę vero Dei ſunt Deo non reddit. 405.c.to.2
Via peccatorũ quare proſperatur. 410.b.to.2
Vigor naturæ conſeruandus eſt in aſſumendis alimentis, & non eſt ſequendus appetitus illecebroſæ gulæ. 409.m.to.2
Vinea domini vniuerſalis eccleſiæ, viola humilitatis. 403.g.to.2
Virtutes quattuor cardinales. 408.i.to.2
Vterum virginis Mariæ velut templum Dei viui mundus veneratur. 403.f.to.2
Viris ſpiritualibus quæ maxime congruunt. 411.i.to.2
Vitæ ſolitariæ commendatio. 434 g.to.2
Viuo & vos viuetis ſic exponitur. 418.g.to.2
Vtilitas propria proximorum vtilitati aliquando poſtponenda eſt. 432.k.to.2

INDEX CAPITVLORVM.

Deprecatio & laus elegantiſſima ad glorioſam beatam virginem. 403
De miſeria humana, ſermo. 404
De pugna ſpirituali, ſer. 3. 406
Ex regula beati patris Benedicti de humilitate. 406
Gradus duodecim humilitatis. Ibid.
Homilia infra octauam Epiphanię. 407
Prologus ſermonum in cœna domini. 412
Sermo ſecundus in cœna domini. 413
Sermo tertius in cœna domini. 415
Sermo quartus in cœna domini. 417
Sermo quintus in cœna domini. 418
Sermo ſextus in cœna domini. 419
Sermo ſeptimus in cœna domini. 420
Sermo octauus in cœna domini. 421
Sermo nonus in cœna domini. 422
Sermo decimus in cœna domini. 424
Sermo vndecimus in cœna domini. 427
Sermo duodecimus in cœna domini. 427
Sermo decimuſtertius in cœna domini. 431
Sermo decimusquartus & decimusquintus in cœna domini. 432.& 433
Sermo deuotiſſimus in paraſceue. 433
Epiſtola ad quemdam. 434
Meditatio deuotiſſima ſuper Salue regina. 435.
De vndecim oneribus, ſermo. 437

FINIS.

EPIGRAMMA ad Librum.

I Nunc, & tandem totum Bernarde per orbem
Protinus exilias: ne tua fama cadat.
Diuinasque tuis ſermonibus exprime leges:
Crimina fac homines deſeruiſſe velit.
Vade precor, cunctis Bernarde legare ſuauis;
Flecte ad virtutes pectora dura pias.
Tu quemcumque iuuat ſanctos cognoſcere patres:
Bernardum relegas inclyta ſcripta colens.
Rigida iamdudum ferueſcet amore voluntas:
Et mens doctrinæ dulcia mella feret.

EPIGRAMMA IOANNIS EGIDII NVCERIEN. ad Librum.

I Pede præcipiti, totum Bernarde, per orbem:
Horret à dire tuos lingua canina libros.
Hæc tua magnificas monumenta ferantur in vrbes
Ne pereat turpi candida fama ſitu.
Poſtulat hoc grauium prudentia clara virorum:
Quos trahit ad ſuperos mens generoſa lares.

CARMEN ENCOMIASTICVM in Vitam, & Obitum B. Bernardi Clareuallenſis cœnobij primi Abbatis, ex viij. faſtorum de diebus ſacris.

F. BAPTISTAE MANTVANI Ordini Carmelitani facilè Antiſtitis, depromptum.

BErnardi lux feſta venit celeberrima Belgis.
Belga fuit; ſex germanos vnamque ſororem.
Traxit ad obſequium Chriſti, Deus omnibus vnum
Inſpirauit opus, vitæ genus omnibus vnum.
Mater adhuc prægnans vidit per ſomnia, crebris
Se gestare vtero catulum latratibus aerem.
Sic Deus oſtendit, venturi qualia partus
Ora, & corda forent, contra genus omne malorum.
Ipſe pudicitiam coluit, muliebria paſſus.
Bella tamen iuuenis, roſeo quia candidus ore.
Corda paroxyſmis grauibus torquebat, & igne
Quo venus accendit teneras inceſta medullas.
Cum peteret Celtas, & nox iam pallida cælum
Clauderet, hoſpitium ſubijt: temeraria noctu
Hoſpita ſopito iuueni petulanter adhæſit
Admouitque latus lateri, ſcelus ille repente
Horruit, & magno ſocijs clamore vocatis
Nequitiam facto vicit terrore furentem.
Ingens forma malum, quo nulla nocentior herba
Per iuga Theſſaliæ legitur, per Phaſidis arua.
Tradidit ingenium ſacris ſermonibus, omne
Quod docuit Chriſtus, quod prædixere Prophetæ,
Quod didicit Moſes panchæo in vertice, ſecum
Aſſidue meditans ſine præceptoribus vllis
Sciuit, & idcirco ſyluas habuiſſe magiſtras
Se dicebat, inops vixit: ſed munda volebat
Veſtimenta, ſitum damnas, ſordemque peroſus
Id curæ quod vulgus habet pro corpore, ſolam
Tranſtulit ad mentem vitiorum accerrimus hoſtis.
Si populis certamen erat, diſcordia regnis
Bernardus paccator erat. legatus ad vrbes
Ibat, & ad reges odium fracturus, & iram
Munere fungentem tali videre Alemani,
Videre inſubres quondam, videre Aquitani.
Si quando in dubijs nutabant pectora rebus.
Ipſe erat interpres ducens mortalia corda
De tenebris ad lumen, vti ſolet ignea lampas
Longinqua de turre micans adducere noctu
Turbine iactatos ſecura ad littora nautas.
Prodigijs, quod vix numero comprehendere fas eſt
Claruit: occultas hominum cognoſcere curas,
Pellere auernales genios, curare iacentes
In languore potens, ideoque impleuerat orbem
Fama viri, nomenque volans peregrina per ora.
Sexdecies fundaſſe decem Ciſtertia tecta
Dicitur, vnius valuit prudentia tantum.
Sacra igitur meritis huius vigeſima tanti
Eſt Aurora patris, qua ſeſe in ſumma recepit
Limina ſupremi quod continet omnia, Cæli.

FINIS.

Corrigebat Doct. Huppertus Faber, Vbius, Agrippinas, Lector publicus apud Venetos & corrector, annuente & ſimul approbante Clariſs. viro Ioanne Sozomeno Iurium Conſulto, rei Typographicæ Præfecto optimè merito.

. 8.
cl. 10

D. BERNARDI CLARÆVALLENSIS COENOBII ABBATIS PRIMI SERMONVM OPVS

De Aduentu Domini, & ſex circumſtantijs eius.

SERMO PRIMVS.

HOdie fratres celebram⁹ Aduentus initium, cuius vtique ſicut & ceterarũ ſollẽnitatũ nomẽ q̃dem celebre ſatis, & notũ mundo, ſed ratio noĩs fortè nõ ita. Infelices.n.filij Adã, omiſſis veris & ſalutaribus ſtudijs, caduca potius & tranſitoria q̃runt. Quib. aſſimilabimus homines generationis huius: aut quib. cõparabimus illos quos videmus a terrenis & corporalib. conſolationib auelli ſeparariq; non poſſe? Profectò ſimiles ſunt his, qui ſubmerſi periclitantur in aquis. Nimirũ videas eos tenentes tenere: nec vlla rõne deſerere ꝙ primũ occurrerit manibus, q̃dquid ſit illud, licet tale ſit aliq̃d, ꝙ oĩo pro.eſſe non poſſit.: vt ſunt radices herbarum, ceteraq. ſimilia. Nam etſi qui ad eos forte veniant vt ſubueniãt, nõnumq̃ ſolent apprehenſos inuoluere ſecũ: adeo vt iã nec ſibi, nec illis auxiliũ ferre ꝑualeant. Sic pereunt in hoc mari magno & ſpatioſo: ſic pereunt miſeri, dũ peritura ſectãtes omitũt ſolida: quib. apprehẽſis emergere & ſaluare poſsẽt aĩas ſuas: Neque.n.de vanitate, ſed de veritate dr̃: Cognoſcetis eam & liberabit vos. Vos igit̃ fratres q̃bus tamq̃ paruulis reuelat Deus, q̃ abſcondita sũt a ſapientib. & prudẽtib. circa ea q̃ verè ſalutaria sũt, ſedula cogitatione verſamini, & diligenter pẽſate rõnem Aduentus huius, q̃rentes nimirũ q̃s ſit qui veniat, vnde, quo, ad quid, qñ, & qua. Laudabilis ſine dubio curioſitas iſta eſt, & ſalubris, neque.n.tã deuotè Eccleſia vniuerſa p̄ſentem celebraret Aduentũ, niſi lateret in eo magnũ aliq̃d ſacrm̃. Primo igitur loco cũ Apoſtolo ſtupẽte & admirãte, intuemini & vos q̃tus ſit iſte q̃ ingredit̃: ipſe.n.eſt ſecundũ Gabrielis teſtimoniũ altiſſimi filius, ac ꝓinde coaltiſſimus ipſe. Neque.n. fas eſt Dei filiũ degenerẽ ſuſpicari: ſed ęqualis fateri neceſſe eſt altitudinis, & eiuſdẽ penit⁹ dignitatis. Nã & filios principũ principes, & filios regũ reges eſſe q̃s neſciat? Verumtñ q̃d ſibi vult q̃d ẽ trib. ꝑſonis quas in sũma Trinitate credimus, cõfitemur, & adoram⁹, nõ Pr̃, nõ Spiritus sãctus aduenit, ſed Filius? Minime q̃dẽ ego id factũ arbitror ſine cã. Sed q̃s cognouit ſensũ Dñi: aut q̃s cõſiliarius ei⁹ fuit? Neq;.n. ſine altiſſimo Trinitatis cõſilio factũ eſt vt fili⁹ adueniret. Et ſi cõſideramus exilij noſtri cãm, fortaſſis aduertere poſſumus vel ex parte, q̃ cõgruũ fuerit à filio nos maximè liberari. Lucifer.n. ille q̃ mane oriebat̃, ꝓ eo ꝙ altiſſimi ſimilitudinẽ vſurpare tẽtauit, & rapinã arbitratus eſt eſſe ſe æqualẽ Deo (q̃d vtique filij eſt) p̄cipitatus illico corruit, q̃m zelauit ꝓ filio pr̃, & opere dixiſſe vr̃: Mihi vindictã & ego retribuã. Continuo videbã Satanã tamq̃ fulgur cadentẽ de cęlo. Quid tu igitur ſuperbis terra & cinis? Si ſuperbientib. Angelis Deus nõ pepercit: q̃to magis tibi putredo & vermis? Nihil ille fecit, nihil operatus eſt, tm̃ cogitauit ſuꝑbiã, & in momento, in ictu oculi, irreparabiliter p̄cipitatus eſt: q̃a iuxta Euangeliſtã in veritate non ſtetit. Fugite ſuperbiã fratres mei:

Luc. 1. Rom. 11. Rom. 12. Luc. 10. Ioan. 8. Eccl. 10. Ioan. 8. Mat. 11.

quæſo multum fugite. Initium omnis peccati ſuperbia; quę tā velociter ipſum quoque ſideribus cunctis clarius mirantem, æterna caligine obtenebrauit Luciferum: quæ non modo Angelum, ſed Angelorum primū in diabolum cōmutauit. Vnde & protinus inuidens hōi, quam conceperat in ſemetipſo, in eo peperit iniquitatem. ſuadens vt lignū vetitum guſtans, fieret ſicut Deus, ſciēs bonum & malum. Quid enim polliceris, quid promittis miſer: cum filius altiſſimi ſcientiæ
Apoc. 3. clauem habeat, imo & ipſe ſit clauis Dauid,
Colo. 2. qui claudit, & nemo aperit. in eo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientię abſconditi: tu ne eos vt homini præſtes, iniquè fura-
Ioan. 8. beris? Videtis quia verè iuxta Domini ſententiam mēdax iſte eſt, & pater eius. Nam
Eſa. 14. & mendax fuit dicens: Similis ero altiſſimo, & mendacij pater cum in hominē quoque venenatum ſuæ falſitatis ſeminarium effu-
Gen. 3. dit, dicens? Eritis ſicut dij. Tu quoque o ho-
Pſ. 49. mo, ſi vides furem, curris cum eo? Audiſtis
Eſaia 1. fratres quid hac nocte lectū eſt in Eſaia dicente domino. Principes tui infideles: vel (vt alia translatio hēt) inobediētes, ſocij furum. Reuera enim principes noſtri Adam & Eua, principia noſtræ propaginis, inobediētes & ſocij furum: qui quod filij Dei eſt, ſerpentis, imo diaboli per ſerpentem conſi-
E lio ſubripere tētarunt. Nec diſſimulat iniuriam filij pater (pater enim diligit filium,) ſed continuo & in ipſum hominem vindictam retribuit, & aggrauat ſuper nos manum ſuam. Omnes enim in Adam peccauimus, & in eo ſententiam damnationis accepimus omnes. Quid agat filius videns pro ſe zelare patrē, & nulli penitus parcere creaturæ? Ecce, inquit, occaſione mei creaturas ſuas pater amittit, altitudinem meam primus Angelus affectauit, & populum qui ſibi crederet habuit: ſed continuo patris zelus grauiter vindicauit in illum, percutiens eum pariter cum omnibus ſuis plaga incurabili, caſtigatione crudeli. Scientiā quoque quæ nihilominus mea eſt, ſurripere homo voluit, & ne illi quidem miſertus eſt, nec pe-
1 Cor. 9. percit oculus. Numquid de bobus cura eſt Deo? Duas tātum fecerat nobiles creaturas rationis participes, capaces beatitudinis, Angelum videlicet, atque Hominem ſed ecce propter me angelos perdidit multos, homines vniuerſos. Ergo vt ſciāt quia & ego diligo patrem: per me recipiat quos quodāmodo propter me amiſiſſe videtur. Si pro-

pter me tēpeſtas hęc orta eſt (ait Ionas) tol- *Iona 1.*
lite me, & mittite in mare. Omnes inuident mihi? Ecce venio & talem eis exhibeo memetipſum, vt quiſquis inuidere voluerit, quiſquis geſtierit imitari, fiat ei æmulatio iſta in bonum. Noui tamen in affectum malitiæ & nequitiæ tranſiſſe Angelos deſertores, nec ex ignorantia aliqua, ſeu infirmitate peccaſſe, ideoq. perire neceſſe eſt pœnitere nolentes. Patris enim amor, & honor re- F
gis iudicium diligit. Propter hoc enim & ipſe creauit homines ab initio, qui ſupplerent locum illum, & ruinas Hieruſalem reſtaurarent. Sciebat enim nullam Angelis patere redeundi viam. Nempè nouit ſuperbiam *Eſa. 16.*
Moab, quod ſuperbus eſt valde: & ſuperbia eius pœnitentiæ remedium non admittit, ac per hoc nec veniæ. At vero hominis vice nullam poſtea condidit creaturam, innuens ex hoc ipſo redimendum adhuc hominem: quippe quem ſupplantauit aliena malitia: ideoq. prodeſſe ei poteſt caritas aliena. Ita domine obſecro, complaceat tibi vt eruas me: quoniam ego infirmus ſum. Quoniā de terra mea furtim ſublatus ſum, *Gen. 40.*
& hic innocens in lacum miſſus ſum. Non penitus quidem innocens, ſed quantum ad eum qui me ſeduxit, innocens aliquatenus. Mendacium mihi perſuaſum eſt Domine: veniat veritas vt poſſit falſitas deprehendi, & cognoſcam veritatem, & veritas liberabit: ſi tamen deprehenſæ falſitati penitus renunciauero, & cognitæ adhæſero veritati. Alioquin non humana erit tentatio, nec humanum peccatum: ſed obſtinatio diabolica. Nam perſeuerare in malo diabolicum eſt: & digni ſunt perire cum illo, quicumque in ſimilitudinem eius permanent in peccato. Ecce fratres audiſtis quis ſit qui veniat: conſiderate iam vnde veniat, & quo. Venit vtique de corde Dei patris in vterum virginis matris: venit à ſummo cælo in inferiores partes terræ. Quid ergo? Nōne & nobis in terra eſt conuerſandum? Eſt, ſi tñ in ea perſtitit ille. Vbi enim bene erit ſine illo, aut vbi male eſſe poterit cum illo? Quid mihi eſt in cælo, & *Pſ. 72.*
à te quid volui ſuper terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Nam & *Pſ. 22.*
ſi ambulauero in medio vmbrę mortis, non timebo mala, ſi tamen tu mecum es. Nunc autem vt video, & ad terras, & ad ipſum quoque deſcēdis infernum: non tamquam victus, ſed tamquam inter mortuos li-

ber:

ber: ſicut lux quæ in tenebris lucet, & te-
nebræ eam non comprehenderunt. Vnde
nec relinquitur anima in inferno, nec ſan-
ctum corpus in terra videt corruptionem.
Chriſtus enim qui deſcendit, ipſe eſt & qui
aſcendit, vt adimpleret omnia, de quo ſcri-
Act. 10. ptum eſt. Qui pertranſijt benefaciendo &
ſanando omnes oppreſſos à diabolo. Et ali-
Pſal. 18 bi. Exultauit vt gigas ad currendam viam,
à ſummo cælo egreſſio eius, & occurſus
eius vſque ad ſummum eius. Merito pro-
Coloſ. 3. inde clamat Apoſtolus dicens: Quæ ſurſum
ſūt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei
ſedens. Incaſſum laboraret erigere corda
noſtra, niſi collocatum in cælis ſalutis no-
ſtræ doceret auctorem. Sed videamus iam
quæ ſequuntur. Nam etſi materia quidem
copioſa inuenit & vberrima valde, ſed an-
guſtia temporis tantam ſermonis lōgitudi-
nem non admittit. Conſiderantibus ergo
quis veniat, magna omnino, & ineffabilis
maieſtas innotuit. Suſpicientibus vnde ve-
niat, grandis planè patuit via, ſecundum
eius teſtimonium qui prophetico preuētus
Eſa. 30 ſpiritu, Ecce, (inquit) nomen Dñi venit de
H longinquo. Porrò quo veniat intuentibus,
apparuit inæſtimabilis dignatio, & penitus
inexcogitabilis, quod in carceris huius hor-
rorem tanta deſcendere dignata eſt celſitu-
do. Iam quis dubitet magnum aliquid in
cauſa fuiſſe, vt maieſtas tāta de tam longin-
quo, in locum tam indignum deſcēdere di-
gnaretur? Plane magnum aliquid, quia mi-
ſericordia magna, quia miſeratio multa, q̃
caritas copioſa. Ad quid enim veniſſe cre-
dēdus eſt? Hoc namque eſt, quod iuxta pro-
poſitum ordinem oporteat iam perſcruta-
ri. Nec ſanè laborandū eſt in hac parte, cum
manifeſtè aduentus eius cauſam, & verba ip
ſius & opera clament. Ad quærendum quip
pe ouem centeſimā quæ errauerat, de mon-
tibus properauit, & vt confiteantur manife
ſtius Domino miſericordiæ eius, & mirabi-
lia eius filijs hoīum, propter nos venit. Mira
quærētis Dei dignatio, magna dignitas ho-
minis ſic quæſiti. In qua ſi gloriari voluerit,
nō erit inſipiens: non quod aliquid eſſe vi-
deatur tāquam à ſeipſo, ſed quod tanti eum
fecerit ipſe qui fecit. Omnes.n. diuitiæ, om-
nis gloria mūdi, & quidquid in eo concupi-
ſcitur, min⁹ eſt ad hāc gloriā: imò nec eſt ali-
Iob. 7. quid in cōparatione eius. Domine, quid eſt
homo quia magnificas eū, aut quid apponis
erga eū cor tuū? Attamen velim noſſe quid
ſibi voluerit quod ad nos venit ille, aut qua
re non magis iuimus nos ad illū? Noſtra.n.
erat neceſſitas, ſed nec eſt conſuetudo diui-
tum vt ad pauperes veniant, nec ſi pręſtare
voluerint. Ita eſt fratres, nos magis ad eum I
venire dignū fuit, ſed duplex erat impedi-
mentum. Nam & caligabant oculi noſtri.
Ille vero lucem habitat inacceſſibilem, & *1.Tit.6.*
iacentes paralytici in grabato, diuinam illā
nō poteramus attingere celſitudinem. Pro-
pterea benigniſſimus Saluator & medicus
animarum deſcendit ab altitudine ſua, &
claritatem ſuam infirmis oculis tēperauit.
Induit ſe laterna quadā illo vtique glorio-
ſo & ab omni labe puriſſimo corpore, quod
ſuſcepit. Hæc eſt enim illa leuiſſima planè *Eſa.19.*
& preſulgida nubes, ſupra quā aſcenſurum
eum propheta prædixerat, vt deſcēderet in
Aegyptum. Tempus eſt iam ipſum quoque
conſiderare tempus, quo Saluator aduenit.
Venit enim (quod & vos credimus nō late-
re) non in initio, nec in medio temporis, ſed
in fine. Nec incongrue factum eſt, ſed verè
ſapienter diſpoſuit ſapientia, vt cum magis
eſſet neceſſarium, tunc primo ferret auxi-
lium, pronos ad ingratitudinem Adæ filios
non ignorans. Verè enim adueſperaſcebat,
& inclinata erat iam dies, receſſerat paulo
minus ſol iuſtitiæ: ita vt exiguus nimis ſplē-
dor eius aut calor eſſet in terris. Nam & lux
diuinæ notitiæ parua admodum erat, & a-
bundante iniquitate feruor refriguerat ca-
ritatis. Iam non apparebat Angelus, nō lo-
quebatur Propheta, ceſſabāt velut deſpera-
tione victi, præ nimia vtique duritia homi-
num & obſtinatione: at ego (ait filius) tunc
dixi, ecce venio. Sic, ſic, dum medium ſilen-
tium tenerent omnia, & nox in ſuo curſu
iter perageret, omnipotens ſermo tuus do- K
mine à regalibus ſedibus venit. Qđ & Apo- *Gala.4.*
ſtolus innuens aiebat: Quando venit pleni-
tudo temporis, miſit Deus filium ſuum. Ni-
mirum plenitudo & abondantia tempora-
lium, obliuionem & inopiam fecerat æter-
norum. Opportunè ergo tunc aduenit ęter-
nitas, quando magis temporalitas præuale-
bat. Nam vt cetera ſileam, ipſa quoque
pax temporalis illo in tempore tāta fuit, vt
ad hominis vnius edictū deſcriberetur vni-
uerſus orbis. Habetis iam & perſonam ve-
nientis, & locum: vtrumque id eſt, à quo, &
ad quem venit: cauſam quoque & tempus
non ignoratis. Vnum reſtat, via ſcilicet per
quam venit, & hæc quoque diligenter re-

quirenda: vt poſſimus (ſicut dignum eſt) ei occurrere. Verũtamen ſicut ad operandam ſalutẽ in medio terræ, venit ſemel in carne viſibilis: ita quotidie ad ſaluandas animas ſingulorum in ſpiritu venit & inuiſibilis, ſicut ſcriptũ eſt: Spiritus ante faciem noſtrã Chriſtus Dominus. Et vt noueris occultum
Thrẽ. 4. eſſe ſpiritualem hunc aduentum, In vmbra eius, inquit, viuemus inter gentes. Propterea dignum eſt, vt ſi non valet infirmus in occurſum tanti medici procedere longius, ſaltẽ conetur erigere caput, & aliquatenus aſſurgere venienti. Non te oportet ô homo maria trãsfretare, nõ penetrare nubes, non tranſalpinare neceſſe eſt. Nõ grandis inquam, tibi oſtenditur via, vſque ad temetipsũ occurre Deo tuo: prope eſt enim verbũ in ore tuo, & in corde tuo. Vſque ad cordis compũctionem, & oris confeſſionẽ occurre, vt ſaltem exeas de ſterquilinio mi-
L ſeræ conſcientiæ: quoniam indignum eſt illuc auctorem puritatis intrare. Et hæc quidem de eo aduentu dicta ſunt, quo ſingulorum mentes inuiſibili dignatur illuſtrare præſentia. Libet autem & manifeſti aduentus
Prou. 3. viam conſiderare. Quoniam viæ eius viæ pulchræ, & omnes ſemitæ eius pacificæ.
Cant. 2. Ecce inquit ſponſa: venit is ſaliens in montibus, tranſiliens colles. Venientem vides ô pulchra, ſed cubantem videre ante non
Cant. 1. poteras. Dixiſti enim: Indica mihi quem diligit anima mea, vbi paſcas, vbi cubes. Cubans paſcit angelos in illas perpetuas æternitates, quos ſatiat viſione æternitatis & immutabilitatis ſuæ, ſed ne ignores te ô pulchra, quoniam mirabilis facta eſt viſio illa ex te, confortata eſt, & non poteris ad eã. Verumtamen ecce egreſſus eſt de loco ſancto ſuo: & qui cubãs paſcit angelos, ipſe cœpit: ſicq. ſanabit nos, & videbitur veniẽs & paſtus, qui cubans & paſcens ante videri non poterat. Ecce venit hic ſaliens in montibus tranſiliens colles. Montes & colles Patriarchas & Prophetas accipe, & quemadmodum venerit ſaliẽs & tranſiliens in li-
Mat. 1. bro generationis lege, Abrahã genuit Iſaac, Iſaac genuit Iacob, &c. Ex his montibus ꝓdiit (vt inuenies) radix Ieſſe, vnde iuxta prophetã: Egreſſa eſt virga, & exinde flos aſcen-
Eſa. 11. dit, ſuper quem requieuit ſpiritus ſeptiformis. Quod manifeſtius alio in loco aperiẽs
Eſai 7. idem propheta. Ecce, inquit, virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod interpretatur nobiſcum Deus. Quem enim prius florẽ, ipſum deinde Emmanuelem, & quam dixerat virgam, manifeſtius exprimens, virginẽ nominauit. Sed neceſſe eſt altiſſimi huius ſacramenti cõſiderationem diei alteri reſeruari. Digna eſt enim proprio ſermone materia, præſertim quod in longum iam hodiernus ſermo proceſſerit.

In aduẽtu domini, de verbis Eſaiæ ad Achaz, Pete tibi ſignum, vſque Butyrum & mel. Sermo ſecundus.

AVdiuimus ſuadentẽ regi Achaz *Eſa. 7.*
Eſaiam, petere ſignum à Domino, ſiue in profundum inferni, ſiue in excelſum ſupra. Audiuimus reſponſionem eius, formam quidẽ habentem pietatis, ſed non virtutem. Propter hoc denique ab eo qui intuetur cor, & cui confitetur hominis cogitatio, meruit reprobari. Non petam, inquit, & nõ tentabo Do- *Vbi ſup.*
minum. Elatus erat Achaz faſtigio ſolij regalis, aſtutus humanæ ſapientiæ verbis. Audierat igitur Eſaias à Domino. Vade, dic vulpi illi, petat ſibi ſignũ à Dño in profundum. Habet enim vulpes foueam, ſed in infernum quoque ſi deſcenderit, adeſt qui cõprehendat ſapientes in aſtutia ſua. Item. Vade, ait Dñs, dic volucri illi, petat ſibi ſignũ in excelſum ſupra. Habet. n. volucris nidum, ſed etſi in cælum aſcenderit, illic eſt, qui ſuperbis reſiſtens, propria calcat virtute ſuperborum & ſublimium colla. Verumtamen diſſimulat ille poteſtatis excelſæ ſeu incomprehenſibilis profunditatis ſapientię quærere ſignum, & propterea ſignum bonitatis & caritatis dominus Dauid ipſe Dominus ꝓmittit, vt quos nec poteſtas, nec ſapiẽtia terruit, alliciat ſaltẽ exhibitio caritatis. Poteſt tamẽ in eo quod ait in profundum inferni, etiam caritas ipſa, qua maiorem nemo habuit, vt in infernũ quoque pro amicis moriendo deſcẽderet, nõ immerito deſignari, vt præcipiatur Achaz vel in excelſum regnantis expaueſcere maieſtatẽ, vel deſcẽdentis ad infernos amplecti caritatem. Moleſtus eſt ergo non ſolum hominibus, ſed etiã Deo, quiſquis nec maieſtatem cogitat in timore, nec caritatem cũ amore meditatur. Propter hoc, inquit, dabit Dominꝰ ipſe vobis ſignũ, in quo manifeſtè & maieſtas & caritas innoteſcat. Ecce virgo concipiet, *Eſa. 7.*
& pariet filium, & vocabitur nomen eius

Emma-

Emmanuel,quod interpretatur nobiſcum Deus . Noli fugere Adam, quia nobiſcum Deus . Ne timeas ò homo,nec audito Dei nomine terrearis,quia nobiſcũ Deus . Nobiſcum carnis ſimilitudine, nobiſcũ vtilitate . Propter nos venit tamquam vnus ex nobis,ſimilis nobis,paſsibilis.Denique butyrum inquit,& mel comedet. Ac ſi dicat, Paruulus erit,& veſcetur infantilib.alimẽtis.Vt ſciat,inquit,reprobare malum, & eligere bonum. Et iã hic bonũ & malũ audis, ſicut in arbore vetita , ſicut in ligno transgreſsionis.Sed multo melius à primo Adã, ſecundus iſte partitur.Eligens enim bonũ, malum reprobat, non ſicut ille, qui dilexit maledictionem,& venit ei,& noluit benedictionem,& elõgata eſt ab eo . Nam & in eo quod pręmiſit , butyrum & mel comedet , aduertere poteris paruuli huius electionem . Tãtum adſit eius gratia,vt quod præſtat,vtcũque ſentire, digne & accõmodatè ad intelligendum proferre cõcedat. Duo ſunt in lacte ouis, butyrum & caſeus. Butyrum pingue & humidũ, caſeus ecõtra aridus & durus . Bene.n.paruulus noſter eligere nouit, qui butyrum comedens, caſeum vtique non comedit.Quę eſt.n.ouis centeſima, quæ errauit,& in pſalmo loquitur.Erraui ſicut ouis quę perijt. Vtique genus humanũ , quod benignisſimus paſtor quęrit,alijs ſane nonagintanouẽ ouibus in montibus derelictis.In hac igitur oue duo reperies,naturam dulcem, naturã bonam, & bonam valde tamquam butyrũ , & peccati corruptionẽ vt caſeum.Vide ergo quã optime puer noſter elegit, qui naturã noſtrã ſine vlla peccati corruptione ſuſcepit. Nam de peccatoribus legis , coagulatũ eſt ſicut lac cor corũ , in quibus vtique lactis puritatem corruperat fermẽtum malitiæ, coagulũ iniquitatis . Sic & apis habet mellis dulcedinem,habet ẽt aculei punctionẽ. Apis verò eſt quæ paſcitur inter lilia : quæ florigeram inhabitat patriã Angelorum. Vnde & ad ciuitatem Nazaret,quod interpretatur flos, aduolauit, & ad ſuaueolentẽ perpetuæ virginitatis florem aduenit , illi inſedit,illi adhęſit. Huius apis mel & aculeum non ignorat,qui miſericordiam et & iudicium cũ propheta decantat. Attamen ad nos veniens,ſolũ mel attulit,& nõ aculeum,i.miſericordiã , & non iudiciũ , ita vt ſuadẽtibus quãdoque diſcipulis, ita vt ciuitatem, quę ſuſcipere eũ noluit , præciperet igne conſumi,reſponderit,filium hominis nõ veniſſe vt iudicaret,ſed vt ſaluaret mũdũ. Nõ habebat aculeum apis noſtra:quodammodo depoſuerat illũ , quando tanta indigna patiens miſericordiã exhibeat , & non iudiciũ. Sed nolite ſperare in iniquitate, nolite peccare in ſpe . Habet enim apis noſtra quandoque aſſumere aculeũ ſuũ,& acriter nimis infigere illũ in medullas hominum peccatorum . Quoniã pater nõ iudicat quemquã , ſed filio dedit omne iudicium . Nunc autem paruulus noſter butyrum & mel comedit , quando bonũ naturæ humanæ diuinæ miſericordiæ ſic vniuit in ſemetipſo,vt eſſet homo verus,& peccatum non habens,Deus miſericors,& iudicium non exhibẽs. Ex his manifeſtum iam arbitror, quęnã ſit virga de radice Ieſſe ꝓcedens,quis verò flos ſuper quẽ requieſcit ſpiritus ſanctus. Quoniã virgo Dei genetrix virga eſt,flos filius eius . Flos itaque filius virginis,flos candidus,& rubicũdus,electus ex millibus . Flos in quẽ ꝓſpicere deſiderãt Angeli, flos ad cuius odorẽ reuiuiſcunt mortui:& ſicut ipſe teſtatur, flos campi eſt,& nõ horti.Campus.n.ſine omni humano floret adminiculo, nõ ſeminatus ab aliquo,non defoſſus ſarculo, nõ impinguatus fimo.Sic omninò, ſic virginis aluus floruit,ſic inuiolata,integra, & caſta Marię viſcera, tamquã paſcuæ , æterni viroris florẽ protulere : cuius pulchritudo non videat corruptionem , cuius gloria in perpetuum non marceſcat. O virgo virga ſublimis , in quam ſublimẽ verticẽ ſanctũ erigis , vſque ad ſedentem in throno,vſque ad Dominũ maieſtatis.Neque enim id mirũ, quoniam in altum mittit radices humilitatis.O verè cæleſtis planta,pretioſior cunctis, ſanctior vniuerſis.O verè lignum vitæ, quod ſolum fuit dignũ portare fructum ſalutis.Deprehenſa eſt malignè ſerpens verſutia tua, nudata eſt planè falſitas tua.Duo impoſueras creatori, mendacij & inuidię infamaueras eũ: ſed in vtroque conuictus es eſſe mentitus . Siquidẽ & ab initio moritur cui dixeras: Nequaquã morieris, & veritas Domini manet in æternũ . Sed & nunc reſpõde ſi potes, quam ei arborẽ, cuius arboris fructũ inuidere potuit,qui ne hanc quidẽ virgam electam,& fructũ ſublimem negauit? Etenim qui proprio filio nõ pepercit,quomodo non omnia ſimul cum illo donauit? Sed iam aduertiſtis (ni fallor) quoniã virgo

Marginalia: *Vbi ſup.* — *Ibidem.* — B — *Pſ. 108* — *Mat. 11.* — *Vbi ſup.* — C — *Pſ. 100.* — *Luc. 9.* — *Ioan. 5.* — *Can. 1.* — D — *Gen. 3.* — *Pſ. 116.* — *Rom 8.*

go regia ipſa eſt via per quã ſaluator aduenit, procedens ex ipſius vtero tanquam ſponſus de thalamo ſuo. Tenentes ergo viã quã priore (ſi meminiſtis) cępimus inueſtigare ſermone, ſtudeamus & nos dilectiſsimi, ad ipſum per eã aſcendere, qui per ipſam ad nos deſcendit, per eã venire in E gratiam ipſius, qui per eã in noſtram miſeriam venit. Per te acceſſum habeamus ad filium, ò benedicta inuentrix gratiæ, genitrix vitæ, mater ſalutis; Et per te nos ſuſcipiat, qui per te datus eſt nobis. Excuſet apud ipſum integritas tua culpã noſtrę corruptionis, & humilitas Deo grata, noſtrę veniam impetret vanitati. Copioſa caritas tua noſtrorum cooperiat multitudinẽ peccatorum, & fecunditas glorioſa, fecunditatem nobis conferat meritorum. Domina noſtra, mediatrix noſtra, aduocata noſtra, tuo filio nos recõcilia, tuo filio nos cõmenda, tuo nos filio repręſenta. Fac o benedicta per gratiam quã inueniſti, per pręrogatiuam quam meruiſti, per miſericordiam quã peperiſti: vt qui te mediante fieri dignatus eſt particeps infirmitatis & miſerię noſtrę, te quoque intercedẽte, participes faciat nos glorię, & beatitudinis ſuæ, Ieſus Chriſtus filius tuus Dominus noſter, q. eſt ſuper oĩa Deus benedictus in ſecula. Amẽ.

De triplici Domini Aduentu, & de ſeptem columnis quas in nobis erigere debemus. Sermo tertius. Vnde ſupra.

IN Aduentu Domini quem celebramus, ſi perſonam venientis intueor, non capio excellentiam maieſtatis. ſi attendo ad quos venerit, dignationis magnitudinem expaueſco. Stupent F certè Angeli de nouo videntes infra ſe, quem ſupra ſe ſemper adorant, manifeſtè iam & aſcendentes, & deſcendentes ad filium hominis. Si conſidero propter quid venerit, amplector quoad poſſum inæſtimabilem latitudinẽ caritatis. Si modum cogito, exaltationem agnoſco humanæ cõditionis. Venit ſiquidem vniuerſitatis creator, & dominus, venit ad homines, venit propter homines, venit homo. Sed dicet aliquis. Quomodo veniſſe dicitur, qui ſemper vbique fuit? *Ioan. 1.* Erat quidem in mundo, & mundus per ipſum factus eſt, ſed mundus eum non cognouit. Nõ ergo venit qui aberat, ſed apparuit qui latebat. Vnde & humanam, in qua agnoſceretur induit formam: qui nimirum in diuina, lucem habitat inacceſsibilem. *1.Ti. 6.* Nec ſane inglorium maieſtati apparere in propria ſimilitudine ſua quam fecerat ab initio: nec indignũ Deo, à quibus in ſubſtantia ſua nõ poterat agnoſci, in imagine exhiberi, vt qui fecerat hominem ad imaginem & ſimilitudinẽ ſuã, ipſe hominibus innoteſceret factus homo. Huius ergo aduentus tantę maieſtatis, tantæ humilitatis, tantę caritatis, tantę etiã glorificationis noſtrę, ab vniuerſa eccleſia ſemel in anno ſollemnis memoria celebratur. Sed vtinam ita ſemel ageretur, vt ſemper id quippe dignius. Quantę enim inſaniæ, vt poſt tanti regis aduentũ, alijs quibuslibet negotijs homines velint ſeu audeant occupari, & nõ magis, omiſsis omnibus, ſoli eius cultui vacent, nec in eius præſentia cuiuſquam meminerint ceterorũ? Sed non omnium eſt quod ait Propheta: Memoriam abundãtiæ ſuauitatis tuæ eructabunt, *Pſ. 144.* ſiquidem nec omnes hæc memoria paſcit. G Sane nemo quod non guſtauit, ſed neque quod tantum guſtauit eructat. Ructus quippe non niſi de plenitudine & ſatietate procedit. Propterea quorũ ſęcularis eſt mens & vita, memoriam hanc etſi celebrant, non eructant: ſine deuotione & affectione dies iſtos arida quadam conſuetudine obſeruantes. Denique quod dãnabilius eſt, ipſa quoque ineſtimabilis huius dignationis memoria datur in occaſione carnis, vt videas eos tanta ſollicitudine diebus iſtis veſtium, atque etiam ciborum parare delitias, ac ſi hęc & huiuſmodi quærat in natiuitate ſua Chriſtus, & ibi ſuſcipiatur dignius, vbi hęc accuratius exhibentur. Sed ipſum audi dicentem: Superbo *Pſ. 100.* oculo & inſatiabili corde, cum hoc nõ edebam. Quid tãta ambitione veſtes paras in natale meũ? Deteſtor ego ſuperbiam. non amplector. Quid tanta ſollicitudine ciborum copias reponis in tempus illud? Damno ego carnis delitias, non accepto. Plane inſatiabilis es corde, tanta parans, & ex tam longo: nam corpori vtique & pauciora ſufficerent, & quæ poſſent opportunius inueniri. Celebrans ergo aduentum meũ, labijs me honoras, ſed cor tuum longe eſt à me. Non me colis, ſed Deus tuus venter eſt, & gloria in confuſione tibi. Infelix omninò qui voluptatem corporis, & ſæcularis colit gloriæ vanitatem. Beatus au- *Pſ. 143.*

tem

tē populus cuius eſt Dominus Deus eius.
H Fratres nolite vos æmulari in malignanti-
Pſal. 30. bus, neque zelaueritis faciētes iniquitatē. Intelligite magis in nouiſsima eorum, & cōpatimini eis ex animo, & orate pro eis qui præoccupati ſunt in delicto. Hæc enim faciunt miſeri, quia ignorantiam Dei habent. Nam ſi cognouiſſent, numquā dominum gloriæ tāta aduerſum ſe inſ nia prouocaſſent. Nos autem dilectiſsimi excuſationem de ignorantia nō habemus. Planè noſti eum quiſquis hic es: & ſi dixeris quia non noui eū; eris ſimilis ſęcularibus, mendax. Denique ſi eū nō noſti, quis te huc adduxit, aut quomodo huc veniſti? alioquin quando tibi perſuaderi poſſet carorū affectibus, corporis voluptatibus, ſęculi vanitatibus ſponte abrenūciare, & iactare cogitatum tuum in Domino, & omnē ſollicitudinem in eū proijcere: de quo nihil bene, imo tam male conſcientia teſte merueras? Quis tibi, inquam, perſuadere id poſſet, ſi neſcires quia bonus Dominus ſperātibus in ſe, animæ quęrenti ipſum, niſi cognouiſſes & tu, quia ſuauis eſt Dominus, & mitis, & multæ miſericordiæ, & verax? Hæc aūt vnde noſti, niſi qui nō ſolū ad te, ſed etiam in te venit? Triplicē enim eius aduētū nouimus, ad homines, in homines, cōtra homines. Ad homines quidē indifferenter, non autē ita in homines, aut contra homines. Sed quia primus & tertius noti ſunt, vtpote manifeſti, de ſecundo qui ſpiritualis & occultus eſt, ipſum audi dicen-
Ioan. 14. tem. Si quis diligit me, ſermonem meum
I ſeruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionē apud eum faciemus. Beatus apud quem manſionem facies Domine Ieſu. Beatus in quo ſapientia ædificat ſibi domū, excidens columnas ſeptem: beata anima quæ ſedes eſt ſapiētiæ. Quænā eſt illa? Anima vtique iuſti: Meri-
Pſal. 88. to planè, quia iuſtitia & iudiciū præparatio ſedis tuæ. Quis in vobis eſt fratres qui deſiderat in anima ſua ſedem parare Chriſto? Ecce quęnam illi ſerica, quæ tapetia, quod puluinar oporteat præparari? Iuſtitia, inquit, & iudicium præparatio ſedis tuæ. Iuſtitia virtus eſt, quod ſuum eſt vnicuique tribuens. Tribue ergo tribus quæ ſua ſunt. Redde ſuperiori, redde inferiori, redde æquali, cuique quod debes, & dignè celebras aduētum Chriſti, parans ei in iuſtitia ſedem ſuā. Redde, inquam, reuerentiam prælato & obedientiam, quarū altera cordis, altera corporis eſt. Nec enim ſufficit exterius obtemperare maioribus noſtris, niſi ex intimo cordis affectu ſublimiter ſentiamus de eis. Quod etſi tam manifeſtè innotuerit indigna prælati alicuius vita, vt nihil omnino diſsimulationis, nihil excuſationis admittat, propter eū tamen à quo eſt omnis poteſtas, ipſum quem modo talem nouimus, excelſum reputare debemus, non præſentibus perſonæ meritis, ſed ordinationi diuinæ, & dignitati ipſius officij deferentes. Sic & fratribus noſtris inter quos viuimus, ipſo iure fraternitatis & ſocietatis humanæ, cōſilij ſumus & au- K
xilij debitores. Hęc enim volumus, vt & ipſi nobis impendant conſilium, quo erudiatur ignorātia noſtra, auxilium, quo iuuetur infirmitas noſtra. Sed fortè erit inter vos qui tacitus reſpōdea, dicēs: Quod ego conſilium dabo fratri, cui nec vnum quidem dicere verbū fas eſt abſque licentia? Quod ei auxilium impendendūt eſt, cū nec minimum aliquid agere liceat abſque obedientia? Ad quod ego: Non deerit certè quod facias, tantummodo caritas fraterna non deſit. Nullum ego conſiliū melius arbitror, quàm ſi exemplo tuo fratrem docere ſtudeas quę oporteat, quę nō oporteat fieri, prouocans eū ad meliora, & conſulens ei non verbo, neque lingua, ſed opere & veritate. An verò vtilius aut efficacius auxiliū aliquod eſt, quam vt ores deuotè pro eo, vt non diſsimules redarguere culpas eius: vt non modo nullū ei offendiculum ponas, ſed & ſollicitus ſis quantum pręuales tamquā Angelus pacis de regno Dei ſcandala tollere, & occaſiones ſcandalorum penitus dimouere? Si talē te fratris auxiliarium & conſiliarium exhibes, reddis ei quod debes, nec habet vnde cauſetur. Porrò ſi cui forte pręlatus es, huic ſine dubio teneris debitor ſollicitudinis amplioris. Exigit à te & ipſe cuſtodiā, & diſciplinam, Cuſtodiam quidem, vt poſsit cauere peccatum: Diſciplinam verò, vt quod minus cauit, minimè maneat impunitum. Quod etſi nemini fratrum pręeſſe videris, habes tamen ſub te cui cuſtodiā hanc & diſciplinam oporteat exhiberi. Dico
autem corpus tuum, quod ſine dubio re- L
gendum accepit ſpiritus tuus. Debes ei cuſtodiam, vt non regnet in eo peccatum, nec membra tua arma fiant iniquitatis.

Debes & diſciplinã,vt dignos faciat penitẽtiæ fructus,caſtigatum,& ſubditum ſeruituti Longè tamen grauiori & periculoſiori debito tenẽtur adſtricti, qui pro multis animabus reddituri ſunt rationẽ.Quid ego infelix, quo me vertam, ſi tantum theſaurum, ſi pretioſum depoſitũ iſtud quod ſibi Chriſtus ſanguine proprio pretioſius iudicauit,contigerit negligentius cuſtodiri? Si ſtillantem in cruce Domini ſanguinẽ collegiſſem, eſſetq. repoſitus penes me in vaſe vitreo,quod & portari ſæpius oporteret,quid animi habiturus eſſem in diſcrimine tanto?Et certè id ſeruandum accepi,pro quo mercator non inſipiẽs(ipſa vtique ſapientia)ſanguinem illũ dedit.Sed & habeo theſaurum illũ in vaſis fictilibus, & quibus multo plura quàm vitreis imminere pericula videantur.Accedit ſanè ad ſollicitudinis cumulũ, & pondus timoris, quod cum & meam & proximi conſcientiam ſeruare neceſſe ſit,neutra mihi ſatis eſt nota. Vtraque abyſſus eſt imperſcrutabilis, vtraque mihi nox eſt,& nihilominus exigitur à me

Eſa. 20. vtriuſque cuſtodia,& clamatur:Cuſtos qui de nocte,cuſtos qui de nocte: Non eſt mi-

Gen. 4. hi dicere cum Cain: Numquid cuſtos fratris mei ſum ego? ſed eſt fateri humiliter

Pſ. 126. cũ propheta: Quia niſi dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit

M eam. In eo tamẽ excuſabilis ego videor,ſi, vt prædixi,debitam exhibeo cuſtodiã pariter & diſciplinam. Quod ſi priora quoque quattuor non defuerint: dico autem erga prælatos reuerentiam, & obedientiã, conſilium & auxilium erga fratres:quod ad iuſtitiam pertinet non imparatam ſedem inueniet ſapientia.

Et fortaſsis hęc videantur ſex columnę, quas excidit in ipſa domo quam ędificauit ſibi,& ſeptimã quoque quęrenda eſt,ſi forte & eam nobis notã facere ipſa dignetur. Quid vero prohibet ſicut ſex in iuſtitia, ſeptimã quoque intelligi in iudicio? Neque

Pſal. 77. enim iuſtitia ſola,ſed iuſtitia, inquit, & iudiciũ præparatio ſedis tuæ.Denique ſi prę latis,& ęqualibus, & inferioribus reddimus quod oportet,nihilne accipiet Deus?At ei planè quod debet retribuere nemo põt, quod tã copioſè accumulauerit ſuper nos miſericordiam ſuam,ꝙ tam multa delinquerimus ei,quòd tam fragiles & nihili ſimus, quòd tam plenus & ſufficiens ille ſibi, & bonorum omnium noſtrorum nõ egens. Audiui tamen dicentem eum, cui incerta & occulta ſapientiæ ſuæ reuelauerat, quia

Honor regis iudicium diligit. Nihil quod *Pſal. 98.*

in ſe eſt à nobis exigit amplius, tantũ dicamus iniquitates noſtras, & iuſtificabit nos gratis, vt gratia cõmendetur. Diligit enim animã quæ in conſpectu eius & ſine intermiſsione cõſiderat,& ſine ſimulatione diiudicat ſemetipſam. Idq. iudicium non niſi propter nos à nobis exigit,quia ſi noſmetipſos iudicauerimus, non vtique iudicabimur. Propterea ſapiens veretur omnia opera ſua,ſerutatur, diſcutit, & dijudicat vniuerſa. Honorat quippe veritatem:

qui & ſe,& ſua omnia in eo ſtatu quo veri- A.

tas habet & agnoſcit veraciter, & humiliter confitetur. Audi denique manifeſtius

à te iudicium exigi poſt iuſtitiam. Cum fe- *Luc. 17.*

ceritis, inquit, omnia quæ pręcepta ſunt vobis:dicite,ſerui inutiles ſumus. Hęc planè quoad in hominem,eſt digna ſedis pręparatio Domino maieſtatis, vt & iuſtitiæ mandata ſtudeat obſeruare, & ſemper indignum ſeſe & inutilem arbitretur.

In Aduentu Domini, de duplici aduentu, & pennis deargentatis. Sermo quartus.

DIgnum eſt fratres, vt tota deuotione Domini celebretis aduentũ:delectati tanta conſolatione, ſtupefacti tãta dignatione,inflammati tãta dilectione. Nec verò ſolum cogitetis aduentũ quo venit quęrere & ſaluũ facere quod perierat, ſed & illũ nihilominus quo veniet, & aſſumet nos ad ſeipſum Vtinã circa hos duos aduẽtus iugi meditatione verſemini,ruminãtes in cordibus veſtris, quantũ in priore præſtiterit,quantũ promiſerit in ſecundo.Vtinam certè dormiatis inter medios cleros. Hæc ſunt enim duo brachia ſponſi: inter ꝙ

ſponſa dormiẽs aiebat Leua eius ſub capi- *Can. 2.*

te meo, & dextera eius amplexabitur me.

Nam in ſiniſtra quidem eius(ſicut alibi le- B

gimus) diuitiæ & gloria: in dextera longi- *Prou. 3.*

turnitas vitæ. In ſiniſtra eius, inquit, diuitiæ,& gloria Filij Adam genus auarum & ambitioſum,audite.Quid vobis cum terrenis diuitijs & gloria temporali, quę nec veræ nec veſtræ ſunt? Aurum & argentum nonne terra eſt rubra & alba,quã ſolus hominũ error facit,aut magis reputat pretioſam?

ſam? Denique ſi veſtra ſunt hæc, tollite ea vobiſcum. Sed homo cum interierit nō ſumet omnia: neque deſcēdet cum eo gloria eius. Veræ ergo diuitiæ non opes ſunt, ſed virtutes: quas ſecum conſcientia portat, vt in perpetuum diues fiat. De gloria quoque
2.Cor.1. dicit Apoſtolus. Gloria noſtra hæc eſt: teſtimonium conſcientię noſtrę. Hęc eſt vtique vera gloria, quæ eſt à ſpiritu veritatis. Ipſe enim ſpiritus teſtimoniū perhibet ſpi
Rom.8. ritui noſtro, quod filij Dei ſumus. Gloria verò quam ab inuicem accipiunt qui gloriam (quę eſt à ſolo Deo) nō requirunt, va-
Pſ. 61. na eſt. Quoniam vani filij hominum. Inſipiens tu qui merces congregas in ſaccum pertuſum: qui theſaurum tuū alieno in ore conſtituis: ignoras qđ arca iſta non clauditur, nec ſeras habet? Quāto melius ſapiūt qui theſaurum ſuū ipſi ſibi ſeruant, alijs nō cōmittunt: Verū nūquid ſemper ſeruabūt? numquid ſemper abſcondent? Veniet cum manifeſta erunt abſcondita cordis: quę vero fuerint oſtentata, nō cōparebunt. Hinc eſt, quod veniente Domino fatuarū virgi-
Mat.25. num lampades extinguuntur: & qui receperunt mercedē ſuam, à Domino neſciuntur. Propterea dico vobis cariſsimi: vtile eſt abſcondere magis quàm oſtentare, ſi quod
C habemus boni, ſicut & mēdici cum eleemoſynam petunt, non pretioſas veſtes oſtendunt, ſed ſeminuda membra, aut vlcera ſi habuerint, vt citius ad miſericordiā videntis animus inclinetur. Quam regulam Pu-
Luc.18. blicanus ille ſeruauit multo melius Phariſęo, & ideo deſcendit iuſtificatus ab illo. i. prę illo. Tēpus eſt fratres, vt iudicium incipiat à domo Dei. Quis finis eorum qui nō obediunt Euangelio? Quod iudicium his, qui in hoc iudicio non reſurgunt? Quicunque e.n. iudicari diſsimulant eo iudicio qđ nunc eſt: in quo princeps huius mundi eijcitur foras, iudicē expectent: vel magis timeant, à quo cum ipſo principe ſuo foras eijcientur & ipſi. Nos autem ſi perfecte iudicamur nunc, ſecuri ſaluatorem expectemus Dñm noſtrum Ieſum Chriſtum: q. reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuę. Tunc fulgebunt iuſti, ita vt videri poſſint docti pariter & indocti: fulgebūt.n. ſicut Sol in regno patris eorum. Erit aūt claritas ſolis ſeptempliciter. i. ſicut lux ſeptem dierum. Adueniens.n. ſaluator reformabit corpus humilitatis noſtræ, cōfiguratum corpori claritatis ſuæ: ſi tamen prius fuerit cor reformatum & configuratum humilitati cordis ipſius. Propter quod & dicebat: Diſcite à me, *Mat.11.*
quia mitis ſum, & humilis corde. Conſidera ſane in his verbis, quoniā humilitas duplex eſt: altera cognitionis, altera affectionis, quæ hic dr̄ cordis. Priore cognoſcimus quod nihil ſumus: & hāc diſcimus à nobis D
ipſis, & ab infirmitate propria; poſteriore calcamus gloriā mundi: & hanc ab illo diſcimus, qui exinaniuit ſemetipſum, formā *Phil.2.*
ſerui accipiens: qui etiā quæſitus in regem, fugit. quęſitus ad tanta probra, & ignominioſum ſupplicium crucis, ſpōte obtulit ſemetipſum. Sint ergo (ſi dormire volumus inter medios cleros. i. duos aduentus) pennæ noſtrę deargentatę: vt illam, ſ. virtutum formam teneamus, quam verbo & exemplo commendauit Chriſtus pręſens in carne. In argento ſiquidem nō incongrue intelligitur humanitas eius, ſicut in auro diuinitas. Omnis itaque virtus noſtra tā longe eſt à vera virtute, quam longe eſt ab ea forma: & omnis penna noſtra ad nihilum valet, ſi non fuerit deargētata. Magna quędam pēna eſt paupertatis, qua tam cito volatur in regnum cęlorum. Nam in alijs virtutibus quæ ſequuntur, promiſſio futuro tpe indicatur: paupertati non tam promittitur, quam datur. Vnde & pręſēti tempore enunciatum eſt: quoniā ipſorum eſt re- *Matt.5.*
gnum cælorum: cum in ceteris dicatur: hereditabunt, cōſolabuntur, & ſimilia. Videmus autem pauperes aliquos, qui ſi veram haberent paupertatem, nō adeo puſillanimes inuenirentur & triſtes: vtpote reges, & reges cæli. Sed hi ſunt qui pauperes eſſe volunt, eo tñ pacto, vt nihil eis deſit: & ſic diligunt paupertatem, vt nullam inopiam patiantur. Sunt & alij mites, ſed quādiu nihil dr̄ vel agitur niſi pro eorum arbitrio. Patebit aūt quàm longè ſunt à vera man- E
ſuetudine, ſi leuis oriatur occaſio. Hęc manſuetudo quomodo hereditabit, quæ ante hereditatem deficit? Alios quoque lugētes video, ſed ſi de corde procederent illæ lacrimæ, non tam facilè illico ſoluerentur in riſum. Nunc aūt cū abundātius otioſa verba & ſcurrilia profluant, quam prius lacrimæ: lachrimas hmōi de his eſſe non arbitror, quib. conſolatio diuina promittitur, quandoquidem poſt illas tam facilè cōſolatio vilis admittitur. Alij tam vehemēter contra aliorum delicta zelantur, vt videri

poſſent

poſſent eſurire & ſitire iuſtitiam, ſi eſſet apud eos de ſuis quoque peccatis idem iudicium:ſed nunc pondus & pondus, vtrūque abominatio eſt apud Deū. Nā contra alios tam impudenter quam inaniter æſtuant: ſemetipſos tā inſipienter quàm inutiliter palpant. Sunt alij miſericordes de his, quę ad ipſos non pertinent, qui ſcandalizātur ſi non datur omnibus abundanter: ſic tamen vt ipſi ne in modico quidē grauētur. Qui ſi miſericordes eſſent, de ſuo facere deberent miſericordiā: ſi nō poſſent de terrena ſubſtantia, de volūtate bona darent his, qui fortè contra eos peccare viderentur, indulgentiam, darent dulce ſignū, verbum bonum: quod eſt ſuper datum optimum: vt eorūmentes ad pęnitentiā prouocarent. Denique his, & oībus quos in peccato eſſe cognoſcerent, compaſsionē impen-

E derent & orationē. Alioquin miſericordia eorū nulla eſt, & miſericordiā conſequuntur nullā. Item ſunt qui peccata ſua ſi confitētur, vt videri poſſent ex deſiderio mundandi cordis id agere (omnia enim in confeſsione lauātur) niſi quod ea quę ipſi ſpōte dicunt alijs, ab alijs patiēter audire non poſſunt. Qui ſi verè mundari deſiderarēt, vt videtur, non irritarentur, ſed haberent eis gratiam, qui ſuas illis maculas demonſtrarent. Sunt & alij qui ſi viderint quempiam vel leuiter ſcandalizatum, valde ſolliciti ſunt, quomodo eum in pacem reducere poſsint, & viderentur pacifici, niſi quod eorum commotio ſi fortè quidquā contra eos factū dictumue videbitur, tardius vniuerſis poterit difficiliusq; ſedari. Qui nimirum ſi verè pacem diligerent, haud dubiū quin eā quęrerent ſibiipſis. Deargētemus ergo pennas noſtras in Chriſti cōuerſatione, ſicut & martyres ſancti lauerunt ſtolas ſuas eius paſsione. Imitemur quoad poſſumus eum, qui ſic dilexit paupertatem, vt quamuis in eius manu eſſent fines terræ, tamen nō habuit vbi caput reclinaret: ita, vt diſcipulos adhęrētes ei, legamus fame cōpulſos ſpicas manibus confricaſſe, cum per ſata tranſirent: quiq. tamquam ouis ad occiſionem ductus eſt: & ſicut agnus coram tondēte ſe, obmutuit, & nō aperuit os ſuū. Quem & ſuper Lazarū, & ſuper ciuitatem fleuiſſe, & in orationibus pernoctaſſe legimus: riſiſſe vero, aut iocaſſe nuſquā: qui ſic eſuriuit iuſtitiam, vt cum propria nō habe-

F ret, tantā pro peccatis noſtris à ſeipſo exegit ſatisfactionē. Vnde in cruce nihil aliud, quam iuſtitiā ſitiebat: qui pro inimicis mori nō dubitauit, & orauit pro crucifixoribus ſuis, qui peccatū non fecit: & impoſita ſibi ab alijs patienter audiuit, qui pro reconciliandis ſibi peccatoribus tanta ſuſtinuit.

De medio Aduentu, & triplici innouatione. Sermo quintus. Vnde ſupra.

DIximus nuper his qui deargentauerūt pennas ſuas, dormiēdū inter medios cleros, duos ſignificantes aduētus, ſed vbi ſit dormiendū, non diximus. Tertius enim quidam aduētus eſt medius inter illos: in quo delectabiliter dormiunt qui eū norunt. Illi enim duo manifeſti ſunt, ſed non iſte. In priore quidē in terris viſus, & cum *Baru. 3.*
hominibus conuerſatus eſt: quando (ſicut ipſe teſtatur) & viderunt & oderūt. In poriore vero videbit oīs caro ſalutare Dei noſtri. Et videbunt in quem transfixerūt. *Ioā. 15.* *Luc. 3.* *Ioan. 9.*
Medius occultus eſt, in quo ſoli eū in ſeipſis vident electi, & ſaluæ fiunt animę eorum. In primo ergo venit in carne, & infirmitate, in hoc medio in ſpiritu & virtute, in vltimo in gloria, & maieſtate. Per virtutem enim peruenitur ad gloriā. Quia Dominus virtutū ipſe eſt rex glorię. Et item *Pſal. 23.*
alibi ait idem propheta. Vt viderem virtutem tuam, & gloriam tuam. *Pſal. 62.*

Aduentus ſiquidē iſte medius, via quędam eſt, per quam à primo veniatur ad vltimū. In primo Chriſtus fuit redemptio noſtra, in vltimo apparebit vita noſtra. In iſto vt dormiamus inter medios cleros, requies eſt & conſolatio noſtra. Sed ne cui forte inuētitia videātur, quę de hoc aduentu medio dicimus: ipſum audite. Si quis diligit me, inquit, ſermones meos ſeruabit: & pater meus diliget eū, & ad eū veniemus. *Ioā. 14.* H
Sed quid eſt, ſi quis diligit me, ſermones meos ſeruabit? Legi enim alibi. Qui timet Deū, faciet bona: ſed plus aliquid dictū ſentio de diligēte, quia ſermones Dei ſeruabit. *Eccl. 15.*
Vbi ergo ſeruandi ſunt? Haud dubiū quin in corde: ſicut ait propheta: In corde meo abſcōdi eloquia tua, vt non peccē tibi. Sed quomodo in corde ſeruādi? An ſufficit ſola eos ſeruare memoria? At vero ſic ſeruanti dicet Apoſtolus: Quoniam ſcientia inflat. Denique & memoriā facile delet obliuio. Sic ſerua ſermonem Dei, quō melius *Pſ. 118.* *1. Cor. 8.*

ſeruare

ſeruare potes cibum corporis tui. Nam & ille panis viuus eſt, & cibus mentis. Panis terrenus dū in arca eſt, poteſt à fure tolli, poteſt à mure corrodi, pōt à vetuſtate corrūpi. Vbi verò comederis illum, quid horū *Luc. 11.* timeas? Hoc modo cuſtodi verbū Dei: Beati enim qui cuſtodiunt illud. Ergo traijciatur in viſcera quædam animæ tuæ: tranſeat in affectiones tuas, & in mores tuos. Comede bonū, & delectabitur in craſsitudine anima tua. Ne obliuiſcaris comedere panem tuum, ne exareſcat cor tuū, ſed adipe & pinguedine repleatur anima tua. Si ſic verbum Dei ſeruaueris, haud dubium

I quin ab eo ſerueris, veniet enim filius ad te cū patre, veniet Propheta magnus qui renouabit Hieruſalē, & ille noua faciet omnia. Hoc enim facit hic aduentus: vt ſicut portauimus imaginē terreni, ſic portemus & imaginē cæleſtis. Sicut fuit vetus Adam effuſus per totum hominē, & totum occupauit, ita modo totum obtineat Chriſtus qui totum creauit, totum redemit, totum & glorificabit, quique totū hominē ſaluū fecit in ſabbato. Erat in nobis aliquādo vetus homo, præuaricator ille erat in nobis, tā in manu, quàm in ore, & in corde. In manu dupliciter, per facinus & flagitiū. In ore ſimiliter, per arrogātiam & detractionem. In corde quoque per deſideria carnis, & deſideria gloriæ temporalis. Nunc autem ſi qua noua creatura, in ipſo vetera tranſierunt, & cōtra facinus in manu, innocentia, contra flagitium, cōtinentia eſt. In ore cōtra arrogantiam, verbum confeſsionis, contra detractionem, verbū ædificationis, vt recedant vetera de ore noſtro. In corde vero contra carnis deſideria, caritas humilitzs contra gloriam temporalem. Et vide ſi non in his tribus Chriſtum Dei verbum recipiant ſinguli electorū, quibus dictum *Cant. 8.* eſt: Pone me ſignaculum ſuper brachium *Rom. 10.* tuum, ſignum ſuper cor tuum. Et alibi, Prope eſt verbum in ore tuo, & in corde tuo.

De triplici aduētu & carnis reſurrectione. Sermo ſextus. Vnde ſupra.

VOlo vos fratres non ignorare tēpus viſitationis veſtræ, ſed ne illud quide quid hoc tēpore viſitetur in vobis. Animabus hoc tēpus eſt non corporibus aſsignatum,

K quod videlicet longe dignior anima corpore priorē ſibi ſollicitudinē naturali vendicet dignitate. Sed & prior reparāda eſt, quam conſtat corruiſse priorē. Anima ſiquidem corrupta in culpam, fecit vt corpus quoque corrumperetur in pœnā. Denique ſi Chriſti membra volumus inueniri, ſequendum nobis eſt ſine dubio caput noſtrum: vt videlicet prima nobis reparandarum ſit ſollicitudo animarum, pro quibus ipſe iam venit, & quarum prius mederi ſtuduit corruptioni. Corporis verò curam illi tēpori magis reſeruemus, & differamus in illum diem, quo reformandi corporis gratia eſt vēturus, ſicut meminit Apoſtolus dicens: Saluatorem exſpectamus Dominum noſtrū Ieſum Chriſtum, *Phil. 3.* qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratū corpori claritatis ſuæ. In priore ſiquidem aduentu tamquam præco, vel magis verè præco ipſius Ioannes Baptiſta clamat. Ecce, (inquit,) Agnus Dei: ecce *Ioan. 1.* qui tollit peccata mundi. Non dicit morbos corporis, non moleſtias carnis, ſed peccatum, quod eſt morbus animæ, & corruptio mentis. Ecce qui tollit peccata mūdi. Vnde? Vtique à manu, ab oculo, à collo, demum etiam a carne ipſa, cui altius infixum eſt. Tollit peccatum è manibus, commiſsa peccata deles: tollit ab oculo purgās cordis intentionem: tollit à collo violentam remouens dominationem: ſicut ſcriptum eſt: Sceptrū exactoris eius ſuperaſti ſicut in die Madiam. *Iſa. 9.* Itemq. Computreſcet iugum à facie olei. *Eſa. 10.* Et Apoſtolus loquitur dicens:

L Vt non regnet peccatum in veſtro mortali corpore. *Rom. 6.* Siquidē alio in loco ait idem Apoſtolus: Scio, inquit, quod non eſt in me bonū, hoc eſt, in carne mea. Et alibi. Infelix ego homo, quis me liberabit de *Rom. 7.* corpore mortis huius? Sciebat nimirū, non prius liberādum ſe eſse à peſsima illa radice quę carni infixa eſt, à lege peccati, quæ eſt in mēbris noſtris, donec & ab ipſo corpore ſolueretur. Vnde & cupiebat diſsolui *Phil. 1.* & cū Chriſto eſse, ſciens quod peccatū ſeparans inter nos & Deū, penitus auferri non poterit donec liberemur à corpore. Audiſtis de quodā quē Dominus curauit à dæmonio, *Matt. 9.* quoniam collidens & multū diſcerpens eū dęmon, exiuit ab illo. Itaque dico vobis, genus illud peccati, quod toties conturbat nos (cōcupiſcētias loquor & deſideria mala) reprimi quidē debet, & pōt per gratiam Dei, vt non regnet in nobis. Nec

demus

Rom. 6. demus mēbra noſtra arma iniquitatis pec cato, & ſic nulla damnatio eſt his qui ſunt in Chriſto Ieſu, ſed nō eijcitur niſi in mor te: quando ſic diſcerpimur, vt anima ſeparetur à corpore. Habes ad quid venerit Chriſtus, & cui intēdere debeat Chriſtianus. Propterea noli ò corpus, noli præripere tēpora: potes enim impedire animæ tuæ

Eccle. 3. ſalutem: tuam ipſius operari nō potes. Oīa tempus habent, patere vt nunc anima pro ſe laboret, magis autem etiā collabora ei,

2. Ti. 2. quoniā ſi cōpateris & conregnabis. Quantum eius impedis reparationem, tantū impedis tuam: quod nimirum ante reparari non poterit, donec ſuā in ea Deus imagi-

M nem videat reformatā. Nobilem hoſpitem habes ò caro, nobilē valde, & tota ſalus tua pendet de eius ſalute. Da honorē hoſpiti tāto. Tu quidē habitas in regione tua: anima verò peregrina & exul apud te eſt hoſpitata. Queſo te quis ruſticus, ſi fortè nobilis & prępotens quiſpiam apud eum voluerit hoſpitari, non libenter in angulo domus ſuæ, aut ſub gradibus ſuis, vel in ipſis cineribus accubabit, cedens hoſpiti ſuo locum ſicut dignum eſt, potiorem? Et tu ergo fac ſimiliter. Iniurias vel moleſtias tuas ne reputaueris: tantū vt hoſpes tuus honorifice poſsit apud te demorari. Honor tibi eſt vt pro eo interim te exhibeas inhonorum. Ac ne fortè deſpicias aut paruipēdas hoſpitem tuū, pro eo q̄ peregrinus tibi videtur & aduena: diligenter attēde quid hoſpitis huius tibi præſentia largiatur. Ipſe enim eſt qui tribuit oculis viſum, auditū auribus pręſtat, ipſe eſt qui linguæ vocē, palato guſtum, motū membris omnibus ſubminiſtrat. Si quid vitę, ſi quid ſenſus, ſi quid in te decoris eſt, huius hoſpitis beneficiū recognoſce. Denique diſceſſus eius probat, q̄d preſentia conferebat. Protinus n. anima diſcedēte lingua ſilebit, oculi nihil videbūt, obſurdeſcēt aures, corpus omne rigebit, facies expalleſcet: in breui quoque totum cadauer putidum ſimul & putridum fiet, & decor omnis in ſaniem conuertetur. Vt q̄d ergo pro temporali qualibet delectatione

A contriſtas & lędis hoſpitem iſtum: quā nec ſentire quidē vllo modo poteras niſi ꝑ ipſum? Ad hęc, ſi tm̄ tibi confert exul, & inimicitiarū cauſa à facie Dn̄i ſui eiectus, quātum tibi pręſtabit reconciliatus? Noli ò corpus, noli impedire recōciliationē illam, qm̄ grandis tibi exinde gloria paratur. Patiēter imò & libēter temetipſum expone ad omnia, nihil diſsimules quod huic videatur reconciliat oni poſſe prodeſſe. Dic hoſpiti tuo: quia recordabitur Dominus tui, & reſtituet te in gradū priſtinum, & tu memento mei. Omninò enim memor erit tui in bonum, ſi bene ſerueris illi, & cū peruenerit ad Dominum ſuū ſuggeret ei de te, & loquetur bonum pro bono hoſpite, dicens: *Gen. 40.* Cum in vltionem culpæ ſuæ exultaret ſeruus tuus: pauper quidā, apud quē hoſpitatus ſum, fecit mecum miſericordiā, & vtinā retribuat pro me Dominus meus. Primo ſiquidē omnia ſua, dehinc ēt ſemetipſum expoſuit vtilitatibus meis, nō parcens ſibi ꝑ me, in ieiunijs multis, in laboribus frequenter, in vigilijs ſupra modū, in fame & ſiti, ēt in frigore & nuditate. Quid igitur? Profectò non mentitur ſcriptura quæ dicit: Voluntatem timentium ſe faciet, & *Pſ. 144.* deprecationem eorū exaudiet. O ſi fortè guſtare dulcedinem hanc, ſi forte gloriam iſtam valeas æſtimare. Mira enim dicturus ſum: ſed tamē vera, & omninò indubitata fidelibus. Ipſe Dominus Sabaoth, Dominus virtutū, & rex gloriæ: ipſe deſcendet ad reformanda corpora noſtra, & configuranda corpori claritatis ſuæ. Quanta erit illa B gloria, quam ineffabilis exultatio, quando creator vniuerſitatis qui pro animabus iuſtificādis humilis ante venerat & occultus, pro te glorificanda ò miſera caro, ſublimis veniet & manifeſtus: nō iam in infirmitate, ſed in gloria & maieſtate ſua? Quis cogitabit diē aduentus illius quando deſcendet cum plenitudine luminis: præcurrentibus Angelis, & tubæ concētu excitantibus de puluere corpus inops, & rapientibus illud obuiā Chriſto in aëra? Quouſque igitur caro miſera, inſipiens, cęca, demens, & prorſus inſana caro, trāſitorias & caducas quærit conſolationes, imo deſolationes, ſi fortè contingat repelli, & indignam iudicari hac gloria, magis autē nihilominus ineffabili in æternū excruciari pœna? Non ſic obſecro fratres mei, non ſic: quinimo delectetur in huiuſmodi meditationibus anima noſtra: quinetiā caro noſtra requieſcat in ſpe, ſaluatorē expectans Dominū noſtrū Ieſum Chriſtum, qui reformabit illā configuratā corpori claritatis ſuæ. Sic. n. ait propheta: Sitiuit in te anima mea, quàm multi *Pſal. 62.* pliciter tibi caro mea. Deſiderabat quidem anima prophetalis aduentum priorem,

quo

quo ſe nouerat redimendã, ſed multo amplius caro deſiderabat aduentũ poſteriorẽ & glorificationem ſuã. Tunc.n. implebuntur deſideria noſtra, & plena erit maieſtate Domini omnis terra. Ad quam gloriã, ad quã beatitudinem, ad quã denique pacem, quæ exſuperat omnem ſenſũ, ipſe ſua nos miſericordia perducat: nec confundat nos ab exſpectatione noſtra Saluator quẽ exſpectamus, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper oĩa benedictus in ſæcula.

De triplici vtilitate aduentus Domini. Sermo ſeptimus.

SI deuotè celebramus aduentum Domini, id facimus quod oportet. Siquidem non modo ad nos, ſed propter nos venit, qui bonorum noſtrorum non eget. Verum noſtræ quidem indigentiæ quãtitatem manifeſtius ipſa dignationis eius indicat magnitudo. Nec modo periculũ ægritudinis ex ipſo pretio medicaminis innoteſcit: ſed & valetudinũ numerus ex multitudine remediorũ. Vt quid enim diuiſiones gratiarum ſunt, ſi nõ videtur neceſſitatum vlla diuerſitas? Et quidem difficile eſt vniuerſas vno ſermone proſequi indigentias, quas experimur: ſed occurrunt mihi interim tres communes omnibus, & quodãmodo principales. Nemo.n. reperitur in nobis, qui non interim & cõſilij, & auxilij, & præſidij, indigus videatur. Nimirũ generalis eſt humano generi miſeria triplex: & quotquot degim⁹ in regione vmbræ mortis, in infirmitate corporis, in loco tentationis, ſi diligenter aduertimus, triplici hoc incommodo miſerabiliter laboramus. Nã & faciles ſumus ad ſeducendum, & debiles ad operãdum, & fragiles ad reſiſtendum. Si diſcernere volum⁹ inter bonũ & malum, decipimur: ſi tẽtamus facere bonum, deficimus: ſi conamur reſiſtere malo, D deijcimur, & ſuperamur. Neceſſarius proinde Saluatoris aduentus: neceſſaria ſic præoccupatis hominib⁹ præſentia Chriſti. Atque vtinam ſic veniat, vt copioſiſſima dignatione ſua, & in nobis per fidem habitãs illuminet cæcitatem noſtrã, & nobiſcum manens adiuuet infirmitatem noſtrã, & pro nobis ſtãs, fragilitatem noſtram protegat & propugnet. Si enim ille in nobis, quis nos decipiat nos? Si ille nobiſcum, quid de cetero non poſſumus in eo qui confortat nos? Si ille pro nobis, quis contra nos? Fidelis conſiliarius eſt, qui neque falli oĩno, nec fallere queat, fortis auxiliarius qui nõ laſſeſcat, patronus efficax, qui & ipſum Satanã ſub pedibus noſtris velociter cõterat, & omnia eius machinamenta confringat. Nimirum ipſe eſt Dei ſapientia, cui ſemper in prõptu ſit inſtruere ignorãtes: ipſe Dei virtus, cui facile ſit & deficiẽtes reficere, & eripere periclitantes. Ad hunc ergo tantum eruditorem fratres mei in omni deliberatione curramus: hũc tã ſtrenuum adiutorem in omni operatione inuocemus, huic tam fido propugnatori in omni colluctatione committamus animas noſtras: qui ad hoc ipsũ venit in mundum, vt habitans in hominibus, cum hominibus, pro hominibus, & tenebras noſtras illuminaret, labores leuaret, & pericula propulſaret.

Rom. 8.

Incipit Præfatio beati Bernardi Abbatis in laudibus Virginis matris. E

SCribere me aliquid & deuotio iubet, & prohibet occupatio. Verumtamen quia præpediente corporali moleſtia, fratrum ad præſens non valeo ſectari conuentum: id tantillum otij quod vel mihi de ſomno fraudans in noctibus intercipere ſino, non ſinã otioſum. Libet ergo tentare id potiſſimum aggredi, quod ſæpè animum pulſauit: loqui videlicet aliquid in laudibus Virginis matris, ſuper illa lectione Euãgelica, in qua Luca referente Dominicæ annunciationis cõtinetur hiſtoria. Ad quod ſane opus faciendũ etſi nulla fratrum, quorum me profectibus deſeruire neceſſe eſt, vel neceſſitas vrgeat, vel vtilitas moneat: dum tamen ex hoc nõ impediar quo ad quæque ipſorũ neceſſaria minus paratus inueniar, nõ arbitror eos debere grauari, ſi ꝓpriæ ſatisfacio deuotioni. Luc. 1.

Incipit homilia prima Bernardi Abbatis in laudibus Virginis matris.

MIſſus eſt Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galileæ, cui nomẽ Nazareth, ad Virginẽ deſponſatã viro, cui nomen erat Ioſeph, de domo Dauid, & nomẽ Virginis Maria. Quid ſibi voluit euãgeliſta tot ꝓpria nomina rerũ in hoc loco tã ſignãter exprimere? Credo quia noluit nos negligen- Luc. 1.

ter audire, quod tã diligenter ſtudunt enarrare. Nominat ſiquidem nucium qui mittitur, Dominum, à quo mittitur, Virginem ad quam mittitur, ſponſum quoque Virginis, amborumq. genus, ciuitatem ac regionem proprijs deſignat nominibus. Vt quid hoc? Putasne aliquid horum ſuperuacue po-

Mat 10. ſitum ſit? Nequaquam. Si enim nec folium de arbore ſine cauſa, nec vnus ex paſſeribus ſine patre cæleſti cadit ſuper terrã: putem ego de ore ſancti euangeliſtæ ſuperfluum diffluere verbum, præſertim in ſacra hiſtoria verbi? Nõ puto. Plena quippe ſunt omnia ſupernis myſterijs, ac cæleſti ſingula dulcedine redundantia; ſi tamen diligẽ-

Ioel. 3. tem habeant inſpectorem, qui nouerit ſugere mel de petra, oleumq. de ſaxo duriſ-

Eſa. 45. ſimo. Nempe in illa die ſtillarunt montes dulcedinẽ, colles fluxerunt lac, & mel, quãdo rorãtibus cęlis deſuper, nubibusq. pluentibus iuſtum, aperta eſt terra læta germinans Saluatorem: quando Domino dante benignitatem, & terra noſtra reddente fructum ſuum, ſuper illum montem mõtium,

Pſal. 84. mõtem coagulatum & pinguem, miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Illo quoque in tempore vnus iſte inter ceteros montes non modicus, beatus hic videlicet Euangeliſta, dum deſideratum nobis noſtræ ſalutis exordiũ ſuo mellifluo commẽdauit eloquio, veluti perflãte Auſtro, atque è vicino ſole radiãte iuſtitiæ, quędam ex eo ſpiritualia fluxerunt

Pſ. 157. aromata. Vtinã & nunc Deus emittat verbum ſuum, & liquefaciat ea nobis, perflet

G ſpiritus eius, & fiant nobis intelligibilia verba euangelica, fiãt in cordibus noſtris deſiderabilia ſuper aurum & lapidẽ pretioſum multum, fiãtq. dulciora ſuper mel & fauũ.

Textus. Ait itaque: Miſſus eſt Angel⁹ Gabriel à Deo: non arbitror hunc angelum de minoribus eſſe, qui qualibet ex cauſa crebra ſoleãt ad terras fungi legatione. Quod & ex eius nomine palã intelligi datur, quod interpretatum fortitudo Dei dicitur: & quia non ab alio aliquo fortè excellẽtiore ſe (vt aſſolet) ſpiritu: ſed ab ipſo Deo mitti perhibetur. Propter hoc ergo poſitũ eſt à Deo, vel ideo dictum eſt à Deo, ne cui vel beatorum ſpirituum ſuum Deus antequã Virgini reuelaſſe putetur conſilium, excepto dumtaxat archangelo Gabriele, qui vtique tantæ inter ſuos inueniri potuerit excellentię, vt tali & nomine dignus haberetur, & nuncio. Nec diſcordat nomen à nuncio. Dei quippe virtutem Chriſtum quẽ melius nunciare decebat, quàm hunc, quem ſimile nomen honorat? Nam quid eſt aliud fortitudo quàm virtus? Non autem dedecẽs, aut incongruũ videatur Dominum & nuncium communi cenſeri vocabulo: cũ ſimilis in vtroque appellationis, non ſit tamẽ vtriuſque ſimilis cauſa. Aliter quippe Chriſtus fortitudo, vel virtus Dei dicitur, aliter angelus. Angelus enim tãtum nuncupatiuè, Chriſtus autem etiam ſubſtantiuè. Chriſtus Dei virtus & di *1 Cor. 1.*

citur, & eſt, quæ forti armato qui ſuũ atriũ in pace cuſtodire ſolebat, fortior ſuperueniens, ipsũ ſuo brachio debellauit: & ſic ei H

vaſa captiuitatis potenter eripuit. Angelus verò fortitudo Dei appellat⁹ eſt, vel quod huiuſcemodi meruerit prærogatiuã officij quo eiuſdem nũciaret aduentum virtutis, vel quia Virginem natura pauidam, ſimplicem, verecundam, de miraculi nouitate ne expaueſceret, confortare deberet. Quod & fecit. Ne timeas, inquiens, Maria, inuẽniſti gratiam apud Deum. Sed & ipſius ſpõſum hominem vtique, nihilominus humilem ac timoratum: non irrationabiliter forſitã idẽ angelus cõfortaſſe creditur, quanquã tunc ab euangeliſta non nominetur. Ioſeph in- *Matt. 1.*

quit, fili Dauid, ne timeas accipere Mariam coniugem tuam. Conuenienter itaque Gabriel ad hoc opus eligitur: imò quia tale illi negotium iniũgitur, recte tali nomine deſignatur. Miſſus eſt ergo angelus Gabriel à *Textus.*

Deo: Quõ? In ciuitatem Galilææ, cui nomẽ *Ioan. 1.*

Nazareth. Videamus ſi, vt ait Nathanael, à Nazareth poteſt aliquid boni eſſe. Nazareth interpretatur flos. Videtur autem mihi quoddam ſemen fuiſſe diuinæ cognationis, tamquam è cęlo iactatum in terras, alloquutiones & promiſſiones factæ cælitus ad patres, Abraham ſcilicet, Iſaac & Iacob. De quo ſemine ſcriptum eſt: Niſi dominus ſa- *Eſa. 1.*

baoth reliquiſſet nobis ſemẽ ſicut Sodoma fuiſſemus: & quaſi Gomorra ſimiles eſſemus. Floruit autem hoc ſemen in mirabilibus quæ oſtẽſa ſũt in exitu Iſrael de Aegypto in figuris & ęnigmatibus per totũ iter in deſerto, vſque in terram promiſſionis, & I

deinceps in viſionibus & vaticinijs Prophetarũ, in ordinatione quoque regni ac ſacerdotij vſque ad Chriſtum. Chriſtus autem huius ſeminis & horum florum non immerito fructus eſſe intelligitur: dicẽte Dauid: Dominus dabit benignitatem, & terra no- *Pſal. 48.*

ſtra

Pſ. 131. ſtra dabit fructum ſuum. Et iterum: De fru-
ctu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam.
In Nazareth ergo nũciatur Chriſtus naſci-
turus: quia in flore ſperatur fructus proceſ-
ſurus. Sed prodeunte fructu, flos decidit,
quia veritate apparẽte in carne, figura per-
tranſijt. Vnde & Nazareth ciuitas Galilææ
dicitur, id eſt tranſmigrationis: quia naſcẽ-
te Chriſto, omnia illa tranſierunt, quæ ſupe-
1. Co. 10. rius enumeraui, quæ vt ait Apoſtolus, in fi-
gura contingebant illis. Hos ergo flores, &
nos qui iam fructum tenemus, pertranſiſſe
videmus, & dum adhuc florere videbantur,
Pſ. 89. tranſituri præuidebantur. Vnde Dauid: Ma-
ne ſicut herba tranſeat, mane floret & trã-
ſeat: veſpere decidat, induret & areſcat. Ve-
Gal. 4. ſpere etenim, i. quando venit plenitudo tẽ-
poris, in quo miſit Deus vnigenitum ſuum
factum ex muliere, factum ſub lege: dicẽte
Eſa. 43. ipſo. Ecce noua facio omnia, vetera tranſie-
runt & diſparuerũt, quomodo in nouitate
ſuccreſcentis fructus flores decidunt & are-
Eſa. 40. ſcunt. Vnde rurſus ſcriptum eſt: Fœnum
Pſ. 71. aruit & flos decidit: verbũ autem Domini
manet in æternum. Credo non ambigis
quin verbum fructus ſit: verbum aũt Chri-
ſtus eſt. Bonus itaque fructus Chriſtus qui
manet in æternum. Sed vbi eſt fœnũ quod
K aruit, vbi eſt flos qui decidit? Propheta re-
Eſa. 40. ſpõdeat. Omnis caro fœnum: & omnis glo-
ria eius tamquã flos fœni. Si omnis caro fę-
num: ergo carnalis ille populus Iudæorum
fœnum fuit. An nõ fœnum aruit, dum idẽ
populus ab omni ſpiritus pinguedine va-
cuus, ſiccæ litteræ adhæſit? An non etiam
flos decidit, quãdo gloriatio quam habebãt
in lege non remanſit? Si flos nõ decidit, vbi
ergo regnum, vbi ſacerdotium, vbi prophe-
tę, vbi templum, vbi denique magnalia illa,
Pſ. 77. de quibus gloriari ſolebant, & dicere. Quã-
ta audiuimus & cognouimus ea, & patrẽs
noſtri narrauerunt nobis? Et iterum, Quan-
ta mãdauit patribus noſtris nota facere ẽa,
filijs ſuis. Et hæc dicta ſunt pro eo quod po-
ſitum eſt in Nazareth ciuitatem Galilææ.
In illam ergo ciuitatem miſſus eſt Angelus
Textus. Gabriel à Deo. Ad quem? Ad Virginẽ de-
ſponſatam viro, cui nomen erat Ioſeph.
Quæ eſt hæc Virgo, tam venerabilis, vt ſa-
lutetur ab Angelo: tam humilis, vt deſpõſa-
ta ſit fabro: Pulchra permixtio virginita-
tis & humilitatis, nec mediocriter placet
Deo illa anima, in qua & humilitas cõmen-
dat virginitatem, & virginitas exornat hu-
militatem. Sed quãta putas veneratione di-
gna eſt, in qua humilitatem exaltat fecũdi-
tas, & partus conſecrat Virginitatẽ? Audis
Virginem, audis humilem: ſi non potes Vir-
ginitatem humilis; imitare humilitatẽ Vir-
ginis. Laudabilis virtus virginitas, ſed ma-
gis neceſſaria humilitas. Illa conſulitur: iſta
pręcipitur. Ad illam inuitaris, ad iſtã coge-
ris. De illa dicitur: Qui põt capere capiat, L
de iſta dr̃: Niſi quis efficiatur ſicut paruulus *Matt. 18.*
iſte, non intrabit in regnũ cælorum. Illa er- *& 19.*
go remuneratur, iſta exigitur. Potes deniq.
ſine virginitate ſaluari, ſine humilitate nõ
potes. Poteſt inquam placere humilitas quę
virginitatem deplorat amiſſam: ſine humi-
litate autem audeo dicere, nec Virginitas
Mariæ placuiſſet. Super quẽ, inquit, requie- *Eſa. vlt.*
ſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem & qe-
tum? Super humilem dixit, non ſuper Virgi-
nem. Si igitur Maria humilis non fuiſſet, ſu-
per eã Spiritus ſanctus non requieuiſſet. Si
ſuper eã non requieuiſſet, nec impręgnaſ-
ſet. Quomodo enim de ipſo ſine ipſo cõci-
peret? Patet itaque, quia vt de Spiritu ſãcto
conciperet, ſicut ipſa perhibet, Reſpexit hu- *Luc. 1.*
militatẽ ancillæ ſuę Deus, potius quã virgi-
nitatẽ. Etſi placuit ex virginitate, tamen ex
humilitate cõcepit. Vnde cõſtat quia ẽt vt
placeret virginitas, humilitas procul dubio,
fecit. Quid dicis virgo ſuperbe? Maria vir-
ginẽ ſe oblita, gloriatur de humilitate: & tu
negligendo humilitatem, blandiris tibi de
virginitate? Reſpexit (ait illa) humilitatem *Vbi ſup.*
ancillæ ſuæ. Quæ illa? Virgo vtique ſancta,
virgo ſobria, virgo deuota. Nũquid tu ca-
ſtior illa? Nũquid deuotior? Aut numquid
tua fortè pudicitia gratior caſtitate Mariæ?
vt tu. ſ. ſine humilitate placere ſufficias ex
tua, qđ illa nõ potuit ex ſua. Denique quan-
to honorabilior es ex ſingulari munere ca-
ſtimoniæ, tanto tibi tu maiorem iniuriã fa-
cis, quòd eius in te decorem fędas permix-
tione ſuperbiæ. Alioquin expedit tibi virgi- M
nem nõ eſſe, quã de virginitate inſoleſce-
re. Non oĩum quidem eſt virginitas, multo
tamen paucіorũ eſt cum virginitate humi-
litas. Si igitur virginitatem in Maria nõ po-
tes niſi mirari, ſtude humilitatẽ imitari, &
ſufficit tibi. Quod ſi virgo & humilis es: quiſ-
quis es, magnus es. Eſt tamẽ maius aliquid
quod mireris in Maria: ſcilicet cũ virginita-
te fecunditas. A ſæculo. n. nõ eſt auditum,
vt aliqua ſimul mater eſſet, & virgo. Quòd
ſi, & cuius mater attendas: quo te tua ſuper-

eius mirabili celſitudine ducet admiratio? Nōne ad hoc vt te videas nec ſatis poſſe mirari? Nonne tuo imo veritatis iudicio, illa quę Deū habuit filium, ſuper omnes etiam choros exaltabitur Angelorum? An non Deum & Dominū angelorum Maria ſuū
Luc.2. audacter appellat filium, dicēs: Fili quid feciſti nobis ſic? Quis hoc audeat Angelorū? Sufficit & pro magno habent, ꝙ cū ſint ſpiritus ex conditione, ex gratia facti ſunt &
Pſ.103. vocati Angeli, teſtante Dauid. Qui facit inquit, Angelos ſuos ſpiritus. Maria vero matrem ſe agnoſcens, maieſtatem illā cui illi cum reuerentia ſeruiūt, cum fiducia ſuum nuncupat filium. Nec dedignatur nūcupari Deus quod eſſe dignatus eſt. Nā paulo poſt
Luc.2. ſubdit Euangeliſta: Et erat inquiens, ſubditus illis. Quis? Quibus? Deus hominib. Deꝰ inquam, cui Angeli ſubditi ſunt: cui principatus & poteſtates obediunt, ſubditus erat Mariæ. Nec tantum Mariæ, ſed etiā Ioſeph propter Mariā. Mirare ergo vtrumlibet, & elige quod amplius mireris, ſiue filij benigniſſimā dignationem, ſiue matris excellentiſſimam dignitatem. Vtrimque ſtupor, vtrimque miraculū. Et ꝙ Deus feminæ obtēperet, humilitas abſque exemplo: & qđ Deo femina principetur, ſublimitas ſine ſocio. In laudibus virginum ſingulariter cani-
Apo.14. tur, ꝙ ſequuntur agnum quocumque ierit. Quibus ergo laudib. iudicas dignā, quæ ēt præit? Diſce homo obedire, diſce terra ſubdi, diſce puluis obtēperare. De auctore tuo loquens Euāgeliſta Et erat, inqt, ſubditus illis: haud dubiū quin Mariæ & Ioſeph. Erubeſce ſuperbe cinis. Deus ſe humiliat, & tu te exaltas? Deꝰ ſe hominib. ſubdit, & tu dominari geſtiēs hominib. tuo te pręponis auctori. Vtinā mihi aliquando tale aliquid cogitāti, Deus reſpōdere dignetur. qđ & ſuo
Mat.16 increpādo reſpōdit Apoſtolo. Vade, inqt, poſt me Satana quia non ſapis ea quæ Dei ſunt. Quoties .n. hominibus præeſſe deſidero, toties Deum meum præire cōtendo, & tunc vere nō ſapio ea quæ Dei ſunt. De ipſo namque dictum eſt: Et erat ſubditus illis. Si hoīs, ô homo, imitari dedignaris exēplum, certè nō erit tibi indignum ſequi auctorem tuum. Si non potes forſitā ſequi eū quocūque ierit, dignare vel ſequi quo tibi cōdeſcendit. Hoc eſt ſi nō potes ſublimem incedere ſemitam virginitatis, ſequere vel Deum per tutiſſimam viam humilitatis, à cuius rectitudine ſi qui etiā de virginibus deuiauerint, vt verū fatear, nec ipſi ſequuntur agnum quocumque ierit. Sequitur qui- B
dem agnū coinquinatus humilis, ſequitur & virgo ſuperbus, ſed neuter quocūque ierit: quia nec ille aſcendere poteſt ad mūditiam agni qui ſine macula eſt, nec is ad eiuſdem manſuetudinem deſcēdere dignatur, qua .ſ. non coram tondente, ſed coram occidente ſe, obmutuit. Attamē ſalubriorem elegit ſequendi partem in humilitate peccator, quā in virginitate ſuperbus, cū & illius immundiciam ſua humilis ſatisfactio purget, & huius pudicitiam ſuperbia inquinet. Sed felix Maria, cui nec humilitas defuit, nec virginitas. Et quidē ſingularis virginitas, quam nō temerauit ſed honorauit fecunditas, & nihilominus ſpecialis humilitas, quam non abſtulit, ſed extulit fecunda virginitas, & incomparabilis prorſus fecūditas, quam virginitas ſimul comitatur & humilitas. Quid horum non mirabile, qđ non incomparabile, quid nō ſingulare? Mirum verò ſi non heſitas in eorum ponderatione, qđ tua iudices dignius admiratione, vtrum videlicet potius ſtupenda ſit fecunditas ī virgine, an in matre integritas, ſublimitas in prole, an cum tanta ſublimitate humilitas, niſi quod indubitāter horū ſingulis preferenda ſunt ſimul cuncta, & incōparabiliter excellentius eſt atque felicius omnia percepiſſe quam aliqua. Et quid mirum ſi Deus qui mirabilis legitur & cernitur in ſanctis ſuis, mirabilem ſe exhibuit in matre ſua? Veneramini ergo coniuges in C
carne corruptibili carnis integritatē: miramini ēt vos ſacræ virgines in virgine fecūditatē: imitamini omnes homines Dei matris humilitatē: Honorate ſancti Angeli veſtri regis matrem, qui noſtrę adoratis virginis prolem, ipſum vtique noſtrum pariter ac veſtrū regem: noſtri generis reparatorē, veſtræ ciuitatis inſtauratorem. Cuius apud vos tam ſublimis, inter nos tam humilis, à vobis pariter & à nobis detur, & dignitati debita reuerentia, & dignationi honor & gloria, in ſæcula ſæculorum. Amen.

Homilia II. *vbi ſupra.*

NOuum quidem canticum illud ꝙ ſolis dabitur in regno Dei cantare virginibus, ipſam Virginum reginam cum ceteris, imo primam inter ceteras eſſe canituram, nemo eſt

eſt qui ambigat. Puto autem illam præter illud quod ſolis, licet cũ omnibus tñ virginibus,ei, vt dixi, commune erit dulciori quodã atque elegantiori carmine lętificaturam eſſe ciuitatẽ Dei: Cuius vtique dulciſonos depromere vel exprimere modulos, ne ipſarum quidem virginum vlla digna inuenietur: quia ſoli merito decantandum ſeruabitur,q̃ ſola de partu,& partu diuino gloriať,Gloriať dixerim de partu,nõn in ſe,ſed in ipſo quẽ peperit,.Deus ſiquidẽ (Deus.n. eſt quem peperit) matrẽ ſuam ſingulari in cæleſtibus donaturus gloria,ſingulari in terris præuenire curauit & grã, qua videlicet ineffabiliter & intacta conciperet, & pareret incorrupta. Porrò Deum hmõi decebat natiuitas,qua non niſi de virgine naſceret. Talis congruebat & virgini partus, vt non pareret niſi Deum.Proinde factor hominũ vt homo fieret,naſciturus de hoĩe talem ſibi ex omnibus debuit deligere,imo condere matrem, qualem & ſe decere ſciebat, & ſibi nouerat placiturã.Voluit itaque eſſe virginem, de qua immaculata immaculatus procederet oĩum maculas purgaturus. Voluit & humilẽ, de qua mitis & humilis corde prodiret, harum in ſe virtutum neceſſarium oĩbus ſaluberrimumq. exemplum oñſurus.Dedit virgini partum, qui ei iam ante & virginitatis inſpirauerat votum, & humilitatis pr̃ogauerat meritum Alioqn quõ Angelus eã in ſequentibus gratia plenã ꝓnunciat,ſi quippiam vel parum boni qđ ex gratia non eſſet,habebat; Vt igitur quę ſanctum ſanctorum conceptura erat pariter & paritura,ſancta eſſet corpore,accepit donum virginitatis: vt eſſet & mente, accepit & humilitatis.His nimirũ virgo regia gemmis ornata virtutum,geminoq. mentis pariter & corporis decore præfulgida, ſpecie ſua & pulchritudine ſua in cęleſtibus cognita,cęli ciuium in ſe prouocauit aſpectus,ita vt & regis aĩum in ſui concupiſcentiam inclinaret,& cęleſtem nuncium ad ſe è ſupernis educeret.Et hoc eſt quod nobis hic Euãgeliſta commendat, cum Angelum perhibet à Deo deſtinatum ad Virginem.

A Deo,inquit ad Virginẽ,i.à celſo ad hu-
E milem,à Domino ad Ancillam, à Creatore ad Creaturã.Quanta dignatio Dei, quanta Virginis excellentia?Currite matres,currite filiæ,currite oẽs quæ poſt Euã, & ex Eua, & parturimini cum triſtitia, & parturitis: adite virginalem thalamũ, ingredimini ſi poteſtis pudicum ſororis veſtrę cubiculum Ecce.n.Deus mittit ad Virginem, ecce affatur Angelus Mariam.Apponite aurem parieti, auſcultate quid nunciet ei, ſi forte audiatis vnde conſolemini.Lætare pater Adam, ſed magis tu ò Eua mater exulta: qui ſicut omnium parentes,ita omniũ fuiſtis peremptores:& quod infelicius eſt, prius peremptores,quam parentes. Ambo,inquam,conſolamini ſuper filia, & tali filia, ſed illa amplius de qua malum ortum eſt prius, cuius opprobrium in omnes pertrãſijt mulieres. Inſtat namque tẽpus quo iam tollatur opprobriũ, nec habeat vir quid cauſetur aduerſus feminam, qui vtique dum ſe imprudenter excuſare conaretur, crudeliter illam accuſare non cunctatus eſt, dicens: Mulier q̃ *Geneſ.3.*
dediſti mihi dedit mihi de ligno, & comedi.Propterea curre Eua ad Mariã,curre mater ad filiam,filia pro matre rñdeat,ipſa matris opprobrium auferat, ipſa patri pro matre ſatisfaciat,quia ecce ſi vir cecidit per feminam, iam non erigitur niſi per feminã. Quid dicebas ò Adã? Mulier quam dediſti mihi,dedit mihi de ligno,& comedi. Verba malitiæ ſunt hæc,quibus magis augeas q̃ deleas culpam. Verumtamen ſapientia vicit *Sap.7.*
malitiam, cum occaſionem veniæ, quam à F
te Deus interrogando elicere tentauit,ſed nõ potuit,in theſauro indeficientis ſuę pietatis inuenit.Redditur nempe femina pro femina,prudens pro fatua,humilis pro ſuꝑba quę pro ligno mortis guſtum tibi porrigat vitę,& pro venenoſo cibo illo amaritudinis,dulcedinem pariat fructus ęterni Muta ergo iniquę excuſationis verbum, in vocem gratiarum actionis,& dic:Dñe,mulier quam dediſti mihi dedit mihi de ligno vitæ,& comedi,& dulce factum eſt ſuper mel ori meo, quia in ipſo viuificaſti me. Ecce n. ad hoc miſſus eſt Angelus ad Virginem. O admirãdam & omni honore digniſſimam Virginem,o feminam ſingulariter venerãdam, ſuper omnes feminas admirabilem, parentum reparatricem, poſterorum viuificatricem.Miſſus eſt,inquit,Angelus ad Virginem. Virginem carne, virginem mente, virginem profeſſione, virginem denique qualem deſcribit Apoſtolus mente & cor- *1.Cor.7*
pore ſanctam.Nec nouiter,nec fortuitò inuentam, ſed à ſęculo electam, ab altiſſimo p̃cognitã,& ſibi p̃paratã,ab Angelis ſeruatã, à patrib. prefiguratã, à prophetis promiſſã. Scrutare ſcripturas, & proba quę dico. Viſ-

ne vt & ego aliqua ex his teſtimonia hic inſeram ? Vt pauca loquar de pluribus, quam tibi aliam prędixiſſe Deus videtur quando
Gen.3. ad ſerpentem ait: Inimicitias ponam inter te & mulierē. Et ſi adhuc dubitas an de Ma-
Vbi ſup. riæ dixerit, audi quod ſequitur. Ipſa cōteret caput tuum. Cui hæc ſeruata victoria eſt, niſi Mariæ? Ipſa proculdubio caput contriuit venenatū, quæ omnimodam maligni ſuggeſtionem tuam de carnis illecebra, quā de mētis ſuperbia deduxit ad nihilum. Quam
G verò aliam Salomon requirebat, cum dice-
Prou.31 bat: Mulierem fortem quis inueniet? Nouerat quippe vir ſapiens, huius ſexus infirmitatē, fragile corpus, lubricam mentem, quia tamē & Deum legerat promiſiſſe, & ita videbat congruere, vt qui vicerat per feminā, vinceretur per ipſam, vehementer admirans aiebat: Mulierē fortem quis inueniet? Quod eſt dicere. Si ita de manu feminę pēdet & noſtra omnium ſalus, & innocētię reſtitutio, & de hoſte victoria, fortis omninò neceſſe eſt vt prouideatur quæ ad tantum
Vbi ſup. opus poſſit eſſe idonea. Sed mulierem fortē quis inueniet? At ne hoc quæſiſſe puteē deſperādo, ſubdit prophetādo. Procul & de vltimis finibus pretiū eius, hoc eſt non vile, non paruum, non mediocre, non denique de terra, ſed de cęlo, nec de cęlo ꝓximo terris pretium fortis huius mulieris, ſed à ſum-
Exo 3. mo cęlo egreſſio eius. Quid deinde rubus ille quondam Moſaicus portendebat, flammas quidem emittens, ſed non ardens, niſi Mariam parientem, & dolorem non ſentiē-
Num.17 tem? Quid (rogo) virga Aaron florida, nec humectata, niſi ipſam concipientem, quāuis virum non cognoſcētem? Huius magni
Iſai 11. miraculi maius myſterium Iſaias ediſſerit,
H dicens: Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcēdet: virgam, virginē, florem, virginis partū intelligens. Sed ſi tibi quod nunc in flore Chriſtus intelligi dicitur, ſuperiori videtur aduerſari ſententiæ, qua non virgæ flore, ſed floris fructu deſignari dicebatur; noueris in eadē Aaronica virga q̄ non ſolum floruit, ſed & fronduit, & fructū emiſit, nō ſolum flore vel fructu, ſed ipſis ēt frondibus eumdē ſignificari noueris & apud Moyſen nec fructu virgę, nec
Exo.14. flore ſed ipſa virga demōſtrari. Illa vtique virga, qua feriente aqua vel diuiditur trāſi-
Exo.17. turis, vel de petra excutitur bibituris. Nullū aūt inconueniens eſt diuerſis reb. diuerſis ex cauſis Chriſtū figurari, & in virga q̄dē potentiam, in flore verò fragrantiā, in fructu aūt ſaporis dulcedinem, in frondib. quoque ſedulam eius intelligi protectionem, qua videlicèt paruulos ad ſe confugientes ſub vmbra alarum ſuarum protegere non deſinit, ſiue ab æſtu carnaliū deſideriorum, ſiue à facie impiorum q̄ eos afflixerūt. Bona & deſiderabilis vmbra ſub alis Ieſu: vbi tutū eſt fugientibus refugium, gratū feſſis refrigerium. Miſerere mei Dn̄e Ieſu, miſe- *Pſ.56.*
rere mei, qm̄ in te confidit anima mea, & in vmbra alarum tuarū ſperabo, donec trāſeat iniquitas. In hoc tamen Iſaiæ teſtimonio, florem filium, virgam intellige matrē: quoniam & virga floruit abſque germine, & virgo concepit non ex homine. Nec virgæ virorem floris læſit emiſſio, nec virginis pudorem ſacri partus editio. Proferamus & alia virgini matri, Deoq. filio congrua de I
ſcripturis teſtimonia. Quid illud Gedeonis *Iudic.6.*
vellus ſignificat, qđ vtique de carne tonſū, ſed ſine vulnere carnis in area ponitur, & nūc q̄dem lana, nunc verò area rore ꝑfunditur: niſi carnē aſſumptā de carne virginis, & abſque detrimento virginitatis? Cui vtique diſtillantibus cęlis, tota ſe infudit plenitudo diuinitatis: adeo vt ex hac plenitudine oēs accepérimus, qui verè ſine illa non aliud quā terra arida ſumus. Huic quoque Gedeonico facto propheticum dictum pulchrè ſatis conuenire videtur, vbi legitur:
Deſcendet ſicut pluuia in vellus. Nā ꝑ hoc *Pſ.71.*
quod ſequitur: & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram, idem datur intelligi, quod ꝑ inuentā rore madidam aream. Pluuia q̄ppe voluntaria quam ſegregauit Deus hereditati ſuę, placidè prius & abſque ſtrepitu operationis humanæ ſuo ſe quietiſſimo illapſu virgineum demiſit in vterū, poſtmodū verò vbique terrarū diffuſa eſt per ora prędicatorū, nō iam ſicut pluuia in vellus, ſed ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terrā, cū quodā vtique ſtrepitu verborū ac ſonitu miraculorū. Siquidē recordatæ ſunt nubes illæ q̄ portabant pluuiā, pręceptū ſibi fuiſſe cū mitterentur. Quod dico vobis in tenebris, dicite *Mat.10*
in lumine, & q̄ in aure auditis, prędicate ſuper tecta. Quod & fecerunt. Etenim in omnē terrā exiuit ſonus eorū, & in fines orbis terræ verba eorū. Audiamus & Ierem. noua veteribus vaticinantē, & quē pn̄tē mōſtrare non poterat, venturum & ardenter deſiderantē, & fidenter promittentē. Nouū inquit *Iere.31.*
creauit Dn̄s ſuper terrā, femina circumdabit

bit virum. Quæ eſt hęc femina? Quis verò
k iſte vir? Aut ſi vir, quomodo à femina cir-
cumdatus? Aut ſi à femina circumdari po-
teſt, quomodo vir? Et vt apertius dicam:
quomodo poteſt ſimul & vir eſſe, & in vte-
ro matris? Hoc eſt enim virũ à femina cir-
cũdari. Nouimus viros, qui ſcilicet infantiã,
pueritiam, adoleſcẽtiam, atque iuuentutẽ
tranſeuntes, ad gradũ vſque ſenectuti pro-
ximum peruenerunt. Qui ergo iam adeo
grandis eſt, quomodo à femina circumdari
poteſt? Si dixiſſet, femina circũdabit infan-
tem, vel femina circumdabit paruulũ, nec
nouum videretur, nec mirum. Nunc autẽ
quia nil tale poſuit, ſed dixit virũ, quęrimus
quæ ſit hęc nouitas quam Deus fecit in ter
ra, vt femina circumdaret virũ, & vir intra
feminei vnius corpuſculi mẽbra ſeſe cohi-
Ioã. 3. beret? Quid eſt hoc miraculi. Nũquid po-
teſt homo (vt ait Nicodemus) in ventrem
matris ſuæ iteratò introire, & renaſci? Sed
verto me ad conceptum partumq; virgina-
lẽ, ſi fortè inter plurima noua ac mira quæ
ibi profectò inſpicit qui diligenter inquirit,
et hanc quam de Propheta protuli reperiã
nouitatem. Porrò ibi agnoſcitur longitudo
breuis, latitudo anguſta, altitudo ſubdita, ꝓ
funditas plana. Ibi agnoſcitur lux nõ lucẽs,
verbum infans, aqua ſitiens, panis eſuriens.
Videas, ſi attendas, potẽtiam regi, ſapientiã
inſtrui, virtutem ſuſtẽtari: Deũ denique la-
ctentẽ, ſed Angelos reficientem: vagientẽ,
ſed miſeros conſolãtem. Videas ſi attẽdas,
triſtari lætitiam, pauere fiduciam, ſalutem
pati, vitã mori, fortitudinem infirmari. Sed
L quod non minus mirãdum eſt, ipſa ibi cer-
nitur triſtitia lætificãs, pauor confortãs, paſ-
ſio ſaluans, mors viuificãs, infirmitas robo-
rans. Cui iam illud quoque non occurrat
quod quærebam? Numquid non facilè tibi
eſt inter hæc feminam agnoſcere virũ cir-
cumdantem, cum Mariam videas virũ ap-
probatum à Deo Ieſum ſuo vtero circũple-
ctentem? Virum autẽ dixerim fuiſſe Ieſum,
nõ ſolum iam cum diceretur vir propheta,
potens in opere & ſermone, ſed etiam cum
tenera adhuc infantis membra, Dei mater
blãdo vel foueret ĩ gremio, vel geſtaret in
vtero. Vir igitur erat Ieſus necdum ẽt na-
tus, ſed ſapientia, nõ ætate, animi vigore, nõ
viribus corporis, maturitate ſenſuũ, nõ cor-
pulẽtia membrorum. Neque .n. minus ha-
buit ſapientiæ, vel potius nõ minus fuit ſa-
pientia Ieſus cõceptus, quàm natus, paruus
quàm magnus. Siue ergo latens in vtero, ſi-
ue vagiens in pręſepio, ſiue iam grandiuſcu-
lus interrogans doctores in templo, ſiue iã
perfectæ ætatis docens in populo, ęquè pro
fecto plenus fuit Spiritu ſãcto. Nec fuit ho-
ra in quacũque ætate ſua, qua de plenitudi-
ne illa quã in ſui conceptione accepit in v-
tero, vel aliquid minueretur, vel aliquid ei-
dẽ adijceretur, ſed à principio perfectus, à
principio inquã, plenus fuit ſpiritu ſapiẽtiæ *Iſa. 11.*
& intellectus, ſpiritu cõſilij & fortitudinis,
ſpiritu ſcientiæ & pietatis, & ſpiritu timoris
Domini. Nec te moueat quòd de illo legis
in alio loco? Ieſus aũt proficiebat ſapientia M
& ætate, & gratia apud Deum & homines. *Luc. 2.*
Nam quod de ſapientia & gratia hic dictũ
eſt, non ſecundum quod erat, ſed ſecũdum
quod apparebat intelligendum eſt, nõ quia
videlicet aliquid ei nouum accideret, ꝙ an-
te non haberet, ſed quod accidere videre-
tur, quando volebat ipſe vt videretur. Tu
homo cum proficis, non quando, nec quã-
tum vis proficis, ſed te neſciente tuus mo-
deratur profectus, tua vita diſponitur.

At verò puer Ieſus qui diſponit tuã, ip-
ſe diſponebat & ſuam, & qñ volebat, & qui-
bus volebat ſapiẽs apparebat, qñ & quibus
volebat ſapiẽtior, qñ & quibus volebat ſa-
pientiſſimus, quamquã in ſe numquã eſſet
niſi ſapientiſſimus. Similiter & cum ſemper
omni gratia plenus fuiſſet, ſiue quam apud
Deum, ſiue quã apud homines habere de-
beret, pro ſuo tñ arbitrio eã nunc plus nũc
minus oſtẽtabat, prout cernentiũ vel meri-
tis cõgruere, vel ſaluti expedire ſciebat. Cõ-
ſtat ergo quia ſemper Ieſus virilem animũ
habuit, & ſi ſemper in corpore vir nõ appa-
ruit. Cur denique dubito virũ fuiſſe in vte-
ro, quem inibi Deum fuiſſe nõ ambigo? Mi
nus quippe eſt eſſe virum, quam eſſe Deũ.
Sed vide ſi non etiam hãc Ieremiæ noui-
tatem Iſaias lucidiſſime aperit, qui nouos *Iſa. 7.*
ſuperiꝰ Aaronicos flores expoſuit. Ecce, in-
quit, virgo cõcipiet, & pariet filium. En ha-
bes feminam ſcilicet virginem. Vis & de vi-
ro audire quid ſit? Et vocabitur, ait, nomen
eius Emmanuel, id eſt, nobiſcũ Deus. femi-
na itaque circumdãs virum, virgo eſt cõci-
piens Deum. Vides, ꝙ pulchrè & cõcorditer
ſanctorũ mira facta & myſtica dicta ſibi in-
uicem concinunt. Vides quàm ſtupendũ ſit
hoc vnum de virgine, & in virgine factum
miraculum, quod tot miracula pręuenerũt;
tot oracula promiſerunt. Vnus nimirũ fuit

ſpiritus prophetarum: & licet diuerſis mo-
dis, ſignis & temporibus eandem rē diuer-
ſi, non diuerſo ſpiritu & prę uiderūt, & præ-
dixerūt. Quod Moyſi monſtratum eſt in ru-
bo & igne, Aaroni in virga & flore, Gedeo-
ni in vellere & rore: hoc apertè Salomō p-
uidit in forti muliere & eius pretio. Aperti⁹
Ieremias præcinit de femina & viro; aper-
tiſſimè Iſaias declarauit de virgine & Deo.
Gabriel tandem exhibuit ipſam ſalutando.
Ipſa namique eſt de qua nunc Euangeliſta:
Luc. 1. Miſſus eſt, ait, Angelus Gabriel à Deo ad vir
ginem deſponſatam Ioſeph. Ad virginem,
inquit, deſponſatam. Quare deſponſatam?
Cum eſſet, inquam, virgo electa, & ut oſtē-
ſum eſt, virgo cōceptura, virgo paritura; mi
rum cur deſponſata fuerit nō nuptura. Nū-
quid vel hoc caſu factum quis dixerit? Non
eſt caſu factum quod rationabilis cauſa cō-
mēdat, cauſa valde vtilis & neceſſaria, & di-
uini prorſus adinuētione conſilij digna. Di-
cā quod mihi, imò quod ante me patribus
viſū fuit. Illa vtique fuit ratio deſponſatio-
nis Marię, quæ & dubitationis Thomæ. Mos
ſiquidem Iudæorum erat, vt à die deſpōſa-
tionis ſuæ, vſque ad tempus nuptiarum, ſpō
ſis ſponſæ traderentur cuſtodiendæ, quate-
nus earū ipſi eo ſibi pudicitiā curioſius ſer-
B uarent, quo ſibi ipſi fideliores exiſterent. Si-
cut ergo Thomas dubitando, palpādo, cō-
ſtātiſſimus factus eſt Dominicę cōfeſſor re-
ſurrectionis, ita & Ioſeph Mariā ſibi deſpō-
ſando, eiuſq. conuerſationem in tempore
cuſtodiæ ſtudioſius cōprobando, factus eſt
pudicitiæ fideliſſimus teſtis. Pulchra vtriuſ-
que rei conuenientia, & dubitatio Thomæ
& deſponſatio Mariæ. Poterant quidem ſi-
milis erroris laqueum nobis inijcere, fidei
videlicet in illo, caſtitatis in illa: veritatē in
ſuſpitionem adducere: ſed valde prudēter,
& piè factum eſt per contrarium, vt vnde
metuebatur ſuſpitio, firma ſit certitudo. Nā
& de filij reſurrectione citius quidem ego
qui infirmus ſum crediderim Thomæ dubi
tanti & palpanti, quàm Cephæ audienti &
credenti: & de matris continentia facilius
ſponſo eius cuſtodienti & experienti, quàm
ipſi quoque virgini de ſola ſua conſcientia
ſe defendenti. Dic quæſo, quis eā videns nō de-
ſponſatam & grauidam, nō potius diceret
corruptam quàm virginem? Non autē de-
cebat hoc dici de matre Domini. Tolerabi-
lius verò atque honeſtius fuit putari ad tē-
pus Chriſtum de cōiugio fuiſſe natum, quā

de fornicatione. Sed non poterat, inquis,
Deus apertum aliquod oſtendere ſignum:
quo videlicet fieret, vt eius nec ortus infa-
maretur, nec mater criminaretur? Poterat
vtique: ſed nō poterat latere dæmones, qd C
ſcirēt homines. Oportebat autem à princi-
pe mundi aliquamdiu celari diuini conſilij
ſacramentum: non quod Deus ſi palā opus
ſuū facere vellet, impediri poſſe ab illo me-
tueret: ſed quia ipſe qui non ſolum potēter
ſed etiam ſapienter quęcūque voluit fecit,
ſicut in omnibus operibus ſuis quaſdam re-
rum vel temporū congruētias propter or-
dinis pulchritudinem ſeruare conſueuit: ita
in hoc quoque tā magnifico opere ſuo, no-
ſtræ videlicet reparationis, nō tantū potē-
tiam ſuam, ſed & prudentiā oſtendere vo-
luit. Et quamquā illud aliter quomodo vel
let perficere potuiſſet, placuit ei tamen eo
potius & modo & ordine hominem ſibi re-
cōciliare, quō nouerat cecidiſſe, vt ſicut Dia-
bolus prius ſeduxit feminam, & poſtmodū
virum per feminam vicit, ita prius à femi-
na virgine ſeduceretur, & poſt à viro Chri-
ſto apertè debellaretur, quatenus malitiæ
fraudi dū ars pietatis illuderet, ac maligni
fortitudinem Chriſti virtus cōtereret, dia-
bolo De⁹ & prudētior appareret, & fortior.
Ita quippe decuit incarnatā ſapiētiam ſpi-
ritalē vincere malitiā, quo nō ſolum attin-
geret à fine vſque ad finē fortiter, ſed & di-
ſponeret omnia ſuauiter. Attingit autem à
fine vſque ad finē, ideſt à cęlo vſque ad in-
fernum. Si aſcēdero, inquit, in cælum, tu il- *Pſ. 138.*
lic es, ſi deſcēdero in infernum, ades. Vtro-
bique verò fortiter, quando & de ſupernis
expulit ſuperbum, & apud inferos ſpoliauit
auarum. Conueniens ergo erat vt ſuauiter
quoque omnia cæleſtia ſcilicet & terrena
diſponeret, quatenus & illinc deijciēs inque-
tum, reliquos in pace firmaret, & huc debel
laturus inuidum, nobis prius ſuæ humilita- D
tis & māſuetudinis valde neceſſarium exē-
plū relinqueret, ſicq. mirabili fieret mode-
ramine ſapiētię, vt & ſuis ſuauis, & hoſtib⁹
fortis appareret. Quid n. pdeſſet diabolū à
Deo vinci, nobis manētib. ſuperbis? Neceſ-
ſariò igitur deſponſata eſt Maria Ioſeph, qū
per hoc & à canibus ſanctū abſcōditur, & à
ſponſo virginitas comprobatur, & virginis
tam verecundiæ parcitur, quā famæ proui-
detur. Quid ſapiētius? quid dignius diuina
prouidentia? Vno tali cōſilio ſecretis cęleſti
bus, et admittitur teſtis, & excluditur hoſtis,

& inte-

& integra ſeruatur fama Virginis Matris. Alioquin quãdo pepercisſet iuſtus adulteræ? *Matt. 1.* Scriptũ eſt autem: Ioſeph autẽ vir eius cum eſſet iuſtus, & nollet eã traducere, voluit occultè dimittere eam. Bene cum eſſet iuſtus, noluit eam traducere, quia ſicut nequaquam iuſtus eſſet ſi cognitã reã cõſenſiſſet, ſic nihilominus iuſtus nõ eſſet ſi probatam innoxiam cõdemnaſſet. Cum ergo iuſtus eſſet, & nollet eam traducere, voluit dimittere eam. Quare voluit dimittere eã? Accipe & in hoc non meam, ſed patrũ ſententiam. Propter hoc Ioſeph voluit dimittere eam, propter quod & Petrus Dominũ *Luc. 5.* à ſe repellebat dicens: Exi à me Domine, quia homo peccator ſum: propter quod & Centurio à domo ſua eum prohibebat, cũ *Matt. 8.* diceret: Domine, non ſum dignus vt intres ſub tectum meum. Ita ergo & Ioſeph indignum & peccatorem ſe reputãs, dicebat intra ſe, à tali & à tanta non debere ſibi vltra familiare præſtari contubernium, cuius E ſupra ſe mirabilẽ expaueſcebat dignitatẽ. Videbat & horrebat diuinæ præſentiæ certiſſimum geſtãtem inſigne, & quia myſterium penetrare nõ poterat, volebat dimittere eã. Expauit Petrus potentiæ magnitudinẽ, expauit Centurio præſentiæ maieſtatem. Exhorruit nimirũ & Ioſeph ſicut homo huius tanti miraculi nouitatem, myſterij profunditatẽ, & ideo occulte voluit dimittere eam. Miraris quod Ioſeph prægnãtis ſeſe cõſortio virginis iudicabat indignũ, cum audias & ſanctam Eliſabeth eius non poſſe ferre præſentiam, niſi cũ tremore quidem & reuerentia? *Luc. 1.* Ait nãque: Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me? Ideo itaque Ioſeph voluit dimittere eã. Sed quare occultè, & non palã? Ne videlicet diuortij cauſa inquireretur, exigeretur ratio. Quid .n. vir iuſtus reſpõderet populo duræ ceruicis, populo non credenti & contradicẽti? Si diceret ꝙ ſentiebat, quod de illius puritate comprobauerat, nonne mox increduli & crudeles Iudæi ſubſannarent illum, lapidarẽt illam? Quando namque veritati crederent tacenti in vtero, quam poſtea contempſerunt clamãtem in templo? Quid facerẽt necdũ apparenti, cui poſtmodũ impias manus iniecerunt, etiam miraculis coruſcãti? Merito ergo vir iuſtus, ne aut mẽtiri, aut diffamare cogeretur innoxiam, voluit occultè dimittere eam. Sin verò aliter quis ſentiat, & Ioſeph ſicut hominem dubitaſſe conten-

dat, ſed quia iuſtus erat noluiſſe quidem habitare cũ ea propter ſuſpitionem, nec tamẽ F (qui pius erat) traducere voluiſſe ſi ſpectã, & ideo voluerit occultè dimittere eam: breuiter reſpondeo etiam ſic dubitationem illã Ioſeph fuiſſe neceſſariã, quæ diuino meruit certificari oraculo. Sic quippe ſcriptum eſt: Hæc autem eo cogitante, ſcilicet, ꝙ occultè dimitteret eam, apparuit ei Angelus in ſomnis dicens: Ioſeph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuã. *Mat. 2.* Quod enim in ea natũ eſt, de Spiritu ſancto eſt. Itaque propter iſtas rationes deſponſata eſt Maria Ioſeph, vel potius (ſicut ponit Euangeliſta) *Luc. 3.* viro, cui nomen erat Ioſeph. Virum nominat, nõ quia maritus, ſed quod homo virtutis erat. Vel potius quia iuxta alium Euangeliſtam uir nõ ſimpliciter, ſed uir eius dictus eſt, merito appellatur, quod neceſſariè putatur. Debuit ergo uir ei⁹ appellari, quia neceſſe fuit & putari, ſicut & pater Saluatoris non quidẽ eſſe, ſed dici meruit, vt putaretur eſſe, dicẽte hoc ipſo Euãgeliſta. Et ipſe Ieſus erat incipiens quaſi annorũ triginta, ut putabatur filius Ioſeph. Nec vir ergo matris, nec filij pater extitit, quamuis certa (vt dictum eſt) & neceſſaria diſpenſatione vtrũque ad tẽpus & appellatus ſit, & putatus. Conijce tamẽ ex hac appellatione qua (licet diſpẽſatoria) meruit honorari, adeo vt pater Dei & dictus & creditus ſit: conijce & ex proprio vocabulo quod augmentum nõ dubitas interpretari, ꝗs & qualis homo fuerit iſte homo Ioſeph. Simul & memẽto magni illius quondã Patriarchæ vẽditi in Aegypto, *Gen. 47.* & ſcito ipſius iſtum nõ ſolum vocabulum fuiſſe ſortitũ: ſed & caſtimoniã adeptum, G innocentiam aſſecutum & gratiã. Si quidem ille Ioſeph fraterna ex inuidia vẽditus & ductus in Aegyptum, Chriſti vẽditionem præfigurauit. Iſte Ioſeph Herodianam *Mat. 2.* inuidiam fugiens, Chriſtum in Aegyptum portauit. Ille Domino ſuo fidem ſeruans *Gen. 37.* dominæ noluit commiſceri. Iſte dominam *Matt. 1.* ſuam Domini ſui Matrem Virginem agnoſcẽs, & ipſe cõtinens fideliter cuſtodiuit. *Gen. 40.* Illi data eſt intelligẽtia in myſterijs ſomniorum. Iſti datum eſt conſcium fieri atque participem cæleſtium ſacramentorum. Ille frumenta ſeruauit nõ ſibi, ſed omni populo. Iſte panem viuum è cælo ſeruãdum accepit tam ſibi, quàm toti mundo. Non eſt dubium quin bonus & fidelis homo fuerit iſte Ioſeph, cui mater deſpõſata eſt ſaluato-

vis. Fidelis, inquam, ſeruus & prudēs, quem conſtituit Dominus ſuæ matris ſolatiū, ſuæ carnis nutritium: ſolum denique in terris magni cōſilij coadiutorem fidiſſimū. Huic accedit, ꝙ dicitur fuiſſe de domo Dauid. Verè.n. de domo Dauid: verè ex regia ſtirpe deſcēdit vir iſte Ioſeph, nobilis genere, mēte nobilior. Planè filius Dauid, non degenerans à patre ſuo Dauid. Prorſus, inquam, filius Dauid, non tantum carne, ſed fide, ſed ſanctitate, ſed deuotione: quem tamquā alterum Dauid, Dñs inuenit ſecundum cor ſuum, cui tuto cōmitteret ſecretiſſimum atque ſacratiſſimū ſui cordis arcanum, cui tā-
II quam alteri Dauid, incerta, & occulta ſapiētiæ ſuæ manifeſtauit: & dedit illi non ignarum eſſe myſterij, quod nemo principū huius ſæculi agnouit. Cui denique datum eſt qđ multi reges & prophetæ cum vellent videre, nō viderunt, audire, & nō audierunt; non ſolū videre, & audire, ſed ētportare, deducere, amplecti, deoſculari, nutrire, & cuſtodire. Non tantum autem Ioſeph, ſed & Maria deſcendiſſe credēda eſt de domo Dauid. Alioquin non eſſet deſponſata viro de domo Dauid, ſi nō eſſet & ipſa de domo Dauid. Ambo igitur erāt de domo Dauid: ſed in altera completa eſt veritas quam iurauit Dominus Dauid, altero tantum conſcio & teſte adimpletæ promiſſionis. In fine autē verſus, & nomen, inquit, Virginis Maria. Loquamur pauca, & ſuper hoc nomine quod interpretatum maris ſtella dicitur, & matri virgini valdè cōuenienter aptatur. Ipſa nāque aptiſſimè ſideri comparatur: quia ſicut ſine ſui corruptione ſidus ſuum emittit radium, ſic abſque ſui læſione virgo peperit filium. Nec ſideri radius ſuam minuit claritatem, nec virgini filius ſuam integritatem. Ipſa eſt igitur nobilis illa ſtella ex Iacob orta, cuius radius vniuerſum orbē illuminat, cuius ſplendor & præfulget in ſupernis, & inferos penetrat, terras etiā perluſtrans, & calefaciens magis mētes, quàm corpora: fouet virtutes, excoquit vitia: Ipſa, inquam, eſt præclara, & eximia ſtella, ſuper hoc mare magnū, & ſpacioſum neceſſariò ſubleuata, micās meritis, illuſtrās exemplis. O quiſquis te intelligis in huius ſeculi profluuio magis inter procellas, & tēpeſtates fluctuare, quàm ꝑ terrā ambulare: ne auertas oculos à fulgore huius ſideris, ſi non vis obrui procellis. Si inſurgant venti tentationū, ſi incurras ſcopulos tribulationū, reſpice ſtellam, voca Mariā, ſi iactaris ſuperbiæ vndis, ſi ambitionis, ſi detractionis, ſi æmulationis: reſpice ſtellam, voca Mariam. Si iracundia, aut auaritia, aut carnis illecebra nauiculam concuſſerit mentis, reſpice ad Mariā. Si criminum immanitate turbatus, conſcientiæ fœditate confuſus, iudicij horrore perterritus, barathro incipias abſorberi triſtitiæ, deſperationis abyſſo: cogita Mariā. In periculis, in anguſtijs, in rebus dubijs, Mariam cogita, Mariam inuoca. Nō recedat ab ore, nō recedat à corde, & vt impetres eius orationis ſuffragium, non deſeras conuerſationis exemplum. Ipſam ſequens non deuias, ipſā rogans non deſperas, ipſam cogitans nō erras, ipſam tenēs non corruis, ipſa protegente non metuis: ipſa duce non fatigaris, ipſa propitia peruenis, & ſic in temetipſo experiris, quā merito dictum ſit: & nomen virginis Maria. Sed iam modice pauſandum eſt, ne & nos in tranſitu claritatem tanti luminis intueamur. Vt.n. verbis Apoſtolicis vtar: *Mat. 17*
Bonū eſt nos hic eſſe, & libet dulciter contēplari in ſilentio, quod laborioſa non ſufficit explicare loquutio. Interim autē ex deuota ſcintillātis ſideris cōtemplatione, feruētior reparabitur in his quæ ſequūtur diſputatio.

Homilia III. Vbi ſupra.

Libenter vbi mihi cōgruere video, verba ſanctorū aſſumo, quo vel ex vaſculorum pulchritudine gratiora fiant quæque in eis lectori appoſuerim. Vt autem nūc à propheticis verbis incipiam. Væ mihi nō quidem ſicut pro- *Eſa. 6.*
pheta, quia tacui, ſed quia locutus ſum, quoniam vir pollutus labijs ego ſum. Heu quot vana, quot falſa, quot turpia per hoc ipſum ſpurciſſimum os meum euomuiſſe me recolo, in quo nūc cæleſtia reuoluere verba præſumo. Vehemēter timeo, ne iamiā audiā ad me dictū. Quare tu enarras iuſtitias meas, *Pſ. 49.*
& aſſumis teſtm̄ meum per os tuū? Vtinam & mihi de ſuperno altari non quidem carbo vnus, ſed ingēs globus igneus afferatur, qui videlicet multā & inueteratā prurientis oris mei rubiginē ad plenū excoquere ſufficiat, quatenus Angeli ad virginem, & virginis ad ipſum grata inuicē, ac caſta colloquia dignius habeam meo qualicūque replicare ſermone. Ait.n. Euāgeliſta. Et ingreſſus Ange- *Luc. 1.*
lus ad eam, haud dubium quin ad Mariam, dixit: Aue gratia plena, Dñs tecum. Quo ingreſſus

greſſus ad eã? Puto in ſecretariũ pudici cubiculi, vbi illa fortaſſis clauſo ſuper ſe oſtio orabat patrẽ in abſcondito. Solent Angeli aſtare orantibus,& delectari in his,quos vident leuare puras manus in oratione,holocauſtũ ſanctæ deuotionis gaudent ſe offerre Deo in odorem ſuauitatis. Mariç autem L orationes quãtum placuerũt in conſpectu altiſſimi,Angelus indicauit: q ingreſſus ad eã tã reuerẽter eã ſalutauit.Nec fuit difficile Angelũ ꝑ clauſum oſtiũ penetrare ad abdita virginis, qui vtique ex ſubtilitate ſubſtantię ſuæ hoc habet in natura vt nec feris ferreis eius arceatur ingreſſus,quocumque ſuus eũ impetus ferat. Angelicis.n ſpiritibus parietes non obſiſtũt,ſed cuncta illis viſibilia cedũt,cũcta ęque corpora quãtũlibet ſolida,vel ſpiſſa penetrabilia sũt eis ac peruia.Suſpicandum igitur non eſt,quod apertum inuenerit Angelus oſtiolũ virginis:cui nimirum in propoſito erat hominum fugere frequentias, vitare colloquia,ne vel orãtis perturbaretur ſilentium, vel continẽtis caſtitas tentaretur. Clauſerat itaque ẽt illa hora ſuum ſuper ſe habitaculum virgo prudentiſſima, ſed hominibus, nõ Angelis.Proinde etſi ad eã potuit intrare Angelus: ſed *Textus.* nulli hominum facilis patebat acceſſus.Ingreſſus ergo Angelus ad eam,dixit:Aue gratia plena, Dominus tecũ.Legimus in actis, *Act.6.* Apoſtolorum, & Stephanum plenũ gratia, & Apoſtolos fuiſſe repletos ſpiritu ſancto, ſed lõge diſſimiliter à Maria. Alioquin nec in illo habitauit plenitudo diuinitatis corporaliter,quemadmodum in Maria: nec illi conceperunt de ſpiritu ſancto quomodo Maria. Aue,inquit,gratia plena: Dominus tecum.Quid mirũ ſi gratia plena erat,cum qua Dominus erat? Sed hoc potius mirandum, quomodo qui Angelũ miſerat ad virginem, ab Angelo inuentus eſt eſſe cũ virgine.Itane velocior Angelo fuit Deus,vt feſtinantẽ M nuncium celerior ipſe præueniret ad terras? Nec mirum. Nam cum eſſet rex in accubitu ſuo, Nardus virginis dedit odorem ſuum, & aſcendit in conſpectu gloriæ eius fumus aromatis, & inuenit gratiam coram oculis Domini, clamãtibus qui circũ*Cant.3.*ſtabant. Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum ſicut virgula fumi, ex aromatibus *Pſal.18* mirrhæ & turis? Statimq. rex egrediens de loco sãcto ſuo, exultauit vt gigas ad currẽdam viam, & licet à ſummo celo egreſſio eius, nimio tamẽ peruolans deſiderio præuenit ſuum nuncium ad virginem, quam amauerat, quam ſibi elegerat,cuius decorẽ concupierat.Quem proſpiciens à longe venientem,gratulans & exultans ait Eccleſia: Ecce venit is ſaliens in montibus, tranſiliẽs *Cant.3.* colles. Merito aũt concupiuit rex decorem virginis.Fecerat.n.quidquid lõge antea pręmonita fuerat à patre ſuo Dauid, dicente ſibi:Audi filia, & vide,& inclina aurem tuã, *Pſal.44* & obliuiſcere populum tuum, & domũ patris tui.Et ſi hoc feceris, concupiſcet rex decorem tuũ. Audiuit quippe & vidit, non vt quidam, qui audientes non audiunt, & videntes non intelligunt,ſed audiuit,& credidit,vidit, & intellexit, Et inclinauit aurẽ ſuã ad obedientiam, & cor ſuum ad diſciplinã, & oblita eſt populum ſuum,& domum patris ſui, quia nec populũ ſuum augere prolis ſucceſſione, nec domui patris ſui relinquere curauit heredem, ſed quidquid honoris in populo, quidquid de paterna domo rerum terrenarum habere potuiſſet, omnia arbitrata eſt vt ſtercora, vt Chriſtũ *A.* lucrifaceret. Nec fefellit eam intentio,quãdo & Chriſtum, ſibi filium vendicauit, nec propoſitum pudicitiæ violauit. Bene igitur gratia plena: quæ & virginitatis gratiã tenuit,& inſuper fecunditatis gloriam acquiſiuit Aue,inquit,gratia plena, Dominus tecum. Non dixit Dominus in te, ſed Dominus tecũ: Deus enim,qui vbique ęqualiter totus eſt,per ſuam ſimplicem ſubſtantiam, aliter tñ in rationabilibus creaturis, quã in ceteris, & ipſarum aliter in bonis, quam in malis eſt per efficaciam.Ita ſane eſt in irrationabilibus creaturis,vt tamen non capiatur ab ipſis A rationalibus autem omnibus quidem capi poteſt per cognitionem, ſed à bonis tantum capitur etiam per amorẽ. In ſolis ergo bonis ita eſt, vt etiã ſit cum ipſis propter concordiã voluntatis.Nam dũ ſuas voluntates ita iuſtitiæ ſubdunt,vt Deũ non dedeceat velle quod ipſi volunt,per hoc,qđ ab eius voluntate non diſſentiunt,Deũ ſibi ſpecialiter iungũt. Sed,cũ ita ſit cum omnibus ſanctis,ſpecialiter tamen cũ Maria,cum qua vtiq́ue tãta eſt cõſenſio fuit vt illius nõ ſolũ voluntatẽ,ſed etiã carnem ſibi coniungeret,ac ſi de ſua, virginiſq. ſubſtantia vnũ Chriſtũ efficeret, vel potius vnus Chriſtus fieret, qui etſi nec totus de Deo, nec totus de virgine,totus tñ Dei & totus virginis eſſet,nec duo filij,ſed vnus vtriuſque fili⁹ Ait *B* itaque:Aue gratia plena,Dñs tecũ. Nec tã-

tum Dominus filius tecum,quē carne tua induis: ſed & Dominus ſpiritus ſanctus,de quo concipis,& dominus pater,qui genuit quem concipis. Pater inquam tecum, qui filiū ſuum facit & tuum. Filius tecum, qui ad condendum in te mirabile ſacramētum, miro modo & ſibi reſerat genitale ſecretū, & tibi ſeruat virginale ſignaculum. Spiritus ſanctus tecū, qui cum patre & filio tuū ſanctificat vterum. Dominus ergo tecum. Benedicta tu in mulieribus. Libet adiūgere quod Elizabeth,cuius hæc verba ſunt proſequuta ſubiūxit. Et benedictus fructus vētris tui. Nō quia tu benedicta, ideo benedictus fructus ventris tui, ſed quia ille te præuenit in benedictionibus dulcedinis, ideo tu bn̄dicta: Verè etenim bn̄dictus fructus ventris tui,in quo benedictæ ſunt omnes gentes,de cuius plenitudine tu quoque accepiſti cum ceteris,etſi differentius à ceteris. Ac propterea quidē benedicta tu,ſed in mulieribus, ille verò benedictus non in hominibus,nō inter angelos,ſed qui eſt,vt ait Apo-
Rom. 9. ſtolus, ſuper omnia benedictus Deus in ſecula. Dicitur bn̄dictus vir, bn̄dictus panis, benedicta mulier,benedicta terra,vel ſi q̄ḋ tale ī creaturis benedictū eſſe memoratur, ſed ſingulariter benedictus fructus ventris tui, cum ſit ſuper omnia benedictus Deus in ſæcula. Bn̄dictus ergo fructus vētris tui. Benedictus in odore,benedictus in ſapore,
Gen. 27. benedictus in ſpecie. Huius odoriferi fru- C
ctus fragrātiam ſentiebat qui dicebat: Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dn̄s. An nō verè benedictus, cui benedixit Dominus? De ſapore huius fructus quidam, quòd guſtauerat taliter eructabat
Pſal. 33 dicēs: Guſtate & videte,quoniam ſuauis eſt
Pſal. 30. Dominus. Et alibi: Quàm magna multitudo dulcedinis tuę Domine, quā abſcondiſti
1. Pet. 2 timentibus te. Et alius quidam: Si tamen,inquit,guſtatis quoniam dulcis eſt Dominus. Et ipſe fructus de ſe, inuitans nos ad ſe,qui edit me,ait,adhuc eſuriet: & qui bibit me, adhuc ſitiet. Vtique propter ſaporis dulcedinem hoc dicebat, qui ſemel guſtatus magis excitat appetitū. Bonus fructus qui animarum eſurientium & ſitientium iuſtitiā, & eſca & potus eſt. Audiſti de odore,audi-
Gen. 9. ſti de ſapore,audi & de ſpecie. Si n. fructus ille mortis non ſolum ſuauis fuit ad veſcendum, ſed etiam teſte ſcriptura delectabilis aſpectu: quanto magis huius vitalis fructus viuificum decorem debemus inquirere, in quem, teſte alia ſcriptura, deſiderant etiam *1. Pet. 1*
angeli proſpicere? Cuius pulchritudinem in ſpiritu videbat, & in corpore videre cupiebat,qui dicebat: Ex Sion ſpecies decoris *Pſ. 49.*
eius. Et ne mediocrem tibi videatur commendaſſe decorē, recole quod in alio Pſalmo legis: Specioſus forma prę filijs homi- *Pſal. 49*
num,diffuſa eſt gratia in labijs tuis, propterea benedixit te Deus in æternum. Benedictus ergo fructus ventris tui,cui benedixit Deus in æternum. Ex cuius benedictione benedicta etiam tu in mulieribus: quia non poteſt mala arbor fructum facere bonum. Benedicta, inquam,tu in mulieribus, quæ illam generalem maledictionem euaſiſti, qua dictum eſt: In triſtitia paries filios: & D
nihilominus illā,qua ſequutum eſt: Maledicta ſterilis in Iſrael, ac ſingularē cōſequuta *Gen. 3.*
es benedictionē,vt nec ſterilis maneas, nec cum dolore parturias. Dura neceſſitas, & graue iugum ſuper omnes filias Euæ. Et ſi pariunt cruciantur,& ſi non pariunt maledicuntur; Et dolor prohibet parere,& non parere maledictio. Quid facies virgo, quæ hæc audis, quæ hæc legis? Si parturis, anguſtiaris,ſi ſterilis manes, malediceris. Quid eliges virgo prudens? Anguſtiæ,inquit, mihi ſunt vndique: Melius eſt tamen mihi maledictū incurrere,& caſtā manere,quàm prius quidem concipere per cōcupiſcētiā, quod merito poſt cum dolore parturiam; Hinc etenim etſi video maledictum,ſed nō peccatum: illinc verò & peccatum ſimul & cruciatū. Denique hæc maledictio quid aliud eſt, quàm hominum exprobratio? Neque ob aliud ſanè dicitur ſterilis maledicta, niſi quòd opprobrio & contemptui ſit habenda tamquam inutilis & infructuoſa, & hoc in Iſrael tantum. Mihi autem pro minimo eſt, quòd hominibus diſpliceo,dum me poſſim virginem caſtam exhibere Chriſto. O virgo prudens,o virgo deuota,quis te docuit, Deo placere virginitatem? Quæ lex, quæ iuſtitia, quæ pagina veteris teſtamenti vel præcipit, vel conſulit, vel hortatur in E
carne non carnaliter viuere,& in terris angelicam ducere vitam? Vbi legeras beata
virgo,ſapientia carnis mors eſt. &, Curam *Rom. 8.*
carnis ne perfeceritis in deſiderijs? Vbi *Ro. 13.*
legeras de virginibus, quia cantant canti- *Apo. 14.*
cum nouum, quod nemo alius cantare poteſt, & ſequuntur agnum quocumque ierit? Vbi legeras, laudatos eſſe qui ſe caſtrauerunt propter regnum cælorum? *Mat. 19*

Vbi

2 Co. 1 0 Vbi legeras, In carne enim ambulantes, nõ
1. Co 7. ſecundum carnem militamus: &, Qui matrimonio iungit virginem ſuam, bene facit,
Vbi ſup. & qui non iungit melius facit? Vbi audieras: Volo vos omnes eſſe ſicut & meipſum,
Ibidem. &, Bonum eſt homini ſi ſic permaneat ſecũ
Vbi ſup. dum meum conſilium? De virginibus, inquit, præceptum non habeo, conſilium aũt do. Tu verò non dicam præceptum, ſed nec conſilium, nec exemplum, niſi quòd vnctio docebat te de omnibus, ac ſermo Dei viuus & efficax ante tibi factus eſt magiſter, quã filius, prius inſtruxerit mentẽ quam inducrit carnẽ. Chriſto ergo deuoues te exhibere virginẽ, & neſcis, ꝙ ipſi exhiberi te oportet etiam matrem? Eligis in Iſrael eſſe cõtemptibilis, & vt illi placeas cui te probaſti, maledictum incurrere ſterilitatis: & ecce maledictio benedictione commutatur, ſterilitas fecunditate recõpenſatur. Aperi virgo ſinũ, expãde gremium, præpara vterũ: quia ecce facturus eſt tibi magna q potẽs eſt: intãtũ, vt pro maledictione Iſrael, beatã te dicant oẽs generationes. Nec ſuſpectam habeas prudens virgo fecunditatem,
F quia non auferet integritatem. Concipies, ſed ſine peccato. Grauida eris, ſed non grauata: paries, ſed non cum triſtitia: neſcies virum, & gignes filium. Qualem filium? Illius eris mater, cuius Deus eſt pater. Filius paternæ caritatis erit corona tuę caſtitatis, ſapiẽtia paterni cordis erit fructus vteri virginalis; Deũ denique paries, & de Deo cõcipies. Confortare ergo virgo fecunda, caſta puerpera, mater intacta, quia non eris in Iſrael vltra maledicta, neque iter ſteriles deputata. Et ſi adhuc malediceris ab Iſrael ſecundum carnem, non quia ſterilem vidẽt, ſed quia fecundã inuident: memẽto quòd & Chriſtus maledictum pertulit crucis, qui te ſuam matrem benedixit in cęlis, ſed & in terris ab Angelo benedicta, & à cunctis generationibus terræ merito beata prædicaris. Bñdicta ergo tu in mulieribus, & bñ-
Textus. dictus fructus ventris tui. Quæ cũ audiſſet, turbata eſt in ſermone eius, & cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Solẽt virgines quę verè virgines ſunt, ſemper pauidæ & nunquam eſſe ſecuræ, & vt caueant timenda, ẽt tuta pertimeſcere, ſcientes ſe in vaſis fictilibus theſaurum portare pretioſum, & nimis arduũ eſſe viuere angelice inter homines, & in terris more cæleſtium conuerſari, & in carne cœlibem agerę vitam. Ac proinde quidquid nouũ quidquid ſubitũ fuerit ortum, ſuſpectas habent inſidias, totũ contra ſe æſtimant machinatum. Idcirco & Maria turbata eſt in ſermone Angeli. Turbata eſt, ſed non perturbata. Turbatus ſum, in- Pſ. 76.
quit, & nõ ſum loquutus, ſed cogitaui dies G
antiquos, & annos æternos in mẽte habui. Ita ergo & Maria turbata eſt, & non eſt loquuta, ſed cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Quòd turbata eſt, verecundiæ fuit virginalis, ꝙ non perturbata, fortitudinis, qđ tacuit & cogitauit, prudentiæ. Cogitabat autẽ qualis eſſet iſta ſalutatio. Sciebat prudens virgo quòd ſæpe Angelus Satanę trãsfigurat ſe in Angelum lucis, & quia nimirũ humilis & ſimplex erat, nihil tale penitus à ſancto Angelo ſperabat, & ideo cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Tunc Angelus intuitus virginem, & varias eam ſecum voluere cogitationes facillime deprehẽdens, pauidã conſolatur, confirmat dubiam, ac familiariter vocãs ex nomine, benignè ne timeat ꝑſuadet. Ne timeas, inquit, Maria, in- Textus.
ueniſti gratiam apud Deum. Nihil hic doli, nihil hic fallaciæ eſt. Nullam circumuentionem, nullas hic ſuſpiceris inſidias. Non ſum homo, ſed ſpiritus, & Dei Angelus nõ Satanæ. Ne timeas Maria, inueniſti gratiã apud Deum. O ſi ſcires quantum tua humilitas altiſſimo placeat, quanta te apud ipſum ſublimitas maneat, angelico te indignam nec alloquio iudicares, nec obſequio. Vt quid enim indebitam tibi dixeris gratiam Angelorum, quę inueniſti gratiã apud Deum? Inueniſti quod quęrebas, inueniſti quod nemo ante te potuit inuenire, inueniſti gratiam apud Deũ. Quam gratiam? Dei & hominum pacem, mortis deſtructionem, vitæ reparationem. Hæc eſt H
ergo gratia, quam inueniſti apud Deum, Et hoc tibi ſignum. Ecce concipies, & pa- Textus.
ries filium, & vocabis nomen eius Ieſum. Intellige prudẽs virgo ex nomine filij promiſſi, quantam, & quam ſpecialem gratiã inueneris apud Deum. Et vocabis, ait, nomen eius Ieſum. Rationem huius vocabuli alius Euãgeliſta ponit, Angelo ſic interpretante. Ipſe enim ſaluum faciet populum Marc. 1.
ſuum à peccatis eorum. Duos Ieſus lego in typo huius, quem nunc in manibus habemus præceſſiſſe, ambos populis præfuiſſe. Quorum vnus populũ ſuum de Babylone eduxit, alter ſuum in terram promiſſionis introduxit. Et illi quidem illos, quibus præerant,

præerant, ab hoſtibus defendebant, ſed nũquid ſaluabant à peccatis eorum? Is autem noſter Ieſus, & à peccatis ſaluat populum ſuum, & introducit in terram viuentiũ. Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuũ à peccatis eorum. Quis eſt hic qui etiam peccata dimittit? Vtinam & me peccatorem dignetur Dominus Ieſus annumerare populo ſuo. vt ſaluum me faciat à peccatis meis. Verè. n. beatus populus, cuius iſte Ieſus Domi-

Mat. 1. nus Deus eius, quia ipſe ſaluũ faciet populum ſuum à peccatis eorum. Vereor autem ne multi ſe profiteãtur eſſe de populo eius, quos tamẽ ipſe nõ habeat pro populo ſuo. Vereor ne pleriſque, qui quaſi in populo eius religioſiores eſſe videntur, ipſe aliquãdo dicat: Populus hic labijs me honorat, cor autẽ eorum lõge eſt à me. Nouit enim Dominus Ieſus qui ſunt eius, nouit & quos ele-

I gerit à principio. *Luc. 6.* Quid me vocatis (ait) Domine, Domine, & nõ facitis quæ dico? Vis ſcire an pertineas ad populum eius, vel potius vis eſſe de populo eius? Fac quæ dicit Ieſus: & computabit te in populo ſuo. Fac quę iubet in Euangelio Dominus Ieſus, quæ iubet in lege & Prophetis, quæ iubet ꝑ miniſtros ſuos qui ſunt ĩ Eccleſia, obtẽpera eius vicarijs præpoſitis tuis, non tantũ bonis & modeſtis, ſed etiã diſcolis. & diſce ab ipſo Ie-

Mat. 11. ſu, quia mitis eſt & humilis corde, & eris de beato populo eius quem elegit in hereditatem ſibi, eris de laudabili populo eius quẽ dominus exercituũ benedixit, dicens: Opus manuum mearũ tu es, hereditas mea Iſrael, cui ne fortè Iſrael carnalem æmuleris, etiã

Pſa. 17. teſtimonium perhibet dicens: Populus quẽ non cognoui ſeruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi. Sed audiamus quid idẽ Angelus ſentiat de illo, cui necdum concepto

Textus. tale indidit nomen. Ait namque: Hic erit magnus, & filius altiſſimi vocabitur. Bene magnus, qui filius altiſſimi merebitur appellari. An non magnus, cuius magnitudinis

Pſ. 144. nõ eſt finis? Et quis magnus, ait, ſicut Deus

Pſ. 112. noſter? Plane magnus qui tam magnus quã altiſſimus, quia & ipſe altiſſimus. Neque n.

Phil. 2. altiſſimi filius rapinam arbitrabitur eſſe ſe æqualem altiſſimo. Ille merito arbitrandus eſt cogitaſſe rapinam, qui cum de nihilo in angelicam formã factus fuiſſet, factori ſuo ſe comparans, vſurpauit ſibi quod filij altiſſimi proprium eſt, qui vtique in forma Dei à Deo non factus, ſed genitus eſt. Altiſſimus enim Deus pater, quamuis omnipotẽs ſit, non potuit tamen vel æqualem ſibi cõdere creaturam, vel inæqualẽ gignere filiũ. Fecit itaque Angelum magnum, ſed non K quãtus ipſe: & ideo nec altiſſimum. Solum autem vnigenitum quem non fecit, ſed genuit omnipotens omnipotentẽ, altiſſimus altiſſimum, æternus coæternum, ipſum ſibi per omnia comparari, nec rapinã æſtimat, nec iniuriã. Recte ergo hic erit magnus qui filius altiſſimi vocabitur. Sed quare hic erit, & nõ potius eſt magnus. q. ſemper ęqualiter magnus, non habet quo creſcat, nec maior poſt conceptum futurus ſit, quam ante vel ſit vel fuerit? An forte propterea dixerit, erit, quia qui magnus Deus erat magnus homo futurus ſit? Bene ergo hic erit magnus. Magnus homo, magn' Doctor, magn' Propheta. Sic. n. dicitur de eo in Euangelio.

Quia propheta magnus ſurrexit in nobis. *Luc. 7.* Et à minori quodam propheta magnus itidem propheta venturus promittitur. Ecce, inquit, veniet propheta magnus, & ipſe renouabit Hieruſalem. Et tu quidẽ virgo paruulum paries, paruulum nutries, paruulum lactabis, ſed videns paruum, cogita magnũ. Erit enim magnus, quia magnificabit eum Deus in conſpectu regum, adeo, vt adorẽt eum omnes reges, omnes gentes ſeruiãt ei. Magnificet ergo & anima tua Dominum, quia hic erit magnus, & filius altiſſimi vocabitur. Magnus erit & magna faciet tibi qui

potens eſt, & ſanctum nomen eius. Quod *Luc. 1.* enim ſanctius nomen, quam quòd filius al- E tiſſimi vocabitur? Magnificetur & à nobis paruulis magnus Dominus, quos vt faceret *Eſa. 9.* magnos, factus eſt paruulus. Paruulus ait, natus eſt nobis: & filius datus eſt nobis. Nobis inquam, non ſibi, qui vtique ante tempora multo nobilius natus ex patre, naſci temporaliter non indigebat ex matre. Non Angelis quoque, qui cum magnum haberent, paruulum non requirebant. Nobis ergo natus, nobis & datus, qui nobis neceſſarius. Iam de nobis nato & dato, faciamus ad quod natus eſt & datus. Vtamur noſtro in noſtram vtilitatem, de Saluatore ſalutẽ operemur. Ecce paruulus in medio ſtatuitur. O paruulus, paruulis deſideratus, O vere paruulus, ſed malitia, non ſapientia. Studeamus effici ſicut paruulus iſte, diſcamus ab ipſo q.a mitis eſt, & humilis corde: ne magnus videlicet Deus, ſine cauſa factus ſit homo paruus, ne gratis mortuus, ne in vacuum crucifixus. Diſcamus eius humilitatem,

tem, imitemur manſuetudinem, ampl'ectamur dilectionem, cōmunicemus paſſionibus, lauemur in ſanguine eius, ipſum offeramus propitiatione pro peccatis noſtris. quoniā ad hoc ipſe natus & datus eſt nobis: Ipſum oculis patris, ipſum offeramus & ſuis, Rom. 8. quia & pater proprio filio ſuo nō pepercit, ſed pro nobis tradidit illum, & ipſe filius ſemetipſum exinaniuit, formā ſerui accipiēs, ipſe tradidit in mortē animam ſuā, & cū ſceleratis reputatus eſt, & ipſe peccata multorum tulit, & pro trāſgreſſoribus rogauit, vt Luc. 23. non perirent. Nō poſſunt perire pro quib. M filius rogat ne pereāt, pro quibus pater tradidit filium in mortem vt viuāt. Aequaliter ergo ab vtroque ſperāda eſt venia, quibus æqualis eſt in pietate miſericordia, par in volūtate potētia, vna in Deitate ſubſtātia, in qua vnus cū eis Spiritus ſanctus viuit & regnat Deus per oīa ſecula ſæculorū, Amen.

Homilia quarta, Vbi ſupra.

NOn eſt dubium quidquid in laudibus matris proferimus ad filiū pertinere, & rurſum cum filium honoram⁹, à gloria matris nō recedimus. Nam ſi iuxta Salomonem, Filius Prou. 10 ſapiens gloria eſt patris, quanto magis glorioſum eſt matrem ipſius effici ſapientiæ? Sed quid ego tento in eius laudibus, quam laudabilem prædicant prophetæ, perhibet angelus, narrat Euangeliſta? Nō ergo laudo quia non audeo: ſed tantum replico deuotus quod iam explicauit per os Euangeliſtæ ſpiritus ſanctus. Sequitur namque & ait: Et Textus. dabit illi Dominus Deus ſedem Dauid patris ſui. Verba ſunt Angeli ad virginem de promiſſo filio, ꝓmittēs quod debeat poſſidere regnum Dauid. Quod de ſtirpe Dauid duxerit originē Dominus Ieſus, nemo dubitat. Quæro autē quomodo dederit ei Deus ſedē Dauid patris ſui, cū ipſe in Hieruſalem nō regnauerit, quinimo turbis eū A volentibus conſtituere regem nō acquieuerit, ſed & ante faciem Pilati proteſtatus ſit: Ioā. 18. Regnum meum nō eſt de hoc mūdo. Denique quid magnum promittitur ei qui ſedet Eſa. 6. ſuper Cherubim, quē Propheta vidit ſedentem ſuper ſolium excelſum & eleuatum, ſedere in throno Dauid patris ſui? Sed nouimus quādam aliam Hieruſalem ab ea, quæ nunc eſt in qua regnauit Dauid ſignificatā, multo iſta nobiliorem, multo ditiorē. Hanc igitur puto hic fuiſſe ſignificatā, illo videlicet vſu loquēdi, quo ſępè reperis in ſcripturis ſignificās poni pro ſignificato. Tūc ſanè dedit illi Deus ſedem Dauid patris ſui, quādo conſtitutus eſt rex ab eo ſuper Sion mōtem ſanctū eius. Sed hic Propheta de quo Luc. 1. regno dixerat, expreſſius aperuiſſe videtur, in eo ꝙ non in Siō poſuit, ſed ſuper Sion. Nam id oforta ſſis dictum eſt ſuper, quia in Sion quidem regnauit Dauid, ſuper Siō vero regnū eſt illius de quo dictum eſt ad Dauid. De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam, de quo & dictum eſt per alium Pſ. 131. Prophetā, Super ſolium Dauid, & ſuper regnum eius ſedebit. Vides quia vbique reperis ſuper: Super Siō, ſuper ſedē, ſuper ſolium, Eſa. 9. ſuꝑ regnū Dauid. Dabit ergo ei D s Deus ſedem Dauid patris ſui, non typicā ſed veram, non temporalē, ſed æternā, non terrenā, ſed cæleſtem. Quæ idcirco (vt iam dictū eſt) memoratur fuiſſe Dauid: quia hæc in qua temporaliter ſedit, æternæ illius gerebat imaginē. Et regnabit in domo Iacob in Textus. æternū, & regni eius non erit finis. Hic quoque ſi domū Iacob temporalē accipimus, B quomodo in illa quę æterna nō eſt, in ęternum regnaturus eſt? Quærēda eſt ergo domus æterna Iacob in qua regnet in ęternū, cuius regni non erit finis. An non denique domus illa Iacob exaſperans impiè abnegauit eum, & inſipienter reſpuit ante faciem Pilati: quādo illo perhibente, regē veſtrum crucifigam? vno ore reſpōdendo clamauit: Ioā. 19. Non habemus regem niſi Cæſarem? Require itaque Apoſtolū, & diſcernet tibi eū qui Rom. 2. in occulto iudæus eſt, ab illo qui in manifeſto, & quę in ſpiritu eſt circumciſionem ab ea, quæ fit in carne, & ſpiritualem Iſrael à carnali, & filios fidei Abrahæ, à filijs carnis. Non enim, inquit, omnes qui erāt ex Iſrael hi ſūt Iſraelitæ, neque qui ſemen ſūt Abrahæ, hi filij Sequere ergo & dic: Similiter nō omnes qui ex Iacob, hi reputādi ſunt in domo Iacob, Iacob quippe ipſe eſt qui Iſrael. K Solos igitur qui in fide Iacob perfecti inueniēdi ſūt, reputa in domo Iacob, vel potius ipſos noueris fore ſpiritualem & æternam domū Iacob, in qua regnabit Dñs Ieſus in æternum. Quis ex nobis eſt qui iuxta interpretationē nominis, Iacob, ſupplātet diabolū de corde ſuo, luctetur cū vitijs & cōcupiſcētijs ſuis: vt nō regnet peccatū in ſuo Coloſ. 2 mortali corpore, ſed regnet in eo Ieſus, & Rom. 9. nunc quidē per gratiā, & in æternū per gloriam?

riam? Beati in quibus Ieſus regnabit in æternum, quia & ipſi cũ eo regnabunt, & regni C eius nõ erit finis. O quàm glorioſum eſt regnum illud in quo reges congregati ſunt, conuenerunt in vnum, ad laudandum ſcilicet & glorificandum eum, qui ſuper omnes eſt rex regum & Dominus dominantium. *Mat.14* De cuius ſplẽdidiſſima cõtemplatione fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris eorũ. O ſi & mei peccatoris meminerit Ieſus in beneplacito populi ſui, cũ venerit in regnũ ſuum. O ſi me in illa die, quando traditurus eſt regnũ Deo & patri, viſitare dignabitur in ſalutari ſuo, ad videndũ ſcilicet in bonitate electorum ſuorum, ad lætandum in lętitia gẽtis ſuæ, vt laudetur etiam à me cum hereditate ſua. Veni interim Domine Ieſu, aufer ſcãdala de regno tuo, quod eſt anima mea, ut regnes tu (qui debes) in ea. Venit enim auaritia, & vendicat in me ſibi ſedẽ, iactãtia cupit dominari mihi, ſuperbia vult mihi eſſe rex, luxuria dicit ego regnabo, ambitio, detractio, inuidia, & iracundia certant in meipſo, de meipſo, cuius ego potiſſimum eſſe videar. Ego autem quantum valeo reſiſto, renitor, quantum iuuor, Dominum meũ Ieſum reclamo, ipſo me defendo quia ipſius me iuris agnoſco. Ipſum mihi Deum, ipſum mihi Dominum teneo, & dico: nõ habeo regem niſi Dominum Ieſum. Veni ergo Dñe, diſperge illos in virtute tua, regnabis in me, quia tu es ipſe rex meus *Textus.* & Deus meus, qui mãdas ſalutes Iacob. Dixit autem Maria ad Angelum. Quomodo fiet iſtud, quoniam virũ non cognoſco? Primo quidem prudenter tacuit, cum adhuc dubia cogitabat, qualis eſſet iſta ſalutatio, D malẽs nimirum humiliter non reſpõdere, quàm temerè eloqui quod neſciret. Iam vero cõfortata & bene præmeditata, Angelo quidem foris loquẽte, ſed Deo intus perſuadente, erat. n. Dominus cum illa, dicente Angelo: Dominus tecũ, ita ergo confirmata, fide ſcilicet depellente timorem, lętitia, verecundiam, dixit ad Angelũ: Quomodo fiet iſtud, quoniã virum non cognoſco? Nõ dubitat de facto, ſed modum requirit, & ordinẽ. Nec enim quærit an fiet iſtud, ſed quomodo, Quaſi dicat Cũ ſciat Dominus meus teſtis conſcientiæ meæ votum eſſe ancillæ ſuæ non cognoſcere virũ qua lege, quo ordine placebit ei ut fiat iſtud? ſi oportuerit me frangere votum vt pariã talem filiũ, & gaudeo de filio, & doleo de propoſito. Fiat tñ voluntas eius. Sin verò virgo cõcipiã, virgo & pariam, quod vtique ſi placuerit ei impoſsibile non erit, tunc ſcio verè, quia reſpexit humilitatẽ ancillæ ſuę. Quomodo ergo *Textus.* fiet iſtud, quoniã virum non cognoſco? Et reſpõdens Angelus dixit ei: Spiritusſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſsimi obũbrabit tibi. Supius dicta eſt fuiſſe gratia plena, & nunc quomodo dicitur, Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſsimi obũbrabit tibi? Nũquid potuit repleri gratia & necdum habere Spiritũ ſanctum, cũ ipſe ſit dator gratiarum? Si autem iam Spiritus ſanctus in ea erat, quomodo adhuc tãquã nouiter ſuperuenturus repromittitur? An forte ideo non dixit ſimpliciter, veniet in te, ſed addidit ſuper, quia & prius quidẽ in ea fuit per multam gratiam, ſed nũc ſuperuenire nunciatur, propter abundãtioris gratiæ plenitudinem, quã effuſurus eſt ſu- E per illam. At verò cum plena iam ſit, illud amplius quomodo capere poterit? Si autẽ plus aliquid capere põt, quomodo & ante plena fuiſſe intelligenda eſt? An prior quidem gratia eius tantum repleuerat mentẽ, ſequens verò etiã ventrem perfundere debeat, quatenus ſcilicet plenitudo diuinitatis quę ante in illa, ſicut & in multis ſanctorũ ſpiritualiter habitabat, etiam ſicut in nullo ſanctorum corporaliter in ipſa habitare incipiat? Ait itaque Spiritusſãctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſsimi obumbrabit tibi. Quid eſt: & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi: Qui poteſt capere, capiat. Quis enim excepta fortaſſis illa, quæ hoc ſola in ſe feliciſſime meruit experiri, intellectu capere, ratione diſcernere poſſit, qualiter ſplẽdor ille inacceſſibilis virgineis ſeſe viſceribus infuderit, & ut illa inacceſſibilẽ accedere ad ſe ferre potuiſſet, de portiuncula eiuſdem corporis cui ſe animatè cõtẽperauit, reliquę maſſæ vmbraculum fecerit? Et fortaſſe propter hoc maximè dictum eſt: Obumbrabit tibi, quia res nimirum in ſacramẽto erat, & quod ſola per ſe trinitas in ſola, & cum ſola Virgine voluit operari, ſoli datũ eſt noſſe, cui ſoli datum eſt experiri. Dicatur ergo: Spiritus ſãctus ſuperueniet in te, qui vtique ſua potentia fecundabit te. Et virtus altiſſimi obũbrabit tibi: hoc eſt, illum modum quo de ſpiritu ſancto cõcipies, Dei uirtus, & Dei ſapiẽ E tia Chriſtus, ſic in ſuo ſecretiſſimo conſilio obumbrando conteget & occultabit, quatenus ſibi tãtum notus habeatur & tibi. Ac ſi

Angelus

Angelus reſpondeat ad virginẽ. Quid à me requiris, quod in te mox experieris? Sciens ſcies & feliciter ſcies, ſed illo doctore quo & auctore. Ego aũt miſſus ſum nũciare virginalem conceptum, nõ creare. Nec poteſt doceri, niſi à donãte: nec poteſt addiſci niſi
Textus. à ſuſcipiente. Ideoq. & quod naſcetur ex te ſanctũ, vocabitur filius Dei. Quod eſt dicere. Quoniam nõ eſt de homine, ſed de ſpiritu ſancto quod concipies, concipies autẽ Altiſſimi virtutẽ, hoc eſt filium Dei, ideoq. & quod naſcetur ex te ſanctũ, vocabitur filius Dei, id eſt, non ſolum qui de ſinu patris in vterum tuum veniens obumbrabit tibi, ſed etiam id, quod de tua ſubſtãtia ſociabit ſibi, ex hoc iam vocabitur filius Dei, quemadmodũ, & is qui à patre eſt ante ſæcula genitus, tuus quoque amodo reputabitur filius. Sic autem, & quod natũ eſt ex ipſo patre erit tuus, & quod naſcetur ex te, erit ei⁹: vt tamen nõ ſint duo filij, ſed vnus. Et licet aliud quidem ex te, aliud ex illo ſit, iam non tamẽ cuiuſque ſuus, ſed vnus vtriuſque erit filius. Ideoq. & quod naſcetur ex te ſanctũ, vocabitur filius Dei. Attende quæſo quàm reuerẽter dixerit, quod naſcetur ex te ſanctũ. Vt quid enim ita ſimpliciter ſanctũ, & abſque additamẽto? Credo, quia nõ habuit quid propriè, digneve nominaret. illud eximiũ, illud magnificũ, illud reuerendũ, quod de puriſſima videlicet virginis carne cũ ſua anima vnico patris erat vniendum. Si diceret ſancta caro, vel ſanctus homo, vel ſanctus infans, quidquid tale poneret parũ ſibi dixiſse videretur. Poſuit ergo indefinitè ſanctũ, quia quidquid illud ſit quod virgo genuit, ſanctum proculdubio ac ſingulariter ſanctũ fuit, & per ſpiritus ſanctiſicationem, & per verbi aſsumptionem. Et adiecit
Textus. Angelus. Et ecce Elizabeth cognata tua, & ipſa concepit filium in ſenectute ſua. Quid fuit neceſſe etiam huius ſterilis virgini nũciare conceptum? Numquid fortè dubiam adhuc & incredulã oraculo, recentiori voluit confirmare miraculo? Abſit. Legimus & Zachariæ incredulitatem ab hoc ipſo Angelo fuiſſe caſtigatam. Mariam autem in aliquo reprehenſam non legimus, quin potius fidem ipſius Elizabeth prophetante laudatam agnouimus. Beata es, inquit, quæ credidiſti, quoniam perficientur in te, quæ dicta ſunt tibi à Domino. Sed ideo ſterilis cognatæ conceptus virgini nũciatur, vt dũ miraculum miraculo additur, gaudiũ gaudio cumuletur. Porrò neceſſe erat non modico lætitiæ & amoris præueniente inflammari incendio, quę filium paternę dilectionis cum gaudio ſpiritusſancti mox fuerat conceptura. Neque enim niſi in deuotiſſimo corde atque hilariſſimo, tanta ſe capere poterat dulcedinis & alacritatis affluentia. Vel ideo conceptus Elizabeth nunciatur Marię, quia profecto decebat, ut verbũ mox diuulgandum vbique, prius ſciret virgo per H
Angelum, quàm audiret ab homine: ne mater videlicet Dei à conſilijs filij videretur amota, ſi eorũ quæ in terris tam prope gererentur remãſiſſet ignara. Vel ideo potius conceptus Elizabeth Mariæ nunciatus eſt, ut dũ nunc Saluatoris, nũc præcurſoris edocetur aduentus, rerum tempus & ordinem tenẽs ipſa melius poſtmodum ſcriptoribus ac prædicatoribus euãgelij reſeraret veritatem, quæ & plenè de omnibus à principio cælitus fuit inſtructa myſterijs. Vel ideo adhuc nunciatur Marię conceptus Elizabet, vt audiẽs cognatam uetulam, & grauidam, cogitet iuuencula de obſequio, ſicque illa properante ad viſitandũ paruulo Prophetę locus, & occaſio detur, quo minori adhuc Domino ſui officij valeat exhibere primitias: & dum ad ſe inuicẽ occurrit matrũ infantumq. ab alterutro excitata deuotio, mirabilius fiat miraculum de miraculo. Vide autem ne hæc tã magnifica, quæ ab Angelo audis prænũciata, ab ipſo ſperes perficienda. A quo ergo ſi quæris, ipſum audi angelum. Quia non erit, inquit, im- *Textus.*
poſſibile apud Deum omne verbum, tamquam diceret: Hæc quæ ego tam fideliter promitto, non de mea, ſed de illius qui me miſit virtute pręſumo, quia non erit impoſſibile apud Deum omne verbum. Quale enim illi verbum impoſſibile poterit eſſe, qui omnia fecit in Verbo? Mouet me & hoc in verbis angelicis, quod ſignãter (non) ait, quia non erit impoſſibile apud Deum omne factum, ſed omne verbum. An idcirco poſuit verbum, quia quàm facile poſſunt I
homines loqui quod volunt, etiam quod nullatenus facere poſſunt, tam facile immò incõparabiliter facilius valet Deus opere implere quidquid illi verbo valẽt exprimere? Dicam apertius. Si hominibus tam facilè eſſet facere, quàm dicere quod volũt, & ipſis quoque non eſſet impoſsibile omne verbum. Nunc autem quoniam vulgaris, & verus ſermo eſt, multum intereſſe inter lo-

qui & facere, ſed apud homines, non apud
Deum, ſoli Deo, quia idem eſt facere quod
loqui, idem loqui, quod velle: merito non
erit impoſſibile apud Deum omne verbũ.
Verbi gratia. Potuerunt præuidere & præ-
dicere Prophetæ virginem, vel ſterilem con-
cepturam ac parituram, ſed nũquid facere,
vt cõciperet & pareret? Deus autem qui de-
dit eis poſſe præuidere, quam facilè potuit
tunc quod voluit per illos prædicere, tam
facile potuit nunc quando voluit per ſeip-
ſum, quod promiſit implere. Siquidē apud
Deum nec verbum diſſidet ab intentione,
quia veritas eſt: nec factũ à verbo, quia vir-
tus eſt: nec modus à facto, quia ſapiētia eſt.
Ac per hoc nõ erit impoſſibile apud Deum
omne verbum. Audiſti virgo factum, au-
diſti & modum, vtrumque mirũ, vtrumque
Zach. 9. iucundum. Iucundare filia Sion, & exulta
ſatis filia Hieruſalem. Et quoniam auditui
tuo datum eſt gaudium & lætitia: audia-
mus & nos à te reſpõſum lætitiæ, quod de-
ſideramus, vt iam exultent oſſa humiliata.
Audiſti, inquam, factum, & credidiſti, crede
& de modo quem audiſti. Audiſti quia con-
cipies & paries filium, audiſti quòd non per
K hominem, ſed per Spiritumſanctum: exſpe-
ctat Angelus reſponſum, tempus eſt enim,
vt reuertatur ad Deum qui miſit illum. Ex-
ſpectamus & nos ô Domina verbũ miſera-
tionis, quos miſerabiliter premit ſententia
damnationis. Et ecce offertur tibi pretium
ſalutis noſtræ, ſtatim liberabimur ſi conſen-
tis. In ſẽpiterno Dei verbo facti ſumus om-
nes, & ecce morimur; in tuo breui reſponſo
ſumus reficiendi, vt ad vitam reuocemur.
Hoc ſupplicat à te ô pia virgo flebilis Adam
cum miſera ſobole ſua exul de paradiſo,
hoc Abraham, hoc Dauid, hoc ceteri fla-
gitant ſancti patres, patres ſcilicet tui, qui
& ipſi habitant in regione vmbræ mortis.
Hoc totus mũdus tuis genibus prouolutus
exſpectat. Nec immeritò; quando ex ore
tuo pendet conſolatio miſerorum, redem-
ptio captiuorum, liberatio damnatorum, ſa-
lus denique vniuerſorum filiorum Adã to-
tius generis tui. Da virgo reſponſum feſti-
nanter. O Domina, reſponde verbum quod
terra, quod inferi, quod exſpectant, & ſupe-
ri. Ipſe quoque omnium rex, & Dominus
quantum concupiuit decorem tuum, tantũ
deſiderat & reſponſionis aſſenſum: in qua
nimirum propoſuit ſaluare mundum. Et
cui placuiſti in ſilentio, iam magis placebis
ex verbo: cum ipſe tibi clamet è cœlo: O pul-
chra inter mulieres, fac me audire vocem
tuam. Si ergo tu eum facias audire vocem
tuam, ipſe te faciet videre ſalutem noſtrã.
Numquid non hoc eſt quod quærebas,
quod gemebas, quod diebus & noctibus
orando ſuſpirabas? Quid igitur? Tu es
cui hoc promiſſũ eſt, an aliã exſpectamus?
Imò tu ipſa, non alia. Tu inquam illa pro-
miſſa, illa exſpectata, illa deſiderata, ex qua
ſanctus pater tuus Iacob iam morti ap-
propinquãs vitam ſperabat æternam, cum
dicebat: Exſpectabo ſalutare tuum Domi- *Gen. 49.*
ne. In qua denique & per quam Deus ipſe
rex noſter ante ſęcula diſpoſuit operari ſa-
lutem in medio terræ. Quid ab alia ſperas
quod tibi offertur? Quid per aliã exſpectas
quod per te mox exhibebitur, dummodo
præbeas aſſenſum, reſpondeas verbum?
Reſponde itaque citius Angelo, imò per an-
gelum Domino. Reſponde verbum, & ſuſci-
pe verbum. Profer tuum, & cõcipe diuinũ.
Emitte tranſitorium, & amplectere ſempi-
ternum. Quid tardas? Quid trepidas? Cre-
de, confitere, & ſuſcipe. Sumat humilitas au-
daciam, verecundia fiduciam. Nullatenus
conuenit nunc vt virginalis ſimplicitas obli-
uiſcatur prudentiam. In hac ſola re, ne ti-
meat prudens virgo præſumptionem: quia
etſi grata in ſilētio verecũdia, magis tamē
nunc in verbo pietas neceſſaria. Aperi vir-
go beata cor fidei, labia confeſſioni, viſcera
creatori. Ecce deſideratus cunctis gentibus,
foris pulſat ad oſtium. O ſi te morante per
tranſierit, & rurſus incipias dolens quære-
re quem diligit anima tua. Surge, curre, ape-
ri. Surge per fidem, curre per deuotionem,
aperi per cõfeſſionem. Ecce inquit, ancilla *Textus.*
Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuũ.
Semper ſolet eſſe gratiæ diuinæ familiaris
virtus humilitas. Deus enim ſuperbis re- *Iac. 4.*
ſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Humi- M
liter ergo reſpondet, vt ſedes gratiæ præpa-
retur. Ecce inquit, ancilla Domini. Quæ eſt
hæc tam ſublimis humilitas, quæ cedere
non nouit honoribus, inſoleſcere gloria
neſcit? Mater Dei eligitur, & ancillam ſe
nominat. Non mediocris reuera humilita-
tis inſigne, nec (oblata tanta gloria) obliui-
ſci humilitatem: Non magnum eſt eſſe hu-
milem in abiectione, magna prorſus, & ra-
ra virtus humilitas honorata. Si me miſe-
rum homũcionem meis deceptæ ſimulatio-
nibus, ad aliquem, vel mediocrem hono-
rem

ræ prouexerit Eccleſia, Deo nimirum hoc, vel propter mea, vel propter ſubditorū peccata permittente: nonne ſtatim oblitus, qui fuerim talem me puto, qualis ab hominib⁹ (qui cor non vident) putatus ſum? Credo ſane, conſcientiam non attendo, & reputans nō honorē virtutibus, ſed virtutes honori, eo ſanctiorē, quo ſuperiorē me æſtimo. Videas pleroſque in eccleſia de ignobilib. nobiles, de pauperib⁹ diuites factos, ſubito intumeſcere, priſtinæ obliuiſci abiectionis: genus quoque ſuū erubeſcere, & infimos dedignari parentes. Videas & hoīes pecunioſos ad honores quoſque Eccleſiaſticos peruolare: moxq. ſibi applaudere ſanctitatem, veſtium dūtaxat mutatione, non mētium: & dignos ſe æſtimare dignitate, ad quā ambiendo peruenerunt, quodq. (ſi audeo dicere) adepti ſunt nummis, attribuere meritis. Omitto aūt de his, quos excæcat ambitio, & honor ipſe ſuperbiendi eis materia eſt. Sed video (qđ magis doleo) poſt ſpretam ſęculi pompam, nōnullos in ſchola humilitatis ſuperbiam magis addiſcere, ac ſub alis mitis humiliſq; magiſtri grauius inſoleſcere. & impatientes amplius fieri in clauſtro, quàm fuiſſent in ſæculo. Quodq. magis peruersū eſt, plerique in domo Dei non patiunt haberi contemptui, qui in ſua non niſi cōtemptibiles eſſe potuerūt; vt quia videlicet vbi à pluribus honores appetūtur, ipſi locū habere non meruerūt, ſaltem ibi honorabiles videantur, vbi ab omnibus honores cōtemnūtur. Video & alios (quod nō ſine dolore videri debet) poſt aggreſsā Chriſti militiā, rurſus ſęcularibus implicari negotijs, rurſ⁹ cupiditatibus terrenis immergi: cū magna cura erigere muros, & negligere mores, ſub prætextu quoque cōmunis vtilitatis verba vēdere diuitibus, & matronis ſalutationes, ſed & contra Imperatoris ſui edictū concupiſcere aliena, & ſua cū lite repetere, nō audientes Apoſtolum ex imperio regis tubicinantem. Hoc ipſum, inquit, delictum eſt in vobis, quod cauſas habetis. Quare nō magis fraudem patimini? Itane mūdum ſibi & ſe mūdo crucifixerunt, vt qui antea vix in ſuo vico, vel opido cogniti fuerant, modo circumeuntes prouincias, & Curias frequentantes, regū notitias, principumq. familiaritates aſſequuti ſint? Quid de ipſo habitu dicā, in quo iam nō calor, ſed color requiritur, magiſq. cultui veſtium, quam virtutum inſiſtitur? Pudet dicere, vincuntur in ſuo ſtudio mulierculę, quando à monachis pretium affectatur in veſtibus, non neceſſitas, nec ſaltē forma religionis retēta in habitu; ornari non armari apetunt milites Chriſti, qui dū ſe pparare ad pręliū & cōtra aëreas poteſtates prætendere paupertatis inſigne debuerant, qđ vtique aduerſarij valde formidant, in mollitie veſtimentorum, pacis potius præferētes indicium, vltro ſe hoſtib. ſine ſanguine tradunt inermes. Nec aliūde hæc omnia mala cōtingunt, niſi quòd illam (qua ſęculū deſeruimus) deſerētes humilitatem, dum per hoc cogimur inepta denuo ſectari ſtudia ſęcularium, canes efficimur reuertentes ad vomitum. Audiamus itaque quotquot tales ſumus, quid illa reſpōderit, quæ Dei mater eligebatur, ſed humilitatem non obliuiſcebatur. Ecce, ait, ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum. Fiat, deſiderij eſt ſignum, non dubitationis indicium. Et per hoc quod dicit, fiat mihi ſecundum verbum tuum, magis intelligenda eſt affectum exprimere deſiderantis, quam effectum requirere more dubitantis, quanquam nil obſtet intelligi, fiat, eſſe verbum orantis. Nemo quippe orat, niſi quod credit & ſperat. Vult aūt à ſe requiri Deus etiam quod pollicetur. Et ideo fortè multa, quę dare diſpoſuit, prius pollicetur, vt ex pmiſſione deuotio excitetur: ſicq. quod gratis daturus erat, deuota oratio promereatur. Sic pi⁹ Dominus, qui omnes homines vult ſaluos fieri merita nobis extorquet à nobis, & dum nos præuenit tribuēdo, quod retribuat gratis, agit ne gratis tribuat. Hoc vtique prudens virgo intellexit, quando præuenienti ſe muneri gratuitæ promiſſionis iūxit meritum ſuæ orationis: fiat (inquiens) mihi, ſecundum verbum tuum. Fiat mihi de verbo ſecundum verbum tuum. Verbum, quod erat in principio apud Deum, fiat caro de carne mea, ſecūdum verbum tuū. Fiat obſecro mihi verbum non prolatum, quod tranſeat, ſed conceptum vt maneat, carne videlicet indutum non aëre. Fiat mihi non tantum audibile auribus, ſed & viſibile oculis, palpabile manibus, geſtabile humeris. Nec fiat mihi verbum ſcriptum & mutum, ſed incarnatum & viuum: hoc eſt, non mutis figuris mortuis in pellibus exaratum, ſed in forma huma 'a meis caſtis viſceribus viuaciter impreſſum: & hoc non mortui calami depictione, ſed ſancti Spiritus operatione. Eo videlicet modo fiat mihi,

A B C 1. Co. 6.

quo nemini ante me factũ eſt, nemini poſt me faciendum. Porrò multifariã multiſq; modis olim Deus loquutus eſt patribus in prophetis, & alijs quidẽ in aure, alijs in ore, alijs etiam in manu factum eſſe verbũ Domini memoratur: mihi autem, oro, vt in vtero fiat iuxta verbum tuum. Nolo autem vt fiat mihi aut declamatoriè prædicatum, aut figuraliter ſignificatũ, aut imaginatoriè ſomniatum, ſed ſilẽter inſpiratum, perſonaliter incarnatũ, corporaliter inuiſceratum. Verbũ igitur, quod in ſe nec poterat fieri, nec indigebat, dignetur in me, dignet & mihi fieri ſecundum verbum tuum. Fiat quidem generaliter omni mundo, ſed ſpecialiter fiat mihi ſecundum verbum tuum.

D *Excuſatio eiuſdem, quòd locum hunc euangelicum poſt expoſitores alios explanare voluerit.*

LEctionem euangelicam expoſui ſicut potui, nec ignoro quod non omnibus placebit, ſed ſcio me ob hanc rem, multorum fore indignationi obnoxiũ: & aut iudicabor ſuperfluus, aut præſumptor, quod videlicet poſt patres, qui hunc ipſum locum pleniſſimè expoſuerũt, rurſus in eodem nouus expoſitor auſus fuerim mittere manum. Sed ſi quid dictum eſt poſt patres, quod non ſit cõtra patres, nec patribus arbitror, nec cuiquã diſplicere debere. Vbi aũt dixi, quod à patribus accepi, dũ ſic abſit typus præſumptionis, vt nõ deſit fructus deuotionis, patienter audiant de ſuperfluitate cauſantes. Nouerint tamen, qui me tamquã de ocioſa & nõ neceſſaria explanatione ſuggillãt, nõ tã intẽdiſſe exponere euangeliũ, quàm ex euãgelio ſumere occaſionem loquendi quod loqui delectabat. Si vero peccaui, quod propriã magis ex hoc excitari deuotionẽ, quàm cõmunem quæſierim vtilitatem, potẽs erit pia virgo apud ſuum miſericordem filium hoc meum excuſare peccatũ, cui hoc meũ quale cumque opuſculum deuotiſſime deſtinaui.

In vigilia Natalis Domini, Sermo I. De pronunciatione, Ieſus Chriſtus filius Dei naſcitur in Bethlehem Iudæ.

E SOnuit vox lætitiæ in terra noſtra, vox exultationis & ſalutis in tabernaculis peccatorum. Auditum eſt verbum bonum, verbum conſolatoriũ, ſermo iucunditate plenus, dignus omni acceptione. Iubilate montes laudẽ, & omnia ligna ſiluarum plaudite manibus ante faciẽ domini, quia venit. Audite cęli, & aurib. percipe terra, obſtupeſce, & lauda vniuerſitas creaturæ, ſed tu magis o homo. Ieſus Chriſtus filius Dei naſcitur in Bethlehem Iudæ. Quis tam lapidei cordis, cuius anima nõ liquefacta ſit ĩ hoc verbo? Quid annunciari dulcius poterat, quid delectabilius commendari? Quid tale vnquã auditũ eſt, aut quid ſimile aliquando mũdus accepit? Ieſus Chriſtus filius Dei naſcitur in Bethlehẽ Iudæ. O breue verbũ, de verbo abbreuiato, ſed cęleſti ſuauitate refertũ. Laborat affectio mellifluæ dulcedinis, copiam latius effundere geſtiens, nec inueniẽs verba. Tãta ſiquidẽ eſt gratia ſermonis huius, vt cõtinuo incipiat minus ſapere, ſi vel vnũ iota mutauero. Ieſus Chriſtus filius Dei naſcitur in Bethlehẽ Iudæ. O natiuitas illibata ſanctitate, honorabilis mundo, amabilis hominibus collati magnitudine beneficij, inueſtigabilis ẽt angelis ſacri profunditate myſterij, & in his omnibus admirabilis ſingulari excellẽtia nouitatis: vtpote quæ nec primam ſimilẽ viſa eſt, nec habere ſequentẽ. F O partus ſolus ſine dolore, ſolus neſcius pudoris, corruptionis ignarus, nõ reſerans, ſed cõſecrans virginalis vteri templum. O natiuitas ſupra naturã ſed pro natura, miraculi excellentia ſuperans, ſed reparans virtute myſterij. Fratres, generationem iſtã quis enarrabit? Angelus nunciat, virtus obumbrat, Altiſſimi ſuperuenit Spiritus, Virgo credit, fide cõcipit, virgo parturit, virgo permanet. Quis non miretur? Naſcitur Altiſſimi filius, Deus de Deo genitus ante ſęcula, naſcitur Verbũ infans, quis vel ſatis miretur? Nec ſane ocioſa natiuitas, aut infructuoſa dignatio maieſtatis. Ieſus Chriſtus filius Dei naſcitur in Bethlehẽ Iudæ. Vos, qui in puluere eſtis, expergiſcimini, & laudate, ecce Dominus veniet cũ ſalute. Venit cũ ſalute, venit cũ vnguentis, venit cum gloria. Neque enim ſine ſalute Ieſus, neque ſine vnctione Chriſtus, nec ſine gloria venit Dei filius. Si quidem ipſe ſalus, ipſe vnctio, ipſe gloria, ſicut ſcriptũ eſt. Gloria patris filius ſapiẽs. *Pro. 1*[?] Felix anima, quę guſtato ſalutis fructu trahitur, & currit in odore vnguentorũ, vt videat gloriam eius, gloriã quaſi vnigeniti à patre. Reſpirate perditi, venit Ieſus quęrere & ſaluũ facere quod perierat. Morbidi cõualeſcite, venit Chriſtus, qui cõtritos corde ſanat

ſanat vnctione miſericordiæ ſuæ. Exultate
quicumque eſtis grandia cõcupiſcentes, de-
ſcendit ad vos filius Dei, vt regni ſui faciat
coheredes. Ita obſecro ſana me Domine, &
ſanabor, ſaluum me fac, & ſaluus ero, glori-
fica & ero glorioſus. Sic nẽpe benedicet ani
ma mea Dominum, & omnia quæ intra me
ſunt nomini ſancto eius, cũ propitiatus fue-
ris omnibus iniquitatib. meis, ſanaueris om-
nes infirmitates meas repleueris ĩ bonis de-
G ſiderium meum. Hæc tria dilectiſſimi ſapit
mihi quod audio Ieſum Chriſtum filiũ Dei.
Quare enim vocamus nomen eius Ieſum, ni
ſi quia ipſe ſaluum faciet populum ſuum à
peccatis eorũ? Aut quare Chriſtus nomina-
ri voluit, niſi quia cõputreſcere faciet iugum
à facie olei? Quare filius Dei fact9 eſt homo,
niſi vt homines faceret filios Dei? Voluntati
autem eius quis reſiſtit: Ieſus, qui iuſtificat,
quis eſt qui condemnet? Chriſtus qui ſanat,
quis eſt qui vulneret? Filius Dei qui exaltat,
quis eſt qui humiliet? Naſcitur ergo Ieſus,
gaudeat quiſquis ille eſt, quem perpetuę dã-
nationis reum adiudicabat cõſcientia pec-
catorum. Excedit quippe pietas Ieſu omnẽ
criminum quãtitatem ſeu numeroſitatem.
Naſcitur Chriſtus, lætetur quicumque vitijs
expugnabatur antiquis. Siquidem ante fa-
ciem vnctionis Chriſti, nullus omnino ſtare
poterit morb. animæ, quãlibet inueteratus.
Naſcitur filius Dei, exultet qui magna ſolet
deſiderare, quia magnus munerator adue-
nit Fratres, hic eſt heres, deuotè ſuſcipiamus
eũ, ſic enim & hereditas noſtra erit. Qui e-
nim propriũ filium dedit, quomodo nõ om
nia nobis ſimul cum illo donauit? Nemo di-
ſcredat, nemo hæſitet, habemus teſtimoniũ
Ioan. 1. credibile nimis. Verbum caro factum eſt, &
habitauit in nobis. Fratres habere voluit vni
genitus Dei, vt eſſet in multis fratribus pri-
mogenitus ipſe. Vtique nihil hęſitet ipſa pu
ſillanimitas fragilitatis humanæ, prius ipſe
factus eſt hominum frater, & factus eſt ho-
H minis filius, factus eſt homo. Si & hoc ho-
mo iudicat incredibile, fidem aſtruunt ocu-
li. Ieſus Chriſtus natus eſt in Bethlehem Iu-
dæ. Et vide dignationem. Non in Hieruſalẽ
ciuitate regia, ſed in Bethlehem, quæ mini-
ma eſt in millibus Iuda. O Bethlehem par-
ua, ſed iam magnificata à Domino, magnifi
cauit te qui factus eſt ĩ te paruus ex magno.
Lætare Bethlehem, & per omnes vicos tuos
feſtiuum hodie Alleluia cantetur. Quæ tibi
ciuitas ſi audiat non inuideat, pretioſiſſi-

mum illud ſtabulum, & illius præſepij glo-
riam? In vniuerſa ſiquidem terra iam cele-
bre eſt nomen tuum, & beatam te dicũt om
nes generationes. Vbique glorioſa dicun-
tur de te, ciuitas Dei, vbique pſallitur, quia
homo natus eſt in ea, & ipſe fundauit eam
altiſſimus. Vbique inquam prædicatur, vbi-
que clamatur, quia Ieſus Chriſtus filius Dei
naſciter in Bethlehem Iudæ. Nec otioſum
quod additur Iudæ: ſiquidem admonet nos
eius, quæ ad patres facta eſt repromiſſio.
Non auferetur, inquit ſceptrum de Iuda, & *Gen. 49.*
dux de femore eius, donec veniat qui mit-
tendus eſt, & ipſe erit exſpectatio gentium.
Salus quippe ex Iudęis, ſed ſalus vſque ad fi-
nes terræ. Iuda, ait: te laudabunt fratres *Vbi ſup.*
tui. Manus tuæ in ceruicibus inimicorum
tuorũ, & cetera quæ de Iuda illo nuſquam
legimus, ſed in Chriſto videmus impleta.
Ipſe eſt enim Leo de tribu Iuda, de quo
& additur: Catulus Leonis Iuda ad præ-
dam, inquit, fili mi aſcendiſti. Magnus
prædator Chriſtus, qui priuſquam ſciat vo- *Iſa. 8.*
care patrem aut matrem, Samariæ ſpolia
diripit. Magnus prædator Chriſtus, qui
aſcendens in altum, captiuam duxit capti-
uitatem, nec tamen abſtulit quidquam,
ſed magis ipſe dedit dona hominibus. Has
itaque & ceteras ſimiles prophetias imple-
tas in Chriſto, de eo ſiquidem & prædictas,
ad mentem reuocat, quod dicitur Bethle-
hem Iudæ, nec omninò quærere eſt, vtrum
à Bethlehem poſſit aliquid boni eſſe. Sanè
quod ad nos ſpectat, diſcimus etiam ex hoc
quemadmodum ſuſcipi velit, qui in Bethle
hem voluit naſci. Erat enim qui fortè ei
ſublimia quærenda arbitraretur eſſe pala-
tia, vbi cum gloria, Rex glorię ſuſciperetur,
ſed nõ propter hoc à regalibus illis ſedibus
venit. In ſiniſtra eius diuitiæ & gloria, in *Prou. 3.*
dextera lõgiturnitas vitæ, horum omnium
æterna in cælis affluentia ſuppetebat, ſed
paupertas non inueniebatur in eis. Porrò
in terris abundabat, & ſuperabundabat hęc
ſpecies, & neſciebat homo pretium eius.
Hanc itaque Dei filius concupiſcens, de-
ſcendit vt eam eligat ſibi, & nobis quoque
ſua æſtimatione faciat pretioſam. Adorna
thalamum tuum Sion, ſed humilitate, ſed
paupertate. In his enim pannis complacet
ſibi, & Maria teſtimonium perhibẽte his ſe
ricis delectatur inuolui. Abominationes
Aegyptiorum immola Deo tuo Conſidera
denique quod in Bethlehem Iudę naſcitur,

& ſolicitus eſto quomodo in Bethelehem Iudæ inueniaris, & iam non in te quidem ſuſcipi dedignetur. Bethlehem quippe domum panis, Iuda, ſonat confeſſionem. Tu ergo ſi diuini verbi pabulo repleas animã tuam, fideliterq. etſi non digna, certè quãta potes deuotione ſuſcipias panem illum, qui de cælo deſcendit, & dat vitam mundo, do-
K minicum videlicet corpus Ieſu, vt veterem vtrem corporis tui, noua illa reſurrectionis caro reficiat & ſuſtineat, quatenus nouum quod intus eſt vinum, hoc ſolidatus glutino valeat continere. Si denique ex fide viuas, & nequaquam gemere oporteat, quia oblitus ſis comedere panem tuum: Bethelehem factus es dign⁹ planè ſuſceptione Dominica, ſi tamen confeſſio non defuerit. Sit proinde Iudæa ſanctificatio tua, confeſſionem & decorem induere, quam maximè ſtolam in miniſtris ſuis Chriſtus acceptat. Denique breuiter tibi vtrumque commẽdat Apoſto-
Rom.10. lus: Corde, inquiens, creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Iuſtitia ſiquidem in corde, panis in domo. Eſt enim
Matth.5 iuſtitia panis. Et beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Sit ergo in corde iuſtitia, & iuſtitia quæ ex fide eſt. Hæc enim ſola habet gloriam apud Deum: ſit etiam in ore confeſſio ad ſalutem, & ſecurus iam ſuſcipe eum, qui in Bethlehem Iudæ naſcitur, Ieſum Chriſtum filium Dei.

In Vigilia Natalis Domini, de eo quod ſcriptum eſt: O Iuda & Hieruſalem, nolite timere, cras egrediemini, & Dominus erit vobiſcum. Sermo ſecundus.

2.Paralip.20. O Iuda & Hieruſalem nolite timere. Veros alloquimur Iudæos, non littera, ſed ſpiritu, ſemen Abraham, cuius multiplicatio,
L ſicut promiſſa legitur, ſic videtur impleta. Neque enim filij carnis, ſed filij promiſſionis deputantur in ſemine. Sed nec illi Hieruſalem dicimus, quæ occidit Prophetas. Vnde enim illam conſolemur, ſuper quam Dominus fleuit, quæ data eſt in ſubuerſionem? Illi dicimus quæ de cælo noua deſcendit, nolite timere ò Iuda & Hieruſalem: Nolite timere veri confeſſores, non ſolum ore, ſed toti pariter, & omni parte Domino confitemini, induti confeſſionem ſicut veſtimentum, imo quorum omnia interiora Domino confitentur, & omnia oſſa dicunt, Domine quis ſimilis tibi? non *Pſal.81* ſicut hi qui confitentur ſe noſſe Deum, factis autem negant. Vera confeſſio eſt, ſi omnia opera noſtra fratres, opera eius ſint, & confiteantur ei. Confiteantur autem gemina quadam confeſſione, vt duplicibus veſtiamini, id eſt confeſſione peccatorum veſtrorum, & confeſſione laudis diuinæ. tunc enim verè Iudæi eritis, ſi omnis vita veſtra confitetur vos peccatores, & dignos multò maioribus pœnis, Deum verò ſummè bonum, qui pro his leuibus & tranſitorijs pœnis, æterna condonat ſupplicia, quæ meruiſtis. Quiſquis enim ardenter non deſiderat pœnitentiam, videtur operibus dicere, non indigere ſe pœnitentia, & ita ſuam non confitetur culpam, aut non poſ- E ſe prodeſſe ei pœnitentiam, ſic & diuinam non confitetur bonitatem. Vos autem eſtote veri Iudæi, ſed & Hieruſalem vera, vt nihil iam timeatis. Eſt enim Hieruſalem viſio pacis. Viſio non poſſeſſio, cuius fines Dominus poſuit pacem, non initium ſanè, nec medium. Si ergo pacem non habetis, imò quia perfectam in hoc ſæculo habere non poteſtis, ſaltem videte eam, intuemini, conſiderate, & deſiderate eam. Illuc ſint oculi cordis veſtri, ad pacem ſeſe dirigat intentio veſtra, vt omnia quæcumque facitis, huius pacis, quæ exuperat omnem ſenſum deſiderio faciatis: in omnibus hoc intendatis, vt reconciliati, pacem habeatis ad Deum. His dicimus nolite timere, hos conſolamur, nõ eos qui viam pacis nõ cognouerunt. Nã ſi illis dicitur, cras egrediemini, comminatio, non conſolatio erit iſta. Soli nimirum diſſolui deſiderant, & egredi concupiſcunt, qui pacem vident, & ſciunt, ſi terreſtres domus eorum huius habitationis diſſoluantur, quoniam ædificationem habent ex Deo, & non illi qui in inſaniam verſi ſuis compedibus delectantur. Denique hi tales moriendo, non tam egreſſi dicendi ſunt, quam ingreſſi, qui non in lucem, non in libertatem cadunt, ſed in carcerem, ſed in tenebras, ſed in infernum. Vobis autem dicitur: Nolite timere, cras egrediemini, *2.paralip.20.* & iam non erit timor in finibus veſtris. Multos quidem habetis hoſtes: carnem, qua nullus poteſt eſſe vicinior hoſtis: præſens ſæculum nequam, quod vndique circum-

cumfuſum eſt vobis principes tenebrarū, qui viam veſtram obſidēt in aëre collocati. Attamen nolite timere, cras egrediemini, id eſt ī proximo. Cras enim in proximo eſt.
Hier.30. Vnde & ſanctus Iacob ait: Cras reſpōdebit mihi iuſtitia mea. Tres enim dies ſunt de
Oſee 6. quibus etiam legimus. Viuificabit nos poſt duos dies, ī die tertia reſuſcitabit nos. Vnus ſub Adam, alter in Chriſto, tertius cū Chriſto. Vnde & ibi ſubditur, ſciemus ſequemurq. vt cognoſcamus Dnm, & hæc dicitur: Cras egrediemini, & Dominus erit vobiſcum. His enim dicitur, qui dimidia-
A uerunt dies ſuos, in quibus perijt dies, in qua nati ſunt, quæ eſt dies Adæ, dies peccati, cui Ieremias quoque maledicebat, dicēs:
Ier.20. Maledicta dies ī qua natus ſum. Omnes.n. in illa naſcimur. Vtinā pereat in nobis omnibus dies illa, dies nebulæ & caliginis, dies tenebrarū, & turbinis, quam in nobis fecit Adam, quam fecit inimicus, qui dixit:
Gen.3. Aperientur oculi veſtri. Ecce verò illuxit nobis dies redemptionis nouæ, reparatio-
Pſ.117. nis antiquæ, felicitatis æternę. Hæc eſt dies quā fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea, quia cras egrediemur. Vnde? niſi de conclaui huius ſæculi, de ergaſtulo huius corporis, de compedibus neceſſitatis, curioſitatis, vanitatis, & voluptatis: quę etiam inuitis nobis pedes tenent affectionis? Quid enim ſpiritui noſtro cum terrenis? Cur nō ſpiritualia deſiderat, ſpiritualia quærit, ſpiritualia ſapit? O ſpiritus, qui de ſurſum e-
Coloſ.3. ſtis, quid vobis cum infimis? Quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens, quæ ſurſum ſunt ſapite, non
Sap.9. quæ ſuper terram. Sed corpus quod corrumpitur aggrauat animā, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitātem. Neceſſitates multæ miſeri huius corporis detinent nos. Viſcus quidam praui deſiderij, & delectationis terrenæ volare non patitur, & citius retrahit mentem, ſi forte ali-
B quando ſubleuetur. Sed nolite timere, cras egrediemini de lacu miſeriæ, & de luto fæcis. Nam vt inde vos educeret, infixus eſt ipſe quoque in limo profundi. Nolite ergo timere, cras egrediemini de corpore mortis, & de omni corruptione peccati. Agite diem iſtum in Chriſto, vt ambuletis ſicut
Ioā.2. & ipſe ambulauit. Qui enim dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ipſe ambulauit, & ille ambulare. Nolite ergo timere, quia cras egrediemini, & ſic ſempre cū Domino eritis. Vel quia ſignanter dictum, & Dominus erit vobiſcum, ſic intelligamus, vt dū ſumus in corpore, poſſimus nos eſſe cum Domino, id eſt adhærere eius voluntati, ſed non ille nobiſcum, vt conſentiat voluntati noſtræ. Vellemus enim iam liberi eſſe, concupiſcimus diſſolui, egredi deſideramus, ſed adhuc differt ille certa ex cauſſa. Cras egrediemur, & Dominus erit nobiſcum: vt quidquid voluerimus, velit, & in nullo à noſtra voluntate diſcordet. Itaque Iuda & Hieruſalem nolite timere, ſi perfectionem quam deſideratis nōdum poteſtis adipiſci, ſed quod minus habet imperfectio conuerſationis, ſuppleat humilitas cōfeſſionis, & imperfectum veſtrum viderūt *Pſ.138.*
oculi Dei. Propterea enim mandata ſua *Pſ.118.*
mandauit cuſtodiri nimis, vt vidētes imperfectionem noſtram deficere, & nō poſſe implere, quod debet, fugiamus ad miſericordiam, & dicamus: Quoniam melior eſt *Pſal.62.*
miſericordia tua ſuper vitas: & qui non poſſumus in veſtitu innocētiæ ſeu iuſtitiæ, appareamus veſtiti confeſſione. Confeſſio C
enim & pulchritudo in cōſpectu Domini, *Pſal.95.*
ſi tamen ſit, vt diximus, non oris tantum, ſed etiam totius hominis, vt omnia oſſa noſtra dicant, Domine quis ſimilis tibi? idq. ſolius pacis intuitu, & deſiderio reconciliationis ad Deum. Talibus enim dicitur, ò Iuda & Hieruſalem nolite timere, cras egradiemini, id eſt quam cito à corpore exierit anima, omnes ſimul affectiones, omnia deſideria quibus per vniuerſum interim mundū diſperſa & ligata tenebatur, diſſoluentur, & egredietur de viſco homo: & Dominus erit vobiſcum. Nimis id quidem vobis videri poteſt, ſi tamen ad vos reſpicitis, & non ad ea quæ exſpectant vos. Nonne hoc vniuerſus mundus exſpectat? Creatura enim ſubiecta eſt vanitati, & cadente homine, quem conſtituerat Dominus dominum domus ſuæ, & principem omnis poſſeſſionis ſuæ, tota ſimul hereditas corrupra eſt. Inde diſtemperatus aër, terra in operibus Adæ maledicta, & omnia ſubdita vanitati. Nec ſanè reparabitur hereditas, donec reparentur heredes. Vnde & iuxta Apoſtoli teſtimonium: Ingemiſcit quoque, & parturit vſque adhuc. Nec *Rom. 8.*
ſoli vtique huic mundo, ſed & Angelis, & hominibus ſpectaculum facti ſumus. Me inquit, exſpectant iuſti, donec retribuas mihi. Et martyres cum iudicij diem poſtula- *Pſ.141.*

 rent

rent,nõ tamquam vindictæ cupidi,ſed per-
fectionem deſiderantes beatitudinis,quam
tunc habituri ſunt, acceperunt diuinum re
Apoc. 6. ſpõſum:Suſtinete modicum tempus,donec
impleatur numerus fratrũ veſtrorum . Ac-
D ceperunt ergo iam ſingulas ſtolas, ſed non
veſtientur duplicibus , donec veſtiamur &
nos.Vades tenemus,& obſides ipſa eorum
corpora,ſine quibus conſummari non poſ-
ſunt , nec ea recipient ſine nobis . Vnde de
Hebr. 11 patriarchis & prophetis ait Apoſtolus.Deo
melius aliquid prouidente pro nobis,vt nõ
ſine nobis conſummarentur . O ſi cogno-
ſceremus & nos, quomodo exſpectant, &
quantum deſiderant aduentum noſtrum ,
quam ſolicitè quærunt , quam libenter au-
diunt bona de nobis. Quid tamen de his lo
quor , qui didicerunt ex his quæ paſſi ſunt
compaſſionem , quando & ipſi nos Angeli
ſancti deſiderant ? Nonne de vermiculis i-
ſtis,& de puluere iſto reſtaurandi ſunt mu-
ri cæleſtis Hieruſalem?Putatis quantum de-
ſiderant ciues cæleſtes inſtaurari ciuitatis
ſuæ ruinas? Quomodo ſoliciti ſunt vt veni-
ant lapides viui,qui coædificentur eis? Quo-
modo diſcurrunt medij inter nos, & Deũ ,
fideliſſime portantes ad eum gemitus no-
ſtros , & ipſius nobis gratiam deuotiſſime
reportantes ? Plane non dedignabuntur
vt ſimus eorum ſocij,quorum facti sũt iam
miniſtri . Nonne enim omnes adminiſtra-
torij ſunt ſpiritus in miniſteriũ miſſi, pro-
pter eos qui hereditatem capiunt ſalutis ?
Feſtinemus obſecro dilectiſſimi, feſtinem',
tota nos multitudo cęleſtis curię exſpectat.
Exultare Angelos fecimus quando cõuerſi
ſumus ad pœnitentiam, proficiamus, & fe-
E ſtinemus complere de nobis eorum lętitiã .
Væ tibi quicumque es, qui deliberas redire
ad lutum,reuerti ad vomitum.Putaſne pla-
catos habebis in iudicio, quos tanto & tam
ſperato priuare vis gaudio ? Exultant cum
nos ad pœnitẽtiam venimus, tamquam ſu-
per his , quos ab ipſa inferi porta cernunt
euocari . Quid nunc erit, ſi ab ipſa paradi-
ſi ianua reuerti viderint,& abire retrorſum
eos qui iam pedem alterum in paradiſo po
ſuerunt ? Nam etſi corpora inferius , ſed
corda ſurſum . Currite fratres , currite :
non ſoli Angeli , ſed & ipſe angelorum nos
creator exſpectat. Nuptiæ paratæ ſunt, ſed
nondum plena domus, adhuc exſpectan-
tur ,de quibus nuptiæ impleantur . Exſpe-
ctat vos pater,& deſiderat, non ſolum pro-
pter nimiam caritatẽ ſuam,qua dilexit vos,
vnde & vnigenitus,qui in ſinu patris eſt,ip
ſe enarrauit. Pater, inquiens, amat vos,ſed *Ioã. 15*
propter ſemetipſum,ſicut loquitur per pro
phetam Propter memetipſum ego faciam,
non propter vos . Quis enim implendũm
dubitet, quod promiſit filio, dicens? Poſtu- *Pſal. 2.*
la à me , & dabo tibi gentes hereditatem
tuam . Et alibi : Sede à dextris meis, do- *Pſ. 109*
nec ponam inimicos tuos ſcabellum pedũ
tuorum . Non conterentur omnes inimici
eius, dum nos qui ſumus membra eius, ali-
quatenus impugnabunt . Non implebitur
hęc promiſſio,donec nouiſſima inimica de-
ſtruatur mors . Nam de filio , quis neſciat
quantum deſideret fructum natiuitatis , &
totius vitæ , quam geſſit in carne , denique
fructum crucis , & mortis ſuæ pretium ſan-
guinis pretioſi ? Nonne traditurus eſt re- F
gnum Deo & patri,quod acquiſiuit ? Non-
ne ei reſtauraturus eſt creaturas ſuas , pro
quibus pater illum miſit in terras ? Exſpe-
ctat nos & Spiritusſanctus . Eſt enim cari-
tas & benignitas in qua prædeſtinati ſu-
mus ab æterno, nec dubium quin prædeſti-
nationem ſuam velit impleri.Ergo quia pa
ratæ ſunt nuptiæ , & omnis nos curiæ cæle-
ſtis frequentia deſiderat & exſpectat , cur-
ramus nõ quaſi in incertum , curramus de-
ſiderijs, & profectu virtutũ . Proficere pro-
ficiſci eſt. Dicamus ſinguli. Aſpice in me & *Pſ. 118*
miſerere mei , ſecundum iudicium diligen-
tium nomen tuum . Non ſicut ego me-
rui , ſed ſicut illi decreuerint miſerere . Di-
camus item : ſicut fuerit voluntas in cælo,
ſic fiat ; itemq. fiat voluntas tua . Scimus
quoniam ſcriptum eſt : Si Deus pro no-
bis, quis contra nos? Aut quis accuſabit ad- *Rom. 8*
uerſus electos Dei ? An non licet , inquit , *Vbi ſup*
mihi,facere quod volo?Hęc ſit interim con- *Matth.*
ſolatio noſtra cariſſimi , donec egredia- *20.*
mur,& Dominus ſit nobiſcum.Qui magna
ſua miſericordia, ad beatam illam egreſſio-
nem, & ad clarum illud cras nos perducat ,
& in hoc quoque proximo cras viſitare
nos , & nobiſcum eſſe dignetur , vt ſi quis
fortè in tentatione qualibet detinetur , ip-
ſo miſerante qui prædicare venit clauſis a-
pertionem , cras egrediatur , vt cum gau-
dio ſalutari ſuſcipiamus coronam paruu-
li Regis noſtri , ipſo præſtante , qui cum
Patre & Spirituſancto viuit & regnat
Deus , per omnia ſæcula ſæculorum .
Amen .

In Vigilia Natalis Domini, Sermo 3.

HOdie ſcietis, quia veniet Dñs,& mane videbitis gloriam eius. Quique terrigenæ, & filij hominum,audite.Vos qui in puluere eſtis, expergiſcimini & laudate, quia veniet medicus ad ægrotos, redemptor ad venditos, ad errantes via, ad mortuos vita. Venit quippe qui proijciat in profundum maris omnia peccata noſtra, qui ſanet omnes infirmitates noſtras, qui nos proprijs humeris ad propriæ dignitatis reportet originem. Magna eſt iſta potentia,ſed plus eſt miranda miſericordia, quod ſic venire voluit,qui potuit ſubuenire.Hodie,inquit,ſcietis quia veniet Dominus. Verba hæc quidẽ ſuo loco & tempore in ſcriptura poſita sũt, ſed non incongruè illa Vigiliæ Dominicæ Natiuitatis Eccleſia mater aptauit.Eccleſia, inquam illa quæ ſecum habet conſilium, & ſpiritum ſponſi & Dei ſui,cui dilectus inter vbera commoratur, ipſam cordis ſui ſedem principaliter poſſidens,& conſeruans. Nimirum ipſa eſt quæ vulnerauit cor eius, & in ipſam abyſſum ſecretorum Dei oculum contemplationis immerſit, vt & illi in ſuo, & ſibi in eius corde perennem faciat manſionem.Cum ergo ipſa in ſcripturis diuinis, verba vel alterat vel alternat, fortior eſt illa compoſitio,quam poſitio prima verborum, & fortaſſis tanto fortior quantum diſtat inter figuram & veritatem,inter lucem & vmbram,inter dominã & ancillam.Hodie ſcietis,quia veniet Dominus.Secũdum æſtimationem meam duo in verbis iſtis dies nobis
H expreſſius commendãtur. Primus, qui à primi hominis lapſu labitur vſque ad finẽ mundi,dies cui ſancti ſæpius maledixiſſe noſcuntur.Ab illa enim lucidiſſima die,in qua conditus fuerat Adam eiectus eſt, & in has rerum contruſus anguſtias,diem tenebroſum incurrit & penè à lumine veritatis extinctus. In hac die naſcimur vniuerſi, ſi tamen dies debet & non potius nox vocari, niſi quod lumen rationis, quaſi quamdam ſcintillulam nobis inſuperabilis illa miſericordia dereliquit.Secunda vero dies erit in ſplẽdoribus ſanctorum, in perpetuas æternitates,cum inclaruerit illud ſereniſſimum mane,cui eſt miſericordia repromiſſa, & abſorpta erit mors in victoria: cum dimotis vmbris & tenebris, ſplendor veræ lucis ſurſum, & deorſum,intus & exterius cuncta pariter occupabit. Auditam fac mihi mane miſericordiam tuã, ait ſanctus, &, Repleti ſumus mane miſericordia tua.Sed ad noſtrum diẽ reuertamur, qui tãquam cuſtodia in nocte pro ſua breuitate dicitur; qui tamquam nihilum, & inane ab illo familiari ſpiritus ſancti organo nominatur,cũ dicit· Qm̃ omnes dies noſtri defecerunt. &, Defecerũt ſicut fumus dies mei,&,Dies mei ſicut vmbra declinauerunt. Parui & peſſimi ſunt oẽs dies vitæ meæ,ait ille ſanctus patriarcha, qui vidit Dominum facie ad faciem, qui cum eo tam familiariter loquebatur,Et quidẽ in hac ipſa die homini Deus rõnem præſtat,tribuit intelligentiam,ſed neceſſe eſt vt exeuntẽ de hoc mundo illuminet lumine ſcientiæ ſuæ, niſi de domo carceris & vmbra mortis exſtinctus exierit,illuminari nõ valeat in æternum. Ideo quippe vnigenitus Dei Sol iuſtitiæ tamquã immenſi & præclari luminis cereus,in huius mundi carcerẽ illuminatus eſt, & accenſus, vt omnes qui illuminari voluerint,ad illum accedant,illiq; iungãtur, vt nihil medium inter illos ſit, & ipſum. Peccata enim noſtra ſeparant inter nos & Deũ, ſed illis ſublatis,vero lumini illuminãdi,& quaſi concorporandi connectimur in idipſum: ſicut lumen exſtinctum lumini lucenti,& ardenti ſine aliquo medio coniungitur,vt illuminetur, quatenus per exemplum viſibiliũ, effectus rerum inuiſibilium cognoſcamus; Ad hoc igitur tam magnum & præfulgidum ſidus,iuxta prophetam accedamus, & illuminemus nobis lumen ſcientiæ prius quam de mundi huius tenebris exeamus, ne de tenebris tranſeamus ad tenebras, & tenebras ſempiternas. Quæ eſt autem iſta ſcientia? Profecto ſcire quia veniet Dñs,& ſi quando veniet,ſcire non poſſumus: Hoc eſt illud totum quod poſtulatur à nobis.At,inquis,Iſta ſcientia omnium eſt. Quis enim neſciat vel nomine tenus fidelis,quia veniet Dñs, quia venturus eſt iudicare viuos & mortuos, & reddere vnicuique iuxta opera ſua? Non omnium iſta eſt ſcientia fratres mei,ſed nec multorum: paucorum eſt,quia reuera pauci ſunt qui ſaluantur.Putaſne quia illi qui cum male fecerint, lætantur & exultant in rebus peſſimis, vel ſciant, vel recogitent, quia veniet Dominus?Si dixerint ipſi,tu noli credere,quia qui dicit ſe noſſe Deum,& mandata eius non cuſtodit, mendax eſt. Confitentur Ait Apoſtolus, noſſe Deũ, factis autem negant. Quia fides ſine operibus mortua eſt.

Pſ 142. *Pſal.89.* *Pſal.39.* *Pſ.101.* *Vbi ſup.* *1.Ioã.2.* K *ad Tit.2* *Iac.2.*

Non .n. ita ſe omni impuritate pollueret, ſi Dominum venturũ ſcirent, vel formidarent, ſed vigilarẽt vtique, & nõ ſinerent tã grauiter perfodi conſcientias ſuas. Scientia autẽ iſta in primo gradu operatur pęnitudinem & dolorem, vt riſum in luctũ, cantũ in planctum, gaudiũ in mœrorẽ conuertãt, & incipiant tibi diſplicere, quę vehemẽter ante placuerant, & illa ſpecialiter horreas, quæ ſpecialiter appetebas. Sic enim ſcriptũ *Eccleſ.1* eſt: Quia qui addit ſcientiã, addit & dolorẽ, ut veracis & ſãctę ſciẽtię ſit dolor ſubſequens argumentũ. In ſecundo verò gradu operatur correctionẽ, vt iam non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato, ſed coerceas gulam, iugules luxuriam, ſuperbiã deprimas, & facias ſeruire corpus ſãctitati, quod iniquitati ante ſeruierat. Pœnitudo enim ſine correctione nõ proderit, ſicut Sa*Eccl.34.* piens ait: Vnus ædificans, & vnus deſtruẽs, quid prodeſt illis niſi labor? Vnus orãs, & vnus maledicẽs, cuius vocẽ exaudiet Deus? Qui enim baptizatur à mortuo, & iterũ tãgit eũ, nihil proficit lauatio eius, ſed iuxta *Ioan.5.* ſaluatoris ſententiam: verendum eſt, ne ei aliquid deterius cõtingat. Sed quia hęc diutius haberi non poſſunt, niſi circa ſe multa circũſpectione mens indefeſſa vigilet & attendat: in tertio gradu operatur ſolicitudinem, ut iam ſolicitus incipiat ambulare cũ L Deo ſuo, & ex omni parte ſcrutetur, ne vel in leuiſſima re tremẽdæ illius maieſtatis offendatur aſpectus. In pęnitudine accẽditur in correctione ardet, in ſolicitudine lucet, vt interius & exterius renouetur. Hic iã reſpirare incipit à tribulatione malorũ & dolore, & timoris magnitudinem ſpirituali lætitia temperare, ne ſuorum enormitate ſcelerũ, abundantiori triſtitia abſorbeatur. Hinc etſi timet à iudice, ſperat à ſaluatore, cũ iam in animo eius timor & lætitia obequitẽt, & obuient ſibi, plerumque timor lætitiã ſuperet, lætitia ſæpius timorẽ excludat, & infra ſui gaudij concludat arcanum. Felix conſcientia, in qua luctamen huiuſmodi indeſinentẽr cõficitur, donec quod mortale eſt abſorbeatur à vita, donec euacuetur timor, qui ex parte eſt, & ſuccedat lætitia, quæ perfecta eſt: quia non timor ſempiternus, ſed lætitia ſempiterna erit ei. Iam verò ſic ardens & lucens nundum in domo ſe eſſe confidat, vbi ſine omni timore ventorum, accenſum lumen ſoleat deportari, ſed meminerit ſe eſſe ſub dio, & vtraque manu ſtudeat operire quod portat, nec credat aëri, etiam ſi videat eſſe tranquillũ. Repente .n. & hora qua non putauerit, mutabitur, & ſi vel ad modicũ manus remiſerit, lumen exſtinguetur. Quod etſi etiã ardor portantis manus (ut quãdoque fieri ſolet) aduſſerit, eligat potius pati, quam retrahere manus ſuas, quia in momento, in ictu oculi poterit exſufflari. Si eſſemus in domo illa non manu facta, ęterna in cęlis, vbi nullus inimicus intrat, nullus exit amicus, nihil M eſſet timendũ. Nunc verò tribus malignisſimis & validiſſimis vẽtis expoſiti ſumus, carni, diabolo, & mũdo, qui cõſcientiã illuminatam moliũtur exſtinguere, inſufflãtes in cordib⁹ noſtris deſideria mala, motus illicitos, & ita te repente turbantes, ut vix prænoſcere valeas vnde venias, aut quo vadas. Ex quibus etſi duo ſæpius intermittũt, à tertio tamen nemo vnquã ſufflandi inducias extorſit. Ideò vtriſque manibus & cordis & corporis anima eſt tegenda, ne forte quę iã illuminata fuerat, exſtinguatur, nec cedẽdũ vel recedendum, etiam ſi grauis tentationum feruor vtriuſque hominis ſtatum vehementer afflixerit, ſed dicendum cum sãcto: Anima mea in manibus meis ſemper. *Pſ. 118.* eligamus potius ardere, quàm cedere. Et ſicut quod in manibus noſtris tenemus, non facile obliuiſcimur: ſic nũquam obliuiſcamur negotium animarum noſtrarum, & illa cura principaliter vigeat in cordibus noſtris. Cum ergo ſic lumbi noſtri accincti fuerint, & lucernæ ardentes, cuſtodiendæ ſunt vigiliæ noctis ſupra gregem cogitationum & actionum noſtrarũ faciẽdę, ut ſi in prima vigilia, uel ſcd'a uel tertia Dominus venerit D paratos nos inueniat. Prima vigilia eſt rectitudo operis, vt ad hanc quam iuraſti regulam, omnem vitã exæquare coneris, nec tranſgrediaris terminos quos poſuerunt patres tui, in omnib. vitæ & viæ huius exercitijs, non declinans ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Secunda puritas intẽtionis, vt ſimplex oculus totum corpus lucidũ faciat, ut quidquid feceris, propter Deum facias, & ad locum vnde exeunt gratiæ reuertantur, vt iterũ fluant. Tertia eſt cuſtodia vnitatis, ut in congregatione poſitus, voluntates aliorum tuis volũtatibus anteponas: ut non ſolum ſine querela, ſed & cum gratia inter fratres maneas, portans omnes, orans pro omnibus, ut & de te quoque dicatur: *2. Mach. 15.* Hic eſt fratrum amator, & populi Iſrael, hic

Semper timendũ eſt quãdiu ſum⁹ in hoc ſęculo.

Nota.

hic eſt, qui multum orat pro populo, & vniuerſa ſancta ciuitate Hieruſalem. Ita ergo in hac die aduentus vnigeniti, nobis veram ſcientiam accendit, ſcientiam inquam illā, quæ nos doceat, quia veniet Dñs, quæ ſit morum noſtrorum perpetuum & ſtabile fundamentū. Et mane, inquit, videbitis gloriam eius. O mane, o dies, quæ melior es in atrijs Dñi ſup millia, qñ erit menſis ex mēſe, & ſabbatum ex ſabbato, cū ſplendor lucis; & feruor caritatis vſque in altiſſima illa magnalia terrarum incolas illuſtrabit? Quis de te cogitare, nedum aliquid præſumat recitare? Interim tamē ædificemus fratres fidem noſtram, vt ſi mirabilia illa quæ nobis reſeruantur, videre nō poſſumus, ſaltem mirabilia quæ propter nos in terris facta ſunt, aliquantulum cōtemplemur. Tria opera, tres mixturas fecit oīpotens illa maieſtas in aſſumptione noſtrę carnis: ita ſingulariter mirabilia, & mirabiliter ſingularia, vt talia nec facta ſint, nec facienda ſint amplius ſuper terram. Coniuncta quippe ſunt adinuicē Deus, & homo; mater & virgo, fides & cor humanum. Admirabilis iſta
B mixtura, & omni miraculo mirabilior, qūo tam diuerſa, tamq. diuiſa ab inuicem, inuicem potuerunt coniungi? Et primo quidē intuere creationem, poſitionem & diſpoſitionem rerum, quanta ſit videlicet in creatione potentia, quanta in poſitione ſapientia, in compoſitione quanta benignitas. In creatione vide q̃ multa, & q̃ magna potenter creata ſunt, in poſitione q̃ ſapienter cūcta locata ſunt, in bonitate q̃ benigne ſupma, & infima connexa ſunt, tam amabili, q̃ admirabili caritate. Huic.n. limo terreno vim vitalem miſcuit, vt in arboribus, vnde ſurgit venuſtas in folijs, in floribus pulchritudo, ſapor in fructibus & medicina. Nec hoc contentus adiecit ēt vim ſenſibilem limo noſtro, vt in pecoribus, quę non ſolum vitā habeant, ſed & ſentiant, quinqueparti ta ſenſificatione vigētes. Addidit adhuc honorare limū noſtrum, & ei vim rationalem immiſit, vt in hominibus, q nō ſolum viuūt, ſentiunt, ſed & diſcernūt inter commodū, & incōmodū, inter bonū & malū, inter verū & falſum. Voluit quoque infirmiora noſtra abundātiori gloria ſublimare, & cōtraxit ſe maieſtas, vt quod melius habebat, videlicet ſeipſum, limo noſtro coniungeret, & in pſona vna ſibi inuicē vnirentur Deus & limus, maieſtas & infirmitas tanta, vilitas & ſublimitas tāta. Nil.n. Deo ſublimius, nil vilius limo, & tñ tāta dignatione Deus deſcendit in limum, tantaq. dignitate limus aſcendit ad Deū, vt quidquid in eo Deus fecit, limus feciſſe credatur: quidquid limus pertulit, Deus in illo pertuliſſe dicatur, tam C
ineffabili, q̃ incomprehenſibili ſacro. Et attende, quia ſicut in illa ſingulari diuinitate trinitas eſt in perſonis, vnitas in ſubſtātia; ſic in iſta ſpeciali commixtione, trinitas eſt in ſubſtantijs, in perſona vnitas: & ſicut ibi perſonæ non ſcindunt vnitatem, vnitas nō minuit trinitatem: ita & hic perſona non confundit ſubſtantias, nec ſubſtantiæ ipſæ perſonæ diſſipant vnitatem. Summa illa trinitas hāc nobis exhibuit trinitatē, opus mirabile, opus ſingulare, inter oīa & ſuper omnia opera ſua. Verbū.n. & anima, & caro, in vnam conuenere perſonā, & hæc tria vnū, & hoc vnū tria, non confuſione ſubſtātiæ, ſed vnitate pſonę. Hęc eſt prima & ſuperexcellens mixtura, & hæc prima inter tres. Aduerte homo, quia limus es, & non ſis ſuperbus: quia Deo coniunctus es, & non ſis ingratus. Secunda mixtura eſt, virgo & mater, admirabilis planè & ſingularis. A ſeculo nō eſt auditū q virgo eſſet q̃ peperit, q mater eſſet quę virgo permanſit. Numquā iuxta rerum ordinem virginitas vbi fecunditas prædicatur, nec fecunditas, vbi virginitas integra conſeruatur. Sola hæc eſt, in qua virginitas & fecunditas obuiauerunt ſibi. Ibi ſemel factum eſt, quod factum nō fuerat, nec fiet in æternum, quia nec primam ſimilem viſa eſt nec habere ſequētem. Tertia eſt fides, & cor humanum, & hæc quidē prima & ſecunda inferior, ſed non minus forſitan fortis. Mirum.n eſt qūo cor humanum his duobus fidem accōmodauit, qūo credi potuit, quod Deus homo eſſet, q virgo manſerit quæ peperiſſet. Sicut ferrum & teſta iungi non poſſunt, ſic & hæc duo nequeunt commiſceri, ſi non miſceat glutinū Spiritusſancti. Ergòne credendum eſt q D
iſte Deus ſit qui ponitur in præſepio, qui vagit in cunis, qui omnium infantilium neceſſitatum iniurias patitur, qui flagellatur, qui cōſpuitur, qui crucifigitur, qui ponitur in ſepulchro, & inter duos lapides concluditur excelſus & immēſus? Illane virgo erit, q̃ lactat puerum, cui maritus cōtinuus comes eſt in conuiuio, in thalamo, qui ducit illā in Aegyptū, reducit ab Aegypto, & ſolus cum ſola tam longinquam tam ſecretam cōficit

 viam?

viã? Quomodo potuit hoc perſuaderi generi humano, vniuerſo orbi terrarũ? Et tñ tã facilè, tã potenter perſuaſum eſt, vt mihi id credibile faciat credentiũ multitudo. Iuuenes & virgines, ſenes cũ iunioribus elegerũt mille mortibus mori, q̃ vel ad momẽtũ ab iſta fide deficere. Et hæc quidem mixtura excellens, ſed excellentior ſecunda: tertia verò excellẽtiſſima eſt. Primã auris audiuit, ſed oculus non vidit: q̃a auditum eſt & creditum vſque in fines terræ, magnũ illud pietatis Sacrm: ſed tñ oculus (Deus) nõ vidit abſque te, qñ te intra virginei ventris anguſtias humano corpori coniunxiſti. Secundã oculus vidit, quia ſe fecundã & virginẽ illa ſingularis regina conſpexit q̃ conſeruabat oĩa verba hęc, conferens in corde ſuo: cognouit & Ioſeph non minus teſtis, q̃ cuſtos tãtę virginitatis. Tertia in cor hoĩs aſcẽdit, cum quod factum eſt, ſicut factũ eſt creditum eſt, cum magis oraculo q̃ oculo credimus, cum q̃ dicta, vel facta ſunt tenemus
E firmiſſimè, nullatenus dubitantes. In prima vide quid, in ſecunda per quid, in tertia ꝓpter quid Deus dederit tibi. Dedit tibi Chriſtũ per Mariã ꝓpter ſanitatẽ. In prima remedium eſt, quia ex Deo & homine cataplaſma cõfectũ eſt, qđ ſanaret oẽs infirmitates tuas. Contuſæ ſunt aũt & cõmixtæ hæ duæ ſpecies in vtero virginis tãquã in mortariolo, ſancto ſpiritu tamquam piſtillo illas ſuauiter cõmiſcente. Sed q̃a indignus eras cui donaretur, datum eſt Mariæ, vt ꝑ illã acciperes quidquid haberes, q̃ per hoc, ꝙ mater eſt, genuit tibi Deũ: per hoc ꝙ virgo eſt, exaudita eſt pro reuerẽtia ſua, in cã tua & totius generis humani. Si ſola mater eſſet, ſuffeceret ei vt ſaluaretur per filiorum gñratione, ſi ſola virgo, ſufficeret ſibi, nec benedictus fructus ventris eius mundi pretium eſſet. Cũ ergo in prima ſit remediũ, in ſecũda adiutoriũ eſt, q̃a nihil nos Deus hr̃ voluit, qđ per Mariæ manus non tranſiret. In tertia autem meritum eſt, quia cum hæc firmiter credimus, iam meritum habemus & in fide ſanitas eſt, quia qui crediderit, ſaluus erit.

Item in Vigilia Natalis Domini. Sermo IIII.

HOdiernum quidem ſermonem ordinis noſtri conſuetudo non exigit, ſed craſtina die opus erit circa miſſarũ ſollemnia diutius occupari, & hora breuis ſermonis longitudinẽ nõ admittet. Propterea nõ abs re puto ꝓparare hodie corda veſtra tãtæ ſollẽnitati, pſertim cũ ſit ꝓfundiſſima Sacri huius & incõprehenſibilis altitudo, & tamq̃ fons vitæ quo magis hauriatur, eo magis exuberans nunq̃ valeat exhauriri. Denique ſcio quemadmodum abundet ꝑ Chriſto tribulatio veſtra, & vtinã abundet & conſolatio noſtra ꝑ ipſum. Nã mundialem quidẽ conſolationẽ vobis offerre nec libet, nec licet. Vilis.n. eſt, & ad nihilum vtilis hmõi conſolatio, & (quod magis eſt metuendum) ẽt veræ ac ſalubris conſolationis eſt impedimentũ. Propterea q̃ delectatio eſt & gloria angelorum, ipſe factus eſt ſalus & conſolatio miſerorũ; qui in ciuitate ſua magnus & ſublimis valde beatificat ciues, ipſe in exilio paruulus & humilis valde lætificat exules: & qui in altiſſimis eſt gloria patris, factus eſt in terra pax hominibus bonæ volũtatis. Paruulus.n. datus eſt paruulis, vt magnus detur magnis, & quos iuſtificat paruulus, magnificet poſtmodũ & glorificet magnus & glorioſus. Hinc ſine dubio vas electionis, quod de plenitudine paruuli huius acceperat, (licet.n. paruulus, ſed plenus, plenus gr̃a *Ioan. 1.*
& veritate, & in quo habitat oĩs plenitudo *Coloſ. 1.*
diuinitatis corporaliter,) hinc vtique Paulus eructat verbum illud bonum, quod his diebus frequenter audiſtis: Gaudete in do- *Phil. 4.*
mino ſemper, iterum dico gaudete. Gaudete, inquit, de exhibitione, iterum gaudete de promiſſione: qñ & res plena gaudio, & ſpes plena gaudio eſt. Gaudete, quia iam ꝑcepiſtis dona ſiniſtræ, gaudete, quia exſpectatis præmia dexterę. Lęua inquit, eius *Cant. 2.*
ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Læua quidem leuat, dextera ſuſci- G
pit. Lęua m detur, & iuſtificat, dextera amplectitur & beatificat. In læua eius merita, in dextera verò præmia continentur. In dextera, inquam, delitiæ, in ſiniſtra ſunt medicinæ. Sed attende pium medicum, attende medicum ſapientem. Conſidera diligentius quàm noua medicamina portet, vide quàm non modo pretioſas, ſed & ſpecioſas attulerit medicinas, non ſolum perutiles ad ſanitatis fructum, ſed & delectabiles ad aſpectũ, & ſuaues ad guſtum. Denique primam eius medicinam, primum quod in ſiniſtra portat attende, & cõceptũ inuenies ſine ſemine. Intuere obſecro quale ſit iſtud, quàm nouum, quàm admirabile, quàm amabile,

amabile, quàm iucundum. Quid enim pulchrius quàm generatio caſta, quid glorioſius quàm ſancta & ſincera cõceptio, in qua nihil pudoris eſt, nihil ſordis, nihil corruptionis? At quoniam minus fortaſſis detineret nos grata licet admiratio nouitatis, niſi fructus quoque ſalutis & vtilitatis conſideratio, animum delectaret, conceptus iſte nõ modo glorioſus in ipſa quaſi exteriori ſpecie, ſed & pretioſus in interiori virtute, vt
Prou. 3. ſecũdum quod ſcriptum eſt. In ſiniſtra Dñi gloria ſimul & diuitiæ inueniantur, diuitiæ
Iob 13. inquam ſalutis, cum gloria nouitatis. Quis enim poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine, niſi qui ſolus ſine omni illicita, & immunda conceptus eſt voluptate? In ipſa radice & origine mea infectus & inquinatus ſum, immunda eſt conceptio mea, ſed eſt à quo tollatur iſta confuſio. Ipſe
H eam tollit, in quẽ ſolum ipſa non cadit. Diuitias ſalutis habeo, quibus redimã propriæ conceptionis impuritatem, Chriſti puriſſimam conceptionem. Adde adhuc Dñe Ieſu, innoua ſigna, immuta mirabilia: nã priora quidem ipſa conſuetudine viluerunt. Plane enim ſolis ortus & occaſus, terræ fecũditas, temporum viciſſitudo, miracula ſunt, & magna miracula, ſed toties hæc vidimus, vt iam non ſit qui attendat. Innoua & ſigna, & im-
Iſai. 36. muta mirabilia. Ecce, ait, noua facio omnia.
Apoc. 5. Quis hoc ait? Agnus vtique qui ſedebat in thrõno. Agnus planè totus ſuauis, totus delectabilis, denique totus vnctus. Hanc enim interpretationem habet nomen eius, quod eſt Chriſtus. Cui poterit aſper aut durus videri, qui nec ipſi matri in natiuitate quidquam aſperitatis, quidquam intulit læſionis? O noua verè miracula. Conceptus fuit ſine pudore, partus ſine dolore. Mutata eſt in virgine noſtra maledictio Euæ. Peperit enim filium ſine dolore. Mutata eſt, inquã, maledictio in benedictionem, ſicut prædi-
Luc. 1. ctum eſt per Angelum Gabrielem. Benedicta tu in mulieribus. O beata ſola inter mulieres, benedicta, & non maledicta, ſola à generali maledicto libera, & à dolore parturientium aliena. Nec mirum fratres ſi dolorem non intulit matri qui dolores totius
Iſai. 53. mundi tulit, ſecundum quod Iſaias ait: Quia verè languores noſtros ipſe tulit. Duo ſunt quæ timet humana fragilitas, pudor & dolor. Vtrumque Chriſtus tollere venit, vnde & vtrumque ſuſcepit, quando (vt cetera ſileam) morte, & morte turpiſſima condemnatus eſt ab iniquis. Itaque vt fiduciam nobis daret, quòd tolleret hæc à nobis, prius matrem ſuam immunem ab vtroque ſeruauit, vt nec in conceptu quidquam pudoris, I
nec in partu quidquam doloris exiſteret. Accumulantur adhuc diuitiæ, creſcit gloria, innouantur ſigna, & miracula immutantur. Non ſolum ſine pudore conceptus, & ſine dolore partus, ſed & mater eſt ſine corruptione. O vere nouitas inaudita. Virgo peperit, & poſt partum inuiolata permanſit, fecunditatem prolis cum carnis integritate, & gaudium matris habens cum virginitatis honore. Iam ſecurus exſpecto promiſſam mihi gloriam incorruptionis in carne mea, quandoquidem conſeruata per eum eſt incorruptio etiam in matre ſua. Facile erit ei per quem mater ipſa incorruptionem non perdidit pariendo, vt & corruptibile hoc incorruptionem induat reſurgendo. Habes tamen adhuc maiores diuitias, habes gloriam ampliorem. Mater eſt ſine corruptione virginitatis, filius ſine omni labe peccati. Non cadit in matrem Euæ maledictio, non cadit in prolem generalis illa conditio, de qua dictum eſt per prophetam. Nemo mũ- *Iob* 25.
dus à ſorde, nec infans, cuius eſt vnius diei vita ſuper terram. Ecce infans ſine ſorde, ſolus inter homines verax, imo & veritas ipſa. Ecce agnus ſine macula, agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Quis enim peccata melius tolleret, quàm is, in quem peccatum non cadit? Iſte ſine dubio lauare me poteſt, quem conſtat inquinatum non eſſe. Hæc manus opertum luto detergat oculum meũ, quæ ſola ſine puluere eſt. Iſte mihi feſtucã educat de oculo, qui non habet trabem in ſuo, imo iſte trabem educat de meo, qui nec K
exiguum puluerem habet in ſuo. Vidimus certe diuitias ſalutis & vitæ. Vidimus glo- *Ioan.* 1.
riam eius, gloriam quaſi vnigeniti à patre, Quæris à quo patre? Et filius altiſſimi voca- *Luc.* 1.
bitur. Manifeſtum eſt quis altiſſimus ſit. Sed ne quis remaneat locus diſſimulationis: Quod ex te naſcetur ſanctum, (ait Angelus *Vbi ſup.*
Gabriel ad Mariam:) vocabitur filius Dei. O vere ſanctum. Non dabis Domine ſan- *Pſal.* 15.
ctum tuum videre corruptionem, quod nec matri quidem abſtulit incorruptionem. Creſcunt miracula, multiplicantur diuitiæ, theſaurus aperitur. Quæ generat, & mater & virgo eſt; qui generatur, Deus & homo eſt. Sed nunquid dabitur ſanctum canibus, aut margaritæ porcis? Abſcon-

ſcondatur certè theſaurus noſter in agro, & pecunia noſtra in ſæculo reponatur. Operiatur cõceptus ſine ſemine, matris deſponſatione, partus ſine dolore, vagitibus paruuli, & mœrore. Abſcondatur & parturientis incorruptio legali purificatione, infantis innocentia ſoluta circumciſione. Abſconde, inquam, abſconde Maria noui ſolis fulgorẽ, pone in præſepio, inuolue pãnis infantem. Nam & ipſi panni diuitiæ noſtræ ſunt. Pretioſiores ſiquidẽ panni Saluatoris omni purpura, & glorioſius hoc pſepe auratis regum ſolijs, ditior denique Chri pau pertas cunctis opibus, cunctiſq; theſauris ſeculi. Quid n. humilitate ditius, quid pretioſius inuenitur, qua nimirum regnum cælo-
Matt.5. rum emitur, & diuina gratia acquiritur? Si-
L cut ſcriptum eſt. Beati pauperes ſpiritu, qm̃
Iac.4. ipſorum eſt regnum celorum. Et apud Apoſtolum. Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Habes commendatam à Deo humilitatẽ in natiuitate. In hac n. exinaniuit ſemetipſum, formã ſerui accipiẽs, & habitu inuẽtus vt homo. Vis ad huc pretioſiores diuitias & ſuperexcellentem gloriam inuenire? Habes caritatem in paſſio-
Ioã.15. ne. Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam ſuã ponat quis pro amicis ſuis. Hæ diuitiæ ſalutis & gloria ſanguis pretioſus quo redempti ſumus, & crux Dominica
Galat.6 in quã cum Apoſtolo gloriamur. Mihi, in-
1.Cor.2 quit, abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti. Et dicebat: Nihil arbitratus ſum me ſcire inter vos, niſi Chriſtum Ieſum, & hunc crucifixum. Ipſa eſt læua Chriſtus Ieſus, & hic crucifixus: nã dextera quidem Chriſtus Ieſus, & hic glorioſus. Chriſtum, inquit, Ieſum, & hunc crucifixum. Fortaſſe crux ipſa nos ſumus, cui Chriſtus memoratur infixus. Homo enim formam crucis habet: quam ſi manus extenderit, expri-
Pſal.68. met manifeſtius. Loquitur autem Chriſtus in pſalmo: Infixus ſum in limo profundi. Limum quidem nos eſſe manifeſtum eſt, quoniam de limo plaſmati ſumus. Sed tunc quidem limus Paradiſi fuimus, nunc verò limus profundi. Infixus ſum, inquit, non pertranſij, non receſſi. Vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi. Ipſe eſt enim Emanuel nobiſcum Deus. Nobiſcũ
Gen.38. vtique, ſed per ſiniſtram: Sic enim olim Thamar pariente Zaram, prius ſolam protulit manum, quæ in Sacramento Dominicæ paſſionis coccineo alligata eſt filo. Itaque iam quidem tenemus ſiniſtram, ſed adhuc clamare neceſſe eſt. Operi manuum M
tuarum porriges dexteram. Nam delecta- *Iob 14.*
tiones in dextera tua vſque in finem. Do- *Pſal.15*
mine oſtēde nobis dexteram & ſufficit nobis. Gloria, inquit, & diuitiæ in domo eius, *Pſ.111.*
vtique q timet Dñm. Sed in domo tua Domine quid? Profectò gratiarũ actio, & vox laudis. Beati qui habitant in domo tua Do- *Pſal.83.*
mine, &c. Oculus n. non vidit, auris non au- *1.Cor.2.*
diuit, & in cor hominis non aſcendit quæ præparauit Deus diligentibus ſe. Lux eſt n. inacceſſibilis, pax eſt quę exſuperat omnem ſenſum, fons eſt qui aſcenſum neſcit, ſed deſcenſum. Non vidit oculus lucem inacceſſibilem, non audiuit auris pacem incomprehenſibilē. Speciosi quidem pedes euan- *Rom.10*
gelizantium pacem. Sed licet in omnē terram exierit ſonus eorum, pax tñ quę exſuperat oēm ſenſum, nec ab ipſis quanta erat potuit capi, nedũ aliorũ auribus tradi. Ait ẽt Paulus ipſe: Fratres ego me non arbitror *Phil.3.*
comprehendiſſe. Fides quidē ex auditu, auditus autem per verbum Dei, ſed fides non ſpecies, & promiſſio non exhibitio pacis. Et quidem pax nunc eſt etiam in terra hominibus bonæ volũtatis, ſed quid eſt pax iſta, ad illius plenitudinem, & ſupereminẽtiam pacis? Vnde & ipſe Dominus ait: Pacẽ meã *Ioã.14.*
do vobis, pacem relinquo vobis. Meam ſiquidem, quæ exſuperat omnem ſenſum, & eſt pax ſuper pacem. Necdũ capaces eſtis, propterea do vobis patriam pacis, & relinquo interim viam pacis. Sed quid eſt quod diximus, in cor hominis nõ aſcẽdit? Vtique qa fons eſt, & aſcenſum neſcit. Scimus n. quia fontium natura eſt, riuos ſectari conuallũ, montiũ ardua declinare, ſicut ſcriptũ A
eſt: Qui emittis fontes in cõuallibus, inter *Pſ.103.*
medium montium pertrãſibunt aquę. Hoc autem eſt vnde admonere ſępius ſtudeo veſtrã caritatē, quia Deus ſuperbis reſiſtit, *Iac.4.*
humilibus aũt dat gratiã. Fons n ad altiorē non aſcendit, q̃ ſit locus eius vñ procedit. Sed videri põt ſecundum hanc regulam nõ impediri à ſuperbia vias gratiæ, præſertim, qꝫ ille primus ſuperbus qui ſecundum ſcripturam rex eſt ſuper omnes filios ſupbiæ, dixiſſe non legitur, altior ero, ſed ero, inquit ſimilis altiſſimo. Attamen non mentitur Apoſtolus, qm̃ ille attollitur ſupra oē quod creditur, aut quod colitur Deus. Horret humanus auditus verbum, ſed vtinã horreat ſimpliciter animus cogitatũ malignũ pari-

ter

ter & affectum. Dico enim vobis, quod non ille tantum, ſed & omnis ſuperbus extollitur ſupra Deum. Vult.n. Deus fieri voluntatem ſuam, & ſuperbus vult fieri ſuā. Iam videtur æqualitas, ſed attēde male congruā proportionem. Deus quidem in his tātum, quæ ratio approbat ſuam vult fieri volūtatem, ſuperbus verò & cum ratione & cōtra rationem. Vides quoniā altitudo eſt, & non illuc perueniunt fluenta gratiæ. Niſi cōuerſi fueritis, inquit, & efficiamini ſicut paruulus iſte (ſe autem dicit qui eſt fons vitæ, in quo habitat, vnde manat plenitudo omniū gratiarum) non intrabitis in regnū cælorū. Para proinde riuulos, aggeres terrenæ & elatæ cogitationis diſperge; conforma te filio hominis non primo homini: quia fons gratiæ in cor hominis carnalis ſcilicet, & terreni non aſcendit. Oculum quoque purga, **B** vt videre poſſis clariſſimam lucem, & aurem tuam inclina ad obediendum, vt quandoque peruenias ad quietē perpetuam, & pacem ſuper pacem. Lux enim eſt propter ſerenitatē, pax propter tranquillitatē, fons propter affluentiam, & æternitatē. Fōtem aſſigna patri, ex quo naſcitur filius, & procedit Spiritus ſanctus: lucē filio, qui eſt vtique *Ioan. 1.* candor vitæ æternæ, & lux vera illuminans omnem hominē venientem in hunc mundum: pacem Spiritui sācto, qui nimirum ſuper humilem, & quietū requieſcit. Nec hoc dico tāquam propria iſta ſint ſingulorum, **C** nam & pater lux eſt, vt ſit filius lumē de lumine, & filius pax eſt, pax noſtra qui fecit vtraque vnum, & Spiritus ſanctus fons eſt aquæ ſalientis in vitam æternam. Sed quando ad hoc perueniemus? Quando adimplebis me Domine lætitiā cum vultu tuo? Gaudemus in te, quoniā viſitaſti nos oriēs ex alto, iterū gaudemus exſpectantes beatā ſpē in Aduentu ſecundo. Sed quando veniet plenitudo lætitiæ non de memoria, ſed de præſentia, de exhibitione, nō de exſpectatio*Phil. 4.* ne? Modeſtia veſtra, ait Apoſtolus, nota ſit omnibus hominibus, Domin⁹ prope eſt. Dignum eſt enim vt & modeſtia noſtra nota ſit, ſicut Domini Dei noſtri modeſtia cūctis innotuit. Quid enim magis incongruum, quàm vt immoderatè agat homo, conſcius propriæ infirmitatis, quandoquidem apparuit inter homines modeſtus Dominus ma*Mat. 11.* ieſtatis? Diſcite, inquit, à me, quia mitis ſum, & humilis corde, vt poſſit etiā modeſtia veſtra innoteſcere ceteris. Iā quod ſequitur, Dominus prope eſt, de dextera debet intel*Matth. 28.* ligi. Nam de ſiniſtra ipſe loquitur. Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad cōſummationem ſæculi. Prope eſt Dominus fratres mei, nihil ſoliciti ſitis, i proximo eſt, & citius apparebit. Nolite deficere, nolite laſſari: quærite eum dum inueniri poteſt, *Pſ. 33.* inuocate eum dum prope eſt. Prope eſt Dominus his q̄ tribulatio ſunt corde, prope eſt exſpectātibus eum, exſpectantibus eum in veritate. Denique vis noſſe quā prope eſt? *Cant. 2.* Audi ſpōſam de ſponſo canentem: Quoniā ecce ſtat poſt parietem. Parietem iſtum corpus tuum intellige, quod obſtaculum impedit, vt eum qui prope eſt nondum valeas in*Phil. 1.* tueri. Propte ea Paulus ipſe diſſolui cupit, & cum Chriſto eſſe, & exclamans miſerabilius: Infelix, inquit, ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Sic & *Rom. 7.* propheta in pſalmo: Educ, inquit, de carce*Pſ. 141.* re animā meam ad cōfitendū nomini tuo.

Item in Vigilia Natalis Domini, de reſponſorio Sanctificamini hodie. Sermo V.

SAnctificamini hodie, & eſtote parati: die enim craſtina videbitis maieſtatem Dei in vobis. Celebratur: Dominicæ Natiuitatis ineffabile ſacramentum, iure quidem monemur fratres, in omni ſanctificatione præparari. Adeſt enim ſanctus ſanctorum, adeſt ipſe qui di*Leu. 11.* xit: Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum, Dominus Deus veſter. Alioquin quomodo dabitur ſanctum canibus, & margarita porcis, niſi prius illi ab iniquitate, iſti ab illicita voluptate purgati, de cetero tota ſolicitu**D** dine fugiant: illi quidem vomitum, iſti volutabrum luti? Suſcepturus olim diuina mādata carnalis Iſrael ſanctificabatur in iuſtitijs carnis, in baptiſmatibus varijs, in muneribus & hoſtijs, quæ non poterant iuxta conſcientiam perfectum facere ſeruiētem. Verum hæc quidem omnia tranſiere, nimirum vſque ad tempus correptionis impoſita; quod vtique iam aduenit. Opportunè igitur ex hoc iam perfecta nobis indicitur ſanctificatio, interna mandatur ablutio, exigitur munditia ſpiritualis, dicente Domi*Matt. 5.* no. Beati mundo corde, quoniam ipſi Deū videbūt. Ad hoc viuimus fratres, ad hoc nati, ad hoc vocati ſum⁹, ad hoc nobis dies hodiernus illuxit. Erat aliquādo nox, qn̄ nemo poterat hæc operari. Erat nox in vniuerſo

orbe

orbe ante veri luminis ortum, ante Chriſti natiuitatem; Erat nox etiã ſingulis quibuſque veſtrum ante ſuam cuiuſque cõuerſionem & internam regenerationem. An nõ profundiſſima nox, & denſiſſimæ tenebræ erant ſuper vniuerſam faciem terræ, cũ olim patres noſtri fictitios colerent Deos, & inſano penit⁹ ſacrilegio ligna & lapides adorarent? Aut non etiã cuique veſtrum caliginoſa nox erat, cũ tamquã ſine Deo in hoc ſæculo viueremus, cum ambularemus poſt cõcupiſcentias noſtras, cum ſectaremur carnis illecebras, cum obtemperaremus deſiderijs ſæcularibus, cum exhiberemus membra noſtra arma iniquitatis peccato, cũ ſeruiremus iniquitati ad iniquitatem, in quib. nũc merito erubeſcimus tamquã operibus tene-
E
1. Theſ. 5. brarum? Qui dormiunt, nocte dormiũt, Apoſtolus ait: & qui ebrij ſunt, nocte ebrij ſunt. Et hęc q̃dẽ fuiſtis, ſed excitati eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſi tamen filij lucis eſtis, & filij diei, nõ noctis neque tenebrarum. Siqui-
1. Pet. 4. dem pręco diei eſt etiam ille qui clamat: Sobrij eſtote & vigilate. Et Iudæis loquebatur
Act. 2. in pentecoſte de cõdiſcipulis: Quomodo hi ebrij ſunt, cũ ſit hora diei tertia? Hoc enim
Rom. 13. eſt quod ait eius coapoſtolus. Nox præceſſit, dies autem appropinquauit. Abijciamus ergo opera tenebrarũ, & induamur arma lucis, ſicut in die honeſte ambulem⁹. Abijciamus, inquit, opera tenebrarũ, ſomnolentiam ſcilicet & ebrietatem (quoniam, vt ſupra meminimus, qui dormiũt, nocte dormiunt, & qui ebrij ſunt, nocte ebrij ſunt) vt tamquã in die non dormitemus, ſed ambulemus: atque hoc quidem honeſtè, nõ temulentè. Vides hominem cuius ad omne bonũ dormitat anima eius præ tædio, in tenebris eſt vſque adhuc. Vides inebriatũ abſinthio ſapientem plus quam oportet, nõ ad ſobrietatem, cuius nec oculus viſu, nec auris impleatur auditu, qui pecuniam aut ſimile aliquid diligens, non ſatietur, lõgam inſtar hydropici ſitim bibens, filius noctis eſt & tenebrarum. Nec facilè ſeparantur hæc duo, dicente Scriptura: Quoniam in deſiderijs eſt omnis otioſus, hoc eſt, in ebrietate omnis ſomnolentus. Sanctificemur ergo hodie, &
F parati ſimus, parati quidẽ hodie nocturnũ excutiẽdo ſoporem. Porro ſanctificati nihilominus tamquam in die ab ebrietate nocturna cupidinis noxiæ frenando furorem. In his .n. duobus mandatis tota lex pendet & prophetæ, quæ ſunt declinare à malo, & facere bonum. Verum hoc hodie, nã craſtina nec in ſãctificatione erit, nec in præparatione, ſed in viſione vtique maieſtatis. Craſtina, inquit, die videbitis maieſtatẽ Dei in vobis. Hoc eſt quod ait patriarcha Iacob: Cras mihi reſpondebit iuſtitia mea. Hodie Gen. 30.
enim iuſtitia colitur, cras reſpõdebit: hodie exercetur, cras fructificabit. Alioquin quod non ſeminauerit homo, nec metet. Nec .n. tunc videbit maieſtatem, qui contempſerit interim ſanctitatem: nec orietur ei Sol gloriæ, cui Sol iuſtitiæ ortus non fuerit: nec illuceſcet ei dies craſtina, cui nõ luxerit hodierna. Nimirum idem ipſe qui hodie quidem nobis factus eſt à Deo patre iuſtitia, apparebit cras vita noſtra, vt & nos cũ eo appareamus in gloria. Hodie enim paruulus naſcitur nobis, vt non apponat homo magnificare ſeipſum, ſed cõuertamur magis, & efficiamur ſicut paruuli Cras exhibebitur magnus Dominus, & laudabilis nimis, vt ipſi quoque magnificemur in laude, cum videlicet erit vnicuique laus à Deo. Nimirũ quos hodie iuſtificauerit, cras magnificabit, & cõſummationi ſanctitatis ſuccedet viſio maieſtatis: Nec inanis viſio, quæ non niſi in ſimilitudine cõſtat, ſimiles enim ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt. Vnde & hic quoque nõ ſimpliciter dicitur, videbitis maieſtatem Dei, ſed additur ſignãter, in vobis. Hodie nimirum tamquã in ſpeculo nos in eo videmus, dum noſtra ſuſcipit, cras videbimus eum in nobis, quãdo iam ſua donabit, G
cum oſtẽdet nobis ſeipſum, & aſſumet nos ad ſeipſum. Hoc eſt quod trãſeuntem ſeſe miniſtraturum fore promiſit, de cuius interim plenitudine accepimus, nõ ſane gloriã pro gloria, ſed gratiam pro gratiã, ſicut ſcriptum eſt: Gratiam & gloriam dabit Domi- Pſ. 83.
nus. Ne ergo cõtemnas priora munera, ſi ſequent a concupiſcis, nec faſtidias prius edulium ſi vis accipere quæ ſequuntur. Vel pro ipſo ferculo, in quo apponitur, quod apponitur ſumere non recuſes, Ferculum .n. imputribile fecit ſibi pacificus noſter, corp⁹ incorruptibile aptans ſibi: in quo ſalutis epulas miniſtraret. Nõ dabis, inquit, ſanctũ tuũ Pſ. 15.
videre corruptionem: Illud vtique de quo Gabriel ad Mariã: Q̃d naſcet, ait ex te ſan- Luc. 1.
ctum, vocabitur filius Dei, Ab hoc igitur ſancto hodie ſanctificemur, vt maieſtatem eius vbi dies illa aſpirauerit videamus. Siquidẽ dies ſanctificatus illuxit nobis, dies ſalutis, non gloriæ aut felicitatis. Denique donec

paſſio

paſſio ſancti ſanctorum annũciatur, qui ni-
mirum in paraſceue paſſus eſt, id eſt in die
præparationis, merito omnibus dicitur; Sā-
ctificamini hodie, & eſtote parati. Sāctifica-
mini magis ac magis de virtute in virtutem
proficiendo, & eſtote parati perſeuerando.
In quibus tamen ſanctificabimur? Legi de
Eccl. 45. quodam, dicēte ſcriptura: Quoniam in fide
& lenitate ipſius sāctum fecit illum, neque
enim hominibus ſine lenitate, non pluſquā
Deo ſine fide placere poſſibile eſt. Meritò
H ſanè in his monemur eſſe parati, quibus &
Deo cōueniamus, cuius maieſtatē viſuri ſu-
mus, & nobis inuicē, vt in nobis eā pariter
videam⁹. Propterea ſiquidē oportet nos ꝓ-
uidere bona, nō ſolum coram Deo, ſed etiā
coram hominibus, vt non tantum regi no-
ſtro, ſed & conciuibus, & cōmilitonibus no-
ſtris grati eſſe poſſimus. Et quidē ante om-
Act. 15. nia fides quærenda eſt, de qua legitur, Fide
Matt. 5. mundans corda eorum. Beati.n. mūdo cor-
de, quoniam ipſi Deum videbunt. Crede er-
go te Deo, cōmitte te ei, iacta in eum cogi-
tatum tuum, & ipſe te enutriet, vt fiduciali-
Pſal. 39. ter, & fideliter dicas: Dominus ſolicitus eſt
mei. neque enim hoc ſapiunt homines amā
tes ſeipſos, homines ſcioli & ſoliciti pro ſe
ipſis, curam carnis perficiētes in deſiderijs,
1. Pet. 5. ſurdi ad vocem dicentis: Omnem ſolicitudi
nem veſtram proijcientes in eum, ipſi enim
cura eſt de vobis. Nā ſibi quidem ipſi fide-
re, nō fidei, ſed perfidiæ eſt, nec cōfidentiæ,
ſed diffidentię magis in ſemetipſo habere fi-
duciam. Is verè fidelis eſt qui nec ſibi credit,
nec in ſe ſperat, factus ſibi tāquam vas per-
ditum, ſed ſic perdens animam ſuam, vt in
vitam æternam cuſtodiat eam. Porrò id qui-
dem ſola facit humilitas cordis, vt non ſibi
fidelis anima innitatur, ſed deferēs ſemetip-
ſam aſcēdat iam de deſerto innixa ſuper di-
lectum, atque ideo delitijs affluens. Sanè vt
perfecta ſit ſanctificatio, etiam manſuetudi-
nem, & gratiam ſocialis vitæ à ſancto ſan-
Matth. 11. ctorum diſcamus oportet, ſicut ipſe ait: Di-
ſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.
I Quid enim huiuſmodi hominem dicere ꝓ-
hibet delitijs affluentem, qui ſuauis, & mitis
& multæ miſericordiæ, omnibus omnia fa-
ctus eſt, & vniuerſos perfundit oleo quodā
māſuetudinis & lenitatis, quo ſic infuſus eſt
ſic perfuſus etiam, & ſuperfuſus, vt ſtillare vi
deatur vndique? Felix qui gemina hac ſan-
Pſal. 56. ctificatione paratus dicere pōt. Paratum cor
meū Deus, paratum cor meū. Habet hodie
quidem fructū ſuum in ſanctificationē, cra-
ſtina die finem habiturus vitā æternam. Vi-
debit enim maieſtatem Dei, quod vtique vi-
ta æterna eſt, ſicut & veritas ait: Hæc eſt vi- *Ioā. 17.*
ta æterna, vt cognoſcant te ſolum verū Deū,
& quem miſiſti Ieſum Chriſtum: Reddet ei
coronam iuſtitiæ iuſtus iudex in illa die, cui
ſanè altera non ſuccedet. Tunc videbit &
affluet, & mirabitur, & dilatabitur cor ip-
ſius. Quouſque dilatabitur? Vſque ad viden-
dam in ſe maieſtatem Dei. Nolite arbitrari
fratres, quòd illam vobis promiſſionem ver-
bis explicare poſſimus. Sāctificamini hodie,
& eſtote parati, craſtina die videbitis, & gau
debitis, & gaudiū veſtrū implebitur. Quid
enim maieſtas illa nō impleat? Etiā ſupim-
plebit, & ſupeffluet, qñ mēſurā bonā & cō- *Luc. 6.*
fertā, & coagitatā & ſupereffluentem dabūt
in ſinus veſtros. Vſque adeo quidē ſuperef-
fluet, vt ſupra modū in ſublimitate excedat,
non modo merita, ſed & vota, ſicut verè po-
tens eſt facere, ſupra quā nos intelligere aut
ſperare poſſum⁹. Nā deſideria quidē noſtra
in tribus maximè conſtituta videtur, qđ de-
cet, quod expedit, quod delectat. Hæc ſunt K
quæ cōcupiſcimus, omnes quidē omnia, ſed
alius magis hoc, alius illud. Ille ſic deditus
eſt voluptati, vt nec honeſtate ſatis reputet
nec vtilitatē: illæ quæſtui magis incubans &
honeſtū diſſimulat & iucundū. ille volupta
tis pariter & vtilitatis negligentior, ſolū vel
maxime honorē ſectatur. Nec verò reprehē
ſibile deſiderium horum, ſed ſi ibi quærere-
mus ea, vbi verè inueniremus? Hæc enim v-
bi verè ſunt, vnum ſunt, atque ipſum vtique
ſummum bonū, ſumma vtilitas, ſumma glo-
ria, ſumma voluptas. Atque hæc quidē quan
tū interim capere poſſumus exſpectatio no-
ſtra eſt, & promiſſa nobis viſio maieſtatis in
nobis, vt Deus ſit omnia in omnibus, omne
iucundum, omne vtile, omne honeſtum.

Item in Vigilia Natalis Domini, de pronunciatione ipſius. Sermo VI.

AVditum audiuimus plenum gra- *Abdię 1.*
tia, dignum acceptione, Ieſus
Chriſtus filius Dei in Bethelehē
Iudæ naſcitur. Aīa mea liquefa-
cta eſt in ſermone iſto, ſed & ſpiritus meus
in pcordijs meis æſtuat, iucunditatē hanc &
exſultationē ſolito vobis deſiderio eructare
feſtinās. Ieſus interpretatur Saluator. Quid
tā neceſſariū perditis, quid tam optabile mi-
ſeris,

ſeris,qđ tã vtile deſperatis? Alioquin vnde ſalus; vnde vel tenuis aliqua ſpes ſalutis in lege peccati, in corpore mortis, in malitia hac diei,& loco afflictionis,niſi noua nobis & inſperata naſceretur? At tu forte ſalutē optas, ſed curationis acerbitatē teneritudinis pariter,& ægritudinis propriæ conſcius
I reformidas. Ne timeas, Chriſtus eſt ſuauis planè,& mitis,& multæ miſericordiæ, vnct⁹ oleo lætitiæ prę participibus ſuis,eius nimirũ,qui licet nõ ipſam plenitudinē,de plenitudine tñ huius accipiunt participiũ vnctionis. Ne verò ſuauē audiēs,inefficacē forę autumes ſaluatorē,additur ēt filius Dei. Qualis.n.pater,talis filius,cui ſubeſt cũ voluerit poſſe. Aut forſitã vtilitate ſalutis & iucũditate vnctionis audita; neſcio quid ſubmurmuras puto etiã de honeſtate ſolicitus. Saluatorē tibi gratularis adeſſe,vtpote iacēs paralyticus in grabato, aut magis inter Hieru
Luc. 5. ſalē & Hierico ſemiuiu⁹ in via. Amplius aũt lætaris nec durũ eſſe medicũ, nec grauibus vti medicinis,ne tibi forſitan intolerabilior videatur breuis ipſa curatio, quam diurna ægritudo. Sic nimirũ, ſic vſque hodie multi pereunt medicũ fugiētes, ꝙ Ieſum quidem nouerint,ſed Chriſtũ neſciãt, humano ſenſu de multitudine,& malignitate morborũ, paratæ ſibi medelæ moleſtiã æſtimantes. Iã verò ſi certus es de Saluatore,& nihilomin⁹ Chriſtũ eſſe cognoſcis, nõ vtentē cauterio, ſed vnguento,non vſtione,ſed vnctione curãtem, vnum adhuc arbitror ingenuã poſſe mouere creaturã,nē forte(quod abſit)ſaluatoris huius non ſatis cõdigna videatur eſſe perſona. Puto tñ non vſque adeo ambitioſus es, & gloriæ cupidus, aut zelator honoris,vt ab vno quopiã è cõſeruis tuis,ſi pręſtare poſſet hanc gratiã,ſuſcipere detrectares.
M Nã ſi Angelus aut Archangelus eſſet,vel ex ſuperiori quouis ordine ſpirituũ beatorum, multo minus animoſitas tua,quod cauſaretur,haberet. Nunc autem tanto ampliore tibi deuotione ſuſcipiēdus eſt iſte Saluator, quanto differētius prę ceteris omnibus nomen hereditauit Ieſus Chriſtus filius Dei. Et vide ſi non euidentius hęc tria ad paſtores loquens Angelus commendauit,gaudiũ magnum, quod euangelizabat, exponens; Quia,inquit,natus eſt vobis hodie Saluator qui eſt Chriſtus Dominus. Exultemus igitur fratres in hac natiuitate, & multipliciter gratulemur in ea, quã & ſalutis vtilitas, & vnctionis ſuauitas,& filij Dei maieſtas tã elegãter illuſtrat, vt nihil deſit ex omnibus quæ deſiderantur, nec cõmodum,nec iucũdum,nec honeſtum. Exultemus inquam ruminantes intra noſmetipſos,& inuicē eructantes ſuaue verbũ, eloquium dulce, Ieſus Chriſtus filius Dei naſcitur in Bethlehē Iudæ. Nec mihi quis ad iſta reſpondeat indeuotus, ingratus, irreligioſus. Non eſt hoc nouum,olim auditum eſt, olim factum eſt, olim nat⁹ eſt Chriſtus. Ego enim dico olim & ante. Nec mirabitur olim & ante,cui propheticum illud occurrerit, in æternũ & vltra. Natus eſt ergo Chriſtus, nõ modo ante hęc noſtra tempora,ſed ante tēpora vniuerſa. Verum illa quidem natiuitas poſuit tenebras latibulum ſuum, imo verò lucē magis habitat inacceſſibilem, latet in corde patris in monte vmbroſo,& cõdenſo. Vt ergo aliquatenus innoteſceret,natus eſt,& in tēpore natus ex carne,natus in carne, factũ eſt
verbum caro. Quid tñ mirum ſi vſque ho- A
die dr̃ in Eccleſia, Chriſtus filius Dei naſcitur,qñ tam longe antea dicebatur(haud dubiũ quin de ipſo)puer nat⁹ eſt nobis? Olim cœpit audiri verbũ hoc, & nemo ſanctorũ aliquãdo faſtidiuit. Siquidē Ieſus Chriſtus filius Dei,heri & hodie,& in æternũ naſcit̃. Hinc nimirũ primus homo omniũ viuentiũ pater,magnũ eructãs ſacramētum, quod in
Chriſto & in Eccleſia Apoſtolus poſtmodũ *Ephe. 5.*
euidentius commendauit: Relinquet, ait, *Gen. 2.*
homo,& patrē,& matrē, & adhærebit vxori ſuę,& erũt duo in carne vna. Hinc nihilo
minus Abraham pater omnium credentiũ *Ioã. 18.*
exultauit, vt videret diem hunc, & vidit, &
gauiſus eſt. Alioquin,quando ſeruum iurã- *Gen. 24.*
tem ſibi per Deum celi,ſub femore ſuo manum ponere præcepiſſet, niſi ipſum vtique Deum cęli ex eodem naſciturũ femore præ
udiſſet? Hoc quoque conſiliũ cordis ſui ho
mini ſecundum cor ſuũ reuelauit Deus, cui *Pſ. 133.*
iurauit veritatē, & nõ fruſtrabitur eum: De fructu,inquiēs,ventris tui,ponam ſuper ſedem tuam. Vnde & in Bethelem Iudæ na-
ſcit̃(ſicut Angelus ait)ciuitate Dauid,vtique *Luc. 2.*
propter veritatem Dei ad cõfirmãdas pro-
miſſiones patrum. Hoc etiam multifariè *Heb. 1.*
multisq. modis ceteris reuelatum eſt patribus & prophetis. Abſit autem vt à diligentibus Deum aliquãdo fuerit negligēter auditũ; niſi fortè negligere videbatur qui dice-
bat: Obſecro Dñē mitte quē miſſur⁹ es: aut *Exo. 4.*
faſtidire qui clamabat: Vtinã dirũperes cæ- *Iſai. 64.*
los & deſcēderes. ceteraq. ſimilia. Id ipſum B

deinde

deinde Apoſtoli ſancti viderunt, & audierunt, & manus eorum tractauerunt de verbo vitæ, quibus ſingulariter aiebat: Beati *Matt.13* oculi, qui vident quæ vos videtis. Poſtremò hoc idem nobis quoque ſeruatum eſt fidelibus, vtique theſauris fidei commendatum, *Ioã. 20.* ipſo æquè dicente: Beati qui non viderunt & crediderunt. Pars noſtra hæc in verbo vitæ. Nec ſane contemptibilis ex qua nimirum *Abdia.2* viuitur, & qua vincitur mundus: quoniam iuſtus ex fide viuit. Et hæc eſt victoria, quæ vincit mundum, fides noſtra. Hæc eſt, quæ velut quoddam æternitatis exemplar præterita ſimul & pſentia, ac futura, ſinu quodam vaſtiſſimo cõprehendit, vt nihil ei prætereat, nihil pereat, præeat nihil. Merito proinde in teſtimonium fidei veſtræ, vbi facta eſt vox annũciationis huius in auribus veſtris, exultaſtis in gaudio, egiſtis gratias, proſtrati ſolo tenus adoraſtis, concurrentes velut ſub vmbra alarum eius, & ſub pennis eius ſperãtes. Numquid non ſinguli natiuitate ſaluatoris audita, clamaſtis in cordibus veſtris, dicen- *Pſal.72.* tes: Mihi autem adhærere Deo bonũ eſt? Aut *Pſal.16.* potius illud, quod idem propheta ait: Deo ſubiecta eſto anima mea? Infelix nimirum quiſquis ficte proſtratus, corde rigido corpus humiliauit. Eſt enim qui humiliatur nequiter, interiora autẽ eius plena ſunt dolo. Quiſquis. n. neceſſitatem ſuam minus conſiderat, minus ſentit incommoda, minus pericula pauet, minus deuotè cõfugit ad remedia ortæ ſalutis, minùs affectuosè ſe ſubijcit *Pſal.89.* Deo, minus fideliter pſallit: Domine refugium factus es nobis. Huius adoratio minus accepta, huius pſtratio minus verax, huius humiliatio minus habẽs, huius etiã victorioſa minus, imò & minus viuida fides. Quid tamen dicit? Beati qui non viderunt & crediderunt: Quaſi non videatur ipſum credere quodammodo iam videre. Sed aduerte diligenter cui, & quando dictum ſit, ei vtique, qui arguebatur, ꝙ quia vidiſſet credidiſſet: Neque enim idipſum eſt vidiſſe, & ideo credidiſſe, quod credendo vidiſſe. Alioquin Abraham pater quonam modo Dominicũ hunc vidiſſe diem niſi credendo, credendus eſt? Sed & illud quomodo accipietur, quod hac nocte cantatum eſt nobis, Santificamini hodie, & eſtote parati, craſtina die videbitis maieſtatem Dei in vobis: ſi nõ mente videre eſt, pia deuotione repræſentare & recolere fide nõ ficta, magnũ illud magnæ pietatis ſacrm, quod manifeſtatum eſt in carne, iuſtificatum eſt in ſpiritu, apparuit Angelis, prædicatum eſt gentibus, creditum eſt mundo, aſſumptum eſt in gloria? Semper igitur nouũ quod ſemper innouat mẽtes, nec vnqua vetus, quod fructificare nõ ceſſat, quod in perpetuũ nõ marceſcit. Hoc eſt enim ſanctum, quod nõ datur videre corruptionem. Hic nouus homo, q̃ nullius vmquã vetuſtatis capax, ẽt eos, quorum inueterauerunt oĩa oſſa, in verã vitæ transferat nouitatem. Inde eſt, ꝙ etiam in præſenti tam iucunda annũciatione (ſi aduertiſtis) congruè ſatis dicitur non tam natus eſſe, quam naſci. Ieſus Chriſtus filius Dei naſcitur in Bethlehẽ Iudæ. Sicut. n. quodãmodo immolatur adhuc quotidie, donec mortem eius annũciamus, ſic vr̃ & naſci, dum fideliter repræſentamus eius natiuitatẽ. Die igitur craſtina videbim⁹ maieſtatem Dei, ſed ſanè in nobis, nõ in ſeipſo, vtique, maieſtatẽ in humilitate, virtutem in infirmitate, in homine Deum. Ipſe eſt enim Emmanuel, quod interpretatur nobiſcum Deus. Et euidentius audi: Verbum, inquit *Ioan. 1.* caro factum eſt, & habitauit in nobis. Deuique ex tunc, & deinceps vidimus gloriã eius, ſed gloriam quaſi vnigeniti à patre, vtique plenũ gratię vidimus, & veritatis. Non enim gloriam poteſtatis aut claritatis, ſed gloriã paternæ pietatis, gloriã gratiæ, de qua Apoſtolus: In laudem, inquit, gloriæ gratiæ ſuæ. *Eph.1.* Sic ergo naſcitur. Sed vbi putas? In Bethlehẽ Iudæ, neque enim decet nos ita Bethlehem præterire. Trãſeamus vſque Bethlehem, dicũt paſtores, non Bethlehem pertrãſeamus. Quid enim ſi pauper viculus eſt? Quid ſi videtur minima in Iudæa? Nec id quidem incongruũ ei, qui cum diues eſſet, propter nos factus eſt pauper, & cum eſſet magnus Dñs & laudabilis nimis, paruulus natus eſt nobis. Et dicebat, Beati pauperes ſpiritu, quo- *Matt.5.* niam ipſorum eſt regnum cælorum. Itemq. Niſi cõuerſi fueritis, & efficiamini ſicut puer *Mat.18* iſte, non intrabitis in regnum cælorum. Vnde etiam ſtabulum elegit, & præſepe, vtique domum luteam, & diuerſorium iumentorum, vt hunc eſſe ſcias, qui de ſtercore erigit pauperem, & ſaluos facit homines & iumenta. Vtinam autem inueniamur & nos Bethlehem Iudę, vt in nobis quoque digne- *Malac.4* tur naſci, & audire mereamur, quia vobis timentibus Deum orietur Sol iuſtitiæ. Fortè enim eſt hoc, quod ſupra meminimus, ad videndam in nobis Domini maieſtatem, & ſanctificatione opus eſſe, & præparatione.

Nam

Pſ. 113. Nam & iuxta prophetam: Facta eſt Iudæa ſanctificatio eius, quia videlicet omnia in confeſſione lauantur, & domus panis, quod Bethlehem ſonat, ad præparationem fortaſſe videtur magnoperè pertinere. Quomodo enim ille paratus eſt, vt excipere tantum
Iſaia 3. hoſpitem poſſit, qui dicit: quia non eſt in domo mea panis? Denique, quia imparatus erat quidam, neceſſe habuit amici oſtium
Luc. 11. clauſū media nocte pulſare, & dicere; Quia amicus meus venit ad me de via, & non hā-
Pſ. 111. beo quod ponam ante illum. Paratum cor eius ſperare in Domino, ait Propheta, haud
Vbi ſup. dubium quin de iuſto loquens. Confirmatum eſt cor eius, non commouebitur. Non eſt paratum cor, quod non eſt confirmatum. Scimus autem, ipſo eodem teſte pro-
Pſ. 103. pheta, quòd panis cor hominis confirmet. Nō eſt ergo paratum, ſed aridū & exſangue cor eius, qui oblitus eſt comedere panem ſuum. Eſt autem paratus & non turbatus, vt cuſtodiat mandata vitæ, qui oblitus ea quæ retro ſunt, in ea, quæ ante ſunt ſe extendit. Vides quàm fugienda quædā, quàm ſit quędam obliuio cupienda? neque enim totus Manaſſes Iordanem trāſijt, ſed nec totus citra ſibi elegit māſionem. Eſt qui oblitus eſt Domini creatoris ſui, & eſt qui prouidet eū in conſpectu ſuo ſemper, oblitus populum ſuum & domum patris ſui. Et ille quidem cęleſtia obliuiſcitur, hic verò quæ ſunt ſuper terrā: iſte præſentia, ille futura: iſte quæ videtur, ille quæ nō videntur: poſtremo iſte quæ ſua ſunt, ille quæ Ieſu Chriſti. Vterque
F Manaſſes, vterque obliuioſus, ſed alter quidē Hieruſalē, alter Babylonis oblitus: alter eorum quę impediunt, & iſte paratus, alter ſane eorū magis quæ expediunt, & quæ nō expedit obliuiſci, atque hic penitus imparatus ad vidēdum in ſe Domini maieſtatem. Neque enim eſt domus panis, in qua ſaluator oriatur, non eſt Manaſſes ille, cui appareat, qui Iſrael regit, & ſuper Cherubin ſe-
Pſal 79. det. Appare, inquit, coram Effraim, Beniamin, & Manaſſe. Ego arbitror iſtos tres eſſe qui ſaluantur, quos alius quidem propheta
Eze. 14. Noe, Danielem & Iob nominauit, eoſdem quoque & tribus illis paſtoribus deſignari, qui nato Angelo magni conſilij gaudiū magnum Angelus euangelizauit. Vide autem
Luc. 2. ne forte ipſi ſint & tres Magi veniētes iam non modo ab Oriente, ſed etiam ab Occidēte, vt recumbant cum Abraham, Iſaac, & Iacob. Fortè enim non incongruè videbitur ad Effraim quidem, quod fructificationem ſonat, pertinere turis oblationem, quod offere incenſum dignum in odorem ſuauitatis proprium ſit eorum, quos poſuit Dominus, vt eant, & fructum afferāt, id eſt, Eccleſiæ prælatorum. Nā & Beniamin filius dextræ offerat neceſſe eſt aurum, id eſt ſubſtantiam huius mundi, vt videlicet fidelis populus in parte dextera conſtitutus, à iudice mereatur audire: Quia eſuriui & dediſtis mihi *Matth. 25.*
manducare. &c. Porrò Manaſſes (ſi tamē is eſſe voluerit cui appareat Deus) myrrham offerat mortificationis, quā quidē à noſtra ſpecialiter arbitror profeſſione requiri. Et hæc dicta ſint, ne ad eam partem tribus Manaſſe, quę citra Iordanem ſubſtitit pertineamus: ſed obliuiſcamur magis ea, quæ retro ſunt, extenti & intenti ad anteriora. Nūc verò redeamus vſque Bethlehē, & videamus hoc verbū quod factum eſt, quod fecit Dominus & oſtēdit nobis. Domus panis eſt, vt iā diximus, bonū eſt nos illic eſſe; vbi enim fuerit verbum Domini, nō deeſt vtique pa-
nis, qui confirmet cor, dicente propheta: Cō- *Pſ. 118.*
firma me in verbis tuis. Nimirum in verbo quod procedit de ore Dei viuit homo, viuit in Chriſto, viuit in eo Chriſtus. Ibi oritur, ibi apparet, nec omninò amat cor titubans, aut vacillans, ſed ſtabile & cōfirmatum. Si quis murmurat, ſi quis hęſitat, ſi quis nutat, ſi quis cogitat reuolui in lutū, redire ad vomitum, deſerere votum, mutare propoſitū ſuum, non eſt Bethlehē iſte, non eſt domus panis. Sola enim fames, & fames valida in Aegyptum eum deſcēdere, percos paſcere, ſiliquas eſurire cōpellit, vtpote procul agētē à domo panis, à domo patris, in qua etiā mercenarij panibus abundare noſcuntur. Nō ergo in huiuſmodi corde naſcitur Chriſtus, cui deeſt fidei fortitudo, vtique panis
vitæ, ſcriptura teſte: Quoniā iuſtus ex fide *Abac. 2.*
viuit, quod videlicet animæ vera vita (quæ H
ipſe eſt) non niſi per fidem interim habitet *Rom. 1.*
in cordibus noſtris. Alioquin, quomodo in illo naſcitur Ieſus, quomodo ſanus oritur illi, quandoquidem vera omnino certaq. ſen-
tentia eſt, quòd is tantum qui perſeuerauerit vſque in finem, ſaluus erit? Nam quod *Matth. 10.*
minimè inueniatur in eo Chriſtus, nec de
eis ſit quibus dicitur, quia vnctionē habetis *1. Ioā. 2.*
à ſancto, ex eo vel maximè conſtat, qđ ſine dubio etiam aruit cor illius, ex quo oblitus eſt comedere panem ſuum. Multo minus, autem ad filium pertinet Dei, qui huiuſmodi eſt,

Iſai.vlt. di eſt, quod non niſi ſuper quietum & humilem ac trementem verba ſua requieſcat ſpiritus ipſius, nec ſit vlla ſocietas æternitati & tantæ mutabilitati, ei qui eſt, & ei qui numquam in eodem permanet ſtatu. Ceterum quamlibet firmi, quamlibet fortes in fide, quamlibet parati, quamlibet panibus
Luc. 11. abundātes, ipſo quidem largiente, cui quotidie orantes dicimus: Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie, neceſſe habemus
1.Ioā.1. addere conſequenter, dimitte nobis debita noſtra. Alioquin ſi dixerimus, quoniam peccatum non habemus; nos ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Nimirum veritas ipſe eſt, qui non ſimpliciter in Bethlehem, ſed in Bethlehem Iudæ naſcitur Ieſus Christus filius Dei. Præoccupemus igitur faciem Domini in confeſſione, vt ſanctificati pariter & parati inueniamur & nos Beth-
I lehem Iudæ, atque ita naſcētem Dominum videre mereamur in nobis. Ceterum, ſi qua anima eouſque profecerit (quod qu de eſt multum ad nos) vt ſit fecunda virgo, ſit ſtella maris, ſit plena gratia, & ſuperuenientem habens in ſe ſpiritum ſanctum, puto quod non modo in ea, ſed ex ea quoque non dedignabitur naſci. Nemo ſane id ſibi arrogare præſumat, niſi quos ipſe ſpeciali deſigna-
Mat.12 tione tamquam digito monſtrauerit, dices:
Galat.4 Ecce mater mea, & fratres mei. Enimuero audi vnum ex illis. Filioli mei, ait, quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis. Si enim naſci videbatur in eis cum formabatur Chriſtus in eis, quomodo non etiam ab eo ſimiliter naſci cum dicere quis præſumat, qui in ipſis quodammodo parturiebat? Et tu quidem impia Synagoga hunc nobis filiū peperiſti, officio quidem matris, ſed non matris affectu. Excuſſiſti eum de ſinu tuo extra ciuitatem eijciens, & eleuans ſuper terram, tamquam dicens eccleſiæ gētium pariter & eccleſiæ primitiuorum quæ eſt in cælis: nec mihi nec vobis ſit, ſed diuidatur. Diuidatur, inquam, non inter vtraſque, ſed ab vtriſque. Expulſum em̄ & exaltatum & eleuatum, & quidem modicè ſatis, tamen vt nec in tuis eſſet mœnibus, nec in terra, ferro vndique coarctaſti: ne fortè vel hac vel illac excederet, vt videlicet à te ſeparatus, ad neutram perueniret illarum. Sæua nimirum mater, ita abortiuum facere voluiſti, dum non eſſet qui excipere poſſet excuſſum. Age ergo quid profeceris, imò quā nihil profeceris intuere. Vndique enim egrediuntur filiæ Sion, vt videāt regem Salomonem in diademate quo coronaſti eum. Relinquens matrem adhæret vxori ſuæ, vt ſint duo in carne vna: & ciuitate pulſus, atque K
leuatus à terra, omnia trahit ad ſe, quippe qui eſt ſuper omnia benedictus Deus in ſæcula. Amen.

In die Natalis Domini, de fontibus Saluatoris. Sermo I.

GRandis quidem eſt, dilectiſſimi, hodierna Dominicæ Natiuitatis ſolemnitas, ſed dies breuis cogit breuiare ſermonem. Nec mirum, ſi facimus nos breue verbum, qn̄ & Deus pr̄ verbū fecit abbreuiatū. Vultis noſſe quam longum breue fecit? Cælum, in- *Ier. 23.*
quit (hoc verbum) & terram ego impleo: Nunc caro factum, in anguſto locatū præſepio eſt. A ſæculo, ait Propheta, & in ſæculum *Pſal. 92.*
tu es De⁹, & ecce factus eſt infans diei vni⁹. Ad quid hoc fratres, aut quæ neceſſitas fuit vt ſic exinaniret ſe, ſic humiliaret ſe, ſic abbreuiaret ſe Dn̄s maieſtatis, niſi vt vos ſimiliter faciatis? Iam clamat exēplo, quod poſtmodū prædicaturus eſt verbo: Diſcite à me *Mat. 11.*
quia mitis ſum & humilis corde. vt verax inueniatur, qui dicit: Cœpit Ieſus facere & *Marc. 6.*
docere. Obſecro proinde, & plurimum rogo fratres, non patiamini ſine cauſa tam pretioſum exemplar vobis exhibitum eſſe, ſed cōformamini illi, & renouamini ſpiritu mētis veſtræ. Studete humilitati quæ fundamentum eſt cuſtoſq. virtutum, ſectamini illā quæ ſola poteſt ſaluare animas veſtras. Quid enim magis indignum, quid deteſtandum amplius, quid grauius puniendum, quā L
vt videns Deum cæli paruulum factum, vltra apponat homo magnificare ſe ſuper terram? Intolerabilis impudētiæ eſt, vt vbi ſeſe exinaniuit maieſtas, vermiculus infletur & intumeſcat. Hoc igitur eſt propter quod exi *Phil. 2.*
naniuit ſe, formā ſerui accipiens, qui in forma Dei patri ęqualis erat, ſed exinaniuit maieſtate & potentia, non bonitate & miſericordia. Quid enim ait Apoſtolus? Apparuit, *ad Tit. 3.*
inquit, benignitas & humanitas ſaluatoris noſtri Dei. Apparuerat ante potētia in rerum creatione, apparebat ſapiētia in earum gubernatione, ſed benignitas miſericordiæ nunc maxima apparuit in humanitate. Innotuerat Iudęis poteſtas, ī ſignis atque portētis, vnde & in ea lege ſæpius inuenies, ego Dominus, ego Deus. Philoſophis quoque abun-

abundantibus in ſenſu ſuo maieſtas innotuit, *Rom. 1.* quoniam iuxta Apoſtoli verba: Quod notum eſt Dei, manifeſtum eſt in illis. Verumtamen & Iudæi poteſtate ipſa premebantur, & philoſophi ſcrutatores maieſtatis opprimebantur à gloria, poteſtas ſubiectionem, maieſtas exigit admirationem, neutra imitationem. Appareat Domine bonitas, cui poſſit homo, qui ad imaginem tuam creatus eſt, conformari: nam maieſtatem, poteſtatem, ſapientiam, nec imitari poſſumus, nec expedit æmulari. Quouſque anguſtata eſt miſericordia tua in ſola angelorum parte, reliquam occupat iudicium cum toto pariter humano ge- *Pſal. 35.* nere? Domine in cælo miſericordia tua, & veritas tua vſque ad nubes, terram vniuerſam condemnans & aëreas poteſtates. Dilatet miſericordia terminos ſuos, exten- M dat fines, expandat ſinus, attingat à fine vſque ad finem fortiter, diſponēs omnia ſuauiter. Reſtrictus eſt Domine iudicio ſinus tuus, ſolue cingulum tuum, & veni miſerationibus affluens, ſupereffluens caritate. Quid tu times, ò homo, quid trepidas à facie Domini, quia venit? Venit non iudicare, ſed ſaluare terram. Olim tibi perſuaſum eſt ab infideli quodam ſeruo, vt furtim tolleres, & imponeres regium diadema capiti tuo. Deprehenſus in furto, quid ni timeres, quid ni fugeres à facie eius? Forte *Gen. 3.* enim iam gladium vibrabat igneum. Nunc in exilio poſitus, in ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Et ecce vox audita eſt in *Pſ. 138.* terra, quia dominator aduenit. Quo ibis à ſpiritu eius, & quo à facie eius fugies? Noli fugere, noli timere, non venit cum armis, non puniendum, ſed ſaluandum requirit. *Gen. 3.* Et ne forte dicas etiam nunc: Vocem tuam audiui, & abſcondi me: ecce infans eſt & ſine voce. Nam vagientis vox magis miſeranda eſt, quam tremenda. Aut ſi cui forte terribilis, ſed non tibi. Paruulus factus eſt, tenera membra virgo mater pannis alligat, & adhuc timore trepidas? Vel in hoc ſcies, quia non venit perdere te, ſed ſaluare, eripere, & non ligare. Iam aduerſus hoſtes tuos dimicat, iam ſuperborum, & ſublimium colla tamquam Dei virtus, & ſapientia calcat. Duo ſunt tibi hoſtes, peccatum, & mors, ideſt, mors corporis & animæ. Vtrumque debellaturus aduenit, & ab vtroque ſaluabit te, noli timere. Et iam quidem peccatum in propria perſona vicit, quando humanam naturam ſine vlla contagione ſuſcepit. Grandis enim peccato facta eſt violentia, & reuera expugnatum eſſe cognoſcitur, quando natura quam ſe totam infeciſſe, & occupaſſe gloriabatur, ab eo penitus aliena in Chriſto inuenta eſt. C Dehinc perſequitur inimicos tuos, & comprehendit eos, nec conuertitur donec deficiant. Contra peccatum dimicans in conuerſatione ſua verbis pariter & exemplis oppugnat, ſed in paſſione ſua alligat illud, alligat planè fortem, & diripit vaſa eius. Iam verò eodem ordine mortem quoque ſuperat prius in ſeipſo, cum reſurgit primitiæ dormientium, & primogenitus mortuorum: poſtmodum debellaturus eam pariter in omnibus nobis, quando videlicet ſuſcitabit mortalia corpora noſtra, & deſtruetur nouiſſima inimica mors. Propterea enim reſurgens, decorem indutus eſt, non ſicut antea naſcens, pannis inuolutus eſt. Propterea qui prius ſinu miſericordiæ affluebat, non iudicans quemquam, reſurgens præcinxit ſe, & iuſtitiæ cingulo videtur quodammodo effluētem ſinum miſericordiæ collegiſſe, quoniam ex tunc præparatur ad iudicium, quod in noſtra reſurrectione futurum eſt. Nam & propterea paruulus antea venit, vt miſericordiam prærogaret, & futurum in fine iudicium præcurrens, miſericordia temperaret. Licet enim paruulus ad nos venerit, non parum tamen attulit, non parum contulit nobis. Si quæris quid attulit, primò omnium attulit miſericordiam, ſecundum quam (teſte Apoſtolo) *Ad Tit. 3.* ſaluos nos fecit. Neque enim his tantum profuit, quos tunc præſens inuenit, ſed fons eſt qui numquam poterit exhauriri. Fons nobis eſt Chriſtus Dominus, vnde laue- B mur, ſicut ſcriptum eſt: Qui dilexit nos, & *Apoc. 1.* lauit nos à peccatis noſtris. Verumtamen, non ille ſolus aquarum eſt vſus, nec tantum ſordes abluunt, ſed & ſitim extinguūt. Beatus verò, ait ſapiens, qui in ſapientia mo- *Eccl. 14* rabitur, & qui in iuſtitia meditabitur. Et poſt pauca: Aqua, inquit, ſapientiæ ſaluta- *Vbi ſup.* ris potabit illum. Benè ſapientiæ ſalutaris, quoniam ſapientia carnis mors eſt, & ſapientia mundi etiam ipſa inimica eſt Deo. Sola quæ ex Deo eſt ſapientia ſalutaris eſt, quæ ſecundum beati Iacobi definitionem, *Iac. 3.* primum pudica, deinde pacifica eſt. Nam ſapientia carnis voluptuoſa eſt, non pudica. Sapientia mundi tumultuoſa eſt,

non

non pacifica. Sapientia verò quæ ex Deo eſt, primum pudica eſt, non quærens quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti, vt non ſuam quiſque faciat voluntatem, ſed conſideret quæ ſit voluntas Dei; deinde pacifica, non abundans in ſuo ſenſu, ſed alieno magis acquieſcens conſilio, vel iudicio. Tertius aquarum vſus eſt irrigatio, quam profectò maximè neceſſariam habent nouellæ plantationes. Alioquin aut minus proficient, aut ex toto peribunt præ ſiccitate. Quærat ergo deuotionis aquas quiſquis ſeminauerit bonorum operũ ſemina, vt irrigatus fonte gratiæ bonæ conuerſationis hortus non areſcat; ſed in perpetua viriditate proficiat. Orat enim pro huiuſmodi propheta: Et holocauſtum tuum, inquiens, pingue fiat. Sic & in laudibus Aaron legis, quoniam ſacrificium eius quotidianus ignis abſumpſit. In quibus omnibus nihil aliud

Pſ. 79.

C intelligendum videtur, niſi vt bona opera feruore deuotionis, & dulcedine ſpiritualis gratiæ condiantur. Putas, inueniri poterit quartus fons, vt paradiſum recuperemus, quatuor fontium irrigatione amœniſſimum? Nam ſi terrenum paradiſum denuo nobis reddendam nõ ſperamus, quomodo regnum cælorum ſperabimus? Si terrena, inquit, dixi vobis, & non creditis, quomodo, ſi dixero vobis cæleſtia, credetis? Nunc autem vt de exhibitione præſentium firma ſit exſpectatio futurorum, paradiſum habemus multò meliorem, & lõgè delectabiliorem, quàm primi parentes habuerunt, & paradiſus noſter Chriſtus Dominus eſt. In quo tres quidem fontes iam inuenim⁹, quartum quæramus. Habemus de fonte miſericordię ad diluendas culpas, aquas remiſſionis, habemus de fonte ſapientiæ ad potandum ſitim noſtram, aquas diſcretionis: habemus de fonte gratiæ ad irrigandas plantas bonorum operum, aquas deuotionis. Quæramus ad decoquendos cibos aquas feruentes, aquas æmulationis. Hæ nimirum condiunt & decoquunt affectiones noſtras, & ebulliunt de fonte charitatis. Vnde ait propheta: Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Alibi quoque. Zelus, inquit, domus tuæ comedit me. Siquidem ex dulcedine deuotionis diligens iuſtitiam, ex feruore æmulationis, odio habet iniquitatem. Et vide, nè fortè de fontibus iſtis prædixerit Iſaias: Haurietis aquas in

Ioan. 3. *Pſal. 38.* *Pſal. 68.* *Iſai. 12.*

gaudio de fontibus Saluatoris. Nam vt promiſſionem hanc vitæ pręſentis eſſe noueris, non futuræ, illud attende quod ſequitur: Dicetis in illa die: Confitemini Domino, & inuocate nomen eius. Inuocatio quippe præſentis temporis eſt, ſicut ſcriptum eſt: Inuoca me in die tribulationis. Porrò ex his quatuor fontibus tres quidẽ ꝓpriè conuenire videntur tribus eccleſiæ ordinibus, ſinguli ſingulis. Nam primus quidem communis eſt omnibus. In multis enim offendimus omnes, & neceſſarium habemus miſericordiæ fontem ad diluendas offenſionum ſordes. Omnes inquã peccauimus, & egemus gloria Dei. Et prælati, & continentes, & coniugati. Si dixerimus, quia peccatũ non habemus, noſipſos ſeducimus: Quia ergo nemo mundus à ſorde, neceſſarius eſt omnibus fons miſericordiæ, & pari voto debent ad hunc fontem Noë, Daniel, & Iob properare. De cetero quidem Iob maximæ ſapiẽtiæ fontem quærat, quoniam ipſe magis inter medios laqueos ambulat, ita vt magnum videatur ſi à malo declinat. Danieli verò currendum eſt ad fontem gratiæ, cui nimirum pœnitentiæ opera, & labores abſtinentiæ deuotionis gratia neceſſe eſt impinguare. Oportet enim, vt nos maximè ĩ hilaritate omnia faciamus: quoniam hilarem datorem diligit Deus. Nam & terra noſtra nequaquam fertilis eſt huiuſmodi ſeminis, bonæ ſcilicet conuerſationis: ideoq; facilè exareſcet, niſi crebris irrigationibus adiuuetur. Vnde & in oratione Dominica huiuſmodi gratiam ſub quotidiani panis nomine poſtulamus. Meritò ſanè, ne fortè cadat ſuper nos terribilis illa maledictio prophetícę imprecationis. Fiant ſicut fenũ tectorum, quod priuſquam euellatur, exaruit. Fons verò æmulationis Noë conuenit ſpecialiter, quia maximè prælatos decet hic zelus. Quattuor itaque fontes iſtos adhuc in carne viuentibus nobis in ſemetipſo Chriſtus exhibet: quintum qui eſt fons vitæ, poſt hoc ſæculum repromittens, ad quẽ ſitiebat propheta cum diceret: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Fortaſſis etiã propter hos quattuor fontes quattuor in locis vulneratus eſt Chriſtus adhuc viuens in cruce: propter quintum, cum iam tradidiſſet ſpiritũ, transforatus eſt in latere. Viuebat adhuc quando foderunt ei manus & pedes, vt nobis adhuc viuentibus

D *Pſal. 80.* *Rom. 3.* *1. Ioã 1.* *2. Cor. 9.* *Pſ. 128.* E *Pſal. 41.*

'quattuor fontes ex ſeipſo proferret. Quintum pertulit vulnus cum iam exſpiraſſet, vt in ſe nihilominus quintum nobis fontem poſt obitum aperiret. Sed ecce, dum loquimur de myſterijs natiuitatis, ad ſcrutanda repente deuenimus ſacramenta Dominicæ paſſionis. Nec mirum tamen, ſi quærimus in paſſione, quid ī natiuitate ſua Chriſtus attulerit. Tunc enim conſciſſo ſacco, pecuniam, quæ latebat, in pretium noſtræ redemptionis effudit.

De tribus mixturis. Sermo II. *Vnde ſupra.*

Pſ.110. MAgna opera Dñi, ait Propheta Dauid. Magna quidem oīa opera ei⁹ fratres, ſiquidē magnus & ipſe: ſed ad nos maximè ſpectant, quæ in eis maxima eſſe videntur. Hinc eſt quod pſallit idē Propheta, di- *Pſ.125.* cēs: Magnificauit Dñs facere nobiſcum. De- F nique quàm magnificè nobiſcum agat, ſpecialiter tria quædam eius opera clamāt, primę noſtræ creationis, pręſentis redemptionis, futuræ glorificationis. Quā magnificata ſunt in ſingulis, opera tua Dominę. Tuū eſt virtutem operū tuorum annūciare populo tuo, nos ipſa ſaltē opera non ſilemus. Triplicē fratres commixtionem in his tribus conſiderare, eſt cæleſtis planè operis, & diuinæ virtutis. Nam in primo opere cōditionis noſtræ, de limo terræ plaſmauit hominē Deus, & inſpirauit in faciem eius ſpiritum vitæ. Qualis artifex, qualis vnitor rerum, ad cuius nutum ſic cōglutinantur ſibi limus terræ, & ſpiritus vitæ? Limus quidem iam ante creatus erat, quando in principio creauit Deus cælum & terram. At ſpiritus ſanè nō cōmunem, ſed propriam habet cōditionem, nec in maſſa creatur, ſed ſingulari quadā excellentia inſpiratur. Agnoſce ô homo dignitatem tuā, agnoſce gloriā conditionis humanæ. Eſt enim tibi cū mundo corpus, ſic enim decet eum qui conſtitutus eſt ſuper vniuerſam huius creaturæ corporeæ molem, aliqua ei ſimilari ex parte: ſed eſt tibi etiam ſublimi⁹ aliquid, nec omninò comparandus es ceteris creaturis. Compacta & cōfœderata ſunt in te caro & anima, illa plaſmata, hæc inſpirata. Sed cuius inter eſt hæc cōmixtio? Cui hac vnione præſtatur? Etenim iuxta ſapiētiam filiorum huius ſæculi, vbi ſociant ſummis inferiora, præualent qui poteſtatē habent, & humilioribus vtuntur pro libitu ſuo. Cōculcat fortior minus fortem, ridet ſapiens indoctum, ſimpli- G cem fallit aſtutus, potens deſpicit imbecillem. Non ſic in operę tuo Deus, non ſic in tua cōmixtione, non ad hoc ſociaſti ſpiritū limo, ſublimem humili, dignam & excellētem creaturā abiectæ & inutili maſſæ. Quis non videat fratres, quātum corpori præſtet anima? Nūquid non truncus eſſet inſenſibilis caro inanimata? Ab anima enim pulchritudo, ab anima incremētum, ab anima claritas viſus, & ſonus vocis. Denique ſenſus omnis ab anima eſt. Caritatem mihi coniunctio iſta commendat, caritatem in hac ipſa conditionis propriæ pagina lego. Caritatem in ipſo ſtatim principio non ſolum prædicat, ſed ingerit mihi manus benigniſſima creatoris. Et quidem magna hæc coniunctio dilectiſſimi, ſed ſi ſtabilis permanſiſſet. Nunc autem licet diuino fuerit munita ſigillo (ad imaginem quippe, & ſimilitudinem ſuam creauit Deus hominē) heu diruptum eſt ſigillum, & vnitas diſſipata, accedens peſſimus ille latro, recēs adhuc ſigillū fregit, & ſic mutata ſimilitudine diuina, comparatus eſt miſer homo iumentis *Pſal.48* inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Rectū quippe fecit Deus hominem, atque hæc ſimilitudo eius, de quo ſcriptum eſt. Quia *Pſal.91* rectus Dominus Deus noſter, & nō eſt iniquitas in eo. Veracem quoque & iuſtū fecit eum, ſicut & ipſe veritas, & iuſtitia eſt, nec vnitas ipſa poſſet diſiūgi, dum ſigilli huius integritas permaneret. Verū ſuperuenit falſarius, qui indoctis ſigillū promittens melius, (væ væ) fregit, quod erat manu diuinitatis impreſſum. Eritis, inquit, ſicut dij, *Gen.3.* ſcientes bonum & malum. O maleuole, ô maligne, ad quid eis huius ſimilitudo ſciē- H tiæ? Sint certè ſicut dij, recti, iuſti, veraces, ſint ſicut Deus, in quem peccatum non cadit. Hoc quippe ſigillo ſtante, ſtabit vnitas illa. Iā experimur miſeri quid nobis ꝑſuaſerit verſutia diabolicæ fraudis. Fracto namque ſigillo, ſequitur amarum diſſidiū, triſte diuortium. Vbi eſt quod dixiſti nequam, nequaquam moriemini? Ecce enim morimur omnes, & non eſt homo q̄ viuat, & non videat mortem. Sed quid erit Domine Deus? Numquam ne reparabitur opus tuum, & qui ceciderit, non adijciet vt reſurgat? Non eſt qui reficiat, niſi q̄ fecit. Itaque propter miſeriā inopum, & gemitū paupe- *Pſal.11* rum

rum

tum nunc exſurgam, dicit Dominus, ponā in ſalutari, fiducialiter agam in eo. Nihil ſiquidem proficiet inimic⁹ in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Nouam (inquit) ego facio cōmixturam, vbi & expreſſius & robuſtius pono ſigillum, cum qui nō ad imaginem meam factus, ſed eſt ipſa imago, ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ, nō factus, ſed genitus ante ſæcula. Et ne fortè
Pſal. 21. timeas eſſe frangendum, audi prophetam. Aruit, inquit, tamquā teſta virt⁹ mea, ſed talis teſta cui nec ipſe malleus, vniuerſæ terræ nocere vllo modo poſſit. Sanè, cū prima ex duobus facta ſit, ſecunda iam coniunctio fit ex trib⁹, vt diſcas ex hoc ipſo ad ſacramētum accedere trinitatis. Verbum quod erat in principio apud Deum, & Deus erat: anima, quę de nihilo creata eſt, & ante nō erat, caro de maſſa corruptionis ſine corruptione aliqua diuino ſegregata artificio: qualis nulla iam caro erat vinculo indiſſolubili in
I perſonæ coëunt vnitatem. Habes in his triplex genus potentiæ, quod nō erat, creatū, quod perierat, reparatum, quod ſuper omnia erat, paulo minus ab Angelis minoratū. Hęc ſunt Euangelica illa ſata farinę, quæ pariter fermentātur, vt ſit panis Angelorū, quem manducet homo, panis cor hominis cōfirmans. Felix mulier benedicta in mulieribus, in cuius caſtis viſceribus ſuperueniente igne ſancti ſpiritus, coctus eſt panis iſte. Felix inquā mulier, quæ in hæc tria ſata immiſit fidei ſuæ fermentum. Siquidem fide concepit, fide peperit, & vt ait Elizabeth,
Luc. 1. Beata quæ credidit, quoniam perfecta ſunt in ea quæ dicta ſunt ei à Domino: Nec mireris quod fide eius mediante, vnitū dixerim Verbum carni, quandoquidem & carnē ipsā de eius carne ſuſcepit Sanè ne hoc quidem præſenti expoſitioni obuiare poteſt, quod de cæleſtis regni dicitur ſimilitudine. Neque enim indignum videtur ſi cęlorum regnum fidei Marię comparatur, qua & reparatur. Huius itaque vinculum vnionis nulla omnino ſoluere poterit creatura. Siquidem nec princeps huius mūdi habet in eo quidquam, nec ipſe Ioannes ſoluere dignus eſt corrigiā calceamenti. Quid tamē? Soluatur certe aliquatenus neceſſe eſt, alioquin, quod diſſolutum eſt, non reſolidatur. Panis integer, theſaurus abſconditus, ſapiētia occulta, quæ vtilitas in his omnibus?
Apoc. 5. Merito flebat Ioannes non inueniri qui aperiret librum, & ſolueret ſignacula eius. Dum enim clauſus ſtaret, nemo ex nobis diuinam illam attingere ſapientiam præualeret. Aperi tu librum agne Dei, vera manſuetudo. Fodiendas expone Iudæo manus tuas, & pedes tuos, vt qui in eis latet, procedat theſaurus ſalutis, & copioſa redemptio. Frāge denique eſurientibus panem tuum. Solus enim frangere potes, qui ſolus vt cōfracta ſolides dare potes: & in ipſa confractione ſolus poteſtatem habes ponēdi animam, & cum volueris, reſumendi. Tua igitur miſeratione ſoluatur aliquaten⁹ hoc tēplum, ſed nō penitus diſſoluatur. Separetur ab anima caro, ſed verbū ſanè & carnis ſeruet incorruptionē, & animę plenam conferat libertatem: vt ſola inter mortuos liberè agat, educēs vinctos de domo carceris, ſedētes in tenebris & in vmbra mortis. Ponat anima ſancta carnē immaculatā, ſed reſumendam tertia die, vt moriens mortē perimat, & vita omnium cum reſurgente reſurgat, ita factum eſt dilectiſſimi, & ita factum gaudeam⁹. Morte illa, mors mortua eſt, & regenerati ſumus in ſpē vitæ per reſurrectionem Ieſu Chriſti ex mortuis. Iam quid futurum ſit in vnione tertia, quis loquetur? Nec 1. Cor. 2.
oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcēdit, quæ præparauit Deus diligētibus ſe. Cōſummatio erit illa cum tradiderit Chriſtus regnum Deo & patri: & erunt duo non iā in carne vna, ſed in ſpiritu vno. Etenim ſi adhærens carni Verbum factum eſt caro, multo magis, qui adhæſerit Deo, vnus ſpiritus erit cum eo. Et in hac quidem vnione media, humilitas exhibetur, & humilitas magna nimis: in ea verò, quā exſpectamus, ad quā ſuſpiramus, perfecta nobis (ſi tamen nobis) repoſita glorificatio eſt. Quod ſi meminimus in prima coniunctione, qua ex anima & carne cōpactus eſt homo, caritatē commendari, merito humilitas eminet in ſecunda, quia ſola virtus eſt humilitatis, læſæ reparatio caritatis. Porrò, quod vnitur rationalis animæ creatura terreno corpori, omnino nō eſt humilitati aſcribere: ſiquidem non ex deliberatione propria carni miſcetur, ſed creando, immittitur, immittendo creatur. Nō ſic ſanè ſummus ille ſpiritus, qui cū eſſet magis bonus, ipſo beneplaciti ſui arbitrio, acceſſit ad corp⁹ incoinquinatum. Merito denique caritatē & humilitatem ſequitur glorificatio, quia ſine caritate nihil prodeſſe poteſt. Et nemo niſi Luc. 14.
qui ſe humiliat exaltabitur.

In Natali Domini, de loco & tempore, et alijs circumſtantijs. Sermo III.

DVo quædam rerum genera fratres, in hac natiuitate Dñi cõſidero, non ſolũ diuerſa, ſed & diſſimilia valde. Siquidem & puer qui naſcitur Deus eſt, & mr̃ de qua naſcitur virgo eſt, & part⁹ ipſe ſine dolore eſt. Fulget in tenebris lux noua de cælo, gaudiũ magnũ Angelus euangelizat. Laudat multitudo cæleſtis militiæ, datur gloria Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Currunt paſtores, inueniunt quod ad eos dictum eſt, verbum nunciant alijs, quicumque audiunt admirantur. Hæc & his ſimilia dilectiſſimi diuinæ virtutis ſunt non fragilitatis humanæ. Vaſa ſunt aurea & argentea, quibus pro tanta ſollemnitate in mẽſa Dñi etiam egenis quibuſque hodie miniſtratur. Non eſt nobis tollere iſta, non nobis datur aureus diſcus aut ſcyphus, ſed qui in eis eſt Prou. 23 cibus & potus. Diligenter conſidera, ait Sa- M piens, quæ tibi apponuntur. Et ego quidem agnoſco mea eſſe natiuitatis huius tempus & locum, infantilis corporis teneritudinẽ, paruuli vagitus & lacrymas, ſed & ipſorum quibus primo annunciatur natiuitas Saluatoris, paupertatẽ paſtorũ, atque vigilias. Mea ſunt hęc, ꝓ me faciũt, mihi apponuntur, mihi ꝓponũtur imitanda. Hieme natus eſt, nocte natus eſt Chr̃s. Numquid credimus caſu factum, vt in tanta aëris inclementia, & in tenebris naſceretur, cui⁹ eſt hiems & æſtas, dies & nox? Non eligunt paruuli ceteri qñ naſcantur, quippe quibus adhuc vix incipientibus viuere, nullus ſubeſt rationis vſus, nulla eligendi libertas, facultas nulla deliberãdi. Chriſtus fratres, etſi homo erat, erat tamen in principio apud Deũ, & Deus erat eiuſdem cuius nunc eſt ſapientiæ, & poteſtatis, vtpote Dei virtus & Dei ſapientia. Naſciturus itaque Dei filius, cuius in arbitrio erat quodcumque vellet eligere tempus, elegit quod moleſtius eſt, præſertim paruulo, & pauperis matris filio, quæ vix pãnos haberet ad inuoluendum, præſepe ad reclinandum. Et cum eſſet tanta neceſſitas, nullam audio pellium fieri mentionem. Primus Adam pelliceis veſtitur tunicis, pannis ſecundus obuoluitur. Non eſt tale iudicium mundi. Aut iſte fallitur, aut mundus errat. Sed diuinam falli impoſſibile eſt ſapiẽtiam. Merito proinde & carnis prudentia, mors ſiquidem & ipſa inimica eſt Deo, & ſæculi 1. Cor. 1. quoque prudẽtia ſtultitia nominatur. Quid enim? Chriſtus vtique qui non fallitur, elegit quod carni moleſtius eſt: Id ergo melius, id vtilius, id potius eligendum, & quiſquis aliud doceat vel ſuadet, ab eo tamquã à ſeductore cauendum. Iam verò etiam nocte voluit naſci. Vbi ſunt qui tam impu- A denter oſtẽtare geſtiunt ſemetipſos? Chriſtus eligit quod ſalubrius iudicat, vos eligitis, quod reprobat ille. Quis prudentior ẽ duobus? Cuius iudicium iuſtius, cuius ſententia ſanior? Denique tacet Chriſtus, non ſe extollit, non magnificat, non prædicat, & ecce annunciat eum Angelus, laudat multitudo cæleſtis exercitus. Et tu ergo qui Chriſtum ſequeris, inuentum abſcondis theſaurum. Ama neſciri, laudet te os alienũ, ſileat tuum. Adhuc autẽ in ſtabulo naſcitur Chriſtus, & in pręſepio reclinatur. Et nonne ipſe eſt qui dicit: Meus eſt orbis terræ & plenitu- Pſal. 49 do eius? Quid ergo ſtabulum elegit? Plane vt reprobet gloriam mundi, damnet ſæculi vanitatem. Necdum loquitur lingua, & quæcumque de eo ſunt clamant, prædicant, euangelizant. Ipſa quoque infantilia membra non ſilent. In omnibus mundi iudicium arguitur, ſubuertitur, confutatur. Quis enim hominum, ſi daretur optio, non magis eligeret robuſtum corpus & ætatem intelligibilem quam infantilem? O ſapientia quæ de occultis traheris, ò vere incarnata & velata ſapientia. Et tamen fratres, ipſe eſt promiſſus olim per Iſaiam. Paruulus ſciens re- Iſai. 7. probare malum, & eligere bonum. Malum ergo voluptas corporis, bonũ verò afflictio eſt. Siquidem & hanc eligit, & illam reprobat, puer ſapiens, verbum infans. Verbum Ioan. 1. enim caro factum eſt, caro infirma, caro infantilis, caro tenera, caro impotens, omnis operis, omnis laboris impatiens. Et verè fratres Verbum factum eſt caro, & ſic habitauit in nobis. Dum eſſet in principio apud Deũ lucem habitabat inacceſſibilem, & non Iſai. 40. erat qui caperet illud. Quis.n. inueſtigauit 1. Cor. 2. ſenſum Dñi, aut quis conſiliarius eius fuit? Carnalis homo nõ percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei. Sed iã capiat & carnalis, quia verbũ factũ eſt caro. Si nihil præter carnẽ nouit audire, ecce Verbũ caro factũ eſt, audiat illud vel in carne. O homo, in carne tibi exhibetur ſapiẽtia illa quondã occulta: ecce iã trahitur de occultis, & ipſis ſeſe ingerit ſenſibus carnis

nis

nis tuæ. Carnaliter (vt iam dixerim) prædicatur tibi, fuge voluptatem: quia poſita eſt
Matt. 3. mors ſecus introitũ delectationis. Age pœnitentiam, quia per hanc appropinquat regnum Dei. Hoc tibi prædicat ſtabulũ iſtud, hoc præſepe clamat, hoc membra illa infantilia manifeſtè loquuntur, hoc lacrymæ & vagitus euangelizant. Plorat quippe Chriſtus, ſed nõ ſicut ceteri, aut certè non quare ceteri ſolent. In alijs ſenſus, in Chriſto præualebat affectus. Patiuntur illi, non agunt, vtpote nec ipſius adhuc vſum voluntatis habentes. Illi ex paſſione lugent, Chriſtus ex compaſſione. Illi iugum graue, quod eſt ſuper omnes filios Adæ, Chriſtus filiorum Adę peccata deplorat, & certè pro quibus nunc lacrymas fundit, poſtea fundet & ſanguinem. O duritia cordis mei. Vtinam Domine ſicut verbum caro factum eſt, ita & cor meum carneum fiat. Si quidem, &
Eze. 11. hoc pollicitus es per Prophetam. Auferam, inquit, à vobis cor lapideum, & dabo vobis cor carneum. Fratres, lacrymæ Chriſti michi, & pudorem pariunt, & dolorem. Ludebam ego foris ĩ platea, & in ſecreto regalis cubiculi ſuper me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc vnigenitus eius, exijt poſito diademate, ſacco veſtitus, aſperſus cinere caput, nudus pedes, flens & eiulans quòd morte dãnatus eſſet ſeruulus eius. Intueor illum ſubito procedentem, ſtupeo nouitatem, cauſſam percunctor, & audio. Quid facturus ſum? Adhuc ne ludam, & deludã lacrimas eius? Plane ſi inſanus ſum, & mentis inops, non ſequar eum, nec ſimul cum lugente lugebo. Ecce vnde pudor? Dolor & timor vnde? Vtique quia ex conſideratione remedij, periculi mei æſtimo quantitatem. Neſciebam, ſanus mihi videbar, & ecce mittitur virginis filius, filius Dei altiſſimi, & iubetur occidi: vt vulneribus meis pretioſo ſãguinis illius balſamo medeatur. Agnoſce ò homo quã grauia ſunt vulnera pro quibus neceſſe eſt Dominũ Chriſtum vulnerari. Si non eſſent hæc ad mortem, & mortem ſempiternam, numquã pro eorum remedio Dei fili9 moreretur. Pudet itaque dilectiſſimi propriam negligẽter diſſimulare paſſionem, cui tantam à maieſtate tãta exhiberi video compaſſionem. Cõpatitur fili9 Dei, & plorat, homo patitur, & ridebit? Sic & medicinæ æſtimatio, & doloris mihi & timoris exaggeratio eſt. Verum ſi diligenter obſeruem præcepta medici, erit etiam conſolationis occaſio. Sicut enim grauem agnoſco morbum, cui tãta apponitur medicina: ſic & ex hoc ipſo non incurabilem eſſe conijcior. Neque enim pretioſiſſimas ſpecies fruſtra inſumeret medicus ſapiens, imo ſapientia ipſa. Porrò fruſtra inſumi conſtat nõ ſolum ſi abſque eis facilis eſſet curatio, ſed multo magis ſi & cum eis ſit impoſſibilis. Animat itaque ad pęnitentiam, & accendit vehementius deſiderium ſpes concepta. Sanè accedit ad conſolationẽ ipſa quoque, quæ paſtoribus vigilantibus exhibita eſt viſitatio & alloquutio Angelorum. Væ vobis diuites qui habetis cõſolationem veſtrã, vt iam non mereamini habere cæleſtem. Quã multi enim nobiles ſecundum carnem, quã multi potentes, quam multi ſapientes huius ſæculi, hora illa in ſtratis mollibus quieſcebant, & nemo eorum dignus habitus eſt nouam videre lucem, ſcire magnum illud gaudium, Angelos audire cantantes: Gloria in excelſis Deo. Agnoſcant igitur homines, quia qui in labore hominum non ſunt, viſitari ab Angelis nõ merẽtur. Agnoſcant quam placeat ſupernis ciuibus labor, cuius ſpiritualis intentio eſt, quãdoquidem & eos qui pro victu corporis, corporali vrgente neceſſitate laborant, ſuo dignantur alloquio, & alloquio tam felici. Nimirum humanam in eis agnoſcunt ordinationem, qua conſtituit Deus, vt in ſudore vultus ſui *Geneſ. 3.*
veſcatur Adam pane ſuo. Obſecro vos dilectiſſimi, conſiderate diligentius quantum fecerit Deus pro veſtra exhortatione & ſalute, nec infructuoſus inueniatur in vobis ſermo tam viuus & efficax, ſermo fidelis & omni acceptione dignus, ſermo nõ tã oris, quàm operis. Putatis fratres, parum mihi moleſtum eſſe, ſi hoc ipſum verbum, quod nunc loquor ad vos, vacuum & ſine aliqua vtilitate deperire in cordib. veſtris noſſem? Et qs ſum ego, aut quis eſt hic ſermo meus? Si hunc tantillum vocis laborem inutilem eſſe doleret homo puſillus, imo & nihili: quàm iuſtius indignabitur Dominus maieſtatis, ſi tantam eius operam noſtra aut duritia, aut negligentia contingat euacuari? Auertat hoc à ſeruulis ſuis qui pro eorum ſalute induere dignatus eſt formam ſerui, vnigenitus Dei patris, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Item in Natali Domini, de eo quòd Paſtores inuenerunt Mariam, & Ioſeph & infantem poſitum in præſepio. Sermo IV.

AGnoſcite fratres dilectiſſimi, quanta ſit hodierna ſollẽnitas cui & dies breuis, & terræ anguſta eſt latitudo, loco pariter & tempore dilatatur. Noctem præoccupat, cælum replet antequam terram. Nox.n. vt dies illuminata eſt, cum intempeſtę noctis hora paſtores circũfulſit lux noua de cælo. Et vt noueritis quo in loco ſollẽnitatis hui⁹ cœperint gaudia celebrari, quod iam Angelis erat futurum, omni populo gaudiũ euãgelizat; ſed & cõfeſtim adeſt diuinis perſonans laudibus cęleſtis exercitus multitudo. Hinc eſt ꝙ ſollẽnis ducitur nox iſta prę ceteris, in pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus, & his potiſſimũ in vigilijs, ſine vlla hæſitatione credendum eſt, cæleſtes illos principes præuenire coniũctos pſallentib. in medio iuuẽcularũ tympaniſtriarũ. Sed quã multa hodie gẽmis & auro fulgent altaria, quãti vbique pallijs parietes adornantur. Putas ad hæc diuertent Angeli, & pãnoſos homines declinabunt? Si ita eſt, cur paſtorib. ouiũ magis apparuere, quã terræ Regibus, quam Sacerdotib. Tẽpli? Cur & ipſe Saluator cui⁹
F eſt aurũ pariter & argentũ, ſacrã in corpore ſuo dedicat paupertatem? Aut certè cur paupertas ipſa tã ſolicitè enarratur ab Angelo? Neque.n. ſine certi ratione myſterij pãnis Saluator obuoluitur, & ponitur in ꝑſepio, qñ id manifeſtè in ſignum nobis com
Luc. 2. mendatur ab Angelo. Hoc, inquit, vobis ſignũ. Inuenietis infantẽ pannis inuolutum. In ſignũ poſiti ſunt panni tui Dñe Ieſu, ſed in ſignũ cui à multis vſque hodie cõtradicitur. Multi quippe vocati, ſed non multi electi, & ideo nec ſignati. Agnoſco certè, agnoſco Ieſum magnũ Sacerdotẽ, ſordidis opertũ veſtibus dũ altercaretur cũ diabolo. Sciẽtibus ſcripturas loquor, & quibus nõ ignota
Zac. 3. eſt prophetica viſio Zacharię. Vbi verò exaltatum eſt caput noſtrum ſuper inimicos noſtros, ex hoc planè mutauit veſtem, decorẽ induit, amictus lumine ſicut veſtimẽto. Exẽplum dedit nobis, vt & nos eadem faciam⁹. Vtilior ſiquidem in conflictu lorica ferrea, quàm ſtola linea, licet oneri ſit illa, hæc honori. Erit cum & membra ſequentur caput, vt corpus iam vniuerſum vno pſallat ſpiritu, & dicat, Concidiſti ſaccum meum, & cir- *Pſal. 29.*
cumdediſti me lętitia. Inuenietis, inquit, in- *Luc. 2.*
fantem pannis inuolutũ, & poſitum in pręſepio. Et poſt pauca: Venerunt (ait Euãgeliſta) feſtinantes, & inuenerũt Mariam & Ioſeph, & infantẽ poſitum in præſepio. Quid eſt, quòd ſola ab Angelo cõmendari videt humilitas, nec tamen ſola à paſtoribus inueniri? Forte ſpecialius commendat Angelus humilitatem: quia ruentibus ceteris per ſuperbiam, ipſe in humilitate ſtetiſſet. Aut ꝑpterea certè celitus annunciatur humilitas, G
quòd hæc quaſi propria virtus diuinæ exhibenda ſit maieſtati. Sola tamen nõ potuit inueniri, quia ſemper gratia datur humilibus. Inuenerunt ergo Mariam & Ioſeph, & infantem poſitum in præſepio. Sicut enim Saluatoris infantia manifeſtam prętẽdit humilitatem, ſic per virginem continentia, iuſtitia per Ioſeph virum iuſtũ, cuius laus eſt in euangelio, nõ incongruè deſignatur. Sanè continentiam deberi carni quis neſciat? Iuſtitia verò virtus eſt, quod ſuũ eſt cuique tribuens, & hæc erga proximos eſt neceſſaria. Porrò humilitas Deo nos recõciliat, Deo facit eſſe ſubiectos, Deo placet in nobis, ſicut ait virgo beata. Reſpexit De⁹ humilita- *Luc. 1.*
tem ancillæ ſuę. Itaque qui fornicatur, peccat in corpus ſuũ, qui iniurioſus eſt in proximum, qui extollitur & inflatur in Deum. Fornicator ſemetipſũ dehoneſtat, iniurioſus moleſtat proximũ, elatus quod in ſe eſt Deum inhonorat. Gloriã meam, Dominus *Iſai. 42.*
ait, alteri nõ dabo. Et ſuperbus, ego, inquit, mihi eam (licet non dederis) vſurpabo. Nec enim placet ei Angelica diſtributio, dãs gloriam Deo, pacem hominibus. Nõ ergo colit Deum, ſed aduerſus eum extollitur impius planè & infidelis. Quæ eſt enim pietas, niſi cultus Dei? Quis verò Deum colit, niſi qui voluntariè ei ſubiectus eſt, & ſicut oculi ſeruorum in manibus Dominorum ſuorũ, ſic oculi cordis eius ad Dominum Deum ſuũ. Vt ergo inueniatur in nobis ſemper Maria, & Ioſeph, & infans poſitus in præſepio: ſobriè & iuſtè, & piè viuamus in hoc ſæculo. Propter hoc enim apparuit gratia Dei eru- *Ad Ti. 2*
diẽs nos, & per hoc quoque illius gloria apparebit. Sic enim habes: Apparuit gratia Dei omnibus hominibus erudiens nos, vt abne- H
gantes impietatẽ & ſæcularia deſideria, ſobriè & iuſtè, & piè viuamus in hoc ſæculo, exſpectãtes beatam ſpem, & aduẽtũ gloriæ magni Dei. Apparuit in paruulo gratia ad eru-

Luc.1. eruditionem. Sed hic erit magnus, ſicut de eo Gabriel loquutus eſt,& quos paruulus erudierit ad humilitatem cordis, & manſuetudinem, magnificabit poſtmodum,& glorificabit magnus,& glorioſus adueniens Ieſus Chriſtus Dominus noſter.

In Natali Domini de verbis Apoſtoli, Benedictus Deus, & pater Domini, &c. Sermo quintus.

1.Cor.1. BEnedictus Deus, & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, pater miſericordiarum,& Deus totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra. Benedictus, qui propter nimiam caritatem ſuam,qua dilexit nos, filium ſuum dilectum in quo ei benecomplacuit, miſit, per quem reconliati pacem habeamus ad eum,& idem ſit nobis reconciliationis huius, & mediator, & obſes. Non eſt quod vereamur fratres mei, ſub tā pio mediatore, nō eſt quod de tam fido obſide dubitemus. Sed qualis mediator eſt,inquies,qui in ſtabulo naſcitur,in præſepio ponitur, pannis inuoluitur, ſicut ceteri, plorat vt ceteri, denique infans iacet vt ceteri conſueuerunt? Magnus planè mediator eſt etiā in his omnibus,quæ ad pacem ſunt non perfunctoriè, ſed efficaciter quærens. Infans
1 quidem eſt,ſed Verbum infans, cuius ne ip-
Iſai.40. ſa quidem infantia tacet: Conſolamini conſolamini, dicit dominus Deus veſter, dicit hoc Emanuel nobiſcum Deus.

Clamat hoc ſtabulū, clamat præſepe, clamant lacrymę, clamant panni. Clamat ſtabu-
Luc.10. lum, curādo ſeſe homini, qui in latrones inciderat præparari. Clamat præſepe eidem
Pſal.48. homini, qui iumentis comparatus fuerat pabulum miniſtrari. Clamant lacrymę, clamāt panni eiuſdem ipſius cruenta iam vulnera ablui,& detergi. Siquidem nullo horū Chriſtus eguit, nihilo horum illi propter ſe, ma-
Mat.21 gis autem omnia propter electos. Verebuntur filium meum, ait pater miſericordiarum, Verum id quidem Domine, reuerentur eū. Sed qui? Non plane Iudæi ad quos miſſus, ſed electi propter quos miſſus. Reueremur eum nos in præſepio, reueremur in patibulo, reueremur in ſepulchro. Deuotè ſuſcipimus tenerum propter nos, cruētum propter nos, pallidum propter nos, ſepultum propter nos reueremur. Deuote adoramus cū Magis, deuote amplectimur cum Simeone ſancto infantiam Saluatoris, ſuſcipientes miſericordiam tuam in medio templi tui. Siquidem ipſe eſt de quo legimus: Miſericor- Pſ.102.
dia Domini ab ęterno. Alioquin quid coæternum Pater niſi Filius, & Spiritusſanctus? Et vterque quidem non tam miſericors, quā ipſa verè miſericordia, nihilominus etiam pater miſericordia eſt, atque hi tres non niſi vna miſericordia, ſicut vna eſſentia, vna ſapientia, vna Diuinitas, vna maieſtas. In eo tamen quòd pater miſericordiarum dicitur Deus, quis non videat velut proprio nomine filium deſignari? Et bene dicitur pater miſericordiarum, cui proprium eſt miſereri ſemper,& parcere. Sed forte qs dicat. Quomodo illi proprium eſt miſereri, cuius iudi- Pſal.35.
cia abyſſus multa? Neque enim dicitur om- Pſal.24.
nes vię eius ſola miſericordia, ſed miſericordia & veritas. Non minus iuſtus quàm miſericors eſt, cui miſericordia,& iudicium decantatur. Verum id quidem, cui vult miſere- K
tur, & quem vult indurat, ſed quòd miſeretur proprium illi eſt, ex ſe enim ſumit materiam, & velut quoddā ſeminarium miſerendi. Nam quòd iudicat & condemnat, nos eū quodammodo cogimus, vt longè aliter de corde ipſius miſeratio, quàm animaduerſio procedere videatur. Ipſum audi dicentem: Numquid voluntatis meę eſt mors impij, di- Ezec.18
cit Dn̄s: & non magis vt conuertatur & viuat? Rectè igitur non pater iudiciorum, vel vltionem dicitur, ſed pater miſericordiarū: nō modo quòd pater videatur miſereri potius quàm indignari,& quemadmodum pater filiorum miſereatur timētium ſe: ſed eo magis quòd miſerendi cauſſam & originem ſumat ex proprio, iudicandi, vel vlciſcendi magis ex noſtro. Sed ſi ꝓpter hoc pater miſericordiæ, quare pater miſericordiarum? Se- Pſal.61.
mel loquutus eſt De⁹ (ait propheta) duo hæc audiui, quia poteſtas Dei eſt, & tibi Dn̄e miſericordia. Ceterum Apoſtolus nobis in vno 2.Cor.1.
verbo in filio vno ipſam quoque miſericordiam duplicem commendat, patrem, dicens non vnius tantum miſericordiæ, ſed miſericordiarū: & Deum non vnius, ſed totius conſolationis, qui conſolatur nos non modo in hac vel in illa, ſed in omni tribulatione. Mi- Thre.3.
ſericordiæ Dn̄i multæ, ait quidam, videlicet, quia multæ tribulationes iuſtorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus. Vnus eſt Dei filius, vnum verbum, ſed miſeria noſtra multiplex, non modo magnam miſericordiam, ſed & multitudinem quærit miſeratio-

ratio-

rationum. Fortè tamen propter ſubſtãtiam duplicem qua ſubſiſtit humana conditio, cũ ſit vtraque tam miſera, non incongruè duplex hominum dicatur eſſe miſeria, licet ſit multiplex in vtraque. Siquidem & corporis, & cordis noſtri tribulationes multiplicatæ ſunt, ſed ab vtriſque neceſſitatibus eruit, q totum hominem ſaluum facit. Cum ergo venus ille, & vnicus Dei filius, & iam nunc venerit propter animas, tollere ſcilicet peccata mundi; & ſecundò pp corpora ſit venturus, vt ea reſuſcitet, & cõfiguret corpori claritatis ſuæ: nõ incongruum fortaſſe videbitur, vt in eo, quòd patrem miſericordiarum benedicimus, duplicem hãc miſericordiam confiteamur. Suſcipiens .n. humanę naturæ corpus ſimul & aĩam, non modo ſemel cõſolamini, ſed (vt ſupra quoque meminim⁹) cõſolamini conſolamini dicit Dñs Deus veſter, vt videlicet certi ſimus ꝙ vtrumque ſit ſaluaturus, qui neutrum ſuſcipere eſt dedignatus. Sed in quibus putas? Planè in populo ſuo. Ipſe enim & nunc ſaluum faciet, nõ quoſcumque, ſed populũ ſuũ à peccatis eorum, & poſtmodum non omne corpus, ſed corpus humilitatis configurabit corpori claritatis ſuæ. Denique populũ ſuũ conſolatur, vtique populũ humilem, quem ſaluũ faciet; M nam oculos ſuperborũ humiliabit. Vis noſſe populũ eius? Tibi derelictus eſt pauper, *Pſal. 9.* ait homo ſecundum cor Dei. Sed & ipſe in Euangelio: Væ vobis, inquit, diuites qui habetis conſolationẽ veſtrã. *Luc 6.* Vtinam nos dilectiſſimi in eo populo inueniri ſemper optemus, non cui dicit Væ, ſed quem conſolatur Dominus Deus ſuus. Quid enim cõſoletur eos, qui ſuam habent conſolationem? Non conſolatur Chriſti infantia garrulos, nõ cõſolantur Chriſti lacrymę cachinnantes, non cõſolantur panni eius ambulantes in ſtolis, non conſolantur preſepe, & ſtabulum amãtes primas cathedras in Synagogis, ſed æquanimiter fortè vniuerſã hãc cõſolationẽ exſpectantibus in ſilentio Dominũ lugẽtibus, pãnoſis pauperibus cedere videbũtur. Ceterum audiãt, quòd & ipſi quoque Angeli non alios conſolantur. Vigilantibus enim paſtoribus, & cuſtodientibus vigilias noctis, euãgelizatur gaudium nouæ lucis, & eis natus dicitur eſſe Saluator. Pauperibus atque laborantibus, nõ vobis diuitibus qui veſtrã habetis cõſolationem, & Væ diuinum: inter ipſas vigilias noctis dies ſanctificatus illuxit, & nox ſicut dies illuminata, imò in diem mutata eſt, dicente Angelo: Quia natus eſt vobis Saluator, hodie vtique, nõ hac nocte. *Luc. 2.* Siquidem nox præceſſit, dies autem appropinquauit, verus vtique dies ex die ſalutare Dei, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia benedictus in ſæcula. Amen.

In Natali Sanctorum Innocentum, de quattuor continuis ſollemnitatibus, ſcilicet Natiuitatis Domini, ac Sanctorum Stephani, Ioannis, & Innocentum. Sermo vnicus.

BEnedictus qui venit in nõie Domini, Deus Dñs, & illuxit nobis: *Pſ. 117.* Benedictum nomen gloriæ eius quod eſt ſanctum. Neque enim ocioſè venit, quod ex Maria natum eſt ſanctũ, ſed copioſè diffundit, & nomen & gratiam ſanctitatis. A Nimirum inde Stephanus ſanctus, inde Ioãnes ſanctus, inde ſancti etiã Innocentes. Vtili proinde diſpenſatione triplex iſta ſollemnitatis Natale Dñi comitaꝰ, vt nõ modo inter cõtiguas ſollẽnitates deuotio continua pſeueret, ſed & fructus Dominicæ Natiuitatis exinde nobis, velut ex quadã proſequutione euidẽtius innoteſcat. Siquidẽ aduertere eſt in his tribus ſollemnitatibus triplicẽ quandã ſpeciẽ sãctitatis, nec facilè pter hæc tria ſanctorũ genera quartum aliud poſſe arbitror in hominibus reperiri. Habemus in beato Stephano martyrij ſimul & opus & volũtatẽ, habemus ſolã volũtatẽ in beato Ioanne, ſolũ in beatis Innocentibus opus. Biberũt oẽs hi calicẽ ſalutaris, aut corpore ſimul, & ſpiritu, aut ſolo ſpiritu, aut corpore ſolo. Calicẽ quidẽ meũ bibetis, ait Dñs Iacobo, & Ioanni, nec dubiũ quin de paſſionis calice loquereꝰ. *Mat. 20* Demũ cũ Petro diceret: Sequere me, euidenter eũ ad imitationem ſuæ prouocans paſſionis, *Ioan. 21.* conuerſus ille vidit diſcipulũ, quẽ diligebat Ieſus ſequentẽ nõ tã greſſu corporis, ꝙ ꝓpter deuotionis affectu. Et bibit ergo Ioãnes calicẽ ſalutaris, & ſequutus eſt Dñm ſicut Petrus, & ſi non omnimodò ſicut Petr⁹. Quòd .n. ſic mãſit vt nõ ẽt paſſione corporea dñm ſequereꝰ diuini fuit conſilij, ſicut ipſe ait: Sic eũ volo manere donec veniam. *Vbi ſup.* Ac ſi dicat. Vult quidẽ & ipſe ſequi, ſed ego ſic eũ volo manere. An verò de Innocentũ coronis, qs dubitet? Ille pro Chriſto trucidatos infantes dubitet inter martyres coronari, qui regeneratos in Chriſto non credit inter adoptionis B

pſionis filios numerari. Alioquin qñ coæuos ſibi pueros, puer ille qui natus eſt nobis, non contra nos, propter ſe pateretur occidi? quod vtique ſolo nutu poterat prohibere, niſi melius aliquid eis prouideret, vt quẽadmodum ceteris infantibus, tunc quidem circumciſio, nunc verò baptiſmus ſine vllo propriæ volũtatis vſu ſufficit ad ſalutem, ſic nihilominus pro eo ſuſceptum martyriũ illis ſufficeret ad ſanctitatem. Si quæris eorũ apud Deum merita vt coronarentur, quære & apud Herodem crimina vt trucidarentur. An fortè minor Chriſti pietas, quam Herodis impietas, vt ille quidẽ potuerit innoxios neci dare, Chriſtus non potuerit propter ſe occiſos coronare? Sit ergo Stephanus martyr apud homines, cuius voluntaria paſſio euidenter apparuit in eo vel maximè, ꝙ in ipſo mortis articulo, tam pro perſequẽtibus, quam pro ſeipſo ſolicitudinem gereret ampliorem, vinceretq. in eo ſenſum corporeæ paſſionis internæ compaſſionis affectus, vt illorũ magis ſcelera, quàm ſua vulnera plangeret. Sit Ioannes apud Angelos martyr, quibus tamquã ſpiritualibus creaturis, ſpiritualia deuotionis eius ſigna certius innotuerunt. Ceterũ hi ſunt planè martyres tui Deus, vt in quibus nec homo, nec Angelus
C meritũ inuenit, ſingularis tuæ prærogatiua
Pſal.8. gratiæ euidentius commendetur. Ex ore in-
Luc.1. fantium & lactentium perſeciſti laudẽ. Gloria in excelſis Deo Angeli dicunt, & in terra pax hominibus bonæ volũtatis. Magna quidem, ſed audeo dicere, necdũ perfecta laus
Matth. 19. donec veniat, qui dicat: Sinite paruulos ad me venire, quia talium eſt regnum cælorũ: & pax hominibus, etiam ſine voluntatis vſu in ſacramento pietatis. Conſiderent hæc, qui de opere & volũtate contentioſis ſolent diſputationibus conrixari, conſiderent & aduertant neutrũ negligi oportere, vbi non videtur deeſſe facultas, præſertim cum vtrũque ſine altero, vbi tamen facultas deeſt, nõ modo ſalutem conferre poſſit, ſed etiã ſanctitatem. Sed & hoc quoque firmiter teneãt, prodeſſe quidem opus ſine voluntate, non autem contra voluntatem, vt vnde ſaluãtur infantes, inde magis damnentur fictè accedentes. Nihilominus ſana in quibuſdam voluntas ſine opere ſufficiens eſt, non autem contra opus. verbi cauſa: Rapitur quis in bona quidem voluntate, ſed necdum perfecta, necdum idonea, martyrium ſuſtinere. Quis illi audeat pro hac imperfectione negare ſalutem? Fortè enim propterea non ſinitur in illam grauem tentationem venire, ne deficiat & damnetur. Nimirum ſi in hac tam infirma voluntate induceretur in eam, quæ ſupra ipſum eſt, tentationem, nec voluntas roboraretur, quis illum dubitet defecturũ, negaturum, & ſi in eo mori contigerit etiam periturum? Qui enim erubuerit me coram *Luc.9.*
hominibus, erubeſcam & ego eum, ait Dñs, coram Angelis Dei. In ea igitur imperfecta voluntate, in qua ſaluatur quis, vbi deeſt fa- D
cultas operis, iam non ſaluari poſſet propter defectum operis, vel opus defectionis. Idem verò & in ignorantia poſſet accidere. Aemulemur proinde caritatem, & ſectemur bona opera fratres mei, nec infirmitatis, nec ignorantiæ peccata, vllo modo paruipendentes. Magis autem ſoliciti & timorati, agamus gratias benigniſſimo & largiſſimo Saluatori, qui humanæ ſalutis occaſiones tam copioſa caritate perquirit, vt in his voluntatem & opus, in his ſine opere voluntatem, in his etiam ſine voluntate opus ſalutis inuenire lætetur, qui vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem ſui venire. Hæc eſt enim *Ioã.17.*
vita æterna, vt cognoſcamus patrem verum Deum, & quem miſit Ieſum Chriſtum, qui vnus cum eo verus eſt Deus ſuper omnia benedictus in ſæcula. Amen.

In Circumciſione Domini, de circumciſione noſtra & triplici teſtimonio, quod habere debemus. Sermo I.

POſtquam conſummati ſunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum eſt nomen eius Ieſus. Audiuimus paucis, expreſſum magnum pietatis ſacramentum. Audiuimus congruã lectionem verbo abbreuiato, quòd fecit Dominus ſuper terram. Abbreuiatum enim in carne, amplius abbreuiatur ſuſcepta etiam carnis circumciſione. Minoratus paulo minus ab Angelis, Dei filius humanam naturam induit, ſed iam nec ipſum reſpuẽs remedium humanæ corruptionis, planè multo minoratus ab eis. Habes igitur hic magnum fidei documetum, habes & manifeſtum humilitatis exemplum. Ad quid enim tibi circumciſio neceſſaria, qui peccatum non commiſiſti, nec contraxiſti? Quòd ipſe non feceris ętas manifeſtat, quod nõ cõtraxeris, multo certius probat patris diuinitas, integritas matris. Summus ſacerdos es, quem nec *Luc.2.*

ſuper

ſuper patre nec ſuper matre contaminandum prophetatum eſt in lege, potius quam mandatum. Eſt enim tibi pater ab æterno, ſed Deus eſt in quem peccatum non cadit. Eſt & mater ex tempore, ſed virgo, nec parere potuit incorruptio corruptelam. Super hæc omnia circumciditur puer, agnus ſine macula. Et ſi non eguit, tamen voluit circũcidi. Nec veſtigium quidem vllum vulneris habens alligaturã non refugit vulneris. Nõ ſic impij, non ſic, nõ ſic agit peruerſitas elationis humanæ. Erubeſcimus vulnerum ligaturam, qui de vulneribus interdum etiã gloriamur. Quem nemo poteſt arguere de peccato, ipſe peccati remedium, & verecundum pariter & auſterum ſine vlla neceſſitate ſeſcepit, nec repulit cultrum lapideum, in quo ſolo vet' illa quæ raderetur rubigo nõ fuit. Nos contra inuerecundi ad obſcoenitatem culpæ, erubeſcimus agere pęnitentiã, quod extremæ dementiæ eſt, male proni in vulnera, peius in remedia verecundi. Qui peccatũ nõ fecit, non dedignatus eſt ſe peccatorẽ reputari, nos & eſſe volumus, & nolumus æſtimari. Ita ne ſano opus eſt medicina, & nõ potius male habentibus? Imo verò ita ne eget medicamine, nõ æger, ſed medicus? Quis hominum tantæ ſibi non dicam gloriæ, ſed vel innocentiæ conſcius ęquanimiter circumcidentis manum admitteret? Chriſtus verò patienter q̃ nõ rapuit exſoluit, qui venerat purgationem facere, nõ ſuſcipere delictorum. Sed dicas: Quidni ſuſciperet paruulus? Imo verò quidni ſuſciperet humilis & manſuetus? Quidni obmuteſceret corã circumcidente, qui corum tondente obmutuit, coram crucifigente ſiluit? Alioquin non erat illi difficile carnem ſuã integram conſeruare ne ſcinderetur, qui fecerat ne virginalis vteri porta ĩ exitu ſuo aperiretur. Non erat difficile paruulo prohibere, ne caro illa circumcideretur, quãdo nec mortuo fuit difficile cuſtodire ne corrũperetur. Poſtquam ergo cõſummati sũt dies octo vt circũcideretur puer, vocatũ eſt nomen eius Ieſus. Magnum & mirabile ſacramẽtum. Circumciditur puer, & vocatur Ieſus. Quid ſibi vult iſta connexio? Circũciſio nempe magis ſaluãdi, quam Saluatoris eſſe videtur, & Saluatorem circũcidere decet q̃ circũcidi. Sed agnoſce mediatorem Dei & hominum, qui ab ipſo natiuitatis ſuæ exordio diuinis humana ſociat, ima ſummis. Naſcitur ex muliere, ſed cui fecũditatis fructus ſic accedat, vt non decidat flos virginitatis. Pannis inuoluitur, ſed panni ipſi Angelicis laudibus honorantur. Abſcõditur in præſepio, ſed proditur radiante ſtella de cælo. Sic & circũciſio veritatem ſuſceptæ probat humanitatis, & nomen quod eſt ſuper omne nomen gloriam indicat maieſtatis. Circũciditur tamquam verus Abrahæ filius: Ieſus vocatur tamquam filius Dei. Neque enim ad inſtar priorũ meus iſte Ieſus, nomen vacuũ, aut inane portat. Non eſt in eo magni nominis vmbra, ſed veritas. Cælitus ſiquidem inditum nomen Euangeliſta teſtatur: q̃d vocatũ eſt ab Angelo prius quã in vtero cõciperetur. Et attende verbi profunditatẽ. Poſtquã natus eſt Ieſus, Ieſus vocatur ab hominibus, qui vocat' eſt ab Angelo prius quam in vtero conciperetur. Idem quippe & Angeli Saluator & hominis: ſed hominis ab incarnatione, Angeli ab initio creaturæ. Vocatũ eſt, ait, nomen eius Ieſus, quod vocatum eſt ab Angelo. In ore ergo duorum vel triium teſtium ſtat omne verbũ, & ipſũ quod in Propheta abbreuiatũ, manifeſtius in Euangelio legitur, caro factum. Nos, fratres mei, nos reſpicit hęc parabola. Chriſtus enim nec Angelico eguit teſtimonio, nec humano, ſed, vt ſcriptũ eſt omnia ꝓpter electos. Triplex proinde quęrendum nobis ſalutis ꝓpriæ teſtimoniũ, ne fortè videamur aſſumpſiſſe nomẽ Dei noſtri in vanum. Et nos enim fratres circũcidi neceſſe eſt, & ſic nomen ſalutis accipere. Circũcidi ſanè non littera, ſed ſpiritu & veritate: circumcidi, nõ vno membro, ſed toto corpore ſimul. Licet enim magis in ea parte, in qua mandata eſt Iudæis circũciſio regnet additamẽtum Leuiathã, quod à malo eſt, & amputari debet, vniuerſam tamen occupat carnem: A plãta pedis vſque ad verticem nõ eſt in nobis ſanitas, nec eſt aliqua pars, quæ non tabida ſit hoc veneno. Proprerea ſicut paruul' adhuc in fide & dilectione populus cõgruum ſibi mandatũ exiguæ circumciſionis accepit, ſic vbi creuit in virum perfectiorẽ, toto iubetur corpore baptizari, q̃ totius eſt hominis integra circũciſio. Hinc eſt ꝙ Saluator noſter & circumcidi octauo die, & poſt annũ triceſimum dignatus eſt crucifigi, vbi in pęnam corpus omne diſtenſum eſt, cuius ſimilitudini mortis cõplantamur & nos, vt ſcribit Apoſtolus, nimirũ quod nouiſſimè traditum eſt obſeruantes. Quę eſt ergo moralis circũciſio noſtra, niſi quam commendat idem

Matt. 18 · *2. Tim. 2.*

Tim.6 idem Apoſtolus. Victum, inquiens, & veſtitum habentes, his contenti ſimus? Optimè prorſus circumcidit nos, & ſuperflua reſecat vniuerſa, voluntaria paupertas, pęnitentiæ labor, regularis obſeruatio diſciplinæ. Ceterum in hac circumciſione triplex nobis quęrendum eſt ſalutis noſtræ teſtimonium, ab Angelo, & Maria, et Ioſeph. Oportet, inquā, vt ante omnia nobis magni cōſilij Angelus ſalutis nomen imponat. Dehinc & ipſius quoque congregationis neceſſaria eſt atteſtatio; quæ tamquam mater eſt ſingulorū. Mater, inquam, virgo tamquam ea quam
1.Cor.11 deſpondit Apoſtolus vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto. Sed nec ipſius miniſtri contemnendum eſt teſtimonium ei qui imitari quærit Saluatoris exemplum. Hic eſt Ioſeph, locum quidem obtinens ſponſi, re autem vera ſeruus & diſpenſator, qui ſanè pater vocatur, magis autē nutritius eſt. Sed dico eadem manifeſtius. Et ab his qui foris ſunt fratres mei, & ab eo qui intus eſt
I habere oportet teſtimonium bonum. Cuius enim omnibus grata, nemini oneroſa eſt conuerſatio, huic ſine dubio propria de ſalute vniuerſa fratrum congregatio atteſtatur. Fruſtra planè ſuper his dumtaxat quę ſunt in manifeſto nequiſſimus ille fratrum accuſator trahit in cauſam, quem excuſat vniuerſitas fratrum. Habet & à prælatis teſtimonium quiſquis, & peccata ſæcularis vitæ,
Iac.3. & huius quoque temporis negligentias (quoniam in multis offendimus omnes, niſi fortè ſanctiores nos arbitramur diſcipulo quem dilexit Ieſus) humili eis & pura confeſſione iudicāda ſemper exponit, & eorum ſatisfacere ſtudet arbitrio. Iam ne in his q. dē peſſimi illius timenda eſt accuſatio, quoniam non iudicabit Dominus bis in idipſum. At fortè criminari volet intentionem, & in ea parte calumniam ſtruere machinabitur, in qua nec fratrum, nec ipſius patris teſtimonium ſatis efficax videatur. Neceſſe eſt ergo vt in hac parte opituletur nobis teſtis internus, qui magis cor, quàm faciem intuetur. A quo ſanè, & incipiendum eſt, vt non prius quidquam concipiatur in animo, quàm ab eo ſalutis nomen acceperit. Vbi verò in opus proceſſerit manifeſtum, expedit iam exteriora quoque ſibi teſtimo-
2.Cor.8 nia conciliare, ſicut ait Apoſtolus: prouidentes bona non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus.

In Circumciſione Domini de nominibus eius. Sermo ſecundus.

Poſtquam conſummati ſunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum eſt nomen eius Ieſus. Ab initio Deus modum acceperat, & nihil vnquam immoderatum illius placuit æquitati. Hinc fuit quòd non modo in pondere, & menſura, & numero condidit vniuerſa, ſed & protinus ipſi homini modum præſcripſit, mandatum contulit dicens: Ex omni ligno paradiſi comedes, de ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas. Leuiſſimum planè mandatum, & larga omnino menſura. Sed trangreſſus eſt homo præſcriptū ſibi modum, & cōſtitutum ſibi terminū prætergreſſus. Vnde & auertēs ab eo faciē ſuā Deus, vix tandem in diebus Abrahæ amici ſui placabilis fieri incipiēs, rurſus modum inſtituit, promulgauit legem, ſed non priori ſimilem vſquequaque. Ea ſiquidem ad cautelam fuerat, hæc ad medelā. Ibi prohibitio facta ne ſuperfluitas ſubintraret, hic iam indicta abſciſſio eſt, vt ſacramēti remedio, quæ ſubintrauerat tolleretur. Poſtremò illa quidem in arbore data eſt lex, ne fructu eius veſceretur, hæc in proprio corpore, vt caro præputij ſcinderetur. Nec dubiū ſanè, quin cętera quoque humani corporis membra additamētum illud Leuiathan occuparet, venenum ſcilicet concupiſcentiæ, & immoderatæ atque inordinatæ illecebrę voluptatis, vt generalis quædam abſciſſio omnibus neceſſaria videretur. Ceterum, quia ſingulorum membrorum abſciſſionem humanæ carnis fragilitas, & infantilis ętatis infirmitas nullatenus ſuſtineret, pio moderamine diſpoſitio ſuperna ꝓuidit, vt in ea potiſſimum parte concupiſcentia caſtigaretur, in qua vehementius eam ſæuire conſtabat, & violentius malignari. In omni ſiquidem cōtradicentium ſpiritui rebellione membrorum, ſolum illud vſque adeò contumax inuenitur, vt contra omnem voluntatis deliberationē, ad inhoneſtos, & illicitos motus aſſurgat. Nam quòd hęc circumciſio octaua die fiebat, ſpem commendabat regni cæleſtis, quòd videlicet ad primum reflexus dierum circulus præferre quādam coronę ſpeciem videretur. Hinc eſt quòd octaua potiſſimum dies, poſt ſolēnitates præcipuas celebratur, & in ſermone Domini, primę beatitudini copulatur octaua, vt cæleſtis regni

Luc.2. *K* *Gen.3.*

demum

demum iterata promiſſio, euidenter nobis coronam fabricet. Merito ſanè dum circũciditur puer, q natus eſt nobis, Saluator vocatur, quod videlicet ex hoc iam cœperit operari ſalutem noſtram, immaculatum illũ pro nobis ſanguinem fundẽs. Neque enim iam quęrere eſt Chriſtianis cur voluerit Dominus Chriſtus circumcidi: propter hoc ſiquidem circumciſus eſt, propter qđ natus, propter quod paſſus. Nihil horum propter ſe, ſed omnia propter electos. Nec in peccato genitus, nec à peccato circumciſus, nec mortuus eſt pro peccato ſuo magis autem propter delicta noſtra. Quod vocatum eſt, inquit, ab Angelo, priuſquam in vtero cõciperetur. Vocatum planè non impoſitum, nempè, hoc ei nomen eſt ab ęterno. A natura propria habet Vt ſit Saluator, innatũ eſt ei nomen hoc: non inditum ab humana vel

M Angelica creatura. Sed quid dicimus, quòd egregius ille Propheta hunc ipſum puerum multis nominibus appellandum fore prędicens, hoc vnum tacuiſſe videtur, quod ſolũ (vt præmonuit Angelus, & teſtatur Euãgeliſta) vocatum eſt nomen eius? Exultauit

Iſai. 9. Iſaias, vt videret diem hunc, & vidit, & gauiſus eſt. Denique & loquebat̃ gratulabundus, & laudans Deũ. Puer natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis, & factus eſt principatus eius ſuper humerũ eius: & vocabitur nomen eius admirabilis, conſiliarius, Deus fortis, pater futuri ſæculi, princeps pacis. Magna quidem nomina. Sed Vbi eſt nomen, quod eſt ſuper omne nomen, nomen Ieſu, in quo omne genu flectatur? Fortè in his omnibus vnũ illud inuenies, ſed expreſſum quodãmodo & effuſum. Nempe ipſum eſt

Cant. 1. de quo ſponſa in Cantico amoris. Oleum, inquit, effuſum nomen tuum. Habes ergo vnũ ex his omnibus appellationibus Ieſum, nec omnino aut vocari poſſet, aut eſſe Saluator, ſi fortè quippiam horum defuiſſet. Nũquid non verè admirabilem eum ſinguli ſumus experti, in mutatione vtique voluntatum noſtrarum? Hoc nempè eſt ſaluationis noſtrę principium, cum incipimus reſpuere quod diligebamus, dolere vnde lætabamur, amplecti quod timebamus, ſequi quod fugiebamus, optare quod contemnebamus. Admirabilis planè, qui hæc operatur mirabilia. Sed nihilominus & conſiliarium ſeſe exhibeat neceſſe eſt in electione penitẽtiæ, & vitæ ordinatione: ne fortè ſit nobis abſque ſcientia zelus, & voluntati bonæ prudẽtia deſit. Sanè opus eſt, vt Deum quoque probemus in remiſſione videlicet priorum delictorum, quia nec ſine hac ſalus nobis A conſtare poteſt: & nemo poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus Verum ne id quidem ſufficit ad ſalutem: niſi fortem quoque experiamur in expugnando impugnantes nos, ne ab eiſdem rurſum concupiſcentijs ſuperemur: & fiant nouiſſima noſtra peiora prioribus. Videturne iam aliquid deeſſe Saluatori? Planè deeſſet quod maximum eſt: niſi & pater eſſet futuri ſæculi, vt per eum ſcilicet in immortalitatem reſurgeremus, qui per præſentis ſæculi patrem generamur ad mortem. Neque hoc ſatis, ſi nõ etiam princeps pacis patri nos reconciliaret, cui traditurus eſt regnum, ne fortè ſicut filij perditionis vtique non ſalutis, reſurrecturi videremur ad pœnam. Multiplicabitur ſanè eius imperium, vt meritò Saluator dicatur: etiam pro multitudine ſaluandorum, & pacis non erit finis, vt veram noueris eſſe ſalutem, quæ non poſſit temere defectum.

Item in Circumciſione Domini de die octauo. Sermo tertius.

IN Circumciſione Domini fratres habemus quod amemus, & admiremur: habemus etiam quod imitemur. Patet in ea magnum dignationis beneficium, vnde gratias agamus: latet aliquid clauſum, quod in nobis implere debeamus. Venit namque Dominus propter nos, non ſolum redimendos ſanguinis effuſione, ſed & docendos verbis, & exemplis nihilominus inſtruendos. Sicut enim penitus erat inutile viam ſcire ſi detineremur B in carcere: ita redimi non prodeſſet, ſi viæ ignaros, qui primus inueniret, primus reduceret in carcerem retrudendos. Itaque in maiore quidem ætate patientiæ, & humilitatis, & ſuper omnia caritatis ceterarumq. virtutum manifeſta dedit Saluator exempla: in infantia verò figuris velata. Sed antequam ad hæc diſcutienda veniamus, delectat aliquid prius de tanta, & tam manifeſta dignatione loqui. Habent Angeli gloriam puram & perfectam: ſed nec nos erimus, ſine gloria. Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à patre: gloriam miſericordiæ, & affectus verè paterni: gloriam procedentis ex corde patris, & paterna

Rom.3. terna planè viſcera exhibentis. Omnes.n. peccauerunt (ait Apoſtolus) & egent gloria Dei. Et alio loco Mihi (inquit) abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti. Quid enim nobis glorioſius, quàm quòd tā ti æſtimauit nos Deus? Quæue maior illi gloria, quàm tanta dignatio, & tāta benignitas eo vtique dulciſſima quo tā gratuita? Nam pro impijs mortuus eſt. Videtis quantum fecit & pro qualibus. Pro qualibus vt non ſuperbiamus: quantū ne deſperemus. Propterea vt inueniamini nō ſpiritū habere huius mundi, ſed ſpiritum qui ex Deo eſt, & ſciatis quæ à Deo data ſunt vobis: nolite obſecro fieri ſicut equus & mulus, ſed ſicut pium iu- *Pſ.72.* mentum, quod ait: Vt iumētum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. Talia.n. iumenta cognoſcunt poſſeſſorem ſuum, & pſepe Dñi ſui: in quo poſitum eſt eis pijsſimum fenum, ipſe qui panis eſt angelorum. Ipſe enim eſt panis viuus de quo viuere debuit homo, ſed quia homo iumentū factus C eſt, & panis factus eſt fenum, vt vel ſic viuat de eo. Et huius quidem mutationis Sacramentum die natiuitatis celebratum eſt, *Iſai.40.* quando Verbū caro factum eſt, cū ſit omnis caro fenū. Ipſa ergo die minoratus eſt ab Angelis, & habitu inuentus vt homo, hodie vero mirabilius aliquid audio. Iam minoratūs eſt multo minus ab Angelis, q. non ſolū formam hominis, ſed formam habet peccatoris, & infigitur velut quodā cauterio latronis. Quid eſt enim circumciſio, niſi ſuperfluitatis, & peccati indicium? In te Domine Ieſu quid eſt ſuperfluum quod circumcidatur? Nonne tu verus Deus es, de Deo patre, homo verus ſine omni peccato de virgine matre? Quid facitis circumcidentes eū? Putatis quia ſuper eū poſſit cadere illa ſen- *Gen.17.* tētia: Maſculus cuius præputij carō circūciſa non fuerit, pibit anima ipſius de populo ſuo? Poteſt obliuiſci pater filij vteri ſui? Aut non cognoſceret eum, niſi ſignum circumciſionis haberet? Imò verò ſi quomodo poſſet non agnoſcere filium, in quo ei bene cōplacuit, ex hoc maximè ſigno poterat ignorare eum, inuenta in eo circumciſione, quā peccatoribus ipſe prouiderat ob purgationem vtique delictorum. Sed quid mirum ſi caput pro membris accepit curationem, quā tamen in ſeipſo non habuit neceſſariā? Nōne & in membris noſtris ſæpè pro vnius infirmitate alteri adhibetur curatio? Dolet caput & in brachio fit medela dolent renes, & fit in tibia, Ita hodie pro totius corporis putredine cauterium quoddam infixum eſt in D capite. Denique quid mirum, ſi pro nobis dignatus eſt circumcidi, pro quibus dignatus eſt mori? Totus ſiquidem mihi datus & totus in meos vſus expenſus eſt. Ego enim audiens, quia tranſit ante carcerem filius magni regis, cœpi altius gemere & miſerabilius exclamare, dicens: Fili Dei miſerere mei. At ille ſicut benigniſſimus, quiſnam eſt, inquit, iſte fletus & vlulatus quē audio? Et dicunt ei. Ipſe eſt Adam proditor ille, quem pater veſter trudi fecit in carcerem, donec cogitet quibus illum ſupplicijs faciat interire. Quid ageret cuius natura bonitas: cui proprium eſt miſereri ſemper & parcere? Deſcendit in carcerem, venit vt educat vinctum de domo carceris. Iudæi verò non immemores odij quo oderant patrem, exercent illud in filium. Vnde & ipſe ait: Quia oderunt me, *Ioā. 15.* & patrem meum. Quid ergo fecerunt impij, quibus grauis erāt etiam ad videndum? Hic eſt, inquiunt, heres: venite, *Matth. 21.* occidamus eum. Sic ergo occiderunt agnum Dei: in ſuam quidem perniciem, ſed in ſalutem noſtram. Illi enim ſanguinem agni fuderunt, nos acceſſimus & bibimus illum. Accepimus calicem ſalutaris: & calix noſter inebrians quàm præclarus eſt. Ecce vnde gratias agamus. Nam ante paucos dies celebrauimus aduentum eius in carcerem huius mundi, id eſt diem natalis: hodie verò celebramus quod catenas & vincula noſtra ſuſcepit. Hodie enim qui peccatum non fecit, vt reos abſolueret, innoxias manus eorum catenis inſeruit, hodie ſub lege factus eſt, qui legem dedit. Sed dicendum eſt, iam quid E in hac circumciſione nobis ſpiritualiter indicetur agendum. Neque enim ſine cauſ- *Gen.17.* ſa in lege præceptum, nec ſine cauſſa completum eſt in Dòmino, vt octaua die fieret circumciſio. Sed quis cognouit ſenſum Domini, aut quis conſiliarius eius fuit? Adſit nunc veſtris deſiderijs aduocatus ſpiritus, qui ſcrutetur alta Dei, & ediſſerat vobis ſacramentum iſtud octauæ diei. Non ignoramus iā oportere hominem naſci denuo, nam propter hoc ſecundo natus eſt Dei filius. In peccatis ſiquidem naſcimur omnes, & neceſſe habemus renaſci in gratia, quam in baptiſmate quidem percepimus, ſed heu totum perijt in ſeculari vita.

Nunc

Nunc primum miſerante Deo virtus gratiæ in nobis operatur,vt in nouitate vitę ambulemus. Ergo naſcitur homo quãdo ſol iuſtitiæ ortus in animo peccatorum illuminat tenebras,horrendumq.Dei iudicium internis obtutibus offert: addens ad terroris vinculum,breuem dierum numerum & finem incertum.Hęc plane veſpere eſt,ad quam demorabitur fletus,& neceſſe eſt addi matutini lætitiã,vt auditam faciat nobis miſericordiam ſuam.Sic.n. fit veſpere & mane dies vnus. Eſt aũt dies iſta iuſtitiæ, reddens vnicuique quod ſuũ eſt,nobis miſeriam,miſericordiam Deo. In hac die puer naſcitur; qñ, ex his quæ diximus ad amorem pęnitentiæ, & odium peccati animus excitatur.Sed periculoſum eſt, ſi forte velit inter ſæculi turbas agere pęnitentiam:vbi nimirum alij venenatis perſuaſionibus,alij vndique exemplis peioribus ad peccatũ alliciãt,alij adula-
F tionibus in vanã gloriam, alij detractionib. in impatientiam animum eius deijciãt.Procedat iã neceſſe eſt prudentiæ radius,oſtendat quantas & quã importunas præſertim in hac generatione nequam opportunitates & occaſiones peccati offerat mundus,& ingerat, q̃ debilis ſit ad illas humanus animus, maximè qui in peccati conſuetudine ſit nutritus. In hac ergo die prudentiæ eligat de præſenti ſæculo nequã fugere,dicens
.25. cũ propheta. Odiui eccleſiã malignantium, & cum impijs non ſedebo. Sed nondũ ſufficit hoc.Fortè enim vult eligere ſolitudinẽ, non ſatis attendens propriam infirmitatẽ, & periculoſam diaboli luctam. Quid enim periculoſius quàm ſolum luctari contra antiqui hoſtis verſutias, à quo videatur,& quẽ videre non poſſit? Itaque iam habet neceſſariam fortitudinis diem vt nouerit cuſtodiendam ad Dominum fortitudinem ſuã, & aciem multorum pariter pugnantium eſſe quærendam: vbi tot ſunt auxiliarij quot ſocij: & tales qui dicere poſſint cum Apo-
2.Cor.2 ſtolo. Quia non ignoramus aſtutias inimici. Congregatio enim pro fortitudine ſua, terribilis eſt vt caſtrorum acies ordinata. Væ autem ſoli,quia ſi ceciderit non hẽt ſubleuantem.Quod ſi cuiquam ex antiquis patribus gratiam hanc conceſſam audiuimus, non expedit temerè ſe committere huic periculo,nec oportet tentare Deũ, ſicut & magiſter noſter de anachoretis loquens, q̃ nõ inquit,conuerſionis feruore nouitio,&c.Itaque in hac fortitudinis die ad id quod iam cœperat,id eſt, Odiui eccleſiam malignan- *Pſal.25.*
tium etiam addit quod ſequitur.Lauabo in- G
ter innocentes manus meas. Verum cũ eligit eſſe in congregatione multorum, numquid eliget eſſe magiſter, qui nondum diſcipulus fuit, & docere quod didicit numquã? Et quomodo, aut in ſe, aut in alijs motus irrationabiles poterit temperare? Nemo car- *Eph.5.*
nem ſuam odio habuit. Quomodo ergo putatis ſi iam magiſter ſuus fuerit iſte: qui facile ſibi aliquando eo amplius quo familiarius condeſcendat? Illuceſcat igitur dies temperãtiæ, vt quærat quomodo temperari & refrenari poſſint incontinentes motus voluptatis, beſtiales motus curioſitatis,ceruicoſi motus elationis ſuæ. Eligat abiectus eſſe in domo Dei ſui,& ſubiectus eſſe magiſtro, ſub quo frangatur eius voluntas, & obedientiæ freno concupiſcentia reprimat: ſitq; ꝙ ait propheta: Impoſuiſti hoĩes ſuper *Pſ. 63.*
capita noſtra. Nec dedignandum ſeruo,qđ præceſſit in domino. Siquidem non eſt ſer- *Ioã. 13.*
uus maior domino ſuo. Ille enim cum iam creuiſſet ætate & ſapientia, & gratia apud Deum & homines: cum iã duodecim annorum eſſet, & remanſiſſet in Hieruſalem inuentus à beata Virgine & Ioſeph, cuius filiꝰ putabatur, in medio doctorum audiens illos,& interrogans tñ deſcendit cum illis, & erat ſubditus illis. Et tu ergo ſubditus eſto pp illũ. Sed iam tibi in ipſa obedientiæ via, aliqua fortaſſis dura & aſpera occurrere poſſunt, vt accipias interdũ præcepta nonnulla, quæ licet ſalubria ſint,minus tñ ſuauia videantur. Hæc ſi moleſtè cœperis ſuſti- H
nere, ſi diiudicare prælatum, ſi murmurare in corde, etiamſi exterius impleas quod iubetur,non eſt hæc virtus patientiæ,ſed velamentum malitiæ. Neceſſe eſt ergo vt illuceſcat dies patientiæ,per quam omnia dura & aſpera tacita amplectaris conſcientia,te magis dijudicans & durius arguens,cui nimirũ diſplicent quæ ad ſalutem ſunt,& in cogitatione tua ſemper partem magiſtri quoad potes aduerſus temetipſum iuuans teq. in omnibus accuſare, ipſum verò magis excuſare laborans Porro in hoc loco iam cauendum tibi arbitror à ſuperbia. Magnum eſt enim omninò ſic vincere ſemetipſum, Melior eſt (ait Salomon) patiens viro forti, & *Prou.11*
qui dominatur animo ſuo, expugnatore vrbium. Conſidera denique quam manifeſtè propheta doceat neceſſariam eſſe humilitatem poſt patientiam, dicens. Verumtamen *Pſal.61*

Deo

Deo ſubiecta eſto anima mea: quoniam ab ipſo patientia mea. Nonne videtur hic occaſione patiētię tētationē ſenſiſſe ſuperbiæ? Neceſſe eſt ergo vt illuminet cor tuū radius humilitatis, & declaret quid à te ſit, quid à Deo, vt non altum ſapias. Qm̄ Deus ſuperbis reſiſtit: humilibus autem dat gratiā. Iā verò cum in his diutius fueris exercitatus: roga dari tibi deuotionis lumen: diem ſereniſſimam & ſabbatum mentis, in quo tamquam emeritus miles in laboribus vniuerſis, viuas abſque labore dilatato nimirū corde currens viā mandatorū Dei: vt qđ prius cum amaritudine, & coactione tui ſpiritus faciebas; de cetero iā cum ſumma dulcedine peragas & delectatione. Hanc (ni fallor) grām petebat, qui ait: Remitte mihi vt refrigerer. Ac ſi dicat. Quouſque in labore, & dolore iſto crucior, & morte afficior tota die? Remitte mihi vt refrigerer. Verū & ad hāc quidē perfectionem pauci (ni fallor) perueniunt in hac vita. Neque. n. ſi quis aliqñ videtur hanc habere: cōtinuo credat ſibi neceſſe eſt: maximè ſi nouitius eſt, nec per p̄fatos aſcenderit gradus. Pius enim Dominus noſter Ieſus Chriſtꝰ puſillos corde blāditijs talibus ſolet allicere. Sed nouerint qui huiuſmodi ſunt: gratiam hanc præſtitam ſibi eſſe, non datā: vt in die bonorū memores ſint malorum, & in die malorum nō immemores ſint bonorū. Lōgè aliter q̄ exercitatos habent ſenſus, deuotionis huius felici fruuntur iucūditate. Sed multi tota vita ſua ad hoc tendunt, & nūquam pertendunt: q̄bus tñ ſi piè & perſeueranter conati ſunt; ſtatim vt de corpore exeunt, redditur quod in hac vita diſpenſatoriè eſt negatum, illuc perducente eos ſola gratia, quo prius tendebant ipſi cum gratia, vt conſummati in breui expleant tp̄a multa. Illis verò qui ad hāc deuotionis gratiam perueniunt, vnum videtur reſtare periculum, & omnino timendum eis à dęmonio meridiano. Ipſe. n. Satanas transfigurat ſe in angelum lucis. Hoc ergo timendum ei, qui tāta delectatione omnia facit: ne dum ſequitur affectionem, corpus deſtruat per immoderatam exercitationem, ac deinde neceſſe habeat, non ſine magno ſpiritualis exercitij detrimēto circa debilitati curā corporis occupari. Ergo ne incurrat qui currit, illuminari neceſſe eſt lumine diſcretionis, q̄ mater virtutum eſt, & cōſummatio perfectionis. Hæc nimirum docet ne q̄d nimis: atque hæc eſt octaua dies in qua circumciditur puer: quia diſcretio verè circumcidit, vt nō plus nec minus fiat. Nam & qui nimius eſt, fructum boni operis abſcindit non circumcidit: ſicut qui tepidus eſt, ſi minus facit. In hac ergo die nomē imponitur, & nomen ſalutis, nec de eo, qui ſic conuerſatur, dubitem dicere, quod ſuam ipſius ſalutem operetur. Vſque ad hunc. n. diem dicere poſſunt Angeli qui norunt ſecreta cæleſtia: ſed ego nunc primum ei fiducialiter nomen ſalutis impono. At verò, q̄a omninò rara iſta auis in terris: huius diſcretionis locum in vobis fratres, ſuppleat virtus obedientiæ, vt nihil plus, nihil minus, nihil aliter, quam imperatum ſit faciatis.

Iac. 4.

Pſ. 38.

K

In Epiphania Domini, de verbis Apoſtoli, Apparuit benignitas, & tribus apparitionibus. Sermo I.

APparuit benignitas, & humanitas Saluatoris noſtri Dei. Gratias Deo per quem ſic abundat conſolatio noſtra in hac peregrinatione, in hoc exilio, in hac miſeria. Super his namque ſæpius vos admonere curamus, vt nūquam mente excidat peregrinos vos eſſe lōge factos à patria, pulſos hereditate. Quiſquis. n. deſolationem non nouit, nec conſolationem agnoſcere poteſt. Quiſquis conſolationem ignorat eſſe neceſſariam, ſupereſt vt non habeat Dei gratiam. Inde eſt q̄ homines ſęculi negotijs, & flagitijs implicati, dum miſeriam nō ſentiunt, non attendunt miſericordiam. Vos quibus non fruſtra dictum eſt: Vacate, & videte, quoniam ſuauis eſt Dñs: & de quibus idem propheta, Virtutem, inquit, operū ſuorum annunciabit populo ſuo: vos inquam, quos non detinet occupatio ſęcularis, attendite quęnam ſit cōſolatio ſpiritualis. Vos qui nō ignoratis exilium: audite quia de cælo venit auxiliū. Apparuit. n. benignitas, & humanitas Saluatoris noſtri Dei. Priuſquam appareret humanitas, latebat benignitas. Siquidem & prius erat: nā & miſericordia Domini ab æterno eſt. Sed vnde tanta agnoſci poterat? Promittebatur, ſed nō ſentiebatur: vnde & à multis non credebatur. Multifariè quippe multiſq; modis loquebatur Dominus in prophetis, Ego inquiēs, cogito cogitationes pacis, & nō afflictionis. Sed quid reſpōdebat homo afflictionē ſentiens, pacē neſciēs? Quouſque dicitis, pax, pax, & nō ē pax? Propter hoc Angeli pacis

L

Pſ. 45.

Pſ. 110.

Ad Tit. 3.

Hebr. 1.

Ier. 29.

Eze. 13.

Iſai. 33.

Pſ. 21. pacis amarè flebant dicentes: Domine, quis
credidit auditui noſtro? Sed nunc credāt ho
mines vel viſui ſuo: quia teſtimonia Dei cre
dibilia facta ſunt nimis. Vt enim nec turba-
Pſ. 18. tum quidem oculū lateat: In ſole poſuit ta-
bernaculum ſuum. Ecce pax non promiſſa,
ſed miſſa, non dilata, ſed data, non prophe-
tata, ſed præſentata. Ecce quaſi ſaccū plenū
miſericordia ſua, Deus pater miſit in terrā
ſaccū, ſaccū inquā in paſſione cōcidendum,
vt effundatur qđ in eo latet pretiū noſtrū.
Saccum vtique, etſi paruum, ſed plenum.
M Paruulus ſiquidē datus eſt nobis: ſed in quo
habitat omnis plenitudo diuinitatis. Poſtq̄
enim venit plenitudo temporis, venit &
plenitudo diuinitatis. Venit in carne, vt vel
ſic carnalibus exhiberetur: & apparente hu
manitate, benignitas agnoſceretur. Vbi.n.
Dei innoteſcit humanitas: iam benignitas
latere non poteſt. In quo enim magis com
mendare poterat benignitatem ſuam, quā
ſuſcipiendo carnem meam, Meam, inquam,
non carnem Adā, id eſt, non qualem ille ha-
buit ante culpā. Quid tātopere declarat eius
miſericordiam, quam quod ipſam ſuſcepit
miſeriam? Quid ita pietate plenum, quam
quod Dei verbum propter nos factum eſt
Iob. 7. fenum? Domine quid eſt homo quia repu-
tas eū, aut quid apponis erga eum cor tuū?
Hic attendat homo quāta ſit cura eius Deo:
hinc ſciat quid de eo cogitet, aut quid ſen-
tiat. Non interroges homo ea quæ pate-
ris, ſed quæ paſſus eſt ille. Quanti te fecit
ex his quæ pro te factus eſt agnoſce, vt ap-
pareat tibi benignitas eius ex humanitate.
Quanto enim minorem ſe fecit in huma-
nitate, tanto maiorem ſe exhibuit in boni-
tate: & quanto pro me vilior, tanto mihi
Ad Tit. 3. carior eſt. Apparuit (inquit Apoſtolus) be-
nignitas & humanitas Saluatoris noſtri
Dei. Magna planè, & manifeſta benigni-
tas, Dei humanitas, & magnum benignita-
tis indicium declarauit, qui humanitati ad-
dere nomen Dei curauit. Et quidem ad
Mariam nullus Gabriel Angelus filium Dei
eloquitur: ſed non nominat Deum. Bene-
dictus Deus qui talem nobis de nobiſipſis
Angelum dedit, vt noſter ipſe ſuppleret,
quod ille non dixit. Nam & ipſe ſpiritum
Dei habuit, & eius ſpiritu loquutus eſt, qđ
nobis valde neceſſarium fuit. Quid enim
ſic inſtruit fidem, ſpem roborat, caritatem
accendit, quam humanitas Dei. Sed An-
gelo noſtro id reſeruatum eſt, quod alij ta-
cuerunt. Neque enim omnes omnia dice-
re congruum erat, vt à diuerſis diuerſa col-
ligere gratulemur, & debitas ſingulis gra-
tias referamus. Attamen vnum eſt in quo
conueniunt Apoſtolus, & Angeli, qui de
Chriſti natiuitate loquuntur: id eſt in no-
mine Saluatoris. Ad Mariam quidem
tamquam plenius edoctam per ſpiritum,
Gabriel loquens indicat nomen ſolum. Et Luc. 1.
vocabis, inquit, nomen eius Ieſum. Ad Io-
ſeph veniens Angelus, non ſolum nomen
protulit: ſed & cauſam eius interpretatus
edocuit, dicens: Et vocabis nomen eius Ie- Matt. 1.
ſum: ipſe enim ſaluum faciet populum ſuū
à peccatis eorum. Sed & paſtoribus quo- Luca 1.
que annunciatur gaudium magnum, natū
illis Saluatorem Chriſtum Dominum. Si-
mile aliquid Paulus loquitur: Apparuit be- Ad Tit. 3.
nignitas, & humanitas Saluatoris noſtri
Dei. Bene dulce nomen, nullus ex ipſis ta-
cuit, quia hoc mihi maximè neceſſariū fuit.
Alioquin quid agerem audiens Dominum
venientem? Numquid non fugerem, ſicut
Adam qui à facie eius fugit, ſed nō effugit?
Nonne deſperarem audiens, quia venit ille F
cuius legem ſic præuaricatus ſum, cuius
patientia ſic abuſus ſum, cuius beneficio
tam ingratus inuentus ſum? Quæ verò ma-
ior cōſolatio poterat eſſe, quam in dulci vo-
cabulo, in nomine conſolatorio? Propte-
rea & ipſe dicit: quia non venit filius vt iu- Ioā 12.
dicet mundum, ſed vt ſaluetur mundus per G
ipſum. Iam confidenter accedo, iam ſuppli-
co fiducialiter. Quid enim timeam, quando
Saluator venit in domum meam? Ei ſoli
peccaui, donatum erit quidquid indulſerit
ille. Vtique enim licet ei quod vult facere.
Deus eſt qui iuſtificat, quis eſt qui condem- Rom. 8.
net? Aut quis accuſabit aduerſus electos Vbi ſup.
Dei? Propterea gaudere nos oportet, quod
in noſtra venerit: nūc enim facilis ad indul-
gentiam erit. Denique paruulus eſt, leui-
ter placari poteſt. Quis.n. neſciat quia puer
facile donat? Ecce, ſi non fuerit pro mini-
mo, poſſumus reconciliari pro minimo. Pro
minimo, inquam, non tamen ſine penitētia,
ſed quia minimum quiddam ſit noſtra ipſa
penitentia. Pauperes ſumus, parū dare poſ-
ſumus: attamen reconciliari poſſumus pro-
paruo illo ſi volumus. Totū quod dare poſ-
ſum miſerum corpus iſtud eſt, illud ſi dede-
ro ſatis eſt. Si quo minus addo & corpus ip-
ſius. Nā illud de meo eſt, & meū eſt. Paruulus
enim nat⁹ eſt nobis, & filius datus eſt mihi.
De

De te Domine ſuppleo quod minus habeo in me. O dulciſſima reconciliatio. O ſatiſfactio ſuauiſſima. O verè reconciliatio facilis, ſed perutilis: ſatisfactio parua, ſed nõ par ui pendenda. Etenim quam facilis modo, tã difficilis erit poſtea, & ſicut modo nemo eſt qui recõciliari nõ poſſit: ita poſt paululum nemo qui poſſit: quoniam ſicut benignitas apparuit vltra omnem ſpem, vltra omnem æſtimationem: ſimilem exſpectare poſſum⁹ iudicij diſtrictionem. Noli ergo contemnere Dei miſericordiam: ſi nõ ſentire vis iuſtitiam, ſed iram, ſed indignationẽ, ſed æmu-

Pſal. 6. lationem, ſed furorẽ. Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Vt. n. ſcires quanta diſtrictio ſuccedit, tãta illa mãſuetudo præuenit. Ex magnitudine indulgentiæ, magnitudinem vltionis attẽde. Immenſus eſt enim Deus, & infinitus in iuſtitia, ſicut & in miſericordia. Multus ad ignoſcendũ, multus ad vlciſcendum. Sed miſericordia quidem priora ſibi vendicat: vt ſi voluerimus, diſtrictio inuenire nõ poſſit in quem ſæuiat. Propter hoc enim benignitatem prærogauit, vt per eam reconciliati ſeueritatem videamus ſecuri. Propterea voluit non ſolum ad terras deſcendere, ſed etiam innoteſcere, non ſolum naſci, ſed & agnoſci. Denique propter hanc agnitionẽ dies iſta celebris habetur, & inſignis dies apparitionis. Hodie enim Magi ab oriente venerunt, ortum ſolem iuſtitiæ requirẽtes,

Zach. 6. eũ de quo legitur. Ecce vir, oriẽs nomen illi. Hodie adorauerunt nouum virginis partũ, ſequentes noui ſideris ductum. Nonne & hic nobis eſt magna conſolatio: ſicut in illo de quo loquuti ſumus Apoſtoli verbo? Ille dixit Deum: iſti non voce, ſed opere dicunt. Quid facitis ò Magi, quid facitis? Lactãtem puerum adoratis, in tugurio vili, in vilibus

D pannis? Ergòne Deus eſt iſte? Deus certè in templo ſancto ſuo: Deus in cælo ſedes eius: & vos eum quæritis in vili ſtabulo, in matris gremio? Quid facitis, quod & aurum offertis? Ergo rex eſt ipſe. Et vbi aula regia, vbi thronus, vbi curiæ regalis frequentia? Nũquid aula eſt ſtabulum, thronus præſepium, curiæ frequentia Ioſeph & Maria? Quomodo ita inſipientes facti ſunt viri ſapientes, vt adorent paruulum deſpicabilem tam ſua ætate, quam paupertate ſuorum? Inſipientes facti ſunt, vt fierent ſapientes, & prædocuit eos ſpiritus, quod poſtea præ-

1. Cor. 3. dicauit Apoſtolus: Qui vult ſapiens eſſe, ſtultus fiat, vt ſit ſapiens. Quia enim per ſapientiam mũdus in ſapientia ſua Deum cognoſcere non poterat: placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſaluos fieri credentes. Nonne timendum erat fratres, ne ſcandalizarentur viri iſti: & illuſos ſe crederent cũ tanta indigna viderent? A regia ciuitate, vbi regem quærendum coniectabant, ad Bethlehem villam paruulam diriguntur. Ingrediuntur ſtabulum, inueniunt inuolutum pãnis infantulum. Non illis ſordet ſtabulum, non pannis offenduntur, non ſcandalizantur lactantis infantia: procidunt, venerantur vt regem, adorant vt Deum. Sed profectò qui illos adduxit, ipſe & inſtruxit, & qui per ſtellã foris admonuit, ipſe in occulto cordis edocuit. Hęc igitur Domini declaratio clarificauit hãc diem, & Magorum deuota veneratio, deuotam fecit, & venerabilem. Nec ſola hæc apparitio, ſed altera E quædam ſicut à patribus noſtris accepimus, hodie celebratur: quæ etſi longo poſt tempore facta creditur hoc ipſo die. Cum enim iam Chriſtus triginta annorum tẽpus exegiſſet in carne, qui ſecundum diuinitatem idem ipſe eſt, & anni eius non deficiunt, inter populares turbas ad baptiſmum Ioannis aduenit. Venit tamquam vnus è populo, qui ſolus erat ſine peccato. Quis eũ tunc crederet filium Dei, quis putaret Dominũ maieſtatis? Valde quidem humiliaris Dñe: in imis abſconderis, ſed Ioannem latere nõ poteris. Nonne ipſe eſt qui per maternum vterum te nondum natum, nondum natus agnouit? Nonne ipſe eſt, qui per vtriuſque materni vteri parietes te agnouit, & quia turbis clamare non potuit, ſaltem matrem ſuam motu exultationis edocuit? Nunc autem quid? Vidit eum Ioannes (ait Euange- *Ioan. 1.* liſta) venientem ad ſe, & ait: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Verè agnus, verè humilis, verè manſuetus. Ecce, inquit, agn⁹ Dei: ecce qui tollit peccata mũdi. En ipſe qui purgationem faciet delictorũ, ecce ſentinam noſtram purgaturus aduenit, & tñ poſt hoc teſtimonium, baptizari vult à Ioãne. Tremit ille. Quid mirũ? Quid, inquã mirũ, ſi tremit homo, nec audet attingere ſanctũ Dei verticẽ, caput adorandum Angelis, reuerendũ poteſtatibus, tremendũ principatibus? Baptizari vis Dñe Ieſu, Vt quid enim, aut quid tibi opus fuit baptiſmate? Numquid ſano opus eſt medicina, aut mũdatione mũdo? Vnde tibi peccatũ, vt ba-

F ptiſma ſit neceſſarium? Numquid à patre? At patrem quidem habes, ſed Deum, & æqualis es illi Deus de Deo, lumē de lumine. Nam in Deum peccatum cadere non poſſe quis neſciat? An verò de matre. Nam & matrem habes, ſed virgo eſt. Quod ergo peccatum ex ea trahere potuiſti, quæ te ſine iniquitate concepit, & ſalua integritate peperit? Quam maculam habere poteſt agnus
Matt. 3. ſine macula? Ego, inquit Ioānes, à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Magna vtrimque humilitas, ſed nulla comparatio. Quomodo enim non humiliaretur homo co-
Vbi ſup. ram humili Deo? Sine modo (inquit Dominus) decet enim ſic nos implere omnem iuſtitiam. Acquieuit Ioannes & obediuit, baptizauit agnum Dei, & aquas lauit. Nos abluti ſumus, non ille: quia nobis lauandis aquæ cognoſcuntur ablutæ.

Sed fortaſſis minus credis Ioānis teſtimonio: q̄a ipſe homo eſt, & potes habere ſuſpectum: cognatus eius eſt cui teſtimonium ꝑhibet. Ecce teſtimoniū maius Ioanne: teſtimonium aduenientis columbæ. Nec incōgruè ad indicandum agnum Dei venit columba: quia nihil melius agno conuenit, quàm colūba. Quod agnus in animalibus, hoc colūba in auibus eſt. Summa vtriuſque innocētia, ſumma manſuetudo, ſumma ſimplicitas. Quid enim ſic alienū ab omni malitia, ſicut agnus & columba? Nocere cuiquā neſciunt: lædere non nouerunt. Sed ne fortuito caſu id eueniſſe cauſſeris: ecce teſtimonium Dei patris. Ecce Deus maieſtatis intonuit: Dominus ſuper aquas multas, & vox
Ibidem. patris audita eſt. Hic eſt filius meus dile-
G ctus, in quo mihi benè cōplacui. Verè. n. hic eſt, in quo non eſt quod patri diſpliceat, qđ oculos maieſtatis offendat. Vnde & ipſe ait:
Ioan. 8. Quia q̄ placita ſunt ei facio ſemper. Ipſum inquit, audite. Ecce Dn̄e Ieſu, vel iam nunc loquere. Quouſque ſiles, quoſque diſſimulas? Diu tacuiſti, & valde diu, vel iam nūc loquendi licentiam habes à patre. Quamdiu virtus & Dei ſapiētia, quaſi infirmus aliq̄s, & inſipiēs lates in populo? Quamdiu nobilis rex, & rex cæli, fabri filium te pateris appellari pariter & putari? Etenim Lucas Euā
Luc. 3. geliſta teſtatur. Quoniā adhuc filius Ioſeph putabatur. O humilitas virtus Chriſti, quātum cōfundis ſuperbiam noſtræ vanitatis? Parum aliquid ſcio, vel magis ſcire mihi videor, & iam ſilere non poſſum: impudenter me & imprudēter ingerēs & oſtētans, prōptulus ad loquendum, velox ad docēdum, tardus ad audiendum. Et Chriſtus cum tanto tempore ſilebat, cum ſeipſum abſcondebat: numquid inanem gloriam metuebat? Quid timeret ab inani gloria, qui eſt vera gloria patris? Vtique timebat, ſed non ſibi. Nobis timebat ab illa, quibus nouerat eſſe timendū nobis cauebat, nos inſtruebat. Tacebat ore, ſed inſtruebat opere, & quod poſtea docuit verbo, iam clamabat exemplo. Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Nam de infantia Domini parū aliquid audio ex tunc iam vſque ad hunc triceſimū annum nihil inuenio. Nōc verò iam latere nō poteſt, qui tam manifeſtè demōſtratur à patre. Nam in prima quoque apparitione cū matre virgine voluit apparere, quod verecūdia quædam in virginitate ſignaretur. Tertia quoque apparitio eius in Euangelio inuenitur, & hæc nihilominus hodie celebratur. Inuitatus enim ad nuptias Dominus, vino deficiente compaſſus eorum verecundiæ, aquam mutauit in vinum. Hoc etiam (ſicut ait Euangeliſta) ſignorum eius fuit initium. Itaque in prima apparitione homo verus innotuit, vbi inter vbera matris infans apparuit. In ſecunda verò, verū eſſe Dei filium patris indicat teſtimonium. In terra verò, verus eſſe Deus demōſtratur: ad cuius imperium natura mutatur. Tot teſtimonijs hodie confirmatur fides noſtra: tot indicijs roboratur ſpes noſtra, tot incētiuis inflammatur caritas noſtra.

Mat. 11. (margin)
H (margin)
Ioan. 2. (margin)

De Magis: vbi exponitur illud de Canticis. Egredimini filiæ Sion. Sermo II. Vnde ſupra.

TRes apparitiones Domini legimus: vna quidem die, ſed non vno tempore factas. Et quidē mirabilis ſecunda, mirabilis tertia, ſed prima apparitio mirabilius admirāda. Mirabilis aquarum mutatio, mirabilis Ioannes & columbæ pariter & paternę vocis atteſtatio, ſe illud miſerabile magis, qđ agnitus eſt à Magis. Nam quòd Deum agnoſcant indicat adoratio, indicat turis oblatio. Nec ſolum Deum, ſed & regem agnoſcunt, quod deſignatur in auro. Et in his
I non latet eos magnum pietatis ſacramentum: vnde & myrrha indicat moriturum. Adorant Magi, & offerunt munera adhuc

ſugenti

ſugenti matris vbera. Sed vbi eſt ô Magi, vbi eſt purpura regis huius? Nũquid viles panni iſti, quibus eſt inuolutus? Si rex eſt, diadema eius vbi eſt? Sed vos eum verè videtis in diademate, quo coronauit eũ mater ſua, in ſacco mortalitatis. De quo reſurgens, ait:
Pſal. 39. Quia conciſiſti ſaccum meum, & circũdediſti me lætitia. Egredimini filiæ Sion, &
Cant. 3. videte regẽ Salomonem in diademate, quo coronauit eũ mater ſua, &c. Egredimini virtutes Angelicæ, ĩcolæ ciuitatis ſupernæ. Ecce rex veſter, ſed ĩ corona noſtra, in diademate quo coronauit eũ mater ſua. Sed his delitijs vſque modo caruiſtis, hãc hactenus dulcedinem nõ guſtaſtis. Habetis ſublimitatem eius, ſed humilitatem eius non vidiſtis. Egredimini igitur, & videte regẽ Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater ſua. Verũtamẽ non eſt opus illis noſtra exhortatione: quoniã ipſi ſunt, qui deſiderãt in illũ proſpicere. Illis enim quanto ſublimitas notior, tanto humilitas pretioſior, & amabilior eſt. Vnde licet nobis maior ſit cauſſa lętitiæ (nobis enim natus eſt, & nobis datus) tamen ipſi nos præueniũt, ipſi
Luc. 2. nos exhortantur. Probat hoc Angelus qui gaudium magnum euangelizat paſtoribus, & quæ cum eo facta eſt multitudo cæleſtis exercitus. Vobis ergo dicimus filię Sion animæ ſæculares, debiles, delicatæ filiæ, nõ filij, in quibus nihil eſt fortitudinis, nihil eſt virilis animi. Egredimini filiæ Sion: Egredimini de ſenſu carnis, ad intellectum mentis, de ſeruitute carnalis concupiſcentiæ, ad libertatem ſpiritualis intelligẽtiæ. Egredimini de terra veſtra, & de cognatione veſtra, & de domo patris veſtri, & videte regẽ Salomonem: alioquin nõ erit tutum vobis videre eũ eccleſiaſtem. Idem enim qui Salomon, ideſt pacificus in exilio eſt: Eccleſiaſtes, id eſt concionator erit in iudicio: Idida, id eſt dilectus Domini in regno. In exilio manſuetus, & amabilis, in iudicio iuſtus, & terribilis, in regno glorioſus, & admirabilis. Egredimini igitur, & videte re-
Ioã. 18. gem Salomonem: nam vbique rex eſt. Licet enim regnum eius non ſit de hoc mundo: tamen rex eſt etiam in hoc mundo. In-
Vbi ſup. terrogatus ſiquidem: Ergo rex es tu? Ego, inquit, in hoc natus ſum, & in hoc veni in mundum. Hic ergo rector eſt morum, in iudicio diſcretor meritorũ, in regno diſtributor præmiorum. Egredimini proinde filiæ Sion, & videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater ſua: in corona paupertatis, in corona miſeriæ. Siquidẽ coronatus eſt & à nouerca ſua corona ſpinea, corona miſeriæ, coronandus à à familia ſua corona iuſtitiæ: quando exibũt Angeli, & tollent de regno eius omnia ſcãdala, quando veniet ad iudicium cum ſenioribus populi ſui: cum pugnabit pro eo orbis terræ, aduerſus inſenſatos. Coronat eum & pater corona gloriæ, ſicut Pſalmiſta ait: Gloria & honore coronaſti eum. Videte eũ *Pſal.* 8.
filiæ Sion in diademate quo coronauit eum mater ſua, ſuſcipite coronam paruuli, propter vos regis veſtri, & vna cum Magis humilitatem eius adorate: quorum fidei deuotio vobis hodie proponitur in exemplo. L
Cui enim comparabimus & cui ſimiles æſtimabimus viros iſtos? Si latronis fidem, ſi Centurionis confeſſionem conſidero, iſto ſuperexcellere videntur iſti, quod iam tum miracula fecerat, iam tunc à multis prædicatus fuerat, à multis adoratus. Attamen conſideremus quid & illi dixerint. Clamabat latro de cruce: Domine memento mei dum veneris in regnum tuum. Er- *Luc.* 23.
go ne per ſupplicium ille vadit in regnum? Cuis indicauit tibi quoniam oportebat pati Chriſtũ, & ſic intrare in gloriã ſuam? Tu quoque Centurio cum vnde noſti? videns quod ſic clamans exſpiraſſet. Verè, inquit, hic homo filius Dei erat. Mira res, & omni *Mat.* 26
admiratione digna. Propterea rogo vos, intuemini, & videte quam occulta ſit fides, quam lynceos oculos habeat diligẽtius conſiderate. Cognoſcit Dei filiũ lactantem, cognoſcit in ligno pendentem, cognoſcit morientem. Siquidem latro in patibulo, Magi in ſtabulo cognoſcunt: ille clauis infixũ, iſti pannis inuolutũ. Centurio vero viã agnouit in morte. Iſti Dei virtutẽ in teneri corporis infirmitate: ille ſummum ſpiritum in exſpiratione, iſti Dei verbũ in infantia cognouere. Siquidẽ quidquid ille ſermonib⁹, iſti muneribus confitentur. Latro regem, Centurio Dei filium, ſimul & hominẽ pronunciat. Et hæc tria ipſa Magorum munera indicant, niſi quod ture non tam Dei filium monſtrauere, qam Deum. Obſecramus ergo cariſſimi, proſit vobis tanta caritas, quam vobis Deus maieſtatis exhibuit: tanta humilitas, quam ſuſcepit: tanta benignitas, quæ vobis per Chriſti humilitatem apparuit. Agamus gratias redemptori & mediatori noſtro, per quem nobis innotuit M

tam bona erga nos voluntas Dei patris. Siquidem talem iam nouimus eius animum, vt non immeritò dicamus: Sic currimus, nō quaſi in incertum. Profectò.n. tale eſt erga nos cor Dei patris, quales nobis expreſſit, qui de eius corde proceſſit. *1.Cor.9.*

Item in Epiphania Domini. Sermo tertius.

NEceſſarium nobis videtur fratres iuxta ceterarū ſollēnitatū conſuetudinem, etiam ſollēnitatis hodiernæ vobis exponere rationem; Interdum enim cōtra vitia loquimur: & genus illud ſermonis perutile; ſed diebus ceteris videtur opportunius conuenire. Feſtiuis autē & maximè in præcipuis ſollēnitatibus magis circa ea quæ ſollēnitatis ſunt immorandū videtur, vt pariter & erudiatur animus, & excitetur affectus. Quomodo.n. celebrabitis quod neſcitis; aut quomodo ſcietis niſi annūcietur vobis? Propterea nō ſit moleſtū his qui ſunt in lege periti, ſi parum doctis morem gerimus, vt exigit ratio caritatis. Credo.n. ne ipſos quidē ſuis epulis eſſe fraudādos, ſi minus eruditis tamquā popularibus turbis, groſſiores prius appoſuerint cibos. Ita verò apponent, ſi fraternæ A caritatis intuitu placuerint eis quæ neceſſaria ſunt nō ſatis intelligentibus, & ſi fortaſſe ſibi minus neceſſaria videantur. Sic autem fragmenta poſtmodum recolligent ſibi ipſis, ſi diligentius ecogitantes ſubtiliora quæque tamquam munda animalia ruminauerint quæ parum intelligibiles animos præ ſubtilitate effugerint. Sollemnitas igitur hodiernæ diei ab apparitione nomē accepit. Epiphania quidem apparitio eſt. Hodie ergo apparitio Domini celebratur: non tantum vna, ſed trina, ſicut à patribus noſtris accepimus. Hodie.n. paruulus rex noſter paucis à natiuitate diebus tranſactis, ſtella declarante primitijs Gentium apparuit. Hodie quoque cum iam triginta fermè in diſpenſatione carnis egiſſet annos, qui ſecundum diuinitatem idem ipſe eſt, & anni eius non deficiūt, inter populares turbas abſconditus, ad Iordanem baptizandus aduenit: ſed teſtimonio Dei patris innotuit. Hodie nihilominus cum diſcipulis ſuis vocatus ad nuptias, deficiente vino, ſigno admirabili ſuæ potentiæ aquas in vinum mutauit. Sed delectat eam, quæ in infantia Saluatoris facta eſt, apparitionem & diligentius intueri, quoniam & dulciſſima eſt, & ſpecialius hodie noſcitur celebrari. Hodie ergo ſicut audiuimus in Euangelica lectione Magi Hieroſolymam venerunt ab Oriente. Meritò ſanè ab Oriente veniunt, qui ſolis iuſtitiæ nouum nobis ortum annunciant: qui lætis rumoribus totum mūdum illuminant. Niſi quòd infelix Iudæa, B quia lucem oderat, ad fulgorem nouæ claritatis obtenebratur: & caligantes oculi eius coruſcāte radio ſolis æterni, multo magis excæcantur. Venientes ergo ab Oriente Magi, quid dixerint audiamus. Vbi eſt qui *Matth. 2.A* natus eſt rex Iudæorum? Quam certa fides, & nihil penitus heſitans. Nō quærunt vtrū natus ſit: ſed fiducialiter loquunt: & interrogāt ſine dubitatione, vbi ſit qui natus eſt rex Iudæorum. Porro audito (nec mirū) nomine regis, rex Herodes, ſucceſſorē ſuſpicatus, expauit. Nec mirū ſi turbatur Herodes; ſed quod Hieruſalem ciuitas Dei (quæ viſio pacis eſt) cum Herode turbatur, quis nō miretur? Videte fratres quantū noceat iniqua poteſtas: quomodo caput impiū ſubiectos quoque ſuæ cōformat impietati. Miſera planè ciuitas, in qua regnat Herodes, quoniam Herodianæ ſine dubio particeps erat malitiæ, & ad nouæ ſalutis ortū Herodiana mouebitur turbatione. Confido ego in Dño: quoniam inter nos minimè regnabit: etiā ſi adeſſe contingat, quod & ipſum Deus auertat. Nam Herodiana malitia, & Babylonica crudelitas eſt. naſcentē velle extinguere religionem, & allidere paruulos Iſraelis. Si qd enim ad ſalutem pertinens, ſi quid religionis oritur, quicūque reſiſtit, quicūque repugnat, planè cū Aegyptijs paruulos Iſraëlitici germinis necare conatur. imò cū Herode naſcentem perſequitur Saluatorē. Sed iā inchoatā proſequamur hiſtoriam. Credo ſi qs conſcius eſt huius rei, ſtudioſius ſibi cauebit de cetero, & Herodianum execrabitur animum: ne ſimilē exitum ſortiatur. C Ergo quærentibus Magis regē Iudæorum, & ſciſcitāte à ſcribis Herode dominicæ natiuitatis locum: illi iuxta Prophetam, nomen ciuitatis edicunt. Cūq receſſiſſent Magi, & reliquiſſent Iudæos: Ecce ſtella quā viderāt in Oriēte, antecedebat eos. *Textus.* Hinc manifeſtè datur ītelligi, quoniā humanum flagitantes cōſilium, diuinum amiſere ducatum: & conuerſos ad terrenū documētū, ſignū cæleſte deſeruit. Vñ & relicto Herode, cōtinuo gauiſi

ſunt

ſunt gaudio magno valde. Stella enim antecedebat eos, vſque dum veniens ſtaret ſupra, vbi erat puer. Et intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentes adorauerunt eum. Vnde vobis hoc ò alienigenæ? Neque enim tantam inuenimus fidem in Iſrael. Sic vos non offendit vilis habitatio ſtabuli, non pauperies cunæ præſepij? Non vos pauperis matris præſentia: non lactantis infantia ſcandalizat? Denique apertis theſauris ſuis, ait Euãliſta, obtulerunt ei munera, aurum, tus, & myrrham. Si ſolum obtuliſſent aurum, videri fortaſſe poterant paupertati matris voluiſſe conſulere, vt haberet nimirum vnde paruulum poſſet filium educare. Nunc autem offerentes pariter aurum, tus, & myrrham: ſine dubio ſpiritualis oblationis genus inſinuant. Aurũ enim inter diuitias ſæculi videtur excellere, quod per eius gratiã omnes nos deuote obtulimus Saluatori, cum pro eius nomine ex integro dereliqui-
D mus ſubſtantiam huius mundi. Iam verò neceſſe eſt, vt qui perfectè terrena contempſimus, flagranti deſiderio cæleſtia requiramus. Sic enim offerimus & turis odoramen-
Apoc. 5. tum: quo nimirum, vt in Apocalypſi Beati Ioannis legis, ſignificantur orationes ſan-
Pſ. 140. ctorum. Vnde & Propheta in Pſalmo, Dirigatur, inquit, oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo. Sic & in alio loco legis, quia
Eccl. 35. oratio iuſti cælos penetrat. Oratio inquam: non cuiuſlibet, ſed iuſti. Nam qui auertit aurem ſuam ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Porro ſi iuſtus eſſe volueris, & non auertere aurem tuam à mandatis Domini, ne auertat & ipſe ſuã à precibus tuis: neceſſe eſt, vt non ſolum præſens ſeculum contemnas, ſed & ipſam carnem caſtiges, &
Luc. 14. ſubijcias ſeruituti. Nam qui dixit: Niſi quis abrenunciauerit omnibus quæ poſſidet, nõ
Mat. 19 poteſt meus eſſe diſcipulus. Et alibi: Si vis eſſe perfectus, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, ſequere me.
Mat. 16 Idem ipſe in alio loco ait: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Quod exponens
Gal. 5. Apoſtolus, Quicumque, inquit, ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cũ vitijs & concupiſcentijs. Duas igitur alas habeat oratio noſtra, contemptum mũdi, & afflictionem carnis, nec dubium quin cælos penetret, & dirigatur ſicut incenſum in conſpectu Dei. Erit enim gratum ſacrificium & acceptabilis oblatio noſtra: in qua cum auro, & ture, fuerit etiam & myrrha, quæ licet amara ſit, tamen perutilis eſt, & conſeruat corpus, quod mortuum eſt propter peccatum, ne E
defluens in vitium, putrefiat. Hæc breuiter pro imitanda Magorum oblatione ſint dicta. Ceterum quoniam apparitionem hanc eſſe diximus, quid in ea appareat dignum eſt vt quæramus. Vtique ſecundum verba Apoſtoli, Apparuit benignitas, & humani- *Ad Tit. 3.*
tas Saluatoris noſtri Dei. Ecce enim in Euãgelica lectione audiuimus: quoniam intran- *Mat. 2*
tes domum Magi, inuenerunt puerum cum Maria matre eius. In ĩfantuli corpore, quod virgineo mater fouebat in gremio, quid niſi veritas ſuſceptę carnis apparuit? Quid in eo, quòd cum matre paruulus inuenitur, niſi verus homo, & verus hominis filius declaratur? Iam verò, & in ſecunda apparitione vide, ſi non manifeſtè vocis paternæ teſtimonio Dei filius approbatur. Cæli namque aperti ſunt ſuper eum, & deſcendit Spiritus ſanctus corporali ſpecie ſicut columba in illum, & vox patris audita eſt. Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Satis equidem manifeſtum eſt ex hoc ipſo, ſatis euidens, & indubitabile, quoniam Dei filium neceſſe eſt Deum eſſe. Nam & filios hominum homines, & ipſorum quoque animalium fetus ex eodem cum eis genere eſſe nemo eſt qui dubitet. Verumtamen vt nullus ſacrilego errori remaneat locus, qui in prima apparitione verus homo, & filius hominis eſt declaratus, & in ſecunda verus nihilominus Dei filius: in tertia iam verus Deus, & auctor naturæ probatur, ad cuius nutum natura mutatur. Nos ergo dilectiſſimi, Chriſtum Ieſum diligamus, vt verum hominem, & fratrem noſtrum, honoremus vt Dei filium, adoremus vt Deum. Securè credamus in eum, ſecurè credamus ei noſipſos, fratres mei, cui nec poteſtas deeſt ſaluãdi nos, cum ſit verus Deus, & Dei filius: nec bona voluntas, cum ſit tamquam vnus ex nobis verus homo, & hominis filius. Quomodo namque nobis erit inexorabilis, propter quos factus eſt ſimilis nobis paſſibilis? Iam ſi deſideratis ſuper his apparitionibus aliquid ad ædificationem morum audire, illud attendite, quòd primo omnium Chriſtus appareat puer cum Virgine Matre, vt ſimplicitatem, & verecundiam ante omnia quærendam nobis doceat eſſe. Nam & pueris ſimplicitas naturalis, & cognata virgini-

 bus

bus verecundia eſt. Omnibus ergo nobis in conuerſionis noſtræ initio nulla magis v rtus neceſſaria eſt, quàm ſimplicitas humilis, & grauitas verecunda. In ſecunda verò apparitione venit Saluator ad aquas baptiſmi, non quidem lauãdus, ſed magis à patre teſtimonium accepturus. Hæ ſunt lacrymæ deuotionis, in quibus non indulgentia peccatorum, ſed beneplacitum quæritur Dei patris, cum deſcendit in nos ſpiritus adoptionis filiorum, teſtimonium perhibens ſpiritui noſtro, quòd ſumus filij Dei, vt mellifluam nobis vocem de cælo videamur audire, quia verè Deus pater in nobis complaceat ſibi, nec parum diſtat inter has lacrymas deuotionis, & ætatis vtique iam virilis, atque eas quas primæua ætas inter infantiæ vagitus emiſit: lacrymas vtique pœnitentiæ & confeſſionis. Verumtamen lõgè amplius vtriſque præcellunt aliæ quædam lacrymæ, & infunditur ſapor vini: Illas enim lacrymas verè in vinum mutari dixerim, quæ fraternæ compaſſionis affectu in feruore prodeunt caritatis: pro qua etiam ad horam tui ipſius immemor eſſe ſobria quadam ebrietate videris.

De Circumciſione, baptiſmo, & verbo Dñi ad Ioannem: Sic decet nos implere omnem iuſtitiam. Sermo IIII. Qui legitur in octaua Epiphaniæ.

POpulo duræ ceruicis cultellus erat neceſſarius, & lapideis cordibus merito cultri lapidei debebantur, *Ioſue 5.* qualibus à Ieſu Naue facta circũciſio memoratur. Noſter autem Ieſus tamquam agnus manſuetus omnem auſteritatem abſtulit. Domine agnus es cum lana & lacte veniens: aufer à me obſecro cultellum iſtum. Durum enim videtur & crudele, paruulo recenter nato cultrum lapideum adhibere. Sic agit miſericors. Duritiam duris congruam ſeruis, filijs commutauit in manſuetudinem, vt rubiginem originalis peccati quã vix cultellus eradere poterat, ex hoc iam cum vnctione gratiæ facile lauet aqua. Nihil ergo mirum ſi pro diuerſitate temporum mutata ſint ſacrta: vt daretur vtriſque quod congruum erat eis. Ipſe verò Chriſtus
H vtrumque ſuſcepit, vt tamquam lapis angularis vtrique parieti cohæreret, ac ſi duarum capita corrigiarum conſuendo cõnecteret: ſicut & paſcha figuratum ipſe compleuit, & verũ protinus inchoauit. Sed & propterea voluit circumcidi, vt oſtenderet auctorẽ ſe eſſe Veteris Legis ſicut & Euãgelij: quoniã qui per ſeipſum ait: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spirituſancto, &c. *Ioan. 3.* Ipſe idem per ſeruum ſuum prius dixerat: Omnis anima cuius præputij caro circumciſa nõ fuerit, peribit de populo ſuo. Quod ſi ſolũ baptiſma ſuſcepiſſet, videri poterat refugiſſe circũciſionem, tamquã nihil ad ſe pertinentem. Si verò circũcideretur, & non batizaretur, quomodo mihi perſuaderi poſſet baptizari, circumciſione relicta? Nunc itaque poſt circumciſionem baptiſma ſuſcipiẽs, illud mihi tenendum tradidit, quod vltimo ſuſcepit. Denique communitatis amator & commendator, qui habitare facit vnius moris in domo, quomodo communitatem deſereret & alios ſcandalizaret? Sic enim ſcandalizarentur videntes eum non circũcidi: ſicut hodie ſcandalizaretur eccleſia ſi infantem videret non baptizari. Nec ſolum communitatis & vnitatis bonum commẽdare, ſed humilitatem voluit exhibere, vt ligaturam vulneratorum ſuſciperet, qui ſolꝰ erat abſque vulnere. Hinc enim Apoſtolus dicit: Miſit Deus filium ſuum in mundum, natum ex muliere, factum ſub lege. *Galat. 4.* Verum ne quis fortè diceret, quòd circumciſus eſt, parentes fecerunt, paruulus enim erat: iam triginta annorum ad baptiſmum ipſe perrexit, Inclinatur ſub Baptiſtæ manibꝰ caput I
tremẽdum poteſtatibus, principatibus adorandum. Quid mirum ſi Baptiſta contremuit? Quis vel ipſa cogitatione non contremiſcat? O quàm altum erit in iudicio caput, quod modo inclinatur, & vertex quid modo tam humilis videtur, quàm ſublimis & excelſus tunc apparebit? Sine, inquit, modo: ſic enim decet nos implere omnẽ iuſtitiã. Siquidem qui in plenitudine temporis venit, & ĩ quo habitat plenitudo diuinitatis, nihil nouit niſi plenum. Nã legem nõ venit ſoluere, ſed implere. *Matt. 5.* Eſt autem iuſtitia quædam ſtricta & anguſta valde: ita vt quã cito pedẽ verteris, in peccati foueam cadas, nec p̄ponere ſe æquali, nec æquare præpoſito. Huius definitio eſt reddere vnicuique quod ſuum eſt. Altera latior, & amplior iuſtitia, nec æquare ſe pari, nec inferiori præponere. Sicut enim grandis, & grauis eſt ſuperbia, pręferre ſe ęquali, aut ęquare ſe p̄lato: ita magnæ humilitatis eſt, inferiorem ſe exhibere æquali, aut æqualem inferiori,

Maxima

Maxima & plena iuſtitia eſt ſe inferiorem exhibere etiã ipſi inferiori. Sicut enim ſumma, & intolerabilis ſuperbia eſt ſuperiori ſe præponere? ita inferiori ſe ſubdere, ſumma & plena iuſtitia eſt. Quod Ioannes ait: Ego à te debeo baptizari: de prima fuit, quia ſuperiori ſe ſubdidit: quod autem Chriſtus fecit, de plena iuſtitia fecit: ſiquidem ille ſeruuli ſui manibus ſe inclinauit. Videat autẽ nunc quiſque quem imitetur: hunc an eum qui extollitur ſuper omne, quod creditur Deus, aut colitur. Studeamus & nos obſecro fratres, adimplere omnem iuſtitiam. Ipſa.n. eſt via, per quam ad lætitiam venitur. Nam lætitia pręmium eſt, iuſtitia verò meritum & materia. Nam de ipſa iuſtitia erit lætitia noſtra, quando Chriſtus apparebit vita
K noſtra: & nos apparebimus cũ ipſo in gloria, quoniam ipſe eſt, qui factus eſt nobis à Deo patre iuſtitia. Beati verò qui etiam nũc de iuſtitia lætantur, & exhilarantur in conſcientijs ſuis: ſugentes mel de petra, oleumq. de ſaxo duriſſimo. Nunc autem videtur laborioſa iuſtitia, ſed veniet quando in ſuauitate, & iucunditate ſine omni labore deſideretur, & habeatur: ametur, & percipiatur, quando fruemur ipſa iuſtitia. Væ autem his qui prætergrediuntur viam, qui relicta iuſtitia, vanam, & tranſitoriam lætitiam quærunt. Cum enim de tranſitorijs quærunt lętitiam, non poterit non tranſire tranſeuntibus his de quibus erat. Sicut enim lignis deficientibus deficit ignis: ſic mundus tranſit, & concupiſcentia eius: haud dubium quin, & lætitia quoque.

Dominica prima poſt octauam Epiphaniæ, de miraculo facto in Nuptijs: & de eo quod Dominus, ait: Et vos ſimiles hominibus exſpectantibus, &c. Sermo primus.

IN lectione ſancti Euangelij fratres hodie audiuimus, quia Dominus noſter
L iuit ad nuptias. Faciamus ergo quod alibi monet: & ſtudeamus ſimiles fieri hominibus exſpectantibus dominũ ſuum quando reuertatur à nuptijs. Nam tenenti carrucam in agro, & vendenti aliquid vel ęmenti in foro: non dicitur quid exſpectas? neque enim ſimiles ſunt exſpectantibus. Ei verò quem videmus ſtare ante ianuam, pulſare crebrius, ſæpius ſuſpicere ad feneſtras: nihil mirum ſi dicitur quid exſpectas? Illi ergo ſunt ſimiles exſpectantibus, qui non ſurda aure audierunt. Vacate & videte, quoniã *Pſal. 45.* ego ſum Deus. Veniet Dominus exſpectantibus eum in veritate: qualis erat qui dicit: Exſpectans exſpectaui Dominum. Veniet *Pſ. 39.* tamquam reuertens à nuptijs, inebriatus vino caritatis, & immemor iniquitatum noſtrarum. Veniet non exſpectantibus tamquam reuertens à nuptijs: tamquam potens crapulatus à vino. Verè ebrius, & immemor miſerationum ſuarum. Tunc enim quãtum ad illos obliuiſcetur miſereri Deus. Veniet in ira, & indignatione tamquam furibundus, ſed ò Domine ne in furore tuo arguas me. Hæc modo non tam de præſentibus nuptijs, quàm pro earum occaſione ſint dicta. Iam verò ſequamur vnà cum diſcipulis ad nuptias euntem Dominũ, vt videntes quod facturus eſt, pariter credamus cum illis. Deficiente vino dixit mater Ieſu ad eum. Vi- *Textus.* num non habent. Compaſſa eſt enim eorum verecundiæ: ſicut miſericors, ſicut benigniſſima. Quid de fonte pietatis procederet niſi pietas? Quid inquam mirum ſi pietatęm exhibent viſcera pietatis? Nonne qui pomum in manu ſua tenuerit dimidia die, reliqua diei parte pomi ſeruabit odorem? Quantum igitur viſcera illa virtus pie- M tatis affecit, in quibus nouem menſibus requieuit? Nam & ante mentem repleuit quã ventrem: & cum proceſſit ex vtero, ab animo nõ receſſit. Durior fortaſſe, & auſterior videri poſſet reſponſio Domini, ſed nouerat ille cui loqueretur: & quis loqueretur, illa non ignorabat. Denique vt ſcies quomodo reſponſum ipſum acceperit, aut quãtum de filij benignitate præſumpſerit: ait miniſtris. Quæcumque præceperit vobis ſeruate, *Textus.* & facite. Erant autem ibi lapideæ hydriæ ſex poſitę. Has nũc hydrias purificandis veris Iudęis, nõ littera, ſed ſpiritu neceſſe habemus apponere, vel magis appoſitas demonſtrare. Quia enim nõdum peruenit eccleſia ad perfectam purificationem: quando eã ſibi Chriſtus exhibebit glorioſam, nõ habentẽ maculam, neque rugam, aut aliquid huiuſmodi: multis interim purificationibus opus habet, quatenus ſicut abundãt peccata, abundet indulgẽtia: ſicut multiplicatur miſeria, ſic & miſericordia: niſi quòd non ſicut delictum, ita & donum. Gratia enim nõ ſolum peccata lauat, ſed & merita donat. Sex igitur hydrię ſunt poſitę his qui poſt baptiſmum in peccata labuntur: de his enim loquimur,

quimur, quia de his ſumus. Exuimus tunicam veterem, ſed heu peius reinduimus eã. Lauimus pedes noſtros, ſed peius inquinauimus eos. Sicut ergo, quod alius inquinauerat, lauit alius; ſic inquinatos à nobis, lauari opus eſt & à nobis. Aliena lauit aqua, quos culpa inquinauerat aliena. Nec tamen ſic A alienã dixerim, vt negem noſtram, alioquin nec inquinaret. Sed aliena eſt, quia in Adã omnes neſcientes peccauimus: noſtra, quia etſi in alio, nos tamen peccauimus, & nobis iuſto Dei iudicio imputabatur licet occulto. Verumtamen vt iam non ſit quod cauſeris ò homo, contra inobedientiam Adæ datur tibi obedientia Chri. vt ſi gratis venundatus es, gratis & redimaris. Si neſciens in Adam periſti, neſciens viuificeris in Chriſto. Neſciſti quando ad lignum vetitum vetus Adam tetendit manus noxias: neſciſti nihilominus quando in ligno ſalutifero innoxias manus Chriſtus extendit. A primo homine in te manauit macula, qua inquinatus es à Chriſti latere, aqua, qua mundatus es. Nũc iam inquinatus propria culpa, propria nihilominus aqua mundaberis, ab illo tamen, & per illum, qui ſolus eſt purgationem faciens peccatorum. Prima ergo hydria, & prima purgatio in compũctione eſt, *Ezec. 18* de qua legimus: Quoniam in quacumque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor. Secunda verò, confeſſio eſt. Omnia ſiquidem in confeſſione lauantur. Tertia, eleemoſynarum largi- *Luc. 11* tio. Hinc enim habes in Euangelio: Date eleemoſynam, & ecce omnia mũda ſunt vobis. Quarta, remiſſio iniuriarum, ſecundum *Vbi ſup.* quod orãtes dicimus: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Quinta, eſt afflictio corporis: vnde & oramus, vt mundi per abſtinentiam Deo canamus gloriam. Sexta, eſt obedientia præceptorũ, ſicut audierunt diſcipuli, quod vti- *Ioã. 15* nam audire mereamur & nos. Vos mundi eſtis propter ſermonem quẽ loquutus ſum vobis. Nimirũ quia non erant ſicut hi qui- *Ioan. 8* bus dicitur: Sermo meus non capit in vobis, ſed in auditu verbi obaudierant ei. Hæ ſunt ſex hydriæ poſitæ in purificationem nrãm, quæ vacuæ ſunt & plenæ vento, ſi pro inani gloria obſeruantur. Aqua replentur, vt in timore Dei cuſtodiantur, q̃m timor Domini fons vitæ; aqua, inquam, timor Dñi eſt, & ſi minus ſapida, ſed optimè refrigerans aĩam noxijs deſiderijs æſtuantem. Aqua eſt quæ iacula inimici ignita poſſit exſtinguere. Nõ nec illud diſſonat quòd aqua ſemper ima petit, & timor ad ima cogitationem deducit, & in inferioribus immoratur, atque loca horrenda, pauida mente collustrat, iuxta illud: Vadam ad portas inferi. *Iſai. 38.* Sed diuina virtute aqua mutatur in vinum, quando perfecta caritas foras mittit timorem. Dicuntur autem lapideę hydriæ: non tam propter duritiam, quàm ſtabilitatem. Capientes ſingulæ metretas binas, vel ternas. Duæ metretæ duplex timor, ne fortè trudi in gehennam, ne ſortè ab æterna vita contingat excludi. Sed quia de contingente futuro ſunt iſta, & blandiri poteſt ſibi anima dicens: poſtquam aliquamdiu in voluptatib. tuis vixeris, ages penitentiam: nec iſta iam cariturus, nec periturus in illa; bonum eſt adhibere & tertium: qui vtique ſpiritualibus notus eſt, eo vtilior quo de præſenti eſt. Timent enim qui nouerunt ſpiritualem cibum, ne quando fortè fraudentur eo. Cibo ſiquidem forti egent, qui manum miſerunt ad fortia. C Viuant de paleis Aegypti, qui deſeruiunt in operibus luti, & lateris: nobis fortioribus eſt neceſſarius: quoniam nobis grandis reſtat via, vt ambulemus in fortitudine cibi illius. Ipſe eſt panis Angelorum, panis viuus, panis quotidianus. Hic eſt de quo nobis promiſſum eſt, quia centuplum accipiemus in hoc ſæculo. *Mat. 19.* Sicut enim mercenarijs, & quotidianus cibus datur in opere, & merces ſeruatur in fine: ſic Dominus vitam æternam in fine reddet, & interim cẽtuplum repromittit, & exhibet. Quid ergo mirum ſi timet ne perdat hanc gratiã, qui iam conſequutus eſt eam? Hæc eſt metreta tertia, quam ſub diſiunctione ſignanter poſuit, eo quòd non omnium ſit: quia nec omnibus centuplum repromiſſum, ſed ſolis qui omnia reliquerunt.

De mutatione aquæ in vinum Sermo II. Vbi ſupra.

IN operibus Domini fratres, & minus capaces animos exterior conſideratio paſcit: & qui magis exercitatos habent ſenſus, ſolidiorem intus cibum inueniunt, & ſuauiorem, tamquam adipem medullamq. frumenti. Sunt enim & exteriori ſpecie delectabilia, & interiori virtute multo delectabiliora, quemadmodum & ipſe exterius quidem ſpecioſus erat

erat forma præ filijs hominum: interius au-
D tem tanquam candor lucis æternæ, etiam ip-
ſis ſupereminens vultibus Angelorum. Ap-
parebat enim foris homo ſine culpa, caro
Nau. 1. ſine peccato, agnus ſine macula. Quã ſpe-
cioſi pedes annunciãtis pacẽ, annunciantis
bona: ſed multo ſpecioſius & pretioſius ca-
put eius: quoniã caput Chriſti Deus: Dele-
ctabilis aſpectus hominis in quẽ peccatum
nõ cadit, & beati oculi qui viderũt, ſed mul-
Matt. 5. to magis beati mundo corde, quoniam ipſi
Deũ videbunt. Denique cum perueniſſet ad
nucleũ, teſtã iam (licet decoram valde) non
2. Cor. 5. reputabat Apoſtolus dicens: Et ſi cognoui-
mus aliquando Chriſtum ſecundum carnẽ,
ſed nunc iam non nouimus. Nimirum quia
Ioã. 6 g Dominus ipſe prædixerat: Caro nõ prodeſt
quidquam, ſpiritus eſt qui viuificat. Sed hæc
eſt ſapiẽtia quã loquitur Paulus inter per-
fectos, non inter eos quibus legimus ab eo-
1. Cor. 2. dem dictum: Nihil arbitratus ſum me ſcire
inter vos, niſi Ieſum Chriſtum, & hunc cru-
cifixum. Totus ſuauis eſt, totus ſalubris eſt,
totus delectabilis, totus denique ſecundum
ſponſę vocem deſiderabilis. Sicut autẽ in eo
oſtẽſum eſt: ſic & in operibus eius reperies
Nã & ſuperficies ipſa tamquã à foris cõſi-
derata decora eſt valde, & ſi quis fregerit
nucẽ, intus inueniet quod iucundius ſit, &
multo amplius delectabile. Nõ ſic apud pa-
tres veteris teſtamẽti reperies. Nã & in ope
rib. eorũ decora, & delectabilis eſt ſignifica-
tio myſtica: ipſa tamẽ ſi per ſe conſiderẽtur,
inuenientur aliquando minus digna, vt sũt
facta Iacob, adulterium Dauid, & multa ſi-
E milia. Pretioſa quidem ſunt fercula, ſed va-
ſa non adeo pretioſa. Et fortaſſe propterea
Pſal. 17. dictũ eſt: tenebroſa aqua in nubibus aëris,
quoniam tenebroſæ nubes illæ fuerunt, &
ſubiunctũ eſt de Domino: Præfulgore in cõ-
ſpectu eius nubes tranſierunt. Credo iã ad-
uertiſtis ad quid hæc dicere velim. Audiſtis
enim hodie miraculũ factum in nuptijs, ini-
tium vtique ſignorũ Domini, cuius & hiſto
ria ſatis eſt admirabilis, & ſignificatio am-
plius delectabilis. Magnum enim diuinæ
maieſtatis indicium fuit, ad nutũ Domini,
aquam in vinum conuerti, ſed eſt illa mul-
to melior mutatio dexteræ excelſi, quam in
iſta præfigurauit. Omnes enim nos ad ſpi-
rituales nuptias vocati ſumus; in quibus vti-
que ſpõſus eſt Chriſtus Dominus. Vnde ca-
Pſal. 38. nimus in Pſalmo. Et ipſe tamquam ſpõſus
procedẽs de thalamo ſuo. Spõſa verò noſi-
pſi ſumus, ſi non vobis videtur incredibile,
& omnes ſimul vna ſpõſa, & animæ ſingu-
lorũ quaſi ſingulæ ſponſæ. Sed quando hoc
ſẽtire poterit fragilitas noſtra de Deo ſuo,
quòd eo affectu ſe diligat, quo diligitur ſpõ
ſa à ſponſo? Multum enim hæc ſponſa ſpõ-
ſo ſuo inferior genere, inferior ſpecie, in-
ferior dignitate. Attamen propter æthio-
piſſam iſtam de longinquo filius æterni
regis aduenit, & vt ſibi deſponſaret illam,
etiam mori pro ea non timuit. Moyſes qui-
dem æthiopiſſam duxit vxorem, ſed non
potuit æthiopiſſæ mutare colorem. Chri- F
ſtus verò quam adamauit ignobilẽ adhuc
& fœdam, glorioſam ſibi exhibebit Eccle-
ſiam non habentem maculam neque ru-
gam. Murmuret Aaron, murmuret & Ma-
ria, non noua, ſed vetus non mater Domi-
ni, ſed ſoror Moyſi. Nõ noſtra inquam Ma-
ria, illa enim ſolicita eſt ſi quid forte deeſt
in nuptijs. Vos autem vt dignum eſt mur-
murantibus ſacerdotibus, murmurante Sy-
nagoga, toto affectu in gratiarum actio-
ne verſamini. Vnde enim tibi ò huma-
na anima: vnde tibi hoc? Vnde tibi tam
inæſtimabilis gloria, vt eius ſponſa me-
rearis eſſe, in quem deſiderant Angeli ip-
ſi proſpicere? Vnde tibi hoc, vt ipſe ſit ſpon-
ſus tuus, cuius pulchritudinem Sol & Lu-
na mirantur: ad cuius nutum vniuerſa mu-
tantur. Quid retribues Domino pro om-
nibus quæ retribuit tibi, vt ſis ſocia men-
ſæ, ſocia regni, ſocia denique thalami, vt
introducat te rex in cubiculum ſuum? Vi-
de iam quid de Deo tuo ſentias, vide quan-
tum de Deo præſumas. Vide quibus bra-
chijs vicariæ caritatis redamandus & am-
plectendus ſit, qui tanti te æſtimauit, imò
qui tanti te fecit: de latere enim ſuo te
reformauit, quando propter te obdor-
miuit in cruce, & ob hoc ſomnum mortis
excepit. Propter te à Deo patre exiuit: &
matrem ſynagogam reliquit: vt adhærens
ei, vnus cum eo ſpiritus efficiaris. Et tu er-
go audi filia, & vide, & conſidera quanta
ſit erga te dignatio Dei tui, & obliuiſcere
populum tuum, & domum patris tui. De-
ſere carnales affectus, ſæculares mores de-
diſce, à prioribus vitijs abſtine, conſuetu-
dines noxias obliuiſcere. Quid enim pu-
tas? nonne ſtat Angelus Domini qui fecit
te mediam, ſi forte (quod auertat ipſe)
alterum admiſeris amatorem? Iam enim
deſponſata es illi, iam nuptiarum præ-

dium celebratur, nam cena quidem in cælo & in aula æterna paratur. Verumtamen numquid ibi vinum deficiet? Abſit. Inebriabimur ibi ab vbertate domus Dei, & torrẽte voluptatis eius potabimur. Paratum eſt profectò illis nuptijs flumen vini, vini inquam quod lętificat cor. Siquidem fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Nunc autem quoniam grandis nobis reſtat via, prãdium quidem accipimus hic, & ſi non in tanta copia, quod plenitudo & ſatietas cenæ reſeruetur æternæ. Hic ergo nonnumquam vinum deficit, gratia ſcilicet deuotionis, & feruor caritatis. Quoties mihi neceſſe eſt fratres poſt lacrymoſas quærimonias veſtras, exorare matrẽ miſericordiæ, vt ſuggerat ſuo benigniſſimo filio, quoniã vinũ non habeatis? Et ipſa dico vobis cariſſimi ſi piè à nobis pulſata fuerit, nõ deerit neceſſitati noſtræ, quoniam miſericors eſt, & mater miſericordiæ. Nam ſi cõpaſſa eſt verecundiæ illorum à quibus fuerat inuitata, multo magis cõpatietur nobis, ſi piè fuerit inuocata. Placẽt enim illi nuptiæ noſtræ, & pertinent ad eã multo amplius, illi nimirum de cuius vtero tamquam è thalamo ſuo celeſtis ſponſus proceſſit. Sed quem non moueat quod in nuptijs illis reſpõdit Domin⁹ benigniſſimæ, ac ſanctiſſimæ matri ſuæ, dicens: Quid mihi & tibi eſt mulier? Quid tibi & illi Domine? Nõne quod filio & matri? Quid ad illam pertines quæris, cum tu ſis benedictus fructus ventris eius immaculati Nonne ipſa eſt quæ ſaluo pudore concepit, & ſine corruptione te peperit? Nonne ipſa eſt, in cuius vtero nouem mẽſibus moratus es, cuius virgineis vberibus lactatus es: cum qua iam duodecim annorum factus de Hieruſalẽ deſcendiſti, & eras ſubditus illi? Nũc ergo Domine quid moleſtus es illi dicẽs, q̃d mihi & tibi? Multum per omnem modum. Sed manifeſtè iam video quod nõ velut indignans, aut cõfundere volens virginis matris tenerã verecundiam, dixeris: quid mihi & tibi? cum venientibus ad te (iuxta matris preceptum) miniſtris, nihil cunctatus facias quod illa ſuggeſſit. Vt quid ergo fratres, vt quid ſic reſpõderat pri⁹? Vtique ꝓpter nos vt conuerſos ad Dominũ iam non ſolicitet carnalium cura parẽtum, & neceſſitudines illæ non impediant exercitium ſpirituale. Quamdiu enim de mũdo ſumus, debitores nos conſtat eſſe parentibus. At poſtquã reliquim⁹ noſmetipſos, multo magis ab eorũ ſolicitudine liberi ſumus. Vnde & legimus fratrem quendam in eremo conuerſantẽ, cum ad eũ carnalis frater auxilij gratia aduentaſſet, reſpondiſſe, vt adiret alterum fratrem eorum, cum ille vtique iam obijſſet. Cumq. admiratus qui venerat reſponderet, quia ille obijt, eremita ſe quoque ſimiliter obijſſe reſpondit. Optimè ergo nos docuit Dominus, ne ſoliciti ſimus ſuꝑ propinquis carnis noſtræ, plus quã religio poſtulet, quãdo ipſe matri & tali matri reſpõdit: quid mihi & tibi eſt mulier? Sic & in alio loco cum ſuggereret ei quidam, quoniã foris ſtaret cũ fratribus Domini quęrẽs ei loqui, reſpondit: Quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei? Vbi modo ſunt qui tã carnaliter & inaniter ſuper carnalib⁹ propinquis ſuis ſolent eſſe ſoliciti, ac ſi adhuc viuerent & ipſi cũ eis? Sed videamus iam quid ſequitur. Erant, ait Euãgeliſta, hydriæ ſex poſitæ ſecundum purificationem Iudæorum. Vel ex hoc potes manifeſtius aduertere, nõ plenitudinem, ſed præparationem nuptiarum eſſe, vbi nimirũ adhuc opus eſt purificatione. Deſpõſationis ergo nuptiæ illę fuet, nõ copulationis. Abſit enim illis ĩ nuptijs fore vaſa purificationis: quando glorioſam ſibi Chriſtus eccleſiam exhibebit non habentẽ maculã neque rugam, aut aliquid huiuſmodi. Vbi autem nõ erit macula, quæ purificatio erit neceſſaria? Nunc vtique lauandi tẽpus eſt, nunc purificationem patet eſſe neceſſariam: quoniam nemo mundus à ſorde, nec infans cuius eſt vnius diei vita ſuꝑ terram. Nunc abluitur ſponſa, nũc purificatur, vt in cæleſtibus illis nuptijs ſponſo ſuo ſine omni macula pręſentetur. Quæramus ergo hydrias ſex, in quib. hæc ablutio Iudæorũ, id eſt confitentium purificatio fiat. Nam ſi dixerimus quia peccatũ non habemus, nos ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt quæ ſola liberat, ſola ſaluat, ſola lauat. Quod ſi confiteamur peccata noſtra, non deerunt ueris Iudæis purificationis hydrię: quoniam fidelis eſt Deus qui dimittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate. Ego q̃dẽ ſex hydrias, ſex obſeruãtias arbitror eſſe, quas ad purificãda cõfitẽtium corda ſancti patres ĩſtituere, & omnes illas (ni fallor) hic poterimus inuenire. Prima ſiquidẽ hydria continentia eſt caſtitatis, qua diluitur quidquid ante luxuria inquinauit. Secunda verò ieiunium eſt, vt quod maculauerat crapula, nunc abſtinentia mundet.

Per

Marginalia: Pſal. 35. — Pſal. 45. — Textus. H — Mar. 3 A — Textus. — 1. Io. 1 A — K

Per ſegnitiem quoque & otioſitatem, quæ inimica eſt animæ, multas contraximus ſordes contra Dei ſentẽtiam: in ſudore vultus alieni, nõ noſtri, pane veſcẽtes: propter hoc quoque tertia hydria nobis apponit, vt ſordes illę in labore manuum diluantur. Sic & per ſomnolentiam ceteraq. noctium, & tenebrarũ opera, multa deliquim⁹, ideo quoque quarta hydria vigiliarum obſeruantia ponitur, vt nocte ſurgentes ad confitendum Domino, non bonas noctes pteriti tẽporis redimamus. Iam verò de lingua quis neſciat quàm multum inquinauerit nos per vaniloquia & mendacia, per detractiones, & adulationes, per verba malitiæ, & verba iactãtiæ? Pro his omnibus neceſſaria eſt hydria quinta, ſilentium ſcilicet, cuſtos religionis, & in quo eſt fortitudo noſtra. Sexta quoque hydria diſciplina eſt, quia non noſtro arbitrio, ſed alieno viuimus, vt deleatur quidquid indiſciplinatè viuendo deliquimus. Lapidea ſunt hæc, dura ſunt, ſed neceſſe habemus in his lauari: niſi fortè voluerimus propter fęditates noſtras à Domino accipere libellum repudij. Attamen in eo quod dicuntur lapideæ, non ſolum duritia, ſed multo melius ſoliditas poteſt intelligi: quoniam non lauant hæc, niſi firma ſtabilitate permanſerint. Ait ergo Domin⁹ ad miniſtros: Implete hydrias aqua. Quid ſibi iſtud vult Domine? Miniſtri ſolliciti ſunt de vini penuria, & tu dicis, implete hydrias aqua? Illi de poculis cogitant, & tu præcipis vt vaſa purificationis impleant? Sic omninò, ſic ſuſpiranti Iacob ad Rachelis amplexus, Lia à patre ſupponitur. Nobis fratres qui miniſtri ſumus, & ſerui veſtri per Chriſtum, nobis præcipĩtur implere hydrias aqua, quoties deeſt vinum. Ac ſi dicatur. Illi deuotionem deſiderãt, vinum requirunt, feruorem flagitant: ſed nõdum venit hora mea, implete hydrias aqua. Quę eſt enim aqua ſapientiæ ſalutaris, etſi non adeo ſuauis, niſi fons vitæ & initium ſapientię timor Domini? Dicitur ergo miniſtris, Incutite metũ, & ſpiritu timoris non tam vaſa quã corda replete: quia vt ad caritatem perueniant initiandi ſunt à timore, vt dicant & ipſi: A timore tuo concepimus Domine, & parturiuimus ſpiritum ſalutis. Sed quomodo implebuntur hydriæ? Prędixerat enim Euãgeliſta, capientes ſingulæ metreras binas, vel ternas. Quæ ſunt duæ metretæ, quæve tertia? Vtique duplex timor, cõmunis & notus omnibus, ac tertius quidem minus communis, & minus notus. Primus enim timor eſt, ne cruciemur in gehenna. Secundus, ne excluſi à viſione Dei priuemur, tam ineſtimabili gloria. Tertius replet animam omni ſolicitudine timidam, ne fortè deſeratur à gratia. Et quidẽ omnis timor Domini ſicut aqua exſtinguit ignẽ, ſic exſtinguit peccati concupiſcentiã, ſed his maximè, cum ad omnẽ tentationem ſtatim occurrit, ne fortè cõtingat amittere gratiam, vt ſibi derelict⁹ homo labatur quotidie de malo in peius, de periculo minori in grauiorem culpã, quales vtique multos videmus cum in ſordibus ſint, ſordeſcentes adhuc. Nam aduerſus timorem iſtũ, non eſt vnde ſibi blandiatur anima, ſiue de minori fortè quantitate peccati, ſiue de emendatione futura. Talibus enim blandimentis impediuntur aliquatenus duo prima genera timoris. Pręcepit ergo nobis Dominus vt hac aqua hydrias impleamus. Sunt enim aliquando vacuæ & plenę vẽto: ſi quis tamẽ adeo inſanus eſt, vt in eo per vanitatis ſtudium, illæ quas prædiximus obſeruantiæ, mercede perpetua vacuentur, vt ſunt fatuæ virgines, in quarum vaſis oleum non habetur. Interdum autem quod peius eſt plenę quidem ſunt, ſed plenę veneno, quod eſt inuidia, murmur, rancor animi, & detractio. Propterea ne forte ſubintrẽt iſta, dum vinũ deeſt, iubemur implere hydrias aqua, vt obſeruentur mandata Domini in timore: quæ tunc mutatur in vinum, cum timor expellitur à caritate, & implentur omnia feruore ſpiritus & iucunda deuotione.

Gen. 3. — L — Textus. — Gen. 29. — M

In Conuerſione Sancti Pauli. Quomodo ad exemplum eius debeamus conuerti. Sermo Primus.

A

Merito quidem dilectiſſimi cõuerſio Doctoris gentium ab vniuerſitate gentium feſtiuis gaudijs hodie celebrat̃. Multos. n. ab hac radice ramos prodijſſe videm⁹. Conuerſus Paulus, conuerſionis miniſter factus eſt vniuerſo mundo. Et multos quidem olim in carne adhuc, ſed non iam ſecundum carnem ambulans, prædicationis officio cõuertit ad Deum, nunc quoque in ipſo felicius viuens, & apud ipſum ne adhuc quidẽ ceſſat ab hominum conuerſione, dico autem exemplo, oratione, doctrina. Propterea denique conuerſionis eius memoria frequentatur, quod & ipſa quoque memorantibus

vtilis inueniatur. In hac enim memoria, & peccator ſpem veniæ concipit, & prouocatur ad pœnitentiam, & qui iam pęnitet, perfectæ conuerſionis accipit formam. Quis deſperet vltra pro magnitudine cuiuslibet criminis, quãdoquidem Saulum audiat adhuc ſpirantem minarum, & cædis in diſcipulos Domini, ſubito factum vas electionis? Quis dicat iniquitatis pondere preſſus, aſſurgere iam ad ſtudia meliora non valeo: quando in ipſo itinere quo ſanguinem ſitiẽs Chriſtianum, dirum toto pectore virus efflabat, ꝑſequutor crudeliſſimus; in fideliſſimũ repente mutatus eſt prædicatorem? Magnifice ſi-
B quidẽ in hac vna conuerſione, & miſericordiæ magnitudo, & efficacia gratię commendatur. Subito, ait Lucas, circumfulxit eũ lux
Luc. 9. de cælo. O verè ineſtimabilis diuinę dignatio pietatis. Illuſtrat cæleſti fulgore vel à foris, intus adhuc luminis incapacem. Qui necdum infundi poterat, diuina ſaltem circũfunditur claritate. Et vox facta eſt. Lucis & vocis teſtimonia credibilia facta ſunt nimis, nec dubitare eſt de veritate quæ ſeſe ingerit per vtraſque, oculorum, ſcilicet auriũq. feneſtras. Sic nimirum, ſic in Iordane quoque ſupra caput Dñi, & columba apparuit, & vox ſonuit: ſic & in monte quando trãsfiguratus eſt coram diſcipulis, & claritas viſa
Textus. eſt, & vox nihilominus patris audita. Saule, Saule, quid me perſequeris? Verè deprehenſus eſt Saulus: non eſt diſſimulandi locus, non eſt facultas vlla negandi. In manibus ſunt epiſtolę crudeliſſimę legationis, auctoritatis execrandæ, poteſtatis iniquæ. Quid me perſequeris? inquit. An non perſequẽbatur Chriſtum, qui Chriſti membra trucidabat in terris? An verò ꝑſequuti ſunt Chriſtum, qui ſacratiſſimum illud corpus crucis affixere patibulo, & non perſequẽbatur eũ, qui aduerſus corpus eius quod eſt eccleſia (eſt enim corpus eius etiam ipſa) odio furebat iniquo? Denique ſi proprium ſanguinẽ dedit in pretium redemptionis animarum, non tibi videtur grauiorem ab eo ſuſtinere perſequutionem, qui ſuggeſtione maligna, exemplo pernicioſo, ſcãdali occaſione, auertit ab eo animas quas redemit: quàm à Iu-
C dæo, qui ſanguinem illum fudit? Agnoſcite dilectiſſimi, & expaueſcite conſortia eorum, qui ſalutem impediũt animarum. Horrendum penitus ſacrilegium, quod & ipſorum videtur excedere facinus, qui Domino maieſtatis manus ſacrilegas iniecerunt. Videbatur iam ceſſaſſe perſequutionis tẽpus, ſed vt palam factum eſt, numquam deeſt perſequutio Chriſtiano, ſed neque Chriſto. Et nunc quod grauius eſt, ipſi Chriſtum perſequuntur, qui ab eo vtique Chriſtiani dicuntur. Amici tui Deus, & proximi aduerſum te appropinquauerunt, & ſteterunt. Coniuraſſe videtur contra te vniuerſitas populi Chriſtiani à minimò vſque ad maximum, à planta pedis vſque ad verticem non eſt ſanitas vlla: egreſſa eſt iniquitas à ſenioribus iudicibus vicarijs tuis, qui vidẽtur regere populum tuum: non eſt iam dicere, vt populus ſic ſacerdos, qa nec ſic populus vt ſacerdos. Heu heu Dñe Deus, quia ipſi ſunt in perſequutione tua primi, qui videntur in eccleſia tua primatum diligere, gerere principatum. Arcem Sion occupauerunt, apprehenderũt munitiones, & vniuerſam deinceps liberè & poteſtatiuè tradunt incendio ciuitatem. Miſera eorum conuerſatio, plebis tuæ miſerabilis ſubuerſio eſt. Atque vtinam ſola hac parte nocerent. Eſſet fortè qui Dominica præmonitus, & præmunitus exhortatione, daret operam, ipſorum non exempla imitari, ſed obſeruare præcepta, iuxta illud: Quæ dicunt facite, & ad opera eorum nolite *Matth.*
reſpicere. Nunc autem dati ſunt ſacri gra- *24.*
dus in occaſionem turpis lucri, & quæſtum æſtimant pietatem. Copioſiſſimæ ſiquidem pietatis inueniuntur in ſuſcipienda, imò ac- D
cipienda magis animarũ cura, ſed hæc apud eos cura minor, & de animarum ſalute nouiſſima cogitatio eſt. An verò Saluatori animarũ grauior vlla eſſe poterat perſequutio? Inique agunt, & ceteri cõtra Chriſtum, multiq. ſunt noſtris temporibus Antichriſti. Meritò tamen & crudeliorem eã cenſet ꝑſequutionem pro acceptis beneficijs, & grauiorem ſentit pro poteſtate quam proprijs ſuſtinet à miniſtris: licet alij quoque multi cõtra proximorum ſalutem multifariè multiſq. modis, & varijs occaſionibus agere videantur. Hæc videt Chriſtus, & ſilet: hæc Saluator patitur, & diſſimulat. Propterea diſſimulemus nos quoque neceſſe eſt, & ſileamus interim, maximeq. de prælatis noſtris magiſtris eccleſiarum. Sic nimirum ſic placet, & ipſis, vt euadant nunc humana iudicia, veniatq. ſemel iudicium graue his qui præſunt, & potentes patiantur tormenta potenter. Vereor dilectiſſimi, ne quis fortè ſit & in nobis Dñi perſequutor, quia manifeſta docuit ratio, impedire ſalutem,

eſſe

eſſe perſequi Saluatorem. Quas ego de ſalute animæ meæ fratri illi gratias agere poſſum, qui mihi propinat detractionis fra-
Rom.1. ternæ venenum? Merito detractores Deo odibiles deſcribuntur, tāquam perſequutores. Quid & is qui exemplo ſuo ad remiſſius agendum ceteros prouocat, aut ſingularitate turbas, aut inquietat curioſitate, aut impatientia ſua & murmuratione moleſtat,
E aut quocumque modo contriſtat ſpiritum Dei qui in eis eſt, ſcandalizans vnum de minimis iſtis credentibus in eum? Nōne & hic manifeſtè perſequitur Chriſtum? Vt ergo perſequutorum & nomen & crimen longè ſit ſemper à nobis, obſecro vos dilectiſſimi, benignos ſemper & mites exhibeamus nos, inuicē ſupportātes in omni patientia, & ad id qđ melius & perfectius eſt alterutrum ꝓuocantes. Quis enim ſeruus ſufficere ſibi putat non perſequi dominum, ſed nec obſequi dño? Quam habiturus eſt gratiam ſi vt non reſiſtit, ſic nec aſſiſtit quidem? Denique ſi quis adeo puſillanimis eſt, vt ſatis ſibi reputet nec perſequutorem eſſe, nec coadiu-
Mat.12 torem Dei, audiat quid ipſe loquatur. Qui
Textus. non eſt mecum, contra me eſt: & qui non colligit mecum, diſpergit. Saule, Saule, quid me perſequeris? Et ille. Quis es Domine? Hinc profecto datur intelligi quia verè circumfuſa erat illi claritas, non infuſa. Audiebat Paulus vocem Domini, ſed faciem Domini non videbat: quoniam erudiebatur ad fidem: & vt ipſe poſtea docuit, fides ex auditu eſt. Quis es? inquit. Ignotum enim perſequebatur, & ideo conſequutus eſt miſericordiam, quia ignorans in incredulitate hoc fecit. Diſcite ex hoc fratres, iuſtum iudicem Deum, non modo quid fiat, ſed & quo animo fiat conſiderare, & cauete deinceps ne quis parua reputet, quamlibet parua ſciē ter delinquere conuincatur. Nemo dicat in corde ſuo, leuia ſunt iſta, non curo corrigere, non eſt magnum ſi in his maneam venialibus minimiſq. peccatis. Hæc eſt enim dilectiſſimi impœnitentia: hæc blaſphemia in SpiritumSanctum, blaſphemia irremiſſibilis. Paulus quidem blaſphemus fuit, ſed non in SpiritumSanctum, quia ignorans fecit, in incredulitate. Non in Spiritum Sanctum blaſphemans, ideo conſequutus
Textus. eſt miſericordiam. Quis es Domine? Et Dominus ad eum: Ego ſum Ieſus Nazarenus, quem tu perſequeris. Ego ſum Saluator, quem tu perſequendo petis. Ego ſum de quo tu in lege tua legis prædictum, quod neſcis impletum, quia Nazarenus vo- *Matt.2.*
cabitur. Et ille: Domine quid me vis fa- *Textus.*
cere? Hæc plane fratres, perfectæ conuerſionis eſt forma. Paratum, inquit, cor meum *Pſ.56.*
Deus, paratum cor meum. Paratus ſum *Pſ.118.*
& non ſum turbatus, vt cuſtodiam mandata tua. Domine quid me vis facere? O verbum breue, ſed plenum, ſed viuum, ſed efficax, ſed dignum omni acceptione. Quā pauci inueniuntur in hac perfectæ obedientiæ forma, qui ſuam ita abiecerint voluntatem, vt ne ipſum quidem cor proprium habeant, vt non quid ipſi, ſed quid Dominus velit, omni hora requirant, dicentes ſine intermiſſione:, Domine quid me vis facere? Et illud Samuelis, Loquere Domine, quia *1.Reg.3*
audit ſeruus tuus. Heu plures habemus Euāgelici illius cæci, quàm noui Apoſtoli imitatores. Quid vis, ait Dominus ad cæcum il- *Mat.10*
lum, vt faciam tibi? Quanta eſt miſeratio tua Domine, quanta dignatio tua? Siccine Dominus ſerui quærit vt faciat voluntatem? Vere cæcus ille, quia non conſiderauit, non expauit, non exclamauit. Abſit hoc Domine, tu magis dic, quid me facere velis. Sic enim decet, ſic omninò dignum G
eſt, non meā à te, ſed à me tuā quæri & fieri voluntatem. Videtis fratres, quia verè neceſſaria erat hoc in loco conuerſio? Sic profecto, ſic multorum vſque hodie puſillanimitas & peruerſitas exigit, vt ab eis quæri oporteat, quid vis vt faciam tibi? non ipſi quærant, Domine quid me vis facere? Conſiderare neceſſe habent miniſtri & Vicarius Chriſti, quid ſibi præcipi velint, non ipſi conſiderant quæ voluntas ſit præceptoris. Non eſt obedientia eorum plena, non in omnibus parati ſunt obſequi, non per omnia ſequi propoſuerunt eum, qui non ſuam, ſed patris venit facere voluntatem. Diſcernunt & dijudicant eligentes in quibus obediant imperanti, imo in quibus præceptorem ſuum ipſorum obedire neceſſe ſit voluntati. Huiuſmodi itaque etſi tolerari ſe videāt & condeſcendi ac morem geri infirmitati ſuæ, proficiant obſecro, pudeatq. ſemper paruulos inueniri, ne quando fortè audiant, quod debui vobis facere & non feci? & abutentibus patientia & benignitate prælati, fiat tamdem multitudo exhibitæ miſerationis, cumulus iuſtæ damnationis. Domine quid me vis facere? Et Do- *Textus.*
minus ad illum. Surge, & ingredere ciuitatem:

tem: ibi dicetur tibi quid te oporteat facere. O ſapiētia ſuauiter verè vniuerſa diſponēs Eum cui tu loqueris erudiendum de volun tate tua mittis ad hominem, vt ſocialis vitę H commendetur vtilitas, & edoctus per homi nem, diſcat & ipſe ſecundum datam ſibi gra tiam hominibus ſubuenire. Ingredere ciui- tatem. Videtis fratres non ſine diuino cōſi- lio factū eſſe, vt hāc ciuitatē Dñi virtutū in- grederemini, diuinā diſcere voluntatē. Pla- nè qui tę ſalubriter terruit & conuertit cor tuum ad deſiderandam voluntatē ſuam, ip- ſe tibi dixit, ſurge, & ingredere ciuitatē. Sed audi quàm manifeſtè in his quę ſequuntur, voluntatis ſimplicitas & Chriſtiana cōmen datur manſuetudo. Apertis oculis nihil vi- debat: ad manus aūt trahebatur ab his qui comitabantur eum. Felix cæcitas, qua malè quondam illuminati in pręuaricatione, tan dem in conuerſione oculi ſalubriter excecā tur. Sanè quod triduo Paulus ſine cibo ma- net perſiſtens in oratione, ad eos maximè ꝑ tinet, qui nouiter ſæculo abrenūciātes, nec- dum in cęleſti conſolatione reſpirant. Suſti- neant ergo & ipſi Dominū in omni patien- tia, orent ſine intermiſſione, quęrentes, pe- tentes, pulſantes: ꝗa exaudiet eos pater cę- leſtis in tp̄e opportuno. Nō obliuiſcetur eo- rum in finem, veniet & non tardabit. Si tri- duo ſuſtinueris eū, non habēs quod mādu- ces, confide, ꝗa miſerator & miſericors Do- minus ieiunum te non dimittet. Exinde iu- betur Ananias manus imponere Saulo, ſed 1. Tim 5. tamquā bene eruditus nō continuo acquie- ſcit. Vide enim ſi non etiam Paulus ipſe do- ctrinam hanc deinde tradidit diſcipulo. Ne- mini, inquiens, cito manus imponas. Vidit (ait Dominus) virum imponentem ſibi ma- I nus vt viſum recipiat. Fratres, Paulus hoc cū vidiſſet, non continuo illuminatus eſt. Nū- quid nō exſpectauit Ananiæ manum, quia venturum eum fortè in ſomnijs præuidit? Hæc duo cariſſimi, quia vereor ne quis for- tè ſit inter vos, ꝗ ſolo ſeſe ſomnio prēſumat illuminatū eſſe: nec iam ęquanimiter patia tur ad manū trahi, ſed ductorem ſeſe profi- teatur aliorum. Cui enim necdum admini- ſtrationis cura iniuncta eſt, cui necdū credi ta diſpenſatio, cui necdum pręceptum vt vi deat, & prouideat his qui apertos oculos ha bentes nihil vident: quid hoc prēſumere tē- tat, niſi quia meditatur inania, & quaſi ſom- nia vana ſectat̄? Caueamus ab hoc vitio fra tres: ſemꝑ quod in nobis eſt, abiecti eliga- mus eſſe & ad manus trahi, māſuetudinem & humilitatem diſcentes à Chriſto Domi- no: cui eſt honor & gloria in ſæcula ſæcu- lorum Amen.

Sermo Secundus. Vbi ſupra.

Conuerſus eſt hodie Paulus, imò Saulus cōuerſus, verſus eſt ī Pau- lum. Siquidē factus eſt tamquā Euāgelicus ille paruulus, de quo Dñs ait: Niſi conuerſi fueritis, & efficiami- ni ſicut paruulus iſte, nō intrabitis in regnū cælorū. Fortè. n. ſeipſum dicebat. Nimirū ip- ſe magnus Dñs & laudabilis nimis, ipſe par uulus ꝗ datus eſt nobis. Nec tn̄ magnus in- terim, ſed paruulus exhibetur, vt ſeipſum fa ciat gratum & efficax neceſſariæ paruitatis exemplum. Ad paruulum ergo ſit cōuerſio tua, vt diſcas paruulus eſſe, tu quoque cū cō- uerteris paruulus fias. Enimuero audi quā K euidenter ipſum tibi (in quo conſtituit for- mam conuerſionis) paruulum manifeſtat, ſignanter ea q̄ ſunt paruuli in ſeipſo imitā- da proponens. Diſcite à me, inquit, quia mi- tis ſum & humilis corde. Gemina paruitas, humilitas & māſuetudo, Et illa interior, iſta exterior paruitas? vtraque tamen non par- ua virtus eſt, nempè quàm paruulus ille tā magnus vnicum magiſterium profitetur. Hodie ergo cōuerſus eſt Paulus, hodie deſijt eſſe Saulus. Hodie factus eſt humilis & mi- tis corde. Probat oris confeſſio cordis humi liationē, dū clamat: Domine quid me vis fa- cere? Magis aūt ꝓbat ipſa collatę gratiæ ma- gnitudo, quæ nimirum tam multa, niſi mul- tum humili, data non fuit. Ceterum, māſue tudo quoniam exterior quædā (vt diximus) paruitas & ob hoc manifeſtior eſt, triplici- ter nobis in conuerſione hac cōmendatur. Triplici quidē velut ariete māſuetudo no- ſtra pulſatur, verborum iniurijs, damnis re- rū, corporis lęſione. In his tribus, omnis ex- hibitio patientię, omnis exercitatio māſue- tudinis. Probata eſt illa virtus quā nihil ho- rū vr̄ concutere potuiſſe. Conſiderare libet queēadmodū Paulus ſuꝑ his omnibus in ip- ſa ſtatim ſua conuerſione tētatus, verè iam Paulus inuentus ſit, in hac parte verè mitis & patiēs. Saule, Saule, quid me perſequeris? Durū eſt tibi cōtra ſtimulum calcitrare. Du- rū equidē verbū, verbum increpatoriū ple- L nū comminatione. Sanè quod ad corpus ꝑ- tinuit, cōcuſſus eſt & proſtratus in terrā. An vero

Mat. 18.

Mat. 11.

Act. 9.

vero & damno quoque probat' eſt? Et valde. Siquidem ipſum ei lumē ademptum eſt
Act. 9. oculorum, & apertis, vt ſcriptum eſt, oculis, nihil videbat. Experta eſt in his trib. & exercitata patiētia Iob, quem in hac virtute opinatiſſimum De' exemplar dedit. Sed veſtræ in hoc induſtriæ relinquimus veſtigādum. Sufficit nos mōnere formam veræ conuerſionis magna ex parte in hac manſuetudine conſtitutam, vt pudeat eos qui conuerſi eſſe debuerant, vel in corporum læſione, vel in damno rerum, vel quod magis indignū eſt, in verborum iniurijs inueniri peruerſos penitus & auerſos.

In purificatione Beatæ Mariæ, de triplici miſericordia. Sermo I.

HOdie templi Dominū, in templū Domini Virgo mater inducit, Ioſeph quoque ſiſtit Domino, non ſuū, ſed eius filium dilectum, ī quo ei benè complacuit. Agnoſcit iuſtus quē exſpectabat, Anna quoque vidua cōfitetur. Ab his quattuor primo hodierna proceſſiō celebrata eſt, quæ poſtmodū exultatione vniuerſæ terræ in omni loco, & ab omni gente celebraretur. Nec ſanè mirum ſi tunc parua fuit, quando quidem paruus erat, qui ſuſcipiebatur. Nullum ibi locum peccator habuit, omnes iuſti, omnes ſancti, omnes fuere perfecti. Sed nūquid hos tantum ſaluabis Domine? Creſcat corpus; creM
M ſcat & miſeratio. Homines & iumenta ſaluabis Dñe, cum multiplicaueris miſericordiā tuas Deus. In ſecūda iā proceſſione præcūt turbæ? & turbæ ſequunt, nec virgo portat ſed aſellus. Nemine itaque dedignatur: nec ipſos qui computruerūt tamquam iumenta in ſtercore ſuo. Non dedignatur in quā, ſed ſi Apoſtolica veſtimenta nō deſint, ſi doctrina eorum, ſi morum iuſtitia, ſi obedientia, ſi caritas cooperiat multitudinem peccatorū, ex hoc iam proceſſionis ſuæ gloria non cenſebit indignos. Magis verò & ipſam quę tā paucis collata videtur, nobis quoque ab ipſo inuenire eſt reſeruatā. Quidni reſeruaret poſteris, quā & prærogauit antiquis? Dauid rex & Propheta exſultauit vt videret diē iſtum, & vidit & gauiſus eſt. Alioquin
Pſal. 47. quin ſi non viderat, vnde pſallebat? Suſcepimur, inquit, Deus miſericordiā tuā i medio templi tui. Suſcepit hanc miſericordiā Dñi Dauid, ſuſcepit Simeon, ſuſcepimus & nos,

& quicumque ſunt præordinati ad vitā. Siquidē Chriſtus heri, & hodie, & in æternū. In medio .n. templi miſericordia eſt, non in angulo aut diuerſorio, quia nō eſt acceptio perſonarum apud Deum. In cōmuni poſita eſt, offertur omnibus, & nemo illius expers, niſi qui renuit. Deriuantur aquæ tuæ foras Domine Deus, nihilominus tamē fons tuus tibi proprius eſt, & non bibit alienus ex eo. Qui tuus eſt, non videbit mortem donec viderit Chriſtum Domini, vt ſecurus dimittatur in pace. Quidni dimittatur in pace, qui Chriſtum Domini habet in pectore? Ipſe enim eſt pax noſtra, qui per fidem habitat in cordibus noſtris. Tu quomodo hinc exibis A
anima miſera, quæ ducē itineris Ieſū ignoras? Ignorantiam enim Dei quidam habet. Vnde hoc? Nempè, quia lux venit in mundum, & dilexerūt homines magis tenebras quam lucē. Et lux, inquit, in tenebris lucet, *Ioan. 1.*
& tenebrę eam non cōprehenderunt. Ac ſi dicat: Et in plateis deriuantur aquæ, & alienus non bibit ex eis: & miſericordia in medio templi eſt, nec tamen accedūt quos manet æterna damnatio. Medius veſtrū ſtat ô miſeri, quem vos neſcitis, vt morientes antequam videritis Chriſtum Domini nō in pace dimittamini: ſed potius rapiamini à rugientibus præparatis ad eſcam. Suſcepimus *Pſal. 45.*
Deus miſericordiam tuam in medio templi tui. Longè eſt hæc gratiarum actio à voce illa gementis. Domine in cęlo miſericordia *Pſal. 35.*
tua, & veritas tua vſque ad nubes. Quid enim? Videturne tibi in medio fuiſſe miſericordia, cū apud ſolos cæligenas ſpiritus haberetur? At vbi ſanè minoratus eſt Chriſtus paulo minus ab Angelis, factuſq. eſt Dei & hominū mediator, ac velut lapis angularis, pacificauit per ſanguinem ſuum quæ in cælis ſunt, & quæ ſuper terram: ex hoc planè iam ſuſcepimus Deus miſericordiam tuam in medio tēpli tui. Eramus .n. & nos natura filij iræ, ſed conſequuti ſumus miſericordiā. Cuius iræ filij, & quam miſericordiam conquuti? Nempè, filij ignorantiæ, ignauiæ, captiuitatis, & conſequuti ſumus ſapientiam, B
virtutem, redemptionem. Ignorantia mulieris ſeductæ excæcauerat nos, mollicies viri abſtracti & illecti à propria concupiſcētia, eneruauerat nos, malitia diaboli expoſitos iuſtè à Deo captiuauerat nos. Sic ergo naſcimur vniuerſi primum quidē viæ ciuitatis habitaculi prorſus ignari, deinde imbecilles & ignaui, vt etſi nota nobis eſſet

via vitæ, propria tamē præpediremur & detineremur inertia: poſtremo captiui ſub peſſimo crudeliſſimoq. tyranno, vt licet prudētes eſſemus atque robuſti, ipſa tamen miſeræ ſeruitutis opprimeremur cōditione. Nūquid nō miſericordia & miſeratione multa opus habet tanta miſeria? Aut certè ſi iam ſalui ſumus ab hac triplici ira per Chriſtū, qui factus eſt nobis ſapientia à Deo patre, & iuſtitia, & ſanctificatio, & redēptio: quāta nobis vigilantia opus eſt dilectiſſimi, ne fortè (quod abſit) inueniātur noſtra nouiſſima peiora prioribus, ſi denuo contingat iram incidere, vtpotè qui non natura iam, ſed propria voluntate filij iræ ſumus? Amplectamur itaque miſericordiam quam in medio templi ſuſcepimus, & cum beata An-
1. Cor. 3. na non dimoueamur à templo. Templum enim Dei ſanctū eſt, quod eſtis vos, ait Apoſtolus. Propè eſt hæc miſericordia, propè eſt verbū in ore veſtro, & in corde veſtro. Denique in cordibus veſtris per fidem habitat Chriſtus. Hoc templum eius, & hæc ſedes eius, niſi fortè excidit vobis, quoniam anima iuſti ſedes ſapientię eſt. Quod ergo frequen-
C ter imò & ſemper admonere cupio fratres meos, obſecro. & nunc ambulemus non ſecundum carnem in carne, ne diſpliceamus Deo. non ſimus amici huius ſæculi, ne Dei conſtituamur inimici. Reſiſtamus ergo diabolo & fugiet à nobis, vt liberè iam ambulemus in ſpiritu, & in corde ſit conuerſatio
Sap. 9. noſtra. Siquidem corpus quod corrumpitur aggrauat, eneruat, & effeminat animā, & terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem deprimit, vt ad cæleſtia non aſſur-
1. Cor. 3. gat. Vnde & ſapientia huius mundi ſtultitia eſt apud Deum, & à ma igno qui ſuperatur, ei & ſeruus addicitur. Porrò in corde ſuſcipit miſericordia, in corde habitat Chriſtus: in corde loquitur pacem in plebem ſuā & ſuper ſanctos ſuos, & in eos qui conuertuntur ad cor.

De ordine & modo proceſſionis. Sermo II. Vbi ſupra.

GRatias redemptori noſtro agamus qui tam copioſe præuenit nos in benedictionibus dulcedinis, ſacramentis infantiæ ſuę gaudia noſtra multiplicans. Celebratis ſiquidem paulo ante Natiuitate, Circumciſione, & Apparitione eius, feſtiuus hodie nobis oblationis eius dies illuxit. Hodie namque ſiſtitur creatori terræ fructus ſublimis, hodie placabilis & Deo placens hoſtia virgineis manibus offertur in templo, portatur à parentibus, à ſenibus exſpectatur. Offerūt Ioſeph & Maria ſacrificium laudis, ſacrificium matutinum; Simeon & Anna ſuſcipiunt. Ab his quattuor celebrata proceſſio D
eſt, quæ per quattuor orbis climata ſollemnibus hodie gaudijs ad memoriam reuocatur. Quia ergo feſtiuam hodie & noſipſi præter ceterarum conſuetudinem ſollēnitatum acturi ſumus proceſſionem, non inutile arbitror modum ipſius & ordinem diligentius intueri. ꝓceſſuri ſumus bini & bini candelas habētes in manibus, ipſas quoque ſuccenſas, nec quolibet igne, ſed qui prius in eccleſia ſacerdotali benedictione fuerit conſecratus. Ad hæc futuri ſunt in proceſſione noſtra nouiſſimi primi, & primi nouiſſimi. & cantabimus in vijs Domini, quoniam magna eſt gloria Domini.

Merito ſanè bini & bini procedimus, ſic enim ob commēdationem fraternæ caritatis & ſocialis vitæ miſſos à Saluatore diſcipulos Euāgelia ſacra teſtātur. Turbat proceſſionem ſi quis ſolitarius incedere curat, nec ſibi ſoli nocet, ſed etiā ceteris eſt moleſtus. Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos animales ſpiritum nō habentes, nec ſolliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Iā verò ſicut non eſt bonū eſſe hominem ſolum, ſic in cōſpectu Domini vacuum apparere eſt prohibitum. Cum enim arguantur ocioſitatis ipſi quoque, quos nemo conduxit: qui iā conducti ſunt, ſi ocioſi inuenti fuerint quid merētur? Fides quippe ſine operib. mortua *Iac. 2.*
eſt. Ipſa denique opera noſtra in feruore agēda ſunt, & in deſiderio cordis: vt ſint lucernę ardētes in manibus noſtris. Alioquin timendū eſt ne fortè tepidos nos euomere E
incipiat, qui in Euangelio loquitur, dicens: *Luc. 12.*
Ignē veni mittere in terrā, & quid volo niſi vt ardeat? Hic planè ſacer & benedictus eſt ignis, quem pater ſanctificauit, & miſit in mundum, & cui benedicitur in eccleſijs. ſicut ſcriptum eſt: In eccleſijs benedicite Deo Domino. Habet enim etiam aduerſarius noſter vtpote peruerſus diuinorum operum æmulator, habet inquam ignē ſuū & ipſe, ignem concupiſcentiæ carnalis, ignē inuidiæ & ambitionis, quē Saluator in nobis nō accendere ſed exſtinguere venit. Denique ſi q̄s alienū hūc ignē ī diuino offerre

præ-

præſumpſerit ſacrificio, etiam ſi patrem habeat Aaron, morietur in iniquitate ſua. Porrò ſuper hæc quæ de ſociali vita & fraterna dilectione, de bonis operibus & feruore ſancto dicta ſunt, humilitatis virtus maxima, maximeq. neceſſaria eſt, vt honore præueniamus inuicem: nec modo priores, ſed & ipſos iuniores ſibi quiſque præponat, quæ nimirum humilitatis perfectio eſt, & iuſti-
2.*Cor.*9. tię plenitudo. Et quoniam hilarem datorem diligit Deus, & fructus caritatis eſt gaudiũ in Spirituſancto, cantemus, vt dictum eſt in vijs Domini: quoniam magna eſt gloria Domini. Cantemus Dño canticum nouum, quia mirabilia fecit. In quibus omnibus ſi quis forſitan proficere diſſimulat, & proficiſci de virtute in virtutem, nouerit quiſquis huiuſmodi eſt, in ſtatione, non proceſſione ſe eſſe: imo verò & in regreſſione: quoniam in via vitæ non progredi, regredi eſt, cum nihil adhuc in eodẽ ſtatu permaneat. Porrò profectus noſter in eo conſiſtit (vt ſæpius me dixiſſe memini) vt numquam arbitremur nos apprehendiſſe: ſed ſemper extendamur ad anteriora, inceſſanter conemur in melius, vt imperfectum noſtrum diuinæ miſericordię obtutibus iugiter exponamus.

Item in Purificatione, de puero, Maria, & Ioſeph. Sermo III.

PVrificationem beatæ Mariæ virginis hodie celebramus, quæ ſecundum legem Moyſi facta eſt tranſactis à natiuitate Domini quadra-
Leu. 12. *a.* ginta diebus. In lege enim ſcriptum erat, vt mulier quæ ſuſcepto ſemine peperiſſet filiũ, immunda eſſet ſeptem diebus, & octauo die circumcideretur puer: de hinc ablutioni & purificationi intentæ, abſtineret ab ingreſſu templi trigintatribus diebus: quibus expletis, offerret filium Domino cum muneribus. Sed quis non aduertat in ipſo ſententiæ huius initio, liberam matrem Domini ab hoc præcepto? Putas enim quia dicturus Moyſes, mulierem quæ peperiſſet filiũ, immundam eſſe, non timuerit ſuper matre Domini blaſphemiæ crimen incurrere, & idcirco præmiſerit ſuſcepto ſemine? Alioquin niſi parituram præuidiſſet ſine ſemine virginem, quæ neceſſitas erat de ſuſcepto ſemine fieri mentionem? Patet itaque quod lex iſta matrem Domini non includit, quæ non ſuſcepto ſemine filium peperit, ſicut prędictum erat per Ieremiam. Quia nouum faceret Dominus ſuper terram. Quæris quod nouum? Mulier, inquit circumdabit virum. Non ab altero viro virum ſuſci- *Ier.* 31.
piet, non humana lege concipiet hominem, ſed intra viſcera intacta & integra virum claudet: ita ſanè vt intrante & exeunte Domino iuxta alium prophetam: Porta Orien- *Ier.* 44.
talis clauſa iugiter perſeueret. Putas ergo non poterat moueri animus eius & dicere, quid mihi opus purificatione? Cur abſtineã ab ingreſſu templi, cuius vterus neſciens virum, templum factus eſt Spiritusſancti? Cur non ingrediar templum, quæ peperi Dominum templi? Nihil in hoc conceptu, nihil in partu impurum fuit, nihil illicitum, nihil purgandum: nimirum cum proles iſta fons puritatis ſit, & purgationem venerit facere delictorum. Quid in me legalis purificet obſeruatio, quæ puriſſima facta ſum ipſo partu immaculato? Verè ò beata Virgo, verè non habes cauſſam, nec tibi opus eſt purificatione. Sed numquid filio tuo opus erat circumciſione? Eſto inter mulieres tamquam vna earum, nam & filius tuus ſic eſt in numero puerorum. Circumcidi voluit, & non multo magis velit offerri? Offer filiũ tuum Virgo ſacrata, & benedictum fructum ventris tui Domino repræſenta. Offer ad noſtram omnium reconciliationem hoſtiam ſanctam, Deo placentem. Omninò acceptabit Deus pater oblationem nouam & pretioſiſſimam hoſtiam, de qua ipſe ait: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi be- *Matt.* 3. H
ne complacui. Sed oblatio iſta fratres, ſatis delicata videtur, vbi tantum ſiſtitur Domino, redimitur auibus, & illico reportatur. Veniet quando non in templo offeretur, nec inter brachia Simeonis, ſed extra ciuitatem inter brachia crucis. Veniet quando non redimetur alieno, ſed alios redimet ſanguine proprio: quia redemptionem eum miſit Deus pater populo ſuo. Illud erit ſacrificium veſpertinum, iſtud eſt matutinum. Iſtud quidem iucundius, ſed illud plenius. Iſtud enim tempore natiuitatis, illud iam in plenitudine ætatis, de vtroque tamẽ potes accipere quod propheta prædixit: Oblatus eſt quia ipſe voluit. Nam & modò *Iſai.* 53.
oblatus eſt, non quia opus habuit, non quia ſub legis edicto fuit, ſed quia voluit: & in cruce nihilominus oblatus eſt, nõ quia meruit, non quia Iudæus præualuit, ſed quia ipſe voluit. Voluntariè ſacrificabo tibi Domine,

quia voluntarie oblatus es pro mea ſalute, non pro tua neceſſitate.

Sed quid fratres nos offerimus, aut quid retribuimus illi pro omnibus quæ retribuit nobis? Ille pro nobis obtulit hoſtiã pretioſiorem quã habuit, nimirum qua pretioſior eſſe non potuit. Et nos ergo faciamus quod poſſumus, optimum quod habemus offeren tes illi, quod ſumus vtique noſmetipſi. Ille ſeipſum obtulit, tu quis es qui teipſum offerre cũcteris? Quis mihi tribuat, vt oblatio-
I nem meam dignetur maieſtas tãta ſuſcipere? Duo minuta habeo Domine, corpus & animam dico, vtinam hæc tibi perfectè poſſim in ſacrificium laudis offerre. Bonum enim mihi longeq. glorioſius, atque vtilius eſt, vt tibi magis offerar, quàm deſerar mihi ipſi. Nam ad meipſum anima mea conturbatur, in te verò exultabit ſpiritus meus, ſi tibi veraciter offeratur. Fratres morituro Domino Iudæus mortuas hoſtias offerebat,
Ier. 18. ſed iam nunc Viuo ego, dicit Dominus: no-
& 33. lo mortem peccatoris: ſed magis vt conuertatur & viuat. Non vult Dominus mortem meam, & non libenter offeram illi vitam meam? Hæc eſt enim hoſtia placabilis, Deo placens hoſtia, hoſtia viua. Sed in oblatione illa Domini tres fuiſſe leguntur, & in oblatione noſtra tria nihilominus à Domino requiruntur. Fuit in oblatione illa Ioſeph ſpõſus matris Domini, cuius filius putabatur, fuit & ipſa Virgo mater, & puer Ieſus qui offerebatur. Sit ergo & in oblatione noſtra conſtantia virilis, ſit continentia carnis, ſit conſcientia humilis. Sit inquam in propoſito perſeuerandi animus virilis, ſit in continentia caſtitas virginalis, ſit in conſcientia ſimplicitas & humilitas puerilis. Amen.

In Septuageſima. Sermo I.

MAgna mihi conſolatio eſt fratres mei in verbo illo Dñi.
Ioã. 18. Qui eſt ex Deo, verba Dei au-
K dit. Propterea n. vos libenter auditis, quia ex Deo eſtis. Nec ignoro quod
Rom. 11 alio in loco dicit ſcriptura: Ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia: ſed multo aliter ſunt ex eo qui ſecundum beati Ioãnis Euã-
1. Ioã. 1. gelium, Non ex voluntate carnis nati ſunt, ſed ex Deo. Vnde & inuenies ab eodẽ Ioan-
Ioan. 5. ne in Epiſtola ſua ſcriptum: Omnis qui natus eſt ex Deo, non peccat: ſed generatio cæleſtis conſeruat illum. Non peccat, inquit, id eſt, non permanet in peccato, quia conſeruat illum, vtique vt perire non poſſit ea, quæ falli non poteſt generatio cæleſtis. Siue non peccat, id eſt, tantumdẽ eſt, ac ſi non peccet: pro eo ſcilicet, quòd non imputatur ei peccatum: generatio enim cæleſtis etiam in hac parte conſeruat illum. Sed generationem iſtam quis enarrabit? Quis poteſt dicere. Ego de electis ſum, ego de prædeſtinatis ad vitam, ego de numero filiorum? Quis hæc, inquam, dicere poteſt? reclamãte nimirum ſcriptura: Neſcit homo ſi ſit dignus amore, *Eccl. 9.*
an odio. Certitudinem vtique nõ habemus ſed ſpei fiducia cõſolatur nos, ne dubitationis huius anxietate penitus cruciemur. Propter hoc data ſunt ſigna quædam, & indicia manifeſta ſalutis, vt indubitabile ſit eum eſſe de numero electorũ, in quo ea ſigna permanſerint. Propter hoc inquam, quos præ- *Rom. 8.*
ſciuit Deus, & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui, vt quibus certitudinem negat cauſa ſolicitudinis, vel fiduciã præſtet gratia conſolationis. Hoc enim eſt vnde ſemper ſolliciti, & in timore & tremore humiliemur neceſſe eſt ſub potenti manu Dei: quoniam quales ſumus noſſe poſſumus, vel ex parte: quales autem futuri ſumus, id noſſe penitus nobis impoſſibile eſt. Itaque qui ſtat, videat ne cadat, & in ea forma, quæ ſalutis indicium eſt, & argumentum prædeſtinationis, perſeueret, atque proficiat. Porrò L
inter ea quæ fiduciam præſtant & materiam ſpei, vnum illud maximum eſt, de quo nunc cœpimus loqui: qui ex Deo eſt, verba Dei audit. Nõnullos enim ſic interdum audientes inuenies, ac ſi nihil omnino ad eos pertineant, quæ dicuntur, non intrare cor ſuum, non diſcutere mores ſuos, non cogitare, ne fortè quod audiunt, dictum ſit propter eos. Magis autem ſi fortè ſermo Dei viuus & efficax (qui ſuo, & non eius qui loquitur, arbitrio fertur, quocumque voluerit) ſi, inquam, manifeſtè aduerſus vitia illa proceſſerit, quibus ſeſe illi ſentiunt obligatos, diſſimulant, & auertunt oculos cordis, aut qualibet adinuentione palliant vitia, & ſeducunt miſeri ſemetipſos. In his ergo ſalutis ſigna non video: magis autem vereor, ne fortè propterea non audiant verbum Dei, quia non ſunt ipſi ex Deo. In vobis, fratres (gratias Deo) verè inuenio aures audiendi: nimirum, cum in emendatione veſtra ſine mora appareat fructus verbi; ſed etiam inter loquendum (fateor) non-

nonnumquam ſentire mihi videor feruorē ſtudij veſtri. Etenim quanto abundantius ſugitis, tanto amplius replet vbera mea dignatio ſpiritusſancti, & tāto copioſius datur ꝙ propinem vobis, quanto citius qđ propinatur hauſiſtis. Propterea ſæpius loquor vobis ēt prẹter conſuetudinem Ordinis noſtri:
Luc. 10. ſcio enim quis dixerit: Si quid ſupererogaueris, cum rediero reddam tibi. Initium ſeptuageſimæ fratres hodie celebratur, cuius nomen in vniuerſa eccleſia celebre ſatis habetur. Iam verò dico vobis cariſſimi, quia plurimum in hoc nomine compatior mihi ipſi. Commouetur.n. intra me ſpiritus meus ſpirans nimirum ad patriā illam, in qua nec numerus eſt, nec menſura, nec pondus. Quādiu enim in pondere & menſura & numero vniuerſa corporis & aīæ bona recipio? Quanti mercenarij in domo pr̄is mei abundant panibus? ego aūt hic fame pereo. Nam de corporali cibo ad Adā dictū eſt, & peruenit vſque ad me.
Gen. 3. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Sed & cū laborauero panis datur mihi in pondere, potus in menſura, pulmēta in numero. Et de corporali quidē ſic. Quid verò de ſpirituali? Vtique antequā comedam ſuſpiro, atque vtinam cum ſuſpirauero & fleuero vel fragmentum exiguū merear de cæleſti conuiuio, & tamquā catellus edam de micis quæ cadunt de mēſa Dominorum meorū. O Hieruſalem ciuitas regis magni, qui te ex adipe frumēti ſatiat, & quā fluminis impetus lætificat, in te nec pondus vtique nec mēſura, ſed ſatietas eſt & affluētia ſumma. Sed nec habes numerū: quippe cuius participatio eius in idipſum. Ego verò qui totus ſum in viciſſitudine & numero, quando veniam ad vnam illam quā requiro? Quando ſatiabor apparente gloria tua Dn̄e? Quando inebriabor ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuę quando potabis me? Nunc enim tam exigua ſunt ſtillicidia ſtillantia ſuper terram, vt nec glutire quidem poſſim ſaliuam meam. Sic omnino ſic verum eſt fratres quoniam modo
A omnia dantur in pondere & menſura & numero; ſed veniet dies quando omnia ſunt ceſſatura. Nam de numero quidē legimus.
Pſ. 146. Quoniam ſapientiæ illius non eſt numerus. Et alio in loco apud eundem prophetam.
Pſ. 15. Delectationes in dextera tua vſque ad finē. Audi etiam apud Apoſtolum pondus ſine
2. Cor. 4. pondere. Supra modum, inquit, in ſublimitate, æternum pondus gloriæ. Audi pondus æternum: ſed attende quia premiſerit ſupra modum. Sic & Chriſtum audio menſuram ſine menſura promittentem. Menſuram, inquit, confertam & coagitatā, & ſupereffluentem. *Luca 6.* Sed quando venient iſta? Profecto in fine præſentis ſeptuageſimæ: quod eſt tempus captiuitatis noſtræ. Sic enim legimus quod captiuati à Babylonijs filij Iſraël terminum acceperunt annorum ſeptuaginta, quibus tranſactis redierunt in ſua, cum inſtauratum eſt templum, & ciuitas reædificata. At vero captiuitas noſtra fratres quando finietur, quæ tot annis ab initio vtique mūdi protenditur? Quando liberabimur à ſeruitute iſta? Quādo reſtaurabitur Hieruſalem ciuitas ſancta? Vtique completa hac ſeptuageſima, quæ ex denario & ſeptenario conſtat, propter decem mandata, quæ accepimus, & ſeptem impedimenta quibus à mandatorum obedientia retardamur. Primùm enim impedimētum noſtrum & occupatio grauis eſt ipſa neceſſitas huius miſeri corporis. Quod dum modo ſomnum, modo cibū, modo veſtē, ceteraque ſimilia quærit, haud dubium quin frequenter impediat nos ab exercitio ſpirituali. Secundo loco impediūt nos vitia cordis, vt eſt, leuitas, ſuſpicio, impatientiæ aut inuidiæ motus, laudis appetitus, & ſimilia, quæ quotidie experimur in nobis. Tertium & quartum impedimētum accipe proſperitatem huius ſæculi, & aduerſitatē. Sicut enim corpus quod corrumpitur aggrauat animā, ſic deprimit etiam terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Vtrinque ergo caue à laqueo tentationis, & quære arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris. Quintum impedimentū grauiſſimum & periculoſiſſimum, ignorantia noſtra eſt. In multis enim omninò incertum habemus quid agere debeamꝰ: ita vt quid oremus ſicut oportet, neſciamus. Sextum impedimentum eſt aduerſarius noſter, qui tāquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret. Atque vtinā in iſtis ſex tribulationibus liberaremur, vt vel in ſeptima non tangeret nos malū, nec apprehēderet nos periculū in falſis fratribus. Vtinā ſoli impugnarent nos maligni ſpiritus cum ſuggeſtionib. ſuis, & nihil nocerēt homines pernicioſis exēmplis, perſuaſionib. importunis, ſermonib. adulationis, vel detractionis, atque alijs mille modis. Videtis certè quam neceſſarium ſit, vt aduerſus hęc ſeptem pericula quibus impedimur, ſeptiformis ſpiritusſancti auxilio ſubleuemur. Pro his enim ſe-

ſeptem, quibus ab obſeruantia decalogi retardamur, in luctu pœnitentiæ ſeptuageſima præſens agitur: Vnde & reticetur interim alleluia ſollemne, & humanæ transgreſſionis hiſtoria miſerabilis ab exordio
C recenſetur.

De eo quod ſcriptum eſt. Immiſit Dominus ſoporem in Adam. Sermo II. Vbi ſupra.

Geneſ. 2. IMmiſit Dominus ſoporem in Adam. Immiſit & in ſeipſum, factus nimirum ſecundus Adam: ſed eſt diſtantia fortè non parua. Ille enim ſoporatus videtur præ exceſſu contemplationis Chriſtus miſerationis affectu: vt in illum ſoporem immiſerit veritas, in hunc caritas,
Ioan. 4. cum vtraque ſit Dominus. Ait enim Ioãnes
Ioã. 14. Euangeliſta. Deus Caritas eſt. Et ipſe Dñs. Ego ſum via, veritas, & vita. Sanè ſoporem Chriſti ſolius caritatis fuiſſe nemo dubitat, vel nomine tenus Chriſtianus. Siquidem accubuit vt Leo, non victus planè ſed victor, poteſtate propria ponẽs animam, ſomnum mortis excipiens propria voluntate. Ceterum, qualis & ille ſopor dicendus ſit fuiſſe, vel credendus, quem Dominus immiſit in Adam, in quo ſine ſenſu omninò doloris in mulierem ædificandam coſta ſublata eſt de latere dormientis? Mihi quidem non niſi incommutabilis veritatis intuitu, & abyſſo diuinæ ſapientiæ corporis excedens ſenſibus obdormiſſe videtur, quod ex eius verbis vel maxime conijci poteſt. Rediens nimirũ indicat quo abijſſet, dum tamquam ebrius de cella vinaria veniens, & eructans illud magnum ſacramentum, quod tanto poſt, in Chriſto & in eccleſia Apoſtolus commen-
D dauit. Hoc nunc inquit, os ex oſſibus meis,
Gen. 2. & ꝑpter hoc inquit: Relinquet homo patrẽ
Ad Eph. 5. & matrem, & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna. An tibi penitus obdormiſſe videtur qui in hanc vocem excitatus erupit, & non magis dicere potuiſſe. Ego dor-
Cant. 5. mio & cor meum vigilat? Verum id quidem ſine præiudicio dixerim, ſi cui fortè aliter viſum fuerit, maximè ſi quid aliud in ſanctorũ paginis inuenitur. Neque enim communem arbitror fuiſſe ſoporem, aut noſtris ſimilem ſomnis, quos nec contemplationis exceſſus, nec miſerationis affectus, ſed infirmitatis defectus immittit, quos nec veritas, nec caritas ſed neceſſitas parit. Graue ſiquidem iugum ſuper filios Adam. Non autem in principio ſuper Adam, ſed nunciant ſuper filios eius. Quid non graue miſeris, quibus & viuere labor eſt? Quibus & (quod pauci videntur aduertere, ſentire penitus nemo) ipſe quoque ſenſualitatis vſus inuenitur oneri, adeo, vt nequeat ſuſtineri niſi alterna requie foueamur? Quid non labor & dolor & afflictio ſpiritus ex omnibus quæ ſub ſole ſunt, quãdo & illud ei grauiſſimum eſt quo potiſſimum delectatur vegetatio ſcilicet & ſenſificatio carnis? Nimirum quam ſit ei dulce conſortium, triſte diuortium manifeſtat, dum vix tandem auelli poteſt, dum corruptio ipſa corporis penitus intolerabilis eſt vegetanti. Sanè non ſimpliciter corpus, ſed corpus quod corrumpitur aggrauat animã, Sap. 9.
vt immunem ab hoc grauamine primi parentis animam noueris extitiſſe, donec adhuc corpus gereret incorruptum. Nimirum in libertate poſuit eum Deus, vt inter ſumma & infima verſans, & in illa excederet ſine difficultate, & ad hæc ſine illecebra aut E
neceſſitate deſcenderet. Illa penetrans naturali viuacitate & puritate mentis, hæc auctoritate dijudicans præſidentis. Denique adducta ſunt animalia ad Adam, vt videret quid vocaret ea: non ipſe aliqua curioſitate ductus eſt vt videret ea. Non ſic in nobis libera ratio, ſed vndique ei luctandum eſt. Sic enim & ab infimis viſco quodã captiua tenetur, & à ſummis indigna repellitur: vt nec ab his ſine dolore poſſit auelli, nec ad illa ſine magno gemitu vel rarò queat admitti. Hic nempè vim faciunt qui quærunt animam meam vt clamare neceſſe ſit. Infelix ego ho- Rom. 7
mo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Inde priuſquam comedã, ſuſpiro. Quia Mat. 11
regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Nihilominus tamen & illic vnitas & hic tenenda diuiſio eſt, ſicut & Adam ſoporatus eſt in contemplatione, & aĩalia nominum impoſitione diſcreuit. Sic nimirũ ſic & Abraam in ſacrificio nõ quidem volatilia, ſed animalia legitur diuiſiſſe. Et Maria erga multa turbatur, cum vnum ſit neceſſarium. Neceſſariũ planè vnum & maximè neceſſariũ, qm̃ hęc pars optima eſt, quæ non auferetur. Ceſſabit diuiſio cum venerit plenitudo, & erit totius ſanctę ciuitatis Hieruſalem participatio in idipſum. Interim ſpiritus ſapiẽtiæ nõ modo vnicus, ſed multiplex eſt: interiora quidẽ in vnitatem ſolidãs, ſed ſub iudicio exteriora diſtinguens. Vtrũque tibi in

primi-

primitiua eccleſia commendatur, quando multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna: ne volatilia ſcinderentur: diuidebatur autem ſingulis prout cuique opus erat, vt animalia ſecarentur. Sit igitur etiam in nobis cariſſimi vnitas animorum, vnita ſint corda diligendo vnum, quærendo vnũ, adhærẽdo vni, & idipſum inuicem ſentiendo. Sic nimirum exterior ipſa diuiſio, & euadit periculum & ſcandalum non incurrit, dum videlicet etſi propria cuique tolerantia, propria quoque nonnumquam in terrenis agendis ſententia: ſed & diuerſa interdúm dona gratiarum: nec membra omnia actum eumdem videntur habere, vnitas tamen interior, & vnanimitas, ipſam quoque multiplicitatem colliget, & conſtringat caritatis glutino, & vinculo pacis.

In capite ieiunij quomodo debeamus vrgere caput noſtrum, & faciem noſtram lauare. Sermo I.

HOdie dilectiſſimi, ſacrũ quadrageſimæ tempus ingredimur, tempus militiæ Chriſtianæ. Nõ nobis ſingularis eſt hæc obſeruatio, vnã oĩum eſt, quicumque in eamdem fidei conueniunt vnitatem. Quidni cõmune ſit Chriſti ieiunium omnibus Chriſtianis?
G Quidni caput ſuum membra ſequantur? Si bona ſuſcepimus ab hoc capite, mala etiam quare non ſuſtineamus? An reſpuere triſtia volumus, & communicare iucundis? Si ita eſt, indignos nos capitis huius participatione ꝓbamus. Omne.n.quod patitur ille, pro nobis eſt. Quod ſi in opere ſalutis nrę ei collaborare piget, in quo deinceps coadiutores nos exhibebimus illi? Nõ eſt magnum ſi ieiunet cum Chriſto, qui ſeſſurus eſt ad menſam patris cum ipſo. Non eſt magnũ ſi compatitur membrum capiti, cum quo & glorificandum eſt. Felix membrum, quod huic adhaſerit per omnia capiti, & ſequetur illud quocumque ierit. Alioquin ſi fortè abſcindi ſeparariq. cõtingat, priuetur ſtatim neceſſe eſt etiã ſpiritu vitæ. Quæcumque.n. portio capiti nõ cohæret, vnde ei iam ſenſus aut vita? Nec tunc deerit qui expoſitam occupet, vt ne ſanè quidẽ ſit abſque capite. Germinabit rurſum radix amaritudinis, venenatum caput iterum pullulabit. Illud, inquam, caput, quod in eo contriuerat antea fortis mulier, mater eccleſia. Dico autem, quando per eam regeneratus eſt in ſpem vitę, quem natura filium iræ, mater carnalis ediderat. Videbit ergo iã ſi fuerit qui reuelatos habeat oculos cordis, & ſpiritualiter intueatur horrendum omnino monſtrum, corpus quidẽ hominis, caput autem dæmonis habens. Nõ ſolum autem, ſed etiam erunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus, cum vipereum illud caput, quod prius fuerat amputatum, non abſque ſeptem nequioribus ſe, reuertatur. Quis non ſolo cõtremiſcat auditu? Tollens membrum Chriſti, faciam membrum dæmoniorum? Abſciſſus aũt à corpore Chriſti, Satanæ, miſer, incorporabor? Sit procul à H
nobis ſemper execranda iſta commutatio, fratres mei. Mihi omnino adhærere tibi bonum eſt, ò caput glorioſum & benedictum in ſecula, in quod & Angeli proſpicere cõcupiſcunt. Sequar te quocunque ieris. Si tranſieris per ignem, non auellar à te, non timebo mala quoniam tu mecum es. Tu dolores meos portas, & pro me doles, tu prius trãſis per anguſtum paſſionis foramen, vt latum præbeas ſequentibus membris ingreſſum. Quis nos ſeparabit à caritate Chriſti? Ipſa enim eſt, per quã omne corpus per nexus, & iuncturas creſcit. Hoc glutinum bonum; *Iſai. 41.*
cuius meminit Iſaias: Hoc per quam bonum eſt & iucundum, habitare fratres in vnum. *Pſ. 132. a* Hoc vnguentum, quod deſcendit à capite in barbam, à capite deſcendit ad oram veſtimenti, vt ne minima quidẽ fimbria careat vnctione. In capite ſiquidem plenitudo gratiarum, de qua accipimus omnes, in capite vniuerſitas miſerationis, in capite inexhauſtus fons pietatis diuinæ, in capite affluentia tota ſpiritualis vnguenti, ſicut ſcriptum eſt: Vnxit te Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ præ participibus tuis. *Pſal. 44.* Ipſum tamen quod tam copioſè pater vnxerat caput, Maria quoque vngere non veretur. Calumniantur quidem diſcipuli, ſed reſpondet Veritas pro ea, quod bonum opus ſit operata. Denique & nobis hodie quid præcipit in Euangelio? Tu, inquit, cum ieiunaueris, vnge caput tuum. *Matt. 6.* Mira dignatio. Spiritus Domini ſuper eum, eo quod vnxit eum, & nihilominus tamen Euangelizans pauperibus, ait: Vnge caput tuum. Complacet ſibi pater in filio, & dum vox ſonat in æthere, deſcendit Spiritus in columba. Putatis fratres, quia Chriſti Baptiſmo Chriſma defuerit? Manet Domini Spiritus ſuper ipſum, & vnctum ab eo quis dubitet? Hic eſt filius meus *Matt. 3.*

dilectus, in quo mihi bene complacui. Hæc planè ſpiritualis vnguenti fragrantia eſt. Vnxit pater filium præ participibus ſuis, in quo præ ceteris ſingulariter complacet ſibi. Pater enim diligit filium effectu vtique diuino & inexperto omni creaturæ. Vnxit inquā præ participibus ſuis, accumulans ſuper eum vniuerſa chariſmata benignitatis, mãſuetudinis, & ſuauitatis, abundantius eũ replens viſceribus miſericordiæ & miſerationis. Vnctum denique miſit ad nos, quem nobis exhibuit plenum gratiæ, & miſerationis. Sic vnctum à patre eſt caput noſtrum, nihilominus vngi poſtulat & à nobis. Cum ieiu-
Mat. 6. naueris, inquit, vnge caput tuum. Itàne aquã petit à riuulo fons indeficiens? Petit ſine dubio, aut certè repetit magis. Ad fontem.n.
Eccl. 1. vnde exeunt flumina reuertunt, vt iterum fluant. Non verò, vt minus habens, quòd de derat Chriſtus repetit, ſed ne tibi pereat quicquid ad eum referre volueris. Siquidem etiã fluminis aqua ſi ſtare cœperit, & ipſa putreſcet, & inundatione facta ſuperueniens repelletur. Sic planè, ſic gratiarum ceſſit decurſus, vbi recurſus non fuerit. nec modo nihil augetur ingrato, ſed & quod acceperat vertitur ei in perniciem. Fidelis autem in modico cenſetur dignus munere amplio
K ri. Vnde igitur caput tuum, refundens qui ſupra te eſt, quidquid in te eſt deuotionis, quidquid delectationis, quidquid affectionis. Vnge igitur caput tuum, vt ſi qua in te eſt gratia, referatur ad ipſum, nec tuam quæras gloriam, ſed ipſius. Vngit enim Chriſtũ qui bonus eius odor eſt in omni loco. Mementò ſane aduerſus hypocritas hũc proceſ-
Vbi ſup. ſiſſe ſermonem Nolite, inquit, fieri ſicut hypocritæ triſtes. Non omnimodam nobis triſtitiam interdicit, ſed quæ in facie eſt coram
Eccl. 7. hominibus. Alioquin cor ſapientis vbi triſti
2. Cor. 6 tia, & Paulum quoque diſcipulos cõtriſtaſſe non piget, pro eo, quod contriſtati ſunt ad ſalutem. Non eſt talis triſtitia hypocritarũ, non in corde, ſed in facie eſt. Exterminant enim facies ſuas.

Nota proinde quod nõ dixerit nolite eſſe ſicut hypocritę triſtes, ſed nolite fieri, hoc eſt fingi. Sic quippe vulgo dicitur. Triſtẽ ſe facit, aut magnificat ſe, & qui beatificat te, in errorem te adducit: & ſimilia quę ſimulationis ſunt, nõ veritatis. Tu autem cũ ieiunaueris, vnge caput tuum, & faciem tuam laua. Exterminant illi faciem, tu autem lauare iuberis. Eſt autem facies, quæ in facie eſt conuerſatio. Hanc fidelis Chriſti ſeruus lauat, ne quod offendiculũ præbeat intuenti, hypocrita magis exterminat, dum ſingularia magis & inuſitata ſectatur. Sed nec caput vngit cuius affectio elongatur à Chriſto, & vanis fauoribus delectatur. Vngit potius ſemetipſum, vt propriæ fragrantiã opinionis reſpergat. Aut certe quia manifeſtũ eſt nõ eſſe caput hypocritæ Chriſtum: nec L ſuum, tñ qualecumque caput vngere põt, cuius mens non propriæ teſtimonio conſcientiæ, ſed adulationibus demulcetur. Da- *Mat. 25* te nobis (aiunt fatuæ virgines) de oleo veſtro. Cur hoc? Quia in vaſis ſuis oleum non habent. Sed nõ eſt prudentium huiuſcemodi oleum dare. Quod enim ſibi fieri nolũt, quando ipſi facient alijs? Audi verò Prophetam, cui incerta & occulta ſapientiæ ſuę reuelauerat Deus. Oleum, inquit, peccatoris *Pſ. 140.* non impinguet caput meum; Emunt oleum iſtud hypocritæ, ſicut ait Dñs: Amen dico *Matt. 6.* vobis, receperunt mercedem ſuam. Exterminant enim facies ſuas, vt appareant ieiunantes: Vides quã breui ſermone hypocritas & ſingularitatis notat, & arguit vanitatis Vide ẽt quàm paucis & coram Deo ſuadeat bona, & coram hominibus prouidere. Vnge caput tuum & faciem tuam laua, hoc eſt ſic te irreprehenſibilem foris exhibe, vt diuinam tibi conciliare ſtudeas gratiam, & ante oculos humanos nõ propriam quęras gloriam, ſed auctoris. Poteſt tamen & alio modo lota facies conſcientia pura, & vnctũ caput intelligi mens deuota. Quòd ſi id probas, aduerſus duplex vitium, quod maximè ſolent appetere ieiunantes, hæc duo verba ablutionis, & vnctionis dicta videtur. Alius enim ieiunat ſtudio vanitatis, & huic dicit faciem tuam laua. Alius ieiunat cũ impatiẽtia & rancore, & huic opus eſt vt caput vngat. Eſt autem caput iſtud mens interior, M quæ tunc vngitur in ieiunio, cum ſpiritualiter delectatur in eo. An verò tibi nouum videtur, vt dicamus caput vngi ieiunio? Ego plus dico, etiam impinguatur. Nũquàm ne legiſti quod ſcriptũ eſt, vt alat eos in fame? *Pſ. 32.* Eſt ergo ieiunium corporis, capitis vnctio, & carnis inedia refectio cordis. Quidni dixerim vnctionẽ, quæ & medetur vulnerib. & exaſperatas cõſcientias lenit? Emat igitur hypocrita ieiunio ſuo oleum peccatoris, ego meum interim non vendo ieiunium, & ipſum mihi oleum eſt quo vngar. Vnge, inquit, caput tuũ, ne quid fortè murmuris, aut

impatien-

impatientiæ ſubeat. Non ſolum autem ſed & gloriare in tribulatione, ſicut ait Apoſtolus: Gloriare, inquam, ſed abſque omni ſtudio vanitatis: vt ſit etiam facies munda ab oleo peccatoris.

Item in capite ieiunÿ, quomodo debemus conuerti ad Dominum. Sermo II.

Ioel 2. CONuertimini ad me in toto corde veſtro in ieiunio, & fletu: & planctu: & ſcindite corda veſtra, & non veſtiméta veſtra, ait Dominus omnipotens. Quid ſibi vult dilectiſſimi quod præcipit Dominus, vt cõuertamur ad eum? Vbique enim eſt, & replet omnia, & nihilominus complectitur vniuerſa. Quo me vertam, vt conuertar ad te Domi-
Pſ. 118. ne Deus meus? Si aſcendero in cælum tu illic es, ſi deſcendero in infernum, ades. Quid iubes, quo conuertar ad te? ſupra, an infra,
A ad dexteram, an ad ſiniſtram? Conſiliũ iſtud eſt fratres mei, ſecretum eſt, quod ſolis credatur amicis. Myſterium regni Dei eſt, Apoſtolis reuelatur in aure, nam turbis nihil di-
Mat. 18. citur abſque parabola. Niſi conuerſi fueritis, inquit, & efficiamini ſicut paruulus iſte, non intrabitis in regnum cęlorum. Agnoſce planè, quo velit vt conuertamur. Ad paruulum conuerti neceſſe eſt, vt diſcamus ab eo, quia mitis eſt, & humilis corde. Ad hoc ſiquidem paruulus datus eſt nobis. Sane idē & magnus eſt, ſed in ciuitate Domini, cui &
Iſai. 12. dicitur: Exulta & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui ſanctus Iſraël. Quid tu inflaris o homo? Quid extolleris ſine cauſa? Quid alta ſapis, & oculi tui omne ſublime vident, quod tibi non cedet in bonum? Sublimis quidem Dominus, ſed non ita proponitur tibi. Laudabilis magnitudo illius, non etiam imitabilis. Eleuata eſt magnificentia illius, & non poteris ad eam. Nec ſi te rupe-
Pſal. 62. ris apprehendes. Accedet, inquit, homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Excelſus ſiquidem Dominus, & humilia reſpicit, & alta à longe cognoſcit. Humiliare, & apprehendiſti. Hæc planè lex pietatis, & propter hãc legem ſuſtinui te Domine. Si forte ſublimitatis eſſet via propoſita, & illic iter quo oſtenderetur ſalutare Dei, quanta facerent homines, vt exaltarentur? Quam crudeliter inuicem ſternerent, inuicem conculcarent, quam impudenter reperent, manibusq. & pedibus conarentur in altum, vt imponerēt ſeſe homines ſuper capita aliena? Et certè qui contendit ſupergredi proximos, multas inueniet difficultates, multos habebit æmulos, multos patietur contradictores, aſcendentes equidem ex aduerſo. Nihil verò facilius eſt volēti, quàm humiliare ſemetipſum. Hoc verbum eſt dilectiſſimi quod omninò nos reddit inexcuſabiles: vt ne tenue quidē nobis velamen prætendere liceat. Sed iã ad hunc paruulum ad manſuetudinis, & humilitatis magiſtrum, quonam modo conuerti neceſſe ſit, videamus. Conuertimini, inquit, *Ioel 2.*
ad me in toto corde veſtro. Fratres, ſi dixiſſet conuertimini, nihil addēs: eſſet vobis forſitan liberum reſpondere. Factũ eſt: iã aliud propone mandatum. Nunc autem ſpiritualis (vt audio) cõuerſionis nos admonet, quæ non vna die perficitur, vtinam vel in omni vita, qua degimus in hoc corpore valeat cõſummari. Corporis namque conuerſio ſi ſola fuerit, nulla erit. Forma ſiquidē cõuerſionis eſt iſta, non veritas: vacuã virtute gerens ſpeciem pietatis. Miſer homo qui totus pergens in ea quę foris ſunt, & ignatus interiorũ ſuorum, putans aliquid ſe eſſe cum nihil ſit, ipſe ſeſe ſeducit. Sicut aqua effuſus ſum, *Pſal. 21.*
ait Pſalmiſta in perſona hominis huiuſcemodi, & diſperſa ſunt omnia oſſa mea. Et alius quidem propheta. Comederunt, inquit, alie- *Oſee 8.*
ni robur eius, & ignorauit. Exteriorem quippe ſuperficiem intuens, ſalua ſibi omnia ſuſpicatur, nõ ſentiens vermem occultum, qui interiora corrodit. Manet tõſura, veſtis necdum mutata eſt, ieiuniorum regula cuſtodi- C
tur, ſtatutis pſallitur horis, ſed cor longe eſt *Matth.*
à me, dicit Dñs. Attende ſolerter quid dili- *15.*
gas, quid metuas, vnde gaudeas, aut contriſteris, & ſub habitu religionis animum ſęcularem, ſub pannis cõuerſionis inuenies cor peruerſum. Totũ enim cor in his quattuor affectionibus eſt, & de his accipiēdum puto quod dr̃, vt in toto corde tuo cõuertaris ad Dñm. Conuertatur proinde amor tuus vt nihil omninò diligas, niſi ipſum, aut certe propter ipſum. Conuertatur etiã ad ipſum timor tuus, quia peruerſus eſt timor omnis quo metuis aliquid præter eum, aut nõ propter eum. Sic & gaudium tuum, & triſtitia æquè conuertatur ad ipſum. Hoc autem ita fiet, ſi non niſi ſecundum eum doleas aut læteris. Quid enim peruerſum magis quam lætari cum malefeceris, & in rebus peſſimus exultare? Sed & ea quoque quæ ſecundum carnem eſt triſtitia, mortem operatur.

Si pro tuo,ſiue ꝓ proximi peccato doles, benè facis, & hæc triſtitia eſt ad ſalutem. Si gaudeas ad munera gratiæ, hoc gaudiũ ſanctum eſt,& ſecurum gaudium in Spiritu ſancto. Debes & in dilectione Chriſti fraternis congaudere proſperitatibus, & aduerſitatibus condolere, ſicut ſcriptum eſt: Gaudete cum gaudẽtibus, & flete cum flentibus. Verum ne ipſa corporalis quidem eſt paruipẽdenda conuerſio, quia ſpiritualis huius adminiculum noſcitur eſſe non paruum. Inde eſt quod in loco hoc Dñs cum dixiſſet in toto corde, adiunxit protinus, in ieiunio, quod D vtique corporis eſt. Volo tamen admonitos eſſe fratres meos, obſeruandum illud nõ ab eſcis tantum, ſed ab omnibus illecebris carnis, & vniuerſa corporis voluptate. Imo vero ieiunandum longè amplius à vitiis, quã à cibis. Sed eſt panis à quo vos ieiunare nolo, ne forte deficiatis in via, & ſi neſcitis, panẽ dico lacrymarum. Sequitur enim: In ieiunio, & fletu, & planctu. Exigit enim planctũ à nobis pœnitentia preteritæ conuerſationis, exigit fletum deſideriũ futuræ beatitudinis. Factæ ſunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, ait propheta, cum dicitur mihi quotidie, vbi eſt Deus tuus? Parum ei placet huius vitæ nouitas, qui necdum vetera plangit. necdũ plangit admiſſa peccata, necdũ plangit tempus amiſſum. Si nõ plangis, planè nõ ſentis animæ vulnera, conſciẽtiæ læſionem. Sed nec futura ſatis gaudia concupiſcis, ſi nõ quotidie ſatis poſtulas ea cum lacrymis. Minus tibi nota ſunt ſi non renuit conſolari anima tua, donec veniãt. Addit deinde propheta. Et ſcindite corda veſtra, & non veſtimẽta veſtra, Quibus verbis manifeſtè prior ille populus Iudæorum, & duritiæ cordis, & vanæ ſuperſtitionis arguitur. Crebra ſiquidem apud eos ſciſſio veſtiũ, ſed nõ cordium eſſe ſolebat. Quãdo enim ſcinderentur corda lapidea, quę non poterant nec circũcidi? Scindite, inquit, corda veſtra, & nõ veſtimẽta veſtra. Quis in vobis eſt, cuius voluntas circa vnũ aliquid ſolet obſtinatior inueniri? Scindat cor ſuum gladio ſpiritus, quod eſt verbũ Dei, ſcindat illud, & in multas minutias feſtinet diſpartiri. Alioquin nõ eſt conuerti ad Dominum in toto corde, niſi ſciſſo corde. Donec enim illam vnam accipias in Hieruſalẽ, cuius eſt participatio in idipſum, multa interim tibi præcipiũtur: & ſi in vno offenderis, factus es omnium reus. Spiritus Domini multiplex, ait Sapiens, nec potes ſe- qui multiplicem ſine multiplici ſciſſione. Audi denique hominem quem ſecundum cor ſuum inuenerat Deus. Paratum, inquit, cor meum Deus, paratum cor meum. Paratum ad aduerſa, paratum ad proſpera, paratum ad humilia, paratum ad ſublimia, paratum ad vniuerſa quæcũque præceperis. Vis paſtorem ouium facere, vis cõſtituere regẽ populorum? paratum cor meum Deus, paratum cor meum. Quis vt Dauid fidelis ingrediens, & egrediẽs, & pergens ad imperium regis? Et dicebat de peccatoribus. Coagulatũ eſt ſicut lac cor eorum, ego verò legẽ tuã meditatus ſum. Inde enim cordis duritia, inde mentis obſtinatio, quia meditatur quis non legem Domini, ſed propriam voluntatem. Scindamus itaque corda noſtra dilectiſſimi, quatenus integra proinde veſtimẽta ſeruemus. Veſtes enim noſtræ virtutes ſunt. Bona veſtis caritas, bona veſtis obedientia eſt. Beatus qui cuſtodit veſtimenta hæc, vt non ambulet nudus. Denique beati quorum tecta ſunt peccata, etenim caritas operit multitudinem peccatorum. Scindamus corda ſicut prædictum eſt, vt hæc veſti- F menta integra ſeruemus, quemadmodum integra ſeruata eſt tunica Saluatoris. Nec modo integram ſeruat veſtem ſciſſio cordis, ſed & talarem eam facit, & polymitam, qualem à ſancto patriarcha Iacob accepit filius, qui præ ceteris amabatur. Hinc nempe virtutum perſeuerantia, hic conuerſationis pulchræ diſcolor vnitas. Hinc illa eſt gloria regis filiæ in fimbrijs aureis, circumamictæ varietatibus. Poteſt tamen & aliter hæc ſciſſio cordis intelligi, vt ſi quidem prauum fuerit, ſcindatur ad confeſſionem, ſi durum, ad compaſſionem. Quidni ſcindatur cor, vt viſceribus effluat pietatis? Quidni ſcindatur vlcus, vt ſanies effluat? Vtilis prorſus vtraque ſciſſio, vt nec clauſum lateat peccati virus in corde, nec indigenti proximo claudamus viſcera miſericordiæ, vt & ipſi conſequamur miſericordiam à Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Rom. 6. *Pſal. 41.* *Ioel 2.* *Sap. 7.* *Pſal. 56.* *Pſ. 118.* *Pſal. 31.* *Iac. 5.*

Item de ieiunio quadrageſimæ. Sermo IIII. Vbi ſupra.

ROgo vos dilectiſſimi, tota deuotione ſuſcipite quadrageſimale ieiunium, qđ non ſola abſtinentia commendat, ſed multo magis ſacrum. Nã ſi deuotè vſque modo ieiunauimus,

nauimus, vtique ſancto hoc tempore ieiunā dū nobis eſt multo deuotius. Si quid enim additur ad ſolitum abſtinētiæ modū, numquid non valde indignum eſt vt nobis oneroſum ſit quod Eccleſia portat vniuerſa no-
G biſcum? Hactenus vſque ad nonam ieiunauimus ſoli, nūc vſque ad veſperam ieiunabunt nobiſcū pariter vniuerſi reges & principes, clerus & populus, nobiles & ignobiles, ſimul in vnum, diues & pauper. Hæc idcirco dixerim fratres, ne quis fortè turbetur à puſillanimitate ſpiritus: & ieiunium præſens quis minori deuotione ſuſcipiat, dum ſe fortaſſis meminerit prioris quoque ieiunij pōdus ſatis difficile toleraſſe. Hoc enim quātum poteſt laborat aduerſarius noſter, vt holocauſtum noſtrū deuotionis pinguedine vacuetur, vt & minus acceptū ſit Deo, & cōſcientia noſtra in ſpirituali gaudio minus exhilaretur: ſicq. de puſillanimitate tolerantiæ etiā conſcientiæ puſillanimitas generetur. Cuius aſtutias non ignorantes, tota obſecro aduerſus eum ſolicitudine vigilemus, & quia hilarem datorē diligit Deus, & ipſa quoque conſcientia noſtra, ampliori exinde fiducia ſubleuatur: vt deuotiora ſint noſtra ieiunia, ſolicitè nobis totius eccleſiæ proponamus exempla. Sed quid de his loquor, quos habemus in hac ieiunij obſeruatione cōſortes, quaſi non multo excellētiores habeam⁹ in ea duces, imo & cōſecratores? Quanta deuotione ſuſcipiendum eſt nobis quod à ſancto Moyſe tamquam hereditario iure traditur, cui ſpeciali præ cęteris Prophetis pręrogatiua facie ad faciē Dominus loquebatur? Quāto feruore amplectendum eſt, quod Helias ille commendat, igneo curru raptus in cælū? Ecce enim quā
H multa millia à dieb⁹ illis generalis conditio moris inuaſit. Helias tamen vſque adhuc conſeruante Domino manus eius euaſit. Iā verò ſi cōmendant ieiunium præſens Moyſes & Helias, quamuis magni, tamen cōſerui noſtri, quantum commendat illud Ieſus Domin⁹ noſter, qui & ipſe diebus totidem ieiunauit? Qualis ille eſt, non dicam Monachus ſed Chriſtianus, qui minus deuotè ieiunium ſuſcepit quod ei tradit ipſe Chriſtus? Denique tāto deuotius imitandū nobis eſt dilectiſſimi Chriſti ieiunantis exemplum, quāto certius eſt propter nos eum ieiunaſſe, non propter ſeipſum. Ieiunemus ergo cariſſimi, & deuote ieiunemus ſancto hoc quadrageſimæ tempore: ita ſanè, vt nouerimus quadrageſimā noſtram nō ſolos quadraginta dies habere. Continuanda enim nobis eſt quadrageſima cūctis diebus miſeræ huius vitæ, dum per auxilium gratiæ (q̄ in quattuor Euāgelijs cōmendatur) neceſſe eſt nos decalogum legis implere. Errant planè qui pauciſſimos dies iſtos ad pœnitētiam ſufficere credūt, cum certum ſit totum vitæ huius tempus nō niſi ad pœnitentiam inſtitutum. Quærite Dominum, ait Propheta, non ſolum quadraginta diebus, ſed dum inueniri poteſt: inuocate eū dum propè eſt. *Iſai. 55.*
Neque enim tunc erit inuocandi tempus, quādo nemini proximus erit Deus, ſed alijs quidem præſens, alijs verò nimis valde remotus. Interim ſanè ex eo quod proximus dicitur manifeſtum eſt, quod nondū habetur, ſed tamen haberi & inueniri facilè pōt.
Quis tibi videtur proxim⁹ fuiſſe ille qui in- I
cidit in latrones? Vtique qui fecit cum eo *Luc. 10.*
miſericordiam. Ergo quia toto hoc tempore miſericordiæ proximus eſt: q̄rite Dominum cariſſimi dum inueniri poteſt, inuocate eum dum propè eſt. Verumtamen præſenti quadrageſima maiore nobis eſt feruore quærendus. quæ non ſolū pars, ſed & ſacramentum eſt totius temporis huius. Propterea ſi forte diebus ceteris ſtudia veſtra aliquatenus intepuerāt, dignum eſt vt nūc in feruore ſpiritus recaleſcant. Quod ſi gula ſola peccauit, ſola quoque ieiunet, & ſufficit. Si vero peccauerūt & membra cetera, cur non ieiunent & ipſa? Ieiunet ergo oculus qui deprędatus eſt animam, ieiunet auris, ieiunet lingua, ieiunet manus, ieiunet etiam anima ipſa. Ieiunet oculus à curioſis aſpectibus, & omni petulantia, vt benè humiliatus coerceatur in pęnitentia, qui malè liber vagabatur in culpa. Ieiunet auris nequiter pruriens à fabulis, & rumoribus, & quęcumque otioſa ſunt, & ad ſalutem minimè pertinentia. Ieiunet lingua à detractione & murmuratione ab inutilibus, vanis, atque ſcurrilibus verbis: interdū quoque ob grauitatem ſilentij, & ab ipſis quæ videri poterant neceſſaria. Ieiunet manus ab otioſis ſignis, & ab operibus omnibus quæcumque non ſunt imperata. Sed & multo magis anima ipſa ieiunet à vitijs & propria voluntate ſua. Etenim ſine ieiunio hoc, cetera à Domino reprobantur, ſicut ſcriptum eſt: quia *Iſai. 58.*
in diebus ieiuniorum veſtrorum voluntates veſtræ inueniuntur.

Item

Item de oratione, & ieiunio. Sermo IV. Vbi ſupra.

QVia ieiunij quadrageſimalis tẽpus aduenit, quod tota deuotione ſuſcipere moneo caritatem veſtram, dignum reor aliquatenus exponere quo fructu & quemadmodum oporteat ieiunare. Primum quidem fratres pro eo quod ab ipſis quoque licitis abſtinemus, ea nobis quæ prius commiſimus illicita cõdonantur. Quid verò eſt condonari cõmiſſa, niſi ieiunio breui ieiunia redimi ſempiterna? Gethennã enim meruimus, vbi nullus vnquã cibus eſt, conſolatio nulla, termi-
Luc. 16. nus nullus: vbi guttam aquę diues poſtulat, & accipere non meretur. Bonũ ergo & ſalutare ieiuniũ, quo redimuntur æterna ſupplicia, dum remittũtur hoc modo peccata. Non ſolum autem abolitio eſt peccatorũ, ſed extirpatio vitiorum: non ſolum obtinet veniam, ſed & promeretur gratiam: nõ ſolum delet peccata p̃terita quæ cõmiſimus, ſed & repellit futura quę cõmittere poteramus. Dicã vnum adhuc quod facilè capitatis, ſæpius, niſi fallor, experti. Ieiunium orationi deuotionem & fiduciam donat. Et vide quemadmodum ſibijnuicem ieiuniũ &
Eccl. 35. oratio ſocientur (ſicut ſcriptum eſt. Frater adiuuans fratrem, ambo conſolabuntur.) Oratio virtutem impetrat ieiunandi, & ieiunium gratiam promeretur orandi. Ieiuniũ orationẽ roborat, oratio ſanctificat ieiuniũ,
L & Domino repręſentat. Quid enim ieiuniũ nobis proderit, ſi relinquatur in terra? quod abſit. Subleuetur ergo ieiunium pẽna quadam orationis. Verum huic ne forte minus ſufficiat, alteram quoque neceſſe eſt ſociari,
Ibidem. Oratio iuſti, ait ſcriptura, penetrat cælos. Sint ergo ieiunio noſtro, vt facilè cælos penetret, alę duę: orationis ſcilicet, atque iuſtitiæ, Iuſtitia verò quæ eſt, niſi quę cuique reddit qđ ſuum eſt? Noli ergo quaſi ſolũ attendere Deũ. debitor enim es etiam prælatis, etiam fratribus tuis: nec vult Deus vt parui pendas, quos ipſe minimè paruipendit. Ne-
2. Cor. 9 que enim ſine cauſa, ait Apoſtolus. Prouidẽtes bona non tãtum coram Deo, ſed etiam coram hominibs. Dicebas fortaſſe, ſufficit mihi ſi tantũ Deus approbat quod ago, quæ mihi de humano cura iudicio: Sed certus ſis quod ei minimè placeat quidquid cũ ſcandalo filiorũ eius, & contra ipſius feceris voluntatẽ, cui obedire te tamquam eius vicario oportebat. Sanctificate, inquit, ieiuniũ, *Ioel 2.*
vocate cœtum. Quid eſt enim cœtum vocare? Vnitatem ſeruare, diligere pacem, fraternitatem amare. Superbus ille Phariſæus ieiunium habuit, ieiunium ſanctificauit, qui nimirum & ieiunauit bis in ſabbato, & gratias egit Deo. Sed non vocauit cœtum, di- *Luc. 18.*
cens: Non ſum ſicut ceteri hominũ; ideoq; ala vna nitens, ieiunium eius non peruenit in cælum. Vos ergo cariſſimi lauate manus veſtras in ſanguine peccatoris, & omnino ſoliciti eſtote, vt alas duas habeat ieiunium veſtrum, ſanctimoniam ſcilicet, & pacem, M
ſine qua nemo videbit Deum. Sanctificate ieiunium, vt pura intentio, & deuota oratio diuinæ illud offerat maieſtati. vocate cœtũ, vt congruat vnitati. Laudate Dominum in *Pſ. 150.*
tympano & choro, vt concors ſit mortificatio carnis. Porrò, quia & de ieiunio, & de iuſtitia aliqua diximus, dignũ eſt vt de oratione quoque pauca loquamur. Hęc enim quãto efficatior eſt, ſi fiat vt debet, tanto callidius impediri ab aduerſario ſolet. Interdũ enim grauiter impeditur oratio à puſillanimitate ſpiritꝰ, & timore immoderato. Hoc autem tũc ſolet fieri, cum ſic cogitat homo propriam indignitatem, vt non conuertat oculos ad diuinam benignitatem. Abyſſus *Pſ. 41. b*
enim Abyſſum inuocat: abyſſus luminoſa, abyſſum tenebroſam, abyſſus miſericordiæ, abyſſum miſeriæ. Profundum namque eſt cor hominis, & impeꝛſcrutabile. Sed ſi magna eſt iniquitas mea, multo maior eſt Domine pietas tua. Ideoq. cũ ad meipſum turbata fuerit anima mea, memor ſum multitudinis miſericordiæ tuæ, & reſpiro in ea: & cum introiero in potentias meas, nolo memorari iuſtitiæ tuæ ſolius. Verumtamen ſicut periculũ eſt, ſi fuerit oratio nimis timida, ſic in contraria parte non minus, imò & maius periculum eſt, ſi fortè fuerit temeraria. De his qui ſic orant, audi quid loquatur ad Prophetam Dominus: Clama, inquit, ne *Iſai. 58.*
ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, &c. Quaſi tuba, inquit, quia in ſpiritu vehemẽti increpãdi sũt temerarij. Me etenim quærunt, qui ſeipſos nondum inuenerunt. Nec hoc dico, vt peccatoribus auferam orãdi fiduciam, ſed volo eos orare tamquam gentẽ quæ peccatum fecerit non iuſtitiam. Orent, pro indulgẽtia peccatorum ſuorum in animo cõtrito & ſpiritu humilitatis, quemadmodum publicanus ille: Deus, inquit, pro- *Luc. 18.*
pitius eſto mihi peccatori. Temeritatem

enim

enim dico, quando is in cuius conſcientia peccatū adhuc, aūt vitium aliquod regnat, ambulat in magnis,& mirabilibus ſuper ſe: minus ſolicitus pro periculo animę ſuę. Tertium periculum eſt, ſi ſit oratio tepida, & nō ex viua affectione procedens. Timida quidem oratio cælum nō penetrat, quia reſtringit animum timor immoderatus, vt oratio, non dicam non aſcendere, ſed nec procedere queat. Tepida verò in aſcenſu lāgueſcit,& deficit, eo quod nō habeat vigorem. Nam temeraria aſcēdit, ſed reſilit, reſiſtitur enim ei, nec tantum non obtinet gratiam, ſed & meretur offenſam. Quæ verò fidelis, humilis,& feruens oratio fuerit, cælum ſine dubio penetrabit: vnde certum eſt, quod vacua redire non poterit.

Item de triplici modo orationis. Sermo V. Vbi ſupra.

B Aritas qua ꝑ vobis ſolicitus ſum fratres mei, cogit, vt loquar vobis, & vrgente ea multò ſæpius loquerer, niſi tam multis occupationibus impedirer. Nec mirum ſi ſolicitus ſum pro vobis, cum inueniā in meipſo materiam multam, & occaſionē ſolicitudinis. Quoties enim propriam miſeriam, & multimoda pericula cogito, haud dubium quin ad meipſum conturbetur anima mea. Nec minor mihi ſolicitudo eſt pro ſingulis quibuſcumque veſtrum, qui oēs diligo vos tanquam meipſum. Nouit ipſe qui ſcrutatur corda, quoties in corde meo propriæ ſolicitudini præponderat ſolicitudo veſtra. Nec mirum ſi multa mihi ſolicitudo eſt,& timor magnus cōturbat me ſuper omnibus vobis, quos video in tanta miſeria, & in tantis cōſtitutos eſſe periculis. Ipſi enim (vt manifeſtum eſt) geſtamus laqueum noſtrū, vbique proprium circumferimus inimicum, carnē hāc loquor, de peccato natā, in peccato nutritam, corruptam nimis ipſa origine, ſed multo amplius praua conſuetudine vitiatā. Hinc eſt, quod tā acriter caro aduerſus ſpiritum cōcupiſcit, quod aſſiduè murmurat, & impatiens eſt diſciplinę, quòd illicita ſuggerit, quòd nec rationi obtemperat, nec cohibetur vllo timore. Huic accedit, hāc adiuuat, hac vtitur ad impugnādos nos callidiſſimus ſerpēs, cui nullum aliud deſiderium eſt, nullum ſtudium, nullum negotium niſi effundere ſanguinem animarum. Hic eſt qui iugiter machinatur malū, qui deſideria carnis inſtigat, qui cōcupiſcentiæ ignem natu- C ralem quodammodo venenatis ſuggeſtionibus ſufflat, illicitos motus inflammat, peccati occaſiones parat,& mille nocendi artibus corda hominum tentare non ceſſat. Hic eſt qui manus noſtras proprio cingulo alligat, &(vt dicitur) baculo noſtro nos cædit, vt caro quæ data eſt in adiutorium, in ruinā nobis, & in laqueum fiat. Sed quid prodeſt indicaſſe pericula, ſi nulla conſolatio, nulla adhibeantur remedia? Grande quidem periculum eſt,& grauis lucta aduerſus domeſticum hoſtem, maximè cum nos aduenę ſimus, & ille ciuis, ille ſuam inhabitet regionē, nos exules ſimus, & peregrini. Magnum quoque diſcrimen aduerſus diabolicę fraudis aſtutias, tam crebros, imò continuos habere conflictus, quem nec videre quidē poſſumus, & quem nimis aſtutum fecerit tam natura ſubtilis, quàm longa exercitatio malitiæ eius. Verùmtamen in nobis eſt ſi vinci nolumus;& nemo noſtrūm in hoc certaminę deijcitur inuitus. Sub te eſto homo appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Poteſt inimicus excitare tentationis motū, ſed in te eſt ſi volueris dare, ſeu negare cōſenſum. In tua facultate eſt ſi volueris inimicū tuū facere ſeruum tuum, vt omnia tibi cooperētur in bonum. Ecce enim inflammat inimicus deſiderium cibi vanitatis, aut impatiētiæ cogitationes ingerit, aut excitat libidinis motū: tu ſolummodo ne cōſenſeris,& quoties reſtiteris, toties coronaberis. Verumtamen negare non poſſumus fratres; moleſta D ſunt hæc, & perículoſa, ſed & in ipſo certamine ſi viriliter reſiſtimus, quędam pia trāquillitas de conſcientia bona naſcitur. Credo etiam ſi cogitationes iſtas quàm cito in nobis aduertimus, non patimur remorari, ſed in ſpiritu vehementi animus aduerſus illas excitatur: quoniam inimicus confuſus abſcedet à nobis, non tam libenter illico reuertetur. Sed qui ſumus nos, aut quę fortitudo noſtra, vt tam multis tentationibus reſiſtere valeamus? Hoc erat certè, quod quęrebat Deus, hoc erat ad quod nos perducere ſatagebat: vt videntes defectum noſtrū, & qđ non eſt nobis auxilium aliud, ad eius miſericordiam tota humilitate curramus. Propterea rogo vos fratres, vt ſemper ad manū habeatis tutiſſimū orationis refugiū, de qua etiam memini me paulò ante in fine ſermonis eſſe loquutū. Verumtamen quoties

Periculum.

Remedium.

Gen. 4.

Orationis refugium.

ties de oratione loquor, verba quædã humanæ cogitationis audire mihi videor in corde veſtro, quæ & ab alijs freqũeter audiui, & nonnumquam expertus ſum in corde meo. Quid.n.eſt quod licet numquã ab oratione ceſſemus, vix vnquam experiri videatur aliquis noſtrum, quis ſit orationis ſuæ fructus? Sicut ad orationem accedimus, ſic redire videmur, nemò nobis reſpondet verbum, nemo quidquam donat, ſed laboraſſe videmur incaſſum. Sed quid in Euangelio
Ioan. 7. dicit Dominus? Nolite, ait, iudicare ſecun-
E dum faciem, ſed iuſtum iudicium iudicate. Quod eſt autem iuſtum iudicium, niſi iudiciũ fidei? quoniam iuſtus ex fide viuit. Ergo iudicium fidei ſequere, & non experimentum tum: quoniam fides quidem verax, ſed experimentum fallax. Quæ eſt ergo veritas fidei, niſi quod promittit ipſe filius
Mat. 11. Dei? Quidquid orãtes petitis, credite, quia accipietis, & fiet vobis. Nemo veſtrum fratres paruipendat orationem ſuam. Dico.n. vobis, quia ipſe ad quem oramus non paruipendit eam. Priuſquam egreſſa ſit ab ore noſtro, ipſe ſcribi iubet eam in libro ſuo. Et vnum indubitanter è duobus ſperare poſſumus: quoniã aut dabit quod petimus, aut quod nobis nouerit eſſe vtilius. Nos enim quid oremus ſicut oportet, neſcimus, ſed miſeretur ille ſuper ignorantiam noſtram, & orationem benigne ſuſcipiens, quod nobis, aut omninò non eſt vtile, aut non tam cito dari neceſſe eſt, minimè tribuit: oratio tamen infructuoſa, non erit Ita ſanè ſi fecerimus quod monemur in pſalmo, id eſt, ſi delectemur in Domino. Ait enim ſanctus Da
Pſal. 36. uid: Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Sed quid ò Propheta qđ tam abſolutè mones delectari in Domino, ac ſi ad manum nobis ſit huiuſmodi delectatio? Delectationem cibi, ſomni, & quietis, & ceterorũ quæ in terra ſunt nouimus. Deus autem quã delectationem habet, vt in eo delectemur? Fratres mei, ſeculares hoc dicere poſſunt, vos non poteſtis. Quis enim veſtrum eſt, qui non ſæpè expertus ſit conſcientiæ bonæ delectationem, qui non guſtauerit ſaporem caſtitatis, humilitatis, caritatis? Non eſt hæc delectatio potus neque cibi, aut ſimilis cuiuſlibet rei, delectatio tamen eſt, & maior omnibus illis: diuina.n. eſt, & non carnalis delectatio, & cum in his delectamur, planè delectamur in Domino. Sed cauſantur multi fortaſſe quod affectum hũc delectabilem, & dulciorem ſuper mel & fauum rarius experiantur: nimirũ, quia tentationibus interim exercentur, multoq. viriliùs agunt, ſi virtutes ipſas non pro delectatione quam experiantur, ſed pro virtutibus ipſis, & pro ſolo beneplacito Dei tota intentione, etſi non tota affectione ſectãtur Nec dubium quin optimè complaceat, qui huiuſmodi eſt Prophetæ admonitioni, qua dicit: Delectare in Domino, quoniam non de affectu loquitur, ſed de exercitio. Affectus enim ille beatitudinis eſt, exercitium verò virtutis. Delectare, inquit, in Domino, ad hoc tende, ad hoc conare, vt in Domino delecteris, & dabit tibi petitiones cordis tui. Sed conſidera quod petitiones coris dixerit, quas approbat iudicium rationis. Nec habes vnde cauſetis, ſed vnde magis tanto affectu in gratiarum actione verſeris: quandoquidem tãta ſuper te cura eſt Deo tuo, vt quoties ignorãs quæris quod tibi inutile eſt, nõ te audiat ſuper hoc, ſed mutet illud vtiliori dono. Sic & pater carnalis paruulo quærenti panem, libenter porrigit: quærenti cultellum quem non neceſſarium putat, non conſentit, ſed magis panem ei quem dederat frangit, vel per aliquem miniſtrorũ frangi præcipit, vt nihil ille habeat periculi, nihil laboris. Porrò petitiones cor- G dis in tribus credo conſtare: nec video quid præter illa electus quiſque ſibi debeat poſtulare. Duo quidem huius temporis ſunt, id eſt, bona corporis, & animæ: tertium verò, beatitudo æternæ vitæ. Nec mireris qđ bona corporis à Deo dixerim eſſe quærenda, quoniam eius ſunt corporalia omnia, ſicut & ſpiritualia omnia bona. Ab eo ergo petendum, & ſperãdum nobis eſt, vnde poſſimus in eius ſeruitio ſuſtentari. Verumtamen pro neceſſitatibus animæ orandũ nobis eſt, & frequentius, & feruentius, ideſt, pro obtinenda gratia Dei, animæq. virtutibus. Sic & pro vita æterna tota pietate, & toto nobis orandum eſt deſiderio, vbi nimirum corporis, & animæ plena, & perfecta ſit beatitudo, In his ergo tribus, vt cordis petitiones ſint, tria nobis ſunt obſeruanda. Nam & in prima quidem ſuperfluitas, & in ſecunda impuritas, & elatio interdum ſurrepere ſolet in tertia. Nonnumquam enim temporalia quæri ſolent ad voluptatem, virtutes ad oſtentationem. Sed & vitam æternam fortaſſis aliqui non in humilitate quærunt, ſed tamquam in fiducia ſuorum

rum meritorum. Nec hoc dico quin accepta gratia fiduciã donet orandi, ſed nõ oportet vt in ea conſtituat quiſquã fiduciã impetrãdi, hoc ſolũ conferũt hæc præmiſſa dona, vt ab ea miſericordia quæ tribuit hæc, ſperent
H etiã ampliora. Sit ergo oratio quæ pro tẽporalibus eſt circa ſolas neceſſitates reſtricta: ſit oratio quæ pro virtutibus eſt animæ etiã ab omni impuritate libera, & circa ſolũ beneplacitum Dei intenta: ſi ea quæ fit pro æterna vita in omni humilitate, præſumẽs de ſola (vt dignum eſt) miſeratione diuina.

In quadrageſima, de oratione Dominica, Sermo V I. Vbi ſupra.

Matt. 6. FIat voluntas tua ſicut in cælo & in terra. Voluntas Dñi, fratres, quæ prius Angelos creauit, faciens eoſdem, poſtmodum in eis facta beata
Ioan. 1. uit. Sicut enim Verbum quod erat in principio, carnem ſuſcipiens, dicitur (& verè dicitur) factum caro, ſic voluntas illa æterna in Angelo facta eſt, cũ Angelicam omninò in ſe abſorbuit voluntatẽ. Quidni dicatur facta in Angelo cũ Angelica facta eſt? Hæc enim ſumma illius felicitatis eſt, hic voluptatis cæleſtis torrens, quod diuina voluntas ipſa facta eſt etiã Angelorum, vt quemadmodum placet Deo vniuerſitas adminiſtrationis huius, ſic & ipſi in cunctis gaudeant, in omnibus delectẽtur. Hoc igitur oramus vt hæc voluntas ſicut in cæleſtibus facta eſt creaturis, fiat etiã in terrenis, vt ſicut Angelus, ſic & homo adherens Deo vnus cum eo ſpiritus ſit. Sed heu me, quot obſtacula ſepa-
I rant, quot prohibent impedimenta? Obijcit ſeſe malitia mediã, obijcit infirmitas, obijcit concupiſcentia, & ignorantia noſtra. Ineſt enim nobis quaſi à natura, magis autem ab exterminio naturæ affectio quædã peſſima & libido nocẽdi, vt inexſtinguibilis inueniatur in miſeris animabus noſtris malitię delectatio. Quid vero longius à voluntate diuina? Planè chaos magnum inter nos & illa firmatum eſt in hac parte, cum ſemper eũ delectet præſtare beneficia, & ĩgratis nobis è cõtra ſuggerat affectio crudeliſſima & in noxijs velle nocere. Hinc omnis radix amaritudinis germinat, hinc inuidię, hinc detractiones, hinc diſſenſiones pullulant, hinc ſil uescunt inimicitiæ. At hæc quidẽ germina virulenta præcidi ſẽper neceſſe eſt falcę iuſtitiæ, qua videlicent extorquemus a nobis, ne cui faciamus quod nolumus nobis fieri, ſed quæ volumus vt faciant nobis homines, & nos eis eadem faciamus. Eradicari tñ aut exſtirpari à cordibus noſtris omninò nõ poterit malitia, donec in mundo fuerimus, qui totus poſitus eſt in maligno. Cõteritur quidẽ ſerpentis caput, ſed experiri eſt frequenter calcaneo inſidiãtem. Secundo loco ipſa quoque corruptibilis huius infirmitate corporis præpedimur, ne voluntas noſtra diuinæ valeat cohærere. Nobis quidẽ, quod moleſtum ſentimus non poteſt non diſplicere:
& frequenter in his volũtas noſtra à diuina K
diſſidet volũtate, cui ne penitus aduerſetur, fortitudo eſt nobis neceſſaria, quæ ſecunda ſpecies eſt virtutis. Nec ſola impedit afflictio corporis, impedit & concupiſcẽtia, qua multiplicibus & inexplebilibus diſtrahimur deſiderijs. Quando autẽ poterit anfractuoſa & angulis plena volũtas ei vniri, quæ rectiſſima eſt, & omnimodis indiſtorta? Hei mihi Domine Deus, quia vndique mihi bella, vndique tela volant, vndique pericula, vndique impedimenta. Quocũque me vertam nulla vſquam ſecuritas eſt, & quę mulcent & quæ moleſtant timeo, & eſuries, & refectio, & ſomnus, & vigiliæ, & labor, & re
quies militant contra me. Diuitias & pau- *Prou. 30*
pertates ne dederis mihi, orat Sapiens nimirum, quia vtrobique laqueus, vtrobique periculum. Quod ſi reprimit temperantia concupiſcentiam (hoc quippe vnicum in huiuſmodi remedium eſt) erit quidem vnio iam nonnulla, ſed plena non erit. Hinc &
Apoſtolus de ſe fatetur. Ego ipſe, ait, men- *Rom. 7.*
te conſentio legi Dei, carne autem legi peccati, quæ eſt in membris meis. Ex parte ergo cohæret, & ex parte diſſidet, donec veniat qđ perfectũ eſt, & quod ex parte eſt euacuetur. Quarta eſt ignorantia, quã & ipſam nobis plurimum obeſſe non ignoratis. Quo enim pacto voluntatem Dei præuiã ſequar vbi ignoro eã? Cognoſco autem tantum ex parte, & necdum ſicut cognitꝰ ſum. Propterea inquirenda ſunt nobis cum omni deſiderio incrementa prudẽtiæ: vt magis ac magis notam faciat nobis Deus voluntatẽ ſuã, vt ſciamus quid acceptum ſit ei omni tẽpore. Sic virtutum conſummatio, iuſtitiæ, fortitudinis, temperantiæ, & prudẽtiæ vnionem illam tam felicem quàm deſiderabilem conſummabit, vt ſit nobis cum Deo vna voluntas, & quæcumque ei placent, placeant ſimul & nobis, atque hoc nobis

erit

erit(vt de Angelis ſupra dictum eſt) omnino perfecta iucunditas. Oramus autem vt adueniat regnū Domini, quo videlicet nobis plena ſit de regni poteſtate ſecuritas. Quod autem petimus vt ſanctificetur nomen eius, omninò iam ſupra nos in eius notitiam pergere cōcupiſcimus. Vbi nimirum nobis in nobis, & felix ſecuritas, & ſecura felicitas fuerit, in eum qui ſuper nos eſt, tota iam ſpiritus vehementia rapiemur. Sanctificetur nomen tuum. Nomen eius gloria eius. Et illa quando non ſancta? fieri tamen dicitur ſancta gloria eius, cum in ſanctitate glorificatur à nobis, ſicut & voluntatē eius, quæ æterna eſt, in nobis (vt noſtra fiat) fieri poſtulamus. Hoc ergo primū fieri petimus quod maximū eſt, vt nobis gloriæ illius innoteſcat ſanctitas illibata. Exinde quod ad nos ſpectat optam⁹ & regni poteſtatē propter ſecuritatem, & voluntatis eius in nobis perfectionem propter iucunditatē. Sed quia necdum illa perfectione gaudentes, non ſine magno labore, diuinæ poſſumus optemperare volūtati, opus eſt cibo ne deficiamus, opus eſt inquam pane quotidiano. Sæpius quoque oberrantes ab ea, & delinquentes, hoc eſt derelinquentes eā, neceſſario pro indulgentia ſupplicamus dicētes: Dimitte nobis debita noſtra, &c. At ne forte in eadem recidamus poſt acceptam
M veniam peccatorum, orandus à nobis idem ipſe eſt, ne nos inducat in tentationem: ſed magis educat nos, & liberet à malo.

Item in Quadrageſima, de peregrino, de mortuo, & crucifixo. Sermo VII.

1.Pet.2. Obſecro uos tamquā aduenas & peregrinos, abſtinere vos à carnalibus deſiderijs. Felices qui ſe præſenti ſæculo nequam aduenas & peregrinos exhibēt, immaculatos
Hebr.13 ſe cuſtodiētes ab eo. Neque enim habemus hic manentem ciuitatem, ſed futurā inquirimus. Abſtineamus ergo à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animam, tamquam aduenæ & peregrini. Peregrinus ſiquidē via regia incedit, non declinat ad dexterā neque ad ſiniſtram. Si fortè iurgantes viderit, nō attendit. Si nubentes aut choros ducentes, aut aliud quodlibet facientes: nihilominus tranſit, quia peregrinus eſt, & nō pertinet ad eū de talibus. Ad patriam ſuſpirat, ad patriam tendit, veſtitum & victū habens, nō vult alijs onerari. Beatus plane qui ſuum ſic agnoſcit, ſic deplorat incolatum, dicens Domino: Quoniā aduena ego ſū apud Pſal.38.
te, & peregrinus ſicut omnes patres mei. Magnum hoc quidem, ſed fortè grades aliquis altior eſt. Nam peregrinus etſi nō admiſcetur ciuibus, aliquando tamen delectatur videre quæ fiunt, aut audire ab alijs, aut ipſe narrare quæ viderit: & his & huiuſmodi, etſi penitus nō retinetur, detinetur tamen & retardatur, dū minus memor patriæ, minori A
accelerat deſiderio. Nam & tanto tempore poteſt in his delectari, vt iam non ſolum remoretur, & minus citò veniat, ſed & remanens ex toto nec tardè quidem perueniat. Quis igitur eſt magis alienus ab actibus ſeculi quā peregrinus? Profectò quibus dicit Apoſtolus: Mortui.n. eſtis, & vita veſtra ab- Coloſ.3.
ſcōdita eſt cū Chriſto in Deo. Peregrin⁹ nimirū pōt facilè occaſione viatici plus quam oporteat & detineri quærēdo, & prægrauari portādo. Mortuus, ſi deſit etiā ipſa ſepultura non ſentit. Sic vituperantes vt laudantes, ſic apulātes audit, vt detrahētes, imo verò nec audit quia mortu⁹ eſt. Omninò felix mors quæ ſit immaculatū ſeruat, imò penitus alienum facit ab hoc ſæculo. Sed neceſſe eſt vt qui non viuit in ſe, viuat Chriſtus in illo. Hoc eſt enim quod ait Apoſtolus: Viuo Galat.2
aūt iam non ego, viuit verò in me Chriſtus. Ac ſi diceret: Ad alia quidē omnia mortuus ſum, non ſentio, non attendo, non curo: ſi qua verò ſunt Chriſti, hæc viuum inueniūt & paratum. Nam ſi non aliud poſſum, ſaltē ſentio: placet quód ad eius honorē fieri video, diſplicent quæ aliter fiūt. Magnus omnino gradus eſt iſte. At fortaſſe poterit aliquid adhuc ſuperius inueniri. In quo ergo quærenus? In quo putas niſi in eo de quo nunc loquebamur, qui raptus eſt vſque ad tertium cælum? Quis enim prohibet tertiū cūlum dicere, ſi quem gradū ſupra iſtos poteris inuenire? Audi igitur ipſum de hac tāta altitudine non in ſe gloriantē, ſed dicē- B
tem: Mihi abſit gloriari, niſi in cruce Dñi noſtri Ieſu Chriſti: per quem mihi mundus Galat.6
crucifixus eſt, & ego mundo. Non ſolum, īquit, mortuus mūdo, ſed & crucifixus: quod eſt ignominioſum genus mortis. Ego illi, pariter & ipſe mihi, Omnia quæ mūdus amat, crux mihi ſunt: delectatio carnis, honores, diuitiæ, vanæ hominum laudes. Quæ verò mundus reputat crucem, illis affixus ſum, illis adhæreo, illa toto amplector affectu. An

non

non maior iſte eſt ſecundo, & primo gradu? Peregrinus ſi prudens eſt & non obliuiſcitur ſuæ peregrinationis (licet cum labore) tranſit, & non magnopere ſæcularibus implicatur. Mortuus æquè blanda huius ſæculi ſicut aſpera ſpernit. Qui verò raptus eſt vſque ad tertiū cælū, crux illi eſt omne cui mūdus inhæret, & his adhæret q̃ mūdo crux eſſe videntur. Quamuis in his verbis Apoſtoli illud quoque nō incongruè poſſet intelligi, crucifixum ei mundum reputatione, ipſum verò mūdum crucifixum compaſſione. Crucifixum.n.mundum videbat obligationibus vitiorū, & ipſe crucifigebatur ei per compaſſionis affectum. Pēſemus ſinguli in quo gradu quiſque ſit poſitus, & ſtudeamus proficere de die in diem, quoniam de virtute in virtutē videbitur Deus Deorum in Sion. Maximè verò hoc ſancto tempore in omni obſecro puritate cōuerſari ſtudeamus, vbi & certus & breuis dierum numer⁹ poſitus eſt, ne deſperet humana fragilitas. Nam ſi dicitur nobis in omni tempore ſoliciti eſtote omninò ad cuſtodiendam puritatem veſtrę cōuerſationis, quis non deſperat? Nunc autem monemur breui dierum numero, omnes aliorū temporum negligentias emēdare, vt vel ſic guſtemus dulcedinem perfectæ puritatis, & omni deinceps tempore in conuerſatione noſtra ſanctæ huius quadrageſimæ veſtigia clara reſplendeant. Conemur ergo fratres ſanctū hoc tēpus tota deuotione ſuſcipere, & nunc magis arma ſpiritualia reparare. Nunc.n.generali quodam totius orbis exercitu, contra diabolum Saluator cōgreditur, beati q̨ ſub tali duce ſtrenuè militarint. Toto ſiquidē anno domeſtica regis familia militat, & aſſidua eſt in bellorum procinctu: ſemel autem & certo tempore vniuerſum imperium generali congregatur exercitu. Felices vos qui domeſtici meruiſtis eſſe, quibus dicit Apoſtolus. Iam nō eſtis hoſpites & aduenę, ſed eſtis ciues ſanctorum, & domeſtici Dei. Quid igitur facturi ſunt qui toto anno pugnam ſuſceperunt, quando & ipſi rudes & vacantes prius ſpiritualia arma arripiunt? Vtique ſolitò amplius ſolitæ opus eſt inſiſtere pugnæ, vt magna quædam victoria regi noſtro ad gloriam, nobis proueniat ad ſalutem.

Pſ. 83.

C

Eph. 2.

De Sancto Benedicto Abbate, Sermo.

Conuenientibus vobis in vnum ad audiendum verbum ſalutis, magnus mihi timor fratres mei ne quis fortè minus dignè illud recipiat, & non ſicut recipiendum eſt verbū Dei. Scio.n. terram quæ ſæpius ſuperuenientem in ſe recipit imbrē, ſi fructum non fecerit, reprobā fore & proximā maledicto. Et ego vtique ſi poſſem benedictiones illi dare, mallem, & non maledictiones. Imò verò ipſam benedictionem cæleſtis patris veſtri, non meam (quam tñ ipſo quidem dignante accipitis per os meum) opto vobis benedictionem manere ſemper, nec in maledictionem poſſe mutari. Celebramus hodie magiſtri noſtri glorioſi Benedicti natalē, pro eo vobis, & de eo ſollemnis ex more ſermo debetur. Cuius dulciſſimū nomen, cum omni vobis iucunditate amplectendum eſt, & honorandum, quoniā ipſe dux veſter, ipſe magiſter, & legifer veſter eſt. Delector quidem & ego in ipſius memoria, licet nō meo ſine rubore beati huius patris nomen audeam memorari. Eſt.n.mihi de ipſius imitatione vobiſcum ſæculi abrenūciatio, & monaſticæ profeſſio diſciplinę, ſed ſingulariter ſine vobis cum eo participo nomen abbatis. Abbas fuit, & ego. N. abbas, & abbas. Nomen vnū, ſed in altero ſola magni nominis vmbra. Miniſteriū vnum, ſed heu me, quàm diſſimiles miniſtri, quantum miniſtratio ipſa diſſimilis. Vę mihi ſi tam longe à te fuero ò beate Benedicte in futuro, quàm à tuæ veſtigijs ſanctitatis longè eſſe reperior in pręſenti. Sed non mihi hęc apud vos perorare neceſſe eſt. Scio quod ſcientibus me loquor, tantum peto, vt pudorem hunc, & hunc timorem meum, fraterna compaſſione leuetis. Quoniam tamen omninò diſpenſatio mihi credita eſt, etſi non habeo apud me quod vobis apponam, quæram à beato Benedicto tres panes, quibus vos paſcam. Reficiat vos ſanctitas eius, iuſtitia eius, pietas eius. Recolite dilectiſſimi, quod non omnes qui in proceſſione Dñi fuerunt, ſua illi proſtrauerint veſtimenta. In illa, inquā, proceſſione q̃ annuente Domino in proximo ſumus celebraturi, quando venienti Domino ad paſſionē, & ſedenti ſuper aſellum, populi occurrerunt, non oēs veſtimenta ſua proſternebant in via, ſed cædebant aliqui ramos

D

B

mos de arboribus. Nō erat hoc imaginum: quod gratis acceperant, gratis dabant. Verū tamē ne ipſi quidem penitus otioſi fuerūt: ſed nec à proceſſione leguntur excluſi. Fratres mei, pium Chriſti iumentum, qui cum
Pſal. 72. Propheta dicere poteſtis: Vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. Vos quib. inſidet Chriſtus: quoniam anima iuſti
1. Cor. 1. ſedes eſt ſapientiæ: & Apoſtolus prædicat Chriſtum virtutem, & Dei ſapiētiam. Si nō habeo veſtes quas pedib. veſtris poſternā, tentabo vel ramos cædere de arboribus, vt tantę proceſſioni, vel parum aliquid nō deſit miſterij mei. Arbor fuit beatus Benedi-
Pſal. 1. ctus grandis, atque fructifera, tamquam lignū, quod plantum eſt ſecus decurſus aquarū. Vbi ſunt decurſus aquarum? Profectò in vallibus, quia inter mediū montiū pe. trāſi-
F bunt aquæ. Quis. n. non videat etiā torrentes, mōtium ardua declinare, & mediam ad humilitatē ſemper diuertere vallis? Sic pro-
Iac. 4. fectò, ſic Deus ſuperbis reſiſtit, humilib. autē dat gratiam. Securus hic fige pedē, quicū que iumentum es Chriſti: ſuper hunc ramū innitere, p ſemitā vallis incede. Nimirum in monte ſibi ſedē conſtituit ſerpēs antiquus, mordēs vngulas equi, vt cadat aſcēſor eius retro: propterea valle magis elige ad ambulandū, vallē elige ad plantandū. Neque enim vel in ſerendis arboribus montana ſolemus eligere, quod frequēter arida ſunt, & petroſa. In vallibus pinguedo eſt, ibi proficiunt plantæ, ibi plena ſpica, ibi centeſimus
Pſal. 64. oritur fructus, iuxta illud: Et valles abundabūt frumento. Audis quia vbique vallis laudatur, vbique humilitas prędicatur. Ibi plātate, vbi decurſus aquarū: quia ibi copia gratiæ ſpiritualis, & aquæ quæ ſuper cælos ſunt laudant nomen Dñi: ideſt, cæleſtes benedictiones faciunt, vt laudetur. Stemus in hac, cariſſimi, & plantati ſtemus, vt non areſcamus, non moueamur quocūque flatu, ſicut ſcriptum eſt: Si ſpiritus habētis poteſtatem ſuper te irruerit, locum tuū ne deſeras. Nulla. n. tentatio vobis præualebit, ſi nō in magnis & mirabilibus ſuper vos ambuletis: ſed permaneatis radicibus firmis, in humilitate radicati, atque fundati. Sic fuit plantatus ſecus decurſus aquarum Sāctus iſte Cōfeſſor Domini: quoniam fructum ſuum dedit in tempore ſuo. Sunt enim qui fructū non faciunt: ſunt qui faciunt, ſed non ſuum, ſunt
G qui faciunt ſuum, ſed non in tempore ſuo. Sunt, inquam, arbores infructuoſæ, vt quercus & vlmus, & ſilueſtres aliæ arbores: ſed huiuſmodi nemo plātat in horto ſuo, quia non faciunt fructum: & ſi quem faciunt, nō humano eſui aptus eſt, ſed porcino. Tales ſunt filij huius ſæculi, agētes in comeſſationibus, & ebrietatibus, ī crapula & voracitate, in cubilibus & impudicitijs. Hæc nāque porcorū cibus ſunt, quos Iudæus verus prohibetur comedere: quia Chriſtianus his nō debet adhærere. Sicut enim caro porcina cum comeditur, noſtræ adhæret carni, vt iā ſit vna caro, ſic tranſgreſſor præcepti Dominici ſpurcos ſibi ſociat ſpiritus, & adhærendo eis, vnus cum eis efficitur dæmō. Nā & idcirco in ſacrificijs prohibetur animal illud offerri, quòd ſpurcos ſpiritus immundoſq. deſignet, qui relicta omni mundicia, ſolis ſibi ſpurcitijs complacens, vitiorum & criminū ſemper cœno delectatur inuolui. Vnde & in Euangelio, legio illa maledicta, Marc. 5.
dum eijceretur ab homine, tāquam ſimile ſibi animal porcos poſtulat; nec negantur. His fructum ferūt arbores infructuoſæ, ad quarum radices ſecuris poſita iam videtur. Arbores autē quæ fructum faciunt ſed non ſuum, hypocritæ ſunt, cum Simone Cirenæo cruce portantes non ſuam: qui religioſa intētione carentes, & angariātur, & quæ non amant, amore gloriæ, quam deſiderāt, facere compelluntur. Nam in eo, quod di- H
citur. In tempore ſuo, arguuntur quidam ante tempus fructificare volentes. Nonne enim & arboribus noſtris citius, quam oporteat pullulantibus, timemus omninò floribus intempeſtiuis? Sic ſunt aliqui, quorum fructus, quia nimis properè, minus proſperè oriuntur. Hi ſunt qui in initio cōuerſionis ſuæ alijs fructificare continuo velle pręſumut, contraq. legis decreta arare in primogenito bouis, & ouis primogenita tondere feſtinantes. Vultis noſſe, quam ſolicitè id vitauerit ſanctus iſte magiſter noſter? Et hunc ramum vobis appono quoniā tribus annis ſoli Deo notus, hominibus māſit incognitus. Fructum quidem multum tulit, ipſi cernitis, ſed in tempore ſuo. Neque enim credebat tempus eſſe fructificandi, quando tanta carnis tentatione grauatus eſt, vt pene crederet, penè diſcederet. Ego enim nec iſtum quidem ramum prætereo, quoniam etſi hirſutus quodammodo ſpinarum aculeis quibus ſeipſum Diuus Benedictus iniecit, tamen vtilis eſt omnino: vtilis iumento Domini propter foueas tentatio-

nun,

num, ne in eas incidat conſentiendo, ſed
magis reſiſtat, & viriliter agat, ſuſtineatq́;
Dominũ ne deſperet. Hic ergo fige pedem
Chriſti iumentum, & diſce quantumcum-
que acerba tentatio ſæuiat, nõ cedere, nec
credere proprerea derelictum te eſſe à Do-
Pſal. 80. mino, ſed memineris ſcriptum eſſe. Inuoca
I me in die tribulationis, eruã te, & honorifi-
cabis me. Ergo vt dicere cœperam non cre-
derat Benedictus tunc eſſe fructificandi tẽ-
pus, quando adhuc tantis tentationibus vr-
gebatur. Sed venit tempus, & in tempore
ſuo fructum dedit. De fructu eius ſunt illa
tria quæ ſuperius tetigi: ſanctitas eius, iuſti-
tia eius, pietas eius. Sanctitatem miracula
probant, doctrina pietatem, vita iuſtitiam.
Vides ò iumentũ Chr̃i ramos folijs virẽtes,
vernãtes floribus, onuſtos fructu? Sup iſtos
innitere, vt greſſus rectos facias pedib. tuis.
Sed quomodo tibi appono eius miracula?
Numquid vt miracula facere velis? Nequa-
quam, ſed vt miraculis eius innitaris: videli-
cet vt confidas & gaudeas quòd ſub tali po-
ſitus es paſtore: quòd tantum meruiſti ha-
bere patronum. Omninò enim valde potẽs
eſt in cęlis, qui tam magnus & potens exſti-
tit in terris, ſecundum magnitudinem gra-
tiæ, magnitudine gloriæ exaltatus. Nam &
iuxta radicum quantitatem rami prodire
noſcuntur: & quot radicibus arbor inniti-
tur, tot ramis, ſicut aiũt, decoratur. Sic ergo
licet non habeamus noſtra, conſolatio ma-
gna nobis eſſe debent patroni noſtri mira-
cula. Doctrina verò inſtruit nos, & dirigit
greſſus noſtros in viam pacis. Porrò vitę iu-
ſtitia omninò roborat & animat nos: vt
tanto magis accendamur ad agẽda quę do-
cuit, quanto certi ſumus eum non alia do-
cuiſſe quam fecerit. Sermo viuus & efficax
exemplum operis eſt: plurimum faciẽs ſua-
dibile quod dicitur, dum monſtrat factibi-
le quod ſuadetur. In hunc ergo modum &
ſanctitas conſortat, pietas informat, iuſtitia
K confirmat. Quantæ enim pietatis fuit quod
non ſolum præſentibus profuit, ſed & pro
futuris ſolicitus fuit? Non ſolum his qui tũc
erat fructum tulit hæc arbor, ſed vtique ho-
die fructus eius & creſcit & manet. Dile-
ctus planè Deo & hominibus: cuius non
ſola præſentia in benedictione fuit, ſicut
ſunt multi dilecti Deo ſoli, quia ſoli Deo iã
cogniti: ſed & memoria eius etiam nunc
in benedictione eſt. Nam & vſque hodie
in triplicem amoris Domini confeſſionem
triplici hoc fructu paſcit Domini gregem.
Paſcit vita, paſcit doctrina, paſcit interceſſio
ne. Per quem inceſſanter adiuti fructifica-
te & vos cariſſimi: quoniam in hoc poſitis
eſtis, vt eatis, & fructum afferatis. Vnde ea-
tis? Vtique à vobiſipſis ſicut ſcriptum eſt. A
voluptatibus tuis auertere. Nam & de Do-
mino legimus. Quia exijt ſeminare ſemen *Mat. 13*
ſuum. Ecce & hic habemus ſemen ſuum, ſi-
cut & prius fructũ ſuum. Imitemur & hunc
fratres, quoniam ad hoc venit vt formã no-
bis traderet, & viã demonſtraret. Fortaſſis
& ipſe Domin⁹ arbor eſt, & debem⁹ ab eo
quoque ramos accipere, quos noſtris pedi-
bus apponamus. imò nõ fortaſſe, ſed magis
verè arbor eſt ipſe, & planta cæleſtis, ſed in
terris plantata, ſicut ſcriptum eſt. Veritas de *Pſal. 84*
terra orta eſt, & iuſtitia de cælo proſpexit.
Ab eo igitur hunc ramum vobis appono, vt
ſicut ſeipſum exinaniuit, hoc ipſum ſentia-
tis in vobis: niſi quòd non tam ego appono
quam Apoſtolus, apud quem legiſtis: Hoc *Phil. 2.*
ſẽtite in vobis, quòd & in Chriſto Ieſu: qui L
quum in forma Dei eſſet, nõ rapinam arbi-
tratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetip-
ſum exinaniuit, formam ſerui accipiẽs: in ſi-
militudinem hominum factus, & habitu in-
uentus vt homo. Et vos fratres cariſſimi e-
xinanite vos, humilitate vos, ſeminate vos,
perdite vos. Seminate corpus animale, & re
ſurget corpus ſpirituale. Perdite animas ve-
ſtras, & in vitam æternam ſeruabitis eas.
Vultis noſſe, quomodo id fecerit Apoſtolus
ipſe qui docuit? Siue, inquit, mente excedi- *2. Cor. 5.*
mus Deo: ſiue ſobrij ſumus vobis. Quid er-
go tibi? Ego inquit, factus ſum tamquã vas
perditum. Bene ſeipſum perdit, qui nihil vn
quam pro ſe facit: ſed omnis eius intentio,
& omne deſiderium tendit ad Dei placitũ,
& vtilitatem fratrum ſuorũ. Infelix enim *Galat. 6.*
qui ſeminat in carne, quia de carne mettet
corruptionem. Alibi verò ſcriptum eſt. Bea- *Iſai. 32.*
ti qui ſeminãt ſuper omnes aquas. Sed quo
modo ſuper omnes aquas? Fortè & ſuper a-
quas de quibus legitur. Et aquæ, quæ ſuper *Pſ. 118.*
cælos ſunt laudent nomẽ Dñi: quæ ſunt vir
tutes Angelicæ, & celeſtes populi. Ita planè
qm̃ ſpectaculum facti ſumus Deo, Angelis,
& hominibus. Seminemus igitur homini-
bus exemplum bonum per aperta opera, ſe
minemus Angelis gaudiũ magnũ per occul
ta ſuſpiria, & cetera huiuſmodi quę ſolis eis
ſunt nota. Gaudiũ .n. eſt Angelis Dei ſuper
vno peccatore penitẽtiam agente. Hinc di-

G 2 cebat

2.Cor.8. cebat Apoſtolus, Prouidentes bona non tan M tum coram Deo, ſed etiam coram hominibus. Coram Deo dixit coram eis, qui vultui Dei aſſiſtunt. Ipſis enim maximè placet, quū vos vident occultè orantes, aut ruminantes pſalmum aliquem, aut tale aliquid faciētes. Sic ſeminate & vos, ſic fructificate cariſſimi. Seminate & vos, quia tā multi ante vos ſeminauerunt, fructificate quia vobis ſeminauerunt. O genus Adam, quàm multi ſeminauerunt in te, & quàm pretioſum ſemen: quàm male peribis & quam merito, ſi perierit in te tantum ſemen, ſimul & ſeminantiū labor. Cui perditioni traderis ab agricola, ſi in te perierint hæc vniuerſa? Seminauit in terra noſtra tota Trinitas, ſeminauerūt Angeli pariter & Apoſtoli ſeminauerunt Martyres, Confeſſores, & Virgines. Seminauit & Matth. 13.a Filius, ipſe enim eſt qui exijt ſeminare ſemen ſuum. Pater enim non exijt, ſed filius à Luc.8.a Patre proceſſit, & venit in mundum: vt qui prius erat cogitatio pacis in corde patris, fieret & ipſe pax noſtra in vtero matris. Seminauit & Spiritus ſanctus, quia & ipſe venit, & apparuerunt diſcipulis diſpartitæ linguæ tamquā ignis. Ita tota Trinitas ſeminauit: Pater ſcilicet panem de cælo, Filius veritatē, Spiritus ſanctus carittatem. Angeli quoque ſeminauerunt, quando cadentibus alijs ipſi ſteterunt. Dixit enim Lucifer ille, (ſed non Iſa. 14. iam Lucifer, ſed tenebrifer & veſperus.) Sedebo in monte teſtmēti, ſimilis ero altiſſimo. Ezech. 30. O impudens, ò impudēs. Millia millium miniſtrant ei, & decies centena millia aſſiſtūt, & tu ſedebis? Cherubim, ait propheta, ſtabant, & nō ſedebant. Quid laboraſti, vt iam ſedeas? Omnes adminiſtratorij ſunt ſpiritus miſſi in miniſterium propter eos qui hereditatem capiūt ſalutis, & tu ſedebis? Quid ſeminaſti, vt iam metas? Non eſt tuum, non eſt tuum hoc, ſed quibus paratū eſt à patre. Quid eis inuides? Profectò ipſi ſedebunt, ipſi inquam vermiculi terræ iudicantes ſedebunt, & tu nō modo, nō ſtabis, ſed iudicandus aſtabis. Neſcitis, ait Apoſtolus, quia & 1.Cor.6. Angelos iudicabimus? Ipſi vtique ibant, & Pſ. 125. flebant, mittentes ſemina ſua, venientes autem venient cum exultatione, portātes manipulos ſuos. Duo manipuli, ſunt quos quæris, honoris ſcilicet, & quietis. Seſſionem affectas, & altitudinem, ſed non ſic, non ſic: non colliges, quia non ſeminaſti. Qui ſeminauerunt laborem, & vtilitatem, metent honorem pariter & quietem. Pro confuſione enim ſua duplici, & labore, in terra ſua duplicia poſſidebunt. Vnde & dicebat quidam: Vide humilitatem meam, & laborem meū. Pſ. 118. Hodie audiſtis in Euangelio promittentem Dominum, & dicentem diſcipulis: Sedebitis Matt.9. ſuper ſedes iudicantes duodecim tribus Iſrael. Ecce quies ſeſſionis, & honor iudicij. Nam & ipſe Dominus ad hęc noluit peruenire, niſi per humilitatem & laborem. Vnde & morte turpiſſima condēnatus eſt, interrogatus tormentis, & opprobrijs ſaturatus, vtique vt inimicus induatur cōfuſione, ipſe pariter & omnes qui imitātur eum, & prætergrediuntur viam. Ipſe eſt, ò inique, ipſe B eſt qui ſeſſurus eſt in ſede maieſtatis ſuæ ſimilis altiſſimo, & coaltiſſimus ei. Hoc vtique cogitauerunt Angeli ſancti, qui cadente maligno, apoſtaſiæ illius nō cōſenſerunt: nobis relinquentes exemplum, vt quemadmodum ipſi elegerunt miniſtrare, ſic & nos faciamus. Nam etiam qui laborem fugiunt, honorem captant, illum ſe nouerint imitari qui ſeſſionem altitudinemq. quæſiuit: & ſi non ſatis terret eos illius culpa, terreat vel vindicta. Omnia enim in contrarium deuenerunt, vt formatus ſit ad illudendum ei, & ignis æternus præparatus eſt illi. Ad hęc vitanda, prudentiam nobis ſeminarūt ſancti Angeli, qui prius eam (alijs cadentibus) tenuerunt. Sed & Apoſtoli hanc ipſam ſeminauerunt nobis, quando recedentibus his qui ſapientiam huius mundi ſequebantur (quæ ſtultitia eſt apud Deum) & prudentiam carnis, quæ mortem operatur, & inimica eſt Deo; ipſi Domino adhæſerunt. Scandalizati enim illi audientes de ſacramēto carnis, & ſanguinis, vltra non ibant cum eo: diſcipuli verò interrogati, an & ipſi vellent abire, reſponderunt: Ad quem ibimus? Ioan. 6. Verba vitæ æternæ habes. Neceſſe habemus fratres hanc prudentiam imitari: quia multi adhuc ambulant cum Ieſu, donec veniatur ad edēdum eius carnem, & bibendū ſanginem illius, ad communicandum, ſcilicet paſſionibus eius. hoc enim & verbum illud, & ipſum ſacramētum ſignificat: ex tūc autem ſcandalizantur, & abeunt retro dicētes: quia durus eſt hic ſermo. Nos cum Apoſtolis prudētes ſimus, & dicamus: Domine, C ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Non diſcedimus à te, viuificabis nos. Non Deut. 8. in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Non ſolus mundus habet delectationem, ſed multò

maior

maior eſt in verbis tuis, Vnde & Propheta
Pſ.118. ait, Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo. Ad quem igitur ibimus? verba vitæ æternæ habes Domine: & ea quę ſunt ſuper omnia, quæ mundus habere poteſt. Non ſolum ipſa vita, ſed & promiſſio vitæ æternæ, & exſpectatio iuſtorum lætitia eſt; & tanta lætitia, vt omne quod concupiſcitur ei non valeat comparari. Hanc igitur prudentiam nobis Apoſtoli ſancti ſeminauerunt. Martyres vero manifeſtum eſt fortitudinem ſeminaſſe. Porrò verò Confeſſores ſeminauerunt iuſtitiam, quam in omni vita ſua ſequuti ſunt. Hoc.n. intereſt inter Martyres & Cōfeſſores, quod inter Petrum ſimul omnia relinquentem, & Abrahā ſubſtantiam mundi in bonos vſus expendentē. Sic.n. illi conſummati in breue expleuerunt tempora multa: iſti verò longa & multimoda traxere martyria. Virgines ſanctæ planū eſt, quia temperantiam ſeminauerunt, quæ ſic libidinem calcauerunt.

In Annunciatione Beatæ Mariæ, de verbis Pſalmi, Vt inhabitet gloria in terra noſtra. Sermo I.

VT inhabitet gloria in terra nr̄a, miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Gloria nr̄a hæc eſt
2.Cor.1. (ait Apoſtolus) teſtimoniū conſcientiæ nr̄æ. Nō quidem tale teſtimoniū, quale ille ſuperbus Phariſæus habebat, ſeducta & ſeductrice cogitatione, teſtimonium perhibēs de ſe ipſo, & teſtimonium eius verum non erat, ſed cum ſpiritus ipſe teſtimonium perhibet ſpiritui noſtro. Porrò hoc teſtimoniū in tribus conſiſtere credo. Neceſſe eſt.n. primo oīum credere, quod remiſſionem peccatorū habere non poſſis, niſi per indulgentiā Dei; deinde, quod nihil prorſus habere queas operis boni, niſi & hoc dederit ipſe; poſtremò, quod æternā vitā nullis potes operibus promereri, niſi gratis detur & illa. Quis em̄ poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine, niſi qui ſolus eſt mundus? Vtique quod factum eſt non pōt non fieri: ipſo tamen non imputante erit quaſi non fuerit. Quod Propheta quoque conſiderans,
Pſal.31. ait; Beatus vir cui non imputabit Dominus peccatum. De operibus verò bonis certum omninò eſt, quod nemo hæc habeat à ſeipſo. Nam ſi ſtare non potuit humana natura adhuc integra, quantò minus poterit per ſeipſam reſurgere iam corrupta? Certū eſt ad ſuā originē vniuerſa quantū in eis eſt tēdere, & in eā ſemper eſſe partem procliuiora. E
Sic & nos qui de nihilo creati ſumus, cōſtat quia ſi nobis ipſis relinquimur, in peccatum ſemper (quod nihil eſt) declinamus. Iam verò de æterna vita ſcimus, quia nō ſunt cōdignę paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, nec ſi vnus omnes ſuſtineat. Neque enim talia ſunt hominum merita, vt proptrea vita æterna debeatur ex iure, aut Deus iniuriā aliquam faceret, niſi eam donaret, Nam vt taceam, quod merita omnia dona Dei ſunt, & ita homo magis propter ipſa Deo debitor eſt, quam Deus homini: quid ſunt merita omnia ad tantam gloriam? denique quis melior eſt propheta, cui Dn̄s ipſe tam inſigne teſtimonium perhibet, dicēs: Virum inueni ſecundum cor meum? Verumtamē & ipſe neceſſe habuit dicere Deo.
Non intres in iudicium cum ſeruo tuo Domine. Pſ.142. Nemo itaque ſe ſeducat: quia ſi benè cogitare voluerit, inueniet proculdubio, quod nec cum decem millibus poſſit occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad ſe. Verum hæc quæ nunc diximus non omnino ſufficiūt, ſed magis initium quoddam & velut fundamentum fidei ſunt habenda. Ideoq. ſi credis peccata tua non poſſe deleri niſi ab eo cui ſoli peccaſti, & in quem peccatum non cadit, benè facis, ſed adde adhuc vt & hoc credas; quia per ipſum tibi peccata donantur. Hoc eſt teſtimonium quod perhibet in corde noſtro ſpiritusſanctus, dicens: Dimiſſa ſunt tibi peccata tua. Sic enim arbi- F
tratur Apoſtolus, gratis iuſtificari hominem Rom. 3. per fidem. Ita de meritis quoque ſi credis non poſſe haberi niſi per ipſum, non ſufficit donec tibi perhibeat teſtimonium ſpiritus veritatis, quia habes ea per illum. Sic & de vita æterna habeas neceſſe eſt teſtimonium ſpiritus: quod ad eam diuino ſis munere peruenturus. Ipſe enim peccata condonat, ipſe donat merita, & præmia nihilominus ipſe redonat. Porrò teſtimonia iſta credibilia facta ſunt nimis. Nā de remiſſione quidem peccatorum validiſſimum teneo argumentum, Dominicam paſſionem. Vox ſiquidem ſanguinis eius inualuit multo pluſquam vox ſanguinis Abel, clamans in cordibus electorum, remiſſionem omnium peccatorum. Traditus eſt enim propter peccata noſtra; nec dubiū quin potentior & efficacior

cacior ſit mors illius in bonum, quam peccata noſtra in malum. De bonis autem operibus argumentum nihilominus efficax mihi eſt reſurrectio eius, quia reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. Porrò de ſpe præmiorum teſtimonium eius eſt aſcenſio, quia aſcendit propter glorificationem noſtram. Hæc tria in pſalmis habes,
Pſal.31. dicente propheta. Beatus vir cui non imputabit Dominus peccatum. Et alibi:
Pſal.83. Beatus vir cuius eſt auxilium abs te. Item
Pſal.64. alibi: Beatus quem elegiſti, & aſſumpſiſti, habitabit in atrijs tuis. Hæc eſt gloria vera, gloria inhabitans: quia ab eo eſt qui per fidem habitat in cordibus noſtris. Filij
G verò Adam gloriam, quæ ab inuicem eſt quærentes, gloriam quæ à ſolo Deo eſt non volebant, ſed ſic gloriam extrinſecus fluentem, ſectantes habebant, gloriam non in ſemetipſis, ſed magis in alijs. Vis noſſe vnde ſit homini inhabitans gloria? Dico breuiter, quoniam ad myſtica feſtinat intentio. Nam & ea ſola propoſueram in verbis illis propheticis diligentius inueſtigare, ſed reflexit ad moralia ocurrens prima fronte Apoſtolicus ſermo de interna gloria, & teſtimonio conſcientiæ. Sic ergo inhabitat hæc gloria etiam hic in terra noſtra, ſi miſericordia, & veritas obuient ſibi, & ſeſe iuſtitia & pax oſculentur. Præuenienti ſiquidem miſericordiæ, vt veritas noſtræ conuerſionis occurrat neceſſe eſt, ac de cetero ſanctimoniam ſectemur & pacem, ſine qua nemo videbit Deum. Vbi enim compungitur quis, iam tunc eum miſericordia præuenit. ſed nequaquam ingredietur donec ei veritas confeſſionis occurrat. Peccaui Domino, ait ipſe Dauid ad Nathan prophetam, cum de adulterio & homicidio argueretur: Et tranſtulit Dominus peccatum à te, ait Propheta. Nimirum miſericordia, & veritas obuiauerunt ſibi. Et hoc quidem, vt declines à malo. Iam verò vt facias bonum, in tympano & choro tibi pſallendum eſt, vt ipſa mortificatio carnis tuæ, & pœnitentiæ fructus, ac iuſtitiæ opera, in vnitate & concordia fiant: quo-
H niam vnitas ſpiritus, vinculũ eſt perfectionis. Neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram declinaueris. Sunt enim quorum dextera eſt dextera iniquitatis. Phariſæus ille cuius ſupra meminimus, non erat ſicut ceteri hominum, ſed ipſe ſibi (vt diximus) teſtimonium perhibuit, ſed non verum. Sanè quiſquis ille eſt in quo miſericordia, & veritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax obſculatæ ſunt, ſecurè glorietur, ſed in eo qui ſibi teſtimonium perhibet in ſpiritu vtique veritatis. Vt inhabitet gloria in terra noſtra, miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Si gloria patris filius ſapiens, cum ſit ſapientia ipſa, ſapientior nemo: liquet profecto gloriam patris, Chriſtum Dei virtutem, & Dei ſapientiam eſſe. Quia ergo multifariè multiſq. modis de eo prædictum fuerat in prophetis, quod in terris videndus eſſet, & inter homines conuerſaturus, quonam modo id factum ſit, & impletis, quæ de eo per os omnium prophetarum dicta fuerant, habitauerit gloria in terra noſtra, Pſalmiſta indicat in his verbis, ac ſi manifeſtè dicat. Vt verbum caro fieret, & habitaret in nobis, miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Magnum ſacramentũ fratres, & diligentius perſcrutãdum, niſi & intellectus myſterio, & ipſi quoque intellectui verba deeſſent. Dico tamen vtcumque modicum id quod ſentio, ſi fortè vel occaſionem dediſſe videar ſapienti. Videre mihi videor dilectiſſimi, quattuor virtutibus his amictum primum hominem ab ipſo ſuæ creationis exordio, & (vt propheta meminit) veſtimento ſalutis indutum. Eſt
I enim in his quattuor illa ſalutis integritas, nec ſine his omnibus poteſt conſtare ſalus: præſertim cum nec poſſint eſſe virtutes ſi ab inuicem ſeparentur. Acceperat ergo homo miſericordiam cuſtodem ſcilicet, atque pediſſequam, vt ipſa præueniret, ipſa & ſequeretur eum, ipſaq. protegeret & conſeruaret vbique Vides qualem nutricẽ contulit paruulo ſuo Deus, qualem dedit pediſſequã homini recens orto. Sed erat illi neceſſarius etiam eruditor tamquã ingenuę & rationabili creaturæ, vt non ſicut iumentum aliqđ cuſtodiretur, ſed tamquam paruulus educaretur. Cui ſanè magiſterio nemo poterat aptior inueniri, quam veritas ipſa, quæ eum in agnitionem ſummæ perduceret aliquando veritatis. Interim vero, ne ſapiens inueniretur vt malum faceret, eſſetq. peccatum ei tãquam ſcienti bonum, & minimè facienti, iuſtitiam quoque qua regeretur accepit. Adhac autem & pacem qua foueretur, & delectaretur addidit manus benigniſſima creatoris. Pacẽ vtique duplicẽ, vt nec intus pugnæ, nec foris timores, id eſt, nec caro cõcupiſceret ad-

Hebr. 1.

Pſal.38.

ret aduerſus ſpiritũ: nec eſſet ei creatura vlla formidini. Nam & beſtijs omnibus liberè impoſuit nomina, & ſerpens ipſe, qui violẽtiã non præſumpſit, fraude magis eum aggreſſus eſt. Quid huic deerat, quem miſericordia cuſtodiebat, docebat veritas, regebat iuſtitia, pax fouebat? Sed heu homo, iſte ad multam perniciem, & inſipientiam ſibi, deſcendit de Hieruſalem in Hierico. Siquidẽ incidit in latrones, à quibus & ante omnia legitur deſpoliatus. An non deſpoliatus, qui Domino veniente nudum ſe eſſe conqueritur? Nec vero poterat reueſtiri, vel ablata ſibi recipere veſtimenta, niſi Chriſtus amitteret ſua. Sicut enim viuificari in anima niſi interueniente corporali morte Chriſti nõ potuit, ita nec reueſtiri ſine eius deſpoliatione. Et vide ſi non propter has quattuor partes veſtimenti, quod amiſerat primus, & vetus homo, in totidem quoque diuiſa ſunt ſecundi, & noui hominis veſtimenta. An forte quæris & tunicam inconſutilem, quę non diuiditur, ſed ſorte prouenit? Ego diuinam arbitror eſſe imaginem, quæ nimirum non aſſuta, ſed inſita, atque ipſi impreſſa naturæ, diuidi ſcindiq. nõ poteſt. Ad imaginem nempe & ſimilitudinem Dei factus eſt homo, in imagine arbitrij libertatem, virtutes habens in ſimilitudine. Et ſimilitudo quidem perijt, verumtamen in imagine pertrãſit homo. Imago ſiquidẽ in gehenna ipſa vri poterit, non exuri, ardere, ſed non deleri. Hæc ergo non ſcinditur, ſed ſorte prouenit. Et quocumque perueniat aĩa, ſimul & ipſa erit. Nam ſimilitudo nõ ſic, ſed aut manet in bono, aut ſi peccauerit anima, mutatur miſerabiliter, iumentis inſipientibus ſimilata. Sed quia ſpoliatum virtutibus quattuor hominem diximus, quonãmodo ſingulis ſit ſpoliatus, congruũ eſt, vt dicamus. Perdidit homo iuſtitiam, cum Eua ſerpentis, Adam mulieris voci obediuit potius, quam Diuinæ. Erat tñ reſiduum aliquid, quod apprehendere poſſent, idq. Dominus ſuo illo ſcrutinio innuebat, ſed abiecerunt etiam illud, conuerſi in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis. Prior enim iuſtitiæ portio non peccare, ſecunda per pœnitentiam damnare peccatũ. Perdidit & miſericordiam cum ſic exarſit Eua in concupiſcentia ſua, vt nec ſibi, nec viro, nec filijs parceret naſcituris, ſimul omnes terribili maledicto, & neceſſitati mortis addicens. Adam quoque indignationi

Luc. 10.

L

diuinæ mulierem propter quam peccauerat obiecit: quaſi poſt tergum eius volens declinare ſagittam. Vidit enim mulier lignum quod eſſet pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuaue, & à ſerpente audierat tamquam Deos ſe futuros. Funiculus triplex difficile rumpitur, curioſitatis, voluptatis, & vanitatis. Hæc ſola mundus habet, concupiſcentiam carnis, concupiſcentiam oculorum, & ſuperbiam vitæ. His abſtracta & illecta, miſericordiam omnem crudelis mater abiecit. Sic & Adam qui mulieri male miſertus eſt, vt cum ea peccaret, bene noluit miſereri vt pœnam ſuſtineret pro ea. Priuata eſt etiam mulier veritate, primò quidem malè detorquens quod audierat, morte morieris, & dicens, ne forte moriamur: demum ſerpenti credens, penitus abneganti & dicenti nequaquam moriemini. Priuatus eſt & Adam veritate, vbi eam confiteri erubuit, folia, hoc eſt excuſationum operimenta prætendens. Siquidem ipſa dicit: Qui erubuerit me coram hominibus, erubeſcam & ego eum coram patre meo. *Luc. 9.* M

Pacem quoque protinus amiſerunt, quia nõ eſt pax impijs, dicit Dominus. Nonne enim contrariam legem inuenerant in membris ſuis, quos de nouo pudere cœperat nuditatis? Timui ego, inquit, eo quod nudus eſſem. *Gen. 3.* Non ſic miſer, non ſic paulo ante timebas, non quærebas folia, licet corpore nudus ſicut & modo. Ex hoc ſanè (vt prophetæ ipſius parabolam proſequamur, qui ſibi obuiaſſe eas, & reconciliatas in oſculo memorauit) grauis quædam inter virtutes videtur orta contentio. Siquidem veritas & iuſtitia miſerum affligebant, pax & miſericordia zeli huius expertes, iudicabant magis eſſe parcendum. Sunt etenim collactaneæ hæ duæ ſibi, quemadmodum & priores. Vnde & factum eſt vt perſeuerantibus illis in vltione, & prævaricatorem hinc inde cędentibus, & præſentes moleſtias futuri cumulãbus comminatione ſupplicij, illæ ſecederent in cor patris redeuntes ad Dominum qui illas dedit. Solus ſiquidem ipſe cogitabat cogitationes pacis, cum afflictionis plena omnia viderentur, Siquidẽ non ceſſabat pax, non ei miſericordia dabat ſilentiũ, ſed pio quodam ſuſurro paterna pulſantes viſcera loquebãtur. Numquid in æternũ proijciet Deus, aut non apponet vt complacitior ſit adhuc? Numquid obliuiſcetur miſereri Deus, aut continebit in ira ſua miſericor-

dias ſuas? Et quamuis diu multumq. viſus ſit diſſimulare pater miſerationum, vt interim ſatisfaceret zelo iuſtitiæ & veritatis: nõ tamen infructuoſa fuit ſupplicantium importunitas, ſed exaudita eſt in tempore op-
A portuno. Fortè enim interpellantibus tale dicatur dediſſe reſponſum: Vſquequo preces veſtræ? Debitor ſum & ſororibus veſtris, quas accinctas videtis ad faciendã vindictã in nationibus, iuſtitiæ & veritati. Vocentur, & veniant, & ſuper hoc verbo pariter cõfe-
Iſai.33. ramus. Feſtinãt ergo legati cæleſtes, & vt viderunt miſeriam hominũ, & crudelem plagã, vt propheta loquitur, Angeli pacis amarè flebant. Qui enim fidelius quærerent, aut rogarẽt quæ ad pacẽ ſunt, quàm Angeli pacis? Sanè ex deliberatione communi aſcendit veritas ad cõſtitutam diem, ſed aſcendit vſque ad nubes necdũ plane lucida ſed ſubobſcura, & obnubilata adhuc zelo indignationis. Factumq. eſt vt legimus in propheta:
Pſ.35. Domine in cælo miſericordia tua, & veritas tua vſque ad nubes. Medius autem pater luminum reſidebat, & vtraque pro parte ſua vtilius quod habebat loquebatur. Quis putas illi colloquio meruit intereſſe, & indicabit nobis? Quis audiuit & enarrabit? Fortè inenarrabilia ſunt, & non licet homini loq. Summa tñ controuerſiæ totius hæc fuiſſe videtur. Eget miſeratione creatura rationalis ait miſericordia, quoniam miſera facta eſt, & miſerabilis valde. Venit tẽpus miſerendi eius, quia iam præterijt tempus. Econtra veritas. Oportet, inquit, impleri ſermonẽ quẽ
B loquutus es Domine. Totus moriatur Adã neceſſe eſt, cum omnibus qui in eo erant, qua die vetitum pomum in præuaricatione guſtauit. Vt quid ergo ait miſericordia, vt quid me genuiſti pater citius perituram? Scit enim veritas ipſa, quoniam miſericordia tua perijt, & nulla eſt, ſi non aliquando miſerearis. Similiter autem econtrario, & illa loquebatur. Quis enim neſciat, quod ſi p̃dictam ſibi præuaricator ſententiam mortis euaſerit, perijt, nec permanebit iam in æternum veritas tua Domine? Ecce verò vnus de Cherubim, id eſt, magni conſilij Angelus ad Regem Salomonem ſuggerit eſſe mitten-
Ioan.5. das. Quoniam filio, inquit, datum eſt omne iudicium. Et in eius ergo conſpectu miſericordia, & veritas obuiauerunt ſibi, eadẽ quæ ſupra meminimus verba querimoniæ repetentes. Fateor, ait veritas, zelum bonum miſericordia habet, ſed vtinam ſecundũ ſcientiam. Nunc autem quid præuaricatori potius quàm ſorori iudicat eſſe parcendum? At tu, inquit miſericordia, neutri parcis, ſed tanta indignatione ſæuis in præuaricatorem, vt inuoluas pariter & ſororem. Quid mali merui? ſi quid habes aduerſum me dicito mihi. Sin autem, quid me perſequeris? Grandis controuerſia fratres, & intricata nimium diſceptatio. Quis non illic diceret, bonum nobis erat ſi natus nõ fuiſſet homo iſte? Sic erat dilectiſſimi omninò, ſic erat; non videbatur quomodo ſimul poſſent ergà hominẽ miſericordia & veritas conſeruari. Cumq. adijceret veritas in ipſum quoque iudicem partis ſuę iniuriam retorqueri, dicens cauendum omninò ne fieret irritum verbum patris, ne ſermo viuus & efficax qualibet occaſione euacuaretur, parcite C
quæſo ait pax, parcite verbis huiuſmodi, nõ nos talis altercatio decet, virtutum eſt inhoneſta contentio. Porrò iudex inclinãs ſe, digito ſcribebat in terra. Erant autem verba ſcripturæ, quæ pax ipſa legit in auribus omnium. Ea ſiquidem propius aſſidebat. Hæc dicit, perij ſi Adam non moriatur: & hęc dicit, perij niſi miſericordiam conſequatur. Fiat mors bona, & habet vtraque quod petit. Obſtupuere omnes in verbo ſapientiæ, & forma compoſitionis pariter atque iudicij. Siquidem manifeſtum fuit nullam eis querimonię occaſionem relinqui: ſiquidem, fieri poſſet quod vtraque petebat, vt & moreretur, & miſericordiam conſequeretur. Sed id quomodo fiet? inquiunt. Mors crudeliſſima, & amariſſima eſt, mors terribilis, & ipſa horrenda auditu. Bona fieri quanã ratione poterit? At ille. Mors, inquit, peccato- *Pſ.32.*
rum peſſima, ſed pretioſa fieri poteſt mors ſanctorum. An non pretioſa erit, ſi fuerit ianua vitæ, porta gloriæ? Pretioſa, inquiunt. Sed quomodo fiet iſtud? Fieri, ait, poteſt: ſi ex caritate moriatur quis, vtique qui nihil debeat morti. Neque enim detinere poterit mors, innoxium, ſed forabitur (vt ſcriptum eſt) maxilla Leuiathan, & deſtruetur paries *Ezech.3*
medius, ſolueturq. chaos magnum, quod inter mortem vitamq. firmatum eſt. Nimirum caritas fortis vt mors, imò & fortior morte, ſi fortis illius intrauerit atrium, alligabit eum, & diripiet vtique vaſa eius, ſed & ipſo tranſitu ſuo ponet profundum ma- D
ris viam, vt tranſeant liberati. Bonus viſus eſt ſermo, vtpote fidelis, & omni acceptione dignus. Sed vbi poterit ille innocens

cens

tens inueniri, qui mori velit non ex debito, ſed ex voluntate, non ex malo merito, ſed ex beneplacito ſuo? Circuit veritas orbẽ terræ, & nemo mundus à ſorde: nec infans cuius eſt vnius diei vita ſuper terram. Sed & miſericordia cælum omne perluſtrat, & in Angelis quoque ne dixerim prauitatem, minorem tamen inuenit caritatem. Nimirum hæc victoria alij debebatur, quo maiorem caritatem nemo haberet, vt animam ſuam poneret quis pro ſeruis inutilibus, & indignis. Nam etſi ipſe iam nõ dicit nos ſeruos, hoc ipſum immẽſe dilectionis eſt, & eximię dignationis. Nos autem etſi omnia, quę pręcepta ſunt nobis faceremus, q̃d aliud dicere deberemus, niſi quod ſerui inutiles ſumus? Sed quis eum ſuper hoc conuenire pręſumeret? Redeunt ad cõſtitutam diem veritas, & miſericordia, anxiæ plurimum non inuento quod deſiderabant. Tũc verò ſeorſum pax

Ioã.11. conſolans eas, vos, inquit, neſcitis quidquã

Pſ.52. nec cogitatis. Non eſt qui faciat bonũ hoc, non eſt vſque ad vnum. Qui conſilium dedit, ferat auxiliũ. Intellexit rex quid loqueretur, & ait: Pęnitet me feciſſe hominem.

Gene.6. Pœna, inquit, me tenet, mihi incumbit ſuſtinere pœnam, pœnitentiam agere pro homine quem creaui. Tũc ergo dixit, ecce venio. Non enim poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illum. Et accerſito Gabriele, Vade, in-

Zach.9. quit, dic filiæ Sion, ecce rex tuus venit. Feſti

E nauit ille, & ait: Adorna thalamum tuum Sion, & ſuſcipe regem. Porrò venturum regem miſericordia, & veritas pręuenerunt, ſi

Pſal.88 cut ſcriptũ eſt. Miſericordia, & veritas præcedent faciem tuã. Iuſtitia thronum pręparat, ſecũdum illud, Iuſtitia, & iudicium præparatio ſedis tuæ. Pax cũ rege venit, vt propheta fidelis inueniretur qui dixerat: Pax erit in terra noſtra cũ venerit. Inde eſt q̃d

Luc.2. nato Domino, Angelorũ chorus canebat. Pax in terra hominibus bonæ voluntatis. Sed & tunc iuſtitia, & pax oſculatę ſunt, quę nõ modicè videbantur hactenus diffidere. Prior.n. ſi qua erat ex lege iuſtitia, nõ oſculũ, ſed aculeum magis habebat vrgens timore, q̃ prouocans dilectione. Sed nec habuit illa reconciliationem, ſicut habet nunc quæ ex fide noſcitur eſſe iuſtitia. Alioquin quid erat quod nec Abrahã, nec Moyſes, nec cęteri iuſti temporis illius, in obitu ſuo pacem illam beatitudinis ęternę apprehẽdere, aut regnum pacis poterant introire, niſi quod minimè adhuc iuſtitia, & pax ſeſe fuerant oſculatæ? Ex hoc ſanè dilectiſſimi feruentiore nobis zelo ſectanda iuſtitia eſt. Siquidem iuſtitia, & pax oſculatæ ſunt, & indiſſolubile amicitiarum iniere fœdus: vt quicumque teſtimonium iuſtitiæ ſecum tulerit, hilari vultu iam amplexibus lætis accipiatur à pace, in idipſum dormiens, & requieſcens.

Item de ſeptiformi ſpiritu in Chriſto, in annunciatione Dominica, Sermo II. F

Conſiderare eſt fratres in ſollemnitate hodierna Dominicæ annunciationis, velut amœniſſimam quamdam planitiem, ſimplicem noſtræ reparationis hiſtoriam. Iniũgitur noua legatio Angelo Gabrieli, & nouam Virgo profeſſa virtutem, nouæ ſalutationis honoratur obſequio. Antiqua excluditur maledictio mulierum, nouã noua mater accipit benedictionem. Impletur per gratiam, quę concupiſcentiam neſcit, vt ſpiritu ſuperueniente altiſſimi pariat filium, quę virum dedignatur admittere. Intrat ad nos eadẽ porta ſaluris antidotum, qua venenum ſerpentis ingrediens, vniuerſitatem generis humani occuparat. Innumeros huiuſcemodi flores ex his facilè eſt legere pratis, ſed intueor mediã metuẽdæ profunditatis abyſſum. Abyſſus planè imp̃ſcrutabilis, Incarnationis Dñicæ ſacramentũ, abyſſus impenetrabilis, Verbum carò factum eſt, & habitauit in nobis. Quis enim inueſtiget, quis attingat, quis apprehẽdat? Puteus altus eſt, & in quo hauriam non eſt mihi. Verumtamen ſolet interdum ſuperpoſita puteis humectare linteamina vapor exhalans. Propterea ſanè licet irrumpere verear proprię conſcius infirmitatis, frequenter tamen velut ſuper os huius putei expando ad te Domine manus meas, pro eo quod anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. Et nunc ſiquidẽ q̃d (aſcẽdente de deorſum nebula) tenuit ebiberit cogitatio, vobis fratres modicum illud G ſine inuidia communicare curabo, velut expreſſo linteamine, vel exigua refundens cæleſtis ſtillicidia roris. Quæro igitur qua ratione Filius magis incarnatus ſit, quam Pater aut Spiritusſanctus, cũ totius Trinitatis nõ modo æqualis ſit gloria, ſed vna eadẽq; ſubſtantia. Sed quis cognouit ſenſum Domini, aut quis conſiliarius eius fuit? Altiſſimum eſt myſterium, nec nos oportet temere ſuper huiuſcemodi pręcipitare ſententiam.

tiam. Videtur tamen, nec Patris, nec Spiritus incarnationem in pluralitate filiorum effugiſſe confuſionem, dum alius Dei, alius, filius hominis diceretur. Videtur & illud maximè congruum, vt is ſpecialiter filius fieret, qui filius erat: ne quid eſſet ambiguitatis in nomine. Denique ipſa eſt Virginis noſtræ gloria ſingularis, & excellens prærogatiua Mariæ, quod filium vnum eundemq. cum Deo patre meruit habere communem, quã ſanè perijſſe conſtat ſi non filius incarnaretur. Sed nec nobis alia dari poſſet occaſio ſimilis ſperandæ ſalutis, & hereditatis: factus quidem primogenitus in multis fratribus, qui vnigenitus erat, aſſciſcet eos ſine dubio in hereditatem, quos vocauit in adoptionem. Si enim fratres, & coheredes. Hic ergo Chriſtus Ieſus mediator fidelis, ſicut in perſona vna Dei hominisq. ſubſtantiam copulauit ineffabili Sacramento, ſic
H & in ipſa reconciliatione conſilio vſus altiſſimo, mediam non deſeruit æquitatẽ, vtriſque tribuens quod oportebat, honorẽ Deo, homini miſerationem. Hæc enim optima inter offenſum Dominum, & reum ſeruum forma compoſitionis, vt nec honorãdi Domini zelo ſeruus opprimatur auſteriori ſententia: nec rurſum dum huic immoderatius cõdeſcenditur, ille debito fraudetur honore. Audi igitur & diligenter obſerua Angelicam in huius mediatoris ortu diſtributionem. Gloria, inquiunt, in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Huius denique gratia obſeruationis fideli reconciliatori Chriſto nec timoris ſpiritus defuit, quo patri ſemper reuerẽtiam exhiberet, ſemper ei deferret, ſemper gloriam eius quæreret: nec ſpiritus pietatis, quo miſericorditer compateretur hominibus. Vnde & neceſſarium habuit ſpiritum quoque ſcientiæ, per quem timoris pariter, & pietatis diſtributio fieret inconfuſa. Et nota quod in primo illo parentum noſtrorum peccato, tres quidem auctores exſtiterunt, ſed manifeſtè defuerunt tria tribus. Dico enim Euam, Diabolum, & Adam. Non habuit Eua ſcientiam, quæ, vt ait Apoſtolus ſeducta eſt in præuaricationem. Verum hec quidem ſerpenti non defuit, qui callidior deſcribitur ceteris animantibus, ſed pietatem malignus non habuit, qui ab initio factus eſt homicida. Adam verò pius fortè videtur mulierem non contriſtando, ſed timorem Domini dereliquit, voci illius magis obediens, quàm Diuinæ. Vtinam magis timor Domini præualuiſſet in eo, ſicut de Chriſto ſignanter legitur, I Quia repleuit eum non pietatis ſpiritus, ſed timoris. In omnibus enim & per omnia pietati proximorum timor Domini præferendus eſt, & ſolus ipſe eſt, qui totum ſibi hominem debeat vendicare. In his igitur tribus, timore, pietate, & ſcientia, mediator noſter recõciliauit homines Deo. Nam in conſilio, & fortitudine de manu aduerſarij liberauit. Conſilio ſiquidem priſtino iure priuauit hoſtem, data poteſtate vt manus inijceret innocenti. Fortitudine præualuit, ne violenter poſſet retineri redemptor, dum victor ab inferis redijt, & vita omniũ cum eo ſurrexit. Exinde cibat nos pane vitæ & intellectus, & potat aqua ſapientiæ ſalutaris. Eſt enim intellectus rerum ſpiritualium, & inuiſibilium, verus animæ panis, confirmans cor noſtrum, & ad omne opus bonum roborans in omni exercitatione ſpirituali. Carnalis autem homo qui nõ percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei, ſed ſtultitia ei videntur, gemat & lugeat, dicens: Aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meum. Ecce enim mera & perfecta veritas eſt, non prodeſſe homini ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ autem ſuæ detrimẽtum faciat. Sed quando id capere poſſit auarus? Sine cauſa laborat quiſquis ei id perſuadere conatur. Vt quid hoc? Nempe quia ſtultitia illi videtur. Quid verius quàm iugum Chriſti eſſe ſuaue? Appone homini ſæculari, & vide ſi non magis lapidem quàm panem reputabit, & certè huiuſmodi intelligentia veritatis internæ, viuit anima, & hic K eſt ſpiritualis cibus. Non enim in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Verumtamen donec ſapit tibi veritas, non ſine difficultate ad interiora traijcitur. Vbi verò cœperis in ea oblectari, iam non cibus, ſed potus eſt, & ſine difficultate intrat in animam, quo videlicet ſpiritualis cibus intelligentiæ, potu ſapientiæ digeratur, ne ipſius interioris hominis artubus, id eſt affectibus ſiccitate laborantibus, oneri magis ſit quam vtilitati. Ex omnibus ergo quæ ſaluandis populis fuerant neceſſaria, nihil penitus defuit Saluatori. Ipſe eſt .n. de quo cecinit Iſaias: Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcẽdet, & requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini, ſpiritus ſapiẽtiæ, & intellectus, ſpiritus cõſilij, & forti-

Marginalia: *Luc. 2.* (beside "tu diſtributionem"); *1. Tim. 2.* (beside "Non habuit Eua"); *Iſai. 11.* (beside "Quia repleuit"); *Pſ. 101.* (beside "Aruit"); *Deut. 4.* (beside "Non enim in ſolo pane"); *Iſai. 11.* (beside "Egredietur virga").

fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis, & replebit eum ſpiritus timoris Domini. Illud ſanè diligenter attende, quod florem hunc de radice, non de virga dixerit aſcenſurum. Quia etenim ſi noua Chriſti caro in virgine creata eſſet ex nihilo, quod æſtimauerunt nõnulli, non de radice flos, ſed fortè de virga dici poterat aſcendiſſe. Nunc autem quia prodijt ex radice, ſine dubio ab origine cõmunem probatur habuiſſe materiam. Nam quod ſuper eum ſpiritus requieuit, nihil in eo contradictionis fuiſſe declarat. In nobis enim quia nõ omninò ſuperior eſt, ſpiritus non requieſcit carnem nimirum aduerſus ſpiritum & ſpiritu aduerſus carnem cõcupiſcente: à quo conflictu nos liberet in quo nihil ſimile fuit nouus homo, & verus homo, qui verã carnis nr̃æ ſuſcepit originẽ, ſed fermentum vetus concupiſcentiæ nõ ſuſcepit.

In Annunciatione Dominica, præſertim cum tertio ſabbato Quadrageſimæ occurrit, de adultera, Suſanna, & beata Maria. Sermo III.

QVam lines es in miſericordia, quàm magnificus in iuſtitia, in gratia quã munificus Domine Deus noſter. Non eſt qui ſimilis ſit tibi, munerator copioſiſſime, remunerator æquiſſime, pijſſime liberator. Gratis reſpicis humiles, iuſtè iudicas innocentes, miſericorditer ſaluas ẽt peccatores. Hæc ſunt dilectiſſimi, quæ nobis in menſa diuitis huius patrisfamilias ſanctarũ teſtimonijs ſcripturarũ, hodie quidẽ ſi diligẽter aduertimus, ſolito copioſius apponũtur: Nimirũ hanc nobis copiã præſtant, quæ pariter conuenerunt, ſacrum videlicet tempus quadrageſimæ, & ſacratiſſima dies annunciationis Dominicæ. Hodie enim in auribus noſtris deprehẽſam in adulterio mulierem indulgentia redemptoris abſoluit, hodie, innoxium Suſannæ ſanguinẽ liberauit, hodie quoque beatã Virginem ſingulari munere gratuitæ benedictionis impleuit. Magnum conuiuium, vbi pariter nobis miſericordia, iuſtitia, & gratia apponuntur. Numquid nõ miſericordia eſca hominũ, ſalutaris omninò & efficax ad medelam? Numquid non etiam iuſtitia panis cordis? Et quidem optime confirmãs illud, vtpotè cibus ſolidus ad nutrimentum. Denique beati qui eſuriunt *Matt. 5.* illum, quoniam ipſi ſaturabũtur. Numquid non cibus animæ gratia Dei ſui? Dulciſſimus ſanè, & omnem habens in ſe ſuauitatem, & delectamentum ſaporis. Imò verò hæc ſibi omnia pariter vendicans, non modo delectat, ſed & reficit & medetur. Accedamus ad menſam hanc fratres mei, & ex ſingulis dapibus, vel modicum aliquid deguſtemus. In lege Moyſes mandauit huiuſmodi lapidari, aiunt de peccatrice peccatores, de adultera phariſæi, ſed ad duritiam lapidei cordis veſtri ille loquutus eſt. Ieſus autem inclinauit ſe. Domine inclina *Pſ. 143.* cælos tuos, & deſcende. Inclinans ſe & ad miſericordiam flexus (neque enim Iudaici cordis erat) digito ſcribebat, non iam in lapide, ſed in terra. Neque hoc tantum ſemel, ſed hic quoque duplex ſcriptura, ſicut apud Moyſen tabulæ duæ. Et fortè veritatem & gratiam ſcribens, & iterum ſcribens terræ impreſſiſſe videtur, ſecundum quod Ioãnes Apoſtolus ait: Lex per Moyſen data eſt, *Ioan. 1.* gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. Conſidera denique an videri poſſit de tabula veritatis legiſſe: vnde refelleret phariſæos. Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus *Textus.* in eam lapidem mittat. Verbum quidem A abbreuiatum, ſed viuum & efficax, & ancipiti gladio penetrabilius. Quàm grauiter eñ ad verbum hoc ſaxea corda trãsfoſſit, quàm vehementer hoc vno lapillo contritæ ſint lapideæ frontes, rubor ipſe confuſionis & clandeſtinus probauit abſceſſus. Meruit quidem adultera lapidari: ſed is punire geſtiat, qui dignus non eſt etiam ipſe puniri. Is præſumat à peccatrice exigere vltionem, qui eamdam excipere non meretur. Alioquin ipſe ſibi vicinior, à ſe incipiat: in ſe prius ſententiam ferat, exerceatq. vindictam. Hæc veritas. Ceterum adhuc minus eſt. Etſi accuſatores refellit hæc veritas, ſed ream necdum abſoluit, ſcribat iterum, ſcribat gratiam, legat, & audiamus. Nemo te *Textus.* condemnauit mulier? Nemo Domine. Nec ego te condemnabo: vade & amplius noli peccare. O vox miſericordiæ, ò auditus lætitiæ ſalutaris. Auditam fac mihi ma- *Pſ. 142. b.* ne miſericordiam tuam: quia in te ſperaui Domine. Sola nimirum ſpes apud te miſerationis obtinet locum, nec oleum miſericordiæ, niſi in vaſe fiduciæ ponis. Sed eſt infidelis fiducia, ſolius vtrique maledictionis capax, cum videlicet in ſpe peccamus. Quamquam nec fiducia illa dicenda ſit, ſed inſenſibilitas quædam & diſſimulatio pernicioſa. Quæ enim fiducia ei, qui pericu-

lum non attendit? Aut quod ibi timoris remedium, vbi nec timor ſentitur, nec materia ipſa timoris? Fiducia ſolatium eſt, nec eget ille ſolatio qui lætatur cum male fecerit,& in peſſimis rebus magis exſultat. Rogemus itaque fratres reſponderi nobis quantas habeamus iniquitates & peccata, ſcelera
B nostra & delicta nobis deſideremus oſtēdi. Scrutemur vias noſtras & ſtudia noſtra periculaq. vniuerſa vigili intentione penſemus. Dicat quiſque in pauore ſuo,vadam ad portas inferi vt iam non niſi in ſola Dei miſericordia reſpiremus. Hæc vera hominis fiducia à ſe deficientis, & innitentis Dño ſuo. Hæc inquam vera fiducia, cui miſericordia non denegatur,Propheta atteſtante,q̄m beneplacitum eſt Domino ſuper timentes eū, & in eis qui ſperant ſuper miſericordi eius. Nec parua itaque ſuppetit nobis, in nobis quidem timoris, in ipſo autē cauſa fiduciæ. Suauis & mitis eſt,& copioſæ miſericordiæ: præſtabilis ſuper malitia,multus ad ignoſcēdum. Credamus ſanè vel inimicis, qui in eo nihil aliud vnde occaſionem ſtruendæ calumniæ caperent, inuenerunt. Cōpatietur, (aiunt)peccatrici,nec ſibi oblatam vllatenus occidi patietur.Tenebitur itaque manifeſtè aduerſarius legis, cum abſoluerit lege damnatam.In veſtrum ò phariſæi caput tota veſtræ malignitatis adinuentio retorquetur. Diffiditis cauſæ, qui iudicium ſubterfugitis. Nam illa quidem ſine iniuria legis abſoluitur,quæ ſine accuſatore relinquitur. Sed cōſideremus fratres, quonā hinc abeant Phariſæi. Videtis ne duos ſenes (nam à ſenioribus exire cœperunt) quomodo in pomerio Ioachim abſconduntur? Suſannam quærunt vxorem eius: ſequamur eos: nam ini-
C qua cogitatione pleni ſunt contra eā. Conſentire nobis aiunt ſenes, aiunt Phariſæi; aiunt lupi, qui ab alterius paulo ante, licet errantis ouiculæ fuerant deuoratione fruſtrati,Conſentite nobis,& commiſcere nobiſcum.Inueterari dierum malorum, modo accuſabatis adulterium,modo adulteriū ſuadetis? Sed hæc eſt tota iuſtitia veſtra,& quæ palam arguitis, eadē agitis in occulto. Hinc fuit quòd exijſtis vnus poſt vnum, cum ille omnium conſcius occultorum,vr̄as tam validè percuſſiſſet cōſcientias dicens: Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in eam lapidē mittat.Merito proindè ad diſcipulos veritas
Matt. 5. ait: Niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſquā Scribarum & Phariſæorum,non intrabitis in regnum cælorum. Alioquin dicemus,aiunt, cōtra te teſtimonium. Semen Chanaan & non Iuda: nec hoc quidem Moyſes in lege mandauit. An qui decreuit adulteram lapidare, mandauit accuſare pudicam? An qui iuſſit adulteram lapidibus opprimi, etiam iuſſit contra inſontem teſtimonium ferri? Imò vero ſicut adulteram, ſic etiam falſum teſtem non impunitum eſſe præcepit. Sed qui gloriamini in lege, per legis præuaricationem Deum inhonoratis. Ingemuit Suſanna, & ait: Anguſtiæ mihi ſunt vndique. *Dan. 12.*
Vndique enim mors. Hinc quidem corporea, inde ſpiritualis. Si hoc,inquit, egero, mors mihi eſt:ſi autem non egero,non effugiam manus veſtras.Veſtras ò Phariſæi manus,nec adultera effugit,nec pudica: veſtras accuſationes,nec ſanctus,nec peccator euadit. Diſſimulatis peccata veſtra,vbi inueneritis aliena.Alioquin ſi quis fortè ſuum non habet, veſtrū ei impingitis crimen. Quid tn̄ Suſanna facit inter mortē & mortem,animę ſcilicet & corporis vndique anguſtata? Melius eſt mihi, inquit, abſque opere incidere in manus hominū, quàm derelinquere legē Dei mei. Nimirum ſciebat iſta quàm horrendum ſit incidere in manus Dei viuentis. Nam homines cū occiderint corpus, animæ non habent vltra quid faciant: illi autem timēdus eſt, qui poteſtatem habet & corpus, & animam mittere in gehennam. Quid familia Ioachim tardat? Irruat per poſticum, nam in pomerio clamor auditur. Clamor vt luporum grauium, & balātis ouiculæ inter eos. Sed nō patitur ab eis innoxiam deuorari qui ab ipſis eorum faucibus tam dignanter eripuit, etiam eripi non merētem. Merito proinde cum duceretur ad mortē, erat cor eius fiduciā habens in Dño, quem vſque adeo timuiſſet, vt timorem omnem poſtpoſuiſſet humanum, & ipſius legē & ſimul vitæ præpoſuiſſet, & famæ. Non enim dictus fuerat ſermo huiuſcemodi aliquādo de Suſanna. Sed & parentes eius iuſti erant, & vir eius honorator omnium Iudæorum. Merito igitur à iuſto iudice iuſtam de iniuſtis obtinuit vltionem: quę tam vehementer iuſtitiam eſuriuit, vt propter eam cōtemneret mortem corporis, opprobrium generis, luctum inconſolabilem amicorum. Et nos fratres ſi à Chr̄o audiuimus, nec ego te condemnabo: ſi peccare iam nolumus cōtra ipſum, ſi in Chr̄o volumus pie viuere, neceſſe eſt ſuſtineamus perſequutionem, ne malū

pro

pro malo,aut maledictũ pro maledicto reddamus. Alioquin, qui patientiam nõ ſeruauerit perdet iuſtitiam,hoc eſt vitam perdet, hoc eſt perdet animam ſuam. Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. Ita prorſus eſt. Ipſe retribuet, ſed ſi ei vindictã ſerues, ſi non tollas ab eo iudicium, ſi non reddas retribuentibus tibi mala.Faciet iudicium,ſed iniuriam patienti: in æquitate iudicabit, ſed pro manſuetis terræ. Iam vobis (ni fallor) moleſtum eſt, quòd delitiæ tardant. Non miremini, delitiæ ſunt. Non onerabunt quamlibet ſatiatos, nec à ructãtibus quidem poterunt faſtidiri. Miſſus eſt Gabriel Angelus à Deo in ciuitatem Galilææ cui nomen Nazareth. Miraris quòd Nazareth parua ciuitas, & tanti regis nuncio illuſtretur & tanto?ſed magnus latet in hac parua ciuitate theſaurus, latet inquam, ſed homines latet, non Deum. An non theſaurus de Maria?vbicumque illa eſt,& cor eius. Oculi eius ſuper eam, vbique reſpicit humilitatem ancillæ ſuæ. Nouit cælum vnigenitus Dei patris? Si nouit cælum,nouit & Nazareth. Quidni ſciat patriam ſuam? quidni nouerit hereditatem ſuam? Cælum ex patre, Nazareth ex matre vendicat ſibi, ſicut ipſe ſe,& filium Dauid,& Dominum eſſe teſtatur. Cælum cæli Domino, terram autem

Pſ.113. F dedit filijs hominum. Cedat ergo ei vtrumque neceſſe eſt in poſſeſſionem,qui non modo Dominus,ſed & filius hominis eſt. Audi etiam quomodo terram ſibi tamquam filius hominis vendicat, ſed & communicat tamquam ſponſus. Flores inquit, apparuerunt

Cant.2. in terra noſtra. Neque hinc diſcrepat quòd Nazareth interpretatur flos. Amat florigeram patriam flos de radice Ieſſe, & libenter inter lilia paſcitur flos campi, & lilium conuallium. Commendat enim flores pulchritudo, ſuaueolentia, & ſpes fructus, gratia triplex. Teque florem reputat Deus. Et bene ei complacet in te, ſi tibi nec honeſtæ conuerſationis decor, nec bonæ opinionis fragrantia, nec intentio deſit futuræ retributionis.Fructus enim ſpiritus eſt vita æterna.

Textus. Ne timeas Maria, inueniſti enim gratiam apud Dominum. Quantam gratiam? Gratiam plenam, gratiam ſingularem. Singularem,an generalem? Vtramque ſine dubio,quia plenã, & eo ſingularem quo generalem: ipſam enim generalẽ ſingulariter accepiſti. Eo inquam ſingularem quo generalem:nam ſola præ omnibus gratiã inueniſti. Singularem quòd ſola hanc inueneris plenitudinem.Generalem quòd de ipſa plenitudine accipiant vniuerſi. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris *Textus.* tui. Singulariter quidem fructus ventris tui eſt, ſed ad omnium quidem mentes te mediãte peruenit.Sic nimirum,ſic olim ros totus in vellere, totus in area,ſed in nulla parte areæ totus ſicut in vellere fuit. In te ſola rex ille diues,& prædiues exinanitus,excelſus,humiliatus,immẽſus, abbreuiatus, & ab Angelis minoratus eſt: verus denique Deꝰ, F & Dei filius incarnatus.Sed quo fructu?Nẽpè,vt omnes eius paupertate locupletemur, eiꝰ humilitate ſubleuemur, eius minoratione magnificemur,eius incarnatione adhærẽtes Deo,incipiamus vnus eſſe ſpiritus cũ eo. Sed quid dicimus fratres? Cuinam potiſſimum vaſi gratia infundetur? Si (vt ſupra meminimus) capax quidẽ eſt miſericordiæ fiducia,patientia verò iuſtitiæ,quale iã poterimus idoneum gratiæ receptaculum habere?Balſamum eſt puriſſimum,& ſolidiſſimum vas requirit.Et quid tam purũ,quidve tam ſolidum,quàm humilitas cordis? Merito proinde humilibus dat gratiam: merito reſpexit Deus humilitatẽ ancillæ ſuæ. Quonam merito quæris?Eo vtique,quo animum humilem,meritum non occuparet humanũ, quo minus liberè influeret diuinæ gratiæ plenitudo. Sed ad hanc nobis humilitatem quibuſdam erit gradibus aſcendendum.Primo enim cor hominis quem adhuc peccare delectat, nec miſeram conſuetudinem propoſito meliore mutauit, ne ſit gratiæ capax, proprijs vitijs præpeditur. Secundò quoque vbi corrigere mores,& priores nequitias de cetero non iterare proponit, ipſa tamẽ peccata præterita,licet iam amputata quodammodo videantur: dum in eo manent,gratiã non admittunt.Manent autem donec confeſſione lauentur, donec ſuccedentibus dignis fructibus pœnitentiæ de medio auferãtur.Sed væ tibi ſi fortè vitijs,& peccatis perniciosior ſucceſſerit ingratitudo. Quid enim G tam edidenter gratiæ aduerſatur? Tepeſcimus proceſſu tempòris à feruore conuerſationis noſtræ, paulatim refrigeſcit caritas, abundat iniquitas, vt coſummemur carne, qui ſpiritu cœperamus.Inde enim eſt,vt minus ea ſciamus, quæ à Deo donata ſunt nobis, indeuoti pariter & ingrati. Timorem Dñi relinquimus,religioſam omittimus ſolitudinem:verboſi,curioſi,faceti,etiam detra-

ctores,

ſtores, & murmuratores, vacantes nugis, fugitātes labores diſciplinæ quoties ſine nora id licet: quaſi verò confeſtim ſit etiā ſine noxa. Quid ergo tantis repulſam obſtaculis gratiam nobis deeſſe miramur? Iam verò ſi quis iuxta Apoſtolum, vt verbū Christi, verbum gratiæ in eo habitet gratus eſt: ſi quis deuotus, ſi quis ſolicitus, ſi quis ſpiritu feruens, caueat ſibi ne ſuis fidat meritis ne ſuis operibus innitatur: alioquin nec huiuſcemodi quidem animum intrat gratia. Nimirum plenus eſt, nec in eo iam inuenit gratia locum ſibi. Conſideretis Phariſæum illum orantem. Non erat raptor, non iniuſtus, non adulter. An ſine fructibus pœnitentiæ erat? Ieiunabat bis in ſabbato, decimas dabat omnium quæ poſſidebat. Sed ingratum forſitā ſuſpicamini. Audite quid dicat. Deus gratias ago tibi. Sed non erat vacuus, non erat exinanitus, non erat humilis, ſed elatus. Non enim quid ſibi deeſſet ſcire ſtuduit, ſed exaggerauit meritum ſuū, nec erat ſolida plenitudo, ſed tumor.

Coloſ. 3. *Luc. 18.*

I Vacuus proinde redijt: quia plenitudinem ſimulauit. Nam publicanus ille qui exinanire ſeipſum, qui vacuum vas exhibere curauit, gratiam retulit ampliorem. Nos ergo fratres ſi gratiam cupimus inuenire, ſic de cetero abſtineamus à vitijs, vt de præteritis quoque peccatis dignè pœniteamus. Nihilominus quoque ſoliciti ſimus, & deuotos nos Deo, & verè humiles exhibere: huiuſmodi nempè animas grataanter reſpicit pio illo reſpectu, de quo Sapiens, ait: Quoniam gratia, & miſericordia Dei eſt in ſanctos eius, & reſpectus in electos illius. Et fortè propterea quater reuocat animā quam reſpicit, dicens: Reuertere reuertere Sunamitis, reuertere reuertere, vt intueamur te: quo videlicet nec in peccandi conſuetudine, nec in conſcientia peccatorū, ſed nec in tēpore, & torpore ingratitudinis, aut in elationis cæcitate perſiſtat. A quo nos quadripartito periculo reuocare, & eripere dignetur, qui factus eſt nobis à Deo ſapientia, & iuſtitia, & ſanctificatio, & redemptio Ieſus Christus Dominus noſter, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Sap. 4. *Cant. 6.*

Dominica in ramis palmarum, de tribus ordinibus obſequentium Chriſto. Sermo primus.

Non ſine cauſa ſpiritum ſponſi pariter, & Dei ſui habens Eccleſia, proceſſionem hodie noua quadam & mira coniunctione addidit paſſioni. Nam proceſſio plauſum hēt, paſſio planctum. Quoniam ergo ſapiētibus & inſipientibus debitores ſumus: videamus quid vtriſque conferat hæc coniunctio. Et prius quidē quid ſæcularibus indicet: quoniam non prius quod ſpirituale, ſed quod animale. Videat ſæcularis anima, videat & intelligat: quoniam extrema gaudij luctus occupat. Propter hoc enim qui cetera quoque cępit facere & docere, non ſolū verbis prædicans, ſed exēplis: quod ante prædixerat per Prophetam. Quoniam omnis caro fenum, & omnis gloria eius tamquam flos feni: etiam apparens in carne manifeſtè ſtuduit probare in ſeipſo. Vnde & proceſſionis gloria voluit ſublimari: qui paulo poſt ſibi nouerat imminere diem ignominioſiſſimæ paſſionis. Quis ergo ſperare iā debeat in īcerto gloriæ tēporalis, cū videat ī ipſo quoque qui peccatū nō fecit creatore temporū & conditore vniuerſitatis, poſt exaltationē tantam, tātam nihilominus humiliationem ſequi? In eadem .n. ciuitate, à plebe eadē, & eodē tempore nūc quidē proceſſionis gloria, & diuinis eſt laudibꝰ honoratꝰ: poſtmodū verò interrogatus cōtumelijs, & tormēto, & cū ſceleratis reputatus. Hic eſt trāſitorię finis lætitiæ: hic fructus gloriæ temporalis. Propterea prudenter orat Propheta: vt cātet Dn̄o gloria eius, & non cōpungatur. i. proceſſionē habeat, quā paſſio nō ſequatur. Vobis aūt cariſſimi, tamquam ſpiritualibus ſpiritualia comparantes, in proceſſione quidē cæleſtis patriæ repræſentamus gloriam; in paſſione monſtramus viam. Nā ſi in proceſſione quidē venit tibi in mentem futura illa lætitia, & exultatio multa nimis, quādo rapiemur in nubibus obuiā Chriſto in aëra: ſi tota concupiſcentia videre deſideras diē illam, quādo ſuſcipietur in cæleſti Hieruſalem Chriſtus Dn̄s, caput cum omnibus mēbris, portans triumphum victoriæ applaudentibus iā nō popularibus turmis, ſed virtutibus Angelicis, clamantibus vndique populis vtriuſque teſtamenti. Benedictus qui venit in nomine Dn̄i: ſi inquā conſideraſti in

Rom. 1. K *Prou. 8. a.* *Iſai. 40.* *Pſal. 26.* L

in proceſſione quo properandũ ſit: diſce in paſſione qua ſit eundum. Hæc eſt enim via vitæ tribulatio præſens, via gloriæ, via ciuitatis habitaculi, via regni. ſecundum quòd clamat latro de cruce: Memento mei Domine dum veneris in regnum tuum. Euntẽ in regnum vidit, quo cum perueniſſet ſui memorem eſſe rogauit. Peruenit ergo & ipſe. Sed ſi vis noſſe quàm compendioſa via, eadem die meruit cum Dño eſſe in paradiſo. Tolerabilem proinde reddit paſſionis laborem gloria proceſſionis: quoniam amanti nihil difficile eſt. Ne mireris, quòd præſẽti proceſſione cęleſtẽ dixerim repræſentari, quando vnus, & idẽ in vtraque ſuſcipitur, etſi lõgè aliter & ab alijs. In hac enim proceſſione irrationabili iumẽto Chriſtus inſidet: in illa vero iumentũ futurũ eſt, ſed rationale, quoniã homines, & iumenta ſaluos facies Dñe. Cui ſimile eſt illud, Vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. Et vide ſi non de proceſſione loquitur cum ſequitur. Tenuiſti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxiſti me: & cũ gloria ſuſcepiſti me. Ibi certè nec ipſe quidẽ pullus deerit: quoniam etſi murmuret hæreticus paruulos non ſinens venire, paruulorũ baptiſmo detrahẽs, qui paruulus natus eſt, & primam paruulorũ elegit aciem (innocẽtes loquor) hodie quoque paruulos à gratia nõ excludit: quia nec pietati incongruũ: nec maieſtati eius difficile eſt; vt suppleat munus gratiæ, ꝙ minus in eis habet natura poſſibile. Ibi non ramos arborum, nõ vilia veſtimenta popularis turma proſternet: ſed demittent pennas ſuas animalia ſancta: deponent coronas ſuas ante thronũ agni viginti quattuor ſeniores, & virtutes oẽs Angelicæ quidquid habent glorię, vel decoris, totũ ei aſcribent, totũ ei attribuent. Iã verò quoniã de iumento, & veſtibus, & de ramis arborũ mentio facta eſt: cõſiderare diligentius libet triplex obſequium, quod in proceſſione hac exhiberi video Saluatori. Primũ quidẽ à iumento cui inſidẽt. Secundum ab eis qui ſua illi veſtimenta ſternunt. Tertiũ verò ab his qui de arboribus ramos cædere perhibentur. Nonne tamen oẽs reliqui ex eo, quod abundat ſibi mittũt, & quaſi ſine grauamine obſequuntur Dño: ſolum vero iumentũ ſemetipſum exponit eius obſequio? Siluendum mihi eſt, vt eleuationem caueatis, an magis loquar, vt habeatis cõſolationem? Iumentum cui inſidet Chriſtus, nonne vos eſtis, iuxta præceptum Apoſtoli glorificantes, & portantes Deum in corporibus veſtris? Expẽdunt enim ſæculares homines in obſequium Domini, non quidem corpora, ſed quæ adiacẽt, & neceſſaria ſunt corporibus, cũ de terrena ſubſtãtia eleemoſynas largiũtur. Prælati quoque ramos cædunt de arboribus, verbi cauſa, cum de fide, & obedientia Abrahæ, de caſtitate Ioſeph, de manſuetudine Moyſi, ceterorumq. ſanctorum virtutibus euangelizant. Verumtamen & illi de promptuarijs plenis largiuntur: & hi, quæ acceperunt gratis, gratis nihilominus dare iubentur. Omnes tamen ſi fideliter ſuo quiſque intẽtus fuerit miniſterio in proceſſione Saluatoris ſunt, & cũ eo ingrediuntur in ſanctam ciuitatem: quoniã tres præuidit propheta ſaluandos: Noë cædentem ramos in arcæ fabricam: Danielem in vili edulio, & labore abſtinentiæ factum tamquam iumentum Saluatoremq. portãtem: tertium quoque Iob bene diſpenſantem ſubſtantiam huius mũdi, & de velleribus ouium ſuarum pauperum latera calefacientem. Cui tamẽ in proceſſione illa Ieſus propinquor, cui de tribus ordinibus ſalus vicinior, facile credo poteſtis aduertere.

Luc. 23.

Pſal. 72.

M

1. Cor. 6.

A

In ramis palmarum, de paſſione, & proceſſione, & quattuor ordinibus proceſſionis. Sermo II.

B

Neceſſe eſt, vt loquamur hodie breuius propter anguſtiã temporis. Multa quidẽ nobis miniſtrat ꝓceſſio quã celebraturi ſumꝰ: ſed eã impedit ne dicere plura poſſimus. Celebraturi ſumus hodie proceſſionem, & paulo poſt audituri paſſionem. Quid ſibi vult mirabilis iſta cõiunctio, aut quid cogitauerunt patres noſtri paſſionem addẽtes proceſſioni? Nam proceſſio quidem meritò repræſentatur hodie, quæ facta eſt hodie. Paſſio verò cur addita eſt, quam ſexta feria conſtat eſſe ſequutam? Opportune vtique proceſſioni paſſio cõiuncta eſt, vt diſcamus in nulla lætitia huius ſæculi habere fiduciam, ſciẽtes quoniã extrema gaudij luctus occupat. Propterea nõ ſimus ſtulti, vt occidat nos ꝓſperitas noſtra, ſed in die bonorũ nõ immemores ſimus malorũ: & ecõuerſo. Iſtis. n. mixtũ eſt pſens ſęculũ non ſæcularibus tm̃, ſed ẽt ſpiritualibus viris. Nã ſæcularibus viris aliqñ, quæ placent, quandoque

quæ

quæ diſplicent videmus accidere: & ipſis nihilominus ſpiritualibus, non ſemper triſtia, non ſemper læta ſuccedunt, ſed veſpere & mane dies vnus. Et illud. Viſitas eum diluculo, & ſubito probas illum. Verum hoc interim dum præſens ſæculum manet, vel manat magis & fluit. Ceterum poſt hoc ſæculum duo futura ſunt ſæcula valde diuiſa & diuerſa: ita vt in altero, non niſi fletus & ſtridor dentium, in altero ſola gratiarum actio & vox laudis. Abſterget enim Deus omnē lacrymam ab oculis ſanctorum: & mors iam non erit amplius, neque luctus, neque clamor: ſed nec vllus dolor: quoniam priora tranſierunt. Interim ſicut amatores mundi multa patiuntur aduerſa, ſic nec ipſis ſeruis Dei omnia in hoc mundo optata ſuccedūt. In die ergo malorum memores ſunt bonorum, ne puſillanimes fiant & impatientes, ſicut is de quo legimus in Pſalmo, Confitebitur tibi cum benefeceris ei. In die quoque bonorum non immemores ſunt malorum: ne extollantur & dicant in abundantia ſua, non mouebimur in æternum. Sicut enim ſæcularium rerum proſperitas occidit ſtultū ſæcularem, ſic poteſt & abundantia ſpiritualis proſperitatis occidere indoctum ſpiritualem, atque ideo non ſpiritualem. Spiritualis quippe dijudicat omnia. Vnde autem eueniat quod ſtultum occidit proſperitas, & nō ſapientem, alibi habemus. Cor ſapientis vbi triſtitia, & cor ſtultorum vbi lætitia. Merito proinde ait: Bonum eſt magis ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij. Licet enim multos frangat aduerſitas, tamen multò plures extollit proſperitas: ſicut ſcriptum eſt. Cadent à latere tuo mille, ſiniſtro ſcilicet, per quod ſignatur aduerſitas: & decem millia, id eſt multo plures à dextris tuis: in quibus proſperitas deſignatur. Denique quia vtrobique periculum eſt: orat Sapiens, & dicit: Diuitias & paupertates ne dederis mihi: ne fortè aut diuitiæ extollerent in ſuperbiam: aut paupertas deijceret in impatiētiam. Vnde & Dñs ſicut in paſſione patientiam, ita in proceſſione humilitatem exhibere curauit. in illa enim tamquam ouis ad occiſionem ductus eſt, & quaſi agnus corā tondente ſe obmutuit, & nō aperuit os ſuū. Qui cum percuteretur, non comminabatur: ſed magis orabat dicens: Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. In proceſſione autem quid? Parabant ſeſe populi: vt exirēt obuiā ei, nec eum latebat qui nouerat quid

Iob 6. *Pſal. 48.* *Eccl. 7.* *Vbi ſup.* *Pſal. 60.* *Prou. 30* *Luc. 24.* C D

eſſet in homine. Propter quod & ipſe paratus eſt non in curribus & in equis, nec in frenis argenteis, aut ſellis auro tectis: ſed humilis aſelli tergo ſedens ſuppoſitis Apoſtolorū veſtibus quas ego de pretioſioribus regionis fuiſſe nō credo. Sed quid fuit quod proceſſionem habere voluit, qui mox futuram nouerat paſſionem? Forte, vt amarior eſſet paſſio, quam proceſſio præceſſiſſet. Ab eodem enim populo, in eodem loco, & ipſo tēpore paucisſimis diebus interpoſitis primo cum tāto triumpho ſuſceptus, poſtea crucifixus eſt. O quàm diſſimile eſt: tolle tolle crucifige eum: & Benedictus qui venit in nomine Domini, Oſanna in excelſis. Quam diſſimile rex Iſraël: & non habemus regem niſi Cæſarem. Quàm diſſimiles rami virentes & crux, flores & ſpinæ. Cui prius ſternebantur veſtimenta aliena, ecce ſuis exuitur, & ſors mittitur ſuper ea. Væ tibi amaritudo peccatorum noſtrorum, propter quæ ſoluenda tanta amaritudo neceſſaria eſt. Iam verò ad proceſſionem accedens tamquam quattuor ordines in ea mihi videor intueri: & fortaſſis in hac noſtra proceſſione hodie omnes poterunt inueniri. Præibant enim aliqui & viam parabant: Ipſi ſunt qui viam parant Dño ad corda veſtra, qui vos regunt, & dirigunt greſſus veſtros in viā pacis. Alij ſequebantur, & hi ſunt qui propriæ inſcientiæ cōſcij deuotè ſequuntur, & adhærent ſemper veſtigijs præcedentium. Erant quoque diſcipuli tamquam domeſtici lateri eius adhęrentes. Ipſi ſunt qui optimam partem elegerunt, qui in clauſtro ſoli Deo viuūt, ſemper Deo adhærentes, & eius placitū conſiderantes. Ipſum quoque iumentum, cui inſidebat non defuit, quod deſignat duros corde, & aīos quodammodo beſtiales. Verū non fuit animalium ibi huiuſmodi copioſior multitudo, nec oportuit. Tales enim magis oneri ſunt quā honori, nec propter eos proceſſio valde glorioſior eſt. Huiuſmodi namque cātare non norūt, ſed male ſonoros dant rugitus. Ipſi ſunt qui virga ſemper & calcaribus egent. Attamen nec ipſos relinquit Dominus, dum diſciplinam ferre voluerint. His enim dicitur: Seruite Dño in timore, & apprehendite diſciplinam nequando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta. Poſtquam enim iumentum hoc diſciplinam ferre noluerit: quid reſtat, niſi vt abijciat eum Dominus cum indignatione quadam, & protinus exeat à via, currens ad ſpinas & tribulos,

E M

los, à quibus ſuffocatur verbum Dei; qui ſũt diuitiæ huius mundi & voluptates carnis? Sed ſi qui tales ſunt hic quibus grauis ſit ordo & omnia oneroſa, quos pungi frequẽter oporteat & vrgeri: obſecramus eos vt ſtudeant de iumentis ſi fortè queant in homines commutari, & cõputari inter eos, vt aut de præcedẽtibus, aut de adhærentib. & col-
F lateralibus, aut de ſequentibus ſint. Quod ſi non faciunt, obſecro, vt vel in eo quod ſunt permaneant, & patienter interim ferãt quæ ſalubria ſunt, etſi minus ſuauia, donec complaceat Domino reſpicere humilitatẽ eorũ & in melius aliquid eos promouere. Vultis autem vt aliquatenus conſolemur iumẽtum noſtrum? Scimus equidem quia cantare non nouit. Neque enim de eis eſt qui di-
Pſ.118. cere poſſit. Cantabiles mihi erant iuſtificationes tuę in loco peregrinationis meæ. Attamẽ vnum eſt, quod nemini ceterorum tã prope eſt Dominus. Nam nec ipſi qui hinc inde adhærent, tam prope eum habent vt iumentum cui inſidet. Et audi hoc ipſum
Pſ.33. à Propheta. Prope eſt Dominus his qui tribulato ſunt corde. Nam & mater quem ægrotantem nouit filium magis fouet, & ſæpius amplectitur eum. Nemo igitur indignetur: nemo contemnat dum voluerit eſſe Chriſti iumentum. Etenim qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, illum grauiter offendit, qui eos tãquam mater gremio ſuæ fouet miſericordiæ, donec roborentur. Vnde & morum infirmitates patientiſſimè ferẽdas beatus Benedictus admonuit. Quattuor ergo ſũt genera in proceſſione Domini. Boni prudentes, & boni ſimplices, hi ſunt qui præeunt, & qui ſequuntur. Bonos autem addidi, quia prudentes non boni ini-
Ier.4. qui ſunt, iuxta illud: Sapientes ſunt, vt faciant mala, & ſimplices non boni, ſtulti ſũt. In proceſſione autem Domini, nec iniquus locum habet, nec ſtultus. Porro qui adhæ-
G rent ei contemplatiui ſunt: Qui portant eũ & onerantur eo: ipſi ſunt duri corde, & parum deuoti. Sed ecce omnes ſunt in proceſſione Domini: & nemo ex ipſis faciem eius videt. Nam qui præcedunt occupati ſunt in paranda via, ſoliciti circa peccata, & tentationes aliorum. Qui ſequuntur ipſi omninò faciem eius videre non poſſunt, ſed ſicut Moyſi dictum eſt, poſteriora eius videt. Iumentum cui inſidet numquam ad videndũ leuat oculos: ſed pronum eſt ſemper in terram. Qui vero adhærent ipſi, aliquando videre poſſunt, ſed raptim, & nõ continuè, nec plenè: dum adhuc ſunt in via. Attamen quãtum ad alios, ipſi magis facie ad faciem eum vident: iuxta quod verè de Moyſe ſcriptum eſt, quia ceteris quidẽ prophetis per viſiones, & ſomnia: Moyſi verò facie ad faciẽ loquebatur. Quãtum ad plenam ſanè viſionem, nec ipſe Moyſes dũ viueret in hoc mũdo impetrare potuit faciei ipſius viſionem: quia ſicut ipſe ait: Non videbit me homo, & *Exo.33.*
viuet. Non videbor, inquit, in hac vita: non videbit quis faciẽ meã in hac via, & in proceſſione iſta. Ipſe itaque pietate ſua donet nobis ſic in eius proceſſione perſeuerare dũ viuimus, vt in magna illa proceſſione, qua cũ ſuis omnib. à patre ſuſcipiendus eſt, & traditurus regnum Deo & patri, ſanctam ciuitatẽ ingredi mereamur, cum eo qui viuit, & regnat per omnia ſæcula ſæculorum. Amẽ.

De quinque diebus proceſſionis, refectionis, paſſionis, requietionis, reſurrectionis. Sermo III. Vbi ſupra.

CVm vniuerſa fecerit Deus in numero, pondere, & menſura: ſpecialius tamen ea tempora quib. in terris viſus eſt, & cum hominib. conuerſatus eſt: quęcumque in eis operatus, loquutus, aut paſſus eſt, ita diſpoſuit, vt ne minimum quidem momentum, ne vnum iota à ſacramẽto vacauerit, aut pręterierit ſine myſterio. Euidentius tamen quattuor proximos dies, & ipſum quem hodie colimus illuſtrauit: diem proceſſionis, diem refectionis, paſſionis, requietionis, & reſurrectionis ſuæ. Notabiles admodum dies, & inter ceteros inſignes magis. Prima ſiquidem die gloriam ſuſcipere dignatus eſt humanam, & cum ingenti quodam tripudio, & exultatione vniuerſæ terrę Hieroſolymam non proprijs (vt hactenus conſueuerat) pedibus, ſed iumento vectus intrare. Et hęc quidẽ pręparatio ad paſſionem fuit, excitata hinc maxime inuidia Sacerdotum. Sanè venturas aliquando turbas vt raperent, & eum regem facerent, fugiens legitur declinaſſe. Nunc verò etiam non quæſitus affuit, vt tanquam rex Iſrael ſuſciperetur, & prædicaretur ab eis: quinetiam in hæc ipſa præconia, eorũ (quod dubium non eſt) animos excitauit. Sic nimirũ & de paſſione aduertere eſt. Exijt quãdoque, & abſcõdit ſe ab eis,

eis,ſcilicet Iudæis. Nec volebat iam ambulare palam in Iudæa: quia quærebant eum in-
I terficere. Sciens autem quod venerat hora eius tamquam poteſtatē habens, ſpōtaneus ipſe ſe obtulit paſſioni. Decebat nempè pōtificem noſtrum tentari per oīa pro ſimilitudine abſque peccato, vt tamquam verus homo & proſpera hominū, & aduerſa opportunè vitaret, opportunè ſuſciperet, & vtrarumque rerū in ſeipſo nobis ſalutare pręberet exemplum. Vt enim tēperantiæ eſt præconia populi & ſæculi eius proſpera declinare: ſic interdum iuſtitiæ eſt, certa quidem diſpēſatione admittere ea. Perſequutio quoque & temporalis omnis aduerſitas ꝓ loco & tempore prudenter aliquando fugienda erit, cum autem neceſſe fuerit, viriliter tolerāda. Et in his quidē duobus (proſperitatē & aduerſitatem loquor) humana omnis vita verſatur. Nihilominus autē in iſtis quattuor notiſſimis vtique ſpeciebus virtus vniuerſa conſiſtit. Ita ergo omnem virtutem implere decuit eum in quo plenius habitabat omnis plenitudo virtutis, vt notum fieret omnibus, quia is ſciret maximè abundare, ſciret & penuriā pati. Non.n. Dei ſapientia de his erat, quos occidere ꝓſperitas ſua: non Dei virtus de his quos perdere poſſet auerſio. Vtrumque.n. ſcriptū eſt, quod proſperitas non tamen omnium, ſed ſtultorum occidat illos: auerſio vtique non quorumlibet, ſed paruulorum perdat illos. Quā modeſte tamen hanc ipſam videtur gloriam ſuſcepiſſe ad triumphalē occurſum in aſino veniens non in curribus aut in equis? Et dice-
Mat. 21 bat: Si quis vobis aliquid dixerit: dicite, quia
K Dn̄s his opus habet. Opus magnum, opus ſalutis. Nempe homines & iumenta ſaluos facere venerat: multiplicans miſericordiam ſuam Deus. Initia noſtræ cōuerſionis fouet iſta dignatio, vt primum ex ancilla filiū generemus. Solutus eſt ad mandatum Dn̄i qui antea tenebatur, aut non valens, aut nō volens benefacere, aut vtroque fortius vinculo alligatus, nec volens ſcilicet nec valens. Non nouit interim purius in Dn̄o gratulari, perſuaſum tenet placere ei quod agit, & cōſolatur in eo quod ſibi eum quodammodo ſe facere reputet debitorem, ſæpius memorans, quia Dn̄s his opus habet. Nam proceſſu temporis in eo magis afficietur vt ſuo ſolicitetur debito, & timeat ne forte tantis beneficijs inueniatur ingratus: dicens, quia ſeruus inutilis ſum, & bonorum meorū non egens. At hęc quidem verax affectio & fidelis: hic filius liberæ, cum quo ancillæ filius heres eſſe non poſſit. Ita ergo in hac proceſſio- A
ne. Ceterum ante paſſionem affectuoſius paterfamilias refectionem ſuis curauit domeſticis exhibere: & in hoc quoque apparuit benignitas & humanitas Saluatoris. Cum .n. dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos, & dicebat: Deſiderio deſideraui hoc paſcha mā- *Luc. 22.*
ducare vobiſcum antequam patiar. Oportebat eni. Expetierat eos ſatanas vt cribraret ſicut triticum: opus erat præuenire refectionem. Denique qui refecti paulo minus defecerūt, qd ieiuni feciſſent? Hinc fuit quod non modo corpora, ſed ēt corda refecit, & ea quàm maximè. Neque enim corporalis paſſio, ſed tentatio ſpiritualis inſtabat, quod ſingulariter ille futurus eſſet donec trāſiret. Ea nimirum hoſtia ſicut ſola ꝓdeſſe potuit ſic ſola ſuffecit, nec Chr̄m decuit ſimul & Petrum, aut Iacobum, vel Ioannem pro ſalute hominū pati. Crucifixi tn̄ fuere cum eo alij duo, ſed duo nequam, de quibus nulla prorſus ſuſpicio poſſet haberi: tamquā ex eis minus efficax ſacrificium ſuppleretur. Quibus ergo panibus in cena refecit Apoſtolos? Vt ego arbitror quinque. Meus, inquit, cibus *Ioan. 4.*
eſt, vt faciam voluntatem patris mei. Cibus vtique, ſed cibus cordis. Quid enim æquè cōfirmat & corroborat cor humanum? quid ita in omni neceſſitate confortat & ſuſtentat, vt diuinæ voluntatis exequutio, velut in quendam animę ventrem conſcientiam ſcilicet eius ingeſta? Sic & ſermonem diuinæ exhortationis, & promiſſionem eius conſolationem, & orantium lacrymas, panes cordis eſſe ſolus ille ignorat, cuius iā aruit cor, pro eo quod ſuum ipſius panem comedere ſit oblitus. Super omnia autem caro Dn̄i verè eſt cibus, & cibus vitæ, panis de cælo viuꝰ. Nullum ex his in hac tam ſollēni cena Dn̄i defuiſſe reperies, ſi diligenter aduertas. Recumbentibus adhuc diſcipulis, ſurgit à cena, præcingitur linteo: aquam ponit in peluim, diſcipulorum pedes abluit & extergit. Non eſt voluntas carnis & ſanguinis hæc ſed volūtas patris & ſanctificatio noſtra. Denique ſi non lauero te (ait Dn̄s ad Petrum obnixius repugnantem) non habebis partem mecum. Scimus autem quis dixit: Eum qui M
venit ad me, non eijciam foras, quia deſcen- *Ioan. 13*
di de cælo, non vt faciā voluntatē meam, ſed *Ioan. 6.*
voluntatem eius qui miſit me. Opportunè autem & vtique more ſuo, poſt exemplum

operis,

operis, exhortationẽ ſermonis adiunxit. Inter loquẽdum quoque (nam copioſiſſimus extitit ſermo) multis eos promiſſionibus propter inſtãtem maximè paſſionem refouere & refocillare curauit: de reſurrectione ſua, de aduentu paracleti, de eorum cõfirmatione, & aliquãdo aſſumptione ad ſeipſum. Nec multo poſt ventũ eſt ad orationẽ, & vſque tertio factus in agonia orabat. Vbi quidem non ſolis oculis, ſed quaſi mẽbris omnibus fleuiſſe videtur: vt totum corpus eius, quod eſt eccleſia totius lacrymis corporis purgaretur. Nam de ſacramento quidem corporis, & ſãguinis ſui nemo qui neſciat hanc quoque tantam & tã ſingularem alimoniam ea primum die exhibitam, ea die commẽdatam, & mandatã deinceps frequentari. Ex hoc iam dies ſequitur paſſionis. In qua nimirum ſicut totum hominem ſaluum fecit, ſic de toto ſe fecit hoſtiam ſalutarem: corpus exponens tantis ſupplicijs & iniurijs: animum verò gemino cuiuſdam humaniſſimæ cõpaſſionis affectui, hinc quidem ſuper mœrore inconſolabili ſanctarũ feminarum, inde ſuper deſperatione & diſperſione diſcipulorũ. In his quattuor crux Dominica fuit: & hæc oĩa propter nos paſſus eſt, qui tanta caritate compaſſus eſt nobis. Verumtamen quæ de ipſo erant finẽ habuere, ſicut ipſe lamentantibus mulieribus
A ait. Finem, vtique celerrimum & celeberrimum, primò quidẽ requiem: deinde reſurrectionẽ. Nos quoque ſi feſtinamus in illã ingredi requiem, per multas tribulationes nobis (ſi meminerimus) tranſeundũ eſt. Et prius quidẽ donec ſumus in tribulatione, magnũ nobis videtur aſpirare ad requiem: tamquam nihil ſim⁹ amplius deſideraturi. Verum nõ erit nobis requies (ne in requie quidem ipſa) à deſiderio gloriæ, à deſiderio reſurrectionis. Amodo (inquit) iã, dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis. A labore ergo requieſcunt qui in Domino moriũtur, ſed nõ requieſcunt interim à clamore. Denique ſub throno Dei clamant animæ occiſorum: quia etſi nihil habeant, quod moleſtet: nondum tamen totum habent quod delectet, donec requiem reſurrectio, donec ſabbatum paſcha ſequatur.

Feria quarta Hebdomadæ pœnoſæ, de paſſione Domini. Sermo.

VIgilate animo fratres: ne infructuosè vos huius tẽporis ſacramenta pertranſeant. Copioſa eſt benedictio: date receptacula munda, deuotas animas, ſẽſus vigiles, affectus ſobrios, puras conſcientias exhibete tantis chariſmatibus gratiarũ. Nimirũ admonet vos ſolicitudinis huius non modo ſpecialis ipſa conuerſatio quã profeſſi eſtis: ſed & generalis eccleſiæ obſeruatio, cuius filij eſtis. Vniuerſi ſiquidem Chriani ſacra B
hac ſeptimana, aut præ ſolito, aut pręter ſolitũ pietatẽ colunt, modeſtiam exhibẽt, humilitatẽ ſectantur, induunt grauitatem, vt Chriſto patienti quodammodo cõpati videantur. Quis. n. tã irreligioſus, qui non cõpungatur? quis tam inſolens, vt nõ humilietur? quis tam iracundus, vt non indulgeat? quis tã delicioſus, vt nõ abſtineat? quis tam flagitioſus, vt non contineat? quis tam malicioſus, vt non pœniteat his diebus? Merito quidem. Nẽpè, adeſt paſſio Domini vſque hodie terram mouens, petras ſcindens, aperiens monumenta, propè eſt etiam reſurrectio eius: in qua ſollẽnitatem celebrabitis altiſſimo Domino: vtinã vſque in altiſſima, quæ fecit magnalia, alacritate, & auiditate ſpiritus ſubeuntes. Nihil in mundo poterat melius fieri, quàm quod factum eſt à Domino his diebus. Nihil mundo poterat melius vel vtilius commendari, quàm vt ritu perpetuo celebret, & ſingulis annis memoriale eius in deſiderio animæ, & memoriã abundantiæ ſuauitatis ſuæ eructet. Vtrumque autem propter nos, quòd in vtroque nobis ſalutis fructus, in vtroque vita ſpirit⁹ noſtri. Mirabilis paſſio tua Dñe Ieſu, quę paſſiones omniũ noſtrum propulſauit: propiciata eſt omnib. iniquitatib. noſtris, & nulli vnquã petitioni noſtræ inuenit inefficax. Quid. n. tã ad mortẽ, quod nõ tua morte ſaluetur? In hac igitur paſſione fratres tria ſpecialiter conuenit intueri: opus, modũ, cauſſã. Nã C
in opere quidem patientia, in modo humilitas, in cauſſa caritas commendatur. Patientia autem ſingularis, quòd videlicet cum ſupra dorſum eius fabricarent peccatores, cum ſic extẽderetur in ligno, vt dinumerarentur omnia oſſa eius: cum fortiſſimum illud ꝓpugnaculũ, quod cuſtodit Iſrael, vndique foraretur, cũ foderẽtur manus & pe

des,ſicut agnus ad occiſionem ductus ſit,& tamquam ouis corã tondente,non aperuit os ſuũ,non aduerſus patrem murmurans à quo miſſus fuerat, nõ aduerſus humanum genus pro quo quę non rapuit exſoluebat: non denique vel contra populũ ipſum peculiarem ſibi, à quo pro tãtis beneficijs tanta mala recipiebat. Plectũtur aliqui ꝓ peccatis ſuis & humiliter ſuſtinent: hoc ipſum tamen eis ad patientiam reputatur. Flagellantur alij non tã purgandi quàm probandi coronandiq., & maior in eis patientia comprobatur & commendatur. Quomodo non maxima cenſeatur in Chriſto, qui in funiculo hereditatis ſuæ ab his quibus ſpecialiter aduenerat Saluator, crudeliſſima morte multabatur ſicut fur, nullum omnino peccatum, nec actu proprio, nec contractu, ſed nec in quo creſcere poſſet habens? Nimirum in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis, nõ vmbraticè, ſed corporaliter: in quo Deus eſt mundum recõcilians ſibi, non figuratiuè, ſed ſubſtantialiter: qui denique plenus eſt gratiæ & veritatis, nõ cooperatiuè, ſed perſonaliter. Vt faciat opus ſuũ,
Iſai. 28. alienum eſt opus eius ab eo (Iſaias, loquitur) quia & opus ſuum fuit quod dedit ei
D pater vt faceret: & alienũ ab eo, vt talis talia ſuſtineret. Ita ergo habes in opere patiẽtiam. Nam modũ ipſum (ſi diligenter attendas) non modo mitẽ, ſed & humilẽ corde cognoſces. Nempè, in humilitate iudiciũ eius ſublatum eſt, cũ nec ad tantas blaſphemias, nec ad falſiſſima quę ſibi obijciebãtur crimina reſponderet. Vidimus, inquit, eum & non erat ei aſpectus, non ſpecioſum forma præ filijs hominum, ſed opprobrium hominum & tãquam leproſum: nouiſſimum virorum, planè virum dolorum à Deo percuſſum & humiliatũ: ita vt nulla eſſet ei ſpecies neque decor. O nouiſſimum & altiſſimum, ò humilem & ſublimem, ò opprobriũ hominum & gloriã Angelorum. Nemo illo ſublimior, nemo humilior denique. Sputis illitus eſt, opprobrijs ſaturatꝰ eſt, morte turpiſſima condẽnatus eſt, cum ſceleratis deputatus eſt. Nihilne merebitur vel iſta humilitas, quæ hũc habet modũ: imò quæ tam eſt vltra modũ? Sicut eſt patientia ſingularis, ſic & humilitas admirabilis, vtraque ſine exemplo Vtramque tamẽ magnificè cauſſa ipſa commendat, nimirum caritas eſt. Propter nimiam quidem caritatem ſuam, qua dilexit nos Deus, vt ſeruum redimeret, nec pater filio, nec ſibi filius ipſe pepercit. Verè nimiam, quia & mẽſuram excedit, modum ſuperat, planè ſupereminẽs vniuerſis. Maiorem, inquit, caritatem nemo habet, quàm vt animã ſuam ponat quis pro amicis ſuis. *Ioã. 15.*
Tu maiorem habuiſti Domine ponẽs eam E etiam pro inimicis. Cũ enim adhuc inimici eſſemus, per mortem tuam, & tibi reconciliati ſumus, & patri. Quænam alia videbitur eſſe vel fuiſſe, vel fore huic ſimilis caritati? Vix pro iuſto quis moritur: tu pro impijs paſſus es, moriẽs ꝓpter delicta noſtra, qui veniſti iuſtificare gratis peccatores, ſeruos facere fratres, captiuos coheredes, exules reges. Nec ſanè aliud aliquid patientiam hanc & humilitatẽ æquè illuſtrat, quàm ꝙ tradidit in mortem animam ſuam, & peccata multorũ tulit: etiam pro tranſgreſſorib. rogãs, vt non perirent. Fidelis ſermo & omni acceptione dignus. Quia enim voluit, oblatus eſt: Non modo voluit, & oblatus eſt, ſed quia voluit. Solus nimirum poteſtatem habuit ponendi animam ſuam: nemo eam abſtulit ab eo vltro. Cum accepiſſet acetum dixit: Conſummatum eſt. Nihil re- *Ioã. 19.* ſtat adimplendum: iam non eſt quod expectem. Et inclinato capite (factus obediens vſque ad mortem) tradidit ſpiritum. Quis tam facile quãdo vult dormit? Magna quidem infirmitas mori, ſed planè ſic mori, virtus immenſa. Nempè, quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus. Poteſt humana veſania ſibijpſi in mortem ſceleratas injicere manus, ſed nõ hoc eſt ponere animã ſuã, vrgere eã magis & violẽter abrũpere, quã ad nutũ ponere eſt. Tibi impie Iuda miſera planè facultas fuit non ponendi animã, ſed pendẽdi: nec tradente te, ſed trahente loqueo nequiſſimus ille ſpiritus tuus exiuit, non emiſſus à te, ſed amiſſus. Solus in mortem tradidit animã ſuam, qui ſolus virtute ꝓpria regreſſus eſt ad vitã. Solus poteſtatẽ habuit ponendi, qui ſolus facultatem æquè habuit liberã reſumendi, imperium habens vitæ & mortis. Digna ergo caritas tam inęſtimabilis, humilitas tam admirabilis, patiẽtia tam inſuperabilis. Digna planè tam ſancta, tam immaculata hoſtia, tã acceptabilis. Dignus eſt agnꝰ ꝗ occiſus eſt, accipere fortitudinẽ, facere ad quod venit, tollere peccata mundi. Ego autẽ dico peccatum triplex quod inualuit ſuper terrã. Putatis quod dicere velim concupiſcentiam carnis, & concupiſcentiã oculorum, & ſuperbiã vitæ: Funiculus

culus triplex eſt, qui difficile rumpitur: propterea multi trahunt, imo trahũtur hoc funiculo vanitatis, ſed prior ille ternarius non immerito præualet in electis. Quomodo.n. non illius patientiæ recordatio oẽm arceat voluptatem? quomodo non illius humilitatis conſideratio ſuperbiam vitæ prorſus extrudat? nam caritas illa planè digna cuius meditatio ſic mẽtem occupet ſic totam ſibi vendicet animam, vt omninò vicium curioſitatis exſufflet. Fortis igitur cõtra hæç paſſio Saluatoris: ſed aliud ego triplex çquè peccatum quemadmodum virtus crucis expugnat dicere cogitaui, & id fortè vtilius audiatur. Primum quidem Originale, ſecundum Perſonale dixerim, tertium Singulare. Et Originale quidem maximum illud delictum vocatur, quod à primo Adam contrahimus, in quo peccauimus omnes, pro quo
G morimur vniuerſi. Maximum planè quod ſic totum non modo genus humanum: ſed & quemlibet ipſius generis occupat, vt non ſit qui euadat, non ſit vſque ad vnum. A primo homine vſque ad nouiſſimum protenditur, & in ſingulis quoque à planta pedis vſque ad verticem diffunditur hoc venenum. Sed & aliter nihilominus in vniuerſam dilatatur ætatem, ab ea ſcilicet die qua ſua quemque concipit, vſque ad eã qua cõis eum recipit mater. Alioquin vnde graue iugum ſuper omnes & totos filios Adam; idq. à die exitus de ventre matris eorum, vſque in diem ſepulturæ in matre omnium? In ſordibus generamur, in tenebris confouemur, in doloribus parturimur. Ante exitum miſeras oneramus matres: in exitu more vipereo laceramus, mirum quod non ipſi pariter laceramur. Primam vocem plorationis edimus, merito quidem, vtpote vallem plorationis ingreſſi, vt nobis illud ſancti Iob ex
Iob 14. omni parte poſſit aptari. Homo natus de muliere, breui viuens tẽpore, repletur multis miſerijs. Quam verum verbum hoc ſit, non nos verba docuere, ſed verbera. Homo (inquit) natus de muliere, nihil abiectius. Et ne fortè ex ipſa ſibi voluptate corporeorum ſenſuum, quã de ſenſibilib. hauriat blandiatur: in ipſo ſtatim introitu de exitu quoque terribiliter admonetur, cũ dr̃, breui viuens tẽpore. At ne ſpacioſũ illud ꝙ inter ingreſſũ & egreſſũ relinquitur, ſibi libertũ putet, repletur, ait, multis miſerijs. Multis & multiplicib. (inquam) miſerijs corporis, miſerijs cordis, miſerijs cũ dormit, miſerijs dum vigilat, miſerijs quaqua verſũ ſe vertat. Nimirũ ipſe quoque natus ex virgine imò factus ex muliere (ſed benedicta in mulierib.) qui H
loquitur ad matrẽ. Mulier ecce filius tuus: *Ioan. 19*
etiam breui viuens tempore ſuper terram: & nihilominus multis eſt repletus miſerijs, in illa breuitate appetitus inſidijs, ĩterrogatus contumelijs, pulſatus iniurijs, vexatus ſupplicijs, conuitijs laceſſitus. Tunc hanc ſufficere dubites obedientiam quæ reatum omnem primæ præuaricationis abſoluat? imò vrrò non ſicut delictum, ita & donum. Nam peccatum ex vno in condemnationẽ: gratia autem ex multis delictis in iuſtificationem. Et graue quidem omninò delictum illud originale, quod non ſolum perſonam infecit, ſed & naturam. Perſonale tamen cuique grauius eſt, cum iam laxatĩs habenis exhibemus vndique membra noſtra arma iniquitatis peccato: non modo iam alieno, ſed proprio crimine compediti. Singulare verò eſt grauiſſimum quod commiſſum eſt in Dominum maieſtatis, cum viri impij virum iuſtum iniuſtè occiderũt, & ſacrilegas manus in ipſum Dei filium iniecerunt crudeliſſimi homicidæ: imò (ſi fas eſt dicere) etiam Deicidæ. Quid duo præcedentia ad tertium? Ad hoc expalluit & expauit tota machina mundialis, & penè in antiquum chaos ſunt omnia reuoluta. Ponamus aliquem de regni principibus terrani regiam populaſſe in vaſtitate hoſtili: ponamus aliũ qui cum eſſet de conuiuio & conſilio regis, vnicum eius filium proditorijs manibus ſuffocarit. Numquid non primus reſpectu ſe- I
cundi innocens videbitur & immunis? Sic eſt omne peccatum quantum ad hoc peccatum: & tamen hoc peccatum in ſe pertulit, qui ſeipſum fecit peccatũ, vt de peccato dãnaret peccatũ. Per hoc. n. omne peccatum tã originale, quàm perſonale deletũ eſt, & ipſum quoque ſingulare eliminatum per ſe ipſum. Argumentum mihi eſt à maximo, ꝙ duo minora ſunt exploſa. Et ecce argumentum. Peccatũ multorum tulit, & pro tranſgreſſorib. rogauit, vt nõ perirẽt. Pater ignoſce illis, quia neſciũt quid faciũt. Volat irre- *Luc. 23.*
uocabile verbum tuum Dñe, nec reuertetur ad te vacuum, ſed faciet ad quod miſiſti. Vide nũc opera Domini quæ poſuit prodigia ſuper terrã. Flagellis cęſus eſt, ſpinis coronatus, clauis cõfoſſus, affixus patibulo, opprobrijs ſaturatus: omniũ tñ dolorũ immemor: ignoſce, ait, illis. Hinc multæ miſeriæ

corporis, hinc multæ miſericordiæ cordis, hinc dolores, hic miſerationes, hinc oleum exultationis, hinc ſanguinis guttæ decurrẽtis in terram. Miſericordiæ Domini multæ, ſed & miſeriæ Dñi multę. Vincẽt ne miſerię miſericordias, an miſericordiæ miſerias ſupabunt? Vincant miſericordiæ tuæ antiquæ Dñe, vincat ſapientia malitiam. Magna.n. illorum iniquitas, ſed numquid non maior pietas tua Dñe? Multum per omnem mo-
Ier. 18. dum. Numquid redditur pro bono malum,
H ait, quia foderunt foueā animæ meæ? Plane foderũt impatientiæ foueam: occaſiones indignationis plurimas, & permaximas miniſtrãtes. Sed quid horum fouea ad abyſſum manſuetudinis tuę? Retribuentes mala pro bonis foueam foderunt, ſed caritas non irritatur, non præcipitatur, numquam excidit, non in foueā ruit, & pro retributis malis cumulat bona. Abſit vt muſcæ morituræ exterminent ſuauitatem vnguenti, quod de tuo corpore fluit, quia apud ſinum tuum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio. Muſcæ morituræ miſeriæ ſunt, muſcæ morituræ blaſphemiæ ſunt, muſcæ morituræ inſultationes ſunt, quas tibi reddit generatio praua & exaſperans. Tu autem quid? In ipſa eleuatione manuum tuarum cum iā ſacrificium matutinum in holocauſtum veſperrinum tranſierit: in ipſa inquam virtute incenſi, quod cælos aſcendebat, terram operiebat, inferos reſpergebat, exaudiẽdus pro reuerẽtia tua clamas: Pater ignoſce illis quia neſciunt quid faciunt O quam multus es ad ignoſcẽdum, ò quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, O quàm lōgè cogitationes tuæ à cogitationibus noſtris: ò quàm firmata eſt etiā ſuper impios miſericordia tua. Mirares. Ille clamat ignoſce, Iudæi crucifige. Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleum, & iſti ſunt iacula O caritas patiens, ſed & compatiens. Caritas patiens eſt, ſufficit; Caritas benigna eſt, cumulus eſt. Noli vinci à malo, caritas abundans, ſed vince in bono malū, ſuperabundas, eſt.
L Nō enim ſola patientia, ſed benignitas Dei ad pœnitẽtiam Iudæos adducit, quia benigna caritas: etiam quos tolerat amat, & amat tam ardenter. Patiens caritas diſſimulat, exſpectat, ſuſtinet delinquentem ſed benignè trahit, adducit, conuerti facit ab errore viæ ſuæ: deniq. cooperit multitudinem peccatorū. O Iudæi lapides eſtis, ſed lapidē percutitis molliorē: de quo reſonat tinnit⁹ pietatis & ebullit oleum caritatis. Quomodo potabis Domine deſiderantes te torrente voluptatis tuæ, qui ſic perfundis crucifigebtes te oleo miſericordiæ tuæ? Pater igitur quia hęc paſſio potẽtiſſima eſt ad exhauriendum omnim genera peccatorum. Sed quis ſcit ſi data eſt mihi? Mihi data eſt, quia alteri dari non potuit. Numquid Angelo? Sed ille non eguit. Numquid diabolo? Sed ille non reſurgit. Denique non in ſimilitudinem Angelorum (abſit autem vt in ſimilitudinem dœmonum) ſed in ſimilitudinem hominū factus, & habitu inuẽtus vt homo, exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens. Filius erat, & factus eſt tamquam ſeruus. Non ſolum formam ſerui accepit, vt ſubeſſet, ſed etiam mali ſerui, vt vapularet, & ſerui peccati, vt pœnam ſolueret, cum culpam nō haberet. In ſimilitudinem (inquit) hominum, non hominis: quia primus homo nec in carne peccati, nec in ſimilitudine carnis peccati creatus eſt, Chriſtus enim in vniuerſali hominum miſeria preſſius & profundius ſe immerſit, ne ſubtilis ille diaboli oculus magnum hoc pietatis deprehẽderet ſacramentum Ideo habitu & omni habitu inuentus eſt vt homo, nec in eo quā- M
tum ad naturæ debitum ſignum aliquod ſingularitatis apparuit. Quia enim ita inuentus eſt, ideo crucifixus. Paucis autem reuelauit ſeipſum, vt eſſent qui crederent: reliquis autem abſconditus eſt: quia ſi cognouiſſent, numquā Dominum gloriæ crucifixiſſent. Ad hoc etiam illi ſingulari peccato 1. Cor. 2.
ignorantiā copulauit, vt ſub aliqua iuſtitiæ vmbra ignorantibus poſſet ignoſci. Duo autem nobis in hereditatem reliquerat ille vetuſtus Adam qui fugit à facie Dei, laborem videlicet, & dolorem: laborē in actione, dolorem in paſſione. Nō hoc ipſe audierat in paradiſo, quem acceperat vt operaretur & cuſtodiret illum. Operaretur delectabiliter, cuſtodiret fideliter, ſibi & poſteris ſuis. Chriſtus Dñs laborem & dolorem cōſiderauit, vt traderet eos in man⁹ ſuas: imo ſe magis in manus eorum fixus in limo profundi, & intrauerunt aquæ iſtę vſque ad animā eius. Vide (ad patrem inquit) humilitatē meā, & Pſalm. 118. v
laborē meum: quia pauper ego ſum, & in laboribus à iuuentute mea. Laborauit ſuſtinẽs: manus eius in laboribus ſeruierunt De dolore vide quid dixerit: O vos omnes qui trāſitis per viā, attẽdite & videte ſi eſt dolor ſi- Thren. 1
cut dolor me⁹. Vere lāguores noſtros ipſe tu- Iſai. 53.
lit,

lit, & infirmitates noſtras ipſe portauit, vir dolorum, pauper & dolēs, tentatus per omnia abſque peccato. Et in vita paſſiuam habuit actionem, & in morte paſſionem actiuam ſuſtinuit, dum ſalutem operaretur in
A medio terræ. Proinde memor ero quamdiu fuero laborum illorū, quos pertulit in prædicando, fatigationum in diſcurrendo, tentationum in ieiunando, vigiliarum in orā do, lacrymarum in compatiendo. Recordabor etiam dolorum eius, conuiciorū, ſputorum, colaphorum, ſubſannationum, exprobrationum, clauorum, horumq. ſimillium, quæ per eum, & ſuper eum abundantius tranſierunt. Facit ergo mihi fortitudo, facit ſimilitudo: ſed ſi acceſſerit etiam imitatio, vt ſequar veſtigia eius. Alioquin etiā exquiretur à me ſanguis iuſtus qui effuſus eſt ſuper terram, nec immunis ero ab illo tā ſingulari ſcelere Iudæorum: quod videlicet tantæ caritati ingratus fuerim, quòd ſpiritui gratiæ contumeliam fecerim, quòd ſanguinem teſtamēti pollutum duxerim, quòd conculcauerim filium Dei. Sunt plerique qui laborem & dolorē patiūtur, ſed neceſſitas in cauſa eſt, nō voluntas, & hi nō ſunt conformes imaginis filij Dei. Sunt qui ex voluntate ſuſtinēt, ſed non eſt eis ſors, neque pars ī ſermone iſto. Vigilat tota nocte luxurioſus, non ſolū patienter, ſed & libenter, vt ſuam expleat voluntatem: vigilat raptor veſtitus fuero, vt diripiat prædā: vigilat fur, vt domū perfodiat alienam. Sed hi omnes, & horum ſimiles, longè ſunt à labore & dolore quem cōſiderat Dominus. Homines autem bonæ voluntatis, q̃ Chriſtiana voluntate diuitias paupertate commutauerunt, vel etiam non habitas, tamquam habitas contēpſerunt, relinquentes omnia
B propter ipſum, ſicut & ipſe reliquit omnia propter ipſos, ſequuntur eum quocumque ierit. Huiuſmodi autem imitatio validiſſimum argumentū mihi eſt, quod paſſio Saluatoris & ſimilitudo humanitatis in meam tranſeunt vtilitatem. Hic enim ſapor, hic fructus eſt & laboris & doloris. Vide ergo quàm magnificauerit facere tecum illa maieſtas. De omnibus quæ in cælo & ſub cælo ſunt, dixit & facta sūt. Et quid facilius dictu? Sed numquid ſolo verbo factum eſt, cū te quem fecerat refecit? Triginta & tribus annis ſuper terram viſus, & cū hominibus conuerſatus: etiam habuit in factis calumniatores, in dictis inſultatores, non habens vbi caput ſuū reclinaret. Quare hoc? Quia verbū à ſua ſubtilitate deſcenderat & groſſius acceperat indumentum. Nam caro factum fuerat, & ideo groſſiori & moroſiori opere vtebatur. Sicut autem cogitatio veſtit ſibi vocem corpoream abſque ſui diminutione, vel ante vocē, vel poſt vocem: ſic filius Dei aſſumpſit carnē non commixtionem paſſus, neque diminutionem, nec ante carnem, nec poſt carnem. Apud patrē inuiſibilis, ſed hic manus noſtræ tractauerūt de verbo vitæ, & quod erat ab initio, vidimus oculis noſtris. Hoc autem verbum, quia carnem puriſſimam & animam ſanctiſſimā vnierat ſibi, liberè moderabatur actiones corporis ſui, tum quia ſapientia, & iuſtitia erat: tum quia nullam habebat prorſus legem in membris ſuis repugnantē legi mētis ſuæ. Meum verbum, nec ſapientia, nec iuſtitia eſt, ſed tamen vtriuſque capax, & poſſunt ei hæc abeſſe & adeſſe, abeſſe autem facilius. Familiare enim magis iam nobis eſt C
carnis noſtræ ſeruire vitijs, quàm actiones, & paſſiones eius ordinare: pro eo quòd omnis ætas ab adoleſcentia prona eſt in malum, inter flagella quoque, & gladios, etiam ſub diſcrimine mortis ad ſuas ambiens voluptates. Felix cuius cogitatio, hoc eſt verbum noſtrum, omnes actiones ſuas ad iuſtitiam dirigit, vt & intentio ſana ſit, & operatio recta. Felix qui paſſiones corporis ſui propter iuſtitiam ordinat, vt quidquid patitur, propter Dei filium patiatur: quatenus & à corde tollatur murmuratio, & in ore verſetur gratiarum actio, & vox laudis. Qui ſic extulit ſe: iſte tollit grabatum ſuū, & vadit in domum ſuam. Grabatum noſtrum corpus eſt, in quo prius lāguidi iacebamus, ſeruientes deſiderijs & concupiſcentijs noſtris. Nunc portamus illud cum ſpiritui obedire cogimus, & mortuum noſtrum portamus: quia corpus mortuū eſt propter peccatum. Ambulamus tamen non currimus: quia corpus, quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrana inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Ambulamus etiam in domū noſtram. In quam domum? In matrem omnium, quia ſepulchra eorum domus illorum in æternum. Vel potius in domum noſtram, quàm habemus ex Deo, non manu factā æternam in cælis. Qui ſub hoc onere ambulamꝰ, poſito eo, quod putatis quomodo curremus? quomodo volabimus? Planè ſuper pēnas ventorū. Amplexa-

tus eſt nos Dominus Ieſus per laborem, &
D dolorem noſtrum. Amplectamur eum nos quoque vicarijs quibuſdã amplexibus propter iuſtitiam ſuam, actiones ad iuſtitiam dirigendo, paſſiones propter iuſtitiam ſuſtinendo. Dicamus quoque cum ſponſa.
Gen.3. Tenui eum, nec dimittam. Dicamus etiam cum patriarcha, non dimittam te, niſi benedixeris mihi. Quid enim iam ſupereſt niſi benedictio? Quid poſt amplexũ, niſi oſculum reſtat? Si ſic adhærerem Deo: quomo-
Cant.1. do non iam clamare liberet. Oſculetur me oſculo oris ſui? Ciba nos interim Domine lacrymarum pane, & potum da nobis in lacrymis in menſura: donec perducas nos ad menſuram bonam & confertam & coagitatam, quam dabis in ſinus noſtros, qui es in ſinu patris ſuper omnia benedict⁹ Deus in ſæcula. Amen.

In cena Domini, de baptiſmo, & de ſacramento altaris, & ablutione pedum. Sermo.

HI ſunt dies quos obſeruare debemus: dies pleni pietate & gratia, quibus etiã ſceleratorũ hominum mentes ad pœnitẽtiam prouocantur. Tanta ſi quidẽ eſt vis ſacramentorũ eorũ, quæ diebus iſtis recoluntur, vt poſſint ipſa quoque lapidea ſcindere corda, & pectus omne licet ferreum emollire ſufficiant. Denique videbimus vſque hodie ad paſſionem Chriſti non modo cæleſtia compati, ſed terram moueri, & petras ſcindi, & in confeſſione peccatorum
E aperiri monumenta. At verò quoniam ſic eſt in ſpiritualibus cibis, ſicut & in corporalibus, vt in quibuſdam ſtatim præſto ſit ſapor, in aliquibus oporteat laborare: quę manifeſta ſunt, noſtro indigent miniſterio: quæ verò clauſa ſunt diligentem volũt habere conſideratorem. Neque enim tradit mater paruulo nucem integram, ſed frãgit eam, & nucleũ porrigit. Sic & ego vobis fratres cariſſimi ſi poſſem, ſacramẽta, quæ clauſa ſunt aperire debueram: ſed quia minus poſſum, rogemus vt vobis pariter, & mihi mater ſapientia frangat nuces iſtas, nuces inquam quas protulit ſacerdotalis virga virtutis, quam emiſit Dominus ex Sion. Multa quidẽ ſunt ſacramenta, & ſcrutandis omnibus hora non ſufficit. Fortaſſis etiam aliqui veſtrum imbecilles ſunt ad tanta ſimul capienda. De tribus itaque ſacramentis, quæ ſatis congrua ſunt huic tempori dicendum erit quod Dominus ipſe donauerit. Sacramentum dicitur ſacrum ſignum, ſiue ſacrum ſecretum. Multa ſiquidẽ fiunt propter ſe tantum: alia verò propter alia deſignanda, & ipſa dicuntur ſigna & ſunt. Vt enim de vſualibus ſumamus exemplũ: datur annulus abſolutè propter annulum, & nulla eſt ſignificatio: datur ad inueſtiendũ de hereditate aliqua, & ſignum eſt: ita vt iã dicere poſſit qui accipit. Annulus non valet quidquam, ſed hereditas eſt quam quærebam. In hunc itaque modũ appropinquans paſſioni Domin⁹, de gratia ſua inueſtire cu- F
rauit ſuos, vt inuiſibilis gratia ſigno aliquo viſibili præſtaretur. Ad hæc inſtituta ſunt omnia ſacramenta, ad hæc Euchariſtiæ participatio, ad hæc pedũ ablutio, ad hæc denique ipſe Baptiſmus initium Sacramentorum omnium: in quo complantamur ſimilitudini mortis ei⁹, vnde & trina merſio, tridui quod nunc celebrandũ eſt, formam gerit. Sicut enim in exterioribus diuerſa ſunt ſigna, & vt cœpto immoremur exẽplo, variæ ſunt inueſtituræ ſecundum ea, de quib. inueſtimur: verbi gratia, inueſtitur Canonicus per librum, Abbas per baculum, Epiſcopus per baculũ & annulum ſimul: ſicut inquam in huiuſmodi rebus eſt, ſic & diuiſiones gratiarũ diuerſis ſunt traditæ ſacramentis. Quæ eſt gratia vnde per Baptiſmum inueſtimur? Vtique purgatio delictorũ. Quis
.n. poteſt facere mundum de immundo cõ- H
ceptum ſemine, niſi qui ſolus eſt mundus, & in quẽ peccatum non cadit Deus? Huius quidem gratiæ ſacramentum prius erat circũciſio, vt originalis rubiginem culpæ, quæ manauerat à parentibus primis, cultellus eraderet: ſed veniente Dño qui agnus eſt, totus ſuauis & mitis, cuius iugũ ſuaue eſt, & onus leue, optimè ſatis mutatũ eſt, vt inueteratam rubiginem cum vnctione Sancti ſpiritus aqua dilueret, & acerbitas illa ceſſaret. Sed forte, quærat aliquis, & dicat: Si deletũ eſt in baptiſmo quod contraximus à parentibus: cur adhuc manet cupiditatis fomes, & velut incentiuum quoddã peccati? Neque enim dubiũ quin à primis parentibus in nos traducta ſit lex iſta peccati. Omnes ſiquidẽ in peccatrice voluptate generamur: propterea licet inuiti, illicitos quoſdam motus concupiſcentiarum, & tamquã beſtiales ſentimus. Dixi vobis ſæpius, nec

menti excidere debet: quoniam in caſu primi hominis cecidimus omnes. Cecidimus autem ſuper aceruum lapidum, & in luto: vnde non ſolum inquinati, ſed etiam vulnerati, & grauiter quaſſati ſumus. Lauari quidem cito poſſumus, ad ſanandum verò op⁹ eſt curatione multa. Lauamur igitur in Baptiſmo, quia deletur chirographum damnationis noſtræ: & gratia hæc nobis confertur, ne iam nobis concupiſcentia noceat, ſi tamen à conſenſu abſtineamus, atque ita tamquam ſanies inueterati vlceris remouetur, dum tollitur damnatio & reſponſum mortis, quod prius inde manabat. Sed quis poterit tam efferos motus frangere? quis pruritum vlceris huius ferre queat? Confidite quia & in hoc gratia ſubuenit, & vt ſecuri ſitis, ſacramenti Dominici corporis & ſanguinis pretioſi inueſtiturā habetis. Duo enim illud ſacramentum operatur in nobis: vt videlicet & ſenſum minuat in minimis, & in grauioribus peccatis tollat omnino conſenſum. Si quis veſtrum non tam ſæpè modo, non tam acerbos ſentit iracundiæ motus, inuidiæ, luxuriæ, aut ceterorum huiuſmodi, gratias agat corpori & ſanguini Domini, quoniam virtus ſacramenti operatur in eo, & gaudeat quòd peſſimum vlcus accedat ad ſanitatem. Sed tamen quid agimus, quòd in hoc corpore peccati, & in hoc tempore malo non poſſumus eſſe ſine peccato? Numquid deſperabimus? Abſit. Si di- *1. Ioā. 1.*
H xerimus (ait beatus Ioannes) quia peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Si autem confeſſi fuerimus peccata noſtra, fidelis Deus eſt, qui remittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate. Nam vt de remiſſione quotidianorum minime dubitemus, habemus eius ſacramētum, pedum ablutionem. Quæris fortè vnde ſciam quòd ſacramentum ſit huius remiſſionis: maximè cum ipſe Dominus promiſerit Petro dicens: Quod *Ioan. 3.* ego facio tu neſcis modo, ſcies autem poſtea: nihil aūt de ſacramento loquutus eſt: ſed tātum exemplū, inquit, dedi vobis, vt & vos ita faciatis. Verum multa habebat illis dicere, ſed tunc portare non poterant. Ideoq. nec ex toto voluit eos anxios, & ſuſpenſos relinquere, nec dicere quod tunc non caperent. Vis autem noſſe, quia pro ſacramento illud eſt, non pro ſolo exemplo factum? Illud attende quod Petro dictum eſt: Si non lauero te, non habebis partem mecum.

Aliquid igitur latet, quod neceſſarium eſt ad ſalutem, quando ſine eo, nec ipſe Petrus partem haberet in regno Chriſti, & Dei. Vide enim ſi non expauerit Petrus ad tantæ comminationis terrificum verbum, ſi non agnouerit ſalutare eſſe myſterium cum reſpondit: Domine non tantū pedes meos, *Ibidem.* ſed & manus, & caput. Et vnde ſcimus, quia ad diluenda peccata, quæ non ſunt ad mortem, & à quibus plenè cauere non poſſumus ante mortem ablutio iſta pertineat? Et eo planè, quòd offerenti manus, & caput pariter ad abluendum, reſponſum eſt. Qui lotus eſt, non indiget, niſi vt pedes lauet. I Lotus eſt, qui grauia peccata nō habet, cuius caput, id eſt, intentio, & manus, id eſt, operatio, & conuerſatio munda eſt: ſed pedes qui ſunt animæ affectiones, dum in hoc puluere gradimur, ex toto mundi eſſe non poſſunt, quin aliquando vanitati, aliquando voluptati, aut curioſitati plus quā oportet cedat animus vel ad horam In multis enim offendimus omnes. Verumtamen, ne- *Iac. 3.* mo contemnat, aut paruipendat. Impoſſibile eſt enim cum eis ſaluari, impoſſibile eſt ea dilui, niſi per Chriſtum Ieſum, & à Chriſto. Nemo inquā pernicioſa ſecuritate dormitet, declinās in verba malitiæ, ad excuſādas excuſationes in peccatis, quoniam (vt audiuit Petrus ab ipſo) niſi lauerit ea Chriſtus, non habebimus partem cum eo. Nec ideo tamen pro eis neceſſe eſt nimis eſſe ſolicitos: ignoſcet facilè, imò & libenter, ſi tantummodo nos agnoſcamus. In huiuſmodi namque quaſi ineuitabilibus, & negligentia culpabilis eſt, & timor immoderatus. Hinc eſt, quod in oratione quam ipſe conſtituit quotidie pro peccatis illis voluit nos orare. Sicut enim de concupiſcenti diximus, quod licet damnationē abſtulerit, quia iuxta Apoſtolum, Nulla damnatio eſt his, qui *Rom. 8.* ſunt in Chriſto Ieſu: tamen ad humiliandos nos, ipſam adhuc patitur viuere in nobis, & grauiter affligere nos, vt ſentiamus quid nobis gratia præſtet, & ſemper ad illius auxiliū recurramus, ſic & de minoribus iſtis peccatis pia diſpenſatione nobiſcum agitur: vt non penitus auferantur, ſed in illis nos erudiat Deus, vt cum minima cauere non poſſumus, certi ſimus quòd non noſtris viribus K maiora ſuperemus: ſemperq. timorati, & omninò ſoliciti ſimus quomodo eius gratiā non amittamus, quam nobis tam multipliciter neceſſariam ſentimus.

In

In Die ſancto Paſchæ, de ſeptem ſignaculis, quæ ſoluit Agnus. Sermo I.

Apoc. 5. VIcit leo de tribu Iuda. Vicit planè malitiā ſapiētia, attingens à à fine vſque ad finē fortiter, & ſuauiter vniuerſa diſponēs: ſed pro me fortiter, ſuauiter mihi. Vicit Iudæorum blaſphemias in patibulo, fortem armatū alligauit in atrio, & de ipſo mortis imperio triumphauit. Vbi.n. ſunt opprobria tua Iudæe? vbi ſunt fabulæ vaſa captiuitatis? vbi eſt mors victoria tua? Confuſus eſt calumniator, raptor ſpoliatus eſt. Nouum genus potentiæ, hactenus victorioſa mors obſtupeſcit. Quid tu Iudæe? quid pridie ante crucem agitabas caput ſacrilegum? quid ſacrū hominis Chriſti caput exagitabas oppro-
Mat. 27 brijs? Chriſtus, inquit, rex Iſraël deſcendat de cruce. O venenata lingua, verbum malitiæ, ſermo nequam. Non eſt hoc Caipha,
Ioā. 11. quod paulo ante dicebas: Expedit, vt vnus moriatur homo ꝓ populo, & nō tota gens pereat. At illud quia mendacium non erat, non loquebaris de proprio: non à temetipſo dicebas, Si rex Iſraël eſt, deſcendat de cruce. Hoc plane tuum eſt: magis autem eius qui mendax eſt ab initio. Quid enim conſequentiæ videtur habere vt deſcendat, ſi rex Iſraël eſt, & non magis aſcendat? Sic non meminiſti ſerpens antique, quàm confuſus
L abſceſſeris olim, cum dicere præſumpſiſſes:
Matt. 4. Mitte te deorſum; &, Hęc omnia tibi dabo, ſi procidens adoraueris me. Sic tibi Iudæe, excidit quod audiſti, quia Dn̄s regnauit à ligno, vt regē abneges, quia manet in ligno. Sed forſitan nec audiſti: quia non Iudæis, ſed nationibus, hæc annunciatio debebatur.
Pſal. 95. Dicite, inquit, in nationibus, quia Dn̄s regnauit à ligno. Merito proinde titulum regni Præſes Gentilis inſcripſit ligno, nec potuit Iudæus, vt voluit corrumpere tituli inſcriptionem: nedum impedire Dominicam paſſionem, & noſtram redemptionem. Deſcendat (inquiunt) ſi rex Iſraël eſt. Imo verò quia rex Iſrael eſt, titulum regni non deſerat: virgam imperij non deponat, cuius ni-
Iſai. 9. mirum imperium ſuper humerum eius, ſicut
Ioā. 19. præcinit Iſaias. Noli (inquiunt Iudæi ad Pilatum) noli ſcribere rex Iudæorum, ſed quia ipſe dixit, Rex ſum Iudæorum. Et Pilatus: Quod ſcripſi, ſcripſi. Si Pilatus quod ſcripſit ſcripſit, Chriſtus non perficiet quod incępit? Ipſe enim cœpit, & ſaluabit nos. Sed dicunt: Alios ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere. Imo verò ſi deſcenderit, neminem ſaluum faciet. Cum enim ſaluus C
eſſe non poſſit, niſi qui ꝑſeuerauerit vſque in finem, quanto minus poterit eſſe Saluator? Alios ergo ſaluos fecit: nam ſaluatione, cum ſit ſalus ipſe, non indiget. Operatur ſalutem noſtram, nec caudam deeſſe patitur ſacrificio veſpertino, hoſtiæ ſalutari. Nouit inique, quid cogites. Non tibi dabit occaſionem ſurripiendæ nobis perſeuerantiæ, quæ ſola coronatur. Non faciet obmuteſcere M
prædicatorum linguas conſolantium puſillanimes, & dicentium ſingulis: Tu locum tuum ne deſeras; quod ſine dubio ſequeretur, ſi reſpondere poſſent, quia Chriſtus ſuū deſeruit. Proni enim ſunt ſenſus hominis & cogitationes in malum. Sine cauſſà (maligne) paraſti ſagittas tuas in pharetra, & diſcipulorum ſuſpiria cumulas opprobrijs Iudæorum. Illi quippe deſperant, iſti improperant: ſed Chriſto neutra tela nocebunt. Aliud tempus elegit confortandis diſcipulis, & aliud aduerſarijs confutandis. Interim patientiam magis exhibet, humilitatē commendat, obedientiam implet, perficit caritatem. His namque virtutum gemmis quattuor cornua crucis ornantur. Et eſt ſupereminentior caritas, à dextris obedientia, patientia à ſiniſtris, radix virtutum humilitas in profundo. His ditauit trophæum crucis conſummatio Dn̄icæ paſſionis, cum ad Iudęorum blaſphemias humilis, ad vulnera patiens, intus linguis, clauis exterius pungeretur. Nam & caritas in eo perfecta eſt, ꝙ pro amicis animā poſuit, & obedientia conſummata, cum inclinato capite tradidit ſpiritū, factus obediēs vſque ad mortē. His ſpoliare dotibus, hac priuare gloria Chr̄i ſatagebant eccleſiam, qui dicebant: Si rex Iſrael eſt, deſcendat de cruce. Nimirum, vt non ſit iam obedientiæ forma, non incentiuum amoris, non patientiæ vel humilitatis exemplū, ſed deleri habeant ex Euangelio verba illa ſuauiſſima, & dulciora ſuper mel & fauum: Ma- *Ioā. 15. b*
iorem hac dilectionem nemo habet, quam vt aīam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Et ad patrem: Opus conſummaui quod dediſti mihi vt faciam. Itemq. ad diſcipulos: Diſcite *Mat. 11*
à me quia mitis ſum, & humilis corde. Et ego *d*
ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad *Ioā. 12. e*
meipſum. Hoc eſt enim quod dolet venenati ſerpentis aſtutia, exaltatum in deſerto *Nu. 21. b*
ſerpentem æneum, cuius intuitu ſanentur vulnera quæ inflixit. Alioquin quonam

alio inſtigante miſiſſe credimus vxorẽ Pilati
Mat.27 ad ipſum dicentem: Nihil tibi & iuſto illi: multa enim paſſa ſum hodie per viſum propter eum? Timebat ergo iam tunc, ſed nũc maximè, virtute crucis eneruari ſe ſentiens inimicus. Sera ducitur pęnitentia, & quos inſtigauit ad crucifigendũ, inſtigat ad ſuadendum, vt de cruce deſcendat. Denique ſi rex Iſrael eſt, inquiunt, deſcendat de cruce, & credimus ei. Hæc planè ſerpentis aſtutia, hæc adinuentio nequitiæ ſpiritualis. Au-
Mat.5.c dierat impius Saluatoris vocẽ dicẽtis: Non ſum miſſus niſi ad oues quæ perierunt domus Iſrael: & nouerat quantum pro ſalute illius populi zelum gerere videretur: propterea malitiosè nimis linguas erudiẽs blaſphemorũ, ſuggerebat vt dicerẽt: deſcẽdat, & credimus: quaſi iã nihil poſſet obſtare q̃n deſcẽderet, qui eorum credulitatem tantopere deſideraret. Sed quid machinatur: aut cui parat inſidias verſipellis? Nempè ei, in
B quo nihil proficiet inimicus, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Non mouetur vana pollicitatione, qui nouit omnium corda: ſicut nec exprobratione blaſphema mitiſſimus omniũ mouebitur. Eo quippe tendebat malitioſa ſuaſio, non vt ipſi crederent, ſed noſtra quoque ſi qua erat fides in eum, omnib. modis deperiret. Legentes.n.
Deu.32.a Dei perfecta ſunt opera, quando fateremur Deum, qui ſalutis opus reliquiſſet imperfectum? Sed audiamus quid ad hæc Chriſtus
Soph.3.b reſpondeat per prophetam: Quæris ſigna Iudee? Exſpecta me in die reſurrectionis meæ. Si vis credere, maiora iam tibi opera demonſtraui. Multiplicaui ſigna: ſanitates perfeci heri, & pridie, hodie magis habeo conſummari. An non maius erat quod vidiſti è corporibus obſeſſis ſpiritus exire malignos, & de grabatis ſuis exilire paraliticos: quàm è manibus meis, vel pedibus clauos reſilire quos infixiſti? Sed patiendi tempus eſt, non faciendi, & paſſionis horam ſicut præuenire fruſtra conatus es, ſic nec poteris impedire. Sed ſi adhuc generatio praua & adultera ſignum quærit, non ei dabitur niſi ſignum Ionæ prophetæ. Non ſignum deſcenſionis, ſed reſurrectionis. Quòd ſi Iudæus non quærit, amplectatur & gaudeat Chriſtianus. Vicit enim leo de tribu Iuda. Suſcitatus eſt paterna voce leonis catulus: clauſo prodijt tumulo, qui de patibulo non deſcendit. An verò id maius ſit, inimici noſtri ſint iudices, qui tam curiosè muniebant monumentum: ſignantes lapidem cum cuſtodibus. Hunc enim lapidem magnum valde, de quo mulieres illæ deuotæ inuicem quærebãtur, facta iã reſurrectione Dominica, reuoluit Angelus, & reſedit (ſicut ſcriptũ C
eſt) ſuper eũ. Conſtat proinde clauſo exijſſe *Mat.28*
tumulo rediuiuũ corpus, quod clauſo Virginis vtero natũ proceſſit in vitam, & ad diſcipulos clauſis ĩtroiuit ianuis in cõclauim. Sed eſt locus vnde clauſis noluit ꝓcedere ianuis, carcer vtique gehennalis. Confregit ſiquidẽ ferreos vectes, repagula vniuerſa cõtriuit, vt liberè ſuos educeret, quos redemerat de manu inimici: & plenis egrederẽtur portis agmina ſanctorũ dealbatorũ, qui lauerũt ſtolas ſuas, & candidas eas fecerũt in ſanguine Agni. Cãdidas prorſus in sãguine Agni: q̃a exiuit cũ eo, & in eo etiã aqua dealbans: & teſtimoniũ ꝑhibet ipſe q̃ vidit. Aut certe candidas in ſanguine Agni nouelli: ſanguine lacteo candido & rubicundo: ſicut habes *Cant.5*
in cãtico Cãticorũ: Dilectus meus (ait ſpõſa) candidus & rubicundus, electus ex millibus. Inde eſt, quòd in ſtola candida & fulgure o vultu, teſtis quoque reſurrectionis apparuit. Iã ſi confutandis Iudęorũ calumnijs ſufficere videtur hoc ipſum, ꝙ clauſo egreſſus eſt monumento, cui inſultãtes dicebant: Si rex Iſrael ẽ, deſcẽdat de cruce: (curioſius nãque monumẽtũ claudere & ſignare ſtuduerãt, quã infigere clauos) ſi igitur vicit leo de tribu Iuda, in hoc ipſo proceſſu, & maius demonſtrauit opus q̃ peterent: ipſum iam reſurrectionis miraculũ, cui poterit cõparari?

Legimus nonnullorũ præceſſiſſe reſurrectiones, aut magis certe ſuſcitationes, ſed D
iſtius præambulas, quibus & duplici priuilegio noſcitur pręeminere. Nam ceteri quidẽ reſurexerãt mortui, iterũ morituri, Chriſtus *Ro.6.b*
reſurgẽs ex mortuis, iã non moritur: mors illi vltrà non dominabitur. Illi mortui denuo opus hñt iterũ reſuſcitari: Chriſtus ꝙ mortuus eſt peccato, mortuus eſt ſemel: ꝙ autẽ viuit, viuit Deo, viuit in æternitate. Meritò proinde reſurgentiũ primitię Chriſtus, qui ita reſurrexit, vt cadere non adijciat, q̃ ſolus attigit immortalitatem. Eſt & aliud, in quo reſurrectionis huius innoteſcat gloria ſingularis. Quis n. in oĩbus ceteris ſuſcitauit aliquãdo ſemetipſum? Ineffabile iſtud eſt, vt à morte ſe excitet ipſe q̃ dormit: ſingulare eſt nõ eſt q̃ faciat bonũ, nõ eſt vſque ad vnum. *4.Reg.4*
Heliſæus ꝓpheta mortuũ ſuſcitauit, ſed alterum, non ſeipſum. Ecce.n. quot annis iacet

in mo-

in monumento, quòd à ſe non poteſt, ſperans ab alio ſuſcitari: ab eo vtique qui triumphauit mortis imperium in ſeipſo. Inde eſt quòd ceteros quidem dicimus ſuſcitatos, Chriſtum aũt reſurrexiſſe, qui ſolus virtute propria victor prodijt de ſepulchro. Siquidẽ & in hoc vicit leo de tribu Iuda. Quãtum poterit, imò quid non poſſe videbitur viuens, & dicens Patri. Reſurrexi, & adhuc ſum tecum: qui tam potens exſtitit deputatus cum mortuis, ſed inter mortuos liber? Nec verò reſurrectionem diſtulit vltra tertium diem: vt Propheta fidelis inueniatur, qui dixit: Viuificabit nos poſt duos dies, in die tertia ſuſcitabit nos. Decet nimirum vt quemadmodum caput præceſſit, ſequantur membra. In patibulo ſexta feria redemit hominem, ipſa die qua fecerat hominem in initio; ſequenti die ſabbatizauit in monumento, conſummato opere quod ſuſceperat; tertia verò, quæ prima dierum eſt, primitiæ dormientium, apparuit mortis victor nouus homo. Ita & nos quicumque ſequimur caput noſtrorũ: tota die hac qua plaſmati & redempti ſumus, non ceſſemus agere pęnitentiam, non ceſſemus tollere crucẽ noſtram, perſeuerantes in ea ſicut ipſe perſeuerauit, donec dicat ſpiritus, vt requieſcamus à laboribus noſtris. Neminem audiamus fratres: non carnem & ſanguinem, nõ ſpiritum quemlibet, deſcenſum à cruce ſuadentem. Perſiſtamus in Cruce, moriamur in Cruce, deponamur aliorum manibus, nõ noſtra leuitate. Caput noſtrum depoſuere viri iuſti: nos ergo dignatione ſua Angeli ſancti deponant: vt conſummata viriliter die crucis, ſecunda, quæ poſt mortem eſt, quieſcamus ſuauiter, dormiamus feliciter in ſepulchris, exſpectantes beatã ſpem, & aduentum gloriæ magni Dei: qui reſuſcitabit corpora noſtra tertia demum die, configurata corpori claritatis ſuæ. Fœtent quatriduani, ſicut de Lazaro ſcribitur. Iam fœtet Domine, quatriduanus eſt enim. Adinuentio filiorum Adam quartam formauit diem, quam à Domino non accepit. Propterea corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt tamquam iumenta quę in ſtercore ſuo putruerunt. Diuinæ ſiquidem ordinationis eſt triduum quod prædiximus: in labore, in requie, in reſurrectione. Non placent hæc filijs hominum, ſed ſuam volunt pręferre diem, differentes pęnitentiam, vt indulgeant voluptati. Non eſt hæc dies quam fecit Dominus: quatriduani facti ſunt, & iam fœtent. Non nouit hanc quod de Maria natum eſt ſanctum: tertia reſurrexit die, ne videret corruptionem. Vicit itaque leo de tribu Iuda. Occiſus eſt Agnus, ſed leo vicit. Leo rugiet, quis non pauebit? Leo, inquam, fortiſſimus beſtiarum, qui ad nullius pauebit occurſum, ſcilicet Leo de tribu Iuda. Paueant qui abnegauerunt, qui dixerunt: Nõ habemus regem niſi Cæſarem. Paueant qui dixerunt. Nolumus hũc regnare ſuper nos. Redibit ſiquidem accepto regno, & malos malè perdet. Vultis noſſe quia redibit accepto regno? Data eſt mihi, inquit, omnis poteſtas in Cælo, & in terra. Sed & pater in Pſalmo. Poſtula à me, ait, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ: Reges eos in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringes eos. Fortis ſiquidem leo eſt, non crudelis: grauis tamen indignatio eius, & intolerabilis ira columbæ. Sed pro ſuis leo rugiet, non in ſuos, Paueant alieni: tribus Iuda magis exultet. Gaudeant qui induti ſunt confeſſione, quorum omnia oſſa dicunt: Domine quis ſimilis tibi? Leo de tribu Iuda, radix Dauid. Dicitur enim Dauid viſu deſiderabilis, vel manu fortis: & item ait: Ante te omne deſiderium meum, & fortitudinem meam ad te cuſtodiam. Radix, inquit, Dauid: non Dauid radix eius, ſed ipſe radix Dauid, quia portat & non portatur, Merito Dauid ſancte filium tuum vocas Dominum tuum: quia non tu radicem portat, ſed radix te. Radix fortitudinis tuæ & deſiderij, radix deſiderabilis, radix fortis. Vicit Leo de tribu Iuda, radix Dauid, aperire librum, & ſoluere ſeptem ſignacula eius. Apocalypſis verba ſunt hæc. Diſcant qui non legerunt, recolant qui nouerunt. Vidi, inquit Ioannes, in dextera ſedentis ſuper thronum librum ſignatum ſigillis ſeptem, & non erat qui legeret, vel aperiret. Ego, ait, flebam multum, quod nemo aperire librum dignus inueniretur. Et vnus de ſenioribus dixit mihi, Ne fleueris. Ecce vicit Leo de tribu Iuda, radix Dauid. Et vidi, & ecce in medio throni Agnum ſtantem tamquam occiſum. Et veniens accepit librum de dextera ſedẽtis in throno, & aperuit librum, factaq. eſt lætitia magna, & gratiarum actio. Leonem Ioannes audierat, & Agnum vidit, Agnus occiſus eſt, Agnus accepit librũ, Agnus aperuit, & apparuit Leo. Deniq; dignus eſt (aiunt

Marginalia: Oſee 6 A; E; Io. 11. a; F; Amos 3; b; Ioã. 19. c; Mat. 28; d; Pſal. 2. b; Pſ. 37. b; G; Apoc. 5; b

(aiunt ſeniores) Agnus qui occiſus eſt, accipere fortitudinem. Non manſuetudinem amittere, ſed accipere fortitudinem: & vt Agnus maneat, & Leo ſit. Plus dico: vt mihi videtur, idem etiam liber eſt, qui non poterat aperiri. Quis enim dignus inueniretur
Mat. 3. aperire hunc librum? Indignum ſe profite-
Mar. 1. tur, & ipſe Baptiſta Ioannes, quo inter na-
Luc. 3. tos mulierum maior nemo ſurrexit. Non
Ioan. 1. ſum, inquit, dignus ſoluere corrigiam calceamenti eius. Venerat enim ad nos calceata maieſtas, diuinitas incarnata: venerat Dei ſapiētia, ſed in libro clauſo vtique, & ſigna-
H to. Quod ligabat corrigia calcamenti, hoc claudebāt ſignacula libri. Sed quid dicimus ſuper his ſeptem? An forte triplex animæ virtus, ratio, memoria, & voluntas, & quadrifaria corporis compoſitio, ex elementis videlicet quattuor, in his ſeptē eſt intelligenda, vt nihil de veritate humanitatis deſuiſſe nouerimus Saluatori? An magis humanitas eius ipſe eſt liber, & quærēda ſunt ſignacula ſeptem? Septem enim quædam arbitror inueniri quibus maximè celabatur in carne præſentia maieſtatis, vt non poſſet aperiri liber, & ſapientia, quæ latebat agnoſci. Sunt autem quæ occurrunt interim, matris deſponſatio, qua partus virginis, & conceptionis puritas velabatur: ita vt hominis fabri filius, fabricator hominis putaretur. Infirmitas etiam corporis, qua nimirum plorans, vagiens, lactens, & dormiens, & ceteris ſubiacens neceſſitatibus carnis, latebat inter hæc virtus Diuinitatis. Sic & circumciſionis ſignum ſuſcipiens, peccati remedium, ægritudinis medicinam, qui morbum omnem tollere venerat & peccatum, & itē in Aegyptum fugiens à facie Herodis reguli: nec Dei filius agnoſci poterat, nec rex cæli. Quid trina illa tentatio inimici: in deſerto,
Matt. 4. in pinnaculo, ſupra montem? Si filius Dei, inquit, es: dic vt lapides iſti panes fiant. Et item: Mitte te deorſum. Neutrum Chriſtus fecit, vt ſignaretur liber, vt falleretur aſtutus. Deniq. eo vſque ſeductus eſt, vt haberet iam pro conſtanti hominem eſſe purum, & in tantam veſaniam ſuperbia cæca
I proruperat, vt non diceret vltra, ſi filius Dei es, ſed, hæc omnia tibi dabo ſi procidēs adoraueris me. Sextum eſt ſignaculum crucis, vbi pependit inter latrones, & cum iniquis deputatus eſt Dominus maieſtatis. Clauſit & ſepultura librum hunc, nec vllum ſignaculum omnino ſic obſtruxit, ſic occultauit magnum pietatis ſacramentum. Sepulto nimirum Domino ſola reſtare deſperatio videbatur: adeo vt diſcipuli dicerent: Quia *Lu. 24. a*
nos ſperabamus. Quis non illo fleret in tempore clauſum arctius librum, & non eſſe qui aperiret? Sed ne fleueris vltra Ioānes ſācte: etiam tu noli flere Maria. Procul ſit luctus: triſtitiæ nebula diſſipetur. Lætamini in Do- *Pſ 31. a*
mino & exultate iuſti, & gloriamini omnes recti corde. Dignus eſt Agnus, qui occiſus eſt, leo qui reſurrexit. Poſtremò, liber ipſe dignus eſt aperire ſeipſum. Reſurgens nimirū à mortuis, reſurgens autem virtute propria, & poſt tres dies ſicut prædixerat, teſtimonium perhibentibus inimicis, & reſurgens in tāta maieſtate & gloria: indicat manifeſtè quæcumque prædiximus ſignacula, vel operimenta voluntaria, non neceſſaria, nec conditionis fuiſſe, ſed dignationis. Quid tu nuper Iudæe ſignabas lapidem monumēti? Quia ſeductor ille dixerat adhuc viuens: Poſt tres dies reſurgam. Verè ſeductor, ſed pius, non malitioſus. Denique ſeduxiſti me Domine, & ſeductus ſum (ait Propheta ve- *Ier. 20. b*
ſter in perſona veſtra) fortior me fuiſti, & inualuiſti. Seduxit vos ò Iudæi in paſſione, nam in reſurrectione inualuit, & præualuit vincens leo de tribu Iuda. Etenim ſi cogno- *1. Cor.*
uiſſent, numquam Dominum gloriæ cruci- *2. b*
fixiſſent. Quid ergo facturus es? Et prædi- K
xit, & iam reuixit. Diligenter explora ſigna- *Lu. 11. d*
culum ſepulturæ, apertū eſt enim. Datur ti- *Matth.*
bi ſignum Ionæ prophetæ, quia & hoc præ- *12. d*
dixit ipſe. Egreditur Ionas de ventre ceti, Chriſtus de corde terræ tertia die procedit. Niſi ꝙ manifeſtè plus quàm Ionas hic: qui ſemetipſum viriliter, & ab ipſo vtero mortis eduxit. Propterea viri Niniuitæ conſurgent contra vos in iudicio, propterea ipſi iudices veſtri erunt, quia prophetæ obtemperauerunt, vos nec Domino prophetarum. Vbi eſt quod dicebatis: Deſcendat de cruce, *Matth.*
& credimus ei? Crucis ſignaculum dirūpe- *27. e*
re voluiſtis, promittentes ad fidem vos introituros. Ecce apertum non diruptum eſt, introite. Alioquin ſi non creditis reſurgēti, vtique nec credidiſſetis deſcendenti. Sic vos ſcandalizabat crux Chriſti. Verbum n. crucis Iudæis quidē ſcandalū eſt, ait Apoſtolus. *1. Cor.*
Excitet vos ſaltem nouitas reſurrectionis. *1. d*
Inuenimus nos in cruce gloriam. Nobis qui ſaluamur Dei virtus eſt: & omnium (vt oſtēdimus) plenitudo virtutum. Sit vobis pars vel in reſurrectione. Sed forte & illa, imò

multò

multo magis illa vos ſcandalizat,& odor vitæ nobis in vitam, vobis eſt odor mortis in *Luc. 15.* mortem. Quid ergo inſiſtimus? Non ſuſtinet audire ſymphoniam, & chorum ſenior frater, occiſum nobis ſaginatum vitulum indignatur. Foris ſtat,omnino non acquie- *1.Cor.5.* ſcit intrare. Ingrediamur nos fratres, & epulemur in azymis ſinceritatis, & veritatis: etenim Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Amplectamur cõmendatas nobis in cruce virtutes, humilitatem, patientiam, obedientiam & caritatem. In hac quoque tam præcipua ſollẽnitate quid cõmendetur nobis, ſedula cogitatione penſemus. Nẽpe reſurrectio, trãſitus & tranſmigratio. Chriſtus enim,fratres, non recidit hodie, ſed reſurrexit:non redijt: ſed tranſijt, tanſmigrauit,non remeauit. Denique & ipſum quod celebramus Paſcha,tranſitus, nõ reditus interpretatur: & Galilæa,vbi videndus nobis promittitur qui reſurrexit,non remeationẽ ſonat,ſed trãſmigrationem. Credo iam aliquorum ingenia præuolãt, & quorſum hæc velint tendere,ſuſpicantur. Dicimus tamen breuiter: præſertim ne deuotionem veſtrã in tanta ſollẽnitate,ſermonis videatur prolixitas onerare. Si poſt conſummationẽ crucis in noſtram hãc mortalitatẽ,& vitæ præſentis ærumnas Chriſtus Dominus remixiſſet: ego eum fratres non tranſiſſe dicerem, ſed redijſſe: non tranſmigraſſe in ſublimius aliquid: ſed ad ſtatum remeaſſe priorem. Nunc autem,quia tranſijt in nouitatem vitæ,nos quoque inuitat ad tranſitum, vocat in Galilæã. Própterea ſiquidem quòd mortuus eſt peccato, mortuus eſt ſemel, quia quod iam viuit, viuit non carni, ſed Deo. Quid nos dicimus,qui ſacrã Domini reſurrectionem Paſchæ priuamus nomine, vt ſit nobis in reditum magis quàm in tranſitum? Lu- *M* ximus his diebus, compunctioni & orationi, grauitati & abſtinentiæ dediti: ceterorũ negligentias temporum,ſacro hoc quadragenatio redimere,& diluere cupientes. Cõmunicauimus paſſionibus Chriſti, cõplantati ei denuo ſumus per baptiſmum quendam lacrymarum,pœnitentiæ,& confeſſionis. Si ergo mortui ſumus peccato,quomodo viuemus adhuc in illo? Si negligentias plãximus,quid cauſſæ eſt, vt recidamus nũc in eaſdẽ? Inueniemur nunc iterum curioſi, vt ante,verboſi vt ante,pigri,& negligentes vt ante:vani,ſuſpicioſi, detractores, iracundi, ceteriſq. impliciti vitijs, quæ tam anxiè deplorauimus his dieb⁹? Laui pedes meos: *Cant. 5.* quomodo iterum inquinabo eos? Exui me tunicam meam, quomodo induam eam? Non eſt tranſmigratio hæc fratres, non ſic videbitur Chriſtus, nõ hoc iter quo oſtendat nobis Deus ſalutare ſuum. Denique qui *Luc. 9. a* retro reſpicit, indignus eſt regno Dei. Sic amatores ſæculi, inimici crucis Chriſti, cuius in vanũ accepto nomine dicuntur Chriſtiani:toto hoc tempore quadrageſimali ad inſtantes inhiant dies reſurrectionis,heu,vt liberius indulgeant voluptati. Obnubilat fratres ſollẽnitatis lętitiam materia triſtior: ſed ipſius plangimus ſollẽnitatis iniuriam, quam diſſimulare non poſſumus,nec in ipſa, imò minus in ipſa. Proh dolor, peccandi tempus, terminus recidendi,facta eſt reſurrectio Saluatoris. Ex hoc nempè comeſſationes,& ebrietates redeunt,cubilia,& impudicitiæ repetuntur, & laxantur concupiſcentijs frena,quaſi ad hoc ſurrexerit Chriſtus, & non magis propter iuſtificationem noſtram. Sic honoratis miſeri Chriſtum, quem ſuſcepiſtis? Venturo paraſtis hoſpi- *A* tium,confitentes peccata cum gemitu: caſtigantes corpora, eleemoſynas impendẽtes: & ecce ſuſceptum proditis inimicis, imò exire cõpellitis, priores nequitias admittendo. Neque enim cohabitatio eſſe poteſt luci ad tenebras,Chriſti cum ſuperbia, cum auaritia,cum ambitione,cum fraterno odio, cum luxuria,cum fornicatione. Quid enim minus pręſenti debetur,quam venturo? Quid minus reuerentiæ reſurrectionis tempus exigit quàm paſſionis? Sed vos (vt manifeſtum eſt) neutram honoratis. Nam ſi compateremini, & conregnaretis:ſi commoreremini, & conreſurgeretis. Nunc aũt ex ſola conſuetudine tẽporis,& ſimulatione quadam humiliatio illa proceſſit, quam non ſequitur exſultatio ſpiritualis. Propter hoc(vt ait Apoſtolus)multi infirmi & imbe *1.Cor.* cilles, & dormiunt multi. Propter hoc cre- *11.* bra in diuerſis regionibus hominũ mortalitas ſpecialiter his diebus. Quid enim? Deprehẽſi eſtis inter anguſtias pręuaricatores: non qui præuaricati eſtis,ſed qui perſiſtitis in peccato,addentes præuaricationẽ,aut penitus impęnitentes,aut tepidè pœnitentes, nec pericula fugiẽtes,vel poſt miſerã experientiam incentiua peccati. Irretiuit vos inimicus perplexis (vt ait ſcriptura) neruis te- *Iob 40.* ſticulorum. Si hac conſcıẽtia Chriſti ſacramenta refugitis,nihil vobis commune cum

Chriſto

Chriſto, non habetis vitam in vobis. Ipſum
Ioan.6.f audite dicentem: Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem non habebitis vitam in vobis.
B Si indignè ſuſcipitis, iudicium vobis manducatis, ſanctum Domini non dijudicantes. Redite ergo præuaricatores ad cor, & in toto corde quærite Dñm, & odite malum: pœnitentes non verbo tantum & lingua, ſed ſpiritu & veritate. Quia verò non ſatis cecidiſſe piget hominem (vt videtur) qui adhuc manere diſponit in lubrico: aut erraſſe, qui ducem non quærit: ſit veræ compunctionis indiciũ opportunitatis fuga, ſubtractio occaſionis. Alioquin timendum valde, ne dies iſta (ſiquidem & ipſa poſita eſt in ruinam & reſurrectionem multorum in Iſraël) reprobet vos vel tamquam manifeſtè alienos à Chriſto, Chriſto non communicantes, vel tamquam ſocios Iudæ, in quem intrauit ſatanas poſt buccellã. Sed quid ad nos fratres de his qui foris ſunt iudicare, niſi quod in eodem nos fuiſſe laqueo plangimus, ab eodem erutos gratulamur, ſola miſericordia operante, in quo miſerabiliter eos detineri fraterna caritate dolemus? Vtinam autem vel nos iam ſanctificati, & penitus alieni ab hac miſera & ſacrilega conſuetudine inueniamur, nec quiſquam in nobis pereat aut minuatur de exercitio ſpirituali ſacræ reſurrectionis aduentu, ſed tranſire magis, & excreſcere ſtudeamus. Quicumque enim poſt lamenta pœnitentiæ non ad carnales redit conſolationes, ſed in fiduciam diuinæ miſerationis excedit, ingreditur nouam quandam deuotionem, & gaudium in ſpiritu ſancto: nec tã compungitur præteritorum recordatione peccatorum, quam delectatur memoria, & inflãmatur æternorum deſiderio præmiorum, is plane eſt qui cum Chriſto reſurgit,
C qui Paſca celebrat, qui feſtinat in Galilæam.
Col.3.a Vos ergo cariſſimi ſi conſurrexiſtis cũ Chro, quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens: quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram: vt quemadmodum Chriſtus reſurrexit à mortuis per gloriam patris, ita & vos in nouitate vitæ ambuletis: vt à ſæculari lætitia, & conſolatione mundi per compunctionem, & triſtitiam quæ ſecundum Deum eſt, ad deuotionem ſanctam, & ſpiritualem vos tranſire gaudeatis exſultationem, ipſo præſtante qui tranſiuit ex hoc mundo ad patrem, & nos quoque trahere poſt ſe, & in Galilæam vocare dignatur, vt ſemetipſum nobis oſtendat, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amẽ.

In tempore Reſurrectionis, ad Abbates, de lectione Euangelica, Maria Magdalenæ, & Maria Iacobi, & Salome, &c.

Sermo II.

ACcepimur ab Apoſtolo habitare Chrm per fidẽ in cordibus nrĩs. Eph.3.
Vnde vr̃ non incongruè intelligi poſſe tamdiu Chrm in nobis viuere, quãdiu viuit fides. At poſtquam fides nr̃a mortua eſt, quodãmodo Chrs mortuus eſt nobis. Porro fidei vitam, opera atteſtantur, ſicut ſcriptum eſt: Opera quæ dedit mihi Ioã.10.f
pater, ipſa teſtimoniũ perhibent de me. Nec diſcrepare vr̃ ab hac ſnĩa qui fidem ſine ope Iac.2.d
ribus mortuam aſſerit in ſemetipſa. Sicut n. D
corporis huius vitam ex motu ſuo dignoſcimus, ita & fidei vitam ex operibus bonis. Itaque vita quidem corporis eſt aĩa per quã mouetur & ſentit, vita verò fidei caritas eſt: quia per illam operatur, ſicut in Apoſtolo legis: Fides quæ per dilectionẽ operatur. Vñ Gal.5.a
& refrigeſcente caritate, fides moritur, ſicut corpus aĩa recedente. Tu ergo ſi videris hominem in bonis operibus ſtrenuum, & feruore conuerſationis hilarem, viuere in eo fidem non dubites, indubitata tenens vitæ illius argũmẽta. Sed ſunt nonnulli qui cum ſpiritu cęperint, heu, carne poſtea conſũmãtur. Scimus aũt quia iam non permaneat in eis ſpiritus vitæ, quia ſcriptum eſt: Non permanebit ſpiritus meus in hoĩe in æternum, Gen.6.a
quia caro eſt. Quòd ſi non permaneat ſpiritus, haud dubiũ quin excidat caritas, quæ nimirũ diffuſa eſt in cordibus nrĩs per ſpiritũ Rom.5.a
ſanctum qui datus eſt nobis. Porro fidei vitam (vt iam diximus) in caritate conſtituit, qui fidem per dilectionẽ perhibuit operari. Hinc ergo colligitur, recedente ſpiritu, fidem mori, qm̃ ſpiritus eſt qui viuificat. Denique ſi ſapere ſecundum carnem mors eſt, nõ dubium quin illi quos viuere lætabamur, quãdiu facta carnis ſpiritu mortificabant, ſecundũ carnem viuentes plangendi ſint tãquam Rom.8.A
mortui. Vñ & in eodẽ Apoſtolo legis: Si, in- E
quit, ſecundum carnẽ vixeritis, moriemini, ſi aũt ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Væ tibi quicũque es canis reuerſus ad vomitum, & ſus lota in volutabro luti. Non eis tm̃ loquor, qui corpore, ſed etiam eis qui corde redeunt in Aegyptum, ſæculi huius oblectamen.

ctamenta ſectantes, ac proinde fidei vitam quæ eſt caritas non habentes. Si quis.n. diligit mundum, non eſt caritas patris in eo. Quis magis mortuus eo qui fouet ignem in ſinu, peccatum in conſcientia, nec ſentit, nec expaueſcit, nec excutit? Ecce igitur Chriſtus in ſepulchro, fides mortua eſt in animo. Quid faciemus ei? Quid fecerũt ſanctæ mulieres, quæ ſolæ ex omnibus ſuis ampliori tenebantur affectu? Emerunt aromata, vt venientes vngerent Ieſum. Numquid vt ſuſcitarent? Et nos ſcimus fratres, quia ſuſcitare noſtrum non eſt, ſed vngere nobis incumbit. Cur hoc? Nempè, ne fœteat qui huiuſmodi eſt, ne ſit ceteris odor mortis, ne pereffluat, & penitus diſſoluatur. Emant proinde aromata ſua tres mulieres, mens, lingua, manus. De his enim vt arbitror, Petrus mandatum accepit tertio paſcere gregem Dñi.
Io.ã. 21. d Paſce, inquit, mente, paſce ore, paſce opere. Paſce animi oratione, verbi exhortatione, exempli exhibitione. Quærat igitur mens aromata ſua, ante omnia compaſſionis affectum, de hinc rectitudinis zelum: & inter hæc diſcretionis ſpiritum non omittat. Quo-
F ties peccantem videris fratrem, continuo procedere debet compaſſionis affectus, tamquam cognatus humanitati, quippe quem
Gal. 6. b concipis ex te ipſo. Vos (inquit Apoſtolus) qui ſpirituales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris. Et cum exiret Dominus baiulãs ſibi crucem, & plangerent ſuper eum, nondum quidem omnes tribus terræ, ſed mulie-
Luc. 23. d res paucæ, conuerſus ad eas. Filiæ, inquit, Hieruſalem, nolite flere ſuper me, ſed ſuper voſipſas flete, & ſuper filios veſtros. Ordinẽ diligenter attende. Super vos, inquit, primo: deinde ſuper filios veſtros. Temetipſum attende, vt alij noueris compati, vt arguas in ſpiritu lenitatis. Teipſum conſidera, ne & tu tenteris. Sed quia exemplum efficacius perſuadet, & altius imprimit animo, mitto vos ad ſanctum illum ſenem: qui cum audiſſet peccaſſe vnum ex fratribus, amariſſimè flebat, inquiens. Ille hodie, & ego cras. Qui ſic flebat ſuper ſe, putas quia non compaſſus ſit fratri? Hic itaque compaſſionis affectus multis quidem prodeſt, quia animus liberalis ſi contriſtare quem pro ſe viderit anxium, erubeſcit. Sed quid agimus quod nonnulli dura ceruice & attrita ſunt fronte, vt quo magis eis compatimur, tanto magis noſtra & compaſſione & patientia abutuntur? Nonne ſicut compatiebamur fratri, ita ipſi iuſtitiæ compatiendum eſt quam videmus tam impudenter abijci, tam imprudenter prouocari? Scio quia ſi qua in nobis eſt caritas, contemptum hunc Dei ferre æquanimiter non poſſumus. Hic eſt zelus iuſtitiæ quo aduerſus delinquentes accendimur, tamquã pietate ducti erga eam quam contemni videmus iuſtitiam Dei. Verumtamen oportet
G vt priora ſibi vendicet compaſſionis affectus. Alioquin in ſpiritu vehementi conterimus naues Tharſis, conterimus quaſſatum calamum, extinguimus linum fumigans. Sed cum vterque aderit, videlicet & compaſſionis affectus, & zelus iuſtitiæ, neceſſe eſt vt adſit ſpiritus diſcretionis, ne fortè cũ oporteat hunc exhiberi ille procedat, & indiſcretio ipſa confundat vniuerſa. Habeat itaque mens noſtra tertium ſpiritum diſcretionis, vt miſcens aptè temporibus tempora, opportunè æmulari & nihilominus ignoſcere ſciat. Samaritanus ſit, cuſtodiens & obſeruans quando oleum miſericordiæ, quando vinum feruoris exhibeat. Et ne fortè meum putetis inuentum, Prophetam audite in Pſalmo hæc eadem & eodem ordine poſtulantem. Bonitatem, inquit, & diſciplinam, & Pſ. 118. ſcientiam doce me. Sed vnde hæc nobis? Neque enim talia profert virtutum germina terra cordis noſtri: ſed magis ſpinas & tribulos germinat nobis. Emere ergo oportet. A quo autem emenda ſunt? Ab eo vtique qui ait: Venite emite abſque argento, Iſai. 55. & abſque vlla commutatione vinum & lac. Non ignoratis quid lactis dulcedo, quid vini deſignet auſteritas. Quid eſt autem emere ſine argento & ſine commutatione? Non talis eſt emptio apud amatores huius ſæculi, ſed apud auctorem ſæculi alia eſſe non poteſt. Propheta enim dixit Domino. Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Pſal. 15. Quam igitur commutationem ei dabis homo pro gratia ſua qui nullius eget, & cuius ſunt vniuerſa? Gratia gratis datur, etiam cum emitur gratis emitur: quia quod datur pro ea, nobis melius retinetur. Tria ergo aromata mentis nummo propriæ voluntatis emenda ſunt, quam quidem dimittentes nihil amittimus, etiam & lucramur plurimum commutantes illam in melius, vt communis fiat quæ propria fuit. Porrò communis voluntas caritas eſt. Emimus ergo abſque commutatione, recipientes quod non

habui-

habuimus, & quod habuimus melius retinentes. Quādo verò compatietur fratri qui in propria voluntate neſcit cōpati niſi ſibi? aut quando amās ſeipſum, diliget iuſtitiam, & odio habebit iniquitatem? Simulare quidem poteſt ante oculos hominum etiam, & ſemetipſum ſeducere, vt cum priuato amore vel odio ducitur, compaſſionis affectū aut zelum putet eſſe iuſtitiæ. Verum facilè eſt noſſe quam ſint aliena à propria voluntate, quæ ꝓpria ſunt caritatis, cui illa recta fronte contrariam ſe cōſtituit. Nam caritas benigna eſt, caritas ſuper iniquitate nō gaudet. Iam de ſpiritu diſcretionis ſcimus, quia nihil ſic illum exſtinguit quomodo voluntas propria ſubuertēs corda hoīum, & rationis oculos claudens. Emenda proinde ſunt tria mentis aromata, affectus compaſſionis, rectitudinis zelus, & ſpiritus diſcretionis, nūmo (vt dictum eſt) propriæ voluntatis. Linguæ quoque aromata tria nihilominus sūt, modeſtia in increpando, copia in exhortando, efficacia in perſuadendo. Vis habere hæc aromata? Eme illa à Dño Deo tuo. Eme, inquam, ſicut & priora ſine commutatione; vt aliquid recipias, perdas nihil. Eme à Dño moderatam correptionem, quia omnino magnum quoddam bonum & datum optimum eſt, & quod habeant pauci: linguā.n. (vt ait beatus Iacobus) nemo domare pōt. Videas multos (ſincera licet intentione & benigno accedant animo) leuiter dicere qđ grauiter audiatur. Volat irreuocabile verbum, & quod ſanare debuerat (quia mordacius fortè vr̄) exaſperat & exulcerat magis, quando negligentiæ additur impudentia, etiam & impatientia cumulatur, vt qui ſordidus erat, ſordeſcat adhuc, declinās in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis, ac more phrenetici non ſolum repellens, ſed & mordere tentans medici manum. Multis quoque non ſuppetit verborū copia, ſed præ ſermonis inopia linguam ſuā palato adhæreſcere ſentiūt, quod & ipſum interdum ſolet audientibus obeſſe nōn parum. Alijs verò ad manum eſt abundantia multa ſermonis, ſed quæ dicunt minus ſapiunt, minus acceptantur, & quia gratiam non habent, minus efficacia ſunt quæ loquuntur. Vides quam neceſſe ſit emere ab eo à quo omne bonū eſt, à quo oīs ſcientia, modeſtiam in increpādo, copiam in exhortando, efficaciam in perſuadendo. Proinde eme iſta nūmo confeſſionis, vt prius peccata tua confitearis, quam ad expurganda accedas aliena. Magnum prorſus & mirabile ſacramentum aīæ ſuſcitatio. Vide ne ad illud immundus accedas. Quod ſi fortè non potes innocens, imò quia non potes, laua inter innocentes manus tuas, antequam circumdes monumentum Dñi, omnia ſiquidē in confeſſione lauantur. Et hæc ablutio in quandam innocentiam tibi deputabitur, vt inter innocētes aſſiſtas. Ad altaris officium nemo accedit in veſte cōi, ſed quiſquis acceſſurus eſt, albis induitur. Et tu ergo cū ad Dñi monumentum properas, lauare, dealbare, induere veſtimentis gloriæ, vt dicatur tibi: Confeſſionem & decorem induiſti. Quia vbi confeſſio, ibi in conſpectu Dñi pulchritudo eſt. Hæc pro eo dicta ſunt vt aromata linguæ, moderata increpatio, copioſa exhortatio, efficax perſuaſio, nummo cōfeſſionis emantur. Verūtamen legimus & quotidianis et experimentis didicimus, cuius vita deſpicitur, reſtat vt prædicatio contemnatur. Paret ergo & manus aromata ſua, ne ſubſannet nos ſapiens tamquam pigrum illum, cui labor ſit manum ad os porrigere, ne poſſit dicere is quem arguit. Tu qui aliū doces, teipſum non doces: alligas enim onera grauia & importabilia, & imponis ea in humeros hominum, digito tuo nolens ea mouere. Dico vobis, ſermo quidem viuus & efficax exemplum eſt operis, facilè perſuadens quod intendimus, dum factibile probet eſſe quod ſuademus. Pro huiuſmodi habeat neceſſe eſt etiam manus aromata ſua: continentiam in carne, miſericordiam in fratre, patientiam in pietate. Vnde Apoſtolus ait: Sobriè, & iuſtè, & piè viuamus. Hæc .n. tria ſunt conuerſationi nr̄æ maximè neceſſaria: quoniam primum debemus nobis, ſecundum proximo, tertium Deo. Nam qui fornicatur, in corpus ſuum peccat, magno illud priuans honore & pauendo adijciens, pudendoq. dedecori: tollens membrū Chriſti & faciens membrum meretricis. Ego autem non ab ea tantum quæ tam abominabilis eſt, ſed ab omni voluptate carnis continendum dico. Ante omnia igitur perfectā hanc continentiam quære, quam debes tibi ipſi. Nemo enim tibi propinquior eſt. Dehinc adde miſericordiam quam debes proximo, quia cum eo ſaluandus es. Deinde patientiam quā debes Deo, quia ab eo ſaluandus es. Omnes enim qui piè volunt viuere in Chriſto, perſequutionem patientur.

1. Cor. 13. · I · *Iac. 3.* · *Pſ. 103.* · *Nota.* · *ad Tit. 2* · L · *2. Tim. 3* · *Act. 14.*

Et, per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cęlorum. Vide ergo ne per impatientiam pereas, ſed vniuerſa pro eo ſuſtine, qui prior pro te maiora ſuſtinuit, & apud quem infructuoſa patientia non erit,
Pſal 9. ſicut ait Propheta: Patientia pauperum non peribit in finem. Porrò hæc manus aromata, nummo ſubiectionis emuntur. Hæc eſt enim quæ dirigit greſſus noſtros, & ſanctæ conuerſationis gratiam promeretur. Nam ſi contraria lex inuenta eſt in membris noſtris per inobedientiam, quis neſciat per obedientiam, continentiam dari? Ipſa quoque eſt quæ miſericordiam ordinare nouit, ipſa quæ patientiam & docet & donat. Cū his igitur aromatibus accede ad eum in quo fides mortua eſt. Verum ſi conſideremus quam magnum ſit ad nos ſuſcitare eum qui huiuſmodi eſt, quam difficile ſit vel accedere ad cor eius quod lapidea quædam obſtinatio, & impudentia clauſit, pu-
M to quòd dicere habeamus & nos. Quis reuoluet nobis lapidem ab oſtio monumenti? Attamen dum ſic trepidi veremur accedere, cunctātes ad tam grande miraculum, fit nonnumquam vt ſolita pietate, præparationem cordis noſtri audiat auris diuina, & ad vocem virtutis eius reſurgat qui erat mortuus. Et ecce Angelus Domini. Hilaritas quædam in vultu illius tamquā in oſtio monumenti nobis apparet, & fulgor quidam index reſurrectionis, vt aperte videatur facies eius immutata, acceſſum præbens nobis ad cor ſuum, imò & aduocans, ipſumq. obſtinationis ſuę reuoluens lapidem & ſedens ſuper eum, ita vt ſuſcitata fide ipſa etiam linteamina quibus obuoluta fuerat, ipſe demonſtret. Dumq. omnia quæ in corde ſuo prius actitabantur aperit, & confitetur quomodo ſeipſum ſepelierat intus, ipſam tepiditatem, & negligentiam ſuam
Mat. 28 prodens. Venite, inquit, & videte locum vbi poſitus erat Dominus.

In tempore reſurrectionis, de merſione Naaman ſepties in Iordane, & de mundatione ſeptemplicis lepræ & de ſeptem apparitionibus Domini reſurgentis, quibus ſeptem dona ſpiritus-ſancti deſignantur.

Sermo III.

SIcut in corporum medicina prius purgationes adhibentur, deinde refectiones, vt ſcilicet prius exinaniatur corpus ab humoribus noxiis, dehinc cibis ſuauioribus foueatur, ſic medicus animarum Dominus Chriſtus, cuius tota diſpenſatio quam exhibuit in carne, medicina eſt ſalutis, ante paſſionem ſuam ſeptem dedit purgationes, poſt reſurrectionem ſuam totidem cibos ſalubres pariter & ſuaues. Heliſæus noſter Naaman leproſum ſepties *4. Reg. 5*
in Iordane mergi præcepit, qui interpretatur deſcenſus. In deſcenſu Domini noſtri Ieſu Chriſti, id eſt in humilitate conuerſationis eius quam exhibuit ante paſſionem, mundamur & purgamur; In reſurrectione verò, & vita quam oſtendit quadraginta diebus reficimur, & delectabilibus paſcimur alimentis. Septempliciter enim occupauit nos lepra ſuperbiæ, in proprietate poſſeſſionum, in gloria veſtium, in voluptate corporum, in ore quoque dupliciter, ſimiliter & in corde. Prima eſt lepra domus, qua diuites eſſe volumus in hoc ſæculo, ſed ab iſta mundamur ſi immergimur in Iordane, id eſt in Chriſti deſcenſu. Inuenimus enim quoniam ille cum eſſet diues, propter nos pauper factus eſt. Deſcendit ab inenarrabilibus cæli diuitijs, & veniens in mundum, nec iſtas qualeſcumque diuitias habere voluit, ſed in tanta paupertate venit, vt natus, continuè poneretur in præſepio, quia ei non erat locus in diuerſorio. Denique quis neſciat quoniam filius hominis non habebat vbi caput ſuum reclinaret? Qui bene mergitur hic, quādo quęret diuitias huius mundi? Et verè magna abuſio, & magna nimis, vt diues eſſe velit vermiculus vilis, propter quem Deus maieſtatis & Dominus Sabaoth voluit pauper fieri. Porrò in lepra veſtis B
omnem ſæculi huius pompoſam intellige vanitatem. Nam ab illa nihilominus in Iordanis merſione mundaberis, vbi inuenies Chriſtum Domini vilibus pannis inuolutum, factum opprobrium hominum, & abiectionem plebis. A lepra quoque corporis mundamur in ipſo Iordane, ſi bene cogitantes Dominicam paſſionem, erubeſcimus ſequi corporis voluptatem. At in ore (vt diximus) duplex eſt lepra. Cum enim aduerſi quidquam contigerit, murmuramus, & impatientiæ verbum tamquam lepræ ſanies effluit: ſed ab hac mundamur, ſi illum attendimus qui tamquam ouis ad occiſionem ductus eſt, & non aperuit os ſuū. Qui cum malediceretur, non maledicebat, cūm pateretur,

teretur, non comminabatur. In proſperis quoque contra eum qui dixit: Non qui ſeipſum commendat ille probatus eſt, commendamus noſmetipſos, non in multa patientia, ſed in arrogantia, & inquinat nos altera lepra, verbum iactantiæ. Vt ergo mundemur ab illa, mergamur in Iordane, & imitemur eum qui non quærebat gloriam ſuam. Vnde & dæmones qui clamabant, quia ipſe eſſet Dei filius, præcipiebat obmuteſcere, & illuminatos cæcos dicere prohibebat. In corde duplex eſt lepra, propria voluntas, & proprium conſilium. Lepra vtraque peſſima valde, eoq. pernicioſior, quo magis interior, Voluntatem dico propriam, quæ non eſt communis cum Deo & hominibus, ſed noſtra tantum, quando, quod volumus non ad honorem Dei, non ad vtilitatem fratrum, ſed propter noſmetipſos facimus, non intendentes placere Deo, & prodeſſe fratribus, ſed ſatisfacere proprijs motibus animorum. Huic contraria eſt recta C fronte caritas, quæ Deus eſt. Hæc enim aduerſus Deum inimicitias exercens eſt, & bellum crudeliſſimum. Quid enim odit aut punit Deus præter propriam voluntatem? Ceſſet voluntas propria, & infernus non erit. In quem enim ignis ille deſæuiet, niſi in propriam voluntatem? Etiam nunc cum frigus, aut famem, aut aliquid tale patimur, quid læditur niſi propria voluntas? Quod ſi voluntariè ſuſtinemus, ipſa iam voluntas communis eſt, ſed infirmitas quędam & velut pruritus voluntatis, adhuc de proprio eſt, & in illo omnes pœnas ſuſtinemus donec penitus conſumatur. Nam voluntas illa propriè dicitur, cui aſſentimur, & cui ſe liberum inclinat arbitrium. Hæc autem deſideria, & concupiſcentiæ, quæ inuitos tenēt, non voluntas, ſed corruptio voluntatis eſt. Porrò voluntas propria quo furore Dominum maieſtatis impugnet, audiant, & timeant ſerui propriæ volūtatis. Primo namque ſeipſam ſubtrahit, & ſubducit eius dominatui, cui tamquam auctori ſeruire iure debuerat, dum efficitur ſua. Sed numquid contenta erit hac iniuria? Addit adhuc, & quod in ſe eſt omnia quoque, quæ Dei ſunt tollit, & diripit. Quem enim modum ſibi ponit humana cupiditas? Nonne qui per vſuram acquirit pecuniam modicam, ſimiliter mundum lucrari conaretur vniuerſum, ſi non deeſſet poſſibilitas, ſi ſuppeteret voluntati facultas? Dico fiducialiter, nemini, qui

Nota.

ſit in propria voluntate, poſſet vniuerſus mundus ſufficere. Sed vtinam vel rebus iſtis eſſet contenta, ne in ipſum (horribile dictu) deſæuiret auctorem. Nunc autem & ipſum (quantum in ipſa eſt) Deum perimit voluntas propria. Omnino enim vellet Deum peccata ſua, aut vindicare non poſſe, aut nolle, aut ea neſcire. Vult ergo eum non eſſe Deū, quæ quantum in ipſa eſt, vult eum, aut impotentem, aut iniuſtum eſſe, aut inſipientem. Crudelis planè & omninò execranda malitia, quæ Dei potentiam, iuſtitiam, ſapientiam perire deſiderat. Hæc eſt crudelis beſtia, fera peſſima, rapaciſſima lupa, & leæna ſæuiſſima. Hæc eſt immundiſſima lepra animi, propter quam in Iordane mergi oporteat, & imitari eum qui non venit facere voluntatem ſuam. Vnde & in paſſione, non mea inquit voluntas, ſed tua fiat. Lepra verò proprij conſilij eò pernicioſior eſt, quò magis occulta, & quantò plus abundat, tantò ſibi quiſque ſanior eſſe videtur. Hæc illorum eſt qui zelum Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam, ſequentes errorem ſuum, & obſtinati in eo, ita vt nullis velint conſilijs acquieſcere. Hi ſunt vnitatis diuiſores, inimici pacis, caritatis expertes, vanitate tumētes, placentes ſibi, & magni in oculis ſuis, ignorantes Dei iuſtitiam, & ſuam volentes conſtituere. Et quæ maior ſuperbia, quàm vt vnus homo toti congregationi iudicium ſuum præferat, tamquam ipſe ſolus habeat ſpiritum Dei? idolatriæ ſcelus eſt nō acquieſcere, & quaſi peccatum ariolandi repugnare. Eant nunc qui ſe faciunt religioſiores alijs, qui non ſunt ſicut ceteri hominum, ecce arioli, & idolatræ facti ſunt: ſi tamen vel ei, qui dixit hoc, plus quam ſibi iudicant eſſe credendum. Neque huic diſſonat veritatis ſermo, quem dixit: Si eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus. Sed vbi poterit hæc lepra mundari niſi in Iordane? ibi mergere quicumque huiuſmodi es, & attende, quid fecerit magni conſilij Angelus, quomodo conſilium ſuum poſtpoſuerit conſilio, vel magis voluntati mulieris vnius (Beatam Virginem loquor,) & fabri pauperis, ipſe eſt Ioſeph. Inuentus enim in medio Doctorum audiēs eos, & interrogans, quodammodo increpatus à matre eſt. Fili, quid feciſti nobis ſic? At ille: Quid erat, inquit, quòd me quærebatis? Neſciebatis quia in his quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe? At illi non intel-

D

Matth. 18.

E

Luc. 2.

lexerunt verbum. Et quid fecit verbum? Non capiebatur in ſe, deſcendit, ita, vt eſſet etiam ſubditus illis. Quis iam non erubeſcat obſtinatus eſſe in conſilio ſuo, quando ſuum ſapientia ipſa deſeruit? Sic mutauit conſilium ſuum, vt quod iam tunc cęperat, ex tunc vſque ad triceſimum ætatis ſuę annum prorſus dimiſerit: nihil enim ab hoc duodecimo anno de eius doctrina, vel operibus inuenis vſque ad annos triginta. Sed forte quęrendum ab ipſo eſt, quomodo voluntatem ſuam, conſiliumve reliquerit. O Domine voluntas de qua dixiſti, vt non fieret, ſi bona non erat, quomodo tua erat? Si bona erat, quare derelicta eſt? ſic & conſiliũ ſi non bonum, quomodo tuum? ſi bonum,
F quomodo relinquendum? Et bona erant, & eius erant, neque minus tamen relinquenda ob hoc videlicet, vt fierent meliora. Neque enim oportebat propria præiudicare communibus. Erat ergo voluntas Chriſti, &
Mar. 14 bona erat, qua dicebat: Si fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte, ſed ea de qua dicebat, fiat voluntas tua, melior erat: quia communis non ſolum Patris, ſed & Chriſti ipſius (oblatus eſt enim, quia ipſe voluit) & noſtra: Niſi enim granum frumenti cadens in terram mortuum eſſet, ipſum ſolum maneret, mortuum verò multum fructum attulit. Atque hæc voluntas patris erat, vt videlicet haberet quos adoptaret in filios, Chriſti erat, vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. Noſtra erat, quia pro nobis faciebat, vt redimeremur. De conſilio idem dicimus. Chriſti enim erat, & bonum erat conſilium illud quod ait, quia in his q̃ patris mei ſunt, oportet me eſſe. Sed quia illi non intellexerunt, mutauit illud conſilium, vt nos mũdaret ab ea lepra, quæ proprij conſilij eſt. Exẽplum enim dedit nobis, vt & nos ita faciamus. Nam ab initio nouerat quid eſſet facturus, ſed voluit formam nobis huius humilitatis exhibere, & ad lauandam peſſimam hanc lepram, diuinum in ſeipſo parare Iordanem. Audiant igitur vtrique pariter, qui proprię voluntatis, & qui proprij conſilij lepra ſordent, audiant quid ſpiritus dicat eccleſijs breui vno verſiculo lepram vtramque condemnans. Sapientia, ait, quæ de surſum eſt, primum quidem pudica eſt, contra proprię voluntatis impuritatem, deinde pacifica contra conſilij proprij obſtinatam rebellionem. Dum ab his ſeptem purgatus fuerit æger, tamquam poſt ſeptem cellas quærat ſeptem fercula, quæ ſunt ſeptem Spiritus ſancti dona. Porrò ſicut in vita Domini ante paſſionem ſeptem purgationes inuenimus, ſic & in apparitionibus ſeptem, quæ poſt reſurrectionem factę leguntur, ſeptem illa dona Spiritus ſancti poſſumus inuenire. In prima ſpiritum timoris accipe, quando mulieribus ſanctis veniẽtibus deſcendit Angelus de cęlo, & terræmotus factus eſt, ita vt ipſas timore pterritas oportuerit ab Angelo conſolari. In ſpiritu pietatis apparuit Simoni, quia magna omninò & verè Domino Ieſu digna pietatis dignatio, quòd ei quaſi ſingulariter & ante ceteros dignatus eſt apparere, quem prę ceteris de negatione eius rea conſcientia confundebat, vt vbi abũ dauit delictum, ſuperabundaret & gratia. In Rom. 5
ſpiritu ſcientię duobus pergentibus in Emaus ſcripturas expoſuit, incipiens à Moyſe & Prophetis. In ſpiritu fortitudinis ianuis clauſis intrauit, oſtendens manus, & latus, ſicut ſolent in ſignum virtutis clypeorum foramina demonſtrari. In ſpiritu conſilij fruſtra in piſcatione laborantes, mittere in dexteram rete conſuluit. In ſpiritu intellectus aperuit illis ſenſum vt intelligerent ſcripturas. In ſpiritu ſapientiæ die quadrageſimo apparuit eis, quando videntibus illis eleuatus eſt, & viderunt filiũ hominis aſcendentem vbi erat prius. Vſque ad illam enim diem quaſi per ſtultitiam prædicationis ſaluos faciebat credentes, poſtquam verò coram eis aſcendit ad patrem, iam cœpit ſapientia declarari.

In tempore Reſurrectionis quomodo quibuſdam nondum natus eſt Chriſtus, quibuſdam nondum paſſus, quibuſdam nondum reſurrexit, quibuſdam nondum aſcendit in cælum, quibuſdam nondum miſit ſpiritum ſanctum. H

Sermo IIII.

OMNIA quæ de Saluatore legimus medicamina ſunt animarum noſtrarum. Videamus ergo ne quando fortè dicatur de nobis. Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata. Cogitet vnuſquiſque, quantum operentur in eo tam ſalutaria medicamenta. Sunt enim quibus nondum natus eſt Chriſtus, ſunt quibus nondum eſt paſſus, ſunt quibus non reſurrexit vſque adhuc,

adhuc. Alijs quoque nondum aſcendit, a-
lijs nondum miſit ſpiritumſanctum. Quo-
Phil. 2. modo enim operatur eius humilitas, qui
cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbi-
tratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemet-
ipſum exinaniuit formam ſerui accipiens:
quomodo inquam Dei humilitas in ſuper-
bo homine operatur? Quæ illius humilita-
tis veſtigia in his qui adhuc toto deſiderio
terrenis diuitijs & honoribus inhiant? An
non modo exhilaratur conſcientia veſtra
Iſai. 9. fratres mei, quod dicere poteſtis, Paruulus
natus eſt nobis? Sunt quibus nondum eſt
paſſus Chriſtus, qui labores fugiunt, & mor
tem metuunt vſque adhuc, quaſi verò ille
& labores ſuſtinendo, & mortem morien-
do non vicerit? Sunt quibus nondum ſurre
xit, qui in laborum anxietate & afflictione
pœnitentiæ morte afficiũtur tota die, non-
dum ſpirituali conſolatione recepta. Sed
niſi breuiati fuiſſent dies illi, quis poſſet ſu-
ſtinere? Alijs ſurrexit Chriſtus, ſed nõdum
aſcendit, imò cum eis adhuc pia dulcedine
commoratur in terris, his ſcilicet qui in de-
uotione ſunt tota die, flent in orationibus,
ſuſpirant in meditationibus ſuis, & omnia
feſtiua & iucunda ſunt eis, & per omnes
dies illos continuum Alleluia cantatur. Sed
oportet lac eis ſubtrahi, vt diſcant veſci ſoli-
do cibo, & expedit eis vt Chriſtus vadat, &
hæc temporalis deuotio ſubtrahatur. Sed
quando hoc capere poterunt? Deſertos ſe-
ſe à Domino, priuatos gratia conquerun-
tur. Sed exſpectent paululum, ſedeant in ci-
uitate, donec induantur ſolidiori quadam
virtute ex alto, & maiora percipiant chariſ-
mata Spiritusſancti, ſicut Apoſtoli promoti
ſunt in gradum altiorem & ſupereminen-
tiorem viam caritatis ingreſſi, non iam ſoli-
citi quomodo flerent paululum, ſed quo-
modo magna quadam victoria de commu-
ni aduerſario triumpharent, & concalcarẽt
Satanam ſub pedibus ſuis.

In octaua Paſchæ, de tribus teſtimonijs in cælo & in terra. Sermo I.

1. Ioan. 5.a OMne quod natũ eſt ex Deo vin-
cit mundum. Poſtquã vnigeni-
tus Dei non rapinã arbitratus
eſt eſſe ſe æqualem Deo, hoīs
quoque dignatus eſt fieri filius, & habitu
inuentus vt homo, non immerito iã de cæ-
leſti generatione exiguitas humana præſu-
mit. Neque enim indignum eſt Deo, eorũ
fieri patrem, quorum ſe Chriſtus fecerit
fratrem. Hinc eſt quod Beatus Ioannes, qui
ſæpius nobis ac ſtudioſius hãc commendat
adoptionem filiorum Dei, in ipſo quoque
Euangelij ſui principio, Quotquot, inquit, K
receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios *Ioan. 1.*
Dei fieri. Huic ergo verbo ſimile eſt quod
audiuimus hodie de eius epiſtola recitari. *1. Ioan.*
Omne, inquit, quod natum eſt ex Deo, vin- *5.a*
cit mundum. Quotquot enim ſunt Chriſti,
cum Chriſto eos mũdus odit, ſed cum Chri-
ſto ſuperatur pariter & ab ipſis. Nolite, ait, *Ioan. 15*
mirari ſi odit vos mundus, ſcitote, quia prio
rem me vobis odio habuit. Et item: Confi- *Ioan. 16*
dite, inquit, quia ego vici mundum. Sic ni-
mirum manifeſta fit ſermonis illius veritas
quem ait Apoſtolus. Quos præſciuit, inquit *Rom. 8.*
(haud dubium quin Deus pater) & prædeſti
nauit conformes fieri imaginis filij ſui. Vide
conformationem. Poſt ipſum adoptantur,
vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus.
poſt ipſum odit mundus eos, poſt ipſum &
ab eis vincitur mundus. Bene ergo quod na
tum eſt ex Deo, vincit mundum, vt ſit teſti-
monium cæleſtis generationis, victoria ten-
tationis, & ſicut is qui filius eſt per naturã,
de mũdo cum ſuo principe triumphauit, ſic
& nos victores inueniamur quotquot ſu-
mus filij adoptionis. Victores ſanè, ſed in
ipſo qui confortat nos, in quo & poſſumus
oĩa, quia hæc eſt victoria quę vincit mundũ,
fides noſtra. Fide ſiquidem in Dei filios a-
doptamur, fidem in nobis mundus in mali-
gno poſitus odit atque ꝑſequitur, fide quo-
que & vincitur, ſicut ſcriptum eſt: Sancti per *Hebr. 11*
fidem vicerunt regna. Quidni attribuatur
fidei victoria cuius eſt etiam vita? Iuſtus, in- *Habac. 2*
quit, ex fide viuit. Quoties ergo tentatio-
ni reſiſtis, quoties vincis malignum, noli
proprijs tribuere viribus, noli in te, ſed ma-
gis in Domino gloriari. Quando enim for-
tis ille armatus tuæ cederet infirmitati? Au-
di denique quid Dominici conſtitutus pa-
ſtor ouilis admoneat. Aduerſarius inquit, *1. Pet. 5.*
veſter diabolus, tamquam leo rugiens cir-
cuit quærens quem deuoret, cui reſiſtite
fortes in fide. Vides quemadmodum ſi-
bi veritatis teſtimonia concinant? Paulus *Hebr. 11*
fide regna viciſſe ſanctos, Petrus principi *1. Pet. 5.*
mundi reſiſtendum in fide, Ioãnes quoque *1. Ioã. 5.*
Hæc eſt, inquit, victoria quæ vincit mũdum
fides noſtra. Sequitur. Quis eſt qui vincit *Textus.*
mundum, niſi qui credit quoniam Ieſus eſt

filius Dei? Certum id quidem fratres, om-
nis qui non credit in filium Dei, ex hoc ip-
ſo iam non modo victum eſſe, ſed et iudica-
tũ. Sine fide.n.impoſſibile eſt placere Deo.
Verumtamen põt ſorte mouere quod tam
multos videamus credentes Ieſum filium
Dei eſſe, adhuc tñ mundi nihilominus cupi
ditatibus irretitos. Quod ergo, ait: Quis eſt
qui vincit mundum, niſi qui credit quia Ie-
ſus eſt filius Dei, cum & ipſe iam mundus id
credat? An non ipſi quoque dæmones &
credunt & contremiſcunt? Sed dico, Putaſ-
ne filium Dei reputat Ieſum, quiſquis ille
eſt homo, qui ipſius nec terretur commina-
tionibus, nec attrahitur promiſſionibus,
nec præceptis obtemperat, nec conſilijs ac-
quieſcit? Nonne is etiam ſi fateatur ſe noſ-
Iac.2. ſe Deum, factis tamen negat? Porrò fides
M ſine operibus mortua eſt in ſemetipſa. Nec
ſanè mirum videri poteſt, ſi nequaquã vin-
cit, quæ nec viuit quidem. Quæris quæ nam
ſit viuida & victorioſa fides? Illa ſine du-
bio, per quam Chriſtus habitat in cordibus
nr̃is. Chriſtus enim & virtus eſt & vita no-
Coloſ.3. ſtra. Cum Chriſtus apparuerit vita veſtra
(ait Apoſtolus) tunc & vos apparebitis cum
ipſo in gloria. Vnde gloria niſi de victoria?
Aut quare cum ipſo apparebimus, niſi quia
in ipſo & vincimus? Denique ſi his tantum
data eſt poteſtas filios Dei fieri, qui ſuſci-
piunt Chriſtum, de his quoque ſolis intelli-
1.Ioã.5. gendum eſt quod dicitur: Omnis qui natus
eſt ex Deo, vincit mundũ. Inde eſt quod hic
quoque cũ dixiſſet, quis eſt qui vincit mun-
dũ, niſi qui credit quia Ieſus eſt filius Dei?
vt planius faceret eam commendari fidem,
per quam (vt dictum eſt) Chriſtus in cordi-
bus noſtris habitat, addidit continuo de
Vbi ſup. ipſius aduentu dicens: Hic eſt qui venit per
aquam & ſanguinem Ieſus Chriſtus. Ad-
huc autem ſupereminentiorem viam oſtẽ-
dens, & Spiritus eſt, inquit, qui teſtificatur,
qm̃ Ieſus eſt filius Dei. Sanè quod interpo-
nit (ſignanter repetens) non in aqua ſolũ,
ſed in aqua & ſanguine, ad Moyſi differen-
Exod.2. tiam arbitror accipiendum: Moyſes quidem
in aqua venit, à qua & nomen accepit vt
Moyſes vocaretur. Recolant quibus nota
eſt hiſtoria veteris teſtamenti, quemadmo-
dum in Aegypto dum paruuli omnes Iſrae-
litici germinis necarentur, expoſitum in a-
quis Moyſen tulerit filia Pharaonis. Et vide
ſi non manifeſtè Chriſti, & in hoc ipſo vi-
detur præceſſiſſe figura: ſimili nempè cum
Pharaone et Herodes ſuſpicione laborans,
ad eadẽ conuerſus eſt crudelitatis argumẽ- A
ta, ſed eodẽ modo eſt & ipſe deluſus. Vtro-
bique pro vnius ſuſpecta perſona trucida-
tur numeroſitas puerorum, vtrobique qui
quærebatur, euadit. Et quomodo Moyſen
filia Pharaonis, ita Chriſtum quoque Aegy-
ptus (quæ non immeritò Pharaonis intelli-
gitur filia) ſuſcepit conſeruandum. Manife-
ſtè tamen pluſquam Moyſes hic, vtpote qui
venerit non in aqua tantum, ſed in aqua &
ſanguine. Aquæ enim multæ, populi multi:
Venit ergo in aqua tantum, qui congrega-
uit quidem populum, ſed populum non re-
demit. Nam & ipſa quoque de ſeruitute
Aegyptiaca liberatio, nõ Moyſi, ſed Agni ſã-
guine facta eſt, liberando nos præfigurãs à
vana noſtra conuerſatione huius ſæculi ſan
guine Agni immaculati Chriſti Ieſu. Hic
eſt verus legifer noſter, apud quem copioſa
eſt redemptio: mortuus eſt enim non tantũ
pro gente, ſed vt filios Dei qui diſperſi erãt
congregaret in vnum. Memento ſanè hunc
eſſe Ioannem, qui vidit, & teſtimoniũ per-
hibuit, & ſcimus quia verum eſt teſtimoniũ
eius, exiſſe de latere Dñi dormientis in cru-
ce ſanguinem ſimul & aquam: quo videli-
cet dormienti nouo Adæ, noua de latere
ſuo proferretur pariter & redimeretur Ec-
cleſia. Sic ergo hodie quoque ad nos ꝑ aquã
& ſanguinẽ venit, vt ſit aqua & ſanguis te-
ſtimonium aduentus eius, fideiq. victricis.
Non ſolum autem, ſed teſtimonium eſt ma
ius his quod perhibet Spiritus veritatis. Ho-
rum trium teſtimoniũ verum certumq. eſt B
& felix anima quæ meretur illud accipere.
Tres.n.ſunt qui teſtimonium dant in terra,
Spiritus, Aqua, & Sãguis. In Aqua quidẽ Ba-
ptiſmum intellige, in Sanguine Martyrium,
in Spiritu Caritatem. Spiritus.n.eſt qui viui-
ficat, & fidei vita dilectio. Denique ſi quæris
quid Spiritui, & Caritati? reſpondeat Pau-
lus. Quia caritas Dei diffuſa eſt in cordibus *Rom. 5.*
noſtris, per Spiritumſanctum, qui datus eſt
nobis. Neceſſariò quoque Spiritus additur
Aquæ & Sanguini, cui eodem Apoſtolo te- *1.Cor.*
ſte ſine caritate quidquid habeas nihil pro- *13.*
ſit. Iam verò quia Baptiſmũ Aqua, Martyriũ
diximus Sanguine deſignari: memento &
vnicum & quotidianum eſſe Baptiſmum, ſi-
militer & Martyrium. Eſt enim & Martyrij
genus, & quędam effuſio ſanguinis in quoti
diana corporis afflictione. Eſt & baptiſmus
aliquis in compũctione cordis, & lacryma-
rum

rum aſſiduitate. Sic quippe infirmis, & puſillis corde neceſſe eſt, vt quem ſemel pro Chriſto ponere nō ſufficiunt, ſaltem mitiori quodā, ſed diuturniori martyrio ſanguinem fundant. Sic & Baptiſmi ſacramētum quoniam iterari non licet, his qui ſæpius in multis offendunt, frequēti oportet ablutio-
Pſal. 6. ne ſuppleri. Vnde & propheta: Lauabo, inquit, per ſingulas noctes lectum meum, lacrymis meis ſtratum meum rigabo. Vis ergo noſſe quis eſt qui vincit mundum?
C Quæ in eo vincenda ſunt, diligentius intuere. Siquidem, & hoc ipſum Beatus iſte Ioan-
1. Ioā. 2. nes indicat, dicens: Cariſſimi, nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt. Omne enim quod in mundo eſt, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ambitio ſæculi. Hæ ſunt tres turmæ quas fecerūt Chaldæi, ſed memini quoque ſanctum Iacob feciſſe tres turmas, cū timere-
Gen. 32. ret à facie Eſau rediens de Meſopotamia. Et vobis ergo aduerſus triplex genus tentationis, triplici opus eſt munimento, vt carnis quidem concupiſcentia ipſius mortificatione vincatur, quam (ſi meminiſtis) in ſanguinis teſtimonio diximus intelligendam: oculorum verò cōcupiſcentiam ſuperet ſtudiū compunctionis, & aſſiduitas lacrymarum. Porrò ambitionis vanitatem virtus caritatis excludat, quę ſola caſtificat animum, ſola purgat intentionem. Certum quippe trium phati mundi teſtimonium eſt, ſi corpus caſtiges, & ſubijcias ſeruituti, ne pernitioſa libertate ſeruiat voluptati, ſi fletui præbeas oculos magis quàm petulantiæ, vel curioſitati, ſi denique ſpirituali dilectione flagrās nulli animum dederis vanitati. Meritò ſanè vnus eſt qui in terra pariter, & in cælo teſtimonium perhibet Spiritus, quia ſiue corporis afflictio ceſſabit, ſiue lacrymarū fons exſiccabitur, ſed caritas numquam excidit. Prælibatio quædam eſt in præſenti, conſummatio, & plenitudo in futuro manet. Verumtamen licet maneat poſt Aquā, & Sanguinem Spiritus (Aqua quippe & Sanguis regnum Dei non poſſidebunt) interim tamen, aut vix, aut nullo modo inuenire eſt Spiritum ſine illis, quoniam hi tres, inquit, vnum ſunt: vt quolibet ex his tribus deficiente, adeſſe cetera non præſumas. Simul
D verò iuncta teſtimonia iſta credibilia facta ſunt nimis, nec poterit cui in terris ſuppetunt hæc, carere teſtimonio vel in cælis. Cōfitetur Dei filium corā hominibus, non verbo, neque lingua, ſed opere & veritate; & filius quoque cōfitebitur coram Angelis Dei. An verò ei deeſſe poterit in teſtimonio Pater, cui Filium videat atteſtantem? Sine dubio confitebitur & ipſe quod viderit in abſcondito. Sed neque Spiritus quidē à Patre Filioq. diſſentiet, q̃ppe qui Patris filijq. ſit Spiritus. Denique quonā modo careat teſtimonio eius in cælo, qui habere illud meruit & in terra? Tres ergo ſunt qui teſtimonium dant in cælo, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus. Et ne quam fortè diſſonantiam ſuſpiceris, hi tres vnum ſunt. Magnum profectò habituri ſunt teſtimonium quos in cælo Pater ſuſceperit tamquam filios heredes, & Filius aſciuerit tāquā fratres & coheredes, Spiritus ſanctus adhærentes Deo vnum ſpiritum faciat eſſe cum eo. Eſt enim Spiritus ipſe indiſſolubile vinculum Trinitatis, per quem ſicut Pater, & Filius vnū ſunt, ſic & nos vnum ſumus in ipſis, eo miſerāte, qui pro diſcipulis hoc ipsū orare dignatus eſt Ieſu Chriſto Domino noſtro.

De eiſdem teſtimonijs. Sermo II. *Vbi ſupra.*

EX epiſtola beati Ioannis hodie nobis eſt lectio recitata, in qua diſcimus, teſtimonium dari triplex in cælo, triplex in terra. Et quidem pro meo ſapere illud ſtabilitatis, hoc reparationis eſt ſignum: illud Angelos, iſtud homines, illud beatos à miſeris, iſtud iuſtos diſcernit ab impijs; Angelis ſiquidem qui in prima illa præuaricatione ſuperbiente Lucifero in veritate ſteterunt, merito teſtimonium perhibet viſio Trinitatis, hominibus quos diuina miſeratio ſaluat, Spiritus Aqua, & Sanguis. Quidni perhibeat teſtimonium Pater, à quibus honoratus eſt vt Pater? Tibi verò maligne ſic loquitur, Si ego, Pater, vbi *Mala. 1.* E
eſt honor meus? Careas omninò neceſſe eſt teſtimonio Patris, cuius tibi gloriam vſurpare conaris, non honorare eum cupiens, ſed æquare. Sedebo inquit, in monte teſtamenti, & ſimilis ero altiſſimo. Ita ne modo *Iſaia 14* creatus, Patri ſpirituum conſedebis? Et certè necdum tibi dixit: Sede à dextris meis. *Pſ. 109.* Si neſcis ò impudens, vnigenitus ille eſt, cui æterna generatione Patris æqualitas collata eſt, & conſeſſus. Tu rapinam cogitans eſſe æqualis Deo, Filio gloriam in-

nides, gloriam quaſi vnigeniti à patre, vt ne ab ipſo quidem teſtimonium merearis habere. An verò poterit deteſtato à patre & filio vtriuſque ſpiritus atteſtari? Abominatur ſuperbum profectò & inquietum, qui ſuper quietum & humilem requieſcit, amator pacis, & vnitatis conſecrator, aduerſum
F te pro pace & vnitate zelatur. Quid mirum fratres ſi timemus ne fortè puſillam hanc vineā Domini depaſci ſingularis ferus incipiat? Quantos enim cæleſtis vineæ palmites prima illa ſingularitas conculcauit? Sed fortè ſuperbiam quidē in eo facilè aduertiſtis, non autem ſingularitatem. Dico ergo. Vbi ſtabat vniuerſitas Angelorum, numquid caruit ſingularitatis vitio, qui ſedere velle præſumpſit? An fortè quæritis vnde mihi nota ſit hæc ſtatio Angelorū? Duos teneo idoneos teſtes, quorū vterque quod
Iſai. 6. vidit hoc teſtatur. Vidi Dominum ſedentem (ait Iſaias) Seraphim autem ſtabant.
Dan. 7. Et Daniel, Millia, inquit, millium miniſtrabant ei, & decies centena millia aſſiſtebant ei. An & tertium deſideratis, vt in ore trium teſtium ſtet omne verbum? Apoſtolum profero, qui vſque ad tertiū raptus
Hebr. 1. eſt cælum, & rediens loquebatur: Nonne omnes adminiſtratorij ſunt ſpiritus? Siccine vbi ſtant omnes, vniuerſi miniſtrant, tu pacis inimice ſedebis? Planè contriſtas Spiritum, qui habitare facit vnius moris in domo. Offendis caritatem, quia ſcindis vnitatem, rumpis vinculum pacis: Merito proinde Angelorum, qui ſuum nec ordinem, nec domicilium reliquere, caritati, vnitati, & paci Spiritus atteſtatur, à quo ſanè tua, & inuidia, & ſingularitas, & inquietudo reprobatur. Et hæc quidem de eo teſtimonio, quod datur in cęlis. Eſt & aliud quod datur in terra, ad diſcernendos vtique, qui in ea ſunt exules ab indigenis, hoc eſt cæli ciues à ciuibus Babylonis. Quando enim ſine teſtimonio electos ſuos deſerat De⁹? Aut cer
G tè quęnam eis eſſe poterat conſolatio inter ſpē & metū ſolicitudine anxia fluctuātibus, ſi nullū omninò electionis ſuę habere teſtimonium mererentur? Nouit Dominus qui ſunt eius, & ſolus ipſe ſcit quos elegerit à principio. Quis verò ſcit hominum, ſi eſt dignus amore, vel odio? Quod ſi vt certum eſt, certitudo nobis omninò negatur, numquid non tanto delectabiliora erunt, ſi qua fortè electionis huius ſigna poſſimus inuenire? Quam enim requiem habere poteſt ſpiritus noſter dum prædeſtinationis ſuæ nullum adhuc teſtimonium tenet? Fidelis proinde ſermo, & omni acceptione dign⁹, quo ſalutis teſtimonia commendātur. Hoc ſanè verbo & electis cōſolatio miniſtratur, & ſubtrahitur reprobis excuſatio. Cognitis ſiquidem ſignis vitæ, quiſquis hæc negligit, manifeſtè conuincitur in vano accipere animam ſuam, & pro nihilo habere terram deſiderabilem cōprobatur. Tres ſunt, inquit, qui teſtimonium dant in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis. Scitis fratres, quia in primo homine peccauimus omnes, in ipſo etiā cecidimus vniuerſi. Cecidimus ſanè in carcerem, luto pariter & lapidibus plenum. Exinde iacebamus captiui, inquinati, conquaſſati, donec venit deſideratus gentibus, qui nos redimeret, ablueret, adiuuaret. Hic eſt enim qui Sanguinem propriū dedit in redemptionem, Aquā ſimul produxit de latere ſuo in ablutionem, emiſit deinde de excelſo Spiritum ſuum qui adiuuaret infirmitatem noſtram. Vis ergo noſſe an hæc H
aliquid operentur in te, ne fortè reus ſis Sanguinis Domini quem euacuas quātum in te eſt, ſed & Aqua ipſa, quæ debuerat mūdare in ſordibus permanēti, iudicium damnationis accumulet; Spiritus quoque cui reſiſtis non liberet maledictum à labijs ſuis? Cauēdum enim ne ſint tibi hæc infructuoſa, quæ neceſſariò eſſent pariter & damnoſa. Quis eſt autem qui teſtimonium habet effuſi non ſine cauſa Sanguinis Chriſti, niſi qui continet à peccatis? Seruus enim peccati eſt qui peccatum facit, vt ſi deinceps continere potuerit, & iugum abijcere miſeræ ſeruitutis, certiſſimum ſit teſtimonium redemptionis, quam operatur ſine dubio Sanguis Chriſti. Verum non ſufficit peccatori continentia, ſi non etiam adſit pœnitentia. Habet ergo, & ab Aqua teſtimonium, qui laborat in gemitu ſuo, lauans per ſingulas noctes lectum ſuum. Sicut enim Sanguis ille redemit, vt non regnet peccatum in noſtro mortali corpore, ſic Aqua illa abluit ab his peccatis, quæ commiſimus ante. Sed quid erit, quòd longo catenarum vſu, & carceris habitatione crudeli, confracti ſumus, atque colliſi defecimus in via vitæ? Inuocemus Spiritum viuificatorem & adiutorem, confidentes, quia dabit Pater, qui eſt in cælis Spiritum bonum petentibus ſe. Sanè nouum ſuperueniſſe ſpiritum certiſſimè conuerſatio noua teſtatur.

Iam

Iam vt breuiter repetã, à Sanguine & Aqua, & Spiritu habere eſt teſtimonium, ſi contines à peccatis, ſi dignos agis pœnitentiæ fructus, ſi facis opera vitæ.

In rogationibus, De tribus panibus.

Luc. 11. QVIS veſtrum habebit amicum, &c. Quid eſt, quòd amicum vnum perhibet aduenisse, nec tamen contentus eſt quærere panem vnum? Putasne tam voracem æſtimabat amicum, vt non poſſet vni ſufficere panis vnus? Nam vni quidem tres apponere panes inconſequens omninò videtur. Puta ergo cũ vxore & mancipio hominem aduenisse, vt ſuum cuique panem apponere velit amicus, Ego quidem amicum venientem ad me, non aliũ intelligo, quàm meipſum. Nemo quippe charior mihi, nemo germanior eſt. Ad me ergo de via venit amicus, cum tranſitoria deferens, ad cor redeo, ſicut ſcriptum eſt:
Iſai. 46. Redite præuaricatores ad cor. Deinde tunc verè ſibi quiſque amicus eſt, cum de via redit, quoniam qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam. A die itaque conuerſionis meæ, de via ad me venit amicus. Venit de regione longinqua, vbi paſcere porcos, & ipſorum ſiliquas inſatiabiliter eſurire ſolebat. Venit fame laborans, confectus inedia, attenuatus ieiunio. Venit neceſſe habens inuenire amicum, ſed heu me, pauperem elegit hoſpitem, & vacuum ingreditur habitaculum. Quid faciam huic amico miſero & miſerabili? Omninò enim non habeo quod ponam ante illum. Fateor amicus eſt, ſed ego mendicus. Quid veniſti ad me amice in neceſſitate tanta? Non ſum medi-
K cus, & non eſt in domo mea panis. Feſtina, inquit, diſcurre, ſuſcita amicum tuum illum magnum, quo maiorem dilectionem nemo habet, ſed neque ſubſtantiam ampliorem:
Matt. 7. Quære, pete, pulſa, quia omnis qui quærit inuenit, & qui petit accipit, & pulſanti aperietur. Clama, & dic, amice commoda mihi tres panes. Qui ſunt iſti panes fratres? Vtinam mereamur accipere eos. Fortè enim & ipſos nemo ſcit, niſi qui accipit. Credo tamen petendos nobis eſſe tres panes, Veritatis, Caritatis, Fortitudinis. His tribus egere me fateor, veniente ad me amico de via, veniente autem (vt dixi) cum vxore & mancipio. Deficit quippe Ratio mea (ipſa eſt enim vir) præ ignorantia Veritatis, languet, & Voluntas præ inedia affectionis, infirmatur, Caro præ inopia Fortitudinis. Nam & Ratio minus intelligit, quæ agenda ſunt, & Voluntas minus diligit intellecta, & ad hæc etiam Corpus, quod corrumpitur aggrauat animam, vt non quæcumque volumus, illa faciamus. Aruit cor meum etiam & corpus meum, quia oblitus ſum comedere panem meum. Neque enim paterer hunc defectum, ſi iugiter exercitata eſſet Ratio in inquiſitione Veritatis, Voluntas in deſiderio Caritatis, Caro in operatione Virtutis. Commoda ergo mihi amice tres panes, vt intelligam, vt diligam, vt faciam voluntatem tuam. Sic enim viuitur, & in talibus vita ſpiritus mei, dicente ſcriptura: Quoniam *Pſal. 29.*
vita in voluntate eius.

In Aſcenſione Domini, De Euangelica lectione. Sermo I. L

REcumbentibus vndecim diſcipulis, apparuit illis Ieſus. Apparuit *Matth. 16.* verè benignitas, & humanitas Saluatoris. Multam enim fiduciam præſtat, quòd libentius adſit orationi incumbentibus, quãdo nec recumbentibus quidem dedignatur adeſſe. Apparuit, inquam, benignitas eius, qui cognouit figmentum noſtrum, nec dedignatur neceſſitates noſtras, ſed miſeratur, ſi tamen curam carnis non in deſiderio facimus, ſed in neceſſitate: Quod conſiderans idem Apoſtolus, Siue manducamus, inquit, ſiue aliquid aliud *1. Corin. 10.* facimus, omnia in gloriam Domini faciamus. Poteſt tamen, quod recumbentibus apparuit ad id quoque referri, quod alibi calumniantibus Iudæis aduerſus diſcipulos non ieiunantes. Non poſſunt, inquit, filij *Matt. 9.*
ſponſi lugere quamdiu cum eis eſt ſponſus. Sequitur. Et exprobrauit incredulitatem il- *Textus.*
lorum, & duritiam cordis, quia his, qui viderant eum reſurrexiſſe, non crediderant. Audis Chriſtum diſcipulos increpantem: *Chriſtus increpat Apoſtolos.* imò quod durius ſonat, etiam eis exprobrantem, nec quandocumque, ſed ea hora, qua eis corporalem præſentiam ſubtracturus, videri poterat magis ab increpatione parcere debuiſſe. Noli ergo indignari de cetero, ſi te quoque aliquando Chriſti Vicarius increpauerit. Id enim exhibet quod aſcenſurus ab eis in cælum, ſuis Chriſtus legitur exhibuiſſe Diſcipulis. Sed quid eſt fratres, quod dicit: his

qui

qui viderant eum reſurrexiſſe, non crediderant? Aut qui fuere quorum beati oculi glorioſum reſurrectionis Dominicæ meruerunt videre miraculum? Neque enim reſurgẽtem illum quiſquam legitur aut creditur vidiſſe mortalium. Reſtat ergo de Angelis accipiendum, quibus vtique reſurrectionis teſtimonium perhibentibus, Apoſtolorum puſillanimitas hæſitauit. Iam verò vt faciat quod ſcriptum eſt. Bonitatem, & diſciplinam & ſcientiam doce me, viſitationis gratiam, exprobrationis cenſuram, prædicationis quoque doctrina ſequatur, & dicat: Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit. Sed quid ad hæc dicemus fratres? Magna nimis videtur ſæcularibus hominibus in hoc verbo data fiducia, vereorq. ne dare eam incipiant in occaſionem carnis, blandientes ſibi plus quàm oporteat ſine operibus de Baptiſmo, & credulitate. Verumtamen conſideremus quod ſequitur. Signa autem eos qui crediderint, hæc ſequentur. Nec minor fortaſſe videbitur ipſis quoque religioſis ex hoc verbo prouenire deſperatio, quam ex verbo priore vanæ ſpei data ſæcularibus occaſio videretur. Quis enim ea quæ in præſenti loco ſcripta ſunt ſigna, videtur habere credulitatis, ſine qua nemo poterit ſaluari, quoniam qui non crediderit condemnabitur. Et ſine fide impoſſibile eſt placere Deo. Quis inquam dæmonia eijcit, linguis nouis loquitur, ſerpentes tollit? Quid ergo? Si nemo hæc habet, aut perpauci noſtris videntur habere temporibus, aut nemo ſaluabitur, aut hi ſoli qui his muneribus gloriantur, quæ non tam merita ſunt quàm indicia meritorum, adeo, vt multi dicentes. Nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? audire habeant in iudicio, neſcio vos, diſcedite à me operarij iniquitatis. Vbi eſt quod ait Apoſtolus cum de iuſto iudice loqueretur, qui reddet vnicuique iuxta opera ſua: ſi (quod abſit) quærenda ſunt in iudicio ſigna potius, quàm merita? Sunt tamen & ipſa merita ſigna quædam certiora vtique & ſalubriora. Nec difficile arbitror noſſe quemadmodum intelligi ſigna poſſint præſentia, vt ſint indubitata ſigna credulitatis, ac per hoc & ſalutis. Primum enim opus fidei per dilectionem operantis, cordis compunctio eſt, in qua ſine dubio eijciuntur dæmonia, cum eradicantur è corde peccata. Exinde qui in Chriſtum credunt linguis loquuntur nouis, cum iam recedunt vetera de ore eorum, nec de cetero vetuſta protoparentum lingua loquuntur declinantium in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis. Vbi verò cõpunctione cordis, & oris confeſſione priora ſunt deleta peccata: ne recidiuum patiantur, & iam ſint poſteriora peiora prioribus, ſerpentes tollant neceſſe eſt, id eſt, vt venenatas ſuggeſtiones exſtinguant. Quid tamen agendum, ſi qua forte radix pullulat, quæ tam velociter nequeat extirpari, ſed ſtimulat animum concupiſcentia carnis? Profectò ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit: quoniam iuxta Saluatoris exemplum, cum guſtauerint nolent bibere, id eſt, cum ſenſerint, nolent conſentire. Sic enim non eis nocebit, quia nulla damnatio eſt his qui sũt in Chriſto Ieſu concupiſcentiæ ſenſus abſque conſenſu. Quid tamen? Moleſta certè & periculoſa, & ſic corruptæ, & infirmæ affectionis lucta: ſed qui crediderint, ſuper ægros manus imponent, & bene habebunt, id eſt, ægras affectiones bonis operibus operient, & hoc remedio curabuntur.

M Pſ. 118. Mar. 16 Vbi ſup. eb. 11. A Matt. 7. Rom. 2. In compũctione eijciũtur dæmonia B

Item in die Aſcenſionis, quomodo aſcendit ſuper omnes cælos, vt adimpleret omnia. Sermo II.

SOllemnitas iſta fratres cariſſimi, glorioſa eſt, &, vt ita dicam, gaudioſa: in qua, & ſingularis Chriſto gloria, & nobis ſpiritalis lætitia exhibetur. Conſummatio enim, & adimpletio eſt reliquarum ſollemnitatum, & felix clauſula totius Itinerarij filij Dei. Qui enim deſcendit, ipſe eſt, & qui aſcendit hodierna die ſuper omnes cælos, vt adimpleret omnia. Iam enim cum ſe Dominum vniuerſorum quæ ſunt in terra, & in mari, & in inferno probaſſet, non reſtabat, niſi vt aeris, & cælorum ſe eſſe Dominum argumentis ſimilibus, vel certè potioribus approbaret. Terra enim cognouit Dominum, quia ad vocem virtutis eius cum clamaſſet magna voce: Lazare veni foras, mortuum reddidit. Cognouit mare, quia ſolidum ſe præbuit ſub pedibus eius, ita vt Apoſtoli eum putarent phantaſma eſſe. Cognouit infernus cuius ipſe portas æreas, & vectes ferreos confregit, vbi & ligauit illum inſatiabilem homicidam, qui vocatur diabolus, & Satanas. Profectò qui mortuos ſuſcitauit, leproſos C

proſos mundauit, cæcos illuminauit, claudos firmauit, & omnes exſufflauit infirmitates, Dominus omnium fuit, & eadem manu qua fecerat, quæ defecerant reficiebat. Sic & qui in ore piſcis cum ipſo piſce ſtaterem inueniri prædixit, patet proculdubio, quia maris & omnium, quæ in mari mouentur Dominus fuit. Qui verò traduxit aëreas poteſtates, & affixit eas cruci ſuæ, claret quia ſuper infernales officinas poteſtatē accepit. Hic eſt enim qui pertranſijt benefaciendo & ſanando omnes oppreſſos à diabolo, qui ſtetit in loco campeſtri, vt doceret turbas, ante preſidem, vt alapas ſuſtineret, toto tempore quo in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus, in laboribus multis, ſtans & operans ſalutem in medio terrę. Ad claudendam igitur tunicam tuam inconſutilem Domine Ieſu, ad perficiendam fidei noſtræ integritatem, reſtat vt videntibus diſcipulis per medium aeris ſicut aeris Dominus aſcendas ſuper omnes cælos. Ex tunc probabitur quia Dominus vniuerſorum tu es, quia omnia in omnibus adimpleſti, & iam tibi profectò debebitur, vt in nomine tuo omne genu flectatur, Cæleſtium, Terreſtrium, & Infernorum, & omnis lingua confiteatur quia tu es in gloria, & in dextera Patris. In hac dextera ſunt delectationes vſque in

Coloſ. 3. finem, & ideo monet Apoſtolus, vt quæramus quæ ſurſum ſunt, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens: quia illic profectò theſaurus noſter eſt Ieſus Chriſtus, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſconditi, in quo habitat omnis plenitudo

D diuinitatis corporaliter. Quid tamen putatis fratres, quantus dolor, & timor irruperit Apoſtolica pectora, cum eum viderunt à ſe tolli, & attolli in aera, non ſcalis adiutū, nō ſubleuatum funibus, etſi angelico comitatū obſequio, non tamen fultum auxilio, ſed gradientem in multitudine fortitudinis ſuæ?

Ioan. 8. Impletum eſt quod eis dixerat. Quo ego vado, vos non poteſtis venire. Quocumque enim terrarum ijſſet, eum indiuiſibiliter ſequerentur, mare (ſicut Petrus fecit aliquando) cum eo etiam ſubmergendi intrarent,

Sap. 9. ſed hac ſequi non poterant: quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Dolor ergo nimius erat, quia videbant illum (propter quem omnia reliquerant) à ſuis ſenſibus, & aſpectibus tolli, vt non poſſent ablatò à ſe ſponſo, filij ſponſi non lugere: timor, quia orphani relinquebantur in medio Iudæorum nondum confirmati virtute ex alto. Benedicens ergo eis ferebatur in cælum, fortè concuſſis illius ſingularis miſericordiæ viſceribus, cum miſeros ſuos, & pauperem ſuam ſcholam relinqueret, niſi quòd veniebat parare eis locū, & quia expediebat vt preſentiam eis ſubtraheret corporalem. Quàm felix, quàm digna iſta proceſſio, ad quam ne ipſi quidem adhuc Apoſtoli digni fuerunt admitti, cum & animarum ſanctarum, & cæleſtium virtu- E tum triumphali pompa deductus ad Patrē, ſedet à dextris Dei. Nunc verè adimpleuit omnia, quia natus eſt inter homines, cum hominibus conuerſatus eſt, ab hominibus & pro hominibus paſſus & mortuus eſt, reſurrexit, aſcendit, ſedet ad dexteram Dei. Agnoſco tunicam deſuper contextam per totum, quam ſuperna illa māſio claudit, vbi adimpletus eſt, & adimpleuit omnia Dominus Ieſus Chriſtus. Verumtamen quid mihi & ſollemnitatibus iſtis? Quis me conſolabitur Domine Ieſu, quia te nō video in Cruce ſuſpenſum, plagis liuidum, pallidum morte, quia non ſum crucifixo compaſſus, obſecutus mortuo, vt ſaltem lacrymis meis loca illa vulnerum delinirem? Quomodo me dereliquiſti inſalutatum, cum formoſus in ſtola tua rex gloriæ in alta cælorum te recepiſti? Prorſus renuiſſet conſolari anima mea, niſi me Angeli in voce exultationis præueniſſent, qui dixerunt: Viri Galilæi quid ſtatis *Act. 2.* aſpicientes in cælū? hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cælū, ſic veniet quemadmodū vidiſtis eum euntē in cęlum, ſic inquiunt veniet. Ergo ne veniet quærere nos in illa tam ſingulari quàm vniuerſali proceſſione, cum precedētibus omnibus Angelis, & ſubſequētibus hominibus vniuerſis, deſcendet iudicare viuos & mortuos? Proculdubiò veniet, ſed quomodo aſcendit, non quomodo ante deſcendit. Humilis enim prius venit animas ſaluare, ſublimis autem veniet cadauer iſtud reſuſcitare, & configurare corpori claritatis ſuæ, vt infirmiori huic vaſculo abundantiorē impendere videatur honorem. Tunc enim videbitur cū poteſtate magna, & maieſtate, qui prius in infirmitate carnis latuerat. Intuebor & ego eum, ſed non modo: videbo eum, ſed non prope: ita vt hæc ſecunda glo- F rificatio priori glorificationi propter excellentem gloriam manifeſtè prælucéat. Manipulus primitiarum noſtrarum Chriſtus oblatus

latus eſt, ad dexteram patris aſſumptus, & aſſiſtit nunc vultui Dei pro nobis. Sedet autem ad dexteram habens in dextera misericordiam, in ſiniſtra iudicium, & miſericordiam multam nimis, & iudicium multum nimis: in dextera aquam, in ſiniſtra ignem immobiliter tenens. Et quidem corroborauit miſericordiam ſuam ſuper timentes ſe, ſecundum altitudinem cęli à terra. vt maiores cumulos miſerationũ Domini ſentiant quantum ſit ſpatij inter cælum & terrã: propoſitum namque Dei ſuper illos manet immobile, & miſericordia Domini ab æterno & vſque in æternum ſuper timentes eum. Ab æterno per prædeſtinationem, in æternum per glorificationem. Similiter & in reprobis terribilis eſt ſuper filios hominum. & vtrimque ſtat fixa ſententia æternitatis, & in his qui ſalui fiunt, & in his qui pereunt. Quis ſcit ſi omnium veſtrum quos hic video nomina ſcripta ſunt in cælis, & in libro prædiſtinationis annotata? Vocationis enĩ & iuſtificationis veſtrę aliqua ſigna mihi videor intueri in conuerſatione huius tantæ humilitatis. Quanto putas gaudio replerẽtur omnia oſſa mea, ſi id ſcire cõtingeret? Sed neſcit homo vtrum ſit dignus amore an odio. Propterea dilectiſſimi, perſeuerate in diſciplina quam ſuſcepiſtis, vt per humilitatem ad ſublimitatem aſcendatis, quia hæc

G eſt via, & non alia præter ipſam. Qui aliter vadit, cadit potius, quam aſcendit, quia ſola eſt humilitas quæ exaltat, ſola quæ ducit ad vitam. Chriſtus enim cũ per naturam Diuinitatis non haberet quo creſceret vel aſcenderet, quia vltra Deum, nihil eſt, per deſcenſũ quomodo creſceret inuenit, veniens incarnari, pati, mori, ne moreremur ĩ æternũ,

Matth. 26. propter quod Deus exaltauit illum, quia reſurrexit, aſcendit, ſedet ad dexteram Dei. Vade, & tu fac ſimiliter. Neque enim aſcẽdere potes niſi deſcenderis, quia vt æterna lege fixum eſt: Omnis qui ſe exaltatat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur. O peruerſitas, ò abuſio filiorũ Adam, quia cũ aſcẽdere difficillimũ ſit, deſcendere autẽ facillimũ, ipſi & leuius aſcendunt, & difficilius deſcendunt, parati ad honores & celſitudines graduũ eccleſiaſticorum, ipſis etiam Angelicis humeris formidandos. Ad ſequendum autẽ te Dñe Ieſu, vix inueniuntur qui vel trahi patiantur, qui velint duci per viam mandatorum tuorum. Alij enim trahuntur, qui

Cant. 1. poſſunt dicere, Trahe me poſt te, A ij ducũtur, qui dicũt: Introduxit me rex in cellaria ſua; Alij rapiũtur ſicut Apoſtolus raptus eſt ad tertium cælum. Et primi quidem felices, qui in patientia ſua poſſident animas ſuas; ſecundi feliciores, quia ex voluntate ſua confitentur ei; tertij feliciſſimi, qui in profundiſſima Dei miſericordia, quaſi quodãmodo ſepulta iam arbitrij ſui poteſtate, in diuitias gloriæ, in ſpiritu ardoris rapiuntur, neſcientes ſiue in corpore, ſiue extra corpus, hoc ſolum ſcientes, quod rapti ſint. Beatus qui vbique te ducem habet Domine Ieſu, non illum refugam ſpiritum, qui ſtatim aſcendere voluit, & tota diuinitatis dextera percuſſus eſt. Nos autem populus tuus, & oues paſcuæ tuę, ſequamur te, per te, ad te. Quia tu es via, veritas, & vita, via in exemplo, veritas in promiſſo, vita in præmio. Verba enim æternæ vitæ habes, & nos cognoſcimus, & credimus, quia tu es Chiſtus filius Dei viui, qui es ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Vbi ſup.

H

Ioan. 14.

Ioan. 6.

De intellectu & affectu, Sermo tertius, ubi ſupra, & legitur in octauis.

Hodie cælorum Dominus, cælorum alta cæleſti potẽtia penetrauit, & infirma carnis tãquã nubila quædam excutiens, induit ſtolam gloriæ. Eleuatus eſt Sol in ortu ſuo, incaluit & in ualuit. Dilatauit & multiplicauit radios ſuper terram, nec eſt qui ſe abſcondat à calore eius. Redijt ad regionẽ ſapientiæ, ſapientia Dei, vbi omnes bonum & intelligunt, & requirũt, intellectu perſpicaciſſimi, affectu paratiſſimi, ad audiendam vocem ſermonum eius. Nos autẽ in regione iſta ſumus, vbi plurimum eſt malitiæ, ſapientię parum, quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Per ſenſum hic ego arbitror intellectum deſignari, qui tunc verè deprimitur, cum multa cogitat, cum non colligit ſe circa illam vnã & vnicam meditationem quæ concipitur de ciuitate illa, cuius participatio eius in idipſum. Huiuſmodi intellectum oportet deprimi & diſtrahi per multa, multis, & multiplicibus modis. Animam verò hic æſtimo dici affectiones, quæ corrupto corpore diuerſis paſſionibus afficiuntur, quæ mitigari numquã poſſunt, ne dicam ſanari, donec voluntas vnum quærat, & tendat ad vnum.

Sap. 9.

I

Duo

Duo ergo ſunt,quæ in nobis purgãda ſunt, intellectus,& affectus. Intellectus vt nouerit, affectus vt velit. Felices & verè felices illi duo viri Helias, & Enoch, quibus omnes materiæ,& occaſiones ablatæ ſunt, quæ eorum intellectũ impediant, vel affectum, quia ſoli Deo viuentes, nec nouerunt niſi Deum,nec cupiunt niſi Deum. Denique &
Sap.4. de Enoch legitur,quia raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius,aut ne fictio deciperet animam illius. Intellectus noſter turbatus erat, ne dicã cæcatus, affectus inquinatus erat, & multum inquinatus,ſed Chriſtus intellectum illuminat, Spiritus ſanctus affectum purgat. Venit enim filius Dei, & tot & tanta mirabilia in mundo operatus eſt, vt non immerito intellectum noſtrum ab omnibus mundanis rebus euocauerit, vt ſemper cogitemus,& numquã cogitare ſufficiamus, quia mirabilia fecit. Verè latiſſimos nobis ad ſpaciandũ intelligentiæ campos dereliquit, & torrens cogitationũ iſtarum profundiſſimus eſt, qui iuxta prophe-
Ezec.47 tam non poſſit trãſuadari. Quis enim ſuf-
K ficiat cogitare qualiter rerũ Dominus præuenerit nos, venerit ad nos, ſubuenerit nobis, & ſingularis illa maieſtas voluerit mori vt viueremus, ſeruire vt regnaremus, exſulare vt repatriaremus, & vſque ad ſeruiliſſima opera inclinari, vt conſtitueret nos ſuper omnia opera ſua? Talem ſe obtulit Apoſtolis Apoſtolorum Dominus, vt iam non inuiſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt intellecta conſpicerent, ſed ipſe facie ad faciem videretur,qui omnia fecit.Et quia Diſcipuli carnales erant, & Deus Spiritus eſt, nec bene cõuenit Spiritui, & Carni,vmbra corporis ſui temperauit ſe eis, vt obiectu viuificæ carnis viderent Verbum in carne, Solem in nube, Lumen in teſta, Cereum in laterna. Spiritus enim oris noſtri Chriſtus Dominus
Thre.4. cui diximus:In vmbra tua viuimus inter gẽtes. In vmbra (inquit) tua inter gentes, nõ inter Angelos, vbi puriſſimum lumen puriſſimis oculis intuebimur. Vnde & virtus altiſſimi obumbrauit, Virgini, ne nimio ſplẽdore præſtricta, Diuinitatis fulgur etiam ſingularis aquila tolerare non poſſet. Ad hoc autem carnem eis propoſuit, vt omnem cogitatum eorum ab humanis rebus ad carnem ſuam (qua & mirabilia dicebat,& mirabilia faciebat)adunaret,& ſic de carne transferret ad ſpiritum, quia ſpiritus eſt Deus: & eos qui adorant eum in ſpiritu & veritate oportet adorare. Non tibi videtur eis intellectum illuminaſſe, cum aperuit illis ſenſum,vt intelligerent ſcripturas,oſtẽdens,quia hæc oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis, & ita intrare in gloriã ſuam.Sed illi ſanctiſſimæ carni eius aſſuefa- L
cti, verbum de diſceſſu eius audire non poterãt,vt eos relinqueret,pro quo omnia reliquiſſent. Quare hoc? Quia intellectus illuminatus erat, ſed nondum purgatus affectus.Vnde & benignus magiſter blandè eos ac dulciter cõſolabatur,dicens: Expedit vo- Ioã.16.
bis vt ego vadam.Si enim non abiero,paracletus nõ veniet ad vos.Sed quia hæc loquutus ſũ vobis, triſtitia impleuit cor veſtrum. Quid eſt quod Chriſto commorante in terris Spiritus ſanctus ad eos venire nõ potuit? An carnis illius conſortiũ abhorrebat, quæ de ipſo & per ipſum in Virgine, & de Virgine matre concepta erat, & nata? Abſit. Sed vt oſtenderet nobis per quã ambularemus viã,formã apponeret cui imprimeremur.Et ille quidem illis plorantibus eleuatus in cælũ, Spiritum ſanctũ miſit, qui affectũ eorũ, id eſt,voluntatem mundauit,imò potius alterauit,vt iam magis Dominum velint aſcẽdiſſe, qui prius detinuiſſe voluerant. Impletum eſt,quod eis prædixerat, vos autem contriſtabimini, ſed triſtitia veſtra conuertetur in gaudium. Sic ergo eorũ intelligentia per Chriſtum illuminata eſt, & voluntas emundata per ſpiritum: vt ſicut bonum nouerint,ſic & velint, quod ſolum perfecta religio,vel religioſa perfectio eſt.Recordor nunc Heliſæi ſancti, cui cum Helias dixiſſet vt in diſceſſu, vel aſcenſu ſuo poſtularet qđ vellet, reſpondit: Oro vt fiat ſpiritus tuus 4.Reg.2.
duplex in me. At ille. Rem difficilem poſtulaſti. Attamen ſi videris quando tollar à te, erit quod petijſti. Nõne tibi videtur Helias aſcendentis Domini ſignare perſonam: Heliſæus verò chorũ Apoſtolicum in aſcẽſione Chriſti anxiè ſuſpirantem?Sicut enim Heliſæus ab Helia nullo pacto auelli poterat,ſic nec Apoſtoli à Chriſti præſentia poterant ſeparari. Vix enim tãdem eis perſuaſit, quia ſine fide impoſſibile eſſet placere Deo. Quis eſt ergo ſpiritus iſte duplex qui quæritur, niſi illuminatio intellectus, & affectus purgatio? Res difficilis, quia rarus in terris eſt, qui illum habere mereatur. Attamen, inquit, ſi videris quando tollar à te, erit quod petijſti. Nihil eſt quod propter hoc habeant perdere, vel debeant aliũ tui

Domi-

Domine Ieſu, quia videntibus illis es eleuatus in cælum, & deſiderantibus oculis te ſequuti ſunt gradiētem in multitudine fortitudinis tuæ. Vel certè ſpiritum duplicem dicere poſſumus illud quod Saluator ad Di-
Ioā. 14. ſcipulos ait: Qui credit in me, opera quæ ego facio & ipſe faciet, & maiora horum fa-
Act. 5. ciet. Nonne maiora Chriſto per Chriſtum tamen fecit Petrus, de quo legitur quia in plateis ponebantur infirmi in lectulis, vt veniente Petro ſaltem vmbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus ſuis? Nuſquam enim Dominus vmbra ſua inuenitur infirmitates ſanaſſe. Non dubito ego intellectum omnium veſtrum (qui hic eſtis) illuminatum eſſe, ſed nō affectum æquè eſſe purgatum, manifeſtis approbabo coniecturis. Omnes quod bonum eſt noſtis, & viam per quam incedere, & quomodo in ea incedere debeatis, ſed voluntas nō vna eſt. Quidam enim ad omnia viæ & vitæ huius exercitia non ſolum
A ambulant, ſed & currunt, imò potius volant: vt eis, & vigiliæ breues, & cibi dulces, & panni ſuaues, labores non ſolum tolerabiles, ſed & appetibiles videantur. Alij autem nō ſic, ſed corde arido, & affectione recalcitrante, vix trahuntur ad hæc, vix gehennali timore compelluntur. Quoſdam nec compellimus quidem, quibus frōs mulieris meretricis facta eſt, & nolunt erubeſcere. Sunt iterū multi inter nos, qui de vno pane comedunt nobiſcum, dormiunt nobiſcum, cantant nobiſcum, laborant, miſeri & miſerabiles, vtpote ſocij tribulationis, ſed cōſolationis non ita. Numquid abbreuiata eſt manus Domini, vt omnibus donare non poſſit, qui aperit manum ſuam, & implet omne animal benedictione? Quid ergo in cauſa eſt? Illud omninò, quia non vident Chriſtum cum tollitur ab eis, id eſt, non cogitant quomodo eos orphanos reliquerit, quòd peregrini & aduenę ſint ſuper terram, quòd tamdiu fæculēti corporis horrido carcere teneantur, & non ſint cum Chriſto. Huiuſmodi autē ſi diu ita permanſerint ſub onere, aut opprimūtur, & ſuccumbūt, aut quodammodo in inferno ſunt, vt numquam ad plenū reſpirent in luce miſerationum Domini, nec in libertatem ſpiritus, quæ ſola facit iugum ſuaue, & onus leue. Inde autem tam pernicioſa tepiditas emanat, quia affectus, id eſt, voluntas eorum nondum purgata eſt, nec bonum ſic volunt ſicut nouerunt, à propria concupiſcentia abſtracti grauiter, & illecti. Amant enim in carne ſua terrenas conſolatiunculas, ſiue in verbo, ſiue in ſigno, ſiue in facto, ſiue in ali- B
quo alio: & ſi hęc interrumpunt aliquando, non tamē penitus rumpunt. Inde eſt, ꝙ raro affectiones ſuas dirigūt in Deum, & eorū compunctio non continua, ſed horaria eſt. Impleri aūt viſitationibus Dñi anima nō poteſt, q̄ his diſtractionibus ſubiacet, & quāto magis illis euacuabitur, tanto amplius iſtis implebitur: ſi multum, multū: ſi parū, parū. Vel certè ſi magis probas, numq̄ iſtæ illis miſceri poterūt in æternū, quia vbi vaſa vacua non inuenit, oleū ſtare neceſſe eſt: nec mittunt vinum nouum niſi in vtres nouos, vt I
ambo conſeruentur. Neque enim ſpiritus, & caro, ignis & tepiditas, in vno domicilio commorantur, præſertim cum tepiditas ipſi Domino ſoleat vomitū prouocare. Si enim Apoſtoli adhuc carni Dominicę inhęrentes quæ ſola ſancta (quia ſancti ſanctorū erat) Spirituſancto repleri nequiuerunt, donec tolleretur ab eis. Tu carni tuæ (quæ ſordidiſſima eſt, & diuerſarum ſpurcitiarum phantaſijs repleta) aſtrictus & conglutinatus, illum meraciſſimum ſpiritum te poſſe putas ſuſcipere, niſi carneis iſtis conſolationibus funditus renunciare tentaueris? Reuera cum inceperis, triſtitia implebit cor tuū: ſed ſi perſeueraueris, triſtitia conuertetur in gaudium. Tunc enim purgabitꝛ affectus, & voluntas renouabitur, vel potius noua creabitur: vt omnia quæ primo difficilia, imò impoſſibilia videbantur, cum multa percurrantur dulcedine & auiditate. Emit- *Pſ. 130.*
te, inquit, ſpiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciē terræ. Sicut per faciem ex- C
terior homo cognoſcitur, ſic per voluntatem demonſtratur interior. Emiſſo ergo ſpiritu creatur & renouatur facies terræ, id eſt, terrena voluntas fit cæleſtis, parata ad nutum citius obedire. Beati qui tales ſunt: quia non ſolum malum non ſentiunt, ſed in mira quadam cordis dilatatione cōmorantur. De illis enim quos ſupra commemorauimus, terribiliter ait Deus: Non permanebit ſpi- *Gen. 6.*
ritus meus in hominibus iſtis, quia caro ſunt, id eſt, carnales, & quidquid in eis ſpiritus fuerat, in carnem euanuit. Quia igitur cariſſimi hodierna dies eſt, in qua ſponſus aufertur à nobis, & non ſine tumultu aliquo animorum noſtrorum, ad hoc tamē vt mittat nobis ſpiritū veritatis, ploremus & oremus, vt dignos nos inueniat, vel potius efficiat,

ciat, & repleat domum iſtam vbi ſumus ſedentes, quatenus non vexatio ſed vnctio eius doceat nos de omnibus:ſicq. intellectu clarificato, & affectu purificato, veniat ad nos,& apud nos faciat manſionem.Et ſicut ſerpens Moyſi deuorauit omnes ſerpentes magorum, ſic iſte cum venerit, abſorbebit omnes carnales affectiones & delectationes noſtras & cõſolationes, ita vt de labore requiẽ,de tribulatione lætitiam,de cõtumelia gloriam habeamus, ſicut illi quos repleuerat, ibant gaudentes à conſpectu cõcilij, quoniã digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Spiritus enim Ieſu, ſpiritus bonus, ſpiritus ſanctus,ſpiritus rectus, ſpiritus dulcis,ſpiritus principalis,quidquid in hoc ſæculo nequam videtur difficile & anguſtum, leue facit & latum:opprobrium gaudium iudicat,deſpectionem exſultatio-
D nẽ eſſe ꝑſuadet. Scrutemur ergo iuxta Pro-
Thrẽ. 3. phetam vias noſtras, & ſtudia noſtra,leuemus corda noſtra cum manibus,vt in ſollẽnitate Sãcti ſpiritus gaudeamus,& abundãtius gaudeamus, qui nos inducat in omnẽ, (ſicut promiſit Dei filius) veritatem.

In die Aſcenſionis, de duobus non bonis montibus, & de ſeptem aſcenſionibus Christi. Sermo quartus.

SI natiuitatis & reſurrectionis Dominicę digna deuotione ſollemnia celebramus, hodiernum quoque aſcenſionis diem non minori deuotione conuenit celebrari. In nullo ſiquidem à feſtiuitatibus illis iſta degenerat,ſed finis earum & adimpletio eſt. Merito quidem ſollemnitatis & lætitiæ dies agitur, quando ſol ille ſupercęleſtis,ſol iuſtitiæ noſtris ſe præſentauit obtutibus, nube carnis & mortalitatis ſacco, fulgorem ſuũ, & lucẽ temperans inacceſſibilem. Magna quoque lætitia & exſultatio multa nimis, quando conſciſſo ſacco, lætitia circumdatus eſt, ſactaq. de medio ſacci ipſius nõ quidem ſubſtantia, ſed vetuſtate, ſed corruptione,ſed miſeria, ſed vilitate, noſtræ dedicauit primordia reſurrectionis. Verumtamen quid mihi & ſollemnitatibus iſtis, ſi conuerſatio mea vſque adhuc detinetur in terris? Quis verò vel deſiderare præſumeret aſcenſum cæli,niſi quia is qui deſcenderat prior aſcendit? Dico ergo vobis,non multo mihi tolerabilior videretur exilij huius habitatio quàm gehenna, niſi Dominus Sabaoth reliquiſſet nobis ſemen fiducię,& exſpectationis, quando eleuatus eſt in nubibus, & E
ſpem fecit credentibus. Denique niſi ego *Ioã.* 16.
abiero, inquit, paracletus non veniet ad vos. Qui paracletus? Vtique per quem diffunditur caritas, & iam ſpes non confundit. Ille paracletus per quem in cælis ſit cõuerſatio noſtra,virtus ex alto, per quam ſurſum ſint corda veſtra. Vado,inquit parare *Ioã.* 14.
vobis locum: & ſi abiero,iterum veniam & aſſumam vos ad meipſum. Vbi enim fuerit corpus,ibi congregabuntur & aquilæ.Vides ne quemadmodum ceterarum ſollemnitatum ea, quam hodie celebramus, & cõſummationem habeat, & fructum declaret, & augeat gratiam?Sicut enim cetera omnia eius qui nobis natus eſt,& nobis datus,ita ipſa quoque ipſius aſcenſio propter nos facta eſt,& facit pro nobis. In noſtra ſiquidẽ vita,multa (quantum in nobis eſt) videmur agere caſu, multa neceſſitate, ſed Chriſtus Dei virtus & Dei ſapiẽtia,neutri potuit ſubiacere. Quæ enim Dei virtutem neceſſitas cogeret,aut quid ageret Dei ſapientia caſu? Omnia proinde quæcumque loquutus eſt, quæcumque operatus eſt, quæcumque paſſus eſt,ne dubites fuiſſe voluntaria,plena ſacramentorum,plena ſalutis. Hæc ſcientes,ſi quid aliquãdo eorum quæ de Chriſto ſunt in noſtram ſcientiam venire contingat, nõ ſic audiendum eſt tamquam ſi inuentitium quidpiam proferamus, ſed tamquam id quod etiam priuſquam cauſſa ſciretur,con- F
ſtaret nequaquã ſine cauſſa fuiſſe. Sicut.n. qui ſcribit certis rationibus collocat vniuerſa, ita quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt, maximeq. ea quæ præſens in carne eſt operata maieſtas. Sed væ anguſtæ cognitioni, væ paupertati ſcientiæ noſtræ, qui tantum ex parte cognoſcimus,& parte modica.Vix ſcintillulæ quædam nobis elucent de tanta luminis copia, de lucerna poſita ſuper candelabrum. Sanè quanto minus ſinguli capimus, tanto fidelius ceteris communicanda ſunt quæ ſingulis reuelantur.Et ego fratres, quæ mihi ad veſtram ædificationem de aſcenſione imò de aſcenſionibus ſuis donare ipſe dignatẽ, nec volo, nec debeo ſubtrahere vobis, præſertim ꝙ hæc ſit ſpiritualium prærogatiua donorum, vt cõmunicata non minuantur. Aliquibus forſitan hæc nota ſunt, quibus ſimiliter reuelata ſunt:

ſed

ſed proptèr eos qui forte non aduerterunt
ſublimioribus intenti, aut alijs occupati, ſeu
etiam propter eos qui minus capacis intelli
gentiæ ſunt, mihi incumbit loqui quæ ſen-
tio. Chriſtus qui deſcendit, ipſe eſt & qui
Eph. 4. aſcendit. Apoſtoli verba ſunt hæc. Ego au-
tem credo eum in hoc ipſo, quòd deſcen-
derit aſcendiſſe. Sic enim oportebat Chri-
ſtum aſcendere, vt nos aſcendere docere-
mur. Cupidi quidē ſumus aſcenſionis, exal-
tationē cōcupiſcimus omnes. Nobiles enim
creaturæ ſumus, & magni cuiuſdam animi,
ideoq. altitudinem naturali appetimus de-
ſiderio. Sed væ nobis, ſi voluerimus cum ſe-
Iſai. 14. qui q ait: Sedebo in mōte teſtamenti, in la-
teribus Aquilonis. Heu miſer in lateribus
Aquilonis? Frigidus eſt mons ille, non te ſe-
quimur. Poteſtatis habes cōcupiſcentiā, alti-
G tudinem præſumis potentię. Quanti tamen
vſque hodie fœda ſequuntur infeliciaq. ve-
ſtigia, imò verò quam pauci euadunt qui-
bus non dominādi libido dominetur? Hinc
eſt ꝙ benefici vocantur qui poteſtatem ha-
bent, hinc ꝙ laudatur peccator in deſiderijs
animæ ſuæ. Potentibus ſiquidem omnes
adulantur, inuident omnes. Quē ſequimini
miſeri homines, quem ſequimini? An non
videtis Satanam tamquam fulgur de cælo
cadentem? Nonne iſte eſt mons in quem
aſcēdit Angelus, & Diabolus factus eſt? Vel
illud aduertite, quod poſt caſum ſuum inui
dia cruciante malè ſolicitus de ſupplantan-
do homine, illius tamen montis aſcenſum
nullatenus auſus eſt ſuadere ei, in quo nimi
rū pro inani aſcenſu tam immane præcipi-
tiū cognoſceretur expertus. Sed non defuit
verſuto hoſti quid ageret. Similem ei mon-
Gen. 3. tē alterum demōſtrauit. Eritis, inquiens, ſi-
cut dij, ſcientes bonum & malum. Pernicio-
ſa etiam hæc aſcenſio, imò magis deſcenſio
eſt de Hieruſalem in Hierico. Peſſimus
mons inflans ſcientia, in quem tamē vſque
hodie videas tanta cōcupiſcentia plurimos
repere filiorum Adam, ac ſi non nouerint
quantum pater eorū in illius montis aſcen-
ſu deſcēderit, imò quàm grauiter ceciderit,
quantum tota deiecta ſit & conquaſſata po
ſteritas. Nondum ſanata ſunt vulnera, quæ
tibi in aſcenſu montis illius inflicta ſunt, li-
cet adhuc in patre lateres, & nunc iterum in
propria perſona conaris aſcendere, vt ſit er
ror nouiſſimus peior priore? Quænam mi-
Pſal. 4. ſeris tam dira libido? Filij hominum vſque-
quo graui corde, vt quid diligitis vanitatē,
& quæritis mendacium? An ignoratis, quo- H
niam infirma mūdi elegit Deus, vt confun *1. Cor. 1.*
dat fortia: & ſtultos mūdi elegit Deus, vt cō
fundat ſapiētes? Nō nos Dei minātis terror
reuocat perdituri ſapiētiam ſapientium, &
prudentiū prudētium reprobaturi? non pa-
tris exemplum, non denique ſenſus ipſe no
ſter, & duræ experientia neceſſitatis, cui ſu
mus addicti per inſipientem ſcientiæ appe-
titum? Ecce vobis fratres, montem demon-
ſtrauimus alium, non in quem aſcendatis,
ſed quem fugiatis. Ipſe eſt in quem aſcen-
debat, qui voluit eſſe ſicut Deus, ſciens bo-
num & malum, ipſe quem vſque hodie filij
eius accumulant, & eleuant, nihil inuenien
tes tā vile vnde non velint in montē eleua-
ri ſcientiæ. Videas alium litterarum, alium
mundialis curæ, iſtum placitationum diſpli
centium Deo, illum ſeruilis cuiuslibet artis
tam vehementer affectare ſcientiam, vt la-
borem non reputet, tantummodo vt poſſit
aliquibus doctior reputari. Sic ædificant
Babel, ſic putant ad Dei ſe peruenturos ſi-
militudinem, ſic concupiſcunt, quod nō ex-
pedit, quod expedit omittentes. Quid vobis
& montibus iſtis, in quorum aſcenſu tanta
difficultas eſt, & tam grande periculum? aut
cur eum deſeritis montem cuius & facilis
eſt aſcenſus, & perutilis? Poteſtatis ambitio
Angelum felicitate priuauit Angelica. ſciē-
tiæ appetitus hominem immortalitatis glo
ria ſpoliauit. Conetur quis aſcendere in mō
tem poteſtatis, quantos putas contradicto-
res habebit, quantos inueniet repulſores,
obſtacula quanta, quam difficilem viam?
Quid ſi tandem eum adipiſci contigerit, I
quod optabat? Potentes ait ſcriptura, po- *Sap. 6.*
tenter tormenta patientur, vt præſentes ſo
licitudines, & anxietates quas poteſtas ipſa
parit omittam. Cupidus alter eſt inflantis
ſcientiæ, quantum laborabit, quantum an-
xiabitur ſpiritus eius? Et tamen audiet, nec
ſi te ruperis apprehendes. In amaritudine
morabitur oculus eius, quoties videre con-
tigerit cui ſe poſteriorem iudicet, aut putet
ab alijs reputari. Quid cum intumuerit mul
tum? Perdam, inquit Dominus, ſapientiā ſa- *1. Cor. 1.*
pientiū, & prudentiā prudentiū reprobabo.
Iā ne multis immorer, vidiſtis (vt arbitror)
quam fugiendus nobis ſit mons vterque, ſi
præcipitium Angeli, ſi caſum hominis ex-
paueſcimus. Montes Gelboe, nec ros nec
pluuia veniant ſuper vos. Quid tamen agi-
mus? Aſcendere ſic non expedit, & aſcen-
dendi

dendi tenemur concupiſcentia. Quis docebit nos aſcenſum ſalubrem? Quis niſi de quo legimus. Quoniam qui deſcendit ipſe
Eph.4. eſt & qui aſcendit? Ab ipſo demonſtranda nobis erat aſcenſionis via, ne ductoris imò ſeductoris iniqui aut veſtigium aut conſiliũ ſequeremur. Quia ergo non erat quo aſcẽderet deſcendit altiſſimus, & ſuo nobis deſcenſu ſuauem ac ſalubrem dedicauit aſcenſum. Deſcendit de monte potentiæ, carnis infirmitate circũdatus: deſcendit de monte ſcientiæ, quoniam placuit Deo per ſtultitiã prædicationis ſaluos facere credẽtes. Quid enim tenello corpore & infantilibus membris videtur infirmius? Quid indoctius ap-
K paret paruulo, qui ſola matris vbera nouerit? Quis impotentior eo, cuius omnia membra clauis affixa, cuius omnia dinumerantur oſſa? Quis inſipientior eo qui tradebat in mortem animam ſuam, & quæ nõ rapuit, tunc exſoluebat? Vides quam multum deſcenderit, quantũ à potentia ſua, quantum à ſapientia ſua exinanierit ſemetipſum. Sed non potuit altius montem bonitatis aſcendere, nec ſuam commendare expreſſius caritatem. Nec mirum ſi deſcendendo Chriſtus aſcendit, quando priorum vterque cecidit aſcendendo. Et mihi quidem videtur montis huius aſcenſorem quærere qui dicebat.
Pſal.23. Quis aſcendit in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius? Forte etiam Iſaias aſcenſionis deſiderio cadentes intuens homines ad hunc reuocabit montẽ exclamãs.
Iſaiæ 2. Venite, aſcendamus in montem Dñi. An non manifeſtè eos de priorum montium aſcenſione redarguens, montis huius prædicat vbertatem, qui ait: vt quid ſuſpicami-
Pſal.66. ni montes coagulatos? Mons coagulatus
Pſal.67. mons pinguis. Hic eſt igitur mons domus Domini præparatus in vertice montium, ſuper quos ſalientem ſponſum inſpexerat
Cant.2. quæ dicebat. Ecce venit is ſaliens in montibus. Docebat enim ignarum viæ, trahebat paruulum, infantulum deducebat. Ideoq. velut quibuſdam paſſibus ibat, vt de virtute in virtutem videretur Deus deorum in
Pſal.16. Sion. Iuſtitia enim eius ſicut montes Dei.
L Sed iam (ſi placet) ſaltus etiam ipſos intueamur, quibus exultauit vt gigas ad currendam viam, & cuius egreſſio à ſummo cæli per gradus quoſdam vſque ad ſummũ eius occurrit Primum ergo conſtitue montem illum in quem aſcendit cum Petro &
Mat.17. Iacobo & Ioanne, vbi & transfiguratus eſt ante eos. Refulſit facies eius vt ſol, & veſtimenta eius facta ſunt alba ſicut nix. Reſurrectionis gloria iſta eſt, quam in monte ſpei contemplamur. Vt quid enim aſcendit vt transfiguraretur, niſi vt doceret nos cogitatione aſcendere ad futuram illam gloriam quæ reuelabitur in nobis? Felix cuius meditatio in conſpectu Domini eſt ſemper, qui in corde ſuo delectationes dexteræ Domini vſque in finem ſedula cogitatione reuoluit. Quid enim graue illi poterit videri qui ſemper mente tractat, quod non ſint condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam? Quid concupiſcere poterit in ſæculo nequã, cuius oculus ſemper videt bona Dñi in terra viuentium ſemper videt æterna præmia? Tibi dixit cor meum (Pro- *Pſal.26.*
pheta loquitur Domino) exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Quis mihi tribuat vt omnes ſurgentes ſtetis in excelſo, & videatis exultationem quæ ventura eſt vobis à Domino? Nõ ſit moleſtum vobis obſecro, quod in monte hoc aliquanto diutius immoremur, poterimus enim ceteros feſtinantius pertranſire. Verumtamen in iſto quem non detineat ſententia illa ſancti Petri quam in eo protulit, & de eo. Domine (inquiens) bonum eſt *Mat.17*
nos hic eſſe. Quid eſt, bonum eſt, imò M
quid aliud videtur bonum, quam in bonis animam demorari, quando quidem adhuc corpus non poteſt? Puto quod eius qui ingrediebatur in locum tabernaculi admirabilis vſque ad domum Dei, in voce exultationis & confeſſionis, ſonus epulantis fuerit, bonum eſt nos hic eſſe. Quis enim ex vobis ſecum cogitans futuram illam vitam, ſed lætitiam, ſed iucunditatem, ſed bea I
titudinem, ſed gloriam filiorum Dei: quis inquam talia tranquilla ſecum conſcientia voluens, non continuo de plenitudine intimæ ſuauitatis eructat: Domine bonum eſt nos hic eſſe? Non ſanè in hac ærumnoſa peregrinatione vbi corpore detinetur, ſed in ſuaui ac ſalubri illa cogitatione ĩ qua corde verſatur. Quis mihi dabit pennas ſicut *Pſal.54.*
columbæ, & volabo, & requieſcam? Vos autem filij hominum, filij hominis, qui deſcendit de Hieruſalem in Hierico, filij hominum vſquequo graui corde? Aſcendite ad cor altum, & exaltabitur Deus. Hic eſt .n. mons in quo trãſfiguratur Chriſtus. Aſcẽdite, & ſcietis quoniam Dominus ſanctum ſuũ mirificauit. Obſecro vos fratres mei, nõ

grauentur corda veſtra in curis ſęcularibus
nam de crapula,& ebrietate (gratias Deo)
non magnopere neceſſe habeo vos admo-
nere. Exonerate obſecro corda veſtra graui
mole terrenarum cogitationum, vt ſciatis
mirificatum à Domino ſanctum ſuum. Le-
uate corda veſtra cum manibus quibuſdam
cogitationum, vt transfiguratū Dominum
A videatis. Formate in cordibus veſtris non
modo patriarcharum & propheterrū taber-
nacula,ſed omnes domus illius celeſtis mul
tiplices manſiones, ſecundum eum qui cir-
cuibat immolās in tabernaculo Domini ho
ſtiam vociferationis, cātans, & pſalmum il-
Pſal.83. lum dicens Dño. Quam dilecta tabernacula
tua Domine virtutum, concupiſcit,& defi-
cit anima mea in atria Domini. Circuite &
vos cariſſimi,cum pietatis,& deuotionis ho
ſtia,viſitantes animo ſedes ſupernas,& mul
tas quæ in domo patris ſunt manſiones,hu
militer proſternētes corda veſtra ante thro
num Dei & Agni,cum reuerentia ſupplicā-
tes ſingulis ordinibus Angelorū,patriarcha
rum numerum, cuneos prophetarum, &
ſenatum Apoſtolicum ſalutantes, coronas
martyrum ſuſpicientes purpureis rutilātes
floribus, redolentes lilijs,choros virginum
admirantes,atque ad mellifluum noui cāti-
ci ſonum quantum præualet infirmitas cor
dis erigentes auditum. Hæc recordatus ſum
Pſal.41. (propheta loquitur Domino) & effudi in
Pſal.76. me animam meam. Quæ? Quoniam tranſi-
bo in locum tabernaculi admirabilis vſque
ad domū Dei. Et iterū: Memor fui (inquit)
Dei & delectatus ſum. Quem viderūt Apo-
ſtoli, vidit & iſte, nec diſſimili, vt arbitror
viſione: niſi quod ſpirituale totum habuit
huius viſio, corporeum nihil. Omninò vi-
Iſai.53. dit eum ſicut is qui dicebat. Vidimus eum,
& non erat illi ſpecies neque decor. Trans-
figuratum proculdubio vidit & ſpecioſum
forma præ filijs hominum, qui delectatum
ſe perhibet ſicut & Apoſtoli, bonum eſt
Mat.17. (inquiunt Domino) nos hic eſſe. Et vt ni-
B hil deſit propoſitæ ſimilitudini, illi quidem
proni cecidiſſe leguntur, hic verò ſuum fa-
tetur ſpiritum defeciſſe. Quam magna mul
titudo dulcedinis tuæ Domine,quā abſcon-
diſti timentibus te. Aſcendentes igitur in
hunc mōtem,& reuelata facie gloriam Do-
mini ſpeculantes,haud dubium quin clama
re habeatis & vos, trahe nos poſt te. Quid
enim prodeſt ſcire quo ſit eundum, ſiqui-
dem qua debeas ire non noueris? Alterum
proinde montē aſcendas neceſſe eſt,in quo
prædicantem audias, & ſcalam erigentem
octo diſtinctam ſcalaribus, cuius ſummitas
cælos tangit. Beati qui perſequutionem pa- *Matt.5.*
tiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorū
eſt regnum cælorum. Iam ſi primum aſcen-
deris montē iugi meditatione ſupernę glo-
riæ, alterū nihilominus montem aſcendere
non grauaberis, vt in lege eius mediteris
die ac nocte, ſicut idem propheta non ſolū
meditabatur in præmijs,ſed & in mandatis
Domini quæ dilexit. Sic enim audies & tu,
& quo eam ſcitis, propter aſcenſionem pri-
mam, & viam ſcitis propter ſecundā. Pro-
pterea in corde tuo pone viā veritatis in-
quirere, ne fortè ſis de eorum numero qui
viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt.
Magis autem ſolicitus eſto aſcendere non
modo cogitatione cæleſtis gloriæ, ſed &
conuerſatione quæ cæleſtem gloriā merea-
tur. Tertium nihilominus montem lego, in
quem aſcendit ſolus orare. Vides ergo quā *Cant.2.*
bene ſponſa in Canticis: Ecce, inquit, venit
iſte ſaliens in montibus. In primo transfigu C
ratus eſt,vt ſcires quo tenderes: in ſecundo
verba vitæ loquutus eſt,vt ſcires qua perue-
nires: orauit in tertio,vt eundi & perueniē-
di bonā obtinere ſtudeas voluntatem. Sciē *Iac.4.*
ti enim bonum & non facienti,peccatū eſt
illi. Propterea ſciens quoniam in oratione
datur bona voluntas,cum videris quæ agen
da ſunt vt conualeſcas ad agenda quę vide-
ris,aſcende tu ad orationē,ora inſtāter, ora
perſeueranter, ſicut ille pernoctabat in orā
tione, & dabit pater bonus ſpiritum bonū
petenti ſe. Et vide quam vtiliter orationis
tempore etiā corporalis loci ſecretum quę-
rimus, quando hoc ille non ſolū docuit ver
bo, Intra, inquiens, in cubiculum tuum & *Matt.6.*
clauſo oſtio ora patrem tuum: ſed commen
dauit exemplo, nec domeſticorum quem-
quam admittens, ſed ſolus aſcendens ad
orationem. Putas poterimus aliquid am-
plius de eius aſcēſionibus inuenire? Poteri-
mus vtique. Volo enim vt nec iumēti ipſius
ſis immemor ſuper quod legitur aſcendiſ-
ſe. Volo vt nec ipſam crucis aſcenſionem o-
mittas. Nā & in illa exaltari oportebat filiū
hominis. Et ego, inquit, ſi exaltatus fuero à *Ioā.12.*
terra, omnia trahā ad meipſum. Itaque cū
iā & cognitio ſuppetit,& velle adiacet,quid
agis quod perficere bonum nō inuenis? ſed
aſinini quidā & beſtiales motus legem cō-
trariā habent,& captiuare te volūt. Quid in-

quam

quam facies ſuper cõcupiſcentijs irrationabilibus, quæ ſunt in membris tuis? Vrgent te etiam cum ieiunare conſentis gulæ illecebræ: cum vigilare proponis, ſomnolentia pmit. Quid faciemus huic aſino? Aſininũ.n. iſtud eſt commune cum aſinis: quia homo comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Aſcende Domine ſuper aſinum iſtum, conculca hos beſtiales motus, quia domari debẽt, ne dominari præualeãt. Niſi.n. calcati fuerint, cõculcabunt nos, niſi pmantur, oppriment nos. Propterea ſequere anima mea, & in hac aſcẽſione Chriſtum Dominum, vt ſub te ſit appetitus tuus, & tu domineris illius. Nam vt in cęlum aſcendas, prius neceſſe eſt leuare te ſuper te, calcãdo carnalia deſideria, quę in te militant aduerſum te. Sequere etiam aſcẽdentem crucem, exaltatum à terra, vt nõ ſolum ſuper te, ſed & ſuper omnẽ quoque mundum mentis faſtigio colloceris, vniuerſa, quę in terris ſunt deorſum aſpiciens, & deſpiciẽs, ſicut ſcriptũ eſt: Cernent terram de longe. Nulla te mundi oblectamenta inclinent, nullæ aduerſitates deijciant. Abſit tibi gloriari niſi in cruce Domini tui Ieſu Chriſti, per quem tibi mundus crucifixus eſt, vt q̃ mundus appetit crucem reputes, & tu crucifixus mundo, illis q̃ mundus crucẽ reputat, toto inhæreas amore. Iã verò quid ex hoc reſtat, niſi vt ad illũ aſcendas qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſęcula? Diſſolui iam & eſſe cum Chriſto multo magis optimum. Beatus vir cuius eſt auxilium abs te, ait propheta ad Dominum, aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit, ibit de virtute in virtutẽ, vſque ad videndũ Deũ Deorum in Sion. Hęc eſt vltima aſcenſio in qua implentur omnia, ſicut ait Apoſtolus. Chriſtus, qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit; vt adimpleret omnia. Sed de illa aſcenſione quid dicam? Quo aſcendemus? vt vbi Chriſtus eſt, & nos ſimus. Quid ibi erit? Oculus ò Deus non videt abſque te, q̃ præparaſti diligentibus te. Deſideremus hãc fratres mei, ſuſpiremus ad eam iugiter, & eo magis affectus vigeat quo deficit intellectus.

Marginalia: D; *Pſ. 48.*; *Iſai. 33.*; *Pſal. 83.*; E; *Epheſ. 4.*; *Iſai. 64.*; *1. Cor. 2*

De magnanimitate, longanimitate, & vnanimitate. Sermo V.

Act. 1. TRiplicem nobis in Eccleſia primitiua virtutem ſanctus Lucas breui ſermone commendat, vbi poſt Dominicam Aſcenſionem vnanimiter eos in oratione perſeueraſſe deſcribit, exſpectantes cæleſtem conſolationem, cuius acceperant repromiſſionem. Laudabili ſiquidem magnanimitate puſillus grex paſtoris ſolatio deſtitutus, minimè tamen dubitans quoniam illi cura eſſet de eis, ſed paternam pro eis gereret ſolicitudinem, deuotis pulſabat ſupplicationibus cælum, certus quòd penetrarẽt illud iuſtorum orationes, nec pauperum preces ſpernerentur à Domino, aut ſine copioſa benedictione redirent. Sed nec ſine longanimitate perſiſtebãt indeficientes, iuxta illud propheticum. Si moram fecerit exſpecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit. Porrò vnanimitas quidem legitur euidenter expreſſa, quòd hæc ſola diuini Spiritus chariſmata mereatur. Neque enim eſt Deus diſſenſionis, ſed pacis, neque habitare facit niſi vnius moris in domo: Iure igitur præparationem cordis eorum audiuit auris diuina, nec ab exſpectatione ſua confudit eos, qui & magnanimes & longanimes & vnanimes eſſent. Certiſſima namque hęc teſtimonia ſunt Fidei, Spei, Caritatis. Et quidem euidenter ſpes longanimitatem, vnanimitatem caritas operatur, Numquid fides quoque magnanimũ facit? Et ſola, Quidquid enim ſine fide præſumitur, nõ eſt vlla animi ſolida magnitudo, ſed ventoſa quædam inflatio & tumor inanis. Vis audire magnanimum virum? Omnia, inquit, poſſum in eo qui me confortat. Imitemur triplicem hanc pręparationem fratres, ſi deſideramus ſupereffluentem menſuram ſpiritus obtinere. Omnibus.n. præter Chriſtum ad menſuram datur ſpiritus, ſed menſuræ cumulus ſupereffluentis videtur quodammodo exceſſiſſe menſuram. Euidens fuit magnanimitas in cõuerſione noſtra, ſit etiam in conſummatione longanimitas, ſit vnanimitas in conuerſatione. Huiuſmodi ſiquidem animabus cęleſtis illa Hieruſalem deſiderat inſtaurari, quibus nec fidei magnitudo deſit in ſuſcipiendo opere Chriſti, nec longitudo ſpei in perſiſtendo, nec caritatis iunctura, quod eſt vinculum perfectionis.

Marginalia: *Habac. 2*; F; *Phil. 4.*

Item in Aſcenſione Domini, de intellectu & affectu. Sermo VI.

HOdie ſedenti in throno antiquor dierum, conſeſſurus pariter oblatus eſt filius hominis, & erit deinceps non modo germen Domini in magni-

ficentia & glória, ſed & fructus terræ ſublimis. Felix vnio, & amplectendum ineffabilibus gaudijs ſacramentum. Idem enim & germen Domini, & fructus terræ: idem & ipſe Dei filius, & fructus ventris Mariæ eſt. Idem filius Dauid, & Dominus, de quo hodie gaudium eius impletum eſt, vnde olim
Pſ. 109. præcinens aiebat: Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis. Quo modo enim non Dominus germen Domini? Idem tamen & filius eius, vtpote, fructus terræ ſublimis, fructus virgæ, quæ de radice Ieſſe proceſſit. Hodie igitur ſuum hunc, & hominis filium apud ſemetipſum pater clarificat claritate, quam habuit priuſquam mundus fieret apud ipſum. Hodie veritatem, quę de terra orta eſt, cælum ſibi redditam gloriatur. Hodie ſponſus auſertur à filijs, & lugen-
Mat. 9. dum eis eſt, ſicut ipſe prædixit. Non enim poterant filij ſponſi lugere donec ſponſus cum eis erat, ſed veniet dies, vt auferatur ab eis, vt de cetero lugeant & ieiunent. Vbi il-
Mat. 17. b lud iam Petre, quod dixeras: Domine bonum eſt nos hic eſſe, faciamus hic tria tabernacula? Ecce enim ingreſſus eſt amplius & perfectius tabernaculum, nō manufactum,
H id eſt non huius creationis. Quomodo ergo iam bonum eſt nos hic eſſe? Imò verò moleſtum eſt, graue eſt, periculoſum eſt. Nimirum, vbi malitie plurimum, ſapientiæ modicum, ſi tamen vel modicum inuenitur, vbi viſcoſa omnia, omnia lubrica, operta tenebris, obſeſſa laqueis peccatorum, vbi periclitantur animæ, vbi ſpiritus affliguntur ſub ſole, vbi tm̄ vanitas & afflictio ſpiritus eſt. Leuemus igitur fratres mei, leuemus in cælum corda cum manibus, & aſcendentē Dominum ſequi velut quibuſdam paſſibus deuotionis & fidei contendamus. Erit enim cū ſine mora, ſine difficultate obuiam illi in nubibus rapiemur: & id poterunt corpora ſpiritualia, quod merito interim nequeunt ſpiritus animales. Nunc enim quantis conatibus corda leuare neceſſe eſt: quæ quidem (vt miſerabiliter ſatis in libro propriæ experien
Sap. 9. a tię legimus) & corruptio corporis aggrauat, & terrena inhabitatio deprimit? At fortè tradendum eſt quid ſit leuare cor: aut quēadmodum illud oporteat eleuari, ſed tradē-
Coloſ. 3. a dum ſanè ab Apoſtolo, quam à nobis. Si conſurrexiſtis, inquit, cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens: quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram, Ac ſi maniſeſtius dicat.

Si conſurrexiſtis, & coaſcendite: ſi conuixiſtis, & conregnate. Sequamur fratres, ſequamur Agnū quocumque ierit, & ſequamur patientem, ſequamur & reſurgentem, ſequamur multo libentius aſcendentem. Cru I
cifigatur vetus homo noſter ſimul cum illo, vt deſtruatur corpus peccati, vt vltra non ſeruiamus peccato, mortificatis nimirū mēbris noſtris, quæ ſunt ſuper terram. Sed & quomodo ipſe reſurrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. In hoc enim mortuus eſt & reſurrexit, vt peccatis mortui, iuſtitiæ viuamus. Ceterum quoniam vitę nouitas locum exigit tutiorē, & reſurrectionis dignitas altiorem expetit gradum, ſequamur etiam aſcendentem, quærere videlicet, & ſapere, quæ ſurſum ſunt, vbi ille eſt, non quæ ſuper terram. Quæris quis ille ſit locus? Apoſtolum audi. Quæ ſurſum eſt, inquit, Hieruſalem *Gal. 4. d*
libera eſt, quæ eſt mater noſtra. Vis ſcire quænam ibi ſint? Viſio pacis eſt. Lauda Hie- *Pſ. 147. b*
ruſalem Dominum, lauda Deum tuum Sion: qui poſuit fines tuos pacem. O pax quæ exſuperas omnem ſenſum: ò pax etiam ſuper pacem: ò menſura ſuper menſuram, conferta & coagitata & ſupereffluens. Compatere igitur Chriſto anima Chriſtiana: conreſurge, coaſcende, quod eſt, declina à malo, & fac bonum, inquire pacem, & perſequere eam. Sic nimirum Paulus in actis Apoſtolo- *Act. 13. b*
rum de continentia, & iuſtitia & ſpe vitæ æternæ, memoratur docuiſſe diſcipulos. Sic veritas ipſa monet in Euāgelio pręcingere *Luc. 12. e*
lumbos, lucernas accendere, & deinceps hominibus exſpectantibus Dominum ſuum ſimiles inueniri. Ceterum gemina quædam (ſi bene aduertiſtis) aſcenſio nobis ab Apoſtolo commendatur, in eo quòd & quęrere, & ſapere monuit non infima, ſed ſuperna. Quam fortaſſe diſtinctionem ne ipſe quo- K
que propheta pręterijſſe omninò videbitur *Pſ. 33. c*
dicens: Inquire pacem, & perſequere eam: vt hoc ſit pacem ſequendam quærere, perſequi inquiſitam, quod eſt ſapienda quærere, quæſita ſapere, quæ ſurſum ſunt non quæ ſuper terram. Nimirum donec diuiſa ſunt corda noſtra, & multos interim ſinus inueniuntur habere: nec ſibi omnibus cohærere videntur, vel particulatim ea, & membratim quodammodo leuare neceſſe eſt, vt in ſuperna illa Hieruſalem colligantur: cuius participatio eius in idipſum: vbi non tantum ſinguli, ſed & omnes pariter

ter incipiant habitare in vnum, non modo, ſcilicet nō diuiſi in ſemetipſis, ſed nec inter ſeipſos. Ecce enim vt tamquam principalia cordis ipſius membra diſtinguā: eſt intellectus in nobis, eſt & affectus: & hi quoque ſępius ſibi inuicem aduerſantes, vt alter ſumma petere, alter appetere infima videatur. Quantus verò is dolor, quam grauis animæ cruciatus, dū ſic diſtrahitur, ſic dilaceratur, ſic abrumpitur à ſeipſa, vel ex ea ſaltem quā oībus experiri in promptu eſt, corporis ſciſſione conijciat ſi quis in ſuo ſpiritu animaduertere pernicioſa & periculoſa inſenſibilitate non neglexerit. Diſtrahuntur hominum crura, & longioris obice ligni remouentur ab inuicem pedes, & dum adhuc cutis integra manet, quis tñ ille eſt cruciatus? Sic ſic affligi plangimus miſeros, qui corporaliter inter nos conuerſantes, illuminati fortè ſimiliter, ſed diſſimiliter inueniuntur affecti. Intelligunt pariter bona quæ faciāt,
L ſed non pariter diligunt intellecta. Nam de ignorantia fratres, quænam excuſatio nobis, quibus numquā doctrina cæleſtis, numquam diuina lectio, numquā ſpiritualis eruditio deeſt? Quæcūque vera ſunt, quæ cumque pudica, quæcumque iuſta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ: ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinę, hæc diſcitis & accipitis, hæc auditis pariter, & videtis, in exemplis videlicet & verbis eorum qui inter vos ſunt perfecti, quorū & hortatio, & conuerſatio plenius erudit vniuerſos. Vtinā autem hæc vt intellectum admonent, moueant & affectū, ne ſit intus amariſſima cōtradictio, & diuiſio moleſtiſſima, dū hinc quidem ſurſum trahimur, ſed retrahimur inde deorſū. Nimirum aduertere potes in oībus fere religioſis congregationibus, viros repletos cōſolatione, ſuperabundantes gaudio, iucundos ſemper & hilares, feruentes ſpiritu, die ac nocte meditantes in lege Dei, crebro ſuſpicientes in cælum, & puras manus in oratione leuantes, ſolicitos obſeruatores conſcientiæ, & deuotos ſectatores bonorū operum, quibus amabilis diſciplina, dulce ieiunium, vigiliæ breues, labor manuū delectabilis, & vniuerſa denique cōuerſationis huius auſteritas refrigerium videatur. Cōtra ſanè inuenire eſt hoīes puſillanimes & remiſſos, deficientes ſub onere, virga & calcaribus indigentes, quorum remiſſa lætitia, puſillanimis triſtitia eſt, quorum breuis & rara compunctio, animalis cogitatio, tepida conuerſatio, quorum obedientia ſine deuotione, ſermo ſine circumſpectione, oīa ſine cordis intētione, lectio ſine ædificatione, quos denique (vt videmus) vix gehennæ metus inhibet, vix pudor cohibet, vix frenat ratio, vix diſciplina coërcet. Non tibi horum vita inferno penitus appropinquare vr̄, dum intellectu affectui, & affectu intellectui repugnante, neceſſe habent mittere manum ad opera fortium qui cibo fortium minime ſuſtentantur, ſocij plane tribulationis, ſed nō cōſolationis? Exſurgamus obſecro quicumque eiuſmodi ſumus, reſarciamus aīas, ſpiritum recolligamus, abijcientes pernicioſam tepiditatem, & ſi non quia periculoſa eſt & Deo ſolet (vt interdum miſerabiliter plangimus) etiam vomitum prouocare: certè quia moleſtiſſima, plena miſeriæ & doloris, & inferno planè proxima, vmbra mortis iure cēſetur. Si quærimus quæ ſurſum ſunt, etiam ſapere & prælibare interim ſtudeamus. Fortè enim poterit intellectui & affectui non inconuenienter aptari, quod & quærere quę ſurſum ſunt, & ſapere admonemur. vt ī principalibus (quemadmodū ſupra dictum eſt) membris ſuis corda nr̄a manib⁹ quibuſdam pij conatus & exercitij ſpiritualis læuare ſtudeamus ad Deum. Oēs (ni fallor) quæ ſurſum ſunt quærimus intellectu fidei, & iudicio rationis, ſed non æquè forſitan ſapimus omnes quæ ſurſum ſunt, tamquam ineſcati his quæ ſunt ſuper terrā, violento quodam præiudicio affectionis. Vnde enim ea quam paulò ante oſtendimus aīorum diuerſitas, tāta diſparilitas ſtudiorum, conuerſationum tanta diſſimilitudo? Vnde ſpiritualis gratiæ inopia tanta quibuſdam, cum alijs copia tāta exuberet? Profectò nec
A auarus, nec inops eſt gratiæ diſtributor, ſed vbi vacua vaſa deſunt, ſtare oleum neceſſe eſt. Vndique ſe ingerit amor mundi, cum conſolationibus, imò deſolationib. ſuis, obſeruat aditus, per feneſtras irruit, mentē occupat, ſed non eius qui dixit: Renuit cōſolari aīa mea, memor ſui Dei, & delectatus ſū. *Pſal.76.* Præoccupatū nempè ſæcularibus deſiderijs animum, delectatio ſancta declinat: nec miſceri poterūt vera vanis, æterna caducis, ſpiritualia corporalibus, ſumma imis: vt pariter ſapias quæ ſurſum ſunt, & quæ ſuper terrā. Felices nimirum viri illi, per quos Dominica aſcenſio legitur præſignata; Enoch raptus, tranſlatus Helias. Felices planè qui ſoli iam Deo viuunt, ſoli vacant intelligendo, dili-

diligendo, fruendo. Neque.n.corpora, quæ
corrumpuntur, illas aggrauant animas, aut
terrena inhabitatio ſenſus eorum tamquã
multa cogitãtes deprimit, qui cũ Deo ambu
laſſe noſcuntur. Ablatum eſt impedimentũ
oẽ de medio, occaſio vniuerſa ſublata, mate
ries nulla relicta eſt, q̃ eorũ affectum aggra-
uet, vel deprimat intellectũ. Nã & priorem
Sap. 4. ab hoc raptũ ſcriptura cõmemorat, ne fortè
vincat malitia ſapientiã, & intellectus eius,
vel aĩa vltrà decipi valeat, aut mutari. Nobis
autem vnde in his tenebris veritas, vnde ca-
ritas in hoc ſæculo nequã, in hoc mũdo qui
totus poſitus eſt in maligno? Putas erit qui
intellectum illuminet, qui inflãmet affectũ?
Erit vtique ſi conuertamur ad Chriſtum, vt
velamen de cordibus auferatur. Hic eſt.n.
Iſai. 9. a de quo ſcriptum eſt: Habitãtibus in regione
vmbræ mortis, lux orta eſt eis. Siquidẽ prio-
ris ignorantiæ tempora deſpiciẽs Deus, an-
nunciauit hoĩbus, vt oẽs vbique agerent pę-
Act. 17. nitentiam, ſecundum quod Paulus Atheniẽ
ſibꝰ tradidit. Memẽto etenim Dei Verbũ &
ſapientiã incarnatã: cuius vtique opus erat
toto illo tp̃e quo videri in terris, & inter ho
mines conuerſari dignata eſt ineffabilis illa
virtus, illa gloria, illa maieſtas, illuminare o-
culos cordis, ẽt ſuadere fidem hoĩbus prędi-
Iſai. 61. catione pariter, & oſtenſione ſignorũ. De-
nique, Spiritus Dñi ait, ſuper me: ad euãgeli-
zandum pauperibus miſit me. Et Apoſtolis
Ioã. 12. f loquebatur: Adhuc modicum lumen in vo-
bis eſt, ambulate dum lucem habetis, vt nõ
tenebræ vos comprehendant. Nec modo
ante paſſionem, ſed & poſt reſurrectionem
Act. 1. a in multis argumentis per dies quadraginta
apparens eis, & loquens de regno Dei: q̃
& ſenſum eis vt ſcripturas intelligerent le-
gitur aperuiſſe, intellectum potius informa
bat, quam purgabat affectum. Quando n.
ad ſpiritualia affici poſſent aĩales? Imò verò
ne ipſam quidem meram lucem poterant
aliquatenus ſuſtinere, ſed exhiberi illis opor
tũit Verbum in carne, Solem in nube, Lumẽ
in teſta, Mel in cera, Cereum in laterna. Spi-
ritus ante faciem illorum Chriſtus Dñs, ſed
non vtique ſine vmbra in qua viuerent in-
C terim inter gentes. Vnde & Virgini legitur
obumbraſſe, ne vehementiori reuerberata
ſplendore, ad candidiſſimã illam lucem pu-
riſſimumq. fulgorem Diuinitatis, ẽt illius A-
quilæ poſſet acies hebetari. Minimè tũ vel
nubes ipſa leuis eſſe potuit otioſa, ſed ea
quoque vſus eſt in ſalutem, & diſcipulo-
rum aĩos, qui nec ad fidei intellectum ſine
aliqua mutatione affectus poterant promo
ueri, nec aſſurgere adhuc ad ſpiritualia prę-
ualebant, in ſuæ carnis prouocauit affectũ,
vt amore quodam humano operanti mira,
mira loquenti homini adhærerent, amore
vtique carnali adhuc, ſed tam valido, vt ce-
teris oĩbus præualeret. Nimirum hic erat il- *Exod. 7.*
le Moyſi ſerpens, qui ſerpentes magorum
Aegypti oẽs pariter deuorauit. Denique ec- *Matth.*
ce nos, inquiunt, reliquimus oĩa, & ſequuti *19. d*
ſumus te. Beati ſiquidem oculi qui videbant
Dñm maieſtatis in carne præſentem, aucto-
rem vniuerſitatis inter hoĩes conuerſantẽ,
virtutibus coruſcantem, infirmos curãtem,
mare calcantem, mortuos ſuſcitantem, dæ-
monijs imperãtem, & poteſtatem ſimilem
hoĩbus conferentem, mitem & humilẽ cor-
de, benignum, affabilem, miſericordiæ viſce-
ribus affluentem, Agnum Dei peccatũ non
habentem, & oĩum peccata portãtem. Bea-
tæ aures quæ verba vitæ ab ipſius incarnati
Verbi ore percipere merebantur, quibus e-
narrabat Vnigenitus qui eſt in ſinu patris,
& nota faciebat quæcumque audiſſet à prẽ,
vt fluenta doctrinæ cæleſtis ab ipſius verita-
tis puriſſimo fonte hauriret, vniuerſi poſt-
modum gentibus propinanda imò eructan-
da potarent. Quid mirum fratres ſi imple- D
bat triſtitia cor eorum, cum ab eis ſeſe pro-
nunciaret iturũ, & adderet: Quò ego vado, *Ioan. 8.*
vos non poteſtis venire modò? Quidni cõ-
cuterentur viſcera, turbaretur affectus, hæſi-
taret animus, hæreret vultus, paueret audi-
tus, nec omnino æquanimiter diſceſſionis
eiꝰ ſermo poſſet admitti, vt relinqueret eos
pro quo oĩa reliquiſſent? Ceterum non vt
maneret in carne, ſed vt transferretur ad
ſpiritum, totus ab eo in illam carnem diſci-
pulorum fuerat collectus affectus, vt dicere
poſſent aliquando. Et ſi cognouimus Chr̃m *2. Cor. 5.*
ſecundum carnem, ſed nunc iam non noui-
mus. Vnde & benigniſſimus ille magiſter
blandis eos refouens conſolationibus, ait:
Rogabo patrem meum, & alium paracle- *Ioan. 14.*
tum dabit vobis, Spiritum veritatis qui vo-
biſcum maneat in æternum. Et item: Ego *Ioan. 16.*
veritatem dico vobis, expedit vobis vt ego
vadam: niſi enim abiero, paracletus non
veniet ad vos. Grande myſterium fratres
mei, quid enim ſibi vult: Niſi ego abiero,
paracletus non veniet? Ita ne inuiſa para-
cleto præſentia Chriſti, aut contubernium
Dominicæ carnis Spiritus ſanctus horre-
bat,

bat, quæ (ſicut Angelo prænunciante cognouimus) nec concipi quidem niſi eo ſuperueniente potuerit? Quid eſt ergo. Niſi ego abiero, paracletus non veniet? Niſi carnis præſentia veſtris ſubtrahatur aſpectibus, ſpiritualis gratiæ plenitudinem occupata mens non admittit, non recipit animus, non capit affectus. Quid vobis videtur fratres? Si hæc ita ſunt, imò quia ita ſunt, audeat quis de cetero phātaſticis quibuſdā illeceberis deditus, ſectās lenocinia carnis ſuæ, carnis vtique peccatricis, genitæ in peccatis, aſſuetæ peccatis, in qua denique bonum nō eſt, illū pariter exſpectare paracletū? Audeat inquā
E qui huic ſterquilinio ſemper inhæret, q. carnem fouet, in carne ſeminat, carnē ſapit: illam nihilominus conſolationem ſupernæ viſitationis, torrentem voluptatis illum, illam ſperare gratiam ſpiritus vehementis, quam (vt veritas ipſa teſtatur) ne cum ipſa quidē Verbi carne percipere vllatenus Apoſtoli potuerunt? Errat omninò ſi quis cæleſtē illā dulcedinem huic cineri, diuinum illud balſamū huic veneno, chariſmata illa Spiritus miſceri poſſe huiuſmodi illeceberis arbitratur. Falleris Thoma ſancte, falleris, ſi videre Dominum ſperas ab Apoſtolorū collegio ſeparatus. Non amat veritas angulos, non ei diuerſoria placent. In medio ſtat, id eſt diſciplina cōmuni, communi vita, communibus ſtudijs delectatur. Vſquequo miſer diuerticula captas, & cōſolationes propriæ voluntatis tanto labore quæritas, tanto rubore mendicas? Et quid facio inquis? Eijce ancillam & filium eius, non enim heres erit filius ancillæ cum filio liberæ. Nulla (vt dictū eſt) conuentio veritati & vanitati, luci & tenebris, ſpiritui & carni, igni & tepiditati. Sed dum ille moratur, inquies, ſine aliqua conſolatione eſſe non poſſum. Imò verò ſi morā fecerit, exſpecta eum: quia veniēs veniet, & nō tardabit. *Habac. 2* Apoſtoli decem dies in *Act. 1.* hac exſpectatione ſederunt, pſeuerātes vnanimiter in oratione cum mulieribus & Maria matre Ieſu. Et tu igitur orare diſce, diſce quærere, petere, pulſare, donec inuenias, donec accipias, donec aperiatur tibi. Nouit Dominus figmentum tuum, fidelis eſt, non te patietur tentari, ſupra id quam poſſis. Confide in ipſo, quod ſi fideliter exſpectaueris, nec diem decimum exſpectabit. Præueniet certe in benedictionibus dulcedinis deſolatā animam & orantem, vt feliciter & non ad inſipientiā tibi conſolari renuens, in ipſius memoria delectēris inebriatus ab vbertate domus eius, & voluptatis eius torrēte potatus. Sic nimirū & Heliſæus quondā oraſſe legitur, cum dulciſſimum illud ſolatium Heliæ præſentiam ſibi plangeret ſubtrahendā. Sed conſidera diligentius quid orauerit, quidve reſponſum ſit poſtulanti. Oro inquit, Domine, vt fiat ſpiritus tuus duplex in me. *4. Reg. 2.* Nimirum duplicari ei ſpiritum oportebat, vt magiſtri abeuntis abſentiam gratia duplicata suppleret. Vnde & Helias ad eum: Si videris, inquit, quando tollar à te, fiet quod petiſti. Duplicauit enim ſpiritum viſio abeuntis, cum euidenter raptus in cælum vniuerſa pariter eius deſideria ſecum tulit: vt inciperet ipſe quoque iam ſapere, quæ ſurſum sūt, nō quæ ſuper terram. Duplicauit ſpiritum viſio abeuntis: vt intellectui ſpirituali ſpiritualis iungeretur affectus, cum ipſa vtique cui potiſſimum inhærebat carne, raptus in cælum: quod euidentius in Apoſtolis inuenitur impletum. Vbi enim videntibus illis ſuus ille Ieſus tam manifeſte eleuatus eſt, & ferebatur in cælum, vt nemo eorum opus haberet interrogare, quo vadis, ipſa iam (vt G ita dixerim) oculata fide edocti ſunt ſupplices in cælum leuare oculos, puras tendere manus, promiſſa ſibi dona chariſmatū poſtulantes, donec fieret repētè de cælo ſonus aduenientis ſpiritus vehementis, aduenientis vtique ignis quē Dominus Ieſus mittebat in terram, volens vehementer accendi. Conſtat ſiquidem eos & prius ſpiritū accepiſſe, cum videlicet inſufflauit eis, & dixit: Accipite Spiritum ſanctum: ſed ſpiritum plane fidei & intelligētiæ, nō feruoris, quo magis illuminaretur ratio, quam inflammaretur affectio, dum duplicati vtique ſpiritus *Ioā. 20.* opus fuit. Quos enim Verbum patris diſciplinam & ſcientiā antè docuerat, & intellectu adimpleuerat corda eorum, adueniens vtique poſtmodum ignis diuinus, & inueniens iam receptacula munda infudit vberius dona chariſmatum, & in ſpiritualem omnino mutauit amorem, vt accenſa in eis caritas fortis vt mors, iam non modo fores, ſed ne ipſa quidem ora propter metum Iudæorum claudere dignaretur. Cui nos gratiæ pro noſtræ exiguitatis modulo præparantes, exinanire per omnia noſmetipſos, & à delectationibus miſeris, & caducis conſolationibus euacuare ſtudeamus dilectiſſimi corda noſtra, maximeq. inſtante nunc die feſto, & feruentius & fiducialius

vnanimiter perſeueremus in oratione, vt ſua nos viſitatione, ſua conſolatione & cõfirmatione dignetur ſpiritus ille benignus, ſpiritus dulcis, ſpiritus fortis, infirma ro-
H borans, aſpera planans, corda purificans, qui cum patre & filio idipſum, ſed non is ipſe eſt: vt tres vnum, & vnum tres eſſe veriſſime prorſus, & fideliſſimè catholica eccleſia fateatur: à Patre adoptata, à Filio deſponſata, à Spirituſancto confirmata, quibus vt vna ſubſtantia, ſic eadem nihilominus gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

In feſto Pentecoſtes, Sermo I.

CElebramus dilectiſſimi hodie Spiritus ſancti ſollẽnitatem, tota cũ iucunditate celebrandã, dignam omni deuotione. Dulciſſimum enim quiddam in Deo Spiritusſanctus eſt, benignitas Dei, & idem ipſe Deus. Proinde ſi celebramus ſanctorum ſollemnia, quanto magis eius à quo habuerunt, vt ſancti eſſent quotquot fuere ſancti? Si veneramur ſanctificatos, quãto magis ipſum ſanctificatorẽ conuenit honorari? Hodie itaque feſtiuitas eſt Spiritusſancti, qua viſibiliter apparuit inuiſibilis, ſicut & filius cum ſit nihilominus inuiſibilis in ſeipſo, dignatus eſt exhibere ſe in carne viſibilem. Hodie Spiritus ſanctus reuelat nobis aliquid de ſeipſo, ſicut ante de patre, & filio aliquid noueramus. Nam perfecta Trinitatis cognitio, vita æterna eſt. Nunc autem ex parte cognoſcimus, reliqua credimus, quæ minimè ſufficimus comprehendere. Et de patre quidem noui
Pſ. 99. creationem, clamantibus creaturis: Ipſe fe-
Rom. 1. cit nos, & non ipſi nos. Inuiſibilia enim Dei à creatura mundi, per ea quæ facta ſunt, intellecta cõſpiciuntur. At verò æternitatem, & immutabilitatem ipſius comprehendere, multum eſt à me: lucem habitat inacceſſibilem. De filio autem magnum aliquid noui (eius gratia) ſcilicet incarnationem. Nam generationem eius quis enarrabit? Quis comprehendat æqualem genitum genitori? Iam & de Spirituſancto ſi non proceſſionem, qua ex patre filioq. procedit, (illa enim mirabilis facta eſt ſcientia ex me, confortata eſt, & non potero ad eam) noui tamen aliquid, videlicet inſpirationem. Duo enim ſunt, vnde procedat, & quo. Proceſſio à patre & filio, poſuit tenebras latibulũ ſuũ, ſed proceſſio ad homines, hodie cepit innoteſcere, & eſt iam fidelibus manifeſta. Et prius equidem (quoniam ſic oportebat) ſignis viſibilibus inuiſibilis ſpiritus ſuum declarabat aduentum: nunc eius ſigna quo ſpiritualiora ſunt, eo magis congrua, eo magis videntur Spirituſancto digna. Venit tunc ſuper diſcipulos in linguis igneis, vt verba ignea loquerentur, & legem igneam linguæ igneæ prædicarent. Nemo conqueratur, ꝙ minime nobis illa manifeſtatio ſpiritus fiat.
Vnicuique enim datur manifeſtatio ſpiri- *1. Cor. 12*
tus ad vtilitatẽ. Denique ſi dicere opus eſt, nobis illa manifeſtatio potius, quã Apoſtolis facta eſt. Ad quid enim illis neceſſarię linguę gentium, niſi ad conuerſionem gentiũ? Fuit in eis alia quædam manifeſtatio magis ad eos pertinens, & hæc vſque hodie fit in nobis. Manifeſtum enim fuit, indutos eſſe virtute ex alto, qui de tanta puſillanimitate ſpiritus ad tantam deuenere conſtantiam. Non eſt iam fugere, non eſt abſcondi propter metum Iudæorum, conſtantius modo prædicant quàm deliteſceret ante timidius. Denique mutationem illam dexteræ excelſi, manifeſtè declarat Principis Apoſtolorum prius quidem inter ancillæ verba formido, poſtmodum inter principum verbera K
fortitudo. Ibant (ait ſcriptura) gaudentes à *Act. 5. g*
conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati, quem ſanè prius cum duceretur ad concilium, ſolum reliquerant fugientes. Quis dubitet aduenisse ſpiritum vehementem, qui mentes eorum inuiſibili illuſtraret potẽtia? In hunc modum etiam modo quæ ſpiritus operatur in nobis, teſtimonium perhibent in nobis de eo. Quia igitur mandatum accepimus vt declinantes à malo, faciamus qđ bonum eſt, vide quemadmodum ſpiritus in
vtroque adiuuat infirmitatem noſtrã. Nam *1. Pet. 3.*
diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem ſpi- *b*
ritus. Propterea ad declinãdum à malo, tria operatur in nobis, compunctionem, ſupplicationem, remiſſionem. Initium enim reuertendi ad Deum, pœnitentia eſt, quam ſine dubio ſpiritus operatur, nõ noſter, ſed Dei: idq. & certa ratio docet, & confirmat auctoritas. Quis enim cum ad ignem venerit algens, & fuerit calefactus, dubitabit ei ab igne veniſſe calorem, quem habere non poterat ſine illo? Sic ergo qui prius in iniquitate erat frigidus, ſi poſtmodum feruore quodam pœnitentiæ accendatur, alium ſibi ſpiritum, qui ſuum arguit & dijudicat, non

dubitet

dubitet aduenisse. Habes hoc & in Euangelio, vbi cum loqueretur de ſpiritu quem acIoã. 16. cepturi erant credentes in eum: Ille, inquit, arguet mundum de peccato. Sed quid prodeſt pœnitere de culpa, & non ſupplicare pro venia? Neceſſe eſt vt etiam hoc ſpiritus operetur, dulcedine quadam ſpei replens L animum, per quam fiducialiter poſtules nihil heſitans. Vis ne oſtendam tibi etiam hoc opus eſſe Spiritus ſancti? Vtique dum abeſt ille, tale aliquid in tuo ſpiritu non inuenies. Denique ipſe eſt in quo clamamus, Abba pater. Ipſe qui poſtulat pro ſanctis, gemitibus inenarrabilibus. Et hæc quidē in corde noſtro. Quid autem in corde patris? Sicut in vobis interpellat pro nobis, ita & in patre delicta donat cum ipſo patre. Aduocatus noſter ad patrem in cordibus noſtris, Dominus noſter in corde patris. Itaque quod poſtulamus idem ipſe donat, qui donat, vt poſtulemus: & ſicut nos erigit pia quadam fiducia, ita Deum inclinat ad nos magis pia miſericordia ſua. Itaque vt omninò ſcias quia remiſſionem peccatorum Spiritus ſanctus operatur, audi quod aliquando audie-
Ioã. 20. runt Apoſtoli: Accipite Spiritum ſanctum:
f quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. Et de malo quidem declinando ſic. Porro ad faciēdum bonum, quid in nobis ſpiritus bonus operatur? Profectò monet, & mouet, & docet. Monet memoriam, rationem docet, mouet volūtatem. In his enim tribus tota cōſiſtit anima. Memoriæ ſuggerit bona in cogitationibus ſanctis, atque ita ignauiā noſtram torporemq. repellit. Propterea quoties huiuſmodi ſuggeſtionem boni ſenſeris in corde tuo, da honorem Deo, & fac reuerentiam Spiritui ſancto, cuius vox ſonat in auribus tuis: ipſe nāque eſt qui loquitur
Ioã. 14. iuſtitiam. Et in Euangelio habes, quia ille
f ſuggeret vobis omnia quæcūque dixero vobis. Et aduerte quid premiſerit. Ille docebit
M vos omnia. Dixeram.n.quia docet rationē. Multi ſiquidem monentur vt bene faciant, ſed minime ſciunt quid agēdum ſit, niſi adſit denuo gratia Spiritus ſancti: & quam inſpirat cogitationem, doceat in opus proferre, ne vacua in nobis ſit gratia Dei. Sed quid?
Iac. 4. Scienti bonum & non faciēti, peccatum eſt illi gratia. Propterea non ſolū moneri & doceri, verum etiam moueri, & affici ad bonū neceſſe eſt: ab eo vtique ſpiritu qui adiuuat infirmitatem noſtram, & per quem in cordibus noſtris diffunditur caritas, quę eſt bona voluntas. Itaque cum ſic adueniens ſpiritus totam poſſederit animam, ſuggerendo, inſtruendo, afficiendo, loquens ſemper in cogitationibus noſtris, vt audiamus, & nos quid loquatur in nobis Dominus De⁹, rationem illuminans, voluntatem inflammans, non tibi videtur, quia totam domum impleuerint diſpertitæ linguæ tamquam ignis? Nam in his tribus ſuperius dictum eſt animam conſiſtere totam. Sint autem diſpertitæ linguæ propter multiplices cogitationes, ſed earum multiplicitas, & vno lumine veritatis, & vno caritatis feruore, ſit tamquam ignis. Aut certe domus impletio fini potius reſeruetur quando menſuram bonam, & confertam, & coagitatam, & ſupereffluentem dabunt in ſinus noſtros. Sed quando hæc erunt? Profectò cum completi fuerint dies Pentecoſtes. Felices vos qui iam intraſtis quinquageſimam requiei, & iubileum annum. Fratres noſtros loquor, quibus iam dixit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis. Etenim hoc quoque inter eius A operà reperimus. Duo namque tempora celebramus fratres, quadrageſimæ vnum, alterum quinquageſimæ, illud ante paſſionem, iſtud poſt reſurrectionem, illud in compunctione cordis, & lamentis pœnitentiæ, iſtud in deuotione ſpiritus, & alleluia ſollemni. Prius quidem tempus ipſa eſt vita præſens: poſterius verò quietem ſanctorum ſignificat, quæ eſt poſt mortem. Cum autem venerit illius quinquageſimæ finis, in iudicio ſcilicet & reſurrectione, completis diebus Pentecoſtes, aderit plenitudo ſpiritus, & totam replebit domum. Plena ſiquidem erit omnis terra maieſtate eius, quando nō ſolum anima, ſed & ipſum corpus ſpirituale reſurget, ſi tamen iuxta Apoſtoli monitum, dum adhuc eſt animale fuerit ſeminatum ſpirituale.

Eadem die Pentecoſtes, Sermo II.

Hodie dilectiſſimi cæli diſtillauerunt à facie Dei Sinai, à facie Dei Iſrael, & pluuia voluntaria ſegregata eſt hereditati Chriſti. Spiritus enim ſanctus procedens à patre, largiori munere ſuæ maieſtatis in Apoſtolos ſuperuenit, & tribuit eis chariſmatum dona. Poſt magnificentiam enim reſurgentis, poſt gloriam aſcendentis, poſt-

poſt reſidentis ſublimitatem, non reſtabat niſi vt exſpectatio iuſtorum lætitia adueniret, & cæli muneribus cæleſtes homines implerentur. Vide autem ſi non & ſententiarum pondere, & verborum ordine hæc
Iſai.4.a omnia Iſaias longè ante prædixit. Erit (in-
B quit) in die illa germen Domini in magnificentia & gloria, & fructus terræ ſublimis, & exultatio his qui ſaluati fuerint de Iſraël. Germen Domini Ieſus Chriſtus ſolus de mundiſſimo conceptus ſemine: quia etſi in ſimilitudine carnis peccati, non tamen in carne peccati. Etſi filius carnis Adæ, non tamen filius præuaricationis Adæ, quia non fuit natura filius iræ, ſicut reliqui omnes qui in iniquitatibus ſunt concepti. Iſtud ergo germen quod de virga Ieſſe virore virgineo pullulauit, in magnificentia fuit, cum reſurrexiſſet à mortuis, quia tunc Domine Deus meus magnificatus es vehementer, confeſſionem & decorem induens, amictus lumine ſicut veſtimento. Quanta autem aſcendētis gloria, cum medius Angelorum, & animarum ſanctarum ad patrem deduceris, & triumphatrice palma cælis inuectus, ſuſceptum hominem in ipſa diuinitatis claudis idētitate? Quis cogitet (nedū loquatur) quàm ſit fructus terræ ſublimis in conſeſſu ad dexteram patris, quod vtique cæleſtium oculos reuerberat naturarum, quod Angelicus intuitus contremit, non attingit? Veniat ergo exultatio Domine Ieſu his, qui ſaluati ſunt de Iſrael, Apoſtolis tuis quos elegiſti ante mundi conſtitutionem. Veniat ſpiritus tuus bonus, qui ſordes abluat, & infundat virtutes, in ſpiritu iudicij, & ſpiritu ardoris Dei. Eia igitur fratres, cogitemus ſuper nos, & in nos opera Trinitatis ab initio mundi vſque ad finem, & videamus quàm ſolicita fuerit illa maieſtas, cui adminiſtra-
G tio pariter & gubernatio ſeculorum incumbit, ne nos perderet in æternum. Et potēter quidem omnia fecerat, & ſapienter omnia gubernabat, & vtrarumque rerum tam potentiæ quàm ſapientiæ ſigna manifeſtiſſima tenebantur in creatione, & conſeruatione machinæ mundialis. Et bonitas quidem in Deo erat, & bonitas multa nimis, ſed latebat in corde patris, cumulanda quandoque ſuper genus filiorum Adam tēpore oppor-
Ier.29.c tuno. Dicebat tamen Dominus: Ego cogito cogitationes pacis, vt mitteret nobis illum qui eſt pax noſtra qui fecit vtraque vnum: vt iam daret pacē ſuper pacē, pacem his qui longe, & pacē his qui prope. Verbum igitur Dei in ſublimi cōſtitutū, vt ad nos deſcēderet, propria benignitas inuitauit, miſericordia traxit, veritas qua ſe promiſerat venturum compulit, puritas vteri virginalis ſalua virginis ſuſcepit integritate, potētia eduxit, obedientia in omnibus deduxit, patientia armauit, caritas verbis & miraculis manifeſtauit. Prorſus ampliſſima mihi nunc materia & malorum meorū ſuppetit, & bonorum Dñi mei, vt cū cogitauerim vias meas, cōuertam pedes meos in teſtimonia ſua. Illa enim bona ineffabilia ſunt, quia (vt breui verbo cuncta concludam) nihil melius inuenire potuit vnde nos redimeret ſapientia Dei in omni ſapientia ſua. Sed & mala circumdederant nos quorum non erat numerus: quia peccaui (iuſtus loquitur) ſuper numerū arenæ maris, Et propter nomē tuū Pſ.28.c
Domine, propitiaberis peccato meo, multū eſt enim. Miſſus eſt coluber tortuoſus à diabolo, vt venenum per aures mulieris in ipſius mentem transfunderet, & ſic refunderet in totius poſteritatis originem. Miſſus D
eſt interim Gabriel Angelus à Deo, vt Verbum patris per aurem virginis in ventrem, & mentem ipſius eructaret, vt eadem via intraret & antidotum, qua venenum intrauerat. Verè vidimus gloriam eius, gloriam Ioan. 1.
quaſi vnigeniti à patre: quia totum paternum eſt, quod de corde patris Chriſtus attulit nobis, vt nihil in filio Dei niſi dulce, niſi paternum humani generis trepidatio ſuſpicetur. A planta pedis vſque ad verticem nō erat in nobis ſanitas: errraueramus ab vtero, in vtero damnati antequā nati, quia de peccato & in peccato concepti. Chriſtus ergo ibi primum medicinā appoſuit, vbi primus vulneri patebat locus: & ſubſtātialiter vtero virginis illapſus, de Spirituſancto conceptus eſt, vt conceptionem noſtrā mundaret, quam ſpiritus malus ſi non fecerat, tamen infecerat: vt non eſſet etiam in vtero vita ipſius otioſa, dum nouē menſibus purgat vulnus antiquum, ſcrutans (vt dicitur) vſque ad imum putredinem virulentam, vt ſanitas ſempiterna ſuccederet. Et tūc iam operabatur ſalutem noſtrā in medio terræ, in vtero videlicet Virginis Mariæ, qui mirabili proprietate terræ medium appellatur. Ad illam enim ſicut ad mediū, ſicut ad arcā Dei, ſicut ad rerum cauſſam, ſicut ad negotiū ſeculorū reſpiciunt, & qui in cælo habitant, & qui in inferno, & qui nos præceſſerunt, & nos qui ſumus

ſumus, & qui ſequētur, & nati natorum, & qui naſcentur ab illis. Illi qui ſunt in cælo, vt reſarciantur: & qui in inferno, vt eripiantur: qui præceſſerunt, vt Prophetæ fideles inueniantur: qui ſequentur, vt glorificentur: Et eo beatam te dicunt omnes generationes Genetrix Dei, Domina mundi, Regina cæli. Omnes, inquam, generationes. Sunt .n. generationes cæli & terrę. Pater ſpirituū
Eph. 3. c (ait Apoſtolus) ex quo omnis paternitas in cælo, & in terra nominatur. Ex hoc ergo beatam te dicent omnes generationes, quæ omnibus generationibus vitam & gloriam genuiſti. In te enim Angeli lætitiam, iuſti gratiam, peccatores veniam inuenerunt in æternum. Merito in te reſpiciunt oculi totius creaturę, quia in te, & per te, & de te, benigna manus omnipotentis quidquid creauerat recreauit. Placebit ne tibi Domine Ieſu, vt dones mihi vitam tuam ſicut dediſti conceptionem? quia non ſolum conceptio mea immunda, ſed mors peruerſa, vita periculoſa, & poſt mortē reſtat mors grauior, mors ſecunda. Non ſolum, ait, conceptionē meam, ſed & vitam meam, & hoc per ſingulos ætatum gradus infantię, pueritiæ, adoleſcentiæ, iuuentutis, tibi donabo: adijciens mortem, reſurrectionem, aſcenſionem, & miſſionem ſpiritus ſancti. Hoc autem ideo, vt conceptio mea emundet tuam, vita mea inſtruat tuam, mors mea deſtruat tuam, reſurrectio mea præcedat tuam, aſcenſio mea præparet tuam; porrò ſpiritus adiuuet infirmitatem tuam. Sic enim planè videbis & viam per quam ambules, & cautelā qua ambules, & ad quam ambules manſionem. In
F vita mea cognoſces vitā tuam, vt ſicut ego paupertatis & obedientiæ, humilitatis & patientiæ, caritatis & miſericordiæ indeclinabiles ſemitas tenui: ſic & tu eiſdem veſtigijs incedas, non declinans ad dexteram neque ad ſiniſtram. In morte autem mea dabo tibi iuſtitiam meam, dirumpens iugum captiuitatis tuæ, expugnās hoſtes qui ſunt in via vel iuxta viam, vt non apponant amplius nocere tibi. His autem completis reuertar in domum meam vnde exiui, & ouibus illis quæ in montibus remāſerant, & quas propter te reliqueram vt non te ducerem, ſed reportarem, reddam faciem meā. Et ne de abſentia mea vel murmures vel cōtriſteris, mittam tibi ſpiritum paracletum, qui tibi donet pignus ſalutis, robur vitę, ſcientiæ lumen. Pignus ſalutis, vt ipſe Spiritus reddat teſtimoniū ſpiritui tuo, quòd filius Dei ſis: qui certiſſima ſigna prædeſtinationis tuæ cordi tuo imprimat & oſtendat: qui donet lætitiam in corde tuo, & de rore cæli ſi non continue, tamen ſæpiſſime mentem tuam impinguet: robur vitæ, vt quod per naturā tibi eſt impoſſibile, per gratiam eius non ſolum poſſibile, ſed facile fiat: ita vt in laboribus, in vigilijs, in fame & ſiti, & in omnibus obſeruantijs (quæ niſi farinula iſta dulcorentur, prorſus mors in olla apparet) delectabiliter incedas ſicut ī omnibus diuitijs. Scientię lumen, vt cum omnia benefeceris, te ſeruum inutilem putes: & quidquid boni in te inueneris, illi tribuas à quo omne bonum eſt, ſine quo nō parum aliquid, ſed nihil omninò potes incipere, ne perficere dicā. Sic ergo ſpiritus iſte in tribus iſtis te docebit omnia, ſed omnia quæ ad tuā pertinēt ſalutē, quia in ipſis eſt plena & abſoluta perfectio. Hoc eſt quod per Prophetā idem ſpiritus dicit: Seminate vobis ad iuſtitiam, vbi pignus ſalutis oſtenditur: metite ſpem vitæ, vbi vitale robur accipitur: illuminate vobis lumen ſcientiæ, quod verbis proprijs ſubinfertur. Vnde & ſpiritus iſte ſup Apoſtolos in igne apparuit, propter lumē pariter & ardorē. Quos .n. repleuerit, & ſpiritu feruere & in veritate cognoſcere facit, quia ſola miſericordia eſt quæ eos & præuenit & perducit. Multū ſibi de hac miſericordia vndique cōtraxerat puer Dñi, cū diceret: Miſericordia eius præueniet me. Et miſericordia tua ante oculos meos eſt, & miſericordia tua ſubſequetur me oībus diebus vitæ meæ, & q̃ me coronat ī miſericordia & miſerationibus, & Deꝰ meus miſericordia mea. Quam dulciter Dñe Ieſu cum hoībus conuerſatus es, q̃ abundanter multa & magna bona hominibus largitus es, q̃ fortiter tam indigna quā aſpra pro hoībus paſſus es, ita vt liceat ſugere mel de petra, oleumq. de ſaxo duriſſimo. Duro ad verba, duriore ad verbera, duriſſimo ad crucis horrenda: quia in omnibus his ſicut Agnus corā tondente ſe obmutuit: & non aperuit os ſuum. Vides igitur quam verū dixerit ille qui dixit: Dominus ſolicitus eſt mei. Pater vt ſeruū redimat, Filio nō parcit, Filius ſeipſum libentiſſimè tradit, Spiritumſanctum vterque mittit, & ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. O duri, indurati, & obdurati filij Adam, quos non emollit tanta benignitas, tanta flamma, tam ingens ardor amoris, tam

Marginalia (right column): G; *Oſee 10. a*; *Pſ. 28. b*; *Pſ. 25. a*; *Pſ. 22. b*; *Pſ. 102. a*; H; *Pſ. 39. d*

ſam vehemens amator, qui pro vilibus ſarcinulis tam pretioſas merces expendit. Non enim corruptibilibus auro vel argento redemit nos, ſed pretioſo ſanguine ſuo quem effudit abunde: quia largiter vndæ ſanguinis de corpore Ieſu ꝑ quinque partes emanauerunt. Quid vltra debuit facere & non fecit? Illuminauit cæcos, reduxit erroneos, reconciliauit reos, iuſtificauit impios, triginta & tribus annis ſuper terram viſus, cũ hominibus conuerſatus, pro hominibus mortuus, qui de Cherubim & Seraphim & omnibus Angelicis virtutib⁹ dixit, & facta ſũt: cui ſubeſt cum voluerit, omnia poſſe. *Nota.* Quid ergo à te quærit qui tãta ſolicitudine te quęſiuit, niſi te ſolicitum ambulare cum Deo tuo? Hanc ſolicitudinem non facit niſi Spiritusſanctus qui ſcrutatur profunda pectorum noſtrorum, diſcretor cogitationum & intentionum cordis: qui nec minimam paleam intra cordis quod poſſidet habitaculũ patitur reſidere, ſed ſtatim igne ſubtiliſſimę circũſpectionis exurit, ſpiritus dulcis & ſuauis, qui noſtram voluntatem flectat, imò erigat & dirigat magis ad ſuam, vt eam & veraciter intelligere, & feruenter diligere, & efficaciter implere poſſimus.

I *Item in eadem ſollemnitate. Sermo III.*

QVam libenter vobis communicem ſi quid mihi ſuperna dignatione ſenſero inſpiratum, nouit ſpiritus ipſe, cuius hodie ſollemnitatem, & ſollemnitatem præcipuam celebramus, vtinam deuotione præcipua. Ipſe eſt enim dilectiſſimi, qui vos ſedere facit non ſolum in ciuitate, ſed & in domo vna, vt ſedeat ſuper ſedentes, vt requieſcat ſuper humiles & trementes ad ſermones ſuos. Ipſe eſt qui Virgini obumbrauit, Apoſtolos roborauit, vt & virgineo corpori temperaret Deitatis acceſſum, & Apoſtolos indueret virtute ex alto, feruentiſſima ſcilicet caritate. Hac nimirum Apoſtolicus ille chorus lorica ſeſe *Pſ. 149.* induit, ſicut gigas ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis, ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Quia enim in domũ fortis, ligare eum & vaſa eius diripere nitebantur (*Aliàs, mittebantur.*) opus erat fortitudine ampliori. Alioquin quã multum erat ad ipſos vt de morte triumpharent, & ne ipſæ quidem portę inferi præualerent aduerſus eos, ſi non vigeret in eis quę in eis viceret dilectio fortis vt mors, dura ſicut infernus æmulatio? Hunc ſibi zelum imbiberant, cum vino ebrij putarentur. Et verè ebrij vino, ſed non eo, quo ab incredulis ebrij credebantur. Planè inquam ebrij, ſed vino nouo, quod veteres quidem vtres nec mererentur accipere, nec continere valerent. K Hoc enim vinum vera illa vitis ſudarat de excelſo, vinũ lætificans cor, non ſtatũ mentis euertẽs, vinũ germinãs virgines, nõ apoſtatare faciens ẽt ſapientes. Nouũ vinũ ſed habitantibus ſuper terram. Nam in cælis quidem olim copioſiſſimè redundabat, non in vtribus nec in teſteis vaſis, ſed in cella vinaria, in ſpirtualibus apothecis. Fluebat per vicos & plateas omnes illius ciuitatis vinum, in quo lætitia cordis, non carnis luxuria eſt, nam terrigenæ & filij hominum vinum eiuſmodi non habebant. Sic igitur cælum quidẽ vino proprio fruebatur quod terra interim neſciebat, ſed nec ipſa quidem terra penitus inops carne Chriſti gloriabatur, cuius præſentiã nihilominus cælum ſitiebat. Quidni fideliſſimum fieret grauiſſimumq. commercium inter cælum & terram, inter Angelos & Apoſtolos, vt exhiberetur illis caro Chriſti, iſtis vinũ cæli, eſſetq. in terra ſpiritus, caro in cælis, ac deinceps omnia omnibus communia in æternum? Niſi, inquit, ego abiero paracletus non veniet ad vos. *Ioan. 16.* Hoc eſt dicere: Si non dederitis quod amatis, non habebitis quod deſideratis. Expedit ergo vobis, vt ego vadam: vos quoque de terra ad cælum, de carne ad ſpiritum tranſlaturus: filius enim ſpiritus, pater ſpiritus, ſpiritus ſanctus, ſpiritus eſt. Denique ſpiritus ante faciẽ noſtram Chriſtus Dominus, ſed & pater quia ſpiritus eſt, tales quęrit adoratores, qui adorent eum in ſpiritu & veritate. Spiritus tamen ſanctus quaſi ſpecialiter ſpiritus dicitur, quod ab vtroque procedat firmiſſimum, & indiſſolubile vinculum Trinitatis, tamquam propriè L ſanctus, ꝙ ſit donum patris & filij omnem ſanctificans creaturam: quamuis pater quoque & ſpiritus & ſanctus, itemq. & filius, & ſpiritus & ſanctus ſit. Ex quo omnia, *Rom. 11.* per quẽ omnia, in quo omnia ait Apoſtol⁹, d Tria in magno huius mundi opere cogitare debemus, videlicet, quid ſit, quomodo ſit, ad quid ſit conſtitutus. Et in eſſe quidem rerum inæſtimabilis potentia commendatur, quod tam multa, tam magna, tam multiplici-

tipliciter tam magnificè ſunt creata. Sane in modo ipſo ſapientia ſingularis elucet: quòd hæc quidem ſurſum, hæc verò deorſum, hæc in medio ordinatiſſimè ſint locata. Si verò ad quid factus ſit mediteris, occurrit tā vtilis benignitas, tam benigna vtilitas, quæ etiā ingratiſſimos quoſque multitudine & magnitudine beneficiorum poſſit obruere. Potentiſſimè ſiquidē ex nihilo omnia, ſapientiſſimè pulchra, benigniſſimè vtilia ſunt creata. Verumtamen & fuiſſe nouimus ab initio & adhuc multos eſſe videmus in filijs hominū, qui in bonis inferioribus ſenſibilis mundi huius, tota ſenſualitate depreſſi, totos ſe dederunt his, quæ facta ſunt, quonammodo vel ad quid facta ſint negligētes. Quid iſtos, niſi carnales dicamus? Pauciſſimos eſſe iam arbitror, legimus tamen nonnullos quandoque fuiſſe, quibus ſummum ſtudium fuit atque vnica ſolicitudo modū & ordinem inueſtigare factorum, adeò vt plerique non modo vtilitatem rerum perquirere diſſimulauerint, ſed & ipſas magnanimiter ſpreuerint, cibo paruiſſimo, viliſſimoq. contenti. M Ipſi quidem ſeſe philoſophos vocant, ſed à nobis curioſi & vani rectius appellantur. Vtriſque igitur ſucceſſerunt viri prudentiores vtriſque, qui nimirum, & quæ facta sūt, & quomodo facta sūt tranſilientes, intenderunt aciem mentis, vt ad quid facta ſunt viderent. Nec latuit eos quoniam omnia propter ſemetipſum fecit Deus, omnia propter ſuos. Aliter tamen propter ſe, aliter propter ſuos: in eo quippe quod dicitur omnia propter ſe, præueniens commendatur origo: in eo autem quod dicitur omnia propter ſuos, magis exprimitur fructus ſequens. Omnia fecit propter ſemetipſum, gratuita videlicet bonitate: omnia propter electos ſuos, pro eorum ſcilicet vtilitate, vt illa quidem efficiens cauſſa ſit, hæc finis. Hi ſunt ſpirituales viri, ſic vtentes hoc mundo tamquā non vtentes, ſed in ſimplicitate cordis ſui quærentes Deum, ne illud quidem magnoperè inueſtigātes quonam modo mundialis hæc machina volueretur, primi voluptate, ſecundi vanitate, tertij veritate impleti. Gaudeo vos eſſe de hac ſchola, de ſchola videlicet ſpiritus, vbi bonitatem & diſciplinam, & ſcientiam diſcatis, *Pſ. 118.* & dicatis cum ſancto: Super omnes docentes me intellexi. Quare inquam? Numquid quia purpura & byſſo me indui, & quia lautioribus epulis abundaui? Numquid quia Platonis argutias, Ariſtotelis verſutias intellexi: aut vt intelligerem laboraui? Abſit inquam, ſed quia teſtimonia tua exquiſiui. Felix qui in hoc ſancti ſpiritus thalamo A commoratur, vt poſſit intelligere triplicem illum ſpiritum: de quo idem ipſe puer domini ſuper ſeniores intelligēs clamabat, & decantabat. Ne proijcias me à facie tua, & ſpiritum ſanctum tuum ne auferas a me. *Pſal. 50.* Cor mūdum crea in me Deus, & ſpiritum rectū innoua in viſceribus meis. Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. Spiritum ſanctum ipſum intellige proprio nomine deſignatum. Rogat ergo ne proijciatur à facie eius tamquam aliquid immundum: quia ſpiritus iſte odit ſordes, nec habitare poterit in corpore ſubdito peccatis. Cui enim proprium eſt peccata repellere, ipſi & proprium eſt peccata odiſſe, nec in vno domicilio pariter morabuntur tanta munditia, & immunditia tanta. Recepto ergo ſancto ſpiritu per ſanctimoniam, ſine qua nemo videbit Deum: audet quis ante faciem eius apparere tamquā lotus & mundus, vtpote, qui contineat ſe ab omni malo, & qui actiones, etſi non cogitationes frenauerit. Sed quia peruerſæ & immundę cogitationes ſeparant à Deo: orandum eſt, vt cor mundum creetur in nobis: *Sap. 8.* quod vtique fiet, ſi ſpiritus rectus fuerit in noſtris viſceribus innouatus. Spiritum rectum (quod ait) filio poteſt non inconuenienter aptari, qui nos veterem hominem exuēs, nouum induit, qui nos renouauit in ſpiritu mentis noſtræ, tamquā in viſceribus C noſtris, vt cogitemus quæ recta ſunt, vt ambulemus in nouitate ſpiritus, & nō in litteræ vetuſtate. Formam enim rectitudinis de cælis attulit, reliquit in terris, immiſcens ſanè & mittens dulcedinem rectitudinis in omnibus operibus ſuis, ſicut de eo idem ipB ſe prædixerat. Dulcis & rectus Dominus, *Pſal. 24.* propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Caſtigato ergo corpore per ſanctitudinem operum, mundato corde vel potius innouato per rectitudinem cogitationum, redditur lætitia ſalutaris, vt iam in lumine vultus Dei ambules, & in nomine eius exultes tota die. Quid igitur reſtat, niſi vt ſpiritu principali confirmeris? Patrem intellige ſpiritum principalem: non quòd maior, ſed quòd ſolus à nullo, cum ab eo ſit filius, Spiritusſanctus ab vtroque. In quo autem confirmatio hæc, niſi in caritate? Aut quod

quod donum aliud tam dignũ patre? quod mũnus aliud tam paternum? Quis nos (ait Apoſtolus) ſeparabit à caritate Chriſti? Tribulatio, an anguſtia, an fames, an nuditas, an periculum, an perſequutio, an gladius? Certi ſitis, quia neque mors, neque vita, neque cętera alia, quæ Apoſtolus tam multipliciter, quàm audacter enumerat, poterũt nos ſeparare à caritate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Numquid non hoc confirmationẽ ab omni huius ſententię parte demonſtrat? Scis vas tuum poſſidere in ſanctificatione & honore, & nõ in paſſione deſiderij: Spiritum Sanctum accepiſti tibi. Vis vt quæcumque tibi vis ab hominibus fieri, tu quoque facias illis, & quod tibi fieri non vis, alij ne feceris: ſpiritum rectum ad opus proximi ſuſcepiſti. Hæc eſt enim rectitudo quam lex vtraque cõmendat, & quæ naturæ indita eſt, & quæ *Rom. 8.*

C tradita per ſcripturã. Iam ſi in vtroque bono & in his quæ ad vtrumque pertinent firmiter perſeueras, principalem ſpiritũ (quẽ ſolũ Deus approbat) recepiſti. Alioquin quę modo ſunt, modo nõn ſunt, is qui verè eſt, non acceptat, nec in caducis iſtis ſibi poteſt æternitas complacere. Itaque ſi deſideras vt in te Deus eligat partem ſibi, eſto ſolicitus ſicut tibi Spiritum ſanctum, ſicut proximo ſpiritum rectum, ſic ei quoque tãquam vero principi, & patri ſpirituum ſpiritum principalem exhibere. Verè multiplex ſpiritus qui tam multipliciter filijs hominum inſpiratur, vt non ſit qui ſe abſcondat à calore eius. Siquidem conceditur eis ad vſum, ad miraculum, ad ſalutem, ad auxilium, ad ſolatium, ad feruorem. Ad vſum quidem vitę, bonis & malis, dignis pariter, & indignis, communia bona abundantiſſimè tribuens: ita vt videatur hic diſcretionis limitem non tenere. Ingratus, qui in his quoque beneficium ſpiritus non agnoſcit. Ad miraculum, in ſignis & prodigijs, in varijs virtutibus quas per quorumlibet manus operetur: ipſe eſt antiqua miracula ſuſcitans, vt ex præſentibus fidem aſtruat præteritorum. Sed quia nõnullis hanc quoque gratiam ſine propria vtilitate largitur, tertia infunditur ad ſalutem, cum in toto corde noſtro reuertimur ad Dominum Deum noſtrum. Porrò ad auxilium datur, cum in omni colluctatione adiuuat infirmitatem noſtram. Nam cum teſtimonium perhibet ſpiritui noſtro quòd filij Dei ſumus, ea inſpiratio eſt ad conſolationem. Datur etiam ad feruorem, cum in

D

cordib⁹ perfectorum vehementius ſpirans, validum ignem caritatis accendit, vt non ſolum in ſpe filiorum Dei, ſed etiam in tribulationibus glorientur, contumeliam gloriam reputantes, opprobrium gaudium, deſpectionem exaltationem. Omnibus nobis (ni fallor) datus eſt ſpiritus ad ſalutem, ad feruorem non ita. Pauci enim ſunt qui hoc ſpiritu repleantur, pauci qui ſtudeant æmulari. Contenti ſumus anguſtijs noſtris, nec reſpirare in libertatem illam, non ſaltem ad eã ſpirare conamur. Oremus fratres, vt compleantur in nobis dies Pentecoſtes, dies remiſſionis, dies exultationis, dies veriſſimi iubilei: & inueniat nos ſemper Spiritus ſanctus omnes, propter præſentiã corporalem, pariter, propter cordium vnitatem, in eodẽ loco, per promiſſam ſtabilitatem, ad laudem & gloriam ſpõſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

In natiuitate ſancti Ioannis Baptiſtæ, de lucerna ardente & lucente. Sermo.

SIT procul ab his conuentibus fratres increpatio illa prophetæ Iudaica reprobantis conuenticula, & dicentis: Iniqui ſunt cœtus veſtri. *Iſai. 1.* Hi nimirum cœtus non iniqui, ſed planè ſancti, ſed religioſi, ſed pleni gratia, digni benedictione. Conuenitis ſiquidem ad audiendum Deum, conuenitis ad laudandum, ad orandum, ad adorandum. Sacer eſt conuentus vterque, placens Deo, Angelis familiaris. State ergo in reuerentia fratres, ſtate in ſolicitudine & deuotione mentis: maximeq. in loco orationis, & in hac ſchola Chriſti, & auditorio ſpirituali. Nolite conſiderare dilectiſſimi, quæ videntur & temporalia ſunt, ſed magis, quæ non videntur æterna. Secundum fidem, non ſecundum faciem iudicate. Terribiliter ſiquidẽ metuẽdus eſt locus vterque, nec maior adeſſe credendus eſt numerus hominum quàm angelorum. Patet vtrobique ſine dubio porta cæli, ſcala illa erecta eſt, aſcendunt & deſcendunt Angeli ſuper filium hominis. Gigas namque eſt iſte filius hominis: cælum ei ſedes eſt, terra ſcabellum pedum eius. Et eleuata eſt magnificentia eius ſuper cælos; manet tamen nobiſcum vſque ad ſæculi cõſummationem. Aſcendunt & deſcendunt itaque ad Deum Angeli ſancti: quia caput E

& cor-

&corpus vnus eſt Chriſtus. Nec tamen vbi caput, ſed vbicumque fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ, licet non poſſit caput à corpore ſeparari. Denique & ipſe ait:
Mat. 18 Vbi duo vel tres congregati fuerint in noīe meo, in medio eorū ſum. Sed fortè quis dicat: Vbi eſt modo Chriſtus? Oſtende nobis Chriſtum, & ſufficit nobis. Quid curioſos circumducitis oculos? Num ad videndum, &
Iſai. 50. non magis ad audiendum conuenitis? Dñs Deus aperuit mihi aurem, ait propheta. Aurem meam aperuit, vt audiam quid loquatur, non oculum (vt videam vultum eius) illuminauit. Aut certè ſuam mihi aperuit au-
F rem, non faciem reuelauit. Poſt parietem ſtat, audit, & auditur: ſed necdum apparet.
1. Cor. 12. Audit orantes, erudit audientes. An experimentum eius quæritis, qui in me loquitur Chriſtus? Ego, inquit, qui loquor iuſtitiam. Quid ni loquatur ore, quòd ipſe plaſmauit? Quid ni ſuo vtatur vt libet artifex inſtrumento? Non tātum aures eorum, ſed & labia mea aperi Dñe: ego enim labia mea nō prohibebo Dñe, tu ſciſti. Bene enim omnia facis, & ſurdos facis audire, & mutos loqui. Audite ergo fratres quid de Ioanne loquatur, cuius ſollemnis hodie natiuitas celebra-
Ioan. 5. tur. Ipſe, inquit, erat lucerna ardens & lucens. Magnum teſtimonium fratres mei. Magnus enim eſt cui perhibetur, ſed maior eſt ipſe qui perhibet. Ille (inquit) erat lucerna ardens & lucens. Eſt enim tantum lucere vanum, tantum ardere parum, ardere & lucere perfectum. Audi quid dicat ſcriptu-
Eccl. 27. ra: Sapiens permanet vt Sol, ſtultus autem, vt Luna mutatur. Quia enim ſplendet Luna ſine feruore, modo plena, modo exigua, modo nulla videtur. Mutuatum ſiquidem lumen numquam in eodem permanet ſtatu, ſed creſcit, deficit, extenuatur, anihilatur, & penitus non comparet. Sic qui conſcientias ſuas in alienis labijs poſuerunt, modo magni, modo parui ſunt, modo nulli, ſecundum quod adulantium linguis, vel vituperare placuerit, vel laudare. At verò Solis ſplēdor igneus eſt, cum feruet acrius, etiam oculis lucidior exhibetur. Sic ſapientis ardor internus, foris lucet, & ſi non ei datur vtrumque, curat ſemper ardere magis, vt pater ſuus, qui videt in abſcondito, reddat ei. Væ nobis fratres, ſi luxerimus tantum: nam lucemus quidem & magnificamur ab hominibus, ſed mihi pro minimo eſt, vt ab humano iudicer die. Qui enim iudicat me, Dominus eſt, qui feruorem ab omnibus exigit, ſplendorem verò non ita. G
Luc. 12. Ignem (inquit) veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt accendatur? Hoc nempe commune mandatum: hoc eſt quod exigitur ab vniuerſis, nec vlla ſi deeſſe contigerit admittitur excuſatio. Ceterum ſingulariter Apoſtolis & Apoſtolicis viris di-
Matt. 5. citur: Luceat lux veſtra coram hominibus: nimirum tamquam accenſis, & vehementer accenſis, & quibus non timeatur à flatu quolibet aut impulſione ventorum. Dictum eſt & Ioanni, ſed illi in aure audiunt, Ioannes in ſpiritu tamquam Angelus eruditur. Nimirum tanto propinquior Deo, quanto vox Verbo vicina: cui nulla voce alia media, quod foris ſonet oporteat intimari. Neque enim Ioannem prædicatio, ſed inſpiratio docuit, quem repleuit ſpiritus in vtero matris ſuæ. Verè ardens & vehementer accenſus, quem ſic præoccupauit flamma cæleſtis, vt iam Chriſti ſentiret aduentum, qui necdum ſentire poterat vel ſeipſum. Nimirum nouus ille ignis qui recens illapſus è cælo, per os Gabrielis in aurem intrauerat Virginis, & per matris aurem introiuit ad paruulum: vt ab ea hora vas electionis ſuæ ſpiritus ſanctus impleret, & lucernam Chriſto Domino pararet. Fuit ergo iam tunc ardens lucerna, ſed interim adhuc ſub modio, donec ſuper candelabrum poneretur, & luceret omnibus qui erant in domo Domini. Illo enim in tempore ſolum adhuc potuit illuminare modium ſuum: ſoli interim lucere matri, magnum ei pietatis ſacramentum reue- H
Luc. 1. lans ipſo motu nouæ exultationis. Vnde mihi hoc (inquit) vt veniat mater Domini mei ad me? Quis enim tibi indicauit matrem Domini mulier ſancta? Vnde me noſti? Vt facta eſt (inquit) vox ſalutationis tuæ *Vbi ſup.* in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo. Illuminauit ergo iam tunc modium ſuum ſub quo latebat: ſed quem non latebat ardens lucerna ſub modio, totum paulo poſt mundum nouis illuſtratura fulgoribus. Ille erat (inquit) lucerna ar-
Ioan. 5. dens & lucens. Non ait lucens & ardens: quia Ioannis ex feruore ſplendor, non feruor prodijt ex ſplendore. Sunt enim qui non eo lucent, quia feruent ſed magis feruent vt luceant: At iſti planè non feruent caritatis ſpiritu, ſed ſtudio vanitatis. Vultis noſſe quemadmodum arſit Ioannes & luxit?

xit? Ego vtrumque in eo triplicem poſſe arbitror inueniri, & ardorem ſcilicet & ſplendorem. Ardens enim erat in ſeipſo vehementi auſteritate cõuerſationis: erga Chriſtum intimo quodam & pleno feruore deuotionis: erga peccantes proximos conſtantia liberæ increpationis. Luxit nihilominus (vt paucis dixerim) exemplo, digito, verbo: & ſeipſum oſtendens ad imitationem, & luminare maius quod latebat ad peccatorum remiſſionem, & ipſas quoque tenebras noſtras illuminans, ſicut ſcriptum
Pſal.17. eſt: Quoniam illuminas lucernam meam, Dñe Deus meus, illumina tenebras meas;
I vtique ad correptionem. Conſidera igitur hominẽ Angelico promiſſum oraculo, conceptum miraculo, ſanctificatum in vtero, & nouum in nouo homine pœnitentiæ mirare
1.Tim.6 feruorem. Victum & veſtitum (ait Apoſtolus) habentes, his contenti ſimus. Apoſtolica perfectio iſta eſt, ſed Ioãnes etiam hæc
Mat.11. contempſit. Denique audi Dominum in Euangelio, Venit (inquit) Ioãnes non manducans, nec bibens, planè nec veſtiens. Sicut enim non eſt locuſta cibus, niſi aliquorum forte irrationabilium animalium, ſic nec pilus cameli hominum eſt indumẽtum. Quid tu pilos tuos camele depoſuiſti? Vtinã gibbum magis depoſuiſſes. Quid vos irrationabiles feræ & reptilia deſerti, cibos exquiritis delicatos? Ioannes ſanctus homo miſſus à
Luc.7. Deo, imò Angelus Dei, ſicut ait pater: Ecce mitto Angelum meum ante te. Hic ergo Ioannes quo nullus maior in natis mulierum innocentiſſimum illud corpus ſic caſtigat, ſic extenuat, ſic affligit: vos indui feſtinatis byſſo & purpura, & ſplendidè epulari? Heu hic eſt præſentis totus honor diei, hæc Baptiſtæ reuerentia tota: hæc natiuitatis eius prophetata quondam lætitia eſt. Cuius enim memoriam agitis, ô nimis delicati cultores, cuius celebratis natalem? Nonne illius qui in eremo fuit hirſutus veſte, confectus inedia? Quid exiſtis in deſertum videre filij Babylonis? arundinem vento agitatam? Quid igitur? Hominem mollibus veſtitum? Nutritum mollibus? In his nempè tota verſatur hæc veſtra celebritas: in popularis fauoris aura ſectanda, in gloria veſtium, & voluptate ciborum. Sed quid hæc ad Ioannem? Neque enim Ioannes fecit ſic, aut talibus vmquam potuit delectari.
K Multi (inquit Angelus) in natiuitate eius
Luc.1. gaudebunt. Verum id quidem, multi in natiuitate eius gaudent: & paganis ipſis (vt audiuimus) læta eſt & ſollemnis. Illi celebrant quod ignorãt, ſed non ita debuerant Chriſtiani. Nunc verò & ipſi in hac beati Ioannis Baptiſtæ natiuitate gaudent: ſed vtinam de natiuitate, non de vanitate. Quid eſt enim niſi vanitas vanitatũ quidquid ſub ſole eſt, aut quid amplius habet homo de vniuerſo labore ſuo quo laborat? Frátres, ſub ſole eſt quidquid oculis cernitur, quidquid huic corporeæ luci ſubiacere videtur. Quid verò illud niſi vapor ad Iac.4.
modicum parens? Quid illud niſi fenum & flos feni? Omnis caro fenum (ait Dominus) Iſai.40.
& omnis gloria eius quaſi flos feni. Fenum aruit & flos decidit: verbum autem Domini manet in æternum. In hoc verbo laboremus fratres, in quo & viuere & gaudere poſſimus in æternum. Operemur non cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam. Quis ille? Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Seminemus in hoc verbo Luc.4.
cariſſimi, ſeminemus in ſpiritu: quoniam qui in carne ſeminant, ſolam habent metere corruptionem. Gaudeamus intus & non ſub ſole, ſed iuxta Apoſtolum tamquã triſtes propter humilitatem & grauitatem: ſemper autem gaudentes propter internam conſolationem. Gaudeamus dilectiſſimi in natali beati Ioannis, & gaudeamus de ipſa natiuitate? Copioſa quidem nobis L
in eius recordatione cauſſa: multiplex eſt mater gaudiorum. Ille erat lucerna ardens & lucens, & Iudæi voluerunt exſultare in luce eius: ipſe verò potius gaudebat in feruore deuotionis, gaudebat ad vocem ſponſi tamquam amicus ſponſi. Nobis in vtroque gaudẽdum eſt, in altero quidem ei, nobis in altero congaudendum. Ardebat enim ſibi, nobis autem lucebat. Gaudeamus in feruore eius ad imitationem, gaudeamus in lumine, non tamen ibi manentes, ſed vt in lumine eius videamus lumen. Lumen vtique verum quod non eſt ipſe, ſed cui teſtimonium perhibet ipſe. Venit Ioannes Mat.11
(ait Dominus) nec manducans nec bibens. Incentiuum feruoris id mihi eſt, & materia humilitatis. Quis enim in nobis eſt fratres, qui Ioannis pœnitentiam intuens, ſuam non dico magnificare, ſed alicuius ſaltem momenti reputare praſumat? Quis audeat murmurare in laboribus ſuis, & dicere, ſatis eſt quod patior, nedum

nedum nimis? Quæ enim homicidia, quæ ſacrilegia aut flagitia ſic puniebat Ioãnes in ſe ipſo? Accendamur ad pœnitentiam fratres, interrogemus conſcientias noſtras, & acuamur ad vltionem exigendam de nobis, vt horrendum poſſimus euadere iudicium Dei viuentis. Quidquid verò minus eſt feruoris, humilitas ſuppleat puræ confeſſionis. Fidelis eſt Deus ſi confiteamur iniquitates noſtras, ſi miſerias nr̃as exponamus, ſi non excuſemus infirmitates nr̃as, dimittet nobis peccata nr̃a. Ex hoc ſanè & erga proximo-
M rum delicta feruorem intuere Ioannis. Hic nempè dignus eſt & rationi conſentaneus ordo, vt incipiẽdum tibi memineris à te ip-
Pſal. 18. ſo. Ab occultis (inquit) meis munda me: &
Luc. 3. ab alienis pace ſeruo tuo. Genimina viperarum (ait Ioannes) quis oſtendit vobis fugere à ventura ira? De quanto mentis feruore pcedere putas ſcintillas iſtas, imo carbones deſolatorios? Sic neque Phariſæis parcens,
Vbi ſup. Nolite, inquit, dicere quia patrem habemus Abraham, potens eſt.n. Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Sed minus hoc videatur, ſi vel ipſum veretur potentis vultum, & non tota libertate ſpiritus arguit peccantem regem crudelem atque ſuperbũ, ſacra quadam vehementia ad hoc ipſum prodiens de deſerto, ſi vel blanditijs eius, vel ipſo mortis terrore mouetur. Metuebat, inquit, Herodes Ioannem, & audito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat. At ille nihil ob hoc parcens: non licet, ait, tibi hr̃e eam. Ligatus quoque & in carcerem truſus, nihilominus ſtetit in veritate, & occubuit pro veritate feliciter. Ferueat etiam in nobis zelus iſte cariſſimi. Ferueat amor iuſtitiæ, odium iniquitatis. Nemo (fratres) vitia palpet, peccata diſſimulet nemo. Nemo dicat, numquid cuſtos fratris mei ſum ego? Nemo quod in ſe eſt æquanimiter ferat, cum viderit ordinem deperire, minui diſciplinam. Eſt enim conſentire ſilere cum arguere poſſis, & ſcimus quia ſimilis pœna facientes maneat & conſentientes. Iam verò ſuper humili & omninò feruentiſſima deuotione Ioãnis erga Dñm quid loquamur: Inde.n. exſultauit in vtero: inde expauit in Iordane baptizaturus eum, inde non modo Chriſtum qui putabatur, ſed vel ipſam corrigiam calciamenti eius ſoluere dignum ſe eſſe negabat: inde gaudebat amicus ſponſi ad vocem ſponſi: inde gratiam ſe accepiſſe pro gratia fatebatur: illum aũt non ad menſuram habere ſpiritum, ſed plenitudinẽ de qua oẽs acciperent clamitabat. Nonne Deo *Pſal. 61.*
ſubiecta eris aĩa mea? Alioqui non ero lucerna ardens, niſi toto corde, tota mente, & ex omnibus viribus meis diligam Dñm Deum meum. Sola enim eſt caritas quæ accendit ad ſalutem? ſola quam infundit & inflammat ſpiritus, quẽ exſtinguere prohibemur. Habes quemadmodum Ioannes arſerit, & in hoc ipſo quemadmodum luxerit, indicatum eſt ſi aduertiſti. Neque enim ardorem eius noſſe poteras niſi luxiſſet. Luxit ergo vt ſupra memini exemplo, digito, verbo, opere ſeipſum, Chriſtum indice, noſmetipſos nobis ſermone declarans. Tu puer pro- *Luc. 1.*
pheta altiſſimi vocaberis (ait pater) præibis enim ante faciem Dñi parare vias eius: ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius. Ad dandam, inquit, non ſalutem (neque enim ille lux,) ſed ſcientiam ſalutis, vt teſtimoniũ perhiberet de lumine. Scientiam, inquit, ſalutis, in remiſſionem peccatorum. Num ſalutis ſcientiam ſapiens paruipendere põt? Ponamus tamen necdum veniſſe Ioãnem, necdum ſignificaſſe de Chriſto. Vbi ſalutem quæremus? Peccaui peccatum grande quod ſanguine vitulorum vel hircorũ deleri non poteſt, quia nõ holocauſtis delectatur altiſſimus. Memoria mea infecta eſt fæ- B
ce huius amurcæ, non eſt nouacula quæ membranam hanc radere poſſit, quia tota totam imbibit fæcem. Si peccati mei oblitus fuero, ſtultus ſum & ingratus. Si in memoria mea permanet, arguet me in æternum. Quid igitur faciam? Ibo ad Ioannem, & audiam vocem lætitiæ, miſericordiæ vocẽ, ſermonem gratiæ, verbũ remiſſionis & pacis. Ecce, inquit, Agnus Dei, ecce qui tollit pec- *Ioan. 1.*
cata mundi. Et alibi: Qui habet ſponſam, in- *Ioan. 3.*
quit, ſponſus eſt. Oſtendit igitur quia venit Deus, quia ſponſus, quia Agnus, Quia Deus, certũ eſt quod peccata remittere poſſit, ſed vtrũ velit adhuc in quæſtione eſt. Vult profectò quia ſponſus eſt, quia amabilis eſt. Et Ioannes amicus ſponſi eſt, quia ſpõſus niſi amicos habere non nouit. Et licet velit glorioſam ſponſam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid eiuſmodi, non tamẽ quęrit talem. Vbi.n. illam inueniret? Sed talẽ potius ipſe facit, talẽ ſibi exhibet ipſe. Audi denique quid dicat per Prophetam. Vulgò dr̃. Numquid mulier, ſi dormierit cum alte- *Ier 3.*
ro viro, reuertetur ad virum ſuũ priorem? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis:

multis: reuertere tamen ad me, & ego ſuſcipiam te. Ecce quod poſſit, ecce quod velit. Sed tu fortaſſis timeas eam, quam facere
C venit delictorum purgationem, ne vſtione & ſciſſione oſſa & medullas oſſium collidat, ne dolorem inferat morte grauiorem. Audi, Agnus eſt, in manſuetudine venit, cum lana & lacte, ſolo verbo iuſtificans impium. Quid enim (iuxta Comicum) facilius
Matt. 8. dictu? Tantum, inquit, dic verbo, & ſanabitur puer meus. Vt quid ergo deinceps hæſitemus fratres, & non omni fiducia ad thronũ gloriæ aſcendamus? Agamus Ioanni gratias, & eo mediante tranſeamus ad Chriſtum, quia vt ait ipſe, illum oportet creſcere, me autem minui. Quomodo minui? Splendore vtique, non feruore. Retraxit radios, recollegit ſe, ne fieret ſicut is qui totum profert ſpiritum ſuum. Illum, inquit, oportet creſcere, qui exhauriri non poteſt: de cuius plenitudine omnes accipient: me autem minui, cui datus eſt ſpiritus ad menſuram, & danda magis opera vt ardere ſemper valeam quam lucere. Præceſſit Solem tamquam ſidus matutinum, abſcondi neceſſe eſt orto iam Sole. Non eſt mihi niſi modicum olei quo vngar, volo illud in vaſe tutius quàm in lampade poſſidere.

In Vigilia SS. Petri & Pauli Apoſtolorum. Sermo.

IN ſanctorum vigilijs neceſſe eſt vigilare hominem ſpiritualem, qui ſollemnitates eorum celebrare deſiderat in ſpiritu & veritate. Aliæ enim carnalium, aliæ ſpiritualium vigiliæ. Illi & nitidiores cultus, & epulas præparant lautiores, & fortaſſis in ipſis vigilijs operantur
D opera tenebrarum, lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus peſſimis. Vos nõ ita didiciſtis qui Chriſtum ſequuti eſtis, qui omnia reliquiſtis, qui vigilanti oculo vigiliarum nomen debetis attendere. Ad hoc enim vigiliæ proponuntur, vt euigilemus ſi in aliquo peccato vel negligentia dormitauimus, & præoccupemus faciem ſanctorũ in confeſſione: Nõ ſic filij huius ſæculi, non ſic, qui potentes ſunt ad bibendum vinum, & viri fortes ad miſcendam ebrietatem, qui obdormierunt in flagitijs, & facinoribus ſuis. Illud vos non lateat, quia qui ebrij ſunt, nocte ebrij ſunt, & qui dormiunt, nocte dormiunt, & fruſtra ſonat eis nomen vigilarium ſanctarum, cum ipſi magis dormire ſtudeant quam vigilare. Vos non eſtis filij noctis, neque tenebrarum, ſed lucis & diei, vt non vos præoccupent natalitij ſanctorum dies & inueniant imparatos. Tria ſunt igitur quæ in feſtiuitatibus ſanctorum vigilanter conſiderare debemus, auxilium ſancti, exemplum eius, confuſionem noſtram. Auxilium eius, quia qui potens in terra, potentior eſt in cælis ante faciem Dñi Dei ſui. Si enim dum hic viueret miſertus eſt peccatoribus, & orauit pro eis: nunc tantò amplius quanto verius agnoſcit miſerias noſtras, orat pro nobis patrem, quia G
beata illa patria caritatem eius non immutauit, ſed augmentauit. Neque enim quia impaſſibilis omninò, ideo & incompaſſibilis factus eſt: ſed nunc potius induit ſibi viſcera miſericordiæ, cum ante fontem miſericordiæ exiſtit. Eſt & alia cauſa quæ magis vrget ſanctos; vt ſolliciti ſint de nobis quia iuxta vocem Apoſtoli. Deus prouidet pro nobis ne ſine nobis conſumentur ſicut ait E
ſanctus Dauid. Me exſpectant iuſti donec *Pſ. 141.*
retribuas mihi. Debemus attendere exemplum eius quia quamdiu in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt, non declinauit ad dexteram, neque ad ſiniſtram: ſed viam regiam tenuit donec veniret ad illum qui dicit: Ego ſum via, veritas, & vita. *Ioan. 14*
Intuemini humilitatem operum eius, auctoritatem verborum eius, & tunc videbitis quomodo tam verbo quam exemplo luxerit inter homines, qualia nobis veſtigia dereliquerit vt ambulemus per ea, & non erremus in eis. Verè iuxta Prophetam, Semita *Iſai. 26.*
iuſti recta eſt, rectus callis iuſti ad ambulandum. Sed & diligentiori intuitu confuſionem noſtram inſpiciamus, quia homo ille ſimilis nobis fuit paſſibilis, ex eodem luto formatus ex quo & nos. Quid ergo eſt quod non ſolum difficile, ſed impoſſibile credimus vt faciamus opera quæ fecit, vt ſequamur veſtigia? Confundamur fratres, & contremiſcamus ad vocem iſtam, ſi fortè hæc confuſio adducat nobis gloriam, ſi fortè generet gratiam nobis timor iſte. Homines iſti fuerunt qui præceſſerunt nos, qui tam mirabiliter proceſſerunt per vias vitæ, vt vix eos homines fuiſſe credamus. Sic ergo in ſanctorum feſtiuitatibus, & gaudere, & confundi debemus: gaudere,

quia patronos præmiſimus: confundi, quia eos imitari non poſſumus. Ita ſemper gaudium noſtrum in hac valle lacrymarum, F lacrimarum pane condiri debet, ſemper non ſolum extrema, ſed & prima gaudij luctus occupet: quia etſi magna eſt gaudiorum ma- *Pſal.76* teria, ſed maxima eſt dolorum. Memor fui Dei, clamat iuſtus, & delectatus ſum: ſed & ſtatim ſubiungit: Defecit ſpiritus meus, turbatus ſum, & non ſum loquutus. Quod ſi hæc in vigilijs vniuſcuiuſque ſancti cogitare debemus, quid faciemus in ſollemnitate ſanctorum, & ſummorum Apoſtolorum, Petrum & Paulum loquor? Sufficeret vnius feſtiuitas ad infundendam exultationem vniuerſæ terræ, ſed amborum iuncta eſt ad cumulum gaudiorum, quomodo in vita ſua dilexerunt ſe, ita & in morte non ſunt ſeparati. Quid illis potentius dum fuerunt in terris? quorum alteri dati fuerunt claues regni cælorum, alteri magiſterium gentium: alter Ananiam & Sapphiram occidit in verbis oris ſui, alter donat quidquid donat in perſona Chriſti, & cum infirmatur, tunc fortior eſt & potens? Quàm potentiores ſunt in cęlis, qui tam potentes fuerunt in terris? Et qui nobis reliquerunt maiora exempla, quàm illi qui in fame & ſiti, in frigore & nuditate, & in omnibus illis, quæ Paulus enumerat, iugiter ſunt afflicti, & demum felici martyrio regna cæleſtia conſcenderunt? Verè nobis rubor confuſionis ſunt quos vix audemus reſpicere, ne dicam imitari. Oremus ergo eos, vt ipſi propitium nobis reddant amicum ſuum iudicem noſtrum, qui eſt Deus benedictus in ſecula. Amen.

G

In die feſto eorumdem, Sermo I.

GLorioſa nobis ſollẽnitas illuxit, quam præclari martyres martyrum duces, Apoſtolorũ principes, morte clariſſima conſecrarunt. Iſti ſunt Petrus & Paulus, duo magna luminaria, quos Deus in corpore eccleſiæ ſuæ conſtituit quaſi geminum lumen oculorum. Hi mihi traditi ſunt in magiſtros, & in mediatores: quibus ſecurè me committere poſſim: quia & notas mihi fecerunt vias vitæ, & mediantibus illis ad illum mediatorem aſcendere potero, qui venit pacificare per ſanguinem ſuum, & quæ in cælis, & quæ in terris ſunt. Ille enim in vtraque natura puriſſimus eſt, qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius. Quomodo ad illum accedere audebo, qui ſum ſupra modum peccans peccator, qui peccaui ſupra numerum arenæ maris, cum ille purior, ego impurior eſſe non poſſim? Verendum ne incidam in manus Dei viuentis, ſi illi appropinquare, vel inhærere præſumpſero, quem à me tanta differentia diuidit, quantum diſtat inter bonum & malum. Propterea dedit mihi Deus homines iſtos, qui & homines eſſent, & peccatores, & maximi peccatores, qui in ſeipſis, & de ſeipſis diſcerent, quam late alijs miſereri deberent. Magnorum enim criminum rei magnis criminibus facile donabunt veniam, & in qua menſura menſum eſt eis remetiẽtur nobis. Peccauit peccatum grande Petrus Apoſtolus, & fortaſſis quo grandius H nullum eſt, & tam velociſſimè, quàm faciliſſimè veniam conſequutus eſt, & ſic, vt nihil de ſingularitate ſui primatus amitteret. Sed & Paulus qui in ipſa viſcera naſcentis eccleſiæ, tam ſingulariter, quàm incomparabiliter graſſatus eſt, per ipſius filij Dei vocem ad fidem adducitur, & pro tantis malis, tantis bonis repletus eſt, vt vas electionis fieret ad portandum nomen eius coram gentibus & regibus, & filijs Iſrael. Vas dignum & cæleſtibus ferculis repletum: de quo & ſanus eſcam, & infirmus accipiat medicinã. Tales decebat humano generi paſtores, & doctores conſtitui, qui & dulces eſſent, & potentes, & nihilominus ſapientes. Dulces, vt me blandè, & miſericorditer ſuſciperent: Potentes, vt fortiter protegerent: Sapientes, vt ad viam, & per viam ducerent, quæ ducit ad ciuitatem. Quid Petro dulcius, qui tam dulciter ad ſe omnes conuocat peccatores, ſicut & actus Apoſtolici, & epiſtolarum eius ſeries atteſtatur? Quid illo potentius, cui & terra obediuit, cum mortuos reddidit, & mare ſub pedibus eius ſe calcabile præbuit, qui Simonem magum ſpiritu oris ſui in aere attigit, qui claues regni cælorum tam ſingulariter accepit, vt præcedat ſententia Petri ſententiam cæli? Denique quodcumque ligaueris (inquit) *Matt.16* ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis. Quid autem illo ſapientius, cui non caro & ſanguis reuelauit? Libentiſſime Paulum ſequor, qui præ nimia dulcedine luget eos qui peccauerunt, & nõ

 egerunt

egerunt pœnitentiam: qui fortior eſt omni principatu & poteſtate; ſapientiam & medullam ſacrorum ſenſuum, non à primo vel ſecundo, ſed à tertio cælo largiter aſportauit. Hi ſunt magiſtri noſtri, qui à magiſtro omnium vias vitæ plenius didicerunt, & docent nos vſque in hodiernum diem. Quid ergo docuerunt, vel docent nos Apoſtoli ſancti? Non piſcatoriam artem, non ſcenofactoriam, vel quidquid huiuſmodi eſt: non Platonem legere, non Ariſtotelis verſutias inuerſare, non ſemper diſcere, & nūquam ad veritatis ſcientiā peruenire. Docuerunt me viuere. Putas parua res eſt ſcire viuere? Magnum aliquid imo maximum eſt. Non viuit qui ſuperbia inflatur, qui luxuria ſordidatur, qui ceteris inficitur peſtibus: quoniam non eſt hoc viuere, ſed vitam confundere, & appropīquare vſque ad portas mortis. Bonam autem vitam ego puto, & mala pati, & bona facere, & ſic perſeuerare vſque ad mortem. Dicitur vulgo, quia qui bene ſe paſcit, bene viuit: ſed mentita eſt iniquitas ſibi: quia non bene viuit, niſi qui bonum facit. Arbitror autem, quòd tu qui in congregatione es, bene viuis, ſi viuis ordinabiliter, ſociabiliter, & humiliter. Ordinabiliter tibi, ſociabiliter proximo, humiliter Deo. Ordinabiliter, vt in omni conuerſatione tua ſolicitus ſis obſeruare vias tuas, & in conſpectu Domini, & in conſpectu proximi: caues & tibi à peccato, & illi à ſcādalo. Sociabiliter, vt ſtudeas amari & amare, blandum K te & affabilem exhibere: ſupportare non ſolum patienter, ſed & libenter infirmitates fratrum tuorum, tam morum, quam corporum. Humiliter, vt cum hæc omnia feceris, ſpiritum vanitatis ſtudeas exſufflare, qui ex huiuſmodi naſci ſolet, & quantumcumque illum ſenſeris, negare omninò conſenſum. Sic & in patiendo malum, quoniam triplex eſt, triplicem prouidentiam adhibere te oportet. Eſt enim quod à te pateris, quod à proximo, quòd à Deo. Primum eſt, auſteritas pœnitentiæ: ſecundum, vexatio alienæ malitiæ. tertium flagellum correctionis Diuinę. In eo quod à te pateris, debes voluntariè ſacrificare, quod à proximo, patiēter ferre, quod à Deo, ſine murmure, & cū gratiarum actione ſuſtinere. Non ſic multi filiorum Adam, qui errauerunt in ſolitudine in inaquoſo. Errauerunt planè & errant à via veritatis, qui in ſolitudinem ſuperbiæ recedentes, ſocialem vitam habere nolunt: quorū ſingularitas aſſociari nō poteſt. Sed & in inaquoſo: quia nullo imbre lacrymarum compuncti, in terra ſterili & arenti perpetua ſiccitate morātur. Propterea viam ciuitatis habitaculi non inuenerūt: quia inueterati in terra aliena, coinquinati ſunt cū mortuis, deputati cum his qui in inferno ſunt. Non erat ita ſolitarius ille de quo ſanctus Ieremias ait: Bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua. Sedebit ſolitarius & tacebit, quia leuauit ſe ſuper ſe. Illi errauerunt, ſed iſte ſedebit ſemper. Illi enim errant corde: iſte autem nō ſedet, ſed ſedebit ſolitarius, cum habuerit honorem ſingularitatis, illius videlicet iudiciariæ poteſtatis inſigne, quod ſancti in terra poſſidebunt, cum lætitia ſempiterna erit eis. Quare? Quia leuauit ſe ſuper ſe, id eſt, cum adoleſcens eſſet, & ætatis lubricæ ſentiret ardores, ſenē induit, relinquens, quod erat, aſſumens, quod nō erat. Leuauit, inquit, ſe ſup ſe: quia non reſpicit ad ſe, ſed ad illum, qui eſt ſuper ſe. Sedebit. n. & tacebit, etiam modo à ſtrepitu diabolicarum ſuggeſtionum, à ſtrepitu carnaliū deſideriorum, à ſtrepitu mundi. Felix anima, quæ linguas iſtas non exaudit, audiat licet: illa multum felicior (ſi tamē aliqua eſt) cui penitus non loquūtur. Hęc eſt ſapientia quam Apoſtolus loquitur inter perfectos, abſcondita in myſterio, quā nemo principum ſeculi huius cognouit. Sic me Apoſtoli & viuere, & cōſcendere docuerunt. Gratias tibi Domine Ieſu, qui abſcondiſti hęc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis, iſtis qui te ſequuti ſunt, & reliquerunt omnia propter nomen tuū.

Thrē. 3.

L

In eadem ſollemnitate. Sermo II.

SAncti iſti quorum ſollemnis hodie paſſio celebratur, multam nobis de ſe loquendi cauſſam, multam quoque materiam præbuere. Verū ego vnum timeo, ne toties audita verba ſalutis vileſcere nobis incipiant tamquam verba. Vilis ſiquidem & volatilis res verbum hominis, nullius molis, nullius ponderis, nullius pretij, nullius ſoliditatis. Aërem verberat, vnde & verbum dicitur, & ſicut folium, quod vento rapitur, effluit, & non eſt qui cōſideret. Nemo veſtrū fratres, ſic accipiat: imò nemo ſic deſpiciat verbum Dei: Dico. n. vobis: bonum illi fuiſſet, ſi nō audiſſet homo ille. Fructus vitæ ſunt verba Dei, M

non

non folia:& ſi folia,ſed aurea ſūt. Proinde non paruipendantur, nō pertranſeant,non præteruolēt. Ipſa quoque colligite fragmēta ne pereant. Terra enim quæ ſæpius ſuper uenientem ſuſceperit imbrem,& non fecerit fructum,terra reproba eſt,proxima ma-
Luc.13. ledicto.Sic & ea quę in Euangelio ſterilis ficulnea legitur, ſi poſtea quàm foderit circa eam vineæ cultor,atque miſerit ſtercora,nihilominus ſterilis inuenta fuerit, nōne iam ſecuris ad radicem illius arboris eſt ponenda?Et ego dico vobis,ſi minus boni in ſæcularibus inuenerit,maiorem in eis Dominus habiturus eſt patiētiam,quam in nobis,quibus cæleſtium conſolationum pluuiam voluntariam ſegregauit, quibus non ſarculus diſciplinæ, non paupertatis & vilitatis ſtercora defuerunt.An non ſtercora ſunt abominationes Aegyptiorū, quas immolamus Deo noſtro? Stercora planè vilia ad aſpectum,ſed ad fructum vtilia. Non refugiat hanc fœditatem, qui fecunditatem deſiderat. Siquidem ex deformi ſtercorum aceruo,qui portatur in agrum,formoſus ſurget aceruus manipulorum,qui reportabitur ex
A agro. Propterea non vileſcat vobis vilitas pretioſa: ſed pretioſius cunctis theſauris Aegypti Chriſti improperium æſtimate. Verumtamen terrenum habētibus ſterquilinium,ipſa quoque cæleſtis non deeſt pluuia. quæ eſt orationum deuotio,iucunda ruminatio pſalmodiæ, dulcis meditatio, conſolatio ſcripturarum. Denique & hæc ipſa pluuia eſt, quam accipitis per os meum, ſi quando de flumine, cuius impetus lętificat Dei ciuitatem, & torrente voluptatis illius aliqua ſuper vos, dum de eis loquimur ſtillicidia ſtillare contigerit. Sed neceſſe habeo interdum circumfodere, quando quidem poſuerunt me cuſtodem, & cultorem in vineis, Heu qui meā non colui,nec cuſtodiui. Neceſſe habeo tamen,dum hunc occupo locum,& circūfodere nonnumquam,& apponere ſtercora. Moleſtum id quidē,ſed diſſimulare non audeo: ſciēs multò amplius ſecurim nocituram quam ſarculum,ignem quā fimū.Itaque & arguere,& increpare interdum neceſſe eſt:nec ignoro fimum eſſe verbum increpatorium,verbum improperij,& quod ſi non excuſet neceſſitas,ipsū quoque minus deceat proferentem.Sed quid agim⁹ quod hoc fimo etſi aliquos impinguari,ſed alios planè & lapidari,& indurari videm⁹?
Eccl.22. Hinc namque ſcriptum eſt: De ſtercore boum lapidabitur piger. An nō impinguatur, qui increpatus benignè accipit, māſuetè reſpondet, libenter emendare conatur? Hæc planè ſalubris & fecunda impinguatio eſt, vt corripiat me iuſtus in miſericordia & increpet: oleum autem peccatoris non impinguet caput meū: Ex ea ſiquidem pinguedine quam generat oleū peccatoris,abundātius pullulāt ſpinæ & tribuli, & omnis radix amaritudinis germinat copioſius. Itaque q̄ iuſtorum increpationem miſericordiā nominat,ſatis indicat quemadmodū ſuſcipienda ſit, quam benigno animo, quam deuota mente, quantaq. ei gratia ſit habenda. Sic enim accipientibus nobis erit impinguatio ſalubris,non fertilis vitiorum,quemadmodum oleum peccatoris: ſed fructus illius quē ſecundum Apoſtolum habemus in ſanctificationem. Quid autem faciamus tibi: ò piger, qui ad hāc miſericordiam irritaris & magis exaſperaris? Nonne bonum fimum ſparſi ī agro tuo?Vnde ergo lapides habet? Sed tu inimice homo: quoniam qui diligit iniquitatem,odit animam ſuam,tu inquam inimice homo hoc feciſti, qui deſidiam tuā non excutere,ſed excuſare pergens,fimum tibi puertis in lapides, & vnde impinguari debueras, lapidaris. Hæc idcirco dicta ſunt fratres,vt noueritis quam benignè audiendum ſit, quam deuotè ſuſcipiendum, quam ſolicitè conſeruandum,quidquid ad animarum ſalutem pertinet, & non ſicut verbum hominum,ſed ſicut (quod verè eſt) verbum Dei,ſiue illud conſolatoriū,ſiue commonitoriū, ſiue etiam increpatorium audiatur. Exceſſi fateor, ipſius propemodū feſtiuitatis oblitus,ſed (vt arbitror) non ad inſipientiam vobis,ſi firmiter inhęſerint animo quę audiſtis.Et nunc iā de ſollemnitate ipſa vel breuiter aliquid loqui tētemus. Apoſtolorum Chriſti feſtus agitur dies, quibus ſanè plurimum à nobis honorē deberi ſcio. Sed vtrū poſſit aliquis exhiberi,hæſito ſatis. Nimis enim honorati ſunt amici tui Deus, nimis confortatus eſt principatus eorū.Quid enim? Si in terra adhuc poſiti omnia poterant,non quidem in ſe, ſed in Chriſto,quid non poterūt hodie viuentes in æterna felicitate cum ipſo? Mortales adhuc & morituri imperium vitæ & mortis videbantur habere, ſolo nimirum verbo mortificantes, viuos & mortuos ſuſcitantes: quanto magis nunc cū honorati ſunt nimis: nimis confortatus eſt principatus eorum? Sed quid eſt

[Right margin notes: B (beside "gūet caput meū"); *Rom. 6.* (beside "dum oleum peccatoris"); *Pſal.10.* (beside "Sed tu inimice homo"); C (beside "rum Chriſti feſtus"); *Pſ.138.* (beside "vtrū poſſit")]

eſt fratres? Cum Apoſtolorum beata hodie memoria celebretur, numquid natiuitatis ſeu conuerſionis eorum, aut certè vitæ, vel miraculorũ ſollemnis agitur cõmmemoratio? Non eſt fratres natiuitatis humanę ſollemnitas, ſicut paulò ante beati Ioannis diẽ natalitium celebraſtis. Ille enim naſcens honoratur, quia naſcitur ſanctificatus. Denique in Ioanne ſolo celebrior eſt paſſione natiuitas: quia etſi paſſus pro Chriſto eſt, cum pro iuſtitia & veritate occubuit: euidentius tamen natus pro eo eſt, nimirum homo miſſus à Deo, qui in hoc natus eſt, & ad hoc venit in mundum, vt perhiberet teſtimonium veritati. Sed neque conuerſionem Apoſtolorum, aut eorum miracula hodie recenſemus, ſicut ceteris diebus alijs, alterius quidem conuerſio, alterius de carcere liberatio facta per Angelum feſtiuis eccleſiæ gaudijs ad memoriã reuocatur. Mortem ſpecialius veneramur: quia nihil inter homines humano iudicio plus horretur.

D Conſiderate fratres eccleſię ſanctæ iudiciũ, ſecundum fidem, non ſecundũ faciem iudicãtis. Mortẽ ſiquidem Apoſtolorum in eorum recolit ſollẽnitate præcipua. Hodie nimirum Petrus crucifixus eſt, hodie decollatus eſt Paulus. Hæc hodiernæ cauſſa feſtiuitatis: hæc præſentiũ materia gaudiorum. In his igitur feſtum agens diem & lætum, ſine dubio ſpiritum ſponſi habet eccleſia, ſpiritũ

Pſ. 115. Domini: in cuius conſpectu (ſicut habẽt in Pſalmo) pretioſa eſt mors ſanctorum. Quãtos. n. dum paterẽtur Apoſtoli credimus affuiſſe, qui nequaquam pretioſis mortibus illorum inuiderent? Viſi ſunt enim oculis inſipientium mori, & æſtimata eſt afflictio exitus eorum. Et ſic quidem viſi ſunt ocu-

Pſ. 138. lis inſipientiũ. Mihi aũt (ait propheta) nimis honorati ſunt amici tui Deus: nimis confortatus eſt principatus eorum. Fratres amici Dei mori videntur oculis inſipientium, ſed in oculis ſapientium iudicantur potius obdormire. Denique & Lazarus dormiebat, quia amicus erat: & cum dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hereditas Domini. Studeamus fratres viuere vita iuſtorum, ſed morte eorum mori multo magis deſideremus. Sapientia enim iuſtorum nouiſſima præfert, ibi nos iudicans, vbi nos inuenerit. Omninò neceſſe eſt vitæ præſentis finẽ futuræ cohærere principio, nec ibi tolerabilis diſſimilitudo eſt. Sicut enim ſi quis duo ſibi (vt ita dixerim) cinctoria conſuere, aut colligare voluerit minus de reliquis partib. curans, ipſa quæ ſibi copulanda ſunt capita E vniformiter parat, ne diſſideant à ſeipſis: ita dico vobis, quantumlibet exſtiterit cõuerſatio ſpiritualis, ſi carnalis fuerit conſummatio noſtra, vitæ illi ſpirituali penitus nõ cohæret, nec caro & ſanguis regnum Dei poterunt poſſidere. Fili (ait Sapiens) memorare nouiſſima tua, & non peccabis. Nimirũ *Eccleſ. 7* quod hæc maximè recordatio faciat timoratum, timor expellat peccatum, negligentiã non admittat. Hinc & Moyſes de quibuſdam. Vtinam (ait) ſaperent & intelligerent, *Deuter. 32. d* ac nouiſſima prouiderent. In quibus vtique verbis tria nobis video commendari ſapiẽtiam, intelligentiam, prouidentiam. Arbitror ſanè tribus eas aſſignari poſſe temporibus, vt æternitatis quædam imago reformari videatur in nobis, præſentia moderãtibus per ſapientiam, præterita per intelligentiã dijudicantibus, nouiſſima prouidentibus ad cautelam. Hæc nempe ſpiritualis, eſt exercitij ſumma, hæc forma ſtudij ſpiritualis, vt ſapiẽter diſponamus præſentia noſtra, recogitemus in amaritudine animæ noſtræ præterita, futura quoque ſolicitè prouideamus. Sobriè & iuſtè, & piè viuamus in *ad Tit. 2* hoc ſæculo (ait Apoſtolus) vt videlicet in p̃ſenti ſobrietas obſeruetur, vt iuſta ſatisfactione præterita quæ nobis ſine fructu ſalutis præteriere tẽpora redimantur, vt pietatis clypeum imminentibus de futuro periculis opponam⁹. Sola eſt enim quę ad omnia valet pietas, cultus ſcilicet Dei humilis & deuot⁹, nec aliter nobis eſt prouidere nouiſſima, niſi vt vniuerſa quę nobis imminere vidẽtur pericula, ſedula nobiſcum cogitatione verſãtes, diſcamus de noſtra omninò induſtria, magis autem de noſtris diffidere meritis, & ſoli Diuinę nos protectioni committere, pio quodam mẽtis affectu piæ intentionis in ipſum, cuius datũ optimum & donum perfectum eſt, conſummatio felix, & mors pretioſa. Habes in Euangelio tria hæc ipſo tibi ſermone Domini cõmendata. Beati, inquit, pauperes, beati mites, *Matt. 5.* beati qui lugent. Beati qui futura ſapiunt, prę deſiderio cæleſtium interno quodam ſapore mentis præſentia reſpuentes. Beati q̃ nouiſſima prouident, in mãſuetudine ſuſcipientes inſitum verbũ, q̃ eorum ſaluare animas poteſt, & pietate cordis ad futurã tendũt hereditatẽ. Beati q̃ priſtinũ intelligẽtes errorẽ, crebris lauãt lacrymis lectum ſuum.

Vides

Vides quid optat vir ſanctus, quid obtinere cupit eis pro quibus orat. Vtinam, inquit, ſaperent & intelligerēt, ac nouiſſima prouiderent: ac ſi manifeſtius dicat? Vtinam eſſet in eis ſpiritus ſapientiæ, & intelligentiæ, atque conſilij. Vtinam hæc in nobis inueniantur fratres, vt ſuauiter omnia noſtra per ſapientiam diſponamus, vt intellectu prẹterita peccata dānemus, vt prouideamus futura conſilio. Vtinā ſapiamus ad præſentis vitæ moderationem, vtinam intelligamus ad prẹteritæ correptionē, vtinā deuota in Deū fide prouideamus, vt felicē habeamus (ipſo miſerante) conſummationē. Hic.n. eſt funiculus triplex, quo trahimur ad ſalutem, ordinata conuerſatio, rectum iudicium, fides deuota.

G *Item in ſollemnitate eorumdem, de lectione libri Sapientiæ: Hi ſunt viri miſericordiæ, Sermo III.*

Meritò fratres Apoſtolis ſanctis attribuit mater Eccleſia, quòd in Sapientiæ libris legitur. Hi ſunt viri Eccl. 44 miſericordiæ, quorum iuſtitiæ obliuionem non acceperunt, cum ſemine eorum permanent bona. Sunt.n. hi planè viri miſericordiæ, ſiue quia miſericordiam cōſequuti, ſiue quia miſericordia pleni, ſeu quia miſericorditer à Deo nobis donati ſunt. Et vide quam miſericordiam conſequuti ſunt. Paulum interroga de ſeipſo, vel magis ſpontè confi-
1. Tim. 1. tētem auſculta: Qui fui blaſphemus, & perſequutor, & iniquus: ſed miſericordiam conſequutus ſum. Quis.n. non audiuit quanta mala fecerit ſanctis in Hieruſalem? Nec ſolum in Hieruſalem, ſed & per totam Iudæā inſaniæ ferebatur habenis, vt Chriſti membra laniaret in terris. Denique hac furia ve-
Act. 9. ctus ibat, ſed præuētus à gratia eſt. Ibat ſpirans minarū & cædis in diſcipulos Domini, & diſcipulus Domini factus eſt: cui oſtenderetur, quāta eū oporteret pro nomine ipſius pati. Ibat dirū toto corpore virus exhalans, & ſubitò in electionis vas mutatus eſt, vt iā cor illius eructaret verbum bonū, verbū pium, & diceret: Dñe qd me vis facere? Hæc vtique, hæc mutatio dexteræ excelſi.
1. Tim. 1. Meritò ꝓinde loquebatur: Fidelis ſermo & omni acceptione dignus; quoniā Dominus
H Ieſus venit peccatores ſaluos facere, quorū primus ego ſum. Hoc ergo apud beatū Paulum fiduciẹ & conſolationis accipite fratres, vt ad Dominum iam conuerſos, non nimis cruciet præteritorum conſcientia delictorum: ſed tātum humiliet vos ſicut & ipſum.
1. Corin. 15. Ego ſum, inquit: minimus Apoſtolorū, qui non ſum dignus vocari Apoſtolus, quia perſequutus ſum Eccleſiam Dei. Ita & nos humiliemur ſub potēti manu Dei, & fiduciam habeamus, quia & nos miſericordiam conſequuti ſumus, abluti ſumus, ſanctificati ſumus. Et hoc quidem omnibus nobis: quoniā omnes peccauimus, & egemus hac gloria Dei. Verum apud beatum Petrum aliud habeo, quod apponā, eo carius quo rarius: & quo ſingularius, eo ſublimius. Nec peccauit Paulus, ſed ignorans fecit in incredulitatē ſua: Petrus cum cecidit, apertos habebat oculos. Porrò vbi abundauit delictum, ſuperabundauit & gratia. Eorum ſiquidem qui peccant antequam Deum nouerint, antequā miſerationes eius experti ſint, antequam portauerint iugum ſuaue, & onus leue: priuſquam deuotionis gratiā, & conſolationes acceperint Spiritus ſancti: eorum inquam copioſa redemptio eſt, & tales omnes nos fuimus. At eorum qui poſt conuerſionem ſuam peccatis & vitijs implicantur, ingrati acceptæ gratiæ, & poſt miſſam manum ad aratrum retro reſpiciunt, tepidi, & carnales facti, aut poſt agnitam viam veritatis retroeunt apoſtatæ manifeſti, eorum vtique perpaucos inuenias, qui poſt hæc redeant in gradum priſtinum: ſed magis in ſordibus poſiti, ſordeſcant adhuc. Super
Thrē. 4. quos Propheta deplorat: Quomodo obſcuratum eſt aurum, inquit, mutatus eſt color optimus, & qui nutriebantur in croceis, amplexati ſunt ſtercora? Nec tamen ſi quis huiuſmodi eſt, deſperamus de eo, tantum vt reſurgere velit citò. Quanto enim diutius permanebit, tantò euadet difficilius. Beatus verò qui tenebit, & allidet paruulos Babylonis ad petram. Etenim ſi creuerint, vix poterunt ſuperari. Filioli hẹc dico, vt non peccetis: ſed & ſi quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, qui poteſt, quod nos minime poſſumus: tanquam qui cecidit non adijciat malum, vt profundius cadat, ſed magis vt reſurgat, confidens, quòd nec ei negabitur venia, ſi tamen ex corde confiteatur peccata ſua. Si enim is de quo loquimur Petrus poſt tam grauem lapſum, ad tantam redijt eminentiam ſanctitatis, quis de cetero deſperet, ſi tantum egredi voluerit à peccatis? At-
Matth. 26. tende quod ſcriptum eſt: Egreſſus foras fle-

ūit amare. In egreſſu confeſſionem oris, in
amaro fletu cōpunctionem cordis intellige.
Et attende quod tunc primum recordatus
eſt verbi, quod dixerat Ieſus: tunc primum
cordi fuit verbum quo prædicta fuerat eius
infirmitas cum euanuit præſumpta temeritas.
Væ tibi, qui poſt lapſum fortiorem te no
bis exhibes. Vt quid tam rigidus es in tuam
ipſius perniciē? Inclinare potius, vt melius
erigaris, & ne prohibeas frāgi, quod diſtor-
K tum eſt, vt poſſit melius ſolidari. Quid indi-
gnaris increpanti gallo? tibi potius indigna-
Pſal. 97 re. Pluuiam voluntariam (ait Pſalmiſta) ſe-
gregabis Deus hereditati tuæ, & infirmata
eſt. Bona infirmitas, quæ ſegregatur here-
ditati, quæ medicum non repellit. Indura-
tos enim tamquam vas figuli in virga fer-
rea conteret, & hereditas infirmata eſt, ait,
Vbi ſup. tu verò perfeciſti eam. Audiſtis certè, quàm
miſericordiam cōſequuti ſint Apoſtoli no-
ſtri, vt iā nemo ex vobis ſuper peccatis præ-
teritis vltra quam neceſſe ſit cōfundatur, in
cubili conſcientiæ ſuæ compunctus. Quid
enim? Fortè peccaſti in ſæculo, numquid
amplius Paulo? Quod ſi ipſa in religione,
numquid plus Petro? Attamen, illi in toto
corde pœnitentiam agentes, non modo ſa-
lutem, ſed & ſanctitatem conſequuti ſunt:
etiam & ſalutis miniſterium, & magiſteriū
adepti ſunt ſanctitatis. Et tu ergo fac ſimi-
liter, quoniam propter te ſcriptura loqui-
tur: viros illos eſſe miſericordiæ: vtique
propter multam miſericordiam, quam con-
ſequi meruerunt. Potes tamē in hoc verbo
etiam illud non inconuenieter accipere, vi-
ros miſericordiæ fuiſſe Apoſtolos, id eſt ple-
nos miſericordia, ſeu viros miſericordię da-
tos eccleſiæ vniuerſæ. Scimus enim quod
viri iſti, nec ſibi vixere, nec ſibi mortui ſunt:
ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt: magis au-
tem nobis, omnibus propter illum. Quantū
enim proderit nobis eorum iuſtitia, qūan-
do ipſa quoque, ſicut oſtenſum eſt, tantum
L profuere peccata? Pro nobis facit eorum vi-
ta, eorum doctrina, etiam & mors ipſa. Ete-
nim in conuerſatione cōtinentiam, in præ-
dicatione ſapiētiam, in paſſione ſua patien-
tiā nobis beati Apoſtoli contulerunt. Quar-
tum vſque hodie conferre non ceſſant mi-
ſericordia pleni, quod eſt ſanctarū fructus
orationum. Quamnis & in ipſa eorum vita
adhuc inuenias, quod adnumeres, fiduciam
ſcilicet, quam nobis miraculorum exhibitio-
ne præbuerunt. Et quis enumeret quam
multa nobis per eos beneficia prouenerint?
Benè ergo de eis ſcriptura loquitur, quo-
niam hi ſunt viri miſericordiæ. Et addidit,
Quorum iuſtitiæ obliuionem non accepe-
runt. Vis vt nec tua accipiat obliuionem? A
triplici caue periculo, & florebit in æter-
num ante Dominum. Legis enim, quia te- *Apoc. 3.*
pidus es, incipiam te euomere ex ore meo:
legis, ſi auerterit ſe iuſtus à iuſtitia ſua, & *Ezech.*
cetera; Omnium iuſtitiarū eius non recor- *18.*
dabor. Legis quibuſdam dicendum in iu-
dicio, non noui vos: illis ſine dubio qui re- *Matt. 7.*
ceperunt mercedem ſuam. Ergo omnis iu-
ſtitia tepida, omnis tranſitoria, omnis ven-
dita, erit in obliuionem coram Deo. Sed nō
ita Apoſtolorum iuſtitiæ, quod ex eo ſatis
apparet, quod ſequitur: Cum ſemine eorū
permanent bona. Manent enim vſque ho-
die in nobis Apoſtolorum veſtigia, & eorū
religio, quę quia ex Deo eſt, non poteſt diſ-
ſolui. Veſtes Iſraelitici populi quadraginta
annis in deſerto perſeuerauerunt integræ:
multo magis Apoſtolorum veſtes ſuper iu-
mentum Saluatoris impoſitæ. Cum ſemi-
ne (inquit) eorum. Quod eſt ſemen, quia ſe-
quutus adiungit, hereditas ſancta nepotes
eorum? Idem profecto & ſemen ſunt, & M
nepotes. Meminiſtis credo (ſcientibus enim
legem loquor) meminiſtis, inquam, legalis
mandati, vt ſuſcitet frater ſuperſtes ſemen
fratri defuncto ſine ſemine. Quis ſine ſemi-
ne? Singulariter, ait, ego ſum donec tran- *Pſ. 140.*
ſeam. Ideoq. reſurgens: Vade (inquit) dic
fratribus meis; ac ſi dicat: fratres ſunt, fa- *Ioan. 20*
ciant quod fratres. Ergo per Euangelium
ipſi nos genuerunt, non tamē ſibi, ſed Chri-
ſto, quia per Euangelium Chriſti. Hinc eſt
quod moleſtè tulit Paulus quoſdam eorum
dici à quibus geniti fuerant per Euangeliū:
indignās aduerſus eos qui dicebāt: Ego ſum *1. Cor.*
Pauli, ego ſum Cephæ, ego Apollo: Chriſto *1.*
magis omnes & fieri volens, & dici. Itaque
ſemen Apoſtolorum ſumus per prędicatio-
nem, ſed per adoptionem & hereditatem
ſemen Chriſti, & Apoſtolorum nepotes.

De Dauid & Golia, & quinque lapidibus. Sermo.

AVdiuimus ex libro Regum Go- *1. Reg.*
liam virum proceræ ſtaturæ, *17.*
pręſumentem ſuper multa for-
titudine, & magnitudine cor-
poris ſui, vociferantem aduerſus phalangas
Iſrael,

Iſrael,& prouocantem eas ad ſingulare certamen. Audiuimus etiam à Deo ſuſcitatum ſpiritum pueri iunioris,vt indigne ferret virum ſpurium & incircũciſum caſtris Iſrael, & Dei ſummi exprobrãtem agminibus. Spectauimus procedẽtẽ adoleſcentulũ in funda, & lapide aduerſus monſtruoſę magnitudinis hominem, loricatum & clypeo protectũ ac galea, ceteriſq. terribilem militaribus armis: ſi qua in nobis erant viſcera pietatis, non potuimus nõ timere ſic ineunti conflictum, non congaudere vincenti. Laudauimus magnanimitatem paruuli, quòd comederet animam eius zelus domus Dei, & opprobria exprobrantium ei à ſe non duceret aliena, ſed tamquam ad propriam moueretur iniuriam, & doleret ſuper contritione Ioſeph. Mirati ſumus tantam in adoleſcente fiduciam, fiduciam quanta non inueniretur in vniuerſo Iſrael. Collatam denique cælitus victoriam, & diuina manifeſtè patratam virtute, tam læti ſuſcepimus, quam ſolliciti certamẽ exſpectauimus, armati fide paruuli, & gloriantis propria in virtute gigantis. Iam ſi ſpiritalem ſecundum Apoſtoli teſtimonium legem eſſe non ignoramus, & ſcriptam eſſe propter nos, non ſolum exterioris ſuperficiei oblectandos aſpectu, ſed interiorum quoque ſenſuum guſtu tãquam medulla tritici ſatiandos: conſiderandum nobis eſt quiſnam videatur iſte Golias, qui populo Dei iam repromiſſionis terram ingreſſo, iamq. multis ex hoſtibus triumphanti, ſolus exprobrare præſumit, elatus & inflatus ſpiritu carnis ſuæ. Credo enim non incongruè in ſuperbo homine ſuperbiæ vitium deſignari. Ipſum namque eſt peccatũ maximum, quod Dei populo magis inſultat, & inſurgit ſpecialiter aduerſus eos, qui cetera iam videantur viciſſe peccata. Hinc eſt quod prouocat ad ſingulare certamen tamquam ceteris iam ſubactis. Nam & Philiſtæi illo in tempore timebant omninò aduerſus Iſrael inire conflictum, niſi quod de Golia enormis magnitudinis viro eorum fiducia tota pendebat. Vnde enim eiuſmodi animam ſuperbia tentat, quã ſibi ſubiugauit inuidia, ſeu tepiditas ea, q̃ ſolet Dei vomitum prouocare, aut pigritia quæ facit vt boum ſtercoribus lapidetur? Vnde inquam ei ſupbia, vnde extollẽtia oculorũ, cui adeo cetera vitia dominantur, vt dijudicari ſe ab vniuerſis tamquam malè ſibi conſcius arbitretur? Quis denique niſi manu fortis, qui cetera iam ſibi potenti virtute vitia ſubiugauit, aduerſus nequiſſimum ſuperbiæ vitium dimicaturus accedat? Procedat, inquit Dauid manu fortis, quoniam non eſt vincere tantum hoſtem niſi in manu forti. Armetur ipſe contra Goliam, qui & vrſum vicerit & leonẽ. Videat ſanè vtrum Saulis ei arma poſſint prodeſſe, vtrum ſæculari ſapientia & philoſophicis traditionibus ſeu etiam diuinarum ſuperficie ſcripturarum, quam nimirum occidẽtem litteram vocat Apoſtolus, videat inquam vtrum his armis debellare ſuperbiam, vtrum hac via humilitatem apprehendere poſſit: vt onerari ſeſe magis quàm roborari ſentiens huiuſmodi arma atque impedimenta proijciat, iactans omninò cogitatum ſuum in Domino, & de propria penitus deſperãs induſtria, ſola fide armatus non reputet Goliæ proceritatem: ne forte magnitudinis eius mole prematur, ſed potius pſallat ſpiritu, pſallat & mẽte: Dominus, inquiens, defenſor vitæ meæ, &c. Nam & Petrus dum nec ventorum violentiam, nec maris profundum, corporiſq. pondus cõſideraret, in verbo Domini iactans ſemetipſum, nec perire potuit, nec timere. At vbi vidit ventum validum venientem, timuit: ipſoq. timore protinus mergi cœpit. Simile aliquid etiam nũc athletæ noſtro rex Saul ſuadere tentat: Non potes (inquiens) reſiſtere Philiſtheo iſti, nec pugnare aduerſus eum, quoniam puer es, hic autem vir bellator ab adoleſcẽtia ſua. Verumtamen nõ acquieſcit ille tale aliquid meditari, ſed præſumens de virtute eius, cuius auxilio priora certamina iam viciſſet, accedit intrepidus. Colligit igitur (abiectis armis Saulis) quinque lapides de torrẽte, quos nimirum (cum leuia quæque tolleret) leuigare torrens potuit, ſed non etiam tollere ſecum. Torrens quippe quem pertranſeat anima noſtra ſæculum præſens eſt, ſcriptura teſte: Quoniam generatio aduenit, & generatio prẹterit, tamquam tumens vnda vndam impellens. Quia ergo omnis caro fenum, & omnis gloria eius tamquam flos agri, huiuſmodi leuia facile ſecum trahit torrens innundans: verbum autem Domini nullis fluctibus cedens, manet in æternum. Arbitror proinde non incongruè quinque lapidibus iſtis, quinquepartitum verbum intelligi, comminationis, promiſſionis, dilectionis, imitationis, & orationis. Horum quippe verborum latè patens copia in diuina-

[Margin notes: A; B; 2. Cor. 3; C; Thren. 3; Matth. 14.; 1. Reg. 17.; Eccl. 1.; Iſai. 40.]

diuinarum reperitur ſerie ſcipturarum. Et fortè ipſa ſunt quinque verba quorum meminit Paulus, malens quinque verba loqui in ſenſu, quàm decē millia in lingua. Prętereit enim figura huius mundi, & iuxta aliud testimonium. Et mundus tranſit, & concupiſcentia eius. Hæc autem verba tranſeunte mundo non modo manēt, verum etiam leuigantur magis, dum pertranſeūtibus pluribus multiplex eſt ſcientia. Iam verò collectos iſtos lapides contra ſuperbiæ ſpiritum dimicaturus Dauid in vaſe memoriæ ſuæ reponat, conſiderans quanta nobis comminetur Deus, quanta promittat, quantam nobis exhibeat caritatem, quàm multa nobis ſanctitatis exempla proponat: quemadmodum denique orationum nobis vbique cōmendet inſtantiam. Hos inquam lapides ſecum tollat, quiſquis ſuperbiæ vitium debellare feſtinat, vt quoties venenatū audet erigere caput, quibuſlibet ex his lapidibus manu cogitationis ei occurrat, ꝑcuſſus in fronte Golias deijciatur opertus cōfuſione. In quo ſanè cōflictu funda quoque neceſſaria eſt longanimitatis formam habens, quam huic maxime certamini nulla ratione deeſſe neceſſe eſt. Quoties ergo vanitatis cogitatio mentem pulſat, ſi intimo cordis affectu diuinas expaueſcere cœperis comminationes, ſeu promiſſiones eius deſiderare, non ſuſtinet Golias vtriuſlibet lapidis iactum, ſed reprimitur illico tumor omnis. Quod ſi venerit in mentē dilectio illa tam ineffabilis, quam tibi Deus maieſtatis exhibuit, an non illico inardeſcēs ad caritatem, prorſus abominari incipis & abijcere vanitatem? Sic & exempla ſanctorum ſi diligenti tibi cōſideratione proponas, erit ſine dubio ad reprimendam elationē cogitatio iſta perutilis. Iam verò ſi fortè inſurgente ſubito elatione, nihil ex his quæ diximus apprehēdere quiuerit manus tua, toto feruore ad eam conuertere quæ ſola reſtat orationem, & continuo quem eleuatum videras, & exaltatum, ſicut cedros Libani ſubuerſus impius iam non erit. Sed quæras fortaſſe quemadmodum ſuo ipſius gladio Goliæ poſſis abſcindere caput, id enim tanto tibi iucūdius, quanto moleſtius hoſti. Dico breuiter, quoniam expertis loquor, & qui facilè capiant, & aduertant ſine mora, quod in ſemetipſis crebro ſentiunt actitari. Quoties te prouocante vanitate ad recordationem comminationis diuinæ, ſeu promiſſionis, aut ceterorum quæ ſupra diximus confundi cœperis & erubeſcere, deuictus eſt quidem Golias, ſed forſitan adhuc viuit. Accede itaque propius, ne fortè reſurgat, & ſtans ſuper eum mucrone proprio caput eius abſcinde, de ea ipſa quæ te appetit vanitatę perimens vanitatem. Elata ſiquidem cogitatione pulſatus, ſi ex ea ipſa materiā & occaſionem ſumas humilitatis, quo nimirum humilius deinceps & abiectius tamquam de ſuperbo homine ſentias de teipſo, Goliam vtique Goliæ gladio peremiſti.

1.Cor.7.

1.Ioā.2.

E

De Euangelica lectione, vbi ſuſtinens Dominum ſeptem panibus turba reficitur. Sermo primus.

D

Miſereor ſuper turbam, quia iam triduo ſuſtinent me, nec habent quod manducent. Euangelium fratres ob hoc ſcriptum eſt, vt legatur: nec ob aliud legitur quàm vt rationabilem conſolationem, vel deſolationem exinde capiamus. Eſt enim ſæcularibus conſolatio vana de terrenarum affluentia rerum, vana nihilominus de earum penuria deſolatio. At Euangelium ſpeculum veritatis nemini blanditur, nullum ſeducit, talem in eo ſe quiſque reperiet, qualis fuerit, vt nec ibi timore trepidet vbi non eſt timor: nec lætetur cum malè fecerit. Sed quid dicit ſcriptura? Si quis auditor eſt verbi, & non factor, hic comparatur viro conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpeculo. Conſiderauit enim ſe, & abijt, & ſtatim oblitus eſt qualis fuerit. Nos autem fratres non ſic obſecro, non ſic, ſed conſideremus noſmetipſos in ea quam audiuimus ſacri Euangelij lectione, vt proficiamus ex ea, & corrigamus ſecundum eam ſi qua in nobis deprehendimus corrigenda. Propter hoc enim optat Propheta dirigi vias ſuas, ad cuſtodiendas iuſtificationes Domini. Tunc (inquiens) non confundar, cum perſpexero in omnibus mandatis tuis. Et ego quidem non confundor, ſed glorior pro vobis fratres mei, quoniam Saluatorem in deſerto ſequuti, exiſtis ad eum extra caſtra: ſed vereor ne quis forte in triduana exſpectatione puſillanimis inueniatur, & in Aegyptū ſæculi huius nequam vel corde, vel etiam & corpore reuertatur. Merito proinde clamat diuina ſcriptura & dicit: Exſpecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuū, & ſuſtine Domi-

Matth. 15.

Iac. 1.

Pſal. 5.

Pſ. 118.

G

Pſal. 26.

Dominum. Sed quamdiu neceſſe eſt ſuſtinere? Prorſus donec miſereatur tui. Quæris quando? Miſereor, inquit, ſuper turbam, quia iam triduo ſuſtinent me. Viam enim trium dierum eas neceſſe eſt in deſerto, ſi gratum Deo tuo offerre volueris ſacrificium, & triduo ſuſtineas Saluatorem, ſi miraculi panibus deſideras ſatiari. Prima eſt dies timoris, dies inquam declarans & illuminans tenebras tuas, interiores ſcilicet, & horrendum gehennæ ſupplicium demonſtrans: in quo ſunt tenebræ exteriores, huiuſcemodi ſiquidem cogitatio ſicut ipſi noſtis, noſtræ ſolet exercere primordia conuerſionis. Secunda eſt pietatis dies, qua reſpiramus in luce miſerationum Dei. Tertia dies eſt rationis, in qua veritas innoteſcit, vt tamquam ex debito quodam naturæ ſine aliqua contradictione creatori ſubiecta ſit creatura, ſeruus ſeruiat redemptori. Ex hinc iubemur iam diſcumbere vt caritas ordinetur in nobis, ex hinc aperit Dominus manum ſuam, & implet omne animal benedictione. Verum quoniam Apoſtolis dicitur: Facite homines diſcumbere, quorum nos (licet ad confuſionem noſtram) habetis vicarios qualeſcumque, diſcumbere
H vos admonemus fratres cariſſimi, vt refecti pane benedictionis, ſubſiſtere poſitis in via: ne fortè miſera neceſſitate compulſi deſcendatis & vos in Aegyptum, & incipiant vobis illudere qui necdum vobiſcum in deſerto ſequuti ſunt Saluatorem. Miſeri ſanè & ipſi qui non exiere cum exeuntibus, ſed planè miſerabiliores omnibus hominibus, qui profecti quidem cum alijs, ſed non cum alijs ſunt refecti.

Porrò ſi qui fuere qui diſcumbentibus alijs poſt dumeta ſeu diuerſoria quæuis abſconditi latuere, homines eiuſmodi ieiunos vacuoſq. remanſiſſe quis neſciat? Sic & eos nihilominus qui leuitate & curioſitate ducti, circumquaque vagantes minimè reſederunt, aut qui reſederunt quidem, ſed non in ordine nec in numero ceterorum. Hortamur proinde caritatem veſtram, & paſtorali ſolicitudine admonemus, ne quis ex vobis inueniatur angulos amare, ſectari latebras, quærere diuerticula: quoniam qui malè agit odit lucem, & non venit ad lucem vt non arguantur opera eius. Sed nec inueniantur in nobis, qui circumferantur omni vento doctrinæ, inſtabiles & inquieti, nihil in ſe ſoliditatis, nihil grauitatis habentes, tamquam puluis quem proijcit ventus à facie terræ. Nam de his quid dicam quorum manus contra omnes, & manus omnium contra ipſos? Hi ſunt qui ſeparant ſemetipſos, animales, ſpiritum non habentes: quoniam nemo in ſpiritu Dei loquens dicit anathema Ieſu. *1. Cor. 12.*
Nequiſſima planè & pernicioſiſſima peſtis: I
quoniam vniuerſos vnius obſtinatio turbat, & fit omnibus diſcordiæ fomes, materia ſcandalorum. Denique prophetã audi, qui de vinea Dñi loquens. Singularis, inquit, ferus depaſtus eſt eam. *Pſal. 79.* Pro huiuſmodi rogo & obſecro vos fratres mei, fugite ſimulationem omnẽ, & angulos propriæ voluntatis, fugite inquietudinem & ſpiritum leuitatis, fugite obſtinationem, & nequiſſimum vitium ſingularitatis, niſi fortè (quod abſit) fraudare vultis animas veſtras panis edulio benedicti. Iam verò ne longius protraham vos, ſeptem panes quibus reficiamini iſti ſunt. *Luc. 4.* Primus panis verbum Dei in quo vita hominis eſt, ſicut & ipſe teſtatur. Secundus panis obedientia eſt, quoniam meus cibus eſt, inquit, vt faciam volũtatem eius qui miſit me. *Ioan. 4.* Tertius panis meditatio ſancta, de qua ſcriptum eſt. Cogitatio ſancta conſeruabit te. Et quæ alio in loco nominari videtur panis vitæ & intellectus. Quartus panis orãtium lacrymæ. Quintus verò pœnitentiæ labor eſt. Nec mireris quod laborẽ aut lacrymas panem dixerim, niſi fortè excidit tibi quod in propheta legiſti. Cibabis nos pane lacrymarũ. *Pſal. 79.* & item in alio Pſalmo. Labores, inquit, manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit. *Pſ. 127.* Sextus panis eſt iucunda vnanimitas ſocialis, panis inquam ex diuerſis granis confectus, fermentatus vtique ſapientia Dei. Porrò ſeptimus panis eſt Euchariſtia, quoniã panis, inquit, quem ego do, caro mea eſt pro mundi vita. *Ioan. 6.*

De ſeptem miſericordijs. Sermo II. K
Vbi ſupra.

Miſericordias Domini in æternum cantabo. *Pſal. 88.* Vt quid.n. mihi inſipiens neſcio quę cogitatio de pęnitentiæ huius onere murmurat, vt aggrauet illud ſuper ceruicem meã? Aliud onus ſentio, ſuauius quidem, ſed vtique multo maius. Sic.n. onerat me miſerationibus ſuis Deus, ſic concludit, ſic obruit beneficijs ſuis, vt onus aliud ſentire

re nõ poſſim. Quid.n. retribuam Dño pro oĩbus quæ retribuit mihi? Tanta tribuit & tanta retribuit, & tu mihi de alio onere loqueris? Deficit ſpiritus meus, prorſus deficit in tãta beneficiorum conſideratione. Et licet dignas non ſufficiam gratias agere, ſed ingratitudinẽ prorſus odit aĩa mea. Peremptoria ſiquidem res eſt ingratitudo, hoſtis gratiæ, inimica ſalutis. Dico ego vobis, quoniam ꝓ meo ſapere nihil ita diſplicet Deo præſertim in filijs gratiæ, in hominibus cõuerſionis, quemadmodũ ingratitudo. Vias enim obſtruit gratiæ, & vbi fuerit illa, iam gratia acceſſum non inuenit, locum nõ habet. Hinc mihi fratres, triſtitia magna, & dolor continuus eſt cordi meo, quod nonnullos tam pronos ad leuitatẽ, ad riſum, & ad ſcurrilia verba tam faciles video: vt pertimeſcam valde ne fortè plus quam expediat Diuinæ miſericordiæ ſint immemores, & ingrati tam multis beneficijs ſuis, aliquando deſerantur à gratia quam non vt gratiam venerantur. Nam de eo quid dicam, qui in murmure & impatiẽtia obſtinato perdurat animo, aut quem pœnitet adhæſiſſe Deo, & contra morem & contra rationem bonum factum pœnitentia comitatur, qui ſine dubio miſerationibus Dei, non modo non habet gratiã ſed contumeliã reddit? Omninò enim quantum in ſe eſt, parum honorat eũ à quo vocatus eſt, quiſquis ei ſeruit in triſtitia & rancore, ſi tñ ſeruire ei quis põt in ea triſtitia quæ ſecundum carnem eſt, & mortem operatur. Putas ergo quia maior illi detur gratia, & non magis ẽt quod vr̃ habere auferatur ab eo? Nõne enim iure perditum reputatur, quod ingrato donatum eſt? Aut dediſſe non pœnitet, quod perijſſe vr̃. Oportet proinde gratum eſſe hoĩem & deuotum, qui percepta grã munera, nõ modo manere ſibi deſideret, ſed & multiplicari. Nemo ſanè eſt qui non facile ſi quærit inueniat, vnde plurimum ſit obnoxius Deo, quoniã non eſt qui ſe abſcondat à calore eius. Sed nos maximè, quos ſegregauit ſibi, & aſſumpſit ad ſeruiendum ſibi ſoli, ſi iuxta Apoſtolum: Non accepimus ſpiritum huius mũdi, ſed ſpiritum qui ex Deo eſt: vt ſciamus quæ à Deo donata ſunt nobis: omninò plurima inueniemus, vnde continuas ei grãs agere debeamus. Quis enim in nobis eſt qui non confiteri poſſit, quoniam miſericordia tua magna eſt ſuper me? Itaque de tanta multitudine miſerationum Dñi, vobis breuiter

L (margin)

Nota. (margin)

Rom. 8. (margin)

aliquas proponere velim, vt qui ſapiens eſt, occaſione accepta ſapientior fiat. Septem ergo in me video miſericordias Dñi, quas & voſipſi credo facile inuenietis in vobis. Prima eſt quod à multis peccatis adhuc in ſæculo poſitum cuſtodiuit, prima inquam non inter omnes quas mihi impendit, ſed prima inter has ſeptem. Quis enim non videat quod, ſicut in multis cecidi, ſic & in alia poteram cecidiſſe peccata, niſi omnipotentis pietas conſeruaſſet? Fateor & fatebor, niſi quia Dominꝰ adiuuit me, paulo minus cecidiſſet in omne peccatum anima mea. Et hæc quanta dignatio pietatis, quod ingratum & paruipendentem ſic gratia conſeruabat, quod in multis contrarium & contemnentem, nihilominus ab alijs benigniſſimè protegebat? At ſecunda miſeratio tua ſuper me Dñe quonam poterit explicari ſermone, quam benigna, quàm liberalis, quamq. gratuita fuerit. Ego peccabam & tu diſſimulabas. Non cõtinebam à ſceleribus, & tu à verberibus abſtinebas. Prolongabã ego multo tempore iniquitatem meam, & tu Dñe pietatem tuam. Sed quid prodeſſet exſpectatio, niſi ſequeretur pœnitudo? Cumulus eſſet damnationis, dicente Dño: Hæc feciſti & tacui. Tertia proinde miſeratio fuit, quod viſitauit cor meum & immutauit, vt amara fierent quæ malè dulcia prius erant: qui lætabar cum malefacerẽ, & exſultabam in rebus peſſimis, inciperem demum recogitare ei annos meos in amaritudine animæ meæ. Et nunc Dñe commouiſti terram cordis mei, & conturbaſti eam, ſana contritiones eius, quia commota eſt. Multi enim pœnitentia ducti ſunt, ſed infructuoſa, quoniam pœnitentia eorum reprobata eſt, ſicut & prior culpa. Itaque & hæc miſeratio quarta fuit, quòd pœnitentem miſericorditer ſuſcepiſti, vt in eorum numero inuenirer, de quibus Pſalmiſta. Beati, inquit, quorum remiſſæ ſunt iniquitates. Sequitur miſericordia quinta, per quam mihi continendi deinceps & emendatius viuendi praſtitiſti virtutem, ne recidiuũ paterer, & eſſet nouiſſimus error peior priore. Omninò enim manifeſtę tuæ eſt (Dñe Deus) & non humanæ virtutis, ſuſceptum ſemel peccati iugum à ceruicibus excutere, quoniam omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati: nec poteſt liberari niſi in manu forti. Iam verò poſtquam in his quinque miſerationibus à malo liberaueris, vt fias

quod

M (margin)

Pſ.49.d (margin)

A (margin)

Pſal.31 (margin)

Pſ.36.c quod ſcriptū eſt: Declina à malo & fac bonum, in duabus alijs bona largiris. Hæ duæ ſunt, gratia promerendi, quia videlicet munus bonæ conuerſationis indulges: & ſpes obtinendi, qua donas homini indigno, & peccatori de tua toties experta bonitate vſque ad cæleſtia ſperanda præſumere.

De fragmentis ſeptem miſericordiarum.
Sermo III. Vbi ſupra.

SCitis quid fecerim ſeptem vobis hodie miſericordias proponendo? Septem vtique panes diſtribui. Nam ſi factæ ſunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, quanto magis diuinæ mi-
B ſerationes? Multo.n.dulcius iſtæ ſapiunt, reficiunt multo melius, ampliuſq. confirmant cor hominis. Verum multa nobis, ni fallor, ex his panibus hodie cecidere fragmenta. Nam, & ego ipſe ſentiebam inter frangendum multas è manibus excidere micas, atque inter digitos properantis elabi. Vtrum ipſi collegeritis aliqua, vos videritis. Ego, ſi nondum faſtiditis, noſtra, quæ mihi collegeram ſine inuidia communicabo, ne fortè incurram maledictionem abſcondentis frumenta in populis. Primus itaque panis, ſi bene memini, conſeruatio gratiæ fuit, qua me licet indignum, à multis peccatis adhuc in ſæculo poſitum cuſtodiuit. Huius ergo tria teneo fragmenta, habentia prorſus magnū delectamentum ſaporis, & alimoniam vitæ. Tribus ſiquidem modis à peccato me memini conſeruatum, occaſionis ſubtractione, reſiſtendi data virtute, affectionis ſanitate. Multa enim in peccata facile cecidiſſem, ſi data eſſet occaſio, ſed Dei miſeratione non me talis opportunitas apprehendit. In multa quoque paulo minus cecidiſſem grauiter impulſus violentia tentationis: ſed virtutem dedit Dñs rex virtutum, vt ſub me eſſet appetitus meus, & ei quam ſentiebam con-
C cupiſcentiæ minimè conſentirem. Sed & à quibuſdam tam longè me fecit miſeratio tua Dñe, vt penitus abominarer ea, & ne vlla quidem eorum me tētatio moleſtaret. Secundus quoque panis fuit exſpectatio, qua tardabat vltionem, indulgentiam cogitabat: Et huius ergo panis tria fragmenta accipite, cogitantes longanimitatem quam exhibuit, electionem prædeſtinationis ſuæ, quam impleri voluit, & caritatem nimiam qua nos dilexit. Propter hoc enim exſpectans exſpectauit me Dñs, & non intendit mihi, ſed oculos ſuos auertit à peccatis meis: quaſi nolens aduertere quantum delinquerem. Propter hoc inquam diſſimulabat, vt commendaret patientiam ſuam, vt impleret electionem ſuam, vt confirmaret caritatem ſuam. De tertio quoque pane eius, ſcilicet miſericordiæ, qua conuertit nos ad pœnitentiā, tria non tam fragmenta quàm fruſta vobis appono. Tunc enim, vt bene memini, concuſſit cor meum, excitans illud vt aduerteret ſuorum vulnera peccatorum, & vulnerum ſentiret dolorem. Etiam, & terruit deducens ad portas inferi, & præparata iniquis ſupplicia monſtrans. Et vt nihil iam noxiæ remaneret delectationis, meliorem mihi conſolationem inſpirans, ſpem indulgentiæ dedit. In his tribus ego conuerſus ſum, credo quòd & voſipſi. Iam verò quarti panis, ipſa eſt indulgentia, obſecro vos diligenter colligite fragmenta ne pereant. Sunt enim ſalubria valde, & dulciora ſuper mel & fauum. Sic enim ex toto indulſit: & tam liberaliter omnem donauit iniuriam, vt iam non damnet vlciſcendo: nec confundat improperando: nec minus diligat imputando. Sunt enim aliqui ſic donantes iniuriam, vt non vlciſcantur, ſæpius tamen improperent. Sunt & alij qui ſileant licet, manet tamen alta mente repoſta, & rancorem tenent in animo, quārum vtique neutra plena indulgentia eſt. Longè ab his D omnibus benigniſſima eſt diuinitatis natura, liberaliter agit, ignoſcit plenariè, ita vt propter fiduciam peccatorum, (ſed pœnitentium,) vbi abundauit delictum, ſoleat & gratia ſuperabundare. Teſtis eſt Paulus gentium doctor, qui plus omnibus cum diuina gratia laborauit. Teſtis eſt Matthæus de telonio electus in Apoſtolum, cui etiam noui Teſtamenti primum ſcriptorem eſſe donatum eſt. Teſtis & Petrus, cui poſt trinam negationem, totius eccleſiæ paſtoralis cura commiſſa eſt. Teſtis denique etiam famoſiſſima illa peccatrix, cui in ipſo conuerſionis initio tanta multitudo dilectionis conceſſa eſt, tanta poſtmodum indulta gratia familiaritatis. Quis accuſauit Mariam, & pro ſe eam oportuit reſpondere? Si Phariſæus murmurat, ſi Martha conqueritur, ſi ſcandalizantur Apoſtoli, Maria tacet: Chriſtus excuſat, etiam & laudat tacentem. Denique illud quantæ prærogatiuæ, quantæ excellentiæ fuit, quòd reſur-

ſurgentem à mortuis, prima videre, tangere prima meruit? Sed iam tranſeamus ad alia. Bonum eſt quidem nos hic eſſe, vbi datur fiducia peccatoribus, ſed oportet etiam cetera non tacere. Itaque & in continentia ipſa, quæ eſt panis quintus, tria nihilominus inuenio vnde merito clamare poſſim:
Luc. 1. Quia fecit mihi magna qui potens eſt. Fortè paruum aliquid reputatis continentiam veſtram, ſed ego non ita. Scio enim quos habeat oppugnatores, & quantæ illam neceſſe ſit eſſe virtutis, vt poſſit reſiſtere talibus:
E Primus ſiquidem continentiæ noſtræ hoſtis, caro eſt aduerſus ſpiritum concupiſcẽs. Quàm domeſticus hoſtis, quàm pernicioſa lucta, quàm inteſtinum bellum? Hoſtẽ hunc crudeliſſimum nec fugere poſſumus, ò anima mea, nec fugare, circumferre illum neceſſe eſt, quoniam alligatus eſt nobis: nam quod periculoſius eſt, & miſerabilius, hoſtẽ noſtrum ipſi cogimur ſuſtentare, perimere eum non licet. Vide ergo, quàm ſollicitè te cuſtodire neceſſe ſit ab ea, quæ dormit in ſinu tuo. Verumtamen non eſt hic ſolus aduerſarius mihi, alium adhuc habeo qui circumcinxit, & obſedit me vndique, & ſi ignoratis, hoſtis ille eſt præſens ſæculum nequã. Concluſit inimicus vias meas, & per quinque portas, quinque videlicet corporis ſenſus iaculis ſuis vulnerat me, & mors intrat per feneſtras meas. Sufficere nimis poterãt iſti duo; Sed, heu me, ecce video ventum validum venientem ab Aquilone, à quo pãditur omne malũ. Et nũc quid ſupereſt aliud? Domine ſalua nos: perimus. Ecce enim malleus vniuerſæ terræ. Ecce ſerpens callidior cunctis animantibus. Ecce inimicus ille quem nec videre poſſum, quanto minus cauere? Neque, n. eſt colluctatio ſeruare volentibus continentiam, continẽtiam autem dico non à ſola luxuria, ſed à ceteris quoque, ſicut neceſſe eſt, vitijs, & peccatis: nõ aduerſus carnem, & ſanguinem tãtum, ſed aduerſus principes, & poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebrarum harum, cõtra ſpiritualia nequitiæ in cæleſtibus. Et quis eſt qui
F iacula eorum ignea poſſit extinguere? Para
Pſal. 10. uerunt ſagittas ſuas in pharetra, vt ſagittent in obſcuro rectos corde. Sed & narrauerunt vt abſconderent laqueos, & dixerunt: Quis videbit eos? Nunc quidem apertè, & violenter, nunc occulte, & fraudulẽter, ſemper autem malitioſè, & crudeliter impugnant, & perſequuntur nos. Et ad hæc toleranda, ne dicam ſuperanda, quis idoneus? Credo iam vobis aliquatenus innoteſcit continẽtię difficultas, vt iuxta Apoſtolum ſciatis, quæ à Deo donata ſunt vobis. Omninò enim in Domino facimus hanc virtutem, & ipſe ad nihilum deducit tribulantes nos. Ipſe eſt qui non modo carnem noſtram cum concupiſcentijs ſuis, ſed & præſens ſæculum nequam cum curioſitatibus ſuis, & vanitatibus, etiam & ipſum cum tentationibus ſuis conterit Satanam ſub pedibus noſtris. Nũquid non merito dixeram inueniendum in continentia, vnde clamarem, quia fecit mihi magna qui potens eſt? Iam verò ſexti panis fragmenta accipite. Eſt autem panis iſte gratia promerendi bona, ſcilicet æternæ vitæ, quam gratiam in tribus maxime conſtare arbitror, in odio præteritorum malorum, & contemptu præſentium bonorum, & deſiderio futurorum. Septimus quoque panis eſt ſpes obtinendi, cuius nihilominus teneo fragmenta tria, & eorum ſapor dulcis admodum gutturi meo. Tria inquam ſunt quæ ſic roborant, & confirmant cor meum, vt nulla me penuria meritorum, nulla conſideratio propriæ vilitatis, nulla æſtimatio cæleſtis beatitudinis, ab altitudine ſpei deijcere poſſit in ea firmiter radicatum. Deſideratis ea, an reſeruanda ſunt propter eũ qui G
dixit: Mel inueniſti: comede quod ſufficit tibi. Sic completur hodie quod de ſeipſa Sapientia prophetauit: & nũc idipſum video, quoniam qui edunt me, adhuc eſurient. Proinde non vos protraham vltra, ſed nec veſtram fraudabo eſuriem, quoniam quidẽ ſic paratos video, ac ſi necdum ſumpſeritis quidquam. Tria conſidero, in quibus tota ſpes mea conſiſtit, caritatem adoptionis, veritatem promiſſionis, poteſtatem redditionis. Murmur etiam quantum voluerit inſipiens cogitatio mea, dicens: Quis enim es tu, aut quanta eſt illa gloria, quibusve meritis hanc obtinere ſperas? Et ego fiducialiter reſpondebo. Scio cui credidi, & certus ſum, quia in caritate nimia adoptauit me, quia verax in promiſſione, quia potens in exhibitione, licet enim ei facere quod voluerit: Hic eſt funiculus triplex qui difficile rumpitur, quem nobis à patria noſtra in hunc carcerem vſque demiſſum firmiter obſecro teneamus: vt ipſe nos ſubleuet, ipſe nos trahat, & pertrahat vſque ad conſpectum gloriæ magni Dei, qui eſt benedictus in ſæcula, Amen.

H *In natali ſancti Victoris Confeſſoris, ſepulti in monaſterio Arremarenſi Trecenſis diœceſis, qui obijt quarto Kalendas Martij. Sermo I.*

VIctoris vita & gloria ſpecialis non tam ad gloriam quàm ad virtutem prouocat omnes qui recto ſunt corde. Non recti planè ſed peruerſi eſt animi, ante quærere gloriam, quam exercere virtutem, & velle coronari qui legitimè non certauerit. Vanum eſt vobis, inquit, ante lucem ſurgere. Ita eſt. Fruſtra ad celſitudinem nititur gloriæ, qui prius non claruit virtute. Fruſtra fatuæ virgines ſponſo obuiam ſurgunt, quarum lampades exſtinguntur: & ideo fatuæ quia vacuis gloriantur lampadibus, virtutis oleum non habentes. Abſit mihi gloriari niſi in gloria illorum, quibus Propheta cōgratulans ait: Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iuſtitia tua exaltabuntur. Et infert. Quoniam gloria virtutis eorum tu es. Pulchre non eorum, ſed virtutis eorum gloria commendatur. Quę enim ſine virtute eſt gloria, profectò indebita venit, ꝑproperè affectatur, periculosè captatur. Virtus gradus ad gloriam, virtus, mater gloriæ eſt. Fallax gloria & vana eſt pulchritudo quam illa non parturiuit. Sola eſt cui gloria iure debetur, & securè impenditur. Sācto Victori nec virtꝰ, nec gloria deeſt: ſe quemadmodum ambæ res, & quo ordine in homine proceſſerunt, id operę pretium intueri. Pugnauit fortiter, viriliter ſuperauit, & ſic demum gloria & honore coronatur. Quomodo nempè inglorius remāſiſſet bellator fortis, humilis victor? quamquam nec in die virtutis ſuæ ſine gloria fuit ſignis, & prodigijs admirandus. Habemus dilectiſſimi in vita Victoris, & quod dignè miremur, & qđ ſalubriter imitemur. Miror vina dediſſe in eremo, non vitem, ſed fontem. Miror & ſtupeo infantem adhuc in vtero pauori fuiſſe pauendis dęmonibus: quippe ab ipſis præcognitum, & iā tunc ex nomine deſignatū. Nec vacuum nomen vbi hoſtium fuga & extorta confeſſio victoriam cōceſſit infantulo. Quis item nō miretur furem à dæmone deprehenſum, & rurſum à dęmone mox hominem liberatum? Quis nō etiam omni admiratione ſtupendū ducat, carne circūdatum hominem, cælis patentibus, carnis oculos ſuperno infigere lumini, & videre viſiones Dei, Angelico inſuper mulceri cantico, doceri oraculo? Hęc atque ſimilia in ſancto homine veneramur, nō ęmulamur. Merito quidem, quādo & ſine ſalutis periculo poſsūt nō fieri, & ſine ſalutis periculo nequeūt vſurpari. Tutius ſane æmulanda ſolidiora q̃ ſublimiora, & q̄ magis virtutem redoleāt, gloriā minus. Studeamus proinde moribus conformari, cui in mirabilibus ſimilari, etſi volumus, nō valemus. Aemulemur in viro ſobrium victum, deuotum affectum, ęmulemur manſuetudinē ſpiritꝰ, caſtimoniā corporis, oris cuſtodiā, animi puritatem, ponere frenum iræ, & modum linguæ, dormire parcius, orare frequētius, commonere noſmetipſos pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus, diebus iungere noctes, & Diuinis laudibus occupare. Aemulemur chariſmata meliora. Diſcamꝰ ab ipſo qđ mitis & humilis corde fuit. Aemulemur inquā qđ exſtitit liberalis in pauperes, iucundus ad hoſpites, patiens ad peccantes, benignus ad oēs. Hoc enim melius. In his forma eſt cui imprimamur, ī miraculis gloria à qua reprimamur. Illa lætificent, iſta ædificēt: moueāt illa, iſta promoueant. Epulemur dilectiſſimi ad mēſam diuitis vocati, mensā abūdantem panibus, delitijs cumulatā. An non diues qui exēplis nos reficit, protegit meritis, lætificat ſignis? cōuiuio planè, in cuius hodie cōuiuio ſollēni Angeli & hoēs pariter cōgregantur. Hi vt reficiantur, illi vt delitientur. Iſti vt proficiāt, illi vt gaudeāt. Cuius vita repleta bonis, quid niſi menſa referta cibis? Nec tñ omnibus oīa apponūtur, ſed vt tollat quiſque quod ſibi expedire & cōuenire videbit. Et ego quidē conſilio ſalubriori diligenter conſidero quę mihi apponuntur. Cautū eſt mihi eligere mea, & aliena non tangere. Nō extendam manū ad gloriam miraculorū, ne ſi attentauero quod deſuper nō accepi, perdā merito & quod videor accepiſſe. Nō leuo cum illo oculos ad miranda ſecreta cæleſtia, ne oppreſſus à gloria, cōfuſus reſiliā, ſero confugiens ad cōſilium ſapientis, qui ait: Altiora te ne q̄ſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris. Infertur menſis vinum nouum aquarū rubentiū; non tango, quia nō mihi appoſitū ſcio, qui ſimiliter elemēta mutare, naturas innouare non valeo. Cerno item in menſa Victoris Angelos illū audiſſe canentes. Nunquid videbo & ego mihi ſupernos exhiberi cātores: aut certe citharœdos illos, de

Marginal notes: *Pſ. 126.*; I; *Pſal. 88.*; K; *Eccl. 3.*; L

de Apocalypſi coram me citharizare in citharis ſuis? Imperat ille dæmonibus adhuc in corpore viuens, vinctum in corpore ſoluit corpore iam ſolutus. Cibi ſunt ſed non mei, equidem iucundi & ſapidi, ſed non tangit illos anima mea, quoniam non eſt inopi mihi vnde ſufficiam talia redhibere. At ſi diligenter conſidero, ecce præ oculis in mēſa ſancti, cenſura iudicij, diſciplinæ vigor, ſanctitatis ſpeculum, vitæ forma, virtutis inſigne. Hæc à me & abſque pręſumptione ſumuntur, & ſalubriter inſumuntur: & ſi diſſimulo, diſtrictè repoſcuntur. Audi adhuc quænam mihi iure appoſita putem. Si panem doloris, & vinum cōpunctionis de diuitis menſa obtuleris, tollo ſecurus qui ſum
Pſal. 41 pauper & inops. Erunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, & poculum meum cum fletu miſcebo. Pars mea hæc qui dolenda commiſi. Nec me tamen pigebit vt æſtimo cibi huius, quoniam qui appoſuit ſcientiam addidit & dolorem. Sed & ſi temperantiæ, ſi iuſtitiæ, ſi prudentiæ vel fortitudinis exempla appareant, ea incunctanter ſumo, ſciens quia talia oportet me præparare. Hæc mihi apponi, hæc à me repetitum iri non dubito. Numquid ſigna & prodigia exigenda à nobis ſunt, vt ea diuiti viciſſim præparemus? Fratres vaſa ſunt in honorem illi qui nos inuitauit, non cibi pauperum.
M Tu ergo qui inuitatus es, diligenter conſidera quid tibi ille, quid ſibimet appoſuerit: non enim quidquid in menſa apponitur, tibi apponitur. Quid ſi in poculo aureo fuerit propinatum? Non poculum tibi ſed potus apponitur. Sume potum & pone aurum. Ergo exempla bonorum operum & rectitudinem morum paterfamilias communicat ita domeſticis, vt prærogatiuam ſibi retineat in miraculis. In his tamen atque illis, ille glorificandus eſt, cuius munus ſancte viuere, cuius virtus ſigna facere eſt, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus in ſęcula ſæculorum. Amen.

De eodem. Sermo ſecundus.

GAudete in domino dilectiſſimi, qui inter continua ſuę pietatis beneficia indulſit hominē mūdo, cuius multi ſaluarētur exēplo. Iterum dico gaudete, quod factus de medio, appropiauit Deo, vt multo plures eius interceſſione ſaluentur. Habes ex hominibus cui hominum peccata donet miſericors & miſerator Dominus. Habet tēpus & locū intercedendi pius & miſericors aduocatus. Equidem locum quietum & tempus feriatum. In terris viſus eſt, vt eſſet exemplo: in cælum leuatus eſt, vt ſit patrocinio. Hinc informat ad vitam, illic inuitat ad gloriā. Factus eſt mediator ad regnum, qui fuit incitator ad opus. Bonus mediator, qui ſibi iam poſtulans nihil, totum in nos transferre deſiderat, & ſupplicantis affectum, & ſupplicationis fructū. Quid enim quærat ſibi qui nullius eget? Dominus conſeruat eum, & viuificat eum, & beatum facit eum in gloria, nihil illi deerit in loco paſcuæ collocato. Hæc dies glorioſæ migrationis eius, dies lætitiæ cordis eius, exultemus & lætemur in ea. Introiuit in potentias Domini, gaudeamus quia nunc potentior eſt adſaluandum. A Hodie Victor poſito corpore quo ſolo præpediri ab introitu gloriæ videbatur, tanto alacrior, quanto expeditior penetrauit in ſancta, ſimilis factus in gloria ſāctorum. Hodie de nouiſſimo & humili loco quem ſibi ex cōſilio Saluatoris exegerat, ipſo ſummo patrefamilias euocante, verus amicus aſcendit ſuperius, & eſt illi gloria coram ſimul diſcumbentibus. Hodie deſpecto mundo & mundi principe triumphato, ſupra mundum verè victor aſcendit, accipiēs de manu domini coronam victoriæ. Aſcendit autem cum immenſa ſupellectili meritorum, clarus triumphis, miraculis glorioſus. Pauſat miles emeritus, poſt labores ſudoresq. ſacræ peractæ militiæ locatur feliciter, coronatur ſublimiter. Anima eius in bonis demorabitur. Quæris vbi? Cum Abraham, Iſaac, & Iacob, in regno cælorum. Ita cum talibus & tali in loco ſibi ſedet. Sedet excelſa & fulgida, ſedet lætabunda & laudans. Sedet delicata & ornata monilibus ſuis, ſtipata malis, fulcita floribus. Sedet inquam ſibi vacua curis, delitijs affluens, abundans otij & quietijs, ad vacandum ſapientiæ. Quæ ſedit & fleuit ſuper flumina Babylonis, ſedet modo ad fontem vitæ, & conuerſatio illi ſecus torrētem voluptatis, cuius impetus lętificat ciuitatem B
Dei. Inuenit ſibi fontē hortorum, puteum aquarum viuentiū, & cum Samaritana potatur aqua ſapientiæ ſalutaris, vt non ſitiat in æternum. Datur illi de fructu manuum ſuarum, & laudāt eam in portis opera eius, & gloriatur teſtimonio conſcientiæ. Conſcientiæ

ſcientiæ dico ſuæ, non alterius. Sedet media Angelorum, digna plane eorum conſortio, quorum deſiderio flagrat, puritate nitet, caſtimonia decoratur. Sedet inter Apoſtolos vir Apoſtolicæ gratiæ: nec eſt quod ſe abſcondat à cuneo prophetarum, qui quę illi prædixerunt, glorificauit & portauit in corpore ſuo. Neque ſe putat à victorioſis martyrum choris Victor nr̄ arcendum; qui durò & diuturno martyrio viuētem ſui corporis hoſtiam immolauit. Sedet veteranus miles debita iam ſuauitate & ſecuritate quietus. Securus quidem ſibi, ſed noſtri ſolicitus. Nō enim cum putredine carnis ſimul ſe exuit viſceribus pietatis: nec ſibi ſic induit ſtolam gloriæ, vt noſtræ pariter miſeriæ ſuæq. ipſius miſericordiæ obliuionem indueret. Nō eſt terra obliuionis quam anima Victoris inhabitat, non terra laboris vt occupetur in ea, non denique terra ſed cælum eſt. Numquid cæleſtis habitatio animas quas admittit indurat, aut memoria priuat, aut ſpoliat pietate? Fratres, latitudo cæli dilatat corda, non arctat, exhilarat mentes, non alienat, affectiones non contrahit, ſed extendit. In lumine Dei ſerenatur memoria, non obſcuratur. In lumine Dei diſcitur quod neſcitur, non quod ſcitur dediſcitur. Superni ſpiritus illi, qui ab initio cælos inhabitant, numquid qui incolunt cęlos, deſpiciunt terras, & non magis eas viſitant & frequentant? Numquid quòd ſemper vident, faciem patris, miniſterium euacuat pietatis? Omnes nihilominus adminiſtratorij ſpiritus ſunt, miſſi in miniſterium, propter eos qui hereditatem capiunt ſalutis. Quid ergo? Diſcurrunt Angeli & ſuccurunt hominibus, & qui ex vobis ſunt, neſciunt nos: nec norunt iam compati in quibus paſſi ſunt & ipſi? Qui dolores neſciunt, ſentiunt tamen noſtros: & qui venerunt de magna tribulatione, non recognoſcunt iam in quo fuerunt? Scio qui dixit: Me exſpectant iuſti donec retribuas mihi. Iuſtus eſt Victor etiam exſpectans noſtram proculdubio retributionem. Non eſt ille pincerna Pharaonis, qui inuentam gratiam retinuit ſibi, prophetæ ſui pariter & captiui minimè recordatus. Miniſter Chriſti eſt, Chriſtum ſequitur. Non eſt ille oblitus ſuæ promiſſionis, nec ſocio paſſionis regni conſortium denegauit. Non eſt diſcipulus contra magiſtrum, non poteſt Victor quidquam facere niſi quod viderit magiſtrum facientem; Opera quæ ille fecit, & iſte fecit ſimiliter. Iam cælos ingreſſus, quos & antè apertos beatis oculis ſuſpiciebat, verè nunc reuelata facie ſpeculatur gloriam Dei, abſorptus quidem, ſed non oblitus clamorem pauperum. Beata viſio qua in eamdem imaginem transformatur de claritate in claritatem, tamquam ſpiritu Domini. Par uulus ad pugnam, magnus ad victoriā, matris viſcera necdum exiens, & iam eijciens dæmonia, cum incremento virtutum ac meritorum. Victor viuens inter peccatores, translatus eſt. O virum præcipuæ ſanctitatis, qui ante ſanctus quam natus, antè opere quam nomine Victor. Adhuc vtero clauſus iam de hoſte triumphauit. O venerandam etiam ipſis Angelis ſanctitatem, quam pari ſtudio, etſi diſpari voluntate, & mali fugitant, & frequentāt boni. Nec facile dixerim quid virum aſtruat ſanctiorem, horū fauor, aut pauor illorū. Corpore denique terras, mente cælos inhabitans: aliquando familiarius aliquid nunciantes, aliquando ineffabili cantus ſuauitate plauſibiles ſupernorum voces ſpirituum audiebat. Vere anima tua Victor, vna ex geminis, quæ tibi in cruce apparuerunt. Vere infixa cruci, cum diuinæ inſerta gloriæ, eamdem ſibi claritatis imaginem induit quam inuenit. Vincenti expandit gremium ſuum, qui pugnanti dederat ſpiritum ſuum. O victrix anima, quæ ſicut paſſer tranſuolans, mundi laqueos euaſiſti, reſpice ad incautas animas, intricatas illis, periclitantes in illis, vt tuo patrocinio eruamur. O miles emerite, qui Chriſtianæ militiæ duris laboribus Angelicæ felicitatis requiem cōmutaſti: reſpice ad imbelles & imbecilles cōmilitones tuos, qui inter hoſtiles gladios & ſpiritales nequitias tuis laudibus occupamur. O Victor inclite, qui & de terra & de cælo glorioſiſſimè triumphaſti, illius gloriam nobiliter ſuperbus deſpiciēs, & huius regna piè violentus diripiens, reſpice de cælo ad vinctos terræ, vt hæc ſit tuorum conſummatio triumphorum, ſi & nobis demum viciſſe te ſentiamus. Nam ſi ex te nomē tibi, perfecta veritas nominis ex noſtra liberatione cenſebitur: & certè deeſt interpretationi quamdiu nos qui tui ſumus minimè liberamur. Quam pium, quam dulce, quā ſuaue, ò Victor, in hoc loco afflictionis & in hoc corpore mortis te canere, te colere, te precari. Nomen tuum & memoriale tuum fauus diſtillans in labijs captiuorum, mel & lac ſub lingua eorum, qui tui memo-

Marginalia: C; Hebr. 1.; Pſ. 141.; Gen. 40.; D; K; E

ria delectantur. Eia ergo fortis athleta, dulcis patrone, aduocate fidelis, exſurge in adiutorium nobis, vt & nos de noſtra ereptione gaudeamus, & tu de plena victoria glorieris. Omnipotens pater, peccauimus tibi facti filij alieni, ſed appropiauimus in Victore, qui dum vicit cupiditatem ſuam, vincat & iram tuam, nos quoque in gratiã potenter reſtituat. O victor Ieſu te in noſtro Victore laudamus, quia te in illo viciſſe cognoſcimus. Da ei pijſſime Ieſu ſic de ſua in te victoria gloriari, vt non ſubeat obliuio noſtri Fili Dei immitte ei noſtri ſemper in conſpectu tuo memorem eſſe, noſtram in tuo tremendo iudicio ſuſcipere & agere cauſam, qui cũ Patre & Spirituſancto viuis & regnas Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

In feſto B. Mariæ Magdalenæ. Sermo.

F HOdie miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, & multitudo miſerationum Domini in peccatricem feminam refuſa eſt. Filius enim virginis, peccatricis & menſtruatæ manibus attrectatur, Deumq. atque Dei filium mulier infrunita contingit. Tangit pedes mundi, atque mundantis, immunda, & veſtigijs creatoris mulier criminoſa procumbit: Tranſit in affectum cordis præuaricatrix, & redit ad cor: & magnitudinẽ ſcelerum, lacrymarum multitudo condemnat. Diſſimulat pietas tangentis officium, & obſequiorum inſtantiam remuneratorius ille maieſtatis loculus felici dedignatione non inſpicit. Oſculatur Maria pedes Chriſti frequentibus oſculis, & oculis innundantibus veſtigia redemptoris infundit, tergit crinibus, odoriferis illinit & irrorat vnguentis. Videt & inuidet ſingularitatis amator, & vtrumque redarguit Phariſæi iactantia, illum ignorantiæ, præſumptionis iſtam. Sed deliberans prouidentia ſuſpendit iudicium dum affectat obſequium, & inuectiuam retinet præparatam, donec Mariæ ſacrificium in holocauſtum pertranſeat. Gaudent Angeli ſuper peccatrice pœnitentiam agente, & odoris fragrantia cæleſtis ille conuentus aſpergitur, ſaluantemq. ſaluandam tota mi-
Rom. 5. ſericordiæ dulcedo pertingit. Vbi adundauit delictum, ſuperabundauit & gratia, & numeroſitatem criminum præponderans pietas intercludit. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine in peccatricis confeſſione, quam iuſta reprehẽſio in Phariſæi ſuperbia, & abuſione? Enumeratur obſequẽtis obſequium, & per obliquũ tangitur indi- G
gnãtis iniquitas, tota litterali cohærentia Simonis inuidiã impugnãte. Et quia vbi ſpiritus Domini, ibi libertas, dimittuntur illi pec- 2. Cor. 3
cata multa quæ multum diligit: dimmittuntur illi, qui multum negligit. Non erat ſatiatus ab vberibus ſponſæ, nec induerat compaſſionis affectum, legem relegens, quæ miſericordiam neſcit, nouit iuſtitiam. Lex dura duris & lapideis promulgata, parata percutere, neſciens miſereri. Lex excludens pœnitentiæ locum, veniam negans, emendationis ignara. Lex vinum durum & acidũ de botris amariſſimis eliquatum, conſecratum feritati, deriuatum Iſraëli, Saluatori propinatum. Vinum de quo dentes bibentium obſtupeſcunt; non de genimine vitis illius quod Saluator bibit nouum in regno patris ſui. Verè meliora ſunt vbera ſponſæ Cantic.
vino iſto. Quænam, ais ſunt iſta? Procedat 1. a
in medium Paulus Apoſtolus, & vbera felici lacte manantia nobis aſſignet. Gaude- Rom. 12
te, inquit, cum gaudentibus, & flete cum c
flentibus. O quàm breui ſermociunculo totius religionis depinxit inſigne, quàm eleganti clauſula propoſuit pietatem, æquitatem ſtatuit, ſubmouit inuidiam? His vberibus Mater Eccleſia lactat proficientes, nutrit perfectos. Gaudere, inquit, cum gaudẽtibus. Faceſſat hinc ſæcularis plauſus, inſania, & lętitia mundialis abſcedat, quia non eſt gaudere impijs, dicit Dominus. Numquid illo- Prou. 2
rum os gaudio repleri ęſtimas, qui lætantur c
cum malefecerint, & exultant in rebus peſſimis? Sed nec illi qui laudibus adulatorijs rapiuntur, diuinæ iubilationis agnouere lætitiam. Numquid qui veſtiuntur purpura & byſſo, & epulantur quotidie ſplendide, gaudium & lætitiã obtinebunt? Abſit, vt in terra ſuauiter viuentium gaudiorum inueniatur materia, cum tantis alternationibus tota mundi facies immutetur, vt eleuans allidatur, & reſpiret alliſus. Sed eſt gaudium continua ſibi iucũditate firmiſſimum, quod perfectus animus de ſecura ſibi conſcientia pollicetur. Mens enim ab huius mundi aſpergine purè preſſeq. deterſa, & in diuina contemplationis acumen totum deſiderij ſui figens affectum, gaudens gaudet in Domino, & exſultat anima ſua in Deo ſalutari ſuo. Talis anima minas aſpernatur, neſcit timorem, ſpem falſam eludit, &

omnium

omnium ſcandalorum immunis, in pace inidipſum dormiens requieſcit. Pax multa diligentibus legem tuam (ait iuſtus) & nō eſt illis ſcandalum: Nouerat enim quia lictores non perſequuntur martyres, ſed coronant. Cum huiuſmodi gaudentibus gaudet Apoſtolus, & vt abundantius gaudeant, tota ſecuritate promittit. Hoc gaudium certum & plenum eſt, tantoq. certius idem, quanto vicinius circa identitatē imprimitur. Hæc eſt mā̄milla congratulationis, de qua lac exhortationis effunditur, quo nutriūtur perfecti, vt cum auulſi fuerint à lacte iſto, epulentur ab introitu gloriæ Dei. Secūda eſt flere cum flentibus. Numquid Apoſtolus precipit flere rerum amiſſionem, intermiſſionem voluptatum, filiorum mortes, morborum inſtantiam, grauitatem inopiæ, potentiam fortiorum? Abſit. Plorandi enim ſunt qui taliter plorant. Religioſa enim triſtitia, aut alienum luget peccatum, aut proprium. Beati quorum luctus in hac intentione verſatur, quia conſolatoriam poſſunt in hac expectare dulcedinem. O quàm leni & dulci ſpiritu imbutus eſt ſpiritus illius, qui nouit in ſpiritu lenitatis peccantem inſtruere, ſuſpendere vindictam, & affectuoſis viſceribus inuiſcerare ſibi peccatorē donec vitæ reddatur. De hac compaſſionis mammilla lac conſolationis effunditur, & hoc lacte paſcit Apoſtolus illos, qui ſolido cibo veſci non poſſunt. Amator innocentiæ, pacis amicus, patientiæ cibus, patientibus compatiens, & congaudens gaudentibus, perfectionis metam curſu conſummato contingit. Hæc ſunt vbera lacteis irrorata liquoribus, meliora vino, lacte dulciora, miſericordiam ſonantia, redolentia pietatem. Fragrantia, inquit, vnguentis optimis. Digna prorſus vbera, de quibus eliquatur vnguentorum infinitas, odorata defluxione, ciuitatem Dei viuentis circumquaque reſpergens. Hec ſunt vnguenta, quæ regina Saba attulit in Hieruſalem: de quibus dicit Scriptura: Non ſunt allata vltra aromata tā multa, quam ea quæ dedit regina Saba Salomoni. Quā excellenter appoſuit optima ſpiritus ille ſubtilis, qui totam ſibi libri huius rapit poſitionem? Eſt enim vnguentum bonum, quod Maria pedibus Saluatoris infundit, eſt & melius, quod eadem (ſi tamen eadem) ſuper caput recumbentis effudit, eſt & optimum, quod & ipſa præparauit toti corpori Chriſti. Primum vnguentum contritionis eſt, de recordatione peccatorum, de corde contrito, & contribulato deſcendens. Hoc infunduntur pedes illius qui ambulat ſuper pennas ventorum: hic adorat Maria in loco vbi ſteterunt pedes eius. Steterunt, inquam quia validiſſima amoris manu pedem vtrumque retinuit, donec vtrumque perungeret, & audiret criminum remiſſionem, & dimiſſionem in pace. Remittuntur, inquit, tibi peccata, & vade in pace. Magnam prorſus miſeriam magna miſericordia diluit & abſtergit, & hoc quidem feſtinanter, quia ſine vllo interuallo coniunguntur & lacrymæ peccatricis, & miſericordia Saluatoris. Remittuntur peccata, & in pace dimittitur: vt & de preterito ſit ſolicita, & ſecura de futuro. Pedes iſti ſunt miſericordia & iudicium; quorum, alterum ſine altero oſculari, vel temeraria ſecuritas eſt, vel deſperatio fugienda. Quis enim Dei miſericordiam indeſinenter attendens, non ſtatim tepidioris vitæ quietem exoptet? Cum enim recogitat vniuerſitatis Dominum formam ſerui pro ſeruis ſuſcipere, triginta & tribus annis operari ſalutem noſtram in medio terræ huius, capi, ligari, lacerari, crucifigi, & hoc totum pati pro filijs hominum: ſtatim deceptoria ſpe ſibi blanditur & alludit? gaudet obſeruari in miſericordia & miſerationibus, iudicium neſcit, ignorat iuſtitiam, & punienda æſtimat non puniri. Fallitur qui ſic oſculatur miſericordiæ pedem, vt pedem iudicij non attendat, qui totum de miſericordiæ pede præſumit, hoc ſolum ad ſalutem ſufficere credens, quod credit. Rurſus cum abducit os, & iudicij pedē crebrioribus oſculis intertangit, ſubcutitur carnis animæq. ſubſtantia, & vtriuſque hominis ſtatum vehementior aura percellit. Horrendū enim eſt incidere in manus Dei viuētis, offendere creatorem, neſcire Dominū, recalcitrare dominantis imperio, qui habet poteſtatem corpus & animam mittere in gehennam. Terribilis certè (ſicut ait Apoſtolus) quædam exſpectatio iudicij, quando ignis in conſpectu eius exardeſcet, & virtutes cælorum mouebuntur, & vacillantibus conſcientijs, latitudinem mundi validiſſimus ignis aduret. Nihil prorſus terribilius, quam videre latronis officinam plenam ſanguine, cumulatam opprobrijs, tormentis vndantem. Quis hæc diutius cogitans non ſtatim contremiſcat, & in deſperationis rotetur abyſſum? Non eſt igitur

Marginalia: Pſ. 118. (beside "ligentibus legem tuam"); I (beside "tatum, filiorum mortes"); Cant. 1 a (beside "guentis optimis"); 3. Reg. 10. b (beside "allata vltra aromata"); K (beside "recumbentis effudit"); Luc. 7. g (beside "in pace. Remittuntur"); Hebr. 10. f (beside "tum vehementior aura"); Ibidem. (beside "nam. Terribilis certè").

huic pedi moroſius incumbendum, ne pietatis intuitum ferocia iudicantis excludat. Vtrumque igitur inungat pedẽ animæ pœnitentis affectus, & nunc miſericordiam amplectens, nunc iudicium deoſculans, contribulati ſpiritus offerat holocauſtum. Vide Mariam iudicij pedem fortiter attendentem, dum nobilis & laſciua mulier, conuiuantiũ faciẽ non attendit, ſed extenſo corpore prouoluitur pedibus maieſtatis, doloris plena, timoris impatiens, compunctionis
M iaculo vulnerata. Sed & miſericordiæ pedẽ labijs impreſſioribus oſculatur, in cuius ſpe firmiter inhæret veſtigijs redemptoris, donec audiat: Remittuntur tibi peccata tua. Sanè pretioſum vnguentum, quo non ſolũ terrena domus, ſed etiã cæleſtis aſpergitur. Viliſſimæ autem ſunt ſpecies de quibus cõficitur, & magna earum copia intra noſtros hortulos poterit inueniri. Peccata igitur noſtra plantata in cõſcientijs noſtris, quorum numeroſitas præ multitudine numerari nõ poteſt, ſpecies eius ſunt. Ipſa igitur in mortariolo pœnitẽtiæ, macerationis piſtillo cõtuſa, & reſperſa diſcretionis oleo, doloris igne ſuppoſito, & ĩ aheno diſciplinæ cocta, vnguentum exhibent pretioſum & acceptũ pedibus Saluatoris. Compendioſè autem iſtud confecimus, ſapienti rerum occaſionẽ penitus relinquẽtes. Et licet materia videatur indignior: interim tamen bonũ eſt vnguentum iſtud, quod domum replet, penetrat cælos, Angelos lætificat, & beatæ ciuita-
Pſ. 50. d ti lætitiam refundit & gaudium. Hoc eſt ſacrificium iuſtitiæ: quia ſacrificium Deo ſpiritus contribulatus. Secundum vnguentum eſt deuotionis, de recordatione beneficiorũ Dei. Prorſus digniſſima huius vnguẽti compoſitio: & in iſtius comparatione, prioris eſt cõſperſio vilipendenda. Eius enim ſpecies de cæleſti paradiſo allatæ ſunt, & in terra filiorum hominum nequeunt inueniri. Virtutes enim diuinitus collatæ, & in mortariolo pectoris piſtillo diligentiſſimæ meditationis contritæ, & exultationis oleo ſuperfuſæ, ſuffuſo igne iuſtitiæ in hu-
A militatis aheno decoctæ, faciunt vnguentum & odore & virtute mirabile: quod ſolum ſuper caput Domini recumbentis poſſit effundi, & exhiberi reuerentiæ maieſtatis. Sed & hoc recolligimus breuiter: illis qui multa de paucis excipere cognouerunt, verborum multitudinem reſeruãtes. Notanda tamen vtriuſque differentia, & ſecundi ſublimitas attendenda, quoniam illud eſt ſacrificium Deo ſpiritus contribulatus, & iſtud ſacrificium laudis, quod honorificat Deum. Pedes igitur vngimus Saluatoris, cũ de peccatis compungimur: vngimus caput, cum de collatis virtutibus, virtutum largitori gratias cumulamus, Interſtitij tamen moroſitas inter pedes eſſe debet & caput: quia profectò difficillimus, & præſumptuoſus ſaltus eſt à veſtigijs ad verticem Domini tranſuolare. Neque enim eadem, quæ vnxit pedes, vnxit & caput: cum illa meretrix nihil horum feciſſe legatur, ſecundum illud: Verte impios, & non erunt. Vnxit ergo *Prouer. 12. a*
Maria ſanctum Domini verticem, profectò iam electa, iam familiaris effecta, longeq. à peccatricis illius obuoluta veſtigijs, quam infelix ille ſeptenarius confundebat. Porrò ſi duo præmiſſa vnguenta tantæ dignitatis ſunt vt alterum pedibus, alterum complaceat capiti dominantis: illud tertium, quod optimum eſt & ſuperexcellens, vbinam inuenire poterimus? Sed abſit vt ſponſa veritatis, à veritate diſſentiat, & tale aliquid habere ſe iactitet, quod habere non poſſit. Eſt ergo tertium vnguentum pietatis: quod eſt ſuper omnia aromata morbis omnibus, & periculis ſalutare, quodq. nulli vmquam peſti inuenitur inefficax.
De ipſo namque ſic legitur. Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome, emerunt aromata, vt venientes vngerent Ieſum. B *Mar. 16 a*
Videſne in prima fronte capituli propoſitum, quod non vna vel duæ, ſed tres vix ſufficiunt ad emendum tantæ compoſitionis vnguentum. Intelligis quia non pedes, aut caput, ſed totum crucifixi corpus ſibi vendicat iſta confectio? Confectio ſine dubio pretioſa, quæ toti ſufficiat corpori creatoris. Et attende, quia vnguentũ pedibus infuſum, adeo dignãtiſſima lenitate ſuſcepit, vt Phariſæum murmurantem parabolica prolixitate conuinceret, & retorto ſugillaret exemplo. Sed & de refuſo ſuper caput eius vnguento diſcipulos indignantes coarguit, bonum mulieris opus eſſe proteſtans: & tumidam eorum animoſitatem verbis compeſcuit moderatis. Hoc verò tam ſalubre tamq. mirificum, in mortuo ſuo corpore noluit expendi, quod viuo vtique reſeruabat, Duo enim corpora habet Chriſtus, vnum quod ſuſcepit ex virgine, alterum Eccleſiæ, quod charius habet benignitas redimentis. Denique

illud

illud pro iſto morti expoſuit & tormentis, addictus cruci,iunctus ſceleratis,morte turpiſſima cōdemnatus. Poterimus ne tam ſalubrem conficere confectionem? Vniuerſæ miſeriæ, tam animarum quam corporũ, oculo pietatis inſpectæ, ſpecies eius ſunt. Iſte igitur in mortariolo largitatis, dulcedinis piſtillo confractæ, & delinitæ caritatis oleo,ſuccenſo compaſſionis igne, & in aheno perſeuerantiæ deſpumatæ, vnguentum faciunt ipſis etiam Angelis admirandum. Sunt viri diuitiarum in domo Domini virtutum,inueſtigemus an apud huiuſmodi habeantur vnguenta. Primus occurrit mihi Paulus (ſicut vbique ſolet) totus præſenti
2. Cor. delibutus vnguento. Quis infirmatur, in-
11. quit, & ego non infirmor? Felix anima facta ſibi tamquam vas perditum, vt omniũ miſerias in ſua continentia colligaret, totum ſe toti corpori Chriſti donauerat, omnibus omnia factus,vt omnes lucrifaceret. Sed & ille ſimplex & rectus & timens Deũ, vide quomodo non hominem,imò verò hominem, & quod verius eſt ſuper hominem
Iob 29.c ambulabat. Oculus, inquit, fui cæco, & pes claudo, pater eram pauperum, &c. Qui ſic eum hoc vnguento perunxerat, vt de miſericordiæ thalamo largius irroratus exiret.
1. Reg. Samuelem recolo,qui non ſemel ſed omni-
15.g bus diebus vitæ ſuæ lugebat ſuper Saul,cum ſciret illum longius ab oculis diuinitatis elongatum. Non ceſſabat tamen compaſſio quæ condolentis animum irrepſerat, fundens lacrymas etſi nō profuturas, puras ta-
2. Reg. men. Dauid parricidam filium continua de-
13.g & ploratione plorabat,plorans in eo non car-
18.f nis neceſſitudinem,ſed fidei deſtructionē.
Gen.45. Cerne quō Ioſeph totus hoc melle illitus
d erat. Veniunt fratres non iam ante fratrē, ſed ante dominum aſſiſtentes, conſcij proditionis, homicidij rei, fratricidij ſucceſſo-
D res. Videt eos Ioſeph, & omnium iniuriarum immemor,dulciſſimis fletibus inundatur, & pietatis adeps qui intus latitat, foras per oculos emanat. Fugit odium, neſcit iram,tempus iracundiæ non reſeruat: reddens bonum pro malo, pro crudelitate dul-
Exod. cedinem. Pæne quin oblitus ſim Moyſen
32.c adeo ſacri liquoris huius rore perfuſum, vt totus ex eo ſuperfundatur & profluat. Peccat Iſraël, & Moyſes peccantem reconciliare nititur creatori, ſed diſſimulat Dominus exaudire rogantem. Promittit plurima Moyſi creator omnium, & feriendi licentiam quærit à Moyſe, qui Moyſen fecit. Dimitte me,inquit,vt iraſcatur furor meus cōtra eos,& faciam te in gentem magnam. Reſpondit Moyſes. Si dimittis, dimitte. Alioquin dele me de libro quem ſcripſiſti. Obſtupeſcenda profectò dulcedo. Et principatum reſpuit gentis alienæ, & de libro viuentium deleri deſiderat, niſi peccantibus dimittatur offenſa. Hæc ſunt vnguenta propitiationis & miſericordiæ,quæ à ſponſæ vberibus eliquantur, infirmitates omnes fugantia, profligantia paſſiones. Felix Maria vnxit pedes Ieſu, felicior eadem vnxit caput auctoris,feliciſſima quæ rorem vnguentarium toti corpori Chriſti præparauit. Cōſidera quàm vehemētiſſimo dilectionis affectu beata hæc mulier diligebat Chriſtum regem. Domine,inquit,ſi ſuſtuliſti eum, di- *Io.20.d.*
cito mihi, & ego eum tollam. Quem eum Maria? Cum de nullo feceris mētionem, ad quem relationem facis? Putaſne quod in E
omnibus cordibus verſetur ita memoria dilecti tui,ſicut & in conſiſtorio cordis tui? Et ego inquit,eum tollam. Mira res. Hominem perfectæ ętatis: virum cuius corpori vix centum libræ ſufficiunt vnguentorum: tenerrima mulier portabis & tolles? Ardēs & affecta loquutio,quę de puritatis amore refuſa,promittit quod implere non poteſt. Nihil.n. amanti difficile eſſe videtur. Quis deſperare debeat,tanta peccatrice non ſolum veniam, ſed & gloriam conſequente? Ipſa hodie intercedat pro peccatis noſtris,& placatum nobis reddat iudicem noſtrum amicum ſuum, qui eſt ſuper omnia benedictus Deus in ſæcula. Amen.

In aſſumptione Beatæ Mariæ. Sermo I.

VIrgo hodie glorioſa cælos aſcēdens ſupernorum gaudia ciuium copioſis ſine dubio cumulauit augmentis. Hęc eſt.n. cuius ſalutationis vox & ipſos exultare facit in gaudio, quos materna adhuc viſcera claudunt. Quòd ſi paruuli necdum nati anima liquefacta eſt,vt Maria loquuta eſt,quid putamus quænam illa fuerit cæleſtiũ exultatio,cum & vocem audire, & videre faciē, & beata eius frui præſentia meruerunt? Nobis verò cariſſimi, quæ in eius aſſumptione ſollemnitatis occaſio, quæ cauſa lætitiæ, quæ materia gaudiorum? Mariæ præſentia totus illuſtratur orbis, adeo vt & ipſa iam

cæleſtis patria clarius rutilet virgineæ lampadis irradiata fulgore, Merito proinde reſonat in excelſis gratiarum actio, & vox laudis: ſed plangendum nobis, quam plaudendum magis eſſe videtur. Quantum enim de eius præſentia cælum exultat, numquid non conſequens eſt, vt tantum lugeat hic noſter inferior mundus eius abſentiam? Ceſſet tñ querela noſtra, quia nec nobis hic eſt manens ciuitas: ſed eam inquirimus ad quam hodie Maria benedicta peruenit. In quã ſi conſcripti ciues ſumus, dignum profecto eſt etiã in exilio, etiam ſuper flumina Babylonis eius nos recordari, eius communicare gaudijs, eius participare lætitiam, maximeq. eam quæ tam copioſo impetu lętificat hodie ciuitatem Dei; vt ſentiamus & ipſi ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. Præceſſit nos regina noſtra, præceſſit, & tam glorioſe ſuſcepta eſt, vt fiducialiter ſequantur dominam ſeruuli clamantes, Trahe nos poſt te, in odore vnguentorum tuorum curremus. Aduocatam præmiſit peregrinatio noſtra, quæ tamquam iudicis mater, & mater miſericordię ſuppliciter & efficaciter ſalutis noſtræ negotia pertractabit. Pretioſum hodie munus terra noſtra direxit in cęlum, vt dando & accipiendo felici amicitiarum fœdere copulentur humana diuinis, terrena cæleſtibus, ima ſummis: Illo enim aſcendit fructus terræ ſublimis, vnde data optima & dona perfecta deſcendunt. Aſcendens ergo in altum Virgo beata, dabit ipſa quoque dona hominib⁹. Quidni daret? Siquidem nec facultas ei deeſſe poterit, nec voluntas. Regina cælorum eſt, miſericors eſt, denique mater eſt vnigeniti filij Dei. H Nihil enim ſic poteſt poteſtatis eius ſeu pietatis magnitudinem commendare, niſi forte aut non creditur Dei filius honorare matrẽ, aut dubitare quis poteſt omnino in affectum caritatis tranſiſſe Mariæ viſcera, in quibus ipſa quæ ex Deo eſt, caritas nouem menſibus corporaliter requieuit. Et hæc quidem propter nos dixerim fratres, ſciens difficile eſſe, vt in tanta inopia, caritas illa perfecta, non quærens quæ ſua ſunt, valeat inueniri. Vt tamen interim ſileam beneficia quæ pro illius glorificatione conſequimur, ſi eam diligimus, gaudebimus vtique quia vadit ad filium, Plane, inquam, congratulabimur ei, niſi forte (quod abſit,) inuentrici gratiæ omnimode inueniamur ingrati. Quem enim in caſtellum mundi huius intrantem prius ipſa ſuſceperat, ab eo ſuſcipitur hodie ſanctam ingrediens ciuitatem. Sed cum quanto putas honore, cum quanta putas exultatione, cum quanta gloria? Nec in terris locus dignor vteri virginalis templo in quo filium Dei Maria ſuſcepit, nec in cælis regali ſolio in quo Mariam hodie Mariæ filius ſublimauit. Felix nimirum vtraque ſuſceptio, ineffabilis vtraque, quia vtraque inexcogitabilis eſt. Vt quid enim hodie in Eccleſijs Chriſti Euangelica lectio recitatur, in qua mulier benedicta in mulieribus excepiſſe intelligitur Saluatorem? Credo vt hæc quam celebramus, ex illa ſuſceptione aliquatenus ęſtimetur, imo vt iuxta illius inæſtimabilem gloriã, inæſtimabilis cognoſcatur & iſta. Quis enim etiam ſi H linguis hominum Angelorumq. loquatur, explicare queat, quemadmodum ſuperueniente ſpiritu, obumbrante virtute altiſſimi, caro factum ſit Verbum Dei, per quod facta ſunt omnia, & Dominus maieſtatis, quẽ non capit vniuerſitas creaturæ, intra virginea ſeſe clauſerit viſcera factus homo? Sed & illud quis cogitare ſufficiat, quam glorioſa hodie mundi regina proceſſerit, & quãto deuotionis affectu tota in eius occurſum cæleſtium legionũ prodierit multitudo, quibus ad thronum gloriæ canticis ſit deducta, quam placido vultu, quam ſerena facie, quã diuinis amplexibus ſuſcepta à filio, & ſuper omnem exaltata creaturam, cum eo honore, quo tanta mater digna fuit, cum ea gloria, quæ tantum decuit filium? Felicia prorſus oſcula labijs impreſſa lactentis, cui virgineo mater applaudebat in gremio. Verum numquid non feliciora cenſebimus quæ ab ore ſedentis in dextera patris, hodie in beata ſalutatione ſuſcepit, cum aſcenderet ad thronum gloriæ, epithalamium canens & dicens: Oſculetur me oſculo oris ſui? Chriſti generationem, & Mariæ aſſumptionem quis enarrabit? Quantum enim gratiæ in terris adepta eſt præ cæteris, tantum & in cælis obtinet gloriæ ſingularis. Quod ſi oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendent, quæ præparauit Deus diligentibus ſe, quod præparauit gignenti ſe, & (quod omnibus eſt certum) diligenti præ omnibus, quis loquatur? Felix plane Maria, & multipliciter felix, quæ cum excipit Saluatorem, ſiue eum I à Saluatore ſuſcipitur, vtrobique mira dignitas virginis matris, vtrobique amplectẽ-

Luc.10. *g* da dignatio maieſtatis. Intrauit, inquit, Ieſus in quoddam caſtellum, & mulier quædã excepit illum in domum ſuam. Sed laudib. magis vacandum eſt, quòd feſtiuis præconijs hæc dies debeatur. Quia verò copioſam nobis materiam lectionis huius verba miniſtrant: cras quoque conuenientibus nobis in vnum, communicandum erit ſine inuidia, quod fuerit deſuper datum, vt in memoria tantę Virginis non modò affectus deuotionis excitetur, ſed & mores ædificentur ad profectum conuerſationis, in laudem & gloriam filij eius Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſęcula.

Item in eadem ſollemnitate, de Euangelica lectione. Sermo II.

Ibidem. INtrauit Ieſus in quoddam caſtellum. Opportunè ſatis hoc mihi in loco prophetica exclamatio aſſumenda videtur. O Iſraël quam magna eſt *Baruc. 3* *e.* domus Domini, & ingens locus poſſeſſionis eius? An non ingens, cuius comparatione caſtellum dicitur terræ huius ſpatioſiſſima latitudo? An non ingens, patria & regio inæſtimabilis, quãdo ab ea Saluator adueniẽs, cum ingrederetur orbem terræ, introiret caſtellum? Niſi fortè caſtellum quis aliud intelligendum putet, quam atrium fortis armati principis mundi huius, cuius vaſa diripere fortior ſuperuenit. **K** Feſtinemus in illam ingredi beatitudinis amplitudinem, fratres, vbi nemo alium coanguſtat, vbi poſſimus cum omnibus ſanctis comprehendere, quænam ſit longitudo & latitudo, ſublimitas & profundum. Neque id deſperemus, quandoquidem ipſe cæleſtis habitator patriæ, etiam & creator, noſtri huius caſtelluli anguſtias non refugit. Sed quid introijſſe eum dicimus in caſtellum? Etiam in anguſtiſſimum virginalis vteri diuerſorium introiuit. Denique, & mulier quædam excepit illum in domum ſuam. Felix mulier, quæ iam non exploratores Hierico, ſed potius fortiſſimum illum exſpoliatorem ſtulti illius, qui verè, vt luna mutatur, non legatos Ieſu filij Naue, ſed ipſum magis ſuſcipere meruit verum Ieſum filium Dei. Felix inquam mulier, cuius domus Saluatore ſuſcepto inuenta eſt munda quidem, ſed planè non vacua. Quis enim vacuam dixerit, quã ſalutauit Angelus gratia plenã? Neque hoc ſolum, ſed adhuc quoque in eam ſuperuenturum aſſeruit Spiritum ſanctum. Ad quid putas, niſi vt etiam ſuperimpleat eam? Ad quid niſi vt adueniente iam ſpiritu plena, ſibi eodem ſuperueniente, nobis quoque ſuperplena & ſupereffluẽs fiat? Vtinam fluãt in nos aromata illa, chariſmata ſcilicet gratiarum: vt de plenitudinẽ tanta omnes accipiamus. Ipſa nempè mediatrix noſtra, ipſa eſt per quam ſuſcepimus miſericordiam tuam Deus, ipſa per quam & nos Dominũ Ieſum in domos noſtras excipimus. Et nobis etiam ſingulis, caſtra ſunt ſingula, & ſingulæ domus, & ſapientia pulſat ad oſtia ſingulorum. Si quis ei aperuerit, introibit, cenabitq; cum eo. **L** Eſt vulgare prouerbium, quod multorum in ore, magis autem in corde verſatur: Bonum, inquiunt, ſeruat caſtellum, qui cuſtodierit corpus ſuum. Sapiens tamen non ſic, ſed magis, inquit: Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quia ex ipſo vita procedit. Eſtò tamen, cedendum ſit multitudini: bonum caſtrum cuſtodiet, qui cuſtodierit corpus ſuum. Illud ſanè quærendum, quęnam huic ſit adhibenda cuſtodia caſtro: Rectè ne cuſtodiſſe tibi videtur anima illa corporis ſui caſtrum, cuius membra velut coniuratione facta inimico eius dominium tradidere? Sunt enim qui cum morte fędus inierunt, pactum pepigerunt cum inferno. Incraſſatus eſt, inquit, dilectus, & recalcitrauit, incraſſatus, impinguatus, dilatatus. *Deu.32.* Hæc planè cuſtodia, quæ laudatur à peccatoribus in deſiderijs carnis ſuæ. Quid vobis videtur fratres? Num & in hac parte cedendum eſt multitudini? Abſit. Paulum magis interrogemus, vtpote ducem ſtrenuum militiæ ſpiritualis. Dic nobis Apoſtole, quæ ſit tui cuſtodia caſtri? Ego, ait, ſic curro, non *1.Co.9.* quaſi in incertum, ſic pugno, non quaſi aërem verberans: *d.* Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne fortè cum alijs prædicauero, ipſe reprobus efficiar. Et alio in loco: Non regnet, inquit, peccatum in veſtro mortali corpore, ad obediendum cõcupiſcentijs eius. *Rom. 6.* *b.* Vtilis profectò cuſtodia, & felix anima, quæ ſic cuſtodierit corpus ſuum, vt numquam ſibi vendicet illud inimicus. **M** Fuit enim aliquãdo cum hoc meum caſtrum tyrannidi ſuæ impius ille ſubiecerat, ſibi poteſtatiuè membris imperans vniuerſis. Quantum eo nocuerit tempore, præſens adhuc indicat deſolatio & egeſtas. Heu nec continentiæ murum in eo, nec patientiæ antemurale reliquit.

Exterminauit vineas, meſſuit ſegetes, arbores exſtirpauit, quippe etiā oculus iſte meus deprędabatur animam meam. Denique niſi quia Dominus adiuuit me, paulo minus habitaſſet in inferno anima mea. Dico autem infernum inferiorem, vbi nulla confeſſio, vnde nemini datur exire. Ceterum etiam tunc nec carcer illi deerat nec infernus: Ab ipſo nempe coniurationis & perditionis peſſimæ deprehenſa principio, non alibi, quam in domo propria carcerali eſt mancipata cuſtodiæ, nec alijs quàm ſuæ illius familiæ data tortoribus. Erat enim illi conſcientia carcer, erant tortores ratio, & memoria: atque hi quidem crudeles, auſteri, & immiſericordes. ſed longè minus rugientibus illis præparatis ad eſcam, quibus erat iam iamq. tradenda. Sed benedictus Deus, qui non dedit me in captionem dētibus eorum. Benedictus, inquam, Dominus, qui viſitauit & fecit redemptionem. Cum enim inferiori eam carceri tradere malignus, & tortoribus accelerarct, ſed & caſtrū ipſum ignibus cremare perpetuis, vt digna periuris fieret retributio membris, fortior ſuperuenit, intrauit in caſtellum Ieſus, qui fortem alligans, eius vaſa diripuit, vt quę prius erant in contumeliam, faceret in honorem.
A Contriuit portas æreas, & confregit ferreos vectes, vinctum de domo carceris & vmbra mortis educens. Porrò egreſſus eius in confeſſione: Ipſa eſt enim ſcopa qua mundatus carcer, & ornatus, deinceps regularium inſtitutionum iuncis quibuſdam pulchrè virētibus de carcere redit in domum. Habet ergo mulier iam domum ſuam, habet vbi ſuſcipiat eum, cui ſuper tantis beneficijs exſtat obnoxia. Alioquin væ ei ſi eum excipere renuit, ſi non detinet, ſi non cogit manere ſecum, quoniam adueſperaſcit. Rediens enim qui prius eiectus eſt, mundatam quidem & ornatam domum inuenit, ſed vacantem. Relinquitur ſiquidem mulieri domus ſua deſerta, quam Saluatoris hoſpitio dignā exhibere neglexit quomodo inquis? Poterit ne domus mundata cōfeſſione priorum delictorum, & obſeruatione regularium inſtitutionum ornata, indigna adhuc iudicari habitaculo gratiæ, Saluatoris ingreſſu? Poterit ſine dubio, ſi ſuperficie tenus emundata, & iuncis (vt dictum eſt) ſtrata virentibus, interim plena ſit luto. Quis enim ſuſcipiendum Dominum arbitretur in dealbatis mortuorum ſepulchris, quæ videntur à foris ſpecioſa, intrinſecus autem ſpurcitia, & ſanies vniuerſa repleuit? Eſto ſiquidem, vt aliquando tamquam ipſa ſuperficie delectatus, incipiat primum apponere pedem ei, qui huiuſmodi eſt, primam aliquam viſitationis ſuæ gratiam indulgendo: numquid non reſiliet illico cum indignatione? Numquid non effugiet clami- B
tans: Infixus ſum in limo profundi, & non *Pſal. 68.*
eſt ſubſtantia? Virtutis enim ſpecies, & *a*
non veritas, quaſi qualitas eſt, non ſubſtantia. Neque verò ingreſſum eius exterioris poteſt conuerſationis tenuis ſuperficies ſuſtinere: quoniam omnia penetrat, & in intimis cordibus eius habitatio eſt. Quòd ſi nequaquam ſpiritus diſciplinæ ſubditum manifeſtè peccatis corpus inhabitat, fictum vtique non modo declinat, ſed & effugit, atque elongatur ab eo. An verò aliud eſt, quam fictio execranda, ſi peccata ſuperficietenus radas, non intrinſecus eradices? Certus eſto quoniam pullulabit vberius, & emundatam, ſed vacantem domum cum nequioribus ſeptem qui eiectus fuerat hoſtis malignus intrabit. Reuerſus enim ad *Nota.*
vomitum canis, odibilis erit multo plus quam antè: & fiet filius gehennæ multipliciter, qui poſt indulgentiam delictorum in eaſdem denuo ſordes inciderit, vt ſus lota in volutabro luti. Vis videre mundatam, ornatam, & vacantem domum? Hominem intuere qui confeſſus eſt, & deſeruit manifeſta peccata præcedentia ad iudicium, & nunc ſolas mouet manus ad opera mandatorum, corde penitus arido, ductus conſuetudine quadam planè quaſi vitula Effraim, docta diligere trituram. Exteriorum, quæ ad modicum valent, ne vnum iota præterit, ſed camelum glutit dum culicem liquat. In corde enim ſeruus eſt propriæ voluntatis, cultor auaritiæ, gloriæ cupidus, ambitionis amator, aut hæc omnia, vt ſingula quæq; intus vitia fouens: & mentitur ini- C
quitas ſibi: ſed Deus non irridetur. Videas enim interdum ſic palliatum hominem, vt ſeducat etiam ſemetipſum, penitus non attendens vermem qui interiora depaſcitur. Manet enim ſuperficies, & ſalua ſibi omnia arbitratur. Comederunt (ait Prophe- *Oſee 7.*
ta) alieni robur eius: & ignorauit. Dicis *a*
quia diues ſum, & nullius egeo, cum ſis pauper, & miſer, & miſerabilis: Nam & inuenta occaſione ebullire ſaniem, quæ latebat in vlcere, & exciſam non exſtirpatam

arborem

arborem in ſiluam pullulare videas denſiorem. Quod periculum ſi volumus declinare, ſecurim ponamus neceſſe eſt ad radices arborum, non ad ramos. Non ſola inueniatur in nobis exercitatio corporalis ad modicū valens: ſed inueniatur vtilis ad omnia *Textus.* pietas, & exercitium ſpirituale. Mulier, inquit, Martha nomine, excepit illum in domum ſuam, & huic erat ſoror nomine Maria. Sorores ſunt, & debent eſſe contubernales. Occupatur hæc circa frequens miniſterium, illa Dominicis eſt intenta ſermonibus. Ad Martham ſpectat ornatus, ſed impletio ad Mariam. Vacat enim Domino, vt non ſit domus vacans. Sed mundationem cui poſſumus attribuere? Erit enim, ſi & hoc inuenerimus, domus in qua Saluator ſuſcipitur, & munda, & ornata, & nō vacans. Demus eam Lazaro, ſi & vobis ita videtur: Et ei ſiquidem fraternitatis iure cum ſororibus
D eſt domus iſta cōmunis. Dico autem Lazarum quem quatriduanum iam iamq. fœtentem à mortuis excitat vox virtutis: vt videatur ſatis congruè formam gerere pœnitentis. Intret ergo domū Saluator, & frequenter viſitet, & eam quam pœnitens Lazarus mundat, ornat Martha, & Maria replet internæ dedita cōtemplationi. Sed forte curioſus quiſquam requirat cur in præſenti euangelica lectione nulla prorſus Lazari mētio fiat. Arbitror ſanè, ne id quidem à propoſita ſimilitudine diſſidere. Virginalem etenim domū intelligi volens ſpiritus, ſiluit non incongruè pœnitētiam, quæ malum vtiq. comitatur. Abſit enim vt proprij quidquam inquinamēti domus hæc aliquādo habuiſſe dicatur, vt in ea proinde ſcopa Lazari quæreretur. Quòd ſi originalem à parentibus maculam traxit, ſed minus à Ieremia ſanctificatam in vtero, aut nō magis à Ioāne Spiritu ſancto repletā credere prohibet pietas Chriſtiana. Hæc enim feſtis laudibus naſcens honoratur. Poſtremo cum omnimodo conſtet ab originali contagio ſola gratia mundatam eſſe Mariam: quippe cum & nunc in baptiſmate ſola hanc maculam lauet gratia, & ſola eam raſerit olim petra circumciſionis: vt omninò pium eſt credere, proprium Maria delictum non habuit, nihilominus ab innocētiſſimo corde etiam pœnitentia longè fuit. Sit ergo Lazarus apud eos quorū neceſſe eſt ab operibus mortuis conſcientias emundari: ſecedat inter vulneratos dormientes in ſepulchris, vt in thalamo virginali inueniantur Martha & Maria tantum. Ipſa eſt enim quæ Eliza- E beth grauidæ, & grandeuæ quaſi menſibus tribus humili deſeruiuit officio, ipſa verba omnia quæ de filio dicebantur, cōſeruabat, conferens in corde ſuo. Neminē ergo moueat quòd ſuſcipiens mulier Dominum, nō Maria, ſed Martha vocatur: quando in hac vna & ſumma Maria, & Marthæ negotium, & Mariæ non otioſum otium inuenitur. Omnis quidem gloria filiæ regis ab intus, nihilominus tamen in fimbrijs aureis circūamicta eſt varietate. Non eſt de numero fatuarum virginum prudens virgo. Lampadem habet, ſed in vaſe oleum portat. An forte excidit vobis Euāgelica illa parabola, quę fatuas virgines prohibitas narrat ab introitu nuptiarum? Erat equidem domus earum munda, virgines enim erant. Erat ornata, quia ſimul omnes, ideſt, fatuæ cū prudentibus lampades ornauerunt: ſed erat vacans, quia in vaſis ſuis oleū non acceperunt. Hinc eſt quod nec ab eis ſuſcipi in domos ſuas, nec admittere eas dignatur ſpōſus cæleſtis ad nuptias. Non ſic mulier illa fortis, quæ ſerpentis caput contriuit. Habes enim poſt multa in laudibus eius, quia nō exſtinguetur in nocte lucerna ipſius. In ſugillationem hoc dicitur fatuarum, quę veniente media nocte ſponſo, conqueruntur ſero & dicunt: Quia lampades noſtræ exſtinguū- *Matth. 25.* tur. Proceſſit igitur glorioſa Virgo, cuius lampas ardentiſſima, ipſis quoque Angelis lucis miraculo fuit, vt dicerent: Quæ eſt iſta *Cant. 6. c* quæ progreditur ſicut Aurora conſurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol? Clarius enim F ceteris rutilabat, quam repleuit oleo gratiæ præ participibus ſuis Chriſtus Ieſus filius eius Dominus noſter.

Item vbi ſupra, Sermo III.

INTRAVIT IESVS in quoddam *Luc. 10.* Caſtellum, & mulier quædam Mar- g tha nomine excepit illum in domum ſuam. Quid eſt fratres, quod è duabus ſororibus altera tantum Dominum legitur excepiſſe, & ea ipſa quæ videtur inferior? Optimam enim partem elegit Maria, teſte ipſo quem Martha ſuſcepit: ſed prior natu Martha videtur, & ſalutis initium ſibi magis actio, quàm contemplatio noſcitur vendicare. Laudat Chriſtus Mariam, ſed à Martha ſuſcipitur. Amat Rachelem *Gen. 29.*

lem

lem Iacob, ſed Lia ſupponitur ignoranti. Si
de fraude queritur, audiat non eſſe conſue-
tudinis, vt iuniores prius tradantur ad nu-
ptias. Quòd ſi luteam hanc cogites domum,
facilè erit noſſe quemadmodum in ea Do-
minum Martha magis excipiat quàm Ma-
1. Cor. ria. Quod enim ait Apoſtolus: Glorificate,
6.d & portate Deum in corpore veſtro: Mar-
thæ dicitur, non Marię. Hæc nimirum cor-
poris vtitur inſtrumento, cum illi potius ſit
Sap.9.d impedimento. Denique corpus, inquit,
quod corrumpitur, aggrauat animam, &
deprimit terrena inhabitatio ſenſum mul-
G ta cogitantem. Numquid & operantem?
Martha igitur in domum ſuam excepit Sal-
uatorem in terris, Maria potius cogitat quẽ-
admodum ſuſcipiatur ab eo in domo non
manu facta æterna in cælis. Fortè tamen &
ipſa Dominum ſuſcepiſſe videtur, ſed in ſpi-
ritu: Dominus enim ſpiritus eſt. Huic, in-
Textus. quit, (haud dubium quin Marthæ) ſoror
erat nomine Maria, quæ etiam ſedens ſecus
pedes Ieſu, audiebat verbum illius. Vides,
quòd vtraque ſuſcepit Verbum, hæc in car-
Textus. ne, illa in voce. Martha autem ſatagebat
circa frequens miniſterium. Quæ ſtetit, &
ait: Domine, non eſt tibi curæ, quòd ſoror
mea relinquit me ſolã miniſtrare? Putas in
domo in qua Chriſtus ſuſcipitur, vox mur-
murationis audietur? Felix domus, & bea-
ta ſemper cõgregatio eſt, vbi de Maria Mar-
tha conqueritur. Nam Mariæ Martham æ-
mulari prorſus indignum, prorſus illicitum
eſt. Alioquin vbi legitur Mariam cauſſan-
tem, quia ſoror mea relinquit me ſolã vaca-
re? Abſit, abſit, vt qui Deo vacat, ad tumul-
tuoſam aſpiret fratrum officialium vitam.
Martha ſemper inſufficiens ſibi, & minus
idonea videatur, alijſq. magis id operis,
Textus. quod adminiſtrat optet imponi. Reſpondit
autem ei Ieſus: Martha Martha, ſolicita es, &
turbaris erga plurima. Vide prærogatiuam
Mariæ, quem in omni cauſſa habeat aduoca-
tum. Indignatur ſiquidem Phariſæus, con-
queritur ſoror, etiam diſcipuli murmurant:
vbique Maria tacet, & pro ea loquitur Chri-
Textus. ſtus. Optimam, inquit, partem elegit ſi-
bi Maria, quæ non auferetur ab ea in æter
num. Hoc vnum illud neceſſarium eſt,
hæc vna quam propheta, tam ſedulo re-
Pſ.26.b. quirebat: Vnam, inquit, petij à Domino,
H hanc requiram. Quid tamen ſibi vult fra-
tres, quod optimã partẽ Maria dicitur ele-
giſſe? Vbi iam erit quod aduerſus eam pro-
ferre ſolemus, ſi quando forte adminiſtrãtis
Marthę turbationem, inęqualitatem dijudi-
care voluerit: Melior eſt iniquitas viri, quã *Eccl. 42*
benefaciens mulier? Vbi erit & illud: Si quis *e*
mihi miniſtrauerit, honorificabit eũ pater *Ioã. 12.*
meus: & illud: Qui maior eſt veſtrum, erit *d*
miniſter veſter. Poſtremò, quæ conſolatio *Matth.*
eſt laboranti, quaſi in eius ſuggillationem, *20. d*
partem ſororis attollere? Vnum ergo arbi-
tror è duobus, vt aut de electione Maria lau-
detur, quòd pars ipſa, quantum in nobis eſt,
ſit omnibus eligenda: aut certè, vt neutrum
dicatur deſuiſſe, nec in partem quamlibet
præcipitaſſe ſentẽtiam, ſed ad obedientiam
præceptoris in vtrumlibet ſit parata. Quis
enim ſicut Dauid fidelis ingrediens, egre-
diens, & pergens ad imperium regis? Deni- *Pſal. 56*
que paratum, inquit, cor meum, paratũ cor *b*
meum, non ſemel tamen, ſed & ſecundo, &
vacare tibi, & proximis miniſtrare. Hæc pla-
nè pars optima, quæ non auferetur; hæc
mens optima, quę non mutabitur quocum-
que vocaueris eam. Bonum, inquit, acquirit *1. Tim.*
gradum, qui bene miniſtrauerit: fortè me- *3.a*
liorem, qui benè vacauerit Deo, optimum
autem, qui perfectus eſt in vtroque. Vnum
adhuc dico, ſi tamẽ id de Martha licet ſuſpi-
cari. Nonne .n. quaſi otioſã reputaſſe vide-
tur, quã ſibi dari petijt adiutricem? Sed car-
nalis eſt, & omnino non percipit quæ ſunt
ſpiritus Dei, ſi quis forte vacantem animam
ſuã de vacatione redarguit. Audiat igit̃ opti-
mam eſſe hanc partem, quę maneat in æter-
nũ. Numquid non rudis quodammodo vi-
detur anima, quæ diuinæ contemplationis
penitus expers, illam intrauit regionem, vbi
hoc vnum omnium opus, vnũ ſtudium, ea-
dem vita? Sed conſideremus fratres, quẽad-
modum in hac domo noſtra, tria hæc diſtri-
buerit ordinatio caritatis, Marthæ admini-
ſtrationem, Marię contemplationem, Laza-
ro pœnitentiam. Habet hæc ſimul quæcum-
que perfecta eſt anima, magis tamen viden-
tur ad ſingulos ſingula pertinere, vt alij va-
cent ſanctæ contemplationi, alij dediti ſint
fraternæ adminiſtrationi, alij in amaritudi-
ne animæ ſuæ recogitent annos ſuos tam-
quam vulnerati dormientes in ſepulchris.
Sic planè, ſic opus eſt, vt Maria piè & ſubli-
miter ſentiat de Deo ſuo, Martha benignè &
miſericorditer de proximo, Lazarus miſerè
& humiliter de ſeipſo. Gradum ſuum quiſ-
que cõſideret. Si inuenti fuerint in ciuitate *Ezech.*
hac Noe, Daniel, Iob, ipſi iuſtitia ſua libera- *14.d.*
buntur.

buntur, ait Dñs, ſed filium aut filiam non liberabunt. Nemini nos blandimur, vtinam nec veſtrum quiſpiam ſe ſeducat. Quibus.n. nulla credita eſt diſpēſatio, & adminiſtratio nulla commiſſa, his omninò ſedendum erit aut ſecus pedes Ieſu cum Maria, aut certè cũ Lazaro intra ſepta ſepulchri. Quid ni erga multa turbetur Martha, quæ ſolicita eſt pro multis? Tibi ergo, cui neceſſitas hæc non in-
K cumbit, è duobus vnum eſt neceſſarium, aut non turbari penitus, ſed delectari magis in Dño: aut ſi id necdum potes, turbari non erga plurima, ſed (vt de ſe propheta loquitur) ad teipſum. Iterum dico, ne quis de ignorantia habeat excuſationem. Oportet te frater ad quem de fabricanda, ſeu regenda inter vndas diluuij arca nihil ſpectat, aut virum eſſe deſideriorum, vt Daniel erat, aut cum beato Iob virum dolorum, & ſcientem infirmitatem. Alioquin vereor ne tepidum te, & nauſeam prouocātem euomat ex ore ſuo qui te inuenire cupit, aut ſui conſideratione calidum, caritatis igne flagrātem, aut tu ipſius cognitione frigidum, & aqua cōpunctionis ignita diaboli iacula reſtinguentem. Sed & ipſam quoque Martham admonitam eſſe neceſſe eſt, id maximè quæri inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur. Erit aũt fidelis, ſi neque quæ ſua ſunt quærat, ſed quę Ieſu Chriſti, vt ſit intentio pura: nec ſuam faciat, ſed domini voluntatem, vt ſit actio ordinata. Sunt.n. quorum non ſimplex eſt oculus, & recipiunt mercedem ſuã. Sunt qui ferũtur proprijs motibus aïorum, & contaminata ſunt vniuerſa quæ offerunt, quippe cum voluntates eorum inueniantur in eis. Veni nunc mecum ad nuptiale carmen, & conſideremus quemadmodũ ſponſus ſibi ſponſam vocat, nec vllum omiſerit
Cant. 2 c ex his tribus, nec addiderit vltra. Surge, inquit, propera amica mea, formoſa mea, columba mea, & veni. An non amica eſt, quæ Dñicis lucris intenta, fideliter ipſam quo-
L que ꝓ eo ponit animam ſuam? Quoties.n. pro vno ex minimis eius ſpirituale ſtudium interponit, toties pro eo ſpiritualiter ponit aïam ſuam. An non formoſa, quæ reuelata facie gloriam Dñi ſpeculando, in eamdem imaginem transformatur de claritate in claritatem, tamquam à Dñi ſpiritu? An nō columba, quæ plangit & gemit in foraminibus petræ, in cauernis maceriæ, tamquam ſepulta ſub lapide? Mulier, ait, Martha noïe, excepit eum in domum ſuam. Certum eſt huius tenere locum fratres officiales, quos fraternæ caritatis intuitus varijs adminiſtrationibus deputauit. Vtinam aũt & ego ipſe inter diſpenſatores fidelis mereaŕ inueniri. Quibus.n. conuenientius vī aptandũ quod Dñs ait: Martha Martha, ſolicita es, quã prælatis, ſi tamē dignè in ſolicitudine præſunt? Aut quis turbatur erga plurima, niſi cui & Mariæ vacantis & Lazari pœnitentis, ſed & ipſorum quibus onera ſua partitur, vniuerſa incumbit ſolicitudo? Vide Martham ſolicitã, vide Martham erga plurima turbatam, Apoſtolũ loquor, qui prælatos ſolicitudinis admonens, gerit ipſe ſolicitudinem omnium eccleſiarum. Quis infirmatur, inquit, & ego *2. Cor.*
non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego *11. g*
non vror? Suſcipiat igitur Martha Dñm in domum ſuam, cui nimirum credita eſt diſpenſatio domus, Mediatrix eſt, vt ſibi pariter & ſubiectis ſalutem obtineat, ſuſcipiat grãm: ſicut ſcriptum eſt. Suſcipiant montes *Pſ. 71. a*
pacem populo, & colles iuſtitiam. Suſcipiãt & ceteri coadiutores eius ſinguli pro qualitate miniſterij ſui, excipiant Chriſtum, ſer- M
uiant Chriſto, miniſtrēt ei in membris ſuis: ille in infirmis fratribus, ille in pauperibus, ille in hoſpitibus & peregrinis. Quibus ita ſolicitis circa frequens miniſterium, videat Maria quemadmodum vacet, & videat qm̃ ſuauis eſt Dñs. Videat inquã, quàm deuota mente, quàm tranquillo ſedeat aïo ſecus pedes Ieſu, prouidens eum ſemper in conſpectu ſuo, & verba ex ore eius excipiens, cuius & aſpectus delectabilis, & eloquium dulce. Diffuſa eſt enim gratia in labijs eius, & eſt ſpecioſus forma præ filijs hoïum, immò ēt ſuper oēm gloriam Angelorum. Gaude & gratias age Maria, quæ partem optimã elegiſti. Beati enim oculi qui vident quæ tu vides, & aures quæ merentur audire quod audis. Beata planè, quæ venas ſuſurrij diuini percipis, in ſilentio, in quo vtique bonum eſt homini Dñm exſpectare. Simplex eſto, non tantum ſine dolo & ſimulatione, ſed & abſque multiplicitate occupationum, vt tecum ſit ſermocinatio eius, cuius & vox dulcis, & facies decora. Vnum caue, ne abundare incipias in ſenſu tuo, & velis plus ſapere quam oportet ſapere, ne fortè dum lucem ſectaris, impingas in tenebras, illudente tibi dæmonio meridiano: de quo non eſt huius temporis diſputare. Nam Lazarus quo deuenit? Vbi poſuiſtis eum? Soro-
res alloquor, quæ ſepelierunt fratrem præ- A
dicatione,

dicatione, & miniſterio, exemplo, & oratione. Vbi ergo poſuiſtis eum? Abſconditus eſt foſſa humo, ſub lapide iacet, non facilè inuenitur. Propterea non erit incongruum quatriduano quartum reſeruare ſermonem, vt iuxta ſaluatoris exemplum
Ioā. 11. audientes: Ecce quem amas infirmatur, & nos maneamus hic die iſto.

Item in eadem ſollemnitate. Sermo IIII.

TEmpus loquendi eſt omni carni cũ aſſumitur incarnati verbi mater in cælum: nec ceſſare debet à laudibus humana mortalitas, cum hominis ſola natura ſupra immortales ſpiritus exaltatur in virgine. Sed de eius gloria nec ſilere deuotio patitur, nec dignum aliquid ſterilis concipere cogitatio, aut inerudita poteſt loquutio parturire. Hinc eſt, quod & ipſi cæleſtis curiæ principes in conſideratione tantæ nouitatis clamant non ſine admiratione: Quæ eſt iſta,
Cant. 8. b quæ aſcendit de deſerto delicijs affluens? Ac ſi manifeſtius dicant: Quanta eſt hæc, & vnde ei aſcẽdenti vtique de deſerto affluentia tanta deliciarum? Nec enim pares inueniuntur deliciæ, vel in nobis quos in ciuitate Domini lætificat fluminis impetus, qui à vultu gloriæ voluptatis gloria potamur. Quę eſt iſta, quę de ſub Sole, vbi nihil eſt niſi labor & dolor, & afflictio ſpiritus, aſcendit delicijs ſpiritualibus affluens? Quidni delicias dixerim Virginitatis decus, cum munere
B re fecunditatis, humilitatis inſigne, diſtillantem caritatis fauum, miſericordiæ viſcera, plenitudinem gratiæ, prærogatiuam gloriæ ſingularis? Aſcendens igitur de deſerto regina mundi, etiam Angelis ſanctis, vt canit
Pſal. 84. eccleſia, ſpecioſa facta eſt, & ſuauis in delicijs ſuis. Deſinant tamen deſerti huius mirari delicias, quia Dominus dedit benignitatem, & terra noſtra dedit fructum ſuum. Qui mirantur de terra deſerta Mariam aſcendere delicijs affluentem? Mirentur potius pauperem Chriſtum de cæleſtis regni plenitudine deſcendentem. Longe enim ampliori miraculo dignum videtur Dei filium paulo minus ab angelis minorari, quã Dei matrem ſuper Angelos exaltari. Illius ſiquidem exinanitio, facta eſt repletio noſtra: illius miſeriæ, mundi deliciæ ſunt. Denique cum diues eſſet, propter nos pauper factus eſt, vt nos eius inopia ditaremur. Sed & crucis ignominia, credentium facta eſt gloria. Adhuc autem, & ad monumentum properat vita noſtra, vt quatriduanum reducat à monumento: & eum de quo vobis hodie, ſi meminit caritas veſtra, ſermo debetur, Lazarum quærit, vt quæratur & inueniatur à Lazaro. In hoc enim caritas, non quaſi nos dilexerimus Deum, ſed quia ipſe prior dilexit nos. Age igitur Domine, quære quem amas, vt & amantem facias, & quærentem. Quære vbi poſuerunt eum, iacet enim clauſus, ligatus, oneratus. Iacet in ergaſtulo conſcientiæ, tenetur vinculis diſciplinæ, & tamquam lapide ſuperpoſito premitur, & opprimitur onere pœnitentiæ, maximè quòd deſit interim fortis vt mors dilectio, & caritas omnia ſuſtinens. Et in his C
omnibus, iam fętet Domine: quatriduanus eſt enim. Credo iam multorum ingenia præuolant, vt intelligant quem velim dicere Lazarum: Eum ſine dubio qui nuper peccato mortuus, fodit ſibi parietem, vt videret *Ezec. 8.*
abominationes multas, & malas praui, & inſcrutabilis cordis ſui, & iuxta prophetam alium. Ingreſſus eſt in petram, abſconditus foſſa humo à facie furoris Domini. Sed quid eſt, Domine, iam fętet, quatriduanus eſt enim? Fortè enim fœtorem iſtum & quattuor dies iſtos non continuò quiuis intelligat. Ego primam arbitror timoris diem, qua nimirum irradiante cordibus noſtris, peccato morimur, & quodammodo ſepelimur in conſcientijs noſtris. Secunda, ni fallor, agitur in labore certaminis, ſolet nempè inter primordia conuerſionis acrius inſurgere tentatio prauæ conſuetudinis, & vix extingui poſſunt iacula ignita Diaboli. Tertia nihilominus doloris etiam videtur, dum recogitat quis annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, nec tam laborat declinando futura, quàm præterita plangendo deplorat. Miraris quòd hos dixerim dies? Sed ſepulturæ debentur dies nebulæ, & caliginis, dies luctus, & amaritudinis. Sequitur dies pudoris non diſſimilis tribus, quando iam horribili confuſione operitur anima miſeranda, dum nimis conſiderat, quæ & quanta deliquerit, & in oculis cordis tætras verſat imagines peccatorum. Animus huiuſcemodi nihil diſſimulat, ſed dijudicat, ſed aggrauat, ſed exaggerat vniuerſa: non ſibi parcit durus iudex in ſemetipſum. Vtilis quidem exacerbatio, & D
digna

digna miſeratione crudelitas, facilè ſibi Diuinam concilians gratiã, dum pro eo mens æmulatur etiam contra ſeipſam. Verumtamen Lazare veni foras: ne in tanto fœtore diutiùs immoreris. Caro putrida putredini proxima eſt:& qui cõfunditur vehementius & tabeſcit, prope eſt, vt deſperet. Propterea Laxare veni foras. Abyſſus abyſſum inuocat: abyſſus luminis & miſericordiæ, abyſſum miſeriæ, & tenebrarum. Maior illius bonitas quam iniquitas tua: & vbi peccatum abundat, ſuperabundare gratiam facit. Lazare, inquit, veni foras. Ac ſi manifeſtius dicat, quouſque cõſcientiæ tuæ caligo te detinet? quamdiu in cubiculo tuo graui corde compungeris? Veni foras, procede, reſpira in luce miſerationum mearũ.

Eſa.48. Hoc enim eſt quod in Propheta legiſti: Infrenabo os tuum laude mea, ne pereas. Euidentius quoque Propheta alius de ſeipſo.

Pſ.41.b Ad meipſum, inquit, anima mea turbata eſt, propterea ero memor tui. Iam verò quid ſibi vult quod ait: Tollite lapidem, & poſt pauca: ſoluite eum? Numquid poſt viſitationem gratię conſolantis ceſſabit agere pœnitentiam, quoniam appropinquauit regnum cælorum, aut abijciet diſciplinam, ne forte iraſcatur Dominus, & pereat de via iuſta? Abſit hoc. Tollatur lapis, ſed pœnitentia maneat, nõ iam premens & onerans, ſed viuidam & robuſtã mentem roborans atque confirmans: nimirum cuius cibus ſit (quem antea neſciebat) Domini facere voluntatem. Sic & diſciplina non iam con-

1.Tim. 1.b ſtringit liberum, ſecundum illud. Iuſtis non eſt lex poſita: ſed volũtarium regit & dirigit in viam pacis. Super hac Laxari ſuſcita- E

Pſ.15.c tione manifeſtius pſallit Propheta. Non derelinques animam mea in inferno: quia, vt dixiſſe memini ſecundo huius feſtiuitatis die, infernus quidam, & carcer animæ, rea conſcientia eſt. Nec dabis ſanctum tuum (non ſuum ipſius, ſed tuum vtique, quem

Ibidem. ipſe ſanctificas) videre corruptionem. Corruptioni ſiquidẽ proximus erat quatriduanus qui cœperat iam fœtere. Prope erat vt penitus diſſolueretur, & veniens in profundum malorũ contemneret impius, ſed prębuctus voce virtutis, & ab ea viuificatus, gra-

Ibidem. tias agit dicens. Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo. Ad ipſius ſiquidem contemplationem euocaſti, & eduxiſti ab inferno animam meam: dum anxiaretur ſuper me ſpiritus meus: intuens conſcientiæ propriæ faciẽ nimis abominandam. Clamauit, inquit, voce magna, *Textus.* Lazare veni foras. Magna vtique voce, nõ tam ſono clamoſa, quàm pietate & virtute magnifica. Sed quo deuenimus? Numquid non ſuper cælos Virginem proſequebamur euntem? Et ecce cum Lazaro deſcendimus in abyſſum. A ſplendore virtutis, ad fœtorẽ quatriduani procliuis decurrit oratio. Cur hoc, niſi quia pondere proprio ferebamur: & trahebat nos materia, tanto vberior vtique, quanto familiarior. Fateor imperitiam meam: puſilanimitatem propriam non abſcondo. Non eſt equidem quod me magis delectet, ſed nec eſt quod F terreat magis quam de gloria virginis Mariæ habere ſermonem.

Vt enim ſileã interim ineffabile priuilegium meritorum, & prærogatiuam penitus ſingularem, tanto eam deuotionis affectu amplectuntur, honorant, ſuſcipiunt (vt dignum eſt) vniuerſi, vt licet de ea loqui geſtiant omnes, tamẽ quidquid dicitur de indicibili, eo ipſo quod dici potuerit, minus gratum ſit, minus placeat, minus acceptetur. Quidni minus ſapiat quidquid de incomprehenſibili gloria comprehendere potuerit mens humana? Ecce enim ſi in ea laudauero Virginitatem, mihi multæ virgines poſt eam videntur offerri. Si humilitatem prædicauero, inueniẽtur fortè vel pauci qui (docente filio eius) mites facti ſunt, & humiles corde. Si magnificare voluero miſericordiæ eius multitudinem, ſunt aliqui miſericordiæ viri, etiam & mulieres. Vnum eſt, in quo nec primam ſimilem viſa eſt, nec habere ſequentẽ, gaudia matris habens cũ virginitatis honore. Optimam partem elegit ſibi Maria, optimam planè: quia bona feconditas coniugalis, melior autem caſtitas virginalis: prorſus autem optima eſt fecunditas virginea, ſeu fecunda virginitas. Mariæ priuilegium eſt, non dabitur alteri, quia non auferetur ab ea. Singulare eſt: ſed continuo etiam indicibile inuenitur, vt nemo aſſequi poſſit, ſic nec eloqui quidem. Quid ſi & illud adijcias, cuius mater? Quæ iam poterit lingua, etiam ſi Angelica ſit, dignis extollere laudibus Virginẽ matrem, matrem autem non cuiuſcumque, ſed Dei? duplex nouitas, duplex prærogatiua, duplex miraculum, ſed dignè prorſus ampliſſimeq. conueniens. Neque enim G filius alius Virginem: nec Deum decuit partus

tus alter. Verumtamen non hoc tantum, ſi diligenter attendas, ſed ceteras quoque virtutes ſingulares prorſus inuenies in Maria, quæ videbantur eſſe communes. Quæ enim
A vel Angelica, puritas Virginitati illi audeat comparari, quę digna fuit Spiritus ſancti ſacrarium fieri, & habitaculum filij Dei? Si rerum pretia de raritate penſamus, quæ prima in terris Angelicā propoſuit ducere vi-
Luc.1.c tam, ſuper omnes eſt. Quomodo, inquit, fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? Immobile propoſitum virginitatis, quod nec Angelo filium promittēte, aliquatenus titubauit. Quomodo, inquit, fiet iſtud? Neque enim eo modo quo fieri ſolet in ceteris. Virum penitus non cognoſco, nec filij deſiderio, nec ſpe prolis. Quanta verò, & quàm pretioſa humilitatis virtus cum tanta puritate, cum innocentia tanta, cum conſcientia prorſus abſque delicto, immò cum tantæ gratiæ plenitudine? Vnde tibi humilitas, & tāta humilitas ò beata. Digna planè quam reſpiceret Dominus, cuius decorem concupiſceret Rex, cuius odore ſuauiſſimo ab ęterno illo paterni ſinus attraheretur accubitu. Vide enim quàm manifeſtè ſibi concināt Virginis noſtræ canticum, & nuptiale carmen: nimirum cuius vterus, ſponſi tha-
Ibid. c lamus fuit. Audi Mariam in Euangelio. Re-
H ſpexit, inquit, humilitatem ancillæ ſuæ. Au-
Cāt.1.a di eamdem in epithalamio: Cum eſſet rex, inquit, in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum. Nardus quippe herba humilis eſt, & pectus purgat: vt manifeſtū ſit humilitatē nardi nomine deſignari, cuius odor & decor inuenerit gratiam apud Deum. Sileat miſericordiam tuam virgo beata ſi quis eſt, qui inuocatam te in neceſſitatibus ſuis ſibi meminerit defuiſſe. Nos quidem ſeruuli tui, ceteris in virtutibus congaudemus tibi, ſed in hac potius nobis ipſis. Laudam⁹ Virginitatem, humilitatem miramur, ſed miſericordia miſeris ſapit dulcius, miſericordiā amplectimur carius, recordamur ſæpiùs, crebrius inuocamus. Hęc eſt enim, quæ totius mundi reparationem obtinuit, ſalutem omnium impetrauit. Cōſtat enim pro vniuerſo genere humano fuiſſe ſolicitam, cui di-
Luc.1.a ctum eſt: Ne timeas Maria, inueniſti gratiam, vtique quam quærebas. Quis ergo miſericordiæ tuæ ò benedicta, longitudinē, & latitudinem, ſublimitatem, & profundū queat inueſtigare? Nam longitudo eius vſque in diem nouiſſimum inuocantibus eam ſubuenit vniuerſis. Latitudo eius replet orbem terrarum, vt ſua quoque miſericordia plena ſit omnis terra. Sic & ſublimitas eius ciuitatis ſupernæ inuenit reſtaurationem, & profundum eius ſedentibus in tenebris, & in vmbra mortis, obtinuit redemptionem. Per te enim cęlum repletum, infernus euacuatus eſt, inſtauratę ruinæ cæleſtis Hieruſalem, exſpectantibus miſeris vita perdita data. Si potentiſſima, & pijſſima I
caritas & affectu compatiendi, & ſubueniendi abundat effectu, æquè locuples in vtroque. Ad hunc igitur fontem ſitibunda properet anima noſtra. Ad hunc miſericordiæ cumulum tota ſolicitudine miſeria noſtra recurrat. Ecce iam, quibus potuimus votis aſcendentem te ad filium deduximus, & proſequuti ſumus ſaltem à longe, Virgo benedicta. Sit pietatis tuæ ipſam quā apud Deū gratiam inueniſti, notam facere mundo, reis veniam, medelam ægris, puſillis corde robur, afflictis conſolationem, periclitantibus adiutorium, & liberationem ſanctis tuis precibus obtinendo. In hac quoque die ſollenitatis & lætitiæ dulciſſimum Mariæ nomen cum laude inuocantibus ſeruulis, per te regina clemens, gratiæ ſuæ munera largiatur Ieſus Chriſtus filius tuus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

In eadem ſollemnitate. Sermo V.

INtrauit Ieſus in quoddam Caſtellum. Quod Dominus ac Saluator noſter *Luc.10.* ſemel, & in vno loco viſibiliter tunc *g* tēporis dignatus eſt operari, hoc etiā nunc vbique terrarum in cordibus electorum operatur quotidie inuiſibiliter. Ecce enim Euangelio loquēte audiuimus, quod in quoddam caſtellum intrauit Ieſus, & mulier quædam Martha nomine excepit illum: & reliqua. Quod eſt autem hoc ca- K
ſtellum, niſi cor humanum, quod prius quam Dominus ad illud veniat, cupiditatis foſſa vallatur, muroq. obſtinationis clauditur, atque in interiori latitudine ſua Babylonica turre erigitur? Tria certè in omni opido ſunt maximè neceſſaria: victualia quibus ſuſtententur, munitio qua protegantur, arma quibus hoſtibus reſiſtant. Sic ergo, & huius caſtelli inco-

læ

læ victum habent voluptatem corporis, & ſæculi vanitatem, quibus paſcũtur. Habent & qua teguntur proprij cordis duritiam: vt verbi Dei ſagittis potentibus vix aut numquam penetrari valeant. Accincti ſunt armis, carnalis. ſ. ſapientię argumentis, quibus
Luc.16. b contra hoſtes repugnãt. Vnde ſcriptum eſt: Filij huius ſæculi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt. At verò Chriſto viſitante & intrante caſtellũ hoc, euertitur, & pro eo nouum aliud pulchrum ac ſpirituale conſtruitur, impleturq. quod dicitur: Si
2.Cor.5. d qua in Chriſto noua creatura, vetera tranſierunt, & ecce facta ſunt omnia noua, ſublata quippe cupiditate expãditur ingens ſinus deſiderijs: vt ad eius aduentum multo magis anhelet mens ad cęleſtia, quàm prius terrenis incubuerat. Iam ponitur murus continentiæ, antemurale patientiæ. Surgit autem hoc opus à fundamento fidei, & creſcit per dilectionem proximi vſque ad caritatem Dei, quæ eſt in ſuperiori tabulatu, & in propugnaculis eiuſdem muri: quia ni-
L mirum tunc perfecta eſt virtus cõtinentiæ, quãdo in vnitate fidei cum proximis communiter viuentes, non ſupplicij metu, vel humanæ laudis appetitu, ſed ſolo diuini amoris obtentu à peccatis nos cõtinemus. Vel certè ideo caritas Deo (qua ſcilicet nos diligit) ſuper murum eſſe videtur, vt pro continenti ſuo pugnare ſignificetur, & quia cõtinentia crebris validiſq. tentatoris ictibus reſiſtere non poſſit, niſi eius gratia protegatur. Idcirco .n. antemurale patientiæ ponitur, ne ad impugnandam continẽtiam facilis diabolo pateat acceſſus. Qui ergo protegente patientia continenter viuunt: ipſi bene cum Apoſtolo proteſtantur & di-
Rom.8.g cunt. Quis nos ſeparabit à caritate Chriſti? Tribulatio, an anguſtia, an perſequutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Vides quam ſolidus ſit continentium murus, quos neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque poteſtates, neque virtutes, neque inſtãtia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundũ, neque creatura aliqua poteſt ſeparare à caritate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Sed iam pulſemus ad eius portas, portas ſcilicet iuſtitiæ, vt aperiantur nobis, ingreſſiq. per eas videamus intus magna opera Domini exquiſita in omnes voluntates eius. Ibi enim operante ipſo, conſtituitur tamquam in monte Sion Euangelica illa turris, per quam humiliato corde aſcendũt in cælum ſancti de conualle plorationis. Aſcendunt, inquam, non virtute ſua, ſed auxilio & gratia Dei: ſicut ait Spiritusſanctus per Prophetam Dauid. Beatus vir cuius eſt auxilium abs te, aſcenſiones in corde M
ſuo diſpoſuit. Quæris vbi? In conualle plorationis, hoc eſt in humilitate vitæ præſentis. Et eamdem ipſam gratiam replicat dicens. Etenim benedictionem dabit legiſlator. Quo autem pertingat aſcenſus, vel ad *Pſ.83 b*
quem fructum perducat aſcendentes ipſa gratia, protinus ſubiungit. Ibunt, inquit, *Ibidem.*
de virtute in virtutẽ, videbitur Deus Deorum in Sion. Hæc eſt merces, & hic eſt finis, & fructus noſtris laboris, viſio ſcilicet Dei. Quis non hunc tantum fructum rebus omnibus viſibilibus, & inuiſibilibus incomparabiliter præferat? Quis eſt, cuius vel gelidum pectus hoc deſiderium non accendat? Hæc eſt.n. illa gratia quam nobis commendat beatus Ioannes Euangeliſta dicens: Et *Ioã.1.b*
de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Ex quibus ſcilicet verbis innuitur, quòd triplicem gratiam diuinitus accepimus; vnam qua conuertimur; aliam qua in tentationibus adiuuamur; tertiam qua probati remuneramur. Prima nos initiat, per quam vocamur; ſecunda prouehit, qua iuſtificamur; tertia conſummat, qua glorificamur. Et prima quidem beneplacitum eſt, ſecunda meritum, tertia præmium. De prima dictum eſt, & de plenitudine eius omnes accepimus: de duabus reliquis dictum eſt, & gratiam pro gratia, id eſt, munera gloriæ æternæ pro merito temporalis militiæ. Sit ergo prima gratia in muro continentiæ ad quam vocamur; ſit ſecunda, in aſcenſu turris quam aſcendimus; ſit tertia in eius culmine quo peruenimus.
Hic itaque, id eſt, in hoc culmine, cum ad A
illud perueniunt qui benè proficiunt, fiunt iam locus & ſedes Domino, de qualibus ſcriptum eſt. Illuc enim aſcenderunt tribus, *Pſ.121.a*
tribus Domini, teſtimonium Iſraël ad confitendum nomini Domini: quia illic ſederunt ſedes in iudicio. Et quidem dum adhuc erant in muro continentiæ, & in acie ſtabant, impugnari poterant, & primo tamquam adiutor notus erat in Iudæa Deus: cum verò iam in iſta ſtatione conſiſtunt, vbi Dominum ſpeculantur, in Iſraël magnum nomen eius, & factus eſt in pace locus eius, & habitatio eius in Sion.

Ibi

Ibi confregit potentias, arcum, ſcutum, & gladium, & bellum: quia ibi nullus motus carnis reſiſtit, ſed omnimodè ſubiecta eſt ſpiritui. Hunc locum ardenter deſiderabat
Pſ.131. Propheta cum diceret: Si dedero ſomnum
a oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiẽ tẽporibus meis donec inueniam locũ Domino. Huc etiam volare cu-
Pſ.88.b piens, quis, inquit, dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam? Iam vero ſi quæratur de caſtelli huius habitatoribus, qui cibus ad ſuſtentandũ, quod munimen ad protegendum, quæue arma ſuppetant ad repugnandũ, poſſumus ſatis rationabiliter reſpõdere, quod quemadmodum carnalibus carnis opera fuerunt victus: ita his multo melior cibus ſit fructus ſpiritus. Cibus etiam eorum eſt, vt faciant voluntatem patris omnipotentis. Cibus eorum eſt verbum Dei, quo paſcuntur omnes ſancti,
B tam homines, quàm Angeli. Vnde ſcriptũ
Deut.8. eſt. Non in ſolo pane viuit homo ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Munimentum eorum eſt (ſicut dictum eſt) murus continentiæ, & antemurale patientiæ. Habent contra hoſtes arma quæ deſcri-
Eph.6.c bit Apoſtolus, loricam iuſtitiæ, ſcutum fidei, galeã ſalutis, & gladium ſpiritus quod eſt verbum Dei. Ne quemquam moueat, quod idem verbum dixerim eſſe & cibum, & gladium, quaſi impoſſibile vel abſurdum ſit. In rebus quidem materialibus aliud hoc, aliud eſt illud, & alibi quæritur hoc, alibi illud. In rebus verò ſpiritualibus non aliud hoc eſt, quàm illud: nec alibi quæritur hoc, alibi illud, ſed omnia ſunt nobis in Deo, & eſt Deus omnia in nobis. Ecce enim in natura rerum quid tam diuerſum quàm panis & lapis? & tamen ſi ad intellectum myſticum referas, vtrumque idem ſignificat. Nam idem Chriſtus eſt dictus & panis, & lapis: panis ſcilicet viuus, & lapis quem reprobauerunt ædificantes. Vtrumque quidem eſt per ſignificationem, licet neutrum ſit per proprietatem. Sed iam reuertamur
Textus. ad propoſitum. Intrante Ieſu in hoc caſtellum, duæ ſorores Martha & Maria, id eſt, operatio & intellectus, excipiunt illum. Excipiunt dixerim, an excipiuntur? Sed ſiue hoc, ſiue illud dicatur, vtrumque prodeſt illis, non Ieſu. Et Ieſus quidem cum ad illas venit, duo confert eis congruentia ſingulis, virtutem & ſapientiam. Virtutem operationi, ſapientiam intellectui. Vnde etiam ab Apoſtolo prædicatur Dei virtus, & Dei ſapientia. Sed quid eſt, quod intrantem cum Martha excipit, diſcurrit, miniſtrat, *1.Cor.1.*
Maria verò ſecus pedes ſedens ingreſſi, in *d*
eius verbum cor ſuſpendit: niſi quod prius eſt actio, poſtea verò contemplatio? Quiſ- C
quis enim ad intelligẽtiam peruenire deſiderat, profectò neceſſe eſt, vt prius per omnia bona ſeſe diligenter exerceat, ſicut ſcriptum eſt. Fili concupiſcens ſapientiam, cõ- *Ecc.1.d*
ſerua iuſtitiam, & Deus præbebit illam ti- *Pſ.118.*
bi. Et alibi: A mandatis tuis intellexi. Et *a*
fide purgans corda eorum. Qua fide? Fi- *Act.15.*
de per dilectionem operante. Habet Mar- *a*
tha (dum agit) formam benè operantis, Maria verò ſpeciem exprimit cõtemplationis, dum ſedet, dum tacet, dum interpellata nõ reſpondet: ſed tantum in Dei verbum toto mentis ſtudio intendit, ac ſolam quam diligit gratiam diuinæ cognitionis, cetera reſpuens, medullitus haurit, foriſq. velut inſenſibilis redditur, dum intus ad contẽplanda Domini ſui gaudia feliciſſimè rapitur. Sine dubio talis eſt illa quæ in Canticis lo- *Can.5.a*
quitur. Ego dormio, & cor meum vigilat. Duobus autẽ modis Martha excipit Dominum, & duplex ei conuiuium parat, quia duobus modis excluſerat eum. Duo quippe ſunt in operatione, quæ nobis Deum auferunt, flagitia ſcilicet, & facinora. Flagitia dicimus, ſcilicet quæ in nobis, facinora, quæ in proximos peccando committimus. Item ſunt duo quæ Deũ reddunt, continentia & beneuolentia: vt ſcilicet ex contrarijs cõtraria curentur. Hinc enim ſcriptum eſt: Sicut exhibuiſtis mẽbra veſtra ſeruire im- *Rom.6.*
munditiæ, & iniquitati ad iniquitatẽ, ita & *d*
nunc exhibete ea ſeruire iuſtitię in ſanctificationem. Dum ergo parandis talibus epulis occupatur Martha, multum ſatagens pro D
parte ſua, vult etiam Mariam, id eſt, intellectum & omnia interiora ſua actioni inſiſtere, operiq. ſuo perficiendo operam dare. Itaque conqueritur de ſorore quod ab ea non adiuuetur, non tamen ad ipſam, ſed potius ad Dominum querelam dirigens. Domine non eſt tibi curæ quod ſoror mea relinquit me ſolam miniſtrare? dic ergo illi vt me adiuuet. Vbi ſanè aduertenda eſt delatio quæda, & honoris obſequium erga Do- *Textus.*
minum, quòd ſcilicet ipſo præſente non ſit auſa Martha euocare Mariam, quinimmo & apud ipſum querelam depoſuerit, ipſumq. Dominũ vocauerit, in cuius poteſtate ſit imperare

perare

perare ſorori quidquid neceſſe fuerit. Non ergo miremur ſi quempiam laborantem & benè operātem aduerſum fratrem vacantē murmurare videamus, quia hoc in Euangelio legimus Martham feciſſe aduerſus Mariam. Quod autem Maria quandoque murmurauerit aduerſus Martham, eo quod eius actionibus implicari vellet, nuſquam omninò reperitur. Neque enim vtrumque ſimul agere competenter ſufficeret, & curis ſcilicet exterioribus deſeruire, & internis ſapientiæ deſiderijs vacare. De ipſa quippe Sapientia ſcriptum eſt: Et qui minoratur
Eccl.38. c actu, percipiet illam. Propterea Maria ſedet, immotaq. manet, nec vult interrumpere ſilentij quietem, ne iucūdam amittat cōtemplationis dulcedinem, præſertim cum intus ipſum audiat Dominum dicentem:
Pſ.45.b Vacate, & videte quoniam ego ſum Deus.
E Hinc ſanè conſiderandum eſt tria eſſe, quæ impediunt contemplationem. Equidem animæ noſtræ oculus, intelligentia eſt, ſicut enim oculo corporis lux corporea, & cetera quæque corporalia videntur: ita Deus qui eſt lumen incircumſcriptum, & eius inuiſibilia, vtcumque intellectu percipiuntur. Differunt autem in hoc exterior oculus, quod exteriori quidē corporea lux extrinſecus vt videat admouetur, interiori verò creatoris lumen intrinſecus, vt diſcernat infunditur. Vtrumque verò oculum tria ſunt, quæ ad videndum impediunt. Primum ergo de exteriori, atque viſibili diſſerat ratio noſtra, vt de rebus viſibilibus (ordine diſputandi) facilius adſurgat ad intelligibilia: Poteſt ſanè fieri, vt ille ſanus ſit, & pateat: ſed quoniam lux exterior ei deſit, nil videat. E contrario fit aliquando, vt præſens quidem ei lux ſit, ſed fortè ſanguine, ſeu quolibet humore concreto turbatus, cernere minimè poſſit. Iterum ſolet plerumque contingere, vt neutrum deſit ei, nec lux, nec ſalus, ſed tamen aliqua pulueris iniectione lædatur, quo fit, vt eius acies retundatur. Sunt ergo tria quæ hunc oculum impediunt, tenebræ, humor concretus, puluis iniectus. Hæc ipſa ſunt etiam quibus interior oculus impeditur, ſed alia nomina ſortiuntur. Nam quod hic tenebræ, ibi peccata dicuntur. Ipſa vero peccata confluunt in memoriam quaſi in quādam ſentinam, & hic eſt ille humor concretus: Quod autem hic puluis dicitur, hoc ibi cura terrenorum actuum nuncupatur. Hęc igitur tria ſunt, quæ oculum intelligentiæ confundunt, atque à contemplatione veri luminis excludunt: tenebræ ſcilicet peccatorum: recordatio eorumdem peccatorum, cura terrenorum actuum. Primo illo morbo turbatum ſe plangebat Prophe- Pſ.37. b
ta cum diceret: Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum & ipſum non eſt mecum. Cum enim luce iuſtitiæ deſtituimur, nil aliud quam peccatorum noſtrorum tenebras inuenimus. Item ſecūndo ſe grauari ſentiebat cū dicebat: Conuerſus ſum Pſ.31.a
in ærumna mea, dum configitur ſpina, peccatorum ſcilicet recordatio. Tertio occupari ſe conqueritur cum dicit: Quia cine- Pſ.101.
rem tamquam panem manducabam. Cinerem ſcilicet actionis pro pane contemplationis. Quicumque ergo mentis oculum diuinę contemplationi vult intendere, profectò neceſſe eſt, vt eum prius ab hoc triplici impedimento ſtudeat purgare; Quod ſi quis facere contendat, nouerit contra triplicem morbum triplex quoque fore remedium: Nam primus quidem per confeſſionem, ſecundus per orationem, tertius curatur per quietem. Hoc tertio, id eſt cura actionis poterat ab intentione ſua præpediri Maria. Ideoq. miniſtrante Martha ſedet ipſa, manetq. quieta. Illa igitur conquerente, & iſta tacente, audiamus quid Dominus pro Maria reſponderit. Martha, Martha, in- Textus.
quit, ſolicita es, & turbaris erga plurima. Erga plurima quidem turbaris, cum & tibi continentiam, & proximis paras neceſſitatis impenſam. Nam vt continentiam habeas, ſolicita es vigilare, ieiunare, corpus G
tuū caſtigare. Vt ceteris præſtes, inſtas operi, vt habeas vnde tribuas neceſſitatem patienti. Porro erga hæc plurima turbaris, ſed vnum eſt neceſſarium. Niſi enim opus tuū in vnitate feceris Deo q vnus eſt, acceptū, (teſte ipſo) profectò non erit: Scriptū quippe eſt. Non eſt qui faciat bonum, non eſt Pſ.13. a
vſque ad vnū. Hinc eſt, quod in illa piſcina Ioan.5.a
mouebatur aqua, & ſanabatur vnus. Hinc Luc.17.
eſt quod decem leproſis mundatis vnus re- d
greſſus eſt cum magna voce magnificans Deum. Cui etiā Dominus ceteris reprobatis, teſtimonium laudis aſcribit dicens: Nonne decem mūdati ſunt, & nouem vbi ſunt? Non eſt inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, niſi hic alienigena. Paulus quoque ait: Omnes quidem currunt, ſed vnus 1. Cor.
accipit brauium. His itaque, & alijs quam- 9. d

plurimis ſcripturarũ eloquijs perſpicuè docemur, quam vnitas probabilis ſit, maximè autẽ ex præſenti tibi loco vbi Dominus ait: Porrò vnum eſt neceſſarium. Sed ſciẽdum, quòd alia eſt vnitas ſanctorũ, quam ex ſcripturis iam commẽdauimus. Alia eſt facinoroſorũ quæ nihilominus ex eiſdem ſcripturis oſtenditur & improbatur. De hac.n.ſcriptum eſt: Aſtiterunt reges terræ, & principes cõuenerunt in vnum aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius. De hac iterum Euangeliſta: Abeuntes Phariſæi conſilium inierunt vt caperent Ieſum in ſermone Et iterum. Collegerunt pontifices & Phariſæi concilium. Vt quid hoc? Sicut Ioãnes teſtatur, vt interficerent Ieſum. Quã vero pertinax ſit iſta reproborũ vnitas, docet ipſe Dominus qui de corpore diaboli ad beatũ Iob loquitur dicẽs: Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia & compactum ſquamis ſe premẽtibus. Vna vni coniungitur, & ne ſpiraculnm quidem incedit per eas. Vna alteri adhærebit, & tenentes ſe nequaquã ſeparabũtur Talis vnitas immò verò peruerſitas, ſolet eſſe aliorũ fratrũ tepidè ac remiſſe conuerſantium, quibus ſi quid honeſtatis, aut inſigne cuiuſquam bonæ cõſuetudinis perſuadere velis, promptiores ſunt maiori diſpendio ac difficultate grauiori reſiſtere, quam facili compendio aſſequi velle, quod rectum eſſe conſtiterit. Peruerſa & execranda talis vnitas. Hac ergo à cordibus & ſermonibus noſtris excluſa, illam quæ bona eſt, & tantum bonorum eſt, proſequamur. Et ipſa quidẽ gemina eſt. Alia eſt enim quæ iuſtificat, alia quæ glorificat, illa meritum, iſta præmium eſt. Denique de illa ſcriptum eſt: Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna. De hac autem: Qui adhæret Domino, vnus ſpiritus eſt. Et quoniam in futuro magis ſperanda eſt (res eſt enim futuri tem pori magis quam præſentis) eam interim omittamus, & à Deo ſperemus potius, quã tractemus. Illam verò quæ iuſtificat, quæ etiam nũc potiſſimum neceſſaria eſt, in vſum noſtri operis aſſumamus. Ipſa eſt enim decus ſuauitatis, quã dulcedine ſacra inſonat Pſalmiſta: Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Cuius vnitatis cum deſcripſiſſet ſermo propheticus pulchritudinem, eius etiam non tacuit vtilitatem, quoniam illic, inquiens mandauit Dominus benedictionem & vitam, hic ſcilicet benedictionem, & in futuro ſæculo

Pſ. 2. a — *Mat. 22 b* — *Ioã. 11. f* — H — *Iob 41. a* — *Act. 4. f* — *1. Cor. 6 d* — *Pſ. 132. a*

vitam æternam. Ipſa eſt, inquam, vnitas, quam ſumma diligentia obſeruandam tradidit Apoſtolus, dicens: Solliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Seruatur autem hoc vnitatis bonum duobus modis, ab his qui curam gerunt ſeruandi. Debet quiſque perfectus vnitatem habere ad ſeipſum, debet & ad proximũ. Ad ſeipſum, per integritatem, ad proximum, per conformitatem. Omnis quippe creatura, & maximè rationalis, debet ſuum principium imitari. Si ergo Deus noſter vnus eſt, dicente Moyſe: Audi Iſrael, Dominus Deus tuus vnus eſt: ſed & ille cum ſit vnus, & idem, atque in ſeipſo perfectus, nec vllo indigens, ineſt ei tamen benignitas erga nos, & amor ex beneuolentia in nos veniens: debemus & nos quiſque ſibi vnus eſſe per integritatem virtutis, & vnum cum proximis per vinculum dilectionis. Hanc imitationem, loquens de caritate, commendat nobis Apoſtolus Ioannes, dicens: Quia ſicut ille eſt, & nos ſumus in hoc mundo. Sed hanc vnitatem, quã quemque ſibijpſi diximus habere debere, tria ſunt quæ ſolent impedire: nimietas, puſillanimitas, leuitas. Et nimij quidem ſunt, qui putant ſe poſſe, quod non poſſunt, & quod non acceperunt, præſumunt. Quorum ſpeciem tenebat Petrus in paſſione Domini, cum diceret: Domine, tecum paratus ſum & in carcerem, & in mortem ire. Puſillanimes contrarij ſunt nimijs. Et horum quoque tenuit imaginem Petrus, cum diceret: Exi à me, quia homo peccator ſum Domine. Leues ſunt & inconſtantes, qui circumferuntur omni vento doctrinæ, quibus quod paulò ante placuit, nunc diſplicet, & quod nunc eligunt, poſt paululum reprobant. Sed quid prodeſt hæc vitia enumeraſſe, niſi etiam doceamus quibus remedijs ea poſſit quiſque in ſemetipſo curare? Perſequamur vnitatis inimicos, nec conuertamur donec deficiant. Igitur contra nimietatem opponenda eſt cõſideratio propriæ fragilitatis, ipſa enim eſt quę odioſam præſumptionem potiſſimum deijcit. Contra puſillanimitatem habenda eſt diuinæ fiducia poteſtatis, vt quod tuis viribus non poſſe putas, ex illius adiutorio poſſis, & cum Apoſtolo dicas: Omnia poſſum in eo qui me cõfortat Domino Ieſu Chriſto. Contra leuitatem adhibenda eſt conſultatio ſenioris, ſcilicet, ne doctrinis varijs & peregrinis abducaris: ſed facias, quod lex

Diuina

Eph. 4. b — *Deuter. 6. a* — *1. Io. 4. d* — *Luc. 22.* — K — *Luc. 5. b* — *Phil. 4.*

Diuina præcipit: Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi. Diximus de illa vnitate, quã habet quiſque ad ſeipſum, dicamus & de illa quam habet ad proximum: ſed illa duobus modis habetur, dum & nos per dilectionem tẽdimus in alterum, & alterius quoque viciſſim in nobis recipimus affectũ. Et hæc etiam duobus modis impedit, obſtinatione & ſuſpicione. Obſtinatio non permittit nos ad alterius cor ingredi, nec ſuſpicio patitur credere nos
L ab alijs amari. Ita fit, vt, dum nec nos alium obſtinati diligimus, nec nos ab alijs diligi ſuſpicioſi putamus: vnitas quæ cum proximis habenda eſt impediatur. Verum huic duplici morbo duplex caritas medetur, illa ſcilicet, quæ non ſua quærit, & iterum illa, quæ omnia credit. Habeat obſtinatus caritatem non quærentem quæ ſua ſunt, & alios diligat: habeat ſuſpicioſus caritatem omnia credentem, & ab alijs ſe diligi ſine dubio credat.

De B. Virgine Maria. Sermo I.

Luc.1. AVe gratia plena. Non in ſola Virginitate conſtare poterat gratię plenitudo, neque enim omnib. eſt de ea accipere. Felices qui non inquinauerunt veſtimenta ſua, & cum Regina noſtra de Virginitatis priuilegio gloriantur. Sed num vnam tantum benedictionem habes, ô Domina? Et mihi obſecro, vt benedicas. Perijt virtus illa à me, non eſt iam vel aſpirare ad illam. Computrui in ſtercore meo, vt iumentum factus ſum. Sed numquid non erit mihi etiam aliquid apud te? Non erit vbi poſſim eſſe tecum: quia iam ſequi non valeo quocumque ieris? Quærit Angelus puellam, quam præparauit Dominus filio Domini mei. Bibit ipſe de hydria tua, cognata ſibi virtute delectatus. Sed nũquid non etiam iumentis potum tribues? Bibit Angelus, quòd virum non cognoſcis: bi-
M bant iumenta, quòd de humilitate ſingula-
Ibidem. riter glorieris. Reſpexit, inquit, Dominus humilitatem ancillæ ſuæ. Nam Virginitas ſine humilitate fortaſſe habet gloriam, ſed non apud Deum. Humilia ſemper excelſus reſpicit, qui alta à longe cognoſcit: & humilibus dat gratiam, qui ſuperbis reſiſtit. Sed fortè ne quidem his duabus metretis plena eſt hydria tua, capax eſt ipſa quoque tertiæ metretæ, vt iam non ſolum homines & iumenta, ſed ipſe quoque ex ea bibat Architriclinus. Hoc enim vinũ bonum quod ſeruauimus vſque adhuc, haurit miniſter Angelus, vt ferat Architriclino: Patrẽ dico, qui Trinitatis principium, Architriclinus merito nominatur. Ait ſiquidem Angelus fecunditatem eius commendans, quæ tertia eſt metreta: Quod ex te naſcetur ſanctum, vocabitur Filius Dei. Ac ſi dicat. Cum eo ſolo tibi eſt generatio iſta communis.

Item de eadem Virgine Maria, de verbis Apocalypſis Beati Ioannis. Sermo II.

SIgnum magnum apparuit in cælo, *Apoc.12.*
mulier amicta Sole, & Luna ſub pedibus eius, *a*
& in capite eius corona ſtellarum duodecim. Vehementer quidem nobis dilectiſſimi, vir vnus & mulier vna nocuere, ſed gratias Deo, per vnum nihilominus virum, & mulierem vnam omnia reſtaurantur, nec ſine magno fenore gratiarum. Neque enim ſicut delictum, ita & donum, ſed excedit damni æſtimationẽ
beneficij magnitudo. Sic nimirum prudentiſſimus & clementiſſimus artifex, quod quaſſatum fuerat, non confregit, ſed vtilius omninò refecit, vt videlicet nobis nouum formaret Adam ex veteri, Euam transfunderet in Mariam. Et quidem ſufficere poterat Chriſtus: ſiquidem & nunc omnis ſufficientia noſtra ex Deo eſt, ſed nobis bonũ non erat eſſe hominem ſolum. Congruum magis vt adeſſet noſtræ reparationi ſexus vterque, quorum corruptioni neuter defuiſſet. Fidelis plane & potens mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus, ſed Diuinam in eo reuerentur homines maieſtatem. Abſorpta videtur in Deitatem humanitas, non quòd mutata ſit ſubſtantia, ſed affectio Deificata. Non ſola illi cantatur miſericordia, cantatur pariter & iudicium: qa etſi didicit ex his, quæ paſſus eſt compaſſionem, vt miſericors fieret, habet tamen, & iudiciariam poteſtatem. Denique Deus no- *Deut.4.*
ſter ignis conſumens eſt. Quidni vereatur *d*
peccator accedere, ne quemadmodum fluit cera à facie ignis, ſic pereat ipſe à facie Dei. Iam itaque ne ipſa mulier benedicta in mulieribus videbitur otioſa: inuenietur equidem locus eius in hac reconciliatione. Opus eſt enim mediatore ad mediatorem iſtum, nec alter nobis vtilior, quam Ma-

tia. Crudelis nimirum Eua, per quam ſerpens antiquus peſtiferum etiam ipſi viro virus infudit: ſed fidelis Maria, quæ ſalutis antidotum & viris & mulieribus propinauit. Illa enim miniſtra ſeductionis, hęc propiciationis: illa ſuggeſſit præuaricationem, hæc
B iniecit redemptionem. Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil auſterum in ea, nihil terribile, tota ſuauis eſt, omnibus offerens lac & lanam. Reuolue diligentius Euangelicę hiſtorię ſeriem vniuerſam, & ſi quid fortè increpatorium, ſi quid durum, ſi quod denique ſignum vel tenuis indignationis occurrerit in Maria, de cetero ſuſpectam habeas, & ad eã accedere verearis. Quod ſi (vt verè ſunt) plena magis oĩa pietatis, & gratiæ, plena manſuetudinis & miſericordiæ, q̃ ad eam pertinent inueneris, age gratias ei qui talem tibi mediatricẽ benigniſſima miſeratione ꝓuidit, in qua nihil poſſit eſſe ſuſpectum. Denique omnibus omnia facta eſt, ſapientibus, & inſipientibus copioſiſſima caritate debitricem ſe fecit, omnibus miſericordiæ ſinum aperit, vt de plenitudine eius accipiant vniuerſi: captiuus redemptionem, æger curationem, triſtis conſolationem, peccator veniam, iuſtus gratiam, Angelus lætitiam, denique tota Trinitas gloriam, filij ꝑſona, carnis humanę ſubſtantiam, vt nõ ſit qui ſe abſcondat à calore eius. Putasne ipſa eſt Sole amicta mulier? Eſto ſiquidem, vt de præſenti Eccleſia intelligendum propheticæ viſionis ſeries ipſa demõſtret, ſed id planè nõ inconueniẽter Mariæ videtur attribuendum. Nimirum ea eſt, quæ velut alterum Solẽ induit ſibi. Quemadmodũ enim ille ſuper bonos & malos indifferenter oritur, ſic ipſa quoque præterita non diſcutit merita: ſed omnib. ſeſe exorabilem, omnibus clementiſſimam præbet, omniũ denique neceſſitatibus ampliſſimo quodã miſeratur affectu. Nam & defectus oĩs ſub ea, & quidquid fragilitatis ſeu corruptionis eſt, excellentiſſima quadam ſublimitate præ ceteris omnib. excedit & ſupergreditur creaturis, vt merito ſub pedibus eius Luna eſſe dicatur. Alioquin nihil magnũ dixiſſe videbitur, vt ſit Luna iſta ſub pedibus eius, quam ſuper omnes Angelorũ choros, ſuper Cherubim quoque & Seraphim exaltatam nefas eſt dubitare. Solet autem Luna non modo defectum corruptionis, ſed & ſtultitiam mentis, nonnũquam verò Eccleſiam huius temporis deſignare. Illam quidem propter mutabilitatem, hanc ſane propter ſuſceptum aliundè ſplendorem. Vtraque verò (vt ita dixerim) Luna ſub Mariæ pedibus congruè ſatis ponitur, alio tamen, atque alio modo. Siquidem ſtultus, vt Luna mutatur, ſapiens autem permanet vt Sol. In Sole nimirum & feruor, & ſplendor ſtabilis, in Luna ſolus ſplẽdor, atque is omninò mutabilis & incertus, qui numquam in eodem ſtatu ꝑmaneat. Iurę ergo Maria Sole perhibetur amicta, quæ profundiſſimam Diuinæ ſapientiæ vltrà quam credi valeat, penetrauit abyſſum: vt quãtum ſine perſonali vnione creaturæ conditio patitur, luci illi inacceſſibili videatur immerſa. Illo nimirum igne Prophetæ labia purgantur, illo igne Seraphim accendũtur. Longe verò aliter Maria meruit non velut ſummatim tangi, ſed operiri magis vndique & circũfundi, & tãquam ipſo igne concludi: Candidiſſimus ſanè, ſed & calidiſſimus huius mulieris amictus, cuius omnia tam excellenter irradiata noſcuntur, vt nihil in ea non dico tenebroſum, ſed obſcurum ſaltem, vel minus lucidũ ſed ne tepidum quidẽ aliquid, aut non feruentiſſimum, liceat ſuſpicari. Inſipientia verò omnis longe ſub pedibus eius eſt, vt penitus abſit hæc ab inſipientium mulierum numero, & collegio virginum fatuarũ. Immò verò & vnicus ille ſtultus, & totius ſtultitiæ princeps, qui vere mutatus, vt Luna ſapientiam perdidit in decore ſuo, ſub Mariæ pedibus conculcatus, & contritus miſeram patitur ſeruitutem. Nimirum ipſa eſt quondam à Deo promiſſa mulier ſerpentis antiqui caput virtutis pede contritura: cuius planè calcaneo in multis verſutijs inſidiatus eſt, ſed ſine cauſſa; ſola enim contriuit vniuerſam hæreticam prauitatem. Alius non de ſubſtantia carnis ſuæ Chriſtum edidiſſe dogmatizabat, alius paruulum non peperiſſe, ſed reperiſſe ſibilabat, alius (vel poſt partũ) à viro cognitam blaſphemabat, alius Dei matrem audire non ſuſtinẽs, magnum illud nomen theotocos, impijſſime ſuggillabat: ſed contriti ſunt inſidiatores, conculcati ſupplantatores, confutati derogatores, & beatam eam dicunt omnes generationes. Denique, & continuo per Herodem draco inſidiatus eſt parienti, vt naſcentem excipiens filium deuoraret, quòd inimicitiæ eſſent inter ſemen mulieris & draconis. Iam ſi Eccleſia Lunæ magis intelligẽda videtur vocabulo, quòd videlicet non ex ſe ſplendeat,

Eccleſ. 27.b

D

Ioã. 15. a deat, ſed ab eo qui dicit: Sine me nihil poteſtis facere: habes mediatricem quam tibi
E paulo ante commendauimus, euidenter expreſſam. Mulier, inquit, amicta Sole, & Luna
Apocal. 12. a ſub pedibus eius. Amplectamur Mariæ veſtigia fratres mei, & deuotiſſima ſupplicatione beatis illius pedibus prouoluamur. Teneamus eam, nec dimittamus, donec benedixerit nobis. Potens eſt enim. Nempe vellus eſt medium inter rorem & aream, mulier inter Solem & Lunam, Maria inter Chriſtum & Eccleſiam conſtituta. Sed fortè miraris nõ tam vellus opertum rore, quàm amictam Sole mulierem. Magna ſiquidem familiaritas, ſed mira omninò vicinitas Solis & mulieris. Quomodo enim in tam vehementi feruore tam fragilis natura ſubſiſtit? Merito quidem admiraris Moyſes ſancte, & curioſius deſideras intueri. Verumtamen ſolue calceamenta de pedibus tuis, & inuolucra pone carnalium cogitationum,
Exod. 3. a ſi accedere concupiſcis. Vadam, inquit, & videbo viſionem hanc magnam. Magna planè viſio rubus ardens ſine combuſtione, magnum ſignum mulier illæſa manens amicta Sole. Nõ eſt rubi natura, opertum vndique flammis, manere nihilominus incombuſtum: non mulieris potentia vt ſuſtineat Solis amictum. Nõ eſt virtutis humanæ, ſed nec Angelicæ quidem, ſublimior quædam
Luc. 1. d neceſſaria eſt, Spiritusſanctus, inquit, ſuperueniet in te. Et tamquam reſpõdeat illa qm̃ ſpiritus eſt Deus, & Deus noſter ignis conſumens eſt. Virtus, ait, non mea, non tua, ſed Altiſſimi obumbrabit tibi. Nihil itaque mirum ſi ſub tali obumbraculo talis etiam à
F muliere ſuſtineatur amictus. Mulier, inquit, amicta Sole, planè amicta lumine tãquam veſtimento. Non percipit forte carnalis, nimirum ſpirituale eſt, ſtultitia illi videtur.
Rom. 13. d Non ſic videbatur Apoſtolo qui dicebat: Induimini Dñm Ieſum Chriſtũ. Quam familiaris ei facta es Domina, quã proxima, imò quam intima fieri meruiſti, quantã inueniſti gratiam apud Deum? In te manet, & tu in eo: & veſtis eum, & veſtiris ab eo. Veſtis eum ſubſtantia carnis, & veſtit ille te gloria ſuæ maieſtatis. Veſtis Solem nube, & Sole
Ier. 13. ipſa veſtris. Nouum enim fecit Dñs ſuper terram, vt mulier circumdaret virum, nec alium, quam Chriſtum, de quo dicitur: Ecce
Zach. 6. vir, Oriens nomen eius. Nouum quoque fecit in cælo vt mulier Sole appareret amicta. Denique, & coronauit eum, & viciſſim ab eo meruit coronari. Egredimini filiæ Sion, Cant. 3. & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater ſua. Verum hoc aliàs. Interim ſanè ingredimini magis, & videte Reginã in diademate quo coronauit eam filius ſuus. In capite, inquit, eius corona Textus. ſtellarum duodecim. Dignũ planè ſtellis coronari caput, quod, & ipſis longe clarius micans, ornet eas potius quàm ornetur ab eis. Quidni coronẽt ſidera quã Sol veſtit? Sicut dies verni circumdabant eam flores roſarũ, & lilia conuallium. Nimirũ læua ſponſi ſub capite eius, & iam dextera illius amplexatur eam. Quis illas æſtimet gemmas? Quis ſtellas nominet ex quibus Mariæ regiũ diadema cõpactum eſt? Supra hoĩem eſt corona huius rõnem exponere, indicare compoſitionem. Nos tñ pro modulo nr̃æ exiguitatis G abſtinentes à periculoſo ſcrutinio ſecretorum, non incongruè forſitan duodecim ſtellas iſtas, duodecim prærogatiuas gratiarum intelligere videamur, quibus Maria ſingulariter adornatur. Siquidẽ inuenire eſt in Maria prærogatiuas cæli, prærogatiuas carnis, p̃rogatiuas cordis, etſi fuerit ternarius iſte per quaternarium multiplicatus, habemus forte ſtellas duodecim, quibus reginæ nr̃æ diadema præfulgeat vniuerſis. Mihi ſane ſingularis rutilat fulgor, primò quidem in Mariæ generatione, ſecũdo in Angelica viſitatione, tertio in ſpiritus ſuperuentione, quarto in filij Dei inenarrabili conceptione. Sic & in his quoque ſidereũ planè irradiat decus, quod virginitatis primiceria, quod ſine corruptione fecũda, ꝙ ſine grauamine grauida, qđ ſine dolore puerpera. Nihilominus ẽt ſpecialia quodam ſplendore in Maria coruſcant manſuetudo pudoris, deuotio humilitatis, magnanimitas crudelitatis, martyrium cordis. Veſtræ quidem ſedulitatis erit ſingula quæque diligentius intueri. Nos interim ſatisfeciſſe videbimur, ſi breuiter ea potuerimus demõſtrare. Quid ergo ſidereũ micat in generatione Mariæ? Planè quod ex Regibus orta, ꝙ ex ſemine Abrahæ, quod generoſa ex ſtirpe Dauid. Si id parum videtur, adde ꝙ generationi illi ob ſingulare priuilegium ſanctitatis diuinitus noſcitur eſſe conceſſa, quod longè antè eiſdem patribus cælitus repromiſſa, quod myſticis præfigurata miraculis, quod Oraculis prænunciata Propheticis. Hanc. n. Sacerdotalis Virga dũ ſine radice floruit, hanc Gedeonis vellus dum H in medio ſiccæ areæ maduit, hanc in Eze-

xhielis viſione Orientali porta quę nulli vnquam patuit præſignabat, hanc denique pię ceteris Iſaias nunc Virgam de radice Ieſſe orituram promittebat, hunc euidentius Virginem parituram. Merito ſignum hoc magnū in cælo apparuiſſe ſcribitur, quod tanto ante de cælo noſcitur fuiſſe promiſſum.
Iſai. 7. c Dn̄s ait, Ipſe dabit vobis ſignum. Ecce Virgo concipiet. Magnum profectò ſignum dedit: quia & magnus ipſe qui dedit. Huius ergo prærogatiuæ fulgor, quorum non vehementer reuerberat aciem oculorum? Iam in eo quod tam reuerenter, atque officioſiſſimè ab Archāgelo ſalutata eſt, vt iam in regali ſolio ſupra omnes cæleſtium ordines regionum exaltatam cernere videretur: & paulo minus adoraturus feminam, qui ſolebat ab hoībus hactenus æquanimiter adorari, excellētiſſimum nobis Virginis noſtræ meritum, & ſingularis gratia commēdatur. Nihilominus fulget etiam nouus ille conceptionis modus, vt non in iniquitate, quemadmodum ceteræ omnes, ſed ſuperueniente Spirituſancto ſola, & de ſola ſanctificatione Maria cōceperit. Nam quòd verum Deum, & Dei filium genuit, vt idem ipſe Dei atque hominis filius vnus omninò Deus & homo prodiret ex Maria, abyſſus eſt luminis, nec facilè dixerim, quod vel Angelicus oculus ad huius fulgoris vehementiā non caliget. De cetero ſanè & virginitatē carnis, & propoſitum virginitatis, & ipſius quoque propoſiti nouitas euidenter illuſtrat: quod videlicet in libertate ſpiritus legis Moſaicæ decreta tranſcendens, illibata Deo, corporis ſimul & ſpiritus ſanctimoniam vouit. Probat enim propoſiti inuiolabile fundamentum, quod tam conſtanter promittenti filiū Angelo reſpondit: Quomodo fiet iſtud, qm̄ virum nō cognoſco? Fortè enim propterea primo turbata eſt in ſermone eius, & cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio, quod benedictam ſeſe audiſſet in mulieribus, quæ nimirum benedici in virginibus ſemper optabat. Et ex tūc quidem cogitabat qualis eſſet iſta benedictio, quod iam videretur eſſe ſuſpecta. Vbi verò in promiſſione filij manifeſtum virginitatis periculum videbatur, non potuit vltra diſſimulare quin diceret: Qūo fiet iſtud, quoniā virum non cognoſco? Merito proinde & illam meruit benedictionē, & hanc non amiſit: vt longe glorioſior fiat & virginitas ex fecunditate, & ex virginitate fecunditas, ac mutuis ſeſe radijs illuſtrare hæc duo ſidera videātur. Magnum enim virginem eſſe, ſed virginem matrem eſſe, longe amplius per omnem modum. Iure etiam illud moleſtiſſimum tædium quo reliquę omnes grauidę mulieres laborare noſcuntur, ſola non ſenſit, quæ ſola ſine libidinoſa voluptate concepit. Vnde & in ipſo ſuæ conceptionis initio, quādo potiſſimum ceteræ mulieres miſerabilius affliguntur, Maria tota alacritate montana conſcendit, vt Elizabeth miniſtraret. Sed & aſcendit Bethlehem imminente iā partu, portans pretioſiſſimum illud depoſitum, portans onus K
leue, portans à quo portabatur. Sic & in partu quam lucidum eſt quod noua exultatione nouā edidit prolem, ſola inter mulieres à communi maledicto & dolore parturientium aliena, ſi rerum pretia de raritate penſamus, nihil his poteſt rarius inueniri. Siquidem oībus iſtis nec primā ſimilem viſa eſt, nec habere ſequentem. Ex quibus nos ſi ea fideliter intuemur, ſine dubio non ſolū admirationem cōcipimus, ſed venerationem, ſed deuotionem, ſed conſolationem. Ceterum quæ reſtant adhuc, & imitationem requirunt. Non eſt nobis ante ortum tā multifariè multiſq. modis promitti diuinitus, cælitus prænunciari, ſed nec ab Archangelo Gabriele tam nouæ ſalutationis obſequijs honorari. Minus autem cetera duo communicat nobis, planè ſecretū ſuum ſibi. Sola.n. *Mat. 1. e*
eſt de qua dicitur: quod in ea natum eſt, de ſpirituſancto eſt. Sola cui dicitur: Quod ex *Luc. 1. d*
te naſcetur ſanctum, vocabitur Filius Dei. Offerantur Regi Virgines, ſed poſt eam: nā primatum ſola vendicat ſibi. Multo magis autem ſola ſine corruptione concepit, ſine grauamine tulit, ſine dolore filium parturiuit. Itaque nihil horum à nobis exigitur, ſed exigitur plane nonnihil. Numquid enim ſi defuerit nobis etiam manſuetudo pudoris, ſi humilitas cordis, ſi magnanimitas fidei, ſi compaſſio mentis: negligentiam noſtram munerum ſingularitas excuſabit? Gratiſſima ſanè gemma in diademate, micans in capite ſtella, rubor in facie hominis verecūdi. An verò quis putat quod hac caruerit gratia, quæ gratia plena fuit? Pudibunda fuit Maria, ex euangelio id probamus. Vbi enim L
aliquando loquax, vbi præſumptuoſa fuiſſe videtur? Foris ſtabat quærens loqui filio: nec materna auctoritate, aut ſermonem interrupit, aut in habitationem irruit in qua filius loquebatur. In omni denique textu

tu quattuor Euangeliorum (ſi bene memi-
nimus) non niſi quater Maria loquens audi-
tur. Primò quidem ad Angelum, ſed cũ iam
ſemel, atque iterum alloquutus eam fuiſſet.
Secundò ad Elizabeth, quando vox ſaluta-
tionis eius Ioannem exultare fecit in vtero,
& ea magnificante Mariam, ipſa magis Do-
minum magnificare curauit. Tertiò ad filiũ,
cum iam eſſet annorum duodecim, quòd ip-
ſa & pater eius dolentes quæſiſſent eum.
Quartò in nuptijs ad filium & miniſtros. Et
is quidem ſermo certiſſimus index ingenitę
manſuetudinis, & virginalis verecũdiæ fuit.
Aliorum quippe verecundiam, ſuam repu-
tans, ſuſtinere non potuit, non potuit vini
diſſimulare defectũ. Vbi ſanè increpata eſt à
filio (tamquam mitis & humilis corde) nec
illi reſpondit, nec tamen deſperauit, mini-
ſtros admonẽs facere quod diceret eis. Nũ-
quid non ab initio veniſſe paſtores, & pri-
Luc. 2. mam omnium Mariam inueniſſe legũtur?
c Inuenerunt, ait Euangeliſta, Mariam, & Io-
ſeph, & infantem poſitũ in præſepio. Sic &
Magi quoque, ſi recolis, non ſine Maria ma-
tre eius puerum inuenerunt, & inducens in
templum Domini, templi Dominũ, multa
quidem à Simeone audiuit tam de Deo, quã
de ſeipſa, ad loquendum tarda, velox ad au-
M diendũ. Et quidem Maria conſeruabat om-
nia verba hæc, conferens in corde ſuo, ſed in
his omnibus, neque de ipſo incarnationis
dominicæ ſacramento quodcumque verbũ
feciſſe reperies. Væ nobis qui ſpiritũ habe-
mus in naribus, væ qui totum proferimus
Terent. ſpiritum, qui iuxta illud Comici, pleni rima-
in Eunu rum effluimus vndique. Toties denique
cho. Maria filium audiuit, non modo turbis lo-
quentem in parabolis, ſed & diſcipulis ſeor-
ſum regni Dei myſteria reuelantem, vidit
miracula facientem: vidit deinde in cruce
pendentẽ, vidit exſpirantẽ, vidit reſurgen-
tem, vidit & aſcendentẽ, ſed in his omnibus
quoties verecundiſſimæ virginis, quoties pu
diciſſimæ turturis vox memoratur audita?
Denique legis in Actis Apoſtolorum, quòd
Act. 1. b redeuntes à monte Oliueti vnanimiter per-
ſeuerabant in oratione: Qui? Si fortè Maria
affuit, nominetur prima, quæ ſuper omnes
eſt, tam filij prærogatiua, quam ſuæ priuile-
gio ſanctitatis. Petrus, & Andreas, ait, Iaco-
bus, & Ioannes, & ceteri qui ſequuntur: hi
omnes perſeuerabant vnanimiter cum mu-
lieribus & Maria matre Ieſu. Ita ne & mu-
lierum ſeſe vltimã exhibebat, vt nouiſſima
omnium poneretur? Verè carnales adhuc
diſcipuli, quibus necdum ſpiritus erat datus,
quia Ieſus necdum fuerat glorificatus, quã-
do facta eſt inter illos cõtentio de primatu:
cum Maria quãto maior erat humiliat ſe
nõ modo de omnibus, ſed & præ omnibus.
Merito facta eſt nouiſſima prima, quæ cum
prima eſſet omnium, ſeſe nouiſſimam facie-
bat. Meritò facta eſt omnium domina, quæ
ſe omnium exhibebat ancillam. Meritò de-
nique ſuper Angelos exaltata eſt, q̃ & infra
viduas & pœnitentes, infra eã de qua eiecta
fuerant ſeptẽ dęmonia, ineffabili ſeſe man-
ſuetudine inclinabat. Obſecro vos filioli, æ-
mulamini hanc virtutem: ſi Mariam diligi-
tis, ſi contenditis ei placere, æmulamini mo
deſtiam eius; nihil enim tam idoneum ho-
mini, nihil tam congruum Chriſtiano, ma-
ximeq. monachum nihil adeò decet. Et qui-
dem manifeſta ſatis in Virgine ex hac ipſa
manſuetudine virtus humilitatis elucet. Ni-
mirum collactaneæ ſunt humilitas, & man-
ſuetudo, in eo confœderatæ germanius qui
dicebat. Diſcite à me, quia mitis ſum & hu- *Matth.*
milis corde. Sicut enim mater præſumptio- *11. d*
nis elatio, ſic manſuetudo vera non niſi ex
vera humilitate procedit. Nec in ſola tan-
tum Mariæ taciturnitate commendatur hu-
militas, ſed euidentius reſonat in ſermone.
Audierat: Quod ex te naſcetur ſanctum, *Luc. 1. d*
vocabitur filius Dei. Et nihil aliud, quam
ancillam eius ſe eſſe reſpondit. Inde ven-
tum eſt ad Elizabeth, & continuò Virginis
gloria ſingularis eidem per ſpiritum reue-
latur. Denique & mirabatur perſonam ve- *Ibidem.*
nientis, dicens: Vnde hoc mihi, vt veniat
mater Domini mei ad me? Commenda-
bat & vocem ſalutantis adijciens: Vt fa-
cta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis,
exſultauit in gaudio infans in vtero meo, &
beatificat fidem credentis: Beata (inquiens)
quæ credidiſti, quoniam perficientur in te,
quæ dicta ſunt tibi à Domino. Magna
quidem præconia, ſed & deuota humilitas
nihil ſibi paſſa retinere in eum magis vni-
uerſa refudit, cuius in ſe beneficia laudaban
tur. Tu (inquit) magnificas matrem Do-
mini, ſed magnificat anima mea Domi-
num. In voce mea filiũ perhibes exſultaſſe
in gaudio, ſed exſultauit ſpiritus meus in
Deo ſalutari meo: & ipſe quoque tam-
quam amicus ſponſi gaudet ad vocẽ ſponſi.
Beatam eſſe dicis, quæ credidiſſet ſed credu-
litatis, & beatitudinis cauſa reſpectus eſt

ſupernæ pietatis, vt ex hoc magis beatam me dicant omnes generationes, quia ancillam humilem, & exiguam reſpexit Deus. Verumtamen numquid putamus fratres, Elizabeth ſanctam in eo quod per ſpiritum vtique loquebatur, erraſſe? Abſit: Beata planè quam reſpexit Deus, & beata quæ credidit. Hic enim magnus diuinæ reſpectionis exſtitit fructus: Ineffabili ſiquidem artificio ſpiritus ſuperueniens, tantæ humilitati magnanimitas tanta in ſecretario virginei cordis acceſſit, vt (quemadmodum de integritate & fecunditate prædiximus) hæ quoque nihilominus ſunt ſtellæ ex reſpectu mutuo clariores: quòd videlicet nec humilitas tanta minuit magnanimitatem, nec magnanimitas tanta humilitatem, ſed cum in ſua æſtimatione tam humilis eſſet, nihilominus & in promiſſionis credulitate magnanimis, vt quæ nihil aliud quam exiguam ſeſe reputabat ancillam, ad incomprehenſibile hoc myſterium, & admirabile commercium, ad inſcrutabile ſacramētum nullatenus ſe dubitaret electam, & veram Dei & hominis genitricem crederet mox futuram. C Agit hoc nimirum in cordibus electorum gratiæ prærogatiua Diuinæ, vt eos nec humilitas puſillanimes faciat, nec magnanimitas arrogantes, magis autem cooperentur ſibi, vt non ſolum nulla ex magnanimitate ſubintret elatio, ſed hinc maximè proueharur humilitas, vt inueniantur eo amplius timorati, & largitori munerū nō ingrati, ac viciſſim ex occaſione humilitatis puſillanimitas nulla ſurrepat, ſed quo minus de ſua quiſq; vel in minimis præſumere conſueuit, eo amplius etiā in magnis quibuſque de Diuina virtute confidat. Martyrium ſane Virginis (quam nimirum inter ſtellas diadematis eius, ſi meminiſtis, duodecimam nominauimus) tam in Simeonis prophetia, quam in ipſa dominicæ paſſionis hiſtoria commendatur. *Luc. 2. c* Poſitus eſt hic (ait ſanctus ſenex de paruulo Ieſu) in ſignum cui contradicetur: & tuam ipſius animam (ad Mariam autem dicebat) pertranſibit gladius. Verè tuam ò beata mater animam gladius pertranſiuit. Alioquin non niſi eam pertranſiens, carnem filij tui penetraret. Et quidem poſtea, quam emiſit ſpiritum tuus ille Ieſus (omnium quidem, ſed ſpecialiter tuus) ipſius planè non attigit animam crudelis lancea, quæ ipſius (nec mortuo parcens, cui nocere non poſſet) aperuit latus, ſed tuam vtique animam pertranſiuit. Ipſius nimirum anima iam ibi non erat, ſed tua planè inde nequibat auelli. Tuam ergo pertranſiuit animam vis doloris, vt plus quam martyrem non immerito prædicemus, in qua nimirum corporeæ ſenſum paſſionis exceſſerit compaſſionis affectus. An non tibi plus quam gladius fuit ſermo ille D (reuera pertranſiens animam, & pertingens vſque ad diuiſionem animæ, & ſpiritus:) Mulier, ecce filius tuus? O commutationem. Ioannes tibi pro Ieſu traditur, ſeruus pro domino, diſcipulus pro magiſtro, filius Zebedæi pro filio Dei, homo purus pro Deo vero: Quomodo non tuam affectuoſiſſimam animam pertranſiret hæc auditio, quando & noſtra licet ſaxea, licet ferrea pectora ſola recordatio ſcindit? Non miremini fratres, quod Maria martyr in anima fuiſſe dicatur. Miretur qui non meminerit ſe audiſſe Paulum inter maxima *Rom. 1. d* gentium crimina memorantem, quod ſine affectione fuiſſent. Longè id fuit à Mariæ viſceribus, longè ſit à ſeruulis eius. Sed fortè quis dicat: Numquid non eum præſcierat moriturum? Et indubitanter. Numquid non ſperabat continuò reſurrecturum? Et fidenter. Super hæc doluit crucifixum? Et vehementer. Alioquin quiſnam tu frater, aut vnde hæc ſapientia vt mireris plus Mariam compatientem, quam Mariȩ filium patientem? Ille etiam mori corpore potuit, iſta commori corde non potuit? Fecit illud caritas, qua maiorem nemo habuit, fecit & hoc caritas, cui poſt illam ſimilis altera non fuit. Iam te mater miſericordiæ per ipſum E ſinceriſſimæ tuæ mentis affectum, tuis iacens prouoluta pedibus Luna mediatricem ſibi apud Solem iuſtitiæ conſtitutam deuotis ſupplicationibus interpellat, vt in lumine tuo videat lumen, Solis gratiam tuo mereatur obtentu, quam verè amauit præ omnibus, & ornauit ſtola gloriæ induens, & coronam pulchritudinis ponens in capite tuo. Plena es gratiarum, plena rore cæleſti, innixa ſuper dilectum, delicijs affluens. Ciba hodie pauperes tuos Domina, ipſi quoque catelli de micis edant, nec puero Abrahæ tantum, ſed & camelis potum tribuas de ſupereffluenti hydria tua, quia tu verè puella es prælecta, & præparata Altiſſimi filio, qui eſt ſuper omnia benedictus in ſæcula. Amen.

In Natiuitate B. Mariæ, de aquæductu. Sermo.

FEcundæ Virginis amplectitur cælum præſentiam, terra memoriam veneratur. Sic nimirum totius boni illic exhibitio, hic tenuis quædam libatio primitiarum, ibi res, & hic *Pſ. 101. d* nomen. Domine, inquit, nomen tuum in æternum, & memoriale tuum in generatione & generationem. Generatio & generatio, non Angelorum profectò, ſed hominum eſt.

Vis ſcire quia nomen & memoriale eius *Mat. 6. b* in nobis eſt, præſentia in excelſo: Sic orabitis, inquit: Pater noſter qui es in cælis, Sanctificetur nomen tuum. Fidelis oratio, cuius ipſa primordia & Diuinæ adoptionis, & terrenę peregrinationis admoneant, vt hoc ſcientes quòd quamdiu non ſumus in cælo, F peregrinamur à Dño, gemamus intra noſmetipſos adoptionem filiorum, exſpectãtes præſentiam vtique patris. Signanter proin- *Thren. 4 d* de & de Chriſto Propheta loquitur, dicens: Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus, in vmbra eius viuemus inter gẽtes. Nam inter cæleſtes quidem beatitudines non in vmbra viuitur, ſed potius in ſplẽdo- *Pſ. 109. a* re. In ſplendoribus ſanctorum, inquit, ex vtero ante luciferum genui te. Verum id quidem pater. At mater ſanè eumdem ipſum in ſplẽdore non genuit, ſed in vmbra, non niſi ea tamen qua obumbrauit altiſſimus. Merito proinde canit Eccleſia, non illa quidem Eccleſia ſanctorum, quæ in excelſis & in ſplendore eſt: ſed quæ interim *Cant. 2. a* peregrinatur in terris. Sub vmbra eius, ait, quem deſideraueram ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Lucem quippe meridianam vbi paſcit ſponſus, ſibi petierat indicari, ſed repreſſa eſt, & pro plenitudine luminis, vmbram, pro ſatietate interim guſtũ recepit. Denique non ait, ſub vmbra eius quam deſideraueram: ſed, ſub vmbra eius quem deſideraueram ſedi. Neque.n. ipſius expetierat vmbram, ſed ipſum profectò meridiem, lumen plenum de lumine pleno. Et fructus, ait, dulcis gutturi meo: ac ſi dicat, guſtui meo. Vſquequo non parcis mihi, nec dimittis me, vt glutiam ſaliuam meam? *Pſal. 33.* Quouſque manet illa ſententia. Guſtate, & videte quoniam ſuauis eſt Dominus. Et quidem ſuauis guſtui, & dulcis gutturi, vt merito etiam ſuper hoc ſponſa proruperit in vocem gratiarum actionis & laudis. Sed G quando dicetur: Comedite amici & bibite, *Cãt. 5. a* & inebriamini cariſſimi? Iuſti epulentur *Pſ. 67. a* (ait Propheta) ſed in conſpectu Dei, vtique non in vmbra. Et de ipſo. Satiabor, ait, cum apparuerit gloria tua. Sed & Dñs ad Apoſtolos ait: Vos eſtis qui permanſiſtis mecum *Luc. 22. c* in tentationibus meis, & ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnũ, vt edatis & bibatis ſuper menſam meam. Sed vbi? In regno meo, inquit. Beatus planè qui manducabit panem in regno Dei. Sanctificetur itaque nomẽ tuum: per quod vtrumque interim in nobis es Dñe per fidem in cordibus habitãs, quoniam nomen tuum iam inuocatum eſt ſuper nos. Adueniat regnum tuũ. Veniat vtique quod perfectum eſt, & euacuetur quod eſt ex parte. Ha- *Rom. 6. d* betis (ait Apoſtolus) fructum veſtrũ in ſanctificationem, finem verò vitam æternam. Vita æterna fons indeficiens, qui vniuerſam irrigat ſuperficiem paradiſi. Nec modo irrigat, ſed inebriat, fons hortorum, puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano: & fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Quis verò fons vitæ, niſi Chriſtus Dñs? Cum Chriſtus (inquit) appare- *Coloſ. 3.* rit vita veſtra: tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria. Sane ipſa ſeſe plenitudo exinaniuit, vt fieret nobis iuſtitia & ſanctificatio & remiſſio, necdum apparens vita, aut gloria, aut beatitudo. Deriuatus eſt fons vſ- *Prou. 5. c* que ad nos, in plateis deriuatæ ſunt aquæ, licet non bibat alienus ex eis. Deſcendit per H aquæductum vena illa cæleſtis, non tamen fontis exhibens copiam, ſed ſtillicidia gratię arentibus cordibus noſtris infundens, alijs quidem plus, alijs quidem minus. Plenus equidem aquæductus, vt accipiant ceteri de plenitudine, ſed non plenitudinem ipſam. Aduertiſtis iam, ni fallor, quem velim dicere aquæductum qui plenitudinem fontis ipſius de corde patris excipiens, nobis edidit illum, ſed ſi non prout eſt, prout capere poteramus. Noſtis enim cui dictum ſit: Aue gratia plena. An verò inueniri potuiſſe miramur vnde talis ac tantus fieret aquæductus, cuius nimirum ſummitas inſtar profectò ſcalæ illius quam vidit Patriarcha Ia- *Gen. 28.* cob, cælos tangere, imò & tranſcendere cælos, vt viuidiſſimum illum aquarum quæ ſuper cælos ſunt, poſſet attingere fontem? Mirabatur & Salomon, & velut de- *Prouer. 31. b* ſperanti ſimilis aiebat: Mulierem fortem

quis

quis inueniet? Nimirum propterea tanto tempore humano generi fluenta gratiæ defuerunt, quod nec dum intercederet is de quo loquimur tā deſiderabilis aquæductus. Nec mirabere diutius expectatum, ſi recordaris quot annis Noe vir iuſtus in arcæ fabrica laborarit, in qua paucæ, i. octo animæ ſaluę factæ, idq. ſatis ad modicum tempus. Sed quo modo noſter hic aquæductus fontem illum attigit tam ſublimem? Quomodo putas niſi vehementia deſiderij, niſi feruore deuotionis, niſi puritate orationis? Sicut ſcriptum
Eccl.35 d eſt. Oratio iuſti penetrat cælos. Et quis iuſtus, ſi nō Maria iuſta, de qua Sol iuſtitię ortus eſt nobis? Quomodo ergo illa inacceſsā attigit maieſtatem, niſi pulſando, petendo,
I quęrendo? Denique & quod quęrebat, inuenit: cui dictum eſt. Inueniſti gratiam apud Deum. Quid? Plena eſt gratia, & gratiam ad huc inuenit? Digna prorſus inuenire quod quærit, cui propria non ſufficit plenitudo, nec ſuo poteſt eſſe cōtenta bono: ſed quem-
Eccl.24 e admodum ſcriptū eſt: Qui bibit me, adhuc ſitiet: petit ſuperfluentiam, ad ſalutem vniuerſitatis. Spiritus ſāctus ait, ſuperueniet in te, & pretioſum illud balſamum tanta tibi copia, tantaq. plenitudine influet, vt copioſiſſime effluat circūquaque. Ita eſt, iam ſentimus, iam exhilarantur facies noſtræ in o-
Cant.1. a leo, iam clamamus, Oleum effuſum nomen tuum, memoriale tuū in generatione & generationem. Verum id quidem non in vanum, etſi oleum effunditur, ſed non perit: Propterea ſiquidem & adoleſcentulæ paruulæ. ſ. animæ, ſponſum diligunt, idq. non parum: & vnguentum deſcendens de capite, nō modo barba, ſed & ipſa veſtimēti ora ſuſcepit. Intuere ò homo conſilium Dei, agnoſce conſilium ſapientiæ, conſilium pietatis. Cæleſti rore aream rigaturus, totum vellus prius infudit. Redempturus humanum genus, pretium vniuerſum contulit in Mariā. Vt quid hoc? Fortè vt excuſaretur Eua per filiam, & querela viri aduerſus feminam deinceps ſopiretur. Ne dixeris vltra (ò Adam) mulier quam dediſti mihi, dedit mihi de ligno vetito; dic potius: Mulier quam dediſti mihi, me cibauit fructu benedicto. Pijſſimum ſanè conſilium, ſed latet forſitan aliud, nec totum hoc eſt. Verum id quidem, ſed parum eſt (ni fallor) deſiderijs veſtris. Dulcedo lactis eſt, elicietur fortè ſi fortius premimus, & pinguedo butyri. Altius ergo intueamini quanto deuotionis affectu à nobis eam voluerit honorari; qui totius boni plenitudinē poſuit in Maria: vt proinde ſi quid ſpei in nobis eſt, ſi quid gratiæ, ſi quid ſalutis, ab ea nouerimus redundare, quæ aſcendit delicijs affluēs. Hortus planè deliciarum, quem nō modo afflauerit veniens, ſed & perflauerit ſuperueniens Auſter ille Diuinus, vt vndiq. fluāt, & effluāt aromata, eius chariſmata ſcilicet gratiarum. Tolle corpus hoc Solare, quod illuminat mundum, vbi dies? Tolle Mariam hāc maris ſtellam, maris vtique magni & ſpatioſi: quid niſi caligo inuoluens, & vmbra mortis, ac denſiſſimæ tenebræ relinquuntur? Totis ergo medullis cordium, totis præcordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam hanc veneremur, quia ſic eſt voluntas eius qui totum nos habere voluit per Mariam. Hęc inquam voluntas eius eſt, ſed pro nobis. In omnibus ſiquidem, & per omnia prouidens miſeris, trepidationem noſtram ſolatur, fidem excitat, ſpem roborat, diffidentiam abigit, erigit puſillanimitatem. Ad patrem verebaris accedere: ſolo auditu territus ad folia fugiebas. Ieſum tibi dedit mediatorem. Quid nō apud talem patrem filius talis obtineat? Exaudietur vtique pro reuerentia ſua: pater enim diligit filium. An vero trepidas & ad ipſum? Frater tuus eſt, & caro tua, tentatus per omnia abſque peccato, vt miſericors fieret. Hunc tibi fratrem Maria dedit. L
Sed forſitan & in ipſo maieſtatem vereare Diuinam, quòd licet factus ſit homo, manſerit tamen Deus.

Aduocatum habere vis & ad ipſum? ad Mariam recurre. Pura ſiquidem humanitas in Maria, non modo pura ab oī contaminatione, ſed & pura ſingularitate naturæ. Nec dubius dixerim, exaudietur & ipſa pro reuerentia ſua. Exaudiet vtique matrē filius, & exaudiet filiū pater. Filioli, hæc peccatorum ſcala, hæc mea maxima fiducia eſt, hæc tota rō ſpei meæ. Quid enim? Poteſtne filius aut repellere aut ſuſtinere repulſam? nō audire, aut nō audiri filius pōt? Neutrū planè. Inueniſti (ait Angelus) gratiā apud Deū. Feliciter. Semper hæc inueniet gratiam, & ſola eſt gratia qua egemus. Prudēs virgo nō ſapientiā, ſicut Salomon, nō diuitias, non honores, non potentiā, ſed gratiā requirebat. Nimirū ſola eſt gratia qua ſaluamur. Quid nos alia concupiſcimus fratres? Quęramus gratiam, & per Mariā quæramus: quia quod quærit, inuenit, & fruſtrari non poteſt. Quæramus

gratiam

gratiam, ſed gratiam apud Deum: nam apud homines gratia fallax. Quærant alij meritum, nos inuenire gratiam ſtudeamus. Quid enim? Non gratiæ eſt, quòd hic ſumus? Profectò miſericordiæ Domini eſt, quòd non ſumus conſumpti nos. Qui nos? Nos periuri, nos adulteri, nos homicidæ, nos raptores, purgamenta vtique mūdi huius. M Conſulite conſcientias veſtras fratres, & videte, quia vbi abundauit delictum, ſuperabundabat & gratia. Maria non prætendit meritum, ſed gratiā quærit. Denique vſque adeo fidit gratiæ, & non altum ſapit, vt ſalutationem Angelicam vereatur. Maria, inquit, cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Nimirum ſeſe ſalutatione Angelica reputabat indignam. Et forſitan talia meditabatur. Vnde hoc mihi, vt veniat Angelus Domini mei ad me. Ne timeas Maria, ne mireris Angelum venientem, & maior Angelo venit. Ne mireris Angelum Domini, & Dominus Angeli ſecū. Poſtremò, quidni videas Angelum, cū iā Angelicè viuas? Quidni viſitet Angelus vitę ſociam? Quidni ſalutet ciuem ſanctorum, & domeſticam Dei? Angelica planè vita Virginitas: & qui non nubent, neque nubentur, erunt ſicut Angeli Dei. Vides ne, quod & hoc nihilominus modo aquæductus noſter aſcendit ad fontem, nec ſola iam oratione cælos penetrat, ſed etiam incorruptione, quæ proximum Deo facit, ſicut Sapiens ait; *Sap. 6. e* Erat enim virgo ſancta corpore, & ſpiritu, cui ſpecialiter eſſet dicere: Conuerſatio noſtra in cælis eſt. Sancta inquam corpore & ſpiritu, ne quid forſitan ſuper hoc dubitet aquæductu. Sublimis equidem valde, ſed nihilominus integerrimus manet. Hortus concluſus, fons ſignatus, templum Domini, ſacrarium ſpiritus ſancti. Nec enim eſt fatua virgo, cui non modo oleum eſt, ſed olei plenitudo in vaſe recondita. Aſcenſiones in corde ſuo diſponit, A conuerſatione pariter (ſicut iam diximus) & oratione aſcendens. Denique abijt in montana cum feſtinatione, & ſalutauit Elizabeth, & in miniſterio eius erat quaſi menſibus tribus, vt iam tunc poſſet dicere matri mater, quod tanto poſt filio dixit filius: ſine modo, ſic enim decet nos implere omnem iuſtitiam. Planè montana conſcendens, cuius iuſtitia ſicut montes Dei. Tertius enim hic aſcenſus virginis fuit, vt funiculus triplex difficile rumperetur. Feruebat ſiquidem in quærenda gratia caritas, ſplendebat in carne Virginitas, humilitas in obſequio eminebat. Etenim ſi omnis qui ſe humiliat exaltabitur: quid hac humilitate ſublimius? Veniſſe eam mirabatur Elizabeth, & dicebat: Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me? *Luc. 1.* Sed iam magis miretur quòd inſtar vtique filij, & ipſa non miniſtrari venerit, ſed miniſtrare. Merito proinde cantor ille diuinus in ipſius admiratione præcinens, aiebat: Quæ eſt *Cant. 6. d* iſta, quæ aſcendit ſicut Aurora conſurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis, vt caſtrorum acies ordinata? Aſcendit planè ſupra omne humanum genus, aſcendit vſque ad Angelos, ſed & ipſos quoque tranſcendit, & cæleſtem omem ſupergreditur creaturam. Nimirum ſupra Angelos hauriat neceſſe eſt, quam refundat hominibus aquam viuam. Quomodo, inquit, fiet *Textus.* iſtud, quoniam virum non cognoſco? Verè ſancta corpore, & ſpiritu, & integritatem carnis habens, & propoſitum integritatis. Reſpondens autem Angelus, dixit: Spiritus *Textus.* ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Ne me interrogaueris, inquit, ſupra me eſt, & non potero ad illud. Spiritusſanctus, non Angelus, ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi, non ego. Ne ſteteris, vel inter Angelos virgo ſancta, ſublimius aliquid tuo ſibi miniſterio propinandum terra ſitiens præſtolatur. Paululum cum pertranſieris eos, inuenies quem diligit anima tua. Paululum inquam, non quia non incomparabiliter ſupereminneat, ſed quod inter eum, & ipſos medium nihil inuenias. Tranſi ergo Virtutes, & Dominationes, Cherubim quoque & Seraphim, vt ad eum peruenias de quo vociferantur adinuicem, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabatoh. Quod enim ex te naſcetur ſanctum, vocabitur filius Dei. Fons ſapientiæ Verbum patris in excelſis: hoc Verbum mediante te caro fiet: *Io. 14. b* vt dicit: Ego in patre, & pater in me: dicat *Ioā. 1. a* nihilominus, quia ego à Deo proceſſi & veni. In principio, inquit, erat Verbū. Iam ſcatet fons: ſed interim tantum in ſemetipſo. Denique, & Verbum erat apud Deum: lucē profectò habitans inacceſſibilem, & dicebat Dominꝰ ab initio: Ego cogito cogitationes *Ier. 29. c* pacis, & non afflictionis. Sed penes te eſt cogitatio tua, & quid cogites, nos neſcimus. Quis. n. cognouit ſensū Dñi: aut quis conſiliarius eius fuit. Deſcendit itaque cogitatio pacis

pacis in opus pacis. Verbum caro factum eſt, & habitat iam in nobis. Habitat planè per fidem in cordibus noſtris, habitat in memoria noſtra, habitat in cogitatione: quia vſque ad ipſam deſcendit imaginationem.
C Quid enim verius cogitaret homo de Deo, niſi forſitan idolum corde fabricaret? Incõprehenſibilis erat & inacceſſibilis, inviſibilis & inexcogitabilis omninò. Nunc verò comprehendi voluit, videri voluit, cogitari voluit. Quonam modo inquis? Nimirum iacens in præſepio, in virginali gremio cubans, in monte prædicans, in oratione pernoctans, & in cruce pendens, in morte pallens, liber inter mortuos, & in inferno imperans: ſeu etiam tertia die reſurgens, & Apoſtolis loca clauorum victoriæ ſigna demonſtrans, nouiſſimè coram eis cæli ſecreta conſcendens. Quid horum non verè, non piè, non ſancte cogitatur? Quidquid horum cogito, Deum cogito, & per omnia eſt Deus meus. Hæc ego meditari dixi ſapientiam, & prudentiam iudicaui eructare memoriam ſuauitatis: quoniam in huiuſcemodi nucleis virga ſacerdotalis copioſè ꝓduxit, quam in ſupernis hauriens, vberius nobis Maria refundit. In ſupernis planè, & vltrà Angelos, quæ Verbum ex ipſo patris
Pſ. 18. a corde ſuſcepit, vt ſcriptum eſt. Dies diei eructat Verbum. Vtique dies pater: ſiquidem dies ex die ſalutare Dei. An non etiam Virgo dies? Et præclara. Rutilans planè dies, quæ procedit ſicut Aurora cõſurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol. Intuere igitur quemadmodum vſque ad Angelos plenitudine gratię, ſupra Angelos ſuperueniẽte ſpiritu ſancto peruenit. Eſt in Angelis caritas, eſt puritas, eſt humilitas. Quid horum non enituit in Maria? Sed oſtenſum eſt ſuperius, vt quidem à nobis oſtendi po-
D tuit: ſupereminentiam proſequamur. Cui enim Angelorum aliquando dictum eſt: Spiritusſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi: ideoq. & quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei? Denique, Veritas de terra orta eſt, non de Angelica creatura: nec Angelos, ſed ſemen Abrahæ apprehendit. Magnum eſt Angelo, vt miniſter ſit Domini, ſed Maria ſublimius quiddam meruit, vt ſit mater. Fecunditas itaque Virginis ſupereminens gloria eſt, tantoque excellentior Angelis facta munere ſingulari, quanto differentius præ miniſtris nomen matris accepit: hanc inuenit gratiam plena iam gratia, vt caritate feruida, Virginitate integra, humilitate deuota: fieret nihilominus ſine viri cognitione grauida, ſine muliebri dolore puerpera. Parum eſt quod ex ea natum eſt, ſanctum vocatur, & eſt filius Dei. De reliquo fratres curandum nobis ſummoperè eſt, ne Verbum quod de ore patris ad nos egreſſum eſt Virgine mediante, vacuum reuertatur, ſed per eamdem nihilominus Virginem gratiã pro gratia referamus. Eructemus memoriam, donec præſentiam ſuſpiramus, & ſuæ reddantur origini fluenta gratiæ, vt vberius fluant. Alioquin niſi ad fontem redeant, exſiccantur, & infideles in modico, quod maximum eſt accipere non meremur. Modicum plane memoria ad præſentiam, modicum ad id quod cupimus, magnum ad id quod meremur: longe infra deſiderium, ſed nihilominus ſupra meritum. Sapienter proinde ſponſa, & pro hoc modico nõ modicè gratulatur. Cum enim dixiſſet: Indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie: Can. 1. a E
recipiens exigua pro immenſis, & pro paſtu meridiano libans ſacrificium, veſpertinum, minimè tamen vt ſolet fieri murmurat, aut triſtatur, ſed gratias agit, & in omnibus ſeſe exhibet deuotiorem. Nouit enim quòd ſi fidelis fuerit in vmbra memoriæ, lucem præſentiæ ſine dubio obtinebit. Itaque qui reminiſcimini Domini, ne taceatis, & ne detis ſilentium ei. Nimirum qui præſentem habent Dominum, exhortatione non indigent: quod ait Propheta alius. Lauda Pſ. 147. a
Hieruſalem Dominum, lauda Deum tuum Sion: congratulationis eſt potius quàm cõmonitionis. Qui in fide ambulant, egent admonitione ne taceant, & ne dederint ſilentium ei. Loquitur enim & loquitur pacem in plebem ſuam, & ſuper ſanctos ſuos, Pſ. 17. d
& in eos qui conuertũtur ad cor: Ceterum cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente innocens eris: & audientem ſeſe audiet, & loquenti ſibi loquetur. Alioquin ſilentium ei dediſti ſi taceas. Sed vnde ſi taceas? A laude? Ne taceatis, inquit, & ne detis ſilentium ei, donec ſtabiliat, & donec ponat Hieruſalem laudem in terra. Laus Hieruſalem iucunda, & decora laudatio. Niſi forte Angelos ciues Hieruſalem mutuis opinamur laudibus delectari, & decidere de vanitate in idipſum. Fiat voluntas tua pater, ſicut in cælo & in terra, vt laus Hieruſalem ſtabiliatur in terra. Quid Iſai. 62. d

enim

enim modo eſt (Non quærit Angelus ab An
gelo gloriam in Hieruſalem, & homo ab
F homine laudari cupit in terra? Execranda
peruerſitas, ſed eorum ſit qui ignorantiam
Dei habent, qui obliti ſunt Domini Dei ſui.
Vos qui reminiſcimini Domini, ne taceatis
à laude eius, donec ſtabiliatur & perficiatur
in terra. Eſt enim ſilentium irreprehenſi-
bile, imò & laudabile magis. Eſt & ſermo
non bonus. Alioquin non diceret prophe-
ta bonum eſſe homini prẹſtolari cum ſilen-
tio ſalutare Dei. Bonum ſilentiũ à iactantia,
bonum à blaſphemia, bonum à murmure
Thrẽ.3. & detractione. Alius enim ob laboris ma-
gnitudinem, & pondus diei exaſperatus,
animo murmurat, dijudicat eos qui pro ani
ma ſua peruigilãt, tamquã redditurí vtique
rationẽ. Clamor eſt, ſed ſupra omne ſilen-
tium clamor iſte animi obdurati ſilere facit
(quam audiri non patitur) vocem Verbi.
Alius puſillanimitate ſpiritus in exſpecta-
tione deficit, peſſimumq. hoc Verbum bla-
ſphemiæ eſt, quod nec in hoc ſæculo remit-
titur, nec futuro. Tertius in magnis am-
bulat, & in mirabilibus ſuper ſe, dicens: Ma-
nus noſtra excelſa, putans ſe aliquid eſſe,
cum nihil ſit. Quid loqueretur huic qui
loquitur pacem? Dicit enim quia diues
ſum, & nullius egeo. Porro veritatis ſen-
Luc.6.d tentia eſt. Væ vobis diuitibus, quia habetis
Matth. hic conſolationem veſtram. Contra verò:
5.a Beati, inquit, qui lugent, quoniam ipſi con-
ſolabũtur. Sileat ergo in nobis lingua male-
dica, lingua blaſphema, lingua magniloqua:
1.Reg. quoniam bonum eſt in hoc triplici ſilentio
3.b ſalutare Domini præſtolari, vt dicas: Lo-
G quere Domine, quia audit ſeruus tuus. Eiuſ-
modi quippe voces non ad eum ſunt, ſed
Exo.16. aduerſus eum, ſicut legiſlator murmuranti-
b bus ait: Non enim contra nos eſt murmur
veſtrum, ſed contra Dominum. Ita tamen
ab his taceas, ne omninò taceas, ne dederis
ſilentium ei. Loquere illi cõtra iactantiam
in confeſſione, vt obtineas veniam de prẹ-
terito. Loquere in gratiarum actione con-
tra murmurationẽ, vt ampliorem inuenias
gratiam in præſenti. Loquere in oratione
contra diffidentiam, vt conſequaris & glo-
riam in futuro. Confitere inquã præterita,
& pro præſentibus gratias age, ac deinceps
ora ſtudioſius pro futuris, vt ne ipſe quidẽ
ſileat à remiſſione, ab immiſſione à promiſ-
ſione. Ne taceas inquam, ne dederis ſilen-
tiũ ei, loquere vt & ipſe loquatur, & dicere
poſſis: Dilectus meus mihi, & ego illi. Iucun-
da vox, & eloquium dulce. Nimirum, non
vox murmuris hæc, ſed vox turturis eſt. Et
ne dixeris: Quomodo cantabimus cãticum *Pſ.136.*
Domini in terra aliena? non iam aliena re- *a*
putabitur, de qua ſponſus ait: Vox turturis
audita eſt in terra noſtra. Audierat enim di- *Cant.2.*
centem: Capite nobis vulpes paruulas: & *c*
fortè ex eo in vocem exultationis erupit, vt
diceret: Dilectus meus mihi, & ego illi. Pla- *Ibid. d*
ne vox turturis, quæ tam viuenti quam mor
tuo ſingulari vtique caſtimonia ſuo com-
pari perſeuerat, vt eam neque mors, neque
vita à Chriſti ſeparet caritate. Intuere ete-
nim vtrumnam aliquid hunc dilectũ auer-
tere potuerit à dilecta quo minus ei & pec-
canti & auerſæ perſeueraret. Glomeratæ nu
bes radios ſolis offendere contendebant, vt
iniquitates noſtræ ſepararent inter nos, &
Deum, ſed incaluit Sol, & vniuerſa diſſoluit. H
Alioquin quando rediſſes ad eum, niſi ille *Cant.6.*
tibi perſeueraſſet, niſi clamaſſet: Reuertere, *d*
reuertere Sunamitis, reuertere, reuertere,
vt intueamur te. Eſto ergo illi, & tu nihilo-
minus perſeuerans, vt nullis ab eo flagellis,
aut laboribus auertaris.

Luctare cum Angelo ne ſuccumbas: quia
Regnum cælorum vim patitur, & violenti
rapiunt illud. An non lucta, Dilectus meus *Matth.*
mihi, & ego illi? Notam fecit dilectionem *20. d*
ſuam, experiatur & tuam. In multis.n. tentat
te Dominus Deus tuus. Declinat ſæpius,
auertit faciẽ, ſed nõ in ira. Probationis iſtud
eſt, nõ reprobationis. Suſtinuit te dilectus,
ſuſtine tu dilectũ, ſuſtine, viriliter age. Non
illũ vicere peccata tua, te quoque ipſius fla-
gella non ſuperent, & obtinebis benedictio-
nem. Sed quando? Cum aurora fuerit, cum *Gen.32.*
aſpirauerit iam dies, cum ſtabilierit Hieru- *f*
ſalem laudẽ in terra. Ecce, inquit, vir lucta-
batur cum Iacob vſque mane. Auditam fac
mihi mane miſericordiam tuã, quia ſpera-
ui in te Domine. Non tacebo, nec dabo tibi
ſilentium abſque mane, vtinam nec ieiuniũ.
Nimirum dignaris & paſci, ſed inter lilia.
Dilectus meus mihi, & ego illi, qui paſcitur
inter lilia. Nimirum & ſupra, ſi meminiſti,
in eodem Cantico euidẽter expreſſum eſt,
quòd florum apparitio turturis comitetur
auditum. Sed attende, quòd locum non ci-
bum indicare videtur, nec quibus paſcitur
exprimit, ſed inter quæ. Fortè.n. non cibo,
ſed conſortio paſcitur liliorũ, nec lilijs veſci-
tur, ſed in illis verſatur. Nimirũ odore po-

tius quàm ſapore lilia placent, & viſui magis ſunt apta,quàm eſui. Ita ergo paſcitur inter lilia donec aſpiret dies, & venuſtati florum fructuum ſuccedat vbertas. Interim quippe florum non fructuum tempus eſt, dum in ſpe magis, quàm in re ſumus: & per fidem non per ſpem ambulantes, exſpectatione magis,quàm experientia gratulamur. Conſidera denique floris teneritudinem,&
2.Cor. 4.b memento verbi, quod ait Apoſtolus. Quia habemus theſaurũ iſtum in vaſis fictilibus. Quanta enim videntur imminere pericula floribus? quàm facile ſpinarum aculeis liliũ perforatur? Merito proinde canit dilectus. Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. An non erat inter ſpinas,qui dice-
Pſ. 119. b bat: Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus? Ceterum etſi iuſtus germinat ſicut lilium, ſed non ad lilium ſponſus paſcitur, nec in ſingularitate complacet ſibi. Audi
Matth. 18.c denique inter lilia commorantem. Vbi, inquit, duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Amat ſemper media Ieſus, diuerticula ſemper & reclinatoria reprobat filius hominis, Dei & hominum mediator. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui paſcitur inter lilia. Curemus habere lilia fratres,exſtirpate ſpinas & tribulos, & inſerere lilia feſtinemus: ſi quando fortè & ad nos paſcendos dignetur dilectus deſcendere. Apud Mariam vtique paſcebatur, idq. copioſius pro multitudine liliorum. An non lilia Virginitatis decus, humilitatis inſigne, ſupereminentia caritatis?
K Erant tamen & nobis lilia,quamuis inferiora valde, ſed ne inter hæc quidem dedignabitur paſci ſponſus: ſiquidem eas quas prędiximus actiones gratiarum deuotionis hilaritas illuſtrauerit, orationem intẽtionis puritas candidauerit, confeſſionem indulgen-
Iſai. 1. c tia dealbauerit, ſicut ſcriptum eſt. Si fuerint peccata veſtra vt coccinũ, quaſi nix dealbabuntur: & ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lana alba erunt. Ceterum quidquid illud eſt quod offerre paras, Mariæ cõmendare memento, vt eodem alueo ad largitorẽ gratiæ, gratia redeat ex quo effluxit. Neque enim impotens erat Deus, & ſine hoc aquæductu infundere gratiã prout vellet,ſed tibi vehiculũ voluit prouidere. Fortè enim manus tuæ, aut ſanguine plenæ, aut infectæ muneribus, quòd non eas ab omni munere excuſſiſti. Ideoq. modicum iſtud quod offerre deſideras, gratioſiſſimis illis & omni acceptione digniſſimis Mariæ manibus offerendum tradere cura, ſi nõ vis ſuſtinere repulſam. Nimirum candidiſſima quædam lilia ſunt, nec cauſabitur ille liliorum amator inter lilia non inuentum, quidquid illud ſit quod inter Mariæ manus inuenerit.

In feſtiuitate ſancti Michaelis, Sermo I.

ANgelorum hodie memoria celebratur, & exigitis debitum pro tanta ſolemnitate ſermonẽ. Sed L
quid de Angelicis ſpiritibus, viles loquantur vermiculi? Credimus ſanè & indubitata fide tenemus, Diuina eos pręſentia,& viſione beatos ſine fine lętari in bonis Domini, quę oculus nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt. Quid ergo de his homo loquatur hominibus, quę nec ipſe quidem cogitare, nec illi ſaltem audire ſufficiant? Profectò, ſi ex abundantia cordis os loquitur, ſileat nihilominus lingua neceſſe eſt ex inopia cogitationis. Attamen ſi multum eſt ad nos loqui de ea claritate & gloria qua in ſemetipſis, imò in Deo ſuo Angeli ſancti, noſtris omninò ſupereminent cordibus: de ea loquamur quã nobis exhibent gratia, & caritate. In ſupernis enim ſpiritibus non ſolum admirabilis dignitas, ſed dignatio amabilis inuenitur. Dignum eſt proinde fratres vt gloriam nõ capientes, tãto magis amplectamur miſericordiam, qua nimirum conſtat nihilominus abundare domeſticos Dei, cæli ciues, principes paradiſi. Teſtatur denique Apoſtolus ipſe, qui raptus vſque ad tertium cælũ, beatæ illi curiæ meruit intereſſe, atque eius noſſe ſecreta: quoniam omnes adminiſtratorij ſunt ſpiritus, miſſi in miniſteriũ propter eos qui hereditatem capiunt ſalutis. Neque id cuiquã incredibile videatur, quandoquidẽ ipſe quoque creator & Rex Angelorũ venit non miniſtrari, ſed miniſtrare, & animam ſuam dare pro multis. Vt quid ergo miniſteriũ illud M
Angelorum quiſpiam dedignetur, de quo præcedit eos cui in excelſis tota cum auiditate & felicitate miniſtrant? Si & hinc dubitas, vtique qui vidit, teſtimonium perhibuit. Millia, inquiens, millium miniſtrabant *Dan. 7. c*
ei, & decies centena millia aſſiſtebant ei. A- *Apo. 5. c*
lius quoque Propheta ad patrem de filio loquens, ait: Minuiſti eum paulo minus ab *Pſ. 8. n*
Angelis. Sic planè, ſic decet vt vincat & humilitate qui ſublimitate vincebat, ſitq. tanto

cto minor Angelis, quanto inferiori ſeſe miniſterio mancipauit: cui tanto excellentior eſt, quanto differentius præ eius nomen hereditauit. Sed quæras fortaſſe in quo minoratus videatur ab Angelis cum miniſtrare venit: quando quidē (vt ſupra meminimus) in miniſterium mittuntur & illi? In eo vtique quod non modo miniſtrauit, ſed miniſtratus eſt, eratq. vnus & idem qui miniſtra-
Cāt.2.c bat, & qui miniſtrabatur. Merito proinde ſponſa in Canticis Canticorū: Ecce (inquit) venit is ſaliens in montibus, tranſiliēs colles. Miniſtrans.n. ſalijt inter Angelos, ſed & ipſos tranſilijt miniſtratus. Miniſtrant.n. Angeli, ſed de alieno, offerentes Deo bona opera, non ſua, ſed noſtra, ac nobis eius gra-
Apocal. tiam referentes. Vnde & ſcriptura dicens:
8.a Qm̄ aſcendit fumus aromatum in cōſpectu Dn̄i de manu Angeli, ſolicitè præmiſit data ei fuiſſe incenſa multa. Noſtros.n. ſudores non ſuos, nr̄as non ſuas lacrymas offerunt Deo, nobis quoque eius munera referunt, & non ſua. Non ſic miniſter ille ſublimior cunctis, ſed humilior vniuerſis, qui ſemetipſum obtulit ſacrificium laudis, qui patri of-
A ferens aiam ſuā, nobis miniſtrat vſque hodie carnem ſuam. Huius vtique tanti miniſtri gratia nihil mirum ſi dignanter nobis imò & libenter Angeli ſancti miniſtrent. Ipſi.n. amāt nos, quia nos Chriſtus amauit. Dicitur certè vulgari quodam prouerbio: Qui me amat, amat & canē meū. Nos verò beati Angeli, catelli ſumus Dn̄i illius quem tanto affectu diligitis, catelli inquā, cupiētes ſaturari de micis, quæ cadunt de menſa dominorum noſtrorum, qui eſtis vos. Et hæc dixerim fratres, vt ampliorem de cetero erga beatos Angelos fiduciā habeatis, ac proinde familiarius in omni neceſſitate veſtra corū inuocetis auxilia: ſed & dignius in eorum præſentia conuerſari, & magis ac magis eorum vobis conciliare gratiam, captare beneuolentiam, exorare clementiā ſtudeatis. Cuius rei gratia neceſſarium duco alias quoque caritati veſtræ exponere cauſas, quæ ipſos beatos Angelos pro noſtra infirmitate reddant ſolicitos, abſque ſua ſane anxietate, ſed non abſque vtilitate noſtra, nec ad detrimentum felicitatis ſuæ, ſed ad noſtræ ſalutis augmentum.

Cōſtat ſine dubio rationis participes, & capaces beatitudinis humanas animas Angelicæ (ſi dicere id audeamus) cognatas eſſe naturæ: nec decet vos, ò beati ſpiritus contra legis præceptum dedignari quam viſitare debetis ſpeciem veſtram licet in multam (vt ipſi cernitis) deiecta ſit vilitatē. Sed neque arbitramur vos ſuperni ciues, ciuitatis veſtræ excidio delectari, & ruina murorum quos ſemiruptos ipſi videtis. Cuius in- B
ſtaurationem ſi deſideratis (vt dignum eſt) frequenter quæſo ante thronum gloriæ verbum precis iteratè dicentes: Benigne fac Do *Pſal.50.*
mine in bona voluntate tua Sion, vt ædificentur muri Hieruſalem. Si diligitis decorem domus Dei (imò quia diligitis) experiantur zelum veſtrum viui & rationales lapides, qui ſoli in inſtaurationem eius vobis poſſunt coædificari.

Hic eſt dilectiſſimi funiculus triplex, quo de excelſo cælorum habitaculo ad conſolādos, ad viſitandos, ad adiuuandos nos attrahit ſupereminens caritas Angelorum propter Deum, propter nos, propter ſeipſos. Propter Deum vtique, cuius tanta erga nos miſericordiæ viſcera ipſi quoque (vt dignū eſt) imitantur. Propter nos, in quibus nimirum propriam ſimilitudinem miſerantur. Propter ſeipſos, quorum ordines inſtaurandos ex vobis toto deſiderio prēſtolantur. In ore enim paruulorum qui lacte modo veſcuntur, & nondum ſolido cibo, perficienda eſt laus illa maieſtatis Diuinæ, cuius habentes primitias Angelici ſpiritus, beata nimirum delectatione fruuntur. ſed tāto auidius nos exſpectant, quanto conſummationis eius exſpectatione & exſpetitione ſolicitantur. Quæ cum ita ſint, penſate quanta etiam nobis ſolicitudine opus eſt dilectiſſimi, vt dignos nos exhibeamus eorum frequentia, & eo modo conuerſemur in conſpectu Angelorum, ne fortè ſanctos offendamus obtutus. Væ enim nobis, ſi quando prouocati peccatis, & negligentijs noſtris indignos nos iudicauerint præſentia & vi- C
ſitatione ſua, vt iam neceſſe habeamus & nos plangere, & dicere cum Propheta: Ami *Pſ.37.c*
ci mei, & proximi mei aduerſum me appropinquauerunt & ſteterunt. Et qui iuxta me erant de longe ſteterunt, & vim faciebant qui quærebant animam meam. Elongatis nimirum eos quorum præſentia protegere nos, & propulſare poterat inimicum. Quod ſi tam neceſſariam habemus familiaritatem dignationis Angelicæ, cauēda nobis eorum offenſa, & in his maximè exercendum, quibus eos nouimus oblectari. Sunt enim plurima quæ eis placent, & quæ in nobis nue-

nunc

nire delectat: vt eſt ſobrietas, caſtitas, paupertas voluntaria, crebri in cælum gemitus, & orationes cum lacrymis, & cordis intentione. Attamen ſuper omnia hæc vnitatem & pacem à nobis exigunt Angeli pacis. Quidni maximè delectentur in his quę formam quamdam ciuitatis ſuæ repræſentant in nobis, vt mirentur Hieruſalem nouam in terra? Dico autem vt quomodo ciuitatis illius participatio eſt in idipſum: ſic & nos idipſum ſentiamus, idipſum dicamus omnes, & non ſint in nobis ſchiſmata. ſed magis omnes ſimul vnū corpus ſimus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra. E contra verò, nihil æquè offendit, & ad indignationem prouocat eos, quam diſſenſiones & ſcandala ſi forte inueniantur in nobis. Audiamus ſiquidem quid loquatur ad

1. Cor. 3. a Corinthios Paulus. Cum enim ſit inter vos zelus & contentio, nonne carnales eſtis, & ſecundum hominem ambulatis? In epiſto-

Iudæ 1. f la quoque Iudæ Apoſtoli legimus ſic: Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, animales, ſpiritum non habentes. Videre eſt animam

D hominis, quemadmodum vniuerſa corporis membra viuificet cohærentia ſibi. Separa ergo quod vis à iunctura ceterorum, & vide an de cetero illud viuificet. Sic eſt omnis qui dicit, anathema Ieſu: quod nemo dicit loquens in ſpiritu Dei, quia anathema ſeparatio eſt. Sic & inquam, omnis qui ab vnitate diuiditur, ne dubites quin ab eo receſſerit ſpiritus vitæ. Dignè igitur contentioſos, & qui ſeparant ſemetipſos, Apoſtoli carnales vocant & animales, ſpiritum non habentes. Dicunt ergo ſancti illi, & beati ſpiritus, vbi ſcandala inuenerint & diſſenſiones. Quid nobis & generationi huic ſpiritum non habenti? Nam ſi adeſſet ſpiritus, per eum vtique caritas diffunderetur, & vnitas non ſcinderetur. Et dicunt. Non permaneamus cum hominibus iſtis in æternum, quia caro ſunt. Quæ enim conuentio luci ad tenebras? Nos de regno vnitatis, & pacis ſumus, & homines iſtos in eamdem vnitatem & pacem ſperabamus eſſe venturos. Nunc autem qua ratione nobis cohæreant qui diſſident à ſeipſis? Videtis quàm congruat huic ſollemnitati Euangelica lectio, quæ ſic deterret nos à ſcandalo paruulorum, quandoquidem tam vehementer Angelis diſpli-

Mat. 18 a cent ſcandala? Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, durum eſt quod ſequitur. Sed iam præterit hora, ad Miſſas nobis eundum eſt. Peto ne ſit vobis moleſta dilatio, quæ poterit non inutilis fore, ſi capitulum præſens ſermone altero diligentius proſequamur.

In eadem ſollemnitate, Sermo II.

Audiſtis fratres Euangelicam lectionem aduerſus eos, qui puſillos ſcandalizant, ſatis terribiliter intonātem. Nemini blanditur veritas, neminem palpat, nullum ſeducit, apertè denuncians, quoniam Væ homini illi per quem ſcandalum venit. Bonum erat ei ſi natus non fuiſſet homo ille. Natus ſanè denuo, natus ad vitam, natus de ſpiritu, q̃ nimirum carne poſtmodum conſummatur. Expedit ei (ſi quis eſt) qui ſcandala ſuſcitat in hac domo, in hac ſancta Deo placita, & Angelis eius admodum grata ac familiari congregatione; vt ſuſpendatur in collo eius mola aſinaria, & pro ſuaui iugo, & leui onere Saluatoris, graui mole terrenæ cupiditatis humeris eius impoſita demergatur in profundum maris huius, magni & ſpacioſi manibus, quod eſt ſine dubio ſæculum nequam. Minus enim damnabile erat ei in ſæculo magis perire, quam in Monaſterio. Perire ſiquidem neceſſe eſt hominem qui caritatem non habet, etiam ſi tradiderit corpus ſuum ita vt ardeat. Ex hoc dixerim fratres, non quaſi minus bene de vobis ſentiam, aut regnare videatur in vobis nequiſſimum iſtud vitium: ſed vt in ea caritate, & vnanimitate, & pace in qua ſtatis in Domino, ſoliciti ſitis perſeuerare, & abundare magis. Quæ eſt enim ſpes noſtra, & gaudium noſtrum, & corona gloriæ? Nonne vnitas & vnanimitas veſtra, F in qua gaudeo vos inueniri fraternitatis amatores, & ante omnia mutuam in vobiſmetipſis caritatem habentes, quod eſt vinculum perfectionis? Propter quod obſecro vos, ſic ſtate in Domino cariſſimi. In hoc enim cognoſcunt omnes etiam Angeli ſancti, quòd Chriſti eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem. Denique ſi tenetis memoria quam vobis præcedenti ſermone tradidimus triplicem Angelicæ erga nos caritatis, & ſolicitudinis cauſſam, poteſt hinc quoque fraternæ dilectionis vtilitas magnificè commendari. Facilè ſiquidem conſiderare eſt homini, qui non diligit proximum,

nullam

Marginalia (right column): E; *Mat. 18 a*

Nullam ex his quas tunc diximus,ſuppetere cauſſam. Numquid enim Chriſti gratia diligemur ab Angelis,ſi de mutuæ dilectionis inopia cognouerint nequaquam eius nos eſſe diſcipulos? Numquid diligemur ab eis propter noſipſos,id eſt,ſpiritualis naturę ſimilitudinem,ſi inuenimur non diligere humanæ naturæ noſtræ conſortes:imo verò ſi ex eis, quæ inter nos ſunt contentionibus, carnales nos magis, quā ſpirituales eſſe cōſtiterit? Denique,nūquid diligent nos propter ſeipſos, & futuram de nobis ciuitatis ſuæ reſtaurationem,ſi (quod abſit) vnum, quo ſolo vniri, & coædificari eis poſſumus,
G deſuerit glutinum caritatis? Quomodo ſperabunt reædificandos de nobis perpetuos ciuitatis illius muros,ſi cognouerint,ſi viderint nos non lapides eſſe viuos qui poſſint inuicem cohærere,ſed magis puluerem quē proijciat ventus à facie terræ, quem vnius verbi flatus in turbinem excitet, & ſuſpicionis cuiſlbet leuiſſima aura diſpergat? Et hęc quidem dixiſſe ſufficiat pro eo,quod ait
Matth. Dominus: Si quis ſcandalizauerit vnum de
18.a puſillis iſtis. Credo enim quod maiori ſollicitudine deinceps ab hac nequiſſima peſte cauebitis.

Matt.5. Iam verò quem non moueat, quod ſe-
b quitur in Euangelio? Si oculus tuus ſcandalizauerit te, erue eum, & cetera. Numquid enim corporalem hunc oculum monemur eruere,aut vnam ex manibus iſtis, ſimiliter & vnum abſcindere pedem? Abſit à nobis huiuſmodi carnalis omninò, & nimis ridiculoſa cogitatio. Sed poſtquam ab interioribus ſcādalis deterruit vos ſermo Diuinus aſperè ſatis, ſicut audiſtis, conſilium dat, quod de eo nobis agendū ſit ſcādalo quod interius patimur contrariam inuenietes legem in membris noſtris.Ipſe enim nouit figmentum noſtrum,quod eiuſmodi ſcandalum non tam facile à nobis valeat euitari. Porrò tripliciter fieri ſcandalū iſtud, quotidiano nobis noſſe licet experimento.Interdū.n. eſt in nobis ſpiritualis intētionis oculus ſimplex, & qui gratiæ magis, quam noſter dicendus ſit,ſed ſcandalizat nos oculus noſter, qui verè a nobis eſt, dum voluntas noſtra aliam minus caſtā importunè inge-
Ibid.b rit intētionem.Sed habemus iam ſuper hoc ſalubre conſilium Saluatoris. Erue eum,inquit, & proijcie abs te. Hoc autem fiet,ſi
H non conſentias, ſi abijcias, ſi reſiſtas. Simili modo de manu ac pede eſt intelligendum. Cum enim bonis operibus intentos, ad aliæ opera trahere volūtas propria conatur, manus noſtra eſt q̄ ſcandalizat nos, ſed abſcindi debet & proijci à nobis, vt non ei cōſentiamus.Sic etiam proficere in ſancta conuerſatione, & aſcendere per gradus ſcalæ,quæ
Iacob apparuit iuxta quod ait Pſalmiſta: *Pſ.83.b*
De virtute in virtutem ire deſiderantes. Sæpius ſcādalum patimur à pede quodam puſillanimitatis,& negligentiæ noſtræ,qui nimirū deſcendere magis ac remiſſius ire conatur:ſed abſcindi eū neceſſe eſt,vt pes gratię,qui ſtat in directo currere poſſit ſine offenſione, ſine ſcandalo, ſine impedimento. Quod autem dicit, bonum nobis eſſe ad vitam intrare cum vno oculo, aut manu, aut pede, quam duos habentes ire in gehēnam ignis: eos notat qui voluntatem ſuam, ſiue bona, ſiue mala ſit, æquè ſequuntur, & ingrediuntur duabus vijs, nunc bona,nūc mala ſectantes, ſecundum quod variantur deſideria eorum.Quibus merito vtilius fuerat gratiæ in omnibus inhærere, & vbi obuiat propria voluntas, abſcindere, & à ſeipſis abijcere eam. Eſt autem cum multo tempore in abſciſſione propriæ voluntatis noſtræ exercitati aliquatenus eam domamus,vt diſcat iam non ſuperbire, ſed magis ſine omni ſcandalo, vel contradictione Deo ſubiecta ſit anima noſtra, nec iam abijcere neceſſe ſit oculum noſtrum, nēpè,qui ſimplici adhærens oculo, factus eſt & ipſe ſimplex, aut certe iam non alter eſt oculus, ſed vnus
cum eo, Apoſtolo teſte: Quoniam qui ad- I
hæret Domino, vnus ſpiritus eſt cum eo. *1.Cor.6*
Quod autem de oculo dictum eſt, de manu *d*
quoque,& pede eodem modo eſt intelligēdum. Cuius.n. voluntas ex affectione, & cum deſiderio gratiæ cohæret, vt nec concupiſcat mala agere,nec bona minora, nec minus benè,quam gratia ſuggerit: hic planè perfectus eſt vir. Sed pax iſta potius eſt felicitatis, abſciſſio verò ſcandalorum, & tentationum victoria fortitudinis: illa inquam, gloriæ, hæc virtutis.

In feſtiuitate omnium Sanctorum, de lectione Euangelica. Sermo I.

FEſtiuitatem hodiernam Sanctorum omnium cum omni deuotione dignum eſt celebrari. Nimirum ſi magna videtur, & eſt, beati Petri ſollemnitas, ſeu beati Stephani,

aut cuiuſlibet ceterorum, quanta iſta eſt, quæ non vnius tantum eſt, ſed vniuerſorũ? Verum, nõ ignoratis fratres, ſæcularibus id moris eſſe, vt diebus feſtis feſtiua ſibi conuiuia parent: & quãta fuerit ſollemnitas clarior, tanto ſplendidius epulentur. Quid ergo? Nonne & his qui conuertuntur ad cor, cordis delitiæ ſunt quærendæ, & ſpiritualibus ſpiritualia comparanda? Propterea iam paratum eſt conuiuium noſtrum fratres, iam cocta ſunt omnia, & epulandi tempus aduenit. Dignum eſt enim vt prius anima ſatietur, quod hæc portio ſine dubitatione, & ſine comparatione ſit potior, præſertim cum Sãctorum ſollemnitates manifeſtũ ſit ad aĩas magis, quam ad corpora pertinere: & quæ animarum ſunt, animæ plus acceptent, quippe naturali quadam eis cognatione cõiunctæ. Quibus propterea quoque ſancti iſti compatiuntur amplius, propterea magis deſiderant animarũ bona, & plus earum refectionibus delectantur, quoniam & ipſi ſimiles nobis fuere paſſibiles, & ipſi peregrinationis hui⁹ & exilij miſerabilis deplorauere moleſtias, & ipſi graue huius corporis onus, & tumultus ſæculi, & tẽtationes experti ſunt inimici. Nihil itaque dubium quin gratior eis ſit, & multo acceptabilior illa feſtiuitas qua intenditur epulis animarum, quam ſit ea, quæ celebratur à ſæcularibus curam carnis perficientibus in deſiderijs voluptatum. Verumtamen vnde nobis animarum panis in terra deſerta, in loco horroris, & vaſtæ ſolitudinis? Vnde nobis ſub Sole ſpiritualis cibus, vbi nihil eſt niſi labor & dolor, & afflictio ſpiritus? Sed ſcio quis dixerit: Petite, & accipietis. Et illud: Si vos cum ſitis mali, noſtis bona data dare filijs veſtris, quãto magis pater veſter cæleſtis è cælo dabit ſpiritum bonum petẽtibus ſe? Nec ignoro, quam obnixè tota hac nocte, & die petieritis mẽdicantes dari vobis panem de cælo viuum: non eum qui corpus corroborat, ſed qui confortat cor hominis. Nam conuiuas quidem non auſim dicere, ſed mendici ſumus prabenda Dei viuentes. Mendici, inquam, iacentes ante ianuam regis prediuitis, vlceribus pleni, & cupientes ſaturari, imò & ſuſtentari de micis, quæ cadunt de menſa dominorum noſtrorum, quorum celebramus hodie ſollẽnitatem. Nempè delitijs affluunt, & menſuram accipiunt bonam, & confertam, & ſupereffluentẽ. Confidimus autem quoniam

K

Matth. 7 a

L

erit qui det nobis: chaos enim magnum & diſtãtia eſt multa nimis inter liberalitatem & benignitatem Dei, & auari diuitis crudelitatẽ. Propterea dedit hodie pater noſter panem. Patrem enim miſericordiarum, patrem eſſe neceſſe eſt etiam miſerorum. Dedit, inquam, nobis panem de cælo, & cibaria in abundantia: quorum vtinam ego fidelis coquus, vtinam anima mea coquina vtilis videatur.

Siquidem ad præparanda fercula veſtra, tota hac nocte concaluit cor meũ intra me, & in meditatione mea exarſit ignis: ille ſine dubio quem Dominus Ieſus miſit in terrã, & voluit vehementer accendi. Nã ſpiritualem cibum, & coquinam, & ignem habere neceſſe eſt ſpiritualem. Supereſt iam vt diſtribuam quæ paraui: vos autem conſiderate potius dantem Dominum, quam miniſtrum diſtribuentem. Ego enim, quantum in me eſt, nihil aliud ſum quam conſeruus veſter, qui vobiſcum pariter & mihi & vobis (ſicut ipſe Dominus nouit) mendico panem de cælo, & alimoniam vitæ. Propterea non ego vobis, ſed pater veſter ipſe eſt qui dat vobis panem de cælo viuum: ipſe vos paſcit, & operibus & ſermonibus, etiam & carne filij ſui, qui eſt verè cibus. Nam & de operibus lego: Meus cibus eſt vt faciam volũtatem patris mei, & de verbis: Quoniam non in ſolo pane viuit homo ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Ergo nunc quidem cibari habemus factis eius & verbis, poſt hæc etiam illibatum Dominici corporis ſacramentum in altaris menſa ſacroſancta (ipſo propitio) percepturi. Legimus in Euangelio hodie, quoniam videns turbas Ieſus, aſcendit in montem. Prædicantem enim Dominum, de ciuitatibus & caſtellis populi ſequebantur, quorum ſaluabat animas, ſanabat corpora: & adhærebant ei, affatu pariter & aſpectu illius delectati, cuius nimirum vox ſuauis, & facies decora, ſicut ſcriptum eſt: Speciosus forma præ filijs hominum, diffuſa eſt gratia in labijs tuis; Talis eſt quem nos ſequimur, cui adhæremus, totus deſiderabilis, in quem non ſolum populi, ſed & ipſi quoque Angeli sãcti deſiderant proſpicere. Quid vobis ſuauius apponemus? Nimirum hæ ſunt delitiæ Angelorum. Guſtate proinde, & videte quoniã ſuauis eſt Dominus. Et huic ſuauitati, huic ſapori, huic ſapientiæ quæ trahitur de occultis, omne quod deſideratur nõ

Ioan. 4. e

M

Deu. 8. a

Matt. 5.

Pſal. 44.

valet

valet comparari. Quid enim? Miraris in Sole ſplendorem, in flore pulchritudinem, in pane ſaporem, in terra fecunditatem? Sed à Deo hæc vniuerſa donata ſunt: nec dubium quin multo amplius reſeruauerit ſibi, quam dederit creaturis. Iam ne hoc quidem otioſum putemus quòd aſcendit in montem, nimirum quod tanto ante prædictũ eſt, tam- *Iſai. 40.* quam à longè clamante Propheta: Super montem excelſum aſcende tu qui euangeli- *A* zas Sion, exalta in fortitudine vocem tuam qui euangelizas Hieruſalem. In qua aſcenſione ſi vos melius non habetis, ego illud in- *Act. 1. a* telligendum puto quod in initio Actuum Apoſtolorum beatus Lucas meminit, dicẽs: Primum quidem ſermonem feci de omnibus ò Theophile, quæ cœpit Ieſus facere & docere. Vtique non iuxta Phariſæorum morem, qui alligabant onera grauia & importabilia, & imponebãt ea in humeros hominũ, digito autem ſuo nolebant ea mouere. An non bonus animæ panis eſt iſte, & plurimum confirmans cor hominis? Fiducialiter ſequor te Domine quocunque ieris, & ſecurè incedo viam mandatorum tuorum, ſciens quòd per eam præceſſeris ipſe. Securè, inquam, viam mandatorum tuorum curro, quandoquidem noui, quod à ſummo cælo egreſſio tua ad currendam hanc viam: & occurſus tuus vſque ad ſummum eius fuerit per hanc viam. Non poſſum modo fratres, in hunc modum ſingula maſticare: vos eſtote animalia munda & ruminantia, vt fiat ſicut ſcriptum eſt: Theſaurus deſiderabilis requieſcit in ore *Prouer. 21. c* ſapientis. Cogit enim ſuccingere, forſitan & præſcindere verbum, tam breuitas horæ, quàm materiæ magnitudo. *Textus.* Videns turbas Ieſus aſcendit in montem. Videns miſerationis intuitu, quoniam erant ſicut oues errantes, nõ habentes paſtorem. Quid eſt quod priuſquam docere inciperet, aſcendit in montem, niſi quòd in hoc ipſo docuit neceſſe habere prædicatores verbi Dei, deſiderijs animi, & conuerſatione ſancta ad ſublimia tendere, & virtutum conſcendere montem? *B* Et cum ſediſſet, acceſſerunt ad *Textus.* eum diſcipuli eius: cum ſediſſet, inquit: Alioquin quis ad excelſum illum gigantem poſſet accedere. Benigniſſime prorſus inclinauit ſe, & exinaniuit vſque ad ſeſſionem *Pſ. 138. a* vt dicat patri. Tu cognouiſti ſeſſionem meam, & reſurrectionem meam. Sedit enim, vt ad eum quem ne ipſi quidem Angeli ſtantem attingere poterant, etiam publicani & peccatores accedant: accedat Maria Magdalene, accedat & latro de cruce. Et cum ſediſſet, acceſſerunt ad eum diſcipuli eius. Acceſſerunt non tam inceſſu pedum quam affectu cordis, & imitatione virtutum.

Bene autem non turbæ, non quilibet de populo, ſed diſcipuli acceſſiſſe dicuntur quatenus ſicut teſtamentum vetus datum legitur in monte Syna, ſolo Moyſe aſcendente, *Exo. 24. d* & populo exſpectante deorſum: ſic & modo ſuſciperent montes pacem populo, & colles iuſtitiam, & velut in tenebris quibuſdam, & in occulto diceretur Apoſtolis, quod poſtea dicerent in lumine: & audirent in aure quod prædicarent poſtmodum ſuper tecta. Vnde & ſequitur: Et aperiens os ſuum do- *Textus.* cebat eos. Aperuit nunc os ſuum, qui prophetarum prius aperuerat ora. Hinc eſt qđ legitur in Pſalmo, Propheta dicente: Do- *Pſ. 50. d* mine, labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam. Nunc autem qui mul- *Hebr. 1. a* tifarie multiſq. modis olim loquutus fuerat in prophetis, demũ ſuo ipſius ore loquutus eſt, tamquam ſi diceret: Et qui loquebar, ecce adſum. Beati qui audierunt loquentem in carne ſapientiam: beati qui Verbi Dei verba quę ab ipſius ore proceſſerunt, audierunt. Verumtamen quod audierunt illi, adhuc reſeruatur nobis: quia & nos audire poſſumus, quamuis nõ ab ipſo. Aperiens os ſuũ docebat eos, dicens: Beati pauperes ſpiritu. Verè apertum eſt os eius, in quo omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ ſunt reconditi. Et verè eius hæc doctrina, qui in Apocalypſi loquitur: Ecce noua facio om- *Apocal. 21. b* nia, qui per prophetam ante prædixerat; A- *Pſ. 77. a* periã os meum, eructabo abſcondita à conſtitutione mundi. Quid enim tam abſconditum, quam paupertatem eſſe beatam? Attamẽ Veritas loquitur, quæ nec falli, nec fallere poteſt: & ipſa eſt, quę dicit, quoniam beati pauperes ſpiritu. Sic vos inſenſati filij Adam diuitias quæritis, diuitias deſideratis vſque adhuc: cum iam beatitudo pauperum Diuinitus cõmendata, prædicata mũdo, credita ſit ab hominibus? Quærat eas paganus, qui ſine Deo viuit. Quærat Iudæus, qui terrenas promiſſiones accepit. Sed quã fronte magis, aut qua mente Chriſtianus diuitias quærit, poſtquam Chriſtus beatos eſſe pauperes pdicauit? Quouſque filij alieni, quouſque vanitatẽ loquetur os veſtrũ, vt beatum

dicatis populum cui hæc ſunt, hæc viſibilia, hæc præſentia: cum filius Dei os ſuum aperiens loquutus ſit veritatem, beatos eſſe pauperes, & væ diuitibus? Sed diligenter attende, quòd non ſimpliciter pauperes nominat, propter plebeios pauperes neceſſi-
D tate miſerabili, nō laudabili voluntate. Spero equidem profutura eis apud diuinitatis miſericordiam hanc ipſam afflictionis ſuæ miſeriam: ſcio tamen Dominum hoc in loco non de huiuſmodi fuiſſe loquutum, ſed
Pſ. 53. b de his qui poſſunt dicere cum Propheta: Voluntariè ſacrificabo tibi. Attamen nec voluntaria quidem paupertas omnis laudem habet apud Deum: nam & philoſophi omnia ſua reliquiſſe leguntur, vt expediti mundialibus curis, ſtudio vanitatis poſſent vacare liberius: & nolebant cenſu abundare terreno, vt abundarent magis in ſenſu ſuo. Hos diſcernit, quod dictum eſt ſpiritu, id eſt, ſpirituali voluntate. Beati verò pauperes ſpiritu, ſpirituali ſcilicet intentione, deſiderio ſpirituali, propter ſolum beneplacitum Dei, & animarum ſalutem: quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Sed quis eſt qui ſic loquitur, qui ſic beatificat pauperes, & ſic dicat? Putas poterit verum eſſe? Erit ſine dubio: ſiquidem verax & potens eſt qui promittit. Si murmurat inimicus, reſpondebitur ei. An non licet mihi facere quod volo? Nonne oculus tuus nequā eſt, quia ego bonus ſum? Si tu iure humiliatus es pro eo, quod auerſum me exaltare te voluiſti, nonne qui ſe humiliant propter me, meritò ſunt exaltandi? Et verè fratres, ſi miſerrimus ille è cælo deiectus eſt, quoniam affectauit celſitudinem, altitudinem concupiuit, ſublimitatem præſumpſit, nonne conſequens eſt beatos eſſe, qui ſponte in paupertatis humilitatem ſeſe deponunt, & iuxta Domini promiſſionem ipſorum eſt regnum cælorum, quod per-
E didit iſte? Et attende, quàm ſapienter ordinauerit ſapientia, contra peccatum primum remedium primum opponens. Ac ſi apertius dicat. Vis obtinere cælum, quod perdidit ſuperbiens Angelus, qui confiſus eſt in virtute ſua, & in multitudine diuitiarum ſuarum? Paupertatis vilitatem amplectere, & tuum erit. Sequitur. Beati mites,
Textus. quoniam ipſi poſſidebunt terram. Benè, optimè. Sic enim oportebat (commendata paupertate) etiam manſuetudinem prædicari: quoniam relinquentibus omnia, prima ſolet eſſe tentatio de moleſtijs corporis: & afflictione carnis inſolita. Quid vero paupertas proderit, ſi (quod abſit) pauper in murmuratione deueniat, factus exaſperans, & impatiēs diſciplinæ? Optimè quoque poſt regni promiſſionem minus aliud regnum velut in arrham datur, vt ſecundum ſcripturam promiſſionem habeamus vitæ eius, quę 1. Tim. 4.
nunc eſt, pariter & futuræ, & de exhibitione pręſentium firma ſit exſpectatio futurorum. Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram. Hanc ego terram corpus noſtrum intelligo. Quod ſi poſſidere vult anima, ſi regnare deſiderat ſuper membra ſua, neceſſe eſt vt ſit ipſa mitis, & ſuperiori ſuo ſubiecta, quoniam tale inueniet inferius ſuum, qualem ſe exhibuerit ſuperiori. Armatur enim creatura ad vlciſcendam ſui iniuriam creatoris. Et ideo nouerit anima quæ rebellem ſibi inuenit carnem ſuam, ſe quoque minus, quàm oporteat, ſuperioribus poteſtatibus eſſe ſubiectam. Manſueſcat ipſa, & humilietur ſub potenti manu Dei altiſſi- F
mi, ſubiecta ſit Deo, & his pariter quibus vitæ eius habet obedire prælatis: & continuo corpus ſuum inueniet obediens, & ſubiectum. Veritas enim eſt, quæ loquitur: Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram. Et vide ſi non aduerſus ſecundi peccati vulnus, ſecunda proceſſerit medicina. Prima ſiquidem poſt Angelicæ præuaricationis ruinam Eua peccauit, inquietudine ſpiritus agitata, & interdicti Dominici iugum ſuaue, & leue onus abijciens: quoniam exſpectare noluit, vt de manu Domini vnde iam cetera acceperat, perfectionē quoque beatitudinis mereretur, ſed præripere illam ſerpentis conſilio attentauit. Propter hoc paradiſum perdidit, terram deliciarū: propter hoc in ipſo corpore contrariam legem inuenit. Sed iam fortaſſis ad hanc Domini vocem deſiderio manſuetudinis æſtuas, & conquereris ſuper aſperitate cordis tui, & belluinis quibuſdam motibus, atque indomita feritate. Attende ergo quod ſequitur: Beati qui lugent, quoniam Textus.
ipſi conſolabuntur. Equum indomitum flagella domant, animam immitem contritio ſpiritus, & aſſiduitas lacrymarum. Ergo in omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, mortis horrorem, iudicij tremendum diſcrimen, ardentis gehennæ metum ab oculis cordis tui elongari nullatenus patiaris. Cogita peregrinationis

nationis tuæ miſeriam, recogita annos tuos in amaritudine animæ tuæ: cogita vitæ humanæ pericula, cogita fragilitatem propriã, & in huiuſmodi cogitatione ſi perſeueraueris dico tibi, parum ſenties quidquid foris videtur eſſe moleſtum, dum toto corde circa interiorem moleſtiam occuparis. Sed nec patietur Dñs ſine conſolatione te eſſe, quoniam pater miſericordiarum eſt, & Deus totius conſolationis, & complebitur omninò quod veritas pollicetur: Beati qui lugent, qm̃ ipſi conſolabuntur. Concordat aũt huic ſententię etiam illud quod in Salomone legiſti: Melius eſt ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij. Propterea beata eſſes Eua, ſi poſt culpam conſolationem quæreres lacrymarum, & conuerſa ad pœnitentiam veniam citius obtineres. Nunc autem miſerrimam quæſiſti conſolationem de ſimili caſu viri tui, & veneno peſſimo, nequiſſimo videlicet vitio totam infeciſti poſteritatem tuam: vt vſque hodie perditionẽ alterius, alter ſuam reputet conſolationem. Miſera prorſus Euæ conſolatio, & eorum qui miſeriam hanc imitantur: ſed beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur. Verum quid aliud eſt hæc conſolatio, quam procedens de ſpe veniæ gratia deuotionis, & ſuauiſſima delectatio boni, & guſtus ſapientiæ licet exiguus, quibus interim benignus Dñs afflictam refrigerat animam? Sed guſtus ille nihil aliud eſt, q̃ irritamentum deſiderij, & incentiuum amoris: ſicut ſcriptum eſt: Qui edunt me, adhuc eſurient, & qui bibũt me, adhuc ſitient. Propterea illico ſubinfertur. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Qui eſurit, eſuriat amplius, & qui deſiderat, abundantius adhuc deſideret: quoniam quantumcumque deſiderare potuerit, tantum eſt acceptu rus. Imò verò non ſecundum imperfectionem modumve deſiderij, quoniam qui donec perfectè habeat, perfectè deſiderare nõ põt, ſed nec & perfectè habere, donec perfectè deſideret: ſed menſuram accepturus eſt bonam, & confertam, & coagitatam, & ſupereffluentem. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Infirmiori palato cordis, & animæ languenti adhuc dura & inſipida res videtur eſſe iuſtitia: ſed qui guſtauerunt, ecce ipſi ſciunt, quam beati ſunt qui eſuriunt illam, quoniam ipſi ſaturabuntur. O verè felix & glorioſa ſatietas, ò ſanctum conuiuium, ò deſiderabiles epulæ, vbi nimirum anxietas nulla, nullum poterit eſſe faſtidium, quoniam ſatietas ſumma; & ſummum inerit deſiderium. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Iam verò hoc verbum aduerſus Adam procedere credo, qui portionem quidem aliquam videtur te nuiſſe iuſtitiæ, in eo quòd mulieri quidem compaſſus eſt: ſed ſi eſuriſſet iuſtitiam, curaſſet ſine dubio reddere, quod debebat, non modo vxori, ſed multo magis creatori. Debebat enim vxori compaſſionem vtique, & diſciplinam tamquam inferiori. Caput enim mulieris vir. Debebat autem Deo obedientiam, atque ſubiectionem. Sed quid putamus fratres, quam plurimi, vſque hodie factum illud grauiter dijudicant, & tamen inſipienter imitantur? Indignantur aduerſus Adam quod obedierit voci vxoris ſuæ pluſquam Dei, & ipſi quotidie Euam ſuam, carnem videlicet audiunt pluſquam Deum. Fratres ſi modo præſentem videremus Adam in eo articulo poſitum, aſcendentibus cogitationibus in cor eius, coarctari inter precem vxoris, & præceptum creatoris, nonne clamaremus aduerſus illum dicentes: Caue tibi miſer, vide ne feceris, ſeducta eſt mulier, non acquieſcas ei? Vt quid ergo quoties apprehendit nos tentatio ſimilis, non perſuademus ſimiliter nobis ipſis? Beati enim qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Sed quid poteſt eſſe omnis iuſtitia noſtra coram Deo? Nonne iuxta prophetam velut pannus menſtruatæ reputabitur: & ſi diſtrictè iudicetur, iniuſta inuenietur omnis iuſtitia noſtra, & minus habens? Quid ergo de peccatis erit, quando ne ipſa quidem pro ſe poterit reſpondere iuſtitia? Propterea obnixè cum propheta clamantes: Non intres in iudicium cum ſeruo tuo Domine, in tota humilitate ad miſericordiam recurramus, quæ ſola poteſt ſaluare animas noſtras, & ſolicitè penſemus, quod ſequitur. Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Et attende. Quemadmodum Zachæus breuiter vno verbo vtrumque complectitur dicens: Dimidium bonorum meorum do pauperibus, & ſi quempiam defraudaui, reddo quadruplum. Vides quantum eſuriuit iſte iuſtitiam, cui non ſuffecit æqua menſura reddere, niſi reddat quadruplum. Miſericordia quoque magna eſt, quod dimidium

Eccl.7.a *Eccl.24.c* *Textus.* H *Eph.5.* I *Iſai.64.* *Pſ.142.c* *Textus.* *Luc.19.b*

medium bonorum ſuorum dat pauperibus.
K Verumtamen non ſilebo ego quod ſentio. Laudem Domini loquetur os meum: Domini planè, non veſtram. Neque enim vobis, ſed nomini eius do gloriam. Zachæus certè cuius laus eſt in Euangelio, dimidium bonorum ſuorum dedit pauperibus: ſed ego multos Zachæos hic video, qui nihil ſibi ex omnibus reliquere. Quis mihi ſcribet hoc Euangelium de Zachæis iſtis, imo de Petris iſtis: quis fiducialiter loquatur Domine: Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te? Sed ſcriptum eſt iam in Euangelio æterno, in libro vitæ ſcriptum eſt & ſignatum. Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam cõſequentur. Iam vero fratres, Adæ crudelitatem hæc ſententia tangit, qui videbatur vxoris amore peccaſſe, Ecce enim ſcimus ò Adam quia os de oſſibus tuis, & caro de carne tua eſt, & eius amore peccaſti, Videamus nunc quantum diligas eam. Venit Dominus igneum tenens gladium in vltionem præuaricationis, oppone te diſcrimini propter illam, & dic: Domine, mulier infirmior eſt, mulier ſeducta eſt, mea eſt iniquitas, meum peccatum, in me ſolum vindicta procedat. Sed non loquitur ſic: Mulier, inquit, quam dediſti mihi dedit mihi de ligno, & cetera. O peruerſitas, pœnã pro ea ſuſcipere refugis, & culpam admittere nõ recuſaſti? Quomodo prohdolor, omnia confudiſti, perniciose miſericors, vbi ſeuer⁹ eſſe debueras, & perniciosius crudelis, vbi miſericordiam impendere oportebat?
L Nam delinquere propter illam nullo modo, ſatisfacere verò pro ea libenti animo debuiſti. Sic enim oportet fieri fratres, vt numquam propter alium homo peccet, quod eſt iuſtitiæ, & libenter aliena peccata portet, quod eſt miſericordiæ. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Sequitur: Beati mundo corde quoniam ipſi Deum videbunt. Beati planè & omninò beati qui videbunt in quem deſiderant Angeli proſpicere, quem videre vita æterna eſt. Tibi dixit cor meum exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Quid enim eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terram? Defecit caro mea & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Quando adimplebis me lętitia cum vultu tuo: Væ mihi ab immunditia cordis mei, qua impediente necdum mereor ad beatam illam viſionem admitti. Quanta ſollicitudine fratres, quanto ſtudio danda eſt opera vt mundari poſſit oculus quo videndus eſt Deus? Et ego quidem triplici ſorde inquinari me ſentio, concupiſcẽtia carnis, & cõcupiſcentia gloriæ temporalis, & præteritorum conſcientia delictorũ. Sunt enim in anima motus quidam vtrorumque deſideriorum, quos nec ratione, nec viribus extinguere poſſum, quamdiu ſum in hoc ſæculo nequam, & in corpore mortis teneor alligatus. Attamen contra ſordes iſtas orationis oppono remediũ, & propterea ſicut oculi ſeruorum in manibus dominorum ſuorum, ita oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum donec miſereatur noſtri: qui ſolus mundus eſt, & poteſt M
facere mundum de immundo conceptum ſemine. Sic & contra peccati conſcientiam remedium confeſſionis eſt inſtitutum, & omnia in confeſſione lauantur. Ecce hæc ſunt quæ mundant oculum cordis, oratio, & confeſſio. Porro, Beati mũdo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Videbunt quidem in fine facie ad faciem: videbunt etiam nunc, ſed per ſpeculum in ænigmate, & nũc cognoſcent ex parte, perfectè poſtea cognituri. Omnis enim in cuius conſcientia clauſum adhuc peccatum viuit, aut peccat in ſpe, & ita ſentit de Deo tamquam ſi minus ei peccata diſpliceant: aut peccat in deſperatione, immiſericordem ſentiens Deum Quorum vtrique merito dicitur: æſtimaſti inique quod ero tui ſimilis, quoniã neuter Deũ videt, ſed mentitur iniquitas ſibi, formans ſibi idolum pro eo quod nõ eſt ipſe. Beati verò mundo corde, quoniam ipſi ſoli Deum vident, ſoli de eo ſentiunt in bonitate, ſicut verè bonus eſt, ita vt nemo bonus ſit niſi ipſe. Beati mundo corde, quoniã ipſi Deum videbunt. Miſeri proinde Adam & Eua, qui conuerſi in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis, dum confeſſionis mundationem fugiunt, immundo remanent corde, & à facie Domini eijciuntur. Sequitur. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Merito filij nomine vocabuntur, qui filij opus impleuerint. Ipſe enim eſt per quem reconciliati pacem habem⁹ ad Deum, ipſe qui pacificauit in ſanguine ſuo quæ in cælis ſunt & quę ſuper terram, mediator Dei & hominũ homo Chriſtus Ieſus. Et attende quemadmodum A

Matth. 19.c — *Gen.3.b* — *Textus.* — *Pſ 49.d*

dum in tribus quidem prioribus ſibiipſi reconciliatur anima, in duobus quæ ſequuntur proximo, in ſexto Deo. In ſeptimo etiã alios reconciliat, tamquam receptus in gratiam Domini, & felici familiaritate donatus. Nam paupertate, manſuetudine, fletu, renouatur in anima ſimilitudo quædam & imago æternitatis omnia tempora complectentis dum paupertate futura meretur, mãſuetudine ſibi præſentia vendicat, luctu pœnitentiæ præterita quoque recuperat, ſicut
Iſa.38.c ſcriptum eſt: Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Porro, iuſtitia, & miſericordia perfectè proximo cohęremus, dum quidquid nolumus nobis fieri, alijs non faciamus per iuſtitiam, & quæcumque volumus vt faciãt nobis homines, & nos faciamus illis per miſericordiam. Iam reconciliati nobis, reconciliati etiam proximo, fiducialiter per munditiam cordis recõciliamur Deo. Beati vero qui de ſua reconciliatione non ingrati, & pro fratrib. ſuis pie ſoliciti, eos quoque quantum præualent, & ſibi, & Deo reconciliare laborant. Quibus enim laudibus dignum, quanto amplectendum putas effectu fratrem illum qui ſine q̃rela conuerſans inter fratres, tota ſolicitudine cauet, ne quid in eo ſit quod ab alijs portari oporteat: & quidquid in alijs eſt onerosum, patientiſſimè portat, ſingulorum ſcandala ſua reputat: qui & cum Apoſtolo
1.Cor. 11.g loquitur: Quis ſcandalizatur, & ego non vror? quis infirmatur, & ego non infirmor?
B Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabũtur.
Matt.5. Non eſt enim Deus diſſenſionis, ſed pacis: ideoq. filios pacis Dei quoque filios dignũ eſt appellari. Iam quæ ſequitur octaua beatitudo, martyrum eſt prærogatiua: cuius nobis toleranttiæ nec tempus videtur eſſe nec virtus. Honoratur nunc iuſtitia magis quantum in facie eſt: at nulli, aut pauci pro ea ſuſtinent perſequutionem, Felices tamen ſi qui ſunt, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum, vt eos nemo perſequatur: Quòd ſi multiplex fuerit tribulatio, tunc quoque multiplicius exultandum, non intuentibus quæ videntur incommoda, ſed præmia quę non videntur. Quæ enim videntur temporalia ſunt, quæ autem non vidẽtur, æterna.
Textus. Beati inquit, eritis, cum vos oderint homines, & cum ſeparauerint vos, & eiecerint, & dixerint omne malum aduerſum vos mentientes propter me, gaudete in illa die & exultate, ecce enim merces veſtra copioſa eſt in cælis, copioſior longe quàm ſit labor in terris. Verumtamen quid ſibi vult quòd eadem promiſſio facta eſt pauperibus & martyribus, niſi quia verè martyrij genus paupertas voluntaria eſt? Beatus vir, ait propheta, qui poſt aurum non abijt, nec ſperauit in theſauris pecuniæ. Quis eſt hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita ſua. Quid mirabilius aut quod martyrium grauius eſt, quàm inter epulas eſurire, inter veſtes multas & pretioſas algere, paupertatẽ premi inter diuitias quas offert mundus, quas oſtentat malignus, quas deſiderat noſter iſte appetitus? An non merito coronabitur qui ſic certauerit, mundum abijciens promittentem, irridens inimicum tentantem, & (quod glorioſius eſt) de ſemetipſo triumphans, & crucifigens concupiſcentiam prurientem? Denique propterea pauperibus pariter, & martyribus regnum cælorum promittitur, quia paupertate quidem emitur, in paſſione pro Chriſto abſque omni dilatione percipitur. C

In eadem ſolemnitate. Sermo II.

QVia Sanctorum omnium feſtiuam hodie dilectiſſimi omniq. digniſſimam deuotione memoriam celebramus, operæ pretium puto, de communi corũ felicitate in qua beata iam requie perfruuntur, & futura quam præſtolantur cõſummatione, adiuuante Spiritu ſancto ſermonem facere caritati veſtræ, ita ſanè, vt non opinionis propriæ coniecturas, ſed diuinorum librorum ſequar auctoritatem, ne prophetare videar de corde meo, ſed imitar quoad potero teſtimonijs ſcripturarũ. Erit enim præſtãte Domino triplex ſermonis vtilitas, quatenus agnita (vel ex parte aliqua) felici retributione Sanctorum, abundantiori deinceps ſolicitudine ipſorum inhærere veſtigijs, ac feruentiori deſiderio ad eorum ſuſpirare cõſortia, propenſiori quoque deuotione eorumdem nos commendare patrocinijs ſtudeamus. Fidelis quippe ſermo, & omni acceptatione dignus, vt quos ſollemni veneratione proſequimur, etiam ſimili conuerſatione ſequamur: quos beatiſſimos prædicamus, ad eorum beatitudinem tota auiditate curramus, quorum delectamur pręconijs, ſubleuemur eorum patroci- D

nijs. Nec ſanè parum fructuoſa inuenitur
memoria feſtiua Sanctorum, languorem, te-
porem, erroremq. depellens, cum eorum in-
terceſſione iuuetur infirmitas noſtra, conſi-
deratione beatitudinis excitetur negligen-
tia noſtra, ignorantia quoque noſtra ipſorũ
erudiatur exemplis. Propterea cum perfectè
eruditos vos ad imitanda Sanctorum ve-
ſtigia, hodierna ſancti Euangelij lectione, &
ipſius Domini ſermone non dubitem, ere-
cta nimirum ante oculos veſtros ſcala per q̃
vniuerſus (quem hodie veneramur) Sancto-
rum chorus aſcendit, nec ignorem implo-
randis eorum ſuffragijs totum paulo minus
noctis, & diei huius religioſa deuotione tẽ-
pus expenſum, iam de eorum felicitate lo-
qui vel exiguum aliquid attentabo, quod
donauerit ipſe qui eos & magnificat iam &
glorificat, quos vocauit prius atque iuſtifica-
Pſ. 114. uit. Legimus in Propheta: Conuertere a-
b nima mea in requiem tuam, quia Dominus
benefecit tibi, eripuit animam meam de
morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos
Pſ. 123. à lapſu. Et in alio Pſalmo: Anima noſtra ſi-
a cut paſſer erepta eſt, de laqueo venantium.
Multa quoque ſimilia in Diuinarũ reperiſſe
mihi videor ſerie ſcripturarum verba ho-
minum qui liberatos ſe eſſe non ſine mul-
ta admiratione lętantur, verba perfectæ ſe-
E curitatis, & felicitatis immenſæ, vocem gra-
tiarum actionis & lætitiæ, quam pro meo
ſapere his qui luteas adhuc domos inhabi-
tant, & in ſudore vultus ſui comedunt pa-
nem ſuum, omnino non arbitror conueni-
re. Quis enim eorum glorabitur caſtum ſe
habere cor? Quis audet gloriari contritum
eſſe laqueum, liberatos pedes à lapſu, recla-
1.Cor. mante nimirum Apoſtolo, & dicente: Qui
10.c ſtat, videat ne cadat? Vnde & de ſemetipſo.
Rom.7.c Infelix, inquit, ego homo, quis me liberabit
de corpore mortis huius? Et alio in loco:
Phil. 3. Fratres, inquit, ego me nõ arbitror compre-
a hendiſſe. Vnum autem, quæ retro ſunt ob-
litus, & in ea quæ ante me ſunt extentus, ſe-
1. Cor. 9 quor ad palmam, &c. Itemq.: Ego, ait ſic cur-
ro, non quaſi in incertum, ſic pugno, non
quaſi aerem verberans, ſed caſtigo corpus
meũ, & ſeruituti ſubijcio, ne forte cum alijs
prędicauerim, ipſe reprobus efficiar. Hæc
tamen planè tuba militiæ eſt, hæc verba du-
cis ſtrenui fortiter dimicantis. Nam ſuperio-
ra quidem potius triumphantis eſſe quis du
bitet: aut certe quidem non triumphantis
ſed cum victoria iam redeuntis de prœlio ad
futuram magni triumphi diem læta ac ſecu-
ra conſcientia præſtolantis? Quid enim lo-
quitur reuerſus de prœlio fortis miles, ſer-
uus fidelis? Conuertere iam, inquit, anima *Pſ. 114.*
mea in requiem tuam. Dum enim in corpo- *b*
re mortis Domino militares, nulla requies
erat, tum pro labore certaminis, tum pro pe
riculo exitus adhuc incerti. Hinc excitabat
tumultus tentationum, inde ſuccumbendi
metus grauius ſolicitabat. Habebat tamen F
fratres, & tunc gloriam miles Chriſti, licet &
requiem nõ haberet. Ait ſiquidem ſtrenuus
ille & fortis miles, cuius & paulo ante feci-
mus mentionem. Gloria noſtra hæc eſt, teſti *2.Cor.1.*
monium conſcientię noſtrę. Quod conſciẽ- *c*
tiæ teſtimonium non ſic intelligendum pu-
to tamquam ipſa ſibi conſcientia atteſtetur,
non enim qui ſeipſum commendat, ille ꝓ-
batus eſt, ſed quem Deus commẽdat. Eſt er- *1.Cor.*
go teſtimonium conſcientiæ in quo gloria- *10.*
tur Apoſtolus, non quod perhibeat conſciẽ-
tia, ſed quod loquitur ſpiritus veritatis in ip-
ſa, teſtimonium perhibens ſpiritui noſtro
quod filij Dei ſumus. Eſt enim teſtimonium
conſcientię non perhibentis, ſed percipien-
tis. Cum enim veritas applaudit, cum iuſti-
tia atteſtatur, Dei ſine dubio commẽdantis
vox eſt, & Spiritusſancti teſtimoniũ perhi-
bentis, ac ſi decertãti viriliter militi rex ſuus
pro cuius amore & honore decertat, prope
aſſiſtẽs lætus applaudat, laudet fortia facta,
proximam clamitet eſſe victoriam, parata
iam præmia, & coronam polliceatur æter-
nam. In quo teſtimonio gloriatur ſiquidem
probatus & ſtrenuus miles, minimè tamen
quieſcit, ſed tanto acrius viriliusq. decertat.
Itaque dum adhuc militant, gaudent vti-
que electi Dei, ſed tantum de primitijs ſpi-
ritus, qui & infirmitatem eorum adiuuat
virtute ſua, & puſillanimitatem ſua conſo-
latur atteſtatione. Vnde & is (de quo lo-
quebantur) Apoſtolus. Non eſt, inquit, re- *Rom.14*
gnum Dei eſca & potus, ſed iuſtitia, & pax *c*
& gaudium in Spiritusſancto. Iam verò con- G
ſummato militię tempore, gaudium habent
Sancti etiam in ſpiritu ſuo, donec adueniat
dies illa qua introire mereantur in gaudiũ
Domini ſui, gaudiũ habituri, & in ipſo cor-
pore ſuo. Sic habemus in Pſalmo: Signatum
eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine, de- *Pſal.4.b*
diſti lætitiam in corde meo. Vnde? Planè
ex his quæ ſequuntur: A fructu frumenti,
vini, & olei ſui. Audiuit enim eiuſmodi ani-
ma vocem dicentis: Date ei de fructu ma- *Prou 31*
nuum *b*

nuum ſuarum, & laudent eam in portis opera eius. Vnde & Ioanni ſcribere iubetur in Apocalypſi, quoniam beati mortui qui in Domino moriuntur. Quare beati? Amodo enim iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis. Vnde & in ipſo de quo paulo ante loquebamur Pſalmo, eis quæ ſupra poſuimus verbis adiunctum eſt:
Pſ.4.b In pace in idipſum, dormiam & requieſcã.
Apocal. 14.c Et de operibus habemus in Apocalypſi: Opera enim illorum ſequuntur illos. Ad quid verò ſequuntur, niſi vt laudent eos in portis? Ad quid ſequuntur niſi vt multiplicentur à fructu eorum, & accipiẽtes de fructu manuum ſuarum, ſaginẽtur vituli quos ex prophetico teſtimonio cũ reædificabuntur muri Hieruſalem, ſuper altare Domini nouimus imponendos. Interim quippe ſub altari eos eſſe, & non ſupra, ipſe nos doceat, cuius teſtimonium credibile factum eſt ni-
Apocal. 13.c mis, qui (vt ſcribit in Apocalypſi) ſub altari ipſo eorum etiam voces audiuit. Adhuc er-
Apocal. 6.c go ſignatum eſt ſuper eos lumen vultus Dominici, & licet non plenam, habent tamen lætitiam multam in corde ſuo, donec veniat
H dies illa qua implebit eos lætitia cum vultu ſuo. Interim inquam conuertuntur animæ illæ in requiem ſuam, donec veniat dies qua introire mereantur in requiem Domini. Adhuc laudant eas in portis opera ſua, donec veniat, cum erit vnicuique laus à Deo. Videtis fratres, quãta eſt vnitas ſcripturarũ, quam vno ſenſu & eiſdem pene verbis de beatitudine loquantur animarũ. Iam verò nemo ex vobis paruam aliquam requiem, aut lætitiam ſuſpicetur eorum, qui ab omni penitus moleſtia liberi, recogitãt annos ſuos in dulcedine animæ ſuæ, lætãtur pro diebus quibus hmiliati ſunt, annis quibus viderunt mala, cum iucunda admiratione, & mira iucunditate conſiderant pericula, quæ euaſerunt, labores quos pertulerunt, certamina quæ vicerunt, & pro his omnibus certa, & indubitata fide exſpectant beatam ſpem, & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris ſui, qui reſuſcitabit corpora eorum configurata proprij corporis claritati. Quanta eſt felicitas eorum, quàm immenſa lætitia, qui nimirum triplici gaudio de recordatione transactæ virtutis, de exhibitione præſentis quietis, de certa exſpectatione futuræ cõſummationis exultant? Nam de futura illa conſummatione habemus vocem eorũ in fine eius Pſalmi, de quo ſuperius loquebamur. Dicunt enim ſingulæ animæ quibus iam datum eſt ad hanc requiem peruenire. In pace *Pſal.4.b* in idipſum, dormiam & requieſcam, quoniã tu Domine ſingulariter in ſpe cõſtituiſti me.
Singulariter inquam, in ſpe, non iam inter I ſpem, & metum, vbi prius non ſine ſollicitudine & anxietate plurima fluctuabam. Sic & de præſenti Sanctorum requie habemus in alio Pſalmo ſcriptũ: Conuertere anima mea *Pſ.114.*
in requiem tuam, quia Dominus benefecit *b* tibi. Benè inquam fecit, quamuis necdum optimè. Denique audi quã benè. Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapſu, i. à peccato omni, & à peccati pœna, à timore quoque & à periculo recidẽdi penitus liberauit. Hoc eſt ſuauiſſimum animæ ſtratum, quod nullis iam lauet, aut riget lacrymis, quando abſterget Deus omnem lacrymam ab oculis eius. Hoc cubile in quo iam non compungitur, nec cõuertitur in ærumna ſua dum configitur ſpina. Exijt.n. de terra illa quæ ſpinas ei & tribulos germinabat. Hoc plane ſtratum animę, quod minimè iã verſatur in infirmitate eius, quoniã vniuerſa quæ infirmitatis erant, pariter tranſierunt. Hæc eſt, inquam, animæ ſuauiſſima & ſaluberrima requies, conſcientia munda, quieta, ſecura. Sit ergo beatæ animæ culcitra conſcientiæ ſuæ puritas, ſit capitale tranquillitas, ſit opertorium eius ſecuritas: vt in hoc interim ſtrato dormiat delectabiliter, feliciter requieſcat. Iam verò de recordatione tranſactæ virtutis habes in Pſalmo 123. Manifeſte verba eorum quæ ſuperius quoque commemoraui. Conſiderant enim & multa cũ admiratione recogitãt à quibus laqueis, quãtisve periculis Diuino meruerint auxilio liberari, exultantes
in Domino dicunt: Niſi quia Dominus erat *Pſ.123.*
in nobis, dicat nunc Iſrael, niſi quia Domi- *a*
nus erat in nobis: cum exſurgerẽt homines
in nos, forte viuos deglutiſſent nos. Torren- K
tem pertranſiuit anima noſtra, forſitan pertrãſiſſet anima noſtra aquã intolerabilem. Et addunt: Benedictus Dominus qui nõ dedit nos in captionem dentibus eorum. Sed & verba quæ iam tempore ſuæ reſolutionis inſtãte loquebatur Apoſtolus, de eo in quo nunc feliciter requieſcit ſtatu præſumpta,
videntur & nunc ei multo melius conueni- *2. Tim.*
re: nunc enim iam ſecurè loquitur: Bonum *4. b*
certamen certaui, curſum conſummaui, fidẽ ſeruaui, de reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa

die

die iuſtus iudex. Hæc ſunt dico vobis fratres, hæc modo ſunt vniuerſa Sanctorũ negotia, hic cibus, hic ſomnus eorum: & propterea voluit Spiritusſanctus ſcribi verba ea quæ protulimus, ceteraq. ſimilia, vt ex his aliquatenus innoteſceret nobis ſtatus eorum. Longè aliter tamen afficiũtur in huiuſmodi meditationibus, & multo amplius delectãtur quàm noſtra aut cogitatio capere, aut explicare queat oratio. Audi enim quomodo laborat propheta inculcans, & multiplicãs verba, nec tamen ſic dignè magnificare valens quod intendit. Quam magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abſcondiſti timentibus te. Quid tamen addidit? Perfeciſti, inquit, eis qui ſperant in te, in conſpectu filiorum hominum. Eſt ergo multitudo dulcedinis quę abſcõdita eſt, magna quidem & magna valde, necdum tamen perfecta: quoniam in manifeſto perficietur, non in abſcondito,
Pſal. 30

L quando nõ ſub altari requieſcẽt Sancti, ſed ſuper thronos tamquam iudicès reſidebũt. Ad requiem enim exutæ à corporibus animæ ſanctæ, protinus admittũtur: ad plenam autem gloriã regni, non ita. Me exſpectant iuſti, (ait propheta, cum adhuc detineretur in cuſtodia corporis huius) donec retribuas mihi. Et vox Diuina ad animas ſanctas corporum ſuorum reſurrectionem flagitantes: Suſtinete modicum tempus, donec impleatur numerus fratrum veſtrorum. Sed iam ſermo claudendus eſt: vocãt enim nos Miſſarum adhuc celebranda ſollẽnia. Quod ergo reſtat adhuc de eadem materia, ſermoni alteri reſeruemus.

Apoc. 6. c

In eadem celebritate. Sermo III.

ADuertiſtis niſi fallor ex his quæ precedenti Sermone ſunt dicta, tres eſſe Sanctarum ſtatus animarum. Primum videlicet in corpore corruptibili; ſecundum ſine corpore; tertium in beatitudine conſummata. Primum denique in tabernaculis; ſecũdum in atrijs; tertium in domo Dei. Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum: multo magis tamen atria concupiſcibilia, ſecundum quod addit: Concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini. Sed quoniam in ipſis quoque atrijs nonnullus (vt audis) defectus eſt, beati omninò qui habitant in domo tua Domine. Lætatus ſum planè in his quę dicta sũt mihi fratres, quoniam in domum Domini ibimus. Quod ſi quæritis vnde id tam fiducialiter præſumã, inde ſine dubio, quòd iam multi ex nobis in atrijs ſtent exſpectãtes donec recipiãt corpora ſua, donec impleatur numerus fratrũ. In illam enim beatiſſimam domum, nec ſine nobis intrabunt, nec ſine corporibus ſuis: id eſt, nec Sancti ſine plebe nec ſpiritus ſine carne. Neque enim pręſtari decet integram beatitudinem, donec ſit homo integer cui detur, nec perfectione donari eccleſiam imperfectam. Propterea cum reſurrectionem exſpectarent corporum, ſicut priore ſermone iam diximus, acceperunt Diuinum reſponſum dicens: Suſtinete modicum tempus, donec compleatur numerus fratrũ veſtrorum. Acceperunt iam ſingulas ſtolas, ſed non veſtientur duplicibus donec veſtiamur & nos: quomodo de patriarchis & de prophetis ait Apoſtolus. Deo melius aliqd prouidente pro nobis, vt nõ ſine nobis conſummarentur. Stola enim prima ipſa eſt quã diximus felicitas & requies animarum; ſecunda vero immortalitas, & gloria corporum. Vnde & dicunt: Vindica Domine ſanguinem Sanctorum tuorum, qui effuſus eſt: non tãquam vindictę cupidi, nec de propriæ vltionis zelo: ſed ex deſiderio reſurrectionis, & glorificationis corporum ſuorum quam nimirum vſque in diem iudicij differendam eſſe non dubitant. Sed vnde hoc tibi ò miſera caro, ò fœda, ò fœtida, vnde tibi hoc? Animæ ſanctæ quas propria Deus inſignauit imagine, te deſiderant: quas redemit proprio sãguine, te exſpectãt: & ipſarum ſine te compleri lætitia, perfici gloria, conſumari beatitudo non poteſt. Adeo ſiquidem viget in eis deſiderium hoc naturale, vt necdum tota eorum affectio libere pergat in Deum, ſed contrahatur quodammodo, & rugam faciat dum inclinantur deſiderio tui. Vnde & beatus Ioannes qui multa nobis de eo ſtatu in quo tel citer beatæ animæ requieſcunt, per ſpiritũ reſerauit. Sine macula inquit, ſunt ante thronum Dei. Sine macula, inquã, ſed necdũ ſine ruga: donec veniat dies, cum ſibi glorioſam Chriſtus exhibebit eccleſiam non habentem maculã neque rugã. In his namque qui adhuc militant, nec ſine macula quidẽ eccleſia eſt: quoniã nemo mundus à ſorde, nec infans cuius eſt vnius diei vita ſuper terrã, quã vtique vitã beatus Iob militiã eſſe teſtat̃. In his vero qui

Pſ. 83. a · M · Hebr. 11 g · Apocal. 14. a · Iob 7. a

qui ſub altari Domini requieſcũt, iam quidem ſine macula eſt Eccleſia, ſicut habes in
Pſ.14.a Pſalmo: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? Qui ingreditur, inquit, ſine macula. Hic ergo requieſcet in monte Domini qui ingreditur ſine macula, qui verò fuerit ſine ruga, exaltabitur ſupra montem. Sed ſi vis ſcire quando erunt ſine ruga animæ ſanctæ, quando extendentur cæli ſicut pellis, quæ dilatatur penitus, vt nec minima quidem ruga inueniatur in ea: tũc ſine dubio quando iam ſequentur Agnum quocumque ierit. Verè enim extendi, & dilatari neceſſe eſt animas quibus vbique ſequendus eſt Agnus. Quo enim vadit? At-
B tingit profectò à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.

Eccl.24.a Vis adhuc noſſe quò erat Agnus, & quò neceſſe habeant beatæ animæ ſequi eũm? In omnibus requiem quæſiui. Hæc eſt plane requies Domini non interciſa, non circa aliquid certum reſtricta, quoniam in omnibus gaudet, in omnibus delectatur, in omnibus requiem quærit & inuenit. Nam & bona ei placent in ſeipſis, & delectatur nihilominus bona ordinatione malorum. Diligit miſericordiam & iudicium: nec modo in bonorũ gloria ſibi cõplacet, ſed in ipſis quoque vtpote iuſtis ſupplicijs impiorum Quid ergo? Putaſne poterit humana anima in hoc gaudium Domini ſui, & hanc eius requiem intrare, vt & ipſa quoque in omnibus delectetur: nec aliqua iã priuata affectione contrahatur in rugam, ſed tranſeat in affectum quemdam generalem atque diuinum? Poterit ſine dubio ſi fidelis inueniatur ſuꝑ pauca, quæ accepit militiæ ſuæ tempore: id eſt ſuper artus, ſuper ſenſus, ſuper appetitus ſuos quos ſuſcepit regendos, vt in his probetur quam fidelis ſit Domino ſuo. Sciat igitur ſeruus Chriſti vas ſuum poſſidere in ſanctificatione, glorificet & portet Deum in corpore ſuo: nec dubium quin fidelem in modico ſeruum ſupra multa conſtituat Dominus liberalis & diues. Supra multa planè, quando conſtituet eum dominum domus ſuæ, & principem omnis poſſeſſionis ſuæ. Neque id vobis incredibile videatur fratres, tamquam à meipſo id loquar, quoniã veritas ipſa manifeſtè id pol-
C licetur, cuius de promiſſione omninò dubi-
Matth.25.a tare non licet. Beatus ait ſeruus ille quem cum venerit dominus eius, inuenerit ſic facientem. Amen dico vobis, quoniam ſuper omnia bona ſua conſtituet eum. Tunc enim fidelis ſeruus conſtituitur ſuper omnia bona Domini ſui, cum in gaudium eius meretur intrare, cum eo deinceps lætari in vniuerſis, in cunctis gaudere, in omnibus delectari. Etenim qui adhæret Deo (A- 1.Cor.6
poſtolo teſte) vnus cum eo ſpiritus efficitur, & voluntas eius omninò Diuinæ adhærens voluntati, fit vna cum ea, vt nihil iam quod contra eam ſit, inueniatur in omnibus creaturis, ſed vniuerſa fiant, vel magis maneant pro eius arbitrio. Hæc eſt ergo beata ſpes quam exſpectant animæ ſanctæ: & licet in gratiarum actione verſentur pro ea felicitate in qua requieſcunt, adhuc tamen orant & clamant ad Deum pro ea cõſummatione quam præſtolantur. Vnde quemadmodum ſine macula quidem vetuſtatis, ſed nõ ſine ruga contractionis eas diximus eſſe: ſic ad gratiarum actionem iam perueniſſe videntur, ſed necdum ad vocem laudis, quoniam perfectum perfectos laudare decet, vt laudetur cum hereditate ſua: quando iam & ipſi laudabunt eum, & erit vnicuique laus à Deo. Vnde & Propheta ſignãter futuri temporis verbo vſus videtur. Beati, inquiens, qui habitant in domo tua Pſ.83.a
Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Nam & beatus Ioannes in Apocalypſi non vocem laudis, ſed potius vocem precis audiuit. Sic enim habes. Sub altari Dei audiui voces occiſorum. Quas voces? Vindica Domi- Apoc.6.c
ne ſanguinem Sanctorum tuorum qui effuſus eſt. Vox precis, non laudis eſt iſta. Sed quouſque à longe circũdamus altare iſtud, & veremur accedere? Deſiderat, niſi fallor, caritas veſtra audire ſacramentum altaris D
huius, & ſacrum ſecretumq. noſſe myſterium. Sed quis ego ſum, qui Sanctorum cubiculum facilè audeam temerarius perſcrutator irrumpere? Quaſi verò non legerim ſcrutatorem maieſtatis opprimendũ à gloria. Verumtamen pauſemus hic ſi placet hodie, ſi fortè pulſantibus nobis aperire dignentur myſterium altaris illius, inhabitatrices animæ ſanctæ, non noſtro merito ſanè, ſed propter eum qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo: agnoſcentes, & nos inter ciues, & domeſticos Dei, nec tamquam hoſpites, & aduenas à ſecreta illa habitatione cenſeant propulſandos.

In eodem Feſto. Sermo IIII.

Apoc.6. CVm de altari il'o cæleſti ſub quo beatus Ioãnes ſanctorum voces audiuit, ſermo incidiſſet, diſtulimus (ſicut meminiſſe arbitror caritatem veſtram) vt oratione præmiſſa ſecurior nobis ad tam ſacrum ſecretumq. cubiculum pateret acceſſus. Tempus eſt, vt iã dicamus, quod de eo nobis ſentire datum eſt, ſine præiudicio ſanè ſi cui fortè aliter fuerit reuelatum. Illud ergo primum mouere poteſt, quid ſibi velit quòd beatus Ioannes ſub altari Dei audiſſe ſe perhibet ſanctarum voces animarum, cum Saluator in
Luc.16. c Euangelio de Lazari anima loquens, non ſub altari Dei, ſed in ſinum Abrahæ dicat
Iob 14 c eã ab Angelis deportatam. Nam & ſanctus
E Iob, vt apparet, nequaquam ad altare Dei auſus eſt aſpirare, cum diceret. Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abſcõdas me donec pertranſeat furor tuus, & conſtituas mihi tempus in quo recorderis mei? Sed iam venerat tempus fratres, illud quod beatus Iob poſtulabat, iam recordandi tempus, iam venerat tempus miſerẽdi, quando ſanctorum voces ſub altari Dei beatus Ioannes audiuit. Donec enim veniret deſideratus ille, qui sãguine ſuo deleret chirographum damnationis noſtræ, & flammeum attingens gladium aperiret credentibus regna cælorum, nullus omninò cuiquam ſanctorum ad ea patebat acceſſus, ſed prouiderat eis Dominus in inferno ipſo locum quietis, & refrigerij, chaos magnum firmans inter ſanctas illas animas, & animas impiorum. Quamuis enim vtræque in tenebris eſſent, non vtræque erant in pœnis, ſed cruciabantur impij, iuſti verò conſolabantur. Quod autem in tenebris eſſent, bea
Iob 10. d ti Iob teſtimonio didicimus, qui ſe quoque in locum tenebroſum & opertũ mortis caligine perhibebat iturum. Hũc ergo locum obſcurum quidem, ſed quietum, ſinũ Abrahæ Dominus vocat: pro eo, vt arbitror, ꝙ in fide & exſpectatione quieſceret Saluatoris. Abrahæ.n. fides tam manifeſtè probata eſt, & approbata, vt primus ipſe futuræ incarnationis Chriſti meruiſſet accipere promiſſionẽ. In hunc ergo locum Saluator deſcendens, contriuit portas æreas, & vectes
F ferreos confregit, eductoſq. vinctos de domo carceris ſedentes quidem, hoc eſt quieſcentes, ſed in tenebris & vmbra mortis: iam tunc quidem ſub altari Dei collocauit, abſcõdens eos in tabernaculo ſuo in die malorũ, & ꝓtegens eos in abſcondito tabernaculi ſui, donec veniat tempus in quo procedãt completo iam numero fratrũ, & percipiant regnũ quod eis paratũ eſt ab origine mundi. Iam verò ſicubi fortè præſens quoque Sanctorũ requies Abrahæ ſinus vocat, certũ eſt de Euangelio hanc inoleuiſſe conſuetudinẽ: licet neminẽ oporteat dubitare lõge aliũ hunc ſinum eſſe, quã illum, quippe cum ille in tenebris, hic in luce multa: in inferno ille fuerit, iſte in cælo. Non incõgruè tamen etiam nunc dictum videtur patriarchorum filios paternum in ſinum recipi, cũ ad eorum conſortium ab hoc ſæculo trãſire meruerint. Porro altare ipſum de quo nobis habendus eſt ſermo, ego pro meo ſapere nihil aliud arbitror eſſe, quã corpus ipſũ Dñi Saluatoris. Credo aũt quod & ego ſuper hoc ſenſum eius habeã, præſertim cum audiã eum in Euangelio promittentẽ. Vbi- Luc.17.
cumque fuerit corpus, illuc congregabũtur g & aquilę. Interim ergo ſub Chriſti humanitate feliciter ſancti quieſcunt, in qua nimirũ deſiderãt etiã Angeli ipſi proſpicere, donec veniat tẽpus quando iam nõ ſub altari collocẽtur, ſed exaltentur ſuper altare. Sed quid dixi? Nũquid humanitatis Chriſti gloriam, nõ dicam hominum, ſed vel Angelorum aſſequi poterit quis, nedum ſuperare? Quonam igitur modo ſuper altare dixerim exaltandos eos qui nũc ſub altari quieſcũt? viſione vtique & contẽplatione, non prælatione. Oſtendet.n. nobis Filius (vt pollicitus eſt) ſemetipſum, non in forma ſerui, ſed in forma Dei. Oſtẽdet etiam nobis Patrem & Spiritum ſanctum, ſine qua nimirum viſione nihil ſufficeret nobis: quoniam hæc eſt vita æterna, vt cognoſcamus Patrẽ verũ Ioã. 17.
Deũ, & quem miſit Ieſum Chriſtũ, & in eis a (quod non eſt dubium) etiam Spiritum vtriuſque. Trãſiẽs quippe miniſtrabit nobis nouas vtique & vſque ad tẽpus illud nobis penitꝰ inexpertas delicias manifeſtæ ſuæ cõtẽplationis. Vnde & beatus Ioannes in epiſtola ſua: Nunc, inquit, filij Dei ſumus, ſed 1. Ioã. 3.
nondũ apparuit quid erimus. Et addit, Sci- a mus autem quoniam cum apparuerit, ſimiles ei erimus, quia videbimus eũ ſicuti eſt. Audi denique ſponſam in Cãtico canticorum fiducialiter loquentem, & ſpe quidem iam ſuper altare locatã: Leua eius (haud du Cant. 2.
bium quin ſponſi) ſub capite meo, & dexte- a

ra

ra illius amplexabitur me. Tranſcendit.n. beata anima Chriſti incarnationem & humanitatem, quę nimirum lęua eius iure vocatur: vt Diuinitatem eius, & maieſtatem eius, quam non incongruè dexteram nominat, ſublimius contēpletur. Tripliciter.n. fratres, in æterna illa, & perfecta beatitudine fruemur Deo, vidētes eum in omnibus creaturis, habentes eum in nobiſipſis, & quod his omnibus ineffabiliter iucūdius ſit, atque beatius, ipſam quoque cognoſcentes in ſemetipſa Trinitatē, & gloriam illam ſine vllo ænigmate mūdo cordis oculo contēplantes. In hoc enim erit vita æterna, & ꝑfecta,
H vt cognoſcamus Patrem, & Filium cum Sācto ſpiritu, & videamus Deum ſicuti eſt: id eſt nō modo ſicut ineſt nobis, videlicet aut ceteris creaturis, ſed ſicut eſt in ſemetipſo. Vnde duo illa velut circūiacentia eſſe videntur quæ prædiximus, & quaſi cortex tritici. Hæc verò cognitio ſumma beatitudinis tritici medulla, adeps frumenti, quo nimirum ciuitas Sancta Hieruſalem ſatiatur. Verum quam magna eſt beatitudo illa tam abſcondita ab oculis noſtris. Nec.n. oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quanta claritas, quanta ſuauitas, quanta iucunditas maneat nos in illa cognitione. Pax Dei eſt illa, quæ exſuperat omnem intellectum, quanto magis omnem ſermonē noſtrum? Quod ergo nulli datum eſt experiri, nullus conetur effari. Menſuram, ait Dominus, plenam & confertam, & coagitatam, & ſupereffluentem, dabunt in ſinus veſtros. Plenam vniuerſitate creaturarum, confertā in interiore homine noſtro, coagitatam in exteriore, & ſupereffluentem in Deo ipſo. Ibi cumulus felicitatis, ibi ſupereminens gloria, ibi ſupereffluens beatitudo. Nā quomodo vidēdus ſit in creaturis, quomodo in nobis habendus, poſſumus vel ex parte conijcere, ex ipſis nimirum quas accepimus iā primitijs ſpiritus. Cognitio autem illa omninò adhuc nobis incognita eſt, mirabilis facta eſt, confortata eſt, vt nō poſſimus ad eā. At verò quemadmodum in creaturis vidēdus ſit, poſſumus aliquatenus intelligere, ni
I mirum, cum & modo videatur in ipſis: vnde & Philoſophi (Apoſtolo teſte) per ea quæ facta ſunt Dei inuiſibilia cōſpexere. Verum quātumcumque proficiat quis intelligendo conſpicere, quam potentiſſimè, quam prudentiſſimè, quam benigniſſimè maieſtas æterna omnia fecerit, cuncta regat, nūc creet omnia, nunc regat, ordinet vniuerſa: prorſus modicum ab eo quod eſt cōprehendit. Veniet autem quando iam (vt in præcedēti Sermone diximus) ſequemur Agnum quocumque ierit: & in omnibus conſequemur creaturis, vt in omnibus gaudeamus, quod eſt gaudium Domini Dei noſtri. Gaudeamus ſanè in omnibus, ſed non aliundè quam de ipſo: ſicut & ipſe non alijs fruitur, ſed ſemetipſo. Iam verò quemadmodum in nobis habendus ſit, & hoc vel ex parte poſſumus cogitare. Conſtat enim animarum triplicem eſſe naturam: vnde, & ſapientes mundi huius animam humanam, rationalem, iraſcibilem, concupiſcibilem, eſſe tradiderunt. Quam vtique triplicem vim animæ, ipſa quoque natura & quotidiana experimenta nos docent. Porrò quemadmodum circa rationale noſtrum, & ſcientia, & ignorantia conſtat tanquam habitus, & priuatio: ſic & circa concupiſcibile deſiderium & contemptus, & circa id quod dicitur iraſcibile, & lætitia pariter, & ira verſatur. Implebit ergo Deus rationale noſtrum luce ſapientiæ: ita vt penitus nobis nihil deſit in vlla ſapientia. Implebit concupiſcibile noſtrum fonte iuſtitiæ, vt omninò deſideremus eam, & ea penitus repleamur, ſicut ſcriptum eſt: Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Nulla enim alia res implere poteſt deſiderium animæ, nulla alia præter iuſtitiam beatificare animam poteſt. Cum ergo repleuerit Deus concupiſcibile noſtrum iuſtitia, quidquid reſpuere debet anima, reſpuet, quidquid debet concupiſcere cōcupiſcet: & ex omnibus id magis appetet, quod magis fuerit appetendum. Merito denique concupiſcibili noſtro iuſtitiam attribuimus ex quo nimirum, aut iuſti, aut iniuſti reputamur. Iam verò quod dicitur in nobis iraſcibile, cum repleuerit illud Deus, perfectè erit in nobis tranquillitas, & in ſumma iucunditate, atque lætitia replebitur pace Diuina. Et vide ſi non etiam in his tribus perfecta quantum ſanè ad animam ſpectat beatitudo conſiſtat: quando ſcientia iam non inflat propter iuſtitiam, iam non contriſtat propter lætitiam, vt ceſſet prouerbium illud: Qui apponit ſcientiam, apponit & dolorem: quoniam iuſtitia, nec indiſcreta erit propter ſcientiam, nec onéroſa propter lætitiam: quando lætitia nec inepta erit propter ſcientiam, nec impura

1. Cor. 2. c

Luc. 6. f

Rom. 1.

Matth. 5. a

K

Eccl. 1.

ra propter iuſtitiam. Sed in his omnibus nihil adhuc exterior homo noſter accepit.
Pſ.71.d Ipſi ergo, vt inhabitet gloria etiam in terra noſtra, & iuxta alium prophetam repleatur maieſtate Domini omnis terra, quattuor ſunt quærenda, quem nimirum conſtat ex elementis quattuor eſſe compactum. Nec mireris quòd pluribus indigere videtur qui miſerior eſt, cum & in Pſalmo legeris dicen-
Ibidem. 62.a te Propheta: Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea! Habeat ergo
L terra noſtra immortalitatem, ne iam timeat denuò ſe in puluerem redigendam. Reſurgens enim corpus noſtrum, iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Sed quid proderit ſi fortè cõtingat in æternum viuere in miſerijs, & ærumnis paſſibilitatis huius, qua nimirũ inceſſanter corruptibile hoc corpus affligitur: & ſi non ſemel, vtique ſemper moritur? Habeat certè etiam aliquando omnimodam impaſſibilitatem: ab humoribus enim inordinatis cauſas aiunt procedere paſſionũ. Sed iam deſiderat corpus noſtrum etiam leuitatem, ſecundũ eam nimirum quam habet ex aere portionem. Tanta itaque futura credenda eſt corporum leuitas & agilitas beatorum, vt poſſint, ſi velint, abſque omni mora ſeu difficultate ipſam quoque cogitationum noſtrarum ſequi ad omnia velocitatem. Quid vltra deeſt, ad perfectam corporis beatitudinem? Sola vtique pulchritudo. Hanc perfectiſſimam habituri, non immeritò poſſumus attribuere ei parti quam habemus ab igne.
Philip. 3.c Saluatorem enim exſpectamus (vt ait Apoſtolus) qui reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ, exhibens quod pollicitus eſt, quoniã fulge-
Matth. 13.f bunt iuſti ſicut Sol in regno patris eorum. Sic ergo replebit animas noſtras Deus, cum perfecta in eis ſcientia fuerit, perfecta iuſtitia, perfecta lætitia. Sic replebitur maieſtate omnis terra, cum fuerit corpus incorruptibile, impaſſibile, agile, cõfiguratum denique
M corpori claritatis ſuæ. Et vide ne fortè iſti ſint ſeptem panes quibus quattuor hominũ millia Saluator legitur ſatiaſſe, è quibus eiuſdem numeri ſportas plenas Apoſtoli reſeruandas ſuſtulerunt. Nunc enim reficimur panibus iſtis, cum iucunda meditatione beatam ſpem ruminamus, donec veniat, cum iam non de ſpe, ſed de re ipſa, & exhibitione gaudentes, quaſi plenas ſportas recipere pro panibus ſingulis mereamur.

In eodem feſto, Sermo V.

FEſtiua nobis eſt dies hæc, & inter præcipuas ſollemnitates hodierna ſollemnitas numeratur. Quid ergo dicimus, cuius Apoſtoli, cuius Martyris, cuius Sancti? Non vnius alicuius ſingulariter, ſed pariter vniuerſorum. Omnes ſiquidem nouimus feſtiuitatẽ omnium Sanctorum dici, & eſſe quam hodie celebramus. Omnium inquam, ſiue cæleſtium, ſiue terreſtrium. Sunt enim ſancti de cælo, & ſunt ſancti de terra: itemq́, eorum qui de terra ſunt, quidam adhuc in terra, aliqui iam in cælo. Celebratur ergo feſtiuitas omnium horum communiter, ſed forſitan non vniformiter. Neque hoc mirum, cum non ſit ne ipſa quidem ſanctitas omniũ vniformis, ſed inter ſanctos & ſanctos diſtet, idq. non parum. Nec modo dico quia alius alio ſanctior (hæc enim quantitatis potius quam qualitatis diſtantia eſt) ſed quod nõ modo magis & minus, verũ etiam aliter, atque aliter ſanctos dici, & verè dici inueniamus. Et fortè inter Angelos atque homines aſſignari poſſit iſta diuerſitas ſanctitatis pariter, & celebritatis. Neque enim A tamquam triumphantes honorari poſſe videntur, qui numquam pugnaſſe noſcuntur. Aliter tamen honorandi ſunt nimis etiam ipſi tamquam amici tui Deus, cuius nimirum voluntati ſemper adheſerunt, tanta vtique felicitate, quanta facilitate. Niſi fortè in eo pugnaſſe creduntur, quod peccantibus alijs viriliter perſtiterunt, non abeuntes in concilio impiorum, ſed ſinguli quique dicẽtes: Mihi autem adhærere Deo Pſ.72.d bonum eſt. Celebranda ergo in eis gratia præueniens in benedictione dulcedinis, honoranda benignitas Dei non ad pœnitentiam adducens, ſed abducens ab omnibus quibus pœnitentia deberetur: non eripiens à tentatione, ſed à tentatione conſeruans. Aliud ſanè in his ſanctitatis genus, & proprio modo videbitur honorandum, qui venerunt ex magna tribulatione, & dealbauerunt ſtolas ſuas in ſanguine Agni: q̃ poſt multos agones iam nunc triumphant in cęlis coronati, quoniam legitimè certauerũt. Eſt ne adhuc ſãctorum tertium genus? Eſt, ſed occultum. Sunt .n. ſancti qui adhuc militant, adhuc pugnant, currunt, necdum cõprehẽderunt: Temerariè forſitan huiuſmodi videar dicere ſanctos, ſed tñ noui vnum ex his non veritum dicere Deo: Cuſtodi Pſ.85.a animam

animam meam, quoniam ſanctus ſum. Sic & Apoſtolus Diuinorum conſcius ſecreto-
Rom.8.e rum, euidentius ait: Scimus quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum, his qui ſecundum propoſitum vocati
B ſunt ſancti. Hæc nimirum diuerſitas appellationis in nomine ſanctitatis, vt alij quidem iam ſecundum conſummationem ſancti vocentur, alij iuxta ſolam adhuc prædeſtinationem. Latet ergo huiuſmodi ſanctitas penes Deum, clauſa eſt, & clauſa quodãmodo celebratur.
Eccl.9. Siquidem neſcit homo vtrum amore an odio dignus ſit, ſed in futurum omnia reſeruantur incerta. Sit ergo iſtorum celebritas ſanctorum in corde Dei quoniam nouit Dominus qui ſunt eius, & ipſe ſcit quos elegerit à principio. Sit etiam apud adminiſtratorios illos ſpiritus, qui mittuntur in miniſterium propter eos qui
1. Tim. 2.a hereditatem capiunt ſalutis. Nos in vita ſua laudare hominem prohibemur. Quomodo namque ſecura laudatio, vbi nec ipſa vita ſecura? Non coronabitur niſi qui legitimè certauerit (ait tuba illa cæleſtis) & legem certamini ab ore ipſius legiſlatoris auſculta.
Mat.10 & 24. Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Neſcis quis ſit perſeueraturus, neſcis quis ſit legitime certaturus, neſcis quis coronam ſit accepturus. Illorum lauda virtutem, quorum iam certa victoria eſt: illos deuotis extolle præconijs, quorum ſecurè potes adgaudere coronis. Cantauimus ſan-
Pſal.33. ctis hac nocte, dicentes: Timete Dominum omnes Sancti eius: ſed non iſtis. Non, inquam, eos qui perſeuerauerunt vſque in finem, timere hortabamur, quia ſcriptum eſt. Iam non erit timor in finibus noſtris. Illis potius dicebamus ſanctis, quibus cuſtodia multiplex neceſſaria eſt pro multitu-
Eph.6. dine periculorum. Siquidem non eſt eis colluctatio aduerſus carnem, & ſanguinem tantum, ſed aduerſus principatus quoque & poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ in cæleſtibus. Egent plane cuſtodia, qui tam multipliciter non modo cominus, ſed eminus appetuntur, vbi tot pugnæ foris, non debent intus deeſſe timores: vt merito
Pſ.33.a his dicatur: Timete Dominum omnes Sancti eius. Tota interim beatitudo noſtra eſt
Prouer. 28.b timere Deum dicente ſcriptura: Beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Et item Pſal-
Pſ.127. miſta ait: Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius. Ceterum longè aliter beati in quibus perfecta caritas foras miſit timorem, nec iam timent ambulantes in vijs eius, ſed laudant potius habitantes in domo, ſicut idem ait: Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Pſ.83.b Noſtra ergo felicitas, noſtra interim feſtiuitas in timore Dei: nam illorum magis in exſultatione & laude verſatur. Inde eſt, quod ſecurè laudantur homines qui non ſua iam viuunt vita, ſed Dei: nam hominum vtique vita tentatio eſt. Eſt autem gemina quædam ſecuritas laudis huius, niſi ꝙ fortè videbitur, ſi diligẽter attendimus intra alteram, alteram comprehendi. Siquidem non eſt, quod laudare D
vereamur veriſſimè certiſſimeq. laudabiles; non eſt quod glorificare cunctemur ſic abſorptos in gloria, vt noſtra omninò nequeant laudatione moueri. Non enim eſt quo vanitas intret, vbi veritas iam totum occupauit. Sed quænam, inquies, gloria Sãctis? Neque enim ſinguli ſeſe glorificant, quia ſcriptum eſt: Non te laudet os tuum. Non viciſſim alter alterum laudat, quia in laudem conditoris intenti, & extenti, in quo nimirum tota eis repoſita eſt beatitudo, mutuis numquam vacare laudibus poſſunt, dicente Propheta ſicut ſupra quoque meminimus. Beati qui habitant in domo Pſ.83.b
tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabũt te. Verumtamen non acquieſco expertes gloriæ credere Sanctos, maximè propter illud quod Apoſtolus ait: Quod in præſen- 2.Cor.
ti eſt momentaneum, & leue tribulationis 4.d
noſtræ, ſupra modum in ſublimitatem æternam gloriæ pondus operabitur in nobis Et propheta: Viſita nos in ſalutari tuo ad videndum in bonitate electorum tuorum: ad lætandum in lætitia gentis tuæ, vt lauderis cum hereditate tua. Non enim ait, vt lauderis ab hereditate tua, ſed, cũ hereditate tua, vt communis intelligatur futura laudatio. Quod ſi ipſa laudat hereditas Dñi, hereditatẽ quis laudet, ab Apoſtolo audiamus: Tũc, 1.Cor.
inquit, vnicuique laus erit à quo? à Deo. Ma- 4.a
gnus laudator, & vehementer ambienda laudatio. Felix commutatio laudis, vbi & laudare beatum eſt, & laudari Ad quid ergo Sanctis laus noſtra, ad quid glorificatio noſtra, ad quid noſtra hæc ipſa ſollemnitas? Quo eis terrenos honores, quos iuxta veracem filij promiſſionem honorificat pater cæleſtis? Quo eis præconia noſtra? Pleni ſunt. Prorſus ita eſt dilectiſſimi, bonorum noſtro-

Pſ. 105. noſtrorum ſancti non eget, nec quidquam eis noſtra deuotione præſtatur. Planè quod eorum memoriam veneramur, noſtra intereſt, non ipſorum. Vultis ſcire quantum intereſt noſtra? Ego in me (fateor) ex hac recordatione ſentio deſiderium vehemens inflammari, & deſiderium triplex. Vulgo dicitur. Quod non videt oculus, cor non dolet: Oculus meus, memoria mea: & cogitare de Sanctis, quodammodo eos videre eſt. Sic nempè portio noſtra in terra viuentium, nec modica ſanè portio, ſi tamen vt decet memoriam affectio comitetur: ſic inquam conuerſatio noſtra in cælis eſt. Verumtamen non ſic noſtra, ſicut illorum. Ipſorum enim ſubſtantia ibi eſt, noſtra autem deſideria: ipſi per præſentiam, nos per memoriam ibi ſumus. Quando & nos addemur ad patres noſtros quando eſſent aliter præſentabimur eis? Hoc.n.primum deſiderium, quod in nobis Sanctorum memoria, vel excitat, vel incitat magis, vt eorum tam optabili ſocietate fruamur, & mereamur conciues & cōtubernales eſſe ſpirituū beatorum, miſceri cętui Patriarcharum, cuneis Prophetarum, ſenatui Apoſtolorum, Martyrum exercitibus numeroſis, Confeſſorum collegijs, Virginum choris: in omnium denique colligi & collætari communione Sāctorum. Singulorum quippe recordationes quaſi ſcintillæ ſingulæ, imò quaſi ardentiſſimæ faces deuotos accendunt animos, vt eorum & conſpectum ſentiant, & complexum, adeo vt plerumque etiā inter eos eſſe ſe reputent: modo ad omnes ſimul, modo ad hos vel ad illos tota auiditate, & vehe-
F mentia corda vibrātes. Alioquin quid iſtud negligentiæ, quid pigritiæ, imò quid vecordiæ eſt, vt non crebris ſuſpirijs & feruentiſſima affectione abrumpere hinc, & in illa tā felicia agmina iaculari animos ſtudeamus?
Rom. 1. d Væ nobis à duritijs cordis noſtri, Væ à peccato gentium, quas Apoſtolus memorat ſine affectione fuiſſe: Præſtolatur nos Eccleſia illa primitiuorum, & negligimus; deſiderant nos ſancti, & paruipendimus; exſpectant nos iuſti, & diſſimulamus. Excitemur aliquādo fratres, reſurgamus Chriſto, quæramus quæ ſurſum ſunt, quę ſurſum ſunt ſapiamus. Deſideremus deſiderātes nos, properemus ad præſtolantes nos, exſpectantes nos votis præoccupemus animorum: Ecce enim nihil in hac noſtra communione ſecuritatis, nihil perfectionis, nihil quietis: & tamen hic quoque quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum. Quidquid enim ſiue interius, ſiue exterius moleſtum occurrit, ipſo quoque tam germanorum conſortio fratrum cum quibus eſt nobis cor vnum & anima vna, in Deum, tolerabilius inuenitur. Quàm dulcior erit, quā delectabilior, quàm beatior vnio, vbi nulla ſuſpicio eſſe poterit, nulla diſſenſionis occaſio, vbi omnes perfecta caritas indiſſolubili fœdere colligabit: vt ſicut Pater & Filius vnum ſunt, ſic & nos vnum ſimus in ipſis. Non tantummodo ſocietas, ſed etiam felicitas nobis eſt optanda Sanctorum: vt quorum deſideramus præſentiam, gloriā quoque feruentiſſimis ſtudijs ambiamus. Neque enim perniciosa hæc ambitio, aut illius affectatio gloriæ vllatenus periculoſa eſt. G
Nam quod dicimus: Non nobis Domine, Pſ. 113.
non nobis, ſed nomini tuo da gloriam, hu- b
ius temporis vox eſt, quando & ipſi Angeli clamant. Gloria in excelſis Deo, & in terra Luc. 2. b
pax hominibus bonæ voluntatis. Noli me Ioan. 20
tangere, ait, nondum enim aſcendi ad pa- d
trem meum. Verbum gloriæ eſt. Nempe, filius ſapiens gloria patris. Noli ergo, ait gloria, noli me tangere. Noli interim quærere gloriam, fuge potius, & vide omninò ne me tetigeris donec perueniamus ad Patrem, vbi ſit gloriatio omnis iam ſecura. Ibi ibi in Domino laudabitur anima mea, audiant manſueti, & lætentur. Numquid non videtur audiſſe dicentem: Noli me tangere, nondum aſcendi ad Patrem meū, quæ in cantico clamat: Fuge dilecte mi,
fuge. Hoc eſt enim quod ſupra meminimus. Non nobis Domine non nobis, ſed Cāt. 8. d
nomini tuo da gloriam. Vnde & in hymno hodie nos canimus: Des pacem famulis, nos quoque gloriam, per cuncta tibi ſæcula: iuxta Angelicam ſcilicet diſtributionem. Quia enim tentatio eſt vita hominis ſuper terram, merito in terra homini non gloria, ſed pax eſt quærenda: pax cum
Deo, pax cum proximo, pax cum ſeipſo. O Iob 7. d
cuſtos hominum, quare me poſuiſti contrarium tibi, & factus ſum mihimetipſi grauis? Vicina nimirum lucta & inteſtina ſeditio, bellum non ciuile, ſed domeſticum, ſpiritus aduerſus carnem, & caro aduerſus ſpiritum concupiſcens. Vnde hoc, niſi quia poſuiſti me contrarium tibi? Tu enim vera libertas, tu vita, tu gloria, tu ſufficientia, tu beatitudo: ego pauper

& mi-

& miſer & miſerabilis, confuſus & humiliatus vſquequaque, mortuus propter peccatum, venundatus ſub peccato. Denique tu perfecta & ſancta voluntas, & requies ſpirituum beatorum poſuiſti me ab initio contra Eden (quod voluptatem ſonat) in labore vtique & ærumna. Attamen dicis: Conuertimini ad me in toto corde veſtro. Liquet quia ſumus auerſi, quos vt reuertamur hortaris. Liquet quia contrarij, quos reuocas vt conuertamur. Sed quomodo? In ieiunio, inquit, & fletu, & planctu. Mira res. Itane in ieiunio tu verſaris, & fletu degis, & in planctu habitas? Procul à te omnia iſta: procul ipſe ab his vehementer. Nimirum regnum tuum in Hieruſalem, quam ſatias adipe frumenti: nec ibi luctus & clamor, ſed nec vllus dolor: magis autem gratiarũ actio, & vox laudis. Iuſti, inquit, epulentur in conſpectu Dei, & delectentur in lætitia & exſultatione. Quomodo ergo in ieiunio, & fletu, & planctu conuertemur ad ipſum? An verò iuſtus eum in lætitia & exſultatione: qui verò nondum iuſtus eſt, non niſi in ieiunio, & fletu, & planctu reperiet? Ita planè, ſed iuſtus qui iam conſpectum meruerit, non qui adhuc viuat ex fide. Nimirum quod ait Dominus: Cum ipſo ſum in tribulatione, ad eum pertinet, qui per fidẽ ambulat, non autem qui ad faciem iam peruenit. Equidem vtriſque eſt caput vnum, ſed non vno modo membris omnibus exhibetur. Quibuſdam enim oſtenditur caput hirſutum ſpinis, inclinatum in cruce, vt humilientur pariter, pariter & compungantur. Quibuſdam glorioſum apparet, vt ab ipſo glorificentur, vt in ipſo glorientur facta ei ſimilia, quem vident ſicuti eſt. Hoc ergo ſecundum deſiderium, quod ex Sanctorum commemoratione flagrat in nobis, vt ſicut illic ſic nobis etiam Chriſtus appareat vita noſtra, & nos quoque cum ipſo appareamus in gloria. Interim nempè non ſicut eſt, ſed ſicut pro nobis factum eſt caput noſtrum, nobis repræſentatur, non coronatum gloria, ſed peccatorum noſtrorum circumdatum ſpinis, dicente ſcriptura: Egredimini filiæ Siõ, & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eũ mater ſua. O regem, ò diadema. Mater ſiquidem Synagoga, non matrem ſane ſe exhibens ſed nouercam, regem noſtrum corona ſpinea coronauit. Pudeat ſectari gloriam membra, quibus caput ſuum tam inglorium exhibetur, non habens ſpeciem aut decorem, vel aliquid eiuſmodi. Nimirum Salomon eſt, quod interpretatũ eſt pacificus, ſanè quod in præſenti eſt, non vtique beatificus, aut glorificus, vt in omnibus Angelicum illud elogium commendetur: quo terris pacem, cælis gloriam tradiderunt. Pudeat ſub ſpinato capite membrum fieri delicatum, quod omnis ei interim purpura non tam honoris ſit, quam irriſionis. Videre eſt tamen hodie multis in locis nõ ſine multa ambitione, & commeſſatione præſentem diẽ honorari. Honorari, an dehoneſtari dicam? Ipſi viderint qui hæc agunt. Ipſorum eſt enim huiuſmodi celebritas, non Sanctorũ: quod ſibi libet faciunt, non quod Sanctis. Erit cũ venerit Chriſtus, nec mors eius vltra annunciabitur, vt ſciamus quoniam ipſi quoque mortui ſumus, & cum eo abſcondita eſt vita noſtra, apparebit caput glorioſum, & cũ eo membra glorificata fulgebunt: cum videlicet reformabit corpus humilitatis nr̃æ configuratum gloriæ capitis, quod eſt ipſe. Hanc ergo gloriam tota & tuta ambitione concupiſcamus, ne fortè audiamus & nos: quia gloriam quæ ab inuicem eſt, quæritis, & gloriam quæ à ſolo Deo eſt non vultis. Sanè vt eam nobis ſperare liceat, & ad tantam beatitudinem aſpirare, ſummopere vobis deſideranda ſunt ſuffragia quoque Sanctorum: vt quod poſſibilitas noſtra non obtinet, eorum nobis interceſſione donetur. Miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltẽ vos amici mei. Noſtis ipſi periculum noſtrum, noſtis figmentum noſtrum, noſtis ignorantiam noſtram, & dolos aduerſariorum, noſtis eorum impetus, & noſtrã fragilitatem. Vobis enim loquor qui in eadem tentatione fuiſtis, qui eoſdem ſuperaſtis conflictus, eoſdem laqueos euaſiſtis, qui didiciſtis ex his quæ paſſi eſtis, compaſſionem. Confido equidem & de Angelis, quod hic ipſi ſuam viſitare ſpeciem dedignentur, maximè quia ſcriptum eſt: Viſitabis ſpeciem tuam, & non peccabis. Ceterum etſi de eis mihi arbitror præſumendum ob ſpiritualis ſubſtantiæ, & rationalis formæ ſimilitudinem, ampliori tamen fiducia ad eos mihi reor vtendum, quos habere me nouerim, & in ipſa humilitate conſortes, vt oporteat eos familiarius, & ſpecialius miſereri oſſi de oſſibus ſuis, & carni de carne ſua. Denique tranſeuntes ex hoc mundo ad Patrem, ſancta nobis pignora reliquerunt. Apud nos ſiquidem

Marginalia: Ioel 2. c; Pſ. 67. a; Pſal. 90.; I; Cãt. 3. d; K; Iob 19.; Iob 5. d; L

dem corpora eorum in pace ſepulta ſunt, quorum nomina viuent in ſæculum, id eſt,
Gen. 40. c quorum numquam gloria ſepelietur. Abſit à vobis animæ ſanctæ Aegyptia illa crudelitas pincernæ Pharaonis, qui in gradum priſtinum reſtitutus, ſtatim oblitus eſt Ioſeph ſancti, qui in carcere tenebatur. Non enim vnius capitis membra, nec aliqua pars fidelis cum infideli, aut vlla ſocietas Iſraelitæ ad Aegyptium, non plus quam luci ad tenebras. Interpretatur enim Aegyptus tenebræ, Iſraël vero videns Deum: atque ideo vbicumque Iſraël erat, lux erat. Non ſic noſter Ieſus crucifixi ſecum latronis potuit obliuiſci: factum eſt vtique, quod promiſſum eſt: ipſa die qua compaſſus eſt, & conregnauit. Nos quoque ſi non ſumus ipſius capitis membra cuius & Sācti, vnde eis tam ſollemnibus hodie votis & tanto gratulamur affectu? Ceterum qui dixit: Si gloriatur vnum membrum, congaudent omnia
1. Cor. 12. d mēbra: hoc quoque nihilominus ait, quod ſi patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra. Hæc igitur noſtra & eorum cohærentia eſt, vt nos congratulemur eis, ipſi compatiantur nobis: nos deuota meditatione regnemus in eis, ipſi in nobis & pro nobis militent pia interuentione.
M Nec eſt quod de eorum pia erga nos ſolicitudine dubitemus, quandoquidem nō conſummandi ſine nobis, ſicut ſupra meminimus, exſpectant nos vſque dum retribuatur nobis, vt videlicet in nouiſſimo die magno feſtiuitatis, omnia ſimul in virum perfectum cum ſuo tam excelſo capite membra concurrant, & laudetur cum hereditate ſua Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus, & laudabilis, & glorioſus in ſæcula Amen.

In tranſitu Sancti Malachiæ Epiſcopi. Sermo vnicus.

De cælo nobis hodie dilectiſſimi, copioſa quædam eſt benedictio deſtinata, & fideliter eam non diſtribui, vobis quidem dānoſum eſſet, mihi verò periculosū, cui nimirum hæc diſpenſatio videtur eſſe commiſſa. Timeo itaque damnum veſtrū, timeo damnationem meam, ſi forte dica-
Tren. 4. tur: Paruuli petierunt panem, & non fuit qui porrigeret illis. Scio enim quam neceſſaria vobis ſit è cælo veniens conſolatio, quos conſtat illecebris carnalibus & oblectamentis ſæcularibus viriliter abrenunciaſſe. Nemo ſane beneficij eſſe cæleſtis, & ſuperno dubitet conſilio definitum, vt Epiſcopus Malachias hodie inter nos obdormiret, & deſideratam inter nos haberet ſepulturam. Cum enim nec ſolium quidem arboris ſine diuino nutu cadat in terram, quis tam hebes, vt non euidenter in huius beati viri aduentu & tranſitu magnū prorſus conſilium ſupernæ pietatis aduertat? A finibus terræ, terram hic poſiturus aduenit, alia quidem occaſione feſtinans, quantus ob ſpecialem erga nos caritatem id plurimum deſideraſſe noſcatur. Multa quidem in itinere ipſo impedimenta ſuſtinuit, nec traſfretare permiſſus eſt, donec appropinquaret tempus conſummationis eius, & terminus qui non poterat præteriri. Quem quidem multis ad nos peruenientem laboribus, tamquam Angelum Dei pro reuerentia ſanctitatis ſuæ ſuſcepimus, ſed & nos ipſe pro ſua manſuetudine & humilitate altius radicata, longe ſupra, quam meremur deuoto ſuſcipiebat affectu. Paucos deinde apud nos dies fecit in incolumitate ſua, dum ſocios præſtolaretur, qui diſperſi in Anglia fuerant, cū regis illius vana ſuſpicio Dei hominem impediret. Iamq. omnibus ad eum collectis, ad Romanam pro qua venerat curiam parabat iter: cum ſubito infirmitate præuentus ſenſit protinus ad cæleſte magis ſeſe palatium euocari, Deo melius aliquid prouidēte pro nobis, ne à nobis egreſſus alibi conſummaretur. Nullum quidem in eo dico mortis, ſed vel grauis ægritudinis ſignum medicis apparebat, ille tamen exhilaratus ſpiritu aiebat omnimodis oportere, vt hoc anno Malachias ab hac vita egrederetur. Laboratum eſt econtra, & deuotis precibus apud Deum, & quibuſcumque potuimus modis, ſed illius præualuere merita, vt deſiderium cordis eius tribueretur ei, & non fraudaretur voluntate labiorum ſuorum. Sic enim pro votis omnia ei B
concurrere, vt hunc maximè locum diuina ſibi inſpirante clementia elegiſſet, & hunc quoque ex longo optaret ſepulturæ habere diem, quo fidelium omnium generalis memoria celebratur. Sed & illud noſtra hæc gaudia merito cumulauit, quod fratrum noſtrorum oſſibus de priore cœmiterio huc aſportandis, & recōdendis, eadem nobis dies auctore Deo fuiſſet electa.

Quæ

Quæ nimirum deportantibus nobis, & ex more pſallentibus, idem vir ſanctus plurimum ſeſe illo cantu delectari dicebat, & non multo poſt ipſe quoque ſequutus eſt ſomno ſuauiſſimo & feliciſſimo ſoporatus. Agimus itaque gratias Deo ſuper omnibus diſpoſitionibus ſuis, quod indignos nos beatę mortis eius honorare pręſentia, quòd pauperes ſuos pretioſiſſimo corporis eius locupletare theſauro, quod infirmos nos tanta eccleſiæ ſuæ voluit fulcire columna. Alterum ſiquidem è duobus ſignum iſtud quod nobis in bonum factū eſt perſuadet, quod aut placitus Deo ſit locus, aut ſibi placitum facere velit ad quem tantę ſanctitatis virum à finibus terræ moriturum ſepeliendumq. perduxit. Ceterum populo illi affectuoſius condolere, & eius quæ tam miſerabili eccleſiæ dirum hoc vulnus non pepercit inferre, crudelitatem mortis vehemētius abhorrere, beati huius patris caritas ipſa cōpellit. Dira profecto, & inexorabilis mors, quæ tantā hominum multitudinem vnius percuſſione multauit: cæca & improuida, quæ Malachiæ ligauit linguam, impediuit
C greſſus, diſſoluit manus, oculos clauſit. Illos inquam, deuotos oculos qui pijſſimis fletibus Diuinam peccatoribus reconciliare gratiam cōſueuere. Illas mundiſſimas manus, quæ laborioſis, & humilibus operibus exerceri ſemper amauerant, quæ Dominici corporis hoſtiam ſalutarem pro peccatoribus toties offerebant, & ſine ira, & diſceptatione in oratione leuabantur in cælum, quę infirmis multa beneficia præſtitiſſe, & ſignis varijs effulſiſſe noſcuntur. Illos quoque ſpecioſos greſſus euangelizantis pacem, euangelizantis bona, illos pedes, qui toties fatigati ſunt ſtudio pietatis, veſtigia illa digna quæ ſemper deuotis oſculis premerentur, ſancta denique labia illa ſacerdotis quæ cuſtodiebant ſcientiam, os iuſti, quod ſapientiam meditabatur: & linguam eius quæ iudicium loquens, imò & miſericordiam, tantis mederi ſolebat vulneribus animarum. Nec mirum fratres, iniquam eſſe, quam generauit iniquitas, inconſideratam, quam noſcitur ſeductio peperiſſe.

Nihil inquam mirum ſi ferit ſine diſcretione, quæ venit ex præuaricatione, ſi ſit crudelis & fatua, quæ ex antiqui ſerpentis fallacia, & mulieris inſipientia, prodijt. Quid tamen cauſamur quòd Malachiā auſa ſit attentare, fidele equidem membrum Chriſti, quando & ipſum Malachiæ pariter, & omnium electorum caput furibunda peruaſit? Peruaſit vtique immunem, non immunis euaſit. Impegit in vitam mors, & incluſit intra ſe vita mortem, & abſorpta eſt mors à vita. Hamum ſibi deuorans inde teneri cœpit, vnde viſa eſt tenuiſſe. At fortaſſe quis dicat. Quomodo D mors à capite ſuperata videtur, quæ tanta adhuc libertate ſæuit in membra? Si mors mortua, quomodo Malachiam occidit? Si victa, quomodo adhuc præualet vniuerſis: & non eſt homo qui viuat, & non videat mortem? Victa planè mors opus diaboli, & peccati pœna, victum peccatum cauſa mortis, victus & malignus ipſe, & peccati author, & mortis. Nec modo victa ſunt hæc, ſed & iudicata iam & damnata. Definita quidem, ſed nondum promulgata ſententia eſt. Denique iam diabolo ignis paratus, etſi nōdum ille præcipitatus in ignē, modico adhuc tempore ſinitur malignari. Tamquā malleus cæleſtis opificis factus eſt malleus vniuerſæ terrę. Terit electos ad eorum vtilitatem, reprobos conterit in eorum damnationem. Qualis ergo paterfamilias, tales & domeſtici eius, peccatum ſcilicet & mors. Nam & peccatum licet ſimul cum Chriſto cruci ipſius non dubitetur affixum, adhuc tamen interim non regnare quidem, ſed habitare etiam in ipſo dum viueret Apoſtolo permittebatur. Mentior ſi non ipſe ait: Iam non ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum. Sic & mors ipſa mini- *Rom. 7. d*
me quidē adhuc abeſſe cogitur, ſed cogitur non obeſſe. Erit autem cum dicetur: Vbi eſt mors victoria tua? Et ipſa ſiquidem inimica nouiſſima deſtruetur. Nunc verò moderante eo qui imperium habet vitæ & mortis, & mare ipſum certis litorū coercet metis, mors ipſa dilectis Domini ſomnus refri- E
gerij eſt, Propheta atteſtante, qui ait: Cùm *Pſ. 86. d*
dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hereditas Domini. Peſſima quidem mors peccatorum, quorum & natiuitas mala, & vita peior: ſed pretioſa eſt mors Sanctorum. Pretioſa planè tamquam finis laborū, tamquā victoriæ conſummatio, tamquam vitæ ianua, & perfecta ſecuritatis ingreſſus. Congratulemur itaque fratres congratulemur, vt dignum eſt patri noſtro: quia & pium eſt defunctum plangere Malachiam, & pium magis Malachiæ congaudere viuenti. Numquid non viuit? Et beate. Nimirum

viſus eſt oculis inſipiētium mori, ille autem eſt in pace. Denique iam conciuis Sanctorū, & domeſticus Dei: pſallit pariter, & gratias
Pſ. 65. c agit dicēs: Tranſiuimus per ignem, & aquā, & eduxiſti nos in refrigerium. Trāſiuit plane viriliter, & feliciter pertranſiuit. Verus Hebræus Paſcha celebrauit in ſpiritu, & no-
Luc. 22. b bis tranſiens loquebatur: Deſiderio deſideraui hoc Paſcha manducare apud vos. Tranſiuit per ignem, & aquam, quem non triſtia frangere, nec detinere mollia potuerunt. Eſt enim deorſum nos locus quem ſibi totum vendicat ignis, adeo vt ne minimam quidem aquæ guttam de Lazari digito miſer
Luc. 16. f ille diues ibi habere potuerit. Eſt, & ſurſum ciuitas Dei, quam lætificat fluminis impetus, voluptatis torrēs, calix inebrians quā præclarus. In hoc ſanè medio, boni, & mali ſcientia, continetur, & voluptatis, & tribula-
F tionis hic capere eſt experimentum. Infelix Eua in has viciſſitudines nos induxit. Hic plane dies & nox: nā in inferno tantū nox, & in cælo tantum dies. Beata proinde anima quæ vtrumque pertranſit, nec voluptati inhærens, nec deficiens in tribulatione. Breuiter vobis vnum aliquid ex multis huius viri magnificis actibus arbitror referendum, in quo ſtrenuè ſatis & ignem, & aquam noſcitur pertranſiſſe. Magni illius Patricij Hyberníenſiam Apoſtoli ſedem metropolitanā tyrannica ſibi progenies ſucceſſionis ordine creans Archiepiſcopos vendicabat, hereditate poſſidens ſanctuarium Dei. Rogatus itaque à fidelibus Malachias noſter, vt tantis ſeſe malis opponeret, animam ſuā in manibus ſuis ponens, acceſſit intrepidus, ſuſcepit Archiepiſcopatum, tradens ſeſe diſcrimini manifeſto, vt tanto crimini finem daret. Inter pericula rexit eccleſiam: poſt pericula ſibi continuo ſucceſſorem alterum canonicè ordinauit. Ea ſiquidem conditione ſuſceperat, vt poſtquā ceſſante perſequutionis rabie, alter ſecurè poſſet inſtitui, ad ſedem propriam remeare permitteretur. Vbi ſine eccleſiaſticis ſæcularibusve redditibus in congregationibus religioſis quas ipſe exſtruxerat, degens, inter eos tamquam vnus eorum, vſque ad hoc tempus vixit abſque vlla proprietate. Sic Dei hominem examinauit non exinaniuit tribulationis incendium (ſiquidem aurum erat) ſic nec illecebra tenuit, aut reſoluit: nec curioſus ſpectator in via ſubſtitit propriæ peregrinationis oblitus, Quis veſtrum fratres non vehementer eius imitari cupiat ſanctitatem, ſi id audeat vel ſperare? Credo igitur libentius audituros, ſi dicere fortè poterimus quid ſanctum fecerit Malachiam. Sed ne no- G ſtrum forſitan minus acceptabile teſtimonium videatur, ſcripturam audite dicentem. In fide, & lenitate ipſius ſanctum fe- *Eccl. 45* cit illum. Fide calcabat mundum, Ioanne *a* atteſtante qui ait: Hæc eſt victoria quæ vin- *1. Ioan.* cit mundum, fides noſtra. Nam in ſpiritu *5. a* lenitatis dura quælibet & aduerſa ęquo animo tolerabat. Hinc quidem poſt Chriſtum fide calcabat maria, ne caperetur illecebris: inde in patientia ſua poſſidebat animam ſuam, ne moleſtijs frangeretur. De his enim duobus habes in Pſalmo caſuros à latere tuo *Pſ. 90. b* mille, & decem millia à dextris tuis, quòd multo plures proſperitatis fallaciæ quam aduerſitatis flagella deijciant. Nemo itaque noſtrum cariſſimi, plana mollioris viæ ſuperficie delectatus, iter illud marinum ſibi commodius arbitretur. Magnos hic campus montes habet. Inuiſibiles quidem, ſed eo ipſo periculoſiores. Laborioſior fortè via videtur inter ardua colliū, & aſpera rupium, ſed expertis longe ſecurior, & deſiderabilior inuenitur. Vtrobique tamen laborem, vtrobique periculum eſſe nouerat qui dicebat: Per arma iuſtitię à dextris, & à ſini- *2. Cor.* ſtris: vt merito congratulemur eis qui tran- *6. b* ſierunt per ignem, & aquam, & in refrigerium ſunt educti. Refrigerium vultis audire? Vtinam id vobis alius loqueretur. Nam ego quod non guſtaui, eructare nō poſſum. Videor tamen mihi hodie ſuper hoc refrigerio, Malachiam audire dicente: Conuer- *Pſ. 114. b* tere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi: quia eripuit animam H meam de morte, &c. In quibus verbis quid intelligam, paucis audite. Siquidem inclinata eſt iam dies, & longius quam ſperaueram ſermo proceſſit, quòd inuitus euellar à paterni dulcedine nominis, & Malachiam ſilere lingua formidans, finem facere vereatur. Mors animæ fratres mei peccatum eſt, niſi fortè excidit vobis quod in Propheta legiſtis: Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. *Ezech.* Triplex proinde congratulatio eſt hominis *18. a* ab omni peccato & labore, & periculo liberati. Ex hoc quidem nec peccatum in eo habitare dicitur, nec pœnitentiæ luctus indicitur, nec ab vllo deinceps lapſu ei prædicitur eſſe cauendum. Poſuit Helias pallium, nō eſt quod timeat, nō eſt quod tangi, nedū teneri

teneri ab adultera vereatur. Currum con-
H ſcendit, non eſt iam trepidare ne cadat: ſuauiter ſcandit, nõ laborans volatu proprio, ſed celeri in vehiculo ſedens. Ad hoc nos refrigerium dilectiſſimi, tota animi auiditate curramus in odore vnguentorum huius beati patris noſtri, qui noſtrum hodie torporem in feruentiſſimum deſiderium viſus eſt excitaſſe. Curramus inquam, poſt eum crebrius illi clamantes: Trahe nos poſt te, & affectu cordis, & profectu conuerſationis deuotas omnipotenti miſericordiæ gratias referentes, quod indignis ſeruulis, quibus propria deſunt merita, aliena ſaltem voluit ſuffragia non deeſſe.

Epiſtola de eodem, ad fratres de Hybernia. Sermo II.

I RElígioſis fratribus qui in Hybernia ſunt, & his maximè cõgregationibus quas beatæ memoriæ Malachias Epiſcopus fundauit, frater Bernardus Clareuallis vocatus Abbas, Paracleti conſolationem. Si haberemus hic ciuitatem manentem, copioſiſſimis iure lacrymis plangeremus talẽ nos amiſiſſe conciuem. Ceterum ſi futuram magis inquirimus, vt oportet, eſt quidem non modica doloris occaſio tã neceſſario duce deſtitui: debet tamen zelum temperare ſcientia, & dolorem ſpei fiducia delinire. Nec mirari quempiam decet ſi gemitum extorquet affectus, ſi deſolatio lacrymas exprimit: modũ tamen adhibere neceſſe eſt, imò non modice etiam conſolari intuentes non quę vidẽtur ſed quæ non videntur. Quę enim videntur, temporalia ſunt: quæ autem non videntur, æterna. Primum quidem congratulandum eſt animæ ſanctæ, ne nos arguat de inopia caritatis, dicens, & ipſe quod Dominus
Io. 14. a ad Apoſtolos ait: Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrẽ. Præuenit nos ad patrem ſpirituum ſpiritus patris noſtri. Nec modo caritatis inopes, ſed ingratitudinis etiam rei eſſe conuincimur ſuper omnibus quæ per eum nobis beneficia prouenere, ſi non cõgratulamur ei qui de labore ad requiem, de periculo ad ſecuritatem, de mundo tranſijt ad patrem. Itaque & pium eſt Malachiam flere defunctum, & piũ magis Malachiæ congaudere viuenti. Numquid non viuit? Vtique, & beate. Viſus eſt oculis inſipientium mori, ille autem eſt in pace. Dehinc etiam vtilitatis propriæ conſideratio exſultandum nobis ſuggerit, & lætandum, quod tam potẽs ſuos patronus ad K
cæleſtem curiam, tam fidelis præceſſerit aduocatus, cuius & feruentiſſima caritas obliuiſci nequeat filiorum, & probata ſanctitas obtineat gratiam apud Deum. Quis enim nunc Malachiam ſanctum aut minus poſſe prodeſſe, aut minus ſuos diligere audeat ſuſpicari? Profecto cum diligeretur prius, ceteriora nunc ſua dilectionis à Deo capit experimenta, & cum dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos. Abſit autem, vt tua nũc ô anima ſancta, minus efficax æſtimetur oratio, quando præſenti viuidius ſupplicare eſt maieſtati, nec iã in fide ambulas, ſed in ſpecie regnas. Abſit vt imminuta necdum exinanita tua illa tã operoſa caritas reputetur, cum ad fontem ipſum caritatis æternę procũbis pleno hauriens ore, cuius & ipſa prius ſtillicidia ſitiebas. Non potuit morti cedere caritas fortis, vt mors, imò & morte fortior ipſa. Nam, & decedens non erat immemor veſtri, affectuoſius vos commendans Deo, & noſtram quoque exiguitatem ſolita illa ſua manſuetudine, & humilitate exorans, vt veſtri nõ obliuiſceremur in finem. Vnde, & dignum duximus ſcribere vobis, vt ſciatis, nos, & in ſpiritualibus, ſi quid noſtra in his exiguitas per beati huius patris noſtri merita vmquã potuerit, & in corporalibus, ſi quando fortè opportunitas præberetur, omnem vobis cõſolationem impendere tota deuotione paratos. Et nunc quoque dilectiſſimi, Hybernienſis eccleſiæ grauem hanc L
deſtitutionẽ toto miſeramur affectu, & eo amplius vobis cõpatimur, quo nos amplius ex hoc nouimus debitores: Magnificauit enim Dominus facere nobiſcum, cum locũ noſtrum dignatus eſt beatæ mortis eius honorare præſentia, & pretioſiſſimo corporis eius locupletare theſauro. Nec moleſtũ ſit vobis, quod apud nos habeat ſepulturam: quando ſic ordinauit Deus ſecũdum multitudinem miſericordiæ ſuæ, vt vos eum viuũ haberetis nobis habere liceat vel defunctum. Et nobis ſiquidem cõmunis vobiſcũ pater ille erat & eſt: nã in morte ipſius hoc nobis confirmatũ eſt teſtamentum. Quamobrẽ ſicut nos huius tanti patris gratia vniuerſos, vos tãquã germanos fratres totis amplectimur viſcerib. caritatis, ſic & de vobis

idem ſentire ſpiritualis ipſa cognatio perſuadet. Hortamur autem vos fratres, vt beati huius patris noſtri ſemper curetis ſectari veſtigia, eo ſtudioſius, quo vobis certius ſancta eius conuerſatio diuturnis experimentis innotuit. In hoc enim veros vos eius filios eſſe probabitis, ſi paterna viriliter inſtituta ſeruetis, & vt in eo vidiſtis & audiſtis ab eo quemadmodum vos oporteat ambu-
Prou.10 lare, ſic ambuletis, & abūdetis magis. Siquidem gloria patris ſapientia filiorum. Nam & noſtram non mediocriter excutere deſidiam, & reuerentiam incutere cœpit præſens nobis tantæ perfectionis exemplar. Atque vtinam ſic nos poſt ſe pertrahat in tam recēti virtutū eius odore auidius alacriusq.
M currentes. Orātem pro nobis vniuerſitatem veſtram Chriſtus cuſtodiat.

In Calendis Nouembris, de verbis Iſaiæ: Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum.
Sermo I.

Iſai.6.a Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum, & eleuatum, & plena erat omnis terra maieſtate eius. Sublimis quædam viſio ꝓphetico nobis ſermone deſcribitur. Vidi, inquit, Dominum ſedentem. Magnum ſpectaculum fratres, & beati oculi qui viderunt. Quis non toto deſiderio concupiſcat tantæ maieſtatis gloriam contemplari? Hoc quippe ſāctorum omnium vnicum ſemper deſiderium fuit. Ipſe eſt enim in quem deſiderant Angeli proſpicere, quem videre eſt vita æterna. Sed aliā fratres, audio prophetæ eiuſdem, & eiuſdem Domini longè diſſimilē viſionem. Siquidem Iſaias iſte eſt
Iſai.53.a qui in alio loco ſic loquitur: Vidimus eum, & non erat ei ſpecies, neque decor, & æſtimauimus eum tamquam leproſum, &c. Vbi illud primum conſiderandum eſt, quod communis illa, hæc propheticæ prærogatiuæ propria videatur. Non ſine cauſa ſane ibi vidimus, ſcriptum eſt: & hic, vidi: niſi, vt illam quidem intelligas eſſe communē, hanc verò excellentiæ ſingularis. Siquidem abſque ſpecie, & decore vidit eum, & ſpreuit Herodes: viderunt quoque ipſi Iudæi, qui, & dinumerauerūt omnia oſſa eius. Iam verò ſuper hac viſione beata manifeſtè Propheta denuncians ait: Tollatur impius, ne videat gloriam Dei.

Multifariè ergo multiſq. modis non ſolum loquutus in prophetis, ſed & viſus eſt à prophetis. Agnouit eum Dauid minoratum ab Angelis, Ieremias etiam vidit eum cum hominibus conuerſantem, Iſaias modo ſuper ſolium excelſum, modo nō ſolum infra Angelos, aut inter homines, ſed tāquā leproſum ſe vidiſſe teſtatur, id eſt, non in carne tātum, ſed in ſimilitudine carnis peccati. Tu quoque deſideras videre ſublimē, humilem prius Ieſum videre curato. Intuere prius exaltatum in deſerto ſerpentem ſi videre deſideras regem in ſolio reſidētem. Iſta te humiliet viſio, vt illa exaltet humiliatum. Reprimat, & ſanet iſta tumorem tuum, vt illa repleat, & ſatiet deſiderium tuum: Exinanitum vides? non ſit otioſa viſio, quia exaltatum otioſè videre non poterit. Similis eris illi cum videris eum ſicuti eſt, eſto & nunc ſimilis ei, videns eum ſicut propter te factus eſt. Si enim (ne in humilitate quidem) ſimilitudinem eius abnuis, certa tibi ſublimitatis quoque ſimilitudo debetur. Numquam ille ſocium tribulationis à communione gloriæ patietur arceri. Denique vſque adeo non dedignatur paſſionis ſuæ conſortem, & in regnum mittere ſecum, vt in cruce confitens latro eadem die cum eo fuerit in paradiſo. Hinc, eſt, quod ait etiam ad Apoſtolos: Vos eſtis *Luc.22.c*
qui permāſiſtis mecum in tribulationibus, meis, & ego diſpono vobis regnū. Quia er- B
go ſi compatimur, & conregnabimus, ſit interim meditatio noſtra fratres Chriſtus, & hic crucifixus. Ipſum ponamus ſignaculum ſuper cor, ſignaculum ſuper brachium noſtrum. Ipſum amplectamur brachijs quibuſdam vicariæ dilectionis, ipſum ſequamur ſtudio piæ conuerſationis. Hoc.n. iter quo oſtēdatur & nobis ipſe qui eſt ſalutare Dei, ſane non iā ſine ſpecie, & decore, ſed in claritate tanta, vt maieſtas eius repleat orbem terrarū. Opportunè ſiquidē viſione prima tāquam hiemali adhuc tempore, non ſuper ſoliū ſed inferiori atque humiliori habitatione videtur. Duplicem quippe ſolet habere magna domus quælibet manſionem, æſtiuā ſuperius, inferius hiemalem. Igitur dum ipſa etiam diſcipulorum corda brumali adhuc glacie ſtringerentur, & Petrus quoque non minꝰ gelido corde quā corpore calefaceret ſe ad prunas, tēpus omninò nō erat habitādi in ſolio, vel potius apparēdi. At vbi cātabitur canticū nouū: Hiems abijt, & receſſit, *Can.2.c*

flores

flores apparuerunt in terra noſtra: opportunè iam tunc aſcendetur in ſolium. & habitabit Dominus in excelſo. Puta ergo Iſaiam cum hæc loqueretur, illius gloriam temporis, oculo præuidiſſe prophetico. *Iſai.6.a* Vidi, inquit, Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum, &c. Sed quid putamus quale eſt ſolium iſtud fratres? Neque enim altiſſimus in manifeſtis, & manufactis inhabitat. Nulla omnino materia corporalis apta tanto ſolio, tanto habitatori videtur. Viuis eſt conſtruenda lapidibus fabrica ſpiritualis, quam vera, & ęterna vita ſua inhabitare dignetur. C Quod ſi minus tanto ædificio ſufficit Angelica creatura, præuaricatorum vtique minorata pręcipitio, *Pſ.112.a* ſuſcitet certe de terra inopem, & de puluere erigat pauperem, vt collocet eum cum principibus, & ſolium gloriæ compleat. Et fortaſſis propterea ipſe qui vidit, non modo excelſum ſolium, ſed & eleuatum quoque deſcribit, vt proinde, & Angelorum ſtabilis celſitudo, & hominum miſericors eleuatio deſignetur. Quę ſequuntur diligentiorem & ipſa conſiderationem deſiderare videntur: ſufficiat hodie, vel cœpiſſe.

Item de eodem, Sermo II.

Iſai.6.a PLena erat (ait cōtemplator noſter de eo quem ſuper ſolium viderat) maieſtate eius omnis terra. Adueniat regnum tuū, vt maieſtate tua ſicut cælum repletur, repleatur & terra. Vt quid enim princeps huius mundi tanto vbique furore debacchatur, niſi quia terra data eſt in manus impij? Sed hęc eſt hora eius, & poteſtas tenebrarum. Erit certè quando qui in cælo locum non habuerit, & ab ipſa quoque terrę ſuperficie exturbabitur, miſer cauernis vtique ſubterraneis recludendus. Hinc quoque Propheta Dauid ſanctorum proſperitate præmiſſa, de maligno & Ange- *Pſal 1.b* lis ſeu mēbris eius adiecit, & ait: Non ſic impij non ſic, ſed tamquam puluis, quem proijcit ventus à facie terræ. Nulla iam tunc tentandi facultas erit, inquietandi nulla libertas, poſſibilitas nulla nocendi. Replebitur maieſtate eius omnis terra, quando iam vo- D luntatis eius transfgreſſio nulla erit. Magis autem quando creatura ipſa liberabitur à ſeruitute corruptionis huius, propter quam ingemiſcit, & parturit vſque adhuc. Erit enim cęlum nouum, & terra noua, vt quaqua verteris oculos, in ipſa tibi rerum facie Diuina videatur quodammodo reſplendere maieſtas. Sed & eſt tibi altera quædam terra propinquior, & ſuper hac amplior iuſtiorq. ſolicitudo. Nemo quippe carnem ſuam *Eph.5.f* odio habuit. Conſolare ergo eam vt & ipſa requieſcat in ſpe: audiens nimirum, quia replebitur maieſtate Domini omnis terra. Quomodo enim nunc carnem noſtram dilectiſſimi, maieſtas diuina replcat, cū & magnus ille Paulus primitias tantum ſpiritus habens, ingemiſcat miſerabiliter ſatis & dicat: Scio quia non eſt in me, hoc eſt in car- *Rom.7.c* ne mea bonum. Et certè iam non domina- *Rom.6.b* batur peccatum in eius mortali corpore. Nota tamen adhuc & corpus & mortale perhiberi, & peccati quoque ſolum dominium negari. Erat enim etiam tunc lex peccati in *Rom.7.b* membris eius, quàm quidem maieſtatis plenitudo cum venerit prorſus excludet. Non ſolum autem, ſed & nouiſſima inimica deſtruetur mors. Replebitur ergo maieſtate Domini terra noſtra, quādo prorſus de medio fiet, & peccati omnis ſenſus, & debitum mortis. Replebitur inquam omnis terra noſtra Domini maieſtate, quando reſurrectionis gloria veſtietur, induet immortalitatis ſtolam, configurabitur denique claritati corporis Chriſti. Saluatorem ſiquidem *Phil.3.a* exſpectamus, qui reformabit corpus humi- E litatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ. Quid adhuc murmuras caro miſera, quid adhuc recalcitras, & aduerſus ſpiritum concupiſcis? Si te humiliat, ſi caſtigat, ſi redigit in ſeruitutem, id profectò in tuo genere non minus tua intereſt, quàm ipſius. Quid eis inuides, qui de operibus vermium, & mutuum pellibus ingloriam planè gloriam mendicare non erubeſcunt, cultu indigno viris, interdicto & mulieribus ſemetipſos dehoneſtantes potius quàm ornantes? Reforment ipſi, aut magis certè deforment corpora ſua, te (ſi fueris corporis humilitatis) reformabit idem artifex qui formauit. Illam, ſi non deſipis, præſtolabere manum, vt quod fecit, ipſa reficiat. Iam verò quid in ipſa prophetica viſione ſequatur attende. Et ea, inquit, quæ ſub ipſo *Iſai.6.a* erant, replebant templum. Propterea ſanè dixi, humiliare ſub potenti manu Dei, vt exaltet te in tempore viſitationis. Vide, vt ſub ipſo inueniaris, alioquin non eſſe poteris cum ipſo. Quid enim putas, indifferen-

ter admittet homines in illud tantæ beatitudinis templum, qui ne ipſos quidem Angelos indifferenter reliquit in eo? Aut non diſcernet inter glebas, qui diſcreuit inter ſtellas? Examinabit certè argentum, qui ipſum quoque aurum probauit & reprobauit. Qualem ergo putas neceſſe eſt hominem inueniri, qui repudiati locum Angeli ſortiatur? Planè immunem ab omni iniquitate, ſed ab ea maximè quæ in ipſo quoque Angelo, non ad leuem offenſam, non ad momentaneam iram inuenta eſt, ſed ad odium ſempiternum. Semel turbauit ſuperbia regnum illud, cõcuſſit muros, etiam proſtrauit ex parte, & parte non modica. Quid ergo? Facilè ne deinceps admittenda videtur? Numquid non odit ciuitas illa, & vehementer huiuſmodi peſtem abominatur? Certi eſtote fratres, eum qui ſuperbis non pepercit Angelis, nec hominibus parciturum. Non eſt contrarius ſibiipſi, non eſt perſonarum acceptor, ſimilia ſunt iudicia eius. Sola ei placet humilitas, ſiue in Angelo, ſiue in homine: & qui ſedet in throno, ſolos eligit ſubditos è quibus repleat templum. Scriptum quippe eſt: Quis ſicut Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cælo & in terra? Vide autem ne forte Michaelis verbum ſit, ſuperbo illi dicenti: Similis ero altiſſimo in faciem reſiſtentis. Michael quippe interpretatum dicitur, quis vt Deus? Bene ergo Propheta cum dixiſſet vidiſſe ſe Dominum ſuper ſolium excelſum & eleuatum, ne forte aut excelſum intelligeres de eo dictum qui ait: Aſcendam ſuper altitudinem nubium: aut eleuatum referres ad eos homines qui in ſuperbiam eriguntur: addit: Et ea, quæ ſub ipſo erant, replebant templum: vt manifeſtè intelligas nõ eam altitudinem commendari, quæ extollitur aduerſus eum, ſed eos in templo ſiue in ſolio fore, qui ſub eo ſunt, alios quidem excelſos ſtabilitate ſolida, alios ex imo leuatos miſeratione Diuina. Ac ne fortè obijcias ditioni eius vniuerſa ſubeſſe, nec quidquam determinationis habere quod ait: Quæ ſub ipſo erant, vt ſola quæ voluntaria eſt, & ex feruore caritatis procedit, approbaret & commendaret Dei ſubiectionem, addidit & de Seraphim, de quibus & nos loco ſuo dicemus, quod ab eo fuerit datum. Et ea, inquit, quæ ſub ipſo erant, replebant templum. Ab initio ſiquidem creauerat Angelos Deus in quibus beati illius templi plenitudo conſtaret, ſed non in omnibus beneplacitum eſt ei, quia & in ipſis (vt ſcriptum eſt) Angelis ſuis reperit prauitatem. Fuit quippe in eis qui diceret: Ponam ſedem meam ad Aquilonem: & populum qui ſibi crederet habuit. Miſer ipſe, qui ſine Deo eſſe maluit, quàm ſub Deo, miſeri illi qui videntes furem cucurrerunt cum eo. Exierunt infelices, & vacuus relictus eſt locus, quem accipiet alter. Nonne Deo ſubiecta eris anima mea? Alioquin nec tibi locus erit in templo, quia quæ ſub ipſo erant, replebant templum. Fruſtra pulſabunt fatuæ virgines, in vanum clamabunt vbi impletæ fuerint nuptiæ diſcumbentium, & ianua clauſa erit. Infelix anima, cui à nuptijs illis contigerit excludi. Infelix de quo clamabitur: Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Vt quid enim lucem hanc temporalem miſer ille videt, qui gloriam illam non merebitur intueri? Vtinam nihil vmquam vidiſſet oculus meus, ſi illa (quod auertat Deus) fruſtrandus eſt viſione. Eant ſuperbi, inſoleſcant magis, extollantur, inflentur, appetant ſemper in cumulo apparere: vt cum venerit æquitatis linea, à plenitudine eijciantur. Tu verò non ſic, ſed Deo ſubiecta eſto anima mea, ſubiecta ſanè ex animo, ſubiecta cum feruore deuotionis, quia Seraphim ſtabant ſuper illud. Cum quibus ſtemus, & nos hodie fratres, nec dimoueamur à templo iſto, in quo omnes dicunt gloriam, quia gloriam contemplantur Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

F — G — H — *Pſ. 112. a* — *Iſai. 14. d*

Item de eodem, Sermo III.

NON vobis arbitror excidiſſe de duob. Seraphim hodie vobis habendum eſſe ſermonem propter illud Iſaiæ: qui poſtquàm Dominum ſeſe vidiſſe teſtatus eſt ſuper ſoliũ reſidentem, addit Seraphim ſtare ſuper illud. Seraphim quidem dilectiſſimi ſicut frequenter audiſtis, nomen eſt ſupernorum ſpirituũ, ordinis vnius de nouem ſummi, atque ſupremi. Verum hoc loco, vt arbitror, non in ea ponitur ſignificatione, præſertim cum innumera illa ſint agmina, hic duo tantum Seraphim deſcribantur. Et ego quidem fratres, ſi licet in hac parte vnicuique abundare *Iſai. 6. A*

in ſuo ſenſu, in duobus Seraphim duplicem arbitror intelligi creaturam rationabilem, Angelicam ſcilicet & humanam. Nec mireris hominem Seraphim factum, memẽto quia creator & Dominus Seraphim factus
I eſt homo. Ad contumeliam tuam ò ſuperbe, qui creatus inter Angelos, inter Angelos ſtare non meruiſti, ecce rex noſter nouos in terra Angelos fabricaturus aduenit. Atque vt tabeſcas amplius, & liuore proprio torquearis: non qualeſcumque nec inferiores alicuius ordinis Angelos, ſed Seraphim.

Luc.12.f Audi enim quid ipſe loquatur. Ignem, inquit, veni mittere in terram, & quid volo niſi vt accendatur? Vult ergo Seraphim fabricari, vt ibi ſtent vnde tu corruiſti. Seraphim, inquit, ſtabant ſuper illud. Vt quid ergo tu qui mane oriebaris Lucifer, in veritate non ſtetiſti, niſi quia Seraphim non fuiſti? Seraphim quippe ardens vel incendens interpretatur. Tu verò habuiſti miſer lucem, ſed ardorem non habuiſti. Bonum erat tibi ſi ignifer magis eſſes quam lucifer, nec immoderato appetitu lucendi, vt eras frigidus ipſe, frigidam quoque eligeres re-
Iſa. 14. d gionem. Dixiſti enim: Aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſedebo in lateribus Aquilonis. Quid feſtinas mane oriri Lucifer? quid gloriaris ſuper ſidera, quibus aliquando clarius rutilare videris? Breuis omnino erit gloriatio tua. Sequitur ſol iuſtitię quem te eſſe vana ſimulatione iactabas, cuius feruore pariter & ſplendore in nihilum redactus omnino diſpareas. Fruſtra quoque paras venturum in fine ſeculorum Dominum tamquam veri Solis ortum in damnato illo quem aſſumpturus es homine præuenire, & extolli ſuper omne quod dicitur, aut colitur Deus: quia & tunc aduentus eius illuſtratione penitus deſtrueris.

K Quàm melius, & certè non ad inſipientiam ſibi Ioannes Baptiſta, ſiquidem & ipſe Lucifer fuit, non ſua pręſumptione, ne & ipſe fur eſſet & latro, ſed Dei patris auctorita-
Luc.7.d te præmiſſus eſt ante Dominum. Ecce, inquit, mitto Angelum meum ante faciem tuam, &c. Habes & in Pſalmo de eodem.
Pſ.131.c Paraui lucernam Chriſto meo. Ille enim erat lucerna ardens & lucens, & voluerunt Iudęi ad horam exſultare in lumine eius, ſed non ipſe. Vnde ergo? Ipſum interroga,
Luc.7.a ipſe de ſe loquatur. Amicus, inquit, ſponſi ſtat, & gaudio gaudet propter vocem ſpõſi.
Stat ergo Ioannes; neque enim arundo eſt *Ioan. 3.*
vento agitata. Stat quia amicus; ſtat quia ardens eſt, & Seraphim ſtare deſcribuntur. Verè amicus ſponſi, qui procedentis de thalamo ſuo non æmulatur gloriam, ſed parat I
viam, ſed prædicat gratiam: vt & ipſe de plenitudine eius accipere mereatur: Lucet ergo Ioannes, tanto vtique clarius, quanto amplius feruet, tanto verius, quanto minus appetit lucere. Fidelis lucifer, qui Solis iuſtitiæ non vſurpare venit, ſed prænunciare ſplendorem. Non ſum ego (inquit) Chri- *Ioã.3.d*
ſtus, venit fortior me poſt me, cuius nõ ſum dignus ſoluere corrigiam calceamenti eius. Et illud. Ego baptizo vos aqua; ille bapti- *Matth. 3.*
zabit vos Spirituſancto & igne. Ac ſi manifeſtè Lucifer dicere videatur. Quid admiramini intuentes ſplendorem meum? Non ſum ego Sol, longè alium videbitis eum in cuius comparatione tenebræ ſum, & non lux. Ego tamquam ſidus antelucanum matutino vos rore perfundo, ille emittet in feruore radios ſuos, ſoluet glacies, paludes ſic- L
cabit, algentes calefaciet, pauperibus erit pro veſtimento. Nec ſanè diſſonat à verbo iudicis vox præcurſoris, ſed manifeſtè ignẽ à Ioanne promiſſum Chriſtus exhibuit, dicens. Ignem veni mittere in terram. Dicas *Lu.12.f*
fortaſſis in igne vt feruorem, ſic & ſplendorem eſſe. Non contendo, licet feruor ei quodammodo ſubſtantialior videatur: ipſum potius audiamus quid magis in igne commendet. Ignem (ait) veni mittere in terram, quid volo niſi vt ardeat? Cognouiſti certè quid velit. Sed ne illud quidem ignoras, quòd vita in voluntate eius, & ſeruus ſciens, nec faciens Domini voluntatem, plagis plurimis habeat vapulare. Quid lucere feſtinas? Nondum illud aduenit tempus in quo fulgebunt iuſti ſicut Sol in regno patris eorum. Interim pernicioſus eſt iſte appetitus lucendi: feruere enim multo melius. Denique, ſi tam vehementer ſplendorem deſideras, quod videri vis eſſe curato, & primum quære feruorem, nec dubium quin & ſplendor adijciatur tibi. Alioquin incaſſum laboras, quia vanus ſplendor, abſque feruore. Mutuata aut magis certè ſimulata lux eſt, quæ non ab igne procedit. Quod autem alienum eſt, ad modicum poteris vſurpare. Erit maior confuſio, quod non erat tuum, voluiſſe videri. Luna (vt aiunt) habet abſque feruore ſplendorem, ſed & ipſum

ſum

ſum mutuatur à Sole, ideoq. tam frequenter imò & ſemper mutatur, nec vmquam in
Eccl. 27. b eodem ſtatu permanet. Sic profectò ſtultus vt Luna mutatur, ſapiens permanet vt Sol. Ille, inquam, ſtultus, qui in decore
M ſuo perdidit ſapientiam, id eſt, qui refriguit in ſplendore. Cecidit ergo Lucifer vt fulgur de cælo, Seraphim verò ſtabant ſuper
1. Cor. 13. d illud. Stant planè Seraphim: quia caritas numquam excidit. Stant attoniti, & ſuſpenſi in contemplatione ſedentis in throno, ſtant in æterna incommutabilitate, & æternitate incommutabili. Tu ſedere tentaſti ò impie, propterea tui moti ſunt pedes, & effuſi ſunt greſſus tui. Filius eſt qui ſedet in throno, Dominus Sabaoth, cum tranquillitate iudicans omnia. Sola ſedet Trinitas, quæ ſola habet immutabilitatem, ſola eſt, apud quam non eſt transmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Seraphim verò ſtant immutabiles quidem, ſed ſuo modo, non in eius comparatione. Stant extendentes ſe & intendentes in eum in quem proſpicere concupiſcunt. Qui ſedere præſumpſit, ſeipſo voluit eſſe contentus, vnde ſolam hodie quoque malitiam eſurit: quia ſolam habet hanc à ſemetipſo. Cum loquitur mendacium, de proprio loquitur: quia mendax eſt, & pater eius. Quod audis de verbo mendacij, intellige & de opere malitiæ. Et licet malè ſibi in malo complaceat, ſufficere tamen ſibi numquam poterit, nec in ipſo. Sola proinde ſedet Trinitas ſumma, quæ ſola in ſe eſt, & ideo ſola verè eſt: ſola ſe fruitur, ſola nullius eget, ſola ſufficit ſibiipſi.

Item de eodem Sermo IV. A

Cum dixiſſet Propheta. Et Seraphim ſtabant: Iſai. 6. a
adiunxit deinde, & ait: Sex alę vni, & ſex alę alteri. Quid ſibi volunt alæ iſte fratres? Ergone etiam cum hiems tranſierit, & ſedebit rex ſuper ſolium, volandum adhuc erit & ipſis Seraphim, vt poſſint diuerſis occurrere neceſſitatibus diuerſorum, ab imminentibus liberare periculis, opem ferre laborantibus, in tribulatione poſitos conſolari? Abſit vt in illo æternæ beatitudinis regno neceſſitas, aut periculum, aut labor, aut tribulatio ſit, cui oporteat ſubueniri. Ad quid ergo tunc alæ? Placet mihi ſtatio illa, omninò ſic volo manere, nec aliquid prorſus admitto quo mihi ſtabilitas illa depereat. Verumtamen ſcio beate Iſaia, quòd Propheta es tu, & ſpiritum eius habens, qui abundantia pietatis excedit hominum non modo merita, ſed & vota. Salua mihi ſit illa tam amata ſtabilitas: iam ſi quid alæ iſtæ ad beatitudinem addiderint, non recuſo. Credo autem ſicut in ſtatione immutabilitatem, ſic & in volatu alacritatem promitti, ne videlicet inſenſibilis quædam & quaſi lapidea ſtabilitas æſtimetur. Sed dicas. Et ſi alas habere neceſſe eſt, quare tam multas? Quid ſibi vult multiplicitas iſta pennarum? Audi quod ſequitur. Duabus alis velabant caput, duabus pedes, duabus volabant. In quibus verbis videre mihi videor quod de ſtatione dictum eſt, volatu manifeſtius explicari. B
Quo enim Seraphim volant, niſi in eum cuius ardent amore? Vide flammam quaſi volantem & ſtantem ſimul, nec miraberis iam Seraphim ſtantes volare, ſtare volantes. Sed quia diximus quo volant, ipſas quoque quibus volant alas exigere religioſa curioſitas veſtra videtur. Certius poſſet & credibilius teſtimonium perhibere cui datum eſt & videre. Ego tamen opinor non incongruè pennas iſtas agnitionem & deuotionem intelligi poſſe, quibus in eum qui ſupra ipſos eſt, Seraphim rapiuntur. Leuat quippe cognitionis ala

ala, ſed ſola non ſufficit. Ruit citius qui vna tantum ala volare contendit: & quo magis attollitur, peius colliditur. Experti ſunt hoc Philoſophi Gentium: qui cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum. Denique traditi in reprobum ſenſum, vſque in ipſas etiam paſſiones ignominiæ corruerunt. Adeo vera probatur
Iac. 4. c illa ſententia. Scienti bonum, & non facienti, peccatum eſt illi. Sic & zelus, abſque ſcientia, quo vehementius irruit, eo grauius corruit, impingens nimirum atque reſiliens. Vbi verò intelligentiam caritas, agnitionem deuotio comitatur, volet ſecurè quiſquis eiuſmodi eſt, volet ſine fine, quia volat in æternitatem. Iam ſuper ea quæ præmittitur capitis, & pedum velatione extat à patribus probata ſententia, Dei caput pedeſq. velari, eo quod lateat quid ante mundum fuerit, quidve futurum poſt conſummationem. Et hoc qui-
C dem pro eo quod diſtinctè in Latinis codicibus ſcriptum eſt, caput eius, & pedes eius. Teſtatur autem interpres noſter in Hebræo verbum eſſe commune quod interpretari poſſit eius & ſuam vt Seraphim iuxta Hebræi ſermonis ambiguitatem, vel faciem pedeſq. Dei, vel ſuam faciem ac pedes operire dicantur. Vnde & mirum videri poteſt cur è duobus eum magis in interpretatione elegerit ſenſum, quem viſionis ipſius conſequentia minus videtur admittere, videlicet & velarent pariter caput pedeſq. ſedentis, niſi quòd Origenis expoſitionem ſequutus eſt in hac parte.

Quod ſi de ipſis quoque Seraphim licet accipere, ſic pinge ea vt operto capite & pedibus, ſolum appareat corpus medium, ſed & ipſum quoque non penitus, propter eas nimirum alas quibus volare perhibentur. Conſidero ſiquidem quaſi quoddam caput corpus & pedes meos, in verbis Apoſtoli, quibus ait: Quos enim præſciuit, & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui: & quos prædeſtinauit, hos & vocauit.
Rom. 8. f Quos autem vocauit, hos & iuſtificauit. Et quos iuſtificauit, hos & magnificauit. Ita initium meum ſolius gratiæ eſt, & non habeo quid mihi in prædeſtinatione attribuam ſine vocatione. Non ſic ſanè ab opere iuſtificationis alienus ſum, operatur & illud gratia, ſed planè mecum. Vides ne quemadmodum Seraphim in medio appareat aliquatenus? Porrò conſummatio quidem & ipſa ſolius gratiæ eſt: nec eſt mihi in hac parte, vel cum ea, ſiue in ea gloriari, quaſi coadiutor videar, aut cooperator. Velat itaque Seraphim caput ſuum duabus pennis, ſi quod veraciter cognouerit, humiliter taceatur: quia miſericordia eum ſola præuenerit. Velat & pedes alis æquè D
duabus, ſi miſericordiæ quoque quæ ſubſequutura eſt, nec ignarus extiterit, nec ingratus. Quam ſane capitis & pedum velationem, & nunc quoque negligere non oportet, licet tunc maximè perficienda ſit, quando iudex ſedebit ſuper ſolium, & aſtantes ſibi Seraphim & agnitione veritatis ſubtilius illuſtrabit, & inflammabit vehementius caritatis ardore. In quorum numero indignos nos ſeruos nominis ſui, ipſa de qua loquuti ſumus conſtituere dignetur miſericordia, quæ ab æterno eſt, & vſque in æternum ſuper electos, in medio quidem aliquatenus oſtendens liberum arbitrium, meriti gratia, principium & finem omnino ſoli vendicans ſibi: vt ſit nobis α. & ω. Dominus Deus noſter, & pro vtroque iure clamemus, Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. *Pſ. 113.*
Amen.

Vbi

Vbi ſupra. Sermo V.

COmmendant nobis Sacræ litteræ Christum Dñm, & ex Patre, & in Patre, & cum Patre, & à Patre, & pro Patre, & etiã ſub Patre. Quod dr̄ ex Patre, ineffabilis eſt natiuitas; quod in Patre, conſubſtantialis vnitas; quod cum Patre, æqualitas maieſtatis.
E Sane enim tria hæc ab æterno. Ceterum ſi ex Patre naſcens, quid in Patre, aut cum Patre? Non incongruè forſitan in Patre cubans, cum Patre ſedens dicatur. Et audite conſeſſus huius, & huius accubitus rõnem. Sicut .n. ſeſſio maieſtatem, ſic conſeſſio æqualitatem exprimit maieſtatis, præſertim cum ſit ei ſedes à dextris Patris, non ſane ſub pedibus, vel quaſi à tergo. Et ſedere quidem iam quieſcere eſt, ſed iacere magis. Quid autem delectabilius, & quodammodo dulcius eſſe videbitur filio, quod in Patre eſt, an quod cum Patre omnibus præeſt? In quo putas horum ſumma illa pax Dei, exſuperat omnem ſenſum, & ſingularis requies Domini competentius aſſignetur? Etſi dignè ore id exprimi nequeat, corde tñ forſitan piè concipitur: vt ſalua quidem in oĩbus illius indiuiſibili ſimplicitate eſſentiæ, inter gloriæ æqualitatem, & ſubſtantiæ vnitatem, velut ſimilis quędam ei, quæ inter conſeſſum & accubitum eſt cogitari poſſe
Cant. 1. b diſtinctio videatur. Denique parũ videtur ſponſæ videre ſedentem, cubantem ſibi flagitat indicari. Indica mihi, ait, quem diligit aĩa mea, vbi cubes in meridie. Sed & animæ omni quæ ſanũ ſapit, dulcius ſapit per om-
1. Cor. 6 d nem modum quod Apoſtolus ait: Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt: quam quod A-
Matth. 19. d poſtolis dicitur. Cum ſederit Rex in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos iudicantes: haud minus vtique iucundior ſeſſione cubatio. Ego in Patre, ait filius, & Pater in me eſt. Non potuit expreſſius ſubſtantiæ vnitas commendari. Vbi enim vterque in altero, nihil quaſi exterius licet, nihil interius cogitari, ſimpliciſſimam magis credi neceſſe eſt in ambobus ſubſtantiæ vnitatem. Ve-
F rumtamen aliquatenus huic ſimile eſt quod
1. Ioan. 4. c dicitur: Qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo: niſi ꝙ hic quidem ſpiritualis quædam vnio, ſecundum quod ſupra memorauimus. Qui adhæret Deo, non quidem vnum, id eſt, non vna ſubſtantia, ſed vnus ſpiritus eſt: illic verò naturalis potius, & ſubſtantialis vnitas deſignatur. Vnde &
habes in Euangelio. Ego & Pater vnum ſumus. *Ioã. 10. f* Illud proinde iuxta præfatam ſimilitudinem tamquam cubiculum vnigeniti, & quaſi ſumma quædam Domini requies eſt. Nos quoque per hanc voluntatum vnionem, & adhæſionem ſpiritus, quam nimirum caritas facit, pro noſtro quidem modulo, in hoc ſuum cubiculum, & in ſuam requiem factus etiam primogenitus introducit. Iam verò quod dr̄ à Patre, ambulantem ſignificat, & ad eum quē proximè ipſo præſtante celebraturi ſumus ſpectat incarnationis eius aduentum. Hinc nimirum & ipſe
ait: Ego enim à Deo proceſſi, & veni. In *Ioan. 8. e* terris denique viſus, & cum hominibus cõ-
uerſatus medius noſtrum quem neſciebamus *Ibid. 1. d* ſtetit, verus quidem Emanuel, nobiſcũ Deus, nobiſcum ſtans, ſed pro Patre. Quod enim nobiſcum ſtetit, adiutoriũ: quod pro Patre ſtetit, zelũ deſignat. Paternam namque quærebat in omnibus gloriam, cuius & venerat facere voluntatem. Ceterũ ſi pendentem conſideres, ſi Chriſtum & hunc crucifixũ attendas, ibi maximè euidentiſſimeq.
eum ſub Patre reperies: hoc enim propriè G
ac ſpecialiter ad humanæ pertinuit naturæ *Ioan. 14 c*
humilitatem: ſecundum quam ipſe ait: Pater maior me eſt. Dicere ne audebimus, quod aliquando fuerit etiam ſine Patre? Nemo id præſumeret, ſi non prior ipſe dixiſſet. Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? *Mat. 27* Quaſi quædam enim ibi derelictio fuit, vbi nulla fuit in tanta neceſſitate virtutis exhibitio, nulla oſtenſio maieſtatis. Habemus itaque Chriſtum ex Patre naſcentem, in Patre cubantem, cum Patre ſedentem, à Patre ambulantem, pro Patre ſtantem, ſub Patre pendentem, ſine Patre quodammodo morientem. Quonam igitur modo ex his vidiſſe eum credemus Iſaiam, cum diceret. Vidi Dominum ſeden- *Iſai. 6 a*
tem ſuper ſolium excelſum & eleuatum. Longe enim per omnem modum diſſimilis ea viſio fuit, de qua alibi idem Propheta: Vidimus eum, inquit, & non erat ei ſpecies *Ibid. 53. a* neque decor: & æſtimauimus eum tamquam leproſum, & percuſſum à Deo, & humiliatum. Item vtrobique vidit eumdem, ſed non vidit eodem modo, ac per hoc quodammodo non eumdem. Ibi enim vidit eũ liuidum plagis, ſaturatum opprobrijs, afflictum ſupplicijs, laceſſitum iniurijs. Vidit denique contemptibilem, vidit penden-

tem,

tem,vidit propter nos morientem:& ait:At
Ibidē. b tritus eſt propter ſcelera noſtra, cuius liuore ſanati ſumus. Ibi inquam nouiſſimus virorū apparuit, & deſpectus: hic autem erat plena omnis terra maieſtate ipſius. Ibi vir dolorum, & ſciens infirmitatem, hic Domi-
H nus ſedens. Et illa quidem communis viſio verbo pluralis numeri deſignatur, hæc autē tam ſingularis eſt, quam ſublimis. Ibi ergo tāquā vnus de multitudine,vidimus ait: hic verò tamquam ſolus & ſolitarius leuans ſe ſupra ſe, vidi, inquit, Dominū ſedentē,&c. Sanè competenter Dominus dicitur, qui ſedere conſpicitur. Sedere enim præſidētis eſt, ſedere dominantis eſt,& regnantis.Maximè verò ſedere ſuper ſolium, dominationem notat:nam ſedere ſimpliciter,aliquando & humiliationem. Ceterum vt prædiximus, qui in patre cubat delicians, cum patre imperans ſedet, ibi ſponſus amabilis, ibi Dominus admirabilis. Denique glorioſus Deus in ſanctis ſuis, mirabilis in maieſtate ſua. Vidi,inquit,Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum & eleuatum, & plena erat omnis terra maieſtate eius:& ea quæ ſub ipſo erant replebāt templum. Quæ enim ſub ipſo erant? Numquid ipſū,quod dixerat ſolium quamlibet excelſum & eleuatum, ſub ipſo tamen nihilominus erat? Si enim ipſe ſuper ſolium ſedens, ſolium planè ſub ipſo. Et quomodo illud replebat templum? Deinde quando & ipſa iam terra omnis plena eſt maieſtate eius, quomodo templum adhuc, vel vnde repletur? Enim verò diſce ex his quæ audis, ſolium non machinam imaginari corpoream, ſed Angelicā intelligere creaturam. Si enim ſedes eſt ſapientiæ anima iuſti,quàm dignior ſedes Angeli ſancti? Hoc planè ſolium gloriæ eius excelſum per naturam, ſed multo magis per gratiam
I eleuatum. Excelſos enim fecit eos natura conditionis,eleuatos gratia confirmationis,
Pſ.32.b de qua dicitur. Verbo Domini cæli firmati ſunt. Ea igitur agmina Angelorum in quibus ſedet Deus, & quæ ſub ipſo ſunt, templum replent, licet iam terra omnis ipſius plena ſit maieſtate. Vbique enim regnat, vbique imperat, vbique maieſtas eius, ſed gratia fortè non ita. Non inquam vbique ſicut poteſtas, ſic & voluntas eius bona, & beneplacens & perfecta. Alioquin quid eſt
Matth. 6.b quod dicimus: Fiat voluntas tua ſicut in cælo & in terra? Fit enim voluntas eius de omnibus,fit per omnes,non in omnibus tamen. In electis ſpiritibus fit volūtas Dei qñ eis efficitur cū ipſo vna voluntas. Hæc ſane adhæſio ſpiritualis vnum ſpiritum faciens, ſicut multitudinis quoque credentium cor *Act.4.f*
vnum & anima vna legitur exſtitiſſe. Et ea quæ ſub ipſo erant,replebant templum.Replebāt omni benedictione ſpirituali, replebant conſolatione Diuina, replebant diuiſionibus gratiarum, replebant denique fructu ſanctificationis: ſiquidem domum tuam Domine decet ſanctitudo. Replebāt diuerſis chariſmatum donis, ſpiritu ſapientiæ & intellectus, conſilij & fortitudinis, ſcientiæ & pietatis;& replebant illud ſpiritu timoris Domini. Seraphim ſtabant ſuper illud.Nomen eſt ordinis Angelorum ſummi, atque ſupremi; vt merito ſtare ſuper ceteros deſcribantur, & ipſi tamen quamlibet ceteris præſtent, aſtant nihilominus Domino præſidenti, deuotum vtique miniſterium, & plenum reuerentiæ obſequium exhibentes. Aliter enim Domini, aliter Angeli,aliter hominis intelligi conuenit ſtationem. Stat Chriſtus pro patre zelans, patri gloriam quærens, & tamquā fidelis vnigenitus,imò & primogenitus patris,zelo patris adiuuans adoptiuos. Sic illum Stephanus ſtantem vi- *Act.7.g*
dit, quem habuit adiutorem: ſic proheta in adiutorium eum ſurgere precabatur: Exſur- *Pſ.43.d*
ge,inquiens,Domine,adiuua nos. Sanè Angelica ſtatio miniſtratio eſt,dicente Propheta: Millia millium miniſtrabant ei, & decies *Dan.7.c*
centena millia aſſiſtebant ei. Nam hominis quidem ſtare,perſiſtere eſt in vigore animi, & obſeruatione propoſiti. Sic Moyſes ſtetit in confractione & in conſpectu Domini, vt auerteret iram eius: ſic ſtetit Phinees,& placauit. Seraphim ſtabant ſuper illud.

Quid ſibi vult quòd non vnum, non plurimos ſtantes vidiſſe ſe perhibet Propheta, ſed duos? Duos ſiquidem ei apparuiſſe conſtat ex eo, quod ſequutus adiunxit. Sex alæ vni, & ſex alæ alteri. Et bene duo ſtabant. Væ enim ſoli: quia ſi ceciderit, non habet *Eccl.4.*
ſubleuantem. Væ tibi ſuperbe ſpiritus, ſolitudinis & ſolitariæ præſumptionis amator. Non ſtetiſti in veritate, expulſus eſt pes ſuperbiæ,ſtare non potuit.Solus ſedere volēs, tamquam fulgur cecidiſti de cælo, non habiturus aliquando ſubleuantem. Sex alæ vni, & ſex alæ alteri. Ad quid multiplicitas iſta pennarum? Duabus inquit, velabant caput eius, & duabus pedes, & duabus volabāt. Grande myſterium, & profundum

vtique ſacramentum. Attentas in vobis hæc verba deſiderant aures, ſed multo magis diſertam in nobis linguam exigunt, maximeq. animum ſpiritualem. Dico vobis tamen vtcũque quod ſentio, nec ſanè affirmans dico, ſed coniectans quodammodo & opinãs. Quid enim æſtimare vetat, deiecto Lucifero ad peruigiles excubias Seraphim conſtitutos, ſicut eiecto homine, teſte ſcriptura: Cherubim ad cuſtodiã poſuit Deus? Nec incongruè forſitam Cherubim flammeus traditur gladius, vt à ligno vitæ, inciſione pariter & incẽſione, quibus nihil carni terribilius, manum prohibeãt corporalem. Porro Seraphim tantum alas accipiũt, quarum velamine arceant oculum ſpiritualem. Denique duabus, inquit, velabãt caput eius, & duabus pedes, vt nec alta Dei, nec profunda eius iniquus ille valeat cõtemplari. Erit cum reuelabitur gloria Domini, ſed nõ erit hoc niſi factum fuerit ante, quod ſcriptum eſt: Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Interim ſanè velatur caput, velantur pedes, vt medium quidem aliquid eidem impio videndum, ſed ad inuidendum vtique relinquatur. Et velantur alis, quæ nimirũ ſic illum arceant, vt iſtos ſuſtineãt & ſuſtollant. Quærendum tamen prius quibus alis volare dicantur, quia duabus, inquit, volabant. Nec incongruè forſitan duas iſtas naturę & gratiæ dicimus: præſertim cum prius quoque in his ipſis etiam ſolij celſitudo & eleuatio à nobis fuerit aſſignata. Viuaci ſiquidem per naturam intellectu, & feruẽti nihilominus affectu per gratiam in eum, qui ſupra ipſos eſt extenti iugiter & intenti, ſtare quidem vt diximus per miniſterium, ſed & volare per ſtudium perhibentur. Licet enim velent caput Domini, velent etiam pedes, ſed ſibi iſta non velant, magis autem ſedule volant & volitant inter iſta & alta potentiæ eius, & profũda ſapientię inueſtigantes. Nec ſanè ſcrutatores ſunt maieſtatis, vt proinde opprimantur à gloria, quòd non minus diligant, quàm intelligãt, vtpotè, quos ille regit & agit ſpiritus, qui ſcrutatur etiam alta Dei. Superbus ille Lucifer lucem præferens, non ignem habens, alteri tantum innixus alæ, caſum facere potuit, non volatum. Exſultauit enim lucidus eſſe, non feruidus, non incenſus, quod Seraphim ſonat. Non ergo ſtetit, quia cõtempſit, ſed nec volare potuit, quod præſumpſit. Suſtulit eum naturæ viuacitas, ſed in ſuam planè perniciem, quippe quem defectus gratiæ mox deiecit. Nec diſſimilis ſanè illorum caſus, qui cum cognouiſſent Deum, non glorificauerunt, aut gratias egerunt, quo tandem merito traditi ſunt in reprobum ſenſum, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum. Denique & ipſi eorum principi interpoſitum eſt velamen, quod nulla iam naturæ viuacitate pertranſeat, vt ipſius qui ſuper ſolium ſedet, caput aut pedes valeat intueri. Siquidem Seraphim ſtãtes & aſtantes, duabus alis caput velant, duabus pedes. Non eſt corporalis Diuina ſubſtantia, nec in formam hominum membris diſtincta corporeis. Spiritus eſt Deus: & quæ de eo dicũtur, ſpiritualiter inueſtiganda. Alioquin quis nobis reuelabit hoc caput, & pedes iſtos quos geminis alis Seraphim velant, niſi ſpiritus ipſe, qui nouit omnia, quæ in eo ſunt, & ſcrutatur etiam alta Dei? Ego enim opinor ipſa eſſe, quæ in hoc loco capitis nomine deſignantur. Itaque ſecundum hunc ſenſum caput eius, maieſtas eius: poteſtas eius, ſempiterna virtus atque Diuinitas. Caput eius, iuxta illud propheticum. Iuſtitia tua ſicut montes Dei. Nempe, quod ſequitur. Iudicia tua abyſſus multa, non incongruè forte videbitur pedum poſſe appellatione ſignari. Sũt enim velut quidam pedes eius inueſtigabiles viæ eius, inſcrutabilia iudicia eius, profundum ſapientiæ, & irreprehenſibilis quædam, ſed incomprehenſibilis diſpoſitio eius. Ad hos pedes ipſũ quoque Dominicæ Incarnationis myſterium ſpecialiter cognoſcitur pertinere, & omnis pariter operatio noſtrę ſalutis. Cernere eſt, quam ſit iuſtitia illa ſublimis, quam ſicut montes Dei propheta eſſe miratur. Noſtra n. (ſi qua eſt) humilis iuſtitia, recta forſitan, ſed non pura. Niſi fortè meliores nos eſſe credimus, quam patres noſtros, qui non minus veraciter quam humiliter aiebant: Omnes iuſtitiæ noſtræ tamquã pannus mẽſtruatæ mulieris. Quomodo enim pura iuſtitia, vbi adhuc non poteſt culpa deeſſe? Recta proinde interim videri poteſt iuſtitia hominum, ſi tamen peccato non conſentiant, vt non regnet in eorum mortali corpore. Nam primi hominis in initio quidem nõ modo recta, ſed etiã pura fuit, quamdiu ei datũ eſt nec ſentire peccatum. Ceterum & hæc ipſa, quoniam firma non fuit, & puritatem facilè perdidit, & ne ipſam quoq; retinuit rectitudinẽ ſuam. Sanè apud angelos iuſtitia recta, pura, firma eſt, ſublimis quidem:

L M A B *Gen. 3.* *Pſal. 35* *Iſa. 64.*

quidẽ: ſed adhuc longe inferior quàm Diuina. Non enim innata eſt eis, ſed à Deo collata, vt natura ipſa, quod ex ſe eſt, non modo iuſtitiæ,ſed etiam iniuſtitiæ capax inueniatur. Numquid non iſta eſt prauitas quædam quam in Angelis ſuis vera illa iuſtitia legitur inueniſſe? Non enim iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens, ait, is qui Dei iuſtitiam minimè ignorabat. Nec ait, omnis homo, ſed omnis viuens, fortè vt ne ipſos Angelicos eum noueris ſpiritus excepiſſe. Viuunt enim & ipſi tanto verius, quãto propius aſtant ei apud quem eſt fons vitæ. Nihilominus etiam iuſti ſunt, ſed ex eo,non coram eo:munere eius,non in eius comparatione.Ipſa enim ſibi iuſtitia eſt,cuius voluntas nõ tam æqua quam ipſa æquitas. Et vtraque non aliud quã ipſa ſubſtantia eſt. Illa ergo iuſtitia veriſſimè ſicut mõs eſt, quæ recta eſt, quæ pura eſt, quæ firma eſt, & vt ita dixerim, etiam ſubſtantia eſt. Quanta enim in hoc capite latet altitudo? Quãnta gloria eſt, quantaq. ſublimitas in hoc vmbroſo & condenſo monte repoſita? Quibus tamen putamus alis hoc caput Seraphim velant,vt nulla ſuæ ſubtilitate naturæ,nulla rationis perſpicacitate nequã oculus in illius queat irrumpere veri luminis claritatem? Duabus, ni fallor, alis: ſuæ videlicet ipſorum gloriæ, & felicitatis. Ineffabiliter ſiquidem delectãtur in admiratione contemplationis illius, nec minus gloriantur in ipſius veneratione.Iniquus ille admirationem quidem,ſed non veneratione͂ habens,quia ſubdi noluit per venerationem, figi nõ valuit per admirationem. Denique admirationem ipſam in æmulationem cõuertit,nec venerari dignatus,ſed conatꝰ eſt imitari. Quàm melius Seraphim ſua ipſa admiratione felices,veneratione etiam venerabiles fiunt,veram in ipſo habentes gloriam cui ſeruire regnare eſt, & apud quem omnis, qui ſe humiliat exaltatur. Et nunc audi quemadmodum hic duabus alis ipſum quod diximus caput Domini,ne iniquus ille inſpiciat,velare Seraphim videãtur.Quoties enim ſurſum dirigit aciem, in Angelicam ſtatim felicitatem & gloriam malignus offendit, & offendit oculum peſſimus humor liuor proprius, vt penetrare vltra non poſſit. Sic nimirum quaſi gemino quodam velamine ne ſublimiora proſpiciat inuidus præpeditur, ad illorum quos ſuperiores habere dolet,modo quidem felicitatem, modo gloriam,modo vtramque ſimul,reuerberata acie cõtabeſcens. Quis enim tam grauis pruritus oculi, quàm inuidia eſt? Nec verò alijs liuor inuidus,quàm aliena gloria & felicitate torquetur. Miſeria enim (vt aiunt) inuidia caret. Sed & pedes Domini, quibus nimirum impenetrabilem iudiciorum eius abyſſum,& diſpoſitionis eius diximus vias inueſtigabiles deſignari, duabus æquè alis velant Seraphim; Ego autem dico, prudentia & fidelitate, Cum enim & fideles pariter miniſtri ſint & prudentes, ſic Diuina negotia gerunt, & ſaluti prouident electorum, vt malignus ille deprehendere omninò non poſſit. Ex hoc pedum velamento factum reor, vt neſciens Dominum glorię fecerit crucifigi:ex hoc quotidie fieri, vt ſalutis noſtræ negotijs ignorans ſeruiat & inuitus,ſero poſtmodum plangens quod dum obeſſe voluit, inuentus eſt profuiſſe. Sic nimirum per adminiſtratorios ſpiritus illuditur eius aſtutia,quod & fideles ſint qui detegere nolint, & prudentes qui norint tegere Diuina erga nos prouidentiæ & diſpoſitionis arcana. Ceterum ſicut è ſupremis duabus alis nequiſſimus ille admirationẽ habuit,ſed nõ veneratione͂ (vt diximus) ſic è medijs quoque ſpiritualem ei intellectum natura, ſed nõ etiam gratia affectum dedit: ſed nihilominus ex infimis iſtis facilè ſatis animaduertere eſt, quàm inuentus ſit fidelitatis expers, non autẽ ſimiliter caruiſſe prudentia. Niſi fortè alium aliquem putas eſſe qui dictus eſt callidior cunctis animantibus ſerpens. Fortè etiam non incongruè dicimus,quoniam eo ipſo tam irreuocabilis caſus eius,irreparabiliſq. colliſio fuerit, quod ex his quas diximus alis, ſicut in parte dextera nulla affuerit, ſic in læua nulla defuerit. Non ita ſanè duo illi quos Prophetica nobis viſio commendauit ſtantes, & adſtantes Domino maieſtatis. Cuius etiam duabus (vt dictum eſt) alis caput velant, ipſa equidem ſua admiratione in qua delectantur feliciter,ac veneratione in qua ſublimiter gloriantur; Duabus etiam pedes,fidelitate videlicet,atque prudentia. Porrò duabus volant, naturæ vt diximus perſpicacia, & efficacia gratiæ. Sanè mediam quaſi quamdam longitudinem nudã viſibilemq. relinquunt, longanimitatem dico, & benignitatem Dei ad pœnitentiam homines inuitantis. Omnibus enim cernere eſt,quemadmodum Solem ſuũ ſuper bonos

Pſ. 142. a

C

D

E

nos & malos oriri faciat, & pluat ſuper iuſtos & iniuſtos. Hac nimirum caritate verus ille Salomon quaſi quædam media ſua conſtrauit propter filias Hieruſalem: vt quibus altiora ſe quærere, & profunda inueſtigare non licet, in his ſaltem medijs valeant exerceri, & ad ſublimium ſubtiliumq. exinde rerum contemplationem promoueri aliquãdo mereantur. Ceterum nequiſſimus ille ex hac viſione & in præſenti torquetur acrius, & grauius cruciabitur in futuro. Primum quidem quod ipſam nobis longanimitatẽ benignitatis inuideat, deinde quod nequaquam ſibijpſi hac ſaltem occaſione prouideat, vt ad pœnitentiam adducatur.

In Feſto Sancti Martini, de exemplis obedientiæ. Sermo.

PVto, ſermonem à nobis expetit tã veſter iſte conuentus, quam aduentus harum honorabilium perſonarum, quas de longinquo gratulamur adeſſe. Sanè audirem eos ipſe libẽtius: ſed quoniam eligunt, imo & exigunt magis vt loquar, mihi ſi non licet audire eos, eis neceſſe eſt obaudire. Et quidem viuus eſt nobis ſermo tam multa manſuetudo eorum, qui videlicet meritis ſanctiores,
F dignitate ſuperiores, ſapiẽtia locupletiores non modo ad viſitandos, ſed etiam ad audiendos nos dignati ſunt dec'inare. Efficax eruditio, & omni digna acceptione doctrina. Siquidem non verbo & lingua, ſed opere & veritate nos admonẽt imitatores ſuos eſſe, ſicut ipſi ſunt Chriſti, & diſcere quod ab ipſo vtique didicerunt, mites eſſe, & humiles corde. Sic Maria Elizabeth petijt, cõiugatam virgo, ancillam domina, præcurſoris matrẽ, iudicis mater, Dei genitrix ſeruuli genitricem. Sic poſtmodũ Ieſus etiam ipſe Ioannem adijt, & adijt baptizandus, vtpote quem decebat implere omnem iuſtitiam. Vos quoque Reuerẽdi Patres deteriorẽ nobis non facitis partem veſtram. Ad audiendum quippe quàm ad loquendum velociores, etiam inter ipſos qui veſtro magis eguerunt documento. Nam nos quidem quia omnem non poſſumus implere iuſtitiã, vel nonnullam vobis exhibere curamus, iuſtum eſſe nõ ignorantes inferiorem ſuperioribus
Ioã.3.d obedire. Sed vnde loquemur? Qui de terra eſt, de terra loquitur: ait vox illa clamantis. De terra ergo loquamur, quia de terra ſubſiſtimus, & in terra. Audite quique terrigenæ & filij hominum, vobis dicimus, & de vobis. In terra orimur, in terra morimur, reuertentes in eam vnde ſumus aſſumpti. Hic nobis anguſtus introitus, mora breuis, ſola mors certa. Cogitur totus Adam iudiciũ portare quod meruit. Dilatatus eſt vehementer, multiplicatus eſt, & repleuit terram. Attamen velit nolit, quantumcumque G
recalcitret, vniuerſus adhuc fert ſententiam quam excepit, Terra, inquit, es, & in terram ibis. Grauis equidem ſententia, ſed non *Gen.3.*
ſine grandis miſericordiæ temperamento. Dura admodum, ſed ſi merita penſes, indulgentiæ plena. Siquidem non minus iuſtè peccanti diceretur terra es, ſed ex hoc ſub terram ibis. Iuſtus foret etiam tunc iuſtus Dominus, & laudabilis nimis. Dignus planè qui laudaretur, ſed non ego idoneus qui laudarem. Alioquin tunc quoque nihilominus verè dicerem, ſi tamen dicere poſſem. Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum. At non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te: ſed nos qui viuimus, benedicimus Domino. Pepercisti ergo creaturæ tuæ, pepercisti gloriæ nominis tui, vt deſcendẽtem de Hieruſalem, minimè tamen vſque in Hierico pateieris abduci. Semiuiuus adhuc relictus in via, ſemilaudare poſſum: vbi totus vixero, ibi totus erumpam in laudem, & dicent omnia oſſa mea, Domine, quis ſimilis tibi? Propter hoc nempè cum iratus fuiſſes, miſericordiæ meminiſti, non damnans hominem in loco perditionis: ſed in loco afflictionis humilians. Quid cauſaris homo, quid ſententiam quæreris duriorem? Terræ addictus es, factus è terra, vt ipſa tibi ſit patria quæ materia fuit. Sed audire inquies, velim: quia ſpiritus es, & ad ſpiritum ibis. Siquidem etiam ſpiritus ſum, quod ad animam pertinet, nec portionem hanc mei dubitauerim potiorẽ. Audiui ſanè ab Apoſtolo, quia Dñs ſpiritus *2.Cor.3*
eſt, & ab ipſo Domino, quia ſpiritus eſt *Ioã.4.c*
Deus. Nec modo ſpiritus, ſed ſpirituum pa- H
ter. Vt quid ergo tenet me mater carnis, quia caro ex parte: ſpirituum pater non recipit, cum ex parte ſim ſpiritus? Scio ſcio: agit hoc non tam ſubſtantia ipſa quam culpa. Sicut enim peccatores ſpiritus inter cælum & terram ventoſum hoc medium tenent, vnde & poteſtates huius aëris nominantur: ſic peccata noſtra inter nos & Deũ ſeparant, inter creatorem patremq. ſpirituum,

tuum,& ſpiritualem vtique creaturam. Traxit animam corpus in regionem ſuam, & ecce præualens opprimit peregrinam: Factum eſt nempe talentū plumbi,non aliundè tamen,niſi, quia ſedet iniquitas ſuper il-
Sapient. 9.d. lud. Corpus enim aggrauat animam,ſed vtique quod corrumpitur: corrumpitur au-
Rom.8.d tem, imò etiam Apoſtolo teſte mortuum eſt propter peccatū. Itaque licet quodammodo cælum ſit homo, cæleſtibus ſine dubio ſpiritibus ſimilis,ſubſtantia ſimul & forma,ſubſtantia quidem,quoniam ſpiritualis, forma verò, quia rationalis eſt:minimè tamen leuare eum duo iſta ſufficiunt, vt mereatur audire, quia cælum es, & in cælum ibis. Fruſtra gloriatur de libertate arbitrij, quæ in mente eſt:captiuus ducitur in legem peccati, quæ in carne eſt. Nam etſi forſitan videretur duplex funiculus poſſe alteri æquè duplici præualere, vt videlicet quem ſibi terra gemino quodam iure, tamquā patria pariter & materia vendicat, ob geminā nihilominus, quæ prædicta eſt, ſubſtantiæ ſcilicet,& formæ ſimilitudinem,cælum quoque recipiat vt cæleſtem:ſed iam triplicatus
I inferior ille & deorſum trahens peccato equidem accedente funiculus,niſi illinc quoque occurrerit gratia, non rumpetur. Sane vbi illa affuerit,haud dubium quin ſoluatur facilè grauis iſte quo trahimur, imò quem trahimus funiculus iniquitatis. Hæc enim inter nos & Deum non ſeparans interuenit, ſed reparans, & coniungens. Itaque ibo ad montem gratiæ, & colles miſerationum, quarum theſauros omnes repoſitos audio penes Chriſtum. Ibo ad eum qui eſt plenus gratiæ,& veritatis,ſi fortè accipiam aliquid de plenitudine illa,imò ſi fortè accipiar in plenitudine illa, vt cum ceteris aliquando membris occurram in menſu-
Ioan. 3. ram ætatis plenitudinis Chr̄i. Nemo quippe aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cælo. Fideliſſimus planè, & benigniſſimus Mediator,qui quidem non diſcreuit,ſed fecit vtraque vnum,medium parietem materiæ ſoluens, donans nobis omnia delicta, delens quod aduerſum nos erat chirographum decreti,quod erat contrarium nobis, & ipſum tulit de medio,affigens illud cruci: exſpolians principatus,& poteſtates,traduxit confidenter,palam triumphans illos,pacificanſq. per ſanguinem ſuum quæ ſunt in cælo, & quæ ſuper terram. Propter hanc nempe ſalutem quam in medio terræ erat operaturus,non confeſtim ſub terra poſuit hominem, ſicut peccando meruerat, ſed in terra. Siquidem reſpirandum eſt nobis, & nullatenus deſperandum donec in terra adhuc interim conſtituti,& ſuſpicere cęlum K
poſſumus,& ſuſcipere data optima & dona perfecta de ſurſum à patre luminum, à patre ſpirituum, à patre miſericordiarum. Nā & propterea rectum fecit hominem, etiam corpore ipſo, & os homini ſublime dedit, cum prona vtique ſpectent animantia cetera terram,vt attollens ad ſidera vultus illico ſuſpiret, vbi tam beatam, & perennem conſpicit manſionem. Nonne enim piè, & fideliter intuentibus nobis vehementiſſimum quoddam incentiuum amoris, & prouocatio flagrantiſſimi deſiderij eſt viſio ipſa tam lucidæ regionis? Non ſunt ſtellæ cæli ſimiles glebis terræ. Inter ſplendorem Solis & caliginem ſoli huius, non parua diſtantia eſt. Fortè tamen hic quoque nonnulla,ſed in ſuo genere pulchra videntur:& hæc ipſa vndique mixta non pulchris, vt aurum in luto,gemma in ſterquilinio, lilium inter ſpinas. Tota pulchra es patria mea, & macula non eſt in te, tota pulchra es,abſque eo quod intrinſecus latet. Quid illud? Nempè illi beati Angelici ſpiritus, & animæ Sanctorum,quæ iam ingredi meruerunt in locum tabernaculi admirabilis vſque ad domum Dei. Sicut enim ſunt corpora terreſtria, ſic ſunt & corpora cæleſtia, ſed longè vero alia cæleſtium gloria, quam terreſtrium: ſic ſunt cæleſtes ſpiritus & terreſtres, nec minor ſanè diſtantia inter eos. Angeli, Archangeli, Virtutes, Principatus, Poteſtates,Dominationes, Throni, Cherubim,& Seraphim. Benè nomina noui. Fortè hoc totum eſt. Quid enim amplius capiam terrigena de cæleſtibus, carnalis homo de ſpiritualibus, & Diuinis? Verumtamen etſi ignoro quid lateat in his tantis appellationibus, illud equidem certiſſimè noui, quod magnum, & mirabile aliquid ſub hac tanta verborum maieſtate clauſum ſit,& ſignatū, Non ſine cauſa cælum hoc dicitur, planè eximium neſcio quid cęletur in eo. Cęlatur, inquam, ſed tamen non negatur fidei vſquequaque. Videre enim nobis datur in terra ipſam exteriorem cæli pulchritudinem, non adire:internā quoque gloriam ſecretorum eius etſi non comprehendere, concedi tur vel audire, Videmus patriam, ſed à longe ſalutamus, odoramus illas delicias, non guſta-

guſtamus. Enimuero non ſine cauſa vnigenitus qui eſt in ſinu patris, ipſe nobis in regione hac vmbræ mortis, quã inhabitamus cęleſtium gloriam ſpirituum ſanè per fidem enarrat, corporum verò per ſpeciem manifeſtat. Audi, inquit, filia, & vide. Et factum
Pſ. 44. c
eſt. Quorſum iſta? Inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui. Vult nos ponere contumaciam, diſcere obodientiam, apprehendere diſciplinam. Vult nos etiam obliuiſci poſteriora, deſpicere inferiora, terrenos mores, & vitia genuina deſerere, cæleſtia ſapere, ſuperna quærere, anterioribus inhiare. Vult & illum tantum decorem domus ſuæ ingenuam concupiſcere creaturam: quo ſcilicet in eamdem imaginem transformetur de claritate in claritatem, tamquam à Domini ſpiritu, ac proinde concupiſcat etiam rex
M
decorem illius, vtique ſpiritualem. Sed in quo viſus ille inquies, vel auditus inclinare me aurem, & obaudire monet? nam quod deſiderium pariat, manifeſtum eſt. Sanè ergo conſidera vniuerſam hanc cæleſtiũ gloriam corporum, inceſſanter legibus obtemperare Diuinis, nec vmquam ſibi poſitas in tam continuis motibus metas excedere temporum, aut locorum terminos tranſgredi conſtitutos. Sed & ipſos ſpiritus tam ſublimes audi omnes adminiſtratorios eſſe, & in miniſterium mitti dignantiſſimum, vt ne indignum dicam, minimè tamen puto reperies in ſcripturis aliquãdo quemquam illorum, vel contradixiſſe mittenti, vel erga ipſos tam inferiores ſe, propter quos in miniſterium mittebantur, ſaltem tenuiter fuiſſe commotum. Exempla ſunt obedientiæ, ſi diligenter attendas, eo ſanè acceptabiliora, quo in materia digniori. Sed noui quid ad iſta ſubmurmurat ſenſus hominis, & cogitatio prona ſemper ad malum. Quid tu mihi, inquit, elementorum proponis obedientiam ſupernorum? Quaſi vero, aut ſenſus vllus in eis, aut vlla vigeat deliberatio rationis, & non potius agi ipſa, quàm agere videãtur. Quid verò, vel ipſorum Angelorum obediẽtiam ſic commendas? Sentiunt quidem Angeli, ſed delectabilia ſola, obediẽtes equidem creatori, ſed tam felici, quàm facili voluntate. Quidni obediant? Semper enim vident faciem patris, quem videre, perfecta beatitudo, æterna gloria, ſumma voluptas eſt. Produc nobis Domine Patriarchas, & Prophetas, viros obedientes præceptis tuis, obedientes ex voluntate, obedientes contra propriam voluntatem. Factum eſt. Exhibetur nobis (vt ceteros bre- A
uitatis cauſa prætercam) exhibetur inquam nobis Abraham ad præceptum Dñi exiens de terra ſua, eijciens ancillam, & filiũ eius, etiam cariſſimum filium Iſaac immolare paratus. Quid hic humana aſtutia poterit cauillari? Fortè reſpondeat, quoniam multifariè multiſq. modis apparens eis Deus, ſuſcipiebatur hoſpitio, participabat conuiuio, animabat alloquio, inſtruebat conſilio, donabat filijs, illuſtrabat victorijs, diuitijs cumulabat. Quid dices, cum venerit Chriſtus factus obediens patri, vſque ad mortem, mortem autem crucis? Multum, inquit, per omnem modum: Quando enim vnigenitum Dei patris, Dei virtutem, & Dei ſapientiam Chriſtum, quando prçſumerem æmulari? Oblatus eſt, quia ipſe voluit, quando & quantũ voluit paſſus eſt, vtpote verus quidem homo, ſed verus nihilominus Deus. Imo verò ne ipſam Apoſtolicam obedientiam afferas velim, quos nimirũ iuxta Propheticam promiſſionem oculis ſuis vidiſſe conſtat præceptorem ſuum, & auribus ſuis vocem audiſſe monentis. Vnde & vnus eorum expreſſius ſcribens ait: Quod audiui- *1. Ioa. 1.*
mus, quod vidimus oculis noſtris, quod per- *a*
ſpeximus, & manus noſtræ palpauerunt de verbo vitæ. Quidni relinquerent oĩa, quid ni ad omnia ſequerentur tantæ præſentiam maieſtatis? Quid ego non facerem ſi mihi eadem copia præſtaretur? Sed non fecit taliter oĩ nationi, non præeunt vtique non ſequenti. Siquidem, vt multi reges optauerũt videre & non viderunt, ſic nihilominus venerunt iam dies, quando deſideremus videre diem vnum filij hominis, nec tamen mereamur. Opportunè ergo iam Martinus ad medium veniat, vt de medio fiat occaſio peccatorum. Hodie enim ille per omnia ſimilis nobis planè, & ſenſibilis, & paſſibilis, ſed & longe poſt illa Patriarchalium, & Propheticarum tempora viſionum, & homo purus, nihil de natura Diuinitatis habens, credens autem in eum quem non vidit, plenus fructu obedientiæ, & virtutum locuples, ſolum deſeruit, polum ſubijt, terræ commendans, quod habebat à terra, ſpiritum dirigens ad patrem ſpirituum, cui fideliter in adoptionis ſpiritu deſeruiuit. Non fuit cæleſte corpus, ſed nec ſpiritus quidem cæleſtis, rationale animal, etiam & mortale, terrigena,

na, filius hominis. In terra natus eſt, in terra educatus, in terra exercitatus, & probatus, in terra etiam conſummatus. Nec verò Patriarcha erat, aut vnus ex Prophetis. De quibus ſanè in Euãgelio Veritas ait: quia Lex, & Prophetæ vſque ad Ioannem. Multo magis non erat ipſe Chriſtus, ſed erat tamen Chriſtus in ipſo, haud aliter vtique quàm per fidem. Enimuerò iuxta hunc modum etiam modo propè eſt verbum in corde tuo, & in ore tuo, tantum ſi recto quęſieris corde. Nempe Apoſtolo interpretante verbum fidei iſtud eſt, de quo Moyſes ait. Vnde, & alibi idem Apoſtolus, Ieſus Chriſtus, inquit, heri, & hodie, & in æternũ. Heſternum quidem ab initio ſæculi vſque ad aſcenſionẽ Dominicã, hodiernum verò diem ex inde vſque ad ſæculi conſummationẽ, porro æternum intellige poſt cõmunem omnium reſurrectionem. Nulli hoium deeſt Chriſtus, nulli deeſt Ieſus, nulli deeſt vnctio, nulli ſalus. Patriarchis, & Prophetis in viſione exhibitus eſt, Apoſtolis in humanitate, Martino in fide, Angelis iam in ſpecie. Quam ſane ſpeciem & electis omnibus oſtẽſurum ſeſe promiſerat, non quidem hodie, ſed in æternum. Denique iam tranſierat heri, iam illud noſtrum illuxerat hodiernum, cum Apoſtoli loquerentur: Et ſi cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, ſed iam nunc non nouimus. Videtur tamen etiam in hoc manẽ de carnibus Agni nonnihil eſſe ſeruatũ: ſed quod reſiduum eſt, vtique iam datur igni: quod videlicet vſque hodie eadem caro nobis, ſed ſpiritualiter vtique non carnaliter exhibeatur. Neque enim eſt quod cauſemur noſtro huic negatam tempori ſiue eam quæ ad patres veteris teſtamenti facta eſt apparitionem, ſiue eam, quæ Apoſtolis exhibita eſt præſentiam carnis eius. Siquidem fideliter conſiderantibus neutram deeſſe liquebit. Adeſt enim nobis etiam nunc carnis ipſius vera ſubſtantia, haud dubium ſanè quin in Sacramẽto. Adſunt reuelationes, ſed in ſpiritu, & virtute: vt tempori gratiæ, quod nunc eſt, nihil in vlla gratia deeſſe probetur. Denique nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe, nobis tamen reuelauit per ſpiritum ſuum. Nec mireris ꝙ carnales eis manifeſtationes exhibuit: qui carnalem eius præſtolabantur aduentum. Nobis enim tanto efficacior gratia, & reuelatio dignior neceſſaria eſt, quãto nimirũ excellentiora conſtat eſſe quę exſpectamus. Itaque (vt ſupra diximus) Martinus iſte Chriſtus non fuit, ſed tamen Chriſtũ habuit: non quomodo Angeli in præſentia maieſtatis, non quomodo Apoſtoli in viſione humanitatis, non quomodo olim loquutus eſt in viſione Sãctis ſuis, ſed quomodo eũ etiã nunc habet eccleſia in fide, & ſacramentis. Nõ erat ille lux, ſed lucerna plane ardens, & lucens, de Ioanne dictum eſt. Sed ſi illum protulero, puto dicetis: Maximus hominum eſt, pluſquam Propheta eſt, etiã Angelus eſt Dei patris, ſicut ipſe teſtatur: Ecce mitto Angelũ meum, &c. Et Martinus lucerna erat ardẽs, & lucens: eum ſaltem non pigeat imitari. Sed imitari in eo, ꝙ eſt imitabile, non autem quod mirabile exhibetur. Ad menſam diuitis ſedes hodie, diligenter cõſidera, quę tibi apponuntur. Diſcerne inter cibos, & vaſa ciborũ. Illos enim iuberis tollere, ſed non illa. Diues eſt iſte Martinus, diues in meritis, diues in miraculis, diues in virtutibus, diues in ſignis. Diligenter ergo conſidera, quæ apponuntur tibi, quænam videlicet ad admirationem quę verò ad imitationem. Aut certè quia ſequitur in ſcriptura illa, quoniam talia oportet te præparare: diligenter conſidera quid apponitur, & in quo. Suſcitauit Martinus tres mortuos, quot nimirũ Saluatorem legerat ſuſcitaſſe. Reddidit viſum cæcis, ſurdis auditum, mutis loquelam, claudis greſſum, aridis ſoſpitatem. Euaſit diuina virtute pericula, proprij corporis obice flammas repulit, immanem ſacrilegæ machinæ molem columna parili è cælo deſcendente proſtrauit, leproſum mũdauit oſculo, curauit oleo paralyticum, dæmones vicit, Angelos vidit, futura præuidit. Verũ hæc quidem ceteraq. eiuſmodi altiſſima quæ fecit magnalia, quidni mirifica qdã vaſa dixerim diuitis huius, auro grauia, gemmis micantia, pariterq. materia, & opere pretioſa? Noli i his ſaporẽ quærere, ſed mirare ſplendorem, Luceat in huiuſmodi lucerna noſtra, vt in lumine eius videamus lumen, quod quidem purum prout in ſe eſt, necdũ præuales intueri. Non .n. eſt iſte lux, ſed vt teſtimoniũ perhibeat de lumine, & appareat tibi interim glorioſus Deus in ſancto ſuo, dum nõ potes ad gloriã eius ſicut eſt in ſeipſo ꝑtingere. Ceterũ ne putaueris ornatas quidem Martini lãpades, ſed vacuas inueniri, nõ eſt fatua virgo, habet in vaſis oleũ, habet vinum in phialis: habet in-

Matth. 11. b
Hebr. 13 b
C
1. Cor. 5 d
1. Cor. 2 b
D
Luc. 7. d
E

tra paropſides iſtas ciborum copiam, delicias vtique ſpirituales; vt non modo videāt & mirentur, ſed edant pauperes, & ſaturentur, atque in illis quidem Dominum laudent: porro in his viuāt corda eorum. Alioquin quomodo mortui laudabunt te Domine? Vt ergo ſit iucunda decoraq. laudatio in admiratione, etiam viuāt ex imitatione, & vt auidius ſumant delicias, ipſas quoque

F diuitias curioſius contemplentur. Sic nimirum inter ſplendorem, & feruorem lucernę huius vicarijs quibuſdam affectibus diſcurrendum, vt nobis alter ex altero commēdetur, & ex mutua collatione vterque cōplacitior fiat. Siquidem humilis fuit, & ſpiritu pauper iſte Martinus, ſicut euidentiſſimè ꝓbat effectus ipſe diuinæ gratiæ, quam profectò tam multa niſi multum humili non dediſſet. Vt tamen pauca virtutum eius indicia promam, pauperem illum ſpiritu beatus nouit Hilarius, cū imponere ei diaconatus officium tentans, nec præualens, quòd indignum ſeſe vociferaretur: exorciſtam eum eſſe præcepit, in quo quidem locus iniuriæ videretur, ſciens nimirum, quòd humiliorem ordinationē minime repudiaret. Pauper fuit, veſte ſordidus, crine incultus, facie deſpicabilis: quæ quidem licet in electione eius à quibuſdā maleuolis obiecta fuiſſent, & in ipſo tamen epiſcopatu ſicut ſcriptum eſt penitus non mutauit. Denique, quia verè pauper fuit ſpiritu Martinus, pauper, & modicus meruit nominari. Audi verò manſuetudinem eius, ſuo illo Sulpitio ſic ſcribēte. Tantam aduerſus omnes iniurias patientiam aſſumpſerat, vt cum eſſet ſummus ſacerdos, impune etiam ab infimis clericis læderetur, nec propter id eos, aut loco vnquā amouerit, aut à ſua quantum in ipſo fuit caritate repulerit, quod quidem in Brixio manifeſtè probatū, omnes vos arbitror meminiſſe. Eum nempe ex omnibus ſibi ſucceſſorem elegit, & de tanta poſt futura aduerſitate præmonuit: poſtremo in fide, & lenitate ipſius, ſanctum fecit illum, ad cuius os aures ſuæ fuerant cum reſponderet homini, qui de eo ſciſcitabatur: Si illum delirum quæris, proſpice eminus. Ecce cælum ſolito ſicut amēs reſpicit. Crebro ſiquidem homo Dei, vtpote terram deſpiciens, cęlum ſuſpi-

G ciebat. Nempè ſciebat ad hoc ſeſe, vt ſupra meminimus, rectā in corpore accepiſſe ſtaturam, ſciebat illic eſſe theſaurum ſuum, ſciebat illic ſedere in patris dextera Chriſtum ſuum, ſciebat nūquam ſeſe donec illuc perueniret, quod deſiderabat aſſecuturū. Vnde & hoc ipſum, ꝙ delirus vocabatur in terra, merito non attendit, cuius nimirum cōuerſatio eſſet in cælis, cuius oculi in capite ſuo. Sane illuc etiam lacrymæ eius à maxilla aſcendere conſueuerant, quibus ſic abundabat, vt ſoleret pro illorum quoque qui obtrectatores ſui videbātur, flere peccatis. Sanè quantum iuſtitiam eſurierit, tum in ceteris eius actibus, tum ſpecialiter in idololatriæ perſequutione probatū eſt, in templorum deſtructione, in ſtatuarum deiectione, in ſucciſione lucorū. Vbi ſe quoque aliquando non eſt veritus dare diſcrimini, vt occaſio tanti criminis de medio tolleretur. Nam miſericordem eum in paupere ſe expertum Saluator ipſe apud Angelos gloriabatur, datam ſibi medietatem veſtis oſtentans. Vtinā nobis etiam miſeris apud ſummum iudicem, in cuius admirabile tabernaculum introiuit, miſericordiam illam exhibere dignetur, qua & illos olim morti deſtinatos, & tormentis varijs deputatos eripuit, pro quibus ante terreni iudicis ianuā nocte media ſcribitur iacuiſſe. Quomodo enim nō audiret eum nunc, qui tūc quoque fecit audire?
Porrò munditiam cordis eius illud, vel ma- H
ximè indicat, quod nō eſt confuſus inimico loquens in porta. Nihil in me funeſtè reperies, Abrahæ me ſinus recipit. Nam in opere pacificorum feliciter plane conſummans labores ſuos, licet dierum ſuorum finem nō ignoraret, clericos tamen adijt diſſidentes inter quos reformata pace, in pace ipſe quieuit. Ceterum perſequutiones quas ſuſtinuit propter iuſtitiā, longum eſt numerare, quomodo apud Iulianum Auguſtum in ciuitate Vuāgionum intrepidus, imo & illato terrore conſtantior, cuſtodiæ mancipatus eſt, vt inermis poſtero die Barbaris opponeretur: quomodo circa Alpes ſub ſecuri, quam in verticem eius latro vibrabat, ſecuriſſimus fuit: quomodo illum Mediolani Auxentius Arianus grauiter inſectatus, multiſq. appetitum iniurijs tandem de ciuitate exturbauit: quomodo & alibi prius aduerſus ſacerdotum perfidias acerrimè pugnās, ſupplicijs fuit affectus, publice virgis cæſus, inde quoque exire compulſus eſt, quomodo item in cuiuſdam fani euerſione cum Gentilis eum ſtricto gladio peteret, nudam ceruicem præbuit percuſſuro, donec ille extollens ad ictum dexteram, ce-

cidit

cidit reſupinus: quomodo alter cum cultro, ferire voluit, ſed ferrũ de manibus eius elapſum repente diſparuit. Pro quibus omnibus dubium non eſt multipliciter coronari eum, qui quidem etſi non ſemel effectu cõſummatæ paſſionis, ſed toties martyr fuit
I affectu deuotiſſimæ voluntatis. Comedite iam amici, & bibite, & inebriamini cariſſimi. Sic enim viuitur, & in talibus vita ſpiritus veſtri. Niſi fortè beatos prædicet ſermo diuinus, qui mortuos ſuſcitãt, cæcos illuminant, morbidos ſanant, leproſos mũdant, paralyticos curãt, dæmonibus imperant, futura prænunciant, miraculis coruſcant: & non magis pauperes ſpiritu, mites, eſurientes, & ſitientes iuſtitiam, miſericordes, pacificos, perſequutionem propter iuſtitiam ſuſtinẽtes. Ignoſcite mihi fratres, exemplum obedientiæ paulo minus præteriui, quod quidẽ vel ſolum iuxta præpoſitũ ordinem in Martino quoque nobis conuenit exhiberi. Sanè moram facimus, ſed vt arbitror bonum eſt nos hic eſſe, tardius enim hodie venimus ad Martinum. Domine, inquit, ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, nõ recuſo laborem: fiat voluntas tua. O verè ſanctiſſimam animam, ò inæſtimabilem caritatem, ò obediẽtiam ſingularem. Bonum certamen certaſti, curſum cõſummaſti, fidem ſeruaſti, de reliquo ſupereſt tibi corona iuſtitiæ quã reddet tibi Dominus hodie iuſtus iudex: & adhuc dicis, non recuſo laborem, fiat voluntas tua. Obtuliſti planè Iſaac: vnicum illum quem diligis, quod in te eſt iugulaſti, immo laſti ſingulare gaudium tuum pia deuotione, paratus redire iterum in pericula, innouare certamina, denuo ſubire laborem, ſuſtinere tribulationem, prolongare tentationem, deinde differri adhuc ab illa tanta felicitate, & diu deſiderata ſocietate ſpirituum beatorũ, atque in huius mortalitatis ærumnas ab ipſo introitu gloriæ reuocari: poſtre-
K mo (quod maximum eſt) à Chriſto tuo peregrinari diutius, ſi modo ipſe voluiſſet. Nec ſane dubium quin ampliorem gratiam mereatur qui paratum ſe exhibet etiam ante mandatum, quam qui obedire ſatagit poſt mandatũ. Magna quidem obedientia veſtra Angeli ſancti, ſed quod dicere audeã pace vrã, neſcio an inueniatur in vobis quiſquam paratus in tale aliquando miniſteriũ mitti in quo neceſſe habeat nõ videre faciem patris. Magnum eſt Petre quod Dñm ſequuturus omnia reliquiſti, ſed audiui te in mõte dicentem vbi transfiguratus eſt corã vobis: *Mat. 17.*
a Domine bonum eſt nos hic eſſe, faciamus hic tria tabernacula. Nõ eſt hoc, ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, non recuſo laborem. Paratum cor tuum Martine, paratum cor tuum, ſiue manere in corpore, ſiue diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Et magna quidem in horrenda morte ſecuritas, magna in viſione Chriſti deſideranda, & tam feruenter ac ſingulariter deſideranda perfectio reperitur: ſed id quidem longe amplius per omnem modum, quod qui mori non metuis, imo qui tanto deſiderio præſentiam Domini cõcupiſcis, viuere quoque non renuis, & exſpectatione moleſtiſſima fatigari in quo enim alio non obedire potuerat, qui in hoc tanto articulo, tam deuote clamabat, fiat voluntas tua. Hæc ergo pars noſtra ſit fratres, in conuiuio hodierno, hanc nobis obediẽtiam in menſa pauperis, imo iam diuitis huius appoſitam diligenter conſideremus, ſcientes quoniam ipſa eſt, quæ à nobis exigitur, ipſa quam oportet nos præparare, vt ſinguli quique dicamus: quia paratus ſum & non ſum turbatus, vt cuſtodiam mandata tuá. Nec modo ſemel, aut in par- *Pſ. 118.*
b te, ſed paratum cor meum Deus, paratum
L cor meum, paratum ad vtrumque, & in nullo tuam præſcribens diſpoſitionem. Fortè hoc cupio, & ſpecialiter & vehementer, ſed ne quidem illud recuſo: ſicut fuerit voluntas in cælo, ſic fiat. Deſidero requiem, ſed nõ recuſo laborem, fiat voluntas tua.

De ſancto Clemente Papa, & martyre de tribus aquis. Sermo.

PRetioſa in cõſpectu Domini mors *Pſ. 115.*
a ſanctorum eius. Audiat peccator, & iraſcatur, dentibus ſuis fremat, & tabeſcat. Deprehenſus eſt in aſtutia ſua, cecidit in foueam quam fecit, in laqueum incidit quem tetendit. Inuidia ſiquidem diaboli mors intrauit in orbem terrarum, ſed ecce pretioſa facta eſt mors ſanctorum. Audi igitur hoſtis vitæ, mortis auctor attende. Quid valet iam fraus tua, verſutia tua quid nocet? Imo verò vt plus doleas, etiam omnia cooperantur in *Rom. 8.*
bonum his qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti. Neque enim aliter quam ipſa (quæ tui eſt operis) de te hodie beatus martyr cuius ſollemnia celebramus, morte corporis triũphauit: fecit ſiquidem de ne-

de neceſſitate virtutem, pœnam peccati in meritum gloriæ commutauit; fidelē ſe probauit in modico, vt dignus inueniretur ſupra multa conſtitui. Modicum namque erat, & omninò modicū quidquid prius acceperat anima illa beata, quantum ad eam gloriam quā præſenti promeruit paſſione.
M Omnis enim delectatio huius mūdi, vniuerſa eius gloria quidquid denique in eo concupiſcitur, prorſus modicum eſt, in illius felicitatis, in illius glorię, in illius beatitudinis cōparatione, ſi tamen vel modicum dici debet, & non potius nihilum, vapor ad modicum parens. Acceperat beatus Clemens nobile genus, amplas poſſeſſiones, hereditatē multam, ſcientiam quoque quamplurimā, ita, vt optimus quidē illius temporis Philoſophus haberetur. Acceperat hæc vniuerſa à Domino: Dei enim dona ſunt etiam hæc. Fidelem ergo ſe probauit ei qui dederat, cū pro eius amore vniuerſa cōtempſit, omnia detrimentum faciens, & arbitratus vt ſtercora, vt lucrifaceret Chriſtū. Sed forte mur-
Iob 2. b murat etiam nunc inimicus, pellē, inquiēs, pro pelle, & omnia, quæ habet homo dabit pro anima ſua. Quid ergo? Putas, quod in ipſa corporis ſui vita quā accepit à Domino, infidelis inueniatur, vt vel ipsā præferat illi: Ecce habes poteſtatē, irrue in eū per ſatellites tuos, vt coarctaretur è duob⁹, aut à Domino neceſſe habens, aut corpore ſeparari. Varia, & immania exquire genera tormentorū, ſed noueris te martyri noſtro fabricare coronas. Sicut enim ipſa vitæ huius ornamenta & adiumēta contēpſit, & contēnit, & ipſum corpus omne tibi exponit in mortē, & in faciem maledicit tibi, atque idola tua ſacro ore blaſphemat. Dominū Deum ſuū etiā inter tormenta tua liberè prædicat, in
A igne confitetur. Coronabitur ergo quia legitimè certauit, quia fideliter vicit, quia nec blandimentis vitæ huius, nec mortis horrore à caritate Chriſti potuit ſeparari. Dic quęſo nobis anima ſancta, quæ ſic corpus tuum ſupplicijs exponebas, obſecro diligebas illud, an non? Vtique diligebam, inquit, nemo enim vmquam odio habuit carnem ſuam: Diligebam ergo eam, ſed parum diligebam tāquam ancillam, & multo magis diligebā Dominū Deum. Vtique probatio eſſet dilectionis, operis exhibitio: libenter ipsā quoque pro eius gloria mortē corporis amplectebatur. Quid nos ad hæc dicimus fratres? Congratulamur martyri, ſed iā gloria eius non ſine noſtra confuſione eſt. Ecce enim beat⁹ Clemēs homo erat ſimilis nobis paſſibilis, eadē circumdatus infirmitate, & carni ſuæ eodem vinculo naturalis affectionis inhærens. Si ergo ille ſic glorificauit Chriſtū in corpore ſuo, & calicem ſalutaris accepit: quid nos retribuimus Domino pro omnibus quæ retribuit nobis? Eadē certè inſigniuit imagine, eodē ſanguine nos redemit, & vocauit in eamdē hereditatem incorruptibilē, & incontaminatā, æternam conſeruatam in cælis. Vt quid ergo non poſſumus & nos cū beato Clemente Chriſti bibere calicem? Sed fortè reſpondent aliqui, poſſemus ſi opportunitas nō deeſſet, ſed ꝑſequutionis tēpus ceſſauit. At ego fateor, non ſatis crediderim ita dicētibus. Quid enim? Quotidie ceditis punctioni acus vnius, & mucroni vos arbitramini poſſe reſiſtere? In minimis probate conflictibus, quam viriliter in maiori certamine ſtare poſitis. Ecce enim B vobis non dicitur: Sacrificate idolis, & viuite: aut ſi hoc non vultis, oportet vos diuerſis ſupplicijs interire. Nouit Dominus figmentum noſtrum, nec dat nobis tam forte certamen. Beato Clementi certamen forte dedit, vt vinceret, & diſceret quoniam omnium potentior eſt ſapientia, Veſtrum autem certamen quale eſt fratres mei? Quotidie vobis ſuggeritur in cordibus veſtris, frange ordinem tuum, murmura, detrahe, age remiſſius, infirmitatem ſimula, reſpōde ei q forte durius loquutus eſt, vt ſatisfacias deſiderio tuo: nec dicitur cuiquam, niſi hæc feceris, morieris: ſed vt multum, cum difficultate, & labore reſiſtes animo tuo. Et quis ſuſtineret tanta? Hæc enim intus audire, hæc reſpondere conſueuimus exhortantibus nos, aut foris homini, aut intus Spirituiſancto. Si ergo in huiuſmodi certamine periclitamur, ſi vix reſiſtimus, ſi interdum etiam ſuccumbimus, quid in illo tam graui certamine faceremus? Si iuncis fragilibus cedit infirmitas noſtra, quomodo telis reſiſteret? Videtis quomodo ad nihilum redacti ſumus, & ſicut ſolent mulieres, aut paruuli, pugnantes laudamus alios, pugnare ipſi non poſſumus. Quid tamen agimus? Omnes certe ad nuptias Agni vocati ſumus, & in conſpectu eius vacuos apparere non licet Diligenter ergo cōſideremus, quę apponuntur nobis, quoniā talia oportet nos præparare. Cōſiderauit beatus Clemens vinū ſibi appoſitum eſſe à Domino,

C no, & ipſe quoque quoniam diues fuit ad nuptias illas, vinum nihilominus proprij sãguinis effuſione portauit. Sed nos pauperes ſumus, & vinum Domine non habemus. At ille, implete inquit hydrias aqua. Ergonè & ipſa ſuſcipietur aqua ſi attulerimus ea? Vtique ſuſcipietur. Nam & ipſam cum vino nobis appoſitam inueniet, qui ſecundum monita ſapientis diligenter conſiderauit, quæ ſibi apponũtur, ab eo nimirum, qui venit non in aqua ſolum, ſed in aqua & ſanguine. Teſtimonium enim perhibuit, qui vidit quòd aperto latere Domini dormientis in cruce exierit ſanguis & aqua. Et nos ergo fratres, vt vel fideles nos probemus Deo noſtro, ſi martyrium ſanguinis nõ habemus (martyrium enim teſtimonium eſt) quæramus, vel teſtimonium aquę, & ne ipſum quidem deſpiciet Deus. Tres ſunt enim qui teſtimoniũ dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis. Beati quibus trinum ſuppetit teſtimonium, quoniam funiculus triplex difficile rũpitur. Nos ſi ſanguinis teſtimoniũ non habemus, habeamus ſpiritum, & aquam, quoniam ſine ſpiritu, nec ſanguis, nec aqua ſufficiet, imo vero ſi ſpiritus ipſe ſine aqua, aut ſanguine inuenitur, ſufficit teſtimonium eius: quoniam ſpiritus veritatis eſt, nec ſanguis, nec aqua quidquam proderunt, à ſeipſis, ſed ſpiritus eſt, qui teſtificatur in illis. Sanè tamen, aut vix, aut numquam ſine aqua, aut ſanguine ſpiritum arbitror inueniri. Propterea cariſſimi quæramus, vel aquam, qui ſanguinem non habemus. Et quoniam hydriarum ſupra fecimus mentionem, quęramus menſuras binas, vel ternas quas hy-
D driæ capiebant. Nam & Chriſtus triplicem nobis apponit aquam, & perfectus omnis, qui fuerit in nobis ſicut ipſe, q. videlicet tres metretas habere potuerit. Propter hoc enim ſub diſtinctione dicitur, binas vel ternas, vt duas ad minus conſtet neceſſarias eſſe, tertiam non ab omnibus exigendam. Accipe igitur triplicem aquam, quam tibi Saluator apponit. Plorat ſuper Lazarum, & ſuper ciuitatem Hieruſalem, & hæc eſt aqua prima. Sudauit imminente iam paſſionis hora, & hæc eſt aqua ſecunda, non ab oculis tãtum, ſed à toto corpore manans. Hęc autem rubea eſt, ſanguineiq. coloris, ſicut ſcriptũ eſt.
Lu. 22. c Et factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram. Iam verò tertia eſt aqua, quam & prædiximus de latere eius vnà cum ſanguine emanaſſe. Et tu ergo primam quidem habes ſi rigas lacrymis tuis conſcientiæ tuæ ſtratum, & dolore compunctionis præteritorum diluis maculas peccatorum. Secundam aquam habes, ſi in ſudore vultus tui veſceris pane tuo, & labore pęnitentiæ corpus tuum caſtigas, ac reſtringis cõcupiſcentiæ flammam. Eſt autem ſanguinei coloris ſiue propter laborem, ſeu etiam propter ipſum quem exſtinguit concupiſcẽtię ignem. Iam verò ſi proficere potes vſque ad deuotionis gratiam, potaberis aqua ſapientiæ ſalutaris, & ſpiritus Chriſti, qui ſuper mel dulcis eſt, fiet in te fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Et memento hanc eſſe aquam, quæ procedit de latere dormientis, & ſine omni moleſtia fluit. Oportet e- E
nim iam mortuum eſſe mundo, qui in hac voluerit gratia delectari. Ergo vt breuiter repetam, prima quidem à præteritis delictis abluit conſcientiam, ſecunda, vt futura caueas, exſtinguit concupiſcentiam, tertia ſi ad eam peruenire merueris, potat animam ſitientem.

In vigilia Sancti Andreæ Apoſtoli. Sermo.

SAnctorum feſta præcipua patrum ſanxit auctoritas votiuis pręuenienda ieiunijs. Vtiliter planè, & non ad inſipientiam nobis, ſi affuerit qui aduertat. Multa ſiquidem quotidie peccata contrahimus, & in multis offendimus omnes: nec tutum omninò eſt celebrandas ſuſcipere feſtiuitates ſacras, maximeq. eas, quæ maximæ ſunt, niſi prius abſtinentię purificatione præmiſſa, quo & digniores, & capaciores inueniamur ſpiritualium gaudiorũ. Sic enim iuſtus in principio ſermonis accuſator eſt ſui, nec niſi à propria reprehenſione laudes incipit alienas. Quid ſi etiam iuſtus trepidat ſolicitus præuenire eum, qui ipſas quoque paratus eſt iuſtitias iudicare, quid agimus nos, quorum interim iudicata nõ fuerint, & tecta peccata? Timendum valde eſt ne fortè manifeſta inueniãtur pręcedentia ad iudicium. Si nec iuſtus ſine modeſtia, & verecundia quadam ad ſanctorũ pręſumit accedere laudes, quanto magis peccator in cuius ore non eſt laus ſpecioſa, timeat ſemper neceſſe eſt vocem illam. Quare tu e- F
narras iuſtitias meas? ſiue illam: Amice, quo- *Pſ. 49 c*
modo huc intraſti non habẽs veſtẽ nuptia- *Matth.*
lẽ? Beati proinde qui ſtolam ſuam, dico autẽ *22. b*

gloriam conſcientię ſuæ, ſolliciti ſunt omni tempore conſeruare immaculatam, ſemper ſplendidam exhibere. Sed quia pauci ſunt, qui ſic omni cuſtodia ſeruēt cor ſuum, pauciores autem (ſi tamen vel pauciores) qui in oī ſanctimonia conſeruent illud, neceſſe eſt frequenti abſtinētia maculas diluere ſubintrantes, præcipuè cū præcipua quælibet ſollemnitas aduenerit celebranda. Non modo tamen præparatio eſt ad proximam celebritatem obſeruatio præmiſſa ieiunij, eſt & admonitio quædam eruditioq. non parua. Diſcimus ex hoc ipſo quænam vera ſit via feſtiuitatis æternæ. Quid eſt enim quòd ieiunijs ſollemnia prçuenimus, niſi quod per multas tribulationes oportet nos introire ī regnū Dei? Indignus quippe ſollemni lætitia eſt, qui ſtatutam vigiliæ abſtinentiam nō obſeruat. Planè, inquam, ſi renu s affligere animam tuam in vigilia, indignus iure cenſeris requie, & exſultatione feſtiua. Eſt autem vniuerſum præſentis pęnitentię tempus, vigilia quędam ſollemnitatis magni & æterni ſabbati, quod præſtolamur. Nec cauſaberis vigiliam longiorem, ſi æternitatem feſtiuitatis attendas. Licet enim habere præparationem ſoleant ſollemnia diurna, diurnam; illa cum æterna ſit, non exigit tamen æternam. Sed quo nos rapit iucundior illius memoria felicitatis? Hoc enim nomine, & ſæpius, &
G forte dignius nominatur illa feſtiuitas. Redeundum nobis eſt ad id quod prę manibus eſt. Hodierni itaque ieiunij, & eius quam præſtolamur ſollemnitatis, & lætitiæ cauſa eſt beata paſſio Andreæ Apoſtoli. Dignum eſt enim vt ſi cum eo pendere nō poſſumus cum eo, vel ieiunemus. Nam & ipſum, cum biduo penderet in cruce, etiam ieiunaſſe qs dubitet? Inueniamur ergo vel in exiguo cōmunicantes paſſioni eius, & ſi non ſimul affixi patibulo, ſimul afflicti ieiunio: vt miſerante Deo etiam coronę participes ſimus, & in præſenti quoque ſpiritualium ſocij gaudiorum. Quomodo enim nō exſultemus in memoria triumphi eius, quē in ipſa ſui pręſentia ſupplicij, tam vehementer nouimus exſultaſſe? An non erit læta feſtiuitas, vbi & crux ipſa plena eſt gaudio? Siquidem & feſtiuum ſolemus nominare quod lætum eſt, & crux à cruciatu vtique dicitur, aut certe cruciatus à cruce. Quāta proinde exſultatione vniuerſæ terrę celebrandum tantę nouitatis miraculum, tam magnificum opus diuinæ virtutis, Andreas homo erat ſimilis nobis paſſibilis, & tam vehementi ardore ſpiritus crucem ſitiebat, tam inaudito à ſæculis gaudio tripudiabat, cum paratum ſibi eminus patibulum conſpexiſſet. O crux, inquit, diu deſiderata, & iam concupiſcenti animo præparata, ſecurus, & gaudens venio ad te, ita vt & tu exſultans ſuſcipias me. Videtis, quia non ſe capit præ magnitudine gaudij? Ita, inquit, vt & tu exſultās. Ergone tanta eſt exſultatio vt exſultet, & ipſa crux, nec læti quidquam habeat, ſed totum lætitiæ ſit? Aut quis dicat minus, contra conſuetudinem, ſupra rationem, vltra naturam, cru H
cifixum exſultare quàm crucem? Illi ſenſum lætitiæ natura negauit, huic ſi quid præualet, gaudium omne exterminat, ingeritq. dolorem. Amator, ait, tuus ſemper fui, & deſideraui amplecti te. Fratres, ignis vibrans eſt, non lingua loquens: & ſi lingua, certè ignea eſt. Carbones ſunt ignis illius quem de excelſo Chriſtus miſerat in oſſibus eius. Atque vtinam deſolatorij nobis ſint, conſumentes, & exurentes quidquid in nobis eſt carnalis affectionis. Quales enim ſcintillæ ſunt iſtæ, aut à quanto interiori incendio micant? Planè beate Andrea, granum ſinapis eſt fides tua, quæ tam inſperatum, vbi teri cepit, cepit ex ſe proferre feruorem. Quid ſi paulo amplius tereretur? Quis feruorem illum animus, quis verba illa ſuſtinere poſſet auditus? Dum enim minus minaretur Egeas, adhuc granum ſinapis deſpicabile videbatur. Integrum erat, neſciebamus quid intus lateret. Dominus, inquit, me miſit ad iſtam prouinciam, in qua non paruum ei populum acquiſiui. Accedat comminationis piſtillum, longè iam acrius ſapiet, conſtantiusq. loquetur. Terrendum eum putat Egeas crucis ſupplicium minitans, ſed non eſt ita. Accenditur magis in verbo hoc, & liberè clamat: Ego ſi patibulum crucis expaueſcerem, crucis gloriam non prædicarem. At vbi paratum ſibi lignum intuitus eſt, ex hoc iam planè totus igneſcens applaudebat, & blandiebatur illi amatæ ſuę, officioſiſſimè ſalutabat, deuotiſſimè ſuſcipiebat, magnificè attollebat eam, & in ipſius præconio gloriabatur, clamans magis affectione, I
quàm voce. Salue crux pretioſa, quæ decorem, & pulchritudinem de membris Dominicis accepiſti. Salue crux, quæ in corpore Chriſti dedicata es, & ex membris eius, tamquā margaritis ornata. Merito proinde crucis amatorē venerātur quicūque ſunt ſer

ui crucis, ſed ab his ampliorem iure deuotionem exigit qui ſpecialius propoſuerunt tollere crucem ſuam. Vobis hoc,& de vobis dico fratres mei, qui nō ſurda aure audiſtis
Luc.14.f illam Euangelicam tubam: Qui non baiulat crucem ſuam, & ſequitur me, non poteſt eſſe meus diſcipulus. Parati eſtote, totam animi diligentiam huic adhibere ſollemnitati, & corde magno celebrate eam: quia magnus omnino cōſolationis pariter,& exhortationis theſaurus vobis repoſitus eſt in ea, ſi fuerit qui fodiat,& ſcrutetur.

In die Sancti Andreæ, de mundis piſcibus. *Sermo I.*

Celebrantes hodie glorioſum beati Andreæ triumphum, in verbis gratiæ quæ procedebant de ore eius, exſultauimus, & delectati ſumus. Neque enim locus poterat eſſe triſtitiæ, vbi tam vehementer lętabatur, & ipſe. Nemo ex nobis compaſſus eſt ſic patienti: nemo auſus eſt plāgere exſultantem. Alioquin,& nobis ipſe non incongruè dicere poterat, quod Saluator crucem baiulans
Luc. 23. ſequentibus, ſe & lugentibus, ait: Filiæ Hieruſalem nolite flere ſuper me,ſed ſuper vos
K ipſas flete. Denique cū duceretur ipſe beatus Andreas ad crucem: populus qui ſanctum, & iuſtum dolebat iniuſtè damnari, prohibere voluit ne puniretur: ſed magis ipſe inſtātiſſima prece prohibuit eos, ne nō coronaretur, imò ne non pateretur. Deſiderabat ſiquidem diſſolui, & cum Chriſto eſſe, ſed in cruce quam ſemper amauerat. Deſiderabat regnum intrare,ſed per patibulum. Quid.n.dicit illi amatæ ſuæ? Per te,inq̃t,me recipiat,qui per te me redemit. Ergo ſi diligimus eum, congaudeamus ei,non ſolū, q̄a coronatus, ſed & quia crucifixus: quia deſiderium animæ eius tribuit ei Dominus, & poſuit in capite eius coronam de lapide pretioſo. Verumtamen dum congratulamur ei, ꝙ diu deſideratæ crucis frui mereatur amplexu, mirum valde eſt ſi nō ipſum eius miramur gaudium cui congratulamur. Dum enim noctis huius vigilias celebrantes, in verbis tātæ exſultationis cantando delectaremur, putas non fuit in nobis qui ſecum cogitaret, & diceret. Quid ſibi vult hoc, aut vnde tam noua lætitia? Certè, & crux prætioſa eſt, & crux amari poteſt,& crux habet exſultationem. Ita eſt,fratres mei. Si fuerit qui colligat, ſemper lignū crucis vitam germinat,fructificat iucunditatem,oleum lætitiæ ſtillat,balſamum ſudat ſpiritualium chariſmatum. Non eſt ſilueſtris arbor, lignum vitæ eſt apprehendentibus eam. Arbor fructifera, arbor ſalutifera eſt, alioquin quomodo Dominicam occuparet terram? Illam dico pretioſiſſimam glebam, cui clauorum eſt infixa radicibus. Si non eſſet hęc pretioſior cunctis, fructuoſior vniuerſis, numquā illo plantaretur in horto, nec illam permitteretur vineam occupare. Deinde quid mirū ſi cruci ſuauitatē dedit, qui dedit & igni? L
Aut quomodo crux iudicatur inſipida, vbi dulce ſapit & flamma? Quid enim ſapiebat Laurentio ignis, cum irrideret carnifices, iudicē ſubſannaret? Quid nos ad iſta dicemus fratres, quòd non ſapit etiam nobis, quæ pro Chriſto eſt tribulatio, nec guſtamus & nos manna abſconditum? Si enim victus eſſet omninò diabolus, nec haberet penitus quod afferret: Sufficeret nobis hoc vnum aduerſus duplicē malitiā inimici. Habet quippe nequiſſimus ille laqueos, habet & iacula, vtpote callidiſſimus venator hominum, ſolum ſitiēs ſanguinem animarum. Alios telis appetit malicioſæ cuiuſlibet ſuggeſtionis, & in eis vulnerat multos, quorum tenuis eſt patientia. Alios voluptatibus irretire laborat,& in his includit multitudinē copioſam eorū, quæ in terra repūt, aut volitant iuxta eam. Sit ergo gaudium in tribulatione,& iam non habet malignos vnde illiciat, non habet vnde deijciat: liberati ſumus à laqueo venantium, pariter;& à verbo aſpero. Nihil enim proficiet inimicus in eo quem crux Chriſti delectat, ſi carnalē ſuggerit delectationem: & filius iniquitatis non apponet nocere ei, ſi ad exaſperandum animū eius quamlibet immittere tentauerit amaritudinem. Non curat delicias qui ieiunio paſcitur, multo minus murmurare pro eo poteſt, in quo etiam delectatur. Planè altiſſimum poſuit refugium ſuum: vbi nec muſcipula inimici timēda ſit, nec ſagitta, imò verò mundus piſcis eſt, ſquamas pariter, & pennulas habens. Porro ſicut fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum, ſic fruſtra iacitur telum in ſquamas loricarum. Huiuſmodi ſiquidem piſces mundos eſſe legalis ſanctio iudicat, qui & pennis leuantur, & proteguntur ſquamis: ſiue illi in mari ſint, ſiue in flumine, ſiue in ſtagno. Habet etiam mare hoc magnum, & ſpatio- M.

ſum piſces mundos, & Dominica dignos menſa: quia ex his qui in ſæculi latitudine habitu actuq. verſantur, reliquit ſibi multa millia quos Apoſtolica ſagena trahit, vt cum educta fuerit, ſegregentur à malis. Vbi ſane ſedebit, & hic noſter piſcator hominũ, qui totam nunc poſt ſe Achaiam trahit. Habet & flumen piſces mundos, quicumque inter diſpenſatores fideles inueniuntur. Fluuius quippe eſt prædicatorum ordo, non in eodem permanens loco, ſed extẽdens ſe & currens, vt diuerſas irriget terras. Sunt & in ſtagno mundi piſces, qui in clauſtro Deo ſeruiunt in ſpiritu & veritate. Merito ſiquidem ſtagnis Monaſteria comparantur, vbi quodammodo incarcerati piſces euagandi non habeãt libertatem; quo videlicet parati ſint ſemper ad epulas ſpirituales, dicentes ſinguli intra ſe. Quando veniet qui me deferat? Cunctis diebus quibus nũc milito exſpecto donec veniat immutatio mea. Porro vt de lege ſupra meminimus, ſiue in mari, ſiue in flumine, ſiue in ſtagno, illi mũdi ſunt piſces, A qui ſquamas & pennulas habent. Sunt autem ſquamæ multæ, ſed vna ex eis quodammodo lorica contexitur: quia vna eſt patientiæ virtus, licet ſingulis tribulationibus exhibere ſingulas videamur. Iam vero ſicut ſquamas ad patientiam, ſic pennulas quoque ad hilaritatem arbitror non incongruè poſſe referri. Hilaritas quippe leuat & ſubleuat, vt ſaltus quoſdam in altum dare videatur quiſquis exhilaratur: Sanè vt duas habeamus pennulas, duplex nobis hilaritas quęrenda eſt. Et fortè propterea docet Apoſtolus (ille enim verè pennas habebat, quibus & in tertium vſque cælum raptus eſt, & volauit etiam in Paradiſum) non ſolum gloriari in ſpe, ſed etiam gloriari in tribulationibus. Prorſus ſublime volat quiſquis ille eſt, quem non modo futurorum exſpectatio bonorum, ſed præſentium quoque malorum exhibitio ipſa delectat, ita vt in eo etiam glorietur. Talem inuenimus hunc beatum Apoſtolum, talem miramur, talem meritò prædicamus.

Vnde & triplicem hic licet conſiderare gradum, incipientium, proficientium, perfe-
Eccl.1.b ctorum. Initium ſapientiæ timor Domini: medium, ſpes, caritas, plenitudo. Denique
Rom.13.b Apoſtolum audi, quia plenitudo legis eſt caritas. Qui initiatur à timore, crucem Chriſti ſuſtinet patienter: qui proficit in ſpe, portat libenter: qui verò conſummatur in caritate, amplectitur iam ardenter. Solus etenim iſte eſt qui dicere poſſit; quia amator tuus ſemper fui, & deſideraui amplecti te. Longe eſt vox illa ab eo qui ſuſtinet qui- B dem, ſed optaret omninò ſi poſſet non veniſſe in hanc horam. Denique (ſi non videor temerarius) longè eſt ab ea voce. Pater, ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte. *Matth. 26.d* Quid enim? Certè ſuper aſellum aſcenderat, vt ne hic quidem hoſtibus relinqueretur. Agnoſco plane in duce belli puſillanimorum trepidationem, agnoſco ægroti vocem in medico, agnoſco infirmantem gallinam cum pullis, conſidero caritatem, ſtupeo miſerationem, expaueſco dignationem. Miſericors Dominus, non beati Andreæ robuſtum ſibi ſuſcepit affectum: quia non eſt *Matth. 9.b* ſanis opus medicus, ſed male habentibus. Si quem fortè dignatio ſcandalizat, planè meretur audire. Nonne oculus tuus nequã eſt, quia ego bonus? Huic enim odor vitæ *Matth. 20.b* in mortem eſt. Quid magnum fuerat Dñe Ieſu ſi accedente hora propter quam veneras, intrepidus ſtares, tamquam qui poteſtatem habebas ponendi animam tuam, & nemo eam tollebat à te? An non longè glorioſius fuit, quandoquidem totum propter nos agebatur, vt non modo paſſio corporis, ſed etiam cordis affectio pro nobis faceret: & quos viuificabat mors tua, tua nihilominus & trepidatio robuſtos, & mœſtitia lætos, & tedium alacres, & turbatio quietos faceret, & deſolatio cõſolatos? Lego quidem *Ioã.11.d* in Lazari reſurrectione quia infremuit ſpiritu, & turbauit ſeipſum. Sed eſto interim quia ſeipſe turbauit non conditionis neceſſitate, ſed ſuæ beneplacito voluntatis. Nunc C autem aliquid iam amplius audio. Vſque adeo ſiquidem præualuit ea quæ fortis eſt vt mors dilectio, vt Chriſtum Angelus Dei confortauerit. Quis, quem? Euangeliſtam *Lu.22.e* audi. Apparuit (inquit) Angelus confortans eum. Quem eum? Plane eum cui naſcituro clauſus patuit virginis vterus, cuius nutu in vinum aqua mutata eſt, cuius tactu lepra fugata, ſub cuius plãtis ſolidum mare ſtetit, ad cuius vocem mortui ſurrexerunt. Denique eum qui portat omnia verbo vir- *2.Cor.3.d* tutis ſuæ, per quem facta ſunt omnia, per quem vniuerſa ſubſiſtunt, etiã & Angelus ipſe. Et quid dicam? quem eum? Minus enim moraretur ſi non penitus eſſet indicibilis. Confortans eum. Quem eum? Cuius ne ipſe quidem confortator ſuus capere poterat

terat maieſtatem. Rogo te Angele quem conſolaris? An ignorabas quis eſſet ad quē conſolandum veniebas? Certè conſolator eſt, certe paracletus eſt. Alioquin non diceret alium paracletum à Patre mittendum Apoſtolis, ſi non eſſet & ipſe paracletus. Denique agnoſco & in hoc ipſo paracletum maximum, agnoſco paracletum benigniſſimum; qui propè ſit his qui tribulato ſunt corde. Non deſpero iam Domine etiam ſi moleſta mihi videatur tribulatio quam patior, etiam ſi puſillanimis ſum, etiā ſi deſidero vt transferatur calix à me. Non deſpero inquam, dummodo audiam ipſe. Verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Didici etiam ex hoc ipſo non ad carnalem ſiue caducam recurrere conſolatio-
D nem, ſed ad Angelicam, ſed ad ſpiritualem, ſed ad cæleſtem. Ita planè, dummodo non murmurem: id enim penitus ſepararet à te, ſi non citius reſipiſcerem: non renuo etiam ſi opus habeo conſolari. Quid enim? Agnoſco vocem meam in Saluatore: & de ſalute deſperem? Planè in patientia mea poſſidebo animam meam.

Verumtamen proficere volo ſi poſſum, nec ſtatim adepta ſalute eſſe contentus.
Sap. 15. Qui timet Deum (ait Sapiens) faciet bona,
Pſ. 36. c ſed parum eſt. Scriptum eſt enim. Declina à malo, & fac bonū, inquire pacem, & perſequere eam. Noli eſſe ſalute contentus, quære pacem, ne tibi ſit in periculo etiam ſalus ipſa. Audi ergo Angelum nato ei qui factus eſt pax noſtra, exſultantem atque
Luc. 2. canentem: Pax in terra hominibus bonæ voluntatis. Quæ autem bona, niſi ordinata voluntas? Quænam eſt illa inquis? Profectò
Rom. 8. d quæ rationi conſentanea eſt, dicenti: Quia non ſunt condignę paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Hoc ſi iam ſentire cœpiſti, haud dubium quin libenter feras crucem Domini,
Pſ. 118. b & dicas: Paratus ſum, & non ſum turbatus, vt cuſtodiam mandata tua. Attamen ſi vis perfectus eſſe, vnum adhuc tibi eſt neceſſarium. Quid illud inquis? Profectò gaudium in Spiritu ſancto. Siquidem & is qui timore coercetur & patiens eſt, & qui ratione ſpei ducitur & beneuolus eſt, niſi etiā fuerit feruens ſpiritu, facile labi poteſt. Porrò quæ per ſpiritum diffunditur caritas, & patiens & benigna eſt, & quod eſt amplius, numquam excidit. In primo denique mandato quod parentibus noſtris datum eſt, ſi diligenter conſideres, & Eua patiens, & Adam beneuolus fuiſſe videntur. Quia tamen vterque cecidit, liquet quod ſtabili non erat ille vel illa gradu. Vidit mulier lignum E
(ait Scriptura) quod eſſet pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuaue. Non tibi videtur vix *Gen. 3. b*
continere manum? Sic & vbi à ſerpente interrogata eſt, vide ſi non manifeſtè ſonant verba eius moleſtum ei fuiſſe mandatum. Ex omni (inquit) ligno paradiſi comedimus, de ligno autem ſcientiæ boni & mali dixit nobis, ne comedamus. Non dicit, ſic eſt voluntas creatoris: quare ſic, ipſe nouit: nobis ſufficit obedire, quia vita noſtra in voluntate eius. Itaque facile ſeducta eſt mulier, & promiſſioni credere, & acquieſcere perſuaſioni. Vir autem nō ſeductus eſt, ſed ſubuerſus mulieris amore. Optaret enim ſemper ſeruare mandatum quod ſibi vtile nouerat, ſi non mulier ei aliud ſuaſiſſet. Nec aliquam in ſeruando mandato viſus eſt pati difficultatem, ſed quę bona voluntas erat, non habuit fortitudinem, quia non habuit feruorem. Fortis quippe eſt vt mors, non *Cant. 8.*
patientia aut ſpes, ſed dilectio. Non timor aut ratio, ſed ſpiritus fortitudinis eſt. Dicit patientia, ſic oportet fieri: quia timore vrgetur. Dicit voluntas bona, ſic expedit, & ſic agendum eſt: quia ſpei attrahitur ratione. Caritas verò quæ inflammatur à ſpiritu, neque ſic oportet dicit, neque ſic expedit: ſed ſic volo (inquit) ſic cupio, ſic deſidero vehementer. Videtis quanta ſublimitas, videtis quanta ſecuritas, quantaq. ſuauitas caritatis? Felix anima quæ ad hunc caritatis peruenerit ſtatum. Nec ſanè deſperandum nobis quandoquidem eius qui ad hunc per- F
uenit gradum, ob hoc maximè memoria celebratur, vt ipſius & inuocemus auxilium, & prouocemur exemplo. Plus dico, & ex nobis nōnullos videre mihi videor in hoc gradu. Si dicis beatum Andræam Apoſtolum eſſe, nec poſſe te, qui puſillus es, eius ſequi veſtigia: pudeat vel eos qui tecum ſunt non imitari. Nemo repente fit ſummus: aſcendendo non volando apprehenditur ſummitas ſcalæ. Aſcendamus igitur velut duobus quibuſdam pedibus, meditatione & oratione. Meditatio ſiquidem docet quid deſit, oratio ne deſit obtinet. Illa viam oſtendit, iſta deducit. Meditatione denique agnoſcimus imminentia nobis pericula, oratione euadimus, præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto.

Vbi

Vbi ſupra. Sermo II.

BEati Andreæ Apoſtoli ſollẽnitas hodie celebratur: quam ſi pia ſolicitudine perſcrutemur, multa inueniemus in ea, quæ ædificent aĩas noſtras. In ipſo ſiquidem conuerſionis ſuæ initio, magnũ nobis perfectæ obedientiæ præſtat exemplum. Quod quidem Chriſtianis oĩbus neceſſarium: nobis tamen eſt carius amplectendum, qui nimirum specialiter ex ipſa profeſſione noſtra tenemur obedientiæ debitores. Sapiens nummularius
G eſt, imò ipſa ſapientia, cui neceſſe habemus reddere hunc obedientiæ nummum: nec ſuſciperet eũ niſi & integer inueniatur & ſine aliqua falſitate. Nam ſi diſcutimus, ſi dijudicamus, & in hoc quidem præcepto obedimus, ſed non in illo fractus eſt nummus, non ſuſcipiet eum Chriſtus, à quo nimirum tenemur nũmi integri debitores. Omnes .n. obedientiam ſimpliciter & ſine vlla exceptione promiſimus. Quod ſi quis obediat quidem, ſed ſimulatoriè, & ad oculum, murmuret autem in abſcondito, falſus eſt nummus eius: plumbum habet, non argentum, & iniquitas ſedet ſuper talentum plumbi, Doloſè agit, ſed in conſpectu Dei, quoniam Deus non irridetur. Vis audire perfectæ o-
Mat.4.c bedientiæ formam? Vidit Dñs (ait Euangeliſta) Petrum & Andream mittentes rete in mare & ait illis: Venite poſt me, faciam vos fieri piſcatores hominum. Faciam (inquit) de piſcatoribus piſcatores: imò prædicatores. At illi continuo nihil dijudicantes, aut hæſitantes, non ſoliciti vnde viuerent, non conſiderantes quonam modo rudes hoĩes, & ſine litteris prædicatores fieri poſſent, nihil denique interrogantes, ſine omni mora relictis retibus, & naui, ſequuti ſunt eum. Agnoſcite fratres, quoniã propter vos ſcripta ſunt hæc, propter vos ſingulis annis in eccleſia recitantur: vt diſcentes veræ obedientiæ formam, caſtigetis corda veſtra in obedientia caritatis. Hæc nimirum eſt, quæ ſola commendat obedientiæ nummũ, hoc illius argentum eſt probatum atque purgatum. Sola eſt caritas, quæ obedientiam gratam facit & acceptabilem Deo. Hilarem
2.Cor. 9.b quippe datorem diligit Deus. Et item: Si tradidero (inquit) corpus meum ita vt ardeã,
1.Cor. 13.b caritatem autem non habeam: nihil mihi
H prodeſt. Vultis vt de ipſa quoque beati huius Apoſtoli paſſione quam nimirum hodie celebramus, loquamur aliquid ad laudem Chriſti, & ædificationem veſtram? Audiſtis certè cum perueniſſet beatus Andreas ad locum vbi crux parata erat, quomodo confortatus ſit in Dño, & per ſpiritum, quem vna cum ceteris Apoſtolis in igneis linguis acceperat, verba vere ignea loqueretur. Videns ergo paratam eminus crucem, nequaquam (vt exigere videtur mortalis infirmitas) facies eius expalluit, nequaquam ſanguis eius gelatus eſt, non ſtetere comæ, aut vox faucibus hæſit: non contremuit corpus, nec mens turbata eſt, non receſſit, vt aſſolet, intellectus. Ex abundantia cordis os loquutum eſt, & caritas quæ feruebat in corde, quaſi ſcintillas quaſdam ardentiſſimas emittebat in voce. Quid enim beatus Andreas cum ſibi paratam (vt dixi) crucem eminus cerneret, loquebatur? O crux, inquit, diu deſiderata, & iam concupiſcenti animo præparata: ſecurus & gaudens venio ad te, ita vt & tu exſultans ſuſcipias me diſcipulum eius qui pependit in te, quia amator tuus ſemper fui, & deſideraui amplecti te. Obſecro fratres, homo eſt qui loquitur hæc, an non eſt homo, ſed Angelus, aut noua aliqua creatura? Homo planè ſimilis nobis paſſibilis. Nam paſſibilem eum paſſio ipſa I
teſtatur, qua appropinquante tam lætabundus exſultat. Vnde ergo in homine noua hæc exſultatio, & lætitia hactenus inaudita? Vnde & in tanta fragilitate tanta conſtantia? Vnde in homine tam ſpiritualis mens, tam feruens caritas, animus tam robuſtus? Abſit vt à ſe ipſo tantam ei credamus ineſſe virtutem: Donum perfectum eſt, deſcendens à patre luminum, ab eo vtique qui facit mirabilia magna ſolus.

Planè ſpiritus erat dilectiſſimi, qui adiuuabat infirmitatem eius, per quem diffundebatur in corde ipſius fortis caritas vt mors, imo & fortior morte. Cuius ò ſi & nos participes inueniamur. Ecce enim moleſtus eſt nobis pœnitentiæ labor, corporis afflictio grauis, abſtinentia oneroſa, in vigilijs dormitat anima noſtra præ tædio, non ob aliud ſanè quam propter inopiam ſpiritus. Ipſe enim ſi adeſſet, adiuuaret ſine dubio infirmitatem noſtram: & ſicut beato Andreæ crucem & mortem ipſam, ſic nobis quoque laborem & pœnitentiam noſtram faceret non ſolum nõ moleſtam, ſed etiam deſiderabilem atque omninò delectabilem eſſe. Spiritus enim meus (ait Dominus) *Eccl.24.*
ſuper

ſuper mel dulcis, ita vt ne ipſa quidem dulcedini eius præualere queat amariſſima licet mortis amaritudo. Quid non temperabit illa dulcedo, quæ mortem quoque facit eſſe dulciſſimam? Quæ reſiſtere poſſit aſperitas vnctioni illi, quæ mortem quoque facit ſuauiſſimam? Cum dederit (ait) dilectis ſuis ſomnum, ecce hereditas Domini. Quam moleſtiam non expellit gaudium illud, quod mortem quoque ipſam facit eſſe lætiſſimam? Quæramus hunc ſpiritum fratres, tota ſolicitudine operam demus, vt mereamur habere hunc ſpiritum, imò, vt quem iam habemus, abundantius habeamus. Quicumque enim ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius. Nos autem non accepimus ſpiritum huius mundi, ſed ſpiritum qui ex Deo eſt, vt ſciamus, quæ à Deo donata ſunt nobis. Teſtimonium præſentiæ eius præbent opera ipſa ſalutis, & vitæ, quæ nullatenus agere poſſemus, niſi ſpiritus qui viuificat, ſpiritus Saluatoris adeſſet. Quæramus igitur, vt dona ſua multiplicet Deus in nobis, & ſpiritum ſuum augeat, qui iam primitias dedit. Nullum enim omnino præſentiæ eius certius teſtimonium eſt, quàm deſiderium gratiæ amplioris, quoniam ipſe dicit: Qui edunt me, adhuc eſurient: qui bibunt me, adhuc ſitient. Sed fortaſſe multorũ nobis conſcientiæ iam reſpondẽt. Deſideramus quidem hunc ſpiritum qui ſic adiuuet infirmitatem noſtram, ſed inuenire nõ poſſumus. Et ego dico, propterea nõ inuenitis, quia non quæritis: propterea non accipitis, quia non petitis. Petitis, & non accipitis, eo quòd negligenter petatis. Nihil enim aliud exſpectat, nihil aliud quærit Deꝰ, niſi vt ſedulè, & cum deſiderio requiratur. Denique quando negabit petentibus, qui etiam non petentes prouocat, & hortatur, vt petant? Si vos, inquit, cum ſitis mali, noſtis bona data dare filijs veſtris, quanto magis pater veſter cæleſtis de cælo dabit ſpiritũ bonũ petentib. ſe? Petite ergo cariſſimi, petite ſine intermiſſione, petite ſine hæſitatione: in omnibus operibus veſtris dulciſſimi ſemper huius ac ſuauiſſimi ſpiritus præſentiã, & auxiliũ inuocate. Et nos. n. fratres cum beato Andrea neceſſe habemus tollere crucem noſtram, imò cum eo quem & ipſe ſequutus eſt Domino Saluatore. Inde enim ſic lætabatur, inde ſic exſultabat, quòd nõ ſolum pro eo, ſed etiam cum eo mori videretur, & complãtari ſimilitudini mortis eius, vt compatiens etiam cõregnaret. Cum quo vt ſimul crucifigamur, & nos attentius auribus cordis audiamus vocem dicentis: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucẽ ſuã, & ſequatur me. Ac ſi dicat, Qui me deſiderat, ſe deſpiciat: qui vult facere voluntatẽ meã, diſcat frãgere ſuam. Sed continuo bella inſurgũt, armantur protinus aduerſum nos inimici. Et nos armemur contra, imitemur arma regis noſtri, vt tollamus & nos crucem noſtram, in qua de inimicis omnibus triumphemus. Audi enim quid Pſalmiſta promiſerit, imò ſpiritus ſanctus per os eius. Scuto, inquit, circumdabit te veritas eius, haud dubium quin altiſſimi. De eo ſiquidem loquebatur, ſicut manifeſtè indicãt ipſius Pſalmi præcedentia verba. Ad quid fratres, ſcuto circumdamur, niſi quia nos vndique bella circũdant? Denique quid cauſſæ ſit, vt te ſcuto circumdet, attende. Scuto, inquit, circũdabit te veritas eius. Ad quid enim? Nõ timebis, inquit, à timore nocturno. A ſagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu, & dæmonio meridiano. Videſne quàm neceſſe ſit, vt ſcuto circumdet te veritas, quem ſic hoſtium tela circumdant? Ab inferiore enim parte timor nocturnus inſurgit, à ſiniſtris ſagitta volat in die, à dextris perambulat negotium tenebroſum: & vt nihil ſit vacuum, à ſuperiori parte dæmonium meridianum inſurgit: Nos autem miſeri & miſerabiles, vicinis tot ſerpentibus, & igneis telis vndique volantibus, inſurgentibus inimicis, nihilominus pernicioſa ſecuritate, & negligentia, dormitamus, torpemus otio, vanitatibus, & ſcurrilitatibus indulgemus, tam pigri ad ſpũalia exercitia, ac ſi iam pax ſit, & ſecuritas, & nõ ſit militia vita hominis ſuper terram. Hoc eſt (dico vobis cariſſimi) quod me vehementius terret, quod omninò timoris acerbiſſimi gladio tranſuerberat animam meam: quòd inter tanta pericula minus timorati, minus exercitati, minus quam neceſſe ſit ſoliciti videamur. Siquidem vnũ è duobus hæc ipſa negligentia noſtra probat, aut omninò traditos nos hoſtibus, & neſcire: aut ſi inter hæc conſeruamur, ei qui tuetur nos, ingratos nimirum inueniri. Quorum vtrũque quid periculi habeat, ſatis manifeſtũ eſt. Propterea obſecro vos dilectiſſimi, ipſa nos excitet hoſtium malitia peruigil, & inſtantia eorũ maligna, qua tam ſeduli, tam ſoliciti ſunt in noſtram perditionem,

Marginalia: *Pſ. 126. e* (beside "cit ſuauiſſimam"); K; *Eccl. 24 c*; *Matt. 7. b*; L; *Luc. 9. c*; *Pſ. 90. a*; M

nem,nos quoque ſolicitos faciat & circũſpe ctos,vt in timore & tremore noſtrum ipſorum ſalutem operemur. Ecce.n.in cruce ſalus noſtra tantũ, vt ei viriliter inhæreamus.
1.Cor.1 b Verbum crucis (ait Apoſtolus) pereuntibus quidem ſtultitia,his autem qui ſalui fiunt,i. nobis, virtus Dei eſt. Ipſa eſt ſcutum quo circũdamur, vt eius quattuor cornua quadrifaria hoſtium tela repellant.Sic ergo inferius cornu cõtra timorem nocturnum id eſt aduerſus puſillanimitatẽ quæ de carnis affictione procedit, vt id quod ſub nobis eſt corpus caſtigare viriliter ſtudeamus, ac ſubijcere ſeruituti. Si quis verò nobis in faciem maledicit, ſi quis apertè mala ſuadere conatur, ĩ die volat ſagitta,& à ſiniſtris eſt, ſiniſtro nihilominus cornu crucis excipienda. Quod ſi adulatur, ſi quaſi conſulentis animo venenum propinat fraternæ detractionis,& odium ſeminare conatur,ſi denique iniquum aliquid tãquam iuſtum perſuadere tentat,à dextris eſt mihi iſte:ſed Iudas eſt, oſculo me prodit, & dextro cornu crucis negotium perambulans in tenebris neceſſe eſt propulſari. Sed ecce dæmonium meridianum, ſuperbiæ ſcilicet ſpiritus, qui nimirum in ſplendore maiori virtutum acrius inſurgere ſolet. Hæc autem quã perniciosa ſit, ſæpius vobis intimare curamus. Initium quippe omnis peccati,& cauſſa totius perditionis ſuperbia eſt.Propterea quiſquis es, qui ſalutem tuam operari ſtudes, aduerſus hãc, ſuper caput tuum cornu crucis habere memento, vt non eleueris in ſuperbiam,non exaltetur cor tuũ,non ambules in magnis neque in mirabilibus ſuper te: ſed tela ea quæ de ſublimi veniunt,ſupereminens capiti tuo cornu crucis excipiat. Sanè hoc ſolum eſt cui ſalutis pariter & regni titulus inſcribitur: quia ſolus qui ſe hu-
Luc.14. miliat, ſaluari & exaltari meretur. Iam vt
B breuiter repetã quattuor hæc cornua ſunt, continentia,patientia, prudentia, & humilitas. Felix anima quæ in hac cruce gloriatur & trimphat,tantum vt perſeueret in ea, & nullis valeat tentationibus deijci. Oret igitur quiſquis in hac cruce eſt, oret cum beato Andrea Dñm & magiſtrum ſuum,ne patiatur eum de cruce deponi. Quid enim malignus ille non audeat, quid non præſumat impius attentare? Quod Egeæ manibus de diſcipulo, hoc Iudæorum linguis facere cogitauerat & de magiſtro.In vtroque tamen ſera pœnitentia ductus,victus & cõfuſus abſceſſit. Vtinam abeat ſimiliter & à nobis,eo vincente qui & in ſe & in diſcipulo triumphauit.Faciat ipſe vt mereamur & nos in hac noſtra qualicumque cruce pœnitentiæ, quam pro ipſius nomine tulimus, feliciter conſummari, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

In obitu deuoti Humberti Monachi. Sermo.

HVmbertus famulus Dñi mortuus eſt, deuotus famulus, ſeruus fidelis Ipſi vidiſtis quomodo nocte præterita inter manus noſtras exſpirauit tamquã vnus ex vermiculis terræ. Per hoc triduum fatigauit cum mors,& demolita eſt intra fauces ſuas, vt ſatiaretur ſanguine quem ſitiuit. Eia fecit quod potuit, occidit carnem, & ecce recondita eſt in corde terræ. Separauit à nobis dulcem amicum, prudentem conſiliarium, auxiliarium fortem. Nec mihi, nec vobis pepercit inſatiabilis homicida, mihi minus. Siccine ſeparas amara mors? O be- *C*
ſtia crudelis, ò amaritudo amariſſima,ò fœtor & horror filiorum Adam.Quid feciſti? Occidiſti,poſſediſti. Sed quid? Carnem vtique ſolã.Animę enim nõ habes quid facias. Volat ad creatorẽ ſuum: quem tam ardenter concupierat,tam fortiter ſequuta fuerat omnibus diebus vitæ ſuæ.Sed & ipſum corpus qđ videris habere,auferetur à te cum tu nouiſſima inimica deſtrueris, & abſorbeberis in victoria. Reddes vtique,reddes aliquãdo corpus iſtud, quod ad ſignum aduentus tui tantis heſterna die ſputis & excreationibus,ac multiplici ſordium ſqualore repleueras, lætabunda & laudans,quia hunc tuis laqueis irretijſſes. Veniet vnigenitus patris cum poteſtate magna & maieſtate Humbertum quærere, & illud idẽ cadauerosum corpus configurare corpori claritatis ſuæ.
Tu autem quid? Profectò (quod in Iere- *Ier.17.b*
mia ſcriptum eſt)in nouiſſimo dierum ſtulta remanebis:& Humberto in æternum viuente, tu in perpetuum morieris. Euomuit *Iona 2.*
Prophetã marina beſtia quem deglutierat: & tu Humbertum reddes quem videris tuo vaſtiſſimo ventre concluſiſſe. De cetero fratres,factitium vobis ſermonem in omni forma ſanctitatis iſte Dei ſeruus exhibuit, quẽ & longum fecit & magnum. Longum, quantum ad longinquitatẽ viæ: magnum, quantum

quantum ad vitæ ſublimitatem. Non oportet me amplius aperire os meum, ſi bene retinuiſtis ſermonem eius, ſi veſtris illum cordibus impreſſiſtis. Quinquaginta annos, &
D eo amplius vixit in ſeruitio illius, cui ſeruire regnare eſt: quia à puerilib. annis locatus eſt in ſanctuario Dei. Nobiſcum triginta annis ab ipſo penè principio Monaſterij huius cõuerſatus eſt, non ſolum ſine querela, ſed & cum gratia: cuius ex hoc memoria in benedictione erit nobis, & generationi quæ ventura eſt. Sicut aduena & peregrinus pertrãſijt viam & vitam iſtam, quantũ minus potuit de mundi rebus accipiens, vtpote ſciens quia non erat de hoc mundo. Non habebat hic manentẽ ciuitatem, ſicut nec patres ſui: ſed in anteriora extentus ſequebatur ad palmam ſupernę vocationis. Nihil habet mundus quod iure clamet in eo, vel de eo, quia nec mundus ei placuit, nec ipſe mundo. Quantum parcius potuit de ſubſtantia eius accepit, & minus accepiſſet, ſi non obedientia coëgiſſet. Victum & veſtitum habens, his contentus fuit, non ad ſuperfluitatem, ſed ad neceſſitatem: niſi quod ipſam quoque neceſſitatem, ſuperfluitatem eſſe ſępius cauſabatur. Ante hos paucos dies, ſi benè memini, dum colloqueremur adinuicem, dicebat ſe Monaſterij huius præbendarium eſſe, & nullius tamquam vtilitatis hominem paſci in domo Dei. Erat enim verè mitis, & humilis corde: & cum ceteris floreret virtutibus, gratiam tamen manſuetudinis ſpecialiter obtinebat. Ideo ſe amabilem & affabi-
E lem omnibus exhibebat, ſicut erat amabilis valde. Verumtamen in his omnibus, quam circumciſum fuerit os eius & lingua, omnes vos pleniſſimè cognouiſtis, qui tamdiu vidiſtis eius conuerſationem, & ſermonem eius audiſtis. Quis vmquam ex ore eius ſonum detractionis, verbũ ſcurrilitatis, ſermonem gloriæ, inuidiæ vocem audiuit? Quis eum vel alios iudicantem, vel iudicanti conſentientem aliquãdo deprehendit? Quis eum loquentem inania audire potuit? imò quis non ab eo timuit, ſi talia fortè loqueretur, audiri? Nimirum ſolicitè cuſtodiebat vias ſuas, vt non delinqueret in lingua ſua, ſciens
Iac. 3. a quia qui in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir. Longe à te Humberte, Væ illud
Luc. 6. Euangelicum, Væ vobis qui ridetis nunc, quia flebitis. Numquid aliquis veſtrum eum ridentem & inter multos ridentes inuenit? Serenabat quidem vultum ſuum aſſidentiũ gratia, ne fieret oneroſus, ſed riſum integrũ ſi bene recolitis non admiſit. Porro quanti feruoris in opere Dei diebus & noctibus fuerit, non ſolum vidiſtis, ſed etiam admirati eſtis vſque ad diem mortis ſuæ. Cum enim fere iam ad decrepitam perueniſſet ætatem, præter incommoda ſenectutis, etiã tot & tantis infirmitatibus, quas multi veſtrum non ignorant, laſſatus atque quaſſatus: erat tamen, vt dicitur, animus victor annorum, & cedere neſciens infirmitati. Denique in frigoribus & caloribus per mõtes & valles aſcendens & deſcendens, iuuenum laborem proſequebatur, ita vt admirationi eſſet omnibus & ſtupori. Si eum F
quandoque propter multitudinem negotiorum conſilij gratia retinuiſſem, triſtis perſeuerabat & nubilus donec veſtro conſortio redderetur. Rariſſimè vmquam ſollemnibus vigilijs quas non raro anticipabat, rariſſimè ceteris horis pſallentium in choro inuentus eſt defuiſſe: nec niſi ea neceſſitate vt ex inſtanti reſponſum mortis habens infirmitas ſequeretur. Porrò in refectorio vix communibus vtens cibis ſi quid fortè aliud apponeretur, aut non accipiebat, aut tam moleſtè accipiebat, vt ſuper hoc vniuerſitatem noſtram ſæpius moleſtaret. Decreuerat aquam bibere ſemper, ſi non totis viribus reſtitiſſem. Vinum ſi quandoque bibere cogeretur: erat vinum colore potius quàm ſapore, adeo illud aquis nimijs obruebat. Vix vmquam obedientia compellente infirmitorium introiuit: vix cum intraſſet teneri potuit. Fateor minus obediens in hac parte, quod auctoritatis ſuæ mole me premeret. Laudo eum, in hoc non laudo: L
quia ſicut vos ſcitis, non parum in huiuſmodi perſtitit obſtinatus. Credo quia ſi quid triſte ſenſit, propter hoc ſenſit, quod minus nobis conſenſit de neceſſitate corporis ſui. Sed qualis erat in conſilijs? Purus vtique & diſcretus, quod ego tanto melius noui, quanto ſæpius tetigit pectus eius. Non ſolus autem noui hoc, nouit & vniuerſitas veſtra. Quis denique multitudine vel magnitudine tentationum percuſſus, non audiuit ab ore eius, & radicem tentationis, & curationis remedium? Ita enim percurrebat omnes angulos conſcientiæ infirmantis, vt credere poſſet qui confitebatur eum vidiſſe omnia, omnibus interfuiſſe. Quantæ autem caritatis erat? Sic ſe induerat viſcera pietatis, vt omnes excu- G
ſaret,

ſatet, pro omnibus intercederet, neſcientibus illis pro quibus loquebatur: non perſonarum acceptor, ſed neceſſitatum. Erat ergo humilis corde, dulcis ſermone, ſtrenuus opere, feruens caritate, in commiſſo fidelis, in conſilio circumſpectus & prudēs. Cōpoſitus erat ſuper omnes homines quos viderim in diebus iſtis, vnus & idem perſeuerans omni tempore & omni hora. Planè in ſemitis Domini Ieſu poſuit veſtigia, nec retraxit pedem donec curſum itineris conſummaret. Ille fuit pauper, pauper etiam iſte fuit. Vixit ille in laboribus, & hic in laboribus multis. Crucifixus eſt ille, & iſte multis & magnis crucibus affixus, ſtigmata Ieſu tulit in corpore ſuo, adimplens ea quæ deerant paſſionum Chriſti etiam in carne ſua. Reſurrexit ille, iſte reſurget. Ille aſcendit in cælum, & iſte creditur aſcenſurus. Aſcenſurus planè cum rex glorię propter nos deſcendet, ſicut prius aſcenderat, vt notam faciat potentiam ſuam: cum nō minoris excellentiæ ſit deſcendere per aëra, quam per
Act.1.a aërē aſcendiſſe. Sic enim olim Angeli prædixerunt: quia hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cælum, ſic veniet quemadmodum
Eccl.11.d vidiſtis eum euntem in cælum. Nec laudaueris hominem in vita ſua, dicit Scriptura,
H pro eo quod non eſt ſecura laudatio niſi poſt mortem. Hoc & ego in eo ſtudioſè ſeruaui, qui dum viueret, in huiuſmodi non aperui os meum: ne forte poſſemus, vel ego adulationis notam, vel ille culpam incurrere vanitatis. Ex hoc ſane neutrum iam timetur: nec ego eum video, & ille forſitan me non audit. Sed & ſi audiat, non mouetur hominum verbis, fortius inhærēs atque felicius verbo Dei. Nihil proficiet inimicus in eo, & vanitatis ſuggeſtor non apponet nocere ei. Ecce iam coram te eſt pater dulciſſime, fons ille puritatis, quem tanto ardore animi ſitiebas: ecce immerſus es in illū diuinæ pietatis abyſſum, cuius memoriam abundantiæ ſuauitatis tam deuote eructare ſolebas. Quis enim tam deuotus prędicator pietatis Diuinæ, quis humanæ puritatis cōmendator tam ſtudioſus, quis vtriuſque rei tam affectuoſus amator erat? aut cui aliquando quinque verba loquutus eſt, in quibus non vera puritas reſonaret, in quibus non ſancta Dei pietas audiretur? Non ergo ſuper te doleo: cui deſiderium animæ tuæ tribuit Deus, mihi potius ademptum doleo fidele conſilium, auxilium grande, virum vnanimem, hominem ſecundum cor meū: In me hæc omnia mala ceciderunt. In me tranſierunt iræ tuæ Dn̄e Ieſu, & terrores tui conturbauerūt me. Elongaſti à me amicum & proximum, & notos meos à miſeria extrahens, me in miſerijs reliquiſti. Abſtuliſti mihi germanos carne, germaniores ſpiritu, & in tuis negotijs, & in ſæcularibus ſecundū te ſapiētes. Suſtuliſti hinc alios atque alios, qui onus meum portabant, onus grande qđ mihi impoſuiſti. Vnus mihi prope ſolus I
Humbertus ſupererat è tantis neceſſarijs meis, eo ſuauior amicus, quo antiquior: & hunc tuliſti, quoniam tuus erat. Ego ſolus ad verbera relinquor, ego morior in ſingulis, & omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me. Vtinam quem flagellas, occidas ſemel, & non miſerum hominem tot & tantis mortibus ſerues. Verumtamen non contradico ſermonibus ſancti: ſed qui cœpit, ipſe me conterat, & hæc mihi conſolatio ſit: vt affligens dolore, non parcat. Ego in flagella paratus ſum, ſi forte pius pater in beneficia flagella commutet. Vnde & verba non murmure plena ſunt, ſed dolore. Non ploro Humbertum (neque enim ille plorandus eſt, qui vocatus eſt ad menſam diuitis,) ſed ſuper me & ſuper vos ploro, ſuper domum iſtam, ſuper ceteros fratres noſtros, qui omnes ab eius ore conſilium expectabāt. Sic & ſaluator crucem ſuam tamquam latro ſuum laqueum portans, cum mulieres quæ eum à Galilæa ſequutæ fuerant, ſuper ſe lamentantes reſpiceret, conuerſus ad eas dixit: Filiæ Hieruſalem nolite flere ſuper *Luc.23.*
me, ſed ſuper voſipſas flete, & ſuper filios veſtros. Etenim ea quæ de me ſunt, finem habent. Quæ videtis mihi pręparari, temporalia ſunt: quæ non videtis, æterna. Si temporalia ſunt, tranſitoria ſunt, ſi tranſitoria ſunt, & mortalia ſunt: & tranſeundi, vel moriendi argumentum hoc ſolum eſt, quia videri poſſunt. Temporalia fuerunt quæ in Humberti morte conſpeximus, ſed iam obtinet gaudium & lætitiam in perpetuas æternitates. Non eſt ergo lugendus nobis, cui nec luctus, nec dolor eſt. Sed nec pro K
nobis quibus ille ſublatus eſt murmurandum eſt, magis gratias agamus, quod tamdiu conceſſus eſt nobis. Siquidem (vt ego arbitror) decennium iam decurſum eſt, quod non vixit, niſi nobis & pro nobis: atque hic timor meus eſt, ne ideo tranſlatus ſit, quia non eramus iam digni conſortio illius.

illius. Quis ſcit tamen ſi idcirco ſublatus fuerit, vt nos ſuis interceſſionibus protegat apud patrem? Vtinam ita ſit. Si enim tantæ caritatis erat dum eſſet nobiſcum, vt omnia, quæ ad corpoream neceſſitatẽ ſpectant libentius mihi quam ſibi cederet: quanto magis nunc cum illi ſummæ caritati (quæ Deus eſt) inhæret, maiorem habet in me gratiam, & caritatem? Sed forſitan nunc de me, & de conuerſatione mea plenius nouit veritatem, nec compatitur, vt ſolebat, ſed vt vereor indignatur. Quod ſi etiam propter peccata noſtra abſtulit eum Deus, vtinam idem ipſe obtineat vt nobis hoc ipſum miſericorditer relaxetur, ne pœnam ſuper pœnam ſuſtineamus. De reliquo fratres, dico vobis, ſi ſequeremini veſtigia eius, non tam facile in vanis cogitationibus, & otioſis ſermonibus, in iocis, & ſcurrilitatibus laberemini: quia in his multum perditis, & de vita veſtra, & de tempore veſtro. Volat irreuocabile tempus, & dum creditis vos cauere pœnam iſtam minimam, incurritis ampliorem. Illud enim ſcitote, quia poſt hanc vitam in purgabilibus locis centupliciter, quæ fuerint hic neglecta, reddũtur vſque ad nouiſſimum quadrantem.

L Scio ego quia durũ eſt homini diſſoluto apprehendere diſciplinam, verboſo ſilentium pati, vagari ſolito ſtabilem permanere: ſed durius, & multo durius erit futuras illas moleſtias tolerare. Et homo iſte qui hic ſepultus eſt, multa in principio (ſicut ipſe cognouit) ſuper huiuſmodi tentamenta ſuſtinuit, ſed cũ multo luctamine pugnauit, & vicit. Et ſicut tunc ei durum erat pugnam in tentationibus ſuſtinere, ſi ei modo durius eſſet ad illas ineptias reuolare, quia bona conſuetudo peruenerat in naturam. Exercete vos in doctrina iſta, & attendite formam illam quam vidiſtis in eo, & audiſtis: vt ad eum perueniatis, ad quem ipſe peruenit, qui eſt benedictus in ſæcula. Amen.

In Dedicatione Eccleſiæ. Sermo I.

FEſtiuitas hodierna fratres, tanto nobis debet eſſe deuotior, quanto familiarior eſt: Nam ceteras quidem ſanctorum ſollemnitates cum Eccleſijs alijs habemus communes, hæc verò ſic nobis eſt propria, vt neceſſe ſit, vel à nobis eam, vel à nemine celebrari. Noſtra eſt, quia de Eccleſia noſtra: magis autem noſtra, quia de nobiſipſis. Miramini forſitan, & erubeſcitis celebrari feſta de vobis, ſed nolite fieri ſicut equus, & mulus, quibus non eſt intellectus. *Pſ. 31. a*

M Quid enim lapides iſti potuerunt ſanctitatis habere, vt eorum ſolemnia celebremus? Habent vtique ſanctitatẽ, ſed propter corpora veſtra. An vero corpora veſtra ſancta eſſe quis dubitet, quæ templum Sancti ſpiritus ſunt, vt ſciat vnuſquiſque poſſidere vas ſuum in ſanctificatione? Itaque ſanctæ ſunt animæ propter inhabitantem ſpiritum Dei in vobis. Sancta ſunt corpora propter animas, ſancta eſt etiã propter corpora domus. Adhuc certe corruptibili tenebatur in carne, & in corpore peccati, in quo, & graue adulterij crimen admiſit illius anima qui dicebat: Cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum. *Pſ. 85. a* Mirabilis plane Deus in ſanctis ſuis, non modo in cæleſtibus, ſed etiam in terrenis. Vtrobique ſanctos habet, & in vtriſque mirabilis eſt, illos quidem beatificans, iſtos ſanctificans. An experimentum quæritis eius de qua loquimur ſanctitatis, & ſanctorum vobis iſtorũ miracula deſideratis oſtendi? Multi certe ex vobis à peccatis, & vitijs in quibus computruerunt tamquam iumenta in ſtercore ſuo exire viriliter, & quotidie impugnantibus eis potẽter reſiſtunt, iuxta Apoſtolum qui de ſanctis loquens vtique: Conualuerunt, inquit, de infirmitate, fortes facti ſunt in bello. *Hebr. 11. f* Quid mirabilius, quãdo is qui prius vix per biduum poterat à luxuria, crapula, & commeſſationibus, & ebrietatibus, à cubilibus, & impudicitijs, ceteriſq. ſimilibus, & diſſimilibus vitijs continere, nunc ab eis continet multis annis, tota vtique vita ſua? Quod maius miraculum, quando tot iuuenes, tot adoleſcentes, tot nobiles: vniuerſi denique quos hic video, velut in carcere aperto tenentur ſine vinculis, ſolo Dei timore confixi, quod in tanta perſeuerant afflictione pœnitentiæ, vltra virtutem humanam, ſupra naturam, contra conſuetudinem? A

Ipſi credo videtis quãta iam poſſemus inuenire miracula, ſi perſcrutari ſigillatim liceret ſingulorum exitum de Aegypto, deſerti viam, id eſt abrenũciationem ſæculi, introitum Monaſterij, in Monaſterio cõuerſationẽ. Quid verò ſunt hæc, niſi manifeſta inhabitãtis in vobis ſpiritus ſancti argumenta? Nam habitare in corpore animã probant vitales motus corporis, habitare ĩ anima ſpiritũ probat

vita ſpiritualis. Illud ex viſu, & auditu dignoſcitur: iſtud ex caritate, & humilitate ceteriſq. virtutibus. Veſtra eſt igitur fratres cariſſimi, veſtra eſt hodierna feſtiuitas. Vos dedicati eſtis Domino, vos elegit, & aſ-
Pſal.9.g ſumpſit in proprios. Tibi (inquit Propheta) derelictus eſt pauper, orphano tu eris adiutor. Quam benè commutaſtis dilectiſſimi, quidquid habere potuiſtis in ſæculo, quando nunc reliquendo ea, proprij eſſe meruiſtis auctoris ſæculi, & eum habere propriam poſſeſſionem, qui ſine dubio portio & hereditas eſt ſuorum. Neque enim, ſicut
Pſ. 143. d dixerunt fili iniquitatis, Beatus populus cui hæc ſunt, temporalia ſcilicet, quæ præmiſerat, promptuaria eructantia ex hoc in illud, oues fetoſæ, & ſimilia: non inquam beatus populus cui hæc ſunt, ſed beatus po-
B pulus cuius Dominus Deus eius. Videte ergo ſi non dignum ſit, vt feſtum agamus diem quo nos aſſumpſit in proprios, & inueſtiuit ſe per miniſteriales, & vicarios ſuos,
Zach. 2. b vt fiat ſicut iam olim promiſerat: Ego, inquiens, in medio eorum ero eorum Deus. nos autem populus eius, & oues paſcuæ eius. Quando enim domus iſta per manus pontificum dedicata eſt Domino, propter nos ſine dubio factum eſt: non ſolum qui præſentes ſumus, ſed & quicumque vſque in finem ſæculi Domino ſunt in hoc loco militaturi: In nobis proinde ſpiritualiter impleri neceſſe eſt, quæ in parietibus viſibiliter præceſſerunt. Et ſi vultis ſcire, hæc vtique ſunt: aſperſio, inſcriptio, inunctio, illuminatio, benedictio. Hæc vtique in hac viſibili domo fecere pontifices, hæc & Chriſtus aſſiſtens pontifex futurorum bonorum inuiſibiliter quotidie operatur in nobis. Primo ſiquidem aſpergit nos hyſſopo, vt mundemur, lauemur, dealbemus, dicaturq. de
Cant. 8. b nobis: Quæ eſt iſta, quæ aſcendit dealbata? Lauat inquam nos in confeſſione, lauat nos lacrymarum imbre, lauat ſudore pœnitentiæ: magis autem lauat nos aqua illa pretioſa quæ de fonte pietatis, id eſt ab eius latere emanauit: Aſpergit nos hyſſopo, quæ humilis herba eſt, & pectoris purgatiua: aqua ſapientiæ ſalutari, quæ eſt timor Domini, initium ſapientiæ, & fons vitæ: etiam condimentum ſalis admiſcens, ne ſit inſipidus timor ſine ſpe, ſine deuotione. Non ſolum autem, ſed inſcribit digito Dei in quo eijciebat dæmonia, haud dubium quin in Spirituſancto. Inſcribit inquam legem ſuam non iam in lapide, ſed in tabu-
C lis cordis carnalibus, propheticam implens
Ezech. 11. d promiſſionem qua ſe pollicitus eſt ablaturum cor lapideum, & carneum cor eſſe daturum, id eſt, non durum, nō obſtinatum, non
Pſ. 93. b Iudaicum; ſed pium, ſed manſuetum, ſed tractabile, ſed deuotum. Beatus quem tu
Pſ. 102. d erudieris Domine, & de lege tua docueris eum? Beati inquam qui docti, & me-
Luc. 12. f mores ſunt mandatorum eius, ſed ad faciendum ea. Alioquin ſcienti bonum, & non facienti, peccatum eſt illi: & ſeruus ſciens voluntatē Domini ſui, & nō faciens, plagis vapulabit multis. Vnde neceſſe eſt vt vnctio ſpiritualis gratiæ adiuuet infirmitatem noſtram, obſeruantiam, & multimodæ pœnitentiæ cruces, deuotionis ſuæ gratia liniens: quia nec ſine cruce ſequi Chriſtum, & ſine vnctione crucis aſperitatem ferre quis poſſet? Hinc eſt quod multi abominantur, & fugiunt pœnitentiam, crucem quidem videntes, ſed nō etiam vnctionem. Vos qui experti eſtis, ecce ſcitis, quia vere crux noſtra inuncta eſt, & per gratiam ſpiritus adiuuantis, ſuauis, & delectabilis eſt pœnitentia noſtra, & vt ita dicam, amaritudo noſtra dulciſſima. At poſtquam vn-
Matth. 5. b ctio gratiæ huius præceſſerit, iam lucernam ſuam Chriſtus non ponit ſub modio, ſed ſuper candelabrum: quia tempus eſt vt luceat lux noſtra coram hominibus, & videāt opera noſtra bona, & glorificent patrem noſtrum qui in cælis eſt. Iam verò benedictionem quidem exſpectemus in fine, quando aperiet manum ſuam, & implebit omne animal benedictione. Nam in quattuor præ- D
miſſis merita cōſtant, in benedictione ſunt præmia. In benedictione tota complebitur gratia ſanctificationis, quando iam in domum tranſibimus non manu factā æternam in cælis. Ipſa eſt quæ conſtruitur viuis ex lapidibus, Angelis ſcilicet, & hominibus. Simul enim ædificatio, & dedicatio ipſa complebitur. Diſiuncta nimirum ligna, & lapides, domum non faciunt, nec in eis habitare quis poteſt: ſola vero coniunctio domum facit. Sic cæleſtium ſpirituum perfecta vnitas, ſine vlla ſibi diuiſione connexa integram, & congruam Deo reddidit habitationem, quam ineffabiliter beatificat inhabitans gloria maieſtatis. Quis enim ſic ſciret vniuerſa regum conſilia, aut quis eorū omnia dicta vel facta ſic noſſet, quomodo palatij ligna, & lapides, ſi non deeſſet illis intelli-

intelligentiæ ſenſus? Itaque cæleſtis illius curiæ lapides viui ac rationabiles Diuinis interſunt conſilijs, & Trinitatis myſteria norunt, audiuntq. verba ineffabilia, quæ non
Pſ. 83. a licet homini loqui. Beati qui habitant in domo tua Domine: in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Quanto enim plus vident, plus intelligunt, plus agnoſcunt: tanto plus diligunt, tanto magis laudãt, tanto amplius admirantur. Verum quia cohærere quidem ſibi domum illam, & perfectè connexam eſſe iãm diximus, ſupereſt vt iuncturam, & connexionem ipſam aliquatenus exprimamus.
Iſai. 41. b Legimus in Iſaia. Glutino bonũ eſt. Duplici ſibi igitur cohærent lapides illi glutino: cognitionis plenæ, & perfectæ dilectionis.
E Tanto ſiquidem maiori ad ſe inuicem dilectione copulantur, quanto ipſi caritati, quæ Deus eſt, viciniores aſſiſtunt: ſed nec vlla ſeparare eos abinuicem ſuſpitio poteſt, vbi nihil omninò, quod in altero ſit, alterum latere patitur penetrans omnia radius veri-
1. Cor. 6 d tatis. Quoniã enim qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt cum eo: nihil dubium eſt quin perfectè adhærentes ei beati ſpiritus cũ eo pariter & in eo penetrent vniuerſa. Ad hãc
Pſ. 26. b domum ſi peruenire deſideras, ſi concupiſcat & deficiat anima tua in atria Domini, ſicut propheta clamat. Vnã petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Ipsũ nihi-
Pſ. 131. a lominus imitare prophetam, qui ſicut iurauit Domino, votum vouit Deo Iacob, ſi introiero in tabernaculum domus meæ, & cetera. Sed hoc alio ſermone nobis tractandũ erit, quod Dominus ipſe donauerit.

Item in eadem ſollemnitate. Sermo II.

OLim rex glorioſus, & propheta Domini Dauid ſanctus, religioſa quadã cœpit cogitatione moueri, indignum iudicans, quòd
2. Reg. 7. 1. Par. 17. nullam adhuc Dominus Sabaoth domum haberet in terris: ipſe verò domum inhabitaret regiæ dignitatis. Hoc ipſum fratres, nos quoque decet cogitare, fideliter, & viriliter effectui mancipare. Nam quod licet
F Deo placuerit cogitatio illa prophetæ, opus tamen reſeruatum eſt Salomoni: alia ratio eſt, forte prolixiore indigens diſputatione. Iam verò, ò anima, tu quidem ſublimi in domo habitas, quæ à Deo tibi fabricata eſt: corpus hoc dico: quod ſic compegit, quod ſic aptauit, quod ſic ornauit, & ordinauit, vt glorioſe in eo, & delectabiliter habitares. Sed & ipſi corpori domum fecit excelſam, aptiſſimam, & decoram, dico autem ſenſibilem hunc, & inhabitabilem mundum. Nõne ergo indignum reputas, vt tibi fecerit domum, tu vero ei templum ædificare diſſimules? Adhuc domum quidem habes, ſed certa eſto, quoniam in breui caſura eſt domus tua, & tu niſi prius prouideris aliam, eris pluuiæ, vento, & frigori exponẽda. Heu *Pſ. 147*
à facie frigoris eius, quis ſuſtinebit? Felix proinde, & multum felix anima, quæ dicere poteſt: Scimus quoniam ſi terreſtris do- *2. Cor. 6*
mus noſtra huius habitationis diſſoluatur, quod ædificationem habemus ex Deo, domum non manu factam, æternam in cælis. Propterea iam ne dederis, ò anima ſomnũ *Pſ. 131. a*
oculis tuis, & palpebris tuis dormitationẽ, donec inuenias locum Domino, tabernaculum Deo Iacob. Sed quid putamus fratres? Vbi inuenitur huius ædificij locus, aut quis poterit eſſe architectus? Nam viſibile iſtud templum vtique propter nos factum eſt ad noſtram habitationem. Neque enim altiſſim⁹ in manufactis habitat. Quod ergo ædificamus templum ei, qui dicit, & verè dicit: Cælum & terram ego impleo? *Ier. 23. d.*
Tribularet valde, & anxiaretur ſuper me ſpiritus meus, niſi quod audio eum de quodam dicentem: Quia ego & pater ad eum G
veniemus, & manſionem apud eum faciemus. Ita iam ſcio vbi præparanda ſit do- *Ioã. 14. c.*
mus ei, quoniam non capit eum niſi imago ſua. Anima capax illius eſt, quæ nimirum, ad eius imaginem eſt creata. Propter quod iam feſtina, adorna thalamum tuum Sion: quoniam complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur. Exulta ſatis filia Sion, habitabit in te Deus tuus. Dic cum Maria tua. Ecce ancilla Domini: fiat mihi ſecun- *Luc. 1. d.*
dum verbum tuum. Dic iuxta beatæ Elizabeth verbum: Et vnde hoc mihi, vt veniat *Ibidem.*
maieſtas Domini mei ad me? Quanta enim Dei benignitas, quanta dignatio, quanta dignitas, quanta gloria animarum, quod Dominus vniuerſorum, & qui nullam habet indigentiam, templum ſibi fieri iubet in illis? Itaque fratres toto cum deſiderio, & digna gratiarum actione ſtudeamus ei templum ædificare in nobis: primo quidem ſoliciti vt in ſingulis, deinde, vt in omnib. ſimul inhabitet: quia nec ſingulos dedignat, nec

Matth. 12.b vniuerſos. Primo igitur loco ſtudeat vnuſquiſque ne diſſideat ipſe à ſemetipſo, quoniam omne regnũ in ſeipſum diuiſum deſolabitur, & domus ſupra domum cadet: nec intrabit Chriſtus, vbi fuerint parietes declinati,& maceriæ depulſæ. Nonne enim corporis ſui domum integram anima vult habere,& exire illam neceſſe eſt,ſi fuerint à ſe inuicem membra diſperſa? Videat ergo & ipſa, ſi deſiderat habitare Chriſtũ per fidem in corde ſuo,id eſt in ſeipſa:ſolicite caueat,ne à ſe inuicem mẽbra eius diſſideant,

H id eſt ratio,voluntas,atque memoria.Sit ergo ſine errore ratio, vt bene congruat volũtati.Talem enim voluntas amat Sit & volũtas ſine iniquitate, quoniam ratio talem approbat. Alioquin ſi ſeſe iudicat anima propter voluntatis prauitatem in eo,quod per rationem,probat:bellum inteſtinum eſt,& diſcordia periculoſa: quoniam voluntatem huiuſmodi ratio ſemper ſuggillat, ſed accuſat, ſed dijudicat, ſed condemnat. Propter

Matt. 5. a quod ait Dominus in Euangelio. Eſto conſentiens aduerſario tuo dum es in via cum illo, ne fortè aduerſarius tradat te iudici, & iudex tradat te tortoribus,& cetera. Sit etiã memoria ſine ſorde,vt nullum in ea peccatum maneat,quod non pura confeſſione,& dignis fructibus pęnitentiæ deleatur. Alioquin conſcientiam in qua peccatum latet, & voluntas odit,& ratio execratur. Bonum proinde parat habitaculum Deo, cuius nec ratio decepta,nec volũtas peruerſa,nec memoria fuerit inquinata. Iam verò ſic ſe habentibus ſingulis,etiam omnes nos connecti,& conglutinari neceſſe eſt,mutua vtique caritate, quæ eſt vinculum perfectionis. Nam cognitio quidem perfecta in hac vita haberi non poteſt,forſitan nec oportet. In cæleſti quidem domo cognitio dilectionis eſt nutrimentum, hic verò eſſe poterat detrimentum. Quis enim gloriabitur caſtum ſe habere cor? Propterea facilè erat,& confundi cognitum,& cognoſcentem offendi. Ibi iucunda erit cognitio, vbi macula iam

I non erit. Illa ergo domus connexa firmius eſt,tamquam in æternũ manſura,hæc tamquam tabernaculum bellatorum minus ſibi perfectè cohæret. Illa nimirum domus lætitiæ, iſta malitiæ eſt. Illa domus laudis, iſta orationis. Hæc nquam eſt vrbs fortitudinis noſtræ, illa eſt ciuitas requiei noſtræ. Proinde ſi victorioſi fuerimus hic, illic erimus glorioſi,habentes loco galeæ diadema, ſceptrum, & palmam pro gladio, pro ſcuto chlamydem deauratam, pro t[illegible]ce ſtolã iucunditatis. Interim ſane prem[illegible]agis,quã perimi videtur vtilius, & ſuſtinere pondus clypei & loricæ,quàm maligni iaculis igneis vulnerari. A quibus nos ſuperna ſua protectione cuſtodiat,qui eſt benedictus in ſæcula. Amen.

Item in eadem celebritate. Sermo III.

Domus hæc fratres, æterni regis eſt opidum, ſed obſeſſum ab inimicis. Quotquot igitur in ipſius arma iurati ſumus, & eius militiæ dedimus nomina, triplici nobis opus eſſe nouerimus apparatu ad cuſtodiã caſtri huius:munitione videlicet,& armis,& alimentis. Quæ eſt ergo munitio? Vrbs *Iſai. 26. a* fortitudinis noſtræ Sion (ait propheta) ſaluator ponetur in ea murus & antemurale. Murus continentia, antemurale patientia eſt. Bonus continentiæ murus, qui ſic vndique circumdat, & circumcingit, vt nec per oculorum feneſtras,nec per ceteros ſenſus detur ingreſſus morti. Bonum antemurale patientiæ,quod primos hoſtium ſuſtinet impetus,vt inter plurima tentamenta ſtemus viriliter, & perſeueremus iugiter K inconcuſſi. Vnicum quippe remedium eſt cum continentia quatitur, & quodammodo nutat,obijcere patientiam,& quantumcumque ferueat ſenſus peccati,negare omnimodo conſenſum.In patientia veſtra,in- *Luc. 21. d* quit,poſſidebitis animas veſtras.Ponitur ergo in ciuitate Saluator ipſe murus, & antemurale,factus nobis à Deo patre iuſtitia,& prophetæ patientia,ſicut idem ait: Quoniã *Pſ. 70. a* tu es patientia mea Domine. Murus inquam ponitur in conuerſatione, antemurale in paſſione,ab omnibus carnis,& ſæculi præſentis illecebris abſtinens, & aduerſa ſuſtinens fortiter vniuerſa.Oportet autem & arma parare,ſed arma ſpiritualia potentia Deo, non modo ad reſiſtendum,ſed ad impugnandum quoque, & expugnandum viriliter inimicum. Induite vos armatu- *Eph. 6. b* ram Dei, ait Apoſtolus, & cetera. Quid enim putamus fratres? Grauis equidem nobis eſt inimici tentatio, ſed longè grauior illi oratio noſtra. Lædit nos iniquitas eius, atque verſutia, ſed multo amplius noſtra eum ſimplicitas, & miſericordia torquet.

Humi-

Humilitatem noſtram non ſuſtinet; vritur caritate noſtra, manſuetudine, & obedientia cruciatur. Iam verò nec fame quidem vrgeri poſſumus, vt hoſtibus caſtrum tradere compellamur: quoniam gratias ago Deo, non venit ſuper nos terribilis illa comminatio Prophetæ, imo Domini per prophetam, famis videlicet, & ſitis; non panis, & aquæ, ſed audiendi verbum Dei. Sic enim habemus: Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Itaque non nobis alimenta deſunt, qui & ſermones frequenter, frequenter ſacras lectiones audimus: & interdum quoque ſpiritualis deuotionis guſtam⁹ delicias, tamquam ſi catuli edant de micis, quę cadũt de menſa dominorum ſuorum, cæleſtes illos conuiuas dico, qui replentur ab vbertate domus Dei. Habemus etiam panem lacrymarum, qui licet minus ſuauis, optimè tamen confirmat cor hominis. Habemus, & obedientiæ panem de quo loquitur ad diſcipulos Dominus: Meus (inquiens) cibus eſt, vt faciam voluntatem patris mei. Habemus ſuper omnia de cælo panem viuum, corpus Domini Saluatoris, in cuius vtique fortitudine cibi, omnis aduerſæ partis deijcitur fortitudo. Sic ergo munita eſt caſtri dominici fortitudo, vt nihil iam timere oporteat, ſi tamen fideliter, & viriliter agere voluerimus: vt videlicet nec proditores, nec pauidi, nec deſides inueniamur. Nam proditores quidem fiunt quicumque in hoc Domini caſtrum inimicos eius introducere moliuntur, quales ſunt vtique detractores, Deo odibiles, qui diſcordias ſeminant, nutriunt ſcandala inter fratres. Sicut enim in pace factus eſt locus Domini, ſic in diſcordia locum diabolo fieri manifeſtum eſt. Non miremini fratres, ſi durius loqui videor: quia veritas neminẽ palpat. Omninò proditorem ſeſe nouerit ſi quis fortè (quod abſit) vitia quælibet in hãc domum conetur inducere, & templum Dei ſpeluncam facere dæmoniorum. Gratias Deo, non multos hic inuenimus huiuſcemodi. Sed tamen deprehendimus interdum forte nonnullos qui colloquantur hoſtibus, & paciſcantur fœdus cum morte, hoc eſt moliantur (quod in eis eſt) imminuere ordinis diſciplinam, intepeſcere feruorem, turbare pacem, lædere caritatem. Verum nos quidem caueamus ab eis quantum poſſumus: ſicut ſcriptum eſt de quibuſdam, Ieſus autem nõ credebat ſe eis. Dico autem vobis, quia licet portentur modo, ſed portabunt cito graue iudicium, niſi ſe citius emendauerint, ſicut graue damnum moliuntur inferre. Quid enim frater? Vanitati aut tepiditati ſeu culibet alteri vitio fidem ſeruas operibus, & Deo per tonſuram mentiris? Optimum certè caſtrum tuliſti Chriſto, ſi inimicis eius tradideris Claram vallem. Optimos inde ſingulis annis, & pretioſos in oculis ſuis reditus accipit, & prædam multam quam hoſtibus eripuit, in hunc munitionis ſuæ locum ſolet inducere, & habet fiduciam multam in fortitudine eius. Ecce enim quos redemit de manu inimici, & de regionibus congregauit eos, à ſolis ortu, & occaſu ab Aquilone, & mari. Quibus ergo proditorem caſtri huius poſtquam deprehenſus, & comprehenſus fuerit (neque enim latere aut fugere poteſt) quibus inquam putas exponendum eſſe ſupplicijs? Non vtique communi ceterorum morte damnabitur, exquiſitis illum neceſſe eſt interire tormentis. Sed non modo plus immoror circa iſta, credo melius deinceps ab hac tam execrabili proditione cauebimus, ſtudentes de cetero maiori ſolicitudine non attrahere, ſed repellere vitia, quæcumque illa ſint, ſeu carnalia, ſeu etiam ſæcularia, ne proditorum notam, vel pœnam incurrere mereamur. Secundo loco etiam illud cauendum, ne quis fortè puſillanimitate deiectus, fugiat à munitione, ibi trepidans timore vbi non eſt timor, vbi verò ſummum periculum, inſana temeritate ſecurus. Hoſtilibus enim manibus hoſtilibus gladijs ſe exponit, quicumque eſt ille qui fugit, ac ſi ignores quoniam hoſtes illi omninò carent miſericordia, crudeles quidem in alienos, ſed multo crudeliores in ſuos, quippe crudeliſſimi in ſeipſos. Iam verò tertium quoque periculum breuiter dico, quia hora præterijt, dum veſtræ, vt dignum eſt, ſalutis plurimum cupidus, diuerſis morum infirmitatibus remedia diuerſa conquiro. Quid prodeſt ſi nec prodere caſtrum, ne relinquere velis, ſed ſegnis, & deſidioſus in eo permaneas? Toto proinde animo, tota virtute dilectiſſimi, cõmiſſum nobis caſtrum Domini, & regis noſtri manu tenere laboremus, ſoliciti cõtra omnes inimici verſutias, & aduerſus omnia eius machinamenta parati, ſicut ſcriptũ eſt. Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis. At quoniam ſcimus

Amos 8. d · L · *Matth. 4. d & Deuter. 8. a* · *Ioã. 4. e* · M · *Ioã. 8. d* · A · *Iac. 4. d*

Pſ. 26.a mus à quo dictum ſit: Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam humiliemur ſub potenti manu altiſſimi nos, domum iſtam tota deuotione eius B miſericordiæ committentes, vt ipſe nos cuſtodiat ab omnibus inſidijs inimicorum omnium, ad laudem, & gloriam nominis ſui, quod eſt benedictum in ſæcula, Amen.

Vbi ſupra, de triplici manſione.
Sermo IV.

VOtiuis laudibus celebramus hāc diem, & feſtiuis eam gaudijs honoramus? Quod ſi nec religioſis competit, nec ſapientes decet ignorare quid venerentur, aut celebrare, quòd neſciant, quærendum nobis eſt in cuius id agitur, vel in quorum commemoratione ſanctorum. Nec verò id mihi ex me arbitror præſumendum, prior loquatur alter cuius teſtimonium maius ſit, & credibilius videatur. Miramini forte cur iſta præloquimur, cum veſtris ſeſe obtutibus eccleſia præſens manifeſtius ingerat cuius anniuerſaria dedicatio celebratur. Quis enim parietes eius ſanctos dicere vereatur, quos manus ſacratæ pontificum tātis ſanctificauere myſterijs? Extunc quoque, & deinceps ſanctarum inibi lectionum reſultare frequētia, ſanctarum orationem deuota murmurare ſuſurria, ſanctarum reliquiarum honorari beata præſentia, ſanctorum ſpirituum indefeſſa noſcitur cuſtodia vigilare. Dicas forſitan, cetera quidem euidentia ſunt, ſed quis Angelicas C ſeſe vidiſſe excubias gloriatur? Et ſi tu fortè non vides, eſt tamen qui videt, ipſe quem mittit. Quis ille? Nimirum qui loquitur per *Iſa.62.a* prophetam. Super muros tuos Hieruſalem conſtitui cuſtodes. Eſt quidem ſurſum Hieruſalem quę eſt libera, mater noſtra, ſed minimè crediderim ſuper muros eius conſtitutos eſſe cuſtodes, in cuius laudibus Propheta *Pſ.147.a* decantat: Qui poſuit fines tuos pacem. Tu verò ſi id parum iudicas, perge audire, quod ſequitur in teſtimonio præcedēti. Tota die, inquit, & tota nocte in perpetuum non tacebunt Siquidem aduertere eſt, vel ex hoc, non hanc eſſe Hieruſalem de qua legiſti: *Apoc.21 g* Portæ eius non claudentur per diem, nox enim non erit in ea. illa ergo Hieruſalem nec viciſſitudines patitur, nec cuſtodibus eget, noſtris potius cuſtodes neceſſe eſt, & diebus, & noctibus deputari. Super muros tuos Hieruſalem conſtitui cuſtodes. Benignus es Domine, nec noſtrorū hac fragili protectione murorum potes eſſe contentus, ſed ipſis hominum prælatis hominib. Angelicā quoque cuſtodiam ſuperponis, vt muros defenſet, & eos qui murorū ambitu continentur. Ita pater, quoniam ſic eſt placitum ante te, ſic neceſſarium nobis. Inſufficiens enim eſt miniſtratio noſtra, niſi, & nobiſcum, & pro nobis adminiſtratorios ſpiritus in miniſterium mittas, vt hereditatem capiamus ſalutis. Quid enim ſi non videmus obſequium, cum experiamur auxilium: Quid ſi non meremur aſpectum, cum ſentiamus effectum? Diſcimus certè, vel ex hoc ipſo inuiſibilia viſibilibus præferenda: Quæ enim videntur, *1.Cor.4* temporalia ſunt: quæ autem non videntur, D æterna. Denique in inuiſibilibus viſibilium cauſa cōſiſtit, vt ſecundum Apoſtolum: In- *Rom. 1.* uiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt, à creatu- *c* ra viſibili intellecta conſpiciantur. Sic nimirum Iudæos olim de inuiſibili peccatorum indulgentia ſanctum Dei blaſphemantes, ſanitatis corporeæ ſigno viſibili confutauit: Vt ſciatis quia filius hominis poteſtatem *Matth. 2.b* habet in terra dimittendi peccata, tunc ait paralitico: Tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam. Sic & Phariſæum illum mur- *Luc.2.* murantem aduerſus medicum qui ſalutem operabatur, & ſuccenſentem languidæ, quæ ſaluabatur, manifeſtis reuicit indicijs, obſequia mulieris enumerans. Errabat ſiquidem qui tamquam adhuc peccatricem horrebat, quæ Diuinis inhærens veſtigijs, rigabat fletibus, tegebat crinibus, oſculo premebat, vngebat vnguento. Quis enim crimina iā deleta recenſeat, quis tangenti ſuccēſeat, quis eam peccatricem cenſeat, quæ dum cōmiſſa deplorat, odit iniquitatem: dum oſculatur pedes Domini, diligit iuſtitiā: & rurſum dum tergit crinibus, exhibet humilitatem, dum vngit vnguento, manſuetudinē præfert? Numquid poſſibile eſt regnare peccatum in animo contrito, & ſpiritu ingemiſcenti, aut non multa caritas operit multitudinem peccatorum? Dimiſſa ſunt ei pec- *Luc.7.g* cata multa: quoniam dilexit multum. Merito proinde iam non peccatrix iuxta tuam phariſææ ſententiam, ſed ſancta, & diſcipula Chriſti vocabitur, à quo etiam didicit in tam breui eſſe mitis, & humilis corde, Nimirum hoc eſt, quod in propheta legiſti, E

Prouer. 12. a ſed forſitan neglexiſti: Verte impios, & non erunt. Sic cariſſimi, ſic & antiquus ille accuſator fratrum, ſi in quibus & vos erubeſcitis præterita peccata veſtra vobis improperet, Apoſtolum audite magnifice conſolantem vos, & dicentem: *1. Cor. 6. c* Hæc quidem, fuiſtis, ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis. & illud. *Rom. 6. c* Habetis nunc quidem fructum veſtrum in ſanctificationem, finem verò vitam æternam. Et manifeſtius imprimens: *1. Cor. 3. d* Templum Dei, ait, ſanctum eſt, quod eſtis vos. Nimirum ipſe eſt cuius reuerentiæ primam in huius ſermonis principio reſeruauimus vocē, dum quæreremus ſanctos, quorum ſanctimonię congratulamur deuotione ſollemni. Licet enim parietes hos, & dici ſanctos, & eſſe faciat conſecratio Epiſcoporū, frequentatio ſcripturarum, inſtantia orationum, reliquiæ ſanctorum, viſitatio Angelorum: minimè tamen eorum ſanctitas propter ſe credenda eſt honorari, quos nec propter ſe certum eſt ſanctificari. Quinimmò ſancta eſt propter corpora domus, corpora propter animas, animę propter ſpiritum inhabitantem. Neque hinc dubitet quis, cum inuiſibilis eius gratiæ viſibile nobis ſignum fiat in bonum. Dico autem in eo, quod & ipſi inſtar illius euangelici paralytici ſurgitis, quod corporeum hoc grabatum in quo iacebatis languidi, tam facilè tollitis, quod denique ambulatis in domum veſtram. Illam ſanè domum de qua lætamini dicētes cum Propheta: *Pſ. 121. a* In domum Domini lætantes ibimus. O admirabilis domus, & dilectis tabernaculis, & atrijs concupiſcibilibus præferenda. F Quàm dilecta tabernacula tua *Pſ. 83. a* Domine virtutum: concupiſcit, & deficit anima mea in atria Domini. Verum multo magis beati qui habitāt in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Siquidem glorioſa dicta ſunt de te, domus *Ibidem.* Dei. In tabernaculis enim gemitus eſt pœnitentiæ, in atrijs guſtus lætitiæ, in te ſatietas gloriæ. Hæc quidem eſt infima domus orationis, media exſpectationis, tu gratiarū actionis, & laudis. Felix proinde qui hic declinauerit à malo, quod eſt culpa, & fecerit bonum, vt illic à malo, quod eſt pœna liberetur, & in te recipiat bonum. Hic nimirum primitiæ ſpiritus, illic diuitiæ, in te plenitudo: vbi bona illa menſura conferta, & coagitata, & ſupereffluens detur in ſinus veſtros. Hic denique fiunt ſancti, illic ſecuri, in te beati. Hæ ſiquidem primitiæ ſpiritus, quæ militantibus interim prærogantur: ſanctitas in conuerſatione, pietas in intentione, virtus in colluctatione. In ſanctitate cōuerſationis pœnitentiæ fructus intellige, & corporalia quæque diuinorum exercitia mandatorū. At quoniam hæc, niſi ſimplex fuerit oculus, ſimplicia eſſe non poſſunt, neceſſariò pietas intentionis, & puritas cordis exigitur, ne vel honoris ambitus, vel laudis ſurrepat appetitus: ſed ſolus ille deſideretur qui ſolus deſiderium replet, & ad proprij fontis originem omnis, quam accepimus gratia reuertatur. Memento tamen ſolam ex omnibus perſeuerantiam coronari, nec eam facilè poſſe inter tot diſcrimina vendicari, niſi multiplicem obtineas in tam G multiplici colluctatione virtutem. Hæc in tabernaculis. Porro in atrijs, quæ poſt moleſtos conflictus amęna iucunditate fouendos excipiunt exeuntes, iam diuitiæ ſpiritus erogantur: requies à laboribus, ſecuritas à ſolicitudinibus, pax ab hoſtibus. Ipſe enim amodò iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis, qui tanto feruore otium hactenus interdicere, labores indicere conſueuit. Ipſe ſeorſum à curis faciet & ab omni ſolicitudine ſequeſtrabit, qui modo conſilia ponit in anima ſua, & ſolicitam facit erga multa turbari. Ipſe iam parta victoria in pace in idipſum ſuauiter dormire præſtabit, qui dum adhuc leo rugiens fremit, & ad vigilias excitat, & accingit ad pugnam. Verum in his, vt ſupra tetigimus, liberatio magis à malo quam boni muneratio eſt: niſi quod dura nos noſtræ neceſſitatis experientia cogit, abſentiam mali, boni cumulos æſtimare: quemadmodum conſcientia grauiorum immunitatem criminū, plenitudinem reputat ſanctitatis. Hinc aduertere eſt, quam longè agimus à ſummo bono, qui carere culpa iuſtitiam, carere miſeria, beatitudinem iudicamus. Abſit autem vt talem quis putet vbertatem domus illius, & torrentem voluptatis, & ſi qua ſunt alia, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcēdit, quæ preparauit Deus diligentibus ſe. Nec ergo audire velis ò homo, quòd auris hominis non audiuit, nec ab homine quæras, quòd humanus nec oculus videt, nec animus capit. Nec tamen hinc H penitus taceamus: noſtram hanc patriam à longè ſalutantes, triplicem quamdam odorare videmur, potentiæ ſcilicet, & magnificentiæ, & gloriæ repromiſſionem. Siquidem

homo erat, & filius captiuitatis huius, quid
Pſ.70.c dicebat. Introibo in potentias Domini. Ceterum nos ſcire poſſumus, quid ſit infirmitate carere, tamquam infirmitate circumdati. Quid verò ſit virtute indui, & potentiam introire, nec modo potentiam, ſed & multam potentiam, fortè & omnipoten-
Rom.8.f tiam interim ſcire non poſſumus. Clamat etiam teſtis fidelis, quia quos iuſtificauit, illos & magnificauit. At magnificentiam eam pręſertim, quam procedere deceat à magnitudine, cuius nec finis, nec numerus eſt, vtinam noſtræ interim exiguitati, liceat exſpectare: nam æſtimare non licet. Iam verò, ne ipſius quidem vereri neceſſe eſt, aut habere ſuſpectam gloriæ promiſſionem: feliciter tunc, & fiducialiter hauries gloriam, à cuius interim appetitu tantis comminationibus deterreris. Erit enim tunc vnicuique laus à Deo, ſecura certè, & ſempiterna, finis pariter & diſcriminis expers, & vt ſcriptum
Pſ.146.a eſt. Iucunda, decoraq. laudatio. Eia ergo fratres, viriliter interim in tabernaculis militemus, vt ſuauiter deinde in atrijs requieſcamus, vt nouiſſimè in domo ſublimiter glorieniur, cum momentaneum hoc, & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublime æternum pondus gloriæ operabitur
I in nobis, cum in Domino laudabimur tota die, in veritate vtique, non in vanitate.

Item in dedicatione Eccleſiæ, de gemina conſideratione ſui. Sermo V.

ETiam hodie fratres ſollemnitatem agimus, & præclaram: atque id quidem facilè dixerim: ſed ſi pergitis quærere cuius ſancti, illud fortè iam non ita. Quoties enim Apoſtoli ſeu Martyris, vel Confeſſoris alicuius memoria celebratur, haud difficile eſt dicere cuius, vt puta ſancti Petri, & Stephani glorioſi, aut ſcilicet Patris noſtri Benedicti, vel alicuius ceterorum magnorum principum magnæ curiæ cęli. Nunc verò nullius eorum ſollemnitas agitur, agitur tamen nōnulla ſollemnitas. Nec modo nonnulla, ſed non parua. Et ſi iam vultis audire, feſtiuitas eſt domus Domini, templi Dei, ciuitatis regis æterni, ſpōſæ Chriſti. Nemo ſanè ambigit ſanctam eſſe ſponſam ſancti ſanctorum, & omni celebritatis honore digniſſimam. An verò do-
Pſ.92.b & 64.a mum Dei ſanctam eſſe quis dubitet, de qua legitur, Domum tuam decet ſanctitudo? Sic & ſanctum eſt templum eius, mirabile in æquitate: ſed & ciuitatem ſanctam Ioannes ſeſe vidiſſe teſtatur. Vidi, inquit, ſanctam *Apocal. 21. a*
ciuitatem Hieruſalem nouam deſcendentem de cælo, à Deo paratam, tamquam ſponſam ornatam viro ſuo. In quibus ſanè verbis aperire iam cœpi, quod adhuc (fateor) diſſimulare volebam. Dico au- K
tem, quòd eadem ſponſa, quæ ciuitas eſt, ſed & templum quoque & domus nihilominus ſit. Neque id mirum, præſertim cum ſimiliter vnus ſit, qui ſe ei ſponſum dignatur, & regem, & Deum, & patremfamilias exhibere. Needum tamen vobis arbitror ſatisfactum, donec euidentius, quæ domus huius patrisfamilias, quod hoc templum Dei, quæ ciuitas regis iſtius, quænam denique huius glorioſi ſponſi ſponſa dici, & eſſe meruerit, audiatis. At ego ſuper hoc quidem non parum vereor loqui, quid ſentiam, ne quem veſtrum (quod abſit) aut minus fideliter, aut minus humiliter audire contingat: ne quis forſitan ab hoc auditorio, aut elatus præ magnitudine gloriæ, aut incredulus exeat præ puſillanimitate ſpiritus ſui. Opto enim ſemper vos, & fideles, & humiles inueniri, quod vtrumque ſummoperè ſit neceſſarium ad ſalutem. Solis namque humilibus ipſe dat gratiam, cui etiam ſine fide placere impoſſibile eſt. Opto igitur, & omnibus modis cupio, vt & paruulos, & magnos immò (vt plus miremini) nihil aliud, quam grande aliquid ei vos exhibere curetis. Neque enim ſine magno animo bona illa tam magna capere, aut vim facere poteritis regno cælorum, non plus, quam idem cælorum regnum intrare: niſi conuerſi fueritis, & effi- *Matth.*
ciamini ſicut paruuli. Non ſum homo pro- *18.a*
fundi ſenſus, non poſſum vobis, quod non guſtauerim eructare. Dicam tamen, quid interdum in me ſentiam actitari, vt ſi quis forte ſibi vtile iudicauerit, imitetur. Quia enim olim perſuaſum eſt mihi, vt miſerear animæ meæ placiturus exinde Deo *Eccleſ.*
meo, frequenter de ea recogito: vtinam *30. d*
autem magis ſemper liceret. Erat quando id actitari minimè libebat, nempe, quod minus (ſi tamen minus, & non magis minimè) diligerem eam. Quomodo enim L
amat quis, cuius mortem amat? Quod ſi, vt verum eſt, & indubitabile, mors animæ iniquitas eſt, abſolutam proinde liquet eſſe ſententiam, quòd iniquitatem qui di- *Pſ.10 d*
ligit,

ligit,odit animam ſuam.Oderam ergo eam,
& odiſſem adhuc, niſi hoc mihi quodcum-
que amoris eius initium, is qui prior eam
dilexerat,contuliſſet. Ipſius proinde benefi-
cio nonnumquam de ea cogitās, videor mi-
hi in ea (fateor) velut duo quædam contra-
ria inuenire. Si ipsā prout in ſe eſt, & ex ſe,
iuxta rei veritatem intueor, nihil de ea ve-
rius ſentire poſſum, quàm ad nihilum eſſe
redactam. Quid modo neceſſe eſt ſingulas
eius miſerias numerare, quàm ſit onerata
peccatis, obfuſa tenebris, irretita illecebris,
pruriens concupiſcentijs, obnoxia paſſioni-
bus, impleta illuſionibus, prona ſemper ad
malum, in vitium omne procliuis, poſtre-
mo totius confuſionis & ignominiæ imple-
Iſai.64. ta? Nimirum ſi ipſe quoque iuſtitiæ no-
b ſtræ omnes ad lumen veritatis inſpectæ, ve-
lut pannus menſtruatæ inueniuntur, iniu-
Matth. ſtitiæ deinceps quales reputabuntur? Si lu-
6.c men, quod in nobis eſt tenebræ ſunt, ipſe
tenebrę quantę erunt? Facile eſt cuique no-
ſtrum ſi ſua melius vniuerſa, & ſine diſſimu
latione veſtiget, & iudicet ſine acceptione
M perſonæ,atteſtari per omnia Apoſtolicæ ve-
Gal.6.a ritati,& liberè proclamare:Qui ſe putat ali-
Iob 7.d quid eſſe, cum nihil ſit,ipſe ſe ſeducit. Quid
eſt homo, quia magnificas eum (ait fidelis,
& deuota confeſſio (aut apponis erga eum
cor tuum? Quid? Sine dubio vanitati ſi-
milis factus eſt homo, ad nihilum redactus
eſt homo,nihil eſt homo.Quomodo tamen
penitus nihil eſt, quem magnificat Deus?
Quomodo nihil, erga quem appoſitum eſt
cor Diuinum? Reſpiremus fratres, & ſi ni-
hil ſumus in cordibus noſtris, fortè in corde
Dei poteſt aliud latere de nobis. O pater
miſericordiarum, ò pater miſerorum, quid
apponis erga eos cor tuum? Scio ſcio:
vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum.
Quomodo ergo nihil ſumus, ſi theſau-
rus tuus ſumus? Omnes gentes quaſi non
ſint, ſic ſunt ante te, & tamquam nihilum,
& inane reputabuntur. Siquidem ante te,
ſed non ſic intra te. Sic in iudicio veritatis
tuæ, ſed non ſic in affectu pietatis tuæ. Ni-
mirum vocas ea,quæ non ſunt, tamquam ea
quæ ſunt. Et non ſunt ergo, quia quæ non
ſunt vocas; & ſunt,quia vocas. Licet.n.non
ſint quantum ad ſe, apud te tamen ſunt,vti-
Rom.3. que iuxta Apoſtolum: Nō ex operibus iuſti-
c tiæ, ſed ex vocante. Sic nimirum ſic conſo-
laris in tua pietate,quem in veritate tua hu-
miliaſti; vt magnificè dilatetur in tuis, qui
merito anguſtiatur in viſceribus ſuis. Siqui-
dem vniuerſæ viæ tuæ miſericordia,& veri- *Pſ.24.b*
tas, requirētibus teſtamentum tuum, & te-
ſtimonia tua. Teſtamentum vtique pietatis
& teſtimonia veritatis. Lege homo in cor-
de tuo,lege intra teipſum de teipſo teſtimo-
nia veritatis, etiam hac communi luce iudi-
cabis te indignum. Lege in corde Dei teſta- A
mētum,quod firmatum eſt in ſanguine me-
diatoris, & inuenies, quàm longe aliud ſpe
poſſidere, quàm re tenere videris. Quid eſt, *Iob 7.d*
inquit, homo, quia magnificas eum? Ma-
gnus vtique,ſed in illo:ſiquidem magnifica-
tus eſt ab illo. Aut quomodo non magnus
apud illum, cui tam magna cura eſt de eo?
Ipſi.n. cura eſt de nobis, ait Apoſtolus Pe- *1.Pet.*
trus. Et Propheta: Ego autē mendicus ſum, *5.a*
& pauper,Dominus ſolicitus eſt mei. Planè *Pſ 39.d*
artificioſa connexio vtriuſque conſideratio-
nis, qua velut vno momento deſcendēs pa-
riter,& aſcendens,& ſe pauperem,& mendi
cum, & Deum pro ſe ſolicitum vidit. Ange-
licum eſt illud aſcendere, & deſcendere ſi-
mul.Videbitis,ait,Angelos aſcendētes,& de- *Ioan.1.*
ſcendentes ſuper filium hominis. Neque *g*
enim talis aliena viciſſitudo in eorum aſcen-
ſionibus,& deſcenſionibus eſt, ſimul & mit-
tuntur in miniſterium propter eos, qui he-
reditatem capiunt ſalutis, & aſſiſtunt vultui
maieſtatis: Deo miſericorditer prouidente;
vt & nobis ſit conſolatio, & eis tribulatio
nulla. Alioquin quando æquanimiter pate-
rentur ab illo vultu gloriæ in quem ſemper
proſpicere deſiderant, propter nos, vel ad
modicum ſeparari? Denique ipſam audi
in Euangelio veritatem. Angeli eorum, *Matth.*
ait (haud dubium quin paruulorum) in cæ- *18.b*
lis ſemper vident faciem patris: ſic videlicet
paruulorum cuſtodiæ deputati, vt non pri-
uati vllo modo beatitudine ſua. Hinc eſt, *Apocal.*
quod Ioannes ſanctus ciuitatem Hieruſa- *21.a*
lem deſcendentem vidit, ſtantem non po- B
tuit intueri. Et aduerte, quòd deſcenden-
tem dixerit, non cadentem. Cecidit enim
quondam non minima pars ciuitatis illius,
ſed ea quidem minimè ſancta, quippe cui
grauiſſimus caſus fuit, quod totius inimica
facta eſt ſanctitatis. Verum hanc quidem
ruinam, & terribilem caſum Ioannes vide-
re non potuit, quia necdum erat: ſed vidit
Verbum,quod in principio erat, vidit prin-
cipium, quod Apoſtolis loquebatur: Vide- *Luc.10.*
bam Satanam, tamquam fulgur cadentē de *c*
cælo. Itaque pars illa, quę cecidit, à Deo re-
paranda

paranda eſt, cum implebit ruinas, & reædificabit muros Hieruſalem, non tamen ex his qui ceciderunt. Hæc autem, quæ deſcendēs apparuit, iā parata erat, ſicut ſequutus adiūxit, à Deo paratam. Siquidem quod deſcendunt non cadunt Angeli ſancti, Diuina præparatio facit: à quo nimirum hæc ipſa eis, & voluntas præparata eſt, & facultas.
Hebr. 1. d Vnde non ſolum adminiſtratorios, ſed & miſſos in miniſterium, quoque Apoſtolus teſtatur. Quidni mittat Angelos, pro quibus & ipſe à patre voluit mitti? Quidni pro eis inclinet cælos, pro quibus ipſe quoque cælorum rex inclinauit ſe, ita, vt digito in terram ſcriberet. Domine inclina cælos tuos: Parum eſt. Et deſcende. Quid vltra? Vt quibus condeſcendit, faciat etiam coaſcendere ſibi. Ceterum, vt iam dixi, Angelicus aſcenſus, & deſcenſus caret viciſſitudine, nos autem modo hac, modo illac verſari neceſſe eſt: quod nec ſupra diutius ſtare liceat, nec expediat
C infra longius demorari. Aſcendunt, ait, vſque ad cælos, & deſcendunt vſque ad abyſſos, anima eorum in malis tabeſcebat. Vt quid hoc? Propterea ſanè anima eorum in malis interim plus tabeſcit, quàm delectetur in bonis, quòd hæc in re, illa vero
Matth. 19. d tantum in ſpe videantur haberi. Quis poterit ſaluus eſſe, dicunt diſcipuli Saluatoris. Et ille: Apud homines hoc impoſſibile eſt, ſed non apud Deum. Hæc tota fiducia noſtra, hæc vnica conſolatio noſtra, hæc tota
Rom. 11. d ratio ſpei noſtræ. Sed de poſſibilitate iam certi, de voluntate quid agimus? Quis ſcit ſi eſt dignus amore an odio. Quis nouit ſenſum Domini, aut quis conſiliarius eius fuit? Hic iam planè fidem nobis ſubuenire neceſſe eſt, hic oportet ſuccurrere veritatem: vt quod de nobis latet in corde patris, nobis per ipſius ſpiritum reueletur, & ſpiritus eius teſtificans perſuadeat ſpiritui noſtro, quod filij Dei ſumus. Perſuadeat autem vocando, & iuſtificando gratis per fidem, in quibus nimirum velut medius quidam tranſitus eſt ab æterna prædeſtinatione ad futuram magnificationem. Propterea ſanè geminam illam conſiderationem, alteram quidem iudicij, & veritatis, alteram verò non incongruè vocari credimus fidei, & pietatis. Nec mirabere in humanis qualitatibus tam diſſimilia reperiri, ſi ſolerter aduertas quanta, & in ipſa eius ſubſtantia conueniſſe videtur diuerſitas naturarum. Quid enim ſpiritu vitæ ſublimius? Quid verò humilius limo terræ? Quam profectò tam diſcohærentium in homine cohærentiam rerum, ipſos quoque ſapientes ſæculi huius arbitror non latuiſſe cum hominem definirent, animal rationale, mortale. Mirabilis ſiquidem copula rationis, & mortis, mira ſocietas diſcretionis, & corruptionis. Sic nimirum ſic in moribus, ſic in affectibus, ſic in ſtudijs hominum non minor fortè, & amplior contrarietas inuenitur, vt ſi totam prauitatem ſeorſum intuearis, ac rurſum quidquid boni videtur ineſſe, conſideres ſigillarim, plenum cenſeas eſſe miraculo, quod tam aduerſa conuenerint. Inde homo nunc quidē Bariona, nunc verò Satana meretur audire. Nolite mirari hoc. Recolite ex Euangelio cui dictum ſit (& vtrumque in veritate: nam vtrumque ab ipſa veritate dictum) prius quidem beatus es Simon Bariona: nec multo poſt: vade retro Satana. Vnus ergo vtrumque, etſi non vtrūque ex vno. Illud enim ex patre, iſtud ex homine, ipſe tamen vtrūque erat. Vnde Bariona? Quia nō caro nec ſanguis, ſed pater ei, quod loquutus eſt reuelauit: Vnde Satanas? Quia ſapuit, q̄ erant hominū, nō quæ Dei. Iam ſi vtraque conſideratione diligēter inſpexerimus, nos quid ſumus, imò in vna, quā nihil, in altera, quam magnificati, quippè pro quibus etiam ſolicitudinem gerat tanta maieſtas, & cor ſuum appoſuerit erga nos: puto temperata videtur gloriatio noſtra, ſed forſitan magis aucta, eſt ſolidata tamen, vt non in nobis, ſed in Domino gloriemur, quibus nimirum in hoc ſolo reſpirare eſt, vt dicamus: Si decreuerit ſaluare nos, continuo liberabimur. Ex hoc iam in illa ſuperiori ſpecula, vel paululum immorantes, quæramus domum Dei, quæramus templum, quæramus ciuitatem, quæramus & ſponſam. Neque enim oblitus ſum, ſed cum metu, & reuerentia dico, nos ſumus. Nos inquam ſumus, ſed in corde Dei. Nos ſumus, ſed ipſius dignatione, non dignitate noſtra. Non vſurpet quod Dei eſt, vt non apponat homo magnificare ſeipſum, alioquin quod illius erat faciens Deus, exaltantem ſe humiliabit. Quod etſi nos puerili animoſitate gratis ſaluari volumus, merito non ſaluamur. Excludit miſeriæ diſſimulatio miſerationem, nec dignatio locum habet vbi fuerit præſumptio dignitatis: prouocat verò compaſſionem humilis confeſſio paſſionis.

Margin notes (right column): D (beside "Mirabilis ſiquidem copula rationis"); *Matth. 16.* (beside "ex Euangelio cui dictum ſit"); E (beside "ciuitatem, quæramus & ſponſam").

Sanè

Sanè hęc ſola facit, vt nos ipſe tamquam di-
ues paterfamilias alat in fame, & ſub eo pa-
nibus abundantes inueniamur, proinde do-
mus eius, cui numquam deeſt alimonia vi-
Matth. 21. tæ. Et memento quod domum ſuam do-
mum orationis eſſe definiat: quia & hoc
prophetico ſatis videtur teſtimonio conue-
nire: qui ab ipſo nos in orationibus vtique
Pſ. 79. a cibandos pane lacrymarum, & in lacrymis
potum aſſerit accepturos. Ceterum iuxta
eumdem Prophetam, ſicut ſupra quoque
Pſ. 92. d meminimus, domum iſtam decet ſanctitu-
do, vt videlicet pœnitentiæ lacrymas puri-
tas continentiæ comitetur, & quæ iam do-
mus eſt, fiat ſubinde etiam templum Dei.
Sancti eſtote, inquit, quia ſanctus ſum do-
1. Cor. 6. c minus Deus veſter. Et Apoſtolus: Neſci-
tis quia corpora veſtra templum ſunt ſpiri-
F tus ſancti, & ſpiritusſanctus habitat in vo-
bis? Si quis templum Dei violauerit, di-
ſperdet eum Deus. Numquid tamen vel
ipſa iam ſanctimonia ſufficit? Pax quoque
Heb. 12. d neceſſaria eſt, Apoſtolo teſte, qui ait: Pa-
cem ſectamini cum omnibus, & ſanctimo-
niam, ſine qua nemo videbit Deum. Hæc
eſt quæ facit vnius moris habitare fratres
in vnum, nouam vtique regi noſtro vero
pacifico ædificans ciuitatem, quæ & ipſa
Hieruſalem nominetur, quod eſt viſio pa-
cis. Vbi enim ſine fœdere pacis, ſine ob-
ſeruantia legis, ſine diſciplina & regimine
acephala multitudo congregata fuerit, non
populus, ſed turba vocatur: non eſt ciui-
tas, ſed confuſio Babylonem exhibet, de
Hieruſalem habet nihil. Sed quemadmo-
dum fieri poſſe videbitur, vt rex tantus in
ſponſum tranſeat, ciuitas promoueatur in
ſponſam? Sola hæc poteſt, quæ nihil non
poteſt, caritas fortis vt mors. Quomodo
non facilè iſtam leuet, quæ illum iam incli-
nauit? Verum hinc tibi nullatenus conſu-
lenda prior illa quam diximus conſideratio
tui, hic quam potiſſimum fidei magnani-
mitas exercetur. Denique & ipſe ait: De-
ſponſaui te mihi in fide, deſponſaui te in
iudicio & iuſtitia: eius, non tuam intelli-
ge deſponſaui te in miſericordia & miſera-
tionibus. Si non fecit ille quod ſponſus, ſi
non tamquam ſponſus amauit, ſi non zela-
tus eſt tamquam ſponſus, noli acquieſcere
ſponſam te arbitrari. Itaque fratres mei, ſi
per abundantem refectionem magni pa-
trisfamilias domus eſſe probamur, ſi tem-
plum Dei per ſanctificationem, ſi ciuitas
ſummi regis per ſocialis vitæ communio-
nem, ſi ſponſa immortalis ſponſi per dile-
ctionem; puto iam non eſſe quod dicere ve- G
rear noſtram eſſe ſollemnitatem. Nec mire-
mini quod in terris agitur hæc celebritas, ſi
quidem agitur & in cælis. Nempè ſi (vt veri-
tas ait, & non poteſt non eſſe verum) ſuper *Luc. 15. b*
vno peccatore pęnitentiam agente gaudiũ
eſt in cælis etiam Angelis Dei, non eſt du-
bium multiplex eſſe ſuper tam multorum
pœnitentia peccatorum. Adhuc amplius
vultis audire? Etiam gaudium Domini for-
titudo noſtra. Colletemur ergo Angelis
Dei, congaudeamus Deo, & in gratiarum
actione præſens ſollemnitas agatur: quia
quanto nobis domeſtica, tanto amplius de-
bet eſſe deuota.

Vbi ſupra, Sermo VI.

DOmeſtica nobis celebritas dedi-
catio domus noſtræ, magis au-
tem domeſtica noſtra ipſorum
dedicatio. Noſtra ſiquidem il-
la aſperſio, noſtra illa benedictio, noſtra cõ-
ſecratio fuit: quæ per manus ſanctorum ce-
lebrata Pontificum, etiam hodie anniuerſa-
rio reditu votiuis laudibus ad memoriam
reuocatur. Numquid de lapidibus cura eſt
Deo? non parietes dicunt, ſed homines. Ip-
ſi enim cura eſt de nobis. Vnus homo erat
Iacob, & dormiens vidit deſcendentes An-
gelos & aſcendentes. Parum eſt hoc, etiam
Dominum Angelorum adeſſe teſtatus eſt,
dicens: Vere Dominus eſt in loco iſto, & e- *Gen. 28. d*
go neſciebam. Miratur enim gratiam, & di-
gnationis magnitudinem expaueſcit. Quã
terribilior eſt iſte locus, quam euidentius
certiuſq. Dominus eſt in loco iſto: vbi nimi-
rum non modo duo aut tres, ſed tam multi H
in ipſius congregati nomine perſeuerant.
Nemo iam neſciat, nemo veſtrum ignoret.
Siquidem non accepimus ſpiritum mundi
huius, ſed ſpiritum qui ex Deo eſt, vt ſcia-
mus quæ à Deo data ſunt nobis. Terribi-
lis planè locus, & dignus omni reuerentia
quem fideles viri inhabitant, quem Angeli
ſancti frequentant, quem ſua quoque præ-
ſentia Dominus ipſe dignatur. Quomodo
enim tantus Patriarcha neſcire potuerat
quod non eſſet locus vbi non eſſet Deus?
Sed fortè aliud eſſe miratus eſt, vbi ait: Verè
Domi-

Dominus eſt in loco iſto. Ibi verè eſt, & verè Dominus eſt, vbi in eius nomine Angeli ſimul & homines congregantur. Licet enim in omni loco ſit qui nullo clauditur loco, ſignanter tamen dicimus. Pater noſter qui es in cælis: quod aliter illic, & proprio quodam modo pręſentem ſe exhibeat, non quidem ipſe diuerſus, ſed diuerſa diſtinguens. Eſt ergo in omni loco omnia vniuerſaliter continēs, omniaq. diſponens, ſed longè tamen aliter atque aliter. Apud homines malos eſt præſtans atque diſſimulans, apud electos homines operans & ſeruans, apud ſuperos paſcēs & cubans, apud inferos arguens & damnās. Facit Solem ſuum oriri etiam ſuper malos,
I ſed vbi malorum interim diſſimulatio eſt, quodammodo veritas non eſt. Itaque ſi dicere licet, apud impios eſt diſſimulatione, apud iuſtos in veritate, apud Angelos in felicitate, apud inferos in feritate ſua. Durum vobis ſonat quod feritate dixi? ego verò & iram vereor & furorem. Domine ne in furore tuo arguas me, &c. Verè, inquit, Dominus eſt in loco iſto.
Hebr.10 f Vbi enim pluit ſuper iuſtos & iniuſtos, pater eſt, pater miſericordiarum, exſpectās homines ad pœnitentiā. Vbi damnat obſtinatos, iudex eſt, & horrendum incidere in manus Dei viuentis. Vbi cubat, ſponſus eſt: & beata anima quam introduxerit in cubiculum ſuum. Ceterum in loco iſto verè Dominus eſt, ſi tamē ſeruiamus ei in ſpiritu & veritate. Non enim verè Dominus erat apud eos quibus dicebat:
Luc.6.g Quid vocatis me Domine, Domine, & non facitis quæ dico? Teſtantur ſacræ litteræ in Paradiſo olim poſitum primum Adam vt operaretur, & cuſtodiret illum. Sic ſecundus Adam in Eccleſia ſanctorum, in congregatione ſuorum, in horto deliciarum (ſi quidē deliciæ ſuæ eſſe cum filijs hominum) ita inquam, & ipſe Dominus eſt in loco iſto, vt operetur atque cuſtodiat.
Pſ.126. a Alioquin ſicut niſi quia Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt qui ædificant eam: ſic nihilominus niſi ipſe cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. Porro Angelos aſcendentes & deſcendentes eſſe in loco iſto, Patriarchalis ipſa viſio manifeſtat. Aſcendentes vt videant faciem patris, deſcendentes vt prouideant nobis. Quid ergo nos, quomodo hic eſſe debemus, in quanta reuerentia ſtare in loco iſto, vbi Deus eſt operans, & ſeruans aſcendentes & deſcendentes? Nimirum pœnitentes & exſpectantes eſſe nos conuenit. Hoc eſt enim obliuiſci quæ retro ſunt, ignorare, reprobare, recogitare annos illos in amaritudine animæ noſtræ, ac deinceps cogitatione ſimul & auiditate extendere nos in anteriora. Ad hoc venimus, in hoc poſiti ſumus. Hæc ſunt quę exiguntur à nobis, præteritorum pœnitudo peccatorum, & futurorum exſpectatio pręmiorum.

Præfatio in explanationem Pſalmi. Qui habitat.

CONſidero labores veſtros fratres nō ſine magno miſerationis affectu. Quæro conſolationem, quam exhibere poſſim, & corporalis occurrit: ſed ea non prodeſt quidq̄, magis & obeſſe plurimum poteſt. Siquidem modica ſementis detractio, nō modicū meſſis eſt detrimentum, & ſi pœnitentia veſtra minuatur miſeratione crudeli, paulatim gemmis corona veſtra priuatur. Quid tamē agimus? Vbi Prophetæ farinula? Siquidem *4.Reg.4* mors in olla eſt, & mortificamini tota die in ieiunijs multis, in laboribus frequenter, in vigilijs ſupra modum, præter ea quæ intrinſecus ſunt, contritio cordium, & multitudo tentationum. Mortificamini, ſed propter eū qui mortuus eſt pro vobis. Quod ſi abundat L tribulatio veſtra pro eo, abundabit conſolatio veſtra per eum, vt in eo delectetur anima, quæ in his renuit conſolari. Apud ipſum nāque ipſa quoque tribulatio magna quædam cōſolatio poterit inueniri. Nōne enim certum eſt ſupra vires humanas, vltra naturam, contra conſuetudinem eſſe quæ ſuſtinetis? Alius igitur portat iſta, ille ſine dubio qui (ſecundum Apoſtolum) portat om- *Hebr.1.a* nia verbo virtutis ſuæ. Nonne ex hoc iā ſuo ipſius gladio inimicus perimitur, & magnitudo tribulationis de qua tentare ſolebāt, ipſa magis tentationes exſuperat, tamquā certiſſimum diuinæ præſentiæ argumentū? Quid enim timendū nobis, ſi adeſt qui portat omnia? Dominus protector vitæ meæ, à quo *Pſ.26.b* trepidabo? Nam etſi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Quid eſt, quod totam molem terræ ſuſtinet? Et vniuerſus orbis cui innititur? Nam ſi eſt aliquid quod ſuſtineat cetera, ipſum à quo ſuſtinetur? Non inuenitur niſi virtutis verbum omnia portans. Verbo enim Domini cęli firmati ſunt, *Pſ.23.b* & ſpi-

& ſpiritu oris eius omnis virtus eorum.

Propterea vt ſit vobis in verbo Domini conſolatio, maximè his diebus, quibus (ſicut omninò dignum eſt) aliquatenus maior eſt labor veſter, non erit inutile tractare vobiſcum aliquid de ſcripturis ſanctis, quod etiã aliqui veſtrum rogauerunt. Vnde nobis eligendus eſt Pſalmus ipſe de quo tentationis occaſionem inimicus aſſumpſit, vt inde conſtringantur arma maligni, vnde ſibi vſurpare pręſumpſit. Propterea nolo vos ignorare
M fratres, quoniam manifeſtè imitatores ſunt inimici quicumque de ſcripturis ſanctis aliquid non ſanctè vſurpant, & detinent veritatem Dei in mendacio, ſicut ſolent quandoque nonnulli. Cauete hoc dilectiſſimi: quia prorſus diabolicum eſt, & de parte eius ſe eſſe probant qui id faciunt in ſuam ipſorum perniciem, ſalutaria ſcripta peruertere molientes. Sed non modo plus immoror, ſufficit credo breuiter tetigiſſe. Iam de ipſo quem elegimus Pſalmo aliqua præſtante domino diſſerere & explanare tentemus.

IN EXPLICATIONE primi verſus Pſalmi Qui habitat.

SERMO PRIMVS.

Pſal. 90. B QVi habitat in adiutorio altiſſimi, in protectione Dei cæli commorabitur. Quis ſit diuini inhabitator adiutorij, per non inhabitantes illud melius poteſt agnoſci. Tria ſiquidem eorum reperies genera. Vnum non ſperantium, aliud deſperantium, tertium fruſtra ſperantium. Neque enim inhabitat in adiutorio Dei, qui non poſuit Deum adiutorem ſuum, ſed confidit in virtute ſua, & in multitudine diuitiarum ſuarum. Surdus namque ad prophetæ vocem
Iſa. 55. A dicentis: Quærite Dominum dum inueniri poteſt inuocate eum dum propè eſt, & ſola
A temporalia quærens æmulatur in malignantibus, pacem peccatorum videns, & elongatur ab adiutorio altiſſimi, quod ſibi ad hæc neceſſarium eſſe non reputet. Sed quid nobis de his quæ foris ſunt iudicare? Timeo fratres, ne fortè etiam ſit in nobis qui non habitet in adiutorio altiſſimi, ſed confidat in virtute ſua, & in multitudine diuitiarum ſuarum. Fortè enim feruorem habet aliquis, potens in vigilijs, in ieiunijs, in labore, & ceteris huiuſmodi, aut etiam multorum (vt ſibi videtur) diuitias meritorum longo tempore acquiſiuit, & in his confidens remiſſior eſt in timore Dei, facilè iam ad ocioſitates, & curioſitates perniciosa quadam ſecuritate declinat, murmurat, detrahit, diiudicatq. Qui profectò ſi habitaret in adiutorio Dei, attenderet vtique ſibi, & timeret offendere quem ſibi cognoſceret adhuc tam neceſſarium eſſe. Tanto ſiquidem amplius timere Deum, & magis ſolicitus eſſe debuerat, quanto maiora eius munera iam percepit. Neque enim quæ habemus ab eo ſeruare, aut tenere poſſumus ſine eo. Nunc verò (quod non ſine dolore loquimur, aut videmus) ſunt aliqui, qui in conuerſionis initio ſatis timorati & ſoliciti ſunt, donec initium aliquod conuerſionis acceperint, & cum multo magis deſiderare debuerant, iuxta illud: Qui edunt me, adhuc e- *Eccl. 24.*
ſurient: incipiunt ſic agere ac ſi dicant. Vt *e*
quid ei ſeruiamus vltra, quando iam habemus quod daturus eſt? O ſi ſcires quàm parum eſt quod habes, & hoc ipſum quàm ci- B
tò perdes ſi non ſeruauerit ille, qui dedit. Hæc enim duo ſunt quæ valde ſolicitos & ſubiectos Deo nos reddere poſſunt: vt non ſimus de his, qui propterea non habitant in adiutorio altiſſimi, quia non reputant illud ſibi neceſſarium eſſe, & hi ſunt qui non ſperant in Domino.

Sunt autem & alij qui & deſperant, hi ſcilicet qui conſiderantes imbecillitatem propriam, deficiunt & obruuntur à puſillanimitate ſpiritus, habitantes in carne ſua, & circa infirmitatem propriam ſemper intenti, vt omnia quæ patiuntur, curſim enumerare parati ſint. Vbi enim intenderis, ingenium, valet. In adiutorio autem Dei non habitant, neque nouerunt illud, quòd nec aſſurgere valeant vt aliquando cogitent illud.

Sunt autem alij qui ſperant quidem in Domino, ſed fruſtra: quia ſic de miſericordia eius ſibiipſis blandiuntur, vt à peccatis ſuis non emendentur: vana eſt omnino ſpes iſta, & hæc confundit, eo quòd caritas deſit. Contra hos Propheta: Maledictus, inquit, *Pſ. 146.*
qui peccat in ſpe. Et alius: Beneplacitum *b*
eſt Domino ſuper timentes eum, & in eis qui ſperãt ſuper miſericordia eius. Dicturus qui ſperant, ſignãter pręmiſit, ſuper timentes

tes eum. Fruſtra ſiquidem ſperat qui contemptu ſuo gratiam à ſe repellit, & ſpem ſuam prorſus euacuat. Nullus ergo horum trium habitat in adiutorio altiſſimi. Primus enim habitat in meritis ſuis, ſecundus in pœnis,
D tertius in vitijs. Immunda habitatio tertij, anxia ſecundi, ſtulta & periculoſa primi. Quid enim ſtultius quam habitare in domo vix adhuc inchoata? Conſummaſſe te putas? At cum conſummauerit homo, tunc incipit. Denique ruinoſa eſt omninò hæc habitatio, & quæ ſuſtentari magis opus habeat & fulciri, quàm inhabitari.

Nonne vita præſens fragilis eſt & incerta? Simile eſſe neceſſe eſt quidquid fundatur in ipſa. Quis enim ſuper fragile fundamentum, ſtabile credat ædificium? Periculoſa habitatio eorum qui in meritis ſuis ſperant, periculoſa, quia ruinoſa. Eorum verò qui conſideratione propriæ infirmitatis deſperatione deijciuntur, habitatio eſt anxia, & eos in tormentis diximus habitare. Quãdiu enim & pœnas ſuſtinent in quibus nocte & die conteruntur, & eis quoque quas nondum ſentiunt amplius cruciantur, vt non ſufficiat diei malitia ſua, ſed opprimuntur his quoque quæ fortaſſe numquam experientur tormenta; quis infernus intolerabilior poteſt excogitari, præſertim quia & tanto labore premuntur, & cęleſtis panis non ſuſtentantur edulio? Hi ſunt qui in adiutorio altiſſimi non habitant: quia deſperant. Priores autem idcirco non quærunt: quia nequaquam ſibi illud neceſſarium ſentiunt. Extremi verò propterea longe ſunt: quia eo modo quærunt auxilium Dei quo obtinere non poſſunt. Soli enim in adiutorio altiſſimi habitant, qui id ſolum obtinere deſiderant, id ſolum amittere trepidant: ſedula circa illud & ſollicita cogitatione verſantes, quæ eſt vtique pietas, cultus Dei. Beatus planè qui ſic habitat in adiutorio altiſſimi: quia in protectione Dei cæli commorabitur. Quid ei nocere poterit eorum quæ ſub cælo ſunt, quem Deus cæli protegere & conſeruare voluerit? Porrò ſub cęlo ſunt quęcũque nocere poſſunt, ſub cælo ſunt aereæ poteſtates, ſub cęlo pręſens ſęculum nequam, & caro aduerſus ſpiritum concupiſcens. Optimè igitur dictũ eſt, In protectione Dei cæli commorabitur: vt nihil eorum quæ ſub cælo ſunt timere poſſit quiſquis protectionem eius habere meruerit: ſiue ita dictum ſit vt aduerſum ſequentem oratio dependeat: Qui habitat in adiutorio altiſſimi, in protectione Dei cæli commorabitur: dicet Domino, Suſceptor meus es tu: & ſit quod dicitur, In protectione Dei cæli commorabitur, expoſitio pręcedentis partis. Qui habitat in adiutorio altiſſimi: aut magis addere videatur, vt non ſolum adiutorium ad operandum bonum, ſed protectionem quoque ad liberandum à malo doceat eſſe quærendam. At verò diligenter attende, quod in protectione dicit: non in pręſentia. Angelus in preſentia eius exſultat, ego vtinam poſſim in eius protectione morari. Ille beatus in præſentia, ego vtinam in protectione ſim ſecurus. Dei cæli, inquit: Licet enim vbique eſſe non dubitetur, ſic tamen in cęlo eſt, vt ad eius comparationem nec eſſe videatur in terris. Propter quod & orantes dicimus: Pater noſter qui es in cælis. Sicut enim anima cum in toto quoque ſit corpore, excellentius tamẽ & ſingularius eſt in capite, in quo ſunt omnes E
ſenſus (nam in ceteris omnibus mẽbris vix vnum exercet ſolum, ſcilicet tactum, vnde quãtum ad eum modum quo in capite eſt, cetera membra videtur quodammodo non tam inhabitare quam regere) ita ſi præſentiam illius cogitemus qua beati Angeli perfruuntur, videri poſſumus vix aliquem Dei protectionem, & nomẽ habere. Felix tñ anima quæ vel hanc protectionem meretur. Dicet enim Domino, Suſceptor meus es tu. Verum id quidem ſermoni alteri reſeruemus.

Adhuc de primo verſu. Sermo ſecundus. Vbi ſupra.

QVi habitat in adiutorio altiſſimi, ait *Pſ. 90. a*
propheta, dicet Domino, ſuſceptor meus es tu, & refugium meum; Deus meus, ſperabo in eum. Dicet in gratiarum actione, Confitemini Domino miſericordiæ eius; ſuper duplici adiutorio eius. Omnis enim qui adhuc in adiutorio habitat, non in regno, & frequenter opus habet fugere, & interdum cadit. Fugere inquam dum in hoc corpore ſumus à facie tentationis perſequentis oportet. Quòd ſi minus celeriter fugimus, aliquando (vt aſſolet impellimur & euertimur, ſed Dominus ſuſcipit nos. Ipſe itaque refugium eſt, vt venientem cum ſtercoribus boum pigrorum lapidatorem impigri fugiamus & euadere poſſimus fœdam nimis lapidationem. Ipſe

Ipſe quoque ſuſceptor eſt, vt etiam cum ceciderimus non collidamur, quoniam ſupponit manum ſuam. Cum ergo tentationis impetum ſentimus in cogitatione, ſtatim fugiamus ad ipſum, & humiliter poſtulemus auxilium. Quod ſi fortè præoccupauerit nos (vt aliquando) cum tardius quàm oporteat ad eum confugimus, ſoliciti ſimus vt ſuſcipiat vos manus Domini. Homines enim aliquando cadere neceſſe eſt dum in hoc ſæculo detinentur: ſed alij colliduntur, alij non, quia Deus ſupponit manum ſuam. Sed quomodo eos diſcernere poterimus, vt ſegregemus iuxta Domini exemplum agnos ab hœdis, iuſtos ab iniuſtis? Nam & iuſtus
Prouer. 24. b
ſepties in die cadit. Verum hoc intereſt inter eorum caſus, quod iuſtus ſuſcipitur à Domino, ideoq. reſurgit fortior. Iniuſtus autem cum ceciderit, non adijciet vltra, vt reſurgat, immo verò, aut in pudorem noxium, aut in impudentiam cadit. Aut enim excuſat quod fecit, & hic eſt pudor adducens peccatum: aut fit ei frõs meretricis, & iam nec Deũ timet, nec hominẽ reueretur, ſed prædicat peccatum ſuum ſicut Sodoma. Iuſtus verò ſuper manum Domini cadit, & miro quodam modo etiam ipſum ei peccatum in iuſtitiam cooperatur: Scimus enim
Rom. 8. e
quoniam diligentibus Deũ, omnia cooperantur in bonum. Nonne cooperatur nobis ille caſus in bonum, vnde, & humiliores efficimur, & cautiores? Nonne Dominus cadentem illum ſuſcipit, qui ab humilitate ſuſcipitur? Impulſus euerſus ſum, vt caderem
Pſ. 117. b
(ait Propheta) ſed nihil profecit qui impulit me, quoniam Dominus ſuſcepit me. Sic G
Textus.
ergo dicet fidelis anima Domino, Suſceptor meus ès tu. Poſſunt omnia dicere, creator meus es tu, poſſunt & animalia dicere, paſtor meus es tu, Poſſunt omnes homines dicere, redemptor meus es tu. At vero ſuſceptor meus es tu, is tantum dicere poteſt qui habitat in adiutorio altiſſimi. Vnde, & ad-
Textus.
didit: Et Deus meus. Cur non Deus noſter? Quia in creatione, in redẽptione, ceteriſq. communibus beneficijs eſt Deus omnium, ſed in tentationibus ſuis tãquam proprium eum habent ſinguli electorum: Sic enim paratus eſt ſuſcipere cadentem, & eripere fugientem, vt videri poſſit relictis omnibus alijs, ei ſoli operam dare: propterea expedit omni animæ Deum ſemper attendere tamquam proprium non modo adiutorem, ſed etiam inſpectorem. Quomodo enim negligens poterit fieri, qui intuentem ſe Deum numquam deſinit intueri? Aut quomodo non quaſi proprium illum habere videtur, qui ſic eum ſuper ſe videt intentum, vt omnia interiora eius, & exteriora omni hora conſiderare non ceſſet: omneſq. non ſolũ actus, ſed etiam ipſos ſubtiliſſimos animæ motus perſcrutetur atque dijudicet? Hic igi- H
tur non immeritò dicere poteſt Deus meus ſperabo in eum. Et attende, quod non dixerit, ſperaui, aut ſpero, ſed, ſperabo; Hoc, inquit, eſt votum meum, hoc propoſitum meum, hæc intentio cordis mei. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo, & in hac perſeuerabo. Sperabo in eum. Nec deſperabo, nec fruſtra ſperabo, quia maledictus qui peccat in ſpe: & nihilominus qui peccat in deſperatione, ſed nec eſſe volo de his qui non ſperant in Domino. Sperabo, inquit, in eum. Sed iam dic nobis quo fructu, qua mercede, quo lucro? Quoniam ipſe liberabit me de laqueo veuantium, & à verbo
Textus.
aſpero. Sanè laqueum hunc, & hoc verbum, in diem alterum, & ſermonem, ſi placet alterum differamus.

De tertio verſu, Sermo III. vbi ſupra.

Deus meus ſperabo in eum: quoniã ipſe liberauit me de laqueo venãtiũ, & à verbo aſpero. Ego vtique fratres, in hoc verbo magna mei ipſius pietate compungor, & valde miſereor animæ meæ: Ipſe liberauit me de laqueo venantiũ. Ergo ne beſti ſumus nos? Beſtiæ prorſus. Homo cum in honore eſſet,
Pſ. 48. c
non intellexit, comparatus eſt iumẽtis inſipientibus. Beſtiæ profectò ſunt homines, oues errantes, non habentes paſtorẽ. Quid ſuperbis ò homo? quid te ſciolũ iactas? Vide quia beſtia factus és, cui venandæ laquei præparãtur. Sed qui ſunt venatores iſti? Venatores vtiq. peſſimi, & nequiſſimi, callidiſſimi, & crudeliſſimi. Venatores q cornu nõ ſonant, vt nõ audiãtur, ſed ſagittãt in occultis immaculatũ. Ipſi rectores ſunt tenebrarum harum; aſtutiſſimi verſutia, & malitia diabolicæ fraudis, ita, vt ſicut eſt ante venatorem beſtia, ſic ad eorum comparationẽ fit quilibet aſtutiſſimus hominum, præter eos dumtaxat qui cũ Apoſtolo nõ ignorant cogitationes eorum, quibus in Dei ſapientia datum eſt fraudes deprehendere malignorũ. Obſecro vos nouellę plãtationes Dei, vos q

nondum

nondū exercitatos habetis ſenſus ad diſcretionem boni & mali, nolite ſequi cordis veſtri iudicium, nolite abundare in ſenſu veſtro: ne vos tamquam rudes adhuc verſutus ille venator decipiat. Nam ſilueſtribus illis & omninò beſtialibus beſtijs (ſeculares homines loquor) apertos ſatis expandit laqueos, vtpote quos facilè capiendos eſſe nō dubitat. Vobis autem qui tamquam prudentiores cerui ſerpentes necatis, & deſideratis ad fontem viuum, ſubtiliores occultat laqueos, & callidiora fraudis ſuę argumenta conquirit. Vnde obſecro vos humiliamini ſub potenti manu Dei paſtoris veſtri, & acquieſcite eorum conſilijs qui melius norunt venatoris illius verſutias, edocti diuturno lōgi temporis exercitio, & crebris experimentis, tam in ſe, quàm in multis. Sed ecce quia iam venatores & beſtias nouimus, quiſnam ſit laqueus iſte, quærendum eſt. Nolo ego adinuenire ex me, nec dubium aliquod tradere vobis. Oſtendit nobis Apoſtolus laqueum iſtum, ipſe enim venatorū illorum non ignorat cogitationes. Dic nobis inquam beate Paule, quis ſit laqueus iſte diaboli, à quo ſe liberatam fidelis anima congratulatur. Qui volunt, inquit, diuites fie- *1. Tim. 6.b*
ri in hoc ſæculo, incidunt in tentationes, & in laqueum diaboli. Ergo ne laqueus diaboli diuitiæ ſunt huius ſæculi? Heu quam paucos inuenimus, qui ab hoc laqueo liberati exſultent, quam multos qui dolent quod parum ſibi videntur irretiti, & adhuc quantum poſſunt ipſi ſe inuoluere, & intricare laborant. Vos qui reliquiſtis omnia, & ſequuti eſtis non habentem vbi caput ſuum reclinaret filium hominis, exſultate & dicite: Quoniam ipſe liberauit me de laqueo venantiū. Confitemini illi toto corde, tota anima, tota virtute, & ex ipſis medullis cordis gratias ei agite; dicentes: Quoniam ipſe liberauit me de laqueo venantium. Et vt noueritis quam magnum ſit beneficium hoc, & ſciatis quæ à Deo donata ſunt vobis, audite quod ſequitur: Et à verbo aſpero. O homo, vel magis beſtia: laqueum non timebas? Time vel malleum. A verbo, inquit, aſpero. Quod eſt hoc verbum, niſi illud inſatiabilis gehennæ, Affer, affer, percute, dilacera, citò interfice, velociter ſpolia, detrahe. Quid eſt verbum aſperum, niſi, Tollatur impius ne videat gloriam Dei? Quomodo exſultant venatores capta beſtia, & clamant tolle tolle, infige verubus, infer prunis, & male bullientibus impone lebetibus. Verbum aſperum fuit quod protulit domus exaſperans populus Iudæorum. Tolle, tolle, crucifige eum. Quam horribile verbum, quam aſperum, quam crudele? Verè dentes eorum arma & ſagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Hoc verbum aſperum tu ſuſtinuiſti Domine. Cur, niſi vt nos liberares à verbo aſpero? Sit iam pietatis tuæ, vt non ſuſtineamus nos, quod tu dignatus es ſuſtinere pro nobis. Reſpondent homines ſæculares cum eis ſuademus agere pœnitentiam, & dicunt: Durus eſt hic ſermo; Nempè hoc eſt quod in Euangelio legimus: Loquebatur de pœnitentia ipſa Dominus, ſed in figura, tamquam his, quibus non erat datum noſſe myſterium regni Dei. Cum audirent dicentem: Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, dixerunt: Durus eſt hic ſermo, & abierunt retrorſum. Quid autem eſt manducare eius carnem, & bibere ſanguinem, niſi communicare paſſionibus eius, & eam conuerſationem imitari quam geſſit in carne? Vnde & hoc deſignat illibatum illud altaris Sacramētum vbi Dominicum corpus accipimus: vt ſicut videtur illa panis forma ī nos intrare, ſic nouerimus per eam quā in terris habuit conuerſationem ipſum intrare in nos, ad habitandum per fidem in cordibus noſtris. Cum enim iuſtitia ingreditur, ille ingreditur qui factus eſt nobis à Deo patre iuſtitia. Sed & qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo: Sed tamen adhuc multi nobis dicunt. Durus eſt hic ſermo. Ergo ne durum eſt momentaneum hoc & leue tribulationis, quod ſupra modum in ſublimitate æternū pondus gloriæ operabitur in nobis? Durum eſt breuiſſimo & leuiſſimo labore cruciatus illos, & tormenta redimere, quæ nullus terminus finiat, nullus animus ſufficiat cogitare? Durum vobis videtur cum dicitur; Agite pœnitentiam? Erratis: ſed audituri eſtis aliquando verbum aſperum. ſermonem durum, auditionem malam. Ite maledicti in ignem æternum. Ita dico vobis hoc timere, hoc durū reputate: & inuenietis, quia iugū Domini ſuaue eſt, & onus eius leue. Si in ſeipſo ſuaue illud credere necdum poteſtis, vel hoc nō ignoratis: quoniam huius comparatione ſuauiſſimum eſt. Vos autem fratres mei, vos pennati, ante quorum oculos fruſtra iacitur rete, vos qui diuitias huius ſæculi penitus reliquiſtis, quid timeatis

Ioā. 19. *L* *Ioā. 6.f* *2. Cor. 4.* *M* *Matth. 25.*

timeatis à verbo aſpero, quoniam iam liberati eſtis à laqueo? Felix tu Idithum, pro quo Pſalmi quidam inſcripti ſunt, qui tranſilijſti laqueũ, vt omninò longe fieres à verbo aſpero. (Matth. 25. d) Quibus enim dicetur: Ite maledicti in ignem æternum: Eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare, quibus inquam dicetur, niſi his qui ſubſtantiam huius mundi habuere? Numquid non valde exhilarantur ad verbum hoc corda veſtra, & ſpirituali iocunditate replentur? Numquid nõ pretioſiorem ducitis paupertatem veſtram theſauris ſæculi? Siquidem ipſa eſt, quæ liberat vos à verbo aſpero. Quomodo namque à nobis exigat Deus, quod pro ipſius amore relictum eſt? Et tamen etiam hoc facitis, & de labore manuum veſtrarum Chriſtus alitur, & veſtitur, vt nihil deſit. Agite ergo gratias, exſultate, & dicite: Quoniam ipſe liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aſpero. Exſultate, inquam, ſed adhuc interim cum tremore. Lætos vos eſſe volo, ſed nondum ſecuros: Gaudentes in Spirituſancto, ſed tamen (A) pauentes adhuc, & cauentes à recidiuo. Quid enim vobis vltra pauendum eſt? Vnum vtique, idque grauiſſimum, peccatum Iudæ, peccatum apoſtaſiæ. Benè enim factum eſt, vt pennas acciperetis ſicut columbæ, & volaretis ad requieſcendum. Nam in terra non erat requies, ſed labor, & dolor, & afflictio ſpiritus. Quid ergo timendum eſt ſic volanti, niſi ne forte cadauer, vel ſimile aliquid in terra videat cuius deſiderio tractus videatur à venatorib⁹ illis peſſimis, & præparatis laqueis capiatur, & ſint nouiſſima hominis illius peiora prioribus? Hoc inquam omninò timendum eſt, ne quis aut corde ſolo, aut etiam corpore ad vomitum reuertatur. Legimus enim de filijs Iſrael quia corde redierunt in Aegyptum; nam corpore reuerti clauſum poſt eorum talos rubium mare prohibebat. Hoc eſt quod vehementer ſingulis quibuſque timendum eſt, ne quando fortè eatenus Deum offendant, vt manifeſtè abijciantur, & euomantur ab eo, aut ſi pudor neget apoſtaſiã corporis, tepor ipſe paulatim ingerat apoſtaſiã cordis, vt videlicet in habitu religionis cor ſæculare gerant, & quidquid ſæcularis conſolationis inuenire potuerint, amplectãtur. (1. Cor. 9. d) Neque enim ſumus nos Apoſtolo ſanctiores, qui tamen verebatur ne fortè cum alijs prædicaſſet, ipſe reprobus efficeretur. Sed id tamdiu timendum eſt, donec laqueus contritus ſit, donec corpus iſtud anima depoſuerit. Nam & ipſum corpus laqueus quidã eſt, vnde, & oculus legitur animam deprædari: (Thren. 3. f) Minime ergo decet eſſe ſecurum hominem, qui ſecum portat laqueũ ſuum: imò verò bonum eſt magis habitare in adiutorio altiſſimi, vt per eum poſſit laqueus euitari.

De quarto verſu, Sermo quartus. Vbi ſupra.

(Textus.) SCapulis ſuis obumbrabit. Confitenti humiliter, & deuotè gratias referenti, non immerito ampliora beneficia promittuntur. Nam qui fidelis inuenitur in modico, iure conſtituetur ſuper multa, ſicut econtrario accipiendis indignus eſt, qui fuerit de acceptis ingratus: Itaque deuotè illi gratiarum actioni reſpondet ſpiritus, non id ſolum, inquiens: faciet, ſed & ſcapulis ſuis obumbrauit tibi. Credo in his (C) ſcapulis geminam Dei promiſſionem intelligendam, vitæ ſcilicet eius, quæ nunc eſt pariter & futuræ. Si enim ſolum promitteret regnum, & in itinere deeſſet viaticum, omninò conquerentur homines, & reſponderent: Magnum quidem eſt quod promittitur, ſed perueniendi illuc nulla facultas datur. Propterea, qui poſt hoc ſæculum vitam promiſit æternam, ipſe dandum etiam (Matth. 19. d) in hoc ſæculo centuplum prouidentiſſima pietate promiſit. Quid iam excuſationis habes homo? Profectò obſtructum eſt os loquentium iniqua. Quid plus afferet ad tentandum, niſi quia longa futura eſt via tua? Et ſi grandis tibi reſtat via, cur hoc timeas, cui fortis cibus datur, ne deficere poſſis in via? Heliæ vtique cibus allatus eſt ab Angelo, (3. Reg. 19. b) quo nullus, in humana conſuetudine vilior inuenitur, ſcilicet panis, & aqua, tanta (C) tamen fortitudo collata eſt, vt quadraginta diebus ambulans non fatigaretur, nec eſuriret. Vis tibi hunc cibum ab Angelis miniſtrari? Mirum valde, ſi non vis. Quod ſi cibum hunc deſideras, & Angelica miniſteria, non ſuperba, ſed humili magis ambitione requiris, audi quomodo ſcriptum ſit de Domino, quia tentante diabolo, & ſuadẽte vt de lapidibus faceret panem, reſtitit, & dixit: Non in ſolo pane viuit homo, ſed (Deuter. 8. a) in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Deinde tentationibus ſuperatis, & tẽtatore (Matth. 4. a) fugato, acceſſerunt Angeli, & miniſtrabant

ei. Et tu ergo ſi vis habere miniſterium Angelorum, fuge conſolationes ſęculi, & tentationibus reſiſte diaboli. Renuat conſolari anima tua in alijs, ſi vis in Dei memoria delectari. Cum eſuris, currere ſuadet ad

Matth. 4.a panem. At tu potius audi dicentem: Non in ſolo pane viuit homo. Cur enim tanta varietate diſtraheris, vt modo cibum, modo potum, modo veſtem, aut lectum, niſi pro ſola corporis neceſſaria ſuſtētatione requiras, qui in vno, id eſt, in verbo Dei potes hæc omnia inuenire? Manna enim eſt, omnem ſaporem habens, & odoris delectationem: & requies eſt vera & ſincera, ſuauis, & ſalubris, iucunda, & ſancta. Hæc promiſſio eſt vitæ præſentis. Nam promiſſionem futuræ quis explicet? Si exſpectatio iuſtorum lætitia, & tanta lætitia, vt omne, quod deſideratur in ſæculo, non valeat ei comparari: ipſum quod exſpectatur quid erit? Oculus non vidit Deus abſque te,

D quæ præparaſti diligentibus te. Sub his itaque ſcapulis quattuor nobis beneficia conferuntur. Sub his enim abſcondimur, ſub his in occurſu accipitrum, & miluorum protegimur, quæ ſunt aereæ poteſtates, ſub his vmbraculum ſalubre refrigerat nos, & repellit nimium ſolis feruorem, ſub his quoque alimur, & fouemur. Ait enim Propheta

Pſ.26.b in alio Pſalmo: Quoniam abſcondit me in tabernaculo ſuo, in die malorum, id eſt, dum adhuc dies mali ſunt, & in terra aliena ſumus, quæ data eſt in manus impij, in qua nō eſt regnum pacis, nec Deus pacis regnat in ea: Nam ſi regnat, quid eſt, quod orātes dicimus: Adueniat regnum tuum? Neceſſe igitur eſt, abſcōdere interim ſi quid habemus, boni, quoniam theſaurū regni cælorum qui inuenit homo abſcondit. Propter quod etiam corporaliter in clauſtris, & in ſiluis abſcondimur. Et ſi ſcire vultis quantum in hac abſconſione lucramur, credo nullū hic eſſe, qui, ſi quartam partem eorum, quæ facit, in ſæculo actitaret, non adoraretur, vt ſanctus reputaretur, vt Angelus, nunc autem quotidie tamquam negligens arguitur, & increpatur. Parum ne hoc lucrum ducitis, quod non reputamini ſancti antequam ſitis? An non timetis ne fortè hic vili mercede hac recepta, in futuro mercedem non habeatis? Neceſſaria eſt ergo hæc abſconſio non ſolum ante oculos aliorum, ſed etiam

Luc.17.b multo magis ante teipſum. Hoc enim habet Dominica illa ſententia: Cum feceritis omnia quæ præcipiuntur vobis, dicite, ſerui inutiles ſumus: quod debuimus facere fecimus, væ enim nobis ſi non feciſſemus. Et E

hęc eſt vtique magna virtus, & ſumma ſecuritas, quando & piè viuis, & tamen plus attendis, quæ deſunt tibi, quam quæ obtinuiſſe videris, oblitus quæ retro ſunt, & extendens te in anteriora. Hæc igitur eſt abſconſio: quam ſub ſcapulis Domini præſtari dixeramus; qualis forſitan abſconſio fuit, vel obumbratio quæ Mariæ facta eſt à Spirituſancto, ad cælandum videlicet tam incomprehenſibile ſacramentum. De protectione quoque idem ait propheta iſte: Obumbraſti ſuper caput meum in die belli. *Pſ.139.b*

Sicut enim videns venientem accipitrem mater expandit alas ſuas, vt pulli ſubeant, & habeant tutum refugium, ſic nobis parata, & quodammodo dilatato ſinu extēſa eſt ſumma illa, & ineffabilis pietas Domini noſtri. Vnde, & ſupra dixit: Quoniam refugium meum es tu. Iam verò ſub ipſis quoque ſcapulis, & vmbraculum ſalubre, & protectionem habemus. Sicut enim iſte corporeus Sol licet bonus ſit, & valde neceſſarius, tamen & feruor eius ſi temperatus nō fuerit, infirmo capiti, & ſplendor infirmis oculis nocet, nec eſt Solis culpa, ſed infirmitatis: ſic etiam Sol iuſtitiæ eſt. Vnde & dicitur: Noli nimium iuſtus eſſe. Non *Eccl.7.e*

quod iuſtitia bona non ſit, ſed quia dum adhuc infirmi ſumus, oportet ipſa bona gratia temperari, ne forte elationis, aut indiſcretionis vitium incurramus. Quid eſt, F

quod inceſſanter orantes, & ſupplicantes non poſſumus ad eam quam deſideramus, gratiæ abundantiam peruenire (Putatis quia auarus, aut inops factus eſt Deus, impotens, aut inexorabilis? Abſit hoc, prorſus abſit: ſed ipſe cognouit figmentū noſtrum, & ſcapulis ſuis obumbrat nobis. Non tamen à petitione propterea ceſſandū eſt, quia etſi non dat ad ſatietatem, dat tamen ad ſuſtentationē, etſi cauet nobis à feruore nimio, tamen fouet nos tamquam mater calore ſuo. Hoc eſt.n. quartū, quod diximus ſub ſcapulis eius nobis præſtari, vt tamquā pulli in calore materni corporis foueamur, ne foris vagantes moriamur, refrigeſcēte nimirum caritate, quæ non diffunditur in nobis niſi per ſpiritum qui datur nobis. Sub his igitur pennis eius ſecurus ſperabis, vt videlicet de exhilaratione præſentium munerum firma ſit exſpectatio futurorum.

De

De prima parte quinti verſus. Sermo V.
Vbi ſupra.

SCuto circumdabit te veritas eius. Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem. Et quis hoc dixerit, ſcitis: & tempus ſcitis. Domini enim eſt verbum iſtud, inſtante iam paſſione ſua. Et attendite quoniam ipſe quidem erat paſſurus, & non diſcipuli: nec tamen pro ſe dicebat orandum, ſed pro illis. Vnde ad Petrum: Ecce Satanas expetiuit vos vt cribraret ſicut triticum: ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Si tantum illos oportebat timere in paſſione Domini quantum nobis timendum eſt fratres, in paſſione noſtra? Vigilate proinde & orate, vt non intretis in tentationem: quoniam vndique circumdati eſtis tentationibus. Vnde legiſtis, quia tentatio eſt vita hominis ſuper terram. Itaque ſi tot tentationibus plena eſt vita noſtra, vt non immerito tota ipſa tentatio debeat appellari: peruigili circumſpectione opus eſt, & oratione, ne inducamur in eam, vnde eſt, & illud in oratione Dominica: Et ne nos inducas in tentationem. Quia ergo vndique ſic circumdatus es tentationibus, ſcuto, circumdabit te veritas eius: vt quemadmodum, vndique bella, ita vndique ſint & præſidia. In quo omninò illud manifeſtum eſt, ſpirituale ſcutum eſſe oportere, quod circumdare poteſt. Veritas autem circumdat, quia verax qui promittit, & ſic exhibet, vt promittit. Fidelis Deus, ait Apoſtolus, qui non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis: Non incongruè ſanè ſcuto comparatur gratia Diuinæ protectionis, quod in ſuperiori parte amplum, & latum eſt, vt caput humeroſq. cuſtodiat: in inferiori verò ſtrictius, vt minus oneret, maximè, quòd graciliores ſint tibiæ, nec tam facilè vulnerentur, ſed nec adeo periculoſum ſit illis in partibus vulnerari. Sic omninò, ſic militibus ſuis Chriſtus ad inferiora tuenda, id eſt, carnem, magnam (vt ita dixerim) ſtrictitatem, atque penuriam rerum temporalium donat: nec vult eos illarum multitudine prægrauari, ſed vt victum, & veſtitum habẽtes, quemadmodum ait Apoſtolus, his contenti ſimus, in ſuperioribus verò ampliorem latitudinem, & abundantiam gratię ſpiritualis. Sic enim habes: Primum quęrite regnũ Dei, & iuſtitiam eius, & oĩa adijcietur vobis. De victu vtique dixit, & veſtitu. Vñ dixerat ſolicitos eſſe non debere. Nam & hęc ipſa pater noſter cæleſtis benigniſſima pietate miniſtrat, ob duplicem ſcilicet cauſam: ne vel omninò crederemus infenſum, ſi iſta negaret, & ſic deſperaremus: vel illorum nimia ſolicitudo, ſpiritualis exercitij fieret detrimentum. Sine his enim, neque viuere, neque Deo ſeruire eſt. Ceterum quanto ſtrictius, tanto melius. Itaque ſcuto circũdabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno, à ſagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu, & dęmonio meridiano. Hæ ſunt quattuor tentationes, quibus vndique circumdati neceſſe habemus circumdari etiam ſcuto Domini, vt ſit nobis à dextris, & à ſiniſtris, antè & retro. Hoc enim præmonitos vos eſſe volo, neminem ſuper terram abſque tentatione victurum, vt cui fortè tollitur aliqua, alteram ſecurus exſpectet: aut fortè non ſecurus, ſed pauidus magis, & ſic petat ab ea liberari, vt numquam ſibi in corpore mortis huius libertatem perfectã, ſeu requiem audeat polliceri. Quia in re conſideranda eſt nobis, tam benigna erga nos Diuinę pietatis diſpenſatio, vt quibuſdam nos tentationibus patiatur diutius occupari, ne fortè perículoſiores occurrant: ab aliquibus verò citius liberet, vt poſſimus in alijs, quas nobis vtiliores fore præuidet exerceri. Verum conſiderandum nobis eſt (ſed non modo) quæ ſint iſtæ quattuor quas hic ponit. Credo enim, quod in hoc ordine, quo hic numerantur, contra eos, qui conuertuntur inſurgunt, & velut principes ſunt omnium tentationum.

Marc. 26. d — Luc. 22. d — G — Iob 7. d — Matth. 6. b — 1. Cor. 10. c — H — 1. Tim. 6. b — Matth. 6. d — Textus — I

De ſecunda parte quinti verſus, & de
ſexto verſu. Sermo VI.
Vbi ſupra.

SOlet in Diuinis Scripturis aduerſitas deſignari per noctem, & ſcimus, quia aduerſus eos, qui conuertuntur, primum eſſe certamen de moleſtijs corporis conſueuit. Caro. n. hactenus indomita, caſtigari, & in ſeruitutem redigi nequaquam æquanimiter patitur, ſed adhuc memor recens perditæ libertatis acrius cõcupiſcit aduerſus ſpiritũ, maximeq; in his pęnis, in quibus eſtis vos quotidie morientes;

rientes: immò verò morte affecti tota die, quæ & ſupra vires ſunt, & vltra naturam,& contra conſuetudinem veſtram. Quid igitur mirum? Turbant iſta maximè eos qui necdum conſueuerunt, necdum ſatis in promptu habeant recurrere ad orationes, reſurgere ad meditationes ſanctas, vt ſic releuetur diei pondus, & æſtus. Neceſſarium planè nobis inter ipſa noſtræ conuerſionis initia ſcutum Domini, vt non timeamus à
K timore nocturno. Benè autem dicitur non timendum à timore nocturno,& non dicitur à nocte, quia non ipſa afflictio tentatio eſt,ſed magis timor ipſius. Nam, & omnes laboramus, cum tamen non omnes inde tentemur: & qui tentantur, multo magis timore futuræ pœnæ, quam præſentis dolore læduntur. Quia ergo timor ipſe tentatio eſt, congruè dictum eſt ei qui circumdatur ſcuto Domini, quòd à tentatione hac nō timebit. Fortè impugnabitur, fortè tentabitur,fortè timebit noctem, ſed non ei timor iſte nocebit. Magis autem ſi non fuerit dominatus,tunc immaculatus erit,& emundabitur, ſicut ſcriptum eſt, quia territi pur-
Iob 41.c gabuntur.Caminus eſt timor iſte,ſed vt examinet, non exurat,veritas facit, Nocturnus planè, & tenebroſus timor, ſed facilè hunc radius veritatis exſuperat. Ingerit enim oculis cordis nunc quidē peccata, quæ feci-
Pſ.37.c mus: vt quemadmodum de ſe propheta ait, etiam nos in flagella parati ſimus, annunciantes iniquitatem noſtram, & cogitantes pro peccato noſtro. Nunc verò æterna ſupplicia, quæ meruimus vt in eorum comparatione quæ euadimus, vniuerſa quæ patimur,delicias reputemus. Nunc quoque celeſtia præmia ad quæ tendimus, crebro videlicet memorantes,quoniam non ſunt condignę paſſiones huius temporis ad futuram
Rom.8.d gloriam,quæ reuelabitur in nobis. Nunc etiam ea quæ pro nobis pertulit Chriſtus, vt crebro conſiderantes quanta ſuſtinuit illa maieſtas pro inutilibus ſeruis,erubeſcamus non ſuſtinere vel parua pro nobis. Sed fortaſſe præualuit veritas, præſertim tam multiplex,& vſquequaque circumdans,non re-
L pellere modo, ſed etiam expellere penitus hunc timorem. Nox præceſſit: vt filius lucis, & diei,honeſtè ambulās, time ſagittam. Leuiter volat,leuiter penetrat:ſed dico tibi nō leue infligit vulnus,citò interficit. Nimirum ſagitta hæc vana gloria eſt, non eſt vnde hæc impugnet puſillanimes, & remiſſos. Qui feruentiores eſſe videntur,ipſi paueāt, ipſi ſibi caueant in hac parte: nihilominus adhuc ſoliciti non deſerere ſcutum inexpugnabile veritatis. Quid enim aliud tam contrarium vanitati? Nec ſanè huic opponenda ſagittæ ſecreta illa, & quodammodo intima veritatis exigimus: ſemetipſam moueritani ma, de ſe teneat veritatem. Difficile prorſus (ni fallor) homo verbis laudantium hominem in vita ſua, abduci poterit altum ſapere, ſi ſe intus ad lucem veritatis ſolicita conſideratione diſcutiat. Nonne enim ſi propriam cogitat conditionem, dicturus eſt ſibi: Quid ſuperbis terra, & cinis? Nonne ſi propriam conſideret corruptionem, fateatur neceſſe eſt, quoniam non eſt in eo bonum? Sed, & ſi forte aliquid habere videtur, non inueniet puto quod reſpondeat Apoſtolo dicenti: Quid habes quod non 1.Cor.
accepiſti? Et alibi: Qui ſtat,videat ne cadat. 4.b
Poſtremò ſi fideliter computet,facilè illi erit 1.Cor.
aduertere, quòd nec cum decem millibus 10.c
poſſit occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad ſe, & omnes iuſtitias ſuas tamquā pannum menſtruatæ reputari. Eadem quoque veritas, & eis nihilominus opponenda eſt tentationibus, quæ ſequuntur. Neque M
enim vel ſic deſiſtit hoſtis antiquus, ſed ad callidiora forte conuertitur argumenta. Firmam probauit vtroque latere turrim, nō eſt quod vel à ſiniſtris puſillanimitate timoris, vel à dextris eam humanis cōcutere laudibus, in vtraque iam molitione fruſtratus attentet. Sed ſi viribus, inquit, deijcere nequeo: forte decipere poſſum alicuius ingenio proditoris. Quis putas erit hic proditor? Planè cupiditas, radix iniquitatis, ambitio, ſubtile malum, ſecretum virus, peſtis occulta, doli artifex, mater hypocriſis, liuoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, vitiorum ærugo, tinea ſanctitatis, excæcatrix cordium, ex remedijs morbos creans, generans ex medicina languorem. Contempſit vanam gloriam, ait quoniam vana eſt: forte ſolidius aliquid affectaret, forte honores, forte diuitias. Quantos hoc negotium perambulans in tenebris trudi fecit in tenebras exteriores veſte ſpolians nuptiali, & virtutum exercitia fructu pietatis euacuans? Quantos ergo peſtis hæc nequiter ſupplantatos turpiter quoque deiecit, vt ceteri quique quos latuit occultus effoſſor, ſubitam expaueſcerent ad ruinam? Quid verò hunc fouet vermem aliud,

quàm

quam mentis alienatio, & obliuio veritatis? Aut quid niſi veritas hunc prodendum veſtigat proditorem, & negotium arguit tenebrarum? Nimirum hæc eſt, quæ dicit.
Matth. 16. d Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur, ſe autem perdat & detrimentum ſui faciat? Et item: Potentes, ait
Sap. 6. a potenter tormenta patientur. Hæc eſt, quæ
A ſedula ſuggeſtione reducit in mentem, quam ſit in ambitu friuola conſolatio, graue iudicium, vſus breuis, finis ignotus. Huc uſque tentationes Domini: quartam inimicus non præſumit afferre. Illa enim de ignorantia eſt, nec dubitat ſapientiſſimum, qui ſic moderabatur reſponſiones ſuas, vt in nullo vnquã poſſet deprehendere, quod quærebat. Prima ſiquidem tentatione eſurienti ſuadebat de lapidibus panem facere: ſed ille, nec poſſe, nec non poſſe reſpondẽs,
Matt. 4. a cibum alium prætendit, dicens: Non in ſolo pane viuit homo, &c. Secunda verò tentatione præcipitium ſuadebat, promittens, quia non læderetur ſi filius Dei eſſet, & ſic videns omnis ciuitas laudaret eum, & magnificaret, & nec eſſe ſe, nec non eſſe reſpondit: Tertia de ambitione fuit, quando omnia regna mundi promiſit, ſi cadens adoraret eum. Vides ne, quod ambitionis via, adoratio diaboli eſt, qua videlicet ad honores, & gloriam mundi peruenienđum ſuis ille adoratoribus pollicetur? Quarta (vt dixi) tentatione apud eum abſtinuit, cuius nimirum tantam eſſet expertus prudentiam ex reſponſis: Quid autem aduerſus alios faciat quos videt omnimodò diligere iuſtitiam & odiſſe iniquitatem? Quid niſi, vt iniquitatem palliet virtutis imagine? Quos enim perfectos boni nouerit amatores, malum eis ſub ſpecie boni non mediocris, ſed perfecti, perſuadere conatur, vt citò conſentiat, qui magnoperè diligit bonum, & facilè qui currit incurrat. Hoc eſt igitur dæmonium non modo diurnum, ſed meridia-
B num. An non hoc timuit Maria, quando ad nouam Angeli ſalutationem expauit?
2. Cor. 2. c An non hoc inſinuabat Apoſtolus cum diceret: Non enim ignoramus cogitationes eius? Ipſe enim Angelus ſatanæ transfigurat ſe in Angelum lucis. An non denique hoc ipſum metuebant Diſcipuli, quando videntes Dominum ſuper mare ambulantem clamabant, putantes phantaſma eſſe? Et vide, quam benè congruit, quod quarta vigilia nocte fuiſſe dicitur, quando contra tentationem quartam vigilaſſe diſcipuli perhibentur. Nec verò in re manifeſtiſſima noſtro arbitror opus eſſe eloquio, quod videlicet ſola ſit veritas, quæ palliatam detegit falſitatem. Quattuor has tentationes etiam in generali ſtatu Eccleſiæ haud difficile diligens conſiderator inueniet: Nonne enim timor nocturnus exercebat nouellam adhuc Eccleſiæ plantationem, quando omnis, qui occiderat ſeruos Dei, arbitrabatur ſe obſequium præſtare Deo? Demum perſequutione ceſſante, & die reddita, turbauit eam grauius, & afflixit ſagitta volãs, quando exierunt aliqui de Eccleſia inflati ſpiritu carnis ſuæ, inanis & volatilis gloriæ cupidi, & volentes ſibi facere nomen, linguas ſuas magnificando, diuerſa & peruerſa dogmata fabricauerunt. At nunc quidem pax à paganis, pax ab hæreticis, ſed non eſt pax à falſis filijs. Multiplicaſti gentem Domine Ieſu, ſed non magnificaſti lætitiam: quoniam multi ſunt vocati, pauci vero electi. Omnes Chriſtiani, & omnes ferè, quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Ipſa C
quoque Eccleſiaſticæ dignitatis officia in turpem quæſtum, & tenebrarum negotium tranſire, nec in his ſalus animarum, ſed luxus quæritur diuitiarum. Propter hoc tondentur, propter hoc frequentant Eccleſias, Miſſas celebrant, Pſalmos decantant, Pro Epiſcopatibus, & Archidiaconatibus, Abbatijs, alijsq. dignitatibus impudenter hodie decertatur, vt eccleſiarum reditus in ſuperfluitatis, & vanitatis vſus diſſipentur. Supereſt, vt reueletur homo peccati, filius perditionis, dæmonium non modo diurnum, ſed & meridianum quod non ſolum transfiguratur in Angelum lucis, ſed extollitur ſupra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. Nimirum inſidiatur crudelius calcaneo matris Eccleſiæ, à qua dolet caput ſuum eſſe contritum. Hic planè grauiſſimus erit incurſus, ſed ab hoc quoque Eccleſiam electorum veritas liberabit, propter os breuians dies, & dæmonium meridianum deſtruens illuſtratione aduentus ſui. Et hæc quidem dicta ſunt de tentationibus iſtis: nam & in ſermone quodam ſuper Cantica Canticorum memini me ſuper his tractaſſe ſimiliter, cum meridiani huius dæmonij mentio incidiſſet, ex occaſione ſcilicet meridiani accubitus ſponſi, quem ſibi ſponſa petierat indicari. *Serm. 30*

De ſeptimo verſu. Sermo VII. Vbi ſupra.

D IN ſpe viuimus fratres, nec deficimus in tribulatione præſenti quod in exſpectatione ſimus indefectibiliũ gaudiorum. Neque enim vana vobis hæc exſpectatio, aut dubia ſpes videtur, innixa nimirum æternæ promiſſionibus veritatis. Deinde etiam ex perceptione præſentium munerum firma eſt exſpectatio futurorum, & præſentis gratiæ virtus nimis credibiliter atteſtatur felicitatem promiſſæ gloriæ ſine dubio ſequuturam. Nempè Dominus virtutum ipſe eſt rex glorię, & in hymno quoque eumdem cantamus patrem perennis *Pſ. 83. c* gloriæ, patrem potentis gratiæ, cui & in Pſalmo canimus, quia miſericordiam, & veritatem diligit Deus; gratiam, & gloriam dabit Dominus. Viriliter ego ſuſtineat in hoc ſæculo pietas colluctationem, & perſequutionem quālibet æquanimiter patiatur. Quid ni toleret omnia, quæ ad omnia valet, prōmiſſionem habens eius vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ? Repugnet fortiter impugnanti; quia & repugnanti propugnator aderit indefeſſus, & triumphanti non deerit largiſſi- *Textus.* mus remunerator. Scuto, inquit, circumdabit te veritas eius. Neceſſaria planè inſuperabilis protectio veritatis, nō modo interim in carne degenti, ſed poſtmodum exeunti, & nunc quidem ob periculoſos conflictus, E tunc verò ob monſtruoſo occurſus ſpirituũ malignorum. Nempè & ſanctiſſimæ illi glorioſi Martini animæ voluit pars inimica nocere, & cruenta beſtia, ſciēs, quod modicum iam tempus haberet, tota profecto inſania malitiæ infatigabilis, non eſt verita propè aſſiſtere ei quoque, in quo nihil habebat. Immò vero ad ipſum etiam regem gloriæ accedere impudētiſſima temeritas illa præ- *Ioan. 14 d* ſumpſit, ſicut ipſe teſtatur, Venit enim princeps mundi huius, & in me non inuenit qdquam. Felix anima, quæ ſic interim tentationum iacula ſcuto veritatis repulerit, vt nil prorſus venenatū in ſe coaleſcere paſſa, omnino non cōfundatur cum loquetur inimicis ſuis in porta. Nihil in me funeſte reperies. Felix quem ſic circumdat clypeus veritatis, vt introitum quoque, & exitum eius cuſtodiat: exitum vtique ab hac vita, & introitum in futuram, quo videlicet nec moliatur à tergo, nec à facie mali quippiam inimicus attentet. Siquidem omninò opus erit illic cuſtode, opus erit duce fideli, opus erit conſolatore magno propter horribiles illas viſiones: non minus, quam hic adiutore, & propugnatore contra inuiſibiles tentatores. Glorificate itaque dilectiſſimi, & portate interim Chriſtum in corpore vr̄o, onus delectabile, ſuaue pondus, ſarcinam ſalutarem, etiamſi premere aliquando ſorte videtur, etiamſi interdum latera tundit, & flagellat recalcitrantem, etiamſi quando in camo & freno maxillas conſtringit, & coërcet omninò feliciter. Eſto vt iumentū. Ho- *Pſ. 48. d* mo, inquit, cum in honore eſſet, non intel- F lexit, comparatus eſt iumētis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Quid enim tantopere, vel plangit propheta, vel arguit in homine ſimilitudinem iumentorū, præſertim qui alio quodam loco de ſe loqui, & dicere Deo non ſine quadam congratulatione videtur: Vt iumentum factus ſum apud te, & *Pſ. 72. d* ego ſemper tecum? Puto, immò non puto, ſed ſcio ſimilitudinem aliquam iumentorū homini commendari: ſed planè non eam, quæ in non intelligendo, & inſipientiæ, ſed patientię imitatione conſiſtat. Neque enim ſuccenſentis ſimiliter, ſed ne plāgentis quidem videretur vox ſi dixiſſet: Homo cum ſub onere Dei eſſet, non recalcitrauit, vt iumentum factus eſt apud eum. Quis enim non illi iumento plurimum inuideret, cuius in humili tergo ad commendationem ineffabilis ſuæ manſuetudinis dignatus eſt ſedere Saluator: ſi cum illius tam pretioſi oneris geſtatione intelligentiam quoque tam ſingularis habuiſſet oneris? Vt iumentum igitur eſto, minimè tamen iumentum: patienter quidem ſuſtinens onus, ſed honorem intelligens: ſapienter, & delectabiliter cogitans tam ipſius oneris qualitatem, quam propriam vtilitatem. Magnus ille Ignatius, diſcipuli quem diligebat Ieſus auditor, martyr noſter, cuius pretioſis reliquijs noſtra ditata eſt paupertas. Mariam in pluribus quas ad eam ſcribit Epiſtolis, Chriſtiferam conſalutat. Egregius planè titulus dignitatis, & commendatio honoris immenſi. Nempè, cui ſeruire, regnare: geſtare hūc, non onerari eſt, ſed ornari. Ceterum vnde ei de quo nunc loquebamur Saluatoris aſello verendum vllatenus videbatur, ne ſub illa tali ſarcina deficere poſſet in via? An verò timendus ei, aut luporum incurſus, aut raptorum occurſus, vel præcipitium ſeu periculum aliquod ſub tanto

to præſide metuendum? Felix qui ſic tulerit Chriſtum, vt à ſancto ſanctorum in ſanctam ciuitatem mereatur induci. Non eſt omninò, quod timeat, ne, vel in via aliquod offendiculum, vel repulſam in ianua patiatur. Illi nempè iumento viam parabant fideles populi, huic Angeli ſancti: quoniã Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Sed non ſunt hęc præoccupanda modo: ſeries magis ipſa ſcriptu-

Textus. ræ expoſitionis ordine ſequenda eſt. Cadẽt à latere, inquit, tuo mille, & decem millia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Hic etiam verſus hodie nobis tractãdus eſt, non ignoratis: In præcedenti ſanè capitulo, quod nouiſſimè tractabatur, dictum eſt, ſi recolitis, quemadmodum à quattuor quibuſdam maximis equidem grauiſſimiſq. tentationibus huius vitæ protectio liberet veritatis: videlicet à timore nocturno, à ſagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu, & dæmonio meridiano. Quod igitur ſequitur cadent à latere tuo mille, &c. futuræ magis vitæ arbitror aſſignandum. Vnde, & in principio ſermonis huiꝰ meminiſtis adhuc, ni fal-

1. Tim. 4.c lor ſententiæ Apoſtolicæ, qua videlicet valere ad omnia pietatem, vitæ quoque eius, quæ nunc eſt, & futuræ promiſſionem ha-

H bere commendat. Audite ergo, & audite in lætitia cordis veſtri, quod ad futuræ vitæ promiſſionem, veſtramq. exſpectationem pertinere videtur. Vbi eſt theſaurus veſter, ſit & cor veſtrum. Et quidem ſtudio ſe audiſtis præſentia, non ſum immemor, ſed ſtudioſius decet futura audire. Nam, & Pſeudoprophetam (Balaam dico) recolite, qui hiſtorias noſtis, & ipſe, inquam, iniquus iuſtorum mortem optabat, & nouiſſima ſua horum ſimilia fieri precabatur. Tantus eſt pietatis fructus, tanta iuſtitiæ merces, vt ne ab ipſis quidem non deſiderari queat impijs, & iniuſtis. Minus tamen oblectat canticum Sion ſalices Babylonis. Suſpendenda proinde organa apud eos, lamẽtandum magis ſuper flumina Babylonis, ſi fortè perſuaderi eis poſſit, vt plangant. Hic planè cantandum eſt, vbi non deerunt qui tota alacritate ſpiritus ſaltent ad vocem pſalterij, ad canticum Sion; & vehementia quadam ſacri deſiderij ad eam geſtiant

Pſ.54.b præuolare, dicentes: Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcã? Quid enim aliud exſultare, quàm ex ſeipſo ſaltare? Minus ſapit ijs qui medio adhuc periclitantur in mari, iactantur vndis, aguntur fluctibus, quamlibet fauorabile ſit, quod de remoti, & prope iam deſparati tranquilitate ſeu amœnitate litoris nunciatur. Sed nec ad eiuſmodi pertinet animam, quod hodie nobis propoſitum eſt, neque enim talis quæpiam adhuc meretur audire: Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Memento cui hæc promiſſio facta ſit. Nempe ei. Qui habitat in adiutorio altiſſimi, in protectione Dei cæli com- I

morabitur. Audiat igitur is qui ſalutis portui, cogitatione iam, & auiditate appropinquat, qui præiactata velut quadam anchora ſpei ſuæ, terræ illi deſiderabili inconuulſibiliter inhæſiſſe videtur, cunctis diebus quibus nunc militat, exſpectãs donec veniat immutatio ſua. Certiſſima ſanè, & præcipua propinquatio portus huius, hæc ipſa conuerſatio eius in qua poſiti eſtis, exitus præparatio eſt, vocationis videlicet, & iuſtificationis diuinæ. In his nempè duobus, fidelis quædam conſtituta eſt connexio velut cuiuſdam æternitatis ad æternitatem, ideſt, magnificationis ad prædeſtinationem: quarum equidem ſicut prædeſtinatio nullo eſt præciſa principio, ſic & magnificatio nihilominus nullo vnquam fine claudenda. Ne verò eam quam diximus quaſi geminæ huius æternitatis mediam connexionem, eſſe putes noſtrę adinuentionis, Apoſtolum audi, ſi non eamdem tibi manifeſtius ipſe commẽdat: Quos enim præſciuit *Rom.8* f

& prædeſtinauit cõformes fieri imaginis filij ſui, quomodo putas, aut quo ordine magnificabit? Siquidẽ quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt. Num à prędeſtinatione ad magnificationem ſaltu quodam peruenies repentino? Prouide tibi medium pontem, aut magis ingredere iam paratum. Quos prædeſtinauit, inquit, hos & vocauit, quos autem vocauit, hos & iuſtificauit. Et quos autem vocauit, hos & magnificauit. Hęc via equidem bona videtur nonnullis hominibus, ſed & bona eſt; nihil ſuper eius fine timendum. Non tibi ſint viæ huius ſuſpecta nouiſſima, K

perge ſecurus, tanto viuidius, quanto certius ea iam propinquare videntur: nempè tenes media, quomodo non nouiſſima propinquarent? Agite, inquit, pœnitentiam, ap- *Matt.3.*

propinquabit enim regnũ cælorum Sed re- a

gnum, inquies, cælorum vim patitur, & vio-

lenti diripiunt illud. Nullus mihi reſpondeat, non niſi per medios hoſtiũ cuneos patet acceſſus, in itinere medio ſunt gigãtes, in aëre volitant, obſident tranſitũ, obſeruãt tranſeuntes. Attamen fiducialiter age, ne timeas. Magni ſunt, multi ſunt, ſed cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Cadent vndique, numquam tibi deinceps in perpetuum nocituri: parum eſt, non appropinquaturi. Equidem videbit peccator, & iraſcetur, ſed à latere veniet: quod videlicet præueniat te miſericordia Dei tui, eadem quoque nihilominus etiam miſericordia ſubſequetur, & introitum videlicet tuum (vt quidem ſupra meminimus) & exitum tuum cuſtodiens. Alioquin quid in illo tam terribili ſpiritualium nequitiarum occurſu humani poſſent conſiſtere ſenſus, quod non intolerabili cõcuterentur horrore? Quid putatis fratres, ſed vel vni alicui è tam multis principibus tenebrarum in medium veſtri irruere, & in tota feritate ſua ac tenebroſi enormitate corporis apparere liceret: quis illũ poſſet, vel corporis ſenſus ſuſtinere, vel cordis? Denique ante hos paucos dies (ipſi ſcitis) vnum quemdam ex vobis, & prius dormientem, & poſtea excitatum tam grauiter phantaſia nocturna, perturbare permiſſa eſt, vt vix illa die rationis compos, vix potuerit eſſe ſecurus. Etiam omnes vos pariter expauiſtis, cum territus ille terribilem nimis exclamaſſet in vocem. Erubeſcẽdum ſanè, quòd vſque adeo fides in vobis, vel dormientibus viſa fuerit obdormiſſe, ſed ad noſtram ſine dubio factum eſt admonitionem, vt tota ſolicitudine meminerimus aduerſum quos nobis ſit colluctatio, ne quando ſcilicet, aut ignari hoſtilis inuidiæ, aut protectioni diuinæ inueniamur ingrati. Ex vehementiſſimo ſiquidem proprij cruciatu liuoris, in tantum prorupit malitia inueterata furorem, his præſertim diebus ſanctis acrius ſeſe indicãs veſtra deuotione torqueri. Eodem ſanè tabeſcentis inſaniæ zelo, ſed licentia ampliori exeuntibus ſanctis adeſt, non niſi à latere tamen: neque enim, vel occurrere iam à facie quaſi vt vim faciat, vel à tergo repere tamquã, vt dicipiat permittetur. Sed nec iuxta iter quidem ſcandalum de cetero ponet tibi: ad te enim non appropinquabit, nõ modo nõ attinget, vt feriat, ſed nec accedet, vt terreat. Puto enim id verebaris ne te forſitan grauis ad illas tam monſtruoſas effigies, & larualiũ tantã multitudinem facierum horror inuaderet, ſed egregius tibi paracletus, & efficaciſſimus aderit cõſolator, ipſe nimirum de quo legiſti: Coram illo procident *Pſ. 71. b* Aethiopes, & inimici eius terram lingent. Planè ad nihilum deducetur in conſpectu eius malignus: ſic timentes ſe glorificabit. Præſente te Domine Ieſu quantumlibet irruant hoſtes: immo non irruant, ſed ruant, M confluant vndique, ſed vt fluant, & pereant à conſpectu Domini; quemadmodum fluit cera à facie ignis. Quid enim metuam deficientes, quid tremẽtes paueam, quid verear cadentes? Etſi ambulauero in medio vmbrę mortis, non timebo mala, dummodo tu mecum ſis Domine Deus meus. Siquidem protinus aſpirabit dies, & inclinabuntur vmbrę, cadent hinc inde principes tenebrarum. Quos enim nunc quoque, dum inter malignas eorum occultasq. ſuggeſtiones per fidem adhuc nõ per ſpem ambulamus, fides tamen victorioſa triumphat: quomodo non facilius ipſa iam tunc propalatæ cognitio veritatis euidens cum ſuis illis tenebroſis ferrugineisq, imaginibus exſufflabit? Nec cauſſeris fortè de numero, vel ipſã ſaltem multitudinem verearis. Memento ſanè, quod ad vnum Saluatoris imperium ab obſeſſo iam, & diu poſſeſſo vnius hominis corpore, dæmonum legio tota diſceſſit, & ne ipſos quidem auſa eſt niſi ab eo iuſſa contingere porcos: quanto magis ipſo duce quotquot fuerint vndique cadent cum ingenti admiratione, & confuſione, dicentes: Quæ eſt iſta, quæ aſcendit ſicut Aurora cõ- *Cant. 6. a* ſurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis, vt caſtrorum acies ordinata? Intrepidus itaque, omninò impauidus, magis autem gratulabundus, & laudans oculis tuis conſiderabis: nec ſanè iam, vel impugnationem ſuſtinebis, vel furorem pauebis, ſed magis retributionem peccatorum videbis. Et quidem videntur ſufficere poſſe hodie, quæ A dicta ſunt, ſed adhuc ſanè aliquos veſtrum nonnulla arbitror exſpectatione ſuſpendi. Mouet enim ſtudioſiores quoſque (ni fallor) quidnam ſibi velit, quòd à dextris quidem decem millia, à ſiniſtris verò mille perhibet eſſe caſuros. Nam latus ſanè, quòd ſimpliciter dicitur, non niſi ſiniſtrum hoc loco licere accipi puto, præſertim, quod dextrum quidem incõtinenti proprio deſignetur ex nomine. Et quidem non ſine certi ratione myſterij à ſiniſtris multos, ſed mul-

to plures à dextris caſuros eſſe prædixiſſe vi
deatur. Niſi fortè quis tā hebes fuerit & in
ſulſus, vt in eo quod dicitur mille & decem
millia, certā exprimi putet numeri taxatio-
nem, & non magis ſuperabundantem com-
parationem. Nos enim ſic non Diuinas Scri
pturas accipimus, ſed neque Eccleſia Dei.
Cadent ergo à ſiniſtris quidem mille, à de-
xtris autem decem millia: quòd videlicet
abundantiori malignitate & velut copioſio
re manu dextris inſiſtere partibus, dextrū
latus appetere cōſueuiſſent. Quod quidem,
ſi magnum illud Eccleſiæ corpus conſidera-
re libet, facilè ſatis aduertimus longè acrius
impugnari ſpirituales viros ipſius Eccleſiæ
quàm carnales: quæ nimirum duo eius la-
tera, dextrum ſiniſtrumq. puto non incon-
ueniēter accipimus. Agit hoc ſanè ſuperba
ſēper inuidioſa malitia, perfectiores quoſ-
Iob 40.c que vehementius pulſans, iuxta illud: Eſca
B eius electa. Et iterum Abſorbebit fluuium,
& non mirabitur, & habet fiduciam quod
influat Iordanis in os eius. Agit, inquam,
etſi non ſine certa Diuini diſpenſatione cō-
ſilij: qui quidem nec imperfectiores ſupra
id quod ferre poſſunt tentari permittit, fa-
ciens cum tentatione prouentum, & perfe-
ctioribus non modo glorioſiores, ſed nume
roſiores parat ex hoſte triumphos. Tota er-
go pariter electorum eccleſia coronabitur:
quod ex vtraque parte ſui legitimè certaue-
rit, vtroque nimirum cornu tam potenter
interim ventilans inimicos, vt paulo poſt
manifeſtius cadere videantur à latere eius
mille, & decem millia à dextris eius. Sic ni-
mirum olim iam quidem Dauid perfectio-
re virtute probata, necdum verò propalata
in Iſraël reprobatione Saulis, canebant in
1.Reg. choros dicentes: Percuſſit Saul mille, & Da-
18.b uid decem millia. Sin autem ad ſingulos ma
gis placet hoc referri, non vobis deeſt ne in
hac quidē parte ſpiritualis intelligentię via,
dummodo propriam ſuper hoc experiētiā
conſulatis. Longè ſiquidem ampliori ſoli-
citudine, & calliditate multiplici pars aduer
ſa vulnerare in nobis dexterā ſatagit, quàm
ſiniſtram: nec tam corporis profectò quàm
cordis laborat auferre ſubſtantiam. Vtram-
que nimirum proſperitate humano gene-
ri inuidere noſcuntur, vtraque eos felicita-
te priuare contendūt, & cæleſti videlicet &
terrena: ſed longè amplius rore cæli quàm
pinguedine terræ. An verò incongruè hæc
dixerimus duo latera, quibus nimirum du-
plicem hominis ſubſtantiam conſtat inniti, C
vos iudicate. Nam quòd ſpiritualia quidem
bona attribuimus dexterę, ſiniſtræ verò car
nalia, minimè prorſus vereor arguendum:
præſertim à vobis, quibus ſemper ſtudij eſt
nec dexteram aliquando ſiniſtram, nec ſini-
ſtram dexteram reputare. Nec verò aliter
vera quidem ſapientia probat, quàm vt in
ſiniſtra diuitiæ & gloria, in dextera autē ſit
longiturnitas vitæ: nam & hoc ſanè nulla-
tenus expedit ignorare, quænam vobis ve-
hementius inſtet peruicax hoſtium multitu
do: illic nempè ſtudioſius repugnādum vbi
grauior vrget neceſſitas, vbi totum belli im-
minet pondus, & vbi colluctationis ratio
vniuerſa conſiſtit: vnde vobis paratur tota
aut victis ignominioſa captiuitas, aut vin-
centibus gloria triūphalis. Denique propter
hoc, non quidem ad inſipientiam vobis, tū-
dendum liberè aduerſario videmini latus
expoſuiſſe ſiniſtrum, vt dexterum proinde
tota ſolicitudine conſeruetis. Hæc nimirum
commendata à Chriſto, & Chriſtianis om-
nibus imitanda ſerpentis, prudentia eſt, vt
caput ſolum toto (ſi neceſſe fuerit) expoſito
corpore tueatur. Hæc vera philoſophia,
hoc conſilium ſapientis, vt omni cuſtodia
ſeruetur cor, quia ex ipſo vita procedit. Hęc
denique gratia, & miſericordia Dei in ſer-
uos eius, & reſpectus in electos illius: vt in
eorum interim ſiniſtram quidem velut diſ
ſimulans dexteræ ſemper ſtudioſus prote-
ctor aſſiſtat. Hinc eſt quòd de ſeipſo Pro-
pheta teſtatur: Prouidebam Dominum in *Pſ.15.a*
conſpectu meo ſemper, quoniam à dextris
eſt mihi, ne commouear. Numquid & illius D
manum dexteram, & ſolā eam putas dexte-
ram tenuiſſe, cuius totam in facultatem pa-
riter, & in carnem licere paſſus eſt, quidquid
liberè viſum eſt inimico? Verumtamen ani- *Iob 2.b*
mam, inquit, eius ſerua. Vtinam mihi ſem-
per à dextris ſis Ieſu bone, vtinā ſemper te-
neas manum dexteram meam. Scio enim,
& certus ſum quoniā nulla nocebit aduer-
ſitas ſi nulla dominetur iniquitas. Tondea-
tur interim & tundatur ſiniſtrum latus, pul
ſetur iniurijs, vellicetur opprobrijs: libens
illud expono dum à te cuſtodiar, dummodo
ſis ipſe protectio mea ſuper manum dexte-
rā meam. Fortè enim mille qui à ſiniſtro ca
ſuri ſunt, homines magis intelligendi ſunt
quàm dæmones. Hi nimirum nobis nō niſi
ob tēporalia quælibet aduerſantur & tran-
ſitoria bona, quæ quidem aut nos habere
inui-

inuidioſa malignitate ſuſpirent, aut cupiditate iniuſta ſeſe potius doleant nō habere. Fortè.n. mūdi huius conantur auferre ſubſtantiam, fortè fauorem hominum, fortè ipſam corporū vitam. Vſque huic ſæuire humana perſequutio poteſt, animę verò nō habent quid faciant. Nam dæmones quidem ſuperna nobis, & æterna potius inuidere noſcuntur, non tamen vt ſibi cedat quod irre-
K parabiliter amiſerunt: ſed ne illuc pauper de puluere ſuſcitatus accedat, vnde ipſi in gloria conditi irreparabiliter ceciderūt, indignatur & liuore tabeſcit obſtinata malignitas humanam fragilitatē obtinere, quod retinere ipſa non meruit. Sed etſi quando fortè cuiuis temporalia damna, aut inferre
E conantur, aut gratulantur inferri: hæc eorū tota molitio eſt, vt iactura exterior vel eidē ipſi vel alteri occaſio ſit interna: ſicut è regione homines quoties ea ſuadere nobis, aut quolibet modo efficere curant vnde dextera noſtra lædatur, non hoc quidem principaliter agere, ſed tēporale aliquod cuiuis prouenturum, vel ſibi ſcilicet, vel nobis, vel alteri fortè cuipiam, aut detrimentum, aut emolumentum exinde ſeu captare ſeu propulſare velle videntur. Niſi fortè eatenus quis in dæmonem tranſierit ex homine, vt optare vllo modo poſſit quemlibet ſibi inimiciſſimum hominem æterna damnatione multari. Quid nos miſeri dormitamus ei ſpirituali ſtudio, quos tam multipliciter inſectatur nequitia ſpiritualis? Et pudor eſt dicere, & ſilere prohibet vis doloris. Quantos enim īuenire eſt fratres, ex his quoque qui in Religionis habitu, & ꝓpoſito degūt perfectionis, quos terribilis illa Prophetæ ſen-
Pſ.136. b tentia cōprehendiſſe videtur: Si oblitus fuero tui Hieruſalem, obliuioni detur dextera mea. Nempe ſiniſtri cuſtodiæ lateris tota ſolicitudine incubantes, callent admodum, ſed ſapientia huius ſæculi, cui abrenunciaſſe debuerant: ea quoque nihilominus quā
Gal.1.b reuelat caro & ſanguis: quibus iuxta Apoſtolum noluiſſe acquieſcere videbantur: Denique videas eos tam auidè lucra captare præſentia, tā ſæculariter tranſitorijs vtilitatibus adgaudere, ad terrenarum damna vel minima facultatum tam puſillanimiter turbari, tam carnaliter ſuper his decertare, diſcurrere tam impudenter, tam irreligioſè ſæcularibꝰ ſeſe implicare negotijs, ac ſi hoc eſſet tota eorum portio, hæc vniuerſa ſubſtantia. Attentius ſanè agricola pauperem excolit fundum, ſed cui fortè nulla amplior precioſiorve ſit poſſeſſio. Buccellam panis in ſinu ſuo mendicus abſcondit: quod in ſacculis ſuis ſolum hoc metalli genus æruginet. Tu quid ita extremæ huic paupertati; & quidem proprij malè prodigus laboris, incumbis? Eſt & alia tibi poſſeſſio & ſi fortè remota. Erras. Nil tā propè nos quam quod intra nos eſt. At fortè non quidem longius poſitam, ſed inutilem eſſe cauſaris, vt hic tibi quærendam magis ſufficientiam putes; Falleris, ibi magis inuenies, immò non inuenies niſi ibi. An verò æſtimas quod vel operam tuam non exigat, vel minus reſpōdeat operanti? Aut certè in tuto credis eſſe locatam, nec vlla deinceps ſolicitudine cuſtodis egere? Quodlibet horū ſapias, ſcito quòd deſipias vehemēter. Ibi.n. quam maximè quæ ſeminauerit homo, hæc & metet. Sed & qui *2.Cor. 9*
parce ſeminat, parce & metet: qui vèrò in *& Gal.*
benedictionibus ſeminauerit, de benedictio *6.*
nibus & metet, vt faciat vnum triceſimum, vnum ſexageſimum, vnum cēteſimum. Habes autem theſaurum iſtum in vaſis fictilibus, ſi tamen adhuc habes. Puto.n. iam amiſiſti, puto iam ſublatus eſt, puto iam comederunt alieni robur tuum, & ignoraſti, nec potes theſauro tuo cor apponere: q̄ppe qui theſaurum ipſum non habeas. Alioquin quæſo te, ſi tam ſolicitus es, ſi nec minima ſpernis, ſi tam prudēter ſeruas paleas tuas, G
etiam horreum tuum ſeruare memento & cuſtodire. Immo verò non exponas theſaurum tuum, qui ſic incubas ſterquilinio tuo; Forte.n. illud tibi inuident mille, ſed iſtum obſident decē millia, nec minus ſuperabundātes aſtutia, & crudelitate quam numero. Cadent, inquit, à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis: verte illuc oculos fidei: forte enim iam irruperūt aditus, forte iam liberè diripiūt omnia, forte iam ſpolia ipſa diſtribuunt. Quid ſiniſtro lateri tam male ſtudioſus obſeruator inhæres, niſi quod nō in latere iam tibi eſſe, ſed in facie ſiniſtra videntur, quod hæc prouideras in conſpectu tuo ſemper: & qui tangit hoc, non latus tetigiſſe putetur, ſed pupillam oculi tui? Ceterum iam nunc tibi prouide quiſquis es dextri negligens, ſiniſtri lateris cultor, ne cum hœdis locum accipias in ſiniſtra quam elegiſti. Aſperum verbum eſt fratres, non immeritò expauiſtis. At cauere non minus neceſſe, quàm pauere. Et quidem Dominus meus Ieſus poſt cetera

inæſti-

inæſtimabilis ſuæ erga me beneficia pietatis, etiam dextrũ ſibi propter me paſſus eſt latus fodi: quod videlicet non niſi de dextera mihi propinare vellet, non niſi in dextera locum parare refugij. Vtinam ego talis merear eſſe columba, quæ in foramine petræ habitet, & in foramine lateris dextri. Conſidera tamen hoc vulnus eum penitus
H non ſenſiſſe. Neque enim illud excipere voluit, niſi iam ſoporatus in morte: vt moneret te quãdiu viuis, in huius ſemper lateris vigilare cuſtodia, ſed & mortuam cẽſeri eã aĩam oportere, quæ quidem perniciosa inſenſibilitate diſſimulet in dextera ſibi vulnus infligi. Merito quidem in ſiniſtro latere poſitum eſſe dicitur cor hominis, ꝙ affectio eius prona ſit ſemper & procliuis in terrã.
Pſ. 118. c Nec ſanè ignorabat hoc qui miſerabiliter ingemiſcẽs; Adhæſit, inquit, pauimento aĩa mea, viuifica me ſecundum verbum tuum. Sed ne is quidem in hoc pondere nos conditionis humanæ, & grauedine cordis volebat remanere, qui ſic admonens loquebatur: Leuemus corda noſtra cũ manibus ad Deum. Planè id ſuadebat, vt à ſiniſtro latere erigerentur ad dextrum. Sæcularis militia fratres, in ſiniſtro tantum latere clypeum portat: non imitemur, ſi inter eos nolumus deputari, quos huic ſæculo militare conſtat,
2. Tim. 2. a non Chriſto. Nemo, inquit, militans Deo, implicat ſe negotijs ſecularibus: hoc eſt ſcutum applicat non tam dextræ quam ſiniſtræ. Attamẽ fratres, vtrumque nobis latus tegendum eſt, ſi meminiſtis. Scuto, inquit, circumdabit te veritas eius. Et Apoſtolus ip-
2. Cor. 6. b ſe. Per arma, inquit, iuſtitiæ à dextris, & à ſiniſtris: Ceterum ipſam audi iuſtitiam. Fortè enim non eadem vtique lateri forma præſcribitur. Nempè hinc quidem manda-
Rom. 12 d tur: Non voſmetipſos defendentes cariſſimi, ſed date locum iræ, Inde verò præcipi-
Eph. 4. f tur. Nolite locum dare diabolo. Et item:
Iac. 4. b Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis. Audi adhuc quomodo tegas latus vtrumque,
2. Cor. 8. d Prouidentes bona, ait idem Apoſtolus, non tantum coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus. Hæc eſt enim voluntas Dei, vt benefacientes, non modo tabeſcere malignorum dẹmonum inuidiam, verumtamen obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. Numquid tamen in æternum erit nobis hẹc protectio neceſſaria? Aut certè ab vtroque latere hoſtile agmen inſtabit? Erit quando non modo non inſtabunt, ſed nec ſtabunt quidem. Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Siquidem nec humana malitia iam tunc habebit quid faciat, nec dæmonum millia plus verebimur, quam totidem vermium agmina vel muſcarum. Haud aliter denique intuebimur eos, quàm filij Iſrael tranſmiſſo iam mari rubro, vndique Aegyptios mortuos, ſed, & rotas curruum ire in profundum cernebant, vt & nos ſcilicet (longè tamen ſecurius, & delectabilius) cantemus Domino quod glorioſè honorificatus ſit, equum pariter, & aſcenſorem eius deijciens in abyſſum.

De octauo verſu. Sermo VIII. Vbi ſupra.

Breuius quidem vobis aliquando dilectiſſimi, loqueremur, ſi crebrius id liceret: quod & vos credimus nonnumquam aduertere potuiſſe. Ceterum quoties ipſa diei præoccupante malicia, pluribus fortè diebus moleſtiſſimũ ſuſtinuimus à veſtra exhortatione, & conſolatione ſilentiũ, neminem veſtrum reor oportere mirari ſi tempus ipſum redimere cupientibus nobis, ſermo rarior interdum protractior videatur. Hoc ſanè nobis actum ſit breui proẹmio, vt heſterni pariter hodierniq. ſermonis, illius quidem prolixitas, huius vero breuitas excuſata apud vos K habeatur. Vereor ſiquidem minus gratam fore nonnullis, vel fuiſſe illam, vel iſtam fore, aut magis vtramque, quam alteram. Scuto, inquit, circumdabit te veritas eius, non *Textus.* timebis à timore nocturno: à ſagitta volãte in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu, & dæmonio meridiano. Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis, ad te autem nõ appropinquauit. Diximus in præcedẽtibus ſermonibus, quod dignata eſt veritas ipſa largiri, quemadmodũ ſcilicet fidelem aĩam interim quidem à tentationibus, poſtmodũ verò à difficultatibus tueatur. Quæ tamen vtraque breuius quidem in alio Pſalmo idem iſte Propheta cõmendans: In te, inquit, eripiar à tentatione, *Pſ. 17. d* & in Deo meo tranſgrediar murum: quod ipſo nimirum duce, nec hic gradiens, offendiculum, nec egrediens hinc, obſtaculum pateretur. In altero ergo crebra ereptio, in altero plena iam, & ſecura liberatio deſignatur. Nam in hoc ſanè tertio, quod adiungit: Verumtamen oculis tuis cõſiderabis: etiam felici-

felicitatis non modicæ promiſſionem arbitror contineri. Cadent, inquit, à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Verumtamen oculis tuis conſiderabis. Ita oro Domine, ita fiat. Cadant illi, & non cadam ego: paueant illi, & non paueam ego: confundantur illi, &
L non confundar ego. Euidentius ſiquidem paucis hoc loco verbis, & aïæ mihi immortalitas commendatur, & ipſius quoque fides aſtruitur corporeæ reſurrectionis. Nempè ruentibus illis futurus ſum ipſe qui videam, & ne iſti quoque quibus eorum nouiſſimā intuear retributionem oculi defuturi. Neque enim ſimpliciter oculis, ſed oculis (ait) tuis conſiderabis, iſtis vtique qui nunc languent præ inopia, & deficiunt dum ſperas in Deum tuum. Et verè fratres, deficiunt oculi dum ſperamus. Quod enim videt quis, quid
Rom.8.c ſperat? Spes, inquit, quæ videtur, nō eſt ſpes. Ipſis ergo iam tunc cōſiderabis oculis, quos modo quidem nec leuare audes ad cælum, ipſis planè qui toties interim fluunt lacrymis ac crebris compunctionibus atteruntur. Nec enim nouos tibi inſtaurandos putes, ſed tuos vtique reſtaurandos. Quid tamen de oculo dixerim, etſi minutiſſima, eminentiſſima tamen excellentiſſimaq. humani corporis portione? Repoſita eſt in ſinu noſtro beata ſpes, ex promiſſione vtique veritatis, nec capillum quidem de capite periturum. Fortè tamen idcirco ſignanter viſio promittitur oculorum, quod hoc quidem ſummum interim animę deſiderium videa-
Pſ.26.d tur, vt videat bona. Credo, inquit, videre bona Domini in terra viuentium. Supremas nimirum corporis ſui feneſtras ſupernæ aperiri deſiderat veritati, per ſpeciē ambulare geſtiens, quàm per fidem. Sane fides ex auditu, non ex viſu. Denique ſubſtantia eſt ſperandarum rerum, argumentum non apparentium. Et in fide ergo ſicut & in ſpe
Iſ.50.b deficit oculus, auris proficit ſola. Dominus
M Deus aperuit mihi aurem, ait Propheta, ſed quandoque etiam oculum reuelabit. Erit quando iam non dicetur: Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam: ſed leua potius oculos tuos, & contemplare. Quid? Plane iucunditatem & exſultationem, quam theſaurizat ſuper te Deus tuus. Quid? planè nō ea modo quæ interim quidem etſi non videre adhuc & audire, tamen & credere potes: verum etiam quod ſicut non vidit oculus, ſic nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quod præparauit Deus diligentibus ſe. Nimirum tanta capiet oculus reſurrectionis, quanta nec auditus, nec animus ipſe nunc capiat. Ob hanc denique tam vehementem animæ concupiſcentiam videndi, ſcilicet quod audit & credit, alium quoque euidentiſſimum futuræ præconem reſurrectionis ipſorum propriam mentionem feciſſe arbitror oculorum. Rurſum, *Iob 19.l*
ait, circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum ſaluatorem meum: quem viſurus ſum ego ipſe, & non alius, & oculi mei conſpecturi ſunt. Et adiecit. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo; Fortè tamen conſiderandum attentius quod ait, oculi mei, ſicut & in Pſalmo: oculis tuis con- *Pſ.90.b*
ſiderabis. Numquid enim mei eſſe oculi nunc videntur? Planè non mei. Nonnumquam ſanè viſi ſunt fuiſſe mei, quod ipſi quoque ad eam pertinere noſcantur quam male ſeruaturus accepi paternæ ſubſtantiæ portionem. Nempè velociter profligata eſt, vniuerſam citius diſſipaui. Occupauit membra omnia lex peccati, liberè intrabat mors per feneſtras meas, cuius nimirū factus eram ſeruus etiam ego ipſe. Miſer e- A
quidem ſeruus, non ſanè homini ſeruiens, ſed immūdo pecori & cęnoſo. Neque enim mercenaria ſaltem conditione famulabar, ſed planè ſeruili. Niſi fortè mercedem quis dari putet, cui etiam cibus negatur, cibus quoque ipſa eſurie perniencioſior. Cupienti ſiquidem porcorum ſiliquas, nemo dabat, vt porcis viuerem, nec conuiuerem porcis. Deinde numquid meus tunc oculus erat, quando deprædabatur animam meā? Qua quidem neceſſitate demum coactus ſum beneficium reſignare in manu dominatoris, vt quod omninò non poteram, ipſe ſibi illud ab hoſtili tyrannide vendicaret. Conſiderate attentius dilectiſſimi, & animaduertite in quanam poteſtate euaſeritis Pharaonis intolerabile iugum: vt iam membra veſtra non ſint arma iniquitatis peccato, nec regnet vltra in mortalibus corporibus veſtris. Non eſt hoc operis veſtri fratres, dextera Domini facit virtutem, ſolus hoc poteſt ille qui nihil omninò non poteſt. Ne dixeritis, manus noſtra excelſa, ſed tam ſalubriter quam veraciter confitemini, quia Dn̄s facit hæc omnia. Denique nemo ſibi dubitet omnimodis eſſe cauendum, ne forte donec adhuc dies mali ſunt, & nulla vſquam ſecuritas homini, hanc ſuam poſſeſ-

ſionem

ſionem de manu tam pij,tamq. prouidi tutoris,in periculoſam,pernicioſamq. interim libertatem recipere velle præſumat. Quod enim æmulatur pater,pro te æmulatur: nec inuidentiæ, ſed prouidentiæ eſt quod ſibi totam iubet manere ſubſtantiam ne pereat
B tibi. Denique vbi ad magnam illam ſanctamq. ciuitatem perueneris,cuius fines poſuit pacē, vbi nullus iam hoſtium timeatur incurſus, non modo reddet te tibi,ſed dabit inſuper & ſeipſum;Interim ſanè à voluntatibus tuis auertere, & Deo dicata membra nulla tibi temeritate vſurpes, ſciens quòd pietati ſanctificata, non abſque graui ſacrilegio in vſus vanitatis,curioſitatis,voluptatis, aut eiuſmodi ſæcularis operis aſſumantur.
1. Cor. 6. d Neſcitis (ait Apoſtolus) quod corpora veſtra templum ſunt Spiritusſancti quem habetis à Deo, & non eſtis veſtri? Et item Corpus, inquit, non fornicationi. Sed cui? Numquid tibi? Planè ſit tibi liberum, ſed ſi eripere illud, aut ereptum ſaltem deinceps à fornicationis impetu vendicare proprijs viribus potes.Quod ſi forte non potes,immo quia vere non potes, ſit corpus non fornicationi, ſed domino: ſeruiatq. interim ſanctificationi,ne corruptioni denuo peius ſer
Rom. 6. c uire contingat. Humanum dico (ait Apoſtolus) propter infirmitatem carnis veſtræ. Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Verum id quidem propter infirmitatem, vt ipſe quoque præmiſit. Ceterū vbi reſurrexit in virtute quod in infirmitate fuerat ſeminatum, nulla iam erit neceſſitas ſeruiendi. Vbi & ſecuritas libera fuerit, & ſecura libertas, quidni multo magis reddat eum ſibi? Quidni potius libertate donet fidelem ſeruum magnus ille paterfamilias, quandoquidem & ſuper omnia bona ſua
C conſtituet eum? Iam tunc ergo oculis tuis conſiderabis, ſi tamen eos fideliter agnoueris interim eſſe eius,non tuos. Nam & præter eam quam diximus voti vtique tam neceſſarij rationem,quo nimirum membra ipſa quæ tibi à peccati tyrannide vendicare omnino non poſſes, proprijs abrenuncians volūtatibus,diuino cultui mancipaſti:numquid vel modo tua eſſe videntur in quibus adhuc contraria lex etſi non regnat,habitat tamen, in quibus pœna peccati ſecundus equidem hoſtis tuus, non modo manet, ſed & preualet,& liberè dominatur? Tu ne tuū dixeris corpus quod mortuum eſt propter peccatum,aut animæ eſſe quod animam aggrauare non ceſſat? Planè ſi quis ſuum illud dicere cupit,non aliud conuenienter dixiſſe videbitur,quàm onus ſuum, quam carcerem ſuum. Alioquin quonam modo tuos dixeris oculos,quos ſanè (vis,non vis) toties ſomnus occupat,fumus turbat,exiguus puluis ſauciat, noxius humor obnubilat, dolor acerbus excruciat, vel ipſa demū nouiſſima mors excæcat? At tunc planè tui erūt,quando omnia iſta non erunt, vt vere iam tuis oculis conſiderare ſit, quibus nimirum pro libitu deinceps vtaris ad omnia tam liberè quam ſecurè. Neque enim auertendi de cetero erunt oculi ne videāt vanitatem,q; puriſſimam videant veritatem: multo minus intrabit per feneſtras mors,quòd ipſa quoque inimica nouiſſima deſtruatur. An verò times eos è tanta plenitudine luminis, vbi ſinguli iuſti tamquā ſinguli Soles fulgeant, aliquando caligaturos fore? Timendum id planè,ſi non ipſos quoque oculos ſicut cetera humani corporis mēbra reſurrectio glori ficaret. Et retributionem peccatorum vide- D
bis.Hoc planè eis graue tormentum, & magnus quidam malorum cumulus erit. Fortè .n.quodcumque ſolatium videretur,eorum quos tam malitioſè impugnauerint, in tormentis ſuis,vel conſciētiam latere, vel ipſos ſaltem declinare poſſe conſpectus. Verumtamen & ſi illis ex hac noſtra conſideratione immenſum quoddam miſeriæ pondus accedat,nobis quæ neceſſitas erit, quæ vtilitas,quæ voluptas?Quid.n.modo tam irreligioſum,imò quid tam inhumanum, & execrabile videretur, quam cruore quantumlibet inimicorum, quantumlibet iniquorum paſcere velle oculos, & oblectare aſpectus ſupplicijs miſerorum.Attamen ſicut videbit peccator & iraſcetur, dentibus ſuis fremet & tabeſcet (prius.n. benedicti vocabuntur in regnum, quam maledicti in caminum deijciantur ignis ęterni,quo videlicet acrius doleant videntes quid amiſerint) ſic iuſti quoque videbunt, & lætabuntur conſiderantes quid euaſerint. In illa ergo tanta ſeparatione quemadmodum hędis agnorum diuiſio grauiſſimi liuoris occaſio fiet,ſic electis è regione conſideratio reproborū, immenſa quędam materia gratiarum actionis & laudis. Vnde.n. iuſti tā magnificè gratias agerent, niſi cū illa inexcogitabili felicitate qua perfruūtur, ipſam quoque retributionem

nem cernerent iniuſtorũ, à quibus equidem ſola miſericordia redẽptoris ſegregatos ſeſe eſſe fideliſſimè & deuotiſſime recordantur? Vnde verò impij tanto animi furore ta
E beſcerent, niſi in regnum ſummæ beatitudinis coram ſeſe vidiſſent alios introduci, & tunc demum in illos ſeſe fœtores, in illos horrores, in illos æterni incendij cruciatus, in illas denique immortalis mortis miſerias gemerent eſſe dãnatos? Ibi.n.inquit, erit
Matth. 13.f fletus, & ſtridor dentium. Fletus quidem ob ignem qui nõ exſtinguitur. Stridor verò ob vermem qui non moritur. Planè fletus ex dolore, ſtridor dentium ex furore. Fletum nempè tormentorum immanitas, ſtridorẽ dentium vehementia, ipſa tabeſcentis inuidię, & obſtinata malignitas extorquebit. Ita ergo retributionem peccatorum videbis, ne videlicet ignarus tanti periculi, ingratus aliquando liberatori poſſe fieri videaris. Non ſolum autem, ſed & ſecuritas perfecta iuſtorum, erit viſa retributio peccatorum: quo videlicet nec humanam aliquando, nec diabolicam vltra vereri malitiam poſſint, qui nimirum cadentibus à latere ſuo mille, & decem millibus à dextris ſuis, non modo eos cadere viderint, ſed & cadere in gehẽnam. Putas.n.timere adhuc non poterant, & calli diorem cunctis animantibus ſerpentem habere ſuſpectum, præſertim ſeductæ quondã in Paradiſo non immemores mulieris: niſi cum toto iam corpore ſuo vltricibus traditũ flammis, & inter ſe & eum magnũ planè iam chaos firmatum eſſe conſpicerent? Tertium quoque hoc nihilominus peccatorum tibi conſideratio ipſa præſtabit, vt ex cõparatione deformitatis eorũ, eminentius glo-
F rioſiusq. reſplendeas. Sic nimirum ſibi inuicem collata contraria, ſuæ quidẽ vtrumque videtur ſuſcepiſſe augmẽtum aliquod qualitatis: vt album nigro ſi conferas, & hoc cãdidius, & illud tetrius apparebit. Sed audi certiorem ſuper hoc teſtimonium propheticum
Pſ.57.b ſermonem. Lætabitur, ait, iuſtus cum viderit vindictam. Vt quid ita? Manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris. Planè non inquinabit in ſanguine, ſed lauabit: vt vnde ille cruẽtus magis, inde ille nitidior videatur: vnde ille plus ſorbet, inde iſte pulchrius eluceſcat. Nullam fortè ex his tribus cauſſis humanus refugere, vel modo inueniatur affectus: ſed non propter aliquid horum ſapientia in eorum ridebit interitu, quod tamen ſine vlla dubitatione factura eſt. Nempè ipſa prædicit quæ mentiri omninò non põt.
Quia vocaui, & renuiſtis: extendi manum meam, & nõ fuit qui aſpiceret. Et poſt pauca: Ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo, cum vobis quod timebatis aduenerit, cum irruerit repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruerit. Quid ergo in inſipientium interitu, ſapientiæ credimus placiturum, niſi iuſtiſſimam ſuã diſpoſitionem, & irreprehenſibilem ordinem rerum? Sanè quod ſapientiæ tunc placebit, ſapientibus quoque placeat neceſſe eſt vniuerſis. Non igitur tibi durum videatur fore quod dicitur. Oculis tuis conſiderabis: qñ & ridebis in eorum interitu: non quod velut quadam immanitate crudelitatis in ipſa tibi vltione complaceat ſed ꝙ modus ipſe pulcherrimus Diuinæ ordinationis vltra quàm credi poſſit, iuſtitię zelatorem & amatorem æquitatis oblectet. Vbi optimè omnia conſtituta, & ſuum cuique ceſſiſſe locũ, immo in ſuum quemque ceſſiſſe, plenius & perfectius illuſtrante veritate cognoſces: quomodo non omnia conſiderare, & in omnibus omnium moderatorem magnificare libebit? Pulchrè omninò Petrus Apoſtolus filium perditionis in locum ſuum abijſſe teſtatus eſt, quòd in aere crepuerit medius aeriarum collega poteſtatum: vtpote quem veri Dei, & veri pariter hominis, qui de cælo veniſſet operaturus ſalutem in medio terræ: huius inquam proditorem, nec cælum reciperet, nec terra ſuſtineret. Itaque oculis tuis cõſiderabis, & retributionem peccatorum videbis. Primo quidem, ob tuam euaſionem; ſecundo, ob omnimodam ſecuritatẽ; tertio quoque, ob comparationem; quarto, ob ipſius iuſtitiæ perfectam æmulationem. Erit.n.iam tunc non miſericordiæ, ſed iudicij tempus: nec vlla omninò credenda eſt erga impios futura illic miſeratio, vbi nec vlla ſperanda eſt correctio. Procul erit humanæ infirmitatis iſta mollities, qua tamen interim pro tempore caritas vtitur ad ſalutem, ampliſſimo quodam videlicet expanſæ ſagenæ ſinu, & bonos & malos colligens piſces. i. affectus iucũdos pariter & moleſtos. Verum hoc quidem in mari. Nam in litore ſolos eliget bonos, ſic videlicet gaudẽs cum gaudentibus, vt ex hoc iam cum flentibus flere non poſſit. Alioquin quomodo in nobis iudicatur hic mundus, niſi huius tenerę affectionis obliti, introductique fuerimus in cellam vinariam; ſecũdum eum qui dixit:

Marginalia (right column): Prou. 1. a (beside "Quia vocaui"); G (beside "credi poſſit"); Act. 1. c (beside "Pulchrè omninò Petrus"); H (beside "bis iudicatur hic mundus").

Pſ. 70. e dixit. Introibo in potentias Domini, Dñe memorabor iuſtitiæ tuæ ſolius? Nec modo quidem conſiderare permittitur perſonam pauperis, aut miſereri eius in iudicio: ſed cum moleſtia licet, coercēdus eiuſmodi pietatis affectus, & æquitatis eſt dictanda ſententia. Quāto magis vbi nulla animi colluctatio, vbi nulla poterit ſubintrare moleſtia, oportet impleri quod dictum eſt. Abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorum? Abſorpti planè in affectum iuſtitiæ, & petrę ſoliditatem cui iuncti ſunt imitantes. Iuncti, inquit petræ, quam profectò ſolam vt ſequerētur, cetera omnia reliquerunt. Nempè, hoc eſt quod interroganti Petro quidnam acceptu ri eſſent, petra ipſa reſpondit: Cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuę, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael. Hæc quoque Propheta ait: Dominus ad iudicium veniet cum ſenioribus populi ſui. Tu ne putes flexibile quippiam inueniendum in iudicibus iūctis petræ. Qui adhæret Deo, Apoſtolus ait, vnus ſpiritus eſt: qui & petræ iungitur, lapis vnus. Ad quod ſanè Propheta nō immeritò ſuſpirans: Mihi, inquit, adhærere Deo bonū eſt. Ita ergo abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorum. O familiaritatis gratiam, ò honoris culmen, ò fiduciæ priuilegium, ò prærogatiuam ſecuritatis perfectæ.

(Pſ. 140. b; Matth. 19. d; Iſai. 3. c; 1. Cor. 6. d; Pſ. 72. d & 140. b)

Quid enim tam pauēdum, quid tam plenum anxietatis, & vehementiſſimæ ſollicitudinis excogitari poteſt, quam iudicandum aſtare illi tam terrifico tribunali, & incertā adhuc exſpectare ſub tā diſtricto iudice ſententiam? Horrendum eſt (ait Apoſtolus) incidere in manus Dei viuentis. Iudicemur interim fratres, & terribilē illam exſpectationem præſenti ſtudeamus declinare iudicio. Non iudicabit Deus bis in idipſum. Sanè vt quorumdam peccata, ſic & quorumdam ſtudia bona manifeſta ſunt præcedētia ad iudiciū: vt illi quidem non exſpectantes ſententiam, proprio ſtatim pondere criminum in tartara deijciātur: iſti verò è regione paratas ſibi ſedes tota libertate ſpiritus ſine vlla cunctatione conſcendant. Felix paupertas volūtaria omnia relinquentium, & ſequentium te Domine Ieſu. Felix planè quæ tam ſecuros, immo tā glorioſos faciat in illo ſingulari fragore elementorum, & in illo tremendo examine meritorum, in illo tanto diſcrimine iudiciorum. Iam verò audiamus quid ad tantas promiſſiones deuota & fidelis anima reſpondeat, ne fortè aut diffidere, aut ſecus quam oporteat fidere videatur. Quoniā tu es, inquit, Domine ſpes mea. Quid tam ſobriè, quid tam piè poterat dici? Sed nec aliud huic verbo videtur poſſe conuenientius reſponderi, quā quod ſequitur. Altiſſimū poſuiſti refugiū tuum. Ceterū ignoſcite nobis fratres, hodie quoque promiſſæ etiā terminos breuitatis paulo minus exceſſiſſe videmur.

(Heb. 10. f; Textus)

De nono verſu. Sermo IX. Vbi ſupra. K

Etiam fratres hodie aliquid audiamus de promiſſione patris, de exſpectatione filiorum, de fine huius noſtræ peregrinationis, de mercede laboris, de fructu captiuitatis. Et quidem dura omninò captiuitas nō modo illa communis quā ex ipſa iam conditione generis toleramus humani, ſed hæc quoque qua voluntates mortificare proprias, etiā ꝑdere proprias in hoc mūdo animas feſtinātes, in hos tam rigidæ cōpedes diſciplinæ, in hunc tā grauis pœnitentiæ carcerem dedimus noſmetipſos. Miſerāda ſeruitus planè, ſed ſi coacta, ſed ſi non ſpōtanea videretur. Nūc verò cum voluntariè ſacrificetis Deo, nec ingeratur vlla, niſi per ipſam voluntatē violētia voluntati, profectò aliquid in cauſſa eſt. Illud puto aliquid, quo maius aliquid eſſe non poteſt. An verò plāgendum videtur quamlibet magnum, quālibet laborioſum, quod propter eum fiat? Et ſi magnitudo ipſa laboris interdum fortè extorqueat compaſſionē, ſed multo magis cauſſæ conſideratio exigit congratulationē. Quid quod bona omnia non modo propter eū conſtat fieri, ſed per eum. Deus enim eſt, qui operatur in vobis, & velle, & perficere pro bona voluntate. Ipſe ergo auctor, ipſe remunerator operis, ipſe remuneratio tota: vt ſummum illud bonum, cuius nimirum tam perfecta eſt ſimplicitas in ſeipſo, duplex quodammodo videatur in nobis cauſſa bonorum, effectiua ſcilicet, & finalis. Benè ergo dilectiſſimi, quod in his omnibus tam multis laboribus veſtris, non modo ſubſiſtitis, ſed etiā ſuperatis, propter eum qui dilexit vos. An verò non per eum? Et manifeſtè. Sicut enim abundant pro Chriſto tribulationes noſtræ (ait Apoſtolus) ita abundant etiam conſolationes noſtræ per ipſum. Viſita-

(Phil. 2. b; L; 2. Cor. 1 a)

Vſitatus ſermo, communis ſermo propter Deum, ſed planè vbi nõ vacuè dicitur profundiſſimus ſermo. Crebro ſonat in ore hominum, etiam à quorum corde longe eſſe probatur. Omnes ſibi propter Deum præſtari poſtulant, propter Deum flagitant ſibi ſubueniri. Facile quoque ipſa petũtur propter Deum, quæ tamen nõ ſunt, ſecundum Deum: & id ſibi fieri quis obſecrat propter Deum, quod non deſiderat propter Deũ, magis autem fortè contra Deum. Ceterum viuus planè, & efficax ſermo, vbi non perfunctoriè, non vſurpatoriè, non velut quodam vſu loquendi, vel arte perſuadẽdi: ſed ex pinguedine, vt dignum eſt, deuotionis, & pura animi intentione procedit. Nempè, & mundus tranſit, & concupiſcentia eius: nec ſatis vtiliter poſita, aut ſtabilita firmiter vel cadẽte eo, quæ pro eo facta ſunt, videbuntur. Vbi enim cauſa ipſa deficiet, quomodo non omnia quoque, quæ ei videbantur innixa, pariter euacuabuntur? Propterea denique, & qui in carne ſeminẽt, de carne habent metere corruptionem: quod vi-
Iſa.40.b delicet omnis caro fenum, & gloria eius
M tamquam flos feni: & vbi fenum aruerit, florem quoque nihilominus cadere ſit neceſſe. Solus qui eſt cauſſa, indeficiens eſt, nec flos feni, ſed verbum Domini manet in æ-
Matth. 24.c ternum. Denique cælum, inquit, & terra tranſibunt, verba autem mea nõ tranſibũt. Prudenter itaque dilectiſſimi, & vtiliter elegiſtis propter verba labiorum eius cuſtodire vias duras, illic ſeminantes, vbi ne minima quidem portio veſtri ſeminis valeat de-
2.Cor.9.b perire. Sanè: Qui parce ſeminat, non quidẽ non metet, ſed parce mettet. Nẽpè, qui metit, mercedem accipit: & ſcimus qui promi-
Matth. 10.d ſit, ne eum quidem, qui pro nomine ſuo calicem aquæ frigidæ dederit ſitienti, mercede propria cariturum. Numquid tamen in
Marc.4.c qua menſura menſus fuerit ſibi quoque remetietur, aut in retributione æquabitur ei, qui non aquã porrigens, ſed ſanguinẽ fundens, propinatum ſibi biberit calicem Saluatoris? Non eſt hic calix aquæ frigidæ, ſed calix inebrians, quàm præclarus, calix vini meri, & quidem plenus mixto. Solus enim merum habuit vinum Dominus meus Ieſus, qui ſolus perfectè mundus, & ſemper e-
Iob 14.a tiam poteſt facere mundũ de immundo cõceptum ſemine. Solus planè merum habuit vinum, qui nimirum, & ſecundum Diuinitatem ſapientia eſt, vbique attingens propter munditiam ſuam, & nihil inquinatum cadit in eum: & ſecundum humanitatem peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius: ſolus non debito conditionis guſtauit mortem, ſed ſuæ beneplacito voluntatis, ſanè non ob propriam vtilitatem,
bonorum enim noſtrorũ non eget: ſed nec A
tãquam retribuens nobis gratiam pro gratia, qui non aliter pro amicis mortuus eſt, niſi pro acquirendis, videlicet, vt amicos faceret ex inimicis. Cum enim adhuc inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per ſanguinem filij ſui. Aut potius pro iam amicis, & ſi nondum quidem amantibus, ſed tamen iam amatis. In hoc eſt enim gratia, nõ quaſi nos dilexerimus Deum, ſed prior ipſe di-
lexit nos. Vis noſſe, quam longe prior? Be- *1.Cor.1*
nedictus Deus, & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti (ait Apoſtolus) qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus, in Chriſto Ieſu, ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem. Et poſt pauca. Gratificauit, inquit, nos in dilecto filio ſuo. Quomodo ergo non dilecti iam tunc in il-
lo, quando electi in illo? Quomodo non ei B
grati, in quo gratificati ſumus? Sic ergo Chriſtus, ſecundũ tempus quidem pro impijs mortuus eſt, ſecundum prædeſtinationem autem pro fratribus, & amicis. In his ergo omnibus merũ eſt vinum ipſius equidem, & ſolius, vti ne quiſpiam ceterorum præſumere audeat non eſſe, quod ſibi pro-
pheticum illud aptetur: Vinum tuum mix- *Iſai.1.f*
tum eſt aqua. Primum, quod nemo interim mundus à ſorde, nemo gloriari poſſit omninò ſe caſtum habere cor. Deinde, quod mortis debitum perſoluant quandoque neceſſe eſt. Tertiò, quod ponentes pro Chriſto animas, hoc ſibi compendio vitam mercantur eternam: ſed & vę eis, ſi ipſius erubeſcerent teſtimonium. Quartò, quod prærogatæ ſibi, & gratis exhibitæ tãtæ dilectioni imparem nimis exiguamq. rependant. Attamẽ ne hoc mixtum, qui ſine mixtura eſt de-
dignatur, adeo, vt fiducialiter Apoſtolus di- *Gal.6.*
cat implere ſe quę deſunt paſſionum Chriſti in corpore ſuo. Sit ergo licet electis pariter omnibus vnus, idemq. denarius vitę red-
dendus æternæ, & in ipſa tamen ſicut Stella *Col.1.d*
à Stella differt in claritate, & alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia Stellarum: ſic erit & reſurrectio mortuorum: & quamuis domus vna, diuerſæ tamen in ea ſunt manſiones: vt videlicet quantum quidem ad æterni-

ternitatem,& ſufficientiam: & qui parum, non minoretur,& qui multum, non abundet:quantum verò ad eminentiam,& diſcretionem meritorum vnuſquiſque accipiat ſecundum ſuum laborem, ne quid omninò pereat quod in Chriſto ſit ſeminatum. Hęc autem dicta ſunt fratres, vt illius tam ſpiritualiter reſponſi,quod hodie nobis conſiderandum eſt,gratia comendetur.

Quoniam tu es Dñe ſpes mea.Quidquid igitur agendum ſit, quidquid declinãdum, quidquid tolerandum, quidquid optãdum, tu es Dñe ſpes mea.Hæc vna mihi omnium promiſſionũ cauſſa, hæc tota ratio meæ expectationis.Prętendat alter meritum,ſuſtinere ſe iactet pondus diei,& æſtus,ieiunare bis in ſabbato dicat, poſtremò non eſſe ſicut ceteros hominum glorietur: mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Dño

C Deo ſpem meam. Sperent in alijs alij,fortè hic in ſcientia litterarum,hic in aſtutia ſæculi,ille in nobilitate,ille ĩ dignitate,ille in alia qualibet vanitate cõfidat: propter te omnia detrimenta feci, & vt ſtercora arbitror, qm̃ tu es Dñe ſpes mea.Speret qui vult in incerto diuitiarum:ego verò ne ipſa quidem niſi abs te victui neceſſaria ſpero, nimirũ verbo

Matt.6. d tuo confidens, in quo abieci oĩa. Quærite primum regnũ Dei, & iuſtitiam eius, & oĩa

Pſal.9.d adijcientur vobis.Nempè,tibi derelictus eſt pauper, orphano tu eris adiutor. Si mihi præmia promittuntur,per te obtinẽda ſperabo: Si inſurgant aduerſum me prælia, ſi ſæuiat mundus,ſi fremat malignus,ſi ipſa caro aduerſum ſpiritum concupiſcat:in te egò ſperabo. Fratres, hoc ſapere, ex fide viuere eſt, nec alius ex ſententia dicere põt: Quoniam tu es Dñe ſpes mea, niſi cui intus ſit perſuaſum à ſpiritu, vt (quemadmodũ mo-

Pſ.54.d net Propheta) iactet cogitatum ſuum in Dño,ſciens quod enutriendus ſit ab eo;iux-

1.Pet.5. c ta illud quoque Petri Apoſtoli:Omnem ſolicitudinem veſtrã proijcientes in eum: ipſi enim cura eſt de vobis. Vt quid enim ſi hæc ſapimus, vt quid cunctamur abijcere omninò ſpes miſeras,vanas,inutiles, ſeductorias, & huic vni tam ſolidæ, tam perfectæ, tam beatæ ſpei, tota deuotione animi, toto feruore ſpiritus inhærere? Si quid illi impoſſibile,ſi quid vel difficile eſt,quære aliud in quo ſperes. Sed verbo omnia poteſt. Quid facilius dictu? Attamen huiuſmodi dictum intelligas volo. Si decreuerit ſaluare nos,continuò liberabimur,ſi viuificare placuerit, vita in voluntate eius eſt. Si præmia æterna largiri, licet ei quod vult facere. An verò

D de facilitate iam non dubitas, ſed ipſa tibi eſt ſuſpecta voluntas? Planè & voluntatis teſtimonia credibilia facta ſunt nimis. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam *Ioan.15 b* vt animam ſuã ponat quis pro amicis ſuis. Denique quando in ſe ſperanti deſit illa maieſtas, quæ tam ſtudioſè monet in ſe ſperari? Planè non derelinquit ſperantes in ſe. Adiuuabit eos, ait, & eruet eos à peccatoribus,& ſaluabit eos.Quare? Quibus meritis? *Pſ.36.g* Audi quod ſequitur: Quia ſperauerunt in eo. Dulcis cauſa, attamen efficax, attamen irrefragabilis. Nimirum hæc eſt iuſtitia,ſed quæ ex fide eſt,non ex lege. De quacumque tribulatione,inquit,clamauerint ad me, exaudiam eos. Ecce numera tribulationes, ſecundum multitudinem earum conſolationes eius lætificabunt animam tuam: dummodo ad alium non conuertaris, dummodò clames ad eum, dummodo ſperes in eũ: nec humile aliquid vel terrenum, ſed altiſſimum ponas refugium tuum. Quis ſperauit in eo,& confuſus eſt? Facilius eſt cælum & terram tranſire, quam verbum eius euacuari. Altiſſimum,inquit,poſuiſti refugium tuum. Non accedet illuc tentator, non calumniator aſcendet, non peſſimus ille fratrum accuſator attinget. Nempè ei dicitur hoc (recolite Pſalmi primordia) ei dicitur, qui in protectione altiſſimi commoratur, *Textus.* illud refugiens à puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate. Quæ quidem duplex eſt neceſſitas fugiendi, quod videlicet & foris pugnæ, intus timores. Minus enim fugere o- E porteret, ſi vel interior magnanimitas exteriores tumultus viriliter ſuſtineret, vel exteriori tranquilitate puſillanimitas propria foueretur. Altiſſimum, ait, poſuiſti refugium tuum. Sæpè illuc fugiamus fratres, munitus eſt locus, nullus ibi timetur hoſtis. Vtinam magis ſemper ibi manere liceret. Sed non eſt hoc temporis huius. Quod modo refugium eſt, quandoque habitaculum erit, & habitaculum ſempiternum. Interim ſanè etſi perſiſtere non conceditur, frequenter tamen eſt recurrendũ. Nempè ad omnem tribulationem, ad omnem denique cuiuſcumque modi neceſſitatem, aperta eſt nobis vrbs confugij. Sinus matris expanſus eſt. Parata ſunt foramina petræ. Patent viſcera miſericordiæ Dei noſtri. Hoc refugium qui declinat, nil mirũ

ſi effugere non meretur. Iam quidẽ fratres, quæ dicta ſunt ad expoſitionem verſus huius videntur poſſe ſufficere, ſi dixiſſet Propheta: Quoniam in te ſperaui: ſicut in alijs Pſalmis quibuſdam inuenitur. Ceterum, quod dicit: Tu es Domine ſpes mea, fortè amplius aliquid ſonat, & ſublimius, quod videlicet non modo in eo ſperet, ſed eum. Conuenientius, ſiquidem ſpes noſtra dicitur, quod ſperamus, quã in quo ſperamus. Sunt autem fortè nonnulli qui à Domino obtinere temporalia, ſeu ſpiritualia, quælibet concupiſcunt: ſed perfecta caritas ſolum ſitit, quod ſummum eſt, tota deſiderij
Pſ.72.d vehementia clamans: Quid enim mihi eſt in cælo, & à te, quid volui ſuper terrã? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Pulchrè nobis vtrumque paucis verbis hodie
F Ieremiæ Prophetæ lectio commenda-
Tren.3.c uit. Bonus es Domine ſperantibus in te, aiæ quærenti te. Vbi ſanè, & ipſam numeri diſcretionem prudenter aduerte, quod ſperãtes quidem in eo, pluraliter dixerit, quod hoc videatur commune multorum, quærentem verò eum ſingulariter, quod ſingularis ſit puritatis, ſingularis gratiæ, ſingularis perfectionis, non modo nil ſperare niſi ab eo, ſed nil quærere niſi eum. Quod ſi bonus illis, quanto magis iſti? Merito proinde quærenti illum animę reſpondetur. Altiſſimum
Matth.17.a poſuiſti refugium tuum. Neque enim ſic Deum ſitiens anima, aut cum Petro ei in
Ioan.20.d terreno monte facere tabernaculum, aut cum Maria deinceps eum tangere vult in
Cãt.8.d terra, ſed planè clamat: Fuge dilectiſſime, aſſimilare capreæ, hinnuloq. ceruorum ſuper
Ioan.14.d montes Bethel. Audiuit enim dicentem: Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem, quia pater maior me eſt. Au-
Ioan.20.d diuit dicentem: Noli me tangere: nondum enim aſcendi ad patrem. Et cæleſtis iam nõ
2.Cor.5.d ignara conſilij clamat cum Apoſtolo: Et ſi cognouimus Chriſtum, ſecundum carnem, ſed nunc iam non nouimus. Super montes, inquit, Bethel, ſuper omnem videlicet poteſtatem, & principatum, ſuper Angelos, & Archangelos, Cherubim quoque, & Seraphim. Neque enim alij ſunt montes domus Dei, quod ſonat Bethel, planè in dextera patris, vbi iam non ſit pater maior eo, in dextera altiſſimi coaltiſſimum apprehendere concupiſcens. Hæc enim eſt vita æterna fra-
G tres, vt patrem cognoſcamus verum Deũ, ſed & quem miſit Ieſum Chriſtum verum nihilominus & vnum cum eo Deum ſuper omnia benedictum in ſæcula. Amen.

De decimo verſu. Sermo X.
Vbi ſupra.

NEc noſtra eſt, nec noua vobis, ſed nota omninò ſententia, in præcipuis quibuſque patribus noſtrę fidei quid non ſit, quam quid ſit, & ſciri poſſe facilius & periculoſius ignorari. Idem ſanè, & ſpei non inconuenienter tribui poſſe videtur. Longe enim facilius mens humana tãtorum experta malorum, quibus ſit caritura, quã quibus perfruitura, comprehẽdit. Nempe germana fidei ſpeiq. cognatio eſt: vt quod illa futurũ credit, hæc ſibi incipiat ſperare futurum. Merito proinde Apoſtolus fidem ſperandarum rerũ ſub- *Hebr.11.a* ſtantiam eſſe definit, ꝙ videlicet, & non credita nemo ſperare, nõ plus quam ſupra inane pingere poſſit. Dicit ergo fides: Parata ſunt magna, & inexcogitabilia bona à Deo fidelibus ſuis. Dicit ſpes: Mihi illa ſeruantur. Nam tertia quidem caritas: Curro, mihi ait, ad illa. Ceterum, vt iam memini, difficile omnino, aut etiam impoſſibile eſt illorum qualitatem inueſtigare bonorũ: niſi cui fortè (iuxta illud Apoſtoli, quæ oculus non vi- *1.Cor.2.c* dit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparáuit Deus diligentibus ſe) reuelauit ipſe per ſpiritum ſuum. Sanè quantũlibet perfectus in carne adhuc mortali degens: niſi.n.eſſet hic quædam, vt ita dixerim, imperfecta perfectio, non diceret Apoſtolus: Quotquot perfecti ſumus, idipſum ſentiamus: idipſum profectò, quod prę- H miſerat: Non quaſi iam acceperim, aut iam perfectus ſim: & Paulus ipſe neceſſe eſt fa- *1.Cor.13.d* teatur, quia nunc cognoſco ex parte. Et itẽ: Videmus nunc per ſpeculũ, & in ænigmate, tũc aũt facie ad faciem. Quod ergo homini interim noſcitur capabilius, ſane pia, & prouida inculcatione amplius commendatur. Propriũ.n. eſt afflictorũ, vt moleſtijs eximi, ſummã reputent felicitatem, & carere miſeria, ſummã beatitudinẽ arbitrentur. Vñ Propheta in Pſalmo. Conuertere, inquit, anima *Pſ.114.b* mea in requiem tuam, quia Dñs benefecit tibi: nec vlla tamen collatæ munera felicitatis enumerat, ſed adiungit: Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapſu. In quibus ſanè verbis patẽter indicat quãtam ſibi requiẽ, quantaq.

taq. Domini beneficia iudicet à tribulationibus,& periculis liberari: Cui profectò ſententię illud quoque,quod de Pſalmo nonageſimo hodie nobis tractandum eſt,ſimile inuenitur. Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Eſt autem verſus ipſius,quãtum nos capimus,facilis intelligentia, ad quam fortè ex vobis iam aliqui præuolarint. Neque.n. tam rudes eſtis,aut ſpiritualis ſtudij tam expertes, vt nõ facilliimè inter vos,& tabernacula veſtra, & rurſum inter id quod malũ, *1.Tim.4 b* & flagellum dicitur diſcernatis. Nam, &

I Apoſtolum ſanè audiſtis dicẽtem: cum iam bonum certamen certaſſet, velocẽ fore depoſitionem tabernaculi ſui. Sed quid ego Apoſtoli verba memoro? Quaſi verò ignorare poſſit miles tabernaculum ſuum, aut docendus ſit exemplo alieno. Videmus ſanè nõnullos tabernacula ſua in turpiſſimæ captiuitatis domicilia commutaſſe, nec militare in his, ſed miſeram gerere ſeruitutem. Immo verò (quod omnino ridiculum eſt) ſic errant aliqui, & in tantam obliuionem, & ſpiritualem phreneſim deuenerunt, vt nihil ſeſe aliud putare quàm ſuum hoc exterius tabernaculum videantur. Quid enim aliud quã non modo Dei, ſed & ſui ignorantiam habent, qui tamquam mortui à corde, omnem inſumunt operam circa carnem, ſic intendentes tabernaculo ſuo, ac ſi nũquam putent eſſe caſurum? Verũtamen cadat neceſſe eſt, atque id quidem in breui. An non ſeipſos neſcire videntur, qui ſic dediti ſunt carni, & ſanguini, ac ſi omninò nihil aliud quam carnem ſolum ſe eſſe reputent, ſic in vano accipientes animas ſuas, tamquã pror- *Ier.15 d* ſus ignorent animas ſe habere? Si ſeparaueris pretioſum à vili (ait Dominus) tamquã os meum eris: hoc eſt, ſi ſolerter diſcreueris inter exteriorem interioremq. ſubſtantiã, vt non plus tabernaculo tuo timeas à flagello, quàm tibi ipſi à malo. Hoc enim ma- *Pſ.36.e* lum eſt, vnde dicitur: Declina à malo, & fac bonum. Hoc malum, quod ſua quidem anima animam priuat, quod ſeparat inter te, & Deum, vt eo regnante, tamquam corpus ſine anima, ſic ſit anima ſine Deo, planè mortua in ſemetipſa, inſtar vnius eorum quos tamquã ſine Deo in hoc ſæculo fuiſſe, Apoſtolus memorabat. Nec ſanè dixerim,

K vt vel ipsã odio habeas carnem tuã. Dilige eam tamquam tibi datam in adiutorium, & ad æternæ beatitudinis conſortium præparatam. Ceterum ſic amet anima carnem, vt non ipſa in carnem tranſiſſe putetur, dicaturq. ei à Domino: Non permanebit ſpiri- *Gen.6.a* tus meus in homine, quia caro eſt. Diligat anima carnem ſuam, ſed multo magis ſuam ipſius animam ſeruet. Amet Adam Euam ſuam, ſed non ſic amet, vt voci eius plus obediat quam Diuinæ. Denique ne ipſi quidem expedit ſic amari, vt videlicet cui interim caues à flagello paternæ correptionis, theſaurizes iram æternæ damnationis. Ge- *Matth. 3.b* nimina viperarũ (ait Ioannes) quis demonſtrauit vos fugere à ventura ira? Facite dignos fructus pœnitentiæ. Ac ſi euidentiùs loqueretur: Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus: ſuſtinete virgam corripientem, ne ſentiatis malleum conterentem. Quomodo dicunt nobis carnales homines? Crudelis eſt vita veſtra, non parcitis carni veſtræ? Eſto, non parcimus ſemini. In quo ei magis parcere poteramus? An non melius eſt illi renouari, & multiplicari in agro, quam in horreo putrefieri? Heu computruerunt iumenta in ſter- *Ioel 1.d* core ſuo. Sic vos parcitis carni veſtræ: Simus nos crudeles interim non parcendo, at vos planè parcendo crudeliores. Siquidem etiã nunc caro noſtra requieſcit in ſpe, videritis vos ipſi quid ignominiæ interim veſtra ſuſtineat, quid miſerię eam maneat in futurũ.

Textus. Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

L Hic duplex ex ſtola, & gemina quædam immortalitas commẽdatur. Vnde enim niſi ex ſeparatione animæ, & corporis mors procedit? Inde eſt, quòd mortuum corpus exanime nominatur. Vnde autem ſaparatio hæc, niſi ex flagellis præſentibus, ex qualibet doloris vehemẽtia, ex ipſius corporis corruptione, ex pœna peccati? Meritò timet proinde, & odit flagellum caro noſtra, quo nimirum ab ipſius animæ tam delectabili honorabiliq. conſortio amarum nimis diuortium patiatur. Ceterum interim quidem donec renouetur, velit nolit, ſuſtineat illud neceſſe eſt. Expedit autem ſic tolerare, vt prorſus euadas, & flagellũ deinceps non appropinquet tabernaculo tuo. Iã verò (vt ſupra meminimus, & inceſſanter cõuenit meminiſſe) vera animæ vita Deꝰ eſt, & iter hæc quoque ſeparat malũ, ſed malũ animæ, qđ non eſt aliud quàm peccatũ. Eia fratres nugari libeat, otioſitatibus indulgere delectet. Nimirũ gemino hoc ſerpẽte vicino, qui duplicẽ nobis au-

ferāt vitam,alter corporis,alter cordis:quid ni ſecurè dormiamus,niſi quòd negligentia in grauiori periculo, nō tam ſecuritatis eſt, quam deſperationis indicium? Et quidem optandum nobis ab vtroque liberari: ſed cauendum ſanè interim peccatum,quàm peccati pœna, & eo ſtudioſius à malo, quam à flagello declinandū,quo pernicioſius,& omnino infelicius ſit à Deo animā,quàm à corpore ſeparari.Sanè vbi prorſus de medio factum fuerit omne peccatum,cauſſa quidem omninò ſublata, nec ipſe quoque deinceps

M manebit effectus, quomodo accedere iā ad te malum omninò nō poterit,ſic nec flagellum quidē valeat appropinquare tabernaculo tuo,quòd videlicet, tam lōgè ſit ab exteriori homine quælibet pœna, quam lōgè fuerit culpa ab interiori.Neque enim dicit: Non erit in te malum, aut flagellum in tabernaculo tuo:ſed non accedet,non appropinquabit.Siquidem eſt conſiderare homines in quibus peccatum nō modo habitat, ſed & regnat: nec iā proximum magis, aut magis intimum poſſe eſſe videtur,niſi fortè cum ſic dominabitur eis,vt nullo modo deinceps valeat non dominari. Eſt autem, & alios inuenire,in quibus quidem adhuc manet peccatum, ſed iam non dominatur, aut præualet in eis, euulſum quodāmodo, necdum tamen expulſum,deiectū,ſed nō prorſus eiectum. Cōſtat ſanè ab initio non fuiſſe ſic,ſed in parentibus primis ante primam illam mādati præuaricationem, non modo non regnaſſe peccatū, ſed nec fuiſſe quidē. Attamen quodammodo iam tunc prope illis fuiſſe videtur, quod tam facilè perſuaſū eſt,quod tam feſtinanter intrauit. Quid verò aliud admonebat, quā & ipſam quoque peccati pœnam,etſi necdum ineſſe corporibus,iā tamen velut pro foribus eſſe, qui di-

Gen. 2. c xit:In quacumque die comederitis de ligno ſcientiæ boni,& mali,morte moriemini?Felix proinde exſpectatio,& beata ſpes noſtra, quorum tam lōgè glorioſior futura eſt reſurrectio, quam fuerit prima conditio, vt nec culpa omninò,nec pœna, nec malū,ſcilicet,nec flagellum,aut regnet,aut habitet,

A aut regnare, aut habitare iam poſſit aliquādo in animabus, ſeu in corporibus noſtris. Nō accedet (inquit) ad te malum,& flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Nempè nil tam remotum,quàm quod abeſſe vltra nō poteſt.Sed quid agimus fratres? Vereor reprehendi, Nēpe, horam hanc magnus ille,& communis Abbas noſter, & veſter nō vacationi ſermonum, ſed operi manuum noſcitur aſſignaſſe. Puto tamē ignoſcet facilè, præſertim non immemor religioſæ fraudis illius qua Romanus olim tribus annis ei in ſpecu poſito piè miniſtrauit. Piè ſiquidem (vt legimus) patris ſui oculis furabatur horas,& quem ſibi ſurripere ad manducandum poterat, certis diebus Benedicto panem ferebat. Et ego quidem non dubito fratres, pluribus qui inter vos ſunt, abundantiorem ſpiritualium delitiarum ſuppetere copiam,ſed quod vobis communico,non ſurripio mihi. Quinimo, & ſecurius, & ſuauius quidquid illud ſit, quod Dominus donat,ſumo vobiſcum: nec enim alimonia hæc diſtribuendo minuitur, ſed potius augetur miniſtrando.Verumtamen, quòd aliquando vobis loquimur præter cōſuetudinem ordinis noſtri, non noſtra id agimus præſumptione,ſed de voluntate venerabilium fratrum, & coabbatum noſtrorum, qui id nobis etiam iniungunt, quod tamen ſibi quidem paſſim nolunt omninò licere. Nempè aliam mihi rationem, & ſingularem neceſſitatem eſſe nouerunt. Neque enim modo loquerer vobis, ſi poſſem laborare vobiſcum. Illud fortè vobis efficacius verbum foret, ſed & conſcientiæ meæ B magis acceptum. Ceterum quando id mihi peccatis meis exigentibus, & onerosi huius (vt ipſi ſcitis) tam multiplici infirmitate corporis,& ipſa quoque temporis neceſſitate negatur: vtinam dicens,& non faciēs in regno Dei, vel minimus merear inueniri. Amen.

De vndecimo verſu. Sermo XI. Vbi ſupra.

SCriptum eſt, & veraciter ſcriptum quia miſericordiæ Domini, quod *Tren. 3. c* conſumpti non ſumus, quod non tradidit nos in manus inimicorum noſtrorum. Vigilat ſuper nos indefeſſus, & priuigil ille ſingularis clementiæ oculus, non dormit, neque dormitat, qui cuſtodit Iſrael. Id quidem neceſſe. Non enim dormit,neque dormitat,qui impugnat Iſrael. Et ſicut ipſe ſolicitus eſt noſtri, & ipſi cura eſt de nobis: ſic ille ſolicitus eſt vt nos mactet, & perdat, & vna ei cura, ne fortè qui auerſus eſt, reuertatur. Nos autem,aut non attendimus, aut minus attendimus

dimus reuerentiam præſidentis, protegentis cuſtodiam, beneficia largientis, ingrati gratiæ, imò tam multiplicibus gratijs quibus præuenit nos, & ſubuenit nobis: Et nunc quidem per ſeipsũ implet ſplendoribus animas noſtras, nunc per Angelos viſitat, nunc per homines inſtruit, nunc etiam
Rom. 15 a conſolatur, & erudit per ſcripturas. Quæcumque enim ſcripta ſunt, ad noſtram do-
C ctrinam ſcripta ſunt: vt per patientiam, & conſolationem ſcripturarum ſpem habeamus. Benè ad doctrinam, vt per patien-
Rom. 5. a tiam ſperemus. Siquidem (vt alibi dictum eſt) doctrina viri per patientiam noſcitur, ſed & patientia probationem operatur, probatio vero ſpem. Quid nos ſoli nobis non adſumus, quid ſoli negligimus noſipſos? An ideo diſſimulandum nobis, quia vndique ſubuenitur nobis? Imò vero propterea ſtudioſius vigilandum. Neque enim tam magna pro nobis in cælo pariter, & in terra ſolicitudo gereretur, ſi non magna nobis incumbere neceſſitas videretur: non tam multiplex nobis cuſtodia niſi ob multiplices inſidias poneretur. Felices proinde fratres noſtri qui iam liberati ſunt de laqueo venantium, qui de tabernaculis militantium ad atria quieſcentium tranſierunt, malorum timore ſublato, in ſpe ſingulariter conſtituti. Vni iſtorum imò vniuerſitati dicitur: Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Sanè conſidera non ad hominem qui ſecundum carnem viuit, ſed ad eum qui in carne degens ſecundum ſpiritum ambulat, hanc fieri promiſſionem. Siquidem non eſt diſtinguere inter illum, & tabernaculum illius. Confuſa in eo ſunt omnia tamquam in filio Babylonis. Denique huiuſmodi homo etiam caro eſt, nec in eo ſpiritus manet. Vbi autem non fuerit ſpiritus bonũ, quando deerit malum? Porrò, vbi malum, flagellum quoque appropinquet neceſſe eſt. Semper enim malum
D pœna comitatur. Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Magna promiſſio, ſed vnde id ſperare licet? Quomodo malum & flagellum euadam, quomodo effugiam, quomodo elongabo, vt non appropinquent mi-
Textus. hi? Quo merito, qua ſapientia, qua virtute? quoniam Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. In quibus omnibus vijs? Quibus declinas à malo, quibus fugis à ventura ira. Multæ ſunt viæ, & genera multarum viarum: magnum profectò periculum, viatori. Quam facilè in multarum occurſu errabit in via ſua, qui viarum diſcretione caruerit. Nam neque Angelis mandatum, vt in omnibus vijs cuſtodiãt nos, ſed in omnibus vijs noſtris. Sũt autem à quibus, & in quibus oporteat cuſtodiri. Scrutemur proinde vias noſtras fratres, etiam vias dæmonum, vias quoque beatorum ſpirituum, & vias Domini inueſtigemus. Et quidem ſupra me eſt, quod incipio, ſed adiuuabitis orationibus veſtris, vt aperiat mihi theſaurum intelligentiæ ſuæ, & volũtaria oris mei beneplacita faciat ſibi De⁹. Viæ igitur filiorum Adam in neceſſitate, & cupiditate verſantur. Ab vtraque ſiquidem ducimur, & ab vtraque trahimur, niſi, quod videmur magis vrgeri neceſſitate, trahi cupiditate. Et neceſſitas quidem ſpecialiter corpori tribuenda videtur. Nec ſimplex illa eſt, ſed anfractus habens plurimos, plurimaq. diſpendia: nam compendia pauca admodum, ſi qua tamen. Quis hominum E
neſciat, quod neceſſitas hominum reuera quam multiplex ſit? Quis ſufficiat quam ſit multiplex explicare? Ipſa nos erudit experientia, ipſa vexatio dat intellectum. In his quiſque docetur quã neceſſe habeat clamare ad Dominũ, non de neceſſitate, ſed de neceſſitatibus meis erue me. Nec modo ab hac via neceſſitatis, ſed ab ea quoque, quæ cupiditatis eſt, optabit educi, quiſquis non ſurda aure monita ſapientis exceperit. Quid enim ille ait? A voluntatibus tuis auertere. Et *Eccl. 18.*
item: Poſt concupiſcentias tuas non eas. Si- *d*
quidem è duobus malis longè melius eſt in neceſſitate verſari, quam in cupiditate. Multiplex illa, ſed iſta amplius per omnem modum, imo vltra omnem modum multiplicior inuenitur. Res cordis eſt iſta cupiditas, propterea tanto maior, quanto anima plus eſt quam corpus. Denique hæ ſunt viæ, quæ videntur hominibus bonæ, ſed finem non habent niſi cum demergunt in profundum inferni. Si inueniſti vias hominum, illud quoque conſidera ne fortè de his dictum ſit!
Contritio, & infelicitas in vijs eorum: vt *Pſ. 13. b*
ſit contritio in neceſſitate, infelicitas in cupiditate. Quomodo in cupiditate infelicitas? id eſt non felicitas, vt putatur. Quid enim ſi cui fortè videtur in terrenarum affluentia rerum felicitas arridere cupita? Eo ipſo infelicior eſt, quo vehemẽtius ipsã pro

felicitate amplectitur infelicitatem, aut magis immergitur ei, & abſorbetur ab ea. Væ filijs hominum ab hac felicitate falſa, atque fallaci. Væ qui dicit, quia diues ſum, & nullius ego, cum ſit pauper, & nudus, & miſer & miſerabilis. Et neceſſitas quidē eſt ex infirmitate carnis, cupiditas ex cordis inedia, &
F obliuione procedit. Idcirco alienum mendicat anima, quod oblita ſit comedere panē ſuum, propterea terrenis inhiat, quod minime cæleſtia meditetur. Videamus, & dæmonum vias: Videamus, & caueamus, videamus, & fugiamus eas. Siquidem viæ illorum præſumptio, & obſtinatio. Scire vultis vnde id ſciam? Conſiderate eorū principem, qualis ille eſt, tales & domeſtici eius. Conſiderate viarum ipſius principia, ſi non manifeſtè in immaniſſimā ſtatim præſumptionem
Iſai. 14. c proſilierit dicens: Sedebo in mōte teſtamenti, in lateribus Aquilonis, ſimilis ero altiſſimo. Quam temeraria, quamq. horrenda præſumptio. Numquid non illic ceciderunt omnes, qui operantur iniquitatem, expulſi ſunt, nec potuerunt ſtare? Propter præſumptionem ſtare non potuerunt, propter obſtinationem qui cecidit, nō adijciet, vt reſurgat. Ex hac namque ſpiritus vadens, ex illa non rediens eſt. Et mira quidem præſumptiò dæmonum, ſed nō minus mira obſtinatio eſt, quod ſuperbia eorum ſemper aſcendit, propterea non eſt illis commutatio. Quia enim conuerti noluerunt à via præſumptionis, inciderunt in viam obſtinationis. Quam peruerſo, & euerſo ſunt corde filij hominum quicumque ſectantur veſtigia dæmonum, ingrediuntur dæmonum vias? Hæc enim tota aduerſum tot ſpiritualium colluctatio nequitiarum eſt, vt nos ſeducant, vt nos inducant in vias ſuas, vt deducant in eis, perducant ad deſtinatum finem, qui paratus eſt eis. Fuge homo præſumptionē, ne gaudeat de te inimicus tuus. Nempè in his maximè vitijs
G gaudet, in ſeipſo expertus quam difficile poſſis ab hac tanta voragine reſpirare. Nolo autem ignorare vos fratres, quonam modo deſcendatur, imo cadatur in illas. Primus enim, vt interim occurrit, gradus deſcenſionis huius, diſſimulatio eſt proprię infirmitatis, iniquitatis, inutilitatis: dum ſibi parcens, ſibi blandiens, ſibi perſuadēs homo aliquid ſe eſſe, cum nihil ſit, iam ipſe ſe ſeducit. Secundus gradus, ignorantia ſui. Vbi enim in primo gradu inutilia ſibi conſuit perizomata foliorum, quid ſupereſt, niſi vulnera recta non videat, præſertim cum ad hoc ſolum texerit, ne videret? Ex hoc tandem fit, vt etiam alio reuelante, vulnera non eſſe contendat conuerſus in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis. Atque is quidem tertius gradus eſt admodum vicinus, immò contiguus præſumptioni. Quid enim mali iam actitare vereatur, qui præſumit, & defenſare? Ceterum difficile hic hærebit in tenebris, & lubrico, præſertim, cum non deſit etiam Angelus Domini malus perſequens, & impellens. Itaque quartus gradus, vel quartum potius præcipitium contemptus eſt, vt quemadmodum ſcriptura dicit: Impius cum venerit in profundum malorum contemnet. *Prouer. 18. a* Ex hoc & deinceps magis, ac magis ſuper eum vrget puteus os ſuum, dum videlicet eiuſmodi animam cōtemptus tradit impœnitentiæ, impœnitentia obſtinatione firmatur. Hoc eſt iam peccatum, quod neque in hoc ſæculo, neque in futuro remittitur: quia cor durum, & induratum, nec timet Deum, nec hominem reueretur. Qui ſic in omnibus vijs ſuis adhæret diabolo, manifeſtè factus eſt vnus ſpiritus cum eo. Et viæ quidem hominum quas ſuperius demonſtrauimus, ipſæ ſunt de quibus dicitur: Tentatio vos nō apprehendat niſi humana, *1. Cor. 10. c* & quia humanum eſt peccare. Porrò vias diabolicas à natura hominis alienas eſſe quis neſciat, niſi quod in nonnullis ipſa ſibi conſuetudo induiſſe naturam videatur? Ceterum etſi quorumdam hominum ſit, nō humanum tamen ſed diabolicum eſt in malo perſeuerare. Quæ verò ſunt ſanctorum Angelorum viæ? Profectò illæ quas vnigenitus enarrauit, dicens: Videbitis angelos aſcendentes, & deſcendentes ſuper filium hominis. *Ioā. 1. g* Aſcenſio igitur, & deſcenſio viæ illorum. Aſcenſio propter ſe, deſcenſio, vel potius condeſcenſio propter nos. Sic beati illi ſpiritus aſcendūt per cōtemplationem Dei, deſcendunt per compaſſionem tui, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. Aſcendunt ad vultum eius, deſcendunt ad nutum eius: quoniam Angelis ſuis mandauit de te. Nec tamen, vel deſcendendo viſione glorię fraudantur: quia ſemper vident faciem patris: Puto & vias Domini vultis audire. Multum *Pſ. 24. b* pręſumere videor, ſi me illas promiſero oſtēſurū. Legitur autem de ipſo. Quoniā docebit nos vias ſuas, Cui enim alteri crederetur? *Ibid. b*

Docuit

Docuit itaque vias ſuas cum aperuit labia
prophetæ, vt diceret: Vniuerſæ viæ Domini
I miſericordia, & veritas. Ita ad ſingulos, ita
ad omnes communiter venit, in miſericor-
dia ſcilicet, & veritate. Vbi enim multa iam
fuerit de miſeratione præſumptio, ſed obli-
uio veritatis, non continuò ibi Deus. Sed
neque vbi terror multus ex recordatione
veritatis, nulla autem de memoria miſericor
diæ cõſolatio. Nam neque veritatem tenet,
qui miſericordiam (vbi verè eſt) non agno-
ſcit, nec vera eſſe ſine veritate miſericordia
poteſt. Itaque vbi miſericordia, & veritas
obuiauerunt ſibi, ſeſe etiam iuſtitia, & pax
oſculantur, nec is abeſſe poteſt, cuius in pa-
ce factus eſt locus. Quanta audiuimus & co
gnouimus (ſiquidem patres noſtri annũcia-
uerunt nobis) ſuper hac culpa tam felici mi-
Pſ.39.c ſericordiæ, & veritatis. Miſericordia tua, &
veritas tua ſuſceperunt me, ait propheta. Et
& 25.a alio loco: Miſericordia tua, inquit, ante ocu-
los meos eſt, & complacui in veritate tua.
Pſ.88.d Sed & Dominus ipſe de eo. Veritas mea, &
miſericordia mea cum ipſo. Sed conſidera
etiã manifeſtos aduentus Domini quemad-
modum ſcilicet in eo quidem, qui iam præ-
ſumptus eſt miſericordem teneas Saluato-
rẽ. Porrò in eo qui in fine promiſſus eſt, ve-
racem ſuſtineas retributorem. Nam & hinc
fortè videbitur dictum: quia miſericordiam
& veritatem diligit Deus, gratiam & glo-
riam dabit Dominus; quamuis & in priore
quoque aduentu recordatus ſit miſericor-
diæ ſuæ, & veritatis ſuæ domui Iſraël, & in
poſteriori, licet iudicaturus ſit orbem terræ
in æquitate, & populos in veritate ſua, non
tamen futurum iudicium fiet ſine miſericor
K dia, niſi fortè ei qui non fecerit miſericor-
diam. Hæc ſunt etenim æternitatis itine-
Abac.3. b ra dę quibus apud prophetam ſic habes: In-
curuati ſunt colles mundi ab itinerib. æter-
nitatis eius. Ad manum eſt vnde id facillimè
probare poſſim. Siquidem miſericordia Do-
mini ab æterno, & vſque in æternum. Et ve-
ritas Domini manet in æternum. Ab his iti-
neribus incuruati ſunt colles mũdi, ſuperbi
dęmones, principes mundi huius tenebrarũ
harum: qui viam veritatis, & miſericordiæ
neſcierunt, neque meminerunt ſemitarum
eius. Quid illi & veritati, qui mendax eſt, &
Ioan.8.f pater eius? Denique habes manifeſtè de eo
ſcriptum quoniam in veritate non ſtetit.
Quam verò longe fuerit à miſericordia, etiã
inflicta nobis ab illo miſeria noſtra teſtatur,
quando ille quam miſericors fuit, qui homi-
cida ab initio erat? Poſtremò qui ſibi ne-
quam, cui bonus? Quàm nequiſſimus ille ſi-
bi, qui numquam ſuper propria iniquitate
dolet, numquam ſuper propria damnatione
compungitur? Nimirum falſa præſumptio
à via veritatis extruſit, crudelis obſtinatio
viam miſericordiæ intercluſit. Inde enim
nec in ſe vnquam aſſequi, nec à Domino mi
ſericordiam conſequi poteſt. In hunc ergo
modum tumidi illi colles incuruati ſunt ab
itineribus æternitatis, dum à vijs Domini
(quæ quidem rectę ſunt) per anfractus ſuos,
& diſtorta non tam itinera quàm pręcipitia
corruerunt. Quàm verò prudentius, atque
vtilius alij quidem colles ab his itineribus
incuruati, & humilitati ſunt ad ſalutem.
Nõ enim incuruati ab his tamquam ab eo- L.
rum rectitudine diffidentes, ſed quod ip-
ſa eos incuruauerunt itinera æternitatis.
An non incuruatos iam cernere eſt colles
mundi, dum ſublimes quippe ac potentes
deuota ſubiectione inclinantur ad Domi-
num, & eius veſtigia adorant? Numquid
non incuruantur, cum ab ipſa ſua pernicio-
ſa celſitudine vanitatis, & crudelitatis, ad hu
miles ſemitas conuertuntur miſericordię &
veritatis? Ad iſtas nimirum Domini vias
non modo bonorum ſpirituum, ſed etiam
electorum vię hominum diriguntur. Et pri-
mus quidem gradus miſero homini emer-
genti de profundo vitiorum, illa eſt miſe-
ricordia qua miſeretur filio matris ſuæ, mi-
ſeretur animæ ſuæ, proinde placens Deo.
Imitatur enim qui huiuſmodi eſt, magnum
illud diuinæ miſerationis opus: compun-
ctus cum eo qui prior pro eo punctus eſt,
moriens, & ipſe quodammodo pro ſalute
ſua, nec parcens ſibijpſi. Hæc miſeratio
prima excipit redeuntem ad cor, & hæc in-
tra ipſa viſcerum actitatur arcana. Super
eſt vt via regia progrediatur, & procedat
vſque ad veritatem: & quod ſæpiſſimè com-
mendamus vobis, cordis contritionem oris
confeſſio comitetur. Corde enim creditur *Rom.10 c*
ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalu-
tem. Conuerſus ad cor paruulus fiat in o-
culis ſuis neceſſe eſt, ſicut veritas ait: Niſi *Matth. 18.a*
conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruu-
lus iſte, non intrabitis in regnum cælo-
rum. Non ergo velit diſſimulare, quod
non valet neſcire, quàm ad nihilum reda-
ctus ſit. Non confundatur in lucem prodi-
re veritatis, quòd non ſine miſerationis affe M

ctu viderit in occulto. Sic ingreditur homo miſericordiæ vias, & veritatis, vias vtique Domini, vias vitæ: & fructus viarum, ſalus eſt viatoris. Vias quoque Angelorum ad eaſdem nihilominus tendere manifeſtum eſt. Cum enim aſcendunt ad contemplationẽ, inquirunt veritatem, de qua & deſiderando ſatiantur, & ſatiando deſiderant. Cum vero deſcendũt, faciunt nobiſcum miſericordiã, vt cuſtodiant nos in omnibus vijs noſtris.
Heb. 1. d Adminiſtratorij enim ſpiritus ſunt miſſi in miniſterium propter nos. Planè miniſterij noſtri, non Domini noſtri. Et in hoc vnigeniti formam imitantur, qui non venit miniſtrari, ſed miniſtrare: qui ſtetit inter diſcipulos tamquam qui miniſtrat. *Matth. 20. d* Fructus Angelicarum viarum, quod ad ipſos ſpectat, ſua ipſorum beatitudo, & obedientia caritatis: quod autem ad nos pertinet, inde quidem obtentus diuinæ gratiæ, hinc verò cuſtodia viæ noſtrę. Siquidem Angelis ſuis mãdauit de te, vt cuſtodiãt te in omnibus indigentijs tuis, in omnibus deſiderijs tuis, Alioquin facilè eſt tibi incurrere vias mortis, vt videlicet, aut de neceſſitate in obſtinationẽ, aut in prçſumptionem de cupiditate prorũpas: quæ quidem iam non hominum, ſed dęmonum viæ ſunt. In quo enim, tam facilè inueniri ſolẽt homines obſtinati, quã in eo, quod aut ad neceſſitatem pertinere ſimulant, aut arbitrantur? Quidquid moneas (ait ille) ego quod poſſum poſſum, & non vltra poſſum. Tu ſi hic ſis, aliter ſentias. Vnde verò in præſumptionem, niſi ex quodam impetu vehementioris deſiderij proſilimus?
A Interim ergo mandauit Angelis ſuis Deus, non quidem, vt amoueant te à vijs tuis: ſed vt in eis ipſis te cuſtodiant, & quaſi per vias ſuas, vias tuas dirigant in vias ipſius. Quonam modo? inquis: Nempè, vt quod Angelus ex ſola caritate purius agit, tu propria ſaltem neceſſitate compulſus, & admonitus deſcendas, & condeſcendas exhibere proximo miſericordiam, & rurſum cum eodem Angelo leuãs deſideria tua, tota animi cupiditate aſcẽdere ſtudeas ad ſummam, & perpetuam veritatem. Hinc enim monemur leuare corda noſtra cum manibus, hinc audimus quotidie ſurſum corda. Hinc quoque
Pſal. 4. a negligentes arguimur, & dicitur nobis: Filij hominũ, vſquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Exoneratũ enim cor & leue, leuatur magis vt quęrat, & diligat veritatem. Nec mireris, quòd in vias Domini ſecum nos admittere, imo, & immittere non dedignentur, qui cuſtodire dignantur in noſtris. Quam fœlicius tamen in eis ipſi ambulant, quamq. ſecurius. Ceterum, & ipſi quoque longè inferius ab eo, qui veritas ipſa, & ipſa miſericordia eſt, in miſericordia, & veritate verſantur. Quam verò congruè ſuis quæque gradibus, ſibiq. competentibus diſpoſuit Deus. Summam rerum tenet ipſe, qui ſummus eſt, ipſe ſupra quem nihil eſt, vltra quem nihil. Porrò Angelos ſanctos non in ſummo quidem poſuit, ſed in tuto: quippe ei, qui in ſummo ſtat vicinius adhærentes, ac proinde confirmatos virtute ex alto. Nam homines qui- B dem nec in ſummo, nec in tuto ſunt, ſed in cauto. Denique & in ſolido ſunt, id eſt, in terra, habentes locum imum, ſed non infimum: vnde & poſſibile, & neceſſe ſit, vt ſibi caueant. Dæmones autem in pendulo huius aeris vagi ventoſiq. vagantur. Indigni ſiquidem cælos conſcendere, ad terram tamen deſcendere dedignantur. Et hodie quidem iſta ſufficiant, atque vtinam eiuſdem ipſius munere ſufficientes ei gratias referre valeamus, ex quo & ſufficientia noſtra eſt. Non enim ſufficientes ſumus, vel cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis, niſi ipſe dederit nobis, qui dat omnibus affluenter, & eſt ſuper omnia benedictus in ſæcula ſæculorum. Amen. *1. Cor. 3. b*

De vndecimo verſu, Sermo XII.
Vbi ſupra.

SI meminiſtis, heſterno ſermone vias dæmonum præſumptionem diximus, & obſtinationem, nec tacuimus quare id diceremus. Poſſumus tamen, ſi neceſſarium iudicatis, vias eorum via adhuc alia inueſtigare. Nam etſi omnimodis eas occultare laborent, multipliciter eos prodit Spiritus ſanctus, multipliciter in Scripturis ſanctis declarat ſemitas iniquorum. Legimus ſiquidem de eis omnibus, quoniam in circuitu impij ambulant. *Pſ. 11. B* Legimus de eorum principe, quoniam circuit quærens quem deuoret. *1. Pet. 5. b* Quod & ipſe fateri cogitur in præſentia maieſtatis, vt inter filios Dei, aſtans, & vnde veniat requiſitus: Circuiui, ait, terram, & perambulaui eam. *Iob. 1. b & 2. a* Dicamus, itaque vias eius circuitionem, & circumuẽtionem.

Iſta

Iſta enim ad nos, illa vtitur in ſeipſo. Semper ille extollitur, ſed deijcitur ſemper: ſuperbia eius aſcendit ſemper, ſemper humiliatur. Numquid nō circuitus iſte? Qui.n. in circuitu ambulat, proficiſcitur quidem, ſed proficit nihil. Væ homini, qui ſequitur hunc circuitum, qui numquam à propria voluntate recedit: ſi conaris auellere, paululum ſequi videbitur, ſed in dolo. Circuitus eſt, aliundè reditum parat, non ab ea penitus abducetur. Satagit vndique, vndique fugitat, hæret tamen ſemper propriæ voluntati. Verumtamen ſi mala eſt circuitio propria, longè equidem peior circumuentio aliena. Ea ſiquidem vel maximè diabolum facit. Sed quomodo fratres, vt miſerum hominem circumueniat, ſuperbiſſimus ille deſcendit? Vide circuitum impij, etiam in hoc ipſo. Oculi eius omne ſublime vident: attamen ima quoque ipſa curioſè veſtigat, ſed vt magis aſcendat, vt vehementius intumeſcat, & dum conculcauerit humilem, ſibi videatur ipſe ſublimior, ſicut ſcriptum *Pſal. 9. d* eſt: Dum ſuperbit impius, incenditur pauper. Quàm peruerſè, aſcendentes, & deſcendētes Angelos bonos, Angelus malus æmulatur? Aſcendit ſtudio vanitatis, deſcendit liuore malignitatis. Cuius mendax aſcenſio, eius crudelis deſcenſio eſt: expers ille (vt heri diximus) miſericordiæ, & veritatis. Ceterum ſi deſcendunt maligni, vt circumueniant, gratias ei cuius mandato deſcendunt, & benigni Angeli, vt ſubueniant nobis, vt cuſtodiant nos D in omnibus vijs noſtris. Neque hoc ſolum, ſed in manibus, inquit, portabunt te, ne vmquam offendas ad lapidem pedem tuum. Quanta nobis fratres, in huius ſcripturæ verbis, & eruditio, & admonitio, & conſolatio exhibetur? Quis in omnibus Pſalmis tam magnificè puſillanimes conſolatur, negligentes admonet, erudit ignorantes? Vnde id quoque fidelibus ſuis prouidentia voluit diuina præſtare, vt in ore ipſorum verſiculi Pſalmi huius hoc maximè quadrageſimale tempore verſarentur. Nec aliundè, quàm ex ipſius vſurpatione diaboli ſumpta videtur occaſio, vt in hoc quoque nequiſſimus ille ſeruus filijs ſeruiat, vel inuitus. Quid enim tam moleſtum ei, quid nobis eſſe poteſt tam iucundum, quàm vt etiam malum eius nobis cooperetur in bonum? Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. Confiteantur Domino miſericordiæ *Pſ. 106.* eius, & mirabilia eius filijs hominum. Con- *a* fiteantur, & dicant inter gentes: quoniam magnificauit Dominus facere cum eis. Domine quid eſt homo, quia innotuiſti ei, aut quid apponis erga eum cor tuum? Apponis cor erga eum, geris pro eo ſolicitudinē, curam illius habes. Denique ei mittis vnigenitum tuum, immittis ſpiritum tuum, promittis etiam vultum tuum. Et ne quid in cæleſtibus vacet ad opera ſolicitudinis noſtræ, beatos illos ſpiritus propter nos mittis in miniſterium, cuſtodiæ noſtræ deputas, noſtros iubes fieri pædagogos. Parum E eſt enim quod facis Angelos tuos ſpiritus, facis & Angelos paruulorum. Denique Angeli eorum ſemper vident faciem patris. Illos vtique tam felices, & tuos ad nos, & noſtros ad te Angelos facis. Angelis ſuis *Matth.* mandauit de te. Mira dignatio, & verè *18. b* magna dilectio caritatis. Quis enim, quibus, de quo, quid mandauit? Studioſè conſideremus fratres, diligenter commendemus memoriæ hoc tam grande mandatum. Quis enim mandauit, cuius ſunt Angeli, cuius mandatis obtemperant, cuius obediunt voluntati? Nempè Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis: nec cunctantur quin etiam in manibus tollant te. Summa, ergo maieſtas mandauit Angelis, & Angelis ſuis mandauit. Illis vtique ſublimibus, tam beatis, tam proximis ſibi cohærentibus, tam familiariter adhærentibus, & verè domeſticis Dei: Mandauit de te. Tu quis es? Domine, quid eſt homo quòd memor es eius, aut filius hominis quoniam reputas eum? quaſi verò non ſit homo putredo, & filius hominis vermis. Sed quid putas mandauit de te? Numquid ſcripſit contra te amaritudines? Numquid vt contra folium quod vento rapitur, oſtendant potentiam ſuam, & ſtipulam ſiccam perſequantur? Numquid vt tollant impium ne videat gloriam Dei? Mandandum iſtud eſt, non mandatum: Non recedas ab adiutorio altiſſimi, in protectione Dei cæli commorare, ne de te illud quandoque mandetur. Quem enim protexerit Deus cæli, non F de eo illud mandabitur, ſed pro eo. Et quod interim non mandatur, pro eo differtur, vt ſint omnia propter electos. Denique paran- *Matth.* tibus ire ſeruis, & continuo ſuperſeminata *13. d* colligere zizania cupiētibus, prouidus paterfamilias: ſinite, inqt, creſcere vſque ad meſſē,

ne

ne forte eradicetis ſimul & triticum. Quomodo igitur tamdiu conſeruabitur inter ea? Hoc planè, hoc opus præſens, hoc mandatum temporis huius. D Itaque Angelis ſuis mādauit de te, vt cuſtodiant te. O triticum inter zizania, ò granum inter paleas, ò lilium inter ſpinas. Gratias ei fratres, gratias ei, & pro nobis pariter, & pro vobis. Pretioſum depoſitum nobis commiſerat, fructum crucis ſuæ, pretium ſanguinis ſui. Non eſt contentus cuſtodia hac tam parum tuta, tam parum vtili, tam fragili, tam inſufficienti. Super muros tuos Hieruſalem conſtituit cuſtodes. Nempe etiam ipſi qui videntur muri, aut in muro ipſo columnæ, his cuſtodibus egent, & maximè. Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. Quantam tibi debet hoc verbum inferre reuerentiam, afferre deuotionem, conferre fiduciam. Reuerentiam pro præſentia, deuotionem pro beneuolentia, fiduciam pro cuſtodia. Cautè ambula, vt videlicet cui adſunt angeli (ſicut ei mandatum eſt) in omnibus vijs tuis. In quouis diuerſorio, in quouis angulo, Angelo tuo reuerentiam habe. Tu ne audeas illo præſente quod vidente me non auderes. An præſentem eſſe dubitas quem non vides? Quid ſi audires, quid ſi tangeres, quid ſi olfaceres? Vide quia non ſolo viſu rerum pręſentia comprobetur. G Non omnia viſui ſubiacēt, nec corporalia quidem: quanto magis ſpiritualia procul ſunt ab omni ſenſu corporeo, & ſpiritualiter potius veſtiganda? Si fidem conſulas, ea tibi Angelicam probat præſentiam non deeſſe. Nec dixiſſe piget, quoniam fides probat: *Hebr. 11 a* quam nimirum Apoſtolus argumentum non apparentium eſſe definit. Adſunt igitur, & adſunt tibi, non modo tecum, ſed etiā pro te. Adſunt, vt protegant, adſunt, vt proſint. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Siquidem ſoli ei honor & gloria. Quare ei ſoli? quia ipſe man- *Iac. 1. c* dauit, & omne datūm optimum non niſi ab illo eſt. Verumtamen etſi ille mandauit, ipſis quoque, qui, & ei ex tanta caritate obediūt, & nobis ſubueniunt in tanta neceſſitate, ingratos eſſe non licet. Simus ergo deuoti, ſimus grati tātis cuſtodibus, redamemus eos, honoremus eos, quantum poſſumus, quantum debemus, Totus tamen ei reddatur, & amor & honor noſter, à quo tā ipſis quā nobis eſt totum vnde honorare poſſumus, vel amare, vnde amari honorariue mere-

mur. Neque enim Apoſtolus vbi ait: Soli Deo honor & gloria *1. Ti. 1.* prophetico credendus *Pſ. 138. c* eſt obuiare ſermoni, qui ſibi etiam amicos Dei nimis honorificatos eſſe teſtatur. Puto autem ſimile eſſe illud verbum Apoſtoli, ei *Rom. 13 c* quod idem ait: Nemini quidquam debeatis, niſi vt inuicem diligatis. Siquidem non hoc voluit, vt alia quælibet debita negarentur, præſertim cum idem ipſe dicat: Cui hono- *Ibidē. b* rem, honorem. & cetera in hunc modum. H Vt ergo plenius intelligas quid in vtroque ſenſerit, quidve monuerit: vide quemadmodum inter radios ſolis minora quælibet luminaria non videntur. Numquid amota modo ſidera arbitramur, numquid exſtincta? Minimè quidem, ſed ampliori claritate quodammodo tecta, interim apparere non poſſe. Sic ergo dilectio illa quæuis debita ſuperans, quaſi ſola regnare debet in nobis: vt quidquid debetur ceteris, ſibi vendicet, & ex dilectione omnia faciamus. Sic diuinus præualere debet honor & quodammodo præiudicare vniuerſis, vt ſolus ipſe non modo præ omnibus, ſed in omnibus honoretur. Idipſum ſanè putes dictum etiam de amore. Quid enim extra ipſum reliquit ceteris, qui tōtum cor, totam animam, totam virtutem domino Deo ſuo in dilectione donauit? In ipſo itaque fratres, affectuosè diligamus Angelos eius, tāquā futuros aliquando coheredes noſtros, interim verò actores, & tutores à patre poſitos, & præpoſitos nobis. Nunc enim filij Dei ſumus, etſi nondum appareat quid erimus, eo quòd adhuc paruuli ſub tutoribus, & actoribus ſimus, tamquā nihil interim differentes à ſeruis. Ceterum etſi tam paruuli ſumus, & tam magna nobis, nec modo tam magna, ſed & tam periculoſa via reſtat, quid tamē ſub tantis cuſtodibus timeamus? Nec ſuperari nec ſeduci, minus autem ſeducere poſſunt qui cuſtodiunt nos in omnib. vijs noſtris. Fideles ſunt, prudentes ſunt, potentes ſunt qd trepidamus? I Tantum ſequamur eos, adhæreamus eis, & in protectione Dei celi commoremur. Vide enim quā neceſſaria ſit iſta protectio, iſta cuſtodia in vijs tuis. In manibus (inquit) portabūt te, ne vmquam offendas ad lapidem pedem tuum. Parum tibi videtur, quòd nōn ſit lapis offenſionis in via? Cōſidera quę ſequūtur: Super aſpidem, & baſiliſcum ambulabis, *Textus.* & conculcabis leonem, & draconem. Quam neceſſarius pædagogus, imò et baiulus, præſertim paruulo inter hæc gradienti? In ma-

nibus (inquit) portabunt te. In tuis quidem vijs cuſtodient te, & deducẽt paruulum antequam poteſt paruulus ambulare. Ceterũ non te patientur tentari ſupra quam ſuſtinere potes, ſed in manus tollent, vt pertranſeas offendiculum. Quam facilè tranſit qui illis portatur manibus, quam ſuauiter (iuxta vulgare prouerbium) natat, cuius alter ſuſtinet mentum. Quoties ergo grauiſſima cernitur vrgere tentatio, & tribulatio vehemens imminere, inuoca cuſtodem tuum, doctorem tuum, adiutorem tuum, in opportunitatibus, in tribulatione. Inclama eum, & dic: Domine, ſalua nos, perimus. Non dormit neque dormitat: & ſi ad tempus quandoque diſſimulet, ne fortè periculoſius ab illius te manibus ipſe præcipites, ſi te eis ignoraueris ſuſtentatum. Spirituales enim ſunt manus iſte, & auxilia vtique ſpiritualia, quæ ſingulis electorum pro cuiuſque diſcriminis modo & obiectæ difficultatis tamquam lapideæ molis quantitate, ab his qui ſibi deputati ſunt Angelis ſpiritualiter, &
K multipliciter exhibentur. Dico ego tamen aliqua ex his quæ cõmunia magis arbitror, & paucis qui inter vos ſunt inexperta. Turbatur aliquis vehemeter, ſeu corporali quouis incommodo, ſeu tribulatione aliqua ſæculari, ſeu accidia ſpiritus, & quadam animi defectione langueſcens. Iam tentari incipit ſupra quam valeat ſuſtinere, iam impinget, & offendet in lapidem, ſi non fuerit
Iſai. 8. c qui ſubueniat. Quis verò eſt lapis iſte? Ego illum intelligo lapidem offenſionis, & petram ſcandali, in quam ſi offenderit quis, collidetur: ſuper quem vero ceciderit, conteret eum. Lapidem vtique angularem, electum, pretioſum, qui eſt Dominus Chriſtus. In hunc lapidem offendere, eſt murmurare aduerſus eum, ſcandalizari à puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate. Itaque opus illi eſt Angelica ope, Angelica conſolatione, Angelicis manibus, qui iam defecit, iam propemodum offendit in lapidem. Et verè offendit in lapidem qui murmurat & blaſphemat, ſeipſum collidens, non eum in quem furibundus impingit. Arbitror ſanè velut duabus quibuſdam manibus eiuſmodi homines interdum ab Angelis ſupportari, vt quodammodo non ſentientes tranſeant quod tantopere formidabant, nec parum mirentur poſtmodum tam ſuper poſteriori facilitate, quam ſuper difficultate priori.

Vultis ſcire quas intelligam duas manus? Duplicem vtique demonſtrationem, dum videlicet hinc quidem tribulationis breuitas, inde æternitas retributionis oſtenditur: aut magis pingitur, vel imprimitur cordi, vt intimo affectu ſentiat, quoniam momentaneum hoc & leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Quis verò iſtas tam bonas per bonos non credat L
fieri, cum certum ſit, quod econtrario malę vtique fiant immiſſiones per Angelos malos? Habetote familiares Angelos fratres mei, & frequentate eos ſedula cogitatione, & deuota oratione qui ſemper vobis adſũt ad cuſtodiam & conſolationem.

De XII. verſu, Sermo XIII.
Vbi ſupra.

Poſſumus hunc verſum qui in manibus eſt, videlicet, In manibus portabunt te, & cetera: non modo de præſenti conſolatione dictum accipere, ſed etiam de futura. Nempe, cuſtodiunt nos in vijs noſtris Angeli ſancti, ſed via finita (quod eſt vtique vita finita) in manibus tollunt. Nec enim deſunt nobis teſtes fideles. Proximè lectum eſt vobis de beatiſſimo Patre noſtro verè per omnia Benedicto, quod dum intentam oculorum aciem in ſplendore coruſcæ lucis habere videretur, vidit Germani animam Capuani Epiſcopi in ſphæra ignea ab Angelis in cælum deferri. Sed quid huiuſmodi teſtimonia requirimus? Ipſa in Euangelio veritas Luc. 16. f
de mendico, & vlceroſo ait, quoniam portatus eſt ab Angelis in ſinum Abrahæ. Neque enim in illa tam noua nobis tamq. incognita regione ambulare ipſi poſſemus, præſertim cum tantus ſit lapis in via. Quis lapis? Qui in lapidibus olim conſueuerat adorari, qui lapides obtulit Domino, dicens: Dic vt lapides iſti panes fiãt. Porrò pes Matth. 4. a
tuus, affectio tua, pes animæ, quam in manibus Angeli portant, ne offendant ad lapidem pedem tuum. Quomodo enim non M
vehemẽtiſſimè turbaretur anima, ſi ſola hinc egrederetur, ſi illas ſine cõſolatione ingrederetur vias, ſi inter illos lapides ſuis pedibus graderetur? Interim verò manifeſtius audi, quã neceſſe habeas portari in manibus alienis, nec alijs quam Angelicis tamen. Super Textus.
aſpidẽ, & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis

bis leonē & draconem. Quid inter hęc faceret pes humanus? Quid humanæ affectionis inter tam terribilia monſtra cōſtaret? Nempe, nequitiæ ſpirituales ſunt, & quidem non incōgruis appellationibus deſignatæ. Siquidem & de his dictum, quod nequaquam vobis excidiſſe reor: Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Quis verò ſcire poteſt, an diuiſæ ſint īter eos operationes malitiæ, miniſteria iniquitatis, vt ex diuerſis officijs, quin potius maleficijs, vocabula quoque diuerſa ſortiti, nominentur? Alius ſiquidem aſpis, alius verò baſiliſcus, alius autem leo, & alius quidem draco, ꝙ videlicet ſuo quidem inuiſibili modo variè quoque noceant; quaſi alius morſu, alius quoque viſu, alius autem rugitu vel ictu, alius quidem

Matth. 17.c flatu? Legi etiam de quodam genere dęmoniorum, quod non eijciatur niſi in orationibus & ieiunijs. Nihil poterat namque verbum Apoſtolicæ increpationis ad illud. Quomodo non illud aſpis erat, illa vtique

Pſ. 57. a A dē pſalmo aſpis ſurda, & obturans aures ne vocem audiat incantantis? Vis non terreri à tam terrifico monſtro, vis ſecurus poſt mortem ambulare ſuper aſpidem iſtam? Caue ne interim poſt eam ambules, caue ne imiteris, & non erit quod paueas in futuro. Enimuero vitium eſt cui reor eiuſmodi ſpiritum dominari: & ſi vultis ſcire, ipſa eſt circuitio, à qua vobis heſterno ſermone monuimus eſſe cauendum. Ipſa obſtinatio eſt, aduerſus quam pridiè loquebamur. Nec .n. piget quoties datur occaſio, ab hac tam graui peſte pręmunire vos, vt eam omnino dè fugiatis, quod hæc quidem ſit ſumma quædam religionis ſubuerſio, & verè iuxta

Deuter. 33.c teſtimonium legiſlatoris venenum aſpidum inſanabile. Dicitur aſpis hinc alteram aurem quam preſſius poteſt terræ infigere: inde verò alteram caudæ immiſſione nihilominus obturare, ne audiat. Quid ad hæc incantantis vox, quid ſermo faciet prædicantis? Orabo pro eo, humiliabo in ieiunio animam meam, baptizabor pro mortuo vberrimo quodam profluuio lacrymarum, apud quem viderim nihil humanæ incantationis quamlibet ſapientiam, nihil quantumcumque admonitionis induſtriam præualere. Nouerit tamen vir pertinax non cælo ſeſe, ſed ſolo infigere caput, quod ſapientia quæ de ſurſum eſt, non modo pudica, ſed & pacifica ſit: hęc autem magis, vt ita dicam, aſpidica niſi terrena eſſe non poteſt. Sed nec adeo obſurdeſceret, niſi cauda quoque obturaret auditum. Quæ eſt hæc cauda? Finis intentionis humanæ. Hæc ſurditas deſperata, dum hinc quidem velut terræ infixus, proprię quiſque inhęret voluntati: inde velut reflectens caudam, finem aliquem meditatur, & infigit animo quod deſiderat adipiſci. Nolite obſecro fratres, nolite obturare aures, nolite aliquando obdurare corda veſtra. Inde enim tam mordax & amarus ſermo inuenitur in ore hominis obſtinati, quod nulla ad eum penetrare queat beneuolentia monitoris. Inde aſpidi virus in linguæ aculeo perſeuerat, quod aduerſus linguam incantatoris tāto ſe ſtudio obturarit. At baſiliſcus, vt aiunt, venenum in oculo gerit, peſſimū animal, & præ omnibus execrabile. Noſſe cupis oculum venenatum, oculū nequam, oculum faſcinantem? Inuidiam cogitato. Quid verò inuidere, niſi malum videre eſt? Si non eſſet ille baſiliſcus, numquam per eius inuidiam mors intraſſet in orbem terrarum. Væ homini miſero, quod inuidum non præuidit. Superemus & vitiū hoc dum adhuc viuimus, ſi poſt mortem volumus miniſtrum tantæ nequitię non timere. Nemo alterius bonum inuido aſpiciat oculo. Nempè hoc ipſum iam quod in ſe eſt, tabe ſua illud inficere, & quodammodo interficere eſt. Qui hominem odit, homicidam illum veritas ipſa teſtatur. Quid & ille qui bonum odit in homine, numquid non homicida poterit appellari? Adhuc venit homo, & ille iā reus eſt mortis eius. Adhuc ardet ignis quē Dominus Ieſus miſit in terram, & inuidus tamquā qui ſpiritum exſtinxerit, iā damnatur. Væ vobis à dracone. Immanis eſt beſtia, flatu igneo quidquid attigerit, necat: non modo beſtias terræ, ſed & volucres cæli. Haud alium ego draconem hūc quam ſpiritū iracundiæ reor. Quātos etiam ſublimis vt videbatur vita, flatu hui⁹ draconis miſerè ſatis aduſtos, turpiter in huius os ingemimus cecidiſſe? Quam melius ſibiipſis iraſci potuerant, ne peccarent? Nimirū affectio naturalis ira hominū eſt, ſed abutentibus bono naturæ grauis perditio eſt, & miſeranda pernicies. Occupemus illam fratres, in quibus expedit, ne fortè ad inutilia illicitaq. prorumpat. Sic nimirū ſolet amorem amor expungere, ſolet timor timore depelli. Nolite timere eos q̄ corpus occidūt, ait Dn̄s, animæ autē non habēt quid faciāt. Et cōfeſtim, oſtendam autem, ait, vobis quem timeatis.

Margin notes (right): B; *Inuidia quid.*; *1. Ioan. 3.c*; G; *Luc. 12. a*

Timete

Timete autem eum qui poteſtatem habet corpus & animam mittere in gehennā. Ita dico vobis, hunc timete. Ac ſi manifeſtius dicat: Hunc timete, non illos timeatis. Repleat vos ſpiritus timoris Domini, & timor alienus locum non habebit in vobis. Et ego vobis dico: Non autem ego, ſed veritas: non ego, ſed Dominus. Nolite iraſci eis qui tranſitoria vobis auferunt, qui conuitia inferunt, qui ingerunt fortè ſupplicia, & poſt hoc faciunt nihil. Oſtendam autem vobis cui debeatis iraſci: Iraſcimini ei quæ ſola vobis nocere poteſt, ſola facere, vt omnia illa non proſint. Vultis ſcire quænam illa ſit? Iniquitas propria. Ita dico vobis, huic iraſcimini: nulla enim nocebit aduerſitas, ſi nulla dominetur iniquitas. Qui perfectè huic iraſcitur, ceteris non mouetur, magis
Pſ. 35. d & amplectitur ea. Ego (inquit) in flagella
D paratus ſum. Sit damnum, ſic conuitium, ſit læſio corporalis, paratus ſum, & non ſum turbatus: quoniam dolor meus in conſpectu meo ſemper. Quidni exteriora omnia paruipēdam in huius æſtimatione doloris?
2. Reg. 16. c Filius (inquit) vteri mei perſequitur me, & cōuitianti ſeruulo indignabor? Cor meum
Pſ. 37. b dereliquit me, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum: & damna temporalia plangam, aut incommoda corporalia reputabo? Hinc nimirum non modo manſuetudo oritur cui draconis flatus non noceat, ſed etiam magnanimitas, quam rugitus leonis non terreat. Aduerſarius veſter
1. Pet. 5. c tamquam leo rugiens, ait Petrus. Gratias magno illi leoni de tribu Iuda: rugire iſte poteſt, ferire non poteſt. Rugiat quantum vult, tantum non fugiat ouis Chriſti. Quanta minatur, quāta exaggerat, quanta intentat? Non ſimus beſtiæ, vt nos proſternat vacuus ille rugitus. Sic enim perhibent, qui talia curioſius veſtigauerunt, ad rugitum leonis nullam beſtiam ſtare poſſe, ne eam quidem quæ aduerſus ictum eius tota animoſitate repugnat: & plerumque ſuperat ferientem, quæ non ſuſtinet rugientem. Verè beſtia, vere rationis expers, qui tam puſillanimis eſt, vt ſolo timore cedat, qui ſola futuri exaggeratione laboris, victus, ante conflictum non telo, ſed tuba pro-
Hebr. 12 b ſternitur. Nondum reſtitiſtis vſque ad ſanguinem, ait ſtrenuus ille dux qui leonis huius nouerat vanum eſſe rugitum. Et alius
Iac. 4. b quidam. Reſiſtite (inquit) diabolo, & fugiet à vobis.

De XII. verſu, & XIII. Sermo XIII. Vbi ſupra. E

Agamus fratres gratias factori noſtro, benefactori noſtro, redēptori noſtro, remuneratori noſtro, aut potius ſpei noſtræ. Ipſe enim retributor, ipſe retributio noſtra, nec aliud iam quàm ipſum exſpectamus ab ipſo. Primum quod nobis præſtitit, non ipſi ſumus. Siquidem ipſe fecit nos, & non ipſi nos. Parumne tibi videtur iſtud, quia te fecit? Cogita qualem te fecit. Nempè, etiam ſecundum corpus egregiam creaturam, ſed ſecundum animam magis, vtpotè imagine creatoris inſignem, rationis participem, capacem beatitudinis ſempiternæ. Porro ſecundum ambo ſimul præ ceteris creaturis maximè admirandam, cohærentem ſibi incomprehenſibili artificio, inueſtigabili ſapientia conditoris. Itaque tam magnum hoc donum, quàm magna res homo. Sed quàm gratuitum putas? Planum eſt, quia nihil ante promeruit, qui penitus nihil fuit. An poſtea ſperabatur gratiam retributurus auctori? Dixi Domino, Deus meus es tu, *Pſ. 15. a*
quoniam bonorum meorum non eges. Nō igitur neceſſariam retributurus gratiam ei, qui ſic per omnia ſibi ſufficit, ſed deuotas relaturus gratias ei, qui ſic meruit ſperabatur. Quidni gratias agat? Si quis oculorum lumen, ſi quis vſum aurium, ſi quis narium, ſi quis manuum, ſi quis pedem tibi præpeditum aliquo modo reparaſſe videretur, ſi F
quis ſopitam quauis occaſione excitaſſe in te rationem: quis non alius tibi vehementiſſimè ſuccenſeret, ſi quando fortè beneficij huius immemorem, aut benefactori deprehendiſſet ingratum? Enimuerò Dominus Deus tuus, ipſa etiam tibi inſtrumenta largitus, ex nihilo fecit hæc omnia. Nec modo fecit, ſed & compegit etiam & formauit, ac ſuo quoque illuſtrauit officio. Quomodo non is omni iure ſibi gratias exigit ampliores? Nam ne hoc quidem (licet maximo) cōtentus munere, qui dedit vt eſſes, qui ante nō fueras, adiecit etiam vnde ſubſiſteres, qui iam eras. Nec minus liberaliter hoc, quàm illud mirabiliter eſt operatus. Faciamus (inquit) hominem ad imaginem *Gen. 1. e*
& ſimilitudinem noſtram. Quid verò poſtea? Et præſit piſcibus maris, & beſtijs terræ, &c. Nam & cæleſtia ſeſe elementa in vſus creaſſe tuos, ante docuerat. Nempe,

facta memorantur vt eſſent in ſigna & tempora; & dies, & annos. Cui putas? Nulli vtique niſi tibi. Ceteræ ſiquidem omnes creaturæ aut in nullo egent his omnibus, aut non intelligunt ea. Quàm copioſus in ſecundo hoc beneficio quàm liberaliſſimus fuit. Quanta igitur largitus eſt ad ſuſtentationem, quanta ad eruditionem, quanta ad conſolationem, quanta ex hoc iam ad correptionem, quanta etiam ad delectationẽ. Verum hæc duo gratis, & dupliciter gratis fecit. Quid dico dupliciter gratis? Sine merito tuo, ſine labore ſuo. *Pſ. 148. a, b* Nempè dixit, & facta ſunt. An idcirco minus deuotus, minus obnoxius, minus gratus es, quòd hæc **G** quidem ſicut pro nihilo, ita de nihilo fecit? Peruerſi cordis eſt occaſiones ingratitudinis veſtigare. Nemo id facit niſi qui etiam gratis eſſet ingratus. Puto enim neutrum tibi propterea minus vtile, quàm quod pręſtanti minimè difficile fuit. Alioquin ſi fortè quod ei laborioſum, tibi magis commodum ducis, ex teipſo tibi iudicium hoc: nec te alibi illud putem quàm apud te didiciſſe. Sic præſtares libẽtius ipſe fratri tuo abſque incommodo tuo. Verum etſi gratis præſtare velles, nolles tamen vt hanc tibi ille prætenderet ingratitudinis cauſam. Ceterum ex hoc iam tertium opus tuæ redemptionis attende. Non eſt velamen excuſationis, laboratum prorſus in ea. Gratis hoc quoque præſtitũ eſt, ſed gratis quod ad te pertinet. Nam quod ad illum, planè non gratis. Saluus factus es pro nihilo, non de nihilo tamen. Quid ad hæc dormitat affectio? Imò vero mortua eſt illa, non dormit quæ huic beneficio non reſpondet, quę ſe totam non effundit in gratiarum actionem, & vocem laudis. Nam & cetera duo euidentiſſimè tertium hoc commendant, vt in eis quoque vera fuiſſe dilectio cõprobetur, nõ propterea de facili præſtãs quod nollet taliter, ſed qđ non aliter oporteret. Itaque fecit te Deus tuus, fecit tã multa propter te, facit propter *Ioã. 1. b* te & ſemetipſum. Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Quid adhuc reſtat? Factus eſt ipſe tecum caro vna, te quoque ſecum faciet ſpiritum vnum. Non recedãt hæc quattuor à corde tuo, non ab ore, nõ à **H** memoria, non ab affectione. Hæc cogita ſemper, in his iugiter delectare. His velut quibuſdam ſtimulis vrgens ſolicita animam tuam, his facibus eã inflammare curato ad redamãdum eũ qui tam multipliciter ſuum tibi erga te commendat amorem. Memento ſane quod idem ait: *Ioã. 14. b* Si diligitis me, mandata mea ſeruate. Serua igitur mãdata creatoris tui, ſerua mandata benefactoris tui, redemptoris tui, remuneratoris tui. Sed ſi hęc quattuor, quot ſunt mandata? Omnes nouimus decem eſſe. Itaque per quaternariũ hunc decalogum legis multiplicans, veram habes quadrageſimam, tenes quadrageſimã ſpiritualem. Tantum ſta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Caue ſerpentis aſtutiam, obſerua inſidias inimici. Nempe, quadruplici tentamento quadrifariam impedire conatur actionem quæ exigitur gratiarum. Tentatus eſt in his omnibus Chriſtus, vt veraciter ab Apoſtolo ſcriberetur. *Heb. 4. d* Tentatus per omnia pro ſimilitudine abſque peccato. Erit fortè qui miretur & dicat quartam ſeſe Domini tentationem non legiſſe. Verum vt ego arbitror, non hoc diceret ſi legiſſe ſe meminiſſet, quoniã *Iob 7. a* tentatio eſt vita hominis ſuper terram. Hoc enim qui meminit, non ea tantum triplici tentatione tentatum fuiſſe Dominum arbitratur, quæ facta eſt in ieiunio deſerti, in pinnaculo templi, in vertice montis. Sane in his omnibus erat manifeſta tentatio. Verum illa quæ ex tunc & deinceps vſque ad mortem crucis ei non defuit, etſi occultior, **I** vehementior tamen fuit. Nec hoc quoque à propoſita ſimilitudine videtur abhorrere. Nam & tria illa beneficia quæ iam trãſiere, euidentiſſima & in lucem poſita eſſe noſcuntur. Sanè quod ad ſpem vitæ æternæ pertinet, nondum exhibitum, necdum propalatum eſt nobis. Nihil proinde mirum ſi ſit minus aperta tẽtatio, vbi etiã cauſſa tentationis occulta. Ceterum & diuturnior & validior ipſa eſt, quòd aduerſus ſpem noſtram quidquid habet malignitatis exerat inimicus. Itaque primo quidem vt auctori naturæ ingratos faciat, ampliorem ingerit pro natura ſolicitudinem, quemadmodum etiam ipſi Chriſto eſurienti auſus eſt dicere: *Matth. 4. a* Dic vt lapides iſti panes fiant. Quaſi vero figmentum noſtrum ignoret ipſe qui finxit, aut non curet homines, qui cæli volucres paſcit. Quàm verò ingratus eſt ei qui propter hominem vniuerſum hunc condidit mundum, quiſquis vt ſubſtantiam eius quam concupiſcit obtineat, procidens non veretur adorare malignum.

Hæc omnia (inquit) tibi dabo ſi procidens adoraueris me. Tu ne illa feciſti miſer?

ſer? Quomodo dabis quæ ille creauit: aut quomodo abs te ſperanda, quomodo tua adoratione petenda, quæ ab illo condita in illius poſita ſunt ditione? Iam in hoc quod ait: Mitte te deorſum, caue tibi quicumque es qui templi pinnaculum conſcendiſti. Caue tibi ſpeculator domus Domini. Caue tibi, qui in Eccleſia Chriſti locum cerneris tenere ſublimem. Quam ingratus enim, imo quàm iniurioſus es illi magno ſacramento
K pietatis, ſi in illo quæſtum æſtimes pietatẽ. Quam infidelis ei qui miniſterium hoc ſanguine proprio conſecrauit, ſi eo quæras gloriam tuam quæ nihil eſt, quæras quæ tua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti: Quàm indignè reſpondens eius dignationi, qui in diſpenſatione humiliatis ſuæ ſublimem eſſe te fecit, cæleſtia tibi ſacramenta commiſit, cæleſtem fortè & ampliorem quam ipſis ſpiritibus cæleſtibus tradidit poteſtatem. Si deorſum ipſe te mittas, ſapies non quæ ſurſum ſunt, ſed quæ ſuper terram. Sed & omnis qui de virtutum eminentia ad inanis gloriæ ſeſe dimittit & deijcit appetitum, haud dubium, quin Domino virtutum, qui tanta inter nos tolerauit, vt nobis formam huius imprimeret ſanctitatis, pro gratia contumeliam reddat. Conſideremus diligentius fratres, nè fortè prima illa tentatio quæ corporalis neceſſitatis occaſione animum turbat, aſpidi debeat comparari. Hoc enim animal quodammodo violẽtum morſu nocet, obturat aurem ne audiat vocem incantantis. Quid verò agere nititur in hac parte tentator, niſi vt aduerſus conſolationem fidei aurem cordis obſtruat & obturet? Sed non profecit inimicus in eo, non illius præcluſit auditum, qui ait: Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Nam in eo quod ait: hæc omnia tibi dabo, ſi procidens adoraueris me; in malum inſidiantis ſuadibilem ſibilum animaduertite draconis. Ferunt illum in arena latitantem, etiam aues volantes flatu attrahere venenato. Quam venenatus hic flatus fuit, hæc omnia tibi dabo ſi procidens adoraueris me. Verum non erat iſta quælibet
L auis, nihil potuit draconis flatus ad illam. De baſiliſco quid dicimus? Monſtruoſius ceteris, ſolo viſu hominem inficere & interficere perhibetur. Ni fallor, vana gloria eſt. Videte, ne (inquit) iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. At ſi dicat: Cauete oculos baſiliſci. Sed cui nocere dicitur baſiliſcus? *Matth. 6.a* Ei qui non viderit baſiliſcum. Alioquin ſi prior eum videas, iam non tibi nocet (vt aiunt) magis moritur ipſe. Ita eſt fratres. Non videntes necat inanis gloria, cæcos & negligentes, qui ſe ei oſtentant, qui ſe exponunt: & non potius ipſi inſpiciunt, non attendunt, non diſcutiunt illam, non vident denique quam ſit friuola, quam ſit caduca, quam vana, quam inutilis. Si quis eum intueatur hoc modo, moritur baſiliſcus, nec iam occidit eũ gloria, ſed occiditur magis, & occidit ei quodammodo verſa in puluerem, imo redacta in nihilum. Puto autẽ non eum quærere quid ad inanem gloriã ea tentatio viſa ſit pertinere vbi dictum eſt: Si filius Dei es, mitte te deorſum. Vt quid enim *Ibid.4.a* hoc, niſi vt videretur, vt laudaretur à baſiliſco? Et vide quomodo ſeipſum occultauerit baſiliſcus, quaſi vt non poſſit ante videri. Scriptum eſt (inquit) quoniam Angelis ſuis mandauit de te, & in manibus tollent te. *Pſ.90.c* Quid ſcriptum eſt maligne, quid ſcriptum eſt? Angelis ſuis mãdauit de te. Quid mandauit? Animaduertite & videte quoniam ſubticuit malignus & fraudulentus, quod malignitatis ſuæ commenta diſſolueret. Quid enim mandauit? Nempe quod in Pſalmo ſequitur. Vt cuſtodiant te in omnibus M vijs tuis. Numquid in præcipitijs? Qualis via hæc de pinnaculo templi mittere ſe deorſum? Non eſt via hæc, ſed ruina: & ſi via tua eſt, non illius. Fruſtra in tentationem capitis intorſiſti, quod ſcriptum eſt ad corporis conſolationem. Huic enim neceſſe eſt cuſtodiri, cui timendum ne offendat ad lapidem pedem ſuum. Non eſt quod cuſtodiatur, cui non eſt quod timeatur. Quid verò taces & illud quod ſequitur: Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem? Te enim hæc parabola tangit. Monſtruoſa malignitas, monſtruoſis appellationibus conculcanda ſignatur. Nec modo ab ipſo capite, ſed etiã à corpore vniuerſo. Siquidem aduerſus Dominum poſt ternam confuſionem hanc non iam ſerpentina calliditate, ſed crudelitate vſus eſt leonina, vſque ad contumelias, ad flagella, ad alapas, ad mortem, & mortem crucis. Sed manifeſtè etiam leonem te conculcauit leo de tribu Iuda. Sic & aduerſum nos fratres, vt in ceteris omnibus viderit ſe fruſtratum, toto iam furore perſequutionem ſuſcitat qualis non fuerit

ab

ab initio: vt vehementia tribulationis regnum cæleſte ſperantibus intercludat.

Felix anima, quæ & ipſum leonem potenti virtute conculcans, violenter illud rapere præualebat. Ex hoc itaque dilectiſſimi, tamquam ſuper aſpidem, & baſiliſcum cautius, & ſolicitius ambulemus. Caueamus omnem radicem amaritudinis, vt nemo noſtrum mordax inueniatur, nemo audax, vel ardens, nemo inexorabilis, aut rebellis. Nec verò deorſum mittamus nos, ſed tranſcendamus, & tranſeamus lethalem gloriæ temporalis obtutum: vt quomodo ſcriptum eſt:
Prou.1.a Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum, Conculcemus quoque leonem pariter, & draconem, vt neque illius rugitus terreat, nec iſtius flatus inficiat. Videntur hæc quattuor monſtra affectionibus æquè quattuor ſingula ſingulis incubare. Cui ergo potiſſimum draco inſidiatur? Aeſtimo quia cupiditati, quod hanc nouerit eſſe radicem malorum omniũ, & quæ maximè cor ſubuertat. Inde enim etiam quaſi conſulens
Matt.4. dixit: Hæc omnia tibi dabo. Nam de leone quidem manifeſtum eſt, quod niſi ad ianuam timoris terrificos non dat rugitus. Porrò triſtitiæ fores aſpis obſeruat, quod eas maximè morſibus ſuis peruias arbitretur. Vnde, & ad Chriſtum Dominum donec iam eſurientẽ cerneret, non acceſſit. Econtra ſanè caueat neceſſe eſt lętitia baſiliſcum; qđ eo potiſſimũ aditu venenatos ingerere ſoleat radios oculorũ nec vana gloria niſi ob lætitiæ noceat vanitatem. Illud quoque conſidera, an fortè virtutes quattuor, quattuor his tẽtationibus opponere valeamus. Leo rugiet, quis non timebit? Si quis ille fuerit, fortis erit. Sed fruſtrato leone, draco abſconditur in arena, vt virulentis flatibus attrahat animam, inſufflans ei quodam modo concupiſcentiam terrenorum. Quis putas illius præteruitabit inſidias? Nemo vtique niſi prudens. At fortè dum ad iſta deſcendere caues, vrget quis moleſtia: & ecce protinus aſpis adeſt. Nã opportunum tempus ſibi inueniſſe videtur. Quis non exaſperabitur ab aſpide iſta. Nempe, vir temperans, & modeſtus, qui ſciat abundare, & penuriam pati. Puto ex hac occaſione faſcinare te volet male blandiens oculus nequam. Quis auertat faciem ſuam. Profecto iuſtus, qui non modo non ipſe ſibi accipere gloriam quæ Dei eſt, ſed ne ab alio quidem recipere velit oblatam: ſi tamen ille ſit iuſtus qui iuſtè, quod iuſtum eſt exequatur, qui iuſtitiam ſuam non faciat coram hominibus, qui denique etſi iuſtus fuerit, caput nõ leuet. Hæc enim virtus ſpecialiter in humilitate conſiſtit: Hæc intentionem purgat, hæc quoque meritum omne eo veracius, & efficacius obtinet, quo minus arrogat ſibi.

De XIIII. verſu. Sermo XV. Vbi ſupra.

Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos, dicit Dñs. Tollite iugum meum ſuper vos, & inuenietis requiem animabus veſtris. Iugum.n. meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Laborantes ad refectionem inuitat, ad requiem prouocat oneratos. Non tñ interim onus ſubtrahit, aut laborem, magis aũt onere alio, alio labore cõmutat: ſed onere leui, ſuaui iugo, in quibus requies ac refectio, etſi minus appareat, tñ inueniatur. Graue onus iniquitas ſedens ſuper talentum plumbi. Sub hac gemebat ſarcina qui dicebat: Iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me. Quod ergo onus Chriſti, quod onus leue? Vt quidem ego ſentio onus, beneficiorum, dulce onus, ſed ei qui ſentit, ei qui experitur. Alioquin ſi non inuenias, ſi non aduertas, graue omninò, & periculoſum. Oneriferum animal homo tempore ſuæ mortalitatis. Si adhuc portat peccata ſua, onus eſt graue, ſi iam forte exoneratus eſt à peccatis, minus quidem graue: ſed ſi ſanum ſapiat, non minus grãde onus inueniet hanc ipſam quam diximus exonerationem. Onerat nos cum exonerat Deus, onerat beneficio cum exonerat peccato. Vox onerati: Quid retribuã Dño pro omnibus, quæ retribuit mihi. Vox onerati: Exi à me, quia homo peccator ſum Domine. Vox onerati. Semper enim quaſi tumentes ſuper me fluctus, timui Deum. Semper, inquit, timui: ſicut ante, ſic poſt acceptam indulgentiam peccatorum. Beatus homo qui ita ſemper eſt pauidus, nec minori angitur ſolicitudine, ne fortè obruatur beneficijs, quam peccatis. Ad hoc ſiquidem diuina nobis tam ſedula erga nos, & tam profuſa beneficentia commendatur, vt ſolicitemur ad gratiam, inuitemur ad dilectionem. Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. Quid vltrà potuit tibi facere, & non fecit. Noni

Marginalia: *Matth. 11. d* · C · *Pſ.37.a* · *Pſ.115. a* · *Luc.5.b* · *Iob 31.c* · B

quid

quid cogitas ingenua creatura. Habes gratiam Angelis Domini, ſed ad ipſum ambis Dominum Angelorum. Oras; & optas, vt nuncijs non contentus, ipſe quoque qui loquebatur, adſit: nec te quaſi per medium, ſed ſui oris oſculo oſculetur. Audiſti ſuper aſpidem & baſiliſcum leonē pariter & draconem tibi ambulādum fore, nec ſuper dracone ipſo victoriam Michaelis, & Angelorum eius ignoras. Verumtamen nō Michae- *Iob 17.e* li, ſed Dño clamāt deſideria tua. Libera me, & pone me iuxta te, & cuiuſuis manus pugnet contra me. Hoc nempè non eſt modo alijs, ſed ipſis quoque altioribus altius ca- I ptare refugium, vt ex ſententia profitenti, qm̄ tu es Dñe ſpes mea, merito reſpondeatur, altiſſimum poſuiſti refugium tuū. Non enim dedignatur eſſe ſpes miſerorum miſerator, & miſericors Dñs, non ſeipſum liberatorem ſimul, & protectorem in ſe ſperantibus exhibere recuſat. Quoniam in me ſperauit (inquit) liberabo eum: protegam eum, *Pſ. 126. a* quoniam cognouit nomen meum. Nempè, niſi Dñs cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam, ſiue ille homo ſiue et Angelus eſſet. Montes in circuitu Hieruſalē, ſed parum hoc, imò nihil hoc foret, ſi non etiam Dñs in circuitu eſſet populi ſui. Meri- *Cāt. 3. a* to proinde in Cantico ſponſa deſcribitur inuentis licet vigilibus (imo ab eis magis inuenta: nec enim eos ipſa quærebat) nō ſubſtitiſſe, nec contenta fuiſſe vigilibus, ſed percūctata breuiter de dilecto, ad ipſum ocyus peruolaſſe. Erat enim cor eius non in vigilibus ſed in Domino fiduciā habens. Et aliter *Pſ. 10. a* forte ſuadentibus aiebat: In Dño confido, E quomodo dicitis aīæ meæ, transmigra in montem ſicut paſſer? Minus vigilanter id obſeruarant Corinthij, cum offenſis quaſi vigilibus ſecederent apud eos, & minimè *1. Cor. 1. b* pertranſirent. Ego quidem Cephæ, ego autem Pauli, aiunt, ego verò Apollo. Sed quid fecerunt vigiles ſobrij, vigiles circumſpecti? Non enim poterant ſibi ſuſcipere ſponſam, qui benè eam æmulabantur, qui æmulabantur Dei æmulatione, qui deſponderant vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto. Percuſſerunt me & vulnerauerunt me, ait: Vt quid ita? Ni fallor, vrgebant vt pertranſiret, proinde inuentura dilectum. *Cāt. 5. c* Denique etiam tulerunt pallium meum (inquit) haud dubium quin, vt curreret expedita. Animaduertere eſt quam validè percutiat, quibus ſagittis Apoſtolus vulneret eos qui diuertiſſe apud vigiles videbantur? Numquid Paulus pro vobis crucifixus eſt, aut in nomine Pauli baptizati eſtis? Et item: Cum enim dicit quis: Ego ſum Pauli, alius autem ego ſum Apollo, nonne homines eſtis? Quid ergo eſt Apollo, quid verò Paulus? Miniſtri eius cui crediditis. Quoniam in me ſperauit, liberabo eum. Non in vigilibus, non in homine, non in Angelo, ſed in me (inquit) ſperauit, nihil boni niſi ex me, ne per ipſos exſpectans. Omne enim datum optimum, & omne do- *Iac. 1. e* num perfectum de ſurſum eſt, deſcēdens à patre luminum. Ex me vigiliæ hominum vtiles, circa opera vtique manifeſta, eis nimirum cuſtodes homines deputaui. Ex me excubiæ Angelorum obſeruantium ſecretiores motus ſpiritualiter ſolicitantiū, propulſantium ſuggeſtores iniquos. Ceterum F intima ſanè cuſtodia ſecretiſſimæ intentionis, non modo ex me, verumetiam per me fiat neceſſe eſt, quod illo quidem humanus nequeat, ſed ne Angelicus quoque oculus penetrare. Agnoſcamus triplicem hanc cuſtodiam fratres, & exhibeamus nos eis quales cuique conuenit exhiberi. Prouideamus bona coram hominibus, coram Angelis, coram Deo. Contendamus placere omnibus per omnia, ſed maximè qui maximus eſt ſuper omnia. In conſpectu Angelorum pſallamus ei, vt in eis impleatur quod ſcriptum eſt: Qui timent te, videbunt me, & *Pſ. 118.* K lætabuntur, quia in verbo tuo ſuperſperaui. Obediamus præpoſitis noſtris, qui per- *Hebr. 13 c* uigilant tamquam reddituri rationem pro animabus noſtris, vt non cum triſtitia hoc faciant. Et quidem gratias Deo ex cuius ſolo munere venit, non eſt quod multum vos moneam, non eſt quod multum vobis timeam in hac parte. Quod enim eſt gaudiū meum, & gloria mea, niſi prompta obeditio, & irreprehenſibilis conuerſatio veſtra? Quid ſi certo cognoſcerem ne Angelos quidem amplius aliquid in vobis cognoſcere, quod dedeceat, apud neminem veſtrū ex anathemate Hiericho quippiam occultari, non murmurare aliquem, non detrahere in occulto, non ſimulatoriè agere, vel remiſsè, non ignominioſas voluere animo cogitationes, quibus ſolet (heu) interdum ipſa quoque pars corporis perturbari? Magnum hoc mihi gaudij incrementum, ſed nondum vtique plenitudo. Non.n. tam magni ſumus, vt poſſit nobis adeo eſſe pro mi- G

nimo, ab homine iudicari non poſſe, minus autem nihil conſcios eſſe nobis. Ceterum ſi occultiſſimum iudicem timent etiam magni, quantum nos ad illius examinis memoriam conuenit trepidare? O ſi mihi contingeret certum eſſe nil eſſe in omnibus nobis illum offendens oculum qui ſolus perfectè nouit quid ſit in homine, videns in eo, & quod in ſe ille non videt. Hoc vel maximè iudicium veſtigemus fratres, & eo amplius frequentemus in timore, & tremore ipſius conſiderationem, quo minus comprehendere poſſumus inueſtigabilem abyſſum iudiciorum Dei, & irrefragabilem diſpoſitionem. Cum hoc timore ſpes habet meritum, cum hoc metu fructuosè ſperatur. Eſt autem is ipſe timor firmiſſima quædam, & efficax materia ſpei, ſi quis prudenter aduertat. Siquidem maximum quoddã Dei domum timor iſte, & ex perceptione præſentium firma eſt exſpectatio futurorũ.
Pſ. 146. b Poſtremò beneplacitum eſt Domino ſuper timentes eum, & vtique vita in voluntate eius, & in beneplacito eius ſalus æterna. Quoniam in me ſperauit, liberabo eũ. Dulciſſima liberalitas, in ſe ſperantibus non deeſſe. Hoc enim totum hominis meritum, ſi totam ſpem ſuam ponat in eo, qui totum
Pſ. 21. a hominem ſaluum facit. In te ſperauerunt patres noſtri, ſperauerunt, & liberaſti eos, ad te clamauerunt, & ſalui facti ſunt, in te ſperauerũt, & non ſunt confuſi. Quis enim ſperauit in eo, & confuſus eſt? Speret in eo
H omnis congregatio populi; Quemcumque enim locum calcauerit pes veſter, veſter erit. Pes veſter vtique ſpes veſtra eſt: & quantumcumque iſta proceſſerit, obtinebit, ſi tamen in Deum tota figatur, vt firma ſit, & non titubet. Quid timeat aſpidem, aut baſiliſcum? quid leonis rugitus, aut draconis ſibilos expaueſcat? Quoniam in me ſperauit, liberabo eum. Porrò liberatum quidem ne iterum egeat liberari, protegam eum, & conſeruabo, ſi tamen cognouerit nomen meum, ne ſibi tribuat, quòd liberatus eſt, ſed nomini meo det gloriam. Protegam eum, quoniam cognouit nomen meũ. In præſentia enim vultus glorificatio, in notitia nominis protectio exhibetur. Spes in nomine, res in facie eſt. Quod enim videt
Rom. 8. e quis, quid ſperat? Fides vtiquẽ ex auditu, &
Hebr. 11 a ea quidem, iuxta eumdem Apoſtolum, eſt rerum ſubſtantia ſperandarum. Protegam eum quoniam cognouit nomen meum. Non nouit nomen eius qui illud aſſumit in vanum, qui dicit ei, Domine, Domine, & non facit, quæ dicit ipſe. Non nouit nomen eius, qui eum nec honorat, vt patrem, nec vt Dominum timet. Non nouit nomen eius, qui ad vanitates & inſanias falſas conuertitur. Beatus vir cuius eſt nomen Domini Pſ. 39. a ſpes eius, & non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas. Hoc nomen cognouerat, qui dicebat: Non enim eſt aliud nomen datum hominibus in quo oporteat ſaluos fieri. Act. 4. c Nos quoque ſi nouimus nomẽ ſanctum, quod inuocatum eſt ſuper nos, deſiderandum vtique nobis, vt ſemper ſanctificetur in nobis: atque ita orandum iuxta doctrinam vtique Saluatoris. I Pater noſter qui es in cælis, ſanctificetur nomen tuum. Matth. 6. b Denique audi, quid ſequatur in Pſalmo: Clamuit ad me, & ego exaudiam eum. Hic fructus notitiæ nominis, clamor orationis, porro fructus clamoris exauditio Saluatoris. Quomodo enim, aut non inuocans exaudiri poterat, aut nomen Domini neſciẽs inuocare? Gratias ei qui manifeſtauit hominibus nomen patris, fructũ ſalutis in eius inuocatione conſtituens, ſicut ſcriptum eſt: Quicũque Ioel 2. g inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit.

De XV. verſu. Sermo XVI.
Vbi ſupra.

CLamauit ad me & exaudiam eũ. *Textus.* Hoc planè eſt teſtamentũ pacis, hoc pietatis fœdus, hoc pactum miſericordiæ, & miſerationis. Sperauit in me, liberabo eum. Nomen meũ cognouit, protegam eum: inuocauit me, & ego exaudiam eum. Niſi enim hæc aut ſimilia diceret, quis non diffideret? Quis gloriabitur caſtum ſe habere cor? Nunc aũt apud te propitiatio eſt, & propter hanc legem tuam ſuſtinui te Domine; Dulcis lex, quæ meritũ exauditionis in clamore conſtituit poſtulationis. Clamauit (inquit) ad me, & exaudiam eum. Merito non exauditur qui clamare diſſimulat, aut omninò non poſtulans, aut tepidè poſtulans, & remiſſe. Siquidem in Dei auribus deſiderium vehemens clamor magnus: è regione autem remiſſa intentio, vox ſubmiſſa. Quando illa penetrabit nubes? quando audietur in cælis? Nempè, vt clamandum ſibi nouerit homo, inter primordia ſuæ orationis, ipſum, quem oraturus eſt patrẽ in cælis eſſe proti-

nus

nus admonetur, quòd videlicet impetu quodam ſpiritus, illo ſibi iaculandam eſſe meminerit orationem. Spiritus eſt Deus, & in ſpiritu clamet neceſſe eſt quiſquis clamorē ſuū ad eum deſiderat peruenire. Sicut enim nō faciem hominis reſpicit, tamquā homo, ſed magis intuetur cor: ſic ad cordis potius vocem, quā corporis aures eius: cui merito dicitur: Deus cordis mei. Hinc eſt, quòd Moyſes foris tacens, intus auditur, dicente Domino. Quid clamas ad me? Clamauit ad me, & exaudiam eum. Non immerito. Clamorem magnum ſanè magnitudo neceſſitatis extorſit. Quid enim clamans petijt niſi conſolationem, liberationem, glorificationem? Alioquin quo modo ſuper his exauditur, ſi pro alijs clamat? Exaudiā eum ait: In quo exaudies Domine, vel in quibus? Cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Ad magnum illud triduum, quod proximè ſumus celebraturi, hunc mihi ternarium arbitror referēdum. Siquidem & ipſe propter nos tribulationē, & dolorem inuenit, quando propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, confuſione contēpta. Verumtamen, quæ de ipſo erant, ſicut ante mortem prædixerat, finem habuerūt: & ſicut in morte dixit, conſummata ſunt: & ex tunc ſabbatizauit: Nec dilata eſt gloria reſurrectionis die tertia, ſummo diluculo ſol iuſtitiæ de tumulo ortus eſt nobis. Ita ergo fructus pariter tribulationis, & veritas

Exo. 14. d

L ereptionis, in manifeſtatione glorificationis apparuit. Nihilominus quoque, & in nobis ſimile quoddam triduum poſſe videbitur aſſignari. Cum ipſo ſum (ait) in tribulatione. Quando hoc niſi in die tribulationis noſtræ, in die crucis noſtræ, dum impletur, quod ipſe ait: In mundo quidem preſſuram habebitis: & quod Apoſtolus eius: Omnes qui piè volunt viuere in Chriſto, perſequutionem patiuntur? Nam liberatio plena, atque perfecta ante diem ſepulturæ eſſe non poterit, quòd maneat iugū graue ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, vſque in diem ſepulturæ in matre omnium. In hac ergo die eripiam eum (inquit) quando nihil iam vltra, quod vel corpori, vel animæ faciat, mūdus habebit. Sanè glorificatio diem vltimum manet, diem reſurrectionis, quando ſurget in gloria, quod in ignominia interim ſeminatur. Vnde ſcimus, quòd nobiſcum ſit in tribulatione? Ex eo vtique, quòd in ipſa tribulatione nos ſumus.

Ioan. 16
2. Tim. 3 c

Quis enim ſuſtineret, quis ſubſiſteret, quis perſiſteret ſine eo? Omne gaudiū exiſtimemus, cum in tribulationes varias inciderimus fratres mei, nō modò quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei: ſed quoniam iuxta eſt Dominus his qui tribulato ſunt corde. Si ambulauero in medio vmbræ mortis, ait quidam, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Ita ergo nobiſcum eſt omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi. Quando autem nos erimus cum ipſo? Nimirum, quando rapiemur obuiam Chriſto in aëra, & ſic ſemper cum Domino erimus. Quando apparebimus cum ipſo in gloria? Nempè, cum Chriſtus apparuerit vita noſtra. Interim ſanè abſcondatur neceſſe eſt, vt præcedat tribulatio ereptionem, ereptio glorificationē. Vox liberati. Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi: quia eripuit animā meam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapſu. Eripiam eum, & glorificabo eum. Felix qui interim cōſolatorem, & adiutorem habet, adiutor in opportunitatibus, i tribulatione. At quàm felicior quem iam eripuiſti, & exemiſti tantis malis, quā felicior qui iam exēptus de laqueo venantium, qui iam raptus eſt, ne malitia mutet intellectum illius, aut ne fictio decipiat animam eius. Lōgè tamē præ his omnibus feliciſſimus ille erit, quem aſſumpſeris ad teipſum, quem repleueris in bonis domus tuæ, & claritati tuæ cōformaueris eum. Et nunc filioli clamemus in cælum, & miſerebitur noſtri Deꝰ noſter. Clamemus in cælum: quia ſub cælo omnia labor & dolor, & vanitas & afflictio ſpiritus. Denique prauum eſt cor hominis, & imperſcrutabile, proni ſenſus eius in malum. Non eſt in me bonum, hoc eſt, in carne mea. Lex peccati in ea habitat, aduerſus ſpiritum cōcupiſcit. Poſtremò, & cor meum dereliquit me, & corpus mortuum eſt propter peccatum. Sufficit autē diei quoque malitia ſua: & eſt mundus ipſe poſitus in maligno. Quā nequam in omnibus ſæculū præſens, quam nequiter aduerſus animā ſæcularia deſideria militare noſcuntur? Sunt & principes mundi huius tenebrarum harum: ſpiritualesnequitię, aëreę poteſtates, & inter eas callidior cunctis animantibus ſerpens. Hęc ergo ſub Sole omnia. Hæc omnia ſub cęlo. Ad quod horum confugium facis? In quo horum oīum ſperas ſolatij aliquid, aliquid au-

Iac. 1. a
Act. 14. a
Pſ. 33. d
Pſ. 22. a
M.
Pſ. 114. d
Ier. 17. b
A

Pſ.101. xilij inuenire? Si quæras intra te, aruit cor
a tuum, & obliuioni datum te reperis, tam-
Pſ.30.b quam mortuum à corde. Si infra te, corpus
Sap.9.d quod corrumpitur, aggrauat animam. Si circa te, etiam terrena habitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. Quære ergo ſupra te, ſed cautus eſto ventoſa agmina tranſili-
Iac.1.c re. Quia enim omne datum optimū, & omne donum perfectum nō niſi de ſurſum eſſe nouerunt, medium iter latrunculi obſedere. Tranſi ergo, tranſi per vigiles illas nequitias, quæ tam indefeſſe cuſtodiūt, & obſeruant ne quis in illam poſſit euadere ciui-
Gen.39. tatem Si te percuſſerint, ſi vulnerauerint, di-
e mitte eis pallium, quod in Aegypto olim Io-
Mar.14 ſeph adulteræ dereliquit: dimitte ſindonē, vt cum Euangelico illo iuuene profugias nudus ab eis. Numquid non ſolum pallium
Iob 1. b eius, & ſindonem dederat Deus in manus impij, in cuius facultates & carnem dans poteſtatem, verumtamen animam, ait, illius ſerua? Ita ergo ſurſum cor, ſurſum clamor, ſurſum deſideria, ſurſum conuerſatio, ſurſum intentio, & omnis exſpectatio tua de ſurſum ſit. Clama in cælum, vt exaudiaris, & qui in cælis eſt pater mittat tibi auxi-
B lium de ſancto, & de Sion tueatur te. Mittat interim auxilium de tribulatione, eripiat à tribulatione, glorificet in reſurrectione. Magna ſunt hæc, ſed tu magna Domine promiſiſti. Ex tua promiſſione ſperamus, inde audemus dicere: Si cor ſe clamemus pio, certè debes ex promiſſo. Amen.

De vltimo verſu. Sermo XVII.
Vbi ſupra.

BEnè nobiſcum agitur fratres, ſatis competit huic tempori verſus Pſalmi. Celebraturis ꝓximè Dominicam reſurrectionem, iam nunc cuique noſtrum ſua promittitur, vt feſtiuius in capite ſuo factum recolant mēbra, quod in ſeipſis præſtolantur aliquando faciendum. Congruus finis Pſalmi, vbi pſallentis finis promittitur tam beatus. Iucundè completur, dum in eo ſpondetur reple-
Textus. tio tam iucunda. Longitudine, inquit, dierum replebo eum, & oſtendam illi ſalutare meum. Sæpius vos admoneo fratres, quod
1. Tim. iuxta Pauli ſententiam promiſſionem ha-
4. a beat pietas vitæ eius, quæ nunc eſt, pariter
Rom.6.c & futuræ. Vnde, & idem ait: Habetis nunc quidem fructum veſtrum in ſanctificationem, finem verò vitam æternam. Ipſa eſt quæ hoc loco promittitur plenitudo, ipſa longitudo dierum. Quid enim tam lōgum, quàm quod æternum eſt? Quid tam longū, quàm quod nullo fine præciditur? Bonus finis vita æterna, bonus finis qui finem non habet. Et ſanè cuius finis bonus eſt, ipſum quoque bonum eſt. Amplectamur itaque ſanctificationem, quoniam bona eſt, quoniam finis eius vita ſine fine. Sāctimoniam ſectemur, & pacem, ſine qua nemo videbit
Deum. Longitudinē, inquit, dierum reple- Heb.12.
bo eum, & oſtendam illi ſalutare meum. d
Dextræ Dei eſt iſta promiſſio, nun⁹ eſt dex- C
tra, quā ſibi olim ſāctus porrigi optabat: O- Iob 14.c
peri, inquit, manuum tuarum porriges dexterā: delectationes in dextera hac vſque in finē. Hanc nimirum & ille ſibi porrigi optauit, & obtinuit dexteram, de quo Pſalmiſta
ait: Vitam petijt à te, & tribuiſti ei, longitu- Pſ.20.a
dinem dierum in ſæculum & in ſæculū ſæ-
culi. Manifeſtius denique Sapiēs dixit: In ſi- Prou.3.
niſtra illius diuitiæ, & gloria, in dextera eius c
longiturnitas vitæ. Quis eſt homo qui vult vitam, diligit dies videre bonos? Hæc enim vita qua viu imus, magis mors eſt: nec ſimpliciter vita, ſed vita mortalis. Moritur homo dicimus, quādo morti certiſſimè appropinquat. Quid verò agimus ex quo primum incipimus viuere, niſi morti appropinquare,
& incipere mori? Sed & dies qualeſcumque Gen.47.
vitæ huius pauci, & mali ſunt, ſicut ſanctus b
Patriarcha teſtatur. Ibi verè viuitur, vbi viuida vita eſt, & vitalis. Ibi dies boni, vbi interminabilis longitudo dierum. Gratias ei qui tam non modo fortiter, ſed & ſuauiter diſponit vniuerſa. Eorum nempè paucitas dierum finietur breui, quorum ſufficit cuique malitia ſua. Vbi autem dierum bonitas, æternitas quoque non deerit, Longitudine dierum replebo eum. Quod prius dixerat, glorificabo eum, euidentius hoc verſiculo declarauit. Cui tamen non ſufficeret ab eo glorificari, cuius perfecta ſunt opera? Non enim tanta immenſitas niſi in immenſum
quempiam glorificare poteſt. Neceſſe eſt D
magna ſit glorificatio à magnifica gloria, quæ deſcendit. Voce delapſa à magnifica
gloria, ait Petrus: Bene magnifica gloria 2.Pet.1.
glorificans tam magnificè, in longitudine, c
in multitudine, in plenitudine claritatis. Fallax gloria, & vana eſt claritas, dies hominū breues. Sapiens eiuſmodi non optabit, magis loquetur ex corde ei qui intuetur cor. Et

diem

diem hominis non deſideraui: tu ſcis. Ego tamen plus aliquid quam non deſiderat deſidero, vt ne recipiam quidem. Scio enim cu-
Ioh. 5. g ius vox ſit: Ego claritatem ab homine non accipio. Quam verò miſeri, qui gloriam, quæ ab inuicem eſt, quærimus, & nolumus eam, quæ à ſolo eſt Deo. Sola ſiquidem ea quam ſolam negligimus, longitudinem habet, ſola repletionem. Breues dies hominis, & dies eius tamquam flos agri ſic eſ-
Iſai. 40. b florebit. Exſiccatum eſt, inquit, fenum, & cecidit flos: Verbum autem Domini in æternum manet. Verus nimirum dies qui non nouit occaſum, æterna veritas, vera æternitas, ac proinde vera æternaq. ſatietas. Alioquin quomodo gloria illa replebit, quæ fallax, & vana eſt? Denique, & inanis dicitur, vt noueris te ex ea magis exinaniri poſſe, non poſſe repleri. Bonum ergo interim magis abiectio, quam elatio eſt, bonum magis neceſſitas, quam voluptas, quod cum vtraque res citius tranſeat, altera pœnā habeat, altera ſit paritura coronam. Vtilis tribulatio, quæ probationem operatur, ducit ad gloriam. Cum ipſo ſum, inquit, in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.
E Agamus gratias patri miſericordiarum qui nobiſcum eſt in tribulatione, & in omni tribulatione noſtra nos conſolatur. Res enim, vt dixi, neceſſaria tribulatio, quæ in gloriam vertitur, triſtitia, quæ mutatur in gaudium. Gaudium ſanè longum, quod nemo tollit à nobis, gaudium multiplex, gaudium plenum. Res neceſſaria eſt iſta neceſſitas, quæ coronam parit. Non contemnamus fratres: ſemē modicum eſt, magnus exinde fructus exſurgit. Forte inſipidum, fortè acerbum, eſt, fortè granum ſinapis. Non conſideremus, quæ videntur, ſed quæ non videntur
1. Cor. 4. d in eo. Quæ enim videntur, temporalia ſunt: quæ autem non videntur, æterna. Prælibemus primitias gloriæ, gloriemur in ſpe gloriæ magni Dei. Non ſolum autem, ſed vt dicam expreſſius, gloriemur in tribulatione. In ea ſiquidem ſpes gloriæ eſt. Vide ſi non hoc ipſum docere voluit Apo-
a. 5. ſtolus cum ſubiunxit: Quoniam tribulatio patientiam operatur, &c. Manifeſtè aduertere eſt in his verbis cū præmiſiſſet Apoſtolus gloriari in ſpe non aliud aliquid, ſed amplius eum addidiſſe dicendo: Non ſolum autem, ſed & gloriari in tribulationibus. Non enim altera gloriatio commendatur, ſed additur, vbi ſpes gloriæ, vbi ipſa ſpei glo-

riatio requiratur. Siquidem in tribulatione ſpes gloriæ, imò & ipſa in tribulatione gloria continetur, ſicut ſpes fructus in ſemine, ſic & ipſe fructus in ſemine eſt. In hunc modum etiam modo regnum Dei intra nos eſt, theſaurus ingens in fictili vaſe, in agro vili. Eſt, inquam, ſed abſconditum eſt, felix qui ibi inuenerit illud. Quis ille? Nempè, qui meſſem magis cogitauerit quam ſementem. Oculus fidei inuenit hunc theſaurum, non ſecundum faciem iudicans, ſed videns, quæ non apparent, ſed intuens, quæ non videntur. Quam veraciter hunc theſaurum inuenerat, quem volebat inueniri, & ab alijs, qui dicebat: Momētaneum hoc, & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Non dixit remunerabitur, ſed æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Latet gloria fratres mei, abſcondita nobis eſt in tribulatione, in momētaneo hoc latet æternitas, in hoc leui, pondus ſublime, & ſupra modum. Interim ergo feſtinemus nobis emere agrum iſtum, emere theſaurum iſtum, qui abſcōditus eſt in agro. Omne gaudium exiſtimemus cum in varias inciderimus tribulationes. Dicamus ex animo, dicamus ex ſententia. Bonum magis ire ad domum luctus, quam domum conuiuij. Cum ipſo ſum in tribulatione, ait Deus: & ego aliud interim requiram, quam tribulationem? Mihi adhærere Deo bonum eſt. Non ſolum autem, ſed & ponere in Domino ſpem meam: inquit eripiam eum, inquit, & glorificabo eum. Cum ipſo ſum in tribulatione. Deliciæ, inquit, meæ, eſſe cum filijs hominum. Emmanuel nobiſcum Deus. Aue gratia plena, ait Angelus ad Mariam: Dominus tecum. In plenitudine gratiæ nobiſcū eſt, in plenitudine gloriæ erimus nos cum eo. Deſcendit, vt propè ſit his qui tribulato ſunt corde, vt nobiſcum ſit in tribulatione noſtra. Erit autem quādo rapiemur in nubibus obuiam Chriſto in aëra, & ſic ſemper cum Domino erimus, & tamen curemus interim eum habere nobiſcum, vt ſit comes viæ, qui patriæ redditor eſt futurus, imò qui tunc patria, modo ſit via. Bonum mihi Domine tribulari dummodo ipſe ſis mecū, quā regnare ſine te, epulari ſine te, ſine te gloriari. Bonū in tribulatione magis amplecti te, ī camino hr̄e te mecum, quam eſſe ſine te, vel in cælo. Quid .n. mihi eſt ī cęlo, & à te quid volui ſuper terrā?

2. Cor. 4. d *Eccl. 7. a* *Pſ. 72. d* *Prouer. 8. d* *Luc. 1. c* *Pſ. 72. d*

Aurum probat fornax, & viros iuſtos tentatio tribulationis. Ibi cum eis es Domine, ibi in tuo nomine cōgregatis medius aſtas, *Dan. 3. g* ſicut olim cum tribus pueris dignatus etiam ethnico apparere, vt diceret, quia ſpecies quarti, ſimilis filio Dei. Quid trepidamus, quid cunctamur, quid refugimus hunc caminum? Sæuit ignis, ſed Dominus nobiſcum eſt in tribulatione. Si Deus nobiſcum, quis contra nos? Nihilominus quoque ſi ille eripit, quis eſt qui rapiat de manu eius? Quis eſt qui de manu eius poſſit eruere? Poſtremo ſi ille glorificat, quiſnam alius inglorium faciet? Si ille glorificat, quis humiliabit? Audi denique quanam gloria ip- *Textus.* ſe glorificet. Longitudine, inquit, dierum replebo eum. Et primo quidem in eo quod dierum nomen pluraliter poſuit, non viciſſitudinem aliquam, ſed multitudinem voluit commendare. Alioquin ſi viciſſitudi- *Pſ. 83. c H* nem ſuſpicaris, melior eſt dies vna in atrijs Domini ſuper millia. Legimus ſanctos atque perfectos viros etiam ab his diebus noſtris plenos migraſſe dierum: nec ſanè aliud quam virtutum plenos, plenos intelligimus gratiarum. Nimirum in hanc plenitudinem velut de die in diem, de claritate in claritatem, non quidem à ſuo, ſed à Domini ſpiritu transformantur. Si ergo dies gratia dicitur, ſi (vt ſupra meminimus) etiam dies hominis claritas, quę ab homine eſt, & male nitens gloria, quam ab inuicem quærimus: quomodo non magis verus dies, & plenus meridies veræ gloriæ plenitudo? Quod ſi dies plurimos diuiſiones dicimus gratiarum, quomodo non in multiplici gloria dierum intelligitur multitudo? Poſtremò euidentius audi ſine vlla viciſſitudine dies multos. Erit lux Lunę ſicut lux Solis (ait Propheta) & lux Solis ſeptempliciter ſicut lux ſeptē *Iſa. 30. f* dierum. Iſtis (ni fallor) cunctis diebus vitæ ſuæ pſalmos ſuos cantare in domo Domini rex fidelis optabat. Erit enim deuotos eſſe Deo ad ſingula tantæ & tam multiplicis gloriæ munera, & in omnibus ſemper gratias agere quaſi cunctis diebus pſalmos dicere nomini eius. Longitudine dierum replebo eum. Ac ſi manifeſtius dicat: Scio quid deſideret, ſcio quid ſitiat, quid ſapiat ei. Non ei aurum, vel argentum ſapit, non voluptas, non curioſitas, non dignitas aliqua ſecularis. Omnia detrimentum facit, omnia aſpernatur, & arbitratur vt ſtercora. Exinaniuit penitus ſemetipſum, nec ſe ex his patitur occupari quibus nouit ſe non poſſe repleri. Non ignorat ad cuius imaginem conditus ſit, cuius magnitudinis capax ſit: nec ſuſtinet de modico creſcere, vt de maximo minuatur. I Itaque longitudine dierum replebo eum, quem niſi lux vera reficere, niſi æterna implere non poteſt. Siquidem nec longiturnitas illa terminum, nec claritas illa occaſum, nec ſatietas illa faſtidium habet. Erit. n. ſecuritas de ęternitate, gloriatio de veritate, exſultatio de ſatietate. Et oſtendam illi ſalutare meum. Nimirum ex tunc videre merebitur, quod optauit, cum ſibi rex glorię glorioſam exhibebit Eccleſiam, non habentē maculam ob ſplendorem diei, ſed neque rugā ob omnimodam plenitudinem ſui. Alioqn ad illius fulgorem hominis ſicut non impurus, ſic nec turbatus quidem in aliquo animus, vel inquietus aſſurgit. Inde eſt, quod nunc quoque (vt ſupra memini) ſanctimoniam ſimul, & pacem ſectari pręcipimur, qđ ſine his nemo videat Deum. Dum ergo repleueris in bonis deſiderium tuum, vt non aliud ſit, quod requiras, ſerenato penitus ex ipſa plenitudine aīo, videre iā poteris ſerenitatem illam, illam plenitudinem maieſtatis, ſimilis Deo factus, quod videas eum ſicu- *Hebr. 12 d* ti eſt. Aut fortè iā plenus omni gloria in ſemetipſo, etiam foris ſaluationem quam operatus eſt Deus, & plenā maieſtate eius omnem terrā vndique circumſpiciet delicioſiſſimus delicioſiſſimi ſæculi habitator: ad hoc quoque referri poſſe videbitur, qđ adiecit: Et oſtendam illi ſalutare meum. Alioquin accipiamus ſi magis placet etiam hoc modo, vt ipſos quos promiſerat dies, in hac oſtēſione ſalutaris exponat. Lōgitudine, inquit, dierū replebo eum. Et tamquam q̄reres vnde erit dies in ciuitate de qua legimus, quia non lucebit ibi Sol per diem, nox enim non erit in ea, oſtendam illi, ait, ſalutare meum: vt quē- admodum & in illa Scriptura dicitur: Lucer *Apo. 21. g* na eius ſit Agnus. Oſtendā illi ſalutare meū. Non iam in fine erudiam, non iam exercebo in ſpe, ſed ſpecie adimplebo. Oſtēdam illi ſalutare meum, oſtendam illi Ieſum meum, vt in æternum iam videat in quem credidit, quem dilexit, quem ſemper optauit. Oſtēde *Pſ. 84. a* nobis Domine miſericordiā tuam, & ſalutare tuū da nobis. Oſtende nobis ſalutare tuū, & ſufficit nobis. Qui. n. videt illū, videt, & te: quia ipſe in te, & tu in ipſo. Hæc eſt aūt vita *Ioan. 17 a* æterna, vt cognoſcamus te verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtū. Itaque tunc dimittes

mittes ſeruum tuum Domine ſecundum verbum tuum in pace, cum viderint oculi mei ſalutare tuum, Ieſum tuum, Dominum meum, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Sequuntur Sermones eiuſdem de diuerſis.

De nimia quadam fallacia præſentis vitæ. Sermo.

Iob 7. a VEra omninò ſententia fratres, quoniam tentatio eſt vita hominis ſuper terram. Siquidem fallax eſt, nec ſimpliciter fallere conſueuit: Vt enim multipliciter illudat hominibus, mutat faciem, mutat vocem, modo ait, modo negat, nec erubeſcitis: de ipſa quantitate ſua diuerſis diuerſa loquitur, imò & eidem diuerſo tempore contraria quoque ſuggerit, & aduerſa. Modò n. ſe breuem eſſe cauſatur, modo ſimulat longiorem. Cum peccare delectat adhuc gemit altius pro breuitate ſua. Nec breuitas falſa, ſed gemitus fallax, quod id memoret cum mœrore, vnde magis oportuerat gratulari. Siquidem bonum eſt ei ſic agere, perſeuerat, vt flagitijs eius quibus voluntas modum non ponit, vel neceſſitas finem ponat. Expedit ei qui ſemper in anima moritur, vt corpore citius moriatur, magis autem ei bonum erat ſi natus non fuiſſet homo ille. Et ipſa denique vitæ memoria breuioris remedium magis, quam incētiuum debuerat eſſe peccati, ſicut ſcriptum eſt: Memorare nouiſſima tua, & in æternum nō peccabis. *Eccl. 7. d* Quod ſi vſque adeo regnat in te peccatum, imò vſque adeo delectat te ſeruire peccato, vt doleas tibi modicum tempus eſſe quo ſeruias ei, ſed eouſque latam diligis viam, vt omnimodè optes ſi poſſes eam etiam facere longam: velis nolis, non longè eſt finis eius, ſed tu fateor longè es à regno Dei, & firmiſſimum pepigiſſe videris cum morte fœdus, pactum cum inferno. *Pſ. 106. a* Errauerunt (ait Propheta) in ſolitudine in inaquoſo, viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Solitudo hæc ſuperborum eſt, quia ſolos ſeſe reputāt, ſolos appetunt reputari. *Nota.* Litteratus eſt, odit ſocium. Aſtutus in negotijs ſęcularibus, neminem vellet ſibi ſimilem inueniri. Pecunioſus eſt, ſi diteſcere viderit alterum, cruciatur. Fortis eſt, aut formoſus, da ei parem, & contabeſcit. Solitarius eſt, ſed erroneus. Errat in ſolitudine ſua, non enim ſolus habitare poterit ſuper terrā. Nec mirum, quod ſolitudini huic, inaquoſum additur: vt dicatur, in ſolitudine in inaquoſo. Sicut enim in ſolitudinibus aquæ deeſſe ſolent, & loca deſerta ſterilia quoque & arida eſſe conſueuerunt, ſic ſuperbiā impœnitentia comitatur. Elatum enim cor, durum & expers eſt pietatis, ignarum cōpunctionis, ſiccum ab omni rore gratiæ ſpiritualis, quia ſuperbis Deus reſiſtit, humilibus verò dat gratiam. *Iac. 4. b* Qui emittit fontes in conuallibus, inter medium montiū (ait Propheta) pertranſibunt aquæ. *Pſ. 103. b* Hinc eſt quod de ſeipſo miſerabiliter conquerens ait: Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. *Pſ. 142. b* Siquidem aquæ inopia non modo aridum, ſed & ſordidum facit, dum non eſt quo laueris: & humanum cor lacrymas neſciens, non modo durum, ſed & impurum eſſe neceſſe eſt. Lauabo, ait, per ſingulas noctes lectum meum, vt conſcientiæ maculas diluam. *Pſal. 6. b* Lacrymis meis ſtratum meum rigabo, ne in me quoque fiat, quod ſcriptum eſt, de ſemine, quod cecidit ſupra petram; & natum aruit, quia non habebat humorem. *Matth. 13. a* Errauerunt in ſolitudine in inaquoſo, viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Errauerunt planè in inuio, & non in via. Neque enim via eſt lata via. Rectitudo quippe ad viam, latitudo ad planitiem magis, quam ad viam pertinet. Solitudo inuia lata eſt via, & vbi nulla eſt via, totum eſt via. Sic eſt vita expoſita vitijs, latiſſimos habens hinc inde terminos, quia nullos terminos habens. A Nec vita ſanè dicenda eſt, qua nimirum ſoli viuitur morti, Apoſtolo teſte qui ait: Quia ſi ſecundum carnem vixeritis, moriemini. *Rom. 8. e* Sic nec circuitus via, & tamen impiorum eſt via, ſicut ſcriptum eſt: In circuitu impij ambulant. *Pſ. 11. b* Ipſa eſt ſpacioſa via, cuius latitudinis ſpacium nullis clauditur metis, vbi nec lex eſt, nec præuaricatio. Huiuſmodi ergo filijs diffidentiæ, qui totos ſeſe corporeis voluptatibus, & proprijs voluntatibus tradiderunt, fiducialiter fallax vita breuem ſeſe eſſe fatetur, vt carnaliter doleant, quod inſtar principis ſui modicum tempus ſe habere cognoſcant, atque eo vehementius ad omne flagitium inardeſcant, ſicut quidam dicere referuntur. Non nos prætereat flos temporis; coronemus nos roſis, antequam marceſcant. *Sap. 2. b* Nullum pratum ſit, quod non pertranſeat luxuria noſtra, nullus ſit expers

 luxu-

luxuriæ noſtræ, vbique relinquamus ſigna lætitiæ, quoniam hæc eſt pars, & hæc eſt ſors noſtra. Et manifeſtius. Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur. Verum id quidem reſpõdebit eis cras iuſtitia ſua: nec manentem hic ciuitatem habẽt, vel ipſi qui viã ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Sed ꝙ eo magis peccare feſtinãt, proſus inſaniũt. Sanè eiſdem ipſis ſi quando fortè imminentis ſibi mortis cœperint horrere memoriam, & terribilem exſpectationem iudicij cõtremiſcere, continuo vitæ huius fallacia longã ſe eſſe mẽtitur, vt quam paulo ante breuem eſſe doleant peccato vitã, nunc eamdem repentè inueniant, vſque adeo prolongatam, vt ſecurè ſe poſſe putent non modicam adhuc partem conſumere in peccatis, quod reliqua lõga ſit, & ſufficiat ad agendam pœnitentiam pro peccatis. Ceterum ſicut prioribus niſi reſipuerint, timor quem timent eueniet, imò grauius, quàm quòd verentur accidet eis, vt non modo flagitiorum tempus velociter tranſeat, ſed & ſuccedat tempus, aut magis æternitas ſuppliciorum: ita & his cum dixerint pax & ſecuritas, repẽtinus ſuperueniet interitus, vt non poſſint nec dimidiare dies, quibus ſeſe ſomniant adhuc eſſe victuros, nõ illam, quam ſibi pollicentur dimidiationem explere dierum. Vobis fratres, nec iã à triſtitia veræ breuitatis, nec à fallaci cõſolatione ſimulatæ lõgitudinis timeo, quod certiſſimè iam cœperitis ire in ciuitatem habitationis, nec ambuletis in inuio, ſed in via. Vereor autem ne vobis quoque, ſed aliter vita ipſa ſimulatione longitudinis illudere velit, nõ cõſolationem hinc afferens, ſed magis inferens deſolationem. Vereor, inquam ne longiorem ſibi vitam ſupereſſe quis reputans, & grandem ſibi reſtare autumans viam obruatur à puſillanimitate ſpiritus, & labores tantos, & tam diuturnos ſuſtinere poſſe deſperet: quaſi verò nõ ſecundum multitudinem dolorum ſuorum in corde ſuo conſolationes diuinæ lætificẽt animas electorum. Et nunc quidem ſecundum multitudinem dolorum, dum adhuc quaſi ad menſuram dantur. Ceterum poſt hæc, delectationes nõ iam conſolationes in dextera eius, vſque in finem. Concupiſcamus illam dexteram fratres, quę totos amplexabitur nos, ſuſpiremus ad delectationes illas: vt ſicut breue eſt omninò tempus, etiam pauci videantur nobis dies præ amoris magnitudine. Non ſunt condignę paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quę reuelabitur in nobis. Iucũda promiſſio, & votis omnibus amplectẽda. Non enim aſtabimus quaſi inanes, & vacui ſpectatores, nec gloria quaſi extrinſecus reuelabitur nobis, ſed in nobis. Videbimus.n. Deum facie ad faciem, ſed non extra nos, quia in nobis erit, vtique omnia in omnibus. Nimirum, plena erit gloria illa etiam omnis terra, quanto magis anima ipſa replebitur? Replebimur, inquit, in bonis domus tuæ. Et quid dico, quòd nõ aderit nobis gloria ſed inerit? Nunc quoque in nobis eſt, ſed tunc reuelabitur. Nunc enim filij Dei ſumus, ſed nondum apparuit quid erimus. Fratres mei, ſi non accepimus ſpiritum huius mundi, ſed ſpiritum qui ex Deo eſt, ſciamus, quę à Deo donata ſunt nobis. Ego.n. dico quoniam omnia: Et ſi mihi non creditis, Apoſtolo credite: Qui proprio ait, filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non omnia, etiam cum illo nobis donauit? Hæc nempè poteſtas filiorum Dei, quam dedit his qui receperunt eũ. Hæc gloria cuiuſque fidelis, gloria quaſi adoptati à patre, per eum vtique cuius gloriam vidimus, gloriam quaſi vnigeniti à patre. Audi denique poteſtatem: Omnia, inquit, poſſibilia ſunt credenti. Sed adhuc multa, inquies, grauiter inquietant, multa euidẽtius aduerſantur. Et miror quomodo omnia data memores, quibus fere nulla famulantur ad votum. Seruire nobis videntur aliqua, ſed cum labore noſtro, nec niſi prius ſeruierimus eis. Iumenta ipſa niſi fuerint à nobis nutrita, niſi domita, niſi fuerint pabulo ſuſtentata, non adiuuant. Terra ipſa, quæ debuerat nobis eſſe germanior, non ſine ſudore vultus noſtri panem nobis miniſtrat, imò & cum coluerimus eam, ſpinas & tribulos germinat nobis; Et cetera omnia denique ſi diligenter conſideremus, ſeruitium à nobis magis exigunt, quã exhibent nobis, vt ea interim ſileam, quæ ſunt parata nocere, vt eſt ignis ad exurendum, aqua ad ſubmergendum, feræ ad lacerandũ. Et hęc quidẽ ita ſe habent, ſed tñ nõ mentitur Apoſtolus etiã alio loco manifeſtius aſſeuerãs ſcire ſe quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti. Verumtamẽ ſolerter attende, ꝙ non ad libitũ famulari, ſed cooperari dicit ad bonũ. Neque.n. ad voluntatem ſeruiunt, ſed ad vtilitatẽ; non ad voluptatem, ſed ad ſalutem, non ad votum, ſed

ad commodum noſtrum. Vſque adeo ſiquidem in hunc modũ omnia nobis cooperantur in bonum, vt inter hæc omnia etiam ea quæ nihil ſunt numerentur, moleſtia, morbus, & ipſa mors etiam, & peccatũ, quæ quidem conſtat naturas nõ eſſe, ſed naturę corruptiones. An verò ei peccata ipſa non cooperãtur in bonum, qui ex eis humilior, feruentior, ſolicitior, timoratior, & cautior inuenitur? Hæ ſunt ergo primitiæ ſpiritus, hæ primitiæ regni, hæc gloriæ prælibatio, hoc poteſtatis initiũ, & arrha q̃dam paternæ hereditatis. Ceterum cũ venerit quod perfectũ eſt, euacuabitur quod ex parte eſt, vt ad votum deinceps omnia diſponantur, quòd indiſſolubili vinculo copulata ſibi vtile & iucundum ſeparari vltra non poſſint. Hoc nempè erit illud æternum glorię pondus de quo identidem ait Apoſtolus? Momẽtaneũ, inquit, hoc & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Perge ergo murmurare, & dicere: Longum eſt, graue eſt, nõ poſſum tam immania, & tam diuturna portare. Apoſtolus momẽtaneum, & leue perhibet eſſe, quod tolerat, & certè necdum à Iudæis quinquies quadragenas vna minus accepiſti, necdum nocte ac die in profundo maris fuiſti, necdum plus omnibus laboraſti, poſtremo necdum vſque ad ſanguinem reſtitiſti. Vide ergo, quàm non ſunt condignæ ad gloriam paſſiones. Quod tribulationis eſt, momentaneum eſt & leue: quod gloriæ, æternum eſt, & pondus etiam ſupra modũ in ſublimitate. Quid in incertõ tibi dies, & annos numeras? Trãſit hora, tranſit & pęna: nec accedũt ſibi, ſed cedunt potius, & ſuccedunt. Non ſic gloria, nõ ſic remuneratio, non ſic merces ipſa laboris: neſcit viciſſitudinem, neſcit finem, manet tota ſimul, & manet in æternum. Cum dederit (inquit) dilectis ſuis ſomnum, ecce hereditas Domini. Sufficit enim nunc cuique diei malitia ſua, nec laborem ſuum poterit reſeruare ſequẽti, ſed omnium merces laborum in vna illa die reddetur, cui altera nõ ſuccedit. Repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ (ait Apoſtolus) quam reddet mihi non in illis, ſed in illum diem iuſtus iudex. Melior eſt enim dies vna in atrijs illis ſuper millia. Guttatim pœna bibitur, liquando ſumitur, per minutias trãſit: nam in remuneratione torrens eſt voluptatis, & fluminis impetus, torrens inundans lætitiæ, flumen gloriæ, & flumen pacis.

E

2. Cor. 4. d

Nota.

Pſ. 39. a.

F

2. Tim. 4. b

Pſ. 83. c

Flumen planè eſt, ſed quod affluat, non quod fluat, vel effluat. Flumen vocatur, non quod tranſeat, vel pertranſeat, ſed quòd abundet. Aeternum, inquit, gloriæ pondus. Non enim nobis glorioſa veſtis, non glorioſa domus, ſed ipſa gloria promittitur. Si quid verò illorum, aut ſimilium aliquando dicitur, figura eſt. Nam in veritate iuſtorum exſpectatio, non aliquod lætum, ſed ipſa lætitia eſt. Gaudent in cibis, gaudent in pompis, gaudent in diuitijs, gaudent & in vitijs homines, ſed luctus extrema occupat eiuſmodi gaudiorũ, quòd gaudium in materia conuertibili mutari neceſſe ſit re mutata. Accenditur cereus, nõ purũ lumen eſt, ſed lucerna, ſiquidem ignis ipſe propria fomenta conſumit, nec niſi ipſa cõſummatione fouetur. Porrò deficiente materia etiam ipſa deficiet, & vbi illam videris prorſus exuſtam, hunc quoque nihilominus exſtinctum eſſe reperies. Sicut ergo flammę illius nouiſſima fumus occupat, & caligo, ſic lætitia lætæ rei in triſtitiam commutatur. Nobis autem non fauum mellis, ſed puriſſimum, & liquidiſſimũ mel repoſuit Deus, ipſam planè lætitiam, vitam, gloriam, pacem, voluptatem, amœnitatem, felicitatem, iucunditatem, & exſultationem theſaurizauit nobis Dominus Deus noſter: & hæc omnia vnum, vt ſit participatio Hieruſalem in idipſum. Et hoc vnum, & idipſum, non niſi ipſe, ſicut ſupra meminimus, dicente Apoſtolo, quoniam erit Deus omnia in omnibus. Hæc merces noſtra, hæc corona noſtra, hoc brauium noſtrum, ad quod vtinam ſic curramus, vt comprehendamus. Fratres, nunquam prudens agricola ſeminandi opportunitatem reputat longiorem, quòd futuræ meſſis deſiderat vbertatem. Veſtri autem dies non minus, vtique quàm capilli omnes numerati ſunt: & ſicut pilus de corpore, ſic & momentum de tempore non peribit. Habentes ergo talem promiſſionem cariſſimi, non deficiamus, aut fatigemur aliquando, nec graue cauſemur onus Chriſti, quod teſte ipſo leue eſt, vel iugum, quod reuera ſuaue eſt: ſed ad omne, quod videmur portare pondus Dei, æternũ gloriæ pondus cogitemus. Ad quam nos ſua miſeratione perducat virtutum Dominus, & rex glorię, cui interim deuota humilitate clamamus: Non nobis Domine non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. *Pſ. 113. b*

G

De

De obedientia, patientia, & ſapientia. Sermo.

H Obſecro vos fratres, per communem ſalutem, ſtudioſè ſuſcipite datam vobis oportunitatem operandæ ſalutis. Obſecro per miſericordiam, pro qua, tam miſerabiles vos facere ſtuduiſtis, facite ad quod veniſtis, ad quod aſcendiſtis de fluminibus Babylonis. *Pſ. 136. a* Super flumina Babylonis (ait Propheta) illic ſedimus & fleuimus, dum recordaremur tui Sion. Nulla vobis hic nutriendorum liberorum cura, nulla ſolicitudo quomodo placeatis vxoribus: non de nundinis, nō de negotijs ſæcularibus, non de ipſo victu & veſtitu neceſſe eſt cogitare. Procul à vobis magna quidē ex parte diei malitia, & ſolicitudo vitæ. Sic abſcondit nos Deus in *Pſ. 9. b* abſcondito tabernaculi ſui. Vacate itaque dilectiſſimi, & videte quoniam ipſe eſt Deꝰ. Verum vt hoc quandoque poſſitis, curandum eſt vobis prius, vt videatis quid eſtis vos, & iuxta eiuſdem prophetæ vocem, ſciāt gentes quoniam homines ſunt. Huic duplici conſiderationi tota hæc veſtra vocatio tribuatur, ſicut ſanctus orabat: Deus nouerim me, nouerim te. Quomodo enim natus ſibi videtur homo, labores fugitans, & dolores? Aut quomodo ſcit ſe eſſe hominem qui ad id paratus non eſt ad quod na- *Iob 5. a* tus? Homo, inquit, natus ad laborem. Nam ad laborem natum ſe dubitet, qui non natus eſt in dolore. Sed dolorem parturientis, clamor: laborem, prolis, fletus indicat & *Pſ. 9. d* vagitus. Quoniam tu laborem & dolorem conſideras, ait Propheta. Labor in actionibus, dolor in paſſionibus eſt. Proinde, qui ſe nouerat hominem, ad vtrū que paratus ſup- *Pſ. 56. a* plici confeſſione dicebat: Paratū cor meum Deus, paratū cor meum. Et geminam hanc præparationem euidentius exprimens, de *Pſ. 118. b* actione quidem. Paratus ſum, ait, & nō ſum turbatus, vt cuſtodiam mandata tua. De paſ- I ſione verò? Ego, inquit, in flagella paratus *Pſ. 37. d* ſum, & dolor meus in conſpectu meo ſemper. Nemo ſanè in hac miſera vita geminā hanc vexationem ſe euadere glorietur. Nemo quippe ex omnibus filijs Adæ ſine laborē hic viuit, nemo ſine dolore. Eſt qui declinat aliquos, ſed incidit proculdubio in gra- *Pſ. 72. a* uiores. In labore, inquit, hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Non tamen continuò ſine labore ſunt, aut minimè flagellantur. Denique propterea, inquit, tenuit eos ſuperbia. Grauis *Ibid.* equidem labor. Operti ſunt iniquitate, & impietate ſua, grauibus planè flagellis. Siquidem non eſt gaudere impijs, dicit Dominus. Quòd enim nec laboris anxietatem, nec flagelli ſentiunt læſionem, ipſa iam inſenſibilitas vehementiam indicat paſſionis. Sudat pauper in opere foris, ſed numquid minus anxiè diues intus in ipſa ſua cogitatione laborat? Aperit iſte os ſuum in oſcitatione, aperit ille in eructatione, & interdum ille grauius faſtidio, quàm iſte inedia cruciatur. Poſtremò velint nolint, non modò homines, ſed etiam dæmones, & faciunt, & patiuntur quod prouidentia ſumma diſpoſuit. Ceterum, nec leproſa obedientia, nec canina patientia commendatur. Inde eſt quòd non ſimpliciter petimus, vt fiat voluntas Domini, quam in omnibus, & per omnia fieri certiſſimè conſtat (voluntati enim eius quis reſiſtit?) ſed vt fiat ſicut in cælo, & in terra. Quam nimirum adiectionem duabus quoque præcedentibus petitionibus nihilominus reor aptandam, vt patrem noſtrum qui in cælis eſt exoremus, K quatenus, & nomen eius ſanctificetur, & regnum eius adueniat, & voluntas fiat. Hæc omnia ſicut in cælo, ſic & in terra: alioquin vbi non ſanctificatur nomen eius? Vbi iam regnum eius non venit, quando in nomine Ieſu omne genu flectitur, cæleſtium, terre- *Phil. 2. b* ſtrium, & infernorum? Scio te quis es ſanctus Dei, ait etiam ipſe malignus. At longè aliter, & diſſimili prorſus affectione nomen illud ſanctificatur in cælis, vbi tam inenarrabili iucunditate clamatur, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Sic & regnat non in terra ſolum, verum etiam in gehenna, imperium habens vitæ, & mortis. Sed omninò diſſimiliter regnat in his, qui inuiti ſeruiunt, & qui voluntariè famulantur. Bonus cibus obedientia, de qua nimirum & ipſe Dominus ait: Meus cibus *Ioā. 4. e* eſt, vt faciam voluntatem patris mei. Et Propheta: Labores (ait) manuum tuarum, *Pſ. 127. a* quia mādučabis, beatus es, & bene tibi erit. Bonus cibus patientia pauperum, quæ non peribit in finem, panis lacrymarum, panis doloris. Verumtamen vtrique neceſſariū eſt condimentum, ſine quo vterque inſipidus non modo non reficiat, ſed guſtatus afferat mortem. Duriſſimus equidem cibus vterque fratres, & niſi aliquod tertium ſapo-

rabile

rabile apponatur, vtique mors in olla. Quid
Exo.15. verò tam ſaporabile quam ſapientia? Nem-
d pe lignum vitæ eſt, quod & ipſas aquas Ma-
4.Reg.4. rat per Moyſen dulcorauit. Farinula eſt,
g quæ pulmentum prophetarum per Heliſeū
Leu.6.c ſaporauit: Ignis eſt, qui ſemper ardere præ-
Matth. cipitur in altari. Oleum eſt, ob cuius ino-
25.a piam Virginibus fatuis oſtium clauditur nu
L ptiarum. Sal eſt, quod nulli ſacrificio deeſ-
ſe iubetur. Inde eſt quod inſulſos homines dicimus, quos intelligi volumus minimè ſapientes. Et Dominus ſal in nobis habere
Col.4.b præcipit. Apoſtolus quoque omnem noſtrum ſermonem ſale monet eſſe cōditum. Puto tamen hanc ipſam quam obedientiæ & patientiæ terram addi volumus, ſapientiam nihilominus triplicem inueniri, vt noſtrum hoc condimentum velut tribus quibuſdam herbis conficiatur. Opus eſt vt iuſtitia ſit in intentione, hilaritas in operatione, humilitas in reputatione. Inſipida namque Deo & inſulſa quodammodo noſtra obedientia ſeu ēt patientia eſt, niſi omnium quæ vel agimus vel patimur, ipſe ſit cauſſa: quia & quidquid facimus, iubemur facere in gloriam Dei: & non ſi quid patimur, ſed ſi quid propter iuſtitiam patimur, beati. Oportet autem puſillanimitatem quoque & triſtitiam in omnibus quæ agenda ſunt
2.Cor.9. vel toleranda, caueri quia hilarem datorem
b diligit Deus. Denique hilaritas ipſa & deuota voluntas ad eam quam ſupra diximus, pręparationem ſpecialiter noſcitur pertinere. Porrò elationem ſuper omnia fugere neceſſe eſt. Quiſquis enim altum ſapit, & opus eius & patientia vanum ſapit, nec grauior vllus ſapor, aut magis contrarius eſt veritati. Vides ne quam ſit vtile homini ſcire ſe hominem, vt proinde ſit paratus ad mandatorum obedientiam, & tolerantiam flagellorum, ac deinceps ſtudeat, vt qui nec laborem interim poteſt effugere neç dolo-
M rem, ſic ſaltem laboret & doleat, vt hæc ſibi
Eccl.4.d in cibos tranſeant ſalutares. Siquidem melior eſt obedientia, quam victimæ, & melior eſt patiens viro forti. Inobedientia eſt cauſa mortis, omnes experimur, omnes morimur propter eam. Impatientia, animæ per-
Luc.21. ditio eſt, dicente Domino, In patientia ve-
d ſtra poſſidebitis animas veſtras. Nihilominus autem ſapientia quoque quam diximus neceſſaria eſt ad ſalutem. Siquidem non ſolum propter inobedientiam quibus obediētia defuit, aut propter impatientiam qui patientia caruerunt: ſed & qui non habuerunt ſapientiam, propter ſuam inſipientiam perierunt. Et hæc quidem vt ſciant homines quoniam homines ſunt, actionibus iam & paſſionibus deputati. Erat quando in actione & meditatione poſitus erat homo, ſine paſſione habens actionem, habens etiam ſine labore meditationem. Dico autem quando poſitus eſt in paradiſum, vt operaretur & cuſtodiret. Verum hinc quoque ſi non caderet, erat aliquando promouendus vt ſola iam frueretur cōtemplatione: ſicut & ex hoc inferiori gradu quem modo tenet, niſi reſurgere ſatagat, in infimum eſt quādoque caſurus: videlicet vt in ſola iam paſſione verſetur, quod nec opus, nec ratio, ſed tantum paſſio apud inferos ſit. Felix quidem cuius animam corpus non aggrauabat, quia nec corrumpebatur. Sed longe felicior ſi ad hoc perueniſſet, vt minoratus actu, plenius perfectiusq. perciperet ſapientiam gratis diligēs corpus, tamquam in nullo indigens corpore. Eſſet enim hic pulcherrimus ordo, & erit adhuc quando erit. Neque enim aliquatenus deſperandum, vt videlicet ſicut anima Deo, ſic animæ caro dicere videretur. Quoniam bonorum meorum non eges, adimplebis me lætitia (ait) cum vultu tuo. Inde plenitudo, inde ſatietas, cum apparuerit gloria tua. Nam quod de corporum reformatione, & conformatione claritati corporis eius exſpectamus, ex abundanti quodammodo & menſuræ ſupereffluentia erit, vt feliciter quidem in ipſius glorificatione, ſed non principaliter gaudeamus, Vxor inquit, tua ſicut vitis *Pſ.127.*
abundans, in lateribus domus tuæ. Honora- *a*
bitur caro, ſed iuxta menſuram: non in medio domus habitans, ſed ſeorſum: nec in
facie nobis, ſed in latere conſtituta. Filij *Ibidem.*
tui ſicut nouellæ oliuarum, in circuitu menſæ tuæ. Nimirum, opera enim ipſa non deerunt, ſed quæ nunc fiunt, non quæ fient
tunc: ſicut ſcriptum eſt. Opera enim illo- *Apoc.14*
rum ſequuntur illos. Verum etſi gratule- *c*
mur & agamus gratias Deo ſuper his quæ ipſius adiutorio geſſimus, non primum tamen eis locum dabimus, ſed in circuitu locabuntur.

Nunc verò in regione corporum habitantes, corporibus ſumus obnoxij, & ex quo diſſipauerunt legem Domini parentes noſtri, non modo faciendi tempus eſt, ſed etiā patiendi, & omnium noſtrum amplius labor &

bor & dolor. Durus equidem cibus eſt, hordeaceus panis, ſed offenſo rege, pulſus palatio miles quamlibet delicatus, ad vnum fortè quem ſolum habet ſeruulum diuertere opus habebit: ibi ſouere latebras, & inſolita capere prandia: apud eum regales delicias pultib. ruſticanis, ac nobiles ſtratus ſterquilinio mutare ſeruuli. iuxta illud Propheticæ
Thren.4 a lamentationis: Qui nutriebantur in croceis, amplexati ſunt ſtercora. Ibiq. hoc maximè propheta deplorat, oblitas propriæ conditionis ingenuas creaturas, tantam diſſimulare miſeriam: nec modo nō reputare quod tolerant, ſed tamquam bona magna complecti quæ paulominus extrema ſunt mala.
Ibidem. Propterea ſiquidem & de ſeipſo ait: Ego vir vidēs paupertatem meam in virga indignationis eius. Gemamus nos ſub hoc onere fratres, & præſentes deploremus ærumnas: frequenter quiſque noſtrum in vocem piæ
Rom.7.d quærimoniæ erumpat, & clamet. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Studeamus etiam furari aliquando noſmetipſos, & à peſſimis occupationibus iſtis ſurripere vel ad horam: iaculari animos, vibrare corda in id quod ſuum eſt, & quod quanto naturalius, tanto ſuauius eſt.
Pſ.45.d Hoc enim eſt quod dicitur: Vacate, & videte quoniam ego ſum Deus. Neque enim eſt oculorum viſio iſta, ſed cordium, cum Do-
Matth. 5.a minus dicat: Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Proprium hoc cordis bonum: nec ſeruili ad hoc indiget inſtrumēto: proprius enim animæ cibus eſt, de quo
Pſ.101. a propheta. Aruit, inquit, cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meū. Sanè quod dicimus, dictu facilius nihil eſt, in comparatione dicimus operum: quòd longè ſit volubilior linguá quàm dextera: & leuius hæc ad verbum, quam ad actum illa moueatur. Alioquin & dictu & actu cogitatus facilior eſt, quòd in eo quidem ſuo ipſius ore loquatur anima, ſuis videat oculis, ſuis manibus operetur. Quamuis & hic interdum laborare eam neceſſe eſt etiam in gemitu ſuo, & intra proprium quoque cubile compungi. Siquidem vſque adeo vita noſtra inferno appropinquauit, qui ſolius vtique paſſionis eſt locus, vt & actionem paſſio, imo & ipſam quoque cogitationem actio & paſſio pariter occuparint. Nonne enim nobis quodammodo paſſiuę ſunt actiones, & in cogitationibus etiam dolor & labor? Heu vitula Effraim, docta diligere trituram, aſſueta iugo, ignara quietis. Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Quando ceſſabunt hæc omnia, & iam non erit amplius neque luctus, neque clamor, ſed nec vllus dolor, neque labor vllus? Quando inebriabit animam vbertas domus Dei, & torrens ille indeficiens voluptatis Diuinæ? Quando totam ſibi eam ſereniſſimi contemplatio luminis vendicabit? Filioli, concupiſcamus in atria Domini, crebro ſuſpiremus illuc. Patria noſtra ipſa eſt, odoremus ſaltem & à longe ſalutemus eam. Amen.

De cantico Ezechiæ Regis. Sermo.

VIri ſanginum & doloſi non dimidiabunt dies ſuos, perſeuerantes in ſua vetuſtate vſque ad mortem, & hoc quia non timent Dominum. Verum, qui timore Dei initiatur ad ſapientiam, is continuò dimidiat dies ſuos, exclamans præ timore. Vadam ad portas inferi. Cuius vtique inferi metu cum cœperit quieſcere à malis, incipit de bonis quærere conſolationem, quia neceſſe eſt in alterutro conſolari. Eſt autem bona conſolatio de ſpe ſalutis æternæ, in quam ſublatis peccatis, quæ ſeparabant inter ipſum & Deum, per Dei gratiam reuiuiſcit & hilareſcit. In quo cum cœperit proficere, hoc eſt piè viuere in Chriſto, neceſſe eſt (teſte Scriptura) perſequutionem patiatur, vt recens gaudium vertatur in mœrorem, & dulcedo boni vix ſummis (vt ita dicam) labijs attacta, in amaritudinem commutetur, ita vt libeat dicere: Verſa eſt cithara mea in luctum, & cātatio mea in plorationem. Plorat ergo amarius amiſſam dulcedinem, quā prius fleuerat admiſſam peccatorum amaritudinem, & hoc tamdiu facit, donec Deo miſerante conſolatio redit. Qua denuò redeunte, cognoſcit eam quam paſſus eſt tentationem probationem fuiſſe, non deſolationē, porro probationem fuiſſe, ad eruditionem, non ad deſtructionem, ſicut ſcriptū eſt: Viſitas eum diluculo, & ſubito probas illum. Vnde & cognito ſuo de tētatione profectu, nō tantum non refugit, ſed etiam tentari appetit. Proba me, inquiens, & tenta me. Crebris itaque huiuſmodi viciſſitudinibus inter gratiæ viſitationem, & tentationis probationē in ſchola virtutū proficiens, faciente vtique viſitatione ne deficiat, tentatione ne ſuperbiat: & tali tādē exercitio mūdato oculo interiori,

Marginalia (right column): *Pſ.54.d*; D; *2.Tim.3.c*; *Iob.30.d*; *Iob.7.d*; *Pſ.25.a*

teriori,ſtatim adeſt lex,cui fideliter inhære-
re cupiens, ſed corpore preſſus non præua-
lens, ad ſeipſum nolens dolenq. reſilit.
Guſtato tamen aliquatenus quàm dulcis eſt
Dominus,eius etiam cum ad ſua redierit,in
cordis palato ſaporem retinet, quo fit vt iā
ipſum,non ipſius quęcumque bona deſide-
ret.Et hæc eſt caritas non quærens quæ ſua
ſunt: hæc facit filium non quærentem ſua,
ſed patrem diligentem. Timor quippe fa-
ceret ſeruum in ſua commoda declinātem,
ſpes mercenarium ſua lucra ſectantem. Per
hos proculdubio gradus Ezechias tranſijt,
Iſai.38.b & innotuit tranſituris. Ego dixi in dimidio
dierum meorum, vadam ad portas inferi;
Ac ſi diceret: Cum depoſita imagine ter-
reſtris hominis, imaginem cæleſtis vellem
portare,cœpi à timore, vt præſcriptum eſt:
Concipiens exclamaui,vadam ad portas in-
feri.Quo tamen timore nequaquam deſpe-
rans,quæſiui reſiduum annorum meorum,
vt iam mihi viuere inciperem,qui cōtra me
vixeram vſque adhuc.Quæſiui autem ab il-
Ioā.15.a lo qui dixit: Sine me nihil poteſtis facere.
Neque enim ad ipſum ſine ipſo, non dicam
reuerti,ſed nec conuerti quidem poteram:
vtpote ſpiritus vadens & non rediēs. Quæ-
ſiui ergo reſiduum annorum meorum.Quo
accepto(nō enim negat qui incitat ad quæ-
rendum) ſtatim veram experior ſentētiam
Eccl.2.a Sapientis, qui ait: Fili accedens ad ſeruitu-
tem Dei, ſta in timore, & præpara animam
tuam ad tentationem. Tentationibus ita-
que cum vrgerer,& ſpes recens quam cōce-
peram ſalutis,mihi iam iamq. intercludi vi-
deretur,dixi: Nō videbo Dominum Deum
in terra viuentium: quod vtique in abun-
dantia præſumpſeram. Dixi enim in abun-
dantia mea,non mouebor in ęternum,non
attendens quod in voluntate tua,nō in po-
teſtate mea, præſtitiſti decori meo virtutē.
Quamobrem auertiſti faciem tuam à me,
& factus ſum cōturbatus, nequaquam iam
viſurus Dominum Deum,ideſt,patrem, in
terra viuentium. Non aſpiciam hominem
vltra, videlicet filium, de quo dictum eſt.
Et homo eſt, & quis cognouit eum? Sed
nec habitatorem quietis, id eſt Spiritūſan-
ctum, de quo ſcriptum eſt: Super quem re-
quieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem
Textus. & quietum? Addidit quoque: Generatio
mea ablata eſt,& conuoluta eſt à me. Hoc
eſt, bonorū operum proles, quàm ex timo-
re cœperam parturire, vt de anima noſtra
poſſit dici, & quæ multos habebat filios, in-
firmata eſt. Ablata eſt autem pia hæc ſobo-
les,& conuoluta eſt à me quaſi tabernaculū
paſtorum: ad tempus vtique credita, non
tād ita in æternum. Item adiecit: Præciſa *Textus.*
eſt velut à texēte vita mea:vt diſcerent pro-
fectus vitæ meæ non in mea, ſed in manu
omnipotentis, ſicut tela in manu texentis:
quādoquidem dum adhuc ordirer, hoc eſt,
ſtatim in initio ſuccidit me, quatenus eodē
penè tēpore & dederit, & tulerit quod do-
narat. Sed ſi defecit virtus mea, non tamen
dereliquit me, ne qui cęperat, nō poſſe per-
ficere videretur. Quid multa? In veritate
mox comperi, quia virtus in infirmitate p- *2.Cor.12.c*
ficitur, & ait: Bonum mihi, quia humiliaſti
me: Cognoui enim, quia de mane vſque *Textus.*
ad veſperam finies me,ideſt, conſummabis G
me.Non in ſolo mane viſitationis, aut tan-
tum in veſpera tentationis; ſed in vtroque
ſimul erit perfectio mea. Stultus ego qui tā-
tum ſperabam vſque ad mane, cum Da-
uid dicat: A cuſtodia matutina vſque ad no- *Pſ 129.b*
ctem ſperet Iſrael in Domino: Et quoniam
puſillus in ſpe, quaſi leo ſic contriuit om-
nia oſſa mea: robur omne videlicet,de quo
adhuc ſub tutela gratiæ futurorum impro-
uidus confidebam. Cōtriuit autem quis, niſi
aduerſarius noſter diabolus, qui tamquam *1.Pet.5.b*
leo rugiens circuit quærens quem deuoret.
Tu ergo Domine ex hac contritione humi-
liatum & probatum de mane vſque ad ve-
ſperam finies me,quoniā & factum eſt ma-
ne & veſpere dies vnus. Quamobrē ego vt
didici, benedicam Dominum in omni tem-
pore,hoc eſt mane & veſpere,non ſicut ille
qui confitebitur tibi cum benefeceris ei: nō
ſicut illi qui ad tempus credunt, & in tem-
pore tentationis recedunt: ſed dicam cum
ſanctis.Si bona ſuſcepimus de manu Domi- *Iob 2.c*
ni, mala autem quare non ſuſtineamus? Et
in mane quidem ſicut pullus hirundinis ſic
clamabo, in veſpere autē meditabor vt co-
lumba,quatenus & cum gratiæ matutinum
arriſerit, in modum hirundinis exſultans &
clamitans gratias agam pro viſitatione; &
cum veſpera ingruerit,non deerit ſacrificiū
veſpertinum,cum inſtar columbæ gemens,
lacrymas fundam in tribulatione. Sic enim
deſeruiet tempus vtrumque Deo, cum & ad
veſperam demorabitur fletus,& ad matuti-
num lætitia. Mœrens mœrebo in veſpera,
quo lætus fruar matutino. Placet vtrumque H
Deo, & peccator compunctus, & iuſtus de-
uotus.

uotus: cui è regione diſplicet tam ingratus iuſtus, quàm peccator ſecurus. Aut certè ſicut pullus hirundinis hac illoq. diſcurrens, Marthæ me officijs mancipabo, hilarem datorem me exhibens omni neceſſitatem patienti, & meditabor vt columba: gemendo vtique, quod obſtat, dum, quod reſtat intueor. Hoc autem faciam mane, & veſpere, hoc eſt prius, & poſterius, iuxta quod in typum vtriuſque vitæ dictum eſt à
Gen. 29. c Laban. Non eſt conſuetudinis, vt minores ante tradamus ad nuptias, quamquam indifferenter de altera ad alteram tranſeatur.
Iob 7. a Quod ſignificare Iob puto, vbi ait: Si dormiero, dico, quando ſurgam? & rurſum exſpectabo veſperam. Quieſcens quippè in veſpera contemplationis, mane deſiderabat quo ſurgeret ad actionē: rurſumq. negotijs fatigatus, exſpectabat veſperam, libenter repetens otia contemplationis. Poſſunt & per garrulam auiculam, cātus ſimul pſallentiū in Eccleſia, & per gementem columbam, priuata orationum ſuſpiria deſignari. Sed mediam ſententiam magis velle
Textus. videtur ſequēs verſiculus: Attenuati ſunt oculi mei ſuſpicientes in excelſo. Siue enim dicatur, attenuati, hoc eſt ſubtiles facti, pro aſſiduitate ſuſpiciendi in excelſo, videlicet ſublimia atque excelſa contemplandi, ſiue intelligatur, attenuati, id eſt reuerberati, & à ſuo quodāmodo acumine imminuti, iux-
Pſ. 118. b ta illud: Defecerunt oculi mei in eloquium tuum. Et rurſum: Memor fui Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus. Siue ergo illo, ſiue hoc modo accipiatur, non aliud quàm contemplatio deſignatur. Ceterum poſterior expoſitio ſequentibus magis conuenire videtur. Ait enim: Domine vim patior. Quaſi dicat: Domine, non ſponte, ſed inuitus retrahor, &
I
Sap. 9. d arceor à tui contemplatione: quia corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Reſponde ergo tu ò conditor pro me, qui noſti naturæ conditionem. Aut ſi peccata mea hoc faciunt, nec eſt culpa naturæ, ſed meæ peſſimæ conſuetudinis, etiam ſic nihiſominus reſpōde pro me, affigens peccata cruci, & ſanguine tuo delens, vt non ſit, quod me impediat contemplantem. Nam quid dicam, aut quid reſpōdebit mihi cum ipſe fecerit? Ad quem me videlicet alium vertam, aut quis alius reſpondebit pro me, cum ipſe non alius hanc mihi difficultatem imò impoſſibilitatem impoſuerit, dādo ſuper me illam ſententiam. In ſudore vultus tui comedes panem tuū. Gen. 3. d
Quod ſi non fecerit, legitur: ſed fecerim: arguit ſe, quòd quaſi culpam in auctorem retorſerit, cum de natura cauſſatus eſt, totum ſibi imputat, & ſuis peccatis, dicens: quid dicam, aut quid reſpondebit mihi, cum ipſe fecerim? hoc eſt, id quod patior, peccando meruerim. Quamobrem vnum eſt, quod facere poſſum. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Nempè, non ſum dignus, vt valeam te recogitare cum dulcedine, faciam, quod poſſim, cogitabo meipſum in amaritudine animæ meæ. Lucem habitas inacceſſibilem, K
nec queo diu infirmam mentis aciem radio tui fulgoris infigere, & ob hoc confuſus redeo ad conſuetas & familiares mihi tenebras vitæ meæ priſtinæ: non quidem in eis iterum iacendo cum mortifera delectatione, ſed puniendo eas, & recogitādo in amaritudine animæ meæ. Oportebat quidem ſi fieri poſſet reuiuere me (vt ita loquar) denuo, quod malè vixi: ſed quia hoc non poſſum, ſaltem recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, faciam recogitando, quod reoperando non poſſum. Recogitabo autem tibi, quia tibi ſoli peccaui, vt in quo ego me condemno, tu iuſtificeris, & vincas miſericordia cum de me iudicabis. Iam quidem, & ante cogitaueram ea: ſed quia non ſatis punita ſunt, quæ me adhuc impedire poſſunt, rurſum redeo ad ea recogitanda in amaritudine animæ meæ, quovſque ita penitus extirpata ſint, vt iam impedire nō poſſint. Nec infructuoſum (vt arbitror) erit hoc ſtudium. Nempè, ſi ſic viuitur, imò quia ſic viuitur, nō quidem carne, ſed ſpiritu, & in talibus vita ſpiritus mei: hoc eſt tam in mei conſideratione, quam in tui contemplatione, magis ac magis corripies me, & viuificabis me. Siquidem corripior, cum me cogitando compūgor: reuiuiſco, cum te ſubleuatus vtcumque intueor. Itaque oſtendendo me mihi corripies, oſtendendo te viuificabis. Porro viuifices neceſſe eſt: quia ecce in pace amaritudo mea amariſſima. Amaram paſſus ſum amaritudinem pro peccatis in principio conuerſionis, vnde exclamaui, vadam ad portas inferi: amariorem pro terroribus in profectu conuerſationis, quando dixi: nō E
videbo Dām. Deum in terra viuentium.
Sed

Sed ecce iam peccatis pœnitentia punitis, & ſopitis terroribus, quę impugnare ſolebant, in hac tamen pace amariſſimam ſuſtineo amaritudinem pro defectu contēplationis. Verum, qui & mihi peccata miſerando donaſti, & tentationes iuuando ſuperaſti, etiā nunc ò Domine reddes mihi lætitiam ſalu-
Textus. taris tui: hoc quippe eſt quod ait: Tu autem eruiſti animam meam vt non periret: in conflictu videlicet vitiorum, ſiue in impetu tentationum: proiecisti poſt tergum tuum omnia peccata mea, ſecundum mul-
Pſ.93.b titudinem miſerationum tuarum. Nec immeritò: Neque enim infernus confitebitur tibi, quo vtique ego penè deſcenderam cum irruentibus pulſarer tentationibus: quippe quia niſi Deus adiuuiſſet me, paulo minus habitaſſet in inferno anima mea. Sed neque mors laudabit te, qua nimirum aliquando detinebar, dum adhuc iacerem mortuus in peccatis: nec exſpectabunt qui deſcendunt in lacum, veritatem tuam: qui ſcilicet poſt guſtatam dulcedinem contemplationis, in lacum deſcendunt deſperationis. Mors ſiquidē eſt iacenti in peccatis ante conuerſionem: infernus ſuccumbenti tentationibus poſt acceptam remiſſionem: lacus verò deſperanti poſt expertam contemplationem. Nam quāto quis ad altiora profecerit, tanto grauius ſi corruerit colliditur, quando ruit. Non itaque infernus confitebitur tibi, hoc eſt, qui iam quidem ſunt con-
M uerſi, ſed à tentationibus ſuperantur. Ne-
Prou.2. que mors laudabit te. Hi vtique qui necdum conuerſi ſunt, aut confeſſi, lætantur potius cum malefecerint, & exſultant in rebus peſ-
Eccl.17. c ſimis. A mortuo, quippe quaſi qui non ſit, perit confeſſio. Nec exſpectabunt qui deſcendunt in lacum, veritatem tuam: quos de faſtigio Diuinæ contemplationis in lacum propriæ diffidentiæ fortè deuolui contigerit. Quod proculdubio fit, cum nimia quis triſtitia poſt acceptam tantam lętitiam abſorbetur. At verò viuens, ipſe confitebitur tibi. Eſt qui viuens carne, mortuus eſt ſpiritu, & eſt qui mortuus carne, nihilominus mortuus eſt ſpiritu: ſed horum neuter laudabit te, aut confitebitur tibi. Ceterum viuens, viuens ipſe confitebitur tibi. Qui videlicet non tantum carne, ſed & ſpiritu viuit, ipſe confitebitur tibi, ſicut & ego hodie hac me duplici vita tuo munere viuere confido.
Textus. Sequitur: Pater filijs notam faciet veritatem tuam. Non reuelatur ſeruo veritas, quia ſeruus neſcit quid faciat Dominus eius. Sed nec mercenarius rapitur ad contemplandam veritatem, qui propriam quærit vtilitatem. Filio autem pater notam faciet veritatem ſuam, quem audit dicentem: Verumtamen non quod ego volo, ſed quod tu pa- *Matth. 26.d*
ter. Reuelatur itaque ſeruo Dei poteſtas, mercenario felicitas, filio veritas: non quod in Deo iſta diſcreta ſint, cui idē poſſe, quod felicem & veracem eſſe: ſed quod à creatura creator pro diuerſis eiuſdem creaturę affectibus, diuerſis ſentiatur reſpectibus. Cum A
ſancto enim ſanctus, & cum peruerſo erit *Pſ.17.d*
peruerſus. Audi denique vocem filij? Domine ſaluum me fac. Quare? forte ne ardeat in inferno, fortè ne fraudetur præmio? Non, inquit, ſed Pſalmos noſtros cantabimus cunctis diebus vitæ noſtræ, in domo Domini. Non, inquit, quæro ſalutem, vt pœnas vitem, aut in cælo regnem: ſed vt te in æternum cum illis laudem, de quibus ſcriptum eſt. Beati qui habitant in domo tua *Pſ.83.b*
Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Seruus dicit: Vadam ad portas inferi; Mercenarius: Non videbo Dominum Deū in terra viuentium. Filius: Pſalmos noſtros cantabimus cunctis diebus vitæ noſtræ in domo Domini. Cui ſimile eſt illud. Aperi- *Pſ.117. c*
te mihi portas iuſtitiæ: ingreſſus in eas confitebor Domino. Et qui timet ire ad portas inferi, & qui Deum cupit videre propter quietem ſui, vterque profectò quærit quæ ſua ſunt. Porro qui Pſalmos cantare deſiderat in domo Domini, non ſua vel pericula fugit, vel lucra appetit, ſed illum proculdubio diligit quem laudare geſtit cunctis diebus vitæ ſuæ. Laudatur non immeritò in æternum, qui viuit & regnat per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

De triplici cohærentia vinculorum, clauorum, & glutinorum. Sermo.

NOn hic ſtamus tota die otioſi. Scimus.n. & quid quærimus, & qui eſt qui nos conduxit. Deū quærimus, Deum exſpectamus. Non B
eſt parua res, nec parui animi, cum illa quæ ſingulari pietatis nomine gloriatur, ſæpius ſeſe quæratur eſſe fruſtratam, dicens: Quæ- *Cāt.5.b*
ſiui illum, & non inueni. Eſt.n. ſicut amabilis, ita etiam admirabilis: quia cum nō quæritur inuenitur, & non inuenitur cum quæritur. Si nati eſſemus ex quo factus eſt homo

ſuper

ſuper terram, & vſque ad centum millia annorum vita noſtra extenderetur, non eſſet tamen cōdigna quæſitio huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ecce nūc tempus quærendi, ecce nunc dies
Iſai. 55. b inueniendi præ manibus ſunt. Quærite, inquit, Dnm dum inueniri pōt, inuocate eum dum propè eſt. Erit tempus quando nō erit locus, cum ille fons miſerationis interminabili ſiccabitur ſiccitate. Quæretis me, inquit,
Ioan. 7. e & non inuenietis. Bonus es Dñe aïæ quærenti te. Si quærenti, quāto magis inuenien-
A ti? Si tā dulcis eſt memoria, qualis erit præſentia? Si mel & lac dulce eſt ſub lingua, quid erit ſupra linguam? Hinc probate vos fratres, ſi in via eſtis, ſi non exorbitatis. Lætetur, inquit, cor quærentium Dñm: Si gaudetis ad labores, ſi inoffenſo, ſi indefeſſo pede curritis viam mandatorum Dei, ſi quotidie vtriuſque hominis ſtatus recentior eſt ad proficiendum, & perficiendum, quam ad incipiendum, profectò quæritis faciem eius ſemper. Quo ergo abijt dilectus ex dilecto? & quæremus eum. Vbi eſt? Quid dixi miſer? Sed vbi non eſt? Altior eſt cælo, inferno profundior, latior terra, mari diffu-
C ſior. Nuſquam eſt, & vbique eſt, quia nec abeſt vlli, nec vllo capitur loco. Ipſe hic eſt, ſed ego hic non ſum. Quam veriſimilius videretur vt tu hic non eſſes, & ego hic eſſem Dñe. Sed ego nec hic, nec alibi ſum, quia ad nihilū redactus ſum, & neſciui: Verè ad nihilum, id eſt ad peccatum, & neſciui: quia non fui ibi cum primus parens meus deuorauit me morſu amariſſimo. Hinc eſt quod corde contractus & corpore, diffluo in voluptates, in amaritudines, habens innatam culpam, pœnam cognatam, totus ſurdus & eneruis. Ille autem qui idem ipſe eſt, qui dicit: Ego ſum qui ſum, veraciter eſt, cui eſt eſſe quod eſt. Quæ ergo participatio, quæ conuentio illius qui non eſt, ad illum qui eſt? Quomodo poſſunt tam diuerſa con-
Pſ. 72. d iungi? Mihi (ait ſanctus) adhærere Deo bonum eſt, immediatè ei coniungi non poſſu-
B mus, ſed per medium aliquod poterit fieri fortaſſis iſta coniunctio. Et ne diutius vos protrahā, tria ſunt vincula quibus ei aſtringimur: & ſic tria, vt ſola cum ſolis iſtis vel iſtorum ſimilibus omne quod ligatur, ligetur. Et Primum accipite funes; Secundum clauos ligneos vel ferreos; Tertium gluten. Primum aſtringit fortiter & durè; Secundum fortius & durius; Tertium ſuauiter & ſecurè. Fune quodammodo alligatus eſt redemptori, ſi quis forte dum vehementiori tentatione turbatur, proponit ſibi honeſtatis intuitum, memoriam promiſſionis, & hoc interim ſe fune retinet, ne propoſitum penitus abrumpatur. Durum profectò vinculum & moleſtum, ſed & periculoſum nimis, & quod diu tenere non poſſit. Siquidem putreſcūt funes, & pudoris vinculum, aut obliuiſcimur, aut abrumpimus citò. Eſt autem qui clauis configitur Domino maieſtatis, quem timor Dei ligat, qui non expaueſcit ad vultus hominum, ſed ad memo- D
riam gehennalium tormentorum. Et hic quidem peccare non metuit, ſed ardere. Durius tamen & fortius primò imprimitur, quia cum ille vacillet in propoſito, iſte propoſitum non amittit. Tertius verò glutino ei conglutinatur, id eſt caritate, qui tam ſuauiter quàm ſecurè ligatus, adhærēs Deo, vnus ſpiritus eſt cum eo. Iſte eſt qui quæcumque vndecūque, ſiue quæ facit, ſiue quæ ei fiūt, ad ſuum commodum reuocat, & retorquet. Beatus huiuſmodi homo, & abundanti ſpiritus influens maieſtate, qui ſuauis & vnctus portat omnes, & neminem onerat ipſe: qui terribilius & horribilius ipſa gehenna iudicat in re leuiſſima vultū oīpotentis ſcienter offendere. Hic eſt fratrum *2. Mach.*
amator & populi Iſrael. Hic eſt qui multū *15. c*
orat pro populo, & pro ciuitate ſancta Hieruſalem. Glutino bonum eſt, ait Iſaias. Bo- *Iſai. 41.*
num eſt reuera & iucundum, quia alia duo *b*
(ne mala dixerim) comparatione iſtius grauia & importabilia ſunt. Sed ille miſericors oculus, qui nouit figmentum noſtrum, neminem ſaluandorum dimittit in primo, ſed prouehit ad ſecundum: & nec ibi deſerens, de ſecundo perducit ad tertium. Primò ſiquidem quia pudet deſerere, æſtuantes vix ſuſtinemus ad horam; Secūdò, iam timentes & ſperantes proficimus; Tertiò, perficimur amantes. Sic igitur duobus præceden- E
tibus timore pariter & pudore excluſis, in ſolius amoris reclinatorio commoramur. Ita & Chriſtus prius quidem ligatur, ſecundò crucifigitur, tertiò glutinoſa aromatum inunctione linitur, non quod opus haberet corpus illud huiuſmodi aromatibus ſolidari, quod diſſolui omninò non poterat, aut videre corruptionem: ſed qui propter nos Iudæorum ſputa ſuſtinuit, propter nos quoque fidelium non eſt dedignatus vnguenta. Et attende quod vix vnius diei

ſpatio

ſpatio in funibus, & clauis moratus cum vnctione victor, qui victurus perenniter reſurrexit. Sic & dilectos in duobus prædictis non diutius patitur immorari, ſed vngit eos vnctione miſericordiæ ſuæ, vt crucifixi mundo, & mundus illis, iam reſurgant in
Rom.8.f nouitate ſpiritus, & dicant: Quis nos ſeparabit à caritate Dei? Hoc glutino agglutinauit nos ſibi ille Diuinus intuitus à conſtitutione mundi, vt eſſemus ſancti, & immaculati in conſpectu eius in caritate. Scimus enim quia qui natus eſt ex Deo, non peccat, quia generatio cæleſtis ſeruat eum. Generatio cæleſtis eſt æterna prædeſtinatio, qua Deus præuidit nos conformes fieri imaginis filij ſui. Ex his nullus peccat, id eſt in peccato perſeuerat, quia nouit Dominus qui ſunt eius, & propoſitum Dei manet immobile. Etſi horrendorum criminum nota Dauid inuritur, etſi maria Magdalenæ ſeptem dæmonijs cumulatur, etſi princeps A-
F poſtolorum in profundum negationis ſubmergitur: non eſt tamen qui de manu Dei
Ibidem f poſſit eruere. Quos enim prædeſtinauit, hos & vocauit, & quos vocauit, hos & iuſtificauit. Nonne huic adhærere Deo bonum eſt? Quærite fratres, quærite Dominum, & confirmamini, quærite faciem eius ſemper. Quærite Dominum, & viuet anima veſtra. Et anima mea, inquit, illi viuet, quæ mundo mortua eſt: Quæ enim mundo viuit, non illi viuit. Sic ergo quæramus eum, vt & ſemper quæramus, & cum venerit quæ-
Pſ.23.b rere nos, dicatur de nobis: Hæc eſt generatio quærentium Deum, quærentium faciem Dei Iacob. Sicq. aperiantur portæ æternales, & introeat rex gloriæ, & nos cum illo, qui eſt Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De verbis Abacuc Prophetæ, Super cuſtodiam meam ſtabo: quod aliter reprobis, aliter electis ſapiat verbum Dei. Sermo.

LEgimus in Euangelio, quod prædicante Domino, & ſub myſterio edendi corporis ſui diſcipulos ad communicandũ paſſionibus ſuis
Ioan.6. admonente, dixerint quidam: Durus eſt hic ſermo, & ex hoc iam non fuerint cum eo. Interrogati verò diſcipuli an & ipſi vellent abire, Domine, inquiunt, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Ita dico vobis fratres, vſque hodie quibuſdam manifeſtum eſt, quoniam verba, quæ loquitur Ieſus, ſpiritus & vita ſunt, & propterea ſequuntur illum; alijs dura videntur, & miſeram alibi quærunt conſolationem. Sapientia ſiquidem in plateis clamat, in lata videlicet, & ſpacioſa via, quæ ducit ad mortem, vt reuocet ambulantes per eam. Denique G
quadraginta annis, inquit, proximus fui ge- *Pſ.94.a*
nerationi huic, & dixi, ſemper hi errant corde. Habes & in alio Pſalmo: Semel loquu- *Pſ.61.b*
tus eſt Deus... Semel vtique, quia ſemper: vna enim, & non interpolata, ſed continua, & perpetua loquutio. Reuocat autem peccatores ad cor, de cordis errore redarguit, pro eo quod ibi habitet ipſe, ibiq. loquatur faciens nimirum, quod docuit per Prophetam dicentem. Loquimini ad cor Hieruſa- *Iſai.40.a*
lem: Nam Babylon quoniam terra eſt, nec poteſt ſuſtinere vniuerſos ſermones eius, elongatur à corde, & in carne magis ambulat, tamquam mortua à corde, imò tamquã columba ſeducta nõ habens cor. Vult enim lætari cum malefecerit, & exſultare in rebus peſſimis, audienſq. vocem Dñi huiuſmodi gaudia nullatenus approbantem, ſed deteſtantem, ſed arguentem, ſed condemnantẽ, fugit & abſcondit ſe in ſimilitudine præuaricatoris Adæ. Sed heu me, quam vile operimentum quæris miſera anima, quam inutile quæris operimentum. Folia.n.ſunt, quæ intexis, folia, inquam, quæ nil tibi caloris præbeant, nil habeant ſoliditatis. Orto denique Sole areſcent, & ventus vrens diſperget illa, tu verò nuda, & miſera remanebis. Tunc ergo nihil opertum, quod non reueletur, quoniam veniet Dñs, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. Non erit iam quo lateas miſera. Fruſtra dices mõtibus, cadite ſuper nos, & collibus, operite nos, quoniam nudam, & apertam oportebit te ſtare ante tribunal H
Chriſti, vt audias vocem iudicij, quæ vocem conſilij contempſiſti. Ecce.n. quid loquitur Deus. Agite, inquit, pœnitentiam, & diſſimu- *Matth.4.a*
lant multi, & continent aures ſuas, & dicũt, durus eſt hic ſermo. Non ſic impij, non ſic diſſimulare poteritis cum ſonabit aſperum illud verbum, & auditio mala: Ite maledicti *Matth.25.a*
in ignem æternum. Videtis fratres quã ſalubriter admoneat nos Propheta, vt ſi vocem eius audierimus hodie, nõ obduremus corda nr̃a. Eadem enim penè verba & in Euangelio legitis, & in Propheta. Ait enim Dñs *Ioã.10.c*
in

Ioã.10.c in Euangelio: Oues meæ vocem meam au-
Pſ.94.b diunt. Et ſanctus Dauid in Pſalmo: Po-
pulus, inquit, eius (haud dubium quin do-
mini) & oues paſcuæ eius: hodie ſi vocem
eius audieritis, nolite obdurare corda ve-
ſtra. Vtilius namque, & multo ſalubrius
eſt hodie audire eum conſulentem, conſo-
lantem, admonentem, docentem; & vt mul
tum arguentem, increpantem, corripien-
tem: quam in die illa tam amara, tam lu-
gubri, tam tenebroſa audire illum iudican-
tem, indignantem, vlciſcentem, ſæuientem,
Pſ.140.a condemnantem. Bonum, inquam, mihi vt
humilier, vt corripiat me iuſtus in miſeri-
cordia, & increpet me, quam vt oleum pec-
catoris impinguet caput meum, ne fortè
terra inueniat, quam percutiat virga oris
ſui, quando vaſa figuli virga ferrea conte-
Pſ.16.a rentur. Bonum mihi propter verba labio-
rum eius cum Propheta cuſtodire vias du-
ras, quam pariter cum impio interfici ſpiri-
I tu labiorum eius. Nunc autem ſi quid ama-
ritudinis ſentio in voce eius, non ſine dul-
cedine eſt: quoniam cum iratus fuerit, mi-
ſericordiæ recordabitur: imò verò, & ipſa
indignatio non aliunde quam de miſeri-
cordia eſt. Quos enim amat, arguit, & ca-
ſtigat, & flagellat omnem filium quem re-
cipit: viſitans in virga iniquitates eius, & in
verberibus peccata ipſius: miſericordiam
autem ſuam non diſpergit ab eo. Propte-
rea qui prudentes ſunt, non operiunt vul-
nera ſua, ſed detegunt, & confitentur Do-
mino quoniam bonus, quoniam in ſæcu-
lum miſericordia eius: & ſic vinum repre-
henſionis infundit, vt nō deſit oleum con-
ſolationis. Propterea, inquam, ſapiens ap-
prehendit diſciplinam, ne quando iraſcatur
Dominus, & iam ſecundum multitudinem
iræ ſuæ non quærat, ſed recedat zelus eius
Eccl.7.a ab ipſo. Inde eſt enim, quod ſapientis cor
vbi triſtitia, cor verò ſtultorum vbi lætitia:
ſed triſtitia illius conuertetur in gaudium,
& extrema gaudij illorum luctus occupabit.
Audi denique Abacuc Prophetam quomo-
do Dominicam non diſſimulet increpatio-
nem, ſed ſedula ac ſolicita circa eam cogita-
Abac.2.a tione verſetur. Ait enim: Super cuſtodiam
meam ſtabo, & figam gradum in munitio-
nem: vt videam quid dicat mihi, & quid
reſpondeam ad arguentem me. Et nos er-
go fratres obſecro ſuper cuſtodiam noſtrā
ſtemus, quoniam tempus militiæ eſt. Nec
in ſterquilinio huius miſeri corporis, ſed in
corde vbi Chriſtus habitat, in iddicio, &
conſilio rationis ſit conuerſatio noſtra, ita
ſanè, vt non in ipſa habeamus fiduciam,
nec fragili innitamur cuſtodiæ, ſed figamus
gradum in munitionem firmiſſimæ petræ
Chriſto, ei toties viribus innitentes, ſicut K
ſcriptum eſt: Qui ſtatuit ſupra petram pe- Pſ.39.a
des meos, & direxit greſſus meos. Sic ergo
conſtituti, & ſtabiliti, iam contemplemur,
vt videamus qui dicat nobis, & quid reſpon
deamus ad arguentem nos. Primus enim
contemplationis gradus iſte eſt dilectiſſimi,
vt inceſſanter conſideremus quid velit Do-
minus, quid placeat ei, quid acceptum ſit
coram ipſo. Et quoniam in multis offendi-
mus omnes, & fortitudo noſtra in illius re-
ctitudinem voluntatis offendit, nec con-
iungi ei aut coaptari poteſt: humiliemur
ſub potenti manu Dei altiſſimi, & omninò
ſoliciti ſimus miſerabiles nos exhibere in
oculis miſericordiæ eius, dicentes: Sana me Ier.17.b
Domine, & ſanabor, ſaluum me fac, & ſal-
uus ero. Et illud: Domine miſerere mei, ſa- Pſ.40.a
na animam meam, quia peccaui tibi. Poſt-
quam enim in huiuſmodi cogitationibus
mundatus eſt oculus cordis, tum non in
ſpiritu noſtro cum amaritudine, ſed in Di-
uino magis ſpiritu cum multa delectatione
verſamur, nec iam conſideramus, quæ ſit vo
luntas Dei in nobis, ſed quæ ſit in ſeipſa.
Vita enim in voluntate eius, vt hoc nobis in
omnibus vtilius atque omninò commo-
dius eſſe non dubitemus, quod eius cōgruit
voluntati. Et propterea quam ſolicitè con-
ſeruare volumus vitam animæ noſtræ, tam
ſoliciti ſimus quoad poſſumus ab ea non
deuiare. Deinde cum iam in ſpirituali exer-
citio aliquatenus profecerimus ducem ſe-
quentes ſpiritum, qui ſcrutatur etiam alta
Dei, cogitemus quam ſuauis ſit Dominus, L
quam bonus in ſemetipſo, orantes cum Pſ.26.b
Propheta: vt videamus voluntatem Domi-
ni, & viſitemus iam non cor noſtrum, ſed
templum eius, & cum eodem Propheta ni- Ibid.41.b
hilominus dicentes: Ad meipſum anima
mea conturbata eſt, propterea memor ero
tui. In his enim duobus tota ſpiritualis
conuerſationis ſumma verſatur, vt in no-
ſtra conſideratione turbemur, & contri-
ſtemur ad ſalutem, in Diuina reſpiremus,
vt de gaudio Spiritusſancti habeamus con-
ſolationem, & hinc timorem, & humili-
tatem, inde verò ſpem concipiamus, & ca-
ritatem.

De cute, carne, & oſſibus animæ, Sermo.

BEatus Dauid in Pſalmo 33. de iuſtis loquitur dicens: Multę tribulationes iuſtorum, ſed de omnibus his liberabit eos Dominus. Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorũ, vnum ex his non conteretur. Quod nemo dictum eſſe de corporeis oſſibus arbitretur, præſertim cum tot beatorum martyrum oſſa confracta ſint manibus hominum impiorũ, & contrita dentibus beſtiarum. Sed miranda prorſus res, & miſeranda humanarũ conditio animarum, quę licet tam multa foris ingenij viuacitate percipiant, nulla tamen perſpicacitate ſemetipſas ſicut ſunt noſſe aut cogitare ſufficiant, ſed egeant omninò figuris, & ænigmatibus quibuſdam corporearum ſimilitudinum, vt ex viſibilibus, &
M exterioribus poſſint vel aliquatenus inuiſibilia, atque interna conijcere. Ponamus, itaque velut quãdam animæ cutem cogitationem, carnem, affectionem, vt conſequẽter os eius intentionem poſſimus accipere. Sic enim erit in oſſis integritate animę vita: in carnis incorruptione ſanitas, in cutis ſpecie pulchritudo. Quæ ſunt ergo tribulationes iuſtorum, niſi quòd interdum decoloratur cutis, cum videlicet inutilis cogitatio in corde verſatur? nonnũquam verò etiam caro vulneratur, quando ſcilicet ad hoc vſque cogitatio pernicioſa ꝓcedit, vt delectatione corrumpatur affectio. Nam oſſa quidem iuſtorũ omninò integra, atque illæſa cuſtodiuntur à Domino, vt numquam frangatur propoſitum cordis eorũ, nũquam ſalubris intentio conteratur: vt videlicet cõcupiſcentiæ titillanti etiã detur aſſenſus. Sicut enim peccati cogitatio decolorat, affectio vulnerat, ſic conſenſus omninò animã necat. Caueamus ergo dilectiſſimi, cogitationes inutiles, vt animarum noſtrarum facies decora permaneat: vt obliti, quæ retrò ſunt, id eſt, populum noſtrum, & domũ patris noſtri, concupiſcat rex ſpeciem noſtram. Exeamus de terra noſtra, vt non comprehendat nos cogitatio ſpectans ad voluptatem carnis. Exeamus & de cognatione noſtra, id eſt à cogitationibus curioſitatis, quæ nimirum cum in ſenſibus corporeis habitet, carnali vtique cognata eſt voluptati. Exeamus etiã de domo patris noſtri, vt fugiamus cogitationes ſuperbiæ & vanitatis. Eramus nos aliquando ſicut & ceteri filij iræ, eramꝰ & nos ex patre diabolo, qui nimirum Rex eſt ſuper omnes filios ſuperbiæ, & in mõtibus elationis ſedem ſibi, atque habitaculum infeliciſſimum præparauit. Quod ſi fortè aliquando talis aliqua cogitatio mentem ſubierit, tota ſolicitudine laborem nus citius abluere, & eradere ſordem, qua nos maculari cõſpicimus, clamantes cum Propheta ac dicentes: A
Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor: lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. *Pſ. 50. a*
Iam verò ſi quando fortè per incuriam, & negligentiam noſtram tranſierit cogitatio inutilis etiam in affectum cordis, ſcientes quoniam non macula eſt iam, ſed plaga: tota feſtinatione ad auxilium ſpiritus, qui adiuuat infirmitatem noſtram, recurramus; clamantes, illud de Pſalmo, & dicentes: Domine miſerere mei, ſana animam meã, quia peccaui tibi. *Pſ. 40. a* Humanæ enim ſunt tentationes iſtæ, nec ex toto caueri poſſunt, quamdiu in hoc corpore mortis peregrinamur à Domino. Nemo tamen paruipendat, aut diſſimulet iſta, quoniam etſi non mortifera ſunt, certè periculoſa. Intentionem verò & propoſitum mentis ea ſolicitudine cuſtodiamus fratres, qua vitam animarum noſtrarũ volumus cuſtodire, quoniam iſtud omninò eſt peccatum ad mortem, cum ex conſenſu, & deliberatione delinquimus proprio iudicio condemnati. Nec ideo ſane id dixerim vt deſperet, ſi quis fortè delicti huius ſibi cõſcius eſt, ſed vt expaueſcat præcipitium, & qui cecidit, adijciat citius, vt reſurgat. Nouerit enim excidiſſe ſe à iuſtitia, quicumque eiuſmodi eſt. Cuius os confractũ eſt, & cõminutũ, nouerit præciſũ ſe à corpore Chriſti; de quo nimirũ legitur: Os non comminuetis ex eo. *Exo. 12. g* Vnde & in paſſione ſua, licet plagis virgarum in liuorem decolorata ſit B
cutis, vt liuore eius nos ſanaremur, licet clauis vulnerata ſit caro, & lancea latus eius apertũ, vt ſanguine eius redimeremur: os tamen non eſt cõminutum ex eo. Propterea, & ſanctus Dauid: Nõ eſt, inquit, occultatũ os meũ à te, quod feciſti in occulto. *Pſ. 138. c* Et ĩ alio Pſalmo: Oſſa inquit, mea ſicut cremiũ aruerunt. *Pſ. 101. a* Quod tũc fit, cum omnẽ delectationẽ boni prorſus amiſiſſe videtur anima, ſolũq. ſibi aridæ intentionis fortitudinem reſeruaſſe. Et vide ne fortè tale aliquid etiã beatus Iob pateretur, cum diceret: Pelli meę cõſumptis carnibus adhæſit os meum, *Iob 19. c* vt videlicet corrupta affectione, vix ſolam ſibi intentionem ſpiritualis cogitatio vendicaret.

De verbis Apoſtoli; Qui gloriatur, in Domino glorietur, de triplici gloria. Sermo.

1. Cor. 1 a & 2. Cor. 10. d QVi gloriatur, in Domino glorietur. Nouerat Apoſtolus gloriam propriam eſſe creatoris, non creaturæ, ſecundum illud: Gloriam meam alteri
Iſai. 42. b non dabo: & gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.
Luc. 2. b Itemq. Non nobis Domine, non nobis, ſed
Pſ. 113. b nomini tuo da gloriam. Sed conſiderauit rationalem creaturam adeò affectare gloriam, vt aut vix, aut numquam ab hoc compeſci deſiderio poſſit, quippe, quæ ad imaginem facta eſt creatoris. Propterea, ſecundum datam ſibi à Deo ſapientiam, saluberrimum adinuenit conſilium, dicens: Quan-
C doquidem perſuaderi nobis non poteſt nō gloriari: ſaltem qui gloriatur in Domino
1. Cor. 3. d glorietur. Et conſidera quātum ſuperexcedit Pauli philoſophia, philoſophiam ſapientum mundi huius, quę nimirum ſtultitia eſt apud Deum. Cum enim nonnullos viderent Philoſophi alienis delectari laudibus, & gloriam ab inuicem quærere: qui inter eos fuere præcipui, prudenter aduerterunt vanam eſſe huiuſcemodi gloriam, & penitus contemnendam. Sed conſiderantes deinde ac ſtudioſius inquirentes quænam appetenda eſſet gloria ſapienti, hic iam planè euanuerūt in cogitationibus ſuis, propriam cuique ſufficere gloriam arbitrantes: quaſi verò anima, quæ à ſemetipſa eſſe non poteſt, à ſe poſſit eſſe beata. Sicut ergo cupidi laudis alienæ tota ſollicitudine operam dabant ea operari quæ mirarentur homines, & laudarent: ſic iſti ſola ea iudicabant ſectanda eſſe, quæ interior arbiter animus approbaret. Et hæc quidem ſumma philoſophia ſapientum huius mundi eſt, ipſa quoque minus habēs, licet propinquior veritati. Vnde, & vtramque gloriam ſublimi veritatis contēplatione tranſcendens Apoſtolus: Qui gloriatur, inquit, non in altero, non in ſe, ſed in Domino glorietur. Et eam, quæ veritati videbatur eſſe vicinior, maiori proinde redarguens ſolicitudine, &
2. Cor. 10. d condemnans certo iudicio veritatis: Non enim, inquit, qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem Deus commendat. Vt quid enim aut de alterius hominis, aut de meo ipſius iudicio ſolicitus ſum, cuius nec vituperio reprobus, nec laude pro-
D batus inueniar? Fratres, ſi me ante veſtrum oportet tribunal aſtare, merito ſuper veſtris laudibus gloriarer. Quòd ſi vel meo ipſius eſſem iudicandus examine, iure meo ipſius teſtimonio cōtentus, proprijs laudibus delectarer: nunc autē cum nec veſtro, nec meo ſed Dei ſim iudicio præſentandus, quantæ inſipientiæ, imò, & inſaniæ eſt, aut in veſtro, me, aut in meo ipſius teſtimonio gloriari? præſertim cum ipſe ſit, cuius oculis omnia nuda ſunt, & aperta, & cui nequaquam opus ſit, vt quis ei teſtimonium perhibeat de homine? Merito proinde Apoſtolus ipſe vanæ, & fallacis gloriæ reprobator: Mihi, 1. Cor. 4
inquit, pro minimo eſt, vt à vobis iudicer, a
aut ab humano die: ſed neque me ipſum iudico: Nihil enim mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum: qui autem iudicat me, Dominus eſt. In quibus verbis illud quoque diligenter conſiderādum eſt, quod alienum quidem iudicium pro minimo habens, ſuum quoque nequaquam ſequeretur, quamuis nō illud adeo pro minimo iudicaret habendum. Nemo enim ſcit hominū quæ ſunt in homine, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt, vt comparatione interioris teſtimonij, exterius omninò pro nihilo ſit habendum. Quid enim mihi cum eorum laudibus quibus ignotus ſum? Quòd ſi vel ipſe qui in homine eſt ſpiritus, omnia quæ hominis ſunt noſſe poſſit, profectò ſufficeret teſtimonium eius. Nunc autem prauum eſt cor hominis, & inperſcrutabile etiam ſibijpſi, adeò, vt præſentia quoque magna ex parte ignoret, futura verò ſua omninò noſſe non poſſit: quia aliquatenus nouit E
præſentia, ſi non reprehendat nos conſcien 1. Ioã. 3.
tia noſtra, non quidem gloriam, ſed fidu- d
ciam habemus ad eum, ſicut beatus Ioannes ait: Cum autem veritatis ipſius quam nihil latet, ſententiam de nobis tenere meruimus, in ea planè ſecurius poterimus gloriari. Interim verò nolite ante tempus 1. Cor. 4
iudicare (ait Apoſtolus) donec veniat Do- a
minus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum. Illa enim perfecta omninò erit, & ſecura gloriatio, cum erit vnicuique laus à Deo. Nunc quoque licet non plenariè, licet non ſine timore, & ſolicitudine multa, aliquatenus tamen in Domino gloriamur, teſtimonium perhibente Spiritu ſancto ſpiritui noſtro, quòd filij Dei ſumus. Hinc enim vere poſſumus gloriari quòd tantum habemus patrem, quòd maieſtati ineffabili cura eſt de nobis. Vnde, & Pro-

1. Pſ. 8. d pheta: Domine, inquit, quid eſt homo quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Itaque qui gloriatur, iam
1. Cor. 3. d non in meritis ſuis glorietur. Quid enim habet, quod non acceperit? Si autem accepit, quid gloriatur quaſi non acceperit? In eo ergo à quo accepit glorietur, non quaſi ipſe magnus ſit, ſed quia magnificet eum Deus: hoc eſt, vt in illis, quæ acceperit non quaſi ea non acceperit, ſed quaſi qui ea accepit glorietur. Neque enim ait Apoſtolus, ſi autem accepiſti, quid gloriaris, ſed, quid gloriaris, inquit, quaſi non acceperis? vt non prohibeat, ſed doceat gloriari. Sed quid ſibi vult, quod ait: non.n. qui ſeipſum
F commendat, ille probatus eſt, ſed quem
2. Cor. 10. d Deus commendat? Quis eſt enim quem in hoc ſæculo commendat Deus? Quomodo commendabit veritas eum qui adhuc re-
Apoc. 3. d prehenſibilis inuenitur? Denique ego, inquit, quos amo arguo, & caſtigo. Hæccine commendatio eſt tota? Prorſus, quantum mihi videtur, ipſa eſt. Quæ eſt enim melior, & efficacior commendatio, quam Diuinæ erga nos teſtatio caritatis? Teſtimonium verò amoris eius nullum credibilius, nullum certius in hac vita, quam quod deſiderat propheta, vbi ait: Corripiet me iuſtus in mi-
Pſ. 40. a ſericordia, & increpabit me. Hęc namque increpatio qua iugiter nobis ſuggerit in occulto Spiritus veritatis quid deſit nobis: ſuperbiam, negligentiam, ingratitudinemq. repellit. Quo triplici vitio omne paulominus Religioſorum hominum genus periculoſe laborat, pro eo, quod minus atteta cordis aure percipiant, quid intus loquatur is qui neminem palpat Spiritus veritatis. Quod nonnullis exindè prouenit (niſi fallor) quod propriæ gloriæ cupidi, nulla ratione quieſcere poſſunt, cum in ſeipſis penitus nihil inueniunt vnde poſſint aliquatenùs gloriari. Perfecta autem, & ſecura gloriatio eſt, cum veremur omnia opera noſtra, ſicut teſtatur beatus Iob de ſeipſo, & cum Iſaia
Iſai. 64. a Propheta omnes iuſtitias noſtras, non aliud qua pannum menſtruatæ reputandas eſſe cognoſcimus. Nihilominus tamen confidimus etiam, & gloriamur in Domino, cuius miſericordia tanta eſt ſuper nos, vt à grauioribus quidem, & quæ ad mortem peccata ſunt cuſtodiat nos, & tam benignè ipſa
G imperfectionis noſtræ delicta, & conuerſationis impuritatem nobis manifeſtare, & agnitam condonare dignetur, quatenus in humilitate, & ſolicitudine, & gratiarum actione firmiter radicati, iam non in nobis, ſed in Domino gloriemur.

De diuerſis affectionibus animæ, & diuerſis nominibus ſecundum eas, Sermo.

QVod diuerſis nominibus Deum nunc quidem Patrem, nunc Magiſtrum vocemus, aut Dominum, non illius ſimpliciſſimæ, & omninò inuariabilis naturæ diuerſitas vlla in cauſa eſt: ſed affectionum noſtrarum multiplex variatio, ſecundum diuerſos profectus animæ, vel defectus. Videntur enim quædam animæ ſub Patrefamilias agere, quædam ſub Domino, quædam ſub Magiſtro, quædam quoque ſub Patre, & nonnullæ cum Sponſo, vt cum proficiētibus proficere, cum immutatis mutari videatur, & ipſe, qui iuxta prophetam mutat quidem creaturas, & Pſ. 101. mutabuntur, licet idem ipſe ſit, & anni eius d non deficiant. Denique quid in alio Pſalmo idem propheta ad ipſum loquatur attende: Cum ſancto, inquit, ſanctus eris, & Pſ. 17. e cum viro innocente, innocens eris, & cum electo, electus eris: atque, vt magis miremur, & cum peruerſo peruerteris. Et quemadmodum ſic mutetur, imò ſic mutet immutabilis ipſe ſequutus, adiungit: Quoniam tu populum humilem ſaluum facies, & oculos ſuperborum humiliabis. At verò quoniam nō H prius, quod ſpirituale, ſed prius quod aīale, deinde quod ſpirituale: videntur mihi quattuor interdum conuerſionem noſtram pręcedere, ſtatus vnus ſub nobis ipſis, tres ſub principe mundi huius. Eſt enim anima ſub ſeipſa, cum propriam ſequitur voluntatem, libertate pernicioſa gaudens. Hic eſt filius Luc. 15. ille prodigus qui portionem paternæ ſubſtā a tię, quæ ſe contingebat accepit: ingenium ſcilicet, memoriam, vires corporis, ceteraq. ſimilia bona naturæ: quibus nō ad Diuinam, ſed ad ſuam vteretur voluntatem, eſſetq. tamquam ſine Deo in hoc ſæculo. Eſt autem interim homo ſub ſe, cum proprię ſatisfaciens voluntati, necdum tamen poſſidetur à vitijs, & peccatis quoniam qui facit peccatum, iam non ſubijpſius ſeruus eſt, ſed peccati. Iā tunc ergo proficiſcitur in regionem lōginquam, qui prius quidem ſeparatus erat, ſed necdum elongatus à patre. Accepta ſiquidem portione ſubſtantię, factus eſt ſui iuris, & quamuis receſſit ab auctore, proximus ta-

men fuit quãdiu ab opere non recessit. Hoc autem tãdiu fit dum licita quidem, sed non expedientia pro sua sequitur voluntate. At postquam recesserit, & à seipso, declinans scilicet in peccatum, tunc iam in longinquã verè proficiscitur regionem, quoniam ab eo qui summè, & singulariter est, nihil longius eo, quod nullo modo est: nihilq. remotum magis ab eo, à quo, & per quem, & in quo sunt omnia, quam peccatum, quod nihil est inter omnia. Porrò iustum Diuinæ vltionis iudicium est, vt fugitiuum patris filium alter sibi vsurpet in seruum. Vnde & profectus in regionem longinquam, vni ciuium legitur adhæsisse, quẽ ego non alium, quem vnum ex malignis spiritibus intelligendum puto, qui, pro eo, quod obstinatione irreparabili peccant, & transierunt in affectum malitiæ, & nequitiæ, iam non sunt hospites & aduenæ, sed quasi ciues, & inhabitatores peccati. Quid est autẽ, quod cui dicitur adhęsisse pauper adolescens, & peregrinus, nisi quod factus est subditus illi? Denique, quẽadmodum adhæsit, sequentia manifestant.

Ibidem. Sic enim habes: Adhæsit vni ciuium regionis illius: & misit eum in villam suam pascere porcos. Et nota, quod famis necessitate ei
Gen. 42. a ui maligno dicitur adhæsisse, sicut Israël tempore famis descendisse legitur Aegyptum. Periculosa planè, & perniciosa esuries, quæ liberos addicat miseræ seruituti, subijciat operibus luti, & lateris, porcis associet, imò & seruos faciat esse porcorum. Vnde autem egestas tanta ei, qui diues aduenerat, collectis nimirum omnibus, quæ de paterna substantia, in suam acceperat portionem? Ex eo sine dubio, quod præmissum est, dissipasse bona sua viuendo luxuriosè cum meretricibus: propterea inquit, cœpit egere. Porrò meretrices istas cõcupiscentias carnis intellige, cum quibus luxuriosè viuendo dissipat bona naturæ, dum eis abutitur ad voluptatem. Hinc, vt iam diximus, egestas succedit
Eccl. 1. f perniciosa (teste Scriptura) quod non satietur oculus visu nec auris impleatur auditu. Mittitur ergo pascere porcos, corporeos scilicet sensus, qui volutabro luti, & spurcitijs oblectantur. Et vide ne fortè hi sint porci, quos eiecti ab homine maligni spiritus intrant. Eiectum enim à rationali nostro, id est, mente, peccatum sensibus corporis hæ-
Rom. 7. a ret, Apostolo teste, quod mente consentiat legi Dei, carne verò legi peccati, quæ est in
Ibidem. membris nostris. Vnde & in alio loco: Scio, inquit, quod non est in me bonum, hoc est in carne mea. Quid tamen agendum est cũ sic eiecti ab homine porcos inhabitant spurci spiritus, nisi quærenda remedia lacrymarum, & currendum ad aquas, quarum abundantia mala viuida radix peccati suffocetur in eis? Quamuis hæc omnimoda peccati extinctio, fini potius reseruata videtur. Hæc ex cursu quodam sunt dicta, vt proinde manifestius assignarẽ quodam modo eũ quem sub semetipso reperit, sibi malignus subijciat, tamquam fortis armatus intrans, & possidens atrium in quo pauper, & debilis inuentus est habitator. Verumtamen tripliciter mihi videntur homines esse sub principe tenebrarum. Primum quidem, nec volentes, nec nolentes, quod cõuenit his qui necdum habent voluntatis vsum, sunt tamen vasa iræ propter originale peccatum, donec alligato forte, vasa eius diripiat fortior, per sacramentũ aduenięs, verus vtique Moyses, qui in aqua venit, nec in aqua solum, sed in aqua, & sanguine. Secundo modo volentes, cum iam volũtariè peccant. Tertio quoque modo nolentes, cum iam resipiscere vellẽt, nisi quòd peccati consuetudine miserabiliter obligati iusto Dei iudicio, qui in sordibꝰ sunt sordescunt adhuc. In quo tertio statu laborasse videtur prodigus ille filius, & verè **L** prodigus nimis, qui non modo dissipat sua, sed & semetipsum subiecerat miseræ seruituti, infelix venundatus sub peccato, cum ad se reuersus ait: Quanti mercenarij *Luc. 15. d* in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo? Si quis expertus est in semetipso, facilè credo in his verbis animum miserabilem recognoscet. Quis enim peccati consuetudine obligatus non se felicem reputaret si datum ei esset, esse tamquam vnum ex his quos in sæculo tepidos videt viuentes sine crimine, minimè tamen quærentes quæ sursum sunt, sed quæ super terram? Quanti, inquit, mercenarij in domo patris mei abundant panibus, id est, consolantur in innocentia sua, & fruuntur propriæ conscientiæ bono: ego autem hic fame pereo, id est, insatiabilibus crucior peccatorum desiderijs, & affectibus vitiorum? Potest tamen intelligi, quod *Ier. 11. d* non fame panis, nec siti aquæ, sed fame, & siti Diuini verbi, quam & Iudææ Propheta minatur, sese perhibeat laborare. Et hæc dixerim non quod ita sit, sed quod ita sentiat miser humiliatus sub peccato. Neque enim

enim glorientur conſcientiæ teſtimonio, quorum ſæcularis & mercenaria intẽtio eſt, ſed peccator compunctus reputat ſanctiſſimum quacumque ex cauſa alterum videat innocentem. Fac me, inquit, ſicut vnum ex mercenarijs tuis. Ecce hic iam primus eſt ſtatus quo ſub Deo cœperunt eſſe homines, qui tamquam mercenarij ſub patrefamilias

M viuunt. Hi ſunt quos in ſæculo videmus, aut nullo, aut exiguo deſiderio æternorum velut ſub mercede ſeruire Deo, & ab eo terrena petere, quæ deſiderãt. Iam verò ſecundo ſtatu incipit eſſe ſub Domino, qui tamquam ſeruus carcerem timet, & metuit ne ſubigatur pœnis. In quo ſanè ſtatu conuerſio eſt, exitusq. à ſæculo, & introitus vitæ:

Prouer. 9. a vnde & legis: Principium ſapientiæ timor Domini. Et alius quidã propheta: A timo-

Iſai. 26. d re, inquit, tuo concepimus, & parturiuimus ſpiritum ſalutis. Huic gradui tertius admodum proximus, & quaſi permixtus eſt, corũ ſcilicet qui paruuli adhuc in Chriſto lac cõcupiſcunt, tamquam ſub Magiſtro, & pædagogo viuentes. Id namque conuenit maximè nouitijs, qui nimirum ſi fortè in conſolationibus meditationis ſanctæ, lacrymarum, pſalmodiæ, & ceterorum huiuſmodi cœperint delectari, quaſi pueriliter timent ne magiſtrum offendant, ne vapulent, defraudentur munuſculis quibus ſolet eos eruditor ille benigniſſimus allicere. Hi ſunt qui prouident Dominum in cõſpectu ſuo ſemper, & commouentur ſi vel ad horam abeſſe contigerit: nec iam ſeruiliter timent ſupplicia, ſed tamquam paruuli metuũt plagas virgarum, apprehendentes diſciplinam magiſtri, ne quando iraſcatur, & pereant de via iuſta: ne deuotionis gratia ſubtrahatur, & moleſta eis omnia fiant, laborent tędio quodam, & quaſi vapulent intus in anima, in amaritudine ſcilicet cogitationum. Hæc enim verbera quibus caſtigat ſuos paruulos Deus, quæ melius experimẽto dignoſcimus, quàm ſermone. Vnde, & ipſe Dominus lo-

A quitur per Prophetam: Si dereliquerint

Pſ. 88. c filij eius legem meam, &c. viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. In his itaque primordijs, & quaſi infantili ætate, ſic viciſſim ſibi ſuccedũt timor Domini, & diſciplina Magiſtri, vt nunc in iſto, nunc in ſtatu illo ſeſe inueniat quiſquis ſolicitus fuerit diligenter hoc obſeruare. Inde eſt, quòd nouellæ adhuc eccleſię loquens ſimul vtriuſque nominis meminit, dicens:

Vocatis me Magiſter, & Domine, & benè dicitis, ſum etenim. Agnoſcent hic locum ſuum nouicij noſtri, vt ſolliciti ſint de cetero ſedulè magis circa iſta verſari: ante omnia ſiquidem timor eis neceſſarius eſt, quo nimirum peccata poſſint præterita dolere, cauere futura. Timor enim Domini (vt ait Scriptura) expellit peccatum, ſiue quod iam admiſſum eſt, ſiue quod tentat intrare. Expellit ſanè illud quidem pœnitendo, hoc reſiſtendo. Sed quoniam arcta, & ardua eſt via quæ ducit ad vitam, tamq̃ paruulis in Chriſto pædagogus vobis, o filij, ac nutricius neceſſarius eſt, qui doceat, deducat, foueat vos, & tamquam alludat paruulis, ac blanditijs quibuſdam cõſoletur ne pereat ætas infirma. Propterea nõ ego, ſed magis Eccleſiæ pinceps & paſtor vos admonet: Quaſi mõ geniti infantes rationabiles, ſine dolo, lac concupiſcite, ita ſanè vt in eo nequaquam permaneatis, ſed in eo creſcatis in ſalutem. Qđ al a quędã Scriptura manifeſtius exprimens loquitur ſic: Gaudete gaudio omnes qui lugebatis ſuper eã (haud dubium quin Hieruſalem, de ea ſiquidẽ loquebatur) vt potemini ait, à lacte, & ſatiemini ab vberibus cõſolationis eius, & cum auulſi fueritis à lacte epulemini ab introitu gloriæ eius. Ipſe eſt enim ſtatus filij iam robuſtæ ætatis, qui ſub patre viuit, nec lacte iam potatur, ſed veſcitur ſoli o cibo, oblitus ſanè quæ retro ſunt, in quibus ſeruilis oculus in amaritudine morabatur: ſed ne ipſa quidem præſentia conſiderans, nec paruas paruulorum conſolationes captans, magis extendens ſe in anteriora, ad palmam ſupernæ vocationis, & introitum futuræ beatitudinis, exſpectans beatam ſpem, & aduentum gloriæ magni Dei. Euacuauit enim quæ erant paruuli, nec circa eiuſmodi ſuaues quidem, ſed non perennes conſolationes hactenus occupatur. Sed quia iam profecit in virum perfectum, in his, quæ patris ſunt oportet eum eſſe, ſuſpirare ad hereditatem, ſedulaq. circa eam meditatione verſari. Nũquid enim mercenarium eum quis æſtimet, qui paternæ inhiat hereditati, eamq. toto affectu expetit, & exſpectat, quã nimirum filij mercedem eſſe, nõ mercenarij propheta teſtatur? Cum dederit, inquit, dilectis ſuis ſomnum, ecce hereditas Domini filij merces, fructus ventris. Inuenitur tamen alter gradus ſublimior, & affectus dignior iſto, cum penitus caſtificato corde, nihil aliud deſiderat ani-

Ioan. 13 b

Eccl. 1. c

1. Pet. 2. a

Iſai. 66. d

B

Pſ. 126. a

ma, nihil aliud à Deo quærit, quàm ipſum
C Deum. Crebro ſiquidem didicit experimento quoniam bonus Dominus ſperantibus in ſe, animæ quærenti ipſum, ita vt iam ex affectu cordis atque ſententia clamet illud
Pſ.72.d de pſalmo: Quid enim mihi eſt in cælo, & à te qui volui ſuper terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea, Deus in æternum. Neque enim ſuum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quidquam tamquam priuato ſuiipſis amore deſiderat anima quæ eiuſmodi eſt: ſed tota pergit in Deum, vnicuique ei ac perfectum deſiderium eſt vt introducat eam rex in cubiculum ſuum, vt ipſi adhæreat, ipſo fruatur. Vnde, & iugiter reuelata facie quoad poteſt cæleſtis ſponſi gloriam ſpeculando, in eamdem imaginem tranſformatur de claritate in claritatem, tam-
Cant. 4. d quam à Domini ſpiritu. Ex hoc planè audire meretur: Tota pulchra es amica mea: Audet, & ipſa loqui: Dilectus meus mihi, & ego illi. Atque in huiuſmodo feliciſſima, & iucundiſſima confabulatione delectatur glorioſa cum Sponſo.

Pſ.84.c *De verbis Pſalmi, Audiam quid loquatur in me Dominus Deus. Sermo.*

Rom.1.c INuiſibilia Dei (Apoſtolo teſte) à creatura mundi, per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur. Et eſt velut communis quidam liber, & catena alligatus (vt aſſolet) ſenſibilis mundus iſte, vt in eo ſapientiam Dei legat quicumque voluerit. Erit tamen cum cælum plicabitur ſicut liber, in quo vtique deinceps legere
Ioan.6.c habeat neceſſe, quoniam erunt omnes do-
D cibiles Dei: & quemadmodum creatura cæli, ſic & creatura mundi iam non per ſpeculum, & in ænigmate, ſed facie ad faciem Deum videbit, & ſapientiam eius ad liquidum contemplabitur in ſeipſa. Interim verò opus habet humana anima velut quodã vehiculo creaturæ, vt ad cognitionem creatoris aſſurgat, cum econtrà longè beatius p̃fectiusq; angelica natura in creatore notitiam habeat creaturæ, ad quam nimirũ excellentiã licet ad modicũ rapta fuiſſe videatur anima illa beata, quæ collectũ ſub vno Solis radio mundum vniuerſum conſpexit: de quo miraculo beatus Papa Gregorius in libro Dialogorum ſcribens: Videnti, inquit, creatorem, anguſta eſt omnis creatura. Felices proinde qui ſatiãtur ex adipe frumenti, nec opus habent ſugere mel de petra, oleumq. de ſaxo duriſſimo, qui videlicet inuiſibilia Dei, non inuiſibilibus rimando perquirunt, ſed in ipſis ad liquidum intellecta conſpiciunt. Verum, vt iam diximus, Angelicæ felicitatis illud eſt, non fragilitatis humanæ. Quæramus igitur per ea ſaltem, quæ facta ſunt, intellectum inuiſibiliũ Dei: quæ ſi in ceteris creaturis intellecta conſpicit anima, neceſſe eſt, vt lõge amplius conſpiciat, & intelligat multo ſubtilius in eã creatura, quę facta eſt ad imaginem creatoris, hoc eſt in ſeipſa. Nullus Deo vicinior gradus inter omnes, quæ ſub Sole habitant creaturas, quam anima humana: vt
merito Propheta dicat ad ipſum: Beatus vir Pſ.83.b
cuius eſt auxilium abs te, aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit. Et poſt pauca: Ibunt, in- Ibidem.
quit, de virtute in virtutem, videbitur Deus E
Deorum in Sion. Propterea inceſſanter hortamur vos fratres, vt ambuletis vias cordis, & ſit anima veſtra in manibus veſtris ſemper, vt audiatis quid loquatur in vobis Deus, quoniã loquetur pacem. Quibus loquetur pacem? Vtique in plebem ſuam, & in ſanctos ſuos. Quæ eſt plebs, aut qui ſunt ſancti? ipſi nimirum, qui conuertuntur ad cor. Vnde & ſequitur: Et in eos qui conuertuntur ad cor. Nos tamen in his verbis tria ſolemus intelligere hominum genera, quibus ſolis Deus loquitur pacem, ſicut & Propheta alius tres tantum præuidit ſal-
uandos, Noe, Danielem, & Iob. contra- Ezech.
rio quidem ordine, ſed eoſdem ordines ex- 14.e
primens, Continentium ſcilicet, Prelatorumque, & Coniugatorum, ſi tamen continentes à carnalibus illecebris ad ea, quæ cordis ſunt, id eſt, ad ſpiritualia deſideria conuertantur. Vnde & Daniel vir deſideriorum ab Angelo nominatur. Et Prælati prodeſſe magis ſtudeant, quàm præeſſe, quoniam ipſos maximè decet ſanctitudo, vnde & in Pſalmo ſancti ſpecialiter appellantur. Et Coniugati mandata nõ tranſgrediantur, vt merito plebs Domini, & oues paſcuæ eius debeant nominari. Imo verò, & in nobiſipſis (quoniam inde eſt nobis amplior ſolicitudo) tres iſtos ordines aſſignare ſolemus, plebem quidem intelligentes officiales fratres, qui exterioribus, & quaſi popularibus negotijs occupantur. At verò qui conuertuntur ad cor, ipſi ſunt Clauſtrales, quos nulla impedit occupatio, ſed

liberè

libere vacant, vt videant quoniam ſuauis eſt
I Dominus. Super vtrumque parietem Deus loquitur pacem, quoniam idem eſt ad quod tendunt, licet non eadem via. Eſt Pſalterium iucundum cum Cithara, nec minus iucundus eſt ſonus Citharæ quàm Pſalterij, licet hæc ab inferioribus reddat ſonum, illud à ſuperioribus. Verumtamen optimam partem elegit Maria, licet non minoris fortaſſe meriti ſit apud Deum humilis conuerſatio Marthæ, ſed de electione Maria laudatur, quoniam illa quidem omninò (quod ad nos ſpectat) eligenda: hæc verò ſi iniungitur, patienter eſt toleranda. Iam quod interponitur: Super ſanctos ſuos, ad Prælatos pertinet, quibus nimirum vtraque vita neceſſaria eſt; Et ipſorum eſt vtriſque prouidere, & copulare ſibi parietes è diuerſo venientes, quoniam angularis lapidis (qui eſt Chriſtus Ieſus) vicarij conſtituti ſunt. Nec dubium quin longè periculoſior ceteris eorum ſit adminiſtratio. Tamen ſi bene adminiſtrauerint, gradum bonum ſibi acquirent, & maiorem abundantiam, & ſupereffluentem menſuram accipient pacis, vt de eis meritò dicatur: Quoniam ſuper ſanctos pacem loquitur Deus. An verò dubitet quis quos dixerit ſanctos? Audiat Iſaiam:
Iſai. 61. b Vos, inquit, ſancti Domini, vocabimini miniſtri Dei noſtri. Propoſueram exemplum aliquod dare quemadmodum ex ſua ipſius conſideratione ad ſpiritualem intelligentiam aſſurgere humanus debeat animus, ſed neceſſe eſt in diem alterum & ſermonem alterum differre.

G

De vita, & quinque ſenſibus animæ, Sermo.

MAgna eſt dico vobis cariſſimi, & nimirũ inexcuſabilis negligentia noſtra, qui cogitationibus otioſis vacantes, tempus amittimus, quibus nimirũ nec penetrandæ nubes, nec maria transfretanda vt ſalubres inueniamus cogitationes: ſed propè eſt (vt
Deuter. 30. c ait Moyſes) verbũ in ore noſtro, & in corde noſtro: & infinitas in nobiſmetipſis vtilium cogitationum occaſiones & ſeminaria poſſumus inuenire. Denique ſi tam inerudita & negligens fuerit anima, vt nec interiora ſua ſufficiat perſcrutari, attẽdat ea quæ foris agit palã & manifeſtè, & in ipſis quoque ſi diligenter quæſierit, inueniet ſapientiam. Ecce enim ſcriptum eſt: Da occaſionem ſapienti, & ſapientior erit. Conſidera ò anima quid impendas corpori tuo, & inuenies ſine dubio, quòd vitam ei ſenſumq. miniſtras: & vitam quidem in toto corpore inuenies vniformem. Verbi gratia: Neque enim aliter viuit oculus, quàm articulus. *Prouer. 9. b*
Senſum verò non ita. Quære ergo vt tibi quoque anima tua (quæ eſt ſine dubio Deus tuus) ſimilia largiatur. Neque enim viuere dicenda eſt anima, quæ veritatis non habet cognitionem, ſed adhuc mortua eſt in ſemetipſa, quemadmodum & ea ſine ſenſu, quæ necdum habet dilectionem. Eſt ergo animæ vita veritas, ſenſus caritas. Nec mireris quòd interdum animæ impiorum notitiã habent veritatis, quæ tamen expertes ſunt caritatis, quando & in corporibus nonnullis vitam reperis ſine ſenſu, vt ſunt H arbores, ceteraq. ſimilia. Animata quidem, ſed animatione, non anima, quemadmodum & animæ iniquorum veritatis habent notitiam naturali ratione, quæ tamen interdum adiuuatur à gratia, cum nullatenus ſanè animetur ab ea. In his autem quibus & cognitionem veritatis, & dilectionem anima ſpiritualis infundit, non exteriori quolibet modo, ſed tamquam anima ipſorũ cui adhærentes vnus ſpiritus fiunt cũ ea, in his, inquam, indiuiſa eſt cognitio veritatis, ſecũdum quod dictum eſt de vita corporis: eadem enim cognitione & minima, & maxima comprehendis. Porrò dilectionẽ quidem ſi diligenter aduertas, variam, & fortaſſis ſecundum quinque ſenſus corporis quinquepartitam poteris inuenire. Eſt enim amor pius, quo parentes diligimus; eſt amor iucundus, quo ſocios diligimus; eſt & erga omnes homines amor iuſtus, erga inimicos amor violẽtus, erga Deum ſanctus, ſiue deuotus. In his omnibus ſi diligenter attendis, proprium erga ſingulos, & omninò diuerſum ab alijs modum inuenies. Denique ſi conſiderare curioſius delectat, non immeritò fortaſſe videbitur primus, id eſt, parentum amor tactui conuenire, ꝙ hic ſenſus ſola proxima & corpori iũcta percipiat, quemadmodum amor ille nullis exhibetur niſi proximis carnis noſtræ. Sed nec illud quidem diſcrepat à ratione ſimilitudinis, quòd hic ſolus è ſenſibus per corpus diffunditur vniuerſum, quoniam & amor ille naturalis eſt omni carni, adeo vt ipſa animalia bruta & diligant fetus ſuos, & diligantur

ab

abiicis. Amor quoque ſocialis videre licet quàm propriè dicatur guſtui conuenire, ob maiorem profectò dulcedinē, & quoniam hic ſenſus ſolus eſt, quo magis eget humana vita. Nec video qua ratione viuere dicendus eſt, ſaltem hac communi vita, qui non eos diligit inter quos viuit. Amor autem generalis, quo videlicet omnes homines diliguntur, odoratus habet ſimilitudinem, in eo vtique quòd hic ſenſus iam remota percipiat, & quòd non ex toto carnalis delectationis expers; eo tamen tenuiorē eam habeat quo diffuſiorem. Auditus autē multo magis remotiora capit, nec inter homines ab amante quiſque remotior eſt quàm non amans. Denique cum in ceteris ſenſibus nonnulla carnis ipſius oblectatio ſit, & magis ad carnem pertinere videantur, auditus penè totus exit à carne, & ei dilectioni non immeritò conuenire videtur, cuius tota cauſſa obedientia eſt: quam pertinere ad auditum ſatis euidens eſt, cum ceterarum vti diximus dilectionum, nonnulla à carne ſumatur occaſio. Porrò viſus quidem in eo ſibi vendicat amoris Diuini ſimilitudinem, quòd ceteris omnibus excellētior, & ſingularis cuiuſdam naturæ, perſpicacior quoque ceteris inuenitur, & diſcernit multo remotiora. Denique odoratus quidem & auditus videntur vtique remota ſentire, ſed ad ſe magis quem ſentiat aerem creduntur attrahere. Viſus autem non ita, ſed magis ipſe exire videtur, & ad remota procedere. Sic & in dilectionibus eſt. Quodāmodo enim attrahimus proximos quos tamquam noſ-
K ipſos diligimus. Attrahimus & inimicos, quos ad hoc diligimus, vt ſint & ipſi ſicut nos, id eſt, vt ſint amici. Deum verò ſi, vt dignum eſt, tota virtute, tota anima, toto corde diligimus, ipſi magis in eū pergimus, & tota feſtinatione in eum qui ineffabiliter ſuper nos eſt, properamus. Iam verò & id manifeſtū eſt, quoniam in corporeis ſenſib⁹ viſus quidem ceteris omnibus, auditus reliquis tribus dignior, odoratuſq. & guſtum & tactum etſi non vtilitate, dignitate tamē ſuperare videtur, & guſtus tactui ſuperexcellere: quod manifeſtat etiam diſpoſitio ipſa membrorum. Oculis ſiquidem in ſummitate locatis, aures inferiores eſſe quis neſciat? Sic & auribus nares, & fauces naribus, ipſis quoque faucibus manus pariter, & reliquas corporis partes ad quas pertinet tactus, ſubeſſe manifeſtum eſt. Secundum ergo hunc modum, & in ſēſibus animę conſiderare licet alterum altero digniorem: D
quod quia facile iam poteſtis aduertere, breuitatis cauſa prætereo. Illud quoque veſtræ nihilominus diligentiæ conſiderandum relinquo, quòd quemadmodum artus corporis cadere neceſſe eſt quàm cito deſerit eos anima vegetare, ſic & eas quas diximus affectiones, quæ ſunt velut quædam animæ membra, ſine anima ipſius animæ (quæ Deus eſt) cadere omnino neceſſe eſt, quatenus videlicet aut ex toto non diligatur quod diligendum eſt, aut non diligatur ad E
quod debet, aut quomodo debet. Sūt enim qui parentes carnaliter tantum diligunt, & ipſi quoque cōfitentur Domino cum benefecerit eis. Sed huiuſmodi dilectio aut omnino vocanda dilectio non eſt, aut caduca eſt, aut decidens in terrena.

De duplici baptiſmo, & de relinquenda propria voluntate. Sermo.

SCitis fratres (firmiſſimè enim tenetis Catholicam veritatem) quòd in Baptiſmate abrenunciantes diabolo pater cæleſtis adoptet, & in regnum filij claritatis ſuæ de poteſtate transferat tenebrarum. Nimirum ipſa eſt ſtola prima quam verè citò proferre miniſtros paternus iubet affectus, non oris petitionem, non deſiderium cordis exſpectans, ſed & ipſum intellectum præueniens in benedictionibus dulcedinis. Quotquot enim *Gal. 3. c.*
baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, Chriſtum induimus. De quo & alius clamat teſtis & ipſe fidelis, quia quotquot receperunt eum, *Ioā. 1. b.*
dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Nec verò inanis eſt aut infirma poteſtas, quia *Rom. 8. g*
nimirum certi ſumus continuò & nos, quoniam neque Mors, neque Vita, neque Virtutes, neque Angeli, neque altitudo, neque profundum, poterit nos ſeparare à caritate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Sed attende quanta enumerauit Apoſtolus (eius enim verba ſunt) minimè tamen adijciens, nec nosipſi. Nimirum, hæc eſt libertas qua Chriſtus nos liberauit, vt nulla penitus creatura auellere nos, aut vim facere poſſit. Soli id deſerere poſſumus propria voluntate abſtracti, & illecti à propria concupiſcentia. Præter hanc enim nihil eſt quod timea- M
mus. Denique donec voluntatis vſum, & facultatem deliberandi renatus quiſque recipiat,

cipiat, à caritate Dei ſeparari omninò non poteſt. Securus interim degit ſub protectione & aduocatione Domini Dei ſui, non eſt, quod vereatur ex omnibus. At vbi ſanæ diſcretionis annos ingrediens redditur ſibi, ceterorum vtique violentiam nec tunc quidem formidare neceſſe eſt, ſed ab ea, quæ dormit in ſinu caueat, propria ſcilicet voluntate. Erit fortè peccatum in foribus, ſed appetitus eius ſub eo eſt, tantum ipſe aperire renuat, conſentire recuſet. Denique primos parentes non vrſus, aut leo, ſed potius ſerpens callidior vtique, nō fortior ceteris animantibus ſupplantauit. Nec mulierem vir, ſed mulier virum. Serpens ò Eua decepit te, decepit profectò, non impulit, aut coëgit. Mulier tibi, ò Adam de ligno dedit, ſed offerendo vtique, non violentiam inferendo. Neque enim poteſtate illius, ſed tua factum eſt voluntate, vt eius voci plus obedieris quàm Diuinæ. Ceterum ſi ille ſibi non prçcauit ignarus, nos ſaltem nobis tot exemplis præmoniti caueamus. Imò verò quoniam periclitati ſumus & nos miſerabiliter in hac parte, de cetero iam remedium aliquod tantis prouidere malis ſolicitè ſtudeamus. Quando enim fortis ille armatus, quem fortior ſuperueniēs alligauit, atrium illud olim ſuum valuit violentia aliqua obtinere? Sed vacuum ſibiq. inſipienter expoſitum domicilium reperit, & cum alijs ſeptem nequioribus, non fortioribus ingre-
A diens, non irruens, liberè habitauit. Quis verò illum admiſit, niſi propria voluntas? Ipſa eſt, quæ in poteſtatem tenebrarum denuò redijt, quæ nos iterum ſubdidit mortis imperio. Veni Domine Ieſu etiam nunc. Ieſu bone eijce iterum fortiter, quem nos inſipienter admiſimus. Tunc enim verè liberi erimus etiam nunc, ſi nos liberaueris. Irritum fecimus fœdus primum, tibi peccauimus Domine, ſatanæ, & operibus eius obligantes denuo noſmetipſos, iugo iniquitatis colla vltranea ſubmittentes, & ſubijcientes nos miſeræ ſeruituti. Itaque fratres mei, rebaptizari nos conuenit, ſecundum fędus inire neceſſe eſt, opus eſt profeſſione ſecunda: nec iam ſufficit abrenunciare diabolo, & operibus eius, mundo pariter abrenunciandum eſt, & propriæ voluntati. Ille enim ſeduxit, ille tradidit nos. In priori nimirum baptiſmate, quando nihil nobis adhuc voluntas noſtra nocuerat, ſatis fuerat abrenunciare diabolo, cuius profectò inuidia peccatum pariter, & mors per vnum ingrediens, in omnes homines pertranſiuit. Ceterum poſtquam mundi fallentes illecebras, & infidelitatem propriæ voluntatis manifeſtè ſumus experti, de cetero iam in ſecundo (vt ita dixerim) conuerſionis noſtræ Baptiſmate, merito prorſus, & non ad inſipientiam nobis: non reſarcire tantummodo fœdus primum, ſed etiam roborare ſoliciti, ipſis quoque affectibus pariter abrenunciamus. Studeamus proinde dilectiſſimi, immaculatos nos ab hoc ſæculo cuſtodire, ſcientes quoniam Religio munda, & immaculata coram Deo hæc eſt. Caueamus autem à priori volūtate tamquam à vipera peſſima, & nequiſſima, & quæ ſola deinceps damnare poſſit animas noſtras. B

De primordijs, medijs, & nouiſſimis noſtris, Sermo.

FIli memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis. Recole primordia, attende media, memorare nouiſſima tua. Hæc pudorem adducit, iſta dolorem ingerunt, illa metum incutiunt. Cogita vnde veneris, & erubeſce: vbi ſis, & ingemiſce: quo vadas, & contremiſce. Vide ne adijcias adhuc ignorare, ne fortè ſuper te veniat terribilis illa comminatio quam ſponſus intonat, dicens: Si ignoras te ò pulchra inter mulieres, egredere, & abi poſt greges ſodalium tuorum. Primo ſiquidem cum in honore eſſes ò homo, non intellexiſti, vnde comparatus es iumentis inſipientibus, & ſimilis factus es illis. Iam ſi nec vexatio intellectum dederit auditui, etiam poſt greges abibis, illis nihil mali ſentientibus, malis expoſitus vniuerſis. Agnoſce ergo primordia tua, & erubeſce comparatum te eſſe iumentis: memorare nouiſſima tua, & time, ne abeas etiam poſt iumenta. Erubeſce, inquam, quòd pro conſortio Angelorum, conſortium ſortitus es pecorum, non modo in neceſſitatibus corporis, ſed etiam in affectibus cordis. Cum iumentis partiris cibum terræ, quia panem Angelicum, panem faſtidiſti cæleſtem. Non ſolum autem, ſed etiam, quod peius eſt, in recto corpore curua eſt anima, & in corpore manet humanæ animæ ſimilitudo, in anima verò beſtiali ſimilitudine mutata eſt ſimilitudo Dei. An non confunderis ſurſum caput habere, qui ſurſum cor non habes? C

Eccl. 7. d *Cant. 1. d* *Pſ. 48. c*

bes? corpore rectus ſtare, qui corde repis in terra? An non repere eſt in terra carnem ſapere, carnalia deſiderare, carnalia quærere? Verumtamen quia ad imaginem & ſimilitudinem Dei creatus es, ſi perdidiſti ſimilitudinem, ſimilis factus iumentis, ſed in imagine pertranſiſti. Ergo ſi in ſublimi poſitus, non intellexiſti quoniam limus eſſes, noli infixus in limo profundi ignorare quia imago Dei es, & erubeſce quòd peregrinam ei ſuperinduxeris ſimilitudinem. Memor nobilitatis tuæ, pudeat te tantę deiectionis. Ne ignores pulchritudinem tuam, vt de fœditate amplius confundaris. Hæc eſt iuxta Salomonem confuſio adducens gloriam, quando à tanta gloria cecidiſſe confunderis. Eras enim aliquando gloria & honore coronatus, conſtitutus ſuper opera manuum Domini, incola paradiſi, Angelorum ciuis, & domeſticus Domini Sabaoth. Hinc deiecisti teipſum in has interiores tenebras, vnde ad exteriores quoque & palpabiles tenebras eijciendus eris aliquando, ſi non caues. Ab iſta inquam gloria filiorum Dei depoſuiſti temetipſum, à felici illa & dulciſſima patria, ab horto voluptatis exulem te feciſti. Ecce vnde veniſti: vis noſſe quò deueniſti? In locum vtique afflictionis. Siquidem vita tua inferno appropinquauit. Quid enim hic niſi labor & dolor, & afflictio ſpiritus? Sed nunc ita contigit tibi, ac ſi puer in carcere natus ſit, & in carcere ſit nutritus, & quia numquam viderit lucem, miretur ſuper triſtitia & anxietate matris ſuæ. Illa enim ſcit vnde doleat, & quia nouit bona, grauiora ſunt ei mala, & recordatione pacis amaritudo eius amariſſima eſt. Tibi magna bona videntur minora mala, & præ maioribus compedibus quibus aſſuetus es, minores annulos requiem putas. Comedere appetis, quia fames te cruciat. Vtrumque labor eſt, ſed quia fames grauior magis, comedere neſcis eſſe laborem. Denique poſtquam fames depulſa fuerit, vide ſi non grauius ducis comedere, quàm eſurire. Sic ſe habent vniuerſa ſub Sole, vt nihil ſit in eis verè iucundum, ſed ab vno ſemper tranſire velit homo ad aliud, ſolaq. viciſſitudine releuetur vtcumque, ac ſi proſiliat ab aqua in ignem, & inde rurſus in aquam reſiliat, vtpote, qui neutrum ferre poſſit. Omnis ſiquidem laboris remedium, alterius laboris initium eſt. Nemo in hoc ſæculo nequam quod vult habere poteſt, quandoquidem

D

nec iuſtus iuſtitia ſatiatur, nec voluptuoſus voluptate, nec curioſitate curioſus, nec ambitioſus inani gloria. Ecce vnde doleas ſi nondum inſenſibilis factus es. Ecce vnde doleas, quòd in exſilio poſitus es, in deſerto moraris, & in tenebris ambulas, & in lubrico, & in ſudore vultus tui veſceris pane tuo. An non in amaritudine moratur oculus tuus, quoties iſta conſiderat & deplorat pariter cum Propheta. Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt? Habes iam primordia, habes etiam media: ſed nouiſſima quæ ſunt? Nam de eis dicitur, quòd eorum memor non peccabis, Ipſa ſunt mors, iudiciũ, gehenna. Quid horribilius morte? quid iudicio terribilius? Nam gehenna nihil poteſt intolerabilius cogitari. Quid metuet ſi quis ad iſta non trepidat, non expaueſcit, nõ timore concutitur? O homo ſi pudorem perdideras ad nobilẽ creaturã pertinentem, ſi dolorem non ſentiebas afflictionis, quod eſt etiam carnalium: vel timorem non amittas, quoniam ille eſt etiam iumẽtorum. Oneramus aſinum, & fatigamus in laboribus plurimis, & nõ curat, q̃a aſinus eſt. At ſi in ignem impellere, ſi in foueam præcipitare velis, cauet quantũ poteſt, quia vitam diligit, & mortem timet. An non tibi ergo iuſtum videtur, vt qui modo iumentis inſenſibilior fuerit, poſt iumenta ipſa compellatur abire, & in tormentis poſitus locum teneat poſteriorem? Time ergo ò homo, quòd in morte ſeparandus es à bonis omnibus huius corporis, & tam dulce carnis & animæ vinculum amariſſimo ſecandum diuortio erit. Time, quod in terribili iudicio ei præſentandus es, in cuius manus horrendum eſt incidere: & eo examinante quem nihil latet, ſi quidem inuenta fuerit in te iniquitas, alienandus ab vniuerſitate quietis & gloriæ, & ſegregandus à numero beatorum. Time quod in gehenna cruciatibus æternis & immenſis exponendus es, in ſorte diaboli & Angelorum eius, in igne ęterno, q̃ pręparatus eſt eis. Hic ergo timor initium ſapientiæ dicitur, non pudor, non dolor: quia neuter eorum ſic initiat ad ſapientiam, neutar tantam habet efficaciam. Vnde eſt quod non dicitur memorare primordia, aut media, ſed nouiſſima, & non peccabis. Validior enim eſt & vehementior ſpiritus timoris ad reſiſtendum peccato, quam pudor & dolor: quia pudor de multitudine, & dolor de qualicumque huius mundi

E
Pſ. 119. a
Eccl. 7. A
Hebr. 10 f

mundi

mundi conſolatione capit ſolatium, timor verò non inuenit vnde conſoletur: Nam in morte non magnum, non paruum aliquid de bonis huius mundi tecum delaturus es, in iudicio nec fallere nec reſiſtere poſſibile erit: in gehenna penitus nulla conſolatio, ſed perpetuum væ, vlulatus, fletus, & ſtridor dentium.

De triplici miſericordia, & quattuor miſerationibus. Sermo.

Pſ.50.a MIſerere mei Deus, ſecundum magnam miſericordiam tuã. Sicut ſunt peccata minima, sũt mediocria, sũt & magna: ſic eſt miſericordia parua, mediocris, & magna. Magnus ergo peccator magna miſericordia opus habet: vt vbi abundauit delictũ, ſuperabundet & gratia. Paruam miſericordiã dico exſpectationem qua non ſtatim punit peccantem, ſed exſpectat ad penitentiam. Paruam autem non in ſe, ſed ad comparationem aliarum. Alioquin magna planè, magna omninò miſericordia, exſpectatio Dñi eſt: Nam peccantem Angelum omninò non exſpectauit, ſed præcipitauit: hominem quoque peccãtem non diſtulit, ſed protinus expulit de paradiſo. Nunc iam exſpectat, diſſimulat, ſuſtinet decem annis, viginti, vſque ad ſenectutem, & ſenium. Etſi conſideremus quãta & quàm plurima peccata quotidie fiunt, nonne leuia reputamus illa quæ tam cõtinuò damnationis excepere ſententiam? Nihil proinde mirum ſi ipſius quoque Prophetæ penè moti ſunt pedes, penè greſſus effuſi, quoniam Zelabat ſuper iniquos pacem peccatorum videns: ſi peccatores ipſi dicunt, quomodo ſcit Deus, & ſi eſt ſcientia in excelſo? Sed hæc eſt gratia crucis Chriſti, & virtus. Viuo ego dicit Dominus, nolo mortẽ peccatoris, ſed vt magis conuertatur, & viuat. Quantum verò mihi videtur, vox Chriſti reſurgẽtis eſt iſta: Ac ſi dicat, velit nolit Iudæus, viuo ego. Nolo mortẽ peccatoris qui mori volui pro peccatoribus. Volo vt fructuoſa ſit mors mea, & copioſa per eã fiat redemptio. Hãc ergo miſericordiam Dñi qua tardat ferire, paratus ignoſcere: paruam non quidem in ſeipſa, ſed aliarũ comparatione nominaui, quia hæc ſi quidem ſola fuerit, nullatenus ſufficit ad ſalutem, imò verò iudicium damnationis accumulat, vt dicatur: hæc feciſti, & tacui. Apoſtolum proinde audiamus more ſuo terribiliter intonantem. An diuitias bonitatis eius, inquit, (haud dubium quin Dei) & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam patientia Dei ad pęnitentiam te adducit? Tu autem ſecundum duritiam tuam, & cor impœnitens, theſaurizas tibi iram in die iræ. Theſaurizas, inquit, tibi theſauros iræ pro prærogatis theſauris miſericordiæ quos contemnis, & euacuas in te miſericordiam Dei. Sed ſecundum quid? Secundum duritiam tuam, ait, & cor impœnitens. Quis autem ſcindet duritiam iſtam, niſi qui paſſione ſua petras ſcidit? Quis dabit cor pęnitens, niſi à quo eſt omne datum optimum? Hæc eſt ſecunda miſericordia omninò maior priore, quæ facit ne prima infructuoſa, & conuertatur in damnationem mortis, dando ſcilicet pœnitentiam, ſine qua exſpectatio non modo nõ prodeſt, ſed obeſt plurimum. Et hæc quidem in leuibus peccatis poteſt ſufficere, quoniam in his à quibus abſtinere non poſſumus dum geſtamus corpus peccati, ad ſalutem ſufficere poteſt pœnitentia quotidiana. At in grauioribus quidem, & quæ peccata ad mortẽ ſunt, opus eſt nõ modo pœnitentia, verum etiam continentia. Difficilis prorſus res, & ſoli Diuinæ virtuti poſſibilis, ſuſceptum ſemel peccati iugum à ceruicibus excutere: quoniam qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati, nec poteſt iã liberari niſi in manu forti. Hæc eſt magna miſericordia magnis neceſſaria peccatoribus, de qua dicitur: Miſerere mei Deus ſecũdum magnam miſericordiam tuam, & ſecundum multitudinẽ miſerationum tuarum, &c. De quattuor filiabus magnæ miſericordiæ dictum eſt, quæ ſunt immiſſio amaritudinis, ſubtractio opportunitatis, virtus reſiſtendi, & ſanitas affectionis. Quandoque enim ei qui peccato quouis obligatus tenetur, piè immittit Dominus amaritudines quaſdam, quæ mentem occupant hominis, & expellunt perniciosam delectationem peccati. Quandoque ſubtrahit opportunitatem, nec tentari patitur infirmitatem. Quandoque virtutem donat reſiſtendi quod maius eſt, vt ſcilicet tentationem ſentiens viriliter agat, & non conſentiat. Quandoque affectionem ſanat, quod perfectiſſimum eſt, & in quo prorſus tentatio tollitur: vt non ſolum non conſentiatur ei, ſed nec ſentiatur quidem.

Marginal references: Pſ.72.a — Ezech. 18.g — Pſ.49.d — Rom.2.a — Pſ.50.a

De

De ſeptem donis Spiritusſancti contra ſeptem vitia. Sermo.

SApientia vincit malitiam, dum ſatanam conterit Dei virtus, & Dei ſapientia Chriſtus. Attingit ergo à fine vſque ad finem fortiter, in cælo quidem, deijciendo ſuperbum, in mundo, ſuperando malignum, in inferno, ſpoliando auarum. Et diſponit omnia ſuauiter, in cælo, ſtantes Angelos confirmando, in mundo, venũdatos redimendo, in inferno, captiuos liberando. Aut ſi melius placet, accipiamus hoc modo. Ordinata procedit acie aduerſus ſeptem peccati gradus ſpiritus ſeptiformis. Et primus contra negligentiam timor exſurgit, nimirum ipſe eſt quo cõcutitur anima, diſcutitur conſcientia, excutitur ſopor læthalis, incutitur ſolicitudo. Denique qui timet Deum, nihil negligit, ſed veretur omnia opera ſua. Ceterum vt grauior ſit conflictus, ſquama ſquamę iungitur & comitantia ſunt in humano corde negligentia ſui, & curioſitas ceterorum. Triplex enim (vt ait Sapiens) incommodum eijcit de domo inhabitantem, fumus, ſtillicidium, mala vxor. Quando verò hæc deerunt negligenti? Propria quidem qui negligit, fumum non abigit, vxorem non corrigit, te-

K ctum non reficit. Fumant peccata nullo miſericordiæ ſtudio, nullis lacrymarum vndis extincta, & fumus ille terrimus, & intolerabilis. Malignantur voluntas ipſo neglectu quotidie deterior ſemetipſa. Stillat ſuperni iudicis indignatio ex defectu vtique caritatis, quæ ſola operit multitudinem peccatorum. Egrediatur vtique foras neceſſe eſt, & curioſius exteriora conſideret qui ſic interna deſpicit, præterita non reſpicit, præſentia nõ inſpicit, futura non proſpicit. Euidenter proindè curioſitati pietas aduerſatur, & quem illa à corde euocat, iſta reuocat. Nimirum pietas illa eſt cultus Dei, & in corde colitur, qui in corde cognoſcitur habitare. Parit autem curioſitas experientiam mali, vt facilè qui per multa vagatur offendat, facilè cadat in laqueũ, facilè inueniat quod perniciosè delectet. Confligit ſanè aduerſus hanc ſcientiam ſpiritus, docens eligere bonum, reprobare malum: docens quid pernicioſum ſit, quidve expediat experiri. Verumtamen in multis iam in concupi-

Gen. 34. a ſcentiam experientia tranſire videtur. Habes ergo hos gradus in Dina filia Iacob, quã nimirum ad videndum alienigenas mulieres egreſſam, Emor filius Sichem rapuiſſe, corrupiſſe, ac deinde triſtem blãditijs delinijſſe legitur, ita vt illius animæ anima eius adhæſerit. Dico autem in concupiſcentiam, & vt Propheta meminit, in affectum cordis trãſiſſe hominem qui legem ſpreuit, honeſtatẽ abiecit, valefecit pudori, timorem autem Domini penitus tranſilijt, ſoloq. vehitur appetitu, ſequitur concupiſcentiam ſolam,

ſola trahitur voluptate, & eſt apud eũ pro E ratione voluntas. Contra hanc igitur concupiſcẽtiam mali, dimicat fortitudo, neque enim vlla iam niſi in manu forti liberatio eſt. Indicat ſibi homo ieiunia, corpus caſtiget, & ſubijciat ſeruituti, ne fortè iam de radice colubri egrediatur regulus, de cõcupiſcentia conſuetudo. Quemadmodum enim miſera nimiũ & miſerabilis humana fragilitas ſine pruritu concupiſcentiæ, aut impetu deſiderij ſola conſuetudine ipſa ad illicita trahatur, vtinã omnibus liceat ignorare:

Nimirum peccatum faciens, ſeruus eſt pec- *Ioã. 8. d* cati, ſeruus planè diaboli, ad praua quæque prout ducitur ſequens, à quo nimirum captiuus tenetur ad ipſius voluntatem. Eſt autem conſuetudo hæc grauis quædam & pernicioſa catena, ſoluenda vtique facilius quàm rumpenda: vt hic maximè vulgare illud prouerbium videatur vſurpari, induſtriã violentia potiorem: vt quemadmodum vis vi repellitur, & feruore ſpiritus feruor extinguatur deſideriorum, vt maligni artem arte deludas, & conſuetudini conſilium opponas. Alioquin ſi fortè violentiã quæras & caſtigationem corporis ſperes cõſuetudini præualere, timendũ omninò eſt, ne ſit pernicioſus labor, & prius ipſa ſubſtãtia deficiat q̃ inolita concupiſcentia, præſertim quòd altera quædã natura ſit ipſa cõſuetudo. Neceſſariũ itaque eſt conſiliũ, vel ab ipſo magni conſilij Angelo miniſtratum, vel ab homine aliquo ſpirituali q̃ cogitationes ſatanæ ſpiritualiaq. remedia non ignoret. Subtrahenda nobis occaſio eſt & opportunitas

fugiẽda peccati. Legimus fratres, in eremo M fornicationis ſpiritu quempiam impugnatum, laudabili prorſus induſtria à patre curatum. Aduocans .n. ſenior fratrem alterũ ſecreto, iuſſit vt eumdem laceſſeret iniurijs, & prior ipſe quaſi accepta ab eo iniuria q̃reretur. Anxiabatur ille, & cõfuſus vehemẽter, ſic in breui oblitus eſt priſtinæ tentationis, vt quærenti de ea, non ſine admiratione plurima

plurima reſponderet. Papè, viuere non licet, & fornicari libet? Sed fortè nedum venit cui victoria repoſita eſt, quem triũphus manet, cui corona debetur, & contẽptus ex conſuetudine ꝓdit, vt tanto liberius, quanto deſperatius peccans, totas iam concupiſcẽtiæ laxet habenas, toto impetu feratur in preceps, ſicut ſcriptum eſt. Peccator cum venerit in profundum malorum contemnit. Hunc ergo contemptum neceſſe eſt vt ſpiritus intellectus impugnet, illuminans tenebras cordis, & lucem Diuinæ miſericordiæ, & copioſæ miſerationis infundens. Intelligentia nempè Diuinis & altiſſimis rebus attribuenda eſt, quas quidem ratio humana nullatenus, difficile autẽ vel fides ipſa comprehendere poſſit, vt eſt illud: Vbi abundauit delictum, ſuperabundauit & gratia. Iam ſi contemptus perſtiterit, accedere neceſſe eſt & malitiam, vt quam poteſt conſolationem deſperatus miſer admittat, & cui non eſt pars in nobis, lætetur vel in malis, lætetur cũ malefecerit, & exſultet in rebus peſſimis. Ex his ergo ſolum hoc remedium eſt, vt ipſa aduerſus malitiam ſapientia congrediatur, propriaq. dextera prelietur, quæ ſuccumbere omninò non nouit. Quãdo enim liberetur qui in habitationem deſcẽdit, niſi præueniatur in benedictionibus ſupernæ dulcedinis, vt clauum clauo expellat, & peſtiferam dulcedinem vitiorum iucunditas ſpiritualis vnctionis excludat? Attingit ergo à fine vſque ad finem fortiter ſapientia victrix, eradicando ſingula vitia, ſingulaſq. inſerendo virtutes. Excutitnr ſiquidem negligentia, vt timoris ſpiritus repleat mentẽ, abijciatur curioſitas, vt ſuccedat pietas, experientia mali fugatur, apponiturq. ſcientia. Sic & concupiſcentię præualet fortitudo, & conſilium conſuetudinem amputat, & intellectus vigens contemptum amouet, & deſperante omninò malitia, ſapientia regnat. Qua quidem triumphante, de cetero miſeram illam aĩam quam perniciosè negligentia ſoporauerat, peius excitauerat curioſitas, attraxerat experientia, tenuerat concupiſcentia, ligauerat cõſuetudo, contemptus in carcerem truſerat, malitia iugulauerat, timor ſuſcitat, pietas blandè demulcet, ſcientia quid actũ ſit indicans, dolorem apponit, quod ſuum eſt, fortitudo erigit, conſilium ſoluit, intellectus educit de carcere, ſapiẽtia menſam ponit, refocillat eſurientem, & ſalutaribus reparat alimentis.

Prou.18 a.

Rom.5.d

De eo quod ſcriptum eſt: Beatus homo qui inuenit ſapientiam, & qui affluit prudentia. Sermo. Prou. 3. b. B

Qvid in hoc mundo agimus fratres, aut quid facimus de hoc mundo? Si ſaluari contendimus à præſenti ſæculo nequam, quid adhuc de hoc mundo decernimus? Si exire volumus, quid compedes noſtros nobiſcum trahere laboramus? Ponamus aureos eſſe, ſed multo melius eſt ſine his liberari, quàm eorum occaſione teneri. Non æſtimemus pretium, ſed impedimentũ conſideremus, ne præter ipſam quæ dura ſatis reputanda eſt conditionis neceſſitatem, etiam cupiditatis viſco inhærere hic incipiamus, & inanis ſolicitudinis nexibus irretiri. Quid enim in cõpedibus faciat quis, percunctari fortè minus congruum iudicetur, quod videlicet ad patiendum magis, quàm ad aliquid faciendum ſoleant hoĩes compediri: & actionis impedimẽta compedes ſunt, adminicula paſſionis. Agẽdum tamen nobis aliquid in hoc mundo, agenda vtique pœnitẽtia, ſed ad paſſionem hæc potius, quàm ad actionem videbitur pertinere. Nihilominus tamen agendum hic nobis aliquid: non quidem de hoc mundo, ſed in hoc mundo. Cum enim legatur Adam in loco voluptatis ab initio poſitus vt operaretur, quis ſanum ſapiens, filios eius in loco afflictionis ad feriandum poſitos arbitretur? Operemur ergo, ſed cibũ qui non perit, operemur opus ſalutis nr̃æ, operemur in vinea Dñi, vt denarium diurnum accipere mereamur, operemur in ſapientia quæ dicit: Qui operantur in me, nõ peccabunt. Ager enim eſt mundus, ait veritas, fodiamus, in eo theſaurus abſconditus latet, effodiamus eum. Ipſa eſt enim ſapientia quæ trahitur de occultis. Omnes eam quærimus: omnes concupiſcimus eam. Sed fruſtra quærit qui in lectulo ſuo quęrit, neque enim in terra ſuauiter viuentium inuenitur. Lectulus eſt, & ibi gigantem quæris? Tuus eſt, & ibi ſperas inuenire eum qui diuerſoria ſemper ignorat? Si quæritis, inquit, quærite: conuertimini & venite. Quæris vnde? A lectulo tuo. Quæris vnde conuertaris? A voluntatibus inquit, tuis auertere. Etſi in voluntatibus meis non inuenio: vbi, inquis, inuenio ſapientiam? Vehementer enim eam conſiderat anima mea: nec inueniſſe ſufficiet, ſi contigerit inuenire: niſi menſuram bonam, & confer-

Eccl.24. e

Matt.13

C

Iſai.21. a

Ibid.18. a

confertam, & coagitatam, & ſupereffluen-
Prou.3.b tem ponam in ſinum meum. Merito quidē.
Beatus.n.homo qui inuenit ſapientiam: & qui affluit prudentia. Quære ergo dum inueniri pōt, dum propè eſt, inuoca illam. Vis audire, quam propè ſit? Prope eſt verbū in corde tuo, & in ore tuo, tantum illud recto ſi quæſieris corde. Erige cor ſurge de lectulo tuo, vt non fruſtra audias admonētem ſurſum habere cor. Sic enim inuenies corde ſapientiam, ore affluet prudentia, ſed affluere nō effluere, vel euomere cura. Nimirum mel inueniſti, ſi inueniſti ſapientiam, tantū ne multum comedas, ne ſatiatus euomas illud. Sic comede, vt ſemper eſurias Nam ipſa
Eccl.24.c dicit: Qui me edunt, adhuc eſurient. Noli multum reputare, quod habes, noli ſatiari ne euomas: & hoc ipſum quod videris habere, auferatur à te: quippè, qui ante tempus quærere deſtitiſti. Neque enim dum poteſt inueniri, dum propè eſt, ab inquiſitione, vel
D inuocatione ceſſandum eſt. Aliter quoque
Prou.25.d ſicut qui mel comedit multum (vt ait idem Salomon) non eſt ei bonum: ita qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria. Quid tu Pilate ſeorſum interrogas Dn̄m, vt tibi ſuſurret in aure quid ſit veritas? Multum eſt ad te: non dabitur ſanctum cani, nec margarita porco. Quære potius fidei guſtum, ſatietatem intelligētiæ interim ne requiras. Merito fratres, reuerberata acie protinus reſiliuit: & reſponſum non ſuſtinens, egreſſus eſt ad Iudæos, qui ambulare cęperat in magnis, & miſerabilibus ſuper ſe, quid eſſet veritas percunctatus. Quocirca quæramus ſapientiam in corde: & ſapientiam, quæ eſt ex
Rom.12.a fide quēmadmodū Apoſtolus ait: Non plus ſapere, quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. Sobria ſiquidem ſapientia eſt in pœnitudine peccatorum præteritorum, in contemptu præſentium commodorum, in deſiderio futurorum præmiorum. Inueniſti plane ſapientiam, ſi prioris vitæ peccata defleas, ſi huius ſæculi deſiderabilia parui pendas, ſi æternam beatitudinem tuto deſiderio concupiſcas. Inueniſti ſapientiam, ſi tibi horum ſingula ſapiunt prout ſunt, vt hæc quidem amara, & omninò fugiēda, iſta quoque velut caduca, & trāſitoria contemnenda, illa verò, vt perfecta bona totis appetenda deſiderijs, intimo quodam animi ſapore dijudices, & diſcernas. Atque hæc quidem ſobria eſt ſapiētia, & vomitum neſcit, vbi & timoris frigus ex recordatione peccatorum, & caritatis feruor ex appetitu Diuinarum promiſſionum, tepiditatē amouet, earum, quæ nunc ſunt peſſimarum oc- E
cupationum: vt nec euomas ſapiētiam, nec euomaris ab ea. Sicut enim beatus homo Prou.3.b
qui inuenit ſapientiam: ſic etiam beatus vir vel beatior etiam, qui morabitur in ſapientia: fortè enim hoc ad affluentiam ſpectat. Sanè in his tribus ore affluit ſapientia, vel prudentia, ſi ſit in ore confeſſio propriæ iniquitatis, ſi gratiarum actio, & vox laudis, ſi etiam ſermo ædificationis. Nimirum corde Rom.10.b
creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem: atque in principio quidem Prou.18.c
ſermonis iuſtus accuſator eſt ſui. Nam in medio magnificare Dn̄m, in tertio quoque (ſi eatenus affluit ſapientia) ædificare proximum debet. An vero, & in opere affluendū eſt ſapientia? Eſt maximè. Quæramus ergo, & in opere triplicē affluentiam: nā & olim dictum eſt à ſapiente quodam, ꝙ ſapientia tripliciter deſcriberetur: Itaque ſi vos melius nō habetis: puto ego, quod ad opus pertinet, copiosè ſatis affluere ſapientia, quicūque inter vos continenter, patienter, & obedienter conuerſatur, tantum vt fidelis obedientia propriam mortificet voluntatē, humilis continentia carnalem pariter, & ſæcularem amputet voluptatem, hilaris patiētia vtramque ſimul, & corporalem ſcilicet, & mūdialem viriliter ſuſtineat aduerſitatem.

De triplici genere bonorum, & vigilantia ſuper cogitationibus. Sermo.

ET propenſius ſtudium, & cura vigilantior noſtris eſſet cogitationibus adhibenda fratres mei, noſtris inquam, quibus tam ſanctarum meditationum aſſiduè materia miniſtratur: nocte enim & die nobis Propheticæ, & Euangelicæ, ſed & Apoſtolicæ voces canuntur, & leguntur, quæ & pœnam minantur inferni, & gloriam regni pollicentur. Vnde ergo nobis tam vanæ, tam noxiæ, tam obſcœnæ cogitationes, quæ nunc immunditia, & eleuatione, nunc ſuperbia, & ambitione, ceteriſq. paſſionibus torqueat nos, vt vix aliquando in ſerenitatem ſanctarum cogitationum reſpiremus? Væ nobis à torpore, & tepore cordis noſtri, qui permittimus nos his vanitatibus occupari, & non magis ex inſtanti tranſilimus bona Domini, ſiue in naturalia, ſiue in ſpiritualia, ſeu

etiam

etiam in æterna. Et quidem naturalia bona magna, ſpiritualia maiora, ſed maxima ſunt æterna. In primis reparamur, in ſecundis exercitamur, extendimur, & beatificamur in tertijs. Si non potes oculum meditationis in illam ſublimitatem æternalium bonorum infigere, quia diſtantia ſunt, & omnem ſenſum exſuperat in bona gratiæ, quæ ſunt in exercitio virtutum, viſum reflecte, vt videas, quam puræ conſcientiæ, quam liberæ frontis ſit verſari, & conuerſari in caſtitate, & caritate, in patientia, & humilitate, ceteriſq. virtutibus, quæ amabilem Deo placabilem, & imitabilem hominibus reddunt. Quod ſi & hæc nimis ſublima ſunt, & traſgredientia infirmitatem tuam, demitte oculos tuos in bona naturæ, quæ tibi tam familiaria eſſe debent, quantum tu familiaris es

G tibi. Nec ſic dicimus bona naturę quaſi gratiæ nō ſint, ſed ideo, quod ipſi naturæ quodammodo ingenita, & complantata fuerunt, antequam fieret peccatum illud, quod non ſolum perſonam infecit, ſed etiā ſtaturam. Ex tunc non ita nobis ad manum proueniſſe monſtratur propter vulnus inflictū, cum tamē nos illa in nobis, & circa nos eſſe tā rationibus, quam affectionib. plerumque

1. Cor. 12. a ſentiamus. Et quia nos ex anima, & corpore cōſiſtimus, iuxta vocem Apoſtoli: ab animali parte, id eſt, à bonis corporis incipiamus, vt non ſit prius quod ſpirituale eſt, ſed quod animale. Sūt autem omnia bona corporis, & quę ei ſolummodo debeamus, ſanitas. Nihil autē ei vltra dandum eſt, vel quærendum, ſed hoc termino ligandum, & frenandum eſt, cum fructus eius nullus ſit, & mors ſit finis illius. Sed hic fouea eſt, quę nolo vos lateat. Inſidiatur enim voluptas ſanitati, & tam ſubtili malignitate proſequitur, vt vix eam quis vel poſſit cauere, vel nouerit. Quod ſi voluptati ſeruitur, non ſanitati, hoc iam de natura non eſt, ſed ſub natura, quæ morti manus dat, cum magiſtrā conſtituit voluptatem. Inde etiam eſt, quod multi ad tā beſtiales, & rebelles impetus deſcēderunt, vel (vt dicam verius) ecciderunt, vt voluptatē præferant ſanitati, & in illis ipſis ſæpiſſimè volutentur, quæ ſciunt difficiles, & acutiſſimas ſubſequi paſſiones. Sicut autem corporis natura eſt ſanitas, ita cordis natura eſt puritas: quia turbato oculo non videbi-

H tur Deus: & cor humanum ad hoc factum eſt, vt ſuum videat creatorem. Si verò ſanitati corporis ſolicita eſt prouidentia, cuſtodia, puritati cordis tanto ſolicitior eſt impendenda, quanto pars iſta dignior illa eſſe conuincitur. Hic tamen ſimpliciter accipimus puritatem, vt videlicet omnia quæ agimus, pure, & humiliter confiteamur Domino in oratione, homini in cōfeſſione, & dicamus. Dixi, confitebor aduerſum me iniu- Pſ. 31. a ſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Et quia ſociale animal ſumus, ex his quæ in nobis ſunt, ad ea, quæ circa nos ſunt, tranſeamus: vt ſi fieri poteſt quod ex nobis eſt pacem habeamus cū omnibus hominibus. Hæc enim eſt lex naturalis ſocietatis, vt omnia quæcūque nobis fieri nolumus, alijs non faciamus: & quæ nobis fieri volumus, alijs impendere ſtudeamus. Sicut ergo debemus ſanitatem corpori, puritatem cordi, ſic & fratri pacem. Iam hinc tranſeundum eſt ad ſanctorū animas, quæ de huius mortalitatis carcere ad cælorum gaudia volauerunt. His profecto debemus imitationem: quia ſimiles fuere nobis paſſibiles, & notas nobis fecerunt vias vitę, quas tam infatigabiliter, quā interminabiliter tenuerunt. Sed, & illis qui non in tanta ſanctitate ſeu peracta pœnitentia exierunt, compaſſionem debemus, & orationē propter ſimilis naturæ conſortium, vt prius pater auferat ſcoriā eorum, & in beneficia flagella commutet, & ſic tamdem reconſignet ad beatę gaudia ciuitatis. Si enim tauri cum taurum mortuum inuenerint, plorant, mugiunt, & quaſi quibuſdam debitis humanitatis obſequijs fraterna funera proſequuntur, quid debet homo homini, quem I & ratio docet, & trahit affectio? Sicut ergo ſanctis animabus imitationem, ſic minus ſanctis compaſſionem debemus: illinc exēplum, hinc gemitum haurientes. A ſanctis verò Angelis auxilium quærendum eſt, & occultis ſuſpirijs, & frequentia lacrymarum: vt illi ſupereminenti maieſtati preces noſtras offerant, referant gratiam, quia adminiſtratorij ſpiritus ſunt, miſſi propter Hebr. 1. d nos, vt hereditatem capiamus ſalutis. Ab illo autem rerum omnium Domino pietas quærenda eſt, vt ille cuius natura bonitas, cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere, non reſpiciat multitudinem iniquitatum noſtrarum, ſed ſecūdum multitudinem miſerationum ſuarum miſereatur noſtri. Ipſi enim nos, & amorē debemus, & ſubiectionem cum omni reuerentia, & humilitate. Amorem, quia fecit nos, & benefecit nobis: ſub-

ſubiectionem,quia ſuper nos eſt,& hoc pręcipit nobis,terribilis in conſilijs ſuper filios hominum. Ita ergo, & ſanitatem corpori, puritatem cordi,pacem fratri,imitationem ſanctis, compaſſionem mortuis debemus: auxilium ab Angelo, pietatem à Deo poſtulemus. Ex arca naturalium bonorum habere debemus, & quærere, & vt ſciamus quia cum hæc, quæ omnia mandata ſunt, & data naturæ fecerimus, ſerui inutiles ſumus: quæ debuimus facere, fecimus. Aut vix enim,aut numquam inuenitur aliquod præceptum datum hominibus, quod tranſeat terminos poſſibilitatemq. naturæ. In his autem bonis, ſicut prædiximus, reparamur, & quaſi quodammodo reſtituimur in antiquum,dum ad ingenitam naturę ſuauitatem reuertimur, dum etiam nobis, & his qui circa nos ſunt,& eis qui ſupra nos ſunt, debitum rerum ordinem exhibemus.Et hęc quidem pro bonis naturalibus. Spiritualia autē bona in quibus exercemur vt ad æterna tendamus, ipſa eadem ſunt: ſed alia, quia alio intuitu conſiderata, cum plurimis tamen alijs quæ longum eſt enumerare. Illa enim iuxta naturam, hæc ſupra naturam eſſe noſcuntur: Nam & in ſpirituali exercitio non ſanitatem debemus corpori,ſed ſeruitutem,ſed afflictionem,ſed laborem,iuxta vocem illius ſpiritualis & ſummè ſpiritualis hominis q̃ dicebat: Caſtigo corpus meū, & in ſeruitutem redigo. Nec iſtam tantum cordi puritatem debemus,vt purè,& humiliter confiteamur peccata noſtra,ſed vt intētione,cogitatione,& opere hanc circūſpectionem exhibeamus, vt & vita noſtra ſit fructuoſa,& fama glorioſa,non quæ fructificet ſibi,ſed Deo: non quæ glorificet ſe,ſed patrē ſuū qui in cælis eſt. Pacem quoque nō ſolū fratribus exhibendam dicimus in via iſta,ſed cum his qui oderunt pacem,eſſe pacificum,portare oēs, & à nemine velle portari.Confitemur etiam non modo cōpaſſionem mortuis, & orationem, ſed in ſpe etiā congratulationem adhibendam: quia, etſi contriſtādum eſt, quod in locis purgatorijs patiuntur,multo amplius col'ætandū, quod propè eſt, vt abſtergat Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, & iā nō ſit neque luctus,neque clamor,ſed nec vllus dolor,quæ prima abierunt. Sanctis verò animabus nō iam imitationem nec à ſanctis Angelis tantūmodo quærere debemus auxilium:ſed ardenter deſiderare conſpectū eorum, & eſſe cum illis, & videre quæ ſint illæ colūnæ cæli qua ſuſtinent orbem terrarum,in quibus rutilat,& relucet tantum,& tam excellens Diuinitatis inſignę.In Domino autem non ſolum pietas quærendā eſt, ſed,& in eum tota affectio dirigēda, vt diligamus nos propter ipſum, & ſuſpiciamus quæ ſit illa maieſtas quæ cuncta faciat,cuncta cōtineat,& in quā deſiderāt rationabiles creaturæ proſpicere. Hæ ſunt ſemitæ ſpiritualis exercitij, in quibus religioſa mēs & dilatatur,& delectatur, eorum quæ ſunt retrò oblita,& ad anteriora id eſt,æterna bona ſe extendēs, pergit ad palmam ſupernæ vocationis. Numquid nō ſupra naturā beatus iſte Andreas Apoſtolus,cuius ſollemnitas præ manibus eſt,tranſierat, qui dicebat: O bona crux diu deſiderata, & iam concupiſcenti animo præparata, ſecurus & gaudens venio ad te. Alterati hominis eſt iſta vox,& qui de bonis naturæ ad gratiæ bona ſurrexerat: vt non ſolum gloriaretur in ſpe, ſed & in tribulationibus, & gaudens iret à conſpectu concilij, quod dignus eſſet pro nomine Ieſu contumeliam pati. Nō modo enim patienter,ſed & libenter, verum, & ardenter ad tormenta ſicut ad ornamēta,ad pœnas ſicut ad delicias properabat.Porro quidem æterna bona illa bona ſunt quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, & quæ nūquam exeunt ab illa patria,quæ neſcit niſi gaudium, & iubilationem. Ibi nihil deeſt,ecce abūdantia qua impleatur humana cupiditas. Quæ eſt iſta copia vbi nihil quod nolis fit, totū ſit quod velis? Fiat pax (ait Propheta ad Hieruſalem) in virtute tua, & abundantia in turribus tuis.In illis inquam turribus quæ iuxta Prophetam alium gemmis ædificabuntur, vbi adipe frumenti, non cortice ſacramenti ſatiabit nos Deus. Quod ſi nihil deerit nobis, aliquid autem vos latuerit, numquid erit gloria conſūmata? Ideo nihil latebit nos, & ecce ſapientia qua curioſitas hominis ſatietur. O ſapientia qua tunc omnia quæ in cælo,& quæ in terra ſunt, perfectiſſimè cognoſcemus in ipſo fonte ſapiētiæ rerum omnium cognitionem bibentes. Non metuam ſuſpiciones, non timebo conſilia, quia ciuitas illa (iuxta Ioannem) puriſſimo vitro ſimilis erit,vt ſicut per vitrum lucidiſſimè cernimus, ſic aliorum cōſcientias clariſſimè videamus: Quid ſi & nihil defuerit, & nihil latuerit,maneat aūt timor,& anxietas amittendi? Ideo nihil terret,& ecce potētia qua

Margin: K; 1.Cor.9 A; L; M; Pſ. 121. b; Apoc.21 e

Pſ.147. a quâ humana infirmitas roboretur. Qui poſuit, inquit, fines tuos pacem, & confortauit ſeras portarum tuarum, ita vt nullus inimicus intret, nullus exire poſſit amicus. Vbi ergo ſumma abundantia, ſumma ſapientia, ſumma potentia eſt, puto quòd nihil deſit plenitudini beatitudinis, quantum ſpectat ad ſummam felicitatis humanæ. Hæc ſunt bona naturæ, gratiæ, gloriæ, bona humanitatis, bona virtutis, bona æternitatis. Hæc cogitemus, hæc ruminemus fratres, & iuxta
A præceptum legis reuocemus ruminationẽ, quia ſic viuitur, & in talibus vita ſpiritus noſtri. Sic enim cogitatio ſancta ſeruabit nos, vt dicamus cum ſancto: Meditatio cordis
Ibid.18. c mei in conſpectu tuo ſemper, Domine, adiutor meus, & redemptor meus.

De triplici cuſtodia, manus, linguæ, & cordis. Sermo.

OMnes nobis cauſamur deeſſe gratiam, ſed iuſtius forſitan ipſa ſibi quæritur gratia deeſſe nonnullos. Nẽpe res cordis eſt grã, deuotionis iſta quam quærimus, & hoc munere ipſe ſe fraudat qui internum ei diſſimulat receptaculum exhibere. Ceterum vñ illi cura cordis, cui ne ipſa quidẽ adhuc oris circumſpectio, ſeu manus cuſtodia ſubeſt? Non ſibi deeſſe miretur cõſummationem, qui nec initium apprehẽdit, ſed ne is quoque, qui initium iam tenere videtur, ſi ad medium non peruenit. Magnum eſt homini ſæculari mundas habere manus, monacho nõ eſt magnum, ſed planè magnum ei malum eſſe probatur, ne ipſarum quidem cõtagia declinare. Imo verò, & in ipſis quoque manibus longè amplior mũditia, & iuſtitia abundantior à nobis exigitur, quã ab
1. Cor. 6. d illis. Nimirum illis dr̃: Fugite fornicationẽ, & qui furabatur, iam non furetur: ceteraq.
Eph.4. c ſimilia: quæ qui fecerint, regnum non conſequentur. Numquid, & nobis ab huiuſmodi contagijs operum, & tam graui manuum
B contaminatione timendum eſt? Sed quo nitidiores manus, eo grauius quoque minor in eis neuus offendit, & ſicut pretioſam veſtem exigua quæuis macula turpius decolorat. Nobis ad immunditiam minima quælibet inobedientia ſufficit, nec iam neuus eſt, ſed grauis macula, ſi in actionibus noſtris vel minorum reſidet negligentia mandatorum. Hæc igitur operum diligentia ſeruandorum, initia noſtræ conuerſationis exercet: dum adhuc quidem modicum, ſed tamen iã lumen in nobis eſt, niſi fortè magnum ſe putant habere lumen quibus veritas ait: Cum feceritis omnia quæ præcepta Luc.17. c ſunt vobis, dicite quia ſerui inutiles ſumus, quæ debuimus facere fecimus. Sed hoc, inquies, propter humilitatem monuit eſſe dicendum. Planè propter humilitatem: ſed numquid contra veritatem? Ceterum ſi circa factorum quoque cuſtodiam inuenimur adhuc negligentiores, nemo ſapiens eũ liquare culicem moneat, qui vtinam non glutiat vel camelum. At ſi iam manus mundatę fuerint (nec ſic quidẽ continuò ad cor tranſitur) labijs ſanè mundandis ſecundum ſtudium, & media ſolicitudo debetur. Quod ſi dixeris, rarus eſt, qui ſermones ſuos in iudicio diſponere videatur: vel ex hoc diſces quam ſit rara perfectio, cum nec perfectũ inueneris omnibus eſſe commune. Quis ſanè numeret quantas modicum linguæ mẽbrum contrahat ſordes: quàm multiplex in labijs incircumciſis immunditia coaguletur, quam ſit grauis pernicies oris incircumſpecti? C Eſt enim lingua diſſoluta in ſermonibus ocioſis, eſt lingua impudica, eſt magniloqua: quarum prima laſciuiæ, ſequẽs arroganti~ famulatur. Eſt etiã lingua doloſa, & item lingua maledica, quarũ altera in falſiloquam, & adulatoriã ſubdiuiditur: altera verò nunc in facie contumelias irrogat, nũc detrahit in occulto. Quod ſi de omni, vel otioſo verbo quodcumque loquuti fuerint hoĩes, Deo ſunt reddituri rõnem in die iudicij: quanto diſtrictius de verbo mẽdaci, mordaci, & iniurioſo, de elato, vel laſciuo, de adulatorio, aut detractorio iudicabuntur? q̃ vera ſnĩa fratres, in multiloquio non effugiendum peccatum. Prou.10. c Vt enim prætereàm cetera, ſi propterea eſt otioſum verbũ, quod nullam rationabilem cauſſam habeat, quam rationem de eo redere poterimus, quòd eſt præter rõnem? Nemo noſtrum fratres, parui æſtimet tempus quod in verbis conſumitur otioſis. Siquidẽ tempus acceptabile eſt, & dies ſalutis. Volat verbum irreuocabile, volat tempus irremeabile, nec aduertit inſipiens quid amittat. Libet confabulari, aiũt, donec hora prætereat. O donec prætereat hora, ò donec pertranſeat tempus. Donec hora prætereat, quam tibi ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad gloriam promerendam,

dam, miſeratio conditoris indulget. Donec tranſeat tempus quo Diuinam tibi repropiciare debueras pietatẽ, properare ad Angelicam ſocietatẽ, ſuſpirare ad amiſſam hereditatem, aſpirare ad promiſſam felicitatẽ, excitare remiſſam voluntatem, flere commiſſam iniquitatem. D Sic nimirum ſic agricolæ cum diu deſiderata affuerit opportunitas ſeminandi, ſic vinitores cum exſpectatum tempus putationis aduenerit, inueniſſe occupationes, & quaſi irreprehenſibiliter ſine opere, diem tranſegiſſe lætantur? Sic inſtantibus nundinis inſtitores nectere moras: occaſiones quærere ſolent, ne quem fortè ſibi ex eis quęſtum prouenire contingat? Sic denique pauperes mendicantes cũ multis clamoribus euocatus tandem affuerit eleemoſynarum diſtributor, diuerticula captant, & concurrentibus ſocijs vacuos ambiunt occupare receſſus, & fouere latebras in angulis platearum? Vtinam tamen, vel ſolum tempus vitæ amitteretur in verbis, ſed multi in his etiam vitam amittere comprobantur: nec modo ipſi amittere, ſed adimere quoque, & hoc fratribus ſuis. An non amittunt vitam detractores Deo odibiles, odibiles vitæ. Fugit vita quos odit: & quos vita fugit, mori neceſſe eſt. An non, & ipſe moritur, qui venenum bibit, quod ei maleſuada detractoris lingua propinat? Siquidem furtim ei dilectionis vita ſubtrahitur: & dum neſcit, paulatim in eo fraterna caritas refrigeſcit. Auditurus eſt forſitan ipſe quoque cui detrahitur: vndique enim verba volant, & multorum prius ora ſermo pertranſiens, difficile fieri poteſt quin ſingulorum creuerit linguis, & quaſi iam prouectus referatur ad eum, ad cuius ſpectat offenſam. Itaque ſcandalizabitur audiens, & tabeſcet, eo facilius extinguetur in eo caritas, quo amplius ante viuere videbatur. *Pſ. 54. b* Si inimicus, ait, meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique; E & quidem cauet ſibi prudens auditor cauet, & ipſe ſi nõ deſipit, qui ſibi nouerit eſſe detractum, ille ne veneno inficiatur, iſte ne ſcandalo perturbetur. Sed quid in ſe eſt tamen lingua maledica, illius percutiens conſcientiam, & iſtius vulnerãs caritatem, & ſecum pariter vtrumque peremit. Numquid non viperea eſt lingua iſta? Ferociſſima planè, nimirum, quæ tam læthaliter tres inficiat flatu vno. Numquid non lancea eſt iſta lingua? Profectò, & acutiſſima, quæ tres penetrat ictu vno. Lingua, inquit, eorum gladius acutus. *Ibid. 56.* Gladius equidem anceps; imò triceps eſt lingua detractoris. Nec verò eiuſmodi linguam ipſo etiam mucrone quo Dominicum latus confoſſum eſt crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Chriſti corpus, & membrum de membro, nec iam exanime fodit, ſed facit exanime fodiendo. Ipſis quoque nocentior eſt ſpinis quas illi tam ſublimi capiti furor militaris impoſuit, ſeu etiam clauis ferreis quos ſanctiſſimis manibus illis, & pedibus conſummatio Iudaicæ iniquitatis infixit. Niſi enim huius, quod nunc pungitur, & transfoditur corporis ſui vitam illius vitæ corporis prætuliſſet, numquam illud pro iſto mortis iniuriæ, crucis ignominiæ tradidiſſet. Et dicimus: Leuis res ſermo, tenera, mollis, & exigua caro lingua hominis: quis ſapiens magni pendat? Leuis quidem res ſermo, quia leuiter volat, ſed grauiter vulnerat: leuiter tranſit, ſed grauiter vrit: leniter penetrat animum, ſed non leuiter exit: F profertur leuiter, ſed non leuiter reuocatur: facilè volat, atque ideo facilè violat caritatem. Vilis res eſt muſca moriens, ſed exterminat oleum ſuauitatis. Tenerum membrum lingua, attamen vix teneri poteſt, ſubſtantia quidem infirmum atque exiguum, ſed vſu magnum, & validum inuenitur. Modicum membrum eſt, ſed niſi caueas, magnum malum. Tenuis eſt, & lata: aptiſſimum vacuandis cordibus inſtrumentum, ſicut multorum mihi inter vos conſcientias arbitror atteſtari, niſi fortè omnes tam perfecti ſimus, vt numquam nobis poſt longas confabulationes inuenta ſit mens quodammodo vacua, meditatio minus deuota, ſicca magis affectio, & holocauſtum orationis non adeo pingue propter verba, ſiue quæ diximus, ſiue etiam quæ audiuimus, verba tamen. Facilè enim lingua labitur, nec minus facilè illabitur cordi, ita, vt multis inter loquendum minus profuerit, quòd propria cohibuerint, dum non cauerint alienum. Vtilis frater qui tibi loquitur, ſapiens eſt, religioſus ac timens Deum, plus dico, Angelus eſt, & Angelus lucis, etiam ſic caue tibi ne audias vnde lædaris. Nec perſonam tibi velim ſuſpectam eſſe, ſed linguam, præſertim in ſermocinatione communi. Bona quidem columbæ ſimplicitas, ſed in hac parte quoque ſerpentis aſtutiam non omittas. *Luc. 1. c* Maria ne Angelicum quidem verbum ſine diſcuſſione

ſione præteriens, cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Tu quoque qui crebris experimentis ſaltem ſolerter aduertiſti quantum
G noceant verba, non deſipies ſi ſolicitus fueris, quandoquidem intereſſe neceſſe eſt colloquutioni nō modo ori circūſpectionem, ſed & auri nihilominus adhibere cautelā. Non miremini quod huic gradui proficientium diutius immoremur, plures ſiquidem inter vos proficientes eſſe credimus, quam perfectos. Fortè tamen nimij videamur in ſuggillatione verborum. Sed mementote quoniam lingua eſt, quæ contra vitia linguæ loquitur, vt in eo vel maximè haberi debeat excuſata, quod nec ſibi parcat, & aduerſus propria quoque ſuiipſius pericula muniat audientes. Ventus eſt ſermo, ſed
Cant. 4. d non ſemper eſt ventus vrens. Surge (inquit) Aquilo, veni Auſter, perfla hortum meum, & fluant aromata illius. Eſt quoque magna nihilominus ſermonis vtilitas, & frequenter in lingua fructus pretioſiſſimus reperitur. Nempe iuſti vita ex fide eſt, & fides ex auditu, auditus per verbum Dei. Quomodo enim viuet quis niſi crediderit? Quomodo credet niſi audierit? Quomodo audiet niſi annuncietur ei? Sane propterea maiorem ei diligentiam, & diligentiorem cuſtodiam conuenit exhiberi,
Prouer. 18. d quod ſit iuxta Scripturam mors & vita in manibus linguæ. Alioquin ſi ſola ineſſet vita, nec circumciſio quidem ei, ſed ſola mors, etiam abſciſſio deberetur. Nunc verò ponenda nobis ori noſtro cuſtodia, & oſtium circumſtantiæ labijs, vt nec vitalem ædificationem clauſura damnet ęterna, nec læthalis pernicies liberum ſortiatur egreſ-
H ſum. Vigilemus itaque ſuper opera noſtra fratres, nec vel omittamus quod præceptū, vel quod prohibitum eſt committamus. Hortatur nos ad bipartitam hanc cuſto-
Pſ. 36. c diam Propheta, cum dicit: Declina à malo, & fac bonum. Vigilemus nihilominus ſuper verba noſtra, ne in eis vel offendere Deum, vel proximo nocere contingat. Felix ſiquidem quem in omni confabulatione duplex timor ille ſolicitat, duorum conſideratio ſtimulat auditorum: primum quidem Diuinæ maieſtatis, in cuius manus incidere prorſus horrendum: dehinc fraternæ infirmitatis, cui nihilominus perfacile eſt offendiculum dare. Puto tamen ne eum quidem qui in verbo cauet offenſionem, perfectum adhuc dici oportere, niſi forſitan comparatione prioris qui tantum ſuper opera vigilabat. Nam, & veritas in Euangelio de vigilantibus ſeruis & aduentum Domini præſtolantibus loquens. Sic Luc. 12. c
(inquit) in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit: beati ſunt ſerui illi. Quod nequaquam de prima, ſed nec de ſecunda dictum quidem reperies. Eſt autem vigilia hæc Prouer. 4. d
ſuper cor, cui ſanè omnem iam cuſtodiam exhibere ſapiens monet, nimirum quia ex ipſo vita procedit. Ego tamen etiam hanc conſtare arbitror ſpecialiter in duobus: vt videlicet ſuper affectionem pariter, & cogitationum ſuarum greges mens ſolicita vigilanter intendat. Et bene huic datur omnis cuſtodia à quo ceteras quoque duas procedere conſtat: niſi fortè (quod abſit) ſimulationis gerantur ſtudio & pietatis habeant I
ſpeciem, non virtutem. Sicut enim fontis vena ſcaturiens niſi foſſas ante repleuerit adiacentes, nec refluere, nec ſedari, nec in altum ſeſe tollere præualebit, quod videlicet aliàs occupetur: ſic humanus animus, donec eas quas prædiximus manus & linguæ cuſtodias ſolerter impleat, nec ad perfectam hanc ſuiipſius poterit reflecti curam, nec iucunda deuotionis tranquillitate frui, nec in ſublimem diuinæ contemplationis proficere gradum. Eia fratres, ſi ſupernæ viſitationis gratiam quærimus, ſic quæramus: ſi ſpirituales conſolationes deſideramus percipere, ſic petamus: ſi cælum nobis aperiri cupimus, ſic pulſemus. Hoc denique triplici modo vigilemus, ſi ad nuptias volumus intrare cum noſtro ſponſo Ieſu Chriſto Domino, qui eſt benedictus in ſæcula. Amen.

De verbis Apoſtoli: Non eſt regnum Dei eſca & potus. Sermo I.

NOn eſt regnū Dei eſca, & potus, Rom. 14 c
ſed iuſtitia, & pax, & gaudium in Spirituſancto. Quid prætergredimur viam, qui ad gaudiū properamus? Eſt quidē gaudium de regno Dei, ſed non præmium eſt: Eſt gaudiū de regno Dei, ſed nō gaudium carnale, non gaudium ſęculare, non gaudium cuius extrema luctus occupat, ſed in quod magis triſtitia vertitur: non denique gaudium eorum qui lætantur cum malefecerint, & exultatio quę in rebus peſſimis eſt, ſed gaudium in Spirituſancto. K
Vnde autem hoc gaudium interim, niſi

de iuſtitia,& pace procedit? Ipſa ergo procedant tamquam cellulę mellis,vt facilè adhuc labilem liquorem ſuauitatis ſolidior poſſit materia continere. Erit quando iam ipſo ſimplici melle fruemur,& gaudium noſtrum plenum, & purum erit,vt non modo in ſpiritu, ſed de ipſo quoque ſpiritu gaudeamus. Erit quando omnimodè erit gaudium ſpirituale, vt nullis iam corporeis occaſionibus excitetur,nō operibus miſericordiæ, non lacrymis pœnitentiæ, non exercitatione iuſtitiæ, non probatione patientiæ, ſed ipſa magis præſentia ſpiritus in quē deſiderant etiam Angeli proſpicere. Interim ſanè velut ſalis loco ſapientia mihi cetera condit, tamquam non ſit & ipſa cibus. Interim prius quam comedam, ſuſpiro, & nec tunc quidem permittor, vt glutiam ſaliuam meam; Eſt enim ſapiens,cui quæque res ſapiunt prout ſunt. Cui verò ipſa iam in ſe prout eſt ſapientia, ſapit, is non modo ſapiens, ſed etiam beatus eſt. Nempè, hoc eſt videre Deum ſicuti eſt, atque hic quidem fluminis impetus lætificans ciuitatem Dei. Hic torrens voluptatis, hæc denique vbertas inebrians eſt. Nunc verò Domine vinum non habent: deficit enim in his interim nuptijs vinum, vinum vtique carnalis illecebræ,& concupiſcentiæ ſæcularis. Fel *Deuter. 32.e* draconum, inquit, vinum eorum, & venenum aſpidum inſanabile. Semper nobis hoc vinum deficiat fratres mei,quia non eſt hoc vinum bonum. Bonum vinum non ex L vinea impuritatis, ſed ex hydria purificationis hauritur. Bonum vinum non ex vua Gomorræ conficitur, ſed ex aqua Iu-*Ioā. 2.b* dææ. Seruaſti, inquit,bonum vinum vſque adhuc. Nam optimum quidem vinum ſeruat etiam adhuc, quod videlicet nō ex aqua conficiendum, ſed exprimendum magis ex botrò illo magno terræ promiſſionis, qui interim in vecte portatur, dum ſecundum carnem nouimus Chriſtum,& hunc crucifixum. Numquid non illi vinum defecerat, qui dicebat: Renuit conſolari anima mea? Sed & vinum aqua factum guſtaſſe viſus *Pſ.76.a* eſt, cum ſubiunxit: Memor fui Dei, & delectatus ſum. Quid enim faciet in præſentia, qui in ſola memoria delectatur? Sic & Apoſtoli planè vinum aqua factum guſtauerant, quando ibant gaudentes à conſpectu conſilij quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Quomodo non vinum ex aqua,gaudium de contumelia? Nimirum implebatur iam promiſſio veritatis, quæ ad eas facta erat hoc modo: Triſtitia veſtra conuertetur in gaudium: *Ioā.16.d* hoc eſt, aqua veſtra vertetur in vinum. Miraris, quod in vinum aqua mutatur? etiam tranſit in panem, niſi fortè oblitus es comedere panem tuum, eum de quo legiſti. Cibabis nos pane lacrymarum,& potum dabis *Pſ.79.a* nobis in lacrymis in mēſura. Denique audi *Ioā. 2.b* menſuram. Erant, ait, lapideæ hydriæ ſex poſitæ, ſecundum purificationem Iudæorū. Si verus Iudæus es, non carne, ſed ſpiritu: ſex annis ſeruies, in ſeptimo liber egredieris, in ſex hydrijs purificaberis, ſex diebus operaberis, à ſex tribulationibus liberaberis, in ſeptima non tanget te malum. Non ſolum autem liberaberis in eis, ſed & vinū bibes ex eis, vbi cœperis (iuxta Apoſtolum) gloriari non ſolum in ſpe, ſed etiam in tribulationibus. Hoc enim eſt duplex interim gaudium, quod habes in Spirituſancto, de memoria futurorum bonorum, & malorū præſentium tolerantia: Nil quippe in his carnale ſapit, nil ſæculare, nil vanum, ſeu ſpiritus veritatis,& cæleſtis ſapientia eſt,cuius in vtraque ſuauitas prælibatur. Gaudete *Phil. 4. a* in Domino ſemper (ait Apoſtolus) iterum dico, gaudete. Et duplicis huius gaudij materiam ſequutus adiunxit: Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominib', Dominus enim propè eſt. Quid modeſtia, niſi māſuetudo, & patientia eſt? Gaudeamus ergo de his, quæ exſpectamus, quoniam Dominus propè eſt. Iterum gaudeamus de his,quæ ſuſtinemus, vt modeſtia noſtra omnibus nota ſit. Nimirum tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio verò ſpem, ſpes autem non confundit. Sanè,vt idoneus fiat animus gemmæ huic ſpirituali lætitiæ capeſcendæ, duo æquè ad iuſtitiam exercendam, duo nihilominus ad conſeruandam pacem neceſſe eſt præmittantur, quæ quidem vtraque copioſius nobis Scriptura Sacra commendat. Siquidem iuſtitiæ exercitatio in his duobus mandatis tota *Tob.4.c* pendere videtur, vt quod ſibi quis fieri non vult,alij non faciat, ſicut ad gētes miſſa epiſtola continet Apoſtolorum, & quemadmodum ad eoſdem Apoſtolus dicit: Quæ-*Matth. 7.b* cumque volumus, vt nobis faciant homines,& nos faciamus illis. Ceterum quoniā A in multis offendimus omnes,impoſſibile eſt in hoc loco, & tempore ſcandalorum (neque enim adhuc venerūt Angeli, qui de regno

gno Dei tollant omnia ſcandala,ſed nec ſumus in illa beata ciuitate cuius fines pacem poſuit Deus) propterea impoſſibile hic, & modo pacem inter nos conſeruari, niſi & is qui in aliquo fortè offendit proximum,animoſam elationem, & qui offenſus eſt, nihilominus caueat inexorabilẽ obſtinationẽ.

Studeamus itaque fratres mei,& humiles ad ſatisfaciendum his qui aliquid habent aduerſum nos, & ad remittendum his, qui offenderunt nos, faciles inueniri: quia non ſolum mutuæ inter nos pacis conſeruatio conſtat in his duobus; ſed ne ipſa quoque Diuina ſine his propiciatio poterit obtineri, quod nec munus ab eo recipiat, qui non prius ierit, vt fratri reconcilietur,& dimiſſum etiam ab eo delictum ſtrictius exigat qui conſeruo ſuo debitum non remittit. Iam ſi manent in nobis iuſtitia,pax, & gaudium in Spirituſancto tria hæc: non quaſi ſecuri ſimus pro eo, quod regnum Dei intra nos eſt, ſed eo magis in timore, & tremore noſtram ipſorum ſalutem operemur, ſcientes nimirum, quod hunc tantum theſaurum,adhuc in vaſis fictilibus habeamus.

Item de eiſdem verbis Apoſtoli: Non eſt regnum Dei eſca, & potus.
Sermo II.

B SOlet Apoſtolus Paulus in verbis eſſe breuis, in ſententijs copioſus. Non ignorauit hoc ille tam eloquẽtiæ, quàm ſapientiæ dotibus approbatus, qui ſingula Pauli verba conitrua iudicabat. Tam ſignanter enim vniuerſa depromit, & ſic intonat ſpiritu & virtute, vt in ſerie ordinem, in ſenſu plenitudinem,in vtroque connexionem mirabiliter extendat.
Rom.14.c Non eſt(inquit) regnum Dei eſca,& potus, ſed iuſtitia, & pax, & gaudium in Spirituſancto. Quid ad hæc dicitis vos guloſi, & luxurioſi,quorum Deus venter eſt,quorum omnis vſus, aut in ventre, aut ſub ventre eſt
Iac.5.a qui (vt ait Iacobus Apoſtolus) in luxurijs e-
2.Cor.6.e nutriſtis corda,& corpora veſtra? Audite, audite,quia eſca ventri,& venter eſcis, Deus
Amos 6.b autem hunc,& has deſtruet. Væ vobis qui dormitis in lectis eburneis, & laſciuitis in ſtratis, qui comeditis vitulum de armẽto,& bibitis vinũ defæcatum,& primis vngimini vnguentis. Filij hominum vſquequo graui corde,quia corpore pingui, vt quid diligitis vanitatem,& veritatem negligitis? Pinguedo carnis,delitiæ corporis, ſaturitas ventris, aut ante mortem vos deſerent, aut vos in morte illas relinquetis. Quoniam (inquit *Pſ.48.d*
ſanctus) cum interierit, non ſumet omnia, neque deſcendet cum eo gloria eius. Sicut *Ibidem. c*
oues in inferno poſiti ſunt, mors depaſcet eos: Quam bene ſicut oues? quia detracto vellere mundalium diuitiarum, dure preſſeq.detonſi ſempiternis nudi deputabuntur incendijs. Mors depaſcet eos: quia ſemper C
morientur ad vitam, & ſemper viuent ad mortem. Ergo hic caro vermibus,illic anima ignibus deputatur: donec rurſus infelici nexu colligati, tormentis pœnalibus ſocientur, cui ſocij fuerunt in vitijs. O delicate,qui delitijs, & diuitijs circumfuſus, atque confuſus, confuſionem exſpectas, & mortem: Non eſt regnum Dei eſca, & potus,non purpura,& byſſus,quia diues ille vtroque circumfluus, in puncto ad inferna deſcendit. Quid ergo? Sed iuſtitia,& pax,& *Lu.16.d*
gaudium in Spirituſancto. Attendis, & intendis quia gaudium in fine eſt? Sic fatui filij Adam, & præcipiti ſaltu iuſtitiam tranſilientes, & pacem, rem finalem in principium conuertere, & peruertere vultis? Nemo enim eſt qui gaudere non velit. Non ſtabit, & non erit iſtud, quia ſicut non eſt *Iſai.48.d*
pax impijs,ſic nec gaudere impijs, dicit Dominus. Non ſic impij,non ſic. Prius eſt iuſtitiam facere, inquirere pacem, & perſequi eam, & ſic demum apprehendere gaudium: imo à gaudio comprehendi. Sic Angelicus ille conuentus prius iuſtitiam fecit, cum ſtetit in veritate, & veritatis deſeruit deſertorem. Poſt hæc illa pace firmati ſunt, quæ exſuperat omnem ſenſum, quia cum diuerſis honoris primatibus ambiantur, *Pſ.147.c*
nullus qui murmuret, qui inuideat nullus. Lauda tu Hieruſalẽ Dominum, lauda Deũ tuum Sion,quoniam confortauit ſeras portarum tuarum, benedixit filijs tuis in te, qui poſuit fines tuos pacem. Lauda, & laudes replica, quia munitiſſimis vectibus, & in- D
conuulſibilibus ſeris clauſæ ſunt portæ tuæ, nullus inimicus intrat, nullus exit amicus, benedicti filij tui in te, omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus cum Chriſto. Iam non eſt timor in finibus tuis, quia poſuit fines tuos pacem: nullæ tibi tentationes,nulla ſeſe cogitationum turma confundit, quia verſipellis ille, & tortor longè eſt à muris tuis,& à filijs tuis. Et illæ qui idem eſt, omnia in identitate conſolidat, atque cõiungit.

Cuius participatio, inquit, in idipſum. Hoc iam tertio hauriunt aquas in gaudio de fontibus Saluatoris, & nudis (vt ita dicam) oculis diuinitatis intuentur eſſentiam, nulla corporeorum phantaſmatum imaginatione decepti. Ecce gaudium in fine, ſed ſine fine. Miſeri nos qui ab illa felici regione repulſi in hanc deſcendimus, imò cecidimus vanitatem. Filij Sion (ait propheta) inclyti & amicti auro primo, quomodo reputati ſunt in vaſa teſtea? Filij Sion illius videlicet ſpeculatiuæ ciuitatis, quam ædificauit Dominus, vt videatur in gloria ſua: filij ſupernæ Hieruſalem, quæ libera eſt mater noſtra: inclyti per dignitatem conditionis, amicti auro primo, per Diuinitatis imaginem. Quomodo ergo ex his nos quidem reputati ſumus in vaſa teſtea, in hæc lutea, & fragilia corpora degenerauimus? Exhibent enim Angeli fratres cariſſimi, iuſtitiam Deo, pacem inter ſe, gaudium ſibi. Sic & tu homo, noli prius rapere quod tuum eſt, & iuſtitiam, quam Deo, & pacem quam proximo debes, contemnere. Iuſtitia virtus eſt qua redditur

E vnicuique quod ſuum eſt. Tu non ſolum iuſtitiam, ſed multas, & multiplices iuſtitias

Pſ. 35.d debes creatori. Iuſtus enim Dominus, & iuſtitias dilexit. Iuſtitia tua ſicut montes Dei. Bene ſicut montes, quia plures cumulos miſerationum ſuarum ingeſſit tibi. Et prius quidem te cum ceteris, & inter cetera creauit, non ſine magna prærogatiua dignitatis. Dixit enim de omnibus, & facta ſunt. Poſt hæc vehementiſſimo tui amore inflammata maieſtas illa redemit te. Numquid verbi facilitate? Non. Sed triginta annis operatus eſt ſalutem tuam in medio terræ, affixus cruci, addictus morti, ludibrijs deputatus. Deus tuus factus eſt frater tuus, non Angelorum frater, quia nuſquam Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit. Commune quidem habes quod factus es: quod frater es, ſpeciale. Adiecit adhuc erga nos ſpecialius quoddam quod de lata nos, & ſpacioſa via, quæ ducit ad mortem, digito ſuo traxit, & poſuit in conſilio iuſtorum, & congregatione. Quid vltra debuit facere, & non fecit? Cuius vel ſaxeum pectus tanta, & talia à tanto, & tali collata beneficiorum multitudo non emolliat? Quidquid igitur es, quidquid potes, debes creanti, redimenti, vocanti: ſed cum iuſtitiam feceris, fac & pacem. Quamdiu enim ſumus in hoc vaſe teſteo, & fragilitate complexionis humanæ, non poſſumus inueniri ſcandalorum prorſus immunes. Si igitur recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid aduerſum te, ſis humilis ad veniam petendam, ſi tu habes aduerſus illum, ſis facilis ad dandam, & omnia membra erunt in pace. Sic enim ad duo iſta cari- F tatem, & humilitatem paratiſſimi, non poterimus diſſenſionem ſentire. Diſcite (in- *Matth.* quit) à me, quia mitis ſum, & humilis corde: *11.d* mitis, quod pertinet ad caritatem quia caritas patiens eſt, benigna eſt, & humilis, quod ad ipſam verbi ſpectat proprietatem. Sic procedentibus erit gaudium in Spirituſancto. Loquar quod expertus nouit, inexpertus ignorat: animalis enim homo non percipit ea, quę ſunt ſpiritus Dei. Numquid non plerumque orantibus nobis omnia viſcerum ſuccutiuntur occulta ad memoriam gaudij illius, quod eſt in Hieruſalem, quæ ſurſum eſt, quę eſt mater noſtra, & lacrymarum vnda vultus meditantium ſuperfundit? O ſi duraret. Si oblitus fuero tui Hieruſalem, obliuioni detur dextera mea: adhæreat lingua mea faucibus meis, ſi non meminero tui, ſi non propoſuero Hieruſalem, in principio lætitiæ meæ. Verè in principio lætitiæ, quia finis illic repoſitus eſt. Quando conſcindes ſaccum meum Domine Ieſu, & circumdabis me lætitia, vt cantet tibi gloria mea, & non compungar? Principium gaudij illius quod hic quandoque ſentimus, ſtilla eſt, guttula eſt, de flumine illo eſt deſcendens, cuius impetus lætificat ciuitatem Dei. Quandoque veniet tempus, vt perennibus gaudijs nos in ipſo diuinitatis fonte profundius immergamur, vbi vnda vndam ſine intercapedine & interpolatione continuet. Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Quan- G do tranſibo in locum tabernaculi admirabilis vſque ad domum Dei? quando ſicut audiuimus, ſic videbimus in ciuitate Domini virtutum? Eia igitur fratres, huic felici ternario fideliter inſiſtamus, & ſemper ſimus memores verbi illius:

Amice ad quid veniſti? *Matth. 26.e*
Quia non ad hoc venimus vt ſimulatoria ſpecie regem interficiamus, ſed ei ſeruiamus qui eſt benedictus in ſæcula.

De verbis Domini : Omnis qui ſe exaltat humiliabitur. Sermo.

Luc. 18. OMnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. Si conſideramus diligenter fratres, gradus hominũ quattuor inueniemus: dico autẽ ſummã felicitatem in cælo ad quam ſuſpiramus, mediam felicitatem in Paradiſo vnde cecidimus, itemq. mediam infelicitatem in hoc mundo, pro qua gemimus, & in inferno extremã infelicitatem, quam meritò formidamus. Breuius tamen dicere poſſum, vitam, & vmbram vitæ: vmbram mortis, & mortem. Itaque nec in ſummo, nec in imo poſiti timemus deſcendere, aſcendere cupimus, eo magis anxij, quo videmur viciniores infimis quam ſupremis: & ecce dicitur nobis: quia omnis qui ſe exaltat, humiliabitur, & qui ſe humiliat, exaltabitur. Quid nam ſibi vult, cancellata hæc connexio exaltationis, & humiliationis? Itane parum eſt Domine, quòd in veritate tua humiliaſti nos, quia adhuc exigis, vt apponat homo humiliare ſeipſum? Et quidem reſtat adhuc quo
H poſſimus humiliari, ſed qui illo ceciderit, iam non adijciet, vt reſurgat: qui humiliatus fuerit vſque illuc, fruſtra ſperet exaltationem, ſiquidẽ humiliaſti nos in loco afflictionis, & operuit nos vmbra mortis. Vſque adeo vita noſtra inferno appropinquauit, quò nos humiliabimus vltra? Quæ vtilitas in ſanguine noſtro, ſi deſcenderimus in corruptionem? Sanè nihil aliud infrà nos eſt, quàm irreparabilis illa corruptio, poſt vmbrã mortis non reſtat niſi mors: poſt locum afflictionis ſolus ſupereſt locus mortis. Qui ſe, inquit, humiliat, exaltabitur. Si dixiſſet, qui humiliatus fuerit exaltabitur, exultaſſem vtique, tamquam certiſſimè humiliatus, & vehementer. Nunc verò cum dicat, qui ſe humiliat exaltabitur, anguſtiæ mihi ſunt vndique, nec ignoro quid eligam, ſed quid agam. Exaltari cupio, quia ſummoperè id neceſſarium. Siquidem neque hic manentem habeo ciuitatem, nec bonum eſſet hic manere, etiam ſi liceret. Porrò inferius adhuc ire, perire eſt. Iam enim locum teneo inferiorem, & qui ſolum habeat intra ſe infimum, hoc eſt infernum: ſi me illuc humiliauero, non eſt ſpes exaltationis: ſi me non humiliauero, identidem deſperatio eſt exaltationis; quia qui ſe humiliauerit exaltabitur, & is tantum. Si hoc egero, mors mihi eſt: ſi autem nõ egero, & ab exaltatione repulſus, nec ſic effugiam manus mortis. Sed ſi hoc difficile paret, ſaltem quod præmiſſum eſt conſideremus. I

Omnis qui ſe exaltat, ait, humiliabitur. *Ibid. 18* Quem enim veritas humiliat, ipſe quomodo ſe exaltat? Neque hic dicimus quo, ſed quomodo: quia non locus videtur deeſſe, ſed virtus. Non inquam, deeſt homini quò exaltare ſe poſſit, ſed deeſt omninò qui poſſit. Eſt quidem voluntas multa, ſed nulla facultas. Nempè velint nolint homines, communis totius Adæ, totius humani generis vox eſt: In veritate tua humiliaſti me. *Pſ. 118.* Quiſquis autem in veritate humiliatur, veraciter humiliatur, nec niſi fallaciter exaltatur. Quid eſt autem falſo exaltari, niſi verè non exaltari? Gratias ei, quia non dixit, omnis qui ſe exaltauerit, exaltabitur. Quómodo .n. conaremur in vanũ exaltari, ſi id arbitraremur, quando ne ipſa quidem nunc deſperatio proficiendi, appetitum cohibet exaltandi? Et fortè hoc eſt, quod ait: Qui ſe exaltat, humiliabitur: nec pertinet ad effectum qui nullus eſt, ſed affectum qui ſtultus eſt. K

Quantos enim videmus humiliatos, ſed non humiles, percuſſos, ſed nõ dolentes: curatos quidem à Domino, ſed ne ipſa curatione ſanatos. Hi ſunt qui ſub ſenſibus eſſe delicias computant, diſſimulantes peccata quæ actitant, lubricum in quo titubant, tenebras quibus caligant, laqueos inter quos ambulãt, locũ afflictionis quem inhabitant, corpus mortis, quod geſtant, iugum graue, quod tolerant, grauiorem conſcientiam quã occulant, grauiſſimam ſentẽtiam quam expectant. Talis ille erat, cui Ioannes in Apocalypſi ſcribere iubebatur: Dicis quia diues *Apocal. 3. d* ſum, & nullius egeo, & neſcis quia tu es pauper, & miſer, & miſerabilis, & cæcus, & nudus. K Nec mirum ſi ſit vana, & mendax exaltatio filiorum hominum: ſiquidem vani ſunt, & mendaces: Humiliat eos veritas, exaltat vanitas. Et dilexerunt magis tenebras quam lucem, amplectentes exaltantem ſe vanitatem, & quęrentes mendacium. Porrò contra veritatem, quæ ſe humiliat votis, & ſtudijs quibus poſſunt diſſimulationibus & conatibus friuolis recalcitrantes. Fecimuſne aliquid? Puto, quia inuenimus etiam quomodo humiliat homo ſeipſum. Dico autem, vt adhæreat humilianti ſe veritati,

tati, nec diſſimulet, ſed cooperetur ei deuoto pietatis affectu. Proinde cauebo deinceps quàm ſolicitè potero duritiam cordis, ſentiam, & plangam dolorem meum, ne ſi fortè inſenſibile fuerit, ſit etiam inſanabile vul-
Thren.3 A nus meum. Ero vir videns paupertatem meam, in virga indignationis eius, ne veniat anima mea in conſortio eorum de quibus veritas ait: Percuſſi eos, & non dolue-
Ier.51 A runt. Et item: Curauimus Babilonem, & non eſt ſanata. Grauis curatio humiliatio hæc, ſed grauior morbus ſuperbia eſt, quæ vtinam ſic curetur, vt ſanetur hac cura. Conſentiam itaque aduerſario meo, acquieſcam iudici meo, cedam denique vrgenti aculeo, ne bis pungat. Tale enim reor eſſe quod Dominus ait: Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. Ac ſi dicat: Quiſquis contra ſtimulum recalcitrat, duplo pungetur: parcetur autem ei, qui ſenſerit & dederit locum iræ.

L *De verbis libri Sapientiæ. Iuſtum deduxit Dominus per vias rectas, &c. Sermo.*

Sap.10. a IVſtum deduxit Dominus per vias rectas, & oſtendit illi regnum Dei, & dedit illi ſcientiam Sanctorum: honeſtauit illum in laboribus, & compleuit labores illius. Eſt iuſtus, qui in principio ſermonis accuſator eſt ſui, & eſt iuſtus, qui ex fide viuit, & eſt iuſtus qui abſque terrore eſt. Et primus quidem bonus, quia accedit ad viam: ſecundus melior, quia currit per viam: tertius optimus, quia iam appropinquat ad finem viæ. Hic tamen accipiamus primum quem velocius inuenimus. Hunc deduxit Dominus, & non alius, quia ipſius eſt de via iniquitatis ad viam veritatis reducere, & deducere per eam. Per vias (inquit) rectas. Viæ Domini viæ rectæ, viæ pulchræ, viæ plenæ, viæ planæ. Rectæ ſine errore, quia ducunt ad vitam. Pulchræ ſine ſorde, quia docent munditiam. Plenæ multitudine, quia totus iam mundus eſt intra Chriſti ſagenam. Planæ ſine difficultate, quia donant ſuauitatem. Iugum enim eius ſuaue eſt, & onus eius leue. Et oſtendit illi regnum Dei. Regnum Dei conceditur, promittitur, oſtenditur, percipitur. Conceditur in prædeſtinatione, promittitur in vocatione, oſtenditur in iuſtificatione, in glorificatione percipitur. Vnde eſt illud. Venite *Matth.*
benedicti patris mei percipite regnum *25.d*
Dei. Sic enim ait Apoſtolus: Quos prædeſtinauit, hos & vocauit: & quos vocauit, il- M *Rom.8.f*
los & iuſtificauit: quos autem iuſtificauit, illos & magnificauit. In prædeſtinatione eſt gratia, in vocatione potentia, in iuſtificatione lætitia, in magnificatione eſt gloria. Et dedit illi ſcientiam Sanctorum. Scientia Sanctorum eſt hic temporaliter cruciari, & delectari in æternum. Et in contrarium ſcientia malorum relabitur. Alia eſt ſcientia mundi quę docet vanitatem, & alia ſcientia carnis quę docet voluptatem. Illa tamquam pater, iſta tamquam mater nobis eſt. Sicut enim mater filio ſuo ſemper optat quietem, & omnem prorſus laborem claudit à filio ſuo: ſic caro incraſſata, impinguata, dilatata, recalcitrat, nec minimis ſaltem digitis patitur ſe contingi. Et ſicut pater vult filium ſuum huc illucq. diſcurrere vt addiſcat vnde aliquando magnificetur: ſic & mũdus vult hominem multis laboribus intricari, vt habeat vnde ſuperbiat, vnde infletur & deſipiat de vanitate in idipſum. Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ, id eſt propriæ voluntatis, quæ quaſi radix eſt, duæ filiæ ſunt, vanitas & voluptas, clamantes: affer, affer. Hæ numquam ſatiantur, numquam dicunt, ſufficit. Si quis has plenè in ſe contriuerit, non immeritò ſibi illam vocem poterit coaptare. Quoniam (inquit) pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem aſſumpſit me. Honeſtauit illum in laboribus. Nonne nos & in ipſis laboribus noſtris honeſtamur, cum omnia quæ facimus, ad vnitatis vinculum adunamus, vt non in nobis ſit pondus
& pondus, menſura & menſura, quia v- A
trumque abominabile eſt ante Deum: Nonne & hæc vilitas, hæc deformitas, hæc ſemicinctia honorantur & adorantur à principibus terræ? Væ nobis, ſi exultauerimus niſi in Chriſto & pro Chriſto: væ nobis, ſi vendibilem obtulerimus paupertatem. Et compleuit labores illius, vel illic in perſeuerantia, vt vſque in finem iuſtitiã non relinquat: vel illic in gloria, vt gaudeat in æternum. Felix vtraque completio, cum & hic moritur iuſtus plenus dierum, & illic oritur in plenitudine dierum, vtrobique plenus, & hic gratia, & illic gloria, quia gratiam & gloriam dabit Dominus.

De

De quadruplici debito. Sermo.

IN via eſtis fratres, quæ ducit ad vitam, in via recta & impolluta quæ ducit ad ciuitatem ſanctam Hieruſalem, illam quæ libera eſt, quæ ſurſum eſt, quæ eſt mater noſtra. Arduus quidem aſcenſus eius, vtpote per ipſam montis ſummitatem inciſus: ſed via compendioſior laboris magnitudinem vel temperat, vel excludit. Vos autem tam felici facilitate, quàm facili felicitate viam iſtam nō ſolum itis, ſed curritis: quia exonerati eſtis & accincti, nihil ponderis ſuper dorſa portantes. Non ſic aliqui, non ſic, qui quadrigas & quadrigalia onera pertrahentes montis circuitum ambire decer-
B nunt, & plerumque per deuexa mōtis præcipitātur, vt vix finem inueniant viæ ſuæ. Felices igitur vos, qui vos & veſtra ſine omni exceptiuncula reliquiſtis, per ipſum montis verticem iter facitis ei qui aſcendit ſuper occaſum, Dominus nomen illi. Illi verò qui quamuis Aegyptum fugerint, tamē ad quæque Aegyptia tenerrimè reſuſpirant, viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt: ſed voluntatum ſuarum grauiſſimis ſarcinis prægrauati, vel ſub onere, vel cum onere cadunt, vt vix ad curſum perueniant deſtinatum. Quid enim eſt (gratias illi cuius gratia hoc totum factum eſt) quòd vita veſtra vitam Apoſtolicam repræſētet? Illi reliquerunt omnia, & in ſchola Saluatoris ſub eius præſentia congregati, hauſerunt aquas in gaudio de fonte Saluatoris, ipſum vitæ fontem in ipſo fonte bibentes. Beati oculi qui viderunt. Numquid non & vos non in præſentia, ſed in abſentia ipſius, non ad verba oris eius, ſed ad vocem nunciorum eius, ſimile aliquid feciſtis? Defendite vobis hanc prærogatiuam, quòd illi ad viſum & ad verbum, vos ad auditum & nuncium crediDiſtis. Sic ſtate in Domino chariſſimi, vt quemadmodum illi in fame & ſiti, in frigore & nuditate, in laboribus, ieiunijs, vigilijs, & ceteris obſeruantijs iuſtitiæ, viam regiam tenuerunt: ſic & vos etſi non eorum meritis, tamen exercitijs aliquatenus coæquales dicatis Domino Deo veſtro, cum
Pſ.89.d veneritis ante thronum gloriæ ipſius. Lætati ſumus pro diebus quibus nos humilia-
C ſti, annis quibus vidimus mala. In veritate dico vobis, quia in veritate eſtis in via recta, in via ſancta, quæ perducat ad ſanctum ſanctorum. Mentior (quod ad conſolationem veſtram dico) ſi non ex manibus huius peccatoris, monachorum nouitiorum & conuerſorum animæ ad cæleſtia gaudia volauerunt, tam liberæ quam liberatæ de carcere noſtræ mortalitatis. Si quæritis vnde id ſciam, ſcitote quia certiſſima mihi ſigna inde facta ſunt & oſtenſa. Non eſt igitur quod vobis vel pro vobis timeam à viribus ſatanæ & miniſtrorum eius, cū nouerim illius fortitudinem per redemptoris vulnera traductam & deductam ad nihilum. In ſpiritu enim fortitudinis fortem fortior ille contriuit, portas æreas, & vectes ferreos cōfringens. A verſutijs & aſtutijs illius formido mihi eſt pro vobis, in quibus partim ſubtilitate naturæ, partim experientia temporum ſub tot annorū millibus eruditus, fragilitatem humanæ naturæ quaqua verſum ſe verterit non ignorat. Sic ille inſatiabilis homicida, primis parentibus noſtris non vrſos, non leones, non fortia terræ animalia delegauit: ſed tortuoſum & callidum ſerpentem, qui per ſinuoſa volumina nunc caput cauda, nunc caudam capite tegere conſueuit. Denique & ſerpens non fortior erat, ſed callidior cunctis animantibus terræ: ait Scriptura. *Gen.3.a* Vnde & ab interrogatione incepit, mentem mulieris explorans, ſciens ingenio non viribus laborandum. Cur præcepit vobis Dominus Deus (inquiens) ne comederetis de ligno ſcientiæ boni & mali? Quæ reſpondit: Ne fortè moriamur. Quod Deus pro certo poſuerat dicens: Quacumque die comederitis, morte moriemini: D iſta ſub dubio ſupponit, ne fortè (inquiens) ſi comederimus moriamur. Et audi ingenium malitiamq. ſerpentis. Nequaquam (inquit) moriemini: *Ibidem.* Deus affirmat, mulier dubitat, ſatan negat. Sic & ego timeo, ne ſicut ſerpens Euam ſeduxit aſtutia ſua, ſic & ſenſus veſtri corrumpātur à caſtitate quæ eſt in Chriſto Ieſu. Putaſne aliquis in vobis eſt qui dicat in cogitationibus ſuis, cur præcepit vobis Deus vt iſtam regulam teneretis? Secundum enim impetum ſpirituum veſtrorum huic tepido remiſſiorem, illi feruenti vitam arctiorem proponit, hoc ſolum expetens & exſpectans, vt quoquo modo tollat eum à concilio iuſtorum & congregatione. Profecto ſpiritus ille qui tibi hoc ſuggerit, ſpiritus mendax eſt, ſpiritus poteſtatem habens, qui tibi inuidet locum tuum.

Vnde

Eccleſ. 10.A Vnde & Sapiens huius rei non ignarus: Si ſpiritus poteſtatem habētis ſuper te aſcenderit, ait: locum tuum ne dimiſeris. Abſit enim vt ſpiritus veritatis qui te huc adduxit, te reducere velit: quia non eſt in ore eius, eſt, & non, ſed eſt in illo, eſt, ſicut irrefragabilis auctoritas teſtatur: Nemo (ait Apoſtolus) loquēs in ſpiritu Dei, dicit anathema Ieſu. *1.Cor. 12.A* Ieſus, Saluator ſiue ſalus: anathema, ſeparatio interpretatur. Qui verò tibi ſeparationem à ſalute ſubmurmurat: nec Dei ſpiritus eſt, nec à Deo quia Spiritusſanctus non diſpergere, ſed colligere venit: qui ſemper reuocat diſperſos Iſrael in terrā ſuam. Quid? Vitam fortiorem aliquis E quærat? Dico vobis quia iſta fortiſſima eſt, & quæ ex omni parte, ſi diſſimulare nolueris, primæ illi ſcholę Saluatoris pro ſua poſſibilitate reſpondeat. An audes ad molliorem vel cogitando deſcendere? O ſi cognouiſſes & tu, quàm multa & quam multis debeas: videres quàm nihil ſit quod facis, quam nec inter minima numerandum ad comparatiouem debitorum tuorum. Vis ſcire quæ & quibus debeas? Primò Chriſto Ieſu debes omnem vitam tuam, quia ipſe vitam ſuam poſuit pro vita tua: & cruciatus amaros ſuſtinuit, ne tu perpetuos ſuſtineres. Quid tibi dirum vel durum eſſe poterit, cum recordatus fueris quis ille in forma Dei, in die æternitatis ſuæ, in ſplendoribus ſanctorum ante luciferum genitus, ſplendor & figura ſubſtantiæ Dei, venit ad carcerem tuū, ad limum tuum, infixus (vt dicitur) vſque ad cubitos in limo profundi? Quid non ſuaue tibi, cum tibi collegeris omnes amaritudines Domini tui, & rememoraberis primum quidem illarum infantilium neceſſitatum, deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in diſcurrendo, tentationum in ieiunando, vigiliarum in orando, lacrymarum in compatiendo, inſidiarum in colloquendo, poſtremò, periculorum in falſis fratribus, conuitiorum, ſputorum, colaphorum, flagellorum, irriſionum, ſubſannationum, exprobrationum, clauorum, horumq. ſimilium, quæ in ſalutem noſtri generis triginta & tribus annis operatus & paſſus eſt in medio terræ? O quam indebita miſeratio, quàm gratuita, & ſic probata dilectio, quàm inopinata dignatio, quam ſtupenda dulcedo, quàm inuicta manſuetudo, regem gloriæ pro deſpicatiſſimo vernaculo, imò vermiculo crucifigi? Quis audiuit vnquam tale, aut quis vidit huic ſimile? Vix enim pro iuſto quis moritur, ipſe pro iniuſtis & inimicis mortuus eſt, eligens exſulare à cælis, vt nos reportaret ad cælos: amicus dulcis, conſiliarius prudens, auditor fortis. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Nonne ſi conferrentur in me omnes vitæ filiorum Adam, & omnes dies ſęculi, & labores omnium hominum qui fuerunt, qui ſunt, & qui erunt, nihil eſſet ad comparationē corporis illius quod ſpectabile & ſtupendū eſt virtutibus etiam ſupernis in cōceptu de Spirituſancto in ortu de virgine, in vitæ innocentia, in doctrinæ affluentia, in coruſcationibus miraculorum, in reuelationibus ſacramentorum? Vides igitur quia ſicut exaltantur cæli à terra, ſic exaltata eſt vita illa à vita noſtra: quæ tamen poſita eſt pro vita noſtra. Sicut nihil ad aliquid nullam habet comparationem, ita & vita noſtra nullam habet ad vitam illius proportionem, cum illa dignior, iſta miſerior eſſe non poſſit. Nec me putes rem exaggerare ſermonibus: quia hic deficit omnis lingua, nec ſufficit oculus, vel ad intuendum tantæ dignationis arcanum. Cum ergo ei donauero quidquid ſum, quidquid poſſum, nonne iſtud ſic eſt ſicut ſtella ad ſolem, gutta ad fluuium, lapis ad montem, G granum ad aceruum? Non habeo niſi minuta duo, imò minutiſſima, corpus & animam, vel potius vnum minutum, voluntatē meam: & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficijs præuenit, qui toto ſe, totum me comparauit? Alioquin ſi illam retinuero, qua fronte, quibus oculis, qua mente, qua conſcientia vado ad viſcera miſericordiæ Dei noſtri, & audeo perfodere illud fortiſſimum propugnaculum quod cuſtodit Iſrael, & illius ſanguinis non guttas, ſed vndas à quinque partibus corporis in meum pretium detorquere. O generatio peruerſa, & infideles filij, quid facietis in die calamitatis de longè venientis, ad cuius fugietis auxilium? Sed numquid huic ſoli debitor ſum, cui vix parum aliquid retribuere poſſum. Exigunt à me præterita peccata mea futuram vitam meā, vt faciam fructus dignos pœnitentiæ, & recogitē omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Et ad hæc quis idoneus? Peccaui ſuper numerum arenæ maris; & multiplicata ſunt peccata mea, & non ſum dignus videre altitudinem cæli præ multitudine

tudine iniquitatis meæ: quoniam irritaui iram tuam, & malum coram te feci. Circumdederunt me mala quorum non eſt numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem. Quod ergo ſine numero eſt, quomodo numerabo? Quo modo ſatisfaciam cum cogar reddere debitum vſque ad nouiſſimum quadrantem? Sed & delicta quis intelligit? Ait illa cæleſtis fiſtula Ambroſius. Facilius inueni eos qui innocentiam ſeruauerunt, quàm qui congruam egerunt pœnitentiam. Sed & quantumlibet pęniteat, quantumlibet ſe affligat & maceret, propter nomen tuum, non propter meum meritum propiciaberis peccato meo Domine (ait iuſtus) multum eſt enim. Cum ergo quidquid viuis, quidquid ſapis, quidquid habes, quidquid potes, huic vni rei dedicaueris, numquid aliquid eſt, vel inter aliqua computandum? Paulo ante vitam tuam pro vita ſua Chriſto reddideras: & nunc iterum eam totam præcedentium exigit recordatio peccatorum. Numquid (vt vulgo dicitur) de vna filia duos generos ſtatuiſti facere? Quid ſi tertium tibi debitorem oſtendam, qui non minus acriter quàm veraciter vendicat eam ſibi? Puto quòd & tu poſſidere deſideras ciuitatem de qua dicitur: Glorioſa dicta ſunt de te, ciuitas Dei. Gloriam illam quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, regnum omnium ſæculorum, viuere in æternum, in perpetuas hereditates. Credo quòd velis eſſe æqualis Angelis Dei in cælo, eſſe etiam heres Dei, coheres Chriſti, & in plateis supernę Sion melos Angelicum auſcultare, & videre quidquid illud ſit, cum Chriſtus tradiderit regnum Deo Patri, & erit Deus omnia in omnibus; poſtremò eſſe ſimilis Deo, & videre eum ſicuti eſt. Nec dubito quin & concupiſcas ſuſpicere, & vmbras declinantes, & diem aſpirantem, cum illuxerit illa ſollemnis dies, & nubila rerum excuſſerit: quando iam non inclinabitur dies, ſed erit æterna meridies, quando erit plenitudo feruoris & lucis, ſolis ſtatio, & tenebrarum exterminatio, deſiccatio paludum, fœtorum depulſio. Nonne ad hoc emendum, totum te, & quæcumque, & vndecumque contrahere poteris, dare oportebit? Et cum vniuerſa complecueris, non tamen putes eſſe condignas paſſiones huius temporis, vel corporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. An ſic impudens es vel imprudens, vt minutum tuum quod ſibi tam Chriſti vita, quàm peccati pœnitentia certatim rapiunt, etiam ad hoc conquirendum, vel audeas numerare? Quid dices ſi & quartum debitorem in medium adduxero, qui ſibi etiam iure primatus ſui ſuperiores tres cedere velit? Ecce in ianuis eſt qui fecit cælum & terram, & creator tuus eſt, tu creatura: tu ſeruus, ille Dominus: ille figulus, tu figmentum. Totum ergo quod es, illi debes, à quo totum habes, illi præcipuè Domino qui & te fecit, & benefecit tibi, qui tibi miniſtrat ſiderum curſus, aeris temperiem, fecunditatem terræ, fructuum vbertatem. Huic reuera totis medullis, totis viribus ſeruiendum: ne fortè indignationis oculo te reſpiciat, & deſpiciat, & conterat in æternum, & in ſæculum ſæculi. Non arbitror autem quòd te tanta raptet inſania, vt & hic minutum tuum nominare, nedum numerare præſumas. Expone ergo mihi cui horum quattuor proponas reddere quod debes: cum vnuſquiſque tam internus quàm æternus exactor ſit: vt te poſſit ſingulariter ſuffocare. Eia Domine vim patior, reſponde pro me. In manus tuas commendo minutum meum, tu perſolue omnibus, tu ab omnibus libera, quia tu es Deus, & non homo: & quod hominibus impoſſibile eſt, poſſibile eſt tibi. Quod habui, & feci. Domine habe me excuſatum: quia imperfectum meum viderunt oculi tui. Quis ergo amplius grunniet dicens. Nimium laboramus, nimium ieiunamus, nimium vigilamus: cum nec milleſimæ imò nec minimæ parti debitorum ſuorum valeat reſpondere? Hæc eſt fortaſſe fratres, illa vera veſtra quadrageſima, non exterior, ſed interior, quæ non corticem ſacramenti, ſed adipem frumenti contineat. Si enim vnicuique iſtorum quattuor & pro ſe, & per ſe, omnem decalogi perfectionem debetis: profectò decem quater ducta, quadrageſimam veſtram faciunt: quam cuſtodire vos oporteat omnibus diebus vitæ veſtræ. Et ipſe qui vos congregauit in loco iſto, vitam veſtram conſeruet in opere ſancto, vt cum ipſe apparuerit vita veſtra, & vos appareatis cum ipſo in gloria.

Margin notes: Pſ. 39. c; Pſ. 24. b; Pſ. 86. a; H; I; K

De ſeptem ſpiritibus. Sermo.

MAgiſter Gentiũ Paulus ex occaſione ipſius ſpiritualis naturæ qua viuimus, ad ſpiritualem conuerſationẽ exci- *Gal.5.d* tans diſcipulos,ait:Si ſpiritu viuimus,ſpiritu & ambulemus.Ac ſi dicat: Si caro non prodeſt quidquam,ſed ſpiritus eſt,qui viuificat, ipſam ſeparare oportet, pretioſum à vili, & I digniorem præponere partem, vt ſecũdum ſpiritum ambulemus, non ſecundum carnem. Ad ſpiritum enim debet fieri conuerſio carnis,vt ſeruiat ipſa,& non ſeruiatur ei, vt dicat ſpiritus ſeruo ſuo, veni, & veniat, fac hoc, & faciat illud. Sic enim erit vxor noſtra ſicut vitis abundãs, & ſaluabitur per generationem filiorum, qui ſunt opera bona,ſi fuerit ipſa quidem in lateribus domus noſtræ,id eſt in abſcondito,& humili loco: anima verò reſideat in medio tamquã domina, tamquam paterfamilias, tamquã iu- *Pſ.118. c* dex, vt fiat quod ſcriptum eſt: Aĩa mea in manibus meis ſemper.Maledictus enim ſpiritus ille, qui partem ſuã deteriorem facit. Maledictus homo, qui paſcit ſterilem, & viduæ non benefacit.Denique,vt teſtatur idẽ *Rom.8.c* Apoſtolus:Si ſecundum carnem vixerimus, moriemur,qm̃ qui in carne ambulant, Deo placere non poſſunt: & qui ſeminãt in car- *Ibidem.* ne, de carne metẽt corruptionem. Si autem ſpiritu facta carnis mortificauerimus, viuemus: quoniam qui ſpiritu Dei aguntur, hi filij Dei ſunt, & qui ſeminant in ſpiritu de ſpiritu metent vitam æternam. Prudenter proinde fratres,& non ad inſipientiam nobis ſpiritualem elegimus vitam,caſtigare ſci- *1.Ioã.4. a* licet corpus,& ſeruituti ſubijcere, & Deum qui ſpiritus eſt adorare in ſpiritu, & veritate. Sed quia ſpirituum diuerſa ſunt genera, neceſſaria eſt nobis eorum diſcretio, præſertim cum ab Apoſtolo didicerimus, non omni ſpiritui eſſe credendum.Videri enim poteſt minus eruditis & qui parum exercitatos habent ſenſus,omnem cogitationem non alterius quàm ipſius humani ſpiritus M eſſe ſermonem: quod non ita eſſe, & certa fidei veritas probat,& Diuinarum teſtimo- *Pſ.84.b* nia Scripturarum.Audiam(inquit Propheta) non quid ego loquar,ſed quid loquatur *Zach.1. d* in me Dñs Deus.Et alius Propheta: Angelus,inquit, qui loquebatur in me, &c. Et in pſalmo didicimus fieri immiſſiones etiã per Angelos malos. Vnde & timet Apoſtolus, ne ſicut ſerpens decepit Euam aſtutia ſua: *2.Cor. 11.a* ſic & diſcipulorum quibus loquitur corda decipiantur,ab eo vtique cuius ipſe Paulus aſtutias non ignorat, Vnde, & dicit: Non *Eph.6.b* eſt nobis colluctatio aduerſus carnem, & ſanguinem, ſed aduerſus principes, & poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebrarum harum. Eſſe tamen ſpiritum carnis nõ bonum,manifeſtè idem Apoſtolus indicat, vbi inflatos ſpiritu carnis ſuæ quoſdam eſſe teſtatur. Eſſe etiam ſpiritum huius mundi declarat,vbi gloriatur in Domino,pro ſe pariter,& pro diſcipulis ſuis,non quòd eum acceperint, ſed ſpiritum qui à Deo eſt, vt ſciamus,inquit,quæ à Deo donata ſunt no- *1.Cor.2. c* bis. Sunt ergo hi duo ſatellites maligni illius principis tenebrarum: vt dominetur ſpiritus nequitiæ ſpiritui carnis, & ſpiritui huius mundi. Quiſquis ergo ex his tribus ſpiritibus ſpiritui noſtro loquatur, ne credamus ei,quoniam ſanguinẽ ſitiunt,non quidem corporũ, ſed quod grauius eſt,animarum. Sed quoniam ſpiritualis omnium natura eſt, à ſermonibus eorũ cognoſcemus eos:& quis ſpiritus ſit qui loquatur,ipſa ſuggeſtio declarabit. Semper enim ſpiritus carnis mollia,ſpiritus mundi vana,ſpiritus ma A litiæ ſemper amara loquitur. Quoties ergo importunè (vt aſſolet) carnalis cogitatio mentem pulſat: verbi gratia, cum de potu, de cibo, de ſomno, ceteriſq. ſimilibus ad carnis curam pertinentibus cogitantes, humano quodam inardeſcimus deſiderio, certum ſit nobis ſpiritum carnis eſſe qui loquitur, & tamquam aduerſarium repellamus eum, dicentes: Vade retro ſatana,quoniam *Matth. 16.d.* non ſapis ea quæ Dei ſunt: ſed magis ſapientia tua inimica eſt Deo. Cum autem non de illecebris carnis, ſed de ambitione ſæculi, de iactantia, & arrogantia, ceteriſq. ſimilibus cogitatio vana verſatur in cordibus noſtris, ſpiritus mundi eſt qui loquitur,longè pernicioſior hoſtis, & maiori ſolicitudine repellendus: Interdum verò ſatellitibus iſtis terga vertentibus, princeps ipſe habens iram magnam tamquam leo rugiens, inſurgit aduerſus nos, cum videlicet nõ ad voluptatem carnis, aut ſæculi vanitatem, ſed ad iram,ad impatientiam, ad inuidiam, ad amaritudinem animi prouocamur: importunè ingerendo ſi quid minus amicabiliter minuſve diſcretè factum videtur,aut dictũ: ſi qua denique,aut in ſigno,aut ĩ opere quolibet data videtur indi-

gnationis

gnationis occaſio, materia ſuſpitionis. Huic ergo cogitationi nō aliter quam ipſi diabolo reſiſtendum eſt: nec aliter ab ea quam ab ipſa perditione cauendum. Scriptum eſt e-
Luc. 21. d nim: In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Fit tamen aliquando, vt ſpiritus no-
B ſter à quolibet horum trium crebrò ſuperatus, & ſeruus addictus illi in ſuam ipſius perniciem (heu) vices illius agat, vt iam ſine omni alterius ſpiritus ſuggeſtione, ipſa ex ſe anima, aut voluptuoſas, aut ſanas, aut amaras pariat cogitationes. Iam verò non facilè arbitror poſſe diſcerni, quādo noſter ipſe loquitur ſpiritus, quandove loquētem alterum audiat quemlibet è tribus illis. Sed quid refert quicumque loquatur, dum vnū & idem ſit quod loquuntur? Quid refert loquentis noſſe perſonam, dum conſtat perniciosum eſſe quod loquitur? Si inimicus eſt, reſiſte viriliter inimico: ſi tuus ipſe ſpiritus eſt, argue eum, & miſerabiliter plange, quod in tantam miſeriam, & tam miſerabilem deuenerit ſeruitutem.

Quoties verò ſuper caſtigando corpore, humiliando corde, ſeruanda vnitate, & caritate fratribus exhibenda, ſeu ceteris virtutibus acquirendis, conſeruandis, amplificandis, ſalubris cogitatio in mente verſatur, Diuinus ſine dubio ſpirit⁹ eſt qui loquitur, aut per ſeipſum ſanè, aut per Angelum ſuū. Et quemadmodū de humano aut maligno ſpiritu dictū, ſic & de Angelico & de Diuino. Nec facilè eſt quis loquatur diſcernere, nec ignorare periculoſum: præſertim cum certum ſit Angelum bonum numquā loqui ex ſemetipſo, ſed Deum eſſe qui loquitur in ipſo. Studioſius igitur deinceps conſideremus, quonam modo malignorum illorum ſpirituum ſuggeſtiones audire, imò quanta indignatione abijcere debeamus, auerten-
C tes aures noſtras ne audiamus ſanguinē, & ſapientiā quam reuelat caro & ſanguis: paruulos quoque Babylonis, cogitatus ſcilicet mundanos ab ipſo initio tenentes, & allidētes ad petram: ipſum etiam malignum cum tentationibus ſuis à cōſpectu cordis noſtri abijcientes, & deducentes ad nihilum. Eas verò cogitationes quæ iuſtitiæ & veritatis nos admonent, tota deuotione ſuſcipiētes, diuinæ dignationi gratiam habeamus: ne aliquando tantæ benignitati inueniamur ingrati, ſcientes quoniam ipſe eſt qui loquitur iuſtitiam: ipſe enim cuius ſermo veritas eſt. Quantæ enim temeritatis, imo quantæ inſaniæ eſt, ſi fortè dum alloquitur nos Dominus maieſtatis, nos inſenſati auertamus aurem, & ad neſcio quas ineptias cōuertamur? Quanta eſt hæc iniuria, & quàm grauiter vindicanda, cum viliſſimus vermis clamantē ad ſe audire dedignatur creatorem vniuerſitatis? Quanta verò & quàm ineffabilis Diuinæ dignatio bonitatis, quæ quotidie conſpicit nos infelices auertentes aures, obdurantes corda, & nihilominus clamat ad nos, & iugiter clamitat in plateis? Verè in plateis, quia in latitudine caritatis. Ecce enim bonorum meorum nō eges Domine, & tamen dicis: Conuertimini filij ho- Cāt. 6. d
minum. Et iterum clamitas: Reuertere reuertere Sunamitis, reuertere reuertere, vt intueamur me. Propterea obſecro vos dilectiſſimi, qui reminiſcimini Domini, ne taceatis, & ne detis ſilentium ei, audientes iugiter quid loquatur in vobis Dn̄s Deus, quoniam loquitur pacem. Felix & beata anima quæ venas ſuſurrij Diuini percipit in ſilen- D
tio, frequenter iterans illud Samuelis. Lo- 1. Reg. 3.
quere Domine, quia audit ſeruus tuus. Hic b
ergo hodiernus ſermo finem accipiat, vt etiam tacētibus nobis Deum intus audiamus loquentem & ſuadentem de regno ſuo, tāto vtilius, quanto ſubtilius per internam inſpirationem. Si qua tamen adhuc de audiēda hac Domini voce ipſe ſuggeſſerit, alio ſermone tractabimus, ne præſertim in tam vtili ac ſpirituali materia mentes veſtras lōgitudine ſermonis oneremus.

De multiplici vtilitate verbi Dei. Sermo.

TEnetis credo quemadmodū heſterno ſermone de ea, quæ nobis admodū neceſſaria eſt, diſcretione ſpirituū admonuerimus ſolicitudinē veſtrā, vt cōtra venenatos ſerpentis antiqui ſibilos, contra mortiferos ſyrenæ cantus, aures cordis iugiter obturarē ſtudeatis, vt nec ſpiritū carnis loquentem mollia, nec ſpiritū mundi vana ſuggerentē, nec ſpiritū nequitiæ audiatis immittentē amaritudines, & ſcandala ſeminantem. Sed huius ſpiritus aſtutias noſſe neceſſe eſt, huius cogitationes nō expedit ignorare. Interdum. n. transfigurat ſe malignus ille & nequā ſpiritus in Angelū lucis, vt virtutis ſimulatione plus noceat. Sed & tunc quoque ſi diligēter aduertimus, nonnūquā niſi amaritudinis, & diſcordiæ ſeminaria ſpargit:

ſuadet

Suadet enim nonnullis ſingularia ieiunia quædam, vnde ceteri ſcandalizentur: non
E quia ieiunium diligat, ſed quia ſcandalo delectetur. Multa quoque in hunc modum ſolet afferre, quę tamen à Diuina ſapientia facilè diſcernantur, ſi Apoſtolicam illam beati Iacobi definitionē præ oculis habeamus,
Iac. 3. d qui diuinam deſcribens ſapientiam, ait: Sapientia, quæ à Deo eſt, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica. Omnem ergo cogitationem, in qua hæc duo non concurrūt, à Dei ſapientia alienam eſſe nō dubites. Eam ergo, quæ pudica videtur, nec ad vitia trahit apertè, ſed virtutis prætēdit imaginem, tunc demum à Deo noueris eſſe, ſi pacifica ſit, ſi prælati tui, atque ſpiritualium fratrum approbatur iudicio, quoniam non faciet Dominus Deus verbum, quod non reuelauerit ſeruis ſuis. Quanta verò deuotione, quanta humilitate, quanta ſolicitudine cogitatio ſalubris non aliter, quàm Diuinæ dignationis ſermo ſuſcipi debeat, & heſterno ſermone partim iam diximus, & hodierno nihilominus aliquanto latius perſuadere
Luc. 11. d conabimur. Beati enim qui audiunt verbū Dei, & cuſtodiunt illud. Vultis noſſe quam beati? Primum quidem ſonans in auribus animæ vox diuina conturbat, terret, dijudicatq., ſed continuò ſi benè aduerteris, viuificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mūdat; Denique & cibus noſter eſt, & gladius, & medicina, & confirmatio, & requies, reſurrectio quoque & conſummatio noſtra. Nec mireris, quod verbum Dei iam nunc inueniatur omnia in omnibus eſſe, quantū ſpectat ad iuſtificationem, ſiquidem & futurum eſt omnia in omnibus ad glorificationem. Audiat & illud peccator, & conturbabitur venter eius: à voce illa carnalis anima contremiſcet. Omnia namque cordis ſecreta rimatur atque dijudicat ſermo viuus, & efficax, cordium atque cogitationū perſcrutator. Vnde & licet mortuus in peccato: ſi audieris vocē filij Dei, viues. Sermo enim quē loquitur, ſpiritus, & vita eſt. Si cor tuum induratum eſt, memento ſcripturæ dicentis: Emittet verbum ſuum, & liquefaciet
Pſ. 147. e ea. Et item. Anima mea liquefacta eſt, vt
Cant. 5. c dilectus loquutus eſt. Si tepidus es, & euomi iam formidas, non diſcedas ab eloquio Domini, & inflammabit te, quia eloquium eius ignitum valde. Quod ſi tenebras ignorātiæ plangis, diligenter audi quid loquatur in te Dominus Deus, & erit lucerna pedibus tuis verbum Domini, & lumen ſemitis tuis. At fortaſſis tanto amplius doles, quanto clarius peccata etiam minima illuminatus agnoſcis: ſed ſanctificabit te pater in veritate, quæ eſt vtique ſermo eius, vt inter Apoſtolos audire merearis: Iam vos mundi eſtis, propter ſermonem quem loquutus *Io. 15. a* ſum vobis. Iam verò cum laueris manus tuas, ecce parauit in conſpectu tuo menſam, vt non de ſolo pane viuas, ſed ex omni verbo, quod procedit de ore Dei, & in fortitudine cibi illius curras viam mandatorum eius. Vbi ſi conſiſtunt aduerſum te caſtra, & prœlium tentationis inſurgit, arripe gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei, & in eo facilè triumphabis. Quòd ſi fortè (vt eſt G certaminis conſuetudo) contigerit aliquando vulnerari, mittet verbum ſuum, & ſanabit te, & eripiet te de interitionibus tuis: vt in te quoque impleatur, quod ait Cēturio, cuius fides tam magnificè commendatur: Domine (inquit) dic tantum verbo, & ſanabitur puer meus. *Matt. 8. a* Sed etſi titubas adhuc, cōfitere, & clama. Mei autem penè moti ſunt *Pſ. 72. a* pedes, penè effuſi ſunt greſſus mei: & in verbis ſuis confirmabit te: vt experimento diſcas, quoniam verbo Domini cæli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis virtus eorū. In his atque huiuſmodi perſeuera, in talibus iugiter exercere, donec iam dicat ſpiritus, vt requieſcas à laboribus tuis. In hoc verbo quieſces dulciter, ac ſuauiter ſoporaberis, donec veniet hora, cum omnes qui in monumentis ſunt, audiēnt vocem eius, & procedent. Sed quò? Alij quidem in iudicium, alij verò in vitam æternam. Et quis ſcit ſi eſt dignus amore, vel odio? Tunc maximè memor eſto verbi tui ſeruo tuo Domine, in quo mihi ſpem dediſti, vt ab auditione mala non timeam, ſed beata magis auditio perducat ad viſionem, cum dices: Venite benedicti patris mei, &c: *Matth. 25. d* Quicumque enim confitebitur me coram hominibus, ait *Matth. 10. d* ipſe, hunc & ego confitebor in conſpectu patris mei, & Angelorum ſanctorum, quod nobis conferre dignetur ipſe, qui conſtitutus eſt iudex viuorum, & mortuorum. Amen.

∴

De

H *De quattuor modis orandi, de obſecratione, oratione, poſtulatione, & gratiarum actione. Sermo.*

QVattuor mihi videntur orandi modos exprimere Apoſtoli verba dicentis: Volo primum fieri obſecrationes, deinde orationes, poſtulationes, gratiarum actiones. Sunt enim quos adhuc peccato conſcientia terret, & cruciat, nondum accepta reſiſtendi virtute, tunc ſcilicet, cum primum ipſos in peccatorum cœno iacentes ſpiritus veritatis irradiat, & excitans erubeſcere facit, & timere Deum dum vident immanitatem criminum, meritorum exiguitatem, & velut ardentem coram ſe gehennam expaueſcentes, quoniam in ſeipſis boni nil inueniunt, aliundè apprehendunt vnde tegantur. Sciunt enim quod non ſit tutum in conſpectu Domini Dei ſui vacuos apparere contra legis præceptum, & multo minus id præſumere plenis ſtercore manibus audent. Quia ergo timent, & merito timent per ſeipſos accedere, ſtudent quaſi per alios ſupplicare. Tale eſt illud orationis genus quo ſolemus vti dicentes: Sancte Petre, ora pro nobis, & ſimilia. Maximè verò illud obſecratio eſt manifeſta. Per paſſionem tuam, libera nos Domine, & cetera in hunc modum. Tale enim videtur, ac ſi latro deprehenſus, & iam vicinus ſuſpendio, quando penitus deſperat, nec inuenit in ſe vnde veniam deprecetur, extendens brachia dicat: quia ſic paſſus eſt Chriſtus, vt eorum à quibus tenetur, animos moueat ad pietatem. Credo ego de talibus dici poſſe, quia regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Vim faciebat regno cælorum publicanus ille, qui dum non auderet oculos ad cælos leuare, ipſum cælum ad ſe potuit inclinare. Simile aliquid mulier illa egiſſe videtur, quæ profluuium ſanguinis habens, dum timeret ad Chriſtum accedere, fecit ab eo virtutem exire. Furtim enim tetigit fimbriam, & curata eſt ab infirmitate, vnde & indignantis quodammodo verbum videtur, quod de ea Dominus ait: Quis me tetigit? Et addidit: Senſi à me exiſſe virtutem. Non credo, quod ſit inter nos quiſpiam, ſed fortè nonnulli in ſæculari habitu, vel conuerſatione potuerunt aliquando experiri, quid loquor, vt inuiti fluxum ſanguinis paterentur, eius inquam ſanguinis qui regnum Dei non poſſidebit. Etenim qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati: nec ſua ſe poterit continere virtute, etiam dum volet. Huic ergo minimè expedit per ſeipſum ad Chriſtum accedere, ſed tangere, ſi quam inuenerit eius fimbriam, hoc eſt eum conſiderare hominem, quem humiliorem viderit, & extremum in eccleſia, quæ eſt veſtis Chriſti. eum inquam, qui elegit abiectus eſſe in domo Dei, oportet conſiderare, quoniam is vere eſt fimbria poſita in ora veſtimenti, ad quam vtique ſpiritualis vnguenti deſcendens à capite copia tota decurrit. Hūc ſi beneficijs aliquibus ſeu prece humili, aut confeſſione pura tetigerit, vt affectum erga ſe moueat ad compatiendum ſibi, habeat fidē & ſine dubitatione ſanabitur. Illud tamē nouerit fimbria, non à ſe, ſed à Chriſto exijſſe virtutem, qui & tangi ſe proteſtatur in fimbria. Expreſſi nunc vobis quantū potui quale ſit, & cui animæ neceſſarium genus obſecrationis. At verò iā continendi virtute accepta, ſecurus accedit, qui ſibi conſcius fuerit pro delictis præteritis, veniam quærens, & oratione vtens, quæ noſtri oris eſt ratio, quādo iam ore ſuo loquitur cum Deo ſuo. Hinc illud eſt, quod Maria Magdalene quāquam nō minus humilis hæmorrhoiſſa illa: non ſic tamē veretur accedere, ſed rigat lacrymis pedes, capillis tergit, vngit vnguento, oſculatur ore deuoto. Vndè ſatis liquet, quod omninò iā propoſuerat in corde ſuo à peccato deinceps abſtinere: & quaſi profluiū ſtabat. Quod ſi iam conſequutus es & tu, primū eſt, vt ipſi Domino in oratione loquēs, recogites annos tuos in amaritudine animæ tuę. Dehinc poſtquā in lamentis pęnitentiæ aliquamdiu perſeuerans, hilaritatē quandā, & fiduciam conceperis indulgentiæ, accede iā ad poſtulationes, vt ſecurè tāquā receptus in gratiam Domini, tibi, & cōſeruis tuis audeas petere quod oportet. At fortaſſis requiras, vnde, aut quo modo noſſe poteris vtrū hanc conſequutus ſis indulgētiam. Sic nimirum conſeruandæ humilitatis gratia Diuina ſolet pietas ordinare, vt quāto quis plus proficit, eo minus ſe reputet ꝓfeciſſe. Nā, & vſque ad ſupremum exercitij ſpiritualis gradū, ſi quis eo vſque peruenerit, aliquid ei de primi gradus imperfectione relinquitur, vt ſibi primum videatur adeptus. Attamē ſcio, quod hodie lectum ſit in Euāgelio, dixerat Ieſus paralitico: Cōfide fili, remittūtur tibi peccata tua: & reputatum

Marginalia: 1. Tim. 2. a; Exo. 23. 34. b c; I; Matth. 11. b; Luc. 18. b; Matt. 9.; Ioā. 8. a; K; Marc. 9.

eſt ei ad blaſphemiam. At ille, cui nimirum cogitatio hominis confitetur: Quid (inquit) cogitatis mala in cordibus veſtris? Blaſphemare me blaſphematis, & quaſi ad excuſandum vim viſibilis curationis, virtutem mihi inuiſibilem vſurpare. Sed ego vos potius blaſphemos eſſe conuinco, ſigno probans viſibili inuiſibilem poteſtatem. Vt ſciatis (inquit) quia poteſtatem habet filius hominis in terra dimittendi peccata, tunc ait paralytico: Surge, tolle lectum tuum, & ambula. Et tu ergo ſi iam ſurgis deſiderio ſupernorum, grabatum tollis, corpus ſcilicet a terrenis eleuãs voluptatibus, vt iã non feratur anima concupiſcentijs eius: ſed magis ipſa, vt dignum eſt, regat illud, & ferat, quo non vult, ſi demum ambulas, quæ retro ſunt obliuiſcẽs, & ad ea quæ ante ſunt te extendens deſiderio & propoſito proficiendi, curatum te eſſe non dubites. Neque enim ſurgere poteras ſi nõ aliquatenus onus eſſet alleuiatũ, & nec grabatum tollere niſi exoneratus magis, quia nec ambulare in feruore cõuerſationis, cum peccatorum graui mole poſſibile eſt. Propter quod fiducialiter iam poſtulare poteſt qui eiuſmodi eſt, tantum caueat ne forte aut poſtulet nõ poſtulanda, aut minus poſtulet quæ à Deo ſunt poſtulanda: aut ea tepidè quærat quæ toto affectu & omni tempore ſunt quærenda. Petitis, & non accipitis (ait Iacobus) eo quòd male petatis, vtpote in concupiſcentijs veſtris. Sic agit omnis qui terrena quærit vltra neceſſitatem, qui mundialem gloriam ſectatur aut voluptatem. Tale eſt etiam quod ſolent ſæculares homines mortem inimicorum in orationibus poſtulare, ceteraq. ſimilia quæ non oportet. At verò temporalia ſi defuerint, petẽda quidẽ ſunt quantum neceſſitas humana requirit: ſed iuxta beati Gregorij ſententiam, non ſunt hæc nimium requirenda. In quo genere etiam illa ſpiritualia ſunt, ſine quibus nihilominus ſalus conſtare poteſt, vt ſermo ſcientiæ, gratia curationum, omniaq. de quibus certum non habemus quid expediat nobis: vtpote ſi te fatiget tentatio, ſupplicandum quidem pro ea, vt auferatur à te, ſed non nimis obnixè, quoniam in talibus meminiſſe ſemper oportet Apoſtolicæ illius ſententiæ: Nos enim quid oremus ſicut oportet neſcimus: & Deo magis committere, quam temerè aliquid apud nos definire. Hæc autem ſunt toto affectu, & omni tẽpore poſtulãda, hæc ſunt pro quibus inceſſanter & quam obnixè poterunt, ad Deum clament deſideria tua, vt habeas gratiam eius bonam, & placere poſſis in oculis pietatis ipſius, & in eo viuas, & moriaris in ipſo, vt gloriam eius videre, & ipſo frui in perpetuum merearis. De his enim dictũ eſt: Sine intermiſſione orate. Vnde, & Propheta: Exquiſiuit (inquit) te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Et alibi: Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Porrò ad quartum genus orationis, quod eſt gratiarum actio, per paucos attingere credo, & quo rarius, eo pretioſius eſt. Multam enim prorſus gratiam inuenit apud Deum, quem iuxta promiſſionẽ ſuam exaudit antequam inuocetur, & teſtimoniũ reddet ſpiritui eius ſpiritus quem habet ex Deo, quoniam exauditum eſt deſiderium eius, ita, vt certus iam non orare, ſed gratias agere poſſit. Sic enim habes in Lazari reſuſcitatione, vbi Dominus, licet prius nihil oraſſet: Pater (inquit) gratias ago tibi quia audiſti me. Prima igitur, id eſt, obſecratio, verecundo fiat affectu. Secunda, quam propriè diximus orationem: affectu puro: vt videlicet non diſſimulemus peccata, non nos palpemus, ſcientes quòd ſic quiſque inuenit gratiam apud Deum, ſi inuentus fuerit durus iudex in ſemetipſum. Tertia, id eſt, poſtulatio, amplum quærit affectum, & fiduciæ latitudinem ſicut ſcriptum eſt: Poſtulet autem in fide nihil hæſitans. Credo enim propterea dictum: Quemcunque locum calcauerit pes veſter, veſter erit, quòd tantum impetrabimus, quantum porrexerimus pedem fidei. Quarta, quæ eſt gratiarum actio, ipſa debet eſſe deuotione pleniſſima, & delicijs affluens. Iam verò de reuerentia orationis, in eo quod lectum eſt in capitulo ipſius regulæ, vos modò ſolicitauit auctoritas, ex cuius occaſione aliqua de oratione dicenda putaui. Illud tamen breuiter dico, nonnullos (vt arbitror) experiri interdum in oratione ariditatem & hebetudinem quandam mentis, vt ſolis orantes labijs non ſatis attendant neque quid dicãt, neque cui loquantur, pro eo, quod velut ex conſuetudine quadam cum minus digna reuerentia & ſolicitudine acceſſerunt. Quid enim aliud cogitare debet frater intrans ad orationem quam propheticum illud: Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis

Iac. 4. a
Rom. 8. a
Luc. 18.
a
Pſ. 26. c
Iac. 1. c
Ioſue 1. a
Pſ. 83. a

lis vſque ad domum Dei? Omninò ſiquidem oportet nos orationis tempore curiam intrare cæleſtem, illam vtique curiam in qua rex regum ſtellato ſedet ſolio, circumdante innumerabili, & ineffabili bea-
Apoc. 5. torum ſpirituum exercitu. Vnde & ipſe qui viderat, quia maiorem numerum non inuenit. Millia ait, millium miniſtrabant ei, & decies centena millia aſſiſtebant ei. Quanta ergo cum reuerentia, quanto timore, quanta illuc humilitate accedere debet à palude ſua procedens & repens ranuncula vilis? Quam tremebundus, quam ſupplex, quàm denique humilis, & ſolicitus, & toto intentus animo maieſtati gloriæ, in præſentia Angelorum, in concilio iuſtorum, & congregatione aſſiſtere poterit miſer homuncio? In cunctis igitur actionibus noſtris multa opus eſt animi vigilantia, ſed præcipuè in oratione. Etenim ſicut in Regula noſtra legimus, licet hora omni; & omni loco oculi Domini ſuper nos ſpeculentur, maximè tamen in oratione. Licet enim ſemper videamur, ſed nunc etiam præſentamus & oſtendimus nos quaſi facie ad faciem cum Deo loquentes: Porrò quamuis vbique ſit Deus, in cælo tamen
C orandus eſt, ibiq. orationis tempore cogitandus: vt mens noſtra non oratorij tecto, non aeris ſpatio, non ipſa retardetur nubium denſitate, iuxta eam formam, quæ
Marc.6. b nobis à Chriſto tradita eſt, vbi ait: Si orabitis: Pater noſter qui es in cælis. Cælum enim quadam prærogatiua etiam ſedes ſiue thronus Dei vocatur: quia ad eam comparationem qua Deum in cælis Angeli ſancti, & electorum animæ vident, nos miſeri, & peregrini ſuper terram vix ſolum nomen habere videmur. Sic igitur oret qui orat, tamquam aſſumptus & præſentatus ei qui ſedet ſuper excelſum thronum in Angelis, qui minimè ceciderunt, & eleuatum in hominibus quos ſuſcitauit de puluere inopes, & erexit de ſtercore pauperes: ſic (inquam) ſemetipſum conſideret, & ſic attendat, tamquam præſentatum Domino
Gen. 18. d maieſtatis, vt dicat cum Abraham: Loquar ad Dominum meum, cum ſim puluis & cinis. Et quia tuo præcepto commonitus, tua inſtitutione formatus, id præſumo Domine fons pietatis.

Quomodo voluntas noſtra Diuinæ voluntati tripliciter ſubijci debeat. Sermo.

AVdiſtis nunc ex Regula noſtra fratres, de humilitate ſententiam, cui ego quoties legitur, toto animo intentos vos eſſe volo. Inſipiēs eſt enim & inſanus quicumque in alijs vitæ meritis, quicumque in alia religione ſeu ſapientia, niſi in ſola humilitate confidit. Apud Dominum fratres, ius habere non poſſumus, qm̄ in multis offendimus omnes, ſed nec fallere eum, ipſe enim nouit abſcondita cordis, quanto magis opera manifeſta? vtique nec reſiſtere viribus, quoniam omnipotens eſt. Quid ergo reſtat niſi D
ad humilitatis remedia tota mente confugere, & quidquid in alijs minus habemus, de ea ſupplere? Sed, ò mira vanitas, ò mira fatuitas cordis noſtri, cuius elationem perfectè reprimere, cuius ceruicoſos motus omninò domare, humilitatis materia tanta non ſufficit, quin ſuperbiat adhuc terra & cinis.

Porro totius humilitatis ſummæ in eo videtur conſiſtere, ſi voluntas noſtra Diuinæ (vt dignum eſt) ſubiecta ſit voluntati, ſicut ait Propheta: Nonne Deo ſubiecta erit anima mea: *Pſ.61. A* Scio quidem creaturam omnem velit nolit ſubiectā eſſe creatori. Sed à creatura rationali voluntaria ſubiectio quæritur, vt voluntariè ſacrificet Dn̄o, & confiteatur nomini eius, non quia terribile, & ſanctum, non quia oı̄potens, ſed quia bonū eſt. At verò ſubiectionem iſtam triplicem eſſe neceſſe eſt, vt quod certum eſt Deū velle, id nos velimus omninò: & quod certum eſt eū nolle, ſimiliter execremur & nos. Quod aūt incertum eſt vtrum velit aut nolit, neque velimus ex toto, neque penitus non velimus. Hic certe fratres, in hoc medio totū periculum eſt religioſorum, dum infeliciter blandimur nobis, & palpantes ſeducimus noſmetipſos. Huic accedit, vt diſſimulemus Dn̄i quærere voluntatem, dum & noſtram facere, & aliquam de ignorantia habere volumus excuſationem. Quis enim eſt ille tā infelix monachus, qui id nolle audeat, quod E
certus eſt Deum velle: aut quod certus eſt eum nolle, id velle præſumat? Sed in medio periculum eſt his qui iam egreſſi de ſæculo, in loco conuerſionis habitant tamquam in paradiſo voluptatis: ſicut in medio paradiſi

 lignum

lignum trãſgreſſionis poſitum erat, in quo præuaricati ſunt parentes primi, lignũ ſcientiæ boni & mali, non tantum boni, vel mali ſolius, ſed boni & mali. Propterea rogo vos fratres, diligenter attendite, quia nihil mihi occurrit quod vtilius poſſitis audire. Vbi certa eſt Dei voluntas, omninò noſtra ſequatur, in his videlicet de quibus certũ aliquid in Scripturis inuenimus, aut ipſe ſpiritus manifeſtè clamat in cordibus noſtris quid ſentiendum ſit, vt eſt caritas, humilitas, caſtitas, obedientia: hæc approbemus indubitanter, & appetamus, quæ placere Deo ſcimus indubitanter. Sed & ea omnimodè odiñe debemus, de quibus certum eſt, quod oderit ea Deus: vt eſt apoſtaſia, fornicatio, iniquitas, impatientia. In his verò rebus de quibus nihil certi poſſumus inuenire, nihil certum voluntas noſtra definiat, pendeat inter vtrumque, aut ſaltem neutri parti, nimis inhæreat, cogitans ſemper ne fortè altera pars Deo magis placeat, & parati ſimus volũtatem eius ſequi in quamcumque partem eam cognouerimus inclinari. Nemo ſuper his quæ certa ſunt hæſitet, nemo dubia, pro certis admittat, nemo ſibi in dubijs iudicium vendicet, præcipitetve ſentẽtiam,
Pſ. 118. x & experiemur quod ſcriptum eſt: Pax multa diligentibus legem tuam Dñe; & non eſt
F illis ſcandalum. Vnde enim ſunt ſcandala, vnde turbatio, niſi quòd propriã ſequimur voluntatẽ, & temerè quod volumus in corde noſtro definientes, ſi quomodo id prohiberi contingat aut impediri, continuo ẽt in impatientiã, in murmurationem, in ſcandalum proni ſumus, non attendentes quoniam omnia cooperãtur in bonum his, qui ſecũdum propoſitum vocati ſunt ſancti, & qui nobis caſus videtur, ſermo quidem Dei eſt, ſuam nobis indicans voluntatem? At quicumque nihil certum de huiuſmodi in corde poſuerit: in quamcumque partem poſtea conuertatur, ſcandalizari non poterit. Aut ſi quis facere cogitat vnde mandatum certum non habet, ſi voluntatem ſuam ſuſpenſam tenuerit donec prælatum interroget, & ab eo quærat Dñi voluntatem, cui vice ipſius obedit, non turbabitur quidquid ei præcipiatur, quoniam pax multa diligentibus legem tuam Dñe, & non eſt illis ſcandalum. Porrò, quod dixi voluntatem ſuſpenſam teneat, aut voluntatem ſuã diuinæ ſubijciat voluntati, non de concupiſcentijs deſideriorum, non de affectionibus dico,

Illud enim impoſſibile eſt, dum adhuc in hoc peccati corpore, in hoc corpore mortis aĩa detinetur. Quid enim eſſet aliud quam vita æterna, tota affectione Diuinam in oĩbus ſequi voluntatem? Sed conſenſum noſtrum neceſſe eſt Diuinæ ſubijcere voluntati, ſi pacem æternam, & pacem deſideramus habere preſentem, ſicut ſcriptum eſt: Pacem *Ioã. 14. c*
meam do vobis, pacem relinquo vobis. Dñe (ait Propheta) in lumine vultus tui ambu- G
labunt, & in nomine tuo exſultabunt tota die. Alius enim ambulat in lumine vultus *Pſ. 88. c*
ſui, ſolicitus facere ſuam voluntatem, & beneplacitum cordis ſui conſiderans. Alius ambulat in lumine vultus humani, in eo ſemper intentus quid hominibus placeat, quid mundus iudicet: de quo die Propheta loquitur: Diem hominis non concupiui, Dñe tu ſcis. Contritio & infelicitas, in vijs *Ier. 17. b*
eorum, & viam pacis non cognouerunt, nõ *Pſ. 13. b*
eſt timor Dei ante oculos eorum. Nam qui timorem Dei ſemper habet præ oculis, viæ *Prou. 3. e*
eius viæ pulchræ, & omnes ſemitæ eius pacificæ. Venite ad me, inquit, omnes, qui labo *Matth. 11. d*
ratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos: quos veſtræ ſeu alienæ voluntatis pura premit ſeruitus: & inuenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue: Quanto enim benignior, & dulcior eſt diuina clementia quolibet homine, tanto ſuauius eſſe manifeſtum eſt iugum eius ceteris omnibus. Propterea hoĩes ſibijpſis, aut alijs hominibus placere ſtudentes, confuſi ſunt: ſed qui in lumine vultus tui ambulant Dñe, id ſolum cogitãtes quomodo tuam faciant volũtatem, & toto corde contendentes placere tibi: nunc quidem in nomine tuo exultabunt, & non erit illis ſcandalum. Demum in iuſtitia tua exſultabunt, quando exuentes infirmitates ſuas, & intrantes potentias Domini, memorabuntur iuſtitiæ tuæ ſolius, vt eam tunc teneant ſine labore, quam modo ſequi laborant. H

Contra peſſimum vitium ingratitudinis. Sermo.

MAgna eſt ſuper nos dilectiſſimi, magna valde miſericordia Dei noſtri, quos tam ineffabili Spiritus ſui virtute, tam inæſtimabili dono gratiæ ſuæ eripuit à vana noſtra conuerſatione huius ſæculi, in quo eramus aliquãdo tamquam ſine Deo, aut certè (quod execra-

execrabilius eſt) etiam contra Deum, non ignorantiam habentes, ſed contemptum: cuius vitæ, aut potius mortis (anima enim, quæ peccauerat, ipſa moriebatur) vtinam frequenter in oculis cordis noſtri tetra verſetur imago, quanta videlicet cæcitas, quanta peruerſitas illa fuerit, vt ſedula meditatione penſantes miſeriæ pondus, etſi non tam perfectè ſicut eſt, aliquatenus tamen æſtimare poſſimus liberatricis miſericordiæ quantitatem. Iam verò ſi quis ex vobis diligenter conſiderare nō negligat, nō modo vnde erutus, ſed vbi ſit conſtitutus, non ſolum quid euaſerit, ſed & quid acceperit: non tantum vnde reuocatus ſit, ſed etiam quo vocatus, inueniet ſine dubio cumulum huius miſericordiæ omninò menſuræ prioris excedere quantitatem. Neque enim fecit taliter omni nationi, vt non ſolum iudicia, ſed & conſilia ſua manifeſtaret eis: ſed omninò magnificauit facere nobiſcum, non ſolum in ſeruos aſſumens, ſed eli-
I gens in amicos. Neque enim nos elegimus eum, ſed ipſe elegit nos, & poſuit nos vt eamus, & fructum afferamus, fructum inquam non ſolum non peremptorium, quod ad iudicium pertinens notum ſit etiam ſeruis, ſed nec periturum quidem, quod de conſilio eſt, & reuelatur amicis. In hoc ſiquidem poſiti ſumus, vt non peccato ſeruiamus. Ipſe enim eſt peremptorius labor. Nec ſæculo quoque, quemadmodum hi quos videmus ſubditos curis terrenis, etſi non culpis; corporalibus officijs, etſi non flagitijs implicatos, & in ea, quæ præterit huius mundi figura, pro ſua ſuorumq. præſenti ſuſtentatione laborans, quorum vtique labor etſi non ad damnationem, minimè tamen pertinet ad ſalutem, ita, vt etſi conſeruauerint fundamentum, detrimentum tamen patiantur, pereuntibus quæ ſuperædificauerant, ipſi verò ſalui ſint, ſic tamen quaſi per ignē. Nobis autem quid dicitur? Quod conſilium datur amicis? Operamini non cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam. Nec ceſſamus ab operando hoc cibo etiam cum terrenis fortè occupamur operibus, aut obedientia dictante, aut fraternæ caritatis intuitu, quoniam diſſimilis nobis intentio eſt ab his quorum laborem periturum eſſe prædiximus. Diſſimili proinde radice inhærens labor ſimilis non ſimiliter habet perire, quoniam radicatus eſt in ea, quæ nunquam perit æternitate. Denique ſi fortè non quidem illicita, nec tamen expedientia ſectantes, priori forſitan fornicatione relicta, ſtetiſſemus in coniugij caſtitate, non capientes quod de cœlibi vita datum nouimus eſſe conſilium, ſed à rapinis, & fraudibus abſtinentes, licitè proprijs rebus vte- K
remur, necdum tamen perfectionem euangelicam attingentes: ſicut ſcriptum eſt: Si vis eſſe perfectus, vade & vende omnia *Matth.*
quæ habes, & veni ſequere me, &c. Hoc ip- *19.c*
ſum quantæ pietatis eſſet, ſi à tantis criminibus in quibus multi ex vobis inuoluti ſolum in ſe reſponſum mortis, & iudicium certæ damnationis haberēt, datum eſſet, vel in inferiori aliquo reſpirare gradu? Prodigus cer- *Luc. 15.*
tè filius ad filiorum numerum aſpirare time *d*
bat, beatum ſe reputans ſi fortè vel in mercenariorum numerū recipi mereretur: minimè tamen ſufficere potuit paternæ pietati, niſi tam copioſam ei miſericordiam exhiberet, cui poſſet & ipſe qui numquam à patre diſceſſerat ſenior filius inuidere. Sic & nos dilectiſſimi, abundanter effuſa ſuper nos miſericordia Dei noſtri, de filijs iræ & diffidentiæ non ſolum ad electorum recepit numerum, ſed vocauit ad collegium perfectorum. Nam etſi fortè aliquorum negligentia ad perfectionem non aſſurgit, ipſi videant quid excuſationis poſſint afferre, quoniam Apoſtolicā omnes nos vitam profeſſi ſumus, Apoſtolicæ profeſſioni nomina dedimus vniuerſi. Quod ſanè non de ea gloria ſanctitatis dixerim, quam non ſibi tantum, ſed vniuerſo orbi ſuſcipere me- *Pſ. 71.a*
ruerunt, ſicut ſcriptum eſt: Suſcipiant montes pacem populo, & colles iuſtitiam: ſed de eorum potius profeſſione qua pro omnibus Petrus loquitur dicens; Ecce nos reliqui- *Matth.*
mus omnia, & ſequuti ſumus te. Sed iā om- *19.c*
nino mouet fratres mei, quid ſibi velit L
quod minus erga nos liberalis nunc Diuina clementia videatur, vt quibus tanta contulit non rogantibus, non deſiderantibus, immò & fortaſſe recuſantibus: nunc orantibus, obſecrantibus, poſtulantibus ſæpiſſime, immò continuè, videatur multa minora negare. Quid enim putamus cariſſimi? Abbreuiata eſt manus Domini, an fortè theſauri gratiæ defecerunt? Quid inquam putamus, vtrum voluntas mutata ſit, an immutata facultas? Neutrum ſanè de eo æſtimare licet, neutrū fas eſt credere de omnipotenti, & immutabili maieſtate. Quid ſibi vult ergo, quod inceſſanter orantes, obſe-

obſecrantes, poſtulantes, nō exaudit quibus tantam, & tam gratuitam miſericordiam prærogauit? Nam ſi reſpondeat quis, quod
2. Cor. 12. b Apoſtolo Paulo reſponſum eſt, ſufficere nobis gratiam Dei, planè omnino fallitur, cum pro ea, quam maximè vniuerſæ orationes, obſecrationes, & poſtulationes noſtræ fiant, ne ambulem⁹ in magnis, aut in mirabilibus ſuper nos, orantes nobis dari humilitatem quanta decet non dico ſanctos, ſed monachos peccatores: obſecrantes patientiam nobis tribui quanta non dico in martyribus inuenta eſt, ſed profeſſioni noſtræ neceſſaria eſt, poſtulantes caritatem quantam non dico Angelis, ſed patribus qui fuere homines ſimiles nobis paſſibiles, etiam & peccatores, Diuino munere collatam agnouimus ex teſtimonio Scripturarum. Væ generationi huic miſeræ ab imperfectione ſua, cui ſufficere videtur inſufficiētia immò inopia tanta. Quis enim ad perfectionem il-
M lam quam Scripturę tradunt, vel aſpirare videtur? Non ſine cauſa ſanè, cum ſint nobis eadem cum patribus conuerſionis initia, diſpar valde conuerſationis profectus inuenitur, adeo, vt cum eos profeciſſe de die in diē & curſum conſummaſſe legamus, apud nos magnus ęſtimaretur, ſi quis vel ipſa conuerſionis ſuæ primordia conſeruaret, vt nō minus humilis aut timoratus, non minus ſolicitus & circumſpectus, non minus feruens ſpiritu, non minus patiens ac manſuetus in medio quam in initio videretur. Quantos enim videmus quaſi oblitos ſui, & peccatorum ſuorum, Dei quoque, & beneficiorum eius immemores, ſic non redimere, ſed amittere tempus, vt de moribus, & affectionibus ſuis vix vltima apud ipſos mentio fiat? Quid iſtos aliud agere dixerim, q̄ ſcurrilitates, detractiones, iactantiæ, & impatientiæ verba non reputant, facile contriſtant proximos, immo ſpiritum Dei qui in eis eſt, puſillorum ſcandala parui pendunt, ad increpationem aliorum aut negligentia quadam dormitare videntur, aut iracundiæ facibus inflāmantur, & cum his quaſi gens quæ fecerit iuſtitiam, accedunt liberè ad Eccleſiam, pſallunt cum alijs, ſed non ſpiritu neque mente, orationis tempore neſcio quas ineptias meditantur, & ne ipſo quidem tremendo Angelis participare verentur Dominici corporis Sacramento: quid, inquā, iſtos aliud agere dixerim, quam ſecuros iam de gratia Domini ſua fiducialiter de ea quā longo tempore promeruerint familiaritatē præſumere? Hoc nempe eſt, quod vulga- A
ri prouerbio dicitur: Familiaris Dominus fatuum nutrit ſeruum. Sed vbi eſt dilectiſſimi, quod toties canitis: Quoniam Pſ. 38. c
aduena ego ſum apud te, & peregrinus, ſicut omnes patres mei? Heu heu, non inuenitur qui redeat, & agat gratias Deo, niſi Luc. 17.
hic alienigena. Nonne decem mundati d
ſunt, & nouem vbi ſunt? Meminiſtis credo verba Saluatoris hæc eſſe, nouem illorum ingratitudinem arguentis. Bene ſiquidem oraſſe, obſecraſſe, poſtulaſſe leguntur, qui leuauerant vocem dicentes: Ieſu fili Dauid, miſerere nobis. Sed defuit eis quarta quam adiecit Apoſtolus gratiarum actio, quando nec redierunt nec egerunt gratias Deo.

Multos quoque videmus vſque hodie ſatis importunè petentes, quod ſibi deeſſe cognouerint: ſed paucos admodum nouimus, qui dignas ſuper acceptis beneficijs gratias agere videantur. Nec reprehenſibile, quod inſtanter petimus, ſed planè petitioni negat effectum, quod inuenimur ingrati. Et fortè hoc etiam clementia eſſe videtur, ingratis negare quod poſtulant, ne contingat nobis, vt tanto grauius de ingratitudine iudicemur, quanto magis accumulatis beneficijs ingrati probabimur exſtitiſſe. Ergo miſericordiæ res eſt in hac parte ſubtrahere miſericordiam, quemadmodum iræ, & indignationis miſericordiam exhibere, eam ſanè de qua per Prophetam ipſe pater miſericordiarum loquitur, dicens: Miſereamur impio, & non diſcet facere iuſtitiā.
Quam multos enim videmus & plangimus Iſa. 26. b
fratres, qui dummodo maneat habitus, & B
tonſura, ſalua ſibi omnia arbitrantur? non conſiderantes miſeri, quemadmodum ingratitudinis vermis interiora corrodens, ob hoc tantum corticem quem vident trāſforare diſſimulent, ne fortè recogitent, & erubeſcant, ipſaq. verecundia emendentur. Qui ſic interdum in nonnullis conſumpta eſſe interiora vniuerſa præſumit, vt non vereatur ad ea quoque, quæ foris apparent, venenatum ducere caput, niſi fortè quos videmus manifeſtè apoſtatare à Deo, repente fieri peſſimos arbitramur: & non magis paulatim defeciſſe, cum comederint alieni robur eorum, & neſcierunt. Vides ego non omnibus prodeſſe, quod à lepra ſæcularis conuerſationis, cuius peccata

ta manifeſta ſunt, emundantur: ſed nonnullis peius in occulto ingratitudinis vlcus oriri, quod tanto periculoſius ſit, quanto *Luc. 17. d* interius. Et bene Saluator hinc in Euangelio nouem illos vbi ſunt quærit, quoniam longe eſt à peccatoribus ſalus. Sic enim & primum hominem poſt peccatum vbi ſit interrogat, & in iudicio neſcire ſe profitebitur operarios iniquitatis cum legamus in Pſal- *Pſal. 1. b* mo. Quoniam nouit Dominus viam iuſtorum, & iter impiorum peribit. Nec ſine cauſa in nouenario inuenti ſunt, qui non redeunt ad Saluatorem, in quo nimirum numero quaternario quinarius iūgitur, & eſt non bona mixtio corporeæ ſenſualitatis, & euangelicæ traditionis. Quod tunc fieri ſolet, cum ſic volumus quattuor Euangelijs obedire, vt quinque corporis ſenſus pariter oblectare velimus. Felix autem Samaritanus ille, qui cognouit ſe nihil habere, quod non accepiſſet, idcirco ſeruauit depoſitum, & cum gratiarum actione ad Dominū eſt **G** reuerſus. Felix qui ad ſingula dona gratiæ redit ad eum, in quo eſt plenitudo omnium gratiarum, cui dum nos pro acceptis nō ingratos exhibemus, locum, in nobis facimus gratiæ, vt maiora adhuc accipere mereamur. Omninò enim ſola nos à profectu cōuerſationis impedit ingratitudo noſtra, dum quodammodo amiſſum reputans dator, quod ingratus accepit, cauet ſibi de cetero tanto plura amittere, quanto plura cōferret ingrato. Felix proinde, qui ſe alienigenam reputans, etiam pro quibuſque minimis beneficijs nō minimas refert grates, gratuitum eſſe non dubitans, neque diſſimulans, quòd alieno impenditur, & ignoto. Nos autem miſeri & miſerabiles, cum in initio, adhuc alienos nos æſtimamus, timorati ſatis, ſatis deuoti, & humiles inuenimur, tam facilè poſtmodum obliuiſcimur, quam gratuitum ſit quidquid accepimus, & præſumentes non bene quaſi de familiaritate Dei, nequaquam aduertimus, quod mereamur audire, quoniam inimici Domini domeſtici eius. Tanto enim facilius nunc offendimus eum, quanto eà grauius, quæ à nobis committuntur iudicanda nouerimus eſ- *Pſ. 54. b* ſe: cum in Pſalmo legamus, Quoniam ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique. Obſecro itaque fratres mei, humiliemur magis, ac magis ſub potenti manu Dei, & ab hoc tam maximo, tam nequiſſimo vitio ingratitudinis longè fieri ſtudeamus, vt tota deuotione in gratiarum actione verſantes, cōciliemus nobis gratiam Dei **D** noſtri, quæ ſola poteſt ſaluare animas noſtras. Nec verbo tantum, vel lingua, ſed opere, & veritate exhibeamus nos gratos ei, qui gratiarum actionem magis, quam dictionem à nobis exigit dator gratiarum Dominus Deus noſter, qui eſt benedictus in ſæcula. Amen.

De eo quod legitur in Iob: In ſex tribulationibus liberabit te, & in ſeptima non tanget te malum. Sermo. *Iob 5. c.*

DIgnum valdè eſt, & omninò exigit ratio æquitatis, vt quibus à conſtitutione mundi regnum paratur, ipſi etiam ſeſe regno parare nō negligant, ne parato regno inueniantur forſitan qui regnaturi fuerant imparati. Sicut legimus de cena quadā, dicente Domino: Quoniam quidē cena parata eſt, *Matth. 22. a* ſed qui vocati erant non fuerunt digni. Quærimus ergo quemadmodum regno parato, parari debeant reges futuri. Et ſi piè quærimus, cum propheta vtique dicere non audemus. Domine, quis habitabit in taber- *Pſ. 14. a* naculo tuo, aut quis requieſcet in mōte ſancto tuo? Qui ingreditur (inquit) ſine macula. Sed hæc inquies, præparatio ſoli Chriſto cōuenire videtur. Nemo enim ceterorū *Iob 15. b* omnium mundus à ſorde, nec infans cuius eſt vita vnius diei ſuper terrā. Itaque ſolus intrabit, qui ſolus Agnus eſt ſine macula, **E** ſolus argui non potuit de peccato, quod nō ab eo factum eſt, nec in eo inuentum. Solus planè ſummus pontifex meus, nec in patre, nec in matre contaminatus eſt, vt lex dicit: patrem quippe Deum: matrem quoque ſed virginem habens: vnde & ſolus ingreditur ſancta ſanctorum, & nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cælo filius hominis, qui eſt in cælo. Quid ergo nos? Ita ne continuò deſperabimus? Immò verò ſperabimus, & hinc maximè. Licet enim ſolus, ſed profectò totus intrabit, & os non comminuetur ex eo. Non ſine membris caput inuenitur in regno, ſi tamē membra fuerint conformia ſibi, & cohærentia capiti ſuo. Conformia ſane moribus, cohærentia fide. Habet enim conformationem quātum poteſt, habet & cohærentiam ipſa etiam minor ætas, dum & ſimilitudini mortis eius merſione illa triplici complantatur, & fi-

dem in inuolucro quodam recipit, quod necdum capax ſit euolutę. Benignus eſt nimirum ſpiritus ſapientiæ; & quem traducta culpa ligauerat, indulta iuſtitia ſoluit. Sed non ita deinceps liberabit maledictum à labijs ſuis. *Hebr. 10. c* Voluntariè enim peccanti poſt agnitam gratiam non relinquitur hoſtia ꝓ peccato. Sed neque ſic liberabit à ſuis quomodo ab alienis labijs maledictum. Maledictio fratres, grauis eſt macula, & ſcimus *Matth. 15. b* quoniam non quod intrat in os coinquinat hominem, ſed quod de ore egreditur. Inde ergo macula, inde maledictio à labijs ſuis, ſed non ſemper à proprijs. F Neque enim de corpore vel corde proprio originalis in paruulum culpa procedit, cui non modo conſenſus, ſed ne vllus quidem interim poteſt ſenſus eſſe peccati. Quomodo tamen maledictum à labijs ſuis non liberat ſpiritus, aut voluntarie peccantibus non relinquitur hoſtia, niſi quia non illi denuo crucifigitur Chriſtus, nec complantatur iterum ſimilitudini mortis eius per baptiſmum? Propria iam ab eo lacrymarum vnda exigitur, propriam baiulare crucem, propria mortificare membra, & propriam immolare hoſtiam neceſſe eſt. Sine cauſa aliter diceret, credo, proprijs labijs expietur oportet propriorum maledictio labiorum: ꝑ multas enim tribulationes in regnum Dei intrare neceſſe eſt, & nemo niſi per tribulationes ingreditur, aut proprias, aut alienas. *Act. 14. d* Sola nimirum ſecundi Adæ tribulatio purgat, quos cōtaminauit offenſio ſola prioris, non quòd propria cuiquam ſufficere poſſit ſatisfactio. Quid enim eſt vniuerſa pœnitentia noſtra, niſi quod ſi non compatimur, omninò non poſſumus conregnare? Quod enim in nobis minus eſt, ipſe ſupplet: modicum tamen illud quodcumque noſtrum eſt, non patitur reſeruari. Quod ſi fidei cohærentia ſine morum conformitate nequaquam ſaluat adultos, longe minus ſaluare poterunt opera ſine fide. Facilius enim membrum inhærens capiti ſi deforme eſt reformatur, quam diuulſum quamlibet ſimile copuletur. Et ipſum tamen quod deforme eſt, aut conforme fieri imagini filij ſui, & capitis ſui, aut certe tandem auelli ab eo, neceſſe eſt anathema eſſe à Chriſto, G ne in illa plenitudine corporis eius inueniatur quippiam indecorum. Vbi ergo macula propria, propria quoque purgatio iure requiritur, & ſi cōtaminatio multiplex, opus eſt etiā tribulatione multiplici. Vnde enim tribulatio niſi dum reſiſtitur contaminationi, concupiſcentię repugnatur? Quid verò in homine purum ab hac macula, immune, ab hoc contagio poterit inueniri? Ab intus manat, de corde exit peſtiferum virus, ac deinceps corpus occupat vniuerſum, mentem deſiderijs afficit, membra illecebris inficit. Inde pruritus aurium, oculorum petulātia, inde olfaciendi voluptas, inde in faucibus tam inordinata delectatio, inde in vniuerſo corpore molitiei ſenſus, & libido pernicioſa tangendi, inde intus in anima ebrietas illa deſideriorum, & fornax quædam ambitionis, auaritiæ, inuidiæ, contumaciæ, nequitiæ, & omnium denique vitiorum affectibus vehementer accenſa. Quot enim corpus illecebras, quot oblectamenta mundus habere videtur, tot patitur tribulationes, tot ſuſtinet tentationes vir iuſtus. Et quemadmodum ambulans quis in carne, ſenſuum voluptate delectātur, & delitias computat eſſe ſub ſenſibus: ſic & omnis qui in ſpiritu ſeminare deſiderat, ſpinas & tribulos quos propria terra ex maledicto vtique germinat, potius eradicare quam propagare contendit, quippe qui conuertitur in ærumna ſua quoties configitur ſpina: Huic ergo tam H multifariæ peſti, per ſingula quæque reſiſtere, quàm multiplex tribulatio? A planta pedis vſque ad verticem non eſt ſanitas in me, totum infecit concupiſcentia, lex peccati in membris omnibus inuenitur, vndique per feneſtras mors intrare contendit, & intus fomes totius nequitiæ periculoſius ſæuit, crudelius malignatur. Minimè tamen in hac tam multiplici lucta deficiendum, aut deſperatione cedendum eſt. Licet enim abundent tribulationes pro Chriſto, ſed abundant & conſolationes per ipſum. Denique audi conſolationem: Peccatum in foribus eſt, niſi ipſe aperias, non intrabit. Appetitus in corde prurit: ſed ſub te eſt, niſi ſponte ceſſeris, nil nocebit. Audi conſolationem. Conſenſum cohibe ne præualeant *Gen. 4. a* hæc, & immaculatus eris, vt ſine macula ingrediaris, & ipſe ad habitandum in tabernaculo, & requieſcendū in monte ſancto Domini Dei tui. Si tui non fuerint dominati, tunc immaculatus eris, & emundaberis à delicto maximo. Maximum planè delictum, quod interiorem, & exteriorem hominem occupat vniuerſum. Audi adhuc conſolationem. In ſex, inquit, tribulatio-

nibus liberaberis, & in ſeptima non tanget
Iob 5.c te malum. Si puer Hebreus es, ſex annis ſeruiens liber egredieris in ſeptimo. Sex tibi tribulationes ſunt contra deſideria cordis, & quinquepartitā ſenſualitatis corporeæ voluptatem: ſed in his ſex liberaberis à ſeptima, non quidem ne veniat, ſed ne lædat, ne noceat, ne tangat te malum. Veniet quidem mors: ipſa.n.eſt ſeptima tribulatio: ſed ſomnus erit dilectis Domini, & ecce hereditas
I eius. Erit ianua vitæ, erit initium refrigerij, erit ſancti illius montis ſcala, & ingreſſus in locum tabernaculi admirabilis, quod fixit Deus, & non homo. In ſeptima itaque non tanget te malum. Malum vtique triplex, quod eos manet in ſeptima, qui in ſex tribulationibus diſſimulant perfectè interim liberari, nec in ſex hydrijs purificantur ad liquidum, vt exhibeantur in nuptijs ſponſi nō habentes maculam neque rugam. Monet enim eos horror in exitu, dolor in tranſitu, pudor in conſpectu gloriæ magni Dei. Vndè nobis iſta diſſimulatio eſt fratres mei? Vnde hæc tam perniciosa tepiditas? Vnde hæc ſecuritas maledicta? Quid ſeducimus miſeri noſmetipſos? Forſitan iam diuites facti ſumus, forſitan iam regnamus? Nonne oſtium domus noſtræ horribiles ſpiritus illi obſident? Nonne exitum noſtrum laruales illæ facies præſtolantur? Quis ille pauor erit ò anima mea, cum dimiſſis omnibus quorum tibi eſt tam iucunda pręſentia, tam gratus aſpectus, cohabitatio ipſa tam familiaris, ſola ingrediēs incognitam penitus regionē, occurſantia tibi cateruatim ruere teterrima illa mōſtra videbis? Quis tibi in die tantæ neceſſitatis occurret? Quis tuebitur à rugientibus præparatis ad eſcam? quis conſolabitur? quis deducet? Filioli mei, memoremur hæc nouiſſima noſtra, ne peccemus. Nam & per ignem nobis tranſeundum eſt, & vniuſcuiuſque opus quale ſit,
K ignis probabit. Ibi enim aurum noſtrum vertetur in ſcoriam, ibi reuelabitur vniuerſa impuritas, ibi veritas ipſa accepto tempore quod nobis interim datum contemnimus, iuſtitias iudicabit. Quid verò illic omnes iuſtitiæ noſtræ, niſi pannus menſtruatę reputabuntur? Quidquid nunc paruipendendo tranſimus, palpando tegimus, diſſimulando negligimus, quanto illic cruciatu vindex flamma conſumet? Vtinam magis nunc daret quis capiti meo aquas, & oculis meis fontem lacrymarum: forte enim non reperiret ignis exurens, quod interim fluens lacryma diluiſſet. Iam verò poſt ignem illum putas reſiduum aliquid inuenietur in nobis? Aut tantum erit vt audeamus illud vultui maieſtatis offerre, aut eius ſic aſtare conſpectui? Quis ille pudor erit, quæve confuſio, poſt tanta beneficia tam tepidos, tam imperfectos, tam vacuos apparere ante faciem Dei noſtri? Fugiebat Adam vt abſconderetur ab eo, poſt vnius vtique pomi vetiti guſtum, quid nos poſt tanta flagitia, poſt tanta facinora præſumemus? Quando ab hac confuſione purgabitur oculus cordis, cui nunc operā dare negligimus, vt irreuerberata acie veri illius ſolis radios valeat intueri? Sicut fluit cera à facie ignis, ſic peribunt peccatores à facie Dei. Ingrediatur vtique putredo in oſſibus meis, & ſubter me ſcateat, vt requieſcam in die tribulationis huius ſeptimæ, & in ea non tangat me malum. Malum hoc triplex, horroris doloris, & pudoris. Felix ſiquidem anima, quæ fiducialiter inimicis ſuis loquetur L
Pſ.67.e in porta. Quid hic aſtas cruenta beſtia? Nihil in me funeſte reperies. Felicior cuius opus non arſerit, quem ſuperædificaſſe aurū, argentum, lapides pretioſos, examen illud inueniet. Feliciſſimus qui ſine vlla nube cōfuſionis reuelata penitus facie gloriam Domini ſpeculando, in eamdem imaginem transformabitur, & ſimilis erit illi, videns eum ſicuti eſt, vtique ſuper omnia Deus benedictus & laudabilis, & glorioſus in ſæcula ſæculorum. Amen.

De diligendo Deo. Sermo.

NOlite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt. Omnia enim quæ in mundo ſunt, cōcupiſcentia carnis, & concupiſcentia oculorum, & ambitio ſpiritus, quæ non ſunt ex patre. Quid ergo? Sunt aliqua ex patre, quibus nobis iſta recompenſentur. Sunt vtique omninò dulciora his, & amabiliora, ſed hæc non creduntur ſeruis, multo minus inimicis. Quiſquis verò amicus voluerit eſſe huius mūdi, inimicus Dei conſtituetur. Amicis creditur conſiliū, quibus dicitur: Quia omnia quæcumque audiui à pa- *Ioan. 15*
tre meo, nota feci vobis. Exponit beatus Gre *b*
gorius, quia amor ipſe, notitia eſt. Ergo triplex amor, qui tria illa excludat, quæ non ſunt ex patre. Et propterea credo, ter interrogatur

Ioan.21 c rogatur Petrus, Amas me, amas me, amas me? Sed, & fortè hæc ſunt de quibus in lege
Deut.6. a præcipitur. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua, id eſt, diliges dulciter, ſiue affectuosè, diliges prudenter, dili-
M ges fortiter. Siquidem amor cordis ſimile quiddam habet carnalis amoris: nam affectiones propriæ cordis eſſe dicuntur. Anima verò aliquanto iam ſuperius ſonat, vnde & merito dicitur ſedes ſapientiæ, vt merito videatur illi attribuendum prudenter diligere Deum. Sanè ad affectuoſum illum quē dicimus cordis amorem, plurimū valet Incarnationis Chriſti cogitatio, ſed & totius diſpenſationis quam geſſit in carne, & maximè paſſionis. Videns enim Deus homines omninò carnales effectos, tantā eis dulcedinem exhibuit in carne, vt duriſſimi cordis ſit, quiſquis eum tóto affectu nō diligat. Volens ſiquidem nobilē creaturam hominē recuperare, ſi inquit, inuitum coegero, aſinum habeo, nō hominē, quoniam quidem non libens veniet, nec ſpontaneus, vt poſſit dicere. Voluntariè ſacrificabo tibi.
Pſ.53. b Numquid aſinis dabo regnū meum? Numquid de bobus cura eſt Deo? Vt ergo habeam voluntariū, terrebo eum, ſi fortè conuertatur, & viuat. Et comminatus eſt acerbiora, quæ excogitari poſſunt, tenebras æternas, vermes immortales, ignem inexſtinguibilem. Cum autē nec ſic homo reuocaretur, ait: Non ſolum timidus, ſed etiam cupidus eſt: promittam ei quod potiſſimum deſiderabile videatur. Deſiderant homines aurū, & argentum, & ſimilia, & ſuper hæc omnia vitam deſiderant. Manifeſtū eſt hoc, & valde manifeſtum. Si, inquit, tantopere deſiderant miſeram hanc laborioſam vitā, & momentaneam, quantum diligent vitam quie-
A tam, æternam, beatam? Promiſit itaque vitam æternam, promiſit quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit. Videns autē quod nihil proficeret, vnum, inquit, reſtat adhuc. Ineſt homini non ſolum timor & cupiditas, ſed & amor, nec quidquam in eo vehemētius ad trahendū. Venit igitur in carne, & tam amabilem ſe exhibuit, vt illam nobis impenderet caritatem, qua maiorem nemo habet, vt animam ſuam daret pro nobis. Quiſquis ſanè nec ob hoc quidē conuerti voluerit, nonne merito audiet: Quid debui facere tibi, & non feci? Et verè in nullo ſic commendat Deus caritatem ſuam, quemadmodū in myſterio incarnationis eius, & paſſionis: in nullo ſic reuelatur eius pietas, in nullo ſic apparet benignitas, quomodo in humanitate, Apoſtolo teſte, qui ait: Apparuit beni- *Ad Tit.*
gnitas & humanitas Saluatoris noſtri Dei, *3.*
Nam potentia quidem occultata eſt, quoniam in infirmitate venit. Vnde Abacuc: *Abac.3.*
Abſcondita eſt, inquit, fortitudo eius, haud *a*
dubium quin in cruce, cuius cornua in manibus eius. Sapientia quoque abſcondita eſt, & incarnata. Placuit enim ei per ſtultitiam verbi, ſaluos facere credentes. Nonne quodammodo ſtultum ſe fecerat, qui tradidit in mortem animam ſuam, & tulit peccata multorū, & quæ non rapuit, tunc exſoluebat? Nonne ebrius erat vino caritatis, & immemor ſui, contra Petri conſilium dicentis: Propitius eſto tibi? Itaque abſcondita eſt fortitudo, maximeq. velata & incarnata ſapientia, ſed benignitas non potuit B
amplius declarari, nec abundantius exprimi non euidentius commendari. Porro id quidē ad affectuoſum cordis amorem diximus pertinere. Nam videre eſt homines ſic affectos erga huiuſmodi, vt vix ſine lacrymis audiant, vel recordentur. Hic ergo amor contra concupiſcentiam carnis eſt. Quid enim dulce ſit ei in carne, cui tanta dulcedo eſt in Chriſti paſſione? Verum hæc dulcedo falli poteſt ſi deſit prudentia, & iam difficile caueri poterit in melle venenum. Neceſſe eſt igitur adeſſe prudentiam, qua diligenter interiora myſteria inueſtigare poſſimus, vt parati ſimus omni poſcenti reddere rationem. Hic amor prudens excludit curioſitatem. Siquidem animus his intentus, temporalium non poterit eſſe curioſus, dicens cum propheta: Quomodo dilexi le- *Pſ.118.*
gem tuam Domine, tota die meditatio *n*
mea eſt. Tertium eſt, vt fortiter quiſque diligat, quatenus ſicut falli non poteſt, ita nec cogi poſſit, paratus omnia pati propter iuſtitiam. Quis autem neſciat eum, qui rex cæli ſit, terrena regna & honores non ambire, ſed magis abijcere? Porro beati, qui per- *Matth.*
ſequutionem patiuntur propter iuſtitiam, *5.a*
quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Itaque de his tribus nūc Petrus interrogatur, quia prius inuentus fuerat minus habens. Audiens enim primo de paſſione Domini, ferre non potuit, tamquam dulciter diligens, ſed abſit (inquit) à te, vtpote inſipienter amans. Vnde & audire meruit:

Matth. 16.d Vade retro Satana, quoniam non ſapis eá quæ Dei ſunt. Simile aliquid in Apoſtolis C erat: quibus dicebatur. Si diligeretis me, Iob.14.c gauderetis vtique quia vado ad patrem: immo verò quia diligunt, dolent. Et diligunt & non diligunt: diligunt dulciter, ſed non ſapienter. Nocte verò ipſa, qua tradendus erat Dominus, & dulciter & prudenter diligebat Petrus, cum diceret. Luc. 22. d Tecum paratus ſum & in carcerem & in mortem ire: ſed nō diligebat fortiter: quoniam qui cecidit, ſtabili non erat ille gradu. Nondum venerat virtus ex alto, qua accepta non negauit, ſed Act. 5.c libera voce vſus. Vos, inquit, iudicate vtrum Deo magis obedire oporteat an hominibus. An non congruè de dilectione requiritur, qui paſcendo præponitur gregi? Ille.n. præeſſe debet alijs qui vino caritatis inebriatus æſtuat, immemor ſui: vt non querat quæ ſua Io. 21.c ſunt, ſed magis quæ Ieſu Chriſti. Et nota quia requiſitus Petrus an diligat plus his, tantum reſpondit ſe diligere, non audens affirmare quod prius ſe dixiſſe temere confundebatur, & fortaſſe propterea contri-Mar.14. b ſtatus eſt. Dixerat enim prius. Etſi omnes ſcandalizati fuerint in te: ſed non ego.

De ligno, feno, & ſtipula. Sermo.

NVſquam eſt ſecuritas fratres, neque in cælo, neque in paradiſo, multo minus in mundo. In cælo enim cecidit Angelus ſub pręſentia Diuinitatis. Adam in paradiſo de loco voluptatis. Iudas in mundo de ſchola Sal D uatoris. Hæc idcirco dixerim, ne quis ſibi de loco iſto blandiatur, quia dicitur locus iſte ſanctus eſt: quia non locus homines, ſed homines locum ſanctificant. Sunt enim etiam inter nos tria genera hominum, ipſaq. ſatis incongrua & ordini & homini qui hāc viam ingreſſus eſt. Sunt enim qui bene inceperunt, ſed ſtatim defecerunt. Et ſunt qui numquam inceperunt, ſed in ſua mollitie permanſerunt & permanent. Et ſunt qui rapiantur ſpiritu leuitatis, tardi ad audiendum, veloces ad loquendum, paratiſſimi curſim enumerare quod faciunt, ſi quid faciunt tamen. Numquid vel iſtos repellet Deus? Non, ſi in fundamento permanſerint, ſed ſalui erunt, ſic tamen quaſi per ignem. 1.Cor.3. c Per quem ignem? Dicit Apoſtolus. Fundamentum aliud nemo poteſt ponere præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus. Si quis ędificauerit ſuper fundamentum hoc lignum, fenum, ſtipulam, detrimentum patietur. Ipſe autem ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem. Fundamentum Chriſtus eſt, lignum fragile eſt, fenum molle, ſtipula leuis. Lignum ſunt qui fortiter inceperunt, ſed fracti non renodantur. Fenum ſunt, qui fugienda mollitie tepefacti, nec ſummitate digiti (vt dicitur) labores arduos attingere volunt. Stipula ſunt, qui leuitatis motibus exſufflati, numquam in eodem ſtatu permanent. Et timendum quidem eſt de iſtis, ſed non deſperandum: quia ſi in fundamento Chriſtum habuerint, hoc eſt in hac via vi E tam finierint, ſalui erunt, ſic tamen quaſi per ignem. Ignis tria habet, fumum, lucem, ardorem. Fumus excitat lacrymas, lux vicina illuminat, ardor adurit. Ita & qui eiuſmodi eſt, fumum hoc eſt amaritudinem in mente habere debet, quia tepidus eſt, quia remiſſus eſt, quia leuis, quia ordinem quantum in ſe eſt ſubruit & perturbat. Sed & lucem in ore, vt qualis eſt in mente, talem ſe in confeſſione & dicat & plangat, vt & linguam acuat conſcientia, & conſcientiam arguat lingua. Neceſſe eſt quoque vt ardorem ſentiat in corpore, id eſt, pœnitentiæ tribulationem, etſi non multimodam, aliquam tamen. Putas quia ſic compunctos corde, ore confeſſos, corpore fatigatos abijciet, qui omnes homines vult ſaluos fieri, & D neminem vult perire? Sunt & alij qui ædificant ſuper fundamentum hoc, aurum, argentum, & lapides pretioſos, qui vehementer incipiunt, vehementius proficiunt, vehementiſſimè perficiunt, non attendentes quid caro poſſit, ſed quid ſpiritus velit.

De triplici genere cogitationum noſtrarum. Sermo.

ADmonet nos Beatus Benedictus (fratres) ſolicitos eſſe circa cogitationes noſtras Sapientis vtique conſilium ſequens, qui om- Prou. 4. d ni cuſtodia cor cuſtodire ſuadet, quoniam ex ipſo vita procedit. Tria igitur occurrunt genera cogitationum, à quibus multa ſolicitudine cauere neceſſe ſit, eos, qui conuertuntur ad cor, & dignum Deo in ſemetipſis templum exhibere feſtināt. Sunt.n. nonnullæ interdum cogitationes penitus ocioſæ, F & ad rem non pertinentes: quas tam facile abijcere, quàm recipere facilè poſſit anima,

ma; dummodo ſit ſecum habitans in corde ſuo, & adſiſtens dominatori vniuerſę terrę. Sunt & aliæ cogitationes violentæ magis & fortius adhærentes, quæ videlicet ad neceſſitates naturæ pertinent, & quaſi ex eodem aſſumptæ limo, de quo & nos facti ſumus, ſi paululum inſederint, auelli nequeunt ſine læſione & difficultate. Sæpè enim ſic afficit nos cogitatio carnalis de cibo, de potu, ſiue veſtimento, vt vix eradicari queat de cordibus noſtris: quod non aliundè eſt, niſi quòd & ipſa limoſa & viſcoſa quodammodo, limoſam nihilominus & glutinoſam inuenerit terram. Non ſine cauſſa enim dictum eſt, hominem plaſmatum non de terra qualibet, ſed de limo. Vide enim quàm limoſum ſit corpus, quod ipſi quoque ſpiritui tam fortiter & penè indiſſolubiliter inhæret, vt vix cum multa afflictione poſſit aliquando ſeparari. Quid ergo agendum cum limoſa illa cogitatio mentem ſubierit? Planè exclamandum nobis eſt cum ſancto Iacob, atque dicẽdum: Ruben primogenitus meus non creſcas: aſcendiſti enim cubile patris tui. Rubea enim & carnalis atque ſanguinea huiuſmodi concupiſcentia eſt: quę tunc cubile noſtrum aſcendit, cum non ſolum memoriam tangit cogitatione, ſed & ipſum voluntatis ſtratum ingreditur & polluit praua delectatione. Benè autem primogenitus noſter dicitur appetitus ille carnalis, qui ab ipſo nimirum initio vitæ noſtræ, in nobis pullulat, cum cetera vitia proceſſu temporis ex malitia mundi huius varijsq. occaſionibus contrahuntur. Oportet ergo reprimere, quem exſtinguere non poſſumus appetitum: vt quam citò cubile noſtrum ingreditur, creſcere eum nullatenus patiamur, ſed ſub nobis ſit, quemadmodum dicit Scriptura. Sub te te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Iam verò tertium cogitationum genus immundum nimis ac fœtidum eſt, quod nec admittere quidem vlla ratione debemus, ſed à longe præſentire fœtorem, & tota virtute repellere, toto animo propulſare, & conuerſi ſtatim ad gemitus, lacrymis atque ſuſpirijs inuocantes ſpiritum, qui adiuuet infirmitatem noſtrã. Sic nimirum confuſus abſcedens, non tam facilè deinceps ſimile aliquid viriliter reſiſtentibus nobis malignus hoſtis offerre vel afferre præſumet. Dico autem cogitationes illas immundas penitus ac fętidas, quę ad luxuriam, ad inuidiam, & vanã gloriam pertinent, ceteraq. vitia deteſtanda. Oportet enim ſi mundas conſeruare volumus animas noſtras, adhuc longè agentibus cogitationibus huiuſcemodi multa cum indignatione occurere, & exſufflare à nobis, vt nullus eis detur acceſſus. Et primum quidem genus cogitationum ocioſarum, ſcilicet ad rem non pertinentium, lutum eſt, ſed lutum ſimplex, id eſt, non inhærens nec fœtens, niſi fortè diutius immoretur in nobis, & per incuriam ac negligentiam noſtram in alterum genus cogitationum vertatur: quod quotidie experimur. Dum enim otioſa tamquam minima ſpernimus, ad turpia atque inhoneſta dilabimur. Secundum verò cogitationum genus non lutum ſimplex, ſed vt iam diximus, viſcoſum ac limosũ eſt. Nam tertium quidem ſic cauendum eſt, non tamquam lutum aut limus, ſed tamquam immundiſſimum ac fœditiſſimum cœnum.

Gen. 49. a

G

Gen. 4. a

H

De triplici iudicio, proprio, humano, & Diuino. Sermo.

SIc nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei. Miniſter Chriſti ſic debet conuerſari, vt ex moribus exterioris hominis qui videtur, exiſtimetur compoſitio interioris animi qui non videtur, nẽ vel ab alio, vel à ſeipſo poſſit iudicari, ſed dicat cum eodem Apoſtolo: Mihi pro minimo eſt vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Sed neque meipſum iudico: qui autem iudicat me, Dominus eſt. In quibus verbis notanda ſunt tria iudicia, humanum, ſuum cuiuſque proprium, & diuinum. Et humanum quidem poteſt iudicare de rebus exterioribus, quæ ſenſibus corporis percipiuntur, de interioribus verò non poteſt. Hinc. n. ſcriptum eſt: Quis enim ſcit hominum quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui eſt in eo? Quapropter de his quæ ſunt in homine, poteſt iudicare ſpiritus hominis qui in ipſo eſt: longe verò præſtantius de his ipſis iudicat Deus, cuius necdum fatetur Apoſtolus euaſiſſe iudiciũ, qui tamen iam humanum tranſcendiſſet & proprium. Porro humanum contemnebat qui dicebat: Mihi autem pro minimo eſt vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Sed neque proprium timebat qui dicebat: Sed neque meipſum iudico, nihil enim mihi conſcius ſum. Solum ergo reſtabat Diuinum,

1. Cor. 4 a

1. Cor. 2. c

I

de quo ait: Qui autèm iudicat me, Dñs eſt. Debet tamen quiſque quantum poteſt ſe irreprehenſibilem exhibere, primum quidẽ coram Deo, ſed deinde etiam coram hominibus. Hoc nempè eſt quod alibi loquitur idem Apoſtolus, dicens: Prouidentes bona non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus. Tribus ſiquidem modis prouidemus bona coram hominibus, id eſt habitu, actione, ſermone. Habitu, ne ſit notabilis; actione, ne ſit reprehenſibilis; ſermone, ne ſit contemptibilis. Tribus etiam coram Deo, cogitatione, affectione, & intentione. Nam & cogitatio debet eſſe ſancta. Vnde ſcriptum eſt: Cogitatio ſancta ſeruabit te, & affectio pura, & intentio recta. Sunt autem tria iſta, ideſt, cogitatio, affectio, intentio, in anima. Sed in ea quoque proprijs ſingula locis diſtincta videntur. Nam cogitatio in memoria eſt; affectio in voluntate, intentio in ratione conſiſtit. Atque vt eorum vſum ac differentiam clarius videamus, ſumamus nobis exemplum de rebus exterioribus. In corporibus ſi quilibet deformis color cutem tantum inficiat, corpus quidem turpius redditur, ſed nil ei de ſua ſanitate ex hoc adimitur. Si ergo carni putredo aliqua vel liuidus tumor inſederit, iam non ſolum decus corporis, ſed ſalus quoque perturbatur. Quòd ſi languor forſitan inualeſcens, cum ipſa carne oſſa quoque medullitus occupa- rit, tunc demum de vita non immerito poteſt deſperari. Eodẽ modo in anima ſi peccatum ſuggeritur memoriæ per cogitationem, nullum tamen præbuerit aut voluntas affectũ, aut deliberatio ipſa conſenſum, fateor quidem deformitas eſt, nec audire interim anima illa meretur: Tota pulchra es amica mea: etſi næuus eſt, ſed non morbus. Quod ſi voluntas quoque præoccupata ſenſu delectationis afficitur, reſiſtit tamẽ adhuc deliberatio rationis, infirmatur quidem, ſed necdum moritur anima, clamet tamen neceſſe eſt: Sana me Domine, & ſanabor. Tunc verò mori dicitur, quando & ipſa ratio ad peccatum per intentionem curuatur: tunc enim conſentit. Et de tali dicitur: Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. Hũc triplicem gradum deplorauit Dauid ex perſona Adam, dicens Domino expellenti de Paradiſo in latam huius ſæculi euagationẽ. Confirmaſti ſuper me manum tuam. Et qm̃ carnalia deſideria ſunt pœna peccati: non eſt ſanitas in carne mea à facie iræ tuæ. Iam verò nec robur eſt rationis: Non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum. Qui rurſus eoſdem gradus ex perſona iuſti decantat dicens: Memor fui Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum. Delectatus eñ per voluntatem, exercitatus per rationem. Ne ergo à memoria repellat Deum irruens turba plurimarum cogitationum, quæ ſolent effluere tamquam vilis plebs in atriũ, ponatur ad eius portam ianitor, cuius nomen eſt recordatio propriæ profeſſionis: vt cum turpibus ſeſe cogitationibus ſenſerit animus prægrauari, increpet ſe & dicat ſibi. Tu ne hæc debes cogitare, qui ſacerdos es, qui clericus es, qui monachus es? Cultor iuſtitiæ debet in ſe quidquam iniquum admittere? Decet ſeruum Chriſti, amatorem Dei, tale aliquid ad modicum meditari? Hæc dicendo, excludet fluxum illicitæ cogitationis per recordationem propriæ profeſſionis. Similiter ad portam voluntatis in qua ſolent manere carnalia deſideria, tamquam in domo domeſtica familia, ſtatuatur oſtiarius qui vocatur recordatio cæleſtis patriæ. Hic enim poteſt prauum deſiderium quaſi cuneus cuneum expellere: & ipſum qui ait: Ecce ſto ad oſtium & pulſo, ſine cunctatione recipere. Iam verò ad thalamum rationis talis & tam ferox adhibendus eſt cuſtos, qui nemini parcat, ſed quicumque hoſtis ſiue clàm ſiue palàm ingredi præſumpſerit, procul eum arceat, & hic ſit recordatio gehennæ. In ceteris ſiquidem, ideſt, memoria, & voluntate, non ita eſt intolerabile ſi vel memoria recipiat quandoque vagam cogitationem, vel volunras impuram affectionem. Hoc verò grauiſſimum & omninò damnoſum, ſi vmquam ratio perdiderit rectitudinem intentionis.

Rom. 12 d — *Ier. 17.* — *Ezech. 18. a* — *Pſ. 37. a* — *Pſ. 76. a* — L — *Apocal. 3. d* — M

De verbis Pſalmi viceſimitertij, Quis aſcendet. Sermo.

QVis aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius? Verbum exhortationis eſt fratres mei: vt quandoquidem omnes aſcendere nitimur, omnes tendimus in ſublime, ſurſum aſpiramus omnes, omnes conamur in altum: illuc ſtudeamus aſcendere, vbi bonum ſit nos eſſe, vbi ſecurum ſit nos eſſe, vnde cadere non oporteat, vbi ſtare poſſimus. Nec modo vt deſiderium

Pſ. 23. a

*eriũ prouocet, aſcenſorem montis huius
Propheta requirit: verumetiam vt aſcende-
re cupientem, modũ doceat aſcendendi. Fe-
Pſ.83.b lix qui huius montis aſcenſiones in corde
ſuo diſpoſuit, concupiſcens & deficiens in
atria Dñi. Siquidẽ mons eſt iſte mons vber,
bonorum omniũ cumulus, mons volupta-
Ibidem. tis æternę, domus Dei eſt. Et beati qui habi-
tant in domo tua Dñe, in ſæcula ſæculorum
laudabũt te. Audi teſtẽ fidelem quia mons
Baruc. 3.c eſt domus iſta. O Iſrael quã magna domus
Dñi, & ingens locus poſſeſſionis eius, ma-
gnus & non habens conſummationem, ex-
celſus & immenſus. Imò verò non ſolum
mons eſt, ſed & mõs montium, & multæ in
Pſ.86.a eo manſiones, multi montes. Denique etiã
fundamenta eius in mõtibus ſanctis. Et ne
Iſai.2.a hoc quidem ſanctus tacuit Iſaias. Erit, in-
quit, mons domus Dñi præparatus in verti-
A ce montiũ, & eleuabitur ſuper colles. Quid
ni montiũ mõs, fundatus exſultatione vni-
uerſæ terræ: vbi tam multiplex omniũ dele-
ctabilium copia, vbi copiarum omniũ pleni
tudo? Erit enim mons pacis, mons gaudij,
mons vitæ, mons gloriæ. Et hi oẽs montes
vnus mons conſummatæ felicitatis. An nõ
mons pacis, pax ſuper pacem, pax quæ exſu-
perat omnem ſenſum? Planè mons magnus
pax in corde, pax in carne, pax ab iniquis
hominibus, pax cum omnibus proximis,
pax ab ipſis dæmonibus, pax cum Deo, &
Ioã.15.c pacis non erit finis. Erit gaudium, ſed quale
Dñs ait, gaudium plenum, ſecurum gaudiũ,
quod nemo tollet à nobis, ſed & vitam ha-
bituri ſumus, & abundantius habituri, quòd
non poſſit inefficax eſſe tanti paſtoris ad-
uentus, qui ad hoc ipſum venit ad oues (ſi-
cut ipſe teſtatur) vt vitam habeant, & abun
Ioã.10.b dantius habeant. Numquid non etiam mõs
tibi videtur æternum gloriæ pondus ſupra
modum in ſublimitate? Porro ex his omni-
bus, & ſi qua poſſunt ſimiliter deſiderabilia
cogitari, vna eſt beatitudinis menſura bo-
Luc.6.f na, conferta, coagitata, ſupereffluens, ac ſi
plurimos montes, alium quidem aureum,
alium argenteum, alium ex hyacinthis &
ſmaragdis atque omnium gemmarum glo-
ria, alium quoque ex vermiculo, purpura &
byſſo, ceterisq. eiuſmodi opibus pariter
coaceruatis in vnum redigas montem. Om-
nia enim nobis multiplicia reddentur. Et
qui aurum & argentum, lapides pretioſos
ſuperædificauerit fundamento, ædificium
humile in immenſos montes excreuiſſe mi-
rabitur, & ex modico ſemine magnos me-
tet non tam manipulos, quàm aceruos ma- B
nipulorum. Quis ergo aſcendet in mõtem
Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius?
Innocens manibus, & mundo corde. Beatus
ille, ſi quis tamen ille eſt. Sed quis gloriabi-
tur innocentes manus aut caſtum ſe habe-
re cor? Nemo mundus à ſorde, nec infans *Iob 25.b*
cuius eſt vnius diei vita ſuper terram. Vnus
tamen eſt inter noxios innocens, mundus
inter impuros, inter mortuos liber: vnus
eſt, & non æſtimabitur alius abſque eo. Ip-
ſe eſt de quo legiſti: Nemo aſcendit in cæ- *Ioan.3.b*
lum, niſi qui deſcendit de cælo, filius homi-
nis qui eſt in cælo. Erat enim innocens ma-
nibus, qui peccatum non fecit, ſed multa
bona operatus Iudæis liberè aiebat: Quis *Ioan.8.f*
ex vobis arguet me de peccato? An verò
mundiſſimum cor fuiſſe quis dubitat vni-
tum perſonaliter ſapientiæ, in quam nihil
inquinatum incurrit, attingit autem vbique
propter ſuam munditiam? Sed non in va-
no accepit animam ſuam, qui ſolus poteſta-
tem habuit ponendi animam ſuam, & ite- *Ioã.10.d*
rum reſumendi. Non in vano accepit na-
ſcens, non in vano poſuit moriens, non in
vano recepit reſurgens. At quomodo non
in dolo iurauit proximo ſuo, quomodo nõ
in vano accepit animam ſuam, quomodo
non in vano omnia illa perfecit, ſi hic ſolus
accipiat benedictionem? Ita ne oportebat *Luc.vlt. g*
Chriſtum pati, reſurgere, & ſic introire in
gloriam ſuam? Sua erat. Quæ vtilitas in ſan-
guine eius, dum omnes deſcẽdimus in cor- C
ruptionem? Quæ veritas in promiſſione ſi
(vt ſupra meminimus) nemo aſcendit in *Ioã.3.b*
cælum, niſi qui de cælo deſcendit? Eſto, hic
accipiat benedictionem, miſericordiã qua-
re? At non ſolus hic accipiet, aut certè ma-
gis non ſoli ſibi accipiet, ſi aduertas. Perge
enim per ſacra verba prophetica, & vide
quonam modo (velut occultè) multitudi-
nem ſubinducit. Loquebatur de vno &
dicebat, hic accipiet. Sed continuo hunc
transfudit in hanc generationem, & ait:
Hæc eſt generatio quærentium, vt, in vno
non perſonæ ſingularitatem intelligas, ſed
ſpiritus vnitatem. Nimirum hic ſponſus
& hæc ſponſa eſt, & ſcimus quis dixe-
rit: Iam non ſunt duo, ſed vna caro. Ita
ergo hic aſcendet, hic accipiet benedictio-
nem, ſed aſcendent etiam cum eo vel ma-
gis, in eo qui ab eo accipient benedictio-
nem. Audi hoc à Propheta. Etenim be- *Pſ.83.c*
nedi-

nedictione dabit legislator, ibunt de virtu-
Luc.vlt. g te in virtutem. Atque hoc eſt propter quod oportebat Chriſtũ pati, & reſurgere à mortuis, vt prædicetur in nomine eius pœnitẽtia & remiſſio peccatorũ, & pœnitentia ad innocentiam, remiſſio ad munditiam deputetur. *Pſ.31.a* Beatus enim, non in quo nõ inuenerit, ſed cui non imputabit Dominus peccatum. *Act.13.d* Inueni, ait, hominem ſecundum cor meum. Numquid vt gloriari poſſit caſtum ſe habere cor? *Iob.25.d* Non: quia ſtellæ non ſunt mundæ in conſpectu eius, ſed cor contritũ & humiliatum Deus non deſpiciet. *Pſ.50.d* Cor cõtritum proximum cordi mundo, & hoc eſt eſſe iuxta cor Dei. Siquidem prope eſt his
D qui tribulato ſunt corde. Samaritanus eſt, proximus ei qui incidit in latrones. *Pſ.32.d* Non iurabit in dolo huic proximo ſuo, ſed faciet quod promiſit. *Matth.19.* Amen dico vobis, ſedebitis & vos iudicantes. Simus ergo & nos dilectiſſimi pro noſtro quidem modulo & manuum innocẽtiæ, & cordis munditiæ ſectatores. Ante omnia quidẽ ſoliciti, & ſi penitus cauere pro humana fragilitate nõ prævalemus, quantum tamen declinare à malo poſſumus non modo actionis, ſed & cogitationis. De cetero quoque ne in vano accepérimus animas noſtras rationales, exerceamus nos in operibus bonis, & conſilio rationis vtamur. Quomodo enim non fruſtra humanam accipit homo animam, qui tãquam vnum ex irrationabilibus animantibus incubans corporeis voluptatibus, ſolũ ſequitur carnis appetitum? Addit quoque Propheta. Nec iurauit in dolo proximo ſuo. Sicut enim munditiam intra nos, erga proximum innocentiam conuenit obſeruari: ſic & in nobis, & erga proximum exercenda virtutis opera, opera pietatis. Non ergo ſimus nobis inutiles, ne in vano receperimus animas noſtras: nõ ſimus inutiles proximo noſtro, ne in vano ei iuraſſe probemur. *Pſ.102.* Nouit figmentum noſtrum ſpiritus qui loquebatur per Prophetam, nec de vtilitate proximi ſimpliciter voluit commonere. De iuramento nos conuenit, vt agnoſcamus debitum, vt promiſſam fidem irritam facere vereamur. Omnes enim proximis iurati ſumus, cum quibus in eccleſiæ venimus
E vnitatem. Et hæc profeſſio fidei Chriſtianæ, vt qui viuit, iam non ſibi viuat, ſed ei qui pro omnibus mortuus eſt. *2.Cor.5.c* Nec mihi dicat quis: Et viuam, ſed tibi non: quandoquidem ille non ſolum pro omnibus vixit, ſed & pro omnibus mortuus eſt. Quomodo enim ei viuit qui negligit ſic ab eo dilectos? Quomodo ei viuit qui legem eius non implet, qui mandatum eius non ſeruat? Quæris legem, quæris mandatum? Hoc eſt, inquit, mandatum meum, vt diligatis inuicem ſicut dilexi vos. *Ioã.13.d* Et Apoſtolus. *Gal.6.a* Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti. Noli ergo putare gratuitum bonum quod exhibes proximo, vt liceat etiam diſſimulare ſi velis. Debitor es, ſacramenti cautione, & propria profeſſione teneris. Hic ergo accipiet benedictionem à Domino, & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo. Hic, quia vnus accipit brauium. *1.Cor.9.d* Sed ne vnum hominem putes, hæc eſt generatio quærentium Dominum. Hic accipiet benedictionem: quia caput & corpus vnus eſt Chriſtus. Sed hæc eſt generatio: quia in menſura ætatis plenitudinis Chriſti omnes pariter occurremus: *Epheſ.4.d* Et forte idem ipſe Dominus mõs Domini eſt, de quo dicitur: Quis aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius? Nimirum ipſe eſt abſciſſus ſine manibus lapis qui in montem creuit immenſum: *Dan.2.g* ipſe qui exaltatus à terra, omnia trahit ad ſe: mons coagulatus, mons pinguis. Et quid vos Iudæi, vt quid ſuſpiciamini montes coagulatos, montem in quo beneplacitum eſt Deo habitare in eo? In Beelzebub, inquiunt, *Ioã.12.g* principe dæmoniorum eijcit dæmonia. F Execranda ſuſpicio, & blaſphemia reprehenſibilis. Princeps eſt Chriſtus, & magnus princeps, *Matth.12.c* cuius ne ipſi quidem dæmones poſſunt effugere principatum. At illorum regnũ in ſeipſis diuiſum deſolabitur. *Luc.11.b* Huius regnum integrum atque perfectum, & regni eius non erit finis. Diſtat ergo inter principem & principes, *Ibidem.* nec vlla comparatio inter montem coagulatum & pinguem, *Luc.1.c* & montes tantum coagulatos. Veſter iſte Beelzebub mons coagulatus, ſed non pinguis, magis autem ſterilitate perpetua maledictus. Mons, quia elatus eſt: coagulatus, quia ſquama ſquamæ coniungitur, & coagulatum eſt ſicut lac cor eorum. Chriſtus Dominus mons eſt, mons coagulatus, & mons pinguis. *Pſ.118.d* Mons eſt ſublimitate, coagulatus multorum congerie, pinguis caritate. Et nunc vide quomodo trahit ad ſe omnia, quomodo ei omnia vniantur vnitate ſubſtantiali, perſonali, ſpirituali, ſacramentali. Habet

bet in ſe patrem cum quo eſt vna ſubſtantia, habet aſſumptum hominem cum quo eſt vna perſona, habet adhærentem ſibi fidelem animam, cum qua eſt ſpiritus vnus, habet ſponſam Eccleſiam vnam omnium electorum, cum qua eſt caro vna. Et fortè carnalis hæc vnio dicenda fuiſſe videbitur, ſed ſacramentalem dicere malui, dignius hoc vocabulum arbitratus, præſertim occa-
Epheſ.5. ſionem dante Apoſtolo, vbi ait: Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico, in
G Chriſto & in Eccleſia. Pinguiſſimus planè & vberrimus mons in quo beneplacitum
Pſ.67.d eſt Deo habitare in eo: ſiquidem propterea
Pſ.44.b vnxit eum oleo lętitiæ præ participibus ſuis. Mons cæleſtium aromatum, mons chariſmatum ſpiritualium, non ad menſuram accipiens ſpiritum, ſed omnimodam obtinēs
Col.2.a plenitudinem gratiarum. Magnus mons, in quo omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi ſunt, in quo tota humanitatis veritas, tota Diuinitatis inhabitat plenitudo:
1. Cor. 15.b excelſus & immenſus, in quo omnia inſtaurantur quæ in cælis & quæ ſuper terram, vt ſit Deus omnia in omnibus. Venite, aſcendamus in hunc montem fratres: & ſi via nobis videtur ardua, exoneremus nos; ſi arcta, etiā exinanire nos nō parcamus; ſi longa, tāto magis feſtinemus; ſi laborioſa, clamemus
Cāt.1.a ei: Trahe nos poſt te, in odore vnguento-
1.Cor. 9.d rum tuorum curremus. Felix qui ſic cucurrerit vt comprehendat, immo vt ipſe comprehendatur, & in illam amplitudinē montis & plenitudinem corporis Chriſti mereatur admitti. Felix qui in illum beatificū mōtem tam deſideranter & perſeueranter aſcenderit, vt in loco ſancto locum accipiens
Pſ.62.a ſtationis, Deo patri in ſancto eius appareat, ſimul & videat virtutem eius & gloriam. Haud aliam ſanè quàm eumdem ipſum mōtem montium, montem coagulatum & pinguem, Ieſum Chriſtum Dominum noſtrū. In quo nimirum per prædeſtinationem ab æterno apparuit ei qui dilexit nos, & gra-
Eph.1.a tificauit in dilecto filio ſuo, in quo elegit nos
1.Cor. 13.c ante mundi conſtitutionem. Sed iam tunc cognoſcemus ſicut & cogniti ſumus, cum
H plenius & perfectius exaltatus altiſſimus & vberrimus ille mons omnia trahet ad ſe, qui eſt ſuper omnia benedictus in ſæcula. Amen.

De verbis Origenis. Sermo.

Nocere poſſunt, vt vereor, fortè nōnullis verba quæ heri lecta ſunt vobis, ex homilia ſcilicet Origenis ſuper capitulum illud legis, vbi Aaron & filij eius vinum bibere prohi- *Leu. 10.*
bentur cum acceſſuri ſunt ad altare: ſi recipiant ea ſimpliciter ſicut ſonare videntur. Saluator meus, inquit, luget etiam nunc peccata mea, & tamdiu eſt in mœrore, quamdiu nos perſiſtimus in errore. Plurima quoque alia in hunc modum abundantius forſitan quàm circumſpectius dicta, nec tam ſobriè quàm diſcretè. Quidnam ſibi vult inſolitus iſte grunnitus, aut quis inter vos neſcio quid ſubmurmurat? Scio quidem doctos in lege diuina huiuſmodi verba ridere, ſed nihilominus & minus ſapientibus me confiteor debitorem. Nec modo de intellectu Origenis quæſtio eſt, potuerit forſitan hyperbolicè loqui: ipſe viderit, nihil intereſt noſtra. Quamuis ne hoc quidem ſilendum arbitror, quod euidentiſſimè illum contra fidem nonnulla ſcripſiſſe, ſanctorum patrū tradat authoritas, atque ideo non ſine circumſpectione monet eſſe legēdum. Verum I
nos in præſenti non quid ipſe ſenſerit quęrimus, ſed id agere cupimus vt vos omnes quod ad ſanam doctrinam pertinet ſentiētes, nihil moueamini verbis illis. Abſit enim vt in cælo credatur locus eſſe triſtitiæ, ſicut nec culpæ. Nemo ibi delinquere, nemo lugere poteſt, ſicut nec in terra quidem pœna vlla fuiſſet, niſi iniquitas præceſſiſſet. In cælo vtique ſola iuſtitia, ſola nihilominus lætitia eſt: in inferno ſolum peccatum, & pœna peccati: porro in medio vtraque inueniuntur, atque ideo neutra conſummata. In multis offendimur, quia in multis *Iac. 3.a*
offendimus omnes. Quoniam enim nullus in cælo paſſionis locus eſſe poterat vel doloris, propterea ſane vnigenitus Dei patris paſſione ſua hominem redempturus, ſicut carnem in qua pateretur (qui pati non poterat in Diuinitate) ſuſcepit, ſic etiam in terris viſus eſt, & cum hominibus conuer- *Baruc 3.e*
ſatus eſt, vt humiliaret etiā ſemetipſum in loco afflictionis. Hic ergo turbare ſe, paue- *Pſ. 43.c*
re quoque dignatus eſt, & tædere, tentatus per omnia pro ſimilitudine abſque peccato. In terra inquam verè lacrymatus eſt Ieſus, verè contriſtatus, verè paſſus, verè mortuus, verè ſepultus: ſed vbi ſurrexit, vetera tranſierunt.

fierunt. Noli vltra dilectum tuum in tuo
quærere lectulo, ſurrexit, non eſt hic. Vox
Cant. 3. ſponſæ eſt. In lectulo meo quæſiui, quem
a diligit anima mea: quæſiui, & non inueni.
Matth. Maria fuit quæ Dominum quæſiuit in lectu
28. e lo, quæſiuit in tumulo, nec inuenit. Magis
autem inuenerunt eam vigiles, & dixerunt.
Luc. 2. Quid quæris viuentem cum mortuis? Fuit
K quidem cum mortuis, ſed iam non eſt: fuit
inter mortuos, ſed tunc liber fuit. Siqui-
dem ipſe ſeſe turbauit, ipſe animam ſuam
poſuit, quia oblatus eſt: & omnis ei infirmi-
tas de voluntate fuit, non de neceſſitate.
1. Cor. Vnde & quod infirmum erat Dei, fortius
1. d erat hominibus: quod eſſet tunc quoque
etiã inter paruulos magnus, inter infirmos
validus, inter mortuos liber. Videtur qui-
dem & in noſtris aliquando tribulationibus
eſſe nonnulla libertas, cum videlicet pro
peccatis proximorum libera & liberali cha-
ritate laborem pœnitentiæ ſuſtineamus, lu-
gentes pro eis, ieiunantes pro eis, vapulan-
tes pro eis, & quæ nõ rapuimus exſoluentes.
1. Cor. Vnde & Paulus: Cum liber eſſem (inquit)
9. c ex omnibus, omnium me ſeruum feci. Ce-
terum nihil hoc ad libertatem illius, qui ni-
hil proprij delicti habuit, qui nihil morti de-
buit, nihil meruit tribulationis. Nam &
nobis quidem etiam voluntarias illas tribu-
lationes etſi proximus exigere forſitã ex iu-
re non poteſt, exigit tamen Deus. Etſi pro-
ximo fortè videtur quis reddere plus quam
debeat, Deo tamen nemo vnquam totum
1. Cor. 2 reddit quod debeat: Mihi autem (inquit
Apoſtolus) pro minimo eſt, vt à vobis iudi-
2. Cor. cer, aut ab humano die, ſed neque meip-
11. g ſum iudico. Nota ſanè, quod alibi ait: Si noſ-
metipſos iudicaremus, non vtique iudicare
1 Cor. mur. Et item: Spiritualis homo omnia diju-
2. d dicat. Non enim iudicare hic poſuit, ſed di-
iudicare; quod vtique diſcernere & proba-
re eſt, ſicut item ait: Beatus qui ſe non iudi-
Rom. 14. cat ĩ eo, quod probat. Itaque pro minimo il-
d li erat, vt ab eis iudicaretur, quibus nihil ſe-
ſe debiti officij ſubtraxiſſe ſciebat, nihil pec-
caſſe in aliquem, ſed magis omnibus præſti-
tiſſe, adeò vt ſecura conſcientia ingenuè lo-
queretur. Quis infirmatur, & ego non infir-
2. Cor. mor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror?
11. g Nam & Iudæis Iudæus factus eſt, vt Iudæos
1. Cor. lucrifaceret: & his qui ſine lege erant, tam-
9. c quã ſine lege; poſtremò, omnibus omnia fa-
ctus eſt, vt omnes ſaluos faceret. Meritò pro
inde pro minimo illi erat, vt ab eis iudicare-

tur, quibus vſque adeo ſeſe ſine offenſione
præbuerat: inter quos ſic honorificauerat
miniſterium ſuum. Sed neque ipſe ſe diju-
dicabat in eo quod probabat, perfectè etiã
ſibi quod debebat impendens, corpori caſti-
gationem, animæ miſerationem, atque om-
nem cuſtodiæ ſolicitudinem cordi ſuo, vt
nec in ſe quoque peccati conſcius habere-
tur. Sed non in hoc, inquit, iuſtificatus 1. Cor. 4
ſum: qui autem iudicat me, Dominus eſt.
Illius enim prorſus nequeo declinare iudi-
cium: & ſi iuſtus fuero, nõ leuabo caput, quo
niam omnes iuſtitię meæ tamquam pannus Iſ. 64. b
menſtruatæ coram illo. Nõ eſt qui in cõſpe- Pſ. 142.
ctu eius iuſtificetur, non eſt vſque ad vnum.
Ceterorũ ſiquidẽ nemo eſt, quem nõ opor-
teat dicere Deo. Tibi peccaui, ſed magis Pſ. 50. a
qui in veritate poteſt dicere, tibi ſoli. Solus
ille etiam inter mortuos penitus liber fuit,
qui peccatum non fecit, cuius iuſtitia ſicut
montes Dei. Ceterum iam nec inter mor-
tuos eſt, ſed aſſumptus ab eis, mutatus cor-
pore, mutatus corde, ingreſſus in potentias M
Domini, & omni infirmitate priuatus, exu-
tus nimirum ſordidas illas veſtes, quibus
ſane apud Zachariam prophetam primo ve Zac. 3. a
ſtitus apparuit, & indutus ſplẽdidis, ſicut lo- Pſ. 29. c
quitur in Pſalmo: Conſcidiſti ſaccum meũ,
& circumdediſti me lætitia. Quia enim ve-
ram humanæ carnis & animæ ſubſtantiam
ſuſcepit, veram vtriuſque naturam: nec cor-
poris illi defuerunt nec animæ paſſiones,
ſed ex hoc iam glorificatus eſt in vtroque.
Puto autem quod vtriuſque glorificationem
breui vno verſiculo propheta comprehen-
dit dicens: Dominus regnauit, decorem in- Pſ. 92. a
duit, induit Dominus fortitudinem. De-
corem ſanè in corpore claritatis, fortitudi-
nem verò in perturbabili ſtatu mortis. De-
nique triſtis eſt, inquit, anima mea, ſed vſ- Ma. 26. d
que ad mortem. Vnde & inclinans caput Ioã. 19. f
dixit: Conſummatum eſt: ne quid dein-
ceps infirmitatis in eo liceat ſuſpicari. Sed
ait iſte: Si Apoſtolus ipſius luget quoſdam 2. Cor.
qui ante peccauerunt, nec pœnitentiam ege 12. g
runt in his quæ geſſerunt, quid dicam de
ipſo, qui filius dicitur caritatis? Et deinde:
Cum ergo quæ noſtra ſunt quæſierit, nunc
iam nos non quærit, nec quæ noſtra ſunt
cogitat, nec de erroribus noſtris mœret, nec
perditiones noſtras deflet, & contritiones
qui fleuit ſuper Hieruſalem? Item: Nunc,
inquit, quia miſericors & miſerator eſt Pſ. 110.
Dominus, maiori affectu quam Apoſtolus a

ſuus

ſuus flet cum flentibus,& luget eos qui antè peccauerunt. Nec enim putandum eſt, quod Paulus lugeat pro peccatoribus, & fleat, Dominus autem meus abſtineat à fletu. Hęc quidem ſic accipere, quid ni adhuc dilectum in lectulo quærere dicam? Neſcit mortuus extra tumulum, neſcit infirmus extra lectum, neſcit paruulus extra lectulum quærere quem diligit anima ſua. Verum ille (vt ſupra meminimus) non minus corde, quam corpore glorificatus (immò tanto amplius, quanto amplior anima, & gloriæ capacior eſt quàm caro) ſicut non poteſt negligere ſuos, ſic nec lugere pro eis. Sed quando humana fragilitas eiuſmodi capere poſſit affectum, qui ſine miſeria miſereatur, & ſic diligat eum, qui docet, aut qui periclitatur, vt tamen ipſe omninò nec doleat, nec turbetur? Verumtamen etſi id longè ſupra noſtram experientiam eſt; Deo tamen nihil impoſſibile eſt, Poteſt igitur non modo ſibi, ſed & ſuis omnibus, quos infirmitate carnis exutos, virtute induit,& in potentias introduxit, eam conferre dilectionem, quę gaudeat cum gaudentibus, non autem fleat cum flētibus, & ſic eos quos amat, efficaciſſimè & affectuoſiſſimè vniat vt ipſa tamen imperturbabilis perſeueret. Nec dubium ſanè quin longè pręſtantior ſit ea dilectio, quemadmodum medicina (ſi quæ tamen eiuſmodi eſt) pretioſior vtique iudicatur, quæ ſic curat vulnera vt inter curandum nec virtus eius in aliquo, nec ſubſtantia minuatur: quam ea quæ ſic curat, vt curando deficiat aut corrumpatur. Licet ergo fleuerit Dominus ſuper Hieruſa-
B lem, ex hoc iam omninò non flebit: ſicut
Rom. 6 b mortuus eſt, ſed reſurgens ex mortuis iam non moritur: ſicut fuit in lectulo, ſed exſurgens iam in lectulo non inuenitur. Habet tamen etiam nunc ineffabiliter ampliorem affectum & efficaciorem, quam habeāt qui lugent pro delinquentibus, aut pro fratribus ponunt animas: quamuis ipſe quidē conſummato nimirum opere ſuo, neutrum deinceps ſit facturus. Noſtræ infirmitatis i-
Matth. 13. f ſtud eſt, quorum adhuc in mari ſagena trahitur, & ex omni genere piſcium congregat, nihil omninò diſcernens. Ille enim, nec modo ille, ſed & Apoſtoli, & ceteri qui cum eo ſunt ſancti, ad litus vtique peruenerunt, nec mixtos piſces in vaſis poſuere, ſed electos,& bonos tantum, nam malos vtique foras miſerunt. Quantos ergo interim cogor trahere malos piſces, quantos anxios & moleſtos intra ſagenam meam congregaui, quando vobis adhæſit anima mea? Congratulor proficientibus: iucunda affectio, bonus eſt piſcis. Condoleo deficientibus, fleo cum flentibus, angor pro periclitantibus, infirmor cum infirmantibus, vror cum ſcandalizatis. Grauia ſunt hæc,& acerba, vtique mali piſces. Malos autem dixerim non propter culpam, ſed propter pęnam. Faciat Deus ne à multitudine malorum piſcium obruamur puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate, donec perueniamus ad optati litoris ſtationem vbi malos ſeparemus & ſecludamus à bonis, vt videlicet de cetero, nec luctus, nec clamor ſed nec vllus dolor, aut etiam timor ſit in finibus noſtris, ſed gratiarum actio, & vox ex- *Pſ. 54. b*
ſultationis.

Parabola, quæ beato Bernardo adſcribitur, de filio Regis.

REx diues & prępotens Deus omnipotens, filium ſibi fecit hominem quem creauerat, cui ſicut puero delicato pædagogos delegauit, legem, prophetas, ceteroſq. tutores & actores vſque ad præfinitum tempus eius conſummationis. Inſtruxit eum,& monuit, Dominum eum paradiſi conſtituens, omneſq. theſauros gloriæ ſuæ ei oſtendens, & repromittēs, ſi ſe non deſereret. Et ne quid deeſſet bonis eius, etiam liberum arbitrium ei indulſit, vt bonum eius eſſet volūtarium, non coactum. Accepta licentia boni & mali, cępit eum tædere bonorum ſuorum, à cōcupiſcentia ſciēdi bonum & malum. Egreſſus igitur de paradiſo bonę conſcientiæ, noua quærens quæ neſciebat, qui nulla adhuc, niſi bona nouerat, paternis legibus & pędagogis relictis, manducauit de ligno ſcientiæ boni & mali, contra vetitum patris: & abſcōdens ſe miſer & fugiens à facie Domini, cępit vagari puer inſipiens per montes altitudinis, per valles curioſitatis, per campos licētiæ, per nemora luxuriæ, per paludes voluptatum carnalium, per fluctus curarum ſæcularium. Videns antiquus prædo laſciuum puerū ſine cuſtode, ſine rectore, ꝓcul à domo patris vagantem, acceſſit, & pomula illa inobedientiæ manu male ꝑſuaſionis ei porrigens: poſtquā conſenſum ab eo elicuit, aggreſſus eſt miſerū,& in terram, id eſt in terrena

D rena eum deſideria præcipitans, pedesq.
id eſt mentis affectiones, ne reſurgat, fortiſ-
ſimis ei ſecularis concupiſcentiæ vinculis al-
ligans, manusq. operationis, & oculos mẽ-
tis, miſit eum in nauim malæ ſecuritatis, &
flante vehementer vento adulationis, tranſ-
uexit eum in longinquam regionem diſſi-
militudinis. Veniens ille in regionem non
ſuam, venalis factus eſt omnibus, qui præ-
tergrediuntur viam. Diſcit porcos paſce-
re, ſiliquas porcorum manducare: dediſcit
omnia quæ didicerat, & diſcit, quæ neſcie-
bat, ſeruilia ſcilicet opera. Vinctusq. in
deſperationis carcere, vbi in circuitu impij
ambulant, in mola illa impiæ circuitionis co
gitur molere emolumento malæ conſcien-
tiæ. Proh dolor. Et vbi nunc eſt pater ille
potentiſſimus, & dulciſſimus atque libera-
liſſimus? Nũquid poteſt obliuiſci filium
vteri ſui? Abſit, abſit. Non obliuiſcitur, ſed
miſeretur, dolet & conqueritur de abſen-
tia, & perditione filij ſui. Mandat amicis,
ſolicitat ſeruos, omnesq. ſuſcitat ad requi-
rendum eum. Vnus ſeruorum timor, ad im-
perium Domini filij fugitiui veſtigia proſe-
quens, in profundo carceris inuenit filium
regis, carnalibus peccatorum ſordibus obſi-
tum, vinculis, & catenis malæ conſuetudinis
ligatum, miſerum, & amentem, in miſerijs ſe
curum, & ridentem. Quem verbis, & verbe-
ribus vrgens, vt exiret, & rediret, tanta miſe-
rum confuſione deiecit, vt ſicut morti iam
vicinus iaceret, & adhæreret in terra venter
eius. Egreſſus e veſtigio alius, cui nomẽ ſpes,
vidensq. filium regis à timore non erutum,
ſed obrutum, nõ adiutum, ſed deiectum, ac-
E ceſſit leniter, & ſuſcitat de terra inopem,
& de ſtercore erigens pauperem. Leuansq.
caput eius & coacta in vnum conſolationis
veſte, oculos eius detergens, & faciem: Heu,
inquit, quãti mercenarij in domo patris tui
abundant panibus, tu autem hic fame peris?
Surge obſecro, & vade ad patrem tuum, &
dic ei: Pater fac me ſicut vnum ex merce-
narijs tuis. Tunc ille tandem vix ad ſe mo-
dicum reuerſus: Tu ne es (inquit) ſpes? &
quo modo ſpei introitus potuit patere in tã
tum & tã horribile profundũ deſperationis
meæ? Ego ego, inquit, ſum ſpes à patre tibi
tranſmiſſa, te adiutura, te non deſertura, do-
nec te introducam in domum patris tui; &
in cubiculum genitricis tuæ. Et ò inquit ille
dulce leuamen laborum, dulcis cõſolatio mi
ſerorum, ò vna, & non infima de tribus cubi
culi regis aſſiſtricibus, vides carceris mei p-
fundum immane, vides vincula, quæ tamen
ad ingreſſum tuum iam maxima ex parte di
rupta ſunt, & diſſoluta, vides cõcaptiuorum
meorum immanem multitudinem, fortitu-
dinem, velocitatem, aſtutiam: & quis tibi
locus hic? At ſpes, ne timeas inquit, qui
nos adiuuat, miſericors eſt: qui pro nobis
pugnat, omnipotens eſt: pluresq. ſunt no-
biſcum quam cum illis. Super hæc omnia
adduxi tibi à patre miſſum equum deſide-
rij, cui cum inſederis, me duce ab his om-
nibus ſecurus proficiſceris. Dixit, & mol-
libus ſtramentis piæ deuotionis ſubmiſſis, &
bonorum exemplorum calcaribus additis,
equo deſiderij impoſuit filium regis, ſed fre-
num defuit, tanta erat feſtinatio fugiendi. F
Illico equus currit infrenis, trahit ſpes ante,
timor autem retro verberibus vrget, & mi-
nis. Tunc videntes hoc, turbati ſunt princi-
pes Edom, robuſtos Moab obtinuit tremor,
obriguerunt omnes inhabitatores Chanaã.
Irruat ſuper eos formido, & pauor in ma-
gnitudine brachij tui, fiant immobiles quaſi
lapis donec pertranſeat filius tuus Domi-
ne, filius tuus iſte, quem poſſediſti. Sed cum
ſic feruntur præcipites, effugiunt quidem,
ſed nõ ſine periculo: quia ſine modo, ſine cõ
ſilio. Propter quod à patre tranſmiſſa ac-
currit prudentia, vna de ſummis principibus
palatij, in comitatu amicam habens tempe-
rantiam, & tenens currentes. Parcius, inquit,
obſecro parcius, dicit enim Salomon: Qui fe *Prouer.*
ſtinus eſt pedibus, offendit. Sic ſi curritis, of- *19.a*
fenditis, ſi offenditis, caditis, ſi caditis, filium
regis, quem ſuſcepiſtis liberandum, inimi-
cis redditis. Nam ſi ceciderit, illico manus
eorum erit ſuper eum. Hæc dicens, fre-
num diſcretionis impoſuit feruido illi equo
deſiderij; eiusq. habenas temperantiæ re-
gendas commiſit. Cumq. timor retrò de
vicinia, & virtute inimicorum, & tarditate
fugæ cauſaretur. Vade, inquit, prudentia,
retro ſatana ſcandalum es nobis. Fortitudo
& laus noſtra Dominus, & factus eſt nobis
in ſalutem. Et ecce fortitudo miles Domi-
ni egregius, accurrens per campum fiduciæ,
extracto gladio lætitiæ. Nolite (inquit) tur-
bari, plures nobiſcum ſunt, quam cum illis.
Tunc prudentia curiæ cæleſtis aſſueta con-
ſilijs, cauete, inquit, obſecro, quia heredi- G
tas illa ad quam in initio feſtinatur (ſicut di *Prouer.*
cit Salomon) in fine benedictione carebit. *20.*
Proficiſcimini igitur, non tam feſtinanter,

quam prudenter. Inimici enim non ſunt in itinere, ſed iuxta iter ſcandalum ſolent ponere in biuijs, & triuijs, & viarum anfractibus. Præcedam itaque, vos autem tenete viam iuſtitiæ: & velociter introducemus vos in caſtra ſapientiæ, quæ iam non procul ſunt à nobis. Sapientia enim eſt
Eccl. 1. d de qua dicitur: Concupiſcens ſapientiam, diſce iuſtitiam. Sic itaque dum viam carpunt, vrget timor, ſpes trahit, munit fortitudo, temperantia moderatur, prouidet, & inſtruit prudentia, ducit, & perducit iuſtitia, appropinquat filius regis caſtris ſapientiæ. Quæ noui hoſpitis audito aduentu præoccupat eum qui cōcupiſcit, occurrit, & oſtendit ſe in vijs hilariter. Foſſa verò profundæ humilitatis caſtra cingebat: ſuper quam fortiſſimus, & pulcherrimus murus obedientiæ ædificatus cælos penetrabat, quem bonorum exemplorum hiſtoriæ vndique depictæ mirabiliter decorabant. Aedificatus autem erat cum propugnaculis, mille clypei ex eo dependebant, omnis armatura fortium. Porta profeſſionis omnibus patens: ianitor in limine dignos inducens, & indignos abijciens. Præco ſuper portam clamans: Si quis diligit ſapientiam, ad me declinet, & eam inueniet: & eam dum in-
H uenerit, beatus eſt, ſi tenuerit eam. Huc filius regis, occurrentis ſibi ſapientiæ ducatu introductus, immo vlnis deportatus, familiæ regiæ vallatus obſequijs ad mediæ ciuitatis arcem perducitur: vbi ipſa ædificauit ſibi domū, exſcidit columnas ſeptem, ſubdidit ſibi gentes, ſuperborum, & ſublimium colla propria virtute calcauit. Ibi collocatur in lecto ſapientiæ, quem ambiunt ſexaginta fortiſſimi ex fortibus Iſrael, vniuſcuiuſque enſis ſuper femur ſuum. Adeſt Dauid in tympano, & choro, in chordis, & organo: ceteriq. celeſtis curiæ paranymphi gaudentes, & exſultantes magis ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quam ſuper nonagintanouem iuſtis qui non indigent pœnitentia. Et ecce veniens ab Aquilone ventus turbinis, & ignis inuoluens, totam concuſſit domum ſapientiæ, caſtra turbauit. Egreſſus eſt enim Pharao cum curribus, & equitibus, perſequens fugientem Iſrael. Cogitauerunt etiam vnanimiter ſimul aduerſus eum, teſtamentum diſpoſuerunt tabernacula Idumæorum, & Hiſmaelitæ, Moab & Agareni, Iebal, & Amō, & Amalech alienigenæ cum habitantibus Tyrum. Etenim Aſſur ille magnus exterminator diabolus venit cum illis. Quid multa? Obſeſſa eſt ciuitas, iam ſurgunt tentationum machinæ, vrget vndique inimicus ille, in inſidijs draco, in aperto leo, cogit ſocios, ignes inijcit, perfodit muros, bella ſuſcitat, inſidias ſubmittit, totius vrbis minitans excidium. Intus verò timor, & anguſtiæ, & à vehementi, & improuiſo hoſtium impetu omnes turbati ſunt, & moti ſunt ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorum deuorata eſt, & clamauerunt ad Dominum cum tribularentur. Curritur ad arcem ſapientiæ: mala nunciantur, conſilium quæritur. Reuerſa enim ad ſe I
prudentia, conſulit ſapientiam quid facto opus ſit. Illa accelerandum teſtatur, & regis ſummi quærendum conſilium. Et quis, inquit, ibit de nobis? At ſapientia, oratio inquit. Et ne moram faciat in eundo, aſcendat ſuper equum fidei. Quæſita diu oratio, & in tanto tumultu vix tandem inuenta adeſt: aſcendit ſuper equum fidei, proficiſcitur per viam cæli, nec ceſſat donec intret portas Domini in confeſſione, atria eius in hymnis. Et ſicut familiare mancipium cum fiducia accedens ad thronum gloriæ eius, exponit neceſſitatis ſuæ negotium. Audito rex filij periculo, conuerſus ad conſortem regni ſui caritatem. O, inquit, quem mittam, & quis ibit de nobis? At illa, ecce ego, inquit, mitte me. Tunc rex, Præualens, inquit, præualebis, & liberabis eum: egredere & fac ita. Illico egreſſam à facie Domini reginam cæli caritatem tota comitatur militia cæleſtis: veniensque & deſcendens in caſtra, à virtute, & lætitia præſentiæ ſuæ illico omnia exhilarauit, commota cōpoſuit, turbata pacauit. Reddita eſt miſeris lux, timidis fiducia. Redit coram ſpes, quæ penè aufugerat, fortitudo, quæ penè corruerat. Reſumit conſtantiam tota ſapientiæ militia. At inimici ciuitatem obſidentes, quænam eſt, inquiunt, exultatio in caſtris? Non fuit tanta exſultatio heri, & nudiuſtertius. Væ nobis, venit Deus in caſtra: vę nobis. Fugiamus Iſraelem: Deus enim pugnat pro eis. Sic fugientibus inimicis, gratiæ Dei impetus lætificat ciuitatem Dei, ſanctificauit tabernaculū ſuū altiſſimus. Deus in medio eius non K
commouebitur, adiuuabit eam Deus manè diluculo. Conturbatę ſunt gētes, & inclinata ſunt regna, dedit vocē ſuam, mota eſt terra: Dominus virtutum nobiſcum ſuſceptor noſter Deus Iacob. Suſcipiens ergo puerum

Dei

Dei, puerum ſuum regina caritas, euexit ad cælum, patriq. Deo repræſentauit. Cui pater placidus ac ſerenus occurrens, cito, inquit, proferte ſtolam primam, & induite illum, & date annulum in manu eius, & calceamenta in pedibus eius. Et producite vitulum ſaginatum, & occidite illum. Epulari enim, & gaudere oportet, quia iſte filius meus mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus eſt. Nota hic quattuor in pueri noſtri liberatione. Primò, pœnitentiam, ſed fatuam; Secundò, fugam, ſed temerariam, & irrationabilem. Tertiò, pugnam, ſed trepidam, & meticuloſam. Quarto, victoriam validam, & ſapientem. Quæ omnia in vnoquolibet fugiente de ſæculo inuenies. Primò enim eſt egens, & inſipiens: poſtea præceps, & temerarius in proſperis: deinde tepidus, & puſillanimis in aduerſis: poſtremo prouidus, & eruditus, & perfectus in regno caritatis.

De tribus ordinibus Eccleſiæ ad patres in Capitulo factis. Sermo.

L Hoc mare magnum & ſpatioſum, in quo vtique certum eſt
Pſ. 103. c nihil aliud quam præſens ſæculum amarum fluctuans deſignari, tribus hominum generibus ſuo cuique modo peruium eſt, vt tranſeant liberati. Tres enim ſunt Noe, Daniel, & Iob, quorum primus naui, ſecundus ponte, tertius vado tranſit. Porrò tres homines, tres ordines Eccleſiæ ſignant. Noé quidem arcam rexit, ne periret diluuio, vbi protinus rectorum eccleſiæ formam agnoſco. Daniel vir deſideriorum abſtinentiæ, & caſtimoniæ deditus, ipſe eſt ſoli Deo vacans pœnitentium, & continentium ordo. Iob quoque ſubſtantiam huius mundi benè diſpenſans in coniugio, fidelem deſignat populum terrena licitè poſſidentem. De primo igitur, & ſecundo nobis habendus eſt ſermo quoniam adſunt venerabiles fratres, & coabbates noſtri de numero prælatorum, adſunt & monachi de pœnitentium ordine: à quo tamen nec nos abbates alienos reputare debemus, niſi fortè (quod abſit) officij noſtri gratia noſtræ fuerimus profeſſionis immemores. Tertium igitur coniugatorum videlicet ordinem magis ſuccinctè tranſcurro, tamquam minus ad nos pertinentem. Ipſe eſt, qui maximè mare magnum vado pertranſit, laborioſum prorſus, & periculoſum etiam & longum habens iter: quippe qui nulla viæ compendia captet. Nam quod periculoſum ſit iter, in eo patet quod tam multos in eo perire dolemus: tam paucos videmus ſicut neceſſe eſt pertranſire. Valdè enim difficile eſt, præſertim diebus iſtis quibus malitia nimis inualuit, inter vndas huius mundi voraginem vitiorum, & criminalium peccatorũ foueas declinare. At continentium quidem ordo, & M
ponte pertranſit, quod iter breuius, & facilius, & ſecurius eſſe nemo eſt qui neſciat. Sed omitto laudes, pericula magis oſtendo: hoc enim multo melius atque vtilius eſt. Recta quidem ſemita vr̃a cariſſimi, & ſecurior coniugatorum via, non tñ omnino ſecura. Timendum enim periculum triplex, id eſt ne forte, aut æquare ſe alteri, aut reſpicere retro, aut certè in medio ponte ſtare, aut reſidere quis velit. Neque.n. nullũ ex his trib. pontis patitur anguſtiã, & arcta via quæ ducit ad vitã. Contra ergo primũ periculũ oremus ſinguli cum Propheta: Ne veniat pes ſuperbiæ: qm̃ ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem. Nam de eo qui mittens manum ſuam ad aratrum, poſtea retro conuertitur, certum eſt qm̃ labitur ſtatim, & pelagus operit caput eius. Sed & qui ſtare voluerit, non quidem relinquens ordinem, ſed proficere in eo diſſimulãs, cadat neceſſe eſt ab his qui ſequũtur impulſus, & euerſus. Arcta enim eſt via, & impedimẽto eſt proficere, & proficiſci volentibus. Hinc eſt, quod iugiter arguunt, & reprehendunt, ꝗ ferre nequeunt tepiditatis eius ſegnitiem, quod velut quibuſdam ſtimulis vrgent, & impingunt manibus: vt vnũ neceſſe ſit è duobus, aut proficere ſcilicet, aut prorſus deficere. Minimè igitur oportet ſiſtere greſſum. Retroſpicere quoque, aut æquare nos alijs, multo expedit minus: ſed tota humilitate A
currendum nobis & properandum, ne qñ fortè is qui egreſſus eſt, vt gigas ad currendam viã, longè à nobis fiat: quem ſi bene ſapimus prouidẽtes in conſpectu nr̃o ſemper, & in eius odore tracti, facilius citiuſq. curremus. Nec verò anguſta nimis inuenietur pontis ſemita currere in ea volentibus: tribus.n. cõpactus eſt lignis: vt qui perfectè eis inniti voluerint, non labatur in itinere pes eorũ. Hæc aũt ſunt pęna corporis, paupertas ſubſtãtiæ mundialis, & humilitas obediẽtiæ. Nã & per multas tribulationes oportet nos *Act. 14.* intrare

Pſ. 35. d (margin)

intrare regnum cælorum: & qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & laqueum diaboli: & quem à Deo ſuo exturbauit inobedientia, ſine dubio per obedientiã recto tramite ad eum redit. Hæc itaque ſibi inuicem compacta eſſe neceſſe eſt. Nam nec pœna corporis inter diuitias ſtabilis, nec
K obedientia ſine pœna facilè poteſt eſſe diſcreta, & paupertas in voluptate, & voluntate propria nullius poteſt eſſe momenti, &
M obedientia in diuitijs, & voluptate nec ſtabilis nec glorioſa. At verò his ritè compoſitis, vide ſi nõ tria maris huius pericula euaſiſti, concupiſcentiam carnis, concupiſcentiã oculorum, & ſuperbiam vitæ. Ritè inquam compoſitis, vt in pœna quidem nodum impatiẽtiæ, in paupertate verò cupiditatis ſcrupulum, in obedientia næuum caueas propriæ voluntatis. Nã, & qui murmurauerunt, à ſerpentibus perierunt: & qui volunt diui-
L tes fieri (non autem qui ſunt, ſed qui volunt fieri) incidunt in laqueum diaboli. Sed & illud quid refert ſi fortè (quod abſit) nõ quidẽ diuitias, ſed ea ipſa, quæ paupertatis ſunt, toto affectu deſideres, aut etiam ardentius, quam diuitias cupiant homines ſæculares? Quid diſtat, quæcumque ſubſtantia deſideretur, dum æqualiter ſit corruptus affectus, niſi quod tolerabilius illud videri põt, quæ pluris eſſe videntur, plurimum deſiderare? Porro quiſquis, vel apertè, vel occultè ſatagit, vt quod habet in voluntate, hoc ei ſpiritualis pater iniungat, ipſe ſe ſeducit ſi fortè ſibi quaſi de obedientia blandiatur. Neque enim in ea re ipſe prælato, ſed magis ei prælatus obedit. Verumtamen quia iuxta ſen-
Marc.4. tentiam Saluatoris, in qua menſura menſi fuerimus, remetietur nobis: bonum eſt homini hoc ad cumulum dare, vt de eorum ſit numero quibus menſuram bonam, & confertam, & coagitatam, & ſupereffluentem
N dabunt in ſinus ſuos. Sufficit enim ad ſalutem, corporis moleſtias patienter ferre, ſed cumulus eſt etiam libenter in feruore ſpiritus eas amplecti. Sufficere poteſt ſuperflua non requirere, ſed nec propter ipſa ſi fortè deſint neceſſaria murmurare: ſed cumulus eſt etiam exultare, & libenter quærere quomodo alius magis habeat neceſſaria, & ipſe penuriam patiatur. Sufficit quoque ad ſalutem, ſi nec impatientia nec ſimulatione ad id quod deſideras inuitum velis prelati animum inclinare, ſed cumulus eſt etiam fugere ea quibus voluntatem propriam ſenſeris oblectari, quantũ ſane bona cum conſcientia potes. Porro prelati quidem ipſi ſunt qui C
deſcendunt mare in nauibus facientes operationem in aquis multis. Neque enim certa pontis aliqua ſeu vadi ſemita coarctantur, vt liberè poſſint vſquequaque diſcurrere, & occurrere ſingulis vt oportet, ac dirigere pontis ſemitam ſeu vadi, ordinare gradientes, pericula inueſtigare ac declinare, excitare tepidos, puſillanimes ſuſtentare. Denique aſcendunt vſque ad cælos, & deſcendunt vſque ad inferos, nunc quidem ſpiritualia tractantes atque ſublimia, nunc infernalia, & horribilia facta dijudicantes. Sed quę poterit nauis inueniri quæ tam immanes ſuſtineat fluctus, & in tanto ſecura poſſit eſſe diſcrimine? Vtique fortis, vt mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio; quia iuxta, quod alibi habes, Aquæ multæ non *Cant.4.*
potuerunt extinguere caritatem. Neceſſaria eſt, & omninò neceſſaria nauis iſta prælatis tribus compacta lateribus, quæ eſt vtique forma nauium, vt ſit nimirum iuxta Pauli doctrinam, caritas de corde puro, & *1.Tim.1*
conſciẽtia bona, & fide non ficta. Puritatem quidẽ cordis in eo prælatus habeat, vt prodeſſe deſideret, non præeſſe, vt ſcilicet proprium commodum, vel honorem ſæculi, ſeu aliud quidpiã ſuum in prelatione non q̃rat, præter ſolum beneplacitum Dei, & aĩarum ſalutem. Sed cum intentione pura, irreprehenſibilis quoque neceſſaria eſt cõuerſatio, vt forma factus gregis incipiat facere, & docere ſecundum magiſtri noſtri regulã, quecumque docuerit diſcipulis eſſe contraria, hæc in ſuis actibus indicet non agenda, ne fortè ſubmurmurare poſſit frater quem ar- D
guit, & dicere: Medice cura te ipſum. Talis *Luc.4.d*
enim occaſio plurima damnatio prelati, plurima ſubditorum perditio eſt. Nõ quod ego benè id caueam, idcirco ſic loquor: ſed & mihi, & oĩbus pariter veritas clamat, quoniam oportet irreprehẽſibilem eſſe eum qui præ- *1.Tim.3*
eſt, ita, vt ſecura conſcientia cum Dño re- *a*
ſpondeat exprobantibus ſibi verbum: Quis *Ioan.8.f*
ex vobis arguet me de peccato? Non quod ſine peccato penitus eſſe poſſit in hac miſera vita, ſed quod ea, quæ arguit in diſcipulis, oportet ſummopere vitare magiſtrum. Ob hoc qualis eſt in conuerſatione, talis ſit neceſſe eſt etiam in occulta cogitatione, ne videlicet foris humilis, intus elatus ſit, in corde ſuo præſumens de ſapientia ſeu virtute, aut ſanctitate ſua: quæ eſt ſine dubio fides

ficta,

ficta, quando non ſicut oſtendit humilitas conuerſationis, in ſola Dei pietate confidit. Et vide quam propriè his tribus, cordis ſcilicet puritati, conſcientiæ bonæ, & fidei non fictę, conuenire videantur alia quoque ipſius Apoſtoli verba, dicentis: Mihi autem pro minimo eſt, vt à vobis iudicer, aut ab humano die, &c. Non me iudico, inquit, quia nihil mihi conſcius ſum, quod meum aliquid quæram, ſed quæ Ieſu Chriſti. Sed & pro minimo mihi eſt, vt à vobis iudicer, propter conſcientiam bonam, & irreprehenſibilem conuerſationem. Qui autem iudicat me, inquit, Dominus eſt: vt in eo ſolo ſpem ſuam poſitam eſſe doceret, humiliatus ſub potenti manu Dei. Sed & illud tu iudica vtrum poſſit his conuenienter aptari trina Petri interrogatio, vt hoc ſit dicere: Amas me, amas me, amas me (Habens caritatem de corde puro, & conſcientia bona, & fide nō ficta? Merito ſiquidem interrogatur an caritatem habeat piſcator hominum conſtituendus.

1. Cor. 4.

E

Exhortatorij ad fratres de altitudine, & baſſitudine cordis. Sermo I.

DE eo quod nuperrimè dictum eſt ſurſum alios, alios deorſū aſpicere, habeo adhuc aliquid aliud quod veſtræ non ſileam caritati. Nam earum quidem cogitationum quas expreſſimus tunc, ſi bene meminiſtis, licet perfectior altera, vtraque tn̄ vtilis eſt. Sunt autem qui alio modo, aut ſurſum cor habeant, ſicut fecit Deus hominem rectum, & ſecurè reſpondeant ad exhortantis vocem presbyteri. Habemus ad Dn̄m. Sunt & alij qui ſimiles brutis animalibus inclinati deorſum, deriſui ſeſe faciant eſſe immundis ſpiritibus, qui profecto clamitant illudētes: Incuruare, vt tranſeamus. Scitis enim quod in congregatione plurimorum impoſſibile eſt vnius omnes fortitudinis eſſe ſeu corporum, ſeu morum: nam vtramque infirmitatem patiēter ferre regulæ noſtræ monet auctoritas, & vtrique aliquatenus condeſcendere iubet caritas. Videt hoc alter quiſpiā, & fortaſſis incipit inuidere cui condolere debuerat. Hinc accidit, vt ſæpè beatificet eum in corde ſuo, ea de re vnde miſerum ſe illi reputat moleſtè ferens neceſſitatem ſuam. Omninò igitur incuruatum ſe eſſe, & baſſo corde carnem ſapere probat, apud quem ne ipſa quidem miſeria caret inuidia. Sed eis quas certa caritatis conſideratione alienæ neceſſitati diſpenſationes prælatus impendit, talibus apponit cor ſuum, ſimilia quęrens: murmurat aduerſum eum qui denegat irrationabiliter poſtulati. Hinc ſuſpiciones, detractiones, & ſcandala ſuſcitātur. Non idcirco, id loquor cariſſimi, quaſi magnoperè de vobis habeā conqueri ſuper hac re, ſed præmonere vos, & pręmunire neceſſarium duxi propter multos qui inter vos ſunt teneri, & delicati: quibus aut ætas, aut infirmitas, rigorem communis regulæ exigit aliquatenus temperari. Gratias ei de cuius munere venit, quia multos hic video quorum mens intenta Deo tam longè facta eſt ab illo infimo cogitatu, vt iuxta ſe poſitos debiliores prorſus ignorent, ſe minus omnibus facere conquerantur. Nimirum quia ſuperiores ſemper attendunt, cum Apoſtolo obliti quæ retro ſunt, & extenti in anteriora. Quantum putas illos ego admiror, quantum veneror in corde meo, quantum amplector caritatis affectu, qui velut neſcientes eos quos ſecum quotidie vident, vnum fortè, aut duos, ſeu etiam plures quos in maiore feruore ſpiritus viderint, ſibi ex omnibus eligunt, & cum ipſi fortè meliores ſint, ſemper tamen illorum ſibi præponunt, & proponunt in Domino ſancta ſtudia, & exercitia corporalia, ſeu etiam ſpiritualia. Memini me altera quoque iam vice dixiſſe, ſed iterum repetere non grauabor, quam ſublimi aliquando meditatione monachus quidam laicus, toto intendit ſpatio vigiliarum. Etenim ſummo mane apprehēſum me in auditorium trahit, & proſtratus pedibus. Væ mihi, inquit, quia monachum in vigilijs vnum cōſideraui in quo triginta virtutes numeraui, quarum ne vnam quidem in me inuenio. Et fortaſſe nullam ille tantam habebat, quanta hæc ipſa erat religioſę æmulationis humilitas. Hic itaque fructus ſit noſtri huius ſermonis, vt aliorum altiora ſemper attendas, quia in eo plenitudo conſtat humilitatis. Nam ſi fortè in re aliqua maior tibi fratre aliquo gratia collata videtur, ſed in multis (ſi bonus æmulator fueris) iudicare te poteris inferiorem. Quid enim ſi fortè laborare, aut ieiunare plus illo potes, & ille te patientia ſuperat, præcedit humilitate, ſupereminet caritate? Quid enim tota die ſuper id quod videris habere, inſipienti cogitatio-

Aliàs frater quidam laicus.

I

tione verſaris? Eſto magis ſolicitus, vt ſcias quid deſit tibi. Hoc enim melius: Vtinam fratres nos ſic eſſemus cupidi gratiæ ſpiritualis, quemadmodum ſæculares homines pecuniæ tẽporalis. Debuimus certè, & multum debuimus vincere in bono malum & tanto amplius deſiderare, quanto pretioſius eſt quod deſideramus, ſed vtinam, vel æquales eſſe poſſimus. Magna enim confuſio, magna valde, quod ardentius illi perniciosa deſiderant, quam nos vtilia: citius illi ad mortem properant, quam nos ad vitam,

H Quanto enim deſiderio pecuniæ crucietur auarus, quanto gloriæ appetitu ambitioſus exæſtuet, quam violenter denique ſua trahat quemque voluptas, quis explicet? Videas certè eos, quidquid adepti ſunt paruipendere, non attendere, quanto labore, & deſiderio ea vix tandem conſequi potuere, quoniam vileſcunt eis omnia præ deſiderio minoris fortè rei, quam alteri cœperint inuidere.

Et tu ergo non magnoperè cogites, quæ tibi videris habere, niſi forte interdum, vt gratias agere poſſis, & te noueris debitorẽ ei qui dedit, ſeu gratia conſolationis, cum id neceſſe fuerit, ne qualibet ex cauſa triſtior fias. De cetero ea ſemper magis attende, quæ alius habet, tu non habes, quod hæc cogitatio in humilitate te cuſtodiat, & à deſcenſu tepiditatis elonget, magis autẽ, & accendat deſiderio proficiendi. Vide autem quantum è regione malum cogitatio illa parturiat, qua ſedulè verſas in animo, quod tibi habere videris, & alterum quempiam æſtimas non habere. Hinc enim eleuaris in ſuperbiã, dum te præponis alteri. Hinc proficere negligis, dum te magnum quempiam arbitraris. Hinc demum incipis, & deficere, dum tibi alterius comparatione etiam nimis egiſſe videris, ſicq. in tepiditatem incidis, & incipis remiſſius agere.

Iac. 4. b Scimus autem, quia Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam, & quia maledictus, qui opus Dei negli-

Ier. 48. A genter fecerit. Beati verò qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam: quia ſi ſpiritu facta car-

I nis mortificauerimus, viuemus: ſi verò ſecundum carnem vixerimus, moriemur.

Vbi ſupra. Sermo II.

HAec eſt generatio quærentium Dominum, quærentium faciẽ Dei Iacob. E diuerſis, & diuerſa quærentibus hominum turbis animo fatigatus, quàm deſideranter ad hunc cuneum hodie ſpiritum refocillaturus acceſſi. Gratias Deo non ſum fraudatus à deſiderio meo, non fruſtratus à ſpe mea: Concupiui videre, vidi, & liquefacta eſt anima mea. Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio, omnia interiora mea nomini Domini benedicunt, omnia oſſa mea dicunt: Domine, quis ſimilis tibi? Nempe, proſpiciens eminus cum accederem, fateor, videre mihi corporaliter viſus ſum quos in ſpiritu quondam Propheta præuidit, & cõtinuò ſubijt animum, quod ore ille deprõpſerat, vt cum eo pſallerem, dicens: Hæc eſt generatio quærentium Dominum. Multæ ſunt generationes hominum, & (ni fallor) tertia iſta generatio, quæ nunc viget, & apparet in vobis. Prima ſiquidem generatio, nec quærens adhuc Dominum, nec quæſita fuit à Domino, cum in obliuione mentis, & reatu iniquitatis vnũquemque genuit mater ſua. Secunda proinde ſtatim (ſicut neceſſe erat) ex aqua, & ſpiritu remedium nobis exhibuit feſtinatum, & fuit illa generatio nondum quidem generatio quærentium, ſed tamen iam quæſitorum, quod nec ſcientes adhuc quærere Dominum, nec valentes ipſe quæſierit. Quæſiuit igitur nos, K & acquiſiuit in generatione ſecunda, vt eſſemus iam populus acquiſitionis. Si adhuc fortè ſenior frater murmurat, & inuidia contabeſcit, dicitur ei. Quoniam epulari, & gaudere oportebat, quia hic frater tuus perierat, & inuentus eſt. Ceterum ad hoc ſtatim quæſiuit nos Dominus, vt quæreretur tempore opportuno, cum iam poſſet quæri, poſſet, & inueniri. Væ nobis quoniam tam diu diſſimulauimus & neglexímus quærere vitam, quærere eum, qui ſolus bonus eſt quærentibus ſe, animæ ſperanti in ſe. Væ tibi generatio praua, & exaſperans, mala & adultera generatio, mendacium vſque hodie quæritans, & diligens vanitatem, nec ſeruans fidem cui deſponſata fueras veritati. Numquid non opus habet eiuſmodi generatio naſci denuo, iterum generari? Et maxime. Nempe genimina viperarum facti, tanto magis nunc neceſſe habent in ven-

Pſ. 23. b

Pſ. 34. b

ventrem matris gratiæ iteratò introire, & naſci; quãto facta noſcuntur poſteriora eorum deteriora prioribus. Gratias ipſi gratię, & ſi dici poteſt, pluſquam gratuitæ miſerationi, quæ beneficijs obruit non modo immeritos, ſed nimirum male meritos, & ingratos: Gratias ei qui regenerauit vos etiam hac vice in ſpem vitæ, vt adoptionem filiorum reciperetis. Voluntariè enim nunc propriè genuit vos, verbo vtique veritatis: nam quòd prius nos genuit ſacramento equidẽ pietatis, etſi voluntarium generanti, genitis tamen voluntarium eſſe non potuit, in quibus adhuc nullus voluntatis vſus, nullum rationis exercitium fuit, ac proinde nulla generationis ipſius agnitio, nulla tanti notitia genitoris. Nunc demum voluntaria generatio voluntarium exhibet ſacrificium *Pſ. 53.b* iuxta illud: Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum eſt. Hæc eſt generatio quærentium Dominum. Quærentium, an habentium dicam? Habentium vtique, & quærentium. Alioquin non poſſent quærere non habentes. Sed quid habentes, aut quid quærentes? vel potius quomodo requirentes? Verbo geniti, verbum habent. Numquid non *Ioan.1.a* verbum Dominus? Ioannem audi. Et Deus erat Verbum. Quid ergo iam amplius quærit generatio quærentium Dominum? *Pſ.23.b* Conſidera quid ſequatur in Pſalmo: Hæc eſt generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob. Eumdem proinde habent pariter & requirunt, quia vnus idemq. & Verbum patris, & ſplendor paternæ gloriæ eſt. Et is quidem non quæſitus haberi forſitan poteſt, non habitus autem quæri omninò non poteſt. Denique *Eccleſ. 24.e* ipſa eſt, quæ de ſe loquitur ſapientia. Qui edit me, adhuc eſuriet. Potens ipſe eſt præſtare etiam ſe non quærenti, qui (vt ſupra oſtendimus) de cumulo gratiæ, & benedictione dulcedinis quærit, & pręuenit adhuc quærere non valentes. Nemo autem ante *Ioan.6.e* idoneus quærere quam habere, quia nemo, inquit, venit ad me, niſi pater meus traxerit M eum. Adeſt ergo qui trahit, & quodammodo, necdum adeſt, qui non alio trahit quam ad ſeipſum. Numquam enim nec vſquam ſine filio pater adeſt per fidem, vt ad ſpeciẽ trahat. Quomodo ergo nunc non exſultet ſpiritus meus, quomodo non ſine modo iucundetur in generatione iſta quærentium Dominum? Nempe teſtimonium credibile nimis guſtatæ ſapientiæ, eſt eſuries ipſa tam vehemens. Certiſſima mihi probatio, & indubitabile argumentum, quia habetis quem ſic quæritis: in vobis habitat, qui tam valide trahit vos ad ſeipſum. Non enim humanæ poſſibilitatis eſt curſus iſte, eius dextera facit virtutem, cui ſemper neceſſe eſt, vt clametis: Trahe nos poſt te, in odore *Cant. 1.a* vnguentorum tuorum curremus. Non inquam ab homine forma iſta conuerſationis, nec aliud experimentum quęrimus eius qui in vobis habitat Chriſtus, quàm quòd ita quæritis Chriſtum. Videtis enim fratres qualem ſpiritum accepiſtis? ſpiritum qui ex Deo eſt, vt ſciatis, quæ à Deo donata ſunt vobis. Audiuimus Apoſtolicum, audiuimus & Propheticum, etiam & Euangelicum gradum, quibus nihil à nobis arbitror poſſe ſublimius affectari. Sane è ſingulis mihi videor in vobis aliquid, & magnum aliquid inuenire. Quis enim cælibem vitam, vitam cæleſtem, & Angelicam dicere vereatur? A Aut, quòd in reſurrectione futuri ſunt omnes electi, quomodo non iam nunc eſtis ſicut Angeli Dei in cælo, à nuptijs penitus abſtinentes? Amplectimini fratres, pretioſiſſimam margaritam, amplectimini ſanctimoniam vitæ, quæ vos efficit ſanctorum ſimiles, & domeſticos Dei, dicente ſcriptura: A *Sap.6.e* Incorruptio facit proximum eſſe Deo. Ita ergo non veſtro quidem merito, ſed gratia Dei eſtis quod eſtis, quod ad caſtitatem, & ſanctimoniam ſpectat, Angeli quidem terreni, aut potius cæli ciues: ſed interim in terra peregrini. Quamdiu enim ſumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino. De prophetia quid dicimus? *Luc.16.c* Lex & Prophetæ vſque ad Ioannem; veritas ait. Verumtamen non erat ille aduerſarius, ſed diſcipulus vtique veritatis, qui dicebat etiam poſt Ioannem. *1.Cor.13.e* Ex parte enim cognoſcimus, & ex parte prophetamus. Ceſſauit ergo prophetia, quia iam cognoſcimus: necdum tamen tota ceſſauit, quia adhuc ex parte. *Ibidem.* Cum venerit, inquit, qđ perfectum eſt, euacuabitur quod ex parte eſt. Siquidem ante Ioannem qui fuerunt prophetæ vtrumque aduentum Domini prophetabant, & quaſi neutra adhuc pars ſalutis in notitia, ſed vtraque in ꝓphetia erat, magnum ſanè prophetandi genus cui vos deditos eſſe conſpicio, magnum prophetię ſtudium cui vos video mancipatos. Quod illud? *2.Cor.4.d* Nempe iuxta Apoſtolum non conſiderare quę videntur, ſed quę non viden-

videntur, ſine dubio prophetare eſt. Ambulare in ſpiritu, ex fide viuere, quæ ſurſum ſunt quærere, non quæ ſuper terram, obliuiſci quæ retro ſunt, & extēdi in anteriora, ex magna parte prophetare eſt. Alioquin quonam modo niſi per ſpiritum prophetiæ
B conuerſatio noſtra in cælis eſt? Sic nimirum Prophetæ olim quaſi non inter homines erāt ſui tēporis, ſed virtute & impetu quodam ſpiritus, dies illos tranſilientes exſultabant vt viderent diē Domini, & videbant, & lætabantur in ea. Sed & profeſſionem
Matth. 19. d Apoſtolicam audiamus: Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te. Si gloriari licet, habemus gloriam: ſed ſi ſapimus, habere curabimus apud Deum. Hæc enim vera eſt gloriatio, vt qui gloriatur, in Domino glorietur. Nam neque manus noſtra excelſa, ſed Dominus fecit hæc omnia. Fecit nobis magna qui potens eſt, vt merito magnificet anima noſtra Dn̄m. Ipſius enim magno munere factum eſt, vt magnum illud propoſitū vnde magni gloriabantur Apoſtoli, magnificè ſequeremur. Fortè etiam ſi in hoc quoque gloriari voluero, nō ero inſipiens. Veritatem.n.dicam, eſſe hic aliquos qui pluſquam nauem & retia reliquere. Quid verò illud quod ipſi quidem Apoſtoli reliquerant omnia, ſed vt præſentem in carne Dominum ſequerentur? Non eſt noſtrū dicere, ſecurius ipſum Dominū audia-
Ioan. 20 mus. Quia vidiſti me, inquit, Thoma credidiſti: beati qui non viderunt, & crediderūt. Fortè etiā prophetandi genus excellentius eſſe videbitur, non intendens quibuſcūque temporalibus rebus & tranſituris aliquādo ſed ſpiritualibus & æternis, nihilominus in uaſe fictili: theſaurus caſtitatis illuſtrior, in carne fragili ex aliqua parte ꝓbabilior virtus. Vbi ergo Angelica in hoc corpore con-
C uerſatio, in corde prophetica exſpectatio, in vtroque Apoſtolica perfectio inuenitur: quantus iſte cumulus gratiarum? Quid retribuitis Domino pro omnibus quæ retribuit vobis? Sublimis gradus, ſed eo amplius periculoſa ruina. Numquid non tres cæli ſunt quos aſcendimus? Itaque qui ſtat, vi-
Luc. 10. e deat ne cadat. Videbam, inquit, ſatanam tamquam fulgur de cælo cadentem. Ex alto corruit, confractus & comminutus eſt, deſperata eſt plaga eius. Factus eſt ſpiritus eius vadens, & non rediens. Numquid & vos vultis abire? Satanas ruit, numquid & ruitis vos ſecum? Quàm ſalubrius vobis

ſtare in vijs Domini, ſtare in gratia in qua ſtatis. Non enim beatus vir qui non abijt in via peccatorum, beatus magis cuius eſt auxiliū abs te Domine. Ibunt.n. huiuſmodi de virtute in virtutes, ad videndum Deum Deorum in Sion, ad videndum in bonitate electorum tuorum, vt lauderis cum hereditate tua. Ipſi nempe hereditas, ipſi ſunt Dij, & filij excelſi omnes: Itaque fratres mei, quandoquidem veriſſimè certiſſimeq. hæc eſt generatio quærētium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob: quid vobis dixerim aliud, quā quod idem Propheta ait: Lætetur cor quærentium Dominum: quærite Dominum & confirmamini: quærite faciem eius ſemper? Et quod alius quidam dicit: Si quæritis, quærite. Quid eſt, ſi quæritis, quærite? In ſimplicitate cordis quærite illū. Non aliud tamquam illum, non aliud præter illum, non aliud poſt illum. In ſimplicitate cordis quærite illum. Simplex natura, ſimplicitatem cordis exquirit. Denique & cum ſimplicibus ſermocinatio eius. Vir duplex animo, inconſtans eſt in omnibus vijs ſuis. Non poteſt quem quæritis inueniri ab his qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Aeternitas eſt: quæ niſi perſeueranter quæſita, minimè inuenitur. Væ etiam peccatori terram ingredienti duabus vijs. Nemo enim duobus dominis ſeruire poteſt. Nec hanc quidem duplicitatem amat integritas illa, perfectio illa, illa plenitudo. Indignum enim eſt ei, vt inueniendam ſe præbeat, niſi perfecto eam quæſieris corde. Ceterum ſi odibilis eſt canis reuerſus ad ſuum vomitum, & ſus lotà in volutabro luti, ſed & ipſum quoque quē inuenerit tepidum, ex ore ſuo euomere incipit Deus: ſimulator & proditor vbi parebunt? Si maledictus qui facit opus Dei negligenter qui fraudulenter fecerit, quid meretur? Fugiamus hanc duplicitatem cariſſimi, & à fermento Phariſæorum omnimodo caueamus. Veritas eſt Deus, & tales quæſitores requirit, qui quærunt eum in ſpiritu & veritate. Si nolumus fruſtra quærere Dominum, quæramus veraciter, quæramus frequenter, quæramus perſeueranter: vt nec pro illo quæramus aliud, nec cum illo aliud, ſed nec ab illo ad aliud conuertamur. Facilius eſt enim cælum & terram tranſire, quàm vt ſi quærens non inueniat, ſic petens non accipiat, ſic pulſanti non aperiatur.

Pſ. 104. a
Iſai. 21. c
D
Luc. 18.

Quo-

Quomodo malū duplex cooperetur in bonum.
Sermo III. Vbi ſupra.

PAuperes quidem videmur & ſumus : ſed ſi ſpiritum qui ex Deo eſt accipiamus, vt ſciamus quæ à Deo donata ſunt nobis : magna ab eo gloria, magna nobis eſt collata poteſtas. *Ioan. 1.* Quotquot, inquit receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. An non poteſtas filiorum Dei eſt iſta, quādo etiam nobis ſeruiunt vniuerſa? *Rom. 8. e* Sciebat enim Apoſtolus ipſe quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. Sed fortè dicat aliquis veſtrum, quid hoc ad me? & in puſillanimitate cordis ſui talia meditetur. Glorientur certè de poteſtate filiorum Dei, in quibus filialis erga eum feruet amor, viget affectus, vt præſumant omnia ſibi cooperari in bonum, qui Deum diligunt in veritate. Ego verò mendicus ſum & pauper, carens affectu filiali, expers dignæ deuotionis. Sed attende quod ſequitur: Nullum enim deſperationi locum reliquit in Scriptura ſua, qui alio loco ſic loquitur: Vt per patientiam & conſolationem Scripturarum ſpem habeamus. Affectus enim ille quem quæris, pax eſt, non patientia: in patria eſt, non in via: nec eos qui eiuſmodi ſunt, à Scriptura opus eſt conſolari. Ergo per patientiam & conſolationem Scripturarum ſpem habeamus, etiam ſi nondum poſſumus apprehendere pacem. Propterea cum dixiſſet diligentibus Deum omnia co- F operari in bonum, ſolerter addidit, his qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti. In quo verbo non te terreat ſanctitatis nomen, quando non ſecundum meritum, ſed ſecundum propoſitum, non ſecundum affectionem, ſed ſecundum intentionem ſanctos vocat, *Pſ. 85. a* iuxta illud Prophetæ: Cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum. Illā enim quam putas ſanctitatem, ne ipſe quidem Paulus corruptibili adhuc grauatus corpore arbitrabatur ſe comprehendiſſe. *Phil. 3. c* Vnum autem, inquit, quæ retro ſunt oblitus, & in ea quæ ante me ſunt extendens, ſequor ad palmam ſupernæ vocationis. Vides quia licet nondum apprehendiſſet brauium, habebat tamen propoſitum ſanctitatis. Et tu ergo ſi propoſueris in corde tuo declinare à malo, & facere quod bonū eſt, tenere quod accepiſti, & proficere ſemper in melius, ſed & ſi quid aliquando minus rectè egeris (vt eſt humana fragilitas) non in eo perſiſtere, ſed pœnitere, & corrigere quantum præuales: eris ſine dubio ſanctus & tu, ſed cui interim clamare neceſſe ſit: Cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum. Vis ergo noſſe quemadmodum huiuſmodi ſanctis omnia cooperantur in bonū? Non modo curro per ſingula, quia in longum protrahi ſermonem hora non patitur. Eundum nobis eſt, iam enim campanam audiuimus, iam veſpertinæ tempus orationis aduenit. Audite ergo verbum abbreuiatum quemadmodum nobis vniuerſa ſeruiant, omnia cooperentur in bonum. Inimici noſtri ſint iudices. Etenim ſi quidem illi pro nobis, quis contra nos? Si pro nobis faciunt hoſtes noſtri, quomodo non om- G nia ſimul cum illis? Porro duo nobis (vt manifeſtum eſt) aduerſantur hoſtium genera, malum videlicet duplex, quod facimus, & quod patimur. Hæc autem, vt apertius dixerim, ſunt culpa & pœna. Itaque cum ſit nobis vtraque contraria, erit ſi voluerimus vtraque pro nobis, vt hæc quidem ab illa liberet, & item aduerſus iſtam iuuet illa, nec parum. Ecce enim compungimur in cordibus noſtris, & in cubili conſcientiæ ſuper delictis præteritis, ſed delinit conſcientiam, & corrodentium peccatorum dentes conterens reducit ad ſpem veniæ pœnitentia iſta, & voluntaria pęna quam patimur, non ſolum autem præterita, ſed & futura repellit. Nam & tentantia propulſat vitia, & nōnulla ſic perimit, vt rarò aut numquam erigere caput audeant venenatum. Sic pœna facit pro nobis aduerſus culpam, vt vel omninò non ſit, vel ſit minor. Culpa vero nihilominus agit, vt aut non ſit, aut minor ſit pœna: Non quidem vt omninò non ſit, ſiue à quantitate ſua minoretur, quod nullatenus expediret: ſed vt non ſit pœna, aut minor ſit pęna, videlicet, vt aut non ſit, aut minus ſit oneroſa. Quiſquis enim perfectè ſenſerit onus peccati, & animæ læſionem exteriorem, vtique aut parum ſentiet, aut ex toto non ſentiet corporis pœnam, nec reputabit laborem quo peccata nouerit deleri præterita, futura caueri. Sic enim ſanctus Dauid *2. Reg. 16. b* conuiciantis ſerui non reputauit iniurias, memor filij perſequentis.

Vnde

Vnde ſupra de duabus menſis, Sermo IIII.

LAbor iſte fratres, exilij & paupertatis noſtræ nos admonet, profecto, & iniquitatis. Vt quid enim morte afficimur tota die, in ieiunijs multis, in vigilijs abundantius, in laboribus & ærumnis? Nūquid ad hæc creati ſumus? Abſit, nam licet homo natus ſit ad laborem, ſed minimè ad laborem creatus eſt: natiuitas eſt in culpa, ideo & in pœna. Omnes enim oportet nos gemere cum Propheta. In iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea. Aliena ab vtriſque prima creatio, quia ſicut nec culpam, ita nec pęnam Deus fecit. Quod de ea quæ maior eſt omniū, morte videlicet apertè Scriptura teſtatur: Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Et in alio loco: Deus mortem non fecit. Itaque ſicut laborantibus manibus nec oculus propterea clauditur, nec auris abſtinet ab auditu, ſic, imò & multo melius laborante corpore, mens quoque ipſa ſuo intenta ſit operi, vt non vacet. Cauſſam laboris cogitet in labore, vt ipſa ei pœna quam patitur, culpam pro qua patitur, repræſentet. Et dum videt vulnerum ligaturam, ipſa ſub pannis vulnera meditetur. Huiuſmodi ſiquidem cogitatione humiliamur ſub potēti manu Dei, & dulci quadam pietate mens plena, miſerabilem ſe exhibet in oculis eius. Hinc quippe Scriptura nos admonet: Miſerere, inquiens, animæ tuæ placens Deo. Nec dubium quin ea quæ Deo placet miſeria facilè poſſit eius miſericordiam obtinere. Et ne dixerimus, vnde miſerendum ſit animabus noſtris? Niſi enim inſipienter diſſimulauerimus, multa in eius miſeratione digna poterunt inueniri. Vnum tñ dico, vt occaſionem vobis dediſſe videar, & cetera quoque ſimiliter aduertatis. Nōne velut inter duas menſas poſiti epulantes hinc inde ſpectamus ieiuni? Sic ſumus omnino, ſic ſumus. Vnde ergo ſic poſitis, riſus, vnde iocus, vnde leuitas, vnde ſuperbia, vnde extollentia oculorum? An fortè nō agnoſcimus menſas, non conſideramus epulas, delicias non videmus? Hinc mihi ſunt quos video delicioſe viuentes in omnibus bonis ſenſibilis huius mundi: inde contemplor alios quibus diſpoſuit Chriſtus regnum, vt edant & bibant ſuper menſam eius in regno patris ſui. Vtrobique video ſimiles mei homines, fratres meos, & heu miē ad neutram licet extendere manum. Ab vtraque menſa prohibeor, ab hac quidem profeſſionis, ab illa corporis vinculo, vt nec ad inferiorem audeam, nec ad ſuperiorem accedere poſſim. Quid inter hæc reſtat niſi comedere panem doloris, vt ſint mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, ſi quis fortè cęleſtium conuiuarum miſericordia motus, in os latrantis ſub menſa catelli, vel exigua aliqua deliciarum illarum fragmēta dimittat? Nam inferior quidem conſideratio qua nobis ipſis compatimur eorū reſpectu quos nouimus delicioſè viuentes in hoc ſæculo infirmæ adhuc animæ eſt, nec omninò talis mihi placet affectio in anima ſpirituali. Lōgius enim poſitus eſt à iudicio veritatis, qui beatificat quos velut miſerrimos lugere debuerat, qui peccant & non agunt pœnitentiam: & ſe miſerum reputat non ſanè conſenſu iudicij, ſed affectionis ſenſu, quòd non ſit ſicut illi, qui id magis optare debuerant, vt omnes eſſent ſicut ipſe. Hoc tamen ſolum tali in cogitatione laudabile eſt, ſi miſeriam ipſam quam reputat, pro amore ſine timore Dei patienter ferre deliberat, & cum pietate quadam dicit Deo. Propter verba labiorum tuorum ego cuſtodiui vias duras. Et hæc quidem cogitatio inchoantium eſt, tamquam lac paruulorum. At verò cum iam proficere cœperit anima, & affectione ſequi iudicium rationis, omnia proculdubio detrimentum faciet, & quaſi ſtercora arbitratus lugebit cum Propheta ſuper eos qui amplexati ſunt ſtercora. Ipſe verò ſancta quadam humiliq. ſuperbia hæc vniuerſa deſpiciet, & magna in altitudine animi collocatus, non beatū dicet populū cui hæc ſunt, ſed miſerū planè, beatū verò cuius Dñs Deus eius. Verum dum hic ita ſui cōparatione miſeretur illis, inueniet vtique quorum cōparatione ſui quoque miſereatur, ſi ſuſpexerit ad cæleſtes diuitias, & delectationes in dextera Domini vſque in finem. Vnde fit vt qui prius de inferiori irriguo lacrymas fundens plangebat dicens, quoniam propter te mortificamur tota die: iam de ſuperiori abundantiores emittat fletus dicens:

Hei mihi, quia incolatus meus, prolongatus eſt.

Marginalia: Pſ. 50. a; Eccl. 30. d; I; K; Pſ. 16. b; Rom. 8. d; Pſ. 119. a

PROLO-

PROLOGVS BEATI BERNARDI IN SERMONEM SEQVENTEM.

Hugoni militi Chriſti, & magiſtro militiæ Chriſti.

L BERNARDVS Clareuallis ſolo nomine Abbas, bonum certamen certare. Semel & ſecundo & tertiò (ni fallor) petiiſti à me Hugo cariſſime, vt tibi tuiſq. commilitonibus ſcriberem exhortationis ſermonem, & aduerſus hoſtilem tyrannidem quia lanceam non liceret, ſtylum vibrarem, aſſerens vobis non parum fore adiutorij, ſi quos armis non poſſum, litteris animarem. Diſtuli ſanè aliquamdiu, non quod contemnenda videretur petitio, ſed ne leuis præcepſq. culparetur aſſenſio, ſi quod melius melior implere ſufficeret, præſumerem imperitus, & res admodum neceſſaria per me minus fortè commoda redderetur. Verum videns me longa ſatis huiuſcemodi exſpectatione fruſtratum, ne iam magis nolle quàm non poſſe viderer, tandem ego quidem quod potui feci, lector iudicet an ſatisfeci. Quamquam etſi cui fortè aut minimè placeat, aut non ſufficiat, non tamen intereſt mea, qui tuæ pro meo ſapere non defui voluntati.

INCIPIT SERMO EXHORTATORIVS B. BERNARDI ABBATIS CLAREVALLENSIS, AD MILITES TEMPLI.

CAPITVLVM PRIMVM. K

M NOVVM militiæ genus ortum nuper auditur in terris, & in illa regione quam olim in carne præſens viſitauit oriens ex alto: vt vnde tunc in fortitudine manus ſuę tenebrarum principes exturbauit, inde & modo ipſorum ſatellites filios diffidentiæ in manu fortium ſuorum diſſipatos exterminet, faciẽs etiam nunc redemptionem plebis ſuæ, & rurſum erigens cornu ſalutis nobis in domo Dauid pueri ſui. Nouum inquam militiæ genus, & ſæculis inexpertum, qua gemino pariter conflictu infatigabiliter decertatur, tum aduerſus carnem & ſanguinem, tum contra ſpiritualia nequitiæ in cælestibus. Et quidem vbi ſolis viribus corporis corporeo fortiter hoſti reſiſtitur, id quidem ego tam non iudico mirum, quam nec rarum exiſtimo. Sed & quando animi virtute vitijs ſiue dæmonijs bellum indicitur, ne hoc quidem mirabile, & ſi laudabile dixerim, cum plenus monachis cernatur mundus. Ceterum cum vterque homo ſuo quiſque gladio potenter accingitur, ſuo cingulo nobiliter inſignitur, quis hoc non æſtimet omni admiratione digniſſimum, quod adeo liquet eſſe inſolitum? Impauidus profectò miles, & omni ex parte ſecurus, qui vt corpus ferro, ſic animum fidei lorica induitur. Vtriſque nimirum munitus armis, nec dæmonem timet, nec hominem. Nec verò mortem formidat, qui mori deſiderat. Quid enim vel viuens vel moriens A metuat, cui viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum? Stat quidem fidenter libenterq. pro Chriſto, ſed magis cupit diſſolui, & eſſe cum Chriſto: hoc enim melius. Securi igitur procedite milites, & intrepido animo inimicos Crucis Chriſti propellite, certi, quia neque mors, neque vita poterit vos ſeparare à caritate Dei quæ eſt in Chriſto Ieſu: illud ſanè vobiſcum in omni periculo replicantes. Siue viuimus, ſiue morimur, *Rom. 8.* Domini ſumus. Quàm glorioſi reuertuntur victores de prælio, quam beati moriuntur martyres in prœlio. *b* Gaude fortis athleta ſi viuis & vincis in Domino, ſed magis exulta & gloriare, ſi moreris & iungeris Domino. Vita quidẽ fructuoſa, & victoria

ria glorioſa: ſed vtrique mors ſacra iure præponitur. Nam etſi beati qui in Domino moriuntur, num multò magis qui pro Domino moriuntur.

Et quidem ſiue in lecto, ſiue in bello quis moritur, pretioſa erit ſine dubio in conſpectu Domini mors ſanctorum eius. Ceterum in bello tanto profectò pretioſior, quanto & glorioſior. O vita ſecura, vbi pura conſcientia. O inquam vita ſecura, vbi abſque formidine mors exſpectatur, immò & exoptatur cum dulcedine, & excipitur cum deuotione. O verè ſancta & tuta militia, atque à duplici illo periculo prorſus libera, quo id hominum genus ſolet frequenter periclitari, vbi dumtaxat Chriſtus non eſt cauſſa militandi. Quoties namque congrederis tu qui militiam militas ſæcularem, timendum omninò ne aut occidas hoſtem quidem in corpore, te verò in anima: aut fortè tu occidaris ab illo & in corpore pariter & in anima. Ex cordis nempe affectu non belli euentu pēſatur vel periculum vel victoria Chriſtiani: Si bona fuerit cauſſa pugnantis, pūgnæ exitus malus eſſe nō poterit: ſicut nec bonus iudicabitur finis, vbi cauſſa non bona & intentio non recta præceſſerit: Si in voluntate alterum occidendi te potius occidi contigerit, morieris homicida. Quòd ſi præuales, & voluntate ſuperandi vel vindicandi fortè occidis hominem, viuis homicida. Non autem expedit ſiue mortuo, ſiue viuo, ſiue victori, ſiue victo eſſe homicidam. Infelix victoria, qua ſuperans hominem, ſuccumbis vitio. Et ira tibi aut ſuperbia dominante, fruſtra gloriaris de homine ſuperato. Eſt tamen qui nec vlciſcendi zelo, nec vincendi typo, ſed tantum euadendi remedio interficit hominem: ſed ne hanc quidem bonam dixerim victoriam: cum de duobus malis in corpore quam in anima mori leuius ſit. Non autem quia corpus occiditur, etiam anima moritur: ſed anima quæ peccauerit, ipſa moritur.

De militia ſæculari. Capitulum ſecundum.

QVIS igitur finis fructuſue ſæcularis huius non dico militiæ, ſed malitiæ, ſi & occiſor lethaliter peccat, & occiſus æternaliter perit? Enimuerò, vt verbis vtar Apoſtoli. Et qui arat, in ſpe debet arare: & qui triturat, in ſpe fructus percipiendi. Quis ergo ò milites hic tam ſtupendus error, quis furor hic tam non ferendus, tantis ſumptibus ac laboribus militare, ſtipendijs verò nullis, niſi aut mortis, aut criminis? Operitis equos ſericis; & pendulos neſcio quos panniculos loricis ſuperinduitis: depingitis haſtas, clypeos & ſellas: frena & calcaria auro & argento gēmiſq. circumornatis, & cum tanta pompa pudendo furore & impudenti ſtupore ad mortem properatis. Militaria ſunt hæc inſignia, an muliebria potius ornamenta? Numquid fortè hoſtilis mucro reuerebitur aurum, gēmis parcet, ſerica penetrare non poterit? Denique quod ipſi ſæpius certiuſq. experimini, tria arbitror eſſe neceſſaria prœlianti, vt ſcilicet ſtrenuus induſtriuſque miles & circumſpectus ſit ad ſe ſeruandum, & expeditus ad diſcurrendū, & promptus ad feriendum. Vos per contrarium in oculorum grauamen femineo ritu comam nutritis, longis ac profuſis crinibus, ac camiſijs propria vobis veſtigia obuoluitis, delicatas ac teneras manus amplis & circumfluentibus manicis ſepelitis. Super hæc omnia eſt, quod armati conſcientiam magis terret, cauſa illa nimirum ſatis leuis ac friuola, qua videlicet talis præſumitur & tam periculoſa militia. Non ſanè inter vos aliud bella mouet, liteſq. ſuſcitat, niſi irrationabilis iracundiæ motus; aut inanis gloriæ appetitus, aut terrenę qualiſcumque poſſeſſionis cupiditas: talibus certè ex cauſis neque occidere, neque occumbere tutum eſt.

1. Cor. 9. b

De noua militia. Capitulum tertium. D

AT verò Chriſti milites ſecuri pręliantur prœlia Domini ſui, nequaquam metuentes, aut de hoſtium cæde peccatum, aut de ſua nece periculum: quandoquidem mors pro Chriſto vel ferenda, vel inferenda, & nihil habeat criminis, & plurimum gloriæ mereatur. Hinc quippe Chriſto, inde Chriſtus acquiritur: qui nimirum & libenter accipit hoſtis mortem pro vltione, & libentius præbet ſeipſum militi pro conſolatione. Miles inquam Chriſti ſecurus interimit, interit ſecurior. Sibi præſtat cum interit, Chriſto cū interimit. Non enim ſine cauſa gladiū portat. Dei etenim miniſter eſt ad vindictā malefactorum, laudem verò bonorum. Sanè cum occidit malefactorem, non homicida, ſed (vt ita dixerim) malicida, & planè Chriſti

vindex

vindex in his qui malè agunt, & defenſor Chriſtianorum reputatur. Cum autem occiditur ipſe, non periiſſe, ſed perueniſſe cognoſcitur. Mors ergo quam irrogat, Chriſti eſt lucrum, quam excipit, ſuum. In morte pagani Chriſtianus gloriatur, quia Chriſtus glorificatur. In morte Chriſtiani regis liberalitas aperitur, cum miles remunerandus *Pſ. 57. b* educitur. Porrò ſuper illo lætabitur iuſtus cum viderit vindictam, de iſto dicet homo: Si vtique eſt fructus iuſto: vtique eſt Deus iudicans eos in terra. Nō enim vel pagani necandi eſſent, ſi quo modo aliter poſſent à nimia infeſtatione ſeu oppreſſione fidelium E cohiberi. Nunc autem melius eſt, vt occidantur, quam certè relinquatur virga peccatorum ſuper ſortem iuſtorum: ne fortè extendant iuſti ad iniquitatem manus ſuas. Quid *Luc. 3. c* enim? Si percutere in gladio omninò fas nō eſt Chriſtiano, cur ergo præco Saluatoris contentos fore ſuis ſtipendiis militibus indixit, & non potius omnem militiam interdixit? Si autem (quod verum eſt) omnibus fas eſt ad hoc ipſum dumtaxat Diuinitus ordinatis, nec aliud ſanè quidquam melius ꝓfeſſis, quibus quæſo potius quàm quorum manibus, & viribus vrbs fortitudinis noſtræ Sion pro noſtro omnium munimine retinetur, vt depulſis Diuinæ tranſgreſſoribus legis, ſecura ingrediatur gens iuſta cuſtodiens veritatem? Securè proinde diſſipentur gentes, quæ bella volunt & abſcindantur q̃ vos conturbant, & diſperdantur de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem, qui repoſitas in Hieroſolymis Chriſtiani populi inæſtimabiles diuitias tollere geſtiunt, ſancta polluere, & hæreditate poſſidere ſanctuarium Dei. Exerat gladium vterque fidelium in ceruices inimicorum, ad deſtruendam omnem altitudinem extollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei, quę eſt Chriſtianorum fides, nequando dicant gentes, vbi eſt Deus eorum? Quibus expulſis reuertetur ipſe in hereditatem domumq. ſuam, de qua *Matth. 23. d* iratus in Euangelio. Ecce, inquit, relinquetur vobis domus veſtra deſerta; & per Pro- *Ier. 12. b* phetam ita conqueritur: Reliqui domum F meam, dimiſi hæreditatem meam. imple- *Ibid. 21.* bitq. illud propheticum. Redemit Dominus populum ſuum, & liberauit eum: & ve- *Iſ. 52. a* nient & exultabunt in monte Sion, & gaudebunt de bonis Domini. Lætare Hieruſalem, & cognoſce iam tempus viſitationis tuæ. Gaudete & laudate ſimul deſerta Hieruſalem, quia conſolatus eſt Dominus populum ſuum, redemit Hieruſalem, parauit Dominus brachium ſuum ſanctum in oculis omnium gentium. Virgo Iſrael corrueras, & non erat qui ſubleuaret te. Surge iam, excutere de puluere virgo captiua filia Sion. Surge inquam, & ſta in excelſo, & vide iucunditatem, quæ venit tibi à Deo tuo. Non H vocaberis vltra derelicta, & terra tua non vocabitur amplius deſolata, quia complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur. Laua in circuitu oculos tuos, & vide, omnes iſti congregati ſunt, venerunt tibi. Hoc tibi auxilium miſſum de ſancto. Omninò per iſtos tibi iam iamq. illa perſoluitur antiqua promiſſio. Ponam te in ſuperbiam ſæ- *Iſ. 60. a* culorum, gaudium in generatione, & generationem, & ſuges lac gentium, & mammilla regum lactaberis. Et idem: Sicut mater conſolatur filios ſuos, ita & ego conſolabor vos, & in Hieruſalem conſolabimini. Vides ne quam crebra veterum atteſtatione noua approbatur militia, & quòd ſicut audiuimus, ſic vidimus in ciuitate Domini virtutum? Dummodo ſanè ſpiritualibus nō pręiudicet ſenſibus litteralis interpretatio, quo minus ſcilicet ſperemus in æternum, quidquid huic tempori ſignificando ex Prophetarum vocibus vſurpamus, ne per id quod cernitur, euaneſcat quod creditur, & ſpei copias imminuat penuria rei, præſentiumq. atteſtatio ſit euacuatio futurorum. Alio- G quin terrenæ ciuitatis temporalis gloria nō deſtruit cæleſtia bona, ſed aſtruit, ſi tamen iſta minimè dubitamus illius tenere figuram quæ in cęlis eſt mater noſtra.

De conſeruatione militum templi. *Cap. quartum.*

SEd iam ad imitationem ſeu ad confuſionem noſtrorum militum non planè Deo, ſed diabolo militan- I tium, dicamus breuiter Chriſti equitum mores, & vitam, qualiter in bello domiue conuerſentur, quo palā fiat quantum ab inuicem differat Dei ſæculiq. militia. Primo quidem vtrobibet diſciplina non deeſt, obediētia nequaquam contemnitur, quia teſte Scriptura, & filius indiſciplinatus *Eccl. 22. a* peribit, & peccatum eſt ariolandi repugnare, & quaſi ſcelus idololatrię nolle acquie- *1. Re. 15 a* ſcere. Itur & reditur ad nutum eius qui pręeſt; induitur quod ille donauerit: nec aliundè ve-

de veſtimẽtum ſeu alimentum, præſumitur. Et in victu, & veſtitu cauetur omne ſuperfluum, ſoli neceſſitati conſulitur. Viuitur plane in communi iucunda, & ſobria conuerſatione, abſque vxoribus, & abſque liberis. Et ne quid deſit ex Euangelica perfectione, abſque omni proprio habitant vnius moris
H in domo vna, ſoliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Dicas vniuerſæ multitudinis, eſſe cor vnum, & animam vnam, ita quiſque non omninò propriam ſequi voluntatem, ſed magis obſequi ſatagit imperanti. Nullo tempore, aut ocioſi ſedent, aut curioſi vagantur; ſed ſemper dũ procedunt (quod quidem raro contingit) ne gratis comedant panem, armorum ſeu veſtimentorum vel ſciſſa reſarciunt, vel vetuta reficiũt, vel inordinata componunt, & quæque poſtremò facienda magiſtri voluntas, & communis indicit neceſſitas. Perſona inter eos minimè accipitur, defertur meliori, non nobiliori. Honore ſe inuicem præueniunt, alterutrum onera portant, vt ſic adimpleant legem Chriſti. Verbum inſolẽs, opus inutile, riſus immoderatus, murmur, vel tenue ſiue ſuſurrium, nequaquam ibi deprehenditur inemendatum. Scacos & aleas deteſtantur, abhorrent venationem, nec ludicra illa auiũ rapina (vt aſſolet) delectantur. Mimos & magos, & fabulatores, ſcurrileſq. cãtilenas, aut ludorum ſpectacula, tamquam vanitates, & inſanias falſas reſpuunt & abominantur. Capillos tondent, ſcientes iuxta Apoſtolũ,
1. Cor. 11. c ignominiam eſſe viro ſi comam nutrierit. Numquam compti, raro loti, magis autem neglecto crine hiſpidi, puluere fœdi, lorica chaumate fuſci. Porrò imminente bello, intus fide, foris ferro, non auro ſe muniunt, quatenus armati, & nõ ornati, hoſtibus metum incutiant, non prouocent auaritiam. Equos habere cupiunt fortes, & veloces, non tamẽ coloratos, aut phaleratos: pugnã quippe
I non pompam, victoriam ſed non gloriã cogitantes, & ſtudentes magis eſſe formidini, quam admirationi. Deinde non turbulenti, aut impetuoſi, & quaſi ex leuitate præcipites, ſed conſulte, atque cum omni cautela, & prouidentia ſeipſos ordinantes, & diſponentes in aciem: iuxta, quod de patribus ſcriptum eſt. Veri profectò Iſraelitæ procedunt ad bella pacifici. At verò vbi ventum fuerit ad certamen, tum demum priſtina le-
Pſ. 138. d nitate poſtpoſita, tamquam ſi dicerent: Nõne qui oderunt te Domine oderam, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? irruunt in aduerſarios, hoſtes velut oues reputant, nequaquam etſi pauciſſimi, vel ſæuam barbariem, vel numeroſam multitudinem formidantes. Nouerunt ſiquidem non de ſuis præſumere viribus, ſed de virtute Domini Sabaoth ſperare victoriam: cui nimirum facile eſſe confidunt iuxta ſententiam Machabæi concludi multos in manus paucorum 1. Mach. 3. b & non eſſe differentiam in conſpectu Dei cæli liberare in multis, & in paucis, quia non in multitudine exercitus eſt victoria belli, ſed de cælo fortitudo eſt. Quod frequentiſſimè experti ſunt, ita vt plerumque, quaſi perſequutus ſit vnus mille, & duo fugarint decem millia. Ita denique miro quodam ac ſingulari modo cernuntur, & agnis mitiores, & leonibus ferociores, vt pene dubitem quid potius cenſeam appellãdos, monachos videlicet, an milites, niſi quod vtrũque forſan congruentius nominarim, quibus neutrum deeſſe cognoſcitur, nec monachi manſuetudo, nec militis fortitudo. De qua re qd dicendum; niſi quod à Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris? Tales ſibi elegit Deus, & collegit à finibus terræ K miniſtros ex fortiſſimis Iſrael, qui veri lectulum Salomonis, ſacrum ſcilicet ſepulchrum vigilanter fideliterq. cuſtodiant, omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſſimi.

De templo, Cap. V.

EST verò templum Hieroſolymis in quo pariter habitant, antiquo & famoſiſſimo illi Salomonis impar quidem ſtructura, ſed non inferius gloria. Siquidẽ vniuerſa illius magnificentia in corruptibilibus, auro, & argento, & quadratura lapidum, & varietate lignorum continebatur, huius autem omnis decor, & gratæ venuſtatis ornatus, pia eſt habitantium religioſitas, & ordinatiſſima conuerſatio. Illud varijs exſtitit ſpectandum coloribus, hoc diuerſis virtutibus, & ſanctis actibus venerandum. Domum quippe Dei decet ſanctitudo: qui non tam politis marmoribus, quam ornatis moribus delectatur, & Pſ. 92. puras magis diligit mentes, quam ſuperauratos parietes. Ornatur tamen huius quoque facies templi, ſed armis, non gemmis: & pro antiquis coronis aureis, circumpendentibus clypeis paries operitur: pro candelabris, turibulis, atque vrceolis, domus vndique

dique frenis, ſellis, ac lanceis, communitur. Planè his omnibus liquido demonſtrantibus, eodem pro domo Dei feruere milites zelo, quod ipſe quondam militum dux vehementiſſime inflammatus armata illa ſan-
L hementiſſime inflammatus armata illa ſanctiſſima manu, non tamen ferro, ſed flagello, quod fecerat de reſticulis, introiuit in templum, negociantes expulit, nummulariorum effudit æs, & cathedras vendentium columbas euertit, indigniſſimum iudicans orationis domum huiuſcemodi foreſibus infeſtari. Tali proinde ſui regis permotus exẽplo deuotus exercitus multo ſanè indignius longeq. intolerabilius arbitrans ſancta pollui ab infidelibus quam à mercatoribus infeſtari in domo ſancta cum equis, & armis commoratur, tam ab ipſa, quam à ceteris ſacris omni infidelitatis ſpurca, & tyrannica rabie propulſata, ipſi in ea die noctuq. tam honeſtis, quam vtilibus officijs occupantur. Honorant certatim Dei templum ſedulis, & ſinceris obſequijs, iugi in eo deuotione immolantes non quidem veterum ritu pecudũ carnes, ſed vere hoſtias pacificas, fraternam dilectionem, deuotam ſubiectionem, voluntariam paupertatem. Hæc Hieroſolymis actitantur, & orbis excitatur. Audiunt inſulæ, & attendunt populi de longè, & ebulliunt ab Oriente in Occidentem tamquam torrens inundans gloriæ gentium, & tamquam fluminis impetus lætificans ciuitatem Dei. Quodq. cernitur iucundius & agitur commodius, paucos admodum in tanta multitudine hominum illo confluere videas, niſi vtique ſceleratos, & impios, raptores, & ſacrilegos, homicidas, periuros, adulteros, de quorum profectò profectione ſicut duplex quoddam conſtat prouenire bonum, ita duplicatur & gaudium, quan-

Marc. 11. b

M doquidem tam ſuos de ſuo diſceſſu lætificant, quam illos de aduentu quibus ſubuenire feſtinant. Proſunt quippe vtrobique non ſolum vtique iſtos tuendo, ſed iam etiam illos non opprimendo. Itaque lætatur Aegyptus in profectione eorum, cum tamen de protectione eorum nihilominus lætetur mons Sion, & exſultent filiæ Iudæ. Illa quidem ſe de manu eorum, iſta magis in manu eorum liberari ſe merito gloriatur. Illa libenter amittit crudeliſſimos ſui vaſtatores, iſta cum gaudio ſuſcipit ſui fideliſſimos defenſores, & vnde iſta dulciſſimè conſolatur, inde illa æquè ſaluberrimè deſolatur. Sic Chriſtus, ſic nouit vlciſci in hoſtes ſuos, vt non ſolum de ipſis, ſed per ipſos quoque frequenter ſoleat tanto glorioſius, quanto & potentius triumphare. Iucundè ſanè, & commodè, vt quos diu pertulit oppugnatores, magis iam propugnatores habere incipiat, faciatq. de hoſte militem, qui de Saulo quondam perſequutore fecit Paulum prædicatorem. Quamobrem non miror ſi etiam ſuperna illa curia iuxta teſtimoniũ Saluatoris exſultat magis ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quam ſuper plurimis iuſtis, qui non indigent pœnitentia, dum peccatoris, & maligni tantis proculdubio profit conuerſio, quantis & prior nocuerat conuerſatio. Salue igitur ciuitas ſancta, quam ipſe ſanctificauit ſibi tabernaculum ſuum altiſſimus, quo tanta in te, & per te generatio ſaluaretur. Salue ciuitas regis magni, ex qua noua & iucunda mundo miracula nullis temporibus defuere ab initio. Salue domina gentium, princeps prouinciarum, Patriarcharum poſſeſſio, Prophetarum mater, & Apoſtolorum, & initiatrix fidei, gloria populi Chriſtiani, quam Deus ſemper à principio paſſus eſt oppugnari: vt viris fortibus ſicut virtutis, ita fores occaſio & ſalutis. Salue terra promiſſionis, quæ olim fluens lac & mel tuis dumtaxat habitatoribus, nũc vniuerſo orbi remedia ſalutis, vitæ porrigis alimenta. Terra inquam bona, & opima, quæ in fecundiſſimo illo ſinu tuo ex arca paterni cordis cæleſte granum ſuſcipiens, tantas ex ſuperno ſemine martyrum ſegetes protuliſti, & nihilominus ex omni reliquo fideli genere fructum fertilis gleba triceſimum, & ſexageſimum, & centeſimum ſuper omnem terram multipliciter procreaſti. Vnde & de magna multitudine dulcedinis tuæ iucundiſſimè ſatiati, & opulentiſſimè ſaginati, memoriam abundantiæ ſuauitatis tuæ vbique eructant, qui te viderunt & vſque ad extremum terræ magnificentiam gloriæ tuæ loquuntur eis, qui te non viderunt, enarrant mirabilia, quę in te fiunt. Glorioſa dicta ſunt de te, ciuitas Dei. Sed iam ex his quibus affluis delicijs nos quoque pauca proferamus in medium, ad laudem, & gloriam nominis tui.

Luc. 15. b

A

De Bethlehem, Capitulum VI.

HABES ante omnia in refectione animarum ſanctarum Bethlehem domum panis, in
B qua primum is qui de cælo deſcenderat, pariente virgine panis viuus apparuit. Monſtratur pijs ibidem iumentis præſepium, & in præſepio fenum de prato virginali, quo vel ſic cognoſcat bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini
Iſai. 40. d ſui. Omnis quippe caro fenum, & omnis gloria eius vt flos feni.

Porrò ſuum homo quia in quo factus eſt
Pſ. 48. c honorem non intelligendo, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis: verbum panis Angelorum factum eſt pabulum iumentorum, vt habeat carnis fenum quod ruminet, qui verbi pane veſci penitus diſſueuit, quouſque per hominem Deum priori redditus dignitati, & ex pecore rurſus conuerſus in hominem, cum Paulo dicere poſſit: Et ſi cognouimus Christum
2. Cor. 5. d ſecundum carnem, ſed nunc iam non nouimus.
Ioā. 6. g Quod ſanè non arbitror quempiam dicere poſſe veraciter, niſi qui prius cum Petro ex ore veritatis illud item audierit. Verba quæ ego loquutus ſum vobis ſpiritus & vita ſunt, caro autem non prodeſt quidquā. Alioquin qui in verbis Chriſti vitam inuenit, carnem iam non requirit, & eſt de numero beatorum qui non viderūt, & crediderunt. Nec enim opus eſt vel lactis poculum niſi vtique paruulo, vel feni pabulum iumento. Qui autem non offendit in verbo, ille perfectus eſt vir, ſolido planè veſci cibo idoneus, & licet in ſudore vultus ſui, panem verbi comedit abſque offenſione. Sed, & ſecurus ac ſine ſcandalo loquitur Dei ſapientiam dumtaxat inter perfectos,
C ſpiritualibus ſpiritualia comparans, cum tamen infantibus, ſiue pecoribus cautus ſit, pro captu quidem eorum proponere tantummodo Ieſum Chriſtum, & hunc Crucifixum. Vnus tamen idemq. cibus ex cæleſtibus paſcuis ſuauiter quidem & ruminatur à pecore, & manducatur ab homine; & viro vires, & paruulo tribuit nutrimentum.

De Nazareth, Capitulum VII.

CErnitur & Nazareth, quæ interpretatur flos, in qua is qui natus in Bethlehem erat tāquam fructus in flore coaleſcens nutritus eſt Deus infans: vt floris odor fructus ſaporem præcederet, ac de naribus Prophetarū, faucibus ſe Apoſtolorum liquor ſanctus infunderet, Iudæiſq. tenui odore contentis, guſtu ſolido reficeret Chriſtianos. Senſerat tamen hunc florem Nathanael, quod ſuper omnia aromata ſuaue redoleret. Vnde & aiebat: A Nazareth poteſt aliquid boni eſ- *Ioā. 1. g*
ſe? ſed nequaquam ſola contentus fragrantia, reſpondentem ſibi, Veni, & vide, Philippum ſequutus eſt: Imò verò miręillius ſuauitatis admodum reſponſione delectatus, hauſtuq. boni odoris factus ſaporis auidior, odore ipſo duce, ad fructū vſque ſine mora peruenire curauit, cupiens plenius experiri, quod tenuiter præſenſerat, præſenſq. deguſtare, quod odorauerat abſens. Videamus & de olfactu Iſaac, ne fortè aliquid, quod pertineat ad hæc ipſa, quæ in manibus ſunt, protēderit. Loquitur de illo Scriptura ſic: Statimq. vt ſenſit veſtimentorum eius fra- D
grantiam, (haud dubium quin Iacob) ecce, *Gen. 27. d*
inquit, odor filij mei ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Veſtimenti fragrantiam ſenſit, ſed veſtiti præſentiam nō agnouit, ſoloq. veſtis tamquam floris odore forinſecus delectatus, quaſi fructus interioris dulcedinem non guſtauit, dum & electi filij, ſimul, & ſacramenti fraudatus cognitione remanſit Quo ſpectat hoc? Veſtimētum profecto ſpiritus, littera eſt, & caro verbi. Sed ne nunc quidem Iudæus in carne verbum, in homine ſic Deitatem, nec ſub tegmine litteræ ſenſum præuidet ſpirituale̅ foriſq. palpans hœdi pellem, quæ ſimilitudine̅ maioris, hoc eſt primi, & antiqui peccatoris expreſſerat, ad nudam non peruenit veritatem. Non ſanè in carne peccati, ſed in ſimilitudine carnis peccati, qui peccatum nō facere, ſed tollere veniebat apparuit, ea ſcilicet de cauſſa, quam ipſe non tacuit, vt qui non *Ioā. 9. g*
vident videant, & qui vident cæci fiant. Hac ergo ſimilitudine deceptus Propheta cæcus hodie quem neſcit, benedicit, dum quem lectitat in libris, ignorat & in miraculis, & quē proprijs attrectat manibus, ligando, flagellando, colaphizando, minimè tamen vel

reſurgendo intelligit. Si enim cognouiſſent, numquam Dominum gloriæ crucifixiſſent. Percurramus ſuccincto ſermone, & cetera loca ſancta, etſi non omnia, ſaltem aliqua: quoniam, quę admirari per ſingula non ſufficimus, libet, vel inſigniora, & ipſa breuiter recordari.

E *De monte Olïueti, & valle Ioſaphat. Capitulum VIII.*

ASceenditur in montem Olïueti, deſcēditur in vallem Ioſaphat: vt ſic diuitias diuinæ miſericordiæ cogites, quatenus horrorē iudicij nequaquam diſſimules. Quia etſi in multis miſerationibus ſuis multus eſt ad ignoſcendum, iudicia tamen eius nihilominus abyſſus multa, quibus agnoſcitur valde omninò terribilis ſuper filios hominum. Dauid denique, qui montem Olïueti demonſtrat, dicens: Homines, & iumenta ſaluabis Domine, quemadmodum multiplicaſti miſericordiam tuam Deus, etiam iudicij vallem in eodem Pſalmo commemorat dicens: Non veniat mihi, inquiens, pes ſuperbiæ, & manus peccatoris non moueat me. Cuius, & præcipitium ſe omninò perhorreſcere fatetur cum in alio Pſalmo ita loquitur orans: Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. Superbus in hanc vallem corruit, & conquaſſatur, humilis deſcendit, & minimè periclitatur. Superbus excuſat peccatum ſuum, humilis accuſat, ſciens quia Deus non bis iudicat in idipſum, & quod ſi noſmetipſos iudicauerimus, non vtique iudicabimur. Porro ſuperbus non attendens quam horrēdum ſit incidere in manus Dei viuentis, facile prorumpit in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis. Magna reuera malitia, tui te non miſereri, & ſolum poſt peccatum remedium confeſſionis à te ipſo repellere, ignemq. in ſinu tuo inuoluere potius quam excutere, nec præbere aurem conſilio Sapientis qui ait: Miſerere animæ tuæ placens Deo. Proinde, qui ſibi nequam, cui bonus? Nunc iudicium eſt mundi, nunc princeps huius mundi eijcietur foras, hoc eſt de corde tuo; ſi te tamen humiliando ipſe dijudicas. Erit iudicium cæli quando ipſum vocabitur cælum de ſurſum, & terra diſcernere populum ſuum, in quo ſanè timendum, ne proijciaris tu cum ipſo, & Angelis eius, ſi tamen inuentus fueris iniudicatus. Alioquin ſpiritualis homo qui omnia dijudicat, ipſe à nemine iudicabitur. Propter hoc ergo iudicium incipit à domo Dei, vt ſuos quos nouit iudex cum venerit inueniat iudicatos: & iam nil de eis habeat iudicare, quando videlicet iudicandi ſunt hi, qui in labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur.

Pſ. 35. b — *Ibidem. d* — *Pſ. 118. d* — F — *Eccl. 30. d* — *1. Cor. 2 d*

De Iordane: Capitulum IX.

QVam læto ſinu Iordanis ſuſcipit Chriſtianos; qui ſe Chriſti gloriatur conſecratum baptiſmate. Mentitus planè eſt Syrus ille leproſus, qui neſcio quas Damaſci aquas aquis prætulit Iſraelis, cum Iordanis noſtri deuotus Deo famulatus toties probatus exſtiterit, ſiue quando Heliæ, ſiue quando Heliſeo, ſiue etiam (vt antiquius aliquid recolam) quando Ioſue, & omni populo ſimul (impetum mirabiliter inhibens) ſiccum in ſe tranſitum præbuit. Denique quid in fluminibus iſto eminentius, quod ipſa Trinitas ſibi quadam euidenti præſentia dedicauit? Pater auditus, viſus ſpiritus ſanctus, filius eſt & baptizatus. Merito proinde ipſam eius virtutem quam Naaman ille conſulente Propheta ſenſit in corpore, iubente Chriſto vniuerſus quoque fidelis populus in anima experitur.

G

De loco Caluariæ. Capitulum X.

EXigitur etiam, vel iam in Caluariæ locum, vbi verus Heliſeus ab inſenſatis pueris irriſus, riſum ſuis inſinuauit æternum, quibus ait: Ecce ego, & pueri mei quos mihi dedit Deus. Boni pueri, quos per contrarium illorum malignantium ad laudem excitat Pſalmiſta dicens: Laudate pueri Dominum laudate nomen Domini. Quatenus in ore ſanctorum infantium, & lactentium perficeretur laus, quæ ex ore defecerat inuidorum, eorum vtique, de quibus queritur ita: Filios enutriui, & exaltaui, ipſi autē ſpreuerunt me. Aſcendit itaque crucem caluus noſter, mundo pro mundo expoſitus: & reuelata facie ac diſcooperta fronte purgationem peccatorum faciens probroſæ, & auſteræ mortis tam non erubuit ignominiam;

4. Reg. 2. d — *Iſai. 8. d* — *Pſ. 112. a* — *Pſal. 8. a* — *Iſai. 1. a*

quam nec pœnam exhorruit, vt nos ab opprobrio ſempiterno eriperet, reſtitueret gloriæ. Nec mirum; Quid enim erubeſceret qui ita lauit nos à peccatis, non quidem, vt aqua diluens, & retinens ſordes, ſed veluti Solis radius deſiccans, & retinens puritatem? Eſt
H quippe Dei ſapientia vbique attingens propter munditiam ſuam.

De ſepulchro, Capitulum XI.

INter ſancta ac deſiderabilia loca ſepulchrum tenet quodammodo principatum, & deuotionis plus neſcio quid ſentitur vbi mortuus requieuit, quam vbi viuens conuerſatus eſt, Atque amplius mouet ad pietatem, mortis, quam vitæ recordatio, puto quòd illa auſterior, hæc dulcior videatur: magiſq. infirmitati blandiatur humanæ quies dormitionis, quàm labor conuerſationis: mortis ſecuritas, quam vitæ rectitudo. Vita Chriſti, viuendi mihi regula exſtitit: mors à morte redemptio. Illa vitam inſtruxit, mortem iſta deſtruxit. Vita quidem laborioſa, ſed mors pretioſa, vtraque verò admodum neceſſaria. Quid enim Chriſti prodeſſe poterat, ſiue mors nequiter viuenti, ſiue damnabiliter morienti? Numquid denique, aut mors Chriſti etiam nunc male vſque ad mortem viuentes à morte æterna liberat, aut mortuos ante Chriſtum ſanctos patres vitæ ſanctitas liberauit? ſicut ſcriptum eſt:
Pſ. 86. b Quis eſt homo qui viuet, & nō videbit mortem: eruet animam ſuam de manu inferi? Nūc ergo, quia vtrumque nobis pariter neceſſarium erat, & piè viuere, & ſecurè mori: & viuendo viuere docuit, & mortē moriendo ſecuram reddidit: quoniam quidem reſurrecturus occubuit, & ſpem fecit morien-
I tibus reſurgendi. Sed addidit, & tertium beneficium, cum etiam peccata donauit, ſine quo vtique cetera non valebant. Quid enim (quantum quidem ad veram ſummāq. beatitudem ſpectat) quantalibet vitæ rectitudo, ſeu longitudo prodeſſe poterat illi, qui vel ſolo originali peccato teneretur adſtrictus? Peccatum quippe præceſſit, vt ſequeretur mors: quod ſanè ſi caauiſſet homo, mortem non guſtaſſet in æternum. Peccando itaque vitam amiſit, & mortem inuenit, quoniam quidem & Deus ita prædixerat, & iuſtum profectò erat, vt ſi, peccaret homo, moreretur. Quid namque iuſtius poterat quàm recipere talionem? Vita ſiquidem Deus animæ eſt, ipſa corporis. Peccando voluntariè volens perdidit viuere, nolens perdat & viuificare. Spontè repulit vitam cum viuere noluit, non valeat eam dare cui, vel quatenus voluerit. Noluit anima regi à Deo, non queat regere corpus. Si non paret ſuperiori, inferiori cur imperet? Inuenit conditor ſuam ſibi rebellem creaturam, inueniat anima ſuā ſibi rebellem pediſſequā. Tranſgreſſor inuentus eſt homo Diuinæ legis, inueniat ipſe aliam legem in membris ſuis repugnantem legi mentis ſuæ, & captiuantem ſe in legem peccati. Porrò pecca- Rom. 6. d
tum (vt ſcriptum eſt) ſeparat inter nos, & Deum, ſeparet proinde etiam mors inter corpus noſtrum, & nos. Non potuit diuidi à Deo anima niſi peccādo, nec corpus ab ipſa niſi moriēdo. Quid itaque auſterius pertulit in vltione, id ſolum paſſa à ſubdito, quod præſumpſerat in auctorem? Nihil profectò congruentius quàm vt mors operata ſit mortē, ſpiritualis corporalem, culpabilis pœnalem, voluntaria neceſſariam. Cum ergo hac gemina morte ſecundum vtramque naturam homo damnatus fuiſſet, altera quidem ſpirituali, & voluntaria, altera corporali, & neceſſaria: vtrique Deus homo vna ſua corporali ac voluntaria benignè, & potenter occurrit, illaq. vna ſua noſtram vtrāque damnauit. Merito quidem: nam ex duabus mortibus noſtris, cum altera nobis in culpæ meritum, altera in pœnæ debitum reputaretur, ſuſcipiens pœnam, & neſciens culpam, dum ſpontè, & tantum in corpore moritur, & vitam nobis, & iuſtitiam promeretur. Alioquin ſi corporaliter nō paſſus fuiſſet, debitum non ſoluiſſet: ſi non voluntariè mortuus fuiſſet, meritum mors illa non habuiſſet. Nunc autem ſi (vt dictum eſt) mortis meritum eſt peccatum, & peccati debitum mors, Chriſto remittente peccatum, & moriente pro peccatoribus, profectò iam nullum eſt meritum, & ſolutum eſt debitum. Ceterum vnde ſcimus, quod Chriſtus poſſit peccata dimittere? Hinc proculdubio, quia Deus eſt, & quidquid vult poteſt. Vnde aūt, & quod Deus ſit? Miracula probant. Facit quippe opera, q̄ nemo alius facere poſſit, vt taceam oracula Prophetarum, necnon & paternæ vocis teſtimonium delapſæ cœlitus ad ipſum à magnifica gloria. Quod ſi Deus pro nobis, quis contra nos? Si Deus q̄ iuſtificat, quis eſt qui condēnet? Si ipſe eſt, & non

Iſai. 59. a

K

alius

Pſal.50. alius cui quotidie confitemur dicentes: Tibi ſoli peccaui: quis melius, imò quis alius remittere poteſt quod in eum peccatum eſt. Aut quomodo ipſe non poteſt, qui omnia
L poteſt? Denique ego quod in me delinquitur valeo ſi volo donare, & Deus nõ queat in ſe cõmiſſa remittere? Si ergo peccata remittere, & poſſit omnipotens, & ſolus poſſit, cui ſoli peccatur: beatus profectò cui nõ imputabit ipſe peccatum. Itaque cognouimus quod peccata Chriſtus Diuinitatis ſuæ potentia valuit relaxare. Porrò iam de voluntate quis dubitet? Qui enim noſtram, & induit carnem, & ſubijt mortẽ: putas ſuam nobis negabit iuſtitiam? Voluntariè incarnatus, voluntariè paſſus, voluntariè crucifixus, ſolam à nobis retinebit iuſtitiã? Quod ergo ex Deitate conſtat illum potuiſſe, ex humanitate innotuit, & voluiſſe. Sed vnde rurſum confidimus, quod mortem abſtulit? Hinc planè, quod eam ipſe qui non meruit pertulit. Qua enim ratione iterum exigeretur à vobis, quod pro nobis ille iam ſoluit? Qui peccati meritum tulit, ſuam nobis donãdo iuſtitiam: ipſe mortis debitum ſoluit, & reddidit vitam. Sic namque mortua morte reuertitur vita, quemadmodum ablato peccato redit iuſtitia. Porrò, mors in Chriſti morte fugatur, & Chriſti nobis iuſtitia imputatur. Verum quomodo mori potuit qui Deus erat? Quoniam nimirum & homo erat. Sed quo pacto mors hominis illius pro altero valuit? Quia & iuſtus erat. Profectò namque cum homo eſſet, potuit mori: cum iuſtus, non debuit gratis. Non quidem peccator mortis ſufficit ſoluere debitum pro altero peccatore, cum quiſquis
M moriatur pro ſe. Qui autem mori pro ſe nõ habet, nũquid pro alio fruſtra debet? Quanto ſanè indignius moritur qui mortem nõ meruerit, tanto is iuſtius pro quo moritur, viuit. Sed quæ, inquies iuſtitia eſt, vt innocens moriatur pro impio? Non eſt iuſtitia, ſed miſericordia. Si iuſtitia eſſet, iam non gratis, ſed ex debito moreretur. Si ex debito: ipſe quidem moreretur, ſed is pro quo moreretur, non viueret. At verò ſi iuſtitia non eſt, non tamen contra iuſtitiã eſt. Alioquin & iuſtus, & miſericors ſimul eſſe non poſſent. Sed etſi iuſtus non iniuſtè pro peccatore ſatisfacere valeat, quo tamen pacto etiam vnus pro pluribus? Etenim ſatis eſſe videretur ad iuſtitiam, ſi vnus vni moriens vitam reſtituat. Hinc iam reſpondeat Apoſtolus: Sicut enim inquit, per vnius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic & per vnius iuſtitiam in omnes homines in iuſtificationem vitæ. *Rom.5.* Sicut enim per inobedientiam vnius hominis peccatores conſtituti ſunt multi, ita & per vnius hominis obedientiam iuſti conſtituuntur multi. Sed fortè vnus pluribus iuſtitiam quidẽ reſtituere potuit, vitam nõ potuit? Per vnũ *Ibidem.* ait, hominem mors, & per vnum hominem vita. Sicut enim in Adã omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes viuificabũtur. Quid enim? Vnus peccauit, & omnes tenẽtur rei: & vnius innocentia ſoli reputabitur vni? Vnius peccatum omnibus operatum eſt mortem, & vnius iuſtitia vni vitam reſtituet? Itane Dei iuſtitia magis ad condemnandum, quam ad reſtaurandum valuit? Aut plus potuit Adam in malo, quam Chriſtus in bono? Adæ peccatũ imputabitur mihi, & Chriſti iuſtitia non pertinebit ad me? Illius me inobedientia perdidit, & huius obedientia, non proderit mihi? Sed Adæ inquis, delictũ merito omnes contrahimus, in quo quippe omnes peccauimus: quoniam cum peccauit in ipſo eramus, & ex eius carne ꝑ carnis cõcupiſcentiam geniti ſumus. Atqui ex Deo multo germanius ſecundum ſpiritum naſcimur, quam ſecundum carnem ex Adã, ſecũ- A
dum quem etiam ſpiritum longè ante fuimus in Chriſto, quam ſecundum carnem in Adã, ſi tamẽ & nos inter illos numerari cõfidimus, de quib. Apoſtolus: Qui elegit nos, *Epheſ.1 a* inquit, in ipſo (haud dubium quin pater in filio) ante mundi conſtitutionem. Quod autem etiam ex Deo nati ſunt, teſtatur Euangeliſta Ioãnes, vbi ait: Qui non ex ſanguinibus, *Ioan.1.b* neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt. Itẽ ipſe in epiſtola: Omnis qui natus eſt ex Deo, *1.Ioã.3. g* non peccat: quia generatio cæleſtis conſeruat eum. At carnis traducem, ais, carnalis teſtatur concupiſcentia, & peccatum quod in carne ſentimus, manifeſtè probat, quod ſecundum carnem de carne peccatoris deſcẽdimus. Sed enim nihilominus ſpiritualis illa generatio non quidem in carne ſentitur, ſed in corde, ab his dumtaxat qui cum Paulo dicere poſſunt: Nos autem ſenſum Chriſti habemus: *1.Cor.2.d* in quo & eatenus profeciſſe ſe ſentiunt, vt & ipſi cum omni fiducia dicant: Ipſe enim ſpiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quod ſumus filij Dei. *Rom.8.c* Et illud: Nos autem non ſpiritum huius mundi ac- *1.Cor.2.c*

nus, ſed ſpiritum, qui ex Deo eſt, vt ſciamus quæ à Deo donata ſunt nobis. Per ſpiritum ergo qui ex Deo eſt, caritas diffuſa eſt in cordibus noſtris ſicut & per carnem, quæ eſt ex Adam, manat concupiſcentia noſtris inſita membris. Et quomodo iſta, quæ à progenitore corporum deſcendit, numquam in hac vita mortali à carne recedit: ſic ille procedens ex patre ſpirituum, ab intentione filiorum dumtaxat perfectorum numquam excidit. Si ergo in Deo nati, & in Chriſto electi ſumus, quænam iuſtitia eſt, vt plus noceat humana atque terrena, quam valeat Diuina cæleſtiſq. generatio: Dei electionem vincat carnalis ſucceſſio, & æterno eius propoſito carnis præſcribat temporaliter traducta concupiſcentia? Quinimo ſi per vnum hominem mors, cur non multo magis per vnum, & illum hominem vita? Et ſi in Adam Rom.5.c omnes morimur, cur non longe potentius in Chriſto viuificabimur? Denique, non ſicut delictum, ita & donum: Nam iudicium ex vno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in iuſtificationem. Chriſtus igitur & peccata dimittere potuit, cum Deus ſit: & mori, cum ſit homo: & mortis moriendo ſoluere debitum, quia iuſtus: & omnibus vnus ad iuſtitiam vitamq. ſufficere: quandoquidem & peccatum & mors ex vno in omnes proceſſerit. Sed hoc quoque neceſſariè omnino prouiſum eſt, quod dilata morte homo inter homines dignatus eſt aliquamdiu conuerſari, quatenus crebris, & veris loquutionibus ad inuiſibilia excitaret, miris operibus C aſtrueret fidem, rectis moribus inſtrueret. Itaque in oculis hominum Deus homo ſobriè, & piè conuerſatus, vera loquutus, mira operatus, indigna paſſus, in quo iam defuit nobis ad ſalutem? Accedat & gratia remiſſionis peccatorum, hoc eſt vt gratis peccata dimittat: & opus profectò noſtræ ſalutis conſummatum eſt. Non autem metuendum quod donandis peccatis aut poteſtas Deo, aut voluntas paſſo, & tanta paſſo pro peccatoribus deſit, ſi tamen ſoliciti inueniamur dignè vt oportet & imitari exempla, & venerari miracula, doctrinæ quoque non exiſtamus increduli, & paſſionibus non ingrati. Itaque totum nobis de Chriſto valuit, totum ſalutiferum, totumq. neceſſarium fuit, nec minus profuit infirmitas quam maieſtas: quia etſi ex Deitatis potentia peccati iugum iubendo ſubmouit, ex carnis tamen infirmitate mortis iura moriendo concuſſit. Vnde pulchrè ait Apoſtolus: quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus. 1.Cor.1. Sed illa eius ſtultitia per quã ei placuit ſaluum facere mundum, vt mundi confutaret ſapientiam, confunderet ſapientes, quod videlicet cum in forma Dei eſſet, Deo æqualis, ſemetipſum exinaniuit formã ſerui accipiens: quod diues cum eſſet, propter nos egenus factus eſt, de magno paruus, de celſo humilis, infirmus de potente, quod eſurijt, quod ſitijt, quod fatigatus eſt in itinere, & cetera quę paſſus eſt voluntate nõ neceſſitate: hęc ergo ipſius quædam ſtultitia, nonne fuit via prudentiæ, iuſtitiæ forma, ſanctitatis exemplum? Phil.2.a Rom.1.d D Ob hoc item Apoſtolus: Quod ſtultum eſt, inquit, Dei, ſapientius eſt hominibus. 1.Cor.1.d Mors ergo à morte, vita ab errore, à peccato gratia liberauit. Et quidẽ mors per iuſtitiã ſuam peregit victoriam quia iuſtus exſoluendo quæ non rapuit, iure omninò quod amiſerat accepit. Vita verò quod ad ſe pertinuit, per ſapientiam adimpleuit: quæ nobis vitæ, & diſciplinæ documentum ad ſpeculum exſtitit. Porrò gratia ex illa (vt dictum eſt) poteſtate peccata dimiſit, quæ omnia quæcumque voluit fecit. Mors itaque Chriſti, mors eſt meæ mortis: quia ille mortuus eſt vt ego viuerem. Quo pacto enim iam non viuat, pro quo moritur vita? Aut quis iam in via morum, ſeu rerum notitia errare timebit duce ſapientia? Aut vnde iam reus tenebitur quem abſoluit iuſtitia? Vitã quidem ſeipſe perhibet in Euangelio: Ego ſum, inquiens, vita. Ioã.14.b Porrò duo ſequentia teſtatur Apoſtolus dicens: Qui factus eſt nobis iuſtitia, & ſapientia à Deo patre. 1.Cor.1.d Si ergo lex ſpiritus vitæ in Chriſto Ieſu liberauit nos à lege peccati & mortis: vt quid adhuc morimur, & nõ ſtatim immortalitate veſtimur? Sanè vt Dei veritas impleatur. Quia enim miſericordiam, & veritatem diligit Deus, neceſſe eſt mori quidem hominem, quippe quòd prædixerat Deus: ſed à morte tamen reſurgere, ne obliuiſcatur miſereri Deus. Ita ergo mors, etſi non perpetuò dominatur, manet tamen propter veritatem Dei, vel ad tempus in nobis: quemadmodũ peccatũ etſi iam non regnat in noſtro mortali corpore, non tamẽ deeſt penitus nobis. E Proinde Paulus ex parte quidem liberatum ſe à lege peccati, & mortis gloriatur, ſed rurſum ſe vtraque nihilominus lege aliqua grauari

uari ex parte conqueritur: ſiue cum aduer-
Rom. 7. ſus peccatum miſerabiliter clamat: Inuenio aliam legem in membris meis, & cetera. Siue cum ingemiſcit grauatus (haud dubium quin lege mortis) redemptionem exſpectãs corporis ſui. Siue itaque hæc, ſiue alia quæcumque in hunc modum (prout in talibus in ſuo quiſque abundat ſenſu) ex occaſione ſepulchri Chriſtianis ſenſibus ſuggerantur, puto, quod non mediocris dulcedo deuotionis infundatur cominus intuenti, nec parum proficitur cernendo etiam corporalibus oculis, corporalem locum dominicæ quietis. Etſi quippe iam vacuum ſacris mẽbris, plenum tamen noſtris, & iucundis admodum ſacramentis. Noſtris inquam, noſtris, ſi tamen tam ardenter amplectimur, quam indubitanter tenemus, quod Apo-
Coloſ. 2. ſtolus ait: Conſepulti enim ſumus per baptiſmum in mortem, vt quomodo ſurrexit Chriſtus à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitę ambulemus. Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius, ſimul & reſurrectionis erimus. Quã dulce eſt peregrinis poſt multam longi itineri fatigationem, poſt plurima terræ mariſq. pericula, ibi tandem quieſcere, vbi & agnoſcitur ſuum Dñm quieuiſſe. Puto iam præ gaudio non ſentiunt viæ laborem, nec grauamen reputant expenſarum, ſed tamquam laboris præmium curſuſve brauiũ aſ-
F ſequuti, iuxta Scripturæ ſnĩam, gaudent ve-
Iob 3. d hementer cum inuenerint ſepulchrũ. Nec caſu, vel ſubitò, aut veluti lubrica popularis fauoris opinione id tam celebre ſepulchrũ nactum eſſe putetur, cum hoc ipſum tantis
Iſai. 11. c retro temporibus Iſaias tam apertæ prædixit: Et erit, inquit, in die illa radix Ieſſe, qui ſtat in ſignũ populorũ, ipſum gentes deprecabuntur, & erit ſepulchrũ eius glorioſum. Reuera ergo impletum cernimus, quod legimus prophetatũ, nouum quidem intuenti, ſed legenti antiquum: vt ſic adſit de nouitate iucunditas, vt de vetuſtate non deſit auctoritas. Et de ſepulchro iſta ſufficiant.

De Bethphage. Capitulum XII.

QVid de Bethphage dicam vinculo ſacerdotum, quam penè præterieram, vbi & confeſſionis ſacramentum, & ſacerdotalis miniſterij myſterium continetur; Bethphage quippe domus buccæ interpretatur. Scriptum eſt autem: Prope eſt verbum in ore tuo, & in corde tuo. *Deut. 23*
Non in altero tantum, ſed ſimul in vtroque *Rom. 10. b*
verbum habere memineris. Et quidem verbum in corde peccatoris operatur ſalutiferam contritionem: verbum verò in ore noxiam tollit confuſionem, ne impediat neceſſariam confeſſionem. Ait enim ſcriptura: Eſt pudor adducens peccatum, & eſt pu- *Eccl. 4. c*
dor adducens gloriã. Bonus pudor eſt quo peccaſſe, aut certè peccare confunderis: & omnis licet humanus arbiter fortè abſit, Diuinum tamquam humanum tãto verecun- G
dius reuerereris aſpectum, quanto & verius Deum quam hominem cogitas puriorem. Tantoq. eum grauius offendi à peccante, quanto conſtat longius ab illo eſſe omne peccatum. Huiuſcemodi proculdubio pudor fugat opprobrium, parat gloriam, dum aut peccatũ omninò non admittit, aut certè admiſſum, & pœnitendo punit, & confitendo expellit, ſi tamen gloria etiam noſtra hæc eſt teſtimonium conſcientiæ noſtræ. Quod ſi quiſpiam cõfiteri confunditur, id quoque vnde compũgitur talis pudor peccatum adducit, & gloriam de conſcientia perdit, quando malum quod ex profundò cordis compunctio conatur expellere, pudor ineptus obſtruſo labiorum oſtio non permittit exire; cum eum exemplo Dauid *Pſ. 39. b*
dicere potius oporteat: Et labia mea non prohibebo, Dñe tu ſciſti. Qui & ſeipſum redarguens, puto ſuper hominum ſtulto, & irrationabili pudore: Quoniam tacui, inquit, *Pſ. 31. b*
inueterauerunt oſſa mea. Vnde, & optat *Pſ. 140. a*
oſtium poni circumſtantię labijs ſuis, vt oris ianuam, & aperire confeſſioni, & defenſioni claudere norit. Denique & apertè hoc ipſum orans petit à Domino ſciens quia confeſſio, & magnificentia opus eius. Et quod videlicet noſtram malitiam, & quod æquè Diuinæ bonitatis, & virtutis magnificentiam minimè taceamus, magnum quidẽ geminæ confeſſionis bonum, ſed Dei eſt donum. Ait itaque: Nõ declines cor meum *Pſ. 140.*
in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis. Quamobrem miniſtros verbi ſacerdotes cautè neceſſe eſt ad vtrumque vigilare ſolicitos; quo videlicet delinquentium cordibus tantò moderamine verbum timoris, & contritionis infligant, quatenus eos nequaquam à verbo cõfeſſionis exterreant, ſic corda aperiant vt ora non obſtruant, ſed nec abſoluant etiam compunctum, niſi viderint & confeſſum, quando-

Rom.10. b quidem corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Alioquin à *Eccl.17. d* mortuo (tamquam, qui non eſt) perit confeſſio. Quiſquis igitur verbum in ore habet, & in corde non habet, aut doloſus eſt, aut vanus. Quiſquis verò in corde & non ore, aut ſuperbus eſt, aut timidus.

De Bethania. Cap. XIII.

SAnè non omninò (etſi multum feſtinem) debeo tranſire ſilenter domum obedientiæ, Bethaniam videlicet caſtellum Mariæ, & Marthæ, in quo Lazarus eſt reſuſcitatus, vbi nimirum, & vtriuſque vitæ figura, & Dei erga peccatores mira clementia, necnon & virtus obedientiæ, vna cum fructibus pœnitentiæ commendatur. Hoc ergo in loco breuiter intimatum ſufficiat, quod quidem nec ſtudium bonæ actionis, nec otium ſanctæ contemplationis, nec lacryma pœnitentis extra Bethaniam accepta eſſe poterunt illi, qui tantam habuit obedientiam, vt vitam ipſam perdere maluerit, factus obediens patri vſque ad mortem. Hæ ſunt illæ profectò diuitiæ, quas ſermo propheticus ex verbo Domini pollicetur: Conſolabitur, inquiens, Dominus Sion, & conſolabitur omnes ruinas eius, & ponet deſertum eius quaſi delicias, & ſolitudinem eius quaſi hortum Domini, gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis. Hæ igitur orbis deliciæ, hic theſaurus cæleſtis, hæc fidelium hereditas populorum, veſtræ ſunt chariſſimi credita fidei, veſtræ prudentiæ & fortitudini commendata. Tunc autem cæleſte depoſitum ſecurè & fideliter cuſtodire ſufficitis, ſi nequaquam de ipſa veſtra prudentia vel fortitudine, ſed de Dei tantum adiutorio vbique præſumitis, ſcientes quia non in fortitudine ſua roborabitur vir, & ideo dicentes cum Propheta: Dominus firmamentum meum & refugium meum & liberator meus. Et illud: Fortitudinem meam ad te cuſtodiam, quia Deus ſuſceptor meus, Deus meus, miſericordia eius præueniet me. Et item: Non nobis Domine non nobis, ſed nomini tuo da gloriam: vt in omnibus ſit ipſe benedictus, qui docet manus veſtras ad prœlium, & digitos veſtros ad bellum.

(Margin: *Iſai.51. a*; I; *Pſ.17. a*; *Pſ.58. b*; *Pſ.113. b*; *Pſ.143.*)

Incipiunt capitula ſermonis ſequentis, De Conuerſione ad Clericos.

1 Quod nemo conuerti ad Dominum, niſi Dei voluntate præuentus, & eius voce interius clamante poſſit.

2 Quod ipſa vox Domini omnibus ſeſe offerat, & animam ſibijpſi volentem præſentet. K

3 Quod per hanc animæ ratio quaſi in libro omnia propria deprehendere, reprehendere, dijudicare, & diſcernere valeat.

4 Quod qui diligit iniquitatem, non ſolum animam, ſed etiam carnem ſuam odire probetur.

5 De pœna poſt mortem, tam aïæ, quam carnis, & pœnitentia infructuoſa.

6 In præſenti vermis conſcientiæ ſentiendus ac ſuffocandus, non in immortalitatem fouendus, & nutriendus.

7 Quod facilè quibuſdam videtur, vt voci Diuinæ obtemperet volũtas humana.

8 Qualiter voluntas hominis per gulam, curioſitatem, ac ſuperbiã, & per omnes ſenſus carnis renitatur voci Diuinæ.

9 Vt ratio animæ iam tandem vexata, præſumptæ facilitatis arguatur, & difficultate confundatur.

10 Reſpiratio conſolationis quando huiuſcemodi pauperibus ſpiritu beatitudinem audit promitti regni cæleſtis.

11 Quod hoc regnum ſperare non poſſit in cuius adhuc carne peccatũ regnat, & ideo attendendum, quod ſequitur: Beati mites.

12 Appetitus gulæ, & libidinis actus, & exitus quis habeatur: curioſitas, vanitas, & amor diuitiarũ, quem finẽ habeant. L

13 De indigna ſeruitute vitiorum, & incertitudine mortis.

14 De infidelitate diuitiarũ congregatarũ.

15 Quod temporalia opera quaſi ſemina ſunt mercedis æternæ.

16 Quod impoſſibile ſit peccatum latere.

17 Quid ſentiendum de his qui impiè agunt ſi & illi pereunt, qui bona benè non fecerunt.

18 Quod ſpiritui timore Dei correpto, & ad bonum parato reſiſtat caro.

19 Contra hanc luctã lugendum, poſt luctã conſolandum, quia beati qui lugent.

20 Poſt luctum & conſolationem ad cæleſtia contemplanda accedendum eſt,

21 In

21 In hac contemplatione quieſcendum, guſtuq. eius delectandum, & erudiendum eſt.
22 Quod guſtu contemplationis refectus, habet intelligere diuina: quia beati qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam.
23 Quod peccata noſtra punita, & remiſſa, nec iterata nil obeſſe poſſunt, ſed cooperantur potius in bonum.
24 De miſericordia, quæ pœnitenti promittitur, ac miſeranti. Beati, inquit, miſericordes.
25 Quòd, vt Deus videatur, cor mundandum eſt: quia beati mundo corde, &c.
26 De pacato, pacante, & pacifico.
M 27 Increpatio ad ambitioſos, qui non prius ipſi mundato corde ſe Deum alijs pacificare præſumunt.
28 Admiratio, quòd quidam ſupremum pacificorum gradum ſibi vſurpant, qui nullum inferiorum nec primum quidem attigerunt.
29 Exprobratio, quod incontinentes ſacros ordines impudenter temerare non verentur.
30 Exhortatio ad pœnitentiam, & vt prius humilia ſapiant, vt poſtmodum dignè alta conſcendant.
31 De perſequutione ſuſtinenda ſecundū vltimam beatitudinem, Beati qui perſequutionem patiuntur: Beati eritis cum vos oderint, &c.

Quod nemo conuerti ad Dominum, niſi Dei voluntate præuentus, & eius voce interius clamante poſſit.

Cap. I.

AD audiendum, vt credimus verbum Dei conueniſtis: neque enim cauſa nobis alia veſtræ huius tam auidæ concurſionis occurrit. Approbamus vtique deſiderium hoc, & laudabili ſtudio congaudemus. Beati enim, qui audiunt verbum Dei, ſed ſi cuſto- *Luc. 11. d* diunt illud. Beati enim qui memores ſunt mandatorum eius, ſed vt faciant ea. Nimi- *Pſ. 102. d* rum verba vitæ æternæ habet, & venit hora (vtinam & nunc ſit) quando audient vo- *Ioan. 5. c* cem eius: & qui audierint, viuent. Siquidem vita in voluntate eius. Et ſi vultis ſcire, voluntas eius conuerſio noſtra. Denique ipſum audite: Numquid voluntatis meæ eſt mors impij, ait Dominus, & non magis vt conuertatur & viuat? Ex quibus verbis euidenter agnoſcimus quoniam vera nobis vita non niſi in conuerſione eſt, nec aliter ad eam patet ingreſſus, dicente Domino. Niſi *Matth. 18. a* conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Meritò ſanè paruuli ſoli intrant, nam puer paruulus minat eos: qui in hoc ipſum natus, & datus eſt nobis. Quæro igitur vocem quam audiant mortui, & cum audierint viuant, fortè enim, & mortuis euangelizare neceſſe eſt. Et occurrit interim verbum breue, ſed plenum, quod os Domini loquutum eſt, vt Propheta teſtatur: Dixiſti, ait (lo- *Ier. 3. d* quens ſine dubio ad Dominum Deum ſuum) conuertimini filij hominum. Nec immeritò ſanè à filijs quidem hominum videtur exigenda conuerſio, peccatoribus vtique neceſſaria. Nam ſupernis ſpiritibus ea magis, quæ rectos decet indicta laudatio eſt, eodem Propheta pſallente: Lauda Deum tuum Sion. Ceterum quod ait: Di- *Pſ. 147. a* xiſti: meo quidem iudicio non negligenter prætereundum eſt, nec ſimpliciter audiendum. Quis humanis comparare audeat dictis, quod dixiſſe dicitur Deus? Vi- *Hebr. 4. c* uus profectò eſt ſermo Dei, & efficax, & vox eius in magnificentia, & virtute. Denique ipſe dixit, & facta ſunt. Dixit: Fiat lux, & facta eſt lux. Dixit: Conuertimini filij hominum, & conuerſi ſunt. Ita planè conuerſio animarum opus Diuinæ vocis eſt, non humanæ. Simon Ioannis piſcator hominum in hoc ipſum vocatus, & conſtitutus à Domino, incaſſum tamen, & ipſe laborans tota nocte nil capiet, donec in verbo Dñi rete iactans, concludere poſſit multitudinem copioſam. Vtinā iactemus & nos hodie in hoc verbo rete verbi, & experiamur quod ſcriptum eſt: Ecce dabit voci ſuæ *Pſ. 67. g* vocem virtutis. Si mendacium loquimur, id planè de proprio eſt. Sed & tunc forſitan noſtra iudicabitur vox eſſe non Domini, ſi quæramus quæ noſtra ſunt, non quæ Ieſu Chriſti. Ceterum etſi loquimur iuſtitiam Dei, & gloriam Dei quærimus, effectum tamen ab eo ſolo ſperare, ab eo poſtulare neceſſe eſt: vt voci ſuæ vocem virtutis accōmodet. Ad hanc ergo interiorem vocem aures cordis erigi admonemus, vt loquentem Deum intus audire quam foris hominem ſtudeatis. Illa enim vox magnificentiæ & virtutis, deſerta concutiens, deſerta diſcutiens, torporem excutiens animarum.

Quod

Quod ipſa vox Domini omnibus ſe offerat, & animam ſibiipſi nolentem præſentet. Cap. II.

NEc ſanè laborandum eſt, vt ad vocis huius perueniatur auditum, labor eſt potius aures obturare, ne audias. Nimirum vox ipſa ſe offert, ipſa ſe ingerit: nec pulſare interim ceſſat ad oſtia ſingulorum.
Pſ. 94. b Denique quadraginta annis, inquit, pro-
C ximus fui generationi illi, & dixi, ſemper hi errant corde. Adhuc nobis proximus eſt, adhuc loquitur, & non eſt fortè qui audiat. Adhuc dicit, hi errant corde, adhuc ſapientia clamitat in plateis. Redite præuaricatores ad cor. Hoc nempè initium loquendi Domino: & hoc verbum ad omnes qui conuertuntur ad cor, præceſſiſſe videtur, & non modo reuocans eos, ſed reducens & ſtatuens contra faciem ſuam. Eſt enim non tantum vox virtutis, ſed & radius lucis annuncians pariter hominibus peccata eorũ, & illuminans abſcondita tenebrarum. Nec verò vlla internæ huius vocis ac lucis differentia eſt, cum vnus idemq. ſit Dei filius, & Verbum patris, & ſplendor gloriæ: ſed animæ quoque ſubſtantia in ſuo quidem genere etiam ipſa ſpiritualis & ſimplex, ſine vlla diſtinctione ſenſuum ſic tota, ſi tamen tota dicenda eſt, vt & videns pariter & audiens videatur. Quid enim illo agitur ſiue radio, ſiue verbo, niſi vt nouerit ſemetipſam? Aperitur ſiquidem conſcientiæ liber, reuoluitur miſera vitæ ſeries, triſtis quædam hiſtoria replicatur, illuminatur ratio, & euoluta memoria velut quibuſdam eius oculis exhibetur. Vtraque verò non tam ipſius eſt animæ quam anima ipſa, vt eadem ſit & inſpiciens & inſpecta: contra ſuam ſtatuta faciem, & à violentis quibuſdam apparitoribus immiſſarum vtique cogitationum coacta proprio interim iudicanda aſſiſtere tribunali. Quis ſanè iudicium hoc ſine tribulatione ſuſtineat. Ad meipſum anima mea
Pſ. 142. a turbata eſt (ait Propheta Domini) & tu contra faciem tuam, ſine arguitione, ſine turbatione, ſed confuſione, ſtatui non poſſe miraris?

Quod per vocem Dei animæ ratio, quaſi in libro omnia mala propria deprehendere, reprehendere, diiudicare & diſcernere valeat. Cap. III.

NEc à me ſperes audire, quid in memoria tua ratio deprehẽdat, quid diiudicet, quid decernat. Applica intus auditum, deflecte oculos cordis, & proprio diſces experimẽto quid agatur. Nemo enim ſcit quæ ſunt in 1. Cor.
hoĩe, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt. Si 2. c
ſuperbia, ſi inuidia, ſi auaritia, ſi ambitio, aut ſimilis aliqua peſtis abſcondita eſt, vix effugere poterit hoc examen. Si fornicatio, ſi rapina, ſi crudelitas, ſi fraus vlla, aut quælibet culpa admiſſa eſt, internum hunc iudicem non latebit reus ipſe nec inficiabitur coram eo. Tranſiit enim velociter totus ille pruritus delectationis iniquæ, & voluptatis illecebra tota breuĩ finita eſt, ſed amara quædam impreſſit ſigna memoriæ, ſed veſtigia fęda reliquit. In illud ſiquidem repoſitorium velut in ſentinã aliquam tota decurrit abominatio, immunditia tota defluxit. Volumen grãde cui vniuerſa inſcripta ſunt ſtylo vtique veritatis: amarum iam venter tolerat, etſi fauces miſeras breui tranſitu dulcedine quadam friuola viſum eſt oblectaſſe. Ventrem meũ doleo miſer, ventrem meum doleo. Quidni doleam ventrem memoriæ, vbi tanta congeſta eſt putredo? Quis noſtrum fratres, exteriorem hanc veſtem E
qua tegitur, ſi repentè obſcœnis vndique ſputis illitam, & fędiſſimis quibuſque ſordibus inquinatam conſideret, non vehementer exhorreat, non velociter exuat, non indignanter abiiciat? Itaque qui non veſtem, ſed ſemetipſum intus ſub veſte talẽ reperit, eo amplius doleat, & animo conſternetur oportet, quo ꝓpius tolerat quod exhorret. Neque enim vt tunicã abiicit ſuã, ſic abiicere contaminata aĩa poterit & ſeipſam. Denique quis in nobis tantæ patientiæ eſt & virtutis, vt ſi fortè (quemadmodũ de Maria ſorore Moyſi legitur) carnem ſuam ſubita- Numer.
nea quadam lepra male candentem viderit, 12.
æquo aĩo ſtare poſſit, & gratias agere creatori? Quid verò eſt caro iſta, niſi corruptibilis quædam tunica qua veſtimur? Aut quid lepra hæc corporea electis omnibus æſtimanda, niſi paternæ virga correptionis, & purgatio cordis? Ibi tribulatio vehemens, & iuſtiſſima cauſa doloris eſt, cum excitatus

à ſomno

à ſomno miſeræ voluptatis, interiorem cœperit quis deprehendere lepram, quam ſibiipſe multo ſtudio & labore quæſiuit. Licet enim nemo oderit carnem ſuam; ſed multo minus odiſſe poterit anima ſemetipſam.

Quod diligens iniquitatem, odit animam & carnem ſuam. Cap. IIII.

Ps. 10. d F AT fortè aliquem moueat illud de Pſalmo: Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam. Ego autem dico, odit & carnẽ. An non odit, cui gehennæ cumulos mercatur indies, & cui ſecundum duritiam ſuam, & cor impœnitẽs theſaurizat iram in die iræ. Ceterum hoc odium tam carnis, quam animæ, non in affectu, ſed in effectu potius inuenitur. Sic nimirum odit & phreneticus carnem ſuam cum ſibijpſi manus inferre laborat, rationis deliberatione ſopita.

An verò grauior vlla phreneſis iudicatur quam impœnitentia cordis, & peccandi obſtinata voluntas? Siquidem manus nefarias inijcit ſibijpſi, nec carnem ſed mentem lacerat & corrodit. Si vidiſti hominem ſcalpere manus, & vſque ad ſanguinem confricare, euidentem habes in eo ſimilitudinem animæ peccantis expreſſam. Cedit ſiquidem voluptas illa dolori, & ſuccedit prurituí cruciatus. Neque id ignorabat ſed diſſimulabat ille dum ſcalperet. Sic laceramus proprijs manib⁹ animas infelices, niſi quòd tanto grauius quanto excellentior eſt ſpiritualis creatura, & cui difficilius medeatur. Neque id quidem inimicitiarum ſtudio gerimus, ſed ſtupore quodam inſenſibilitatis internæ. Effuſus ſiquidem animus damna interiora non ſentit: quia nec intus eſt, ſed in ventre forſitan, aut ſub ventre. Denique, & animus quorumdam in patinis, quo-
Matt. 6. c rumdam in loculis inuenitur. Vbi eſt theſaurus tuus (inquit) ibi eſt & cor tuum. Quid
G verò mirum ſi propriam minimè ſentiat anima læſionem, quæ ſuijpſius oblita, & penitus abſens ſibi, in longinquam profecta eſt regionem? Erit autem cum in ſemetipſam reuerſa cognoſcet quam crudeliter miſeræ venationis obtentu euiſcerauit ſemetipſam. Neque enim id ſentire poterat dũ vilem muſcarum prędam deſiderio captans inſatiabili, aranearum inſtar ex viſceribus proprijs intexere retia videretur.

De pœna tam animæ quam carnis, & pœnitentia infructuoſa poſt mortem. Cap. V.

ERit autem hic reditus ſine dubio vel poſt mortem, cum vniuerſa quibus ad vagandum foras & inutiliter ſeſe occupandum in eam quæ præterit huius mundi figuram egredi conſueuerat, oſtia corporis clauſa erunt, vt neceſſariò maneat in ſeipſa, cui nullus iam pateat exitus à ſeipſa. Verum is quidem perniciosiſſimus erit reditus, & miſeria ſempiterna, quando iam pœnitentia haberi poterit, agi non poterit. Vbi enim deerit corpus, actus non erit. Sanè vbi nulla fuerit actio, nec ſatisfactio quidem vlla poterit inueniri. Quocirca pœnitentiam quidem habere, dolere eſt: nam pœnitentiam agere, remedium doloris eſt. Neque enim carenti manibus erit vltra leuare cor in cælum cum manibus: ſed quiſquis ante obitum carnis non redierit ad ipſum, in ſeipſo maneat neceſſe eſt in æternum. Sed in quali ſeipſo? Qualem ſeſe fecerit in hac vita, qualem inuenerit exiens ab hac vita: niſi quod fortaſſe erit nonnumquam deterior, nam melior qui malus eſt numquam erit. Habet enim hoc ipſum quod nunc ponit, quandoque recipere corpus, non tamen ad pœnitentiam, H ſed ad pœnam. Vbi nimirum peccati ipſius & carnis quodammodo ſimilis videbitur eſſe conditio, vt quemadmodum culpa ſemper puniri poterit, nec vmquam poterit expiari: ſic nec in corpore aliquando tormenta finiri, nec corpus ipſum exinaniri valeat in tormentis. Merito quidem vltio ſempiterna deſæuiet, quòd numquam poſſit culpa deleri, & nec ſubſtantia carnis deficiet, ne ſimul cogatur etiam afflictio carnis terminari. Hæc fratres mei, qui pauet, cauet: nam qui negligit, incidit.

Quod vermis conſcientiæ in præſenti ſentiri ac ſuffocari debet, non in immortalitatem foueri ac nutriri. Cap. VI.

VT ergo redeamus ad vocem vnde proceſſimus, expedit nobis profectò redire ad cor, dũ illic iter quo oſtẽdat nobis ſalutare ſuum, qui tanto ſtudio pietatis illuc reuocat præuaricatores. Nec ſentiri interim pigeat

geat morſus vermis interni, aut periculoſa quædam animi amaritudo, & pernicioſa mollities perſuadere queat vt præſentē velimus diſſimulare moleſtiam. Optimum eſt tunc ſentiri vermem, cum poſſit etiam ſuffocari. Itaque mordeat nunc vt moriatur, & paulatim deſinat mordere mordendo. Rodat interim putredinem, vt rodendo cōſumat, & ipſe quoque pariter conſumatur, ne
I foueri incipiat in immortalitatem. Vermis, inquit, eorum non morietur, & ignis eorū
Iſai. 66. nō exſtinguetur. A facie illorum morſuum
g quis ſuſtinebit? Multiplex enim nunc conſolatio arguentis conſcientiæ releuat cruciatum. Benignus eſt Deus qui nō patitur nos tentari vltra quam poſſumus, nec vermem hunc ſupra modum patitur malignari. Maximeq. inter initia conuerſionis oleo miſericordiæ linit vlcera: vt nec morbi quātitas, nec difficultas curationis vltra quàm expedit innoteſcat: magis autem arridere videtur facilitas quædam, quæ poſtmodum euaneſcit, quando iam exercitatos habenti ſenſus certamen fortè datur vt vincat, & diſcat quoniam omnium potentior eſt ſapientia. Interim ſanè audiens quis vocem Domini: Redite præuaricatores ad cor, & tantis in interiore cubiculo obſcœnitatibus deprehenſis, ſingula quæque rimari ſatagit, & quonam hæc influxerint aditu curioſus veſtigator explorat, nec difficilè patet foramē imò & foramina contuendi. Sed nec parum illi ex hac conſideratione doloris accedit, cum per feneſtras proprias mors iſta deprehenditur introiſſe. Multa ſiquidem admiſiſſe videtur petulantia oculorum, multa pruritus aurium, multa quoque olfaciendi, guſtandi, tangendiq. voluptas. Nam ſpiritualia quidem vitia (quorum ſupra meminimus) difficile adhuc prout ſunt, carnalis examinat. Vnde fit vt quæ ſunt grauiora, aut minus, aut minimè ſentiat, nec tam ſuperbię aut inuidiæ quàm flagitioſorum aut facinoroſorum recordatione actuum mordeatur.

K *Quod quibuſdam facilè videtur voluntatem humanam obtemperare voci Diuinæ. Cap. VII.*

ET ecce iterum vox de nubibus dicens: Peccaſti, quieſce. Et quod dicitur, tale eſt. Iam ſentina redundans, domum omnem intolerabili fœtore contaminat, & vanum tibi eſt dum adhuc ſordes influant, exhaurire: dum peccare non deſtiteris, pęnitere. Quis enim eorum ieiunia probet, qui ad lites & contentiones ieiunant, & percutiunt pugno impiè, ſed voluntates & voluptates propriæ inueniuntur in eis? Non tale eſt ieiunium quod *Iſai. 58.*
elegi, dicit Dominus. *b*

Claude feneſtras morti, obſera aditus, foramina obſtrue diligenter, & ſic demum nō ſubeuntibus nouis, ſordes poteris expurgare vetuſtas. Aeſtimat homo facilè quod iubetur implendum, tamquam ignarus exercitij ſpiritualis. Quis enim prohibeat, inquit, quo minus imperem membris meis? Indicit igitur gulæ ieiunia, crapulam interdicit, obturari præcipit aures ne audiant ſanguinem, auertit oculos ne videant vanitatem, manus non ad auaritiam, ſed ad eleemoſynam magis extendit: quibus fortè & laborem imponere velit, prohibens latrocinia, ſicut ſcriptum eſt. Qui furabatur, *Epheſ. 4*
iam non furetur, magis autem laboret ma- *f*
nibus ſuis quod bonum eſt, vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patienti. Ceterum dum ſuas quibuſque membris in hunc modum leges promulgat, & decreta proponit, interrumpunt ſubito vocem iubentis, & vno impetu clamant: Vnde hæc noua religio? Facere iubes vt libet. Sed inuenietur qui nouis decretis obuiet, qui nouis legibus contradicat. Quis enim ille eſt inquit? L
Et illa: Nimirum ipſa quæ paralytica iacet in domo, & malè torquetur. Ipſa eſt enim in cuius nos pridem deputaſti obſequium (ſi non ignoras) ad obediendum vtique concupiſcentijs eius. Expalluit miſer ad hanc vocem, & confuſus obmutuit. Anxiabatur enim in eo ſpiritus eius. At membra quidem ad ſuam illam infeliciſſimam dominam incunctanter accedunt, vt aduerſus Dominum crudeliter interpellent, & imperia duriora cauſentur: Plangit gula parſimoniæ ſibi modum adhibitum, prohibitam crapulæ voluptatem. Oculus quæritur indictas lacrymas, petulantiam interdictam. Quibus hæc & ſimilia proſequentibus, excitata & vehementer exacerbata voluntas: Somnium ne eſt, inquit, an fabula quod narratis? Tum vero opportunum ſuę tempus nacta querimoniæ lingua, omnino, ait, ſic eſt vt audiſtis. Nam & ego à fabulis & mendacijs iuſſa ſum reticere, & nihil deinceps niſi ſerium, imò & penitus neceſſarium loqui.

Qua-

Qualiter voluntas hominis per gulam, curioſitatem, ac ſuperbiam, & per omnes ſenſus carnis renititur voci Diuinæ.
Capitulum VIII.

M EXILIT igitur vetula furens, & totius oblita languoris, procedit horrentibus comis, veſte lacerata, pectore nudo, ſcalpens vlcera, frendens dentibus & areſcens, atque ipſum inficiens aera flatibus virulentis. Quidni confundatur, ſi quid adhuc ſupereſt rationis, ad talem miſeræ voluntatis occurſum & incurſum? Hæc, inquit, eſt tota tui coniugij fides, ſic compateris male patienti? Vſqueadeo ſuper dolorem vulnerum meorum addere peperciſti? Subtrahendum forſitan ex immoderata dote aliquid videbatur, ſed quid relinquitur hoc ſublato? Solum hunc languenti miſeræ præſtitiſti, & omnia eius obſequia quemadmodum ſint diſtributa aliquando, cognouiſti. Nunc autem ſi tibi forſitan morbi huius peſſimi quo laboro, triplex malignitas excidiſſe potuit, ſed non mihi. Siquidem voluptuoſa ſum, curioſa ſum, ambitioſa ſum, & ab hoc triplici vlcere non eſt in me ſanitas à planta pedis vſque ad verticem. Itaque fauces, & quæ obſcœna ſunt corporis, aſſignata ſunt voluptati, quandoquidem velut de nouo neceſſe eſt ſingula recenſeri. Nam curioſitati pes vagus & indiſciplinatus oculus famulantur. At vanitati quidem aures & lingua ſeruiũt, dum per illam impinguat caput meum oleũ peccatoris, per hãc ipſa ſuppleo quod in laudibus meis alij minus feciſſe videntur. Valde enim delector & recipere ab alijs, & cum opportunè poſſum etiam tradere alijs laudes meas, & meo & alieno ore ſemper cupiens prædicari. Cui potiſſimum morbo tuum quoque ingenium plurima ſolet adhibere fomenta. Porrò manus ipſas quibus
B eſt vndique liber motus, non vni ſpecialiter alicui operi deputamus, ſed modò vanitati, modo curioſitati, modo voluptati ſedulum ſatis exhibent famulatum. Quibus ita diſpoſitis, non mihi hæc omnia vel in vno ſatisfacere aliquando potuerunt; quòd non ſatietur oculus viſu, nec auris impleatur auditu, atque vtinam inter ſpectandum totum aliquando corpus fieret oculus, aut inter prandendum in fauces membra omnia verterentur. Tu ne igitur mihi id modicum cõſolationis quod vtcumque mendico tentas ſurripere? Dixit, & cum indignatione & furore recedens, teneo, inquit, longumq. tenebo.

Vt ratio animæ iam tandem vexata præſumptæ facilitatis arguatur, & difficultate confundatur.
Cap. IX.

IAm verò rationi ipſa vexatio dat intellectum, iam innoteſcit aliquatenus huius negotij difficultas, iam præſumpta facilitas euaneſcit. Videt enim memoriam plenam ſpurcitiarum, videt abundantius alias atque alias influere ſordes, videt ipſas feneſtras morti patulas claudi omninò non poſſe, & quod adhuc præſidens voluntas languida dominetur, ex cuius vlceribus ſanies vniuerſa profluxit. Videt denique anima ſeſe contaminatam, nec per alium, ſed per proprium corpus, nec aliundè quam à ſeipſa. Eſt autem quodam animæ, ſicut memoria quæ inficitur, B
ſic voluntas ipſa quæ inficit. Denique tota ipſa nihil eſt aliud quam ratio, memoria, & voluntas. Nunc autem & ratio minus habens, cæca quodammodo quod hactenus iſta non viderit, infirma omninò quòd re agnita quidem præualuit temperare, & memoria fœdiſſima pariter & fœtidiſſima, & voluntas languida & horrendis vlceribus vndique ſcaturiens inuenitur. At ne quid ex omnibus quæ ſunt hominis relinquatur, ipſum etiam corpus rebelle eſt, & ſingula membra, feneſtræ ſingulæ quibus mors intrat ad animam, & inceſſanter exuberat ipſa confuſio.

Reſpiratio conſolationis pauperibus ſpiritu.
Cap. X.

AVdiat ergo anima quæcumque eiuſmodi eſt, vocem Diuinam, & audiat cum ſtupore & admiratione dicentem: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum *Matth. 5. a*
cælorum. Quis ſpiritu pauperior eo qui in toto ſpiritu ſuo non inuenit requiem, non inuenit vbi caput reclinet? Hoc quoque conſilium pietatis, vt qui ſibi diſplicet, placeat Deo: & qui propriam domum odit, domum vtique plenam ſpurcitiæ & infelicitatis, inuitetur ad domum gloriæ, domum

non manufactam æternam in cælis. Nec mirum ſi ad huius dignationis magnitudinem expaueſcit, ſi difficile credit huic auditui, ſi vehementi ſtupore admiratur; & ait: Ergo ne beatũ hominem miſeria facit? Ceterum, quiſquis eiuſmodi es, non diffidas, non miſeria, ſed miſericordia facit beatum: ſed huius propria ſedes miſeria eſt, vt humiliatio in humilitatem tranſeat, neceſſitas in virtutem. Pluuiam voluntariam (inquit) ſegregabis Deus hereditati tuæ, & infirmata eſt, tu verò perfeciſti eam. Vtilis prorſus infirmitas, quæ medici manum requirit: & ſalubriter à ſe deficit, quam perficit Deus.

C

Pſ. 67. b

Quod regnum ſperare non poſſit, in cuius adhuc carne peccatum regnat. Cap. XI.

SEd quia non eſt via ad regnum Dei ſine primitijs regni, nec ſperare poteſt cæleſte regnum, cui nec ſuper propria mẽbra adhuc regnare donatur, ſequitur vox dicens: Beati mites, quoniam ipſi hereditabunt terram. Ac ſi euidentius dicat: Mitiga efferos voluntatis motus, & crudelem beſtiam manſuefacere cura. Ligatus es, ſoluere ſtudeas quod rumpere omninò non poſſis. Eua tua vita eſt, vim facere, aut eatenus eam offendere nullo modo præualebis. Nec mora, reſpirans homo inter hæc verba, atque id quoque facilius reputans, licet verecundus accedit, & delinire ſatagit viperam inflammatam. Arguit vitæ carnalis illecebras, & conſolationes ſecularis nugacitatis accuſat tamquam exiguas & indignas, ſed & breuiſſimas quoque & perniciosiſſimas omnibus amatoribus ſuis.

Matth. 5. a

C

Appetitus gulæ & libidinis, & ceterarum vanitatum, quem finem habeant. Cap. XII.

SVper hoc ait: nequam & inutili ſeruo tuo & ipſa fatere: Nec enim inficiari potes, ne in modico quidem tibi vniuerſa eius obſequia ſatisfacere aliquando potuiſſe. Voluptas gutturis quæ tanti hodie æſtimatur, vix duorum obtinet latitudinem digitorum, & eius tam modicæ partis tam exigua delectatio quanta paratur ſolicitudine, quantã deinde moleſtiam parit? Hinc monſtruoſius dilatantur renes & humeri, hinc tumentis vteri nõ tam impinguantur quam imprægnãtur aruina: & dum carnis onus oſſa non ſuſtinent, etiam morbi varij generantur. Sic libidinis illecebroſa vorago, quantis laboribus & diſpendijs, interdum & famæ vel honoris, aut etiam vitæ ipſius periculo comparatur, vt ad modicum flagrans ſulphureus vapor furentes ſtimulis agat, & apum par volantiũ vbi malè grata mella fuderit, nimis tenaci feriat icta corda morſu, cuius appetitus anxietatis & vecordiæ, actus abominationis & ignominiæ, exitus pœnitudinis & verecundiæ plenus eſſe dignoſcitur. Ceterum, ſpectacula vana rogo quid corpori præſtant, quidue animæ conferre videntur? At certè nihil in homine cui curioſitas proſit inuenies, Friuola prorſus & inanis ac nugatoria conſolatio, & neſcio quid illi durius imprecer, quã vt ſemper habeat quod requirat, qui iucundæ quietis pacem fugitans, curioſa inquietudine delectatur. Liquet ſanè vel ex hoc ipſo nihil his omnibus delectationis ineſſe, quorum ſolus tranſitus iuuat. Ceterum, vanitas vanitatum quam nihil ſit, vel ex ipſo nomine manifeſtius indicatur. Vanus vtique labor, qui ſtudio vanitatis aſſumitur. O doxa doxa, ait Sapiens, in millibus mortalium nihil aliud quàm aurium inflatio vana. Et tamen quantam putas infelicitatem hæc ipſa, quæ non tam felix vanitas quã vana felicitas parit? Hinc namque cæcitas cordis, ſicut ſcriptum eſt: Popule meus, qui te beatificant, in errorem te inducunt. Hinc ceruicoſus furor animoſitatis, hinc ſuſpicionis labor anxius, hinc liuoris crudele tormentum, & cremantis inuidiæ miſerior, quàm miſerabilior cruciatus, hinc diuitiarum amor inſatiabilis lõgè amplius deſiderio torquet animam, quam refrigeret vſu ſuo: vtpotè quarum acquiſitio quidem laboris, poſſeſſio vero timoris, amiſſio plena doloris inuenitur. Poſtremò vbi multæ opes, multi etiam qui comedunt eas: & vſus quidem diuitiarum apud alios, diuitibus ſolum nomen cedit & ſolicitudo. Et in his omnibus pro tam exiguis, aut magis ne exiguis quidem, ſed nullis eam paruipendere gloriam, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe: non tam inſipientiæ, quam infidelitatis eſſe videtur.

Boeth. lib. 3. de Conſol. metro 7.

E

Idẽ eod. lib. proſa 7.

Iſai. 3. b

Eccl. 5. c

De

F *De ſeruitute vitiorum & incertitudine mortis, Cap. XIII.*

NEC immeritò ſanè mundus hic poſitus in maligno, vana promiſſione deludit animas, propriæ conditionis & nobilitatis oblitas: quas non pudeat porcis in miniſterio ſubiugari, in deſiderio ſociari, nec ſic tamen infelici edulio ſatiari. Vnde enim hæc tanta puſillanimitas & abiectio tam miſerabilis, vt egregia creatura capax æternæ beatitudinis & gloriæ magni Dei, vtpotè cuius ſit inſpiratione cōdita, ſimilitudine inſignita, cruore redempta, fide dotata, ſpiritu adoptata, miſeram non erubeſcat ſub putredine hac corporeorum ſenſuum gerere ſeruitutem? Merito planè ne eos quidem apprehendere poteſt, quæ talem deſerens ſponſum, tales ſequitur amatores. Meritò ſiliquas eſurijt & nō accepit, qui porcos paſcere maluit, quàm paternis epulis ſatiari. Inſanus ſiquidem labor paſcere ſterilem quę non parit, & viduę benefacere nolle: omittere curam cordis, & curam carnis agere in deſiderio: impinguare & fouere cadauer putridum, quod paulo poſt vermium eſca futurum nullatenus dubitatur. Nam & ſeruire mammonę, & auaritiam colere (quod eſt ſeruitus idolorum) aut vanitatem ſectari, prorſus degeneris animæ indicium eſſe quis neſciat.

G *De infidelitate diuitiarum congregatarum. Cap. XIIII.*

ESTO tamen magna ſint & honeſta quæ mundus interim à maioribus ſuis errogare videtur, ſed infida eſſe quis neſciat? Certa nimirum eorum breuitas, & ipſius quoque breuitatis finis incertus, ſæpè viuentem deſerunt, nam morientem nec rarò ſequuntur. Quid verò in rebus humanis certius morte, quid hora mortis incertius inuenitur? Non miſeratur inopiam, non diuitias reueretur, non generi cuiuſlibet, nō moribus, non ipſi denique parcit ætati, niſi quod ſenibus quidem in ianuis, adoleſcentibus in inſidijs eſt. Infelix proinde qui in huius vitæ tenebris, & lubrico fidens, perituram inſumit operam, nec aduertit quoniam vapor eſt ad modicum parens, & vanitas vanitatum. Obtinuiſti tandem ambitioſe quam ex longo concupieras dignitatem? ſerua quod habes. Impleſti pecunioſe loculos tuos? ſolicitus eſto ne perdas. Vberes fructus attulit ager tuus? dirue horrea tua vt maiora ædifices, muta quadrata rotundis: dic animæ tuæ, habes multa bona repoſita in annos plurimos. Erit enim qui dicat: Stulte, hac nocte animam tuam repetent à te: quæ autem paraſti, cuius erunt? *Luc. 12.*

Quod temporalia opera quaſi ſemina ſunt mercedis æternæ. Cap. XV.

ATque vtinam tantum congregata perirent, & non deterius ipſe quoque periret congregator eorum. Eſſet vtique tolerabilius perituro, quam peremptorio inſudare labori. Nunc verò ſtipendia peccati mors: & qui in carne ſeminat, de carne metet corruptionem. Nec enim opera noſtra tranſeunt vt videntur, ſed temporalia quæque velut æternitatis ſemina iaciuntur. Stupebit inſipiens cum ex hoc modico ſemine copioſam viderit exſurgere meſſem, ſeu bonam, ſeu malam, pro diuerſa qualitate ſementis. Hoc qui cogitat, nullum omninò paruum reputat eſſe peccatum, quod futuram meſſem potius æſtimet, quam ſementem. Seminant ergo dum neſciunt, & ſeminant dum occultant homines iniquitatis myſteria, dum vanitatis conſilia celant, dum perambulant in tenebris negotia tenebrarum. H

Quod impoſſibile ſit peccantem latere. Cap. XVI.

PARIETES, inquit, ſunt vndique, quis me videt? Eſto, nemo te videat, non tamen, nullus. Videt te Angelus malus, videt te Angelus bonus, videt, & bonis & malis maior Angelis Deus, videt accuſator, videt teſtium multitudo, videt & ipſe iudex cuius te oportet aſſiſtere tribunali, ſub cuius ſanè oculis velle delinquere tam inſanum, quam horrendum incidere in manus Dei viuentis. Noli eſſe ſecurus, latent inſidiæ quas latere non poſſis. Latent inquam inſidiæ, quas vt deprehendere ipſe non potes, ſic non potes ipſe non deprehendi. Audit planè qui plantauit aurem, & qui finxit oculum, ipſe conſiderat. Non illius Solis arcet radios I

radios, maceria lapidum, quos ipſe creauit, non vel ipſe corporis huius paries veritatis excludit aſpectum. Nuda ſunt eius oculis omnia, penetrabilior eſt ancipiti gladio. Ipſas quoque non modo cernit, ſed & diſcernit cogitationum vias, & medullas affectionum. Denique ſi non totam humani cordis abyſſum, & quidquid in ipſo latet inſpiceret præ ipſo, non ille iam nil ſibi conſcius iudicantis ſeſe Domini ſententiam tãtopere formidaret. 1.Cor. 4.a Mihi (inquit) pro minimo eſt vt à vobis iudicer, aut ab humano die, ſed neque meipſum iudico: nihil enim mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Qui autem iudicat me, Dominus eſt. Si tu obiectu parietis, aut cuiuſlibet ſimulationis prætentu, humana fruſtrari poſſe iudicia gloriaris, certus eſto non illum vera crimina præterire qui de falſis etiam accuſare criminibus conſueuit. Si tantopere eius qui nihilominus fortè tuam vereatur, proximi conſcientiam reformidas, multo minus eos contemnas quibus odioſa magis iniquitas, & longè amplius execrabilis corruptio eſt. Si denique Deum non times, & ſolos hominum reuereris aſpectus, memor eſto hominem Chriſtum hominum facta ignorare non poſſe, vt quod coram me attentare minimè prorſus auderes, multo minus audeas coram ipſo: quodq. non dico non liceret, ſed nec liberet quidem præſu-
K mere vidente conſeruo, inſpiciente Domino vel cogitare penitus exhorreſcas. Alioquin ſi carnis oculum magis quam gladium qui carnes habet deuorare formidas: & is quoque timor quem times, eueniet tibi, & accidet quod vereris. Nihil opertum quod non reueletur, vel occultum quod non ſciatur. Arguentur à luce in lucẽ prolata opera tenebrarum: nec modo obſcœnitatum abominanda ſecreta, ſed iniqua commercia vendentium ſacramenta, & fraudulenta ſuſpiria adinuenientium dolos, & iudicia ſubuertentiũ, qui nouit omnia, nota faciet vniuerſis: cum cœperit ſcrutator ille cordis & renum ſcrutari Hieruſalem in lucernis.

Quid ſentiendum ſit de his qui impiè agunt. Cap. XVII.

QVID ergo ibi facturi ſunt, imò potius quid paſſuri qui crimina commiſerunt, vbi audituri ſunt: Ite in ignem æternum, qui pietatis opera non fecerunt? Quando vero admittetur ad nuptias, qui nec lumbos præcinxit vt abſtineret à malo, nec lucernam tenuit vt faceret bonum: quando nec virginitatis integritas, nec lampadum claritas ſolius olei poterit excuſare defectum? Aut quis illos manere credendus eſt cruciatus, qui in hac vita non ſolum mala, ſed fortè peſſima perpetrant, ſi ſic ſunt cruciandi, qui hic bona receperunt, vt in medio flammæ æſtuantibus linguis, ne minimæ quidem ſtil- L læ obtinere refrigerium queant? Caueamus ergo mala opera, nec includentis ſagenæ fiducia, liberè intra eccleſiam delinquamus: hoc ſcientes, quia non omnes quos ſagena trahit, piſcatorum vaſa recipient, ſed erit cum ad litus venerint, eligent bonos in vaſa, malos autem foras mittent. Neque hoc contenti lumborum cingulo, accendamus etiam lucernas noſtras, & inſtãter operemur bonum, cogitãtes quod omnis arbor non modo quæ malum fecerit fructum, ſed etiam quæ bonum non fecerit, excidetur, & in ignem mittetur, illum vtique ignem æternum qui paratus eſt diabolo & Angelis eius. Ceterum, ſic declinemus à malo, vt faciamus bonum: inquiramus pacem, non gloriam proſequamur. Illa enim Dei eſt, & eã alteri non dabit. Gloriam, inquit, meam Iſ.42.b alteri non dabo. Et dicebat homo ſecundum cor Dei: Non nobis Domine, non no- Pſ.131.b bis, ſed nomini tuo da gloriam. Recordemur etiam Scripturæ dicentis: Si rectè offeras, & non rectè diuidas, peccaſti. Recta eſt fratres, illa noſtra diuiſio, nemo detractet. Alioquin ſi cui forſitan minus placet, ſciat non noſtram eſſe, ſed Angelorum: Priores enim Angeli cecinerunt: Gloria in excelſis Luc.2.b Deo, & in terra pax hominibus bonę voluntatis. Seruemus ergo in vaſis oleum, ne forte (quod abſit) clauſas iam nuptiarum ianuas fruſtra pulſantes, verbum audiamus amarum, & de intus nobis ſponſus reſpondeat: Neſcio vos. Adhuc tamen mors poſita eſt non modo ſecùs iniquitatem, ſterilitatem, vanitatem, ſed & ſecùs introitum ipſius etiam voluptatis. Quocirca opus eſt M fortitudine aduerſus tentamenta peccati, vt rugienti leoni reſiſtamus fortes in fide, & ignita ipſius iacula hoc ipſo clypeo viriliter repellamus. Opus eſt iuſtitia, vt operemur bonũ. Opus eſt prudentia, ne cum fatuis virginibus reprobemur. Opus denique temperantia, ne voluptatibus indulgentes, au-

diamus

diamus aliquando, quod miſer ille epularum pariter, & veſtium ſplendore finito, dum miſericordiam precaretur audiuit: *Luc. 16. f* Memento fili, quod recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic conſolatur, tu verò cruciaris. Planè terribilis Deus in conſilijs ſuper filios hominum, & ſi terribilis eſt, etiam miſericors inuenitur, dum futuri formam iudicij non occultat. *Ezech. 18. a* Anima enim quæ peccauerit, ipſa morietur; & palmes qui fructum non fecerit, excidetur; Virgo cui defuerit oleum, à nuptijs excludetur; & qui bona receperit in vita, cruciabitur in futura. Quod ſi fortè contingat in vnoquolibet ſimul hæc quattuor inueniri, ea planè extrema deſperatio eſt.

Quod ſpiritui ad bonum parato reſiſtit caro. Cap. XVIII.

HAEC igitur, & his ſimilia intus ſuggerit ratio voluntati, eo copioſius quo perfectius illuſtratione ſpiritus edocetur. Felix ſane cuius voluntas ſic ceſſerit, & acquieuerit conſilio rationis, vt à timore concipiens, promiſſionibus deinceps cæleſtibus foueatur, & parturiat ſpiritum ſalutis. A At fortè inuenietur rebellis, & obſtinata voluntas, & nec impatiens ſolum, ſed & monitis peior, & minis durior, & adhibitis acerbior blandimentis. Inuenietur forſitan, quæ nihil mota ſuggeſtionibus rationis, imo & graui furore commota reſpondeat dicens: Quouſque vos patior? prædicatio veſtra in me non capit. Scio quod aſtuti eſtis, ſed aſtutia veſtra in me locum non habet. Fortè & aduocans membra ſingula, ſolito amplius ſolitis iubet obedire concupiſcentijs, nequitijs deſeruire. Hinc nimirum eſt illud, quòd quotidianis diſcimus experimentis, eos, qui conuerti deliberant, tentari acrius à concupiſcentia carnis, & vrgeri grauius in operibus luti, & lateris, qui Aegyptum egredi, & Pharaonis imperium effugere moliuntur.

Quod lugendum ſit, & poſt luctum conſolandum. Cap. XIX.

VTinam autem qui eiuſmodi eſt, declinet impietatem, & terribile illud profundum caueat, de quo ſcriptum eſt. *Prou. 18. a* Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit. Fortiſſima ſiquidem potione curatur: & periclitabitur facile, niſi multa ſolicitudine ſtudeat medici obtemperare conſilijs, obſeruare præcepta. Vehemens eſt tentatio, & proxima deſperationi, niſi totum colligat, & ad miſerandum animæ ſuæ quam adeo miſeram & miſerabilem videt, conuertat affectum, & audiat vocem dicentem: B *Matth. 5. a* Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur. Lugeat abundanter: quia lugendi tempus aduenit, & ad ſorbendas iuges lacrymas iſta ſufficiunt. Lugeat, ſed non ſine pietatis affectu, & obtentu conſolationis. Conſideret nullam ſibi inueniri requiē in ſeipſo, ſed omnia plena miſeriæ, & deſolationis. Conſideret non eſſe bonum in carne ſua, ſed in ſæculo nequam nihil niſi vanitatem, & afflictionem ſpiritus contineri. Conſideret, inquam, nec intus, nec ſubtus, nec circa ſe ſibi occurrere conſolationem: vt vel tandem aliquando diſcat quærendam ſurſum, & de ſurſum eſſe ſperandam. Lugeat interim plangens dolorem ſuum, exitus aquarum deducat oculus eius, & palpebra non quieſcat. Nimirum purgatur lacrymis oculus ante caligans, & acuitur viſus, vt intendere poſſit in ſereniſſimi luminis claritatem.

Quod poſt conſolationem ad cæleſtia contemplanda accedendum eſt. Cap. XX.

EX hoc ſanè ſuſpiciat per foramen, proſpiciat per cancellos, prædulcem radium proſequatur obtutu, & Magorum ſedulus imitator, lumen lumine quærat. Inueniet enim locum tabernaculi admirabilis, vbi panem Angelorum māducet homo, inueniet paradiſum voluptatis plantatum à Domino, inueniet hortum floridum, & amœniſſimum, inueniet refrigerij ſedem, & dicet: O ſi audiat vocem meam miſera illa voluntas, vt ingrediens videat bona, & viſitet locum iſtum: hic nimirum inueniet requiem ampliorē, &

me quoque eo minus inquietabit, quo minus inquietabitur ipſa. Neque enim mentitur qui dixit: Tollite iugum meum ſuper vos, & inuenietis requiem animabus veſtris. *Matth. 11.d* In huius fide promiſſionis exacerbata blandius alloquatur, & ſimulata quadam hilaritate, & ſpiritu māſuetudinis eam conueniens dicat: Ceſſet penitus indignatio tua: non ego ſum qui te offendere poſſim: tuum eſt corpus, tuus & ego ipſe: non eſt quod timeas, non eſt quod verearis. Nec mirum ſi fortè amarius adhuc reddiderit illa reſponſum, vt dicat, quia multæ cogitationes ad inſaniam nos adduxerunt; ſuſtineat interim æquanimiter ac diſſimulet omnino quod agitur, donec inter loquendum inducens alia pro alijs, opportunè aliquando inferat dicens: Inueni hodie hortum pulcherrimum & amœniſſimum locum: bonum eſſet illic nos eſſe: nam & tibi nocet in hoc lecto ægritudinis, in hoc doloris ſtrato verſari, in hoc cubili tuo graui corde compungi. Aderit Dominus quærenti ſe, animæ ſperanti in ſe aderit votis ſupplicibus, & verbis eius efficaciam miniſtrabit. Excitabitur deſiderium voluntatis, vt non modo videre locum, ſed & introire paulatim, & manſionem inibi facere concupiſcat.

D

Quod in hac contemplatione requieſcendum ſit. Cap. XXI.

NEC verò locum reputes corporalem: paradiſum hunc voluptatis internæ. Non pedibus in hunc hortum, ſed affectibus introitur. Nec terrenarum ibi commendatur arborum copia, ſed virtutum vtique ſpiritualium iucunda decoraque plantatio. Hortus concluſus vbi fons ſignatus in quattuor capita deriuatur, & ex vna ſapientiæ vena, virtus quadripartita procedit. Splendidiſſima quoque inibi lilia vernant, & cum flores apparent, etiam vox turturis auditur. Illic Nardus ſponſæ fragrantiſſimum præſtat odorem, & cetera quoque aromata fluunt, Auſtro ſpirante, Aquilone fugato. Ibi media eſt arbor vitæ, malus illa de cantico, cunctis pretioſior lignis ſiluarum, cuius & vmbra ſponſam refrigerat, & fructus dulcis gutturi eius. Ibi continentiæ nitor, & ſinceræ veritatis intuitus oculos cordis irradiat: auditui quoque dat gaudium & lætitiam dulciſſima vox conſolatoris interni. Ibi quibuſdam ſpei naribus influit iucundiſſimus odor agri pleni cui Dominus benedixit. Ibi auidiſſimè prælibantur incomparabiles deliciæ caritatis, & ſucciſis ſpinis ac vepribus quibus antea pungebatur, vnctione miſericordiæ perfuſus animus in conſcientia bona feliciter requieſcit. Quæ quidem non inter vitæ æternæ præmia, ſed inter temporalis militiæ ſtipendia deputantur: nec ad futuram pertinent, ſed ad eam magis, quæ nunc eſt Eccleſiæ promiſſionē: hoc enim centuplum eſt quod in ſæculo ſæculi contemptoribus exhibetur. Nec tibi illud noſtro ſperaueris eloquio commendandum, ſolus ſpiritus eſt qui reuelat, ſine cauſa paginam conſulis, experientiam magis require. Sapientia eſt cuius pretium neſcit homo, de occultis trahitur, nec in terra ſuauiter viuentium inuenitur iſta ſuauitas. Nimirum ſuauitas Domini eſt, niſi guſtaueris, non videbis. Guſtate, inquit, & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus. *Pſ. 33.b* Manna abſconditum eſt, nomen nouum eſt, quod nemo ſcit, niſi qui accipit. Non illud eruditio, ſed vnctio docet: nec ſcientia, ſed conſcientia comprehendit. Sanctum eſt, margaritæ ſunt, nec faciet ipſe quod prohibet, qui cœpit facere, & docere. Neque enim canes, aut porcos iam reputat, quos prioribus abrenunciantes facinoribus atque flagitijs etiam conſolatur per Apoſtolum, dicens: Hæc quidem fuiſtis, ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis: tantum caueat, *1.Cor.6.e* ne reuertatur canis ad vomitum nec ſus lota ad volutabrum luti.

Quod guſtu contemplationis refectus habet intelligere diuina. Cap. XXII.

IN huius ergo oſtio paradiſi Diuini ſuſurri vox auditur, & ſacratiſſimum ſecretiſſimumq. conſilium quòd abſcōditum eſt à ſapientibus, & prudentibus, paruulis autem reuelatur. *Matth. 5.a* F Cuius ſanè vocis auditum non ſola iam ratio capit, ſed gratanter eum communicat & voluntati. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Altiſſimum planè conſilium, & inæſtimabile ſacramētum. Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus, qui de cælo nobis à regalibus ſedibus venit. Facta eſt valida fames in terra, & omnes iam non egere cœpimus, ſed ad extremā iam venimus egeſtatē. Denique & cōparati ſumus

iumentis inſipientibus, & ſimiles facti ſumus illis: etiam porcorum ſiliquas inſatiabiliter eſurimus. Qui pecuniam diligit, non ſatiatur: qui luxuriam diligit, non ſatiatur: qui gloriam quærit, non ſatiatur. Denique, qui mundũ amat, numquam ſatiatur. Noui ego homines ſatiatos hoc mundo, & ad eius omnem memoriam nauſeantes. Noui ſatiatos pecunia, & ſatiatos honoribus, ſatiatos voluptatibus, & curioſitabus huius mũdi, nec mediocriter, ſed vſque ad faſtidium ſatiatos. Et facilè eſt cuique veſtrum hanc ſatietatem per Dei gratiam obtinere: neque enim parit hanc copia, ſed contemptus. Sic fatui filij Adam porcorum vorando ſiliquas, non eſurientes animas, ſed eſuriem ipſam paſcitis animarum. Sola nimirũ hoc edulio inedia veſtra nutritur, ſola fames alitur cibo innaturali. Et dico plenius exempli gratia, vnum ſumens è multis quæ humana vanitas concupiſcit. Non prius ſatiabantur corda hominum auro, quam aura corpora ſatientur. Nec indignetur auarus; & de ambitioſis, & luxurioſis etiam & de facinoroſis eadem ſententia eſt. Si quis mihi fortè non credit, experientiæ cre[d]at, vel propriæ, vel multorum. Quis in vobis eſt fratres, qui ſatiari cupiat, & deſiderium ſuum optet impleri. Incipiat eſurire iuſtitiam, & non poterit non ſatiari. Panes illos deſideret qui in domo patris abundant, & inueniet ſeſe continuo ſiliquas faſtidire porcorum. Guſtum iuſtitiæ, vel exiguum ſtudeat experiri, vt eo ipſo deſideret amplius, & amplius mereatur, ſicut ſcriptum eſt. Qui edit me, adhuc eſuriet: qui bibit me, adhuc ſitiet. *Eccl.24 c* Hoc enim cognatum magis ſpiritui, & naturalius deſiderium vehementius occupat cor humanum, ceteraq. viriliter deſideria pellit. Sic nimirum fortem armatum fortior ſuperat, ſic clauus clauo ſolet extrudi. Beati ergo, qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Nondum quidem ipſa qua non ſatiabitur homo, & viuet, ſed ceteris vniuerſis, quę prius inſatiabiliter fuerunt cõcupita: vt ex hoc ſibi voluntas ad ſeruiendum prioribus concupiſcentijs corpus vendicare deſiſtẽs rationi prorſus exponat, magis autem vrgeat ipſa ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem: non minore zelo, quam prius exhibuiſſet ſeruire iniquitati ad iniquitatem.

Quod peccata punita nec iterata nil poſſint obeſſe. Cap. XXIII.

CEterum iam & voluntate mutata, & in ſeruitutem redacto corpore, velut ſiccato iam aliquatenus fonte, & oppilato foramine, tertium adhuc idq. grauiſſimum reſtat, de purganda ſcilicet memoria, exhaurienda ſentina. Quomodo enim à memoria mea H
excidet vita mea? Membrana vilis & tenuis, atramentum fortè prorſus ebibit; qua deinceps arte delebitur? Non enim ſuperficietenus tinxit, ſed prorſus totã intinxit. Fruſtra conarer eradere, ante ſcinditur charta quã characteres miſeri deleantur. Ipſam enim fortè memoriã delere poſſet obliuio, vt videlicet mente captus eorum nõ meminerim, quæ commiſi. Ceterum, vt memoria integra maneat, & ipſius maculæ deleantur, quæ nonacu'a poſſet efficere? Solus itaque ſermo viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: Dimittuntur tibi peccata tua. Murmuret Phariſæus, & dicat: Quis *Marc.2* poteſt dimittere peccata niſi ſolus Deus? Mi- *a* hi enim qui id loquitur Deus eſt, & nõ æſtimabitur alius ab il'o qui adinuenit omnem viam diſciplinæ, & dedit illam Iacob puero ſuo, & Iſrael dilecto ſuo. Poſt hæc in terris *Baruc.* viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. *3.a* Huius indulgentia delet peccatum, nõ quidem, vt à memoria excidat, ſed quod prius ineſſe pariter & inficere conſueuiſſet, ſic de cetero inſit memoriæ, vt eam nullatenus decoloret. Multorum enim nunc peccatorum, quæ vel à nobis, vel ab alijs commiſſa nouimus, recordamur: ſed propria quidẽ inquinant, aliena nõ nocent. Vt quid hoc, niſi qđ in his erubeſcimus ſingulariter, hæc nobis ſingulariter imputãda veremur? Tolle damnationẽ, tolle timorem, tolle confuſionem, quæ quidem omnia planè plena remiſſio tollit, & non modo non oberunt, ſed etiam cooperabuntur in bonum, vt deuotas ei referamus gratias qui remiſit.

De miſericordia quæ promittitur miſerenti. Capitulum XXIIII.

IAm verò ſupplicanti pro ea, congruè reſpõdetur: Beati miſericordes, quo- *Matth.* niam miſericordiam conſequentur. *5.a* Miſerere ergo animæ tuæ, qui Deum tibi vis miſereri. Laua per ſingulas noctes *Pſ.6.b*

lectum tuum,lacrymis tuis ſtratum tuum rigare memento. Si compaſſus fueris tibiipſi, ſi laboras in gemitu pœnitentiæ, (primus hic gradus miſericordiæ eſt) miſericordiam vtique conſequeris. Quod ſi fortè magnus, & multus peccator es,ac magnam quæris miſericordiam, ac multitudinem miſerationum, tu quoque miſericordiam tuam magnificare, & multiplicare labora, reconciliatus eſto tibiipſi: nam,& tibi grauis factus eras,quod poſitus eſſes contrarius Deo. Et hac ſanè in domo propria reformata pace eamdem neceſſe eſt prius erga proximos dilatari, vt nouiſſimè oſculetur te & ipſe oſculo oris ſui, & quemadmodum ſcriptum eſt: Reconciliatus, pacem habeas ad Deum. Dimitte his, qui in te peccauerunt, & dimittetur tibi,quod ipſe peccaſti, dum ſecura conſcientia oraueris Patrem, & dixeris: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Si fortè quempiam defraudaueris, redde vel ſimplum, quod ſupereſt da pauperibus, & miſericordiam præſtans miſericordiam conſequeris. Si fuerint peccata tua ſicut coccinum, quaſi nix dealbabuntur. Et ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lana alba erunt. Vt non confundaris ſuper cunctis adinuentionibus tuis quibus præuaricatus es, in quibus nunc erubeſcis, fac eleemoſynam, ſi non potes de terrena ſubſtantia, de voluntate bona: & omnia munda erunt: non modo illuminata ratio, & correcta voluntas, ſed ipſa quoque memoria munda erit:vt ex hoc iam voceris ad Dominum, & audias vocem dicentis: Beati mundo corde.

Rom.5.a

Matth.6.b

Iſai.1.c

K

Quod vt Deus videatur, cor mundandum eſt. Cap. XXV.

Matth.5.a

Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.Magna promiſſio fratres mei, & totis deſiderijs affectāda. Hæc.n.viſio,confirmatio eſt ſicut Ioannes Apoſtolus ait: Nunc filij Dei ſumus,ſed nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit,ſimiles ei erimus: quia videbimus eum ſicuti eſt. Hæc viſio vita æterna eſt, ſicut ipſa in euangelio Veritas ait: Hæc eſt vita æterna,vt cognoſcant te ſolum verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum. O libilis macula quæ beatam nobis adimit viſionem, & execrabilis negligentia qua diſſimulamus interim illius oculi mundationem.Vt enim corporeus nobis viſus aut humore interiori,aut exterioris iniectione pulueris impeditur: ſic & intuitus ſpiritualis interdum quidem propriæ carnis illecebra,interdū curioſitate ſæculari & ambitione turbatur.Quod quidem non minus nos experientia propria, quam Diuina pagina docet, vbi legitur ſcriptum: Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. In vtroque tamen ſolum quod hebetat & confundit obtutum, peccatum eſt, nec aliud inter oculum & lucem, inter Deum & hominem ſeparare videtur. Quādiu enim in hoc corpore ſumus, peregrinamur à Domino,non vtique corporis eſt culpa, huius ſcilicet quod gerimus corpus mortis: magis autem quod corpus peccati ſit caro, in qua bonum non eſt, ſed potius lex peccati. Interdum tamen corporeus oculus non adhuc feſtuca manente,ſed iam ſublata, vel exſufflata aliquādiu caligare videtur,quod quidem & ipſum in interiori oculo qui in ſpiritu ambulat ſæpius experitur. Neque enim vbi ferrum exſtraxeris, continuò vulnus redditum eſt ſanitati, ſed tunc primum neceſſe eſt adhibere fomenta, & operam dare curationi.Nemo ergo ſentinam eijciens,mundatum ſeſe protinus arbitretur, quinimò nouerit ſe multis purificationibus egere. Nec modo lauandum aqua, ſed & purgandum,& examinandum igni,vt dicat:Tranſiuimus per ignem & aquam, & eduxit nos in refrigerium. Beati ergo mundo corde,quoniam ipſi Deū videbunt.Nunc quidem per ſpeculum in ænigmate, in futuro autem facie ad faciem, vbi nimirū faciei noſtræ fuerit cōſummata munditıes, vt ſibi eam exhibeat glorioſam, nō habentem maculam neque rugam.

1.Io.3.a

Io.17.a

Sap.9.d

L

Pſ.65.c

Matth.5.a

De pacato, patiente, & pacifico. Capitulum. XXVI.

Vbi opportune illico ſubinfertur: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Eſt enim homo pacatus, qui bona pro bonis reddens,quantum in ſe eſt, nemini vult nocere. Eſt alius patiens,qui nō reddēs mala pro malis, etiā potēs eſt ſuſtinere nocentem.Eſt & pacifices,qui bona pro malis reddēs, in promptu habet & prodeſſe nocenti.

M

Ibidem.

Primus

Primus quidem paruulus eſt, & facil. ſcandalizatur, nec facilè qui huiuſmodi eſt, in hoc ſæculo nequam, & pleno ſcandalis poterit obtinere ſalutem. Secundus (vt ſcriptum eſt) in patientia ſua poſſidet animam ſuam. Nam tertius quidem non modo ſuā poſſidet, ſed & multorum animas lucrifacit. Primus quantum in ipſo eſt pacem habet. Secundus pacem tenet. Tertius pacem facit. Merito proinde beatificatur nomine filij, quòd opus filij impleuerit, vt poſt ſuam non ingratus reconciliationem, etiam alios reconciliet patri ſuo. Siquidem qui bene miniſtrauerit, bonum gradum ſibi acquirit, nec in domo patris gradus melior credendus
Rom. 8. c eſt eſſe quam filij. Si enim filij, & heredes, heredes quidem Dei, coheredes autē Chri-
Ioā. 12. b ſti, vt quemadmodum dicit: Vbi ipſe eſt, ibi ſit & miniſter ſuus. Fatigauimus vos prolixitate ſermonis, & detinuimus vltra quam oporteret. Ex hoc iam finem faciamus loquacitati noſtræ, quem ſi non imperat verecundia, videtur imperare vel hora. Mementote tamen Apoſtoli, quem aliquando verbum prædicationis vſque in mediam
2. Cor. 11. a noctem legitis protraxiſſe. Vtinam adhuc (vt ipſius verbis vtar) ſuſtineatis modicum quid inſipientiæ meæ. Aemulor enim vos Dei æmulatione.

A *Increpatio ad ambitioſos, qui non mundato corde Deum alijs pacificare præſumunt. Cap. XXVII.*

Filioli mei, quis demonſtrabit vobis fugere à ventura ira? Nemo enim magis iram meretur, quam amicum ſimulans inimicus. Iuda oſculo tradis filiū hominis, homo vnanimis, qui ſimul mecum dulces capiebas cibos, qui in parop̄ſide manum pariter intinxiſti? Non
Luc. 24. c eſt tibi pars in oratione qua orat ad patrē, & dicit: Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. Væ vobis qui clauem tollitis non ſcientiæ ſolum, ſed auctoritatis: nec ipſi introitis, & multipliciter impeditis quos introducere debuiſtis. Tollitis enim & non accipitis claues. De quib. Dominus queritur
Oſee 8. a per Prophetam: Ipſi regnauerūt, & non ex me: principes exſtiterunt, & ego non vocaui eos. Vnde tantus prælationis ardor, vnde ambitionis impudentia tanta, vnde veſania tanta præſumptionis humanæ? Audeat ne aliquis veſtium terreni cuiuſlibet reguli, non præcipiente, aut etiam prohibente eo occupare miniſteria, præripere beneficia, negotia diſpenſare? Nec tu Deum putes, quæ in magna domo ſua à vaſis iræ aptis in interitum ſuſtinet, approbare. Multi quidem veniunt; ſed conſidera quis vocetur. Ordinem ipſum Dominici ſermonis attende: Beati, inquit, mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Ac deinde: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Mundi cordis vtique vocat pater cæleſtis, qui non quærunt quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti: nec quod ſibi vtile, ſed quod multis. Petre, inquit, amas me? Domine, tu ſcis quia amo te. Paſce oues meas. Quando enim ſic amatas oues committeret non amanti? Nimirum hoc quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur. Væ miniſtris infidelibus, qui necdum reconciliati, reconciliationis alienæ negotia quaſi homines, qui iuſtitiam fecerint apprehendunt. Væ filijs iræ, qui ſe miniſtros gratiæ profitentur. Væ filijs iræ, qui pacificorum ſibi vſurpare gradus, & nomina non verentur. Væ filijs iræ, qui fideles ſeſe mediatores pacis, vt peccata populi comedant, mentiuntur. Væ qui ambulantes in carne, Deo placere non poſſunt, & placere velle præſumunt.

Matth. 5. a (margin, beside "attende: Beati…")
B
Ioā. 21. c (margin, beside "multis. Petre…")

Quod quidam pacificorum gradus ſibi vſurpent. Cap. XXVIII.

Non miramur fratres, quicumque præſentem ſtatum Eccleſię miſeramur, non miramur de radice colubri regulum orientem. Non miramur ſi vindemiat vineam Domini, qui inſtitutam à Domino prætergreditur viam. Impudenter enim pacifici gradum, & filij Dei vices occupat homo, qui nec primam quidem adhuc vocem Domini ad cor reuocantis audiuit: aut ſi quando forſitan cœperit audire, reſiliens fugit ad folia, vt abſconderetur in eis. Propterea necdum peccare quieuit, ſed lōgam adhuc trahit reſtem: necdum factus eſt vir videns C paupertatem ſuā: ſed dicit quia diues ſum, & nullius egeo, cum ſit pauper, & nudus, & miſer, & miſerabilis. Nihil illi de ſpiritu māſuetudinis, quo præoccupatos in delicto poſſit inſtruere, conſiderans ſeipſū, ne & ipſe tentetur. Cōpunctionis lacrymas neſciens lætatur magis cum male fecerit, & in rebus peſſi-

peſſimis exultat. Nimirum vnus eorum eſt, quibus Dominus ait: Væ vobis qui ridetis nunc, quoniam flebitis. Pecuniam nō iuſtitiam concupiſcunt oculi eius, & omne ſublimè videt: miſerabiliter eſurit dignitates, gloriam ſitit humanam, procul ab eo miſericordię viſcera, ſæuire potius, & tyrānum exhibere lætatur, quæſtum æſtimat pietatem. Quid de munditia cordis loquar? Vtinam nō illud obliuioni dediſſet tamquam mortuus à corde, vtinam non eſſet columba ſeducta non habens cor, vtinam eſſet quod vel deforis eſt mundum, nec ea quæ corporalis eſt maculata tunica inueniretur, vt obediret vel in hac parte dicenti: Mundamini qui fertis vaſa Domini.

Luc. 6. d

Iſai. 52. c

Exprobratio quod incontinentes ſacros ordines impudenter temerare non verentur.
Cap. XXIX.

NOn accuſamus vniuerſitatem ſed nec vniuerſitatem poſſumus excuſare. Reliquit ſibi Dominus multa millia. Alioquin niſi corū nos excuſaret iuſtitia, & illud nobis ſemen ſanctum Dominus Sabaoth reliquiſſet, olim iam ſicut Sodoma ſubuerſi eſſemus, & ſicut Gomorra ſimiliter perijſſemus. Dilatata ſiquidem videtur Eccleſia, ipſe etiam cleri ſacratiſſimus ordo, fratrum numerus ſuper numerum multiplicatus eſt. Verū etſi multiplicaſti gentem Domine, non magnificaſti lætitiam, dum nihil minus apparet deceſſiſſe meriti, quam numeri acceſſiſſe. Curritur paſſim ad ſacros ordines, & reuerenda ipſis quoque ſpiritibus Angelicis miniſteria homines apprehendunt ſine reuerentia, ſine conſideratione. Neque enim ſignum regni occupare cæleſtis, aut illius timent imperij geſtare coronam, in quibus auaritia regnat, ambitio imperat, dominatur ſuperbia, ſed & iniquitas, & luxuria etiam principatur: in quibus & peſſima forte appareat intra parietes abominatio, ſi (iuxta Ezechielis prophetiam) parietem fodiamus, vt in domo Dei videamus horrendum. Siquidem poſt fornicationes, poſt adulteria, poſt inceſtus, nec ipſæ quidem apud aliquos ignominiæ paſſiones, & turpitudinis opera deſunt: vtinam non fierent, quæ vſque adeo non conueniunt, vt nec Apoſtolum hæc ſcribere, nec nos dicere oporteret, vt nec dicentibus crederetur, quòd humanum aliquando occupauerit animum tam abominanda cupido. Numquid non olim ciuitates ille ſpurcitię huius matres Diuino prędamnatæ iudicio, & incendio ſunt deletæ? Numquid non gehennalis flamma moram non ſuſtinens, execrabilem illam præuenit tollere nationem, quod ipſius ſpecialiter eſſent peccata manifeſta præcedentia ad iudicium? Numquid non & ipſam vtpote cōſciam tantæ confuſionis tellurem abſumpſit ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum? Numquid in lacum horribilem ſolum omne redactum eſt? Amputata ſunt hydræ capita quinque: ſed heu innumera ſurrexerunt. Quis reædificauit vrbes flagitij, quis turpitudinis mœnia dilatauit, quis extendit propagines virulentas? Væ væ, inimicus hominum ſulphurei illius incēdij reliquias infelices circumquaque diſperſit, execrabili illo cinere Eccleſiæ corpus aſperſit, & ipſorum quoque miniſtrorum eius nonnullos ſaniæ fœtidiſſima ſpurciſſimaq. reſperſit. Heu genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, quis inter tua illa primordia tam Diuina, & ſpiritualibus affluentem chariſmatibus Chriſtianæ religionis ortum, credere poſſet poſſe talia in te aliquando reperiri? Ingrediuntur cum hac macula tabernaculum Dei viuentis, inhabitant cum macula, templum ſanctum Domini polluentes, iudicium multiplex accepturi, quod & tam grauiſſimas cōſcientias gerunt: & nihilominus ſeſe ingerunt in ſanctuarium Dei Tales enim non modo non placant Deum, ſed magis irritant, dum videntur in cordibus ſuis dicere: Non requiret. Irritant planè, & infenſum reddunt ſibi: vereor ne in his quibus eum ſe propiciare debuerant. Vtinam magis turrim inchoaturi, ſedentes computarent ne forte ſumptus non habeant ad perficiendum. Vtinam qui continere non valēt perfectionem temerariè profiteri, aut cœlibatui dare nomina vererentur. Sumptuoſa ſiquidem turris eſt, & verbum grande, quod non omnes capere poſſunt. Eſſet autem ſine dubio melius nubere quam vri, & ſaluari in humili gradu fidelis populi, quā in cleri ſublimitate, & deterius viuere, & diſtrictius iudicari. Multi enim, nō quidem omnes, ſed tamen multi, certum eſt, nec latere queunt præ multitudine, nec præ impudentia quærunt: multi vtique libertatem in qua vocati ſunt, in occaſionem carnis dediſſe videtur, abſtinen-

abſtinentes remedio nuptiali, & in omne deinceps flagitium effluentes.

Exhortatio ad pœnitentiam, vt prius humiliati poſt exaltentur.
Cap. XXX.

PArcite obſecro fratres, parcite animabus veſtris, parcite ſanguini qui pro vobis effuſus eſt. Horrendum cauete periculum, igneni qui paratus eſt, declinate. Inueniatur tandem non irriſoria perfectionis profeſſio, exhibeatur etiam filius in ſpecie pietatis, non ſit inanis cœlibis vitæ forma, & vacua veritatis. Quid ni periclitetur caſtitas in delicijs, humilitas in diuitijs, pietas in negotijs, veritas in multiloquio, caritas in hoc ſæculo nequam? Fugite de medio Babylonis, fugite, & ſaluate animas veſtras. Conuolate ad vrbes refugij, vbi poſſitis & de præteritis agere pœnitentiam, & in præſenti obtinere gratiam, &
G futuram gloriam fiducialiter præſtolari. Nō vos retardet conſcientia peccatorum, quia vbi illa ſuperabundauerunt, ſuperabundare gratia conſueuit; non pœnitentiæ auſteritas ipſa deterreat: Neque enim condignæ ſunt paſſiones huius temporis ad præteritam culpam, quæ remittitur, non ad præſentem conſolationis gratiam, quæ immittitur, non ad futuram gloriam, quæ promittitur nobis. Denique nulla eſt tanta amaritudo, quam non prophetica farina dulcoret, quam non ſapidam reddat ſapientia lignum vitæ. Si verbis non creditis, operibus credite, exemplis acquieſcite plurimorum. Currunt vndique peccatores ad pœnitentiam, & natura pariter & conſuetudine delicati, exteriorem omnino aſperitatem non reputant, vt exaſperatæ conſcientię leniantur. Nihil credentibus impoſſibile, nil amantibus difficile, nil aſperum mitibus, nil humilibus arduum reperitur, quibus & gratia fert auxilium, & obediendi deuotio lenit imperium. Quamdiu ambulatis in magnis, & mirabilibus ſuper vos? Magnum prorſus & mirabile eſt, miniſtrum eſſe Chriſti, & myſteriorum Dei eſſe diſpenſatorem. Longè ſuper vos eſt ordo pacificorum, niſi fortè omiſſis gradibus præoſtenſis ſaltare magis, quam aſcendere libet. Vtinam tamen quiſquis ſic intrat, ſi fieri poſſet, tam fideliter miniſtraret quam fiducialiter ſe ingeſſit. At difficilè fortaſſis, & impoſſibile eſt, vt ex amara radice ambitionis ſuauis fructus prodeat caritatis. Dico ego, ſi vultis audire, imò non ego, ſed Dominus. Cum vocatus fueris ad nuptias, recumbe in nouiſſimo loco: quia omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. *Luc. 14. d* H

De perſequutione ſuſtinenda ſecundum vltimam beatitudinem.
Cap. XXXI.

BEati, inquit, pacifici: quoniam filij Dei vocabuntur. Conſidera diligenter non pacidicos, ſed pacificos commendari. Sunt enim qui dicunt, & non faciunt. Sanè, quemadmodum non auditores legis iuſti ſunt, ſed factores, ſic non annunciatores pacis ſunt beati, ſed actores. Vtinam tamen noſtri quicumque videntur hodie Phariſæi (fortè enim aliqui ſunt) etſi non facerent, ſaltem dicerent quod oportet. Vtinam qui ſine ſumptu Euangelium ponere nolunt, ponerent vel pro ſumptu, vtinam vel Euangelizarent vt manducarent. Mercenarius, inquit, videt lupum venientem, & fugit. Vtinam hodie quicumque paſtores non ſunt, mercenarios gregi vellent ſe exhibere, non lupos. Vtinam ipſi non læderent, vtinam non fugerent nemine perſequente, vtinam non exponerent gregem, donec lupus veniens videretur. Nimirum ſuſtinendi fuerant, ſi inuenirentur, præſertim tempore pacis, recipientes mercedem ſuam, & pro mercede ſua ſaltem in cuſtodia gregis laborantes, dummodò non ipſi turbarent gregem, & gratis auerterent à paſcuis iuſtitiæ, & veritatis. Nam perſequutio quidem indubitanter mercenarios à paſtoribus ſegregat, & diſcernit. Quando enim tranſitoria damna non timeat, qui temporalia lucra ſectatur? Quando terrenam ſuſtineat perſequutionem propter iuſtitiam, qui terrenam mercedem plus quam iuſtitiam quęrit? Beati, inquit, qui perſequutionē patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnū cælorum. Paſtorum hæc beatitudo, non mercenariorum, multo minus latronum eſt, vel luporum. Vſque adeo ſiquidem perſequutionem non ſuſtinent propter iuſtitiam, vt perſequutionem malint, quam iuſtitiam ſuſtinere. Nempe contraria eſt operibus eorum, grauis eſt etiam eis ad audiendum. *Matth. 5. a* *Ioā. 10. c* I *Matth. 5. a*

dum. Ceterum propter auaritiam, propter ambitionem paratos eos videas vniuerſa pericula ſubire,ſuſcitare ſcandala, ſuſtinere odia,diſſimulare opprobria,negligere maledicta: vt non minus pernicioſa ſit animoſitas talium,quam puſillanimitas mercenariorum. Veris ergo paſtoribus dicit paſtor eorum, paſtor bonus, qui pro ouibus ſuis *Ibidem.* animam ſuam ponere non pepercit: Beati eritis,cum vos oderint homines, & cum ſeparauerint vos, & eiecerint nomẽ veſtrum tamquam malum, propter filium hominis; Gaudete in illa die & exſultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis. Siquidem non eſt quod fures timeant,qui ſibi in cælo theſaurizant. Non eſt quod cauſentur de multiplici tribulatione, vbi multiplicationem mercedis attendunt. Quinimò gaudeant magis, vt dignum eſt, quod non tam perſequutio, quam remuneratio augeatur, & exſultent eo abundãtius, quo plura ſuſtinent propter Chriſtum, vt eos proinde co- K pioſior merces maneat apud ipſum. Quid timidi eſtis modicæ fidei? Fidelis exſtat ſententia irrefragabili veritate ſubnixa, quia nulla nocebit aduerſitas,ſi nulla dominetur iniquitas. Sed parum eſt nocere,etiam proderit, & copioſius proderit, dummodo ſit iuſtitia in intẽtione, Chriſtus in cauſa,apud quem patientia pauperum non peribit in finem, ipſi gloria, & nunc, & ſemper, & in ſæcula ſæculorum. Amen.

Expliciunt Sermones Beati Bernardi de tempore, & Sanctis, & de diuerſis vtilibus materijs.

INCIPIVNT BEATI BERNARDI breues Sermones.

SERMO PRIMVS.

BEATA illa, & ſempiterna Trinitas,Pater, & Filius, & Spiritusſanctus, vnus Deus ſcilicet, ſumma potentia, ſumma ſapientia,ſumma benignitas creauit quandam Trinitatem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam, animam videlicet rationalem,quæ in eo præfert veſtigium quoddam illius ſummæ trinitatis, quod ex memoria, ratione, & voluntate conſiſtit. Creauit autem eam hoc modo, vt manens in illo,participatione eius eſſet beata, auerſa ab illo, quocumque ſe conferret, L remaneret miſera. Sed hæc trinitas creata elegit potius per motum propriæ voluntatis cadere,quam ex gratia conditoris per arbitrium ſtare. Cecidit ergo per ſuggeſtionẽ, delectationem, conſenſum, ab illa ſumma & pulchra trinitate,ſcilicet potentia,ſapientia, puritate, in quamdam contrariam & fœdam trinitatem,ſcilicet infirmitatem,cæcitatem, immunditiam. Memoria enim facta eſt impotens & infirma, ratio imprudens & tenebroſa, voluntas impura. Porrò memoria quæ ſimplicis Diuinitatis potentiam ſtans cogitabat,ab illa cadens,& velut ſuper ſaxa corruens, in tres partes confracta diſſilijt, ſcilicet in cogitationes affectuoſas,oneroſas,otioſas. Affectuoſas voco illas in quibus ipſa afficitur,vt in curis rerum neceſſariarum,edendi,bibendi,ceterorumq; ſimilium. Oneroſas in exterioribus adminiſtrationibus & occupationibus duris. Otioſas,quibus nec afficitur nec oneratur, & tamen ab æternorum contemplatione per illa diſtẽditur, vt ſi cogitet verbi gratia, equũ currentem, aut auem volantem. Rationis quoque triplex caſus eſt. Siquidem eius erat diſcernere inter bonum & malum, verum & falſum,commodum & incommodum. In quibus diſcernendis tanta modo caligine cæcatur, vt ſæpè in contrarium ducat iudicium, recipiens malũ pro bono, falſum pro vero, noxium pro commodo, & econuerſo. Numquam verò in his falleretur, ſi num- M quam lumine à quo creata eſt priuaretur. Sed quia & ipſa inde cecidit, proculdubio nihil aliud quam tenebras ſuæ cæcitatis inuenit. Vnde factum eſt vt & inſtrumentum perderet, ſcilicet illud triuium ſapientiæ, ethicam,logicam,phyſicam,quas nos poſſumus alijs vocare nominibus, moralem, inſpectiuam, & naturalem ſcientiam. Siquidẽ per ethicam eligitur bonum, & reprobatur malum, per logicam cognoſcitur verum & falſum, per phyſicam commodũ, & incommodum, id eſt, quid in vſum aſſumendum ſit, quid reſpuendum. Sequitur voluntas, cuius ruina ſimiliter tripartita eſt. Quæ enĩ ſummæ benignitati & puritati inhærere, & eam ſolam diligere debuit: per propriam iniquitatem à ſupernis in hæc infima lapſa, per concupiſcentiam carnis,& concupiſcentiam

tiam

tiam oculorum, & ambitionem ſæculi, terrena dilexit. Quid hoc infelicius caſu poteſt æſtimari, vbi pereunte memoria, ratione, voluntate, tota animæ ſubſtantia perimitur? Verumtamen hunc tam grauem, tam tenebroſum, tam ſordidum lapſum noſtræ naturæ reparauit illa beata trinitas, memor miſericordiæ ſuæ, immemor culpæ noſtræ. Venit ergo à Patre miſſus Dei Filius, & dedit fidem, poſt Filium miſſus Spiritusſanctus, & dedit caritatem. Per hæc duo, id eſt fidem & caritatem, facta eſt ſpes redeundi ad Patrem. Et hæc eſt trinitas, ſcilicet fides, ſpes, caritas, per quam velut per tridentem reduxit de limo profundi ad amiſſam beatitudinem illa incommutabilis & beata trinitas mutabilem, lapſam, & miſeram trinitatem.
A
Et fides quidem illuminauit rationem, ſpes erexit memoriam, caritas verò purgauit voluntatem. Cum ergo venit (vt dictum eſt) Dei filius, factus eſt homo, qui erat De⁹: tamquam medicus bonus dedit præcepta, quibus obſeruatis, reformaretur ſalus amiſſa. Vt verò præceptis faceret fidem, exhibuit ſigna. Vt eorumdem præceptorum perſuaderet vtilitatem, promiſit beatitudinem. Eſt igitur fides alia præceptorum, alia ſignorum, alia promiſſorum: id eſt, qua credimus in Deum, qua credimus Deum, qua credimus Deo. Per fidem præceptorum credimus in Deum. Credere autem in Deũ, eſt in eum ſperare, & eum diligere. Per fidem ſignorum credimus Deum, qui talia poteſt, & omnia poteſt. Per fidem promiſſorum credimus Deo, qui quidquid promittit, veraciter complet. Similiter quoque ſpes triplex eſt, & procedit de prædicta triplici fide: Nam de fide præceptorum oritur ſpes veniæ, de fide ſignorum ſpes gratiæ, de fide promiſſorum ſpes gloriæ. Caritas itidem ternario numero colligitur, de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta. Puritatem debemus proximo, conſcientiam nobis, fidem Deo. Puritas autem eſt, vt quidquid agitur, aut ad vtilitatem proximi, aut ad honorem fiat Dei. Maximè autem exhibenda eſt proximo, quia Deo manifeſti ſumus. Proximo autem non poſſumus, niſi in
B
quantum illi cor noſtrum aperimus. Conſcientiam bonam faciunt in nobis duo, pœnitentia & continentia, quando ſcilicet per pœnitentiam peccata commiſſa punimus, & per continentiam deinceps punienda non committimus: & hanc debemus nobis. Poſt hæc ſupereſt fides non ficta: quæ Deo vigilanter exhibenda eſt, vt nec propter proximum cui nos impendimus, offendamus Deum: nec propter conſcientiam quam per pœnitentiam & continentiam in humilitate cuſtodire volumus, minus exequamur mandatorum Dei obedientiã, & hæc eſt fides non ficta. Non ficta autem ponitur ad differentiam mortuæ fidei & fictæ. Mortua fides eſt quæ ſine operibus eſt. Fides ficta quæ ad tempus credit, & in tempore tentationis recedit. Vnde etiam ficta, id eſt, fragilis dicitur. Hæc omnia breuius poſſumus colligere, vt facilius commendentur memoriæ. Dicamus ergo. Eſt trinitas creatrix, Pater & Filius & Spiritusſanctus, ex qua cecidit creata trinitas, memoria, ratio & voluntas. Et eſt trinitas per quam cecidit, videlicet per ſuggeſtionem, delectationem, conſenſum. Et eſt trinitas in quam cecidit, videlicet impotentia, cæcitas, immunditia. Rurſus trinitas, quæ cecidit, id eſt memoria, ratio, voluntas. Singulæ cuiuſque tripartitus excidit caſus. Memoria cecidit in tres ſpecies cogitationum: affectuoſas, oneroſas, otioſas. Ratio in triplicem ignorantiam: boni & mali, veri & falſi com-
C
modi & incommodi. Voluntas in concupiſcentiam carnis, concupiſcentiam oculorũ, ambitionem ſæculi. Eſt trinitas per quam reſurgit, fides, ſpes, caritas. Quę trimembres habent ſubdiuiſiones. Eſt enim fides præceptorum, ſignorum, promiſſorum: eſt & ſpes veniæ, gratiæ, gloriæ: & eſt caritas de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta.

Sermo ſecundus.

AVe Maria gratia plena. Non in ſola virginitate conſtare poterat gratiæ plenitudo: neque enim omnibus eſt de ea accipere. Felices qui non inquinauerunt veſtimenta ſua, & cum Regina noſtra virginitatis priuilegio glorientur. Sed num vnam tantum benedictionem habes ò domina? *Gen. 27.* Et mihi obſecro vt benedicas. Perijt virtus illa à me, non eſt iam vel aſpirare ad illam. Computrui in ſtercore meo, vt iumentum factus ſum. Numquid non erit mihi etiam aliquid apud te, non erit vbi poſſim eſſe tecum, quia iam ſequi non valeo quocumque ieris? Quærit Angelus puellam quam præparauit *Gen. 24.*

Dominus

Dominus filio Domini ſui. Bibit ipſe de hydria tua, cognata ſibi virtute delectatus, ſed numquid non & iumentis potum tribues? Bibit Angelus quod virum non cognoſcis, bibent iumenta quod de humilitate ſingu-
Luc. 1. e lariter gloriaris. Reſpexit (inquit) Dominus humilitatem ancillæ ſuæ. Nam virginitas ſine humilitate habet fortaſſe glo-
Pſ. 137. b riam, ſed non apud Deum. Humilia ſemper excelſus reſpicit, & alta à longe cogno-
Iac. 4. b ſcit. Humilibus dat gratiam, ſuperbis re-
D ſiſtit. Sed fortè ne in his quidem duabus metretis plena eſt hydria tua: capax eſt etiã tertiæ, vt non modo Angelus & iumenta,
Ioan. 2. b ſed ipſe iam bibat Architriclinus. Hoc enim vinum bonum, quod ſeruauimus vſque adhuc, miniſter Angelus haurit, ſed vt ferat Architriclino. Patrem loquor, qui principium trinitatis Architriclinus iure vocatur. Ait ſane Angelus, fecunditatem Mariæ
Luc. 1. a commendãs, quæ tertia eſt metreta: Quod ex te naſcetur ſanctum, vocabitur filius Dei. Ac ſi dicat: Cum eo ſolo tibi eſt generatio iſta communis.

Sermo tertius.

AVe Maria gratia plena. Bene plena: quia Deo & Angelis & hominibus grata. Hominibus per fecunditatem, Deo per humilitatem. In hoc tertio à Domino ſe reſpectã
Pſ. 137. b teſtatur, qui humilia reſpicit, & alta à longe cognoſcit. Sicut enim oculi ſatanæ omne ſublime vident, ita oculi Domini omnem humilem intuentur. Vnde ait in Cantico Cã-
Cãt. 6. d ticorum: Reuertere reuertere Sunamitis, reuertere reuertere, vt intueamur te. Quater dicit reuertere, propter quadruplicem ſuperbiam, per quam auerſa à Domino nõ videbatur. Eſt enim ſuperbia cordis, ſuperbia oris, ſuperbia operis, ſuperbia habitus. Superbia cordis eſt, quando homo in oculis ſuis magnus eſt. Contra quam Sa-
Eccl. 23. a piens orat dicens: Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi. Et alibi: Væ qui
Iſai. 5. e ſapiẽtes eſtis in oculis veſtris. Superbia oris
E vel linguæ, quæ & iactantia dicitur, eſt, quando homo non ſolum magna de ſe ſentit, ſed etiam loquitur. Vnde Pſalmiſta: Di-
Pſ. 11. a ſperdat Dñs vniuerſa labia doloſa, & linguam magniloquam. Superbia operis eſt, quando homo exteriori quadam ſuperbia, vt magnus appareat agit. De qua idem Pſalmiſta ait: Non habitabit in medio domus *Pſ. 100.*
meæ, qui facit ſuperbiam. Superbia habitus eſt, quando homo vt glorioſus videatur, precioſis ſe ornat veſtibus. Vnde Paulus: *1. Tim. 2 c*
Non in veſte pretioſa. Et Dominus: Qui mollibus veſtiuntur, in domibus regum *Matth. 11. a*
ſunt, vbi ſuperbia abundat. Sunt autem quinque, quæ ad remedium tam mortiferæ peſtis à Domino rationali animæ ſunt poſita: locus, corpus, tentatio diaboli, prædicatio Chriſti, & eius conuerſatio. Locus, quia exilium, corpus, quia oneroſum, tentatio, quia inquietat, Chriſti prædicatio, quia ædificat, & eius conuerſatio, quia informat. His quaſi quinque ſenſibus Deus humilitatem operatur in anima. Sicut enim anima vita eſt corporis, ita Deus vita eſt animæ & ſicut corpus mortuum eſt quod per quinque ſenſus ab anima non vegetatur, ita anima mortua eſt quæ per hæc à Domino non humiliatur.

Sermo quartus.

INtrauit Ieſus in quoddam caſtellum, *Luc. 10. g*
& mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum ſuam. Ca- F
ſtellum vbi Chriſtus intrauit, voluntaria eſt paupertas, quæ habitatores ſuos à gemina impugnatione qua huius mundi amatores expugnantur, reddit ſecuros, ſcilicet propria inuidia & aliena. Paupertas enim dum putatur miſera, aliena caret inuidia: & quia eſt voluntaria, nemini quidquam inuidet. Duæ iſtæ ſorores, duas vitas amatorum paupertatis ſignificant. Quidam cum Martha ſoliciti Domino Ieſu duo pulmentaria præparant, ſcilicet correctionem operis cum ſalſamento contritionis, & opus pietatis cum condimento deuotionis. Hi verò qui cum Maria ſoli Deo vacant, conſiderantes quid ſit Deus in mundo, quid in hominibus, quid in reprobis, contemplantur quia Deus eſt mundi rector & gubernator, hominum liberator & adiutor, angelorum ſapor & decor, in ſeipſo principium & finis, reproborum terror & horror. In creaturis mirabilis, in hominibus amabilis, in Angelis deſiderabilis, in ſeipſo incomprehenſibilis, in reprobis intolerabilis.

Ser-

Sermo quintus.

Pſ.17.a DIes diei eructat verbum. Dies diei Angelus Virgini. Dies Angelus propter beatitudinem, Virgo dies propter integritatis virtutẽ. Et nox nocti indicat ſcientiam. Serpens nox propter malitiam: mulier nox propter ignorantiam. Dies diei eructat verbum: Deitas virginitati de vtero paternæ maieſtatis, in vtero maternæ integritatis.

G Aliter. Dies diei eructat verbum, Deus pater animæ rationali per fidem illuminatæ. Et nox nocti indicat ſcientiam, creatura rationalis animæ rationali nondum per fidem *Rom.1.c* illuminatæ. Vnde Apoſtolus: Inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur à creatura mundi. Vnde nos dicimus: verbum indicatum, verbum inſpiratum, verbum eructatum. Primum fecit cognitionem, ſecundum conuerſionem, tertium viuificationem. Primum obfuit, ſecundum non profuit, tertium viuificauit. Primum obfuit, quia cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiẽs cor eorum. Secundum non profuit: quia non data eſt lex quæ poſſet viuificare. Tertium viuificauit: quia per crucem redemit. Primum totum de foris, ſecundum foris & intus, tertium totum intus. Et nota, quia quod eructatur, de plenitudine eructantis cum quodam ipſius ſubſtantiæ ſapore profertur, & idcirco ſapientia incarnata dicitur, habens in ſe omnem plenitudinem: In miraculis cognitionem, in doctrina conuerſionem, in paſſione viuificationem. Vn- *Oſee 6.a* de ait Propheta: Venite & reuertamur ad Dominum, quia ipſe cepit, & ſanabit nos: percutiet & curabit nos. Viuificabit nos poſt duos dies, ſcilicet cognitionis & conuerſionis: in die tertia ſuſcitabit nos, voce verbi incarnati per primam ſuam reſurrectionem: & viuemus in conſpectu eius viuificati per paſſionem, ſerenius illuminati per miraculorum cognitionem: ſequemurq. vt

H cognoſcamus Dominum inſtructi per doctrinæ conuerſionem.

Sermo ſextus.

EGredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonem. Non dicit Eccleſiaſten aut Ididan. Nam & his nominibus appellatus eſt rex ille: & ſignificat Ieſum Chriſtum noſtrum verum Salomonem, qui eſt Salomon, id eſt, pacificus in exilio. Eccleſiaſtes, id eſt concionator in iudicio. Idida, id eſt dilectus Domini in regno. Vbique rex. In exilio rector morum, in iudicio diſcretor meritorum, in regno diſtributor præmiorum. In exilio manſuetus, in iudicio iuſtus, in regno glorioſus. In exilio amabilis, in iudicio terribilis, in regno admirabilis. In diademate quo coronauit eum mater ſua. Eſt autem hæc corona miſericordiæ, & in hac imitabilis. Coronauit eum & nouerca ſua corona miſeriæ, & in hac contemptibilis. Synagogam loquor, quæ ſe ei non matrem exhibuit, ſed nouercam. Coronabit eum familia ſua corona iuſtitiæ, & in hac terribilis. Coronat eum pater ſuus corona gloriæ, & in hac deſiderabilis. Videant ergo eum peccatores in corona miſeriæ, id eſt ſpinea, & compungantur. Videant eum filiæ Sion animæ affectuoſæ in corona miſericordiæ, & imitentur. Videbunt eum impij in corona iuſtitiæ, & peribunt. Videbũt eum ſancti in corona gloriæ, & perpetualiter gaudebunt. Egredimini filiæ Siõ, animæ delicatæ de ſenſu carnis ad intellectum mentis, de ſeruitute carnalis concupiſcẽtiæ ad libertatem ſpiritualis intelligentiæ, & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater ſua. Coronantur quidẽ & alij imitatores I ipſius, ſed hoc ex induſtria adiuti per gratiã. Solus iſte à matre coronatus eſt, quia ſolus cum ordinatis affectionibus tãquã ſponſus è thalamo proceſſit ex vtero matris. Sũt autem affectiones iſtæ quattuor notiſſimæ, amor & lætitia, timor & triſtitia. Abſque his non ſubſiſtit humana anima, ſed quibuſdã ſunt in coronã, quibuſdam in confuſionẽ. Purgatæ enim & ordinatę, glorioſam in virtutum corona reddunt animam. Inordinatæ per cõfuſionem deiectam & ignominioſam. Purgantur autem ſic. Si amantur quæ amanda ſunt, ſi magis amantur quæ magis amanda ſunt, ſi non amantur quæ amãda non ſunt, amor purgatus erit. Sic & de ceteris. Ordinantur autem ſic: in initio timor, deinde lætitia, poſt triſtitia, in conſummatio-

matione amor. Compoſitio quarum talis eſt. De timore & lætitia naſcitur prudentia, & eſt timor cauſſa prudentiæ, lætitia fructus. De lætitia & triſtitia naſcitur temperantia, cuius eſt triſtitia cauſſa, lætitia fructus. De triſtitia & amore naſcitur fortitudo, & eſt triſtitia cauſſa fortitudinis, amor fructus. Clauditur circulus coronæ. De amore & timore naſcitur iuſtitia, & eſt timor cauſſa iuſtitiæ, amor fructus.

Conſidera ergo quomodo iſtæ affectiones ordinatæ, virtutes ſunt, inordinatæ perturbationes. Si timorem ſequatur triſtitia, deſperationem generat, ſi amorem lætitia,
K diſſolutionem. Sequatur ergo timorem lætitia, quia timor futura cauet, lætitia de præſenti gaudet, prudentis cautelæ finem lætitia poſſidet. Probet ergo lætitia timorem. Probatus timor nihil aliud quam prudentia eſt. Comitetur lætitiam triſtitia, quia moderate læta amplectitur, qui triſtia reminiſcitur. Temperet ergo lætitiam triſtitia. Temperata lætitia, nihil aliud quam temperantia eſt. Iungatur amor triſtitiæ, quia fortiter ſuſtinet triſtia, qui per amorē quæ ſunt amanda deſiderat. Confortet ergo amor triſtitiam. Cōfortata verò triſtitia nihil aliud quàm fortitudo eſt. Iungatur amor timori, quia ordinatè amãdis inhæret, qui timenda non negligit. Ordinet ergo amor timorem: ordinatus timor nihil aliud quam iuſtitia eſt. Duæ affectiones lætitia & triſtitia non ſe extendunt ad alia: in nobis enim lætamur & in nobis triſtamur. Amor & timor ad alia ſe extendunt. Timor enim affectio eſt naturalis quæ nos coniungit ſuperiori per inferiorem partem, & habet ſe ad ſolum Deum. Amor affectio eſt quæ nos coniungit ſuperiori & inferiori & æquali, & habet ſe ad Deum & proximum. In his autem duobus perfecta conſiſtit iuſtitia, vt timeamus Deum propter potentiam, amemus propter bonitatem, & proximum propter naturæ ſocietatem.

Sermo ſeptimus.

QVid eſt quod dicimus beatam Mariam purificari? Quid verò quod ipſum Ieſum dicimus circumcidi? Enimuero tam nō indiguit illa purificatio-
L ne, quam nec ille circumciſione. Nobis ergo & hic circumciditur, & illa purificatur, præbentes exemplum pœnitentibus, vt à vitijs continentes, primum per ipſam continentiam circumcidamur: deinde à commiſſis per pœnitentiam purificemur.

Sermo octauus.

QVid eſt autē quod Maria portat Ieſum in vtero, Ioſeph in humero, in Aegyptum ſcilicet iens & inde rediens: Simeon portat in brachijs? Significant iſti tres, electorum tres ordines, Maria prædicatores, Ioſeph pœnitentes, Simeon bonos operatores. Qui enim alijs Euangelizat, quaſi Ieſum in vtero portat, vt eum alijs vel potius alios ei pariat. De talibus erat beatus Paulus, qui dicebat: Filioli mei quos iterum parturio, donec Chri- *Gal. 4. c*
ſtus formetur in vobis. Qui verò pro Chriſto laboribus fatigantur, qui perſequutiones patiuntur, qui nulli male inferunt, ſed ab alijs illata patienter ferunt, merito iſti portare eum in humeris dicuntur: quibus & ab ipſa veritate dicitur: Qui vult veni- *Luc. 9. c*
re poſt me, abneget ſemetipſum, &c. Si quis autem eſt qui porrigat panem eſurienti, potum' ſitienti, ceteraq. miſericordiæ opera ſolicitè impendat egenti: nonne iſte rectè videtur eum portare in brachijs? Huiuſmodi enim dicturus eſt in iudicio Dominus: Quamdiu feciſtis vni ex minimis *Matth.*
meis, mihi feciſtis. *25. d*

Sermo nonus.

SApientia ædificauit ſibi domum, &c. Cum multis modis ſapientia *M*
intelligatur, quærendum eſt, quæ *Prou. 9.*
ſapientia ædificauit ſibi Domum? *d*
Dicitur enim ſapientia carnis, quæ inimica *Rom. 8. b*
eſt Deo: & ſapientia huius mundi, quę ſtul- *1. Cor.*
titia eſt apud Deum: vtraque iſta ſecundum *1. d*
Iacobum Apoſtolum terrena eſt, animalis, *Iac. 3. d*
diabolica. Secundum hanc ſapientiam dicuntur ſapiētes vt faciant mala, bene autem facere neſciunt: & in ipſa ſua ſapientia arguuntur & perduntur, ſicut ſcriptum eſt:
Comprehendam ſapientes in aſtutia eorū, *Iob 5. b*
& perdam ſapientiam ſapientium, & pru- *1. Cor.*
dentiam prudentium reprobabo. Et vtique *3. b*
talibus ſapientibus videtur mihi dignè & competēter dictum Salomonis aptari, quo ait: Eſt malitia quam vidi ſub ſole, virum

qui

qui videtur apud ſe ſapiens eſſe. Nulla talis ſapientia, ſiue carnis, ſiue mundi ædificat, immo deſtruit quamcũque domum inhabitat. Eſt ergo alia ſapientia quæ de furſum eſt, primum quidem pudica, deinde pacifica. Hic eſt Chriſtus Dei virtus, & Dei ſapientia, de quo Apoſtolus: Qui factus eſt, inquit, nobis ſapientia à Deo, & iuſtitia, & ſanctificatio, & redemptio. Hæc itaque ſapientia quæ Dei erat, & Deus erat, de ſinu patris ad nos veniens, ædificauit ſibi domũ; ipſam ſcilicet matrem ſuam virginem Mariam: in qua ſeptem columnas excidit. Quid eſt in ea ſeptem columnas excidere, niſi ipſam dignum ſibi habitaculum fide & operibus præparare? Nimirum ternarius numerus ad fidem, propter ſanctam trinitatem, quaternarius pertinet ad mores propter quattuor principales virtutes. Quòd autem in beata Maria ſancta trinitas fuerit (fuerit dico per præſentiam maieſtatis) vbi ſolus filius erat per ſuſceptionem humanitatis, teſtatur nuncius cæleſtis, qui ei arcana myſteria reſerans, ait: Aue gratia plena, Dominus tecum. Et poſt pauca: Spiritusſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Ecce habes Dominũ, habes virtutem Altiſſimi, habes Spiritumſanctum, habes Patrem & Filium & Spiritumſanctum. Neque enim poteſt eſſe, aut Pater ſine Filio, aut ſine Patre Filius, aut ſine vtroque procedens ab vtroque Spiritusſanctus, ipſo Filio dicente: Ego in Patre, & pater in me eſt. Et iterum: Pater autem in me manẽs, ipſe facit opera. Manifeſtum eſt fuiſſe in corde virginis fidem ſanctæ trinitatis. Vtrum autem & quattuor principales virtutes tamquam quattuor columnas poſſederit, inquiſitione dignum videtur. Primum ergo videamus an fortitudinem habuerit. Quæ nimirum virtus quomodo illi abeſſe potuit, quę abiectis ſęcularibus pompis, ſpretisq. voluptatibus carnis, ſoli Deo in virginitate viuere propoſuit? Niſi fallor, hæc virgo eſt quę apud Salomonem legitur: Mulierem fortem quis inueniet? Procul & de vltimis finibus pretium eius. Quæ adeo fortis fuit, vt illius ſerpentis caput contereret, cui à Domino dictum eſt: Inimicitias ponam inter te & mulierem, & inter ſemen tuum & ſemen illius, ipſa conteret caput tuum. Porrò quod temperans, prudens, & iuſta fuerit, ex Angeli colloquutione, & ſua ipſius reſponſione luce clarius comprobamus. Salutata quippe tamen venerabiliter ab Angelo: Aue gratia plena, Dominus tecum: non ſe extulit quaſi quæ ex ſingulari gratiæ priuilegio benediceretur, ſed ſiluit: & qualis eſſet inſolita hæc ſalutatio, ſecum cogitauit. Qua in re quid niſi temperans fuit? At verò cum de cæleſtibus myſterijs ab eodem Angelo doceretur, diligenter quæſiuit quomodo conciperet, ac pareret, quæ virum vtique nõ cognoſceret: & in hoc ſine dubio prudens exſtitit; Iuſtitiæ autem præfert inſigne, vbi ſe ancillam Domini confitetur. Nam quod iuſtorum ſit confeſſio, teſtatur qui ait: Verumtamen iuſti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu tuo. Et alibi iuſtis dicitur: Et dicetis in confeſſione, opera Domini vniuerſa bona valde.

1. Cor. 1. d — *Luc. 1. c* — *Ioan. 14. b* — *Prouer. 31. A* — *Gen. 3. c* — *Pſ. 139.*

Fuit igitur beata virgo Maria fortis in propoſito, temperans in ſilentio, prudens in interrogatione, iuſta in confeſſione. His itaque quattuor morum columnis, & tribus fidei prædictis, exſtruxit in ea ſibi domum ſapientia cęleſtis, quæ adeo mentem eius repleuit, vt de plenitudine mentis fecundaretur & caro, ac virgo ſingulari gratia eamdem ipſam ſapiẽtiam carne tectam pareret, quam prius mente pura conceperat. Nos quoque ſi eiuſdem ſapientię fieri domus volumus, neceſſe eſt vt eiſdem ſeptem columnis exſtruamur, id eſt, vt fide & moribus ei præparemur. Et in moribus quidem ſolam puto ſufficere iuſtitiã, ceteris tamen virtutibus circumfultam. Itaque ne errore fallatur ignorantiæ, ſit ei præuia prudentia. Sint hincinde temperantia atque fortitudo, ne fortè labatur, vel in dexteram, vel in ſiniſtram partem declinando.

Sermo decimus.

ET vocabitur nomen eius admirabilis, conſiliarius, Deus, fortis, pater futuri ſæculi, princeps pacis. Admirabilis eſt in natiuitate, conſiliarius in prædicatione, Deus in operatione, fortis in paſſione, pater futuri ſæculi, in reſurrectione, princeps pacis, in perpetua beatitudine. Hęc etiam nomina poſſunt ei congruè aſſignari in opere noſtræ ſalutis. Nam primò dicitur admirabilis in conuerſione noſtræ voluntatis, quæ mutatio eſt ſolius dexteræ excelſi. Poſtmodum dicitur conſiliarius in reuelatione ſuæ voluntatis, quãdo reuelat quid ſequendum ſit iam conuerſis.

Iſai. 9. b

Vnde

Act. 9. b Vnde Paulus conuerſus dicebat: Domine quid me vis facere? Conuerſi autem neceſſe eſt compungantur pro præteritis delictis, in quorum remiſſione & quidem Tertiò dicitur Deus, cuius tantum eſt peccata remittere. Hinc eſt quod Saluatore noſtro in terra remittente peccata, Iudæi dicebant eū blaſphemare, quaſi qui aſſumeret ſibi quod erat ſolius Dei. Quartò dicitur fortis. Iuxta
2. Tim. 3. c ſententiam enim Apoſtoli neceſſe eſt vt omnes qui piè volunt viuere in Chriſto Ieſu, perſequutionem patiantur. Sed quis ſuſtineret niſi ille iuuaret? Vnde Dauid: Niſi
D
Pſ. 93. c quia Dominus adiuuit me, paulo minus habitaſſet in inferno anima mea. Cum ergo nos in tribulatione protegit, cum ipſas aëreas poteſtates arcet à nobis ac repellit, quid aliud in hoc opere dici poteſt niſi fortis? Vn
Pſ. 23. b de dictum eſt: Dominus fortis & potens, Dominus potens in prœlio. Et quoniam ipſa conuerſio, & vita noſtra in Chriſto agenda eſt non intuitu temporalium rerum, ſed ſpe futurorum bonorum, ideo Quinto loco ponitur, pater futuri ſæculi. Pater ſcilicet in
1 Cor. 15. c regeneratione corporum noſtrorum. Quia verò omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur: vt diſcernat immutationem iuſtorum ab iniquorum reſurrectione, ponitur Sexto loco princeps pacis. Qua obtenta, tota perfectio impletur, nec iam vltra aliud quidquam appetendum relinquitur. Ipſa eſt enim in cuius exſultatio-
Pſ. 147. a ne concinit Pſalmiſta, dicens: Lauda Hieruſalem Dominum, lauda Deum tuum Sion: quoniam confortauit ſeras portarum tuarum, benedixit filijs tuis in te, qui poſuit fines tuos pacem. Horum ſex nominum conſequentiam & virtutem breuiter atque eleganter comprehendit vno nomine Ange-
Matth. 1. d lus loquens ad Ioſeph: Et vocabis (inquit) nomen eius Ieſum. Cuius videlicet nomi-
Ibidem. nis exponens rationem: Ipſe enim, ait, ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum.

E

Sermo vndecimus.

Filius Dei apparuit, vt nos adiuuaret & erudiret: quod poteſt: quia eſt virtus Patris & ſapientia. Virtus adiuuat, ſapientia erudit & informat: Infirmitati auxilium eſt neceſſarium. Cæci-
Ad Tit. 2. d tas eruditione indiget & doctrina. Erudiuit ſanè, faciens abnegare impietatem & ſæcularia deſideria, vt ſobriè iuſtè & piè viuamus. Impietas erat incredulitas, quia Deū nec credebamus nec colebamus. Deum enim ſicut pium eſt colere, ſic impium eſt abnegare. Sæcularia deſideria ſunt concupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorum, ſuperbia vitæ: quæ trahunt & inclinant ad amorem ſæculi; iſtis abnegatis, viuit homo ſobriè, refrenans concupiſcentiam carnis, concupiſcentiam oculorum, ſuperbiam vitę. Poſtquam verò incipit eſſe ſobrius, contra duplicem ebrietatem duplicem ponit ſobrietatem. Ebrietas exterior voluptatum effuſio, interior curioſitatum occupatio. E cōtra ſobrietas exterior voluptatum refrenatio, interior curioſitatum excluſio. Ita viuit homo ſobriè quantum ad ſeipſum, iuſtè quantum ad proximum, cui exhibet quod iuſtum eſt. Iuſtitia eſt in duobus, in innocentia, & in beneficentia. Innocentia iuſtitiā inchoat, beneficentia conſummat. Piè quantū ad Deum. Pietas eſt in duobus, vt de nobis non preſumamus, ſed in Deo perfectè confidamus: vt per eum omnia mundi impedimenta vincamus. In Deo non eſt diffidendum, ſed ſecurè & fiducialiter eſt agendum. Ipſe tamquam pius & laudabilis medicus F
prius bibit potionem quam parabat ſuis, id eſt, paſſionem & mortem ſuſtinuit, & ſic ſanitatem immortalitatis accepit, & impaſſibilitatis, docens ſuos vt confidenter biberet potionem quæ generat ſanitatem & vitam: & qui poſt paſſionem vita æterna viuit, ſpē dat nobis vt idem ſperemus ab eo ſecuri.

Sermo duodecimus.

ERant ibi poſitæ lapideæ ſex hydriæ Ioan. 2. a
ſecundum purificationem Iudæorum. Intelligamus has ſex hydrias poſitas, eſſe ſex obſeruantias ſeruis Dei propoſitas, in quibus tamquam Iudæi purificari debeant. Sunt autem iſtę, ſilentium, pſalmodia, vigiliæ, ieiunium, opus manuum, carnis munditia: in hydria ſilentij purificamur à peccatis, quæ verboſitate contrahimus. Cuius vitij ſunt octo ſpecies. Eſt enim verbum ſtultum, vanum, mendax, ocioſum, doloſum, maledicum, impudicum, excuſatorium. Quæ nimirum peſtis de loquacitate naſcitur, & per ſilentij cenſuram, aut euertitur funditus, aut certè ne multum noceat, reprimitur. In pſalmodia fit duplex confeſſio, vbi & peccator de cul-

de culpis compungitur, & Deo laudes ſuper iudicia iuſtitiæ ſuæ dicuntur. In hac ergo hydria Iudæus quiſque, qui ſcilicet rectè confitetur, purificatur ab immundo ſpiritu blaſphemiæ, cui ante conuerſionem ſubia-
G cebat. Dum enim ſeipſum laudaret, ac Deū accuſaret, quid aliud, qua blaſphemus erat?
Ezech. 18.f An non ſunt blaſphemi qui dicunt: non eſt æqua via Domini? An non inſipiens ille
Pſ.52.a blaſphemus qui dicit in corde ſuo, non eſt Deus? Iam verò conuerſus, & confeſſus, canticiſq. Diuinis inſtructus, correcta vita corrigit & verba, ſeq. ipſum accuſans, mala ſibi computat: Deum autem laudans, bonum quod in ſe videt, non ſibi, ſed illi applicat: & hoc totum agitur in pſalmodia. Per pſalmodiam accipe quidquid Deo agitur cum mentis melodia, ſiue ſint pſalmi, ſiue hymni, ſiue etiam quæcumque cantica. Tertiam hydriam poſui ſuperius vigilias; has ſemper debet comitari orationum inſtantia. Vnde & Dominus in Euangelio legitur in oratione pernoctaſſe, & diſcipulos ſuos exhortans vtrumque ſimul coniunxit,
Mar.14 d dicens: Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Tales vigiliæ abluunt nos à ſordibus, quas contraximus per ſomnolentiam reſoluti, dum obliuione quadam à via ſalutis intepuimus ac torpuimus. Quarta hydria eſt ieiunium, de quo quis dubitet an & ipſum purificet? Vera eſt illa ſententia: Contrarijs curantur contraria. Si ergo per gulam peccauimus, & ingluuiem, quid reſtat niſi vt per abſtinentiam reparemur? Nec ſolum huius vitij fit per ieiunium purificatio, inſuper & virtus ad expellendos dę-
Mar. 9. c mones comparatur, dicente Domino: Hoc genus in nullo poteſt eijci, niſi in oratione, & ieiunio. Sequitur quinta hydria, quæ dicitur opus manuum. In quo ſi quæratur an ſit aliqua purificatio, facilè poteſt inue-
H niri per multa. Nam vt plurima pretercam, hoc ſolum quanti ſit præconij, quantæ gratiæ, quis dignè æſtimet ſuo ſe quemque labore tranſigere, ac nullius aliquid deſiderare? Ac ne me quiſquam putet hæc magis declamatoriè, quam ex veritate proferre, audiat ipſum doctorem noſtrum in fide & veritate Apoſtolum Paulum ſcribentem ad Theſſalonicenſes, hæc ipſa docētem & præ-
1. Theſ. 4.a cipientem. Rogamus vos, inquit. fratres, vt abundetis magis, & operam detis vt quieti ſitis, & vt veſtrum negotium agatis, & operemini manibus veſtris ſicut pręcepimus vobis, & vt honeſtè ambuletis ad eos qui foris ſunt, & nullius aliquid deſideretis. Audiat eumdem ipſum facientem, quæ docebat:
Ipſi enim ſcitis, inquit, quemadmodum oporteat vos imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter vos, neque panem gratis manducauimus ab aliquo, ſed in labore, & fatigatione, nocte, & die operantes, ne quem veſtrum grauaremus. Item audiat *2. Theſ. 3.b*
docentem quę faciebat. Cum eſſemus apud vos, hæc denunciabamus vobis, quoniam ſi quis non vult operari, nec manducet. Vides, quam ſolicitè obſeruandum præcepit Doctor gentium opus manuum? Cur hoc tantoperè curauit, niſi quia ſicut bonus, & diligens paſtor, hoc ouium ſaluti plurimum expedire prouidit? Reſtat vltima, carnis *Ibidem.*
munditia. In hac fit purificatio ab illa quin- I
quepartita corporis illecebra, viſus, auditus, guſtus, odoratus, tactus. Et cetera quidem prædicta, id eſt ſilentium, pſalmodia, vigiliç, ieiunium, opus manuum, exerceri ſine iſta poſſunt: ſed ſi lumbi præcincti non ſint, id eſt, ſi deſit carnis munditia, lucernæ ardentes quid proderunt? Hinc ergo colligendū eſt, quòd ſit neceſſaria huius hydriæ purificatio, quæ ſola omnibus ſupradictis æquipollentem obtinet vim ſalutis. Et notandū quod in his omnibus obſeruantijs quattuor primas debemus nobis, quintam proximo, ſextam Deo. Nam ſilentium, pſalmodiam, vigilias, ieiunium, debet quiſque exercere propter ſeipſum, hoc eſt propter ſuam diſciplinam, opus manuum propter proximum, ne quem grauet, ſed magis habeat vnde tribuat neceſſitatem patienti, carnis munditiam propter Deum, vt illi placeat, & eius voluntatem faciat. Vnde ſcriptum
eſt: Hęc eſt enim voluntas Dei ſanctificatio *1. Theſ. 4.a*
veſtra, vt abſtineatis vos à fornicatione, vt ſciat vnuſquiſque veſtrum ſuum vas poſſidere in ſanctificatione, & honore. Quod autem illæ hydriæ lapideæ dicuntur, ſignificat, quod ſine aliqua difficultate obſeruari non poſſunt, & quod dura & aſpera eſt via quæ ducit ad vitam. Vel certè lapideæ dicuntur propter fortitudinem ne facilè frangantur aut diſſoluātur, & effundatur liquor gratiæ qui in eis continetur: quod vtique citò contingere poſſet, ſi vel fictiles eſſent, vel ligneæ, ſeu cuiuſlibet alterius fragilis materiæ. Vel etiam lapideæ, id eſt Chriſtianæ, à lapide Chriſto, vt ſcilicet in fide Chriſti fiant.

K

Sermo Decimustertius.

Ioã. 2. a CApientes ſingulæ metretas binas vel ternas. Hic primũ ſciendum eſt, quod huiuſmodi hydriæ aliquando ſunt vacuæ, aliquando ſunt plenæ. Plenæ autem aliquando veneno, aliquando aqua, interdum etiam vino. Vacuæ quippe & inanes ſunt, cum pro inani gloria vel aliquo temporali emolumento fiunt. Plenæ veneno ſunt, ſi cum murmure & animi rancore gerantur. Aqua plenæ dicuntur, cum ex timore Dei obſeruantur. Si quidem per aquam timor intelligitur. Vnde & apud Salomonem legitur. Timor Domini fons vitæ. *Prouer. 14. d* Vino autem plenę ſunt, cum timor vertitur in amorem, cum caritas excludit timorem, cum ea quæ prius obſeruabantur timore pœnæ, iam exercentur delectatione & amore iuſtitiæ. Vt vacuæ vel veneno infectę ſint non vult Dominus: vt impleantur aqua iubet Dominus: vt autem aqua in vinum vertatur, hoc facit Dominus. *Ioã. 2. a* Sed quibus implere hydrias aqua imperat Dominus? Miniſtris vtique, quos & conſtituit ſuper familiam ſuam, vt dent illis in tẽpore tritici menſuram: quibus tamen Maria primum ſuggeſſerit dicens: Quodcumque dixerit vobis facite. Quo exemplo innuitur, quod officium prædicationis nõ debent vſurpare ſibi niſi quos Maria, ideſt mater gratia prius inſtruxerit. Alioquin dicetur eis: *Oſee 8. a* Regnauerunt, & non ex me: principes exſtiterunt, & ego ignoraui. L Implent ergo miniſtri hydrias aqua, prædicant mira de dulcedine regni, intentant horrenda de terrore ſupplicij: fit ſummus auditoribus de vtroque timor, ne vel illo fraudentur, vel iſto plectantur, & ita capiunt hydrię metretas binas. Quid eſt autem, vel ternas? Addatur illis duobus tertius timor, & capiũt hydriæ metretas ternas. Et illi quidem duo prædicti timores de futuro, ſunt valde vtiles. Sed eſt alius timor de præſenti multo probabilior, quo timet homo, & ſemper eſt pauidus ne interna gratia deſeratur. Quiſquis igitur hoc timore repletus fuerit, profecto binis, metretas ternas addidit. Notandum autem quod cum hydriæ plenæ factæ ſunt vſque ad ſummum, tunc aqua verſa eſt in vinum bonum: quia nimirum ordo rationis eſt, vt ſi timor eſt initium caritatis, perfectum ſequatur etiam plenitudo dilectionis. *Ioã. 2. a* Vnde etiam Architriclinus dicit ad ſponſum: Omnis homo primum vinum bonum ponit: & cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius eſt. Tu autem ſeruaſti vinum bonum vſque adhuc. Conſuetudinis eſt ſæcularium hominum, vt cum aliquem honorem adipiſci deſiderant, ceteros ſibi prius per amorem acquirant: cum verò adepti fuerint, elati poteſtate, eos ipſos per timorem ſibi poſtmodum ſubijciunt, quibus prius priuati non terrorem, ſed amorẽ exhibuerant. Iſti ponunt primum bonum vinũ, id eſt amorem, & cum inebriati fuerint, tũc id quod deterius eſt, id eſt timorem. Econtrario facit ſponſus noſter: ſemper enim ſeruat ad vltimum bonum vinum: quod verò in eius comparatione deterius eſt, ante propinat dicens: M Fili accedens ad ſeruitutem *Eccl. 2. a* Dei, ſta in timore. Si ex timore te feceris ipſius ſeruum, faciet te ex caritate amicũ ſuũ. Et ſic aqua timoris commutabitur in vinum dilectionis. Ad hoc enim purificaris in illis ſex hydrijs aquis timoris, ad hoc in timore accedis ad ipſum tamquam ſeruus ad dominum, vt de ſeruo proueharis in filium.

Sermo decimuſquartus.

ECce vicit leo de tribu Iuda: radix *Apoc. 5. b* Dauid aperire librum, & ſoluere ſeptem ſignacula eius. Septem ſignacula ſunt, temporalis natiuitas, legalis circumciſio, matris purgatio, fuga in Aegyptum, carnis neceſſitudo, baptiſmus, paſſio. Hæc ſiquidem ſunt veræ quædam humanitatis inſignia, quibus ſe teneri ac ligari voluit incarnata Dei ſapientia. Ipſa quippe eſt ſecunda in trinitate perſona, & licet eamdem incarnationem ſimul fecerint Pater & Filius, & Spiritusſanctus, non tamen Pater, aut Spiritusſanctus eſt incarnatus, ſed ſolus Filius. Impleuit quidem, & Pater, & Spiritusſanctus carnem Filij, à quo neuter eorum poterat ſeparari, ſed impleuit maieſtate, non ſuſceptione. Ideoq. Filius oſtendit in carne potentiam Patris per opera, exhibuit bonitatem Spiritusſancti remittendo peccata, & quod ipſe erat, id eſt, ſapientia, occultauit per illa prædicta ſignacula. Facta eſt igitur res mira, & obſtupenda. Infirmata eſt virtus ſumma, & vt ita dicam (ſi dici liceat, quod tamen reuerenter dico) quaſi infatuata eſt ſapientia. Nec erubeſco dicere, quod non erubuit doctor gentium docere: Sic nempe credidit, ſic docuit,

ſic

1.Cor.1. ſic ſcriptum reliquit: Nos, inquit, prædicamus Chriſtum crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam, ipſis autem vocatis Iudæis atque Græcis, Chriſtum Dei virtutem, & Dei ſapientiam: quia quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominibus, & quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus. Verumtamen hæc virtus abſcondenda erat, & in humilitate perficienda: vt omnium implerentur oracula prophetarum. Paſſus eſt ergo in cruce impaſſibilis Deus, & in carne noſtra mortali mortuus ac ſepultus immortalis Dei filius. Sed ecce tertia die reſurrexit à mortuis: & qui agnus exſtiterat in paſſione, leo factus eſt in reſurrectione. Surrexit, & vicit leo de tribu Iuda: quia mortem quam ex infirmitate noſtra pertulit, ex virtute ſua reſurgendo calcauit. Reſurgens enim à mortuis, iam non moritur, mors illi vltrà non dominabitur. Reſurgendo autem & in cælum aſcendendo, librum aperuit, quia nimirum ex auctoritate Sacræ Scripturæ quod Deus eſſet, innotuit. Vnde ſcriptum eſt: Exaltare ſuper cælos Deus, & ſuper omnem terram gloria tua. Septem quoque eiuſdem libri ſignacula ſoluit, quando eloquia ſacra fidelium mentibus reſerauit, & quidquid de miſterijs ſuis Lex & Prophetæ ſub allegorijs prædixerant, de his ſcilicet quæ per hominem temporaliter geſſit, de ſe prædicta, & in ſe, ac per ſe completa, luce clarius indicauit.

Rom.6 b

Pſ.107. a

Sermo decimuſquintus.

B Mar.16.

QVid eſt, quod poſt mortem eius tres illæ ſanctæ mulieres emerunt aromata, vt in monumento poſitum vngerent eum? Quid in ſua actione nobis reliquerunt imitandum? Res enim geſta (vt ait beatus Gregorius) aliquid in Sancta Eccleſia ſignat gerendum. Et nos ergo ſi Chriſtum mortuum, id eſt, fidem Chriſti mortuam in corde cuiuſpiam fratris ſenſerimus, danda nobis opera eſt, vt ad vngendum corpus mortuum emptis aromatibus accedamus. Significant autem tres illæ mulieres tres in nobis efficientias, quæ ſibi congrua comparant aromata. Quę ſunt illæ? Mens, manus, lingua. Omnis enim qui emit, dat & accipit aliquid, & quod dat perdidit, vt poſſideat quod accipit. Dat igitur mens nummum propriæ voluntatis, & comparat affectum compaſſionis, zelum iuſtitiæ, diſcretionem conſilij. Dat manus obedientiam, & emit in tribulatione patientiam, in opere perſeuerantiam, in carne continentiam. Dat lingua nummum confeſſionis, & accipit modum in correctione, copiam in exhortatione, efficaciam in perſuaſione. Talibus vnguentis compoſitis, dum ad monumentum ſimul venerint, colloquuntur inuicem, & dicunt: Quis reuoluet nobis lapidem ab oſtio monumenti? Ibidem

Lapis iſte eſt, vel nimia triſtitia, vel pigritia, vel duritia, quæ dum cordis aditum obſtruit; fruſtra ad vngendum mortuum mens, vel manus, vel lingua, cum quibuslibet aromatibus venit. Sed quoniam ſcri- C

ptum eſt: Præparationem cordis eius audiuit auris tua: vident lapidem reuolutum, introeunt in monumentum: & quem vngere volebant mortuum, audiunt ſuſcitatum. Quis hoc indicat? Quis hoc prædicat? Angelus vtique teſtis reſurrectionis. Videtur ſcilicet huius in quo Chriſtus reſurrexit, vultus lætior, aſpectus venuſtior, ſermo purior, inceſſus modeſtior, & ad omne opus bonum ſpiritus promptior. Quæ omnia quid ſunt aliud quam quidam internæ reſurrectionis hilaris nuncius? Cetera quoque quæ in Chriſti reſurrectione geſta, vel dicta ſunt, vtpotè, de inuento ſudario, ac de ipſo Domino in Galilæa videndo, & alijs quæ Euangelica continet hiſtoria, poſſunt nimirum iuxta cęptam tropologiam interpretari, vt quod hiſtoricè præceſſit in capite, conſequenter etiam credatur fieri moraliter in eius corpore.

Pſal.9.g

Sermo decimuſſextus.

TRes ſunt qui teſtimonium dant in cælo, Pater, & Filius, & Spiritusſanctus. Tres in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis. Similiter in inferno, vt in Iſaia legimus: Vermis eorũ non morietur, & ignis eorum non exſtinguetur. Duo mala ſunt, vermis, & ignis: altero roditur conſcientia, altero concremantur corpora. Tertium additur deſperatio, quæ in eo vtique intelligitur quod dicitur non morietur, & non exſtinguetur. His qui in cęlo ſunt, datur teſtimonium beatitudinis; his qui in terra, iuſtificationis, his qui in inferno ſunt, damnationis. Primum teſtimoniũ eſt gloriæ, ſecundum gratiæ, tertium iræ.

1.Ioan.5 b

Iſ.66.g

Sermo XVII.

D

Luc. 11. a VEniens ad nos de via noſter amicus, id eſt, quilibet conuerſus proximus, tribus panibus reficiendus eſt. Primus panis eſt continentia, qua reſtringitur corpus ne deinceps per mortiferas voluptates defluat. Secundus eſt humilitas, qua inſtruitur anima, ne de ipſa ſua continentia ſuperbiat. Tertius eſt feruor caritatis, quo accenditur ſpiritus vt vtrumque, id eſt, corpus & animam in caſtitate & humilitate perſeuerãter cuſtodiat. His tribus virtutibus, id eſt, caſtitatis, humilitatis, caritatis, tamquam tribus panibus reficitur homo Dei & roboratur, vt ſecundum Apoſtolum in die aduentus Domini ſit integer ſpiritus, anima & corpus. Spiritum autem voco gratiam, quę (iuxta Apoſtolum eumdem) adiuuat infirmitatem noſtram ne deficiamus donec ſuo tempore metamus bonum quod ſeminamus. Vocatur primus panis carnalis vel corporalis, ſecundus rationalis, tertius ſpiritualis. Hi panes quoties deſunt, à Deo requirendi ſunt. Merito autem tres quæruntur quia tres reficiendi veniunt: anima quaſi vir, caro quaſi coniunx, ſpiritus velut vtriuſque vernaculus. Et notandum quod non ait, Da: ſed Commoda mihi tres panes, quaſi redditurus: quia ſacerdos peccatori conuertenti debet quidem gratiam Diuinitus impetrare, fructum verò eiuſdem gratiæ non ſibi debet, ſed Deo referre.

Sermo XVIII.

E

Ioan. 3. b NEmo aſcendit in cælum niſi qui de cælo deſcendit, filius hominis qui eſt in cælo. Dominus, & Saluator noſter Ieſus Chriſtus volens nos docere quomodo in cęlum aſcenderemus, ipſe fecit quod docuit, aſcendit in cælum. Et quoniam aſcendere non poterat, niſi prius deſcenderet: deſcendere autem eum vel aſcendere non patiebatur Diuinitatis ſuæ ſimplicitas, quippè quæ nec minui poteſt nec augeri, aut aliquo modo variari, aſſumpſit in vnitatem ſuæ perſonæ naturam noſtram, ideſt humanam, in qua deſcenderet & aſcenderet, viamq. nobis qua & nos aſcenderemus, oſtenderet. Quod totum indicant Sancti Euangelii verba propoſita. In eo enim quod dictum eſt: Nemo aſçendit in cęlum niſi qui deſcendit, aſſumptio humanæ naturæ exprimitur; in eo autem quod infertur: Qui eſt in cælo, Diuinitatis ſuæ incommutabilitas oſtenditur. In quibus verbis illud etiam innuitur, quod ipſe ſit via per quam aſcendamus, ipſe patria vbi maneamus: via ſcilicet tranſeuntibus, patria peruenientibus. Manens itaque quod erat in natura ſua, deſcendit & aſcendit propter nos in noſtra: attingens nimirum à fine vſque ad finem fortiter, & diſponens omnia ſuauiter. Deſcendit ſiquidem quo inferius non decuit, aſcendit quo celſius non potuit. Ipſumq. deſcenſum egit fortiter, quia virtus erat: aſcenſum diſpoſuit ſuauiter, quia ſapientia erat. Deſcendit autem dictum eſt, non cecidit: quia qui cadit, ſine gradu ruit: qui autem deſcendit, gradatim pedem ponit. Sunt ergo gradus in deſcendendo, ſunt in aſcendendo. *Sap. 8. a*

F

In deſcendendo primus quidem gradus eſt à ſummo cælo vſque ad carnem, ſecundus vſque ad crucem, tertius vſque ad mortem. Ecce quouſque deſcendit. Numquid amplius potuit? Poterat iam certè rex noſter dicere, & quaſi quodam operis effectu clamare: Quid vltra debui facere, & non feci? Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Vidimus deſcenſum, videamus & aſcenſum. Sed & ille quoque triplex eſt, & eius primus gradus gloria reſurrectionis, ſecundus poteſtas iudicij, tertius conſeſſus ad dexteram patris. Et de morte quidem meruit reſurrectionem, de cruce iudicij poteſtatem, vt quoniam in illa iniuſtè iudicatus eſt, de illa iuſtam obtineret iudicis cenſuram, ipſo poſt reſurrectionem dicente: Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra. Ipſam verò ſerui formam, id eſt, carnem in qua paſſus & mortuus eſt, reſuſcitatam euexit ſuper omnes cælos, & ſuper omnes Angelorum choros, vſque ad dexteram Patris. Quid hac diſpoſitione ſuauius, vbi mors abſorbetur in victoria, vbi ignominia crucis vertitur in gloriã? vt de illa dicant ſancti: Abſit mihi gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti. Vbi & ipſa carnis humilitas ex hoc mundo tranſit ad Patrem. Hac aſceſione nihil ſublimius, hoc honore nihil glorioſius dici poteſt aut cogitari. Sic per incarnationis ſuę myſterium deſcendit & aſcendit Dominus: *Iſai. 5. a* *Ioan. 15 a* *Matth. 28. d* *Gal. 6. d*

relin-

relinquens nobis exemplum vt ſequamur veſtigia eius. Sumamus & nos de myſterio eius moribus noſtris exemplum. Qui enim dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ipſe ambulauit, & ipſe ambulare. Deſcendamus per viam humilitatis, ponaturq. nobis primus eius gradus, id eſt primus profectus, nolle dominari; ſecundus, velle ſubijci; tertius, in ipſa ſubiectione quaſlibet contumelias & iniurias illatas æquanimiter pati. Primo gradu caruit in cælo Lucifer ille, qui dixit in corde ſuo: In cælum aſcendam: ſuper
Iſai. 14. d aſtra Dei exaltabo ſolium meum: ſedebo in monte teſtamenti, in lateribus Aquilonis: aſcendam ſuper altitudinem nubium: ſimilis ero Altiſſimo. Hæc dicens irreparabiliter cecidit de cælo: & hoc ideò fortè, quia omninò intolerabilis ſuperbia eſt, velle dominari. Secundo gradu caruerunt primi homines in Paradiſo, qui licet ſua maluerint voluntate abuti, quam creatori ſubijci: non tamen præſumpſerunt ceteris ſuę ſortis dominari. Ideoq. culpa eorum, & pœna longe extitit diſſimilis ſuperbiæ, atque ruinæ diaboli. Vnde & Diuina clementia quandoque meruerunt reparari. Tertium gradum non habent qui ad tempus credunt, ſed in tempore tentationis recedunt. Hæc dicimus, vt ſciamus à quorum imitatione declinare debeamus: nam, & diabolus, & homo vterque aſcendere præpoſterè voluit: hic ad ſcientiam, ille ad potentiam, ambo ad ſuperbiam. Non ſic aſcandere velimus, quin potius audiamus Prophetam quærentem,
H quomodo aſcendendum ſit. Quis, inquit,
Pſ. 23. a aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius? Innocens manibus, & mundo corde, qui non accepit in vano animam ſuam, nec iurauit in dolo proximo ſuo. Vbi notandum, quod triplicem gradum aſcendendi conſtituit. Primus gradus eſt innocentia operis; ſecundus, munditia cordis; tertius, fructus ædificationis. Quos gradus miro modo inuenimus in ſuperioribus gradibus deſcenſionis. Ibi quippe fuerat tertius gradus, tolerantia iniuriarum. Ipſa eſt enim quæ probat huius aſcenſionis primum gradum, id eſt, innocentiam operis. Ibi ſecundus fuerat patientia ſubiectionis, & ipſam operatus munditia cordis, quæ eſt ſecundus aſcenſionis gradus. Ad hoc enim Doctores & Prælatos habemus,
Ioan. 15 a vt cor mundemus dicente Domino: Iam vos mundi eſtis propter ſermonem quem loquutus ſum vobis. Ibi etiam primus gradus fuerat contemptus dominationis: hic tertius, eſt fructus ædificationis. Quiſquis autem dominari non appetit, is profectò fructuosè præeſt ceteris inſtituendis.

Sermo decimuſnonus.

QVis aſcendet in montem Domini? *Pſ. 23. a*
Aſcendit quidem ſemel Chriſtus corporaliter ſuper altitudinem cælorum, ſed & nunc aſcendit quotidie ſpiritualiter in cordibus electorum. Si ergo volumus & nos cum eo aſcendere, aſcendendum nobis eſt in mõtes virtutum de vallibus vitiorum, Eſt autẽ gemina ſpecies ipſorum vitiorum. Alia enim ſunt quæ I
nocent nobis, alia quæ proximis. Illa flagitia, iſta vocantur facinora: & hęc omnia dicuntur vallis lacrymarum, quia omni fletus fluuio plangenda eſt vita peccatorum. De valle flagitiorum aſcenditur ad montem caſtitatis triplici continentia, membrorum, ſenſuum, cogitationum In prima continentia cohibetur actus, in ſecunda vitatur aſpectus, in tertia reſecatur affectus. Itẽ de valle facinorum aſcenditur in montem innocentiæ. Hic erigitur ſcala: Quod tibi non vis fieri, alij ne facias: & ponitur in ea triplex gradus timoris, vel eius ſcilicet qui patitur ne reddat talionem, vel ſuperioris poteſtatis ne inferat vltionẽ, vel interni iudicis qui reddit vnicuique ſecũdum opera ſua. Cum autem ad hunc montem aſcenderint, iam iuſti ſunt, & ex fide viuũt, ſed neceſſe eſt eos ſecundum Apoſtolum perſequutionẽ pati. Itaque confugiendum eſt de monte innocentiæ ad montem patiẽtiæ: & hic quoque erigitur ſcala triplicis gradus. Primus eſt Domini paſſio; ſecundus martyrum fortitudo; tertius præmij magnitudo. Poſſunt ſane gradus iſti dici gradus pudoris, ſicut in innocentia fuerunt gradus timoris. Et nota, quod mons iſte patientię ſecundum hos gradus eſt arduus, ſpinoſus, aridus. Arduus propter difficultatem imitandi paſſionem Domini; Spinoſus propter aculeos tentationum, quæ multiplices, damna ſcilicet rerum, contumeliæ verborum, cruciatus corporum, in quibus ſancti martyres examinantur. Aridus propter retributionem pręmiorum, quæ non in hoc ſæculo ſperatur, ſed in futuru. Poſt hunc montem reſtat ei alius mons aſcendendus, mons ſcilicet mõ- K

rium: ad quem cum peruenerit, iam in eo
Pſ.75.a Deus requieſcit. Vnde ſcriptum eſt: Factus eſt in pace locus eius. Sed & in hoc monte
Mat.7.b pacis erigitur ſcala charitatis, vnde Dominus dicit: Quæcumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Volumus ſiquidem retribui nobis, volumus ignoſci, volumus gratis dari.

Sermo vigeſimus.

DE Spiritu ſancto teſtatur Scriptura, quia procedit, ſpirat, inhabitat, replet, glorificat. Procedere dicitur duobus modis: vnde, & quo. Vnde? à Patre, & Filio. Quo? Ad creaturam. Procedendo prædeſtinat, ſpirando vocat quos prædeſtinauit, inhabitando iuſtificat quos vocauit, replendo accumulat meritis quos iuſtificauit, glorificādo ditat premijs quos accumulauit meritis.

Sermo vigeſimusprimus.

Ioā.16.b SPiritus ſanctus arguit mundum de peccato, quod diſſimulat: de iuſtitia quam non ordinat, dum ſibi, non Deo eam dat: de iudicio quod vſurpat, dum tam de ſe, quam de alijs temerè iudicat.

Sermo vigeſimusſecundus.

Ioā.12.d QVI mihi miniſtrat, me ſequatur. Quidam ſunt qui non ſequuntur Chriſtum, ſed fugiunt. Alij non
I ſequuntur, ſed præeunt. Nonnulli ſequuntur, ſed non aſſequuntur. Alij verò ſequuntur, & conſequuntur. Non ſequuntur, ſed fugiunt, qui necdum peccare deſi-
Iom.3.c ſtunt, de quibus ſcriptum eſt: Omnis qui ma-
Pſ.72.d lè agit, odit lucem. Et Propheta: Ecce iſti qui elongant ſe à te, peribunt. Non ſequuntur, ſed preeunt, qui magiſtrorum ſententijs ſuas præferunt. Quorum imaginem tenebat Petrus, cum pro ſalute noſtra volētem pati Do-
Matth.16.c minum increparet, dicēs: Abſit à te Domine non erit tibi hoc. Sequuntur, ſed non aſſequuntur, qui ſegniter ac remiſsè agunt, vel vſque ad finem nō perſeuerantes de medio itinere reuertuntur. Talibus dicit Apoſto-
Hebr.12.c lus: Remiſſas manus & diſſoluta genua erigite, & greſſus rectos facite pedibus veſtris, vt non claudicans quis erret, magis autem ſanetur. Sequuntur, & conſequuntur, qui viam humilitatis eius deuoto mentis affectu perſeueranter imitantur. Huiuſmodi vere ſequuntur Dominum. Qui mihi miniſtrat, *Ioā.12.d* me ſequatur, id eſt, me imitetur. Quo fructu? Vt vbi ſum ego, inquit, ibi ſit & miniſter *Ibidem.* meus. Fructus itaque huius imitationis, mānſio eſt æternæ beatitudinis.

Sermo vigeſimustertius.

QVi vult venire poſt me, per me, *Luc.9.d* ad me. Poſt me, quia veritas ſum, per me, quia via ſum, ad me, quia vita ſum. Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Tria propoſuit Chriſtus, Dei virtus, & Dei ſapientia, Angelus magni conſilij, animæ rationali ad imaginem Trinitatis factæ, M ſcilicet ſeruitutem, vilitatem, aſperitatem. In abnegatione ſui, ſeruitus, in toleratione crucis, vilitas, in imitatione Chriſti, deſignatur aſperitas, vt quæ per inobedientiam de ſtatu trinæ felicitatis ceciderat, humiliata afflictione trinæ miſeriæ, per obedientiam reſurgat. Ceciderat enim à ſeipſa, à ſocietate Angelorum, à viſione Dei, id eſt, à libertate, à dignitate, à beatitudine. Audiat ergo conſilium, vt abnegando ſemetipſam, id eſt, propriam voluntatem, ſui libertatem recuperet, tollendo crucem ſuam, id eſt, carnem ſuam cum vitijs & concupiſcentijs crucifigendo, per cōtinentiæ bonum recuperet ſocietatem Angelorum: ſequendo Chriſtum, id eſt, eius paſſionem imitando, recuperet claritatis eius viſionem: quia ſi compatimur ei, & conregnabimus.

Sermo vigeſimuſquartus.

PRetioſam in conſpectu Domini *Pſ.115.a* mortem ſanctorum eius facit aliquando vita, aliquando cauſſa, aliquando vita ſimul cum cauſſa. In Cōfeſſoribus, qui in Domino moriuntur, facit pretioſam, vita. In martyribus, qui pro Domino moriūtur, facit eam pretioſam aliquando ſola cauſſa, aliquando cauſſa pariter & vita. Et illa quidem mors pretioſa eſt quam commendat vita, pretioſior verò quam facit cauſſa, pretioſiſſima verò quam præuenit vita ſimul cum cauſſa.

Sermo XXV.

Ibidem. PRecioſa in conſpectu Domini, mors ſanctorum eius. Tria ſunt quæ ſanctum faciunt hominem, victus ſobrius, actus iuſtus, ſenſus pius. Victus ſobrius erit, ſi continenter, ſi ſocialiter, ſi obedienter, id eſt, caſtè, caritatiuè, humiliter vixerimus. Per continentiam enim caſtitas, per ſocialitatem caritas, per obedientiam humilitas acquiritur. Et hæc eſt virtus quæ animam perfectè Deo ſubditam, ſub vmbra alarum ipſius facit ſecurè viuere. Actus iuſtus erit ſi fuerit rectus, diſcretus, fructuoſus. Rectus per bonam intentionem, diſcretus per menſuram poſſibilitatis, fructuoſus per vtilitatem proximorum. Senſus pius erit, ſi fides noſtra Deum ſentit ſummè potentem, ſummè ſapientem, ſummè bonum: vt per eius potentiam noſtram credamus adiuuari infirmitatem, per eius ſapientiam noſtram credamus corrigi ignorantiam, per eius bonitatem noſtram credamus dilui iniquitatem. Tria ſunt quæ mortem Sanctorum faciunt pretioſam, quies à labore, gaudium de nouitate, ſecuritas de æternitate.

Sermo XXVI.

Matth. 13.f TRiplicem nobis commendat gradum parabola triplex lectionis vnius. Ager eſt corpus. Huic dum adhuc dominantur paſſiones deſideriorum, iacet incultus, & obnoxius maledicto. Spinas & tribulos germinat, quid intus lateat ignora-
B tur. Quis enim eo tempore idoneum reputet ferre dignos pœnitentiæ fructus? Quid tam inſipienter exponis anima corpus tuũ? Neſcis quid abſconditum ſit in eo. Quid, niſi regnum cælorum? Inuenire eſt in eo ſalutis opera, quibus regnum cælorum poterit adipiſci. Eme ergo agrum, & à concupiſcentijs tuis tibi vendica corpus tuum, dato nimirum pretio fomentis, & occaſionibus ipſarum concupiſcentiarum. Vbi verò theſaurum effoderis, eſto iam negotiator, & pretioſas margaritas quære. Si pretioſiſſimam vnam inueneris, etiam tunc vende quidquid habes, & eme eam. Quæ eſt tamen vna tam pretioſa? Neque enim mirum ſi pro theſauro vendidit quæcumque habebat, id eſt, pro diuitijs ſalutis, & peccata, & peccati fomenta deſeruit. Hæc quippe ſola prius habebat. Nunc autem vbi theſaurum hunc reperit, quomodo quærit bonas margaritas, & pro vna omnia vendidit? Ego vnam hanc nihil aliud quam vnitatem arbitror eſſe. Quærit autem bonas margaritas, qui in opere ſalutis ſuæ non eſt contentus inferioribus bonis, ſed ſumma quæque & excellentiora perquirit. Nihil ergo pretioſius inueniens vnitate, non parcat omnibus ceteris propter eam: ieiunijs, vigilijs, orationibus, audacter præferat vnitatem. Volo autem vt in ea quoque ſic maneat, non quaſi vnus ex omnibus, ſed quaſi cum omnibus vnus. Latum expandat ſinum, ex omni genere affectionum claudat intra viſcera ſua, omnibus omnia fiat, & congaudere paratus & compati, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Erit enim cum ad litus veniens, malos piſces à ſagena caritas excludet, & quidquid moleſtum eſt, foras mittetur. C

Sermo XXVII.

EOdem ordine quo præceſſit culpa, ſubſequuta eſt etiam culpæ medicina. Primum peccatum eſt factum in cælo per ſuperbiam præuaricatoris Angeli, qui dixit in corde ſuo. In cęlum *Iſ. 14.d* conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum: ſedebo in monte teſtamenti, in lateribus Aquilonis: aſcendam ſuper altitudinem nubium: ero ſimilis Altiſſimo. In ſeipſo tumuit, & de ſorte beatorum ſpirituũ eiectus, cælorum regnum amiſit. Cõtra hoc peccatum dictum eſt: Beati pauperes ſpiri- *Mat. 5.a* tu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Secundum peccatũ commiſſum eſt per inobedientiã mulieris in Paradiſo. Ex hoc peccato facta eſt caro rebellis ſpiritui, vt quoniam ſpiritus eius non fuit ſubiectus creatori, nec caro ſit ſubiecta ſpiritui. Cõtra hoc eſt dictum: Beati mites, quoniam ipſi poſſi- *Ibidem.* debunt terram. Horum duorum peccatorum comprehendit Dominus medicinam, dicens: Diſcite à me quia mitis ſum, & hu- *Matth. 11.d* milis corde. Tertium peccatum fuit, quod ipſa mulier virum quoque ſecum traxit in culpam. Debuit quidem illa peccatum ſuũ deflere, nec addere peccatum peccato, ſed in hoc ſe putauit habere conſolationem, ſi virum faceret peccati ſui participem. Quodammodo enim naturale eſt vnumquemque velle ſiue in vitijs ſiue in virtutibus aſſo-

D aſſociare ſibi conſortem. Contra hoc
Mat.5.a peccatum eſt iſtud remedium: Beati, qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur. Quartum peccatum commiſit Adam, qui con-
1.Tim.2 a ſenſit. Adam enim (ſicut ait Apoſtolus) non eſt ſeductus, mulier autem ſeducta in prævaricatione fuit. Illa per ignorantiam, iſte peccauit per infirmitatem. Peccauit autem nimis diligendo vxorem, non quia eius voluntatem fecit, ſed quia eam, voluntati prætulit Diuinæ. Vnde, & à Domino ei di-
Gen.3.c ctum eſt. Pro eo, quod obediſti voci vxoris tuæ plus quam meæ, maledicta terra in opere tuo. Iuſtum quippe erat, vt illius magis voluntatem faceret cui plus debebat. Quis verò ambigat plus eum debere conditori quam vxori? Siquidem vxori erat aſtrictus tantum per amorem, Deo autem per timorem ſimul & amorem. Plus ergo debuerunt valere duo vincula ad tenendum eum erga Dei præceptum, quam vnum tantum erga coniugis affectum. Contra hoc quartum peccatum adhibitum eſt remediũ:
Mat.5.a Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Habuit quidem Adam iuſtitiam, à iuſto Deo creatus iuſtus, ſed quia non eam ex libero arbitrio direxit, facilè ab ea per idem liberum arbitrium defluxit. Quo contra dicitur per Pſalmiſtam
Pſ.44.b de Chriſto: Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem. Quintum æquè peccatum commiſit, qui propriam culpam retorſit in vxo-
Gen.3.b rem, cum ait: Mulier quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Primò quidem crudelis in ſe, qui peccatum ſuum excuſauit: ſecundo in vxorem, quam accuſauit. Et vtique ſatis ſumpta eſt digna de peccato vindicta, quando eam accuſauit,
E cuius amore peccauit. Contra hoc peccatum
Mat.5.a dictum eſt: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequẽtur. Sextum peccatum fecit Eua, quæ cum increparetur à
Gen.3.b Dño cur hoc feciſſet, reſpondit ei: Serpens
Pſ.140. a decepit me, & comedi. Sic declinauit & ipſa in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis, refundẽs culpam in ſerpentem, quaſi immunis à crimine, cum nil obfuiſſet ſuggeſtio ſerpentis, ſi illa negaſſet aſſenſum propriæ voluntatis: & forte præceſſit in ea aliquis motus ſuperbiæ, vnde ſeduci meruit à ſerpente. Contra quod dictum eſt:
Mat.5.c Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Septimum peccatũ factum eſt extra
Gen.4.b paradiſum, quãdo Cain conſurrexit aduerſus Abel fratrem ſuum, & interfecit eũ. Ex eo iam tempore inueteratum eſt, vt mali inſurgant in bonos, & opprimant eos. Huius peccati remedium eſt illud: Beati pacifici, *Mat.5.a* quoniam filij Dei vocabuntur. Quod ſi ab infeſtatione ceſſare noluerint iniqui, patiẽter tolerent eos iuſti: audientes conſolationem quæ ſequitur, & dicit: Beati qui perſe- *Ibidem.* quutionem patiuntur propter iuſtitiam: qm̃ ipſorum eſt regnum cælorum. Ecce quã neceſſarius fuit aduentus Chriſti, qui carnem ſubijceret ſpiritui, hominem pacificaret ſibi, Deum reconciliaret homini.

Sermo vigeſimusoctauus.

Lex per Moyſen data eſt, gratia & *Ioan.1.b* veritas per Ieſum Chriſtum facta F eſt. Duplex in lege veteri præceptorum genus inuenio. Sũt enim moralia quædam, vt eſt: Non concupiſces; *Matth. 19.c* non adulterabis, honora patrem tuũ, & his ſimilia. Sunt etiam figuratiua, & vmbratilia *Exod. 20.a* quædam, vt eſt taurorum immolatio, & ſanguis hircorum. Verumtamen carnalis ille populus, nec illa implere poterat, nec in his obtinere ſalutem. Vnde, & ſaluator in Euan- *Marc.7. c* gelio, legis præcepta improperat Phariſæis, quod propter traditiones ſuas irrita facerẽt Dei mãdata, ipſa ſine dubio in quibus eſſet ædificatio morum. Nam de ceteris ipſe loquitur per Prophetam. Dedi eis præcepta *Ezech. 20.e* non bona: ipſa plane in quibus eſſet vmbra futurorum. Quæ enim conſequentia rõnis, vt homine peccante aries multaretur, & diceret cum Propheta: Quæ non rapui, tunc *Pſ.68.a* exſoluebam? Merito ſanè nõ bona præcepta populus non bonus accepit, dicente Propheta: Cum ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo *Pſ.17.d* peruerteris. Nouerat enim Iudæorum corda carnalia, vnde & carnalia eis tradidit ſacramenta, quæ non poſſunt iuxta conſcientiam perfectum facere ſeruientem in iuſtitijs carnis. Venit proinde plenus gratia & veritate Chriſtus Dñs noſter, vt ex hoc iam moralia quidem impleantur per gratiã quæ verò vmbratilia, & myſtica fuerant, reuelata veritate deinceps non ad litteram obſeruentur, ſed ſecundum ſpiritum ſpiritualiter intelligantur. Propterea iam non aries, vel taurus homine peccante mactatur, ſed viua corporis hoſtia rationale & acceptabile ſacrificium in ieiunijs & laboribus veniam mereatur pariter & gratiam.

Sermo

Sermo vigeſimusnonus.

G

1. Cor. 4. a SIc nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei. Miniſter Chriſti ſic debet conuerſari, vt ex moribus exterioris hominis qui videntur, exiſtimetur compoſitio interioris animi qui nō videtur, ne vel ab alio vel à ſeipſo poſſit iudicari, ſed dicat cum eodem Apoſtolo: *Ibidem.* Mihi pro minimo eſt vt à vobis iudicer, aut ab humano die, ſed neque meipſum iudico: qui autem iudicat me, Dominus eſt. In quibus verbis notanda ſunt tria iudicia. Humanum, ſuum cuiuſque proprium, Diuinum. Et humanum quidem poteſt iudicare de rebus exterioribus, quæ ſenſibus corporis percipiuntur: de interioribus verò non poteſt. Hinc enim ſcriptum eſt: *1. Cor. 2. c* Quis enim ſcit hominū quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui in eo eſt? Quapropter de his quæ ſunt in homine, poteſt iudicare ſpiritus hominis qui in ipſo eſt. Longe verò præſtantius de his ipſis iudicat Deus, cuius necdum ſe fatetur Apoſtolus euaſiſſe iudicium, qui tamen iam & humanum tranſcendiſſet & proprium. Porrò humanum contemnebat, qui dicebat: *1. Cor. 4. a* Mihi autem pro minimo eſt vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Sed neque proprium timebat, qui dicebat, *Ibidem.* Sed neque meipſum iudico. Nihil enim mihi conſcius ſum. Solum ergo reſtabat Diuinum, de quo ait: *Ibidem.* Qui autem iudicat me, Dominus eſt. Debet tamen quiſque quantum poteſt irreprehēſibilem ſe exhibere, primum quidem coram Deo, ſed deinde coram hominibus. Hoc nempe eſt quod alibi loquitur

H idem Apoſtolus dicens: *1. Cor. 8. d* Prouidentes bona, non tantum coram Deo, ſed coram hominibus. Et notandū quod tribus modis prouidentur bona coram hominibus, ideſt, habitu, actione, ſermone. Habitu, ne ſit notabilis; actione, ne ſit reprehenſibilis; ſermone, ne ſit contemptibilis. Tribus etiam modis coram Deo, cogitatione, affectione, intentione. Nam & cogitatio debet eſſe ſancta, vnde ſcriptum eſt: Cogitatio ſancta ſeruabit te, & affectio pura, & intentio recta. Sunt autem tria iſta, ideſt cogitatio, affectio, & intentio, in anima: ſed in ea quoque proprijs ſingula locis diſtincta videntur. Nam cogitatio in memoria, affectio in voluntate, intentio in ratione conſiſtit. Atque vt eorum vſum ac differentiam clarius videamus, ſumamus nobis exemplum de rebus exterioribus. In corporibus ſi quilibet deformis color cutem tantum inficiat, corpus quidem turpius redditur, ſed nil ei de ſanitate ſua ex hoc adimitur. Si autem carni putredo aliqua, vel liuidus tumor inſederit, iā non ſolum decor corporis, ſed ſalus quoque turbatur. Quod ſi languor forſitan inualeſcens, cum ipſa carne oſſa quoque medullitus occuparit, tunc demum de vita non immeritò poterit deſperari. Eodem modo in anima, ſi peccatum ſuggeritur memoriæ per cogitationem, nullum tamen præbuerit aut voluntas affectum, aut deliberatio ipſa cōſenſum, fateor quidem deformitas eſt, nec audire interim anima illa meretur. *Cāt. 4. b* Tota pulchra es amica mea. Ceterum, etſi

I neuus eſt, ſed non morbus. Quod ſi voluntas quoque ipſa iam ſenſu delectationis afficitur, reſiſtit tamen adhuc deliberatio rationis, infirmatur quidem, ſed necdū moritur anima: clamet tamen neceſſe eſt. *Ier. 17. b* Sana me Domine, & ſanabor. Tunc enim mori dicitur, quādo & ipſa ratio ad peccatum per intentionem curuatur. Hoc nempè eſt peccatum de quo dicitur. *Ezech. 18. a* Anima quæ peccauerit ipſa morietur. Hunc triplicem gradum deplorat Dauid ex perſona peccatoris, dicens Domino, Expellendo de paradiſo in latam huius ſæculi euagationem. *Pſ. 37. a* Confirmaſti ſuper me manum tuam. Et quoniam carnalia deſideria ſunt peccati pœna: *Ibidem.* Non eſt ſanitas in carne mea à facie iræ tuæ. Iam verò vbi robur deeſt rationis, non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum. Qui rurſum eoſdem gradus ex perſona iuſti decantat dicens: *Pſ. 76. a* Memor fui Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum. Delectatus enim dicit per voluntatem, exercitatus per rationem. Ne ergo à memoria expellat Deum irruens turba plurimarum cogitationum quæ ſolent effluere tamquam vilis plebs in atrium: ponatur ad eius portam ianitor cuius nomen eſt recordatio propriæ profeſſionis, vt cum turpibus ſeſe cogitationibus ſenſerit animus prægrauari, increpet ſe, & dicat ſibi. Tu ne hæc debes cogitare qui ſacerdos es, qui clericus es, q̄ monachus es? Cultor iuſtitiæ debet in ſe huiuſmodi quidquam admittere? decet ſeruum Chriſti, amatorem Dei, tale aliquid vel ad modicum meditari? Hæc dicendo excludes fluxum illicitæ cogitationis, per recordationem propriæ profeſſionis. Similiter ad portam

tam voluntatis in qua ſolent manere carnalia deſideria tamquam in domo domeſtica familia, ſtatuatur oſtiarius qui vocatur recordatio cæleſtis patriæ. Hic enim poteſt prauum deſiderium quaſi cuneus cuneum expellere, & ipſum qui ait: Ecce ſto ad oſtium & pulſo: ſine cunctatione recipere. Iam verò ad thalamum rationis talis & tam ferox adhibendus eſt cuſtos, qui nemini parcat, ſed quicumque hoſtis ſiue clam ſiue palam ingredi præſumpſerit, procul eum arceat: & hic ſit recordatio gehennæ. In ceteris ſiquidem, ideſt, memoria & voluntate, non ita eſt intolerabile, ſi vel memoria recipiat quandoque vagam cogitationem, vel voluntas impuram affectionem: Hoc verò grauiſſimum eſt, & omnino damnoſum, ſi vnquam ratio perdiderit intentionis rectitudinem.

Sermo trigeſimus.

1. Cor. 15. f
SIcut portauimus imaginem terreni hominis, portemus & imaginem cæleſtis. Duo homines ſunt, vetus & nouus. Adam vetus, Chriſtus nouus. Ille terrenus, iſte cæleſtis: illius imago vetuſtas, iſtius imago nouitas. Eſt autem triplex vetuſtas, & econtrario triplex nouitas. Eſt enim vetuſtas in corde, in ore, in corpore: in quibus tribus modis peccauimus cogitatione, locutione, & opere.
L
In corde ſunt deſideria carnalia & ſæcularia, id eſt, amor carnis, & amor ſæculi. Similiter in ore eſt gemina vetuſtas, arrogantia & derogatio. Item gemina in corpore, flagitia, & facinora. Hæc omnia ſunt imago veteris hominis, & hæc omnia renouanda ſunt in nobis. Si non eſſet vetu-
Epheſ. 4. f
ſtas in corde, non diceret Apoſtolus: Renouamini ſpiritu mētis veſtræ, & induite nouum hominem qui ſecundum Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis. Item ſi non eſſe vetuſtas in ore, non diceret Scri-
1. Reg. 2. a
ptura: Recedant vetera de ore veſtro. Et Apoſtolus dicit: Omnis ſermo malus nō pro-
Epheſ. 4. g
cedat de ore veſtro, ſed qui bonus eſt, ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus. Sed & de vetuſtate corporis mentio-
Rom. 6. b
nem facit, cum dicit: Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem. De cuius renouatione etiā ſubiungit: Ita nūc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Renouetur ergo cor noſtrum à carnalibus, & ſæcularibus deſiderijs, vt excluſis illis, introducatur amor Dei, & amor patriæ cæleſtis. Recedant ab ore noſtro arrogātia, & derogatio, & ſuccedant pro his vera peccatorū noſtrorum confeſſio, & bona de proximis æſtimatio. Pro flagitijs, & facinoribus, quę vetuſtas eſt corporis, aſſumatur continētia, & innocentia, vt ſcilicet contrarijs virtutibus contraria vitia depellantur. Hanc ſupradictam renouationem facit Chriſtus habitās in vobis per fidem, ſicut ipſe ait: Ecce noua facio Iſai. 44. b
omnia. Vnde & ad ſponſam loquitur in Cā
M
ticis: Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuū, vt ſignaculum ſuper brachium tuum. Habi- Cāt. 8. d
tans igitur in corde eſt ſapientia, habitans in ore veritas, habitans in corpore iuſtitia.

Sermo trigeſimusprimus.

SPectaculum facti ſumus mundo, & 1. Cor. 4. b
Angelis, & hominibus. Ita planè, & malis & bonis pariter. Illos enim ſolicitat inuidiæ paſſio, iſtos compaſſio miſericordiæ, vt in nos inceſſanter intendant, illi quidem defectum noſtrum, iſti profectum deſiderantes. Nimirum in probatione ſumus, inter paradiſum & infernum interim medij, velut inter clauſtrū, & ſæculū conſtituti. Diligenter conſideratur vtrimque q̃d agimus, vtrimque dicitur: ò ſi ad nos tranſeat; intentione quidem diſſimili, ſed non diſpari forſitan voluntate. Quo ſi ita omnium oculi in nos: noſtri quo abierunt, aut quare ſoli ipſi receſſerunt à nobis? A dextris ſiquidem & à ſiniſtris tāto ſtudio circumſpecti, ſoli diſſimulamus inſpicere vitam noſtram, ſoli noſmetipſos negligimus intueri; nec verentes deceptorios, nec adminiſtratorios ſaltem ſpiritus reuerentes. Me exſpectant iuſti donec re- Pſ. 141. a
tribuas mihi. Et item: Me exſpectauerunt peccatores, vt perderent me. Hinc mihi gehenna, inde corona paratur, & inter hāc atque illam medium nugari libet, oſcitare delectat? Vſque adeo nec trahor deſiderio, nec periculo terreor, nec cupidus planè, nec pauidus; in quibus magis fuerat neceſſarium, pernicioſiſſimè inſenſibilis ad vtrūque. Exſurgamus aliquando fratres, nec in vano ac Pſ. 118. m
cipiamus animas noſtras, pro quibus alij tanto zelo, vel in bonum vigilāt, vel in malum. Non eſt res parua, quam ſic inſectantur hoſtes, ciuęs ſic præſtolantur.

Sermo-

Sermo XXXII.

VSque hodie in ciuibus Babylonis aquarum effuſio, id eſt cōfuſio cogitationum, terram facit inanem, & vacuam. Dum enim fluctuat circa carnem cogitatio vniuerſa, nullam ex ea ſperare eſt fructum ſalutis. Diuidantur ergo aquæ ab aquis, quatenus anima quoque (vt dignum eſt) partem ſibi vendicet ſolicitudinis, & meditationis. Sanè inferiores certis limitibus coerceantur, certis contineantur alueis, neceſſitatis terminos non excedant, proinde ſuperiores copioſius dilatentur. Ex hoc ſane dat Dominus benedictionem, & terra noſtra dabit fructum ſuum.

Gen. 1. a *Pſ. 84. b*

Sermo XXXIII.

CVm in populo Dei carnales alij ſint, & alij ſpirituales, nec illi tamen æternorum, nec iſti carent omnimodò temporalium deſiderio. In eo ſanè diſtant, quod plus alia appetunt alij, & ſecundum ea quæ præferunt, aut ſpirituales, aut carnales iudicatur. Hinc eſt quod in benedictionibus Iacob, & Eſau, & ros cæli, & terræ pinguedo nominatur, ſed non eodem ordine in vtroque. Det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ abundantiam, ait Iſaac ad Iacob. Ad Eſau verò: In pinguedine terræ, inquit, & in rore cæli deſuper, erit benedictio tua. Quid autē ſinguli præferant, à ſtudijs eorum & ſolicitudinibus innoteſcat.

Gen. 27. d C

Sermo XXXIIII.

INtegra, & perfecta moralitas in duobus præcipuè conſiſtit, in euitādis vitijs, & appetendis virtutibus, quoniā non ſufficit à malo abſtinere, ſi non & bonum faciamus. Inde Pſalmiſta: Declina à malo, & fac bonum. Fugiamus ergo vitia, amplectamur virtutes. Hiſtorias igitur ſummatim delibantes, moralitatis fructus decerpamus. Fames coegit Iſraël intrare in Aegyptum; ſtatim reperit ibi nouum dominum; & de libero ſeruus efficitur. Ex illius regionis inhabitatione redigitur ſub poteſtate Pharaonis: qui maſculos præcepit interfici, feminas reſeruari: Iſraël operibus luti, & lateris duriter affligitur. Pharao paleas miniſtrat laborantibus. Fames coegit. Non fames panis, neque ſitis aquæ, ſed audiendi verbum Dei, compellit multos intrare Aegyptum: hoc verbum Dei eſt lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Vnde Pſalmiſta: Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Qui hanc lucem ſequitur, non ambulat in tenebris, ſed habet lumen vitæ. De luce præceptorum tranſitur ad lumen præmiorum. Qui huius Diuini verbi patitur egeſtatem, cogitur intrare Aegyptum, id eſt, tenebras. Inuoluitur enim tenebris ignorantiæ, & ſubiacet dominio Pharaonis, id eſt, diaboli, qui princeps eſt Aegypti, hoc eſt tenebrarum, iuxta illud Apoſtoli: Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principes & poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ in cæleſtibus. Sub iugo Pharaonis fiunt lutea opera, id eſt, diſſoluta, & ſordida. Ab ipſo dantur paleæ, id eſt, leues cogitationes. Palearum eſt leuiter accendi, & & in momento conſumi. Sic & malæ cogitationes à diabolo immiſſæ cito in mentibus noſtris accenduntur, carnis mollitie conſentiente. Sed ſi viriliter ſtudeamus reſiſtere, Deo iuuante protinus exſtinguuntur: Paleis accenſis coquebatur lutum, & ſolidabatur in lateres: & prauæ cogitationes quæ ſunt lutum, paleis delectationis accenduntur, quæ cum tranſeunt in actum, tunc decoquuntur, cum verò ducuntur in conſuetudinem, tunc ſolidantur.

Pſ. 36. e *Gen. 42. & 43. a* *Exod. 1. c* *Ioan. 1. b* *Pſ. 18. b* G *Epheſ. 6. b*

Sermo XXXV.

BEatus vir qui non abijt in conſilio impiorum. Pij ſunt qui in Deum credunt, & ipſum colunt. Eſt enim pietas cultus Dei. Hic autem cultus in tribus conſiſtit, fide, ſpe & caritate, quæ ſunt inuiſibilia. His tribus carent impij, qui Deum non colunt, & quorum conſilium eſt viſibilia inuiſibilibus, terrena cæleſtibus præponere. Horum caput, & & princeps eſt diabolus, qui primus à pietate receſſit, & impius factus etiā homines in paradiſo poſitos, ab eadē pietate fraude ſua deiecit, volēs eos habere ſocios ſui erroris, & participes iniquitatis. Ille enim Euam ſeduxit, & illa virum ſibi ſubdidit. Similiter adhuc dæmon ſuggerit carni, caro ſpiritui, & fit

Pſal. 1. a D

& ſic impiorum conſilium. Dicunt enim ſi-
Prou. 1. bi inuicem : Omnium noſtrum ſit vnum marſupium. Ponunt ergo in memoria quaſi in marſupio quiſque obolum ſuum, dæmon ſcilicet ſuggeſtionem, caro delectationem, ſpiritus conſenſum. Inde tamquam de ſymbolo comparant ſibi victum competentem. Caro quidem combuſtionem, ignem ſcilicet qui non exſtinguitur, ſpiritus malā conſcientiam, id eſt, vermen qui non moritur. Dæmon aūt emit vtriuſque ſanguinem. Ad hoc cōſiliū impiorum itur quattuor modis. Quidā n. trahuntur inuiti, alij attrahuntur illecti, alij ſeducuntur ignari, alij ſequūtur ſpōtanei. Iſtis neceſſariæ ſunt quattuor virtutes, per quas armati reſiſtant ne in cōſiliū eant. Inuitis neceſſaria eſt fortitudo, qua reſiſtant vſque ad mortē, minis, cruciatibus, & dānis. Illi qui attrahuntur illecti, indigēt tēperantia, quæ reprimit illicita deſideria, nec cedit promiſſionibus, nec emollitur blanditijs. Illis qui ſeducuntur ignari, eſt opus prudentia, quæ ab vtilibus inutilia diſcernit, & docet quid tenendum, quidve reijciendum ſit. Iuſtitia indigent illi qui ſequuntur ſpontanei. Iuſtitia eſt rectitudo voluntatis, quæ nec amat peccare, nec peccato conſentire. Iuſtitia, & fortitudo ſedē habent voluntatem : quia voluntas iuſta debet eſſe, & for-
E tis. Eſt autem iuſtitia ordinata hoc modo, ſcilicet mala reſpuens, bonis meliora præponens. Hanc non videtur habuiſſe Adam, qui malo conſentiens, quod vtile erat deſeruit. Prudentia, & temperantia ſedē habent in ratione, quia ratio prudens debet eſſe, & temperata. Eſt quippe prudentia, ratio docta, ſcilicet à gratia, vitare contagia iniuſtitiæ propter iuſtitiam. Vitat quidem non ſolum iniuſtitiam apertam, ſed etiā illa quæ ſunt aliquo modo contra iuſtitiam, attendens nō quod licet, ſed magis quod expedit: vitans diuitias, & quædam alia, non quia illicita, ſed quia iuſtitiæ ſolent eſſe impedimēta. Sed propter quoſdam qui ex hypocriſi hoc faciunt, additur, propter iuſtitiam. Iuſtitia eſt perfectio animę rationalis. Aliæ virtutes ſunt ad eius acquiſitionē vel conſeruationem, fortitudo, temperantia, prudentia, quæ iuſtitiā conſeruāt nę amittatur aut minuatur. Poſtquā verò perfecta eſt iuſtitia, & tranſit in affectum cordis: idē eſt quod illa tria: quia fortis eſt, prudēs, tēperata. Qui nō abijt. Abire pertinet ad illos qui ſunt inconſtātes, & leuiter poſſunt impelli. Quod quidā volentes euitare, fiunt euidenter obſtinati, nullius conſilio acquieſcētes, propoſitum ſuum immobiliter tenentes: & ideo adiunctum eſt, & non ſtetit, ſcilicet vt nec leuis ſit, nec obſtinatus. Via peccatorū eſt mūdus, vel propria voluntas, quæ eſt ſuperbia, ex qua omnia mala: ſicut ex commu-
ni ſunt bona. Et in cathedra peſtilentiæ nō *Pſ. 1. a*
ſedit. Sedet, qui docet exemplo ſuo faciens peccare alios. Cathedra eſt hæc, & quattuor pedibus ſubſiſtit. Primus pes eſt malitia, ſecundus contemptus Dei, tertius irreuerentia, quartus aſtutia. Malitia eſt amare malū, F
& saporē mali habere: & malū qa malū eſt, diligere, ſicut facit diabolus, & nonnulli iniqui. Sed quia fit aliqn̄ vt tales timeant Deū, non timore bono, ſed ne incurrant, vel dānum rerum, vel corporis cruciatum: vt amplius fiant mali, contemnunt & ipſum Deū, & fit ſecundus pes contemptus Dei. Item poſſet fieri vt malum amarent, Deum contemnerent, ſed inhiberet eos pudor hominum cum quibus habitant: ideo ad augmētum mali ſequitur tertius pes irreuerentia, vt nec Deum timeāt, nec homines reuereātur. Ad conſummationem verò malitiæ adeſt quartus pes aſtutia, vt ſciant vti tribus prædictis, miſcentes oleo venenum, & melli accetum. Eminens pars cathedræ cui ſedēs inhæret, eſt potentia. Si enim potens eſt qui prædicta habet, tunc plurimum nocet, vel ſi potentem ſibi allicere poteſt, quem conſilio ſuo ſeducat, & ad malum impellat. Deinde apponitur puluinar, vt ſuauiter ſedeat. Puluinar fit de leuibus pennis auium, ſignificans vanam gloriam, & fauorem po-
pularem, quibus homines delectati extol- A
luntur. Scabellum pedibus ſupponitur, ne terram tangant. Tales enim nonnulli terrenas actiones non faciunt, ſed ſpirituales ſimulant, vt magis decipiant. Horum doctrina eſt quaſi peſtilentia, multa loca occu-
pans, & vaſtans. Sed in lege Domini volun- *Ibidem.*
tas eius. Superiori verſu dictum eſt quid ſit reſpuendum, in hoc autem dicitur quid ſit
appetendum. In illo dictum eſt tamquam G
declina à malo: in hoc autē, & fac bonum, quod vtique eſt ambulare in lege. Sed quoniam hæc via agitur nō greſſu corporis, ſed affectu mentis, ideo dictum eſt: In lege Domini voluntas eius. Velle enim (teſte Beato Gregorio) mente ire eſt. Per hanc viam incedunt, & quaſi quemdam currum ducūt tria genera hominum, ſeruus, mercena-
rius,

rius, filius. Trahũt autem eumdem currum iumenta, quorum nomina ſunt, comminatio & promiſſio. Super comminationẽ ſeruus ſedet, ſuper promiſſionẽ mercenarius. Horum vterque trahit currum, alter timore, alter cupiditatẽ, & vterque proprijs ſtimulis impellitur. Solus filius qui nec timore quatitur, nec illicitur cupiditate, ſed ſpiritu dilectionis agitur, ſine labore aut læ-
Rom. 8. c ſione vehitur in curru. Quicumque enim ſpiritu Dei aguntur, hi filij ſunt Dei. Habet etiam currus ille quattuor rotas, illas ſcilicet quattuor animi affectiones nouiſſimas, amorem & lætitiam, timorem & triſtitiam. Amant enim reprobi temporalia, & lætantur cum male fecerint: ſed hunc amorem & hanc lætitiã ſequitur timor & triſtitia ſem-
Ioã. 16. d piterna. Electi verò quibus dicitur: Mundus gaudebit, vos autem contriſtabimini, ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudium: ponũt primas rotas timorem & triſtitiam, poſteriores amorem & lætitiam. Ipſis etenim commutatur timor in caritatem, triſtitia in lætitiam ſempiternam. Notandum autem, quod hæc via legis Domini conſum-
H matur ſex diebus. Et prima quidem dieta eſt gemitus cordis, ſecunda confeſſio oris, tertia largitio propriæ poſſeſſionis, quarta labor corporis, quinta abnegatio propriæ voluntatis, ſexta contemptus mortis. In ſeptima fit quies ab omnibus prædictis, ſperans octauam reſurrectionis. Et in lege eius meditabitur die ac nocte. In quocumque ſtatu ſit homo poſitus, numquam recedendum eſt illi à lege Domini, ſed ſemper in die bonorum non immemor ſit malorum, & in die malorum memor ſit ſemper bonorum. Poteſt etiam per diem & noctem contemplatiua & actiua vita intelligi, quæ ambæ continentur in lege Domini.

Sermo triceſimuſſextus.

Pſ. 52. a DIxit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus. Deus licet vn⁹ ſit & vnum ſit, tamen nõ ſui varietate, ſed animi nr̃i mutatione guſtantibus nobis diuerſos vr̃ habere ſapores. Sapit enim timenti iuſtitiam & potentiam, ſapit amanti bonitatem & miſericordiam. Vnde & alibi ait idem iſte Propheta.
Pſ. 61. a Semel loquutus eſt Deus, duo hæc audiui quia poteſtas Dei eſt, & tibi Dñe miſericordia. Idem quippè eſt audire hoc qđ guſtare: quia vtrũque fit vna & ſimpliciſſima mẽte. Itaque ſemel loquutus eſt Deus: quia vnum genuit Verbum. Ceterum, nos per vnũ verbum duo hæc audimus ſiue ſapimus, quia poteſtas Dei eſt, & tibi Dñe miſericordia. At is quidem penitus inſipiens eſt, cui nec timorem Deus ſapit, nec amorem. Diſcat quantum vult, ego ſapiẽtem non dixerim, dum nec timebit nec diliget Deum. Quomodo enim dixerimus in ſapiẽtia conſummatum, quem video nec initiatum? Nã initium ſapientiæ timor Dñi conſummatio amor, media ſibi vendicat ſpes. Cui ergo nec iuſtitiam ſapit Deus per timorem, nec miſericordiam per amorem, is planè dicit in corde ſuo, Non eſt Deus. Deum enim non putat, quem nec iuſtum nec pium reputat. *Eccl. 1. bt* *Prou. 1. b*

Sermo triceſimuſſeptimus.

COrrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt in ſtudijs ſuis, nõ eſt qui faciat bonum, nõ eſt vſque ad vnum. Habet anima corruptionẽ ſuam, habet & corpus ſuam. Corruptio animæ tripartita eſt, quadripartita eſt corporis. Corpus ſiquidẽ conſtat ex quattuor elemẽtis. Aĩa verò in triplici vi ſubſiſtit. Eſt enim rõnalis, concupiſcibilis, iraſcibilis. Rõnalem, cuius ſanitas eſt cognitio veritatis, corrũpit ſuperbia. Corrupta autem fallitur duobus modis: in cognitione ſui, & cognitione Dei; Concupiſcentiam corrumpit vana gloria, iram inuidia. Corruptio corporis dicitur abominatio, & fit quattuor modis, ſecundum quattuor elementa ex quibus conſtat. Quattuor enim ſunt, quæ corpus corrumpunt, curioſitas, loquacitas, crudelitas, voluptas. Sunt autem quattuor partes corporis, in quibus ſingulis maximè vigent ſingula elementa. Nam in oculis eſt ignis, in lingua quę vocem format, aër, in manibus quarum propriè tactus eſt, terra, in membris genitalibus aqua. Has quattuor partes corrumpit illa quadripartita peſtis. Oculos ſcilicet curioſitas, linguam loquacitas, manus crudelitas, genitalia voluptas. Sic fiunt homines corrupti & abominabiles, corrupti in anima, abominabiles in corpore: corrupti corã Deo, abominabiles coram hominibus. Non eſt qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnũ. Quattuor genera ſunt hominum, quorum omnium nullum eſt quod faciat bonum niſi vnum. Quidam enim ſunt qui Deum nec intel- *Pſ. 13. & 52. a* K

intelligunt nec requirũt, & hi mortui ſunt. Alij intelligunt quidem, ſed non requirunt: & hi impij ſunt. Alij requirunt, non autem intelligunt: & hi fatui ſunt. Alij verò & intelligunt, & requirunt: & hi ſancti ſunt. De quibus ſolis dici poteſt, quia ipſi ſunt qui faciunt bonum.

Sermo trigeſimusoctauus.

Pſ. 15. a MVltiplicatæ ſunt infirmitates corũ, poſtea accelerauerunt. Quid diſſimulat homines in vita ſua agere pœnitentiam, & extrema de cõfeſſione præſumunt? Quomodo ſub vnius horæ articulo reuocari poſſe æſtimant omnia animæ membra, cuius concupiſcentiæ & deſideria per totũ mundum ſparſa ſunt, & vbique terrarum velut quodam viſco tenentur? Non dico (ait Dñs) quin & talium ſaluem aliquos, potens ſum enim in momento omnia reuocare: ſed nõ congregabo conuenticula eorum de ſanguinibus, id eſt, qui in ſanguine perſeuerant, donec multiplicatis infirmitatibus deſerantur à peccatis antequam deſerant ea, non magna talium conuenticula congregabo. Si benè memini, in toto Canone Scripturarum vnum latronem inuenies ſic ſaluatum;
L Noli ergo huic tam periculoſæ exſpectatio-
Ioan. 3. b ni credere temetipſum. Et quidem ſpiritus non modo vbi vult, ſed quando vult, ſpirat, nec ei difficile eſt de ſubito perfectam dare contritionem cordis, quam vix multo tempore alij conſequuntur: ſed vnde ſcis quod tunc tibi ita ſubuenire velit, quem tu interim ſic repellis? Benignus quidem eſt ſpiritus ſapientiæ, ſed nõ liberabit maledictum
Sap. 1. b à labijs ſuis. Audi quis ille ſit: Maledictus qui peccat in ſpe.

Sermo trigeſimusnonus.

Pſ. 20. a PRæueniſti eum in benedictionibus dulcedinis. Triplex nobis neceſſaria eſt benedictio, præueniens, adiuuans, & conſummans Prima miſericordiæ, ſecũda gratiæ, tertia gloriæ. Præuenit miſericordia conuerſionem, adiuuat gratia conuerſationem, perficit gloria conſummationem. Niſi trinam hanc benedictionem dederit Deus, non poteſt dare terra noſtra fructum ſalutis. Neque enim aut inchoare bonũ donec à miſericordia præueniamur, aut agere bonum donec adiuuemur à gratia, aut conſummari in boni poſſumus donec gloria repleamur. Verum in his tribus non immeritò dulcius ſapit ea quæ non modo immeritos, ſed & male meritos præuenit: vt dum adhuc filij ſumus iræ, & operamur opera mortis, ipſe cogitet ſuper nos cogitationes pacis, & ne petentibus quidem, imo & impetentibus, non in- M
uocantibus, ſed prouocantibus, non interpellantibus, ſed etiam repellentibus, ſpiritum bonum, ſpiritum vitæ, adoptionis ſpiritum largitur. Quid illi animæ dulce ſapiat, cui miſericordia tanta non ſapit? Meritò proinde benedictio dulcedinis nominetur ea quæ præuenit, quia quæ adiuuat fortitudinis, quæ conſummat plenitudinis eſt.

Sermo quadrageſimus.

POpulus quem non cognoui, ſeruiuit mihi. Non eſſet magnæ admi- Pſ. 17. g
rationis, ſi populus à Deo cognitus ſeruiret illi: cum verò incognitus illi ſeruiat, & in auditu auris obediat, magnæ laudi adſcribendum eſt. Ex hoc genere cognitorum & non cognitorũ, cognoſcentium & non cognoſcentium ſunt quattuor differentiæ. Quidam enim ſunt qui à Deo cognoſcuntur, & Deum cognoſcunt; alij nõ cognoſcuntur, nec cognoſcunt, alij cognoſcuntur quidem, ſed ipſi non cognoſcunt; alij non cognoſcuntur, & tamen cognoſcũt. Cognoſcere Dei, eſt felicem facere: cognoſcere hominis, eſt gratias agere. Qui ergo cognoſcuntur à Deo, & Deum cognoſcunt, ſancti Angeli ſunt, q ab eo felices facti, eius laudibus ſemper vacant, & obſequijs deſeruiunt. Qui nec cognoſcuntur, nec cognoſcunt, pauperes ſunt neceſſarij, quos nec rerum temporaliũ copia ditat, nec beatificat ſeruitus Diuina. Qui autem cognoſcuntur, ſed non cognoſcunt, diuites ſunt huius ſæculi, qui acceptis quidem opibus affluũt, ſed carnalibus deſiderijs huius ſæculi preſſi, nũquam ad cæleſtia cor ſuſpendunt. Qui verò non cognoſcuntur, & cognoſcũt, pauperes ſunt voluntarij, quos nec tribulatio, nec anguſtia, nec alia quæcumque pericula poſſunt ſeparare à caritate Dei. Et hi nimirum multis modis probantur aduerſis, duriſq. fatigantur tribulationibus, ſicut ſcriptum eſt: Vaſa figuli probat fornax, & ho- Eccl. 27.
mines iuſtos tentatio tribulationis. Ex a
quo-

quorum item perſona loquitur Pſalmiſta: *Pſ.21.a* Deus Deus meus reſpice in me, quare me dereliquiſti? Numquid non incogniti videntur qui orant vt reſpiciantur? Verumtamen licet derelicti videantur, ipſi tamen Deũ cognoſcunt: & ex perſona cognoſcentium ſtatim in eodem Pſalmo ſubinfertur: Deus meus clamabo per diem, & non exaudies: & nocte, & non ad inſipientiam mihi. De his ergo vox Diuina dicit: Populus quẽ non cognoui, ſeruiuit mihi. Ac ſi apertè diceret Angelis ſuis: Quid ſi vos mihi ſeruitis quos felices facio, quandoquidem illi mihi ſeruiunt quos in ſua paupertate derelinquo? Et quid ſi vos mihi obeditis qui faciem meam videtis, cum & illi obediant qui me tantum audiunt, & non vident? Vident quippe Angeli, audiunt homines. Audiunt ſcilicet & obediunt, vt quandoque ſimiles Angelis facti, mereantur ipſi quoque videre. Itaque auditus eſt meritum videndi, viſio præmium audiendi. Et prius eſt audire, videre poſterius, ſicut ſcriptum eſt: *Pſ.44.c* Audi filia, & vide. Quiſquis ergo in futuro Deum videre deſiderat, profectò neceſſe eſt vt in præſenti prius Deum audiat, & in B auditu auris obediat.

Sermo quadrageſimusprimus.

Pſ.33.d MORS peccatorum peſſima. Mala in amiſſione mundi, quia non poſſunt ſine dolore ſeparari ab eo quem diligunt. Peior in diſſolutione carnis, à qua euelluntur eorum animæ à ſpiritibus malignis. Peſſima in tormentis inferni, quando corpus & anima perpetuis ſimul addicuntur ignibus. Econtrario bonorum mors optima, quoniam quidem fit ibi quies à labore, fit iucunditas de nouitate, fit ſecuritas de æternitate.

Sermo quadrageſimusſecundus.

TRia ſunt, tabernacula, atria, domus. In tabernaculis sũt omnes iuſti in carne viuentes & laborãtes, quia tabernacula laborantiũ ſunt & militantium. Tabernaculum verò habet tectum, ſed fundamento caret: & portabile eſt, quia iuſti in præſentibus non ſunt fundati, ſed inquirunt ciuitatem de ſurſum fundamenta habẽtem. Fides etiam eorum quæ eſt fundamentum, non eſt in terrenis, ſed in Domino. Tectum habent, id eſt, munimentum gratiæ & protectionem. Atria ſunt domui vicina, amplitudinem habentia. In illis ſunt animæ ſanctæ corporibus exutæ quæ in latitudine ſunt, depoſita carnis anguſtia. Atria habẽt fundamentum ſed non tectum, quia animæ quæ in amore Dei ſunt, non ruunt, vnde ſtantes erant pedes noſtri, ſed non habent tectum, adhuc exſpectantes augmentum, quod nõ erit niſi in reſurrectione corporum ſuorum. Poſt ipſam ſanè reſurrectionẽ cum Angelis erunt in domo, quæ habet fundamentum & tectum. Fundamentum eſt ſtabilitas æternæ beatitudinis, tectum conſummatio & perfectio ipſius. *Pſ.121.d* C

Sermo quadrageſimustertius.

PAratum cor meum Deus, paratum cor meum. Via regia fratres, nec ad dexteram declinat, nec ad ſiniſtram. Porro inuenire eſt hominem ſemel quidem paratum, non quidem ſecundo. Si dixerit ei Deus: Eijce ancillam & filium eius, dico autem opera carnis: non cunctatur. Si dixerit, Immola mihi filium tuum quem diligis Iſaac: hoc planè iam patienter audire non poteſt, vt fraternæ vtilitatis aut vnitatis gratia, ſpiritualis ſuſtinere videatur ſtudij detrimenta. Quidni abijciat facilè ſeruus Chriſti quidquid ad corpoream pertinet voluptatem? At verò ſpirituali iucunditate æquanimiter fraudari quando aut obedientia cogit, aut fraternæ caritatis ratio poſtulat, hoc planè magnum & Deo gratum offerre eſt holocauſtum. Memento tamen non Iſaac in hoc ſacrificio, ſed arietem contumaciæ iugulari. *Pſ.56.a* *Gen.21.b* *Gen.22.b*

Sermo quadrageſimusquartus.

ECce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Eſt vnitas naturalis, vnitas carnalis, vnitas virtualis, vnitas moralis, vnitas ſpiritualis, vnitas ſocialis, vnitas perſonalis, vnitas principalis. Vnitas naturalis eſt inter corpus & animam. Vnitas carnalis inter virum & mulierem, de qua dictum eſt: Erunt duo in carne vna. Vnitas virtualis eſt, quæ hominẽ ſibijpſi coniungit, vt nõ per diuerſa effluat, ſed cũ Propheta vnã petat *Pſ.132.* *Gen 2.d* D

petat à Domino. Vnitas moralis eſt quę nos
Pſ.26.b coniungit proximo. Vnde Pſalmiſta: Qui
Pſ.67.a habitare facit vnius moris in domo. Vnitas
ſpiritualis eſt, quæ nos coniũgit Deo. Vnde
1.Cor. Apoſtolus: Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus
6.a eſt. Vnitas ſocialis inter Angelos, quibus om
nimodè idem velle eſt, idem nolle. Vnitas
perſonalis in Chriſto. Vnitas principalis,
quæ & ſubſtantialis eſt in trinitate. Ecce quã
bonum & quàm iucundum. Sunt quædam
bona & iucũda, ſunt quædam nec bona nec
iucunda, ſunt quædam bona & non iucun-
da, ſunt quædam iucunda & non bona. De
bonis & nõ iucundis, peruenitur ad bona &
iucunda. De iucundis & non bonis, per-
uenitur ad non bona & non iucunda. Bona
& non iucunda ſunt, continentia, patientia,
diſciplina. Iucunda & non bona, voluptas,
curioſitas, & vanitas. Nec bona nec iucun-
da, inuidia, triſtitia, accidia. Bona & iucun-
da honeſtas, caritas, & puritas. Ad hoc bo-
num & iucundum obtinendum, neceſſaria
eſt vnitas virtualis, & vnitas moralis. Primã
diſturbant puſillanimitas & leuitas. Puſilla-
nimitas facit propoſitum relinquere, leui-
tas mutare. Alterã obſtinatio, ſuſpicio, & ſi-
mulatio diſturbant. Obſtinatio non recipit
proximum, ſuſpicio non credit proximo,
ſimulatio nõ ſe iungit proximo. Spes æter-
norum expellit puſillanimitatẽ, humilis obe
E dientia leuitatem. Obſtinatio humilitate,
ſuſpicio & ſimulatio caritate pelluntur.

Sermo quadrageſimus quintus.

Eccl.15. NOn eſt ſpecioſa laus in ore pec-
catoris. Etiã quæ eſt in ore pec-
catoris pœnitentis, non videtur
ſpecioſa: quia adhuc de pecca-
ti recordatione & memoria confuſionem
patitur, & frequenter inde compungitur.
Sed tamen in eo eſt vtilis & fructuoſa con-
feſſio, etſi non ſpecioſa decoraq. laudatio.
Poſtquam verò de beneficijs Dei proficiens
adhæret Diuinæ laudi, & in ea aſſiduè dele-
ctatur & proficit, ita vt nihil aliud placeat
ei: tunc in ore eius eſt ſpecioſa laus Dei, ad
ſimilitudinem agricolæ, qui dum ſtercorat
agrũ ſuũ, totus in luto eſt & ſtercoribus, non
eſt pulcher labor eius, etſi ſit fructuoſus:
ſed quando colligit manipulos ſegetis, tunc
labor eſt ſpecioſus & dulcis.

Sermo quadrageſimus ſextus.

OMni cuſtodia ſerua cor tuum, *Prou.4.*
quia ex ipſo vita procedit. Duo- *d*
bus autẽ modis vita à corde pro
cedit. Aut quia corde creditur *Rom.10*
ad iuſtitiam, & iuſtus ex fide viuit, & fide *e*
mundatur cor, & mundo corde Deus vide-
tur, id eſt, agnoſcitur, & hæc eſt vita æterna, *Matth.*
vt cognoſcant te vnum Deum, & quem mi- *5.a*
ſiſti Ieſum Chriſtum, aut quia Chriſtus vi-
ta noſtra, qui nunc per fidem habitat in cor *Ioan.17*
dibus noſtris apparebit, & nos cum ipſo ap- *c*
parebimus in gloria, & qui nunc latet in F
corde, tunc quaſi de corde ad corpus proce-
det, quando reformabit corpus humilita- *Phil.3.*
tis noſtræ configuratum corpori clarita- *d*
tis ſuæ. Vnde & alius Apoſtolus, ait: Nunc *1.Ioan.*
filij Dei ſumus, & nõdum apparuit quid eri- *3.d*
mus. Sed cõſiderandum eſt quomodo dicat
Omni cuſtodia ſerua cor tuum. Solent dice-
re homines huius ſæculi, bonum caſtellum
cuſtodit qui corpus ſuum cuſtodit. Nos au-
tem non ſic, ſed ſterquilinium vile cuſto-
dit qui cuſtodit corpus ſuum: Apoſtolo te-
ſte: Quoniam qui ſeminat in carne, de car- *Gal.6.b*
ne metet corruptionem. Qui verò, inquit,
in ſpiritu, de ſpiritu metet vitam æternam.
Ac ſi dicat colendum, & cuſtodiendum ma-
gis animæ caſtrum, quoniam æterna ex ip-
ſo vita procedit. Sed caſtrum iſtud in terra
inimicorum ſitum vndique impugnatur: &
idcirco omni cuſtodia, id eſt, ex omni parte
vigilanti ſolicitudine eſt muniendum, infe-
rius, & ſuperius, ante & retro, à dextris & à
ſiniſtris. Inferius impugnat concupiſcentia
carnis, quæ militat aduerſus animam, quia
caro concupiſcit aduerſus ſpiritum. Supe-
rius imminet iudicium Dei. Horrendum eſt *Hebr.*
enim incidere in manus Dei viuẽtis. Solici- *10.f*
tè ſatis hac parte cor ſuum cuſtodierat, qui
dicebat: Semper enim quaſi tumentes ſuper *Iob 31.a*
me fluctus timui Deum. Retro mortifera
delectatio eſt, quæ oritur ex recordatione
præteritorum peccatorum. Ante inſtantia
tentationum. A ſiniſtris verò arrogantium
fratrum, & murmurantium inquietudo. A
dextris obedientium fratrum deuotio. Poſ-
ſunt enim hi quoque (niſi caueatur) duo-
bus nocere modis, aut bonis eorum actibus
inuidẽdo, aut ſingularem gratiam æmulan-
do. Vigilet ergo aduerſus carnem rigor di- G
ſciplinæ, contra iudicium Dei, iudicium pro-
priæ confeſſionis, & hoc ſit duplex, manife-
ſtum

ſtum de manifeſtis, occultum de occultis. Vnde ait Apoſtolus: Si noſmetipſos dijudicaremus, non vtique iudicaremur. Contra delectationem, quæ procedit de recordatione præteritorum peccatorum, frequentia lectionis. Contra inſtantiam tentationis inſtantia ſupplicis orationis. Contra fratrum inquietudinem, patientia & compaſſio. Aduerſus obedientium fratrum feruorem, congratulatio, & diſcretio. Congratulatio enim expellit inuidiam, diſcretio nimiam æmulationem.

1.Cor. 11.g

Sermo XLVII.

Prouer. 25.b

MEL inueniſti? noli multum comedere, ne fortè ſatiatus euomas illud. Poteſt non incongruè hoc loco mellis nomine, fauor humanæ laudis intelligi. Meritoq. non ab omni, ſed immoderato mellis huius edulio prohibemur. Eſt enim cum vtiliter humanas laudes recipimus, fraternę dumtaxat intuitu caritatis, & ad ſalutem eorum qui nobis propterea facilius acquieſcunt. Hac ergo parcitate ſeruata, mellis huius moderata comeſtio non nocebit. Si quid verò amplius eſt, à malo eſt, & in perniciem conuertetur. Inuento enim melle immoderatius veſcitur, quiſquis apponens omninò cor ſuum fauore humanæ laudis inflatur, incraſſatur, impinguatur: à quo ſe Propheta ſanctus cuſtodiri deprecatur à Domino, non quidem mellis, ſed olei ſatis vicina appellatione ipſum quem prædiximus fauorem exprimens, vbi ait: Oleum autem peccatoris non impinguabit caput meum. Vis noſſe quando euomat immoderatus epulator mellis edulium, quod vſque ad ſatietatem ſumens, modum parcitatis exceſſit? Tunc ſine dubio laudes quibus ſatiabatur, non alium fructum quærens, ſed fauore ipſo contentus humano, tunc inquam multa cum anxietate euomit, quod cum pernitioſa delectatione comedit, cum alium quemlibet laudari audiens inuidia contabeſcit. Mens enim dedita vanitati, & arrogantia tumens, laudem alterius, ſuam reputat vituperationem.

H

Pſ. 140. b

Sermo XLVIII.

DVO loca ſunt animæ rationalis, inferior quem regit, & ſuperior in quo requieſcit. Inferior quem regit corpus, ſuperior in quo quieſcit Deus. De vtroque poteſt rectè intelligi quod ſcriptum eſt: Si aſcenderit ſuper te ſpiritus poteſtatem habentis, locum tuum ne dimiſeris, vel inferiorem, ſcilicet regendo, vel ſuperiorem, quieſcendo. Sed hoc quod prius dixi, conuenit rudibus adhuc & imperfectis, quibus loquitur Apoſtolus: Humanum dico propter infirmitatem carnis veſtræ. Sicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Habet quippe anima tria facere in corpore, viuificare, ſenſificare, regere. Sed ſiue auferatur vita, ſiue ſenſus perturbetur, de neutro condemnatur. Sin verò tentatori victa ſuccubuit, hoc illi ad peccatum reputatur. Dicitur ei ergo ne aſcendente ſuper eam ſpiritu, locum ſuum deſerat, hoc eſt, ne ingruente tentatione membra ſua arma iniquitatis peccato exhibeat. Notandum autem quod dicitur: Si aſcenderit ſuper te ſpiritus poteſtatem habentis: nihil quippe aduerſus nos malignus ſpiritus poteſt, niſi miſſus, aut permiſſus. Vnde cum eius ſit voluntas ſemper mala, numquam poteſtas eſt niſi iuſta. Nam voluntas quidem mala ex ſeipſo ſibi ineſt, poteſtatem verò non aliunde quam à Deo habet. Quam tamen poteſtatem ſemper moderatur Dominus, ne ſcilicet ex nequitia voluntatis plus puniat, quam eorum exigunt merita qui puniuntur. Et hæc de inferiori loco dicta ſunt: Ceterum de ſuperiori hoc intelligitur, ne quietem mentis, quam in Deo habet, tentante diabolo deſerat, ſed vndecumque ille tentauerit, ipſa in Deo fixa conſtanter in trãquillitate permaneat. Hæc poſterior ſententia conuenit perfectis, qui cum Helia dicere poſſunt: Viuit Dominus Deus Iſrael, in cuius conſpectu ſto. Et illud de Ioanne Apoſtolo, quia ſicut ille eſt, & nos ſumus in hoc mundo. Hæc inquam ſententia conuenit perfectis, qui iam in ſua conuerſatione, quodammodo imitantur ſtatum æternitatis.

Eccl. 10.

4.Reg.3. b

1.Ioã.4. d

Sermo

Sermo quadrageſimuſnonus.

Eccl. 11 SIue ad Auſtrum, ſiue ad Aquilonem arbor ceciderit, ibi erit. Auſtri calor & leuitas in ſacra ſcriptura bonam ſolet habere ſignificationem. Ab Aquilone vero panditur omne malū. Porro homines ſicut arbores vidit aliquis. Exciditur autem arbor in morte, & quocumque ceciderit, ibi erit: quia ibi te iudicabit Deus, vbi inuenerit. Ibi inquam erit immutabiliter & irretractabiliter. Videat quo caſura ſit antequam cadat, quia poſtquam ceciderit, non adijciet vt reſurgat, ſed nec vt ſe
Pſal. 40. & Ier. 8. vertat. Quo verò caſura ſit arbor, ſi ſcire volueris, ramos eius attende. Vnde maior eſt copia ramorum & ponderoſior, inde caſuram ne dubites, ſi tamen fuerit tunc exciſa. Rami noſtri, deſideria noſtra ſunt, quibus ad Auſtrum extendimur, ſi ſpiritualia fuerint, ſi carnalia, ad Aquilonem. Quæ verò præponderent, medium corpus indicat. Ea namque præponderant, quæ ſecum traxerint corpus. Sic enim eſt corpus noſtrum inter ſpiritum cui ſeruire debet, & carnalia deſideria quæ militant aduerſus animam, ſiue poteſtates tenebrarum, ac ſi vacca ſit inter raptorem & ruſticū conſtituta. Quidquid ille minetur, quidquid intendat, ſi vaccam non duxerit, ruſticus vicit. Sic quantumcumque ſæuiat malignus, quātumcumque praua deſideria crucient: ſi vas ſuum
L ſibi vendicat anima, viciſſe credenda eſt, vt
Rom. 6. quemadmodum ait Apoſtolus: Non regnet peccatum in noſtro mortali corpore: Sed ſicut exhibuimus membra noſtra ſeruire iniquitati ad iniquitatem, ſic exhibeamus ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem.

Sermo quinquageſimus.

BOues ſunt qui in opere Dei ſtrenuè exercentur: qui ſeminant in lacrymis, ſed in gaudio metent. Illi ſanè quęcumque ſunt mundi huius arbitrantur vt ſtercora. Piget verò cuius ſabbata videntes hoſtes derident, dehoneſtatur ab hoſtibus in ocio ſuo, ſicut boues ſtrenui in laboribus ſuis honeſtantur à Deo. Quem enim maligni ſpiritus pigrum vident ad ſpiritualia exercitia, in cogitationibus eius ingerunt importunè terrena, velut de ſtercoribus boum maſſas coagulantes, & pigrum ſicut dignus eſt, lapidantes.

Sermo quinquageſimusprimus.

OMNIA fecisti in pondere & menſura, & numero. Sap. 11. Ad differentiam ipſius Diuinæ eſſentiæ dictum eſt: Creaturæ enim in pondere & menſura & numero factæ ſunt, ſolus creator his omnibus caret. Pondus in dignitate rei conſideratur. In pondere igitur facta eſt, quæ rei ſui generis eſt comparanda, aut ſecundum maius, aut ſecundum minus, aut ſecundum æquale. Pondus habet quę quanti valet æſtimari poteſt. Menſura verò, in loco & tempore conſideratur. Quod ſi locum ſolum accipimus corporalem, incorporeorum menſura in tempore erit, & non in loco. Neque enim anima in loco poteſt eſſe corporeo: nec corpus, de quo magis videtur, locus animæ eſt. Quomodo enim corpore clauditur, quæ ſic vegetat exteriora ſicut interiora, ſic eſt in ſuperficie cutis, ſicut in viſceribus intimis? Sed ex affectione carnali & conſuetudine M
corporum ſic errat anima, vt ſeipſam neſciat niſi corpoream cogitare. Vbi eſt enim Mat. 6. c
theſaurus eius, ibi eſt & cor. Hoc ſapit quod diligit. Affectionibus ſiquidem obligata & illita terrenis, ſuam ipſius faciem conſiderare non poteſt. Infixa eſt in limo profundi, & ſeipſam non videt, ſed putat formam ſuam eſſe luteam illam quam portat imaginem. Sed omninò aliter eſt: & aliter conſideratur mēſura animæ ſecundum locum. Locus ſiquidem vnicuique rei, finis eſt ſuæ ſubſtantiæ. Subſtantia verò animæ in ratione, in memoria, in conſilio, in iudicio, ceteriſq. ſimilibus eſt: quę omnia ſuo quoque fine clauduntur. In menſura eſt ergo factus omnis ſpiritus pręter Diuinum: quia & ratio eius, & memoria, & cetera omnia ſuam habent menſuram. In numero facta ſunt omnia, vel ſecundum partium compoſitionem, vt ſunt corpora, vel ſecundum varietatem, & mutabilitatem, vt ſunt etiam incorporea. Solus Deus eſt in quem nec pondus nec menſura cadit omnino, nec numerus. Vnus Deus eſt: non habet ſui generis cui valeat comparari. Vnus eſt & ſolus ipſe penitus inæſtimabilis, æternus quoque & immenſus, indiuiſus & omninò inuariabilis.

Sermo L I I.

A *Cant.* 1. *a* OSCVLETVR me oſculo oris ſui. Tria ſunt oſcula: primum, pedum; ſecundum, manuum; tertium, oris. Cum primo conuertimur, pedes Domini oſculamur. Duo autem ſunt pedes Domini, miſericordia, & veritas. Hunc vtrumque pedem Deus conuertentium cordibus imprimit, & vtrumque pedem peccator quiſque ſi verè conuertitur, amplectitur. Si enim ſolam miſericordiam ſine veritate reciperet, per pręſumptionem caderet. Rurſus ſi veritatem ſine miſericordia reciperet, nihilominus per deſperationem periret. Sed vt fiat ſaluus, ad vtrumque pedem humiliter prouoluitur, vt per veritatem peccata damnet, & per miſericordiam veniam ſperet: & hoc primum oſculum. Secundum oſculum fit, cum primum ad bona opera conſurgimus. Tunc manus Domini oſculamur, cum ei noſtra bona opera offerimus, vel cū ab eo virtutum dona recipimus. At verò tertium oſculum tunc fit, cum iam conſumpto luctu pœnitentiæ, iam acceptis virtutum donis, mens cęleſti deſiderio inſpirata, ad ſecreta interioris cubiculi gaudia impatiens amoris introduci deſiderat: cum dulcibus ſuſpirijs vocem animi interrumpentibus pio cordis affectu decantat: Vultum *Pſ.* 26. *e* tuum Domine requiram. Et ita ex vehementi deſiderio fit ei præſens ſponſus: quē ſic amat, quem ſic affectat, cui ſic ſuſpirat. Primum itaque oſculum fit in remiſſione B peccatorum, & dicitur propitiatorium. Secundum fit in donis virtutum, & vocatur muneratorium. Tertium fit in contemplatione cæleſtium, & vocatur contemplatorium. Sciendum eſt autem eſſe duo genera contemplationis. Quidam enim ſunt qui aſcendunt, & cadunt: alij verò qui rapiuntur, & deſcendunt. Aſcendunt ſicut illi de *Rom.* 1. *c* quibus ſcriptum eſt: Cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt. Gratias non egerunt: quia viribus ſuis & ingenio tribuerūt quod Deus reuelauit illis. Ideo ſequitur caſus eo- *Ibidem.* rum, & euanuerunt in cogitationibus ſuis. Dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. Electi verò rapiuntur, ſicut Paulus, & ſui ſimiles. Sed & deſcendunt, vt ea, quæ per exceſſum mentis viderint, loquantur paruulis: eo ſanè modo quo capiantur ab ipſis. Rapitur Paulus cum dicit: Siue men- *2. Cor.* 5 *e* te excedimus Deo, Deſcendit cum dicit: Siue ſobrij ſumus, vobis. Hoc poſteriori ge- *Ibidem.* nere contemplationis rapi deſiderat anima perfecta in caſtiſſimos amplexus ſponſi ſui dicens: Oſculetur me oſculo oris ſui. Ac ſi *Cant.* 1. *a* diceret: Ego non viribus meis, non induſtria, non meritis ad contemplanda gaudia Domini mei aſſurgere valeo: ſed ipſe oſculetur me oſculo oris ſui, id eſt, eius gratia fiat: non per doctrinam, nō per naturam, ſed per gratiam ſuam oſculetur me oſculo oris ſui. Miro autem modo gratiam operantis, & opus, & modum operis eleganter expreſſit. Cum enim dicit, Oſculetur: ope- C rantis gratia monſtratur. Cum autem ſupponit, oſculo: ipſum opus, id eſt contemplatio deſignatur: Cum verò adiungit, oris ſui, modum operis ſcilicet quo fiat contemplatio, euidenter expreſſit. Per os quippe verbum intelligitur. Fit autem contemplatio ex condeſcenſione Verbi Dei ad humanam naturam per gratiam, & exaltationem humanæ naturæ ad ipſum Verbum per Diuinum amorem. Nec abſurdum cuiquam videri debet ſi in cōtemplatione verbi Dei hæc ita diſtinguamus: cum eiuſdem quoque verbi Dei incarnationem eodem ordine factam Euangelium teſtetur. Ibi etenim gratia præmittitur, cum ab Angelo virgo ſalutatur. Aue, inquit, gratia plena. Etenim *Luc.* 1. *c* cuius ſit, & quanta ſit ipſa gratia, ſubiungit dicens: Dominus tecum. Opus etiam eiuſdem gratiæ ſubinfertur, cum dicitur: Benedictus fructus ventris tui. Fructus namque ventris tui Incarnatio eſt Verbi. Modus vero tanti operis edocetur, vbi dicitur: Spiritusſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. In quibus operibus Verbi, ſiue his quæ de Euangelio protulimus, ſiue his quæ de Canticis Canticorū expoſuimus, manifeſtè conſtat & iſtam, ſcilicet Incarnationem, ex ſola vbertate Diuinę gratiæ eſſe factam: nec illā, id eſt cōtemplationem, quandoque humana voluntate, ſed diuino tantum munere prouenire poſſe. Et notandū, ꝙ hæc ipſa cōtemplatio tribus modis pro diuerſo ſtatu temporū diſtinguitur. Et primò quidem vocatur cibus, ſecundò potus, tertiò ebrietas. Vnde & in conſequentibus electi quoque voce ſponſi inuitantur dicentis: Comedite amici & bibite, & inebriamini cariſſimi. Prius comedūt dum in carne D *Cāt.* 5. *a*

adhuc corruptibili degunt. Poſtmodum verò corpore exuti, & in cælum translati, iam bibere dicuntur eadem, quæ prius comederant: quia iam per ſpeciem contemplantur ſine labore, quæ prius per fidem crediderant, dum in corpore poſiti peregrinarentur à Domino, & in ſudore vultus ſui veſcerentur pane ſuo: ſicut & nos facilius ſumimus ea quæ bibimus, quam illa quæ mandimus: quia in illis nonnullus labor in his leuis eſt tranſitus. In hoc ergo ſtatu poſiti ſancti, bibere quidem poſſunt, ſed inebriari non poſſunt: quoniam à perfectiſſima contemplatione Diuinitatis quodammodo retardantur, dum adhuc reſurrectionem ſui corporis in fine ſæculi præſtolantur: qua facta, ita corpus menti, & Deo mẽs inhærebit, vt iam deinceps nihil ſit quo ab interna ebrietate contemplationis reuocari poſſit. Prima itaque inuitatione qui comedunt vocantur amici, id eſt cari; in ſecunda, quia bibunt, cariores; in tertia quia inebriantur, cariſſimi. Quia meliora ſunt vbera tua vino. Duo ſunt vbera ſponſæ, vnum congratulationis, alterum compaſſionis. Vnde Apoſtolus his duobus paruulos fouens, Gaudete ait cum gaudentibus, flete cum flentibus. Vinum accipitur deſiderium ſæculare, de quo ſcriptum eſt: Fel draconum vinum eorum, & venenum aſpidum inſanabile. Fragrantia vnguentis optimis, innuit, quòd aliqua ſunt vnguenta bona aliqua meliora, quibus omnibus ſuperferantur hæc optima. Dicamus ergo tria genera eſſe vnguentorum. Primum fit de recordatione peccatorum, cum pro ipſis compũgimur, & veniam petimus: & hoc vnguentum bonum eſt: quia cor contritum & humiliatum Deus non ſpernit. Effunditur autem ad pedes Domini, ibiq. remunerationem accipit, ſcilicet remiſſionem peccatorum, cum Dominus dicit: Remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum. Secundum vnguentum fit de recordatione beneficiorum Dei, Et hoc rectè ad caput effunditur: quia virtutes non niſi ad Deum à quo ſunt, referuntur. Hoc autem vnguentum iam carius eſt, quia de hoc ſcriptum eſt: Vt quid perditio iſta vnguenti facta eſt? Poterat enim venundari plus quam trecentis denarijs, & dari pauperibus. Sed hanc perditionem approbat Dominus cum dicit: Sinite eam. Quid illi moleſti eſtis? Pauperes enim ſemper habetis vobiſcum, me autem non ſemper habebitis. Non ſolum approbat, ſed etiam remunerat, cum dicit: Amen dico vobis, vbicumque prædicatum fuerit hoc Euangelium in toto mundo, dicetur & quod hæc fecit in memoriam eius. Tertium ergo vnguentum componitur de pretioſis aromatibus, ſicut de quibuſdam ſanctis mulieribus ſcriptum eſt, quod emerunt aromata, vt venientes vngerent Ieſum. Sed huius tertij vnguenti non fit aliqua effuſio, vel perditio, quia noluit Dominus illud ſuper corpus ſuum mortuum effundi, ſed ſeruari viuo corpori ſuo, id eſt, eccleſiæ ſanctæ, cui nimirum mulieres quæ cum vnguentis venerant, mittuntur reſurrectionem Euangelizare. Primum itaque vnguentum vocatur vnguentum compunctionis, & abſumitur igne contritionis. Secundum deuotionis, & abſumitur igne caritatis. Tertium vocatur vnguentum pietatis, quod non abſumitur, ſed integrum conſeruatur.

Cant. 1. a — *Rom. 12.* — *Deut. 32 c* — E — *Pſ. 50. d* — *Luc. 7. g* — *Marc. 14. A* — *Ibidem.* — *Ibidem.* — *Mar. 16 a*

Sermo LIII.

Sicut de Chriſto duo ſunt, vnum nobis incognitum, ſcilicet generatio Diuina, de qua ſcriptum eſt: Generationem eius quis enarrabit? alterum cognitum, vt generatio, vel opera humana: ita etiam de Spirituſancto aliud eius noſtris eſt mentibus occultum, ſcilicet quomodo procedat à Patre & Filio, cum ſit æqualis & coæternus eidem Patri & Filio: aliud verò ipſo docente manifeſtum, videlicet quibus modis operetur gratiam ſuam in nobis. Duplex quippe eſt operatio Sancti ſpiritus. Operatur enim in nobis aliud propter nos, aliud propter proximos. Propter nos, id eſt, propter vtilitatem noſtram operatur in nobis primò compunctionem, conſumendo peccata. Secundò deuotionem, vngendo & ſanando vulnera. Tertiò creando intellectum, tamquam pane confirmat nos, & roborat. Quartò hæc ipſa multiplicius augendo, & amorem infundendo: quaſi vino inebriat. Cetera chariſmata, id eſt, ſapientia, conſilia, & huiuſmodi, dantur nobis ad vtilitatem aliorum. Vnde Apoſtolus cum de diſtributione donorum loqueretur, non ait ſimpliciter: alij datur ſapientia, alij ſcientia: ſed addit dicens, Sermo ſciẽtiæ: ſermo ſapientiæ: vt oſtenderet, quòd huiuſmodi dona propter alios dantur, ſcilicet vt alij ædificentur. In quibus operibus

Iſ. 53. c — *1. Cor. 12. b*

buſcauendum eſt duplex periculum, ne vel illa quæ dātur propter nos, diuidamus proximis, vel illa quæ propter proximos, reſer-
G uemus nobis. Si enim quæ pro vtilitate aliorum accepimus, retinemus tantum nobis, caritatem non habemus, & dicitur no-
Eccl. 20 d bis: Sapientia abſcondita, & theſaurus inuiſus, quæ vtilitas in vtriſque? Rurſus ſi de donis Dei velimus innoteſcere hominibus, non Deo in occultis cordis placere, humilitatem perdimus, & merito illa voce increpa-
1.Cor. 4 b mur: Quid habes quod non accepiſti? Sic vtroque modo periclitamur, hinc humilitatem, illinc amittendo caritatem. Et quis ſine humilitate & caritate poteſt ſaluus fieri? Rectus ergo profectus noſtri ordo eſt, vt illis donis, ſcilicet compunctione, & ceteris ſtudeamus impleri primum, deinde ſi per gratiam Spiritusſancti cetera ſupercreuerint, id eſt, ſapientia & ſcientia, curemus illa proximis partiri. Ita ſanè obtinebimus illud Spiritusſancti donum quod vocatur diſcretio ſpirituum, ſi & ea quæ nobis tantum congruunt, nobis reſeruemus, & ea quæ ad aliorum vtilitatem conferuntur nobis, largiamur & proximis.

Sermo quinquageſimuſquartus.

Cant. 1. b Matth. 11. OSculetur me oſculo oris ſui. Os Patris intelligitur Filius. Nemo autem nouit filium, niſi pater: & nemo nouit patrem niſi filius, & cui voluerit filius reuelare. At verò vnicumque fit iſta reuelatio, ſiue Patris, ſiue Filij, nō fit niſi per Spiritumſanctum. Hinc eſt quod cum Petrus dixiſſet Domino: Tu
H es Chriſtus filius Dei viui, ille reſpondit:
Matth. 16. c Beatus es Simon Bariona, quod interpretatur filius columbæ: quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater meus qui eſt in
1.Cor. 2 b cælis. Et Apoſtolus cum præmiſiſſet quod oculus non vidit, & auris non audiuit, & cetera. Statim ſubiunxit, nobis autem reuelauit Deus per Spiritum ſuum. Videtur ergo ſponſa gratiam habere Spiritusſancti, per quam cognoſcat filium æqualem patri. Nec dicitur, oſculetur me ore ſuo, (quod ſolius filij eſt dicere) non cuiuſquam creaturę: quippe, quæ nullo modo poteſt eſſe æqualis patri) ſed oſculo oris ſui. Porro oſculum commune eſt oſculantis & oſculati. Si igitur ſe inuicem oſculātur pater, & filius, quid eſt eorum oſculum, niſi Spiritusſanctus? Hoc itaque flagrat ſponſa oſculari: Oſculetur me, inquiens, oſculo oris ſui. Hoc oſculum teſtatur etiam Paulus eam accepiſſe, cū dicit: Quoniam eſtis filij, miſit Deus ſpiri- *Gal. 4. b*
tum filij ſui in corda veſtra clamantem: Abba, pater. Hoc oſculum pollicebatur & ipſe Saluator, cum ad inſtantiā orationis exhortaretur diſcipulos. Si vos, inquit, cum ſitis *Matth. 7. b*
mali, noſtis bona data dare filijs veſtris, quanto magis pater veſter, qui in cælis eſt, dabit bona, id eſt, ſpiritum bonum petentibus ſe? Ex huius oſculi impreſſione ſuſcipit anima rationalis ab ipſo ſponſo ſuo verbo Dei cognitionem, & amorem veritatis, quæ duo quaſi labia imprimit ei ipſa Dei vir
tus, & Dei ſapientia. Siquidem ſapientia co- I
gnitionem, virtus confert amorem. Habet & ipſa anima ſimiliter duo labia quibus oſculatur ſponſum ſuum, id eſt rationem, & voluntatem. Rationis eſt percipere ſapientiam, voluntatis virtutem. Si ſola ratio percipiat ſapientiæ cognitionem, & voluntas non habet virtutis amorem, nō eſt plenum oſculum. Aut ſi ſola voluntas obtineat amorem, & ratio minimè percipiat cognitionem, nihilominus eſt ſemiplenum. Tunc verò plenum & perfectum eſt, quando & ſapientia illuſtrat rationem, & virtus afficit voluntatem.

OSculetur me oſculo oris ſui. Tria *Cant. 1. b*
ſunt oſcula, reconciliatorium, muneratorium, contemplatorium. Primum ad pedes, ſecundum ad manum, tertium ad os ſumitur. In primo accipitur remiſſio peccatorum, in ſecundo munus virtutum, in tertio cognitio ſecretorum. Vel ita, oſculum doctrinæ, naturæ, gratiæ.

Sermo quinquageſimuſquintus.

DVO ſunt vbera ſponſæ, congratulatio, & compaſſio. Gemina lactis ſpecies, exhortatio, & conſolatio. Tria vnguenta, compunctio, deuotio, pietas. Compunctio de recordatione peccatorum, deuotio de recordatione beneficiorum, pietas ex conſideratione miſerorum.

K *Sermo quinquageſimusſextus.*

DVo ſunt pedes Dei, miſericordia, & iudicium. Hic circuit, & perambulat iugiter ſpirituales mentes exultans vt gigas ad currendam viam: ſi tamen tales ſunt de quibus merito dicat: Habitabo in illis, & deambulabo in eis. (*Pſ. 18. b*) Hos ergo pedes primo vngit anima peccatrix illo primo vnguento quod dicitur compunctionis. Denique Maria quæ peccatrix erat vnxit pedes Ieſu. Nec mediocre ſane vnguentum hoc videatur, de quo ſcriptum eſt: (*Ioan. 12 a*) Et domus impleta eſt ex odore vnguenti. Nec mirum, cum etiam in cæleſtibus ſentiatur huiuſmodi vnguenti fragantia, veritate atteſtante quæ ait: (*Luc. 15. c*) Gaudium eſt Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Verum quantumlibet vnguentum hoc pretioſum videatur, tamen comparatum alteri quod appellatur deuotionis, & cõficitur ex memoria beneficiorum Diuinorum, quo & vngitur caput Domini, vile, & nullius pretij intelligitur. Denique de illo dicitur: (*Pſ. 50. d*) Cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies. De iſto verò: (*Pſ. 49. d*) Sacrificium laudis honorificauit me. Caput ex eo vngis, cum de ſuis donis Deo gratias agis. Siquidem caput Chriſti, Deus. (*1. Corin. 11. d*) Deitas ergo in Chriſto tangitur, quoties ad laudẽ ipſius eius beneficia memoramus, ſicut non tam Deitas quã humanitas neceſſe eſt vt cogitetur, cum non eius dona, ſed noſtra peccata recordamur. L Nam in carnis aſſumptione duos illos pedes ab hoc accepiſſe cognoſcitur, id eſt miſericordiam, & iudicium, vt peccator qui ad caput, ideſt ad deitatem acceſſum non habebat, ad pedes, id eſt ad humanitatem accederet. Niſi enim pes ille quem diximus miſericordiam, ad hominẽ aſſumptum pertineret, Paulus de illo non diceret: (*Hebr. 4. a*) Tentatum autem per omnia pro ſimilitudine abſque peccato, vt miſericors fieret. Et niſi iudicium æquè ad hominem pertineret, ipſe homo Deus de ſeipſo non dixiſſet: (*Ioã. 5. b*) Et poteſtatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis eſt. Itaque ad hos pedes viri doloris, & ſcientis infirmitatem, peccator accedere non dubitans, fidenter loquitur. (*Hebr. 4. d*) Nunc autem cum fiducia accedimus ad thronũ gratiæ. Non enim habemus Pontificem qui non ſciat compati infirmitatibus noſtris. Peccatrix ergo ad pedes, iuſta ad vnguendum caput accedit. Tanto autem vnguentum capitis illo alio quod pedibus apponitur pretioſius eſt æſtimandum, quanto ſpecies quibus conficitur, illis conſtat eſſe pretioſiores. Has quippe facilè, & abſque labore in noſtra regione reperimus. Peccatores ſiquidem omnes ſumus. Porro illas difficile, ac de longinquo valdè, vtpotè de paradiſo Dei aſportatas ſuſcipimus. Omne enim datum optimum, & omne donũ perfectum de ſurſum eſt deſcendens à patre luminum. (*Iacob. 1.*) Quid denique huiuſcemodi vnguento excellentius de cuius effuſione etiam Apoſtoli murmuraſſe dicuntur dicentes: Vt quid perditio hæc, potuit enim venundari, & dari pauperibus. (*Matth. 26. a*) M Sed & tunc quoque cum forte videtur quiſpiam vacare Deo, tantæq. deuotionis & gratiæ, vt merito credatur vngere caput Chriſti, perſiſtens iugiter in ſancta quiete, & gratiarum actione, & diuinæ delectatione deuotionis, non deſunt qui hoc perditionem dicant, & iuſto vt ſibi videtur murmure conqueruntur, quod is qui pluribus prodeſſe poterat, quieſcat ſibi, non quod ſanctitati inuideant, ſed quod prouideant caritati. Ceterum ipſa caritas Deus huiuſcemodi animæ plerumque parcit, quam videt ſpiritualibus ſtudijs delectari, maximeq. ſi talem eam nouerit, quæ adhuc puſillanimitate, & imbecillitate, vt mulier ſit, & needum in virum perfectum profecerit: quod vtique melius ipſe diſcernit, qui intuetur cor, quam homines, qui in facie tantum vident, & ſecundum faciem iudicant, cum videlicet minimè attendunt non eſſe eiuſmodi facilitatis deuotè quieſcere, & fructuosè occupari: humiliter ſubeſſe, & vtiliter præeſſe, regi ſine querela, & regere ſine culpa: obedire ſponte, & imperare diſcretè, bonum denique eſſe inter bonos, & bonum inter malos: immò etiam eſſe pacatum inter filios pacis, & his qui oderunt pacem, exhiberi pacificum. Sciens ergo Ieſus qui ſint, quiue non ſint idonei implicari curis pro tali delicata anima, quam pro ſui adhuc teneritudine tractandis negotijs minus ſufficere ſentit, aduerſus aliud ſentientes, & ob hoc eius quietem tamquam infructuoſam bono quidem zelo, ſed non ſecundum ſcientiam inſimulantes, ipſo reſpondet affectu: Quid moleſti eſtis huic mulieri? (*Ibidem.*) Nam etſi (quod faten-

fatendum eſt) melius eſt ad quod illam trahere tentatis, [A] bonum tamen opus eſt quod operata eſt in me. Sinite eam interim operari bonum quod poteſt. Noui enim ego quod adhuc mulier ſit. Cum autem mutatione dexteræ excelſi de muliere factus fuerit vir (quod & me quando tamen erit latere non poterit, quia me prouocante promouebitur, me quoque ſeruante tenebitur) *Eccl. 42. c* tunc melior erit iniquitas viri quam nunc benefaciens mulier. Vnde, & illud melius ſpero. Nec reputo perditionem vnguenti huius effuſionem, in quo & mulieris deuotio deſignatur, & mea præfiguratur ſepultura. Huc accedit, quod tam latè ſuam fra- *Matth 26. d* grantiam circumquaque diffundit, quare vbicumque prædicatum fuerit hoc Euangelium, dici etiam habeat quod & hæc fecit in eius commemorationem.

Sermo quinquageſimusſeptimus.

IAm ad tertium vnguentum accedamus. Sanè in duorum præmiſſorum alterutra collatione, priore ſequens abſque omni ambiguitate cognoſcitur eſſe melius longeq. excellentius. Illud autem mirum videtur ſi tertium aliquod inuenire queat quod ambobus iure debeat *Cãt. 1. a* anteponi, iuxta quod optimum vnguentum ſponſa ſua redolere vbera glorietur. Alioquin optima non ſunt ſi non vincunt & meliora, ſicut & meliora veraciter non dicuntur, niſi quæ ſuperant bona. Porro tantæ excellentiæ vnguentum illud ſecundum quo caput vngitur, inuentum eſt, vt vix quælibet ei diuitiæ non dico præferri, ſed nec ſaltem conferri poſſe videantur. [B] Ego tamen non crediderim ſponſam eſſe mentitam, quippè, quæ habeat ſponſum ipſam veritatem, cuius & hic verba loquitur, qui vtique ſicut fallere non vult, ita nec falli poteſt. Alioquin fruſtra deſiderat, & ſuſpirat veritatis amplexibus iungi, mentiens veritati. Quæ enim mendacio ſocietas *Pſal. 5. b* cum veritate? Quin potius veritas perdit omnes qui loquuntur mendacium. Fortaſſis in Euangelio ſi quærimus inuenimus *Marc. 16. a* præceſſiſſe & huius figuram. Maria, (inquit) Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Ieſum. Vides ne in prima fronte propoſiti capituli quãti æſtimandum ſit etiam hoc materiale vnguentum, cuius aromatibus comparandis, non vna, vel duæ ſufficere potuerunt. Vna, primum, vna & ſecundum attulit vnguentum. Ad hoc autem comparandum & præparandum, tres pariter conuenerunt, vt ſimul videlicet emerent quod per ſe ſingulæ non poterant, & ſic venientes vngerent Ieſum. Non ſolum pedes, aut ſolum caput, ſed vt venientes, inquit, vngerent Ieſum, id eſt totum corpus. Sed attende, quod tam pretioſi huius vnguenti Chriſtus pati noluerit perditionem fieri, & ideo non inuento corpore reportarunt illud, & iuſſæ ſunt exhibere viuo, quòd præparauerant mortuo. Quod & fecerunt, cum protinus nunciato gaudio reſurrectionis, diſcipulorum (qui procul dubio membra Chriſti, & membra viua erant) triſtia corda delinire curarunt. Quæ [C] vtique membra niſi plus illo crucifixo corpore Chriſtus diligeret, pro his illud crucifigendum non tradidiſſet. Liquet itaque, quod duo illa tanto hoc vltimum præcellit vnguenta, quanto Chriſtus hoc ſuum corpus, id eſt eccleſiam cui exhibetur, illo quòd ex eo vngi voluit, quòd & propter huius redemptionem tradi voluit, conſtat eſſe amabilius.

Sermo quinquageſimusoctauus.

REuertere reuertere Sunamitis, *Cãt. 6. d* reuertere reuertere, vt intueamur te. Reuertere primò ab inepta lætitia, reuertere ſecundo ab inutili triſtitia, reuertere tertiò ab inani gloria, quartò reuertere à latenti ſuperbia. Inanis gloria eſt, quæ ab ore hominum venit extrinſecus. Superbia latens oritur intrinſecus. Cum hæc omnia vitia reliquerit animus, intuebitur eam ſponſus eius. Ob hoc autem debet ab alijs abſtinere, vt digna fiat eius complexibus. Vnde, & ad eam dicitur: Reuertere reuertere, vt intueamur te.

Sermo quinquageſimusnonus.

EMiſſiones tuæ paradiſus. *Cãt. 4. d* Vox illius cæleſtis Hieruſalem, congaudentis huic, quæ peregrinatur in terris. Sunt autem tres emiſſiones. Prima coniugatorum pœnitentium in mundo. Secunda conuerſorum continentium in clauſtro. Tertia præla-

prælatorum prædicantium, & orantium pro Dei populo. De prima emiſſione, id
Luc. 15. b eſt pœnitentia, dicunt Angeli, quibus gaudium eſt ſuper vno peccatore pœnitentiam
D agente. Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per de-
Cãt. 3. b ſertum ſicut aurora conſurgens? Aſcende-
6. d 8. a re autem dicitur hæc anima pœnitens per deſertum, terram ſcilicet inuiam, & inaquoſam, peccatorum ſuorum recordando. Aſcendit ſicut virgula, eadem peccata humiliter confitendo. Quæ confeſſio rectè fieri ſicut virgula fumi dicitur, quia per plures peccatorum ſpecies, tamquam fumus de turibulo per plura foramina deriuatur. Et notandum, quod cum fumus numquam habeat ſplendorem, nonnumquam tamen habere poſſit odorem. Quod hic fumus confeſſionis odorem quemdam pietatis ha
Ibidem. beat, innuitur ex his quæ ſubiunguntur. Ex aromatibus myrrhæ, & turis, & vniuerſi pulueris pigmentarij. Confeſſionem debet ſemper comitari myrrha, & tus, id eſt mortificatio carnis, & oratio cordis. Alterum enim ſine altero, aut parum, aut nihil prodeſt. Nam ſi quis carnem mortificet, & orare diſſimulet, ſuperbus eſt, & dicitur ei.
Pſ. 49. c Numquid manducabo carnes taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo? Item ſi orauerit, & carnem ſuam mortificare ne-
Luc. 6. g glexerit, audiet: Quid vocatis me Domi-
Prou. 28 b ne Domine, & non facitis quæ dico? Et illud: Qui auertit aurem ſuam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Vtrumque ergo alteri ſuffragatur, dum conſtat quod alterum ſine altero reprobatur. Se-
Cãt. 3. b quitur: Et vniuerſi pulueris pigmentarij. Poſt recordationem, & confeſſionem peccatorum, poſt mortificationem & orationem, exhibendus eſt fructus eleemoſynarum. Quæ benè puluis dicuntur, quia de terrena ſubſtantia fiunt. Pigmentarius verò, quia ſuauiſſimum odorem emit-
Act. 10. a tunt. Hinc eſt, quod Cornelio bene agenti dictum eſt: Orationes tuæ & eleemoſynæ tuæ aſcenderunt. Vel vniuerſi pulueris pigmentarij, ideo dicitur: quia non ſolum magna, ſed etiam minima quæque peccata conterenda ſunt per confeſſionem, & diluenda per compunctionem. Hæc de prima emiſſione dicta ſufficiant.

∴

Sermo LX.

SEcunda eſt vita continentium in clauſtro, vel eremo. In hac emiſſione nulla fit deſerti mentio, aut fumi ſeu pœnitentiæ, ſed lucis, ſplendoris, atque virtutis. Denique in huius laude Angelica voce cantatur: Quæ eſt *Cãt. 6. d*
iſta, quæ aſcendit ſicut aurora conſurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata? In quibus verbis triplex virtus eius oſtenditur, humilitas, caſtitas, caritas. Aurora quippe finis eſt noctis, & initium lucis. Nox autem vitam peccatoris, lux ſignificat vitam iuſti. Aurora ergo, quæ fugat tenebras, lucem nunciat, merito humilitatem deſignat, quia ſicut illa diem, & noctem, ita iſta diuidit iuſtum, & peccatorem. Nam hinc, id eſt, ab humilitate iuſtus quiſque incipit, & deinde proficit. Vnde etiam ipſa aurora conſurgens dicitur, vt videlicet virtutum ſtructura ſurgens ab humilitate, tamquam proprio fundamento erigatur. Igitur ad oſten F
dendam eius humilitatem dictum eſt. Sicut aurora conſurgens. Illud verò, quod ſequitur, pulchra vt Luna, caſtitatem demõſtrat, Porro Luna dicitur ſplendorem ſuum non à ſe habere, ſed à Sole trahere, quantoq. magis Solis conſpectui cernenda opponitur, tanto maiore ſui parte ab eiuſdem Solis lumine illuſtratur. Similiter congregatio ſeu quæque fidelis anima, ſi veri Solis obtutibus offeratur intuenda, ſine dubio ex viſione illius admittit protinus in ſe decus quoddam pulchritudinis, & venuſtatem caſtitatis. Vnde fit vt ex eius lumine creſcens & proficiens, etiam ad perfectionem prouehatur, vt rectè dicatur de illa quod ſequitur: Electa vt ſol. Quare vt ſol? An ideo quia refulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris eorum? Sed ibi vnde ſicut ſol fulgebunt, niſi de ſplendore veſtis nuptialis? Ipſa eſt enim qua vtique in terris poſiti veſtiendi erant illi quibus dictum eſt. Vos autem ſedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Hac virtute caritatis, quam veſtis illa nuptialis ſignificat, quiſquis indutus fuerit, eamq. in ſe rectè ordinauerit, erit proculdubio terribilis hoſtibus ſuis, vt caſtrorum acies ordinata. Nam de ceteris quidem virtutibus quantaſcumque ſine caritate habuerit, non curant dæmones. Cum verò caritatem, & ipſam ordinatam in acie viderint,

rint, illico præcipites aguntur in fugam. Po-
G teſt in eo quod dicitur, Electa vt Sol, perſe-
uerantia intelligi, quæ tantum electorum
eſt: in eo autem quod ſequitur: Terribilis
vt caſtrorum acies ordinata, diſcretio ma-
ter virtutum, per quam terrentur, & fugan-
tur dæmones, acquiruntur, & conſeruan-
tur virtutes. Poſſunt, & alia multa in hac ſe-
cunda emiſſione congruè & intelligi, & di-
ci, ſed hæc pauca de multis dixiſſe ſufficiat.
Tertia emiſſio conuenit ſanctis prædicato-
ribus, de quorum vita, & doctrina etiã vox
illa ſub admiratione profertur: Quæ eſt
iſta quæ aſcendit de deſerto delicijs af-
fluens, innixa ſuper dilectum ſuum? In pri-
ma emiſſione dictum fuerat: Quæ eſt iſta
quæ aſcendit per deſertum, in hac autem,
quæ aſcendit de deſerto: quia nimirum ibi
pœnitentes compungunt ſpinæ per quas
incedunt, hic verò Doctores quidquid de
ſæculo ſubripere potuerunt, ſublimi mente
calcauerunt. Ideo dictum eſt, de deſerto
delicijs affluens. Sed quærendum eſt quæ
ſint illæ deliciæ, quibus affluere dicuntur,
& quis ille dilectus, aut cur ſuper eum inni-
ti dicantur. Neque enim paruæ æſtimandæ
ſunt quæ à ſupernis ciuibus deliciæ nomi-
nantur. Siquidem huiuſcemodi deliciæ mẽ-
tis ſunt, non ventris, animi, non corporis,
ſpiritus, non carnis, rationis, non ſenſualita-
tis, interioris, non exterioris hominis. Quas
vt breuiter aliquo modo deſcribam, ipſæ
ſunt abũdans infuſio gratiæ ſpiritualis. Bea-
ta illa anima cui talis gratia infunditur, quę
in benedictionibus ſupernæ dulcedinis prę-
uenitur, vt templum Dei & oraculum Spi-
ritusſancti efficiatur. Tali quippe animæ
deeſſe non poſſunt diuitiæ ſalutis, ſapientia,
& ſcientia, & eiuſdem ſalutis optimus the-
H ſaurus timor Domini. Quibus delicijs cum
abundauerit & repleta fuerit, exaltet iam in
eccleſijs Dominum, & in cathedra ſenio-
rum laudet eum. Quod in aure audiuit in
cubiculis, prædicet iam ſuper tecta, & ſic af-
fluet delicijs. Affluere enim dictum eſt ver-
bo doctrinæ inſiſtere, exemplo vitæ lucere,
opus ſpirituale inſtanter exercere. Sed ne-
ceſſe eſt vt in his omnibus non ſuam, ſed au-
ctoris ſui quærant gloriam. Ipſe eſt enim
Cãt. 2. d dilectus eius, de quo ſcriptum eſt: Ego dile-
cto meo, & dilectus meus mihi. Et de quo
Luc. 9. e pater: Hic eſt filius meus dilectus: ipſum au-
dite. Super quem innitendum eſt, vt videli-
cet illius gratiæ auxilio ſcribatur, opus eius
à quo omnia, per quem omnia, & ad quem
omnia referuntur. Cur autem ſuper eum
inniti debeat, ipſe dilectus qui docet homi-
nem ſcientiam, plenius nos doceat; Ait ille
diſcipulis ſuis, quos huiuſmodi delicijs im-
plebat: Ego ſum vitis, vos palmites. Sicut *Ioan. 15.*
palmes non poteſt facere fructum, niſi mã-
ſerit in vite, ſic & vos niſi in me manſeritis.
Et iterum: Sine me, inquit, nihil poteſtis
facere. Ac ſi apertè diceret: Si delicijs vul-
tis affluere, innitimini ſuper me. Sed iam vi-
deamus quomodo illi affluant, & innitan-
tur. Veniat in medium vnus pro omnibus
ille prædicator egregius. Eia beatiſſime Pau
le affluе delicijs tuis. Certè cum Euangeliũ
ab Hieruſalem per circuitum ad Illyricum
prædicaſſes, cum ſine ſumptu ipſum Euange
lium poſuiſſes, cũ cæleſtes theſauros fideiq;
ſacramentum Græcis ac Barbaris, ſapienti-
bus & inſipientibus, vt prudens ac fidelis di-
ſpenſator erogaſſes: cum mortificationem
Ieſu in tuo mortali corpore circumtuliſſes,
& inter multas admirandas virtutes tuas
quas tu potuiſti facere, nos vix poſſumus e-
narrare, etiam illud cum omni auctoritate,
ſine omni arrogantia, cum eſſes Apoſtolo-
rum tuo iudicio minimus, tamen auſus es
dicere: Gratia Dei in me vacua non fuit, ſed *1. Cor.*
abũdantius omnibus illis laboraui. Magnæ, *15. b*
& vt ita dicam, delicioſæ deliciæ. Sed ne illas
amittas innitere ſuper dilectum tuum. Non *Ibidem.*
autem ego, inquit, ſed gratia Dei mecum.
Rurſum afflue: quoniam, vt verum fatear,
delectant valde tales deliciæ. Omnia poſ- *Phil. 4. c*
ſum, ait, Iterum innitere. In eo, inquit qui
me confortat. Item dicit Apoſtolus. Qui *2. Cor.*
gloriatur, in Domino glorietur hoc eſt, qui *10. d*
delicijs affluit, ſuper dilectum ſuum innita-
tur. Hæc de tribus emiſſionibus in ſignifica-
tione trium generum hominum, quos in
hac vita continet Sancta Eccleſia, quos etiã
apud Ezechielem deſignant Noe, Daniel, &
Iob, adiuuante Domino diximus: quamuis
in ſingulis quibuſque perfectis poſſint non
inconuenienter aſſignari. Et in his quoque
prima emiſſio eſt pœnitentia, ſecunda iuſti-
tia, tertia doctrina. Primò enim pœnitendo
conuertuntur; Secundò bene viuendo iuſti-
tiam exercent; Tertiò, ſi benè profecerint,
ipſam iuſtitiam quam vita tenent, verbo
docent. Sed quoniam virtutibus inſidiantur
vitia, & ita iuxta ſunt poſita, vt qui ab illis
deuiauerit, iſtorum laqueos incurrat, opor-
tet vt ſit pœnitentia ſine pudore, ne ſcilicet

erubeſcat conſiteri commiſſa peccata, caueat iuſtitia ſimulationem, eliminet prælatio elationem. Vbi enim magnitudo gratiarum eſt, ibi etiam magnitudo diſcriminis eſt.

K

Sermo LXI.

Cāt.5.d *Cāt.1.a* *Cāt.3.a* VEni in hortum meum ſoror mea ſponſa. Alibi dicitur: Introduxit me rex in cellarium ſuum. Alibi dicitur, in cubiculum ſuum. Hæc triplex introductio fit animæ rationali à ſponſo ſuo, verbo ſcilicet Dei, ſecundum triplicem ſenſum ſcripturarum, hiſtoricum, moralem, myſticum. In horto eſt hiſtoricus, in cellario moralis, in cubiculo myſticus. In horto, id eſt, in hiſtoria continetur triplex Trinitatis operatio, creatio cæli & terræ, renouatio cæli & terræ, confirmatio cæli & terræ. Pater creauit, Filius reconciliauit, Spiritusſanctus confirmauit. Et aliud tempus eſt creationis, aliud confirmationis, aliud reconciliationis: ſicut, & in horto aliud eſt tempus plantationis, aliud fructus colligendi, aliud veſcendi. Creatio & reconciliatio ſunt præſentis, confirmatio futuri ſæculi. In principio temporis creauit Pater, in plenitudine temporis reconciliauit Filius, poſt omne præſens tempus confirmabit Spiritusſanctus.
Ioan.5.c De Patre dixit Filius: Pater meus vſque mo-
Ibidem. do operatur. Et de ſe ſubiunxit: Et ego operor. Similiter & Spiritusſanctus in conſummatione ſæculi verè poterit dicere. Pater & Filius vſque modo operantur, & ex hoc iam operor ego: cum ſcilicet iam fecerit corpora noſtra ſpiritualia, corpuſq. adhæſerit ſpiritui, & ſpiritus Deo, hoc ipſum corpus eo-
L dem Spirituſancto ſic confirmante vt iam deinceps abſque vllo temporis interuenientis momento fiat quod ſcriptum
1.Cor.6.d eſt. Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt. De creatione inſtruit nos vetus teſtamentum, & promittit reconciliationem. Reconciliationem exhibet nouum teſtamentum, & ſpondet confirmationem.

Sermo LXII.

SEcunda introductio eſt in cellarium. Hoc cellarium continet moralem ſcientiam, & habet tres diſtinctas manſiones. Prima dicitur aromatica, Secunda fructuaria; Tertia cella vinaria. In prima ſunt qui benè ſe habent cum prælatis; in ſecunda, qui cum æqualibus, in tertia, qui cum ſubditis. Eſt ergo prima cella diſciplinæ, ſecunda naturæ, tertia gratiæ. Qui enim perfectæ conuerſationis nititur cumulum attingere, fit primum diſcipulus, & ingreditur cellam diſciplinæ, in qua mores eius à magiſtro varijs virtutibus velut à pigmentarijs aromata diuerſis ſpeciebus componũtur. Vnde & iſta cella dicitur aromatica, quia tales quique dum vltrò amplectuntur diſciplinæ laborem, optimum alijs exemplo ſuo effundunt imitationis odorẽ. Inde conſequenter ingrediuntur in ſecundam cellam naturæ: qm̃ illi quidem ceteris condiſcipulis concordare facilè poſſunt, qui ſub magiſtro propriã voluntatem frangere didicerunt. Et hæc cella vbi cũ ceteris cõiter viuitur, congrue cella naturæ dicitur: quia omnes homines æquales quidem natura ge- M
nuit, ſed alios alijs meritorum cauſſa vel præpoſuit, vel ſuppoſuit. Dicitur etiam fructuária, quia magnæ vtilitatis eſt ſi quiſque gratiam quam accipit, in alterutrum admi-
niſtrat. Vnde ſcriptum eſt: Frater fratrem *Prou.18.*
adiuuans, exaltabitur ſicut ciuitas munita: *Pſ.132.a*
Et item dicit Propheta: Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnũ. At verò cum conſummati plenè fuerint in hac ſecunda cella naturæ, tunc tamdem ingredi poſſunt tertiam, quæ eſt gratiæ, vt etiã ceteris inſtituendis præſint, qui cum ceteris iuſtè, & ſine querela vixerint. Et hæc quoque cella dicitur vinaria, vt ſcilicet feruean caritate, qui ceteris præſunt in regimine. Dicitur etiam cella gratiæ, quod nomen ſcilicet alijs quoque duabus poſſit eſſe commune. Nam & diſciplina, & ſocialis vita donum gratiæ eſt, iſta tamen ſibi illud vendicat ſpecialiter, qm̃ quidem multum facilè eſt ſubijci, vel ſociari, rarum verò, & difficile ad aliorum regimen vtiliter quemuis poſſe transferri. His tribus cellis continentur & formantur omnium hominum mores. Oẽs enim homines vel ſunt prælati, vel æquales, vel ſubditi. Quemadmodum autem eliguntur de hortis quæque potiora, & in cellarijs repo-

reponuntur, vbi etiam diſtincta habent lo-
ca in quibus ſeruentur: ita de hiſtoria ſu-
mitur, & quaſi reconditur in cellario mo-
ralis ſenſus, vnde omnis humana vita in-
A ſtruatur. Legunt etenim ibi prælati quales
ſe exhibere ſubditis debeant; cum eis dici-
1.Pet.5. tur: Non dominantes in clero, ſed forma
a facti gregis. Et illud: Non quia domina-
2.Cor. mur fidei veſtræ, ſed adiutores ſumus gau-
1.d dij veſtri. Et Dominus in Euangelio: Bonus
Ioā.10.b paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis.
Inueniunt etiam in eadem ſcriptura æqua-
les qualiter ſe habere debeant inuicem,
Gal.6.a cum legunt: Alter alterius onera portate,
& ſic adimplebitis legem Chriſti. Et illud:
Rom.12. Honore inuicem præuenientes. & multa in
c hunc modum. Habent ibi & ſubditi quod
eorum mores componat, quomodo ſcilicet
ſubdi eos maioribus oporteat, quibus dici-
Hebr.13 tur: Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete
a eis. Ipſi enim peruigilant quaſi rationem
reddituri pro animabus veſtris.

Sermo ſexageſimuſtertius.

Cāt.4.a DEntes tui ſicut grex tonſarum
quæ aſcenderunt de lauacro,
omnes gemellis fetibus, & ſte-
rilis non eſt in eis. Spiritusſan-
ctus de cuius ſecretiori fonte Canticorum
flumen emanat, in his (vt ſentio) dentibus
myſteria nobis non parua commendat. Nō
Pſ.57.a ſunt hi dentes de quibus dicitur: Deus con-
teret dentes eorum in ore ipſorum, vel de
quibus ad virum ſanctum vox diuina pro-
Iob 41.a clamat: Per gyrum dentium eius formido.
Dentes iſti lacte candidiores. Quippe ſpon-
ſæ ſunt, cuius ſpeciem cōcupiuit Altiſſimus,
B quæ non habet maculam neque rugam. Cū
enim tota candida ſit, candidior probatur
in dentibus. Noua tamen & inaudita com-
paratione in illius laudes perorat dicens:
Dentes tui ſicut grex tōſarum. Quid in hac
rogo ſimilitudine dignum eſt, vt eam de cę-
leſtibus arcanis deſcendiſſe credamus? Ma-
gnum prorſus & magno animo magnificè
ſciēdum, ſpiritus enim eſt qui loquitur, qui
cum loquitur nec vnum poteſt iota vacuū
præterire. Aliquid profectò eſt in his denti-
bus inuolutum, quod euolutum ſacratioris
intelligentiæ præſignet arcanum. Dentes.n.
candidi ſunt & fortes: carnem non habent:
carent corio: nihil intra ſe pati poſſunt: nō
eſt dolor ſicut dolor eorum: clauſi ſunt la-
bijs ne videantur: indecens eſt cum viden-
tur niſi ridendo: toti corpori maſticant ci-
bum: nullum inde ſaporem habent: non fa-
cilè conſumuntur: per ordinem poſiti ſunt:
ſuperiores alij, & alij inferiores: & cum in-
feriores moueantur, ſuperiores numquam.
Huiuſmodi dentes ego arbitror homines
monaſticæ profeſſionis, qui viam compen-
dioſiorem & ſecuriorem vitam eligentes, de
toto eccleſiæ corpore quod candidum eſt,
candidiores eſſe videntur. Quid enim illis
candidius qui totius immunditiæ ſpurcitiæ
euitātes, cogitationum ſicut actionum pec-
cata deplorant? Quid fortius illis quibus tri
bulatio pro ſolatio, contumelia pro gloria,
inopia pro abundantia ducitur? Iſti carnem
non habent, quia in carne carnem obliti,
audiunt ab Apoſtolo: Vos autem in carne *Rom.8.b*
non eſtis, ſed in ſpiritu. Corio carent: quia C
nitorem & diſtenſionem mundanarum ſo-
licitudinum non habentes, in pace in idip-
ſum dormiunt & requieſcunt. Nihil morari
intra ſe patiuntur, quia nec modicum qui-
dem offendiculum tolerabile reputant aut
intra ſe, aut in conſcientijs ſingulorum.
Hinc eſt illa veſtra opportuna importuni-
tas, qua tam ſæpè fatigatis nos, vt multoties
etiam cum neceſſe non ſit, multum in his
diei expendatis. Non eſt dolor ſicut dolor
eorum: quia nihil tam horrendum & hor-
ribile eſt ſicut murmur & diſſenſio in con-
gregatione. Clauſi ſunt labijs ne videantur,
ſic & nos materialibus vallis circumcingi-
mur, ne ſæcularium oculis & acceſſui patea-
mus. Indecens eſt ſi appareant, niſi inter-
dum forte ad riſum: quia nihil turpius
quā monachus per vrbes & caſtella diſcur-
rens: niſi cum illa cogit quæ operit multitu-
dinem peccatorum. Caritas enim riſus eſt,
quia hilaris eſt: Læta quidem, non tamen
diſſoluta. Toti corpori maſticant cibum
dentes: quia ipſi pro toto Eccleſiæ corpore
videlicet tam viuis quam mortuis orare
ſunt conſtituti. Nullum inde ſaporem ha-
bere debent, nullam ſibi gloriam aſſigna-
re; ſed dicere cum Propheta: Non nobis *Pſ.113.*
Domine non nobis, ſed nomini tuo da *d*
gloriam. Non facilè conſumuntur: quia
quanto annoſiores, tanto feruentiores:
& eo rapidius currunt, quo vicinius ap-
proquinquant ad palmam. Per ordinem
poſiti ſunt. Vbi enim aliquid ordinatum
eſt ſi hic non eſt, vbi cibus & potus, vi-
gilare & dormire, laborare & quieſce-

re,

re, ambulare, & ſedere, & cetera omnia, in numero, & menſura, & pondere conſti-
D tuũtur? Superiores,& inferiores ſunt, quia inter nos prælati,& ſubditi ſunt,& ſic ſuperiores inferioribus iunguntur, vt inferiores à ſuperioribus non diſcordent. Cum autem inferiores moueãtur, ſuperiores numquam moueri debent: quia, etſi ſubditi quandoque turbentur, prælatorum eſt in mente compoſita perdurare. Sicut grex tonſarum, inquit, Quam bene monachi tonſis ouibus comparantur: quia reuera tonſi ſunt, quibus, nec corda, nec corpora, nec aliquid mundanum in proprietate relictum eſt. Quæ aſcenderunt de lauacro. Lauacrum baptiſmus eſt, de quo aſcendit qui ad celſitudinem vitæ perfectioris intendit. Deſcendit autem, qui ſe vitæ mancipat inhoneſtæ. Omnes gemellis fetibus: quia & verbo pariunt & exemplo. Et ſterilis non eſt in eis, quia nullus eſt infecundus.

Sermo ſexageſimusquartus.

3. Reg. 19. a
TImuit Helias Iezabel, & ſurgens abijt quocumque tulit eum voluntas, venitque in Berſabee Iuda, & dimiſit ibi puerũ ſuum, & perrexit in deſertum. Cumq. veniſſet ſubter vmbram iuniperi, & ſederet, proiecit ſe, & dormiuit. Et Angelus Dñi tetigit eum, & dixit illi: Surge, & comede. Et reſpexit: & ecce ad caput ſuum ſubcineritius panis, & vas aquæ. Comedit ergo, & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, vſque ad mõtem Dei Horeb. Per Heliam quippe qui interpretatur Dñs, vel Dñs fortis, intelligitur quilibet iuſtus, qui perſequutionem patitur
E propter iuſtitiam, Vnde illud: Beati qui
Mat. 5. a perſequutionem patiuntur propter iuſtitiã. Qui metuens Iezabel, id eſt, malitiam ſæculi, vel tyrannidem diaboli, ſurgit de tentatione peccaminũ, & abijt quocumque eum tulerit voluntas à Domino ſibi collata. Venitq. in Berſabee Iuda, in Sanctam Eccleſiã: quæ dicitur Berſabee, id eſt puteus ſeptimus, propter abundantem ſeptiformis ſpiritus gratiam, quæ inibi fidelibus diuiditur, vel puteus ſatietatis, propter myſteriorum Dei profunditatem, & Sanctarum Scripturarum refectionẽ. De hac profunditate habemus
Pſ. 17. b in Pſalmo: Tenebroſa aqua in nubibus aëris. Et rurſus: Iudicia tua abyſſus multa. Ad eiuſdem conſiderationem Apoſtolus expa- Pſ. 35. b
ueſcens, & paueſcendo deficiens, clamare compellitur: O altitudo diuitiarum ſapien- Rom. 11.
tiæ, & ſcientiæ Dei, &c. De hac ſatietate le- d
gis in Pſalmo: Super aquam refectionis educauit me. Et item: Inebriabuntur ab v- Pſ. 22. a
bertate domus tuæ. Huiuſmodi ebrietas nõ Pſal. 35.
inducit faſtidium, ſed indeficientem quibuſdam deſiderijs prouocat appetitum. In hoc ſacræ lectionis pelago agnus ambulat, & elephas natat. In catholicæ doctrinæ mẽſa iuxta modulum intelligentiæ ſufficientes ſingulis epulæ apponuntur. Hæc eſt Paradiſus deliciarum, hic eſt hortus omnium pomorum. Veniens itaque in Berſabee in Sanctam Eccleſiam, vt dictũ eſt, currit ad confeſſionem, quæ per Iudã notatur: & dimittit ibi puerum ſuum, id eſt puerilem ſenſum, vel priſtinorum actuũ debilitatem: & pergit in deſertum, id eſt, in iſtius mundi contemptum. Quo poſtquàm venit, ſedet, id eſt, F
à ſæculari tumultu quieſcit, cantans cũ Propheta: Hæc requies mea in ſæculum ſæculi. Pſ. 131.
Proijcit ſe, id eſt, vilem ſe reputat ſuis abre- a
nuncians deſiderijs, iuxta illud Euangelicũ: Qui vult venire ad me, abneget ſemetip- Luc. 9. c
ſum. Obdormiuit in vmbra iuniperi, quia in atrijs domus Dei ſecundum ſenſus corporis vacat omninò ab omnibus prauitatibus, dicens cum Pſalmiſta: In pace in idip- Pſal. 4. b
ſum, dormiam & requieſcam. Tunc Angelica viſio tangit eum, excitans ad bonum operandum, & ad altiora conſurgendum. Reſpicit ad caput ſuum, id eſt, ad Chriſtum, qui caput eſt Eccleſiæ. Et ecce ſubcinericius panis, id eſt, paſtus Diuini dogmatis, forinſecus quidem rudis, ſed medullitus ineffabiliter confortatiuus, & dulcis. Et vas aquæ, hoc eſt fons lacrymarum cum cordis compunctione. Comedit & bibit, id eſt, adimplet quæ audit: & pergit in fortitune ad montem Dei: ad celſitudinem videlicet beatitudinis.

Sermo LXV.

ERat fames in terra, & filij prophe- 4. Reg. 4.
tarum habitabant coram Heli- d
ſeo, quibus fecit apponi pulmentum. Cumq. guſtaſſent de coctione, exclamauerunt: Mors in olla, vir Dei. Et non potuerunt comedere. Ait ille: Afferte, inquit, farinam. Et miſit in ollam, & ait: Infunde turbæ. Et co-

medit: & non fuit quidquam amplius amaritudinis in olla. Fames in terra, penuria verbi Dei in mente humana: filij Prophetarum filij prædicatorum. Propheta interpretatur videns. Et ſancti prædicatores non ab re Prophetæ appellantur, qui & arcana myſteriorum Dei contemplantur: & prout vident mores hominum, adhibent modos curationum. Heliſeus ſalus Domini interpretatur, quo nomine quiuis prælatus & doctor eccleſiæ decenter cenſetur: cuius ſalubri perſuaſione Domini ſalus populis annunciatur, & annunciando impertitur. Hic talis ex debito ſui officij apponit ſubiectis ollam grandem, herbas agreſtes continētem, id eſt admonitionem de grauibus differentem, acerbitate refertā, ſed tamen igne Sancti ſpiritus ſuccenſam. Subditi ergo perhorreſcentes ſermonum auſteritatem, clamāt: Mors in olla: & non poſſunt guſtare. Sapiēs igitur diſpenſator non affert, imo afferri iubet farinam; quoniam non præbet, ſed hortatur habere caritatem, cuius condimento reddūtur dulcia, quæ prius videbantur amara. Poteſt namque prædicator monita ſalutis auribus circumſtantium inſonare, ſed nemo niſi ſolus Deus valet ſaporem caritatis palato cordis infundere. Vnde Gregorius: Niſi ſit intus ſpiritus qui doceat, doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Alius eſt ſapor cęli, alius eſt ſapor terrę. Haud quaquam nobis placere poteſt ſapor cæli, dum
Exo. 16. c ſaporem quærimus coci noſtri. In deſerto dantur coturnices & Manna, id eſt in loco
Ibidem. diſciplinæ maiora & minora mādata. Cum
H vidiſſent filij Iſrael Manna, dixerūt ad inuicem, Manhu? quid eſt hoc? Ignorabāt enim quid eſſet. Quibus ait Moyſes: Iſte eſt panis quem dedit Dominus vobis ad veſcendum. Huius facti myſterium in Euangelio Ioannis conuenienter aperitur, vbi Dominus
Ioan. 6. f ait: Amen amen dico vobis, niſi manducaueritis carnem filij hominis, &c. Multi ergo ex diſcipulis audientes dixerunt: Durus eſt hic ſermo, quis poteſt eum audire? Ex hoc multi abierunt retro. Ad hunc itaque modum cum aliqui ſimplices ad conuerſionem veniunt, ſeueritatem regulæ expaueſcunt, ſi fiat eis ſermo de mundi contemptu, de virtutum vitiorumq. conflictu: ſi anxietas vigilandi, aſſiduitas orandi, parſimonia ieiunandi ab ipſis requiritur, dicunt conquerēdo inter ſe, Quid eſt hoc? Quis tot & tanta implere ſufficiat? Neſciunt enim quanta ſit virtus aſſumpti ordinis. Sed paſtor eis conſolatoriè habet reſpondere, & de afferenda eos ſolicitare farina.

Sermo ſexageſimusſextus.

HAurietis aquas in gaudio, de fontibus Saluatoris. Pro paradiſo quem perdidimus, reſtitutus eſt nobis Chriſtus Saluator. Sicut ergo de vno fonte paradiſi deriuantur quattuor flumina ad irrigandum paradiſum, ita de pectoris eius arcano procedunt quattuor fontes, ex quibus hauriuntur quattuor aquarum genera, vnde tota per vniuerſum mundum rigatur Eccleſia. Sunt autem quattuor fontes, veritas, ſapientia, virtus, & caritas. Ex his ergo fon- I tibus hauriuntur aquæ, ex ſingulis ſcilicet ſingulæ. Nam de fonte veritatis ſumuntur aquæ iudiciorum; de fonte ſapientiæ, aquæ conſiliorum; de fonte virtutis, aquæ præſidiorum; de fonte caritatis, aquæ deſideriorum; In aquis iudiciorum cognoſcimus quid liceat, vel quid nō liceat. In aquis conſiliorum diſcernimus quid expediat, vel quid non expediat. Sed quia electis viris rectè per hæc gradientibus non deſunt tentationes (tentantur autem de duobus, aut terroribus, vt concutiantur; aut blandimentis, vt ſeducuntur;) idcirco armandi ſunt contra terrores præſidijs Diuinæ virtutis, contra blandimenta deſiderijs ſupernæ caritatis. Deſiderijs enim meliorum ſuperantur (vt ait quidam ſanctus) deſideria deteriorum. Vel ſi poſſumus procedere. Quid prodeſt noſſe quid liceat & expediat (quod vtique docent iudicia atque conſilia) ſi poſſe perfici minimè contingat? Ideo poſt aquas iudiciorum & conſiliorum, quęrendæ ſunt aquæ præſidiorum. Rurſum & poſſe quid valeat, ſi horum omnium non ſit finis caritas? Rectè itaque poſt iudicia, poſt conſilia, poſt præſidia, hauriuntur de fonte caritatis deſideria, vt videlicet quidquid ſapimus aut loquimur, quidquid operamur aut patimur, æternæ vitæ finis concludat. Sed vt hæc quæ dicta ſunt de fontibus & aquis, clarius eluceant, Scripturarum teſtimonijs reor eſſe comprobanda, auriq. ſimilitudines quas protulimus vermiculandas argento. Ac primum quòd dictum eſt, quattuor illos fontes de pectore Ieſu manare, nullum arbitror ambigere. Quo-

Iſ. 12. b

Quomodo autem ex eiſdem fontibus hauriantur prædictæ aquæ, id elaborandum eſt. Veniat ergo Dauid & dicat quod ex
K fonte veritatis procedant iudicia. Hoc certè
Pſ.16.a videtur ſenſiſſe cum diceret: De vultu tuo iudicium meum prodeat. Neque enim vir ſanctus iudiciũ ſuum diceret, quod de vultu Dei, id eſt de veritate non prodiret. Nouerat enim electos Dei veritatis iudicijs tamquam virga ferrea regi, & quia ſub eorum regimine ſe eſſe ſentiebat, exul-
Pſ.18.a tans pſallebat: Iudicia Dei vera iuſtificata in ſemetipſa: deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multum, & dulciora ſuper mel & fauum. A quibus nè fortè per incuriam deuiēt, audiant vocem patris per
Pſ.88.e eumdem Prophetam comminantis. Si in iudicijs (inquit) meis non ambulauerint, & mandata mea non cuſtodierint, viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. Hæc myſteria Diuini iudicij reſerabat cæleſtis regni clauicularius
1.Pet.4.d cum diceret: Tempus eſt vt incipiat iudicium de domo Dei. Si autem primum à nobis, quis finis eorum qui non crediderunt Dei Euangelio? Et hoc de electis dictum eſt. Ceterum eſt aliud de reprobis iudicium, quod nihilominus ab ipſa veritate proce-
Rom. 2.a dit. Vnde & per Paulum dicitur: Scimus enim quoniam iudicium eſt ſecundum veritatem in eos qui talia agunt. Et vtrumque quidem iudicium complectitur ipſa ve
Ioã. 9.g ritas, dicens: In iudicium ego veni in hunc mundum, vt qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. Vtrumque autem di-
Matth. 25.d ſcernit cum item dicit: Et ibunt hi in ſupplicium æternum, iuſti autem in vitam æternam. Si vidimus quomodo de fonte veritatis hauriuntur iudicia: videamus quomo-
L do de fonte ſapientiæ propinentur cōſilia.
2.Pet.3.d Quis dubitet Apoſtolum Paulum eſſe ſapientem, cum & Petrus eius coapoſtolus ſapientiam ei datam eſſe aſtruat, & eiuſdem Apoſtoli tota verborum ſeries nil aliud quā ſapientiā redoleat? Proferat igitur conſilia, & per ipſa nos doceat quid peregrinantibus & ad cæleſtem patriam feſtinātibus expediat.
1.Cor.7. De Virginibus, inquit, præceptum Domini non habeo, conſilium autem do, tamquam miſericordiam conſequutus à Domino, vt ſim fidelis. Exiſtimo ergo hoc bonum eſſe propter inſtantem neceſſitatem, quoniam bonum eſt homini ſic eſſe, hoc eſt, in virginitate manere. Si de virginibus præceptum haberet, nil aliud quam quod præciperetur, liceret. Nūc verò cum vtrumque liceat, vel nubere, vel non nubere, quid compendioſius dici potuit, quam bonum eſt homini ſic eſſe, præſertim cum & neceſſitatis inſtātia frequenter obrepere ſoleat, & cito mori ipſa temporis breuitas vrgeat, totiuſq. mundi figura prætereat? Item cum de vidua loqueretur: Beatior, inquit, erit ſi ſic (id eſt Ibidem.
innupta) permanſerit, ſecundum conſilium meum. Ac ne de proprio corde, non potius de fonte ſapiētiæ videretur hoc ipſum conſilium deprompſiſſe, ſubiecit dicens:
Puto quod & ego ſpiritum Dei habeam. Ibidem.
Sed cur ego paucis immoror exemplis, cum in eius verbis omnis ſexus, omnis ætas, omnis conditio conſilium inueniat ſi diligēter quærat ſalutis? Quod ſi quis curioſius velit perſpicere vtrum verum ſit quod dictum eſt de ſapiētia conſilia manare, legat libros qui inſcribuntur Sapientiæ, vbi totus orationis contextus conſilia parare videtur. Si M
verò conſultius & vtilius ſtudet vitam inde eligere, audiat ipſam ſalubriter inuitantem ſapientiam. Si vis, inquit, ad vitam veni- Matth.
re, ſerua mandata. Quæris cuius? Deum, 19.e
inquit, time, & mandata eius obſerua. Au- Eccl.12.
diat eam ipſam materno affectu inclamantem: Da mihi cor tuum. O quantum vel- Prou.23
lem & ego cor meum in eius verbum ſuſpē- e
dere, de cuius ore mirifico tam dulcia vitæ conſilia audio perſonare. Vtinam autem & linguę meę calamũ in eius fonte poſſem intingere, quo idoneus eſſem ea quoque quæ reſtant de duobus fontibus, id eſt virtutis & caritatis, vtiliter exarare. Et quoniam quattuor iſti fontes ita ſibi inuicem saporē transfundunt, vt qui de vno biberit, quadam ineffabili dilectionis dulcedine inuitetur ad alium: libet iam de ſapientia ad virtutem tranſire, & qualiter illinc hauriantur aquæ præſidiorum, quantum ab ipſa virtute adiuuor, oſtendere. Sicut autem ſuperius dixi gemina eſſe veritatis iudicia, quia ſcilicet determinant quid liceat, vel quid nō liceat: itidem ſapientiæ duo, hoc eſt quid expediat, vel quid non expediat: ita & hic agnoſcamus de fonte virtutis hauriēdas duplices præſidiorum aquas, quæ vel abluant electos à culpis, vel refrigerent in tormentis. De vtriſque ſumamus exemplum. Re-
fert Lucas Euangeliſta, quod quædam mu- Luc.8.f
lier quæ fluxum ſanguinis patiebatur, erogata in medicos tota ſubſtātia cum minimè curari

curari potuiſſet, acceſſerit retro & tetigerit
fimbriam veſtimenti Domini, & confeſtim
ſteterit fluxus ſanguinis: Ieſum verò dixiſ-
A ſe. Quis me tetigit? Cumq. diſcipuli re-
ſponderent, turbæ te comprimunt & affli-
gunt,& dicis, quis me tetigit? Rurſum re-
petijſſe, tetigit me aliquis: nam & ego no-
ui virtutem de me exijſſe. Ecce quas aquas
præſidij hauſerit mulier de fonte virtutis,
quibus abluta eſt à profluuio ſanguinis,quæ
nulla medicorum arte poterat ſanari. Quod
ſi quis obijciat prolatum teſtimonium nihil
ad rem præſentis operis pertinere, eo quod
illa mulier nequaquam abluta eſſe videatur
à culpis, ſed tantum ab ægritudine carnis,
nouerit moris eſſe Diuinę virtutis prius cor-
Matth. 9.a di mederi quam corpori. Vnde & alibi cum
quidam ei paralyticus offerretur curandus,
tamquam bonus,& pius medicus,volens ſa-
nare prius quod erat potius, id eſt mentem
Ibidem. quam carnem, ait eidem paralytico: Confi-
de fili, remittuntur tibi peccata tua. Itaque
ſanata conſcientia, conſequenter ſanatur
corpus,cum dicitur: Surge,tolle lectum tuũ,
& vade in domum tuam. Sic ergo & huius
cor mulieris prius abluit intus per donum
Act. 15. e fidei, ſicut ſcriptum eſt: Fide mundans cor-
da illorum, per quam meruit exterius im-
Luc. 8.g petrare ſalutem corporis. Hoc enim innuit
ipſe Dominus, cum dicit: Filia, fides tua te
ſaluam fecit, vade in pace. Quod autem de
hoc ipſo fonte virtutis hauriãtur aquæ præ-
ſidij in tormentis,oſtendunt & illi tres pue-
ri in fornacis incendio æſtuantis poſiti, qui-
bus ipſa flamma refriguit, & præcipuè in-
clytus ille martyr Vincentius, qui cum gra-
uiter torqueretur, non ſolum toleraſſe, ſed
etiam tortorem ſuum conſtanter prouocaſ-
ſe fertur his verbis: Inſurge (inquit) & toto
malignatis ſpiritu debacchare, videbis me
Dei virtute plus poſſe dum torqueor, quam
poſſis ipſe qui torques. Poſſent plura de hoc
fonte virtutis copioſius dici, ſed eum ſuc-
cinctè pręterco: quia de fonte virtutis bibe-
re potius quam ſcribere deſidero. Ad hunc
fontem inuitamur redemptoris noſtri voce
Ioan.7.f dicentis: Si quis ſitit, veniat & bibat, & de
ventre eius fluent aquæ viuæ. Et ſequutus
Euangeliſta expoſuit ad quem fontem nos
Ibidem. inuitaret dicens: Hoc autem dixit de ſpiri-
tu quem accepturi erant credentes in eum.
Quem, niſi ſpiritum caritatis, quem mun-
dus non poteſt accipere, ſed ſoli accipiunt
qui verè credunt in eum? Ex hoc ergo fon-
te hauriamus nobis aquas deſideriorum, ip-
ſasq. partiamur in geminos riuulos, vt ſicut
eiuſdem caritatis duo ſunt pręcepta, ita ſint
& deſideria gemina, quibus impleantur ipſa
præcepta. Aliud eſt enim deſiderium quo
Deus propter ſeipſum, aliud quo proximus
diligitur in Deo, vel propter Deum. In illo
nullus modus, ſed ex toto corde, tota ani-
ma, tota virtute diligitur Deus: in hoc au-
tem præſcribitur quidam modus, cum dici-
tur: Diliges proximum tuum ſicut teipſum. *Matth. 22 d*
Illo flagrabat Propheta, cum diceret: Sicut
ceruus deſiderat ad fontes aquarum, ita de- *Pſ.41.a*
ſiderat anima mea ad te Deus. Et item: Con- *Pſ.83.a*
cupiſcit & deficit anima mea in atria Domi-
ni. Hoc exhibebat Apoſtolus Romanis, qui-
bus ſcribebat: Deſidero enim videre vos, vt *Rom.1.a*
aliquid gratiæ ſpiritualis impartiar vobis.
Et Dominus in Euangelio diſcipulis ſuis:
Deſiderio deſideraui hoc Paſcha manduca- *Luc. 22.*
re vobiſcum antequam patiar. Et notan- C
dum quod ad illud excitatur mens humana
ſpecialiter tribus affectionibus ac prouehi-
tur, vnde & Deum diligere toto corde, tota
anima, tota virtute iubetur. Prima quidem
dulcis; ſecunda prudens; tertia fortis eſt.
Primam habuit Petrus, cum Domino mo-
ri diſſuaderet: ex corde enim dulciter dili-
gebat, cuius paſſionem expaueſcebat. Sed
cum audiret: Vade retro ſatana, non ſapis *Marc.8. d*
quæ Dei ſunt; ſed quæ hominis: his verbis
eruditus & intelligens quid boni haberet *Ibidem.*
mors Chriſti, cœpit tota anima prudenter
diligere, quem prius tantum diligebat dulci-
ter toto corde, necdum verò diligebat tota
virtute. Quod ſi faceret, nec propter mortis
diſcrimen eum negaret. At verò poſt reſur-
rectionem & aſcenſionem dato deſuper
ſpiritu, tunc demum tota virtute dilexit, pro
quo etiam horrendum crucis ſupplicium
poſtmodum ſubire non expauit. Erga cari-
tatem quoque proximi exercemur triplici-
ter, vel vt ędificetur ipſa caritas vbi non eſt,
vel certè ne pereat vel minuatur vbi eſt.
Quiſquis autem hanc puro affectu erga
proximum operatur, illam proculdubio quę
Deus eſt, vlterius promeretur.

*De donis ſpiritus ſancti; Sermo continens ſe-
ptem capitula. Cap. I.*

PRima gratia eſt timor Domini. Qui hanc
habet gratiam, omnem odit iniquita-
tem, iuxta illud Pſalmiſtæ: Iniquitatem *Pſ. 118.*

odio x

odio habui, & abominatus ſum. Et alio lo- *Ibidem.* co: Omnem viam iniquitatis odio habui. *Pro.8.b* Scriptum namque eſt: Timor Domini odit *Prou.3.a* malum. Et item: Time Deum, & recede à malo. Et de Iob dicitur: Vir timens Deum, *Iob.1.a* & recedens à malo. Sine hac gratia prima D gratiarum, quæ totius Religionis exordium eſt, nullum bonum pullulare vel manare poteſt. Sicut enim ſecuritas vel deſidia cauſſa eſt & mater omnium delictorum, ſic timor Domini radix eſt & cuſtos omnium *Eccl.27.a* bonorum. Vnde ſcriptum eſt: Si non in timore Domini tenueris te inſtanter, citò ſubuertetur domus tua. Omne namque virtutum ædificium illicò vergit in præcipitiũ, ſi huius gratiæ amiſerit præſidium. Vnde Salomon ait: *Prouerb.23.b* In timore Domini eſto quotidie, quia habebis ſpem in nouiſſimo, & præſtolatio tua non auferetur. Hinc & Apoſtolus: *Phil.2.a* Cum metu & tremore veſtram ſalutem operamini. Et quid plura? Connexa ſunt timor & Religio, nec manere poteſt alterum *Act.10.c* abſque altero. Vnde Cornelius vir religioſus ac timens Deum, & Simeon iuſtus & ti- *Luc.2.d* moratus. Vnde Salomon: *Eccl.12.d* Deum, inquit, time, & mandata eius obſerua. Hunc verò ſic habere debemus, quomodo aſſerit ſe ha- *Iob 31.c* buiſſe Iob beatiſſimus. Semper quaſi tumentes ſuper ſe fluctus Deum timuit. Per hunc timorem Dei vniuerſa deſerimus, mũdo abrenunciamus, noſq. ipſos, ſicut Domi- *Luc.9.c* nus ait, abnegamus nobis. Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum. Iſte ergo Diuinus timor qui eum quem perfectè imbuit, paupertati ſubijcit, & à malo diuidit, ita eſt primus in ordine gratiarum, ſicut paupertas in ſerie beatitudinum. De qua Domi- E nus in ceterarum fundamento virtutum *Matth.5.a* eam ponens, ait: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.

Capitulum Secundum.

SEcundum Chariſma eſt ſpiritus pietatis, illi ſecundæ quæ in euangelio ponitur beatitudini ſimile; de qua *Matth.5.a* Dominus ſic ait: Beatis mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram. De talibus *Iſa.61.a* Dominus in Iſaia ait: Spiritus Domini ſuper me, ad annunciandum manſuetis miſit me. *Numer.12.a* Moyſes quoque mitiſſimus erat ſuper omnes homines qui morabantur in terra. De *Iob 5.d* talibus Iob dicit: Dominus ponit humiles in ſublime: & mœrentes erigit ſoſpitate. Vnde illud de Domino dicitur: Humiles ſpiritu ſaluabit. *Pſ.33.d* Econtra de ſuperbis dicitur: Dominus *Iac.4.b* ſuperbis reſiſtit. Ante ruinam exaltatur cor. Superbia de ſupernis ad ima præcipitat humilitas de imis ad ſuperna eleuat. *Prouerb.16.a* Angelus enim in cælo ſuperbiens ad tartara corruit, homo in terra ſe humilians ad cęlos aſcendit. Tanto verò quiſque debet eſſe humilior, quanto eſt ſublimior. Vnde ſcriptum eſt: Quanto maior es, humilia te in omni- *Eccl.3.b* bus, & coram Deo inuenies gratiam. Hinc ipſe Dominus ad diſcipulos ait: Qui volue- *Matth.20.d* rit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus. Item cum feceritis omnia quæ præcepta ſũt *Luc.17.* vobis, dicite: Serui inutiles ſumus. Item ipſe dicit: Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis *Matth.11.d* corde. Sine hac humilitatis virtute, reliquæ virtutes nequeunt prodeſſe. Vnde beatus F Gregorius ait: Qui virtutes ſine humilitate congregat, eſt quaſi qui in ventum puluerem portat. Sicut enim puluis venti validi flatu diſpergitur, ſic omne bonum ſine humilitate inanis vento gloriæ rapitur. Multo etiam melius eſt peccatorem eſſe humilem, quam iuſtum arrogantem. Quod à Domino euidenter oſtenditur, vbi Publicanus *Luc.18.b* & Phariſæus in exemplum adducuntur, ſicut quidam ſapiens ait: Melior eſt in malis factis humilis confeſſio, quam in bonis factis ſuperba gloriatio.

Capitulum tertium.

TErtium donum eſt ſpiritus ſcientiæ, de quo Salomon ait: Qui addit ſcientiam, addit *Eccl.1.d* & dolorem. Vera namque ſcientia eſt ſcire nos mortales & caducos & fragiles eſſe, & in hoc exilio, & in hoc ergaſtulo, in hac peregrinatione, in hac valle lacrymarum dolendum & lugendum eſſe. Vnde dicitur in tertia beatitudine, huic tertio dono congruenti: Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur. *Matth.5.d* Item Væ vobis qui nunc ridetis, quia plorabitis. *Luc.6.d* Hinc Salomon ait: Riſus dolori miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. *Prouer.14.b*

Capi-

Capitulum quartum.

QVarta gratia eſt ſpiritus fortitudinis, quartæ in Euangelio beatitudini ſimilis, de qua dicitur: Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. *Matth. 5.a* Qui enim iuſtitiam eſurit & ſitit, contra quælibet aduerſa fortis inſuperabilis & imperterritus exiſtit. G Vnde Salomon ait: Iuſtus vt leo confidit, & abſque terrore erit. *Prouer. 28.c* Item: Non contriſtabit iuſtum quidquid ei acciderit. *Prouer. 12.c* Hoc ſpiritu erant præditi omnes de quibus loquitur Apoſtolus: *Hebr.11* Sancti ludibria & verbera experti, inſuper & vincula & carceres, lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt. Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. In ſolitudinibus errantes, in montibus, & in ſpeluncis, & in cauernis terræ. *Rom.8.g* Hæc & Apoſtolus ipſe, qui ait: Quis nos ſeparabit à caritate Chriſti: Tribulatio, & cetera. Iſte ſpiritus omnem alienam malitiam ſuſtinet, & aduerſus hoſtiles inſidias inſtruit & munit. Vnde ſponſus in ſponſæ præconio ait: *Cant. 6.* Pulchra es amica mea, ſuauis & decora ſicut Ieruſalem, terribilis vt caſtrorum acies ordinata.

Capitulum quintum.

QVintum donum eſt conſilij ſpiritus, qui alijs facit compati & miſereri, illi competens de qua dicitur quintæ beatitudini: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiã conſequentur. *Matth. 5.a* Hinc & Salomon ait: *Prou.22* Qui pronus eſt ad miſericordiam, benedicetur. Hanc principaliter, trifariam exercemus: vel quando ſex eius quæ in Euangelio leguntur opera implemus; vel quando delinquentes corrigere, & ad bonum reducere ſtudemus; vel quando iniurias nobis illatas facilè indulgemus. H Iſte ſecundus clementiæ modus, ſiue conſilij ſpiritus, Deum fecit ſemetipſum exinanire, formam ſerui accipere, ſcilicet vt ſic poſſet ouem errantem corrigere, & ad proprium ouile reducere. Vnde Apoſtolus ait: *Gal.1.a* Semetipſum dedit pro peccatis noſtris, vt nos eriperet de præſenti ſæculo nequam. Huic conſulendi modo ſic oportet inſiſtere, vt iniungitur ab Apoſtolo monente: Inſta opportunè, importunè. *2.Tim. 4.a* Eſt & alius conſiliendi modus, ſcilicet diſcretionis virtus, qua veras à palliatis atque ſimulatis virtutibus diſcernimus, qua etiam ipſum ſatanam hypocriſis authorem dignoſcimus. Ipſe enim ſatanas (vt ait Apoſtolus) transfigurat ſe in Angelum lucis: *2.Cor. 11.* & iuxta beati Cypriani dictum, miniſtros iniuſtitiæ ſubornat, noctem afferentes pro die, interitum pro ſalute. Iſta quidem ceterarum virtutum magiſtra ac domina, omnes alias proinde temperat, ac ſupernè gubernat, & ne vltrà vel citrà euagentur licenter, imperialiter ac diſcretè conſeruat. Vnde Boetius. Virtutes medium tenent. Si vel vltrà vel infrà quam oportuerit fiat, à virtute diſceditur.

Capitulum ſextum.

SExta gratia eſt ſpiritus intelligentiæ, illi ſextæ beatitudini congruus: Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. *Matt.5.a* Niſi enim mentis intuitus diligenter purificatus fuerit, myſtica ac diuina liquidè intelligere nequit. Nam ſcriptum eſt: Spiritusſanctus diſciplinę effugiet fictum, & auferet ſe à cogitationibus quæ ſunt ſine intellectu. *Sap.1.b* I Vnde Salomon: *Prou.15 c* Abominatio Domini, cogitationes malæ. Peruerſæ cogitationes ſeparant à Deo. Qui ergò vult ſincerum ac lucidum intellectum habere, prauarum cogitationum phantaſias ac nebulas ſtudeat effugare, & omni diligentia & cautela conſeruare. Vnde Salomon: Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quoniam ex ipſo vita procedit. *Prou. 4. d*

Capitulum ſeptimum.

SEptimum donum eſt ſpiritus ſapientiæ, quidam internus ſapor, ac ſuauiſſimus guſtus. Vnde Pſalmiſta: *Pſ.33.b* Guſtate & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus. *Pſ.45.b* Et item: Vacate & videte. *Pſ.33.a* Et iterum: Accedite ad eum, & illuminamini. Hoc diuinæ ſapientiæ interno guſtu ſuperna prælibamus, videlicet contemplantes quam amęnum ſit Angelicis cętibus intereſſe, vbi nil poterit quod diſpliceat eſſe, nil quod placeat abeſſe. Iſta ſeptima gratia illi veræ beatitudini congruit, de qua ait Dominus: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. *Matth. 5.a* Qui enim mentem pacificam & ſerenam

ſerenam habent, de ſupernis dulcius ſapiunt, & ſubtilius vident. Nam quo quis patientior, eo probatur eſſe ſapientior. Vnde Salomon. *Prouer. 19.b* Doctrina viri, per patientiam dignoſcitur. De talibus alibi dicitur: Pax *Pſ. 118. g* multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum. Hæ ſeptem gratiæ ſunt ſeptem mulieres virum vnum apprehendentes, ſeptem ſpiritus ſuper florem requie- K ſcentes, ſeptem in candelabro lucernæ fulgentes, ſeptem in lapide oculi, ſeptem ſpiritus ante thronum Dei.

Finiunt Beati Bernardi parui ſermones cum adiecto ſermone de donis Spiritus ſancti.

SEQVITVR EIVSDEM LIBER CONTINENS diuerſas morales ac vtiles Sententias.

Pſal. 75. a FACTVS eſt in pace locus eius. Eſt pax ficta, vt in Iuda, eſt inordinata, vt in Adam, & Eua. Harum neutra eſt locus Dei. Sola pax Chriſtiana, quam Dominus reliquit, & dat diſcipulis ſuis, ipſa eſt in qua Dominus requieſcit. Hæc affertur per ſanctos prędicatores vniuerſo generi humano, ſed eam quidam repellunt, aliqui recipiunt. Nos verò excutientes puluerem pedum noſtrorum ſuper odientes pacem, ad dilectorē eiuſdem pacis nos conferamus. Eorum alij dicuntur recipientes pacem, alij retinentes pacē, alij facientes. Poſſunt alijs nominibus vocari, ſcilicet pacati, patientes, pacifici. Et *Matth. 5 a* hæc nomina ſortiuntur ſecundum diuerſos ſtatus pacis in quibus proficiunt. Nam pa- *Luc. 21. d* cati per hāc pacem poſſident terram corporis ſui, quia mites ſunt. Patientes poſſi- L dent animam ſuam, quibus dicitur: In patiētia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Pacifici poſſident non ſolum ſuam, ſed etiam aliorum in quibus faciūt pacem. Vnde merito filij Dei vocantur. Pacati ergo dicuntur, qui pacem recipiunt, de quibus ſcriptum eſt: *Matth. 10.b* Si ibi fuerit filius pacis, requieſcet ſuper illū pax veſtra. Sed quia puſilli ſunt, ſcandalis exagitati, cito pacem, quam receperant perdunt. Patiētes autem ſunt, qui receptam retinent, nec quauis iniuria exaſperati eam amittūt. Iſtis tamquam robuſtioribus præcipitur: Pacem diligite, & ſanctimoniam ſine *Hebr. 3 d* qua nemo videt Deum. Pacifici verò qui nō ſolum in ſe, & in alijs eam faciunt, ſed etiam volentes auferre diligunt, ſicut ſcriptum eſt: Cum his qui oderūt pacem, eram pacificus: *Pſ. 119 b* ecce iſti ſunt in quibus requieſcit & manſionē Deus facit. Ecce iſti ſunt, quos ſicut filios Deus diligit, & de quibus tamquam viuis lapidibus templum ſibi ſapientia cōſtruit. De quo ædificio, ne vllo impulſu poſſint labefactari, ipſo Deo inhabitāte pariter, & operante, ad ſimilitudinē lapidis quadrantur quatuor modis, ſuperius, inferius, à dextris, & à ſiniſtris. Superius, cum Diuinæ voluntati ſuā humiliter, & prudenter ſubijciunt. Inferius, cum carnem ſubiectam temperāter regunt. A dextris, iuſte bonos amplectendo. A ſiniſtris, malos fortiter tolerando.

ANTE omnia ſine murmuratione ſint fratres. Fortè aliqui leue peccatum æſtimant murmurare, ſed non hic qui ante M omnia monet eſſe cauendum. Puto autem *Phil. 2.b* ne illum quidem leue reputaſſe, qui mur- *Exo. 16. b* murantibus aiebat: Non contra nos eſt murmur veſtrum, ſed contra Dominum. Nos *1. Cor. 10.b* enim quid ſumus? Sed ne illum quoque qui dixit: Non murmuraueritis, ſicut quidam murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore. Illo nimirum exterminatore, qui poſitus eſt in hoc ipſum, vt à terminis bartæ illius ciuitatis arceat murmurantes, & longè faciat à finibus eius, cui dicitur: Lauda *Pſ. 147 a* Hieruſalem Dominum, lauda Deum tuum Sion, qui poſuit fines tuos pacem. Nihil enim commune habent murmur, & pax, gratiarum actio, & detractio, zelus amaritudinis, & vox laudis. Itaque in ore trium, & talium teſtium ſtet hoc verbum, vt peſtem iſtam murmurationis ſummopere nobis nouerimus eſſe cauendam.

TRES ſunt quibus reconciliari debemus, Hominibus, Angelis, Deo. Hominibus per aperta opera, Angelis per occulta ſigna, Deo per puritatem cordis. Nam de operibus, quæ corā hominibus facienda ſunt, ſcriptum eſt: Luceat lux veſtra coram *Matth. 5.b* hominibus, vt videant veſtra opera bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cælis eſt: De Angelis dicit Dauid. In conſpectu Angelorum pſallam tibi. Occulta autem ſigna *Pſ. 137. a* ſunt gemitus, ſuſpiria, vſus cilicij, & cetera pœni-

pœnitentiæ inſignia, quæ Angelis placent. Luc. 15. b Vnde eſt illud: Gaudium eſt Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Vt autem Deo reconciliemur, nec operibus, nec ſignis, ſed puritate, & ſimplicitate cordis indigemus. Mat. 5. a Scriptum eſt enim. Beati Mat. 6. c mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Et illud: Si oculus tuus fuerit ſimplex, & cetera.

A QVattuor ſunt genera hominum regnum cælorum poſſidentium. Alij violenter rapiunt, alij mercantur, alij furantur, alij ad illud compelluntur. Rapiunt qui dereliquerunt omnia, & ſequuntur Chriſtum: de quibus dicitur: Mat. 5. a Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Sunt alij interioris gradus à quibus metuntur carnalia, dum eis ſpiritualia ſeminantur, & his loquitur in E- Luc. 16. b uangelio Dominus: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Tales dicuntur mercatores, quia dant in præſenti pauperibus temporalia quæ poſſident, vt in futuro recipiant ab eis æterna, quæ non niſi per eos habere merentur. Neceſſe eſt enim omnes qui in futuro iudicio examinandi ſunt, vel eſſe iudicis amicos, vel apud iudicem interceſſores habere amicos. Habent ergo primum beatitudinis locum qui intercedunt, habent hi pro quibus intercedunt, ſecundum. Sunt alij qui nonnulla bona occultè faciunt pro quibus merentur regnum cælorum: ſed tamen furari illud dicuntur, quia laudem humanam vitantes, ſolo diui- Luc. 8. f no teſtimonio contenti ſunt. Horum figuram tenuit mulier illa in Euangelio, quæ fluxum ſanguinis patiens, cogitauit intra ſe dicens: Si tetigero fimbriam veſtimenti eius ſalua ero. Quo dicto, acceſſit occultè, & tetigit, & ſalua facta eſt. Alij ſunt qui compelluntur, verbi gratia, vt pauperes neceſſarij, quos. ſ. hic ignis paupertatis Deo diſpenſante purgat, ne in futuro ignis iudicij puniat. B Luc. 14. c De quibus ſcriptum eſt: Compelle intrare, vt impleatur domus mea, Compelluntur multi varijs neceſſitatibus, & oppreſſionib. afflicti: qui mira Dei prouidentia dum temporalem pœnam ſi non libenter, tñ patienter ſuſtinent, vitam conſequuntur ęternam.

QVātum diſtat inter paſtorem, & gregem, tātum debet diſtare inter Epiſcopum, & plebem. Stat ille ſublimis & rectus, curuat iſte caput ſolo depreſſus. Ouidius Metam. 1. Vnde poeta. Pronaq. cum ſpectent animalia cetera terram, Os homini ſublime dedit. Ille regit, iſte regitur: ille paſcit, iſte paſcitur, vt ex ipſa forma & habitu vterque diſcernatur. Habet ille in manu virgam qua ferit, vel potiùs ducat & reducat ouē. Quid eſt autem habere in manu virgam, niſi in opere diſciplinam, vt ſubiectos ſuos exemplo magis inſtruat, quam verbo? Erubeſcūt enim ſuperbi eſſe diſcipuli, ſi eos in humilitate præceſſerint magiſtri. Vnde, & de Do- Act. 1. a mino ſcriptum eſt. Quæ cœpit Ieſus facere, & docere. Habet etiam baculum, quo feriat lupum. Virga ouem, baculo lupum: Hoc eſt, mites, & obedientes debet lenius corripere, duros verò corde, & improbos acrius arguere: cumq. neceſſe fuerit, etiam anathematis ſententia ferire. Tenet carnem in fune, zelum ſcilicet, in diſcretione, ne ſit de illis, de quibus ſcriptum eſt: Habent zelum (aliàs Rom. 10. a æmulationem) Dei, ſed non ſecundū ſcientiam. Habet etiam paſtor bonus panem in pera, hoc eſt, verbum Dei in memoria. C

DVo ſunt amores, carnalis, & ſpiritualis: ex quibus colliguntur quattuor modi diligendi, ſcilicet, diligere carnem carnaliter, ſpiritum carnaliter, carnem ſpiritualiter, ſpiritum ſpiritualiter. In his fit quidam profectus, & aſcenſus ab inferioribus ad ſuperiora. Nam vt homines, qui tantum nouerant diligere carnem carnaliter, ad hoc procederent, vt Deum quoque diligerent ſpiritualiter, Deus caro factus eſt, & loquendo, & cōuerſando cum hominibus, primum ab eis carnaliter dilectus eſt. Cum autem pro amicis ſuis animā ponere vellet: iam ſpiritum diligebant, ſed adhuc carnaliter. Vnde, & Petrus loquenti de paſſione ſua reſpondit: Abſit à te Domi- Mat. 16 c ne, non erit tibi hoc. Sed cum per eandem paſſionē fieri myſteriū redemptionis agnoſcerēt, in ipſa paſſione iam carnem ſpiritualiter diligebant. Reſurgēte autem eo, & aſcendēte, ſpiritum ſpiritualiter amant, lætiq. decantant: Etſi cognouimus ſecundum 2. Cor. 5. d carnem Chriſtum, ſed nunc iam non nouimus. Nos quoque carnē noſtram carnaliter diligemus, cum eius deſideria diligimus, & perficimus. Spiritum carnaliter, quando eū flendo, ſuſpirando, gemēdo, in oratione cōterimus. Carnem ſpiritualiter, cum eā ſpiritui ſubiectam in nobis ſpiritualiter exercētes, cum diſcretione ſeruamus. Spiritum ſpiritualiter, cum etiam ipſa ſpiritualia ſtudia noſtra

noſtra fraternæ vtilitati ex caritate poſtpo-
D nimus.

EST ad Deum quidam redeundi modus primi hominis caſui oppoſitus. Adam quippe in Paradiſo poſitus primo perdidit circumſpectionem Dei. Teſtatur enim beatus Auguſtinus, quod nequaquam tentator hominem de Paradiſo eieciſſet, niſi aliqua elatio in aīa hominis præceſſiſſet, cum veriſſime ſcriptū
Prou.16 c ſit: Ante ruinam exaltatur cor. Secundo, perdidit iuſtitiam, quando vxoris voci plus quam Diuinę obediuit. Iuſtitia enim eſt virtus, quæ ſuum cuique reddit. Tertio, amiſit iudicium, cum poſt peccatum correctus, obliquè per mulierem retorſit propriam
Gen.3.b culpam in auctorem, dicens. Mulier, quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Eiſdem ergo virtutum gradibus redeundum eſt homini in exilio poſito, quibus primum expelli meruit de Paradiſo. Primum itaque faciendum eſt iudicium, deinde exercenda iuſtitia, tandem circumſpectio adhibenda. Et iudicium quidem nobis, vt noſipſos iudicemus, & accuſemur: iuſtitiam proximo, circumſpectionem debemus Deo. Hanc redeundi viam oſtendit no-
Mich.6.b bis Micheas Propheta dicens: Indicabo tibi, ô homo, quid ſit bonum, & quid Deus requirat à te: vtique facere iudicium, & diligere miſericordiam, & ambulare ſolicite cum Deo tuo: Hanc ſalutis viam teſtatur
Ad Tit. 2.c Apoſtolus, Chriſtum docuiſſe, dicens: Apparuit gratia Dei Saluatoris noſtri omnibus hominibus, erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & ſæcularia deſideria, ſobriè, iuſtè, & piè viuamus in hoc ſæculo, &c. Sobriè ſcilicet, quantum ad nos, iuſtè ad
E proximum, piè ad Deum. Qui etiam mani-
Ibidem. feſtius intulit circumſpectionem Dei, dicēs: Exſpectantes beatam ſpem, & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Et in multis alijs Scripturæ ſanctæ locis ſi hic ordo viæ, & inſtitutio vitæ quæ-
Eccl.14.d ratur, poteſt inueniri, vt illud: Beatus vir, qui in ſapientia morabitur, & qui in iuſtitia meditabitur, & in ſenſu cogitabit circumſpectionem Dei. Moratur ſiquidem in ſapientia, & ſapiens eſt qui ſemetipſum hic dijudicat, vt æternum Dei iudicium euadat. Si
1.Cor. 11.g enim (ait Apoſtolus) noſmetipſos dijudicaremus, non vtique iudicaremur. Sapiens eſt non ſecundum ſapientiam huius ſæculi, ſed ſecundum illam, quæ trahitur de occultis, per quam vtique miro Dei opere agitur, vt electi quique tunſionibus, & preſſuris hic attriti, in ædificio veri Salomonis ſine ſonitu mallei poſtmodum collocentur.

QVattuor gradibus diſtinguitur omnium electorum profectus. Primo enim fit quiſque amicus ſuæ animæ, ſecundo fit amicus iuſtitiæ, tertio ſapientiæ, quarto fit ſapiens. In primo profectu vitat omnia, quæ animam poſſunt offendere, & diligit ea, quæ eam poſſunt mulcere. Horret ergo infernum, & cælum concupiſcit: ita poteſt implere illud Diuinum præceptum, quod in prima conuerſione ſua accepit. Diliges proximum tuum ſi- *Matth.*
cut teipſum. Nam dum ſecundum carnem *22.d*
ambulat, nullo modo poteſt. Cum autem ſpiritu Dei agitur, facile poteſt. Quid enim F
habeat emolumēti homo, ſi proximus eius ardeat in inferno: aut quid perdiderit, ſi ſecum fuerit in Paradiſo? Neque enim talis eſt illa Paradiſi hereditas, vt poſſidentium numero minuatur. Diligit ergo proximum, quem non vult malum pati; ſicut nec ſeipſum, & quem ſicut ſeipſum vult poſſidere cælum: Hoc autem ſuo, id eſt, hominis ſpiritu, quandò poſſet, vt ſcilicet expaueſceret gehennam, ac cæleſtia deſideraret? Sed poteſt hoc illius ſpiritu, cui dictum eſt: Si aſcen- *Pſ.138.*
dero in cælum, tu illic es, &c. Spiritus quip- *b*
pe ſapientiæ vbique præſens, nouit quid in cælo, & quid agatur in inferno. Cumq. mentem humanam repleuerit, & de pœnis inferni incutit timorem, & cæleſtium amorem infundit; ſicque facit hominem amare
ſeipſum, & dicit ei. Miſerere animæ tuæ, pla- *Eccl.30.*
cens Deo. Primum igitur eſt diligere ſe, de- *d*
inde proximum. Non enim dictum eſt: Diliges te, ſicut proximum, ſed diliges proximum, ſicut te. Hoc modo fit amator animæ ſuæ per ſpiritumſanctum, quam ex fide accepit. Accepto autem hoc dono, non debet eo ſolo contentus eſſe, ſed ad maiora proueni, & in melius proficere. Viuit autem iam
per ſpiritum. Sed ſi per ſpiritū viuimus, (ait *Gal.5.c*
Apoſtolus) ſpiritu & ambulemus. Et alibi *& 6.a*
dicit: Nos vero omnes reuelata facie gloriā *2.Cor.3.*
Dei ſpeculantes, in eādem imaginem tranſ- *a*
formamur à claritate in claritatem, tamquā à Domini ſpiritu. Hoc ipſum & Pſalmiſta
de ſanctis videtur ſenſiſſe: Benedictionem *Pſ.83.b*
inquit, dabit legiſlator, ibunt de virtute in virtutem,

G virtutem,videbitur Deus Deorum in Sion. Ambulet & iſte quem in manib. habemus, eat,& proficiat,donec ad quartum gradum perueniat.Ibi ſine dubio factus ſapiẽs,videbit Deum Deorum in Sion. Porro eo ipſo quod dixi, qui bene diligit animam ſuam, debet etiam diligere iuſtitiam. Alioquin ſi diligit iniquitatem, odit plane,nõ diligit animam ſuam. Diligendo autem iuſtitiam, tranſit ad ſecundum gradum,& audit illud *Sap. 1. a* Sapientiæ præceptum:Diligite iuſtitiam qui iudicatis terrã. Quam ſi perfecte dilexerit, debet pro ea ferre patienter omnem pœnã, & quamcumque illatam contumeliam.Duo quippe præſtabit ei iuſtitia, vnum,vt faciat quod debet, alterum, vt patiatur quod debet, ſcilicet, vt ſi bonum non fecerit, quod debuit, malum quod meruit, patiatur. Sic miro modo ne deferẽdo quidem iuſtitiam ab ipſa deſerimur, dum per ipſam quilibet præuaricationis reatus punitur. Neq. enim eſt,qui ſe abſcondat à calore eius. Hanc autem pœnam non ſolum vir iuſtus non horret, verumetiam libenter excipit, dum per eam præteritæ vitæ peccata purgari fideli- *Prou. 12 c* ter credit. Hinc enim ſcriptũ eſt. Non contriſtabit iuſtum quidquid ei acciderit. Opponit igitur varijs voluptatibus quibus corruit,contraria medicamenta per quę reſurgat. Verbi gratia:cecidit per inobediẽtiam, per obedientiæ laborem redit ad vitam:lubricus extitit ac diſſolutus, per continentiæ ſtudium & rigorem diſciplinæ reparatur. Patitur ab ipſis elementis mundi pœnam, quorum vſum dudũ inflexerat ad volupta- H tem. Quibus cruciatibus cum diu tamquam aurum in fornace probatus fuerit, quãtum ſcilicet dignum iudicabitis, qui in pane lacrymarum nos cibat,& potum dat nobis in lacrymis in menſura, incipit iam conſola- *Iſai. 40. a* ri,& audit illam Iſaiæ vocem dicentis: Conſolamini conſolamini popule meus, dicit Deus vr̃: Loquimini ad cor Hieruſalem, & aduocate eã,quoniam completa eſt malitia eius, id eſt, afflictio: dimiſſa eſt iniquitas illius.Suſcepit de manu Domini duplicia,pro omnibus peccatis ſuis.Poſtquam vero conſolationem receperit, ſolicitus eſt & quærit quomodo placeat ei, cui ſe probauit. Facit quidquid boni facit,vt ſoli placeat ſuo cõditori. Tranſit ad tertium gradum ſui profectus, vt ſit ſcilicet amicus ſapientiæ, quæ ma- *Prou. 13 c* terno affectu loquitur ſibi,cum dicit: Præbe fili mi cor tuũ mihi. Cum ergo ad hunc gradum peruenerit,nihil aliud ei reſtat, niſi vt ad quartum aſcendat,vbi dicitur eſſe ſapiẽs. Hoc autem fit,quando iam operatur, nõ vt ipſe Deo placeat, quod vtique in tertio gradu fecerat; ſed quia placet ei Deus, vel quia placeat Deo quod operatur: Quiſquis talis eſt,poteſt cum tota fiducia ac ſecuritate cõſcientiæ illius ſapientis canticũ decantare. In omnibus requiem quæſiui,&c. *Eccl. 24. a* Hic enim requieſcit in omnibus, cũ per omnia ei placeat Deus, qui non Dei voluntatem ad ſuam curuare, ſed ſuam didicit ad Dei voluntatem erigere. Morabitur in hereditate Domini, ſicut ei eiuſdẽ Domini voce pro- I mittitur,cum dicitur: Terram, in qua dor- *Gen. 8. a* mis,tibi dabo,hoc eſt,quietem iſtam ad quã perueniſti labore tuo,& munere meo,ſtabilem tibi faciam atque perpetuam.Quod autem ſubiungit, & ſemini tuo, ſic poſſumus *Ibidem.* intelligere,vt non ſolum ſpiritui detur tranquillitas,& hic,& in futuro,ſed etiam ſemini tuo, id eſt, operibus tuis dabitur corporis tui glorificatio.

TRia ſunt loca, cælum, terra, infernus; & habent ſingula habitatores ſuos; cælum ſolos bonos, terra mixtos, infernus ſolos malos.

QVattuor ſunt, quæ impediunt confeſſionem, pudor, timor, ſpes, deſperatio. Quoſdam enim impedit pudor,qui ſcilicet pro ſola confuſione dicere erubeſcunt peccata, quæ commiſerunt. Et quibus per Salomonẽ dicitur: Eſt confu- *Eccl. 4. c* ſio adducens peccatum. Quo contra de his qui confitentur, iterum dicitur: Eſt confuſio adducens gloriam. Quos etiam commẽdat Propheta dicẽs: Confeſſionem,& deco- *Pſ. 103. a* rẽ induiſti. Et alibi: Confeſſio,& magnificẽtia opus eius. Alios impedit timor. Timent enim,ſi confiteantur,ne grauis eis pœnitentia iniungatur: & hos arguit Iob,dicẽs: Qui *Iob 6. c* timet pruinam, irruet ſuper eum nix. Sunt autẽ nonnulli qui in hoc mundo adhuc aliquid cõcupiſcunt, nec putant ſe adepturos, quod deſiderant, ſi hominibus quales ſint, innoteſcant. Horum cõfeſſionem impedit K ſpes,id eſt,cupiditas potiendi deſiderij:tali- bus comminatur Dominus in Euãgelio. Væ *Matth. 24. b* prægnantibus, & nutrientibus in illis diebus. Sunt item alij,qui nil horum verentur, ſed ſolum hoc timent, quia poſt peccatorum confeſſionem ab ipſis abſtinere minime

me poſſent. Et his obeſt deſperatio. Quibus
Prou.18 non incongrue illud poteſt aptari. Peccator
a cum venerit in profundum malorũ, contẽ-
nit. Fit vero nonnunquam, vt hęc omnia ſi-
mul confeſſionem impediant. Sed qui quat
Ioã.11. tuor his malis premitur, rectè iã in monu-
b mento iacet, & velut ille Euãgelicus quatri-
Eccl.17. duanus fœtet. Scriptũ eſt enim: A mortuo,
f velut qui non ſit, perit confeſſio. Quod ſi is
mortuus eſt, qui nõ confitetur, vtique reui-
uiſcet, qui cõfitebitur. Veniat ergo Ieſus, &
Ioã.11.f dicat: Veni foras. Et ad vocẽ eius illico ſu-
ſcitabitur mortuus. Excipiat hic noſter mortuus exhortationem, & nõ differat confeſſionem. Dicatur ergo illi, quẽ pudor afficit: Cur te pudet peccatum tuum dicere, quem non puduit facere? Aut cur erubeſcis Deo confiteri, cuius oculis non potes abſcondi? quod ſi forte pudor eſt tibi vni homini, & peccatori peccatum tuũ exponere, quid facturus es in die iudicij. vbi omnibus expoſita tua conſcientia patebit? Hæc itaque tria proponenda ſunt contra pudorem, ſcilicet conſideratio rationis, reuerentia intuentis Dei, comparatio maioris cõfuſionis. Similiter contra timorem opponenda ſunt tria. Conſiderandũ enim eſt quam ſit longa pęna inferni, quàm grauis, quam infructuoſa. Econtrario vero præſentis temporis pęnitẽtia breuis eſt, & leuis, & fructuoſa. Contra
L ſpem quoque itidẽ tria opponuntur, bona ſcilicet futuri ſæculi, præſentis vitæ bonis maiora, certiora, durabiliora, ad quorum cõparationem, quidquid in hoc mundo deſiderari poteſt, modicum eſt & incertum: &, vt ita dicam, momentaneum. Ita contra deſperationem vincendi peccatum, tria ſunt remedia. Primũ eſt vigor ipſe propoſiti boni, quem aſſumit ex confeſſione. Secũdum eſt gratia Dei, quam meretur ex humilitate. Tertium eſt auxilium, quod ex eius habet cui confitetur, compaſſione.

DVuo ſunt, in quibus conſiſtit noſtra ſalus, iuſtificatio, & glorificatio. Altera initiũ, altera profectio eſt. In illa labor, in hac autẽ fructus laboris eſt. Et nunc quidẽ iuſtificatio fit ꝑ fidẽ, nã glorificatio erit per ſpeciẽ. Quãta aũt ſit in futura vita glorificatio ſanctorũ, humanus interim non poteſt attingere intellectus. De illa enim ſcriptum
Iſai.64. eſt, quod oculus nõ vidit, nec auris audiuit,
c & cetera. Hæc ergo interim omiſſa, quoniã
vires noſtras excedit, de iuſtificatione, quæ
nũc agitur aliquid ad ædificationem fratrũ
noſtrorũ, quod neceſſariũ viſum eſt, loqua-
mur. Ipſa eſt. n. via, per quam fit trãſitus ad
glorificationẽ, dicente Apoſtolo: Quos præ- Rom.8.f
deſtinauit, hos & vocauit: & quos vocauit,
hos & iuſtificauit. Quos autem iuſtificauit,
& hos magnificauit. Neque eñi poterit ob-
tineri magnificatio, niſi iuſtificatio præceſſe
rit: cum iſta meritum, illa præmium ſit. Hoc
in Euangelio docuit Dñs, qui cum diſcipu- M
lis euangelizaret regnum Dei, primum eis
propoſuit iuſtitiam, dicens: Nam niſi abun- Matth.
dauerit iuſtitia veſtra plus quàm ſcribarũ, 5.c
& phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum. Notãdum autem, quod ſicut in illo beatitudinis regno præſentem ſe electis ſuis exhibebit Dominus ad glorificationẽ, ita etiam ſe eiſdem ipſum exhibet in via peregrinationis ad iuſtificationẽ, vt à quo ſcilicet glorificandi ſunt per ſpeciem, ab ipſo prius iuſtificentur per fidẽ. Et quidem tria ſunt à quibus abſtinere debent quicumque iuſtificari deſiderant. Primo vtique ab operibus prauis, ſecũdo à carnalibus deſiderijs, tertio à curis ſæculi. Item tria ſunt, quibus debent inſiſtere, quæ etiam continet ſermo Domini in monte, eleemoſyna, ieiuniũ, oratio. Sic enim adimpletur iuſtificatio, dũ ab interdictis vitijs abſtinẽt, & bona, quæ præcepta ſunt fideliter exercent. Opponuntur ergo prauis operibus opera miſericordiæ, contra carnalia deſideria adhibeantur ieiunia, & pro curis ſæculi ſuccedat amor Dei, & frequentia orationis.

PAſtorum eſt vigilare ſuper gregem propter tria neceſſaria, videlicet ad diſciplinam, ad cuſtodiam, ad preces. Ad diſciplinam propter morum correctionem, ne grex commiſſus propria moleſtia deficiat. Ad cuſtodiam propter diabolicam ſuggeſtionẽ, ne hoſtili ſeducatur calliditate. Ad preces propter tentationum inſtantiam, ne vincatur à puſillanimitate. In diſciplina rigor iuſtitiæ, in cuſtodia ſpiritus conſilij, in prece affectus compaſſionis.

DVas, ad intelligendũ ſe condidit vniuerſitatis auctor creaturas, hominẽ, & Angelũ. Hominẽ iuſtificant fides, & memoria, Angelum beatificãt intellectus, & præſentia. Et quia homines quãdoque perducendi ſunt ad æqualitatem Angelorum, neceſſe eſt vt interim iuſtificentur

per

per fidem,& proficiant ad intellectum.Scri-
Iſai.7.b ptum eſt enim. Niſi credideritis,non intelligetis.Itaque fides via eſt ad intelligendũ: nam mũdatur cor fide,vt intellectus videat Deum.Similiter & memoria Dei, via eſt ad præſentiam Dei. Qui.n. hic habet mandatorum eius,vt ea faciat, memoriam, merebitur quãdoque vt eius quoque videat præſentiam. Habeãt igitur intellectum & præſentiam Angeli Dei in cælo, habeamus & nos fidem & memoriam in mundo.

TRes ſunt ſtatus animæ. In corpore, poſito corpore, recepto corpore. Primus datus eſt ei ad agendã pœnitentiam, reliqua duo ad habendam requiem vel pœnã, ſcilicet prout geſſit in corpore,ſiue bonum, ſiue malũ.Ad agendam vero pœnitentiam tria ſunt neceſſaria,tempus,corpus,& locus.
2.Cor. 6.a Quod tempus ſit neceſſarium, dicit Apoſtolus:Ecce nũc tempus acceptabile,ecce nunc
2.Cor. 5.b dies ſalutis. Similiter & de corpore idẽ ſcribit.Oẽs nos oportet manifeſtari ante tribu-
B nal Chriſti, vt referat quiſque propria corporis,prout geſſit. Sed & de hoc loco loqui
Eccl.10. a tur ſcriptura dicens: Si aſcenderit ſuper te ſpiritus poteſtatem habentis, locum tuũ ne deſeras.Porro tẽpus in tria diuiditur,in præteritum,in præſens,in futurum.Horum nullum perdit,quiſquis recte pœnitẽtiam agit. Nam præteritum quidem quod perdiderat reſtaurandum in amaritudine animæ ſuæ omnes annos ſuos recogitat: præſens autẽ tenet iam per exercitium operis. Futurum vero per conſtantiam boni propoſiti. De
Eph.5.d præterito loquitur Apoſtolus,cum dicit:Redimẽtes tempus,quoniã dies mali ſunt. Ad præſentis vero operationem hortatur nos
Galat. 6.c cum dicit: Dũ tempus habemus operemur bonum ad omnes,maxime autem ad domeſticos fidei.Futuri nos admonet Dominus,
Matth. 10.c cũ ait:Qui perſeuerauerit vſque in finẽ,ſaluus erit.Corpus quoque neceſſarium eſt ad agendam pœnitentiam. In corpore quippe poſſum⁹ mala pati,& bona operari.Pati ſcilicet pro commiſſis delictis,operari pro adipiſcendis æternis præmijs.Qui ergo corpore caret, dignos pœnitentiæ fructus facere quomodo valet?Et notandum,quod pœnitentia quæ per corpus geritur,breuis eſt & leuis. Breuis, quia corporis morte terminatur. Leuis,quia per ſocietatem corporis fertur facilius.Grauis ſiquidem eſſet,ſi eam ſolus animus portaret. Cum vero & ipſi corpori eius partitur pondus,quanto magis inde corpus oneratur, tanto amplius animus exoneratur. Locus etiã videtur neceſſarius C
eſſe & vtilis,eccleſia ſcilicet vitæ præſentis, in qua quiſquis dum in corpore viuit,pœnitentiam recte agere negligit; nullum in futuro ſalutis remedium obtinere poterit.

TRiplici morbo laborat genus humanum. Principio, medio, & fine,id eſt,natiuitate,vita,& morte. Natiuitas immunda, vita peruerſa,mors periculoſa. Venit Chriſtus, & contra triplicem hunc morbum attulit triplex remedium. Natus eſt enim, vixit,mortuus eſt,atque eius natiuitas purgauit noſtram, mors illius deſtruxit noſtram, & vita eius inſtruxit noſtram.

SIcut æger ad medicum, ſic eſſe debet peccator ad creatorem ſuum. Qui ergo peccator eſt, debet orare Deũ ſicut æger medicum. Duob. ãt modis impedit oratio peccatoris, vel nulla, vel nimia luce.Nulla luce illuſtratur,qui peccata ſua nec videt nec confitetur. Econtrario nimia luce obruitur, qui ea tãta videt,vt de indulgẽtia deſperet.Horũ neuter orat,Quid ergo?Temperanda eſt lux,vt peccata ſua videat peccator,& cõfiteatur,ac pro ipſis oret vt remittãtur. Prima ergo eius oratio debet fieri verecundo affectu, hoc autem fit, cum necdũ peccator audet per ſeipſum accedere ad Deũ,ſed quærit aliquem ſanctũ virũ, aliquẽ ſanctum pauperem ſpiritu,qui ſit in ora veſtimẽti Domini tãquam fimbria, per quem habeat acceſſum.Huius orationis te- D
nuit typũ illa euangelica mulier, quæ fluxũ ſanguinis patiebatur,cupienſq. ſanari acceſ
ſit,& intra ſe cogitauit dicẽs:Si tetigero fim *Luc.8.f*
briã veſtimẽti eius,ſalua ero. Secũda oratio fit puro affectu:& hoc fit,quãdo ſcilicet peccator iam per ſeipſũ accedit,& ore proprio cõfitetur.Talis orationis reliquit nobis exẽplũ illa peccatrix, quæ lacrymis rigauit pedes Domini, & capillis capitis ſui terſit, de qua dictũ eſt à Domino: Remittunt ei peccata multa, quoniam dilexit multũ. Tertia oratio effũditur amplo affectu:& hoc fit,qñ is,qui pro ſe orauerat,orat iam pro alijs. Sic orauerunt Apoſtoli pro muliere Chananæa
pro filia ſua rogãte. Dimitte, inquiunt,illã, *Matth.*
quia clamat poſt nos. Quarta oratio emit- *15.d*

titur deuoto affectu, quæ de cordis puritate ſine vlla hæſitatione cum gratiarum actione depromitur. Talem orationem fecit ipſe Dominus quando quatriduanum de mo-
Ioa.11.c numento Lazarum reſuſcitauit, & ait: Pater gratias ago tibi, quia audiſti me. Tales orationes docuit nos Apoſtolus facere frequēter, dicens: Sine intermiſſione orate, in
1.Th.5.d omnibus gratias agite. Has, quæ dictæ ſunt quattuor orationum ſpecies, id eſt, verecundam, puram, amplam, deuotam, nuncupat
1.Tim.2.a Apoſtolus alijs nominib⁹, & ad eas nos hortatur dicens: Obſecro primo omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones. Nam obſecrationes verecundo, orationes puro, poſtulationes am-
E plo, gratiarū actiones fiunt affectu deuoto.

DIximus de generibus affectionū & orationum, dicamus etiam qua puritate ſit orandum. Et quidem tria videntur mihi hic eſſe neceſſaria, quibus orationis intentio firmiter eſt aſtringenda. Conſiderare namque debet is qui orat, & quid petit, & ipſum quem petit, & ſeipſum qui petit. In eo autem quod petit, duo debet attendere, vt ſecundum Deum ſit, quod poſtulat, & vt hoc ipſum in ſummo affectus deſiderio habeat. Verbi gratia. Si mortem inimici, ſi læſionem ſeu deiectionem proximi orando petierit, non eſt ſecūdum Deum
Luc.6.d talis oratio, cum ipſe præcipiat & dicat. Diligite inimicos veſtros: benefacite his, qui oderunt vos: & orate pro perſequentib. & calumniantibus vos. Si vero peccatorum remiſſionem, ſi ſpiritusſancti gratiam, ſi virtutem atque ſapientiam, ſi fidem, verita-
C tem, iuſtitiam, humilitatem, patientiam, manſuetudinem, & cetera ſpiritualia chariſmata quæſierit, & ea cogitando vehementer affectauerit, hæc ſecundum Deū eſt oratio, & hæc vere meretur audiri. De huiuſmodi enim orationibus loquitur per Iſaiā
Iſ.65.d Deus: Antequam clament, ego exaudiā, adhuc illis loquentibus ego audiam. Sunt & alia, quæ cū deſunt, à Deo dātur, & poſſunt eſſe, vel non eſſe ſecūdum Deum, quantum dumtaxat intereſt finis, ad quem referūtur, vt eſt corporis ſanitas, pecunia, ceterarūq. rerum affluentia: quæ etſi à Deo ſint, non tamē ſunt magni pendenda, nec ex deſiderio poſſidenda. Similiter & in ipſo, quem petit, debet duo cōſiderare, bonitatem, & ma-
F ieſtatem. Bonitatem, qua gratis velit, & maieſtatem qua plane poſſit dare, quidquid petitur Sed & in ſeipſo qui petit debet nihilominus duo attendere, id eſt, vt pro ſuis meritis nihil accepturum putet, ſed de Dei miſericordia tantum quidquid rogauerit, impetraturum ſperet. Tunc ergo dicitur cor purum, quando tria hæc, quæ dicta ſunt, & eo modo quo dicta ſūt, cogitat. Et quiſquis hac puritate & intentione cordis orauerit,
exaudi ſe ſciat, quia, ſicut teſtatur Petrus A- Act.10.c
poſtolus: Non eſt perſonarū acceptor Deus, ſed in omni genere qui timet Deum, & operatur iuſtitiam, acceptus eſt illi.

Mors animæ obliuio, de qua morte ſuſcitatur hoc modo. Per memoriam ſentit, per obedientiam audit, per intelligentiam videt, per circumſpectionem olfacit, & guſtat per dilectionem.

QVuattor ſunt genera voluntatis humanæ. Sicca in reprobis & terrenis, quorum corda nullo rore gratiæ perfunduntur. Recta in inchoantibus, qui vitæ priſtinæ fortitudinem relinquentes, ad boni operis rectitudinem mutatione voluntatis aſſurgunt. Deuota in proficientibus, qui vſu orationis aſſiduæ in amorem bene agendi cælitus eriguntur. Beata in conſummatis, qui pęne nihil aliud niſi Deum cogitantes, in ipſo totius deſiderij ſui finem reponunt. Inter ſiccam & rectam voluntatem chaos quoddam firmatum eſt, vt qui voluerit, tranſire non poſſit, peruerſa ſcilicet intētio. Inter rectam, & deuotam, inolita conſuetudo. Inter deuotam & bea- G
tam, corporalis affectio. Quæ tria quaſi quidam lapides, dum in via noſtri operis ſe opponunt, ne de virtute in virtutem aſcendamus, impediunt.

RAtionalis creatura ad hoc ſe debet diligere, vt beata ſit: & Deum, per quē ſolum beatificari poſſit, cuius inſecutor & æmulus ad hoc elaborat, vt eam in vtraque ſui qualitate corrumpat. Corpoream igitur qualitatem appetitu gulæ, & fluxu luxuriæ deprauat penitus & corrumpit, iumentumq. carnis his duobus aculeis agitatum in p̄cipitia mortis impellit. Inuiſibilē ergo humanæ ſubſtantiæ portionem ſpiritualibus aggreditur armis, eamq. gemina peſte inficiens, tumore ſuperbiæ, & auaritię labe cōmaculat: ſicq. totam maſſam fermenti huius collutione corrumpens, homini præripit beatitudinem, quam amiſit.

Quat-

QVattuor ſunt, quorum in hac vita obſequijs deſeruimus, caro, mundus, diabolus, Deus. Carni militatamus gulæ illecebris ſeruiendo, luxuriæ ſtimulis obſequendo. Mundo militamus auaritiæ æſtibus anhelando, honoris altitudinem affectando: Diabolo militamus bonorum profectibus inuidendo, & contra Deum ſuperbiæ ſpiritu intumeſcendo. Deo militamus pietatis operibus humiliter inſiſtendo, poteſtates aerias virtute ſpiritus oppugnando. Habent & ſinguli principes iſti
H donatiua ſua propria. Caro ſuis tyronibus elargitur momẽtaneam voluptatem: mundus tranſitoriã ſublimitatem: diabolus perpetuam captiuitatem: Deus interminabilem felicitatem. Hæc ſola præponderat.

Luc. 10. a EVangelica ſanctione preceptum eſt, vt in via mortalitatis huius terrenis affectibus inhærentem neminem ſalutemus. Quos autẽ ab hac vita ſuſpenſos viderimus, illis ſecuræ ſalutationis gaudiũ offeramus. Vnde & in Euangelio tria ſalutationis genera inuenimus.
Luc. 1. b Virgo ſiquidem Maria ſalutauit Elizabeth,
Ibidem. Angelus vero Mariam, Dñs autem Ieſus di-
Ioã. 20. c ſcipulos ſalutauit poſt reſurrectionem. Cũ ergo videmus eos qui in ſterilitate vitæ huius ſenuerant, montana confeſſionis aſcendendo, feruorem pœnitentiæ quaſi filium quendam concipere, illis vicem ſalutationis, illis in verbo Domini remiſſionis & gratiæ & veniæ largitatem debemus offerre. Quos vero in ſanctitate & caſtimonia Domino ſeruire conſpicimus, inuitando ad meliora, benedictionem & gratiæ fecunditatem eis neceſſario promittamus. Quos ſane in conclaui remotioris vitæ poſitos, ad imitationis Apoſtolicæ faſtigium tendere videbimus: illis quietis & pacis geminam ſoliditatẽ, cuius etiam in ſuo corpore quædam præludia ſentiunt, viuæ vocis miniſterio ſpõdeamus.

I DOminum Ieſum Chriſtum ſubire crucis & mortis ignominiam, tria quædam præcipua coactione voluntaria compulerunt. Filialis & pura obedientia, qua prioris inobedientiæ periculũ ſolueretur. Compaſſibilis, & communis miſeria, quæ illius iuſtitiam inflexibilem, virgam ferream ad miſericordiam hortabatur. Erat miſeria illa & ponderoſa & grauis, quæ ceruices hominum communis peccati & mortis conditione premebat. Publica & generalis, quæ iuſtos & iniuſtos ſimili damnationis ſententia pariter obligat. Continua & perennis, quæ niſi per Chriſtum redemptionis gratia fieret, irremediabilis captiuitatis nexu omne genus Adam damnationis voragine abſorbebat. L Porro tertium quod ſpontaneè cogit in mortem, celeberrima & ſolleninis victoria, cuius ſucceſſu, ineuitabilis diaboli & mortis potentia in monumento glorioſe & efficaciter erat imminuenda.

TRibus modis exaltat Dominus caput noſtrum: mentem ſcilicet à terrenis affectibus ſuſpendendo, vt ſpe cæleſtium tranſitoria contemnamus: diuinam ſcientiam conferendo, vt eorum quæ temporaliter non videntur, ſcientiam teneamus: ad amorem cæleſtium ſubleuando, vt in carne poſiti, ipſam quoque carnem Diuinæ dilectionis altitudine tranſcendamus.

Homines habent triformem ſtatum viuendi. Non delinquere, quod agit vtique timor ſeruilis. Nolle delinquere, quod exhibet filialis. Non poſſe delinquere, quod ſola confert beatitudo perennis.

Quattuor eſſe dicuntur quæ noſtræ gratiam deuotionis adaugent. Memoria peccatorum, quæ hominem perdit humilem apud ſe: Recordatio pœnarum, quæ illum ſolicitat ad bene agendum. Conſideratio peregrinationis, quæ illum hortatur viſibilia debere contemni. Deſiderium vitæ perennis, quæ hominem incitans ad perfectum, cogit eum à terrenis affectibus voluntatis mutatione ſuſpendi. K

M NOſtræ inſcientiæ tarditatem erudit Dñs tribus modis. Indulti beneficij largitate, quæ noſtræ duritiam mentis emollit & excitat ad amorem. Frequenti verberum ſeueritate, quæ præſtans intellectum auditui, incutit nobis timorem. Contemptus publica vilitate, quo implens facies noſtras ignominia parit nobis verecundiam & ruborem.

Motus & titillatio carnis noſtræ, tribus ex cauſis contingit. Ex præcedenti cogitatione, cum formas & imagines illicitas intus trahentes, in earum retractione turpiter commouemur. Ex ventris plenitudine; quia cum venter ciborum cumuloſitate di-

ſtenditur, caro laſciuiens ad motum luxuriæ concitatur. Ex maligni ſpiritus impugnatione, quia quo iuſtos ſuperare ſe minime poſſe conſiderat, eo per carnis titillationem grauius eos impugnat.

L AVctoritate ſcripturarum male cogitare, & male dicere, & male facere prohibemur, quia in male cogitare vel immunditia eſt, cum res ſordidæ, & impuræ memoria reuoluuntur: vel ſuperbia, cũ animus quaſi ſuperior ſuper proximos ſuos erigitur, & inflatur: vel auaritia, cum diabolo inſtigante contra præceptum Dei res proximi concupiſcitur. Neceſſe eſt enim malæ cogitationi horum trium aliquid ſemper ineſſe. In male dicere vero ſermo eſt vel ſuperuacuus, ratione, & vtilitate carens: vel detractorius, fraterna bona inuida corroſione, & odij inſtinctu diminuens: vel adulatorius, caput alicuius falſa olei delinitione demulcens. In male facere quoque opus eſt vel ſimulatorium, cum aliud intendimus, quam opere demonſtramus: vel impium, cum proximos noſtros lædimus: vel impudicum, cum nos aliquo modo ſordidamus.

DE conualle plorationis aſcẽſuri ſemper ad altiora tendere & anhelare debemus. Eſt.n. quaſi quoddã deſertũ vita iſta mortalis, de qua dicitur: Terra deſerta inuia, & inaquoſa. Sed triformis eſt ſpecies deſertorum. Eſt quippe deſertum, momentanea .ſ. vanitas, quam deſpicere vitæ moderatione debemus. De quo deſerto aſcendere nos

Cãt.3.c & 8.d oportet, ſicut dr̃: Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto delicijs affluens, innixa ſuper dilectum ſuum? Delicijs affluimus, cum virtutibus abundamus. Super dilectũ innitimur, cum Deo aſcribimus quidquid boni operamur.

M Eſt aliud deſertum, Chriſtianæ ſimplicitatis humilitas: vocata deſertum, quia fere nullus eſt imitator Chriſti, qui ſtudeat iſtud bonum operari. Per hoc deſertum neceſſe

Ibidem. eſt aſcendamus. Vnde dicitur: Quæ eſt iſta quæ aſcendit per deſertũ ſicut virgula fumi ex aromatibus? Sicut virgula fumi ex aromatibus aſcendimus, cum virtutum ſtudio, & diſciplina exercitati proximos noſtros ad bene agendi ſimilitudinem incitamus. Eſt aliud quoque deſertum, innocentiæ purioris ſimplicitas vel integritas. Ad hoc debemus aſcẽdere, quia ad veram munditiam, vt ſimus ſancti corpore, & ſpiritu debemus anhelare. Aſcendamus ergo de deſerto momentaneæ vanitatis, per deſertum humillimæ ſimplicitatis ad deſertum integerrimæ puritatis.

DOminus noſter habet proprie ſagittas quib. hoſtes ſuos vulnerat, & in brachio virtutis expugnat. Sunt aũt tres ſagittæ, quibus hoſtes ſauciantur. Stimulus amiſſæ pecuniæ, quia valde conteritur, qui inſtrumenta viuendi, & ſatellites voluptatum diuitias amiſiſſe reminiſcitur. Sequitur peſtis corporalis moleſtiæ, quæ vt eius vias ex omni parte ſepiat, eum quem ad peccatũ feſtinare conſiderat, etiam corporis contritione flagellat. Sequitur malleus infernalis memoriæ, quia cum ſe homo vndique circumſeptum pondere pœnarum corporalium penſat, etiam ad illam, quæ fine caret anguſtiã oculos porrigens, horribilem gehennæ fornacem timida ſecum cõſideratione tractat. A

SVnt & aliæ tres ſagittæ, quibus Dñs etiam eos ſauciat, quos ad deguſtandam dulcedinem ſuę dilectionis inuitat. Quarum prima eſt timor caſtus: qui ideo ſic vocatur, quia & timeri Dominum à ſeruo iubet, & ſeruum ab illicitis continere reſpectu Domini admonitione continua perſuadet. Sequitur amor deuotus: qui dum mentem occupauerit, totam igne ſuauiſſimæ dilectionis accendit. Sequitur deſiderij virtus, quæ dum latitudinem conſcientiæ veluti aura lenis afflauerit, ea quæ retro ſunt mens oblita, ad ſolum faciẽ conditoris anhelans, quia ſui voti finem minime conſequitur, contabeſcit.

Oblatio noſtræ laudis, quam Deo immolamus, triformis eſſe debet. Affectuoſa, vt mens concordet voci. Fructuoſa, vt ædificationem pariat intuenti. Gratioſa, vt placeat conditori, qui gratis dedit.

Decretis, & adhortationibus ſanctorum patrum bene cogitare, & bene dicere, & bene facere iugiter admonemur: quia in bene cogitare cogitatio eſt vel honeſta nihil impuritatis contrahens, vel humilis, nihil ſuperbum ſapiens, vel pia, nihil crudele moliens. In bene dicere vero ſermo eſt, vel auditori commodum afferens, vel humilis, nihil inanis eloquentiæ lepore turgeſcens, vel veriſimilis, nihil fuco ſimulationis obtectũ in ſua prætextione prætendens. In bene facere quoque factum, vel purum, quod munditiam exhibet, vel pium, quod miſericordiam

diam

diam redolet, vel pudicum quod oculos intuentium non offendat,aut violet.

D Viſitatum eſt ſatis, & tritum,ſæculum iſtud merito cæcitatis,& ignorantiæ ſuæ, Aegypti vocabulo nuncupari. Quod nimirum,quoties mutatione voluntatis egredimur,tria nobis occurrunt.Stimulus cupiditatum, qui veluti mare rubrum ſenſum rationis noſtræ tumidis ; & procelloſis vndis cogitationum inuoluit : & niſi virga diſcreti iudicij aquæ ſuperiores ab inferioribus ſecernantur, ſubruit funditus, & demergit. Sequitur cumulus tentationum quaſi alter Iordanis aluei ſui metas excedens, & terram corporis noſtri ſolito plenius occupans, niſi arca teſtamenti, id eſt, ſententia veritatis intercedens impetus illius refrenet, & ipſum penitus areſaciat, & exſiccet. Sequitur aculeus moleſtiarum, qui cum ingruerit quaſi iterum Iordanis Heliſæo occurrens, ſumendum Heliæ pallium & medijs fluctibus opponendum: vt quidquid nos temporaliter cruciat reſpectu Dominicæ paſſionis ſapore mutato,noua nobis ſuauitate dulceſcat.

Viæ, quæ ducunt ad mortem ratione trifaria diuiduntur. Alia ærumnoſa, alia laborioſa,alia delicioſa. Aerumnoſa eſt in pauperibus, qui in paupertate ſua regio ſpiritu & diuite animo tumeſcentes, ab inopia temporali ad æternam miſe-

C riam transferuntur. Laborioſa eſt in auaris,& cupidis, qui dum diuerſarum anxietate curarum miſerabiliter diſtendũtur, obliuiſcuntur ea quærere quæ Dei ſunt,& auaritiæ æſtibus anhelantes, vſque ad vitæ terminum ab inquietudine temporali ad æterni laboris anguſtias transferuntur. Delicioſa in diuitibus delicatis,qui in delicijs,& voluptatibus enutriẽtes corpora, & corda ſua, poſt dulcedines momentaneas, & horarias ſuauitates, ad ſempiternas amaritudines deferuntur.

Vita quoque,quæ ducit ad vitam,ſimili ratione diſtinguitur. Eſt enim alia ſanguinea,alia purpurea, alia lactea. Sanguinea in martyribus, qui in ſanguine agni ſuorum corporum indumenta lauerunt, & per iter martyrij triumphalis altitudinis ſolium attigerunt. Purpurea eſt in confeſſoribus, qui in ſua carne veſtigia Dominicæ paſſionis per abſtinentiam expreſſerũt, & in ſuis corporibus vulnerum Chriſti ſtigmata portauerunt. Lactea in virginibus, quæ in ſeipſis puritatis angelicæ candidatum,& virtutes ſanctimoniæ conſecrauerunt, & per viam munditiæ ad amplexus & thalamos veri ſponſi virtutum pennis feliciter euolarunt.

Ligna ſunt omnes iuſti, qui plantati in medio Eccleſiæ temporalis,facere debent fructus vitæ, qui maneat.Videat autem quiſque,vt eligat ſibi locum irriguũ, in quo fructificans proferat in tempore ſuo vitæ fructum. Sunt autem tres decurſus aquarum. Incitamenta ſcripturarum: quæ per minas, & promiſſa honeſtam in homine ſuſcitant voluntatem. Chariſmata gratiarum: quæ hominem ſpiritualem ex animali efficiunt, ad ſui prouiſionem, & curam informando, & docendo omnem veritatem,miniſtrant operum fecunditatem.Stillicidia lacrymarum: quæ dum venas intentionis atque propoſiti ſuo rore irrigant, & infundunt, ne lignum moriatur, perſeuerantiam largiuntur. Qui iuxta hæc fluenta radicatus fuerit, per menſes ſingulos faciet fructum, & folia ligni illius ad ſuauitatem gentium. D

Non vno eodemq. modo omnes qui ebrij fuerint,inebriantur. Aliud eſt vinum malitiæ, quod effluit de vua fellis & à diabolo initium habuit: qui amaritudinem peccati, & mortis humano generi propinauit: quo inebriantur iniqui conformes facti ei. Aliud eſt vinum moleſtiæ ,quod emanat de labruſca conditionis humanæ, quæ Domino ſuo acetum iniquitatis appoſuit. Hoc vino quiſquis inebriatur,non iniuſte, ſed merito peccati ſui à Deo hoc perpeti comprobatur.Aliud eſt vinum gratiæ, quod ex botro Cypri, id eſt, conditoris largitate diſcurrit,& hoc eſt muſtum quo ſponſi filij inebriantur,quod mittitur etiam & in vtres nouos.

Reges ſunt,& ſacerdotes oẽs electi:& eos oportet oleo vnctionis inungi. Eſt autem oleum triforme. Aliquod ſiquidem eſt oleum effuſionis,videlicet verbum Dei, quo initiãtur veterem hominem exuẽtes: vt quaſi adoleſcentulæ in amorem ſponſi ſurgant. Aliud eſt oleum puritatis: E quo lagenæ operum noſtrorum impleri debent: quod in lampade diuini feruoris ignem debet inceſſanter nutrire. Aliud vero oleum exſultationis: caritas videlicet principalis: quæ mentem quam repleuerit dilatat, vt guſtans quam ſuauis eſt Dominus

nus, in vertice iuſtitiæ ſedens in ſolo Deo glorietur, & gaudeat.

CHriſtiani à Chr̄o nomen acceperunt & operæ pretiū eſt, vt ſicut ſunt heredes nominis, ita ſint imitatores ſāctitatis. Tria ergo ſunt, quę in Chriſto nobis expreſſa, plenis viribus exercere debemus: videlicet improbare viuaciter ſæculi vanitatem: quia & Ieſus, ne rex conſtitueretur à turbis, aufugit. Exercere viriliter pœnitentiam: quia & Ieſus ſicut agnus occiſus eſt. Et habere veraciter geminam caritatem: quia Ieſus pro inimicis orauit.

SEptem gradus deſcenſionis habet humilitas. Abdicationem rerum: exemplo Apoſtolorum. Abdicationem veſtium ſicut Helias, & Ioānes. Corporis exercitium: vt Paulus. Directionem in proſperis: inſtar Dauid pauperis, & regis. Patientiam in aduerſis, ſicut Iob, & Tobias. Proprium abhorrere conſilium, & propriæ voluntatis affectum.

F ARma virtutis, quibus arma nequitiæ expugnātur, ſunt hęc. Plena peccati cognitio, quæ expellit tenebras voluptatis. Pœnitentialis afflictio contra dulcedinem carnalitatis. Humilis, & vera confeſſio contra venenum iniquitatis. Sufficiēs & digna correctio in mutatione priſtinæ voluntatis. Perſeuerantiæ plena ſucceſſio, vt perfecta ſubrogetur cuſtodia ſanitatis.

Neceſſaria ſunt pœnitentiæ tria hæc. Abſtinentia, per quam carnis ſuperbia edomatur. Lectio, cuius fructu reformandus in vigorem animus ſaginatur. Oratio cuius munimine, & tutela virtutum examina proteguntur.

Humilitatis virtus habet hæc tria. Superiori ſubdi, vt ad eius æqualitatem nulla ambitione, vel inuidia rapiatur. Aequali non præferri, ne illicito appetitu ſuperior velle fieri videatur. Minori ſubdi potius, quam præponi, vt ex hoc humilitatis veritas comprobetur.

Non omnes vniformiter gradiuntur ad Deum. Quidam paſſu, ſicut illi, qui terrenorum curis implicitì, vix aliquando reſpirant, vt Domini recordentur. Quidam modeſto inceſſu ſicut ſi qui domini ſeruitio mācipati, & Deo quidem ſeruiunt, & tamen erga ſeipſos indulgentiores exiſtunt. Alij veloci, ideſt, rapido curſu: ſicut hi qui ſuper carne ſua ſe intuentes, & ſe, & tranſitoria contemnentes, celeriter proficiſcuntur ad Deū, hoc ſolummodo cupientes, in pace quieſcere in idipſum.

Electos tria in futuro manent. Interna ſatietas, æterna iucunditas, iucunda voluptas. De his dicitur. Exultent iuſti, &c. *Pſ.67.a*

Triforme eſt deſiderium electorum. Vnanimiter habitare in domo. Vnde eſt: Vnā petij à Domino. Victoriam obtinere de mundo. Vnde eſt: Quis me liberabit de corpore mortis huius? Præſentialiter frui Deo. Vnde eſt & illud: Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. *Pſ.26.b* *Rom.7.b* *Phil.1.c*

Trifarius eſt prælatorum timor. Ne audientium animos exquiſitior apparatus cōmoueat, ne interni iudicis oculos immoderatior vſus offendat, ne iuſtitiæ retributio in præſenti eis fiat.

Triformis eſt ſanctorum dolor: quia ceciderunt de paradiſo, quia tenentur in exilio, quia differuntur à regno.

In mōte mōtiū Chriſto fuerūt hæc duo, coagulum paſſionis, & pinguedo ſāctitatis.

Vituli, quos Dn̄o immolare debemus, tres ſunt. Nouæ conuerſionis affectus: quaſi vitulus nouellus cornua producens, & vngulas. Sacræ religionis profectus, qui eſt vitulus tenerrimus de armento. Cōſummatæ virtutis affectus, qui eſt vitulus ſaginatus.

Quadriformis eſt preſſura noſtra: Corruptibilis carnis anguſtiæ, quæ ſunt dolores mortis. Temporalium preſſurarum moleſtiæ, quæ ſunt torrentes iniquitatis. Occulti hoſtis latentes inſidiæ, quæ ſunt dolores inferni. Deceptoriæ facies mundanæ gloriæ, quæ ſunt laquei mortis.

Fumus eſt ab ira Dei, quia in cōſideratione ira Dei electi compunguntur. Ignis à facie eius: quia per cognitionē, & præſentiam eius ad amorem accendūtur. Caligo ſub pedibus eius, quia per diſtrictum illius examē reprobus deſperationis nebulis obſcuratur.

Ambulat Dominus ſuper pennas ventorum cum electi eius dulcedinem, vel tenuiter attingunt. Volat, cum de incircumſcripta eius ſubſtantia nihil percipiunt. Vnde eſt: Fuge dilecte mi. Ponit Dominus tenebras profunditatis, & altitudinis latibulum diuinitatis ſuę in ſole manifeſtationis, & laboris tabernaculum carnis ſuæ, in luce puritatis, & ſanctimoniæ habitaculum manſionis ſuæ. *Cāt.8.d*

Portas ſuas mundus habet, quibus ingredimur ad eum, quæ ſunt, corrupta ſenſualitas, & inceſta cupiditas. Vnde eſt: Appropinquaue- *Pſ.106.b*

Matth. 16.c quæuerunt vſque ad portas mortis. Portæ inferi, cæca deſperatio, & dura obſtinatio. *Act. 12. b* Vnde eſt: Portæ inferi non præualebunt. Portæ cæli, humilis patientia quæ eſt porta *Eze. 43. a* ferrea ducens ad ciuitatem: & amoris concordia, quæ eſt porta orientalis.

Genera retributionis ſunt quattuor, duo in hoc ſæculo, & duo in futuro. Retributio proſperitatis, & abundantiæ impiorum. *Matth. 5. g 6. a* Vnde eſt: Receperunt mercedem ſuam. Damnationis, & ignominiæ eorum, familiaritatis & gratiæ iuſtorum, dulcedinis amoris, & gloriæ. Duo autem ſunt, quæ remunerantur, iuſtitia operis, & puritas cordis.

Tres sũt lucernæ. Regula diſciplinæ Chriſtus, quę accenditur, vt drachma perdita inueniatur. Forma veritatis in Euãgelio quæ I ponitur ſuper candelabrum. Sciẽtiæ puritas in corde bono, quę illuminatur à Domino.

Pedes noſtri eſſe debent ſicut ceruorum, & ſicut vituli.

Alij ſunt filij alieni, qui mentiuntur: alij filij Belial, qui non cognoſcunt Deum, alij filij Iſrael, qui cognoſcunt.

Triforme eſt ſemen. Veritatis, & iuſtitię, quod in terra iactum facit fructum centuplum: iniquitatis, & malitiæ, quod eſt genimen viperarum: erroris, & malitiæ, quod eſt Chanaan, & non Iuda.

Sapientia Dei quaſi perdix fouet filios quos non peperit, quaſi gallina congregat pullos ſub alis, quaſi aquila prouocat ad volandum.

Trifaria eſt veſtis noſtra. Pœnitentialis anxietas, quæ eſt veſtis viduitatis: religioſa maturitas, quæ eſt veſtis iucunditatis: ſincera integritas, quæ eſt veſtis virginum.

Gen. 27. d VEſtes Eſau, honeſtas vitæ, & maturitas diſciplinæ, pelliculæ hædorũ, abiectio noxiæ vetuſtatis, & mortificatio propriæ voluntatis. Cibi, hilaris obedientia, & humilis abſtinentia. Pater tangit filium appoſita probationis manu. Oſculatur ſecretæ inſpirationis inſtinctu. Benedicit religionis profectu.

K Tria ſunt neceſſaria puritati. Integritas actionis, ſimplicitas intentionis, tranquillitas deuotionis.

Puritas tria confert. Spiritum libertatis, gaudiũ ſecuritatis, firmitudinem caritatis.

Reprobi aliquãdo ſunt ſicut fumus, quia in ſua altitudine euaneſcũt. Aliquãdo ſicut puluis, quia nullũ caritatis humorem proferũt. Aliquãdo ſicut cera, quia ad calorem, id eſt, impulſum tentationis facile liqueſiũt.

Portæ Sion, Eccleſiæ ſunt ſacramẽta, ſine quibus Eccleſiã non intramus. Portæ iuſtitiæ ſunt virtutes mediæ, quas temporaliter exercemus. Portæ æternales ſunt præcipuæ virtutes, quas & in futuro habituri ſumus.

Tria ſunt quibus obnoxij ſumus Deo. Signaculum naturæ, quod ad ſimilitudinem Dei facti ſumus. Talentum fidei, quod per bonum opus Deo integrum reſignare debemus. Titulus profeſſionis, quo ad ſeruiẽdum Deo ſponſionis vinculis alligamur.

Tribus modis nos interrogat Deus. Promulgatione pcepti, vt noſtra nobis obedientia nota fiat. Inuectione flagelli, vt patiẽtia noſtra proximis innoteſcat. Reuelatione ſecreti, vt ſe nobis virtus humilitatis aperiat.

Tribulatio tria confert. Exercitium, ne virtus amoris otij tepore frigeſcat. Probationem, vt noſtræ conſtantiæ fortitudo ad exemplum hominibus innoteſcat. Præmiũ, vt iuxta tribulationis modum immenſum gloriæ pondus accipiat.

Aduerſitati tria ſunt opponenda. Electorum agones, & anguſtiæ, quas patiũtur qui pie viuunt. Redemptoris afflictiones, & moleſtiæ, quas ei ſæuiſſimi principes intulerũt. Diſpoſitio moderatricis iuſtitiæ, cuius altitudinem quaſi virgæ Ioſeph ſummitatem nõ diſcutere, ſed adorare debemus. Hæc ſunt tria illa oſtia, vectes, & termini, quibus Dominus circumdat mare ſæculi. L

Triforme eſt exercitium electorum. Auſteritas ieiuniorum, qua excolitur terra carnis, vt fructum ferat. Aſſiduitas lectionum, qua reficitur animus, vt homo interior pingueſcat. Inſtantia orationum, qua mens ad cæleſtium appetitum aſſurgat.

Auctor mirabilium Deus, tria quædam mirabilia operatus eſt in Maria. Integritatẽ munditiæ mirabiliter ſuſcitauit, vt arca teſtamenti auro puriſſimo tegeretur. Puritatem virgineam potentialiter fecundauit, vt rubus ardens nõ combureretur. Ima ſupernis ineffabiliter copulauit, vt ſcala Iacob mediante terrena cæleſtibus vnirentur.

Tria nobis contulit Marię fecunditas. Auertit iugum captiuitatis antiquæ, remiſit iram indignationis diuinæ, deleuit notam iniquitatis humanæ.

Electi tria præſtolantur in futuro. Quod in eis mortale eſt à vita penitus abſorberi: perennis gloriæ compenſatione ditari: Deũ ſicuti eſt, inſatiabiliter contemplari.

Reprobi

M Reprobi tria ſperare dicuntur. Voluptatem corpoream ſibi ad ſufficientiam cumulari, momentaneam gloriam ad beatitudinem ſuffragari, mores ſuos & opera nullo poſſe iudicio reprobari.

Imitator Chriſti tria debet agere. Simplicis innocentiæ ſenſum tenere; vt cum Chriſto puer efficiatur. Abiectum & humilem habitum amare, vt infantiæ Chriſti pānis vilibus inuoluatur. In diſciplina ſimpliciter ambulare, vt cum Chriſto in præſepio poſitus inueniatur.

Spiritus ſunt adminiſtratorij, qui curam habent ſalutis noſtræ: ſunt operatorij, qui actores exiſtunt ſoſpitatis humanæ: ſunt contemplatorij, qui aſſiſtunt vultui maieſtatis diuinæ.

Beati ſpiritus viſione ſatiantur, dulcedine ebriantur, caritate ſociantur.

Homines Deum exſpectantes debēt eſſe ſuſpenſi, quando veniat, dubij, quid eis deferat, hilares & deuoti, diligentius adornati: tria ſperantes in eo, nuptialem præſentiam, familiarem gratiam, liberalem munificentiam.

Tres ſunt ſpecies nuptiarum. Prima reconciliationis per fidem, in qua ſunt tria fercula. Peccatorum ablutio, gratiæ conſequutio, naturæ reformatio. Secunda adoptionis per ſpem, in qua etiam ſunt eloquij diuini conſolatio, alimoniæ cæleſtis communio, dulcedinis internæ prælibatio. Tertia eſt glorificationis perfectæ per caritatem. Cuius fercula ſunt, æterna incorruptio, vera glorificatio, perennis Dei viſio.

Tres ſunt equorum ſpecies. Mundialis
A ſuperbia, cuius aſcenſor cadit retro. Spiritualis ſcientia, cuius collo circumdatur hinnitus. Integralis munditia, quam omnis cælorum exercitus ſequitur in veſtimentis albis.

Verba conſolationis Dei ſunt, ablutio culpæ, reſtitutio gratiæ, euaſio exilij, conſequutio regni, conſortium Diuinitatis, adeptio æternitatis.

Arma fidelium tria ſunt, Sapientiæ plenitudo, quæ eſt funda Dauid, de qua ſententiarum lapides emittuntur. Patientiæ firmitudo, quæ eſt baculus, quo luporum rabies propulſatur. Caritatis amplitudo, quæ eſt pera Dauid, de qua orationes proferuntur.

Tria prælatis neceſſaria ſunt. Viua fidei & doctrinæ ſinceritas, vt inhabitent in eadem regione. Studioſa bene operandi ſedulitas, vt vigilias cum paſtoribus celebrēt. De ſalute ſubditorum diligens curioſitas, vt cuſtodiant gregem ſuum.

Bubulcus habere debet duo. Vocis ſuauitatem, quæ laborem mulceat operantium. Aculei punctionem, quę torporem excutiat pigritantium.

Tres ſunt ſpecies pœnitentiæ. Simulatoria & infructuoſa, cuius exemplum eſt in Eſau & in Saul. Crudelis & deſperata, ſicut in Cain & Iuda. Vtilis & conſummata, ſicut in Maria & Zachæo: cuius partes ſunt quinque. Contritio in corde, confeſſio in ore, maceratio in carne, correctio in opere, perſeuerantia in virtute. B

Tria inueniuntur in Petro, fidei vnitas, pœnitentiæ veritas, amoris ſoliditas.

Tria ſunt genera mutationum. Sublimitas in humilitatem: quando verbū carnem aſſumpſit. Contemptibilitas in maieſtatem, quando ſe homo Deus corā diſcipulis trāſformauit. Mutabilitas in æternitatem: quādo reſurgens cælum regnaturus aſcendit.

Ea quæ agimus, vel in lumine vultus hominum facimus, vt hominibus placeamus: vel in lumine vultus noſtri, vt benefacere, quod malum eſt nos credamus: vel in lumine vultus Dei, vt ipſi ſoli quidquid boni in nobis eſt, humiliter aſcribamus.

Tria ſunt, quæ patientiam ſubruunt: Anxietas nimia doloris, cauſa iuſta innocentis, indignitas inferentis.

Qui à ſocietate recedit, amittit conuentorum ſolatia, proſequendo ſocios ſubit faſtidia: aberrans facile ſequitur deuia: incurrit ſæpius vitæ naufragia.

Magiſtri operum Pharaonis tres ſunt. Fœtidus ardor æſtuantis luxuriæ: anxius furor ſæuientis auaritię: noxius appetitus inanis gloriæ.

Tres ſūt in nobis principes, quos neceſſe eſt mori, vt Chriſtus viuat. Prudentia ſæcularium, quæ eſt Ioſeph. Eloquentia ſpiritualium, quæ eſt Moyſes. Copia temporalium, quæ eſt Ioſue. C

Triforme eſt impiorum refugium. Deceptricis documentum fallaciæ: quæ eſt Phitos. Sæcularis munimentum potentiæ: quæ eſt Rameſſe. Simulatricis figura iuſtitiæ: quæ eſt ciuitas Solis. Has iubet Pharao ædificari.

Tres ſunt calices, quos Dominus nobis propinat, pœnitentiæ & doloris, qui eſt plenus

plenus mixto. Patientiæ & laboris: quem bibit Ieſus. Beneuolentiæ & amoris: qui eſt inebrians & præclarus.

Quinque ſunt torrentes. Crudelitatis & malitiæ, qui eſt Cyſon: apud quem Iabin occiditur. Philoſophialis eloquentiæ: hic eſt Cedron, vltra quem Ieſus egreditur. Paſſionis & anguſtiæ: hic eſt in via, de quo Ieſus dicitur bibiſſe. Cæleſtis ſapientiæ, apud quem Helias paſcitur. Iucunditatis & lætitiæ, quo potantur electi.

Tribus modis renouamur. Carne per baptiſmi myſterium ab originali peccato: opere per pœnitentiæ remedium ab actuali delicto: carne & ſpiritu per reſurrectionis donum.

Species terræ quadriformis eſt. Flos & viriditas temporalium bonorum, quæ irrigatur ſicut paradiſus. Vtilis vita & conuerſatio electorum, de qua oritur panis: Amœnitas cęleſtium manſionum: quæ fluit lacte & melle. Situs gehennalium locorum: quæ eſt terra miſeriæ & tenebrarum.

Quadrifarium eſt genus deſerti. Inuia mundani exilij ſolitudo, de quo Dauid: In terra deſerta inuia & inaquoſa, &c. Diſciplinæ Chriſtianæ difficilis altitudo: in qua peregrinantur filij Iſrael. Cæleſtis Hieruſalem delectabilis amplitudo: in qua relinquuntur oues nonagintanouem. Gehennalis miſeriæ terribilis habitudo, quæ eſt deſertum ſolitudinis. D

Quattuor ſunt ſpecies curruum. Elationis & dominij, in quo mergitur Pharao. Humilitatis & ſtudij, in quo ſedet Eunuchus. Deuotionis & obſequij, in quo ſedens Ioſeph occurrit patri. Amoris & deſiderij, in quo rapitur Helias.

Triformis eſt aſcēſus Domini. Victorioſus, quo aſcendit ſuper occaſum. Specioſus, quo aſcendit ſuper cælos cælorum. Glorioſus, quo aſcendit ſuper pennas ventorum.

Regnum cælorum alij violenter rapiūt, vt pauperes ſpiritu: alij mercantur, vt illi qui faciunt amicos de mammona iniquitatis: alij furantur, vt mulier quæ tangit fimbriam: alij compelluntur intrare, vt pauperes ſæculi.

Quattuor ſunt quæ veram conferunt humilitatem. Vilitas operis, aſſiduitas ſubiectionis, comparatio melioris, iudicium conditoris.

Tria ſunt iudicia: alienum, proprium, diuinum.

Pretioſam mortem aliquando facit vita, vt in confeſſoribus: aliquando cauſſa, vt in martyribus, aliquando vita & cauſſa, vt in pleriſque.

Tria ſunt præputia quæ præciduntur. Carnis præputium in Iudæo, cordis præputium in Chriſtiano, linguæ præputium in perfecto.

Quattuor ſunt tempora, præfigurationis, prænūciationis, viſitationis, redemptionis. E

Modis quattuor viſitat nos Deus: Exhibitione pręcepti, præceptum enim aliud carnale, aliud ſpirituale. Aſperitate flagelli, cuiuſmodi ſunt quinque cauſæ. Vt ab iniquitate corrigat, ne quis de collata virtute ſuperbiat, vt virtus hominibus innoteſcat, vt alios eius exemplo compeſcat, vt corona cumuletur & creſcat. Nouitate miraculi: quod viſibile eſt & inuiſibile. Inſpiratione ſubtili.

Quater luctatus eſt Iacob. In vtero cum Eſau, in adoleſcentia cum eodem, in Meſopotamia cum Laban, in Bethel cū Angelo.

Ieſus dicitur ter fleuiſſe. In ipſo ortu genus humanum: proceſſu temporis, Lazarū: ad vltimum in Hieruſalem futurum caſum.

In fronte aliquando lepram, aliquando Thau, aliquando laminā auream gerimus.

Dominus ſedet aliquando in valle Ioſaphat, aliquando in monte, aliquando in ſolio exceſſo.

Tonitruū aliud igneum, aliud pluuiale.

Duo ſunt calcaria, quibus vrget Propheta aſinam ſuam. Pudor, ne temporaliter polluatur: timor, ne æternaliter puniatur.

Tria ſunt quæ nos reſtringunt & cohibent & quaſi cinctoria dici poſſunt. Corporeæ mortis memoria, quæ eſt zona pellicea qua cingebatur Helias & Ioannes. Probabilitas & decor pudicitiæ, qua cingitur Aarō accedens ad Deum. Amor religionis & iuſtitiæ, quæ eſt zona aurea, & ea præcingitur Ieſus ad mammillas. F

Quattuor virgines ſunt quas in coniugium ſociare debemus. Eloquentia philoſophialis, quæ eſt Zelpha ancilla Iacob; Sententia iuriſdicialis, quæ per Balam deſignatur. Innocentia actualis, quæ Lia poteſt dici. Contemplatio ſpiritualis, quæ per Rachel intelligitur.

Duo ſunt oculi Sponſæ. Rerum labentium conſideratio, quæ eſt velut flamma ignis: & cæleſtis patriæ digna æſtimatio, in qua vulneratur cor Sponſi.

Veſti-

Veſtiméta communia miniſtris Dei tria ſunt. Cæleſtis ſapientia, quæ eſt Ephod, & caput operit: perſeuerans iuſtitia, quæ poderis eſt, & totum corpus induit: carnalis continentia, quæ lumbos cingit.

Candelabra in ſcripturis reperiũtur tria. Legalis obſcuritas, quæ ſphærulas habet, & lilia: prophetalis ſubtilitas, quæ habet duas oliuas in cacumine ſuo, & Euangelica veritas, quæ habet in medio ſui ſimilem filio hominis.

Munitiones, quibus anima vallatur, tres ſunt. Sedula circumſpectio, quæ eſt ſpes, ſanctorum interceſſio, quæ eſt vallum firmiſſimũ, diuina protectio, quæ eſt murus protegens ab incurſu hoſtium.

Spem noſtram triplex ratio diſcutit, & roborat. Humilitas collatæ ſapientiæ, quod eſt ouum in aqua coquere, firmitas conſtan
G tis patientiæ, quod eſt ouum igni aſſare, veritas inſpirationis occultæ, quod eſt ouum in ſagimine frigere.

Tria ſunt quibus Deus vindictam exercet in hoſtes. Lauacri ſalutaris remedium, quod velut mare rubrũ occidit Aegyptios. Pœnitentię condignæ exercitium, quod velut ſulphur peccatores interimit. Diſtrictionis extremæ iudicium, quod velut ignis ad vocem Heliæ inuoluit.

Lectus animæ, in quo pauſat, tripartitus eſt. Grauitas debilitatis corporeæ, quam ſibi languidus ſanatus ſubſternit. Tranquillitas quietæ conſcientiæ, in qua fugiente Dauid ſtatua ponitur. Hæc eſt cui duæ culcitræ ſupponuntur. De præterito ſecuritatis, & fiduciæ amplitudo, de futuro remunerationis, & præmij certitudo. Ceruical quod ſupponitur capiti, diuinæ familiaritatis, & gratiæ largitudo. Lectus tertius humilitas ſuperioris gloriæ, quæ eſt lectus floridus, quem ſexaginta fortes ambiunt.

Vitra per quæ ſolis radius infunditur, tres ſunt, caritatis integritas, per quam peccati remiſſio ſe infundit: humilitatis puritas, per quam Mariæ gratia cæleſtis illapſa eſt: intellectus ſubtilitas, per quam radius ſapientiæ cor illuſtrat.

Septem lampades thronum electę mẽtis illuminant, chariſmata, ſcilicet ſpiritus, quæ plenius Propheta proſequitur. Quæ dum oleum gloriæ iuncumq; timoris, & infirmitatis cæleſti igne conſumunt, lumen veritatis inceſſabiliter adminiſtrant.

H Quod nobis apponitur ad edendum, trifarium eſt carnis edulium: hœdus de capris in fructu pœnitentiæ, quem Iacob obtulit Iſaac, vt benediceretur, vitulus de armento in actu iuſtitiæ, quem Abraham expendit in cibos Angelorum: vitulus ſaginatus in cumulo gloriæ, quem pater recepto filio legitur victimaſſe.

Triplex eſt hortus in quo electæ animæ ſpaciãtur. Moleſtia corruptibilis vitæ, quæ eſt hortus nucum, in quo Suſanna lauatur. Amœnitas iucunditatis ſupernæ, quæ eſt hortus deliciarum, in quo ponitur Adam, vt operetur, & cuſtodiat. Dulcedo, & ſuauitas viſionis Diuinæ, quæ eſt hortus concluſus, in quo Ioſeph ſtatuit ſibi monumentum in petra exciſum. Munda quoque conſcientia, pro ſui diuerſitate hos in ſe ſuſcipit hortos.

Eſuriei noſtrę mẽſæ tres apponũtur. Legis & Euangelij ſacramentum, in quo ſumũtur ſapientiæ dapes: catholicæ inſtitutionis myſterium, vbi accipitur caro piſcis aſſi, & fauus mellis: æternæ ſatietatis arcanum, quod intra velum eſt, & panes cõtinet propoſitionis, & vitæ.

Theſauri, quos theſaurizare debemus, tres ſunt. Deſiderium pietatis in corde, qui abſconditur in agro, vt ematur. Doctrina veritatis in ore, quæ eſt theſaurus niuis, & grandinis. Aſſiduitas perſeuerãs in homine, quæ habet frumẽtũ, & hordeũ, & oleum, & mel.
Hi ſunt theſauri Magorum, qui aurum, tus, I
& myrrham nato Domino obtulerunt.

Quattuor differentiæ panum in ſcripturis reperiuntur, quibus diuerſæ generis humani deplorantur miſeriæ, panis coctus in ſtercore humano, bouino, cinere, & clibano, quibus diuerſi affectus mentis humanæ exprimuntur.

Altaria, quibus vota ſuperponere debemus, tria ſunt: diuinarũ ſanctionũ expletio, quod fit de lignis Sethim in deſerto: beatorum multiplex aduocatio, quod fit de lapidibus, quos ferrum non tetigit, redemptoris humilis incarnatio, quod fit de terra.

Puellæ quæ euertunt ſenſum noſtrum, tres ſunt. Teneritudo carnis noſtræ, quæ eſt Dalila, quæ Sampſoni eruit oculos. Amœnitas mundialis gloriæ, quæ eſt Iezabel, & Naboth occidit. Diffidentia futuræ vitæ, quæ eſt filia Herodiadis, & aufert caput Prophetæ.

Duæ ſunt tribus Leui, & Iudæ, ex quibus ſacerdotes ſumuntur: Aaron, & Chriſtus, & eorum ſucceſſio. Quod qualiter conueniat,

niat, ex nominum interpretatione poterit coniectari.

Aquilæ dominico corpori aſſidentes tres ſunt. Magnitudo potentiæ laicalis, grandis magnarum alarum. Abuſio propoſiti clericalis, quæ ponit in cælo nidum ſuum: Humilium ſubtilitas ſpiritualis, quæ prouocat ad volandum pullos ſuos.

Quadripartitum eſt officium ſacerdotale: viuam carnis hoſtiam immolare, quod Leuiticum eſt: virtutum chariſmata Deo offerre, quod eſt incendere aromata, & filiorum Aaron eſt; cum feruore martyrij cęlum intrare, quod eſt introire cum ſanguine ſancta ſanctorum: gratiæ, & precum vota cælo transfundere, quod eſt panem, & vinum Deo offerre.

K

Fontes quibus animæ lauantur, tres ſunt. Anxietas contritionis, quæ irrigat ſuperficiem terræ: humilitas confeſſionis, quæ poſita eſt extra vrbem: deuotio compunctionis, ſuper quam Ieſus moratur, & ſedet.

Panes quibus alimur in hac vita tres ſunt. Purgatorius cum amaritudine, quem mulier Sarreptana miniſtrat in fame: conſolatorius cum dulcedine, quem Angelus apponit quieſcenti in vmbra: ſolidus cum fortitudine, qui perducit ad montem Dei Oreb. Hi in tribus portionibus corporis Dominici continentur.

Lucernæ, quæ noctem vitæ huius illuſtrant, tres ſunt. Intelligentiæ vigor in animo, quæ accenditur, vt drachma reperiatur. Sapientiæ ſplendor in verbo, qui in alto ponitur, vt lumen eius videatur. Iuſtitiæ forma in proximo, quæ venienti ad nuptias antefertur, vt candelabris portari poſſit.

Tres riui ſalutis fluxerunt à corpore Ieſu. Verbum doloris, in quo confeſſio, ſanguis aſperſionis, in quo afflictio, aqua emundationis, in qua compunctio.

Piſcinæ tres in Scriptura reperiuntur. Vetuſtas erroris, quę eſt poſt duos muros. Senſualitas carnis, in qua decumbebant langui-

L

di. Perſpicacitas rationis, quæ eſt in via agri fullonis. In his adaquantur oues, & holocauſta lauantur.

Fomenta ignis tria in nobis. Stipula cogitationis immundæ. Fenum loquutionis prauæ. Lignum operationis illicitæ. Hæc ad ignem nos nutriunt, niſi ſuperioribus fontibus exſtinguantur.

Contemplatiuorum feneſtræ tres ſunt. Originaria, quę eſt verſus Orientem. Gubernatricia, quæ vergit ad Auſtrum. Conſummatiua, quæ reſpicit ad Ocidentem.

Quattuor fontes irrigant hortum Dei: reatus proprij deploratio, quæ circuit terram Aethiopiæ: exceſſionis fraternæ compaſſio, quæ vadit contra Aſſyrios: indultæ gratiæ conſideratio, quæ medium interſecat Babylonis: deſideriosa caritatis affectio, quæ circuit omnem terram Euilath. Hi fontes habent irriguum ſuperius, & irriguum inferius, habentes aquas magis, fluminis, fontis, & niuis.

In ſcutella Dei tria fercula continentur: claritas perſpicuitatis, quæ fulgebit vt Sol: integritas, quæ erit vt Angeli: firmitas æternitatis, quæ erit vt Deus.

Oſtia per quæ tranſitur ad vitam, tria ſunt: fidei veritas, retro quam Sara ridet: ſpei firmitas, quæ eſt in latere arcæ: caritatis ſoliditas, quam obſeruant Cherubim cum flammeo gladio.

Triforme vinum eſt in ſcypho Dei, rubicundum in longanimitate ſanctorum, quod lætificat Iſaac in ægritudine: album in remuneratione iuſtorum, quo inebriatur Noë: nigrum, & acidum in damnatione prauorum, quod Ieſus guſtat, ſed non vult bibere. M

Veſtis qua ſacerdos vti debet, triplex eſt, exterioris operis groſſitudo, quo induitur Aaron coram populo, ſpiritualis ſanctimoniæ habitudo, quam apud ſe Rebecca abſcondit, & ea vtitur Aaron in tabernaculo: contemplatiuæ dulcedinis pulchritudo, quę inconſutilis eſt, & ea vtitur Ieſus.

Tunicæ quibus veſtimur, tres ſunt: caſtigatiua corporis edomatio, quæ pellicea eſt, & induit Adã: conſtantis pſeuerantiæ lõgitudo, qua dilectus amicitur Ioſeph: remuneratricis gratiæ largitudo, qua veſtitur Ieſus.

Seraphim ſex alæ ſunt. Duæ pedales, pudor de præteritis, & metus de futuris. Laterales quibus velatur, timor deprimens, & ſpes ſuſtollens. Capitaneæ, humilitas prouehens, & caritas perficiens.

Solia duo Deus habet: Angelicã ſubſtantiam, quæ eſt excelſum ſolium, & humanam naturam, quæ eſt ſolium eleuatum.

Quattuor animalibus quattuor pennæ ſunt: timor, & pœnitentia, quæ corpus velant: amor, & ſpes, quæ ſibi iunguntur, & volant.

Animalibus nouæ legis ſex alæ inſunt, naturalis ſuggeſtio, legalis inſtitutio, prophetalis

phetalis aſſertio, Euangelica ſanctio, Apo-
A ſtolica iuſſio, Eccleſiaſtica conſuetudo.

Cubile Ieſu triplex eſt: vnitas teſtamentorum, quæ eſt quaſi vterus virginalis: Eccleſia electorum, quæ eſt quaſi præſepium: conſcientia purgatorum, quæ eſt quaſi ſepulchrum in petra.

Tria ſunt, quæ nobis in ſanctis apponuntur ad edendum: exterior corporis habitudo, quam tria fata conſtituunt: in vultu grauitas, in habitu vilitas, in inceſſu maturitas. Hic eſt panis quo quinque millia ſatiantur, & eſt hordeaceus. Sequitur interior ſpiritus aptitudo, quam tria quoque fata conſtituunt: in proſperis humilitas, in aduerſis ſoliditas, in cunctis mediocritas.

Hic eſt panis ſiligineus, quo quattuor millia ſaturantur. Sequitur ſuperior, & Deo ſimilis pulchritudo. Huius fata conſtituit in Deo & homine caritatis triformitas, quæ amicum & inimicum complectitur, & diligit propter Deum. Hic eſt panis frumentarius, qui ſpiritusſancti vapore decoquitur, & panis Angelorum vocatur.

Duæ ſunt domus Dei. Exterior rerum miniſtra curioſitas, quæ tabernaculum eſt ſuper quod apparet gloria Domini, & recedit Deo vacans, & feruens deuota ſimplicitas, quæ tēplum eſt, & de loco nō mouetur.

Duæ ſunt arcæ in veteri lege. Textus hiſtoriæ litteralis, quæ habet in ſe homines & iumenta, & ſenſus continentiæ ſpiritualis, quæ habet manna & virgam Aaron.

In ſcriptura inueniuntur tres currus: Elatio potentiæ temporalis, cuius auriga eſt tumor præſumptionis & audaciæ, habens equum robur propriæ confidentiæ. Rotæ eius preceps mobilitas vanitatis, & felix ſucceſſio proſperitatis. Hic eſt currus Pharao-
Exod.14 g & 15.c nis, in quo moritur Rechab. Sequitur altitudo conuerſationis & vitæ. Auriga eius ſermo commotionis diuinæ, habens equum votum perſeuerantiæ. Rotæ eius horrenda terribilitas tormentorum, & mira delectabilitas præmiorum. Hic eſt currus, in quo
Act.8.c legit cum Philippo Eunuchus. Sequitur celſitudo contemplationis & gratiæ. Auriga eius amor cæleſtis patriæ, habens equum deſiderium beatitudinis & vitæ. Rotæ, improbatio gloriæ mundialis, & diuinæ reuerentia Maieſtatis. Hic eſt currus igneus, in
4.Reg.2. quo Helias rapitur in cælum.

Tria ſunt operimenta altaris. De peccatis pœnitentialis afflictio, quæ eſt cilicium: de venia laudis & lætitiæ magnitudo, quæ eſt velut æs ſonans: de gratia præcordialis iubilatio, quæ rutilat velut aurum.

Claues quæ nobis occulta reſerant, tres ſunt. Anxij temporis auſteritas, quæ aperit puteum Abyſſi: præſumptiuæ ſpei ſubtilitas, quæ reſerat regnum cælorum: veræ dilectionis conſpicuitas, quæ eſt clauis Dauid.

Fluuij quibus peccatores ſe lauant, duo ſunt. Fluxus corruptionis & laſciuiæ, peſtis adulationis & fallaciæ, qui ſunt Abana & Pharphar fluuij Damaſci.

Quibus iuſti ſe balneant, duo ſunt. Inuectio corruptionis & contumeliæ, ſuauitas conſolationis & gratiæ, qui ſunt Ior & Dan fluuij Iudææ. C

Cantica fidelium quattuor ſunt. Victoriæ, quod ſubmerſo canitur Pharaone. Adhortationis, quod terram promiſſionis concinūt intraturi. Lætitiæ, quod de ſuſceptione filij cantat Anna. Fortitudinis, quod Dauid cantat de manu Saulis ereptus. *Exod.15 d Num.12 d 1.Reg.2. d*

Quattuor ſpecies herbarum ſunt in horto Dei, puritas corporalis munditiæ, quæ eſt quaſi lilium: gratia ſpiritualis innocentiæ, quæ eſt quaſi hyſſopus: veritas liberalis eloquentiæ, quæ eſt quaſi viola: iuſtitia operationis continuæ, quæ eſt quaſi roſa. *Pſal.69.*

Martyrium ſine ſanguine triplex eſt; parcitas in vbertate, quam habuit Dauid & Iob: largitas in paupertate, quam exercuit Tobias & vidua: caſtitas in iuuentute, qua vſus eſt Ioſeph in Aegypto.

Duo ſunt pedes, quibus vti debemus: natura & conſuetudo.

Equi quibus ad cælum euehimur, tres ſunt: Dolor ex pœnitudine, cuius vngulas coluber mordet. Huius ſella eſt de veniæ perceptione pręſumptio, frenum & chamus ſolatia ſcripturarum, & exemplaria veterū. Calcaria quibus vrgetur, de reatus enormitate confuſio, de pœnæ conſideratione formido. Fouea, deſperatio. Sequitur feruor ex religione, cui ſuperſedet Mardocheus in veſte regia. Huius ſella temperans diſcretionis grauitas, frenum & chamus ſuſpecta conditio carnis ſuæ, & vtilis emerſio perſeuerantiæ. Calcaria exercendæ honeſtatis cupiditas, & fraternæ commoditatis auiditas. Fouea, intemperantia. Sequitur deſiderium ex amore, cui datur fortitudo, & circumdatur hinnitus. Calcaria, fluxa labilitas præſentium, ſtabilis æternitas futurorum. Ductor, affectuoſitas videndi D

Deum

Deum. Fouea, indiſcretio.
1. Reg. Speluncæ in libris ſacris inueniuntur tres.
24. a Peruerſa impietas voluntatis, quæ eſt latronum, in qua Saul purgat ventrẽ. Solida firmitas æquanimitatis: quæ fit in altari, & eſt vnius cubiti. Exercitiũ geminæ pietatis. Hęc
Gen. 23. eſt ſpelunca duplex, in qua patriarchæ ſe-
c peliuntur.

Gen. 25. Quattuor ſunt arma quibus principaliter
d communimur. Prudens, & humilis intelligentia, quæ eſt quaſi galea, & caput operit: mediocris, & parca temperantia, quæ eſt lorica, & pectus tegit: perſeuerans, & patiens conſtantia, quæ eſt quaſi ſcutum, & dexteram munit: retributrix æquitatis iuſtitia, quæ eſt gladius vtrobique incidens ad diuiſionem animæ, & ſpiritus.

Tria ſunt ſacrificia. Pia contritio habens butyrum humilitatis, & abſinthium indignationis: digna operatio habens oleum diſcretionis, & acetum confuſionis: gratiarum actio habens balſamum deuotionis, & venenum ingratitudinis.

Quattuor ſunt in quibus anima captiuatur. Mundialis nequitia, inutilis triſtitia, inanis gloria, latens ſuperbia.

E Celi ad quos rapimur, tres ſunt. Dignitas eccleſiaſticæ puritatis, ad quam rapitur Helias in corpore; veritas angelicæ ſubtilitatis ad quam rapitur Ezechiel in ſpiritu, ſummæ incircumſcriptio Deitatis, ad quam rapiuntur animæ electorum.

Sex ſunt refugij ciuitates. Interdictę pręuaricationis cautio, ſequendę præceptionis obeditio, propitiandæ diuinitatis ambitio. Hæ ſunt in terra Chanaan. Mundanæ fabricæ conſideratio, vrbis tyrannicæ iugis inſpectio, & ſupereminens verbi Dei cognitio. Hæ ſunt trans Iordanem, & ſunt de ſorte Leuitica.

Paradiſorum tria genera ſunt. Voluptuoſa dulcedo viſibilium, quæ irrigatur ſicut hortus deliciarum; ſincera puritas ſpiritualium, quæ in ſe conſeruat hominem; delicioſa veritas ſuper cæleſtium, vbi Paulus audit arcana verba.

2. Reg. 1. Montium genera quattuor ſunt. Montes
b Gelboe, vbi abijcitur clypeus Saul. Montes
Amos 3. Samariæ, qui nimis eriguntur. Montes Ar-
b meniæ, ſuper quos arca requieuit: Montes
Gen. 8. a Iſrael, qui expandunt ramos ſuos.

Ezech. Quæ nos reuocant à propoſito noſtro,
36. a duo ſunt. Rubor incepti operis; & deſperatio exſequendæ virtutis. Hi Rechab & Banaa, qui occidunt Hisboſeth in ſtratu ſuo.

Pallia quibus noſtra nuditas operitur, quattuor ſunt. Vetuſtas erroris, & nequitiæ,
queę eſt quaſi perizoma verendorũ. Nouitas Gen. 3. b
cõuerſationis, & vitæ, qua Rebecca deſcen- Gen. 28.
dens de camelo operuit vultũ ſuũ. Integri- g
tas cæleſtis ſanctimoniæ, quã Helias reliquit F
Heliſæo, & diuidit Iordanem. Claritas im- 4. Reg. 2
mortalitatis æternę, quod eſt palliũ hyacin- c
thinũ, quo in die feſto vtitur Mardochæus. Heſt. 8. d.

Bonus eſt Deus temporale beneficiũ largiter impendendo. Patiẽs eſt vltionem peccatorum miſericorditer differendo. Longanimis eſt reos ad pœnitentiam inuitando.

Hoſtes quibus tradimur, tres ſunt; Immundorum deſideriorum impuritas, quæ ſunt quaſi mures rodentes poſteriora. Corporalium paſſionum obſcœnitas, quæ ſunt quaſi locuſtæ more ſcorpij percutientes. Rationis, & ſenſus obſtinata peruerſitas, quæ ſunt ſerpentes igniti. H

Latrones qui nobis optima queque furãtur, quattuor sũt. Hebetati intellectus ſocordia, tollens nobis ſcientiam veritatis. Hic la-
tro apud Pſalmiſtam dicitur negotium in te Pſ. 90. b
nebris. Indomitæ carnis laſciuia, rapiẽs me-
ritũ integritatis, & dæmoniũ dicitur meri- Ibidem.
dianũ. Fauorabilis auræ iactantia tollẽs ple-
nitudinẽ ſanctitatis, & dicitur ſagitta volans Ibidem.
in die. Vitæ huius amor, & appetentia, ra-
piens præmium æternitatis, & dicitur ti- Ibidem.
mor nocturnus. Hi ſunt latrones Syriæ.

Oſcula tria ſunt. Reconciliatorium, quo duo pedes domini, miſericordia, & iuſtitia continguntur. Remuneratorium, quo duæ manus opus creatricis iuſtitiæ, & modus gubernationis cõtinuæ complectuntur: Contemplatorium, quod ſumitur ad os, & verbum Dei, atque hominem in vnitate miranda connectit. Poſſunt quoque dici naturale quando ſpontanea voluntate ducimur ad bonum. Doctrinale, quando admonitione alterius inuitamur ad Deum. Gra-
tioſum; quando iucunda inſpiratione tra- G
himur ad benè agendum.

Vocationes tres ſunt: Diuina, ſicut in Paulo. Humana in quinque millibus conuerſis ad vocem Apoſtolorum. Neceſſaria in primo Eremita Paulo.

Contemplatio dicitur cibus in hac vita, vbi in ſudore veſcimur pane noſtro. Potus in futura, vbi liberè, & ſine dolore ſumitur. Ebrietas in vltimo, cum anima recepto cor-
pore congaudebit, vnde dicitur: Come- Cãt. 5. A
dite

ꝺite amici,& inebriamini cariſſimi.

Contemplatiui alij aſcendunt,& corruũt ſicut beſtia,quę tangit montem,alij rapiuntur & deſcendunt, ſicut Petrus poſt exceſſum deſcendit de cenaculo. *Act. 10. b*

Duo ſunt vbera. Compaſſio de qua fluit lac conſolationis, quo nutriuntur infirmi; congratulatio, vnde fluit lac adhortationis, vnde ſuſtentantur validi.

Vnguenta tria ſunt. Compunctio de memoria peccatorum, quæ infundit pedes Ieſu. Deuotio ex recordatione beneficiorum, qua perungitur caput Ieſu. Pietas ex conſideratione miſerorum, quæ ad vngendum corpus Ieſu à mulieribus præparatur.

Virgæ tres ſunt. Virga Moyſi, quæ diuidit mare rubrum. Virga Aaron, quæ confert ſacerdotium. Virga Dauid paſtoralis propulſans aduerſarium. *Exod. 14.d* *Nu.17.d* *1.Reg. 17.c*

H Triplex fuit forma Ieſu. Communis, & deſpecta: ſole clarior, & tota ſplendida: ſpiritualis, & diuina, ſed humanis viſibus temperata.

Cibi Iſrael tres ſunt. Azymæ ſcientiæ ſæcularis in exitu de Aegypto. Manna intelligentiæ in deſerto. Palma victoriæ triumphalis in promiſſionis regno.

Diuinorum conſcij ſecretorum tres ſunt. Agnitæ fidei firmiſſimus exequutor; ingruentium vitiorum ſtrenuus ſupplantator; perceptæ gratiæ humilis confeſſor, hi ſunt Petrus, Iacobus, & Ioannes.

Tres ex omni populo liberantur. Noe, Daniel, & Iob.

Tres in ſacerdotium aſſumuntur. Moyſes, Aaron, & Samuel.

Latrones innocentiæ veſtem diripiunt, tentationum ſagittis confodiunt, cæleſti conſolatione deſtituunt.

A Domina noſtra rei habent veniam, iuſti gratiam, angeli lætitiam.

Bona prouidere coram hominibus debemus. Habitu, ne ſit notabilis; actione, ne ſit reprehenſibilis; ſermone, ne ſit contemptibilis. Coram Deo cogitatione ſancta, affectione pura, intentione recta.

I Duo ſunt in Chriſto. Generatio diuina, & generatio humana, & in Spirituſancto proceſſio, & gratia. Operatur aliud in nobis propter nos, vt compunctionem dimittendo peccata, deuotionem ſanando opera, amorem reuelando cæleſtia. Propter proximos aliud, vt doctrinam ſermonum, gratiam curationum, &c.

Duplex eſt periculum, ne vel ea quę propter nos, diuidamus proximis: vel ea, quæ propter proximos, reſeruemus nobis. Hæc eſt diſcretio ſpirituum.

Ianitor memoriæ, recordatio profeſſionis, voluntatis ianitor, memoria patriæ cæleſtis, portitor intentionis, conſideratio gehennalis.

Modi diligenti ſunt quattuor. Carnem amare carnaliter, ſpiritum carnaliter, carnem ſpiritualiter, ſpiritum ſpiritualiter.

Tres ſunt panes quos de via veniẽs quęrit amicus continentia, humilitas, caritas. *Luc. 11. a*

Pax triformis. Ficta, vt in Iuda. Inordinata vt in Adam, & in Eua. Vera, quam Chriſtus reliquit diſcipulis ſuis.

Sequentiũ pacem tria ſunt genera. Pacati qui in pace poſſident terram ſuam: patientes qui in patientia ſua poſſident aĩas ſuas, pacifici, qui pacem faciunt inter diſcordes.

Contemplatores alij aſcendunt, & cadunt, vt illi qui euanuerunt in cogitationibus ſuis: alij rapiuntur, & deſcendunt, vbi ſine mente excedimus Deo.

Quadrus lapis eſt ſuperius amando celeſtia, inferius contemnendo terrena, a dextris vilipendendo proſpera, à ſiniſtris ęquanimiter ſuſtinendo contraria.

Minuendi ſanguinis duplex eſt cauſſa. Interdũ qualitas, interdũ quantitas obeſt. Nec minus pernicioſa imoderata abũdantia, quã corruptio. Sanguis animæ meæ, voluntas mea. Naturæ ſiquidem cognatus pręceteris humoribus ſanguis dicitur, & animæ vita in volũtate eſt, Minuatur ergo praua volũtas, quę morbi cauſa eſt ſpiritualis. Minuatur inquam dum penitus exhauriri exſiccariq. nõ põt. Scindatur & aperiatur vena ferro compũctionis, vt peccati etſi non omnis ſenſus, certe conſenſus effluat, & abijciatur. An dubitas inueniri & in anima ſanguinis nõ inutilis inutilem abũdantiam? Audi ſapientem medicum qui & ipſum docet iuſtitiæ ſanguinẽ minuẽdum. Noli, inquit, nimium eſſe iuſtus. Simile eſt & iſtud Apoſtoli. Non plus ſapere, ꝙ oportet, ſed ſapere ad ſobrietatẽ. Cui putas venæ parcendum eſt, ſi & iuſtitia, & ſapientia, egent minutione? Quis. n. ſanguis vtilior? Illud tamen memento nec nimis iuſtum, iuſtum, nec ebriã (vt ita loquar) ſapientiam oportet ſapientiam nominari. Sic nimirũ, & in ſanguine corporis inuenire eſt vbi excreuerit nimis, non iam nutrimentum afferre corpori, ſed detrimentum. *K* *Eccl.7.c* *Rom. 12 a*

Quam-

Quamobrem ſi peccare delectat adhuc, ſanguis vitioſus eſt, & minuere feſtinato. Si vis agere pœnitentiam, caſtigare vt oportet membra, corpus affligere, iudicare temeipſum, vt non incidas in manus Dei viuentis: iuſtũ id quidem, ſed ne quid nimis: Alioquin reprimendus feruor immoderatus ne noceat vnitati, ſeruiat indiſcretioni.

L

Gen.48.d Pars tua ſumus Domine, quam tuliſti de manu Amorrei in gladio, & arcu tuo. Gladius tuus ſermo viuus, & efficax. Arcus tuus incarnatio tua. Ibi enim velut curuato ſapiẽtiæ ligno, & pio quodã modo flexa Diuinitate, neruus carnis vehementer extenſus, & humanitas ineffabiliter aucta cognoſcitur. Pars ergo tua ſumus, & populus acquiſitionis tuæ, quem acquiſiuiſti verbo prædicationis, & myſterio incarnationis.

Heb.4.c

1.Pet.2.b

In circũciſione Domini, nec neruus rumpitur, nec os cõminuitur, vt robuſtiora quęque, & firmiora ſeruentur illæſa. Aperitur autem cutis, amputatur caro, ſanguis effunditur, vt illecebroſa mollities caſtigetur. In carne quidem peccatum quod in ea manet intellige, porro in cute operimentum eius, in ſanguine verò incẽtiuum. Hæc igitur vera circumciſio ſpiritu non littera, ſi velamen excuſationis, & diſſimulationis per compunctionem cordis, & confeſſionem oris amoueas: ſi peccati conſuetudinem correctione conuerſionis abſcindas: ſi denique, vt neceſſarium eſt, occaſiones quoque peccati, & fomitem fugias concupiſcentiarum.

Matt.2.b Obtulerũt Magi dño aurum, tus, & myrrham. Hæc fortaſſis pro loco, & tempore neceſſaria videbantur. Audi pretium ob paupertatẽ, myrrhæ vnguentũ ob infantilis (vt aſſolet) corporis teneritudinem, turis odoramentũ ob ſordidã ſtabuli manſionẽ. Nos verò quoniam illa iam omnia trãſierunt, offeramus ei acceptabiliora munera, myrrhæ vnctionem in communionem ſocialis vitæ, turis ſpeciem in ſuaueolentiã bonæ famæ, auri ſplendorem in conſcientiæ puritatem, quo videlicet, nec de officioſa cõuerſatione familiarem gratiã, nec de laudabili opinione inanem gloriam, ſed honorem Dei, & fratrum vtilitatem quærere ſtudeamus.

M

Caueamus fratres, ne vaſorum interim vacuo ſplendore decepti, ſerò conqueri habeamus quod lãpades noſtræ exſtinguũtur. Ego enim reor minimè fuiſſe accenſas, quæ tunc videtur exſtingui. Sic ſempe habes: Simile eſt regnũ cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades ſuas. Accipientes dixit, non accendentes. Quomodo enim accenderunt, quæ non ſumpſerunt oleum ſecum? Aut vbi ignis materia defuit, quomodo ignis fuit? At lucet caſtitas etiam ex ſeipſa. Sed quanto lucidior lampas ardens, quã ſine igne, tãto pulchrior caſta generatio cũ caritate. Sic & à ceteris voluptatibus temperantia, & patientia in aduerſitatibus, honeſtas in conuerſatione, & circumſpectio in ſermone, eleemoſyna quoque, & eiuſmodi opera pietatis naturali quadam placere gratia, & veluti ingenito decore etiam apud fatuas virgines renitere videntur. Et quoniã vitrea magis, quã ignea claritate fulgebant, eo ipſo lampades ſuas arbitrabantur exſtingui, quo nimirum inanem hũc ſplendorem ab æterna conſpexerint luce reprobari.

Matth.25.a

Quanta eſt miſeria noſtra, & indigentia noſtra quam multiplex. Etiã verbis opus habemus. Et cũ vtrũque ſit miſerũ, non iã mirum quod inter nos: mirũ magis, quod ẽt ad noſipſos. Nemo ſcit quæ sũt in homine, niſi ſpiritus hominis qui eſt in ipſo. Chaos magnum inter nos firmatũ eſt, niſi interueniẽte quaſi inſtrumento verborum fiat ad inuicem tranſitus quidam cordiũ in communicatione cogitationũ. Hac neceſſitate inuẽta fuiſſe verba quis neſciat? Verumtamen, & noſipſos verbis iam alloqui neceſſe eſt. Nõne Deo ſubiecta eris anima mea propheta ait: Ab ipſo.n.ſalutare meũ. Et cui nõ frequẽter neceſſe eſt animã reuocare ſuã, ad uocare rationẽ ſuam, ſuos cõuocare affectus? Cui nõ opus eſt crebro ſeipsũ cõuenire verbis, increpare minis, ſolicitare monitis, vrgere accuſationibus? Quinẽt ratiocinijs ſuadere expedit; quale eſt: Ab ipſo.n.ſalutare meũ, & cõſolari aliquando iuxta illud: Quare triſtis es anima mea, & quare cõturbas me? Et interdũ velut excitare, & dicere: Lauda anima mea Dñm, & nonnumquam diligentius cõmonere de quibus oportet, vt eſt: Benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius. Nẽpe cor meũ dereliqt me, & neceſſe habeo ad meipſum, immo ad me alterũ loqui. Atque id interim tãto amplius, quanto minus ſum adhuc reuerſus ad cor, reuerſus ĩ me, vnitus deniqne mihiipſi. Nam ne inuicẽ quidẽ erit iã verbis vti, vbi in vnũ vtique virũ perfectũ occurrem⁹ omnes. Opportunè igitur linguæ ceſſabunt, nec medius requiretur interpres, vbi vſque adeo medium oẽ caritate conſtrauerit ille vnicus

A

1.Cor.2.c

Luc.16.f

Pſ.61.a

Pſ.42.b

Pſ.145.a

Pſ.102.a

mediator, vt & nos in vnū facti ſimus in ipſis qui verè ſempiterneq. vnum ſunt, Deo Patre,& ipſo Dominō Ieſu Chriſto

Cant.4.c MEl;& lac ſub lingua eius.Id quidem neceſſe: Nam quod in lingua eſt, *Eccl. 12* durū ſonat. Verba ſapientis quaſi *Pſ. 54.e* ſtimuli,& ſicut claui in altum defixi. Alius *Pſ.140.a* eſt cuius molliti ſunt ſermones ſuper oleum, ſed oleum peccatoris non impinguet caput meum. Corripiat me magis iuſtus, & increpet: nam hoc in miſericordia eſt,quam illud impinguet oleum caput meum,in quo eſt dolus. Pulchrè enim nō molles,ſed molliti dicuntur ſermones,vel ſuaſoris adulatoris, vel ſuaſoris iniqui, quòd ſit in eis non tā vera, & ſolida, quā ſuperducta, & ſimulata ſuauitas. Siquidem ipſi ſunt iacula. Denique *Pſal.9.c* ſub lingua eius quid? Audi prophetam: Labor,& dolor. Porrò ſub lingua eius mel, & *Pſ.93.d* lac, qui iuxta eundem prophetam laborem fingit in præcepto. Miraris fingere veritatē, nam mirari licet,dubitare non licet. Si & al- *Luc.24.d* terum teſtē quæris,lege in Euangelio: Quia finxit ſe longius ire. Quidni figmentum figmento exhibeat?Siquidē ipſe nouit figmentum noſtrum,vtique laboris impatiens,dilationem non ſuſtinens,fragile ad vtrumque. Piè ergo prouidit vt haberet pietas promiſſionem vitæ eius; quæ nūc eſt,& futuræ,nec laborem verum imponeret,ſed magis fingeret in præcepto. Audi,quomodo laborē fingere ipſe ſe prodat:Tollite iugum meum ſuper vos,& inuenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Quomodo non fictus labor,vbi non labor, ſed requies inuenitur? Ita ergo labor in lingua,mel ſub lingua. Quid ſupra linguam? Ineffabilia, quæ non licet homini loqui. Miſeri qui ſolum, quod in lingua ſonuit attendentes, nec quod ſub lingua recōditum,nec quod ſupra repoſitum fuit,capere potuerūt. Durus eſt hic ſermo, inquiunt. Durus equidem, ſed tamen idem eſt verbum vitæ. Qui non baiulat crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus. Si quis venit ad me,& non odit patrem,& matrem, adhuc autem & animam ſuam, non eſt me dignus. Quid durius poterat dici? Noli errare. Lapis videtur, panis eſt. Durus in cortice,ſed ſuauiſſimus in medulla. Tentat te Dominus Deus tuus. Fidei exercitatio, & probatio dilectionis eſt fictio iſta laboris. Eſto tamen,lapis ſit, Num tu credis quod &

C *Matth. 11.d* *Ibidem* *2.Cor. 12.a* *Ioan.6.f* *Matth. 10.d* *Luc.14.f*

dæmones credunt? Sic filius Dei es, dic vt lapides iſti panes fiant. Omnes nouimus *Mat.4.c* quis hoc dixerit: Non dubitat ille poſſe ſolo dictu (quo quidem facilius nihil eſt) ex lapide panem facere, quem filium Dei eſſe credit. Fas eſt,& ab hoſte doceri. Dicamus, & nos filio Dei,dic vt lapides iſti panes fiāt. Nam & ille qui hominum vtique non dæmonum venerat in ſalutem, ſic confutauit aduerſarios, vt paruulos erudiret. Non enim dicens quod ille voluit, ſed quod oportuit nos audire, vt videlicet noſter hic lapis panis fieret, non illius. Non, inquit,in ſolo *Ibidem.* pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod D procedit de ore Dei. Quid tu ad hæc veritatis inimice ſubmurmuras? Quod quidem ipſe fateris, & negare omnino non potes, potens eſt filius Dei dicere, vt lapides panes fiant. Vbi ergo ille de verbis Dei ait, & generaliter ait, quia ſic viuitur, & in talibus vita ſpiritus mei, quid tu mihi ſubſibilas ad quoduis eorū,dicens: Durus eſt hic ſermo? Quæ Dei filius dixit, & facta ſunt alimenta vitæ: tu ne ſaxa dixeris,qui filius Dei nō es? Non ſum ego qui te arbitrer (quod temeraria prorſus rapina arbitratus es ipſe) eſſe te *Phil.2.a* æqualem Deo, vt dicēte te,panis in lapidem reuertatur. Qui filius Dei non es, ſine cauſa dicas, vt lapides iſti panes fiant. Nec minus fruſtra tuum nobis apponas pro pane lapidem,ſcorpionem pro ouo,pro piſce ſerpentem. Væ enim his qui panem lapidem, lapi- *Iſai.5.e* dem panem dicunt, ponentes lucem tenebras,& tenebras lucem: iugum Chriſti aſperum,& eſſe ſub ſentibus delicias reputantes. Has delicias ego nolim. Opto magis guſta- *Pſ.33.d* re & videre quoniā ſuauis eſt Dominus.Hoc enim non fruſtra is ipſe qui monet, ſtuduerat experiri. Denique ait: Quam dulcia fau- *Pſ.118.a* cibus meis eloquia tua. Et rurſum. Quam magna,inquit,multitudo dulcedinis tuę do- *Pſ.30.e* mine, quam abſcondiſti timentibus te. Vbi putas abſconditur? Nempe ſub lingua ſua, ſub capite eius, quæ dicit: Leua eius ſub ca- *Cāt.2.e* pite meo,& dextera illius amplexabitur me. Licet enim in promiſſione vitæ eius, quæ nunc eſt,dulcedo, & multitudo dulcedinis, & magna quoque,& quam magna ſit multitudo, perfectio tamen nō niſi in promiſſione futuræ. Perfeciſti, inquit, his qui ſperant E *Pſ.30.e* in te, in conſpectu filiorum hominum.Quid perfeciſti? Nō eſt hic ſermo in lingua, ſed ſupra linguā. Ideo.n.auris non audit,quia nec lingua protulit, ꝙ præparauit Deus his qui diligunt

diligunt eum. Nec ſanè in abſcondito conſummatio illa, ſed in conſpectu filiorum hominum erit. Congruè verò non adhuc perfecturũ, ſed iam perfeciſſe cùm ſperantibus
Rom.8.c ait, Spe enim ſalui facti ſumus.

INTER Babylonem, & Hieruſalem, nulla pax eſt, ſed bellum continuum. Habet vnaquæque ciuitas regem ſuum. Rex Hieruſalẽ Chriſtus Dominus eſt, rex Babylonis diabolus. Et cum alterum in iuſtitia, alterum in malitia regnare delectet: rex Babylonis quos poteſt de ciuitatib9 Hieruſalem per miniſtros ſuos ſcilicet ſpiritus immundos ſeducere, vt ſer-
Rom.6.d uire eos faciat iniquitati ad iniquitatem, in Babylonem trahit. Vnde dum vnum de ciuibus ſuis conſtitutus Speculator ſuper muros Hieruſalem trahi cerneret: nunciauit regi captam prædam in Babylonem duci. Rex verò Hieruſalem aduocans ſpiritum timoris, militem in talibus ſtrenuum: Vade, inquit, eripe prædam noſtram. Ille, vt ſemper ad omnia imperata paratus, cum
F velocitate hoſtes perſequitur, & in auribus
Act.2. eorum factus eſt repente ſonus tamquam aduenientis ſpiritus vehementis. Timor enim ſuper eos intonuit, & ad vocem virtutis eius hoſtium robur omne contremuit: quos in fugam conuerſos timor non longius proſequutus eſt, ſed ereptum conciuem reducebat ad propria. Verum vnus ex aduerſarijs triſtitiæ ſpiritus, non erat cum eis quando timor aduenit. Hic cum cerneret ſocios ſubito fugientes, ab inſidijs in quibus latebat, ocius aduolauit. A timore, inquiunt, ſolo factum eſt iſtud, & eſt opprobrium omnibus nobis. At ille ne timeas à timore iſto. Scio enim quid facto opus ſit. Ibo, & ero ſpiritus mendax in angulis ſemitarum & amicum me ſimulabo timoris. Noui enim hominem, nec eſt agendum cum eo vi, ſed fraude. Vos autem exſpectate finem. Fecit, vt dixerat, & viarum compendia captans præceſſit timorem. Referensq. iter per viam qua gradiebatur timor, obuius ei factus eſt, amica ſed iniqua cum eo colloquia commiſcens, ita vt ſeducere cum cœperit, & timor neſcius bono animo ſequebatur. Propè iam erat, vt eos in foueam deſperationis impelleret. Sed ſpectator regi indicat quid agatur. Rex autem vnum de militibus ſuis, ſpem ſcilicet, præcepit accerſiri, quẽ cùm equo deſiderij, & enſe lætitiæ in auxilium iubet accelerare timoris. Fidelis miles ad imperium egrediens, cum perueniſſet ad locum, vibrans enſem lætitiæ, triſtitiam effugauit. Sicque liberatum conciuem, & impoſitum equo deſiderij, præcedens trahebat funiculo promiſſionum, & timor ſequens vrgebat facto flagello de funiculis peccatorum. Ibat igitur voluntarius equus, hinc attractus, inde compulſus, ſed in tam rapido curſu timẽdum ei fuerat ab incurſu. Vnde & collegerunt milites Babylonici conſilium dicentes: Quid facimus quia ſic euadit, quem iam quaſi cum ſecuritate G
poſſidebamus? Quomodo plauſus in fieri verſus eſt in planctum, & per ſolos duos milites gaudiũ eſt in cælis ſuper ſui liberatione conciuis? Quomodo perijt verſutia diabolicæ fraudis? Vnus autem ex eis ceteris nequior, cum ſceleris huius opifex eſſet profanum protulit conſilium, dicens: Vos neſcitis quidquam, nec cogitatis quia modo ad capiendũ facilior ſit, etſi captus difficilius eripi poſſit. Vos igitur à longe proſequimini, ego me in angelum lucis transfigurabo, vt ignaros viæ tãquam aduenas, & peregrinos du- I
cendi ſimulatione decipiam. Hunc igitur in modum fraude depoſita, regi noſtro ſpeculator annunciat, venire quidem hominem equo impoſitum deſiderij, ſed pluſquã oporteat properare, eo quod frenũ, & ſella deeſſet. Hoſtes, inquit, à longè proſequũtur, alij tamquam inueterati malorum viarum compendia captant. Sed & nunc vnum video in quo armorum noſtrorum relucet effigies, à nobis tamen ille exiuit. Neceſſe eſt eat qui interrogare nouerit eũ, noſter es, an aduerſariorũ? Porro rex, cuius animũ cura ſemper ſolicitat animarum, duos conſiliarios ſuos emittit, prudentiã, & temperantiã. Quarum H
temperãtia quidem equo frenum diſcretionis impoſuit, & ſpem moderatius incedere perſuaſit. Prudentia verò timorẽ increpans, & arguens improbitatis, de futuro commonuit, & equo ſellam circumſpectionis appoſuit, vt non caderet aſcenſor eius retro, ſed retro præteriti confeſſione peccati, ante meditatione iudicij, à ſiniſtris patientiæ innitetur, à dextris humilitati. Porrò ſpes, & timor dedere calcaria, ſpes in dextro pede exſpectatione præmij, timor in ſiniſtro ſuppli- K
cij metũ. Et facta mora cũ aduesperaſceret, Luc.24.c
& inclinata eſſet iã dies, rurſus cõgregati ſũt hoſtes in multitudine, vt dimicẽt cõtra eos.

Pauet timor, ſpes accelerat: ſed vix tandem ad conſilium eos prudentia temperantiaq. reuocauit. Et illa: Videtis, inquit, quia dies præceſſit, & nox appropinquabit: & qui ambulat in tenebris, neſcit quo vadat: Porro vobis grandis reſtat via, nec parua eſt hoſtium multitudo. Eſt autem miles quidam regi noſtro fideliſſimus quem ego noui, caſtrum habens prope nos poſitum, & firmiſſimum eſt habitaculum: quia in petra poſuit nidum ſuum. Diuertamus ad illum ſi placet, quia bonum eſt illic eſſe. Quod cum placuiſſet omnibus, & ducem itineris quæſiſſent, ait prudentia: Armiger meus ratio præcedet nos: eſt enim gnarus viarum, & notus iuſtitiæ, vtpote conſanguineus eius. Præcedente itaque ratione, ceteris ſubſequentibus anteuenit ratio, & ſalutata iuſtitia, nunciauit hoſpites aduentare: Quærit illa, qui ſint, vnde, ad quid veniant ſciſcitatur. Et cum rem cognouiſſet, hilari vultu ſurgens fugientibus occurrit cum panibus, & obuiauit illis quaſi mater honorificata, ſuſceptamq. animam ab equo depoſuit, & in penetralibus domus auidam collocauit.

I Inſequitur hoſtilis exercitus, & caſtrum obſidens vndique inquirit ſi quis forte pateret ingreſſus, ac tamquam leo circuit quærens quem deuoret. Sed cum vndique illud munitum inueniunt, tentoria figunt, & excubias ordinant: ne quis ingredi, aut egredi valeat, vt mane facto inſtructis machinis diruant, & irruant ſuper eos. Interim pauor pauiditate, & ſolicitudine non piget, nec vmquam ſecurus commilitones excitat, iuſtitiam conuenit, de munitione loci, de præparatione armorum quærit, adijciens & illud, ne forte ſuſtentationi deficiant alimenta. Ad hæc iuſtitia reſpondit: Situs loci, vt animaduertere poteſtis, ſaxoſus, & inacceſſibilis eſt, nec in armis, nec in machinis inimicorum timet inſultum. Sed quia aridus eſt, paucos habet indigenas quos arido hordeacei panis cibo vtcumque ſuſtentat. Et nunc ſuperſunt nobis quinque hordeacei, & duo piſces. Et timor, Quid hæc, inquit, ſunt inter tantos? Cœpit igitur magis pauere, & tedere, & arguens animam quod ab equo deſiderij deſcendiſſet, illud ſæpius memorabat, eſſe nouiſſima hominis illius peiora prioribus.

K Equus enim ille perpeti curſu feſtinus aduolabat ad vrbem nūc ſolius rationis commiſſus ducatui. Ipſe, inquit, videris, ſi non melius erat tibi tunc magis quam nunc. Prope iam erat, vt aduerſus ſpem contraria ſentientem timor inſurgeret, ſed temperantia prudentiam aduocauit. Accerſita prudentia, improbitatem timoris obiurgans, in aduerſarios inquit, tuus, o timor mucro deſæuiat. Neſcis quia rex noſter, rex virtutum eſt, Dominus fortis, & potens, Dominus potens in prœlio? Eat igitur nuncius qui ſuorum neceſſitates exponat, adiutorium flagitet, auxiliatorem adducat. Et quis ire poterit? ait timor. Tenebræ operiunt terram, & muros obſidet hoſtium peruigil multitudo, & nos ignari viæ tamquam in regione longinqua. Aduocauerunt igitur hoſpitem ſuum iuſtitiam. Si quid, inquiunt, potes adiuua nos. Quibus illa: Bono animo eſtote. Eſt enim mihi nuncius fideliſſimus regi bene notus, & curiæ, oratio ſcilicet, quæ in ſecreto noctis ſilentio per ignotas ſemitas arcana cæli penetrare, & cubiculum regis adire, & opportuna importunitate pium regis animum flectere non indoctus, ſupplicatione miſerabili laborantibus auxilium ſolitus impetrare. Eat ille ſi placet: ecce enim preſto eſt. Cumq. reſpondiſſent omnes, placet: prudentia quid regi inſinuet dictante, iuſtitia, vt fideliter agat, & ne vacuus reuertatur præcipiente, ceteris, & maximè timore, vt iter acceleraret deprecantibus, per occultos quoſdam muri exitus dimiſſus eſt. At ille hoſtium cuneos penetrans, ſecurus, omni aue velocior, in momento, in ictu oculi vſque ad portas nouæ Hieruſalem peruenit. Quas cum clauſas reperiſſet, & pul- L ſaſſet, ianitoribus ægrè ferentibus quod intempeſtæ noctis ſilentio ciuitatem impleret clamoribus, & regi ipſi importunus eſſe non vereretur, ille perſeuerabat pulſans, & amplius loquebatur. Aperite mihi, inquit, portas iuſtitię & ingreſſus in eas confitebor Domino regi noſtro in ore meo ſecundum multitudinem dolorum meorum qui ſunt in corde meo. Hæc, inquit, porto Domini mei: iuſtitia me miſit ad vos, vt introducar ad regem, quia ad ipſum habeo ſecreta, quę perferam. Vox turbinis audita eſt in terra noſtra. Et cum cognouiſſet nuncium eſſe iuſtitiæ, introduci eum præcepit. Ingreſſa oratio ad regem adorauit, & ait: Rex in æternum viue. Et ille: Recte ne ſunt omnia circa dominum tuum, & quę illius ſunt? Et oratio. Recte Domine, veſtri gratia. Porro vnum eſt neceſſarium, Seruus ille veſter

Marginal references: Rom. 13 d; Ioã. 12. e; 3. Reg. 19. b; Iob 39. p; 1. Pet. 5. b; Ioã. 6. a; Luc. 11. d; Pſ. 23. b; Pſ. 117. e; Pſ. 36. d; 4. Reg. 5; Luc. 10. g

veſter à cornibus vnicornium, ad imperium regis ereptus diuertit ad militem veſtrum Dominum meum, & domine mi, terra illa Auſtralis, & arens eſt, & cibum non habet. Det Dominus benedictionem, & terra noſtra det fructum ſuum, & congregati hoſtes in multitudine, vt dimicent contra nos. Da nobis Domine auxilium de tribulatione: quia non eſt alius qui pugnet pro nobis, niſi tu Deus noſter. Porro rex noſter, cuius natura bonitas, motus his lacrymis, ait: Quem mittemus? Ad quem caritas: Ecce ego Domine, mitte me. Rex autem quærebat de ſocijs, ſed caritas domeſticam ſibi familiam reſpondit ſufficere. Exit ergo vna cum nobili illo comitatu ſuo, gaudio, pace, patientia, longanimitate, benignitate, bonitate, manſuetudine. His ſtipatus dux inſignis progreditur, certusq. de victoria, erecto ſigno triumphali primam pertranſit inimicorum ſecundamq. cuſtodiam. Cumq. veniſſet ad portam, vltrò aperta eſt ei.
M Ad cuius ingreſſum facta eſt lætitia magna in opido. Cumq. ſuadente gaudio vociferarentur omnes, & acclamarent, exortus clamor exterorum caſtra perterruit. Et illi: Quæ eſt iſta, inquiunt, vox exſultationis in auribus noſtris de caſtris Iſrael? Non ita erat heri, & nudiuſtertius. Fortè venit eis auxilium, & impetum facient in nos. Fugiamus ergo Iſrael: Dominus enim pugnat pro eis contra nos. Interim caritas moræ impatiens ordinari exercitum, aperiri portas, & perſequi præcepit inimicos, apertè denuncians: Vadam ad portas inferi. Sicq. vno impetu vniuerſus caritatis exercitus procedit, quos Babylonij non ferentes fugiunt, ſed non effugiunt. Cadunt à latere timoris mille, & à dextris caritatis decem millia. *Pſal. 90 b*

INCIPIT EXPOSITIO VENERABILIS BERNARDI ABBATIS CLAREVALLIS, In Cantica Canticorum.

SERMO PRIMVS.

VOBIS fratres alia quam alijs de ſæculo, aut certè aliter dicenda ſunt. Illis ſiquidem lac potum dat, & non eſcam, qui Apoſtoli formam tenet in docendo. *1. Cor. 3. a* Nam ſpiritualibus ſolidiora apponenda eſſe, itidem ipſe ſuo docet exemplo. Loquimur, inquiens, non in doctis humanæ ſapientiæ verbis, ſed in doctrina ſpiritus, ſpiritualibus ſpiritualia comparantes. *Ibidem.* Item: Sapientiam loquimur inter perfectos, quales vos nimirum eſſe confido, niſi fruſtra fortè iam ex longo ſtudijs eſtis cæleſtibus occupati, exercitati ſenſibus, & in lege Dei meditantes die ac nocte. *Pſal. 1. a & 118. a* Itaque parate fauces non lacti, ſed pani. Eſt panis apud Salomonem, isq. admodum ſplendidus, ſapidusq., librum dico, qui Cantica Canticorum inſcribitur. Proferatur ſi placet, & frangatur. Nam de verbis Eccleſiaſtes ſatis (ni fallor) per Dei gratiam inſtructi eſtis, mundi huius cognoſcere, & contemnere vanitatem. Quid & parabolas? B An non vita & mores veſtri iuxta eam, quæ in ipſis inuenitur doctrinam ſufficienter emendati ſunt & informati? Proinde illis ambobus prælibatis, quos nihilominus de amici arca præſtitos accepiſtis, accedite & ad tertium hunc panem, vt probetis forſitan potiora. Cum enim duo ſint mala, quæ vel ſola, vel maximè militant aduerſus animam, vanus ſcilicet amor mundi, & ſuperfluus ſui: peſti vtrique duo illi libri obuiare noſcuntur, alter ſarculo diſciplinæ prauaque in moribus, & carnis ſuperflua reſecans; alter lucetationis in omni gloria mundi fucum vani- C tatis ſagaciter deprehendens, veraciterq. diſtinguens à ſolido veritatis. Denique vniuerſis humanis ſtudijs ac mundanis deſiderijs prætulit Deum timere, eiusq. obſeruare mādata. Merito quidem. Vere etenim

 ſapien-

ſapientiæ primum illud initium, ſecundum
conſummatio eſt, ſi tamen conſtat vobis
non aliud veram, & conſummatam eſſe ſa-
pientiam, quàm declinare à malo, & facere
bonum; itemq. recedere à malo neminem
poſſe perfectè abſque timore Dei, nec bo-
num opus omninò eſſe præter obſeruan-
tiam mandatorum. Depulſis ergo duobus
malis duorum lectione librorum, compe-
tenter iam acceditur ad hunc ſacrum theo-
ricumq. ſermonem, qui cum ſit amborum
fructus, non niſi ſobrijs mentibus & auri-
C bus omninò credendus eſt. Alioquin ante
carnem diſciplinæ ſtudijs edomitam, & mã-
cipatam ſpiritui, ante ſpretam, & abiectam
ſæculi pompam, & ſarcinam, indignè ab
impuris lectio ſancta præſumitur. Quomó-
do nempe lux incaſſum circumfudit oculos
2. Cor. cæcos vel clauſos, ita animalis homo non
2. d percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei. Quippe
Spiritusſanctus diſciplinæ effugiet fictum,
quod eſt vita incontinens. Sed nec erit vn-
quam pars cum mundi vanitate, cum veri-
Io. 14. b tatis ſit ſpiritus. Quæ enim ſocietas ei, quæ
de ſurſum eſt ſapientiæ, & ſapientiæ mun-
1. Cor. di, quæ ſtultitia eſt apud Deum, aut ſapien-
3. b tiæ carnis, quæ & ipſa inimica eſt Deo? Pu-
Ro. 8. a. to autem, quod iam non habebit, vnde ad-
Luc. 11. uerſum nos murmuret is qui nobis de via
a venit amicus cum & tertium iſtum inſum-
Luc. 24. pſerit panem. Sed quis franget? Adeſt pa-
c terfamilias, cognoſcite dominũ in fractio-
ne panis. Quis enim alter idoneus? Non
equidem ego mihi iſtud temere arrogaue-
rim. Sic ſpectetis ad me, vt ex me non exſpe
ctetis. Nam & ego vnus ſum de expectan-
tibus mendicans, & ipſe vobiſcum cibum
Apo. 3. b animæ meæ, alimoniam ſpiritus. Reuera
pauper, & inops pulſo ad eum qui aperit,
& nemo claudit, ſuper ſermonis huius pro-
Pſ. 144. fundiſſimo ſacramẽto. Oculi omnium in te
d ſperant Domine. Paruuli petierunt panem,
Thre. 4. nõ eſt qui frangat eis. Speratur id à benigni
tate tua. O piiſſime frange eſurientibus pa-
nem tuum, meis quidem (ſi dignaris) mani-
bus, ſed tuis viribus, Dic quæſo nobis à quo,
Cãt. 1. a de quo, ad quemue dicitur: Oſculetur me
oſculo oris ſui? Aut quale eſt iſtud ita ſubi-
D taneum, & factum repẽte de medio ſermo-
nis exordium? Sic quippe in verba prorum-
pit quaſi quempiam loquentem præmiſerit,
cui conſequẽter reſpondentem, & hanc in-
troducat perſonam, quæcũque eſt ipſa, quæ
oſculum flagitat. Deinde ſi ſe oſculari à ne-
ſcio quo vel petit, vel præcipit, cur ſignanter,
& nominatim ore, & ore ſuo, quaſi aliud, quàm
os, aut alienum, & non potius ſuum exhibe-
re ſibi ſoleant oſculantes? Quãquam nec hoc
quidẽ dicit. Oſculetur me ore ſuo, ſed aliud
profecto inuſitatius. Oſculo, inquit, oris ſui.
Et quidem iucundum eloquium, quod ab
oſculo principium ſumit, & blãda ipſa quæ-
dam ſcripturæ facies facilè afficit, & allicit
ad legẽdum, ita vt quod in ea latet, delectet
etiam cũ labore inueſtigare: nec fatiget in-
quirendi fortè difficultas, vbi eloquij ſuaui-
tas mulcet. Verum quem non valde atten-
tum faciat huiuſmodi principiũ ſine princi-
pio, & nouitas loquutionis in veteri libro?
Vnde cõſtat hoc opus nõ humano ingenio,
ſed ſpiritus arte ita compoſitum, vt quamuis
ſit difficile intellectu, ſit tamen inquiſitu de-
lectabile. Sed quid? Titulũ præterimus? Non Matth.
oportet ne vnũ quidem iota, quando, & mi- 5. c
nutias iubemur colligere fragmẽtorum, ne Ioã. 6. b
pereant. Titulus talis eſt. Incipiunt Canti-
ca Canticorum Salomonis. Obſerua in pri-
mis pacifici nomen, quod eſt Salomon, con-
uenire principio libri, qui incipit à ſigno pa-
cis, id eſt, ab oſculo, ſimulq. aduerte hu-
iuſcemodi principijs ſolas ad hanc intelli-
gendam ſcripturam mentes inuitari pacifi-
cas, quæ ſeſe iam à vitiorum vendicare per-
turbationibus, & curarum tumultibus præ- E
ualent. Dehinc ne hoc quoque ocioſum pu-
tes, quod non ſimpliciter Cantica, ſed Can-
tica Canticorum habet inſcriptio. Multa
quippe legi Cantica in ſcripturis, & nullum
illorum memini taliter appellari. Cecinit Exo. 15.
Iſrael carmen Domino, quòd gladium pariter a
& iugum euaſerit Pharaonis, gemino maris
mirabiliter liberatus ſimul & vindicatus ob-
ſequio. Non tamen quod cecinit dictum eſt
Canticũ Cãticorum, ſed ſi benè recolo, Ce-
cinit (ait Scriptura) Iſrael carmẽ hoc Domi- Iudic. 5.
no. Cecinit etiã Delbora, cecinit, & Iudith, a
cecinit & mater Samuelis. Prophetæ quoq; Iudith.
aliqui cecinerũt, & nemo eorum legitur ap- 16. c
pellaſſe canticum ſuum Cantica Canticorũ. 1. Reg. 2.
Sanè omnes (ni fallor) ceciniſſe reperies pro
quocumque ſuo ſuorumve percepto cõmo-
do. Verbi gratia pro obtentu victoriæ, pro
euaſione periculi, aut pro cupitæ rei qualiſ-
cumque adepto beneficio. Ita ergo plerique
cecinerunt ſinguli pro ſingulis cauſſis, ne in-
grati diuinis beneficijs inuenirentur: iuxta
illud: Confitebitur tibi cũ benefeceris ei. At Pſ. 48. a
vero rex iſte Salomõ ſapientia ſingularis, ſu-
blimis,

blimis gloria, rebus affluẽs, pace ſecurus, nullius talium eguiſſe cognoſcitur, pro quo accepto iſta decantare libuerit. Sed nec ſcriptura ipſa ſui vſpiam tale aliquid ſignificare videtur. Itaque diuinitus inſpiratus, Chriſti & eccleſię laudes, & ſacri amoris gratiam & æterni connubij cecinit ſacramenta, ſimulq. expreſſit ſanctæ deſiderium animę, & epithalamij carmen exſultans in ſpiritu, iucundo compoſuit eulogio, figurato tamen.
F Nimirum velabat & ipſe inſtar Moyſi faciem ſuam, non minus forſitan in hac parte fulgentem, eo quod illo adhuc in tempore nemo aut rarus erat qui reuelata facie gloriam iſtam ſpeculari ſufficeret. *Exo. 3. e*

Igitur pro ſui excellentia reor nuptiale hoc carmen huiuſmodi titulo pręſignitum, vt merito Cantica Canticorum ſingulariter appelletur, ſicut is quoque cui canitur, ſingulariter eſt dictus rex regum, & Dominus dominantium. Ceterum vos ſi veſtram experientiam aduertatis, nõne in victoria qua vicit mundum fides veſtra, & in exitu veſtro de lacu miſeriæ & de luto fæcis cãtaſtis & ipſi Domino canticum nouum quia mirabilia fecit? Rurſus cum adiecit primum ſupra petram ſtatuere pedes veſtros, & dirigere greſſus veſtros, puto quod & tunc nihi lominus pro indulta nouitate vitæ immiſſum ſit in os veſtrum canticum nouum, carmen Deo noſtro. Quid cum pœnitentibus vobis non ſolum peccata dimiſit, ſed inſuper promiſit & præmia, non multo magis ſpe gaudentes futurorum bonorum, cantaſtis in vijs Domini, quoniam magna eſt gloria Domini? At ſi cui forte veſtrum clauſum vel obſcurum aliquid de ſcripturis interdũ eluxerit, tunc proiſus neceſſe eſt pro percepta cęleſtis panis alimonia, diuinas mulceat aures in voce exſultationis & confeſſionis ſonus epulantis. Sed & in quotidianis exercitijs & bellis, quæ nulla hora piè in Chriſto viuentibus deſunt à carne, à mundo, à diabolo, ſicut militiam eſſe vitam hominis ſuper terram inceſſanter experimini in vobiſmetipſis, quotidiana neceſſe eſt cantica pro
G aſſecutis victorijs innouari. *1. Tim. 6 c* *1. Io. 5. c* *Pſ. 39. a* *Pſ. 97. a* *Pſ. 39. a* *Pſ. 137. b* *Pſ. 41. a* *Iob 7. a*

Quoties tentatio ſuperatur, aut vitium ſubiugatur, aut imminens periculum declinatur, aut laqueus inſidiantis deprehenditur, aut annoſa & inueterata quęcumque animæ paſſio ſemel perfecteq. ſanatur, aut multum diuq. cupita & ſæpius petita virtus tandem aliquando Dei munere obtinetur, quid niſi toties (iuxta Prophetam) perſonat gratiarum actio, & vox laudis, & ad ſingula quæque beneficia benedicitur Deus in donis ſuis? Alioquin ingratus reputabitur cum diſcuſſio venerit, qui non poterit dicere Deo: Cantabiles mihi erant iuſtificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Arbitror vos in vobis ipſis illa iam recognoſcere quæ in Pſalterio non Cantica Canticorum ſed Cantica graduum appellantur, eo quod ad ſingulos profectus veſtros iuxta aſcenſiones quas quiſque in corde ſuo diſpoſuit, ſingula ſint cantica depromenda ad laudem & gloriam promouentis. Quonam modo impleatur aliter ille verſiculus non video: Vox exſultationis & ſalutis, in tabernaculis iuſtorũ: aut certe Apoſtoli illa pulcherrima ſaluberrimaq. exhortatio: In pſalmis, hymnis & canticis ſpiritualibus cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino. *Pſ. 118. g* *Pſ. 117. b* *Coloſ. 3. c* *Eph. 5. d*

Sed eſt canticum quod ex ſui ſingulari dignitate & ſuauitate cunctis merito quę memorauimus, & ſi qua ſunt alia antecellit, & iure hoc appellauerim Canticum Canticorum, quia ceterorum omniũ ipſum eſt fructus, iſtiuſmodi canticum ſola vnctio docet, ſola addiſcit experientia. Experti recognoſcant, inexperti inardeſcant, deſiderio non tam cognoſcendi, quam experiendi. Non eſt enim ſtrepitus oris, ſed iubilus cordis: non ſonus labiorum, ſed motus gaudiorum: voluntatum, non vocum conſonantia. Non auditur foris, nec enim in publico perſonat: ſola quæ cantat audit, & cui cantatur, id eſt ſponſus & ſponſa. Eſt quippe nuptiale carmen exprimens caſtos iucundoſq. complexus animorum, morum concordiam, affectuumq. conſentaneam ad alterutrum caritatem. H

Ceterum non eſt illud cantare ſeu audire animæ puerilis & neophytæ adhuc & recenter conuerſæ de ſæculo, ſed prouectæ iam & eruditæ mentis, quæ ſuis nimirum profectibus Deo promouente intantum iam creuerit, quatenus ad perfectam ætatem, & ad nubiles quodammodo peruenerit annos, annos dico meritorum, non temporum, facta nuptijs cæleſtis ſponſi idonea, qualis denique ſuo loco plenius deſcribetur. Sed præterit hora quæ nos exire vrget ad opera manuum, & paupertas, & inſtitutio regularis. Cras in nomine Domini quod cęperamus proſequemur de oſculo, quia de titulo hodiernus ſermo nos expediuit.

De

De incarnatione Chriſti per Patriarchas & Prophetas prænunciata, & ardentiſſimo ab eis deſiderio exſpectata.

Sermo II.

Ardorem deſiderij Patrum ſuſpirantium Chriſti in carne præſentiam frequentiſſimè cogitans, compungor & confundor
I in memetipſo, & nunc vix contineo lacrymas, ita pudet teporis torporisq. miſerabilium temporum horum. Cui namque noſtrum tantum ingerat gaudium gratiæ huius exhibitio, quantum veteribus ſanctis accenderat deſiderium promiſſio? Ecce enim quam multi in hac eius quæ proximè celebranda eſt natiuitate gaudebunt, ſed vtinam de natiuitate, non de vanitate. Illorum ergo deſiderium flagrans, & piæ exſpe-
Cant. 1. a ctationis affectum ſpirat mihi vox iſta: Oſculetur me oſculo oris ſui. Senſerat nimirum in ſpiritu quiſquis tunc ſpiritualis eſſe
Pſal. 44. poterat, quanta foret gratia diffuſa in labijs illis: propterea loquens in deſiderio animæ, aiebat: Oſculetur me oſculo oris ſui: nimirum omnimodè cupiens tantæ ſuauitatis participio non fraudari. Dicebat enim perfectus quiſque: Quo mihi ora hæc feminiuerbia Prophetarum? Ipſe potius ſpecioſus forma præ filijs hominum, ipſe me oſcu-
Exo. 4. letur oſculo oris ſui. Non audio iam Moyſen, impeditioris ſiquidem linguæ factus eſt
Iſai. 6. mihi. Iſaiæ labia immunda ſunt: Ieremias
Ier. 1. neſcit loqui, quia puer eſt: & prophetæ omnes elingues ſunt. Ipſe ipſe quem loquuntur, ipſe loquatur, ipſe me oſculetur oſculo oris ſui. Non in eis iam aut per eos loquatur mihi, quoniam tenebroſa aqua in
Pſ. 17. nubibus aeris. Sed ipſe me oſculetur oſculo oris ſui, cuius gratioſa præſentia, & ad-
Ioan. 4 b mirandæ fluenta doctrinæ fiant in me fons
Pſ. 44. b aquæ ſalientis in vitam æternam. Quem
K vnxit pater oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis, numquid non ex ipſo mihi vberior infunditur gratia, ſi tamen dignetur me oſ-
Heb. 4. c culari oſculo oris ſui? Cuius vtique ſermo viuus & efficax oſculum mihi eſt, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur animarum, ſed planè infuſio gaudiorum, reuelatio ſecretorum, mira quædam & quodammodo indiſcreta commixtio superni luminis & illuminatæ
1. Cor. 6. d mentis. Adhærens quippe Deo, vnus ſpiritus eſt. Merito proinde viſiones & ſomnia non recipio, figuras & ænigmata nolo, ipſas quoque angelicas faſtidio ſpecies. Quippe & ipſos longè ſuperat Ieſus meus ſpecie ſua & pulchritudine ſua. Non ergo alium ſiue angelum, ſiue hominem, ſed ipſum peto oſculari me oſculo oris ſui. Nec ſanè præſumo me oſculatum iri ab ore ipſius, (eſt enim hoc aſſumpti hominis vnicæ felicitatis & prærogatiuæ ſingularis) ſed humilius ab oſculo oris ſui peto me oſculari: quod commune vtique eſt multorum qui dicere poſſunt: Et nos omnes de ple- *Ioan. 1. b*
nitudine eius accepimus. Intendite; Sit os oſculans Verbum aſſumens, oſculatum caro quæ aſſumitur, oſculum verò quod pariter ab oſculante & oſculato conficitur, perſona ipſa ex vtroque compacta mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus. Hac ergo ratione ſanctorum nemo dicere præſumebat: Oſculetur me ore ſuo: ſed tantum, oſculo oris ſui: ipſi ſanè ſeruantes L
prærogatiuam iſtam, cui ſingulariter ſemelq. os verbi impreſſum tunc eſt, cum ei ſe corporaliter plenitudo omnis diuinitatis indulſit. Felix oſculum, ac ſtupenda dignatione mirabile: in quo non os Dei imprimitur, ſed Deus homini vnitur. Et ibi quidem contactus labiorum, complexum ſignificat animorum, hic autem conſideratio naturarum diuinis humana componit, quæ in terra ſunt & quæ in cælis pacificans.
Ipſe eſt enim pax noſtra, qui fecit vtraque *Epheſ. 2. c*
vnum. Ad hoc igitur oſculum ſanctus quiſque antiqui temporis ſuſpirabat, eo quod *Eccl. 15. b*
iucunditatem & exſultationem theſaurizari ſuper eum, & theſauros omnes ſapientiæ & ſcientiæ in ipſo abſconditos præſentirēt, cuperentq. & ipſi de plenitudine eius accipere. Sentio, placet vobis quod dicitur. *Col. 2. a*
Sed accipite & alium ſenſum. Non latuit ſanctos & ante aduentum Saluatoris Deum ſuper mortalium genus cogitare cogitationes pacis. Nec enim faceret verbum ſuper *Ier. 29. c*
terram, quod non reuelaret ſeruis ſuis Prophetis. Erat tamen verbum hoc abſconditum à multis. Fuit namque in tempore illo *Amos 3. b*
rara fides in terris: & tenuis admodum ſpes *Luc. 18. f*
in pluribus quoq. illorum qui exſpectabant redemptionem Iſrael. Qui verò præſcie- *Luc. 1. f*
bant, ipſi & prædicebant Chriſtum in carne venturum, & cum ipſo pacem. Vnde quidam eorum: Et pax erit, inquit, in terra noſtra, cum venerit. Immo per ipſum Dei gratiam homines recuperaturos cum

omni

omni fiducia ſicut diuinitus acceperant, prędicabant. Quod, & præcurſor Domini
M Ioannes ſuo tempore impletum agnouit,
Ioan.1.b & perhibuit, Gratia (inquiens) & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt: & ita verum eſſe omnis nunc Chriſtianus populus experitur. Ceterum illis prænunciantibus pacem, moram autem faciente auctore pacis,
Pſal.7.a nutabat populi fides, dum non erat qui redimeret, neque qui ſaluum faceret. Itaque cauſſabantur homines moras, quod ille toties nunciatus necdum veniret princeps pa-
Luc.1.g cis, ſicut loquutus fuerat per os ſanctorum qui à ſæculo ſunt prophetarum eius: & ſuſpectas habentes promiſſiones, ſignum promiſſæ reconciliationis (quod eſt oſculum) flagitabant: ac ſi nuncijs pacis vnus quilibet
Ioã.10.c reſponderet de populo: Quouſque tollitis animas noſtras? Iam olim prædicitis pacem,
Iere.8.d & non venit: promíttitis bona, & adhuc turbatio. Ecce hoc ipſum multifariè multiſq. modis, & angeli patribus, & patres noſtri annunciauerũt nobis, dicentes, pax pax, & non eſt pax. Si mihi vult eſſe perſuaſum Deus quod de ſuæ beneplacito voluntatis tam crebra iam legatione ſpondet, nec exhibet, oſculetur me oſculo oris ſui, ſicq. ſigno pacis faciat de pace ſecurũ. Nam verbis iam quomodo credam? Opus magis eſt opere verba firmari. Probet veridicos nuncios ſuos Deus, ſi tamen nuncij eius ſunt: & ſequatur eos ipſe, vt ſæpius promiſerunt,
Ioan.1.a quia ſine ipſo poſſunt facere nihil. Miſit
4.Reg.4.c puerum, tulit baculum, & necdum eſt vox neque vita. Non ſurgo, non ſuſcitor, non excutior de puluere, non reſpiro in ſpem, ſi non propheta ipſe deſcendat, & oſculetur
A me oſculo oris ſui. Huc accedit quod is qui
1.Tim.2.b noſtrum profitetur ſe mediatorem ad Deũ, Dei filius eſt, & Deus eſt. Et quid eſt homo vt innoteſcat ei, aut filius hominis vt reputet eum? Quæ mihi fiducia vt tantæ me audeam credere maieſtati? Vnde inquã terra & cinis præſumo Deum curam habere mei? Ad hæc diligit patrem ſuum, me verò opus non habet, bonorum meorum non eget. Vnde ergo conſtabit mihi quod mediator meus in parte nequaquam ſit? Tamen ſi vere (vt dicitis) decreuit miſereri Deus, cogitatq. vt complacitior ſit adhuc, ſtatuat teſtamẽtum pacis, & fœdus perpetuũ feriat mihi in oſculo oris ſui. Vt quę procedunt de labijs ſuis, non faciat irrita: exinaniat ſe, humiliet ſe, inclinet ſe, & oſculetur me oſculo oris ſui. Vt ex æquo partibus congruens mediator neutri ſuſpectus ſit, Deus filius Dei fiat homo, fiat filius hominis, & certum me reddat in hoc oſculo oris ſui. Securus ſuſcipio mediatorem Dei filium, quem agnoſco & meum. Minimè planè iam mihi ſuſpectus erit. Frater enim & caro mea eſt. Puto enim, ſpernere me iam non poterit os *Gen.2.d*
de oſſibus meis, & caro de carne mea. Ita ergo vetus quærela ſacroſanctum oſculum, id eſt incarnãdi verbi myſterium exigebat, dum lõga & moleſta exſpectatione fatigata fides deficeret, & infidelis populus aduerſus promiſſa Dei victus tædio murmuraret. Adinuentio mea eſt, ſi non hoc idem & vos recognoſcitis de Scripturis. Inde profectò erant quærulæ illæ, & plenæ murmure voces: Manda, remanda. Exſpecta, reexſpecta. *Iſa.28.c*
Modicum ibi, modicum ibi. Inde anxiæ illæ B
& plenæ pietate preces: Da mercedem Domine ſuſtinentibus te, vt prophetæ tui fideles inueniantur. Item: Suſcita Domine precationes quas loquuti ſunt in nomine tuo ꝓphetæ priores. Inde blandæ illæ, & plenæ conſolatione promiſſiones: Ecce apparebit *Ezech.36.e* *Ibidem.* *Aba.2.a*
Dñs, & non mentietur: ſi moram fecerit, exſpecta eum, quia veniens veniet, & non tar- *Iſ.14.a*
dabit. Item: Prope eſt vt veniat tempus eius, *Iſ.66.d*
& dies eius non elongabuntur. Et ex perſona promiſſi: Ecce ego, inquit, declino in vos vt flumen pacis, & vt torrens inundans gloriæ gentium. In quibus verbis ſatis apparet, & prædicatorum inſtantia, & diffidentia populorum. Sic itaque, & plebs murmurabat, & fides nutabat: & (iuxta Iſaiæ vaticinũ) Angeli pacis amare flebãt. Ne *Iſa.33.b*
ergo vniuerſum genus humanum moram faciente Chriſto deſperatione periret, dum ſe cõtemni ſuſpicaretur infirma mortalitas, ſuæq. reconciliationis cum Deo de gratia toties repromiſſa diffideret: ſancti qui de ſpiritu certi erant, certitudinem de carnis pręſentia exoptabãt, ac ſignum reformãdæ pacis propter puſillanimes, & incredulos omni inſtantia requirebant. O radix *Iſa.11.e*
Ieſſe qui ſtas in ſignum populorum, quam *Luc.10.d*
multi reges, & prophetæ voluerunt te videre, & non viderunt? Felix tamen ex omni- *Pſ.91.b*
bus Simeon, cuius ſenectus in miſericordia *Luc.2.d*
vberi. Is nempe exſultauit vt videret deſiderij ſignum, & vidit, & gauiſus eſt: acceptoque oſculo pacis, in pace dimittitur, ante tamen apertè pronuncians Ieſum eſſe natum in ſignum cui contradicendum erat.

Omninò ita fuit. Contradictum eſt exorto ſigno pacis, ſed ab his qui oderunt pacem.
Luc. 2. d Nam pax hominibus bonæ voluntatis maleuolis autem petra ſcandali, & lapis offenſio-
Matth. 2. a nis. Herodes denique turbatus eſt, & omnis Hieroſolyma cum illo. Siquidem in propria
Ioan. 1. b venit, & ſui eum non receperunt. Felices illi ſua pernoctatione paſtores, qui ſigni hu-
Luc. 10. d ius viſione digni habiti ſunt. Iam tunc ſe abſcondebat à ſapientibus, & prudentibus, & reuelabat paruulis. Et Herodes videre voluit: ſed quia non bona voluntate, non meruit. Pacis ſiquidem ſignum erat, datum tãtum hominibus bonæ volũtatis. Herodi verò, & ſimilibus eius, non dabitur niſi ſignum Ionæ prophetæ. Porro ad paſtores: Et hoc (ait Angelus) vobis ſignum: vobis humilibus, vobis obedientibus, vobis non alta ſapientibus, vobis vigilantibus, & in lege Dei meditantibus die ac nocte. Hoc, inquit, vobis ſignum. Quod? Quod Angeli promittebant, quod populi requirebãt, quod prophetæ prædixerant, hoc fecit Dominus nunc & oſtendit vobis: in quo recipiant increduli fidem, puſillanimes ſpem, perfecti ſecuritatem. Hoc ergo vobis ſignum. Cuius rei ſignum? Indulgentiæ, gratiæ, pacis, & pacis cuius non erit finis. Hoc eſt ergo ſignum:
Luc. 2. b Inuenietis infantem pannis quidem inuolu-
2. Cor. 5. d tum, & poſitum in præſepio: Deus eſt tamen in ipſo mundum reconcilians ſibi: Mo-
Rom. 5. a rietur propter peccata veſtra, & reſurget propter iuſtificationem veſtram, vt iuſtifica-
D ti per fidem, pacem habeatis ad Deum. Hoc
Iſai. 7. b ſignum pacis propheta quondã regi Achaz proponebat petẽdum à Domino Deo ſuo, ſiue in excelſo ſupra, ſiue in inferno deorſum. Sed impius rex recuſauit, non credens miſer quod in ſigno hoc ſummis ima in pace ſocianda eſſent, quatenus & inferi Domino deſcendente ſalutati oſculo ſancto, ſignum pacis & ipſi reciperent, & superni ſpiritus idipſum nihilominus cum ad cælos redierint, æterna ſuauitate participent. Sermo finiendus eſt, ſed vt quod in eo diſputandum eſt, breui recolligam ſumma, patet hoc ſanctum oſculum duabus ex cauſis neceſſario indultum mundo, vt & infirmis faceret fidem, & deſiderio ſatisfaceret perfectorum. Porro ipſum oſculum eſſe non aliud quam mediatorem Dei, & hominum, hominem Ieſum Chriſtum, Qui cum Patre, & Spiritusancto viuit, & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

De oſculo pedis, manus, & oris Domini, &c.
Sermo tertius.

HOdie legimus in libro experientiæ. Conuertimini ad voſipſos, & attendat vnuſquiſque conſcientiam ſuam ſuper his quæ dicenda ſunt. Explorare velim ſi cui vmquam veſtrum ex ſententia dicere datum ſit: Oſculetur me oſculo oris ſui, non eſt enim cuiuſuis hominum ex affectu hoc dicere: ſed ſi quis ex ore Chriſti ſpirituale E
oſculum vel ſemel accepit, hunc proprium experimentum profecto ſolicitat & repetit libens. Ego arbitror neminem vel ſcire poſſe quid ſit, niſi qui accipit. Eſt quippe manna abſconditum: & ſolus qui edit, adhuc eſuriet. Eſt fons ſignatus, cui non communicat alienus, ſed ſolus qui bibit, adhuc ſitiet. Audi expertum quomodo requirit: Red- *Pſ. 50. c*
de mihi, inquit, lætitiam ſalutaris tui. Minimè ergo id ſibi arroget mei ſimilis anima onerata peccatis, ſuæq. adhuc carnis obnoxia paſſionibus, quæ ſuauitatem ſpiritus necdum ſenſerit, internorum ignara atque inexperta penitus gaudiorum. Oſtendo tamẽ ei quæ huiuſmodi eſt, locum in ſalutari ſibi congruentem. Non temerè aſſurgat ad os ſereniſſimi ſponſi, ſed ad pedes ſeueriſſimi Domini mecũ pauida iaceat, & cum publicano terram tremens non cælũ aſpiciat: ne confuſa in luminaribus cæli facies aſſueta tenebris, opprimatur à gloria: atque inſolitis reuerberata ſplendoribus maieſtatis, denſioris rurſum cæcitate caliginis obuoluatur. Non tibi ò quæcumque es, talis anima, non tibi ille locus vilis aut deſpicabilis videatur, vbi ſancta peccatrix peccata depoſuit, induit ſanctitatem. Ibi Aethiopiſſa mutauit pellem, & in nouum reſtituta candorem, iam tunc fiducialiter veraciterq. reſpondebat exprobrantibus ſibi verbum: Ni- *Cãt. 1. b*
gra ſum, ſed formoſa, filiæ Hieruſalem. Mi- F
raris quanã id arte potuerit, vel quib. obtinuerit meritis? Paucis accipe. Fleuit amare, & de intimis viſceribus longa ſuſpiria trahẽs ſalutaribus intra ſe ſuccuſſa ſingultibus felleos humores euomuit. Cæleſtis medicus celerrime ſubuenit: quia velociter currit ſermo eius. Nũquid non potio eſt ſermo Dei? *Pſ. 147.*
Eſt vtique fortis, & vehemens & ſcrutans *Pſal. 7. c*
corda & renes. Denique ſermo dei viuus, & *Heb. 4. c*
efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, per-

ti, pertingens vſque ad diuiſionē animæ ac
ſpiritus, compagum quoque & medullarum,
& diſcretor cogitationū. Huius ergo beatæ
pœnitentis exemplo proſternere, & tu, ò mi
ſera, vt deſinas eſſe miſera, proſternere & tu
in terram, amplectere pedes, placa oſculis,
riga lacrymis, quibus tamen nō illum laues,
ſed te, & fias vna de grege tonſarum quæ
aſcendunt de lauacro: ita ſanè vt ſuffuſum
pudore ac mœrore vultum non ante ſuſtol-
lere audeas quam audias & ipſa: Dimittun-
Iſai. 52. tur tibi peccata tua; quam audias: Conſur-
ge, conſurge captiua filia Sion, conſurge,
excutere de puluere. Sumpto itaque ad pe-
des primo oſculo, nec ſic quidem præſumes
ſtatim ad oſculum oris aſſurgere: ſed erit ti-
bi gradus ad ipſum medium quoddam aliud
oſculum, quod ſecundo loco ad manum ac-
cipies. De quo & talem accipe rationem. Si
Luc. 7. g dixerit mihi Ieſus, Dimittuntur tibi peccata
tua: niſi ego peccare deſiero, quid prode-
rit? Exui tunicam meam, ſi reinduero eam,
quantum profeci? Si rurſus pedes meos
quos laueram inquinauero, nūquid aliquid
lauiſſe valebit? Sordens omni genere vitio-
rum iacui diu in luto fecis: ſed erit ſine du-
G bio recidenti, quam iacenti deterius. Deni-
Ioan. 5. c que qui me ſanum fecit, ipſum mihi dixiſſe
recordor. Ecce, ſanus factus es, vade iam,
amplius noli peccare, ne deterius aliquid ti-
bi contingat. Qui autem dedit voluntatem
pœnitendi, opus eſt vt addat & continendi
virtutem: ne iterum pœnitenda admittam,
faciamq. nouiſſima mea peiora prioribus.
Væ enim mihi etiam pœnitenti, ſi ſtatim
ſubtraxerit manum, ſine qua nihil poſſum
facere. Nihil, inquam, quia nec pœnitere
nec continere. Audio proinde quod con-
Eccl. 7. b ſulit Sapiens. Verbum (inquit) in oratio-
ne ne iteres. Paueo & quod iudex intentat
arbori nō facienti fructum bonum. Fateor,
pro huiuſmodi non ſum omninò contentus
priori gratia, qua iam malorum ſum pœni-
Matth. tens, niſi & ſecundam accepero: vt videlicet
3. b dignos faciam pœnitentiæ fructus: & dein-
2. Pet. 3. ceps non reuertar ad vomitum.
b Hoc ergo reſtat mihi prius petendum &
accipiendum quam præſumam altiora & ſa-
cratiora cōtingere. Nolo repente fieri ſum-
mus: paulatim proficere volo. Quantum
diſplicet Deo impudentia peccatoris, tātum
pœnitentis verecundia placet citius placas
Eccl. 3. b eum, ſi menſuram tuam ſeruaueris, & altio-
ra te non quæſieris. Longus ſaltus & ar-
duus eſt de pede ad os, ſed nec acceſſus con-
ueniens. Quid enim? Recenti adhuc re-
ſperſus puluere, ora ſacra continges? Heri
de luto tractus, hodie vultui gloriæ præſen-
taris? Per manum tibi tranſitus ſit. Illa prius
te tergat: illa te erigat. Quomodo erigat?
Dando vnde præſumas. Quid iſtud? Decor
continentiæ, & digni pœnitentiæ fructus,
quæ ſunt opera pietatis. Hæc te de ſterco- *Pſ. 112. a*
re erigent in ſpem audendi potiora. Sanè
accipiendo donum, oſculare manum, hoc H
eſt, non tibi, ſed nomini eius da gloriam.
Da ſemel & da iterum, tum pro donatis cri-
minibus, tum pro collatis virtutibus. Aut
certe videto vnde munias frontem contra
ictus iſtos. Quid habes quod non accepiſti? *1. Corin. 4. b*
Si autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non
acceperis?

Iam tandem in oſculis duobus geminum
habens diuinæ dignationis experimentum,
forſan nō confunderis præſumere ſanctio-
ra. Quantum quippe creſcis in gratia, tan-
tum & in fiducia dilataris. Inde fit, vt & a-
mes ardentius, & pulſes fidentius pro eo
quod tibi deeſſe ſentis. Porro pulſanti ape-
rietur. Iam ſummum illud quodcumque eſt
ſummæ dignationis & miræ ſuauitatis oſcu-
lum credo non negabitur ſic affecto. Hæc
via, hic ordo. Primò ad pedes procidamus, *Pſ. 94. b*
& ploremus coram Domino qui fecit nos,
ea quæ fecimus nos. Secundò manum quæ-
rimus ſubleuātis & roborantis genua diſſo-
luta. Poſtremo cum iſta multis precibus &
lacrymis obtinemus, tum demum audemus
forſitan ad ipſum os gloriæ caput attollere
(pauens & tremens dico) non ſolum ſpecu-
landum, ſed etiam oſculandum, quia ſpiri-
tus ante faciem noſtrā Chriſtus Dominus:
cui adhærentes in oſculo ſancto, vnus ſpiri-
tus ipſius dignatione efficimur. Tibi Domi- *Pſ. 26. e*
ne Ieſu, tibi merito dixit cor meum, exqui- I
ſiuit te facies mea, faciē tuā Domine requi-
ram. Nempe auditam feciſti mihi mane mi-
ſericordiam tuam, cum iacēti primū in pul-
uere, tuaq. deoſculanti reuerenda veſtigia,
quod male vixeram remiſiſti. Porrò in pro-
greſſu diei lætificaſti animam ſerui tui, cum
deinde in oſculo manus etiam bene viuen-
di gratiam indulſiſti. Et nunc quid reſtat ò
bone Domine, niſi vt iam in plenitudine
lucis, in feruore ſpiritus, ad oris quoque
oſculum dignanter admittēs adimpleas me *Pſ. 15. c*
lætitia cum vultu tuo? Indica mihi ò ſua- *Cāt. 1. b*
uiſſime, ò ſereniſſime, indica mihi vbi pa-
ſcis,

ſcis, vbi cubas in meridie. Fratres bonum eſt nos hic eſſe, ſed ecce auocat nos diei malitia. Hi ſiquidē qui modo ſuperueniſſe nunciantur, gratum cogunt rumpere magis quā finire ſermonem. Ego exibo ad hoſpites, ne quid deſit officijs eius de qua loquimur caritatis: ne fortè, de nobis audire contingat: Dicunt enim, & non faciunt. Vos orate interim vt voluntaria oris mei beneplacita faciat Deus ad veſtram ipſorum ædificationē, & laudem, & gloriam nominis ſui.

De triplici profectu animæ, qui fit per oſculum pedis, manus, & oris Domini. Sermo quartus.

TRiplicem quendam animę profectum, ſub nomine trium oſculorum ſermo heſternus complexus eſt. Numquid excidit vobis? Is mihi hodierna diſputatione proſequendus erit, prout parare dignabitur in
K dulcedine ſua pauperi Deus. Diximus, ſi recolitis, illa oſcula ſumi ad pedes, ad manum, ad os, ſingula ſingulis referentes. In primo ſanè primordia dedicantur noſtræ conuerſionis. Secundum autem proficientibus indulgetur. Porrò tertium ſola experitur, & rara perfectio. Ab hoc ſolo quod vltimum poſitum eſt, ſumpſit exordiū ſcriptura iſta quam tractare ſuſcepimus, & ipſius cauſſa reliqua duo à nobis adiuncta sūt. An verò neceſſariè, vos iudicabitis. Puto enim facies ipſa eloquij facile admonet & iſta requirere. Mirum verò ſi non & vos aduertitis oportere reuera eſſe aliud, ſiue alia oſcula à quibus illud oris diſtinguere vo-
Cāt.1.a luit qui dixit: Oſculetur me oſculo oris ſui. Cur enim cum ſufficere poterat dixiſſe ſimpliciter, oſculetur me: pręter morem tamen vſumq. loquendi diſtinctè, & ſignanter adiecit, oſculo oris ſui, niſi vt oſtēderet ipſum quod petebat oſculum ſummum eſſe, non ſolum? Nonne denique ita inuicem loquimur, oſculare me, vel da mihi oſculū, & demum ſequitur, vt dicat, ore tuo, ſiue oſculo oris tui? Quid alterutrum oſculari parantes, num verſus inuicem ora tendimus, quæ tamen ab inuicem non requirimus nominatim? Denique qui narrat (verbi gratia) à Domino ſuſceptum in oſculo proditorem.
Matth. 26.e Et oſculatus eſt (ait) eū: nec addidit ore ſuo, vel oſculo oris ſui: Sic nimirum omnis, & qui ſcribit, & qui loquitur conſueuit.

Sunt ergo hi tres animarum affectus ſiue profectus expertis dumtaxat ſatis noti, & L
manifeſti, cum aut de actis malis indulgentiam, aut de bonis agendis gratiam, aut ipſius etiā indultoris, & benefactoris ſui præſentiam, eo quidem modo quo in corpore fragili poſſibile eſt, obtinet intueri. Ceterum primum, & ſecundum qua ratione oſcula nominauerim, manifeſtius accipite. Oſculum, pacis indicium eſſe omnes nouimus. Porro autem ſi (vt Scriptura loquitur) pec- *Sap.1.a*
cata noſtra ſeparant inter nos, & Deum, tollatur de medio quod intereſt, & pax eſt: Cum ergo ſatisfacimus vt ablato quod ſeparat peccato reconciliemur, indulgentiam quam recipimus quid niſi quoddam oſculū dixerim pacis? Idq. interim nō alibi, quam ad pedes ſumendum. Humilis quippe, & verecunda debet eſſe ſatisfactio, qua emendatur ſuperba tranſgreſſio. At cum etiam ad viuendum emendatius, Deoq. dignius conuerſandum, placita quadam amplioris gratiæ familiaritate donamur, cum ampliori fiducia caput iam leuamus de puluere, largitoris (vt aſſolet) manum oſculaturi, ſi tamen de accepto munere non noſtram, ſed auctoris gloriam quærimus, eiq. ſua dona & non nobis aſcribimus. Alioquin ſi in te & nō magis in Domino gloriaris, propriam profecto & non Domini manū oſculari cō-
uinceris, quod (iuxta beati Iob ſententiam) *Iob 31.b*
eſt iniquitas maxima, & negatio in Deum. Si ergo ad ſcripturæ teſtimonium propriam gloriam quærere, propriam eſt oſculari manum, profecto qui dat gloriam Deo, Dei di-
citur non incongruè manum oſculari. Et in M
hominibus quidem ita eſſe videmus, ſeruos videlicet offenſorum dominorum oſculari ſolere pedes cum ab ipſis veniam petunt, & pauperes diuitum manus cum ab eis munus
accipiunt. Verum quia ſpiritus eſt Deus, & *Ioan.4.e*
nullis ſimplex illa ſubſtantia membris diſtincta corporeis, erit forſan qui nullatenus de illo recipiat tale aliquid, ſed à me ſibi Dei manus & pedes flagitet demonſtrari, ſicq. probari quod de oſculo pedum manusue diffinio. Sed quid ſi & ego viciſſim ab ipſo meo ſciſcitatore de ore quoque Dei requiſiero quatenus quod de oris oſculo ſcriptura loquitur, ad Deum pertinere demonſtret? Nempe aut cum iſto ſimul & illa habet, aut cum illis pariter & iſto caret. Sed enim & os habet Deus quo docet hominem ſcientiam, & manū habet, qua dat eſcā omni carni, &

ni, & pedes habet, quorum terra ſcabellum
eſt, ad quos nimirum peccatores terræ con-
uerſi atque humiliati ſatisfaciunt. Hæc in-
quam, habet Deus omnia per effectum, non
per naturam. Inuenit profecto apud Deum
& verecunda confeſſio quo ſe humiliando
deijciat, & prompta deuotio vbi ſe innouan
do reficiat, & iucunda contemplatio, vbi ex-
.Tim.6 cedendo quieſcat. Omnia omnibus eſt qui
omnia adminiſtrat, nec quidquam eſt om-
Phil.4.b nium proprie. Nam quod in ſe eſt, lucem ha
bitat inacceſſibilem, & pax eius exſuperat
Pſ.146. omnem ſenſum, & ſapientiæ eius non eſt nu
merus, & magnitudinis eius non eſt finis,
Exo.33. nec poteſt eum videre homo vt viuat. Non
quod longe ab vnoquoque ſit, qui eſſe om-
.Ioan.4 nium eſt, ſine quo omnia nihil: ſed vt tu
plus mireris, & nil eo præſentius, & nil in-
comprehenſibilius. Quid nempe cuique rei
A præſentius, quam eſſe ſuum? Quid cuique
tamen incomprehenſibilius, quam eſſe om-
nium? Sane eſſe omnium dixerim Deum,
Rom.11. non quia illa ſunt quod eſt ille, ſed quia ex
ipſo & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia. Eſ-
ſe eſt ergo omnium quæ facta ſunt, ipſe fa-
ctor eorum, ſed cauſſale, non materiale. Tali
proinde modo dignatur illa maieſtas ſuis
eſſe creaturis, omnib. quidem quod ſunt, a-
nimantibus autem quod & viuunt, porrò ra
tione vtentibus lux, rectè verò vtentibus
virtus, vincentibus gloria. Et in his omnibus
creandis, gubernandis, adminiſtrandis, mo-
uendis, promouendis, innouandis, firman-
dis, nullis corporeis indiget inſtrumentis,
qui omnia ſolo verbo & corpora creauit &
ſpiritus. Animæ corporibus & corporeis e-
gent ſenſibus, per quæ ſibi inuicem innote-
ſcant & valeant. At non ita omnipotens
Deus, cui de ſola voluntate celeris ſuppetit
efficientia tam creandis rebus, quam ordi-
nandis prout voluerit. Valet cui vult, quan-
tum vult, & abſque corporalium officio ob-
ſequiove membrorum. Quid? Ad intuenda
quæ condidit ipſe, putas ſibi requirat corpo-
rei ſenſus adiutorium? Nihil omnium om-
ninò latet aut effugit lucem vbique præſen-
tem, nec tamen vt agnoſcat aliquid, neceſ-
ſarium habet renunciantis ſenſus miniſte-
rium. Nec ſolum vniuerſa noſcit ſine cor-
pore, ſed & innoteſcit mundis corde ſine
corpore. Dico autem idem latius, vt planius
B fiat. Sed fortè quia finiendi iam ſermonis
anguſtia non admittit, conſilij magis eſt vt
in craſtinum differamus.

De quattuor generibus ſpirituum, videlicet Dei, Angeli, hominis, & pecoris.

Sermo V.

QVattuor ſpirituum genera nota
ſunt vobis, pecoris, noſter, An-
gelicus, & qui cuſtodit iſtos. Non
eſt ex omnibus cui ſiue propter ſe, ſiue pro-
pter alium, ſiue propter vtrumque neceſſa-
rium corpus non ſit, corporiſve ſimilitudo,
excepto dumtaxat illo cui omnis tam cor-
poralis, quam ſpiritualis creatura merito
confitetur & dicit: Deus meus es tu: quoniã Pſal.15.
bonorum meorum non eges. Et primum a
quidem ita corpore egere conſtat, vt nec
ſubſiſtere abſque illo vtcumque poſſit. Si-
mul quippe & viuificare deſinit, & viuere il-
le ſpiritus, quando moritur pecus. Verum
nos viuimus quidem poſt corpus: ſed ad ea
quibus beatè viuitur, nullus nobis acceſſus
patet, niſi per corpus. Senſerat hoc qui dice-
bat: Inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt, in- Rom. 1.
tellecta conſpiciuntur. Ipſa ſiquidem quæ c
facta ſunt, id eſt corporalia, & viſibilia iſta,
non niſi per corporis inſtrumentum ſenſa
in noſtram noticiam veniunt. Habet ergo
neceſſarium corpus ſpiritualis creatura quæ
nos ſumus, ſine quo nimirum nequaquam
illam ſciẽtiam aſſequitur, quam ſolam acce-
pit gradum ad ea de quorum fit cognitio-
ne beata. Hic ſi mihi obijcitur de paruulis C
regeneratis, quod abſque ſcientia rerũ cor-
poralium exeuntes de corpore, ad beatam
vitam nihilominus tranſire credantur, bre-
uiter reſpondeo, hoc illis conferre gratiam,
non naturam. Et quid ad me de miraculo
Dei, qui de naturalibus diſſero? Iam quod
& ſupercæleſtes ſpiritus opus corporibus
habeant, illa maximè certos nos faciat vera
& verè diuina ſententia. Nonne omnes, ait, Hebr.1.
adminiſtratorij ſpiritus ſunt, miſſi in mini- a
ſterium propter eos qui hereditatem ca-
piunt ſalutis? Quonam ergo modo implent
miniſterium ſuum abſque corpore, præſer-
tim apud viuentes in corpore? Denique nõ
eſt diſcurrere, nec de loco ad locum tranſire
niſi corporum, quod frequenter Angelos fa
cere tam indubitata quam nota probat au-
ctoritas. Hinc eſt quod & viſi ſunt patribus,
& ad eos intrauerunt, & manducauerunt, &
pedes lauerunt. Ita inferior ſuperiorq. ſpi-
ritus proprijs corporibus egent, ſed tamen
quibus iuuent, non etiam iuuentur. At pe-
cus quidem ex debito ſeruitutis & ad vſus
tantum

tantum temporalium corporaliumq. neceſſitatum iuuando ſeruit: ideoq. ille ſpiritus & cum tempore tranſit, & cum corpore deficit. Seruus quippe non manet in domo in æternum: licet qui bene eo vtuntur, omnem vſum huius temporalis ſeruitutis ad quęſtum referant ęternorum. Angelus vero curat ſatagitq. in libertate ſpiritus adminiſtrare officiũ pietatis, futurorum bonorum prõptum mortalibus alacremq. miniſtrum ſeſe exhibens, vtpote ſuis in æternum futuris ciuibus & cohęredibus ſupernæ iucunditatis. Ille ergo vt iure ſeruiat, iſte vt pie ſubueniat, ambo proculdubio ſuis corporibus egent vt iuuent. Nam in quo ipſi eis iuuentur, non video: ad profectum dumtaxat ęternitatis. Irrationalis nempe ſpiritus etſi corporalia per corpus & ipſe hauriat, numquid tamen eo vſque iuuatur corpore ſuo, vt per corporalia & ſenſibilia, quæ per illud ſentit, etiam ad ſpiritualia, & intelligibilia proficiendo pertingat? Ad quæ tamen capeſcenda pro ſuo corporali temporaliq. obſequio noſcitur iuuare illos, qui omnem vſum rerum temporalium ad fructum trãſferunt æternarum, vtentes hoc mũdo tamquam non vtentes. Porro autem ſupercęleſtis ſpiritus abſque adiutorio corporis, & abſque intuitu horum quæ per corpus ſentiuntur, ſola profecto ſuæ vicinitate ac viuacitate naturæ ſufficit apprehendere ſumma, & intima penetrare. An non hoc Apoſtolus intellexit, qui cum diceret. Inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur: adiecit protinus, à creatura mundi? Nimirum quoniam à creatura cęli, non ita. Quo enim is inuolutus carne, & terræ incola ſpiritus ex conſideratione ſenſibilium proficiens, gradatim quodammodo paulatimq. nititur peruenire: eo ille cęleſtium habitator ingenita ſubtilitate ac ſublimitate ſua in omni velocitate facilitateq. pertingit, nullo vtique ſenſus corporei adminiculo fultus, nullo corporei mẽbri adiutus officio, nullo corporeæ cuiuſcumque rei informatus intuitu. Cur enim inter corpora ſpirituales ſcrutetur ſenſus, quos in libro vitæ, & abſque contradictione legit, & abſque difficultate intelligit? Cur in ſudore vultus ſui laboret excutere grana de paleis, de vuis vina, & de amurca oleũ, qui ex omnib. ſatis abundeq. ad manum habet? Quis mendicet victum ſuum per domos alienas, in ſua abũdans panibus? Quis puteum fodere curet, & in terræ viſceribus venas aquarum cum labore rimari, cui vltro affatim aquas limpidas fons viuus emanat? Nec brutus ergo nec angelicus ſpiritus, ad ea capeſcenda quę beatam ſpiritualẽ faciunt creaturã ſuis vllo modo corporibus adiuuatur, ille quidem pro innata ſtoliditate non capiens, iſte verò pro excellentioris gloriæ prærogatiua non indigens. Porro hominis ſpiritum qui medium quendam inter ſupremum, & infimum tenet locum, vſque adeo ad vtrumque neceſſarium habere corpus manifeſtum eſt, vt abſque eo nec ipſe proficere, nec alteri prodeſſe poſſit. Nam vt taceam membra cetera corporis, officiave membrorum, quonam modo queſo aut ſine lingua inſtruis audientem, aut ſine auribus percipis inſtruentem. Itaque cũ abſque corporis adminiculo nec beſtialis ſpiritus ſeruilis conditionis ſoluere debitum, nec ſpiritualis cæleſtiſq; creatura implere miniſterium pietatis, nec rationalis anima tam proximo, quam etiam ſibi ſufficiat conſulere ad ſalutem, liquet omnẽ creatum ſpiritum ſiue vt iuuet, ſiue vt iuuetur ſimul & iuuet, corporeo prorſus indigere ſolatio. Quid enim ſi qua animantia quantum ad vſum ſui reperiantur incommoda, nullisq. apta vſibus humanarum neceſſitatum? Proſunt profecto viſu, etſi non vſu, vtiliora cordibus intuentium, quam vtentium corporibus eſſe poſſent. Etſi nociua, etſi etiam perniciosa temporali hominum conſtet eſſe ſaluti, non tamen deeſt eorũ corporibus vnde cooperentur in bonum his qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti, & ſi non cedendo in cibum, aut exhibendo miniſterium, certè ingenium exercendo, iuxta eum qui vtique omni vtenti ratione pręſto eſt communis diſciplinę profectum, quo inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur. Nam & diabolus eiuſq. ſatellites, cum ſit ſemper eorum maligna intẽtio, nocere quidem ſemper cupiunt, ſed bonis æmulatoribus quibus dicitur. Quis vobis nocere poterit, ſi boni ęmulatores fueritis? abſit vt poſſint: magis autem proſunt, & nolentes, cooperanturq. in bonum bonis. Ceterum Angelica corpora vtrumnam ipſis ſpiritibus naturalia ſint ſicut hominib. ſua, & ſint animalia ſicut homines, immortalia tamen, quod nondum ſunt homines: porro ipſa corpora mutẽt, & verſent in forma, & ſpecie qua volunt quando apparere volũt, denſantes, & ſolidantes ea quantum volũt,

cum

Marginalia: Ioan. 8. d; D; Rom. 1. c; E; F

cum tamẽ in ſui veritate præ ſubtilitate naturæ, atque ſubſtantię ſuę impalpabilia ſint & noſtris omnino inattingibilia viſibus: an verò ſimplici ſpirituali ſubſtantia ſubſiſtentes, corpora cum opus eſt ſumant, rurſumq. expleto opere ponant in eamdem de qua
G ſumpta ſunt materiam diſſoluenda: nolo, vt à me requiratis. Videntur Patres de huiuſmodi diuerſa ſenſiſſe, nec mihi perſpicuũ eſt vnde alterutrum doceam, & neſcire me fateor. Sed & veſtris profectibus non multum conferre arbitror harum rerum notitiam. Illud autem ſcitote, nullum creatorũ ſpirituum per ſe noſtris mẽtibus applicari, vt videlicet nullo mediãte noſtri ſiuve corporis inſtrumẽto, ita nobis immiſceatur, & infundatur, quo eius participatione docti ſiue doctiores, vel boni, ſiue meliores efficiamur. Nullus Angelorum, nulla animarum hoc modo mihi capabilis eſt, nullius ego capax. Nec ipſi Angeli ita ſe alterutrũ capiunt. Sequeſtretur proinde prærogatiua hæc ſummo ac incircumſcripto ſpiritui, qui ſolus cum docet Angelum, ſiue hominem ſcientiam, inſtrumentum non quærit noſtræ corporeæ auris, ſicut, nec ſibi oris. Per ſe infunditur, per ſe innoteſcit, purus capitur à puris. Solus nullius indiget, ſolus & ſibi, & omnibus de ſola omnipotenti voluntate ſufficiens. Operatur tamen immenſa, & innumera per ſubiectam creaturam corporalem ſiue ſpiritualem, ſed quaſi imperans, nõ quaſi mendicans. En (verbi gratia) quod linguam meam corporalem aſſumpſi nunc in pus ſuum, docere videlicet vos, cum per ſe abſque dubio facilius ſuauiuſq. id poſſet, protecto indulgentia eſt, non indigentia. In profectu ſiquidem veſtro meritum quærit mihi, non ſibi ſolatium. Idipſum ſapere opus eſt omni homini, operamini bonum, ne fortè in ſe de bonis Domini, & non in Domino glorietur.

H Eſt tamen qui bonum operatur non volens, ſiue homo malus, ſiue Angelus malus, & conſtet non fieri propter eum, quod fit per eum, cum prodeſſe nullum bonũ poſſit inuito. Igitur ei quidem diſpenſatio tãtum credita eſt, ſed neſcio quomodo, gratius iucundiusq. ſentimus bonum, quod per malum diſpẽſatorem miniſtratur. Ipſa eſt ergo cauſſa cur & per malos Deꝰ faciat bona bonis, nõ autem, quod opera eorum indigeat in benefaciendo. Porro his quæ rationẽ vel ſenſu carentia ſunt, multo minus Deũ egere quis dubitet? Sed quando in opus bonum, & ipſa concurrunt, apparet quoniam omnia ſeruiũt ei cui merito eſt dicere: Meus eſt orbis terræ. Aut certè, quia nouit quæ per quæ conuenientius fiant. De ſeruitute corporeæ creaturæ non efficaciam quærit, ſed congruentiam. Eſto deinde quod corporum miniſteria opportunè plerumque diuinis operibus applicentur, vt verbi gratia, pluuiæ viuificandis ſeminibus, & multiplicandis ſegetibus, & fructibus maturandis, quid proprio quæſo de corpore facere habet, cui ad nutum indifferenter vniuerſa corpora cæleſtia, atque terreſtria obſequi conſtat? Plane ſuperfluo haberet ſuum, qui nullum ſibi reperit alienum. Verum ſi cuncta quæ hoc loco dicenda occurrunt, præſenti velimus ſermone concludere, ſermo modum excedet, & vires forſitan aliquorum. Propterea quæ reſtant, ſub alio ſeruemus abſoluenda principio. *Pſ. 49. b*

De ſummo, & incircumſcripto ſpiritu qui eſt Deus, & quomodo miſericordia, & iudicium dicantur pedes Domini. Sermo VI. I

VT præcedenti ſequens ſermo cohæreat, tenetis ne datum ſuperius ſolum ſummum, & incircumſcriptum ſpiritum ad omne quod facere vel fieri vult, corporis inſtrumento ſiue obſequio non egere? Demus ergo ſecuri veram ſoli Deo ſicut immortalitatem, ita & incorporeitatem, quod ſolus ſpirituum vniuerſam corpoream naturam eo vſque tranſcendat, vt quocumque corpore in quocumque opere nõ indigeat, ſolo ſpirituali nutu cum vult ad quæcumque vult agenda contentus. Sola igitur eſt, quæ nec propter ſe, nec propter alium ſolatio corporei inſtrumenti opus habet illa maieſtas, cuius omnipotenti arbitrio incunctanter præſto eſt omne opus, omne altum inclinat, omne aduerſum cedit, omne creatum fauet, etiam nullo interueniente, vel ſubueniẽte ſolatio corporali, ſiue ſpirituali. Docet vel monet ſine lingua, præbet vel tenet ſine manibus, ſine pedibus currit, & ſuccurit pereuntibus. Actitabat iſta & cũ patribus prioribus ſæculis, experiebantur homines ſedula beneficia, ſed latebat eos beneficus. Ille quidẽ attingebat à fine vſque ad finẽ fortiter, ſed diſponẽs omnia ſuauiter nõ ſen- *Sap. 8. a*

ſentiebatur ad hominibus. Et gaudebãt de
bonis Domini, & Dominum Sabaoth (eo,
quod cum tranquillitate iudicaret omnia)
omninò neſciebant. Ab ipſo erant, ſed non
K cum ipſo. Per ipſum viuebant, ſed non ip-
ſi. Ex ipſo ſapiebant, ſed non ipſum, alie-
nati, ingrati, inſenſati. Hinc demum factum
eſt, vt quod erant, quod viuebant, quod ſa-
piebant, non auctori tribuerent, ſed Naturę
aſcriberent, aut certè (quod inſipientius e-
rat) Fortunæ. Propriæ quoque induſtriæ
atque virtuti multi multa arrogabant. Quã-
ta ſibi vſurparunt ſeductorij ſpiritus? quãta
Soli, & Lunæ data ſũt? quãta terris, & aquis
attributa? quanta etiam manufactis fabri-
libusq. mortalium deputata operibus? her-
bis, arbuſtis, minutiſſimis viliſſimisq. ſemi-
nibus pro numinibus deferebantur: Heu
Pſ. 105. ſic homines perdiderunt, & commutaue-
runt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli
comedentis fenum. Quorum Deus miſe-
ratus errores, de monte vmbroſo & con-
Pſ. 18. a denſo dignanter egrediẽs, in ſole poſuit ta-
bernaculum ſuum. Obtulit carnem ſapiẽti-
bus carnem: per quam diſcerent ſapere &
ſpiritum. Nam dum in carne, & per car-
nem facit opera, non carnis, ſed Dei, naturæ
vtique imperans, ſuperansq. fortunam,
ſtultam faciens ſapientiam hominum, dæ-
monumq. debellans tyrannidem, maniſe-
ſtè ipſum ſe indicat eſſe per quem eadẽ, &
ante fiebant, quando fiebant. In carne in-
quam, & per carnem potenter ac patenter
operatus mira, loquutus ſalubria, paſſus in-
digna, euidenter oſtendit quia ipſe ſit qui
potenter ſed inuiſibiliter ſæcula condidiſ-
ſet, ſapienter regeret, benignè protegeret.
L Denique dum euangalizat ingratis, ſigna
præbet infidelibus, pro ſuis crucifixoribus
orat: nonne liquido ipſum ſe eſſe declarat,
Matth. qui cum patre ſuo quotidie oriri facit Solẽ
5. g ſuũ ſuper bonos, & malos, & pluit ſuper iu-
ſtos & iniuſtos? Hoc enim eſt, quod ipſe aie-
Ioã. 10 g bat: Si non facio opera patris mei, nolite
credere. Et aperit os carnis ſuæ docens in
monte diſcipulos, qui in ſilẽtio Angelos in
cæleſtibus docet. En ad tactum corporeæ
manus curatur lepra, fugatur cæcitas, audi-
tus reparatur, lingua muta reſoluitur, diſci-
pulus prope merſus erigitur, & is indubitã-
Pſ. 144. ter agnoſcitur cui dixerat lõge ante Dauid:
d Aperis tu manum tuam, & imples omne
Pſ. 103. animal benedictione. Et item: Aperiente
d te manum tuam, omnia replebũtur bonita-
te. En ſecus corporales pedes iacens ac pœ-
nitens audit peccatrix: Remittuntur tibi *Matth.*
peccata tua, & recognoſcit eum de quo ex *9. a*
multis retro temporibus ſcriptum legerat:
Egreditur diabolus ante pedes eius. Vbi nẽ- *Habac. 3*
pe peccatum remittitur, ibi proculdubio dia *a*
bolus de corde peccatoris expellitur. Hinc
vniuerſaliter de cunctis pœnitẽtibus dicit:
Nunc iudicium eſt mundi, nunc princeps *Ioã. 12.*
huius mundi eijcietur foras, quod ſcilicet *c*
humiliter confitenti remittat Deus pecca-
tum, & diabolus eum quem in hominis cor
de inuaſerat, amittat principatum. Deni-
que ambulat ſuper vndas carnalibus pedi-
bus, cui necdum carne veſtito iam Pſalmi-
ſta præcinerat: In mari via tua, & ſemitæ *Pſ. 76. d*
tuæ in aquis multis. Quod eſt: Conculcas
corda tumentia ſuperborum, & fluxa deſi-
deria carnalium comprimis, iuſtificans im-
pios, & ſuperbos humilians. Quod tamen M
quia inuiſibiliter fit, carnalis non ſentit à
quo fit. Vnde & ſubdit: Et veſtigia tua non
cognoſcentur. Hinc rurſus pater ad filium:
Sede, inquit, à dextris meis, donec ponam *Pſ. 109.*
inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum. *a*
Hoc eſt, donec omnes, qui te contemnunt,
tuæ voluntati ſubijciam, ſiue inuitos, & mi-
ſeros, ſiue voluntarios, & beatos. Itaque
hoc opus ſpiritus quia caro non percipie-
bat, animalis quippe homo non percipit ea, *1. Cor.*
quæ ſunt ſpiritus Dei: opus fuit vt corpo- *2. c*
ralibus pedibus corporaliter incumbant, &
corporalibus labijs pedes eoſdem deoſculãs
veniam peccatorum peccatrix perciperet:
ſicq. illa mutatio dexteræ excelſi, qua mira- *Pſ. 76. c*
biliter, ſed inuiſibiliter iuſtificat impium, e-
tiam carnalibus innoteſceret. Verum illos
ſpirituales pedes Dei, quos primo loco ſpi-
ritualiter oſculari pœnitentẽ oportet, præ-
terire me non oportet. Noui ego curioſita-
tẽ veſtram, quæ nil ſuà volantate inſcruta-
tũ omninò prætereat. Nec verò ducendum
contemptui, noſſe quibus Scriptura pedibus
tam frequenter Deum commemorat, nunc
quidem ſtare, vt ibi: Adorabimus in loco *Pſ. 131.*
vbi ſteterunt pedes eius: nũc verò ambula- *b*
re, vt ibi: Et habitabo in illis, & deambulabo
in eis: nunc etiam currere, iuxta illud: Exſul- *Pſ. 18. a*
tauit, vt gigas ad currẽdam viã. Si rectè Apo-
ſtolo viſum eſt caput Chriſti referre, ad Dei-
tatem, puto, & nobis non incongruè videri
pedes ad hominem pertinere: quorũ alte-
rum miſericordiã, alterum iudicium nomi-
nemus. Nota ſunt vobis duo iſta vocabu

la: &

la:& de pleriſque Scripturæ locis ambo pari
A ter ſi cogitatis occurrunt. Quia verò miſericordiæ pedem Deus in carne cui ſe vniuit aſſumpſerit, docet epiſtola ad Hebræos, tentatum perhibens per omnia Chriſtum pro ſimilitudine abſque peccato, vt miſericors fieret. Quid illum alterum qui iudicium nũcupatus eſt, nonne ad hominẽ æquè aſſumptũ & ipſum pertinere ipſe Deus homo apertè ſignificat, vbi datã ſibi perhibet à patre poteſtatem iudicium facere, quia filius hominis eſt? His duobus ergo pedibus aptè ſub vno diuinitatis capite concurrentibus, natus ex muliere, factus ſub lege, inuiſibilis
Baruc. 3 d Emmanuel in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. His certe pertranſit, & nunc benefaciendo, & ſanando omnes oppreſſos à diabolo, ſed ſpiritualiter, ſed inuiſibiliter. His inquã pedibus deuotas perambulat mentes, inceſſanter luſtrans ſcrutansq. corda, & renes fidelium. Vide autem ne fortè hæc illa ſint Sponſi crura, quæ Spõſa tam magnificè cõmendat in conſequẽtibus, cõparans ea (ni fallor) columnis marmoreis fundatis ſup bafes aureas. Pulchrè omninò, quoniam quidẽ incarnata Dei ſa-
Pſ. 84. c pientia (quæ auro deſignatur) miſericor-
Pſ. 24. b dia, & veritas obuiauerũt ſibi denique vniuerſæ viæ Domini miſericordia; & veritas. Felix mens cui ſemel Dominus Ieſus vtrũque infixerit pedẽ. A duobus ſignis cognoſcite eam, quæ huiuſmodi eſt, quæ ſecum neceſſe eſt referat Diuinis impreſſa veſtigijs. Ipſa ſunt timor, & ſpes: ille iudicij, iſta miſe-
B ricordiæ repræſentãs imaginem. Merito be-
Pſ. 146. b neplacitum eſt Deo ſuper timentes eum, & in eis qui ſperant ſuper miſericordia eius.
Prou. 1. a cum ſapientiæ timor initium ſit, ſpes profectus. Nam conſummationẽ ſibi caritas vendicat. Quæ cum ita ſint, non paruus fructus eſt in primo hoc oſculo, quod ad pedes accipitur, tantum curato, vt neutro frauderis illorũ. Porro enim ſi iam dolore peccati, & iudicij timore compungeris, veritatis iudicijq. veſtigio labia impreſſiſti. Quod ſi timorem doloremq. Diuinæ intuitu bonitatis, & ſpe conſequendæ indulgentiæ temperas, ẽt miſericordiæ pedem amplecti te noueris. Alioquin alterum ſine altero oſculari non expedit, quia & recordatio ſolius iudicij in barathrum deſperationis pręcipiat, & miſericordiæ fallax aſſentatio peſſimam generat ſecuritatem. Datũ eſt & mihi miſero nonnumquam ſedere ſecus pedes Domini Ieſu, & modo hunc, modo illum tota deuotione amplecti, inquantum me ſua benignitas dignabatur admittere. At ſi quando miſerationis oblitus, ſtimulante conſcientia, iudicio paulo diutius inhærerem; mox metu incredibili, ac miſerabili confuſione deiectus, & tenebroſo circumfuſus horrore, hoc ſolum palpitans De profundis clamabam: Quis nouit poteſtatem iræ tuæ, & præ ti- Pſ. 89. c
more tuo iram tuam dinumerare? Quod ſi eo relicto pedem miſericordiæ plus tenere contingeret, tanta econtrario incuria, & negligẽtia diſſoluebar, vt confeſtim, & oratio tepidior, & actio pigrior, & riſus promptior, & ſermo incautior, & omnis denique vtriuſque hominis ſtatus inconſtantior ap- C
pareret. Proinde magiſtra inſtructus experientia, non iudicium iam ſolum, aut ſolam miſericordiam, ſed miſericordiam pariter, Pſ. 100. a
& iudicium cantabo tibi Domine. In æternum non obliuiſcar iuſtificationes iſtas. Cantabiles mihi erunt ambæ pariter in lo- Pſ. 118. g
co peregrinationis meæ: quouſque miſericordia ſuperexaltata iudicio, miſeria conticeſcat, ac ſola cantet tibi de cetero gloria Pſ. 70. b
mea, & non compungar.

De amore ardenti quo anima diligit Deum; & de attentione habenda quando homo orat, vel pſallit coram Deo, & Angelis eius. Sermo VII.

IPſe mihi laborem ſuſcito, qui vos ſponte prouoco ad quærendum. Quia enim ego primi oſculi occaſione ſpirituales Dei pedes proprijs diffinitionibus, ac nominibus equidem ex abundanti demonſtrare curaui, vos pergitis inquirere, & de manu, quę ſecundo loco oſculanda proponitur. Annuo, gero vobis morem, inſuper non manum, ſed manus oſtendo, proprijsq. diſtinguo vocabulis. Latitudo vna, altera fortitudo dicatur: quod, & tribuat affluenter, & defendat potenter quod dederit. Vtramque profecto oſculabitur, qui ingratus non fuerit: Deum vtique bonorum omnium ſicut largitorem, ita & conſeruatorem recognoſcens, & confitens. Satis de duobus oſculis dictum eſſe reor, videamus, & de tertio. Oſculetur, inquit, me Cãt. 1. a
oſculo oris ſui. Quis dicit? Sponſa. Quæ- D
nam ipſa? Anima ſitiens Deum. Sed pono diuerſas affectiones: vt ea quæ propriè ſponſæ congruit, diſtinctius elucescat: Si

ſeruus eſt, timet à facie Domini. Si mercena-
rius, ſperat de manu Domini. Si diſcipulus,
aurem parat magiſtro. Si filius, honorat pa-
trem. Quæ verò oſculum poſtulat, amat. Ex-
cellit in naturæ donis affectio hæc amoris:
præſertim cum ad ſuum recurrit principiũ,
quod eſt Deus. Nec ſunt inuenta æquè dul-
cia nomina quibus verbi animæq. dulces ad
inuicem exprimerentur affectus, quemad-
modum ſponſus, & ſponſa: quippe, quibus
omnia communia ſunt, nil proprium, nil à
ſe diuiſum habentibus. Vna vtriuſque he-
reditas, vna domus, vna menſa, vnus thro-
nus, vna etiam caro. Denique propter hanc
relinquet ille patrem, & matrem, & ad-
hærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne
Gen. 2. d vna. Hæc quoque iubetur nihilominus obli-
Eph. 5. g uiſci populum ſuum, & domum patris ſui, vt
Pſ. 44. c concupiſcat illa decorem eius. Si ergo ama-
re ſpecialiter ſponſis principaliterq. conue-
nit, non immerito ſponſæ nomine cenſetur
anima, quæ amat. Amat autem, quæ oſcu-
lum petit. Non petit libertatem, non merce-
dem, non hereditatem, non denique, vel
doctrinam, ſed oſculum. More planè caſtiſſi-
mæ ſponſę ac ſacrum ſpirantis amorem, nec
omninò volentis flammam diſſimulare quã
patitur. Vide enim quale præripiat ſermo-
nis exordium. Magnum quid à magno pe-
titura, nullo tamen, vt aſſolet, vtitur blandi-
E tiarum fuco, nullis circumuolutionibus ad
id quod deſiderat ambit. Non facit proœ-
mium, non captat beneuolentiam: ſed ex
abundantia cordis repente prorumpẽs, nu-
de frontoſéq. ſatis, oſculetur me ait, oſculo
oris ſui. An non tibi quaſi dicere manifeſtè
videtur: Quid mihi eſt in cælo, & à te quid
volui ſuper terram? Amat profectò caſtè,
quæ ipſum quem amat, quærit, non aliud
quidquam ipſius. Amat ſanctè, quia non in
concupiſcentia carnis, ſed in puritate ſpiri-
tus. Amat ardenter, quę ita proprio inebria-
tur amore, vt maieſtatem non cogitet. Quid
enim? Reſpicit terram, & facit eam tremere:
& iſta ſe ab eo poſtulat oſculari? Ebria ne
eſt? Ebria prorſus. Et forte tunc cum ad iſta
Cant. 1. prorupit, exierat de cella vinaria, quo ſe ni-
& 2. mirum introductam poſtmodũ gloriatur.
Pſ. 35. b Nam, & Dauid de quibuſdam dicebat Deo:
1 Io. 4. c Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, &
torrente voluptatis tuæ potabis eos. O quã-
ta amoris vis, & quanta in ſpiritu libertatis
fiducia. Quid manifeſtius, quam quod per-
fecta caritas foras mittit timorem? Vere-
cundè tamen non ad ipſum ſponſum ſer-
monem dirigit: ſed ad alios tamquam de
abſente, oſculetur me, inquiens, oſculo oris
ſui. Grandis quippe res petitur, & opus eſt
verecundia comitari precem, commendari
petentem. Itaque per domeſticos, & inti-
mos acceſſus ad intima quæritur, ambitur
ad deſideratum. Quinam illi? Credimus
Angelos ſanctos aſtare orantibus, offerre
Deo preces, & vota hominum, vbi tamen
ſine ira, & diſceptatione leuari puras ma-
nus perſpexerint. Probat hoc Angelus ita
loquens ad Tobiam: Quando orabas cum Tob. 12.
lacrymis, & ſepeliebas mortuos, & dere- c
linquebas prandium, & mortuos abſcon- F
debas per diem in domo tua, & nocte ſe-
peliebas, ego obtuli orationem tuam Do-
mino. Puto id vobis ſatis, & alijs Scriptu-
ræ teſtimonijs perſuaſum. Nam quod pſal-
lentibus quoque dignanter admiſceri ſan-
cti Angeli ſoleant, quid eo manifeſtius
quod Pſalmiſta ait: Præuenerunt princi- Pſ. 67. b
pes coniuncti pſallentibus in medio iuuen-
cularum tympaniſtriarum? Vnde, & di-
cebat: In conſpectu Angelorum pſallam Pſ. 137.
tibi. Doleo proinde aliquos veſtrum gra- a
ui in ſacris vigilijs deprimi ſomno, nec cæ-
li ciues revereri, ſed in præſentia princi-
pum tamquam mortuos apparere, cum ve-
ſtra ipſi alacritate permoti, veſtris intereſ-
ſe ſollemnijs delectentur. Vereor ne ve-
ſtram deſidiam quandoque abominantes,
cum indignatione recedant, & incipiant
vnuſquiſque veſtrum ſero cum gemitu di-
cere Deo: Longe feciſti notos meos à me; Pſ. 87. b
poſuerunt me abominationem ſibi. Et il-
lud: Elongaſti à me amicum, & proxi- Ibidem.
mum, & notos meos à miſeria. Item:
Qui iuxta me erant, de longe ſteterunt, & Pſ. 37. c
vim faciebant qui quærebant animam
meam. Pro certo enim ſi ſe à nobis bo-
ni ſpiritus elongauerint, impetus maligno-
rum quis ſuſtinebit? Dico ergo his qui
eiuſmodi ſunt: Maledictus qui opus Dei Ier. 48.
facit negligenter. Dicit quoque non ego,
ſed Dominus: Vtinam te calidum, aut fri- Apoc. 3.
gidum inueniſſem: ſed quia te tepidum in-
ueni, incipiam te euomere ex ore meo. Ea-
propter attendite principes veſtros, cum
ſtatis ad orandum, vel pſallendum, & ſta-
te cum reuerentia, & diſciplina, & gloria- G
mini, quia Angeli veſtri quotidie vident Matth.
faciem patris. Nimirum in miniſterium pro 18. d
pter nos miſſi, qui hereditatem capimus Hebr. 1 e
ſalutis:

ſalutis: deuotionem nr̃am in ſuperna ferũt, referunt gratiam. Vſurpemus officiũ quorum ſortimur conſortium, vt in ore infantium, & lactẽtium perficiatur laus. Dicamus eis: Pſallite Deo noſtro pſallite. Atque audiamus eos viciſſim reſpondentes: Pſallite regi noſtro pſallite. Laudem ergo cum cæli cantoribus in commune dicentes, vtpote ciues ſanctorum, & domeſtici Dei, pſallite ſapiẽter. Cibus in ore, Pſalmus in corde ſapit. Tantum illum terere non negligat fidelis, & prudens anima quibuſdam dentibus intelligentiæ ſuæ, ne ſi fortè integrum glutiat, & non manſum, fruſtretur palatum ſapore deſiderabili, & dulciori ſuper mel, & fauũ. Offeramus cum Apoſtolis in cæleſti conuiuio, & in Dominica menſa fauum mellis. Mel in cera, deuotio in littera eſt. Alioquin littera occidit, ſi abſque ſpiritus condimento deglutias. Si autem cum Apoſtolo pſallas ſpiritu, pſallas & mente, cognoſces, & tu de illius veritate ſermonis quem dixit Ieſus: Verba, quæ loquutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt. Et item quem legimus dicente Sapientia: Spiritus meus ſuper me dulcis. Sic delectabitur in craſſitudine anima tua, ſic holocauſtum tuum pingue fiet. Sic placabis regem: ſic placebis principibus: ſic denique totam tibi curiam beneuolã reddes, & odorati odorem ſuauitatis in cæleſtibus, de te quoque dicent: Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & turis, & vniuerſi pulueris pigmentarij? Principes, inquit, Iuda duces eorum, principes Zabulon, & principes Nephtalim, hoc eſt, confitentium, continentiũ, contemplantium. Norunt ſiquidem principes noſtri regi ſuo acceptam eſſe pſallentiũ confeſſionem, continẽtium fortitudinem, contemplantium puritatem, & ſoliciti ſunt exigere à nobis iſtiuſmodi primitias ſpiritus, quæ profectò non aliud ſunt quam primi & puriſſimi fructus ſapientiæ. Quod enim non ignoratis, Iudas laudans, vel confitens, & Zabulon habitaculum certitudinis, Nephtalim ceruus emiſſus interpretatur: quia nimirum agilitatis ſuæ ſaltibus exprimitur ſpeculantis exceſſus, ſed & opaca penetrare nemorum (vt ille ſenſuum) conſueuit. Scimus autem qui dixerit: Sacrificiũ laudis honorificabit me. Verum ſi non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris, nonne pernéceſſariam habetis continentiæ virtutem per quam fiat, vt non regnet peccatum in

Pſal. 8. a
Pſ. 46. b
2. Cor. 3. b
1. Cor. 14. c
Ioan. 6. c
Ecc. 24. c
Iſ. 55. a
Pſ. 19. a
H
Cãt. 3. b
Pſ. 67. f
Pſ. 49. d
Eccl. 15. b

veſtro mortali corpore. Porrò continentia non habet meritum apud Deum, quæ gloriam requirit humanã. Ideoq. maximè opus eſt etiam puritate intentionis, qua ſoli mẽs veſtra Deo, & placere appetat, & valeat inhærere. Neque enim aliud eſt inhærere Deo, quam videre Deum: quod ſolis mundis cordibus ſingulari felicitate donatur. Cor mundum habebat Dauid qui dicebat Deo: Adhæſit anima mea poſt te. Item: Mihi autem adhærere Deo bonum eſt. Videndo adhærebat, & adhærendo videbat. Animæ ergo in his exercitatæ cæleſtes ſeſe nuncij familiares exhibent & frequentes, præſertim ſi frequenter orantem perſenſerint. Quis dabit mihi per vos ò benigni principes, petitiones meas innoteſcere apud Deũ? Nõ enim Deo, cui etiam cogitatio hominis confitetur, ſed apud Deum, hoc eſt ipſis qui cum Deo ſunt tam beatis virtutibus, quam carne ſolutis ſpiritibus. Quis ſuſcitabit me de terra inopem, & de ſtercore eriget pauperem, vt ſedeam cum principibus, & ſoliũ gloriæ teneam? Non ambigo quin gratanter in palatio colligant quem dignanter in ſterquilinio viſitant. Denique lætati ſunt de conuerſione, & in aſſumptione non agnoſcent? Hos itaque puto inter orandum alloqui ſponſam, & ipſis tamquam ſponſi domeſticis ac ſodalibus deſiderium cordis ſui aperire, cum ait: Oſculetur me oſculo oris ſui. Et vide familiare amicumq. colloquiũ animæ in carne ſuſpirantis cum cæleſtibus poteſtatibus. Geſtit in oſcula: petit quod cupit non tamen nominat quem amat: quia illos noſſe non dubitat, vtpote de quo ſibi frequens cum illis ſoleat eſſe confabulatio. Propterea non dicit: Oſculetur me ille, vel ille, ſed oſculetur me tantum: ſicut, & Maria Magdalena non exprimebat ex nomine quem quæreret: ſed tantum aiebat ei quem putabat hortulanum: Domine ſi tu ſuſtuliſti eum. Quem eum? Non aperit: quia palam omnibus eſſe credit quod à ſuo corde, nec ad momentum recedere poteſt. Ita ergo, & iſta loquens ſodalibus ſponſi ſui tamquam conſcijs, & quibus ſe nouerat manifeſtam: tacito nomine repente in hæc de dilecto verba prorumpit: Oſculetur me oſculo oris ſui. De quo iam oſculo nolo vos diutius protrahere, ſed ſermone craſtino audietis quidquid orantibus vobis ſuggerere mihi inde dignabitur docens de omnibus vnctio. Neque enim hoc ſecretum

Pſ. 62. e
Pſ. 72. d
I
Pſ. 112. a
Ioã. 20. a
K

reuelat, caro, & ſanguis: ſed is qui ſcrutatur profunda Dei Spiritusſanctus, qui à Patre Filioq. procedens, cum ipſis pariter viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Quomodo per oſculum oris Dei ſignificatur Spiritusſanctus, quem Eccleſia ſibi petit dari ad notitiam Sanctæ Trinitatis. Sermo VIII.

Hodie vobis ſicut heſterna promiſſione tenetis, de ſummo, id eſt de oris oſculo diſputare propoſitum eſt. Audite attentius, quod ſapit ſuauius, & guſtatur rarius, & intelligitur difficilius. Mihi videtur (vt paulo altius inchoem) ineffabile quoddam atque inexpertum omni creaturæ oſculum deſignaſſe, qui ait: Nemo nouit Filium niſi Pater, & nemo nouit Patrem, niſi Filius, aut cui voluerit Filius reuelare. Pater enim diligit Filium, & ſingulari dilectione amplectitur ſummus æqualem, æternus coæternum, vnus vnicum. Sed enim non minori ipſe à Filio affectione aſtringitur: quippe pro cuius amore, & moritur, ipſo atteſtante cum ait: Vt ſciant omnes quia diligo Patrẽ, ſurgite eamus. Haud dubium quin ad paſſionem. Illa itaque mutua gignentis genitiq. cognitio pariter & dilectio, quid niſi oſculum eſt ſuauiſſimum, ſed ſecretiſſimũ? Ego pro certo ad tantum, & tam ſanctum diuini amoris arcanum ne ipſam quidem Angelicam admitti arbitror creaturam. Etenim Paulo hoc ipſum ſapiente, pax illa exſuperat omnem etiam Angelicum ſenſum. Vnde nec iſta (quamquam multum præſumens) audet tamen dicere: Oſculetur me ore ſuo: ſoli illud ſcilicet reſeruans Patri: ſed aliquid minus poſtulans, oſculetur me, inquit, oſculo oris ſui. Videte nouam ſponſam, nouum oſculum accipientem, non tamen ab ore, ſed ab oſculo oris. Inſufflauit, inquit, eis, haud dubium quin Ieſus Apoſtolis, id eſt primitiuæ Eccleſiæ, & dixit: Accipite ſpiritumſanctum. Oſculum profecto fuit. Quid? Corporeus ille flatus? Non, ſed inuiſibilis ſpiritus, qui propterea in illo Dominico flatu datus eſt, vt per hoc intelligeretur, & ab ipſo pariter tamquam à Patre procedere, tamquam verè oſculum, quod oſculanti oſculatoq. commune eſt. Itaque ſufficit Sponſæ ſi oſculetur ab oſculo Sponſi, etiam ſi non oſculetur ab ore. Nec enim exiguum quid aut vile putat oſculari ab oſculo, quod non eſt aliud, niſi infundi ſpirituſancto.

Luc. 10. d · *Mat. 26. d* · *Phil. 4. b* · *Ioã. 20. c*

Nempè ſi rectè Pater oſculans, Filius oſculatus accipitur: non erit ab re oſculum ſpiritumſanctum intelligi, vtpote qui Patris Filijq. imperturbabilis pax ſit: gluten firmum, indiuiduus amor, indiuiſibilis vnitas. De ipſo igitur audet Sponſa, ipſumq. infundi ſibi fidenter ſub oſculi nomine petit. Tenet quippe aliquid vnde non deſit occaſio præſumendi. Dicens enim Filius: Nemo nouit Filium niſi Pater, & nemo nouit Patrem niſi Filius: adiecit, aut cui voluerit Filius reuelare. Non autem diffidit Sponſa quin ſibi velit, ſi cui voluerit. Petit ergo audenter dari ſibi oſculum hoc eſt ſpiritũ illum in quo ſibi, & Filius reueletur, & Pater. Alter enim ſine altero nequaquam innoteſcit. Vnde eſt illud: Qui videt me, videt & Patrem meum. Et illud Ioannis: Omnis qui negat Filium, nec Patrem habet. Qui autem confitetur Filium, & Patrem habet. Ex quibus liquido conſtat, quia nec Pater ſine Filio, nec Filius ſine Patre agnoſcitur. Merito proinde non in alterius tantum, ſed in vtriuſque cognitione conſtituit ſummam beatitudinem qui dicit: Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum. Denique, & qui ſequuntur agnum, referuntur habere nomen eius, & nomen Pr̃is eius ſcriptũ in frontibus ſuis, quod eſt de vtriuſque notitia gloriari.

M · *Luc. 10. d* · *Ioã. 14. a* · *1 Ioã. 2. d* · *Ioã. 17. a* · *Apoc. 14 a*

Sed dicit aliquis: Ergo, & Spiritusſancti agnitio non eſt neceſſaria, vt cum dixerit eſſe vitam æternam, noſſe & Patrem, & Filium, de Spiritusſancto tacuerit. Eſt vtique: ſed vbi, & Pater, & Filius perfectè agnoſcitur, vtriuſque bonitas, quæ ſpiritusſanctus eſt, quomodo ignoratur? Neque enim integrè homo homini innoteſcit: quamdiu latet vtrumnam bonæ an malæ ſit voluntatis: quamquam, & cum dictum eſt: hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum, profecto ſi miſſio illa beneplacitũ tam Patris benignè mittentis quam Filij voluntariè obedientis demonſtrat, non omnino tacitum eſt de ſpiritusſancto, vbi tantæ vtriuſque gratiæ mentio facta eſt: vtriuſque ſiquidem amor, & benignitas ſpiritusſanctus eſt.

Trinæ ergo huius agnitionis infundi ſibi gratiam, quantũ quidem capi in carne mortali poteſt, Sponſa petit, cum oſculum petit.

Petit

Petit autem à filio, quia filij eſt cui voluerit
reuelare. Reuelat ergo filius ſeipſum cui
vult, reuelat & Patrem. Reuelat autem ſine
dubio per oſculum, hoc eſt per Spiritum-
1. Cor. ſanctum, Apoſtolo teſte, qui ait: Nobis au-
2. c tem reuelauit Deus per ſpiritum ſuum. At
vero dando ſpiritum per quem reuelat, etiã
ipſum reuelat. Dando reuelat, & reuelando
dat; porro reuelatio, quæ per Spiritumſan-
ctum fit, non ſolum illuſtrat ad agnitionẽ,
ſed etiam accendit ad amorem, dicente Pau
Rom. 5. a lo: Caritas Dei diffuſa eſt in cordibus no-
ſtris per Spiritumſanctum, qui datus eſt no
bis. Et ideo forſan de his qui cognoſcentes
Deũ non tamquam Deum glorificauerũt,
non legitur, quod Spirituſancto reuelante
cognoſcerent: quia cum cognoſcerent, non
amauerunt. Sic quippe habes: Deus enim
illis reuelauit. Nec enim adiunctum per ſpi
ritum ſuum, ne ſibi ſponſæ oſculum men-
tes impiæ vſurparent, quæ contentæ ea quæ
inflat, eam quæ ædificat neſcierunt. Deni-
que ipſe Apoſtolus dicat, per quid cogno-
Rom. 1. c uerunt. Per ea, inquit, quæ facta ſunt, intel-
B lecta conſpiciũtur. Vnde & cõſtat quia nec
perfecte cognouerũt, quem minimè dilexe
runt. Si enim integrè cognouiſſent, bonita-
tem qua pro eorum redemptione in carne
naſci, & mori voluit, non ignoraſſent. Au-
di denique quid eis de Deo reuelatum fue-
Ibidem. rit. Sempiterna (ait) virtus eius, & diuini-
tas. Vides quia quod ſublimitatis, quod ma-
ieſtatis eſt, ĩ præſumptione ſpiritus nõ Dei,
ſed ſui rimati ſint, quod autem mitis ſit. &
humilis corde, non intellexerint. Nec mi-
Iob 41. c rum, quia & caput eorum Behemoth nihil
humile, ſed (ſicut de eo legitur) omne ſubli-
Pſ. 130. me videt. Quo contra Dauid non ambula-
a bat in magnis, neque in mirabilibus ſuper
Prou. 25 ſe, ne ſcrutator maieſtatis opprimeretur à
b gloria. Vos quoque, vt caute in arcanis ſenſi
bus pedem figatis, memẽtote ſemper, quod
Eccl. 3. c Sapiens admonet. Altiora (inquit) te ne q̃-
ſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris. In
ſpiritu ambulate in illis, & nõ in ſenſu pro-
prio. Doctrina ſpiritus non curioſitatem
acuit, ſed caritatem accendit. Merito pro-
inde ſponſa, quem diligit anima ſua inqui-
rens, non ſe ſuæ carnis ſenſibus credit, non
curioſitatis humanę inanibus ratiocinijs ac-
quieſcit: ſed petit oſculum, id eſt Spiritum-
ſãctum inuocat, per quem accipiat ſimul &
ſcientiæ guſtum, & gratiæ condimentum.
Et bene ſcientia, quæ in oſculo datur, cum
amore recipitur, quia amoris indicium o-
ſculum eſt. Scientia ergo, quæ inflat, cum
ſine caritate ſit, non procedit ex oſculo.
Sed nec qui zelum Dei habent, & non ſe-
cundum ſcientiam, ſibi vllatenus arrogent
illud. Vtrumque enim munus ſimul fert C
oſculi gratia, & agnitionis lucem, & deuo-
tionis pinguedinem. Eſt quippe ſpiritus ſa-
pientiæ & intellectus, qui inſtar apis ceram
portantis & mel, habet omnino & vnde
accendat lumen ſcientiæ, & vnde infun-
dat ſaporem gratiæ. Neuter ergo ſe oſcu-
lum percepiſſe putet, ſiue qui veritatem in-
telligit nec diligit: ſiue qui diligit nec in-
telligit. Sane in oſculo iſto, nec error locum
habet, nec tepor. Quamobrem geminæ
gratiæ ſacroſancti oſculi ſuſcipiendæ, pa-
ret è regione duo labia ſua, quæ ſponſa eſt,
intelligentiæ rationem, ſapientiæ volun-
tatem, vt de pleno oſculo glorians merea-
tur audire: Diffuſa eſt gratia in labijs tuis, Pſ. 44. a
propterea benedixit te Deus in æternum.
Itaque pater filium oſculans, pleniſſimè illi
arcana ſuæ Diuinitatis eructat, & ſpirat
ſuauitatem amoris. Scriptura hoc ſignifi-
cante, cum ait: Dies diei eructat verbum. Pſ. 17. a
Cui ſanè ſempiterno ſingulariterq. beato
complexui, nulli omnino (vt iam di-
ctum eſt) creaturæ intereſſe donatur, ſo-
lo vtriuſque ſpiritu teſte ac conſcio mu-
tuæ agnitionis, & dilectionis. Quis enim Rom. 11.
cognouit ſenſum Domini, aut quis conſi- d
liarius eius fuit? Sed dicat mihi fortaſſe a-
liquis. Tibi ergo vnde innotuit, quod nul-
li fateris creditum creaturæ. Profecto vni-
genitus qui eſt in ſinu patris, ipſe enarra-
uit. Enarrauit, dixerim, non mihi miſe-
ro, & indigno, ſed plane Ioanni amico
ſponſi, cuius hæc verba ſunt, non ſolum
autem, ſed & Ioanni Euangeliſtæ, vtique
diſcipulo quem diligebat Ieſus. Placita
enim fuit Deo, & anima illius, digna proſ-
ſus nomine, & dote ſponſæ, digna ſponſi
amplexibus, digna denique, quæ recum-
beret ſuper pectus Domini. Hauſit Ioan- D
nes de ſinu vnigeniti, quod de paterno hau
ſerat ille. Nec ſolus ipſe tamen, ſed &
omnes quibus idem aiebat magni conſi-
lij Angelus. Vos dixi amicos, quia om- Ioan. 15.
nia quæcumque audiui à patre meo, nota b c
feci vobis. Hauſit & Paulus cuius Euange- Gal. 1. a
lium non eſt ab homine, neque ab homine
illud accepit, ſed per reuelationem Ieſu
Chriſti. Profecto hi omnes tam feliciter,

quam veraciter dicere poſſunt. Vnigenitus, qui erat in ſinu patris, ipſe enarrauit nobis. Et illa enarratio quid eis niſi oſculum fuit? Sed oſculum de oſculo, & non de ore.
Ioã.10.f Audi ſiquidem oſculum de ore: Ego, & pater vnum ſumus. Item: Ego in patre, & pater in me eſt. Oſculum eſt ore ad os ſumptum, ſed nemo appropiat. Oſculum plane dilectionis, & pacis, ſed dilectio illa ſupereminet omni ſciētiæ, & pax illa omnem ſenſum exſuperat. Verumtamen, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, Paulo reuelauit Deus per ſpiritum ſuum, hoc eſt per oſculum oris ſui. Igitur filium in patre, & patrem eſſe in filio oſculum de ore eſt. Quod autem legi-
1. Cor. 2. c tur: Non enim accepimus ſpiritum huius mundi, ſed ſpiritum qui ex Deo eſt, vt ſciamus quæ à Deo donata ſunt nobis: oſculum ſanè de oſculo eſt. Et vt apertius alterutrum diſtinguamus, qui plenitudinem capit, oſculum de ore ſumit: qui verò de plenitudine, oſculũ de oſculo recipit. Magnus quidem Paulus, ſed quantumlibet ſurſum porrigat os, etiámſi ſe vſque ad tertium cæ-
E lum extendat, circa os altiſſimi tamē neceſſe eſt vt remaneat, & modo ſuo contentus in ſe ſubſiſtat, & cum pertingere ad vultum gloriæ non valebit, condeſcendi ſibi, & ex al-
Phil.2.a to tranſmitti oſculum humiliter petat. Qui verò non rapinā arbitratus eſt eſſe ſe æqua-
Ioã.10.f lem Deo, ita vt audeat dicere: Ego & pater vnum ſumus: quia ex æquo coniungitur, ex æquo complectitur: non oſculum de loco inferiori mendicat, ſed pari celſitudine os ori coniungit, & ſingulari prærogatiua oſculum de ore ſumit. Chriſto igitur oſculum eſt plenitudo, Paulo participatio, vt cum ille de ore, iſte tantum de oſculo oſculatum ſe glorietur. Felix tamen oſculum per quod non ſolum agnoſcitur Deus, ſed & diligitur pater: qui nequaquam planè cognoſcitur, niſi cum perfectè diligitur. Quæ in vobis anima ſenſit aliquando in ſecreto conſcientiæ ſuæ ſpiritum filij clamantem, Abba pater: ipſa paterno ſe diligi præſumat affectu, quæ eodem ſe ſpiritu, quo, & filius, affectam ſentit. Confide quæcumque es illa, confide nihil hæſitans. In ſpiritu filij, filiam cognoſce te patris, ſponſam filij, & ſororem. Vtroque vocabulo eam quæ huiuſmodi eſt inuenies appellari. Ad manum eſt vnde id probem, non multum la-
Cãt.5.a borabo. Vox ſponſi eſt ad ipſam. Veni in hortum meum ſoror mea ſponſa. Soror ſiquidem eſt, quia ex vno patre: ſponſa, quia in vno ſpiritu. Nam ſi carnale matrimoniũ conſtituit duos in carne vna, cur non magis ſpiritualis copula duos cōiunget in vno ſpiritu? Denique qui adhæret Deo, vnus 1. Cor. 6 d
ſpiritus eſt. Sed audi etiam de patre, quam amanter, quamq. dignanter, etſi iam eam F
nominat, & nihilominus, tamquam nurum propriam ad filij blandos inuitet amplexus. Audi (inquit) filia, & vide, incli- Pſ. 44. e
na aurem tuam: & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui, & concupiſcet rex decorem tuum. Ecce à quo iſta flagitat oſculum. O ſancta anima reuerentiam habe, quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus, & fortaſſe non oſculandus, ſed adorandus cum Patre, & Spirituſancto in ſæcula ſæculorum. Amen.

De vberibus ſponſi, id eſt Chriſti, quorum vnum dicitur exſpectatio eius erga peccatorem, & alterum dicitur benigna ſuſceptio eius, quando peccator conuertitur ad pœnitentiam. Sermo IX.

Accedamus iam ad librum, verbiſq. ſponſæ rationem demus, & conſequentiam. Pendent enim, & prærupta nutant abſque principio. Ideoq. præmittendum cui competenter cohæreant. Ponamus proinde iſtos quos ſponſi ſodales diximus, viſitandi ſalutandiq. gratia, ſicut heri, & nudiuſtertius, acceſſiſſe nunc quoque ad ſpōſam, ipſamq ſubmurmurantem, & tædentem reperiſſe, mirari cauſſam, & quaſi alloqui in hunc modum. Quid noui accidit? Quid te cernimus ſolito triſtiorem? Quæ inopinati murmuris cauſſa? Certè cum auerſa, & alienata ires poſt amatores tuos, cum quibus male erat tibi, compulſa tandem reuerti ad virum tuum priorem, nonne vt ſaltem mereretis tangere pedes, multis precibus, & fletibus inſtitiſti? Recolo inquit. Quid? Obtento eo, ſimulq. accepta in oſculo pe- G
dum indulgentia de offenſis, numquid non rurſus facta impatiens, & tanta nequaquam dignatione contenta, ſed maioris familiaritatis cupida, ſecundam quoque gratiam eadem qua prius inſtantia poſtulaſti, & impetraſti, ita vt in oſculo manus adepta ſis virtutes non paucas & non paruas? Non diffiteor, ait, Et illi: Enimuero, num

num tu es quæ iurare,& obteſtari ſolebas ſi
vnquam ad oſculum manus peruenire da-
retur, ſufficere iam tibi, nil te de cetero pe-
tituram ? Ego . Quid igitur ? Forte horum
quæ acceperas quippiam ablatū cauſſaberis?
Nihil. An verò times repetitum iri quod ti-
bi de mala tua priſtina cōuerſatione indul-
tum præſumpſeras?Non.Age tamen dic vn
de queamus ſatisfacere tibi . Non quieſco
(ait) niſi oſculetur me oſculo oris ſui. Gra-
tias de oſculo pedum, gratias & de manus :
ſed ſi cura eſt illi vlla de me , oſculetur me
oſculo oris ſui. Non ſum ingrata, ſed amo .
Accepi fateor meritis potiora , ſed prorſus
inferiora votis.Deſiderio feror, nō ratione.
Ne quæſo cauſemini præſumptione vbi af-
fectio vrget . Pudor ſane reclamat, ſed ſu-
Pſ.98.d perat amor. Nec ignoro,quod honor regis
iudicium diligit, ſed præceps amor, nec iu-
dicium præſtolatur, nec conſilio tempera-
H tur, nec pudore frenatur, nec rationi ſub-
ijcitur. Rogo,ſupplico,flagito, oſculetur me
oſculo oris ſui . En gratia ipſius, multis iam
annis caſtè ſobrièq. viuere curo,lectioni in-
ſiſto , reſiſto vitijs, orationi incumbo fre-
quenter ,vigilo contra tentationes,recogi-
to annos meos in amaritudine animę meę,
ſine querela me arbitror quantum in me
eſt conuerſari inter fratres,ſuperioribus po
teſtatibus ſubdita ſum , egrediens & regre-
diens ad imperiū ſenioris,aliena non cupio,
mea potius & me pariter dedi, in ſudore
vultus mei comedo panem meum . Cete-
rum quod in his omnibus eſt , totum con-
ſtat de conſuetudine, de dulcedine nihil.
Oſee 10. Quid,niſi (iuxta Prophetam) vitula Effraim
e ſum , docta diligere trituram ? Denique in
Luc. 17. Euangelio qui hoc ſolum quod facere de-
c bet, facit, ſeruus inutilis reputatur . Man-
data forſan vtcumque adimpleo , ſed ani-
ma mea ſicut terra ſine aqua in illis. Vt igi-
tur holocauſtum meum pingue fiat , oſcu-
letur me, quæſo, oſculo oris ſui .

Plerique veſtrum mihi quoque (vt me-
mini) in priuatis confeſſionibus ſuis con-
queri ſolent ſuper huiuſcemodi arentis a-
nimi languore , atque hebetudine ſtolidæ
mentis, quod Dei ſcilicet alta atque ſubti-
lia penetrare nequeant , quod de ſuauitate
ſpiritus aut nil aut parum ſentiant . Quid
iſti niſi ad oſculum ſuſpirant?Suſpirant pla
nè, & inhiant ſpiritui ſapientiæ , & intelle-
ctus, intellectus vtique quo pertingant , ſa-
pientiæ qua guſtent quod intellectu appre-
henderint.Ego in hoc ipſo affectu ſanctum
puto oraſſe Prophetam cum diceret : Sicut Pſ.62.b
adipe,& pinguedine repleatur anima mea,
& labijs exſultationis laudabit os meum .
Oſculum omnino petebat,& illud oſculum
in cuius tactu perfuſis labijs pinguedine I
gratiæ ſpecialis ſequeretur , quod alibi idē
ipſe precatur:Repleatur os meum laude,vt Pſ.70.a
cantem gloriam tuam, tota die magnitudi-
nem tuam. Denique , eructauit vbi guſta-
uit : Quàm magna multitudo dulcedinis Pſ.30.c
tuæ Domine, quàm abſcondiſti timentibus
te . Satis hoc oſculum detinuit nos , & nec
dum me illud (vt verum fatear) dignè ſatis
expreſſiſſe confido . Sed tranſeamus ad reli-
qua : quia id melius impreſſum quàm ex-
preſſum innoteſcit .

Sequitur. Quia meliora ſunt vbera tua Cāt.1.d
vino, fragrantia vnguentis optimis. Et hæc
verba cuius ſint,auctor non loquitur,relin-
quens nobis liberè commentari cui potiſſi-
mum perſonæ conueniant. Mihi verò non
deeſt vnde illa congruēter aſſignē ſiue ſpō-
ſæ, ſiue ſponſo, ſiue etiā ſpōſi ſodalibus . Et
primū ſponſæ qualiter cōgruant,indicabo .
Interim confabulantibus illa pariter atque
illis, acceſſit ipſe de quo ſermo erat . Vtique
libens appropiat de ſe loquentibus . Sic ſo-
let. Sic euntibus in Emaus,& conferentibus Matth.
inter ſe, iucundum ſe facundumq. exhibuit 18.c
comitem. Nempe hoc eſt quod in Euange-
lio pollicetur : Vbi duo vel tres congregati
fuerint in nomine meo,ego ſū in medio eo
rū.Et per Prophetā:Antequā(ait) Clament Iſai.65.
ego audiā, adhuc loquentibus illis dicā , ec- d
ce adſum.Ita ergo nūc nō vocatus affuit,de-
lectatus verbis præuenit preces.Arbitror ꝙ
interdū nec verba exſpectat,ſed ſolis cogita
tionibus aduocetur. Denique ait homo qui
inuentus eſt ſecūdum cor Dei: Deſiderium Pſal.9.g
pauperum exaudiuit Dñs, præparationem K
cordis eorum audiuit auris tua . Attēdite,&
vos vobis in omni loco , ſcientes quoniam
omnia veſtra norit, ſcrutans corda , & re-
nes Deus, qui finxit ſigillatim corda veſtra
& intelligit omnia opera veſtra .Sponſa er-
go ſponſum adeſſe præſentiens ſubſiſtit,pu
det enim præſumptionis in qua ſe deprehē
ſam intelligit : Nam verecundius id moli-
ri per internuncios exiſtimarat,moxq. con-
uerſa ad ipſum, temeritatem prout valet
excuſare conatur : quia meliora ſunt , in-
quiens,vbera tua vino, fragrantia vnguen-
tis optimis . Ac ſi dicat : Si altum ſapere
videor,

videor, tu feciſti o ſponſe, qui in dulcedine vberum tuorum tãta me dignatione lactaſti, quatenus omni metu tui, caritate, non mea temeritate, depulſo, audeam plus forte quàm expediat. Audeo ſanè pietatis memor, immemor maieſtatis. Hæc pro verborum conſequentia dicta ſint. Nunc qualis ſit iſta vberum ſponſi commendatio, videamus. Duo ſponſi vbera, duo in ipſo ſunt ingenitæ manſuetudinis argumenta, quod patienter exſpectat delinquentem, & clementer recipit pęnitentē. Gemina, inquā dulcedo ſuauitatis exuberat in pectore Dñi Ieſu, longanimitas videlicet in exſpectando, & in donādo facilitas. Et audi quia nō ſit hoc inuentum meum. Legis profectò de longanimitate: An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? Idem An ignoras quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Ad hoc ſiquidem diu ſuſpendit ſententiam vltionis à contemnente, vt quandoque exhibeat gratiam remiſſionis in pœnitente. Non enim vult mortem peccatoris, ſed vt cõuertatur, & viuat. Ponamus exempla, & de altero vbere, quod dictum eſt remittendi facilitas. Legis & de ipſa. Quacumque hora ingemuerit peccator, peccatum ſuum remittetur ei. Legis: Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas, & reuertatur ad Dominū & miſerebitur eius: & Deum noſtrum: quoniam multus eſt ad ignoſcendum. Pulchrè Dauid paucis comprehēdit vtrumque dicens: Longanimis, & multum miſericors. Huius ergo geminę bonitatis experimento in eam ſe fiducia excreuiſſe fatetur ſponſa, vt auderet petere oſculum: quid mirum (dicens) ſi ſic præſumo de te o ſponſe, quæ de tuis vberibus tantam ſum experta abūdantiam ſuauitatis? Ergo ad audendum me prouocat dulcedo vberum tuorū, non meorum confidentia meritorum. Quod autem dicit: Meliora ſunt vbera tua vino, hoc eſt: Pinguedo gratiæ quæ de tuis vberibus fluit, efficacior mihi eſt ad ſpiritualem profectū, quam mordax increpatio prælatorum. Nec ſolum meliora vino, ſed & fragrantia vnguentis optimis: quia non modo internæ dulcedinis lacte præſentes alis, ſed bonæ quoque opinionis grato odore reſpergis abſentes, bonum habens teſtimonium & ab his qui intus, & ab his qui foris ſunt. Habes, inquam lac intus, & foris vnguenta: quoniam quidem non eſſent quos lacte reficeres, ſi non prius odore atraheres. Sane de his vnguētis ſi quid dignum conſideratione contineant, videbitur poſthæc, cū eo ventum fuerit. vbi dicit in conſequentibus: In odore vnguentorum tuorum curremus. Nunc iuxta promiſſum noſtrum hæc ipſa verba quæ ſponſæ data ſunt, an & ſponſo congruant videamus. Sponſa loquente de ſponſo, repente (vt dixeram) adeſt ille, annuit voto, dat oſculum, impletq. in ea ſermonem qui ſcriptus eſt. Deſiderium cordis eius tribuiſti ei, & voluntate labiorum eius non fraudaſti eum. Quod & probat ex eius vberum repletione. Tantæ nempe efficaciæ oſculum ſanctum eſt, vt ex ipſo mox cum acceperit illud ſponſa, concipiat tumeſcentibus nimirum vberibus, & lacte quaſi pingueſcentibus in teſtimoniū. Quibus ſtudiū eſt orare frequenter, experti ſunt ꝙ dico. Sæpe corde tepido, & arido accedimus ad altare, orationi incūbimus, perſiſtentibus aūt repēte infunditur gratia, pingueſcit pectus, replet viſcera inundatio pietatis, & ſi ſit qui premat, lac conceptæ dulcedinis vbertim fundere non tardabunt. Dicat ergo. Habes ſponſa quod petiiſti, & hoc tibi ſignū, quia meliora facta ſunt vbera tua vino. Hinc te ſcilicet noueris oſculum accepiſſe, quod te concepiſſe ſentis. Vnde, & vbera tibi intumuerunt, facta in vbertate lactis meliora vino ſciētiæ ſæcularis, quod quidem inebriat, ſed curioſitate, non caritate: implens, non nutriens: inflans, non ædificans: ingurgitās, non confortans. Sed debemus, & ſodalibus iſta depromere: Iniuſtè, inquiunt, murmuras aduerſus ſponſum: quia id plus valet quod ille iam dedit, quam quod tu petis. Quod enim poſtulas, te quidem delectat: ſed vbera quibus paruulos alis, quos & paris, meliora, hoc eſt neceſſariora ſunt vino contemplationis. Aliud ſiquidem eſt quod vnius lætificat cor hominis, & aliud quod lætificat multos. Nā etſi Rachel formoſior, ſed Lia fecundior eſt. Noli ergo nimis inſiſtere oſculis contemplationis, quia meliora ſunt vbera prædicationis. Occurrit, & alius ſenſus, quem quidem non propoſueram, ſed minimè præteribo. Vt quid enim verba hæc non magis cõuenire eccleſiis dicamus; quibus præeſt in ſolicitudine tamquā paruulis mater aut nutrix? Nec enim æquanimiter ferūt iuuēculæ, & teneræ adhuc animæ, illū vacare quieti, cuius plenius erudiri doctrina, & exēplis informari deſiderāt. An non

Margin notes (left): Rom. 2. a — Ibidem. — L — Ezech. 18. g — Ibidem. — Iſai. 55. b — Pſ. 102. b — M
Margin notes (right): Cāt. 1. a — Pſ. 20. a — A

non denique talium in ſubſequenti compeſcitur inquietudo, vbi ſub graui cõteſtatione prohibetur ſuſcitare dilectam quouſque ipſe velit? Hæ itaque ſentientes oſculis inhiare Sponſam, ſecretum quærere ſibi, fugitare publicum, declinare turbas, & curæ ipſarum propriam præferre quietem noli (inquiunt) noli: quia maior in vberibus quam in amplexibus fructus exiſtit. Per ea ſiquidem nos vendicas à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animã, eripis mundo, & acquiris Deo. Hoc ergo eſt quod aiũt, quia meliora ſunt vbera tua vino.

Cãt. 2. b

B Carnis, inquiunt, voluptatem qua paulo ante tamquam vino ebriæ tenebamur, vincunt hæ quas tua nobis vbera ſtillant delitiæ ſpirituales. Et pulchrè vino comparant carnalem affectum. Vt enim vua ſemel expreſſa non habet iam quod denuo fundat, ſed perpetua ariditate damnatur, ſic caro in preſſura mortis ab omni prorſus ſua delectatione ſiccatur, nec vltra reuireſcit ad libidines. Vnde Propheta: Omnis caro fenum, & omnis gloria eius tamquam flos feni. Exſiccatum eſt fenum, & cecidit flos. Et Apoſtolus: Qui ſeminat in carne, de carne & metet corruptionem. Et rurſum: Eſca ventri, & venter eſcis, Deus autem & hunc & has deſtruet. Vide autem ne non carni tantum, ſed & mundo forte competat iſta proportio. Siquidem & ipſe tranſit & concupiſcẽtia eius. Et cum omnia quæ in mundo ſunt finem habeãt, finis eorum non erit finis. Verum vbera non ſic. Hæc enim cum exhauſta fuerint, rurſum de fonte materni pectoris ſumunt quod propinent ſugentibus. Merito proinde meliora carnis ſæculive amore aſſeruntur vbera Sponſæ, quæ nullo vmquam lactentium numero areſiunt, ſed ſemper abundant de viſceribus caritatis vt iterum fluant. Flumina ſiquidem fluunt de ventre eius, fitq. in ea fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Cumulatur deinde laus vberum, fragrantia vnguentorum, quod non ſolum verborum ſapore paſcant, ſed & factorum opinione redoleant. Iam quæ ſint vbera, quæ tumida lacte,

Iſ. 40. b

Gal. 6. d

. Cor. .c

Ioan. 7. f

C qualibus delibuta vnguentis, ſub alio ſermonis principio Chriſto adiuuante monſtrabimus, Qui cum Patre & ſpirituſancto viuit & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

De tribus vnguentis ſpiritualibus, ſcilicet deuotionis, contritionis, & pietatis, Sermo X

NOn ſum ego adeo profundi ſenſus neque adeo perſpicacis ingenij, vt noui quippiam ex me adinuenire poſſit: ſed eſt fons magnus & indeficiens os Pauli, quod patet ad nos. De ipſo haurio mihi etiam nunc in oſtenſione vberum Sponſæ, ſicut & frequenter ſoleo. Gaudere, inquit, cum gaudentibus, flere cum flentibus. Materni breuiter exprimuntur affectus: quia nec dolere paruuli, nec valere queunt abſque illa quæ genuit. Vtrobique neceſſe eſt ſuis eam conformari viſceribus. Igitur iuxta Pauli ſententiam, duas illas affectiones duobus Sponſæ vberibus aſſignabo, compaſſionem vni, & congratulationem alteri. Alioquin paruula eſt, & nondum nubilis, ſi nondum vbera miſit, ſi ſe videlicet neque ad congaudendum ſentiat promptam, neque pronam ad condolendum. Talis ſi forte ad regimen animarum, ſeu ad officium prædicationis aſſumitur, alijs quidem non prodeſt, ſibi verò obeſt plurimum. Porro ſeſe ingerere, quantæ impudentiæ eſt? Sed redeamus ad vbera Sponſæ, ac pro diuerſitate vberum diuerſas & lactis ſpecies proponamus. Nam congratulatio quidem exhortationis, compaſſio verò conſolationis lac fundit. Porrò vtramque ſpeciem vbertim cælitus irrorari pio pectori ſuo ſpiritualis mater toties ſentit, quoties oſculum ſumit. Videas eam mox plenis vberibus paruulis incubare lactandis, & ex vno quidem conſolatoria, ex altero vero exhortatoria vberius miniſtrare, prout ſingulis conuenire videbit. Verbi cauſſa: Si quem fortè ex his quos genuit in Euangelio, deprehenderit forti aliqua tentatione concuſſum, & inde turbatum ac triſtem puſillanimemq. factum non poſſe iam ferre vim tentationis, quomodo condolet, quomodo mulcet, quomodo plangit, quomodo conſolatur, quot argumenta pietatis mox repetit, quibus erigat deſolatum. Econtra ſi promptum, ſi alacrem, ſi bene proficientem cognouerit, exſultat, aggreditur ſalutaribus monitis, accendit amplius, inſtruit de quibus poteſt, vt perſeueret, vtq. in melius ſemper proficiat exhortatur. Omnibus ſe conformat, omnium in ſe transfert affectus, matrem ſe

Rom. 12. c

D

denique

denique probat non minus deficientium quam proficientium. Quanti hodie ſecus affectos ſe oſtendunt, de his dico qui animas regere ſuſceperunt. Quod enim ſine miſerabili gemitu dicendum non eſt: Chriſti opprobria, ſputa, flagella, clauos, lanceā, crucem, & mortem, hæc omnia in fornace auaritiæ conflant & profligant in acquiſitionem turpis quæſtus & pretium vniuerſitatis ſuis marſupijs includere feſtinant: hoc ſolo ſanè à Iuda Scariotis differentes, quod ille horum omne emolumentum denariorum numero compenſauit: iſti voraciori ingluuie lucrorum infinitas exigunt pecunias. His inſatiabili deſiderio inhiant,
E pro his ne amittant, timent: & cum amittunt dolent, harum in amore quieſcunt quantum dumtaxat liberum eis eſt à ſeruandi vel augmentandi cura. Animarum nec reputatur caſus, nec ſalus. Non ſunt profecto matres, qui cum ſint de crucifixi patrimonio nimium incraſſati, impinguati, dilatati, non compatiuntur ſuper contritione Ioſeph. Quæ mater eſt, non diſſimulat: habet vbera, & non vacua. Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus monet, nec ceſſat exprimere de vbere quidem congratulationis lac exhortationis, de vbere verò compaſſionis lac conſolationis. Et de ſponſæ vberibus & vberum lacte iſta ſufficiant.

Iam qualibus etiam vnguentis eadem vbera redoleant, indicabo, ſi tñ veſtris orationibus iuuer, vt quod inde mihi ſentire datum eſt, detur & eloqui dignè ad audientiū vtilitatē. Alia Sponſi, atque alia Sponſæ vnguenta ſunt, quemadmodum & ſua cuique vbera. Sed de Sponſi quo in loco tractandum ſit, ſuperius præfixum eſt. Nunc Spōſæ vnguentis intendamus, idq. attentius, tamquam his quæ Scriptura non mediocriter commendauit, ita vt ea pronunciauerit nō ſimpliciter bona, ſed optima. Et pono diuerſas ſpecies vnguentorum, quo ex pluribus ea quæ potiſſimum Sponſæ vberibus congruant, eligamus. Eſt vnguentum contritionis, & eſt vnguentum deuotionis: eſt vnguētum pietatis. Primū pungitiuū dolorem faciens. Secundum temperatiuū, dolorem leniens. Tertiū ſanatiuum, ēt morbum
F expellens. Nūc de ſingulis latius diſſeramus: Eſt ergo vnguentum quod ſibi conficit aīa multis irretita criminibus, ſi cum incipit cōgitare vias ſuas, colligat, cōgerat, conteratq. in mortariolo conſcientiæ multas ac varias ſpecies peccatorum ſuorum, & intra æſtuātis pectoris ollam ſimul omnia coquat igne quodam pœnitentiæ & doloris, vt poſſit dicere cum Propheta: Concaluit cor meū intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Ecce hoc eſt vnum vnguentum quo aīa peccatrix ſuæ conuerſionis primordia condire debet, plagiſq. ſuis recentibus adhibere. Primum namque ſacrificium Deo ſpiritus contribulatus. Quā diu ergo non habet tamquam pauper & inops vnde ſibi melius ac pretioſius componat vnguentū, non negligat parare interim iſtud, licet de vilibus ſpeciebus, quia cor contritum & humiliatū Deus non deſpiciet. Tanto autem minus vile Diuinis apparebit conſpectibus, quanto plus ſibi illa vilueritin recordatione peccatorum ſuorum: Tamen ſi illo viſibili quo viſibiliter vncti à peccatrice corporei pedes Dei referuntur in Euangelio, inuiſibile hoc & ſpirituale fuiſſe dicimus figuratum: non omnino vile reputare poterimus. Quid em̄ de illo legitur? Et domus, inquit, impleta eſt ex odore vnguenti. Peccatricis manibus diſtillabatur, & extremis membris corporis, id eſt pedibus fundebatur: tamen non vſque adeo contemptibile aut vile fuit, quin totam domum vis aromatum & ſuauitas repleret odoris. Quod ſi attendamus quanta in vnius peccatoris conuerſione fragrantia reſpergatur Eccleſia, & quantis fiat odor vitæ ad vitam, quiuis pœnitens ſi publicè perfecteq. pœniteat, profecto & de hoc æquè
G indubitanter pronunciabimus, quia domus impleta eſt ex odore vnguenti. Denique & ſupernas beatorum manſiones attingit pęnitentiæ odor, ita vt (teſte ipſa veritate) magnum gaudium ſit inter Angelos Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Gaudete pœnitentes, puſillanimes confortamini, vobis dico quos nuper conuerſos de ſæculo, & à vijs veſtris prauis recedentes excipit mox amaritudo & confuſio animi pęnitentis, ac velut recentium adhuc vulnerum dolor nimius excruciat & perturbat. Securè manus veſtræ diſtillent myrrhæ amaritudinem in ſalubrem hanc vnctionem: quia cor contritum & humiliatū Deus non deſpiciet. Non eſt omninò ſpernenda nec vilis æſtimanda huiuſcemodi vnctio, cuius odor non ſolum homines prouocat ad correctionem, ſed & Angelos ad exſultationem inuitat. Sed eſt vnguentum tanto

Pſ. 38. a
Pſ. 50. d
Ibidem.
Matth. 26. a
Ioā. 12. a
Luc. 15. d
Pſ. 50. a

tanto iſto profecto pretioſius, quãto de melioribus compoſitum ſpeciebus. Huius ſiquidem ſpecies ne longe quærantur, penes nos & abſque difficultate reperimus, & de noſtris hortulis taliũ perfacile copiam tollimus quotieſcumque neceſſitas poſcit. Quis enim non ſatis de proprio cum vult ad manum habet iniquitates & peccata, ſi nõ diſſimulat? Hæ autem ſunt (ſicut recognoſcitis) ſpecies vnguenti primi quod iam deſcripſimus. At verò ſecundi huius aromata, terra noſtra nequaquã profert, ſed procul
H & de vltimis finibus ea nobis conquirimus.
Iac.1.c Nempe omne datũ optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcẽdens à Patre luminum. Fit enim vnguentum iſtud de diuinis collatis humano generi beneficijs. Felix qui ipſa ſibi ſtudioſè colligere, & ante mẽtis ſuæ oculos digna cum gratiarum actione reducere curat. Profecto cum fuerint in vaſculo pectoris piſtillo crebræ meditationis contuſa atque contrita, deindeq. igne ſancti deſiderij ſimul decocta omnia, & demum impinguata oleo lætitiæ: erit vnctio longe pretioſior, excellentiorq. priore. Sufficit ad probandum eius
Pſ.49.d teſtimonium, qui ait: Sacrificium laudis honorificabit me. Nec dubium quin excitet ad laudandum beneficiorum recordatio. Porro cum Scriptura hoc ſolum teſtetur de illo alio quia nequaquam deſpicitur, liquet amplius eſſe commendatum quod & honorificat. Denique illud pedibus apponitur, hoc capiti. Si enim in Chriſto caput ad Diuinitatem referendum eſt, dicente Paulo: Caput
1.Cor. 11.a Chriſti Deus, proculdubio caput vngit qui gratias agit, quoniam Deum tangit, non hominem. Non quia non ſit homo qui Deus eſt, ſiquidem Deus & homo vnus eſt Chriſtus: ſed quia omne bonum à Deo, non ab homine eſt, etiam ipſum quod per hoĩnem
2.Cor. 3.d miniſtratur. Profecto enim ſpiritus eſt qui viuificat, caro non prodeſt quidquam. Pro-
Ier.17.a pterea & maledictus qui ſpem ſuam ponit in homine: quoniam etſi ſpes noſtra tota merito pendet ex homine Deo, non tamen
I quia homo, ſed quia Deus eſt. Itaque illud pedibus, hoc capiti exhibetur: quoniam & humiliatio contriti cordis humilitati congruit carni, & maieſtatẽ decet glorificatio. En quale vnguentum propoſui vobis, quo ſe nimirum tangi caput illud tremendum principatibus non ducit indignum, imò &
Pſ.64.d honoris inſigne iudicat, dicens: Sacrificium laudis honorificabit me. Quamobrem non eſt pauperis & inopis ſeu puſilli cordis animæ conficere iſtiuſmodi vnctionem, nempe cuius aromata & ſpecies ſola conſcientia poſſidet, quæ tamen de libertate ſpiritus & cordis puritate deſcendit. Quæ.n. puſillanimis eſt & modicæ fidei mens, rei ſuæ familiaris tenuitate conſtringitur, nec valet præ inopia ociari ad vacandũ Diuinis laudibus, ſeu his quæ laudes pariunt intuendis beneficijs. Et ſi quando certè conatur aſſurgere, confeſtim domeſticarum neceſſitatum curis vrgentibus reuocatur ad ſua, & in ſpe cõprimi propria egeſtate compellitur. Quod ſi huius miſeriæ quæritur à me cauſſa, dicam quod ipſi in vobis (niſi fallor) aut eſſe aut fuiſſe recognoſcetis. Duabus de cauſis videtur mihi huiuſcemodi animi ægritudo & diffidentia ſolere contingere, aut de nouitate videlicet conuerſionis, aut certè de conuerſationis tepore, etiam ſi in conuerſione longum tempus habuerit. Vtrumque profecto humiliat & deijcit conſcientiam, & inquietam facit, dum ſiue pro tempore, ſiue pro tẽpore antiquas animi paſſiones necdũ in ſe emortuas ſentit; & neceſſe proinde habens reſecandis intendere de cordis hortulo ſpinis iniquitatum, & vrticis cupiditatum, longius à ſemetipſa euagari non ſinitur. Quid enim? Qui laborat in gemitu ſuo, poterit ne ſimul & in Dei laudibus exſultare? K
Quonã modo in ore gementis & plangentis ſonabit pariter illud Iſaiæ, gratiarum ſci- *Iſ.51.A*
licet actio, & vox laudis? Nam ſicut à Sapien- *Ecc.22.c*
te accepimus: Muſica in luctu, importuna narratio eſt. Denique gratiarum actio beneficium ſequitur, nõ præcedit. Quæ autem adhuc in triſtitia eſt anima, beneficio non gaudet, ſed indiget. Habet ergo vnde preces offerat, non autem vnde referat grates. Quomodo enim recolet beneficium quod non accepit? Merito proinde dixi non eſſe animę pauperis conficere hoc vnguentum, quod de recolendis Diuinis beneficijs componi debet: quoniam non poteſt videre lucem, donec tenebras intuetur. Nempe in amaritudine eſt, occupatq. memoriam triſtis recordatio peccatorum, nec libet lætum quippiam ſimul admittere. Idcirco talibus denunciat ſpiritus propheticus dicens: Va-
num eſt vobis ante lucem ſurgere. Quod *Pſ.126.c*
eſt: Fruſtra ſurgitis ad intuenda beneficia quæ delectant, niſi prius recepto lumine conſolationis de reatibus qui contur-

conturbant. Non eſt ergo pauperum hoc vnguentum. Sed videte quinam de eius copia non immerito glorientur. Ibant gaudentes Apoſtoli à conſpectu Concilij, quoniã digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Multum ſibi profecto inſtillauerant de pinguedine ſpiritus, quorũ lenitas non dico verbis, ſed nec verberibus ceſſit. Erant enim diuites in caritate, quę nullis exhauritur exſpenſis; & de ipſa facilè holocauſta medullata offerre ſufficiebant. Fundebant paſſim ſudantia pectora liquorē ſanctum, quo imbuta plenius erant quando loquebãtur varijs linguis magnalia Dei, prout Spiritusſanctus dabat eloqui illis. Nec dubiũ quin & illi abundarent eiſdem vnguentis, quibus Apoſtolus teſtimonium perhibebat, dicens: Gratias ago Deo meo ſemper pro vobis, in gratia Dei quæ data eſt vobis in Chriſto Ieſu: quia in omnibus diuites facti eſtis in illo, in omni verbo & in omni ſcientia, ſicut teſtimonium Chriſti confirmatum eſt in vobis, ita vt nihil vobis deſit in vlla gratia. Vtinam & pro vobis ego has ipſas gratias referre poſſim, vt videã vos diuites in virtutibus, alacres in laudibus Dei, ſpirituali hac pinguedine abundantius redundantes in Chriſto Ieſu Domino noſtro.

Act.5.d · L · *Act.2.b* · *1.Cor.1.a*

De duobus, hoc eſt fructu & modo pertinētib. ad opus humanæ redemptionis. Sermo XI.

Dixi in fine ſermonis, nec me iterare piget, quod cupiam vos omnes fieri ſacræ vnctionis participes, illius videlicet in qua Dei beneficia cum lætitia & gratiarum actione recolit ſancta deuotio. Hoc.n. bonum eſt, tum propter releuandos vitæ præſentis labores, qui vtique tolerabiliores nobis fiunt exſultãtibus in laude Dei: tum quia nihil ita propriè quemdam terris repræſentat cæleſtis habitationis ſtatũ, ſicut alacritas laudantium Deũ: ſcriptura dicente: Beati qui habitant in domo tua Dñe, in ſæcula ſæculorũ laudabunt te. De hoc præcipue vnguento puto dixiſſe Prophetam: Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum, ſicut vnguentum in capite. Neque enim priori videtur congruere poſſe. Illud enim etſi bonum ſit, non eſt tamen iucundum: quia recordatio peccatorũ amaritudinem facit, non iucunditatem. Sed nec qui illud faciunt, in vnum habitant, cum quiſque peccata propria lugeat atque deploret. Qui verò in gratiarum actione verſantur, Deum ſolum intuentur & cogitãt, ac per hoc ipſi verè habitant in vnum. Bonum eſt aũt quod faciũt; quia ſeruant ei iuſtiſſimè gloriam cuius eſt: & nihilominus iucundum, quia delectat. Quamobrem ſuadeo vobis amicis meis reflectere interdum pedē è moleſta & anxia recordatione viarum vrarum, & euadere in itinera planiora ſerenioris memoriæ beneficiorum Dei: vt qui in vobis confundimini, ipſius intuitu reſpiretis. Volo vos experiri illud quod ſanctus Propheta conſulit dicens: Delectare in Dño, & dabit tibi petitiones cordis tui. Et quidē neceſſarius dolor pro peccatis, ſed ſi nõ ſit continuus, ſane interpoletur lętiori recordatione Diuinæ benignitatis, ne fortè præ triſtitia induretur cor, & deſperatione plus pereat: Miſceamus abſinthio mel, vt ſalubris amaritudo ſalutem dare tunc poſſit, cũ immixtio tēperata dulcore, bibi poterit. Audi denique Deum qũo ipſe cõtriti cordis tēperat amaritudinē, qũo puſillanimem à deſperationis barathro reuocat, qũo blandæ & fidelis promiſſionis melle mœrentē conſolatur, erigit diffidentē. Ait per Prophetã: Ego infrenabo os tuũ laude mea ne intereas, hoc eſt: Ne interitu facinorũ tuorum nimiã incurras triſtitiam, atque inſtar effrenis equi deſperatus in præceps ruas, & pereas. Freno te (inquit) inhibeo indulgentiæ meę, & meis laudibus erigam, reſpirabiſq; in bonis meis, qui de tuis confunderis malis, dum me ſanè benigniorē quam te culpabiliorē inuenies. Hoc freno ſi infrenatus fuiſſet Cain, nequaquã deſperando dixiſſet: Maior eſt iniquitas mea, quam vt veniã merear: Abſit, abſit Maior.n. eſt eius pietas, quam quęuis iniquitas. Ideo iuſtus non continuè, ſed tantũ in principio ſermonis accuſator eſt ſui. Porro aũt in Dei laudes extrema ſermonis claudere conſueuit. Videte denique iuſtũ hoc ordine procedentē. Cogitaui, ait, vias meas, & conuerti pedes meos in teſtimonia tua, vt videlicet qui contritionem & infelicitatē in vijs proprijs perpeſſus fuerat, in via teſtimoniorũ Dei delectaretur, ſicut in oĩbus diuitijs. Et vos igitur exēplo iuſti ſi de vobis in humilitate ſentitis, ſentite & de Dño in bonitate. Sic.n. legitis apud Sapiētem: Sentite de Dño in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illum. Hoc aũt facile menti perſuadet Diuinæ munificentiæ frequens, imo continua recordatio. Alioquin qũo implebitur Apoſtolicum illud: In omnibus gratias agentes, ſi ea

M · *Pſ.83.a* · *Pſ.132.a* · *Pſ.36.a* · A · *Iſ.48.b* · *Gen.4.b* · *Prou.18.a* · *Pſ.118* · *Sap.1.a*

ſi ea pro quibus gratiæ debētur, à corde re-
B ceſſerunt? Nolo vos Iudaico notari oppro-
brio, de quibus Scriptura teſtatur quod nō
.77.b fuerint memores benefactorū eius,& mira
biliū eius quæ oſtendit eis. Verū qm̄ bona q̄
largiri mortalibus non ceſſat miſericors, mi
ſerator Dn̄s recolere,& recolligere omnia,
. 105. omni homini impoſſibile eſt (quis enim lo-
quetur potētias Domini, auditas faciet om-
nes laudes eius) id ſaltem quod præcipuum
eſt, & maximū, opus videlicet noſtræ redē-
ptionis à memoria redemptorum aliquate
nus non recedat. In quo opere duo potiſ-
ſimum quæ nunc occurrunt, veſtris ſtudijs
intimare curabo. Et hoc quampaucis ad
compendiū potero, memor illius ſententiæ:
.ou. 9. Da occaſionem ſapienti, & ſapientior erit.
Duo ergo illa ſunt, modus, & fructus. Et
modus quidē Dei exinanitio eſt, fructus ve-
ro noſtri de illo repletio. Hoc meditari, ſan-
ctæ ſpei ſeminariū eſt, illud ſummi amoris
incentiuum. Vtrumque profectibus noſtris
neceſſariū, ne aut ſpes mercenaria ſit ſi amo-
re nō comitetur: aut amor tepeſcat, ſi infru-
ctuoſus putetur. Porro fructū talem exſpe-
.uc.6.e ctamus noſtri amoris, qualē ipſe quē ama-
mus promiſit, menſurā, (inquiens) plenam,
& cōfertam, & coagitatā, & ſupereffluentē
dabunt in ſinum veſtrum. Menſura iſta (vt
audio) erit ſine menſura. Sed velim ſcire
cuius rei futura ſit illa menſura, vel potius
ai.64. illa immenſitas quæ repromittitur, Oculus
C non vidit Deus abſque te, quæ præparaſti
diligentibus te. Dic nobis tu qui præparas,
quid præparas? Credimus, confidimus, reue-
.ſ.64.a ra ſic promittis, replebimur ī bonis domus
tuæ. Sed quibus, quæſo, bonis vel qualibus?
Forte frumento, vino, oleo, auro, atque ar-
gento, lapidibusve pretioſis? Sed hæc noui-
mus & vidimus,& videm⁹,& faſtidimus. Id
quærimus quod oculus non vidit, nec auris
audiuit, nec in cor hominis aſcendit. Hoc
placet, hoc ſapit, hoc delectat inquirere,
oan.6.e quodcumque eſt illud. Erunt, inquit, omnes
docibiles Dei, & ipſe erit omnia in omni-
bus. Vt audio plenitudo quam exſpectamus
à Deo, non erit niſi de Deo. Quis verò com-
prehēdat quam magna multitudo dulcedi-
nis in breui iſto ſermone comprehenſa ſit:
Erit Deus omnia in omnib⁹? Vt de corpore
taceam, in anima tria intueor: rationem, vo
luntatem, memoriam; & hæc tria ipſam ani
mam eſſe. Quantum cuique horum in præ-
ſenti ſæculo deſit de integritate ſua & per-
fectione, ſentit omnis qui ambulat in ſpiri-
tu. Quare hoc, niſi quia Deus nondū eſt oīa
in oībus? Hinc eſt qđ & ratio ſæpiſſimè in
iudicijs fallitur, & volūtas quadruplici per-
turbatione iactatur, & memoria multiplici
obliuione confunditur. Triplici huic vani-
tati nobilis creatura ſubiecta eſt nō volens,
in ſpe tamen. Nam qui replet in bonis deſi-
derium animæ, ipſe rationi futurus eſt ple-
nitudo lucis, ipſe volūtati multitudo pacis,
ipſe memoriæ cōtinuatio æternitatis. O ve-
ritas, caritas, æternitas. O beata, & beatificās
trinitas, ad te mea miſera trinitas miſerabi-
liter ſuſpirat, quoniam à te infeliciter exſu-
lat. Diſcedens à te quantis ſe intricauit er-
rorib. doloribus, timoribus. Heu me qualē D
pro te cōmutauimus trinitatem? Cor meū Pſ.37.b
conturbatū eſt,& inde dolor: dereliquit me
virtus mea,& inde pauor: & lumen oculorū
meorū non eſt mecum,& inde error. En q̄
diſſimilem trinitatem ò animæ meæ trini-
tas exſulans offendiſti. Verumtamen quare Pſ.41.b
triſtis es anima mea,& quare cōturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor il
li: cum error videlicet à ratione, à voluntate
dolor, atque à memoria timor omnis receſ-
ſerit,& ſucceſſerit illa quam ſperamus mira
ſerenitas, plena ſuauitas, æterna ſecuritas.
Primum illud faciet veritas Deus, ſecūdum
caritas Deus, tertiū ſumma poteſtas Deus,
vt ſit Deus omnia in omnibus, ratione reci-
piente lucem inexſtinguibilem, voluntate
pacem imperturbabilem, conſequente me-
moria fonti indeficienti æternaliter inhæ-
rente: Videritis vos rectè ne primum illud
Filio, Spirituiſancto ſequens, Patri vltimum
aſſignetis, ſic tamen, vt nihil horū vel Patri
vel Filio, vel Spirituiſancto ſubtrahatis, ne
cui fortè perſonarū aut plenitudinem mi-
nuat diſtinctio, aut proprietatē tollat per- E
fectio. Simul & hoc aduertite, qđ ſimile fi-
lij huius ſæculi experiantur de carnis illece-
bris, de mundi ſpectaculis,& de pōpis Sata-
næ, cū tamen hoc totū ſit vnde vita præſens
eludit miſeros amatores ſuos, dicēte Ioāne: 1.Ioā.2.
Quidquid in mūdo eſt, concupiſcentia car- c
nis eſt, & concupiſcentia oculorū, & ambi-
tio ſæculi. Hæc de redemptionis fructu. In
modo quoque quē (ſi recolitis) Dei eſſe exi-
nanitionē diffiniuimus, tria item præcipuè
vobis intuenda commendo. Non enim ſim
plex aut modica illa exinanitio fuit, ſed ſe- Phil.2.a
metipſū exinaniuit vſque ad carnē, ad mor-
tē, ad crucem. Quis dignè pēſet quantę fue-
rit hu-

rit humilitatis, manſuetudinis, dignationis, Dominum maieſtatis carne indui, multari morte, turpari cruce? Sed dicet aliquis: Non valuit opus ſuum reparare creator abſque iſta difficultate? Valuit, ſed maluit cum iniuria ſui, ne peſſimum atque odioſiſſimum vitium ingratitudinis occaſionem vltra reperiret in homine. Sanè multum fatigationis aſſumpſit, quo multæ dilectionis hominem debitorē teneret, commoneretq. gratiarum actionis difficultas redemptionis; quem minus eſſe deuotum fecerat conditionis facilitas. Quid enim dicebat homo creatus, & ingratus? Gratis quidem cōditus ſum, ſed nullo auctoris grauamine vel labore. Siquidem dixit, & factus ſum, quemadmodū, & vniuerſa. Quid magnum eſt quālibet magna in verbi facilitate donaueris? Sic beneficium creationis attenuans humana impietas, ingratitudinis materiam inde ſumebat vnde amoris cauſsā habere debuerat, idq. ad excuſandas excuſationes in peccatis. Sed obſtructum eſt os loquētium iniqua. Luce clarius patet quantum modo pro te ò homo diſpendiū fecit: de Domino ſeruus, de diuite pauper, caro de Verbo, & de Dei filio, hominis filius fieri non deſpexit. Memento iam te etſi de nihilo factū, non tamen de nihilo redemptū. Sex diebus condidit omnia, & te inter omnia. At verò per totos triginta annos operatus eſt ſalutē tuā in medio terræ. O quantum laborauit ſuſtinens. Carnis neceſſitates, hoſtis tētationes: nonne ſe crucis aggrauauit ignominia, mortis cumulauit horrore? Neceſſariè quidem. Sic ſic homines, & iumēta ſaluaſti Domine, quemadmodum multiplicaſti miſericordiā tuam Deus: Hæc meditamini, in his verſamini. Talibus odoramentis refouete viſcera veſtra, quæ diu torſit odor moleſtior peccatorum, vt abundetis, & his vnguentis non minus ſuauibus quam ſalutaribus. Nec tamē adhuc vos putetis habere illa optima quæ in ſponſæ vberibus commendantur. De quibus incipere, modo finiendi iam ſermonis anguſtia prohibet. Quę dicta ſunt de alijs, tenete memoria, probate vita, & de his iuuate me precibus veſtris, vt dignè loqui poſſim quod & dignum ſit tantis ſponſæ delicijs, & veſtras animas ad amorem ædificet ſponſi Ieſu Chriſti Domini noſtri. Amen.

Pſ. 140. c

Pſ. 62. c

F

Pſ. 35. b

Ibidem.

De pretioſo vnguento pietatis: & de veneratione habenda à ſubditis erga prælatos ſuos. Sermo XII.

DVo me vnguenta vobis tradidiſſe recordor. Vnum contritionis, delicta multa complectens. Alterū deuotionis, multa continens beneficia. Ambo ſalubria, ſed non ambo ſuauia. Primum ſiquidem pūgitiuū ſentitur, quia mouet ad compunctionē amara recordatio peccatorum, & dolorem facit: cum ſequens mitigatiuum ſit, Diuinæ bonitatis intuitu conſolationem dāte, & ſedante dolorem. Sed eſt vnguentum quod ambobus lōgè antecellit, & hoc appellauerim pietatis, eo quod fiat de neceſſitatibus pauperum, de anxietatibus oppreſſorum, de perturbationibus triſtium, de culpis delinquētium, & poſtremo de omnibus, quorumlibet miſerorum ærumnis, etiam ſi fuerint inimici. Deſpicabiles videntur ſpecies iſtę, ſed eſt ſuper omnia aromata vnguentū quod ex eis conficitur. Sanatiuum eſt: Beati enim miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Igitur multæ miſeriæ collectæ, atque oculo pietatis inſpectæ, ipſæ ſunt ſpecies ex quibus vnguenta optima componuntur, ſponſæ digna vberibus, ſponſi ſenſibus grata. Felix mens quæ talium collectione aromatū ſeſe ditare & impinguare curauit, infundens ea oleo miſericordiæ, & ardore decoquens caritatis. Quis putas eſt iucundus homo qui miſeretur, & commodat, pronus compati, ſubuenire promptus, dare quam accipere beatius iudicans: ignoſcere facilis, iraſci difficilis, vlciſci penitus non acquieſcens, & per omnia proximorum ęquè vt proprias reſpiciēs neceſſitates? O quæcumque es anima ſic affecta, ſic imbuta rore miſericordiæ, ſic affluens pietatis viſceribus, ſic te omnibus omnia faciens, ſic facta ipſa tibi tanquam vas perditum, vt ceteris preſto vbique ſemper occurras atque ſuccurras, ſic denique mortua tibi, vt viuas omnibus: tu planè tertium optimumq. vnguentum felix poſſides, & manus tuæ diſtillauerunt totius ſuauitatis liquorem. Non exſiccabitur in tempore malo, nec feruor perſequutionis ebibet illum: ſed ſemper Deus memor erit omnis ſacrificij tui, & holocauſtum tuum pingue fiet. Sunt viri diuitiarum in ciuitate Domini virtutum, quæro an apud aliquos hæc

G

Matth. 5. a

Pſ. 111. a

H

hæc vnguenta inueniantur. Et primus occurit (ſicut vbique ſolet) mihi Paulus vas electionis, reuera vas aromaticum, vas odoriferum, & refertum omni puluere pigmētario.
.Cor. .d Chriſti enim erat bonus odor Deo in omni loco. Multæ profecto ſuauitatis
.Cor. 1.b fragantiam longe lateque ſpargebat pectus illud, quod ſic affecerat ſolicitudo omnium
.Cor. 5.d Eccleſiarum. Vide enim quales ſpecies, & qualia aromata coaceruauerat ſibi. Quotidie, inquit, morior propter veſtram gloriam.
.Cor. 1.g Et rurſum. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? Et multis talibus (quæ vobis bene nota ſunt) abundabat diues iſte in cōponendis vnguētis optimis. Decebat namque primis, & puriſſimis aromatibus redolere vbera, quæ Chriſti membra lactarent,
Gal. 4.c quorum Paulus mater erat, pro certo parturiens ſemel; & iterum donec Chriſtus formaretur in eis, ac membra capiti ſuo reformarentur. Audi, & de alio diuite quomodo ad manum habebat electas ſpecies de quibus optima vnguenta conficeret.
Iob.31.d Foris, inquit, non manſit peregrinus. Oſtium meum viatori patuit.
Iob.29.c Item Oculus fui cæco, & pes
I claudo. Pater eram pauperum, conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam. Si negabam quod volebant pauperibus, & oculos viduæ exſpectare feci. Si comedi buccellam meam ſolus, & non comedit pupillus ex ea. Si deſpexi prætereuntem, eo quod non haberet indumentum, & abſque operimēto pauperem. Si nō benedixerunt mihi latera eius, & de velleribus ouium mearum calefactus eſt. Quanto putamus vir iſte odore terram reſperſerat in his operibus? Singula opera ſingula erant aromata. His propriam repleuerat conſcientiam, vt fœtorem putridæ carnis internæ ſuauitatis exhalatione ſibi temperaret.
Gen.45.a Ioſeph poſtquam vniuerſam Aegyptū poſt ſe fecit currere in odore vnguentorū ſuorum, etiam ſuis venditoribus eādem demum fragrantiam propinauit. Equidem increpatoria verba vultu proferebat irato; ſed erumpebant lacrymæ de pinguedine cordis, non iræ indices, ſed gratiæ proditrices.
1.Reg. 15.g Samuel lugebat Saul qui ſe quærebat occidere, & ad ignem caritatis incaleſcente pectore liquefactus intus pietatis adeps foras emanabat per oculos. Ob bonum denique quem circumquaque diffuderat ſuæ opinionis odorem, refert de eo Scriptura, quia cognouerūt omnes à Dan vſque Berſabee, *1. Reg. 3.d*
quod fidelis Samuel Propheta eſſet Domini. Quid de Moyſe dicā, quāto adipe, & pinguedine, & ipſe repleuerat viſcera ſua? Nec domus illa exaſperans in qua pro tempore verſabatur, potuit vmquam in omni murmure, & furore ſuo vnctionem ſpiritus qua ſemel imbutus fuerat exterminare: quo minus inter aſſiduas lites, & quotidiana iurgia K
ipſe in ſua manſuetudine perduraret. Merito teſtatus eſt Spiritusſanctus de eo, quod *Nu.12.c*
eſſet mitiſſimus omniū hominum qui morabantur ſuper terram. Siquidem cum his *Pſ. 119. b*
qui oderant pacem, erat pacificus, in tantū, vt populo ingrato, & rebelli, non modo nō iraſceretur, ſed & iraſcentem Deum ſuo interuentu leniret, ſicut ſcriptum eſt: Dixit vt *Pſ.15.d*
diſperderet eos, ſi non Moyſes electus eius ſtetiſſet in confractione in conſpectu eius, vt auerteret iram eius ne diſperderet eos. Denique ſi dimittis (ait) dimitte: ſin autem, *Exo.32.c*
dele me de libro tuo quem ſcripſiſti. O verè hominem vnctum vnctione miſericordiæ. Loquitur plane parentis affectu, quam nulla poſſit delectare felicitas exortibus quos parturiuit. Verbi gratia, ſi diues quiſpiam mulieri pauperculæ dicat: Ingredere tu ad prandium meum, ſed quem geſtas infantulum relinque foris, quoniam plorat, & moleſtus eſt nobis: numquid faciet? Nonne magis eliget ieiunare, quam expoſito pignore charo, ſola prandere cum diuite? Ita nec Moyſi ſedet ſolum ſe introduci in gaudium Domini ſui, foris ſcilicet remanēte populo, cui licet inquieto, & ingrato, vice pariter, & affectione matris inhæret. Dolet viſcera, ſed tolerabiliorem ſibi iudicat tortionem, quam euulſionem: Quid Dauid manſuetus, qui illius mortem lugebat, qui ſuam *1.Reg. 1.c*
ſemper ſitierat? Quid benignus, quam vt eius moleſte ferret deceſsū, cui ſuccedebat in regnum? Sed & de morte parricidæ filij *2.Reg. 19.a*
quam difficile conſolationem admiſit? Magnam profecto optimæ vnctionis copiam L
præferebat talis affectio: ideo & ſecurus orabat, dicens: Memento Domine Dauid, *Pſ. 131. a*
& omnis manſuetudinis eius. Ergo hi omnes habuerunt vnguenta optima, quibus hodieque per vniuerſas eccleſias ſuauiſſime redolent. Nec ſolum ipſi, ſed & quicumque ſe in hac vita ita beneuolos, & beneficos præbuerunt, ita inter homines humane viuere ſtuduerunt, quatenus omnem quā viſi ſunt habuiſſe gratiam non ſibi tenerēt,

ſed in commune deducerent, æſtimantes ſe amicis pariter, & inimicis, ſapiẽtibus, & inſipientibus debitores: cumq. fuiſſent vtiles omnibus, humiles in omnibus, & præ omnibus exſtiterũt dilecti Deo & hominibus: quorum fragrãtia in benedictione eſt: quot quot inquam tales præceſſerunt, fragrarunt ſuis temporibus, fragrant & hodie vnguentis optimis. Tu quoque ſi donum quod deſuper accepiſti, nobis contubernalibus tuis libenter impertiaris, ſi te exhibeas vbique inter nos officioſum, ſi affectuoſum, ſi gratum, ſi tractabilem, ſi humilem: teſtimoniũ habebis ab hominibus, quod fragres, & ipſe vnguentis optimis. Omnis in vobis, qui fraternas infirmitates tam corporum, quã animorum non ſolum patienter ſupportat, ſed inſuper ſi licet, & ſi valet, iuuat obſequijs, cõfortat alloquijs, conſilijs informat: ſi hoc non poteſt propter diſciplinam, ſollicitis ſaltem orationibus ſolatiari non ceſſat infirmo: omnis inquam qui talia operatur in vobis, bonum omnino ſpargit odorem inter fratres, & odorem de vnguentis opti-
M mis. Balſamum in ore, huiuſcemodi frater in congregatione, monſtratur digito, & dicunt de eo omnes: Hic eſt fratrum amator, & populi Iſrael, hic eſt qui multũ orat pro popu'o, & vniuerſa ſancta ciuitate. *2. Mach. 15. c* Sed recurramus ad Euangelium, atque aliud quod forte ſpectet & ad hæc vnguenta, requiramus. *Mar. 16 a* Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Ieſum. Quænam iſta vnguenta tam pretioſa, vt Chriſti corpori parentur, & comparentur, tam copioſa, vt toti ſufficiãt: Neutrum quippe duorum præcedentium, *Matth. 26. a* aut emptum aut factum ſpecialiter ad opus Domini, aut toto in corpore legitur fuiſſe *Mar. 14 a* diffuſum, ſed de ſubito introducitur mulier vno quidem in loco oſculans pedes, & vnguento vngens: in alterò vero, vel ipſa, vel altera, habens alabaſtrum vnguenti, & illud mittens, in caput. Ceterũ nunc emerunt aromata, vt venientes vngerent Ieſum. Emunt non vnguẽta, ſed aromata: & vnctio in obſequium Domini non facta aſſumitur, ſed noua conficitur: nec ad vngendam tantum aliquam corporis partem, verbi gratia pedes, aut caput, ſed ſicut ſcriptum eſt, vt venientes vngerent Ieſum, quod eſt totius complexiõ, non partis diſtinctio.

Tu quoque ſi te induas viſcera miſericordiæ, liberalem benignumq. exhibeas nõ tantum parentibus ſiue cognatis tuis, aut quos tibi vel benefactores tenes, vel benefacturos ſperas, nam & Ethnici hoc faciunt, ſed (iuxta Pauli conſilium) ſtudeas operari bonum ad omnes, ita vt propter Deũ nec inimico officium humanitatis corporale ſeu ſpirituale negandũ ſubtrahendumq. exiſtimes: conſtat te quoque abundare vnguẽtis optimis, nec caput aut pedes A
Domini tantum, ſed paſſim quantum in te eſt vngere ſuſcepiſſe totũ corpus, quod eſt *Iſai. 43 b*
eccleſia. Et forte prouide ob hoc Dominus Ieſus paratam ſibi confectionem expendi noluit in ſuo corpore mortuo, vt ſeruaret viuo. Viuit enim eccleſia, quæ manducat panem viuum qui de cælo deſcendit. Ipſa eſt carius corpus Chriſti, quod ne mortem guſtaret, morti illud alterum traditum fuiſſe nullus Chriſtianus ignorat. Ipſam vngi, ipsã foueri deſiderat, ipſius infirma membra cupit fomentis accuratioribus releuari. Ipſi ergo pretioſa vnguenta retinuit, cũ anticipans horam, & accelerans gloriam, mulierũ deuotionẽ non eluſit, ſed inſtruxit. Renuit vngi, ſed parcens, non ſpernens. Non recuſans obſequium, ſed reſeruans proficuum. Proficuum dico, nõ huius materialis atque corporalis vnguenti, ſed plane ſpiritualis, quod iſto deſignatũ eſt. In iſto ergo pepercit magiſter pietatis vnguentis optimis pietatis, quæ membris ſuis indigẽtibus tam corporaliter quam ſpiritualiter omninò cuperet exhiberi. Denique paulo ante cum in caput eius, aut etiam in pedes funderetur vnguentum, ipſumq. ſatis pretioſum, numquid prohibuit? Immo, & obſtitit prohibentibus. Nam, & Simoni indignanti, quod ſe tangi à peccatrice permitteret, longam texuit reprehẽſionum parabolam, & alijs perditionis vnguentum cauſantibus, reſpõdit B
dicens: Quid moleſti eſtis huic mulieri? *Matth. 26. a*
Nonnumquam ego (vt modicum faciam exceſſum) cum ſederem mihi ad pedes Ieſu mœrens, & offerens ſacrificium ſpiritus cõtribulati in recordatione peccatorum meorum, aut certe ad caput, ſi quando, vel raro ſtarem, & exſultarẽ in recordatione beneficiorum eius, audiui dicentes: Vt quid perditio hæc? *Ibidem* Cauſantes videlicet, quod ſoli viuerem mihi, qui (vt probant) multis prodeſſe poſſem. Et dicebant: Potuit enim venũdari multo, & dari pauperibus. Sed non bonum mercatũ mihi eſt, etiam ſi vniuerſum mundũ lucrer, meipſum perdere, & detrimentũ

mei

mei facere. Vnde intelligens verba hæc in-
Eccl.10. ter illas eſſe, quas Scriptura loquitur muſcas
morituras, quæ perdũt ſuauitatem vnguen-
ti, recordatus ſum Diuinæ illius ſententiæ:
Isai.3.b Popule meus, qui te beatificant, in errorem
inducunt. Verũ audiant excuſantem Dñm,
& reſpondentem pro me, qui me quaſi de
Matth. otio incuſãt. Quid, inquit, moleſti eſtis huic
26.a mulieri? quod eſt. Vos videtis in facie, & iõ
ſecundum faciem iudicatis. Non eſt vir (vt
putatis) qui poſſit mittere manũ ad fortia,
ſed mulier. Quid tentatis ei imponere iugũ
ad quod ego eũ minus ſufficiẽtem intueor?
Bonum opus operatur in me. Stet in bono
quamdiu non conualeſcit ad melius. Si qñ
de muliere in virum, & virum perfectum
profecerit, poterit & in opus perfectionis
C aſſumi. Fratres, reuereamur Epõs, ſed verea
mur labores eorum. Si labores penſamus,
non affectamus honores. Agnoſcamus im-
pares vires noſtras, nec delectet molles, &
femineos humeros virorum ſupponere ſar-
cinis: nec obſeruemus eos, ſed honoremus.
Inhumane nempe eorum redarguis opera,
quorum onera refugis. Temerariè obiurgat
virum de prœlio reuertentem mulier nens
in domo. Dico enim. Si is qui in clauſtro eſt,
eum qui verſatur in populo, interdum mi-
nus diſtrictè, minuſve circumſpectè ſeſe age
re deprehenderit (verbi gratia in verbo, in
cibo, in ſomno in riſu, in ira, in iudicio) non
ad iudicandum confeſtim proſiliat, ſed me-
Ecc.42.c minerit ſcriptum. Melior eſt iniquitas viri,
quam benefaciens mulier. Nam tu quidem
in tui cuſtodia vigilans benefacis, ſed qui iu-
uat multos, & melius facit, & virilius. Quod
ſi implere non ſufficit abſque aliqua iniqui-
tate, ideſt, abſque quadam inæqualitate vi-
tæ, & conuerſationis ſuæ, memento, quia ca-
Iac.5.d ritas operit multitudinem peccatorum. Hęc
dicta ſint contra geminam tentationem,
qua ſępè viri religioſi, Epiſcoporum, vel am-
bire gloriam, vel exceſſus temerè iudicare
diabolicis inſtigationibus incitantur. Sed
redeamus ad vnguenta Sponſæ. Vides ne,
quam ſit præferendum ceteris iſtud pieta-
tis vnguentum, de quo ſolo permiſſum non
eſt perditionem fieri? In tantum perditio
Matth. de ipſo non fit, vt nec aquæ frigidæ munus
10.d irremuneratum ſinatur. Bonum tamen con-
tritionis vnguentum, quod de recordatione
peccatorum conficitur, mittiturq. in pedes
Pſ.50.d Domini: quia cor contritum, & humiliatum
Deus non deſpiciet. Ceterum longe melius
eſſe arbitror id quod dicitur deuotionis, fa-
ctum de recordatione beneficiorum Dei; D
quippe quod & capiti idoneum reputatur;
ita vt perhibeat de ipſo Deus. Sacrificium *Pſ.49.d*
laudis honorificabit me. Porro vtrumque
vincit vnctio pietatis, quæ de reſpectu miſe-
rorum fit, & per vniuerſum Chriſti corpus
diffunditur. Corpus dico non illud crucifi-
xum, ſed quod illius acquiſitum eſt paſſio-
ne. Optimum reuera vnguentum, in cuius
comparatione cetera, nec reſpicere ſe oſten
dit qui ait: Miſericordiam volo, & non ſa- *Mat.9.b*
crificium. Hanc ergo potiſſimum inter ce-
teras virtutes reddolere puto vbera Spõſæ,
quæ Sponſi per omnia geſtit congruere vo-
luntati. An non odore miſericordiæ Tha- *Act.9.g*
bita etiam in morte fragrabat? Et ideo cito
de morte conualuit: quia præualuit odor
vitæ. Sed audite verbum abbreuiatum ſu-
per præſenti capitulo. Quiſquis & inebriat
verbis, & fragrat beneficijs, ſibi dictum pu-
tet, quia meliora ſunt vbera tua vino, fra- *Cãt.1.c*
grantia vnguentis optimis. Et ad hæc quis
idoneus? Quis noſtrum vnum ſaltem ho-
rum integre perfecteq. poſſideat; vt non
videlicet interdum, & in dicendo ſterilior,
& in operando tepidior ſit? Sed eſt quæ
merito & non dubiè hoc præconio glorie-
tur, Eccleſia vtique, cui numquam de vni-
uerſitate ſua deeſt, & vnde inebriet, & vn-
de fragret. Quod enim ſibi deeſt in vno, ha-
bet in altero, ſecundum menſuram dona- *1.Cor.*
tionis Chriſti, ac moderationem ſpiritus di- *12.b*
uidentis ſingulis prout vult. Fragrat Eccle- E
ſia in his qui ſibi faciunt amicos de mam-
mona iniquitatis, inebriat in miniſtris ver-
bi, qui vino lætitiæ ſpiritualis infundunt
terram, & inebriant eam, & fructum refe-
runt in patientia. Ipſa audacter ſecureq.
ſeſe nominat Sponſam, tamquam quæ vere
habet vbera meliora vino, & fragrantia
vnguentis optimis. Quod etſi nemo no-
ſtrum ſibi arrogare præſumat, vt animam
ſuam quis audeat Sponſam Domini appel-
lare: quoniam tamen de Eccleſia ſumus, quę
merito hoc nomine, & re nominis gloria-
tur, non immerito gloriæ huius participium
vſurpamus. Quod enim ſimul omnes plenè
integreq. poſſidemus, hoc ſinguli ſine con-
tradictione participamus. Gratias tibi Dñe
Ieſu, qui nos cariſſimæ Eccleſiæ tuæ agrega-
re dignatus es, non ſolum, vt fideles eſſemus,
ſed vt etiam tibi vice Sponſæ, in amplexus D
iucundos, caſtos, æternosq. copularemur.

reuelata, & ipſi facie ſpeculantes gloriam
tuam, quæ tibi communis pariter eſt cum
Patre, & Spirituſancto in ſæcula ſæculo-
rum. Amen.

De gloria & laude Deo ſemper attribuenda pro omnibus bonis eius nobis impenſis.

Sermo XIII.

ORigo fontium, & fluminum om-
nium mare eſt, virtutũ & ſcien-
tiarum Dñs Ieſus Chriſtus. Quis
enim Dñs virtutum niſi ipſe eſt
1. Reg. 2 rex gloriæ? Sed & iuxta Annæ canticum,
a idem ipſe Deus ſcientiarum Dominus eſt.
F Continentia carnis, cordis induſtria, volun-
tatis rectitudo, ex illo fonte manant. Non
ſolum autem, ſed & ſi quis callet ingenio, ſi
quis nitet eloquio, ſi quis moribus placet,
inde eſt. Inde ſcientiæ, inde ſapientiæ ſer-
Col. 2. b mo. Theſauri ſiquidem ſapientiæ, & ſcien-
tiæ ibi omnes abſconditi ſunt. Quid? Caſta
conſilia, iuſta iudicia, ſancta deſideria, non-
ne riuuli fontis illius ſunt? Quod ſi copiæ a-
quarum ſecretis ſubterraneiſq. recurſibus
inceſſanter æquora repetunt, vt inde rurſus
ad viſus vſusq. noſtros iugi & infatigabili
erumpant obſequio, cur non etiam ſpiritua-
les riui, vt arua mentium rigare non deſi-
nant, proprio fonti ſine fraude, & ſine in-
termiſſione reddantur? Ad locum vnde ex-
eunt reuertantur flumina gratiarum, vt ite-
rum fluãt. Remittatur ad ſuum principium
cæleſte profluuium, quo vberius terræ re-
fundatur. Qualiter inquis? Qualiter dicit
1. Theſ. Apoſtolus? in omnibus gratias agentes.
5. d Quidquid ſapientiæ, quidquid te virtutis
habere confidis, Dei virtuti, & Dei ſapientię
deputa Chriſto. Et quis tam inſanus (ais) vt
aliunde præſumat? Nemo plane, adeo vt &
Luc. 18. Phariſæus gratias agat, cuius tamen iuſtitiæ
b non eſt laus à Deo. Nec enim illa gratiarum
actio (ſi bene recolis Euangelium) gratio-
rem eum facit. Quare? Quia quidquid in
ore deuotum ſonuerit, cordis non ſufficit
Pſ. 137. excuſare tumorem apud eum qui alta à lon-
b ge cognoſcit.

1. Cor. Deus, ò Phariſæe, non irridetur. Putas tu
4. b habes aliquid quod non accepiſti? Nihil, in-
quit, & adeo gratias refero largitori. Si om-
nino nihil, ergo nec meritum præceſſit in te
vllum, vt illa de quibus gloriaris acciperes.
G Quod ſi & fatearis, primo quidem fruſtra
inflaris aduerſus publicanum, qui ideo non
habet, quod tu, quia non accepit, vt tu. De-
inde vide etiam ne non integrè ſua dona
reſignes Deo, & tibi inflectens aliquid de
gloria, & honore ipſius, fraudis merito ar-
guaris, & fraudis in Deum. Si enim de his,
quæ iactas, ex te tibi quippiam fortè arroga-
res, falli te magis, quã velle fraudare crede-
rem, & errorem corrigerem. Nũc vero quia
gratias agendo, probas te tibi nihil tribuere,
ſed Dei eſſe dona, tua merita prudenter a-
gnoſcere: certe ceteros aſpernendo, prodis
te, quod in corde, & corde loquutus ſis, alte-
ro commodans linguam mendacio, altero
veritatis vſurpans gloriam. Non enim iudi-
cares publicanum contemnendum præ te, ſi
non præ illo te honorandum cenſeres. Sed
quid reſpondes Apoſtolo præſcribenti &
dicenti. Soli Deo honor & gloria? Quid An- 1. Tim.
gelo diſtinguenti, & docẽti, quid ſibi retine- 1. b
re placeat Deo, & quid partiri dignetur ho-
minibus? Nã gloria, inquit, in excelſis Deo, Luc. 2. b
& in terra pax hominibus bonæ voluntatis.
Cernitis ne Phariſæum agentem gratias, la-
bijs quidem honorare Deũ, cordis autẽ ſen-
tẽtia, ſe? Sic vſu quodam magis, quam ſenſu
vel affectu perſonare in ore multorum gra-
tiarum actionem aduertere eſt, in tantum,
vt homines quoque ſceleratiſſimi ad quæ-
que flagitia, & facinora ſua ſoleant gratias
Deo agere, quod bene proſpereq. (vt qui-
dem ipſi ſapiunt) ceſſerit ſibi in adimpletio-
ne peruerſarum voluntatum ſuarum. Au-
dias (verbi gratia) furem cum impiæ machi- H
nationis male cupitum manipulum repor-
tarit, exſultantem clam, & dicentem. Deo
gratias, non inanes vigilias feci, nocturnum
laborem meum non perdidi. Similiter qui
hominem interfecit, nonne gloriatur, & re-
fert gratias, quod præualuit aduerſus æmu-
lum, aut de hoſte ſe vindicauit? Et nihilomi-
nus adulter tripudians geſtit in Dei laudes,
quod diu optato concubitu tandem poti-
tus ſit. Non ergo omnis gratiarum actio
accepta eſt Deo, niſi quæ de cordis pudica,
& mera ſimplicitate procedit. Pudica ſa-
ne dixerim, propter eos, qui & de malis a-
ctibus ſuis gloriantes, Deo gratias agere ſo-
lent, quaſi Deus more ipſorum lætetur
cum male fecerint, & exſultẽt in rebus peſ-
ſimis. Audiet qui huiuſmodi eſt. Exiſti- Prou. 2. e
maſti inique, quod ero tui ſimilis, arguam Pſ. 69. d
te, & ſtatuam contra faciem tuam, Me-
ra verò adiunxi propter hypocritas, qui
Deum quidem de bonis ſuis, ſed verbotenus
glo-

glorificantes, corde retinent quod ore præbuerant, & quoniam doloſe agunt in conſpectu eius, inuenitur iniquitas eorum ad odium. Illi impie mala ſua Deo, iſti Dei bona fraudulenter intorquent ſibi. Et quidem primum illud tam ſtultum tamq; ſeculare quodammodo etiam beſtiale eſt, vt neceſſe non habeam de ipſo monere vos. Ceterum ſequens, religioſis maximè, & ſpiritualibus viris inſidiari ſolet. Magna, & rara virtus profectò eſt, vt magna licet operantem, magnum te neſcias, & manifeſtam omnibus, tuam te ſolum latere ſanctitatem. Mirabilem te apparere, & contemptibilem reputare: hoc ego ipſis virtutibus mirabilius iudico. Fidelis reuera famulus es, ſi de multa gloria Domini tui etſi nō exeūte ex te, tamē tranſeunte per te, nil tuis manibus adhærere contingat. Tunc iuxta Prophetam proijcis auaritiam ex calumnia, & excutis manus tuas ab omni munere. Tunc iuxta mandatum Domini, lux tua lucet corā hominibus, ad glorificandum non te, ſed patrem qui in cælis eſt. Sed & imitator Pauli fideliumq. prædicatorum non prædicantium ſemetipſos, æquè nec tu, quæ tua ſunt quæris, ſed quæ Ieſu Chriſti. Quamobrem audies, & tu: Euge ſerue bone, & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te cōſtituam. Ioſeph cum domum, & omnia bona Aegyptij domini ſui ſibi credita ſciret, dominam non ignorauit exceptam, & ob hoc non acquieuit contingere. Non eſt, inquit ex omnibus bonis domini mei, quod non in mea poteſtate ſit, vel nō tradiderit mihi, præter te, quæ vxor eius es. Mulierem nouerat gloriam eſſe viri, & iniquum ſibi iudicauit vice cōtraria inglorium facere eum qui ſe fecerat glorioſum. Aduertit homo Dei ſapientia prudens, virum vxorem fortiter tamquā propriam zelare gloriam, ſibiq. ipſi retinuiſſe ſeruandam, non alij credidiſſe, & manum ad non conceſſum extendere non præſumpſit. Quid ergo? Homo zelat gloriam ſuam, & Deum audet velle fraudare de ſua quaſi non zelantem? Sed audi quid dicat: Gloriam, inquit, meam alteri non dabo. Quid ergo dabis nobis Domine, quid dabis nobis? Pacem, inquit, do vobis, pacem relinquo vobis. Sufficit mihi: Gratanter ſuſcipio quod relinquis, & relinquo quod retines. Sic placet, ſic mea intereſſe non dubito. Abiuro gloriam prorſus, ne fortè ſi vſurpauero non conceſſum, perdam merito & oblatum. Pacem volo, pacem deſidero, & nihil amplius. Cui non ſufficit pax, non ſufficis tu. Tu es enim pax noſtra, qui feciſti vtraque vnum. Hoc mihi neceſſarium, hoc ſatis eſt, reconciliari tibi, reconciliari mihi. Nam ex quo poſuiſti me contrarium tibi, factus ſum etiam mihimetipſi grauis. Cautus ſum, nec ingratus fore beneficio datę pacis, nec ſacrilegus inuaſor gloriæ tuæ. Tibi Domine, tibi gloria tua maneat illibata, mecum bene agitur ſi pacem habuero. Golia proſtrato lætatus eſt populus pace recepta, ſed Dauid ſingulariter extitit glorioſus, Ioſue, Iepthe, Gedeon, Sampſon, Iudith quoque, quāquam femina, glorioſè in diebus ſuis triumpharunt de hoſtibus, ſed pace cum gaudio fruentibus ceteris, nemo eis cōmunicauit in gloria. Iudas Machabæus multis & ipſe inclytus victorijs, cū frequēter exſultanti populo pacem fortiter pugnando tribuiſſet, nūquid gloriam quandoque eſt partitus alicui? Denique, & facta eſt, inquit, non gloria, ſed lætitia magna in populo. Quid minus ab his omnibus cōditor omnium fecit quo minus & ipſe debeat gloriari ſingulariter? Solus cuncta creauit, ſolus de hoſte triumphauit, ſolus captiuos liberauit, & ſocium habebit in gloria. Et brachium, inquit, meum auxiliatum eſt mihi. Item: Torcular calcaui ſolus, & de gentibus non eſt vir mecum. Quid mihi ergo cum victoria, ſi nec in prœlio fui? Impudentiſſimè mihi arrogo vel gloriam abſque victoria, vel victoriam ſine pugna. Sed ſuſcipite montes pacem populo, pacem ſuſcipite nobis, nō gloriam, ipſi ſoli eam ſeruantes qui ſolus & pugnauit, & vicit. Ita quæſo ita ſit, gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. At vero, non bonæ ſed planè iniquæ voluntatis eſt, qui nequaquā pace cōtentus, ſuperbo oculo, & inſatiabili corde inquietus anhelat, & ad gloriam Dei, nec pacem proinde retinens, nec gloriam apprehēdens. Quis credat parieti, ſi ſe dicat parturire radium quem ſuſcipit per feneſtram? Aut ſi glorietur nubes quod imbres genuerint, quis non irrideat? Mihi liquido conſtat nec de carnalibus oriri, riuos aquarum, nec de labijs, vel dentibus verba prudentiæ, etſi ſenſus vltra corporeus non attingat. Si qua ſane in ſanctis digna laude vel admiratione intueor, clara luce veritatis diſcutiens, profectò reperio laudabilem ſiue mirabilem alium apparere, atque,

Marginalia: Iſa. 33. c; Matth. 5. b; Phil. 2. c & 4. d; Matth. 25. b; Gen. 39. b; K; Iſ. 48. b; Ioā. 14. d; Eph. 2. c; Iob 7. b; 1. Mach. 4. g; L; Iſa. 63. b; Ibidem.; Pſ. 71. a; Luc. 2. b

alium eſſe, & laudo Deum in ſanctis eius, ſiue ſit Heliſeus, ſiue ille magnus Helias, mortuorum vtrique ſuſcitatores, ipſi quidem ſuo non imperio, ſed miniſterio foris exhibent nobis noua, & inſueta: Deus verò in ipſis manens, ipſe facit opera: inuiſibilis, & inacceſſibilis in ſe, in ſuis ſpectabilis atque
M mirabilis eſt, & ſolus mirabilis, qui facit mi-
Pſ.71.d rabilia ſolus. Nec laus calami, laudabilis eſt pictura ſiue ſcriptura, nec gloria linguæ, aut labiorum ſermo bonus. Tempus eſt,
Iſ.10.d vt & Propheta loquatur: Numquid gloriabitur, inquit, ſecuris contra eum qui ſecat in ea, aut exaltabitur ſerra contra eum à quo trahitur? Quomodo ſi eleuetur virga contra eleuantem ſe, & exaltetur baculus qui vtique lignum eſt, ſic contra Dominum omnis qui gloriatur, ſi non in Domino glorietur. Si gloriãdum eſt, Paulus me
2.Corin. docuit vnde, & in quo. Gloria, inquit, noſtra
1.c hæc eſt, teſtimoniũ conſcientiæ noſtræ. Securus glorior, ſi teſte conſcientia de gloria conditoris nihil mihi vſurpo. Securus plane: quia iam non contra Dominum, ſed in Domino. Hæc nobis gloriatio non ſolum non prohibetur, ſed & ſuadetur, cum dici-
Ioan 5.g tur: Gloriam ab inuicem quæritis, & gloriam quæ à ſolo Deo eſt non vultis? Reuera gloriari in ſolo Deo, non niſi a ſolo Deo eſt. Nec mediocris iſta gloria, quippe tam vera quam de veritate, & in veritate, tam rara, vt vix vel paucitas perfectorum perfe-
Pſ.61.b ctè glorietur in ea: Eant ergo vani filij hominum, mendaces filij hominum, eant & decipiant ipſi de vanitate in idipſum. Nam ſapiens gloriator probabit opus ſuum, atque ad lumen veritatis diligenter examinabit, & ſic habebit in ſemetipſo gloriam, & non in ore alterius. Stultus ſum ſi ciſtellæ labiorum tuorum gloriam meam credidero, & cœpero mendicare eam abs te cum habere voluero. Nonne nempe in tuo arbitrio eſt probare me, vel improbare prout volueris? Sed ſi retineo penes me, ipſe fi-
A delius ſeruo mihi: Imo nec mihi eam cre-
2.Tim. do, ipſi potius repono ſeruandum, qui po-
1.c tens eſt depoſitum meum ſeruare in illum diem, cautus in cuſtodiendo, fidelis in reſtituendo. Secura tunc erit vnicuique laus à Deo, his dumtaxat qui humanas laudes cõtempſerint. Nam gloria in confuſione eorum, qui terrena ſapiunt, dicente etiam Da-
Pſ.52.b uid: Qui hominibus placent, confuſi ſunt, quoniam Deus ſpreuit eos. Fratres, ſi hæc ſcitis, nemo veſtrum velit laudari in vita iſta: quia quidquid hic fauoris captas quod ad Deum non retuleris, ipſi furaris. Tibi enim vnde gloria putide puluis, tibi vnde? De vitæ ſanctitate? Sed ſpiritus eſt qui ſanctificat, ſpiritus dico, non tuus, ſed Dei. Et ſi prodigijs aut ſignis effulgeas, in manu tua fiunt, ſed virtute Dei. An blanditur popularis fauor, quod verbum bonum, & bene forte deprompſeris? Sed Chriſtus donauit os, & ſapientiam. Nam lingua tua, quid niſi calamus ſcribæ? Et hoc ipſum mutuo accepiſti. Talentum creditum eſt, repetendum cum vſura. Si inuentus fueris ad opus impiger, ad fructum referendum fidelis, pro labore tuo mercedẽ accipies. Si quo minus, tolletur à te talentum, & nihilominus exigetur lucrum, & vocaberis ſeruus nequam, & piger. Omnis igitur de bonis multiformis gratiæ apparentis in vobis referatur ad ipſum laus, laudabilium ſiquidem vniuerſorum auctorem, & largitorem. Idq. non fictè, quemadmodum ab hypocritis: nec ſo- B
la conſuetudine, ſicut à ſæcularibus: ſed nec quadam neceſſitate, vt iumẽta ferendis oneribus applicantur: ſed ſicut decet ſanctos, ſinceritate fida, deuotione ſolicita, hilaritate grata, ſed non diſſoluta. Immolantes itaque hoſtiam laudis, & reddentes vota noſtra de die in diem, curemus omni vigilantia iungere ſenſum vſui, affectum ſenſui, exſultationem affectui, grauitatem exſultationi, humilitatem grauitati, libertatem humilitati, quo interdum liberis purgatæ mentis paſſibus procedamus, & excedamus per inuiſitatas quaſdam affectiones ſpirituales lætitias in iubileis amœnitatibus, in lumine Dei, in ſuauitate, in ſpiritu ſancto, probantes nos comprehenſos in his quos propheta intuebatur cum diceret: Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exſultabunt tota die, & in iuſtitia tua exaltabuntur. At fortaſſe aliquis mihi dicat: Bene admones, ſed ſi ea diceres, quæ tuo propoſito conuenirent. Exſpectate pau liſper. Non ſum immemor. Nonne in manibus eſt id tractare quod dicitur: Oleum *Cãt.1.A*
effuſum nomen tuum? Hoc opus, hic labor *Aene.6.*
eſt. Et quæ præmiſimus, an fuerint neceſſaria, vos videritis. Nunc quod ad me attinet, quia hinc aliena non ſint, paucis aduertite. Non recordamini in Sponſę vberibus extremam commendatam eſſe ſuaueolentiã vnguentorum? Quid ergo conſequentius quã

vt

vt eamdem fragrantiam Sponſa, ne ſibi ar-
rogare putetur, de Sponſi beneficio reco-
C gnoſcat? Cui plane ſenſui illa omnia q̃ pręta
xauimus, ſubſeruire cognoſcitis. Quod vbe-
ra, inquit, mea ſic redolent, & ſic placent, nec
ſtudijs, nec meritis aſcribo meis: ſed tuæ, o
Sponſe tribuo largitati, de oleo vtique effu-
ſo nomine tuo. Hoc pro litteræ conſequen-
tia. Ceterum explanatio ipſius capituli, cu-
ius occaſione ſuper nequiſſimo vitio ingra-
titudinis præſentem ſermonem tam in lon-
gum protraximus, tempus aliud, & aliud ex-
ordium ſermonis deſiderat. Nunc hoc ſo-
lum admonitos vos eſſe ſufficiat: ſi Sponſa
vtique de omni virtute ſua, vel gratia mini-
mè audet ſibi quippiam arrogare, quanto
minus adoleſcentulæ forte, quæ nos ſumus?
Dicamus proinde & nos ſponſæ veſtigia
Pſ. 113. inſectantes, dicamus: Non nobis Domine
b non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Di-
camus non verbo, & lingua tantum, ſed o-
pere, & veritate, ne forte (quod nimis ve-
Pſ. 77. d reor) dicatur & de nobis. Quoniam dilexe-
runt eum in ore ſuo, & lingua ſua mentiti
ſunt ei: cor autem eorum non erat rectum
cum eo, nec fideles habiti ſunt in teſtamen-
to eius. Dicamus ergo, dicamus, clamantes
plus medullis cordis, quam labijs oris. Sal-
uos fac nos Domine Deus noſter, & con-
grega nos de nationib. vt confiteamur no-
mini ſancto tuo, nõ noſtro, & gloriemur in
laude non noſtra, ſed tua, in ſæcula ſæculo-
rum. Amen.

D *De Eccleſia fidelium Chriſtianorum: & de Synagoga Iudæorum perfidorum.*

Sermo XIV.

Pſ. 75. a NOtus in Iudæa Deus, in Iſael ma-
Iſai. 9. a gnum nomen eius. Populus
gentium qui ambulabat in tene
bris, vidit lucẽ magnam, quę erat
Pſ. 33. a in Iudæa, & in Iſrael, voluitq. accedere, &
illuminari, vt qui aliquando non populus,
1. Pe. 2. b nunc populus eſſet lapiſq. vnus angularis
ambos in ſe parietes venientes è diuerſo re-
Pſ. 75. a ciperet, & eſſet de cetero in pace locus eius.
Porro fiduciam dabat inuitantis vox, quæ
Rom. 15. iam ſonuerat. Lætamini gentes cum plebe
c eius. Ergo accedere voluit, ſed vetuit ſyna-
goga, immundam aſſerens Eccleſiam de gẽ-
tibus & indignam, idololatriæ fæcem, & i-
gnorantiæ cæcitatem improperans, & dice-

bat: Tu enim quo merito? Noli me tangere.
Cur inquit? An Iudæorum tantum Deus? *Rom. 3.*
Nonne & gẽtium? Etſi mihi certè meritum *d*
deeſt, ſed non illi miſeratio. Numquid ſo-
lummodo iuſtus eſt? Eſt & miſericors. Dñe *Pſ. 118.*
veniant mihi miſerationes tuæ & viuam. Et K
rurſum: Miſericordiæ tuæ multæ Domine, *Ibidem.*
ſecundum iudicium tuum viuifica me: quod
nimirum temperatum, miſericordia eſt.
Quid faciet iuſtus & miſericors Dominus,
altera gloriante in lege, & applaudente iu-
ſtitiam ſibi, nec indigente miſericordia, ſed
deſpiciente ipſam, quæ indiget, altera è re-
gione propria cognoſcente delicta, confi-
tente indignitatem, renuente iudicium, fla-
gitante miſericordiam: quid inquam faciet E
iudex, & ille iudex cui & iudicare, & miſere-
ri ſic vtrumque familiare eſt, vt neutrum al-
tero familiarius? Quid ſanè poſſit conue-
nientius, quam vt pro ſuo quæque accipiat
voto iudicium illa, iſta miſericordiam? Iu-
dæus iudicium quærit, & habeat, gentes au-
tem ſuper miſericordia honorant Deum.
Eſt & iudicium, vt qui contemnunt Dei mi-
ſericordem iuſtitiam, & ſuam volunt conſti
tuere (quæ profecto non iuſtificat, ſed accu-
ſat) eidem ſuæ iuſtitiæ relinquantur, oppri-
mendi magis quam iuſtificandi.

Eſt quippe ex lege (quę neminem vmquã
duxit ad perfectum) iugum, quod neque ip-
ſi, neque patres eorum vmquam portare
potuerunt. Sed Synagoga fortis eſt, non cu-
rat onus leue, nec iugum ſuaue. Sana eſt,
non eſt ei opus medico, nec vnctione ſpiri-
tus. Confidit in lege, liberet eam ſi poteſt.
Non autem data eſt lex, quæ poſſit viuifica-
re, inſuper & occidit. Littera enim occidit. *2. Cor. 3.*
Propterea, inquit, dico vobis, moriemini in *b*
peccatis veſtris. Hoc ergo iudicium, o Syna-
goga, quod flagitas. Errore tuo cæca, & con-
tentioſa dereris, donec plenitudo gen-
tium (quas ſuperba ſpernis, & munda repel-
lis) introeat, & agnoſcat etiam ipſa ipſum,
qui notus in Iudæa Deus, quodq. eſt in Iſ-
rael magnum nomen eius. Hoc quippe
in iudicium venit Ieſus in hunc mundum, *Ioan. 9. g.*
vt qui non vident videant, & qui vident cæ-
ci fiant. Ex parte tamen: quia non repel- *Pſ. 93. c*
let Dominus plebem ſuam ex toto ſeruans *& 94. a.*
ſibi ad ſemen Apoſtolos, & multitudinem F
credentium quorum erat cor vnum, & ani-
ma vna. Sed nec repellet in finem reliquias
ſaluaturus. Iterum enim ſuſcipiet Iſrael *Luc. 1. c*
puerum ſuum, & recordabitur miſeri-

cordiæ ſuæ, vt ne ibi quidem iudicium deſerat comes miſericordia, vbi nullum ipſa reperit locum. Alioquin ſi pro meritis recepiſſet, iudicium profectò ſine miſericordia ei qui non facit miſericordiam. Habet quippe Iudæa oleum multum diuinæ notitiæ, idq. in ſe tamquam in vaſe clauſum auara retinet. Peto, & non miſeretur, nec commodat. Sola Dei cultum, ſola notitiam, ſola vult poſſidere magnum nomen eius. Nec zelat ſibi, ſed inuidet mihi. Ergo tu Domine iudica iudicium meum, & nomē tuum magnum magnificetur adhuc, & oleum, quod multū eſt, multiplicetur magis, creſcat, ebulliat, effundatur, deriuetur & in gentes, & ſentiat omnis caro ſalutare Dei. Quo pacto (vt vult Iudęus ingratus) tota in barba Aaron remaneat vnctio ſalutaris? Nō barbæ, ſed capitis eſt. Caput autem non barbæ ſolius, ſed & totius eſt corporis. Capiat ſanè prima, non ſola. Refundat, & inferioribus mēbris, quod accepit ipſa deſuper. Deſcendat deſcendat, & in vbera Eccleſiæ ſupernus liquor. Auida quippe nimis hunc ſibi exprimere de barba non deſpicit. Perfuſaq. rore gratiæ, vt ſe non ingratam probet, dicat: Oleum effuſum nomen tuum. Sed exuberet quæſo adhuc, & perueniat vſque in oram veſtimenti, in me vtique omniū nouiſſimo, atque indigniſſimo, de veſtimento tamen. Nam & ego illud mihi de maternis vberibus tamquam paruulus in Chriſto iure profectò pietatis efflagito. Quod ſi murmuret homo cui de bonitate oculus nequam eſt, Domine reſponde ꝓ me. De vultu tuo iudicium meum prodeat, & non de ſupercilio Iſrael. Imo reſpōde pro te, & dic calumniatori, tibi quippe calūniatur, quod tribuas gratis. Dic proinde illi: Volo, & huic nouiſſimo dare ſimiliter. Diſplicet Phariſæo. Quid muſſitas? Ius meum, voluntas eſt iudicis. Quid iuſtius ad meritum, quid ad præmium ditius? An non licet ei, quod vult facere? Mihi quidem miſericordia, ſed tibi minimè iniuria fit. Tolle quod tuū eſt, & vade. Si decreuerit ſaluare & me, quid tu perdis? Exaggera quantum vis merita, & extolle ſudores, melior eſt miſericordia Domini ſuper vitas. Fateor, non ſuſtinui pondus diei, & æſtus, ſed iugum ſuaue, & onus leue ꝓ beneplacito patrisfamilias porto. Opus meum vix vnius eſt horæ: & ſi plus, prę amore non ſentio. Iudęus proprias exerceat vires, mihi probare libet, quę ſit voluntas Domini bona, & beneplacens, & perfecta. Ex ea ſane operis ac temporis dāna mihi reſarcio. Ille pacto conuentionis, ego placito voluntatis innitor: credo, & non ad inſipientiam mihi. Nam vita in voluntate eius. Illa mihi reconciliat patrem, illa hereditatem reſtituit, etiam cumulatiori gratia ſymphoniæ, & cantus, & epularū, ac totius exſultantis familiæ celeberrima gaudia ſuſcitat mihi. Si indignatur frater meus ſenior ille, qui hœdum comedere mauult cum amicis ſuis foris, quam mecum in paterna domo vitulum ſaginatum, reſpondebitur illi: Epulari, & gaudere oportet, quia hic filius meus mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus eſt. Adhuc Synagoga foris epulatur cum amicis ſuis dæmonibus, quibus ſatis placet, quod hędum peccati inſipiens deuorat trāſglutiens, & reponens, atque quodammodo occultans ſibi illud in ventre ſocordiæ, & inſipientiæ ſuæ, dum contemnens Dei iuſtitiam, & ſuam volens conſtituere, dicit ſe nō habere peccatum, nec morte egere vituli ſaginati, mundam ſiquidem iuſtamq. ex legis operibus ſe reputans. At verò Eccleſia ſciſſo velo occidentis litterę in morte Verbi crucifixi, audacter ad eius penetralia præeunte ſpiritu libertatis irrumpit, agnoſcitur, placet, ſortitur æmulæ locum, fit ſponſa, fruitur præreptis amplexibus, & in calore ſpiritus Chriſto Domini cui confricatur inhærens, ſtillāte ac fundēte vndique ſui oleum exſultationis, hoc illa præ participibus ſuis excipiens, ait: Oleum effuſum nomen tuum. Quid mirum ſi vngitur, quæ vnctum amplectitur? Eccleſia ergo recumbit intus, ſed Eccleſia interim perfectorum. Spes tamen eſt, & nobis. Excubemus pro foribus, qui minus perfecti ſumus, ſpe gaudentes. Sponſus, & ſponſa ſoli interim intus ſint, mutuis ſecretiſq. fruantur amplexibus, nullo ſtrepitu carnalium deſideriorum, nullo corporeorum phantaſmatum perturbante tumultu. Turba verò adoleſcentularum, quæ abſque huiuſmodi inquietudinibus nondum eſſe poſſunt, foris exſpectet. Exſpectentq. ſecurè, ſcientes ad ſe illud ſpectare, quod legunt: Adducentur regi virgines poſt eam, proximæ eius afferentur tibi. Et vt quæque ſciat cuius ſpiritus ſit; virgines dico illas, quę ante Chriſto fœderatæ, quam fœdatæ mundi complexibus, ipſi firmiter perſeuerant, cui ſe tanto felicius quanto maturius deuouerunt: proximas verò, quæ priſtinam ſuam deformitatem in qua mūdo huic quandoque

Marginal notes: Iac. 2. c — Can. 1. c — G — Matth. 20. b — Pſ. 62. a — Luc. 15. g — H — Ibidem — Pſ. 44. d

doque conformes, mundi principibus, id eſt ſpiritibus ſpurcis in omni carnali concupiſcentia ſeſe turpiter proſtituerāt, tandem aliquando erubeſcentes,& exeuntes in noui hominis formam, quanto ſerius, tanto ſincerius reformare feſtinant. Et hæ & illæ ſanè proficiant, non deficiant neque fatigentur, etſi necdum plenè in ſe ſentiunt vnde dicant & ipſæ: Oleum effuſum nomen tuum. Nec enim audent adoleſcentulæ per ſe facere verba Sponſo. Tamen ſi magiſtræ veſtigijs preſſius inhærere ſtudent, effuſi olei ſaltem odore delectabuntur, & incitabūtur etiam de odoris perceptione cupere & quærere potiora. Frequenter ego ipſe (quod fateri non verecundor) maximeq. in initio conuerſionis meæ, corde durus & frigidus,& quærens quē vellet diligere anima mea, nec adhuc enim diligere poterat quem nondum inuenerat, aut certe minus quam vellet diligebat, & ob hoc quærebat vt magis diligeret, quem nequaquam quæreret, niſi iam aliquatenus dilexiſſet. Cum ergo eum quærerem in quo recaleſceret atque requieſceret ſpiritus meus, vtique torpens & languens, nec vlla de parte occurre-
K ret qui ſuccurreret, per quem videlicet pruina rigēs quæ ſenſus ſtringebat internos diſſolueretur, & vernalis illa ſuauitas ac ſpiritualis amœnitas reuerteretur, tūc magis ac magis languebat & tædebat & dormitabat anima mea præ tædio, triſtis penè & deſpe-
Pſ. 147. b rans, & muſſitans ſecum illud: A facie frigoris eius quis ſuſtinebit? cum ſubito fortè ad affatum vel etiam aſpectum cuiuſpiā ſpiritualis perfectiq. viri, interdum & ad ſo-
Ibidem. lam defuncti ſeu abſentis memoriam flabat
Pſ. 41. a ſpiritus & fluebant aquæ: & erant mihi lacrymæ illæ panes die ac nocte. Quidnam iſtud niſi odor exhalātis vnctionis qua erat ille perfuſus? Nonne enim vnctio, quæ ad me nimirum niſi homine mediante nō pertingebat. Eapropter etſi gaudebam de munere, confundebar tamen & humiliabar q̄ ſola ad me tenuis exhalatio, & non pinguis aſperſio perueniſſet. Odoratu quippe delectatus, non tactu, indignum me proinde cognoſcebā cui per ſe ipſum dulceſceret De⁹. Et nunc idipſum ſi accidat, auidus quidem ſuſcipio munus indultum, gratumq. habeo: ſed dolēs doleo per me ipſum non meruiſſe, atque (vt dicitur) de manu in manum minimè accepiſſe, cum obnixè id peterem. Pudet nimirum magis ad homines quam ad Dei moueri memoriam. Et nunc cum gemitu clamo: Quando veniam & ap- Pſ. 41. a
parebo ante faciem Dei? Exiſtimo & aliquos veſtrum idem eſſe expertos, & experiri interdum adhuc. Qua in re quid ſentiendum niſi quod noſtra aut ſuperbia cōuincitur, aut humilitas cuſtoditur, aut fraterna L
caritas nutritur, aut deſiderium excitatur? Vnus idemq. cibus & ægrotis eſt medicina,& ægrotatiuis dieta. Porro & debiles confortat, & delectat valentes. Vnus idemq. cibus & languorem ſanat, & ſeruat ſanitatē: & corpus nutrit, & palato ſapit. Sed redeamus ad verba Sponſæ, & ſic curemus audire quę ait, vt ſtudeamus ſapere & quod ſapit. Sponſa (vt dixi) Eccleſia eſt. Ipſa eſt cui plus dimiſſum eſt, & quæ plus diligit. Quod æmula improperat ei ad conuicium, hoc ſibi ipſa inflectit ad commodum. Inde manſuetior ad correptionē, inde patientior ad laborem, inde ardentior ad amorem, inde ſagacior ad cautelam, inde humilior pro conſcientia, inde acceptior pro verecundia, inde ad obediendum paratior, inde ad gratiarum actionem deuotior ac ſolicitior. Denique illa (vt dictum eſt) murmurante & memorāte merita ſua,& labores,& pōdus diei,& æſtus, Eccleſia beneficium recolit dicens: Oleum effuſum no- Cāt. 1. a
men tuum. Hoc planè teſtimonium Iſrael Pſ. 121. a
ad confitendum nomini Domini. Non tamen Iſrael ſecundum carnem, ſed eius qui ſecundum ſpiritum eſt. Nam hoc ille quo pacto dicat? Non quod non habet oleum, ſed non habet effuſum. Habet, ſed reconditum, habet in codicibus, ſed non in cordibus. Foris hæret in littera: contrectat manibus vas plenum, ſed & clauſum, nec aperit vt vngatur. Intus intus eſt vnctio ſpiritus, aperi, & vngere,& iam non eris domus exaſperans. Quid facit oleum in vaſis, ſi M
non ſentias & in membris? Quid tibi prodeſt pium ſaluatoris nomē lectitare ī libris, nec habere pietatem in moribus? Oleū eſt. Effunde, & ſenties virtutem eius, quæ triplex eſt. Sed Iudæus iſta faſtidit, vos audite. Volo dicere cur nomē Sponſi oleo comparetur, quod nondum dixeram. Et tres huius rei occurrunt cauſæ. At quoniam pluribus vocabulis appellatur (eo quod nullum quo propriè dicatur inuenitur, ineffabilis quippe eſt) prius nobis inuocandus eſt Spiritusſanctus, vt de multis vnum quod vult hoc loco intelligi (quoniam ſcripto

deſignare non placuit) per ſe nobis aperire dignetur. Sed hoc quoque alias. Nam etſi in promptu nũc eſſent omnia, & neque vos onerati, nec ego fatigatus eſſem, hora tamẽ finem indicit. Tenete in quo attentos vos reddidi, vt nõ ſit cras neceſſe repetere. Hoc incumbit, hoc in manibus eſt, docere ſcilicet cur nomen Sponſi oleo cõparetur: & quod de nominibus. Et quoniam nõ poſſum ego à me dicere quidquam, indicta oratio eſt, vt nobis Sponſus ipſe reuelet per ſpiritum ſuũ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, cui eſt honor & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

A *Qualiter hoc nomen Ieſus eſt medicina ſalubris fidelibus Chriſtianis in omnibus aduerſis. Sermo XV.*

Sap.1.b BEnignus eſt ſpiritus ſapientiæ, &
Iſa.58.c non conſueuit eſſe difficilis ſe in-
uocãtibus, qui ſæpè & antequam
inuocetur, dicit: Ecce adſum.
Audite iam quod orantibus vobis per me
indicare dignatur de eo, quod heri ad hoc
ipſum diſtulimus, & orationum veſtrarum
fructum tempeſtiuum percipite. En oſten-
do nomen quod oleo merito comparatur,
& quo merito, dicam. Multa quidem Sponſi
vocabula ſparſa per omnẽ diuinam paginã
legitis, ſed in duo ea vobis vniuerſa comple-
ctor. Nullum vt arbitror reperietis, quod
nõ aut pietatis gratiam, aut potentiam ma-
ieſtatis ſonet. Spiritus ita dicit etiam per ſi-
Pſ.61.c bi familiarius organum. Duo hæc audiui:
quia poteſtas Dei eſt, & tibi Domine miſe-
Pſ.110.b ricordia. Ergo ſecundum maieſtatem ſan-
ctum & terribile nomen eius. Secundũ pie-
Act.4.c tatem non eſt nomen aliud ſub cælo datum
hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri.
Ier.23.b Sed exemplis magis perſpicuum fiet. Hoc
eſt, inquit, nomen quod vocabunt eum, Do-
minus iuſtus noſter. Nomen patientię eſt.
Iſai.7.c Item: Et vocabitur nomen eius Emmanuel.
Io.13.b Pietatem inſinuat item ipſe de ſe: Vos vo-
catis me, ait, magiſter & Domine. Primum
gratiæ eſt, ſecundum maieſtatis. Non enim
minus pium eſt docere animum ſcientiam,
B quam præbere eſcam corpori. Rurſum pro-
Iſai.9.b pheta: Vocabitur, inquit, nomen eius admi-
rabilis, conſiliarius, Deus fortis, pater fu-
turi ſæculi, princeps pacis. Primum, tertium,
& quartum, maieſtatẽ ſonant, reliqua pieta-
tem. Quod horum ergo effunditur? Pro-
fecto maieſtatis ac patientiæ nomen, in id
quod eſt pietatis & gratiæ, quodammodo
transfunditur, ipſumq. effunditur abun-
dè per Ieſum Chriſtum Saluatorem no-
ſtrum. Nomen (verbi cauſa) quod Deus
eſt, nomen in id quod eſt nobiſcum Deus,
hoc eſt in Emmanuel liqueſcit & deficit?
Sic admirabilis in id quod eſt conſiliarius,
ſic Deus & fortis in ea quæ ſunt pater fu-
turi ſæculi, & princeps pacis. Et Dominus
iuſtus noſter, miſericors & miſerator Do-
minus. Non dico nouum quid: quondam
quoque nihilominus Abrã in Abraham, &
Sarrai in Sarram effuſa ſunt, & iam tunc ſa-
lutiferæ effuſionis celebratũ pręfiguratumq.
myſterium recordamur. Vbi iam illud quod
apud antiquos tam terribiliter quam fre-
quenter intonare ſolebat, Ego Dominus, Exo.20
ego Dominus? Mihi dictatur oratio, cuius a
principium nomine dulci paterno ſequẽtiũ Leu.20
obtinendarum petitionũ præbet fiduciam. Nu.35
Serui nominantur amici, & reſurrectio non d
tantum diſcipulis, ſed fratribus nunciatur.
Nec mirum ſi cum venit plenitudo tempo- Iſa.27.a
ris, facta eſt effuſio nominis, Deo quippe q̃
per Iohelẽ promiſerat adimplente, & effun- Iohel.2.
dente de ſpiritu ſuo ſuper omnẽ carnem, cũ g
tale aliquid & apud Hebræos olim cõtigiſſe
legam. Credo vos præuolare & ſcire iam
quid dicere velim. Quale erat inquam, qđ C
ſciſcitanti Moyſi primo reſponſum eſt: Ego Exod.3.
ſum qui ſum, & qui eſt, miſit me ad vos?
Neſcio an vel ipſe Moyſes caperet ſic, ſi non
videlicet effunderetur. Sed fuſum eſt, & ca-
ptum eſt. Nec modo fuſum, ſed & effu-
ſum. Nam infuſum iam erat. Iam cæli ha-
bebãt illud: iam Angelis innotuerat. Eſt au-
tẽ foris miſſũ: & quod Angelis ita erat infu-
ſum, vt eſſet & priuatũ, effuſum & in homi-
nes eſt, ita vt iam tunc merito clamaretur de
terra. Oleũ effuſum nomẽ tuũ, ſi non ingra- Cãt.1.a
tæ plebis exoſa peruicacia obſtitiſſet. Ait.n. Exo.3.a
Ego ſum Deus Abraham, & Deus Iſaac, &
Deus Iacob. Currite gentes, ad manum eſt
ſalus, effuſum eſt nomen quod quicumque
inuocauerit, ſaluus erit. Angelorum Deus,
etiam hominum Deum ſe nominat. Oleum
miſit in Iacob, & cecidit in Iſrael. Dicite
fratribus veſtris: Date nobis de oleo ve-
ſtro. Si nolũt, rogate Dominũ olei vt mittat
& vobis. Dicite: Aufer opprobrium noſtrũ.
Ne quæſo inſultet maleuolus dilectæ tuæ,
quã à finibus terræ euocare placuit tibi tan-
to vtique dignãtius, quanto minus dignam.
Decet ne obſecro vt benigni patrisfamilias
inuitatos

inuitatos ſeruus nequam excludat? Ego ſum (ait) Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob. Et non amplius? Effunde, effunde, aperi manũ tuam adhuc, & imple omne animal
Mat.8.b benedictione. Veniant ab Oriẽte, & Occidẽte, & recũbant cum Abraham, Iſaac, & Iacob
Pſ.121. in regno cęlorum. Veniant veniant tribus tribus Domini: teſtimonium Iſrael ad cõfi-
D tendum nomini Domini. Veniant, & recũ-
Pſ.41.a bant, epulentur & delectentur in lætitia, & vnus vbique reſonet in voce exſultationis & cõfeſſionis ſonus epulantis: oleũ effuſum nomen tuũ. Vnũ ſcio, ſi Philippũ & Andreã habuerimus oſtiarios, repulſam omnino nõ patimur quicumque oleũ petimus, quicũque
Ioã.12.c volumus Ieſum videre. Incunctãter Philip-
Ibidem. pus dicet Andreę: Andreas autem, & Philippus dicent Ieſu. Ieſus autem quid? Profecto quod Ieſus. Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Moriatur igitur granum, & ſurgat gentium ſeges. Oportet pati Chriſtum, & reſurgere à mortuis, & prædicari in nomine eius pęnitentiam, & remiſſionem peccatorum non ſolum in Iudæam, ſed etiam in omnes gentes, quatenus ab vno nomine quod eſt Chriſtus, millia millium credentium Chriſtiani dicantur, & dicant: Oleum effuſum nomen tuum. Agnoſco enim no-
Iſa.65.d men quod in Iſaia legi. Seruos ſuos, inquit vocabit nomine alio, in quo qui benedictus eſt ſuper terram, benedicetur in Domino. Amen. O nomen benedictum. O oleum vſquequaque effuſum. Quouſque de cælo in Iudęam, & inde in omnem terram excurrit, & de toto orbe clamat Eccleſia: Oleum effuſum nomen tuum. Effuſum planè, quod non ſolum cælũ terraſq. perfudit, ſed aſper-
Phil.2.b ſit & inferos, adeo vt in nomine Ieſu omne
E genu flectatur, Cæleſtium, Terreſtrium, & Infernorum, & omnis lingua confiteatur, & dicat: Oleum effuſum nomen tuum. Ecce Chriſtus, ecce Ieſus, vtrumque infuſum angelis, vtrumque effuſum in homines, & illos homines qui computruerant tamquam iumenta in ſtercore ſuo, homines, & iumenta ſaluans, quemadmodum multiplicauit miſericordiam ſuam Deus. Quam carum, quam vile. Vile, ſed ſalubre. Si vile non eſſet, non mihi effunderetur. Si ſalubre non eſſet, non me lucraretur. Particeps nominis ſum ſum & hereditatis. Chriſtianus ſum, frater Chri-
Rom.8.c ſti ſum. Si ſum quod dico, heres ſum Dei, coheres autem Chriſti. Et quid mirum ſi Sponſi effuſum eſt nomẽ, cum ipſe quoque effuſus ſit? Nam ſemetipſum exinaniuit for- *Phil.2.a*
mam ſerui accipiẽs. Denique ait: Sicut aqua *Pſ.21.c*
effuſus ſum. Effuſa eſt plenitudo Diuinitatis habitãs ſuper terram corporaliter, vt de illa plenitudine omnes, qui corpus mortis geſtamus caperemus, ac vitali odore repleti diceremus: Oleũ effuſum nomẽ tuum. En quod nomen effuſum, & qualiter, & quatenus. Cur vero oleũ? Nam hoc nondũ dixi. In ſermone ſuperiore dicere cœperã, ſed interuenit ſubito aliud quod prædicendum videbatur: quamquam intermiſerim vltra quam credidi. Quod non aliud eſſe reor, niſi quod *Prouer.*
fortis mulier ſapientia miſit manum ad co- *31.d*
lum, & digiti eius apprehenderunt fuſum. Nouit enim modicam lanam vel linũ in longum producere filũ, atque in telæ extendere latitudinẽ, & ſic omnes domeſticos ſuos veſtire duplicibus: Eſt proculdubio inter oleum & nomẽ ſponſi ſimilitudo, nec ocioſe Spiritusſanctus alterutrum cõparauit. Ego autem dico in triplici quadã qualitate olei, quod lucet, paſcit, & vngit ſi vos melius non habetis. Fouet ignem, nutrit carnem, lenit dolorem, lux, cibus, medicina. Vide idẽ nunc & de Sponſi nomine. Lucet prædicatum, paſcit recogitatum, inuocatum lenit, & vngit. Et percurramus ſingula. Vnde putas in toto orbe tanta, & tam ſubita fidei lux niſi de prædicato Ieſu? Nonne in huius nominis luce Deus nos vocauit in admirabile lumen ſuum, quibus illuminatis, & in lumine iſto videntibus lumen, dicat merito Paulus: Fui- *Eph.5.b*
ſtis aliquãdo tenebræ, nunc autẽ lux in Domino. Hoc denique nomen coram regibus, & gentibus, & filijs Iſrael portare iuſſus eſt idẽ Apoſtolus, & portabat nomen tãquã lumen, & illuminabat patriã, & clamabat vbique. Nox pręceſſit, dies aũt appropinquauit: *Rom.13.*
abijciamus ergo opera tenebrarũ, & indua- *d*
mur arma lucis, ſic, vt in die honeſtè ambulemus. Et monſtrabat omnibus lucernã ſuper cãdelabrũ, annuncians in omni loco Ieſum & hũc crucifixum. Qũo lux iſta inſplenduit ac perſtrinxit cunctorũ intuentium oculos, quando de ore Petri tãquã fulgur egrediẽs, claudi vnius corporales plantas ſolidauit, & baſes, multoſq. ſpiritualiter cæcos illumina-
uit? Numquid non ignẽ ſparſit cũ ait: In no- *Act.3.a*
mine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge & ambula? Nec tantum lux eſt nomẽ Ieſu, ſed eſt & cibus. An non toties confortaris, quoties recorda-

cordaris? Quid ęquè mentem cogitantis impinguat. Quid ita exercitatos reparat ſenſus, virtutes roborat, vegetat mores bonos atque honeſtos, caſtas fouet affectiones? Aridus eſt omnis animæ cibus, ſi non oleo iſto infunditur. Inſipidus eſt, ſi non hoc ſale
G conditur. Si ſcribas, non ſapit mihi niſi legero ibi Ieſum. Si diſputes aut cōferas, non ſapit mihi niſi ſonuerit ibi Ieſus. Ieſus mel in ore, in aure melos, in corde iubilus. Sed eſt & medicina. Triſtatur aliquis noſtrum: veniat in cor Ieſus, & inde ſaliat in os, & ecce ad exortum nominis lumē, nubilū omne diffugit, redit ſerenum. Labitur quis in crimen, currit inſuper ad laqueum mortis deſperando? nonne ſi inuocet nomē vitę, confeſtim reſpirabit ad vitam? Cui aliquando ſtetit ante faciem ſalutaris nominis, duritia (vt aſſolet) cordis, ignauiæ torpor, rancor animi, languor accidiæ? Cui fons fortè ſiccatus lacrymarum, inuocato Ieſu non continuo erupit vberior, fluxit ſuauior? Cui in periculis palpitanti, & trepidanti, inuocatum virtutis nomen non ſtatim fiduciam præſtitit, depulit metum? Cui quæſo, in dubijs æſtuanti, & fluctuanti, non ſubito ad inuocationem clari nominis emicuit certitudo? Cui in aduerſis diffidenti, iam iamq. deficienti, ſi nomen adiutorij ſoluit, defuit fortitudo? Nimirum morbi, & languores animæ iſti ſunt, illud medicina. Denique, &
Pſ.49.c probare licet. Inuoca me, inquit, in die tribulationis eruam te, & honorificabis me. Nihil ita iræ impetum cohibet, ſuperbię tumorem ſedat, ſanat liuoris vulnus, reſtringit luxuriæ fluxum, extinguit libidinis flammam, ſitim temperat auaritiæ, ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem cum nomino Ieſum, hominem mihi propono mitem, & humilē corde, benignum, ſobrium, caſtum, miſericordem, & omni denique honeſtate ac ſanctitate cōſpicuum, eumdemq. ipſum Deum omnipotentem, qui ſuo me & exemplo ſanet, & roboret adiutorio. Hæc omnia ſimul mihi ſonant cum inſonuerit Ieſus. Sumo itaque mihi exempla de homine, & auxiliū à potente, illa tamquam pigmentarias ſpecies, hoc tamquam vnde acuam eas, & facio confectionem, cui ſimilem medicorum nemo facere poſſit. Hoc tibi electuarium habes ò anima mea, reconditum in vaſculo vocabuli huius quod eſt Ieſus, ſalutiferum certe, quodque nulli vmquam peſti tuæ inueniatur ineffic... Semper tibi in ſinu ſit, ſemper in manu, quo tui omnes in Ieſum & ſenſus dirigantur, & actus. Denique, & inuitaris: Pone me, inquit, ſignaculum in *Cāt.8.b* corde tuo: ſignaculum in brachio tuo. Sed hoc aliàs. Nunc verò habes vnde & brachio medearis, & cordi. Habes inquam in nomine Ieſu vnde actus tuos vel prauos corrigas, vel minus perfectos adimpleas; itemq. vnde tuos ſenſus aut ſerues ne corrumpantur, aut ſi corrumpantur, ſanes. Habuit & Iudæa quoſdam Ieſus, quorum vacuis gloriatur vocabulis. Illa enim nec lucent, nec paſcunt, nec medentur. Idcirco Synagoga in tenebris eſt vſque adhuc, fame & infirmitate laborans. Et non ſanabitur nec ſatiabitur quouſque ſciat meum Ieſum dominari Iacob, & finium terræ, & cōuertatur ad veſperam, & famem patiatur vt canes, & circumeat ciuitatē. Et illi quidem præmiſſi ſunt tamquam baculus ad mortuum, prophetam præuenientes, & ſua interpretari nomina nequierunt. Vacua quippe erant. Superpo- *4.Reg.4* ſitus mortuo baculus eſt, & non erat vox neque ſenſus, quoniam baculus erat. Deſcendit qui baculum miſit, & mox ſaluum fecit populum ſuum à peccatis eorum, probans ſe eſſe quod dicebatur: Quis eſt hic qui etiā peccata dimittit? Nimirum qui dicit: Salus *Mar.2.a* populi ego ſum. Iam vox, iam ſenſus eſt, & patet eum nō inane portare nomen inſtar priorum. Sentitur infuſa ſalus, & beneficiū non tacetur. Intus ſenſus, foris vox. Compungor, & confiteor, & confeſſio vitam indicat. A mortuo enim tamquam qui non *Eccl.17.c* eſt, perit confeſſio. Ecce vita, ecce ſenſus. Suſcitatus perfectè ſum, integra eſt reſurrectio. An aliud mors corporis eſt, niſi cum ſenſu priuatur, & vita? Peccatū quod mors animę eſt, nec compunctionis mihi ſenſum, nec confeſſionis reliquerat vocem, & eram mortuus. Venit is qui peccata dimittit, & vtrumque reſtituit: & dicit animæ meæ. Salus tua ego ſum. Quid mirum ſi cedit *Pſ.34.a* mors vbi vita deſcendit? Iam corde credi- *Ro.10.b* tur ad iuſtitiam, & ore confeſſio fit ad ſalutem. Iam oſcitat puer, & oſcitat ſepties, & *4.Reg.4.* dicit: Septies in die laudem dixi tibi Domi- *Pſ.118.a* ne. Videte hunc ſeptenarium. Sacer numerus eſt, non vacat. Sed melius hoc alij ſeruamus ſermoni quo famelici, & non faſtidioſi, ad tam bonas epulas accedamus, inuitante nos Sponſo Eccleſiæ Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De

De cordis contritione, & de tribus ſpeciebus veræ confeſſionis. Sermo XVI.

K QVid ſibi ergo vult ſeptenarius iſte? Neſcio.n.an ita ſimplex quiſpiam in nobis ſit qui ocioſas eſſe has vices,& numerum hunc putet fortuitum. Ego nec illud vacare reor quòd Propheta incumbēs ſuper mortuum, ad menſuram pueriliscorporis ſeſe contraxit, os ſuum ori illius coniunxit,oculisq. oculos, & manibus manus. Spiritusſanctus ſic omnia fieri, & ſic ſcribi fecit, ad eruditionem proculdubio illorum ſpirituum quos corrupti corporis circumuenit inſida ſocietas,ac ſtulta mundi ſapientia deſipere docuit. Corpus quippe quod corrumpitur,aggrauat animam,& deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitātem. Propterea nemo miretur ac moleſtè accipiat ſi in his ſcrutandis tamquam quibuſdā Spiritusſancti apothecis curioſus exiſto, cū ſciam quia ſic viuitur,& in talibus vita ſpiritus mei. Dico tamen his qui præuolantes ingenio,in omni ſermone ante penè flagitant finem,quàm principium teneāt: debitorem me etiam tardioribus eſſe, & maximè. Sed nec ſtudium tam eſſe mihi vt exponam verba, quàm vt imbuam corda. Et haurire, & propinare me oportet, quod non fit celeriter percurrendo, ſed tractando diligenter, & exhortando frequenter. Quamquam & præter ſpem quoque meam diu nos diſcuſſio detinuit Sacramentorum. Putaui fateor vnum ad hoc ſermonem ſufficere: ſiluamq. iſtam, vmbroſam latebroſamq. allegoriarum pertranſire nos citò: & ad planiciem moralium ſenſuum itinere diei quaſi vnius peruenire:ſed ſecus contigit. Biduum quippe iam in eo expendimus: & adhuc re ſtat via. Ictus oculi eminus ſummitates ramorum, & montium cacumina peruolabat: ſed vallium ſubteriacens vaſtitas,& denſitas dumetorum fruſtrabatur obtutus. Numquid (verbi gratia) Heliſei miraculum præuidere valebam, quia nobis videlicet de gentium vocatione, & repulſione Iudæorum diſſerentibus, ita de ſubito in medium proſiliret? Et nunc quandoquidem incidimus, non pigeat nos paululum immorari, conſequenter ad id quod intermittimus, poſtea reuerſuros. Siquidem animarum cibus nihilominus eſt iſte. Canibus quoque ac venatoribus plerumque contingit, à beſtia, quam aggreſſi erant, deſiſtere, & ſequi aliam quæ inopinantibus fortè occurrerit. Non paruum fiduciæ robur præſtat mihi, quòd magnus ille vir Propheta potens in opere, & ſermone, de excelſo monte cælorum deſcendens viſitare dignatus eſt me, cum ſim cinis, & puluis: miſereri mortuo, inclinare ſe iacenti, contrahi & coæquari paruo, cæco partiri lumen oculorum ſuorum, & os mutum oris proprij oſculo ſoluere,debilesq. manus ſuarum roborare cōtactu. Suauiter rumino iſta,& replentur viſcera mea, & interiora mea ſaginantur, & omnia oſſa mea germinant laudem. Hoc ſemel contulit vniuerſitati,hoc quotidie ſingulis in nobis actitari ſentimus,& cordi ſcilicet tribui intelligentiæ lumen,& ori ædificationis verbum, & manibus opus iuſtitiæ. Dat ſentire fideliter, dat proferre viriliter, dat efficaciter adimplere. Et eſt funiculus triplex, qui difficile rumpitur ad extrahendas animas de carcere diaboli, & trahēdas poſt ſe ad regna cæleſtia: ſi rectè ſentias, ſi dignè proloquaris, ſi viuendo confirmes. Oculis ſuis tetigit meos, interioris hominis frontē claris luminaribus ornans, fide & intellectu. Ori meo iunxit ſuum,& mortuo ſignum pacis impreſſit: quoniam cum adhuc peccatores eſſemus reconciliauit nos Deo, iuſtitiæ mortuos. Os ori applicuit, iteràto inſpirans in faciem meam ſpiraculum vitæ: ſed ſanctioris, quam primo. Nam primo quidem in animam viuentem creauit me: ſecundo in ſpiritum viuificantem reformauit me. Manus ſuas meis ſuperpoſuit, exemplum præbens bonorum operum, formam obedientiæ: aut certè manus ſuas miſit ad fortia: vt doceret manus meas ad prœlium, & digitos meos ad bellum. Et oſcitauit, inquit, puer ſepties. Sufficiebat ad gloriam manifeſtandi miraculi oſcitaſſe ſemel: ſed multiplicitas, & inſignis numerus myſterij admonent. Si illud ingēs vniuerſi humani generis primum quidem exanime corpus attendas: vides vbique Eccleſiam (ex quo vitā Propheta incumbente recepit) quaſi ſepties oſcitare, quia ſepties in die laudem dicere conſueuit. Si teipſum aduertas, in hoc te noueris vita viuere ſpirituali, ac myſticum hūc implere numerum, ſi ſenſualitatis tuæ quinarium, caritatis binario ſubijcias, exhibesq. (iuxta Apoſtolum) membra tua ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem, quæ prius exhibuiſti ſeruire iniquitati ad iniquitatem: aut certe ſi eumdem quinarium proximo-

Marginalia: 4.Reg.4 · Sap.9 d · Iſa.38.c · L · M · Eccl.4.c · 4.Reg.4. f · Gen.2.b · Prou 31 · 4.Reg.4 · Pſ. 118.

num

rum ſaluti impertiens, ad perficiendum
A ſeptenarium duo hæc adijcias, miſericordiã
ſcilicet, & iudicium cantare Deo. Habeo, &
alias ſeptem oſcitationes: ſeptem videlicet
experimenta, ſine quibus vera, & certa ſalus
rediuiui ſpiritus minimè conſtat, quattuor
ad ſenſum compunctionis; tria ad confeſ-
ſionis ſolum pertinentia. Si viuis, ſi vox, ſi
ſenſus eſt, tu quoque eadem in te recogno-
ſcis. Porro ſenſum ex integro recuperaſſe
te ſcias, ſi tuam conſcientiam quadruplici
ſentis compunctione morderi: pudore ge-
mino, & gemino metu: nam vitam ad per-
ficiendum ſeptenarium triplex confeſſionis
ſpecies atteſtatur, de quibus poſtea videbi-
tur. Nonne & ſanctus Ieremias in ſuo plan-
ctu obſeruat hunc numerum? Et tu igitur in
tua pro te lamentatione formam habens
propheticam, Deum cogita factorem tuum,
cogita & benefactorem, cogita patrem, co-
gita Dominum. Ad omnia reus es, plange
per ſingula. Ad primum, & vltimũ reſpon-
deat timor tuus: ad duo media pudor. Pater
ſanè nõ metuitur, cum pater ſit. Patris enim
eſt miſereri ſemper, & parcere. Et ſi percu-
tit, virga non baculo percutit, & cum per-
Deut. 32 cuſſerit ſanat. Paterna vox eſt: Percutiam,
f & ego ſanabo. Non eſt proinde quod à pa-
tre formides, qui etſi quandoque feriat vt
emendet, numquam tamen vt vindicet. At
vero cogitantem, quod patrem offende-
rim, eſt certè quod pudeat, etſi non quod
B terreat. Voluntariè genuit me verbo veri-
tatis, non ſtimulo carnalis cupiditatis ex-
cuſſit, quemadmodum genitor carnis meæ.
Deinde etiam non pepercit vnigenito pro
ſic genito. Ita ipſe quidem patrem ſe exhi-
buit mihi, ſed non ego me illi viciſſim filiũ.
Quanam fronte attollo iam oculos ad vul-
tum patris tam boni tam malus filius? Pudet
indigna geſſiſſe genere meo, pudet tanto pa
Pſ. 68. b tri vixiſſe degenerem. Exitus aquarum de-
ducite oculi mei, operiat confuſio faciem
meam, vultum meum pudor ſuffundat, oc-
Pſ. 30. c cupetq. caligo. Deficiat in dolore vita mea,
& anni mei in gemitibus. Proh pudor, quẽ
Gal. 6. b fructum habui in quibus nunc erubeſco?
Si in carne ſeminaui, de carne non metam
1. Io. 2. c niſi corruptionem. Si in mundo, & ipſe
tranſit, & concupiſcentia eius. Quid? Ca-
duca: vana, & prope nulla, & quorũm finis
mors eſt, infelix, & inſanus præferre non
erubui æterni patris amori, & honori. Con-
fundor confundor audire: Si ego pater:
vbi eſt honor meus? Sed, & ſi pater non Malach
eſſet: obrueret me beneficijs. Inſtaurat 1. a
aduerſum me teſtes (vt alia innumera ta-
ceam) huius corporis victum, & vſum tem-
poris huius, & ſuper omnia ſanguinem di-
lecti filij clamantem de terra. Pudet in-
gratitudinis, quamquam ad confuſionis cu-
mulum arguat etiam reddidiſſe mala pro
bonis, & odium pro dilectione. Minimè qui-
dem mihi à benefactore, ſicut nec à patre
timendum. Verus quippe beneficus eſt,
dans affluenter, & non improperans. Non Iac. 1. a
improperat dona, quia dona ſunt: & bene-
ficia ſua mihi dedit, non vendidit. Deni-
que ſine pœnitentia ſunt dona eius. At C
quanto de illo benignius, tanto de me in-
dignius ſentire cogor. Erubeſce, & dole
nihilominus anima mea, quoniam etſi il-
lum non repetere & non improperare de-
cet: nos tamen omnino dedecet ingratos
immemoresq. exſtitiſſe. Heu, quid vel nunc
tandem retribuam Domino pro omnibus Pſ. 115
quæ retribuit mihi? Quod ſi ſegnior fortè a
ſuas partes minus exſequitur pudor: timor
ſanè excitetur in adiutorium. Excitetur, vt
excitet. Sepone parum pia vocabula bene-
factoris, & patris, atque ad auſteriora con-
uertere. Nempe qui legitur pater miſericor- 2. Cor.
diarum, & Deus totius conſolationis: legi- 1. a
tur nihilominus Deus vltionum Dominus. Pſ. 93.
Legitur Deus iudex iuſtus & fortis. Legi- Pſal. 7.
tur terribilis in conſilijs ſuper filios homi- Pſ. 65.
num. Legitur Deus zelans. Quod pater Exod.
eſt, quod beneficus eſt, tibi eſt quod Domi- 20. a
nus ac creator, ſibi. Etenim propter ſemet-
ipſum fecit omnia, ſcriptura teſte. Qui er-
go quod tuum eſt tibi defendit ac ſeruat,
putas, & pro ſe aliquando non zelabit:
putas ſui non requiret principatus hono-
rem? Propter hoc irritauit impius Deum, Pſ. 30.
quia dixit in corde ſuo, non requiret. Et
quid eſt in corde ſuo dicere, non requiret,
niſi non metuere quod requirat? Sed re-
quiret vſque ad nouiſſimum quadrantem:
requiret, & retribuet abundanter facienti-
bus ſuperbiam. Requiret à redempto ſer-
uitium, honorem, & gloriam ab eo quem
plaſmauit. Eſto quod diſſimulet pater,
ignoſcat beneficus, ſed non Dominus, &
creator. Et qui parcit filio, non parcet
figmento, non parcet ſeruo nequam.
Penſa cuius ſit formidinis & horroris, tu-
um atque omnium contempſiſſe factorem,
offendiſſe Dominum maieſtatis. Maieſtatis
eſt

eſt timeri, Domini eſt timeri, & maxime huius maieſtatis, huiuſque Domini. Nam ſi reum regiæ maieſtatis quamuis humanæ, humanis legibus plecti capite ſancitum ſit, quis finis contemnentiũ Diuinam omnipo-
Pſ. 143. tentiam erit? Tangit montes, & fumigant: & tam tremendam maieſtatem audet irritare vilis puluiculus, vno leui flatu mox diſpergendus, & minimè recolligendus? Ille ille timendus eſt, qui poſtquam occiderit corpus, poteſtatem habet mittere & in gehennam. Paueo gehennam, paueo iudicis vultum, ipſis quoque tremendum Angelicis poteſtatibus. Contremiſco ab ira potentis, à facie furoris eius, à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tempeſtate valida, à voce Archangeli, & à verbo aſpero, Contremiſco à dentibus beſtiæ infernalis, à ventre inferi, à rugientibus præparatis ad eſcam: horreo vermem rodentem, & ignem torrentem, fumum & vaporem & ſulphur, & ſpiritum procel-
Ier. 9. a larum. Horreo tenebras exteriores. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, vt præueniam fletibus fletum, & ſtridorem dentium, & manuum pedumq. dura vincula & pondus catenarum prementium, ſtringentium, vrentium, nec conſumentium? Heu me mater mea, vt quid me genuiſti filium doloris, filium
E amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ? Cur exceptus genibus, cur lactatus vberibus, natus in combuſtionem, & cibus ignis? Qui ſic afficitur, ſenſum proculdubio recuperauit, & in duplici metu iſto, itemq. pudore illo æquè duplici habet oſcitationes quattuor. Tres quæ reſtant ex voce confeſſionis adijciet, & nequaquam dicetur iam de eo, quod non ſit vox neque ſenſus, ſi tamen de corde humili, ſimplici, fideliq. proceſſerit illa confeſſio. Omne ergo quod remordet conſcientiam, confitere humiliter, purè, fideliter, & has
Prou. 2. vices impleſti. Sunt qui gloriantur cum male fecerint, & exſultant in rebus peſſimis:
Iſai. 3. b quos notans Propheta: Peccata ſua, inquit, prædicauerunt ſicut Sodoma. Verum hos ab hac diſputatione tamquã ſæculares amoueo. Nam quid ad nos de his qui foris ſunt? Quamquam & de his qui religioſè veſtiti, & religionem profeſſi ſunt, nonnumquam audimus aliquos reminiſci & iactitare impudentiſſimè mala ſua præterita, quæ (verbi gratia) aliquando vel fortiter gladiatorio, vel argute literatorio geſſere conflictu, ſeu aliud quid ſecundum mundi quidem vanitatem fauorabile, ſecundum animæ verò ſalutem nociuum, pernicioſum, damnoſum. Sæcularis adhuc animi indicium eſt, hoc: & humilis habitus qui geſtatur à talibus, non ſanctæ nouitatis eſt meritum, ſed priſcæ vetuſtatis operculum. Nonnulli talia quaſi dolendo & pœnitendo rememorãt, ſed gloriam intẽtione captantes, commiſſa ſua non diluunt, ſed ſeipſos illudunt. Nam Deus non irridetur. Veterem hominem nõ F
exuerunt, ſed nouo palliant. Non proditur aut proijcitur vetus fermentum illa confeſſione, ſed ſtatuitur, ſecundum illud: In- Pſ. 31. b
ueterauerunt oſſa mea dum clamarem tota die. Pudet reminiſci quorumdam tãtam proteruiam, vt nõ pudeat eos cum exſultatione lugenda iactitare, quod & poſt ſuſceptum ſanctum habitum callidè quempiam ſupplãtauerint, & circumuenerint in negocio fratrem, aut quod talionem pro cõuicio vel maledicto, id eſt malum pro malo, aut maledictum pro maledicto audacter reddiderint. Sed eſt confeſſio eo periculoſius noxia, quo ſubtilius vana, cum ipſa etiam inhoneſta & turpia de nobis detegere nõ veremur, non quia humiles ſumus, ſed vt eſſe putemur. Appetere autẽ de humilitate laudem, humilitatis eſt, non virtutis, ſed ſubuerſio. Verus humilis vilis vult reputari, non humilis prædicari. Caueat contemptu ſui hoc ſolo ſanè ſuperbus quod laudes contẽnit. Quid peruerſius, quidve indignius quam vt humilitatis cuſtos cõfeſſio ſuperbiæ militet, inde velis videri melior vnde videris deterior? Mirabile iactantiæ genus, vt non poſſis putari ſanctus, ſi non appareas ſceleratus. At talis confeſſio ſpeciem habens humilitatis, non virtutem, non ſolum veniam non meretur, ſed & prouocat iram. Numquid profuit Saul quod ſe ad increpationẽ Samuelis peccaſſe confeſſus eſt? Culpabilis proculdubio fuit illa confeſſio, quæ culpam non diluit. Quomodo enim humilem contemneret cõfeſſionem humilitatis magiſter, & cui humilibus dare gratiam certè ingenitum eſt? Omninò non poterat non placari, ſi quæ in ore ſonuit, in
corde radicaſſet humilitas. Ecce cur humi- G
lem eſſe debere confeſſionem dixi. Oportet autem & eſſe ſimplicem. Non intentionem (forte quia latet homines) excuſare delectet ſi ſit rea, nec leuigare culpam quæ gra-

tis eſt,nec alieno adumbrare ſuaſu cum inuitum nemo coëgerit. Primum illud non cōfeſſio eſt,ſed defenſio,nec placat,ſed prouocat. Sequens monſtrat ingratitudinem, ex quo minor reputatř culpa, eo minuitur & gloria indultoris. Sed enim minus libenter beneficium datur,quod minus gratè minusve neceſſariè prouenire ſentitur. Veniā proinde ſibi adiudicat qui munus largitoris attenuat? quod quidem omnis qui reatum ſuum verbis alleuiare conatur, facit. Iam à poſtremo primi hominis dehortetur exēplum, nec culpam ſiquidem diffitentis, nec tamen conſequentis veniam, non dubium quin ob reatus mulieris admixtionem. Genus excuſationis eſt,cum argueris tu, alium incuſare.Porro excuſare te velle quādo corriperis,quam ſit nō modo minimè fructuoſum,ſed & perniciosū m,ſanctum Dauid interroga. Verba nempe malitię excuſationes in peccatis appellat, ne in ea declinet cor ſuū rogans & ſupplicans.Merito quidem.In animā etenim ſuam peccat qui ſe excuſat, repellens proinde à ſe indulgentiæ medicinam, & ſic vitam ſibi proprio ore intercludens.Et quænam maior malitia,quam propriam armari in ſalutem, & linguæ tuæ te-
Eccl.14 a metipſum mucrone confodere?Denique q ſibi nequam,cui eſt bonus? Sit autem & fi-
H delis confeſſio, vt confitearis in ſpe, de indulgentia penitus non diffidens, ne tuo te ore nō tam iuſtifices quàm condemnes.Iudas certe proditor Domini, & Cain fratricida confeſſi ſunt, & diffiſi ſunt. Alter: Pec-
Matth. 27.a caui, inquit, tradens ſanguinem iuſtum. Alter: Maior eſt iniquitas mea,quam vt ve-
Gen.4.d niam merear: & verax licet, nil eis profuit infidelis confeſſio.Hę itaque tres confeſſionis obſeruantiæ, iunctæ quattuor ſuperioribus compunctionis, ſeptenarium implet. Iam verò ſic compunctus, & ſic confeſſus, ac propria proinde certus de vita, certus quoque nihilominus es (vt arbitror) vacuo nequaquam nomine appellari Ieſum, eum qui in te talia valuit & voluit operari, nec vacuè ſubſequutum fuiſſe baculum quem præmiſerat. Non venit vacuè, quia non venit vacuus. Nam quo modo vacuus,in quo habitauit plenitudo? Neque enim ei datus eſt ad menſuram ſpiritus.Denique & venit in plenitudine temporis,plenū proinde ve-
Ps.44.b nire ſe indicans. Bene plenum,quem vnxit pater oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis. Vnxit & miſit plenū gratiæ & veritatis. Vnxit vt vngeret. Omnes ab eo vncti ſunt,qui de plenitudine eius meruerunt accipere. Ideo ait:Spiritus Domini ſuper me, eo quod vn- *Iſai.61. a*
xerit me, ad annunciandum manſuetis miſit me,vt mederer contritis corde,vt prædicarem captiuis indulgētiam,& clauſis apertionem, vt prædicarem annum placabilem I
Domino. Veniebat (vt audis) vngere contritiones noſtras, ac lenire dolores. Ideoq. venit vnctus, venit manſuetus & mitis, & multæ miſericordiæ omnibus inuocantibus ſe. Sciebat ſe ad infirmos deſcendere, exhibuitq. qualem oportuit.Et quoniam multæ erant infirmitates, multa quoque prouidus medicus medicamina curauit afferre. Attulit ſpiritum ſapientiæ & intellectus, ſpiritum conſilij & fortitudinis, ſpiritum ſcientiæ & pietatis,& ſpiritum timoris Domini. Vides quot phialas plenas odoramentis, cæleſtis medicus præparauit ad ſananda vulnera illius miſeri qui incidit in latrones? Septem ſunt numero, ſeptem fortaſſe præfatis oſcitationib. excitandis accōmodatæ.Spiritus enim vitæ erat in phialis. Ex his profecto infudit oleum meis vulneribus. Infudit & vinum, ſed minus quam olei. Sic nempe congruebat infirmitatibus meis, vt miſericordiam ſuperexaltaret iudicio, quemadmodum vino oleum ſuperfertur infuſum. Attulit proinde quinque cados olei, vini non niſi duos. Vinum ſiquidem timor tantum & fortitudo fuere, reliqua quinque oleum propria ſuauitate deſignant.In ſpiritu denique fortitudinis tam- *Pſ.77.g*
quam potēs crapulatus à vino deſcendit ad inferos,contriuit portas æreas, & vectes fer- *Pſ.106. c*
reos confregit, alligauit fortem, & vaſa captiuitatis eripuit. Deſcendit nihilominus in ſpiritu timoris, ſed timendus, non timidus. O ſapientia, quanta arte me lendi in vino & oleo animæ meæ ſanitatem reſtauras, fortiter ſuauis, & ſuauiter fortis. For- *Cāt.1 a*
tis pro me, & ſuauis mihi. Denique attingis à fine vſque ad finem fortiter, & diſponis omnia ſuauiter,propellens inimicum & infirmum fouens.Sana me Domine & ſana- *Pſ.142. & 102. a*
bor, pſallam & confitebor nomini tuo, & dicam: Oleum effuſum nomen tuum. Non vinum effuſum (nolo enim vt intres in iudicium cum ſeruo tuo) ſed oleum, quia coronas me in miſericordia & miſerationibus. Oleum planè, quod dum ſupernatat cunctis quibus immiſcetur liquoribus, liquido illud deſignat nomen,quod eſt ſuper

omne

omne nomen. O nomen præſuaue, & præ
dulce. O nomen præclarum, prælectum, &
præexcelſum, & ſuperexaltatum in ſæcu-
la. Hoc verò oleum, quod exhilarat fa-
ciem hominis, quod caput ieiunantis im-
pinguat, vt oleum peccatoris non ſentiat.
Iſai. 62. a Hoc nomen nouum, quod os Domini no-
minauit, quod & vocatum eſt ab Angelo
Luc. 2. c priusquam in vtero conciperetur. Hoc
Iohel. 2. g non ſolum Iudæus, ſed quicumque inuo-
cauerit, ſaluus erit, in tantum vſquequa-
que effuſum eſt. Hoc Pater donauit Filio,
Sponſo Eccleſię Domino noſtro Ieſu Chri-
ſto, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus
in ſæcula. Amen.

Sermo XVII. In quo tractatur de Luciferi deiectione.

Putamusne ſatis proceſſum eſſe in
ſanctuario Dei, dum ſcrutamur
mirabile ſacramentum, an ad
perſcrutandum adhuc ſi quid re-
ſtat, audemus ſpiritum ad interiora ſequi?
Spiritus nempe iſte ſcrutatur non ſolum
hominum corda, & renes, ſed etiam pro-
funda Dei: & ſiue ad noſtra, ſiue ad alia,
ſecurus ſequor eum quocumque ierit.
L Tantum vt cuſtodiat corda noſtra, & in-
telligentias noſtras, ne fortè cum non a-
derit, adeſſe putemus, noſtrumq. pro ip-
Ioan. 8. b ſo ſequamur ſenſum deuiantes. Venit nam-
que, & vadit prout vult, & nemo facilè ſcit
vnde veniat, aut quo vadat. At iſtud ſine
damno fortaſſe ſalutis neſcire licet. Cete-
rum quando veniat, vel quando vadat, id
planè periculoſiſſimè ignoratur. Cum e-
nim hæ ſpiritusſancti circa nos diſpenſato
riæ quidem viciſſitudines vigilantiſſimè nō
obſeruantur, fit vt nec abſentem deſide-
res, nec præſentem glorifices. Nempè qui
idcircò recedit, vt auidius requiratur, quo-
nam modo ſi abeſſe neſcitur, requiritur? Et
rurſum qui dignanter ad hoc redit, vt con-
ſoletur, qualiter dignè pro ſua maieſtate ſu
ſcipitur, ſi nec adeſſe ſentitur? Mens ergo,
quæ ignorat abſceſſum, patet ſeductioni,
& quæ reditum non obſeruat, erit ingrata
4. Reg. 2. b viſitationi. Petijt quondam aliquid Heli-
ſeus à magiſtro, cum diſceſſum eius immi-
nere præſenſit, nec obtinuit, ſicut ſcitis, niſi
ea quidem conditione, ſi videret quando
tolleretur à ſe. In figura contigit hoc illis,
ſcriptum eſt autem propter nos.

Vigiles eſſe, & ſoliciti circa opus noſtræ
ſalutis (quod mira ſubtilitate ac ſuauitate
Diuinæ ſuæ artis inceſſanter actitat ſpiritus
in intimo noſtri) prophetico docemur &
monemur exemplo. Nūquam ſane ſine no-
ſtra conſcientia magiſtra vnctio, quæ docet
de omnibus, tollatur à nobis, ſi duplicato vo M
lumus munere non fraudari. Nūquam, cum
venerit, inueniat imparatos, ſed ſemper vul
tus ſuſpenſos expanſosq. habentes ſinus ad
largam Domini benedictionem. Tales de-
nique quærit, ſimiles hominibus exſpectāti- Luc. 12.
bus Dominum ſuū quando reuertatur à nu g
ptijs: qui vtique ab illis ſupernæ menſæ co-
pioſis delicijs vacua nūquam reuertitur ma-
nu. Vigilandum proinde, & vigilandum om
ni hora, quia neſcimus, qua hora ſpiritus vē-
turus ſit, ſeu iterum abiturus. Ita & redit ſpi
ritus, & qui ſtat eo tenente, deſerente cadat
neceſſe eſt: ſed nō collidetur, quia Dominus
rurſum ſupponit manum ſuā. Et has alter-
nare vices non ceſſat in his, qui ſpirituales
ſunt, vel quos potius ſpirituales proinde ip-
ſe creare intendit, viſitans diluculo, & ſubi-
to probans. Denique ſepties cadit iuſtus, & Prou. 24.
ſepties reſurgit: ſi tamen cadat in die, vt ſe b
cadere videat, & cecidiſſe ſciat, & reſurgere
cupiat, & requirat manum adiuuantis, & di-
cat: Dn̄e in voluntate tua præſtitiſti decori Pſ. 29. b
meo virtutem: auertiſti faciem tuam à me,
& factus ſum cōturbatus. Aliud eſt dubita-
re de veritate, (quod patiaris neceſſe eſt) cū
ſpiritus minimè ſpirat, & aliud ſapere falſi-
tatē, quod facilè caues, ſi eādem tuam igno-
rantiam non ignoras, quatenus dicas & tu:
Et ſi quid ignoraui, ignorātia mea mecum Iob. 19. a
eſt. Sancti Iob ſententia eſt. Agnoſcite, peſſi
mæ matris ignorantiæ, peſſimæ itidem filiæ
duæ ſunt, falſitas, & dubietas. Illa miſerior,
iſta miſerabilior. Pernicioſior illa, iſta mole-
ſtior. Cum loquitur ſpiritus, cedit vtraque,
& eſt nō ſolum veritas, ſed & certa veritas.
Eſt quippe veritatis ille ſpiritus, cui contra-
ria falſitas eſt. Eſt & ſapientiæ, quæ cum ſit A
candor vitę æternę, & vbique attingat pro-
pter munditiam ſuam, obſcurū ambiguū nō
admittit. Cauenda ſane cum ſpiritus iſte nō
loquitur, etſi nō moleſta dubietas, certè fal-
ſitas exſecranda. Aliud eſt enim ſub incerto
hoc vel illud opinādo ſentire, aliud temere
affirmare quod neſcias. Aut ergo loquatur
ſēper ſpiritus, quod noſtri quidē minimè ar
bitrij eſt, aut quādo ſilere placet, hoc ipſum
indicet, & loquatur ſaltem ſuum ſilentium,

nec ipſum nobis falſo præire putantes, no-
ſtrum pro ipſo male ſecuri ſequamur erro-
rem. Et ſi ſuſpenderit ambiguo, non relin-
quat mendacio. Eſt qui dubiè profert men-
dacium, nec mentitur, & eſt qui veritatem
quam neſcit affirmat, & mentitur. Nam
M & ille non quidem, quod non eſt eſſe, ſed ſe
quod credit credere dicit, & verum dicit, e-
tiamſi hoc verum non ſit, quod credit: &
is cum ſe certum vnde non eſt certus dicit,
verum non dicit, etiamſi verum ſit de quo
aſſerit. His præmiſſis ad cautelam talia in-
expertorum, ſequar iam ſpiritum ſicut con-
fido præeuntem, eadem tamẽ cautela ſi po-
tero quam præmiſi, & tentabo facere ipſe,
Rom.2.c quod doceo, ne dicatur & mihi: Tu qui
alios doces, teipſum non doces. Diſtin-
guẽdum ſanè inter manifeſta, & dubia, nec
illa ſcilicet adduci in dubium, nec iſta teme-
rè affirmari. Quod quidem ipſum de ma-
giſterio ſperandum eſt ſpiritus. Nec enim
noſtra ad illud omninò induſtria ſufficit.
Quis nouit hominum, an id quod inter ho-
mines iudicatum à Deo ſermo ſuperior
(à quo videlicet, ſi benè memini, quar-
tus eſt iſte) patefecit, in ſupernis quoque
iudicium iam factum præceſſerit? Quod
dico, tale eſt. Putas ne, Lucifer ille qui ma-
ne oriebatur, ſed præproperè eleuabatur, an
tequam verteretur in tenebras, generi no-
ſtro inuiderit & ipſe olei effuſionem, vt per
ſeipſum iam tunc indignabundus muſſita-
ret dicens intra ſe quodammodo: Vt quid
perditio hæc? Hoc ego non aſſero dicere
ſpiritum, ſed nec contradicere dico. Neſcio
enim. Potuit autem contingere (ſi tamen,
incredibile non putetur) plenum ſapientia,
& perfectum decore, homines præſcire po-
tuiſſe futuros, etiam & profecturos in pa-
rem gloriam. Sed ſi præſciuit, in Dei ver-
bo abſque dubio vidit, & in liuore ſuo inui-
dit, & molitus eſt habere ſubiectos, ſocios
dedignatus. Infirmiores ſunt, inquit, in-
terioresq. natura non decet eſſe conciues,
nec æquales in gloria. An fortè prodit im-
piam hãc eius machinationem illa præſum-
pta Aſcenſio, ſeſſioq. ſignificans magiſte-
Iſai.14. rium? Aſcendam, inquit, ſuper montem
d excelſum, & ſedebo in lateribus Aquilonis,
quo altiſſimi quandam proinde ſimilitudi-
nem obtineret, ſi quemadmodũ ille ſuper
Cherubim ſedens gubernat omnem Ange-
licam creaturam, ita & ipſe altus ſederet, re-
geretq. genus humanũ. Abſit. Iniquitatem
meditatus eſt in cubili ſuo, mentiatur ini-
quitas ſibi. Nos alium non cognoſcimus iu-
dicem quam auctorem. Non diabolus, ſed C
Dominus iudicabit orbem terræ, ipſe Deus
noſter in ſæculum, & ſæculum ſæculi, ipſe
reget nos in ſæcula. Ergo in cælo concepit
dolorem, & in paradiſo peperit iniquita-
tem prolem malitiæ, matrem mortis, & æ-
rumnarum omniumque prima parens ſu-
perbia. Nam etſi inuidia diaboli mors intra- Sap.2.
uit in orbem terrarum, initium tamen om-
nis peccati ſuperbia. Verum quid illi pro-
fuit? Nihilominus tu in nobis es Domine, & Ier.14.
nomen tuum inuocatum eſt ſuper nos. Et
dicit populus acquiſitionis, dicit Eccleſia re-
demptorum: Oleum effuſum nomen tuum. Cãt.1.
Cum eijcior ego, tu illud effundis poſt me,
& in me: quoniam cum iratus fueris, miſe-
ricordiæ recordaberis. Accepit tamen ſatan
regnum ſuper omnes filios ſuperbiæ, factus
princeps tenebrarum harum, vt in regno
humilitatis etiam ſuperbia militet, dum in
vno ſuo principatu temporali, & tali mul-
tos humiles excelſos æternosq. reges con-
ſtituit. Iucundum iudicium, vt ſuperbus ille
humilium malleator, eiſdem ipſis neſciens
fabricet coronas perpetuas, impugnando
omnes, & omnibus ſuccumbendo. Siquidẽ
vbique, & ſemper iudicabit Dominus po-
pulos, & ſaluos faciet filios pauperum, & hu
miliabit calumniatorem. Vbique, & ſemper
defendet ſuos, propulſabit nocentes, & tol-
let virgam peccatorũ deſuper ſortem iuſto-
rum, vt non extendant iuſti ad iniquitatem
manus ſuas. Eritq. tandem cum ex toto ar- Pſ.45.b
cũ conteret, & confringet arma, & ſcuta cõ-
buret igni. Tu tibi miſer ſedem collocas in
Aquilone, plaga nebuloſa, & frigida, & ecce
ſuſcitantur de puluere inopes, & de ſterco-
re pauperes, vt ſedeant cum principibus, &
ſoliũ gloriæ teneãt, dolensq. impleri illud: D
Pauper & inops laudabunt nomen tuũ. Gra
tias tibi pater orphanorum, & iudex pupil-
lorũ, incaluit ſuꝑ nos mõs coagulatus, mõs
pinguis, cæli deſtillauerũt à facie Dei Sinai,
effuſum eſt oleũ, dilatatum eſt nomẽ quod
nobis, & cui nos inuidebat iniquus. Dilata-
tum, inquam, vſque ad corda, & ora paruu- Pſal.8.A
lorũ, & in ore infantium, & lactentium per-
ficitur laus. Porro peccator videbit, & iraſce Pſ.111.
tur, & erit ſicut ira implacabilis, ſic flamma b
inexſtinguibilis, q̃ iã parata eſt ei, & Ange-
lis eius, Zelus Dñi exercituũ faciet hoc. Quo
modo me amas Deus meus, amor me⁹? quo

modo

modo me amas, vbique recordatus mei, vbique zelans ſalutem egeni, & pauperis, non ſolum aduerſum homines ſuperbos, ſed et aduerſus ſublimes Angelos? In cælo & in terra iudicas Dñe nocentes me, expugnas impugnantes me. Vbique ſubuenis, vbique aſſiſtis, vbique à dextris es mihi Domine, ne commouear. Hæc cantabo Domino in vita mea, pſallam Deo meo, quamdiu ſum. Hæ virtutes eius, hæc mirabilia eius, quæ fecit. Hoc primum & maximum iudicium, quod mihi illa conſcia ſecretorum aperuit virgo
Luc. 1. c Maria. Depoſuit, inquiens, potentes de ſede, & exaltauit humiles. Eſurientes impleuit bonis, & diuites dimiſit inanes. Secundum
Ioan. 9. g autem ſimile eſt huic, quod iam audiſtis, vt qui non vident, videant, & qui vident cæci fiant. In his duobus iudicijs conſoletur ſe
Pſ. 118. r pauper & dicat: Memor fui iudiciorum tuorum à ſæculo Dñe, & conſolatus ſum. Sed reuertamur ad noſipſos, ſcrutemurq.
E vias noſtras, & vt in veritate id poſſimus, inuocemus ſpiritum veritatis, & reuocemus ab alto quo nos eduxerat, quatenus antecedat nos etiam ad nos, quoniā ſine ipſo poſſumus nihil. Nec verendum, quod dedignetur condeſcendere nobis qui potius, ſi vel exiguū quid abſque ipſo conamur, indignatur. Non eſt enim illa vadens, & non rediēs, ſed ducit nos, & reducit de claritate in claritatem, tamquam Dñi ſpiritus, quandoque rapiens ad ſe in lumine ſuo, quādoque contemperans, & illuminans tenebras nr̃as: vt ſiue ſupra nos, ſiue apud nos, ſemper in luce, ſemper vt filij lucis ambulemus. Trāſiuimus allegoriarum vmbras: ventū eſt ad indagāda moralia. Aedificata eſt fides, inſtruatur vita: exercitatus eſt intellectus, dicetur actus. Siquidem intellectus bonus omnibus facientibus eum, ſi tamen & actus, & intelligentia dirigantur in laudem, & gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De duabus operationibus Spiritusſancti, quarum vna vocatur effuſio; & alia infuſio. Sermo XVIII.

Cāt. 1. a OLeū effuſum nomen tuū. Quid certū demōſtrat Spiritusſanctus nobis in nobis occaſione huius capituli? Profecto (quod interim occurrit) geminæ cuiuſdam ſuæ operationis experimentum. Vnius quidem, qua nos primo intus virtutibus ſolidat ad ſalutem, alterius verò qua foris quoque muneribus ornat ad lucrum. Illas nobis, hæc noſtris accipimus: verbi gra- F
tia, fides, ſpes, caritas, nobis propter nos dantur. Abſque his quippe ſalui eſſe non poſſimus. Porro ſcientiæ ſeu ſapientiæ ſermo, gratia curationis, prophetia, ſimiliaq., quibus carere cum integritate etiā ſalutis propriæ poſſumus, proximorum proculdubio in ſalutem expendenda donantur. Et has Spiritusſancti operationes, quas vel in nobis vel in alijs experimur, vt ex re nomina accipiāt, infuſionem, ſi placet, atque effuſionem nominemus. Cuinam ergo harū conuenit oleum effuſum nomen tuum? Nonne effuſioni? Nā de infuſione, infuſum potius, q̄ effuſum dixiſſet. Denique de vberum foris ſpirante fragrantia, & non de internis ſpōſæ virtutibus prolatum eſt oleum effuſum nomen tuum. Denique ob bonum odorem vberum extrinſecus perfuſorum, ait Spōſa. Oleum effuſum nomen tuum: aſcribens ipſum odorem nomini Spōſi, tamquam oleo effuſo ſuper vbera. Et quicumque munere gratiæ exterioris perfuſū ſe ſentit, quo & ipſe alijs refundere poſſit, etiā huic dicere eſt: Oleum effuſum nomen tuū. Sed ſanè cauēdum in his, aut dare, quod nobis accepimus, aut quod erogandum accepimus, retinere. Rem profecto proximi retines tibi, ſi (verbi cauſa) plenus virtutibus cum ſis, forisq. nihilominus donis ſcientiæ, & eloquentiæ adornatus, metu fortè, aut ſegnitie, aut minus diſcreta humilitate verbū bonū, quod poſſet prodeſſe multis, inutili, immo & dānabili ligas ſilētio, certe maledictus, quòd frumēta
abſcondis in populis. Rurſum quod tuū eſt G
ſpargis, & perdis, ſi priuſquā infundaris tu, totus ſemiplenus feſtines effundere, contra
legem arans in primogenito bouis, & ouis *Deut. 15*
primogenitum tondens. Nimirū vita, atque *d*
ſalute, quam alteri das, te fraudas, dum ſana vacuus intentione, gloriæ inanis vēto inflaris, aut terrenæ cupiditatis veneno inficeris, & lethali apoſtemate turgens interis. Quāobrem ſi ſapis, concham te exhibebis, & nō canalem. Hic ſiquidem pene ſimul; & recipit, & refundit. Illa verò donec impleat exſpectat, & ſic quod ſuperabundat ſine ſuo damno communicat, ſciens maledictum, qui partem ſuam facit deteriorem. Et ne meum conſilium contemptibile ducas, audi
ſapientiorem me. Stultus (ait Salomon) *Prou. 29*
profert totum ſpiritum ſuum ſimul, ſapiens *b*

reſeruat in poſterum. Verum canales mul-
tos hodie habemus in Eccleſia, cōchas verò
perpaucas. Tantæ caritatis ſunt, per quos
nobis fluenta cæleſtia emanāt, vt ante effun
dere quam infundi velint, loqui quam audi-
re paratiores, & prompti docere quod non
didicerunt, & alijs præeſſe geſtientes, qui ſe
ipſos regere neſciunt. Ego nullum ad ſalu-
tem pietatis gradum illi gradui anteponen
dum exiſtimo, quem Sapiens poſuit dicens:
Eccl.30. Miſerere animæ tuæ placens Deo. Quod ſi
d non habeo niſi parumper olei quo vngar,
putas tibi debeo dare, & remanere inanis?
H Seruo illud mihi, & omninò niſi ad Prophe-
tæ iuſſionem non profero. Si inſtiterint ro-
gitantes aliqui ex his qui fortè exiſtimāt de
me ſupra id quod vident in me, aut audiunt
Matth. aliquid ex me, reſpondebitur eis: Ne fortè
25.a non ſufficiat nobis, & vobis, ite potius ad
1.Cor. vendentes, & emite vobis. Sed caritas, in-
13.b quis, non quærit, quæ ſua ſunt. Et tu ſcis
quamobrem? Nō quærit, quæ ſua ſunt, pro-
fectò quia non deſunt. Quiſnam quærat
quod habet? Caritas, quę ſua ſunt, id eſt pro-
priæ ſaluti neceſſaria numquam nō habet.
Nec modo habet, ſed ēt abundat. Vult abun
dare ſibi, vt poſſit & omnibus. Seruat ſibi
quantum ſufficiat, vt nulli deficiat. Alioquin
ſi plena non eſt, perfecta non eſt. Ceterum
tu frater cui firma ſatis propria ſalus nondū
eſt, cui caritas adhuc aut nulla eſt, aut adeo
tenera atque arūdinea, quatenus omni fla-
tui cedat, omni credat ſpiritui, omni circum-
feratur vento doctrinæ, imò cui caritas tan-
ta eſt, vt vltra mandatū quidem diligas pro-
ximum tuum plus quam teipſum, & rurſum
tantilla, vt contra mandatum fauore lique-
ſcat, pauore deficiat, perturbetur triſtitia,
auaritia contrahatur, protrahatur ambitio-
ne, ſuſpicionibus inquietetur, conuicijs exa-
gitetur, curis euiſceretur, honorib⁹ tumeat,
liuore tabeſcat, tu inquam ita in proprijs te-
ipſum ſentiens, quanam dementia, quæſo,
aliena curare, aut ambis, aut acquieſcis? Sed
enim audi quid conſulat cauta vigilq. cari-
2.Cor. tas. Non quod alijs, inquit, ſit remiſſio, vobis
8.c autem tribulatio, ſed ex æqualitate. Noli ni-
Eccl.7.c mium eſſe iuſtus. Sufficit, vt diligas proxi-
I mum tuum tamquam teipſum, hoc quippe
Matth. eſt ex æqualitate. Dicit enim Dauid. Sicut
22.d adipe, & pinguedine repleatur anima mea,
Pſ.62. & labijs exſultationis laudabit os meum in-
fundi nimirum prius volens, & ſic effunde-
re. Nec ſolum infundi prius, ſed & impleri,
quatenus de plenitudine eructaret, nō oſci-
taret de inanitate. Cautè quidem: ne quod
alijs remiſſio, ſibi eſſet tribulatio. Et nihilo-
minus caſtè imitans illum de cuius plenitu-
dine omnes accepimus. Diſce, & tu non ni-
ſi de pleno effundere, nec Deo largior eſſe
velis. Concha imitetur fontem. Non ma-
nat ille in riuum, nec in lacum extenditur
donec ſuis ſatietur aquis. Non pudeat con-
cham non eſſe ſuo fonte profuſiorem. De-
nique ipſe fons vitæ plenus in ſeipſo, & ple-
nus ſeipſo, nonne primum quidem ebul-
liens & ſaliens in proxima ſecreta cęlorum,
omnia impleuit bonitate, & tunc demum
impletis ſecretioribus ſuperioribusq. parti-
bus erupit ad terras, ac de ſuperfluo homi-
nes, & iumenta ſaluauit, quemadmodum
multiplicauit miſericordiam ſuam Deus?
Prius interna repleuit: & ſic exundans in
multis miſerationibus ſuis viſitauit terram,
& inebriauit eam, multiplicauit locupletare
eam. Ergo & tu fac ſimiliter. Implere prius,
& ſic curato effundere. Benigna prudensq.
caritas affluere conſueuit, non effluere. Fili
mi, ne pereffluas, ait Salomon. Et Apoſto- *Hebr.2.*
lus: Propterea, inquit, debemus intendere *a*
his quæ dicuntur, ne fortè pereffluamus.
Quid enim? Tune Paulo ſanctior, ſa-
pientior Salomone? Alioquin nec mihi ſe-
det ditari ex te exinanito. Si enim tu ti- K
bi nequam, cui bonus eris? De cumulo ſi
vales, adiuua me. Sin autem, parcito tibi.
Sed iam audite quæ & quanta ſaluti pro-
priæ neceſſaria ſint, quæ & quanto infun-
di oporteat priusquam effundere præſu-
mamus, quæ tamen in præſentiarum bre-
uiter colligere potero. Hora ſiquidem iam
multum aſcendit, & ſermonis vrget ad fi-
nem. Accedit medicus ad vulneratum,
ſpiritus ad animam. Quam enim non re-
periat gladio diaboli vulneratam etiam
poſt ſanatum vulnus antiqui delicti me-
dicamento Baptiſmatis? Ergo ad illam ani- *Pſ.37.a*
mam, quæ dicit: Putruerunt, & corruptæ
ſunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ
meæ: cum accedit ſpiritus, quid primo
opus eſt? Vt tumor, vel vlcus quod for-
tè ſupercreuit in vulnere, & poteſt im-
pedire ſanitatem, ante omnia ampute-
tur. Abſcindatur itaque ferro acutæ com-
punctionis vlcus inueteratæ conſuetudinis.
Sed eſt acerbus dolor, leniatur proinde vn-
guento deuotionis, quòd non eſt aliud niſi
concepta de ſpe indulgentiæ exſultatio.

Hanc

Hanc continendi parit facultas, & victoria
Pſ. 115. de peccato. Iam gratias agit, & dicit: Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis. Deinde apponitur medicamentum pęnitentiæ, malagma ieiuniorum, vigiliarum, orationum, & ſi qua ſunt talia pęnitentium exercitia. In labore cibandus eſt cibo boni operis, ne deficiat. Quod opus ſit cibus, in-
Ioan. 4. de doceris. Meus cibus eſt, inquit, vt faciam
I voluntatem patris mei. Itaque comitentur
L pœnitentiæ labores pietatis opera, quę con-
Tob. 4. fortent. Magnam, ait fiduciam præſtat apud altiſſimum eleemoſyna. Cibus ſitim excitat, potandus eſt. Accedat cibo boni operis orationis potus cōponens in ſtomacho cōſcientiæ, quod benè geſtum eſt, & commendans Deo. Orando bibitur vinum lætificans cor hominis, vinum ſpiritus, quod inebriat, & carnalium voluptatum infundit obliuionem. Humectat interiora arentis conſcientiæ: eſcas bonorum actuum digerit, & deducit per quædam animæ membra, fidem roborans, ſpem confortans, vegetans ordinansq. caritatem, & impinguans mores. Sumpto cibo potuq., quid iam reſtat niſi vt pauſet ægrotus, & quieti contemplationis poſt ſudores actionis incumbat? Dormiens in contemplatione Deum ſomniat, per ſpeculum quidem in ænigmate, non autem facie ad faciem interim intuetur. Tamen ſic non tam ſpectati quam coniectati, idq. raptim, & quaſi ſub quodam coruſcamine ſcintillulæ tranſeuntis, tenuiter vix attacti inardeſcit amore, & ait: Anima mea deſide-
Iſa. 26. b rauit te in nocte, ſed & ſpiritus meus in præcordijs meis. Talis amor zelat: hic decet amicum Sponſi: hoc neceſſe eſt ardeat fidelis ſeruus & prudens quē conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam. Hic replet: hic feruet: hic ebullit: hic iam ſecurus effundit: exundans & erumpens, ac dicens: Quis infirma-
2. Cor. 11. g tur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? Prædicet, fructificet, in-
M nouet ſigna, immutet mirabilia: non eſt quo ſe immiſceat vanitas, vbi totum occupat caritas. Siquidem plenitudo legis, & cordis
Rom. 13 eſt caritas, ſi tamen plena. Deus denique caritas eſt, & nihil eſt in rebus, quod poſſit
1. Io. 4. c replere creaturam factam ad imaginē Dei, niſi caritas Deus, qui ſolus maior eſt illa. Eam nondum adeptus periculoſiſſimè promouetur, quantislibet alijs videatur pollere
1. Cor. 13. ab re virtutibus Si habuerit omnem ſcientiam, ſi dederit omnem ſubſtantiam ſuam pauperibus, ſi tradiderit corpus ſuum ita vt ardeat, abſque caritate, vacuus eſt. En quanta prius infundenda ſunt, vt effundere audeamus de plenitudine non de penuria largientes. Primo quidem compunctio, deinde deuotio, tertio pœnitentiæ labor, quarto pietatis opus, quinto orationis ſtudium, ſexto contemplationis otium, ſeptimo plenitudo dilectionis. Hęc omnia operatur vnus atque idem ſpiritus ſecundum operationem, quæ infuſio apellatur: quatenus illa quæ effuſio dicta eſt, pure, & ob hoc tutè iam adminiſtretur ad laudem & gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti. Qui cum Patre, & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in ſæcula ſæculorum. Amen.

De nouem ordinibus Angelorum.
Sermo XIX.

Adhuc Sponſa amatoria loquitur, adhuc pergit amplius proſequi laudes Sponſi. Et gratiam ꝓuocat, dum monſtrat eam quā iam acceperat, in ſe vacuam non fuiſſe. Audi etenim quid ſequuta adiungit. Propte- Can. 1. A
rea, inquit, adoleſcentulæ dilexerunt te nimis. Quaſi dicat: Non fruſtra, nec inaniter nomen tuū exinanitum eſt, ò Sponſe, atque effuſum in vbera mea: propterea .n. adoleſcē tulę dilexerunt te nimis. Propter quid? Propter nomen effuſum, & ꝑ vbera ex eo perfuſa: Inde quippe excitatæ ſunt in amorem Sponſi, inde ſumpſerunt, vt diligāt. Sponſa infuſū munus excipiente, illæ mox ſenſere fragrantiam, quæ longè à matre minimè eſſe poterant: atque illa ſuauitate repletæ dicūt: Caritas Dei diffuſa eſt in cordib. noſtris Rom. 5. a
ꝑ Spiritumſanctum qui datus eſt nobis. Ergo ipſarum deuotionem Sponſa cōmendās. Hic, inquit, fructus, o Sponſe effuſi nominis tui, quod propterea adoleſcentulæ dilexerunt te. Effuſum ſiquidem ſentiūt, quod integrum capere nō valebant: propterea dilexerūt te. Effuſio quippe, nomē facit capabile, captus amabile, ſed adoleſcentulis dūtaxat. Qui capaciores ſunt, integro gaudēt, affuſo non indigēt. Angelica creatura irreper cuſſa mentis acie intuetur Diuinorum iudiciorum abyſſum multam, quorum ſummæ æquitatis ineffabili delectatione beata gloriatur inſuper effectui ea mancipari per ſuū miniſterium, ac palam fieri: & propterea diligit merito Dominum Chriſtum. Nonne

omnes, ait, administratorij ſpiritus ſunt,
Hebr. 1. miſſi in miniſterium propter eos qui hereditatem capiunt ſalutis? Porro Archãgelos (vt eis aliquid differentius ab his qui ſimpliciter Angeli ſunt tribuamus) mirabiliter credo delectat, quod ipſi quoque æternæ ſapientiæ conſilijs familiarius admittuntur,
B eademq. per ipſos locis quæque ſuis, atque temporibus ſummo moderamine diſpẽſantur. Et hæc cauſa, quod diligunt Dominum Chriſtum & ipſi. Illæ quoque beatitudines, quæ Virtutes, ex eo forſitan appellatæ ſunt, quod virtutum ac prodigiorum occultas perpetuaſq. cauſas felici curioſitate rimari ac mirari diuinitus ordinatæ, ſigna quæ, & quando volunt ex omnibus elemẽtis terris potenter exhibeant, & ipſæ ergo exinde nõ immerito inardeſcunt diligere Dominum virtutum, & Dei virtutem Chriſtũ. Plenum quippe eſt ſuauitatis & gratiæ, incerta & occulta ſapientię in ipſa ſapientia intueri: plenum nihilominus honoris & gloriæ, cauſſarum in Dei in verbo abſconditarum mundo ſpectandas mirãdaſq. in manu ipſorum dirigi efficientias. Sed & illi ſpiritus qui Poteſtates nominantur, dum crucifixi noſtri Diuinam omnipotentiã vbique fortiter attingentẽ intueri ac magnificare delectãtur, exturbare, & debellare demonũ hominũq; contrarias poteſtates pro his qui hereditatem capiunt ſalutis, accipiunt poteſtatem. Et hi nonne iuſtiſſimam habent cauſſam, vt diligant Dominum Ieſum? Sunt & ſuper iſtos Principatus, qui ipſum altius ſpeculantes, & liquido peruidentes vniuerſitatis eſſe principium, & primogenitũ omnis creaturæ: tanta proinde principatus dignitate donantur, vt vbique terrarum habeant poteſtatem quaſi de ſummo quodam rerum cardine regna, & principatus, & quaſlibet
C pro arbitrio mutare, & ordinare dignitates, pro quorumq. meritis facere primos nouiſſimos, & nouiſſimos primos: deponere potentes de ſede, & exaltare humiles. Et hęc iſtis quoque ratio diligẽdi. Sed diligunt, & Dominationes. Cur? Neſcio quid ſubtilius ſublimiusq. indagare de Chriſti interminabili, atque irrefragabili dominatu, laudabili quadam præſumptione feruntur, quod ſcilicet vbique vniuerſitatis non ſolum potens, ſed & præſens, ſupra infraq. obſequi rectiſſimæ voluntati ſuæ, curſus temporum, motus corporum, nutus mentium, ordine vtique pulcherrimo cogat, idq. cura tam vigili, vt ne puncto quidem, aut iotæ vni, vt dicitur, horum omnium debitum ſubtrahere famulatum vllatenus liceat: opera tamen tam facili, vt turbationem ſeu anxietatem vllam omninò gubernator non ſentiat. Intuentes ergo Dominum Sabaoth tanta cum tranquillitate omnia iudicantem, intentiſſimæ ſuauiſſimæq. contemplationis ſtupore nimio, ſed ſenſato rapti in illud Diuinæ claritatis tam ingens pelagus, recipiunt ſeſe in ſecretiori quodam miræ tranquillitatis receſſu, vbi tanta pace, ac ſecuritate fruuntur, vt quieſcentibus ipſis pro reuerentia prærogatiuę tamquam verè Dominationibus miniſtrare, & militare videatur cetera multitudo. In thronis ſedet Deus. Et puto quod his ſpiritibus, ſupra omnes qui memorati ſunt, & iuſtior cauſa, & copioſior ſit materia diligendi. Etenim ſi intres hominis regis cuiuſcumq. palatium, nonne cum plenum ſit ſellis, ſcamnis, cathedriſq., regia ſedes in eminenti poſita cernitur? Et non eſt neceſſe quærere vbi rex ſedere ſolitus ſit: nimirum mox occurrit manifeſta ſedes eius, ceteris altior ornatiorq. ſedilibus. Sic quoque omni decoris ornatu cunctis alijs præeminere ſpiritibus iſtos intellige, in quibus D
ſpeciali quodam ſtupendæ dignationis munere Diuina elegit reſidere maieſtas. Quod ſi ſeſſio ſignificat magiſterium: puto illũ qui vnus eſt nobis magiſter in cælo & in terra, Dei ſapiẽtiam Chriſtum, cum alijs quidem vbique attingat propter munditiam ſuam, ſpecialius tamen iſtos atque principalius, tãquam propriã ſedẽ ſua illuſtrare præſentia; & inde tãquam de ſollẽni adiutorio docere Angelũ, docere hominem ſciẽtiam. Inde Angelis Diuinorũ notitia iudiciorũ, inde conſiliorũ Archangelis: ibi Virtutes audiunt quando, & vbi, & qualia proferant ſigna. Ibi denique vniuerſi, ſiue ſint Poteſtates, ſiue Principatus, ſiue Dominationes, diſcũt profectò quid ex officio debeãt, quid pro dignitate præſumant, & (quod præcipuè cautum eſt omnibus) accepta poteſtate ad propriam voluntatem ſeu gloriam nõ abuti. Illa tamẽ cæli agmina, quæ Cherubim nuncupãtur (ſi eis ſui vocabuli ſeruetur interpretatio) arbitror nil habere, quod ab ipſis, aut per ipſos accipiant, cum de ipſo fonte ad plenum haurire liceat, ipſo ea per ſe Dño Ieſu dignãter introducente in omne plenitudinẽ veritatis, & theſauros ſapiẽtiæ ſciẽtiæq. (qui in eo oẽs abſconditi ſunt) largiſſimè reuelant. Sed

nec

nec ea quæ appellata ſunt Seraphim, quippe quæ ipſa caritas Deus in ſe adeo traxit
E & abſorbuit, atque in eumdẽ rapuit ſanctæ affectionis ardorem, vt vnus cum Deo eſſe ſpiritus videantur: inſtar profectò ignis, qui aerem quẽ inflammat dum ſuum ei totum calorem imprimit, induitq. calorem, non ignitum, ſed ignem feciſſe cernitur. Amant itaque præcipuè cõtemplari in Deo illi quidem ſpiritus ſcientiam, cuius non eſt numerus, hi verò caritatem, quæ numquam excidit. Vnde, & nomina iſta ſortiti ſunt ex eo quiq. in quo præeminere videntur. Nã Cherubim quidem plenitudo ſcientiæ, Seraphim verò incẽdentia, vel incenſa dicuntur. Diligitur ergo ab Angelis Deus ob iudiciorum ſuorũ ſummam æquitatem. Ab Archãgelis ob conſiliorum ſummam moderationem. Porro à Virtutibus ob benigniſſimã exhibitionem miraculorum, per quæ incredulos dignãtiſſimè trahit ad fidem. A Poteſtatibus verò ob illam iuſtiſſimæ potentiæ vim, qua ſolet à pijs malignãtibus propulſare, & arcere crudelitatem. Verũ à Principatibus ob æternã & originalem illam virtutem qua dat eſſe & eſsẽdi principium omni creaturæ ſuperiori & inferiori, ſpirituali, & corporali, attingens à fine vſque ad finem fortiter. A Dominationibus quoque ob placidiſſimã voluntatem, qua licet vbique dominetur in fortitudine brachij ſui, virtute tamen potentiori pro ſua ingenita lenitate & imperturbabili trãquillitate diſponit omnia ſuauiter. Diligitur, & à Thronis ob beneuolentiam magiſtræ ſapientiæ ſine inuidia ſeſe communicantis, & vnctionem quæ gra-
F tis docet de omnibus. Ceterum à Cherubim propterea diligitur, quia Deus ſcientiarum Dñs eſt, & ſciens quid cuique opus ſit ad ſalutẽ, diſcretè prouideq. dona ſua dignè poſcentibus prout nouit expedire, diſtribuit. A Seraphim quoque quia caritas eſt, & nihil odit eorum quæ fecit, & vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Hi ergo omnes prout capiunt, diligunt: Sed enim adoleſcẽtulæ quoniam minus ſapiunt, minus & capiũt, nec omninò ſufficiũt ad tam ſublimia. Paruulæ quippe in Chriſto ſunt, lacte & oleo nutriendæ. Ergo ex vberibus Sponſæ opus ſumere habent vnde diligant. Habet oleũ effuſum Spõſa, ad cuius illæ excitantur odorẽ guſtare, & ſentire quam ſuauis eſt Dominus. Cumq. amore flagrantes perſenſerit, conuertens ſe ad Sponſum, Oleum ait effuſum nomen tuum, propterea adoleſcentulæ dilexerunt te nimis. Quid eſt nimis? valde, vehementer, ardenter. Vel certè magis ex obliquo vos qui nuper veniſtis tangit ſpiritualis ſermo, veſtram illam (quam & nos frequenter reprimere conati ſumus) minus diſcretam vehementiam, imò intemperantiam prorſus nimium obſtinatã redarguens. Non vultis eſſe communi contenti vita. Non ſufficit vobis regulare ieiunium, nõ ſolemnes vigiliæ, non impoſita diſciplina, non menſura quam vobis partimur in veſtimentis & alimentis: priuata præfertis communibus. Qui veſtri curam ſemel nobis crediditis, quid rurſum de vobis vos intromittitis? Nam illam qua toties Deum conſcientijs veſtris teſtibus offendiſtis, propriam ſcilicet voluntatem veſtram, ecce nũc iterum magiſtram habetis, non me. Illa vos naturæ docet non parcere, rationi non acquieſcere, non obtemperare ſeniorum conſilio, vel exemplo, non obedire nobis. An ignoratis quia melior eſt obediẽtia quã victimæ? Non legiſtis in regula veſtra, quod quidquid ſine volũtate, vel conſenſu patris ſpiritualis fit, vanæ gloriæ deputabitur, non mercedi? Non legiſtis in Euangelio quam formam obediendi puer Ieſus pueris ſanctis tradiderit? Nam cum remanſiſſet in Hieruſalem, & dixiſſet, in his quæ patris ſui erant oportere ſe eſſe: non acquieſcentibus parentibus eius, ſequi illos in Nazareth non deſpexit, magiſter diſcipulos, Deus homines, Verbum & ſapientia fabrum, & feminam. Quid? etiam addit ſacra hiſtoria: Et erat, inquit, ſubditus illis. Quouſque vos ſapiẽtes eſtis in oculis veſtris? Deus ſe mortalibus credit & ſubdit, & vos in vijs veſtris adhuc ambulatis? Bonum receperatis ſpiritum ſed non benè vtimini eo. Vereor ne alium pro iſto recipiatis, qui ſub ſpecie boni ſupplantet vos, & qui ſpiritu cœpiſtis, carne conſumemini. An neſcitis quia Angelus Satanæ multoties transfigurat ſe in angelum lucis? Sapientia eſt Deus, & vult ſe amari non ſolum dulciter, ſed & ſapienter. Vnde Apoſtolus: Rationabile, inquit, obſequium veſtrum: Alioquin facillimè zelo tuo ſpiritus illudet erroris, ſi ſcientiam negligas. Nec habet callidus hoſtis machinamentum efficacius ad tollendam de corde dilectionem, quam ſi efficere poſſit, vt in ea incautè, & non cum ratione ambuletur. Quamobrem ego cogito modos

Cãt. 1. a
G
1. Reg. 15. e & Eccl. 4. d
Luc. 2. d
2. Cor. 11. c
Rom. 12 a

quoſdam tradere vobis, quos operæ pretiũ
H eſt Deum diligentibus obſeruare? Sed quia
hic ſermo finem deſiderat, cras eos, ſi Deus
vitam mihi, & otium quod nũc habemus ad
diſſerendum ſeruauerit, explicare conabor.
Tunc enim recreatis nocturna quiete ſenſibus, & (quod eſt præcipuum) oratione præmiſſa, alacriores, vt iuſtum eſt, ad ſermonem de dilectione coueniemus, præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, cui honor & gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.

De triplici modo dilectionis qua Deum diligimus. Sermo XX.

VT à magiſtri verbis ſermo exordium ſumat: Qui non amat Dominum Ieſum, anathema ſit. Valde omnino mihi amandus eſt, per quem ſum, viuo, & ſapio. Si ingratus ſum, & indignus. Dignus plane eſt morte, qui tibi Domine Ieſu recuſat viuere, & mortuus eſt: & qui tibi non ſapit, deſipit, & qui curat eſſe niſi propter te, pro nihilo eſt, & nihil eſt. Denique quid eſt homo niſi quia tu innotuiſti ei? Propter temetipſum Deus feciſti omnia: & qui eſſe vult ſibi & non tibi, nihil eſſe incipit inter omnia, Deum time, & mandata eius obſerua: hoc eſt, inquit, omnis homo. Ergo ſi hoc eſt omnis homo, abſque hoc nihil omnis homo. Inclina tibi Deus modicum id quod me dignatus es eſſe, atque de mea miſera vita ſuſcipe obſecro reſiduum annorum meorum: pro his vero quos viuendo perdidi quia perditè vixi, cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicias. Dies mei ſicut vmbra declinauerunt, & præterierunt ſine fructu, impoſſibile eſt vt reuocem: placeat vt recogitem tibi eos in amaritudine animæ meæ. Iam de ſapientia, ante te eſt omne deſiderium meum, & propoſitum cordis mei: Si qua eſſet in me, ſeruarem ad te. Sed Deus tu ſcis inſipientiam meam: niſi qđ hoc ipſum fortaſſe ſapere eſt, quod & ego agnoſco eam, & quidem ex munere tuo. Auge illud mihi minimè quidem ingrato pro munuſculo, ſed ſolicito pro eo, quod deeſt. Pro his ergo ita ſum amãs te quantum poſſũ. Sed eſt quod me plus mouet, plus viget, plus accendit. Super omnia inquam reddit amabilem te mihi Ieſu bone calix quem bibiſti, opus noſtræ redẽptionis. Hoc omninò amorem noſtrum facilè vẽdicat totum ſibi. Hoc inquam eſt quod noſtram deuotionẽ, & blandius allicit, & iuſtius exigit, & arctius ſtringit, & afficit vehemẽtius. Multum quippe laborauit in eo ſaluator, nec in omni mũdi fabrica tantũ fatigationis auctor aſſumpſit. Illa denique dixit, & facta ſunt, mandauit, & creata sũt. At verò hic, & in dictis ſuis ſuſtinuit contradictores, & in factis obſeruatores, & in tormentis illuſores, & in morte exprobatores. Ecce quomodo dilexit. Adde, ꝙ hanc ipſam dilectionem non reddidit, ſed addidit: Nam quis prior dedit, & retribuet ei? Sed vt ſanctus Ioannes euãgeliſta ait: Nõ quia nos dilexerimus Deum, ſed quia ipſe prior dilexit nos. Denique dilexit etiam non exiſtentes. Sed adiecit, & reſiſtentes diligere iuxta Pauli teſtimonium dicentis: Quoniã cum adhuc inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortẽ filij eius. Alioquin ſi nõ dilexiſſet inimicos, nõdũ poſſediſſet amicos: ſicut necdum quos ſic diligeret eſſent, ſi non dilexiſſet qui nondum eſſent. Dilexit autem dulciter, ſapienter, fortiter. Dulce nẽpe dixerim quod carnẽ induit, cautũ, ꝙ culpã cauit, forte, quod mortem ſuſtinuit. Nã quos ſane in carne viſitauit, carnaliter tamen nequaꝗ amauit, ſed in prudentia ſpiritus. Spiritus quippe ante faciem noſtrã Chriſtus Dominus, æmulans nos Dei æmulatione, non hominis, & certè ſaniori quã primus Adã Euã ſuã. Itaque quos in carne quæſiuit, dilexit in ſpiritu, redemit in virtute. Plenum prorſus omni ſuauitatis dulcedine, videre hominem hominis cõditorem. At dum naturam prudẽter ſelegit à culpa, et potenter mortẽ propulit à natura. In carnis aſſumptione cõdeſcendit mihi, in culpę vitatione conſuluit ſibi, in mortis ſuſceptione ſatisfecit patri, amicus dulcis, conſiliarius prudẽs, adiutor fortis. Huic ſecurus me credo, qui ſaluare me velit, nouerit, poſſit. Quẽ quæſiuit, hunc & vocauit per gratiã ſuã: numquid venientẽ eijciet foras? Sed nec vim nec fraudem metuo profecto vllã, ꝙ me videlicet de manu eius poſſit eruere, qui & vincẽtem omnia vicit mortẽ, & ſeductorẽ vniuerſitatis ſerpentem arte vtique ſanctiore deluſit, iſto prudentior, illa potẽtior. Carnis quidem aſſumit veritatem, ſed peccati ſimilitudinẽ, dulcẽ prorſus in illa exhibẽs conſolationem infirmo, & in hac prudenter abſcondens laqueũ deceptionis diabolo. Porrò, vt patri nos recõciliet, mortẽ fortiter ſubit, & ſubigit, fundens pretium noſtræ redẽptionis ſanguinem ſuum. Ergo

Marginalia: 1. Cor. 16. d; Pſ. 143. a; Eccl. 12. d; Pſ. 50. d; Pſ. 32. b; Ro. 11. b; 1. Io. 4. b; Rom. 5. b; K; L

niſi amaſſet dulciter; non me in carcere requiſiſſet illa maieſtas. Sed iunxit affectioni ſapientiam, qua tyrannum deciperet: iunxit & patientiam, qua placaret offenſum Deum patrem. Hi ſunt modi quos vobis promiſeram, ſed præmiſi eos in Chriſto, vt commendabiliores haberetis. Diſce ò Chriſtiane à Chriſto quemadmodum diligas Chriſtum. Diſce amare dulciter, amare prudēter, amare fortiter. Dulciter, ne illecti; Prudenter, ne decepti; Fortier, ne oppreſſi ab amore Domini auertamur. Ne mundi gloria ſeu carnis voluptatibus abducaris, dulceſcat tibi præ his ſapientia Chriſtus. Ne ſeducaris ſpiritu mendacij & erroris, luceſcat tibi veritas Chriſtus. Ne aduerſitatibus fatigeris, confortet te virtus Dei Chriſtus. Zelum tuum inflammet caritas, informet ſcientia, firmet conſtantia. Sit feruidus, ſit circumſpectus, ſit inuictus. Nec teporem habeat, nec careat diſcretione, nec timidus ſit. Et vide ne forte tria iſta tibi & in lege tradita fuerint, dicente Deo: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. *Deut. 6. a* Mihi videtur (ſi alius competentior ſenſus in hac trina diſtinctione non occurrit) amor quidem cordis ad zelum quendam pertinere affectionis, animæ vero amor ad induſtriam ſeu iudiciū rationis; virtutis autem dilectio ad animi poſſe referri conſtantiam vel vigorem. M Dilige ergo Dominum Deum tuū toto & pleno cordis affectu; dilige tota rationis vigilantia & circumſpectione, dilige & tota virtute, vt nec mori pro eius amore pertimeſcas, ſicut ſcriptum eſt in conſequentibus: *Cant. 8. b* Quoniam fortis eſt vt mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio: Sit ſuauis & dulcis affectui tuo Dominus Ieſus, contra male vtique dulces vitæ carnalis illecebras, & vincat dulcedo dulcedinem, quemadmodum clauum clauus expellit. Sed ſit nihilominus intellectui præuia lux, & dux rationi, non ſolum ob cauendas hæreticæ fraudis decipulas, & fidei puritatem ab eorū verſutijs cuſtodiendam, verum vt cautus quoque ſis nimiam & indiſcretam vehementiam in tua conuerſatione vitare. Sit etiam fortis & conſtans amor tuus, nec cedens terroribus, nec ſuccumbens laboribus. Ergo amemus affectuoſe, circumſpectè, & validè, ſcientes amorem cordis, quem affectuoſum dicimus, abſque eo qui dicitur animæ, dulcem quidem, ſed ſeductibilem: illum vero, abſque illo q̃ virtutis eſt, rationabilem eſſe, ſed fragilem. Et vide in manifeſtis exemplis hoc ita eſſe vti dicimus. Cum ægrè ferrent diſcipuli quod de aſcenſuri magiſtri diſceſſu ab eodem ipſo audierant, audierunt: Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem. *Ioan. 14 b* Quid ergo? Non diligebant de cuius diſceſſione dolebant? Sed diligebant quodammodo, & non diligebant. Diligebant dulciter, ſed minus prudenter. Diligebant carnaliter, ſed non rationabiliter. Denique diligebant toto corde, non autem tota anima. Dilectio eorum contra ſalutem eorum. Vnde & aiebat: Expedit vobis vt ego vadam, *Ibidem.* culpans conſilium, non affectum. Loquenti A item de morte ſua futura, obuiare ſibi conantem Petrum, qui eum tenere diligebat, cum ita vt meminiſtis increpādo repreſſit, quid in eo aliud, quam imprudentiam reprehendit? Poſtremo quid eſt, Non ſapis quæ Dei ſunt: *Mar. 8. d* niſi, non ſapienter diligis, humanum ſequens affectum, contra Diuinum conſiliū? Et vocauit Satanam, eo quod ſaluti etſi neſciens aduerſaretur, qui Saluatorem mori prohiberet. Vnde & correctus, repetentem poſtmodum triſte verbum, minimè iam mori vetuit, ſed ſe commoriturū eſſe promiſit. Non autem impleuit, quia necdum ad tertium peruenerat gradum, in quo virtute tota diligitur. Erat tota anima doctus diligere, ſed adhuc infirmus, bene inſtructus, ſed parum adiutus, non ignarus myſterij, ſed martyrij pauidus. Non plane illa fortis, vt mors dilectio tunc fuit, quæ morti ſuccubuit. Fuit autem poſtea, cum ex promiſſione Ieſu Chriſti indutus virtute ex alto, tanta tandem cœpit virtute diligere, vt in concilio prohibitus prædicare nomen ſanctum, conſtanter prohibentibus reſponderet: Obedire oportet magis Deo, *Act. 5. e* quam hominibus. Tunc demum tota virtute dilexit, cum nec vitæ ſuæ pepercit pro dilectione. Maiorem ſiquidem caritatem *Ioan. 15 b* nemo habet, quam ſi animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Quam etſi minimè tunc poſuit, iam tamen expoſuit. Ergo non abduci blanditijs, nec ſeduci fallacijs, nec iniurijs frangi toto corde, tota anima, tota virtute diligere eſt. Et nota amorem cor- B dis quodammodo eſſe carnalem, quod magis erga carnē Chriſti, & quæ in carne Chriſtus geſſit vel iuſſit, cor humanum afficiat. Hoc repletus amore, facilè ad omnem de huiuſmodi ſermonem compungitur. Nihil

audit

audit libentius, nihil legit ſtudioſius, nihil frequentius recolit, nil ſuauius meditatur. Inde holocauſta orationum tamquam ex adipe vituli ſaginati impinguat. Aſtat oranti hominis Dei ſacra imago, aut naſcentis, aut lactentis, aut docentis, aut morientis, aut reſurgentis, aut aſcendentis, & quidquid tale occurrerit, vel ſtringat neceſſe eſt animũ in amore virtutum, vel carnis exturbet vitia, fuget illecebras, deſideria ſedet. Ego hanc arbitror præcipuã inuiſibili Deo fuiſſe cauſſam, qđ voluit in carne videri, & cũ hominib. homo conuerſari, vt carnalium videlicet qui niſi carnaliter amare non poterant, cunctas primo ad ſuæ carnis ſalutarẽ amorẽ affectiones retraheret, atque ita gradatim ad amorẽ perduceret ſpiritualem. Nonne denique in hoc gradu adhuc ſtabant qui aiebant: Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te? Solo ꝓfecto corporalis præſentiæ amore reliquerant omnia, adeo, vt ſalutaris futuræ paſſionis & mortis ne audire quidem verbũ æquanimiter ſuſtinerent, ſed nec gloriam aſcendentis poſtmodum niſi cum graui mærore ſuſpicere. Hoc enim eſt quod eis dicebat: Quia hæc loquutus ſum vobis triſtitia impleuit cor veſtrũ. Itaque in ſola interim gratia præſentis ſuæ carnis eos ab amore omnis carnis ſuſpenderat. Monſtrabat autem poſtea eis altiorem amoris gradum cũ diceret: Spiritus eſt qui viuificat, caro non prodeſt quidquam. Puto hunc aſcenderat iam qui dicebat: Etſi cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, ſed nunc iam non nouimus. Fortaſſis, & nihilominus propheta in hoc ipſo ſtabat cum diceret: Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus. Nam qđ ſubiungit, ſub vmbra eius viuemus inter gẽtes: mihi videtur ex perſona incipientium addidiſſe, vt quieſcant ſaltem in vmbra qui ſolis ferre ardorẽ minus validos ſe ſentiũt, & carnis dulcedine nutriãtur, dum necdum valent ea percipere quæ ſunt ſpiritus Dei. Vmbram ſiquidem Chriſti, carnem reor eſſe ipſius, de qua obumbratum eſt, & Mariæ, vt eius obiectu feruor ſplendorq. ſpiritus illi temperaretur. In carnis ergo deuotione interim conſoletur, qui viuificantem ſpiritũ necdum habet, eo dũtaxat modo quo habẽt illi qui aiunt: Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus. Et itẽ: Etſi cognouimus Chriſtũ ſecundũ carnẽ, ſed nunc iam nõ nouimus. Nam alias quidẽ nequaquã ſine ſpiritu ſancto vel in carne diligitur Chriſtus, etſi

Lu.18.c · *Io.16.b* · C · *Ioan.6.g* · *2.Cor.5.d* · *Thren.4.d* · *Ibidem* · *Luc.1.d* · *2.Cor.5.c*

non in illa plenitudine. Cuius tamen menſura deuotionis hæc eſt, vt totũ cor illa ſuauitas occupet, totum ſibi ab amore vniuerſæ carnis ac carnalis illecebræ vendicet. Hoc quippe toto corde diligere eſt. Alioquin ſi carnis meæ quamlibet conſanguinitate vel voluptate forte præfero carni Domini mei: per quod me videlicet minus ea implere cõtingat, quæ in carne manens, verbo & exemplo me docuit: nonne liquido conſtat, ꝙ toto nequaquam diligo corde, cũ id diuiſum habens partem impẽdere videar carni eius, partem intorquere ad propriam? Denique ait: Qui amat patrem aut matrẽ plus quam me, non eſt me dignus. Et qui amat filium aut filiam plus quam me, nõ eſt me dignus. Ergo vt breuiter dicam, toto corde diligere, eſt omne quod blãditur de carne ꝓpria vel aliena, ſacroſanctæ carnis eius amori poſtponere. In quo & mundi æquè gloriã comprehendo, quia gloria mundi gloria eſt carnis: & qui in ea delectantur, carnales eſſe non dubiũ eſt. Licet verò donum, & magnũ donum ſpiritus ſit, iſtiuſmodi erga carnẽ Chriſti deuotio, carnalem tamen dixerim hũc amorẽ, illius vtique amoris reſpectu quo non tam Verbum caro iam ſapit, quam Verbũ ſapientia, Verbũ iuſtitia, Verbũ veritas, Verbũ ſanctitas, pietas, virtus, & ſi quid aliud ꝙ ſit huiuſmodi dici poteſt. Et hæc nempe omnia Chriſtus, qui factus eſt nobis ſapiẽtia à Deo & iuſtitia, & ſanctificatio, & redẽptio. An tibi æquè & vno modo affecti videtur, is quidẽ qui Chriſto paſſo pie cõpatitur, cõpungitur, & mouetur facilè ad memoriã horũ quæ pertulit, atque iſtius deuotionis ſuauitate paſcitur, & confortatur ad quæque ſalubria, honeſta, pia: itemq. ille qui iuſtitiæ zelo ſemper eſt accenſus, qui veritatem vbique zelat, qui ſapientiæ feruet ſtudijs, cui amica ſanctitas vitæ, & morum diſciplina, cuius mores erubeſcunt iactantiam, abhorrent detractionem, inuidiam neſciunt, ſuperbiam deteſtantur, omnem humanã gloriã non ſolũ fugiunt, ſed & faſtidiũt & contemnunt, omnẽ in ſe carnis & cordis impuritatem vehemẽtiſſimè abominantur & perſequuntur, omne denique tamquam naturaliter & malũ reſpuunt, & quod bonum eſt amplectuntur? Nonne ſi compares vtriuſque affectiones, conſtat quodammodo illum ſuperiorẽ reſpectu quidem huius amare quaſi carnaliter? Bonus tamen amor iſte carnalis, per quem vita carnalis excluditur, contemnitur

D · *Matth.10.d* · E

& vin-

& vincitur mundus. Proficitur autem in eo cũ fit & rationalis, perficitur cũ efficitur etiã ſpiritualis. Porrò rationalis tunc eſt, cum in omnibus quæ oportet de Chriſto ſentiri, fidei ratio ita firma tenetur, vt ab eccleſiaſtici ſenſus puritate nulla veriſimilitudine, nulla hæretica ſeu diabolica circũuẽtione aliquatenus deuietur. Itemq. cum in propria conuerſatione illa cautela ſeruatur, vt diſcretionis meta nulla ſuperſtitione vel leuitate, vel ſpiritus quaſi feruentioris vehemẽtia excedatur. Et hoc eſſe tota anima Deũ diligere, iam ſupra diximus. Quod ſi etiam adiuuantis ſpiritus vigor tantus accedat, vt nulla vi laborum vel tormentorum, ſed nec mortis metu iuſtitia vmquã deſeratur, in hoc etiam tota virtute diligitur, & eſt amor ſpiritualis. Quod nimirum nomẽ huic ſpecialiter amori congruere puto: ob prerogatiuam vtique plenitudinis ſpiritus qua præcellit. Et hæc
Cãt.1.a ſufficiant pro eo quod ſponſa dicit. Propterea adoleſcẽtulæ dilexerunt te nimis. In his quæ ſequuntur, dignetur nobis aperire theſauros miſericordiæ ſuæ ipſe cuſtos eorum
F Ieſus Chriſtus Dominus noſter. Qui viuit & regnat cum Patre in vnitate Spiritusſancti Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Qualiter Sponſa, id eſt, Eccleſia, trahi ſe optat poſt Sponſum, id eſt, Chriſtum.
Sermo XXI.

Cãt.1.a TRahe me poſt te: in odore vnguentorum tuorum curremus. Quid? Sponſa ne ergo neceſſe habet trahi, & hoc poſt Sponſum? Quaſi verò inuita eum, & non libens ſequatur? Sed non omnis qui trahitur, inuitus trahitur. Nec enim infirmum aut debilẽ, cum videlicet qui per ſe ire non valet, trahi ad balneũ ſeu ad prandium piget, etſi reum pigeat trahi ad iudicium, vel ad pœnã. Denique trahi vult quæ & hoc rogat. Non autẽ rogaret, ſi ſequi per ſeipſam dilectum prout vellet, valeret. Vt
H quid verò nõ valet? An infirmam fateamur & Sponſam? Si vna quæuis ex adoleſcẽtulis infirmam ſe diceret, & peteret trahi, nequaquã miraremur. At verò de Sponſa quę trahere & alios vtpotè fortis & perfecta poſſe ſufficere videbatur, cui non durum ſonet, ꝙ & ipſa trahi tãquam infirma vel debilis neceſſe habeat? De quanam anima iam confidimus, quòd valida ſit & ſana, ſi illam infirmam dici conſenſerimus quę pro ſui ſingulari perfectione & excellẽtiori virtute Sponſa Domini nominatur? An Eccleſia forte id dixerit cum intueretur dilectum aſcendentem, geſtiens eum ſequi, atque aſſumi cum ipſo in gloria? Quamquam & quan- G
tæuis perfectionis anima, quamdiu quidem gemit ſub corpore mortis huius, & huius ſęculi nequam retinetur incluſa carcere, vincta neceſſitatibus, torta ſceleribus, lentius ſegniusq. aſſurgat neceſſe eſt ad contemplanda ſublimia, nec omnino liberum habet ſequi Sponſum quocumque ierit. Hinc lacrymoſa vox illa gementis: Infelix ego Rom.7.c
homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Hinc ſupplex illa precatio: Educ de Pſ.141.
carcere animam meam. Dicat proinde, di- b
cat cum gemitu etiam Sponſa: Trahe me Cant.1.
poſt te: quia corpus quod corrumpitur, ag- Sap.9.a
grauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. An hoc dicat cupiens diſſolui, & eſſe cum Chriſto, pre- Phil.1.a
ſertim dum videat eas propter quas manere ipſam in carne neceſſarium videbatur, bene proficientes amare iam Sponſum, & ſtare in tuto caritatis? Siquidem hoc præmiſerat, Propterea, inquiens, adoleſcentulæ dilexerunt te. Nunc ergo quaſi dicat, ecce adoleſcentulæ amant te, & amando firmiter inhærent tibi, meq. minimè iam opus habent, nulla mihi cauſa in hac vita vlterius commorandi. Idcirco ait: Trahe me poſt te. Hoc ſentirem, ſi dixiſſet, trahe me ad te. Nunc verò quia dicit poſt te, magis illud mihi poſtulare videtur, vt conuerſationis eius valeat veſtigia ſequi, vt poſſit æmulari virtutem, & normam tenere vitæ, & morum quæat apprehendere diſciplinã. In his quippè maximè opus adiutorio, quo valeat abnegare ſemetipſam, & tollere crucem ſuam, & ſic ſequi Chriſtum. Hic prorſus trahi neceſſe habet Sponſa, nec ſanè trahi ab alio quam ab eo ipſo qui ait: Sine me nihil poteſtis facere. Scio, inquit, me nequaquam poſſe peruenire ad te niſi gradiendo poſt te, ſed neque hoc quidem niſi adiutam abs te: ideoq. precor vt trahas me
poſt te. Beatus ſiquidem cuius eſt auxilium Pſ.83.b
abs te, aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lacrymarum, peruenturus quandoque ad te in montibus gaudiorum. Quam pauci poſt te ò Domine Ieſu ire volunt, cum tamen ad te peruenire nemo ſit qui nolit, hoc ſitientibus cunctis, quia delectationes in dextera tua vſque in fine. Et propterea

volunt

volunt omnes te frui, at non ita, & imitari:
Num. congregari cupiunt, ſed non compati. Ex
23.d his erat ille qui dicebat: Moriatur anima
mea morte iuſtorum, & fiant nouiſſima
H mea horum ſimilia. Optabat ſibi extrema
iuſtorum, ſed non ita & principia.
Mortem ſpiritualium optant ſibi etiam
carnales, quorum tamen vitam abhorrent,
ſciẽtes pretioſam mortem eſſe ſanctorum:
quoniam cum dederit dilectis ſuis ſomnũ,
ecce hereditas Domini: & quia beati mor-
tui qui in Domino moriũtur, cum econtra-
Pſ.33.d rio iuxta prophetæ ſententiam, mors pecca-
torũ peſſima ſit. Non curant quærere quem
tamen deſiderant inuenire, cupientes con-
ſequi, ſed non & ſequi. Non ſic illi quibus
Luc.22. aiebat: Vos eſtis qui permanſiſtis mecum
c in tentationibus meis. Beati qui digni ha-
biti ſunt teſtimonio tuo benigne Ieſu. Ipſi
I reuera ibant poſt te & pedibus & affectibus.
Pſ.15.c Notas eis feciſti vias vitæ, vocans eos poſt
Matth. te, qui via & vita es, & dicens: Venite poſt
4.c me, faciam vos fieri piſcatores hominum.
Io.12.d Item: Qui mihi miniſtrat, me ſequatur:
Matth. & vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit.
19.d Dicebant ergo gloriantes: Ecce nos reli-
quimus omnia, & ſequuti ſumus te. Sic
itaque, & dilecta tua relictis omnibus pro-
pter te, concupiſcit ſemper ire poſt te, ſem-
per tuis inhærere veſtigijs, ac ſequi te quo-
cumque ieris, ſciens, quoniam viæ tuæ viæ
pulchræ, & omnes ſemitæ tuæ pacificæ: &
quia qui ſequitur te, non ambulat in tene-
bris. Precatur autem ſe trahi, quoniam iu-
ſtitia tua ſicut montes Dei, nec ſufficit ad il-
lum ire ſuis viribus. Precatur ſe trahi (vt aſ-
Ioan.6.c ſolet) quia nemo venit ad te, niſi pater tuus
traxerit eũ. Porrò, quos pater trahit, trahis
& tu. Opera quippe quæ pater facit, hæc &
filius ſimiliter facit. Sed familiarius à filio
poſtulat trahi, tamquam à Sponſo proprio,
quem pater miſit obuiam ei ducem ac præ-
ceptorem, qui ſibi præiret in via morum, &
prepararet iter virtutum, & erudiret eam
ſicut ſemetipſum, & viam prudentiæ doce-
ret, & traderet ei legem vitæ, & diſciplinæ,
& ſic merito ipſe concupiſceret decorẽ eius.
Trahe me poſt te, in odore vnguentorum
tuorũ curremus. Propterea opus habeo tra-
hi, quoniã refrigruit pauliſper in nobis ignis
amoris tui, nec valemus à facie frigoris hu-
ius currere modo ſicut heri, & nudiuſtertiꝰ.
Curremus autẽ poſtea, cum reddideris læti-
tiam ſalutaris tui, cum redierit melior tem-
peries gratiæ, cum ſol iuſtitiæ iterum inca-
luerit, & pertranſierit tentationis nubes,
quę hunc operire ad horam cernitur, atque
ad leuem flatum auræ blandioris ſolito cœ-
perint vnguẽta liqueſcere, & aromata flue-
re, & dare odorem ſuum. Tunc curremus, K
in odore illo curremus. Spirantibus inquam
vnguẽtis curremus, qm̃ abſcedet torpor qui
nunc eſt, & reuertetur deuotio, & iã nõ erit
opus nobis vt trahamur, quippe odore exci-
tatis, vt ſponte curramus. Nunc verò in-
terim trahe me poſt te. Vides ne illum qui
in ſpiritu ambulat, nequaquam permanere
in vno ſtatu, nec eadem ſemper facilitate
proficere, & quod non ſit in homine via
eius, ſed quemadmodum ei ſpiritus mode-
rator prout vult diſpenſat, nunc ſegnius
nunc alacrius quæ retro ſunt obliuiſci, & ad
interiora ſeſe extendere? Puto quod hoc ip-
ſum ſi attenditis, veſtra vobis experientia
intus reſpondet, quod ego foris loquor. Er-
go cum te torpore, accidia vel tædio affici
ſentis, noli propterea diffidere aut deſiſtere
à ſtudio ſpirituali, ſed iuuantis require ma-
num, trahi te obſecrans Spõſæ exemplo, do-
nec denuo ſuſcitante gratia factus prõptior
alacriorq. curras, & dicas: Viam mandato- *Pſ.118.*
rum tuorũ cucurri, cum dilataſti cor meum.
Sic autem quamdiu adeſt gratia, delectare
in ea, vt non te exiſtimes donum Dei iure
hereditario poſſidere, ita videlicet ſecurus
de eo, quaſi numquam perdere poſſis: ne ſu-
bito cum fortè retraxerit manũ, & ſubtraxe-
rit donũ, tu animo concidas, & triſtior quam
oportet fias. Denique ne dixeris in abun- *Pſ.29.b*
dantia tua, non mouebor in æternum: ne L
etiã illud quod ſequitur, dicere cum gemitu
quidem cogaris: Auertiſti faciem tuã à me, *Ibidem.*
& factus ſum conturbatus. Curabis potius *Eccl.11.*
(ſi ſapis) pro conſilio ſapientis in die malo- *c*
rum non immemor eſſe bonorum, atque in
die bonorum nõ immemor eſſe malorum.
Ergo in die virtutis tuæ noli eſſe ſecurus,
ſed clama ad Deum cum propheta, & dic:
Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas *Pſ.70.b*
me. Porrò in tempore tentationis conſolare
& dic cum Sponſa: Trahe me poſt te, in o-
dore vnguentorum tuorum curremus. Sic
te non deſeret ſpes in tempore malo, nec in
bono prouidentia deerit, eriſq. inter ad-
uerſa, & proſpera mutabilium temporũ te-
nens quandam æternitatis imaginẽ, vtique
hanc inuiolabilem, & incõcuſſam cõſtantis
animi æqualitatem, benedicens Dominum
in

in omni tempore, proindeq. vendicans tibi
etiam in huius nutabundi ſæculi dubijs euẽ-
tibus certiſq. defectibus perennis quodam-
modo incommutabilitatis ſtatum, dum te
cœperis renouare, & reformare in inſigne il-
Iac.1.c lud antiquũ ſimilitudinis æterni Dei, apud
quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudi-
nis obumbratio. Quippe ſicut ipſe eſt, ita &
tu eris in hoc mundo, nec in aduerſis timi-
dus, nec in proſperis diſſolutus. In hoc, in-
quã nobilis creatura facta ad imaginem, &
ſimilitudinẽ eius qui ſe fecit antiqui hono-
ris dignitatẽ receptare iam iamq. & recupe-
rare ſe indicat, cum ſibi indignum ducit huic
Rom.12 labenti ſæculo conformari, reformari magis
ſatagens (iuxta Pauli doctrinã) in nouitate
M ſui ſenſus in eam ſimilitudinem in qua ſe
conditam nouit, ac per hoc etiam cogens (vt
dignum eſt) ſæculum iſtud quod propter ſe
factum fuit, verſa vice mirum in modũ con-
formari ſibi, dum omnia ei cooperari in bo-
num incipiunt, tamquam in propria, & na-
turali forma, abiecta degeneri ſpecie, reco-
gnoſcentia Dñm ſuum, cui ad ſeruiendum
creata fuere. Vnde arbitror illum ſermonẽ,
Ioã.12.c quem dixit de ſe vnigenitus, videlicet: ſi exal
taretur à terra, oĩa traheret ad ſe ipſum: cun
ctis quoque eius fratribus poſſe eſſe cõem,
his vtique quos pater præſciuit, & prædeſti-
nauit conformes fieri imaginis filij ſui, vt ſit
Ibidem. ipſe primogenitus in multis fratribus. Et e-
go igitur ſi exaltatus fuero à terra, (audacter
dico) omnia traham ad meipſum. Nec enim
temerariè vſurpo mihi fratres mei vocem,
cuius me induo ſimilitudinem. Quod ſi ita
eſt, non putent diuites huius ſæculi fratres
Chriſti ſola poſſidere cæleſtia, quia audiunt
Mat.5.a dicentem. Beati pauperes ſpiritu: quoniam
ipſorum eſt regnum cælorum. Non eos, in-
quam, æſtiment ſola cæleſtia poſſidere, quia
ea ſola audiunt in promiſſione: poſſident &
terrena, & quidem tamquam nihil habẽtes,
ſed omnia poſſidentes: non mendicantes vt
miſeri, ſed vt domini poſſidentes, eo pro
certo magis domini, quo minus cupidi. De-
nique fideli homini totus mundus diuitia-
rum eſt. Totus planè: quia tam aduerſa, quã
proſpera ipſius æquè oĩa ſeruiunt ei, & coo-
perantur in bonũ. Ergo auarus terrena eſu-
rit vt mẽdicus, fidelis contemnit vt dñs. Ille
poſſidendo mendicat, iſte contemnẽdo ſer-
uat. Quære à quouis eorũ, qui inſatiabili cor
de lucris temporalibus inhiãt quidnam de
his ſentiat, qui ſua vendentes, & dantes pau
peribus, regna cælorũ pro terrena mercatur
ſubſtantia, ſapienter agant, necne? procul du
bio reſpondebit, ſapienter. Quære item cur
quod approbat, ipſe non facit? Non poſſum,
inquiet. Quare? profecto quia dña auaritia
non permittit: quia liber non eſt: quia non
ſunt ſua, quæ poſſidere videtur, ſed nec ipſe
ſui iuris. Si verè tua ſunt, expende ad lucra,
& pro terrenis cæleſtia commutato. Si non
vales, fatere te pecuniæ tuæ nõ dñm eſſe, ſed
ſeruũ: cuſtodem, non poſſeſſorem. Denique,
& cõformaris crumenæ tuæ, tamquã ſeruus
dñæ ſuæ, dum quo ille illi neceſſariò & con-
gaudet gaudenti, & dolẽti condolet: tu quo-
que cũ creſcente tuo marſupio creſcis pari-
ter animo, & cum decreſcente decreſcis.
Nam, & contraheris triſtitia, cum illud exi-
nanitur: & lætitia ſolueris, aut certè inflaris
ſuperbia, cum impletur. Hoc ille. Nos verò
Sponſæ curemus æmulari libertatem atque
cõſtantiam, quæ ſicut benè inſtructa in om-
nibus, & erudita corde in ſapientia, ſcit abũ
dare, ſcit & penuriam pati. Cum ſe rogat
trahi, oſtendit quid deſit ſibi, non pecuniæ,
ſed virtutis. Rurſum cum ſe nihilominus de
ſpe rediture gratiæ conſolatur, etſi defice-
re, non tamen diffidere ſe probat. Dicit er-
go: Trahe me poſt te, in odore vnguentorũ
tuorum curremus. Et quid mirũ, ſi indiget
trahi, quæ poſt gigãtem currit, quæ compre-
hendere nititur eum, qui ſalit in montibus, B
tranſilit colles? Velociter, ait, currit ſermo *Pſ.147.*
eius. Non valet ex æquo currere, non poteſt *a*
pari cum illo celeritate contendere, qui ex-
ſultat vt gigas ad currendam viam, non põt *Pſ.18.b*
ſuis viribus, & propterea rogat ſe trahi. Feſ-
ſa ſum (inquit) deficio, noli me deſerere,
ſed trahe me poſt te, ne incipiã vagari poſt
amatores alios, nec currã quaſi in incertũ.
Trahe me poſt te, quia ſatius mihi eſt vt me
trahas, vt ſcilicet vim qualemcumque mihi,
aut terrendo minis, aut exercendo flagellis
inferas, quàm parcens in meo me torpore
male ſecuram derelinquas. Trahe quodam
modo inuitam, vt facias voluntariam. Tra-
he torpentem, vt reddas currentem. Erit
quando non indigebo tractore: quoniam
voluntariè, & cum omni alacritate curre-
mus. Non curram ego ſola, etſi ſolam me
trahi petierim: currẽt & adoleſcentulæ me-
cum. Curremus pariter, curremus ſimul, ego
odore vnguentorum tuorum, illæ meo exci
tatæ exemplo atque hortatu, ac per hoc oẽs
in odore vnguentorum tuorum curremus.
Habet

Habet ſponſa imitatores ſui,ſicut & ipſa eſt Chriſti.Et ideo non ait ſingulariter curram, ſed curremus. Sed oritur quæſtio,cur ſimiliter,cum ſe petijt trahi, ẽt adoleſcentulas nõ adiunxit,vt non trahe me, ſed trahe nos diceret.Quid.n.fortè ne Sponſa indiget trahi, & adoleſcentulæ non indigent?O pulchra,ò felix,ò beata,ediſſere nobis huius diſtinctionis rõnem.Trahe me,ait: Quare me,& nõ
C nos? An hoc bonum inuides nobis? Abſit: Neque enim protinus dixiſſes adoleſcentulas tecum eſſe curſuras, ſi ſola poſt Spõſum ire voluiſſes.Cur ergo pluraliter mox ſubiũctura curremus,trahi te ſingulariter poſtulaſti? Caritas,inquit,ita poſtulabat. Diſce per hoc verbum à me in ſpirituali exercitio duplex auxilium deſuper ſperare,correptionẽ, & conſolationem. Altera foris exercet, altera viſitat intus. Illa reprimit inſolentiam, iſta in fiduciam erigit. Illa operatur humilitatem,iſta puſillanimitatem conſolatur.Illa cautos,iſta deuotos facit.Timorem Dñi docet illa, iſta ipſum timorem infuſo tempe-
Pſ. 85.c rat gaudio ſalutari,ſicut ſcriptum eſt: Lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum. Itẽ:
Pſal.2.b Seruite Dño in timore, & exſultate ei cum tremore. Trahimur, cum tentationibus & tribulationibus exercemur. Currimus, cum internis conſolationibus & inſpirationibus viſitati,tamquam in ſuaueolentibus vnguẽtis reſpiramus. Ergo quod auſterum,& durum videtur, retineo mihi tamquam forti, tamquam ſanæ, tamquam perfectæ, & dico ſingulariter, trahe me. Quod ſuaue & dulce,tibi tamquam infirmo communico,& dico,curremus.Noui ergo adoleſcentulas delicatas & teneras eſſe,& minus idoneas ſufferre tentationes, & propterea mecum volo vt currant,ſed non vt mecum trahantur. Volo habere ſocias conſolationis, non autẽ & laboris. Quare? Qm̃ infirmæ ſunt & vereor ne deficiant, ne ſuccumbant. Me (inquit) ò Sponſe corripe,me exerce,me tenta, me trahe poſt te: qm̃ ego in flagella parata ſum, & potens ad ſuſtinẽdum. Certatim ſi-
D mul curremus, id eſt ſola trahar, ſed ſimul curremus.Curremus, curremus,ſed in odore vnguentorum tuorum, non in noſtrorũ fiducia meritorum.Nec in magnitudine virium noſtrarũ currere nos confidimus, ſed in multitudine miſerationum tuarum. Nã & ſi qñ cucurrimus, ac voluntariæ fuimus,
Rom.9.c non fuit volentis neque currentis,ſed miſerentis Dei. Reuertatur miſeratio, & curremus. Tu quidẽ in virtute tua tãquam gigas, & potens curris: nos,niſi vnguẽta tua ſpirauerint,non curremus.Tu quẽ pr̃ vnxit oleo Pſ.44.b
lætitiæ præ cõſortibus tuis,curris in ipſa vnctione, nos in illius odore curremus. Tu in plenitudine, nos in odore. Tempus eſſet vt perſoluerem, ꝙ de vnguentis Sponſi longè ſupra promiſiſſe me memini, ſi nõ huius ſermonis lõgitudo vetaret.Differo ergo. Nã & materiæ dignitas arctari moleſta breuitate non patitur. Rogate Dñm vnctionis,vt voluntaria oris mei beneplacita facere dignetur,ad inſinuandã veſtris deſiderijs memoriam abundantiæ ſuauitatis ſuæ, quæ eſt in Sponſo Eccleſiæ Ieſu Chriſto Dño nr̃o, &c.

De quattuor vnguentis Sponſi, atque de quattuor virtutibus Cardinalibus, Sermo XXII.

SI ita ſpecioſa, ita magnifica Sponſæ vnguenta inuenta ſunt,quemadmodum cũ tractarẽtur audiſtis: Sponſi qualia ſunt? Etſi dignè ea nos, prout ſunt,non ſufficimus explicare, haud dubium tñ quin excellentior E
horũ virtus,& gr̃a efficacior ſit,quorũ ſolus non ſolũ adoleſcentulas,ſed ipſam quoque Sponſam odor excitat ad currẽdum.Si.n.aduertis, nil tale de proprijs vnguẽtis auſa eſt polliceri.Et quidẽ illa optima eſſe gloriatur, ſed non dicit tñ, quia in eis cucurriſſet aut curreret, quod in iſtorũ ſolo odore promittit.Quid ſi ipſam vnctionẽ in ſe effuſam ſentiret,cuiꝰ ita tenui exhilarata fragrãtia permouetur vt currat? Mirum ſi nõ & volaret. Sed dicit aliquis: Define iã cõmendare,ſatis cũ ea cęperis aſſignare, apparebit quid ſint. Non. Minimè ego iſtud polliceor. Sanè an vel ipſa ſint quę aĩo ſuggerunt dicenda,crede mihi,adhuc neſcire me fateor. Exiſtimo .n.Sponſũ varias aromatũ atque vnguẽtorũ hr̃e ſpecies, & nõ paucas & alias quidẽ eſſe, in quibus ſingulariter oblectatur Sponſa, tamq̃ propinquior ac familiarior,alias verò quæ vſque ad adoleſcentulas perueniunt, alias quæ pertingunt ẽt ad longè poſitos & extraneos, vt nõ ſit qui ſe abſcõdat à calore eius. Sed licet ſuauis Dñs vniuerſis,maximè Pſ.144
tñ domeſticis.Et quãto qs ei familiarius pro b
vitæ meritis ac mentis puritate appropiat, tanto eum arbitror recentiorum aromatũ & vnctionis ſuauioris ſentire fragrantiam.

Porrò ſenſus huiuſmodi non capit intelligentia,niſi quantũ experiẽtia attingit.Ego verò F
haud temerè mihi arrogarim Sponſæ prærogatiua-

rogatiuã. Nouit Sponſus quibus delitijs ſpiritus foueat dilectam, quibus ſingulariter refocillet ſenſus eius inſpirationibus, & mulceat odoramentis. Sit ſibi fons proprius, in quo ei non communicet alienus, nec indignus bibat ex eo. Eſt quippe hortus concluſus, fons ſignatus. Ceterum deriuantur aquæ inde in plateas. Eas me habere ad manum fateor, dum tamen nemo mihi moleſtus ſit aut ingratus, ſi de publico haurio & propino. Nam vt pauliſper miniſterium meum in hac parte commendem, non nullius profecto fatigationis eſt atque laboris, quotidie ſcilicet exire & haurire etiã de manifeſtis riuulis ſcripturarũ, & ex eis ſingulorũ neceſſitatibus inſeruire, vt abſque ſuo labore quiſque veſtrũ præſto habeat aquas ſpirituales ad omne opus, verbi gratia, ad lauandum, ad potandum, ad cibos coquẽdos. Et nimirum aqua ſapientiæ ſalutaris ſermo Diuinus, non modo potens, ſed & lauans, dicente Domino: Et vos mũdi eſtis propter ſermonem, quem loquutus ſum vobis. Sed & crudos carnis cogitatus igne Spiritusſancti accendente coquit Diuinũ eloquium, ac vertit in ſenſus ſpirituales, & cibos mentis, ita vt dicas: Concaluit cor meũ intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Qui mente ſanè puriori per ſeipſos apprehẽdere ſublimiora ſufficiũt, quam per nos proferantur, non ſolum nõ prohibeo, ſed & multum congratulor, dum & ipſi nos patiantur ſimpliciora ſimplicioribus miniſtrare. Quis dabit mihi vt omnes prophetent? Vtinam mihi neceſſe non eſſet in his occupari. Vtinam aut alteri cura incumberet iſta, aut certè (quod mallem) nemo in vobis eſſet qui ea indigeret, eſſentq. omnes docibiles Dei, & ego poſsẽ vacare & videre, quoniã Sponſus eſt Deus. Nũc verò quem minimè interim non dico intueri, ſed ne inquirere quidem licet (quod ſine lacrymis non loquor) regem in decore ſuo ſedentem ſuper Cherubim, ſuper ſolium excelſum & eleuatum, in ea forma qua æqualis patri in ſplendoribus ſanctorũ ante Luciferum genitus eſt, in qua & ſemper deſiderãt Angeli eũ proſpicere, Deũ apud Deũ, ipsũ ſaltẽ hominẽ, homo hominibus loquor ſecundũ eã formã in qua vt ſe manifeſtũ nimia ſua dignatione & dilectione præberet, minoratus ab Angelis, in Sole poſuit tabernaculum ſuum, tamquam Sponſus procedens de thalamo ſuo. Suauem magis quàm ſublimem, & vnctum

Cãt. 4. b

Ioã. 13.

Pſ. 38. a

G

nõ altũ loquor, qualẽ denique ſpiritus Dñi vnxit, & miſit euãgelizare pauperibus, mederi cõtritis corde, prędicare captiuis indulgentiã, & clauſis apertionẽ, prædicare annũ placabilẽ Dño. Saluo igitur cuique qđ fortè ſublimius ſubtiliusq. de Sponſi vnguentis ſpeciali munere ſẽtire ſibi & experiri donatũ eſt, ego ꝙ de cõmuni accepi, profero in cõmune. Ipſe ſiquidẽ fons vitæ, ipſe fons ſignatus, de intra hortũ concluſũ erũpẽs, per os Pauli fiſtulã ſuã, tãquã vera illa ſapientia quæ iuxta Beati Iob ſententiam trahitur de occultis in quattuor ſeſe riuos diffudit, & deriuauit in plateas, vbi videlicet & aſſignat nobis eum factum à Deo ſapientiam, & iuſtitiam, & ſanctificationem, & redemptionem. Ex his vtique quattuor riuis tamquã pretioſiſſimis vnguentis, (nil enim obſtat vtrumque intelligi, & aquam & vnctionẽ: aquã quia mundant, vnctionẽ quia fragrãt) ex his inquã quattuor præmiſſis, tãquam vnguentis pretioſiſſimis, ſuper mõtes aromatum de cæleſtibus ſpeciebus confectis, tanta Eccleſiæ nares odoris ſuauitas repleuit, vt mox à quattuor mundi partibus excitata illa dulcedine, ſupernũ properaret ad Sponſum, tamquam verè illa regina Auſtri feſtinans à finibus terræ audire ſapientiam Salomonis, opinionis ſiquidem odore prouocata. Sanè & Eccleſia non ante currere valuit in odore ſui Salomonis, quoſque is, qui ab æterno ex patre ſapientia erat, factus eſt ei in tempore à patre ſapientia, quo ipſius odorem percipere poſſet. Sic iuſtitia, ſic ſanctificatio, ſic & redemptio nihilominus ei factus eſt, vt horum quoque in odore currere poſſet, cum hæc æquè omnia in ſe ante omnia eſſet. Nam & in principio quidem erat Verbum, ſed tunc demum ad videndũ ipſum paſtores venerunt feſtinantes, cum nunciatum eſt factũ. Denique & loquũtur ad inuicem: Tranſeamus vſque Bethleẽ, & videamus hoc Verbũ quod factum eſt, ꝙ fecit Dominus, & oſtendit nobis. Et ſequitur quia venerunt feſtinantes. Prius non ſe mouebant, dum Verbum erat tantum apud Deum. At vbi Verbum quod erat, factum eſt, vbi hoc Dominus fecit & oſtendit, tunc venerũt feſtinãtes, tunc cucurrerunt. Quomodo ergo in principio erat Verbũ, ſed Verbũ erat apud Deũ, factum eſt aũt quatenus eſſe inciperet & apud homines: ſic nihilominus in principio ſapientia erat, erat iuſtitia. erat sãctificatio & redẽptio, ſed Angelis, vt

H

Iob. 28.

3. Reg. 10.

Ioã. 1. a

Luc. 2. b

Ioã. 1. a

eſſet & hominibus:fecit eum hæc omnia pater,& fecit quod pater. Denique qui factus eſt,inquit, nobis ſapientia à Deo,& non ait ſimpliciter, qui factus eſt ſapientia, ſed qui factus eſt nobis ſapientia : quoniam quod erat Angelis,factus eſt & nobis.

At Angelis,inquis,quomodo redemptio fuerit,non video. Nec enim auctoritas Scripturarum vſpiam aſſentiri videtur eos aliquando aut peccato exſtitiſſe captiuos, aut morti obnoxios,vt neceſſariam haberēt redemptionem, exceptis dūtaxat illis qui ſuperbiæ lapſu irremediabili corruētes, redimi deinceps non merentur. Si itaque Angeli numquam redempti ſunt,alij vtique non egentes, alij non promerentes, illi quidem quia nec lapſi ſunt,hi autem quia irreuocabiles ſunt,quo pacto tu dicis,Dominum Ieſum Christū eis fuiſſe redemptionem? Audi breuiter. Qui erexit hominem lapſum, dedit ſtanti Angelo ne laberetur, ſic illum de captiuitate eruens, ſicut hunc à captiuitate defendens. Et hac ratione fuit æquè vtrique redemptio,ſoluens illum, & ſeruās iſtū. Liquet ergo ſanctis Angelis Dominū Chriſtum fuiſſe redemptionem, ſicut iuſtitiam, ſicut ſapientiam, ſicut ſanctificatio-
K nē: & nihilominus tamē hæc ipſa quattuor
Rom.1.c eſſe factum, propter homines,qui inuiſibilia Dei nō niſi per ea quę facta ſunt intellecta cōſpicere poſſunt. Sic ergo omne quod erat Angelis,factus eſt nobis. Quid? Sapientia,iuſtitia,ſanctificatio,redemptio. Sapientia in prædicatione, iuſtitia in abſolutione peccatorum, ſanctificatio in conuerſatione quam habuit cum peccatoribus, redemptio in paſſione, quam ſuſtinuit pro peccatoribus. Vbi ergo hæc à Deo factus eſt,tunc Eccleſia odorem ſenſit, tunc cucurrit. Vide iam quadrifariam vnctionem,vide affluentiſſimam atque inæſtimabilem ſuauitatem eius,quem vnxit pater oleo lætitiæ præ cōſortib⁹ ſuis. Sedebas ò homo in tenebroſis, & vmbra mortis per ignorātiam veritatis, ſedebas vinctus catenis delictorum. Deſcendit ad te in carcerem, non vt torqueret, ſed vt erueret de poteſtate tenebrarum. Et primo quidem veritatis doctor depulit vmbrā ignorantiæ tuæ, luce ſapientiæ ſuæ. Per iuſtitiam deinde quæ ex fide eſt, ſoluit funes peccatorum, gratis iuſtificans peccatorem. Quo gemino beneficio impleuit ſermonē
Pſ.145.b illū ſancti Dauid: Dominus ſoluit compeditos, Dominus illuminat cæcos. Addidit quoque ſanctè inter peccatores viuere, & ſic tradere formam vitæ tamquam viæ qua redires ad patriam. Ad cumulum poſtremo pietatis tradidit in mortem animam ſuam, & de proprio latere protulit pretiū ſatisfactionis quo placaret patrem: per quod illū L
plane ad ſe verſiculum traxit: Apud Domi- *Pſ.129.a*
num miſericordia,& copioſa apud eum redemptio. Prorſus copioſa, quia non gutta, ſed vnda ſāguinis largiter per quinque partes corporis emanauit. Quid tibi debuit facere, & non fecit? Illuminauit cæcum, ſoluit vinctum,reduxit erroneum, reconciliauit reum. Quis non poſt illum libenter atque alacriter currat, qui & ab errore liberat, & errata diſſimulat, qui deinde merita viuendo tradit, præmia moriendo conquirit? Quam excuſationem habet qui in odore horum vnguentorum nō currit, niſi ad quem fortè odor minimè peruenit? Sed enim in omnem terram exiuit odor vitæ, quoniā miſericordia Domini plena eſt terra, & miſerationes eius ſuper omnia opera eius. Ergo qui vitalem hanc ſparſam vbique fragrantiam non ſentit,& ob hoc non currit,aut mortuus eſt,aut putidus. Fragrātia fama eſt, præuenit opinionis odor, excitat ad currendum, perducit ad vnctionis experimentum, ad brauium viſionis. Vox vna lætantium, omnium peruenientium.
Sicut audiuimus,ſic vidimus in ciuitate Do- *Pſ.47.b*
mini virtutum. Omninò propter māſuetudinem quæ in te prædicatur, currimus poſt te,Domine Ieſu, audientes quod non ſpernas pauperem, peccatorem non horreas. Non horruiſti confitentem latronem, non lacrymantem peccatricem, non Chananæā ſupplicantem,non deprehenſam in adulterio, non ſedentem in telonio, non ſupplicantem publicanum, non negantem diſcipulum, non perſequutorem diſcipulorum, non ipſos crucifixores tuos. In odore horū currimus. Porro ſapientiæ tuæ odorem ex eo percipimus quod audimus, quia ſi quis
indiget ſapientia, poſtulet eam à te, & da- M
bis ei. Aiunt ſiquidem, quod des omnibus *Iac.1.a*
affluenter,& non improperes. At verò iuſtitiæ tuæ tanta vbique fragantia ſpargitur, vt non ſolum iuſtus, ſed etiam ipſe dicaris iuſtitia, & iuſtitia iuſtificans. Tam validus denique es ad iuſtificandum, quam multus ad ignoſcendum. Quamobrem quiſquis pro peccatis compunctus eſurit & ſitit iuſtitiam, credat in te qui iuſtificas impium, & ſolam,

ſolam iuſtificatus per fidem, pacem habebit ad Deũ. Sanctitatem quoque ſuauiſſime, & copioſiſſime tua redolet, non ſolum conuerſatio, ſed & conceptio. Peccatum ſiquidem non commiſiſti, nec contraxiſti. Qui ergo iuſtificati à peccatis, ſectari deſiderant delibe-rantq. ſanctimoniam, ſine qua nemo videbit Deum, audiant te clamantẽ. Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum. Conſiderent vias tuas, & diſcant à te, quia iuſtus ſis in oĩbus vijs tuis, & ſanctus in omnibus operibus tuis. Iam redemptionis odor quantos currere facit? Cũ exaltaris à terra, tunc prorſus omnia trahis ad teipſum. Paſſio tua vltimum refugium, ſingulare remedium. Deficiente ſapientia, iuſtitia non ſufficiente, ſanctitatis ſuccumbentibus meritis, illa ſuccurrit. Quis enim de ſua, vel ſapientia, vel iuſtitia, vel ſanctitate præſumat ſufficientiam ad ſalutem? Non quod ſufficientes inquit, ſimus cogitare aliquid à nobis, tamquam ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. Itaque cum defecerit virtus mea, non conturbor, non diffido, ſcio quid faciam: Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Dñi inuocabo. Illumina oculos meos Dñe, vt ſciam quid acceptum ſit coram te omni tempore, & ſapiens ſum. Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris, & iuſtus ſum. Deduc me Dñe in via tua, & ſanctus ſum. Verumtamen niſi interpellet ſanguis tuus pro me, ſaluus non ſum. Pro his omnibus currimus poſt te, dimitte nos, quia clamamus poſt te. Nec currimus æqualiter omnes in odore omnium vnguẽtorum, ſed videas alios vehementius ſtudijs flagrare ſapientiæ, alios magis ad pœnitentiam, ſpe indulgentiæ animari, alios amplius ad virtutum exercitium vitæ, & conuerſationis eius prouocari exemplo, alios ad pietatem paſſionis memoria plus accendi. Putamus nos de ſingulis poſſe reperire exempla? Currebant in odore ſapientiæ, qui miſſi fuerant à Phariſæis, cum reuerſi dicerent. Numquam homo ſic loquutus eſt. Vtique admirãtes doctrinam, & confitentes ſapientiam. Currebat in hoc ipſo odore ſanctus Nicodemus, qui venit ad Ieſum nocte, in ſplendore multo ſapientiæ: de multis quippe inſtructus edoctusq. receſſit. Verum in odore iuſtitiæ, cucurrit Maria Magdalena, cui dimiſſa ſunt peccata multa, quoniam dilexit multum. Iuſta profecto, & ſancta, & non iam peccatrix quemadmodũ Phariſeus exprobrabat, neſciens iuſtitiam ſeu ſanctitatem Dei eſſe munus, non opus hominis, & quia non modo iuſtus, ſed & beatus, cui non imputabit Dñs peccatum. An oblitus erat, quomodo vel ſuam ipſius, vel alterius corporalem tangendo lepram fugarat, non contraxerat? Sic tactus à peccatrice iuſtus iuſtitiam impertit, non perdit, nec ſorde peccati, qua illam mundat, ſe inquinat. Cucurrit & publicanus, qui cum propitiationem peccatis ſuis humiliter imploraret, deſcendit iuſtificatus, teſte ipſa iuſtitia. Cucurrit Petrus, qui lapſus fleuit amare, quatenus culpam dilueret, recuperaret iuſtitiam. Cucurrit Dauid, qui reatum agnoſcens & confitens, audire meruit. Et Dominus tranſtulit à te peccatum tuum. Porro in ſanctificationis odore Paulus currere ſeſe teſtatur, cum Chriſti ſe imitatorem eſſe gloriatur dicens ad diſcipulos. Eſtote imitatores mei, ſicut & ego Chriſti. Cucurrerunt & omnes qui aiebãt: Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te. Deſiderio quippe ſequendi Chriſtum reliquerant omnia. Hortatur generaliter vniuerſos ad eundem odorem iſta ſententia. Qui ſe dicit in Chriſto manere, debet ſicuti ille ambulauit, & ipſe ambulare. Iam qui in odore cucurrerint paſſionis, ſi audire vis, vniuerſos martyres accipe. En quattuor vnguenta aſſignata habetis, primum ſapientiæ, ſecundum iuſtitiæ, tertium ſanctificationis, quartum redemptionis. Tenete nomina, percipite fructum: & compoſitionis modum, vel numerum ſpecierum quibus confecta ſunt, nolite requirere. Non enim facile in Sponſi vnguentis hæc præſto eſſe poſſunt nobis, quemadmodum in ſuperioribus illis Sponſæ fuerunt. In Chriſto nempe rerum plenitudo eſt ſine numero, & ſine modo. Nam & ſapientiæ eius non eſt numerus, & iuſtitia ipſius ſicut montes Dei, ſicut montes æterni, & ſanctitas ſingularis, & redemptio inexplicabilis. Dicendum & hoc: quia fruſtra huius ſæculi ſapientes de quattuor virtutibus tam multa diſputauerunt, quas tamen apprehendere omnino nequiuerunt, cum illum neſcierint qui factus eſt nobis à Deo ſapientia, docens prudentiam, & iuſtitia, delicta donans, & ſanctificatio, in exemplum temperantiæ continenter viuens, & redemptio in exemplum patientiæ fortiter moriens. Forſitan dicit aliquis: Cetera bene conueniunt, ſed ſanctificatio ad temperantiã minus propriè referri videtur.

Margin notes (left column): Leuit. 19.b; Pſ. 144.b; Ioã. 12.c; 2. Cor. 3.b; Pſ. 115.a; Pſ. 12.b; Pſ. 24.b et 138.d; Rom. 8.g; Ioan. 8.c; Ioan. 3.a; Luc. 7.g
Margin notes (right column): B; Luc. 18.c; Luc. 22.g; 2. Reg. 12.d; Phil. 3.d; Matth. 19.d; 1. Io. 2.a; C; Pſ. 146.a; Pſ. 35.a

Ad quod reſpondetur primum, id eſſe continentiam; quod temperantiam. Deinde, vſitatū eſt in ſcripturis ſanctificationem pro continentia ſeu munditia poni. Denique quid illæ apud Moyſen tam crebræ ſanctificationes aliud erant, quam quædam purificationes hominum temperantium ſe à cibo, à potu, à concubitu, hisq. ſimilibus. Sed audi ipſum præcipuè Apoſtolum, quam familiare habeat, vel vti, vel vſurpare ſanctificationem in hoc ſenſu. Hæc eſt, inquit, voluntas Dei, ſanctificatio veſtra, vt ſciat vnuſquiſque veſtrum ſuum vas poſſidere in ſanctificatione, & non in paſſione deſiderij. Item. Non enim vocauit nos Deus in immunditiā, ſed in ſanctificationem. Liquet, quod ſanctificationem pro temperantia ponit. Educto itaque in lucem, quod ſubobſcurum videbatur, redeo ad id vnde digreſſus eram. Quid vobis cum virtutibus, qui Dei virtutem Chriſtum ignoratis? Vbinam quæſo vera prudentia, niſi in Chriſti doctrina? Vnde vera iuſtitia, niſi in Chriſti miſericordia? Vbi vera temperantia, niſi in Chriſti vita? Vbi vera fortitudo, niſi in Chriſti paſſione? Soli ergo qui eius doctrina imbuti ſunt, prudentes dicendi ſunt, ſoli iuſti qui de eius miſericordia veniam peccatorum conſequuti ſunt, ſoli temperantes qui eius vitam imitari ſtudent, ſoli fortes qui eius patientiæ documenta fortiter in aduerſis tenent. Incaſſum proinde quis laborat in acquiſitione virtutum, ſi aliundè eas ſperandas putat quam à Domino virtutum, cuius doctrina ſeminarium prudentiæ, cuius miſericordia opus iuſtitiæ, cuius vita ſpeculum temperantiæ, cuius mors inſigne eſt fortitudinis. Ipſi honor & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

Marginalia: a — 1. Theſ. 4. a — Ibidem — D

De tribus modis contemplationis circa Deum ſub figura trium cellarum.
Sermo XXIII.

Cāt. 1. a INtroduxit me rex in cellaria ſua. Ecce vnde odor, ecce quò curritur. Dixerat quia currendum, & in quo currendum: ſed quo currendum eſſet, non dixerat. Ergo ad cellaria curritur, & curritur in odore, qui ex ipſis procedit ſponſa illum ſolita ſua ſagacitate præſentiente, & cupiente in ipſius plenitudinem introduci. Verum de cellarijs his quid ſentiendum putamus? Cogitemus ea interim loca quædam redolentia penes ſponſum, plena odoramentis, referta delicijs. In iſtiuſmodi nempe officina potiora quæque ex horto, ſiue ex agro ſeruanda reponuntur. Illuc ergo pariter currunt, Qui? Spiritu feruentes animæ. Currit Sponſa, currunt adoleſcentulæ, ſed quæ amat ardentius, currit velocius, & citius peruenit. Perueniens non dico repulſionem, ſed nec cunctationem patitur. Sine mora aperitur ei, tamquam domeſticæ, tamquam cariſſimæ, tamquam ſpecialiter dilectæ, & ſingulariter gratæ. Adoleſcentulæ autem quid? Sequuntur à longe. Neque enim cum adhuc infirmæ ſint, pari poſſunt deuotione cum Sponſa currere, nec ipſius omninò imitari deſiderium, & feruorem: ideoq. tardius peruenientes, foris remanent: At caritas Sponſæ non quieſcit, neque inſoleſcit (vt aſſolet) ſucceſſibus ſuis, vt eas obliuiſcatur, conſolans magis, & hortans ad patientiam, quatenus æquanimiter & ſui ferant repulſam, & illius abſentiam. Denique & nunciat eis gaudium, quod percepit, non ob aliud ſanè niſi vt ſibi congaudeant, dum ſibi confidant minime alienum fore à ſe quidquid gratiæ matri acceſſerit. Nam nec illa ita proficere curat, quo ipſarum negligat curam, nec iuuandos ſuos profectus putat illarum damno. Quomodocumque proinde meritorum prærogatiuā tollatur ab illis, caritate abſque dubio, & pia ſolicitudine neceſſe eſt eam ſemper eſſe cum illis. Oportet denique eam Sponſum ſuum imitari, & petentem nimirum cælos, & nihilominus in terris cum ſuis ſe fore vſque ad cōſummationem ſæculi pollicentem. Sic & iſta quantumuis proficiat, quantumlibet promoueatur, cura, prouidentia, atque affectu ab his quas in Euangelio genuit, numquam amouetur, numquam ſua viſcera obliuiſcitur. Dicat itaque eis: Gaudete, confidite. Introduxit me rex in cellaria ſua: putate & vos pariter introductas. Sola introducta videor, ſed ſoli non proderit. Veſtrum omnium eſt meus omnis profectus: vobis proficio, vobiſcum partiar quidquid plus fortè vobis meruero. Vis indubitāter ſcire q̄d in hoc ſenſu & affectu loquuta ſit? Audi quid illæ reſpōdeant. Exſultabimus & lætabimur in te. In te, inquiūt, exſultabimus & lætabimur: nā in nobis necdū meremur. Et addunt: Memores vberū tuorū: hoc eſt, æquanimiter ſuſtinemus dū venias, ſcientes te plenis ad nos reuerſurā vberibus. Tūc nos cōfidimus exſultare & lætari, memores

Marginalia: E — F — Ibidem — Ibidem — Ibidem

interim vberum tuorum. Quod adiũgunt,
Ibidem. ſuper vinum, ſignificant ſe adhuc quidem
pro ſui imperfectione carnalium deſiderio-
rum (quæ vino deſignantur) recordatione
pulſari, vinci tamẽ eadem deſideria memo-
ria abundantiæ ſuauitatis, quam iam ex v-
beribus fluentem expertæ ſunt. Dicerem
de vberibus, ſi non me ſatis dixiſſe ſuperius
meminiſſem. Nũc verò vides, quomodo de
matre præſumunt, quomodo eius lucra &
gaudia ſua reputant, propriæ repulſæ iniu-
riam illius introductione cõſolantes. Mini-
me ita confiderent, niſi matrẽ agnoſcerent.
Audiant hoc prælati qui ſibi commiſſis ſem
Pſal.2.c per volunt eſſe formidini, vtilitati raro. Erũ
dimini qui iudicatis terram. Diſcite ſubdito-
G rum matres vos eſſe debere, non dominos.
Studete magis amari quam metui. Et ſi in-
terdum ſeueritate opus eſt, paterna ſit, non
tyrannica. Matres fouendo, patres vos cor-
ripiendo exhibeatis. Manſueſcite, ponite
feritatem. Suſpendite verbera, producite
vbera; pectora lacte pingueſcant, non ty-
po turgeant. Quid iugum veſtrum ſuper
eos aggrauatis, quorum potius onera por-
tare debetis? Cur morſus à ſerpente paruu-
lus fugit conſcientiam ſacerdotis, ad quem
eum magis oportuerat tamquam ad ſinum
Gal.6.a recurrere matris? Si ſpirituales eſtis, inſtrui-
te huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, conſide-
Eze.3.c rans vnuſquiſque ſeipſum, ne & ipſe ten-
tetur. Alioquin ille in peccato ſuo morie-
tur, ſanguinem autem eius (ait) de manu
tua requiram. Sed hæc aliàs. Nunc quo-
niam litteræ conſequentia ex his quæ præ-
taxauimus manifeſta eſt: videamus iam de
cellarijs quid ſpiritualiter ſentire debea-
mus. In conſequentibus mentio fit etiam
de horto, & de cubiculo, quę ambo nũc adiũ
go iſtis cellarijs, & in præſentem diſputa-
tionem aſſumo: Nam ſimul tractata, melius
ex inuicem innoteſcent. Et quæramus, ſi pla
cet, tria iſta in ſcripturis ſanctis, hortum, cel-
larium, cubiculum. In ipſis nempe libenter
Deum ſitiens anima verſatur & moratur,
ſciens ſe ibi abſque dubio inuenturam quę
H ſitit. Sit itaque hortus ſimplex ac plana hi-
ſtoria, ſit cellarium moralis ſenſus, ſit cubi-
culum arcanum theoricæ contemplationis.
Et primum quidem hiſtoriam ad hortum
puto non immerito deputari, quod in ea
inueniantur viri virtutum tamquam ligna
fructifera in horto Sponſi, & in paradiſo
Dei, de quorum bonis actibus ac moribus,
quot ſumis exempla, tot carpis poma. An
fortè quis ambigat Dei eſſe plantationem
bonum hominem? Audi ſanctum Dauid, dè
viro bono quid canat: Erit (ait) tamquam li-
gnum quod plantatum eſt ſecus decurſus *Pſal.1.a*
aquarum, quod fructũ ſuum dabit in tem-
pore ſuo, & folium eius non defluet. Audi
Ieremiam eodem ſpiritu concinentem, &
eiſdem pene verbis: Tamquam lignum (in-
quit) quod plantatum eſt ſecus decurſus a-
quarũ, quod ad humorẽ mittit radices ſuas, *Ier.17.*
& non timebit, cum venerit æſtus. Item Pro
phetam: Iuſtus vt palma florebit, & ſicut ce- *Pſ.91.c*
drꝰ Libani multiplicabitur. Et de ſeipſo: Egõ *Pſal.51.*
autem ſicut oliua fructifera in domo Dei.
Eſt ergo hiſtoria hortus, & ipſa tripartita.
Continetur namque in ea cæli & terrę crea
tio, reconciliatio & reparatio. Creatio qui-
dem tamquam horti ſatio ſiue plantatio.
Reconciliatio autem quaſi germinatio ſa-
torũ vel plantatorũ. Tempore nempe ſuo *Iſai.45.*
rorantibus cælis deſuper, & nubibus pluen- *d*
tibus iuſtum, aperta eſt terra, & germinauit
ſaluatorem, per quem facta eſt cæli terræq;
reconciliatio. Ipſe eſt enim pax noſtra, qui *Eph.2.c*
fecit vtraque vnum, pacificans in ſanguinę
ſuo quæ in terris ſunt, & quæ in cælis. Por-
rò reparatio futura eſt in fine ſæculi. Erit
enim cælum nouum, & terra noua, & col-
ligentur boni de medio malorum, tamquã I
fructus de horto, in Dei promptuaria re- *Iſai.4.c*
ponendi. In die illa (vt ſcriptum eſt) erit
germen Domini in magnificentia & glo-
ria, & fructus terræ ſublimis. Habes igi-
tur tria tempora in horto hiſtorici ſenſus.
In morali quoque diſciplina tria æquè ad-
uertere eſt, cellas quaſi tres in cellario vnô.
Et idcirco forſitan pluraliter cellaria dixit,
& non cellarium, cellarum videlicet hunc
numerum cogitans. Infra denique intro-
ductam ſe gloriatur in cellam vinariam.
Nos ergo quia legimus: Da occaſionem *Prou.9.*
ſapienti, & ſapentior erit: habentes occa- *b*
ſionem ex vocabulo, quod Spiritusſanctus
cellæ huic cenſuit imponendum, reliquis
quoque duabus nomina imponamus, aro-
maticam vni, & vnguentariam alteri. Cau-
ſas horum vocabulorũ videbimus poſtea.
Nunc autem aduerte cuncta apud Spõſum *Iud.9.b*
ſalubria, cuncta ſuauia reperiri, vinum, vn- *Pſ.103.*
guenta, aromata. Vinum (Scriptura teſte) læ- *b*
tificat cor hominis. Exhilarari nihilominus
faciẽ in oleo legis, quo vtique puluis pigmẽ
torũ infunditur vt vnguenta fiãt. Aromata

nō modo grata ſuauitate odoris, ſed vi quoque medendi vtilia ſunt. Merito ſe introductā illuc exſultat ſponſa, vbi tanta redundat vbertas gratiæ. Sed habeo & alia nomina, puto & euidentiorem ſui gerentia rationem. Et vt ſuo ordine nominētur, primam nuncupauerim diſciplinæ, ſecundam naturæ, poſtremam gratiæ. In priori diſcis iuxta ethicæ partis rationem inferior eſſe, in ſequenti par, in poſteriore ſuperior, hoc eſt, ſub alio, cum alio, ſuper alium. Vel ſic. Sub-
K eſſe, coeſſe, præeſſe. Primo ergo diſcis eſſe diſcipulus, ſecundo ſocius, tertio & magiſter. Equidem omnes homines natura æquales genuit. At quoniam bono naturæ in moribus ſuperbia deprauato, facti ſunt homines æqualitatis impatientes, contendentes inuicem ſuperiores conſtitui, atque alterutrum ſupergredi cupientes, & inanis gloriæ cupidi, inuicem inuidentes, inuicem prouocantes: primo omniū in cella priori iugo diſciplinæ inſolentia morum domanda eſt quouſque duris ac diutinis ſeniorum attrita legibus humilietur & ſanetur ceruicoſa voluntas, bonumq. in ſe naturæ quod ſuperbiendo amiſerat, obediendo recipiat, dū ſolo iam naturali affectu, non metu diſciplinæ, cum vniuerſis naturæ ſuæ ſocijs, id eſt, cum omnibus hominibus ſocialiter quantum in ſe eſt, quieteq. ſeſe habere didicerit, in cellam tandem naturæ tranſiens, expe-
Pſ. 132. a riensq. quod ſcriptum eſt: Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum, ſicut vnguentum in capite. Accedit nimirum diſciplinatis moribus tamquā tritis ſpeciebus oleum lætitiæ bonum naturæ, & fit vnguentum bonum atque iucundum. Quo quaſi vnctus redditur homo ſuauis & mitis, homo ſine querela, neminem circumueniens, neminem concutiens, neminē lædens, nemini ſe ſuperextollēs aut præferēs, inſuper & libenter communicans in ratione dati & accepti. Puto ſi bene intellexiſti vtriuſque cellæ proprietates, non incōgruè me hanc vnguentariam, illam aromaticam
L appellaſſe teſtaberis. In illa denique ſicut pigmentorum vires atque fragrantiā piſtilli extorquet & exigit violenta contuſio, ſic rectorum morū elicit quodammodo & exprimit naturalem vim vis magiſterij, & diſtrictio diſciplinæ. In hac autem voluntariæ & tamquam innatæ affectionis grata manſuetudo ſponte officioſa currit, inſtar planè vnguēti quod eſt in capite, ad leuem caloris tactū deſcendentis ac diffluentis per totū. Itaq. in cella diſciplinæ tāquam ſiccæ ac ſimplices aromatum ſpecies cōtinentur, & inde aromaticam eam denominandā putaui. In ea verò quæ naturæ dicta eſt, quā iam quaſi confecta reponūtur & ſeruantur vnguenta, nihilominus ex re nomen & ipſa accepit vt vnguentaria nuncupetur. Nam vinariam quoque cellā non aliam ſane ſui nominis arbitror ferre rationem, niſi quod in ea vinum zeli in caritate feruentis recōditur. Nec debet omninò præeſſe alijs, qui in eam necdū meruit introduci. Oportet prorſus hoc vino æſtuet qui alijs præſidet, quēadmodū doctor gentium æſtuabat, quando dicebat: Quis infirmatur & ego non infir- *2. Cor.*
mor? Quis ſcandalizatur & ego non vror? *11. g*
Alioquin improbè ſatis pręeſſe affectas quibus prodeſſe non curas: & quorum non zelas ſalutem; ſubiectionem nimis ambitioſè vendicas tibi. Hanc ego cellam quoque gratiæ nominaui, non quod abſque gratia vel reliquas duas obtinere omninò quis poſſit, ſed ob plenitudinē, quæ ſingulariter in iſta percipitur. Denique plenitudo legis, eſt ca- *Rom. 13.*
ritas: & qui diligit fratrem, legem impleuit. *c*
Vidiſti rationem vocabulorū, vide & diffe- M
rētiam cellarum. Nec enim paris facilitatis ſeu facultatis eiuſdē eſt, petulantes vagoſq. ſenſus atque intemperantem carnis appetitum magiſtri comprimere metu, ac rigida diſciplinæ cohibere cenſura, & ſpōtaneo affectu bene cum ſocijs conuenire: caſtigatis ſub ferula viuere moribus, & ſola magiſtra volūtate gratū paribus gerere morem. Nā neque vnius rurſum quis dicat eſſe meriti, vniuſve virtutis, ſocialiter viuere, & vtiliter præeſſe. Quā multi denique ſub præceptore quieti viuūt, quos ſi iugo abſoluas, videas nō poſſe quieſcere, nec ſe vllo modo æqualibus ſeruare innoxios. Itemq. innumeros cernes ſimpliciter ac ſine querela inter fratres conuerſari, ſuper fratres non ſolum inutiliter, ſed & inſipiēter & nequiter. Quadā ſiquidē bona mediocritate contenti ſunt qui huiuſmodi ſunt, ſicut eis menſurā gratiæ partitus eſt Deus, minimè quidē egētes magiſtro, nec tamen idonei magiſterio. Prioribus ergo ſequentes quidē in moribus antecellunt, ſed vtriſque ſuperiores exiſtūt qui ſuperiores eſſe ſciunt. Denique, & accipiunt in promiſſione qui benè præſunt, cōſtituti ſup omnia bona Domini ſui. At pauci profectò qui vtiliter, pauciores qui & hu

militer

militer præſint. Facile tamen vtrumque adimplet qui matrem virtutum diſcretionem perfectè adeptus, vino nihilominus caritatis vſque ad contemptum propriæ gloriæ, vſque ad ſuijpſius obliuionem, & non ad quærenda quæ ſua ſunt inebriatur, quod
A ſolo ac miro Spiritusſancti magiſterio intra cellam vinariam obtinetur. Virtus ſiquidem diſcretionis abſque caritatis feruore iacet, & feruor vehemẽs abſque diſcretionis temperamento præcipitat. Ideoq. laudabilis cui neutrũ deeſt, quatenus & feruor diſcretionẽ erigat, & diſcretio feruorẽ regat. Ergo taliter oportet eſſe moratum eum qui præeſt. Optimum autem in moribus dixerim, & ſummam diſciplinæ huius perfectè apprehendiſſe, cui totas has cellas abſque offendiculo percurrere & circuire donatum eſt, qui in nullo prorſus aut reſiſtat prioribus, aut inuideat paribus, aut ſubiectis vel deſit in cura, vel in ſuperbia præſit, prælatis obediens, ſocijs congruens, ſubditis vtiliter condeſcendens. Quod quidem perfectionis inſigne haud dubius Sponſæ annuerim.
Cãt. 1. a Innuit hoc etiam ſermo quem dixit: Quia introduxit me rex in cellaria ſua: dum non in vnam aliquam cellam, ſed in cellaria pluraliter ſe introductam oſtendit. Iam ad cubiculum veniamus. Quid & iſtud? Et id me præſumo ſcire quid ſit? Minimè mihi tantæ rei arrogo experientiam, nec glorior in prerogatiua quæ ſoli ſeruatur beatæ Spõſæ, cautus iuxta illud Græcorum, ſcire meipſum, vt ſciam etiam cum propheta quid deſit mihi. Tamen ſi nihil omnino ſcirem, nihil dicerem. Quod ſcio, non inuideo vobis nec ſubtraho. Quod neſcio, doceat vos
Pſ. 93. b qui docet hominem ſcientiam. Dixi, & meminiſtis, in theoricæ contemplationis arcano regis eſſe quærendum cubiculum. Sed
B quomodo de vnguẽtis dixiſſe me ſcio, multa videlicet & diuerſa penes Sponſum ea eſſe, nec omnia præſto omnibus, ſed ſua quibuſque pro diuerſitate indulta meritorum: ſic quoque non vnum puto cubiculum regi eſſe, ſed plura. Nam nec vna eſt regina profectò, ſed plures, & cõcubinæ multæ sũt, & adoleſcẽtularũ nõ eſt numerus. Et vnaquæque inuenit ſecretum ſibi cum ſponſo, & di-
Iſai. 24. c cit: Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi. Non omnibus vno in loco frui datur grata & ſecreta Sponſi præſentia, ſed vt cuique paratum eſt à patre ipſius. Non enim nos eum eligimus, ſed ipſe elegit nos, & poſuit nos, & vbi ab eo quiſque poſitus eſt, ibi eſt. Denique mulier vna compuncta ſecus pedes Domini Ieſu ſortita eſt locũ, cũ altera ſuæ deuotionis fructum ad caput inuenerit, ſi tamen altera. Porro Thomas in latere, Ioannes in pectore, Petrus in ſinu patris, Paulus in tertio cælo, ſecreti huius gratiam ſunt aſſequuti. Quis noſtrum dignè diſtinguere ſufficiat has veritates meritorum vel potius præmiorum? Ne omnino tamen prætermiſſe quod ipſi nouimus videamur, prior mulier ſtrauit ſibi in tuto humilitatis, poſterior in ſolio ſpei, Thomas in ſolido fidei, Ioannes in lato caritatis, Paulus in intimo ſapientiæ, Petrus in luce veritatis. Sic ergo apud Sponſum manſiones multæ ſunt, & ſiue regina, ſiue concubina, ſiue etiam de numero ſit adoleſcẽtularum, congruum quæque pro meritis accipit ibi locum, terminumq. quouſque liceat ſibi cõtemplando procedere, & introire in gaudium Domini ſui, & rimari dulcia ſecreta Sponſi. Quod ſuo loco diſtinctius quantum dignabitur ipſe ſuggerere, demonſtrare conabor. C

Nunc verò id noſſe ſufficiat, nulli adoleſcentularum, nulli concubinarum, nulli vel reginarũ patere omnino acceſſum ad ſecretum illud cubiculi quod ſuæ illæ columbæ formoſæ, perfectę vni vnicum ſponſus ſeruat. Vnde, nec ego ſanè indignor ſi non ad illud admittor, præſertim cum conſtet mihi ne ipſam quidem Sponſam interim adhuc ad omne quod vult peruenire ſecretum. Denique & flagitat indicari ſibi vbi paſcat, Cãt. 1. b vbi cubet in meridie. Sed audite quouſque peruenerim, aut me perueniſſe putauerim. Nec enim iactantiæ deputandum eſt quod in veſtros pando profectus. Eſt locus apud Spõſum de quo ſua iura decernit, & diſponit conſilia ipſe vniuerſitatis gubernator, leges conſtituens omni creaturæ, põdus & menſuram & numerum. Et locus iſte altus & ſecretus, ſed minimè quietus. Nam etſi ipſe quantum in ſe eſt diſponit omnia ſuauiter, diſponit tamen, & cõtemplantem qui forte eo loci peruenerit, quieſcere non permittit, ſed mirabiliter quamuis delectabiliter rimãtem & admirantem fatigat, redditq. inquietum.

Pulchre vtrumque in conſequentibus Sponſa exprimit, & delectationem videlicet iſtiuſmodi cõtemplationis, & inquietudinẽ, vbi & ſe dormire, & cor ſuũ vigilare fatetur.

Nam in ſomno quidem ſuauiſſimi ſtuporis
placidæq. admirationis ſentire quietem, in
vigilijs verò inquietæ nihilominus curioſi-
D tatis ac laborioſæ exercitationis pati ſe fa-
Iob 7. a. tigationem ſignificat. Hinc beatus Iob. Si
dormiero (ait) dico, quando conſurgam?
& rurſus exſpectabo veſperam. Sentis ne
in his verbis ſanctam animam velle inter-
dum moleſtã quodammodo declinare ſua-
uitatem, eamdemq. rurſum ſuauem mole-
ſtiam affectare? Non enim dixiſſet quando
conſurgam, ſi ex toto ei quies illa ſuæ con-
templationis placuiſſet: ſed etſi ex toto diſ-
plicuiſſet, non denuo exſpectaſſet horam
quietis, id eſt, veſperam. Non igitur locus
eſt iſte cubiculi, vbi nequaquam per omnẽ
modum quieſcitur. Eſt item locus de quo
ſuper rationalem reprobam quidem creatu
ram immobilis vigilat ſecretiſſima & ſeue-
riſſima animaduerſio iuſti iudicis Dei terri-
bilis in conſilijs ſuper filios hominum. Cer-
nitur inquam à timorato contẽplatore hoc
loco Deus iuſto ſed occulto iudicio ſuo re-
proborum nec diluens mala, nec acceptans
bona, inſuper & corda indurans, ne fortè
doleant & reſipiſcant & cõuertantur, & ſa-
net eos. Et hoc non abſque certa & æterna
ratione: quod tanto formidoloſius conſtat
eſſe, quãto immobilius fixum exſtat in æter-
nitate. Pauendum valde quod in propheta
de huiuſmodi legimus, vbi loquens ad An-
Iſa. 26. b. gelos ſuos, Deus ſic ait: Miſereamur impio.
Ibidem. Quibus pauentibus atque quærẽtibus, Non
ergo diſcet facere iuſtitiam. Non, inquit, ſub-
densq. cauſſam, In terra (ait) ſanctorũ ini-
qua geſſit, & non videbit gloriam Domini.
Timeant clerici, timeant miniſtri Eccleſiæ,
qui in terris ſanctorum quas poſſident, tam
E iniqua gerunt, vt ſtipẽdijs quæ ſufficere de-
beant minimè contenti, ſuperflua quibus e-
geni ſuſtentandi forent, impiè ſacrilegeq.
ſibi retineant, & in vſus ſuæ ſuperbiæ atque
luxuriæ victum pauperum conſumere non
vereantur, duplici profectò iniquitate pec-
cantes, quod & aliena diripiunt, & ſacris in
ſuis vanitatibus & turpitudinibus abutun-
tur. Talibus ergo eum in præſentiarum par-
cere, ac miſereri, ne in ęternum parcat, cuius
iudicia abyſſus multa, aduertitur: quis hoc
loco requiem quærat? Habet hæc viſio tre-
morem iudicij, non ſecuritatẽ cubiculi. Ter-
ribilis eſt locus iſte, & totius expers quietis.
Totus inhorrui ſi quando in eum raptus
ſum, illam apud me replicans cum tremore
ſententiam. Quis ſcit ſi eſt dignus amore *Eccl. 9. a*
an odio? Nec mirum ſi titubo ego ibi (fo- *Iob 13. d*
lium vtique quod à vento rapitur, & ſtipu-
la ſicca) vbi & maximus ille contemplator
ſuos quoque fatetur pæne motos fuiſſe pe-
des, pæne effuſos greſſus. Et dicebat: Ze- *Pſ. 72. a*
laui ſuper iniquos, pacem peccatorum vi- *Ibidem.*
dens. Quare? In labore, inquit, homi-
num non ſunt, & cum hominibus non fla-
gellabuntur, ideoq. tenuit eos ſuperbia, ne
humilientur ad pœnitentiam, ſed damnen-
tur propter ſuperbiam cum ſuperbo diabo-
lo, & Angelis eius. Nam qui in labore ho-
minum nõ ſunt, in labore dæmonum pro-
fectò erunt, dicente iudice: Ite maledicti in *Matth.*
ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & *25. d*
Angelis eius. Eſt tamen Dei locus & iſte, *Gen. 28.*
plane non aliud quam domus Dei & porta *d*
cæli. Hic nempe timeri dicitur Deus. Hic *Pſ. 110.*
ſanctum & terribile nomen eius, & tam- *b*
quam ingreſſus gloriæ. Initium plane ſa- F
pientiæ timor Domini. Nec te moueat, *Ibidem.*
quod initium ſapientiæ huic demum loco *Eccl. 1. b*
dederim, & non priori. Ibi quippe in quo-
dam quaſi adiutorio ſuo docentem de om-
nibus magiſtram audimus ſapientiam, hic
& ſuſcipimus. Ibi inſtruimur quidem, ſed
hic afficimur. Inſtructio doctos reddit, affe-
ctio ſapientes. Sol non omnes quibus lucet,
etiam calefacit. Sic ſapientia multos quos
docet quid ſit faciendum, nõ continuo etiã
accendit ad faciendum. Aliud eſt multas di-
uitias ſcire, aliud & poſſidere nec notitia di-
uitẽ facit, ſed poſſeſſio. Sic prorſus, ſic aliud
eſt noſſe Deum, & aliud timere: nec cognitio
ſapientem, ſed timor facit, qui & afficit. Tu-
ne ſapiẽtem dixeris, quem ſua ſciẽtia inflat?
Quis illos ſapientes niſi inſipientiſſimus di-
cat, qui cum cognouiſſent Deum, non tam- *Rom. 1. c*
quam Deũ glorificauerunt, aut gratias ege-
runt? Ego magis cũ Apoſtolo ſentio, qui in-
ſipiens cor eorũ pronunciat. Et bene initiũ
ſapientiæ timor Domini: quia tunc primum
Deus animæ ſapit, cum eã afficit ad timen-
dum, non cum inſtruit ad ſciendum. Times
Dei iuſtitiam, times potentiam, & ſapit ti-
bi iuſtus & potens Deus: quia timor ſapor
eſt. Porrò ſapor ſapientem facit, ſicut ſcien-
tia ſcientem, ſicut diuitiæ diuitem. Quid er-
go prior locus? Tantũ præparat ad ſapien-
tiam. Illic præpararis, vt hic initieris. Præ-
paratio, rerum cognitio eſt. Verum hanc
facillimè ſequitur elationis tumor, ſi nõ re-
primat timor, vt merito dicatur: Initium ſa-
pientiæ

pientiæ timor Domini, qui ſe peſti inſipientiæ primus opponit. Ibi itaque quidam acceſſus eſt ad ſapientiam, hic & ingreſſus. Porro nec hic, nec ibi ſpeculanti perfecta eſt quies: quia illic Deus apparet tamquam ſolicitus, hic tamquam turbatus. Non ergo cubiculum quęſieris in his locis, quorum alter auditorium quaſi docentis, alter prætorium iudicis magis apparet.

G

Sed eſt locus vbi verè quieſcens, & quietus cernitur Deus, locus omninò non iudicis, non magiſtri, ſed Sponſi, & qui mihi quidem (nam de alijs neſcio) plane cubiculum ſit, ſi quando in illum contigerit introduci. Sed heu rara hora, & parua mora. Clarè ibi agnoſcitur miſericordia Domini ab æterno, & vſque in æternū ſuper timentes eū. Et felix qui dicere poteſt: Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua. Stat propoſitum Dei, ſtat ſententia pacis ſuper timentes eum, ipſorū & diſſimulans mala, & remunerans bona, vt miro modo eis non modo bona, ſed & mala cooperētur in bonum. O ſolus verè beatus cui non imputauit Dominus peccatum. Nam qui nō habuerit peccatum, nemo. Omnes enim peccauerunt, & omnes egent gloria Dei. Quis accuſabit tamen aduerſus electos Dei? Sufficit mihi ad omnem iuſtitiam ſolum habere propitium cui ſoli peccaui. Omne quod mihi ipſe non imputare decreuerit, ſic eſt quaſi non fuerit. Nō peccare, Dei iuſtitia eſt: hominis iuſtitia, indulgentia Dei. Vidi hæc, & intellexi illius ſententiæ veritatem. Omnis qui natus eſt ex Deo, non peccat: quia generatio cæleſtis ſeruat eum. Generatio cæleſtis, ęterna pdeſtinatio eſt, qua electos ſuos Deus dilexit & gratificauit in dilecto filio ſuo ante mundi cōſtitutionem ſic in ſancto apparentes ſibi vt viderent virtutem ſuam, & gloriam ſuam, quo eius forent conſortes hereditatis, cuius & apparerent conformes imaginis. Hos ergo aduerti quaſi numquam peccaſſe, quoniam & ſi qua deliquiſſe videntur in tempore, non apparent in ęternitate: quia caritas patris ipſorum cooperit multitudinem peccatorum, & dixi beatos quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata: cum ſubito tanta mihi quoque de me ſuborta fiducia, & infuſa lætitia eſt, quantus certè in loco horroris, id eſt in loco ſecundæ viſionis nō præceſſerat timor, ita vt mihi viſus ſim tamquam vnus ex illis beatis eſſe. O ſi duraſſet. Iterum iterumq. viſita me Domine in ſalutari tuo, ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ. O veræ quietis locus, & quem non immerito cubiculi appellatione cenſuerim, in quo Deus nōn quaſi turbatus ira, nec velut diſtentus cura proſpicitur, ſed probatur voluntas eius in eo bona, & beneplacens, & perfecta. Viſio iſta non terret ſed mulcet, inquietam curioſitatem non excitat ſed ſedat, nec fatigat ſenſus ſed tranquillat. Hic verè quieſcitur. Tranquillus Deus tranquillat omnia, & quietum aſpicere, quieſcere eſt. Cernere eſt regem poſt diurnas foreſium quaſi lites cauſſarum, dimiſſis à ſe turbis curarum moleſtias declinantem, petentem de nocte diuerſorium, cubiculum introeuntem cum paucis, quos hoc ſecreto, & hac familiaritate dignatur, eo certè ſecurius quo ſecretius quieſcentem, eo ſerenius ſe habentem quo placidius ſolos intuentem quos diligit. In hoc arcanum & in hoc ſanctuarium Dei ſi quem fortè veſtrum aliqua hora ſic rapi & ſic abſcondi contigerit, vt minimè auocet aut perturbet vel ſenſus egens, vel cura pungens, vel culpa mordens, vel ea certè quæ difficilius amouentur irruentia imaginum corporearum phantaſmata, poterit quidem hic cum ad nos redierit, gloriari & dicere: Introduxit me rex in cubiculum ſuum. Quod tamen an ipſum ſit de quo exſultat Sponſa, non temerè affirmauerim. Eſt tamen cubiculum, & cubiculum regis: qui nimirum de tribus quos triplici aſſignauimus viſioni, ſolus factus eſt in pace locus iſte. Vt enim apertè monſtratum eſt, & in priori exigua, & in ſecundo nulla percipitur quies, cum & illic apparens admirabilis, ad indagandi ſtudium exerceat curioſitatem: & hic innoteſcens terribilis, infirmitatem concutiat. At verò tertio iſto in loco non planè terribilis; nec tam admirabilis quam amabilis apparere dignatur, ſerenus & placidus, ſuauis & mitis, & multæ miſericordiæ omnibus intuentibus ſe. Iam vt horum quæ de cellario, horto, cubiculo, longiori ſunt diſputata ſermone, memoria veſtra compendium teneat, mementote trium temporum, trium meritorum, trium quaſi præmiorum. In horto aduertite tempora, merita in cellario, præmia in triplici illa contemplatione cubiculum inquirentis. Et de cellario quidem iſta ſufficiant. Porro de horto vel cubiculo ſi qua addenda,

Pſ. 118. b
Pſ. 31. a
Rom. 3. c
Rom. 8. f
1. Io. 3. b
H
Pſ. 62. a
Pſ. 31. a
Pſ. 105. a
I
Can. 1. a
K

da, aut alia fortè quam dicta ſint, modo aduertenda occurrerint, loco ſuo non prætereamus. Sin autem, ſufficiant quę dicta ſunt, & minimè iterentur, ne vmquam in faſtidium (quod abſit) veniant ea quę proferuntur ad laudem, & gloriam Sponſi Eccleſiæ Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

Hic oſtenditur qualiter beatus Bernardus diu diſtulerit proſequi præſens opus, propter ſchiſma quod in Eccleſia ſuſcitauerat Petrus Leonis, contra verum Papam Innocentium ſecundum: tandem diuina clementia ſuffragante, beatus Bernardus ipſum ſchiſma ſedauit: & omnes Eccleſiæ aduerſarios, mortuo Petro Leone, cum Papa Innocentio pacificauit: & poſtmodum ad opus hoc, quod intermiſerat, repedauit. Sermo XXIV.

Hoc demum tertio fratres reditum ab vrbe noſtrum clementior oculus è cælo reſpexit, & vultus tandem ſerenior deſuper arriſit nobis, quieuit Leonina rabies, finem accepit malitia, Eccleſia pacē recepit. Ad nihilum deductus eſt in conſpectu eius
L malignus qui eam per hoc fermè octenniū diro ſchiſmate conturbarat. Num verò ego gratis de tãtis periculis ero redditus vobis? Veſtris deſiderijs donatus ſum, veſtris me profectibus paro, quorum viuo meritis volo viuere ſtudijs, & ſaluti. Quiq. dudum cœpta in Canticis me exequi vultis libenter quidem accipio, & dignum arbitror interruptum potius reſarcire ſermonem, quam non ordiri quippiam. Vereor autem ne diſſuetum per id temporis animum, & diſtentum diu habitum, non ſolum ad tam diuerſa, ſed etiam ad tam indigna, dignitas materiæ prout oportet nō admittat. Sed ſi quod habeo, hoc vobis do: poterit & fideli obſequio meo Deus etiam quod non habeo dare, vt dem. Si non, culpetur ſane ingenium, non voluntas. Locus autem vnde incipere
Can. 1. a debemus (ni fallor) iſte eſt. Recti diligunt te. Quod antequam explanare incipiamus quid ſit, videamus cuius ſit, quiſnam hoc videlicet dicat. A nobis nãque exigitur quod auctor non loquitur. Et fortaſſe melius adoleſcentulis id damus, vt ſuis verbis & hoc addant. Recti diligunt te. Et cui hoc potiſſimum perſonæ congruere iudicamus? Si adoleſcentulis, matri ſine dubio id loquuntur. Siquidem cum dixiſſent ei: Exſultabimus & lætabimur in te, memores vberum tuorum ſuper vinum; nec dubium quin matri loquerentur: continuato ſermone hoc quoque intulerunt: Recti diligunt te, puto propter aliquas de numero ipſarum, quæ non idem ſaperent, licet pariter currere viderentur, quæ ſua ſunt quærentes, & non ambulantes ſimpliciter neque ſincere, ſed ſpeciali gloriæ matris inuidentes, & captantes occaſionem murmurandi aduerſus eam, ex eo nimirum quod ſola in cellaria introijſſet. Quod non eſt aliud niſi quod Apoſtolus ait: Periculum in falſis fratribus. 2. Cor. 11. f
ipſæ ſunt denique quibus exprobrantibus ſubinde pro ſe ſatisfacere cogitur, vbi eis ita reſpondet: Nigra ſum, ſed formoſa filiæ Hieruſalem. Can. 1. b
Itaque propter murmurantes & blaſphemantes dicitur ab his quæ bonæ, quæ ſimplices, quæ humiles & manſuetæ ſunt, ab his inquam dicitur Sponſæ, conſolãdi gratia. Recti diligunt te. Non ſit tibi (inquiunt) cura de iniqua reprehenſione blaſphemarum harum, cum conſtet quia recti diligunt te. Bona profecto conſolatio cum blaſphemamur à malis bene facientes, ſi recti diligant nos. Omnino ſufficit aduerſus os loquentium iniqua, opinio bonorum cū teſtimonio conſcientiæ. In Domino laudabitur anima mea, audiant manſueti, & lætentur. Ps. 33. a
Manſueti (inquit) lætentur, manſuetis placeam, & æquanimiter audio quidqd in me iactare voluerit liuor perditarum. Ergo in hoc ſenſu puto appoſitum, recti diligunt te. Nec abſurdè, vt æſtimo: cum vbique pene in choro adoleſcentularum tales inueniam quæ acta Sponſæ curioſè obſeruent, derogandi non imitandi cauſa. Torquentur in bonis ſeniorum ſuorum, malis paſcuntur. Videas ambulare ſeorſum, conuenire ſibi & ſedere pariter, moxq. laxare procaces linguas in deteſtãdum ſuſurrium. Vna vni coniungitur, nec ſpiraculum incedit in eis, tanta eſt libido detrahendi, audiendive detrahentem. Ineunt familiaritatem ad maledicendum, concordes ad diſcordiam. Conciliant inter ſe inimiciſſimas amicitias, & pari conſentaneę malignitatis affectu celebratur odioſa collatio.
Haud ſecus egere quondam Herodes & Pilatus, de quibus narrat Euangelium, quia facti ſunt amici in illa die, hoc eſt, in die Dominicæ paſſionis. Conuenientibus ſic Luc. 23. b

in

in vnum,non eſt Dominicam cenam man-
1.Corin. 11.b ducare, ſed magis propinare & bibere cali-
cem dæmoniorum,dum importantibus lin-
guis aliorum perditionis virus, aliorum au-
res intrantem mortem libenter excipiunt.
Ier.9.f Sic quippe iuxta prophetam, intrat mors
per feneſtras noſtras, cum prurientes auri-
bus & oribus, læthale poculum detractio-
nis inuicem nobis miniſtrare contendimus.
Non veniat anima mea in concilio detra-
hentium, quoniam Deus odit eos, dicente
Rom.1.d Apoſtolo:Detractores Deo odibiles.Quam
ſententiã Deus ipſe loquens in pſalmo, au-
Pſ.100.a di quomodo affirmat: Detrahentem (in-
quit) ſecreto proximo ſuo, hunc perſeque-
bar. Nec mirum, cum id præcipuè vitium
caritatem quæ Deus eſt, & quidem cete-
ris acrius,impugnare & perſequi cognoſca-
tur, quemadmodum vos quoque poteſtis
aduertere. Omnis qui detrahit, primum
quidem ſeipſum prodit vacuum caritate:
deinde quid aliud detrahendo intendit,niſi
vt is cui detrahit, veniat in odium vel con-
temptum ipſis apud quos detrahit? Ferit er-
go caritatem in omnibus qui ſe audiunt,
lingua maledica: & quantum in ſe eſt, ne-
B cat funditus & exſtinguit: nõ ſolum autem,
ſed & in abſẽtibus vniuerſis ad quos volans
verbũ forte per eos qui præſentes ſunt per-
uenire contigerit. Vides quam facile & in
breui ingentem multitudinem animarũ ve-
lociter currẽs ſermo tabe malitiæ huius infi-
cere poſſit? Propterea dicit de talibus pro-
Pſ.13.b pheticus ſpiritus: Quorum os maledictione
Ibidem. & amaritudine plenum eſt, veloces pedes
eorum ad effundendum ſanguinem. Vti-
que tam veloces, quam velociter currit ſer-
mo. Vnus eſt qui loquitur, & vnum tan-
tum verbum profert, & tamen illud vnum
verbum vno in momento multitudinis au-
dientium dum aures inficit, animas interfi-
cit. Cor ſiquidem felle liuoris amarum per
linguæ inſtrumentum ſpargere, niſi amara
Luc.6.g non poteſt, dicẽte Domino: Ex abundantia
cordis os loquitur. Et ſunt ſpecies peſtis hu-
ius, dum alij quidem nudè atque irreueren-
ter vti in buccam venerit, virus euomant
detractionis. Alij autem quodam ſimulatæ
verecundiæ fuco cõceptam malitiam quam
retinere non poſſunt, adumbrare conan-
tur. Videas præmitti alta ſuſpiria, ſicq.
quadam cum grauitate & tarditate, vultu
mœſto, demiſſis ſupercilijs, & voce plangẽti
egredi maledictionem, & quidem tãto per-
ſuaſibiliorem, quanto creditur ab his qui
audiunt, corde inuito, & magis condolen-
tis affectu, quam malitioſe proferri. Doleo
inquit vehementer, pro eo quod diligo
eum ſatis, & numquam potui de hac re cor-
rigere eum. Et alius: Mihi quidem (ait) C
bene cõpertum fuerat de illo iſtud, ſed per
me numquam innotuiſſet. At quoniam per
alterum patefacta eſt res, veritatem negare
non poſſum: dolens dico: reuera ita eſt.
Et addit: Grande damnum. Nam aliàs qui-
dem in pluribus valet, ceterum in hac par-
te (vt verum fateamur) excuſari minimè
poteſt. His paucis aduerſus maligniſſimum
vitium commemoratis, reuertamur ad ex-
planandi ordinem, & demonſtremus qui
ſint hoc loco intelligendi recti. Non enim
arbitror ſentire quẽpiam rectæ intelligẽtiæ,
ſecundum corpus rectos dici eos qui Spon-
ſam diligunt. Propterea demonſtranda à
nobis eſt ſpiritualis, id eſt, animi cordiſ-
ue rectitudo. Spiritus eſt qui loquitur, ſpi-
ritualibus ſpiritualia comparans. Ergo ſe-
cundum animum non ſecundum terrenam
& fæcuẽtam materiã Deus hominẽ rectum
fecit. Ad imaginem quippe, & ſimilitudi- Pſal.91.
nem ſuam creauit illum. Ipſe verò quemad-
modũ pſallis, rectus Dominus Deus noſter,
& nõ eſt iniquitas in eo. Rectus itaque Deus,
rectum fecit hominem ſimilem ſibi, id eſt,
ſine iniquitate, ſicut non eſt iniquitas in eo.
Porrò iniquitas cordis eſt, non carnis vitiũ,
vt per hoc noueris in ſpirituali portione
tui, & non in craſſa luteaq. ſubſtantia
Dei ſimilitudinem conſeruandam fore ſiue
reparandam. Spiritus enim eſt Deus, & eos
qui volunt ſimiles ei vel perſeuerare vel fie-
ri, oportet intrare ad cor, atque in ſpiritu id
negotij actitare, vbi reuelata facie ſpeculan-
tes gloriam Dei, in eamdem imaginem trãſ-
formentur, de claritate in claritatem, tam-
quam à Domini ſpiritu. Quamquam & cor-
poris ſtaturã dedit homini Deus rectã, for- D
ſitan vt iſta corporea exterioris viliorisq.
rectitudo figmẽti, hominem interiorem il-
lum qui ad imaginẽ Dei factus eſt, ſpiritua-
lis ſuæ ſeruandæ rectitudinis admoneret, &
decor limi deformitatem argueret animi.
Quid enim indecentius quàm curuũ recto
corpore gerere animum? Peruerſa res eſt &
fœda, luteum vas quod eſt corpus de terra,
oculos habere ſurſum, cælos liberè ſuſpice-
re, cælorumq. luminaribus oblectare aſpe-
ctus: ſpiritualẽ verò cæleſtemq. creaturam
ſuos

ſuos econtrario oculos, ideſt internos ſenſus atque affectus, trahere in terram deorſum, & quæ debuit nutriri in croceis, hærere luto tamquam vnam de ſuibus, amplexariq. ſtercora. Erubeſce anima mea diuinam, in pecorinam commutaſſe ſimilitudinem. Erubeſce volutari in cœno, quæ de cælo es. Erubeſce anima (ait corpus) in mei conſideratione. Creata ſimilis creanti recta, me quoque accepiſti adiutorium ſimile tibi, vtique ſecundum lineamenta corporeæ rectitudinis. Quocũque te vertas, ſiue ad Deũ
Epheſ. 5.f ſurſum, ſiue ad me deorſum (nemo ſiquidem carnem ſuam vnquã odio habuit) vbique occurrit tibi ſpecies decoris tui, vbique pro ſtatu tuę dignitatis habes de magiſterio ſapientiæ familiarem admonitionem. Me ergo meã (quam tui gratia accepi) retinente, & ſeruante prærogatiuam, tu quomodo non confunderis amiſiſſe tuam? Cur ſuã in te conditor intuetur abolitam ſimilitudi-
E nem, cum tuam in me tibi conſeruet, aſſidueq. repræſentet? Iam omne adiutorium quod tibi ex me debebatur, vertiſti tibi in confuſionem: abuteris obſequio meo, indigne humanum corpus inhabitas, brutus, & beſtialis ſpiritus. Iſtiuſmodi ergo curuæ animæ nõ poſſunt diligere ſponſam, quoniam non ſunt amicæ ſponſi, cum ſint mundi.
Iac. 4.b Qui vult, inquit, amicus eſſe huius mundi, inimicus Dei conſtituitur. Ergo quærere, & ſapere quæ ſunt ſuper terram, curuitas animæ eſt: & è regione meditari ac deſiderare quæ ſurſum ſunt, rectitudo. Et hanc rectitudinem, vt ſit perfecta in omnibus, inueniri neceſſe eſt ſenſu atque conſenſu. Illum verò rectum corde dixerim, qui, & rectè in omnibus ſẽtiat, & à recto quod ſenſerit, in nullo diſſentiat. Ecce de quibus dicitur ad ſponſam: Recti diligunt te. Qui videlicet in omnib⁹, & rectè, & recto acquieſcunt. Rectum reuera te dixerim, ſi rectè in omnibus ſentias, & factis non diſſentias. Inuiſibilis animi ſtatum nunciet fides, & actio. Rectum iudica, ſi fide catholicum, & iuſtum opere probaueris. Si quo minus, curuum cẽſere non dubites. Sic nempe habes. Si recte offers, & recte non diuidis, peccaſti. Recte quidem quodcumque horum offers, recte autem ab alterutro ea non diuidis. Noli eſſe rectus oblator, & prauus diuiſor. Quid diuidis actum à fide? Inique diuidis
Iac. 4.a fidem perimens tuam. Nam fides ſine operibus mortua eſt. Munus mortuũ offers Deo? Si enim quædam anima fidei ipſa deuotio eſt, quid ſi ſes quæ non operatur ex dilectione, niſi cadauer exanime? Bene honoras F
Deũ munere fœtido? bene placas tuæ fidei interfector? Quomodo hoſtia pacifica, vbi tam ſæua diſcordia eſt? Non mirũ ſi Cain in- Gen. 4.b
ſurrexit in fratrem, qui ſuam prius occiderat fidem. Quid miraris, ò Cain, ſi ad tua non reſpicit munera qui te deſpicit? Nec hoc mirum ſi non reſpicit ad te, quia ita diuiſus es in te. Si manum deuotioni, quid animum das liuori? Non concilias Deum tibi, diſcors tecum. Non placas, ſed peccas, etſi nõdum quidem impiè feriendo, ſed tamen diuidendo non recte. Etſi necdum fratricida, iam tamen fideicida teneris. Numquid rectus vel quando manũ porrigis Deo, cuius cor in terram trahit liuor, & fraternũ odium? Quomodo rectus, cuius fides mortua, cuius opus mors, cuius nulla deuotio, amaritudo multa? Erat quidem in offerente fides, ſed non in fide dilectio. Recta oblatio, ſed crudelis diuiſio. Mors fidei eſt ſeparatio caritatis. Credis in Chriſtum? fac Chriſti opera, vt viuat fides tua. Fidem tuam dilectio animet, probet actio. Non incuruet terrenum opus quem fides cæleſtiũ erigit. Qui te dicis in Chriſto manere, debes ſicut ipſe ambulauit, & tu ambulare. Quod ſi propriam gloriam quæris, florenti inuides, abſenti detrahis, reponis lædenti te: hoc Chriſtus non fecit. Confiteris te noſſe Ad Tit.
Deum, factis autem negas. Non recte plane, ſed impiè linguam Chriſto, animam de- 1.d
diſti diabolo. Audi ergo quid dicat. Ho- Mar. 7.b
mo iſte labijs me honorat, cor autem eius longe eſt à me. Non es profecto rectus, qui G
tam non recte diuidis. Non potes attollere caput preſſum diaboli iugo. Non te ſurri- Pſ. 37.a
gere præuales, cui dominatur iniquitas. Iniquitates tuę ſupergreſſæ ſunt caput tuum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper te. Iniquitas denique ſedet ſuper talẽtum plumbi. Vides quod non faciat hominem rectum fides etiam recta, quæ non operatur ex dilectione? At qui ſine dilectione eſt, non habet vnde diligat ſponſam. Sed nec opera quamuis recta rectum cor efficere ſufficiunt ſine fide. Quis enim rectũ dicat hominem nõ placẽtem Deo? Sine fide autem impoſſi- Hebr. 11
bile eſt placere Deo. Qui non placet Deo, d
non poteſt illi placere Deus. Nam cui placet Deus, Deo diſplicere non poteſt. Porro cui nõ placet Deus, nec Sponſa eius. Quomodo

ergo

ergo rectus qui nec Deum diligit, nec Ec-
Cãt. 1. a cleſiam Dei cui dicitur. Recti diligunt te: Si ergo nec fides ſine operibus, nec opera ſine fide ſufficiunt ad animi rectitudinẽ: nos qui in Christũ credimus fratres, rectas ſtudeamus facere vias noſtras & ſtudia noſtra. Leuemus corda noſtra cũ manibus ad Deũ, vt toti recti inueniamur, fidei noſtræ rectitudinem rectis actibus comprobantes, dilectores Sponſæ, dilecti à Sponſo Ieſu Chriſto Domino noſtro, qui eſt Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De nigredine & formoſitate Sponſæ, id eſt Eccleſiæ, quid ſint.
Sermo XXV.

H ECCE quod dixeram in Sermone, quia æmulis laceſſentibus Sponſa reſpondere cogatur, quæ corpore quidem de numero adoleſcentularum eſſe videntur, animo autẽ longe ſunt.
Cãt. 1. b Ait nempe: Nigra ſum ſed formoſa, filiæ Hieruſalem. Patet quod detraherent ei, nigredinẽ improperantes. Sed aduerte Sponſæ patientiam ac benignitatem. Non modo enim non reddidit maledictum pro maledicto, ſed inſuper benedixit, filias Hieruſalem vocans, quæ magis pro ſua nequitia filiæ Babylonis, vel filiæ Baal, aut ſi quod aliud nomen improperij occurriſſet, appellari meruerant. Sanè didicerat à Propheta, imò ab ipſa vnctione quæ docet ſuauitatem, ca-
Iſ. 42. a lamum quaſſatum non conterendum, & linum fumigans non exſtinguendum. Propterea non putauit amplius irritandas ſatis commotas per ſe, nec quidquam addẽdum
Pſ. 119. b ſtimulis inuidiæ qua torquebantur. Magis autem cum his, qui oderunt pacem ſtuduit eſſe pacifica, ſciens ſe etiam inſipientibus debitricem. Maluit ergo ipſas fauorabili demulcere vocabulo, quia curæ fuit ei infirmarum potius operam dare ſaluti, quam propriæ vltioni. Omnibus quidem optanda eſt iſta perfectio, propriè autem optimorum forma eſt prælatorum. Sciunt quippe boni fideleſq. præpoſiti languentium ſibi creditam animarum curam, non pompam. Cumq. internum murmur cuiuſpiam illarum querulæ vocis indicio deprehendunt, etſi in ipſos vſque ad conuicia & contumelias prorumpentis, medicos ſe, & non dominos agnoſcentes, parant confeſtim
I aduerſus phreneſim animę non vindictam, ſed medicinam. Hæc igitur ratio cur Sponſa filias Hieruſalem dicat eas ipſas quas maleuolas ſuſtinet atque maledicas, videlicet vt in blando ſermone deliniat murmurantes, commotionem ſedet, ſanet liuorem. Scriptum eſt enim: Lingua pacifica compeſcit lites. Aliàs verò filiæ re vera Hieruſalem quodammodo ſunt quæ huiuſmodi ſunt, nec falſo ita eas nominat Sponſa. Proverb. 15. a Siue enim propter ſacramenta Eccleſiæ, quæ indifferenter quidem cum bonis ſuſcipiũt, ſiue propter fidei æquè communem confeſſionem, ſiue ob fidelium corporalem ſaltem ſocietatem, ſeu etiam propter ſpem futuræ ſalutis, à qua omninò non ſunt quamdiu hic viuunt vel tales deſperandæ, quamtumlibet viuant deſperatæ: non incongruè filiæ Hieruſalem nominãtur. Videamus iam quid illud fuerit dicere: Nigra ſum, ſed formoſa. Nullane in his verbis repugnantia eſt? Abſit. Propter ſimplices dico, qui inter colorem & formam diſcernere non nouerunt, cum forma ad compoſitionem pertineat: nigredo color ſit. Non omne denique quod nigrum eſt, cõtinuo deforme eſt. Nigredo (verbi cauſa) in pupilla non dedecet. Et nigri quidam lapilli in ornamentis placent. Et nigri capilli candidis vultibus etiam decorem augent & gratiam. Sic tibi quoque facilè aduertere eſt in rebus innumeris. Quamquam ſine numero ſunt, quæ in ſuperficie quidem reperies decolora, in compoſitione verò decora. Tali fortaſſis modo poteſt Sponſa cum pulchritudine vtique compoſitionis, næuo non carere nigredinis, ſed ſanè in loco peregrinationis ſuæ. Alioquin erit cum eam ſibi in patria exhibebit Sponſus gloriæ glorioſam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſmodi. At verò nunc ſi diceret, quia nigredinem non haberet, ſeipſam ſeduceret, & veritas in ea non eſſet. Quamobrem ne mireris quia dixit: Nigra ſum: & rurſum nihilominus quia formoſa ſit, gloriatur. Quomodo enim non formoſa, cui dicitur: Veni formoſa mea? Cui autem dicitur: Veni, nondum peruenerat: ne fortè quis putet hoc dictum non quidem huic nigræ, quæ adhuc laborat veniendo in via: ſed beatæ illi quæ iam prorſus abſque nigredine regnat in patria. Sed audiamus vnde nigram, & vnde formoſam ſe dixerit: An nigram quidem ob tetram conuerſationem quam prius habuit ſub Principe huius

mundi

mundi imaginem terreſtris hominis adhuc portans: formoſam verò de cæleſtis ſimilitudine, quā poſtea cōmutauit, ambulās iam in nouitate vitæ? Sed ſi hoc eſt: cur non magis de præterito, Nigra fui, & nō nigra ſum, dicit? Si cui tamen placet hic ſenſus: id quod

Cāt. 1. b ſequitur, ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis: ſic oporteret intelligi, vt de veteri quidem conuerſatione Cedar, de noua verò Salomonis ſe dixerit tabernaculum. Hoc enim eſſe pelles quod tabernaculum,

Iere. 4. e propheta oſtendit dicens: Repente vaſtata ſunt tabernacula mea: ſubito pelles meæ. Prius igitur nigra ſicut viliſſima tabernacula Cedar: poſtea formoſa ſicut pelles glorioſi regis. Sed videamus quomodo ad ſtatum potius vitæ potioris vtrūque reſpiciat. Si conſideremus habitū exteriorem ſanctorum, eum qui in facie eſt, quam ſit humilis vtique & abiectus, & quadam neglectus incuria: cum tamen identidem intus reuelata facie gloriam Dei ſpeculantes, in eamdem imaginem transformentur de claritate in claritatem, tamquam à Domini ſpiritu: nonne vnaquælibet talis anima merito nobis videbitur poſſe reſpondere exprobrantibus ſibi nigredinem. Nigra ſum, ſed formoſa? Vis tibi denique demōſtrem animā, & nigram pariter & formoſam? Epiſtolæ, inquiunt, graues ſunt: ſed præſentia corporis infirma, & ſermo contemptibilis. Paulus hic erat. Itane Paulum ò filiæ Hieruſalem, de pręſentia corporis ęſtimatis, & tamquam decolorem deformemq. contemnitis, quia cernitis homunculum affligari in

2. Corin. 10. a fame & ſiti, in frigore & nuditate, in laboribus plurimis, in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter? Hæc ſunt quæ denigrant Paulum. Pro huiuſmodi doctor gentium reputatur inglorius, ignobilis, niger, obſcurus: tamquam denique peripſema huius mundi. Enimuero nonne ipſe eſt qui rapitur in Paradiſum, qui vnum alterumq. perambulans, vſque ad tertium ſui puritate penetrat cælum? O verè pulcherrima anima, quam etſi infirmum inhabitantem corpuſculum, pulchritudo cæleſtis admittere

M non deſpexit: Angelica ſublimitas non reiecit, caritas diuina non repulit: hanc vos dicitis nigram? Nigra eſt, ſed formoſa, filiæ Hieruſalem. Nigra veſtro, formoſa Diuino Angelicoq. iudicio. Et ſi nigra eſt, forinſecus eſt. Sibi autem pro minimo eſt, vt à nobis iudicetur, aut his qui ſecundum faciem iudicant. Homo ſiquidem videt in facie, Deus autem intuetur cor. Propterea etſi nigra foris, ſed intus formoſa, vt ei placeat cui ſe probauit. Non enim vobis, quibus ſi adhuc placeret, Chriſti ſeruus non eſſet. Felix nigredo quæ mentis candorem parit, lumen ſcientiæ, conſcientiæ puritatem. Audi denique quid per prophetam Deus promittat iſtiuſmodi nigris, quos aut humilitas pœnitentiæ, aut caritatis zelus, tamquam ſolis æſtus decoloraſſe videtur. Si *Iſai. 1. i*

fuerint, ait, peccata veſtra vt coccinū, quaſi nix dealbabuntur: & ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lana alba erunt. Non plane contemnenda in ſanctis iſta nigredo extera, quæ candorem operatur internum, & ſedem proinde pręparat ſapientiæ. Candor *Sap. 7. a*

eſt enim vitæ æternæ ſapientia, vt Sapiens definit: & candidam oportet eſſe animam, in qua ipſa ſedem elegerit. Quod ſi anima iuſti ſedes eſt ſapientię, haud dubiè dixerim animam iuſti eſſe candidam: & fortaſſis iuſtitia ipſa candor eſt. Iuſtus autem erat Pau- *2. Tim.*

lus, cui repoſita fuerat corona iuſtitiæ. Can- *4. b*

dida proinde Pauli anima erat, & ſapientia ſedebat in ea, ita vt ſapientiam loqueretur inter perfectos, ſapientiam in myſterio abſconditam, quam nemo principum mundi A

huius agnouit. Porrò hunc in eo ſapientiæ. iuſtitięq. candorem nigredo illa exterior de pręſentia corporis infirma, de laboribus plurimis, de ieiunijs ac vigilijs multis, aut operabatur, aut promerebatur. Ideoq. & quòd nigrum eſt Pauli, ſpecioſius eſt omni ornatu extrinſeco, omni etiam regio cultu. Non cōparabitur ei quantalibet pulchritudo carnis, non cutis vtique nitida, & arſura, non facies colorata vicina putredini, non veſtis pretioſa obnoxia vetuſtati, nō auri ſpecies, ſplendore gemmarum, ſeu quæque talia, quæ omnia ſunt ad corruptionem. Meritò proinde omnis cura ſanctorum, ſpreto ornatu cultuq. ſuperfluo exterioris ſui hominis, qui certè corrumpitur, omni ſe diligentia præbet, & occupat excolendo ac decorando interiori illi, qui ad imaginem Dei eſt, & renouatur de die in diem. Certi ſunt enim, Deo non poſſe eſſe quidquā acceptius imagine ſua, ſi proprio fuerit reſtituta decori. Propterea & omnis gloria eorum intus, non foris eſt: hoc eſt, non in flore feni, aut in ore vulgi, ſed in Domino. Vnde & dicunt: Gloria noſtra hæc eſt, teſtimo- *2. Cor. 1.*

nium conſcientiæ noſtræ: quod conſcientiæ *c*

ſolus

ſolus ſit arbiter Deus: cui ſoli placere deſi-
derant, & cui placere, ſola vera, & ſūma glo
ria eſt. Non mediocris plane gloria illa quæ
intus eſt, in qua gloriari dignatur, & domi-
Pſ.44.c nus gloriæ, dicente Dauid: Omnis gloria
eius filiæ regis ab intus. Et tutior ſua cui-
que gloria, dum habet eam in ſemetipſo, &
B non in altero. At non in ſolo fortaſſis can-
dore interno, ſed in exteriori quoque nigre
dine gloriãdum, ne quid omninò ſanctis de
pereat, ſed omnia cooperentur in bonum.
Non ſolum igitur in ſpe, ſed & gloriari in
2.Cor.12. tribulationibus. Libenter, ait, gloriabor in
infirmitatibus meis, vt inhabitet in me vir-
tus Chriſti. Optanda infirmitas, quæ Chri-
ſti virtute compenſatur. Quis dabit mihi
non ſolum infirmari, ſed & deſtitui ac de-
ficere penitus à memetipſo, vt Domini vir-
Ibidem. tutum virtute ſtabiliar? Nam virtus in in-
firmitate perficitur.

Denique ait: Quando infirmor, tunc for-
tis ſum, & potens. Quod cum ita ſit, pul-
chrè Sponſa cōuertit ſibi ad gloriam quod
ei pro opprobrio ab æmulis intorquetur,
non modo formoſam, ſed & nigram eſſe ſe
glorians. Non enim erubeſcit nigredinem,
quam nouit præceſſiſſe & in Sponſo: cui ſi-
milari quantæ etiam gloriæ eſt? Nil ſibi glo-
rioſius proinde putat quam Chriſti portare
opprobrium. Vnde vox illa prorſus exſulta-
Gal.6.d tionis, & ſalutis: Abſit mihi gloriari, niſi
in cruce Domini mei Ieſu Chriſti: Grata
ignominia crucis ei qui crucifixo ingratus
non eſt. Nigredo eſt, ſed forma & ſimili-
tudo Domini. Vade ad ſanctum Iſaiam, &
deſcribet tibi, qualem in ſpiritu illum vide-
Iſai.53.a rit. Quem namque alium dicit virum do-
loris, & ſcientem infirmitatem, & quia non
Ibidem. erat ei ſpecies, neque decor? Et addidit. Nos
putauimus eum tamquam leproſum, &
percuſſum à Deo, & humiliatum: Ipſe au-
tem vulneratus eſt propter iniquitates no-
C ſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra, &
liuore eius ſanati ſumus. Ecce vnde niger.
Pſ.44.a Iunge, & illud ſancti Dauid: Specioſus for-
ma præ filijs hominum, & habes totum in
Sponſo quod Sponſa de ſe hoc in loco te-
ſtata eſt. Num tibi rectè, & ipſe videtur ſe-
cundum ea, quæ dicta ſunt, æmulis poſſe re-
ſpondere Iudæis: Niger ſum ſed formo-
ſus, filij Hieruſalem? Niger planè, cui non
erat ſpecies neque decor. Niger quia ver-
Pſ.21.b mis, & non homo, opprobrium hominum,
& abiectio plebis. Denique ſeipſum fecit
peccatum, & nigrum dicere verear? Intue-
re ſanè pannis ſordidum, plagis liuidum,
illitum ſputis, pallidum morte, & nigrum
vel tunc profectò fatebere. Percunctare
etiam Apoſtolos, eundem ipſum qualem
in monte perſpexerint, aut certe Angelos in
qualem proſpicere concupiſcant, & nihilo-
minus formoſum mirabere. Ergo formoſus
in ſe, & niger propter te. Quam formoſum,
& in mea forma te agnoſco Domine Ieſu,
non ob Diuina tantum quibus effulges mi-
racula, ſed & propter veritatem, & manſue
tudinem, & iuſtitiam. Beatus qui te in his ho *Pſ.44.a*
minem inter homines conuerſantē diligen
ter obſeruans ſeipſum præbet pro viribus
imitatorem tui. Hoc iam beatitudinis mu-
nus formoſa tua primitias ſuę dotis accepit,
nec quod formoſum eſt tui imitari pigra,
nec quod nigrum ſuſtinere confuſa. Vnde,
& dicebat: Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Hie
ruſalem. Et addidit ſimilitudinem, ſicut ta-
bernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis.
At iſtud obſcurum eſt, nec attingendū om-
nino fatigatis. Habetis tempus ad pulſan- D
dum. Si non diſſimulatis, aderit qui reuelat
myſteria: nec cunctabitur aperire, qui, & ad
pulsãdum inuitat. Ipſe eſt enim qui aperit, *Apoc.3.b*
& nemo claudit: Spōſus Eccleſiæ Ieſus Chri
ſtus Dominus noſter, qui eſt benedictus in
ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo vigeſimuſſextus, in quo beatus Bernardus interſerit planctum, & mœrorem ſuum pro morte venerabilis Gerardi Monachi fratris ſui.

SIcut tabernacula Cedar, ſicut pel- *Cāt.1.b*
les Salomonis: Hinc incipiendum,
quia hic deſijt ſermo ſuperior.
Hoc exſpectatis audire quid ſit,
& qualiter ei quod proximo tractatum eſt
capitulo coaptetur: quia ſimilitudo eſt.
Poteſt enim hoc ita ſubiunctum fuiſſe, vt
vtraque pars ſimilitudinis ad id ſolum re-
ſpondeat, quod ibi præceſſerat, nigra ſum.
Poteſt & ita, vt duobus illis duo iſta, ſ. ſingu
la ſingulis referantur. Ille ſenſus ſimplicior,
iſte obſcurior eſt. Sed tentemus vtrumque:
& prius quidem hunc qui difficilior appa-
ret. Non autem in duobus primis, ſed in
duobus dumtaxat extremis difficultas eſt.
Nam Cedar quidem (quod interpretatur
tenebræ) apertè ſatis cum nigredine cōue-
nire

nire videtur, ſed pelles Salomonis cum formoſitate non ita. Porro tabernacula in eādem nihilominus concurrere conuenientiam quis non videat? Quid enim tabernacula, niſi noſtra ſunt corpora, in quibus pe-
E regrinamur? Nec enim habemus hic manētem ciuitatem, ſed futuram inquirimus. Sed & militamus in eis tamquā in tabernaculis:
Iob 7. a prorſus violenti ad regnum. Denique militia eſt vita hominis ſuper terram. Et quamdiu militamus in hoc corpore, peregrinamur à Domino, ideſt à luce. Nam Dominus lux eſt: & in quantum quiſque cum eo non eſt, in tantum in tenebris eſt, hoc eſt in Cedar. Flebilem proinde vocem illam agno-
Pſ. 119. ſcat ſuam: Heu mihi quia incolatus meus
a prolongatus eſt, habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea. Eſt ergo hoc habitaculum noſtri corporis non ciuis manſio, aut domus indigenæ, ſed aut tabernaculum militantis, aut ſtabulum viatoris. Eſt inquā hoc corpus tabernaculum, & tabernaculum Cedar, quod nimirū animam quaſi obiectu ſui, incircumſcripti luminis interim nunc fraudat aſpectu: nec ſi-
1. Cor. nit omnino videre illud, niſi per ſpeculum
13. d quidem & in ænigmate, non autem facie ad faciem. Vides ne vnde Eccleſiæ nigredo, vnde pulcherrimis quoque animabus nonnulla rubigo inhæſerit? De tabernaculo profecto Cedar: de exercitio laborioſæ militiæ: de diuturnitate miſeri incolatus: de anguſtijs ærumnoſi exilij: de corpore deni-
Sap. 9. d que fragili & graui, quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Propterea & cupiunt diſſolui: vt corpore leuatæ, Chriſti auolent in amplexus. Vnde & gemens vna de miſeris aiebat: In-
Rom. 7. d felix ego homo, quis me liberabit de cor-
F pore mortis huius? Scit nimirum quæ huiuſmodi eſt, quod non poſſit in tabernaculo Cedar carere ad purum macula aut ruga, non quantulacumque nigredine: & cupit exire, vt ſe poſſit exuere. Et hæc eſt ratio, cur Sponſa nigram ſe dixerit ſicut tabernacula Cedar.

Sed enim quomodo formoſa ſicut pelles Salomonis? At neſcio quid ſublime ac ſacrum ſentio in his pellibus inuolutum, quòd minime auſim omninò contingere, niſi ad nutum ſanè ipſius, qui repoſuit & ſi-
Prouerb. gnauit. Legi nimirum: Qui ſcrutator eſt
25. d maieſtatis, opprimetur à gloria. Superſedeo igitur & differo. Vobis interim curæ erit ſolito impetrare fauorem veſtris precibus: vt eo alacriores quo fidentiores redeamus ad id, quod attentioribus eget animis. Et fortaſſis inueniet pius pulſator, quod temerarius ſcrutator non poſſet, quāquam & mœror finem imperat, & calamitas quam patior. Quouſque enim diſſimulo, & ignis quem intra metipſum abſcondo, triſte pectus adurit, interiora depaſcitur? Clauſus latius ſerpit, ſæuit acrius. Quid mihi & cantico huic qui in amaritudine ſum? Vis doloris abducit intentionem, & indignatio Domini ebibit ſpiritum meum. Subtracto ſiquidem illo per quem mea in Domino ſtudia vtcumque libera eſſe ſolebant, ſimul & cor meum dereliquit me. Sed feci vim animo, ac diſſimulaui vſque huc, ne affectus fidem vincere videretur. Denique plorantibus alijs ego (vt aduertere potuiſtis) ſiccis oculis ſequutus ſum inuiſum funus, ſiccis oculis ſteti ad tumulū, quouſque cuncta peracta ſunt exequiarum ſollemnia. Indutus ſacerdota- G
libus, ſolitas in eum orationes proprio ore compleui, terram meis manibus ex more ieci ſuper dilecti corpus, terram mox futurum. Qui me intuebantur flebant, & mirabantur, quod non flerem ipſe: cum non illum quidem, ſed me potius, qui illum amiſiſſem, omnes miſerarentur. Cuius enim vel ferreum pectus ſuper me ibi non moueretur, quem videret Gerardo ſuperſtitem? Commune damnum, ſed præ meo non reputabatur infortunio. At ego, quibus poteram viribus fidei, reluctabar affectui, nitens vel inuitus non moueri fruſtra additione naturæ, vniuerſitatis debito, conditionis vſu, potentis iuſſu, iudicio iuſti, flagello terribilis, Domini voluntate. Pro huiuſmodi ſemper ex tunc & deinceps exegi à memetipſo non indulgere multo fletui, multum tamen turbatus & mœſtus. Nec potui imperare triſtitiæ, qui potui lacrymæ, ſed, vt ſcriptum eſt: Turbatus ſum, & Pſ. 76. a
non ſum loquutus. At ſuppreſſus dolor altius introrſum radicauit: eo (vt ſentio) acerbior factus, quod non eſt exire permiſſus. Fateor, victus ſum. Exeat neceſſe eſt foras quod intus patior. Exeat ſanè ad oculos filiorū, qui ſcientes incommodum, planctum humanius æſtiment, dulcius conſolentur. Scitis, ò filij, quam iuſtus ſit dolor meus, quam dolenda plaga mea. Cernitis nem-

pe quam fidus comes deſeruit me in via hac qua ambulabam, quam vigil ad curam, quã non ſegnis ad opus, quam ſuauis ad mores.

H Quis ita mihi perneceſſarius? cui æquè dilectus ego? Frater erat genere, ſed religione germanior: Dolete quæſo vicem meã vos, quibus hæc nota ſunt. Infirmus corpore erã, & ille portabat me. Puſillus corde eram, & confortabat me. Piger, & negligens, & excitabat me. Improuiſus & obliuioſus, & commonebat me. Quo mihi auulſus es? quo mihi raptus è manibus homo vnanimis, homo ſecundum cor meum?

Amauimus nos in vita, quomodo in morte ſumus ſeparati? Amariſſima ſeparatio, & quam nõ poſſet omnino efficere niſi mors. Quando.n. me viuus viuum deſereres? Omnino opus mortis, horrendum diuortium. Quis.n. tam ſuaui vinculo mutui noſtri nõ pepercisset amoris, niſi totius ſuauitatis inimica mors? Bene mors, quæ vnum rapiẽdo, duos furioſa peremit. An non mors etiam mihi? Immo plus mihi, cui vtique omni morte infelicior vita ſeruata eſt. Viuo vt viuens moriar, & hoc dixerim vitam? Quam mitius me priuares, ò auſtera mors, vitæ vſu, quam fructu. Nam vita ſine fructu grauior mors. Mat.3.c Denique duplex malum ligno paratur infructuoſo, ſecuris & ignis. Ergo meis laboribus inuidẽs, Pſ.87.a elongaſti à me amicum, & proximum: per cuius maximè ſtudium erant (ſi quando erant) fructuoſi. Satius proinde mihi fuiſſet periclitari vita, quam tua Gerarde præſentia, qui meorum in dño ſtudiorum eras ſolicitus incitator, fidelis adiutor, cautus examinator.

I Cur quæſo aut amauimus, aut amiſimus nos? Dura conditio, ſed mea miſeranda fortuna, non & illius. Nam tu care frater ſi caros amiſiſti, cariores vtique recepiſti. Me verò quænam iam miſerum conſolatio manet poſt te vnicum ſolatiũ meũ? Placita fuit pariter vtrique ſocietas corporũ pro morum concordia: ſed ſolum me diuiſio vulnerauit. Commune quod libuit: quod triſte & lugubre, meum: in me tranſierunt iræ, in me confirmatus furor eſt. Erat ambobus alterutrum grata præſentia, dulce conſortium, ſuaue colloquium: ſed tantas vtriuſque delicias ego perdidi, tu mutaſti. Et quidem immutatis illis retributio multa. Quãto fœnore gaudiorum, ac benedictionum cumulo cares hodie nobis frater cariſſime: tanto habes certe pro me tantillo repoſitam tibi Chriſti præſentiam. Nec diſpendiũ ſentis abſentiæ à nobis tuę, Angelorum admixtus choris: Non eſt igitur quod cauſeris tu de noſtra quaſi ſubtracta tibi præſentia, cui affatim ſui ſuorumq. copiam Dñs maieſtatis indulſit. At ego pro te quid? quam vellẽ ſcire, quidnam ſentias nunc de me illo vnico tuo, medijs nutante curis, & pœnis, deſtituto te baculo imbecillitatis meæ: ſi tamen licet adhuc cogitare de miſeris ingreſſo abyſſum luminis, atque illo pelago æternæ felicitatis abſorpto: fortè enim etſi noſti nos ſecundum carnem, ſed nunc iam non noſti: & quoniam introiſti in potentias Dñi, memoraris iuſtitię eius ſolius, immemor noſtri. Pſ.70.e Ceterum qui adhęret Deo, vnus ſpiritus eſt, 1.Cor.6.d & in Diuinum quendam totus immutatur affectum: nec poteſt iam ſentire aut ſapere niſi Deũ, & quod ſentit aut ſapit Deus, plenus Deo. 1.Io.4.c Deus autem caritas eſt, & quanto quis coniunctior Deo, tanto plenior caritate. Porro impaſſibilis eſt Deus, ſed non incompaſſibilis, cui propriũ eſt miſereri ſemper & parcere. Ergo & te neceſſe eſt miſericordẽ eſſe, qui inhæres miſericordi quamuis iam minime miſer ſis: & qui non poteris, compateris tamen: affectus proinde tuus non eſt imminutus ſed immutatus, ne quoniam Deum induiſti, noſtri cura te exuiſti, ipſi enim cura eſt de nobis. Quod infirmũ 1.Pet.5.b eſt abieciſti, ſed non quod pium. Caritas denique numquam excidit: Non obliuiſceris 1.Cor.13.c me in finem. Videor mihi quaſi audire fratrem meum dicentem: Numquid mater Pſ.12.a obliuiſci poterit filij vteri ſui? Et ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tui. Iſa.49.d Non expedit prorſus. Scis vbi verſer, vbi iaceam, vbi reliqueris me. Non eſt qui porrigat manum. Ad omne quod emerſerit, reſpicio ad Gerardum, vt conſueueram, & non eſt. Heu tunc ingemiſco miſer, ſicut homo ſine adiutorio. Quem conſulam in ambiguis, cui in aduerſus fidam, quis portabit onera, quis pericula propulſabit? Nonne vbique greſſus meos Gerardi oculi anteibant? Nonne tuum Gerarde pectus curæ meæ notius quam meum ipſius habebant, familiarius incurſabant, acrius vrgebant? Nonne in lingua tua illa placabili & potenti meam à ſermonibus ſæculi frequentiſſimè vendicabas, & amico reddebas ſilentio? Dominus dederat illi linguam eruditam, vt Iſa.50.b ſciret quando deberet proferre ſermonem.

Ita

L Ita denique in prudentia reſpõſorum ſuorum,& in gratia data ſibi deſuper,& domeſticis ſatisfaciebat,& exteris,vt penè me nemo requireret cui prior forte Gerardus occurriſſet.Occurrebat autem aduentantibus, opponens ſe,ne ſubito meum otium incurſarent. Si quibus ſanè per ſe ſatisfacere non quibat,hos perducebat ad me,ceteros emittebat. O virum induſtrium, ò amicum fidelem: & amico gerebat morem,& officijs caritatis non deerat.Quis vacua ab eo receſſit manu? Si diues,conſilium: ſi pauper, ſubſidium reportabat. Nec quærebat, quæ ſua ſunt,qui ſe medijs ingerebat curis,vt ego vacarem. Sperabat enim (ſicut erat humillimus) maiorem de noſtra quiete fructum, quam ſi vacaret ipſe. Interdum tamen poſtulabat abſolui, & alteri cedere, quaſi qui melius prouideret. Sed vbi ille inueniretur? Nec petulanti aliquo (vt aſſolet) in eo officij detinebatur affectu, ſed ſolo intuitu caritatis. Siquidem plus omnibus laborabat, & minus omnibus accipiebat, ita vt ſæpè cum alijs neceſſaria miniſtraret, egeret ipſe in pluribus, verbi cauſa, cibo aut veſte. Denique cum ſe ſentiret deceſſui propinquare: Deus,inquit,tu ſcis,quod quãtum in me fuit ſemper optaui quietem mihi intendere, tibi vacare. Sed implicitum tenuit timor tuus, voluntas fratrum, & ſtudium obediendi,ſuper omnia Abbatis pariter & fratris germana dilectio. Ita eſt. Gratias tibi, frater, de omni fructu meo-

M rum, ſi quis eſt in Domino, ſtudiorum. Tibi debeo,ſi profeci,ſi profui. Tu intricabaris, & ego tuo beneficio feriatus ſedebam mihi, aut certè diuinis obſequijs ſanctius occupabar, aut doctrinæ filiorum vtilius intendebam. Cur enim ſecurus intus non eſſem,cum te ſcirem agentem foris manum dexteram meam, lumen oculorum meorum, pectus meum, & linguam meam? Et quidem indefeſſa manus, oculus ſimplex, pectus conſilij, lingua, loquens iudicium,

Pſ.36.f ſicut ſcriptum eſt: Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Sed quid dixi foris agentem illum, quaſi interna Gerardus neſciret, ac ſpiritualium expers eſſet donorum? Norunt qui illum norunt ſpirituales, quàm verba eius ſpiritum redolerent. Norunt contubernales, quàm mores eius & ſtudia non carnem ſaperent, feruerent ſpiritu. Quis illo rigidior in cuſtodia diſciplinæ, quis in caſtigando corpus ſuum diſtrictior, vel ſuſpenſior, vel ſublimior in contemplando,ſubtilior in diſſerendo? Quoties cum eo diſſerens ea didici quæ neſciebam, & qui docturus adueneram, doctus magis abſceſſi? Nec mirum de me, cum magni ac ſapientes viri idipſum nihilominus ex illo ſibi accidiſſe teſtentur.

Non cognouit litteraturam, ſed habuit lit- *Pſ.70.c*
terarum inuentorem ſenſum,habuit & illuminantem ſpiritum. Nec in maximis tantũ, ſed & in minimis maximus erat. Quid (verbi cauſa) in ædificijs, in agris, hortis, aquis, cunctis denique artibus ſeu operibus ruſticorum, quid inquã vel in hoc rerum genere Gerardi ſubterfugit peritiam? Cæmentarijs,fabris,agricolis,hortulanis,ſutoribus atque textoribus facile magiſter erat. Cumq; omnium iudicio omnibus eſſet ſapientior, ſolis in ſuis oculis non erat ſapiens. Vtinam multos etſi minus ſapientes, non plus tangeret illa maledictio. Væ qui ſapientes eſtis *Iſai. 5.e*
in oculis veſtris. Scientibus iſta loquor, & A
adhuc plura his de illo, & maiora compertis. Parco tamen,quia caro mea & frater eſt, hoc tamen ſecurus addo, mihi vtilis in omnibus & præ omnibus fuit. Vtilis in paruis & magnis,in priuatis & publicis,foris & intus. Merito ex eo pendebam totus, qui mihi totum erat. Solum pene reliquerat mihi prouiſoris honorem & nomen. Nam opus ipſe faciebat. Ego vocitabar Abbas, ſed ille præerat in ſolicitudine. Merito requieuit in illo ſpiritus meus, per quem licebat delectari in Domino in omnibus, prædicare liberius, orare ſecurius. Per te, inquam mihi, frater mi, mens ſobria, & grata quies, ſermo efficacior, pinguior oratio, frequentior lectio, & feruentior affectus. Heu ſublatus es, & hæc omnia ſimul. Tecum omnes pariter abiere deliciæ,& lætitiæ meę. Iam curæ irruunt, iam moleſtiæ hinc inde pulſant, & anguſtiæ vndique ſolum me repererunt, ſolæ mihi te abeunte remanſerunt, ſolus ſub ſarcina gemo. Aut ponere aut opprimi neceſſe eſt, quia tu tuos humeros ſubduxiſti. Quis mihi tribuat cito mori poſt te? Nam pro te nolim, nec te tua fraudare gloria. Porro ſuper viuere tibi, labor, & dolor. Viuam quoad viuam in amaritudine, viuam in mœrore: & hæc ſit mihi conſolatio, vt mœrendo affligar. Non parcam, & iuuabo manum Domini.

Etenim

Iob 19.e Etenim manus Domini tetigit me, Me inquam tetigit, & percuſſit, non illum, quem vocauit ad requiem. Me occidit, cum ſuccidit illum. Numquid enim occiſum quis dixerit quem plantauit in vita? Ad quod illi vitę ianua fuit, mihi planè eſt mors: meq; illa morte mortuum dixerim, non hunc qui obdormiuit in Domino. Exite exite lacrymæ iampridem cupientes: exite, quia is qui vobis meatum obſtruxerat, commeauit. Aperiatur cataractæ miſeri capitis, & erumpant fontes aquarum, ſi fortè ſufficiant ſordes diluere culparum quibus iram merui. Cùm conſolatus fuerit ſuper me Dominus, tunc fortaſſis & ego merear conſolari, ſi tamen non pepercero à mœrore. Nam qui lugent, ipſi conſolabuntur. *Matth. 5.a* Propterea condeſcendat mihi omnis ſanctus, & in ſpiritu lenitatis, qui ſpiritualis eſt, ſuſtineat lamentantem. Luctus meus humano quæſo penſetur affectu, non vſu. Videmus nempe mortuos quotidie plangere mortuos ſuos, fletum multum, & fructum nullum. Non culpamus affectum, niſi cum excedit modum, ſed cauſſam. Ille nimirum naturæ eſt, & eius turbatio pœna peccati, hæc vanitas, & peccatum. Etenim ibi ſola (niſi fallor) plorantur damna gloriæ carnis, vitæ præſentis incommoda: Et plorandi qui ita plorant. Numquid ego ſic? Similis mihi affectus, ſed altera cauſſa, diſſimiliſq. intentio. Nulla mihi ſanè querela de omnibus, quæ C ſunt mundi, In his profectò, quæ ſunt Dei ademptum doleo fidele auxilium, ſalutare conſilium. Gerardum lugeo, Gerardus eſt in cauſſa, frater carne, proximus ſpiritu, ſocius propoſito.

Adhæſit anima mea animæ illius: & vnã fecit de duabus non conſanguinitas, ſed vnanimitas. Carnis quidem neceſſitudo nõ defuit: ſed plus iunxit ſocietas ſpiritus, conſenſus animorum, morum conformitas. Cũ ergo eſſemus cor vnum & anima vna, hanc meam pariter, atque ipſius aĩam pertranſiuit gladius, & ſcindens mediam partem locauit in cælo, partem in ceno deſeruit. Ego ego illa portio miſera in luto iacens, truncata parte ſui, & parte potiori, & dicitur mihi, ne fleueris? Auulſa ſunt viſcera mea à me, & dicitur mihi, ne ſenſeris? Sentio, ſentio vel inuitus, quia nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea eſt, ſen-
Pſ.37 d tio prorſus, & doleo, & dolor meus in conſpectu meo ſemper. Non ſane nos poterit duritiæ, & inſenſibilitatis arguere ille qui verberat, quomodo illos de quibus ait. Percuſſi eos, & non doluerunt. Affectum meũ confeſſus ſum, & nõ negaui. Carnalem quis B dixerit, ego humanum non nego, ſicut nec me hominem. Si nec hoc ſufficit, nec carnalem negauerim. Nam & ego carnalis ſum, venundatus ſub peccato, addictus morti, pœnis & ærumnis obnoxius. Non ſum (fateor) inſenſibilis ad pœnas, mortem horreo meam, & meorum. Meus Gerardus erat, meus plane. An non meus qui frater ſanguine fuit, profeſſione filius, ſolicitudine pater, conſors ſpiritu, intimus affectu? Is receſſit à me, ſentio, læſus ſum, & grauiter. Ignoſcite filij: immo ſi filij, vicem dolete pater- D
nam. Miſeremini mei, miſeremini mei, ſal- *Iob 19.e*
tem vos amici mei, qui certe conſideratis quam grauia pro peccatis recepi de manu Dñi. In virga indignationis ſuæ percuſſit me, dignè pro meritis, durè pro viribus. An leue quis dixerit, viuere me abſque Gerardo, niſi qui ignorat quid mihi cum Gerardo? Nec tamen contradico ſermonibus ſancti. Nec reprehendo iudicium quo recepit quiſque quo dignus eſt, ille coronam quam meruit, ego quam debui pœnam. Numquid quia ſentio pœnam reprehendo ſententiã? Humanum eſt illud, hoc impium. Humanũ inquam, & neceſſe affici erga caros, ſiue delectabiliter cum præſto ſunt, ſiue cum abſunt, moleſte. Non erit otioſa ſocialis conuerſatio, præſertim inter amicos: & quid effecerit mutuus amor in ſibi præſentibus, horror indicat ſeparationis, & dolor de inuicem in ſeparatis. Doleo ſuper te Gerarde cariſſime, non quia dolendus, ſed quia ablatus. Et ideo fortaſſis dolendum mihi potius ſuper me, qui bibo calicem amaritudinis. Et ſolus dolendus, quia ſolus bibo. Non enim & tu. Solus ego patior, quod ſolent pariter pati qui ſe diligunt cum ſe amittunt. Vtinam non te amiſerim, ſed præmiſerim, vtinam vel tardè aliquando ſequar te quocumque ieris. Non enim dubium quin ad illos ieris quos circa medium extremæ noctis tuæ inuitabas ad laudem, cum in vultu & voce exſultationis ſubito erupiſti in illud Dauidicum, ſtupentibus qui aſſiſtebant: E
Laudate Dominum de cælis, laudate eum *Pſ.148.*
in excelſis. Iam tibi frater mi nocte adhuc *a*
media dieſcebat: nox ſicut dies illuminaba- *Pſ.138.*
tur. Prorſus illa nox illuminatio tua in deli- *b*
cijs tuis. Accitus ſum ego ad id miraculi, vi-

dere exſultantem in morte hominem, & inſultantem morti. Vbi eſt mors victoria tua? Vbi eſt mors ſtimulus tuus? Iam non ſtimulus, ſed iubilus. Iam cantando moritur homo, & moriendo cantat. Vſurparis ad lætitiam mater mœroris, vſurparis ad gloriam gloriæ inimica, vſurparis ad introitum regni porta inferi, & fouea perditionis ad inuentionem ſalutis, idq. ab homine peccatore. Iuſtè nimirum, quia tu iniquè in hominem innocentem, & iuſtum poteſtatem temerariam vſurpaſti. Mortua es, ò mors, & perforata hamo, quem incauta glutiiſti, cuius illa
Oſee 13. d vox eſt in Propheta: O mors ero mors tua, morſus tuus ero inferne. Illo inquam hamo perforata, tranſeuntibus per medium tui fidelibus, latum lætumq. exitum pandis ad vitam. Gerardus te non formidat larualis effigies. Gerardus per medias fauces tuas tranſit ad patriam, non modo ſecurus, ſed & lætabundus & laudans. Cum ergo ſuperueniſſem, & extrema iam Pſalmi me audiente clara voce compleſſet, ſuſpiciens in cælum
Pſ. 30. b ait: Pater, in manus tuas commendo ſpiritum meum. Et repetens eumdem ſermonem, ac frequenter ingeminans: Pater, pater, conuerſus ad me, exhilarata quidem fa-
F cie, Quanta, inquit dignatio Dei patrem hominum eſſe, quanta hominum gloria, Dei filios eſſe & heredes? Nam ſi filij, & heredes. Sic cantabat, quem nos lugemus, in quo & meum (fateor) luctum pene in cantum conuertit, dum intẽtus gloriæ eius, propriæ fere miſeriæ obliuiſcor. Sed reuocat me ad me pungens dolor, facileq. à ſereno illo intuitu tamquam à leui excitat ſomno perſtringens anxietas. Plangam igitur, ſed ſuper me, quia ſuper illum iam vetat ratio. Puto enim ſi opportunitas daretur, modo
Luc. 23. d diceret nobis: Nolite flere ſuper me, ſed ſuper voſipſos flete. Planxit merito Dauid ſu-
2. Reg. 18. g per parricida filio, cui perpetuo ſciret obſtructum exitum de ventre mortis mole crimi-
2. Reg. 1. nis. Merito ſuper Saul & ſuper Ionatham: quibus æquè abſorptis ſemel, emerſio iam non ſperabatur. Et quidem reſurgent, ſed non ad vitam. Immo ad vitã, vt viui in morte infelicius moriantur. Quamquam de Ionatha poſſit non immerito haberc ſententia. At mihi etſi non iſta ſuppetit plangendi ratio, non tamen nulla. Plango primum ſuper mea ipſius plaga, atque huius iactura domus. Plango deinde ſuper pauperum neceſſitatibus, quorum Gerardus pater erat.

Plango certè, & ſuper vniuerſo ſtatu noſtri ordinis, noſtræ profeſſionis, qui de tuo Gerarde zelo, conſilio, & exemplo robur non mediocre capiebat. Plango poſtremò, etſi non ſuper te, propter te tamen. Hinc prorſus, hinc afficior grauiter, quia vehementer amo. Et nemo mihi moleſtus ſit, dicens non debere ſic affici: cum benignus Samuel ſuper reprobo rege, & pius Dauid ſuper parricida filio ſatisfecerint affectioni, & non ad iniuriam fidei, non in ſuperni ſuggillationem iudicij. Abſalon, fili mi, (ait ſan- G
ctus Dauid) fili mi Abſalon: & ecce plus *2. Reg.*
quam Abſalon hic. Saluator quoque videns *18. g*
ciuitatem Hieruſalem, & præuidens ruitu- *Luc. 19. f*
ram, fleuit ſuper eam. Et ego propriam, & quæ in præſenti eſt deſolationem non ſentiam? Plagam meam recentem, & grauem non doleam? Ille fleuit compatiendo, & ego patiendo non audeam? Et certe ad tu- *Ioã. 11. c*
mulum Lazari, nec flentes arguit, nec à fletu prohibuit, inſuper, & fleuit cum flentibus. Et lacrymatus eſt, inquit, Ieſus. Fue- *Ibidem.*
runt lacrymæ illæ teſtes profecto naturæ, non indices diffidentiæ. Denique, & prodit mox ad vocem eius qui erat mortuus, ne continuo putes fidei præiudicium dolentis affectum. Sic nec fletus vtique noſter infidelitatis eſt ſignum, ſed conditionis indi-
cium. Nec quia percuſſus ploro, arguo ſe- *Iob 6. A*
rientem, ſed prouoco pietatem, ſeueritatem flectere ſatago. Vnde, & verba mea dolore ſunt plena, non tamen & murmure. Numquid non plenum iuſtitiæ protuli, quod vnius ſententiæ complemento, & punitus eſt qui debuit, & coronatus qui meruit? Et adhuc dico. Bene vtrumque fecit dulcis, & rectus Dominus. Miſericordiam, & iudiciũ cantabo tibi Domine. Cantet tibi miſericordia, quam feciſti cum ſeruo tuo Gerardo, cantet & iudicium quod nos portamus. In altero bonus, in altero iuſtus laudabe-
ris. An ſolius laus bonitatis? Eſt & iuſti- *Pſ. 118. ſ*
tiæ: Iuſtus es Domine, & rectum iudicium H
tuum? Gerardum tu dediſti? Gerardum tu abſtuliſti: & ſi dolemus ablatum, non tamen obliuiſcimur quod datus fuit, & gratias agimus, quod habere illum meruimus, quo carere in tantum non volumus, inquantum non expedit. Recordor Domine pacti mei, & miſerationis tuæ, vt magis iu-
ſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas cum *pſal. 50.*
iudicaris. Cum pro cauſſa Eccleſiæ anno præterito Viterbij eſſemus, ægrotauit ille,

& in-

& inualeſcente languore cum iam proxima videretur vocatio, ego ægerrimè ferens comitem peregrinationis, & illum comitem in terra relinquere aliena, nec reſignare his qui mihi eum commiſerant, quoniam amabatur ab omnibus, ſicut erat amabilis valde. cõuerſus ad orationem cum fletu, & gemitu. Exſpecta, inquam, Domine vſque ad reditum. Reſtitutum amicis tolle iam eum ſi vis, & non cauſſabor. Exaudiſti me Deus: cõualuit, opus perfecimus quod iniunxeras, rediuimus cum exſultatione reportãtes manipulos pacis. Porro ego oblitus pene ſum meæ conuentionis, ſed non tu. Pudet ſingultuum horum, qui præuaricationis me arguunt. Quid plura? Repetijſti commendatum, recepiſti tuum. Finem verborum inducunt lacrymæ, tu illis Domine finem modumq. indixeris.

De ornatu Sponſæ, & qualiter qualibet anima ſancta cælum dicatur. Sermo XXVII.

1 Quia debitis humanitatis officijs amicum reuertentem in patriam proſequuti ſumus, redeo fratres ad propoſitum ædificandi, quod intermiſeram. Incõgruum namque eſt diu flere lætantẽ, & ſedenti ad epulas lacrymas multas ingerere, importunum. Sed etſi noſtras defleamus ærumnas, ne id quidem oportet nimis, ne non tam amaſſe illum, quam noſtra quæſiſſe de illo commoda videamur. Temperet ſane dilecti gaudium mœſtitiam deſolatorum, & tolerabilius fiat nobis, quod nobiſcum non eſt, quia cum Deo eſt. Fretus ergo orationibus veſtris volo in lucem, ſi poſſum, prodere quidquid illud eſt, quod opertum illis pellibus ſentio, quæ in exemplum decoris Spõſæ productæ ſunt hoc (ſi recolitis) tactum fuit, ſed indiſcuſſum remanſit: Porro diſcuſſum, & declaratum, quomodo nigra ſit ſicut tabernacula Cedar. Quomodo ergo ſicut pelles Salomonis formoſa, quaſi Salomon in omni gloria ſua quidquam habuerit condignum decore Sponſæ, & gloria ornatus eius? Et quidem ſi non ad decorem Sponſæ, ſed ad nigredinem potius neſcio quas pelles iſtas, ſicut & tabernacula Cedar reſpicere diceremus, fortaſſis competeret, nec deeſſet, vnde id congruere monſtraremus, ſicut & monſtrabimus. At verò ſi Sponſæ claritati quarumcumque decorem pellium comparandum putamus, hic prorſus opus nobis eſt eius ad quem pulſaſtis auxilio, quatenus myſterium hoc dignè aperire poſſimus. Quid namque eorum, quæ in facie lucent, ſi internæ cuiuſpiam ſanctæ animæ pulchritudini comparetur, non vile ac fœdum recto appareat K
æſtimatori? Quid inquam tale in ſe oſtendit ea, quæ præterit figura huius mundi, quod æquare ſpeciem animæ poſſit illius, quæ exuta terreni hominis vetuſtatem, eius qui de cælo eſt decorem induit, ornata optimis moribus pro monilibus, ipſo purior, ſicut & excelſior æthere, Sole ſplendidior? Noli ergo reſpicere ad iſtum Salomonem, cum indagare cupis cuiuſmodi ſe pellibus ſimilem in decore Sponſa glorietur. Quid eſt ergo quod dicit. Formoſa Cãt. 1. b
ſum ſicut pelles Salomonis? Magnum & mirabile quiddam, vt ego æſtimo, ſi tamen non hunc, ſed illum hic attẽdamus, de quo dicitur: Ecce plus quam Salomon hic. Nam vſque adeo is meus Salomon Salomon eſt, vt non modo pacificus (quod quidem Salomon interpretatur) ſed & pax ipſa vocetur. Paulo perhibente, quia ipſe eſt pax noſtra. Apud iſtum Salomonem non dubito Eph. 2. c
poſſe inueniri, quod decori Sponſæ omninò comparare non dubitem: & præſertim de pellibus eius aduerte in Pſalmo. Extendens, ait, cælum ſicut pellem. Non ille pro- Pſ. 103. c
fecto Salomon (etſi multum ſapiens, multumq potens) extendit cælum ſicut pellem, ſed is potius, qui non tam ſapiens, quam ipſa ſapientia eſt, ipſe prorſus extendit, & cõdidit. Iſtius ſiquidem, & non illius illa vox eſt. Quando præparabat cælos, (haud du- Prou. 8. c
bium quin Deus pater) ego aderam. Aderat ſine dubio præparanti cælos ſua virtus ſuaq. ſapientia. Nec putas aſtitiſſe ocioſam L
& quaſi ad ſpectãdum ſolummodo: quia dixit: Aderam, non etiam præparabam. Reſpice pauliſper inferius, & inuenies aperte ſubiungentem. Quia eram cum eo componẽs Prou. 8. c
omnia. Denique ait: Quæcumque enim pater facit, hæc & filius ſimiliter facit. Et ipſe Ioan. 5. c
itaque extẽdit cælum ſicut pellem. Pulcher- Pſ. 103. c
rima pellis, quæ in modum magni cuiuſdã tentorij vniuerſam operiens faciem terræ, Solis, Lunæ, atque Stellarum varietate tam ſpectabili humanos oblectat aſpectus. Quid hac pelle formoſius? Quid ornatius cælo? Minimè tamen, vel ipſum vllatenus con-

ferendum gloriæ, & decori Sponſæ eo ipſo
ſuccumbens, quod præterit, & hæc figura ip
ſius, vtpote corporea, & corporeis ſubiacẽs
ſenſibus. Quæ enim videntur, temporalia
ſunt, quæ autem non videntur, æterna. Sed
eſt rationalis quędam Sponſæ ſpecies, ſpiri-
tualiſq. effigies, ipſaq. æterna, quia imago
æternitatis. Decor eius (verbi gratia) cari-
1. Cor. 13. tas eſt: & caritas, ſicut legitis, numquam ex-
cidit. Eſt certe, & iuſtitia, & iuſtitia eius, in-
Pſ. 111. quit manet in ſæculum ſæculi. Eſt etiam pa-
Pſal. 9.d tientia, & legitis nihilominus: quia patien-
tia pauperum nõ peribit in finem. Quid vo-
luntaria paupertas, quid humilitas? Nonne
altera regnum æternum, altera æquè exal-
tationem promeretur ęternam? Eo quoque
Pſ. 18.d ſpectat, & timor Domini ſanctus perma-
nens in ſæculum ſæculi. Sic prudentia, ſic
temperantia, ſic fortitudo, & ſi quę ſunt vir
tutes aliæ, quid niſi margaritæ ſunt quędam
in Sponſæ ornatu, ſplendore perpetuo co-
M ruſcantes? Perpetuo inquam, quia ſedes, &
fundamentum perpetuitatis. Nec enim per
petuæ beatæq. vitæ omninò locus in ani-
ma eſt, niſi medijs quidem interiectiſq. vir-
tutibus. Vnde Propheta Deo (qui vtique
Pſ. 88.c vita beata eſt) Iuſtitia, inquit, & iudicium
Eph. 3.d præparatio, ſedis tuæ. Et Apoſtolus dicit,
Chriſtum habitare non omnimodo qui-
dem, ſed ſignanter per fidem in cordibus
Matth. 22.d noſtris. Domino quoque ſeſſuro ſuper aſel
lum veſtes ſuas diſcipuli ſubſtrauerunt, ſi-
gnificantes Saluatorem, ſeu ſalutem nequa
quam inſidere nudæ animæ, quam non vi-
delicet veſtitam inuenerit doctrina, & mo-
ribus Apoſtolorũ. Et ideo Eccleſia promiſ-
ſionem habens futuræ felicitatis, curat in-
Pſ. 44.c terim præparare, & præornare ſe in veſtitu
deaurato, circumdata varietate gratiarum
atque virtutum, (qualem quidem ex parte
deſcripſimus) quo digna, & capax plenitudi
nis gratiæ inueniatur. Ceterũ ſpirituali huic
tam pulchræ varietati quam de prima inte-
rim ſtola in quadam veſte ſuæ ſanctifica-
tionis accepit, nullo pacto ego comparaue-
rim in decore cælum hoc viſibile atque cor-
poreum, quamuis in ſuo genere quidem ſi-
derea varietate pulcherrimum. Sed eſt cæ-
Pſ. 67.g lum cæli, de quo Propheta: Pſallite, inquit,
Domino, qui aſcendit ſuper cælum cæli ad
Orientem. Et hoc cælum intellectuale ac
Pſ. 135.a ſpirituale, & qui fecit cælos in intellectu,
creauit illud & ſtatuit in ſempiternum, ip-
ſumq. inhabitat. Nec verò putes ſponſæ de-
uotionem citra illud remanere cælum, in
quo ſcit habitare dilectum. Vbi enim the-
ſaurus eius, ibi & cor eius. Aemuletur ſanè Mat. 6.c
aſſiſtentes vultui ad quem ſuſpirat, & qui-
bus ſe interim non valet videndo aſſociare, A
ſtudet conformare viuendo, moribus ma-
gis, quam vocibus clamans: Domine, di- Pſ. 25.b
lexi decorem domus tuæ, & locum habita-
tionis gloriæ tuæ: Prorſus de hoc cælo mi-
nimè ſibi indignum ducit ducere ſimilitu-
dinem. Hoc extentum ſicut pellis, non ſpa-
cijs tamen locorum, ſed affectibus animo-
rum. Hoc miris varijſq. artificis diſtinctum
operibus: Diuiſiones autem ſunt non cæ-
lorum, ſed beatitudinum. Nam alios qui-
dem poſuit Angelos, alios autem Archan-
gelos, alios vero Virtutes, alios Domina-
tiones, alios Principatus, alios Poteſtates,
alios Thronos, alios Cherubim, atque alios
Seraphim. Sic ſtellatum cælum hoc. Sic de-
picta hæc pellis. Hæc vna de pellibus mei
Salomonis, & hæc præcipua in omni or-
natu multiformis gloriæ eius. Habet au-
tem grandis iſta pellis, quamplurimas in
ſe æquè Salomonis pelles: quoniam vnuſ-
quiſque beatus, & ſanctus qui ibi eſt, pel- I
lis eſt vtique Salomonis. Benigni ſiquidem
ſunt atque extenti in caritate, pertingen-
tes vſque ad nos, quibus gloriam quam ha-
bent, non inuident, ſed optant, ita vt ex
ipſis huius rei gratia demorari apud nos
nõ grauentur, ſeduli circa nos, & curam ge-
rentes noſtri, omnes adminiſtratorij ſpiri- Heb. 1.d
tus miſſi in miniſterium propter eos, qui hę
reditatem capiunt ſalutis. Quamobrẽ ſicut
cælum cæli ſingulariter dicitur vniuerſa il-
la multitudo collecta beatorũ: ſic & cæli cæ-
lorũ propter ſingulos, qui vtique cæli ſunt
nominãtur: & ad ſingulos ſpectat, quod di-
citur: Extendens cælum ſicut pellem. Vide- Pſ. 103.a
tis credo, quęnam illę pelles, & cuius ſint Sa B
lomonis, de quarum Spõſa ſimilitudine glo
riatur. Nunc iam intueamini eius gloriam,
quæ & cælo ſe comparat: & illi cælo, quod
tanto eſt glorioſius, quanto Diuinius. Nec
immerito vſurpat inde ſimilitudinem, vnde
originem ducit. Nam ſi propter corpus quod
de terra habet tabernaculis Cedar ſe aſſimi
latur non & propter animam, quæ de cæ-
lo eſt, æquè ſimilem ſe eſſe glorietur, præſer
tim cũ vita teſtetur originem, teſtetur natu-
ræ dignitatem, & patriæ? Vnum Deũ ado-
rat, & colit quomodo Angeli, Chriſtũ ſuper
oĩa amat quomodo Angeli, caſta eſt quo-
modo

modo Angeli, idq. in carne peccati, & fragili corpore, quod nō Angeli, quęrit poſtremo, & ſapit, quæ apud illos ſunt, non quæ ſuper terram. Quod euidentius cæleſtis inſigne originis, quam ingenitam, & in regione diſſimilitudinis retinere ſimilitudinem, gloriam vitæ cœlibis in terra, & ab exſule vſurpari, in corpore denique pene beſtiali viuere Angelum? Cęleſtis ſunt iſta potentiæ, non terrenæ, & quod verè de cælo ſit anima quæ hæc poteſt, aperrè indicantia. Audi tamen apertius. Vidi, inquit, ciuitatem ſanctam Hieruſalem nouam, deſcendentem de cælo à Deo paratam tamquam ſponſam ornatam viro ſuo: & addidit. Et audiui vocem magnam de throno dicentem. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis; Ad quid? Credo vt ſibi acquirat Sponſum de hominibus. Mira res. Ad Sponſam veniebat & abſque Sponſa nō veniebat. Querebat Sponſam & Sponſa cum ipſo erat. An duæ erant? Abſit. Vna eſt, enim, ait columba mea. Sed ſicut de diuerſis ouium gregibus vnum facere voluit, vt ſit vnum ouile, & vnus paſtor: ita cum haberet Sponſam inhærentem ſibi à principio multitudinem Angelorum, placuit ei, & de hominibus conuocare eccleſiam, atque vnire illi, quæ de cælo eſt, vt ſit vna ſponſa, & ſponſus vnus. Ergo ex adiecta iſta, perfecta eſt illa, non duplicata, & agnoſcit de ſe dictum. Vna eſt perfecta mea. Porro vnam coformitas facit, nunc quidem in ſimili deuotione, poſtea verò, & in pari gloria. Habes itaque vtrumque de cælo, & Sponſum ſcilicet Ieſum, & Sponſam Hieruſalem. Et ille quidem vt videretur ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. At illam in quanam putamus forma ſeu ſpecie, aut in quo habitu videlicet deſcendentem vidit ille qui vidit? An forte in frequentia Angelorum, quos vidit deſcendentes, & aſcendentes ſuper filium hominis? Sed melius dicimus quod ſponſam, tunc viderit, cum verbum in carne vidit, agnoſcens duos in carne vna. Dum enim ſanctus ille Emmanuel terris intulit magiſterium diſciplinæ cæleſtis dum ſupernæ illius Hieruſalem, quæ eſt mater noſtra, viſibilis quædam imago, & ſpecies decoris eius per ipſum nobis, & in ipſo expreſſa innotuit, quid niſi in Sponſo Sponſam perſpeximus, vnum eumdemq. Dominum gloriæ admirantes, & Sponſum decoratum corona, & Sponſam ornatam monilibus ſuis? Ipſe igitur, qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit: vt nemo aſcendat in cælum, niſi qui de cælo deſcendit: vnus idemq. Dominus & Sponſus in capite, & Sponſa in corpore. Nec fruſtra in terris viſus eſt homo cæleſtis, cum de terrenis cæleſtes quamplurimos fecerit ſibi ſimiles, vt ſit quod legitur: Qualis cæleſtis, tales, & cæleſtes. Ex tunc igitur in terra viuitur more cęleſtium, dum inſtar ſupernæ illius beatæq. creaturæ, hæc quoque quæ à finibus terræ venit audire ſapientiam Salomonis; cęleſti verò nihilominus caſto inhęret amore etſi necdum qūo illa iuncta per ſpeciem, tamen ſponſata per fidem, iuxta promiſſum Dei dicentis per prophetam: Sponſabo te mihi in miſericordia, & miſerationibus, & ſponſabo te mihi in fide. Vnde magis magiſq. conformari ſatagit formæ, quæ de cælo venit, diſcens ab ea verecunda eſſe, & ſobria, diſcens pudica & ſancta, diſcens patiens atque compatiens, poſtremò diſcens mitis & humilis corde. Et ideo moribus huiuſcemodi contendit, & abſens placere ei in quem Angeli proſpicere concupiſcunt, vt dum deſiderio feruet Angelico, probet ſe proinde ciuem ſanctorū, & domeſticā Dei, probet dilectam, probet Sponſam. Ego puto omnem animam talem non modo cęleſtem eſſe propter originem, ſed, & cælum ipſum poſſe non immerito appellari propter imitationem. Et tunc liquido oſtendit, quia verè origo ipſius de cælis eſt, cum conuerſatio eius in cælis eſt. Eſt ergo cælum ſancta aliqua anima, habēs Solem intellectum, Lunam fidem, Aſtra virtutes. Vel certè ſol iuſtitiæ zelus aut feruens caritas, & luna continentia. Quomodo enim claritas, vt aiunt lunæ non niſi à ſole eſt: ſic abſque caritate ſeu iuſtitia continentiæ meritum nullum eſt. Hinc denique ſapiens: O quam pulchra eſt, inquit, caſta generatio cum caritate. Porro ſtellas dixiſſe virtutes non me pœnitet, conſiderantem congruentiam ſimilitudinis. Quomodo nempe ſtellæ in nocte lucent, in die latent: ſic vera virtus, quæ ſæpè in proſperis nō apparet, eminet in aduerſis. Illud ſanè cautele eſt, hoc neceſſitatis. Ergo virtus eſt ſidus, & homo virtutum, cælum. Niſi quis forte cum Deum per prophetam dixiſſe legit: Cælum mihi ſedes eſt: cælū hoc volubile viſibileq. intelligendum exiſtimet

[Margin notes: Apo. 21. a; Ibidem.; C; Cant. 6. c; Ioan. 10. c; Phil. 2. a; D; 1. Cor. 15. f; Oſee 2. d; Eph. 2. d; E; Sap. 4. a; Iſ. 66. a]

ſtimet,& non pòtius illud de quo alibi aper-
Sap.7.d tius Scriptura cõmemorat: Anima inquiens,
iuſti ſedes eſt ſapientiæ. Qui autem ex do-
ctrina ſapit ſaluatoris ſpiritum eſſe Deum,
atque in ſpiritu adorandum: etiam ſedem
ei non ambigit aſſignare ſpiritualem. Ego
verò fidenter id fecerim, non minus in ho-
minis iuſti quam in Angelico ſpiritu. Con-
firmat me in hoc ſenſu maximè illa fidelis
Ioã.14.c promiſſio: Ego (ait filius) & pater ad eum
(id eſt ad ſanctum hominem) veniemus,&
manſionem apud eum faciemus. Prophe-
tam quoque non de alio dixiſſe cælo arbi-
Pſ.21.a tror: Tu autẽ in ſancto habitas laus Iſrael.
F Manifeſtè autem Apoſtolus dicit, habitare
Eph.3.d Christũ per fidem in cordibus noſtris. Nec
mirum ſi libenter inhabitat cælum hoc Do-
minus Ieſus, quod vtique nõ quomodo ce-
teros dixit tantum vt fieret, ſed pugnauit vt
acquireret, occubuit vt redimeret. Ideo, &
Pſ.131.c poſt laborem voto potitus ait: Hæc requies
mea in ſæculum ſæculi, hic habitabo quoniã
elegi eam. Et beata cui dicitur: Veni electa
mea, & ponam in te thronum meum. Quid
Pſ.42.b tu triſtis es nunc ò anima mea, & quare cõ-
turbas me? Putas ne, & tu penes te inuenias
locum Domino? Et quis nobis locus in no-
bis huic idoneus gloriæ, ſufficiens maieſtati?
Vtinam, vel mereamur adorare in loco vbi
ſteterunt pedes eius. Quis dabit mihi ſaltem
veſtigijs adhærere ſanctę cuiuſpiam animæ,
quam elegit in habitationem ſibi? Tamen
etſi dignetur infundere, & meam animam
vnctione miſericordiæ ſuæ, atque ita exten-
dere ſicut pellem, quæ vtique cum vngitur,
dilatatur, quatenus & ego dicere valeam:
Pſ.118.d Viam mandatorum tuorũ cucurri, cum di-
lataſti cor meum: potero etiã ipſe fortaſſis
oſtendere in meipſo, etſi non cenaculum
grande ſtratum vbi poſſit recumbere cum
diſcipulis ſuis, attamen vbi ſaltem reclinet
caput. A longe ſuſpicio illos certe beatos
2 Corin.6.d de quibus dicitur: Et inhabitabo in eis, &
deambulabo in illis. O quanta illi animæ la-
titudo, quanta & meritorum prærogatiua,
quæ diuinam in ſe præſentiam, & digna in-
G uenitur ſuſcipere, & ſufficiens capere? Quid
illa cui & ſpatia ſuppetunt, & deambula-
toria ad opus quidem maieſtatis? Non eſt
profecto intricata forenſibus cauſis curiſue
ſæcularibus, nec certè ventri & luxuriæ dedi-
ta, ſed nec curioſa ſpectandi, ſeu cupida om-
nino dominãdi, vel etiam tumida domina-
tui. Oportet namque primo quidem his
omnibus vacuam eſſe animam, vt cælum
fiat, atque habitatio Dei. Alioquin quomo-
do poterit vacare, & videre quoniam ipſe *Pſ.45.b*
eſt Deus? Sed & odio ſiue inuidiæ, aut ran-
cori minimè prorſus indulgendum, quoniã
in maleuolam animam nõ introibit ſapien- *Sap.1.a*
tia. Deinde neceſſe eſt eam creſcere ac dila-
tari, vt ſit capax Dei. Porro latitudo eius, di-
lectio eius: ſicut dicit Apoſtolus: Dilatami-
ni in caritate. Nam etſi anima minimè,
cum ſit Spiritus, quantitatem corpoream re-
cipit, tamen confert illi gratia quod negatũ
eſt à natura. Creſcit quidem, & extenditur,
ſed ſpiritualiter. Creſcit non in ſubſtantia,
ſed in virtute. Creſcit & in gloria. Creſcit
etiam in templum ſanctũ in Domino. Cre-
ſcit denique & proficit in virum perfectum,
in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. *Epheſ.4.c*
Ergo quantitas cuiuſque animæ æſtimetur
de menſura caritatis quam habet, vt verbi
gratia, quæ multum habet caritatis ma-
gna ſit, quæ parum parua: quæ verò nihil, ni-
hil: dicente Paulo: Si caritatem non ha- *1.Corin.13.a*
buero, nihil ſum. Quod ſi quantulamcum-
que habere cœperit, vt ſaltem diligentes ſe
diligere curet, ac ſalutare vel fratres ſuos,
eos qui ſe ſalutant: iam nonnihil quidem
illam animam dixerim, quæ in ratione da-
ti & accepti ſocialem ſaltem retinet cari-
tatem. Veruntamen iuxta ſermonem Do- H
mini quid amplius facit? Nec amplam pro-
inde nec magnam, ſed planè anguſtam
modicamq. cenſuerim animam quam adeo
modicæ caritatis eſſe cognouerim. At ſi
grandeſcat & proficiat, ita vt tranſiens li-
mitem anguſti obnoxijq. amoris huius, la-
tos fines bonitatis gratuitæ tota libertate
ſpiritus apprehẽdat, quatenus largo quodã
gremio bonæ voluntatis ad omnẽ ſeipſam
curet extendere proximum, diligendo v-
numquemque tamquam ſeipſam: numquid
iam illi rectè dicetur: Quid amplius facis?
quippe, quæ ſeipſam tam amplã facit? Am-
plum inquam gerit caritatis ſinum, quæ
complectitur vniuerſos etiam quibus nulla
ſe nouit carnis neceſſitudine iunctam, nulla
ſpe percipiendi commodi cuiuſquam ille-
ctam, nulla percepti redhibitione obnoxiã,
nullo denique omnino aſtrictam debito,
niſi illo ſane de quo dicitur. Nemini quid- *Rom.13.b*
quam debeatis, niſi vt inuicem diligatis. Ve-
rum ſi adijcias etiam vſquequaque vim fa-
cere regno caritatis, vt vſque ad vltimos
eius terminos occupare illud pius inuaſor
præua-

præualeas, dum ne inimicis quidem claudẽ-
da viſcera pietatis exiſtimes, benefacias his
quoque qui te oderunt, ores & pro perſe-
quentibus ac calumniantibus te, necnon &
Pſ. 119. b cum his qui oderunt pacem eſſe pacificus
ſtudeas: tunc prorſus latitudo cæli, latitudo
tuæ animæ, & altitudo non diſpar, ſed nec
I diſſimilis pulchritudo: impleturq. tunc de-
Pſ. 103. c mum in ea quod dicitur: Extendens cæ-
lum ſicut pellem. In quo iam miræ latitudi-
nis, altitudinis, ac pulchritudinis cælo, ſum-
mus & immenſus atque glorioſus non mo-
do dignanter habitat, ſed & ſpacioſè deam-
bulat. Videsne quales in ſe habeat Eccleſia
cælos, cum ſit nihilominus ipſa in ſua qui-
dem vniuerſitate ingens quoddam cælum
extentum à mari vſque ad mare, & à flumi-
ne vſque ad terminos orbis terrarum? Vi-
de etiam conſequenter cui & in hoc ipſo
aſſimiles eam, ſi tamen non tibi excidit il-
lud quod paulo ante memoratum eſt huius
rei exemplar, de cælo videlicet cæli, & de cæ-
lis cælorum. Ergo exemplo illius quæ ſur-
ſum eſt mater noſtra, hæc quoque quæ ad-
huc peregrinatur habet cęlos ſuos, homines
ſpirituales vita & opinione conſpicuos, fide
puros, ſpe firmos, latos caritate, contem-
platione ſuſpenſos. Et hi pluentes pluuiam
verbi ſalutarem, tonant increpationibus,
coruſcant miraculis; hi enarrant gloriam
Dei, hi extenti ſicut pelles ſuper omnem ter
ram, legem vitę & diſciplinę digito quidem
Dei ſcriptam in ſemetipſis oſtendunt, ad
dandam ſcientiam ſalutis plebi eius. Oſten-
dunt & Euangelium pacis, quoniam Salo-
monis ſunt pelles.

Agnoſce iam in his pellibus ſupernarum
illarum imaginem, quę in Sponſi ornatu nõ
longè ſuperius deſcribebantur. Agnoſce ſi-
Pſ. 44. c militer & reginam aſtantem à dextris eius,
circumamictam ſimilibus ornamentis, non
tamen paribus. Nam etſi huic etiam in lo-
co peregrinationis ſuæ, & in die virtutis
Pſ. 109. b ſuæ, in ſplendoribus ſanctorum, non mi-
nima claritatis atque decoris eſt portio: dif
K ferenter tamen illum coronat integritas,
& conſummatio gloriæ beatorum. Quam-
quam & ſponſam dixerim perfectam, at-
que beatam, ſed ex parte. Nam ex parte ta-
bernaculum Cedar, formoſa tamen, ſiue in
illa portione ſui quæ iam beata regnat, ſiue
etiam in illuſtribus viris, quorum etiam in
hac nocte ſua ſapientia atque virtutibus tã-
Dan. 12 b quam cælum ſuis ſideribus adornatur. Vn-
de Propheta: Qui docti, inquit, fuerint, ful-
gebunt quaſi ſplendor firmamenti: & qui
ad iuſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellę in
perpetuas æternitates. O humilitas, ô ſubli-
mitas. Et tabernaculum Cedar, & ſanctua-
rium Dei, & terrenum habitaculum, & cæ-
leſte palatiũ: & domus lutea, & aula regia:
& corpus mortis, & templum lucis, & deſpe
ctio denique ſuperbis, & Sponſa Chriſti.
Nigra eſt ſed formoſa, filiæ Hieruſalem, quã Cãt. 1. b
etſi labor & dolor longi exilij decolorat,
ſpecies tamen cæleſtis exornat, exornant
pelles Salomonis. Si horretis nigram, mi-
remini & formoſam. Si deſpicitis humi-
lem, ſublimem ſuſpicite. Hoc ipſum quàm
cautum, quàm plenum conſilij, plenum di-
ſcretionis & cõgruentiæ eſt, quod in Spon-
ſa deiectio iſta, & iſta celſitudo ſecundum
tempus quidem eo moderamine ſibi pari-
ter contemperantur, vt inter mundi huius
varietates & ſublimitas erigat humilem, ne
deficiat in aduerſis: & ſublimem humilitas
reprimat, ne euaneſcat in proſperitate. Pul-
chræ omnino ambæ res cum ad inuicem
contrariæ ſint, Sponſæ tamen pariter coo-
perantur in bonum, ſubſeruiunt in ſalutem.
Et hæc pro eo, quod Sponſa videtur de pel-
libus Salomonis inducere ſimilitudinem.
Reſtat tamen aperiendus ille ſuper eodem
capitulo ſenſus, quem in principio comme-
moraui, & promiſi, qualiter videlicet tota
ad ſolam nigredinem ſimilitudo referatur:
qua quidem nõ eſtis promiſſione fraudan-
di. Ceterum id differendum in aliud ſer-
monis principium: tum quia hoc iam huius
flagitat longitudo, tum etiam vt praueniat
ex more oratio ea quæ in laudem, & glo-
riam ſunt referenda Sponſi Eccleſiæ Ieſu
Chriſti Domini noſtri, qui eſt Deus bene-
dictus in ſæcula ſæculorum. Amen.

De nigredine, & formoſitate Sponſi, & quomodo non per viſum, ſed potius per auditum corporis peruenitur ad notitiam veritatis.

Sermo XXVIII.

TEnetis credo cuius & quibus Salomonis pellibus decorẽ Sponſæ ſentiam comparatum, ſi tamen ad oſtenſionem commendationemq. referatur decoris data ex his ſimilitudo. At ſi ad nigredinem magis referenda putetur, ſicut & illa de tabernaculis

Cedar: non equidem aliundè occurrit mi-
hi quidquam de pellibus huiuſmodi Salo-
monis, niſi quas forte rex in vſum taberna-
culi ſoleret aſſumere, ſi quando in tentorijs
habitare liberet, quas vtique (ſi quæ tamen
fuerunt) obſcuras ſine dubio, & tetras eſſe
M neceſſe fuit, tamquam quæ quotidiano fo-
rent expoſitæ ſoli, & frequentium iniurijs
pluuiarum. Neque id fruſtra, ſed vt is qui
intus repoſitus erat ornatus, nitidior ſerua-
retur. Hoc exemplo Sponſa non negat ni-
gredinem, ſed excuſat: nec probro ducit
qualemcumque habitum quem caritas for-
met, iudicium veritatis non improbet. De-
2.Corin. nique quis infirmatur, cum quo non infir-
11.g metur? Quis ſcandalizatur, & non vritur?
Induit ſe compaſſionis næuo, vt morbum
in altero paſſionis leuet, vel ſanet. Nigreſcit
candoris zelo, lucro pulchritudinis. Mul-
tos candidos facit vnius denigratio, non
cum tingitur culpa, ſed cum afficitur cura.
Ioã.11.f Expedit, inquit, vt vnus moriatur homo pro
populo, & non tota gens pereat. Expe-
dit vt vnus pro omnibus denigretur ſimi-
litudine carnis peccati, & non tota gens ni-
Pſ.44.a gredine condemnetur peccati. Splendor &
figura ſubſtantiæ Dei obnubiletur in forma
ſerui pro vita ſerui. Candor vitæ æternæ ni-
greſcat in carne, pro carne purganda. Spe-
cioſus forma præ filijs hominum, pro filijs
hominũ illuminandis obſcuretur in paſſio-
ne, turpetur in cruce, palleat in morte, ex
toto non ſit ei ſpecies neque decor, vt ſibi
ſpecioſam atque decoram acquirat ſpon-
ſam Eccleſiam ſine macula & ſine ruga. A-
gnoſco pellem Salomonis imo ipſum in pel
le foris nigra Salomonem amplector. Ha-
bet & Salomon nigredinem, ſed in pelle.
Pſ.44.c Foris niger, in cute niger, non intus. Alio-
quin omnis gloria eius filiæ regis ab intus.
Intus diuinitatis candor, decor virtutum,
A ſplendor gloriæ, innocentiæ puritas. Sed
tegit hæc deſpicabilior infirmitatis color, &
quaſi abſconditus vultus eius, & deſpectus,
dum tentatur per omnia pro ſimilitudine
abſque peccato. Agnoſco denigratæ for-
mam naturæ. Agnoſco tunicas illas pelli-
ceas protoplaſtorum peccantium habitum.
Phil.2.a Denique ſemetipſum denigrauit formam
ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum
factus, & habitu inuentus vt homo. Agno-
ſco ſub pelle hœdi (qui peccatum ſignificat)
& manum, quæ peccatum non fecit, & col-
lum per quod mali cogitatio non tranſiuit.

Ideoq. non eſt inuentus dolus in ore eius. *Iſ.53.c*
Noui quod ſis lenis natura, mitis & humi-
lis corde, blandus aſpectu, ſuauis ſpiritu. Et
quidem vnctus oleo lætitię prę conſortibus *Pſ.44.b*
tuis. Vnde ergo nunc inſtar Eſau piloſus
& hiſpidus? Cuiusnam rugoſa & tetra ima-
go hæc, & vnde hi pili? Mei ſunt, nam pi-
loſæ manus ſimilitudinem proximi expri-
munt peccatoris. Meos agnoſco hos pilos,
& in pelle mea videbo Deum Saluatorem *Iob 19.d*
meum. Non tamen Rebecca ſic illum in-
duit, ſed Maria, tanto digniorem qui bene-
dictionem acciperet, quanto ſanctior quæ
peperit. Et bene in meo habitu: quia mihi
benedictio vendicatur, mihi poſtulatur he-
reditas. Siquidem audierat: Poſtula à me, *Pſal.2.b*
& dabo tibi gentes hereditatem tuam, &
poſſeſſionem tuam terminos terræ. Tuam
inquit hereditatem, tuamq. poſſeſſionem
dabo tibi. Quomodo dabis ei, ſi ſua eſt?
Et quomodo ſuam mones vt poſtulet? Aut
quomodo ſua, ſi neceſſe habet vt poſtulet?
Mihi proinde poſtulat, qui meam ad hoc
induit formam vt ſuſcipiat cauſſam. Quip- B
pe diſciplina pacis noſtrę ſuper eum dicen- *Iſa.53.b*
te Propheta. Et Dominus in eo poſuit ini-
quitatem omnium noſtrum: vnde debuit
fratribus per omnia ſimilari, ſicut ait Apo- *Heb.2.d*
ſtolus vt miſericors fieret. Propterea vox *Gen.27.*
quidem vox Iacob: manus autem, manus *c*
ſunt Eſau. Suum eſt quod auditur ex eo:
quod in eo videtur, noſtrum. Quod loqui-
tur, ſpiritus & vita eſt: quod apparet, mor-
tale & mors. Aliud cernitur, & aliud credi-
tur. Nigrum ſenſus renunciat, fides candi-
dum & formoſum probat. Nigra eſt, ſed
oculis inſipientium, nam fidelium menti-
bus formoſus valde. Niger eſt, ſed formo-
ſus. Niger reputatione Herodis, formoſus
confeſſione latronis, Centurionis fide. Quã
formoſum aduerterat qui exclamauit. Verè *Matth.*
homo hic filius Dei erat. Sed in quo aduer- *27.f*
tit, aduertendum. Si enim attenderet quod *& Mar.*
apparebat, quomodo formoſus, quomodo *15.d*
filius Dei? Quid niſi deforme & nigrum o-
culis ſpectantium occurrebat, cum expan-
ſis in cruce manibus, medius duorum ne-
quam riſum malignantibus daret, fletum
fidelibus? Et ſolus erat riſui, qui ſolus
poterat eſſe terrori, ſolus honori debue-
rat. Vnde igitur aduertit pulchritudinem
crucifixi, & quod is ſit filius Dei, qui cum *Luc.22.*
iniquis reputatus eſt? Reſpondere ali- *d*
quid ad id, noſtrum nec fas nec opus eſt.
Nec

Nec enim Euangeliſtę hoc diligentia pręte-
Mar. 15 rijt. Sic enim habes: Videns autem Centu-
d rio qui ex aduerſo ſtabat, quia ſic clamans ex-
ſpiraſſet, ait: Vere hic homo filius Dei erat.
Ergo ad vocem credidit, ex voce agnouit fi-
C lium Dei, & non ex facie. Erat enim fortaſ-
Io. 10. a ſe ex ouibus eius, de quibus ait: Oues meæ
vocem meam audiunt, & cognoſco meas,
& cognoſcunt me meæ. Auditus inuenit
quod non viſus. Oculum ſpecies fefellit, au-
ri veritas ſe infudit. Oculus pronunciabat
infirmum, oculus fœdum, oculus miſerum,
oculus morte turpiſſima condemnatum. Au
ri Dei filius, auri formoſus innotuit: ſed non
Iudæorum quia erant incircumciſi auribus.
Merito Petrus abſcidit auriculam ſerui, vt
viam faceret veritati, & veritas liberaret
eum, id eſt liberum faceret. Erat ille Centu-
rio incircumciſus, ſed nō aure, qui ad vnam
expirantis vocem ſub tot infirmitatis indi-
cijs Dominum maieſtatis agnouit. Ideoq.
nō deſpexit quod vidit, quia credidit quod
non vidit: Non autem credidit ex eo quod
vidit, ſed ex eo proculdubio quod audiuit,
quia fides ex auditu. Dignum quippe fuerat
per ſuperiores oculorum feneſtras verita-
tem intrare ad animam, ſed hoc nobis ò a-
nima ſeruatur in poſterum, cum videbimus
faciem. Nunc autem vnde irrepſit morbus,
inde remedium intret, & per eadem ſequa-
tur veſtigia vita mortem, tenebras lux, vene-
num ſerpentis antidotum veritatis: & ſanet
oculum qui turbatus eſt, vt ſerenus videat
quem turbatus nō poteſt: Auris prima mor-
tis ianua, prima aperiatur & vitæ. Auditus
qui tulit, reparet viſum, quoniam niſi cre-
diderimus, non intelligemus. Ergo auditus
Pſ. 50. b ad meritum, viſus ad præmium. Vnde pro-
D pheta: Auditui meo, inquit, dabis gaudium
& lætitiam: Quod fidelis retributio audi-
tionis, beata viſio ſit, & beatæ meritum vi-
Matth. ſionis fidelis auditio. Beati, ait mundo cor-
5. a de, quoniam ipſi Deum videbunt. Porro
fide oportet mundari oculum qui videat
Act. 15. Deum quemadmodum habes: Fide mun-
c dans corda eorum. Interim ergo dum nec-
dum paratus eſt viſus, auditus excitetur, au-
ditus exercitetur, auditus excipiat veritatē.
Felix, cui veritas atteſtatur dicens: In auditu
auris obediuit mihi. Dignus qui videam, ſi
Pſ. 27. g priuſquam videam, obediſſe inueniar. Secu-
rus videbo, ad quem meæ obedientiæ munus
Iſ. 50. b præceſſerit. Quam beatus qui ait: Dominus
Deus aperuit mihi aurem, & ego non con-
tradico, retrorſum non abij. Vbi & volun-
tarię habes obedientiæ formam, & longani-
mitatis exemplum. Qui enim non contradi-
cit, ſpontaneus eſt: & qui retro non abijt,
perſeuerat. Vtrumque neceſſarium, quo- *2. Cor. 9.*
niam hilarem datorem diligit Deus. Et qui *Ma. 10 c*
perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus e- *& 24. b*
rit. Vtinam & mihi aperiat aurem Domi-
nus, intret ad cor meum ſermo veritatis,
mundet oculum, & lætæ præparet viſioni, vt
dicam Deo etiam ipſe: Præparationem cor- *Pſal. 9. g*
dis mei audiuit auris tua. Vt audiam à Deo,
etiam ipſe cum ceteris obedientibus: Et vos *Io. 15. a*
mundi eſtis propter ſermonem quem lo- E
quutus ſum vobis. Nec omnes mundantur,
qui audiunt, ſed qui obediunt. Beati qui au- *Lu. 11. d*
diunt, & cuſtodiunt illud. Talem requirit
auditum qui mandat dicens: Audi Iſrael. Ta *Deut. 6.*
lem offert qui ait: Loquere Domine, quia *1. Reg. 3.*
audit ſeruus tuus. Talem ſpondet qui dicit:
Audiā quid loquatur in me Dominus Deus. *Pſ. 84. b*
Et vt ſcias etiam Spiritumſanctum hunc in
animæ ſpirituali profectu ordinem obſer-
uare, vt videlicet prius formet auditum, quā
lætificet viſum: Audi, inquit, filia, & vide. *Pſ. 44 e*
Quid intendis oculum? Aurem para. Videre
deſideras Chriſtum? oportet te prius audi-
re eum, audire de eo, vt dicas cum videris:
Sicut audiuimus, ſic vidimus. Immenſa *Pſ. 47. b*
claritas, viſus anguſtus, & non potes ad eam.
Potes auditu, ſed non aſpectu. Clamantem *Gen. 3. d*
denique Deum, Adam vbi es, non videbam
iam peccator audiebam tamen. Sed audi-
tus aſpectum reſtituet, ſi pius, ſi vigil, ſi fi-
delis præceſſerit. Fides purgabit, quem tur-
bauit impietas. Et quem inobedientia clau-
ſit, aperiet obedientia. Denique à manda- *Pſ. 118.*
tis tui intellexi, inquit, quod intellectum *n*
reddat obſeruatio mandatorum, quem tulit
tranſgreſſio. Aduerte adhuc in ſancto Iſaac
quomodo præ ceteris ſenſibus auditus in
iam ſene viguerit. Caligant oculi patriar-
chæ, palatum ſeducitur, fallitur manus, non
fallitur auris. Quid mirum ſi auris perci-
pit veritatem, cum fides ex auditu, auditus *Rom. 11.*
per verbum Dei, verbum Dei veritas ſit: *c*
Vox, inquit, vox Iacob eſt: nihil verius, *Gen. 27.*
Manus autem manus ſunt Eſau: nihil fal- *c*
ſius. Falleris, manus ſimilitudo decepit
te. Nec in guſtu veritas etſi ſuauitas eſt.
Nam quomodo habet veritatem, qui ſe pu-
tat edere venationem, cum domeſticis ve-
ſcatu hœdorum carnibus? multo minus
oculus qui nihil videt. Non eſt veritas
in

Iſai. 5. e in oculo, non ſapientia. Væ qui ſapientes
F eſtis, ait, in oculis veſtris. Num bona ſapientia, cui maledicitur? Mundi eſt, ac per
Iob 28. c hoc ſtultitia apud Deum. Bona, & vera ſapientia trahitur de occultis, vt ſapit beatus Iob. Quid foris eam quæris in corporis ſenſu? Sapor in palato, in corde ſapientia eſt. Ne quæras ſapientiam in oculis carnis, quia caro & ſanguis non reuelat eam, ſed ſpiritus. Non in guſto oris: nec enim inuenitur in terra ſuauiter viuentium. Non in tactu
Iob 31. c manus cum ſanctus dicat: Si oſculatus ſum manum meam ore meo, quod eſt iniquitas maxima & negatio in Deum. Quod tunc fieri arbitror, cum donum Dei quod eſt ſapientia, non Deo, ſed meritis adſcribitur actionum. Sapiens fuit Iſaac, ſed tamen errauit in ſenſibus. Solus habet auditus verum, qui percipit verbum. Merito carnem rediuiuam verbi tangere prohibetur mulier carnaliter ſapiens, plus quippe tribuens oculo quam oraculo, id eſt carnis ſenſui, quam verbo Dei. Quem enim mortuum vidit, reſurrecturum non credidit, cum tamen hoc promiſerit ipſe. Denique non quieuit oculus vſque dum ſatiatus eſt viſu, quoniam non erat conſolatio fidei, nec Dei rata promiſſio. Nonne cælum, & terra, & quidquid omnino carnis oculus attingere poteſt, ante habent tranſire & perire, quam iota vnum aut vnus apex ex omnibus quæ loquutus eſt Deus? Et tamen ceſſauit à fletu in viſu oculi, quæ noluit conſolari in verbo Domini, pluris habens experimentum quam fidem.
G At experimentum fallax: Mittitur ergo ad certiorem fidei cognitionem: quæ vtique apprehendit quod ſenſus neſcit, experimen
Io. 20. d tum non inuenit. Noli me tangere (inquit) hoc eſt, diſſueſce huic ſeducibili ſenſui, innitere verbo, fidei aſſueſce: fides neſcia falli, fides inuiſibilia comprehendens, ſenſus penuriam non ſentit. Denique tranſgreditur fines etiam rationis humanæ, naturæ vſum, experientiæ terminos. Quid interrogas oculum ad quòd non ſufficit? Et manus quid explorare conatur quod ſupra ipſam eſt? Minus eſt quidquid ille vel illa renunciet. Sane fides pronunciet de me, quæ maieſtati nihil minuat. Diſce id habere certius, id tu-
Ibidem. tius ſequi, quòd illa ſuaſerit: noli me tangere, nondum enim aſcendi ad patrem meũ. Quaſi verò cum iam aſcenderit, tunc tangi ab ea velit, aut poſſit. Et vtique poterit, ſed affectu non manu, voto non oculo, fide nõ ſenſibus. Quid tu me (ait) modo tangere quæris, quæ ſenſu corporis gloriam æſtimas reſurrectionis? Non recordaris quomodo tempore adhuc meę mortalitatis transfigurati ad horam morituri corporis gloriam oculi diſcipulorum ſuſtinere nequiuerunt? Adhuc quidem tuis ſenſibus gero morem formam ingerendo ſeruilem, quam de conſuetudine recognoſcas. Ceterum mirabilis *Pſ. 138. a*
facta eſt gloria mea ex te, confortata eſt, & non poteris ad eam. Differ ergo iudicium, ſuſpende ſententiam, & tantæ rei diffinitionem ne credas ſenſui, fidei reſeruato. Illa dignius, illa diffiniet certius, quæ plenius comprehendet. Denique comprehendit illo ſuo H
myſtico ac profundo ſinu quæ ſit longitu- *Eph. 3. d*
do, latitudo, ſublimitas, & profundum. Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, *1. Cor. 2. a*
nec in cor hominis aſcendit, illa in ſe quaſi quodam inuolucro clauſum portat, ſeruatq. ſignatum. Illa igitur dignè me tanget, quæ patri conſedentem ſuſcipiet non iam in humili habitu, ſed in cæleſti carne ipſa, ſed altera ſpecie. Quid deformem vis tangere? Exſpecta vt formoſam tangas. Nam qui deformis modo, tunc formoſus. Deformis tactui, deformis aſpectui, deformis denique, deformi tibi, quæ ſenſibus plus inhæres, fidei minus. Eſto formoſa, & tange me. Eſto fidelis, & formoſa es. Formoſa formoſum & dignius tanges & felicius. Tanges manu fidei, deſiderij digito, deuotionis amplexu. Tanges oculo mentis. At numquid adhuc nigrum? Abſit. Dilectus tuus can *Cant. 5. c*
didus, & rubicundus. Formoſus plane, quem circumdant flores roſarum, & lilia conuallium, hoc eſt martyrum virginumq. chori. Et qui medius reſideo vtrique non diſſideo choro, virgo & martyr.

Quomodo denique candidis non congruo virginum choris, virgo, virginis filius, virginis Sponſus? Quomodo nõ roſeis martyrum, cauſſa, virtus, fructus, & forma martyrij? Talem talis taliterq. tange, & dic: Dilectus meus candidus & rubicundus, *Ibidem.*
electus ex millibus. Millia millium cum dilecto, & decies centena millia circa dilectũ, & nemo ad dilectum. Num tibi verendum erit ne fortè in quempiam de multitudine errore incidas quærendo quem diligis? I
Non prorſus ambiges quemnam eligas: facile occurret electus è millibus, cunctis inſignior, & dices: Iſte formoſus *Iſai. 63. a*
in ſtola ſua, gradiens in multitudine fortitudinis

tudinis ſuæ. Non ergo in pelle nigra, quæ
hactenus ſanè ingerenda fuit oculis perſe-
quentium, vt contemnerent occidendum:
aut etiam amicorum, vt recognoſcerent re-
diuiuum: non inquam iam in pelle oc-
curret nigra, ſed in veſte alba, ſpecioſus
forma non modo præ filijs hominum, ſed
etiam præ vultibus Angelorū. Quid me vis
tangere in humili habitu, ſeruili forma, ſpe-
cie contemptibili? Tange cæleſti decorum
ſpecie, gloria & honore coronatum, Diui-
na quidem maieſtate tremendum, ſed inge-
nita ſerenitate gratum ac placidum. Inter
hæc aduertenda prudentia Sponſæ, & pro-
funditas ſermonum eius, quæ ſub figura pel
lium Salomonis, ſcilicet in carne rimata eſt
Deum, in morte vitam, ſummam gloriæ &
honoris inter opprobria, & ſub nigro deni-
que habitu crucifixi candorem innocentiæ,
ſplendoremq. virtutum, ſicut illæ vtique
pelles cum eſſent nigrę atque deſpectæ, pre-
tioſa & præcandida prædiuitis regis in ſe or-
namenta ſeruabant. Merito nigredinem nō
contemnit in pellibus, decorem qui ſub pel-
libus eſt aduertens. Et ideo quidam illā con-
tempſerunt, quia hunc minimè cognoue-
1. Cor. 2 runt. Si enim cognouiſſent, numquam Do-
b minum gloriæ crucifixiſſent. Non cogno-
uit Herodes, & idcirco deſpexit. Non co-
gnouit Synagoga, quæ nigredinem illi paſ-
Matth. ſionis & infirmitatis improperans: Alios,
27. c ait, ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum
K facere. Chriſtus rex Iſrael deſcendat de cru-
ce, & credimus ei. Sed cognouit latro de
cruce, licet in cruce, qui & innocentiæ pu-
Luc. 23. ritatem confeſſus eſt: Hic autem (inquiens)
c quid mali fecit? Et gloriam regiæ maieſta-
Ibidem. tis ſimul eſt proteſtatus. Memento mei, di-
Matth. cens, dum veneris in regnum tuum. Co-
27. f gnouit Centurio, qui filium Dei clamat.
Cognoſcit Eccleſia, quæ & æmulatur nigre-
dinem, vt decorem participet. Non confun-
ditur nigra videri, nigra dici, vt dicat dile-
Pſ. 68. b cto: Opprobria exprobantium tibi, ceccide-
runt ſuper me. At ſanè nigra inſtar pellium
Salomonis, foris ſcilicet, & non intus. Ne-
que enim intus nigredinem meus Salomon
habet. Denique non ait: Nigra ſum ſicut
Salomon, ſed ſicut pelles Salomonis: quod
in ſuperficie tantum eſt veri nigredo pacifi-
ci. Peccati nigredo intus eſt: & prius inte-
riora culpa commaculat, quam ad oculos
Matth. prodeat. Denique de corde exeunt cogita-
15. b tiones malæ, furta, homicidia, adulteria,
blaſphemiæ, & hæc ſunt quæ coinquinant
hominem, ſed abſit vt Salomonem. Mini-
mè prorſus apud verum pacificum iſtiuſmo-
di inquinamenta reperies. Oportet namque
eſſe ſine peccato eum, qui tollit peccata mū-
di, quo ad recōciliandos peccatores inuen-
tus idoneus, iure ſibi nomen vendicet Salo-
monis. Sed eſt nigredo affligentis pœniten-
tiæ: cum aſſumitur lamentatio pro delictis.
Hāc fortaſſis nō abhorreat in me Salomon,
ſi ſponte tamen induam mihi pro peccatis
meis: quia cor contritum & humiliatū Deus Pſ. 50. d
non deſpiciet. Eſt & afficientis compaſſio-
nis, ſi afflicto condoleas, & fraternum te de-
coloret incommodum. Nec hanc profectò
reijciendam putat noſter pacificus, quippe-
quā & ſibi ipſe pro nobis dignanter induit,
qui peccata noſtra tulit ī corpore ſuo ſuper
lignum. Eſt & perſequutionis: quæ etiā pro 1. Pet. 2.
ſummo ornamento habetur, ſiquidem ſu- d
ſcipiatur pro iuſtitia & veritate. Vnde eſt
illud: Ibant gaudentes diſcipuli à conſpectu Act. 5. g
Concilij, quoniam digni habiti sūt pro no-
mine Ieſu contumeliam pati. Denique bea- Matth.
ti qui perſequutionē patiuntur propter iu- 5. a
ſtitiam. Hac potiſſimum gloriari Eccle-
ſiam arbitror, hanc libentius imitari de pel-
libus ſponſi. Denique & habes in pro-
miſſione: Si me perſequuti ſunt, & vos per- Ioā. 15. c
ſequentur. Vnde & addidit ſponſa: Nolite Cāt. 1. b
me conſiderate quod fuſca ſim, quia decolo-
rauit me ſol: hoc eſt, nolite me notare quaſi
deformem, quia cernitis pro ingruente per-
ſequutione minus florentem, minus ſecun-
dū gloriam ſæculi decoloratā. Quid expro-
bratis nigredinem, quā feruor perſequutio-
nis, non conuerſationis pudor inuexit? Vel
ſolem dicit zelum iuſtitiæ quo accenditur
& accingitur aduerſus malignantes, dicens
Deo: Zelus domus tuæ comedit me. Et Pſ. 68. b
illud: Tabeſcere me fecit zelus meus, quia Pſ. 118.
obliti ſunt verba tua inimici mei. Illud quo- f
que: Defectio tenuit me pro peccatori- Pſ. 138.
bus derelinquentibus legem tuam. Item: g
Nōne qui oderūt te Domine oderam, & ſu- M
per inimicos tuos tabeſcebam? Etiam illud
Sapientis caute obſeruat: Filiæ, ait tibi ſunt? Eccl. 7. c
noli oſtendere lætum vultum ad ipſas: vt
ſcilicet remiſſis, & mollibus, & fugitantibus
diſciplinam, non candorem ſerenitatis, ſed
obſcurum ſeueritatis exhibeat. Vel decolo-
rari à ſole, eſt igneſcere caritate fraterna,
flere cum flentibus, cū infirmantibus infir-
mari, vri ad ſcandala ſingulorū. Vel ſic: Sol
iuſtitiæ

iuſtitiæ decolorauit me Chriſtus, cuius amore langueo. Languor iſte coloris quædam exterminatio eſt, & defectus in deſiderio animæ. Vnde & dicit: Memor fui Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus. Ergo inſtar vrentis ſolis deſiderij ardor peregrinantem in corpore decolorat, dum vultui gloriæ inhiantem, impatiētem facit repulſa, & excruciat amātem dilatio. Quis noſtrum ita ſancto amore ardeat, vt deſiderio videndi Chriſtum omnem colorem præſentis gloriæ lætitiæq. faſtidiat & deponat: illa ei prophetica voce conteſtans: Et diem hominis non deſideraui: tu ſcis? Item cum ſancto Dauid: Renuit conſolari anima mea: id eſt, præſentium bonorum inani lætitia deſpicit colorari. Vel certe, Decolorauit me ſol, ſui nimirum comparatione ſplēdoris; dum appropriãs illi, ex eo me obſcuram deprehēdo, nigram inuenio, fœdam deſpicio. Ceterum aliàs quidem formoſa ſum, quid fuſcam dicitis ſolius ſolis pulchritudini succūbentem? At ſenſui priori videntur magis aſſentiri ea quæ ſequuntur. Adijciens ſiquidem, Filij matris meæ pugnauerunt contra me: perſequutionem paſſam ſe eſſe apertè ſignificat. Sed hinc aliud ſermonis principium ordiemur, quoniam ſufficere hac vice poſſunt quæ accepimus de gloria ſponſi Eccleſiæ Domini noſtri Ieſu Chriſti dono ipſius, qui eſt Deus benedictus in ſæcula, Amen.

Pſ.76.a *Iere.17.c* *Pſ.76.a* A

De querimonia Eccleſiæ contra ſuos impugnatores, vel contra illos, qui impugnant vnitatem fraternam.

Sermo XXIX.

Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Annas & Caiphas & Iudas Iſcarioth filij Synagogæ fuerunt, & hi contra Eccleſiam æquè Synagogę filiam in ipſo exortu ipſius acerbiſſimè pugnauerunt, ſuſpendentes in ligno collectorem ipſius Ieſum. Iam tunc ſiquidem Deus impleuit per eos quod olim præſignauerat per Prophetam, dicens: Percutiam paſtorem, & diſpergentur oues. Et fortaſſis illius vox illa eſt in cantico Ezechiæ: Præciſa eſt velut à texente vita mea, dum adhuc ordirer, ſuccidit me. De his ergo atque alijs, qui de illa gente Chriſtiano nomini contradixiſſe ſciuntur, puta dictum à Sponſa: Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Et pulchre filios matris ſuæ, non autem & patris ſui illos vocat, qui non habebant patrem Deū, ſed ex patre diabolo erāt homicidæ vtique, ſicut & ille homicida erat ab initio. Propterea non dicit: Fratres mei, aut filij patris mei, ſed filij, inquit, matris meæ pugnauerunt contra me. Alioquin ſi non ita diſtingueret, videretur etiam Apoſtolus Paulus cōprehenſus in his de quibus conqueritur, quod & ipſe aliquando perſequutus ſit Eccleſiam Dei. Sed miſericordiã conſequutus eſt: quia ignorãs hoc fecit, manens in incredulitate, & approbauit Deum ſe habere patrem, fratrem Eccleſiæ tam ex patre, quam ex matre eſſe. Sed attende quomodo nominatim filios matris ſuæ, & ſolos incuſat, quaſi ſoli in culpa ſint. Quanta & ab exteris paſſa eſt, iuxta illud apud Prophetam: Sæpè expugnauerunt me à iuuentute mea, & ſupra dorſum meum fabricauerunt peccatores. Quid ergo ſingulariter filios matris tuæ cauſſaris, quæ te minimè ignoras, & ex alijs atque alijs nationibus ſæpiſſimè impugnatam? Ad menſam diuitis vocatus, diligenter, inquit, conſidera quæ tibi apponuntur. Fratres, ad menſam Salomonis ſedemus. Quis ditior Salomone? non de terrenis dico diuitijs, quamquam & ipſis Salomon abundaret. Sed intuemini præſentem menſam, quomodo ſupernis eſt referta delicijs. Spiritualia ſunt & diuina, quæ nobis in ea apponũtur. Diligenter ergo inquit, cōſidera, quæ tibi apponuntur, ſciens quia talia te oportet pręparare. Ergo vtique, ꝙ in me eſt, diligēter attēde, id mihi apponi in his verbis ſpōſæ, & ad meam prorſus doctrinam cautelamq. reſpicere, quod ita ex nomine ac ſola exprimitur perſequutio à domeſticis, & tacentur tot & tam grauia quæ vbique terrarum nihilominus ex omni natione, quæ ſub cælo eſt ab infidelibus, ab hæreticis & ſchiſmaticis pertuliſſe cognoſcitur. Noui Sponſæ prudentiam, nec putauerim caſu hæc illam, aut quaſi immemorem præterijſſe. Sed profectò id expreſſius plangit, quod & ſentit differentius, quodq. vigilantius nobis cauendum exiſtimat. Quidnam hoc? Malū vtique inteſtinū atque domeſticū. Hoc tibi manifeſtè in Euangelio ore ipſius Saluatoris exprimitur, cum dicit: Et inimici hominis domeſtici eius. Hoc & in Propheta: Homo, inquit, pacis meæ, qui edebat panes meos, magnificauit ſuper me

Mat.26 *Zach.13* *Iſai.38.* *Ioan.8.f* B *1.Cor.15* *1.Tim.1.c* *Pſ.128.a* *Prouer.23.a* C *Mat.10 et Mich.7.b* *Pſ.40.b*

Pſ. 54. b me ſupplantationem: Item: Quoniam ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique. Et ſi is qui oderat me, ſuper me magna loquutus fuiſſet, abſcondiſſem me forſitã ab eo. Tu verò homo vnanimis, dux meus, & notus meus, qui ſimul mecum dulces capiebas cibos, hoc eſt, quod à te patior conuiua, & contubernali meo, id moleſtius ſentio, fero ægrius. Scitis hæc querimonia cuius, & de quo ſit.

Agnoſcite ergo, & Sponſam eodem de filijs matris ſuæ conquerentem affectu, quoniam in eodem ſpiritu, cùm ait: Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Vnde
Pſ. 37. a & alibi loquitur: Amici mei & proximi mei aduerſum me appropinquauerunt, & ſteterunt. Lõge quęſo à vobis facite ſemper hoc tam abominabile & deteſtabile malum, vos
Pſ. 132. a qui experti eſtis, & quotidie experimini quã bonum ſit, & quam iucũdum habitare Fratres in vnum; ſi tamen in vnum, & non in ſcandalum. Alioquin nec iucundum planè nec bonum, ſed peſſimum ac moleſtiſſi-
D mum. Væ autem homini illi per quem vnitatis vinculum iucundum turbatur. Iudicium profectò portabit quicumque eſt ille. Ante mihi contingat mori, quam audire in vobis quempiam iuſtè clamitantem: Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Nonne præſentis congregationis tãquam vnius matris filij omnes vos eſtis, & ſinguli alterutrum fratres? Quid ergo à foris vos conturbare aut contriſtare poſſit, ſi intus bene eſtis, & fraterna pace gaudetis? Denique
1. Pet. 3. quis vobis nocere poterit (inquit) ſi boni
1. Cor. 12. d æmulatores fueritis? Quamobrem æmulamini charismata meliora, vt bonos vos probetis æmulatores. Chariſma peroptimum caritas eſt. Planè incomparabile quod nouæ Sponſæ cæleſtis Sponſus toties inculcare curabat, nunc quidem dicens? In hoc
Ioã. 13. d cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſcipuli,
Ibidem. ſi dilectionem habueritis ad inuicem. Nũc verò: Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem. & Hoc eſt præceptum meũ,
Ioã. 15. b vt diligatis inuicem: itemq. orans vnum
Ioã. 17. b eos fore ſicut ipſe, & pater vnum ſunt. Et vide ſi non ipſe Paulus qui te ad cha-
1. Cor. 13. a riſmata meliora inuitat, inter cetera caritatem in ſummo ponit, ſiue cum fide &
1. Corin. 12. d ſpe dicit eam eſſe maiorem, & ſupereminentem ſcientiæ: ſiue cum enumeratis
1. Cor. 13. a pluribus aut mirabilibus ſupernæ gratiæ donis, tandem ad ſuperexcellentiorem viam nos mittit: haud aliam profectò illam quam caritatem diffiniens. Denique quidnam huic comparandum putemus, quæ ipſi præfertur martyrio, ac fidei transferenti montes? Hoc igitur eſt quod dico: pax vobis à vo- E
bis ſit, & omne quod extrinſecus minari videtur, non terret, quia non nocet. Nam è contrario quidquid foris blandiri apparet, nulla eſt profectò conſolatio, ſi intus (quod abſit) ſeminarium diſcordiæ germinauerit. Proinde dilectiſſimi, pacem habete ad vos, & nolite lædere inuicem, non facto, non verbo, non ſigno qualicumque: & ne quis forte exacerbatus & præoccupatus à puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate, Deum interpellare cogatur aduerſus eos qui ſe læſerint aut contriſtauerint, & prorumpere in verbum graue contingat: Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Sic enim peccãtes in fratrem, in Chriſtum peccatis, qui ait:
Quod vni ex minimis meis feciſti mihi fe- Matth. 25. d
ciſtis. Nec cauendum à grauioribus tantum offenſis, verbi gratia, ab aperto conuicio, ſeu maledicto, ſed à clãdeſtino quoque, & venenato ſuſurrio. Non inquã, ſufficit os cuſtodire ab his, & his ſimilibus, cauenda ſunt & leuia ſi tamen leue debeat dici, quodcũque in fratrem præſumpſeris voluntate lædẽdi, cum hoc ſolo ſi iraſceris illi, diuini reus iudicij tenearis. Merito quidem. Nam quod tu leue putas, & ob hoc leuius præcipitas, plerumque alius aliter accipit, tamquam homo videns in facie, & ſecundũ faciem iudicans, paratus feſtucam trabem ſuſpicari, &
ſcintillam putare fornacem. Non enim eſt 1. Cor. 13. b
omniũ caritas illa quæ omnia credit. Proni
ſunt autem ſenſus hominis, & cogitationes Gen. 8. d
ad malũ potius ſuſpicãdũ, quã ad bonũ credendũ: præſertim vbi diſciplina ſilentij, nec te, qui in cauſſa es excuſare permittit: nec illum vulnus ſuſpicionis aperire quod patitur,
vt curetur. Ita viuit ille, & moritur clauſo F
& lethali vulnere intra ſemetipſum gemẽs, dũ totus in ira & diſceptatione poſitus, nil aliud ſilens verſare in mẽte poſſit, niſi iniuriã quã accepit. Non poteſt orare, nõ poteſt legere, non ſanctum aut ſpirituale aliquid meditari. Et ita intercepto vitali ſpiritu, dũ ſuis deſtituta alimentis vadit ad mortem anima pro qua Chriſtus mortuus eſt, quid tu interim quæſo animi habes? Quid oratio tua, aut opus quodcũque interim feceris, ſapit tibi, contra quem nimirum Chriſtus anxiè clamat de pectore fratris tui quẽ contriſtaſti,

ſtaſti. Filius (inquiens) matris meæ pugnat cõtra me, & qui ſimul mecum dulces capiebat cibos, repleuit me amaritudine?

Quod ſi dixeris, illũ nõ tam grauiter pro tam leui cauſſa debuiſſe turbari: Reſpõdeo: Quanto leuior eſt, tanto à te leuius potuit non committi: quamquam neſcio quomodo leue dicas (vt iam dixi) quidquid amplius eſt quam iraſci, cum vel hoc ipſum obnoxium eſſe iudicio ex ore ipſius acceperis iudicis. Quid enim? Tu-ne leue dixeris, in quo offenditur Chriſtus, vnde ad Dei iu-
Hebr.10 dicium pertrahi habes, cum horrendum ſit
f incidere in manus Dei viuentis? Tu ergo accepta fortè iniuria (quod quidem interdum non accidere in his conuenientibus diffi-
G cile eſt) non continuo more ſæcularis, obliquè referire fratrem reſponſione feſtines, ſed neque ſub ſpecie quaſi corripiendi verbo acuto, & vrenti transfigere audeas vllatenus animam, pro qua Chriſtus affigi cruci dignatus eſt, non grunnire quaſi increpando, non labijs muſſitare quaſi murmurando, non narem contrahere, aut cachinnare, quaſi ſubſannando, non frontem rugare, quaſi inuehendo aut comminando. Sanè cõmotio tua ibi moriatur vbi oritur, nec permittatur exire quæ mortem portat, ne perimat, vt dicere poſſis & tu cum Pro-
Pſ.76.a pheta: Turbatus ſum, & non ſum loquutus. Quoſdã altius intellexi ſentire iſtud, quaſi de diabolo & Angelis eius dictum, qui cum fuerint & ipſi filij Hieruſalem illius quæ ſurſum eſt mater noſtra: ex quo lapſi ſunt, non ceſſant ſororem ſuam Eccleſiam impugnare. Sed neque contendo ſi quis vſurpet hoc etiam in bonam ſignificationem, ſecũdũ quod ſpirituales qui ſunt in Eccleſia, ad-
Epheſ.6. uerſus carnales fratres ſuos dimicant in gla-
d dio ſpiritus, quod eſt verbũ Dei, vulnerãtes eos ad ſalutẽ, atque ad ſpiritualia iſtiuſmo-
Pſ.140. di impugnationibus prouehentes. Vtinam
b corripiat me iuſtus in miſericordia & incre-
Deuter. pet me, percutiens, & ſanans, occidens & vi-
32 f uificans, quo audeam & ego dicere: Viuo
Gal.2.d autem iam non ego, viuit verò in me Chri-
Matt.5. ſtus. Eſto (inquit) conſentiens aduerſario
a tuo dum es cum eo in via, ne tradat te iudici, & iudex tortori. Bonus aduerſarius, cui ſi conſentiens ero, non erit vnde aut iu-
H dex me calumnietur, aut tortor. Ego profectò ſi quos veſtrum aliquando pro huiuſmodi contriſtaui, non me pœnitet. Contriſtati enim ſunt ad ſalutem. Et quidem ne-

ſcio me id feciſſe vnquã abſque mea quoque magna triſtitia, ſecundum illud: Mulier Ioã.16.
cum parit, triſtitiam habet. Sed abſit, vt iam d
meminerim preſſuræ, tenens fructum doloris mei, dum perinde videam Chriſtum formatum in ſobole. Neſcio autem quomodo etiam tenerius mihi aſtricti ſunt qui poſt increpatoria, & per increpatoria tandem conualuerunt de infirmitate: quam qui fortes ab initio permanſerunt, non indigentes iſtiuſmodi medicamento.

Ergo in hunc ſenſum poterit Eccleſia ſeu anima diligens Deũ dicere, quod decolorauit eam ſol, mittendo ſcilicet, & armando de filijs matris eius, qui eã ſalubriter expugnarent, & captiuam ducerent ad fidem amoremq. ipſius, multis vtique confixam ſagittis illis de quibus ſcriptum eſt: Sagittæ Pſ.119.
potentis acutæ. Et item: Sagittæ tuæ infixæ b
ſunt mihi. Ideoque ſequitur, & ait: Quo- Pſ.37.a
niam non eſt ſanitas in carne mea: vt ſecundum animam ſanior proinde fortiorq. factus dicat: Spiritus quidem promptus eſt, Matth.
caro aũt infirma. Et cum Apoſtolo: Quan- 26.d
do enim infirmor, tunc potens ſum & for- 2.Corin.
tis. Vides quia carnis infirmitas robur ſpi- 12.e
ritui augeat, & ſubminiſtret vires? Ita è cõtrario noueris carnis fortitudinẽ debilitatem ſpiritus operari. Et quid mirũ ſi hoſte debilitato, tu fortior efficeris? Nam fortè illam tibi inſaniſſime ducas amicam, quæ nõ ceſſat concupiſcere aduerſus ſpiritum. Vi- Gal.5.
deo ergo ſi non prudenter ſagittari, & impugnari ſalubriter poſtulat ſanctus cum dicit in oratione: Confige timore tuo carnes Pſ.118.
meas. Optima timor iſte ſagitta, qui cõfigit & interficit carnis deſideria, vt ſpiritus ſaluus I
ſit. Sed & qui caſtigat corpus ſuum, & in ſeruitutem redigit, nonne is tibi videtur etiam manum contra ſe pugnãtis ipſe iuuare? Eſt & ſagitta ſermo Dei viuus, & efficax, & pe- Hebr.4.
netrabilior omni gladio ancipiti. De quo Matth.
Saluator: Non veni (inquit) pacem mittere, 10.d
ſed gladium. Eſt etiam ſagitta electa amor Chriſti, quæ Mariæ animam non modo cõfixit, ſed etiam pertranſiuit, vt nullam in pectore virginali particulam vacuam amore relinqueret: ſed toto corde, tota anima, tota virtute diligeret, & eſſet gratia plena. Aut certe pertrãſiuit eam, vt veniret vſque ad nos, & de plenitudine illa omnes acciperemus, & fieret mater caritatis, cuius pater eſt caritas Deus, parturiens & in ſole ponẽs tabernaculũ eius, vt Scriptura impleretur

Iſa. 49. b retur, quæ dicit: Dedi te in lucem gentium, vt ſis ſalus mea vſque ad extremum terræ. Hoc enim impletum eſt per Mariam, quæ in carne viſibilem edidit, quem inuiſibilem nec de carne, nec cum carne ſuſcepit. Et illa quidem in tota ſe grande & ſuaue amoris vulnus accepit: ego verò me felicem putauerim, ſi ſumma ſaltem quaſi cuſpide huius gladij pungi interdum me ſenſero, vt vel modico accepto amoris vulnere, dicat etiam anima mea: Vulnerata caritate ego ſum. Quis mihi tribuet in hunc modum non modo vulnerari, ſed & expugnari omnino vſque ad exterminationem coloris & caloris illius, qui militat aduerſus animam? Si exprobrauerint filiæ huius ſæculi illi animæ, quæ huiuſmodi eſt, dicentes pallidam & ſine colore eſſe, nonne tibi congruè poſ-
K ſe reſpondere videbitur: Nolite me conſiderare, quod fuſca ſim: quia decolorauit me ſol? Et ſi ſe ad hoc meminerit perueniſſe adhortationibus ſeu increpationibus aliquorum ſeruorum Dei æmulantium eam Dei æmulatione, nonne conſequenter veraciterq. inferre poterit. Quia filij matris meæ pugnauerunt contra me? Erit ergo ſenſus (iuxta quod dictum eſt) vt Eccleſia ſeu ſtudioſa quæuis anima id loquatur, non quaſi gemens aut conquerens, ſed quaſi gaudens & gratias agens; inſuper & glorians quod pro nomine & amore Chriſti digna ſit fuſca, ſeu decolor eſſe, & dici: atque hoc ipſum aſſcribat non ſuæ induſtriæ, ſed gratiæ & miſericordiæ præuenientis ſe, & mitten-
Rom. 10 tis ad ſe. Nam quomodo crederet ſine prædicante? Quomodo autem prædicarent niſi mitterentur? Filios matris ſuæ contra ſe pugnaſſe memorat, non vt irata, ſed vt non ingrata. Vnde & ſequitur: Poſuerunt me cuſtodem in vineis. Quod verbum vtique ſi ſpiritualiter examinetur, puto nil in ſe querimoniæ aut rancoris habere videbitur, ſed magis fauorabile aliquid redolere. Verum ad id contingendum, prius ſanè quam manum apponere audeamus (locus enim ſanctus eſt) conciliandus eſt nobis ſolitis precibus, & ſic conſultandus ille ſpiritus, qui ſcrutatur alta Dei, aut certe vnigetus, qui eſt in ſinu patris Sponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedi-
L ctus in ſæcula ſæculorum. Amen.

Qualiter populi fidelium ſeu animæ electorum per vineas ſignificantur, quarum Eccleſia cuſtos dicitur, & de prudentia carnis, quæ eſt mors.

Sermo XXX.

Poſuerunt me cuſtodem in vineis. Qui? Tui ne illi oppugnatores, quos proximè memoraſti? Audite & intelligite ſi non ſe ab illis ipſis fatetur iſta promotam, à quibus & paſſam. Nec mirum tamen, ſiquidem fuerit cauſſa pugnandi intentio corrigendi. Nam quis neſciat multos amicabiliter vtiliterq. multoties oppugnatos? Quam multos quotidie experimur pijs impugnationibus prælatorum ad meliora proficere, proue-hi ad altiora? Ergo illud potius demonſtremus ſi poſſumus, quemadmodum aduerſus Eccleſiam pugnatum ſit à filijs matris ſuæ & hoſtili animo, & damno vtili. Id enim iucundius, cum qui nocere intendunt, proſunt & nolentes. Vtrumque verò ſenſum tenet ſuperior interpretatio, quoniam quidem non defuerunt, & qui benè, & qui malè æmularentur eam diuerſa intentione pugnantes, ſed vtrique profuerunt. In tantum denique ſe profeciſſe ex ijs quæ ab æmulis paſſa eſt gloriatur, vt pro vna vinea, quam ſibi abſtuliſſe viſi ſunt, ſuper multas ſe gaudeat conſtitutam. Hoc mihi (inquit) præſtitere pugnando contra me, & contra vineam meam, qui dicunt: Exinanite, exinanite, vſque ad fundamentum in ea, vt Pſ. 136. b
vnam pluribus commutarim. Hoc quippe M
eſt quod infert: vineam meam non cuſtodiui: tamquam cauſſam ſubiungens, vnde hoc illi contigerit, vt non in vna iam, ſed in pluribus cuſtos poſita ſit. Et littera quidem ſic eſt. Sed ſi eam ſimpliciter ſequimur contenti eo ſolo, quod ſonare in ſuperficie illa videtur, putabimus nos legere in Scriptura ſancta de his vineis corporeis & terrenis, quas quotidie cernimus de rore cæli, & de pinguedine terræ accipere, vnde fundunt vinum in quo eſt luxuria: & ſic nihil non dico Domini Sponſæ dignum: ſed nec cuiuis ceterarum cōgruum quid de tam ſancta & Diuina Scriptura attuliſſe videbimur. Quæ enim conuenientia Sponſis & cuſtodiæ vinearum? Sed etſi conuenire putetur, vnde docebimus fuiſſe aliquando Eccleſiam iſtiuſmodi deputatā officio? Numquid de vineis cura eſt Deo? Si autem ſpirituali

tuali ſenſu vineas Eccleſias, id eſt, fideles interpretamur populos, iuxta Prophetæ ſenſum dicentis: Vinea Dñi Sabaoth domus Iſrael eſt. Incipiet fortaſſis elucere nobis quō Sponſæ minimè indignum ſit fieri cuſtodem in vineis, puto quidem quòd & non parua inſuper, & in hoc ipſo apparebit prærogatiua, ſi quis diligentius curet aduertere, quantum vbique per orbem in huiuſmodi vineas dilatauerit terminos ſuos à die illa, qua Hieroſolymis à filijs matris ſuæ expugnata eſt, & exturbata, vna cum prima illi ſua nouella plantatione, multitudinem dico credentium quorum legitur fuiſſe cor vnum, & anima vna. Et ipſa ergo quam modo fatetur ſe minimè cuſtodiſſe: ſed non ad inſipientiam ſibi. Nec enim ita inde euulſa in perſequutione fuit, vt non alibi plantaretur, atque alijs locaretur agricolis, qui reddant fructus eius tēporibus ſuis. Non prorſus non perijt, ſed migrauit, etiam creuit & dilatata eſt, tamquam cui benedixit Dñs. Denique leua oculos tuos, & vide ſi non operuit montes vmbra eius, & arbuſta eius cedros Dei: ſi non extendit palmites ſuos vſque ad mare, & vſque ad flumen propagines eius. Nec mirum: Dei enim ædificatio eſt, Dei agricultura eſt. Ipſe fecundat, ipſe propagat, ipſe putat, & purgat eam vt fructum plus afferat. Quando nempe ſua deſtitueret cura vel opera, quam plātauit dextera eius? Non planè habenda neglectui, in qua Apoſtoli palmites, Dñs vitis, & pater eius agricola eſt. In fide plantata, in caritate mittit radices, defoſſa ſarculo diſciplinæ, ſtercorata pœnitentium lacrymis, rigata prædicantium verbis, & ſic ſane exuberans vino in quo eſt lætitia, ſed non luxuria, vino totius ſuauitatis, nullius libidinis. Hoc certè vinum lætificat cor hominis, hoc conſtat & Angelos bibere cum lætitia. Denique gaudent in conuerſione & pœnitentia peccatorum, ſalutem hominum ſitientes: Lacrymæ pœnitentium vinum eorum, quod in illis vitæ odor, ſapor gratiæ ſit, indulgentiæ guſtus, reconciliationis iucunditas, ſanitas redeuntis innocentiæ, ſerenatæ ſuauitas conſcientiæ. Ergo ex illa vna vinea quam ſæuæ perſequutionis viſa eſt deleuiſſe tempeſtas, quantæ in vniuerſa terra propagatæ refloruerunt? Et in his omnibus cuſtos poſita Sponſa eſt, vt non contriſtetur quod primam vineam non cuſtodiuit. Conſolare filia Sion: ſi cæcitas ex parte contigit in Iſrael, quid tu perdis? Mirare myſterium, & noli plangere detrimentum. Dilata ſinum, & collige plenitudinem gentium. Dic ciuitatibus Iudæ: Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: ſed quia repuliſtis illud, & indignos vos iudicaſtis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gētes. Moyſi ſane oblatum eſt à Deo, ſi præuaricatorem populum vellet dimittere, & Diuinæ exponere vltioni, ipſum quidem fieri poſſe in gentem magnam: ſed ille renuit. Quare? Ob nimiam profectò dilectionem, qua illi fortiter deuinctus populo tenebatur, & quia non requirebat quæ ſua ſunt, ſed Dei honorem, & nō quod ſibi vtile foret, ſed quod multis. Et ille quidem ſic. Ego autem conſilio ſecretiori puto hoc munus diuinitus pro ſui magnitudine ſeruatum Sponſæ, vt ipſa potius & non Moyſes mitteretur in gentem magnam. Nō enim oportebat amicum Sponſi præripere Sponſæ benedictionem, & propterea non quidem Moyſis, ſed noua Spōſa cui dicitur: Ite in mūdum vniuerſum, prædicate Euangelium omni creaturæ: ipſa, inquam, prorſus miſſa eſt in gentem magnam. Num in maiorem potuit quam in vniuerſitatem. Et facile vniuerſitas ceſſit portanti pacem, gratiam offerenti. Sed non ſicut gratia, ita & lex: quàm diſſimili vultu ad omnem conſcientiam ſe offerunt ſuauitas huius, & illius auſteritas. Quis ſane ex æquo reſpiciat condemnantem & conſolantem, repoſcentem & ignoſcentem, plectentem & amplectentem. Non pari profectò acceptabitur voto vmbra & lux, ira & pax, iudicium & miſericordia, figura & veritas, virga & hereditas, frenum & oſculum. Graues denique Moyſi manus teſtibus Aaron & Hur. Graue legis iugum teſtibus ipſis Apoſtolis, qui hoc & ſibi & patribus importabile clamitant. Graue iugum, & vile præmium: nam terra eſt in promiſſione. Pro huiuſmodi non eſt Moyſes miſſus in gentem magnam. Verum tu mater Eccleſia promiſſionem habes vitæ quæ nunc eſt, & futuræ, facilè in duplici gratia obtines ab vniuerſis te recipi, & propter iugum ſuaue, & propter regnum ſublime. Pulſa de ciuitate, ab vniuerſitate exciperis, dum ſic prouocat quod promittis, vt quod imponis non terreat. Quid adhuc vnius vineæ plangis damnum, quod tanto tibi fenore compenſatum eſt. Pro eo quod fuiſti derelicta, & odio habita, & non fuit qui

Iſai. 5. b · A · *Act. 4. f* · *Pſ. 79. b* · *1. Cor. 3. b* · M · B · *Act. 13. g* · *Exod. 32. b* · X · *Marc. vlt. d* · C · *Exod. 17. c* · *Act. 15. c* · *Iſa. 60.*

qui per eam tranſiret. Ponam te (inquit) in ſuperbiam ſæculorum, gaudium in generatione, & generationē & ſurges lac gētium & mamilla regum lactaberis, & ſcies quia ego Dominus ſaluās te, & redemptor tuus
D fortis Iacob. Tali itaque modo dicit ſe Spōſa poſitam cuſtodem in vineis, & quia vineam ſuam non cuſtodiuit. Ego loci huius occaſione meipſum reprehēdere ſoleo, quod animarum ſuſceperim curam, qui meā non ſufficerem cuſtodire, vineas animas interpretans. Quod ſi probas & tu hanc noſtram interpretationem, vide etiam cōſequenter an recte quoque dicamus fidem vitem: virtutes palmites, botrum opus, deuotionem vinum? Siquidem nec palmes abſque vite,
Heb.11. b nec virtus ſine fide aliquid eſt. Sine fide enim impoſſibile eſt placere Deo, & fortaſſe
Rom.14 d & diſplicere neceſſe erit. Denique omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Hoc ergo conſiderare oportuit illos, qui me poſuerūt cuſtodem in vineis, ſi videlicet propriā cuſtodiſſem. At quanto tempore inculta iacuit, & deſerta, redacta in ſolitudinē? Prorſus defecerat vinum ex ea, arefactis præ ſterilitate fidei, virtutum palmitibus. Erat fidēs, ſed mortua. Quomodo enim non mortua ſine operibus? Et id quidem in ſæculari vita. Ceterum conuerſus ad Dominum, me liuſcule cœpi fateor, cuſtodire, non tamen prout oportuit. Et quis nempè ad hoc ido-
Pſ.126. a neus? Nec ſanctus Propheta, qui ait: Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem; fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. Quantis etiam tunc memini me pater inſidijs illius qui ſagittat in occultis immaculatum? Quantum nobis, ò vinea mea furtiuis ſubreptum eſt machinamentis eo ipſo tempore quo vigilantius intendere cœpimus curæ, & cuſtodiæ noſtræ? Quot & quales piorum botros operū aut præfocauit ira; aut tulit iactantia, aut
E fœdauit inanis gloria? Quanta ab illecebra gulæ, quanta ab acediæ ſpiritu, quāta à puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate ſuſtinuimus? Sic eram, & nihilominus tamen poſuerunt me cuſtodem in vineis, non conſiderantes, quid de mea ego facerem, vel feciſſem, nec audientes arguentem magiſtrum ac dicentem. Si quis domui ſui preeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit?

Miror audaciam plurimorū, quos videmus de ſuis vineis nō colligere niſi ſpinas, & tribulos, vineis tamen Dominicis etiā ſe ingerere non vereri. Fures ſunt, & latrones non cuſtodes, neque cultores. Hoc illis. Væ autem mihi etiam nuncà periculo vineæ meæ, imo magis nunc quando pluribus intentus, minus circa vnam diligens, minuſq. ſolicitus fieri cogor. Nec ſepem circumdare, nec torcular fodere in ea licet. Heu Pſ.79. b
deſtructa eſt maceria eius, & vindemiant eam omnes qui prætergrediuntur viam. Patet expoſita triſtitiæ, iracundiæ, atque impatientiæ peruia. Demoliuntur eam ſedulæ quædam vulpeculæ inſtantium neceſſitatū. Irrumpunt vndique anxietates ſuſpiciones, ſolicitudines. Turbæ diſcordantium, cauſſarum moleſtiæ, rara hora deſunt. Non eſt prohibendi facultas, non copia declinādi, ſed nec orandi ſpacium. Quo imbre lacrymarum perfundere ſufficiam ſterilitatem animæ meæ? Vineæ meæ volui dicere, ſed de Pſalmo ſic incidit propter vſum, & ſenſus idem eſt. Nec piget erroris, qui admonet ſimilitudinis, quia non de vinea ſermo eſt, ſed de anima. Ergo anima cogitetur cū F
vinea legitur. Siquidem ſub huius ſpecie, & nomine illius ſterilitas deploratur. Quibus ergo lacrymis rigabo ſterilitatem vineę meæ? Omnes palmites eius aruerunt præ inopia. Iacent ſine fructu, eo quod non habeant humorem. Ieſu bone, quos faſciculos ſarmentorum ex eis in tuo quotidie ſacrificio, vſtio cōtriti cordis mei te teſte abſumit? Sit obſecro ſacrificium tibi ſpiritus cōtribu- Pſ.50. d
latus, cor cōtritum, & humiliatum Deus ne deſpicias. Et ego quidē ſic pro imperfecto meo traho ad me capitulum præſens. Perfectus autem omnis erit, qui aliàs dicere poterit. Vineā meam nō cuſtodiui: illo videlicet ſenſu quo Saluator loquić in Euāgelio. Qui perdiderit animam ſuam propter me, Matth. 10. d
inueniet eam. Idoneus planè & dignus qui ponatur cuſtos in vineis, quem propriæ cura vineæ à commiſſarum diligentia, & ſolicitudinem non impedit, aut retardat. Dum non quærit quæ ſua ſunt, neque quod ſibi vtile eſt, ſed quod multis. Propterea ſanè Petro cura iſta credita eſt in tā multis vineis quę erant de circumciſione, quia homo pa- Luc.22. d
ratus erat & in carcerem & in mortem ire, vſque adeo ſuæ vineæ id eſt ſuæ animæ nō detinebatur amore, quo minus curæ intenderet creditarum. Merito & Paulo inter gētes tam ingens ſilua credita eſt vinearum, quod & ipſe in ſuæ cuſtodia vineæ minime curioſus inuentus ſit, ita vt non ſolum alli-

gari, ſed & mori in Hieruſalem paratus fuerit propter nomen Dñi Ieſu Chriſti. *Act. 21. c* Denique nihil horum vereor, inquit, nec facio
G aīam meam pretioſiorem quam me. Optimus æſtimator rerum, qui nil ſuorum ſibi præferendum exiſtimet. Quam multi ſaluti propriæ modicam viliſſimamq. pecuniam prætulerunt? Paulus nec animam. Non, inquit, facio eam pretioſiorem quam me. Ergo differentiam facis inter te, & aīam tuam. Prudenter quidem tu tibi pluris es, quam quiduis tuū. Sed quomodo nō tua anima tu? *Rom. 7. c* Arbitror quod quia Paulus iam tunc in ſpiritu ambularet, & mente conſentiret legi Dei, quoniam bona eſt, idcirco hanc ipſam mentem ſuam tamquam principale ac ſupremum quiddam ſui, dignum duxerit ſuimet potius quam ſuę cuiuſpiam rei nomine deſignare: reliquum verò quod conſtat naturæ eſſe inferioris, & inferiori proinde vilioriq. eſſentiæ (quod eſt corpus) inhærere non modo officio viuificandi ac ſenſificandi, ſed & fouendi nutriendiq. deſiderio: hoc inquam, ſenſuale atque carnale appellatione ſui homo ſpiritualis indignum iudicans, inter ſua magis cenſuit deputandum, quam ſe perſonaliter exprimendum per illud. Cū me dico, inquit, excellentius, quod in me eſt, in quo & ſto per gratiam Dei, id eſt, mētem rationemq. intellige. Cum loquor animam meam, hoc inferius accipe, quod carni animandæ vides accommodatum, etiam, & iunctum in concupiſcētia. Id me fuiſſe quidem, ſed iam non eſſe agnoſco, quia non ſecundum carnem adhuc ambulo, ſed ſecun-
H dum ſpiritum. Viuo ego iam non ego, viuit *Rom. 8. a* verò in me Chriſtus. Secundum mentem ego, ſecundum carnem nō ego. Quid enim ſi carnaliter etiam nunc anima concupiſcit? *Gal. 2. d* Iam non ego operor illud, ſed quod habitat *Rom. 7. c* in me peccatum. Et ideo non me quidem, ſed tamen meum dixerim quod in me carnaliter ſapit, idq. non aliud, quam ipſam animam. Reuera enim animę portio eſt carnalis affectio eius, & vita quā adminiſtrat corpori. Hanc ergo animam ſuam Paulus ſpernebat præ ſe, paratus pro Domino non ſolū alligari, ſed mori in Hieruſalem, & ſic perdere animam ſuam iuxta conſilium Domini. Tu quoque ſi propriam deſeras voluntatē, ſi corporis voluptatibus perfectè renuncies, ſi carnem tuā crucifigas cum vitijs & concupiſcentijs, ſed & mortifices membra tua quæ ſunt ſuper terram: probabis te Pauli imitatorem, qui non facies animam tuam pretioſiorem teipſo: probabis & Chriſti diſcipulum etiam illam perdendo ſalubriter. Et quidem prudentius eam perdis vt cuſtodias, quam cuſtodis, vt perdas. Nam qui voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet *Matth. 16. d* eam. Quid hic vos dicitis obſeruatores ciborum, morū neglectores? Hippocrates, & ſequaces eius docent animas ſaluas facere in hoc mundo: Chriſtus, & eius diſcipuli perdere. Quemnam vos è duobus ſequi magiſtrum eligitis? At manifeſtum ſe facit qui ſic diſputat: Hoc oculis, hoc capiti, & illud pectori, vel ſtomacho nocet. Profectò vnuſquiſque quod à ſuo magiſtro didicit, hoc in medium profert. Num in Euangelio legiſti has differētias, aut in Prophetis, aut in litteris Apoſtolorum? Caro, & ſanguis pro certo I reuelauit tibi hanc ſapientiam, non ſpiritus patris. Eſt enim carnis hæc ſapientia. Sed audi, quid de ipſa noſtri medici ſentiant. Sapientia (inquiunt) carnis mors eſt. Item: Sa- *Rom. 8. a* pientia carnis inimica eſt Deo. Num Hip- *Ibidem.* pocratis ſeu Galeni ſententiam, aut certè de ſchola Epicuri debui proponere vobis? Chriſti ſum diſcipulus, Chriſti diſcipulis loquor. Ego ſi peregrinum dogma induxero, ipſe peccaui. Epicurus atque Hippocrates corporis alter voluptatem, alter bonam habitudinem præfert, meus magiſter vtriuſque rei contemptum prædicat. Animæ in corpore vitam, quam ſum mo ſtudio iſte vnde ſuſtentet, ille vnde & delectet inquirit, atque inquirere docet, ſaluator monet & perdere. Quid enim tibi aliud de Chriſti adiutorio ſonuit cum paulo ante clamatum eſt: Qui amat animam ſuam, perdet eam? Perdet eam, dixit, ſiue ponendo vt martyr, ſiue affligendo vt pœnitens. Quamquam genus martyrij eſt, ſpiritu facta carnis mortificare, illo nimirum, quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, ſed diuturnitate moleſtius. Vides ne hac ſententia magiſtri mei carnis ſapientiam condemnari, per quam vtique, aut in luxum voluptatis diffluitur, aut ipſa quoque bona valetudo corporis vltra quā oporteat appetitur? Denique, quod vera ſapientia in voluptates non effluat, audiſti profectò à ſapiente, n[illegible] inueniri quidē hanc *Iob. 28. b* in terra ſuau[illegible]ter viuentium. Qui autem inuenit, dicit: Super ſalutem & omnem pul- *Sap. 7. a* chritudinem dilexi ſapientiam. Si ſuper ſa- K lutem & pulchritudinem, quanto magis

ſuper

ſuper voluptatem, & turpitudinem? Quid verò prodeſt temperare à voluptatibus & inueſtigandis diuerſitatibus complexionū ciborumq; varietatibus exquirendis, quotidianam expendere curam? Legumina (inquit) ventoſa ſunt, caſeus ſtomachū grauat, lac capiti nocet, potum aquæ non ſuſtinet pectus, caules nutriunt melācholiam, choleram porri accēdunt, piſces de ſtagno, aut de lutoſa aqua meæ penitus complexioni non congruunt. Quale eſt hoc, vt in totis fluuijs, agris, hortis, cellarijſue reperire vix poſſit quod comedas? Puta, te, quæſo, monachum eſſe, non medicum, nec de complexione iudicandum, ſed de profeſſione. Parce obſecro primum quidem quieti tuæ parce, deinde labori miniſtrantium, parce grauamini domus, parce conſcientiæ. Conſcientiæ dico non tuæ, ſed alterius, illius videlicet qui prope ſedens, & edēs, quod ſibi apponitur, de tuo ſingulari ieiunio murmurat. Scādolo quippe eſt ei aut tua odioſa ſuperſtitio, aut duritia quam forte putat illius qui tibi habet prouidere. Scandalizatur, inquam, in tua ſingularitate frater, iudicans te ſuperſtitioſum, tamquam ſuperflua, quęritātem: aut certè me durum cauſans, qui nō perquiram victui tuo neceſſaria. Fruſtra ſibi quidā blan-
1. Tim. 5.d diuntur de exemplo Pauli, hortantis diſcipulum nō bibere aquam, ſed modico vti vino propter ſtomachum, & frequentes ſuas
L infirmitates. Qui attendere debent primū quidem Apoſtolū minimè ſibijpſi rē iſtiuſmodi ſuadere, ſed nec diſcipulum æquè expoſcere ſibi. Deinde non monacho hoc intimari, ſed Epiſcopo, cui' vita tenere adhuc & naſcenti Eccleſiæ perneceſſaria eſſet. Timotheus hic erat. Da mihi alterum Timotheum, & ego cibabo eum ſi vis etiā auro, & potabo balſamo. Ceterū tu tibi metipſi diſpenſas, miſertus tui. Suſpecta eſt mihi (fateor) tua ipſius in te diſpenſatio, & vereor tibi illud ſub tegmine & nomine diſcretionis à carnis prudentia. Id te ſaltem volo admonitum eſſe, vt ſi tibi ita autoritas Apoſtoli placet de bibendo vino, modico, quod ille adiunxit, non prætermittas. Et de hoc ſatis. Sed reuertamur ad Sponſam, & diſcamus ab ea vineas proprias vtiliter non cuſtodire, præſertim nos qui videmur deputati cuſtodes in vineis Sponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula, Amen.

De excellentia diuinæ viſionis, & qualiter in præſenti ſanctis viris guſtus diuinæ præſentiæ variatur pro varijs animæ deſiderijs. Sermo XXXI.

INdica mihi quem diligit anima mea, vbi paſcas, vbi cubes in meridie. Studioſis mentibus verbum Sponſus frequenter apparet, & non ſub vna ſpecie. Quid ita? Profecto quoniam nondum videtur ſicuti eſt. Nempe illa viſio ſtat, quia forma ſtat, quæ tunc videtur. Eſt enim, nec vllam capit ex eo, quod eſt, fuit, vel erit mutationem. Tolle nempe fuit & erit, vnde iam tranſmutatio aut viciſſitudinis obumbratio? At quidquid veniens ex eo quod fuit non ceſſat tendere in id quod erit, tranſitum ſane habet per eſt, ſed omninò non eſt. Nam quomodo eſt quod numquam in eodem ſtatu permanet? Solum proinde verè eſt, quod nec à fuit præciditur, nec ab erit expungitur: ſed ſolum atque inexpugnabile remanet ei eſt, & manet quod eſt. Nec fuit, ſane tollit illi eſſe ab æterno, nec erit eſſe in æternum: ac per hoc ſibi vēdicat verum eſſe, id eſt, increabile, interminabile, inuariabile. Cum igitur ipſe q. ſic eſt, immo qui nō ſic aut ſic eſt, videtur ſicuti eſt, ſtat, vt dixi, illa viſio, quia nulla eam interpolat viciſſitudo. Et tunc ille de Euāge- Matth.
lio vnus omnibus qui ſic vident denarius 20.a
redditur in vna ſpecie, quę offertur. Nam & quod apparet, vt inuariabile in ſe eſt, ita inuariabiliter intuētibus præſto eſt, & quibus apparet, nil videre deſiderabilius volūt, nil poſſunt delectabilius. Quando ergo illa, vel faſtidiet auiditas, vel ſe ſubtrahet ſuauitas, vel fraudabit veritas, vel deficiet æternitas? Quod ſi in æternum extenditur vidēdi copia pariter & voluntas, quomodo nō plena felicitas? nil quippe aut deeſt iam ſemper videntibus, aut ſupereſt ſemper volētibus. At talis viſio nō eſt vitæ præſentis, ſed in nouiſſimis reſeruatur, his dumtaxat qui dicere
poſſunt: Scimus quia cū apparuerit, ſimiles 1. Ioan.
ei erimus, quia videbimus eum ſicuti eſt. Et 3.c
tūc quidē apparet quib' vult, ſed ſicuti vult, non ſicuti eſt. Nō ſapiēs, nō Sanctus, nō ꝓpheta videre illū ſicuti eſt poteſt, aut potuit in corpore hoc mortali, poterit autē in immortali, qui dignus habebitur. Itaque videtur, & hic, ſed ſicut vi ipſi, & non ſicuti eſt. Nā neque hoc luminare magnū, (Solem loquor, iſtū quē quotidiè vides) vidiſti tn̄ aliquando

quando ſicut eſt, ſed tantum ſicut illuminat, verbi cauſſa, aerem, montem, parietem. Quod nec ipſum quidem aliquatenus poſſes, ſi non aliqua ex parte ipſum lumen corporis tui pro ſui ingenita ſerenitate & perſpicuitate cæleſti lumini ſimile eſſet. Non denique alterum membrum corporis capax eſt luminis, ob multam vtique diſſimilitudinem. Sed nec ipſe oculus cum turbatus fuerit, lumini propinquabit, nimirum ob amiſſam ſimilitudinem. Qui ergo turbatus, nullatenus ſerenum Solem videt propter diſſimilitudinem, ſerenus aliquatenus videt ꝓpter nonnullam ſimilitudinem. Profectò ſi pari prorſus puritate vigeret, videret omnino inoffenſa facie eum ſicuti eſt, propter omnimodam ſimilitudinem. Ita & Solem iuſtitiæ illum qui illuminat omnem hominē venientem in hunc mundum, videre in hoc mundo ſicut illuminat illuminatus poteſt, tamquam iam in aliquo ſimilis: ſicuti eſt, omninò non poteſt, tamquam nōdum per-
Pſ.33.a fectè ſimilis. Propterea dicit: Accedite ad eum, & illuminamini: & facies veſtræ non
B confundentur. Ita ſanè, ſed ſi quantum ſa-
2.Cor.3 tis eſt illuminamur, vt reuelata facie ſpeculantes gloriam Dei, in eandem imaginem transformemur de claritate in claritatem tamquam à Domini ſpiritu. Ergo accedendum
Prou.25 a dum ad eum non irruendum, ne irreuerēs ſcrutator maieſtatis opprimatur à gloria. Nec locis ſanè accedendum, ſed claritatibus, ipſiſq. non corporeis, ſed ſpiritualibus tamquam à Domini ſpiritu. A Domini planè, & non à noſtro, quāuis in noſtro. Qui itaque clarior, ille propinquior: eſſe autem clariſſimum, perueniſſe eſt. Porrò iam præſentibus non aliud eſt videre, ſicuti eſt, quam eſſe ſicuti eſt, & aliqua diſſimilitudine non confundi. Sed id tunc, vt dixi. Interim verò tanta hæc formarum varietas, atque numeroſitas ſpecierum in rebus conditis, quid niſi quidam ſunt radij Deitatis, monſtrantes quidem quia verè ſit à quo ſunt, non tamen quid ſit prorſus diffinientes? itaque de ipſo vides, ſed non ipſum. Cum autem de eo quem non vides, cætera vides, ſcis indubitanter exiſtere quem oportet inquirere, vt inquirentem non fraudet gratia, negligentem ignorantia non excuſet. Verum hoc genus videndi commune. In promptu enim eſt (iuxta Apoſtolum) omni vtenti ra-
Rom 1.c tione, inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt intellecta conſpicere.

Alius proculdubio ille modus quo quondā patribus crebra illa atque ambitioſa Diuinę præſentię familiaritas dignanter indulta eſt, quamquam nec ipſius ſicuti eſt, ſed ſicut dignata eſt. Nec vno omnibus modo, ſed vt ait Apoſtolus, multifariè multiſq. mo- Heb.1.a
dis: cum ipſe in ſe ſit vnus, dicente ipſo ad Iſrael: Dominus Deus tuus Deus vnus eſt. Deut.6.
Et hæc demonſtratio non quidem communis, ſed tamen foris facta eſt, nimirum exhibita per imagines extrinſecus apparentes, ſeu voces ſonātes. Sed eſt Diuina inſpectio eo differentior ab his quo interior, cū per ſeipſum dignatur inuiſere Deus animam quærentem ſe, quæ tamen ad quęrendum toto ſe deſiderio & amore deuouit. Et hoc ſignum iſtiuſmodi aduentus eius ſicut ab eo qui expertus eſt edocemur: Ignis an- Pſ.96.a
te ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Oportet namque vt ſancti deſiderij ardor præueniat faciem eius ad omnem animam ad quam eſt ipſe venturus qui omnem conſumat rubiginem vitiorum, & ſic præparet locum Domino. Et tūc ſcit anima quoniam iuxta eſt Dominus, cum ſe ſenſerit illo igne ſuccenſam, & dixerit cum propheta: De excelſo miſit ignem Thre.1.
in oſſibus meis, & erudiuit me. Et illud: Cō- Pſ.38.a
caluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis.

Tali animæ ſuſpiranti frequenter, immo ſine intermiſſione oranti & affligenti ſe præ deſiderio, cum interdum deſideratus ille qui ita quæritur, miſeratus occurrit, puto illi de propria experientia conuenire, vt dicat cum ſancto Hieremia: Bonus es Domine ſperantibus in te, animæ quærenti te. Sed & Angelus eius qui vnus eſt de ſodalib. Sponſi, in hoc ipſum deputatus, miniſter ꝑfecto & arbiter ſecretæ mutuæq. ſalutationis, is inquam, Angelus quomodo tripudiat, quomodo collætatur, & condelectatur, & D
conuerſus ad Dominum dicit: Gratias ago Pſ.20.a
tibi Domine maieſtatis, quia deſideriū cordis eius tribuiſti ei, & voluntate labiorum eius nō fraudaſti eam. Ipſe eſt qui in omni loco ſedulus quidam pediſſequus animæ nō ceſſat ſolicitare eam, & aſſiduis ſuggeſtionibus monere dicens: Delectare in domi- Pſ.36.a
no, & dabit tibi petitiones cordis tui. Et Ibidem.
rurſum: Exſpecta Dominum, & cuſtodi viā Abac.2.
eius. Item: Si moram fecerit, exſpecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit. Ad Dominum autē. Sicut ceruus, inquit, deſiderat Pſ.41.a
ad

ad fontes aquarum, ita deſiderat anima iſta ad te Deus. Deſiderauit te in nocte, ſed & ſpiritus tuus in præcordijs eius de mane vi-
Pſ.87.b gilauit ad te. Et iterum: Tota die expandit
Matth. ad te manus ſuas, dimitte illam quia cla-
15.c mat poſt te. Conuertere aliquantulum, &
Pſ.89.c deprecabilis eſto ſuper eam. Reſpice de cælo, & vide & viſita deſolatam. Fidelis paranymphus, qui mutui amoris conſcius, ſed non inuidus, non ſuam quærit, ſed Domini gratiam: diſcurrit medius inter dilectum, & dilectam, vota offerens, referens dona. Excitat iſtam, placat illum. Interdum quoque (licet raro) repræſentat eos pariter ſibi, ſiue hanc rapiens, ſiue illum adducens. Siquidem domeſticus eſt, & notus in palatio, nec veretur repulſam, & quotidie videt faciem patris.

Vide autem tu ne quid nos in hac verbi animæq. commixtione corporeum ſeu imaginatorium ſentire exiſtimes. Id loquimur
1.Cor. quod Apoſtolus dicit: Quoniam qui adhæ-
6.c ret Deo, vnus ſpiritus eſt. Exceſſum puræ
E mentis in Deum, ſiue Dei pium deſcenſum in animam, noſtris quibus poſſumus exprimimus verbis, ſpiritualibus ſpiritualia comparantes. Itaque in ſpiritu fit iſta coniun-
Ioã.4.c ctio, quia ſpiritus eſt Deus, & concupiſcit decorem animę illius quam fortè aduerterit in ſpiritu ambulantem, & curam carnis non perficientem in deſiderio, præſertim ſi ſui amore flagrantem conſpexerit. Non ergo ſic affecta, & ſic dilecta, contenta erit omnino, vel ille, quæ multis per ea quæ facta ſunt, vel illa, quæ paucis per viſa, & ſomnia facta eſt manifeſtatio ſponſi, niſi & ſpeciali prærogatiua intimis illum affectibus atque ipſis medullis cordis cælitus illapſum ſuſcipiat habeatq. præſto quem deſiderat non figuratum, ſed infuſum: non apparentem, ſed afficientem: nec dubium quin eo iucundiorem, quo intus, nō foris. Verbum nempe eſt non ſonans, ſed penetrans: non loquax, ſed efficax: non obſtrepens auribus, ſed affectibus blandiens. Facies eſt non formata, ſed formans: non perſtringens oculos corporis, ſed faciem cordis lætificans; gratia quippe amoris munere, non colore. Non tamen adhuc illum dixerim apparere ſicuti eſt, quamuis non omninò aliud hoc modo exhibeat, quā quod eſt. Neque enim vel ſic continuè præſto erit quamuis deuotiſſimis mentibus, ſed nec vniformiter omnibus. Oportet namque pro varijs animæ deſiderijs Diuinæ guſtum præſentię variari, & infuſum ſaporem ſupernę dulcedinis diuerſa appetentis animi aliter atque aliter obleċtare palatū. Denique aduertiſti in hoc F
amatorio carmine quoties mutauerit vultum, & in quanta multitudine dulcedinis ſuæ coram dilecta dignatus ſit trāsformari, & quomodo nunc quidem inſtar verecundi Sponſi ſanctæ animæ ſecretos petat amplexus, & oſculis delectetur, nunc verò in oleo, & vnguentis medicum exhibere appareat, nimirū propter teneras & infirmas animas iſtiuſmodi adhuc indigētbus fomētis, & medicamentis, vnde & delicato adoleſcentularum nomine deſignantur. Si muſſitet quis, audiet quia non eſt opus ſanis medicus, ſed Matth.
male habentibus. Nunc rurſum quaſi viator 9.b
quiſpiam itinerantibus Sponſę ſimul atque adoleſcentulis ſeſe aſſocians, iucundiſsimis confabulationibus ſuis à labore vię omnem releuat comitatum, ita vt eo diſcedente loquantur: Nonne cor noſtrum ardēs erat in Luc.24.
nobis, de Ieſu, dum loqueretur nobis in via? c

Facundus comes, qui in ſermonum, & morum ſuauitate ſuorum tanquam in quadam ſuaueolentia ſpirantium vnguentorū poſt ſe currere faciat vniuerſos. Vnde, & dicunt: In odore vnguentorum tuorum currimus. Item, aliquando occurrens quaſi Cāt.1.a
prædiues aliquis paterfamilias qui in domo ſua abundet panibus, immo tamquam rex magnificus, & potens, qui Sponſæ pauperis videatur puſillanimitatem erigere, prouocare cupiditatem, demonſtrans illi omnia deſiderabilia gloriæ ſuæ, diuitias torcularium ac promptuariorum, hortorum & agrorum copias, demum etiam introducens eam in ipſa ſecreta cubiculi. Nimirum con- Prouer.
fidit in ea cor viri ſui, & non eſt ex omnibus vlt.b
quod ab illa exiſtimet abſcondēdum, quam G
redemit inopem, probauit fidelem, amplexatur amabilem. Atque ita non ceſſat ſiue hoc, ſiue illo modo interno iugiter apparere conſpectui quærentium ſe, vt ſermo impleatur quem dixit: Ecce ego vobiſcum Matth.
ſum vſque ad conſummationem ſæculi. Et vlt.d
in his omnibus ſuauis, & mitis, & multæ miſericordiæ. Nam in oſculis quidem affectuoſum, & blandum, in oleo autem, & in pigmentis atque vnguentis clementem, & affluentem viſceribus pietatis, & compaſſionis. Porrò in via hilarem, affabilem, plenum gratiæ, & ſolatij: in oſtenſione verò diuitiarum ac poſſeſsionum munificum ſe

ac largum pro regia liberalitate remuneratorem demonſtrat. Ita per omnem huius carminis textum reperies verbum iſtiuſmodi ſimilitudinibus adumbrari: Vnde ego puto id ſignificatum apud Prophetam, vbi ait:
Thren. 4. d Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus, in vmbra eius viuemus inter gentes: quod ſcilicet videamus nunc per ſpeculum & in ænigmate, & necdum facie ad faciem. At iſtud ſanè donec viuimus inter gentes. Nam inter Angelos aliter: quando iam indifferenti omninò felicitate cum ipſis videbimus eum & nos, ſicuti eſt, hoc eſt, in forma Dei, & non in vmbra. Quomodo namque apud veteres quidem vmbra figuramq. dicimus exſtitiſſe, nobis autem per gratiam Chriſti in carne præſentis, ipſam per ſe illuceſcere veritatem: ita nos quoque reſpectu futuri ſæculi in quadam interim veritatis vmbra viuere non negabit, niſi qui non acquieſcit Apoſtolo dicenti:
1. Cor. 13. d Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus. Et illud: Non arbitror me compre-
Phil. 3. d hendiſſe. Quomodo enim non eſt diſtinctio eius qui per fidem ambulat, & illius qui
Gal. 3. b per ſpeciem? Ergo iuſtus ex fide viuit, beatus exſultat in ſpecie. Et ideo ſanctus homo viuit interim in vmbra Chriſti, ſanctus Angelus in ſplendore vultus gloriæ gloriatur. Et bona fidei vmbra, quæ lucem temperat oculo caliganti, & oculum præparat
Act. 15. c luci. Scriptum eſt enim: Fide mundans corda eorum. Fides itaque lucem non exſtinguit, ſed cuſtodit. Quidquid ſanè eſt illud quod videt Angelus, hoc mihi vmbra fidei ſeruat, fidei ſinu propoſitum, in tempore reuelandum. An non expedit tenere, vel inuolutum quod nudum non capis? Denique & mater Domini viuebat in vmbra fi-
Luc. 1. c dei, cui dictum eſt: Et beata, quæ credidiſti. Habuit, & de Chriſti corpore vmbram, quæ
Ibidem. audiuit: Et virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Nec enim vilis vmbra, quæ de virtute Altiſſimi formatur. Et verè virtus in carne Chriſti, quæ virgini obumbrauit, vt quod impoſſibile erat mortali feminæ, obiectu tamen inuolucri viuifici corporis ferret præſentiam maieſtatis, & lucem ſuſtineret in-
I acceſſibilem. Virtus planè in qua omnis contraria fortitudo debellata eſt. Et virtus, & vmbra fugans dæmones, tutans homines. Aut certè virtus vegetans, vmbra refrigerans. Viuimus proinde in vmbra Chriſti qui per fidem ambulamus, & carne ipſius paſcimur, vt viuamus. Caro enim Chriſti *Ioã. 6. f*
verè eſt cibus. Et vide, ne propterea etiam nunc deſcribatur hoc loco apparens, tamquam in ſchemate paſtorali, vbi illum Sponſa quaſi vnum quempiam de paſtoribus videtur alloqui, dicens: Indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie. Bonus paſtor qui *Ioã. 10. b*
animam ſuam dat pro ouibus ſuis. Animam pro illis, carnem illis. Illam in pretium, iſtam in cibum. Res mira: ipſe paſtor, ipſe paſcua eſt, ipſe redemptio. Verum ſermo in longum pergit, quoniam locus amplus eſt, & grandia continens, & non explicabitur paucis, atque hac neceſſitate videtur mihi iam rumpendus potius quam finiendus. Oportet autem, vt quoniam materia pendet, memoria vigilet, quatenus vbi pauſatum erit, inde mox reſumatur: & pertractetur prout Dominus dabit Ieſus Chriſtus Sponſus Eccleſiæ, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula, Amen.

Qualiter Chriſtus ſuſcipiatur ab anima ſancta tamquam Sponſus, & ab anima infirma tamquam Medicus: & de differentijs cogitationum, vnde oriantur.

Sermo XXXII.

INdica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie. Hic ſumus, hinc progredimur. Sed antequam tractari incipiat viſio iſta, & alloquutio, recapitulandũ breuiter arbitror de alijs viſionibus quæ præceſſerunt, quomodo nobis aptari ſpiritualiter poſſint pro votis, & meritis ſingulorum, vt K
apprehenſis illis (ſi tamẽ hoc datum fuerit) facilior, & in huius diſcuſſione eluceat intellectus. Verum id difficillimum. Nam etſi illa verba quibus ipſæ viſiones ſeu ſimilitudine deſcribũtur, ſonare corpora atque corporea videãtur, ſpiritualia tamen ſunt quæ vobis miniſtrantur in his, ac per hoc in ſpiritu quoque cauſſas, & rationes earũ oportet inquirere. Et qs idoneus inueſtigare, & cõprehẽdere tã multos animæ affectus profectuſq., quibus hęc de pręſentia Spõſi tam multiformis gratia diſpẽſatur? Tamen ſi intremus ad nos, & Spiritusſanctus in lumine ſuo dignetur oſtendere nobis quod opere ſuo nõ dedignatur aſſiduè aſtitare in nobis, puto non omninò nos in his ſine intellectu remanſuros. Confido.n. non accepiſſe nos *1. Cor. 2. c*
ſpiritũ huius mundi, ſed ſpiritũ qui ex Deo eſt, vt ſciamus quæ à Deo donata sũt nobis.

Ergo

Pſ. 72. d Ergo ſi cui noſtrũ cum ſancto Propheta ad
hærere Deo bonum eſt, & (vt loquar mani-
feſtius) ſi quis in nobis eſt ita deſiderij vir,
vt cupiat diſſolui, & cum Chriſto eſſe: cu-
piat autem vehementer, ardenter ſitiat, aſſi-
duè meditetur: is profectò non ſecus quam
in forma ſpōſi ſuſcipiet verbum in tempo-
re viſitationis, hora videlicet qua ſe aſtrin-
gi intus quibuſdam brachijs ſapientiæ, at-
que inde ſibi infundi ſenſerit ſancti ſuauita
Pſ. 20. a tem amoris. Siquidem deſiderium cordis
eius tribuetur ei, etſi adhuc peregrinanti in
corpore. Ex parte tamen, idq. ad tempus,
& tempus modicum. Nam cum vigilijs,
& obſecrationibus, & multo labore, & im-
L bre lacrymarum quæſitus affuerit, ſubito
dum teneri putatur, elabitur, & rurſum
lacrymanti, & inſectanti occurrens compre
hendi ſe patitur, ſed minimè retineri, dũ ſu-
bito iterum quaſi è manibus euolat. Et ſi in-
ſtiterit precibus, & fletibus deuota anima,
denuo reuerteretur, & volũtate labiorũ eius
non fraudabit eam: ſed rurſũ mox diſpare-
bit, & nõ videbitur, niſi iterum toto deſide-
rio requiratur. Ita ergo, & in hoc corpore
poteſt eſſe de præſentia ſponſi frequens læ-
titia, ſed non copia: quia etſi viſitatio lætifi-
cat ſed moleſtat viciſſitudo. Et hoc tamdiu
neceſſe eſt pati dilectã, donec ſemel poſitâ
corporeę ſarcina molis, auolet & ipſa leuata
pennis deſideriorum ſuorum liberè ite car-
pens per campos cõtemplationis, & mente
ſequens expedita dilectum, quocumque ie-
rit. Nec tamen, vel in tranſitu præſto erit
ſic omni animæ, niſi illi dumtaxat quam in-
gens deuotio, & deſiderium vehemẽs, & prę
dulcis affectus ſponſam probat, & digna ad
quam gratia viſitandi acceſſurum Verbum
decorem induat, formam ſponſi accipiens.
Qui enim nondum inuenitur ita affectus,
ſed compunctus magis actuum recordatio-
ne ſuorum, loquens in amaritudine animæ
Iob 10. a ſuæ, dicat Deo: Noli me cõdemnare: aut for-
te etiam adhuc periculoſe tẽtatur à propria
concupiſcentia abſtractus, & illectus, hic ta-
lis non ſponſum requirit, ſed medicum: ac
per hoc non oſcula quidem, vel amplexus,
M ſed tantum remedia vulneribus accipiet ſuis
in oleo vtique & vnguentis. An non ſæpe-
numero ſic ſentimus, & ſic experimur oran-
tes, nos qui noſtris quotidie adhuc exceſſi-
bus tentamur præſentibus, mordemur præ-
teritis? A quanta me amaritudine frequen-
ter liberaſti aduenienſ Ieſu bone? Quoties
poſt anxios fletus, poſt inenarrabiles gemi-
tus, & ſingultus, ſauciam conſcientiam meã
vnxiſti vnctione miſericordiæ tuæ, & oleo
lætitiæ perfudiſti? Quoties me oratio quẽ
penè deſperantẽ ſuſcepit, reddidit exſultan-
tem, & præſumentem de venia? Qui ſimili-
ter afficiuntur, ecce hi ſciunt quod verè me
dicus ſit Dominus Ieſus, qui ſanat contritos *Pſ. 146.*
corde, & alligat cõtritiones eorum. Qui ex- *a*
perti nõ ſunt, credant inde eidem ipſi dicẽ-
ti: Spiritus Domini vnxit me, ad euanglizã- *Luc. 4. c*
dum mãſuetis miſit me, vt mederer contri-
tis corde. Si adhuc dubitant, accedant certè,
& probent, & ſic in ſemetipſis diſcant quid
ſit, miſericordiam volo, & non ſacrificium. *Matth.*
Sed videamus, & reliqua. Sunt qui in ſtu- *9 b*
dijs ſpiritualibus fatigati, & verſi in teporẽ,
atque in defectu quodam ſpiritus poſiti, am-
bulant triſtes vias Domini, corde arente, &
tædente accedunt ad quæque iniuncta, fre-
quenter murmurant, longos dies, longas cõ-
queruntur & noctes, loquentes cum ſan-
cto Iob: Si dormiero dicam, quando conſur- *Iob 7. a*
gam? & rurſum exſpectabo veſperam. Er-
go vbi contingit tale aliquid pati, & miſer-
tus Dominus appropiet nobis ĩ via qua am-
bulamus, & incipiat loqui de cælo qui de cæ-
lo eſt, nec non fauorabile quippiam canta-
re nobis de canticis Sion, narrare etiam de
ciuitate Dei, de pace ciuitatis, de æternitate
pacis, de ſtatu æternitatis, dico vobis erit ꝑ
vehiculo animæ dormitanti, & pigritanti
læta narratio, ita vt pellat omne faſtidium
ab animo audientis, & à corpore fatigatio-
nem. An tibi aliud, vel pati vel petere ille
videtur, qui ait: Dormitauit anima mea *Pſ. 118.*
præ tædio, confirma me in verbis tuis? Et *d*
nonne cum obtinuerit, clamabit: Quomo- *Ibidem.*
do dilexi legem tuam Domine tota die me-
ditatio mea eſt? Sunt enim quædam verba
Verbi ſpōſi ad nos, noſtrę meditationes de
ipſo, & eius gloria, elegantia, potentia, ma-
ieſtate. Non ſolum autem, ſed & cum aui-
da mente verſamus teſtimonia eius, & iudi-
cia oris eius, & in lege eius meditamur die
ac nocte: ſciamus pro certo adeſſe ſponſum,
atque alloqui nos, vt non fatigemur labori-
bus, ſermonibus delectati. Tu ergo cum
tibi aliqua talia volui animo ſentis, non
tuas putes cogitationis, ſed illum agno-
ſce loquentem, qui apud prophetam dicit:
Ego qui loquor iuſtitiam. Simillima enim *Iſ. 63. a*
ſunt noſtrę cogitata mentis ſermonibus ve-
ritatis in nobis loquentis: nec facilè quis

diſcernit quid intus pariat cor ſuum, quidve audiat, niſi qui prudenter aduertit Dominum in Euangelio loquentem: *Mat. 15* Quia de corde exeunt cogitationes malæ. Et illud: *Ibid. 9. a* Quid cogitatis mala in cordibus veſtris? *Ioan. 8. f* Et qui loquuntur mendacium, de ſuo loquuntur. *2. Cor. 3 b* Apoſtolus autem. Non quod ſufficientes (inquit) ſimus cogitare aliquid à nobis, tamquam ex nobis, ſubaudis B bonum: ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. Cum ergo mala in corde verſamus, noſtra cogitatio eſt: ſi bona, Dei ſermo eſt. Illa cor noſtrum dicit, hæc audit. *Pſ. 84. b* Audiam (ait) quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem ſuam. Itaque pacem, pietatem, iuſtitiam, Deus in nobis loquitur: nec talia nos cogitamus ex nobis, ſed in nobis audiuimus. *Mat. 15* Ceterum homicidia, adulteria, furta, blaſphemiæ, & his ſimilia de corde exeunt, nec audiuimus ea, ſed dicimus. *Pſal. 13. & 52. a* Denique dixit inſipiens in corde ſuo. Non eſt Deus. Et propter hoc irritauit impius Deum, *Ibid. 9. c* quia dixit in corde ſuo. Non requiret. Sed eſt præterea, quod corde quidem ſentitur, non tamen cordis eſt verbum: nec enim de corde exit, ſicut noſtra cogitatio, ſed neque illud eſt, quod ad cor fieri diximus, verbum videlicet verbi, cum ſit malum: immittitur autem à contrarijs poteſtatibus, *Pſ. 77. e* ſicut fiunt immiſſiones per Angelos malos, quale (verbi gratia) fuit, *Io. 13. a* quod legitur miſiſſe in cor diabolus, vt traderet Dominum Iudas Simonis Iſcariotis. Verum quis ita vigilet diligens obſeruator motionum internarum ſuarum, ſiue in ſe, ſiue & ex ſe factarum, vt liquido ad quæque illicita ſenſu cordis ſui diſcernat inter morbum mentis, & morſum ſerpentis? Ego nulli hoc mortalium poſſibile puto, niſi qui illuminatus à Spirituſancto ſpeciale accepit donum, quod Apoſtolus inter cetera *1. Cor. 12.* chariſmata, quæ ænumerat nominat diſcretionem ſpirituum. Quantumlibet enim quis (ſecundum Salomonem) *Prou. 4. b* omni cuſtodia ſeruet cor ſuum, & omnia quæ intra ſe C mouentur vigilantiſſima intentione obſeruet, etiam diuturnum fortè in his habuerit exercitium, & frequens experimentum: non poterit tamen ad purum in ſe dignoſcere diſcernereve ab inuicem malum innatum, & malum ſeminatum. *Pſ. 18. d* Nam delicta quis intelligit? Nec multum refert noſtra ſcire, vnde ineſt nobis malum, dummodo ineſſe ſciamus: vigilandum potius, & orandum vndecumque ſit, ne conſentiamus. Denique orat propheta contra vtrumque malum, dicens: Ab occultis meis munda me *Ibidem* Domine, & ab alienis parce ſeruo tuo. Et ego non poſſum tradere vobis, quod non accepi. Non autem accepi (fateor) vnde aſſignem certam notionem inter partũ cordis, & ſeminarium hoſtis. Quippe vtrumque malum, vtrumque à malo, vtrumque in corde, ſed non vtrumque de corde. Hoc totum certum mihi in me, etſi incertum, quid cordi, quid hoſti tribuam? Et id quidem (vt dixi) abſque periculo. Sed ſanè eſt vbi periculosè, immò damnabiliter erratur, atque ibi merito nobis certa prefigitur regula ne quod Dei eſt in nobis, demus nobis, putãtes verbi viſitationem noſtram eſſe cogitationem. Ergo quantum diſtat bonum à malo, tantum iſta duo à ſe: quoniam nec de verbo, malum, nec de corde exiet bonum, niſi quod prius fortè de verbo conceperit: quia nõ poteſt bona arbor malos fructus facere, nec arbor mala fructus bonos. *Matth. 7. c* At ſatis dictum eſſe credo quid Dei, quid noſtrum, in noſtro ſit corde, nec ſuperfluè (vt arbitror) D ſed vt ſciant inimici gratiæ, abſque gratia nec ad cogitandum bonum ſufficere cor humanum, ſed ſufficientiam ipſius ex Deo *2. Cor. 3* eſſe: Dei vocem bonum quod cogitatur nõ cordis prolem exiſtere. Tu ergo ſi vocem eius audis, non iam neſcias vnde veniat, aut quo vadat, ſciens quia à Deo exit, & ad cor vadit. Vide autem quomodo verbum quod egreditur de ore Dei, non reuertatur ad eum vacuum, ſed proſperetur & faciat omnia ad quæ miſit illud, vt dicere poſſis & tu, quia gratia Dei in me vacua non fuit. *1. Cor. 15. b* Felix mens cui verbum indiuiduus comes, vbique ſe affabilem præbet, cuius indeſinenter oblectata ſuauitate facũdię, à carnis moleſtijs & vitijs ſeſe vendicet, omni hora redimendo tempus à diebus malis. *Eph. 5. d* Non laſſabitur, non moleſtabitur, quoniam ſicut dicit Scriptura: Non contriſtabit iuſtum quidquid ei acciderit. *Prouer. 12. d* Iam vero magni patrisfamilias ſeu regiæ maieſtatis ſchema apparere exiſtimo his qui accedentes ad cor altum, de maiori ſpiritus libertate, & puritate conſcientiæ magnanimiores facti, conſueuerũt audere maiora, inquietè propius & curioſi ſecreteria penetrare, & apprehendere ſublimiora, & tentare perfectiora nõ modo ſenſuũ, ſed & virtutũ. Hi.n. pro fidei magnitudine digni inueniuntur q inducant in oẽm pleni-

plenitudinem : nec eſt omnino in omnibus
apothecis ſapientiæ à quo Deus ſcientia-
rum Dominus arcendos cenſeat cupidos ve-
Exod. ritatis, vanitatis non conſcios. Talis erat
33.c Moyſes qui audebat dicere Deo: Si inueni
E gratiam in oculis tuis, oſtẽde mihi te ipſum.
Io.14.b Talis Philippus, qui ſibi & ſuis condiſcipulis
Io.20.f patrem flagitabat oſtendi. Talis & Thomas
qui niſi ſua manu tangeret vulnus & foſſum
latus, credere recuſabat. Puſilla fides, ſed
de magnitudine animi miro modo deſcen-
dens. Talis quoque Dauid, qui & ipſe di-
Pſ.26.c cebat Deo: Tibi dixit cor meum, exquiſi-
uit te facies mea, faciem tuam Domine re-
quiram. Tales itaque magna audent, quo-
niam magni ſunt: & quæ audent obtinent,
iuxta verbum promiſſionis ad ipſos, quòd
Deut. eſt iſtiuſmodi: Quemcumque locum calca-
11.d uerit pes veſter, veſter erit. Magna ſiquidem
fides magna meretur: & quatenus in bonis
Domini fiducię pedem porrexeris, eatenus
poſſidebis.

Num. Denique Moyſi ore ad os loquitur Deus,
12.b & palam, non per ænigmata, & figuras Do-
minum videre meretur, cum prophetis alijs
tantum in viſione apparere ſe dicat, & per
ſomnium loqui: Philippo quoque ſecun-
dum petitionem cordis ſui oſtenſus eſt pa-
ter in filio, in eo proculdubio quod incon-
Io.14.b tinenti audiuit: Philippe qui videt me, vi-
det & patrem: & quia ego in patre, & pa-
Io.20.f ter in me eſt. Sed & Thomæ iuxta deſide-
rium cordis eius palpandum ſe præbuit, &
voluntate labiorum eius non fraudauit eũ.
Quid Dauid? Nonne, & ipſe voto ſe non
Pſ.131. omninò fraudari ſignificat, vbi ait non da-
turum ſe ſomnum oculis ſuis, nec palpebris
F ſuis dormitationem, donec inueniret locum
Domino? Igitur iſtiuſmodi magnis ſpiriti-
Pſ.125. bus magnus occurrit ſponſus, & magnifica-
Pſ.42.a bit facere cum eis, emittens lucem ſuam,
& veritatem ſuam, eoſq. deducens, & ad-
ducens in montem ſanctum ſuum, & in ta-
bernacula ſua, ita vt dicat qui eiuſmodi eſt:
Luc. 1.c quia fecit mihi magna qui potens eſt. Re-
Iſai. 33. gem in decore ſuo videbunt oculi eius præ-
euntem ſe ad ſpecioſa deſerti, ad flores ro-
ſarum, & lilia conuallium, ad amęna horto-
rum, & irrigua fontium, ad delicias cellario-
rum, & odoramenta aromatum, poſtremo
ad ipſa ſecreta cubiculi.

Iſti ſunt theſauri ſapientię, & ſcientiæ pe
nes Sponſum abſconditi, hæc vitæ paſcua p̃-
parata in refectionem animarum ſanctarũ.
Beatus vir qui impleuit deſiderium ſuum ex Pſ.115
ipſis. Hoc ſolum admonitus ſit, ne ſolus
habere velit quæ poſſunt ſufficere pluribus.
Propterea.n. fortaſſis poſt iſta omnia Spon-
ſus tamquam paſtor apparere deſcribitur,
vt proinde admoneatur aſſequutor tantorũ
munerum paſcendi gregis ſimpliciorum, q̃
ſcilicet tam non valẽt per ſemetipſos appre
hendere iſta, quam non audẽt ſine paſtore
oues exire in paſcua. Denique hoc ipsũ Spõ-
ſa prudenter aduertens poſtulat ſibi indica- Cant.1.
ri vbi ipſe paſcat, & cubet ſub meridiano fer b
uore parata (vt quidem ex hoc intelligi da-
tur) paſci, & paſcere cum illo, & ſub illo. Nec
enim tutum arbitratur longè agere gregem
à ſummo paſtore, nimirum ob occurſiones
luporum, eorum maximè qui veniunt ad
nos in veſtimentis ouium: & propterea ſa-
tagit in eiſdem cum ipſo pariter paſcere pa-
ſcuis, & cubare vmbris. Et cauſſam poponit:
Ne incipiam (inquiens) vagari poſt greges G
ſodalium tuorum: ipſi ſunt qui ſe volunt
videre amicos Sponſi, & non ſunt: & cum
ſuos non illius greges paſcere cura ſit eis,
hincinde tamen inſidiantes dicunt: Ecce
hic eſt Chriſtus, ecce illic eſt: videlicet vt
multos ſeducant, & abducant à Chriſti gre-
gibus, & ſocient ſuis. Hoc pro litteræ tex-
tu. Iam verò ſpiritualem ſenſum qui in
ea latet, ſub alio ſermonis principio exſpe-
ctate, quidquid illud erit quod mihi inde
vobis orantibus ſua miſericordia impartiri
dignabitur Sponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus
Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus
benedictus in ſæcula. Amen.

*De his quę ſemper ſectanda ſunt à mente de-
uota; & quid ſit meridies; & de quat-
tuor generibus tentationum ſem-
per euitandis. Ser. XXXIII*

INdica mihi quem diligit anima mea, Cant.1.
Vbi paſcas, vbi cubes in meridie. Et b
alius quidam: Indica (inquit) mihi Iob 10.
cur me ita iudices. Vbi non ſanè ſen-
tentiam cauſſatur, ſed ſcrutatur cauſſam,
erudiri flagellis petens, non erui. Item a-
lius precatur, dicens: Vias tuas Domine Pſ.24.b
demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me.
Quas dixerit vias vel ſemitas, manifeſtat
alibi: Deduxit me (inquit) ſuper ſemitas Pſ.22.a
iuſtitiæ. Ergo tria iſta anima curioſa
Dei non ceſſat inquirere, iuſtitiam, &
iudicium, & locum habitationis gloriæ
Sponſi,

Sponſi, tamquam viam in qua ambulet, cautelam qua ambulet, & ad quam ambulet
H
manſionem. De qua manſione ſic habes
Pſ.26.b in propheta: Vnam petij (inquit) à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Et iterum
Pſ.25.b Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Porrò, de reliquis
Pſ.88.c duobus, iuſtitia, & iudicium (ait) præparatio ſedis tuæ. Merito tria iſta mens deuota requirit, vtpotè, ſedem Dei, & ſedis præparationem. Et pulchrè in Sponſæ prærogatiuam concurrunt pariter omnia ad cõſummationem virtutum, vt de forma iuſtitiæ ſit formoſa, de iudiciorum notitia cauta, de deſiderio præſentiæ ſeu gloriæ Sponſi caſta. Talem prorſus decet eſſe Sponſam Domini, pulchram, eruditam, & caſtam. Ergo petitio quam vltimam poſui, iſtius eſt loci. Petit ſiquidem ab eo quem diligit anima ſua, indicari ſibi vbi paſcat, & vbi cubet in meridie. Et primò aduerte, quàm eleganter amorem ſpiritus à carnis diſcernat affectu, dum dilectum exprimere magis ipſa affectione quam nomine volens, non ſimpliciter quem diligo, ſed ò (inquit) quem diligit anima mea, ſpiritualem deſignans dilectionem. Deinde quidnam eam in loco paſcuæ adeo delectet, diligenter attende. Sed nec illud prætereat te de hora meridiana, & quod is potiſſimum exploratur locus, in quo qui paſcit cubat ſimul: quod eſt ma-
I gnæ ſecuritatis indicium. Arbitror enim ob hoc ad litum, cubat, quod eo loci minimè neceſſe ſit ſtare, & vigilare ſuper cuſtodiam gregis, quando grex etiam cubante paſtore & pauſante ſub vmbris liberè nihilominus diſcurrat in paſcuis.

Felix regio in qua pro libitu oues ingrediuntur, & egrediuntur, & non eſt qui exterreat. Quis mihi tribuat videre vos, me-
Matth. 18.b que pariter in montibus paſci vna cum illis nonagintanouem quę illic relictę leguntur, cum paſtor earum dignanter ad vnam deſcendit quæ errauerat? Securè proculdubio cubat propè, qui & longè recedere minimè dubitauit, ſciens quia in tuto eas reliquerat. Merito Sponſa illa ſuſpirat, merito inhiat loco paſcuæ ſimul & pacis, ſed quietis, ſed ſecuritatis, ſed exſultationis, ſed admirationis, ſed ſtuporis. Nam, & me miſerum heu longè agentem, & de longè ſalutãtem. En ipſa eius recordatio ad lacrymas prouocat, plane iuxta affectionem, & vocem dicentium: Super flumina Babylonis illic *Pſ.136.a* ſedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Sion. Libet exclamare & me cum Sponſa pariter, & cum propheta: Lauda Deum *Pſ.147.a* tuum Sion, quoniam confortauit ſeras portarum tuarum, benedixit filijs tuis in te. Qui poſuit fines tuos pacem & adipe frumenti ſatiat te. Quis non illic vehementer cupiat paſci, & propter pacem, & propter adipem, & propter ſatietatem? Nihil ibi formidatur, nihil faſtiditur, nihil deficit. Tuta habitatio paradiſus, dulce pabulum verbum, opulentia multa nimis, æternitas. Habeo, & ego verbum, ſed in carne, & mihi apponitur veritas, ſed in ſacramento. An- K gelus ex adipe frumenti ſaginatur, & nudo ſaturatur grano, me oportet interim quodam ſacramenti cortice eſſe contentum, carnis furfure, litteræ palea, velamine fidei. Et hæc talia ſunt quæ guſtata afferunt mortem, ſi non de primitijs ſpiritus quantulumcunque accipiant condimentum. Prorſus mors mihi in olla, niſi ex prophetæ farinu- *4.Re.4.g* la dulcoretur. Denique abſque ſpiritu, & ſacramentum ad iudicium ſumitur, & caro non prodeſt quidquam, & littera occidit, & fides mortua eſt. Sed ſpiritus eſt qui viuificat, vt viuam in eis. At quantalibet ſanè abundantia ſpiritus pingueſcant iſta, non pari omninò iucunditate ſumitur cortex ſacramenti, & adeps frumenti, fides, & ſpes, memoria, & præſentia, æternitas, & tempus, vultus, & ſpeculum, imago Dei, & forma ſerui. Nempe, in omnibus his fides locuples mihi, intellectus pauper. Numquid verò par ſapor intellectui fideiq., cum ſit in meritum iſta, ille in præmium? Vides ergo diſtare inter pabula, quantum & inter loca, & ſicut exaltantur cæli à terra, ita habitantes in eis, bonis potioribus abundare? Feſtinemus proinde filij, feſtinemus ad locum tutiorem, ad paſtũ ſuauiorem, ad vberiorem, & fertiliorem agrum. Feſtinemus vt habitemus ſine metu, abundemus ſine defectu, epulemur ſine faſtidio. Tu enim Domine Sabaoth, qui cũ tranquillitate iudicas omnia, etiam cum ſecuritate æquè omnia ibi paſcis. Idem ipſe, & Dominus exercituum, & paſtor ouium. Ergo, & paſcis & cubas pariter, ſed non hic. Denique ſtabas cum è cælo proſpice- *Act.7.g* res vnam ex tuis ouiculis (Stephanum lo- L quor) à lupis circumdari ſuper terram. Et propterea quæſo indica mihi vbi paſcas, vbi cubes.

cubes in meridie, hoc eſt tota die. Etenim
illa meridies tota eſt dies, & ipſa neſciens
Pſ.83.c veſperam. Et ideo melior dies illa in a-
trijs tuis ſuper millia, quia neſcit occa-
ſum. At matutinum forſitan habuit, cum
primum videlicet dies ſanctificatus illuxit
Luc.1.g nobis, per viſcera vtique miſericordiæ Dei
noſtri, in quibus viſitauit nos oriens ex al-
Pſ.47.b to. Verè tunc ſuſcepimus Deus miſericor-
diam tuam in medio templi tui, cum in me-
dio vmbræ mortis exortus matutini, lux or-
ta eſt nobis, & mane vidimus gloriam Do-
mini. Quanti reges & prophetæ voluerunt
videre, & non viderunt? Quare, niſi quia
nox erat, & necdum venerat illud exſpecta-
tum mane cui fuerat repromiſſa miſericor-
Pſ.142. b dia? Vnde & orabat quis dicens: Auditam
fac mihi mane miſericordiam tuam, quia in
te ſperaui. Fuit namque quædam huius au-
rora diei, ex quo ſol iuſtitiæ per Archange-
lum Gabrielem nunciatus eſt terris, & vir-
go Deum in vtero de Spirituſancto conce-
pit, & peperit virgo, ac deinceps quoad in
terris viſus eſt, & cum hominibus conuer-
ſatus eſt. Nam vſque adeo per totū id tem-
poris lux puſilla & tamquā lux reuera auro-
ræ apparuit, vt diem eſſe interim apud ho-
mines pene vniuerſitas ignoraret. Denique
1.Cor. 2.b ſi cognouiſſent, numquam Dominum glo-
riæ crucifixiſſent. Et vtique ipſis paucis di-
Ioā.12 f ſcipulis dicebatur: Adhuc modicum lumen
M in vobis eſt, eo quod aurora eſſet & initium
vel potius indicium diei, dum ſol adhuc
abſcōderet radios ſuos, & minimè eos ſpar-
geret ſuper terram. Paulus quoque dice-
Ro.13.d bat. Quoniam nox præceſſit, dies autem
appropinquauit: ſignificans eſſe tunc adhuc
adeo modicū lumen, vt propinquaſſe quam
veniſſe diem dicere maluerit: Quando au-
tem hoc dicebat? Profecto quando ſol reuer
ſus ab inferis, iam ſe ad alta cæli ſuſtulerat.
Quanto magis cum adhuc ſimilitudo carnis
peccati inſtar denſæ nubis operiret aurorā,
iuxta omnes nimirum noſtri corporis paſ-
ſiones, ita vt neque amara mors, nec crux
probroſa defuerit: quanto magis, inquam,
tunc exigua tenuiſq. admodum lux fuit, &
quæ de auroræ magis quam de ſolis prodi-
re præſentia videretur? Erat ergo aurora
& ipſa ſuboſcura ſatis tota illa Chriſti con-
uerſatio ſuper terram, vſque dum occum-
bens, & rurſum exoriens, ſolaris ſuæ præ-
ſentiæ lumine clariori fugauit auroram, &
mane facto abſorpta eſt nox ī victoria. De-
nique habes. Et valde mane vna ſabbatorū Mar.16
veniunt ad monumentum orto iam ſole. a
An non mane fuit quando ortus eſt ſol. At-
tulit autem nouum de reſurrectione deco-
rem, & ſereniorem ſolito lucem: quoniam 2.Cor.
etſi noueramus eum ſecundum carnem, ſed 5.c
nunc iam nō nouimus. Et ſcriptum in pro-
pheta: Decorem induit, induit fortitudi- Pſ.92.a
nem, & præcinxit ſe: quod carnis infirma
tamquam nubila quędam excuſſerit, ſtolam
gloriæ induens. Sane ex tūc eleuatus eſt ſol,
& ſenſim demum effundens ſuos radios ſu-
per terram, cœpit paulatim vbique clarior
apparere, feruidiorq. ſentiri: Verum quam- A
tumlibet incaleſcat, & inualeſcat, multipli-
cet & dilatet radios ſuos ſuper omne huius
noſtræ mortalitatis curriculum (erit enim
nobiſcum vſque ad conſummationē ſæculi)
non tamen ad meridianum peruenit lumen
nec in illa ſui plenitudine videbitur modo,
in qua videndus eſt poſtea, ab his dumtaxat
quos hac viſione ipſe dignabitur. O verè
meridies, plenitudo feruoris, & lucis, ſo-
lis ſtatio, vmbrarum exterminatio, deſicca-
tio paludum, fœtorum depulſio. O peren-
ne ſolſtitium, quando iam non inclinabi-
tur dies, ò lumen meridianū, ò vernalis tē-
peries, ò æſtiua venuſtas, ò autumnalis vber-
tas, & ne quid videar præteriſſe (ò quies, &
feriatio hiemalis. Aut certe ſi hoc magis ꝓ-
bas, ſola tūc hiems abijt, & receſſit. Hunc lo-
cum (inquit) tātæ claritatis, & pacis, & pleni-
tudinis indica mihi, vt quemadmodum Ia- Gen.32.
cob adhuc in corpore manens vidit Domi-
num facie ad faciē, & ſalua facta eſt anima
eius; vel certè ſicut Moyſes vidit eū non per Nu.12.
figuras, & ænigmata, ſeu per ſomnia, vti b
prophetæ alij, ſed modo planè præcellenti
atque inexperto ceteris, ſibi noto, & Deo:
vel ſicut Iſaias reuelatis oculis cordis vidit Iſai.16.
eum ſuper ſolium excelſum & eleuatū: vel a
etiā quomodo Paulus raptus in paradiſum 2.Cor.
audiuit verba ineffabilia, & Dominum ſuum 12.b
Ieſum Chriſtum vidit oculis ſuis: ita ego
quoque te in lumine tuo, & in decore tuo
per mentis exceſſum merear contemplari
paſcentem vberius, quieſcentem ſecurius. B
Nam & hic paſcis, ſed non in ſaturitate. Nec
cubare licet ſed ſtare, & vigilare oportet
propter timores nocturnos.

Heu nec clara lux, nec plena refectio, nec
manſio tuta: & ideo indica mihi vbi paſcas,
vbi cubes in meridie. Beatā me di is cū eſu- Matth.
rio, & ſitio iuſtitiā. Quid hoc ad illorum feli- 5.a
citatem

Pſ.64.a citatẽ qui repleti ſunt in bonis domus tuæ,
Pſ.67.a qui epulantur & exſultant in cõſpectu Dei,
Matth. & delectantur in lætitia? Sed & ſi quid pa-
5.a tior propter iuſtitiam, nihilominus beatam
pronuncias. Et certè paſci vbi timeas pati,
iucunditatem habet, ſed non ſecuritatem.
Porro autem paſci & pati ſimul, nonne mo-
leſta iucunditas eſt? Omnia mihi hic cedũt
citra perfectum, plura præter votum, & tu-
Pſ.15.c tum nihil. Quando adimplebis me lætitia
Pſ.26.c cum vultu tuo? vultum tuum Domine re-
quiram. Vultus tuus meridies eſt. Indica
mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie. Scio
ſatis vbi paſcas non cubans, indica mihi vbi
paſcas & cubes. Non ignoro vbi alijs tem-
poribus paſcere ſoleas, ſed ſcire velim vbi
in meridie paſcas. Nam in tempore quidẽ
mortalitatis meæ, & in loco peregrinationis
meæ conſueui ſanè ſub tua cuſtodia paſci &
paſcere in lege & prophetis & pſalmis de
te, necdum in euangelicis paſcuis, & apud
Apoſtolos ſimiliter requieui, frequẽter etiã
de geſtis ſanctorum & verbis & ſcriptis eo-
rum victum mihi atque attinentibus mihi
C mendicaui vt potui: frequentius autem
(quoniam is magis ad manum fuit) mandu-
caui panem doloris, vinum compunctio-
Pſ.41.b nis bibi, & factæ ſunt mihi lacrymæ meæ
panes die ac nocte, dum dicitur mihi quo-
tidie, vbi eſt Deus tuus? Niſi quod de men-
Pſ.22.b ſa tua, ſiquidem paraſti in conſpectu meo
menſam aduerſus eos qui tribulant me. De
ipſa, inquam, tuæ quidem beneficio miſe-
rationis accipio, in quo vtcumque reſpiro
quoties triſtis eſt anima mea, & quoties
conturbat me. Hæc paſcua noui & frequen-
taui te ſequuta paſtorem, ſed indica quæſo
etiam quæ non noui. Sunt quidem & alij
paſtores qui dicunt ſe eſſe ſodales tuos, &
non ſunt, habẽtes greges ſuos, & fines ſuos
pabulo mortis refertos, in quibus paſcunt
nec tecum, nec per te, quorum vtique ter-
minos non intraui, nec appropiaui eis. Ipſi
Mar.13 ſunt qui dicunt: Ecce hic eſt Chriſtus, ec-
e ce illic eſt: promittentes ſapientiæ & ſcien-
tiæ paſcua vberiora, & creditur eis, & con-
fluunt ad eos multi, & faciunt eos filios ge-
hennæ duplo quam ſe. Cur hoc, niſi quia
non eſt ibi meridies, perſpicua lux vt li-
quido veritas cognoſcatur, facile quæ ꝑ ea
recipitur falſitas propter veriſimilitudinẽ,
quæ nõ facile in obſcuro à vero diſcernitur
Prouer. præſertim quia aquæ furtiuæ dulciores ſũt,
9.d & panis abſconditus ſuauior: Et propterea
quæſo vt indices mihi vbi paſcas, vbi cubes Cãt.1.b
in meridie, id eſt, in manifeſto, ne ſeducta
incipiam vagari poſt greges ſodalium tuo-
rum, quemadmodum & ipſi vagi ſunt, nul-
la ſtabiles certitudine veritatis, ſemper di-
ſcentes, & numquam ad ſcientiam veritatis
peruenientes. Hæc Sponſa, propter philoſo-
phorum & hæreticorum varia & vana dog-
mata. Mihi verò videtur non ſolum propter
ea, ſed & propter dolos inuiſibiliũ poteſta-
tum, ſicut ſunt ſeductorij ſpiritus ſedentes D
in inſidijs, & parantes ſagittas ſuas in pha- Pſ.10.a
retra, vt ſagittent in obſcuro rectos corde:
propter hos, inquam, & maximè videtur
mihi illa meridie optanda etiam nobis, vt
clara luce reprehendamus aſtutias diaboli,
atque Angelum Satanæ illum, qui ſe trãsfi-
gurat in Angelũ lucis, ab Angelo noſtro fa-
cillimè diſcernamus. Non enim aliter nos 2.Cor.
cuſtodire ſufficimus ab incurſu & dæmonio 11.c
meridiano, niſi in meridiano æquè lumine. Pſ.90.b
Quod quidem dæmonium idcirco meridia-
num dictum exiſtimo, quia ſunt aliqui de
numero malignorum, qui cum merito te-
nebroſæ obſtinatæq. voluntatis ſuæ nox &
nox perpetua ſint, diem tamen ſe ad fallen-
dum ſimulare nouerunt, nec modo diem,
ſed & meridiem: ſicut eorum princeps non
contentus eſſe æqualis Deo, etiam aduerſa-
tur; & extollitur ſupra id quod dicitur, aut
quod colitur Deus. Itaque niſi cordi illius
quem forte aliquod iſtiuſmodi dæmonium
meridianum tentandum acceperit, oriens
ex alto illuxerit verus meridies, qui falſum
conuincat, & prodat, non poterit omnino
caueri, ſed tentabit & ſupplantabit ſine du-
bio ſub ſpecie boni, pro bono ſcilicet malũ
incauto & improuido perſuadens. Et tunc
meridies, id eſt, maior claritas apparet ten-
tans, cũ quaſi boni maioris imaginem præ-
fert. Quoties (verbi cauſa) ſuggeſſit anti- E
cipare vigilias, quò ad ſollemnia fratrum il-
luderet dormitanti? Quoties produci ieiu-
nia, vt diuinis obſequijs eo inutilem redde-
ret, quo imbecillem? Quoties bene pro-
ficientibus in cœnobijs inuidens, obtentu
quaſi maioris puritatis eremum petere per-
ſuaſit, & cognouerunt miſeri tandem quàm
verus ſit ſermo quem fruſtra legerant: Væ Eccl.4.d
ſoli, quoniam ſi ceciderit, non habet ſuble-
uantem? Quoties ad opus manuum plus
quam opus fuerat incitauit, & fractum vi-
ribus ceteris regularibus exercitijs inuali-
dum reddidit? Quam multis exercitationẽ
cor-

corporis (quæ iuxta Apoſtolum, ad modicum valet) non modicam perſuaſit, & pietate fraudauit? Denique ipſi experti eſtis quomodo quidam (ad verecũdiam illorum dico) qui ante inhiberi non poterat (ita in ſpiritu vehementi ad omnia ferebantur) poſt ad tantam ignauiã deuenerunt, vt (ſecũdum illud Apoſtoli) cum ſpiritu cœperint,
Gala. 3. nunc carne conſummentur, quã turpe inire fœdus cum ſuis corporibus, quibus crudele ante indixerant bellum. Videas proh pudor, importunè ſuperflua quæritare, qui prius neceſſaria obſtinatiſſimè recuſabant. Quamquam ſi qui in ſua forte inuicti obſtinatione perdurant, indiſcretius abſtinentes, & ſingularitate notabili conturbantes eos cũ quibus habitare debet vnius moris in domo, haud ſcio ſane an ſe exiſtiment pietatẽ retinere, cum huiuſmodi mihi videantur, & longius abieciſſe. Nam qui ſapientes in oculis ſuis decreuerunt apud ſe nec conſilio
F acquieſcere nec præcepto, videant quid re-
1. Reg. 15. ſpondeant, non mihi, ſed dicenti, quoniam quaſi peccatum hariolandi eſt, repugnare:
Ibidem. & quaſi ſcelus idolatriæ nolle acquieſcere. Præmiſerat autem quia melior eſt obedientia quam victima, & auſcultare magis quam offerre adipem arietum, id eſt abſtinentiam contumacium. Vnde Dominus per pro-
Pſ. 49. c phetam: Numquid manducabo (ait) carnes taurorum, aut ſanguinem hircorũ potabo? ſignificans minimè ſibi accepta fore ieiunia ſuperborum vel immundorum.

Sed ſane vereor ne damnãtes ſuperſtitioſos videamur frena laxare guloſis: & audiãt illi ad periculum ſui quod ad remedium his dicitur. Quamobrem audite vtraque pars, quattuor eſſe tẽtationum genera, & ipſa no-
Prouer. 90. a bis ita prophetico ſermone deſcribi. Scuto, inquit, circundabit te veritas eius: non timebis à timore nocturno, à ſagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu, & dæmonio meridiano. Attendite nihilominus & vos alij quod omnibus ſpero profuturum. Illud omnes in nobis ſentimus & ſenſimus, qui conuerſi ſumus ad Dominum, quod ſancta Scriptura dicit:
Eccl. 2. a Fili accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Itaque primordia noſtræ conuerſionis (iuxta communis quidem experietiæ rationem) primus exagitat timor, quem intrantibus ſtatim horror vitæ ingerit arctioris, & inſueta auſteritas diſciplinæ. At is timor nocturnus dicitur, vel quia nox in Scripturis deſignare ſolet aduerſa? vel quoniam propter quod aduerſa pati aggredimur, id nondum reuelatum eſt. Si enim dies ille luceret, in cuius lumine pariter, & labores & præmia videremus, timor om- G
nino quorumuis laborum nullus eſſet præ deſiderio præmiorum, dum clara luce appareret quoniam non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriã quæ reuelabitur in nobis. Rom. 8. c
Nunc verò quoniam abſcondita ſunt ab oculis noſtris, & nox eſt interim in hac parte, tentamur nimirum à timore nocturno, & pro bonis quæ non videmus, formidamus quæ in præſentiarum ſunt aduerſa tolerare. Vigilandum proinde & orandum primò intrantibus contra hanc primam tentationem, ne ſubito præoccupati à puſillanimitate ſpiritus, & tẽpeſtate, à bono cœpto (quod abſit) reſiliant. Superata autem hac tentatione, armemus nos nihilominus & aduerſus hominum laudes, quæ de laudibili potiſſimũ vita ſumunt materiam. Alioquin patebimus vulneri, à ſagitta volante in die, quæ eſt inanis gloria. Fama ſiquidem volat, & ideo in die, quia ex operibus lucis. Si hæc exſufflatur tãquam inanis aura, reſtat vt ſolidius aliquid afferatur de diuitijs, & honoribus ſæculi, ſi fortè qui non curat laudes, appetat dignitates. Et vide ſi nõ hic ordo tentandi ſeruatus eſt in Domino noſtro, cui poſt ſuggeſtũ ad ſolam vanitatem præcipitium, oſteſa ſunt om- Matth. 4. b
nia regna mũdi atque oblata. Tu ergo exẽplo Domini, & iſta renue: Aliter neceſſe eſt circumueniri te à negotio perambulante in Pſ. 90. a
tenebris, quod eſt hypocriſis. Etenim iſta de ambitione deſcendit, & in tenebris habitatio eius, quippe abſcondit quod eſt & quod non eſt, mentitur. Negotiatur au- H
tem omni tempore, formam retinens pietatis ad ſeſe occultandum, virtutem autem eius vendicans, & emens honores. Poſtrema tentatio eſt dæmonium meridianum: quod ſoleat maximè inſidiari perfectis, qui videlicet tamquam viri virtutum, omnia ſuperauerint, voluptates, fauores, honores. Quid enim iam ſupereſt ei qui tentat, in quo poſſit pugnare palam aduerſus huiuſmodi? Venit proinde occultus, qui manifeſtus non audet: & quem ſatis expertus eſt apertum omne horrere malum, falſo bono ſupplãtare molitur. Qui autem dicere poſſunt cum Apoſtolo: Non enim ignoramus aſtutias eius:

quo

quo plus proficiunt, eo magis ſoliciti ſunt cauere à laqueo iſto. Hinc eſt quod Maria Angelica ſalutatione turbatur, dolum (niſi fallor) ſuſpicans. Et Ioſue non prius amicum Angelum ſuſcipit, quam eſſe amicum nouerit. Denique ſciſcitatur, ſuus ne ſit, an aduerſariorum, tamquam qui expertus ſit dæmonij meridiani verſutias: Apoſtoli quoque aliquando cum laborarent in remigãdo vẽto aduerſante, & iactante nauiculam, videntes Dñm ambulantem ſupra mare, & putantes eſſe phantaſma, ita vt clamarent præ timore, nonne apertam meridiani ſuſpicionem dæmonij prætenderũt? Et recordamini Scripturæ dicentis, quia quarta vigilia noctis venit ad eos ambulãs ſupra mare. Quarto igitur, ideſt ſupremo demum loco hæc tentatio formidetur, & quo ſe in ſummo ſtare quis viderit, eo ſibi vigilantius ab incurſu, & dæmonio meridiano cauendum intelligat. Porro diſcipulis verus ſe manifeſtauit meridies, in eo quod audierunt: Ego ſum: Nolite timere: & falſi ſuſpicio ab eis depulſa eſt. Vtinam, & nobis quoties palliata falſitas molitur irrepere, emittat lucem ſuam, & veritatem ſuam ad prodendã illam oriens ex alto verus meridies, & diuidat lucẽ à tenebris, vt non notemur à Propheta tamquam ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem. Adhuc niſi tædio fuerit longitudo ſermonis, has quattuor tentationes tẽtabo ſuo ordine aſſignare ipſi corpori Chriſti, quod eſt Eccleſia. Et ecce quam breuius poſſum percurro. Videte primitiuam Eccleſiam, ſi non primo peruaſa eſt acriter nimis à timore nocturno. Erat enim nox quando omnis qui interficeret ſanctos, arbitrabatur obſequium ſe pręſtare Deo. Hac autem tentatione deuicta, & ſedata tempeſtate; inclyta facta eſt, & iuxta promiſſionem ad ſe factã, in breui poſita in ſuperbiã ſæculorũ. Et dolens inimicus quod fruſtratus eſſet à timore nocturno conuertit ſe callidè ad ſagittam volantem in die, & vulnerauit in ea quoſdam de Eccleſia. Et ſurrexerunt homines vani, cupidi gloriæ, & voluerunt ſibi facere nomen, & exeuntes de Eccleſia, diu eamdem matrem ſuam afflixerũt in diuerſis, & peruerſis dogmatibus. Sed hæc quoque peſtis depulſa eſt in ſapientia ſanctorum, ſicut, & prima in patientia martyrum. En tempora iſta libera quidem Deo miſerante ab vtraque illa malitia, ſed plane fęda à negotio perambulãte in tenebris.

Ioſue 5. c *Marc. 6. e* I *Matth. 28. b* *Iſai. 5. c*

Væ generationi huic à fermẽto Phariſæorũ quod eſt hypocriſis, ſi tamẽ hypocriſis dici debet, quæ iam latere præ abundantia non valet, & præ impudentia non quærit. Serpit hodie putida tabes per omne corpus Eccleſiæ, & quo latius eo deſperatius, eoq. periculoſius, quo interius. Nã ſi inſurgeret apertus inimicus hæreticus, mitteretur foras, & areſceret, ſi violentus inimicus, abſconderet ſe forſitan ab eo. Nunc verò quem eijciet, aut à quo abſcõdet ſe? Oẽs amici, & omnes inimici: omnes neceſſarij, & omnes aduerſarij: omnes domeſtici, & nulli pacifici: omnes proximi, & omnes quæ ſua ſũt quærũt. Miniſtri Chriſti ſunt & ſeruiũt Antichriſto. Honorati incedunt de bonis Dñi, qui Domino honorem non deferũt. Inde is, quem quotidie vides, meretricius nitor, hiſtrionicus habitus, regius apparatus: inde aurũ in frenis, in ſellis, & calcaribus, & plus calcaria quam altaria fulgent. Inde ſplendidæ menſæ, & cibis, & ſcyphis, inde comeſſationes & ebrietates, inde cithara, & lyra, & tibia, inde redundantia torcularia, & promptuaria plena eructantia ex hoc illud. Inde dolia pigmentaria, inde referta marſupia. Pro huiuſmodi volunt eſſe, & ſunt Eccleſiarum Prępoſiti, Decani, Archidiaconi, Epiſcopi, Archiepiſcopi. Nec. n. hæc merito cedunt, ſed negotio illi quòd perambulat in tenebris. Olim prędictũ eſt, & nunc tempus impletionis aduenit. Ecce in pace amaritudo mea amariſſima. Amara prius in nece martyrum, amarior poſt in conflictu hæreticorũ, amariſſima nunc in moribus domeſticorum. Nõ fugare, non fugere eos poteſt, ita inualuerunt, & multiplicati ſunt ſuper numerum. Inteſtina & inſanabilis eſt plaga Eccleſię, & ideo in pace amaritudo ei⁹ amariſſima. Sed in qua pace? Et pax eſt, & nõ eſt pax. Pax à paganis, & pax ab hęreticis, ſed nõ profectò à filijs. Vox plangentis in tempore iſto. Filios enutriui, & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me. Spreuerunt, & maculauerũt me à turpi vita, à turpi quæſtu, à turpi cõmercio, à negotio denique perãbulante in tenebris. Supereſt vt iam de medio fiat dęmoniũ meridianũ ad ſeducendos ſi qui in Chriſto reſidui ſunt adhuc permanẽtes in ſimplicitate ſua. Siquidem abſorbuit fluuios ſapientium, & torrentes potentium, & habet fiduciam, vt Iordanis influat in os eius, ideſt ſimplices, & humiles qui ſunt in Eccleſia. Ipſe enim eſt Antichriſtus, qui ſe non ſolum

K *Pſ. 143. c* *Iſai. 38. d* L *Pſ. 39. b* *Iſai. 1. a* *Pſ. 90. a* *Iob 40. d*

lum

ſum diem, ſed & meridiem mentietur, & extollétur ſupra id quod dicitur aut quod colitur Deus: quem Dñs Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratioñe aduētus ſui, vtpote verus & ęternus meridies, Spõſus & aduocatus Eccleſiæ, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De humilitate, & patientia Sermo XXXIIII.

Cãt. 1. c SI ignoras te ô pulchra inter mulieres, egredere, & abi poſt greges ſodaliũ tuorũ, & paſce hædos tuos iuxta tabernacula paſtorũ. Olim ſanctus Moyſes quoniã multũ præſumebat de gra-
M tia & familiaritate quã inuenerat apud Deũ
Ex. 33. c aſpirabat ad quandam viſionem magnam, ita vt diceret Deo: Si inueni gratiam in oculis tuis, oſtende mihi teipſum. Accepit autē pro ea viſionem lõge inferiorem, ex qua tamen ad ipſam quam volebat, poſſet aliquã-
Matth. do perueniret. Filij quoque Zebedæi in ſim-
20. c plicitate cordis ſui ambulantes, magnũ aliquid & ipſi auſi ſunt, ſed ad gradum nihilominus ſunt reducti per quem fuerat aſcēdēdum. Ita & modo Sponſa quoniam rē grãdem poſtulare videtur, reprimitur ſanè auſteriori reſponſione, ſed plane vtili, & fideli: Oportet namque humiliter ſentire de ſe, nitentem ad altiora, ne dum ſupra ſe attollitur, cadat à ſe, niſi in ſe firmiter per veram humilitatem fuerit ſolidatus. Et quia niſi humilitatis merito maxima minimè obtinētur, propterea qui prouehendus eſt, correptione humiliatur, humilitate meretur.

Tu ergo cum te humiliari videris, habeto id ſignum in bonum, omninò argumentum gratiæ propinquantis. Nam ſicut ante ruinam exaltatur cor, ita ante exaltationem
Iac. 4. b humiliatur. Sane vtrumque legis Deũ ſcilicet & ſuperbis reſiſtere, & humilibus dare gratiam. Nonne denique ſeruum ſuum Iob, cum poſt inſignem triumphum, tantam & tam probatam ipſius patiētiam larga remunerandam benedictione cenſeret, prius in multis & diſtrictis percunctationibus humiliare curauit, & ſic parare viam benedictioni? Aſperum eſt cum per ſeipſum humiliat nos Deus, ſi tũc libenter accipimus, niſi quando & per aliũ hoc facit, ſapiamus ſimiliter. Quamobrem accipite huius rei mirabile documentum de ſancto Da-
A uid. Aliquando maledictum eſt illi & à ſeruo. At ille nec cumulatam iniuriam ſenſit, 1. Reg.
quia præſenſit gratiam. Quid mihi, ait, & 16. b
vobis filij Saruiæ? O verè hominem ſecundum cor Dei, qui ſe vlciſcenti potius quam exprobranti ſuccenſendum putauit! Vnde & ſecura conſcientia loquebatur: Si reddidi Pſal. 7. A
retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. Vetuit ergo prohiberi maledicum cõuitiãtem, quæſtum æſtimans maledicta. Et addidit: Dominus miſit illum ad maledicendum Dauid. Prorſus ſecundum cor Dei, qui de corde Dei ferebat ſententiam. Sæuiebat lingua maledica, & ille intendebat quid in occulto ageret Deus. Vox maledicentis in auribus, & animus inclinabat ſe ad benedictionem. Numquid in ore blaſphemi Deus? Abſit. Sed eo vſus eſt ad humiliandum Dauid. Nec latuit Prophetam, quippe cui incerta & occulta ſapiētiæ ſuæ manifeſtauerat Deus: & ideo dicit: Bonum mihi quod humiliaſti me, vt diſcam Pſ. 118.
iuſtificationes tuas. Vides quia humilitas iu n
ſtificat nos? Humilitas dixi, & non humiliatio. Quanti humiliantur, & humiles non ſunt? Alij cum rancore humiliantur, alij patienter, & alij libenter. Primi rei ſunt, ſequentes innoxij, vltimi iuſti. Quamquam & innocentia portio iuſtitię eſt, ſed cõſummatio eius apud humilem. Qui autē dicere poteſt: Bonum mihi quia humiliaſti me: is B
verè humilis eſt. Non poteſt hoc dicere qui inuitus tolerat, minus ꝗ murmurat. Neutri horum promittimus gratiam, quod humiliatur, etſi ſanè longe hi duo à ſe differãt: & alter quidem in patientia ſua poſſideat animam ſuam, alter in ſuo murmure pereat. Sed enim etſi vnus iram, neuter tñ gratiam promeretur, quoniam non humiliatis, ſed Iac. 4. b
humilibus Deus dat gratiam. Eſt autem humilis qui humiliationem cõuertit in humilitatem, & ipſe eſt qui dicit Deo: Bonum Pſ. 118.
mihi quod humiliaſti me. Nemini prorſus n
quod patienter fert bonũ eſt, ſed planè moleſtum. Scimus autem, quod hilarem dato- 2. Cor. 9.
rem diligit Deus. Vnde, & cum ieiunamus Matt. 6.
iubemur caput noſtrum vngere oleo, & fa- e
ciem lauare, vt noſtrum ſcilicet opus bonũ ſpirituali quodã gaudio condiatur, & holocauſtum noſtrum pingue fiat. Etenim ſola gratiam quã præfert meretur læta; & abſoluta humilitas. Quæ enim coacta fuerit vel Iac. 1. a
extorta, qualis vtique eſt in viro patiēte illo qui poſſidet animam ſuam: hæc inquam humilitas etſi vitã obtinet propter patiētiam,

propter

propter triſtitiam tamen gratiã nõ habebit: Non enim congruit ei qui eiuſmodi eſt, illud Scripturæ: Glorietur humilis in exaltatione ſua: quoniam non ſponte humiliatur, neque libenter. Vis autem videre humilem rectè gloriantem, & verè dignum gloria? Libenter, inquit, gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti. Non dicit patienter ſe ferre infirmitates ſuas, ſed & gloriari, & libenter gloriari in illis, probans etiam ſibi bonum eſſe, quod humiliatur: nec ſufficere omninò vt poſſideat animam ſuam tamquam patienter humiliatus, niſi & gratiam accipiat tamquam ſponte humiliatus. Generalem verò hinc audi regulam. Omnis qui ſe humiliat, ait, exaltabitur. Significat profectò nõ omnem exaltandam eſſe humilitatem, ſed eam tantum quæ de voluntate venit, non ex triſtitia, nec ex neceſſitate. Nec enim per contrarium, omnis qui exaltatur, humiliandus erit: ſed tãtum qui ſe exaltat, humiliabitur, nimirum ob voluntariam vanitatem. Ita ergo non qui humiliabitur, ſed qui ſpõte ſe humiliat, exaltabitur: vtique ob meritum voluntatis. Eſto enim quod humilitatis materia per aliũ miniſtratur, verbi gratia, probra, damna, ſupplicia: non tamen idcirco rectè ab alio quam à ſemetipſo humiliatus ille dicetur, qui illa omnia tacita & læta conſcientia, cauſſa Dei ſubeunda decreuerit. Sed quo progredimur? Patienter (vt ſentio) ſuſtinetis exceſſum in verbo de humilitate & patientia, ſed reuertamur ad locum de quo digreſſi ſumus. Id nãque incidit nobis ex occaſione reſponſi, quo grandia præſumentem ſponſam reprimendam cenſuit ſponſus, & non ad inſipientiam illi, ſed vt ſane ex eo probabilioris & maioris humilitatis daretur occcaſio, per quã dignior potiorum atque eorum ipſorum quę petebat, capacior efficeretur. Verumtamen quia adhuc in ianuis ſumus præſentis capituli, diſcuſſionis eius initium principio ſi placeat ſermonis alterius ordiamur, præſertim ne verba ſponſi vel recenſeantur cum tædio, vel audiantur. Quod ipſe auertat à ſeruis ſuis Ieſus Chriſtus, Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

2. Cor. 12. c — Luc. 14. b & c — C

De increpatione dura, quam facit ſponſus ad ſponſam, & de duplici ignorantia nimium pauenda, & fugienda.

Sermo XXXV.

D

SI te, inquit, ignoras, egredere. Dura, & aſpera increpatio, quod dicit egredere. Hoc quippe verbum ſerui audire ſolent à valde iraſcentibus & indignantibus Dominis: vel ancillæ à dominabus ſuis, cum grauiter illas offenderint: Exi hinc exi à me, egredere à conſpectu meo, & à domo iſta. Hoc ergo verbo aſpero & amaro ſatis nimiumq. increpatorio vtitur modo Sponſus contra dilectam, ſub conditione tamen, ſi ſeipſam ignorauerit. Nil quippe validius efficaciusve ad terrendum potuit in eam intendere, quam vt egredi minaretur. Quod & tu aduertere potes, ſi bene attendas vnde, quo, egredi iubeatur. Vnde enim quò putas, niſi de ſpiritu ad carnem, de bonis animi ad ſæcularia deſideria, de interna requie mentis ad mundi ſtrepitum, & inquietudinem curarum exteriorum? In quibus omnibus non eſt niſi labor & dolor, atque afflictio ſpiritus. Quæ enim anima ſemel à Domino didicit, & accepit intrare à ſeipſam, & in intimis ſuis Dei præſentiam ſuſpirare, & quærere faciem eius ſemper (ſpiritus eſt enim Deus, & qui quærunt eum, oportet eos in ſpiritu ambulare, & non in carne vt ſecundum carnem viuant) talis inquam anima neſcio an vel ipſam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnaliusve ducat, quam poſt ſpiritualis ſtudij huius guſtatam ſemel ſuauitatẽ exire denuo ad illecebras vel potius ad moleſtias carnis, ſenſuumque inexplebilem repetere curioſitatem, dicẽte Eccleſiaſte. Oculus non impletur viſu, nec auris auditu. Audi enim hominem expertum quæ loquimur. Bonus es, inquit, Domine ſperantibus in te, animæ quærenti te: Ab hoc bono ſi quis auertere ſãctam illam animã conaretur, puto haud ſecus accepiſſet, quam ſi ſe de paradiſo, & ab ipſo introitu gloriæ conſpiceret deturbari. Audi adhuc & alium ſimilem huic. Tibi dixit cor meũ, exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Vnde & dicebat: Mihi autem adhærere Deo bonum eſt. Et item loquens ad animam ſuam, dicit: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus

Cãt. 1. A — E — Eccl. 1. — Pſ. 118 — Pſ. 25. — Pſ. 72. — Pſ. 114

minus benefecit tibi.

Dico ergo vobis, nihil eſt quod intãtum formidet quiſquis hoc beneficium ſemel accepit, quam ne gratia derelictus neceſſe habeat denuo egredi ad carnis conſolationes, imo deſolationes, rurſumq. carnalium ſenſuum ſuſtinere tumultus. Terribilis proinde, & nimis formidoloſa comminatio: Egredere, & paſce hœdos tuos. Quod eſt, indignam te nouerit illa tua familiari, & ſuaui rerum contemplatione cæleſtium, intelligibilium, diuinarum. Quamobrem egredere de ſanctuario meo corde tuo, vbi ſecretos ſacroſq. veritatis ac ſapientiæ ſenſus dulciter haurire ſolebas, & magis tãquam vna de ſæcularibus, paſcẽdis, & oblectandis tuæ
F carnis ſenſibus intricare. Hœdos quippe (qui peccatum ſignificant, & in iudicio collocandi ſunt à ſiniſtris) dicit vagos, & petulantes corporis ſenſus, per quos peccatum tãquam mors per feneſtras intrauit ad animam. Cui & bene congruit quod ſequitur in ſcriptura, iuxta tabernacula paſtorum. Non enim ſupra ſicut agni, ſed iuxta tabernacula paſtorum hœdi paſcuntur. Paſtores ſiquidem qui veri paſtores ſunt, licet tabernacula habeant de terra, & in terra, corpora videlicet ſua his diebus quibus nunc militant, non tamen de terra, ſed de cęleſtibus paſcuis greges Dominicos paſcere conſueuerũt: neque enim ſuã eis, ſed Domini prædicant voluntatem. At hœdi (qui ſunt corporis ſenſus) cæleſtia non requirunt, ſed iuxta tabernacula paſtorum omnibus videlicet bonis ſenſibilibus huius mundi (quę eſt regio corporum) ſumunt, vnde ſua deſideria non tam ſatient quàm irritent. Turpis mutatio ſtudiorũ, vt cui ante ſtudij fuerat peregrinãtem & exulem animam ſuam ſacris meditationibus tamquã cæleſtibus paſcere bonis, Dei beneplacitum, & myſteria voluntatis eius inquirere, penetrare deuotione cælos, & mente ſupernas circuire mãſiones, ſalutare Patres atque Apoſtolos, & choros Prophetarum, Martyrumq. admirari triumphos, ac ſtupere pulcherrimos ordines Angelotum: nunc omnibus his omiſſis, turpi ſe mancipet corporis ſeruituti ad obediendum carni, ad ſatisfaciendum ventri & gulæ, ad medicandum in vniuerſa terra, vnde ex ea, quæ præterit mundi huius figura, ſuam ſemper famelicam curioſitatẽ aliqua-
G tenus conſoletur. Exitus aquarum deducãt oculi mei ſuper huiuſmodi animam, quæ cũ nutriretur in croceis, demum amplexatur ſtercora: Paſcit enim, iuxta beati viri ſententiam, ſterilem, quæ non habebat filios, & viduæ non benefacit. Et vide quia non ſimpliciter egredere: ſed, Egredere, inquit, & abi poſt greges ſodalium tuorum, & paſce hœdos tuos. In quo (vt mihi videtur) magnæ cuiuſdam rei nos admonet. Quid iſtud? Heu quod egregia creatura iam olim facta de grege, & nũc in peius miſerabiliter proruens, non ſaltẽ inter greges remanere permittitur: ſed poſt abire iubetur. Quomodo, inquis? Quomodo legis: Homo cum in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Ecce quomodo de grege facta eſt egregia creatura. Puto dicerent iumenta, ſi loqui fas eſſet: Ecce Adam factus eſt quaſi vnus ex nobis. Cum in honore eſſet, inquit: In quo honore quæris? Habitabat in paradiſo, & in loco voluptatis conuerſatio eius. Nihil moleſtię, nihil indigentiæ ſentiebat, & odoriferis ſtipatus malis, fulcitus floribus, gloria & honore coronatus, & conſtitutus ſuper opera manuũ plaſmatoris. Magis autem ob inſigne diuinæ ſimilitudinis præcellebat, & erat illi ſors & ſocietas cum plebe Angelorum, & cum omni militia cæleſtis exercitus. Sed mutauit iſtam gloriam Dei in ſimilitudinem vituli comedentis fenum. Inde eſt, quod panis Angelorum factus eſt fenum poſitum in præſepio, appoſitum nobis tamquam iumentis. Verbum H quippe caro factum eſt, & iuxta Prophetã, Omnis caro fenum. At fenum iſtud minimè deſiccatum eſt, nec ex eo cecidit flos: quia requieuit ſuper ipſum ſpiritus Domini. Propter hoc namque aliquando finis venit vniuerſæ carnis, quia ſpiritus receſſerat vitæ. Denique ait: Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, quia caro eſt. Carnis nomine hoc loco vitium deſignari intellige, non naturam. Nec enim ſpiritum natura expungit, ſed vitiũ. Propter vitium ergo omnis caro fenum, & omnis gloria eius tãquam flos feni. Exſiccatum eſt, inquit, fenum, & cecidit flos: ſed non ille flos, qui de virga, & radice Ieſſe aſcẽdit, eo quod requieuit ſuper eum ſpiritus Domini. Nec illud fenum quod Verbum factum eſt, pro eo quod ſequitur in Propheta Verbũ autẽ Domini manet in æternũ. Si. n. fenum Verbũ, & Verbũ in ęternum manet, fenum quoque neceſſe eſt maneat in æternũ. Alioquin quo-

Margin notes: ...Paril. 16. c — Cãt. 1. c — Cant. 1. — Pſ. 48. b — Iſai. 40 b — Gen. 6. a — Iſai. 40. b — Ibidem.

quomodo vitam præbet æternam, ſi ipſum
Ioã.6.a minimè manet in æternum? Ait enim: Si
quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Et quem panem dicat, aperit cum
Ibidem. ſubiungit: Et panis quem ego dabo, caro
mea eſt pro mundi vita. Quomodo ergo æternum non eſt, quo æternaliter viuitur? Sed recole nunc mecum vocem filij ad pa-
Pſ.15.c trem loquentis in Pſalmo: Non dabis, inquit, ſanctum tuum videre corruptionem. Haud dubium quin de corpore dicat, quod
I in ſepulchro iacebat exanime. Hoc enim ſanctum & Angelus qui nunciauit virgini loquutus eſt, dicẽs: Et quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei. Quo ergo pacto ſanctum fenum poterat videre corruptionem, quod de incorrupti vteri perpetuo virore vernantibus paſcuis ortum, etiam auidos Angelorum in ſe figere poſſit obtutus, inſatiabiliter oblectandos? Perdat ſanè fenum viriditatem, ſi Maria virginitatem amiſerit. Ergo cibus hominis mutauit ſe in pabulum pecoris, homine mutato in pecus. Heu triſtis, & lacrymoſa mutatio, vt homo paradiſi accola, terræ Dominus, cæli ciuis, domeſticus Domini Sabaoth, frater beatorum ſpirituũ, & cæleſtium cohæres virtutũ, repentina ſe conuerſione inuenerit, & propter infirmitatẽ iacẽtem in ſtabulo, & propter pecorinam ſimilitudinem indigẽtem fenο, & propter indomitam feritatem alli-
Pſ.31.b gatum præſepio, ſicut ſcriptum eſt: In chamo, & freno maxillas eorum cõſtringe, qui non approximant ad te. Agnoſce tamen, ò
Iſai.1.a bos poſſeſſorem tuum, & ò tu aſine præſepe Domini tui: vt Prophetæ Dei fideles inueniantur, qui iſta ſunt Dei mirabilia præloquuti. Cognoſce pecus, quem non cognouiſti homo. Adora in ſtabulo, quem fugiebas in paradiſo. Honora præſepiũ, cuius cõtempſiſti imperium. Comede fenum, quem panem, & panem Angelicum faſtidiſti. Sed quænam cauſſa (inquis) tantæ deiectionis? Profecto quod homo, cum in honore eſſet, non intellexit. Quid non intellexit? Non dicit: Nos dicamus. Poſitus in honore non intellexit, quod limus eſſet, honoris faſti-
K gio delectatus: & continuo in ſe expertus eſt, quod tanto poſt tempore homo de filijs captiuitatis, & prudenter aduertit, & veraciter protulit dicens: Qui ſe putat aliquid
Gal.6.a eſſe, cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Væ miſero quod nõ fuit qui iam tunc diceret ei: Quid ſuperbis terra, & cinis? Hinc egregia creatura gregi admixta eſt, hinc beſtiali ſimilitudine Dei ſimilitudo mutata eſt, hinc ſocietas cũ iumentis pro conſortio Angelorum inita eſt. Vides quã ſit fugienda nobis hæc ignorantia, de qua tot millia malorum vniuerſo noſtro generi prouenerunt: Ait enim, propterea hominẽ iumentis inſipien- *Pſ.48.d*
tibus comparatum, quia non intellexit. Cauenda proinde omnimodis ignorantia: ne forte, ſi adhuc ſine intellectu, & poſt vexationẽ inuenti fuerimus, multo plura, & grauiora prioribus mala inueniant nos, dicaturq. de nobis: Curauimus Babylonem, *Ier.51.A*
& non eſt ſanata: Merito quidem, quod nec vexatio dederit intellectum auditui. Et vide, ne forte etiam hic ſpõſus cum dilectam ab ignorantia tanto increpationis tonitruo deterreret: propterea minimè dixerit: Egredere cum gregibus, aut egredere ad greges: ſed egredere (ait) poſt greges ſodaliũ tuorum. Vt quid hoc? Sane vt ſecundam proinde ignorantiam priore magis pauendam pudendamq. oſtenderet, quod illa hominem beſtijs parem feciſſet, iſta & poſteriorem. Nam homines quidem merito ignorantiæ ignorati, id eſt reprobati, & ad tremẽdum illud iudicium ſtare, & igni perpetuo tradi habent, nõ autem & pecudes. Nec dubium fore deterius his qui ſic erunt, quã his qui omnino nõ erunt. Melius ei fuerat, L
inquit, ſi natus non fuiſſet homo ille. Non *Mar.14 e*
vtique ſi natus nõ fuiſſet omninò, ſed ſi natus nõ fuiſſet homo, ſed, verbi gratia, aut pecus, aut alia quæpiam creatura: quæ quoniã iudicium non haberet, ad iudicium non veniret, ac per hoc nec ad ſupplicium. Sciat ergo anima rationalis, quæ ſe ob priorẽ ignorantiam erubeſcit pecudes habere ſodales in perfruendis vtique bonis terræ, non etiã ſimiliter ſocias habituram in perferẽdis tormentis gehennæ, & tum demum etiã ab ipſis gregibus ſuorum ſodalium iumentorum cũ dedecore exturbãdam, nec iam vel cum ipſis ituram: ſed plane poſt, quando illis nihil mali ſentientibus, ipſa malis omnibus exponetur. A quibus non liberabitur in æternum, ſi quidem ſecundo ignorare adiecerit. Egreditur itaque homo, & ſolitarius abit poſt greges ſodalium ſuorum, cum ſolus in inferno inferiori retruditur. An non tibi poſteriorem videtur tenere locum, qui ligatis manibus, & pedibus proijcitur in te- *Luc.11 d*
nebras exteriores. Et erunt profectò nouiſſima hominis illius peiora prioribus,
quan-

quando qui prius beſtijs æquabatur, nunc & poſtponitur. Puto quòd & in præſenti vita, ſi bene aduertas, poſteriorem ire pecoribus hominem iudicabis. An non ſiquidem tibi videtur ipſis beſtijs quodammodo beſtialior eſſe homo ratione vigens, & ratione non viuens? Nam pecus quidem ſi ſe ratione non regat, excuſationem habet à natura, à qua hoc ei penitus munus negatum eſt: non habet homo, cui ab ipſa ſpeciali prærogatiua donatum eſt. Merito
M proinde eo ipſo cenſetur homo egredi, & poſt ire gregalibus animantibus, quod ſolum hoc animal conuerſatione degeneri iura naturæ transgrediens, rationis compos, rationis expertia moribus, & affectibus imitatur. Conuincitur ergo ire poſt greges homo, & nunc quidem deprauatione naturæ, poſtmodum autem, & extremitate pœnæ. Ecce ſic maledicetur homo, qui ignorantiam Dei habere inuentus fuerit. Dei dicam, an ſui? Vtrumque ſine dubio: vtraque ignorantia damnabilis eſt, vtralibet ſufficit ad perditionem. Vis ſcire quia ita eſt? Sed de Dei minime dubitas, ſi tamen conſtat tibi non aliam vitam eſſe æternam, quam vt patrem cognoſcas Deum verum, & quem miſit Ieſum Chriſtum. Audi ergo Sponſum liquidò, & apertè in anima etiam animæ ignorantiam condemnantem. Quid enim dicit? Non vtique ſi Deum, ſed ſi ignoras te, inquit, &c.

1.Cor. 14.g Patet ergo, quia ignorans ignorabitur, ſiue ſe, ſiue Deum ignorare contingat. De qua vtraque ignorantia erit nobis (ſi tamen Deus manum apponat) vtilis admodum diſputatio. Non modo tamen, ne fatigati, & non præmiſſa ex more oratione, aut ego minus diligenter rem neceſſariam proſequar, aut vos minus attente, quæ non niſi magno ſuſcipienda ſunt deſiderio, audiatis. Etenim ſi corporis cibus, cum abſque appetitu & ſatiatus illum ſumis, non modo non prodeſt, ſed & nocet plurimum, multo magis panis animæ cum faſtidio ſumptus, non ſcientiæ nutrimentum, ſed magis tormentum conſcientiæ
A importabit. Quod à nobis auertat Sponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Quod ſcientia litterarum ſit bona ad inſtruendum, ſed ſcientia propriæ infirmitatis ſit vtilior ad ſalutem. *Sermo XXXVI.*

EN ego meæ promiſſioni, en ego deſiderijs veſtris, en ego ẽt Deo pro debito famulatu triplici, vt videtis, ratione vrgeor ad loquendũ, pacti veritate, caritate fraterna, timore Dñi. Si tacuero, os meum condemnabit me. Quid ſi loquar? Profectò vereor idem iudicium, ne loquentem videlicet, & non facientẽ identidem os meum condemnet me. Iuuate me *Rom. 15 f*
orationibus veſtris, vt ſemper poſſim & loqui quæ oportet, & opere implere, quæ loquor. Non ignoratis hodiernum vobis propoſitum eſſe ſermonem de ignorantia, vel potius de ignorantijs, quoniam duæ, ſi meminiſtis, propoſitæ ſunt, noſtri vna, & altera Dei. Quas & monuim⁹ ambas eſſe cauẽdas, quod ambæ damnabiles ſint. Supereſt vt clarius hoc ipſum faciam, ediſſeram plenius. Sed prius quærendum exiſtimo, ſitne ignorantia omnis damnabilis. Et mihi quidem videtur non eſſe, (neque .n. omnis ignorãtia damnat) ſed multa, & innumera eſſe, quæ B
neſcire liceat abſque diminutione ſalutis: verbi gratia, ſi ignoras fabrilem artem, ſeu carpentariam, aut cæmẽtariã, & quæcumq. iſtiuſmodi ſunt artes, quę ad vſus vitæ huius pręſentis ab hominibus exercentur, nũquid impedit ad ſalutem? Etiam abſque omnibus illis artibus, quæ liberales dicuntur, quamuis honeſtioribus vtilioribusq. ſtudijs, & diſcantur, & exerceãtur, & quam plurimi hominum ſalui facti ſunt placentes moribus, atque operibus: Quantos enumerat Apoſtolus in Epiſtola ad Hebræos factos dilectos *Hebr. 11*
non in ſcientia litterarum, ſed in conſciẽtia pura, & fide non ficta? Omnes placuerunt Deo in vita ſua, vitæ meritis, non ſcientiæ. Petrus & Andreas, & filij Zebedæi, ceteriq. condiſcipuli omnes non de ſchola Rhetorũ, aut Philoſophorum aſſumpti ſunt, & nihilominus tamen Saluator per ipſos operatus eſt ſalutem in medio terræ. Non in ſapientia, quæ in ipſis eſſet plus quam in cunctis viuentibus, quemadmodum ſanctus aliquis de ſemetipſo confeſſus eſt, ſed in fide, & lenitate ipſorum ſaluos fecit illos, etiã & ſanctos, etiam & magiſtros. Denique notas mundo fecerunt vias vitæ, & non in ſublimitate ſermonis, aut in doctis humanæ ſa-

pientiæ verbis, ſed ſicut placuit Deo per ſtultitiam prædicationis eorum ſaluos facere credentes, quia mundus eum in ſua ſapientia non cognouit. Videar forſan nimius in ſuggillatione ſcientiæ, & quaſi reprehēdere doctos, ac prohibere ſtudia litterarum. Ab- C ſit. Non ignoro, quantum Eccleſiæ profuerint, & proſint litterati ſui, ſiue ad refellendos eos, qui ex aduerſo ſunt, ſiue ad ſimpli- *Oſee 4.b* ces inſtruēdos: Denique legi. Quia tu repuliſti ſcientiam, repellam & ego te, vt non *Dan.12 b* fungaris mihi ſacerdotio. Legi. Qui docti fuerint, fulgebūt quaſi ſplendor firmamenti, & qui ad iuſtitiam erudiūt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Sed & ſcio *1.Cor.8.* vbi legerim: Scientia inflat, & rurſum: Qui *Eccl.1.d* apponit ſcientiam, apponit & dolorem. Vides, quia differentia eſt ſcientiarum, quando alia inflans, alia contriſtans eſt? Tibi vero velim ſcire, quænam harū videatur vtilior, ſeu magis neceſſaria ad ſalutem, illane quæ tumet, an quæ dolet? Sed non dubito, quin dolentē tumenti præferas: quia ſanitatem, quam tumor ſimulat, dolor poſtulat. Qui autem poſtulat, propinquat ſaluti: quoniā *Luc.11.b* qui petit, accipit. Denique, qui ſanat contritos corde, execratur inflatos, dicente ſapien- *Pſ.146.* tia, quia Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus au- *Iac.4.b* tem dat gratiam. Et Apoſtolus aiebat: Dico *Ro.12.b* autem per gratiam, quæ data eſt mihi, omnibus qui ſunt inter vos, non plus ſapere quàm oportet, ſed ſapere ad ſobrietatem. Non prohibet ſapere, ſed plus ſapere quam oportet. Quid eſt autem ſapere ad ſobrietatē? Vigilantiſſimè obſeruare, quid ſcire magis priusve oporteat. Tempus enim breue eſt. Eſt autem, quod in ſe eſt oīs ſcientia bona, quę tamen veritate ſubnixa ſit: ſed tu, qui cum timore, & tremore tuam ipſius operari ſalutem pro temporis breuitate feſtinas, ea ſcire prius ampliusq. curato, quæ ſenſeris viciniora ſaluti. Nonne medici corporum medicinæ portionem diffiniunt eligere in ſumendis cibis, quid prius, quid poſterius, & quemadmodū quidq. ſumi oporteat? Nā etſi bonos conſtat eſſe cibos, quos Deus creauit, tu tñ ipſos tibi, ſi in ſumendo D modū, & ordinem non obſerues, reddis plane non bonos. Ergo, quod dico de cibis, hoc ſentite & de ſcientijs. Sed melius mitto vos ad magiſtrum. Non eſt enim noſtra iſta ſententia, ſed illius, imo & noſtra, quoniam veritatis. *1.Cor.8.* Qui ſe, inquit, putat aliquid ſcire, nōdum ſcit, quomodo oporteat eum ſcire. Vides quoniam nō probat multa ſcientem, ſi ſciendi modū neſcierit: Vides, inquam, quomodo fructum, & vtilitatem ſcientiæ in modo ſciendi conſtituit? Quid ergo dicit modū ſciendi? Quid, niſi vt ſcias, quo ordine, quo ſtudio, quo fine quæque noſſe oporteat. Quo ordine? vt id prius, quod maturius ad ſalutem. Quo ſtudio? vt id ardentius, quod vehementius ad amorem. Quo fine? vt non ad inanem gloriā, aut curioſitatem, aut aliquid ſimile, ſed tantum ad ædificationem tuam, vel proximi. Sunt namque, qui ſcire volunt eo fine tantum, vt ſciant, & turpis curioſitas eſt. Et ſunt, qui ſcire volunt, vt ſciantur ipſi, & turpis vanitas eſt. Qui profecto *Perſius* non euadent ſubſannantem Satyricum, & *Satyr.1.* ei, qui eiuſmodi eſt, decantantem: Scire tuū nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter. Et ſunt item, qui ſcire volunt, vt ſcientiā ſuam vendant, verbi cauſſa, pro pecunia, pro honoribus, & turpis quæſtus eſt. Sed ſunt quoque, qui ſcire volunt, vt ædificent, & caritas eſt. Et item, qui ſcire volunt, vt ædificentur, & prudentia eſt. Horum omnium ſoli vltimi E duo non inueniuntur in abuſione ſcientiæ, quippe qui ad hoc volunt intelligere, vt benefaciant. Denique intellectus bonus om- *Pſ.110. b* nibus facientibus eum.

Reliqui omnes audiant. Scienti bonum, *Iac.4.* & non facienti, peccatum eſt ei. Ac ſi per ſimilitudinem dicat: Sumenti cibum, & non digerenti, perniciosum eſt ei. Cibus ſiquidē indigeſtus, & qui bonam non habet decoctionem, malos generat humores, & corrūpit corpus, & non nutrit. Ita & multa ſcientia ingeſta ſtomacho animæ, quæ eſt memoria, ſi decocta igne caritatis non fuerit, & ſic per quoſdam artus animæ, mores ſcilicet atque actus transfuſa atque digeſta, quatenus ipſa de bonis, quæ nouerit vita atteſtante, & moribus bona efficiatur: nonne illa ſcientia reputabitur in peccatum, tamquam cibus conuerſus in prauos noxioſq. humores? An non malus humor peccatum? an non mali humores praui mores? An non inflationes, & tortiones in conſcientia ſuſtinebit, qui huiuſmodi eſt, ſciens videlicet bonum, & non faciens? An non reſponſum mortis, & damnationis toties in ſemetipſo habebit, quoties in mentem venerit ſermo, quem dixit Deus: quia ſer- *Luc.12 f* uus ſciens voluntatem Domini ſui, & nō faciens digna, plagis vapulabit multis? Et vide ne fortè in perſona talis animæ Propheta

plange-

Thre.4.c plangeret dices: Ventrem meū doleo, ventrem meum doleo. Niſi, quod ipſa ingeminatio geminum videtur innuere ſenſum, vt preter hunc, quem diximus, etiam alium requiramus. Puto enim, quod in ſua perſona
F potuit hoc dixiſſe propheta, quod videlicet ſcientia plenus, & æſtuans caritate, & omnino effūdere cupiens nō inueniret, qui curaret audire, & ſic quaſi oneri ſua ſibi ſcientia erat, quam communicare non poterat. Plangit itaque pius Eccleſiæ Doctor tam illos, qui ſcire contemnunt, quomodo ſit viuendum, quam illos, qui ſcientes malè nihilominus viuunt. Et hoc pro eo, quod eumdem ſermonem propheta repetit. Aduertis ne iam, quam verum ſenſit Apoſtolus, quia ſcientia inflat? Volo proinde animam primò omnium ſcire ſeipſam, quod id poſtulet ratio & vtilitatis & ordinis. Et ordinis quidem: quoniam quod nos ſumus, primum eſt nobis: vtilitatis vero, quia talis ſcientia non inflat, ſed humiliat, & eſt quædam preparatio ad ædificandum. Niſi enim ſuper humilitatis ſtabile fundamentum ſpirituale ædificium ſtare minimè poteſt: Porro ad ſe humiliandum nihil anima inuenire viuacius ſeu accomodatius poteſt, quam ſi ſe in veritate inuenerit, tantum nō diſſimulet, non ſit in ſpiritu eius dolus, ſtatuat ſe ante faciem ſuā, nec ſe à ſe auertere abducatur. Nonne ſe ita intuens clara luce veritatis inueniet ſe in regione diſſimilitudinis, & ſuſpirens miſera quam iam latere non poterit, quod verè miſera ſit, nonne cum propheta clamabit ad Dominum: In veritate tua humiliaſti me? Nam quomodo non vere humiliabitur in hac vera cogitatione ſui, cum ſe perceperit oneratam peccatis, mole huius mortalis corporis aggrauatā, ter
G renis intricatam curis, carnalium deſideriorum fęce infectam, cæcam, curuam, infirmam, implicitam multis erroribus, expoſitam mille periculis, mille timoribus trepidam, mille difficultatibus anxiam, mille ſuſpicionibus obnoxiam, mille neceſſitatibus ærumnoſam, procliuem ad vitia, inualidam ad virtutes? Vnde huic iam extollentia oculorum, vnde leuare caput? Nonne magis
Pſ.31.a conuertetur in ærumna ſua, dum configitur ſpina? Conuertetur inquam ad lacrymas, cōuertetur ad planctus, & gemitus, cōuertetur ad Dominum, & in humilitate cla
Pſ.40.a mabit. Sana animam meam quia peccaui tibi. Porro conuerſa ad Dominum recipiet cō ſolationem, quia pater eſt miſericordiarum, & Deus totius conſolationis. Ego quamdiu in me reſpicio, in amaritudine moratur oculus meus. Si autem ſuſpexero, & leuauero oculos ad diuinæ miſerationis auxiliū, temperabit mox amaram viſionem mei, viſio læta Dei, cui & dico: Ad me ipſum anima mea Pſ.41.b
cōturbata eſt, propterea memor ero tui. Nec mediocris Dei viſio, pium, & deprecabilem experiri, ſicut reuera benignus, & miſericors eſt, & præſtabilis ſuper malitia, quippe cuius natura bonitas, & cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere. Tali itaque experimento, & tali ordine ſalubriter innoteſcit Deus, cū prius ſe homo nouerit in neceſſitate poſitum, & clamabit ad Dominū, & exaudiet eū, & dicet: Eruam te, & honorificabis me. Pſ.49.c
Atque hoc modo erit gradus ad notitiam Dei, cognitio tui, & ex imagine ſua, quæ in te renouatur, ipſe videbitur, dum tu quidem reuelata facie gloriam Domini cum fiducia H
ſpeculando, in eandem imaginem trāsformaris de claritate in claritatem tamquam Domini ſpiritu. Sed iam demum aduerte, quomodo vtraq; cognitio ſit tibi neceſſaria ad ſalutem, ita vt neutra carere valeas cum ſalute. Nam ſi ignoras te, non habebis timorem Dei in te, non humilitatem. An vero ſine timore Dei, & ſine humilitate de ſalute præſumas, tu videris. Bene feciſtis grunniendo ſignificare, quod minime ita ſapiatis, imò quod non ita deſipiatis, ne in eo, quod planum eſt, immoremur. Sed attendite cetera. An potius pauſandum eſt nobis propter ſomnolentos? Putabam me vno ſermone implere, quod promiſi de duplici ignorātia & feciſsē, niſi faſtidioſis longior videretur. Quoſdam ſiquidem oſcitantes, quoſdam & dormitantes intueor. Nec mirum. Præcedentis noctis vigiliæ (longiſſimæ quippe fuerūt) excuſant eos. Verum illis quid dicam qui, & tūc dormierunt, & mō nihilominus dormiunt? Sed nō pergo nunc vlterius exagitare verecundiā eorū, ſufficit tetigiſſe. Puto, quod melius deinceps vigilabunt noſtræ obſeruationis cauteriū verituri. In hac ſpe gerimus eis hac vice morem, & quod continuandum ratio exigebat, eorum caritate (pendente licet diſputatione) partimur facientes finem, vbi non erat finis. Ipſi verò ſuper ſibi facta indulgentia nobiſcum glorificent ſponſum Eccleſiæ Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula, Amen.

De duabus notitijs, & de duabus ignorantijs, & de his, quæ ex ſe parturiunt.
Sermo XXXVII.

PVto, non habemus nunc opus hortari ad vigilandum, cum abſque dubio ſermo ille ſugillatorius vigilet, vtpote adhuc recens, qui heri à nobis caritatiuè prolatus, bene aliquos expergefecit. Ergo tenetis memoria, quod teneam aſſenſum veſtrum, neminem abſque cognitione ſui ſaluari: de qua nimirũ mater ſalutis humilitas oritur, & timor Domini, qui & ipſe ſicut initium ſapientiæ, ita eſt & ſalutis. Nemo, dico, abſque illa cognitione ſaluatur, qui tamen ętatem habeat ac facultates cognoſcendi. Quod propter paruulos loquor, & propter fatuos, quorum alia ratio eſt. Quid ſi ignoras Deum? Poterit ne ſpes eſſe ſalutis cum Dei ignorantia? Ne hoc quidem. Nec enim potes, aut amare quem neſcias, aut habere quem non amaueris. Noueris proinde te, vt Deum timeas: noueris ipſum, vt æquè ipſum diligas. In altero initiaris ad ſapientiam, in altero & *Pſ.110.* conſummaris: quia initium ſapientię timor Domini eſt, & plenitudo legis eſt caritas. Tam ergo vtraque ignorantia cauenda eſt tibi, quam ſine timore, & amore Dei ſalus eſſe non poteſt. Cetera indifferentia ſunt, nec ſalutem ſi ſciantur, nec damnationem ſi neſciantur habentia. Non tamen dico contemnendam, aut negligendam ſcientiam litterarum, quæ ornat animam, & erudit eam, & facit, vt poſſit etiam alios erudire. K Sed duo illa oportet, & expedit vt præcedant, quibus ſummam ſalutis conſtitui ſuperior ratio declarauit. *Iſa.37.c* Et vide ſi non intuebatur, & ſi non docebat hunc ordinẽ, qui dicebat. *Oſee 10. d* Seminate nobis ad iuſtitiam, metite ſpem vitæ, & tunc demum illuminate vobis (ait) lumen ſcientiæ. Vltimum poſuit ſcientiam, tamquam picturam, quæ ſtatum habere nequeat ſuper inane, & inde illa duo præmiſit, & ſubiecit illi, tamquam ſi ſolidum aliquid picturæ ſubſterneret. Securus iam intendam ſcientiæ, ſi vitæ prius per beneficium ſpei ſecuritatem accepero. Tu ergo ſeminaſti tibi ad iuſtitiam, ſi ex vera notitia tui euigilaſti timere Deum, temetipſum humiliaſti, fudiſti lacrymas, eleemoſynas profudiſti, ceterisq. te pietatis actionibus mancipaſti, ieiunijs, & vigilijs afflixiſti corpus, ſi pectus tunſionibus, cælos clamoribus fatigaſti. Hoc ſiquidem ſeminare eſt ad iuſtitiam. Semina ſunt bona opera, bona ſtudia, ſemina lacrymæ ſunt: Ibant, (inquit) *Pſ.125. d* & flebant mittentes ſemina ſua. Sed quid? Semper flebunt? Abſit. Sed venient cum *Ibidem.* exultatione portantes manipulos ſuos. Merito cum exultatione, cum reportant manipulos gloriæ. Ad iſtud (inquis) in reſurrectione in nouiſſimo die, & eſt nimis longa exſpectatio. Noli animo frangi, noli deficere à puſillanimitate ſpiritus: habes interim de primitijs ſpiritus, quod ad præſens in exultatione metas. Seminate (ait vobis iuſtitiam, metite ſpem vitę. Non te modo mittit ad diem nouiſſimum quando res iam erit in re, & non in ſpe: ſed de præſenti loquitur. Prorſus magna lætitia, & exultatio multa nimis cum vita venerit. Sed numquid tantæ lætitiæ ſpes erit ſine lætitia? Spe gau- *Ro.12.c* dentes ait Apoſtolus. Et Dauid non lætatu- *Pſ.121.* rum, ſed lætatum ſe dixit, quod in domum Domini ſperaret ſe iturum. Nondum vitã tenebat, ſed ſpem profecto vitæ meſſuerat, atque in ſemetipſo experiebatur veritatem ſcripturæ perhibentis, quia non modo re- *Prouer. 10. d* muneratio, ſed ipſa quoque exſpectatio iuſtorum lætitia. Hanc parit in animo illius, qui ſibi ad iuſtitiam ſeminauit, præſumpta indulgentia delictorum, ſi tamen ipſam indulgentiam efficacia atteſtatur acceptæ gratiæ ad viuendum ſanctius deinceps. Omnis in vobis, qui hæc ſentit intra ſe actitari, ſcit quid loquitur ſpiritus, cuius vox, atque operatio minime inter ſe vmquam diſſentiunt: propterea ergo intelligit, quæ dicũtur, quoniam, quæ foris audit, intus ſentit. Nam qui *1.Cor. 12.* in nobis loquitur, operatur in vobis, vnus atque idem ſpiritus diuidens ſingulis prout vult alijs quidem loqui, alijs autem operari, quod bonum eſt. Quiſquis itaque veſtrum poſt illa amara, & lacrymoſa conuerſationis ſuæ primordia reſpiraſſe in ſpem atque in quoddam ſerenum ſupernæ conſolationis pennis gratiæ ſubleuatum ſe euolaſſe lętatur, is profecto iam metit ſuarum recipiẽs fructum temporaneum lacrymarum, & ipſe vidit Deum, & audiuit vocem dicentis: Date ei de fructibus manuum ſuarũ. *Prouer. 31.* Nam quomodo non vidit Deum qui guſtauit, & vidit quoniam ſuauis eſt Dominus? M Quam dulcẽ, & ſuauẽ te ſenſit Domine Ieſu, cui à te non mõ peccata donata ſunt, ſed & munus ſanctitatis indultũ eſt: neque id ſolũ, ſed addita inſuper ad cumulũ bonorũ vitæ æternę pro-

promiſſio? Felix qui tantum iam meſſuit, habes interim quidem fructum ſuũ in ſanctificationem: finem vero vitam æternam: Meritò qui ſe inuento fleuit, gauiſus eſt viſo Domino, ad cuius vtique miſerationis intuitum tantos iam leuauit manipulos, remiſſionem, ſanctificationem, ſpem vitæ. O quam verus eſt ſermo qui in Propheta legitur: Qui ſeminant in lacrymis, in exultatione metent. Vbi breuiter comprehenſa vtraque cognitio eſt, & noſtri quidem, in lacrymis ferens: quæ autem Dei, metens in gaudio. Hac ergo in nobis gemina præeunte notitia, iam ea quæ forte ſupercreuerit ſcientia minimè inflat, vtpote, quæ nihil afferre valeat terreni cõmodi, vel honoris, quod non ſit ſane inferius ſpe concepta, lætitiaque ſpei iam altius radicata in animo. Spes autem non confundit, quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritumſanctum, qui datus eſt nobis. Ideo illa non confundit, quia iſta infundit certitudinem. Per hanc enim ipſe Spiritus teſtimonium perhibet ſpiritui noſtro, quod Dei filij ſumus. Quid nam igitur nobis de noſtra quantacumque ſcientia prouenire poſſit, quod non ſit minus hac gloria, qua inter Dei filios numeramur? Parum dixi, nec reſpici in eius comparatione poteſt orbis ipſe, & plenitudo eius, etiamſi totus cedat vnicuiuis noſtrum in poſſeſſionem. Ceterum ſi nos ignorãtia Dei tenet, quomodo ſperamus in eum quẽ ignoramus? ſi noſtri, quomodo humiles erimus, putantes nos aliquid eſſe, cum nihil ſimus? Scimus autem, nec ſuperbis, nec deſperatis patrem eſſe, vel ſocietatem in ſorte ſanctorum. Intuere ergo nunc mecum quanta cura, & ſolicitudine ambas iſtas repellere à nobis ignorantias debeamus, quarum omnis peccati altera initium parit, altera cõſummationem: ſicut duarum è regione notitiarum initium ſapientiæ vna, perfectionem altera gignit: illa timorem Domini, iſta caritatem. At iſtud de notitijs ſupra oſtenſum eſt. Nunc de ignorantijs vide. Etenim ſicut initium ſapientiæ timor Domini, ſic initium omnis peccati ſuperbia, & quomodo perfectionẽ ſibi ſapientiæ vendicat amor Dei, ita deſperatio ſibi omnem malitiæ conſummationẽ. Et quemadmodum ex notitia tui venit in te timor Dei, atque ex Dei notitia Dei itidem amor: ſic econtrario de ignorantia tui ſuperbia, ac de Dei ignorantia venit deſperatio. Sic autem ſuperbiam parit tibi ignorantia tui, cum meliorem quam ſis, decepta & deceptrix tua cogitatio te eſſe mentitur. Hoc quippe eſt ſuperbia, hoc initium omnis peccati, cum maior es in tuis oculis, quã apud Deum, quam in veritate. Et ideo qui primus peccauit hoc grande peccatum (diabolum loquor) de ipſo dictum eſt, quia in veritate non ſtetit, ſed mendax eſt ab initio: quoniam quod in ſua fuit cogitatione, non fuit in veritate. Quid ſi in eo diſcordaret à veritate, vt minorẽ ſe inferioremque putaret, quam veritas haberet? Excuſaret eum ſua proculdubio ignorantia, & minimè reputaretur ſuperbus, nec tam inueniretur iniquitas eius ad odium, quam humilitas fortaſſis ad gratiam. Si enim in quonam ſtatu vnumquemque noſtrum habeat Deus, liquido cognoſceremus: nec ſupra ſane, nec infra ſecedere deberemus, veritati in omnibus acquieſcentes. Nunc autem quia conſilium hoc poſuit tenebras latibulum ſuum, & ſermo abſconditus eſt à nobis: ita vt nemo ſciat ſi dignus ſit amore vel odio, iuſtius tutiusq. profectò iuxta ipſius veritatis conſilium nouiſſimum nobis locum eligimus, de quo poſtmodum cum honore ſuperius educamur, quam præſumimus altiorem, vnde cedere mox oporteat cum rubore. Nõ eſt ergo periculum quantumcumque te humiles, quantumcumque reputes minorem, quam ſis: hoc eſt, quam te veritas habeat. Eſt autem grande malum, horrendumque periculum, ſi vel modicè plus vero te extollas, ſi vel vni videlicet in tua cogitatione te præferas, quem forte parem tibi veritas iudicat, aut etiam ſuperiorem. Quemadmodum enim ſi per oſtiũ tranſeas, cuius ſuperliminare (vt ad intelligentiam loquar) nimium baſſum ſit, non nocet quantumcumque te inclinaueris, nocet autẽ, ſi vel tranſuerſi digiti ſpacio plus quam oſtij patitur menſura erexeris, ita vt impingas, & capite quaſſato collidaris: ſic in anima non eſt plane timenda quantalibet humiliatio, horrenda autem nimiumque pauenda, vel minima temere præſumpta erectio. Quamobrem noli te homo comparare maioribus, noli minoribus, noli aliquibus, noli vni. Quid ſcis enim ò homo, ſi vnus ille quem forte omnium viliſſimum atque miſerrimum reputas, cuius vitam ſceleratiſſimam ac ſingulariter fœdiſſimam horres, & propterea illum putas ſpernendum non modo præ te,

Marginalia: Pſ.125.a; Ro.5.a; A; Eccl.1.b & 10.b; Ioan.8.f; B; 1.Reg.22.; Eccl 9.a; Luc.14.b; C

qui fortè iam ſobriè, & iuſtè, & piè viuere te confidis, ſed etiam præ ceteris omnibus ſceleratis, tamquam omnium ſceleratiſſi-
Pſ.76.c mum: quid ſcis, inquam, ſi melior & te, & illis mutatione dexteræ excelſi in ſe quidem futurus ſit, in Deo verò iam ſit? Et propte-
Luc.14. b rea non mediocrem, non vel penultimum, non ipſum ſaltem inter nouiſſimos eligere locum nos voluit, ſed recumbe, inquit, in nouiſſimo loco, vt ſolus videlicet omnium nouiſſimus ſedeas, teq. nemini non dico præponas, ſed nec comparare præſumas.
Eccl.10. b En quantum malum venit de ignorantia noſtri. Vtique peccatum diaboli, & initium omnis peccati ſuperbia. Quid etiam Dei parturiat ignorantia, aliàs videbimus. Nam nunc horæ breuitas non permittit, quoniam hodie tardè conuenimus. Itaque ſufficiat, vnumquemque modo ne ſeipſum ignoret admonitum eſſe non ſolum ſermone noſtro, ſed ipſius quoque dignatione ſponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

L *Qualiter ex ignorantia Dei naſcitur deſperatio, & qualiter ſponſa dicatur pulchra inter mulieres.*
Ser. XXXVIII.

QVid igitur Dei ignorantia parturit? Nam hinc incipiendum eſt, ſicut recordamini, hic heri fuiſſe terminatum. Quid itaque parturit? Diximus, deſperationem: ſed quonam modo, dicamus. Forte aliquis reuerſus in ſe, & diſplicens ſibi in omnibus malis quæ fecit, cogitansq. reſipiſcere, & redire ab omni via mala, & carnali conuerſatione ſua, ſi igno-
Sap.12. a rat, quam ſit bonus Deus, quā ſuauis & mitis, & quam multus ad ignoſcēdum: nonne
Iſa.55.c ſua carnalis cogitatio arguet eum, & dicet: Quid facis? Et vitam iſtam vis perdere, & futuram? Peccata tua maxima ſunt: & nimium multa. Nequaquam pro tot & tātis, nec ſi te excories, ſufficies ſatisfacere. Complexio tenera eſt, vita exſtitit delicata, conſuetudinem difficile vinces. Pro his & ſimilibus deſperatus reſilit miſer, ignorans, quā facile omnipotens, qui neminē vult perire, cuncta iſta diſſolueret: ſequiturq. impœnitentia, quæ eſt delictum maximum, & blaſphemia irremiſſibilis: ipſe vero, aut conturbatus nimia triſtitia abſorbetur, & fertur in profundum, minime iam, vt cōſolationem recipiat emerſurus, ſicut ſcriptum eſt: Im- Prouer. 18.a
pius cum venerit in profundum malorum, contemnit. Aut certè diſſimulās, & ſibi qualicumque veriſimili blandiens ratione reuocat ſe irreuocabiliter in ſæculū ad perfruendum, & deliciādum in omnibus bonis eius, quò ad licuerit. Cum autem dixerit pax & E
ſecuritas, tunc repētinus ei ſuperueniet in- 1.Theſſ.
teritus, ſicut dolor in vtero habēntis, & non effugiet. Ita ergo & de ignorantia Dei, vniuerſæ malitiæ conſummatio venit, quæ eſt deſperatio. Apoſtolus dicit, ꝙ ignorantiam Dei quidam habēt. Ego autem dico, omnes 1. Cor.
ignorare Deū, qui nolunt conuerti ad Deū. 15.e
Neque enim ob aliud proculdubio renuūt, niſi quia grauem & ſeuerum imaginantur, qui pius eſt: durum & implacabilem, qui miſericors eſt: ferum & terribilem, qui amabilis eſt: & mentitur iniquitas ſibi, formans ſibi idolum pro eo, quod non eſt ipſe. Quid timetis modicæ fidei, vt peccata nolit remittere? Sed affixit ea cruci cum ſuis manibus. Quod teneri & delicati eſtis? Sed ipſe nouit figmentum noſtrum. Quod male aſſueti, & ligati peccandi cōſuetudine? Sed Dominus ſoluit compeditos. Forte ne irritatus imma- Pſ. 145.
nitate, & multitudine criminum cunctetur b
porrigere manum adiutorij? Sed vbi abun- Ro. 5. d
dauit delictum, ſuperabundare & gratia conſueuit. An de veſtimento ſoliciti eſtis, vel cibo, ceterisq. corpori veſtro neceſſarijs, & propterea cunctamini relinquere veſtra? Sed ſcit quia his omnibus indigetis. Quid vultis amplius? Quid iam impedit à ſalute? Sed hoc eſt, quod dico, Deum ignoratis, ſed nec creditis auditui noſtro: vellem vos, vel expertis credere: quia niſi credideritis, non intelligetis. Sed non eſt omnium fides. Abſit autem, vt de tali, hoc eſt, de Dei ignorantia ſponſam commonitam ſentiamus, quæ tanta ſponſi pariter, & Dei ſui non dico agnitione, ſed amicitia, & familiaritate donata eſt, vt eius crebra colloquia & oſcula mereretur & nunc familiari auſu loquitur. Indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie. Cāt.1.d
Vbi ſane non ipſum, ſed locum habitationis gloriæ eius ſibi indicari requirit: quamquam non aliud ipſe, & aliud locus eius, vel gloria. Sed reprimenda cenſetur propter præſumptionem, & de ſua ipſius commonenda cognitione, in qua nimirum viſa eſt aliquatenus caligare, quæ tantæ ſe æſtimarit idoneam viſioni, ſiue minus attendens præ

excellu

exceſſu ſuo, quod eſſet in corpore: ſiue fruſtra ſperans etiam manentem in corpore ad illam ſe poſſe inacceſſibilem accedere claritatem. Ergo ad ſe ipſam protinus reuocatur, & ignorantia conuincitur, & inſolentia caſtigatur. Si ignoras te (inquit) egredere.
Cant. 1. c Terribiliter ſponſus intonat in dilectam, nõ tamquam ſponſus, ſed tamquam magiſter: & non quaſi iratus, ſed vt territa purgaret, purgata idonea redderetur huic ipſi, cui inhiat, viſioni. Mundicordibus nempe illa viſio ſequeſtratur. Pulchrè autẽ pulchram, nõ omnimodè quidem, ſed pulchram inter mulieres eam dicit, videlicet cum diſtinctione: quatenus & ex hoc amplius reprimatur, & ſciat quid deſit ſibi. Ego enim puto mulierum nomine hoc loco appellatas animas carnales ac ſeculares, nihil in ſe virile habentes, nihil forte aut conſtans in ſuis actibus demonſtrantes, ſed totum remiſſum, totum femineum, & molle quod viuunt, & quod
G agunt. Spiritualis autem aĩa etſi inde iã pulchra quod non ſecundum carnem ambulat, ſed ſecundum ſpiritum: ex eo tamen qđ adhuc in corpore viuit, citra perfectum adhuc pulchritudinis proficit, ac proinde non pulchra omnimodo, ſed pulchra inter mulieres, id eſt, inter animas terrenas, & quæ non ſunt ſicut ipſa ſpirituales: nõ autem inter Angelicas beatitudines: non inter Virtu-
Gen. 6. b & 38. a tes, Poteſtates, Dominationes. Sicut patrum aliquis olim inuentus, & dictus eſt iuſtus in generatione ſua, id eſt, præ omnibus ſui temporis, ſuæque generationis, & Thamar iuſtificata perhibetur ex Iuda, hoc eſt præ Iuda:
Lu. 18. c & in Euangelio publicanus deſcendiſſe refertur de templo iuſtificatus, ſed iuſtificatus
Luc. 7. b à Phariſæo: & quomodo magnus ille Ioannes magnificè quondam commendatus eſt, quod videlicet ſuperiorem non haberet, ſed hoc inter natos mulierum, nõ autem inter choros beatorũ cęleſtiumque ſpirituum: ita, & ſpõſa modo dicitur pulchra, ſed interim adhuc inter mulieres, & non inter cæleſtes beatitudines. Deſinat proinde quamdiu in terris eſt quæ in cælis ſunt curioſius inueſtigare, ne forte ſcrutatrix maieſtatis opprimatur à gloria. Deſinat, inquam, donec inter mulieres verſatur, inquirere, quæ apud ſublimes illas ſunt poteſtates, ſolis ipſis perſpicua, ſolis licita tamquam cæleſtibus cæleſtia ad videndum. Mirablis facta eſt, inquit, viſio iſta ex te, ò ſponſa, quam tibi poſtulas demonſtrari: nec modo præuales intueri meridianum, & miram quam inhabito claritatem. Dixiſti enim: Indica mihi vbi H
Cant. 1. b paſcas, vbi cubes in meridie: Sed enim induci in nubes, penetrare in plenitudinem luminis, irrumpere claritatis abyſſos, & lucem habitare inacceſſibilem, nec temporis eſt huius, nec corporis. Id tibi in nouiſſimis reſeruatur, cum te mihi exhibuero glorioſam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliud huiuſmodi. An neſcis quia, quamdiu viuis in hoc corpore, peregrinaris à lumine? Quomodo quæ nec dum tota pulchra es, idoneam te exiſtimas vniuerſitatem pulchritudinis intueri? Quomodo denique quæris me in mea claritate videre, quæ adhuc ignoras te? Nam ſi te plenius noſſes, ſcires vtique corpore quod corrumpitur aggrauatam nullatenus poſſe attollere oculos, & figere in illum fulgorem, in quem proſpicere angeli concupiſcunt. Erit cum apparuero, quod tota pulchra eris, ſicut ego pulcher ſum totius: & ſimillima mihi, videbis me ſicuti ſum. Tunc audies: Tota pulchra es Cant. 4. b
amica mea, & macula non eſt in te. Nunc verò etſi ex parte iam ſimilis, ex parte tamẽ diſſimilis, contenta eſto ex parte cognoſcere. Teipſam attende, & altiora te ne quęſieris, & fortiora te ne ſcrutata fueris. Alioquin ſi ignoras te ò pulcra inter mulieres; nam & ego te dico pulchram, ſed inter mulieres, hoc eſt, ex parte. Cum autem venerit 2. Cor. 13. c
quod perfectum eſt, tunc euacuabitur, quòd ex parte eſt. Si ergo ignoras te, ſed quæ ſequuntur dicta ſunt, & non oportet iterum dici. Promiſeram, me de duplici ignorantia vtiliter diſputaturum. Si quo minus impleſſe videor, date veniam volenti. Nam velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio, niſi quantum ſua benignitate ad veſtram ædificationem largiri dignabitur ſponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De curribus Pharaonis, id eſt, diaboli, & de principibus exercitus, qui ſunt malitia, luxuria, & auaritia,
Ser. XXXIX.

Equitatui meo in curribus Pharaonis aſſimilaui te amica mea. Cant. 1.
Ante omnia in his verbis libenter accipimus Eccleſiæ typum in patribus præceſſiſſe, & noſtræ ſacramenta ſalu-

tis præoſtenſa eſſe: In exitu Iſrael de Aegy-
Pſ. 113. pto, geminoque illo admirabili maris obſe-
A quio, & tranſitum ſcilicet populo dantis &
vltionem de hoſtibus, baptiſmi gratia eui-
denter exprimitur, ſaluantis homines, & cri-
1. Cor. mina ſubmergentis. Omnes, inquit, ſub nu-
10. A be fuerunt, & omnes in Moyſe baptizati
ſunt in nube, & in mari. Sed oportet conſe-
quentiam, ſicut ſolemus, ſignare verborum,
& ſequentia prioribus copulare, & ita de-
mum elicere ſuaue quippiam, ſi poſſumus
quod proſit moribus inſtruendis. Vbi ita-
que ſponſæ præſumptio dura, & auſtera in-
crepatione repreſſa eſt: ne triſtior remane-
ret, bona illi aliqua, quæ iam acceperat, ad
memoriam reducuntur, & aliqua quæ non-
dum acceperat, promittũtur: ſed, & pulchra
denuo perhibetur, & appellatur amica. Quod
tibi, inquit, durè loquutus ſum, amica mea,
nulla in me tibi ſuſpicio ſit odij vel rancoris:
nam ſigna amoris mei in te euidentia ſunt
ipſa mea munera, quibus te honoraui, & or-
naui. Nec mihi animi eſt illa retrahere, ſed
magis addere ampliora, Vel ſic: Non egrè
feras amica mea minime te accipere, modo
quòd poſtulas, quæ tanta à me iam accepiſti,
& maiora horum accipies, ſi in præceptis
meis ambulaueris, & in amore meo perſeue
raueris. Hæc pro litteræ conſequentia. Nunc
iam videamus, qualia ſint, quæ ſe donaſſe
commemorat. Et primum quidem eſt, quod
eam aſſimilauit equitatui ſuo in curribus
Pharaonis, liberando vtique à iugo peccati,
F mortificati vniuerſis operibus carnis, quem-
admodum ille populus liberatus eſt à ſerui-
tute Aegypti, ſubuerſis, & ſubmerſis cunctis
Exod. curribus Pharaonis. Id quidem miſeratio
14. f maxima, in qua ego quoque ſi gloriari vo-
luero, non ero inſipiens: veritatem enim di-
Pſ. 93. c cam. Fateor, & fatebor, Niſi quia Dominus
adiuuit me, paulo minus habitaſſet in infer-
no anima mea. Non ſum ingratus, non ſum
Pſ. 88. a oblitus. Miſericordias Domini in æternum
cantabo. Verum hactenus mihi cum ſponſa.
De reliquo, illa ſingulari dignatione poſt-
quam liberata eſt, aſciſcitur in amicã, dẽco-
rem induitur, tamquam Domini ſponſa, in-
terim tamen in genis dumtaxat, & in collo.
Ad hæc illi promittuntur murenulę pro or-
natu, ipſæq. aureæ pro pretio, & diſtinctæ
argento pro decore. Cui non admodum
placeat ordo ipſe donationum. Primum mi
ſericorditer liberatur, ſecundò dignan-
ter adamatur, tertiò benignè abluitur, &
purgatur, poſtremò optimi ornamenti ac-
cipit promiſſionem. Non ambigo quoſ-
dam iam veſtrum in ſemetipſis recognoſce-
re, quæ dicuntur, proprioq. experimento
commonitos ad intelligentiam præuolare.
Sed ſane memor verſiculi illius: Declaratio *Pſ. 118.*
ſermonum tuorum illuminat, & intellectũ
dat paruulis: pro huiuſmodi dignum duco
eadem modicè latius explananda. Benignus
eſt enim ſpiritus ſapientiæ, & placet illi do-
ctor benignus, & diligens, qui ita cupiat ſatis
facere ſtudioſis, vt morem gerere tardiori-
bus non recuſet. Denique qui elucidant me, *Eccl. 24.*
vitam ęternam habebunt: ait ipſa Sapientia.
Quo quidẽ præmio ego fraudari noluerim.
Quamquam in his etiam quæ plana viden-
tur, quãdoque talia latent, quę ipſis quoque
qui capaciores videntur, & præuolantes in-
genio, non erit inutile, ſi diligẽtius declarẽ-
tur. Sed vide iam ſimilitudinem de Pharao-
ne, & exercitu eius, & Domini equitatu.
Non inter ipſos exercitus ſimilitudo data
eſt, ſed de ipſis. Quæ enim ſocietas luci ad
tenebras, aut quæ pars fideli cum infideli?
Sed inter ſanctam ſpiritualemq. animam,
& equitatum Domini planè comparatio
eſt, & inter Pharaonẽ, & diabolũ, amborũq;
exercitus. Nec miraberis vnam animam e-
quitatus multitudini ſimilatam, ſi aduertas,
quanta in ipſa vna quæ tam ſancta anima
ſit, virtutum acies habeantur, quanta in af-
fectionibus ordinatio, quanta in moribus *M*
diſciplina, quanta in orationibus armatu-
ra, quantum in actionibus robur, quantus
in zelo terror, quãta denique ipſi cum hoſte
conflictuum aſſiduitas, numeroſitas trium-
phorum. Denique in conſequentibus legi-
tur: Terribilis vt caſtrorum acies ordinata. *Cãt. 6. a*
Et item: Quid videbis (inquit) in Sunamite. *Cant. 7.*
niſi choros caſtrorum? Aut ſi id tibi non *a*
placet, noueris huiuſmodi animam num-
quam eſſe ſine angelorum cuſtodia, qui eã
æmulantur Dei æmulatione, ſoliciti ſuo vi- *2. Cor.*
ro ſeruare, & virginem caſtam exhibe- *11. a*
re Chriſto. Et ne dixeris in corde tuo: Vbi
ſunt? Quis eos vidit? Vidit eos prophe- *4. Reg. 6*
ta Heliſeus: inſuper & fecit orando vt *c*
videret etiam Giezi. Tu non vides, quia
non es propheta, nec puer prophetæ. Vi-
dit patriarcha Iacob, & ait: Caſtra Dei *Gen. 32.*
ſunt hæc. Vidit & doctor gentium, qui *b*
dicebat: Nonne omnes adminiſtratorij *Heb. 1. d*
ſpiritus ſunt miſſi in miniſterium propter
eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis? Er-

go

go angelicis fulta miniſterijs,& ſuperno ſti-
pata agmine ſpōſa incedens ſimilis eſt equi-
Exo.14. f,g tatui Domini, illi vtique qui quondam in
curribus Pharaonis tam ſtupendo diuini ad
iutorij miraculo triumphauit. Si enim dili-
genter aduertas cuncta quæ ibi miraris ma-
gnificè perpetrata, inuenies hic nihilomi-
nus admiranda. Niſi quòd in eo nunc ma-
gnificentius triumphatur, quod quæ illic
corporaliter præceſſerunt, hic ſpiritualiter
adimplētur. An non tibi nempe multò for-
tius longeque glorioſius eſſe videtur diabo-
A lum proſternere, quam Pharaonem, atque
aerias debellare poteſtates, quā currus Pha-
raonis ſubuertere? Ibi denique pugnatū eſt
Eph.6.b aduerſus carnē & ſanguinem, hic aduerſus
principes,& poteſtates, aduerſus mundi re-
ctores tenebrarum harum, contra ſpiritua-
lia nequitiæ in cæleſtibus. Et proſequere
modo mecum ſingula proportionis mēbra.
Ibi populus eductus de Aegypto, hic homo
de ſæculo. Ibi proſternitur Pharao, hic dia-
bolus. Ibi ſubuertuntur currus Pharaonis,
1. Pet.2 c hic carnalia & ſæcularia deſideria quæ mili-
tant aduerſus animam, ſubruuntur. Illi in
fluctibus, iſti in fletibus. Marini illi, ama-
ri iſti. Puto & nunc clamitare dæmonia, ſi
forte contingat incidere in talem animam:
Exo.14. Fugiamus Iſraelem, quia Dominus pugnat
pro eo. Viſne etiam aliquos de principibus
Pharaonis proprijs tibi deſignem nomini-
bus, & de curribus deſcribam, inſtar quo-
rū tu quoque alios, ſi qui ſunt per teipſum
valeas inuenire? Magnus quidem princeps
ſpiritualis, atque inuiſibilis regis Aegypti
profectò malitia eſt, magnus luxuria, ma-
gnus auaritia. Et hi quidem poſſident termi
nos ſuos ſub rege ſuo, ſicut ſui cuique aſ-
ſignati ſunt. Nam malitia in omni regione
maleficiorum atque facinorum domina-
tur. Luxuria omni immunditiæ & turpi-
tudini carnis præeſt. Auaritia in partes ra-
pinæ & fraudis ſortita eſt principatum. Ac-
cipe nunc quoque, quales his ſuis principi-
bus Pharao præparauerit currus ad perſe-
quēdum populum Dei Habet namque ma-
litia currum ſuum rotis quattuor conſiſten
tem: ſæuitia, impatientia, audacia, impu-
B dentia. Valde etenim velox eſt currus iſte
ad effundendum ſanguinem, qui nec innocē
tia ſiſtitur, nec patientia retardatur, nec ti-
more frenatur, nec inhibetur pudore. Tra-
hitur autem duobus admodum pernicibus
equis,& ad omnē perniciē paratiſſimis, ter-
rena potentia, & ſæculari pompa. Tunc
namque quadriga iſta malitiæ currit valde
velociter, cum hinc quidem potentiæ effe-
ctus ſubeſt eius adimplēdis malitioſis cona-
tibus, inde plauſus pompæ arridet perpetra
tis ſceleribus, vt ſermo impleatur qui ſcri-
ptus eſt, quoniam laudatur peccator in de- Pſ. 9. d
ſiderijs animæ ſuæ, & iniquus benedicitur.
Et iterum alia ſcriptura: Hæc eſt, inquit, Luc.22.
hora veſtra,& poteſtas tenebrarum. Porrò
præſident duobus his equis aurigæ duo, tu-
mor & liuor: & tumor quidem pompam,
liuor verò potentiam agit. Is enim rapido
fertur diabolicarum amore pomparum, cu-
ius apud ſe cor prius intumuit. Nam quod
in ſe firmiter ſtat timore cōpreſſum, grauita
te modeſtum, humilitate ſolidum, puritate
ſanum, aura huius vanitatis nequaquā leui-
ter rapietur. Item terrenæ iumentum poten
tiæ nonne inuidia agitur, & quaſi quibuſ-
dam liuoris vrgetur hincinde calcaribus, ſu-
ſpicione vtique decedendi,& metu ſuccum-
bendi? Aliud eſt enim ꝙ ſuſpectus eſt ſuc-
ceſſor, & aliud ꝙ timetur inuaſor. His ita-
que ſtimulis terrena potentia continue agi-
tatur. Et currus quidem malitiæ ſic ſe ha- C
bet. Luxuriæ verò currus quadriga nihilo-
minus voluitur vitiorum, ingluuie videli-
cet ventris, libidine coitus, mollitie veſtium,
ocij ſoporiſq. reſolutione. Trahitur equis
æquè duobus, proſperitate vitæ, & rerum
abundantia: & qui his præſident duo, igna-
uiæ torpor, & infida ſecuritas: quia & co-
pia in ignauiam ſoluit: & ſecundum Scri-
pturam, proſperitas ſtultorum perdet illos:
non ſane ob aliud, niſi quoniam male ſecu-
ros reddat. Cum autem dixerint, pax & ſe- Prouer. 1. d
curitas, tunc ſubitaneus ſuperueniet eis in-
teritus. Hi calcaria minimè habent, neque
flagella, vel aliquid huiuſmodi, ſed pro his
vtuntur paruulo papilione conopęo ad fa- 1.Theſſ. 5. a
ciendam vmbram, & flabello ad citandum
ventum. Porrò conopęum diſſimulatio eſt,
vmbrā faciens,& protegens ab æſtu curarū.
Propriū nāque eſt mollis & delicatæ animæ
etiam neceſſarias diſſimulare curas,& ne æ-
ſtuantes ſolicitudines ſentiat, ſub latibulo
diſſimulationis abſcōdi. Flabellū vero effu-
ſio eo ventum adulationis apportans. Lar-
gi ſunt enim luxurioſi ementes auro ventū
de ore adulatorū: Et de hoc ſatis. Iam ve-
ro auaritia rotis & ipſa vehitur quattuor
vitiorum, quæ ſunt puſillanimitas, inhuma-
nitas, contēptus Dei, mortis obliuio. Porro
iumen-

iumenta trahentia, tenacitas, & rapacitas: & his vnus auriga ambobus præſidet, habendi ardor. Sola ſiquidem auaritia quoniam conducere plures non patitur, vno contenta eſt ſeruitore. Ipſe vero iniuncti operis promptus admodum atque infatigabilis exequutor, vrgendis ſane iumentis trahentibus, flagris vtitur acerrimis, libidine acquirendi, & metu amittendi.

D Sunt & alij principes regis Aegypti, habentes & ipſi currus ſuos in expeditione domini ſui, ſicut ſuperbia, quæ vnus eſt de maioribus principibus, ſicut inimica fidei impietas, magnum & ipſa tenens locum in domo & regno Pharaonis, & multi adhuc sũt alij inferioris ordinis ſatrapæ, & equites quorum nõ eſt numerus in Pharaonis exercitu, quorum & nomina & officia necnon & arma & apparatus eorum veſtris ſtudijs (vt in his exerceamini) inquirenda relinquo. In iſtorum itaque principum fortitudine, curruumque ſuorum inuiſibilis Pharao vbique diſcurrens, in omnem familiã Domini quibus poteſt viribus more tyrãnico debacchatur, in his etiam his diebus exeuntem Iſrael de Aegypto inſequitur. At ille nec ſubiectus curribus, nec protectus armis, nihilominus tamen ſola Domini manu confortatus ſecurè decantat: *Exo.15.d* Cantemus Domino, gloriosè enim honorificatus eſt, equum & aſcenſorem proiecit in mare. *Pſ.19.b* Item. Hi in curribus, & hi in equis, nos autẽ in nomine Domini noſtri inuocabimus. Et hæc dicta ſint pro adducta ſimilitudine de equitatu Domini, & curribus Pharaonis. Poſt hæc amica appellatur. Nam ipſe quidem, & ante liberationem amicus erat, alioquin non liberaſſet, quam non amaſſet, ſed illa beneficio liberationis adducta eſt, vt eſſet amica. *1.Io.4.b* Audi denique confidentem: Non quia dilexerimus eum nos, inquit, ſed ipſe prior dilexit nos. Recordare nunc mei & Moyſis, & Aethiopiſſæ, & agnoſce iam tunc præfigu- E ratum coniugium Verbi & animæ peccatricis, & diſcerne ſi potes quid tibi dulcius ſapiat in conſideratione ſuauiſſimi ſacramenti, Verbine nimium benigna dignatio, an animæ inæſtimabilis gloria, an inopinata fiducia peccatoris. *Nu.12.a* Sed non potuit Moyſes Aethiopiſſæ mutare pellem, potuit Chriſtus. Sequitur enim: Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis. Sed hoc ſermoni alteri reſeruetur; vt ſemper quæ in menſa ſponſi nobis apponuntur cum auiditate ſumentes eructemus in ipſius laudem & gloriam Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula, Amen.

Quod intentio ſit facies animæ, cuius quæ ſit pulchritudo aut deformitas declaratur, & quæ eiuſdem ſit ſolitudo, & pudicitia. Sermo XL.

PVlchræ ſunt genæ tuę ſicut turturis. *Cãt.1.a* Tenera eſt ſponſæ verecundia, & ad increpationem ſponſi puto facies eius rubore ſuffuſa eſt, pulchriorq. ex eo apparens illico audit. Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis. Vide autem, ne carnaliter cogitet coloratam carnis putredinem, & purulentiam flaui ſanguineiue humoris vitreę cutis ſuperficiem ſummatim atque æqualiter ſuffundẽtem, è quibus ſibi inuicem moderatè permixtis ad venuſtãdam genarum effigiem rubor ſubpallidus in efficientiam corporeæ pulchritudinis tẽperatur. F Alioquin incorporea illa animæ inuiſibiliſque ſubſtantia, nec corporeis diſtincta membris, nec viſibilibus exſtat fucata coloribus. Tu vero ſpiritualem eſſentiã ſpirituali ſi potes, attinge intuitu, & ad coaptandum propoſitæ ſimilitudinis ſchema, cogita animæ faciem, mentis intentionem: ex qua nimirum rectitudo operis, ſicut ex facie pulchritudo corporis æſtimatur. Porro verecũdiam intellige tamquam colorem in facie, quod hæc potiſſimum virtus & venuſtatem ingerat, & augeat gratiam. Pulchræ ergo ſunt genæ tuæ ſicut turturis. Poterat vſitatius faciem ponere & deſcribere pulchram, ſicut ſolet, cuius pulchritudo laudatur, pulchra facie ſeu decora facie dici, ſed neſcio, quid ſibi voluerit, vt magis genas pluraliter dicendum putauerit, niſi quod minime id crediderim otioſum. Spiritus nãque ſapientiæ loquitur, cui non eſt fas vel modicum quid omnino aſcribere otioſum, aut ſecus dictum, quam oportuerit. Eſt itaque ſine dubio cauſſa, quæcumque illa ſit, cur pluraliter genas maluerit, quam ſingulariter faciem dicere. Et ſi tu melius non habes, ego, quod mihi videtur, aperio. Duo quædam in intentione, quam faciem animę eſſe diximus, neceſſaria requiruntur, res & cauſſa, id eſt, quid intendas, & propter quid. Et ex his ſane duobus animæ vel decor, vel deformitas iudicatur, vt (verbi cauſſa) anima quæ ambo iſta recta atque pudica habuerit,

buerit, illi meritò veraciterq. dicatur: Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis. Quæ verò altero horum caruerit, non poterit dici de ea, quod pulchræ ſint genæ eius ſicut turturis, propter eam, quæ adhuc ex parte erit, G deformitatem. Multò autem minus illi hoc poterit conuenire, quæ neutrum horum habere laudabile inuenitur. At id totum fiet planius in exemplis.

Si (verbi cauſſa) intendat quis animum inquirendæ veritati, atque id ſolo veritatis amore, nonne is tibi videtur, & rem, & cauſſam habere honeſtam, meritoq. ſibi vendicare, quod dicitur: Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis, quippe cui in neutra genarũ næuus reprehenſionis appareat? Quod ſi minime quidem veritatis deſiderio, ſed aut inanis gloriæ, aut alterius qualiſcumque commodi temporalis obtentu in veritatem intenderit, iam etſi vnam genarum videatur habere formoſam, non tamen vt arbitror, dubitabis iudicare vel ex parte deformem, cuius alteram faciem cauſſæ turpitudo fedauerit. Si autẽ videris hominem nullis honeſtis ſtudijs intendentem, ſed carnis illecebris irretitum, ventri, & luxuriæ deditum, *Phil.3.d* quales ſunt illi, quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione eorum, qui terrena ſapiunt: quid iſtum, nonne ex vtraque parte fędiſſimum iudicabis, in cuius vtique intentione, & res, & cauſſa reproba inuenitur? Ergo intendere non in Deum, ſed in ſæculum, ſæcularis animæ eſt, nec vllã prorſus genarum ſpecioſam habentis.

Intendere autem quaſi in Deum, ſed nõ propter Deum; hypocritæ plane aĩæ eſt: cuius etſi vna facies decora videtur, quod ad Deũ qualicumque intentione reſpiciat: ipſa tamen ſimulatio omne decorũ in ea exterminat: & magis per totum ingerit fęditatẽ. Si autem vel ſolũ, vel maxime ob vitæ præ- H ſentis neceſſaria ad Deum cõuerterit intentionem, non quidem fęce hypocriſis putidã, puſillanimitatis tamẽ vitio dicimus ſubobſcuram, & minus acceptam. Porro è contrario intendere in aliud quam in Deum, tamẽ propter Deum, non otium Mariæ, ſed Marthæ negotium eſt. Abſit autem, vt quæ huiuſmodi eſt, quidquam illam dixerim habere deforme, nec tamen ad perfectum affirmauerim perueniſſe decoris, quippe quæ *Luc.10. g* adhuc ſolicita eſt & turbatur erga plurima, & nõ poteſt terrenorum actuum vel tenui puluere non reſpergi. Quem tamen cito facileq. deterget vel in hora ſanctæ dormitionis caſta intentio, & bonæ conſcientiæ interrogatio in Deũ. Ergo ſolum inquirere Deum propter ipſum ſolum, hoc plane eſt vtramque bipertitæ intentionis faciem habere pulcherrimam, atque id proprium ac ſpeciale Sponſæ, cui merito ſingulari prærogatiua audire conueniat: Pulchræ ſunt genę *Cant.1.* tuæ ſicut turturis. Cur vero ſicut turturis? Pudica auicula eſt, & conuerſatio eius non cum multis, ſed ſolo degere fertur contenta compare: ita vt ſi illum amiſerit, alterum nõ requirat, ſed ſola deinceps conuerſetur. Tu ergo, qui hæc audis: vt ſane non otioſè audias ea, quæ ſcripta ſunt propter te, & nunc propter te verſantur & diſputantur: tu, inquam, ſi ad iſtiuſmodi Spiritusſancti incitamenta moueris, & inardeſcis dare operam quõ animã tuam facias ſponſam Dei, ſtude ambas ſpecioſas habere has genas tuæ intẽtionis, vt imitator caſtiſſimæ volucris ſedeas I ſecundum Prophetam ſolitarius, qm̃ leuaſti *Thren. 3.d* te ſupra te. Omnino ſupra te eſt Angelorũ Dño deſponſari. An non ſupra te adhærere Deo, atque vnum ſpiritum eſſe cum eo? Sede itaq. ſolitarius ſicut turtur, nihil tibi & turbis, nihil cum multitudine ceterorum, etiamq. ipſum obliuiſcere populum tuum, *Pſal.44.* & domum patris tui, & concupiſcet rex decorem tuum O ſancta anima ſola eſto, vt ſoli omnium ſerues teipſam, quem ex oĩbus tibi elegiſti. Fuge publicum, fuge & ipſos domeſticos, ſecede ab amicis, & intimis, etiam & ab illo, qui tibi miniſtrat. An neſcis te verecundum habere Sponſum, & qui nequaquam ſuam velit tibi indulgere præſentiam præſentibus ceteris? Secede ergo, ſed mente non corpore, ſed intentione, ſed deuotione, ſed ſpiritu. Spiritus enim ante faciem tuam Chriſtus Dñs, ſpiritusq. requirit non corporis ſolicitudinem: quamquam & corpore interdum non otioſè te ſeparas, cum opportunè potes, pręſertim in tempore orationis. Tenes etiam in hoc & mãdatum Sponſi & formam. Tu, inquit, cum oraueris, intra in *Matth. 6.a* cubiculum tuũ, & clauſo oſtio ora. Et quod dixit, fecit: Solus in oratione pernoctabat, *Luc.6.b* non modo ſe abſcondens à turbis, ſed nec vllum quidem diſcipulorum, nec vllum domeſticorum admittens. Denique tres ſecum intimos ſibi adduxerat, cum vltro properaret ad mortem, auulſus eſt & ab ipſis orare volens. Ergo, & tu fac ſimiliter, quando orare volueris. De cetero

ſola

ſola indicitur tibi mentis, & ſpiritus ſolitudo. Solus es ſi non communia cogites, ſi K non affectes præſentia, ſi deſpicias, quod multi ſuſpiciunt, ſi faſtidias, quod omnes deſiderant, ſi iurgia deuites, ſi damna non ſentias, ſi non recorderis iniuriarum. Alioquin nec ſi ſolus corpore es, ſolus es. Vides ne poſſe eſſe te, & ſolum, cum inter multos, & inter multos, cum ſolus es? Solus es in quātacumque hominum verſeris frequentia: tantum caue alienæ conuerſationis eſſe, aut curioſus explorator, aut temerarius iudex. Etiamſi perperam actum quid deprehendas, nec ſic iudices proximum, magis autem excuſa. Excuſa intentionem, ſi opus non potes, puta ignorantiam, puta ſubreptionem, puta caſum. Quod ſi omnem omnino diſſimulationem rei certitudo recuſat, ſuade nihilominus ipſe tibi, & dicito apud temetipſum: Vehemens fuit nimis tentatio. Quid de me illa feciſſet, ſi accepiſſet in me ſimiliter poteſtatem? Et memento, me modo alloqui Sponſam, & non amicum Sponſi inſtruere, cui alia ratio eſt diligentius obſtruendi, ne quis peccet, & explorandi an peccet, & emendandi ſi peccatum fuerit. A qua ſanè neceſſitate Sponſa libera eſt, ſoli viuens ſibi, & ipſi quem diligit Sponſo pariter & Domino ſuo, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Qualiter Sponſa recipit interim magnam conſolationem de contemplatione Diuinæ claritatis, antequam perueniat ad eius ſpeciem futuram.

Sermo XLI.

Cāt.1.c L COllum tuum ſicut monilia. Solet ornari collum monilibus, non ipſis comparari. Sed hoc illæ faciant, quibus quia de proprio non ineſt decor, aliunde neceſſe eſt vt mendicent, vnde ſe ſpecioſas mentiantur. Nam Sponſæ collum ita in ſeipſo formoſum, & tam decenter quaſi natura formatum eſt, vt extrinſecus non requirat ornatum. Quid enim opus eſt peregrinorum fucos adhibere colorum, cui propria, & tamquam innata ſufficit pulchritudo, in tantum, vt ipſorum quoque, quæ ad ornandum quæruntur monilium poſſit adæquare nitorem? Hoc nempe intelligi voluit, qui minimè quidem à collo (vt aſſolet) pendere monilia, ſed ipſum potius eſſe ſicut monilia dixit. Nunc iam inuocandus eſt nobis Spiritusſanctus, vt ſicut ſpirituales Sponſæ genas ſua dignatione tribuit inuenire, ita etiam ipſius ſpirituale collum demonſtrare dignetur. Et meo quidem intellectui (quia mihi incumbit loqui quæ ſentio) nihil interim veriſimilius probabiliusve elucet, quàm ipſum animæ intellectum colli nomine deſignari. Tu quoque idem (vt arbitror) approbabis, ſi aduertas ſimilitudinis rationem. An non ſiquidem tibi videtur colli quodammodo vice fungi intellectus, per quem tua anima traijcit in ſe ſpiritus vitalia alimenta, atque in quædam tranſfundit viſcera morum affectuumq. ſuorum? Hoc ergo Sponſæ collum, id eſt purus & ſimplex intellectus, cum nuda & aperta veritate ſatis per ſeipſum retineat, non indiget ornamento, ſed ipſum magis tamquam pretioſum monile animam decenter exornat, ac proinde ſimile monilibus ipſis deſcribitur. Bonum monile veritas, bonum puri- M tas ſiue ſimplicitas, bonum plane monile ſapere ad ſobrietatem. Philoſophorum vel hæreticorum intellectus non habet hunc in ſe puritatis veritatiſq. nitorem, & ideo multam curam gerunt ipſum colorare & fucare phaleris verborum, & verſutijs ſyllogiſmorum, ne ſi nudus appareat, falſi etiam appareat turpitudo. Sequitur. Murenulas aureas Cāt.1.c faciemus tibi, vermiculatas argento. Si faciam ſingulariter, & non pluraliter, faciemus, dixiſſet, abſolutè & indubitanter etiam hoc loqui Sponſum pronunciaſſem. Nunc autem vide ne fortè magis ſodalibus eius congruentius aſſignemus, Sponſam quaſi conſolantibus tali promiſſione quòd donec perueniat ad viſionem, cuius ſic flagrat deſiderio, facturi ſint illi murenulas pulchras & pretioſas, quæ ſunt aurium ornamenta. Atque hoc propterea (vt opinor) quia fides ex auditu, & quamdiu per fidem ambulatur & non per ſpeciem, danda opera potius inſtruendo auditui, quam viſui exercendo. Fruſtra nāq. intenditur oculus, qui non ſit fide mundatus, cum ſolis qui mundi corde ſunt videndi copia promittatur. Scriptum verò eſt: Fide mundans corda eorum. Quia Act.15 b ergo fides ex auditu, & ex illa viſus purgatio eſt, merito illi ornandis auribus intendebant, dum auditus ſicut ratio docuit, viſus ſit præparatio. Tu, inquiunt, ò Spōſa intuendæ dilecti inhias claritati, ſed hoc alterius

rius temporis eſt. Damus aūt in præſentiarū ornamenta auribus tuis, quod erit tibi interim
A cōſolatio, erit & præparatio ad hoc ipsū quod
Pſ. 44. c poſtulas. Ac ſi illud prophetæ ei dicant: Audi filia, & vide. Videre deſideras, ſed audi prius. Gradus eſt auditus ad viſum. Proin-
Pſ. 85. b de audi, & inclina aurem tuam ornamentis quæ tibi facimus, vt per auditus obedientiā
Pſ. 50. b ad gloriam peruenias viſionis. Nos auditui tuo damus gaudium, & lætitiam, nam viſui non eſt noſtrum dare (in quo gaudij plenitudo, & tui deſiderij adimpletio eſt) ſed illius quem diligit anima tua. Ipſe, vt gaudiū tuum plenum ſit, oſtendet ſeipſum tibi. Ip-
Pſ. 15. c ſe adimplebit te lætitia cum vultu ſuo. Tu interim accipe ad conſolationem murenulas has de manu noſtra, ceterum delectationes in dextera eius vſque ad finem. Aduertendum cuiuſmodi ei murenulas offerunt.
Cāt. 1. c Aureas, inquit, & vermiculatas argento. Aurum diuinitatis eſt fulgor, aurum ſapientia quæ de ſurſum eſt. Hoc auro fulgentia quædam quaſi veritatis ſignacula ſpōdēt ſe figuraturos hi, quibus id miniſterij eſt, ſuperni aurifices, atq. internis animæ auribus inſerturos. Quod ego non puto eſſe aliud quam texere ſpirituales quaſdam ſimilitudines, & in ipſis puriſſima diuinæ ſapientiæ ſenſa animæ contemplantis cōſpectibus importare, vt videat ſaltem per ſpeculum, &
1. Cor. 13. in ænigmate quod nondum facie ad faciem valeat vllatenus intueri. Diuina ſunt, & niſi expertis prorſus incognita, quæ eſſamur, quomodo videlicet in hoc mortali corpore, fide adhuc habente ſtatum, & necdum propalata perſpicui ſubſtantia luminis, iam ta-
B men interim puræ interdum contemplatio veritatis partes ſuas agere intra nos vel ex parte præſumit, ita vt liceat vſurpare etiam alicui noſtrum, cui hoc datum deſuper fuerit, illud Apoſtoli. Nunc cognoſco ex parte.
1. Cor. 13. c Itē. Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus. Cum autem diuinius aliquid raptim, & veluti in velocitate coruſci luminis interluxerit menti ſpiritu excedenti, ſiue ad temperamentum nimij ſplendoris, ſiue ad doctrinæ vſum: continuo (neſcio vnde) adſunt imaginatoriæ quædam rerum inferiorum ſimilitudines infuſis diuinitus ſenſis couenienter accommodatę, quibus quodammodo adumbratus puriſſimus ille ac ſplendidiſſimus veritatis radius, & ipſi animæ tolerabilior fiat, & quib. communicare illum voluerit capabilior. Exiſtimo tamen ipſos formari in nobis sāctorum ſuggeſtionibus Angelorum, ſicut ècontrario cōtrarias, & malas ingeri immiſſiones per Angelos malos non dubium eſt. Et fortaſſis hinc illud eſt ſpeculum atque ænigma (vt dixi) 1. Cor. 13. d
per quod videbat Apoſtolus ex iſtiuſmodi puris pulchriſque imaginationibus Angelorum, quaſi manibus fabricatum, quatenus & Dei eſſe quod purum, & abſque omni phātaſia corporearum imaginum cernitur, ſentiamus: & elegantem quamlibet ſimilitudinem, qua id digne veſtitum apparuerit, miniſterio deputemus Angelico. Quod ſignaſſe expreſſius videtur alia interpretatio dicens. Similitudines aurifabri faciemus tibi, cum diſtinctionibus argenti. Vnum eſt Cāt. 1. d
cum diſtinctionibus argenti, & vermiculatas argento. In quo mihi ſignificare videtur non modo ſimilitudines intus per An- C
gelos ſuggeri, ſed nitorem quoque eloquij per ipſos extrinſecus miniſtrari, quo congruè atque decenter ornatæ, & ab auditoribus facilius capiātur, & delectabilius. Quod ſi dixeris, quid eloquio, & argento? Dicit ti- Pſ. 11. a
bi Propheta: Eloquia Domini, eloquia caſta, argentum igne examinatum. Ita ergo illi cæleſtes adminiſtratorij ſpiritus peregrinanti in terris ſpōſæ faciunt murenulas aureas vermiculatas argento. Vide autem, quomodo illa aliud cupit, & aliud accipit, & nitenti ad cōtemplationis quietem labor prædicationis imponitur: & ſitienti ſponſi præſentiam, filiorum ſponſi pariendorum alendorumque ſolicitudo iniungitur. Neque nunc tantum accidit illi hoc, ſed & alia vice (vt memini) cum ſponſi amplexus, & oſcula ſuſpiraret, reſponſum eſt ei: Quia Cāt. 1. a
meliora ſunt vbera tua vino: vt ex hoc ſe intelligeret matrem, atque ad dandum lac paruulis, nutriendumque filios reuocari. Fortaſſis & in alijs cantici huius locis hoc ipſum tu quoque (niſi piger ſis ad inquirendum) per teipſum aduertere poteris. An non res iſta quondam in ſancto Patriarcha Iacob præfigurabatur, cum fruſtratus optatis, diuque exſpectatis Rachelis am- Gen. 29. c
plexibus, pro ſterili & decora, fecundam & lippam inuitus atque ignarus accepit? Ita ergo nunc ſponſa ſcire cupiens & inquires vbi in meridianis horis dilectus paſcat & cubet, murenulas pro eo reportat aureas, vermiculatas argento, id eſt, ſapientiam cum eloquentia, haud dubium quin ad prædicationis opus. Docemur ex hoc ſane inter-

mitten-

mittenda plerumque dulcia oſcula propter lactentia vbera, nec quemquam ſibi, ſed omnes illi, qui mortuus eſt pro omnibus, eſſe viuendum. Væ qui bene de Deo & ſentire & eloqui acceperunt: ſi quæſtum æſtiment pietatem, ſi conuertant ad inanem gloriam quod ad lucra Dei acceperant erogandum: ſi alta ſapientes humilibus non conſentiãt. Paueant quod in Propheta legitur dicente
Oſee 2 b Domino: Dedi eis aurum meum & argentum meum; ipſi autem de argento & auro meo operati ſunt Baal. Tu ergo audi quid Sponſa accepta hinc quidem increpatione, inde vero promiſſione, reſponderit: Neque enim vel de promiſſis extollitur, vel pro re-
Prou. 9. b pulſa iraſcitur, ſed ſicut ſcriptum eſt: Corripe ſapientem, & amabit te. Et item quod ad donationes & promiſſiones ſpectat: Quanto maior es, humilia te in omnibus.
Eccl. 3. c Quod ex eius reſponſione melius vtrumque patebit. Sed ipſa ſi placet diſcuſſio in aliud ſermonis principium differatur. Et de his, quæ dicta ſunt, glorificemus ſponſum Eccleſiæ Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui eſt ſuper omnia benedictus Deus in ſæcula, Amen.

De duplici humilitate, vna videlicet, quam parit veritas: & altera, quam inflammat charitas.

Sermo XLII.

Cãt. 1. c CVm eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum. Hæc ſunt verba ſponſæ quæ in hodiernum diẽ diſtulimus, hoc
E reſponſum quod dedit, vbi increpata eſt à ſponſo, non tamen ſpõſo, ſed eius ſodalib. Quod facile eſt aduertere ex verbis ipſis.
F Cum enim non dicit quaſi ad ſecũdam perſonam, cum eſſet rex in accubitu tuo: ſed, cum eſſet in accubitu ſuo: patet quod non ad ipſum loquitur, ſed de ipſo. Puta proinde ſponſum, vbi eam (quatenus viſum fuit) aut corripuit, aut repreſſit, comperta ex ſuffuſione genarum verecundia, ceſſiſſe loco, vt illa ſe abſente loqueretur liberius quæ ſentiret: ſed etſi pauidior (vt aſſolet) quam oportuerit, & deiectior animo facta eſſet, ſodalium eam conſolationes erigerẽt. Quod tamen & per ſeipſum facere non negexit, quantum iudicauit pro tẽpore oportere. Nam vt clarum relinqueret, quantum ſibi in illa correptione complacuit, quippe quã ſenſit dignè, & prout oportuit acceptari, non ſane ante ſe abſentauit, quã ex abundantia (quod non eſt dubium) cordis prorumperet in laudes eius, & genarum colliq. ipſius pulchritudinem commendaret: propterea & qui cum ipſa remanent, blande loquuntur illi, & munera offerunt ſciẽtes Domini voluntatem. Ad ipſos ergo reſponſio eius. Et litteralis quidem contextio ſchematis ita ſe habet. Sed priuſquam ex hac teſta nucleum ſpiritus elicere inchoemus, dico vnum breuiter. Felix cui ſua obiurgatio ſic reſpondet quemadmodum habemus formam præſentis loci. Vtinam magis neminem obiurgare neceſſe ſit, hoc enim melius. F
Sed quoniam in multis offendimus omnes, mihi tacere non licet, cui ex officio incumbit peccantes arguere, magis autẽ vrget caritas. Quod ſi arguero, & fecero quod meũ eſt, illa autẽ increpatio procedẽs minime, ꝙ ſuum eſt, faciat, neque id, ad quod miſi illã, ſed reuertatur ad me vacua tamquam iaculum feriens & reſiliens, quid me animi tunc habere putatis fratres? Nonne angor, nõne torqueor? Et vt mihi vſurpem aliquid ex verbis magiſtri (quia de ſapientia non poſſum) prorſus coarctor è duobus, & quid eligam neſcio, placerene mihi in eo quod loquutus ſum, quoniã quod debui feci: an pœnitentiam agere ſuper verbo meo, quia quod volui, non recepi. Volui nimirum perimere hoſtem, & eripere fratrem: & non feci ſic, magis autem contrarium accidit. Nam læſi animam, & culpam auxi. Siqui- Eze. 3
dem acceſſit & contemptus. Nolunt audire te, inquit, quia nolunt audire me. Vides quæ maieſtas contemnitur? Non te putes me ſolum ſpreuiſſe, Dominus loquutus eſt. Et quod dixit Prophetæ, dixit & Apoſtolis: Qui vos ſpernit, ait, me ſpernit. Luc. 10 c.
Non ſum Propheta, non ſum Apoſtolus: & Prophetæ tamẽ, & Apoſtoli (audeo dicere) vice fungor: & quibus non æquor meritis, eorum implicor curis. Etſi ad meam multam confuſionem, etſi ad grande periculum mihi ſuper cathedram Moyſis, ſedeo: cuius tamen non vendico mihi vitam, nec experior gratiam. Quid tamen? Num ideo cathedræ nõ deferetur, quoniam occupata eſt ab indigno? Etiam ſi Scribæ & Phariſæi in ea ſedeant, inquit, quæ dicunt, facite. Ple- G
rumque etiam impatientia contemptui iũgitur, ita vt aliquis non ſolum nõ curet corrigi obiurgatus, ſed inſuper obiurganti indigné-

dignetur more phrenetici manum medici
repellentis. Mira peruerſitas. Medicanti ira-
ſcitur, qui non iraſcitur ſagittanti. Eſt enim
Pſ.10.a qui ſagittat in obſcuro rectos corde, qui &
teipſum nūc ſagittauit ad mortem, & in illū
non commoueris? Mihi indignaris, qui ſanū
Pſal.4.a te fieri cupio? Iraſcimini, inquit, & nolite
peccare, ſi peccato iraſceris, non ſolum mini
me peccas, ſed & quòd peccaras, exterminas.
Nunc vero, & peccatum retines medicamē-
tum reſpuendo, & peccare apponis irratio-
nabiliter iraſcēdo, & eſt ſupra modum pec-
cans peccatum. Aliquoties additur, & impu
dentia, vt nō modo impatienter ferat, quod
corripitur, ſed etiam id, vnde reprehēditur,
impudenter defendat. Hoc plane deſpera-
Ier.3.b tio. Frons, inquit, mulieris meretricis facta
Ezec.16 eſt tibi, & noluiſti erubeſcere. Et ait: Aufe-
retur zelus meus à te, vltra non iraſcar tibi.
Solo auditu contremiſco. Sentis ne quanti
periculi quantiq. horroris, & tremoris res
Apoc.3. ſit peccati defenſio? Dicit iterum: Ego quos
l amo, arguo & caſtigo. Si ergo te zelus deſer
uit, & amor. Nec eris amore dignus, qui in-
dignus caſtigatione cenſeris. Vides quia tūc
magis iraſcitur Deus, cum non iraſcitur:
Pſ.26.a Miſereamur impio, inquit, & non diſcet fa-
cere iuſtitiam. Miſericordiam hanc ego no-
lo. Super omnem iram miſeratio iſta, ſepiēs
mihi vias iuſtitiæ. Satius profecto mihi, iux-
ta Prophetæ conſilium, apprehendere diſci-
Pſal.2.c plinam, ne quādo iraſcatur Dñs, & peream
H de via iuſta. Volo iraſcaris mihi pater mi-
ſericordiarum, ſed illa ira qua corrigis de-
uium, non qua extrudis deuia. Illud tua no-
bis benigna animaduerſio parit, hoc formi-
doloſa nutrit diſſimulatio. Non enim cum
neſcio, ſed cum ſentio te iratum, tunc ma-
ximè confido propitium: etenim cum iratus
Pſ.98.b fueris, miſericordiæ recordaberis. Deus, in-
quit, tu propitius fuiſti eis, & vlciſcens in
omnes adinuentiones eorum. Ad Moyſen
loquitur, & Aaron atque Samuelem, quos
modo præmiſerat, & hoc vocat propitiatio-
nem, quod eorū Deus non pepercit exceſſi-
bus: I nunc tu ergo, atque hanc tibi excludi-
to in æternum, defendendo errorem, & ac-
cuſando correptionē. An non iſtud eſt ma-
Eccl.31. lum dicere bonum, & bonū malum? An non
ex hac odioſa impudentia pullulabit mox
impœnitentia, mater deſperationis? Quem
enim pœniteat ſuper bono, quod putat? Væ
illis, inquit. Væ illud æternum eſt. Aliud eſt
quemquam tentari à propria concupiſcen-
tia abſtractum, & illectum, & aliud ſponte
appetere malum tamquam bonum, ad mor
tem quaſi ad vitam male ſecurum prope-
rare. Pro huiuſmodi dico mallem aliquādo
tacuiſſe, & diſſimulaſſe, quod agi perperam
deprehendi, quam ad tantam reprehendiſſe
perniciem. Dicas, forſan mihi, quod bonum
meum ad me reuertatur, & quia liberaui Pſ.39.b
animam meam, & mundus ſum à ſanguine
hominis cui annunciaui, & loquutus ſum,
vt auerteretur à via ſua mala, & viueret. Sed
etſi innumera talia addas, me tamen mini-
mè iſta conſolabuntur, mortem filij intuen-
tem. Quaſi verò meam illa reprehenſione I
liberationem quæſierim, & non magis illius.
Quę enim mater etiam ſi omnem quam po-
tuit curam, & diligentiam ægrotāti filio ad-
hibuiſſe ſe ſciat, ſi demum fruſtratam ſe vi-
derit, & omnes labores ſuos eſſe penitus in-
efficaces, illo nihilominus moriente propte-
rea vnquam à fletibus temperauit? Et illa
quidem hoc pro morte temporali, quanto
magis me pro morte æterna mei filij manet
vtique ploratus, & vlulatus multus, etiam ſi
nihil mihi conſcius ſum quo minus annun-
ciauerim illi? Vides etiam à quantis è regio-
ne malis, & ſe, & nos liberat, qui correptus
manſuetè reſpondet, verecundè acquieſcit,
modeſtè obtemperat, humiliter confitetur?
Huic ego animæ in omnibus me profitear
debitorem, huic me miniſtrum, & ſeruum
tamquam digniſſimæ Dñi mei Sponſæ, &
quæ reuera dicere poſſit. Cum eſſet rex in Cāt.1.d
accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem
ſuū. Bonus humilitatis odor, qui de hac val-
le plorationis aſcendens, perfuſis circum-
quaque vicinis regionibus, ipſum quoque
regium accubitum grata ſuauitate reſper-
gat. Eſt nardus humilis herba, quam & cali-
dæ ferūt eſſe naturæ hi qui herbarum vires
curioſius explorarunt: & ideo per hanc vi-
deor mihi non inconuenienter hoc loco vir
tutem humilitatis accipere, ſed quæ ſancti
amoris vaporibus flagret. Quod propterea
ſanè dico, quoniam eſt humilitas quam no-
bis veritas parit, & non habet calorem, & eſt
humilitas quam caritas format, & inflāmat.
Atque hæc quidem in affectu, illa in cogita-
tione conſiſtit. Etenim tu ſi temetipſum in-
tus ad lumen veritatis, & ſine diſſimulatio-
ne inſpicias, & ſine palpatione dijudices:
non dubito quin humilieris & tu in oculis
tuis, factus vilior tibi ex hac vera cognitione
tui, quamuis needū fortaſſe id eſſe patiaris

in oculis aliorum. Eris igitur humilis, ſed de opere interim veritatis, & minimè adhuc de amoris infuſione. Nā ſi veritatis ipſius, quæ te tibi veraciter atque ſalubriter demōſtrauit, ſicut ſplendore illuminatus, ita affectus amore fuiſſes: voluiſſes proculdubio, quod in te eſt, eamdē de te omnes tenere ſententiam, quam ipſam apud te veritatem habere cognoſcis. Sanè quod in te eſt dixerim, quoniā plerumque non expedit innoteſcere omnibus omnia, quæ nos ſcimus de nobis, atque ipſa veritatis caritate, & caritatis veritate vetamur palam fieri velle, quod noceat agnoſcenti. Alioquin ſi priuato amore tui tentus detines pariter intra te iudicium veritatis incluſum, cui dubium eſt minus te veritatem diligere, cui proprium præfers vel commodum, vel honorem? Vides igitur non eſſe idipſum, hominem de ſeipſo non altum iam ſapere veritatis lumine redargutum, & humilibus ſponte conſentire, munere caritatis adiutum. Illud enim neceſſitatis
Phil. 2. a eſt, hoc voluntatis. Semetipſum exinaniuit, inquit, formam ſerui accipiens, & formam humilitatis tradens. Ipſe ſe exinaniuit, ipſe humiliauit, nō neceſſitate iudicij, ſed noſtri
L caritate. Poterat nimirum vilem ſe, & contemptibilem demonſtrare, ſed planè non reputare, quoniam ſciebat ſeipſum. Voluntate proinde humilis fuit, & nō iudicio, qui talem ſe obtulit qualem eſſe neſciuit: magis autem placuit minimum reputari, qui ſe
Matth. 11. d ſummum non ignorabat. Denique ait: Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Corde dixit, cordis affectu, id eſt, voluntate. Itaque neceſſitatem excluſit, qui voluntatē confeſſus eſt. Non enim quomodo ego, vel tu inuenimus nos in veritate dignos dedecore, & contemptu, dignos omni extremitate, & inferioritate, dignos etiam ſupplicijs, dignos plagis: non inquam ita & ille: quæ tamen omnia expertus eſt, quia voluit tamquam humilis corde. Humilis videlicet illa humilitate quam cordis ſuaſit affectio, non quam extorſit diſcuſſio veritatis. Propterea dixi hanc voluntariæ humilitatis ſpeciem, non redargutione veritatis, ſed caritatis intra nos infuſione creari: quia cordis eſt, quia affectionis, quia voluntatis: an verò rectè, tu iudica. Itemq. etiam hoc tuo æque examine tur iudicio, digne ne eamdem Domino aſſignarim, quem caritate conſtat exinanitum, caritate minoratum ab Angelis, caritate parentibus ſubditum, caritate Baptiſtæ manibus inclinatum, caritate carnis infirma paſſum, caritate poſtremo morti obnoxium, cruce inglorium exſtitiſſe. Sed & hoc vnum adhuc tui ſit conſiderare arbitrij, rectene etiam hanc ipſam humilitatem ita caritate calentem, herba humili, & calida, id eſt nardo putauerim deſignatam. Et ſi ita cuncta probaueris, (probabis enim rationi maniM feſtiſſimæ acquieſcens, tunc ſi iam apud teipſum humiliatus es neceſſaria illa humilitate quam ſcrutans corda, & renes, veritas, ſenſibus ingerit animæ vigilantis) adhibe voluntatem & fac de neceſſitate virtutem, quoniam nulla eſt virtus ſine conniuentia voluntatis. Sic autem fiet iſtud, ſi nolis aliter, apparere foris, quam te inuenis intus. Alioquin time ne de te ipſo legas: Quoniam *Pſ. 35.*
doloſe egit in conſpectu eius, vt inueniatur iniquitas eius ad odium. Pondus, inquit, & pondus abominatio eſt apud Deum. Quid enim? Tu te depreciaris in ſecreto apud teipſum veritatis trutina ponderatus, & foris alterius pretij mentiens maiori te pondere vendis nobis quam ab ipſa accepiſti? Time Deum, & noli hanc rem peſſi- *Prou. 21 d*
mam facere: vt quem humiliat veritas, extollat voluntas: hoc enim eſt reſiſtere veritati, hoc pugnare contra Deum. Magis autem acquieſce Deo, & ſit voluntas ſubdita veritati, nec tantum ſubdita, ſed & deuota. Nonne Deo, inquit, ſubiecta erit ani- *Pſ. 61.*
ma mea? Et parum eſt eſſe ſubiectum Deo, niſi ſis & omni humanæ creaturæ propter Deum: ſiue Abbati, tamquam præcellenti, ſiue Prioribus, tamquam ab eo conſtitutis. Ego plus dico, ſubdere paribus, ſubdere & minoribus. Sic enim decet nos, inquit, om- *Matth 3. d*
nem implere iuſtitiam. Vade, & tu ad minorem ſi vis in iuſtitia eſſe perfectus, defer inferiori, iuniori te inclinato. Hoc enim faciens, trahes & ipſe ad te Sponſæ ſermonem quem dicit: Quia nardus mea dedit odorem ſuum. Odor deuotio eſt, odor A
bona opinio, quæ ad omnes peruenit, vt Chriſti ſis bonus odor in omni loco, ſpectabilis omnibus, amabilis omnibus. Non poteſt hoc ille humilis quem veritas ad humilitatem cogit, quoniam ſibi habet illam, & exire non patitur, vt ſparſa foris redoleat. Magis autem non habet odorem, quia non habet deuotionem vtpote qui non ſponte neque libenter ſe humiliat: Sponſæ vero humilitas tamquam nardus ſpargit odorem ſuum, amore calens, deuo-

deuotione vigens,opinione redolens.Sponſæ humilitas volũtaria eſt,perpetua eſt, fructifera eſt.Odor eius,nec reprehenſione ex-
Cãt.1.c terminatur, nec laude; Audierat: Pulchræ ſunt genę tuę ſicut turturis,& collum tuum ſicut monilia.Acceperat,& repromiſſionem ornatus aurei, & nihilominus tamen cum humilitate reſpondet: & quanto maiorem ſe audit,tanto humiliat ſe in omnibus.Non gloriatur in meritis, nec inter laudes ſuas humilitatis obliuiſcitur, quam & humiliter confitetur ſub nardi nomine. Ac ſi voce virginis Mariæ dicat: Nullius mihi meriti conſcia ſum ad tantam dignationem, niſi quod reſpexit Deus humilitatem ancillæ ſuæ.

Cãt.1.d Nam quid eſt aliud:Nardus mea dabit odorem ſuum,quam,placuit mea humilitas? Nõn mea, inquit, ſapiẽtia,non mea nobilitas, non mea pulchritudo, quæ nulla erant mihi, ſed quæ ſola inerat humilitas, dedit odorem ſuum, id eſt ſolitum. Solito placet Deo humilitas Solito plane,atque ex cõſue-
B to excelſus Dominus humilia reſpicit, & ideo cum eſſet rex in accubitu, id eſt in excelſo habitaculo ſuo,illuc quoque humilita-
Pſ.112. tis odor aſcendit. In altis habitat,inquit,&
2 humilia reſpicit in cælo, & in terra. Ergo
Cãt.1.d cum eſſet rex in accubitu ſuo, nardus ſpõſæ dedit odorem ſuum. Accubitus regis, ſinus eſt patris: quia ſemper in patre filius. Nec dubites regem hunc eſſe clemẽtem,cui perrennis accubitus eſt paternæ benignitatis diuerſorium.Merito clamor humilium aſcẽdit ad eum, cui fons pietatis eſt manſio, cui familiaris ſuauitas, cui ſubſtantialis,vel potius conſubſtantialis bonitas eſt:cui ideo totum, quod eſt, de patre eſt,vt nil prorſus in regia maieſtate niſi paternum,humiliũ tre-
Pſ.11.a pidatio ſuſpicetur. Denique propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum nunc exſurgam dicit Dominus. Horum igitur conſcia Sponſa(vtpote domeſtica,atque cariſſima) nõ ſe putat arcendam Sponſi gratia penuria meritorum,ſola de humilitate prę-ſumens Regem denique nominat,nã Sponſum interim territa increpatione nõ audet, & in alto habitare fatetur,nec ſic tamẽ diffidit humilitas. Primitiuæ Eccleſiæ potes hunc congruentiſſimè aptare ſermonem, ſi recordaris dies illos quibus aſſumpto Domino vbi erat prius, & ſedente in dextera patris illo ſuo antiquo nobili, atque glorioſo
Act.2.a accubitu, diſcipuli erant congregati in loco vno, perſeuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria matre Ieſu, & fratribus eius. Nonne tibi videtur reue- C
ra, tunc temporis nardum paruulæ, & trepidanti Sponſæ dare odorem ſuum? Denique cum factus eſt repente de cælo ſonus, *Ibidem.*
tamquam aduenientis ſpiritus vehemẽtis. & repleuit totam domum vbi erant ſedentes: an non merito paupercula tunc dicere potuit: Cum eſſet rex in accubitu ſuo, nar- *Cant.1.*
dus mea dedit odorem ſuum? Patuit pro certo omnibus in loco manentibus, quam gratus humilitatis, & quam beneplacitus odor aſcenderat, cui mox tam copioſa, & glorioſa remuneratione reſponſum eſt.Ceterum illa non ingrata beneficij fuit. Audi enim quomodò mox repleta deuotione parat ſe ad omnia mala perferenda pro nomine eius. Nam ſequitur: Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.Infirmitas mea (quam noſtis) non ſinit vlterius progredi. Hoc ſolum dico: quia tribulationum amaritudines ſub myrrhæ nomine dicit ſe ſubire paratam amore dilecti. Reliquum capituli, aliàs proſequemur, ſi tamen exoratus à vobis Spiritusſanctus affuerit,qui nos intelligere faciat verba Sponſæ, quæ ipſe inſpirando formauit, ſicut nouit illius cuius ipſe ſpiritus eſt, laudibus conuenire, ſponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Qualiter conſideratio paſſionis, & laborum Chriſti facit Sponſam, id eſt animam pergere illæſam inter proſpera,& aduerſa huius mundi.

Sermo XLIII.

FAſciculus myrrhæ dilectus meus *Cãt.1.d*
mihi, inter vbera mea commorabitur. Ante rex, modo dilectus. Ante in accubitu regio, modo inter Sponſæ vbera. Magna humilitatis virtus, cui etiam Deitatis maieſtas, tam facile ſe inclinat. Cito reuerentiæ nomen in vocabulum amicitiæ mutatum eſt: & qui longe erat, in breui factus eſt prope. Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Myrrha amara res, dura, & aſpera, tribulationem ſignificat: Ea ſibi dilecti cauſſa imminere proſpiciens, gratulabunda id loquitur, confidens ſe omnia viriliter ſu-

Act. 5. g bituram. Ibant, inquit, gaudentes diſcipuli à conſpectu Concilij, quia digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Propterea denique non faſcem, ſed faſciculum dilectum dicit, quod leue præ amore ipſius ducat quidquid laboris immineat, & doloris. Benè faſciculus, quia paruulus
Rom. 8. d natus eſt nobis. Benè faſciculus, quia non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quę reuelabitur in nobis. Id enim, inquit, quod in præſenti eſt
E momentaneum, & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis Erit ergo quandoque nobis ingens cumulus gloriæ, qui modo eſt faſciculus mirrhæ. An non faſciculus cuius iugum ſuaue eſt, & onus leue? Non quia leue in ſe (nec enim leuis paſſionis aſperitas, mortis amaritudo,) ſed leuis tamen amanti. Et ideo non ait tantum:
Cāt. 1. d faſciculus mirrhæ dilectus meus: ſed mihi,
Cāt. 8. b inquit, quē diligo, faſciculus eſt. Vnde & dilectum nominat, mōſtrans dilectionis vim omnium amaritudinum ſuperare moleſtiam, & quia fortis eſt vt mors dilectio. Et vt ſcias non in ſe illam, ſed in Domino gloriari, neque de propria virtute, ſed de Domini adiutorio præſumere fortitudinem, dicit illum inter vbera ſua commoraturū,
Pſal. 22. cui ſecura decantet: Etiam ſi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala quoniam tu mecum es. Memini me in vno ſuperiorum ſermonū duo Sponſæ vbera cō gratulationem diffiniſſe atque compaſſio-
Rom. 12 c nem, iuxta Pauli doctrinam, dicentis: Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus. Quia verò inter aduerſa, & proſpera verſans, nouit vtrobique pericula non deeſſe, medium huiuſcemodi vberum ſuorum vult habere dilectum, cuius aduerſus vtraque cōtinua protectione munitam, nec læta extollant, nec triſtitia deijciant. Tu quoque ſi ſapis, imitaberis Sponſæ prudentiā, atque hūc mirrhæ tam carum faſciculum de principatu tui pectoris, nec ad horam patieris auelli, amara illa omnia quæ pro te pertulit, ſemper in memoria retinēs, & aſſidua medita-
Cāt. 1. a tione reuolueus: quo poſſis dicere & tu: Fa-
F ſciculus myrrhæ dilectus meꝰ mihi, inter vbera mea commorabitur. Et ego fratres ab ineunte mea cōuerſione pro aceruo meritorum, quę mihi deeſſe ſciebam, hunc mihi faſciculum colligare, & inter vbera mea collocare curaui, collectum ex omnibus anxietatibus, & amaritudinibus Domini mei. Primum videlicet infantilium illarum neceſſitatum. Deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in diſcurrendo, vigiliarum in orando, tentationum in ieiunando, lacrymarū in compatiendo, inſidiarum in colloquendo, poſtremo periculorum in falſis fratribus, conuitiorum, ſputorum, colaphorum, ſubſannationum, exprobrationum, clauorum, horumq. ſimiliū quæ in ſalutem noſtri generis ſilua Euangelica copioſiſſimè noſcitur protuliſſe.

Vbi ſanè inter tot odoriferæ myrrhæ huius ramuſculos minimè prætermittendā putaui etiam illam myrrham, qua in cruce potatus eſt, ſed neque illā qua vnctus eſt in ſepultura. Quarū in prima applicuit ſibi meorum amaritudinem peccatorum: in ſecūda futuram incorruptionē mei corporis dedicauit. Memoriam abundantiæ ſuauitatis ho Pſ. 144
rum eructabo quoad vixero. In æternū nō Pſ. 118.
obliuiſcar miſerationes iſtas: quia in ipſis vi m
uificatus ſum. Has olim ſanctus Dauid cum lacrymis requirebat. Veniant mihi, inquiēs Ibidem
miſerationes tuæ, & viuā. Has & alius quidam ſanctorum cū gemitu memorabat dicens: Miſericordiæ Domini multæ, quàm multi reges, & Prophetæ voluerunt videre, & non viderunt, & audire, & nō audierunt.
Ipſi laborauerunt, & ego in labores eorum G
introiui. Ego meſſui myrrham, quā illi plantauerunt. Mihi hic ſalutaris faſciculus ſeruatus eſt. Nemo tollet eum à me, inter vbera mea commorabitur. Hæc meditari dixi ſapientiam, in his iuſtitiæ mihi perfectionem conſtitui, in his plenitudinem ſcientiæ, in his diuitias ſalutis, in his copias meritorum. Ex his mihi interdum potus ſalutaris amaritudinis ex his rurſum ſuauis vnctio cōſolationis. Hæc me erigunt in aduerſis, in proſperis reprimunt, & inter læta triſtitiaq. vitæ præſentis via regia incedenti, tutum præbēt vtrobique ducatum, hincinde mala imminentia propulſando. Hæc mihi conciliant mūdi iudicem, dum tremendū poteſtatibus mitem humilemq. figurant, dum non ſolū placabilem, ſed & imitabilem repræſentant eum, qui inacceſſibilis eſt principatibus, terribilis apud reges terræ. Propterea hæc mihi in ore frequenter, ſicut vos ſcitis: hæc in corde ſemper, ſicut Deus ſcit: hęc ſtylo meo admodum familiaria, ſicut apparet: hæc mea ſublimior interim philoſophia, ſcire Ieſum, & hunc crucifixum. Non requiro, ſicut

cut ſponſa vbi cubet in meridie, quem lætus amplector mea inter vbera commorantem. Non requiro vbi paſcat in meridie, quem intueor Saluatorem in cruce. Illud ſublimius, iſtud ſuauius, vel paratius. Panis illud, hoc lac. Hoc viſcera reficit paruulorum hoc replet vbera matrum, & ideo inter vbera mea commorabitur. Hunc & vox dilectiſſimi, tam dilectum faſciculum colligite vobis, hunc medullis inſerite cordis, hoc munite aditum pectoris, vt & vobis inter vbera commoretur. Habete illum ſemper non retro in humeris, ſed ante præ oculis, ne portantes & non odorantes, & onus premat, & odor non erigat. Mementote, quia accepit eum Simeon in vlnis ſuis. Maria geſtauit in vtero, fouit in gremio, Sponſa ſibi inter vbera collocauit. Et ne quid prætermittam, factum eſt verbum in manu Zachariæ Prophetæ, necnon & quorumdam aliorũ. Arbitror & Ioſeph virum Mariæ ſuper genua frequenter illi arriſiſſe. Hi omnes ante ſe eum habuerunt, & nullus retro. Exemplo ergo ſint vobis, vt & vos ſimiliter faciatis. Si enim ante oculos habueritis, quem portatis, pro certo videntes anguſtias Domini, leuius veſtras portabitis, ipſo auxiliante Eccleſiæ Sponſo, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula, Amen.

Quod vir Eccleſiaſticus debet eſſe pius in corrigendo manſuetos, & econuerſo durus, & auſterus contra aſperos & obſtinatos, quando ipſi delinquunt. Ser. XLIIII.

BOtrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. Si dilectus in myrrha, multo magis in botri ſua uitate. Ergo Dominus meus Ieſus myrrha mihi in morte, botrus in reſurrectione, ſeipſum mihi ſaluberrimum temperauit in potum, in lacrymis in menſura. Mortuus eſt propter peccata noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtram, vt peccatis mortui iuſtitiæ viuamus. Itaque tu ſi peccata luxiſti, bibiſti amaritudinem. Si autẽ iam reſpiraſti in ſpem vitæ, vita ſanctiori mutata eſt tibi myrrhæ amaritudo in vinum, quod lætificat cor hominis. Et fortaſſis hoc illud ſignificauerit, quod Saluatori oblatum eſt in cruce vinum myrrhatum, & ideo noluit bibere, quoniam iſtud ſitiebat. Tu ergo poſt myrrhæ (vt dixi) amaritudines, vinum iucunditatis experiẽs, haud temere, & ipſe dicere poteris. Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. Engaddi duplicem habet interpretationẽ, & vni ambæ intellectui ſeruiunt. Dicitur namque fons hœdi, & baptiſma gentium, lacrymasq. peccantium apertè deſignat. Dicitur & oculus tentationis, qui & lacrymas æquè fundat, & tentationes, quæ minime inquam deſunt vitæ hominis ſuper terram, proſpiciat. Sed & populus gentium, qui ambulabat in tenebris, nunquam per ſe laqueos tentationum agnoſcere, ac per hoc nec euadere potuit, donec per gratiam illius qui illuminat cæcos, recepit oculos fidei, donec venit ad Eccleſiam, quæ habet oculum tentationis, donec ſe tradidit viris ſpiritualibus inſtruendum, qui illumĩnati ſpiritu ſapientiæ, ſuo & experimento docti, poſſunt veraciter dicere, quia non ignoramus aſtutias diaboli, & cogitationes eius. Ferunt in Engaddi arbuſculas balſami creſcere, quæ in modum vinearum ab indigenis excoluntur, & inde forſitan vineas appellauit. Alioquin quid faceret botrus Cypri in vineis Engaddi? Quis vmquam botros de vineis in vineas tranſportauit? Solet ſiquidem vinum vbi deeſt aliunde euehi, non vbi adeſt. Ergo vineas Engaddi dicit plebis Eccleſię, quæ habet balſami liquorem ſpiritum mãſuetudinis, in quo paruulorum adhuc in Chriſto teneritudinem blandè fouet, & dolores pœnitentium conſolatur. Sed & ſi quis frater in aliquo delicto pręoccupatus fuerit, vir eccleſiaſticus qui hũc ſpiritum iam accepit, curabit huiuſmodi mox inſtruere in eodem ſpiritu lenitatis, conſiderans ſeipſum, ne & ipſe tentetur. In hoc typo quotquot baptizandi ſunt, etiam corporaliter Eccleſia oleo materiali vngere cõſueuit. Quia verò vulnera illius, qui incidit in latrones, & iumento corporis pij Samaritani Eccleſiæ eſt deportatus in ſtabulum, non in ſolo oleo, ſed in vino ſimul, & oleo ſanitatem recipiunt: neceſſarium habet ſpiritualis medicus etiam vinum feruidi zeli cum oleo manſuetudinis, cui ſane conuenit non modo cõſolari puſillanimes, ſed & corripere inquietos. Si enim viderit illum qui vulneratus eſt; id eſt, qui peccauit, blãdis, aut lenibus hortamentis, quæ in eum pręrogata ſunt, minime emendatum, magis autem forte etiam abutentem ſua manſuetudine, & patientia negligẽtiorem fieri, & in peccato ſuo

ſuo etiā ſecurius obdormire: fruſtrato tam
ſuauium oleo monitorum, oportebit ſanè
mordacioribus vti medicamentis,& vinum
compūctionis infundere, duris videlicet cū
eo increpationibus atque inuectionibus a-
L gere,& ſi cauſa requirit,& duritia tanta eſt,
etiam cenſurę eccleſiaſticæ baculo percelle-
re contemptorem. Sed vnde illi hoc vinum?
Nec enim in vineis Engaddi vinum inue-
nitur, ſed oleum. Quærat ergo in Cypro,
nam illa inſula ferax eſt vini,& vini optimi,
tollensq. inde ſibi ingentem botrum,quem
olim exploratores de Iſrael in vecte ferebāt
chorum Propheticum præcedentem,& ſub-
ſequentem Apoſtolicum, medium autē Ie-
ſum pulchro ſchemate figurantes. Hunc
Cāt.1.a ergo botrum accipiens ſibi dicat: Botrus
Cypri dilectus meus mihi. Vidimus bo-
trum, videamus qualiter zeli vinum expri-
matur ex eo. Etenim ſi peccanti homini
homo peccator minime indignatur,ſed ma-
gis euaſi quendam ei ſuauiſſimi balſami ro-
rem ſudās pium exhibet compaſſionis affe-
ctum hoc ſcimus vnde venit, & iam audi-
ſtis, ſed non aduertiſtis forſitan. Dictum
namque eſt, quod ex conſideratione ſui ip-
ſius cuique veniat manſuetum eſſe ad om-
ne, dum homo conſilio ſapientiſſimi Pau-
Gal.6.a li, vt pie condeſcendere ſciat præoccupatis
in peccato,cōſiderat ſeipſum,ne & ipſe tēte
tur. An nō hinc denique amor proximi ra-
dicem trahit, de quo in lege mandatur.
Luc.10.e Diliges proximum tuum ſicut teipſum? Ex
intimis ſanè humanis affectibus primordia
ducit ſui ortus fraterna dilectio, & de inſi-
ta homini ad ſeipsū naturali quadā dulce-
dine tamquā de humore terreno ſumit pro
culdubio vegetationem, & vim, per quam
ſpirāte quidem gratia deſuper, fructus par-
turit pietatis: vt quod ſibi anima naturali-
M ter appetit, naturæ conſorti,id eſt alteri ho-
mini iure quodam humanitatis vbi poterit,
& oportuerit, non exiſtimet denegandum,
ſed ſponte ac libens impartiatur. Ineſt ergo
naturæ ſi peccato nō obſoleſcat, iſtiuſmodi
gratæ & egregiæ quaſi ſuauitatis liquor, vt
molliorem magis ad compatiendum peccā-
tibus quam ad indignādum aſperiorem ſe-
Eccl.10 ſe ſentiat,& exhibeat. Verum quia iuxta ſa-
pientis ſententiam, muſcæ morituræ exter-
minant hoc ſuauitatis vnguentum,& mini-
mè habet in ſe natura vnde id reparet ſibi
ſemel amiſsū, ſentit ſe dolenda mutatione
corruere in illud quod veraciter ait Scriptu-
ra: Proni ſunt ſenſus hominis, & cogita- Gen.8.d
tiones in malum ab adoleſcentia. Non bo-
na adoleſcentia, in qua filius iunior portio-
nem ſibi paternę ſubſtantiæ poſtulat ſeque-
ſtrari,& bonum incipit velle diuidere quod
in cōmune dulcius poſſidetur, & habere ſo-
lus quod participatione non minuitur,par-
titione amittitur. Denique omnia, inquit, Luc.15.a
bona ſua diſſipauit,viuēdo luxurioſè cū me-
retricibus. Quænā hæ meretrices? Vide ne
ipſæ ſint quæ extermināt ſuauitatis vnguē-
tum, carnales videlicet concupiſcentiæ, de
quibus ſaluberrime Scriptura te admonens,
Poſt concupiſcentias,inquit,tuas nō eas. Et Eccl.18
merito morituras deſcribit Sapiens: quoniā,
& mundus tranſit, & concupiſcentia eius. 1.Io.2.d
His ergo dum ſatisfacere ſingulariter volu-
mus,boni nos ſocialis atque communis ſin-
gulari ſuauitate priuamus: Hæ prorſus mu-
ſcæ ſordidæ, & pungentes,quæ in nobis de-
corem naturæ fœdant, mentem curis & ſo-
licitudinibus lacerant, ſocialis gratiæ ſuaui-
tatem exterminant. Hinc homo iunior A
filius appellatur,quod natura quodā inſen-
ſatæ lubrico adoleſcentiæ deprauata, om-
nem virilis maturitatis ac ſapientiæ ſuccum
amiſerit,at verſus in aſperum arente animo
præter ſe vniuerſos deſpiciat,factus ſine affe
ctione. Igitur ab ineunte adoleſcentia iſta
peſſima atque miſerrima, proni ſunt ſenſus
hominis,& cogitationes in malum,& natu-
ra ad indignandum quam ad compatiēdum
paratior. Inde homo tamquam omninò
exutus hominem,in quo vult ſibi cum opus
habet ab hominibus ſubueniri, non vult
ipſe hominibus opus habentibus ſubueni-
re. Magis autem iudicat, ſpernit, irridet
homo homines delinquentes peccator,non
conſiderans ſeipſum, ne & ipſe tentetur.
A quo malo minimè per ſe (vt dixi) natu-
ra reſurget, neque recuperabit oleum in-
genitæ manſuetudinis, quod ſemel eſt ex-
terminatum in ea. Verumtamen quod non
poteſt natura, poteſt gratia. Quem ergo
hominum vnctio ſpiritus miſerata, perfun-
dere denuo ſua benignitate dignabitur: is
continuo reuertetur in hominem, inſuper
& aliquid melius à gratia, quam à natura
recipiet. In fide, & lenitate ſanctum fa-
ciet illum, & dabit illi non oleū, ſed bal-
ſamum in vineis Engaddi. Nec enim dubiū,
ex fonte hœdi profluere chariſmata melio-
ra, cuius vtique vnctio hœdos vertit in a-
gnos,& de ſiniſtra trāsfert in dexterā pecca-

tores,

tores, abundantius quidem ante perfuſos vn
Rom.5.d ctione miſericordię, vt vbi abundauerunt
B delicta, ſuperabundet & gratia. An non verè
videtur tibi redijſſe quodammodo is homo
in hominem, qui animi ſæcularis feritate
depoſita, & recuperata etiam cum fenore
gratiæ humanæ vnctione manſuetudinis,
quam in ipſo muſcæ carnalium cupiditatũ
penitus exterminarant, de ſuo quem geſtat
homine (imo qui ipſe eſt) & materiam ſumit,
& formam miſerandi hominibus alijs,
ita vt tamquam feralem quendam ritum
exhorreat, non ſolum cuiquam facere hominum,
quod pati ipſe nolit, ſed etiam non
facere omnia omnibus quæcumque ſibi fieri
velit? En vnde oleum. Vinum vnde? Profectò
ex botro Cypri. Etenim ſi amas Dominum
Ieſum toto corde, tota anima, tota
virtute tua, numquid ſi videris eius iniurias,
contemptumq., ferre vllatenus ęquo ani-
Iſai.4.a mo poteris? Minimè, ſed mox arreptus ſpiri-
Pſ.77.g tu iudicij, & ſpiritu ardoris, & tamquam po
tẽs crapulatus à vino, repletus zelo Phinees;
Pſ.118. dices cum Dauid: Tabeſcere me fecit zelus
f meus: quia obliti sũt verba tua inimici mei.
Pſ.68.b Et cum Domino: Zelus domus tuæ comedit
me. Vinum eſt ergo feruidiſſimus zelus iſte,
expreſſum de botro Cypri, & calix inebrians
Deut.4. Chriſti amor. Denique Deus noſter ignis
Thr.1.d conſumens eſt; & propheta ignem dicebat
de excelſo miſſum in oſſibus ſuis, eo quod
diuino amore flagraret. Habens itaque ex
fraterno oleum manſuetudinis, & ex Diuino
amore vinum æmulationis, ſecurus accede
ad ſananda vulnera illius qui incidit in
latrones, pijſſimi Samaritani optimus imi-
C tator, ſecurè quoque dicito, & tu cum Spon-
Cant.1. ſa. Botrus Cypri dilectus meus mihi in vi-
d neis Engaddi: hoc eſt, zelus iuſtitiæ amor di-
lecti mei mihi in affectibus pietatis. Et de
hoc ſatis. Nam & infirmitas mea pauſandum
indicit, ſicut & ſæpè facit, ita vt plerũque
cogar imperfectas, vt ipſi ſcitis relinquere
diſputationes, reſiduaq. capitulorum
Pſ.37.d in diem alterum reſeruare. Sed quid? Ego in
flagella paratus ſum, ſciens me adhuc longe
recipere imparia meritis. Vapulem ſanè, vapulem
vt malè operans, ſi fortè verbera in
merita repenſentur, fortaſſis miſerebitur flagellato,
qui bonum in me nõ inuenit, quod
remuneret Sponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus
Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus
benedictus in ſęcula. Amen.

De dupliſi pulchritudine animæ, & qualiter anima loquitur ad Dei verbum, & verbum ad animam, & quæ ſint eorum lingua. Sermo XLV.

ECce tu pulchra es amica mea, ecce Cant.1.
tu pulchra: oculi tui columbarum. d
pulchræ optimè ex amore Sponſæ
præſumptio, ex amore indignatio
Sponſi. Hoc rei exitus probat. Etenim
præſumptionem correptio, correptionem
emendatio, emendationem remuneratio
ſequuta eſt. Adeſt dilectus, amouetur magiſter,
rex diſparet, dignitas exuitur, reuerentia
ponitur. Cedit quippe faſtus vbi inualeſcit
affectus. Et ſicut quondam quaſi amicus
ad amicum Moyſes loquebatur, &
Dominus reſpondebat: ita & nunc inter verbum,
& animam, ac ſi inter duos vicinos familiaris
admodum celebratur cõfabulatio. D
Nec mirum. Ex vno amoris fonte vtique
influit diligere inuicem, confoueri pariter.
Ergo dulciora melle volant hincinde verba,
mutui in ſe totius ſuauitatis feruntur aſpectu
ſancti indices amoris. Denique is illam
amicam nuncupat, pulchram pronunciat,
pulchram iterat, eadem ab illa viciſſim recipiens.
Nec otioſa iteratio, quæ amoris confirmatio
eſt, & fortaſſis aliquid innuit requirendum.
Quæramus geminam animæ pulchritudinem,
hoc enim mihi videtur innuere.
Decor animæ humilitas eſt. Non à meipſo
hoc dico, cum propheta prior dixerit: A- Pſ.50.b
ſperges me hyſſopo, & mundabor: humili
herba, & pectoris purgatiua, humilitatem
ſignificans. Hac ſe poſt grauem lapſum rex,
& propheta lauari confidit, & ſic niueum
quendam innocentiæ recuperare cãdorem.
Verum in eo qui grauiter pecauit, etſi amanda,
non tamen admiranda humilitas. At ſi
quis innocentiam retinet, & nihilominus
humilitatem iungit: nonne is tibi videtur
geminum animæ poſſidere decorem? Sancta
Maria ſanctimoniam non amiſit, & humilitate
non caruit. Et ideo concupiuit rex Pſ.44.c
decorem eius, quia humilitatem innocentiæ
ſociauit. Denique reſpexit, inquit humi- Luc.1.e
litatem ancillæ ſuæ. Ergo beati qui cuſtodiunt
veſtimenta ſua munda, videlicet ſimplicitatis,
& innocentiæ, ſi tamen & decorem
induere humilitatis adijciant. Profectò
audiet, quę huiuſmodi inuenitur: Ecce tu
pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Vtinam,
vel ſemel dicas animæ meæ, Domine E

Ieſu: Ecce tu pulchra es. Vtinam mihi humilitatem cuſtodias. Nam primam veſtem Pſ. 118. ego male ſeruaui. Seruus tuus ſum ego. Nec enim audio profiteri amicum, qui teſtimonium decoris mei cum repetitione non audio. Sufficit mihi ſi ſemel audiam. Sed quid ſi & hoc in quęſtione ſit? Scio quid faciam, venerabor amicam ſeruus, cumulatum in ea decorem deformis homunculus admirabor, gaudebo ad vocem Sponſi tantam nihilominus pulchritudinem admirātis. Quis ſcit ſi ſaltem ex hoc inuenturus ſim gratiam in oculis amicæ, vt gratia ipſius, & ipſe inueniar inter amicos? Denique amicus Sponſi ſtat, & gaudio gaudet propter vocem Spōſi. En vox eius in auribus dilectæ, audiamus, & gaudeamus. Adſunt ſibi, loquuntur pariter, ſtemus ſimul, nulla nos huic ſubducat colloquio ſęculi cura, nulla illecebra corporis. Cant. 1. d Ecce, inquit, tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Ecce, admirantis vox eſt, reliquum laudis. Merito admiranda, cui ſanctitas amiſſa humilitatem non attulit, ſed & ſeruata admiſit. Merito pulchra repetitur cui neutra defuit pulchritudo. Iuuen 7. ſatyra. Rara auis in terris, aut ſanctitatem non perdere, aut humilitatem ſanctimonia non excludi, & ideo beata, quę vtramque retinuit. Denique probatum eſt, nihil ſibi conſcia eſt, & correptionem non abnuit. Nos & cum magna delinquimus, vix ferimus reprehendi: hęc autem ęquo animo audit cōtra ſe amaritudines, F nihil peccans. Nam ſi deſiderat videre claritatem Sponſi, quid mali eſt? magis & laudis eſt, & tamen increpata pœnitentiam agit, & dicit. Cant. 1. d Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Hoc eſt: Sufficit mihi, nolo iam ſcire niſi Ieſum, & hunc crucifixum. Magna humilitas. Actu innocens ſuſcipit pęnitentis affectum, & quæ non habet vnde pęniteat, habet tamen, vt pęniteat. Cur ergo, inquis increpata eſt, ſi nihil mali fecit. Sed enim audi nunc diſpenſationem, & prudentiam ſpōſi: Gen. 22. Sicut Abrahæ olim obedientia ſane tentata eſt, ita & nunc humilitas ſponſæ. Et quomodo ille impleta obedientia tunc audiuit: Nunc cognoui, quod timeas Deum, ſic & huic modo quaſi ſub alijs verbis dicitur: Nunc cognoui quòd humilis ſis. Hoc enim eſt quod ait: Ecce tu pulchra es. Et ideo præconium iterat, vt gloriæ ſanctitatis additum ſignet humilitatis decorem. Cant. 1. d Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra, Nunc cognoui quòd pulchra ſis, non ſolum ex meo amore, ſed etiam ex tua humilitate. Non dico nunc pulchram inter mulieres, nec pulchram in genis, nec in collo, ſicut ante dicebam, ſed pulchram ſimpliciter fateor, non vtique pulchram ex comparatione, non cum diſtinctione, non ex parte. Et addit: Oculi tui columbarum. Ibidem. Aperte adhuc commendatur humilitas. Ad hoc ſiquidem reſpicit, quòd illa reprehenſa de alta inquiſitione ſua, continuo non cunctata eſt ad ſimpliciora deſcendere, ita vt diceret, Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Multum profecto diſtat inter vultum gloriæ, & faſciculum myrrhę: & ideo magnum humilitatis inſigne, inde huc acquieſcere reuocari. G Ergo oculi tui columbarum. Ibidem. Iam, inquit non ambulas in magnis, neque in mirabilibus Pſ. 130. ſuper te, ſed inſtar ſimpliciſſimæ volucris contenta es ſimplicioribus, nidificans in foraminibus petræ, meis vulneribus immorans, & libenter ea, quæ ſunt de me dumtaxat incarnato & paſſo, oculo intuens columbino. Aut certè quia in ſpecie auis huius Spiritusſanctus apparuit, ſpiritualis magis quā ſimplex in ea intuitus columbæ nomine commendatur. Et ſi hoc placeat, oportet referas capitulum præſens ad id quod paulo ante ſodales murenulas ei facere aureas promiſerunt, non intendentes (vt tunc docui) ornare aures corporis, ſed informare auditum cordis. Potuit itaque fieri vt fide quæ eſt ex auditu, corde amplius mundato ad videndum quod ante non poterat, inſtructior redderetur.

Et quoniam de acceptis murenulis in viſu acutiori ad intelligentiam ſpiritualem viſa eſt profeciſſe: placuit ſponſo, cui ſemper (quod in ſe eſt) placet magis videri in ſpiritu: & annumerans id quoque eius laudibus, ait: Oculi tui columbarum. Iam me (inquit) intuere in ſpiritu, quia ſpiritus ante faciem tuam Chriſtus Dominus. Et habes vnde id poſſis, quia oculi tui columbarum. Ante nō habebas, & ideo reprimenda fuiſti: ſed nunc copiam habeto videndi, quia oculi tui columbarum, id eſt, ſpirituales. Non ſane copiam quam petebas, nec enim vel modo adhuc ad illam potes, ſed quæ tamen interim ſufficere poſſit. H Sanè ducenda es de claritate in claritatem: & propterea vide vt potes modo, & cum plus poteris, plus videbis. Nō puto fratres, non puto mediocrem hanc neque communem eſſe omnibus viſionem,

etſi

etſi ſit inferior illa qua videndus eſt in futuro. Denique ex his quæ ſequuntur aduertite.
Cāt.1.d Sequitur enim: Ecce tu pulcher es dilecte mi, ecce tu pulcher. Vides quam in excelſo ſtat, & in ſublime mentis verticem extulit, quæ vniuerſitatis Dominum quadam ſibi proprietate vendicet in dilectum. Attēde enim quomodo non ſimpliciter dilecte, ſed dilecte mi inquit, vt proprium deſignaret. Magna viſio prorſus, de qua iſta in id fiduciæ & auctoritatis excreuit, vt omnium Dominum, Dominum neſciat, ſed dilectū. Exiſtimo enim nequaquā hac vice eius ſenſibus importatas imagines carnis, aut crucis, aut alias quaſcumque corporearum ſimilitudines infirmitatū. In his namque iuxta prophetam non erat ſpecies neque decor. Hæc autem eum intuita nunc pulchrū decorūq. pronunciat, in viſione meliori illum ſibi apparuiſſe ſignificans. Ore enim ad os (ſicut quōdam cum ſancto Moyſe) loquitur cum Sponſa, & palam, non per ænigmata & figuras Deum videt. Talem denique ore pronunciat, qualem & mente conſpicatur,
Iſai.33. viſione plane ſublimi & ſuaui. Regem in decore ſuo viderunt oculi eius, non tamen vt regem, ſed vt dilectum. Viderit eum ſane quis ſuper ſolium excelſum & eleuatum, & alius facie quoque ad faciem ſibi apparuiſſe teſtatus ſit: mihi tamen videtur eminentia in hac parte eſſe apud Sponſam quòd ibi vi-
I ſus legitur Dominus, hic dilectus. Sic enim
Iſai.6.a habes: Vidi Dominum ſedentem ſuper ſo-
3.Reg. lium excelſum & eleuatū. Et item: Vidi Do-
22.d minum facie ad faciem, & ſalua facta eſt ani-
Gen.32. ma mea. Sed ſi ego Dominus, inquit, vbi eſt
g timor meus? Quòd ſi illis facta eſt reuelatio cum timore: quia vbi Dominus, ibi timor: ego profecto ſi optio daretur, tanto libentius tantoq. charius Sponſæ amplecterer viſionem, quanto in meliori affectione, quæ eſt amor, factam aduerto. Nam timor pœnam habet, perfecta autem caritas foras mittit timorem. Multum ſane intereſt
Pſ.65.a apparere terribilem in conſilijs ſuper filios
Pſ.44.a hominū, & apparere ſpecioſum forma præ filijs hominum. Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus. Verba iſta plane amorē reſonant, non timorem. Sed fortè aſcendunt cogitationes in corde tuo, & quæris dubius apud te dicens: Qua ratione verba verbi facta ad animam referuntur; & rurſum animæ ad verbum, vt illa audierit vocem loquentis ſibi, & perhibentis quòd pulchra ſit, viciſſimq. idem præconium ſuo mox reddiderit laudatori? Quomodo poſſunt hæc fieri? Nam verbo loquimur, non verbum loquitur. Itemq. anima non habet vnde loquatur, niſi os corporis ſibi verba formauerit ad loquendum. Bene quæris, ſed attende ſpiritum loqui, & ſpiritualiter oportere intelligi quæ dicuntur. Quoties proinde audis, vel legis verbum atque animam pariter colloqui, & ſe inuicem intueri, noli tibi imaginari quaſi corporeas intercurrere voces, ſicut nec corporeas colloquentium apparere imagines. Audi potius quid tibi K ſit in huiuſmodi cogitandum. Spiritus eſt verbum, ſpiritusq. anima, & habent linguas ſuas quibus ſe alterutrum alloquātur, præſentesq. indicent. Et verbi quidem lingua fauor dignationis eius, animæ verò deuotionis feruor. Et linguis eſt anima, atque infans quæ hanc non habet, & non poteſt ipſi vllatenus ſermocinatio eſſe cum verbo. Ergo huiuſmodi linguam ſuam cum verbum mouet volens ad animam loqui, non poteſt anima non ſentire. Viuus eſt enim Heb.4.c Sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingēs vſque ad diuiſionem animæ & ſpiritus. Et rurſum cum ſuā animam mouet, verbum latere multo minus poterit, non ſolum quia vbique eſt præſens, ſed propter hoc magis quòd niſi ipſo ſtimulante, deuotionis lingua minimè ad loquendum mouetur. Verbo igitur dicere animæ, pulchra es, & appellare amicam, infundere eſt vnde & amet, & ſe præſumat amari. Ipſi verò verbum viciſſim nominare dilectum, & fateri pulchrum, quòd amat & quod amatur, ſine fictione & fraude aſſcribere illi, & mirari dignationem, & ſtupere ad gratiam. Siquidem pulchritudo illius, dilectio eius, & ideo maior quia præueniens. Medullis proinde cordis & intimarum vocibus affectionū tātò amplius atque ardentius clamitat ſibi diligendum, quanto id prius ſenſit diligens quam dilectum. Itaque loquutio verbi infuſio doni, reſponſio animæ cū gratiarum actione admiratio. Et idcirco plus diligit, quòd ſe ſentit in diligendo victam; & ideo plus miratur, quòd præuentam agnoſcit. Vnde non contenta eſt ſemel dicere pulchrum, niſi repetat & decorum, L eminētiā decoris illa repetitione deſignās. Aut certe in vtraque Chriſti ſubſtantia dignum expreſſit omni admiratione decorē, in altera naturæ, in altera gratiæ. Quàm

pulcher

pulcher es Angelis tuis Domine Ieſu in forma Dei, in die æternitatis tuæ in ſplendoribus ſanctorum ante Luciferum genitus, ſplendor & figura ſubſtantiæ patris, & quidem perpetuus minimeq. fucatus candor vitæ æternæ. Quam mihi decorus es Domine mi in ipſa tui huius poſitione decoris. Etenim vbi te exinaniuiſti, vbi naturalibus radijs lumen indeficiens exuiſti, ibi pietas magis emicuit, ibi caritas plus effulſit, ibi amplius gratia radiauit. Quam clara mihi ori-

Nu. 24. ris ſtella ex Iacob, quam lucidus flos de radi-
Iſai. 11. ce Ieſſe egrederis, q̃ iucundum lumen in te-
a
Luc. 1. g nebris viſitaſti me oriens ex alto. Quã ſpectabilis, & ſtupẽdus etiam virtutibus ſupernis in conceptu de ſpiritu, in ortu de virgine, in vitæ innocentia, in doctrinæ fluentis, in coruſcationibus miraculorum, in reuelationibus ſacramentorum. Quam denique rutilans poſt occaſum ſol iuſtitiæ de corde terræ reſurgis, quam formoſus in ſtola tua demum rex gloriҿ in alta cælorum te recipis. Quomodo non pro his omnibus om-

Pſ. 34. b nia oſſa mea dicent: Domine quis ſimilis tibi? Hæc ergo ſimiliaq. puta in dilecto intuentem ſponſam aduertiſſe cum diceret: Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus:

M Neque hæc ſola, ſed inſuper aliquid proculdubio de naturæ decore ſuperioris, quod noſtrum omnino præteruolat intuitum, & effugit experimentum. Ergo iteratio vtriuſque decorẽ ſubſtãtiæ deſignauit. Audi deinde quomodo tripudiat ad aſpectũ affatũq. dilecti, & coram ipſo nuptiali carmine quæ amoris ſunt gratulabunda decantat. Sequi-

Cant. 1. d tur enim. Lectulus noſter floridus, tigna domorum noſtrarum cedrina, laquearia noſtra cypreſſina. Sed ſeruemus recẽtiori principio Sponſҿ cantilenam, vt & nos de quiete facti alacriores, liberius exſultemus, & lҿtemur in ea, ad laudem & gloriam Sponſi ipſius Ieſu Chriſti Domini noſtri qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſҿcula. Amẽ.

De ſtatu & compoſitione totius Eccleſiæ, & quomodo per actiuam vitam quæ ſub obedientia agitur, peruenitur ad contemplatiuam. Ser. X L V I.

Cant. 1. d LEctulus noſter floridus, tigna domorum noſtrarum cedrina, laquearia noſtra cypreſſina. Epithalamium canit, cubile & thalamos pulchro ſermone deſcribens. Sponſum inuitat ad requiẽ. Hoc.n. melius quieſcere, & cũ Chriſto eſſe. Neceſſarium aũt exire ad lucra propter ſaluandos. Verum nũc opportunitate (vt putat) inuenta, ornatum nũciat thalamũ, lectulumq. velut digito monſtrãs, dilectũ (vt dixi) inuitat ad requiem, & cum A
euntibus in Emaus cordis ardorem non ſuſtinens, ad mentis pertrahit hoſpitium, ſecum pernoctare compellit, & cum Petro loquitur: Domine bonum eſt nos hic eſſe. Iam quid ſpiritualiter iſta contineant, requiramus. Et in Eccleſia quidem lectum in quo quieſcitur, clauſtra exiſtimo eſſe & monaſteria in quibus quiete à curis viuitur ſæculi, & ſolicitudinibus vitæ. Atque is lectus floridus demonſtratur, cum exemplis & inſtitutis patrum tamquam quibuſdam bene olentibus reſperſa floribus fratrum conuerſatio & vita reſulget. Porro domos populares conuentus intellige Chriſtianorum, quod hi qui in ſublimitate poſiti ſunt, Chriſtiani vtique vtriuſque ordinis principes, quaſi tigna parietes iuſtis impoſitis legibus fortiter ſtringunt, ne ſua quiſque lege vel voluntate viuentes, tamquam parietes incli *Pſ. 61. b*
nati, & maceriæ depulſæ diſſideant à ſemetipſis, & ſic omnis ſtructura ædificij corruens diſſipetur. Laquearia verò quæ à tignis firmiter pendent, & domos inſigniter ornant, puto bene inſtituti cleri manſuetos, & diſciplinatos mores, riteq. adminiſtrata officia deſignare. Quomodo namque ſtabũt ordines clericorum, & adminiſtrationes eorũ, ſi nõ principum tamquam tignorum beneficio & munificentia ſuſtententur, & protegantur potentia? Quod autem tigna cedrina, & cypreſſina laquearia deſcribuntur, natura abſque dubio habet in his ſpeciebus lignorum quod congruat præfatis ordini- B
bus. Et cedrus quidem quoniam imputribile eſt, necnon & odoriferum alteq. proceritatis lignũ, ſatis indicat quales oporteat aſſumi viros in vices tignorum. Ergo validos & conſtantes neceſſe eſt eſſe ҿos qui ſuper alios ordinantur, necnon & longanimes in ſpe, atque ad ſuperna mentis verticem attollentes, qui ẽt bonum fidei ſuæ & cõuerſationis vbique odorem ſpargentes, dicere cum Apoſtolo poſſint: Chriſti.n. bonus odor ſu- *2. Cor.*
mus Deo in omni loco. Cypreſſus item bo- *2. d*
ni æquè odoris, & imputribile ſimiliter lignum incorruptæ vitæ & fidei ẽt quemuis de clero debere eſſe demõſtrat, vt merito decori domus ac laqueariũ ornatui deputetur,

Scriptum

Pſ.92. A Scriptum eſt enim: Domũ tuam decet ſanctitudo Domine in longitudinem dierum. Vbi ſanè & ſanctimoniæ decus, & indeficiẽtis gratiæ expreſſa perſeuerantia eſt. Oportet ergo virum qui ad ornamẽtum & decorem aſſumitur domus, bonis ornatum moribus eſſe, & quamuis ſemper ipſe ſit intus, bonũ tamen teſtimoniũ habere & ab his qui foris ſunt. Sunt & alia in natura lignorum horum competentia his quæ ſpiritualiter diſſeruntur, ſed breuitatis cauſa prætereo. Notandum verò pulchrè omnẽ Eccleſiæ ſtatum breui vno verſiculo comprehẽſum, auctoritatem ſcilicet prælatorum, cleri decus, populi diſciplinam, monachorum quietem. In horum prorſus, cum rectè ſunt omnia, Sãcta mater Eccleſia cõſideratione lætatur, & tunc ea quoque offert intuenda dilecto, cum ad eius tamquã omniũ auctoris refert C omnia bonitatem, nihil ſibi ex omnibus tribuens. Nam quod ait noſter, & noſtrarũ, nõ vſurpationis eſt ſignũ, ſed dilectionis, quod nimiæ videlicet fiducia caritatis, nihil eius quem valde diligit, à ſe æſtimet alienũ. Nec enim ſe ſponſi contubernio, aut quietis eius putat arcendam conſortio, quæ ſemper nõ quæ ſua, ſed quæ illius ſunt quærere cõſueuit: & hæc cauſa cur ſibi & ſponſo ſimul, ſiue lectulum, ſiue domos auſa ſit pronun- Cãt.1.d ciare cõmunes. Dixit enim, lectulus noſter, & tigna domorum noſtrarum, & laquearia noſtra: audacter ſe in poſſeſſionem aſſociãs cui iunctam non dubitat in amore. Non ita illa quæ propriæ volũtati nondum abrenũciauit, ſed per ſe iacet, per ſe habitat: ma- Luc.15. gis autem non per ſe, ſed cum meretricibus luxurioſè viuendo conuerſatur, concupiſcentias loquor carnis, cum quibus diſſipat bona ſua, & portionem ſubſtantiæ quam ſibi diuidi poſtulauit.

Ceterum tu qui has Spiritusſancti voces audis vel legis, putaſne aliqua horum quæ dicuntur, valeas applicare tibi, ac de felicitate Sponſæ quæ hoc amoris carmine ab ipſo ſpiritu canitur, aliquid recognoſcere in temetipſo, ne dicatur & tibi quia vocẽ eius audis, & non ſcis vnde veniat, aut quo vadat? En fortè appetis & ipſe contẽplationis quietem, & bene facis, tantum ne obliuiſcaris flores quibus lectulũ Sponſæ legis aſperſum. Ergo cura & tu tuum ſimiliter circumdare bonorum floribus operum, virtutum exercitio tamquam flore fructum, ſanctum otium præuenire. Alioquin delicato ſatis otio dormitare volens, ſi nõ exercitatus quieſcere appetas; & Liæ fecunditate neglecta, D ſolis cupias Rachelis amplexibus oblectari. Sed & præpoſterus ordo eſt ante meritum exigere præmium, & ante laborem ſumere cibum, cum dicat Apoſtolus: Qui non labo- 2.Theſ. rat non manducet. A mandatis tuis intelle- 3.c xi, inquit, vt ſcias niſi obedientiæ mandato- Pſ.118. rũ contemplationis guſtũ penitus nõ debe- a ri. Non igitur putes de propriæ amore quietis, ſanctæ obedientiæ actibus, ſeniorumve traditionibus præiudicium vllatenus faciendum. Alioquin non dormiet tecum ſponſus in lecto vno, illo præſertim quem tibi pro obedientiæ floribus, cicutis atque vrticis inobedientiæ aſperſiſti. Propter quod non exaudiet orationes tuas, vocatuſq. non veniet. Nec enim dabit inobedienti copiam ſui tantus obedientiæ amator, vt mori quã non obedire maluerit. Sed neque approbat tuæ contemplationis inane otium qui dicit per prophetam: Laboraui ſuſtinens: ſignifi- Iere.6.c cans tempus quo exul cælo, & patria ſummæ quietis, operatus eſt ſalutem in medio terræ. Magis autem vereor, ne te quoque inuoluat formidoloſa illa ſentẽtia ita intonãs in perfidiam Iudæorum: Neomenias veſtras & ſabbatũ, & feſtiuitates alias non feram. Item: kalendas veſtras & ſollemnitates veſtras odit anima mea, facta ſunt mihi moleſta. Et lugebit ſuper te propheta, & dicet: Viderunt eam hoſtes, & deriſerunt Thren. ſabbata eius. Cur enim q; dilectus repudiat 1.c non irrideat inimicus? Miror valde impu- E dẽtiam aliquorum, qui cum omnes nos ſua ſingularitate turbauerint, ſua impatientia irritauerint, ſua cõtumacia & rebellione cõtempſerint, ſua inobedientia coinquinauerint, audent nihilominus ad tã fœdũ concupiſcentię ſuę lectulum omni orationum inſtantia totius puritatis Dominum inuitare. At cũ extẽderitis, ait, manus veſtras, auertã oculos meos: & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Quid enim? Lectulus non eſt floridus, magis autem & putidus eſt, & tu illuc regem gloriæ trahis? Ad pauſandũ hoc facis, an ad cauſſandũ? Cen- Matth. turio vetat illum intrare ſub tectũ ſuũ pro- 8.b pter ſuam indignitatem, cuius tamen fides in vniuerſo redolet Iſraele: Et tu ad te compellis intrare tantorum ſordens ſpurcitia vitiorum? Clamat Apoſtolorum princeps: Exi à me Domine, quia homo pecca- Luc.5. tor ſum: & tu dicis intra ad me Domine,

quo.

1. Pet. 3 quoniam ſanctus ſum? Omnes, inquit vnanimes in oratione eſtote, fraternitatē diligite. Et vas electionis, Leuantes puras manus, ait, ſine ira, & diſceptatione. Videsne quomodo concordet ſibi, & eodem ſpiritu de pace, & tranquillitate animi (quam habere debet ille qui orat) loquantur princeps Apoſtolorum, & Doctor gentium. Perge ergo tu tota die expandere ad Deum manus tuas qui fratres tota die moleſtas, vnanimitatem impugnas, ab vnitate te ſeparas: Et quid me vis facere, inquis? Profecto vt primo quidē emundes conſcientiā ab oī inquinamēto iræ, & diſceptationis, & murmuris, & liuoris, & quidquid omninò aduerſari cognoſcitur, aut paci fratrū, aut obedientiæ ſeniorū, de cordis habitaculo eliminare feſtines. Deinde etiā circūdare tibi flores bonorū quorumcumque actuū, & laudabiliū ſtudiorū atque odoramēta virtutū, id eſt, quęcumque ſunt vera, quæcumque pudica, quęcumque iuſta, quæcumque sācta, quæcūque amabilia, quæcumque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ. Hæc cogitare, in his exerceri curato. Ad iſtiuſmodi ſecurè vocabis Sponſum, quoniam cum introduxeris eum, veraciter dicere poteris & tu, quia lectulus noſter floridus, redolente nimium conſcientia pietatē, ſed pacē, ſed manſuetudinē, ſed iuſtitiā, ſed obedientiam, ſed hilaritatē, ſed humilitatem. Et de lectulo quidem ſic. Domum vero Dei ſpiritualem ſeipſum quiſque agnoſcat, qui tamē iam non in carne ambulet, ſed in ſpiritu. Templum enim Dei, ait, ſanctum eſt, quod eſtis vos. Curate ergo fratres, ſpirituali huic ædificio (ꝙ vos eſtis) ne forte cum in ſuperiora proficere cęperit, vacillet, & corruat ſi lignis fortibus non fuerit ſubnixum, & colligatum, curate inquam illi tigna dare imputribilia, & immobilia, timorem videlicet Domini illum caſtum qui permanet in ſæculum ſæculi: patientiam, de qua ſcriptum eſt, quia patientia pauperum non peribit in finem, longanimitatem quoque quæ ſub quouis ſtructuræ pondere inflexibilis perſeuerans in infinita ſæcula vitæ beatæ protenditur, ſaluatore loquente in Euangelio. Qui perſeuerauerit vſque in finem, ſaluus erit. Magis autem ſuper omnia caritatem quæ nunquam excidit, quia fortis eſt inquit, vt mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio. Studete deinde his tignis ſubſternere, & alligare ligna alia æquè pretioſa, & pulchra, cui tamē illa ad manum fuerint in opus laquearium ad decorem domus, ſermonem ſcilicet ſapiētiæ, ſiue ſcientiæ prophetiam, gratiam curationum, interpretationem ſermonum, & cetera talia quæ magis noſcūtur ſane apta ornatui, quam neceſſaria fore ſaluti. De his præceptum nō habeo, conſilium autem do. Quoniam quidem iſtiuſmodi ligna conſtat & laborioſè quæri & difficile inueniri & periculoſè elaborari (nā. & rara ea præſertim his tēporibus terra noſtra producere reperitur) conſulo ſanè, & moneo nō multopere iſta requiri. Magis autē ex lignis alijs laquearia præparari quæ etſi minus appareāt ſplendida, nō minus tamen valida eſſe probantur, inſuper & facilius poſſidentur, & tutius. Vtinam, & mihi illorum ſuppetat copia lignorū, quibus hortus Spōſi Eccleſia copioſa denſatur, pax, bonitas, benignitas, gaudiū in Spiritu ſancto, miſereri in hilaritate, tribuere in ſimplicitate, gaudere cū gaudentibus, flere cū flentibus. An non tu illam domum (quod ad laquearia ſpectat) abundeq. ornatam cenſeas, quam talibus lignis inſpexeris ſufficienter compoſiteq. tabulatam? Domine dilexi decorem domus tuę, ſemper da mihi ligna hæc quęſo, quibus tibi ſemper ornatum exhibeam thalamum conſcientiæ, conſcientiæ dico, & meæ, & alterius. His cōtentus ero, erunt, & qui meo in hac re conſilio acquieſcere volent, quia & te puto fore cōtentū, cetera sāctis Apoſt. & viris Apoſtolicis derelinquo. Sed & vos dilectiſſimi, tametſi illa ligna nō habeatis, nihilominus tamen ſi hæc habetis, cōfidite, nihilominus cū omni fiducia accedite ad lapidem ſummū, angularem, electū, pretioſum, nihilominus ſuper fundamētum Apoſtolorū, & Prophetarum, & ipſi tamquam lapides viui ſuperædificamini domos ſpirituales, ſacerdotium ſanctum, offerre ſpirituales hoſtias acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum Spōſum Eccleſiæ Dominum noſtrū, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Marginal notes (left column): 1. Pet. 3; 1. Ti. 2. b; Apo. 9. a; F; 1. Cor. 3 d; Pſal. 9.; Matth. 10. c. (Right column): Ro. 12. c; Pſ. 25. b; H.

De triplici flore, ſcilicet virginitatis, martyrij, & bonæ operationis: & de deuotione habenda circa diuinum officium. Sermo XLVII.

EGo flos campi, & lilium conuallium. Ad hoc reſpicere puto quod Cāt. 2. Sponſa de reſperſis lectulum floribus commendarat. Ne enim ſibi flores aſcriberet illos quibus lectulus decoratus,

ratus,& venuſtatus thalamus videbatur,in-
fert Sponſus ſe eſſe florem campi, nec de
thalamo ſane prodire flores,ſed de campo,
& ſuo munere & ſui participatione fieri
quod retinet, & quod redolet. Ne quis er-
go exprobrare illi poſſet & dicere: Quid ha
I bes quod non accepiſti? Si autem accepiſti,
quid gloriaris quaſi non acceperis? ipſe di-
lectæ ſuæ ſicut ambitioſus amator, ita in-
formator benignus, pie illi dignanterque
demonſtrat cui nitorem de quo gloriaba-
tur, ac ſuaueolentiam, lectuli debeat de-
Ibidem. putare. Ego flos campi, inquit, de me eſt
quod gloriaris. Saluberrime admonemur
& ex hoc loco quia nequaquam gloriari
oportet,& ſi quis gloriatur,in Domino glo-
1.Cor.1. rietur.Et ſecundum litteram iſtud.

d Nunc iam ſcrutemur,ipſo de quo loqui-
mur adiuuante, ſpiritualem qui in ea tegi-
tur intellectum.Et primo aduerte nunc mi
hi trifarium quendam floris ſtatum,in cam
po, in horto, in thalamo, vt poſt hoc etiam
illud facilius compertum fiat, cur ſe potiſſi-
mum campi florem elegerit appellare. Et
in campo quidem & in horto oritur flos,in
thalamo autem minime: redolet & lucet in
eo, nō tamē erectus & ſtans vt in horto vel
campo, ſed plane iacens tamquā qui illatus
ſit,non innatus.Propterea & neceſſe eſt ſa-
ne reparare frequenter & ſemper recētio-
res apponere flores, quod diu odorē ſuum
minimè retineāt nec decorem.Quod ſi (vt
in alio ſermone præfatus ſum) lectulus re-
ſperſus floribus cōſcientia eſt bonis referta
operibus,vides certe vt ſimilitudo ſeruetur,
nequaquā ſufficere ſemel vel ſecundo ope
rari quod bonum eſt,niſi inceſſanter addas
2.Cor. noua prioribus, quatenus ſeminans in be-
9.b nedictionibus, de benedictionibus & me-
tas.Alioquin iacet & marcet flos boni ope-
ris, atque in breui omnis ex eo & nitor ex-
terminatur & vigor, ſi non alijs atque alijs
ſuperiectis pietatis actibus continuè repa-
K retur. Hoc in thalamo. In horto autem nō
ita, ſed neque in campo ſimiliter. Ex ſe .n.
ſemel productis floribus aſſiduè ſubmini-
ſtrant vnde diu in ipſis decus ingenitū per-
ſeueret. Differunt tamen & ipſi inter ſe, ꝙ
hortus quidem vt floreat hominū manu &
arte excolitur,cāpus verò ex ſemetipſo na-
turaliter producit flores, & abſq. omni hu-
manæ diligentię adiutorio.Putasne iam ti-
bi videris aduertere quiſnam ille ſit cam-
pus,nec ſulcatus vomere,nec defoſſus ſarcu
lo,nec fimo impinguatus, nec manu homi-
nis ſeminatus: venuſtatus tamen nihilomi-
nus nobili illo flore, ſuper quem conſtat re-
quieuiſſe ſpiritum Domini? Ecce, inquit, *Gen.27.*
odor filij mei ſicut odor agri pleni cui bene-
dixit Dominus. Necdum ſpeciem ſuam ille M
flos agri induerat,& iam dabat odorē ſuū,
quādo eum vt hoc præ gaudio exclamaret
præſenſit ſpiritu, corpore marcens ſanctus
& ſenex Patriarcha, caligans viſu,ſed odo-
ratu ſagax. Non ſe proinde debuit florem
thalami proteſtari,qui flos eſt perpetuo vi-
gēs,ſed neque itē horti,ne humano videre-
tur opere generatus:Pulchrè autē & conue-
nientiſſimè, Flos campi ſum, ait, qui &
abſque humana induſtria prodijt, & ſemel
prodeunti nulla eſt deinceps dominata cor
ruptio, vt ſermo impleatur quem dixit:
Non dabis ſanctum tuum videre corruptio *Pſ.15.c*
nem. Sed ſi placet accipe & aliam huius rei
rationem (vt arbitror) non ſpernendam.
Non enim ſine cauſſa ſanè multiplex ſpiri-
tus à ſapiēte deſcribitur, niſi quod ſub vno
litteræ cortice diuerſos plerumque ſapiētiæ
intellectus tegere conſueuit. Itaque iuxta L
præfatam de floris ſtatu partitionem, flos
eſt virginitas,flos martyrium,flos actio bo-
na.In horto virginitas,in campo martyriū,
bonum opus in thalamo. Et bene in horto
virginitas, cui familiaris verecundia eſt,fu-
gitans publica,latibulis gaudens, patiens di
ſciplinæ. Denique in horto flos clauditur,
qui in campo exponitur,ſpargiturq. in tha-
lamo. Et habes: Hortus concluſus, fons ſi- *Cāt.4.b*
gnatus. Quod vtique clauſtrum pudoris ſi-
gnat in virgine,& inuiolatæ cuſtodiam ſan
ctitatis: ſi tamen talis fuerit quæ ſit ſancta
corpore & ſpiritu.Bene item in campo mar
tyrium, dum martyres ludibrio omniū ex-
ponuntur, ſpectaculū facti & Angelis & ho *1.Cor.*
minibus. Nonne illorum miſeranda vox *4.b*
eſt in Pſalmo: Facti ſumus opprobrium vi- *Pſ.78.a*
cinis noſtris, ſubſannatio & illuſio his qui
in circuitu noſtro ſunt? Bene quoque in
thalamo actio bona, quæ conſcientiam &
quietam facit & tutam. Poſt bonum deni-
que opus ſecurius in contemplatione dor-
mitur,& tanto quis fiducialius ſublimia in-
tueri & inueſtigare aggreditur,quanto ſibi
cōſcius eſt minimè ſe propriæ amore quie-
tis caritatis operibus defuiſſe.Et hęc omnia
ſecundum aliquid Dominus Ieſus.

Ipſe flos horti, virgo virga virgine gene-
ratus, Idem flos campi, martyr, martyrum
corona,

corona, martyrij forma. Denique foras ciuitatem eductus eſt, extra caſtra paſſus eſt, in ligno eleuatus eſt, ſpectãdus hominibus, ſubſannandus ab omnibus. Ipſe item thalami flos, ſpeculum & exemplum totius beneficẽtiæ, quemadmodum ipſe Iudæis pro- *M* *Ioã.10.f* teſtatus eſt dicens: Multa bona opera oſtendi vobis ex patre meo. Et item Scriptura de *Act.10.f* eo: Qui pertranſijt, ait, benefaciendo & ſanando omnes. Si igitur hæc tria Dominus, quæ fuit cauſſa, vt è tribus ſe campi florem maluerit appellare? Profectò vt eam ad tolerantiam animaret, cui nouerat imminere (ſiquidem vellet pie viuere in Chriſto) perſequutionẽ pati. Id ſe ergo libentius profitetur ad quod potiſſimum vult habere ſequacem: atque hoc eſt quod aliàs dixi, quoniam ſemper & illa appetit quietem, & ille *Act.14.d* incitat ad laborem, denuncians ei quòd per multas tribulationes oportet intrare in regnum cælorum. Vnde cum noua in terris Eccleſia nouiter deſpõſata, ſibi redire ad pa *Ioã.16.a* trem diſponeret, dicebat ei: Venit hora vt omnis qui interficit vos, arbitretur obſequium ſe præſtare Deo. Item: Si me, ait, perſequuti ſunt, & vos perſequentur. Potes & tu in Euangelio multa colligere huic denunciationi malorum perferendorũ ſimi- *Cãt.2.a* lia. Ego flos campi, & lilium conuallium. Illa ergo monſtrante lectulum, ille vocat ad campum, ad exercitium prouocat. Nec putat quidquã perſuaſibilius fore illi ad ineundum certamen, quam ſi ſeipſum certantis aut exemplum proponat, aut præmium. Ego flos campi. Sane vtrumuis in hoc ſermone intelligi datur, vel quòd ſit videlicet pugnantis forma, vel quod gloria triũphantis. Vtrumque es mihi Domine Ieſu, & ſpeculum patiendi, & præmium patientis. Vtrumque fortiter prouocat, ac vehemen- *Pſ.17.c* ter accendit. Tu doces manus meas ad prę- *A* lium, exemplo virtutis tuæ, tu caput meum poſt victoriam tua coronas præſentia maieſtatis, ſiue quia pugnantem te ſpecto, ſiue quia te exſpecto non ſolum coronante, ſed & coronam: in vtroque mirabiliter tibi me allicis: vterque funis violentiſſimus ad tra- *Cãt.1.a* hendum. Trahe me poſt te, libenter te ſequor, libentius fruor. Si ſic bonus es Domine ſequentibus te, qualis futurus es conſequentibus? Ego flos campi: Qui diligit me, veniat in campum, non refugiat mecum, & *1.Tim.6.e* pro me inire certamen, vt poſſit dicere: Bonum certamen certaui. Et quoniã nõ ſuperbi vel arrogantes, ſed humiles potius qui de ſe pręſumere neſciũt, martyrio idonei ſunt, addit ſe etiam lilium eſſe conuallium, id eſt, humilium coronam, ſpecialẽ gloriam futuræ exaltationis ipſorum huius eminẽtia floris deſignans. Erit namque cum omnis val- *Iſai.40.a* lis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur, & tunc candor ille vitæ æternæ lilium plane non collium ſed cõuallium apparebit. Iuſtus germinabit ſicut lilium, inquit. Quis iuſtus niſi humilis? Denique cum ſe manibus Baptiſtæ ſerui Dominus inclinaret, & ille expaueſceret maieſtatem: Sine, inquit, ſic enim decet nos implere om- *Matt.3.d* nem iuſtitiã: conſummationem profectò iuſtitiæ in humilitatis perfectione conſtituẽs. Iuſtus ergo humilis, iuſtus conuallis eſt. Et ſi humiles inuẽti fuerimus, germinabimus, & nos ſicut lilium, & florebimus in æternũ ante Dominum. An non verè vel tunc maximè ſe lilium conuallium comprobabit, cum reformabit corpus humilitatis noſtræ *B* configuratum corpori claritatis ſuæ? Nõ ait corpus noſtrum, ſed corpus humilitatis noſtræ, vt huius lilij miro & ſempiterno candore ſolos ſignificet humiles illuſtrandos. Et hæc dicta ſint pro eo ꝙ ſpõſus ſe florem campi, & liliũ eſſe cõualliũ proteſtatus eſt. Iam etiam quid de ſua conſequenter cariſſima proteſtetur, bonum eſſet audire, ſed hora nõ patitur. Ex regula namque noſtra nihil operi Dei præponere licet. Quo quidem nomine laudum ſollemnia quę Deo in oratorio quotidie perſoluuntur, pater ideo Benedictus voluit appellari, vt ex hoc clarius aperiret quã nos operi illi vellet eſſe intentos. Vnde vos moneo dilectiſſimi purè ſemper ac ſtrenuè Diuinis intereſſe laudibus. Strenuè quidem, vt ſicut reuerenter, ita & alacriter Domino aſſiſtatis, nõ pigri, nõ ſomnolenti, non oſcitantes, non parcentes vocibus, non præcidentes verba dimidia, non integra tranſilientes, non fractis & remiſſis vocibus muliebre quiddã balba de nare ſonantes, ſed virili (vt dignum eſt) & ſonitu & affectu voces Sanctiſpiritus depromentes. Purè verò vt nil aliud dum pſallitis quã quòd pſallitis cogitetis. Nec ſolas dico vitandas cogitationes vanas & otioſas: vitandæ ſunt, & illæ illa dũtaxat hora & illo loco quas officiales fratres pro cõmuni neceſſitate quaſi neceſſariò frequẽter admittere cõpelluntur. Sed ne illa quidẽ profectò recipere tunc cõſuluerim, quæ fortè paulo ante in

clauſtro

clauſtro ſedẽtes in codicibus legeratis, qua-
C lia & nunc me viua voce diſſerente ex hoc auditorio Spiritusſancti recẽtia reportatis. Salubria ſunt, ſed minimè illa ſalubriter inter pſallendum reuoluitis. Spiritus enim ſanctus illa hora gratum non recipit quidquid aliud quam debes, neglecto eo quod debes, obtuleris. Cuius ſemper facere voluntatem ad eius voluntatem ipſo inſpirante poſſimus gratia & miſericordia Sponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De laude reciproca quæ fit inter Sponſum, & Sponſam: & qualiter per vmbram Chriſti intelligatur corpus, & fides eius.

Sermo XLVIII.

Cãt.2.a SIcut liliũ inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. Nõ bonæ filiæ quæ pungunt. Attende peſſimum germen eius, cui maledictum eſt terræ nr̃æ.
Gen.3.a Cum inquit, colueris eam, ſpinas & tribulos geminabit tibi. Donec ergo in carne eſt aĩa, inter ſpinas profecto verſatur, & neceſſe eſt vt patiatur inquietudines tẽtationum, tribulationumq. aculeos. Quod ſi liliũ eſt ipſa iuxta Sponſi verbum, videat quã vigilẽ ſolicitamq. eſſe oporteat ſuper cuſtodia ſui, ſepta vndique ſpinis hinc inde aculeos intendentibus. Nec enim vel leuiſſimã ſpinæ ſuſtinet vllatenus punctionem floris teneritudo, ſed mox vt modicè premitur, per-
D foratur. Sentis quam merito neceſſarieq.
Pſal.2.c hortetur nos Propheta ſeruire Dño in timo-
Phil.2.b re, & item Apoſtolus cum timore nihilominus, & tremore noſtram ipſorũ operari ſalutem? Tenebant nimirum proprio experimento huius ſententiæ veritatem, vtpote amici Sponſi, qui minimè prorſus ambigerent, & ad ſuas animas pertinere quod dici-
Cãt.2.a tur; Sicut lilium inter ſpinas ſic amica mea
Pſal.31. inter filias. Denique vnus eorum, Conuerſus ſum, ait in ęrumna mea dum configitur ſpina. Bene confixus, qui conuerſus exinde eſt. Bene pungeris ſi compungeris, (multi cum ſentiunt pœnam corrigunt culpam) & talis dicere poteſt; Conuerſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina. Spina culpa eſt, ſpina pęna eſt, ſpina falſus frater, ſpina vicinus eſt malus. Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. O candens lilium, o tener & delicate flos, increduli & ſubuerſores ſunt tecum, vide quomodo caute ambules inter ſpinas. Plenus eſt mũdus ſpinis: In terra ſunt, in aere ſunt, in carne tua ſunt. Verſari in his, & minimè lædi, Diuinæ potẽtiæ eſt, non virtutis tuæ. Sed confidite, in- *Ioã.16.g* quit, quia ego vici mundum. Et ſi igitur vndique tibi intendi proſpicias tribulationum tamquam tribulorum aculeos, non turbetur cor tuum, neque formidet, ſciens quia *Rom.5.a* tribulatio operatur patientiã, patientia probationem, probatio ſpem, ſpes autem non confundit. Conſidera lilia agri quomodo inter ſpinas vigẽt, & nitent. Si fenum quod hodie eſt, & cras in clibanum mittitur, Deus ſic cuſtodit, quanto magis amicam, & Sponſam ſuam cariſſimam? Denique cuſtodit Dñs omnes diligentes ſe. Sicut lilium inter E ſpinas, ſic amica mea inter filias. Non mediocris titulus profecto virtutis, inter prauos viuere bonum, & inter malignantes innocentiæ retinere candorem, & morum lenitatem: magis autem ſi his qui oderunt pacem, & pacificum, & amicum ipſis te exhi- *Pſ.145.* beas inimicis. Id planè tibi ſimilitudinem *d* datam de lilio iure quodam proprietatis ſpecialiter vẽdicabit, quod ipſas vtique pungentes ſe ſpinas candore proprio illuſtrare, & venuſtare non ceſſat. An non proinde lilium tibi videtur, implere quodam modo euangelij perfectionem, qua orare iubemur *Luc.6.d* pro calumniãtibus, & perſequentibus nos, benefacere his qui oderunt nos? Ergo & tu fac ſimiliter, & erit anima tua amica Dñi, & laudabit te de te dicens: Quia ſicut lilium, *Cãt.2.a* inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. Sequitur: Sicut malus inter ligna ſiluarum, ſic dile- *Ibidem.* ctus meus inter filios. Reddit Sponſa præconij vicem cõmendanti ſe Sponſo, à quo laudari eſt laudabilem fieri, & quẽ laudare intelligere, & admirari laudabilem. Et ſicut ex eminenti flore figurata à Sponſo laus eius eſt: ita è regione & ex excellenti ligno, ipſa illius ſingularem gloriam eminẽtiamq. demonſtrat. Mouet tamen me de ligno hoc, ꝙ non tantæ eſſe excellentiæ videatur, quãtæ aliqua ceterorum, & ideo minus dignè aſſumi in opus ſimilitudinis, vtpotè quod non ſufficiat laudis vicem implere. Sicut malus inter ligna ſiluarũ, ſic dilectus meus inter filios. Denique nec Sponſa magni ęſtimaſſe videtur, quæ hoc in lignis ſiluarum tãtum afferre curauit, nimirũ ſterilibus, nec fructus humano victui aptos ferentibus. Cur ergo F omiſſis melioribus, & nobilioribus lignis huius mediocritas arboris adducta in medium

eſt

eſt ad formandum Sponſi præconium? Ita ne ad menſuram laudem recipere debuit, qui ad menſuram ſpiritum non accepit? Hæc nempè data de illa arbore ſimilitudo? facit vt videatur habere ſuperiorem, qui parem non habet. Quid dicemus ad hæc? Fateor parua laus, quoniam parui laus. Non enim hoc loco prædicatur magnus Dominus & laudabilis nimis ſed paruꝰ Dominus
Iſai.9.a & amabilis nimis, paruulus vtique qui natus eſt nobis. Ergo non maieſtas attollitur hic, ſed commendatur humilitas, digneq. ac rationabiliter quod infirmũ, & ſtultum eſt Dei, hominum fortitudini, & ſapientiæ antefertur. Ipſi ſunt nãque ligna ſilueſtria & infructuoſa, quoniam ſecundum Prophe-
Pſ.13.a tam, Omnes declinauerũt, ſimul inutiles facti ſunt, non eſt, qui faciat bonum, non eſt
Cãt.2.a vſque ad vnum. Sicut malus inter ligna ſiluarum, ſic dilectus meus inter filios. Vna inter ligna ſiluarum Dñs Ieſus arbor faciẽs
Pſal.8.b fructum, ſecũdum hominem ſanè etſi prælatus hominibus, ſed ab Angelis minoratus. Miro etenim modo, & Angelis ſeſe factus caro ſubiecit, & Angelos ſibi manens
Ioã.1.g Deus ſubiectos retinuit: Denique videbitis (inquit) Angelos aſcendentes & deſcendentes ſuper filium hominis, q in vno eodemq. hoĩe Chriſto Ieſu, & infirmitatem foueant, & ſtupeant maieſtatem. Quia ergo Sponſæ id dulcius quod ſe imminuit, ſapit: libentius
G attollit gratiam, præfert miſericordiam, ſtupet dignationem. Libuit proinde hominẽ inter homines admirari, non inter Angelos Deum, tamquam malus inter ligna excellit ſiluarum, & non planè inter hortorũ plantaria. Nec putat minui laudes, vbi de conſideratione infirmitatis pietatis bonitas exaltatur. Quo enim iuxta aliquid à laudibus temperat, eo item iuxta aliquid magis laudat, minus proſequens gloriam dignitatis, vt gratia dignationis emineat. Sicut ergo
1.Cor. 1.d Apoſtolus quod ſtultum, & infirmum eſt Dei, ſapientius fortiuſq. dicit eſſe hoĩbus,
Pſ.44.a ſed non Angelis, & ſicut Propheta ſpecioſum prædicat forma præ filijs hominum, & non præ Angelis: ſic iſta certè in eodem ſpiritu loquens ſub typo fructiferæ arboris ſilueſtriumq. lignorũ hoc loco efferre voluit hominem Deum ſuper omnem gratiã hominum, non autem ſuper excellentiã Ange-
Cãt.2.a lorum. Sicut malus inter ligna ſiluarum ſic dilectus meus inter filios. Et bene inter filios, quia cum eſſet vnicus patris ſui, multos illi, & abſque inuidia filios acquirere ſtuduit, quos non confunditur vocare fratres, vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. Iure *Rom.8.* autem præponitur vniuerſis adoptatis per gratiam is qui per naturam filius eſt. Sicut *Cãt.2.a* malus inter ligna ſiluarũ, ſic dilectus meus inter filios. Merito ſicut malus quæ inſtar fructiferæ arboris, & vmbram refrigerij habet, & fert fructum optimum. An non verè fructiferum lignum, cuius flores fructus honoris & honeſtatis? Denique lignum vitæ eſt apprehendentibus eum. Non compara- H buntur huic omnia ligna ſiluarum: quia etſi ſunt arbores pulchræ, & magnæ quæ opem ferre videantur orando, miniſtrãdo, docendo, exemplis iuuando, ſolus tamen Dei ſapiẽtia Chriſtus lignũ eſt vitæ, ſolus panis viuus *Ioan 6.* qui de cælo deſcendit, & dat vitam mundo. Ideo ait: Sub vmbra eius quem deſiderauẽ- *Cãt.2.* ram ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Merito eius deſiderauerat vmbram, de quo & refrigerium eſſet, & refectionem pariter acceptura. Nam cetera quidem ſiluarum ligna etſi vmbram ſolatij habent, ſed non vitæ refectionem, non fructus perpetuos ſalutis. Vnus eſt enim vitæ auctor, vnus media- *1.Tim. 2.b* tor Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus, qui dicit Sponſæ ſuæ: Salus tua ego ſum.

Non Moyſes (inquit) dedit vobis panem *Ioã.6.* hunc de cælo, ſed pater meus dat vobis panem de cælo verum. Propterea ergo Chriſti potiſſimum deſiderauerat vmbrã, quod ſolus ſit qui non ſolum ab æſtu refrigerat vitiorum, ſed & replet delectatione virtutũ: Sub vmbra eius quem deſideraueram ſedi. *Cãt.2.* Vmbra eius, caro eius, vmbra eius, fides. Mariæ obumbrauit proprij filij caro, mihi Domini fides: quamquam & mihi quoque quomodo non obumbrat caro, qui in myſterio manduco eam? Et ſancta nihilominus virgo fidei & ipſa experta eſt vmbram, cui dictum eſt: Et beata quæ credidiſti. Sub *Luc.1.* vmbra eius quem deſideraueram ſedi. Et Propheta: Spiritus (inquit) ante faciem no- *Thren. 4.d* ſtram Chriſtus Dñs, in vmbra eius viuimus inter gentes. In vmbra in gentibus, in luce cum Angelis. In vmbra ſumus, quamdiu per fidem ambulamus, & non per ſpeciem. Et ideo iuſtus in vmbra, qui ex fide viuit. At qui viuit ex intellectu, beatus eſt: quia non in vmbra iam, ſed in lumine. Iuſtus erat Dauid, & ex fide viuebat cum dicebat Deo: Da mihi intellectum vt diſcam *Pſ.11* mandata tua, & viuam: ſciens ſucceſſurum K

fidei

fidei intellectum, intellectui reuelandum lumen vitæ, & luminis vitam. Prius eſt venire ad vmbram, & ita ad id cuius vmbra eſt pertranſire, quoniam niſi credideritis (ait) non intelligetis. Vides fidem, & vitam eſſe, & vitæ vmbram? Nam è regione vita in delicijs agens quoniam non eſt ex fide, & mors eſt, & vmbra mortis. Quæ enim (inquit) vidua in delicijs eſt, viuens mortua eſt. Denique ſapientia carnis mors eſt. Sed & mortis eſt vmbra, illius ſcilicet, quæ cruciat in æternum. Sedimus, & nos aliquando in tenebris, & vmbra mortis, carnaliter conuerſantes, & non ex fide viuentes, mortui iam quidem iuſtitiæ, à morte vero ſecunda paulo minus abſorbendi. Quantum etenim vmbra prope eſt corpori cuius eſt vmbra, tantum pro certo vita illa noſtra inferno appropinquauit. Denique niſi quia Dominus adiuuit me (inquit) paulo minus habitaſſet in inferno anima mea. Nunc autem de vmbra mortis, & vitæ tranſiuimus vmbram, magis autem trãſlati ſumus de morte in vitam in Chriſti vmbra viuentes, ſi tamen viuentes, & non mortui. Nec enim reor continuo vt quis in vmbra eius fuerit, quod viuat in ea, quia non plane omnis qui fidem habet, ex fide viuit. Nam fides ſine operibus mortua eſt, nec poteſt dare vitam quam minimè ipſa habuerit. Ideo Propheta cum dixiſſet: Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus: non contentus fuit ſequi & dicere, in vmbra eius ſumus, ſed in vmbra (inquit) eius viuimus inter gentes. Et tu ergo vide, vt viuamus exemplo Prophetæ in vmbra eius, vt quandoque, & regnes in lumine eius. Nec enim tantum vmbram habet, habet & lucem. Ipſe per carnem vmbra eſt fidei, ipſe intelligentiæ lumen per ſpiritum. Caro eſt enim, & ſpiritus. Caro in carne manentibus, ſpiritus ante faciem noſtram, id eſt, in futuro, ſi tamen quæ retro ſunt obliuiſcentes, ad ea quæ ante ſunt noſmetipſos extendimus, quo peruenientes experiamur de verbo quod dixit: Caro non prodeſt quidquam, ſpiritus eſt qui viuificat. Nec ignoro, quod in carne adhuc manens quis dixerit: Etſi cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, ſed nunc iam non nouimus. At hoc ille. Nos verò qui nondum in paradiſum, nondum ad tertium cælum rapi meruimus, Chriſti interim carne paſcamur, myſteria veneremur, exempla ſectemur, fidem ſeruemus, & viuimus profecto in vmbra.

1 Tim. 5.a · *Pſ. 93.c* · *Ioã. 3.* · K · *Thr. 4.d* · *Ioã. 6.g* · *2 Cor. 3.*

In vmbra eius quem deſideraueram ſedi. Fortaſſis felicius aliquid iſta expertam ſe gloriatur in eo, quod ſe in vmbra dicit, non vt Propheta viuere, ſed ſediſſe. Sedere enim quieſcere eſt. Plus eſt autem quieſcere in vmbra, quam viuere: ſicut viuere plus eſt, quam tantummodo eſſe in ea. Igitur quod eſt commune multorum, Propheta aſſumẽs ſibi, In vmbra eius viuimus (inquit) Sponſa vero habens prærogatiuam etiam quod ſub ea ſingulariter ſederit, gloriatur. Non enim vt ille pluraliter viuimus dixit, ita, & hic ſedimus, ſed ſingulariter, ſedi: vt agnoſcas prærogatiuam. Vbi itaque nos cum labore viuimus qui conſcij peccatorum ſub timore ſeruimus, ibi hæc deuota & amans ſuauiter requieſcit. Denique timor pœnam habet, amor ſuauitatẽ. Vnde ait, & fructus eius dulcis gutturi meo, guſtum contemplationis ſignificans, quem obtinuerat per amorem ſuauiter ſubleuata. At iſtud in vmbra, quia per ſpeculum & in ænigmate. Erit cum declinauerint vmbræ creſcente lumine, imò penitus diſparuerint, & ſubintrabit ſicut perſpicua, ita, & perpetua viſio: eritq. non modo ſuauitas gutturi, ſed & ſatietas ventri, ſine faſtidio tamen. Sub vmbra eius quem deſideraueram ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Nos quoque vbi Spõſa pauſat, pauſemus pariter, deſumpto guſtu patremfamilias glorificantes, qui nos ad tales epulas inuitauit, Sponſum Eccleſiæ Ieſum Chriſtum Dñm noſtrum, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Cãt. 2.a · *Thr. 4.d* · L · *Cãt. 2.a* · *Ibidem.*

Qualiter per diſcretionem ordinatur caritas, vt omnia membra Eccleſiæ, id eſt electi inuicem colligentur.

Sermo X L I X.

INtroduxit me rex in cellam vinariam, ordinauit in me caritatem. Vt quidem propoſiti capituli videtur ſonare littera, habito pro votis dulci admodum familiariq. colloquio cum dilecto, illo abeunte Sponſa regreditur ad adoleſcentulas, aſpectu ita ipſius affatuq. refecta atque accenſa, quatenus ebriæ ſimilis appareret. Et quaſi illis ſtupentibus nouitatem, & quærentibus cauſſam, reſpõdit mirum minime eſſe ſi vino æſtuaret, quæ in cellã vinariã introiſſet. Et ſecundum litteram

Cãt. 2.a

litteram ita. Secundũ ſpiritum quoque non negat ebriam, ſed amore, nõ vino, niſi quod amor vinum eſt. Introduxit me rex in cellã vinariam. Quando præſens eſt ſponſus, & ſponſa ad ipſum ſermonẽ dirigit: tunc ſpõſus dicitur aut dilectus, aut quem diligit anima mea, inquit: loquens vero de ipſo adoleſcentulis, regẽ nominat. Vt quid hoc? Propterea credo, quia & ſponſæ amanti, atque dilectæ conueniat vti familarius (quod à ſe eſt) amoris nominibus, & adoleſcentulis tãquam diſciplina indigentibus opus ſit reuerendo premi vocabulo maieſtatis. Introduxit me rex in cellam vinariam. Quænam iſta ſit cella vinaria, prætereo dicere, quia dixiſſe me recolo. Tamẽ ſi ad Eccleſiam referatur ſermo, cum repleti Spirituſancto diſcipuli muſto ebrij à populo putarentur: tunc tamquã amicus ſponſi, pro ſponſa ſtans Petrus in medio eorum. Non (inquit) ſicut vos æſtimatis, hi ebrij ſunt. Attende interim, ꝙ non omnino ebrios, ſed ebrios ſicut ab alijs æſtimati ſunt denegauit. Erant enim ebrij, ſed Spirituſancto, nõ muſto. Et quaſi teſtificaretur ad plebem reuera in cellam ſe fuiſſa vinariam introductos, rurſum Petrus pro omnibus. Sed hoc eſt (ait) quod dictum eſt per Prophetã Ioel. Et erit in nouiſſimis diebus, dicit Dominus, effundã de ſpiritu meo ſuper omnem carnem, & prophetabũt filij veſtri, & filiæ: Iuuenes veſtri viſiones videbunt, & ſenes veſtri ſomnia ſomniabunt. An non tibi cella videtur fuiſſe vinaria illa domus, in qua erant diſcipuli pariter cõgregati, cum factus eſt repente de cælo ſonus, tamquam aduenientis ſpiritus vehementis, & repleuit totam domũ, vbi erant ſedentes, adimpleuitque prophetiã Ioelis? Et nonne vnuſquiſque illorum exiens inebriatus ab vbertate domus illius, & torrente voluptatis tãtæ potatus, dicere merito quibat, quoniam introduxit me rex in cellam vinariã? Sed & tu quoque, ſi collecto tuo ſpiritu mẽte ſobria, & vacua curis, orationis domum ſolus introeas, & ſtans coram Deo ad vnũ aliquod de altaribus cæli ianuam tangas sãcti deſiderij manu, & pręſentatus choris sãctorum tua penetrante deuotione (ſiquidẽ oratio iuſti penetrat cælos) in ipſorum præſentia miſerãdus deplores miſerias, & calamitates, quas pateris, crebris ſuſpirijs, & gemitibus inenarrabilibus prodas neceſſitatẽ, flagites pietatem. Si, inquam, hoc egeris, cõfido in eo, qui dixit. Petite, & accipietis: quia ſi perſeueraueris pulſans, nõ exibis vacuus. Verũ cum te nobis reddideris plenum gratia, & caritate, nec poteris ſpiritu feruens diſſimulare munus acceptum, quod ſine inuidia cõmunicabis, eriſque omnibus in gratia, quæ data eſt tibi, non modo gratus, ſed fortaſis etiam admirandus: poteris, & ipſe veraciter proteſtari, quia introduxit me rex in cellam vinariam: tantum cautus eſto nõ in te, ſed in Domino gloriari. Nec omne donũ, quamuis ſpirituale, prodire dixerim de cella vinaria, cum ſint & aliæ penes ſponsũ cellæ vel apothecæ, diuerſa in ſe recondita habentes dona, atque chariſmata, ſecũdum diuitias gloriæ eius: de quibus cellis memini me alibi latius diſputaſſe. Nonne hæc condita ſunt (inquit) apud me, & ſignata in theſauris meis? Ergo pro diuerſitate cellarũ diuiſiones gratiarum ſunt, & vnicuique manifeſtatur ſpiritus ad vtilitatem. Et quãquã alij quidem detur Sermo ſapientiæ; alij autem Sermo ſcientiæ, alij vero prophetia, alij gratia curationum, alij genera linguarum, alij interpretatio ſermonum, aliaq. alijs his ſimilia: non tamen quis horum pro huiuſmodi dicere poterit, quod introductus fuerit in cellam vinariam. Ex alijs quippe cellis ſiue theſauris iſta ſumuntur. Sed ſi quis orando obtineat mente excedere in id diuini arcani, vnde mox redeat diuino amore vehementiſſimè flagrans, & æſtuans iuſtitiæ zelo, necnon & in cũctis ſpiritualibus ſtudijs, atque officijs pernimium feruens, ita vt poſſit dicere. Concaluit cor meum intra me, & in meditationibus meis exardeſcit ignis: is plane cum ex caritatis abundantia, beatam, & ſalutarem vini lætitiæ ructare crapulam cœperit, in cellam non immerito perhibebitur vinariam introiſſe. Cum enim duo ſint beatæ contemplationis exceſſus, in intellectu vnus, & alter in affectu: vnus in lumine, alter in feruore, vnus in agnitione, alter in deuotione: pius ſane affectus, & pectus amore calens, & ſanctæ deuotionis infuſio, etiam & vehementis ſpiritus repletus zelo, non plane aliunde, quam è cella vinaria reportantur: & cuicumque cum horum copia ſurgere ab oratione donatur, poteſt in veritate loqui, quia introduxit me rex in cellam vinariam. Sequitur: Ordinauit in me caritatem. Omnino, neceſſariè. Importabilis ſiquidem abſque ſciẽtia eſt zelus. Vbi ergo vehemens æmulatio, ibi maxime diſcretio eſt neceſſaria, ꝙ eſt ordinatio

Margin: Act. 2. b — A — Ioel 2. b — Act. 2. a — Cãt 2. a — Matt. 7. g — B — Deuter. 32. a — Pſ. 38. — C — Cãt. 2

dinatio caritatis. Semper quidem zelus abſque ſcientia minus efficax minuſque vtilis inuenitur, plerumque autem, & pernicioſus valde ſentitur. Quò igitur zelus feruidior, ac vehementior ſpiritus, profuſiorque caritas: eo vigilantiori opus ſcientia eſt, quæ zelum ſupprimat, ſpiritum temperet, ordinet caritatem. Proinde ſane ne tamquam nimia, & importabilis pro impetu ſpiritus, quem è cella videtur vinaria reportaſſe, præſertim ab adoleſcentulis Sponſa timeatur, iungit, quod diſcretionis eſt etiam ſe pariter accepiſſe, id eſt, ordinem caritatis. Diſcretio quippe omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit, & decorem, etiam &
Pſ. 118. n perpetuitatem. Denique ait: Ordinatione tua perſeuerat dies: diem virtutem appellans. Eſt ergo diſcretio non tam virtus, quam quædam moderatrix, & auriga virtutum, ordinatrixque affectuum, & morum doctrix. Tolle hanc; & virtus vitium erit, ipſaque affectio naturalis in perturbationē
D magis conuertetur, exterminiumq. naturę.
Cāt. 2. a Ordinauit in me caritatem. Factum eſt autem hoc, cùm in Eccleſia quoſdam quidem
Eph. 4. b dedit Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios Paſtores, & Doctores ad conſummationem ſanctorum. Oportet autem, vt hos vna omnes caritas liget, & contemperet in vnitatem cor-
Ibidem. poris Chriſti: quod minime omnino facere poterit, ſi ipſa non fuerit ordinata. Nam ſi ſuo quiſque feratur impetu ſecundum ſpiritum quem accepit, & ad quæque volet indifferenter, prout afficitur, & non rationis iudicio conuolarit, dum ſibi aſſignato officio nemo contentus erit, ſed omnes omnia indiſcreta adminiſtratione pariter attentabunt, non planè vnitas erit, ſed magis confuſio. Ordinauit in me caritatem. Vtinam, & in me Dñs Ieſus tantillum ordinet caritatis quod dedit, vt ſic mihi curæ ſint vniuerſa, quæ ſunt ipſius, vt tamen quod mei potiſſimum propoſiti ſeu officij eſſe conſtiterit, ante omnia curem, ſed ſane ita id prius, vt tamen ad multa, quæ mihi ſpecialiter nō attinet, afficiar amplius. Non enim ſemper quod prius curandum, id etiam diligendum amplius erit: cum ſæpe quod prius eſt ad ſolicitudinem, minus ſit ad vtilitatē, ac per hoc minus eſſe oporteat, & in affectu. Frequenter proinde quod pro iniuncto præponitur, de iudicio poſthabetur: & quod veritas iudicat præponendum, id carius amplectendum ordo poſtulat caritatis. Nōne (verbi gratia) ex iniuncto imcumbit mi- E
hi cura omnium veſtrum? Iam quidquid huic forte prætulero operi, quod minus ipſi inuigilem digne, & vtiliter pro viribus exequendo: etſi ex caritate fortaſſis id facere videar, ordinis tamen ratio non conſentit. Quod ſi ante omnia quidē (vt debeo) huic intendo curæ, non autem magis ad maiora gaudeo Dei lucra, quę per alterum fieri forte comperero; patet me ordinem caritatis ex parte tenere, ex parte nequaquam. Si verò me, & ad id amplius, quod ſpecialius incumbit ſolicitum, & nihilominus ad illud, quod maius eſt magis affectum exhibeam, vtrobique profectò inuenior caritatis ordinem aſſecutus, & non eſt cur dicere non poſſim etiam ipſe, quia ordinauit in me caritatem. Si autem dicas difficile quemquam plus alieno gaudere magno bono, quam proprio paruo: aduertes certe, vel ex hoc excellentiam gratiæ apud ſponſam, & quoniā non cuilibet animæ dicere ſit, quia ordinauit in me caritatem. Quare facies deciderūt *Cāt. 2. a*
quorumdam veſtrum modo ad hūc ſermonem? Nam alta ſuſpiria teſtantur triſtitiam animorum, conſcientiarumque deiectionē. Nimirum metiētes noſmetipſos nobis, ſentimus aliqui noſtrum pro noſtræ imperfectionis experientia, quam rara virtus ſit alienę non inuidere virtuti, nedum gaudere ad illam, nedum etiam tanto plus quā ad propriam quemque gratulari, quanto ſe perpenderit in virtute ſuperatum. Adhuc modicum lumen in nobis eſt, fratres, quotquot de nobis ita ſentimus. Ambulemus, dum lu *Ioā. 12. f*
cem habemus, ne tenebræ nos comprehen- F
dant. Ambulare proficere eſt. Ambulabat Apoſtolus, qui dicebat: Non arbitror me cō- *Phil. 3. c*
prehendiſſe. Et addit: Vnum autem quæ re- *Ibidem.*
tro ſunt, obliuiſcēs, ad ea, quæ ante ſunt, me extendo. Quid eſt vnum autem? Vnum autem, inquit, quaſi remanſit mihi ad remedium, ad ſpem, ad conſolationem. Quid illud? Quæ retro ſunt videlicet obliuiſcens, ad ea, quæ ante ſunt me extendo. Magna fiducia, quod magnum electionis vas perfectum abnuens, profectum fatetur. Ergo non ambulantem, ſed ſedētem à mortis tenebris comprehendi periculum eſt. Et quis ſedens, niſi qui non curat proficere? Id caue *Sap. 4. b*
to, & ſi morte præoccupatus fueris, in refrigerio eris. Dices Deo: Imperfectum meum *Pſ. 138. c*
viderunt oculi tui, & in libro tuo nihilominus.

nus (inquit) omnes ſcribentur. Qui omnes, profecto qui in deſiderio proficiendi inueniuntur. Sequitur enim. Dies formabuntur, & nemo in eis: ſubaudis, peribit: Dies proficientes intellige, qui ſi morte præoccupati fuerint, in eo, quod eis deeſt perficiendi ſunt. Formabuntur, & nemo in eis informis relinquetur. Et quomodo (ais) ego proficere poſſum, qui fratri proficienti inuideo? Si doles quod inuides, ſentis, ſed non conſentis. Paſſio eſt quandoque ſananda, non actio condemnanda. Tantum non illic reſideas iniquitatem meditans in cubili tuo, qualiter videlicet foueas morbum, ſatisfacias peſti, perſequaris inſontem, bene ab illo geſta calumniando, deprimendo, peruertendo, atque impediendo gerenda. Alioquin non nocet ambulanti, & extendenti ſe ad meliora quod iam non ipſe operatur, ſed quod habitat in eo peccatum. Non eſt ergo damnatio illi, qui non dat membra ſua arma iniquitati, non linguam ad detrahendum, non quidquam reliqui corporis ad lædendum, nocendumve aliquo modo, magis autem confunditur ſic ſe eſſe male affectum, & inolitum ex longo vitium, confitendo, flendo, orando conatur expellere, & cum non præualet, mitior inde ad omnes, atque apud ſe humilior inuenitur. Quis ſanè ſapiens hominem damnet, qui à Domino didicit mitis eſſe, & humilis corde? Abſit, vt inueniatur expers ſalutis, imitator Saluatoris Sponſi Eccleſiæ Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Ibidem. *Rom. 6. b* *Matth. 11. d* G

De duplici caritate, ſcilicet actuali, & affectuali, & eius ordinatione.

Sermo L.

VOs forſitan exſpectatis tractari ſequentia, explicitum putantes verſiculum, qui nouiſſimè tractabatur. Verum ego aliud molior. Habeo enim quod adhuc vobis apponam de fragmentis heſterni conuiuij, quæ mihi collegeram ne perirent. Peribunt autem ſi nulli appoſuero. Nam ſi voluero ea habere ſolus, ipſe peribo. Nolo proinde veſtram illis quam bene noui fraudare ingluuiem, præſertim cum ſint de ferculo caritatis, eo dulcia quo ſubtilia, eo ſapida quo minuta. Alioquin contra caritatem eſt valde nimis de ipſa caritate fraudare,

H

Itaque hic ſum: Ordinauit in me caritatem. Eſt caritas in actu, eſt & in affectu: Et de illa quidem quæ operis eſt, puto datam eſſe legem hominibus, mandatumq. formatum. Nam in affectu quis ita habeat vt mandatur? Ergo illa mandatur ad meritum, iſta in præmium datur. Cuius initium quidem profectumq. vitam quoque præſentem experiri Diuina poſſe gratia non negamus: ſed planè conſummationem defendimus futuræ felicitati. Quomodo ergo iubenda fuit, quæ implenda nullo modo erat? Aut ſi placet tibi magis de affectuali datum fuiſſe mandatum, non inde contendo, dummodo acquieſcas & tu mihi, quod minimè in vita iſta ab aliquo hominum poſſit vel potuerit adimpleri. Quis enim ſibi arrogare id audeat quod ſe Paulus ipſe fatetur non comprehendiſſe? Nec latuit præceptorem, præcepti pondus hominum excedere vires, ſed iudicauit vtile ex hoc ipſo ſuæ illos inſufficientiæ admoneri, & vt ſcirent ſanè ad quem iuſtitiæ finem niti pro viribus oporteret. Ergo mandando impoſſibilia, non præuaricatores homines fecit, ſed humiles, vt omne os obſtruatur, & ſubditus fiat omnis mundus Deo: quia ex operibus legis nō iuſtificabitur omnis caro coram illo. Accipientes quippe mandatum, & ſentientes defectum, clamabimus in cęlum, & miſerebitur noſtri Deus: & ſciemus in illa die, quia non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundum ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit. Atque hoc dixerim ſi quidem conſenſerimus affectualem lege fuiſſe mandatam. Sed actuali id potius conuenire, inde vel maximè apparere videtur, quod cum dixiſſet Dn̄s: Diligite inimicos veſtrōs: mox de operibus infert, Benefacite his qui oderunt vos. Item Scriptura: Si eſurierit inimicus tuus ciba illum: ſi ſitit, potum da illi; & hic de actu habes, non de affectu. Sed audi item Dominū etiam de ſui dilectione mandantem. Si diligitis me, inquit, ſermones meos ſeruate. Atque hic quoque ad opera mittimur per iniunctam obſeruātiam mandatorum. Superuacuè autem de opere monuiſſet, ſi in affectione iam fuiſſet dilectio. Sic te ergo neceſſe eſt & illud accipere, quòd iuberis diligere proximum tuum ſicut teipſum, etſi non ita aperte expreſſum ſit. An nō denique ſatis tibi eſſe iudices ad implendū iſtud de proximi dilectione mandatū, ſi id perfecte obſerues

Cāt. 2. *Phil. 3. d* *Rom. 3.* *2. Tim. 1.* I *Luc. 6. d* *Ibidem.* *Ro. 12. d* *Io. 14. l* *Matth. 22. d*

ues in quo omni homini recte de lege naturæ præſcribitur. Quod tibi non vis fieri, alij ne feceris? Et item illud: Quæcumque veltis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Neque hoc dico, vt ſine affectione ſimus, & corde arido ſolas moueamus manus ad opera. Legi inter alia, quæ ſcribit Apoſtolus magna, & grauia hominum mala, hoc quoque adnumeratum, ſcilicet, ſine affectione. Sed eſt affectio quam caro gignit, & eſt quam ratio regit, & eſt quã condit ſapiẽtia. Prima eſt quam Apoſtolus legi Dei dicit non eſſe ſubiectam, nec eſſe poſſe. Secunda quam perhibet è regione conſentiẽtem legi Dei, quoniam bona eſt. Nec dubium diſtare inter ſe contentioſam, & conſentaneam. Longe verò tertia ab vtraque diſtat, quę & guſtat, & ſapit quoniam ſuauis eſt Dominus, primam eliminans, ſecundam remunerans. Nam prima quidem dulcis, ſed turpis, ſecunda ſicca, ſed fortis: vltima pinguis, & ſuauis eſt. Igitur per ſecundã opera fiunt, & in ipſa caritas ſedet non illa affectualis, quæ ſalæ ſapientiæ condita pingueſcens magnam menti importat multitudinem dulcedinis Domini, ſed quędam potius actualis: quæ etſi nondum dulci illo amore ſuauiter reficit, amore tamen amoris ipſius vehementer accendit. Non diligamus (ait) verbo neque lingua, ſed opere, & veritate. Vides quomodo caute medius incedit inter vitioſum atque affectuoſum amorem, ab vtroque pariter hanc diſtinguemus actualẽ, & ſalutiferam caritatem? Nec lingue mentientis in hac dilectione recipit fictum, nec rurſum afficientis exigit ſapientiæ guſtum. Opere, inquit, diligamus, & veritate, quod videlicet moueamur ad bene operandum magis quodam viuidæ veritatis impulſu, quam ſapidæ illius caritatis affectu. Ordinauit in me caritatẽ. Quam putas harum? Vtramque, ſed ordine oppoſito. Nam actualis inferiora præfert, affectualis ſuperiora. Etenim in bene affecta mente non dubium (verbi cauſa) quin dilectioni hominis Dei dilectio præponatur, & in hominibus ipſis perfectiores infirmioribus, cælũ terræ, æternitas tempori, anima carni. Attamen in bene ordinata actione ſæpè, aut etiam ſemper ordo oppoſitus inuenitur. Nam & circa proximi curam, & plus vrgemur, & pluries occupamur, & infirmioribus fratribus diligentiori ſedulitate aſſiſtimus, & paci terræ magis, quam cæli gloriæ iure humanitatis, & ipſa neceſſitate intẽdimus, & temporalium inquietudine curatum vix aliquid ſentire de æternis permittitur, & languoribus noſtri corporis poſtpoſita animæ cura, pene continuæ inſeruimus, & ipſis denique infirmioribus membris noſtris abundantiorem honorem iuxta ſententiam Apoſtoli circũdamus: per hoc quodammodo facientes verbum Domini de quo habes: Erunt nouiſſimi primi, & primi nouiſſimi. Orantem denique hominem cum Deo loqui quis dubitet? Quoties tamen inde caritate iubente abducimur, & auellimur propter eos qui noſtra indigent opera, vel loquela? Quoties piè cedit negotiorum tumultibus pia quies? Quoties bona conſcientia ponitur codex, vt operi manuum inſudetur? Quoties pro adminiſtrandis terrenis, iuſtiſſime ipſis ſuperſedemus celebrandis miſſarum ſollemnijs? Ordo præpoſterus, ſed neceſſitas non habet legem. Agit ergo ſuum actualis caritas ordinem iuxta patrisfamilias iuſſionem incipiens à nouiſſimis. Pia certe, & iuſta, quæ non ſit acceptrix perſonarum, nec pretia cõſideret rerum, ſed hominum neceſſitates. At non ita in affectuali, nam à primis ipſa ducit ordinem.

Matth. 7. b — *Ro. 8. d* — K — *Pſ. 33. c* — *1. Io. 3. d* — *Ibidem.* — *Cãt. 2. a* — *1. Cor. 12. c* — *Matth. 20. b* — *Ibidem.*

Eſt enim ſapiẽtia per quam vtique quæque res ſapiunt prout ſunt: vt (verbi gratia) quæ pluris natura habet, pluris quoque ipſa affectio ſentiat, minora minus, minima minime. Et illum quidem ordinem caritatis veritas facit, hunc autem veritatis ordinem caritas vendicat ſibi. Nam & vera in hoc eſt caritas, vt qui indigent amplius, accipiant prius: & rurſus in eo cara apparet veritas, ſi ordinem tenemus affectu, quem illa ratione. Tu ergo ſi diligas Dominum Deũ tuum, toto corde, tota anima, tota virtute tua, & amorem amoris illum quo contenta eſt caritas actualis, affectu feruentiori tranſiliens, ipſo cominus diuino amore (ad quem is eſt gradus) accepto in plenitudine, ſpiritu totus igneſcas, ſapit tibi profecto Deus, & ſi non dignè omninò prout eſt (quod vtique impoſſibile eſt omni creaturæ) certe prout tuum ſapere eſt. Deinde ſapies etiam ipſe tu tibi prout es, cũ te ſenſeris nil habere prorſus vnde te ames niſi inquantũ Dei es: quippe qui totum vnde amas, in illum effuderis. Sapies inquam tibi prout es, cum ipſo experimento amoris tui, & affectionis quam ad teipſum habebis, nihil dignum te eſſe inuenies quod vel à teipſo ametur niſi propter ipſum

M — *Matth. 22. d*

ipſum, ſine quo ipſe es nihil. Iam verò proximus, quem verè te oportet diligere, tāquā teipſum, vt tibi & ipſe ſapiat prout eſt:
Ibidem. haud aliud profectò ſapiet tibi, quā tu tibi, qui hoc eſt, quod tu. Eſt enim homo. Qui itaque te non diligis, niſi quia diligis Deum, conſequenter omnes qui ſimiliter diligunt eum, diligis tamquam teipſum. Porro inimicum hominem, quoniam nihil eſt, pro eo, quod non diligit Deum, non potes quidem
A diligere tamquam teipſum, qui Deum diligis diliges tamen, vt diligat. Non eſt autem idipſum diligere, vt diligat, & diligere, quia diligit. Proinde vt tibi, & ipſe ſapiat, ꝑut eſt, ſapiet tibi non quidem quod eſt, qui vtique nihili eſt, ſed quod futurus forſitā eſt, quod eſt prope nihili, quippe quod adhuc pendet ſub dubio. Etenim de quo conſtat quod ad amorem Dei non ſit deinceps rediturus, ſapiat tibi neceſſe eſt nō prope iam nihil, ſed nihil ex toto, vtpote, quod in æternum nihili eſt. Illo igitur excepto qui non modo iam non diligendus, inſuper & odio habendus
Pſ. 138. d eſt, ſecundum illud. Nonne qui oderunt te Domine oderam, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? de cetero nulli, vel inimiciſſimo homini negari quātulumcumque affectum caritas ſane in hac parte ambitioſa permittit: Quis ſapiens, & intelliget hæc? Da mihi hominem, qui ante omnia quidem ex toto ſe diligat Deum: ſe verò & proximum inquantum diligunt ipſum, inimicum autem tamquam aliquando forſitan dilecturum: porro parentes carnis ſuæ germanius propter naturā, ſpirituales verò eruditores ſuos profuſius propter gratiam, atque in hunc modum ad cetera quęque Dei ordinato intendat amore, deſpiciens terram, ſuſpiciens cælum, vtens hoc mundo tāquam nō vtens, & inter vtenda & fruenda intimo quodam mentis ſapore diſcernens, vt tranſitoria trāſitoriè, & ad id dumtaxat, quod opus & prout opus eſt curet, æterna deſiderio ample-
B ctatur æterno, talem inquam, da mihi hominem, & ego audacter illum ſapientem pronuncio, cui nimirum quæque res reuera ſapiūt prout ſunt, & cui in veritate, atque ſe-
Cāt. 2. a curitate competit gloriari, & dicere: Quia ordinauit in me caritatem. Sed vbi ille, aut quando iſta? Quod flens dico, quouſque odoramus, & non guſtamus, proſpicientes patriam, & non apprehendentes, ſuſpirantes, & de longe ſalutantes? O veritas exſulum patria, exſilij finis, video te, ſed intrare non ſinor carne retentus, ſed nec dignus admitti, peccatis ſordens. O ſapientia quæ attingis à fine vſque ad finem fortiter in inſtituendis, & continendis rebus, & diſponis omnia ſuauiter in beandis & ordinandis affectibus, dirige actus noſtros prout noſtra temporalis neceſſitas poſcit, & diſpone affectus noſtros prout tua veritas æterna requirit, vt poſſit vnuſquiſque noſtrum ſecurè in te gloriari, & dicere. Quia ordinauit in me caritatem. Tu es enim Dei virtus, Dei ſapientia, Chriſtus Sponſus Eccleſiæ Dominus noſter ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula, Amen.

Qualiter Sponſa petat ſibi accumulari fructus bonorum operum cum floribus, & odoramentis fidei, & de ſpe timoris. Sermo LI.

FVlcite me floribus, ſtipate me malis: *Cāt. 3. a* quia amore langueo. Creuit amor: quia incentiua amoris plura ſolito proceſſerunt. Vides ſiquidem quanta hac vice non videndi tantum, ſed & colloquendi copia fuit. C Ipſa quoque viſio apparet vultu indulta ſereniori, & ſermo iucundior, & ſermocinatio longior, atque protractior. Nec ſolum oblectata colloquio, ſed & gloriata præconio eſt. Ad hæc, eius quem deſiderauerat refrigerata eſt vmbra, cibata fructu, potata calice. Nec enim ſitibunda putanda eſt exiſſe de cella vinaria, in quam ſe introductam modo nouiſſimè gloriatur. Imo verò ſitibunda, quo- *Eccleſ.* niam qui bibit me, inquit, adhuc ſitiet. *24. c* Poſt iſta omnia ſponſo more ſuo ſecedente, illa languere amore ſe perhibet, id eſt præ amore. Quo enim gratiorem fuerat experta præſentiam, eo poſtmodum abſentiā moleſtiorem ſenſit. Subtractio nempe rei quam amas, augmentatio deſiderij eſt: & quod ardentius deſideras, cares ægrius. Rogat proinde iſta interim odoramentis florum ac fructuum confoueri, quouſque denuo reuertatur quem moleſtiſſime ſuſtinet demorantem. Atque is ordo ſermonum. Nunc iam ſpiritualem fructum qui in ipſis eſt, ſpiritu duce veritatis tentemus eruere. Et ſi communis Eccleſia ſanctorum hic recipitur loquens, nos in floribus fructibuſq. deſignati ſumus, ſed & quique conuerſi de ſæculo in toto ſæculo. In floribus quidem nouella & tenera

nera adhuc incipientium conuerſatio demõſtratur, in fructibus verò proficientium fortitudo & maturitas perfectorum. His ſtipata mater peregrinans & fructificans, cui *Phil. 1. c* viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum: profectò æquanimius fert moleſtiam ſuæ dilationis, quoniam (iuxta Scripturam) datur ei de *Prou. 31 d* fructu manuum ſuarum tãquam ex primitijs ſpiritus, & laudant eam in portis opera eius. Si autem ſecundum moralem ſenſum in vna anima vis tibi vtraque hæc aſſignari, & flores videlicet & fructus, fidem florẽ, fructum actum intellige. Nec incongruè (vt opinor) id tibi videbitur, ſi aduertas quomodo inſtar floris neceſſario præcedentis fructum, bonum quoque opus fide opor *Hebr. 11 a* teat præueniri. Alioquin ſine fide impoſſibile eſt placere Deo, Paulo atteſtante: ma *Rom. 14 d* gis autem æquè ipſo docente: Omne quod non eſt ex fide, etiam peccatum eſt. Itaque nec ſine flore fructus nec ſine fide opus bo *Iac. 2. d* num. Sed & fides ſine operibus mortua eſt, ſicut inutiliter quoque flos apparet vbi *Cant. 2. a* non ſequitur fructus. Fulcite me floribus, ſtipate me malis: quia amore langueo. Ergo ex bonis operibus in fide non ficta radicatis recipit conſolationem mens aſſueta quieti, quoties ſibi (vt aſſolet) lux contemplationis ſubtrahitur. Quis enim non dico continuè, ſed vel aliquamdiu dum in hoc corpore manet, lumine contemplationis fruatur? At quoties (vt dixi) corruit à contemplatiua, toties in actiuam ſe recipit, inde nimirum tamquam è vicino familiarius reditura in idipſum, quoniam ſunt inuicem contubernales hæ duæ, & cohabitant pariter. Eſt quippe ſoror Mariæ Martha. Neque enim etſi à contemplationis lumine cadit, patitur tamen vllatenus ſe incidere in tenebras peccati ſeu ignauiam otij, ſanè in luce bonę operationis ſe retinens. Et vt ſcias *Mat. 5. b* etiam opera lucem eſſe, Luceat lux veſtra, inquit, coram hominibus: quod non eſt du E bium de operibus fuiſſe dictum, quæ homi *Cant. 2. A* nes poterant intueri. Fulcite me floribus, ſtipate me malis: quia amore langueo. Cum præſto eſt quod amatur, viget amor, languet cum abeſt. Quod non eſt aliud quam tædium quoddam impatientis deſiderij, quo neceſſe eſt affici mentem vehementer amantis abſente quem amat, dum totus in exſpectatione, quantamlibet feſtinationem reputat tarditatem. Et ideo iſta poſtulat ſibi accumulari bonorum operum fructus cum fidei odoramentis, in quibus moram faciente ſponſo interim requieſcat. Loquor vobis experimentum meum, quod expertus ſum. Si quando ſanè comperi profeciſſe aliquos veſtrum ex meis monitis, tunc non me piguit, fateor, curam prætuliſſe ſermonis proprio otio, & quieti. Cum enim (verbi gratia) poſt ſermonem iracundus quiſpiam reperitur mutatus in mitem, ſuperbus in humilem, puſillanimis in fortem, porro mitis, humilis, fortis, in ſua quiſque gratia excreuiſſe, & ſeipſo melior factus eſſe agnoſcitur, ſed & qui fortè tepuerant, & languebant circa ſpirituale ſtudium torpentes & dormitantes, ad ignitum eloquium Domini re *Pſ. 118.* ferbuiſſe, & euigilaſſe videntur, & qui deſerto fonte ſapientiæ foderant ſibi propriæ voluntatis ciſternas, non valentes aquas continere, proptereaq. ad omne iniunctum grauati corde arido murmurabant, nullum in ſe habentes deuotionis humorem: hi inquam, cum de rore verbi, & pluuia voluntaria quam ſegregauit Deus hereditati ſuæ, refloruiſſe probantur in opera obedientiæ, facti in omnibus voluntarij, & deuoti, non eſt (dico vobis) vnde ſubeat mentem quaſi pro intermiſſo ſtudio iucundę cõtemplationis triſtitia, cum talibus fuero circumdatus floribus atque fructibus pietatis. Patienter auellor ab infęcundæ Rachelis amplexibus, vt de Lya mihi exuberẽt fructus profectuũ veſtrorum. Minimè prorſus pigebit me intermiſſæ quietis pro cura ſermonis, cum videro in vobis germinare ſemen meum, atque ex eo augeri incrementa fructum iuſtitiæ veſtræ. Caritas enim quæ non quærit *1. Cor. 13. b* quæ ſua ſunt, id mihi iamdudum facilè perſuaſit, nil ſcilicet deſiderabilium meorum veſtris præferre vtilitatibus. Orare, legere, ſcribere, meditari, & ſi qua ſunt alia ſpiritualis ſtudij lucra, hæc arbitratus ſum propter vos detrimenta. Fulcite me floribus, ſtipate *Cant. 2. a* me malis: quia amore langueo. Hoc itaque loquuta eſt ſponſa adoleſcentulis in ſponſi abſentia, monens eas in fide proficere & operibus bonis, donec veniat, ſentiens in eo fore & beneplacitum ſponſi & filiarum ſalutem, & ſuam ipſius conſolationem. Scio me hunc locum in libro de dilectione Dei plenius explicuiſſe, & ſub alio intellectu, potiori ne an deteriori, lector iudicet, ſi cui vtrumque videre placuerit. Non ſane à prudente de diuerſitate ſenſuum iudicabor, dũmodo veritas vtrobique nobis patrocine-

tur & caritas cui Scripturas ſeruire oportet, coædificet plures, quo plures ex eis in opus ſuum veros erudierit intellectus: Cur enim hoc diſpliceat in ſenſibus Scripturarũ,
G quod in vſibus rerũ aſſiduè experimur? In quantos (verbi cauſa) ſola aqua noſtrorum aſſumitur corporum vſus? Ita vnusquilibet diuinus ſermo non erit ab re ſi diuerſos pariat intellectus, diuerſis animarum neceſſitatibus & vſibus accommodandos. Sequitur:
Cãt. 2. a Læua eius ſub capite meo, & dextera eius amplexabitur me. Et ſuper hoc quoque in præfato opuſculo memini vberius diſputatum: ſed ſignemus ſermonis ordinem. Liquet denuo adeſſe ſpõſum, credo vt ſua pręſentia languentem erigat. Quomodo enim non in præſentia eius conualeſceret quam abſentia conſternarat? Ergo nõ ſuſtinet dilectæ moleſtiam, adeſt, neque enim moram facere poteſt tantis deſiderijs euocatus. Et quia illam compererat donec abſens fuit fidelem ad opera, & ſolicitam ad lucra, in eo nimirum, quod flores ſibi, & fructus præceperat adunari, etiam cũ propenſiori hac vice remuneratione gratiæ eſt reuerſus. Denique vno brachiorum ſuorum ſuſtẽtat caput iacentis, alterum ad amplexandum parans, vt ſinu foueat. Felix anima, quæ in Chriſti recumbit pectore, & inter Verbi brachia requieſcit. Lęua eius ſub capite meo, & dextera eius amplexabitur me. Non ait, amplexatur, ſed amplexabitur me: vt noueris priori gratiæ adeo non ingratum, vt ſecundam gratiarũ actione præuenerit. Diſce in referẽdo gratiam non eſſe tardus aut ſegnis, diſce ad ſingula dona gratias agere. Diligenter, inquit, conſidera, quæ tibi apponuntur, vt nulla videlicet Dei dona debita gratiarũ actione fruſtrẽtur, nõ grandia, non medio-
Ioã. 6. b cria, non puſilla. Denique iubemur colligere fragmenta ne pereant, id eſt, nec mini-
H ma beneficia obliuiſci. Numquid non perit quod donatur ingrato? Ingratitudo inimica eſt animæ, exinanitio meritorum, virtutum diſperſio, beneficiorum perditio. Ingratitudo ventus vrens, ſiccans ſibi fontem pietatis, rorem miſericordiæ, fluẽta gratiæ. Propter hoc denique ſponſa mox vt gratiam de læua ſenſit, gratias egit, non exſpectans plenitudinem quæ in dextera eſt. Neque enim vbi memorata eſt læuam iam eſſe ſub capite ſuo, etiã ſequuta eſt à dextera ſe ſimiliter amplexatam, ſed amplexabitur me, inquit. Ceterum quid putamus Verbo ſponſo læuam eſſe ſiue dexteram? Num id quod dicitur hominis verbum, iſtiuſmodi corporeas partes habet in ſe diuiſas, & lineamenta diſtincta, ac diſtinguentia inter ſiniſtram, & dexteram? Quanto magis is qui Dei, & Deus eſt ſermo, varietatem prorſus aliquam non admittit, ſed eſt qui eſt, in ſua nimirum natura tam ſimplex, vt nõ habeat partes, tam vnus vt non habeat numeros. Eſt enim Dei ſapientia: de qua ſcriptũ
eſt. Et ſapientiæ eius non eſt numerus. At Pſ. 146.
ſi quod inuariabile eſt, id incomprehenſibile, ac per hoc etiã ineffabile eſſe neceſſe eſt; a
vbi quæſo inuenias verba quibus illam maieſtatem, vel dignè aſſignes, vel propriè proloquaris, vel competenter diffinias? Tamen vtcumque loquamur, quod vtcumque de ea Spiritusſancto reuelante ſentimus, do-
cemur authoritate patrum, & conſuetudine I
Scripturarum congruentes de rebus notis licere ſimilitudines vſurpare, ſed & verba nõ noua inuenire, ſed nota mutuari vel transferre, quibus dignè & competenter eædem ſimilitudines veſtiantur. Alioquin ridiculè ignota per ignota docere conaberis. Ergo quia per dextrum & ſiniſtrum aduerſa ſolent atque proſpera deſignari, videtur mihi, hoc loco intelligi poſſe læuã quidẽ Verbi comminationem ſupplicij, dexteram verò regni promiſſionem. Eſt autem cum mens noſtra formidine pœnę ſeruiliter premitur, & tunc nequaquam ſub capite, ſed ſuper caput læua eſſe dicenda eſt: nec poteſt ſic affecta anima omnino dicere: quia læua eius ſub capite meo. At vero ſi proficiens ex hoc ſpiritu ſeruitutis tranſierit in quendam ſpõtanei obſequij digniorem affectum, quatenus videlicet præmijs potius prouocetur, quam arctetur ſupplicijs, magis autem ſi amore boni ipſius agatur, tunc indubitanter dicere poterit, quia læua eius ſub capite
meo, quippe qui illum ſeruilem metum Cãt. 2. a
qui in ſiniſtra eſt, meliori atque excellentiori habitudine ſuperarit animi, & dignis deſiderijs etiam ipſi appropiauerit dexteræ, in qua ſunt omnes promiſſiones, dicẽte pro
pheta ad Dominũ: Delectationes in dexte- Pſ. 15. c
ra tua vſque in finẽ. Vnde & certa ſpe cõce
pta cũ fiducia loquitur. Et dextera eius am- Cãt. 2. a
plexabitur me. Tu iam mecum videris an ita affectæ, & aſſequutæ hũc tantæ ſuauitatis locum, illud quoque conueniat de pſalmo
vſurpare, vt dicat etiam ipſa: In pace in id- Pſal. 4. b
ipſum dormiam & requieſcam, præſertim

cum

K cum ſuppetat cauſa quæ ſequitur, quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me. Quod equidem tale eſt. Donec quis premitur à ſpiritu ſeruitutis, parumq. habet de ſpe, de timore plurimum; non eſt ei pax neque requies fluctuante nimirum conſciẽtia inter ſpem, & timorem, maximeq. quòd à ſuperexcellente timore abundantius cruciatur. Nam timor pœnam habet. Et ideo *Ibidem.* non eſt illi dicere: In pace in idipſum dormiam, & requieſcam, quando necdum ſe ſingulariter in ſpe conſtitutum dicere poteſt. Ceterum ſi paulatim per incrementum gratiæ cœperit deficere timor, & proficere ſpes, cum demum ad hoc ventum fuerit vt totis viribus exſurgens caritas in adiutoriũ ſpei foras mittat timorem, nonne eiuſmodi aĩa ſingulariter in ſpe cõſtituta videbitur, ac ꝓinde ẽt in pace in idipsũ dormire iã & re- *Pſ.67.c* quieſcere? Si dormiatis (inquit) inter medios cleros pennæ columbæ deargentatæ. Quod propterea dictum puto, quoniam eſt locus inter timorem, & ſecuritatem, tamquam inter læuam & dexteram, & media videlicet ſpes, in qua mens & conſcientia molli nimirum ſuppoſito caritatis ſtratu ſuauiſſimè requieſcit. Et forte in conſequentibus huius ipſius Cantici hic locus fuerit deſignatus, vbi in deſcriptione ferculi Salomonis inter ce- *Cant.3. d* tera habes: Media caritate conſtrauit propter filias Hieruſalem. Nam qui ſe ſingulariter in ſpe conſtitutum ſentit, non iam in timore ſeruit, ſed requieſcit in caritate. Denique requieſcit, & dormit ſponſa pro qua di- *Cant.2. b* citur: Adiuro vos filiæ Hieruſalem per capreas ceruoſq. camporum, ne ſuſcitetis ne- L que euigilare faciatis dilectam quoadusque ipſa velit. Magna & ſtupẽda dignatio, quòd quieſcere facit animam contemplantem in ſinu ſuo, inſuper & cuſtodit ab infeſtantibus curis, protegitq. ab inquietudinibus actionum, & moleſtijs negotiorum, nec patitur omninò ſuſcitari niſi ad ipſius vtique voluntatem. At iſtud non in anguſtijs finiendi iam ſermonis adoriendum eſt, magis autem hic alius inchoetur, quatenus locus delectabilis debita in tractando diligentia non fraudetur. Non quòd vel tunc ſufficientes ſimus cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis (pręſertim in tam digna tamq. excellente & omnino ſupereminente materia) ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt, Sponſo Eccleſię Ieſu Chriſto Dño noſtro, qui eſt ſuper oĩa Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De exceſſu qui contemplatio dicitur, in quo Sponſus facit quieſcere animam ſanctam, pro eius quiete zelans. Sermo LII.

ADiuro vos filiæ Hieruſalem, per *Cant.2. b* capreas ceruoſq. camporum, vt non excitetis, neque euigilare faciatis dilectam quoadusque ipſa velit. Prohibentur adoleſcentulæ. Has enim filias Hieruſalem dicit, quia etſi delicatæ & molles quaſi femineis adhuc effectibus & actibus infirmæ, ſponſę tamen inhærent ſpe proficiendi, & proficiſcendi Hieruſalem. Prohibentur ergo ab infeſtatione M ſponſæ dormientis, ne ſcilicet pręter voluntatem ipſius vllatenus eam excitare præſumant. Propterea enim dulciſſimus ſponſus læuam ſuam capiti eius ſuppoſuit, ſecun- *Ibidem.* dum ea quæ præmiſſa ſunt, quatenus in ſinu ſuo eam quieſcere faceret, & dormire. Et tũc ſicut ſubinde Scriptura proſequitur, ipſe cuſtos illius dignantiſſimè & beneuolentiſſimè vigilat ſuper eam, ne adoleſcentularum crebris minutiſq. neceſſitatibus inquietata euigilare cogatur. Iſta eſt litteralis cohærentia textus. Sed enim conteſtatio illa facta per capreas ceruosq. camporum, nihil omninò ſecundum litteram conſequentiæ rationabilis habere videtur, adeo totam ſibi eam vendicat intelligentia ſpiritualis. At quoquo modo illa ſe habeat, interim bonum eſt nos hic eſſe, & intueri pauliſper naturæ Diuinæ bonitatem, ſuauitatem, dignationem. Quid namque tu homo in humanis vmquam affectibus expertus es dulcius, quam modo tibi exprimitur de corde altiſſimi? Et exprimitur ab illo qui ſcrutatur alta Dei, & non poteſt neſcire quæ in eo ſunt quia ſpiritus ipſius eſt: nec aliud planè loqui quàm quod apud ipſum vidit, quoniam veritatis ſpiritus eſt. Denique nec deeſt in noſtro genere qui hoc munere felix lætificari meruerit, & ſic in ſemetipſo ſuauiſſimi arcani huius habuerit experimentum: niſi tamen Scripturæ loco qui præ manibus eſt, omninò decredimus, vbi manifeſtè inducitur cæleſtis Sponſus vehementiſſimè zelans pro quiete cuiuſdam dilectæ ſuæ, ſolicitus ſeruare inter bra- A chia propria dormientem, ne qua fortè moleſtia vel inquietudine à ſomno ſuauiſſimo deturbetur. Non me capio præ lætitia, quòd illa maieſtas tam familiari dulciq. conſortio noſtræ ſe inclinare

nare infirmitati minimè dedignatur, & ſu-
perna Deitas animæ exſulantis inire connu
bia eiq. ſpōſi ardentiſſimo amore capti exhi
bere affectum non deſpicit. Sic ſic in cęlo eſ-
ſe non ambigo, vt lego in terra: ſentietq. ꝑ
certo anima quod continet pagina, niſi qđ
non ſufficit iſta omninò exprimere quantū
capere illa tunc poterit, ſed nec quantum
iam poteſt. Quid putas illic accipiet, quæ
hic tanta familiaritate donatur, vt Dei bra-
chijs amplecti ſe ſentiat, Dei ſinu foueri,
Dei cura, & ſtudio cuſtodiri, ne dormiens
forte à quopiam donec vltrò euigilet, exci-
tetur? Age iam itaque dicamus ſi poſſumus,
quiſnam ille ſit ſomnus quo dilectam ſuam
ſponſus obdormire velit, nec patiatur om-
ninò niſi ad ipſius arbitrium excitari, ne for
Rom.13. te cum legerit quis apud Apoſtolum: Hora
c eſt iam nos de ſomno ſurgere: ſiue apud
Pſ.12.h prophetam exorari ab ipſo Deum illumi-
nare oculos ſuos ne vmquam obdormiat in
morte, nominum æquiuocatione turbetur,
nec inueniat omninò quid dignè de dormi-
tione ſponſæ quæ hoc loco memoratur, ſen
tire poſſit. Nam ne illud quidem ſimile eſt
huic quod de Lazaro ait in Euangelio Do-
Ioan.11 minus. Lazarus amicus noſter dormit, ea-
b mus, & à ſomno excitemus eum. Hoc enim
dicebat de morte corporis eius, cum diſci-
puli de dormitione ſomni dictum putarēt.
Non eſt āt is ſponſæ ſomnus dormitio cor-
poris, vel placida quæ ſenſus carnis ſuaui-
ter ſopit ad tempus, vel horrida quæ fundi-
tus vitam tollere conſueuit. Multo magis
verò, & ab illa alienus exiſtit qua obdormi-
tur morte, cum videlicet in peccato quod
eſt ad mortem, irreuocabiliter perſeuera-
B tur. Magis autem iſtiuſmodi vitalis vigilq. ſo
por ſenſum interiorem illuminat, & morte
propulſata vitam tribuit ſempiternam: Re-
uera enim dormitio eſt: quæ tamen ſenſum
non ſopiat ſed abducat. Eſt, & mors (ꝙ non
dubius dixerim) quoniam Apoſtolus quo-
ſdam in carne adhuc viuentes commendā-
Col.3.a do ſic loquitur: Mortui eſtis, & vita veſtra
abſcōdita eſt cum Chriſto in Deo. Proinde,
& ego non abſurdè ſponſæ extaſim vocaue
rim mortem, quæ tñ non vita, ſed vitæ eri-
Pſ.123. piat laqueis, vt poſſit dicere: Anima noſtra
ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium.
Inter medios namque laqueos in hac vita
inceditur, qui vtique toties non timentur
quoties ſancta aliqua, & vehementi cogita-
tione anima à ſemetipſa abripitur; ſi tamen
couſque mente ſecedat & auolet, vt & hunc
communem tranſcendat vſum, & conſuetu-
dinem cogitandi: Etenim fruſtra iacitur re- Prou.1.
te ante oculos pennatorum. Quid enim b
formidetur luxuria, vbi nec vita ſentitur?
Excedente quippe anima, etſi non vita cer-
te vitæ ſenſu, neceſſe eſt etiam vt nec vitæ
tentatio ſentiatur. Quis dabit mihi pen- Pſ.54.a
nas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam?
Vtinam hac morte ego frequenter cadam;
vt euadam laqueos mortis, vt non ſentiam
vitæ luxuriantis mortifera blandimenta, vt C
non obſtupeſcam ad ſenſum libidinis, ad
æſtum auaritiæ, ad iracundiæ & impatien-
tiæ ſtimulos, ad angores ſolicitudinum, &
moleſtias curarum. Moriatur anima mea
morte iuſtorum, vt nulla illam illaqueet
fraus, nulla oblectet iniquitas. Bona mors
quæ vitam non aufert, ſed transfert in me-
lius. Bona qua non corpus cadit, ſed ani-
ma ſubleuatur. Verum hæc hominum eſt.
Sed moriatur anima mea morte etiam (ſi di
ci poteſt) Angelorum, vt præſentium me-
moria excedens, rerum ſe inferiorum cor-
porearumq. non modo cupiditatibus, ſed &
ſimilitudinibus exuat, ſitq. ei pura cum illis
conuerſatio cū quibus eſt puritatis ſimilitu-
do. Talis (vt opinor) exceſſus aut tantum,
aut maximè contemplatio dicitur. Rerum
etenim cupiditatibus viuendo non teneri,
humanæ virtutis eſt: corporum verò ſimi-
litudinibus ſpeculando non inuolui, Angeli
cæ puritatis eſt: vtrūque tamen Diuini mu-
neris eſt, vtrumque excedere, vtrumque te-
ipſum tranſcendere eſt, ſed longe vnum,
alterum non longe. Beatus qui dicere po-
teſt: Ecce elongaui fugiēs, & manſi in ſolitu- Pſ.54.b
dine. Non fuit contentus exire, niſi & longe
ſe faceret, vt poſſet quieſcere. Tranſilijſti
carnis oblectamenta, vt minimè iam obe-
dias concupiſcentijs eius, nec tenearis ille-
cebris: profeciſti: ſeparaſti te, ſed nondum
elongaſti, niſi & irruentia vndique phātaſ-
mata corporearum ſimilitudinum tranſuo-
lare mentis puritate præualeas. Hucuſque D
noli tibi promittere requiem. Erras ſi citra
inuenire te exiſtimas locū quietis, ſecretum
ſolitudinis, luminis ſerenū, habitaculum pa-
cis. Sed da mihi qui illuc peruenerit, & in-
cunctanter fateor quieſcentē, qui merito di
cat: Conuertere anima mea in requiem tuā: Pſ.114
ꝗa Dominus benefecit tibi; Atque hic verè b
in ſolitudine locus, & in lumine habitatio,
prorſus iuxta prophetam, tabernaculum in Iſai.4.
vmbra.

vmbraculum diei ab æſtu,in ſecuritatem & abſconſionem à turbine & à pluuia. De
Pſ.26. b quo & ſanctus Dauid: Abſcondit me, inquit, in tabernaculo ſuo in die malorum, protexit me in abſcondito tabernaculi ſui. Puto ergo in ſolitudinē hanc receſſiſſe ſponſam, ibiq. præ amœnitate loci inter amplexus ſponſi ſuauiter obdormiſſe, id eſt, in ſpiritu exceſſiſſe, quādo prohibitæ ſunt adoleſcētulæ expergefacere illam quoadusque ipſa voluerit. At illud qualiter? Non enim ſimpliciter, neque leui (vt aſſolet) commonitione prohibitæ ſunt: ſed omninò noua & inſueta conteſtationē, per capreas ſcilicet ceruoſq. camporum. Quo quidem genere ferarum videntur mihi ſatis congruenter expreſſæ ſanctæ animæ exutæ corporibus, ſimul & qui cum Deo ſunt Angeli, nimirum propter acumen viſus, & ſaltus celeritatem. Vtrumque hoc ſiquidem vtriſque ſpiritibus conuenire cognoſcimus, nam facilè & petunt ſumma, & intima penetrant. Quorum quoque in campis deſignata conuerſatio euidenter liberos atque expeditos ſignat in contemplatione diſcurſus. Quid ſibi vult ergo adiuratio facta per iſtos? Profectò ne inquietæ adoleſcentulæ audeāt leui ex cauſa euocare dilectam à tam reuerendo collegio: cui abſque dubio toties admiſcetur, quoties contemplando excedit. Pulchrè itaque horum auctoritate terrentur, à quorum ſocietate conſtat auelli illam ipſarum importunitate. Attendant adoleſcētulæ quos offendant pariter cum matrem inquietant, & minimè ita materna de caritate confidant, vt non in illum cæleſtem conuentū ſine magna neceſſitate irruere vereantur. Id quippe ſe agere cogitent quoties in cōtemplatione quieſcenti plus iuſto moleſtæ ſunt. Ponitur ſanè in voluntate ipſius, & vacare ſibi, & curæ illarum intendere pro ut oportere iudicauerit cum vetatur excitari ab illis quouſque ipſa velit. Nouit ſponſus quāta flagret dilectione etiam erga proximos ſponſæ, & ſatis propria caritate ſolicitari matrem de profectibus filiarum, nec ſe vllo pacto illis ſubtracturam ſeu denegaturam quantum & quoties opus fuerit, proptereaq. ſecurè diſcretioni eius credendam cenſuit hanc diſpenſationem. Non enim eſt talis quales multos videmus pro-
Eze. 34. phetica inuſtione notatos, qui quod craſſum eſt & forte aſſumentes, quod debile eſt proijciunt. Numquid medicus valentes requirit, & non potius ægrotantes? Si contingat, facit forſitan vt amicus, ſed non vt medicus. Quos docebis magiſter bone, ſi oēs indoctos repuleris? Quibus quæſo adhibebis diligentiam diſciplinæ, ſi indiſciplinatos vel effugaueris omnes vel fugeris? In quibus obſecro tuam probabis patientiā, ſi ſolos ad miſeris manſuetos, inquietos excluſeris? Sūt tamen de hic ſedentibus qui vtinam præſēs F
capitulum attentius obſeruarent. Cogitarēt certè quanta præpoſitis reuerentia debeatur, quos temerè inquietando cæli quoque ciuibus ſe reddunt infeſtos: & nobis fortè pluſculum ſolito parcere demum inciperēt, nec tam irreuerenter leuiterq. ſe ingerent eum vacamus. Rara ſatis mihi ad feriandū à ſuperuenientibus (vt bene norunt) conceditur hora, etiam cum ipſi me in omni patiētia ſuſtinebunt. Verū ergo ſcrupuloſius moueo iſtiuſmodi querelā, ne quis fortè puſillanimis ſupra vires propriæ patientiæ diſſimulet à neceſſitatibus ſuis, dum me inquietare veretur. Superſedeo igitur, & ne magis impatientiæ exemplum videar dare infirmis. Puſilli Domini ſunt credentes in eū, non patior vt ex me ſcandalum patiantur. Non vtar hac poteſtate: magis autē ipſi me vtantur vt libet, tantum vt ſalui fiant. Parcent mihi ſi non pepercerint, & in eo potius requieſcā, ſi non me inquietare timuerint pro neceſſitatibus ſuis. Geram eis morem quoad potuero, & in ipſis ſeruiam Deo meo quamdiu fuero, in caritate non ficta. *2.Cor.6*
Non quæram quæ mea ſunt, nec ꝙ mihi eſt *b*
vtile, ſed quod multis, id mihi vtile iudicabo. Hoc ſolum deprecor, vt fiat acceptum eis fructuoſumq. miniſterium meum, ſi fortè vel ex hoc inueniam in die mala miſericordiam in oculis patris eorum ſimul & Sponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui cum eo eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Qualiter per montes & colles ſignificantur beatitudines cæleſtium ſpirituum, in quibus tranſilijt; ideſt notum fecit myſterium ſuæ incarnationis, veniens ad incarnandum. Sermo LII. G

Vox dilecti mei. Videns Spōſa nouam adoleſcentularū verecundiam, & verecundum timorē ꝙ ſcilicet de nouo cœpiſſent non audere ſe ingerere ſancto otio ipſius, nec

ſicut heri, & nudiuſtertius moleſtæ fieri quieſcenti in contemplatione præſumeret, agnoſcit hoc ſibi prouenisse cura; & opera ſponſi, & exſultans in ſpiritu, ſiue pro illarum profectu quæ à nimia & ſuperflua inquietudine compeſcuntur; ſiue pro ſua deinceps futura liberiori quiete, ſiue etiã pro dignatione, & fauore ſponſi adeo pro hac ipſa eius quiete zelantis, & tanto ſtudio defenſantis ſuauiſſima otia ſua, imo ſtudia feruentiſſima, ait hoc facere vocem dilecti ſui huius rei gratia factam ad illas. Etenim is qui alijs præeſt in ſolicitudine, vix vnquam vel raro ſecurè vacat ſibi, dum ſemper timet ſui penuriam facere ſubditis, & nõ placere Deo quod communi vtilitati propriã præfert quietem, & contemplationis dulcedinem. Non autem parum gaudij & ſecuritatis accedit interdum ſuauiter ferianti,
H cum ex metu quodam & reuerentia erga ſe immiſſa Diuinitus cordibus ſubditorum, intelligit ſuam Deo placere quietem, qui facit vt illi æquo magis animo ſuas neceſſitates ſuſtineant, quàm patris ſpiritualis gratia audeant otia temerè perturbare. Nam iuſta trepidatio paruulorum manifeſtè ſignat audiſſe eos intus quaſi minacem atque increpatoriam illius proculdubio vocem qui in
Iſai. 36. propheta loquitur: Ego qui loquor iuſtitiã. Vox eius, inſpiratio eius eſt, ac iuſti timoris incuſſio. Comperta ergo hac voce ſponſa gaudens, & exſultans, Vox, inquit, dilecti mei. Amica eſt, & gaudio gaudet propter
Cãt. 2. b vocem ſponſi. Et addit: Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles. Comperta ex auditu vocis dilecti præſentia, incunctanter intẽdit bene curioſos oculos ad vidẽdum quem audierat. Auditus ducit ad viſum: quia fides ex auditu, qua corda mundantur, vt poſſit videri Deus. Sic enim ha-
Act. 15. b bes. Fide mundans corda. Videt itaque venientem quem loquentem audierat. obſeruante etiam hic ordinem illum Spirituſan-
D cto qui apud prophetam deſcriptus eſt ita:
Pſ. 44. c Audi filia, & vide. Et vt certius aduertas, non caſu neque fortuito, ſed de ſtudio magis, & induſtria, ob illam ſcilicet rationem quam præmiſimus, auditum hoc loco præmiſſum viſui: vide ſi non hic ordo verbo-
Iob 42 a rum à ſancto quoque Iob obſeruatus inuenitur; vbi ſic loquitur Deo: Auditu auris audiui te, & nunc oculus meus videt te. Sed & vbi Spiritusſanctus ſuper Apoſtolos in die Pentecoſtes deſcendiſſe memoratur, nõne auditus viſum præueniſſe deſcribitur?
Ait enim: Factus eſt repente de cælo ſonus *Act. 2. a*
tamquam aduenientis ſpiritus vehementis. Et infra: Et apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tamquã ignis. Et hic ergo Spiritusſancti aduentum primo auditus, dehinc viſus percepiſſe refertur. Sed de hoc ſatis: quãtum quoque ſi curas operã dare huiuſcemodi inquiſitioni, poteris & ipſe fortaſſis in alijs ſcripturæ locis nõnulla ſimilia reperire. Nũc iam illud conſideremus quod diligentiori eget inquiſitione, & difficiliores habet acceſſus. Ad quod nimirum omninò me egere fateor adiutorio Spiritusſancti, vt ponere in lucem poſſim qui ſint illi montes ſeu colles ſuper quos ſalientem, & tranſilientẽ eos, eccleſia ſponſum lætis ſpectauit obtutibus, credo cum properaret ad ipſius redemptionem cuius concupierat decorem. Nam id quidem propterea, ita, & non dubiè ſenſerim, quoniam ſimile quid de propheta occurrit mihi euidenter in ſpiritu præuidente & exprimente ſaluatoris aduentum. In ſole *Pſ. 18.*
poſuit tabernaculum ſuum, & ipſe tamquã ſponſus procedens de thalamo ſuo, exſultauit vt gigas ad currendam viam: à ſummo *Ibidem*
cælo egreſſio eius, & occurſus eius vſque ad ſummum eius. Curſus & recurſus is notiſſimus eſt à quo: & ad quid initus conſummatuſq. notiſſimum. Quid igitur? Pingemus nobis ſiue in pſalmis iſta legẽtes, ſiue in præſenti cãtico, virum gigantem proceræ ſtaturæ, abſentis cuiuſpiam mulierculę amore captum, & dum properat ad cupitos amplexus, tranſilientem montes colleſque hos, quos videmus mole corporea ſuper plana terræ tanta altitudine eminentes, vt & ſupra nubes aliqui illorũ verticem extu- K
liſſe cernantur? Verum non decet iſtiuſmodi corporeas phantaſias imaginari, præſertim tractãtes hoc Canticũ ſpirituale, ſed nec licet omninò nobis, qui meminimus legiſſe in Euangelio, quia ſpiritus eſt Deus, & eos *Ioã. 4.*
qui adorãt eũ, in ſpiritu oportere adorare. Qui ſunt ergo hi ſpirituales montes, & colles, vt poſtmodũ conſequẽter agnoſcamus? ſponſus qui Deus, ac per hoc & ſpiritus eſt, quales, & cuiuſmodi dabat ſaltus in illis vel ſuper illos? Si illos putamus in quibus euangelium refert olim fuiſſe relictas nonaginta *Matt.*
nouem oues, cum pius paſtor earum venit *18. b*
vnam in terris quærere quæ perierat, nihilominus & adhuc in obſcuro res eſt, & intellectus hæret dũ difficile ſit inuenire ſpirituales

illas

illas & ſupercæleſtes beatitudines (nam ipſæ ſunt ſine dubio quæ ibi memoratæ ſunt oues) quos, vel quales alios habeāt ſpirituales ſimiliter mōtes vel colles ad habitandū paſcendumve in illis? Verumtamen ſi non in veritate aliqui eſſent, veritas hoc non dixiſſet. Sed neque Propheta longè ante de ciuitate ſuperna Hieruſalem protuliſſet, quia
Pſ.86.a fundamenta eius ſint in mōtibus ſanctis, ſi non vere inibi eſſent montes ſancti. Denique quod cæleſtis habitatio ſancta illa vere habeat non modo ſpirituales, ſed & viuos ac rationales montes colleſq. audi Iſaiam:
Iſa.55.d Montes, & colles cātabunt coram Deo laudes. Quinam igitur iſti, niſi ijdem ipſi cæli inhabitatores ſpiritus, quos Dominica voce oues diximus appellatos, vt ipſi ſint mōtes qui oues? Niſi fortè abſurdum tibi videatur, aut in montibus montes, aut in ouibus oues paſci: & iuxta litteram quidem durum ſonat, ſecundum ſpiritualem autem intelligentiā dulce ſapit, ſi ſubtiliter aduertamus quomodo vtrarūque ouium paſtor, Dei ſcilicet ſapientia Chriſtus, vnum idemque pabulum veritatis aliter in terris, aliter in cæleſtibus gregibus ſuis adminiſtret. Nā nos quidem mortales homines interim in loco peregrinationis noſtræ in ſudore vultus noſtri comedere panem noſtrum neceſſe habemus, foris illum in labore, & ærumna mendicantes, id eſt, vel à doctis viris, vel è ſacris libris, vel certè per ea quæ facta ſunt inuiſibilia Dei intellecta cōſpicientes. Angeli autem in omni plenitudine etſi nō à ſemetipſis, ſi tamen in ſemetipſis tāta faci litate, quanta & felicitate accipiunt, vnde & beate viuunt. Sunt enim omnes docibiles Dei: quod ſanè electos hominum quandoque aſſequuturos certa veritate promittit; & nondum experiri tribuitur felicitate ſecura. Paſcuntur proinde in montibus montes, vel oues in ouibus, cum ſanè ſupernę illę ſubſtantię ſpirituales intra ſemetipſas de verbo vitæ vnde ſuam beatam perpetuent vitam, affluenter inueniunt, ijdem ipſi, & montes, & oues: montes propter plenitudinem vel celſitudinem, oues propter manſuetudinem. Pleni quippe Deo, celſi meritis, cumulati virtutibus, nihilominus tamē erectos vertices tota & humili obedientia ſubmittunt, & inclinant illius longe ſupereminētis imperio maieſtatis, tamquam oues manſuetiſſimæ ad nutum ſui paſtoris per omnia ambulātes, & ſequentes eū quocumque ierit. Et in his (ſecundum Prophetam Dauid) verè montibus ſanctis tamquā *Pſ.86.a* prima omnium creata ſapientia, fundamēta ciuitatis Domini ab initio firmiter ſtabilita conſiſtunt: quæ vtique vna eſt in cælo & in terra, licet ex parte peregrinans, & ex parte regnans. Et ex his nihilominus, iuxta Iſaiam, tamquam quibuſdam vitalibus cym *Iſa.51.b* balis bene ſonantibus iugis reſonat gratiarum actio, & vox laudis, ſuaui, & inceſſabili voce implentibus quod ex eodem Propheta paulo ante memorauimus: quia montes & colles cantabūt coram Deo laudes: & itē quod ille alius loquens ad Dominum Deū: Beati (ait) qui habitant in domo tua Domi- *Pſ.83.a* ne, in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Hi ergo (vt ad id recurramus vnde aliquātulū ſed vt puto neceſſariè digreſſum eſt) illi sūt mōtes atque colles, in quibus Eccleſia vidit cæleſtem ſponſum mira alacritate ſalientē, cum ad ſuos properaret amplexus: nec modo ſalientem, ſed & tranſilientem eos. Vis tibi hos ſaltus ex litteris Prophetarum, Apoſtolorumq. demonſtrem? Non quod nunc omnia quæ de hac re apud illos ab otioſis inueniri queunt teſtimonia replicare incipiam (hoc enim longum eſt, & opus nō eſt) ſed ea tantummodo pono quæ breuiter & apertè aſtruere videantur id quod dicitur de ſponſi ſaltibus. Dicit de illo Dauid, quia poſuit in Sole tabernaculum ſuum, & ipſe *Pſ.18.a* tamquā ſponſus procedēs de thalamo ſuo, exſultauit vt gigas ad currendam viam: à ſummo cælo egreſſio eius. En quantum ſaltum dedit à ſummo cælo ad terras. Sanè A enim non inuenio alibi, vbi in ſole poſuerit tabernaculum ſuum, id eſt, in luce, & in manifeſto ſuā dignatus ſit exhibere præſentiā ipſe lucis inacceſſibilis habitator, niſi vtique in terris. Denique in terris viſus eſt, & *Baruc.3* cum hominibus conuerſatus eſt. In terris in *d* quam palam, ꝙ eſt in ſole poſuit tabernaculum ſuum, corpus videlicet, quod de Virginis corpore ad hoc ſibi aptare dignatus eſt, vt in eo in ſe inuiſibilis videretur, & ſic vide *Luc.3.b* ret omnis caro ſalutare Dei, cū in carne veniſſet. Salijt ergo in montibus, id eſt in illis ſupremis ſpiritibꝰ, cū ad eos vſque deſcēdit, ſacramentum à ſæculis abſconditum, & magnum pietatis myſterium eis dignāter apetiens. Sed tranſiens hos ſuperiores atque eminentiores montes, Cherubim, ſcilicet, atque Seraphim, necnō Dominationes, Principatus, & Poteſtates, Virtuteſq. etiā vſque ad

ad inferiorem ordinem Angelorũ deſcendere tamquam ad colles dignatus eſt. Sed numquid vel in illis remanſit? Tranſilijt & *Heb.2.d* colles. Non enim, inquit, Angelos ſed ſemẽ Abrahæ apprehendit, quod vtique Angelis inferius eſt, vt ſermo impleretur quem dixit memoratus Propheta loquens ita ad pa- *Pſal.8.b* trem de filio: Minuiſti eum paulo minus ab Angelis. Quamquam hoc ſanè ad commendationem naturæ humanæ dictum poſſit intelligi, quòd homo ad imaginem & ſimilitudinem Dei conditus ac præditus ratione inſtar vtique Angeli, modicum tamen di- B ſtet ab Angelo propter corpus de terra. Sed audi Apoſtolum Paulũ apertè pronuncian- *Phil.2.a* tem de eo: Qui cum in forma Dei eſſet, nõ rapinã arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo: quia ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuẽtus vt homo. Et rurſum: *Gal.4.a* Vbi venit (inquit) plenitudo temporis miſit Deus filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege, vt eos qui ſub lege erant redimeret. Qui ergo factus ex muliere, factus & ſub lege eſt, proculdubio non ſolũ montes, id eſt maiores ſuperioresq. beatitudines, ſed etiam minores Angelos deſcendendo tranſilijt, qui quidem in comparatione ſuperiorum merito collium nomine deſi- *Luc.7.d* gnantur. Ceterum qui minor eſt in regno cælorum, maior eſt quouis carnem portante ſuper terram, etiam ſi ſit ille magnus Ioannes Baptiſta. Nam etſi ſanè Deum hominem fateamur, etiam in homine ſuper omnem Principatum & Poteſtatem longè incomparabiliter præeminere, certum tamen, quia etſi præit maieſtate, ſed infirmitate ſuccumbit. Ita ergo ſalijt in montibus, & tranſilijt colles, cum non ſolum ſuperioribus, ſed & inferioribus ſpiritibus dignantiſſimè ſe inferiorem exhibuit. Nec modo illis ſupernis ſpiritibus, ſed & ipſis qui domos luteas inhabitant, ſubiectum ſe exhibuit, trãſiliens & vincens humilitate etiam *Luc.2.g* hominum humilitatem. Erat denique ſubditus Marię & Ioſeph, cum eſſet duodennis *Matth. 3.d* in Nazareth: & apud Iordanem Ioannis ſe manibus iam iuuenis inclinauit. Sed & inclinata eſt dies, nec adhuc omninò de his montibus deſcendere libet. Ceterum ſi hac vice voluerimus cuncta horum prout delectat explorare amęna, abdita perſcrutari, verendũ, ne aut Sermo grata breuitate careat, aut larga excellensq. materies debita diligentia, feſtinatione fraudetur. Pauſemus proinde hodie iam ſi placet in montibus iſtis, quoniam bonum eſt nos hic eſſe, vbi *Matth. 17.a* à paſtore Chriſto vna cum ſanctis Angelis in loco paſcuæ collocati, & iucundius paſci- *Pſ.22.a* mur & vberius. Et nos ſiquidem oues pa- *Pſ.99.a* ſcuæ eius. Ruminemus ergo tamquã munda animalia boni paſtoris quę de hodierno ſermone tota auiditate glutiuimus, ſermone altero reſidua capituli eiuſdem attentius percepturi, largiente Sponſo Eccleſiæ Ieſu Chriſto Domino noſtro, qui ſuper omnia eſt Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Qualiter tantum per montes ſignificantur Angeli & homines, & per colles Dæmones. Item de triplici timore quo quiſque timere debet ne perdat gratiam bene operandi, quam à Deo ſuſcepit.

Sermo LIIII.

SVper eodem capitulo quod heſterno ſermone verſatum eſt, dicturus ſum alium intellectum quem hodierno ſeruaui: vos probate, & eligite potiora. Non eſt opus ſuperiora repetere, quæ excidiſſe non arbitror in tam breui. Si quo minus tamen ſcripta ſunt vt dicta ſunt, & excepta ſtylo, ſicut & ſermo- D nes ceteri, vt facilè recuperetur quod fortè exciderit. Quapropter accipite alia. Ecce *Cãt.2.b* venit is (inquit) ſaliens in montibus, tranſiliens colles. Sponſum loquitur: qui profectò tunc in montibus ſalijt, cum miſſus à patre ad Euangelizandum pauperibus, Angelorum fungi non eſt dedignatus officio, factus magni conſilij Angelus, qui Dominus erat. Per ſe deſcendit ad terras, qui alios delegare ſolebat: per ſe notum fecit Dominus ſalutare ſuum: per ſe in conſpe- *Pſ.97.a* ctu gentium reuelauit iuſtitiam ſuam. Cum itaque omnes iuxta Pauli ſententiam, ad- *Heb.1.d* miniſtratorij ſpiritus ſint, miſſi in miniſterium propter eos qui hereditatem capiunt ſalutis: qui erat ſuper illos, factus eſt inter illos tamquam vnus ex illis, diſſimulans iniuriam, & accumulans gratiam. Sed audi ipſum. Non veni (inquit) miniſtrari, ſed miniſtrare, & animam meam *Matth. 20.d* dare pro multis. Quod quidem ceterorum nemo feciſſe inuentus eſt, vt omnes quotquot miniſtraſſe viſi ſunt, ipſe deuo-

tis tranſierit fidelibusq. obſequijs. Bonus miniſter qui carnem ſuam in cibum, ſan- *1.Corin. 11.b* guinem in potum, animam miniſtrauit in pretium. Bonus planè, qui ſpiritu alacer, caritate feruens, pietate deuotus, non ſolum ſalit in montibus, ſed & tranſilit colles, id eſt ſuperat & vincit alacritate miniſtrandi, *Pſ.44.b* vtpotè quem vnxit Deus Deus ſuus oleo lætitiæ præ cõſortibus ſuis. In quo vtique ſingulariter exſultauit vt gigas ad currendam viam. Deniquè tranſilijt Gabrielẽ, & peruenit ad Virginem, eodem Archangelo

E teſtante, cum ait: Aue gratia plena, Do- *Luc.1.c* minus tecum. Quid? Quem mòdo reliquiſti in cælo, in vtero reperis. Quonam mo- *Pſ.17.b* do? Volauit, & præuolauit ſuper pennas ventorum. Victus es, ò Archangele: tranſilijt te qui præmiſit te. Aut certè ſaliebat in montibus cum in Angelis olim patribus apparebat, quod vtique proprietati litteræ magis conuenire videtur. Non enim ait: Saliens in montes, ſed in montibus, vt ipſe in eis videatur ſalire qui facit, & dat vt ſaliant, quemadmodum loquitur in Prophetis, operatur in iuſtis; cum illis verba, & iſtis opera tribuit. Adde quod aliqui eorum perſonam eius gerebant, ita vt loqueretur quiſque illorum non tamquã Angelus, ſed tamquã Dominus. Verbi gratia, Ille Angelus qui cum Moyſes loquebatur, dicebat: Non ego Domini, ſed Dominus: atque id frequentius iterabat. Saliebat ergo in montibus, id eſt in Angelis, in quibus & loquebatur, & ſuã hominibus exhibebat præſentiam. Ad homines enim ſaliebat, ſed in Angelis, non in ſe. Non in ſua natura, ſed in ſubiecta creatura. Qui enim ſalit, de loco ad locum vadit, quod non cadit in Deum. Ergo in montibus, id eſt in Angelis ſaliebat, qui in ſe nõ poterat: & ſaliebat vſque ad colles, id eſt Patriarchas, & Prophetas, ceteroſq. ſpirituales viros de terra. Sed tranſiliebat & colles, cum non ſolum magnis, & ſpiritualibus viris, ſed & aliquibus de populo etiam, & nonnullis mulieribus æquè in Angelis loqui, & apparere dignatus eſt.

F Vel colles dixit aerias poteſtates, quę inter montes quidem minimè iam numerantur, pro eo quod à virtutum celſitudine defluxerũt per ſuperbiam, nec tamen vſque ad humilia vallium, ſiue ad valles humilium per pœnitentiam detumeſcunt. De *Pſ.96.a* his arbitror illud dictum in Pſalmis: Montes ſicut cera fluxerunt à facie Dñi. Hos itaque tumentes ac ſteriles colles tamquam medios poſitos inter montes perfectorum, & valles pœnitentium proculdubio trãſilijt qui in montibus ſalit, hiſq. præteritis, & deſpectis deſcendit ad valles, vt valles abun- *Pſ.64.c* dent frumento. Porro illi è regione æterna ariditate ac ſterilitate damnantur, ſicut habes Prophetæ ſuper illos imprecationem *2.Reg.* Nec, ros, inquit, nec pluuia deſcendant ſu- *1.c* per vos. Atque vt noueris quod ad Angelos qui præuaricati ſunt, ſub figura montium Gelboe iſta loquatur: Vbi, inquit, ceciderunt *1.Reg.* vulnerati multi. Quam multi in his male- *31.g* dictis montibus de exercitu Iſrael ceciderunt à principio, & quoti die cadunt. De quibus & habes in eodem Propheta, cum dicit Domino: Sicut vulnerati dormientes in ſe- *Pſ.87.a* pulchris, quorũ non es memor amplius, & ipſi de manu tua repulſi ſunt. Non eſt ergo mirum ſi ſteriles & infructuoſi permanent iſti, non montes cælici, ſed aerij colles ſuper quos nec ros, nec pluuia deſcendit, quippe auctore gratiæ, & benedictionum largitore tranſiliente eos, & deſcendente ad valles, vt cæleſti imbre perfundat humiles qui ſunt ſuper terram, vt fructum afferant in patientia, fructum triceſimum, ſexageſimũ, & centeſimum. Denique viſitauit terram, *Pſ.64.b* & inebriauit eam, multiplicauit locupletare eam. Terram viſitauit, non aerem: quia G miſericordia Domini plena eſt terra. Deni- *Pſ.32.a* que operatus eſt ſalutem in medio terræ, *Pſ.73.c* numquid, & in medio aeris? Hoc aduerſum Originem, qui in aere Dñm gloriæ denuo pro dæmonibus impudenti crucifigit mendacio, cum huius cõſcius myſterij Paulus affirmet quod reſurgẽs ex mortuis iam *Rom.6.b* non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Verum non ſolum viſitauit terram qui aerem tranſiliuit, ſed etiam cælum: dicente Scriptura: Domine in cælo miſeri- *Pſ.35.b* cordia tua & veritas tua vſque ad nubes. Vſque ad nubes enim cælũ eſt quod inhabitant ſancti Angeli, quos nõ tranſilijt ſpõſus, ſed ſalit in eis, ita vt imprimat ipſis duo quædam veſtigia pedum ſuorum, miſericordiam & veritatem. De quibus Domini veſtigijs memini me in ſuperioribus ſermonibus plenius diſputaſſe. A nubibus verò, & infra, dæmonum habitatio eſt in aere iſto infimo & caliginoſo, in quibus non ſalit Sponſus, ſed tranſilit illos & præterit, nec vllum in ſe retinent Dei tranſeuntis veſtigium. Nam quomodo in diabolo veritas

ritas eſt, de quo in Euangelijs veritatis ſen-
Ioā. 8. f tentia exſtat quod in veritate non ſtetit,ſed
mēdax exſtitit ab initio?Sed nec miſericor-
dem quis dixerit eum, qui nihilominus ab
initio homicida fuiſſe eadem ipſa Euāgelij
veritate conuincitur? Porro autem qualis
paterfamilias, tales & domeſtici eius. Pul-
chrè proinde de ſponſo Eccleſia pſallens ꝙ
Pſ. 112. a in altis habitet, & humilia reſpiciat in cæ-
lo & in terra, nullam omninò mentionem
H facit de his qui in aere verſantur ſpiritibus
Iac. 4. b ſuperbis: quoniam Deus ſuperbis reſiſtit,
& humilibus dat gratiam. Videt ergo illum
ſalientem in montibus & tranſilientem col
les, iuxta imprecationem Dauid dicentis:
Pſ. 124. a Omnes montes qui in circuitu eius ſunt, id
eſt in circuitu Gelboe, viſitet Dominus, à
Gelboe autem tranſeat. Diabolo nempe
(qui per Gelboe deſignatur) hincinde ſunt
montes quos viſitat Dominus,ſupra Ange
li,infra homines. In pęnam ſiquidem ſuum
locum in aere iſto medium inter cælum &
terram de cælo cadens ſortitus eſt,vt videat
& inuideat, ipſaq. inuidia torqueatur, Scri-
Pſ. 111. b ptura dicente: Peccator videbit & ira-
ſcetur, dentibus ſuis fremet & tabeſcet.
Quàm miſer cum ſuſpicit cælos, in quibus
innumeros mōtes intuetur Diuina clarita-
te fulgētes,Diuinis laudibus reſultātes,ſub-
limes in gloria,abūdantes in gratia. Quam
miſerior cum reſpicit terram,mōtes nihilo-
minus quāplurimos de populo acquiſitio-
nis habentem, fide ſolidos, ſpe excelſos,
caritate ſpatioſos, cultos virtutibus, bono-
rum operū fructibus refertos, de rore cæli
tamquam de ſaltu ſponſi quotidianam ca-
pientes benedictionem. Cum quanto puta-
mus dolore & rancore aſpiciat ille cupidiſ-
ſimus glorię iſtos in circuitu ſuo tam glorio
ſos montes, cum ſe,& ſuos è regione incul-
tos,tenebroſos,bonis omnibus infecundos
deſpiciat, ita vt ſe ſentiat eſſe opprobrium
I hominum & Angelorum qui omnibus ex-
Pſ. 103. probrat, ſecundum illud in Pſalmis: Draco
iſte quem formaſti ad illudendum ei. Atque
hoc, quia ob ipſorum ſuperbiā tranſilit eos
ſponſus, ſaliens in montes qui in circuitu
eius ſunt,tāquam fons aſcendens de medio
paradiſi, irrigās vniuerſa,& implens omne
Pſ. 35. b animal benedictione. Beati qui torrente
voluptatis huius potari interdum vel raro
promerentur, in quibus etſi non continue
fluit, ſaltem per horas ſalit aqua ſapientiæ,
& fons vitæ, vt fiat in ipſis quoque fons
aquæ ſalientis in vitam æternam. Et quidē
huius fluminis impetus lætificat ciuitatem *Pſ. 45. b*
Dei,& ſanè perenniter & affluenter. In no
ſtros, autem montes qui in terra ſunt, vti-
nam interdum facta quaſi inundatione ſal
tus dare aliquos nō deſpiciat, quibus ſuffi-
cienter irrigati,nobis quoque qui valles ſu-
mus, ſtillare vel raras guttulas poſſint, ne
omnino aridi & ſteriles remaneamus. Mi-
ſeria & egeſtas & omnino fames valida in
regione illa quę nullis vmquam iſtiuſmodi
vel ſaltibus vel inſtillationibus humectatur,
pręterfluente & tranſiliente illam fonte ſa-
pientiæ. Et quia non habuerunt (inquit) ſa-
pientiā,perierunt propter ſuam inſipientiā.

Ecce venit is ſaliens in montibus, tran- *Cāt. 2. b*
ſiliens colles. Ad hoc ſalit vt tranſiliat, qui
nō vult ad omnes pertingere. Neque enim
in omnibus beneplacitum eſt Deo,fratres,
ſi iuxta ſapientiam Pauli ſcripta ſunt iſta ad *1. Corin*
correctionem noſtram, obſeruemus ſponſi *10. c*
diſcretos & circumſpectos ſaltus, quemad-
modum videlicet tam apud Angelos quam
apud nos, & in humiles ſaliat, & ſuperbos
trāſiliat. Siquidē excelſus Dominus, & hu- *Pſ. 137 b*
milia reſpicit,& alta à longe cognoſcit. Hęc
inquam,attendamus,quo cauti ſimus ſpon- K
ſi nos ſalutiferis ſaltibus præparare,ne velu
ti à montibus Gelboe fortè trāſeat, & à no-
bis, ſi indignos nos ſua viſitatione cōſpexe-
rit. Quid ſuperbis terra & cinis? Et de An-
gelis tranſilit Dominus execrans eorum ſu
perbiam. Ergo repudiatio Angelorum fiat
emendatio hominū: ſcripta eſt enim ad ip-
ſorum correctionem. Cooperetur mihi in *Pſ. 57.*
bonum etiam diaboli malum,& lauem ma-
nus meas in ſanguine peccatoris. Qualiter
inquis? Audi. Superbo certe diabolo horrē-
da,& formidoloſa maledictio intorquetur,
Propheta Dauid in ſpiritu dicente de illo
ſub typo Gelboe, vt ſupra memoratum eſt.
Montes, inquit qui in circuitu eius ſunt, vi- *Pſ. 124 a*
ſitet Dominus,à Gelboe autem tranſeat. Sa
nè ego hoc legens referenſq. oculos in me,
& intuens diligenter, inuenio me peſte ip-
ſa infectum quā in Angelo Dominus intan
tum exhorruit, quatenus propterea decli-
naret ab eo,cum omnes in circuitu eius mō
tes ſiue de Angelis ſiue de hominibus viſi-
tationis ſuæ gratia dignaretur:& pauēs tre-
menſq. animo ad metetipſum: Si ſic actum
eſt cū Angelo,quid de me fiet terra,& cine
re? Ille in cælo intumuit,ego in ſterquilinio.
Quis non tolerabiliorem in diuite ſuperbiā
quam

quam in paupere ducat? Væ mihi. Si tam dure in potente illo animaduerſum eſt pro eo quod eleuatum eſt cor illius, nec ei profuit quod cognata potentibus ſuperbia eſſe cognoſcitur, quid de me exigendum & miſero & ſuperbo? Denique iam luo pœnas, iam acerbiſſimè vapulo. Non ſine cauſa ſanè ab heri & nudiuſtertius inuaſit me languor iſte animi, & mentis hebetudo, inſolita quædam inertia ſpiritus. Currebam bene: ſed ecce lapis offenſionis in via, impegi, & corrui. Superbia inuenta eſt in me, & Dñs declinauit in ira à ſeruo ſuo. Hinc iſta ſterilitas animæ meæ, & deuotionis inopia quã patior.. Quomodo ita exaruit cor meum, coagulatum eſt ſicut lac, factum eſt ſicut terra ſine aqua? Nec compungi ad lacrymas queo: tanta eſt duritia cordis. Non ſapit Pſalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes ſolitas non inuenio, Vbi illa inebriatio ſpiritus? Vbi mentis ſerenitas, & pax, & gaudium in Spirituſancto? Ideo ad opus manuum piger, ad vigilias ſomnolentus, ad iram præceps, ad odium pertinax, linguæ & gulæ indulgentior, ſegnior obtuſiorq. ad prædicationem. Heu omnes montes in circuitu meo viſitat Dñs, ad me autem non appropinquat. Num collis non ſum ex his quos tranſilit Dñs Sponſus? Nam alium quidem intueor ſingularis abſtinentiæ, alium verò patientiæ admirandæ, alium autem ſummæ humilitatis & manſuetudinis, alium multæ miſericordiæ & pietatis, illum in contemplatione frequenter excedere, hunc pulſare & penetrare cælos orationum inſtantia, alioſq. in alijs præeminere virtutibus. Hos inquam conſidero omnes feruentes, omnes deuotos, omnes in Chriſto vnanimes, omnes donis cæleſtibus & gratia affluentes, tamquam ſpirituales reuera montes qui à Dño viſitantur, & Sponſum in ſe ſalientem frequenter recipiunt. Ego autem qui horum in me inuenio nihil, quid me aliud putem quam vnum de montibus Gelboe quem præterit in ira, & indignatione ſua ille ceterorum omnium benigniſſimus viſitator? Filioli, hæc cogitatio tollit extollentiam oculorum, conciliat gratiam, Sponſi ſaltibus præparat. Hæc ego in me trãsfiguraui propter vos, vt & vos ita faciatis. Imitatores mei eſtote. Quod nõ de exercitio dico modo virtutum, aut morum diſciplina, aut gloria ſanctitatis (nec enim de huiuſmodi quidquam mihi temerè arrogauerim imitatione dignum,) ſed volo vos non parcere vobis, ſed accuſare voſmetipſos, quoties fortè in vobis, vel ad modicum tepere gratiam, virtutem langueſcere deprehenditis, ſicut & ego pro huiuſmodi memetipſum accuſo. Hoc facere hominis eſt qui curioſus circũſpector eſt ſui, & ſcrutator viarum ſuarum ac ſtudiorum, atque in omnibus ſemper ſuſpectum habet arrogantiæ vitium ne ſubrepat. In veritate didici nil æquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam ſi omni tempore coram Deo inueniaris non altum ſapere, ſed timere, Beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Time ergo cum arriſerit gratia, time cum abierit, time cum denuo reuertetur, & hoc eſt ſemper pauidum eſſe. Succedant viciſſim ſibi in animo tres iſti timores, ſecundum quod gratia vel adeſſe dignatur, vel offenſa recedere, ſeu iterum placata redire ſentietur. Cum adeſt, time, ne nõ dignè opereris ex ea. Hæc monet Apoſtolus: Videte (inquiens) ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Et ad diſcipulum. Noli (inquit) negligere gratiam quæ in te eſt. Et de ſemetipſo dicebat: Quia gratia Dei in me vacua non fuit. Sciebat homo conſilium Dei habens, redundare in contemptum donantis, donũ negligere, nec expendere ad quod donatũ eſt, idq. intolerabilem eſſe ſuperbiam iudicabat, & propterea ſtudioſiſſimè hoc malum & ipſe cauebat, docebatq. cauendum. Sed rurſum latet fouea hic, quæ, nolo vos lateat, de qua is ipſe ſuperbiæ ſpiritus tanto periculoſius, quanto occultius (ſicut habetis in Pſalmo) inſidiatur quaſi leo in ſpelunca ſua. Nam ſi impedire nõ præualet actionem, tentat intentionem, ſuggerens & ſuadens quatenus effectum gratiæ arroges tibi, quod quidem ſuperbiæ genus longè illo priore intolerabilius eſſe nõ ambigas. Quid enim odioſius illa voce, qua quidam dixerunt: Manus noſtra excelſa, & non Dominus fecit hæc omnia? Sic ergo timendum manente gratia. Quid ſi receſſerit? Num multo magis tunc timendum? Planè multo magis: quia vbi deficit tibi gratia, deficis tu. Audi etenim quid dator gratiæ dicat? Sine me (ait) nihil poteſtis facere. Time ergo, ſubtracta gratia tamquam mox caſurus. Time & cõtremiſce Deo tibi vt ſentis irato. Time, quia reliquit te cuſtodia tua. Nec dubites in cauſſa eſſe ſuperbiam, etiam ſi non appareat, etiam ſi tibi nihil conſcius ſis. Quod enim

Marginalia: L; Pſ. 118. i; M; 1. Cor. 4. d; Prou. 28 a; A; 2. Cor. 6. a; 1. Ti. 4. d; 1. Cor. 15. b; Pſal. 9. f; Deut. 32 a; Ioã. 15 a

enim tu neſcis, ſcit Deus, qui te iudicat, ipſe eſt. Sed nec qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem Deus commen-
B dat. Numquid commendat te Deus cum
Iac. 4. b gratia priuat? Aut numquid qui humilibus dat gratia, humili auferet datam? Ergo argumentum ſuperbiæ, priuatio eſt gratiæ. Quamquam tamen interdum ſubtrahitur gratia ſiue retrahitur non pro ſuperbia quę iam eſt, ſed quæ futura eſt niſi ſubtrahatur. Habes huius rei euidens documentum de Apoſtolo, qui ſtimulos carnis ſuæ ſuſtinebat inuitus, nō quia extolleretur, ſed ne extolleretur. Sed ſiue iam exiſtens, ſiue nondum, ſuperbia tamē ſemper cauſſa erit ſubtractæ gratiæ. Iam ſi gratia repropitiata redierit, multo amplius tunc timendum, ne fortè contingat recidiuam pati, iuxta illud
Ioan. 5. c in Euangelio. Ecce ſanus factus es, vade & amplius iam noli peccare, ne aliquid deterius tibi contingat. Audis recidere, quam incidere eſſe deterius? Proinde inualeſcente periculo, inualeſcat & metus. Beatus es ſi cor tuum triplici iſto timore repleueris, vt timeas quidem pro accepta gratia, amplius pro amiſſa, longe plus pro recuperata. Hoc fac, & eris hydria in Chriſti conuiuio impleta vſque ad ſummum, continens nimirum metretas, non binas tantum, ſed & ternas, vt Chriſti merearis benedictionem quæ a-
1. Io. 4. d quas tuas cōuertat in vinum lætitiæ, & perfecta caritas foras mittat timorem. Quod dico, tale eſt. Aqua timor eſt, quoniam ab æſtu refrigerat deſideriorum carnalium. Ini-
Pſ. 110. b tium, inquit, ſapientiæ timor Dñi. Et habes: Aqua ſapientiæ ſalutaris potauit illum. Si
C timor ſapientia, & ſapientia aqua, timor a-
Eccl. 15. b qua eſt. Denique timor Dñi, inquit, fons vitæ. Porro hydria mens tua. Capientes, in-
Prou. 14 c quit ſingulę metretas binas vel ternas. Tres metretæ, timores tres. Et impleuerunt eas
Ioā. 2. b (inquit) vſque ad ſummum. Non vnus timor, nō duo quoque, ſed toti tres ſimul replent vſque ad ſummum. Omni tempore time Deum, & ex omni corde tuo, & impleſti hydriam tuam vſque ad ſummum. Amat Deus integrum munus, affectum plenum, perfectum ſacrificiū. Cura proinde nuptijs cæleſtibus plenam inferre hydriam, vt de te quoque dicatur, quia repleuit eum ſpiritus
Iſa. 11 a timoris Dñi. Qui ſic timet, nihil negligit. Vnde namque negligentia intret in plenitudinem? Alioquin quod capere adhuc aliquid poteſt, plenum nō eſt. Eadem ſane ratione non poteſt ſimul, & ſi timere, & altum ſapere. Non eſt enim quo admittas ſuperbiam, repletus timore Domini. Et ſic de ceteris vitijs ſentiendum, quia neceſſe eſt omnia plenitudine timoris excludi. Tunc demum ſi plenè, ſi perfectè timueris, dabit caritas ſaporem aquis tuis ad Domini benedictionem. Sine caritate enim timor pœnam habet. Et quidem caritas vinum, quod lætificat cor hominis. Perfecta autem cari- *Pſ. 103. a*
tas foras mittit timorem, vt vbi aqua fuerat, vinum eſſe incipiat ad laudem, & glo- *1. Io. 4. b*
riam Sponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Qualiter homo per veram pœnitentiam poteſt euadere iudicium Dei. D
Sermo LV.

Similis eſt dilectus meus capreæ hin- *Cāt. 2. b*
nuloq. ceruorum. Ex præcedenti verſiculo pendet. Quem enim ſalientem & properantem modo deſcripſerat, conſequenter comparat capreæ hinnuloq. ceruorum. Aptè quidem, quod hoc genus animantium curſu velox, & ſaltu agile ſit. Porro ſermo de Sponſo eſt, & ſermo Sponſus eſt. Et Propheta dicit de Deo, *Pſ. 147. a*
quia velociter currit ſermo eius: ſanè congruēs huic loco, vbi Sponſus (qui ſermo Dei eſt) ſaliens tranſiliensq. deſcribitur, ſimilis proinde factus capreæ hinnuloq. ceruorum. Et hæc ratio ſimilitudinis. Adde tamē, ne vlla ſimilitudinis ipſius vel minima pro portiuncula vacet, quia caprea quidem non modo curſus pernicitate, ſed & acumine viſus eminet. Quod vtique propriè illam reſpicit narrationis partem, qua Sponſus, non ſolum ſaliens, ſed & tranſiliens apparere refertur: quia niſi acuto, & perſpicaci intuitu, non poſſet omninò, præſertim inter currendum, & diſcernere in quos ſalire, & quos tranſilire deberet. Alioquin poterat ſufficere ad deſignandam feſtinantis velocitatem, de ſolo hinnulo cōparatio. Is quippe rapidiori ſe ferre noſcitur curſu. Nunc vero qm̄ Sponſus iſte, etſi ardenter amans curſim iuere in dilectæ videatur amplexus, nihilominus tamē greſſus, vel potius ſaltus ſuos prudenti cōſideratione dirigere nouit, cautus vbi oporteat figere pedem: oportuit profecto cum hinnulo etiam de caprea ſimilitudinem dari, quatenus & per illum ſalientis

lientis deſiderium, & per hanc eligentis exprimeretur iudicium. Chriſtus nēpe iuſtus & miſericors ſaluator, & iudex, & q̄a amat, 1.Tim.2 b vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, & quia iudicat, no- Ioā. 13. b uit qui ſunt eius, & ipſe ſcit quos elegit à principio. Igitur duo hæc bona ſponſi, miſericordiam ſcilicet, & iudiciū, in his duobus animantibus commendata à Spiritusſancto nobis interim ſentiamus, vt in teſtimoniū integritatis & perfectionis fidei noſtræ, nos quoque Prophetam imitantes, miſericordiam & iudicium cantemus Domino. Ego autem non dubito & alia de horum natura ab his quidem qui talium curioſi & gnari ſunt poſſe monſtari, quæ ſponſo aptari vtiliter & congruanter queant: ſed hæc (vt arbitror) ſufficere poſſunt ad dandam rationem adductæ ſimilitudinis. Pulchrè tamen Spiritusſanctus non de ceruo, ſed de hinnulo ceruorum ſimilitudinem dedit, in quo & patrum fecit mentionem è quibus Chriſtus ſecundum carnem, & infantiæ meminit Saluatoris. Vt hinnulus quippe appa- Iſai.9.a ruit paruulus qui natus eſt nobis. Verum tu qui aduentum deſideras Saluatoris, time ſcrutinium iudicis, time oculos capreæ, ti- Soph.1.c me illum qui per Prophetam dicit: Et erit in die illa, & ego ſcrutabor Hieruſalem in lucernis. Acuto viſu eſt, nihil inſcrutatum Pſal.7.a relinquet oculus eius. Scrutabitur renes, & corda, ipſaq. cogitatio hominis confitebi- F tur illi. Quid tutum in Babylone ſi Hieruſalem manet ſcrutinium? Puto enim hoc loco Prophetam Hieruſalem nomine deſignaſſe illos qui in hoc ſæculo vitam ducunt religioſam, mores ſupernæ illius Hieruſalem cōuerſatione honeſta, & ordinata pro viribus imitantes, & non veluti hi qui de Babylone ſunt, vitam in perturbatione vitiorum ſcelerumq. confuſione vaſtantes. Denique illorū peccata manifeſta ſunt præcedentia ad iudicium, & non egent ſcrutinio, ſed ſupplicio. Mea autem (qui videor monachus, & Hieroſolymita) peccata certè occulta ſunt, nomine, & habitu monachi adūbrata. Et idcirco neceſſe erit ſubtili ea inueſtigari diſcuſſione, & quaſi admotis lucernis de tenebris in lucem prodi. Poſſumus afferre aliquid, & de Pſalmo ad confirmandum id quod dicitur de ſcrutanda Hieruſalem. Ait Pſ.74.b namque ſub perſona Domini: Cum accepero tempus, ego iuſtitias iudicabo. Vias iuſtorum (ni fallor) & actus eorum diſcuſſurum ſe & examinaturum dicit. Verēndum valde cum ad hoc ventum fuerit, ne ſub tam ſubtili examine multæ noſtræ iuſtitiæ (vt putantur) peccata appareant. Vnum eſt tamen, ſi noſmetipſos dijudicauerimus, non 1.Cor. 11.g vtique iudicabimur. Bonum iudicium, quod me illi diſtricto diuinoq. iudicio ſubducit, & abſcondit. Prorſus horreo incide- Hebr.10 f ret in manus Dei viuentis. Volo vultui iræ iudicatus præſentari, non iudicandus. Spiri- 1.Cor.2. d tualis homo omnia dijudicat, & ipſe à nemine iudicatur. Iudicabo ꝓinde mala mea, iudicabo & bona. Mala melioribus curabo corrigere actibus, diluere lacrymis, punire ieiunijs, ceteriſq. ſanctæ laboribus diſcipli- G næ. In bonis de me humiliter ſentiam, & iuxta præceptum Domini ſeruum me inutilem reputabo, qui quod facere debui tantum feci. Dabo operam nec lolia pro granis, nec paleas cum granis offerre. Scrutabor ego vias meas, & ſtudia mea: quo is qui ſcrutaturus eſt Hieruſalem in lucernis, Soph. 1. nihil inſcrutatū in me ſiue indiſcuſſum inueniat. Neque enim iudicaturus eſt bis in idipſum. Quis mihi det ita ad liquidū proſequi & perſequi vniuerſa delicta mea, vt in nullo oporteat vereri oculos capreæ, in nullo ad lumen contingat erubeſcere lucernarum? Et nunc videor, ſed non video. Præſto eſt oculus cui omnia patent, etſi nō pateat ipſe. Erit quando cognoſcam ſicut & cognitus ſum. At nūc quidem cognoſco ex parte, non tamen ex parte cognitus, ſed ex toto. Vereor aſpectū exploratoris illius qui poſt parietem ſtat. Hoc enim Scriptura addit de illo quem pro acumine viſus capreæ aſſimilauit. En ipſe ſtat (inquit) poſt Cāt.2.c parietem reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos. De quo ſuo loco videbimus. Hunc ergo vereor occultum occultorum exploratorem. Sponſa nihil veretur, quia nihil ſibi conſcia eſt. Quid denique vereatur amica, columba, formoſa? Nempe ſubinde habes. En dilectus meus, inquit, lo- Ibidem quitur mihi. Mihi non loquitur, & ideo formido aſpectum, quoniā non habeo teſtimonium. Tu quid audis de te ò ſpōſa? Quid ti- H bi loquitur dilectus tuus? Surge, inquit, propera amica mea, colūba mea, ſpecioſa mea. Verum hoc quoque alteri ſeruabo principio, nec breuitate arctabo ea, quæ diligentiā deſiderātia ſunt, ne fortè, & de hoc reus inueniar, ſi quo minus vos inueniamini in hac parte ædificati ad intelligentiā, & amo-

rem Sponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Quod peccata, & vitia ſunt tamquam parietes mediantes inter Deum, & peccatorem. Sermo LVI.

Cãt.2.c EN ipſe ſtat poſt parietem, reſpiciēs per feneſtras, proſpiciens per cancellos. Secundum litteram quidem videtur dicere, quia is qui cum ſaltibus aduentare proſpiciebatur, appropiaſſet, vſque ad contubernium Sponſæ, & ſtās poſt parietem curioſius introſpiceret per feneſtras, & rimas, & verecundè non præſumeret ſeſe ingerere. Secundum ſpiritum autem appropriaſſe quidem nihilominus intelligitur, ſed aliter, ita ſanè quemadmodum & à cæleſti Sponſo agi oportuit, & à Spirituſancto dici. Nil quippe, quod vel auctorem dedeceat, vel narratorem, verus & ſpiritualis intellectus admittet. Ergo appropiauit parieti, cum adhæſit carni. Caro paries eſt, & appropriatio Sponſi, Verbi incar-
I natio: Porro cancellos, & feneſtras per quas reſpicere perhibetur, ſenſus (vt opinor) carnis, & humanos dicit affectus, per quos experimentum cœpit omnium humanarum
Iſ.53.b neceſſitatum. Denique languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit. Humanis ergo affectionibus ſenſibuſq. corporeis pro foraminibus vſus eſt, & feneſtris, vt miſerias hominum homo factus experimento ſciret, & miſericors fieret. Sciebat & antè, ſed aliter. Sciebat denique virtutem obediendi ipſe Dominus virtutum,
Hebr.5.c & tamen (teſte Apoſtolo) didicit ex his, quæ paſſus eſt obedientiam. In hunc modum, & miſericordiam didicit, etſi miſericordia Domini ab æterno. Docet hoc quo-
Hebr.4.c que idem gentium doctor, vbi eum aſſerit tentatum per omnia pro ſimilitudine abſque peccato, vt miſericors fieret. Vides ne factum eſſe, quod erat, & quod nouerat didiciſſe, & ſibi apud nos quæſiſſe rimas, & feneſtras, per quas calamitates noſtras diligentius exploraret? Tot autem in noſtro ruinoſo, & pleno rimarum pariete inuenit foramina, quot noſtræ infirmitatis & corruptionis in ſuo corpore ſenſit experimen-
Cãt.2.c ta. Sic itaque Sponſus poſt parietem ſtans, & per feneſtras, & cancellos reſpiciēs erat. Et bene ſtans, quia ſolus reuera in carne ſtetit, qui carnis peccatū non ſenſit. Poſſumus, & hoc fideliter ſapere quia ſtetit per Diuinitatis potentiam, qui per carnis infirmitatem occubuit, dicente ipſo. Spiritus quidem promptus eſt, caro aūt infirma. Ego autē pu Matth.26.
to etiā illud huic ſententiæ ſuffragari, quod ſanctus Dauid in hoc myſterio, vtpote Propheta Dñi, & prophetans de Dño loquebatur, & quidē ad Moyſen loquens, ſed Dñm intuens. Ipſe.n. verus eſt Moyſes, qui verè K
per aquam venit, & non in aqua tantū, ſed in aqua & ſāguine. Ait itaque memoratus Propheta: Dixit vt diſperdet eos (patrem ſi Pſ.105.d
quidem loquebatur) ſi non Moyſes electus eius ſtetiſſet in confractione in cōſpectu eius, vt auerteret irā eius ne diſperderet eos. Quonā modo quæſo Moyſes ſtetit in confractione? Quemadmodū inquam, aut ſtetit, ſi confractus eſt: aut ſi ſtetit, quomodo confractus eſt? At ego tibi oſtendo, ſi vis, qui vere ſtetit in confractione. Ego aliū noui nemine, qui hoc potuerit niſi Dñm meū Ieſum, qui certè in morte viuebat, qui corpore fractus in cruce, Diuinitate ſtabat cum patre, in vno nobiſcum ſupplicās, in altero cū patre propitiās. Et ſtabat poſt parietē, dū quod iacebat in illo manifeſtum erat in carne, & quod ſtabat in ipſo, quaſi poſt carnē latebat, ſane vnus idemq. homo manifeſt⁹, & Deus abſconditus. Sed & vnicuique noſtrū qui deſideram⁹ aduentū ipſius, puto illū nihilominus poſt parietē ſtare, dū corpus hoc noſtrū, quod certè peccati eſt, abſcōdat interim nobis faciē eius, & præſentiā intercludat. Denique quamdiu ſumus in hoc cor 2.Cor.5.d
pore (inquit) peregrinamur à Domino. Non quia in corpore, ſed quia in corpore hoc, ꝙ vtique de peccato eſt, & ſine peccato nō eſt. Et vt ſcias quoniā obſtant non corpora, ſed peccata, audi Scripturā Peccata noſtra, (in- Iſai.59
quit) ſeparant inter nos, & Deum. Et vtinā vnus mihi tantum obſtet paries corporis, ſo L
lumq. obicem pariat, id quod eſt in carne peccatum, & non multæ interſint maceriæ vitiorum. Vereor.n. ne etiam præter illud quod in natura eſt, quā plurima de propria iniquitate adiecerim, quorum à me interiectu nimiū elongauerim Spōſum, ita vt ſi verū dicere velim, poſt parietes magis mihi illū ſtare fatear, nō poſt parietē. Sed dico hoc planius. Spōſus quidē ęqualiter, atque indifferēter pſto vbique eſt, diuinæ vtique pſentia maieſtatis, & magnitudine virtutis ſuæ. Gratiæ tū exhibitione, ſeu inhibitione quibuſdam

buſdam longe, quibuſdam prope eſſe dicitur Angelorum dumtaxat, & hominum, id
Pſ.118.c eſt rationalium creaturarum. Denique longe à peccatoribus ſalus. Et ſanctus Dauid ni-
Pſal.9.d hilominus dicit: Vt quid Domine receſſiſti longe? Ceterum ſanctis pia diſpenſatione ad tempus, & non ex toto, ſed iuxta aliquid aliquando longe ſe facit. Peccatoribus au-
Pſ.73.a tem de quibus dicitur: Superbia eorum a-
Pſal.9.c ſcendit ſemper, & item: Inquinatæ ſunt viæ illorum in omni tempore, ſemper valdeq. longe eſt, atque in ira hoc, & non in miſericordia. Quamobrem orat ad Deum ſan-
Pſ.26.c ctus & ait: Ne declines in ira à ſeruo tuo: Sciens quia & in miſericordia potuerit declinare. Prope eſt ergo Dominus ſanctis, & electis ſuis etiam cum longe eſſe videtur, & non æqualiter omnibus, ſed alijs minus, pro
M meritorum diuerſitate. Nam etſi prope eſt Dominus omnibus inuocantibus eum in veritate, & iuxta eſt his qui tribulato ſunt corde, non tamen omnibus forſan ita, vt dicere poſſint, quia ipſe ſtat poſt parietem. Spõſę verò quàm prope eſt, quę vno tantum pariete diuiditur? Propterea cupit diſſolui, & rupto medio pariete cum illo eſſe; quem poſt parietem eſſe confidit. Ego autem quoniam peccator ſum diſſolui non cupio, ſed
Pſ.33.d formido, ſciens quia mors peccatorum peſſima. Quomodo non peſſima mors, vbi non ſubuenit vita? Formido exire, & in ipſo contremiſco portus ingreſſu, dum non confido prope aſſiſtere qui excipiat exeuntem. Quid enim? Secure ne exeo ſi non Dominus cuſtodiat exitum meum? Heu ero ludibrio demonum intercipientium me, non aſſiſtente
Pſal.7.a qui redimat, neque qui ſaluum faciat. Nil tale verendum erat animæ Pauli, cui ab aſpectu, & amplexu dilecti vnus tantummodo paries obſiſtebat, videlicet lex peccati, quàm inueniebat in membris ſuis. Ipſa eſt carnis concupiſcentia, qua carere omninò non potuit donec in carne fuit. Hoc ſane vno interiecto pariete non longe peregrinabatur à Domino.

Rom.7. d Vnde, & optabat clamans: Quis me liberauit de corpore mortis huius, ſciens ſe mortis compendio continuo ad vitam peruenturum, Hac ergo Paulus ſe fatebatur vna lege teneri, ſcilicet concupiſcentiæ, quam carni ſuæ immobiliter inſitam tole-
1.Cor.4 a rabat inuitus. De cetero nihil (inquit) mihi conſcius ſum. Verum quis ſimilis Paulo, qui non videlicet huic interdum conſentiat concupiſcentiæ ad obediendum peccato? Nouerit proinde is, qui peccato conſen- A
ſerit, & alterum ſibi ſe oppoſuiſſe parietem, ipſum vtique prauum illicitumq. conſenſum, nec poteſt gloriari qui huiuſmodi eſt, quia ſtet ſibi poſt parietem ſponſus quando iam parietes interſint, non paries. Multo minus ſi conſenſus venerit ad affectum, cum tertius quoque iam paries ſponſi arceat impediatq. acceſſum, actus videlicet ipſe peccati. Quid ſi & conſuetudo forte peccatum in vſum, aut vſus etiam in contemptum, perduxerit? ſicut ſcriptum eſt: Impius cum venerit in profundum ma- *Prou.18*
lorum, contemnit: Nonne ſi ita exieris *a*
millies ante à rugientibus præparatis ad eſcam poteris deuorari, quam peruenire ad ſponſum non vno ſiquidem iam, ſed tanta à te parietum numeroſitate interclusum? Primus, concupiſcentia. Secundus, conſenſus. Tertius, actus. Quartus, conſuetudo. Quintus, contemptus. Cura ergo concupiſcentiæ priori totis reſiſtere viribus, vt non pertrahat in conſenſum, & omnis deinceps malignitatis fabrica euaneſcit, nec eſt omnino quod ſponſum prohibeat appropinquare tibi præter ſolum parietem corporis; quatenus gloriari poſſis & tu, dicens de illo, quia en ipſe ſtat poſt parietem noſtrum. Sed & hoc tibi tota vigilantia prouidendum, vt apertas ſemper inueniat feneſtras & cancellos quoſdam confeſſionum tuarũ, per quos te intus benigne reſpiciat: quoniam reſpectus eius, profectus tuus. Aiunt cancellos anguſtiores eſſe feneſtras, quales vtique hi qui libros deſcribunt, aptare ſibi ſolent ad recipiendum lumen paginis.
Vnde & puto cancellarios eos appellari, B
qui chartis conſcribendis ex officio deputantur. Cum ergo ſint duo genera compunctionis vnum in mœrore pro noſtris exceſſibus, alterum in exſultatione pro Diuinis muneribus, quoties ſanè eam, quæ ſine anguſtia cordis minimè fit, peccatorum ſcilicet meorum facio confeſſionem: videor mihi cancellum, id eſt anguſtiorem aperire feneſtram. Nec dubium quin libenter per iſtam reſpiciat is qui ſtat poſt parietem pius
explorator. Quia cor contritum, & humi- *Pſ.50.d*
liatum Deus non deſpiciet. Denique, & hortatur ad hoc ipſum: Dic tu (inquiens) iniquitates tuas, vt iuſtificeris. Qđ ſi interdum corde dilatato in caritate, pro conſideratione Diuinæ dignationis ac miſerationis

libet animum laxare in vocem laudis, & gratiarum actionem: puto me non iam anguſtam, ſed ampliſſimam ſtanti poſt parietem ſponſo aperire feneſtram, per quam (ni fallor) tanto libentius reſpicit, quanto amplius ſacrificium laudis honorificat eum. Ad manum eſt de Scripturis vtramque hanc approbare confeſſionem, ſed ſcientibus iſta loquor, & non eſtis ſuperfluis onerandi, qui vix neceſſarijs indagandis ſufficitis. Tanta quippe ſunt ſacramenta epithalamij huius, & laudum præconia, quæ in eo decantantur Eccleſię, & Sponſo eius Ieſu Chriſto Domino noſtro, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſęcula. Amen.

De viſitationibus Domini, quæ fiunt animæ ſibi recte vacanti: & quid per Martham, Lazarum, & Mariam ſignificetur. Sermo LVII.

C Cant. 2. c EN dilectus meus loquitur mihi. Videte proceſſus gratiæ, & dignationis Diuinæ animaduertite gradus. Attendite ſponſæ deuotionem atque ſolertiam, quam vigili vtique oculo ſponſi obſeruat aduentum, & deinceps ipſius omnia intuetur. Venit ille, accelerat, appropiat, adeſt, reſpicit, alloquitur, & nihil horum momentorum ſponſæ induſtriam effugit anticipatve notitiam. Venit in Angelis, accelerat in Patriarchis, appropiat in Prophetis, adeſt in carne, reſpicit in miraculis, alloquitur in Apoſtolis. Vel ſic: Venit affectu, & ſtudio miſerendi, accelerat ſubueniendi zelo, appropiat humiliando ſemetipſum, adeſt præſentibus, proſpicit in futuros, loquitur docens, & ſuadens de regno Dei. Sic ergo eſt aduentus ſponſi. Benedictiones, & diuitiæ ſalutis cum eo, & vniuerſa quæ de ipſo ſunt, affluunt delicijs, redundantia certè iucundis ac ſalutaribus ſacramentis. Porro quæ amat, vigilat & obſeruat, & beata quam Dominus inuenerit vigilantem. (Lu. 12. c) Non tranſibit illam, nec præteribit ab ea, ſed ſtabit & loquetur ei, loqueturq. amatoria, ſiquidem vt dilectus. Sic quippe habes. (Cant. 2. c) En dilectus meus loquitur mihi. Bene dilectus qui venit amatoria loquuturus, non autem increpatoria. Neque enim de illis eſt qui à Domino merito arguuntur, quod faciem cæli dijudicare noſſent, tempus vero aduentus eius minimè cognouiſſent. Hæc namque tam ſolers & prudens ac bene vigilans, & venientem à longe proſpexit, & ſalientem pro feſtinatione aduertit, & tranſilientem ſuperbos, vt humili ſibi per humilitatem propinquaret, vigilantiſſime obſeruauit: & demum cū iam ſtaret, & occultaret ſe poſt parietem, nihilominus præſentem agnouit, ſed & reſpicientem per feneſtras cancelloſq. perſenſit, & nunc pro remuneratione tantæ deuotionis, & religioſæ ſolicitudinis loquentem audit. D Ibidem. Sanè enim ſi reſpexiſſet, & minimè loquutus fuiſſet, ſuſpectus poterat eſſe ille reſpectus, ne fortè magis indignationis foret quam dilectionis. Denique reſpexit Petrū, & non fecit ei verbum. (Lu. 22. g) Et ideo fortaſis fleuit ille, quod reſpiciens ſe, tacuerit. Hæc autem quoniam poſt aſpectum meruit & affatum: non modo non flet, ſed & gloriatur præ lętitia clamans: En dilectus meus loquitur mihi. Vides intuitum Domini, cum in ſe ſemper maneat idem, non tamen eiuſdem ſemper efficacię eſſe, ſed conformari meritis ſingulorum quos reſpicit, & alijs quidem incutere metum, alijs verò magis conſolationem, & ſecuritatem afferre? Denique reſpicit terram, & facit eam tremere: cum è regione reſpexerit Mariam, & infuderit gratiam. Reſpexit (ait) humilitatem ancillæ ſuę, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. (Luc. 1. c) Non ſunt hæc verba plorantis, aut trepidantis, ſed gaudentis. Reſpexit ſimiliter hoc loco ſponſam, & nec tremuit illa, nec fleuit inſtar Petri, quia non ſapiebat terram ſicut ille. Dedit verò lętitiam in corde eius, affatu teſtificans quo eam reſpexerit affectu. Denique verba quæ loquitur, audi quam non indignantis ſunt, ſed amantis. E Sequitur: Surge, propera amica mea, columba mea, formoſa mea, & veni. (Cant. 2. c) Felix conſcientia, quæ de ſe iſta meretur audire: Quis putas in nobis eſt adeo vigilans, & obſeruans tempus viſitationis ſuæ, ſponſumq. aduentantē ita per ſingula eius momenta diligenter explorans, vt cum venerit & pulſauerit confeſtim aperiat ei? (Lu. 12. c) Non. n. ſic iſta de Eccleſia referuntur, vt non ſinguli nos qui ſimul Eccleſia ſumus participare his eius benedictionibus debeamus. Etenim in hoc generaliter omnes atque indifferenter vocati ſumus, vt benedictionem hereditate poſſideamus. Vnde & audebat dicere ad Dominum quidam: Hereditate acquiſiui teſtimonia in æternum, quia exſultatio cordis mei ſunt. (Pſ. 118. c) Illa puto hereditate, qua ſe eſſe præſu-

præſumebat filium patris ſui qui eſt in cæ-
lis. Porro ſi filium, & heredem, heredem
Dei, coheredem autem Chriſti. Magnam
verò rem gloriatur ſe acquiſiuiſſe heredita-
te iſta, teſtimonia Domini. Vtinam ego de
me, vel vnum meruerim tenere teſtimoniũ
Domini, quia is non in vno, ſed in multis
Pſ. 118. exſultat teſtimonijs. Denique ait iterum:
b In via teſtimoniorum tuorum delectatus
ſum, ſicut in omnibus diuitijs. Et reuera
quid diuitiæ ſalutis, quid deliciæ cordis, quid
animæ vera, & cauta ſecuritas, niſi Domini
2. Cor. atteſtationes? Non enim (inquit) qui ſeip-
10. d ſum commẽdat, ille probatus eſt, ſed quem
F Deus commendat. Vt quid nos hactenus
adhuc fraudamur commendationibus, ſeu
atteſtationibus his Diuinis, & paterna here-
ditate priuamur? Quaſi minimè & nos vo-
luntariè genuerit verbo veritatis, ſic in nul-
lo nos meminimus ab illo taliter commen-
datos, nec vlla de nobis aſſecutos teſtimo-
Rom. 8. c nia eius. Vbi eſt quod Apoſtolus dicit: quia
ipſe Spiritus Dei teſtimonium perhibet Spi
ritui noſtro quod filij Dei ſumus? Quomo-
do filij, ſi expertes hæreditatis? Arguit nos
pro certo negligentiæ, & incuriæ ipſa ino-
pia noſtra. Nam ſi quis noſtrum integrè,
Eccl. 39. & perfectè (iuxta Verbum Sapientis) cor
ſuum tradat ad vigilandum diluculo ad Do
minum qui fecit illum, & in conſpectu Al-
tiſſimi deprecetur, ſimulq. votis omnibus
Iſai. 40. ſtudeat (ſecundum Iſaiam Prophetam) pa-
a rare vias Domini rectas facere ſemitas Dei
Pſ. 24. c ſui, cui cum propheta ſic dicere: Oculi mei
Pſ. 15. c ſemper ad Dominum, & quia prouidebam
Dominum in conſpectu meo ſemper, non-
Pſ. 23. a ne hic accipiet benedictionem à Domino,
& miſericordiam à Deo ſalutari ſuo? Viſi-
tabitur profectò frequenter, nec vmquam
ignorabit tempus viſitationis ſuę, quantum-
libet is qui in Spiritu viſitat, clandeſtinus
veniat, & furtiuus, vtpotè verecundus a-
mator. Adhuc ergo longe agentem bene
vigilans anima ſobria mente proſpicere, &
deinceps vniuerſa comperiet quæ in dilecti
aduentu ſponſam tã ſolerter quam ſignan-
Prouer. ter aduertiſſe monſtrauimus, quia ipſe ait:
8. b Qui mane vigilauerint ad me, inueniẽt me.
Nam & deſiderium feſtinantis agnoſcet, &
quando propè, & quando præſto iam erit,
continuo ſentiet, ſed & reſpicientis ſe ocu-
G lum quaſi ſolis radiũ per feneſtras, & rimas
parietis ſubeuntem beato oculo cernet, &
Cãt. 2. c demum audiet voces exſultationis, & amo-
ris, appellata amica, columba, formoſa. Quis
ſapiens, & intelliget hæc, ita vt ea etiam di-
gnè ab inuicẽ diſtinguere, & deſignare ſin-
gula queat, ac diffinire ad intelligentiam a-
liorum? Si à me illud ſperatur, ego ea mal-
lem ab experto audire, & qui aſſuetus ſit, &
exercitatus in talibus. At quoniam quiſque
qui huiuſmodi eſt, verecundè magis ſilen-
tio abſcõdere eligit, quod ſilentio percipit;
& ſeruare ſecretum ſuum ſibi, id ſibi tutius
arbitratur: dico ego cui ex officio loqui eſt,
nec tacere licet, quidquid illud eſt, quod de
huiuſmodi, vel proprio, vel alieno teneo
experimento, & quod facilè experiri plures
queunt, ſane altiora relinquens apprehen-
dere illa valentibus. Si igitur admonitus fue
ro, vel foris ab homine, vel intus à Spiritu,
de tuẽda iuſtitia, & ſeruãda æquitate, iſtiuſ-
modi ſalutaris ſuaſio erit mihi profectò prę
nuncia imminentis aduentus ſponſi, & prę-
paratio quædam ad dignè ſuſcipiendum ſu-
pernum viſitatorem, Propheta hęc mihi in-
dicante, dicendo quia iuſtitia ante eum am- *Pſ. 84. d*
bulabit. Et item loquitur Deo ſic. Iuſtitia, *Pſ. 88. c*
& iudicium, inquit, præparatio ſedis tuæ.
Nihilominus verò ſpes eadem arridebit, ſi
ſermo inſonuerit de humilitate, vel patien-
tia, ſeu etiam de fraterna caritate, & obe-
dientia deferenda prælatis: maximè autem
de ſectanda ſanctimonia, & pace, & cordis
puritate quærenda: quoniam quidem Scri-
ptura: Domum Domini decet ſanctitudo, *Pſ. 92. a*
& factus eſt in pace locus eius, & mundi cor H
de Deum videbunt. Quidquid itaque ſiue *Pſ. 75. a*
de his, ſiue de alijs quibuſlibet virtutibus *Matth.*
ſuggeſtum animo fuerit, ſignificatio, vt di- *5. a*
xi, erit mihi, viſitationem Domini virtutum
imminere animæ meæ. Sed etſi corripue- *Pſ. 140.*
rit me iuſtus in miſericordia, & increpaue- *a*
rit me, idipſum ſentiam, ſciens quia æmu-
latio iuſti & beneuolentia iter faciunt ei
qui aſcendit ſuper occaſum. Bonus occa-
ſus, cum ad correptionem iuſti ſtat homo,
& corruit vitium, & Dominus aſcendit ſu-
per illud, conculcans hoc pedibus & con-
terrens ne reſurgat: Non ergo contemnen-
da increpatio iuſti, quæ ruina peccati, cor-
dis ſanitas eſt, necnon & Dei via ad animã.
Sed nec vllius omninò ſermo q̃ ædificet ad
pietatẽ, ad virtutes, ad mores optimos, ne-
gligenter eſt audiẽdus, quoniam & illic iter
quo oſtenditur ſalutare Dei. Quod ſi ſermo
gratus venit & placidus, quatenus pulſo fa-
ſtidio cũ deſiderio audiatur, iam non modo

venire ſponſus, ſed & accelerare, id eſt, cum
deſiderio venire credendus eſt. Illius nāque
deſiderium tuū creat, & ꝙ tu eius properas
ſermonem admittere, inde eſt, quod ipſe fe-
1.Io 4.b ſtinat intrare. Non enim nos eū, ſed ipſe (in
quit) prior dilexit nos: Iam etſi etiam igni-
tum eloquium ſentis, atque ex eo conſcien-
tiam viri in recordatione peccati: recordare
Pſ.96.a tunc de quo Scriptura dicit, quia ignis ante
ipſum præcedet: & ipſum prope eſſe nō du-
Pſ.33.d bites. Denique iuxta eſt Dominus his, qui
I tribulato ſunt corde. Si verò non ſolum cō-
pungeris in ſermone illo, ſed & conuerteris
totus ad Dominum, iurans, & ſtatuēs cuſto-
dire iudicia iuſtitiæ eius: etiam adeſſe ip-
ſum iam noueris, præſertim ſi te inardeſce-
re ſentias amore eius. Etenim vtrumque de
illo legis, & ignem videlicet ante ipſum præ-
cedere, & ipſum nihilominus ignem eſſe.
Deu.4.c Moyſes ſiquidem de illo dicit, quia Deus
ignis conſumens eſt. Differunt autem, quod
is qui præmittitur ignis, ardorem habet, ſed
nō amorem, coquens, ſed nō excoquēs, mo-
uens, nec promouens. Tantum ad excitan-
dum præmittitur, & præparandum, ſimulq.
ad commonendum, quid ex te ſis, quo
dulcius ſapiat poſtmodū, quod ex Deo mox
eris. At vero ignis qui Deus eſt, conſumit
quidem, ſed non affligit, ardet ſuauiter, de-
ſolať feliciter. Eſt enim verè carbo deſola-
torius, ſed qui ſic in vitia exerceat vim ignis,
vt in anima vicem exhibeat vnctionis. Ergo
in virtute qua immutaris, & in amore
quo inflammaris, Dominum præſētem in-
Pſ.117. telligę: Nam dextera Domini facit virtutē.
c Non autem fit hæc mutatio dexteræ excelſi,
Pſ.76.c niſi in feruore ſpiritus, & in caritate non fi-
Pſ.38.a cta, ita vt dicat qui huiuſmodi eſt. Conca-
luit cor meum intra me, & in meditatione
mea exardeſcet ignis. Porro hoc igne con-
ſumpta omni labe peccati, & rubigine vitio-
rum, ſi iam emundata ac ſerenata conſcien-
tia, ſequatur ſubita quædam atque inſolita
latitudo mentis, & infuſio luminis illumi-
nantis intellectum, vel ad ſcientiam ſcriptu-
rarum, vel ad myſteriorum notitiam, quo-
rum alterum propter nos oblectandos, alte-
rum propter ædificādos proximos reor da-
ri: oculus reſpicientis proculdubio eſt iſte e-
ducens quaſi lumen iuſtitiam tuam, & iudi-
K cium tuum tamquam meridiem: iuxta illud
Iſa.58.c prophetæ Iſaiæ. Orietur (inquit) tamquam
ſol lux tua, &c. Sed ſanè non per oſtia aper-
ta, ſed per anguſta foramina is tantæ clari-
tatis radius ſe infundet ſtante adhuc dumta
xat hoc ruinoſo pariete corporis. Erras, ſi
aliter ſperas, ad quantamcūque cordis pro-
ficias puritatem, cum ille præcipuus contem
plator dicat: Videmus nunc per ſpeculum, 1.Cor.
& in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. 13.d
Poſt hunc tantæ dignationis, ac miſeratio-
nis reſpectum ſequitur vox blandè & leni-
ter Diuinam inſinuans voluntatem, quæ nō
eſt alius quam ipſe amor, qui otioſus eſſe
non poteſt, de his quæ Dei ſunt ſolicitans &
ſuadens. Denique audit ſponſa, vt ſurgat, & Cāt.2.a
properet, haud dubium quin ad animarum
lucra. Hoc ſiquidem vera & caſta contēpla-
tio habet, vt mentem quam Diuino igne ve-
hementer ſuccenderit, tanto interdum re-
pleat zelo & deſiderio acquirendi Deo, qui
eum ſimiliter diligant, vt otium cōtempla-
tionis pro ſtudio prædicationis libentiſſimè
intermittat: & rurſum potita votis, aliqua-
tenus in hac parte tanto ardentius redeat in
idipſum, quanto ſe fructuoſius intermiſiſſe
meminerit, & item ſumpto cōtemplationis
guſtu, valentius ad conquirenda lucra ſoli-
ta alacritate recurrat. Ceterum inter vi-
ciſſitudines plerumque mens fluctuat, me-
tuens, & vehementer exæſtuās, ne forte al- Iob 7.a
teri horū dum ſuis affectionibus hincinde
diſtrahitur, plus iuſto inhęreat, & ſic in vtro
libet, vel ad modicum à Diuina deuiet vo-
luntate. Et fortaſſe tale aliquid ſanctus
Iob patiebatur cum diceret: Si dormiero, di-
cō, quando cōſurgam? & rurſum exſpecta-
bo veſperā: hoc eſt. Et quietus neglecti ope-
ris, & occupatus perturbatæ nihilominus
quietis me arguo. Vides virum ſanctum in-
ter fructum operis, & ſomnum contempla-
tionis grauiter æſtuare: & in bonis licet ſē-
per verſantem, ſemper tamē quaſi de malis
pœnitētiam agere, & Dei cum gemitu mo-
mentis ſingulis inquirere volūtatem? Vni-
cum quippe in huiuſmodi remediū, ſeu re-
fugiū oratio eſt, & frequēs gemitus ad Deū
vt quid, quando, & quatenns nos facere ve-
lit, aſſiduè nobis demonſtrare dignetur. Ha-
bet (vt ego opinor) tria hæc id eſt prædicatio
nem, orationem, cōtemplationem, in tribus
commendata & deſignata vocabulis. Ete-
nim merito amica dicitur, quæ ſponſi lucra
ſtudioſè ac fideliter prædicando, conſulēdo,
miniſtrando, cōquirit. Merito columba, quæ Cāt.2.
nihilominus pro ſuis delictis in oratione ge
mens & ſupplicans, Diuinam ſibi non ceſſat
conciliare miſericordiā. Merito quoque for-
moſa,

moſa, quæ cæleſti deſiderio fulgens ſupernæ contemplationis decorem ſe induit, horis dumtaxat quibus cõmodè, & opportunè id poteſt. Sed & illud vide ſi valeat coaptari huic triplici vnius animę bono, de tribus videlicet perſonis illis in domo vna cõmanentibus, amicis vtique Saluatoris, & admodum
M familiaribus ei: Martham loquor miniſtrã-
Lu.10.g tem, & Mariam vacãtem, & Lazarum quaſi gementem ſub lapide, & reſurrectionis gratiam flagitantē. Hæc dicta ſunt pro eo quod Sponſa deſcribitur adeo ſolers, & peruigil in obſeruando ſemitas Sponſi, vt minimè eã latere poſſit, quando, & in quanta feſtinatione ad ſe veniat, ſed & quando longe, & quando prope, & quando præſens ſit nulla ſubitatione præoccupari valeat vt ignoret, & quia proinde meruerit non ſolum reſpici miſericorditer; ſed & dignanter lætificari amoris vocibus, & gaudere gaudio propter vocem Sponſi. Nos quoque ad hæc (quamuis audacter) adiecimus, quòd quæuis etiam de nobis anima ſi ſimiliter vigilet, ſimiliter & ſalutabitur vt amica, conſolabitur vt columba, amplexabitur vt formoſa. Perfectus omnis reputabitur in cuius anima tria hæc congruenter atque opportune concurrere videbuntur, vt & gemere pro ſe, & exſultare in Deo nouerit, ſimul & proximorum vtilitatibus potēs ſit ſubuenire, placēs Deo, cautus ſibi, vtilis ſuis. Sed ad hæc quis idoneus? Vtinam ipſa in vniuerſis nobis, etſi non tota in ſingulis, ſaltem ſingula in diuerſis ſicut hodie haberi videntur, longis referuentur tēporibus. Habemus ſiquidem Martham tamquam Saluatoris amicã in his qui exteriora fideliter adminiſtrant. Habemus & Lazarum tamquam columbam gementē, nouitios vtique, qui nuper peccatis mortui, pro recentibus adhuc plagis laborant in ge-
Pſ.87.a mitu ſuo ſub timore iudicij, & ſicut vulnerati dormientes in ſepulchris, quorum nemo eſt memor amplius, ſic ſe non putant reputari, donec ad Chriſti iuſſionem ſubla-
A to pondere timoris tamquam prementis lapidis mole, reſpirare in ſpem veniæ poſſint. Habemus quoque Mariam contemplãtem, in illis qui proceſſu longioris temporis cooperãte gratia Dei in aliquid melius & lætius proficere potuerunt, quando iam de indulgentia præſumentes, non tam verſare intra ſe ſoliciti ſunt triſtem imaginem peccato-
Pſal.1.a rum, quam certè in lege Dei meditari die ac nocte inſatiabiliter delectãtur, interdũ etiã reuelata facie gloriam ſponſi cum ineffabili gaudio ſpeculantes, in eamdem imaginem transformãtur de claritate in claritatem tãquam à Domini Spiritu. Iam ad quid ſponſam ſurgere & properare hortetur is, q̃ paulo ante defenſare viſus eſt eam, ne dormiēs ſuſcitaretur, alio ſermone videbimus. Adſit ipſe vt & huius nobis ſacramenti rationem aperire dignetur Sponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula, Amen.

Qualiter Sponſus hortetur Sponſam, id eſt uiros perfectos ad regimen imperfectorum, & de putatione vitiorum in eis facienda vt virtutes ſuccreſcant. Sermo LVIII.

SVrge propera amica mea, columba Cãt.2.c
mea, formoſa mea, & veni. Quis hoc dicit? Abſque dubio ſponſus. Et nonne ipſe eſt qui paulo ante ſuſcitari dilectam tantopere prohibebat?
Quo pacto ergo nunc non ſolum vt ſurgat, B
ſed vt & acceleret iubet? Venit in mentem
ſimile quid ex Euangelio. Ea quippe nocte Mat.26
qua Dominus tradebatur, cũ fatigatos productioribus vigilijs diſcipulos qui ſecum erant, dormire demum ac requieſcere præcepiſſet, in ipſa hora ſurgere cogit. Surgite
eamus (inquit) ecce appropinquat qui me Ibidem.
tradet. Nunc quoque ſimiliter vno pene momento, & prohibet ſuſcitari ſponſam,
& ſuſcitat: Surge (inquiens) & veni. Quid Cãt.2.c
ſibi itaque vult tam ſubita hæc mutatio voluntatis ſiue conſilij? Putamus ne leuitate vſum ſponſum, & aliquid voluiſſe prius quod mox noluerit? Minimè. Sed agnoſcite eas quas vobis ſupra, ſi meminiſtis, commendaui, & non ſemel viciſſitudines vtique ſanctæ quietis, ac neceſſariæ actionis: & quia non ſit in hac vita copia contemplandi, nec diuturnitas otij, vbi officij & operis cogentior vrget, inſtantiorq́ vtilitas. More igitur ſuo ſponſus vbi dilectam paululum in ſinu proprio quieuiſſe perſentit, ad ea denuo quæ vtiliora viſa ſunt, trahere non cunctatur. Non tamen quaſi inuitam, nec enim quod fieri vetuit, faceret vllatenus ipſe. Sed trahi ſane à ſponſo ſponſæ, eſt ab ipſo accipere deſiderium bonorum operum, deſiderium fructificandi Sponſo, quippe cui viuere Sponſus eſt

eſt, & mori lucrum. Et eſt deſiderium vehemens quod eam non tantum ſurgere,ſed & ſurgere feſtinanter ſolicitat. Sic quippe habes: Surge,propera, & veni. Nec parum confortat quod audit, veni: & non, vade: per hoc ſe intelligens non tam mitti quam duci,& ſecũdum pariter ſponſum eſſe venturum. Quid enim difficile ſibi illo co-
Iob 17.a mite reputet? Pone me (inquit) iuxta te, & cuiuſuis manus pugnet contra me. Item:
Pſ.22.a Si ambulauero in medio vmbræ mortis, nõ timebo mala, quoniam tu mecum es. Non vtique ſuſcitatur præter quam velit, quãdo ſit prius vt velit: quod non eſt aliud niſi ſancti quæſtus immiſſa auiditas. Animatur etiam ad opus iniunctum, & de temporis opportunitate redditur alacrior. Tempus
Cãt.2.c faciendi (inquit) ò ſponſa, quia hiems tranſijt, quando operari nemo poterat. Imber quoque qui inũdatione facta operiebat terram, culturas impediebat, & vel ſata necabat, vel ſeri vetabat: is inquam imber ex-
Ibidem. currit, abijt & receſſit. Flores apparuerũt in terra noſtra, vernalem profecto temperiem adeſſe ſignantes, operandi commoditatem, frugum vicinitatem ac fructuum. Denique ſubdit vbi, & quid primum ope-
Ibidem. rari oporteat. Tempus (inquiens) putationis aduenit. Ad vineas ergo excolendas ducitur. Quæ vt poſſint vberioribus fructibus reſpondere colonis, ante omnia neceſſe eſt ſarmenta ſterilia proijci, ſuccidi noxia, putari ſuperflua. Hæc iuxta litteram. Nunc iam videamus quid iſtiuſmodi quaſi hiſtorico ſchemate ſpiritualiter nobis innuatur intelligendum. Et vineas quidem animas eſſe vel Eccleſias, ſimulq. huius rei rationem quænam ſit, dixi vobis iam, audiſtis, nec opus habetis iterato audire. Ad
D has itaque reuiſendas, corrigẽdas, inſtruendas, ſaluandas, anima perfectior inuitatur, quæ tamen id miniſterij ſortita ſit non ſua ambitione, ſed vocata à Deo tamquam Aaron. Porro inuitatio ipſa quid eſt, niſi intima quædam ſtimulatio caritatis, pie nos ſolicitantis æmulari fraternam ſalutẽ, ęmu-
Pſ.25.b lari decorem domus Domini, incrementa lucrorum eius, incrementa frugum iuſtitiæ eius, laudem, & gloriam nominis eius? Iſtiuſmodi itaque circa Deũ religioſis affectibus quoties is qui animas regere, aut ſtudio prædicationis ex officio intẽdere habet, hominem ſuum interiorem ſẽſerit permoueri, toties pro certo ſponſum adeſſe intelligat, toties ſe ab illo ad vineas inuitari. Ad quid? niſi vt euellat, & deſtruat, & ædificet, & plantet? Verum quoniam operi huic, ſicut & omni rei ſub cælo non omne tempus ſuppetit, & aptum eſt, addit is qui inuitat, tempus putationis adueniſſe. Adeſſe hoc nouerat qui dicebat. Ecce nunc *2.Cor.*
tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis, *6.c*
nemini dantes vllam offenſionem, vt non vituperetur miniſterium noſtrum. Vitioſa ſine dubio atque ſuperflua, & omne denique quod offendiculum dare, & impedire fructum ſalutis poſſit, putare iam, & reſecare monebat, ſciens quia tempus putationis *Cãt.2.c*
aduenerit. Ideo, & aiebat fideli cuidam cultori vinearum: Argue, increpa, obſecra: *2.Tim.*
in primo, & ſecundo horũ, putationem, vel *4.a*
exſtirpationem, in vltimo plantationem indicans. Et hæc quidem ſponſus per os Pauli de tempore operandi. Sed audi quid per proprium os de temporum conſideratione E
ſub alio quidem rerũ ſchemate & nomine, cum noua Sponſa ſit locutus. Nonne vos *Ioã.4.d*
dicitis (inquit) quia quattuor menſes ſunt, & meſſis venit? Ecce dico vobis: Leuate oculos veſtros, & videte regiones quia albæ ſunt iam ad meſſem. Item: Meſſis qui- *Luc.10.*
dem multa, operarij pauci: rogate Domi- *a &*
num meſſis vt mittat operarios in meſſem *Matth.*
ſuam. Sicut igitur ibi metendi animarum *9.d*
ſegetes tempus adeſſe monſtrabat, ita & hic vineas æquè intelligibiles, id eſt animas vel Eccleſias, tempus putandi aduenifſe denunciat, id forſitan inter vtraſque res volens vocabulorum diuerſitate diſtingui, vt meſſes plebes, vineas congregationes ſanctorum cohabitantium intelligamus. Porro hiemale tempus quod præterijſſe ſignificat, illud mihi deſignare videtur, cũ Dominus Ieſus iam non palam ambulares apud Iudæos, eo quod conſpiraſſent aduerſus eum, volentes eum interficere. Vnde & dicebat ad quoſdam: Tempus meum nondum aduenit, *Ioã.7.a*
tempus autem veſtrum ſemper eſt paratũ.
Et rurſum: Aſcendite vos ad diem feſtum *Ibidem.*
hunc, ego non aſcendam. Aſcendit tamen *Lu.12.f*
poſtea, & ipſe. non palam, ſed quaſi in occulto. Ex tunc ergo, & deinceps vſque ad aduentum Spiritusſancti quo recaluerunt torpentia fidelium corda tamquam igne, *Ioã.18.c*
quem Dominus ad hoc ipſum miſit in terram, hiems fuit. Tu ne negaueris hiemem

tunc

tunc fuiſſe, cum Petrus ſederet ad prunas, non minus gelido corde, quã corpore? Denique erat frigus, inquit. Magnum reuera frigus cor negantis conſtrinxerat. Nec mirum tamen, cum ignis ab eo ablatus eſſet. Nam paulo ante non paruo feruebat Zelo, quippe adhuc igni proximus, qui euaginato gladio ne ignem perderet, ſerui auriculam amputauit, Sed non erat tempus putationis, & ideo audit: Conuerte gladium tuum in locum ſuum. Erat enim hora, & poteſtas tenebrarum, & quiſquis tunc diſcipulorum leuaret gladium vel ferri vel verbi: aut ferro truncandus erat, & neminem lucraretur, nec quippiam fructus afferret: aut certe timoris gladio ad negandum cogendus, & ſic magis ipſe periret, iuxta verbum Domini quod ſubiunxit mox, ita dicens: Omnis qui accipit gladium, gladio peribit.

F *Lu. 22. c* *Matth. 26. c* *Ibidem.*

Quis nẽpe ceterorũ ante pauendã mortis imaginem impauidus ſtaret, trepidante & cedente principe ipſo, & qui voce cõfortatoria ſui imperatoris fuerat præmunitus & præmonitus alios confortare? Ceterum nec is nec illi ſibi adhuc induerant virtutem ex alto, & ob hoc tutum nõ erat eis exire in vineas, & exercere linguæ ſarculum, & gladio Spiritus putare vites, purgare palmites, vt fructum plus afferrent. Denique ipſe Dominus tacebat in paſſione, & in multis interrogatus non reſpondebat: factus (iuxta Prophetam) ſicut homo non audiens, & non habens in ore ſuo redargutiones. Dicebat autem: Si vobis dixero, non credetis mihi: ſi autem & interrogauero, nõ reſpondebitis mihi, ſciens tempus putationis nondum aduenifſe, nec reſponſuram prorſus vineam ſuam impenſis laboribus: id eſt nec fidei nec boni operis fructũ aliquem relaturam. Quare? Quia hiems erat in cordibus perfidorum, & hiemales quidam malitiæ imbres occupauerant terram, iacta ſemina verbi ſuffocare quàm fouere paratiores: ſed & cultui vinearum omnẽ nihilominus impendendam operam fruſtraturi. Quos vos me nũc putatis dicere imbres? Iſtos ne quos videmus currentes per aera nubes turbulẽto ſpiritu ſpargere ſuper terram? Non eſt ita. Sed quos de terra in aerem ſurſum ferunt homines turbulenti ſpiritus, ponentes in cælum os ſuum & lingua eorum tranſiens in terram, tamquam pluuia amariſſima terram ipſam paluſtrem ac ſterilem facit, & tam plantis quàm ſatis inutilem, non quidem his viſibilibus atque corporeis ad noſtros vtique corporeos vſus datis, de quibus nulla plane ſicut nec de bobus cura eſt Deo; Sed quibus? Profecto quæ ſeuit & plantauit Dei manus & non hominis, quæ & vel germinare vel radicari in fide & caritate poterant, & fructus parturire ſalutis, ſi bonis, & temporaneis imbribus rigarentur. Animæ denique ſunt pro quibus Chriſtus mortuus eſt.

Matth. 15. c *Pſ. 37. c* *Lu. 22. c* G

Væ nubibus pluentibus iſtiuſmodi imbres ſuper eas qui lutum faciant, fructum non afferant. Nam ſicut ſunt & bonæ & malæ arbores ferentes quæque fructus pro ſui diſſimilitudine differentes, bonæ videlicet bonos, & malæ malos: ita & arbitror nubes & bonas quæ bonos, & malas quæ malos pluant imbres. Et vide ne forte innueret nobis hanc nubium imbriumq. differentiam, qui dicebat: Mandabo nubibus meis ne pluant ſuper eam (haud dubiũ quin ſuper vineam) imbrem. Cur putas adiunxiſſe ſignanter, Meis, niſi quia ſunt & malæ nubes, quæ non ſunt eius? Tolle tolle (inquiunt) crucifige eum. O nubes violentas & turbidas. O imbrem procelloſum, ò torrentem iniquitatis, euertere magis qua fecundare idoneum. Nec minus malus minusue amarus, minori licet impetu proruẽs imber ille qui ſubſequutus eſt. Alios ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere: Chriſtus rex Iſrael deſcendat nunc de cruce, & credimus ei. Philiſophorum ventoſa loquacitas non bonus imber eſt, qui ſterilitatem magis intulit terris quàm fertilitatem. Multo magis praua dogmata hæreticorum, mali imbres ſunt, quæ pro fructibus ſpinas producunt, & tribulos. Mali imbres etiam traditiones Phariſæorum, quos Saluator redarguit, & ipſi nubes malæ. Et niſi exiſtimes me iniuriam facere Moyſi, nam bona nubes eſt illa, non omne quod pluit, vel ipſa, bonum tamen dicam, ne illi contradicam, qui ait: Dedi illis, id eſt Iudæis, præcepta non bona, haud dubium quin per Moyſen, & iuſtificationes in quibus non viuent in eis. Litteralis illa (verbi cauſa) obſeruatio ſabbati ſonantis requiem, non donantis, indictus ſacrificiorum ritus, interdictus porcinæ carnis vſus, nonnullorumq. ſimilium quæ immunda à Moyſe cẽſentur, pluuia eſt hoc totum ex illa nube deſcendens: ſed nolo in agrum vel hortum

H *Iſa. 15. b* *Io. 19. c* *Lu. 23. d* *Ezech. 20. d* *2. Mach. 7.*

meum quandoque deſcendat. Fuerit ſanè bona ſuo tempore, poſt tempus ſi venerit non bonam iam cenſeo. Omnis etiam lenis, & leniter deſcendens pluuia, ſi ſit intempeſtiua, moleſta eſt. Donec ergo iſtiuſmodi aquæ peſtilentes occupauerunt terram, & inualuerunt ſuper eam, tempus ſuū vineæ non habuerunt, nec fuit quod ſponſa inuitaretur ad putandas vineas. Ceterum illis decurrentibus terra apparuit arida, & flores apparuerunt in ea, ſignificantes tempus putationis adeſſe. Quæris quando hoc fuit? Quando putas, niſi cum refloruit caro Chriſti in reſurrectione? Et hic primus, & maximus flos qui apparuit in terra noſtra, nam primitiæ dormientium Chriſtus. (1.Cor. 15.c) Ipſe inquam flos campi, & liliū conuallium (Cāt.2.a) Ieſus, vt putabatur filius Ioſeph à Nazareth, (Luc.3.e) quod interpretatur flos. Is ergo flos apparuit primus, non ſolus. Nam, & multa corpora ſanctorum qui dormierant, pariter ſurrexerunt, (Matth. 27.f) qui veluti quidam luсidiſſimi flores ſimul apparuerunt in terra noſtra. Denique venerunt in ſanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. Flores etiam fuerunt qui primi crediderunt de populo, primitiæ ſanctorum. Flores eorum miracula inſtar florum producentia fructum fidei. Nam poſtquam ille infidelitatis imber aliquantulū vel ex parte abijt, & receſſit, ſequuta mox eſt pluuia voluntaria quā ſegregauit Deus hereditati ſuæ: & flores apparere cœperunt. Dominus dedit benignitatem, & terra noſtra dedit flores ſuos, (Pſ.84 b) ita vt vna die tria millia, (Act.2.g & 4.a) in alia quinque millia de populo crederent, adeo in breui creuit florum numerus, (K) id eſt credentium multitudo. Et non potuit gelu malitiæ præualere aduerſus flores qui apparebant, nec præripere (vt aſſolet) fructū vitæ quam promittebant. Nam cum omnes qui crediderant, induerentur virtute ex alto: ſurrexerunt ex eis homines qui minas hominum cōtempſerunt, fortes in fide, paſſi ſunt quidem quāplurimos contradictores, (1.Pet.5 c) ſed non ceſſerunt, neque ſubterfugerūt quo minus, & facerēt & annunciarēt opera Dei. Nam iuxta illud in pſalmo ſpiritualiter quidem, & ſeminauerunt agros, & plantauerūt vineas, & fecerunt fructum natiuitatis. (Pſ.125. a & 106.d) Proceſſu temporis tempeſtas ſedata eſt, & pace reddita terris creuerunt vineæ, & propagatæ, & dilatatæ ſunt, & multiplicatæ ſuper numerum. Et tunc demum ſponſa ad vineas inuitatur, nō quidem ad plantandum, ſed ad putandum quod plantatū iam erat. Opportune quidem, nam id opus pacis tempus requirebat. Quādo etenim perſequutionis tempore id liceret? Alioquin ſumere in manus gladios ancipites, facere vindictā in nationibus, (Pſ.149. b) increpationes in populis, alligare reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis, (Ibidem.) & facere in eis iudicium conſcriptum: hoc quippe putare vineas eſt. Hęc inquam omnia vix vel pacis tempore actitantur in pace. Et de his ſatis. Proterat etiam finiri ſermo, ſi prius quęque veſtrūm iuxta morem meum de ſua vinea monuiſſem. Quis enim ita ad vnguem omnia à ſe ſuperflua reſecauit, vt nil ſe habere putet putatione dignum? Credite mihi, & putata repullulant, & effugata redeunt, & reaccenduntur exſtincta, & ſopita denuo excitantur. (L) Parum eſt ergo ſemel putaſſe, ſæpe putādum eſt, immò, ſi fieri poſſit, ſemper, quia ſemper quod putari oporteat (ſi non diſſimulas) inuenis. Quantumlibet in hoc corpore manens profeceris, erras ſi vitia putas emortua, & non magis ſuppreſſa. Velis nolis intra fines tuos habitat Iebuſę, (Ioſ. 24.) ſubiugari poteſt, ſed non exterminari. Scio (inquit) quia non habitat in me bonum: (Ro.7.d) parum eſt, niſi & malum ineſſe fateatur. Ait: Non quod volo bonum hoc ago, ſed quod odi malum illud facio. Si autem quod odi illud facio, iam non ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum. Aut te ergo ſi audes præfer Apoſtolo (nępe ipſius iſta vox eſt) aut fatere cum illo te quoque vitijs non carere. Mediū deniqúe vitiorum virtus tenet, ac proinde ſedula eget non ſolum putatione, ſed ē̄t circumciſione. Alioquin verendum ne circumquaque à lambētibus vel potius arodentibus vitijs illa dum neſcis paulatim elāgueat, aut ſi ſupercreuerint, ſuffocetur. Vnum in tanto diſcrimine conſilium eſt, obſeruare diligenter, & mox vt renaſcentium capita apparebunt, prompta ſeueritate ſuccidere. Non poteſt virtus cum vitijs pariter creſcere. Ergo vt illa vigeat, iſta creſcere non ſinantur. Tolle ſuperflua & ſalubria ſurgunt, vtilitati accedit quidquid cupiditati demis. Demus operam putationi. Putetur cupiditas, vt virtus roboretur. Nobis fratres, putationis ſemper eſt tempus, ſicut ſemper eſt opus. Confido enim quia nobis hiems iam tranſijt. Scitis quam hiemem dicam? (Cāt.2.) Timorem illum qui non eſt in caritate, qui cum omnes (M) initiet

mitiet ad ſapientiam, neminem conſummat: quoniam ſuperueniens caritas extrudit illum tamquam hyemem æſtas. Aeſtas enim caritas eſt. Quæ ſi iam venit, immò quia venit (ſicut iuſtum eſt mihi ſentire de vobis) ſiccauerit neceſſe eſt omnem hiemalem imbrem, omnem videlicet anxietatis lacrymam, quam amara recordatio peccati, & timor ante extorquebat iudicij. Itaque (quod non dubius dico) etſi non de omnibus vobis profectò de pluribus hic iam imber abijt & receſſit. Nam, & flores apparent, indices pluuiæ ſuauioris. Habet & æſtas pluuias ſuas ſuaues, & vberes. Quid dulcius lacrymis caritatis? Flet quippe caritas ſed ex amore, non ex mœrore. Flet ex deſiderio. Flet cum flentibus. Tali imbre non ambigo rigatos vberius actus obedientiæ veſtræ, quos lætus intueor, non murmure tetros, non triſtitia ſubobſcuros, ſed quodam ſpirituali gaudio iucundos, & floridos. Sic ſunt, ac ſi ſemper flores geſtetis in manibus. Ergo ſi hiems tranſijt, imber abijt & receſſit, ſi demum flores apparuerunt in terra noſtra, & ſubinde quædam ſpiritualis gratia vernalis temperies tempus putationis indicit, quid reſtat niſi vt de cetero toti incumbamus huic operi, tam
Thrē.3. ſancto, tam neceſſario? Scrutemur (iuxta Prophetam) vias noſtras & ſtudia noſtra, & in eo ſe quiſque iudicet profeciſſe: non cum non inuenerit quod reprehendat, ſed
A cum quod inuenerit reprehendet. Tunc te nõ fruſtra ſcrutatus es, ſi rurſum opus eſſe ſcrutinio aduertiſti. Et toties non te fefellit inquiſitio tua, quoties iterandam putaueris. Si autem ſemper hoc cum opus eſt facis, ſemper facis. Semper ergo opus eſſe tibi memineris ſuperni auxilij, & miſericordiæ Sponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De gemitibus animæ ſuſpirantis ad cæleſtem patriam, & de commendatione caſtitatis, & viduitatis.

Sermo LIX.

Cāt.2.c VOx turturis audita eſt in terra noſtra. Minimè iam diſſimulare queo quod ecce ſecundo is qui de cælo eſt, de terra loquitur. Vtique tam dignanter, tam ſocialiter, quaſi vnus è terra. Sponſus eſt iſte. Qui cum præmitteret flores apparuiſſe in *Ibidem.*
terra, adiunxit, noſtra: & nunc nihilominus vox (inquit) turturis audita eſt in terra noſtra. Ergo ne ratione carebit Deo quidem tam inſueta (ne dicam indigna) loquutio? Nuſquam (vt opinor) de cælo ſic loquutum reperies, nuſquam alibi de terra. Aduerte igitur quantæ ſuauitatis ſit, Deum cæli dicere in terra noſtra. Quique terrigenæ, & filij hominum audite: Magnificauit Dominus facere nobiſcum. *Pſ. 125.*
Multum illi cum terra, multum cum Sponſa, *a*
quam de terris ſibi aſciſcere placuit. In terra (inquit) noſtra. Non plane principatum ſonat vox iſta, ſed conſortium, ſed B
familiaritatem. Tamquam Sponſus hoc dicit, non tamquam Dominus. Quid? Conditor eſt, & conſortem ſe reputat. Amor loquitur, qui Dominum neſcit: Carmen nimirum amoris eſt, nec alijs hoc quam amatorijs fulciri oportuit. Amat & Deus, nec aliunde hoc habet, ſed ipſe eſt vnde amat. Et ideo vehementius, quia non amorem tam habet, quam hoc eſt ipſe. Verum quos amat, amicos habet, non ſeruos. Denique amicus fit de magiſtro: nec enim amicos diſcipulos diceret, ſi non eſſent. Vides amori cedere etiam maieſtatem? Ita eſt fratres, neminem ſuſpicit amor, ſed ne deſpicit quidem. Omnes ex æquo intuetur qui perfectè ſe amant, & in ſeipſo celſos humileſq; contemperat, nec modo pares, ſed vnum eos facit. Tu Deum forſitan adhuc ab hac amoris regula excipi putas: ſed qui adhæret Deo, vnus ſpi- *1.Cor.6.*
ritus eſt. Quid miraris hoc? Ipſe factus eſt tamquam vnus ex nobis. Minus dixi non tamquam vnus, ſed vnus. Parum eſt parem eſſe hominibus, homo eſt. Inde terram noſtram vendicat ſibi, ſed quaſi patriã, non quaſi poſſeſſionem. Quidni vendicet? Inde illi ſponſa, inde ſubſtãtia corporis. Inde ſponſus ipſe, inde duo in carne vna. Si caro vna, cur nõ & patria vna? Cælum cæli Do *Pſ.113.*
mino (inquit) terram autem dedit filijs hominum. Ergo vt Filius hominis hereditat terram, vt Dominus ſubijcit, vt Cõditor adminiſtrat, vt Sponſus communicat. Dicendo nempe, in terra noſtra, proprietatẽ profectò abnuit, ſocietatem non reſpuit. Et C
hęc pro eo quod ſponſus tam benigno vſus eſt verbo, vt dignatus ſit dicere in terra noſtra. Nunc cetera videamus. Vox turturis *Cant.2.*
audita

audita eſt in terra noſtra. Et hoc indicium
eſt tranſactæ hiemis, tempus nihilominus
putationis adeſſè denuncians. Id iuxta litte
ram. Aliàs turturis vox non dulce admodū
ſonat ſed ſignat dulcia. Ipſa auicula, ſi emis,
non magni: ſi diſcutis, non parui pretij eſt.
Et vox quidem gementi, quam canenti ſi-
milior, peregrinationis noſtræ nos admo-
net. Illius doctoris libenter audio vocem,
qui non ſibi plauſum ſed mihi planctū mo-
ueat. Vere turturem exhibes, ſi gemere do-
ceas. Et ſi perſuadere vis, gemendo id ma-
gis quam declamando ſtudeas oportebit.
Exemplum ſanè tum in alijs multis, tum
vel maximè hoc in negotio verbo effica-
cius eſt. Dabis voci tuæ vocem virtutis, ſi
quod ſuades prius tibi illud cognoſceris
perſuaſiſſe. Validior operis quam oris vox.
Fac vt loqueris, & non ſolum me facilius
emēdas, ſed te quoque nō leui liberas pro-
bro. Non iam pertinebit ad te ſi quis dicat:
Matth. Alligāt onera grauia & importabilia, & im-
23.a ponunt ea in humeros hominum, digito
autem ſuo nolunt ea mouere. Sed neque il
Rom.2.e lud verearis oportet: Tu qui alios doces, te-
ipſum non doces? Vox turturis audita eſt in
terra noſtra. Donec homines pro Dei cul-
tu mercedē tantum in terra, & tantum ter-
ram acceperunt (illam vtique lacte & melle
manantem) minime ſe cognouerunt pere-
grinos ſuper terram, nec more turturis in-
gemuerunt veluti patriæ reminiſcētes, ma-
gis autem pro patria exſilio abutentes, de-
derunt ſe comedere pinguia, & bibere mul-
D ſum. Ita tamdiu non eſt vox turturis audi-
ta in terra noſtra. Vbi ergo regni cælorum
promiſſio facta eſt, tunc intellexerūt homi-
nes ſe non habere hic ciuitatem manētem,
ſed futuram inquirere tota auiditate cœ-
perunt, & tunc primum manifeſtè ſonuit
in terra vox turturis. Nam dum ſancta que-
que iam anima Chriſti præſentiam ſuſpira-
ret, regni dilationem moleſtè ferret, deſi-
deratam patriam gemitibus & ſuſpirijs à
longe ſalutaret: nonne tibi videtur vice fun
gi gemebundæ ac caſtiſſimæ turturis quæ-
cumque anima in terris ita feciſſet? Extunc
ergo & deinceps vox turturis audita eſt in
terra noſtra. Quidni moueat mihi crebras
lacrymas & gemitus quotidianos Chriſti
Pſ.37.b abſentia? Domine ante te omne deſideriū
meum, & gemitus meus à te non eſt abſcō-
Pſal.6.a ditus. Laboraui in gemitu meo, tu ſcis:
Ibidem. ſed beatus qui dicere potuit: Lauabo per

ſingulas noctes lectum meum, lacrymis
meis ſtratum meum rigabo. Non ſolum
autem mihi, ſed & omnibus qui diligunt
aduentum eius, gemitus iſti comperti ſunt,
Hoc quippe eſt quod ipſe aiebat. Num- Matt.9.
quid poſſunt, inquit, filij Sponſi lugere, b
quamdiu cum illis eſt ſponſus? Venient au-
tem dies cum auferetur ab eis Sponſus &
tunc lugebunt. Ac ſi diceret: Ex tunc vox Cāt.2.e
turturis audietur. Ita eſt Ieſu bone, vene-
runt dies illi: nam & ipſa creatura ingemi-
ſcit & parturit vſque adhuc, reuelationem
filiorum Dei exſpectans. Non ſolum au- E
tem illa, ſed & noſipſi intra nos gemimus
adoptionem filiorum Dei exſpectantes re-
demptionem corporis noſtri: hoc ſcientes,
quia quamdiu ſumus in corpore hoc, pere-
grinamur à Domino. Nec vacui gemitus,
quibus è cælo tam miſericorditer reſpon-
detur: Propter miſeriam inopum & gemi- Pſ.11.a
tum pauperum nunc exſurgam: dicit Domi
nus. Fuit & in tempore patrum vox iſta ge-
mentium, ſed rara & penes quemque ſuus
gemitus. Vnde & dicebat quis: Secretum Iſai.24.
meum mihi, ſecretum meum mihi. Sed & c
qui aiebat: Gemitus meus à te non eſt Pſ.37.b
abſconditus, profecto monſtrabat abſcon-
ditum eſſe qui ſoli Deo non eſſet abſcondi-
tus. Et ideo tunc dici non potuit: Vox Cāt.2.c
turturis audita eſt in terra noſtra: quoniam
ſecretum adhuc paucorum iam tunc in
multitudinem non exiuit. At vbi palam cla
matum eſt: Quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Coloſ.3.
Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens, ad a
omnes iam cœpit pertinere gemitus iſte
turtureus, & vna omnibus eſſe gemendi
ratio, quia omnes ſciebant Dominum, ſe-
cundum quod in Ieremia legitur: Et co- Ier.31.f
gnoſcēt me omnes à minimo vſque ad ma-
ximum, dicit Dominus. Ceterum ſi mul-
ti gementes, quid ſibi vult vnius expreſſio?
Vox turturis, inquit. Quare non turtu-
rum? Forte Apoſtolus id ſoluit, vbi ait:
Quia ipſe ſpiritus poſtulat pro ſanctis, ge- Rom.8.e
mitibus inenarrabilibus. Ita eſt. Ipſe in-
ducitur gemens, qui gementes facit. Et
quamlibet multi ſint quos ita gemere au- F
dias, vnius per omnium labia vox ſonat.
Quidni illius qui ipſam in ore ſingulorum
pro quorumque neceſſitatibus format? de-
nique vnicuique datur manifeſtatio ſpiri- 1.Cor.
tus ad vtilitatem. Sua vox quemque mani- 12.a
feſtum facit, & præſentem indicat. Et audi
ex Euangelio, quod vocem habeat Spiritus
ſanctus.

ean. 3. ſanctus. Spiritus (inquit) vbi vult ſpirat, & vocem eius audis, & neſcis vnde veniat, aut quo vadat. Et ſi ille neſciebat qui litteram occidentē docebat mortuos, magiſter mortuus: nos ſciamus qui tranſlati de morte ad vitam per viuificantem Spiritum, certo, & quotidiano experimento ipſo nos illuminante probamus vota & gemitus noſtros ab ipſo venire, & ad eum ire, illicq. inuenire miſericordiam in oculis Dei. Quando.n. ſui Spiritus vocem irritam faceret Deus? At ipſe ſcit quid deſideret Spiritus, quia ſecundum Deum poſtulat pro ſanctis. Nec ſoli commendant turturem gemitus, commendat & caſtitas. Huius denique merito digna fuit dari hoſtia pro virgineo partu. uc. 2. d Sic quippe habes: Par turturum, aut duos pullos collumbarum. Et licet aliàs quidem per columbam Spiritusſanctus ſoleat deſignari: tamen quia libidinoſa auis eſt, non decuit offerri eam in ſacrificium Domini, niſi ea ſane ætate qua neſciret libidinem.

At turturis non deſignatur ætas, quoniã agnoſcitur ipſius caſtitas in quacumque ętate. Denique compare vno contenta eſt, quo amiſſo, alterum iam non admittit, numeroſitatem in hominibus nuptiarum redarguens. Nam etſi forſitan culpa propter incontinentiam venialis eſt, ipſa tamen tanta G incontinentia turpis eſt. Pudet ad negotium honeſtatis rationem non poſſe in homine, quod natura poſſit in volucre.

Cernere enim eſt turturem tempore ſuę viduitatis, ſanctæ viduitatis opus ſtrenuè atque infatigabiliter exſequentem. Videas vbique ſingularem, vbique gementem audias, nec vmquam in viridi ramo reſidētem proſpicies, vt tu ab eo diſcas voluptatum virentia velut virulenta vitare. Adde quod in iugis montium, & in ſummitatibus arborum frequētior illi conuerſatio eſt: vt quod vel maxime propoſitum pudicitiæ decet, doceat nos terrena deſpicere, & amare cæleſtia. Ex quibus colligitur quòd vox ſit turturis, etiam prædicatio caſtitatis. Neque enim à principio vox iſta in terris audita n. 1. c fuit, ſed magis illa: Creſcite, & multiplicamini, & replete terram. Incaſſum profecto vox illa pudicitiæ ſonuiſſet, necdum propalata reſurgentium patria: in qua longe felic. 20. cius homines neque nubent neque nubentur, ſed ſunt ſicut Angeli Dei in cælis. Tu ne voci illi tempus fuiſſe tunc dicas, cum maledicto omnis ſubiacebat ſterilis in Iſrael, cum Patriarchæ ipſi plures ſimul haberent vxores, cum frater fratri abſque liberis defuncto ſemē ſuſcitare ex lege compellebatur?

At vbi inſonuit ex ore cæleſtis turturis commendatio illa ſpadonum qui ſe caſtrauerunt propter regnum Dei, & item alterius cuiuſdam caſtiſſimæ turturis conſilium de virginibus vbique inualuit: tunc primum dici veraciter potuit, quia vox turturis audita eſt in terra noſtra. Ergo ſi in terra noſtra, & flores apparuerunt, & vox turturis audita eſt: profecto, & viſu veritas comperta eſt & auditu. Vox quippe auditur, flos cernitur. Flos miraculum eſt, vt noſtra ſuperior interpretatio habet, quod voci accedens fructum parturit fidei. Etſi fides ex auditu, ſed ex viſu confirmatio eſt. Sonuit vox, ſplenduit flos, & veritas de terra orta eſt, per fidelium confeſſionem verbo ſignoq. pariter concurrentibus in teſtimonium fidei. Teſtimonia iſta credibilia facta ſunt nimis, dum flos voci, auri oculus atteſtatur. Audita viſa confirmant, vbi duorum teſtimonium (auris loquor, & oculi) ratum ſit. Propterea Dominus aiebat: Ite renunciate Ioanni (eius nempe diſcipulis loquebatur) quæ audiſtis & vidiſtis.

Cãt. 2. c H Pſ. 84. b Pſ. 92. a Luc. 7. d

Nec breuius illis nec planius intimari fidei valuit certitudo. Eadem ſane in breui etiã vniuerſæ terræ perſuaſio facta eſt, eodē argumenti compendio. Quæ audiſtis (inquit) & vidiſtis. O verbum abbreuiatum: at tamen viuum & efficax. Haud dubius profecto aſſero, quod auribus oculiſq. percepi. Intonat tuba ſalutaris, corruſcant miracula, & mundus credit. Cito perſuadetur quod dicitur, dum quod ſtupetur oſtenditur. Habes autem, quia profecti Apoſtoli prædicauerunt vbique Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. Marc. 16. d

Habes in monte ſtupenda claritate tranſfiguratum, & nihilo minus ſuperna teſtificatum voce. Habes in Iordane ſimiliter, & columbam deſignantem, & vocem teſtificantem. Ita hæc duo vbique pariter vox, & ſignum ad introducendam fidem ex Diuina I largitate concurrunt, vt latus ad animam per vtraſque feneſtras in greſſus pateat veritati. Sequitur: Ficus protulit groſſos ſuos. Non comedamus ex eis, nec.n. eſui habiles Cant. 2. ſunt ob immaturitatem ſui. Bonarum ficuũ

habent

habent ſpeciem, ſed ſimilitudinem, non ſaporem, forte hypocritas deſignantes. Non abijciamus tamen, aliàs forſitan his opus habebimus. Alioquin ſatis per ſeipſos leui-
Pſ. 128. ter & ante tempus cadent ſicut fenum tectorum, quod priuſquam euellatur exaruit: q̃ ego de hypocritis dictum reor. Non ſine cauſſa tamen in carmine nuptiali eorũ mentio facta eſt. Erunt ſine dubio, etſi non eſui, vſui qualicumque. Multa in nuptijs præter dapes neceſſariè procurantur. Ego verò iſtud adeo minimè prætereũdum exiſtimo, vt quidquid illud eſt, inter anguſtias extremitatum ſermonis huius diſcutere nolim: ſed differo in diẽ alterum, & horam liberiorem. An verò neceſſarie vobis tunc experiri licebit; tantum mihi oportunitatem facultatemq. obtineant vota veſtra ad proferendum quod ſentio, in veſtram ipſorum ædificationem, in laudẽ & gloriam Sponſi Eccleſię Ieſu Chriſti Dñi noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

K *De incredulitate Iudæorum, qua compleuerunt menſuram patrum ſuorum, occidendo Chriſtum. Sermo LX.*

Cãt. 2. c Ficus protulit groſſos ſuos. Ex ſuperioribus pendet pręſens locus: dixerat. n. tempus putationis veniſſe, tã ex floribus qui iam apparebant, quã ex audita turturis voce hoc aſſerẽs. Idipſum adhuc ex groſſorum productione affirmat: quia non ſolum ex floribus & voce turturis experimentum capitur temporis, capitur & ex ficu. Non enim non eſt aer indulgentior tunc, cum ficus groſſos ſuos protulerit. Ficus flores non habet, ſed pro floribus groſſos mittit, tempore, quo ceteræ arbores florent. Et quomodo flores apparent & tranſeunt, ad nihil vtiles, niſi quod ſequuturi fructus quidem prænuncij ſunt: ita & groſſi oriuntur, ſed immaturi cadunt, & dant locum maturandis, ipſi minime habiles ad veſcẽdum. Et hinc ergo (vt dixi) ſumit ſponſus experimentum temporis, & argumentum ſuaſionis, vt non pigritetur pergere ſponſa ad vineas, quia non perit opera quæ tempeſtiua venit. Et littera quidem ſic. Quid vero ſpiritus? Vt plane hoc loco non ficum intueamur, ſed populum: nempe de hominibus cura eſt Deo, non de arboribus. Vere ficus eſt populus, fragilis carne, paruulus ſenſu, aĩo humilis, cuius primi fructus (vt interim nomini alludamus) groſſi vtique & terreni. Nec enim popularis eſt ſtudij primum quę- Matt. 6
rere regnum Dei & iuſtitiam eius: ſed vt ait d
Apoſtolus, cogitare quæ mundi ſunt, quo- L
modo placeãt vxoribus, vel illæ viris. Tribu- 1. Cor
lationem carnis habebunt huiuſmodi: ſed 7. c
in nouiſſimis non negamus eos fructus fidei aſſequuturos, ſi bonã habuerint nouiſſimam confeſſionem, maximeq. ſi carnis opera eleemoſynis redemerint. Ergo primi plebium fructus nec fructus ſunt, non magis quam ficuũ groſſi. Denique ſi dignos poſtmodum fructus pœnitentiæ fecerint (non enim prius quod ſpirituale eſt: ſed quod animale) dicetur illis: Quem fructum habuiſtis tunc, in quibus nunc erubeſcitis? Ego tamen hoc loco nõ quemuis populum interpretari liberum puto, vnus ſignanter exprimitur. Neque enim, protulerunt, dixit: quaſi de pluribus: ſed quaſi de vna, protulit, inquit, ficus groſſos ſuos, & (vt ſentio ego) quę Matt.
eſt plebs Iudæorum. Quanta in hanc Salua- b
tor parabolicè in Euangelio loqui videtur? vt eſt illud: Arborem fici habebat quidam Luc. 1
plantatam in vinea ſua, &c. Item: Videte b
ficulneam & omnes arbores. Et Nathanaeli Luc. 2
dictum eſt: Cum eſſes ſub ficu, vidi te. Et rur- f
ſum maledicit ficulneæ pro eo, quòd non Ioan. 1
inuenit in ea fructum. Bene ficus, quæ bona Marc.
licet Patriarcharum radice prodierit: num- 11. b
quam tamen in altum proficere, numquam ſe humo attollerẽ voluit, numquam reſpondere radici proceritate ramorum, generoſitate florum, fecunditate fructuum. Male
prorſus tibi cum tua radice conuenit arbor M
puſilla, tortuoſa, nodoſa. Radix enim ſancta. Quid ea dignum tuis apparet in ramis?
Ficus (inquit) protulit groſſos ſuos. Non Cãt. 2
hoc nobili à radice traxiſti ſemen nequam. Quod in ea eſt, de Spirituſancto eſt, ac per hoc ſubtile totum ac ſuaue. Tibi vnde hi groſſi? Et verè quid non groſſum in gente illa? Nec actus profecto, nec affectus, nec intellectus: ſed nec ritus quem in colendo Deum habuit. Nam actus in bellis, affectus in lucris totus erat, intellectus in craſſitudine litteræ, cultus in ſanguine pecudum & armentorum. At dicit aliquis: Cum iſtiuſmodi groſſos non aliquando proferre gens illa ceſſauerit, ergo non aliquando tempus putationis non exſtitit, quia vnum vtrique rei tempus exiſtere perhi-

perhibetur. Non ita eſt. Dicimus mulieres filios procreaſſe, non cum parturiunt, ſed cũ iam pepererunt. Dicimus, & arbores edidiſſe flores ſuos, non cum cęperint florere, ſed potius cum deſierint. Ita hic quoque dictũ eſt quia ficus protulit groſſos ſuos, nõ cum aliquos edidit, ſed cum totos, id eſt, cum ad finem peruenit editio: Quæris quo tempore iſtiuſmodi complementum illi populo accidit? Cum Chriſtum occidit, tunc completa eſt malitia eius, iuxta quod ipſe eis prædixerat: Implete menſuram patrum veſtrorum. Vnde in patibulo traditurus iam ſpiritum, conſummatum eſt, inquit. O qualem conſummationem dedit groſſis ſuis ficus hæc maledicta, & ſubinde æterna ariditate damnata? O quam ſunt nouiſſimi peiores prioribus? Incipiens ab inutilibus, ad pernicioſos peruenit, & venenatos. O groſſum vipereumq. affectum, odire hominem qui hominum, & corpora ſanat, & animas ſaluat. O nihilominus intellectum groſſum, & certè bouinum, qui Deum non intellexerunt, nec in operibus Dei. Nimium me fortaſſe queratur in ſui ſuggillatione Iudæus, qui intellectum illius dico bouinũ. Sed legat in Iſaia: & plus quam bouinum audiet. Cognouit, inquit, bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui: Iſrael autem non cognouit me, populus meus non intellexit. Vides me Iudæe mitiorem tibi Propheta tuo? Ego te comparaui iumentis, ille ſubijcit: Quamquam in ſua perſona Propheta non dixit hoc, ſed in Dei, qui Deum ſe & ipſis operibus clamat. Et ſi mihi, inquit, non creditis, operibus credite, & ſi non facio opera patris mei, nolite credere. nec ſic tamen euigilant ad intelligendum. Non fuga dæmonum, non obedientia elementorum, nõ vita mortuorum, beſtialem hanc, & plus quam beſtialem hebetudinem ab eis depellere quiuit. De qua non minus mirabili, quam miſerabili cæcitate factum eſt, vt in illud tam horrendum tamq. enormiter groſſum facinus proruerint, Domino maieſtatis inijcientes manus ſacrilegas. Ex tunc itaque dici potuit quia ficus protulit groſſos ſuos, cum iam videlicet legitima illius populi eſſe cœperunt quaſi in exitu ſuper ſummum, vt nouis (iuxta verere Prophetiam) ſuperuenientibus vetera proijcerentur. Non aliter ſanè quã quomodo groſſi cadunt & cedunt ſuborientibus ficubus bonis. Quamdiu, inquit, non ceſſauit ficus producere groſſos ſuos, non te vocaui o ſponſa, ſciens non poſſe vna prodire optimas ficus. Nunc autem productis, qui prius producendi erant, nõ iam intempeſtiuè te inuito, cũ boni ac ſalutares fructus in proximo eſſe noſcantur, inutiles expuncturi. Nã vineę, inquit, florentes odorem dederunt, quod nihilominus appropinquantis fructus iudicium eſt. Hic odor ſerpentes fugat. Aiunt floreſcentibus vineis omne reptile venenatum cedere loco, nec vllatenus nouorum ferre odorem florum. Quod volo attendãt nouicij noſtri, & fiducialiter agant, cogitantes qualem ſpiritum acceperunt, cuius primitias dæmones non ſuſtinent. Si ſic nouicius feruor, quid erit abſoluta perfectio. Perpendatur ex flore fructus, & ſaporis virtus ex vi æſtimetur odoris. Vineæ florẽtes odorem dederunt. Et in principio quidem ſic fuit. Ad prædicationem nouæ gratiæ ſequuta eſt nouitas vitæ in his qui crediderunt, qui conuerſationem ſuam inter gentes habentes bonam, Chriſti erant bonus odor in omni loco. Odor bonus, teſtimonium bonum. Hoc de bono opere tamquam de flore odor procedit. Et quoniam tali flore, & tali odore inter primordia naſcentis fidei fideles animæ veluti quædã ſpirituales vineæ refertæ apparuerunt, habẽtes teſtimonium bonum, & ab his qui foris erant, non incõgruè (vt opinor) de ipſis dictum ſentimus, quia vineæ florentes odorem dederunt. Ad quid. Vt eo ſanè prouocati etiam quia necdũ crediderant, ex bonis operibus illos conſiderantes, glorificarẽt & ipſi Deum, atque ita eis odor vitę ad vitam eſſe inciperet. Idcirco ergo dediſſe odorem non immerito referuntur, qui non ſuam gloriam, ſed aliorum de ſua bona opinione, quæſiere ſalutẽ. Alioquin poterant more quorumdam quæſtum æſtimare pietatem, verbi gratia, oſtentationis mercedis. At iſtud eſſet non dare odorem, ſed vendere. Nunc verò quia omnia ſua in caritate faciebant, non planè vendiderunt odorem, ſed dederunt. Ceterum ſi vinea anima, flos opus, odor opinio eſt, fructus quid? Martyriũ. Et verè fructus vitis, ſanguis eſt Martyris. Cum dederit, inquit, dilectis ſuis ſomnum, ecce hereditas Domini filij merces fructus ventris. Propemodum dixiſſem, fructus vitis. Quid ni ſanguinem vuę dixerim meraciſſimum, ſanguinem innocentis, ſanguinem iuſti? Quid ni muſtum rubens probatum, pretioſum, pla-

Marginalia: Matth. 23 d; Ioã 19. f; Iſai. 1. a; Ibidem.; Pſ. 48. c; Ioã. 10. g; Cat. 2. c; Ezech. 26; B; Cãt. 2. e; 2. Cor. 2. d; Pſ. 126. a

ne de vinea Soreth, torculari paſſionis ex-
preſſum? Denique pretioſa in cõſpectu Do-
mini mors ſanctorum eius. Hæc pro eo,
quod dictum eſt vineas florentes odorem
dediſſe. Ita ſi ad tempora gratiæ hunc locũ
reſpicere malimus, aut ſi placet magis refer
ri ad patres (nam vinea Domini Sabaoth
domus Iſrael eſt) erit ſenſus Chriſtum in
carne naſciturum, & moriturum adoraue-
runt Prophetæ, & Patriarchæ: ſed dederunt
tunc eumdem odorem ſuum, quia non ex-
hibuerunt in carne, quem in Spiritu præ-
ſenſerunt. Non dederunt odorem ſuum,
nec ſecretum ſuum publicauerunt, exſpe-
D ctantes vt reuelaretur in ſuo tempore. Qui
ſanè tunc caperent ſapientiam in myſterio
abſcõditam, in corpore non exhibitam? Ita
vineæ tunc quidem non dederunt odorem
ſuum. Dederunt autem poſtea, cũ per ſuc-
ceſſiones generationum naſcentem ex ſe
Chriſtum ſecundum carnem partu virgi-
neo ſæculis ediderunt. Tunc planè, inquam
ſpirituales illę vineę dederunt odorẽ ſuum,
Ad Tit. cum apparuit benignitas & humanitas Sal-
3.a uatoris noſtri Dei, & cœpit præſentem ha-
bere mundus, quem pauci adhuc abſentem
præſenſerant. Vir ille (verbi cauſſa) qui Ia-
Gē.27.d cob tangens, & Chriſtum ſentiens. Ecce, in-
quit, odor filij mei, ſicut odor agri pleni cui
benedixit Dominus: cum hoc dicebat, habe
bat delicias ſuas ſibi, nec cuiquam illas com
Gal.4.a municabat. At vbi venit plenitudo tempó-
ris, in quo miſit Deus filium ſuum factum
ex muliere, factum ſub lege, vt eos qui ſub
lege erant redimeret: tunc prorſus odor ille
qui in illo erat ſeſe vbique ſparſit, adeo vt à
finibus terræ ipſum ſentiens clamaret Eccle
ſia: Oleum effuſum nomen tuum, currentq.
adoleſcentulæ in odore olei. Ita iſta vinea
dedit odorem ſuum, & eo temporis dede-
runt & ceteræ, in quibus hic ipſæ odor vitæ
exſtiterat. Quidni dederunt è quibus Chri-
ſtus ſecundum carnem? Dictum eſt itaque
vineas dediſſe odorem, ſiue quia fideles ani
mæ bonam de ſe vbique opinionem ſpar-
gunt, ſiue quod palam facta ſunt mũdo ora
cula, & reuelationes patrum, & in omnem
1.Tim. terram exiuit odoratus eorum, dicẽte Apo-
3.d ſtolo. Manifeſtè magnum eſt pietatis ſacra-
E mentum, quod manifeſtatum eſt in carne,
iuſtificatum eſt in ſpiritu, apparuit Angelis,
prædicatum eſt gentibus, creditum eſt mun
do, aſſumptum eſt in gloria. Mirum verò,
ſi nec ficus, nec vineæ iſtæ aliquid habent

quod mores ædificet. Ego hunc locum ar-
bitror eſſe & moralem. Dico autem per gra
tiam Dei quæ in nobis eſt, & ficus nos ha-
bere & vineas. Ficus quidem, qui ſuauio-
res in moribus ſunt, vineas verò qui ſpiri-
tu ferventiores. Omnis qui ſe inter nos
communiter ſocialiterq. agit, & non ſolum
ſine querela conuerſatur inter fratres, ſed
& multa cum ſuauitate fruendum ſe om-
nibus præbet in omni officio caritatis, quid
ni illum vicem agere ficus conuenientiſſi-
mè dicam. Qui tamen groſſos ſuos prius
protulerit proieceritq. oportet: timorem
vtique iudicij, quem perfecta caritas foras
mittit, & amaritudinem peccatorum, quæ
veræ confeſſioni & infuſioni gratiæ, crebra-
rumq. perfuſioni lacrymarum cedat neceſ-
ſe eſt, ceteraq; talia inſtar groſſorum præ-
euntia fructuum ſuauitatem; quæ vos quo-
que per voſmetipſos cogitare poteſtis. Vt
tamen adhuc ego aliquid adijciam de eiuſ-
modi quod occurrit, videte ne forte etiam
hæc inter groſſos deputari poſſint, ſcientia,
prophetia, linguæ, ſimiliaq.. Etenim iſta
more groſſorum deficere habent, & cede-
re melioribus, dicente Apoſtolo, quia & *1.Cor.*
ſcientia deſtruetur, & prophetię euacuabi-
tur, & linguæ ceſſabunt. Fidem quoque ip- *13.c*
ſam intellectus excludet, ſpeiq. ſuccedat F
viſio neceſſe eſt. Quod enim videt quis, *Luc.1*
quid ſperat? Sola non excidit caritas, ſed il- *c*
la qua Deus toto corde, tota anima, tota vir
tute diligitur. Ideo hanc minimè groſſis an
numerauerim, ne ad ficum quidem dixe-
rim pertinere, ſed ad vineas. Iam qui vineæ
ſunt, ſeueriores nobis quam ſuauiores ſe ex
hibent in ſpiritu vehementi agentes, ze-
lantes pro diſciplina, vitia acerrimè corri-
pientes, aptantes ſibi congruentiſſimè vo-
cem illam: Nonne qui oderunt te Domine *Pſ.13*
oderam, & ſuper inimicos tuos tabeſce- *d*
bam? Item: Zelus domus tuæ comedit me. *Pſ.68.*
Et mihi quidem illi in dilectione proximi,
iſti in dilectione Dei eminere videntur. Sed
libet pauſare ſub hac vite, & ſub hac ficu,
vbi Dei proximiq. obumbrat dilectio. Vtra-
que teneo, cum te amo Domine Ieſu
Chriſte, qui meus proximus es: quoniam
homo es, & feciſti mecum miſericordiam,
& nihilominus es ſuper omnia Deus be-
nedictus in ſæcula. Amen.

Qua-

Qualiter Eccleſia reperit diuitias Diuinæ miſericordiæ in foraminibus vulnerum Chriſti: & de fortitudine martyrum, quam à Chriſto receperunt. Sermo LXI.

Cãt.2.c SVrge amica mea, ſponſa mea, & veni. Commendat ſponſus multam dilectionem ſuam iterando amoris voces. Nam iteratio, affectionis expreſſio eſt; & quod rurſum ad laborem vinearum ſolicitat dilectam, oſtendit quam ſit de animarum ſalute ſolicitus. Nã vineas
G animas eſſe iam audiſtis. Non immoremur ſuperuacuè in his, quæ dicta ſunt. Videte ſequentia. Sponſam tamen nuſquam (vt memini) in hoc toto opere apertè adhuc nominarat, niſi modo cũ ad vineas itur, cum vino caritatis appropinquatur. Quæ cum venerit, & perfecta fuerit, faciet ſpiritualẽ coniugium, & erunt duo nõ in carne vna, ſed in vno ſpiritu: dicente Apoſtolo:
Eph.5.g Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt. Sequi-
1.Cor. tur: Columba mea in foraminibus petræ, in
6.g cauernis maceriæ, oſtende mihi faciem tuã,
Cãt.2.d ſonet vox tua in auribus meis. Amat, & per-
Ibidem. git amatoria loqui. Columbam denuo blandiendo vocat, ſuam dicit, & ſibi aſſerit propriam: quodq; ipſe rogari obnixius ab illa ſolebat, ipſius nunc verſa vice, & conſpectũ poſtulat, & colloquium. Agit vt ſponſus: ſed vt verecundus, publicum erubeſcit, cernitq; frui delicijs ſuis in loco ſequeſtri, vtique in foraminibus petræ, & in cauernis maceriæ. Puta ergo ſic dicere ſponſum: Ne timeas amica, quaſi hæc ad quam te hortamur opera vinearum, negotium amoris impedire ſeu interrumpere habeat. Erit certè & aliquis vſus in ea id quod pariter optamus. Vineæ ſanè macerias habent, & diuerſoria grata verecundis. Hic litteralis luſus. Quidni dixerim luſum. Quid .n. ſerium habet hæc litteræ ſeries? Ne auditu quidem dignum quod foris ſonat, ſi non intus adiuuet ſpiritus infirmitatem intelligentiæ noſtræ. Nec ergo remaneamus foris, ne & tur-
H pium (quod abſit) amorum videamur lenocinia recenſere: afferte pudicas aures ad ſermonem qui in manibus eſt de amore, & cũ ipſos cogitatis amantes, non virum, & fœminam, ſed Verbum, & animam ſentiatis oportet. Et ſi Chriſtum, & Eccleſiam dixero, idem eſt, niſi quòd Eccleſiæ nomine non vna anima, ſed multarum vnitas, vel potius vnanimitas deſignatur. Nec ſanè foramina petræ, aut cauernas maceriæ, latebras putetis operantium iniquitatem, ne qua prorſus ſuſpicio ſubeat de operibus tenebrarum. Alius hunc locum ita expoſuit, foramina petræ vulnera Chriſti interpretans. Rectè omninò, nam petra Chriſtus. Bona foramina, quæ fidem aſtruunt reſurrectionis, & Chriſti Diuinitatem. Dñs meus, inquit, & Io.20.d
Deus meus. Vnde hoc reportatum oraculũ niſi ex foraminibus petræ? In his paſſer in- Pſ.83.a
uenit ſibi domum, & turtur nidum, vbi reponat pulſos ſuos. In his ſe colũba tutatur, & circumuolitantem intrepida intuetur accipitrem. Et ideo ait: Columba mea in fo- Cãt.2.d
raminibus petræ. Vox columbæ: In petra e- Pſ.26.b
xaltauit me. Et item: Statuit, inquit, ſupra pe Pſ.39.a
tram pedes meos. Vir ſapiens ędificat domũ Matth.
ſuam ſupra petram, quod ibi nec ventorum 7.d
formidet iniurias, nec inundationum. Quid non boni in petra? In petra exaltatus, in petra ſecurus, in petra firmiter ſto. Securus ab hoſte, fortis à caſu, & hoc quoniam exaltatus à terra. Anceps eſt enim & caducum terrenum omne. Conuerſatio noſtra in cælis ſit, & nec cadere, ne deijci formidamus.
I In cælis petra, in illa firmitas atque ſecuritas eſt: Petra refugium herinacijs. Et reue- Pſ.103.
ra vbi tuta firmaq; infirmis ſecuritas, & re- b
quies, niſi in vulneribus Saluatoris? Tanto illic ſecurior habito, quanto ille potentior eſt ad ſaluandum. Fremit mundus, premit corpus, diabolus inſidiatur, non cado: fundatus enim ſum ſupra firmam petram. Peccaui peccatum grande, turbatur conſcientia, ſed non perturbabitur, quoniam vulnerum Dñi recordabor: Nempe vulneratus eſt propter iniquitates noſtras. Quid tam ad mortem quòd non Chriſti morte ſaluetur? Si ergo in mentem venerit tam potens tamq; efficax medicamẽtum, nulla iam poſſum morbi malignitate terreri. Et ideo liquet erraſſe illũ qui ait: Maior eſt iniquitas Gen.4.b
mea quàm vt veniam merear. Niſi quod nõ erat de membris Chriſti, nec pertinebat ad eum de Chriſti merito vt ſuum præſumeret, ſuum diceret, quod illius eſſet tamquam rem capitis membrum. Ego verò fidenter quod ex mè mihi deeſt, vſurpo mihi ex viſceribus Dñi, quoniam miſericordiæ affluunt, nec deſunt foramina per quæ effluant. Foderunt manus eius & pedes, la- Pſ.21.d
tuſq; lancea forauerunt, & per has rimas li- Deut.
cet mihi ſugere mel de petra, oleumq; de ſa 32.b
xo duriſſimo, id eſt, guſtare & videre quo- Pſ.33.b

Ier.29.c niam ſuauis eſt Dñs. Cogitabat cogitationes pacis, & ego neſciebam. Quis enim cognouit ſenſum Dñi, aut quis cõſiliarius eius fuit? At clauis reſerans clauus penetrans factus eſt mihi, vt videam voluntatem Dñi. Quid ni videam per foramen? Clamat clauus,
K clamat vulnus quòd verè Deus ſit in Chriſto mundum reconcilians ſibi. Ferrum pertranſijt animam eius, & appropinquauit cor illius, vt non iam non ſciat compati infirmitatibus meis. Patet arcanum cordis per foramina corporis, patet magnum illud
Luc.1.c pietatis ſacramentum, patent viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitauit nos oriens ex alto. Quid ni viſcera per vulnera pateant? In quo enim clarius, quam in vulneribus tuis eluxiſſet, quod tu Domine ſuauis, & mitis, & multæ miſericordiæ? Maiorem enim miſerationem nemo habet, quã vt animam ſuam ponat quis pro addictis morti, & damnatis. Meum proinde meritum, miſeratio Dñi. Non planè ſum meriti inops, quamdiu ille miſerationum non fue-
Thren. 3.c rit. Quod ſi miſericordiæ Dñi multæ, multus nihilominus ego in meritis ſum. Quid enim ſi multorum ſim mihi conſcius deli-
Rom.5.d ctorum? Nempè vbi abundauit delictum, ſuperabundauit & gratia. Et ſi miſericordiæ Domini ab æterno & vſque in æternũ, ego quoque miſericordias Domini in æter-
Pſ.70.c num cantabo. Numquid iuſtitias meas? Dñe memorabor iuſtitię tuæ ſolius. Ipſa eſt enim & mea. Nempè factus es mihi tu iuſtitia à Deo. Numquid mihi verendum ne nõ vna
Iſai.28.f ambobus ſufficiat? Non eſt pallium breue, quod (ſecundum prophetam) non poſſit
Pſ.118.f operire duos. Iuſtitia tua iuſtitia in æternũ. Quid longius æternitate? Et te pariter & me operiet largiter larga & æterna iuſtitia.
L Et in me quidem operit multitudinem peccatorum, in te autem Domine quid niſi pietatis theſauros, diuitias bonitatis. Hæ in fo-
Pſ.30.c raminibus petræ repoſitæ mihi. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ in illis, opertæ quidem, ſed in his qui pereunt. Vt quid enim ſanctum detur canibus, vel margari-
1.Cor.2.c tæ porcis. Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum ſuum, etiam & apertis foraminibus introduxit in ſancta, quanta in his multitudo dulcedinis, plenitudo gratiæ, perfectioq. virtutum. Ibo mihi ad illa ſic referta cellaria, atque ad admonitionem Prophetæ
Ier.48.d relinquam ciuitates, & habitabo in petra, ero quaſi columba nidificans in ſummo ore foraminis, vt cum Moyſes poſitus in fora-
Exod.33.d mine petræ, tranſeunte Domino merear ſaltem poſteriora eius proſpicere. Nam faciem ſtantis, id eſt, incommutabilis claritatem quis videat, niſi qui introduci iam meruit, non in ſancta, ſed in ſancta ſanctorum. Nec vilis tamen aut contemnenda poſteriorum contemplatio. Contemnat Herodes, ego tanto magis non contemno, quanto magis contemptibilem ſe oſtendit Herodi. Habent etiam aliquid & poſteriora Domini quod videre delectet. Quis ſcit ſi conuertatur, & ignoſcat Deus, & relinquat poſt ſe
Pſ.79.a benedictionem. Erit cum oſtendet faciem
Pſ.20.a ſuam, & ſalui erimus. Sed interim præueniat nos in benedictionibus dulcedinis, illis vtique quas poſt ſe relinquere conſueuit. Nunc dignationis ſuæ poſteriora demonſtret, aliàs in gloria dignitatis faciem ſuam demonſtraturus. Sublimis in regno, ſed ſuauis in cruce. In hac me viſione præueniat, in illa adimpleat. Adimplebis me (ait) lætitia M
Pſ.15.a cum vultu tuo. Vtraque viſio ſalutaris, vtraque ſuauis, ſed illa in ſublimitate, iſta in humilitate. Illa in ſplendore, hæc in pallore
Pſ.67.b eſt. Denique (inquit) & poſteriora dorſi ei' in pallore auri. Quomodo nõ in morte palleſcat. Sed melius pallens aurum, quàm fulgens aurichalcum: & quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominibus. Aurum Verbum, aurũ ſapientia eſt. Hoc aurum ſemetipſum decolorauit abſcondẽs formam Dei, & formam ſerui prætendens. Decolorauit & Ec-
Cãt.1. cleſiã, quæ ait: Nolite me conſiderare quod fuſca ſim, quia decolorauit me ſol. Ergo & poſteriora ipſius in pallore auri, quæ fuſcum non erubuit crucis, vſtionem paſſionis non horruit, liuorem vulnerum non refugit. Et iam complacet ſibi in illis, & optat nouiſſima ſua fore horum ſimilia. Idcirco denique audit: Columba mea in foraminibus petræ, quod in Chriſti vulneribus tota deuotione verſetur, & iugi meditatione demoretur in illis. Inde martyrij tolerantia, inde illi magna fiducia apud Deum altiſſimum. Non eſt quod vereatur martyr exſanguem liuidamq. leuare ad eum faciem, cuius liuore ſanatus eſt, glorioſam repræſentare ſimilitudinem mortis eius, vtique in pallore auri. Quid vereatur cui etiam à Domino dicitur? Oſtende mihi faciem tuam: Ad
Cãt.2. quid? Vt mihi videtur, ſe magis oſtendere vult. Ita eſt, videri vult, non videre. Quid

enim

enim ille non videt? Non eſt ei opus, vt quis ſe oſtendat, à quo nil non videtur, nec ſi ſe abſcondat. Vult ergo videri, vult benignus dux deuoti militis vultum & oculos in ſua ſuſtolli vulnera, vt illius ex hoc animum erigat, & exemplo ſui reddat ad tolerandum fortiorem. Enimuero non ſentiet ſua, dum illius vulnera intuebitur. Stat martyr tripudians & triumphans toto licet lacero corpore, & rimante latera ferro, non modo fortiter ſed & alacriter ſacrum è carne ſua circumſpicit ebullire cruorem. Vbi ergo tunc anima martyris? Nempè in tuto, nempè in petra, nempe in viſceribus Ieſu, vulneribus nimirum patentibus ad introeundum. Si in ſuis eſſet viſceribus ſcrutans ea, ferrum profecto ſentiret, dolorem non ferret, ſuccumberet, & negaret. Nunc autem in petra, habitans, quid mirum ſi in modum petræ duruerit? Sed neque hoc mirum, ſi exul à corpore, dolores non ſentiat corporis. Neque hoc facit ſtupor, ſed amor. Submittitur enim ſenſus, non amittitur. Nec deeſt dolor, ſed ſuperatur, ſed contemnitur. Ergo ex petra martyris fortitudo, inde plane potens
Pſ. 22. b ad bibendum calicem Domini. Et calix hic inebrians quam præclarus eſt. Præclarus inquam atque iucundus, non minus Imperatori ſpectanti quam militi triumphanti. Gaudium etenim Domini, fortitudo noſtra. Quidni gaudeat ad vocem fortiſſimæ confeſſionis? Denique & requirit eam cum
Cãt. 2. c deſiderio. Sonet (inquiens) vox tua in auribus meis. Nec cunctabitur rependere vicem ſecundum ſuam promiſſionem continuo, vt
Matth. 10. d qui ſe confeſſus fuerit coram hominibus, confiteatur & ipſe eum coram patre ſuo.
B Rumpamus ſermonem nec enim poteſt finiri modo, ne ſit ſine modo, ſi cuncta quæ adhuc ex propoſito capitulo reſtant, vno iſto velimus ſermone complecti. Ergo quod ſupereſt ſeruemus principio alteri, vt de noſtro ſanè & verbo & modo gaudeat Sponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Qualiter intelligatur hoc, quod dicitur. Oratio iuſti penetrat cælos. Et quod nemo poteſt bene Deum contemplari, & verbum Dei prædicare, niſi perfectam habuerit mentis puritatem. Sermo LXII.

Columba mea in foraminibus petræ, in cauernis maceriæ. Non tantum in foraminibus petræ tutum reperit columba refugium, reperit & in cauernis maceriæ. Quod ſi maceriam non congeriem lapidum, ſed ſanctorum communionem accipimus, videamus ne fortè cauernas maceriæ dixerit Angelorum, qui ob ſuperbiã lapſi ſunt, loca quaſi vacua derelicta, quippe quæ reperi ex hominibus habent, tamquam ruinæ de lapidibus viuis reficiendę. Vnde Apoſtolus Petrus: Accedentes inquit, ad lapidem viuum, & ipſi tamquam lapides viui ſuperædificamini domos ſpirituales. Nec puto ab re eſſe ſi intelligimus Angelorum cuſtodiã vicem exhibere maceriæ in vinea Domini, quæ eſt Eccleſia prędeſtinatorum: cum Paulus dicat: Nonne omnes adminiſtratorij ſpiritus ſunt miſſi in miniſterium propter eos, qui hereditatem capiunt ſalutis? Et propheta: Immittit Angelus Domini in circuitu timentium eum. Et ſi ita ſedet, erit ſenſus, quia Eccleſiam tempore & loco peregrinationis ſuæ duæ res conſolentur. De præterito quidem memoria paſſionis Chriſti, de futuro autem, quod ſe in ſortem ſanctorũ cogitat & confidit recipiendam. Ambo hæc veluti ante & retro oculata inſatiabili deſiderio contuetur, & vterque illi intuitus admodum gratus, vterque eſt illi refugium, à tribulatione malorum, & dolore integra cõſolatio: cum non ſolum quid ſibi exſpectandum, ſed & vnde id ſit præſumẽdum, nouerit. exſpectatio læta nec dubia, quæ Chriſti morte firmata eſt. Cur paueat ad premij magnitudinem, quæ pretij dignitatem conſiderat? Quam libens mente inuiſit foramina per quæ ſibi ſacroſancti ſanguinis pretium fluxit. Quam libens cauernas perambulat & diuerſoria, & manſiones quæ ſunt in domo patris multæ atque diuerſæ, in quibus habet collocare filios ſuos pro quorumq. diuerſitate meritorum. Et nũc quidem (quod ſolum interim poteſt) ſola in his memoria requieſcit, celeſte habitaculum quod de ſurſum eſt, iam animo induens. Erit autem cũ imple-

Marginalia (right column): Cãt. 2. d · 1. Pe. 2. a · Hebr. 1. d · C · Pſ. 33. b · Pſ 109. a

implebit ruinas, cum cauernas & corpore inhabitabit & mente, cum vacua domicilia quæ antiqui reliquerunt habitatores, ipſa ſuæ vniuerſitatis illuſtrabit præſentia, nec vlla vltra apparebit cauerna penitus in cæleſti maceria, felici de cetero perfectione ſui atque integritate gaudente. Aut ſi id magis probas, dicemus has cauernas à ſtudioſis
D & pijs mẽtibus non inueniri ſed fieri. Quonam modo inquis? Cogitatione & auiditate. Cedit nempè in modum maceriæ mollioris pia maceries deſiderio animæ, cedit puræ contemplationi, cedit crebræ oratio-
Ecc. 35. c ni. Denique oratio iuſti penetrat cælos. Non vtique aeris huius corporei ſpacioſas altitudines veluti quodam remigio alarum
Eze. 5. a ſuarum inſtar volucris volantis ſcindet, aut quaſi gladius acutus ipſius firmamenti ſoli-
Pſ. 18. a dum celſumq. verticem perforabit. Sed sũt cæli ſancti, viui, rationales, qui enarrant gloriam Dei, qui fauorabili quadam pietate noſtris ſe votis libenter inclinant, & ſinuatis ad tactum noſtræ deuotionis affectibus in ſua nos recipiunt viſcera quoties digna ad eos intentione pulſamus. Pulſanti enim aperietur. Licebit itaque vnicuique veſtrũ etiam hoc tempore noſtræ mortalitatis cauere ſibi quacũque parte volet cauernas ſupernę macerię nunc quidem patriarchas reuiſere, nunc verò ſalutare prophetas, nunc Senatui immiſceri Apoſtolorum, nunc Martyrum inſeri choris, ſed & beatarum Virtutum ſtatus & manſiones à minimo Angelo vſque ad Cherubim & Saraphim tota mentis alacritate percurrendo luſtrare, prout quemque ſua deuotio feret. Apud quos magis afficietur immittente ſibi ſpiritu pro-
Luc. 12. c ut vult, ſi ſteterit, & pulſauerit, confeſtim aperietur ei, & facta quaſi cauerna in montibus, vel potius mentibus ſanctis, dum ſe vltro inflectunt ad pietatem, requieſcet vel paululum apud illos. Omnis animæ ſic facientis, & facies & vox Deo grata exiſtit, facies propter puritatem, vox propter confeſ-
Pſ. 95. b ſionem. Etenim confeſſio & pulchritudo in conſpectu eius. Vnde & dicitur illi qui
Cãt. 2. d eiuſmodi eſt: Oſtende mihi faciem tuam, ſonet vox tua in auribus meis. Vox admiratio in animo contemplantis, vox gratiarum actio eſt. Delectatur admodum iſtiuſmodi cauernis Deus, è quibus ſibi vox reſonat gratiarum actionis, vox admirationis & laudis. Felix mens quæ ſibi in hac maceria frequenter cauare ſtuduit; ſed quæ in petra, felicior. Licet quidem cauare & in petra, ſed ad hoc puriore mentis acie opus eſt, & vehementiori omnino intentione, etiam & meritis potioribus ſanctitatis. Et ad hæc quis idoneus? Nempe ille qui dixit: In principio erat Verbum, & Verbum Ioã. 1. a
erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Nonne tibi videtur ipſis ſe Verbi penetralibus immerſiſſe, & de abditis pectoris eius, quamdam intimæ ſapientiæ ſacroſanctam eruiſſe medullam? Quid ille qui ſapientiam loquebatur inter perfectos, ſapientiam in myſterio abſconditam, quam nemo principum mundi huius cognouit? Nonne vno, & altero cælo, acuta ſed pia curioſitate penetratis, è tertio tandem hanc pius ſcrutator euexit? At ipſam non ſiluit nobis verbis quibus potuit fidelibus fideliter intimans: Audiuit autem verba ineffabilia, quæ non 2. Cor 12. a
licuit illi loqui. Non vtique homini, nam ſibi illa loquebatur & Deo. Puta ergo Deum quaſi ſolicitam Pauli caritatem hoc modo conſolari, & dicere: Quid anxiaris quod F
conceptum tuum auditus non capit humanus? Sonet vox tua in auribus meis, hoc eſt. Cãt. 2. d
Si quod ſentis non licet reuelare mortalibus, conſolare tamen, quod vox tua Diuinas queat mulcere aures. Vides ſanctam animam nunc quidem caritate ſobriam nobis, nunc verò puritate excedentem Deo? Vide etiam de ſancto Dauid, ne fortè ipſe ille ſit homo de quo cum Deo quaſi de alio loquitur, quoniam cogitatio hominis confi- Pſ. 75. b
tebitur tibi; & reliquiæ cogitationis diẽ feſtum agent tibi. Ergo quod de cogitatione prophetica verbo & exemplo prophetę venire ad medium poterat, id propheta in publicam mox laxabat confeſſionem, & ex eo confitebatur in populis Domino, reliquum ſibi & Deo ſeruans, vnaq. feſtiuum ducens in lætitia & exſultatione. Hoc ergo eſt quod nobis intimare memorato verſiculo voluit, quidquid videlicet ſua illa ſcrutabunda, & auida cogitatione ex arcano ſapientiæ eruere præualebat, partem quam poterat in ſalutem populorum ſolicita prædicatione impartiebatur: reliquum quod capere plebs non poterat, feſtiua iubilatione in Dei laudibus expendebat. Vides ſanctæ contemplationi deperire nihil: dum quod expendi in plebium ædificationem non poteſt, id vel maximè Deo ſit iucunda decoraq. laudatio? Quæ Pſ. 146. a

cum

eum ita ſint, duo liquet contemplationis genera eſſe, vnum de ſtatu & felicitate & gloria ciuitatis ſupernæ, quo vel actu vel
G otio ingens illa cæleſtium ciuium occupata ſit multitudo: alterum de regis ipſius maieſtate, æternitate, Diuinitate: illa in maceria, iſta in petra. Sed hoc quanto difficilius cauatur, tanto ſuauius quod inde eruis ſa-
Prouer. 25. d pit. Nec verearis illud quod Scriptura minatur ſcrutatoribus maieſtatis, tantum affer purum & ſimplicem oculum, nō opprimeris à gloria, ſed admitteris, niſi non Dei, ſed tuam quæſieris gloriam. Alioquin ſua quiſque opprimitur, non Dei gloria, dum proclinis in iſtam, ad illam leuare ceruicem nō ſinitur, nimirum grauem cupiditate. Hac excuſſa ſecurè ſcrutemur in petra; in qua
Eccl. 24 c theſauri abſconditi ſapientiæ & ſcientiæ ſunt. Si adhuc dubitas, audi ipſam petram: Qui operantur, inquit, in me, non peccabunt.
Pſ. 54. b Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam? Ibi requiem inuenit manſuetus & ſimplex, vbi doloſus opprimitur, vel elatus; & cupidus inanis gloriæ. Eccleſia columba eſt, & ideo requieſcit. Columba, quia innocens, quia gemens. Columba inquam, quia in māſuetudine ſuſcepit inſitum verbum. Et requieſcit in verbo, hoc eſt in petra, nam petra eſt verbum. Eccleſia ergo in foraminibus petræ per quā introſpicit & videt gloriam Sponſi ſui, nec opprimitur tamen à gloria, quoniam nō ſibi vſurpat eam. Non opprimitur, quia non ſcrutatrix maieſtatis eſt, ſed voluntatis: nam quod maieſtati attinet, interdum quidem & in ipſam intendere audet, ſed quaſi admirans, nō quaſi ſcrutans. Sed & ſi quando per exceſſum rapi in illam contingat, di-
H gitus Dei eſt iſte, dignanter leuans hominem, nō hominis temeritas inſolenter Dei
Act. 9. a alta peruadens. Cum enim Apoſtolus raptum ſe commemoret, vt auſum excuſet: quiſnam alter præſumat mortalium huic ſeſe diuinæ maieſtatis horrēdo ſcrutinio proprijs intricare conatibus, & importunus cōtemplator pauenda irrumpere in arcana? Scrutatores proinde maieſtatis tamquā irruptores dici reor, non qui ſcilicet rapiuntur in eam, ſed qui irruunt. Ipſi itaque opprimuntur à gloria. Ergo formidoloſa ſcrutatio maieſtatis, at voluntatis tam tuta, quā pia. Quidni tota diligentia ſcrutando inſtē ſacramento gloriæ voluntatis, cui mihi parendum per omnia ſcio? Suauis gloria quæ non aliundè quam de ipſius ſuauitatis contemplatione procedit, quam de diuitiarum bonitatis ac multæ miſerationis intuitu. Denique vidimus gloriam hanc, gloriam *Ioā. 1. f* quaſi vnigeniti à patre: Totum nempè benignum & verè paternum quod apparuit gloriæ in hac parte. Non me opprimet gloria iſta totis licet viribus intendentem in ſe, ego potius imprimat illi. Etenim reuelata fa- *2. Cor. 3 d* cie ſpeculātes in eamdem imaginem tranſformamur de claritate in claritatē, tamquā à Domini ſpiritu. Transformamur cum cōformamur. Abſit autē vt in maieſtatis gloria, & non magis in voluntatis modeſtia, Dei ab homine conformitas præſumatur. Gloria mea hæc eſt, ſi vnquam de me audiero: Inueni hominem ſecundum cor meum. Cor ſponſi, cor patris ſui. Ipſum quod? Eſto- *Luc. 6. b* te (ait) miſericordes, ſicut & pater veſter mi- I ſericors eſt. Hæc forma, quam videre deſiderat cum Eccleſiæ dicit: Oſtende mihi faciem tuam: forma pietatis & manſuetudinis. Hanc cum omni fiducia leuat ad petrā cui ſimilis eſt. Accedite (inquit) ad eum, & il- *Pſ. 33. a* luminamini, & facies veſtræ non confundentur. Quo pacto humilis ab humili confundetur, à pio ſancta, & à manſueto modeſta? Non planè abhorrebit à puritate petræ pura facies Sponſæ, non magis quam à virtute virtus, à lumine lumen. Sed quia nō ex omni interim parte adhuc ad petram forandam Eccleſia accedere poteſt (nequeenim omnium eſt qui in Eccleſia ſunt Sacramenta Diuinæ voluntatis inſpicere, aut apprehendere per ſemetipſos profunda Dei) ideo nō ſolum in foraminibus petræ, ſed in cauernis maceriæ habitare oſtenditur. Ergo in perfectis quidem qui rimari ac penetrare arcana ſapientiæ, & puritate conſcientiæ audent, & intelligentiæ acumine poſſunt, habitat in foraminibus petræ: De reliquo in incauernis maceriæ, aut qui in petra per ſemetipſos fodere aut nō ſufficiūt, aut nō præſumunt, in materia fodiant, contenti vel gloriam ſanctorum mente intueri. Si cui ne hoc quidem poſſibile fit, huic ſanè proponet Ieſum, & hunc crucifixum: vt & ipſe abſque ſuo labore habitet in foraminibus petræ, in quibus non laborauit. Iudæi in his laborauerunt, & ipſe in labores infidelium introibit, vt ſit fidelis. Nec verendum quod patiatur repulſam, qui & vocatur vt intret. Ingredere, inquit, in petram, *Iſai. 2. b* abſcondere in foſſa humo à facie timoris

K Domini,& à gloria maieſtatis eius.Infirmæ adhuc,& inerti animæ (quæ,iuxta quod in Euangelio quidam de ſemetipſo confite-
Luc.16.a tur,fodere non valet,mendicare erubeſcit) foſſa oſtenditur humus vbi lateat, donec conualeſcat & proficiat, vt poſſit & ipſa per ſe cauare ſibi foramina in petra,per quæ intret ad interiora Verbi,animi vtique vigore
Pſ.21.d & puritate.Et ſi intelleximus foſſam humū, illam quæ ait: Foderunt manus meas & pedes meos: non erit ambigendum de ſanitate in ea citius adipiſcenda animæ vulneratæ quæ in ea demorabitur.Quid enim tam efficax ad curanda conſcientiæ vulnera, necnon ad purgādam mentis aciem quā Chriſti vulnerum ſedula meditatio? Verum donec purgata, & ſanata perfectè fuerit, non
Cāt.2.d video qualiter illi aptari poſſit quod dicitur. Oſtende mihi faciem tuam, ſonet vox tua in auribus meis. Quomodo denique faciem ſuam oſtendere audeat, vel leuare
Iſa.2.b vocem ſuam, cui & latere indicitur? Abſcōde te,inquit,in foſſa humo. Quare? Quia non eſt pulchra facie,nec digna quæ videatur. Non erit digna videri, quamdiu non erit videre idonea. Cum autem per inhabitationem foſſæ humi in ſanando oculo interiori tantum profecerit, vt reuelata facie ſpeculari gloriam Dei & ipſa poſſit: tunc demum quæ videbit fiducialiter iam loquetur, voce & facie placens. Placeat neceſſe eſt facies quæ in Dei claritatem intendere poteſt. Neque enim id poſſet niſi clara ipſa quoque eſſet & pura, vtique transformata in eamdem quam conſpicit claritatis
L imaginem. Alioquin ipſa diſſimulatione reſiliret inſolito reuerberata fulgure. Ergo cum pura puram intueri potuerit veritatem, tunc faciem ipſius Sponſus videre cupiet, conſequenter & vocem eius audire. Nam quātum illi placeat cum puritate quidem mentis prædicatio veritatis, oſtendit
Cāt.2.d cum ſubinde infert: Vox enim tua dulcis. Quia enim non placeat vox ſi diſpliceat facies,demonſtrat cum illico ſubdit: Et facies tua decora. Quid internæ decor faciei niſi puritas? In pluribus hæc abſque prædicationis voce complacuit, illa abſque iſta in nemine. Impuris non ſe oſtendit veritas, non ſe credit ſapientia. Quid ergo loquuntur quam non viderunt? Quod ſcimus, in-
Ioā.3.b quit, loquimur, & quæ vidimus teſtamur. Id ergo tu audes teſtari quod non vidiſti, & loqui quod ignoras? Quæris quem dicam impurum? Qui laudes requirit humanas, qui non ponit ſine ſumptu Euangeliū, qui euangelizat vt manducet,qui quęſtum æſtimat pietatem,qui non requirit fructum,ſed datum. Impuri ſunt tales,& cum nō habeāt vnde videāt veritatem propter impuritatē, habent tamen vnde illam loquantur. Quid præproperè agitis? Cur lucem nō exſpectatis? Cur opus lucis ante lucem præſumitis? Vanum eſt vobis ante lucē ſurgere. Lux eſt *Pſ.126.a*
puritas, lux caritas, quæ non quærit quæ ſua ſunt. Hæc præcedat, & pes linguæ in incerto nō ponitur. Superbo oculo veritas nō *1.Cor.13.b* videtur, ſyncero patet. Nō eſt quòd ſe veritas deneget intuendā puro cordi, ac per hoc nec eloquendam. Peccatori autē dicit Deus: M
Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis *Pſ.49.e* teſtamētum meum per os tuum? Multi puritate neglecta, ante loqui quam videre conati ſunt, & aut grauiter errauerunt neſciētes de quibus loquerentur, neque de quibus affirmarent: aut turpiter viluerunt, dum qui alios docerent, ſeipſos non docuiſsēt. A quo nos gemino malo ſēper cuſtodiat exoratus à nobis Spōſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Quod viro ſapienti vita, ſeu mens ſua ſit ſibi vinea in cultu. Et de duobus vulpium generibus: ſcilicet adulatoribus, & detractoribus. Et de tētationibus monachorum nouitiorum. Sermo LXIII.

CApite nobis vulpes paruulas quæ *Cāt.2.d* demoliuntur vineas, nam vinea noſtra floruit. Liquet,quod non otioſè ad vineas itum ſit, quando ibi inuentæ ſunt vulpes demolientes eas. Littera quidem iſtud. Spiritus autem quid? Ante omnia ſanè vt communem & vſitatū litteræ ſenſum in hac explanatione penitus reſpuamus: vtpote ineptum, & inſulſum, indignumq. planè qui recipiatur in Scriptura tam ſancta, tam authentica. Niſi quis fortè ita vecors & animo ſtolidus ſit, vt pro magno habeat didiciſſe ex ea inſtar filiorū huius ſæculi curam gerere terre- A
narum poſſeſſionum, cuſtodire, & defēſare vineas ab incurſantib. beſtijs, ne forte cōtingat amittere fructum vini, in quo eſt luxu- *Eph.5.d*
ria, ſimulq. pereat opera & impenſa. Grande ſcilicet damnum, vt propterea librum ſāctum tanto ſtudio & tanta cum veneratione

ne legamus, quod docemur in eo à vulpibus vineas cuſtodire, ne in excollendis illis fruſtra manſupia vacuentur ſi in cuſtodiendis pigri fuerimus. Non eſtis tam rudes, neque adeo ſpiritualis gratiæ expertes, vt ita carnaliter ſapiatis. Ergo in ſpiritu iſta quæramus. Ibi ſanè inuenimus, ſano quidem intellectu, ſenſuq. nihilominus digno, & vineas florentes, & vulpes demolientes, in quibus capiendis vel amouendis, & honeſtius laboratur & fructuoſius. An vos dubitatis longè vigilantius inſiſtẽdum mentibus ſeruandis quam frugibus, longè curioſius inuigilãdum cauendis propter illas ſpiritualibus nequitijs, quam capiendis propter iſtas fraudulentis vulpeculis?

Sed iam à me demonſtrandæ ſunt ſpirituales iſtæ tam vites quàm vulpes. Veſtra intererit filij, ſuæ quemque vineæ prouidere, cum me diſputante aduerterit in quibus ſibi & à quibus maximè ſit cauendum. Viro ſapienti ſua vita vinea eſt, ſua mens, ſua conſcientia. Nil quippe incultum deſertumve in ſe ſapiens derelinquet. Stultus non ita. Cuncta apud eum neglecta inuenies, cuncta iacentia, cuncta inculta & ſordida. Non eſt vinea ſtulto. Quomodo vinea, vbi nil plantatum, nil elaboratum vſpiam paret? Tota ſpinis ſilueſcit & tribulis ſtulti vita, & vinea eſt? Et ſi fuit, iam non eſt re- B
dacta in ſolitudinem.

Vbi vitis virtutis? Vbi botrus boni ope-
Prouer. 24. d ris? Vbi vinum lætitiæ ſpiritualis? Per agrum hominis pigri tranſiui, inquit, & per vineam viri ſtulti, & ecce totum repleuerant vrticæ, & operuerunt ſuperficiem eius ſpinæ, & maceria lapidum deſtructa erat. Audis ſapientem irridentem ſtultum quod bona naturæ, & dona gratiæ, quæ forte per lauacrum regenerationis acceperat, tamquã illam quam plãtauit Deus & nõ homo primam ſuam vineam, in non vineam negligendo redegit. Denique non poteſt vinea eſſe vbi vita non eſt. Nam ſtultus quod viuit, mortem potius quàm vitam eſſe cenſuerim. Quomodo vita cum ſterilitate? Arbor arida & in ſterilitatem verſa, nonne mortua iudicatur? Et ſarmenta mortua ſũt.
Pſ. 77. e Et occidit, inquit, in grandine vineas eorum, monſtrans vita priuatas, quæ ſterilitate damnatę ſunt: Sic ſtultus eo ipſo ꝙ inutiliter viuit, viuens mortuus eſt. Soli itaque conuenit ſapienti habere vel potius eſſe vineam qui vitam habet. Eſt lignum fructiferum in domo Dei, ac per hoc lignum viuẽs. Siquidẽ & ipſa ſapientia qua ſapiẽs dicitur, & eſt, lignum vitæ eſt apprehendentibus eam. Quidni viuat apprehenſor eius? Viuit; ſed ex fide. Iuſtus nempe eſt ſapiens, *Heb. 10.*
& iuſtus ex fide viuit. Et ſi anima iuſti ſedes *g*
eſt ſapientiæ, ſicut eſt: profecto is ſapiens, *Sap. 7. d*
qui iuſtus. Is ergo, ſiue iuſtum nomines, ſiue ſapientem, numquam abſque vinea viuet, quia numquam non viuet. Hoc quippe eſt illi vinea quod vita. Et bona vinea C
iuſti, imo bona vinea iuſtus, cui virtus vitis, cui actio palmes, cui vinum teſtimonium cõſcientiæ, cui lingua torcular expreſſionis. Denique gloria noſtra hæc eſt, inquit, teſti- *2. Cor. 1. b*
monium conſcientiæ noſtræ. Vides apud ſapientem vacare nihil? Sermo, cogitatio, conuerſatio, & ſi quid aliud eſt ex eo, quidni totum Dei agricultura, Dei ædificatio eſt, & vinea Domini Sabaoth? Quid denique illi de ſe perire poſſit, quando & folium eius non defluet? Ceterum tali vineæ numquam infeſtationes, numquam inſidiæ deerunt. Nempe vbi multæ opes, multi *Eccl. 5. c*
ſunt & qui comedunt eas. Sapiens erit ſolicitus ſeruare vineam ſuam non minus quàm excolere; nec ſinet eam vorari à vulpibus. Peſſima vulpes occultus detractor, ſed non minus nequam adulator blandus. Cauebit ſapiens ab his. Dabit operam ſanè quod in ipſo eſt, capere illos qui talia agunt, ſed capere beneficijs atque obſequijs monitiſq. ſalutaribus, & orationibus pro his ad Deum. Non ceſſabit iſtiuſmodi carbones ignis cõgerere ſuper caput maledici, & item ſuper adulatoris, quouſque (ſi fieri poteſt) & illi inuidiam, & iſti ſimulationem de corde tollat, faciens mãdatum ſponſi dicentis: Capite nobis vulpes paruulas, quæ *Cãt. 2. d*
demoliuntur vineas. An non tibi captus ille videtur qui ſuffuſus ora rubore? quippe proprium erubeſcens iudicium, ipſe ſuæ cõfuſionis & pœnitudinis teſtis eſt, ſiue quod oderit hominem amore digniſſimum, ſiue ꝙ dilexerit tantum verbo, & lingua eum à quo ſe diligi opere & veritate vel ſero expertus eſt? Captus planè, & captus Domi- D
no, ſecũdũ quod nominatim ipſe expreſſit: Capite, inquiens, nobis. Vtinam ego omnes aduerſantes mihi ſine cauſa ita capere poſſim, vt Chriſto eos vel reſtituam, vel acquiram. Sic ſic confundantur & reuereantur, qui quærunt animam meam, auertan- *Pſ. 93. d*
tur retrorſum & erubeſcãt qui volunt mihi mala,

mala, quatenus inueniat & ipſe obediens ſponſo, non modo in capiendo vulpes, ſed & in capiendo ipſi. Sed reflectatur ſermo ad ſui principiũ, vt ſuo ordine ſeries explanationis procedat. *Cãt. 2. d* Capite nobis vulpes paruulas quæ demoliuntur vineas. Locus moralis eſt, & iuxta morũ diſciplinam nos iam oſtendimus ſpirituales has vineas, non niſi ſpirituales viros eſſe: quorum cum omnia interiora culta ſint, omniaq. germinantia, omnia fructificantia, & parturientia ſpiritũ ſalutis, quomodo de regno Dei, ſic de his vineis æquè Domini Sabaoth poſſum dicere: quoniam intra nos ſunt. Denique in Euangelio legitur dari gentibus regnum faciẽtibus fructus eius. Hi ſunt quos Paulus enumerat, dicens: *Gal. 5. d* Fructus autem ſpiritus eſt caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, manſuetudo, fides, modeſtia, continentia, caſtitas. Fructus iſti, profectus noſtri. Hi accepti ſponſo, quia ipſi cura eſt de nobis. Num de virgultis cura eſt Deo? Homines non arbores amat homo Deus, & noſtros profectus ſuos fructus deputat. E Tempus horum diligenter obſeruat, arridet apparentibus, & ſolicitus ſatagit ne pereant nobis cum apparuerint, immo verò ne pereant ſibi: ſe enim reputat tamquam nos. Ideoq. prouidens capi ſibi iubet inſidiantes vulpeculas, ne nouellos fructus ipſæ præripiant. *Cãt. 2. d* Capite, inquit, nobis vulpes paruulas, quæ demoliũtur vineas. Et quaſi quis dicat, præproperè times, nondum venit fructuum tempus: non eſt ita, inquit, nam vinea noſtra floruit. Poſt flores non eſt fructuum mora, adhuc illis cadentibus iſti irrũpunt illico, illico incipiunt apparere. Parabola iſta inſtantis eſt temporis. Videtis iſtos nouicios? Nuper venerunt, nuper conuerſi ſunt, non poſſumus de ipſis dicere, quia vinea noſtra floruit. Floret enim. Interim quod in eis apparere videtis, flos eſt, fructuũ tempus nondum aduenit. Flos nouella conuerſatio eſt, flos formula recens vitæ emendatioris eſt. Induerunt ſibi faciem diſciplinatam, & bonam totius corporis compoſitionẽ. Placent, fateor, quæ in facie ſunt, negligentior vtique is qui foris apparet corporum cultus, & veſtium, ſermo rarior, vultus hilarior, aſpectus verecundior, inceſſus maturior. Verum quia hæc nouiter cœpere, ipſa ſui nouitate flores cẽſenda ſunt, & ſpes fructuum magis, quam fructus. Vobis filioli, non timemus à fraude vulpium, quæ fructibus magis quã floribus inuidere noſcuntur. Veſtrum aliunde periculum eſt. Vſtionem certe metuo floribus, non ſubreptionẽ, ſed vſtionem à frigore. Aquilo mihi ſuſpectus eſt, & frigora matutina, quæ intẽpeſtiuos flores ſolent perdere, fructus præripere. Itaque ab Aquilone panditur veſtrum malum. F *Iere. 1. c* A facie frigoris eius quis ſuſtinebit? *Pſ. 147 b* Hoc frigus ſi ſemel animam, animę quidem (vt aſſolet) incuria ſpiritu dormitante peruaſerit, ac nemine deinde (quod abſit) inhibente ad interiora eius peruenerit, deſcenderit in viſcera cordis & ſinum mentis, concuſſerit affectiones, occupauerit conſilij ſemitas, perturbauerit iudicij lumen, libertatem addixerit ſpiritus; mox (vt in corpore ſolet euenire febricitantibus) ſubit quidam animi rigor, & vigor lenteſcit, languor fingitur virium, horror auſteritatis intenditur, timor ſolicitat paupertatis, contrahitur animus, ſubtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, ſopitur ratio, ſpiritus exſtinguitur, deferueſcit nouitius feruor, ingraueſcit tepor faſtidioſus, refrigeſcit fraterna caritas, blanditur voluptas, fallit ſecuritas, reuocat conſuetudo: Quid plura? Diſſimulatur lex, abdicatur ius, fas proſcribitur, derelinquitur timor Domini. Dantur poſtremo impudentiæ manus, præſumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpiſſimus, plenus ille ignominia & confuſione ſaltus de excelſo in abyſſum, de pauimento in ſterquilinium, de ſolio in cloacam, de cælo in cœnum, de clauſtro in ſæculum, de paradiſo in infernum. Principium, & originem huius peſtis, & vel qua arte vitetur, vel qua ſuperetur virtute, non eſt huius temporis demonſtrare. Aliàs erit hoc, nunc cœpta proſequamur: Ad prouectiores, & firmiores ſermo eſt torquendus, ad vineam quæ iam floruit, cui quidem etſi non eſt quod floribus formidet à frigore, ſed non fructus ſecuri ſunt à vulpibus. G Dicendum apertius quid ſint ſpiritualiter hæ vulpes, cur puſillæ dicantur, cur iubeantur potiſſimum capi, & non abigi vel occidi, etiam introducenda diuerſa genera harum beſtiarum ad maiorem audientium notitiam & cautelam, non ſanè ſermone iſto, vt faſtidio conſulamus, & noſtræ deuotionis alacritas perpetuetur in gratia & confeſſione gloriæ magni Eccleſiæ Sponſi Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De tentationibus monachorum prouectorum, & de hæreticis. *Sermo LXIIII.*

Cãt.2.d ADſum promiſſioni meæ. Capite nobis vulpes paruulas quæ demoliuntur vineas, nam vinea noſtra floruit. Vulpes tentationes ſunt. Neceſſe eſt vt veniant tentationes. Quis enim coronabitur, niſi qui legitimè certauerit? Aut quomodo certabunt, ſi deſit qui impugnet? Tu ergo accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem, certus omnes qui piè volunt viuere in Chriſto, perſequutionem paſſuros. Porro tentationes diuerſæ ſunt, pro tēporum diuerſitate. Et initijs quidem noſtris tamquam nouellarum teneris floribus plantationum, incuidenti vis algoris incumbit, cuius meminimus in ſermone altero, & incipiētes ab hac peſte cautos reddidimus. Iam verò proficientium ſanctioribus ſtudijs minimè quidē ſeſe opponere contrariæ virtutes apertè audent, ſed ſolent ex occulto inſidiari quaſi quædam fraudulentæ vulpeculæ ſpecie quidem virtutes, re autem vitia. Quantos (verbi gratia) ingreſſos vias vitæ, progreſſos ad meliora, ſuper ſemitas iuſtitiæ bene ſecureq. proficiſcentes & proficientes, fraude (proh pudor) vulpium harum turpiter ſupplantatos expertus ſum, & ſero in ſe virtutum ſuffocatos plangere fructus. Vidi ego hominem currentem bene, & ecce cogitatio (quidni vulpecula fuit?) quantis, inquit, bonum quo ſolus fruor, ſi eſſem in patria, poſſem vtique impartiri fratribus & cognatis, notis & amicis? Amant me, & facile acquieſcerent ſuadenti. Vt quid perditio hæc? Vado illuc, & ſaluo multos ex illis, & me pariter. Nec verendum in loci mutatione. Etenim dum bene faciam, quid intereſt vbi, niſi quod illic proculdubio ſatius, vbi fructuoſius degam? Quid plura? It, & perit miſer, non tam exul ad patriam, quam canis reuerſus ad vomitū. Et ſe perdidit infelix, & ſuorum acquiſiuit neminem. En vna vulpecula, iſta videlicet fruſtratoria ſpes quam habuit in acquiſitione ſuorū. Potes tu quoque per teipſum in teipſo alias atque alias ſimiles huic inuenire ſeu aduertere, ſi non negligas. Vis tamen vt vnam adhuc ego oſtendam tibi? Facio, etiam & tertiam, & quartam quoque demonſtrabo, ſi te ad capiendas eas, quas forte ex his in tua aduerteris vinea, inuenero vigilantem. Interdum bene proficientis cuiuſpiam, cum ſibi profuſius aliquid ſupernæ gratiæ ſenſerit irrorari, ſubit animum deſiderium prædicandi, non quidem ad parentes & propinquos, iuxta illud: Continuo non acquieui carni & ſanguini: ſed quaſi purius, fructuoſius, fortiuſq. paſſim ad extraneos & ad omnes. Cautè omnino. Sane timet propheticum inccurrere maledictum, ſi quæ abſcondito accepit frumenta, abſcondat in populis, & contra euangelium faciat, niſi quę in aure audiuit, prædicauerit ſuper tecta. Vulpes eſt, atque illa priore eo nociuior, quo occultior veniens. Sed capio tibi eam: Primus Moyſes dicit: Nō arabis in primogenito bouis. Hoc Paulus interpretans, non neophytum, inquit, ne in ſuperbiam elatus incidat in iudicium diaboli.

Et rurſum: Nec quiſquam, inquit, ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tamquam Aaron. Item ipſe: Quomodo prædicabunt, ait, niſi mittantur? Et ſcimus monachi officium eſſe non docere, ſed lugere. Ex his ſimilibuſq. collectis mihi texo rete, & capio vulpem, ne demoliatur vineam. Ex his nempe claret & certum eſt quod publicè prædicare nec monacho conuenit, nec nouitio expedit, nec non miſſo licet. Porro contra hæc tria venire, quanta conſcientiæ demolitio eſt? Ergo quidquid tale animo ſuggeratur, ſiue ſit illud tua cogitatio, ſiue immiſſio per Angelum malum doloſam agnoſce vulpeculam, id eſt, malū, ſub ſpecie boni. Sed aſpice aliam. Quantos ex monaſterijs ſpiritu feruentes eremi ſolitudo ſuſcepit, & aut tepefactos euomuit, aut tenuit contra eremi legem non modo remiſſos, ſed etiam diſſolutos, ſicq. apparuit vulpeculam affuiſſe vbi tanta facta eſt vaſtatio vineæ, id eſt vitæ & conſcientiæ hominis detrimentum. Cogitabat ſi ſolus degeret, multo ſe copioſiores fructus ſpiritus percepturum, quippe qui in communi vita tantum ſpiritualis gratiæ fuiſſet expertus. Et bona viſa eſt ſua cogitatio ſibi, ſed rei exitus indicauit magis eādē illi cogitationē, vulpē demolientē fuiſſe. Quid illud ꝙ nos quoque toties in domo iſta tā grauiter inquietat, notabilem loquor quorundā qui inter nos ſunt, ſuperſtitioſamq. abſtinentiam, ex qua ſe omnibus, & ſibi q. omnes

Margin notes (left): 2. Tim. 2.c; 2. Tim. 3.c; H; Matth. 26.a
Margin notes (right): I; Gal. 1.a; Prouer. 11.d.; Matth. 10.c; Deuter. 15.d; 1. Tim. 3.b; Heb. 5.a; Ro. 10.c

nes moleſtos reddunt? Quomodo non hæc ipſa diſcordia tam generalis, & ſuæ illis conſcientiæ diſſipatio eſt, & quod in ipſo eſt, grãdis vineæ huius quã plantauit dextera Domini, veſtræ ſcilicet omnium vnanimitatis demolitio? Væ homini per quem ſcandalum venit. Qui ſcandalizauerit, inquit, vnũ de his puſillis, durũ eſt quod ſequitur. Quãto duriora meretur qui tantam & tam ſanctam multitudinem ſcandalizat? Iudicium prorſus duriſſimum portabit quicumque eſt ille. Sed hæc alias. Nunc verò intendamus iis quæ à ſponſo dicuntur ſuper puſillis, & aſtutis his animalibus demolientibus vineas. Puſillis dixerim, non malitia ſed ſubtilitate. Aſtutum ſiquidẽ natura hoc genus eſt animantis, promptumq. admodum ad nocendum in occulto: & videtur mihi congruentiſſimè deſignare ſubtiliſſima quædam vitia ſpecie palliata virtutum, qualium vtique formam præmiſſis ad notitiam exẽplis paucis licet, iam aliquantiſper expreſſi. Nec enim aliter nocere queunt niſi quod ſe virtutes virtutum quadam ſimilitudine mentiuntur. Sunt autem cogitationes hominum aut vanæ, aut factæ immiſſiones per Angelos malos, angelos Satanæ qui ſe trãsfigurãt in Angelos lucis, parãtes ſagittas ſuas in pharetra, hoc eſt, in occulto, vt ſagittent in obſcuro rectos corde. Vnde & puſillas eas propter hoc reor dici, quod cũ cetera vitia quadam quaſi corpulentia ſui manifeſta ſe præbeant, hoc genus pro ſui ſubtilitate haud facile agnoſci, & ideo nec caueri poſſit: niſi dũtaxat à perfectis, & exercitatis, & q habeant illuminatos oculos cordis ad diſcretionem boni, & mali, maximeq. ad diſcretionem ſpirituum, qui cũ Apoſtolo poſſint dicere: Quia nõ ignoramus aſtutias Satanæ, neque cogitationes eius. Et vide ne forte ob hoc à ſponſo iubeantur nõ quidem exterminari vel abigi, vel occidi, ſed capi: quod videlicet huiuſmodi ſpirituales doloſasq. beſtiolas omni vigilantia, & cautela obſeruari oporteat & examinari, & ſic capi, id eſt, cõprehendi in aſtutia ſua. Ergo cum proditur dolus, cum fraus aperitur, cum conuincitur falſitas, rectiſſimè tunc dicitur capta vulpes puſilla, quæ demoliebatur vineam. Denique dicimus hominem in ſermone capi, ſicut habes in Euangelio: Quia conuenerunt Phariſæi in vnum vt caperent Ieſum in ſermone. Ita ergo ſponſus capi iubet vulpes puſillas, quæ demoliuntur vineas: id eſt, deprehendi, conuinci, prodi. Solum hoc malignitatis genus id proprium habet, vt agnitum iam minimè noceat, ita vt agnoſci ſit illi expugnari. Quid enim niſi demens cõperta decipula, ſciens, & prudens pedem mittit in illam? Sufficit proinde ſi capiantur quæ eiuſmodi ſunt, hoc eſt, ſi prodas, & deducas ad medium: quippe quibus apparere, perire eſt. Non ſic cetera vitia. Nempe manifeſtè veniunt, manifeſtè nocẽt, ſciẽtes captiuant, ſuperant reluctantes, vtpote vi non dolo agentia: Ergo contra huiuſmodi apertè ſæuientes beſtias nõ inueſtigatione opus eſt, ſed refrenatióne. Solas has vulpes paruulas, diſſimulatrices maximas, (quia proditæ iam non nocent) ſufficit educi in lucem, & capi in calliditate ſua. Nam foueas habent. Tali itaque ex cauſa vulpes iſtæ, & capi iubentur, & paruulæ deſcribuntur. Vel ideo paruulæ, vt naſcentia vitia, in ipſo ortu, donec vtique paruula ſunt, vigilanter obſeruans illico comprehendas, ne creſcentia plus noceant, & difficilius capiantur. Et ſi iuxta allegoriam, Eccleſias vineas, vulpes, hæreſes vel potius hæreticos ipſos intelligamus: ſimplex eſt ſenſus, vt hæretici capiantur potius quã effugentur. Capiantur dico non armis, ſed argumentis quib. refellantur errores eorũ, ipſi verò ſi fieri poteſt reconcilietur Catholicæ, reuocentur ad veram fidem. Hæc eſt enim volũtas eius, qui vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Hoc denique velle ſe perhibet, qui non ſimpliciter capite vulpes, ſed capite nobis, inquit, vulpes paruulas. Sibi ergo, & ſponſæ ſuæ, id eſt, catholicæ iubet acquiri has vulpes, cũ ait: Capite eas nobis. Itaque homo de Eccleſia exercitatus & doctus, ſi cũ hæretico homine diſputare aggreditur, illo intẽtionem ſuam dirigere debet, quatenus ita errantem conuincat, vt & cõuertat, cogitans illud Apoſtoli Iacobi: quia qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſaluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum. Quod ſi reuerti noluerit, nec conuictus poſt primam, iam & ſecundam admonitionem, (vtpote qui omnino ſubuerſus eſt) erit ſecundum Apoſtolũ deuitandus. Ex hoc iam melius (vt quidem ego arbitror) effugatur, aut etiam relegatur quam ſinitur vineas demoliri. Nec propterea ſane nihil ſe egiſſe putet qui hæreticum vicit, & conuicit, hæreſes confutauit, veriſimilia

Matth. 18.a — Mar. 9.f — 2.Cor. 11.c — Pſ. 10.a — 2.Cor. 2.c — Matth. 22.d — Cãt. 2.d — M — 1.Tim 2.a — Iac. 5.

milia à vero clarè aperteq. diſtinxit, praua dogmata, plana & irrefragabili ratione praua eſſe monſtrauit, prauum denique intellectum extollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei in captiuitatem redegit. Nempè cœpit nihilominus qui talia operatus eſt, vulpem, etſi non ad ſalutem illi: & cępit eam Sponſo, & Sponſæ, quamuis aliter. Nam etſi hæreticus non ſurrexit de fæce, Eccleſia tamen confirmatur in fide, & quidem de profectibus Sponſæ, Sponſus ſine dubio gratulatur. Gaudium etenim Domini eſt fortitudo noſtra. Denique non putat à ſe aliena lucra noſtra, qui ſe nobis tam dignanter aſſociat, dum iubet capi vulpes non ſibi, ſed nobis ſecum: Capite inquiens, nobis. Aduertere eſt enim quod ait, nobis. Quid hac voce ſocialius? An non tibi videtur hoc dicere, quaſi quidam paterfamilias qui per ſe nihil habeat, ſed omnia communia cum vxore, & filijs, atque domeſticis? Et qui loquitur Deus eſt, minimè tamen
B vt Deus id loquitur, ſed vt Sponſus. Capite nobis vulpes. Vides quam ſocialiter loquitur qui ſocium non habet? Poterat dicere, mihi, ſed maluit, nobis, conſortio delectatus. O ſuauitatem, ò gratiam, ò amoris vim! Itane ſummus omnium vnus factus eſt omnium? Quis hoc fecit? Amor dignitatis neſcius, dignatione diues, affectu potens, ſuaſu efficax. Quid violentius. Triumphat de Deo amor. Quid tamen tam non violentum. Amor eſt. Quæ eſt iſta vis quæſo tam violenta ad victoriam, tam victa ad violentiam. Denique ſemetipſum exinaniuit, vt ſcias amoris fuiſſe quod plenitudo effuſa eſt, quod altitudo adæquata eſt, quòd ſingularitas aſſociata eſt. Cum quonam tibi ò admirande Sponſe, tam familiare conſortium. Nobis, inquit, capite. Cui tecum. An Eccleſiæ de gentibus. De mortalibus & peccatoribus collecta eſt. Illam ſcimus quæ ſit. Sed tu quis es, Aethiopiſſæ huius tam deuotus, tam ambitioſus amator. Sanè non alter Moyſes, ſed plus quam Moyſes. Num tu ille es ſpecioſus forma præ filijs hominum. Parum dixi, candor es vitæ æternæ, ſplendor & figura ſubſtantiæ Dei. Poſtremò, ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Phil. 2. a — Pſ. 44. a

De duplici genere hæreticorum, ſcilicet manifeſtorum, & occultorum. Et de impietate quorumdam, qui ne ſecretum prodatur peierare permittunt: dicentes viros poſſe mulieribus cohabitare ſine detrimento continentiæ. Sermo LXV.

C

DVos vobis ſuper vno capitulo diſputaui ſermones, tertium edere paro, ſi audire non tædeat. Et neceſſarium reor. Nã quod ad noſtram quidem ſpectat domeſticam vineam (quæ vos eſtis) ſatis me arbitror in duobus feciſſe ſermonibus pro munimento illi aduerſus inſidias tripartiti generis vulpium, qui sũt adulatores, detractores, ac ſeductorij quidam ſpiritus, gnari, & aſſueti mala ſub ſpecie boni inducere. Verũ D
Dominicæ vineæ non ita. Illam loquor quæ impleuit terrã, cuius & nos portio ſumus: vineam grandem nimis, Dñi plantatã manu, redemptam ſanguine, rigatam verbo, propagatam gratia, fecũdatam ſpiritu. Ego plus proprij curam gerens, in commune minus profui. Mouet me autem pro ipſa multitudo demolientium eam, defenſantiũ paucitas, difficultas defenſionis. Difficultatem occultatio facit. Nam cum Eccleſia ſemper ab initio ſui vulpes habuerit, cito omnes cõpertæ & captæ ſunt. Confligebat hæreticus palam, nam inde hæreticus maximè, quod palam vincere cupiebat, & ſuccumbebat. Ita ergo facile illæ capiebantur vulpes. Quid E
enim ſi poſita in lucem veritate hæreticus in ſuæ pertinaciæ tenebris remanens, ſolus foras relegatus areſceret. Nihilominus capta reputabatur vulpes condemnata impietate, & impio foras miſſo, oſtentui vtique iam victuro, non fructui. Ex hoc, iuxta Prophetam, erant illi vbera arentia, & venter ſterilis: quia non repullulat error publicè confutatus, & falſitas aperta non germinat. Quid faciemus his maligniſſimis vulpibus, vt capi queant, quæ nocere quam vincere malunt, & ne apparere quidem volunt, ſed ſerpere? Omnibus vna intentio hæreticis ſemper fuit, captare gloriam de ſingularitate ſciẽtiæ, ſola iſta malignior ceteris verſutiorq. hæreſibus, damnis paſcitur alienis, propriæ gloriæ negligens. Docta credo exẽplis veterum, quæ proditæ euadere non valebant, ſed confeſtim capiebãtur. Cauta eſt nouo maleficij genere operari myſterium iniqui-

Oſee 9. d

iniquitatis, eo licentius quo latentius. Denique indixere (vt dicitur) latebras ſibi, firmauerunt ſibi ſermonem nequam. Iura, periura, ſecretum prodere noli. Enimuero aliàs ne tenuiter quidem iurare vllatenus acquieſcunt, propter illud de Euangelio, non iurare neque per cælum, neque per terrã, & cetera. O ſtulti & tardi corde, repleti ſane phariſaico ſpiritu, liquãtes culicem, & camelum glutientes. Iurare non licet, & peierare licet? An in hoc ſolo vtrumque licet? De quonã mihi Euangeliorum loco producitis iſtam exceptionem, qui ne iota quidem (vt falſo gloriamini) præteritis? Patet vos & ſuperſtitioſe obſeruare de iuramento, & flagitioſè præſumere de periurio. O peruerſitatem. Quod ad cautelam conſultum eſt, videlicet non iurare: hoc iſti mandati vice tam contentioſè obſeruant: & quod immobili iure ſancitum eſt, non peierandum ſcilicet, hoc tamquam indifferẽs pro ſua voluntate diſpenſant. Non, inquiunt, ſed ne myſterium publicemus. Quaſi gloria Dei non ſit reuelare ſermonẽ. An Dei inuident gloriæ? Sed magis credo quod pandere erubeſcãt, ſcientes inglorium: Nam nefanda, & obſcœna dicuntur agerẽ in ſecreto, ſiquidem & vulpium poſteriora fętent. Sed taceo quæ negarent: ad manifeſta reſpondeant. An iuxta Euangelium cauent ſanctum dare canibus, & margaritas porcis? At iſtud apertè fateri eſt ſe non eſſe de Eccleſia, qui omnes qui dę Eccleſia ſunt, canes cenſent & porcos. Sine exceptione enim omnibus qui de ſua ſecta non ſunt, ſuũ illud quidquid eſt ſubtrahendum exiſtimant. Ceterum hoc etſi ſentiant, non reſpõdebunt, ne manifeſti fiant, nempè, quod omnimodo fugiunt, ſed non effugient. Reſponde mihi ò homo qui plus quã oportet ſapis, & plus quam dici poteſt, deſipis. Dei eſt, an non, myſterium quod occultas? ſi eſt, cur non ad eius gloriam pandis? Nam gloria Dei reuelare ſermonem. Si nõ, cur fidem habes in eo ꝙ non eſt Dei, niſi ꝗa hęreticus es? Aut igitur Dei ſecretũ ad Dei gloriã prodant, aut Dei negent myſteriũ, & minimè ſe hęreticos negẽt: aut certè nihilominus manifeſtos ſe fateãtur inimicos gloriæ Dei, qui nolũt manifeſtũ fieri ꝙ ei norũt fore ad gloriam. Stat nempè Scripturæ veritas: Gloria regum celare verbũ, gloria Dei reuelare ſermonem. Non vis tu reuelare? Non ergo vis Deum glorificare. Sed fortè non recipis Scripturam hanc. Ita eſt, ſolius Euangelij ſe profitentur æmulatores, & ſolos. Reſpondeant proinde Euãgelio. Quod dico, ait, in tenebris, dicite ĩ lumine: & quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta. Iam non licet ſilere, vſquequo occultum tenetur quod palam Deus fieri iubet? Vſquequo opertum eſt Euangelium veſtrum? Suſpicor veſtrum non eſt, ſed Pauli. Nam ille ſuũ fatetur opertum non eſſe. Etſi inquit, opertum eſt Euangelium meum, in his opertum eſt qui pereunt. Videte ne vos diceret apud quos Euãgelium inuenitur opertum. Quid apertius quod pereatis? An fortè nec Paulum recipitis? De quibuſdam ita audiui. Non enim inter vos omnes per omnia cõcordatis, etſi à nobis omnes diſſentiatis. At verò eorum verba & ſcripta & traditiones qui corporaliter cum Saluatore fuerunt pari auctoritate Euangelij, cuncti (ni fallor) indifferenter recipitis. Numquid illi opertum tenuere Euangelium ſuum? Numquid in Deo carnis infirma, mortis horrida, crucis ignominiam tacuere? Et quidem in omnem terram exiuit ſonus eorum. Vbi Apoſtolica forma & vita quam iactatis? Illi clamant, vos ſuſurratis. Illi in publico, vos in angulo. Illi vt nubes volant, vos in tenebris ac ſubterraneis domibus delitеſcitis. Quid ſimile illis in vobis oſtenditis? An quod vobiſcum mulierculas non vtique circumducitis, ſed includitis? Non æquè comitatio vt cohabitatio ſuſpicioni patet. Verum quiſnam de illis ſiniſtrum quippiam ſuſpicaretur, qui mortuos ſuſcitabant? Fac tu ſimiliter, & vna recubantem putabo feminam virum. Alioquin temerè tibi vſurpas illorum diſpenſationem, quorum ſanctitatem non habes. Cum femina ſemper eſſe, & non cognoſcere feminam, nonne plus eſt quam mortuum ſuſcitare? Quod minus eſt non potes, & quod maius eſt vis credam tibi? Quotidie latus tuum ad latus iuuenculæ eſt in menſa, lectus tuus ad lectum eius in camera, oculi tui ad illius oculos in colloquio, manus tuæ ad manus ipſius in opere, & continens vis putari? Eſto vt ſis, ſed ego ſuſpicione non careo. Scandalo mihi es, tolle ſcãdali cauſſam, quo te probes verum (vt iactitas) Euangelij æmulatorem. Qui ſcandalizauerit vnum de Eccleſia, nonne Euangelium condemnat illum? Tu Eccleſiam ſcandalizas. Vulpes es demoliens vineam. Iuuate me ſocij vt capiatur. Vel potius capite vos nobis eam ò Angeli ſancti.

Verſut-

Verſuta eſt valde, operta eſt iniquitate & impietate ſua. Planè tam puſilla atque ſubtilis, vt facilè quidem humanos fruſtretur obtutus. Numquid & veſtros? Propterea
Cāt.2.d vox illa ad vos, vtpote ſodales ſponſi: Capite nobis vulpes paruulas. Ergo facite quòd vobis iubetur: capite nobis hanc tam
H verſipellem vulpeculam, quam ecce iam diu fruſtra inſequimur. Docete & ſuggerite qualiter fraus deprehēdatur. Hoc enim eſt cepiſſe vulpem: quia longe plus nocet falſus Catholicus, quam ſi verus appareret hæreticus. Non eſt autem hominis ſcire quid ſit in homine, niſi fortè ad hoc ipſum fuerit vel illuminatus ſpiritu Dei, vel Angelica informatus induſtria. Quod ſignum dabitis, vt palam fiat peſſima hæreſis hæc docta mentiri non lingua tantum, ſed vita? Et quidem recens vaſtatio vineæ vulpem indicat adfuiſſe, ſed neſcio qua arte fingendi ita ſua confundit veſtigia callidiſſimum animal, vt qua vel intret vel exeat, haud facile queat ab homine deprehēdi. Cumq. pateat opus, non apparet auctor: ita per ea quæ in facie ſunt, cūcta diſſimulat. Denique ſi fidem interroges, nihil Chriſtianius. Si conuerſationem, nihil irreprehenſibilius: & quæ loquitur, factis probat. Videas hominem in teſtimonium ſuæ fidei frequentare Eccleſiam, honorare presbyteros, offerre munus ſuum, confeſſionem facere, ſacramentis communicare. Quid fidelius? Iam quod ad vitam moresq. ſpectat, neminem concutit, neminem circumuenit, neminem ſupergreditur. Pallent inſuper ora ieiunijs, panem non comedit otioſus, operatur manibus vnde vitam ſuſtētat. Vbi iam vulpes? Tenebamus eam: quomodo elapſa eſt è manibus? Quomodo tam repente diſparuit? Inſtemus, inueſtigemus, à fructibus eius cognoſcemus eam. Et certè vinearum demolitio teſtatur vulpem. Mulieres relictis viris, & item viri dimiſſis vxoribus, ad iſtos
I ſe conferunt. Clerici & ſacerdotes, populis Eccleſijſq. relictis, intonſi & barbati apud eos inter textores & textrices plerumque inuenti ſunt. An nō grauis demolitio iſta? An non opera vulpium hæc? Verum non apud omnes fortè iſta tam manifeſta deprehenduntur: & ſi ſint, non eſt vnde probentur. Quonam modo capimus illos. Reuertamur ad conſortium & contubernium feminarum. Hoc enim inter eos nemo qui careat. Interrogo vnumquempiam horum. Heus tu bone vir, quænam hæc mulier, & vnde hæc tibi. Vxor ne tua? Non, inquit, nam voto meo iſtud non conuenit. Filia ergo? Non. Quid? Non ſoror, non neptis, non, aliquo ſaltem propinquitatis vel affinitatis gradu attinens tibi? Nullo prorſus. Et quomodo tuta tibi cum iſta cōtinentia tua. Sanè nec licet tibi iſtud. Cohabitationem (ſi neſcis) virorum & feminarum in ijs qui vouere continentiam, Eccleſia vetat. Si non vis ſcandalizare Eccleſiam, eijce feminam. Alioquin ex hoc vno cetera quę non adeo manifeſta ſunt, proculdubio credibilia fiunt. Sed quo mihi (inquit) Euangelij loco monſtras prohibitum iſtud? Euangelium appellaſti? ad Euāgelium ibis. Si obedias Euangelio, non facies ſcandalum. Prohibet enim planè Euangelium ſcandalum fieri. Facis autem tu, iſtam non amouendo iuxta conſtitutum Eccleſiæ. Suſpectus eras, at nunc manifeſte cenſebere & contemptor Euangelij, & Eccleſiæ aduerſator. Quid iudicatis fratres? Si pertinax fuerit vt nec obediat Euangelio, nec Eccleſiæ acquieſcat: quid iam tergiuerſari poteſt? Nonne aperte vobis videtur deprehenſa fraus, comprehenſa vulpes? Si non amouet feminam, non amouet ſcandalum. K
Si non amouet ſcandalum cum amouere poſſit, transgreſſor tenetur Euangelij. Quid factura Eccleſia eſt, niſi vt amoueat illum qui non vult amouere ſcandalum, ne ſit ſimilis illi inobediens? Nam hoc man Matt.5.
datum habet ex Euangelio, nō parcere nec e
proprio oculo ſcandalizanti ſe, non manui, non pedi, ſed eruere illum, abſcindere iſta, & proijcere à ſe. Si (inquit) Eccleſiam non Matth.
audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publica- 18.c
nus. Fecimus ne aliquid? Puto quia fecimus. Cepimus vulpem: quia fraudem percepimus. Manifeſti ſunt qui latebant falſi Catholici, veri depredatores Catholicæ: Etenim dum mecum dulces capiebas cibos, corpus dico & ſanguinem Chriſti, dum in domo Dei ambulauimus cum cōſenſu, fuit ſuadendi locus, immo opportunitas ſeducendi, iuxta illud Sapientiæ: Simulator ore Prou.11
decipit amicum ſuum. b

Nunc autem facile ſecūdum ſapientiam Pauli, poſt vnā & ſecundam admonitionem Ad Tit.
hæreticum hominem deuitabo: ſciens quia 3.c
ſubuerſus eſt qui eiuſmodi eſt, ac proinde cautus prouidere ne iam ſit & ſubuerſor. Itaque nonnihil eſt (iuxta, verbum Sapien-

Prou.11 b pientis) in inſidijs ſuis captos eſſe iniquos. Illos præſertim iniquos, qui inſidijs pro armis vti cauti ſunt. Nam conflictus omnibus ab his & defenſio perijt. Vile nempe hoc genus & ruſticanum ac ſine litteris, & prorſus imbelle. Denique vulpes ſunt, & puſillæ: ſed neque illa in quibus male ſentire dicũtur, defenſibilia ſunt, nec tam ſubtilia quam ſuaſibilia, idq. dumtaxat muliercul is, ruſticis, & idiotis, & quales vtique omnes ſunt quoquot adhuc de ſecta hac eſſe expertus ſum. Nec enim in cunctis aſſertionibus eorum (nam multæ ſunt) nouum quid, aut inauditum audiſſe me recolo: ſed quod tritum eſt & diu ventilatum inter antiquos hæreticos, à noſtris autem contritum & euentilatum. Dicendum tamen & dicam quænam illæ ineptiæ ſunt, partim quas ſciſcitantibus ſe Catholicis minus cautè reſpondentes ipſi confeſſi ſint, partim quas diuiſi ab inuicem litigantes de inuicem prodiderunt, partim quoque quas nonnulli eorum redeuntes ad Eccleſiam detexerunt: non quod ad omnes reſpondeam (nec enim neceſſe eſt) ſed tantum vt innoteſcant. At iſtud alterius erit opus ſermonis, in laudem & gloriam nominis Sponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De erroribus quorumdam negantium nuptias, & circa baptiſmum paruulorum, purgatorium ignem, & orationes pro defunctis.
Sermo LXVI.

Cãt.2.d CApite nobis vulpes paruulas, quę demoliuntur vineas. Ecce ego ad vulpes iſtas. Ipſæ ſunt quæ prætergrediuntur viam, & vindemiant vineam. Non ſunt contentæ deſe-
M rere viam, niſi & deſertare vineam poſſint, addentes præuaricationem. Non ſufficit hęreticos eſſe, niſi & hypocritæ ſint, vt ſit ſupra modum peccans peccatum. Hi ſunt qui veniunt in veſtimentis ouium ad nudandas oues, & ſpoliandos arietes. An non tibi vtraque res impleta videtur, vbi & fide plebes, & plebibus ſacerdotes deprædati inueniuntur. Qui nam iſti prædones? Hi oues ſunt habitu, aſtu vulpes, actu & crudelitate lupi. Hi ſunt qui boni videri, non eſſe: mali non videri, ſed eſſe volunt. Mali ſunt, & boni videri volunt, ne ſoli ſint mali: mali videri timent, ne parum ſint mali. Etenim minus ſemper malitia palam nocuit, nec vmquam bonus niſi boni ſimulatione deceptus eſt. Ita ergo in malum bonorum boni apparere ſtudent: mali nolunt, vt plus liceat malignari. Neque enim eſt apud eos virtutes colere, ſed vitia colorare quodam quaſi virtutum minio. Denique ſuperſtitionis impietatem nomine religionis intitulant. Innocentiam diffiniunt tantum in aperto non lædere, innocentiæ proinde ſolum ſibi vendicantes colorem. In operimentum turpitudinis, continentiæ ſe inſigniere voto. Porro turpitudinem in ſolis exiſtimant reputandam vxoribus: cum vel ſola ſit ea quæ cum vxore eſt cauſſa quæ turpitudinem excuſat in coitu. Ruſticani homines ſunt & idiotæ, & prorſus contemptibiles: ſed non eſt (dico vobis) cum eis negligenter agendum. Multum enim proficiunt ad impietatem, & ſermo eorũ vt cãcer ſerpit. Denique non neglexit Spiritus- A
ſanctus qui de his quõdam tam manifeſtè vaticinatus eſt, dicente Apoſtolo. Spiritus 1. Tim
autem manifeſtè dicit, quia in nouiſſimis 4. a
temporibus diſcedent quidam à fide, attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocriſi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium ſuam conſcientiam, prohibentium nubere, abſtinere à cibis quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarũ actione. Iſtos prorſus iſtos dicebat. Hi nubere prohibent, hi à cibis abſtinent quos Deus creauit, de quibus poſtea videbimus. Nunc autem videte ſi non propriè dæmonum & nõ hominum ludificatio hæc, ſecũdum quod prædixerat ſpiritus. Quære ab illis ſuæ ſectæ auctorem, neminem dabunt. Quæ hæreſis non ex hominibus habuit proprium hæreſiarcham? Manichæi Manem habuere principem & præceptorem, Sabelliani Sabelliũ, Ariani Arium, Eunomiani Eunomium; Neſtoriani Neſtorium. Ita omnes ceteræ huiuſmodi peſtes ſingulæ ſingulos magiſtros homines habuiſſe noſcuntur, à quibus originem ſimul duxere & nomen. Quo nomine iſtos tituloue cenſebis? nullo, quoniam non eſt ab homine illorum hæreſis, neque per hominem illam acceperunt. Abſit tamẽ vt per reuelationem Ieſu Chriſti, ſed magis & abſque dubio (vt Spiritusſanctus prædixit) per immiſionẽ & fraudẽ dæmo-

dæmoniorum in hypocriſi loquentiũ mendacium, prohibentium nubere. In hypocriſi plane hoc, & vulpina doloſitate loquuntur, fingẽtes ſe amore id dicere caſtitatis, quod magis cauſſa turpitudinis fouendæ, & multiplicandæ adinuenerunt. Res tamen tam in aperto eſt, vt mirer, quomodo vnquam homini Chriſtiano perſuaderi potuerit: niſi quod hi adeo aut beſtiales ſunt, vt non aduertant qualiter omni immunditiæ laxat habenas qui nuptias damnat: aut certe ita pleni nequitia, & diabolica malignitate abſorpti, vt aduertentes diſſimulent, & lætentur in perditione hominum. Tolle de Eccleſia honorabile connubium, & torum immaculatum, nonne reples eam concubinarijs, inceſtuoſis, feminifluis, mollibus, maſculorum concubitoribus, & omni denique genere immundorum. Elige ergo vtrumlibet, aut ſaluari vniuerſa mõſtra hæc hominum, aut numerum ſaluandorum ad continentium redigi paucitatem. Quam parcus in vno quam largus in altero. Neutrum horũ competit Saluatori. Quid? coronabitur turpitudo. Nihil minus decet honeſtatis auctorẽ. Damnabitur vniuerſitas præter pauculos continentes. Non eſt hoc eſſe Saluatorem. Rara in terris continentia, neque pro tantillo quæſtu ad terras plenitudo illa ſemetipſam exinaniuit. Et quomodo de illa omnes accepimus, ſi ſolis indulſit continẽtibus participiũ ſui. Non eſt, quod ad hoc reſpondeant. Sed neque ad illud credo: Si honeſtati in cælis eſt locus, non ſit autem honeſto, & turpi conſortium, ſicut non eſt ſocietas luci ad tenebras: profecto neminem immundorum locus in loco ſalutis manet. Si quis aliter ſapit, arguet illum Apoſtolica vox, abſque omni ambiguo aſſerens: quoniam qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt.

1. Ti. 4. a · *B* · *Gal. 5. d*

C Qua iam exiet de caverna hæc inſidioſa vulpecula. Puto in fouea deprehenſam, in qua ſibi duo quaſi foramina fecerit, vnum quo intret, alterum quo exeat, nam conſueuit ita. Vide ergo quomodo vtrobique illi intercluſus ſit exitus. Si ſolos in cæleſtibus collocat continentes, perit ex maxima parte ſalus. Si omnem ſpurcitiam pariter cum continẽtibus collocat, perit honeſtum. Sed iuſtius perit ipſa neque hac exitura, neque illac, recluſa perpetuo, & capta in fouea quã fecit. Quidam tamen diſſentientes ab alijs, inter ſolos virgines matrimonium contrahi poſſe fatentur. Verum quid in hac diſtinctione rationis afferre poſſint, nõ video: niſi quod pro libitu quiſque ſuo ſacramẽta Eccleſiæ, tamquam matris viſcera dente vipereo certatim inter ſe dilacerare contendũt. Nam quod dicuntur prætendere de primis coniugibus: quia virgines erant, quid iſtud quæſo matrimonij præiudicat libertati, quo minus & inter nõ virgines contrahi liceat? Sed neſcio quid ſe in Euangelio inueniſſe ſuſurrant, quod ſuæ ineptiæ fruſtra exiſtimant ſuffragari. Illud credo quod Dñs cum præmiſiſſet teſtimonium de Geneſi. Et hominem Deus ad imaginem, & ſimilitudinẽ ſuam creauit, maſculum & feminam creauit illos, poſtea intulit. Ergo quod Deus coniũxit, homo non ſeparet. Hos inquiunt, coniunxit Deus, quia virgines ambo erant, & ideo non licuit ſeparari: non erit autem ex Deo copulatio ſecus præſumpta. Quis tibi dixit propterea à Deo coniunctos, quia virgines erant? Nam ſcriptura hoc non loquitur. An non virgines erant? inquit. Erant, ſed non eſt idipſum, copulatos virgines, & copulatos quia virgines. Quamquam neque hoc quidem nominatim dictum reperies, quod virgines eſſent, quamuis eſſent. Sexuũ ſanè expreſſa diuerſitas eſt, non virginitas, cum dictum eſt. Maſculum & feminam creauit illos. Merito quidem. Non enim maritalis copula corporum requirit integritatem, ſed ſexuum aptitudinem. Bene proinde ipſam inſtituens Spiritusſanctus ſexum expreſſit, & virginitatem tacuit, nec dedit occaſionẽ venãdi verbum inſidioſis vulpeculis. Quod vtique libẽter feciſſent, quamuis id quoque fruſtra. Quid enim ſi dixiſſet. Virgines creauit illos. Num propterea cõtinuo obtinuiſſes ſolos virgines licere coniungi. Et tamen quomodo exſultaſſes ex ſola verbi occaſione? quomodo exſufflaſſes ſecundas, & tertias nuptias? quomodo inſultaſſes Catholicæ ſcorta lenoneſq. ad inuicem tanto libentius coniungenti, quãto proinde eos de turpi ad honeſtum tranſire non dubitas. Fortaſſis & reprehenderes Deũ Prophetæ præcipientem fornicariam ducere: nũc autem, & occaſio deeſt, & libet gratis hæreticum eſſe. Nam teſtimoniũ, quod vſurpaſti ad aſtruendum errorem tuum, plus ad deſtruendum valere inuentum eſt, pro te facere nihil, cõtra te plurimum. Nunc autem audi, quod te ex toto, aut confundit, aut corrigit, & hæreſim tuam prorſus conterit, & comminuit. Mulier quanto tempore vir eius viuit, alligata

Gen. 1. c · *Marc. 10. a* · *D* · *Oſee 1. a* · *1. Cor. 7. g*

gata eſt viro: ſi autem dormierit vir eius, ſoluta eſt à lege viri, cui vult nubat, tantũ in Dño. Paulus eſt qui concedit viduæ, vt cui vult nubat: & tu ecõtra præcipis, nulla præter virginem nubat, & hoc non niſi virgini: vt non cui vult nubat vel ipſa: Quid manũ Dei abbreuias. Quid largam benedictionẽ nuptiarum reſtringis? Quid proprium vendicas virgini, quod indultum eſt ſexui. Non concederet hoc Paulus, niſi liceret. At parũ dico concedit, vult quoque. Volo, inquit, adoleſcentiores nubere, nec dubium quin viduas dicat. Quid manifeſtius? Ergo quod concedit quia licet: etiam vult quia expedit. Quod licet & expedit, hæreticus prohibet? Nihil ex hac prohibitione perſuadebit, niſi quod hæreticus eſt. Supereſt, vt & de reſiduo Apoſtolicæ prophetiæ iſtos aliquantulum exagitemus. Abſtinẽt namque hi (vt prædixit ille) à cibis quos creauit Deus ad percipiẽdum cum gratiarum actione. Hinc quoque hæreticos ſe probantes, non ſane quia abſtinent, ſed quia hæreticè abſtinent. Nam & ego interdum abſtineo, ſed abſtinẽtia mea ſatisfactio eſt pro peccatis, non ſuperſtitio pro impietate. Num redarguimus

1. Cor. 9. d Paulum, quod caſtigat corpus ſuum, & in ſeruitutem redigit? Abſtineo à vino, quia

Eph. 5. d in vino luxuria eſt: aut ſi infirmus ſum, modico vtor, iuxta conſilium Pauli. Abſtineo à carnibus, ne dum nimis nutriunt carnem,

Leuit. 26. a ſimul & carnis nutriant vitia. Panem ipſum cum menſura ſtudebo ſumere, ne onerato F ventre ſtare ad orandum tædeat, & ne im-

Iſa. 23. d properet etiam mihi Propheta, quia panẽ meũ comederim in ſaturitate. Sed ne ſimplici quidem aqua ingurgitare me aſſueſcã, ne diſtentio ſanè ventris, vſque ad titillationem pertingat libidinis. Hæreticus aliter. Nempe horret lac, & quidquid ex eo conficitur poſtremo omne, quod ex coitu procreatur. Recte & Chriſtianè, ſi non idcirco, quia ex coitu, ſed ne ad coitum prouocent. Ceterum, quid ſibi vult, quod ita generaliter omne, quod ex coitu generatur, vitatur? Suſpicionem generat mihi obſeruatio iſta ciborum, tam ſignanter expreſſa. Verumtamen ſi de regula medicorum hæc profers nobis, non reprehendimus curam carnis, quam nemo vmquam odio habuit, ſi tamen non nimia fuerit. Si de diſciplina abſtinentium: id eſt ſpiritualium medicorum ſchola: etiam virtutem approbamus qua carnem domas, frenas libidinem. At ſi de inſania Manichæi præſcribis beneficentiæ Dei, vt quod ille creauit, & donauit ad percipiendum cum gratiarum actione, tu non modo ingratus, & cenſor temerarius immundum decernas, & tamquam à malo abſtineas: non plane abſtinentiam collaudabo, ſed execrabor malitiã. & blaſphemiam: te magis immundum dixerim, qui immundum quid putas. Omnia mũnda *Ad Tit 1. d*

mundis, ait ille rerum optimus æſtimator, & nihil immundum, niſi ei qui immũdum quid putat. Immundis autem, & infidelibus nihil eſt mundum, ſed polluta eſt eorum & mens, & conſcientia. Væ qui reſpuitis cibos quos Deus creauit, iudicantes immundos, & indignos quos traijciatis in corpora veſtra: cum propterea vos corpus Chriſti, C quod eſt Eccleſia, tamquam pollutos, & immundos exſpuerit. Non ignoro quod ſe & ſolos corpus Chriſti eſſe glorientur: ſed ſibi hoc perſuadeant, qui illud quoque perſuaſum habent, poteſtatem ſe habere quotidie in menſa ſua corpus Chriſti, & ſanguinem conſecrandi ad nutriendum ſe in corpus Chriſti, & membra. Nempe iactant ſe eſſe ſucceſſores Apoſtolorum, & Apoſtolicos nominant, nullum tamen Apoſtolatus ſui ſignum valentes oſtendere. Quouſque *Mat. 5.*

lucerna ſub modio? Vos eſtis lux mundi, dictum eſt Apoſtolis: & ideo Apoſtoli ſuper candelabrum, vt toto luceant mundo. Pudeat ſucceſſores Apoſtolorum lucem non eſſe mundi, ſed modij, mundi autem tenebras. Dicamus eis. Vos eſtis tenebræ mundi. Et tranſeamus ad alia. Se dicunt Eccleſiam, ſed contradicunt ei qui dicit. Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita. *Ibidem*

Itane lapidem de monte abſciſſum ſine manibus, montem factum, & implentem mundum, veſtris creditis incluſum antris? Et ne hic quidem immorandum. Ipſa opinio refugit publicari, ſuo contenta ſuſurrio. Habet & ſemper habebit integram Chriſtus hereditatem ſuam, & poſſeſſionem ſuam terminos terræ. Se potius ſubtrahunt huic magnæ hereditati, qui in Chriſto illam conãtur detrahere: Videte detractores, videte canes. Irrident nos, quia baptizamus infantes, quod oramus pro mortuis, quod Sãctorum ſuffragia poſtulamus. In omni genere hominum, atque in vtroque ſexu feſtinant proſcribere Chriſtum, in adultis, & paruu- H lis, in viuis, & mortuis. Hinc quidem infantibus ex impoſſibilitate naturæ, inde ve-

rò

ro adultis ex difficultate continentiæ præſcribentes. Porro mortuos viuentium fraudantes auxilijs, viuentes nihilominus ſanctorum, qui deceſſerunt ſuffragijs ſpoliantes. Abſit: Non relinquet Dominus plebem ſuã, quæ eſt ſicut arena maris, nec contentus erit paucitate hæreticorum qui omnes redemit. Neque enim parua, ſed plane copioſa apud eum redemptio. Quantus verò numerus iſtorum ad magnitudinem pretij? Se magis pretio fraudant, qui ipſum euacuare conãtur. Quid enim ſi infans pro ſe loqui non poteſt, pro quo vox ſanguinis fratris ſui, & talis fratris clamat ad Deum de terra? Aſtat, & clamat nihilominus mater Eccleſia. Quid tamen infans? Nonne & ipſe videtur tibi inhiare quodammodo de fontibus Saluatoris, & vociferari ad Deum, ſuiſq. vagitibus clamitare, Domine vim patior, reſponde pro me? Flagitat auxilium gratiæ, quia vim patitur ab origine. Clamat innocẽtia miſeri, clamat ignorantia paruuli, clamat addicti infirmitas. Ita ergo clamant hæc omnia, ſanguis fratris, fides matris, deſtitutio miſeri, & miſeria deſtituti. Et clamatur ad patrẽ. Porro pater ſeipſum negare non poteſt, pater eſt. Nemo mihi dicat, quia non habet fidem cui mater impertit ſuam, inuoluens illi in ſacramento quouſque idoneus fiat proprio non tantum ſenſu, ſed aſſenſu euolutam puramq. percipe-
I re. Nũquid breue pallium, vt non poſſit ambos cooperire? Magna eſt Eccleſiæ fides. Numquid minor fide Chananeæ mulieris, quã conſtat, & filię ſufficere potuiſſe, & ſibi? ideo audiuit: O mulier, magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut petijſti. Nũquid minor fide illorum, qui paralyticũ per tegulas dimittentes, animę illi ſimul & corporis obtinuere ſalutem? Denique habes: quorum fidem, vt vidit, ait paralytico: cõfide fili, remittunt tibi peccata tua. Et paulo poſt: Tolle grabbatum tuum, & ambula. Qui hæc credit, facile huic perſuadebitur merito eccleſiam præſumere non ſolũ paruulis baptizatis in ſua fide ſalutem, ſed etiam interfectis pro Chriſto infantibus coronam martyrij. Quę cum ita ſint, nullum præiudicium ſuſtinebũt regenerati de eo quod dictum eſt: Sine fide impoſſibile eſt placere Deo: cum ſine fide non ſint qui in teſtimonium fidei baptiſmi gratiam perceperũt. Sed neque de eo quod item dictum eſt: Qui vero non crediderit, cõdemnabitur. Quid enim credere eſt, niſi fidem habere? Itaque, & mulier ſaluabitur per generationem filiorum, ſi permanſerit in fide cum lenitate, & infantibus per lauacri regenerationem ſuccurretur, & adulti qui continere non poterunt, coniugij triceſimo fructu ſe redimẽt, viuẽtium quoque preces, & hoſtias mortui qui opus habebũt, & digni erunt, mediantibus percipient Angelis, & eorum qui iam peruenerunt, viuentibus adhuc nequaquam ſolatia deerunt per Deum qui vbique eſt, & in Deo nuſquam affectu caritatis abſentium. Nam & Chriſtus propter hoc mortuus eſt, & reſurrexit, vt viuorum dominaretur, & mortuorum. Propter hoc quoque & infans natus eſt, & per ſingulos ætatũ gradus profecit in virum, vt nulli deeſſet ætati. Nõ credunt autem ignem purgatoriũ reſtare poſt mortem, ſed ſtatim animam ſolutam à corpore, vel ad requiem tranſire, vel ad damnationem. Quærant ergo ab eo qui dixit quoddam peccatũ eſſe quod neque in hoc ſæculo, neque in futuro remitteretur, cur hoc dixerit, ſi nulla manet ĩ futuro remiſſio purgatiove peccati? Iam verò qui Eccleſiam non agnoſcunt, nõ eſt mirum ſi ordinibus Eccleſiæ detrahunt, ſi inſtituta nõ recipiũt, ſi ſacramenta contemnunt, ſi mandatis nõ obediunt. Peccatores, inquiunt, ſunt Apoſtolici, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Presbyteri, ac per hoc nec dandis, nec recipiendis idonei ſacramentis. Numquam verò duo iſta conuenient Epiſcopum eſſe, & peccatorem. Falſum eſt. Epiſcopus erat Caiphas, & tamen quantus peccator, qui in Dominum mortis dictabat ſententiam: ſi negas Epiſcopum, arguet te teſtimonium Ioannis, qui eum in teſtimonium ſui pontificatus etiam prophetaſſe refert. Apoſtolus erat Iudas, & licet auarus, & ſceleratus, electus à Domino. An tu de illius Apoſtolatu dubitas quẽ Dominus elegit. Nõne ego, inquit, vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus eſt. Audis eũdem electum Apoſtolum, & exſtitiſſe diabolum, & negas poſſe eſſe Epiſcopũ
L qui peccator eſt. Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi, & qui non obedierunt eis tãquam Epiſcopis, inobedientiæ rei fuerunt etiam in ipſum Dominum præcipientẽ, & dicentem: Quæ dicunt facite. Patet, quamuis Scribæ, quamuis Phariſæi, quamuis videlicet maximi peccatores, propter cathedrã tamen Moyſi ad eos quoque nihilominus pertinere quod itẽ dixit.

Ps. 94. a — Matth. 15. c — Matth. 9. — Ioan. 5. a — Hebr. 11 — Marc. 16. d — 1. Tim. 2 d — K — Rom. 14. b — Matth. 12. c — Ioã. 6. g — Matth. 23. b

Luc. 10. Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit me ſpernit. Multa quidem, & alia huic populo ſtulto, & inſipienti à ſpiritibus erroris in hypocriſi loquentibus mendacium mala perſuaſa ſunt, ſed nō eſt reſpondere ad omnia. Quis enim omnia nouit? Deinde labor infinitus eſſet, & minimè neceſſarius. Nam quantum ad iſtos, nec rationibus conuincuntur, quia non intelligunt: nec auctoritatibus corriguntur, quia non recipiunt, nec flectuntur ſuaſionibus, quia ſubuerſi ſunt. Probatum eſt, mori magis eligunt quam conuerti. Horum finis interitus, horum nouiſſima incendium manet. Horum ſiquidem in facto Sampſon ex ſuccēſis vulpium caudis figura præceſſit. Plerumque fideles iniectis manibus aliquos ex eis ad medium traxerunt. Queſiti fidem, cum de quibus ſuſpecti videbantur, omnia prorſus ſuo more negarent, examinati iudicio aquæ, mendaces inuenti ſunt. Cumq. iam negare non poſſent, quippe deprehenſi, aqua eos non recipiente, arrepto vt dicitur freno, dentibus tam miſerè, quam liberè impietatem non confeſſi, ſed profeſſi ſunt, palam pietatem aſtruētes, & pro ea mortem ſubire parati. Nec minus parati inferre qui aſtabant. Itaque irruens in eos populus nouos hæreticis ſuæ ipſorum perfidię martyres dedit. Approbamus zelum, ſed factum non ſuademus: quia fides ſuadenda eſt, non imponenda. Quamquam melius proculdubio gladio coercerentur illius, videlicet qui nō ſine cauſſa gladiū portat, quam in ſuum errorem multos traijcere permittantur. Dei enim miniſter ille eſt, vindex in iram ei qui male agit. Mirabantur aliqui, quod non modo patienter, ſed & læti, vt videbatur, ducerentur ad mortem: ſed qui minus aduertunt quanta ſit poteſtas diaboli, non modo in corpora hominum, ſed etiā in corda, quæ ſemel permiſſus poſſederit. Nonne plus eſt ſibimet hominem inijcere manus, quam id libēter ab alio ſuſtinere? Hoc autem in multis potuiſſe diabolum frequenter experti ſumus, qui ſeipſos aut ſubmerſerunt, aut ſuſpenderunt. Denique Iudas ſuſpendit ſeipſum, diabolo ſine dubio immittente. Ego tamen maius exiſtimo, magiſque admiror quod potuit immiſiſſe in cor eius, vt traderet Dominum, quam vt ſemet ipſum ſuſpēderet. Nihil ergo ſimile habent conſtantia martyrum, & pertinacia horum: quia mortis contemptum in illis pietas, in iſtis cordis duritia operatur. Et ideo Propheta martyris forſitan voce dicebat: Coagulatum eſt ſicut lac cor eorum, ego verò legem tuam meditatus ſum: pro eo videlicet, quod etſi pœna eadem videretur, longe diuerſa eſſet intentio, illo vtique durante cor cōtra Dominum, iſto in lege Domini meditāte. Quæ cum ita ſint, non eſt opus (vt dixi) fruſtra multa aduerſus homines ſtultiſſimos atque obſtinatiſſimos dicere, ſufficit innotuiſſe illos, vt vitentur. Quamobrem, vt deprehendantur, cogendi ſunt, vel abijcere feminas, vel exire de Eccleſia: vtpote ſcandalizantes Eccleſiam in conuictu, & cōtubernio feminarum. Dolendum valde, quod non ſolum laici principes, ſed & quidam, vt dicitur, de clero, necnō de ordine Epiſcoporū, qui magis eos perſequi debuerant, propter quæſtū ſuſtineant, accipientes ab eis munera. Et quomodo, inquiunt, damnabimus nec conuictos, nec confeſſos? Friuola ſatis non ratio, ſed occaſio. Hoc ſolo etiamſi aliud non eſſet, facilè deprehendis, ſi (vt dixi) viros, & feminas qui ſe continentes dicunt, ab inuicem ſepares, & feminas quidem cum alijs ſui & ſexus, & voti degere cogas, viros ęquè cum eiuſdem propoſiti viris: Per hoc enim conſultum erit vtrorumque voto ſimul & famæ, cum continētiæ ſuæ, & teſtes habuerint, & cuſtodes. Quod ſi non ſuſtinent, iuſtiſſimè eliminabuntur de Eccleſia quā ſcandalizant non ſolum notabili, ſed etiam illicita cohabitatione. Ergo iſta ſufficiant pro deprehendendis harum vulpium dolis, ad dandam ſcientiam, & cautelam dilectæ, & glorioſæ Sponſæ Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Margin notes: Iud. 15. a; M; Rom. 13. b; Matth. 27. d; Pſ. 118. a; A

De mirabili affectu dilectionis ſponſæ, quem eructat propter amorem Chriſti ſponſi. Sermo LXVII. B

DIlectus meus mihi, & ego illi. (Cāt. 2.) Hactenus verba ſponſi. Adſit ipſe, vt dignè ad gloriam ipſius, & noſtram ipſorum ſalutem Sponſæ eius poſſimus inueſtigare ſermones. Neque enim tales ſunt, qui à nobis conſiderari, & diſcuti, prout dignum fuerit, valeant, niſi ipſe fuerit dux verbi. Sunt enim quam ſuaues ad gratiam, tam fecundi ad ſenſus, tam etiam profundi ad myſteria. Cui ſimilabo eos? Vni interim

alicui

alicui epularum, quæ triplici quadam emi-
neat gratia, delicioſa ad ſaporem, ſolida ad
nutrimentum, efficax ad medicinam. Sic,
inquam, ſic ſingulus quiſque ſponſæ ſermo,
& ex eo quod ſuauiter ſonat, affectum mul-
cet, & de ſenſuum vbertate mentem impin
guat, & nutrit, & de altitudine myſteriorum
dum intellectum quo plus exercet, plus ter-
ret, miro modo tumorem ſanat inflantis
ſcientiæ. Etenim ſi vnus quiſpiam ex his
forte qui ſibi ſcioli videntur, curioſius ſeſe
dederit ſcrutinio horum, cum viderit inge-
nij ſui ſuccumbere vires, & redigi in capti-
uitatem omnem intellectum perſenſerit,
nonne humiliatus ad illam vocem compel-
Pſ. 138. letur, vt dicat: Mirabilis facta eſt ſcientia
tua ex me, confortata eſt, & non potero ad
eam? Et nunc quidem principium verbo-
rum eius quantæ ſuauitatis inſigne præ-
fert? Nam vide quale principium dede-
C rit. Dilectus, inquit, meus mihi, & ego il-
li. Simplex vox videtur, quoniam ſuauiter
ſonat. Sed de hoc videbitur poſtea. Nunc
vero à dilectione incipit, de dilecto proſe-
quitur, nihil aliud ſcire indicans niſi dile-
ctum. Patet de quo ſermo: cum quo non
ita. Non enim, vt cum ipſo eodem fuerit
ſentire permittitur, cum ipſe iam non affue-
rit. Neque id dubium, nempe mox eum
reuocare videtur, & quaſi poſt tergum cla-
mare? Reuertere, inquiens, dilecte mi. Vn-
de adducimur non aliud ſane conijcere, ni-
ſi quod finitis verbis ſuis, iterum ſuo mo-
re ſe abſentauerit, & illa remanſerit nihilo-
minus de eo loquens, qui numquam ab-
ſens eſt ſibi. Ita eſt, in ore retinuit qui non
recedebat à corde, nec quando recedebat.
Luc.6.g Quod de ore exit, de corde venit, & ex
abundantia cordis os loquitur. Ergo lo-
quitur de dilecto, vt verè dilecta, & verè di-
ligenda, quoniam diligit multum. Quæri-
mus cum quo? nam de quo, nouimus, &
non occurrit niſi fortè cum adoleſcentu-
lis, quæ à matre abeſſe non poſſunt, vbi di-
ſceſſerit ſponſus, Sed melius (vt opinor)
ſentimus ſecum potius, & non cum altero
ſic loquutam, præſertim quod trunca, & mi-
nus continens inueniatur ipſa loquutio, in-
ſufficiens planè ad dandam intelligentiam
auditori, ob quam vel maximè inuicem lo-
Cant.2.d quimur. Dilectus meus mihi, inquit, & ego
illi. Non plus? Pendet oratio, immo non
pendet, ſed deficit. Suſpenditur auditor, nec
eruditur, ſed erigitur. Quid eſt hoc quod
dicit, ille mihi, & ego illi? Neſcimus quid
loquitur: quia non ſentimus quod ſentit.
O ſancta anima quid tuus ille tibi, quid tu il
li? Quænam quæſo, hæc inter vos tam fa-
miliariter fauorabiliterq. diſcurrens exhi-
bitio, & redhibitio? Tibi ille, tuq. viciſ-
ſim illi. Sed quid? Idipſum ei tu, quod ti-
bi ille, an aliud. Si nobis, ſi ad noſtram lo-
queris intelligentiam, euidenter quod ſen-
tis edicito. Quouſque animas noſtras tollis. *Io.10.a*
An (ſecundum prophetam) ſecretum tuum *Iſ.24.c*
tibi. Ita eſt, affectus loquutus eſt, non intel-
lectus, & ideo non ad intellectum. Ad quid
ergo. Ad nihil, niſi quod mirabiliter dele-
ctata, & affecta vehementer ad deſideratos
afflatus, finem illo faciente, nec tacere omni-
no quiuit, nec tamen quod ſenſit exprime-
re, neque enim, vt exprimeret ſic loquuta
eſt, ſed ne taceret. Ex abundantia cordis os *Luc.6.g*
loquutum eſt, ſed non pro abundantia. Ha-
bent ſuas voces affectus per quas ſe ēt cum
nolunt produnt: timor (verbi cauſa) meticu-
loſas, dolor gemebundas, amor iucundas.
Numquid dolentium planctus, mœrentium-
ve ſingultus vel gemitus, percuſſorum, itēq.
pauentium ſubitas, & effertatas clamita-
tiones, ſeu etiam ſaturatorum ructus, aut
vſus creat, aut ratio excitat, aut deliberatio
ordinat, aut præmeditatio format. Eiuſmo-
di certum eſt non nutu prodire animi, ſed
erumpere motu. Sic flagrans ac vehemens
amor præſertim diuinus: cum ſe intra ſe co-
hibere non valet, non attendit quo ordine,
qua lege, quave ſerie ſeu paucitate verbo-
rum ebulliat, dummodo ex hoc nullum ſui
ſentiat detrimentum. Interdum nec verba **E**
requirit, interdum nec voces omnino vllas,
ſolis ad hoc contentus ſuſpirijs. Inde eſt
quod ſponſa ſancto amore flagrans, idq. in
credibili modo, ſane pro captanda quātula-
cūque euaporatione ardoris quem patitur,
non conſiderat quid, qualiter, eloquat: ſed
quidquid in buccam venerit, amore vrgen-
te non enunciat, ſed eructat. Quid ni eru-
ctet ſic refecta & ſic repleta. Reuolue textū
epithalamij huius ab ipſo exordio, vſque
huc; & vide ſi tan ta vſpiam illi quanta hac
vice in cunctis viſitationibus, & alloquutio-
nibus ſponſi copia eius indulta fuerit, & ſi
vnquam ex ore ipſius non modo tam mul-
tos, ſed & tam iucundos ſermones accepe-
rit. Quæ ergo repleuerat in bonis deſide- *Pſ.102.*
rium ſuum, quid mirum ſi ructum potius
quam verbum fecit. Et ſi verbū feciſſe tibi vi-

detur, eructatum puta, & non ſubordinatum, aut præordinatum. Nec enim ſponſa rapinam arbitratur ſibi aptare prophetę dictum: Eructauit cor meum verbum bonum *Pſ.44.a* quippe eodē repleta ſpiritu. Dilectus meus *Cant.2.d* mihi, & ego illi. Nihil conſequentiæ habet, deeſt orationi. Quid inde? Ructus eſt. Quid tu in ructu quæris orationum iuncturas, ſollemnia dictionum? Quas tu tuo ructui leges imponis, vel regulas? Non recipit tuam moderationem, non à te compoſitionem exſpectat, non cōmoditatem, non opportunitatem requirit: per ſe ex intimis non modo cum non vis, ſed & cum neſcis F erumpit, euulſus potius, quam emiſſus. Tamen odorem portat ructus, quandoque bonum, quandoque malum pro vaſorum è quibus aſcendit contrarijs qualitatibus. Denique bonus homo de bono theſauro ſuo profert bonum, & malus malum. Bonū vas ſpōſa Domini mei, & bonus mihi odor ex illa. Gratias ago tibi Domine Ieſu, qui me dignatus es admittere ſaltem ad odorādum. Ita Domine, nam & catelli edunt de *Ma.15.c* micis quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum. Mihi fateor bene redolet ructus dilectæ tuæ, & de plenitudine eius quamuis modicum quid gratanter accipio. Memoriā *Pſ.144.b* abundantiæ ſuauitatis tuæ eructat mihi, & neſcio quid ineffabile tuæ dignationis, & amoris odoratus ſum in voce iſta. Dilectus *Cāt.2.d* meus mihi, & ego illi: Ipſa (vt dignum eſt) *Pſ.67.a* epuletur & exſultet in conſpectu tuo, & delectetur in lætitia. Verumtamen ſic tibi excedat, vt ſobria ſit nobis. Ipſa ergo repleatur *Pſ.64.a* in bonis domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potetur: ſed quæſo, perueniat ad me pauperem, vel tenuis odore ructante illa cū ſatiata fuerit. Bene mihi eructauit Moyſes, & bonus odor in ructu eius creantis potentiæ. In principio, inquit, creauit Deus cęlum, *Gen.1.a* & terram. Bene Iſaias, nam ſuauiſſimum redimentis miſericordiæ odorem dedit, ita eructans: Tradidit in mortem animam ſuā, *Iſ.53.d* & cum ſceleratis reputatus eſt, & ipſe peccata multorum tulit, & pro transgreſſoribus rogauit vt non perirent. Quid æquè miſericordiam redolet? Bonus quoque ex ore Ieremiæ ructus: Bonus ex Dauid, quid ait Eructauit cor meum verbum bonum. Re- *Pſ.44.a* C pleti ſunt omnes Spirituſancto, & eructantes omnia impleuerunt bonitate. Ructum *Thr.3.c* Ieremiæ requiritis? Non ſum oblitus, iam parabam illum. Bonum eſt præſtolari cum ſilentio ſalutare Domini. Eius eſt (non fallor) admouere naribus, balſamum vincit ſuauitas remunerantis iuſtitiæ, quam importat. Patientem pro iuſtitia, vult me exſpectare mercedem in poſterum, nō recipere in præſenti, quod iuſtitiæ merces ſalutare non ſæculi, ſed Domini ſit. Si moram fecerit, inquit, exſpecta eum, & ne murmuraue- *Aba.2.a* ris, quoniam bonum eſt cum ſilentio exſpectare. Ego faciam quod hortatur, exſpectabo Dominum Saluatorem meum. Sed peccator ſum, & adhuc mihi grandis reſtat via: *3.Reg.19.b* quia longe à peccatoribus ſalus. Non murmurabo tamē, in odore, vel dolore interim conſolabor me. Lætabitur iuſtus in Domino, guſtu experiens quod ego ſentio odoratu. Quem ſpectat iuſtus, peccator exſpe- *Pſ.63.b* ctat, & exſpectatio odoratio eſt. Nam exſpectatio, ait, creaturæ reuelationem filiorum *Ro.8.d* Dei exſpectat. Porro ſpectare, guſtare eſt, & videre quoniam ſuauis eſt Dominus. An po- *Pſ.33.b* tius iuſtus, qui exſpectat, & qui iam tenet beatus? Denique exſpectatio iuſtorum lætitia. Nam peccator nihil exſpectat. Et inde *Prou.10.d* peccator, quod bonis præſentibus non modo detentus, ſed & contentus, nihil in futurum exſpectat, ſurdus ad vocem illam. Ex- *Soph.3.b* pectame (dicit Dominus) in die reſurrectionis meæ in futurum. Et ideo iuſtus erat Simeon, quia exſpectabat, & odorabat iā Chri- *Luc.2.a* ſtum in ſpiritu, quem necdum in carne odorabat Et beatus in exſpectatione ſua: quia ꝑ odorem exſpectationis peruenit ad guſtū H contemplationis. Denique ait: Et viderunt oculi mei ſalutare tuum. Iuſtus quoque Abraham, qui & ipſe exſpectauit, vt videret *Ioā.8.g* diem Domini, & non eſt confuſus ab exſpectatione ſua: nam vidit, & gauiſus eſt. Iuſti Apoſtoli cum audiebant: Et vos ſimiles *Luc.12.* hominibus exſpectantibus Dominum ſuū. Quid ni iuſtus & Dauid quando aiebat: Exſpectans exſpectaui Dominum? Ipſe eſt *Pſ.39.a* quartus de numero prænominatorum ructatorum meorum, quem penè præterierā. Non expedit quidem. Iſte os ſuum aperuit, *Pſ.118.c* & attraxit ſpiritum, & ſaturatus non modo eructauit, ſed & cantauit Ieſu bone quantā meis naribus, & auribus iſte infudit ſuauitatem in ructu, & cantu ſuo de oleo lætitiæ *Pſ.44.a* quo vnxit te Deus Deus tuus præ conſortibus tuis, ex myrrha, & gutta, & caſia à veſtimentis tuis, à domibus eburneis, ex quibus delectauerunt te filiæ regum in honore tuo? Vtinam me digneris occurſu tāti vatis,

& ami-

& amici tui in die ſollemnitatis, & lætitiæ, quando egredietur de thalamo tuo ephitalamium ſuum canens in pſalterio iucundo cum cithara, affluens delitijs, reſperſus & reſpergēs vniuerſa iſtiuſmodi puluere pigmentario. In illa die, vel potius in illa hora, nam hora eſt ſi quādo eſt, & fortaſſis ne hora quidem, ſed horæ dimidium, iuxta illud ſcripturæ: Factum eſt ſilentium in cælo
Apo.8.a quaſi media hora: ergo in illa hora replebi-
Pſ.125.a tur gaudio os meum, & lingua mea exſultatione, dum ſingulos, non dico pſalmos, ſed verſus ſingulos ſentiam ructus, & quidem odoriferus ſuper omnia aromata. Quid Ioannis ructu fragrantius, qui Verbi mihi redolet æternitatem, generationem, Diuinitatem. Quid de Pauli ructibus loquar, quanta orbem ſuauitate repleuerint. Denique Chriſti bonus odor erat in omni loco. Verba certè ineffabilia etſi non profert vt audiam, offert tamen vt cupiam, & libeat odorare quæ audire non licet. Neſcio enim quo pacto, quo plus latent, plus placent, & auidius inhiamus negatis. Sed iam aduerte apud ſponſam ſimilem rem: quomodo inſtar Pauli in præſenti capitulo, & ſecretum non aperit, nec præterit tamen intactum, aliquid quaſi olfactui noſtro indulgens, quod guſtui forte interim non competere iudicarit, ſiue propter indignitatem noſtram, ſiue propter incapacitatem.
Cāt.2.d Dilectus meus mihi, & ego illi. Quod non eſt dubium, duorum quidem hoc loco amor mutuus flagrat, ſed in amore ſummo vnius profecto felicitas, alterius mira dignatio. Neque enim inter pares eſt conſenſio ſeu complexio hæc. Ceterum, quid iſta ex hac prærogatiua amoris glorietur impenſum ſibi repenſumq. viciſſim à ſe, quis ſe liquido noſſe præſumat, niſi qui præcipua puritate mentis, & corporis ſanctitate, in ſemetipſo meruerit tale aliquid experiri. Res eſt in affectibus, nec ratione ad eam pertingitur, ſed cōformita-
2.Cor.3.d te. Quam pauci verò qui dicant: Nos autem reuelata facie ſpeculantes gloriam Domini, in eamdem imaginē transformamur de claritate in claritatem, tamquā à Domini ſpi-
K ritu. Verum, vt ſub aliqua qualicumque intelligentiæ forma, quod legitur redigatur: ſaluo quidem ſponſæ ſuo ſingulari ſecreto, ad quod interim non datur accedere, præſertim talibus quales nos ſumus: apponendum ſanè aliquid nobis, eo accommodatius ad communem ſenſum, quo vſitatius, quod & verbis conſequentiam, & intellectum det *Pſ.118.c*
paruulis. Et mihi quidem videtur ſatis eſſe ad noſtram groſſam & quodammodo popularem intelligentiam, ſi dicendo dilectus meus mihi, ſubaudiamus, intendit: vt ſit ſenſus, dilectus meus intendit mihi, & ego illi. Quamquam tamen nec ſolus ego *Cāt.2.d*
id ſenſerim nec primus, cum propheta ante me dixerit: Exſpectans exſpectaui Dominū, *Pſ.39.a*
& intendit mihi. Habes aperte intentionem Domini ad prophetam: habēs & prophetæ ad Dominum in eo quod ait: Exſpectans exſpectaui. Nam qui exſpectat, intendit: & exſpectare, intēdere eſt. Idem omnino ſenſus: eadem penè verba apud prophetam, quæ apud ſponſam: ſed prius ex propheta tranſpoſita. Prius ſiquidem is quod illa poſterius poſuit, & econuerſo. Ceterum ſponſa rectius loquuta eſt, & non prætendens meritum, ſed præmittens beneficium, & ſe præuentam dilecti gratia confitens. Recte omnino: Nam quis prior de- *Rom.11.d*
dit illi, & retribuetur ei? Denique audi Ioannem; quid in epiſtola ſuper hoc ſenſerit. In hoc eſt caritas, inquit, non quaſi nos *1.Io.4.b*
dilexerimus Deum, ſed ipſe prior dilexit nos. Propheta tamen gratiæ præuentionem etſi tacuit, non negauit ſubſequutionē. L
Planè non tacuit. Sed accipe de alio loco certiorem de re iſta ipſius confeſſionem. Et *Pſ.22.b*
miſericordia tua, inquit (Domino loquebatur) ſubſequetur me omnibus diebus vitæ meæ. Audi & de præuentione identidem ipſius non minus certam manifeſtamve sētentiam. Deus meus, inquit, miſericordia *Pſ.58.b*
eius præueniet me. Item ad Dominum. Ci- *Pſ.78.c*
to, ait, anticipent nos miſericordiæ tuæ, quia pauperes facti ſumus nimis. Pulchrè ſponſa poſterius (ni fallor) hæc eadem verba non eodem ordine ponit, ſed ſequitur & ipſa prophetæ ordinem, loquens hoc modo: Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi. Cur ita? Nempe vt tunc magis gratia plenam ſe probet, cum totum gratiæ dederit, & primas ſcilicet illi partes aſcribens, & vltimas. Alioquin quomodo gratia plena, ſi quid habuerit quod non ſit ex gratia. Non eſt quo gratia intret, vbi iam meritum occupauit. Ergo iam plena confeſſio gratiæ, ipſius gratiæ plenitudinem ſignat in anima confitentis. Nam ſi quid de proprio ineſt, in quantum eſt, gratiam cedere illi neceſſe eſt. Deeſt gratiæ quidquid meritis deputas. No-

lo meritum quod gratiam excludat, Horreo quidquid de meo eſt vt ſim meus, niſi quòd illud magis forſitan meum eſt quod me meum facit. Gratia reddit me mihi iuſtificatum gratis: & ſic liberatum à ſeruitute peccati. Denique vbi ſpiritus Domini, ibi li-
M bertas. O fatuam ſponſam ſynagogam, quæ contemnens Dei iuſtitiam, id eſt gratiam ſponſi ſui, & ſuam volens cōſtituere, iuſtitiæ Dei non eſt ſubiecta. Ob hoc miſera repudiata eſt, & iam non eſt ſponſa, ſed Eccle-
Oſee. 2. d ſia, cui dicitur: Deſponſaui te mihi in fide. Deſponſaui te mihi in iudicio, & iuſtitia. Deſponſaui te mihi in miſericordia, & miſe-
Io. 15. c rationibus. Nec tu me elegiſti, ſed ego elegi te, nec vt te eligerem, tua inueni merita, ſed præueni. Ita ergo in fide deſponſaui te mihi, & non in operibus legis, deſponſauiq. in iuſtitia, ſed iuſtitia quæ eſt ex fide, non ex lege. Reſtat vt iudices iudicium rectum inter me, & te, & iudicium quo te deſponſaui, vbi cōſtat interueniſſe non tuum meritum, ſed meum placitum. Hoc eſt autem iudicium, vt tua merita non extollas, non præfe-
Mat. 20 b ras opera legis, non iactes pondus diei, & æſtus, quæ magis in fide & in iuſtitia, quæ eſt ex fide, necnon in miſericordia & miſerationibus noſceris deſponſata. Quę vere ſpōſa eſt agnoſcit iſta, & vtramque gratiam cōfitetur. Primo quidem eam quæ prima eſt, qua & præuenta eſt, poſtea verò & ſub-
Cāt. 2. d ſequentem. Ait itaque nunc: Dilectus meus mihi, & ego illi principium dilecto tribuens, In conſequētibus: Ego, inquit, dilecto meo, & dilectus meus mihi: conſummationem illi æquè concedens. Nunc iam videamus ꝙd dicat: Dilectus meus mihi. Si enim hoc recipitur vt ſubaudiamus (Intendit) ſicut iam di-
Pſ. 39. a ximus, & ſicut propheta ait: Expectans exſpectaui Dominum, & intendit mihi: ego autem in verbo iſto ſentio neſcio quid non plane exiguum, nec mediocris prærogatiuę.
A Sed non eſt ingerenda fatigatis auribus & mentibus res omni alacritate digna. Si non grauat, differatur, & non in longum: craſtinus inde incipiat ſermo. Tantum orate vt ab irruentibus occupationibus interim cuſtodiat nos gratia & miſericordia Sponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

∴

Qualiter ſponſus Chriſtus intendit ſponſæ Eccleſiæ, & ipſa illi. Et de cura quam habet Deus de electis, & vnde inſit Eccleſiæ. Quid ſit mereri, vel non, aut præſumere. Sermo LXVIII.

AVdite iam quod heri diſtulimus, audite gaudium meum quod ſenſi. Et veſtrum eſt: audite gaudentes. In vno verbo Sponſę ſenſi hoc, & quaſi odoratus abſcondi, eo vobis hodie feſtiuius exhibendum quo tempeſtiuius. Sponſa loquuta eſt, & dixit Sponſum intendere ſibi. Quæ eſt Sponſa, & quis eſt Sponſus? Hic Deus noſter eſt, & illa (ſi audeo dicere) nos ſumus, cum reliqua quidem multitudine captiuorum quos ipſe nouit. Gaudeamus. Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ. Nos ſumus in quos intendit Deus. Quanta tamen diſparilitas. Quid terrigenæ & filij hominum coram illo? Secundū prophetam ſic ſunt quaſi non ſint, & quaſi nihilum & inane reputati ſunt ei. Quid ſibi ergo vult iſta inter tam diſpares comparatio? Aut illa in immēſum gloriatur, aut is in immenſum amat. Quam admirabile eſt quod illius intentionem iſta ſibi quaſi propriam vendicat dicens: Dilectus meus mihi? Nec eo contenta tamen, pergit amplius gloriari, reſpondere ſe illi quaſi ex æquo morem gerere, repēdere vicem. Sequitur enim: Et ego illi. Inſolens verbum, & ego illi. Nec minus inſolēs, dilectus meus mihi: niſi ꝙ vtroque inſolentius vtrumque ſimul. O quid audet cor purum, & conſcientia bona, & fides non ficta? Mihi inquit, intendit. Ita ne huic intenta eſt illa maieſtas cui gubernatio pariter & adminiſtratio vniuerſitatis incumbit, & cura ſæculorum, ad ſola transfertur negotia imo otia amoris & deſiderij huius? Ita plane. Ipſa eſt enim Eccleſia electorum, de quibus Apoſtolus: Omnia (inquit) propter electos. Et cui dubium, quod gratia & miſericordia Dei ſit in ſāctos eius, & reſpectus in electos illius? Ergo prouidentiam ceteris creaturis non negamus, curam ſponſa vendicat ſibi. Numquid de bobus cura eſt Deo? Nec dubium quin idem poſſimus dicere de equis, de camelis, de elephantis, & de cunctis beſtijs terrę, ſimiliter & de piſcibus maris, & volatilibus cæli, poſtremo de omni re quæ eſt ſuper terram, ſolis ſanè exceptis ꝗbus

Right margin notes: 2. Cor. 1. c (beside "Gaudeamus… teſtimonium"); B (beside "Quam admirabile"); Cant. 2. d (beside "Nec eo contenta"); 2. Tim. 2. b (beside "Apoſtolus"); Sap. 4. c (beside "Dei ſit in ſāctos"); 1. Cor. 9 (beside "Numquid de bobus").

bus dicitur: Omnem ſolicitudinem veſtram
1.Pet.5. proijcientes in eum: quoniam ipſi cura eſt
b de vobis. An non tibi videtur veluti his
verbis dictum: Intendite illi, quia ipſe in-
tendit vobis? Et obſerua Apoſtolum Petrũ
(eius enim verba ſunt) ſi non & ipſe verbo-
C rum ſponſæ obſeruauerit ordinem. Nem-
Ibidem. pe non ait: Omnem ſolicitudinem veſtram
proijcientes in eum, vt ſit ipſi cura de vo-
bis, ſed, Quia ipſi cura eſt de vobis: aper-
tè proinde monſtrans, Eccleſia ſanctorum
non modo quoniam dilecta, ſed & quod
prius dilecta fuerit. Conſtat non ad eam
1.Cor. pertinere de verbo quod de bobus dixit
9.b Apoſtolus, nam curam illius habet qui di-
lexit illam, & ſemetipſum dedit pro illa.
Nonne hæc eſt ouis errans, cuius cura etiam
ſupernorum curæ gregum prælata eſt? De-
nique illis expoſitis, paſtor deſcendit ad iſtã,
quæſiuit diligenter, inuentam non reduxit,
ſed reuexit, noua cum illa & de illa intulit
cælis feſta gaudiorum, populis Angelorum
inuitatis ad ſollemnitatem. Quid ergo? pro-
prijs humeris dignatus eſt eam reportare,
& curam illius non habebit? Ideo non con-
Pſ.39.d funditur dicere: Dominus ſolicitus eſt mei.
Nec ſe exiſtimat errare, cum item dicit:
Pſ.137. Dominus retribuet pro me. Et ſi quid eſt
b aliud quod curam Dei circa ipſam ſignifica-
re videatur. Inde eſt quod Dominum Sa-
baoth dilectum ſuum dicit, & eum qui cum
tranquillitate iudicat omnia, ſibi intendere
gloriatur. Quid ni glorietur? Audiuit il-
Iſai.49. lum dicentem ſibi: Numquid mater poteſt
d obliuiſci vt non miſereatur filio vteri ſui?
Et ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obli-
Pſ.33.c uiſcar tui. Denique oculi Domini ſuper iu-
ſtos. Et quid ſponſa, niſi congregatio iu-
Pſ.23.b ſtorum? Quid ipſa, niſi generatio quæren-
tium Dominum, quærentium faciem ſpõſi?
D Non enim ille intendit huic, & non iſta illi.
Cãt.2.d Propterea vtrumque ponit, dicens: Ille mi-
hi, & ego illi. Ille mihi, quia benignus &
miſericors eſt: ego illi, quia non ſum in-
grata. Ille mihi gratiam ex gratia: ego illi
gratiam pro gratia. Ille meæ liberationi,
ego illius honori. Ille ſaluti meæ, ego il-
lius voluntati. Ille mihi & non alteri, quo-
niam vna ſum columba eius, ego illi, & non
alteri. Nec enim audio vocem alienorum,
Mar. nec enim acquieſco dicentibus mihi: Ecce
13.c hic eſt Chriſtus: aut, ecce illic eſt. Hæc Ec-
cleſia. Quid ſingulis quiſque noſtrum? Pu-
tamuſne in nobis quempiam eſſe cui aptari
queat quod dicitur. Quid dixi in nobis?
Ego autem & de quouis intra Eccleſiã con-
ſtituto ſi quis hoc quærat, non omninò re-
prehendendum cenſuerim. Nec enim vna
vnius ratio eſt atque multorum. Denique
non propter animam vnã, ſed propter mul-
tas in vnam eccleſiam colligendas, in vni-
cam aſtringendas ſpõſam Deus tam multa
& fecit & pertulit cum operatus eſt ſalutem Pſ.73.c
in medio terræ. Cariſſima illa eſt vna
vni, non adhærens alteri ſponſo, nõ cedens
alteri ſponſæ. Quid iſta non audeat apud
tam ambitioſum amatorem. Quid non ab
illo ſperet qui ſe quæſiuit è cælo, vocauit
à finibus terræ? Nec modo quæſiuit, ſed
acquiſiuit. Adde & de modo acquiſitionis
in ſanguine acquiſitoris. Alias verò (vt aſſo-
let) propterea magis præſumit, quoniam
proſpiciens in futurum nõ ignorat quoniã,
Dominus ſe opus habet. Quæris ad quid?
Ad videndum in bonitate electorum ſuo- E
rum, ad lætandum in lætitia gentis ſuæ, vt
laudetur cum hereditate ſua. Nec parum
hoc opus exiſtimes, nullum dico tibi rema-
nebit opus perfectum ſi hoc nutarit. Nõne
de ſtatu & conſũmatione Eccleſiæ finis om-
nium pendet. Tolle hanc, & fruſtra infe-
rior iſta creatura reuelationem filiorũ Dei
exſpectat, Tolle hanc, & neque Patriarchæ,
neque Prophetæ aliqui conſummabuntur,
cum Paulus aſſerat Deum ita prouidiſſe pro Heb.11.
nobis, ne ſine nobis conſummarẽtur. Tolle g
hãc, & ipſa ſanctorum Angelorum pro im-
perfectione ſui numeri gloria claudicabit,
nec Dei ciuitas de ſui integritate gaudebit.
Vnde ergo implebitur propoſitum Dei, &
myſterium voluntatis eius, magnumq. il-
lud pietatis ſacramentum? Vnde poſtremo
dabis mihi infantes & lactentes, quorum Pſal.8.a
ex ore laudem ſuam perficiat Deus. Cæ-
lum non habet infantes, habet Eccleſia, qui-
bus & dicit: Lac vobis potũ dedi, non eſcã. 1.Cor.
Et hi ad laudem quaſi complendam à pro- 3.a
pheta inuitantur dicente: Laudate pueri Pſ.112.
Dominum. Tu putas Deum noſtrum totam a
habiturum ſuæ gloriæ laudem donec veniãt
qui in conſpectu Angelorum pſallant ſibi?
Lætati ſumus pro diebus quibus nos humi- Pſ.137.
liaſti, annis quibus vidimus mala. Hoc ge- a
nus lætitiæ cæli neſcierunt niſi per Eccleſiæ Pſ.89.d
filios: hoc nemo vnquam lætatur qui num-
quam non lætatur. Opportunè poſt tri-
ſtitiam gaudium ſubit, poſt laborem quies,
poſt naufragium portus. Placet cunctis
ſecuri-

ſecuritas, ſed ei magis qui timuit. Iucunda omnibus lux, ſed euadenti de poteſtate tenebrarum iucundior. Tranſiſſe de morte ad vitam, vitæ gratiam duplicat. Pars mea hæc in cæleſti conuiuio, & ſeorſum ab ipſis ſpiritibus beatis. Audeo dicere expertem meæ beatitudinis ipſam beatam vitam, niſi ſi dignetur fateri quod per caritatem ea in me fruitur, & per me. Aliquid ſanè videtur etiam perfectioni illi acceſſiſſe ex
Lu.15.b me, neque hoc parum. Denique gaudent Angeli ad pœnitentiam peccatoris. Quod ſi deliciæ Angelorum lacrymæ meæ, quid deliciæ?

Omne opus ipſorum laudare Deum, ſed
Pſ.65.c deeſt laudi ſi deſint qui dicant: Tranſiuimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium. Felix proinde in ſua vniuerſitate Eccleſia, cuius omnis gloriatio impar eſt cauſſæ, non pro his tantum quæ illi iam facta ſunt, ſed pro his quoque quæ de illa adhuc oportet fieri; Nam & de meritis quid ſolicita ſit, cui de propoſito Dei firmior ſuppetit ſecuriorq. gloriandi ratio? Non poteſt ſeipſum negare Deus, neque non facere quæ iam fecit, vt ſcriptum eſt, qui fecit quæ futura ſunt. Faciet, faciet, nec deerit ſuo propoſito Deus. Sic nō eſt quod iam quæras quibus meritis ſperemus bona, præſertim cum audias apud Prophetam:
Ezech. 36.e Non propter vos, ſed propter me ego faciam, dicit Dominus. Sufficit ad meritum ſcire, quod non ſufficiant merita. Sed vt ad meritum ſatis eſt de meritis non præſumere, ſic carere meritis, ſatis ad iudicium
G eſt. Porro infantium renatorum neminem carere meritis, ſed Chriſti habere merita. Quibus ſe tamen indignos reddunt ſi ſua iūgere nō nequiuerint, ſed neglexerint, qđ quidem periculum iam adultæ ætatis eſt. Merita proinde habere cures, habita, data noueris, fructum ſperaueris Dei miſericordiam, & omne periculum euaſiſti paupertatis, ingratitudinis, præſumptionis. Perniciosa paupertas, penuria meritorum: præſumptio autem ſpiritus, fallaces diuitiæ.
Prouer. 30.b Et ideo diuitias & paupertates ne dederis mihi Domine, ait Sapiens: Felix Eccleſia, cui nec merita ſine præſumptione, nec prȩſumptio abſque meritis deeſt. Habet vnde præſumat, ſed non merita. Habet merita, ſed ad promerendum, non ad præſumendum. Ipſum non præſumere, nonne promereri eſt? Ergo eo præſumit ſecurius, quo non præſumit: & non eſt quod confundatur in verbo gloriæ, cui multa materies gloriandi. Miſericordiæ Domini multæ, & veritas eius manens in æternum. Pſ. 118. u

Quid ni glorietur ſecura, in cuius teſtimonium gloriæ, miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi? Siue igitur dicat: Dilectus meus mihi: ſiue dicat: Exſpectans exſpectaui Dñm, & intendit mihi: ſiue etiam Dominus ſolicitus eſt mei: vel ſi quæ ſunt etiã eiuſmodi voces aliæ atque aliæ, quæ Diuinum quemdam affectum ac ſingularem fauorem erga aliquid ſimiliter exprimere videantur, nihil horum à ſe alienum putabit, cui ratio præſumendi Domini conſtitutio eſt, præſertim cum non ad alteram videat ſponſam, alteramve Eccleſiam, cui poſſint fieri quæ non poſſunt non fieri. Ergo de Eccleſia patet quod in nullo illa omnia ſibi aptare videbitur. De vna anima quæritur etiam ſi ſit ſpiritualis & ſancta, liceatne illi vllo modo audere in talibus. Neque enim prærogatiuas omnes vnius illius catholicæ multitudinis, ob quam omnia fiunt, vna de multitudine arrogabit ſibi, quantalibet emineat ſanctitate. Et ideo difficilius, vt ſentio ego, inuenietur (ſi tamen inuenietur) quomodo poſſit licere. Vnde neceſſarium reor alio iſtud ſermone tentari, nec modo ingredi vias ſcrupuloſæ diſputationis, quarum adhuc exitum ignoramus, niſi prius ſuper verbo abſcondito oratum fuerit ad eum qui aperit, & nemo claudit, Sponſum Eccleſiȩ Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.
[margin: Pſ.84.c; Pſ.39.a; Ibidem.; H]

Qualiter omnis altitudo ſe extollens aduerſus ſcientiam Dei, deijcitur: & de aduentu & manſione patris, & Verbi apud animam Deum diligentem, & familiaritate, quæ inde inter Deum & animam contrahitur. Sermo LXIX.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Hanc vocē vniuerſali Eccleſiæ ſermo ſuperior aſſignauit, propter factas ſibi à Deo promiſſiones vitȩ eius quæ nunc eſt pariter & futuræ. De anima propoſita quæſtio eſt, quia non poteſt ſibi arrogare vna quod vniuerſitas audeat, nec aliquo modo ad ſe trahere illam. Si non licet, referamus proinde oportet ita ad Eccleſiam, vt nullatenus Cãt.2.d

ad

ad perſonam. Nec modo hanc, ſed & reliquas voces ſimiles huic loquentes grandia, verbi gratia: Exſpectans exſpectaui Dominum, & intendit mihi: & ſi quas alias ſermo ſuperior perſtrinxit. Quod ſi quis licere putat, ego non abnuo, ſed intereſt cui, non enim cuicumque. Prorſus habet Eccleſia Dei ſpirituales ſuos, qui non modo fideliter, ſed & fiducialiter agant in eo, cum Deo quaſi cum amico loquentes, teſtimoniũ illis perhibente conſcientia gloriæ eius. Quinam illi ſint, id quidem penes Deum, tu verò audi qualem te eſſe oporteat ſi talis vis eſſe. Quod tamen dixerim non quaſi expertus, ſed quaſi experiri cupiens. Da mihi animam nihil amantem præter Deũ, & quod propter Deum amandum eſt, cui viuere Chriſtus non tantum ſit, ſed & diu iam fuerit: cui ſtudij & otij ſit prouidere Deum in conſpectu ſuo ſemper, cui ſolicitè ambulare cum Domino Deo ſuo, non dico magna, ſed vna voluntas ſit, & facultas non deſit: da, inquam, talem animam, & ego non nego dignam ſponſi cura, maieſtatis reſpectu, dominantis fauore, ſolicitudine gubernantis: & ſi voluerit gloriari, non erit inſipiens, tantum vt qui gloriatur, in Domino glorietur. Ita in quo multi audent, audet & vnus, ſed alia ratione. Nempe, ſanctam multitudinem cauſſæ ſupradictæ fidentem faciunt, ſanctam animam duplex quædam ratio. Primo quidem quod habeat in natura ſimpliciſſima ſponſi diuinitas quaſi vnum reſpicere multos, & quaſi

K multos vnum. Nec ad multitudinem multus erit, nec ad paucitatem rarus: nec ad diuerſitatem diuiſus, nec reſtrictus ad vnũ, nec anxius ad curas, nec perturbatus, ſeu turbulentus ad ſolicitudines. Sic ſanè vni intentus, vt non detentus: ſic pluribus, vt non diſtentus. Deinde quod vt probare ſuauiſſimum, ita cariſſimum probaſſe eſt, tanta eſt Verbi dignatio, tanta beneuolentia patris Verbi erga bene affectam & bene compoſitam animam (quod quidem ipſum patris munus, & Verbi opus eſt) vt quam ſua tali benedictione præuenerint & præparauerint ſibi, ſua quoque dignentur præſentia, & ita vt non modo ad eam veniant, ſed etiam manſionem apud eam faciant. Non enim ſufficit exhiberi, niſi & copiam ſui præbeant. Quid eſt venire ad animam Verbum? Erudire in ſapientia. Quid eſt patrem venire? Afficere ad amorem ſapientiæ, vt dicere poſſit: Quia amatrix facta ſum formæ illius. Patris diligere eſt, & ideo patris aduentus ex infuſa dilectione probatur. Quid faceret eruditio abſque dilectione? Inflaret. Quid abſque eruditione dilectio? Erraret. Denique errabant de quibus dicebatur: Teſtimonium illis perhibeo quod zelum Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam. Non decet ſponſam Verbi eſſe ſtultam, porro elatam pater non ſuſtinet. Pater enim diligit filium, & omnem altitudinem extollentem ſe aduerſus ſcientiam Verbi, ſemper in promptu habet deijcere atque deſtruere, ſiue immitendo zelum, ſiue intendendo: quorum alterũ miſericordiæ, alterum iudicij eſt. Vtinam in me omnem extollentiam comprimat, imo deiiciat, & ad nihilum redigat non accenſus furor, ſed infuſus amor. Vtinam diſcam non ſuperbire, ſed vnctione potius quam vltione magiſtra. Domine ne in furore tuo arguas me, ſicut Angelum extollentem ſe in cælo: neque in ira tua corripias me, ſicut hominem in paradiſo. Ambo iniquitatem meditati ſunt, altitudinem affectantes: ille potentiæ, iſte ſcientiæ. Denique credidit inſipiens mulier pollicenti, ſed ſeducenti: Eritis ſicut dii, ſcientes bonum & malum. Iam ſeſe ante ſeduxerat, cui perſuaſerat ſimilem fore altiſſimo. Nam qui ſe putat aliquid eſſe, cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Verum vtraque altitudo deiecta eſt, ſed in homine mitius: iudicante ita illo qui omnia facit in pondere, & menſura. Nam Angelo in furore punito, imò damnato, homo iram tantum ſenſit, & non furorem. Nempe cum iratus fuit, miſericordiæ recordatus eſt. Propter hoc ſemen eius filij iræ, & non furoris vſque in hodiernum diem. Si non naſcerer filius iræ, non opus eſſet renaſci. Si furoris filius naſcerer, aut non contigiſſet aut non profuiſſet renaſci. Vis videre furoris filium? Si vidiſti Satanam tamquam fulgur cadentem de cælo, quod eſt in impetu furoris percipitatum: & cognouiſti de furore Dei. Denique non eſt recordatus miſericordiæ ſuæ: quia cum iratus fuerit, miſericordiæ recordabitur, non cum iam vſque ad furorem exarſerit. Væ filijs diffidentiæ, his quoque qui ex Adam ſunt, qui nati iræ filij, ipſi ſibi iram in furorem, virgam in baculum, immò in malleum diabolica obſtinatione conuertunt. Denique theſaurizant ſibi iram in die iræ.

Margin references: Pſ. 39. a; 1. Cor. 1.; Ibidem.; Io. 14. t; Sap. 8. a; Rom. 10. a; L; Pſal. 6. a; Gen. 3. b; Iſ. 14. d; Gal. 6. a; Luc. 10. c; Rom. 2. a

iræ. Ira autem accumulata, quid niſi furor? Peccauerunt peccatum diaboli, & diaboli ſententia percelluntur. Væ etiam quamuis mitius quibuſdam filijs iræ, qui nati in iram, non exſpectauerunt renaſci in gratia. Nempe mortui in quo & nati, iræ filij permanebunt. Iræ dixerim, non furoris: quia vt pijſſimè creditur, & humaniſſimè gemitur, mitiſſimè ſunt pœnæ totum quo addicti ſunt aliunde trahentium. Ergo in furore diabolus iudicatus eſt, quia inuenta eſt iniquitas eius ad odium, hominis autem ad iram, & ideo in ira corripitur. Ita omnis altitudo contrita eſt, & quæ inflat, & quæ præcipitat, patre nimirum zelante pro filio. Vtrobique ſiquidem iniuria filij eſt, & de vſurpata potentia aduerſus virtutem Dei, quæ ipſe eſt, & de præſumpta ſciētia aliunde quam à ſapientia Dei quæ nihilominus
Pſ. 34. b ipſe eſt. Domine quis ſimilis tibi? Quis niſi ſplendor, & figura ſubſtantię tuæ? Quis niſi imago tua? Solus in forma tua, ſolus non
Phil. 2. a rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem tibi, altiſſimus altiſſimi filius. Quomodo non æqualis? etiam vnum eſtis ipſe & tu. Sedes illi à dexteris tuis, non ſub pedibus. Quo pacto audet quis peruadere locum vnigeniti tui? Præcipitetur. Ponit ſibi ſedem in excelſo: ſubuertatur cathedra peſtilentiæ.
A Item quis docet hominem ſcientiam. Nonne tuo clauis Dauid aperiens cui vis, & cui vis claudens? Et quomodo ſine claue ad theſauros ſapientiæ & ſciētiæ introitus, imo irruptio tentabitur. Qui non intrat per oſtiū, fur eſt & latro. Petrus ergo intrabit qui claues accepit. Non tamen ſolus, nam & me ſi voluerit introducet aliūq. excludet quem fortè voluerit, in ſciētia & poteſtate ſibi da-
Mat. 16 c ta deſuper. Et hæ claues quæ? Poteſtas aperiendi, & claudendi, atque inter excludendos & admittēdos diſcretio. Et nō in ſerpēte theſauri, ſed in Chriſto. Et ideo non potuit dare ſcientiam ſerpens quam non habuit, ſed qui habuit dedit. Nec enim potuit habere poteſtatem quam non accepit: ſed qui accepit habuit. Dedit Chriſtus, accepit Petrus, nec inflatus de ſciētia, nec præcipitandus de potentia. Quare? Quia in neutra extollit ſe aduerſus ſcientiam Dei, qui nihil horum pręter Dei ſcientiam affectauit, ſicut ille qui doloſè egit in conſpectu eius, vt inueniatur iniquitas eius ad odium. Quomodo denique præter ſcientiam Dei, qui
1. Pet. 1. ſe ſcribit Apoſtolum Ieſu Chriſti ſecundum præſcientiam Dei patris? Et hæc dicta ſint pro eo quod incidit de zelo Dei quem intēdit in præuaricantes Angelum hominemq. Nam in ambobus reperit prauitatem, qualiter videlicet in ira & in furore ſuo deſtruxerit omnem altitudinem extollētem ſe aduerſus ſcientiam Dei. Nunc iam recurrendum ad zelum miſericordiæ, id eſt, qui non intenditur, ſed qui immittitur, quoniā qui intenditur (vt iam diximus) iudicij eſt, & ſatis nos terruit ex memoratis exemplis tam grauiter punitorum. Propterea ibi ego mihi ad locum refugij à facie furoris Domini, ad illum vtique pietatis zelū ſuauiter ardētem, efficaciter expiantem. Numquid non expiat caritas? Et potenter. Legi quod operiat multitudinem peccatorum: ſed dico, Numquid non idonea eſt ſeu ſufficiens ad deijciendam humiliandamq. omnem extollentiam oculorum, & cordis. Et maximè. Nam non extollitur, non inflatur. Si ergo Dominus Ieſus dignetur venire ad me, vel potius in me, non in zelo furoris, & ne ira quidem, ſed in caritate, & ſpiritu manſuetudinis, æmulans me Dei æmulatione (quid enim ita Dei vt caritas: nempe & Deus eſt) ſi inquam in iſta venerit, in hoc cognoſcam quod non ſit ſolus, ſed venerit etiam pater ſuus cum eo. Nam quid æquè paternum. Propter hoc nempè, non pater Verbi tantum, ſed & pater miſericordiarum eſt appellatus, quod innatum habeat miſereri ſemper & parcere. Si ſenſero aperiri mihi ſenſum vt intelligam Scripturas, aut ſermonem ſapientiæ quaſi ebullire ex intimis, aut infuſo lumine deſuper reuelari myſteria, aut certe expandi mihi quaſi quoddam largiſſimum cęli gremium, & vberiores de ſurſum influere animo meditationum imbres, non ambigo Sponſum adeſſe. 1. Pet. 4 b Eccl. 23. a 1. Io. 4. b 2. Cor. 1 a

Verbi ſiquidem hæ copiæ ſunt, & de plenitudine eius iſta accipimus. Quod ſi ſe pariter infuderit humilis quædam, ſed pinguis intimæ aſperſionis deuotio, vt amor agnitæ veritatis neceſſarium quoddam odium vanitatis in me generet & contemptū, ne fortè aut ſcientia inflet, aut frequētia viſitationum extollat me: tūc prorſus paterne ſentio agi mecum, & patrem adeſſe nō dubito. Si autem perſeuerauero huic dignationi dignis ſemper (quod in me eſt) affectibus, & actibus reſpondere, & gratia Dei apud me vacua non fuerit: etiam manſionem apud me faciet tam pater enutriens, quam Verbū C

erudiens. Quanta putas ex hac manſione
inter animã & Verbum familiaritatis gra-
tia oriatur; quanta de familiaritate ſequa-
tur fiducia? Non eſt (vt opinor) quod iam
talis anima dicere vereatur: Dilectus meus
mihi: quæ ex eo quod ſe diligere, & vehemẽ
ter diligere ſentit, etiam diligi nihilominus
vehementer non ambigit, ac de ſua ſingu-
lari intentione, ſolicitudine, cura, opera, dili
gentia, ſtudioq. quo inceſſanter, & arden-
ter inuigilat, quemadmodum placeat Deo,
æquè hæc omnia in ipſo indubitanter agno
Matt.7. ſcit recordans promiſſionis eius: In qua
a menſura mẽſi fueritis, remetietur vobis: ni-
ſi quod redhibitionem gratiæ prudens ſpõ-
ſa ad ſuam magis cauta eſt trahere partem,
ſciens ſe potius præuentam à dilecto. Inde
eſt quod illius operam præfert.

Cãt.2.d Dilectus, inquiens, meus mihi, & ego illi.
Ergo ex proprijs quę ſunt penes Deũ agno
ſcit: nec dubitat ſe amari quæ amat. Ita eſt.
Amor Dei amorem animæ parit, & illius
præcurrens intentio intentã animã facit, ſo
licitudoq. ſolicitam. Neſcio enim qua vici-
nitate naturæ cũ ſemel reuelata facie glo-
D riam Dei ſpeculari anima poterit, mox illi
ſe conformari neceſſe eſt, atque in eamdem
imaginem transformari igitur qualem te
parau eris Deo, talis oportet appareat tibi
Pſ.17.d Deus. Cum ſancto ſanctus erit, & cum viro
innocente innocens erit. Quidni æquè, &
cum amante amans, & cum vacante va-
cans, & cum intento intentus, & ſolicitus
Prou.8. cum ſolicito? Denique ait: Ego diligentes
b me diligo, & qui mane vigilauerint ad me,
inuenient me. Vides quomodo non ſolum
de amore ſuo certum te reddat, ſiquidem
tu ames illum: ſed etiam de ſolicitudine ſua
quam pro te gerit, ſi te ſenſerit ſolicitũ ſui.
Vigilas tu? vigilat & ille. Conſurge in nocte
in principio vigiliarum tuarum. Accelera
quantum vis etiam ipſas anticipare vigi-
lias, inuenies eum, non præuenies. Teme-
re in tali negotio vel prius aliquid tribuis
tibi, vel plus, & magis amat, & ante. Si hæc
anima ſcit, imo quia ſcit, miraris quod illa
maieſtatem quaſi cetera non curantem ſo
li ſibi intendere glorietur, cui ſoli ipſa poſt-
poſitis curis omnibus tota ſe deuotione cu
ſtodit? Sermo finem deſiderat, ſed vnum
dico ſpiritualibus qui in nobis ſunt mirum
quidem, ſed verum: animam Deum viden-
tem haud ſecus videre, quam ſi ſola videa-
tur à Deo. Ea ergo fiducia dicit illum inten
dere ſibi, ſeq. illi, nihil præter ſe, & ip-
ſum videns. Bonus es Domine animæ
quærenti te, occurris, amplecteris, Spon-
ſum exhibes, qui Dominus es, immo qui
es ſuper omnia Deus benedictus in ſæcu-
la. Amen.

*Vnde ſponſus dilectus dicatur, & de verita-
te, manſuetudine & iuſtitia, ceteriſq.
virtutibus quæ ſunt lilia inter
quæ paſcitur.* E

Sermo LXX.

DIlectus meus mihi, & ego illi: Cãt.2.d
qui paſcitur inter lilia. Quis
hunc iam imputet præſum-
ptioni vel inſolentiæ, ſi ſe di-
cat iniiſſe ſocietatem cum illo qui paſcitur
inter lilia? Etiam ſi inter ſidera paſceretur,
eo ſolo quo paſceretur, neſcio quid magnũ
videri poſſit cum eiuſmodi amicitias ſeu fa
miliaritatem habere. Aliquid prorſus igno-
bile & humile ſonat, paſci. Nunc verò cum
& paſci inter lilia perhibetur, delectationis
adiectio lõgius amouet & propulſat teme-
ritatis notam. Quid enim ſunt lilia? Iuxta
verbum Domini, fenum quod hodie eſt, & Matt.6.
cras in clibanum mittitur. Quantus eſt iſte d
qui feno paſcitur, quaſi vnus agnorum aut
vitulorum? Et agnus planè vitulus ſagina-
tus. Sed tu forte vigilantius aduertiſti non
pabulum hoc loco deſignari, ſed locum:
nec enim dictum eſt, lilijs eum paſci, ſed
inter lilia. Eſto. Non fenum comedit vt
bos, in feno tamen verſari, & ſuper fenum
diſcumbere inſtar vnius de turba, quid e-
minentiæ habere poteſt? Quid vero glo- F
riæ hinc habere dilectum illum qui hoc e-
gerit? Et ſecundum litteram quidem ſpon-
ſæ verecundia & cautela prudentiæ eius in
loquendo ſatis apparet, vtique diſponen-
tis ſermones ſuos in iudicio, & rerum glo- Pſ.111.
riam verborum modeſtia temperantis. a
Aliàs autem non ignorat vnum eſſe & qui
paſcitur, & qui paſcit: inter lilia commo-
rantem, & regnantem ſuper ſidera. At li-
bentius humilia dilecti memorat, propter
humilitatem quidem, vt dixi, magis au-
tem quod exinde cœpit eſſe dilectus, ex quo
& paſci. Nec modo exinde, ſed inde. Nam
qui in altiſſimis eſt Dominus, in imis eſt di-
lectus, ſuper ſidera regnans, & inter lilia
amans. Amabat & ſuper ſidera, quia nuſ-
quam

quam & numquam potuit nõ amare, quia amor eſt: ſed donec ad lilia deſcendit, & paſci inter lilia compertus eſt, nec amatus eſt, nec factus dilectus. Quid? Num amatus eſt à Patriarchis, & Prophetis? Eſt, ſed non prius quam viſus eſt & ab ipſis inter lilia paſci. Neque enim non videtur quem præuiderunt: niſi ita quis abſque ſpiritu ſit, vt videntem in ſpiritu, putet videre nihil. Vnde ergo videntes (nam ſic Prophetæ appellati ſunt) ſi nihil viderunt? Inde eſt quod voluerunt videre quæ non viderunt. Nec enim poterant velle videre in corpore, quem in ſpiritu non vidiſſent. Sed dico, nũquid omnes Prophetæ? Quaſi omnes videre voluerint, aut fuerit omnium fides? Sed enim qui viderunt, aut Prophetæ fuerunt, aut Prophetis acquieſcentes. Et credidiſſe enim vidiſſe eſt. Non modo namque qui per prophetiæ ſpiritũ, ſed & qui per fidem videt, ſi quis ipſum quoque dicat videre in ſpiritu, mihi non videtur errare. Ita ergo quod ad lilia deſcendere, & inter lilia paſci dignatus eſt is qui omnes paſcit: dilectum fecit illum, quia non potuit ante diligi quam agnoſci. Ac per hoc etiam cum de dilecto facta eſt mẽtio, pulchrè, & illud memoratum eſt, quod dilectionis, & agnitionis exſtitit cauſſa. Quærẽda in ſpiritu refectio hæc inter lilia: nam corporea cogitare ridiculum eſt. Quin ipſa lilia ſpiritualia (ſi quidem potuerimus) demõſtranda à nobis erũt. Puto hoc quoque dicere nos oportebit, vnde inter lilia paſcatur dilectus, lilijs ne ipſis, an alijs inter lilia reconditis herbis vel floribus? Et in his illud mihi difficilius apparet, quod paſci nõ paſcere perhibetur. Nam quia paſcat dubium non eſt, nec enim indignum ei. At paſci, indigentiam ſonat, & ne ſpiritualiter quidem ſine iniuria maieſtatis facile illi poſſe aſſignari videtur. Nec ego ſanè recordor vſque modo aduertiſſe me in hoc cãtico paſtum vſpiam perhiberi, cũ paſcentẽ puto recordemini & vos mecũ. Denique poſtulauit ſibi aliquando demonſtrari, vbi in meridie paſceret, & cubaret. Et nũc quidẽ (quod necdũ dixerat) perhibet paſci, ſed non ſimiliter poſtulat locũ indicari ſibi. ſed ipſa indicat, aſſignans inter lilia. Nouit hoc, illud nõ nouit, quia præſto æquè eſſe non poteſt quod ſublime & in ſublimi eſt, & quod humile & ſuper terrã. Sublime opus, ſublimis & locus, nec acceſſus ad eum vſque adhuc vel ipſi ſponſæ. Et ideo ſe

1. Reg. 9. b (margin)

G (margin)

Cãt. 1. b (margin)

metipſum exinaniuit vſque ad hoc vt paſceretur ipſe omnium paſtor, & inuentus eſt inter lilia, & viſus ab Eccleſia, adamatus eſt ab inope pauper, factus dilectus propter ſimilitudinem. Non ſolum autem, H ſed & propter veritatem & manſuetudinem & iuſtitiam. *Pſ. 44. a* Quod per eam ſcilicet promiſſiones adimpletæ ſunt, quod ſuperbi dæmones vna cum Principe ſuo iudicati ſunt: quod iniquitates remiſſæ ſunt.

Talis ergo apparuit, qui merito amaretur verax per ſe, mitis hominibus, iuſtus pro hominibus. O vere amandum & totis medullis cordis amplectẽdum Sponſum. Quid iam cunctetur Eccleſia totam ſe tota deuotione committere tam fido redditori, tam pio indultori, tam iuſto propugnatori? Porro præmiſerat Propheta, dicens: Specie tua & pulchritudine tua intende proſpere. *Ibidem* Vnde ſpecies hæc & pulchritudo? Puto ex lilijs. Quid lilio ſpecioſius? Sic nihil formoſius Sponſo.

Quæ ſunt ergo illa lilia è quibus ſpecies decoris eius? Procede, inquit, & regna propter veritatem & manſuetudinem & iuſtitiam. *Ibidem* Lilia ſunt, lilia, inquam, orta de terra, nitentia ſuper terram, eminentia in floribus terræ, fragrantia ſuper odorem aromatum. Ergo inter hæc lilia Sponſus, & omninò ex his ſpecioſus & pulcher. Aliàs enim (quod quidem ad carnis infirma ſpectat) non erat ei ſpecies neque decor. *Iſai. 53 a* Bonum autem lilium veritas, candore conſpicuum, odore præcipuum.

Denique candor eſt lucis æternæ, ſplendor & figura ſubſtantiæ Dei. *Sap. 7. a* Lilium plane, I quòd ad nouam benedictionẽ terra noſtra produxit & parauit ante faciem omniũ populorum, lumen ad reuelationem gentium. *Luc. 2.* Donec ſub maledicto fuit terra, ſpinas, & tribulos germinauit. At nunc Veritas de terra orta eſt, Domino benedicente, ſpecioſus omnino quidem flos campi, & lilium conuallium. *Pſ. 84. a* Agnoſce lilium ex candore, qui mox in ipſo exortu floris paſtoribus de nocte emicuit, dicente Euangelio, quia Angelus Domini ſtetit iuxta illos, & claritas Dei circũfulſit illos. *Luc. 2. a* Bene Dei, quia non Angeli, ſed lilij candor ille aderat, ſed illuc micabat abuſque Bethleem. Agnoſce lilium & ex odore, quo & longe poſitis innotuit Magis. Et quidem ſtella apparuit, ſed eam minimè viri graues ſequuti fuiſsẽt, niſi intima quadam ſuaueolentia orti lilij

trahe-

traherentur. Et vere lilium veritas, cuius odor animat fidem, ſplendor intellectum illuminat. Leua etiam oculos nunc in ipſam perſonam Domini, qui in Euangelio
.14.a loquitur: Ego ſum veritas. Et vide quam competenter veritas lilio comparetur. Si non aduertiſti, aduerte de medio floris huius quaſi virgulas aureas prodeuntes, & cinctas candidiſſimo flore pulchrè ac decenter diſpoſito in coronam: & agnoſce auream in Chriſto Diuinitatem humanæ coronatā puritate naturæ, id eſt, Chriſtum in diademate quo coronauit eum mater ſua. Nam in quo coronauit eum pater ſuus, lucem inhabitat inacceſſibilem, nec poſſes in eo illū interim adhuc videre. Sed de hoc aliàs.

Nunc verò lilium veritas eſt. Eſt & man-
ſ.36.d ſuetudo. Et bene lilium manſuetudo habēs innocentiæ cādorem, & odorem ſpei, quoniam ſunt reliquiæ, inquit, homini pacifico.
K Bonæ ſpei vir manſuetus, nec minus etiam in præſenti lucidum quoddam vitæ eſt ſocialis exemplar. An non lilium quæ lucet
ſ.84.c officio, redolet ſpe? Adde quod ſicut veritas de terra orta eſt, ita manſuetudo. Niſi quis
ſa.16.a dubitet ortum de terra agnum dominatorem terræ, illum agnum qui ad occiſionem
ſa.53.c ductus eſt & non aperuit os ſuum.

Nec tantum manſuetudo ſeu veritas de terra orta eſt, ſed & iuſtitia: Propheta di-
ſa.45.a cente: Rorate cæli deſuper, & nubes pluant iuſtum: aperiatur terra, & germinet Saluatorem, & iuſtitia oriatur ſimul. Quod autem iuſtitia lilium ſit, recordamini de Scriptura, quia iuſtus germinabit ſicut lilium, & florebit in æternum ante Dominum. Nequaquam lilium hoc hodie eſt, & cras in clibanum mittitur, quia in æternum florebit.
ſ.111. Et florebit ante Dominum, cuius in memoria æterna erit iuſtus, & ab auditione mala non timebit, illa ſcilicet auditione, qua in clibanum ignis peccatores ire iubentur. Porro huius lilij candor cui non ſplendet, niſi cui non placet? Denique ſol eſt, non ille qui oritur ſuper bonos & malos. Neque
ap.5.c enim qui dicturi ſunt: Sol iuſtitiæ non ortus eſt nobis: lucem illius quandoque viderunt: viderunt autem quotquot audie-
Mal.4.a runt: vobis autem qui timetis Deum, orietur ſol iuſtitiæ. Ergo candor huius lilij apud iuſtos, fragrantia etiam vſque ad iniquos diffunditur, etſi non in bonum ipſis. De-
.Cor. nique audiuimus iuſtos, dicentes, quia Chri-
.d ſti bonus odor ſumus in omni loco: ſed alijs quidem odor vitæ in vitam, alijs odor L
mortis in mortem. Quis vel ſceleratiſſimus iuſti non probet opinionem, quamuis non amet opus? Et beatus ſi ſeſe non iudicat in eo quod probat. Iudicat autem, quòd probans bonum, & non amans: ideoq. non beatus planè, ſed miſer, proprio condemnatus iudicio. Quid eo miſerius cui odor Rom.14.
vitæ, non vitæ, ſed mortis nuncius eſt? Imo d
nec nuncius quidem, ſed baiulus. Sunt multa apud Sponſum & alia lilia præter hæc, quæ ex Propheta inciderunt nobis, veritatem loquor & manſuetudinem & iuſtitiam, nec erit difficile, iam cuilibet veſtrum ſimilia reperire per ſemetipſum in horto tam delicioſi Sponſi. Abundat & ſuperabundat talibus. Quis illa enumeret? Nempe quot virtutes, tot lilia. Quis finis virtutum apud Dominum virtutum? Quod ſi plenitudo virtutum in Chriſto & liliorum, & fortaſſis propterea ipſe ſe lilium appellauit, quod totus verſetur in lilijs, & omnia quæ ipſius ſunt, lilia ſint: conceptio, ortus, conuerſatio, eloquia, miracula, ſacramenta, paſſio, mors, reſurrectio, aſcenſio. Quid horum non candidum, & non ſuauiſſime redolens? Tanta denique in conceptione refulſit superni luminis claritas de ſuperuenientis abundantia ſpiritus, vt ne ipſa quidem virgo ſancta ſuſtinuiſſet, ſi non ſibi obumbratum foret à virtute altiſſimi: Por- M
ro ortum candidauit incorrupta virginitas matris, conuerſationem innocentia vitæ, eloquia veritas, miracula puritas cordis, ſacramenta pietatis arcanum, paſſionem, patiendi voluntas, mortem libertas non moriendi, reſurrectionem martyrum fortitudo, aſcenſionem exhibitio promiſſionum. Quam bonus fidei odor in his ſingulis, noſtra quidem qui candorem non vidimus, tempora & viſcera replens. Et beati Ioã.20.g
qui non viderunt, & crediderunt. Pars mea in his odor vitæ qui procedit ex ipſis. Is infuſus naribus meis apto quodam fidei inſtrumento, & quidem copioſius pro multitudine liliorum, ſane & exilium leuat, & patriæ deſiderium aſſidue innouat in viſceribus meis. Habent lilia & aliqui ſodalium Sponſi, ſed non copiam. Omnes enim ad Ioã.3.d
menſuram ſpiritum acceperunt, ad menſuram virtutes & dona. Solus ille non habet modum, qui habet totum. Aliud eſt lilia habere, aliud non niſi lilia habere. Quem dabis mihi de filijs captiuitatis adeo innocentem

centem

centem & ſanctum, qui totam terram ſuam floribus occupare potuerit; & iſtiuſmodi floribus? nec infans certe vnius diei ſine ſorde eſt ſuper terram. Magnus eſt qui tria vel quattuor lilia ædificare potuerit in terra ſua in tanta denſitate ſpinarum & tribulorum, quæ ſunt germina inueterata maledictionis antiquæ. Mecum verò qui pauper ſum, bene agitur, ſi vnquam ab hac peſſima ſegete, iniquitatum videlicet atque vitiorum tantillum terræ meæ vendicare exſtirpando & excolendo ſufficiam, vnde vnum ſaltem producere lilium poſſim, ſi forte & penes me paſci interdum dignetur
A is qui paſcitur inter lilia. At parum dixi, vnum de penuria cordis mei os meum loquutum eſt. Vnum prorſus non ſufficit, duo ad minus neceſſaria ſunt. Dico autem continentiam & innocentiam: quarum vna ſine altera nec ſaluabit. Fruſtra denique ad vnamquamlibet harum inuitabo Sponſum, qui non ad lilium paſci, ſed inter lilia perhibetur. Dabo proinde operam habere lilia, ne de ſingularitate cauſetur lilij, qui non vult niſi inter lilia paſci, &
Pſ. 26. c ſic declinet in ira à ſeruo ſuo. Pono itaque primam omnium innocentiam: & ſi huic iungere continentiam quiuero, diuitem me putabo in poſſeſſione liliorum. Rex ſum autem, ſi tertiam his adiungere potero patientiam. Et quidem poſſunt ſufficere illa, ſed quia & deficere in tentationibus
Iob 7. a poſſunt, ſiquidem tentatio eſt vita hominis ſuper terram: opus profecto patientia eſt, quæ vtriuſque ſit quaſi tutrix quædam & cuſtos. Puto ſi venerit amator ille liliorum, & ita inuenerit, quod non dedignabitur iam paſci apud nos, & apud nos facere paſcha: vbi illi & multa ſuauitas in duabus, & magna erit ſecuritas propter tertiam. Verum quo pacto dicatur paſci, qui paſcit omnia, poſtea videbitur. Nunc verò apparet Sponſum non modo apparere inter lilia, ſed minimè omnino extra lilia poſſe aliquando inue-
E niri, cum omne quod de eo eſt & ipſe ſit lilium Sponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Vnde eſt animæ candor liliorum, quod Sponſus & paſcit nos, & paſcitur à nobis. Et qualis ſit vnitas animæ ſanctæ ad Deum. *Sermo LXXI.*

FInis præcedentis ſermonis, principium huius. Eſt ergo lilium Sponſus, ſed non lilium inter ſpinas, **Cāt. 2.**
quoniam non habet ſpinas, qui peccatum non fecit. Denique Sponſam proteſtatus eſt lilium inter ſpinas: quoniam ſi dixerit vel ipſa quia ſpinas non habeat, ſeipſam ſeducit, & veritas in ea non eſt. Se vero florem quidem & lilium profeſſus eſt, non tamen inter ſpinas. Magis autem, Ego (inquit) flos campi, & lilium conuallium, & *Ibidem.*
non eſt ſpinarum mentio, quod ſolus ſit hominū qui opus non habeat dicere: Con- *Pſ. 31.*
uerſus ſum in ærumna mea dum configitur ſpina: Ergo abſque lilijs numquam eſt, qui abſque vitijs ſemper eſt: quia totus & ſemper eſt candidus, ſpecioſus forma præ filijs *Pſ. 44.*
hominum. Tu ergo qui hæc audis, vel legis, cura habere lilia penes te, ſi vis habere hunc habitatorem liliorum habitantem in te. Opus tuum, ſtudium tuum, deſiderium tuum, lilia eſſe proteſtentur, moralis quidam rerum ipſarum candor atque odor. Habent & mores colores ſuos, habent & odores. Neque enim in ſpiritibus idipſum eſt color, & odor, non magis quam in corporibus. Ergo de colore conſcientia conſultetur, de odore fama. Fętere feciſtis odorem noſtrum corā Pharaone, & ſeruis eius, *Exod. d*
aiunt illi dicentes de opinione. Porro colorem operi tuo dat cordis intentio, & iudicium conſcientiæ. Nigra ſunt vitia, virtus candida eſt. Inter hanc atque illa conſcientia conſulta diſcernit. Stat ſentētia Domini de oculo nequam & lucido, quia inter candidum & nigrum certos fixit limites, & diuiſit lucem à tenebris. Quod ergo de corde puro & conſcientia egreditur bona, candidum eſt, & eſt virtus. Si autem & bona fama ſequuta fuerit, & lilium eſt quippe cui nec candor lilij deſit, nec odor. Porro virtus etſi non propterea maior, pulchrior tamen illuſtriorq. efficitur. Quod ſi in conſcientia næuus fuerit, nec quod ex ea prodierit, carebit næuo. Nam ſi radix in vitio, & ramus. Ac per hoc quidquid illud ſit quod radix vitiata non abſque traduce vitij ex ſe producat: verbi gratia, ſermo, actio, oratio: etiamſi fama applaudere videatur

tur

ſtur, non eſt quod debeat lilium dici, quia etſi odor conniuere videtur, ſed non color. Quo pacto enim lilium cum impuritatis nę uo? Nec ſane fama valebit vendicare virtuti, quod eſſe vitium conuicerit conſcientia. Erit quidem virtus contenta candore conſcientiæ, vbi ſequi non poterit odor famæ, ceterum odor famæ nec excuſare ſufficiet vitium conſcientiæ decoloris. Prouidebit tamen ſemper (quod in ſe eſt) homo virtutis bona, non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus, vt verè ſit lilium. Sed eſt etiam cādor animæ indulgētia Dei, ipſo dicente per Prophetam: Si fuerint peccata veſtra, vt coccinum, quaſi nix dealbabūtur, & ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lana alba erunt. Et eſt candor, quem ſibi induit is qui miſeretur in hilaritate. Etenim ſi intuearis illum quem Propheta depingit iucundum hominem, qui miſeretur, & commodat: nonne is tibi videbitur de ipſa animi iucūditate induiſſe candorem quēdam pietatis vultui pariter, & operi ſuo? Sicut è regione ſi ex triſtitia, & velut ex neceſſitate quis tribuat, non candidum planè, ſed tetrum præfert manu, & fronte colorem. Et ideo hilarem datorem diligit Deus. Nūquid & triſtem? Profecto qui reſpexit ad Abel ob alacritatis candorem, auertit faciem à Cain, quia conciderat facies eius, vtique à triſtitia, & liuore. Aduerte qualis color triſtitiæ ſeu inuidiæ ſit, qui Dei à ſe auertit aſpectum. Pulchrè, & eleganter in coronando beneficio candor iucunditatis laudatus eſt voce illa poetæ: Super omnia vultus acceſſere boni. Nec modo hilaris dator, ſed & qui tribuit in ſimplicitate, diligitur à Deo, & ſimplicitas candor eſt. Probamus à contrario: nam næuus duplicitas: Parum dixi, macula eſt. Quid duplicitas niſi dolus? Sed enim qui doloſè egit in conſpectu Dei, inuenta eſt iniquitas eius ad odiū. Et ideo beatus cui nō imputabit Dominus peccatum, nec eſt in ſpiritu eius dolus. Pulchrè Dominus paucis vtrāque notauit maculam, dolum triſtitiamq. Nolite inquiens, fieri ſicut hypocritæ triſtes. Sponſus itaque, & cum ſit virtus, in virtutibus complacet ſibi: & cum ſit lilium, libenter inter lilia cōmoratur: & cum ſit candor, delectatur candidis. Et fortaſſis hoc eſt, quod dicitur paſci inter lilia, candore, & odore virtutum delectari. Et quidem paſcebatur olim corporaliter apud Mariam, & Martham, & recumbēs

etiam corpore inter lilia (illas loquor, nam lilia erant) nihilominus ſpiritum refocillabat deuotione, & virtutib. mulierum. Quod ſi illa hora intraſſet Propheta, aut Angelus ſeu alius quiuis ſpiritualis, tantum nō ignorans, quæ maieſtas recumberet, nonne ſtupens dignationem, & familiaritatem quam illi eſſe conſpiceret cum puris animis pudiciſq. corporibus, tamen terrenis & ſexus infirmioris, merito teſtaretur, quia vidi illū non modo commorantem, ſed & paſcētem inter lilia? Ita ergo ſecundum vtrumque (carnem dico, & ſpiritum) paſci inter lilia ſponſus inuentus eſt. Puto autem, quod & ipſe viciſſim paſceret, ſed in ſpiritu. Hoc ipſo quo paſcebatur, quomodo paſcebat? Quomodo inquam confortabat timiditatem fe minarum, iucundabat humilitatem, impinguabat deuotionem? Sed ſi vidiſti, quod paſci illi ſit paſcere, vide etiam nunc ne forte & econuerſo paſcere ſit ei paſci. Domine qui paſcis me à iuuētute mea, ait ſanctus patriarcha Iacob. Bonus paterfamilias qui ſuorum domeſticorum curā gerit, maxime in diebus malis, vt alat eos in fame, cibās illos pane vitæ & intellectus, & ſic nutriens ad vitam æternam. At paſcens ita puto, nihilominus paſcitur ipſe, & quidem eſcis quibus libēter veſcitur profectibus noſtris. Etenim gaudiū Domini fortitudo noſtra. Ita ergo, & cum paſcit paſcitur, & paſcitur cū paſcit, ſimul nos ſuo gaudio ſpirituali reficiens, & de noſtro æque ſpirituali profectu gaudēs. Cibus eius pœnitentia mea, & cibus eius ſalus mea, cibus eius ego ipſe. An non cinerē tāquam panem manducat? Ego autem quia peccator ſum, cinis ſum, vt māducer ab eo. Mandor cum arguor, glutior cum inſtituor, decoquor cum immutor, digeror cum trāſformor, vnior cū conformor. Nolite mirari hoc, & manducat nos, & manducatur à nobis, quo arctius illi aſtringamur: Non ſane aliàs perfecte vnimur illi. Nam ſi manduco & non manducor, videbitur in me eſſe ille, ſed nondum in illo ego. Quod ſi manducor quidem, nec manduco, me in ſe habere ille, ſe non etiam in me eſſe videbitur. Nec enim perfecta vnitio in vno quouis horū. Si enim māducet me, vt habeat me in ſe, & à me viciſſim manducetur, vt ſit in me, quatenus integra firmaq. ſit connexio, cū ego in eo, & nihilominus in me ipſe erit. Vis tibi per ſimile oſtēdam quod dicitur? Attolle oculos nunc in quandā ſublimiorem quidē

Margin notes (left): D; E; ...i. 1. c; ...111.; ...Cor.; ...31. a; ...att. 6.
Margin notes (right): Gen. 48. c; F; Pſ. 101. b

rerum conuenientiam, ſimilem tamē huic. Si ipſe ſponſus in patre ita eſſet, vt non tamen in ipſo pater, aut ita pater in ipſo eſſet, vt non eſſet ipſe in patre: audeo dicere, & ipſorum citra perfectum vnitas remaneret, ſi tamen iam vnitas eſſet. Nunc verò cum & ipſe in patre, & pater in ipſo ſit, non eſt quo claudicet vnitas, ſed verè perfecteq.
Pſ.72.d vnum ſunt ipſe, & pater. Sic igitur anima cui adhærere Deo bonum eſt, non ante ſe exiſtimet ipſi perfectè vnitam, niſi eū & illum in ſe, & ſe in illo manentem perſenſerit: Non quia, vel tunc vnum dicatur cum
G Deo, ſicut vnum ſunt pater, & filius, quam-
1.Cor. 6.d uis qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt. Legi hoc, ſed illud non legi. Non dico de me, qui nihil ſum, ſed plane nemo, niſi demens, ſiue de terra, ſiue de cælo vſurpauit ſibi illam
Ioā.10.f vnigeniti vocem. Ego & pater vnum ſumus. Et tamen ego licet puluis, & cinis, fretus quidem Scripturæ auctoritate minimè
1.Io.4.f iſtud dicere verear, quia vnus cum Deo ſpiritus ſum, ſi vnquam tamen certis fuero perſuaſus experimentis Deo me adhærere inſtar vnius illorum qui in caritate manēt, ac per hoc in Deo manent, & Deus in eis, manducantes Deum, & manducati à Deo.
1.Cor. 6.d Nam de tali adhæſione puto dictum: Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt. Quid ergo? Dicit filius: Ego in patre, & pater in me eſt, & vnum ſumus. Dicit homo: Ego in Deo, & Deus in me eſt, & vnus ſpiritus ſumus. Sed numquid pater, & filius, vt ſint in inuicem, ac proinde vnum, inuicem ſe manducant, ſicut Deus, & homo mutua ſe quadā in ſeſe manducatione traijciunt: vt per hoc etſi non vnum, vnus certe ſpiritus ſint? Abſit. Nec enim vno modo inſunt ſibi hi atque illi, ſed neque vna vnitas vtrorumque. Denique innuitur tibi vnitatum diuerſitas per vnus, & vnum, quoniam nec patri, & filio vnus, nec homini & Deo vnum poterit cōuenire. Tu ſi ſapis, occaſione accepta eris ſapientior, prudenter aduertens illic quidem per vnum, vnitatem ſubſtantiæ, vel naturæ, hic verò per vnus, æquè vnitatem, ſed ideo longè alteram, quia inter ſubſtantias, & naturas, homini nem-
H pe & Deo ſua cuique, & natura, & ſubſtantia eſt, cum patris filijq. conſtet penitus eſſe vnam. Vides illam, nec vnitatem eſſe, ſiquidem huic ſingulari ſummæq. vnitati comparetur? Nam quomodo vnitas vbi numerus naturarum, ſubſtantiarum diuerſitas?

Et tñ vnus ſpiritus dicitur, & eſt cum Deo anima adhærens Deo, nec præiudicat rerū pluralitas vnitati huic, quam facit nō confuſio naturarum, ſed voluntatum cōſenſio. Propter hanc quoque multa corda vnum, & multæ animæ vna dicuntur, ſicut ſcriptū eſt. Multitudinis credentium erat cor vnū, Act.
& anima vna: Et hæc ergo vnitas. Ceterum quid ad illam quæ non vnione conſtat, ſed exſtat ęternitate. Non plane illam quædam inſtar huius mutua manducatio facit, quia nec fit, Eſt enim. Sed nec cōiunctio, vel quaſi compoſitio, vel tale aliquid, quod vnius non eſt. Eſt autem patri, filioq. natura, eſſentia, volūtas non modo vna, ſed vnum. Hoc nempè eſt illis eſſe, quod naturam eſſe: hoc velle, quod eſſe, vel naturam eſſe. Non eſt itaque, quod vnitas, qua vnum ſunt pater, & filius, dicatur fieri de naturis, vel eſſentijs vel voluntatibus, quia non ſunt: non eſt quod dicatur, vel fieri, quia eſt. Nec enim factitia eſt, ſed natiua. Sunt in ſeſe pater & filius non ſolum ineffabili, ſed etiam incomprehenſibili modo ſui ipſorum capabiles pariter & capaces, ſed ſane ita capabiles vt non partibiles, ita capaces vt non participes. Nam vt in hymno Eccleſia canit. In I
patre totꝰ filius, & totus in Verbo pater. Eſt pater in filio, in quo ſibi ſemper bene complacuit: & eſt filius in patre, à quo, vt numquam nō natus, ita numquā eſt ſeparatus. Porro per caritatem homo in Deo, & Deus in homine eſt, dicente Ioanne: quia qui ma 1.Io.4
net in caritate, in Deo manet, & Deus in eo. Conſenſio quædam hæc, vt ſint duo in vno ſpiritu, imo vnus ſpiritus ſint. Videſne diuerſitatem? Non eſt idem profectò conſubſtantiale & conſentibile. Quamquam ſi aduertiſti, ſatis tibi per vnus, & vnum, ipſarum quoque innuitur differētia vnitatum, quoniā quidem, nec patri & filio vnus, nec homini & Deo vnum poterit conuenire. Non poſſunt dici vnus pater & filius, quia ille pater, & ille filius eſt: vnum tamen dicuntur, & ſunt, quod vna & omnino illis, & non cuique ſua ſubſtātia eſt. Quo cōtra homo & Deus, quia vnius non ſunt ſubſtātiæ vel naturæ, vnum quidem dici nō poſſunt, vnus tamē ſpiritus certa & abſoluta veritate dicuntur, ſi ſibi glutino amoris inhęreāt. Quam quidem vnitatē non tam eſſentiarū cohærentia facit, quā conniuentia voluntatū. Patet (ni fallor) ſatis nō modo diuerſitas ſed & diſparilitas vnitatū, vna in vna, alte-

ra

ra in diuerſis exiſtente eſſentijs. Quid tam diſtans à ſe quam vnitas plurium & vnius? Ita inter vnitates (vt dixi) diſcriminant vnus & vnum, quod per vnum quidem in patre & filio eſſentiæ vnitas, per vnus verò inter Deum & hominē non hæc, ſed cōſentanea quædam affectionum pietas deſignatur. Cum adiectione tamen etiam pater & filius ſaniſſimè dicuntur vnus, verbi
K cauſſa, vnus Deus, vnus Dñs, & quidquid aliud eſt quod ad ſe quiſque & non ad alterum dicitur. Siquidem non eſt illis diuerſa Diuinitas ſiue maieſtas, non magis quā ſubſtantia vel eſſentia vel natura. Nempe hæc ipſa omnia ſi piè conſideres, nō diuerſa ſeu diuiſa in illis, ſed vnum ſunt. Minus dixi, v-
Act.4.f num ſunt & cum illis. Quid illa vnitas qua multa corda vnum, & multæ animæ vna leguntur? Nec cenſenda (vt reor) nomine vnitatis comparata huic, quæ non multa vnit, ſed vnum ſingulariter ſignat. Ergo ſingularis ac ſumma illa eſt vnitas, quæ non vnitione conſtat, ſed exſtat æternitate. Nec ſane hanc ſpiritualis illa præfata manducatio facit, quia nec fit. Eſt enim. Multo minus eam facere putanda eſt eſſentiarum qualiſcumque coniunctio, ſeu conſenſio voluntatum, quia non ſunt. Vna enim illis (vt dictum eſt) & eſſentia & voluntas: vni vero non eſt conſenſus, non compoſitio, non copulatio, aut tale aliquid. Duas eſſe oportet ad minus voluntates, vt ſit conſenſus, duas æquè eſſentias, vt ſit coniunctio ſiue vnitio per conſenſum. Horum nihil in patre & filio, quippe nec eſſentias duas, nec duas habentibus voluntates. Vna eſt vtraque
L res illis, vel potius (vt præfatum me memini) vnum duo iſta in illis, vnum & cum illis ſunt, ac per hoc ipſi ſicut incomprehenſibiliter, ita incommutabiliter inuicem in ſe manentes, vere & ſingulariter vnum ſunt. Si quis tamen inter patrem & filium dicat eſſe conſenſum, non contendo, dummodo non volūtatum vnionem, ſed vnitatem intelligat voluntatis. Atqui Deum & hominē, quia proprijs exſtant ac diſtant & voluntatibus & ſubſtantijs, longe aliter in ſe alterutrum manere ſentimus, id eſt, non ſubſtantijs confuſos, ſed volūtatibus conſentaneos. Et hæc vnio ipſis communio volūtatum, & conſenſus in caritate. Felix vnio ſi experia-
Pſ.72.d ris, nulla ſi comparaueris. Vox experti. Mihi autem adhærere Deo bonum eſt. Bonum planè, ſi omni ex parte adhæſeris. Quis eſt qui perfectè adhæret Deo, niſi qui in Deo manens tamquam dilectus à Deo, Deū nihilominus in ſe traxit viciſſim diligendo? Ergo cū vndique inhærent ſibi homo & Deus, inhærent autem vndique intima mutuaq. dilectione inuiſcerati alterutrum ſibi; per hoc Deum in homine, & hominem in Deo eſſe haud dubiè dixerim. Sed homo quidem ab æterno in Deo tamquam ab æterno dilectus, ſi tamen ex illis ſit qui dicunt: Quo- *Eph.1.b*
niam dilexit, & gratificauit nos in dilecto filio ſuo ante mundi conſtitutionem. Deus verò in homine, ex quo dilectus ab homine eſt. Et ſi ita eſt, homo quidem in Deo eſt, & quando in homine Deus non eſt: Deus autem in homine non eſt qui non ſit in Deo. Manere enim in dilectione non poteſt, etſi forſitan ad tempus diligat non dilectus, poteſt autem nondum diligere etiam dilectus: Alioquin quomodo ſtabit: Quoniam ipſe *1.Io.4.d*
prior dilexit nos? Porro cum iam etiam diligit qui ante diligebatur, & homo in Deo, & Deus in homine eſt. Qui autem numquā diligit, cōſtat quòd numquam dilectus eſt, ac per hoc nec ipſe in Deo, nec Deus in eo eſt. Hæc dicta ſint ad dandam differentiam M
inter illam connexionem qua pater & filius vnum ſunt, & illam qua adhærens Deo anima, vnus ſpiritus eſt: ne fortè quia legitur de homine manēre in caritate, quia in Deo manet, & Deus in eo, & item de filio ꝙ nihilominus in patre ſit, & pater in ipſo: par prærogatiua adoptati putaretur, & vnici. His ergo ita abſolutis, recurrendum nobis ad illum qui paſcitur inter lilia, quia inde excurſus hic factus eſt vſque huc, vtrumnam non otioſe; vos iudicabitis. Et iam quidem loci ipſius duos intellectus poſueram, ſiue quod virtutibus paſcitur candidatorum qui virtus & candor eſt, ſiue quod peccatores recipit ad pœnitētiam in corpore ſuo (quod eſt Eccleſia) pro quibus ſibi incorporandis ſeipſum fecit peccatum, qui peccatum non fecit, vt deſtrueretur corpus peccati cui ali- *Rom.6.b*
quādo complantati fuere peccātes, eſſentq. iuſtitia in ipſo iuſtificati gratis. Tertiam adhuc pono ſententiam quæ occurrit: & ſatis fore reor non modo pro loci explanatione, ſed & pro fine ſermonis. Sermo Dei veritas eſt, & ipſe ſponſus. Noſtis hoc, audite cetera. Is cum auditur, & minimè obeditur illi: vacuus interim & ieiunus quodammodo remanet, omnino triſtis, & querulus, quod prolatus in vacuum ſit. Si autem obeditum

ſuerit, nonne tibi Verbū videbitur in quan-
dam excreuiſſe corpulentiam, quia Verbo
opus acceſſit, vtpotè refectum quibuſdam
fructibus obedientiæ, iuſtitiæ frugibus? Inde
Apoc.3.d eſt quod in Apocalypſi loquitur: Ecce ſto ad
oſtium & pulſo, ſi quis audierit vocem
A meam, & aperuerit mihi ianuam, introibo
ad illum, & cœnabo cum eo & ipſe mecum.
Videtur approbari hic ſenſus, & apud Pro-
phetam ſententia Domini, vbi dicit, quod
verbum ſuum non reuertetur ad eum va-
cuum, ſed proſperabitur, & faciet ad quæ
Iſai.55.c miſit illud. Non reuertur, inquit, ad me va-
cuum, vel ieiunum, ſed quaſi proſperè in
omnibus agens, ſaturabitur bonis actibus
eorum, qui in dilectione acquieſcent illi.
Denique vſu loquendi ſermo impletus tūc
dicitur, cum fuerit mancipatus effectu, quod
videlicet tamdiu inanis, & macer, ac quo-
dammodo famelicus ſit, donec opere com-
Ioan.4.d pleatur. Sed audi ipſum quo ſe dicat cibo
ali. Meus, inquit, cibus eſt, vt faciam volunta-
tem patris mei. Verbum verbi eſt apertè in-
dicantis eſſe ſuum cibum factum bonum, ſi
tamen inuenerit illud inter lilia, hoc eſt in-
ter virtutes. Alioquin ſi extra reperit, etſi
bonus (quod in ſe eſt) videtur cibus, non
tanget illum is qui paſcitur inter lilia. Ver-
bi cauſſa, non recipit eleemoſynam de ma-
nu raptoris, ſeu feneratoris, ſed nec de hy-
Matt.6.a pocritæ quidem, qui cum facit eleemoſy-
nam, facit tuba cani ante ſe, vt glorificetur
ab hominibus. Sed nec illius orationem ali-
quo modo exaudiet, qui amat orare in an-
gulis platearum, vt ab hominibus videatur.
Prou.28.b Nempe oratio peccatoris execrabilis erit,
fruſtra quoque offert munus ſuum ad alta-
Mat.5.e re qui conſcius eſt ſibi, quòd frater ſuus ha-
B bet aliquid aduerſum ſe. Denique non re-
Gen.4.a ſpicit ad Cain munera, eo quod non rectè
ambularet cum fratre ſuo. Teſte ſancto
Iſai.1.d Propheta, etiam abominabatur ſabbata &
neomenias & ſacrificia Iudæorum, ita vt
manifeſtè proteſtaretur odiſſe ea animam
ſuam, & dicebat: Cum veneritis ante con-
ſpectum meum, quis quæſiuit ea de mani-
bus veſtris? Credo non redolebant lilia ma-
nus illæ, & propterea reſpuebat munus ex
illis, qui paſci inter lilia conſueuit, & non
inter ſpinas. Quidni ſpinoſas habebant
manus, quibus aiebat: Manus veſtræ ſan-
Ibidem. guine plenæ ſunt? Et manus Eſau piloſæ e-
Gen.27.b rant ſpinoſis ſimiles, ideoq. non ſunt ad-
miſſæ, vt miniſtrarent ſancto. Vereor ne &
inter nos aliqui ſint, quorum non acceptet
munera ſponſus, eo quòd non redoleant
lilia. Etenim ſi in die ieiunij mei inueniatur *Iſa.58.*
voluntas mea, non tale ieiunium elegit
ſponſus, nec ſapit illi ieiunium meum quod
non lilium obedientiæ, ſed vitium propriæ
voluntatis ſapit. Ego autem non ſolum de
ieiunio, ſed de ſilentio, de vigilijs, de ora-
tione, de lectione, de opere manuum, po-
ſtremo de omni obſeruatione monachi, vbi
inuenitur voluntas ſua in ea, & non obe-
dientia magiſtri ſui, idipſum ſentio. Mini-
mè prorſus obſeruantias illas etſi bonas in
ſe, tamen inter lilia, id eſt, inter virtutes
cenſuerim deputandas. Sed audiet à Pro-
pheta, qui eiuſmodi eſt. Numquid tale eſt *Ibidē.*
obſequium quod elegi? dicit Dominus. Et
addit: In die bonorum tuorum inueniun-
tur voluntates tuæ. Grande malum pro-
pria voluntas, qua fit vt bona tua tibi bona
non ſint. Oportet proinde extra lilia fiant C
qui huiuſmodi ſunt, quia nihil omninò
quod propria inquinatum ſit voluntate,
guſtabit is qui paſcitur inter lilia. Sapientia
eſt vbique attingens propter munditiam
ſuam, & nil inquinatum in eam incurrit.
Ita ergo inter lilia paſci amat Sponſus, id
eſt, apud munda & nitida corda. Sed quo-
uſque? Donec aſpiret dies, & inclinentur *Cāt.2.*
vmbræ. Vmbroſus locus eſt & condenſus,
non intremus ſiluam hanc profundi ſacra-
menti niſi clara luce diei. Iam enim diſpu-
tante me longius, inclinata eſt dies, dum
inuiti abſtrahimur ab his lilijs. Nec ſum
veritus prolixitatem, cui faſtidium omne
detraheret odor florum. Modicum quid
reſtare videtur de præſenti capitulo. At
iſtud modicum reconditum nimis, ſicut &
cetera vniuerſa carminis huius. Sed qui *Prou.2.c*
reuelat myſteria, aderit vt confido
cum pulſare cœperimus, & non *Heſt.1.d*
claudet ora loquentium ſe,
cui familiare magis
eſt reſerare clau-
ſa, Sponſus
Eccleſiæ
Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui
eſt ſuper omnia Deus be-
nedictus in ſæcula.
Amen.

Dies aſpirans, & vmbra inclinata quæ ſint: Et quod genus humanum accepit concupiſcentiam hereditariam ex transgreſſione primorum parentum.

Sermo LXXII.

t. 2.d DIlectus meus mihi, & ego illi,
qui paſcitur inter lilia donec
aſpiret dies, & inclinentur vm-
D bræ. Nouiſſima tantum capi-
tuli huius tractãda pars eſt, & dubito in ipſo
ingreſſu cuinam potiſſimum eam iungam
duarum præcedentium. Nam poſſum indif-
ferenter vtrique. Siue enim dicas, dilectus
meus mihi, & ego illi, donec aſpiret dies, &
inclinentur vmbræ interpoſito tantum, qui
paſcitur inter lilia: ſiue pro litteræ ſerie, qui
paſcitur inter lilia, donec aſpiret dies, & in-
clinentur vmbræ: non incõuenienter vtro-
uis aſſignas. Hoc ſanè refert, quod donec,
ſi primo iunxeris, incluſiuum oportet intel-
ligas: ſi medio, excluſiuum ſentias neceſſe
eſt. Eſto nempe, quod deſinat ſponſus pa-
ſci iam inter lilia, vbi aſpirauerit dies, num-
quid ſimiliter ceſſabit etiam ſponſę intende-
re, aut ipſa illi? Abſit. In æternum perſe-
uerabunt ſibi, niſi quod tunc felicius, cum
vehementius, tunc vehementius, cum ex-
peditius. Sit ergo tale hoc (donec) quale eſt
illud apud Matthæum, vbi narratur non co-
Matth. gnouiſſe Mariam Ioſeph, donec peperit fi-
1. d lium ſuum primogenitum. Non enim poſt
Pſ. 122. cognouit. Vel certè, quale eſt illud in Pſal-
mo: Oculi noſtri ad Dominum Deum no-
ſtrum donec miſereatur noſtri. Non enim
auertentur, cum cœperit miſereri. Vel qua-
Matth. le itẽ illud Domini ad Apoſtolos: Ecce ego
28. d vobiſcum ſum vſque ad conſummationem
ſæculi. Non enim poſt non erit cum illis.
Verum hoc ita, ſi (donec) referas ad dilectus
meus mihi, & ego illi. Si autem ad, qui pa-
ſcitur inter lilia, reſpicere malis, erit alio ſen-
ſu accipiendum. Porro operoſius oſtende-
tur, quomodo tunc dilectus paſci deſinat,
E cum aſpirauerit dies. Etenim ſi dies reſur-
rectionis is eſt, quidni multo magis paſci
ibi inter lilia iuuet, vbi horum maior admo-
dum copia erit? Et pro aptanda quidem lit-
teræ conſequentia hæc dicta ſint. Nunc iam
aduerte mecum, toto licet lilijs fulgentibus
regno, ſponſoq. medio exiſtente & delician
te, non tamen eſſe quod dicatur & paſci,
iuxta id quidem, quod ante conſueuerat.
Vbi namque iam peccatores, quos ſibi in-
corporet Chriſtus manſos morſoſq. qua-
ſi quibuſdam dentibus diſciplinæ auſterio-
ris, afflictione ſcilicet carnis, & cordis contri-
tione? Sed neque cibum ſibi iam exiget Ver-
bum ſponſus ex aliquibus factis ſeu operi-
bus obedientiæ, vbi omne negotium otium
ſoloq. in intuitu & affectu res erit. Et
quidem cibus eius, vt faciat voluntatem fi-
lius vnigenitus patris ſui: ſed hic, non ibi.
Quid enim faciat factam? Et perfectã, tunc
eſſe conſtat. Denique probare iam tunc eſt
omnibus ſanctis, quæ ſit voluntas Dei bo-
na, & beneplacẽs & perfecta. Et certe poſt
perfectum, faciendum ſupereſt nihil. Frui
de cetero reſtat, non fieri: experiri, non ope
rari: ea viuere, non exerceri in ea. Nonne
ipſa eſt quam inſtantiſſima prece docti qui-
dem à Domino, ſicut in cælo ita & in terra
perfici poſtulamus, quo eius iam delectet
fructus, actus non fatiget? Non erit itaque
Sponſo Verbo operis cibus, quia ceſſet ne-
ceſſe eſt omne opus, vbi plenius ab vniuer-
ſis percipitur ſapientia. Nam qui minoran-
tur actu, percipiunt eam. Sed videamus
nunc, ſi quod dicimus ſtare poſſit, & ſecun- F
dum illam ſententiam qua paſci inter lilia,
candidatu virtutum oblectari, quidam inter
pretantur. Nam & nos ipſam inter ceteras
non præteriuimus. Dicemuſne, aut non fo-
re, aut ſponſo minimè ſapere tunc virtutes?
Et quidem ſentire alterutrũ, dementiæ eſt.
Sed vide ne forte aliàs illis delectetur, nam
conſtat delectari, ſed forſitan potu magis,
quam paſtu. Sanè in tempore & corpore
iſto nulla noſtra virtus ita ad purum defe-
cata erit, nulla ita ſuauis, & mera, vt ſponſo
habilis ſit ad potandum. Sed qui vult om- 1. Tim.
nes homines ſaluos fieri, diſſimulat multa, 2. a
& quos non poteſt potandi interim facili-
tate glutire, curat ex ea, vel quippiam eli-
cere ſapidum, quaſi arte quadam, & quo-
dam labore mandendi. Erit cum erit virtus
colabilis, nec premetur dente, nec fatigabi-
tur à mandente, vel potius non fatigabit
mandentem, quæ bibentem abſque opera
delectabit, tamquam vtique potus, non eſ-
ca. Denique habes ſpondentem in Euange-
lio: quia non bibam de hoc genimine vitis, Matth.
inquit, donec bibam illud nouum vobiſcum 26. c
in regno patris mei. Et de cibo nulla men-
tio eſt. Sed apud prophetam quoque le-
gitur. Tamquam potens crapulatus à vino. Pſ. 77 g
De cibo autem nihil ibi penitus inuenitur?

Sponſa ergo conſcia myſterij huius, cum di-
lectum paſci inter lilia compeꝛiſſet ac perhi-
buiſſet, conſtituit terminum quoad id di-
gnaretur, imò conſtitutum agnouit & per-
G hibuit dicens: Donec aſpiret dies, & incli-
Cāt.2.d nentur vmbræ. Sciebat enim virtutibus
eum poſtea potandum potius quam pa-
ſcendum. Conuenire videtur, & conſue-
tudo eſt, quia poſt cibum potus ſumi de
more ſolet. Ergo qui hic manducat, illic
bibet, eo tunc ſuauius quo ſecurius, gluti-
turus & ea ipſa quæ ſcrupuloſius modo, &
quodammodo laborioſius quaſi manden-
do liquat. Nunc iam intendamus conſide-
rare de die illo & illis vmbris, qui ille, quæ
iſtæ: ille qua ratione aſpirans, hæ in qua
poteſtate habeant inclinari. Signanter
omnino dictum eſt: donec aſpiret dies,
immo ſingulariter. Solo quippe hoc loco
(ni fallor) diem aſpirantem comperies.
Auræ nempe non tempora ſpirare dicun-
tur. Spirat homo, ſpirant animalia cete-
ra quibus indeſinenter reciprocatus aer vi-
tam continuat. Et quid hoc niſi ventus?
Spirat & Spiritusſanctus, & inde ſpiritus.
Quo pacto ergo dies ſpirans, qui nec ven-
tus, nec ſpiritus, nec animal eſt? Quam-
quam nec ſpirans quidem, ſed quod ſignan
tius ſonat aſpirans dictus ſit. Nec minus
præter ſolitum dictum, & inclinentur vm-
bræ. Denique ad exortum huius corporei
viſibiliſq. luminis vmbræ non inclinantur,
ſed anullantur. Extra proinde corpora
quærendæ hæ res.

Et ſiquidem ſpirituales inuenerimus dies
& vmbras, tunc forſitan & inclinatio ha-
rum & illius aſpiratio facilius elucebit. Qui
Pſ.83.c illum diem de quo Propheta dicit: Melior
eſt dies vna in atrijs tuis ſuper millia: corpo
reum opinatur, neſcio quid iam non corpo
H reum opinetur. Eſt & in mala ſignificatio-
ne dies, cui maledixere prophetæ. Abſit
autem vt ex viſibilibus his quos fecit Domi-
nus. Itaque ſpiritualis eſt. Iam vmbram
quis ambigat ſpiritualem, qua Mariæ obum-
bratum eſt concipienti, & item eam quæ in
Thr.4.d Propheta ſic memoratur: Spiritus ante fa-
ciem noſtram Chriſtus Dominus, ſub vm-
bra eius viuemus inter gentes. Ego tamen
vmbrarum nomine hoc loco magis arbitror
deſignatas contrarias poteſtates, quæ non
modo vmbræ vel tenebræ, ſed & principes
tenebrarum harum ab Apoſtolo perhiben-
tur, ſimulq. inhærētes illis ex genere noſtro
filios vtique noctis, & non lucis neque diei.
Hæ ſiquidem vmbræ non plane cum aſpi-
rauerit dies in nihilum reuertentur; ſicut à
facie huius corporeæ lucis vmbras corpo-
reas non diſparere tantum, ſed & penitus
deperire videmus. Itaque erunt minime
quidem extremius nihilo, miſerius tamen.
Erunt, ſed inclinatæ, & ſubditæ. Denique *Pſal.9*
inclinabit ſe inquit, & cadet (haud dubium
quin princeps vmbrarum) cum dominatus
fuerit pauperum. Ergo non natura dele-
bitur, ſed potentia ſubtrahetur. Non peri-
bit ſubſtantia, ſed tranſibit hora & poteſtas
tenebrarum. Tolluntur, ne videāt gloriam
Dei, non adnullantur, vt ſemper vrantur.
Quidni inclinabuntur vmbræ, cum depo-
nentur potentes de ſede, ponenturq. ſca-
bellum pedum. Quod vtique oportet fieri
cito. Nouiſſima hora eſt. Nox præceſſit, dies *Ro.13.*
autem appropinquauit. Aſpirabit dies, &
exſpirabit nox. Nox diabolus eſt, nox An-
gelus ſatanæ: etſi ſe trāfiguret in Angelum *2.Cor.*
lucis. Nox etiam Antichriſtus, quem Domi- *11.c*
nus interficiet ſpiritu oris ſui, & deſtruet il-
luſtratione aduentus ſui. Numquid non Do
minus dies eſt. Dies plane illuſtrans & ſpi-
rans, qui ſpiritu oris ſui fugat vmbras, & de-
ſtruit laruas illuſtratione aduentus ſui.

Aut ſi magis placet ſimpliciter verbum
inclinationis accipere, nihilq. aliud incli-
nari quam adnihilari eſſe putandum, ne-
que huic deſimus ſenſui: dicimus vmbras
figuras & ænigmata Scripturarum, necnon
& ſophiſticas loquutiones, cauillationesq.
verborum & implicita argumentorum, quæ
omnia veritatis interim lumen obumbrant.
Ex parte enim cognoſcimus, & ex parte *1.Cor.*
prophetamus. Verum aſpirante die incli- *13.c*
nabuntur vmbræ, quia occupante omnia
luminis plenitudine, nulla pars ſupereſſe
poterit tenebrarum. Denique cum vene- *Ibidem*
rit quod perfectum eſt, tunc euacuabitur
quod ex parte eſt. Hactenus de his ſuffi-
cere poterat ſi ſpirans dies illa, & non aſpi-
rans dicta fuiſſet. Nunc verò pro tantillo
licet additamento adhuc aliquid adden-
dum exiſtimo, nimirum pro inueſtiganda
huius diuerſitatis ratione. Ego enim (vt
verum fateor) iam olim mihi perſuaſi in
ſacri pretioſiq. eloquij textu, nec modicam
vacare particulam. Solemus autem hac vo-
ce vti cum vehemēter aliquid deſideramus,
vt (verbi gratia) cum dicimus, ille ad illum
honorem, vel illam dignitatē aſpirat. Deſi-
gnatur

gnatur itaque per hoc verbum mira affutura affluentia vehementiaq. ſpiritus die illo, cum nō ſolū corda ſed & corpora ſuo quidem in genere ſpiritualia erūt, & qui digni inuenientur, inebriabuntur ab vbertate do-
L mus Domini, & torrente voluptatis illius potabuntur. Vel aliter. Iam ſanctis Angelis dies ſanctificatus illuxit ſpirans illius iugi impetu perpetis meatus melliflua ſempiter-
[Pſ.45.a] nę Diuinitatis arcana. Denique fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei, ſed ciuitatem
[Pſ.86.a] cui dicitur: Sicut lætantium omnium habitatio eſt in te. Cum autem & nobis qui terram inhabitamus, ſpirare adiecerit, erit non modo ſpirans ſed & aſpirans, quod dilatato ſinu admittat & nos. Vel (vt paulo
[Gen.2.b] altius repetamus, & diſſeramus latius) plaſmato homine de limo terrę, plaſmator, ſicut vera narrat hiſtoria, inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ, factus proinde illi dies inſpirans. Et ecce inuida nox callidè impegit in diem hanc, luce vtique ſimulata. Nam dum quaſi ſplendidus lumen ſcientiæ pollicetur, inopinatas nouæ luci offudit praui tenebras conſilij, & primordijs originis noſtrę terram damnoſę præuaricationis in-
[Pſal.8.a] uexit caliginem. Væ væ neſcierunt neque intellexerunt in tenebris ambulant neſcien-
[Iſai.5.d] tes, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. Denique comedit de ligno mulier, quod ſibi dederat ſerpens, quod vetuerat Deus, deditq. viro ſuo, & cœpit illis quaſi
[Gen.3.b] de nouo dieſcere. Nam illico aperti ſunt oculi amborum, & factus eſt dies conſpirans, inſpirantem extrudens, & ſubſtituens exſpi-
[Pſal.2.a] rantem. Conſpirauerunt ſiquidem, & conuenerunt in vnum aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius, ſerpentis aſtutia,
L mulieris blanditiæ, viri mollities. Vnde, & loquebantur mutuo, Dominus ſcilicet &
[Gen.3.d] Chriſtus eius. Ecce Adam factus eſt quaſi vnus ex nobis, quod ad vtriuſque iniuriam lactantibus ſe peccatoribus acquieuiſſet. In hac die naſcimur vniuerſi. Portamus denique omnes impreſſum nobis cauterium conſpirationis antiquæ, Eua vtique viuente in carne noſtra, cuius per hereditariam cōcupiſcentiam ſerpens noſtrum ſuæ factioni ſedula ſatagit ſolicitudine vendicare conſenſum. Propterea (vt dixi) huic diei maledixere ſancti, breuem optantes, & cito verti in tenebras, quod ſit contentionis, & cōtradictionis dies, dum non ceſſet in ea caro concupiſcere aduerſus ſpiritum, legiq. mentis membrorum contraria lex rebellionis infatigabili aſſidue contradicat. Itaque dies exſpirans factus eſt. Ex tunc enim & deinceps, quis eſt homo qui viuet & non [Pſ.88.g] videbit mortem? Dicat pro ira quis, ego non minus pro miſericordia putem, ne electos ſcilicet propter quos omnia fiunt, diu defatiget moleſta contradictio, quia captiui ducuntur & ipſi in lege peccati, quæ eſt in membris ipſorum. Horrent nimirum ęgerrimeq. ferunt turpem captiuitatem, & triſtem contentionem. Feſtinemus proinde reſpirare à conſpiratione antiqua, & iniqua, quoniam breues dies hominis ſunt. [Iob.14.a] Ante ſanè excipiat nos dies reſpirans, quam nox ſuſpirans abſorbeat ęternę caliginis tenebris exterioribus inuoluendos. Quæris M
in quo reſpiratio iſta? In eo ſi incipiat ſpiritus viciſſim concupiſcere aduerſus carnem. Huic ſi repugnas, reſpiras. Si ſpiritu facta carnis mortificas, reſpiraſti. Si hanc cum vitijs & concupiſcentijs ſuis crucifigis, reſpiraſti. Caſtigo, inquit, corpus meum, [1.Cor.9.d] & in ſeruitutem redigo, ne fortè cum alijs prædicauerim, ipſe reprobus efficiar. Vox eſt reſpirantis, imo qui iam reſpirarat. Vade & tu fac ſimiliter, vt te reſpiraſſe probes, vt diem denuo inſpirantem tibi noueris illuxiſſe. Nec nox mortis præualebit aduerſus rediuiuum hunc diem, magis autem in [Ioan.1.a] tenebris lucet, & tenebræ eum non comprehenderunt. Intantum non reor, nec vita decedente cedere lumen vitæ, vt nemini congruentius quam ſic mortuo aſſignandam cenſeam vocem illam: Et nox il- [Pſ.138.b] luminatio mea in delicijs meis. Quid ni clarius videat, nube vel potius fęce corporis euolutus? Erit ſine dubio vinculis ſolutus corporeis inter mortuos liber, & inter cæcos videns. Nam quemadmodum olim [Exod.10.f] omni oculo caligante per vniuerſam Aegyptum ſolus in medijs tenebris clare videbat populus vidēs Deum, id eſt populus Iſrael: dicente Scriptura, quia vbicumque Iſrael erat, lux erat: ſic inter filios tenebrarum in terra mortis caligine fulgebunt iuſti, & videbunt, eo vtique clarius quo exuti corporum vmbris. Nam & hi qui ante non reſpirauerunt (nec enim quæſierunt inſpirantis diei lumen, & ſol iuſtitiæ non ortus eſt eis) hi inquam, ibunt de tenebris in tenebras denſiores, vt qui in tenebris ſunt, tenebreſcant adhuc: & qui vident, videant magis. Vbi non inconuenienter forſitan ad-

ducetur etiam ſermo Domini quem dixit, quia habenti dabitur,& abundabit:ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo:Ita eſt,& additur in morte videntibus,& non videntibus demitur. Quo enim hi minus & minus, eo illi magis magisq. vident, donec & hos excipiat ſuſpirans nox, & illos aſpirans dies, quæ ſunt nouiſſima vtrorũque,extrema videlicet cęcitas,& ſuprema claritas. Ex hoc iam non eſt quod dematur omnino vacuis, non eſt quod addatur plenis, niſi quod hi neſcio quid pleno amplius ſe accepturos præſumunt ſecundũ promiſſionem à Deo ad ſe factam. Et promiſſionis quidem verbum tale eſt: Menſuram bonam,& confertam, & coagitatam,& ſupereffluentem dabunt in ſinum veſtrum. An non plus pleno quodammodo tibi eſſe videtur quod ſupereffluit?Porrò placidè audies plenum & plenius, ſi te legiſſe memineris in æternum & vltra. Ergo is cumulus aſpirantis erit diei.Ipſa inquam, adijciet ad menſuram inſpiratæ plenitudinis, ad inſpirantis diei copiam,ſupra modum in ſublime pondus gloriæ operans, ita vt redundet in corpora ſupereffluens clarificationis adiectio. Hac de cauſa enim non ſpirans,ſed aſpirans dicta eſt, quòd addat ad inſpirãtem, hoc ſignificante Spritu ſancto per adiectam ad præpoſitionem: quia quos illa intus illuminat, hos iſta adornat foris,& ſtola gloriæ induit eos. Atque id ſatis pro danda ratione vocabuli quod eſt aſpirans. Et ſi vultis ſcire, dies aſpirans ipſe eſt Saluator quem expectamus,qui reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ. Nam & inſpirans nihilominus idem ipſe eſt ſecundum operationem qua nos reſpirare prius facit in lumine quod inſpirat, vt ſimus & nos dies reſpirans in ipſo,ſecundum quod interior noſter homo renouatur de die in diem,& renouatur in ſpiritu mentis ſuæ ad imaginem eius qui ſe creauit, factus proinde dies ex die, & lumen ex lumine. Cum igitur duo in nobis præcedãt dies, vnus quidem inſpirans pro corporis vita,alter verò reſpirans in ſanctificationis gratia, porro tertius ſuperſit aſpirans in reſurrectionis gloria:claret profectò aliquando adimpletum iri in corpore quod præceſſit in capite, magnum vtique pietatis ſacramentum,& prophetæ teſtimonium,qui ait:Viuificabit nos poſt duos dies,in die tertia ſuſcitabit nos,& viuemus in conſpectu eius,ſciemus, ſequemurq. vt cognoſcamus Dominum. Ipſe eſt in quem Angeli proſpicere concupiſcunt,Sponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Luc. 19. d — A — *Luc. 6. f* — *Eccl. 45. A* — B — *Phil. 3. d* — *Oſee 6. a*

Qualiter Chriſtus ad iudicandum veniet in forma humana, vt mitis appareat electis, qui conculcabit impios.
Sermo LXXIII.

REuertere, ſimilis eſto dilecte mi, capreæ hinnuloq. ceruorum. Quid?Modo it,modo reuocas? Quid ſubitum in tam breui emerſit? Oblita ne aliquid? Etiam oblita totũ quod non ille eſt,ſe quoque ipſam. Denique cum ſit rationis non expers, non tamen modo vt videtur rationis eſt compos. Sed nec in ſenſu illi vllatenus apparet verecundia eſſe, quam fortè habet in moribus. Amor intemperans facit hoc. Nempe is eſt qui omnem in ſe triumphans captiuanſq. pudoris ſenſum, conuenientiæ modum,deliberationis conſilium, totius modeſtiæ, & opportunitatis neglectum quendã,& quandam incuriam parit. Nam vide nunc quomodo illum penè adhuc incipientem ire, iã tamen redire flagitat. Etiam accelerare rogat, & quidem currere inſtar vnius alicuius feræ ſiluarum velociter currentis,verbi gratia, capreæ hinnulive ceruorum.Hic litteræ tenor, & hæc Iudęorum portio. Ego verò quemadmodum accepi à Domino, in profundo ſacri eloquij gremio ſpiritum mihi ſcrutabor & vitam,& pars mea hæc, qui in Chriſtum credo. Quidni eruam dulce ac ſalutare epulum ſpiritus de ſterili, & inſipida litteræ tamquam granum de palea de teſta nucleum, de oſſe medullam? Nihil mihi, & litteræ huic, quæ guſtata carnem ſapit, glutita mortem affert. Sed enim quod in ea tectum eſt, de Spiritu ſancto eſt. Spiritus autem loquitur myſteria, teſte Apoſtolo: ſed Iſrael pro velato myſterio ipſum myſterij velamen tenet. Quare,niſi quia adhuc velamen eſt poſitum ſuper cor eius?Ita quod ſonat littera,illius eſt:quod deſignat,meũ eſt: ac per hoc illi miniſtratio mortis in littera, mihi vita in ſpiritu. Nam ſpiritus eſt qui viuificat,dat quippe intellectum. An non vita intellectus? Intellectum da mihi, & viuam,

Cant. 2. d — C — *1. Cor. 14. c* — D — *Ioan. 6* — *Pſ. 118*

uám,ait propheta Domino.Intellectus non
remanet extra,non hæret in ſuperficie,non
inſtar cæci palpat forinſeca, ſed profunda
rimatur, pretioſiſſimas ſolitus exinde veri-
tatis exuuias tota auiditate diripere ac tol-
lere ſibi, & cum propheta dicere Domino:
Ibidem. Lætabor ergo ſuper eloquia tua, ſicut qui
Matth. 11.b inuenit ſpolia multa. Nempe ita regnum
veritatis vim patitur, & violenti rapiunt il-
lud. Verum ille ſenior frater qui de agro
veniens formam tenuit populi veteris &
terreni, qui pro terrena hereditate doctus
diligere trituram, attrita fronte gemit an-
xius ſub graui iugo legis, portatq. pondus
diei & æſtus: & is,inquam,quia intellectum
non habuit,foris ſtat etiam nunc,& nō vult
nec inuitatus à patre intrare domum con-
uiuij, ſemetipſum fraudans vſque adhuc
participio ſymphoniæ & chori & vituli ſa-
Pſ.132.a ginati. Miſer qui renuit experiri quam bo-
núm ſit & quam iucundum habitare fratres
in vnum. Et hæc dicta ſint pro diſtinctione
partis Eccleſiæ, partiſq. Synagogæ, quo &
cæcitas huius ex illius prudētia manifeſtior
fiat, & felicitas illius ex huius miſeranda
fatuitate præemineat.

Nunc iam ſcrutemur verba ſponſæ,& ſic
conemur caſtos exprimere ſancti amoris af-
fectus, vt nil in ſacro eloquio ratione ca-
rens, nil indecorū importunumve reſediſſe
E omninò appareat. Et ſi in mentem venerit
hora illa,cum Dominus Ieſus (is enim Spō-
Io.13.a ſus eſt) tranſiret ex hoc mundo ad patrem,
ſimulq. quid tunc animi gereret ſua illa
domeſtica Eccleſia noua vtique nupta cū ſe
deſeri cerneret quaſi viduam deſolatā vni-
Luc.18.g ca ſpe ſua (Apoſtolos loquor, qui relictis
omnibus ſequuti fuerant eum, atque cū ip-
ſo permanſerant in tentationibus ſuis) ſi
hæc, inquam, cogitauerimus, non immè-
rito neque incongruè puto videbitur quan-
tum de abſceſſu triſtis,tantum ſolicita exſti-
tiſſe de reditu, præſertim ſic affecta & ſic re-
licta. Itaque diligenti & indigenti hæc ipſa
duplex ratio erat commonendi dilectum,vt
quandoquidē perſuaderi non poterat, quin
iret & aſcenderet vbi erat prius, ſaltem pro-
miſſum denuo maturaret aduentum. Quòd
enim optat, & poſtulat ſimilem fore feris,
& eiuſmodi feris quæ curſu agiliores eſſe vi-
dentur, cupientis animi indicium eſt, cui
nihil ſatis feſtinatur. Nonne hoc quotidie
Matth. 6.b poſtulat, cum dicit in oratione: Adueniat
regnum tuum? Ego tamen præter agilitatē,
exiſtimo nō minus ſignāter exprimi etiam
infirmitatē, & quidem ſexus in caprea, æta-
tis in hinnulo. Vult itaque eum (vt mihi
videtur) etſi cum poteſtate venire,non ta-
men in forma Dei in iudicio apparere, ſed
ſanè in ea qua non modo natus,ſed & par- *Iſai.9.a*
uulus natus eſt nobis; idq. ſolo de infir-
miori femineo ſexu. Cur hoc? Nempe
vt ex vtroque admoneatur infirmo miteſce-
re in die iræ, memineritq. in iudicio mi-
ſericordiam ſuperexaltare iudicio. Etenim F
ſi iniquitates obſeruauerit,etiam electorum *Pſ.129.a*
quis ſuſtinebit? Aſtra non ſunt munda in
cōſpectu eius, & in angelis ſuis reperit pra- *Iob 25.a*
uitatem. Audi denique ſanctum & electum,
quid dicat Deo: Tu (inquit) remiſiſti im- *Pſ.31.b*
pietatem peccati mei, pro hac orabit ad te
omnis ſanctus in tempore opportuno.

Opus itaque habēt & ſancti pro peccatis
exorare, vt de miſericordia ſalui fiant, pro-
priæ iuſtitiæ nō fidentes: Omnes enim pec- *ad Rom. 3.c*
cauerunt, & egent miſericordia Dei. Vt
ergo cum iratus fuerit, miſericordiæ recor-
detur, rogatur ab iſta apparere in miſericor-
diæ habitu, illo de quo Apoſtolus: Et habi- *Phil.2.a*
tu, inquit, inuentus vt homo. Neceſſariè
quidem. Si enim cum hoc quoque tempe-
ramento tanta erit in iudicio æquitas, in iu-
dice ſeritas, in maieſtate ſublimitas, noui-
tas in facie ipſa rerum, vt (ſecundum pro-
phetam) non poſſit cogitari dies aduentus *Mal.3.a*
eius: quid putas foret, ſi ignis ille conſu-
mens (Deum loquor omnipotentem) in
illa ſuæ Diuinitatis magnitudine, fortitudi-
ne,puritate,veniſſet contra foliū quod ven- *Iob 13.d*
to rapitur, oſtenſurus potentiam ſuam, &
ſtipulā ſiccam perſequuturus? Et homo eſt,
inquit, & quis videbit eum? Et quis ſtabit
ad videndum eum? Quanto magis Deum
nobis abſque homine exhibētem nemo ho-
minum ferret, vtpote claritate inacceſſibi-
lem, celſitudine inattingibilem, incompre-
henſibilem maieſtate? Nunc vero cum exar- *Pſal.2.c*
ſerit in breui ira eius, quam grata propter
filios gratiæ apparebit blanda quędam viſio
hominis, ſane firmamentum fidei, ſpei ro-
bur, fiduciæ augmentum, ꝙ ſcilicet gratia G
& miſericordia ſit in ſanctos eius, & reſpe-
ctus in electos illius. Denique ipſe pater
Deus dedit filio iudicij poteſtatem, & non
quia ſuus, ſed quia filius hominis eſt. O
verè patrem miſericordiarum, vult per ho-
minem homines iudicari, quo in tanta tre-
pidatione & perturbatione malorū, electis
fiduciam

fiduciam pręſtet naturę ſimilitudo. Prędixerat hoc quondã ſanctus Dauid orãs pariter
Pſ.71.a & prophetans, Deus (inquiẽs) iudiciũ tuum regi da, & iuſtitiam tuam filio regis. Sed neque huic diſſonat promiſſio facta per Angelos, qui eo aſſumpto ita ad Apoſtolos lo-
Act.1.b quebantur: Hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cælum, ſic veniet quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum, hoc eſt in hac ipſa corporis forma atque ſubſtantia. Liquet ex his omnibus ſponſam in ſe Diuinum habere conſilium, & myſterium ſupernæ voluntatis minimè ignorare, quæ ſub vmbra imbellium imbeciliumq. animantium naturam infirmiorem vel potius inferiorem (quia iam infirma non erit) in iudicio exhibendam, & orantis affectu, & ſpiritu prophetantis enunciat, quatenus qui cælum terramq. mouebit in virtute ſua ac-
Pſ.64.b cinctus potentia contra inſenſatos, & ſuauis nihilominus & mitis, & quaſi omninò innermis appareat propter electos. Vbi hoc quoque addi poteſt, quia ad diſcernendum alterutros à ſe, opus erit quodammodo illi cum hinnuli quidem ſaltibus luminibus caprę, quatenus videre & diſcernere in tan
H ta multitudine & in tanta turbatione poſſit in quoſnã ſalire, & quos tranſilire oporteat, ne fortè contingat iuſtum pro impio conculcari, cum in ira populos confringet. Nam quantum ad impios, neceſſe eſt vt impleatur prophetia Dauid, immò ſermo Do-
Pſ.17.f mini loquentis per os eius: quia cõminuam eos vt puluerem ante faciem veti, vt lutum platearum delebo eos. Et item alius ſermo quem per alium prophetam prædixerat, impletus nihilominus tunc cognoſcetur, cum
Iſai.63. ad Angelos rediens dicet: Calcaui eos in furore meo, & conculcaui eos in ira mea. Si cui autem magis ita intelligendum videtur, vt malos potius tranſilire, atque in bonos ſalire hinnulus noſter debeat, non contendo: tantum cogitet ſaltus diſpoſitum iri in diſcriminationem bonorum malorumve. Nam & à me (bene memini) ita dictum eſt in ſermone altero, vbi capitulum idem alibi ſupra & ab auctore poſitũ, & à me expoſitum nihilominus repetitur. Verum ibi
Epheſ.3.d ſecundum diſpenſationem quidem gratiæ, quæ in præſenti vita alijs datur, alijs nõ datur, iuſto quidẽ Dei iudicio, ſed occulto, ſalire & tranſilire is hinnulus dictus eſt, hic autem ſecundum vltimam ac variam retributionem meritorum. Et forte ſenſui hic videatur aſtipulari extremum capituli huius, quod quidem pene oblitus fueram. Dicens namque: Similis eſto dilecte mi, capreę, *Cant.2.b* hinnuloq. ceruorum, addit, ſupra montes Bethel. Nec enim in domo Dei (quod ſonat Bethel) mali montes ſunt. I

Quamobrem ſaliens eos hinnulus non conculcat, ſed lætificat, vt Scriptura impleatur quæ dicit: Montes & colles cantabunt *Iſai.55.d* coram Deo laudes. Et quidem ſunt montes quos ſecundum Euangelium tollit fides cõparata ſinapi, ſed non ſunt montes Bethel. Etenim quicumque ſunt Bethel, minimè eos tollit fides, ſed colit. Quod ſi Principatus & Poteſtates, necnon & cetera nihilominus beatorum ſpirituum agmina cælorũq. Virtutes montes ſunt Bethel, vt de his intelligamus dictum: Fundamenta eius in mon- *Pſ.86.a* tibus ſanctis: non ſane is hinnulus vilis ac contemnendus, qui ſupra tam excellentes montes viſus eſt apparere tãto Angelis melior effectus, quanto differentius præ illis nomen hereditauit: Quid enim ſi in pſalmo legimus minoratum ab Angelis? Ne- *Pſal.8.b* que enim non melior quia minor, nec contraria ſunt loquuti Apoſtolus, & Propheta, quippè habentes eumdem ſpiritum. Nam ſi dignationis fuit quod minoratus eſt, non neceſſitatis, nihil plane in hoc bonitati præſcribitur, ſed adſcribitur. Denique minoratum propheta perhibuit, non minorem, attollens gratiam, & propellens iniuriam. Nam & minoritatem natura recuſat, & minorationem excuſat cauſſa. Nempe minoratus eſt, quia ipſe voluit. Minoratus eſt ſua voluntate, & noſtra neceſſitate. Sic minorari, miſereri fuit. Quænam perditio hæc? Protectio acceſſit pietati quidquid maieſtati viſum eſt deperijſſe. Quamquam nec Apoſtolus tacuit hoc magnum magnæ pietatis arcanum, ſed ait: Eum autem qui mo- *Hebr.2.a* dico quam Angeli minoratus eſt, videmus Ieſum propter paſſionem mortis, gloria, & honore coronatum.

Et hæc dixerimus pro nomine, & ſimilitudine hinnuli, quatenus ſponſo, eam (iuxta ſermonem ſponſæ) abſque maieſtatis iniuria aptaremus. Quid dico abſque maieſtatis iniuria, quando nec infirmitas inhonorata remanſit? Hinnulus eſt, paruulus eſt, capreæ quoque ſimilis perhibetur, tamquã factus ex muliere, attamen ſuper montes Bethel, attamen excelſior cælis factus. Non dicit, excelſior cælis manens vel exiſtens,

ſed

ſed excelſior cęlis factus, ne quis putet de illa natura dictum in qua eſt, qui eſt. Sed & vbi præfertur Angelis, melior nihilominus prohibetur effectus, & non dicitur manens vel exiſtens melior. Ex quibus apparet quod nõ modo in eo quod ab æterno eſt, ſed etiã in eo quod in tempore factus eſt, omnẽ ſibi eminentiam vendicet ſupra omnẽ principatum & poteſtatem, ſupra omnem denique creaturam, vtpote primogenitus omnis creaturæ. Itaque quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominibus: & quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus. Hoc quidem Apoſtolus: Mihi autem non videtur errare ſi quis etiam ſapientiæ, & fortitudini Angelorum præferendum dicat identidem ſtultum infirmumq. Dei. Ita ergo præſens locus conueniẽter aptabitur vniuerſali Eccleſiæ. Iam verò quod ad vnã ſingulariter animam ſpectat, nam & vna, ſi Deum dulciter, ſapienter, vehementer amat, ſpõſa eſt, quiſque ſpiritualis in ſemetipſo aduertere poteſt quid ſibi inde proprium reſpondeat experimentum. Egò vero quidquid illud eſt ꝙ in me de huiuſmodi experiri donatum eſt; coram eloqui non verebor. Nam etſi vile forſitan, cum fuerit auditum, & deſpicabile videatur, non mea refert, quia qui ſpiritualis eſt, non me deſpiciet: qui minus, non me intelliget. Attamen ſi in alium iſtud ſermonem ſeruauero, forte non deerunt qui ædificentur in ijs quæ exoratus interim Dominus inſpirabit, Sponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Heb. 7. d

1. Cor. 1. d

L

De viſitationibus verbi ſponſi quæ fiunt in ſpiritu ad animam ſanctam, de quibus ſanctus iſte vir Bernardus ſe præbet exemplum ad ædificationem audientium.
Sermo LXXIIII.

Cãt. 2. d

REuertere (inquit) Liquet non adeſſe quem reuocat, affuiſſe tamen idq. non longe ante, quippe qui dum adhuc abiret reuocari videtur. Intempeſtiua reuocatio magni vnius amoris, magnæ alterius amabilitatis indicium eſt. Qui ſunt iſti caritatis cultores, amatorijq. tam indefeſſi ſectatores negotij, quorum alterum proſequitur, alteram vrget tam inquietus amor? Et mihi quidem vt memini meæ promiſſionis, incumbit aſſignare hunc locum Verbo, & animæ, ſed ad hoc vt dignè vel aliquantiſper fiat, ipſius adiutorio Verbi egere me fateor. Et certè ſermo iſte decuerat magis expertum magiſq. conſcium ſancti, & arcani amoris, ſed non poſſum officio deeſſe meo, non veſtris omnino votis. Periculum meum video, & non caueo, vos me cogitis. Prorſus cogitis ambulare in magnis & in mirabilibus ſuper me. Heu quam vereor ne ſubinde audiam: Quare tu enarras delicias meas, & aſſumis ſacramentum meum per os tuum. Audite me tamen hominem qui loqui trepidat, & tacere non poteſt. Excuſabit forſitan auſum trepidatio ipſa mea, magis autem veſtra ſi prouenerit ædificatio. Et forte hæ lacrymæ pariter videbuntur. Reuertere, ait. Bene. Abibat, reuocatur. Quis mihi refert huius mutabilitatis ſacramentum? Quis mihi digne explicet ire, & redire Verbi? Numquid leuitate vtitur Sponſus? Vnde, quò, venire ſeu denuo ire queat qui totum implet? Quem denique motus habere localem poſſit qui ſpiritus eſt? Aut quem poſtremo vel cuiuſcumque generis motum das illi qui Deus eſt? Eſt quippe omninò incommutabilis.

M

Pſ. 130. a

Pſ. 49. c

Verum hęc qui poteſt capere, capiat. Nos autem in expoſitione ſacri myſticiq. eloquij, cautè & ſimpliciter ambulantes, geramus morem Scripturæ, quæ noſtris verbis ſapientiam in myſterio abſconditam loquitur noſtris affectibus, dũ Deum figurat, inſinuat notis rerum ſenſibilium ſimilitudinibus tamquam quibuſdam vilioris materiæ poculis, ea quæ pretioſa ſunt, ignota, & inuiſibilia Dei, mentibus propinat humanis. Sequamur proinde, & nos eloquij caſti conſuetudinem, dicamuſq. Verbum Dei Deum ſponſum animæ prout vult venire ad animam, & iterum dimittere eam, tantum vt ſenſu animæ non Verbi motu iſta fieri ſentiamus. Verbi cauſa, cum ſentit gratiam, agnoſcit præſentiam: cum non, abſentiam, quæritur, & rurſum præſentiam quærit, dicens cum propheta: Exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Quidni requirat? Neque enim ſubducto ſibi tam dulci ſponſo, interim aliquid aliud non dico deſiderare, ſed nec cogitare libebit. Reſtat igitur vt abſentem ſtudiosè requirat, reuocet abeuntem. Ita ergò reuocatur Verbum, & reuocatur deſiderio animæ, ſed eius animæ, cui ſemel indulſerit ſuauitatem ſui. Numquid non deſiderium

A

Pſ. 26. a

vox?

Pſal. 9. d vox? Et valida. Denique deſiderium pauperum, inquit, exaudiuit Dominus. Verbo igitur abeunte vna interim, & continua animæ vox, continuum deſiderium eius, tamquam vnum continuūq. reuertere, donec veniat. Et nunc da mihi animam, quam frequēter Verbum Sponſus inuiſere ſoleat, cui familiaritas auſum, cui guſtus famem, cui cōtemptus omniū otium dederit, & ego huic incunctanter aſſigno vocem pariter & nomen ſponſæ, nec ab ea penitus locum qui in manibus eſt, cenſuerim alienum. Talis nempe inducitur loquens. Quem enim reuocat, eius abſque dubio probat ſe meruiſſe præſentiam, etſi non copiam. Alioquin nō reuocaſſet illum, ſed vocaſſet: Porro reuo-
B cationis verbum reuertere eſt. Et fortè ideo
Luc. 24. a ſubtraxit ſe, quo auidius reuocaretur, teneretur fortius. Nam & aliquando ſimulabat ſe longius ire, non quia hoc volebat, ſed volebat audire: Mane nobiſcum Domine, quo-
Mar. 6. g niam adueſperaſcit. Et rurſum alia vice ſuper mare ambulans, cum Apoſtoli nauigarent, & laborarent in remigando, quaſi volens præterire eos, nec tunc quidem iſtud volebat, ſed magis probare fidem, & elicere precem. Denique ſicut ait Euangeliſta, turbati ſunt & clamauerunt, putantes phantaſma eſſe. Ergo iſtiuſmodi piam ſimulationem, imo ſalutarem diſpenſationē quā tunc corporaliter Verbum corpus interdū exhibuit, nō ceſſat identidē Verbum ſpiritus modo ſuo ſpirituali cum deuota ſibi anima ſedulo actitare. Præteriens teneri vult, abiens reuocari. Neque enim hoc irreuocabile ver-
Iob 7. d bum. It, & redit pro beneplacito ſuo, quaſi viſitans diluculo, & ſubito probans. Et ire quidem illi quodammodo diſpenſatorium,
C redire verò ſemper voluntarium eſt, vtrumque autem plenum iudicij. At penes ipſum horū ratio. Nunc verò conſtat in anima fieri huiuſmodi viciſſitudines euntis & rede-
Io. 14. d untis Verbi, ſicut ait: Vado, & venio ad vos.
Io. 16. c Item: Modicum & non videbitis me, & iterum modicum & videbitis me. O modicum & modicum. O modicum longum. Pie Domine, modicum dicis quod non videmus te? Saluum ſit verbū Domini mei, longum eſt, & multum valde nimis. Verumtamen vtrūque verum, & modicum meritis, & non modicū votis. Habes vtrumque in prophe-
Abac. 2. a ta: Si morā fecerit, inquit, exſpecta eū, quia veniens veniet, & non tardabit. Quomodo non tardabit ſi moram fecerit, niſi quod ad meritum ſatis eſt, ſed non ſatis ad votum? Porro anima amans votis fertur, trahitur deſiderijs, diſſimulat merita, maieſtati oculos claudit, aperit voluptati, ponens in ſalutari, & fiducialiter agens in eo. Intrepida denique & inuerecunda reuocat Verbum, & cum fiducia repetit delicias ſuas, ſolita libertate vocans non Dominum, ſed dilectum. Reuertere dilecte mi. Et addit: Cāt. 2. d
Similis eſto capreæ hinnuloq. ceruorum ſuper montes Bethel. At iſtud poſtea. Nunc 2. Cor.
verò ſuſtinete modicum quid inſipientiæ 11. a
meæ. Volo dicere, nam & hoc pactus ſum, quomodo mecum agitur in eiuſmodi. Non expedit quidem. Sed prodar ſane, vt proſim: & ſi profeceritis vos, meam inſipientiam conſolabor, ſi non, meam inſipientiam confitebor. Fateor, & mihi aduentaſſe Verbum, in inſipientia dico, & pluries. Cumq. ſepius intrauerit ad me, non ſenſi aliquoties cum intrauit. Adeſſe ſenſi, affuiſſe recordor, interdum & præſentire potui introitum eius, ſentire numquam, ſed ne exitum quidem. Nam vnde in animam meam venerit, quove abierit denuo eam dimitiens, ſed & qua vel introierit vel exierit, etiam nunc ignorare me fateor, ſecundum illud:
Neſcis vnde veniat, aut quo vadat. Nec mi- Ioā. 3. a
rum tamen, quia ipſe eſt cui dictum eſt: Et Pſ. 76. d
veſtigia tua non cognoſcentur. Sanè per oculos non intrauit, quia non eſt coloratum: Sed neque per aures, quia non ſonuit. Sed neque per nares, quia non aeri miſcetur, ſed menti, nec infecit aerem, ſed fecit.
Neque verò per fauces, quia non eſt man- D
ſum vel hauſtum. Nec tactu comperi illud: quia palpabile nō eſt. Qua igitur introiuit? An forte nec introiuit quidem: quia nō de foris venit? Neque enim eſt vnum aliquid ex ijs quæ foris ſunt. Porro nec de intra me venit, quoniam bonum eſt, & ſcio quoniam non eſt in me bonum. Aſcendi etiam ſuperius meum, & ecce ſupra hoc verbum eminens. Ad inferius quoque meum curioſus explorator deſcēdi, & nihilominus infra inuentum eſt. Si foras aſpexi, extra omne exterius meum comperi illud eſſe: ſi intus, & ipſum interius erat. Et cognoui verum quidem eſſe quod legeram: quia in ipſo viui- Act. 17.
mus, mouemur, & ſumus: ſed ille beatus f
eſt, in quo eſt ipſum, qui illi viuit, qui eo mouetur. Quæris igitur, cum ita ſint omnino inueſtigabiles viæ eius, vnde adeſſe no- Prouer.
rim? Viuum & efficax eſt, moxq. vt intus 5. b

venit

uenit, expergefecit dormitantem animam
Cãt.4.c meam, mouit & molliuit, & vulnerauit cor
meum quoniam durum lapideumq. erat,
Iſa.40.c & male ſanum. Cœpit quoque euellere &
deſtruere, ædificare, & plãtare, rigare arida,
tenebroſa illuminare, clauſa reſerare, frigi-
da inflammare, necnon & mittere praua in
Pſ.103. directa, & aſpera in vias planas, ita vt bene-
a diceret anima mea Dño, & omnia quæ in-
tra me ſunt nomini ſancto eius. Ita igitur
intrans ad me aliquoties Verbum ſponſus,
nullis vmquam introitum ſuum indicijs in-
noteſcere fecit, non voce, non ſpecie, non
E inceſſu. Nullis denique ſuis motibus com-
pertum eſt mihi, nullis meis ſenſibus illap-
ſum penetralibus meis: tãtum ex motu cor-
dis (ſicut præfatus ſum) intellexi præſentiã
eius, & ex fuga vitiorum carnaliumq. com-
preſſione affectuum aduerti potentiam vir-
tutis eius, & ex diſcuſſione ſiue redargutio-
ne occultorum meorũ admiratus ſum pro-
funditatem ſapientiæ eius, & ex quantula-
cumq. emendatione morũ meorum exper-
tus ſum bonitatem manſuetudinis eius, &
ex renouatione ac reformatione ſpiritus
mentis meæ, id eſt interioris hominis mei
percepi vtcumque ſpeciẽ decoris eius, & ex
contuitu horum omniũ ſimul expaui multi-
tudinem magnitudinis eius. Verũ quia hæc
omnia vbi abſceſſerit verbum, perinde ac ſi
ollæ bullienti ſubtraxeris ignem quodam
illico languore torpentia, & frigida iacere
incipiunt: atque hoc mihi ſignum abſceſſio-
nis eius, triſtis ſit neceſſe eſt anima mea, do-
nec iterum reuertatur, & ſolito recaleſcat
cor meum intra me, idq. ſit reuerſionis in-
dicium. Tale ſanè experimentum de Verbo
habens, quid mirum ſi & ego vſurpo mihi
vocem ſponſæ in reuocando illud cum ſe
abſentauerit, qui etſi non pari, ſimili tamen
vel ex parte deſiderio feror? Familiare mihi
erit quoad vixero pro verbi reuocatione re
uocationis Verbum quod vtique reuertere
eſt. Et quoties elabetur, toties repetetur à
me, nec ceſſabo clamitare quaſi poſt tergũ
abeuntis ardenti deſiderio cordis, vt redeat
Pſ.50.c & reddat mihi lætitiam ſalutaris ſui, reddat
mihi ſeipſum. Fateor vobis filij, nil aliud in-
F terim libet, dum non præſto eſt quod ſolũ
libet. Et hoc oro vt non vacuum veniat, ſed
Ioan.1.b plenum gratiæ, & veritatis, more vtique
ſuo ſicut heri, & nudiuſtertius. In quo mihi
ſimilitudinem capreæ & hinnuli exhibitum
iri poſſe videtur, cum veritas capreæ oculos
habeat, gratia hinnuli hilaritatem. Vtraque
res neceſſaria mihi, & veritas quidem cui ab-
ſcondi non poſſim, gratia autem cui nolim.
Alioquin ſine alterutra viſitatio plena non
erit, cum & illius ſeueritas abſque hac one-
roſa, & huius hilaritas abſque illa diſſoluta
poſſit videri. Amara eſt veritas ſine condi-
mento gratiæ, ſicut abſque veritatis freno
leuis & neſciens modum plerumque & in-
ſolens ipſa deuotio. Quam multis non pro-
fuit gratiam percepiſſe pro eo quod tempe-
ramentum de veritate pariter non accepe-
runt? Ex hoc enim plus quam oportuit
complacuere ſibi in ea, dum veriti non ſunt
veritatis obtutus; dum non reſpexerunt ad
capreæ maturitatem, magis autem ſe totos
hinnuli leuitati hilaritatiq. dederunt. Inde
factum eſt vt in qua priuatim exſultare vo-
luerant gratia priuarentur, quibus vel ſero
dici potuerit: Euntes ergo diſcite quid ſit:
Seruite Dño in timore, & exſultate ei cum Pſal.2.c
tremore. Dixerat namque ſancta anima
quædam in abundantia ſua: Non mouebor Pſ.29.b
in æternum cum ſubito ſenſit auerſam à ſe
faciem verbi, ſeq. non modo motam, ſed
etiam conturbatam, & ſic in triſtitia didicit
opus fuiſſe ſibi cum munere quidem deuo-
tionis, etiam pondere veritatis. Ergo non
in ſola quidem gratia plenitudo gratiæ eſt,
ſed ne in ſola quidem veritate. Quid pro- G
deſt ſcire quid te oporteat facere, ſi non de-
tur & velle facere? Quid ſi velis quidem,
ſed minimè poſſis? Quantos expertus ſum
agnita veritate triſtiores, & ideo magis,
quod iam confugere ad ignorantiæ excuſa-
tionem non liceret, ſcientes & non facien-
tes quod veritas hortaretur. Quæ cum ita ſe
habeant, neutrum ſine altero ſufficit: Parum
dixi. Non expedit quoque. Vnde id ſcimus? Iac.4.d
Scienti (inquit) bonum & non facienti, pec- Luc.12.f
catum eſt illi. Seruus ſciens voluntatem
Domini ſui, & nõ faciens digna, vapulabit
multis. At iſtud pro parte veritatis. Pro gra-
tiæ, quid? Scriptum eſt: Et poſt buccellam Ioã.13.c
introiuit in eum Satanas: Iudam loquitur,
qui accepto munere gratiæ, quia in veritate
non ambulabat cum veritatis magiſtro, vel
potius cum magiſtra veritate, locum in ſe
diabolo dedit. Audi adhuc: Cibauit illos ex Pſ.80.d
adipe frumenti, & de petra melle ſatura-
uit eos. Quos? Inimici Domini menti-
ti ſunt ei. Quos melle cibauit, & adipe,
hi mentiti ſunt ei, facti inimici: quia veri-
tatem gratiæ non iunxerunt. De quibus

Pſal.17. verſu 46 alibi habes: Filij alieni mentiti ſunt mihi, filij alieni inueterati ſunt, & claudicauerunt à ſemitis ſuis. Quidni claudicarent, vno pede gratiæ contenti, & non apponentes veritatem? Erit igitur tempus eorum in ſæcula, *Ioan.8.e* ſicut & principis ipſorum, qui & ipſe in veritate non ſtetit, ſed fuit mendax ab initio, *Ezec.28 e* ideoque audiuit: Perdidiſti in decore tuo ſapientiam. Nolo decorem qui mihi ſapientiam tollat. H Quæris quis ille tam noxius tamq. perniciosus decor? Tuus. Adhuc forte ſine intellectu es? Planius audi. Priuatus, proprius. Non culpamus donum, ſed vſum. Denique ſi aduertiſti, non in decore, ſed in ſuo decore dictus eſt ille perdidiſſe ſapiētiā. Et (ni fallor) Vnus angeli animæq. decor ipſa eſt. Quid enim vel hæc vel ille abſque ſapientia, niſi rudis deformisq. materia eſt? Ea ergo ille non modo formatus, ſed & formoſus fuit. Sed perdidit eam cum fecit ſuam: vt non ſit aliud in decore ſuo, quam in ſua ſapientia perdidiſſe ſapientiam. Proprietas in cauſſa eſt. Quod ſibi ſapiens fuit, quod non dedit gloriam Deo, quod non retulit gratiam pro gratia, quod non ſecundum veritatem ambulauit in ea, ſed ad ſuā *Iac.2.b* eam retorſit voluntatem: iſtud eſt cur eam perdidit, imo iſtud eſt quod eam perdidit. Etenim ſic habere, perdere eſt. Et ſi Abraham (inquit) ex operibus iuſtificatus eſt, habet gloriam, ſed non apud Deum. Et ego. Nō ergo in tuto inquam. Perdidi quidquid habeo non apud Deū. Nam quid tam perditum quam quod extra Deum exulat? Quid mors niſi priuatio vitæ? Ita nihil perditio niſi alienatio à Deo eſt. Væ qui ſapientes eſtis in oculis veſtris, & coram vobiſmetipſis prudentes. *1.Cor. 1.c* De vobis dicitur: Perdam ſapientiam ſapientum, & prudentiam prudentum reprobabo. Perdiderunt ſapientiā, quia ſua ſapientia perdidit eos. Quid non perdiderunt, qui ipſi perditi ſunt? An verò non perditi quos neſcit Deus?

I Porro autem virgines fatuæ, quas quidem non aliundè fatuas puto, niſi quia dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtultæ factæ ſunt: hæc inquam, *Matth. 25.a* à Deo audire habent: Neſcio vos: Et item illi qui gratiam miraculorum ad ſuam vſurpauerunt gloriā, nihilominus audituri ſunt, quia non noui vos: vt liquido ex his clareſcat gratiam non prodeſſe, vbi veritas nō eſt in intentione, ſed obeſſe magis. Et quidem penes ſponſum vtraque res: Denique *Ioan.1.b* gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt, ait Ioannes Baptiſta. Si ergo cum vna quauis harum ſine altera pulſauerit ad oſtiū meum Dñs Ieſus Chriſtus (ipſe eſt enim Dei Verbum, animæ Sponſus) intrabit ſane non tamquam ſponſus, ſed tamquā iudex. Abſit, nequaquam fiat hoc. Non intret in iudicium cum ſeruo ſuo. *Pſ.142 a* Intret pacificus, intret iucūdus & hilaris, maturius tamen, & ſerius intret qui ſeueriori quodam veritatis vultu in me dum inſolentiam reprimit, purget lętitiam. Intret quaſi hinnulus ſaliens, quaſi caprea circumſpectus qui, culpā diſſimulando trāſiliat, pęnam miſerando reſpiciat. Intret quaſi deſcendens de montibus Bethel feſtinus, & ſplendidus, quaſi procedens à patre ſuauis, & mitis, qui non dedignetur dici, & fieri ſponſus animæ quærenti ſe, cū ſit ſuper omnia Deus benedictus in ſęcula. Amē.

Deus quærendus eſt debito tempore, modo & loco. Et quod nunc ſit acceptabile tempus, in quo quiſque per bona opera poteſt ſibi inuenire Deum, ac ſuam operari ſalutem. K

Sermo LXXV.

IN lectulo meo quæſiui per noctes quē diligit anima mea. *Cāt.3.A* Non eſt reuerſus ſponſus ad vocem, & votum reuocātis. Quare? Vt deſiderium creſcat, vt probetur affectus, vt exerceatur amoris negotium. Sane ergo diſſimulatio eſt, non indignatio. Sed ſupereſt, vt quæratur ſi forte reperiatur quæſitus, qui vocatus non venit: dicēte Dño. Omnis qui quærit inuenit. *Mat.7 b* Porro verbum reuocationis tale eſt. Reuertere, *Cāt.2.d* aſſimilare dilectæ capreæ hinnuloq. ceruorum. Ad quā vocem dum nō eſt reuerſus vtique ob illas cauſſas quæ dictæ ſunt: hinc iſta quæ amat facta cupidior, mox ſeſe ad requirendum tota auiditate dedit. Et primo quidem quęrit illum in lectulo, ſed miñime inuenit. Surgit inde, circuit ciuitatē, it, & redit per plateas, & vicos, & non occurrit, neque apparet. Interrogātur quique forte occurrerint, nihilq. certi reportatur. Neque vici vnius aut vnius noctis quæſitio hæc fruſtratio, cū dicat iſta: quia quæſiui per noctes. Quid hoc deſiderij eſt, & ardoris, vt ſurgens de nocte publicum non erubeſcat, percurrat ciuitatem, percunctetur palam, & paſſim de dilecto, atque à veſtigandis ſemitis eius nulla valeat ratione auerti, nulla præpediri difficultate, non tempeſtiuæ retineri L

amore

amore quietis, non ſponſæ verecundia, nõ
vel timore nocturno? Et tamen in his om-
nibus fruſtrata eſt vſque adhuc à deſiderio
ſuo. Quare? Quid ſibi vult pertinax hæc &
diuturna fraudatio, tædiorum nutrix, ſu-
ſpicionum fomes, impatientiæ fax, nouercá
amoris, mater deſperationis? Si adhuc diſſi-
mulatio eſt, nimis eſt moleſtia.

Eſto ꝙ pie vtiliterq. interim fuerit diſſi-
mulatum, donec in ſola adhuc vocatione
ſeu reuocatione res erat. Nunc verò cum re
quiritur, & ita requiritur, quid iam con-
ferre poterit diſſimulatio? Si de carnalibus
ſponſis & pudendis amoribus quæſtio eſt,
ſicut litteralis ſuperficies prelusiſſe videtur,
& ſi inter illos talia cõtingere queant, mea
non intereſt, ipſi viderint. Quod ſi anima-
rum quærẽtium Dominũ mentibus & affe-
ctibus, pro quantulocumque poſſe meo re-
ſpondere & ſatisfacere me oportet, eruen-
dum ſanè eſt de Scriptura ſancta (in qua ſe
vitam habere confidunt) eo vitale aliquid
Pſ.21.f quo ſpirituale, vt edant pauperes & ſaturẽ-
tur, & viuant corda eorum. Et quid tam
cordium vita, quam Dominus meus Ieſus
Chriſtus, de quo aiebat qui eo viuebat:
Col.3.a quia cum Chriſtus apparuerit vita veſtra,
tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria?
Ipſe ergo ad medium veniat, quo & nobis
Ioã.1.d veraciter dici poſſit. Medius autem veſtrum
ſtetit, quem vos neſcitis. Quamquam ne-
ſcio quomodo non ſciatur à ſpiritualibus
M ſponſus ſpiritus, qui tamen ita in ſpiritu ꝓ-
fecerunt, vt poſſint dicere cum Propheta:
Thre.4. Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus Do-
2.Cor. minus: & cum Apoſtolo: Et ſi cognouimus
5.d Chriſtum ſecundum carnem, ſed nunc iam
non nouimus. Nonne is eſt quem Sponſa
quærebat? Is vere eſt ſpõſus, & amãs & ama-
Ioã.6.f bilis. Is, inquam, verè ſponſus, ſicut caro
eius verè eſt cibus, & ſanguis eius verè eſt
potus: totum quod de ipſo eſt, verè eſt,
quando ipſe eſt, non aliud ſanè quam ipſa
veritas. Verum is ſponſus quid eſt quod nõ
inuenitur quæſitus, cum requiratur tam ſtu
dioſè, & impigre, nunc quidem in lectulo,
nunc verò in ciuitate, aut etiam in plateis
Matt.7 vel vicis, ipſe autem dicat: Quærite & in-
b uenietis: & qui quærit inuenit: Propheta
Thr.3.c quoque loquitur ad eum: Bonus es Domi-
Iſai.55. ne animæ quærenti te: & itẽ ſanctus Iſaias.
b Quærite Dñm dum inueniri poteſt. Quo-
modo ergo implebuntur ſcripturæ? Neque
enim quæ hic inducitur, quærens, vna eſt ex
his quibus ipſe ait: Quæretis me, & nõ inue-
nietis. Sed attẽdite tres eſſe cauſas quę inte- Ioan.7.c
rim occurrunt, & quęrentes fruſtrari ſolẽt,
cum aut videlicet nõ in tẽpore quærũt, aut
non ſicut oportet, aut nõ vbi oportet. Si.n.
omne tempus aptũ eſt ad quærendũ, cur er
go dicit Propheta (quod iam memoraui.)
Quærite Dñm dum inueniri poteſt? Erit Iſai.55.
abſque dubio cum inueniri non poterit, & b
ideo addit: Vt inuocetur dũ prope eſt, quia
futurum eſt: iam non prope futurũ. A quo
enim tũc non requiretur. Mihi (inquit) cur-
uabitur omne genu, &c. Nec tamen inue- Iſai.45.
nietur ab impijs, quos vltores Angeli arce- d
bunt profecto & tollent, ne videãt gloriam A
Dei. Fruſtra inclamabũt & fatuæ virgines, Matth.
minime prorſus iã ad eas exit, clauſa ianua. 25.
Sibi proinde dictum putent illæ: Quæretis Ioan.7.e
me, & nõ inuenietis. Ceterũ nunc tẽpus ac 2.Cor.
ceptabile, nunc dies ſalutis, ſunt tẽpus pla- 6.a
ne & quærendi & inuocandi, quãdo plerũ-
que & antequã inuocetur adeſſe ſentitur.
Audi denique quid polliceatur. Antequam Iſai.65.
me inuocetis (inquit) dicam, ecce adſum. a
Nec latuit benignitas hæc & facilitas tem-
poris quòd nunc eſt, illum qui in pſalmo lo
quitur: Deſiderium pauperum exaudiuit Pſal.9.d
Dominus, præparationem cordis eorum au
diuit auris tua. Quod ſi per bona opera Gal.6.e
quæritur Deus, ergo dum tempus habemus
operemur bonũ ad omnes, præſertim quia
Dominus apertè prænunciat venire noctẽ,
quando nemo poteſt operari. Tunc aliud
ad quærendum Deum, ad operãdum quòd
bonum eſt reperturus es tibi tempus in ſe-
culis venturis, præter hoc quòd conſtituit ti
bi Deus in quo recordetur tui? Et ideo dies
ſalutis, quia in his ipſe Deus rex noſter ante
ſæcula operatus eſt ſalutẽ in medio terræ. Pſ.73.b

I ergo tu, & in medio gehẽnæ exſpectato
ſalutẽ quæ iã facta eſt in medio terræ. Quã
tibi ſomnias prouenturã inter ardores ſem-
piternos facultatẽ veniã promerendi, cũ iã
trãſijt tempus miſerendi? Non relinquitur
tibi hoſtia pro peccatis mortuo in peccatis.
Nõ crucifigitur iterũ filius Dei, mortuus eſt
ſemel, iam non moritur. Nõ deſcẽdit ad in-
feros ſanguis qui effuſus eſt ſuper terrã. Bi- Rom.6.d
berunt oẽs peccatores terræ, nõ eſt quod ſi- B
bi ex eo vendicent dæmones ad reſtinguẽ-
dos focos ſuos, ſed neque homines ſocij dæ
moniorũ. Semel illò deſcendit non ſanguis
ſed anima, & hæc portio eorum qui in car-
cere erant, vna illa viſitatio quæ tunc facta
eſt

eſt per præſentiam animæ cum corpus pẽderet exanime ſuper terram. Sanguis aridã rigauit, ſanguis infudit terram, & inebriauit eam, ſanguis quæ in terra & quæ in cælis ſunt pacificauit: non autem & quæ apud inferos, niſi quod ſemel illo, vt dixi, anima eius excucurit, & fecit ex parte redemptionem, ne vel eo momenti vacarent opera caritatis, ſed vltra non adijciet. Ergo nunc tempus acceptabile & aptum ad quærendum, in quo plane qui quærit inuenit, ſi tamen vbi & vti oportet quærit. Et hæc vna cauſſa quæ impedire poteſt ne inueniatur ſponſus à quærentibus ſe, cum non quærũt in tempore opportuno. At non ea impedit ſponſam, nempe inuocãtem & quærentem in tempore opportuno. Sed ne illa quidem eum tepidè aut negligenter ſeu perfunctoriè quærit: nam corde ardenti & omninò infatigabiliter quærit, plane vt decet.

Reſtat vt de tertia videamus, ne videlicet vbi nõ decet quærat. In lectulo meo q̃ſiui quem diligit anima mea. An forte non in lectulo quærendus erat, ſed in lecto quippe cui orbis anguſtus eſt? Sed non horreo lectulum, qui noui paruulum. Paruulus denique nobis natus eſt. Exſulta tu & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui ſanctus Iſrael. At idem Dominus in Sion magnus, apud nos paruulus, apud nos infirmus repertus eſt, ex vno iacere, ex altero & in lectulo iacere habens. An non lectulus tumulus? an non lectulus præſepium? an non lectulus vterus virginis? Neque enim magni patris vterus lectulus eſt, ſed lectus magnus: de quo ad filium: Ex vtero (inquit) ante luciferum genui te. Quamquam nec lectus quidem forſitan dignè cẽſendus ſit vterus ille, qui regẽtis potius quã iacentis eſt locus. Manens enim in patre, regit cum patre vniuerſa. Denique non iacere, ſed ſedere ad dexteram patris filium fides indubitata habet, & ipſe cælum ſibi ſedem eſſe non lectum perhibet: vt ſcias illum in ſuis, id eſt, in ſuperis nequaquam ſolatia habere infirmitatis, ſed poteſtatis inſignia. Merito proinde ſponſa ponens lectulum dicit ſuum, quia omne quod infirmum eſt Dei, non de proprio ineſſe illi manifeſtum eſt, ſed de noſtro. Ex nobis aſſumpſit quæ pro nobis ſuſtinuit, naſci, lactari, mori ſepeliri. Mea eſt mortalitas nati, mea infirmitas paruuli, mea exſpiratio crucifixi, mea ſepulti dormitio. Quæ priora tranſierunt, & ecce noua ſunt omnia. In lectulo meo quęſiui per noctes quem diligit anima mea. Quid? In tuo quærebas qui ſe iam in ſua receperat? Num videras filium hominis aſcendentem vbi erat prius? Iam cælum tumulo commutauit & ſtabulo, & tu illum in tuo adhuc lectulo quæris? Surrexit, non eſt hic. Quid quæris in lecto fortem, in lectulo magnum, clarificatum in ſtabulo? Introiuit in potentias Domini, decorem induit & fortitudinem: & ecce ſedet ſuper Cherubim qui ſub lapide iacuit. Ex hoc iam non iacet, ſedet, & tamquam iacenti ſubſidia paras? Siue, vt abſolutior veritas ſit, aut ſedet iudicans, aut ſtat adiuuans. Sic vos ò bonæ mulieres, cuinam quæſo excubias exhibetis, cui aromata comparatis, paratis vnguenta? Si ſciretis quãtus is ſit, quamque ſit inter mortos liber mortuus iſte quem vngere pergitis, vos forſitan petiſſetis ab eo potius vngi. Nonne iſte quem vnxit Deus ſuus oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis? Beati eritis vos ſi gloriari potueritis reuertentes, & dicere, quia de plenitudine eius & nos accepimus. Enimuero factum eſt ita. Nam reuera vnctæ remeant quæ vncturæ venerant. Quid vnctæ tam læto nuncio nouæ odoriferaq. reſurrectionis. Quam ſpecioſi pedes Euangelizantium pacem, euangelizantium bona. Miſſæ ab Angelo opus faciunt Euangeliſtæ, factæq. Apoſtolæ Apoſtolorum dum feſtinant ad annunciandum mane miſericordiam Domini, dicunt: In odorem vnguentorum tuorum currimus. Ex tunc ergo, & deinceps fruſtra in lectulo quæſitus eſt ſponſus, quia etſi cognouerat eum Eccleſia ſecundum carnem, id eſt, ſecundum carnis infirmitatem, ſed nunc iam non nouit. Denique quæſitus eſt poſtmodum à Petro, & Ioanne identidem in ſepulcro, ſed minime inuentus. Vide tu vtrum ne aptè, & competenter quiſque horum tunc dicere quiuerit: In lectulo meo quæſiui quem diligit anima mea, quæſiui, & non inueni. Nempe itura ad patrem caro quæ non erat ex patre, prius per gloriam reſurrectionis omne infirmum ſe exuit, accinxit potentia, induit lumine ſicut veſtimento: in quali nimirum gloria, & ornatu decuit eam paternis aſpectibus præſentari.

Pulchrè vero Sponſa non quem diligo ego, ſed quem diligit anima mea, inquit, quod verè, & propriè ad ſolam pertineat animam illa dilectio qua aliquid ſpiritualiter

[Margin notes: 2. Cor. 6. a; Cãt. 3. a; Iſai. 9. b; C; Pſ. 109. a; Ibidem; Cãt. 3. a; Mar. 16 b; D; Pſ. 70. c; Pſ. 92. a; Pſ. 87. a; Pſ. 44. b; Ioã. 1. b; Rom. 10. c; Cãt. 1. a; E; Cãt. 3. a]

liter diligit, verbi gratia, Deum Angelum, Animam. Sed & diligere iuſtitiam, veritatem, pietatem, ſapientiam, virtuteſq. alias, eiuſmodi eſt. Nam cum ſecundum carnem quippiam diligit, vel potius appetit anima, verbi gratia cibum, veſtimentum, dominium, & quæ iſtiuſmodi ſunt corporalia, ſiue terrena, carnis potius, quam animę amor dicendus eſt. Et hoc pro eo, quod ſponſa minus vſitate, ſed non minus propriè animam ſuã ſponſum diligere dicit, monſtrans proinde ſpiritum eſſe ſponſum, & à ſe non carnali, ſed ſpirituali amore diligi. Et bene per noctes ſe quæſiſſe eum ait: Nam ſi, iuxta Paulum, qui dormiunt, & qui ebrij ſunt, nocte ebrij ſunt: ita non abſurdè (vt opinor) dici poteſt, quod qui ignorant, nocte ignorant: ac per hoc qui quærunt, nocte quærunt. Quis enim quærat, quod palam habet? Porro dies palam facit, quod nox abſcondit; vt reperias in die, quod in nocte quæſieras. Nox eſt itaque donec quæritur ſpõſus: quoniam ſi dies eſſet, de medio fieret, & minimè quæreretur. Et de hoc ſatis: niſi fortè numeroſitas hæc noctium adhuc aliquid quærendum ſignet, quia non noctem, ſed noctes poſuit. Et mihi videtur, ſi tu melius non habes, talis poſſe ratio reddi. Habet mundus iſtę noctes ſuas, & non paucas. Quid dico quia noctes habet mundus, cum pene totus ipſe ſit nox, & totus ſemper verſetur in tenebris. Nox eſt Iudaica perfidia, nox ignorantia paganorum, nox hæretica prauitas, nox etiam Catholicorum carnalis animaliſve conuerſatio. An non nox vbi non percipiũtur ea, quę ſunt ſpiritus Dei? Sed & apud hęreticos, vel ſchiſmaticos quot ſectæ, tot noctes. Fruſtra per has noctes iuſtitiæ ſolem, & lumen quæritis veritatis, ideſt ſponſum, quia nulla ſocietas luci ad tenebras. Sed dicet aliquis, quod non ſit tam ſtulta tamve cęca ſponſa, vt quærat lumen in tenebris, quærat dilectum apud ignorantes, & qui non diligunt eam. Quaſi verò ſe per noctes nunc quærere dicat, & non potius quæſiſſe. Non ait quæro: ſed quæſiui per noctes, quem diligit anima mea. Et eſt ſenſus, quia cum eſſet paruula, ſapiebat vt paruula, cogitabat vt paruula, & quærebat veritatem vbi non erat, errans, & non inueniens: iuxta illud in pſalmo: Erraui ſicut ouis, quæ perijt: Denique in lectulo ſe memorat tunc adhuc eſſe: tamquam ætate imbecillam ac paruulam ſenſu: ſi tamen ita

Theſ. | F | Cãt. 3. a | Pſ. 118.

conſtruas: in lectulo meo, ſubaudis exiſtens vel iacens quæſiui quem diligit anima mea. Non quęſiui in lectulo, ſed ſedens in lectulo quæſiui. Hoc eſt: Cum adhuc infirma, & inualida forem, & omninò minus idonea ſequi ſponſum quocumque iret, ſequi & ardua, & excelſa ſublimitatis illius: incidi in multos qui cognoſcentes deſiderium meũ dicebant mihi: Ecce hic eſt Chriſtus, ecce illic eſt, & neque illic erat. Incidi autem, & non ad inſipientiam mihi. Nam quo propius acceſſi, & exploraui diligentius, eo citius certiuſq. cognoui veritatem apud eos minimè eſſe. Quæſiui enim, & non inueni: & deprehendi noctes, qui ſe dies mentiebantur. Et dixi: Surgam, & circuibo ciuitatem: per vicos & plateas quæram, quem diligit anima mea. Intuere vel nunc quia iacet, quæ dicit, ſurgam. Pulchrè omninò. Quid ni ſurgeret, recognito de reſurrectione dilecti. Ceterum ò beata ſi conſurrexiſti cum Chriſto, quę ſurſum ſunt ſapias oportet, neque deorſum, ſed ſurſum quæras Chriſtum neceſſe eſt: vbi ſedet in dextera patris. Sed circuibo (ais) ciuitatem. Ad quid? In circuitu impij ambulant. Iudæis iſtud relinquit, quibus proprius eorum propheta hoc vaticinatus eſt, quia famem patientur, vt canes, & circuibunt ciuitatem. Et ſi introieris in ciuitatem ſecundum prophetam alium, ecce attenuati fame: quod vtique non eſſet, ſi in ea fuiſſet panis vitæ. Surrexit de corde terræ, ſed ſuper terram non ipſe eſt, & qui aſcendit, panis viuus, qui de cęlo deſcendit, idem ipſe ſponſus eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

G | Mar. 13 c | Cãt. 5. b | Cãt. 3. a | Col. 3. a | Pſ. 58. b | Ier. 14. d | H

De claritate Sponſi, in qua coæqualis Patri ſedet à dextris gloriæ eius: & qualiter boni paſtores debeant eſſe ſoliciti, vigiles, & diſcreti circa paſcendas animas ſibi commiſſas. Sermo LXXVI.

PEr vicos & plateas quæram quem diligit anima mea. Adhuc & paruula ſapit. Puto arbitrata eſt egreſsũ de tumulo publicũ mox petijſſe, vt ſolito doceret populos, ac ſanaret infirmos, & vt manifeſtaret gloriã ſuã in Iſrael, ſi fortè reciperẽt reſurgentẽ de morte. ꝗ ſe rece- Cãt. 3. a

 pturos

turos promittebant deſcendentem de cru-
ce. Verum ille perfecerat opus quod ſibi
dederat pater, vt faceret: quod ſane iſta in-
G tellexiſſe debuerat, vel ex voce pendentis,
Ioã.19.f illa ſcilicet qua illico exſpiraturus ait: Con-
ſummatum eſt. Non erat iam, quod ſe de-
nuo crederet turbis: quæ nec ſi forſitan
erant in eum crediturae. Et feſtinabat ad
Pſ.109. patrem qui ſibi diceret: Sede à dextris meis:
a donec ponam inimicos tuos ſcabellum pe-
dum tuorum. Fortius nempe atque diui-
Io.12.a nius cum exaltatus fuerit à terra, omnia tra-
het ad ſeipſum. Hæc autem per vicos, &
plateas quærendum putauit, fruendi auida,
ſed ignara myſterij. Iterum ergo fruſtra-
Cãt.5.b ta repetit dicens. Quæſiui illum, & non
inueni: vt ſermo impleretur quem dixit:
quia vado ad patrem, & iam non videbitis
I me. Dicat forſitan iſta: Quomodo ergo
credent in eum, quem non viderunt? Qua-
ſi fides ex viſu ſit, & non potius ex auditu.
Quid magni eſt credere quod videris, & tuis
non negare oculis fidem, quid laudis me-
retur. Sed ſi quod non videmus ſpera-
mus, per patientiam exſpectamus, & pa-
Ioã.20.g tientia meritum eſt. Beati denique qui
non viderunt, & crediderunt. Proinde,
vt non euacuetur meritum fidei: ſubducat
ſe viſui, dans virtuti locum. Etiam &
tempus eſt, vt iam in ſuum ſeſe recipiat.
Quæris in quem ſuum. In dexteram pa-
Phil.2.a tris. Neque enim rapinam arbitrabitur,
eſſe ſe æqualem Deo, cum ſit in forma Dei.
Ergo is ſit vnigeniti locus, in quo omnis e-
ius iniuria propulſata videatur. Sedeat ſa-
nè iuxta, non infra, vt omnes honorificent
H Filium, ſicut honorificant Patrem. In hoc ap
parebit maieſtatis æqualis, ſi nec inferio-
rem Patre, nec poſteriorem ſuſpexeris. At
iſta interim nihil horum aduertit, ſed quaſi
ebria præ amore hac illacq; diſcurrens quæ-
rit oculis quem iam oculus non contingit,
ſed fides. Non enim exiſtimat Chriſtum
aliter oportere intrare in gloriam ſuam ni-
ſi prius reſurrectionis gloria palam mundo
innoteſcente confutetur impietas exſul-
tent fideles, glorientur diſcipuli, populi con-
uertantur, demumq. ab vniuerſis glorifice-
tur ipſe, cum ex præſentia reſurgentis cun-
ctis claruerit veritas prædicentis. Falleris o
ſponſa. Oportet quidem hæc fieri: ſed in
tempore. Nunc verò interim vide ne for-
te id dignum magis, & ſupernæ conſenta-
neum iuſtitiæ ſit, ſi non detur ſanctum ca-
nibus, & margaritæ porcis, ſi potius ſecun-
dum ſcripturam tollatur impius ne videat *Iſ.26.a*
gloriam Dei, ſi non fraudetur fides merito, K
quæ tunc ſanè probatior eſſe dignoſcitur
cum creditur quod non videtur, ſi penes ip
ſam ſeruetur dignis quod occultatur indi-
gnis, vt qui in ſordibus ſunt, ſordeſcant ad-
huc, & iuſti iuſtificentur magis, ſi non dor-
mitent præ tædio. Cæli & cæli cælorum *Apoc.1*
tabeſcant & confundantur ab exſpectatio- *b*
ne ſua, ſi non ipſe pater omnipotens diu-
tius iam fruſtretur à deſiderio cordis ſui: ſi
non demum vnigenitus vltra ab introitu
gloriæ ſuæ (quod vel ſolum indigniſſimum
eſt) aliquatenus retardetur. Quanti putas
æſtimanda ſit gloria quantacumqne morta-
lium, vt ab ea, quę à patre ſuo ab æterno pa-
rata eſt, debeat eum vel ad modicum retine
re? Adde, quod nulla ratione in longius
protrahi decet ipſius filij petitionem. Quam
dicam petitionem quæris? Nempe illam
qua dicit: Pater clarifica filium tuum. Quod *Io.17.*
tamen cum petijſſe ſenſerim, non vt ſuppli-
cem, ſed vt præſcium. Liberè petitur quod
in poteſtate petentis accipere eſt. Ergo di-
ſpenſatoria filij petitio eſt, non neceſſaria:
quippe donantis cum patre quidquid à pa-
tre acceperit.

Vbi & hoc dicendum, quia non ſolum
pater clarificat filium, ſed & filius clarificat *Ibidem*
patrem, ne quis dicat filium minorem pa-
tre, quaſi à patre clarificetur, cum & ipſe
clarificet patrem: dicente filio. Pater clari- *Ibidem*
fica filium tuum, vt filius tuus clarificet te.
Sed forte adhuc ſubmittendum putes fi-
lium, quod quaſi inglorius videatur à patre
recipere claritatem quam demum patri re-
fundat. Audi quia non eſt ita: Clarifi-
ca me, inquit, pater claritate quam ha-
bui prius quam mundus fieret apud te. Si er- L
go claritas filij poſterior non eſt, vtpote, quę
ab æterno eſt, ex æquo ſe clarificant pater,
& filius. Et ſi ita eſt, vbi patris primatus?
Aequalitas profectò eſt, vbi coæternitas. Et
vſque adeo æqualitas, vt vna ſit claritas am-
borum ſicut ipſi vnum ſunt. Vnde mihi vi-
detur, dicendo rurſum: Pater clarifica no-
men tuum: non ſane aliud petere, quam ſe
clarificari, in quo & per quem nomen pa-
tris proculdubio clarificaretur. Et reſponsũ
accepit à patre. Et clarificaui, & iterum clari
ficabo. Quæ quidem ipſa reſponſio non par
ua filij glorificatio fuit: Ceterum abundan-
tius ad flueta Iordanis auguſtiusq. clarifica-

tus

tus dignoſcitur, & Ioannis teſtimonio, & co-
Matth. lumbæ deſignatione, & voce dicentis: Hic
3. d eſt filius meus dilectus. Sed & in monte co-
Ibid. 17 ram tribus diſcipulis, nihilominus magnifi-
a centiſſimè clarificatus eſt, cum voce eadem denuo ad ſe cælitus delapſa, tum mira illa eximiaq. transfiguratione corporis ſui, tum etiam prophetarum atteſtatione duorum, qui ibidem apparuerunt, cum eo loquentes. Supereſt ergo, vt iuxta promiſſum patris ſemel adhuc clarificetur, eaq. erit plenitudo gloriæ, cui non queat amplius addi. Sed vbi illa dabitur benedictio? Non eſt, vt iſta ſuſpicata eſt in plateis, vel vicis, niſi forte in
Tob. 13. illis de quibus dicitur. Plateæ tuæ Hieruſa-
c lem ſternentur auro mundo, & per omnes
M vicos tuos alleluia cantabitur. In his reuera illam recepit à patre filius claritatem, cui non poterit ſimilis inueniri, ne in cæleſtibus quidem. Cui enim aliquando Angelo-
Pſ. 109. rum dictum eſt. Sede à dextris meis? Non
a modo autem de numero Angelorum, ſed nec de ſuperioribus quidem reliquis beatorum ordinibus omniuo quis repertus idoneus eſt ad capeſcendam ſuperexcellentem hanc gloriam. Ad neminem prorſus illorum facta eſt vox illa gloriæ ſingularis, nemini vocis in ſe efficientiam experiri datum. Siue Throni, ſiue Dominationes, ſiue Principatus, ſiue Poteſtates, profectò deſiderant in eum proſpicere, non ſe illi comparare præſumunt.

Igitur Domino meo ſingulariter à Domino & dictum & datum eſt ſedere à dextris gloriæ ipſius, vtpote in gloria coæquali, in eſſentia cōſubſtantiali, pro generatione conſimili, maieſtate non diſpari, æternitate non poſteriori. Ibi ibi enim illum qui quæret inueniet, & videbit gloriam eius, nō gloriam quaſi vnius ceterorum, ſed plane
Ioā. 1. b gloriam quaſi vnigeniti à patre. Quid facies ò ſponſa? Putas potes ſequi eum illuc? Aut te ingerere audes vel vales huic tam ſancto arcano, tamq. arcano ſanctuario, vt filium in patre, & patrem intuearis in filio? Non vtique. Vbi eſt ille, tu non potes venire modo, venies autem poſtea. Age tamen, ſequere, quære, nec te inacceſſibilis claritas, vel ſublimitas à quærendo deterreat, ab inue-
Matth. niendo deſperare faciat. Si potes credere:
9. b omnia poſſibilia ſunt credenti. Prope eſt
Ro. 10. b (inquit) Verbū in ore tuo, & in corde tuo.
A Crede & inueniſti. Nam credere inueniſſe eſt. Norunt fideles habitare Chriſtum per fidem in cordibus ſuis. Quid propius eſt? Quære ergo ſecura, quere deuota, bonus eſt Dominus animæ quærenti ſe. Quære votis, ſequere actibus, fide inueni. Quid non inuenit fides? Attingit inacceſſa, deprehendit ignota, comprehendit immenſa, apprehendit nouiſſima, ipſam denique æternitatem ſuo illo vaſtiſſimo ſinu quodammodo circumcludit. Fidenter dixerim, æternam beatamq. Trinitatem, quam non intelligo, credo: & fide teneo quod non capio mente. Sed dicet aliquis, quomodo credet ſine prædicante, cum fides ex auditu ſit, auditus per verbū prædicationis. Deus hoc prouidebit. Et ecce iam præſto ſunt qui nouam ſpōſam cæleſti nupturam ſponſo, de quibus oportet inſtruant & informent, fidem doceant, formam pietatis, ac religionis tradant. Audi denique quid adijciat: Inuenerūt me vigi- Cāt. 3. a
les qui cuſtodiunt ciuitatem. Qui enim vigi-
les hi? Nempe illi quos Saluator in euanglio Luc. 12.
beatos pronunciat, ſi cum venerit inuenerit e
vigilātes. Quam boni vigiles, qui nobis dormientibus ipſi peruigilant, quaſi rationem reddituri pro animabus noſtris. Quam boni cuſtodes, qui vigilantes animo, atque in orationibus pernoctantes, hoſtium inſidias ſagaciter explorant, anticipant conſilia malignantium, deprehendunt laqueos, eludūt tendiculas, retiacula diſſipant, machinamenta fruſtrantur. Hi ſunt fratrum amatores & populi Chriſtiani, qui multum orant
pro populo, & vniuerſa ſancta ciuitate. Hi B
ſunt qui multum ſoliciti pro ſibi commiſſis dominicis ouibus, cor ſuum tradunt ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illos, & in conſpectu Altiſſimi deprecantur. Et vigilant, & deprecantur, ſcientes ſuam inſufficientiam in cuſtodienda ciuitate, &
quia niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, Pſ. 126.
fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. Porro cum a
Dominus ita præcipiat. Vigilate, & orate, Luc. 22.
ne intretis in tentationem: liquet, quòd abſ c
que duplici hoc exercitio fidelium, ſtudioq. cuſtodum, non poteſt eſſe ſecura ciuitas, non ſponſa, non oues. Horum differentiam quæris. Vnum ſunt. Ciuitas propter collectionem, ſponſa propter dilectionem, oues propter manſuetudinem. Vis ſcire
hoc ſponſam quod ciuitatem eſſe. Vidi, in- Apocal.
quit, ciuitatem ſanctam Hieruſalem nouam 21. a
deſcendentem de cęlo, à Deo paratam, tamquam ſponſam ornatam viro ſuo. Identidem tibi hoc, & de quibus liquido appare-

 bit.

bit, ſi recorderis, primus ille cuſtos (Petrum loquor) cum ſibi primo oues committerentur quam attente ſimul de amore commonitus ſit. Quod vtique tanta cura ſapiens creditor non feciſſet, niſi ſe ſentiret ſponſum, id ſibi vtique ex intimo reſpondente conſcientia. Audite hæc amici ſponſi, ſi tamen amici. At parum dixi, amici: amiciſſimi ſint oportet, qui priuilegio tantæ familiaritatis donantur. Non otioſe toties
Ioã.21.c repetitum eſt: Petre amas me, in cõmiſſio-
C ne ouium. Et ego quidem id ſignificatum perinde puto ac ſi illi dixiſſet Ieſus: Niſi teſtimoniũ tibi perhibente conſcientia, quòd me ames, & valde perfecteq. ames, hoc eſt plus quam tua, plus quam tuos, plus quam & te, huius repetitionis meæ numerus impleatur, nequaquam ſuſcipias curam hanc, nec te intromittas de ouibus meis, pro quibus ſanguis vtique meus effuſus eſt. Terribilis ſermo, & qui poſſit etiam impauida quorumuis tyrannorum corda concutere. Propterea attendite vobis quicumque opus miniſterij huius ſortiti eſtis, attendite, inquam, vobis: & pretioſo depoſito quod vobis creditum eſt. Ciuitas eſt, vigilate ad cuſtodiam concordiamque. Sponſa eſt, ſtudete ornatui. Oues ſunt, intendite paſtui. Et hæc tria ad illam Domini trinam ſciſcitationem forte non incongruè pertinere dicentur. Porro cuſtodia ciuitatis, vt ſit ſufficiens, trifaria erit, à vi tyrannorum, à fraude hæreticorum, & tentationibus dæmonum. Sponſæ vero ornatus in bonis operibus, & moribus & ordinibus. At paſtus ouium communiter quidem in paſcuis ſcripturarum tamquam in hęreditate Domini, ſed eſt diſtinctio in illis. Nam ſunt mundata, quæ duris atque carnalibus animis imponuntur ex lege vitæ & diſciplinæ. Et ſunt olera diſpenſationum, quæ infirmis, & puſillis corde de reſpectu miſericordiæ apponuntur. Et ſunt conſiliorum ſolida fortiaque, quæ ex intimis ſapientiæ proponuntur ſanis, & qui exercitatos habẽt ſenſus ad diſcretionem boni & mali. Paruulis namque tamquam annicu- lis adhortationis lac potus datur, non eſca.
D Ad hæc boni ſolicitiq. paſtores impinguare pecus non ceſſant bonis lætiſque exemplis, & ſuis magis quam alienis. Nam ſi alienis, & non ſuis, ignominia eſt illis, & pecus ita non proficit. Si enim (verbi cauſa) ego qui videor inter vos paſtoris gerere curam vobis appoſuero Moyſi manſuetudinem, patientiam Iob, miſericordiam Samuelis, Dauid ſanctitatem, & ſi qua ſunt eiuſmodi exempla bonorũ: immitis ipſe, & impatiens, atque immiſericors, & minimè ſanctus: ſermo (vt vereor) minus ſapidè eueniet, & vos minus auide capietis. Verum hoc ſupernæ pietati relinquo, vt quod minus vobis ex nobis eſt, ipſa ſuppleat: & quod perperam, ipſa corrigat. Nunc vero bonus paſtor hoc Mar.9.g
quoque curabit, vt ſecundum Euangelium inueniatur habere ſal in ſemetipſo, ſciens quia ſermo ſale conditus quãtum placuerit ad gratiam, tantũ proderit ad ſalutem. Hæc interim de cuſtodia ciuitatis, atque ornatu ſponſæ, necnon & paſtu ouium dicta ſint.

Volo tamen adhuc eadem paulo expreſſius deſignare propter eos qui dũ auidè nimis honoribus inhiant, minus prouidè grauibus ſe ſupponunt oneribus, exponũt periculis, vt ſciant ad quid venerint, ſicut ſcriptũ
eſt: Amice, ad quid veniſti? Ni fallor, ad ſolam ciuitatis cuſtodiam, vt quãtum ſatis eſt Matth.26.e
procuretur, opus eſt viro forti, ſpirituali fideli. Forti ad propulsãdas iniurias, ſpirituali ad deprehendendas inſidias, fideli, qui non quæ ſua ſunt, quęrat. Porro autem ad mores honeſtandos, vel corrigendos (quod vtique ad decorem pertinet ſponſæ) quis non liquido agnoſcat perneceſſariam fore cum multa quidem diligentia diſciplinæ cenſuram? Eapropter omnis cui hoc opus incumbit, oportet ferueat zelo illo, quo accenſus præcipuus ille æmulator ſpõſæ Domini aiebat: Aemulor vos Dei æmulatione: deſpon 2.Cor.11.a
di enim vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto. Iam quomodo in paſcua Diuinorum educet eloquiorum greges Dominicos paſtor idiota? Sed & ſi doctus quidem fuerit, non ſit autem bonus, verendum ne non tam nutriat doctrina vberi, quam ſterili vita noceat. Temere itaque & in hac parte hoc onus ſubitur abſque ſcientia pariter vitaq. laudabili. Sed ecce quod nõ laudamus. Finis indicitur, vbi non erat finis. Euocamur in materiam alteram, & cui hanc cedere indignum. Angor vndique, & quod ægrius feram ignoro, auelli ab iſta, an diſtendi in illa, niſi quod vtrolibet ſimul vtrũque moleſtius. O ſeruitutem. O neceſſitatem. Non quod volo hoc ago, ſed quod odi illud facio. Notate tamen vbi deſinimus, vt quam cito in id redire liberũ erit, inde mox ordiamur in nomine ſpõſi Eccleſiæ

Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De malis paſtoribus Eccleſiæ, & item quomodo ſpiritus & animæ ſanctorum ſimul cum Angelis adiutorio ſunt electis adhuc peregrinantib.

F

Sermo LXXVII.

EIa expediti ſumus. Diximus heſterno ſermone, quales in via hac qua ambulamus, vellemus habere duces, non quales habemus. Longe diſſimiles experimur. Non omnes ſunt amici Sponſi, quos hodie Sponſæ hinc inde aſſiſtere cernis, & qui (vt vulgo aiunt) eam quaſi addextrare videntur. Pauci admodum ſunt qui non quæ ſua ſunt quærant, ex omnibus caris eius. Diligunt munera, nec poſſunt pariter diligere Chriſtum: quia
Pſ. 18. b manus dederunt mammonæ. Intuere quomodo incedunt nitidi, & ornati, circumamicti varietatibus, tamquam Sponſa procedẽs de thalamo ſuo. Nonne ſi quempiam talium repente eminus procedentem aſpexeris, Sponſam potius putabis, quam Sponſæ cuſtodem? Vnde verò hanc illis exuberare exiſtimas rerum affluentiam, veſtium ſplẽdorem, menſarum luxuriem, congeriem vaſorum argenteorum & aureorum, niſi de bonis Sponſæ? Inde eſt, quod illa pauper, & inops, & nuda relinquitur facie miſeranda, inculta, hiſpida, exangui. Propter hoc non eſt hoc tempore ornare Sponſam, ſed ſpoliare non eſt cuſtodire, ſed perdere: non eſt defendere, ſed exponere: nõ eſt inſtituere, ſed proſtituere: non eſt paſcere gregem, ſed mactare & deuorare, dicente de il-
Pſ. 52. a lis Domino. Qui deuorant plebem meam, velut cibum panis: & quia comederunt Iacob, & locum eius deſolauerunt. Et in alio
Oſee 4. b Propheta: Peccata populi mei comedent: quaſi dicat. Peccatorum pretia exigunt, &
G peccãtibus debitam ſolicitudinem non impendunt. Quem dabis mihi de numero præpoſitorum qui non plus inuigilet ſubditorum vacuãdis marſupijs, quam vitijs exſtirpandis? Vbi qui orando flectat iram, qui prædicet annum placabilem Domino? Leuiora loquimur, grauiora grauius manet iudicium. Sine cauſſa tamen, vel his, vel illis immoramur: quia non audiunt nos. Sed etſi litteris forſitan mandentur iſta quæ dicimus, dedignabuntur legere: aut ſi fortè legerint, mihi indignabuntur, quamuis rectius ſibi hoc facerent. Propterea relinquamus iſtos non inuentores Sponſæ, ſed vẽditores, & inquiramus potius illos à quibus Sponſa ſe inuentam loquitur. Et quidẽ illorum iſti ſortiti sũt miniſterij locum, ſed non zelum. Succeſſores omnes cupiũt eſſe, imitatores pauci. O vtinã tam vigiles reperirentur ad curam, quam alacres currunt ad cathedrã. Vigilarent vtique ſolicitè ſeruantes ab illis inuẽtam, ſibi creditam. Imo verò euigilarent pro ſemetipſis, nec ſinerẽt de ſe dici: Amici mei, & proximi mei aduerſum Pſ. 37. b
me appropinquauerũt, & ſteterũt. Iuſta omninò querimonia, nec ad vllam iuſtius quã ad noſtram refereda ætatem. Parum eſt noſtris vigilibus, quod non ſeruant nos, niſi & perdãt. Alto quippe demerſi obliuionis sõno, ad nullum dominicæ cõminationis tonitruum expergiſcũtur, vt vel ſuum ipſorum periculum expaueſcant. Inde eſt, vt non parcant ſuis, qui nõ parcunt ſibi, perimẽtes, H
pariter, & pereuntes. Sed enim quinam illi ſunt vigiles à quibus ſe inuentam perhibet Sponſa? Nẽpe Apoſtoli, atque Apoſtolici viri. Verè hi ſunt qui cuſtodiunt ciuitatem, id eſt, eã ipſam, quã inuenerunt Eccleſiã eoq. vigilantius, quo nũc temporis grauius periclitantem cõſpiciunt, à malo vtique domeſtico & inteſtino, ſicut ſcriptum eſt: Et ini- Mich. 7.
mici hominis domeſtici eius. Neque enim b
pro qua vſque ad ſanguinem reſtiterũt, ſuo derelinquunt patrocinio deſtitutã, ſed protegunt & cuſtodiunt eam die ac nocte, hoc eſt in vita, & in morte ſua. Et ſi pretioſa eſt Pſ. 115.
in cõſpectu Domini mors ſanctorum eius, a
nõ ambigo ego quin etiam tanto in morte potentius id agant, quanto in ipſa etiã con- Pſ. 138.
fortatus eſt principatus eorum. Sic iſta aſſe- c
ris, ait quis, ac ſi oculis tuis videris ea: ſunt autem ab humanis ſecluſa conſpectib. Cui ego: Si tu tuorum oculorum teſtimoniũ fidele putas, teſtimonium Dei maius eſt. Ait verò. Super muros tuos Hieruſalẽ conſtitui Iſa. 62. e
cuſtodes tota die, & tota nocte, in perpetuũ non tacebũt. Sed de Angelis, inquis, id dictũ eſt. Nõ abnuo, omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus. At quis me prohibeat itidem, & de Hebr. 1.
iſtis ſentire, qui potentia quidem minimè iã d
ipſis Angelis impares ſunt, affectu autem & miſericordia eo nobis forſitã germaniores exiſtunt, quo natura coniunctiores? Iunge & tolerantiam earumdem paſſionum & miſe-

miſeriarum in quibus nos pro tempore ad-
I huc verſamur. Nihilne amplius miſerationis pro nobis, vel ſolicitudinis operabitur in mentibus ſanctis, quod & ſe tranſiſſe per eas proculdubio meminerunt? Nonne illa
Pſ. 65. c ipſorum vox eſt: Tranſiuimus per ignem, & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium? Quid? Ipſi tranſierunt, & nos in medijs ignibus, vel fluctibus derelinquent, nec ſaltem manũ porrigere dignabuntur periclitantibus filijs? Non eſt ita. Bene tecum agitur, ò mater Eccleſia, bene tecum agitur in loco peregrinationis tuæ: de cælo & de terra venit auxilium tibi. Qui cuſtodiunt te, non dormitant neque dormiunt. Cuſtodes tui Angeli ſancti, vigiles tui ſpiritus & animæ iuſtorum. Non errant qui te ab vtriſque inuentam ſpiritibus ſenſerint ab vtriſque pariter cuſtodiri. Et eſt huius ſolicitudinis ratio quibuſque ſua, his quidem quod ſine te non conſummentur, illis verò, quod niſi de te ad ſui plenitudinem minimè reſtaurentur. Nam quis neſciat ſatana cadente de cælo & eius complicibus, numerum ſupernæ multitudinis parte nõ modica imminutum? De te itaque omnes cõſummationem exſpectant, alij numeri, alij deſiderij ſui.
Pſ. 141. b Agnoſce proinde vocem in Pſalmo: Me exſpectãt iuſti donec retribuas mihi. Et aduertẽdum, quod non iſta illos, ſed illi iſtam potius inueniſſe referũtur, vtque ego ſuſpicor, ad hoc ipſum ſtudium deſtinati. Nam quomodo prędicabunt niſi mittantur? Denique
Luc. 10. a habes loquentem in Euãgelijs. Ite, ecce ego mitto vos, & ite prædicate Euangeliũ omni
K creaturæ. Ita eſt. Illa quærebat Sponſum, & Sponſum nõ latebat. Nempè, qui in hoc ipſum excitauerat eam vt ſe quæreret, & dederat illi cor ad præcepta & legem vitæ & diſciplinæ, dummodo eſſet qui inſtrueret & doceret viam prudentiæ. Et miſit in occurſum eius plantatores & rigatores, qui eam enutrirent & confirmarent in omni certitudine veritatis, hoc eſt indicarent illi certãq. redderent de dilecto: quia veritas eſt quam quærit, & quam verè diligit anima eius. Et reuera quis fidus veruſve animæ amor, niſi vtique is quo veritas adamatur? Rationis ſum compos, veritatis ſum capax, ſed vtinam non forem ſi amor veri defuerit. Horum quippe ramorum is fructus eſt, & ego radix. Non ſum ſecurus à ſecuri, ſi abſque eo inueniar. In illo nimirum naturæ munere illud Diuinæ imaginis enitere inſigne haud dubium eſt, ex quo ceteris præſto animantibus. Inde eſt quod audet anima mea ad dulces caſtosq. aſſurgere veritatis amplexus, & ſic in amore ipſius tota ſecuritate ac ſuauitate quieſcere, ſi tamẽ inueniat gratiam in oculis tanti ſponſi, vt dignam reputet, quæ ad hanc pertingat gloriam, imò ipſe eam ſibi exhibeat non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid eiuſmodi. Quanti putas eſſe diſcriminis, quaue dignũ pœna tantum Dei donum otioſum tenere? Verum hoc aliàs. Nunc verò Sponſa quem quærebat, minimè reperit: & quos non quærebat, reperta eſt ab ipſis. Audiant hoc qui ſine duce & præceptore vias vitæ ingredi non formidant. Ipſi ſunt in arte ſpiri- L
tuali exiſtentes, & diſcipuli pariter & magiſtri. Non ſufficit hoc, etiam coaceruant diſcipulos ſibi, cæci duces cæcorum. Quam multi ex hoc in recto tramite periculoſiſſimè aberraſſe comperti ſunt. Nimirum ignorantes aſtutias Satanæ & cogitationes ipſius, factum eſt vt qui ſpiritu cœperant, carne conſummarentur, abducti turpiter, lapſi damnabiliter. Videant proinde qui eiuſmodi ſunt, quomodo cautè ambulent, & de Sponſa exemplum ſumant, quæ non prius ad eum quem deſiderabat, vllo modo valuit peruenire, quam ſibi occurrerent quorum magiſterio vteretur ad cognoſcendum de dilecto, certè ad diſcendum timorem Domini. Seductori dat manum, qui dare diſſimulat præceptori. Et qui dimittit oues in paſcua abſque cuſtode, paſtor eſt non ouiũ, ſed luporũ. Nunc iam videamus de Sponſa quomodo ſe dicat inuẽtam. Mihi enim inſuetè ſatis verbum inuentionis poſuiſſe videtur. Nam ita hoc dicit, ac ſi vno de loco Eccleſia venerit. Ve- Matt. 8.
nit enim ab Oriente, & Occidente, iuxta ver- b
bum Domini, & à cunctis finibus terræ. Sed neque aliquando congregata eſt in vnum locum, vbi ab Apoſtolis ſeu ab Angelis inueniretur deducenda vel dirigenda ad eum quem diligit anima ſua. Fuitne prius inuenta quam collecta. Non, quia nec erat. Quamobrem ſi collectam, ſi congregatam, ſi certè (quod magis vocabulo Eccleſiæ cõpetit) conuocatam à prędicatoribus ſe dixiſſet, tranſiſſem ſimpliciter, minimè in aliquo cunctabũdus. Coadiutores enim Dei ſunt, M
quem & audiere loquentem: Qui non colli Matth.
git mecũ, diſpergit. Sed neque hoc mihi ab 12. c
re videbitur, ſi dixerit quis ab eis fundatam

ſiue

ſiue ædificatam. Siquidem hoc fecerunt vna cum illo, qui in Euangelijs loquitur. Et ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: & quia fundata eſt ſupra firmam petram. Nunc verò nihil horum loquens, ſed præter ſolitum quidem perhibens ſe inuentam, cunctari aliquantum nos facit, atque in ſuſpicionem adducit latere loco quod ſit diligentius intuendum. Volebam fateor præterire, meq. ſubducere huic ſcrutinio, cui ſufficere non ſentirem. Ceterum reminiſcens in quantis æque dubijs, & obſcuris vobis quidem ſurſum corda leuantibus, etiam ſupra ſpem meam adiutum me ſenſerim, pudet diffidentiæ: reprehendens timorem meum adorior non quidem temerè quod timide refugiebam. Aderit (vt confido) ſolitum adiutorium: quod ſi minus, apud beneuolos tamen auditores non erit otioſum quod volui. Verum hoc habebit ſequens ſermo principium, nam præſentem hic claudimus: Ipſe autem det vobis ea, quæ dicuntur non ſolum tenere memoriter, ſed & ardenter diligere, & efficaciter adimplere, Sponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Matth. 16. c *Mat. 7. d*

Quod Sponſa, id eſt, Eccleſia electorum prædeſtinata eſt à Deo ante ſæcula, & præuenta ab eo, vt quæreret eum, & conuerteretur.

Sermo LXXVIII.

AD Verbum inuentionis (ſi bene memini) illic ſtetimus & hæſimus ſcrupuloſius, videlicet audientes quod Sponſa à prædicatoribus ſuis ſe inuentam dixerit. Porro cauſſæ noſtræ cunctationis & dubitationis à nobis expreſſæ ſunt, & viſum eſt à nobis aliquid eſſe quærendum, ſed non in calce ſermonis, quo iam arctabamur, quod quæſitum eſt, potuit explicari. Quid reſtat niſi vt debitum iam ſoluamus? In explicatione ſacramenti magni, illud loquor quod doctor gentium interpretatus eſt in Chriſto, & in Eccleſia ſanctum caſtumq. connubium: ipſum eſt opus noſtræ ſalutis: in eo, inquam, tres ſibi inuicem cooperantur, Deus, Angelus, Homo. Et Deus quidem quidni operetur, & curam gerat nuptiarum dilecti filij ſui? Ipſe verò ac tota voluntate, & vtique per ſe ipſe ſufficeret, & abſque adminiculo horum, hi autem ſine ipſo poſſunt facere nihil. Ergo quod ex illis aſciuit in opus miniſterij huius, non ſibi ſolatium, ſed profectum quæſiuit in illis. Nam hominibus quidem merita locauit in opere, ſecundum illud. Dignus eſt operarius mercede ſua, & quia vnuſquiſque ſecundum proprium laborem accipiet, ſiue qui in fide plantat, ſiue qui rigat quod plantantum fuerit. Angelorum autem cum ad ſalutem humani generis miniſterio vtitur, nonne facit vt ab hominibus Angeli diligantur? Nam quia ab Angelis homines diliguntur, inde vel maximè aduerti poteſt, quòd antiqua ſuæ ciuitatis damna ex hominibus reſarcitum iri Angeli non ignorant. Nec alijs profectò legibus regnum caritatis regi decebat, quam pijs ipſorum qui pariter regnaturi ſunt mutuisq. amoribus, & puris affectionibus in inuicem, & in Deum. Eſt autem in modo operandi differentia multa, pro cuiuſque nimirum operarij dignitate. Deus nempe facit quod vult ſola ipſa facilitate volendi, ſine æſtu, ſine motu, ſine præiudicio loci vel temporis, vel cauſſæ, vel perſonæ. Eſt enim Dominus Sabaoth, qui cum tranquillitate iudicat omnia. Et Sapientia diſponens omnia ſuauiter. Porro Angelus non abſque motu operatur, tam locali, quam temporali, ſine æſtu tamen. Homo autem, nec ab æſtu animi, nec à motu corporis animiq. liber eſt in operando. Denique cum timore, & tremore ſuam ipſius iubetur operari ſalutem, atque in ſudore vultus ſui comedere panem ſuum. His ita explicitis, intuere nunc mecum in hoc tam magnifico opere noſtræ ſalutis tria eſſe, quædam, quæ ſibi vendicat auctor Deus, præuenitq. in illis omnes auxiliatores & cooperatores ſuos, prædeſtinationem, creationem, inſpirationem. Quarum prædeſtinatio, non dico ab exortu Eccleſiæ, ſed ne a mundi principio quidem principium habuit, non denique à tempore illo, vel illo; ante tempora eſt. Porro creatio cum tempore, inſpiratio iam in tempore fit, vbi, & quando vult Deus. Sanè ſecundum prædeſtinationem numquam Eccleſia electorum penes Deum non fuit. Si miratur hoc infidelis, audiat quod magis miretur, numquam nō grata exſtitit, numquam

Eph. 5. g *Luc. 10. b* B *Sap. 8. a* *Gen. 3. d*

non dilecta. Quidni audacter loquar arcanum quod mihi de corde Dei promptus ille ſupernorum delator conſiliorum aperuit? Paulum dico, qui vt multa alia, ita hoc quoque de diuitijs bonitatis eius nõ eſt veritus
Eph.1.a diuulgare ſecretum. Benedixit nos (inquiẽs) in omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto, ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti & immaculati in conſpectu eius in caritate. Et
Ibidem. addit: Qui prædeſtinauit nos in adoptionẽ filiorum per Ieſum Chriſtum in ipſo, ſecundum propoſitum voluntatis ſuæ in laudem gloriæ gratiæ ſuæ, in qua gratificauit nos in dilecto filio ſuo. Nec dubium quin voce omnium electorum iſta dicantur, & ipſi eccleſia ſunt. In illo igitur tam profundo æternitatis ſinu antequam in lucem opus prodiret huius creationis, quis illã vel beatorum ſpirituum inuenire aliquo modo valuerit: niſi cui ipſa æternitas Deus voluerit reuelare? Sed & cum iam ad nutum creãtis viſa eſt emerſiſſe in ſpecies formasq. factitias has, atque viſibiles, non continuò tamen inuenta eſt à quoquam hominum, vel Angelorũ, eo quòd non agnoſceretur, imagine terreſtris hominis adumbrata, & operta mortis
Nota. caligine. Sine quo generalis velamine confuſionis nemo filiorum hominum intrauit
Pſ. 14.a hanc vitam, vno ſanè excepto, qui ingredi-
D tur ſine macula. Emanuel is eſt, qui tamen & ipſe ex nobis, pro nobis noſtri ſe induit maledicti noſtriq. peccati ſimilitudinem,
Rom.8.d non veritatem. Sic enim habes: Qui apparuit in ſimilitudine carnis peccati, vt de peccato damnaret peccatum in carne, de cetero vnus omnibus per omnia introitus eſt, electis dico, & reprobis. Non enim eſt diſtinctio. Omnes peccauerunt, & omnes capitiũ ſuæ verecundiæ portãt. Propter hoc itaque etſi in rebus conditis iam creata exiſtẽs Eccleſia, nec ſic tamen à creatura vlla inueniri poterat vel agnoſci, miro vtroque modo interim latens, & intra gremium beatæ prædeſtinationis, & intrà maſſam miſeræ damnationis. Ceterum quam celauerat ab æterno prædeſtinans ſapientia & itẽ creans potentia minimè prodiderat ab initio: viſitãs profectò gratia ſuo in tempore reuelauit, ſecundum operationem quam ideo inſpirationem ſupra nominaui, quòd de ſponſi ſpiritu humanis infuſum ſpiritibus quippiã fuerit in præparationem Euangelij pacis, id eſt, parare viam Dño, atque Euangelio gloriæ eius ad corda omnium quotquot erant prædeſtinati ad vitam. Fruſtra vigiles laboraſſent in prædicando, ſi nõ hæc gratia præceſſiſſet. Nunc verò videntes velociter currere Verbum, & populos nationũ ad Dñm in omni facilitate conuerti, concurrere in vnitatem fidei tribus, & linguas, atque in vnam colligi matrem Catholicã terminos terræ, cognouerunt de diuitijs gratiæ, quæ à ſæculis abſconditæ tenebantur in abdito prædeſtinationis æternę, & gauiſi ſunt eam E
ſe inueniſſe, quam ante ſæcula Dñs elegerat in Sponſam ſibi. Ex quo (vt opinor) clarum fit, non otioſum eſſe, quod ſe inuentam ab his ſponſa teſtata eſt, ſed propterea, qͥ ſe ab ipſis collectam agnoſceret non electã, compertam nõ conuerſam. Ei nempe aſſcribenda cuiuſque conuerſio eſt, cui dicere neceſſe habent vniuerſi illud de Pſalmo: Conuerte *Pſ. 84.a*
nos Deus ſalutaris noſter. Sed non æquè illi fortaſſis inuentionis vocem competenter aptarim, ſicut conuerſionis: imò verò ſic eſt. Non eſt inuenire Dño, ſed præuenire, & inuentionẽ præuentio excludit. Denique qđ inueniat, qui nihil vnquam non nouit? Nouit Dñs qui ſunt eius, ait quidam. Ipſe verò *2.Tim.*
quid? Ego ſcio, ait, quos elegerim à princi- *2.c*
pio. Planè quam ab æterno præſciuit, quam *Io.13.b*
elegit, quam dilexit, quam cõdidit: rationis non erat ab eodem perhiberi inuentã: præparatam tamen, ab ipſo vt inueniretur, fidenter dixerim. Nam qui vidit, teſtimoniũ *Ioã.19.j*
perhibuit, & ſcimus quia verum eſt teſtimonium eius. Vidi, inquit, ciuitatem ſanctam *Apoc.*
Hieruſalem nouam deſcendentem de cælo *21.a*
à Deo paratam, tamquam Sponſam ornatã viro ſuo. Iſq. è vigilibus vnus qui cuſtodiũt ciuitatem. Sed audi ipſum eius præparatorem veluti digito eam demonſtrantem vigilibus, ſed ſub tropo altero: Leuate oculos veſtros, ait, & videte regiones quia albæ ſunt *Ioan.4.f*
iam, id eſt præparatæ ad meſſem. Ex hoc paterfamilias operarios inuitat ad opus, quãdo iam ſenſerit ſic omnia præparata, vt abſque multo ſui ipſorum labore gloriari, & dicere queant: quoniam coadiutores Dei ſumus. Quid enim facturi ſunt? nempe Sponſam quæſituri, inuentæq. indicaturi de dilecto. Non enim ſuã quærent, ſed Sponſi gloriam, quoniam Sponſi amici ſunt. Et pro hac non multum apud illam laborabunt: adeſt, iamq. illum tota deuotione requirit, in tantum præparata eſt voluntas eius à Dño. Denique necdum illis vigilibus quid-

quam

quam loquentibus interrogat de dilecto, & præuenit prædicatores ſuos, præuenta ipſa, percunctans & dicens: Num quem diligit
Cãt.3.b anima mea, vidiſtis? Benè proinde ſe inuentam perhibuit ab his qui cuſtodiunt ciuitatem, quæ à Dño ciuitatis præcognitam iam ſe nouerat & præuentam, quatenus illi talem eam inuenirent, non facerent. Sic à Petro Cornelius, & Paulus ab Anania inuenti ſunt: nam ambo præuenti à Dño erant, &
Act.9.a præparati. Quid Saulo paratius, qui ſupplici iam, & mente, & voce clamauerat: Domine,
Act.10.a quid me vis facere? Nec minus Cornelius, qui eleemoſynis & orationibus ſuis, Dño quidem eas ſibi inſpirante, promeruit peruenire ad fidem. Inuenit quoque Philippus
Ioan.1.f Nathanaelem, ſed prius Dñs illum cum eſſet ſub ficu iam viderat. Quæ Domini viſio,
Ibidem. numquid non præparatio fuit? Et Andreas Simonem fratrem ſuum nihilominus inueniſſe refertur, ſed præuiſum æquè à Dño, atque præſcitum vt vocaretur Cephas, quaſi
G fortis in fide. Legimus de Maria quod in-
Matth.1.c uenta fuerit in vtero habens de Spirituſancto. Exiſtimo autem ſimile quid habere in hac parte Sponſam Dñi matri ipſius. Niſi enim & ipſa inuenta eſſet habens de Spirituſancto nequaquam ab inuentoribus ſuis tam familiariter requiſiſſet de eo cuius ſpiritus eſt ille. Non ſuſtinuit vt illi effarentur ad quid veniſſent, ipſa loquuta eſt, & quidem ex abundantia cordis. Num quem dili-
Matth.13.b git anima mea, vidiſtis? Sciebat quia beati oculi qui vidiſſent: & admirans eos qui viderant, aiebat: Num vos eſtis quibus videre donatum eſt, quem tot reges & Prophetæ voluerunt videre, & non viderunt? Num vos eſtis qui meruiſtis in carne aſpicere ſapientiam, in corpore veritatem, in homine Deum? Multi dicunt, ecce hic eſt, & ecce il-
Marc.13.c lic: ſed ego tutius mihi arbitror fidem accommodare vobis qui manducaſtis & bibiſtis cum eo, poſtquam reſurrexit à mortuis. Et hoc dictum ſit de eo quod Spõſa ſciſcitata eſt à vigilibus. Si quo minus ſupplebitur ſermone alio. Nunc autem ex hoc vel maximè liquet, præuentam fuiſſe à Spirituſancto: ab his verò qui cuſtodiunt ciuitatem inuentam compertamq. quod vere ipſa ſit quam præſciuit & prædeſtinauit ante ſæcula De⁹, præparauitq. dilecto filio ſuo delicias ſempiternas in ſæculis æternis, vt ſit ſancta & immaculata in conſpectu eius, germinans ſicut lilium, & florens in æternum ante Dominum Patrem Domini mei Ieſu Chriſti Spõſi Eccleſiæ, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De amore tenaci & indiſſolubili, quo anima tenet Sponſum, & qualiter Sponſus in fine ſæculi reuertetur ad Synagogam Iudæorum ſaluandam. H

Sermo LXXIX.

NVm quem diligit anima mea vidiſtis? O amor præceps, vehemens, flagrans impetuosè, qui præter te aliud cogitare non ſinis, faſtidis cetera, contemnis omnia præter te, te contentus. Confundis ordines, diſſimulas vſum, modum ignoras, totum quod opportunitatis, quod rationis, quod pudoris, quod conſilij, iudicijve videtur, triumphas in temetipſo, & redigis in captiuitatem. Et omne quod cogitat iſta & quod loquitur, te ſonat, te redolet, & aliud nihil: ita tibi ipſius & cor vendicaſti & linguam. Ait: Num quem diligit anima mea, vidiſtis? Quaſi verò hi ſciant quid cogitet ipſa. Quem diligit anima tua, de ipſo ſciſcitaris? Et non habet nomen? Quænam verò tu, & ille quis? Et hæc ita dixerim propter ſingularitatem eloquij, & inſignem verborum incuriam, qua præſens ſcriptura ceteris diſſimilis ſatis apparet. Vnde in epithalamio hoc non verba penſanda ſunt, ſed affectus. Cur ita, niſi quod amor ſanctus quem totius huius voluminis vnam conſtat eſſe materiam, non verbo ſit æſtimandus aut lingua, ſed opere & veritate? Amor vbique loquitur: & ſi quis horum quæ leguntur cupit adipiſci notitiam, amet. Alioquin fruſtra ad audiendum legendumve amoris carmen qui non amat, accedit, quoniam omninò non poteſt capere ignitum eloquium frigidum pectus. Quomodo enim Græce loquentem non intelligit qui Græcum non nouit: nec Latine loquentem, qui Latinus non eſt, & ita de ceteris: ſic lingua amoris ei qui non amat barbara erit, ſicut æs ſonans, aut cymbalum tinniens. Iſti verò (vigiles loquor) quoniam de ſpiritu & ſi acceperunt vt ament, ſciunt quid loquitur ſpiritus, & amoris vocibus optimè compertis ſibi, in promptu habent reſpondere in ſimili lingua, id eſt, ſtudijs amoris, pietatiſq. officijs.

Cãt.3.b Ibidem. 1. Cor. 13.a

Deni-

Denique ita in breui edoctam emittunt de
eo quod quærit, vt dicat: Paululum cum
pertranſiſſem eos, inueni quem diligit
anima mea. Bene paululum, quia verbum
abbreuiatum fecerunt ei,ſymbolũ fidei tra-
dentes. Et quod ſequitur, tale eſt. Oporte-
bat quidẽ Sponſam trãſire per eos per quos
cognoſceret veritatẽ,ſed tamen & pertran-
ſire. Niſi enim pertranſiſſet & ipſos,non in-
ueniſſet quem quærebat. Atque hoc ipſum
ſuaſum ab illis non ambigas. Nõ enim præ-
dicabant ſemetipſos,ſed Dñm ſuum Ieſum,
qui abſque dubio,& ſupra ipſos eſt,& vltra.
Eccl.24. Vnde & ait:Tranſite ad me omnes qui con-
c cupiſcitis me.Nec ſufficiebat tranſire, ſed,&
pertranſire docetur. Siquidem pertranſie-
rat is quem veſtigabat. Non modo enim de
morte ad vitam tranſierat,ſed pertranſierat
ad gloriam: Quidni etiam hanc oportuit
pariter pertranſire? Alioquin non poterat
apprehendere quem non per eadem veſti-
K gia ſequeretur quocũque ierat. Et vt quod
dico clarius ſit, ſi Dñs meus Ieſus reſurre-
xiſſet quidem à mortuis, ſed ad cælos mini-
mè aſcendiſſet, non poterat dici de eo quod
pertranſierit, ſed tantum tranſierit: ac per
hoc Sponſam illum quęrentem tranſire ſo-
lummodo oporteret, non pertranſire. Nũc
verò quoniam iam reſurgendo tranſierat,
& adiecerat pertranſire,vtique aſcendẽdo:
merito ſe etiam iſta non tranſiſſe, ſed per-
tranſiſſe perhibuit: quæ hunc quidem fide,
& deuotione ad cælos vſque ſequuta eſt.
Igitur credere reſurrectionem tranſire eſt,
credere etiam aſcenſionem pertranſire. Et
fortaſſe (quod vna dierum dixiſſe me memi
ni cum tractarem) nouerat illam,iſtam non
nouerat.Ergo quod ſibi deerat inſtructa ab
illis,quia ſcilicet qui reſurrexerat etiã aſcen-
Cãt.3.b diſſet:aſcendit & ipſa pariter,hoc eſt,pertrã
ſijt & inuenit.Quidni inuenerit pertingens
mente vbi ille corpore eſt? Paululum cum
pertrãſiſſem eos,& bene eos:nam tam ipſos
quam cetera mẽbra ſua quæ ſunt ſuper ter-
ram, caput noſtrum punctis præceſſit duo-
bus atque tranſcendit,reſurrectione(vt iam
diximus) & aſcenſione. Etenim primitiæ
Chriſtus. Quod ſi ille præceſſit, & fides no-
Pſ.138. ſtra. Vbi enim illa eum non ſequeretur? Si
a aſcenderit in cælum, ipſa illic eſt: ſi deſcen-
derit in infernum,adeſt.Et ſi ſumpſerit pen-
nas ſuas diluculo, & habitauerit in extremis
maris: illuc, ait, manus tua deducet me, &
tenebit me dextera tua.Nonne denique ſe-
cundum hanc omnipotẽs, & ſummè bonus
pater Sponſi,cõreſuſcitauit & cõſedere nos
fecit in dextera ſua in cęleſtibus?Atque hoc
pro eo quod dixit Eccleſia, quia pertranſiui
eos,quoniam & ſemet pertranſijt,fide ſtans
quo necdum re ipſa peruenit. Arbitror &
illud planum cur ſe pertrãſiſſe potius quam
tranſiſſe dicere maluit. Et nos tranſeamus
ad ea quę ſequuntur.Tenui eum nec dimit- *Cãt.3.b*
tam, donec introducam illum in domũ ma-
tris meæ,& in cubiculum genitricis meæ.Ita
eſt, ex tunc, & deinceps non deficit genus
Chriſtianum, nec fides de terra, nec caritas
de Eccleſia.Venerunt flumina,flauerũt ven- *Matt.7.*
ti, & impegerunt in eam, & non cecidit, eo *d*
quod fundata eſſet ſupra petram. Petra autẽ *1.Cor.*
eſt Chriſtus. Itaque nec verboſitate Philoſo *10.a*
phorum, nec cauillationibus hæreticorum,
nec gladijs perſequutorũ potuit iſta, aut po-
terit aliquando ſeparari à caritate Dei, quæ
eſt in Chriſto Ieſu, adeo fortiter tenet quẽ
diligit anima ſua, adeo illi adhærere Deo *Pſ.72.d*
bonum eſt: Glutino bonum eſt,ait Iſaias, *Iſa.41.b*
quid hoc tenacius glutino, quod nec aquis
eluitur,nec ventis diſſoluitur, nec ſcinditur
gladijs? Denique aquæ multæ non poterũt
exſtinguere caritatem. Tenui eum, nec di-
mittam. Et ſanctus Patriarcha: Non te in- *Gen.32.*
quit, dimittã, niſi benedixeris mihi. Ita iſta *f*
non vult eũ dimittere, & fortè magis quàm
Patriarcha id non vult, quia nec pro bene-
dictione quidem. Siquidem ille benedictio-
ne accepta dimiſit eum,hæc autem non ſic.
Nolo, inquit, benedictionem tuam, ſed te. *M*
Quid enim mihi eſt in cælo,& à te quid vo- *Pſ.72.d*
lui ſuper terram? Non dimittam te, nec ſi
benedixeris mihi.Tenui,nec dimittam.Nec *Cãt.3 b*
minus forſitan ille teneri vult cum perhi-
beat dicens: Deliciæ meæ eſſe cum filijs ho- *Prou.8.*
minum.Quodque pollicẽs,ait:Ecce ego vo- *d*
biſcũ ſum omnibus diebus vſque ad cõſum- *Matth.*
mationem ſæculi. Quid hac copula fortius, *28.d*
quæ vna duorum tam vehemẽti voluntate
firmata eſt? Tenui eum,inquit. Sed nihilo-
minus ipſa viciſſim tenetur ab eo quem te-
net,cui alibi dicit: Tenuiſti manũ dexteram *Pſ.72.d*
meam. Quæ tenetur, & tenet, quomodo iã
cadere poteſt? Tenet fidei firmitate, tenet
deuotionis affectu.At nequaquam diu tene
ret, ſi non teneretur.Tenetur autem poten
tia, & miſericordia Domini. Tenui eum, *Cãt.3.b*
nec dimittam, donec introducam illum in
domum matris meæ, & in cubiculum ge-
nitricis meæ. Magna Eccleſiæ caritas, quæ

ne æmulæ quidem ſynagogæ ſuas delicias
inuidet.Quid benignius quam vt quem di-
ligit anima ſua, ipſum communicare para-
ta ſit inimicæ? Nec mirum tamen, quia ſa-
lus ex Iudæis eſt. Ad locum vnde exierat,
reuertatur Saluator,vt reliquiæ Iſrael ſaluæ
fiant.Non rami radici,non matri filij ingra-
ti ſint. Non rami radici inuideant, quod ex
ea ſumpſere: non filij matri, quod de eius
ſuxere vberibus:Teneat itaque Eccleſia fir-
miter ſalutem,quam Iudæa perdidit,ipſa ap
prehendit, donec plenitudo gentium in-
troeat, & ſic omnis Iſrael ſaluus fiat. Velit
A in commune communem venire ſalutem,
quæ ſic ab omnibus capitur, vt nil ſingulis
minuatur. Vtique hoc facit, & plus. Quid
plus? Quod & nomen Sponſæ illi optat &
gratiam. Prorſus ſuper ſalutem hoc. Incre-
dibilis caritatis, ſi non ſermo quem loquu-
ta eſt ipſa,feciſſet fidem. Dixit enim (ſi ad-
uertiſti) velle ſe introducere quem tene-
bat, non modo in domum matris, ſed &
in cubiculum quoque, quod eſt prærogati-
uæ indicium. Sufficiebat ad ſalutem, ſi do-
mum intraret: at ſecretum cubiculi ſignat
Luc.19. gratiam. Hodie, ait, huic domui ſalus facta
b eſt. Quid ni ſit domeſticis ſalus, Saluato-
re ingreſſo domum. Sed quæ in cubiculum
meretur recipere, ſeorſum habet ſecretum
ſuum ſibi. Salus domui ſit, thalamo deliciæ
Cãt.3.b reconduntur. In domum matris meæ in-
troducam eum, inquit. In quam domum,
Luc.13. niſi de qua olim prænunciarat Iudæis: Ec-
f ce relinquetur vobis domus veſtra deſerta.
Fecit quod dixit, ſicut habes, & de hoc te-
Ier.12.b ſtimonium eius in Propheta. Reliqui, ait,
domum meam, dimiſi hereditatem meam:
& nunc iſta pollicetur reducere illum,& do
mui matris ſuæ perditam ſalutē reſtituere.
Etſi hoc parū videtur, audi quid boni adij-
Cãt.3.b ciat: Et in cubiculum genitricis meæ. Qui
ingreditur thalamum, Sponſus eſt. Magna
amoris potentia. Saluator indignabundus
exierat de domo & hereditate ſua, & nunc
ad huius gratiam mitigatus inflectitur, ita,
vt redeat non modo ſaluator, ſed & Spon-
ſus.Benedicta tu à Dño filia,quæ & indigna
tionem compeſcis,& hereditatem reſtituis.
B Benedicta tu matri tuę,cuius beneficio auer
Pſ.84.a titur ira,reuertitur ſalus,reuertitur qui dicat
Oſee 2.d illi: Salus tua ego ſum.Non ſufficit hoc,ad-
dat & dicat: Deſponſabo te mihi in fide,
deſponſabo te mihi in iudicio & iuſtitia,
deſponſabo te mihi in miſericordia & miſe
rationibus. Sed memento,quia quæ has cō-
ciliat amicitias,Sponſa eſt. Quomodo ergo B
Sponſum,& hunc Sponſū alteri cedit,ne di
cam cupit.Non eſt ita. Cupit quidem illum
matri filia bona,non tamen vt cedat illi,ſed
vt communicet. Sufficit vnus duabus, niſi
quod iam non erunt duæ, ſed vna in ipſo.
Ipſe eſt enim pax noſtra, qui facit vtramq.
vnā,vt ſit vna Sponſa,& Sponſus vnus Ieſus
Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper om
nia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De imagine ſiue Verbo Dei, & anima quæ ad imaginem eſt, ſubtilis diſputatio: & de errore Gilleberti Pictauenſis Epiſcopi, quem Eugenius Papa damnauit in concilio Rhemenſi.

Sermo LXXX.

QVidam veſtrum (vt cōperi) minus
æquo animo ferūt, quòd ecce iam
per aliquot dies dum ſtupori & ad-
mirationi ſacramentorum inhærere dele-
ctat, ſermo quem miniſtramus, aut nullo
fuerit,aut exiguo admodum moralium ſale
conditus:Id quidem præter ſolitum.Sed nū
quæ dicta ſunt reuiſere licet? Non procedo
niſi prius reuoluam omnia.Eia dicite (ſi re-
cordamini)à quonam ſcripturæ loco cœpe-
rit defraudatio hæc, vt rurſū inde exordiar.
Meum eſt reſarcire damna, imo Domini,
de quo totū præſumimus.Quo itaque repe
tendum principio.An inde: In lectulo meo C
quæſiui per noctes,quē diligit anima mea. Cãt.3.a
Niſi fallor,inde. Abhinc tātum,& deinceps
cura vna fuit mihi harum allegoriarum dē-
ſa diſcuſſa caligine ponere in lucem Chri-
ſti, & Eccleſiæ ſecretas delicias. Igitur re-
deamus ad indaganda moralia. Nec enim
mihi poterit eſſe pigrum, quod vobis com-
modum fuerit. Atque hoc ita congruè fiet,
ſi quæ dicta ſunt in Chriſto, & in Eccleſia,
Verbo animæq. eadem nihilominus aſſi-
gnemus. Sed dicit mihi aliquis: Quid tu
duo iſta coniungis? Quid enim animæ &
verbo. Multum per omnem modum. Pri-
mo quidem quod naturarum tanta cogna-
tio eſt, vt hoc imago, illa ad imaginem ſit:
deinde, quod cognationē ſimilitudo teſte-
tur.Nempe non ad imaginem tantum, ſed
ad ſimilitudinem facta eſt. In quo ſimilis
ſit,quæris. Audi de imagine prius Verbum
eſt veritas, eſt ſapientia, eſt iuſtitia: & hæc
imago

imago. Cuius? Iuſtitiæ, Sapientiæ, & Veritatis. Eſt enim imago hæc iuſtitia de iuſtitia ſapientia de ſapientia, veritas de veritate, quaſi de lumine lumen, de Deo Deus. Harum rerum nihil eſt anima, quoniam nõ eſt imago. Eſt tamen earumdem capax, appetenſq.: & inde fortaſſis ad imaginem. Celſa creatura in capacitate quidẽ maieſtatis, in appetentia autẽ rectitudinis inſigne præferens. Legimus quia Deus hominem rectum fecit, quod & magnũ capacitas (vt dictum eſt) probat. Oportet namque id ꝙ
D ad imaginem eſt cum imagine cõuenire, & non in vacuum participare nomẽ imaginis, quemadmodum nec imago ipſa ſolo vel vacuo nomine vocitatur imago. Habes verò
Phil.2.a de eo qui imago eſt, quia cum in forma Dei eſſet, non rapinã arbitratus eſt eſſe ſe ęqualem Deo. Vbi tibi vtique eius, & in forma Dei innuitur rectitudo, & in æqualitate maieſtas, vt dum rectitudini rectitudo, & magnitudo magnitudini comparatur, cõſonanter ſibi altrinſecus reſpondere appareat qđ ad imaginem eſt, & imaginem: ſicut imago quoque nihilominus in vtroque reſpondet illi cuius imago eſt. Nempe ipſe eſt de quo ſanctum Dauid audiſtis in Pſalmis canentẽ,
Pſ.146.a nunc quidem: Magnus Dominus noſter, & magna virtus eius. Nunc verò: Rectus Do-
Pſ.91.c minus Deus noſter, & non eſt iniquitas in eo. Ab iſto recto & magno Deo habet imago eius, vt & ipſa recta & magna ſit, habet anima quæ ad imaginem eſt. Sed dico, nihil ne ergo amplius habet imago ab anima q̃ ad imaginem eſt, quia & huic magnum rectumq. aſſignamus. Et plurimum. Hæc ad menſuram accepit, illa ad æqualitatem. An non plus hæc? Aduerte & aliud. Huic vtrumque aut creatio aut dignatio contulit, illi generatio. Atque id magnificentius eſſe non dubium eſt: Sed ne hoc quidem eminentius eſſe quis abnuat, quod cũ à Deo huic, illi & de Deo vtrumque ſit, id eſt de Dei ſubſtantia. Eſt.n. conſubſtantialis Deo imago ſua, & omne quod eidem ſuæ imagini impartiri videtur, ambobus eſt ſubſtãtiale,
E non accidentale. Adhuc vnum attende in quo imago nõ parum eminet. Magnum & rectum, iſta duo natura à ſeſe diſcrepare quis neſciat? In imagine vnum ſunt. Neque hoc ſolum, vnum sũt, & cum imagine. Imagini enim non modo id rectum eſt eſſe quod magnum eſſe, ſed etiam id magnum rectumq. eſſe, quod eſſe: animæ non ita. Et magnitudo eius & rectitudo ipſius diuerſæ ab ea, diuerſæ ab inuicẽ ſunt. Si enim (vt ſupra docui) eo anima magna eſt quo capax æternorũ, eo recta, quo appetens ſupernorum, quæ non quærit nec ſapit quæ ſurſum Col.3.a
ſunt, ſed quæ ſuper terram, nõ planè eſt recta, ſed curua, cum tamẽ pro huiuſmodi magna eſſe non deſinat, manens vtique etiam ſic æternitatis capax. Neque enim illius aliquando non capax erit, etiamſi numquam capiẽs fuerit, vt ſit quomodo ſcriptum eſt:
Veruntamen in imagine pertranſit homo. Pſ.38.b
Ex parte tamen, vt eminentia Verbi appareat de ipſa integritate. Quo enim à magno rectoue Verbum cadat, quod ſic ea vtique habet, vt ſit quæ habet? Vel ideo ex parte, ne ſi toto priuaretur, non ſupereſſet ſpes ſalutis. Nam ſi deſinat magna eſſe, & capax, Quippe de capacitate (vt dixi) æſtimatur animæ magnitudo. Quid verò ſperare poſſet cuius capax nõ foret? Itaque per magnitudinem quam retentat etiam perdita rectitudine in imagine pertranſit homo, vno quaſi claudicãs pede, & factus filius alienus.
De talibus.n. reor dictũ: Filij alieni mentiti Pſ.17.g
ſunt mihi, filij alieni inueterati ſunt, & claudicauerunt à ſemitis ſuis. Pulchrè appellati ſunt filij alieni: nam filij propter retentã ma- F
gnitudinem: alieni propter amiſſam rectitudinem. Nec dixiſſet, claudicauerunt, ſed corruerunt, aut quippiam ſimile, ſi ex toto hominis imaginem exuiſſent. Nunc verò ſecundum magnitudinem quidem in imagine pertranſit homo: quantum vero ad rectitudinem veluti claudicans conturbatur, & deturbatur ab imagine, ſcriptura ita dicẽte. Veruntamen in imagine pertranſit ho- Pſ.38.b
mo, ſed & fruſtra conturbatur. Fruſtra omnino theſaurizat & ignorat cui cõgregabit ea. Cur ignorat, niſi quia inclinans ſe ad hæc infima, & terrena, theſaurizat ſibi terram? Prorſus ignorat de his quæ terræ committit cui congregabit ea, tineæ ne demolienti, an furi effodienti, hoſti diripienti, an igni deuoranti. Et inde miſero homini incuruanti ſe, & incubanti his quæ in terra ſunt, flebilis vox illa de Pſalmo: Miſer fa- Pſ.37.a
ctus ſum, & curuatus ſum vſque in fine, tota die contriſtatus ingrediebar. In ſemetipſo ſiquidem experitur veritatem illius ſententiæ Sapientis: Deus rectum hominem Eccl.7.d
fecit, ipſe autem ſe impliciut doloribus multis. Et continuo vox ludibrij ad eum: Incur- Iſa.51.g
uare, vt tranſeamus. Sed vnde venimus huc?

huc? Nempe inde cũ docere vellemus rectũ magnumq. (quo gemino bono diffinieramus imaginem) nec in anima eſſe vnum, nec cum anima, quemadmodum in Verbo, & cum Verbo ea vnũ eſſe fideli æquè aſſertione docuimus. Et de rectitudine quidem ex his quæ dicta ſunt liquet, quod diuerſa,
G & ab anima ſit, & ab animæ magnitudine, quandoquidem ea nõ exiſtente anima manet, & magna. Verum magnitudinis animæ quæ diuerſitas vnde docebitur? Non enim inde poteſt vnde rectitudinis animæq. mõſtrata eſt, cum non ſicut rectitudine ita & magnitudine ſua priuari anima poſſit: non eſt tamen ſua magnitudo anima. Nam etſi anima non inuenitur abſque magnitudine ſua, ipſa tamen & extra animam reperitur. Quęris vbi? In Angelis. Inde quippe magni sũt Angeli, vnde animæ magnitudo cõprobatur, ex captu videlicet æternitatis. Quod ſi eo cõſtituit animam diſcrepare à rectitudine ſua, quod ea carere poſſit: quidni æquè liqueat eſſe diuerſam, & à ſua magnitudine, quam ſibi propriam vendicare non poſſit? Cum itaque nec illa in omni, nec iſta in ſola ſit anima, patet vtramque indifferenter differre ab ea. Item. Nulla forma eſt id, cuius eſt forma eſt autem magnitudo forma animæ. Nec.n. ideo non forma, quia inſeparabilis eſt illi. Hoc ſiquidem ſunt ſubſtantiales differẽtiæ omnes, hoc non modo propriè propria, ſed & propria quædam, hoc etiam aliæ innumerabiles formæ. Nõ igitur ſua magnitudo anima, non magis quam ſua nigredo coruus, quam ſuus candor nix, quã ſua riſibilitas, ſeu rationalitas homo: cũ tamẽ nec coruum ſine nigredine, nec ſine candore niuẽ, nec hominem qui non & riſibilis ſit & rationalis, vnquam reperias. Ita & anima, & animę magnitudo etſi inſeparabiles, diuerſę
H tamẽ ab inuicẽ ſunt. Quomodo nõ diuerſę, cum hæc in ſubiecto, illa ſubiectum, & ſubſtantia ſit? Sola ſumma, & increata natura, q̃ eſt Trinitas Deus, hanc ſibi vendicat meram ſingularemq. ſuæ eſſentiæ ſimplicitatem, vt non aliud, & aliud, non alibi quoque, & alibi, ſed ne modo quidem & modo inueniatur in ea. Nempe in ſemet manens quod habet eſt: & quod eſt, ſemper & vno modo eſt. In ea, & multa in vnum, & diuerſa in idem rediguntur, vt nec numeroſitate rerũ ſumat pluralitatem, nec alterationem de varietate ſentiat. Loca omnia cõtinet, & quæque ſuis ordinat locis nuſquam contenta locorum. Tempora ſub ea tranſeunt, non ei. Futura non exſpectat, præterita non recogitat, præſentia non experitur. Recedant à nobis cariſſimi, recedant nouelli non Dialectici, ſed hæretici, qui magnitudinem qua magnus eſt Deus, & item bonitatẽ qua bonus, ſed & ſapientiã qua ſapiens, & iuſtitiã qua iuſtus, poſtremo Diuinitatem qua Deus eſt, Deum non eſſe impijſſimè diſputant. Diuinitate, inquiunt Deus eſt, ſed Diuinitas non eſt Deus. Forſitan non dignatur Deus eſſe quæ tanta eſt vt faciat Deum. Sed ſi Deus non eſt, quid eſt? Aut enim Deus eſt, aut aliquid quod non eſt Deus, aut nihil. Equidem non das Deũ eſſe, Sed ne nihilum quidem (vt opinor) dabis, quã vſque adeo neceſſariam Deo eſſe fateris, vt non modo abſque ea Deus eſſe non poſſit, ſed ea ſit. Quod ſi aliquid eſt quod non eſt Deus: aut minor erit Deo, aut maior, aut par. At quõ minor, qua Deus eſt? Reſtat vt aut maiorem fatearis, aut parẽ. Sed ſi maior, ipſa eſt ſummum bonũ, non Deus. Si par, duo ſunt ſumma bona, non vnum. Quod vtrumque Catholicus refugit ſenſus. Iam de magnitudine, bonitate, iuſtitia, ſapientiaque, idem I
per omnia ꝙ de Diuinitate ſentimus, vnum in Deo ſunt, & cum Deo. Nec enim aliunde bonus, quam vnde magnus: nec aliunde iuſtus aut ſapiens, quam vnde magnus, & bonus: nec aliunde denique ſimul hæc omnia eſt, quam vnde Deus, & hoc quoque non niſi ſeipſo. Sed dicit hæreticus: Quid? Deum Diuinitate eſſe negas? Non, ſed eamdem Diuinitatem qua eſt, Deum nihilominus aſſero, ne Deo excellentius aliquid eſſe aſſentiar. Nam & magnitudine dico magnũ, ſed quæ ipſe eſt, ne maius aliquid Deo ponam: & bonitate fateor bonum, ſed non alia, quam ipſe eſt, ne melius ipſo aliquid mihi videar inueniſſe: & de ceteris in hunc modum. Securus & libens pergo inoffenſo (vt aiunt) pede in eius ſententiam qui dicebat: Deus non niſi ea magnitudine magnus eſt quæ eſt quod ipſe. Alioquin illa erit maior magnitudo quam Deus. Auguſtinus hic eſt validiſſimus malleus hæreticorum. Si quid itaque de Deo propriè dici poſſit, rectius congruentiusq. dicetur, Deus eſt magnitudo, bonitas, iuſtitia, ſapientia, quàm Deus eſt magnus, bonus, iuſtus, aut ſapiens. Vnde non immerito nuper in Concilio qđ Papa Eugenius Rhemis celebrauit tam ipſi, quam ceteris Epiſcopis peruerſa viſa eſt, &

omnino

omnino ſuſpecta expoſitio illa in libro Gilberti Epiſcopi Pictauenſis, quo ſuper verba Boetij de Trinitate, ſaniſſima quidem atque catholica commentabatur hoc modo: Pater eſt veritas, id eſt, verus: Filius eſt veri-
K tas, id eſt verus. Spiritusſanctus eſt veritas, id eſt verus. Et hi tres ſimul non tres veritates, ſed vna veritas, id eſt vnus verus. O obſcuram peruerſamq. explanationem. Quam verius ſaniusq. per contrarium ita dixiſſet: Pater eſt verus, id eſt, veritas. Filius eſt verus, id eſt, veritas. Spiritusſanctus eſt verus, id eſt veritas, vnus verus, id eſt vna veritas. Quod quidem feciſſet, ſi ſanctum dignaretur Fulgentium imitari, qui ait: Vna quippe veritas vnius Dei, immo vna veritas vnus Deus, non patitur ſeruitium atque culturam creatoris creaturæq. coniungi. Bonus corrector, qui veraciſſimè de veritate loqueretur, qui piè catholiceq. ſentiret de vera & mera Diuinæ ſimplicitate ſubſtantiæ, in qua nihil eſſe poſſit quod ipſa non ſit, & ipſa Deus. Quamquam manifeſtius in nonnullis locis alijs à rectitudine fidei liber ille prefati epiſcopi viſus eſt diſcrepare, quorum (verbi cauſa) adhuc vnũ pono. Nam dicente auctore: Cum dicitur Deus Deus Deus, pertinet ab ſubſtantiam: noſter Commentator intulit, nõ quę eſt, ſed qua eſt, quod abſit vt aſſentiat Catholica Eccleſia, eſſe videlicet ſubſtantiam, vel aliquam omninò rem qua Deus ſit, & quæ non ſit Deus. Sed hæc minimè iam cõtra ipſum loquimur (quippe qui in eodem conuẽtu ſententiæ epiſcoporum humiliter acquieſcens,
L tam hęc quam cetera digna reprehenſione inuẽta, proprio ore damnauit) ſed propter eos qui adhuc librum illum cõtra Apoſtolicum vtique promulgatum ibidem interdictũ tranſcribere, lectitareq. ferũtur, contentioſius perſiſtentes ſequi epiſcopum in quo ipſe non ſtetit, & erroris quam correctionis magiſtrum habere malentes. Non ſolum autem, ſed & propter vos, occaſione accepta de differentia imaginis, & animæ quæ ad imaginem facta eſt, operæpretium credidi excurſum hũc facere, vt ſi qui fortè ex aquis furtiuis, quæ dulciores videntur, aliquando aliquid biberint, ſumpto antidoto euomant illud, & purgato mẽtis ſtomacho, ad id quod ſecundum promiſſionem noſtram dicendũ de ſimilitudine ſupereſt accedentes, puriora iam in gaudio non de noſtris hauriant, ſed de fontibus Saluatoris Sponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Qualiter anima verbo Dei ſimilatur per ſimplicitatem eſſentiæ, immortalitatem, & arbitrij libertatem. Ser. LXXXI.

QVæſitum eſt ante de affinitate animæ ad verbum: atque id quidem neceſſarie. Quæ enim conuentio tantæ maieſtati, & tantæ paupertati vt more, & amore ſponſorum veluti ex æquo ſeſe complecti referantur ſublimitas illa & illa humilitas? Nam ſi verè id dicimus valde læta fiducia eſt: ſi falſo, valde punienda audacia. Propterea ergo de conuenientia horum quærendum fuit, quæ quidem iam multa inuenta eſt, ſed non omnis. Quis enim vel nimis hebes non videat, quam ſe è vicino reſpiciat imago, & quod ad imaginem eſt? Quorum vtique vnum vni, & alterum alteri, ſermo (ſi recolitis) aſſignauit heſternus. Nec de imagine tantum, ſed etiã de ſimilitudine demõſtrata ibidem propinquitas eſt, niſi quod ipſa ſimilitudo in quo vel in quibus potiſſimum conſtet, necdum à nobis eſt declaratum. Age iam intendamus declarationi huic, vt quo anima plenius ſuã agnouerit originem, eo amplius erubeſcat vitam habere degenerem. Imo verò quod peccato vitiatum deprehenderet in natura, ſtudeat reformare induſtria? vt dignè ſuo genere, Dei quidem munere ſeſe regens, ad amplexus verbi fidenter accedat. Aduertat igitur ex hac diuinæ ingenuitate ſimilitudinis ineſſe ſibi illam ſuę ſubſtãtiæ naturalem ſimplicitatem, qua hoc eſt illi eſſe quod viuere: & ſi non quod benè, quodve beatè viuere vt ſit ſimilitudo, non æqualitas. Gradus propinquus, gradus tamen. Neque.n. vnius excellentiæ parisve faſtigij ſunt, hoc habere eſſe quod viuere, & item habere hoc eſſe, quod beatè viuere. Ergo ſi verbi eſt illud propter ſublimitatem, hoc animæ propter ſimilitudinem, ſalua quidem eminẽtia verbi, palam eſt affinitas naturarum, palam animæ prærogatiua. Et vt quod dicitur planius fiat, ſoli Deo id eſſe, quod beatum eſſe, atque hoc primũ & puriſſimũ ſimplex. Secundũ aũt ſimile eſt huic, id videlicet habere eſſe quod viuere, atque hoc animæ eſt. Ex hoc etſi inferiori gradu aſcẽdi poteſt nõ modo ad benè, ſed etiam ad beatè viuendũ, non quia vel tunc ſit hoc eſſe quod beatum eſſe

eſſe illi qui eo peruenerit, quatenus ita glo-
A rietur pro ſimilitudine, vt tamen pro diſparitate habeat ſemper vnde omnia oſſa eius dicant: Domine, quis ſimilis tui? Bonus tamen animæ gradus, ex quo & ſolo ad beatā aſcenditur vitam. Sunt namque viuentia, & horum genera duo, quæ ſentiunt, & quæ nō ſentiunt. Porro inſenſibilibus ſenſibilia præferuntur, atque vtriſque vita qua viuitur & ſentitur. Non ſtabunt pariter in gradu vno vita & viuens, multo minus vita, & quæ ſunt ſine vita. Vita anima eſt viuens quidem, ſed non aliundè quā à ſeipſa, ac per hoc non tam viuens quam vita, vt propriè de ea loquamur. Inde eſt quod infuſa corpori viuificat illud, vt ſit corpus de vitæ præſentia non vita, ſed viuens. Vnde liquet, ne viuo quidem corpori id viuere eſſe quod eſſe, cum eſſe, & minimè viuere poſſit. Multo minus quæ vitæ expertia ſunt, ad hunc gradum aſſurgent. Sed nec omne quod vita dicitur vel eſt continuo valebit pertingere huc. Eſt pecorum eſt & arborum vita, ſenſu altera vigens, altera carens. At neutri tamen idem eſſe quod viuere eſt: cum (vt quidem multorum opinio eſt) ante in elementis quam vel illa in membris, vel iſta in ramis exſtiterint. At ſecundum hoc cum deſinunt viuificare, ſimul viuere ceſſant, ſed non & eſſe. Soluuntur pariter & diſſoluuntur, tamquam non alligatæ tantum, ſed & colligatæ. Neque enim vnum ſimplex eſt quæque harum, ſed ex pluribus conſtans, & propterea non redigitur in nihilum, ſed diſſilit in partes, vt & ad ſuum quodque recurrat principium: verbi cauſa, aer ad aerem, ignis ad ignem, & reliqua in hunc modum. Nequaquam igitur tali vitæ idem eſſe & viuere eſt, quæ eſt, & quando non viuit.

B Porro nihil horum quibus non hoc eſſe quod viuere ſit, ad benè beateq. viuendum quandoque proficiet vel emerget: quippe quod neque ad hunc inferiorem gradū potuit peruenire. Sola quæ in ipſo ſtare cognoſcitur anima hominis, in eo dignitatis creata eſt, vita à vita, ſimplex à ſimplici, immortalis ab immortalis, vt non ſit longè à ſummo gradu, vbi ſcilicet id eſſe quod beatè viuere eſt, in quo ſolus ſtat beatus & ſolus potens rex regum & Dominus dominantium. Accepit itaque in ſui conditione anima etſi nō eſſe, poſſe tamen eſſe beata, ſummo proinde gradui quantum licet appropians, non pertingens tamen. Neque enim vel ipſi (vt ſupra diximus) hoc erit aliquādo eſſe quod beatam eſſe, nec quādo beata erit. Fatemur ſimilitudinem, qualitatem tenuimus. Verbi cauſa, vita Deus, vita & anima eſt: ſimilis quidem, ſed diſpar. Porro ſimilis, quod vita, ꝙ ſeipſa viuens, quod non tantum viuēs, ſed & viuificans: ſicut & ille hæc omnia eſt. Diſpar verò quātum à creante creata. Diſpar, quod vt niſi creata ab illo nō eſſet, ſic niſi ab ipſo viuificata non viueret. Non viueret dico, ſed ſpirituali vita, non naturali. Nam naturali quidem etiam quæ non ſpiritualiter viuit, immortaliter viuat neceſſe eſt. At qualis vita, in qua ſatius foret nō naſci quā non ab ea mori. Mors potius eſt, & ideo grauior, quia peccati, non naturæ. Denique C
mors peccatorum peſſima. Ita ergo quæ ſecundum carnem viuit anima, viuens mortua eſt, quippe cui bonum erat omninò non viuere, quam ſic viuere. A qua nimirum vitali quadam morte minimè vnquam reſurget, niſi per Verbum vitæ, imò per Verbum vitam, viuentem vtique & viuificantem. Aliàs autem immortalis eſt anima, & in hoc nihilominus verbo ſimilis quidem, ſed non æqualis. Nam in tantum ſuperexcellit immortalitas Deitatis, vt Apoſtolus dicat de Deo: Qui ſolus habet immortalitatē. Quod ego reor pro eo dictū, quod ſolus ſit natura incommutabilis Deus, qui ait: Ego Dominus, & non mutor. Vera namque & integra immortalitas tam non recipit mutationem quam nec finem, quod omnis mutatio quædam mortis imitatio ſit, omne etenim quod mutatur, dum de vno ad aliud tranſit eſſe, quodammodo neceſſe eſt moriatur quod eſt, vbi eſſe incipiat quod non eſt. Quod ſi tot mortes quot mutationes, vbi immortalitas? Et huic vanitati ſubiecta eſt ipſa creatura nō volens, ſed propter eum qui ſubiecit eam in ſpe. Attamen immortalis anima eſt: quoniam cum ipſa ſibi vita ſit, ſicut non eſt quo cadat à ſe, ſic non eſt quo cadat à vita. Verum cum conſtet ſuis affectibus mutari eam, agnoſcat ita ſe Deo immortalitate ſimilem, vt ſciat ſibi deeſſe non modicam immortalitatis partem, ſoli cedens abſolutam perfectamq. immortalitatem, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Non mediocris tamen animę dignitas præſenti diſputatione comperta eſt, quæ gemina quadam vicinitate na- D
turæ verbo appropiare videtur, ſimplicitate eſſentiæ, & perpetuitate vitæ. Sed .n. adhuc

vnum

Pſ. 33. d

1. Tim. 6. c

Mal. 3. b

Vnum occurrit, quod minimè prætéribo: nec enim minus inſignem ſimilemve minus verbo animam facit, & forte etiam plus. *Liberum arbitriũ.* Arbitrij libertas hæc eſt planè diuinũ quiddam præfulgens in anima tamquam gẽma in auro. Ex hac nempe ineſt illi inter bonum quidem & malum, nec non inter vitã & mortem, ſed & nihilominus inter lucem & tenebras & cognitio iudicij, & optio eligendi: & ſi qua ſunt alia quæ ſimiliter circa animi habitũ ſeſe è regione reſpicere videã tur, nihilominus inter ipſa cenſorius quidã arbiter is animæ oculus diiudicat & diſcernit: ſicut arbiter in diſcernendo, ita in eligendo liber. Vnde & liberum nominatur arbitrium, quod liceat verſari in his pro arbitrio voluntatis. Inde homo ad promerendum potis. Omne etenim quod feceris bonum malumve, quod quidem non facere liberum ſit, merito ad meritum reputatur. Et vt merito laudatur non is tantum qui potuit facere mala, & non fecit, ſed & qui potuit non facere bona, & fecit: ita malo non caret merito tam is qui potuit nõ facere mala & fecit, quam qui potuit facere bona & non fecit. Vbi autem non eſt libertas, nec meritum. Propterea quæ ſunt carentia ratione animalia nihil merentur: E quia ſicut deliberatione, ita & libertate carent. Senſu aguntur, feruntur impetu, rapiũtur appetitu. Neque enim iudicium habent quo ſe diiudicent ſiue regant, ſed ne inſtrumentum quidem iudicij, id eſt rationem: inde eſt quod non iudicantur, quia non iudicant. Quanam quippe ratione ab his exigatur ratio, quam non acceperunt. Hanc vim à natura ſolus homo nõ patitur, & ideo ſolus inter animantia liber. Et tamẽ interueniente peccato patitur quã iam vim & ipſe, ſed à voluntate, non à natura, vt ne ſic quidem ingenita libertate priuetur. *Sap.9 a* Quod enim voluntarium, & liberum. Et quidem peccato factum eſt, vt corpus quod corrumpitur aggrauet animam, ſed amore, non mole. Nam quod ſurgere anima per ſe iam non poteſt, quæ per ſe cadere potuit: voluntas in cauſſa eſt, quæ corrupti corporis vitiato ac vitioſo amore langueſcens & iacens, amorem pariter iuſtitiæ non admittit. Ita neſcio quo prauo & miro modo ipſa ſibi voluntas, peccato quidem in deterius mutata, neceſſitatem facit, vt nec neceſſitas cum voluntaria ſit, excuſare valeat voluntatem, nec voluntas cum ſit illecta excludere neceſſitatem. Eſt enim neceſſitas hæc quodammodo voluntaria. Eſt fauorabilis vis quædam, premendo blandiens, & blandiendo premens: vnde ſeſe rea voluntas, vbi ſemel peccatur conſenſerit, nec excutere iam per ſe, nec excuſare tamen vllatenus de ratione queat. Inde querula illa vox veluti gementis ſub onere neceſſitatis huius: Domine, inquit, vim patior, reſponde pro *Iſa.38.c* me: Sed rurſus ſciens, quod non iuſtè cauſſaretur aduerſus Dominum, cum voluntas ſua ipſius potius in cauſſa foret, attẽde quid ſecutus intulerit: Quid dicã, aut quid reſpõdebit mihi, cum ipſe fecerim? Premebatur iugo, non alio tamen quam voluntariæ cuiuſdam ſeruitutis, & erat pro ſeruitute qui- F dem miſerabilis, ſed pro voluntate inexcuſabilis: Voluntas enim eſt quæ ſe cum eſſet libera ſeruam fecit peccati, peccato aſſentiendo: voluntas nihilominus eſt quæ ſe ſub peccato tenet voluntariè ſeruiendo. Vide quid dicas, ait aliquis mihi. Tu ne voluntarium dicis, quod iam neceſſarium conſtat eſſe? Verum quidem eſt, quod voluntas ſeipſam addixerit, ſed non ipſa ſe retinet, magis retinetur, & nolens. Bene hoc ſaltem das, quia retinetur. Sed vigilanter retine voluntatẽ eſſe quam retineri fateris. Itaque voluntatem nolentẽ dicis? Nõ vtique volũtas retinetur non volens, Volũtas enim volentis eſt, nõ nolentis. Quod ſi volens retinetur, ipſa ſe retinet. Quid ergo dicet, aut quid reſpondebit ei, cum ipſa fecerit? Quid fecit? Seruam ſe fecit: vnde dicitur. Qui *Ioã. 8.c* facit peccatum, ſeruus eſt peccati. Propter ea cũ peccauit (peccauit autẽ, cum peccato obedire decreuit) ſeruam ſe fecit. Sed ſit libera, ſi non adhuc facit. Facit autem in eadem ſeruitute ſe retinens. Neque enim nõ volens voluntas tenetur, voluntas enim eſt. Ergo quia volens, ſeruam ſeipſam fecit: non modo fecit, ſed facit. Merito proinde (quod ſæpè memorandum eſt) quis reſpõdebit illi cum ipſa fecerit, ipſa & faciat? Sed non me inquis, decredere facies neceſſitatẽ quã G patior, quam in memetipſo experior, contra quam & aſſiduè luctor. Vbinam quæſo, hanc neceſſitatem ſentis? Nonne in voluntate. Non ergo parũ firmiter vis, quod & neceſſario vis. Multum vis quod nolle ne queas, nec multum obluctãs. Porro vbi voluntas, & libertas. Quod tamen dico de naturali, non de ſpirituali, qua libertate (vt di- *Gal.4.d* cit Apoſtolus) Chriſtus nos liberauit. Nam *1.Cor. 3.d* de illa idem ipſe dicit: Vbi ſpiritus domini,

ibi

ibi libertas. Ita anima miro quodam & malo modo ſub hac voluntaria quadam ac male libera neceſſitate & ancilla tenetur, & libera: ancilla propter neceſſitatem, libera propter voluntatem, & quod magis mirum magiſque miſerum eſt, eo rea quo libera, eoque ancilla quo rea, ac per hoc eo ancilla quo libera. Miſer ego homo, quis me liberabit a calumnia huius pudendę ſeruitutis? Miſer, ſed
Ib. 7. d liber. Liber, quia homo: miſer, quia ſeruus. Liber, quia ſimilis Deo: miſer, quia contrarius Deo. O cuſtos hominum: quare poſuiſti me contrarium tibi? Poſuiſti enim, cum non prohibuiſti. Alioquin ipſe me poſui, & factus ſum mihimetipſi grauis. Iuſtiſſimè quidem, vt hoſtis tuus hoſtis ſit & meus, & qui tibi repugnat, repugnet & mihi. Ego vero qui tibi, ego qui mihimet contrarius factus ſum, atque in membris meis inuenio, quod contradicat, & menti meæ, & legi tuæ. Quis me liberabit de manibus meis? Non enim quod volo, hoc ago, ſed me, non alio prohibente: Et quod odi, illud facio, ſed me, non alio compellente. Atque vtinam prohibitio hæc, & hæc compulſio, ita eſſet violenta, vt non eſſet voluntaria, forſitan enim ſic poſſem excuſari, aut certè ita eſſet volun
H taria, vt nō violenta, profectò enim ſic poſſem corrigi. Nunc vero nuſquam exitus miſero patet, quem, & voluntas (vt dixi) inexcuſabilem, & incorrigibilem neceſſitas facit. Quis me eripiet de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis, & iniqui? Quærit quis, de quo querar? De me. Ego ille peccator, ille exlex, ille iniquus. Peccator, quia peccaui: exlex, quia voluntate perſiſto agere contra legem. Nam mea voluntas ipſa eſt lex in membris meis, legi diuinæ recalcitrans: Et quoniam lex Domini lex mentis
Pſ. 36. f meæ, ſicut ſcriptum eſt, Lex Dei eius in corde ipſius, per hoc & mihijpſi mea ipſius voluntas contraria inuenitur, quæ eſt iniqui-
Eccl. 14. tas maxima. Cui enim non iniquus qui mihi ſum? qui ſibi nequam, ait, cui bonus? Fateor non ſum bonus, quia non eſt in me bonum. Conſolabor me tamen, quia & ſancto-
Rom. 7. d rum vox iſta eſt: Scio quia non eſt in me bonum, inquit. Diſcernit tamen, quod dicit: in ſe, in carne ſua interpretans, propter contradictoriam legem, quæ in ea eſt. Nam habet legem & in mente, eaque melior. An non lex Dei bona? Quod ſi malus propter legem malam: quomodo non propter bonam bonus? An mala ſua eſt, quæ eſt in carne ſua, & ideo de mala malus, & minime bonus de bona? Non eſt ita. Lex Dei, eius in mente ipſius, atque ita in mente, vt ſit & mentis. Teſtis eſt ipſe, qui ait. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. Numquid ſuum, quod carnis ſuæ eſt, & non ſuum quod mentis ſuę eſt? Ego dico, & plus. Quidni dicat, quod idem ipſe magiſter dicit? Nam mente quidem ſeruiens legi Dei, carne autem legi peccati, qd magis ſuum fateatur, euidenter oſtendit, cum malum, quod in carne eſt, ita à ſe alienum cenſet, vt dicat: Itaque iam non ego operor illud, ſed, quod habitat in me peccatum. Et ideo fortaſſis ſignanter aliam dixerit legem inuētam in membris ſuis, quòd alienam hanc, & quaſi aduentitiam reputaret. Vnde & adhuc ego aliquid audeo amplius, haud temere quidem, Paulum videlicet, non iam malum propter malum, quod in carne habet, magis autem bonum, propter bonum, quod in mente habet. An non bonus qui conſentit legi Dei, quoniam bona eſt. Nam etſi ſe itidem fateatur ſeruire legi peccati, carne hoc facit, non mente. Cū autem mente quidem ſeruiat legi Dei, carne autem legi peccati, quidnam potiſſimum horum Paulo imputandum putes, tu videris; nam mihi fateor facilè perſuaſum, quod mentis, quam quod carnis eſt, pluris eſſe, non ſolum mihi, ſed & ipſi Paulo, vt iam dictum eſt, qui ait. Si autem, quòd nolo, illud facio, iam non ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum. Sed de libertate iſta ſufficiant. In libello, quem de gratia, & libero arbitrio ſcripſi, diuerſa fortaſſis de imagine, & ſimilitudine diſputata leguntur, ſed (vt arbitror) non aduerſa. Legiſtis illa, iſta audiſtis, quænam magis probetis, veſtro iudicio derelinquo, vel ſi quid melius vtriſq. ſapitis, in hoc gaudeo, & gaudebo. At quoquo modo illa ſe habeant, tria quidem in K
præſentiarum pręcipua commendata tenetis, ſimplicitatem, immortalitatem, libertatem. Et hoc vobis liquidò apparere iam arbitror, animam pro ingenita, atque ingenua ſimilitudine, quę in his tā eximiè claret, non paruam cum verbo habere affinitatem, ſponſo Eccleſiæ Ieſu Chriſto Dominò noſtro, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Marginal notes (right column): Rom. 7. d; I; Ibidem. d; Ibidem. d

Qualiter anima ſimilis Deo manens, per peccatum tamen diſſimilis facta ſit in ſimplicitate, immortalitate, & libertate. Sermo LXXXII.

QVid vobis videtur? Poſſumus ne iam regredi ad exponendi ordinem, vnde digreſſi ſumus, quia patet propinquitas verbi, & animæ, pro qua vtique demonſtranda digreſſio ipſa facta eſt? Poſſemus (vt mihi videtur) niſi parum, quid dubietatis in his, quæ dicta ſunt, adhuc reſidere ſentirem. Nil furari volo. Non libenter prætereo, quod vobis vtile putem. Et quomodo id audeam, de his præſertim, quæ vobis accipio? Scio hominem, aliquid aliquando inter loquendum ex his quæ ſuggerebat ſpiritus (etſi non infideli, minus tamen fidenti animo) retentantem, & reſeruantem ſibi, vt haberet, quod diceret denuo tractaturus: & ecce vox ad eum (vt quidem ei viſum eſt): donec iſtud tenebis, aliud non accipies. Qui ſi retinuiſſet, non prouidendo ſuæ inopiæ, ſed fraternis profectibus inuidendo, nonne meritò, & hoc ipſum, quod videbitur habere, auferre-

L tur, ab eo? Quod quidem longe à ſeruo veſtro ſemper faciat Deus, ſicut ſemper fecit. Sic mihi iugiter abundare dignetur fons ille indeficiens ſapientię ſalutaris, quomodo ſine inuidia vobis communicaui, & refudi quidquid mihi infundere hactenus dignatus eſt ipſe. Si ego vos fraudo, à quo iam nō verear ipſe fraudari? Ne à Deo quidem. Eſt itaque in his, quæ dicta ſunt, aliquid, quod (vt vereor ego) offendiculum dare queat, ſi non complanetur. Et, ni fallor, ſunt de his ſtantibus, quibus iam ſcrupulum mouit, quod dicere volo. Trina illa verbi ſimilitudo, quam animæ aſſignauimus, imo qua inſignitam aduertimus, recolitis ne, quod etiam inſeparabiliter ineſſe illi viſa fuerit nobis? id quidem videatur, aliquibus Scripturarum teſtimonijs obuiare, vt, verbi gra-

Pſ. 48. d tia, eſt illud in pſalmo: Homo cum in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt il-

Pſ. 105. d lis. Et item illud Mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fenum: ſed & quòd apertè dictum eſt in perſona

Pſ. 49. d Dei. Exiſtimaſti inique quòd ero tui ſimilis? & pleraque alia quæ ſimilitudinem Dei in homine poſt peccatum deletam concorditer aſſeuerare videntur. Quid ergo dicemus ad hæc? Tria illa in Deo minimè eſſe, & ſic alia quęrenda in quibus ſimilitudinem aſſignemus, aut eſſe quidem in Deo, ſed non in anima, & ne ſic quidem in his ſimilitudinem inueniri, aut eſſe & in anima, ſed poſſe etiam non ineſſe, ac per hoc non inſeparabilia eſſe? Abſit. Et in Deo, & in anima ſunt, & ſemper inſunt, nec eſt, quod nos aliquid horum dixiſſe pęniteat, M

ita totum ſubnixum eſt indubitata, & abſolutiſſima veritate. Sed quod Scriptura loquitur de diſſimilitudine facta: non quia ſimilitudo iſta deleta ſit, loquitur, ſed quia alia ſuperducta. Non plane anima natiua ſe exuit forma, ſed ſuperinduit peregrinam: illa addita, non iſta perdita eſt, & quæ ſuperuenit, obſcurare ingenitam potuit, ſed non exterminare. Denique obſcuratum eſt inſipiens cor illorum, ait Apoſtolus. Et propheta: Quomodo obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus? Obſcuratum aurum, plangit, ſed aurum tamen: mutatum colorem optimum, ſed non fundamentum coloris euulſum. Manet in fundamento prorſus inconcuſſa ſimplicitas, ſed minimè apparet duplicitate operta humanę doloſitatis, ſimulationis, hypocriſis. *Rom. 1. c* *Thr. 4. a*

Quam incongruè ſimplicitati duplicitas admiſcetur, quam indignè tali fundamento talis ſtructura committitur. Huiuſmodi ſibi verſutiam ſerpens induerat, cum ſe, vt deciperet conſiliarium exhibebat, ſimulabat amicum. Huiuſmodi quoque ſeducti ab eo paradiſi incolæ induerant ſibi, cum pudendam iam nuditatem tegere conarentur, & vmbra frōdoſi ligni, & frondium ſuccinctorijs. Quā late ex tunc, & deinceps omnem poſteritatem hæreditariam hypocriſis virus infecit. Quem dabis de filijs Adam, qui q̄ eſt, non dico velit, ſed vel patiatur videri? Sed perſeuerat nihilominus in omni anima cum originali duplicitate generalis ſimplicitas, vt de collatione confuſio augeatur. *Gen. 3. b*

A Perſeuerat æquè immortalitas, ſed fuſca, & tetra irruente tenebroſa corporeæ mortis caligine. Nā etſi nō priuatur vita, vitæ tñ beneficiū ſuo corpori iā non ſufficit vēdicare. Quid ꝙ ne ſuam quidē ſpirituale dumtaxat vitam retinet ſibi? Aīa nempe quæ peccauerit, ipſa morietur. Nonne morte iſta duplici incurſante, illa qualiſcumque immortalitas q̄ retentat, tenebroſa ſatis reddit, & miſella, Adde qđ appetentia terrenorum (quę quidē *Eze. 18 a*

omnia

omnia ad interitum ſunt) dēſat tenebras, ita vt in anima ſic viuēte nil à parte aliqua niſi pallida facies, & imago quædam mortis apparere cernatur. Cur nō enim quæ immortalis eſt, ſimilia ſibi immortalia appetit, & æterna: vt quod eſt, appareat, & quod facta eſt, viuat? Ceterum contraria ſapit, & quærit, & mortalibus ſeſe degneri conuerſatione conformans, immortalitatis candorem quodam mortiferæ conſuetudinis piceo colore denigrat. Quidni mortalium appetitus immortalem mortali ſimilem, immortali
Eccl. 13. a diſſimilem faciat? Qui tangit picem (ait ſapiens) inquinabitur ab ea. Fruendo mortalibus mortalitatem ſe induit, & veſtem immortalitatis incidente mortis ſimilitudine decolorauit, non exuit. Euam attende, quomodo eius anima immortalis, immortalitati ſuæ gloriæ, fucum mortalitatis inuexit, mortalia vtique affectando. Vt quid enim cum immortalis eſſet, mortalia non contempſit, & tranſitoria, contenta ſibi ſimili-
Gen. 3. b bus immortalibus, & æternis? Vidit, inquit, lignum, quòd eſſet pulchrum oculis, & aſpectu delectabile, ac ſuaue ad veſcendum. Non eſt tua, ò mulier iſta ſuauitas, iſta delectatio, iſtaq. pulchritudo. Etſi tua pro parte luti, non tua ſolius, ſed communis cunctis animantibus terræ. Tua, quæ verè tua eſt, aliunde & alia: nam æterna eſt de æternitate. Quid tu animæ tuæ aliam formam, imò deformitatem imprimis alienam? Enimuerò quod delectat habere, id etiam perdere timet, & timor color eſt. Is libertatem dum tegit, & eam nihilominus ſibimet reddit diſſimilē. Quàm dignius ſua origine nihil cuperet, vbi nihil metueret: ac per hoc à ſeruili timore iſto ingenitam ſibi defenderet libertatem, manentem in vigore, & decore ſuo. Heu non ita eſt, mutatus eſt color optimus.
Ibidem. Fugitas, & latitas, audis vocem Domini Dei, & abſcondis te. Cur hoc, niſi quia quem amabas times, & libertatis ſpeciem forma ſeruilis excluſit? Sed & voluntaria illa neceſſitas & contraria lex inflicta in mēbris (de qua proximo ſermone diſſerui) eidem incubat libertati, & liberā natura creaturam per propriam ipſius voluntatem dum allicit, ſubijcit ſeruituti, implens faciem eius ignominia ita vt vel carne ſeruiat legi peccati, & non volens. Quia ergo natura ingenuitatem morum probitate defenſare neglexit: iuſto auctoris iudicio factum eſt, non quidem, vt libertate propria nudaretur, ſed tamen ſuperindueretur ſicut diploide confuſione ſua. Et bene ſicut diploide, vt veſte veluti duplicata manente libertate propter voluntatem, ſeruilis nihilominus conuerſatio neceſſitatem probat. Hoc de ſimplicitate, hoc de immortalitate animæ aduertere C
eſt, & nil tibi in ea, ſi bene conſideres, apparebit quod non ſit iſtiuſmodi ſimilitudinis pariter, & diſſimilitudinis diploide adopertum. An non diplois vbi non innata, ſed affixa, & quadam quaſi acu peccati aſſuta ſimplicitati fraus, immortalitati mors, neceſſitas libertati? Neque enim eſſentiæ ſimplicitati præſcribit duplicitas cordis, non naturæ immortalitati mors, aut volūtaria peccati, aut neceſſaria corporis, non arbitrij libertati neceſſitas voluntariæ ſeruitutis. Itaque bonis naturæ mala aduentitia dum non ſuccedunt, ſed accedunt, turpant vtique ea; non exterminant: conturbant, non deturbant. Inde anima diſſimilis Deo, inde diſſimilis eſt & ſibi: inde comparata iumentis Pſ. 48. c
inſipientibus, & ſimilis facta eſt illis: inde, quod legitur commutaſſe gloriam ſuā in ſimilitudinem vituli comedentis fenum: inde, homines tamquam vulpes duplicitatis, & fraudis foueas habēt, & quia pares vulpibus ſe fecerunt, partes vulpium erunt: inde iuxta Salomonem, vnus exitus homini, & Eccl. 3. d
iumento: quid ni ſimiliter exeat, qui ſimiliter vixit? More beſtiali incubuit terrenis, morte beſtiali excedet terris. Audi aliud: Quid mirum ſi ſimilem ſortimur exitum, qui & ſimilem habemus introitum? Vnde enim hominibus, niſi de ſimilitudine beſtiali ille tam intemperans ardor in coitu, tam immoderatus dolor in partu? Ita homo in conceptu, & ortu, in vita & morte comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Quid, quod libera creatura ſibi ſubditum appetitum non regit, vt domina, ſed ſequitur, & obſequitur, vt ancilla? D
Nonne, & in hoc ſe aſſimilat, & aunumerat ceteris animantibus, quæ natura non in libertatem vocauit, ſed condidit in ſeruitutē ſeruire ſuo ventri, appetitui obedire? Nonne tali merito confunditur perhiberi, vel exiſtimari ſimilis Deus? Ideoq. ait: Exiſtimaſti inique quod ero tui ſimilis? Et infert: Arguam te, & ſtatuam contra faciem tuam. Nō eſt ſeſe videntis animæ, Deum exiſtimare ſimilem ſibi, animę dumtaxat (qualis mea eſt) peccatricis, & iniquæ. Eiuſmodi namque arguitur: Exiſtimaſti inique (ait) & non Pſ. 49. d Ibidem.

 dicit,

dicit exiſtimaſti anima, vel exiſtimaſti homo, quod ero tui ſimilis. Sed ſi ſtatuatur iniquus ante faciem ſuam, & contra vultum quendam morbidum putidumq. interioris hominis ſui ſiſtatur, vt diſſimulare, aut declinare non queat impuritatem conſcientiæ ſuæ, ſed videat, vel inuitus ſordes peccatorum ſuorum, vitiorum inſpiciat deformitatem, nequaquam poterit exiſtimare Deum fore ſimilem ſibi, ſed quaſi diffidens pro tanta diſſimilitudine quam videbit, puto exclamabit, & dicet: Domine quis ſimilis tibi? Quod quidem dictum pro volūtaria illa, & nouitia diſſimilitudine. Nam manet prima ſimilitudo, & ideo illa plus diſplicet, quod iſta manet. O quantum bonum iſta, quantumq. malum illa: ex mutua tamen collatione vtraque res in genere ſuo plus eminet. Cum ergo anima tantā in ſe vna rerum diſtantiam cernit, quidni clamet inter ſpem, & deſperationē vtique poſita: Domine, quis ſimilis tui? Trahitur in deſperatio-
E nem pro tanto malo, ſed reuocatur in ſpem à tanto bono. Inde eſt, vt quo ſibi plus diſplicet in malo quod in ſe videt, eo ſe ardentius ad bonum quod æquè in ſe conſpicit trahat, cupiatq. fieri ad quod facta eſt, ſimplex & recta, & timens Deum, ac recedens à malo. Quidni recedere poſſit, ad quod accedere potuit? Quidni accedere, à quo recedere potuit? Quod tamen vtrūque dixerim de gratia præſumendum, nō de natura, ſed ne de induſtria quidem. Nempe ſapientia vincit malitiam, non induſtria, vel natura. Nec deeſt occaſio præſumendi, ad Verbum eſt cōuerſio eius. Nō eſt apud Verbum otioſa animæ generoſa cognatio, de qua triduo iā tractamus, & cognationis teſtis ſimilitudo perſeuerans. Dignanter admittit in ſocietatem ſpiritus ſimilem in natura? Et certè de ratione naturę, ſimilis ſimi-
Cāt.6.d lem quærit. Vox requirentis, Reuertere Sunamitis, reuertere, vt intueamur te. Intuebitur ſimilem, qui diſſimilem non videbat, ſed & ſe intuendum præſtabit. Scimus quoniam cum apparuerit, ſimiles erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt. Puta ergo de difficultate magis, quam de impoſſibilitate venire illam percunctationem: Domine, quis ſimilis tibi? Aut ſi hoc magis probas, vox eſt admirantis. Admiranda prorſus, & ſtupenda illa ſimilitudo quam Dei viſio comitatur, imo quæ Dei viſio eſt, ego autem dico in caritate, Caritas illa viſio, illa ſimilitudo eſt. Quis nō ſtupeat caritatē Dei ſpreti, & reuocantis? Merito iniquus arguitur ille qui ſupra inductus eſt Dei ſimilitudinem vſurpans ſibi, cum diligendo iniquitatem, F neque poſſit ſe diligere, neque Deum: ſic enim habes: Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam. Facta igitur de medio iniquitate, quæ eam quæ ex parte eſt diſſimilitudinem facit, erit vnio ſpiritus, erit mutua viſio mutuaq. dilectio Siquidem veniente quod perfectum eſt, euacuabitur quod ex parte eſt, eritq. ad alterutrum caſta & conſummata dilectio, agnitio plena, viſio manifeſta, coniūctio firma, ſocietas indiuidua, ſimilitudo perfecta. Tūc cognoſcet anima ſicut cognita eſt, tūc amabit ſicut amata eſt, & gaudebit ſponſus ſuper ſponſam, cognoſcēs, & cognitus, diligens, & dilectus, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Pſ.10.b

Qualiter anima quātumcumque vitijs corrupta adhuc per amorem caſtum, & ſanctum poteſt redire ad ſimilitudinem Sponſi, id eſt, Christi. Sermo LXXXIII.

QVANTVM quidem regularis hora permiſit quam nobis conſtituimus ad loquendum, biduum hoc in demonſtranda verbi animæq. affinitate expenſum eſt. Quæ vtilitas in omni labore iſto? Nempe hæc: docuimus omnem animam licet oneratam vitijs, peccatis irretitam, captam illecebris, exilio captiuam, corpore carceratam, luto hærentem, infixam limo, affixam membris, confixam curis, diſtinctam negotijs, contractam timo- G ribus, afflictam doloribus, erroribus vagam, ſolicitudinibus anxiam, ſuſpicionibus inquietam, & poſtremo aduenam in terra inimicorum, iuxta Prophetæ vocem, coinqui- Baruc.3.d natam cum mortuis, deputatam cum his qui in inferno ſūt: licet, inquam, ſic damnatam, & ſic deſperatam, docuimus tamen hāc in ſeſe poſſe aduertere non modo vnde reſpirare in ſpem veniæ, in ſpem miſericordiæ queat, ſed etiā vnde audeat aſpirare ad nuptias Verbi, cum Deo inire fœdus ſocietatis non trepidet, ſuaue amoris iugum cum rege ducere Angelorum non vereatur. Quid enim non tutè audeat apud eum cuius ſe inſignem cernit imagine, illuſtrem ſimilitudine nouit? Quid, inquam, vereatur de maieſtate,

ſtate, cui de origine fiducia datur? Tantum eſt, vt curet naturæ ingenuitatẽ vitæ honeſtate ſeruare, imo cæleſte decus, quod ſibi originaliter ineſt, dignis quibuſdã ſtudeat morum affectuumq. venuſtare, & decorare coloribus. Vt quid enim dormitet induſtria? Grande profectò in nobis donum naturæ ipſa eſt, quæ ſi minus ſuas exequatur partes, nonne quod reliquum habet natura in nobis, totum turbabitur, totũ quaſi quadam vetuſtatis operietur rubigine? Id quidem iniuria auctori. Et vtique ad hoc auctor ipſe Deus Diuinæ inſigne generoſitatis, perpetuo voluit in anima conſeruari, vt ſemper ĩ hæc ſeſe ex Verbo habeat, quod admoneatur ſemper, aut ſtare cum Verbo, aut redire ſi mota fuerit. Non mota quaſi locis migrans, aut pedibus gradiens, ſed mota (ſicut ſubſtantiæ vtique ſpirituali moueri eſt) cum ſuis affectibus, imo defectibus à ſe quodammodo in peius vadit, cùm ſe ſibi vitę & morum prauitate diſſimilem facit, reddit degenerem: quæ tamen diſſimilitudo non naturæ abolitio, ſed vitium eſt bonum ipſum naturæ quantum ſui comparatione attollens, tantum fędans coniunctione. Iam vero animæ reditus, conuerſio eius ad Verbum reformandæ per ipſum, conformandæ ipſi. In quo? In caritate. Ait enim: Eſtote imitatores Dei ſicut filij cariſſimi, & ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit vos. Talis conformitas maritat animã Verbo, cum cui videlicet ſimilis eſt per naturam, ſimilem nihilominus ipſi ſe exhibet per volũtatem diligens ſicut dilecta eſt. Ergo ſi perfectè diligit, nupſit. Quid hac cõformitate iucundius? quid optabilius caritate? qua fit, vt humano magiſterio non contenta, per temet ò anima fiducialiter accedens ad verbum, verbo conſtanter inhæreas, verbum familiariter percunctéris, conſultesq. de omni re, quantum intellectu capax, tantum audax deſiderio. Verè ſpiritualis ſanctiq. connubij contractus eſt iſte. Parum dixi contractus, complexus eſt. Complexus planè, vbi idem velle, & nolle idem, vnum facit ſpiritum de duobus. Nec verendum ne diſparitas perſonarum claudicare in aliquo faciat conuenientiam voluntatum, quia amor reuerentiam neſcit. Ab amando quippe amor, non ab honorando denominatur. Honoret ſane, qui horret, qui ſtupet, qui metuit, qui miratur, vacant hæc omnia penes amantem. Amor ſibi abũ-

(Margin: H; Ephes. 5. a; I)

dat, amor vbi venerit, ceteros in ſe omnes traducit, & captiuat affectus. Propterea, quæ amat, amat, & aliud nouit nihil. Ipſe qui honori merito, meritò ſtupori, & miraculo eſt, amari tamen plus amat. Sponſus, & ſponſa ſunt. Quam quæris aliam inter ſpõſos neceſſitudinem, vel connexionem, præter amari, & amare? Hic nexus vincit etiam quod natura arctius vinxit, vinculum parentum ad filios. Denique propter hoc, ait: Relinquet homo patrẽ ſuum, & matrem ſuam, & adhærebit ſponſæ. Vides iſte affectus, quam ſit in ſponſis non ceteris tãtum affectibus, ſed etiam ſeipſo potentior. Adde, quod iſte ſpõſus non modo amans, ſed amor eſt. Nũquid honor? Contendat quis eſſe, ego non legi. Legi autem quia Deus caritas eſt, & non quia honor eſt, vel dignitas: legi, nõ quia honorem non vult Deus, qui ait: Si ego pater, vbi eſt honor meus: Verum id pater. Sed ſi ſponſum exhibeat, puto quia mutabit vocẽ, & dicet: Si ego ſponſus, vbi eſt amor meus? Nã & ante ita loquutus eſt: Si ego Dominus vbi eſt timor meus? Exigit ergo Deus timeri vt Dñs, honorari vt pater, vt ſponſus amari. Quid in his præſtat, quid eminet? Nempe amor. Abſque hoc, & timor pœnam habet, & honor nõ habet gratiam. Seruilis eſt timor, quamdiu ab amore non manumittitur. Et qui de amore non venit honor, non honor, ſed adulatio eſt. Et quidem ſoli Deo honor, & gloria, ſed horum neutrũ acceptabit Deus, ſi melle amoris condita non fuerint. Is per ſe ſufficit, is per ſe placet, & propter ſe. Ipſe meritum, ipſe præmium ſibi eſt amor, præter ſe non requirit cauſſã, non fructũ. Fructus eius, vſus eius. Amo, quia amo, amo vt amem. Magna res amor, ſi tamen ad ſuum recurrat principium, ſi ſuæ origini redditus, ſi refuſus ſuo fonti ſemper ex eo ſumat vnde iugiter fluat. Solus eſt amor ex omnibus animę motibus, ſenſibus, atque affectibus, in quo poteſt creatura etſi non ex æquo reſpondere auctori, vel de ſimili mutuam rependere vicem. Verbi gratia: Si mihi iraſcatur Deus, num illi ego ſimiliter reiraſcar? Non vtique ſed paucebo, ſed contremiſcam, ſed veniam deprecabor. Ita ſi me arguat, non redarguetur à me, ſed ex me potius iuſtificabitur. Nec ſi me iudicabit, iudicabo ego eũ, ſed adorabo, & ſaluãs me nõ quęrit à me ipſe ſaluari, nec viciſſim eget ab aliquo liberari, quia liberat oẽs. Si dominatur, me oportet ſeruire, ſi imperat, me oportet

(Margin: Matth. 19. a; 1. Ioã. 4. c; Malach. 1. c; K)

parere, & non viciſſim à Domino, vel ſeruitium exigere, vel obſequium. Nunc iam videas de amore quam aliter ſit Nam cum amat Deus, non aliud vult, quam amari, quippe non ad aliud amat, niſi vt ametur, ſciens ipſo amore beatos qui ſe amauerint. Magna res amor, ſed ſunt in eo gradus. Sponſa in ſummo ſtat. Amant enim & filij, ſed de hereditate cogitant, quam dũ verentur quoquo modo amittere, ipſum à quo exſpectatur hereditas, plus reuerentur, minus amãt. Suſpect⁹ eſt mihi amor cui aliud quid adipiſcendi ſpes ſuffragari videtur. Infirmus eſt qui forte ſpe ſubtracta, aut exſtin
L guitur, aut minuitur. Impurus eſt, qui & aliud cupit. Purus amor mercenarius non eſt. Purus amor de ſpe vires non ſumit, nec tamen diffidentiæ damna ſentit. Sponſæ hic eſt, quia hoc ſponſa eſt, quæcũque eſt. Sponſæ res, & ſpes vnus eſt amor. Hoc ſponſa abundat, hoc contentus eſt ſponſus. Nec is aliud quærit, nec illa aliud habet. Hinc ille ſponſus, & ſponſa illa eſt. Is ſpõſus proprius eſt quem alter nemo contingat, nec filius
Mala.1. c quidem. Denique ad filios clamat, vbi eſt honor meus? & non vbi eſt amor meus di-
Deut.5. b cit, ſeruans ſponſæ prærogatiuam. Sed & iubetur homo honorare patrem ſuum, & matrem ſuã, & de amore tacetur: non quia non amandi ſint parentes à filijs, ſed quia multi filiorum honorare parentes magis, quam amare affecti ſunt. Eſto quod honor regis iudicium diligat, ſed ſponſi amor, imo ſponſus amor ſolam amoris vicem requirit, & fidem. Liceat proinde redamare dilectam, quidni amet ſpõſa, & ſponſa amoris. Quidni ametur amor. Merito cunctis renunciãs affectionibus alijs ſoli & tota incumbit amori, quæ ipſi reſpõdere amori habet in redhibendo amore. Nam & cum ſe totam effuderit in amorem: quantum eſt hoc ad illius fontis perenne profluuium?

Non plane pari vbertate fluunt amãs, & amor, anima & Verbum, ſponſa & ſponſus, creator, & creatura, non magis, quam ſitiẽs & fons. Quid ergo? Peribit propter hoc & ex toto euacuabitur nupturæ votum, deſideriũ ſuſpirantis, amantis ardor, præſumen
M tis fiducia, quia non valet ex æquæ currere cum gigante, dulcedine cum melle contendere, lenitate cum agno, candore cum lilio, claritate cum ſole, caritate cum eo, qui caritas eſt? Non. Nam etſi minus diligit creatura, quoniam minor eſt, tamen ſi ex tota ſe diligit, nihil deeſt vbi totũ eſt. Proptrerea (vt dixi) ſic amare nupſiſſe eſt, quoniã non poteſt ſic diligere, & parũ dilecta eſſe, vt in cõſenſu duorum integrum ſtet perfectumq. cõnubium: niſi quis dubitet animam à Verbo & prius amari, & plus. Prorſus & præuenitur amando, & vincitur. Felix quæ meruit præueniri in tantæ benedictione dulcedinis. Felix cui tantæ ſuauitatis complexum experiri donatum eſt. Quod non eſt aliud, quam amor ſanctus, & caſtus, amor ſuauis, & dulcis, amor tantæ ſerenitatis, quantæ & ſinceritatis, amor mutuus, intimus, validusq. qui non in carne vna, ſed vno plane in ſpiritu duos iungat, duos faciat iam non duos, ſed vnum, Paulo ita dicente: Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt. Et nunc potius *1. Cor. 6. d*
eam ſuper his audiamus, quam facile magiſtram de omnibus fecit, & magiſtra vnctio & frequens experientia. Niſi forte id melius ſeruamus in aliud ſermonis principium, ne rem bonã coarctemus inter anguſtias huius iam propemodum finiendi. Et ſi probatis, facio finem etiam ante finem, vt famelici tempeſtiuè cõueniamus cras ad delicias ſanctæ animę, quib. beata meretur frui cum Verbo, & de Verbo ſponſo, vtique ſuo Ieſu Chriſto Domino noſtro, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Quod anima quærens Deum præuenta eſt ab eo: & quid ſit illa quæſitio in qua iam ab eo præuenta eſt. A
Sermo LXXXIIII.

IN lectulo meo per noctes quæſiui quẽ diligit anima mea. Magnum bonum quærere Deum. Ego hoc nulli in bonis animæ ſecundum exiſtimo. Primum in donis, vltimum in profectibus eſt. Virtutum nulli accedit, cedit nulli. Cui accedat quam nulla præcedit? Cui præcedat, quę omnium magis conſummatio eſt. Quæ. n. virtus aſcribi poſſit non quærenti Deũ, aut quis terminus quærenti Deum? Quærite, inquit, faciem eius ſemper. Exiſtimo, quia nec cũ inuentus fuerit, ceſſabitur à quærẽdo. Nõ pedũ paſſibus, ſed deſiderijs quęritur Deus. Et vtique non extundit deſiderium ſanctũ felix inuentio, ſed extendit. Numquid conſũmatio gaudij, deſiderij cõſũptio eſt? Oleũ magis eſt illi, nam ipſum flãma. Sic eſt. Adimplebitur lætitia, ſed deſiderij non erit finis, ac per hoc, nec quærẽdi. Tu verò cogita
Cãt.3. a *Pſ.104. a*

ſi po-

ſi potes, quæritandi hoc ſtudium ſine indigentia, & deſiderium ſine anxietate. Alterum profecto præſentia, alterum copia excludit. Nūc iam videte cur iſta præmiſerim. Nimirum, vt omnis inter vos anima quærēs Deum, ne magnum bonum, in magnū ſibi detorqueat malum, nouerit ſe præuentam in illo, & ante quæſitam quam quærentem. Sic enim de magnis bonis mala oriri non minima ſolent: cum facti eximij de bonis
B Dñi, vtimur donis tamquam non datis, nō damus gloriam Deo. Ita profecto qui maximi videbantur pro accepta gratia, pro non redhibita minimi reputantur apud Deum: Ego autem parco vobis. Vſus ſum modeſtioribus vocibus, maximo, minimoq., ſed quod ſentio non expreſſi. Diſcrimen inuolui, ipſe nodabo: optimū peſſimumq. dixiſſe debuerā. Nā verè, & abſque dubio, eo quiſque peſſimus quo optimus, ſi hoc ipſum quo eſt optimus aſſcribat ſibi. Nempe peſſimū hoc. Quod ſi dicat quis: abſit, agnoſco, gratia Dei ſum id quod ſum: ſtudeat autem captare gloriolam pro gratia quam accepit, nonne fur eſt, & latro? Audiat qui eiuſmodi eſt:
Luc. 19. l Ex ore tuo te iudico ſerue nequā. Quid nequius ſeruo vſurpante ſibi gloriam Dñi ſui? In lectulo meo per noctes quęſiui quem diligit anima mea. Quærit anima mea Verbū,
Iob 7. b ſed quæ à Verbo prius quæſita ſit. Alioquin ſemel à facie Verbi egreſſa, vel eiecta, non reuertetur oculus eius vt videat bona, ſi nō requiratur à Verbo. Quaſi verò aliud anima noſtra ſit, quam ſpiritus vadens, & non rediens, ſi ſibi fuerit derelicta. Audi profugam, & deuiam, quid doleat, & quid petat:
Pſ. 118. f Erraui, ait, ſicut ouis quæ perijt, quære ſeruū tuum. O homo redire vis? Sed ſi in voluntate res eſt, quid opem flagitas? Quid aliunde
Pſ. 77. d mendicas, in quo abūdas tu tibi? Palam eſt;
C quia vult, & non poteſt, ſed ſpiritus eſt vadens, & non rediens, etſi is ſit longius agēs, qui nec vult, quamquam non omnino illam animā expoſitam dixerim, vel relictā, quæ reuerti cupit, & requiri petit. Vnde enim voluntas hæc illi? Inde (ni fallor) quod à Verbo viſitata iam ſit, & quæſita: nec otioſa quæſitio, quæ operata eſt voluntatem, ſine qua reditus eſſe non poterat. Sed non ſufficit ſemel quæri tātus eſt animæ languor, tantaq. in reditu difficultas. Quid enim ſi vult? Iacet voluntas, vbi facultas non ſuppe-
Rom. 7. d tit, Nam velle adiacet mihi, inquit, perficere autem bonum non inuenio. Quid ergo ille quem de Pſalmo induximus, quærit? Non plane aliud quam quæri, quod non quæreret niſi quæſitus fuiſſet, & rurſum non quæreret, ſi quæſitus ſatis fuiſſet. Quod & po- Pſ. 118. y
ſtulat, quære, inquiens, ſeruum tuum, vt qui dedit velle, det & perficere pro bona voluntate. Mihi tamen non videtur iſtiuſmodi animæ poſſe competere locus præſens, quæ ſecundam gratiam necdum percepit, volēs quidem, ſed non valens adire quem diligit anima ſua. Nam quomodo poteſt illi conuenire quod ibi ſequitur, ſurgere, & circuire Cāt. 3. A
ciuitatem, ſed & per vicos, & plateas quærere dilectum, quæ eget ipſa quæri? Faciat hoc quæ poteſt, tantum ſe meminerit quæſitam prius, ſicut & prius dilectum, atque inde eſſe, & quod quærit, & quod diligit. Oremus, & nos cariſſimi, vt cito anticipent nos mi- Pſ. 78. b
ſericordiæ iſtæ quia pauperes facti ſumus nimis, quod non de omnibus nobis dico. Scio enim quamplurimos veſtrum ambulātes in dilectione qua Chriſtus dilexit nos, & Eph. 5. a
in ſimplicitate cordis quærentes illum. Sed ſunt aliqui (quod triſtis dico) qui nullum nobis adhuc in ſe dedere indicium huius tam ſalutaris anticipationis, ac per hoc nec ſuæ ſalutis, homines ſeipſos amantes non Dñm, & quærentes, quæ ſua ſunt, non quæ D
Dñi. Quæſiui (ait illa) quem diligit anima Cāt. 3. d
mea. Nempe huc te prouocat anticipantis benignitas illius, qui te, & prior quæſiuit, & prior dilexit. Minimè prorſus niſi prius quæſita quæreres, ſicut nec diligeres niſi dilecta prius. Non in vna tantum benedictione, ſed in duabus præuenta es, dilectionę, & quæſitione. Dilectio cauſſa quæſitionis, quæſitio fructus dilectionis eſt, & certitudo. Dilecta es, ne ad ſupplicium potius quæſitam ſuſpiceris: quæſita es, ne fruſtra dilectam conquereris: vtraque tam amica comperta ſuauitas, & auſum dedit, & verecundiam depulit, & reditum perſuaſit, & mouit affectum. Hinc zelus, hinc ardor iſte quærendi, quem diligit anima tua, quia profecto, nec non quæſita quærere poteras, nec non quæſere quæſita nunc potes. Sed noli obliuiſci vnde huc veneris. Et vt in me potius transfigurem, quæ dicuntur (id enim tutius) tu ne es, ò anima mea, quæ relicto viro tuo priore, cum quo tibi bene fuerat, primam fidem irritam feciſti, iens poſt amatores tuos? Et nunc quo ad libuit fornicata cum illis, forte & contempta ab illis, audes impudens, & frontoſa velle reuerti ad illū

quem ſuperba contempſiſti? Quid? Digna latebris quęris lucem,& curris ad ſponſum, dignior plagis quam oſculis? Mirum ſi non pro ſponſo iudicem offendas. Felix qui ad hæc animam ſuam reſpondentem audierit.

E Non timeo,quia amo: quod nō amata omninò non facerem. Itaque etiam amor. Nihil dilectæ timendum. Paueant quæ non amant. Quidni aſſiduè inimicitias ſuſpicentur? Ego verò amans, amari me dubitare non poſſum, non plus quam amare. Nec poſſum vereri vultum cuius ſenſi affectum. In quo? in eo, quod talem non modo quæſiuit,ſed & affecit,fecitq.certam proinde de quæſitu.Quidni reſpondeam in quæſitu,cui in affectu reſpondeo? Numquid iraſcetur quæſitus, qui etiam contemptus diſſimulauit? Quinimmo non repellet requirentem, qui & contemnentem requirit. Benignus eſt ſpiritus Verbi, & benigna nunciat mihi, intimans, & ſuadens de Verbi & zelo deſiderioq., quod vtique ſibi non poteſt eſſe abſconditum. Scrutatur alta Dei, conſcius earum, quas cogitat cogitationes pacis, & non afflictionis.Quidni animer ad quęrendum experta clementiam,& perſuaſa de pace? Fratres, hoc ſuaderi, à Verbo quæri eſt: perſuaderi,inueniri eſt. Sed non omnes capiunt hoc verbum. Quid faciemus paruulis noſtris(illos loquor,qui adhuc inter nos incipientes ſunt,non tamen inſipientes) cum teneant initium ſapientiæ,ſubiecti inuicem in timore Chriſti? Vnde illis inquam facimus fidem, quod hæc ita ſe habeant penes ſponſam, cum ipſi talia agi ſecum, necdum perſenſerint? Sed mitto eos ego ad talē cui decredere non debeant. Legant in libro,
F quod in corde altero,quia non cernunt,nō
Ier.3.a credunt. Eſt ſcriptum in prophetis:Si dimiſerit vir vxorem ſuam,& illa recedens duxerit virum alium:numquid reuertetur vltra? numquid non polluta, & contaminata erit
Ibidem. mulier illa?Tu autem fornicata es cum amatoribus multis:& tamen reuertere ad me dicit Dńs,& ego ſuſcipiam te. Verba Domini ſunt: non eſt fas ſuſpendere fidem. Credāt, quod non experiuntur, vt fructum quandoque experientiæ fidei merito conſequantur. Satis arbitror declaratum quid ſit quæri à Verbo,& quæ hæc ſit neceſſitas,nō Verbo,ſed animæ, niſi quòd quæ experta eſt, & plenius iſta nouit, & felicius. Reſtat, vt ſequenti tractatu doceamus ſitientes animas quærere à quo quæſitæ ſunt, vel potius id diſcamus ab illa, quæ hoc loco inducitur, quærens ipſum quē diligit anima ſua ſponſum animæ Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum,qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De ſeptem neceſſitatibus propter quas anima quærit verbum,quæ tandem reformata accedit ad eius dulcedinem contemplandam, atque perfruendam.

Sermo LXXXV.

IN lectulo meo quæſiui quem diligit *Cāt.3.A*
anima mea. At quid? Dictum eſt, & iterare ſuperfluum:propter quoſdam tamen qui nō interfuerunt cum tractaretur,dico aliquid breuiter, & quod fortaſſe ne hos quidem,qui interfuerunt, audire pigebit. Nec enim totū dici tunc potuit. Quærit anima Verbū cui conſentiat ad correctionem, quo illuminetur ad cognitionē, cui innitatur ad virtutem, quo reformetur
ad ſapientiam, cui conformetur ad decorē, G
cui maritetur ad fecunditatem, quo fruatur ad iucunditatem. Propter has omnes cauſſas quærit anima verbum.Non ambigo eſſe,quamplures & alias,ſed hæ interim occurrunt.Poterit autem ſi cui cordi fuerit,facile alias, atque alias aduertere in ſemetipſo.Siquidem multæ ſunt auerſiones noſtrę, multæ & infinitæ animæ neceſſitates,& anxietatum non eſt numerus. At verbum ditius pleniusq. ſuperabundat in bonis, vtpote ſapientia vincit malitiam, vincens in bonis mala.Et nunc harum quas poſui,accipite rationem.Et primo,quod primum eſt,videte quemadmodum conſentiat ad corruptionem. Legimus Verbum in Euangelijs
loquens. Eſto conſentiens,inquit,aduerſa- *Mat.5.d*
rio tuo,dum es cum illo in via,ne forte tradat te iudici, & iudex tortori. Quid conſultius?Verbi conſilium eſt(ni fallor) ſe aduerſarium proteſtātis, ꝙ aduerſetur carnalibus
deſiderijs noſtris,dum dicit: Semper hi er- *Pſ.94.b*
rant corde.Tu verò qui hæc audis,ſi pauens cœperis velle fugere à ventura ira:credo ſolicitus eris, quomodo huic conſentias aduerſario, qui tibi illam tam terribiliter intentare videtur. At iſtud impoſſibile, niſi diſſentias tecum,niſi tibimet aduerſeris,niſi graui & vigili lucta tuipſe contra teipſum infatigabiliter prelieris: poſtremo niſi valefacias inueteratæ conſuetudini innatæq. affectioni.

fectioni. Id quidem durum. Si tuis attemperaueris viribus, tale erit, ac ſi in vno digitorum tuorum torrentis impetum ſiſtere, aut ipſum denuo coneris Iordanē conuertere retrorſum. Quid facies? Quære verbū cui conſentias, ipſo faciente vt conſentias. Fuge ad illum qui aduerſatur, per quem talis fias, cui iam non aduerſetur, vt blandiatur, qui minabatur, & ſit ad immutandum efficacior infuſa gratia, quam intenſa ira. Hæc prima (vt opinor) neceſſitas, ob quam anima incipit quærere verbum. Sed ſi ignoras quid ille velit, cui iam voluntate conſentis, nonne & de te dicetur, Quia zelum Dei habes, ſed non ſecundum ſcientiam? Et ne hoc leue exiſtimes, memineris ſcriptum. Quia ignorans ignorabitur. Scire vis quid conſulam, & in hac neceſſitate? Quod in prima. Meo conſilio nunc quoque ibis ad verbum, & docebit te vias ſuas, ne volendo quidem, ſed ignorãdo bonū, dum curris contingat excurrere, & errare in inuio & non in via. Lux eſt enim Verbum. Declaratio denique ſermonum illuminat, & intellectum dat paruulis: Beatus es ſi dicas & tu: Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis. Nec parum profecit anima tua, cuius immutata voluntas, cuius illuminata ratio eſt, vt bonum, & velit & nouerit. In altero vitam, in altero viſum recepit. Nã & malum volendo mortua erat, & bonum ignorando cæca. Iam viuit, iam videt, iam ſtat in bono, ſed ope & opere verbi. Stat manu verbi leuata veluti ſuper pedes duos deuotionē & agnitionem. Stat inquam, ſed ſibi putet dictum: Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat. Putasne ſtare per ſe poſſit, quæ ſurgere per ſe non potuit? Non opinor. Quid enim? Verbo Domini cęli firmati ſunt, & terra ſtabit ſine Verbo? Cur ergo ſi ſtare per ſe poterat, orabat homo terra: Confirma me inquiens, in verbis tuis? Denique, & probarat. Eius ipſius illa vox fuit: Impulſus euerſus ſum vt caderē, & Dominus ſuſcepit me. Quæris quis ille impulſor? Non eſt vnus. Impulſor diabolus eſt, impulſor mundus, impulſor homo. Quis iſte homo ſit, quæris? Quiſque ſui. Noli mirari, vſque adeo homo impulſor ſibi eſt, & ſuimet præcipitator, vt non ſit quod ab altero impulſore formides, ſi ipſe à te proprias contineas manus. Quis enim, inquit, vobis nocere poterit, ſi boni æmulatores fueritis? Manus tuã, cõſenſus tuus: ſi diabolo ſuggerente vel ſæculo ſuadēte quod nõ oportet, aſſenſum tuum tenueris, & non dederis membra arma iniquitati, nec permiſeris regnare peccatum in tuo mortali corpore: bonū te æmulatorem probaſti, cui malitia omnino nil nocuit, vide ne magis profuerit. Scriptum eſt enim: Bonum fac, & habebis laudem ex illa. Confuſi ſunt qui quærebant animam tuam, tu verò cantabis: Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero. Boni plane æmulatoris inſigne dediſti, ſi cõſilio ſapientis miſereris animæ tuæ, ſi omni cuſtodia ſeruas cor tuum, ſi iuxta Apoſtolum teipſum caſtum cuſtodis. Alioquin & ſi vniuerſum mundum lucreris, animæ autem tuæ detrimentum patiaris, non plane bonum te cēſemus æmulatorem: quoniam quidem nec ſaluator. Cum igitur tres ſint ſtanti imminentes ſtratores, horum diabolus liuore malitiæ, mundus vento vanitatis, homo ſemetipſum pondere ſuæ corruptionis impellit. Impellit diabolus, ſed non euertit: ſiquidem illi tuum negaueris aſſenſum. Denique habes: Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis. Iſte eſt qui ſtantes in paradiſo impulit inuidus, & euertit: ſed conſentientes, non reſiſtentes. Iſte eſt qui ſeipſum de cælo ſuperbus nullo impellente præcipitauit: vt ſcias multo magis hominem ſuo ipſius caſui imminere, quem propriæ ſubſtantiæ pondus grauat. Eſt & mūdus impulſor, quia in maligno poſitus eſt: impellit omnes, ſed ſolos euertit amicos ſuos, id eſt conſentaneos ſibi. Nolo eſſe amicus mundi, ne cadam. Nam qui vult eſſe huius mundi amicus, inimicus Dei conſtituitur, quo vtique nullus grauior caſus. Ex quibus ſatis claret, quã ſit homo præcipuus impulſor ſui, qui ſuo ſine alieno impulſu cadere poteſt, alieno abſque ſuo cadere non poteſt. Cuinam horum præcipue reſiſtendum? Nempe huic qui eo moleſtior quo interior ſolus deijcere ſufficit, cum ſine ipſo alij poſſint facere nihil. Non ſine cauſſa ſapiēs expugnatori prætulit vrbium vnum qui animo dominatur. Multum hoc ad te, opus virtute habes, & non quacumque, ſed qua induaris ex alto. Ipſa enim ſi perfecta ſit, facile ſic animum victorem ſui, & ſic inuictum reddit ad omnia. Eſt quippe vigor animi cedere neſcius pro tuēda ratione. Aut ſi magis probas, vigor animi immobiliter ſtantis cum ratione vel pro ratione,

Vel

Marginalia (left): H; 1. Cor. 14. g; Pſ. 118. r; Ibidem.; 1. Cor. 10. g; I; Pſ. 32. b; Pſ. 118. d; Pſ. 117. b; 1. Pet. 3. c. (right): Rom. 13. a; Pſ. 18. c; Eccl. 30. d; 1. Tim. 5. d; Matth. 16. d; K; Iac. 4. b; Prouer. 16. d

Vel ſic: Vigor animi quod in ſe eſt omnia
Pſ.23.a ad rationẽ cogens vel dirigens. Quis aſcen-
det in montem Domini? Huius ad verticem
mõtis, id eſt ad virtutis perfectionem quiſ-
que conſcendere adorietur, ſciret profecto
quam ſit aſcenſus arduus, & caſus concitus
abſque Verbi adiutorio. Felix anima quæ
Angelis ſpectantibus præbuit gaudium pari
ter & miraculum ſui, vt audiret de ſe loquẽ-
Cãt.8.a tes: Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto de-
licijs affluens, innixa ſuper dilectum ſuum?
Alioquin fruſtra nititur, ſi non innititur. Sa-
ne etiam contra ſe innitens inualeſcet, &
facta ſeipſa validior coget pro ratione vni-
uerſa; iram, metum, cupiditatem & gaudiũ
veluti quendam animi currum bonus auri-
ga reget: & in captiuitatem rediget omnem
carnalem affectum, & carnis ſenſum ad nu-
tum rationis in obſequium virtutis. Quidni
omnia poſſibilia ſint innitenti ſuper eum
Phil.4.c qui omnia poteſt: Quantæ fiduciæ vox, om-
nia poſſum in eo qui me confortat? Nil om-
nipotentiam Verbi clariorem reddit, quam
ꝙ omnipotentes facit omnes qui in ſe ſpe-
Marc. rant. Denique omnia poſſibilia ſunt creden
9.d ti. An non omnipotẽs cui omnia poſſibilia
ſunt? Ita animus ſi non præſumat de ſe, ſed
ſi confortetur à Verbo poterit vtique domi
Pſ.118. nari ſibi, vt non dominetur ei omnis iniuſti-
r tia. Ita inquam Verbo innixum, & indutum
virtute ex alto, nulla vis, nulla fraus, nulla iã
illecebra poterit, vel ſtantem deijcere vel
ſubijcere dominantem. Vis non timere im-
M pulſorem? Non veniat tibi pes ſuperbiæ &
manus impellentis non moueat te. Ibi ceci-
derunt qui operãtur iniquitatem: ibi diabo-
lus & Angeli eius corruerunt, qui licet non
pulſi extrinſecus, expulſi ſunt tamẽ, nec po-
tuerunt ſtare. Deniq. in veritate non ſtetit,
qui non innixus eſt Verbo, quia in ſua virtu
te cõfiſus eſt. Et ideo fortaſſis ſedere voluit,
Iſa.14.c quia ſtare non valuit. Dicebat.n. Sedebo in
monte teſtamenti. Ceterum Deo aliter iudi
cante, nec ſtetit, nec ſedit, ſed cecidit: dicen-
Luc.10. te Dño: Videbã Satanã ſicut fulgur de cælo
c cadentem. Ergo qui ſtat, ſi non vult cadere,
non fidat ſibi, ſed nitatur Verbo. Verbum lo
Io.15.a quitur: Sine me nihil poteſtis facere. Ita eſt,
nec ſurgere ad bonũ, nec ſtare in bono poſ-
ſumus ſine Verbo. Tu ergo qui ſtas, da glo-
Pſ.39.a riam Deo: & dic: Statuit ſupra petram pe-
des meos, & direxit greſſus meos. Cuius ma
nu erigeris, ipſius neceſſe eſt virtute tenea-
ris. Hæc pro eo ꝙ dixi opus nos habere Ver
bo cui innitamur ad virtutẽ. Nunc iã videñ-
dũ eſt de eo quod itẽ memoraui, per Ver-
bum.ſ. nihilominus nos reformari ad ſapiẽ
tiam. Verbũ virtus, Verbũ ſapientia eſt. Su-
mat ergo aĩa de virtute virtutẽ, ac de ſapien
tia ſapientiã, & vni Verbo munus vtrũque
aſcribat. Alioquin ſi aliunde aut vtramque:
aut alterutrã arroget ſibi: neget etiã ſimul,
vel de fonte riuũ, vel de vite vinum, vel lu-
men oriri de lumine. Fidelis ſermo: Si quis, *Iac.1.a*
inquit, indiget ſapientia, poſtulet à Deo, qui
dat omnibus affluenter, & non imprope-
rat: & dabitur ei. Hæc ille. Ego vero haud
ſecus de virtute ſenſerim. Cognata virtus
ſapientiæ eſt. Donum Dei virtus eſt, depu- A
tanda in donis, deſcendens & ipſa de ſur-
ſum à Patre Verbi. Et ſi quis exiſtimet id per
omnia eam quod ſapientiam eſſe, non infi-
cior, ſed in Verbo, non in anima. Quæ enim
in Verbo pro eius ſingulari diuinæ naturæ
ſimplicitate vnum ſunt: vnum tamen effe-
ctum in anima non habent, ſed ad illius va-
rias, & diuerſas neceſſitates veluti diuerſa
ſeſe participanda accõmodant. Iuxta quam
rationem profecto aliud eſt animo virtute
agi, & aliud ſapientia regi: aliud dominari
in virtute, aliud in ſuauitate deliciari. Licet
namque & ſapientia potens, & virtus ſua-
uis exiſtat, vt tamẽ proprias quibuſque red-
damus vocabulis ſignificantias, vigor virtu-
tutem, ſapientiam placiditas animi cum ſpi-
rituali quadam ſuauitate demonſtrat. Hanc
puto ab Apoſtolo deſignatã, vbi poſt multa
hortamenta pertinẽtia ad virtutem, adiecit,
quod ſapientiæ eſt: In ſuauitate, in Spiritu-
ſancto. Igitur ſtare, reſiſtere, vim vi repelle- *2.Cor.*
re, quæ vtique in partibus virtutis deputan- *6.b*
tur, honor quidem, ſed labor eſt. Non eſt
enim idipſum honorem tuum laborioſe de-
fendere, & quiete poſſidere. Non eſt idem
virtute agi, & virtute frui. Quidquid virtus
eloborat, ſapientia fruitur: & quod ſapientia
ordinat, deliberat, moderatur, virtus exequi
tur. Sapiẽtiam ſcribe in otio, ait ſapiens. Er- *Eccl.38.*
go ſapientiæ otia negotia ſunt, & quo otio- *c*
ſior ſapientia, eo exercitatior in genere
ſuo. E regione virtus exercitata clarior eſt,
eoque probatior quo officioſior. Et ſi quis
ſapientiam virtutis amorem diffinierit,
non à vero deuiare videbitur. Vbi autem
amor eſt, labor non eſt, ſed ſapor. Et for-
te ſapientia à ſapore denominatur, quod
virtuti accedens quoddã veluti condimen- B
tũ ſapidam reddat, quæ per ſe inſulſa quo-
dammo-

dammodo & aſpera ſentiebatur. Nec duxe
rim reprehendẽdum ſi quis ſapientiã ſapo-
rẽ boni diffiniat. Hunc ſaporẽ perdidimus
ab ipſo pene exortu generis noſtri. Ex quo
cordis palatũ ſenſu carnis præualente infe-
cit virus ſerpentis antiqui, cœpit animæ nõ
ſapere bonum, ac ſapor noxius ſubintrare.
Gen.8.d Denique proni ſunt ſẽſus hominis, & cogi-
tationes in malum ab adoleſcentia, hoc eſt
ab inſipientia primæ mulieris. Ita inſipien-
tia mulieris ſaporem boni excluſit, quia ſer-
pentis malitia mulieris inſipiẽtiam circum-
uenit. Sed vnde malitia viſa eſt viciſſe ad
tempus, inde ſe victam dolet in æternum.
Nam ecce denuo ſapientia, mulieris cor, &
corpus impleuit, vt qui per fœminam defor
mati in inſipientiam ſumus, per fœminam
reformemur ad ſapientiam. Et nũc aſſidue
ſapientia vincit malitiam in mentibus ad
quas intrauerit, ſaporem mali quem illa in-
uexit, ſapore exterminans meliori. Intrans
ſapientia, dum ſenſum carnis infatuat, puri
ficat intellectum, cordis palatũ ſanat & re-
parat. Sano palato ſapit iam bonum, ſapit
ipſa ſapientia, qua in bonis nullum melius.

Quam multa fiunt bona, & non ſapiunt
facientibus: ſiquidem non ſapore boni ad
illa, ſed aut ratione aut qualicumque occa-
ſione, ſeu neceſſitate impelluntur: & ẽ con-
C trario multis quæ faciunt nõ ſapiunt mala,
ſed ad hæc inducuntur, aut metu, aut cupi-
ditate rei cuiuſpiam potius quã ſapore ma-
li. Qui autem tranſierunt in affectum cor-
dis, aut ſapientes ſunt, & ipſo delectantur
ſapore boni: aut maligni ſunt, & ipſa com-
placet ſibi malitia, etiam nulla ſpe alterius
commodi blãdiente. Malitia vero quid niſi
ſapor eſt mali? Beata mens quam ſibi to-
tam vendicauit ſapor boni, & odium mali.
Hoc reformari ad ſapientiã eſt, hoc ſapien-
tiæ victoriam fœliciter experiri. Nam in
quo euidentius ſapientia vincere malitiam
comprobatur. Quam cũ excluſo ſapore ma-
li, qui non aliud quam ipſa malitia eſt, boni
quidam intimus ſapor mentis intima occu-
pare tota ſuauitate ſentitur? Itaque ad vir-
tutem ſpectat, tribulationes fortiter ſuſtine
re: ad ſapientiam, gaudere in tribulationi-
Pſ.26.d bus. Confortare cor tuum, & ſuſtinere Do-
minum, virtutis eſt: guſtare, & videre quo-
Pſ.33.b niam ſuauis eſt Dominus, ſapientiæ eſt. Et
vt magis ex proprio bono naturæ bonum
quodque clareſcat: modeſtia animi probat
ſapientem, conſtantia virum virtutis oſten-
dit. Et bene poſt virtutem ſapientia, quod
virtus ſit quoddam quaſi ſtabile fundamen
tum ſuper quod ſapientia ædificet ſibi do-
mum. Oportuit autem præcedere notitiam Prou.9.
boni, quia non eſt ſocietas luci ſapientiæ, & a
tenebris ignorantiæ. Oportuit, & bonam
voluntatem, quia in maleuolam animã non
introibit ſapientia. Iam ſi in voluntatis mu-
tatione reddita innotuit animæ vita, in eru
ditione ſanitas, in virtute ſtabilitas, in ſapiẽ
tia poſtremo maturitas: ſupereſt vt decorẽ
illi inueniamus, ſine quo ſpecioſo forma
præ filijs hominum placere non poteſt. De-
nique audit, quia concupiſcet rex decorem Pſ.44.a
tuum. Quanta enumerauimus animæ bo- D
na dona verbi, voluntatem bonam, ſcien-
tiam, virtutem, ſapientiam, & nihil horum
verbum rex cõcupiſcere legitur, ſed tantũ:
Concupiſcet, inquit, rex decorem tuum.
Ait propheta: Dominus regnauit, decorem Pſ.92.a
induit. Quidni imagini ſuæ pariter, & ſpon-
ſæ ſimile cupiat indumentum? Tanto pro-
fecto ſibi charior illa, quanto ſimilior ſibi.
In quo ergo animæ decor? an forte in eo ꝙ
honeſtum dicitur? Hoc interim ſentiamus
ſi melius non occurrit. De honeſto aũt ex-
terior interrogetur cõuerſatio, nõ quod ex
ea honeſtum prodeat, ſed per eam. Nam in
conſcientia, & habitatio eius, & origo. Si-
quidem claritas eius teſtimoniũ cõſcientiæ.
Nihil hac luce clarius, nihil hoc glorioſius
teſtimonio, cũ veritas in mẽte fulget, & mẽs
in veritate ſe videt. Sed qualem? Pudicã, ve-
recundã, pauidã, circũſpectam, nihil penitus
admittẽtem ꝙ euacuet gloriã conſciẽtiæ at-
teſtãtis, in nullo conſciã ſibi quod erubeſcat
præſentiã veritatis, quo cogatur auertere fa
ciẽ quaſi cõfuſam, & repercuſſam à lumine
Dei. Hoc plane hoc illud decorum eſt, quòd
ſuper omnia bona animæ diuinos oblectat
aſpectus, & nos nominamus ac diffinimus
honeſtũ. Cũ aũt decoris huius claritas abun Matt.5.
dãtius intima cordis repleuerit, prodeat fo- b
ras neceſſe eſt tãquã lucerna latens ſub mo- Ioã.1.a
dio, imo lux in tenebris lucẽs, latere neſcia. E
Porro effulgẽtẽ & veluti ꝗbuſdã ſuis radijs
erũpentẽ mẽtis ſimulacrũ corpus excipit, &
diffundit per mẽbra, & ſenſus: quatenus om
nis inde reluceat actio, ſermo, aſpect⁹, inceſ-
ſus, riſus, ſi tamen riſus mixtus grauitate, &
plenus honeſti. Horũ & aliorũ profecto ar-
tuum ſenſuumq. motus, geſtus & vſus, cum
apparuerit ſerius, purus, modeſtus, toti⁹ ex-
pers inſolentiæ atq. laſciuiæ, tũ leuitatis, tũ
igna-

ignauiæ alienus, æquitati autem accommodus, pietati officioſus: pulchritudo animæ palam erit, ſi tamē non ſit in ſpiritu eius dolus. Poteſt.n. fieri vt ſimulentur omnia hæc, & nō ex abundātia cordis taliter moueanť. Et vt magis eluceat is animæ decor, ipſum ſi placet honeſtum in quo hunc locandum cenſuimus, diffiniatur mentis ingenuitas ſolicita ſeruare cum cōſcientia bona famę integritatem. Vel iuxta Apoſtolum, prouide-
2.Cor. 8.d re bona, non tantum coram Deo, ſed etiam
Sap.7.d coram hominibus. Beata mens quæ hoc ſe
Hebr.1.a induit caſtimoniæ decus, & quendam veluti cæleſtis innocentiæ candidatum, per quē ſibi vendicet glorioſam conformitatem, nō mundi, ſed verbi, de quo legitur quod ſit cādor vitæ æternæ, ſplendor, & figura ſubſtātiæ Dei. Ex quo iam gradu audet quæ huiuſmodi eſt cogitare de nuptijs. Quidni audeat, eo ſe nubilem, quo ſimilem cernens? Non terret celſitudo quem ſociat ſimilitudo, amor conciliat, profeſſio maritat. Pro-
Pſ.118.e feſſionis forma hæc eſt: Iuraui, & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ. Hāc ſecuti Apo-
Matth. 19.d ſtoli aiebant: Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. Simile eſt illud quod in
F carnali quidem dictum, Chriſti, & Eccleſiæ connubium ſpirituale ſignauit: propter hoc
Eph.5.g relinquet homo patrē ſuum & matrem ſuā, & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna. Et apud Prophetam gloriatio ma-
Pſ.72.d ritatæ: Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo ſpem meam. Ergo quam videris animam relictis omnibus verbo votis omnibus adhærere, verbo viuere, verbo ſe regere, de verbo concipere quod pariat verbo, quæ poſſit dicere, Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum: puta cōiugem, verboque maritatam. Confidat in eo cor viri ſui, ſciens fidelē, quæ per ſe omnia ſpreuerit, omnia arbitretur vt ſtercora vt ſibi ipſum lucrifaciat. Talem nouerat de
Act.9.c quo dicebat: Vas electionis eſt mihi iſte.
Gal.4.c Prorſus pia mater, & fidelis viro ſuo anima Pauli cum diceret: Filioli mei, quos iterum parturio donec formetur Chriſtus in vobis. Sed attende, in ſpirituali matrimonio duo eſſe genera pariendi: & ex hoc etiā diuerſas ſoboles, ſed nō aduerſas: cum ſanctæ matres aut prædicando animas, aut meditando intelligentias pariunt ſpirituales. In hoc vltimo genere interdum exceditur & ſeceditur etiam à corporeis ſenſibus, vt ſe non ſentiat quæ verbum ſentit. Hoc fit cum mens ineffabili verbi illecta dulcedinē quodammodo ſe ſibi furatur, imo rapitur atque elabitur à ſe ipſa vt verbo fruatur. Aliter ſane afficitur mens fructificans verbo, aliter fruens verbo. Illic ſolicitat neceſſitas proximi, hic inuitat ſuauitas verbi. Et G
quidem lęta in prole mater, ſed in amplexibus ſponſi lætior. Chara pignora filiorum, ſed oſcula plus delectant. Bonum eſt ſalutare multos: excedere autem, & cum verbo eſſe, multo iucundius. At quando hoc, aut quamdiu hoc? Dulce commercium, ſed breue momentum, & experimentum rarum: hoc eſt quod ſupra poſt alia memini me dixiſſe: quærere vtique animam verbum, quo fruatur ad iucunditatem. Pergat quis forſitan quærere à me etiam verbo frui quid ſit? Reſpondeo. Quærat potius expertum à quo id quærat. Aut ſi & mihi experiri daretur, putas me poſſe eloqui quod ineffabi- 2.Cor. 5.c
le eſt? Audi expertum. Siue, inquit, mente excedimus Deo ſiue ſobrij ſumus vobis: hoc eſt, Aliud mihi cum Deo, ſolo arbitro Deo, aliud vobiſcum mihi. Illud licuit experiri ſed minime loqui: in hoc ita condeſcendo vobis: vt, & ego dicere, & vos capere valeatis. O quiſquis curioſus es ſcire quid ſit hoc verbo frui, para illi non aurem, ſed mentē. Non docet hoc lingua: ſed docet gratia. Matth. 11.d
Abſconditur à ſapientibus, & prudentibus, & reuelatur paruulis. Magna fratres, magna, & ſublimis virtus humilitas, quæ promeretur, quod non docetur, digna adipiſci quod non valet addiſci, digna à verbo, & de verbo concipere quod ſuis ipſa verbis explicare non poteſt. Cur hoc? non quia ſit meritum, ſed quia ſic placitum coram patre verbi ſpōſi animæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De cautela, & verecundia ſponſæ quærentis verbum, & de commendatione verecundiæ. Sermo LXXXVI.

NOn eſt quod à me iam quæratur cur quærat anima verbum, ſatis ſuperque id intimatum ſupra. Age proſequamur reliqua præſentis capituli, dumtaxat quæ ad mores ſpectant. Vbi primum nunc aduerte ſponſæ verecundiam, qua neſcio an quidquam gratius aduerti moribus hominum

ſuum queat. Hāc primo omnium libet quo-
dammodo in manibus ſumere, & quaſi ſpe-
cioſum quendam florē decerpere loco, no-
ſtriſq. apponere adoleſcentibus. Non quia
non ſit & in prouectiori ætate omni ſtudio
retinenda, quæ eſt certe omnium ornatus
ætatum: ſed quod teneræ gratia verecūdiæ,
in teneriori ætate amplius pulchriuſq. eni-
teat. Quid amabilius verecundo adoleſcen-
te, quàm pulchra hæc, & quam ſplendida
gemma morum in vita & vultu adoleſcen-
tis, quàm vera & minime dubia bonæ nun-
cia ſpei, bonæ indolis index? Virga diſcipli-
næ eſt illi, qui pudendis affectibus immi-
nens, lubricæ ætatis motus actuſque leues
coerceat, comprimat inſolentes. Quid ita
turpiloquij & omnis deinceps turpidinis
fugitans? ſoror continentiæ eſt. Nullum
I ęquè manifeſtum indicium columbinę ſim-
plicitatis: & ideo etiam teſtis innocentiæ.
Lampas eſt pudicæ mentis iugiter lucens, vt
nil in ea turpe, nil indecorum reſidere attē-
tet, quod non illa illico prodat. Ita expun-
ctrix malorum, & propūgnatrix puritatis in-
natæ, ſpecialis gloria conſcientiæ, & famæ
cuſtos, vitæ decus, virtutis ſedes, virtutum
primitiæ, naturæ laus, & inſigne totius ho-
neſti. Rubor ipſe genarum quem forte in-
uexerit pudor, quantum gratiæ & decoris
ſuffuſo afferre vultui ſolet? Vſque adeo ge-
nuinum animi bonum verecundia eſt, vt &
qui male agere non verentur, videri tamen
Ioan.3.e verecundentur, dicente Domino: Omnis
qui male agit, odit lucem. Sed & qui dor-
miunt, nocte dormiunt: & qui ebrij ſunt,
nocte ebrij ſunt: opera nimirum tenebrarū
& digna latebris, tenebris occultantes. Inte-
reſt tamen, quod occulta dedecoris, quæ ve-
recundia horum, non habere, ſed prodere
erubeſcit, ſponſæ verecundia omnino non
operit, ſed expuit, ſed propellit. Idcirco ait
ſapiēs: Eſt pudor adducens peccatum, & eſt
pudor adducens gloriam: Quærit ſponſa
Eccl.4.c verbum verecunde quidem, quia in lectu-
lo, quia per noctes: ſed hæc verecundia ha-
bet gloriam, non peccatum. Quærit hoc
K ad purificationem conſcientiæ: quęrit ad te-
2.Cor. ſtimonium, vt poſſit dicere: Gloria mea
1.c hæc eſt teſtimonium conſcientiæ meæ. In
Cāt.3.a lectulo meo per noctes quæſiui quem dili-
git anima mea. Verecundia tibi, ſi aduer-
tis, & loco ſignatur & tempore. Quid tam
amicum verecundo animo, quam ſecretum?
Porro ſecretum & nox & lectulus habet.
Denique orare volētes iubemur intrare cu- *Matth*
biculum: vtique ſecreti gratia. Id quidem ad *6.a*
cautelā, ne corā orantibus laus humana ora
tionis furetur fructū, fruſtretur effectū. Sed
doceris nihilominus verecundiam ſentētia
hac. Quid tam proprium verecundiæ quam
proprias vitare laudes, vitare iactantiā? Pa-
tet quod ſignanter & ad verecundiam orā-
tibus petere ſecretum indixerit pudoris fi-
lius & miniſter. Quid tam indecorum ma-
xime adoleſcenti quam oſtentatio ſanctita-
tis. Cum tamen ab hac potiſſimum ætate
aptum profecto capiatur temporaneūque
religionis exordium, Hieremia dicente:
Bonum eſt homini, ſi portauerit iugum Do- *Thren.*
mini ab adoleſcentia ſua. Bona commen- *3.c*
datio ſecuturæ orationis, ſi præmittas vere-
cundiam, dicens: Adoleſcentulus ſum ego
& contemptus, iuſtificationes tuas non ſum *Pſ.118.*
oblitus. Nec modo locum & tempus obſer- *ſ*
uare oportet eum qui ſibi orare voluerit.
Tempus feriatum commodius aptiuſque:
maxime autem cum profūdum nocturnus
ſopor indicit ſilentium, tunc plane liberior
exit puriorque oratio. Conſurge in nocte,
inquit, in principio vigiliarum tuarum, *Thren.*
& effunde ſicut aqua cor tuum, ante con- *2.f*
ſpectum Domini Dei tui. Quam ſecura
aſcendit de nocte oratio, ſolo arbitro Deo,
ſanctoque angelo qui illam ſuperno altari L
ſuſcipit præſentandam. Quam grata & lu-
cida verecundo colorata rubore. Quam
ſerena & placida nullo interturbata clamo
re vel ſtrepitu. Quam denique munda at-
que ſincera nullo reſperſa puluere terrenæ
ſolicitudinis, nulla aſpiciētis laude ſeu adu-
latione tentata. Propter hoc ergo ſponſa
nō minus verecunde, quam caute & lectu-
li ſecretum petebat & noctis, orare, hoc eſt
Verbum quærere volens. Vnum eſt enim.
Alioquin non recte oras, ſi orando præter
verbum aliquid quæras, aut quod propter
verbum non quæras, quoniam in ipſo ſunt
omnia. Ibi remedium vulnerum, ibi ſubſi-
dia neceſſitatum, ibi reſarcitus defectuum,
ibi profectuum copię, ibi denique quidquid
accipere vel habere hominibus expedit,
quidquid decet, quidquid oportet. Sine
cauſa ergo aliud à verbo petitur, cum ipſum
ſit omnia. Nam etſi iſta temporalia, cum
neceſſe eſt, poſtulare videmur, ſi verbum
in cauſa eſt (vt quidem dignum eſt) non
vtique illa, ſed hoc potius quærimus, pro-
pter quod alia poſtulamus. Norunt hoc
qui

qui omnem vſum harum rerum ad promerendum verbum dirigere conſueuerunt. Non pigeat tamen ſcrutari adhuc ſecreta lectuli huius & temporis, ſi forte in his aliquid lateat ſpirituale, quod venire ad medium proſit. Et ſi placet ſentire, lectuli quidem nomine humanam figurari infirmitatem, nocturnis autem tenebris, ignorantiam æquè humanam conſequens eſt &
M congruum ſatis, vt Dei virtus, & Dei ſapientia Verbum, contra vtrumque originale malum inſtantius requiratur. Nempe quid conuenientius quam vt infirmitati virtus, ignorantiæ ſapiētia opponatur? Et ne quid ſimpliciorum cordibus de hac interpretatione reſideat dubium: audiant quid ſuper hoc ſanctus Propheta dicat: Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris eius: vniuerſum ſtratum eius verſaſti in infirmitate eius. *Pſ. 40. a* Atque id quidem de lectulo. Iam de ignorantiæ nocte quid manifeſtius quā quod in alio identidem loquitur Pſalmo: Neſcierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant? *Pſ. 81. a* pro certo exprimens ipſam in qua nati ſunt totius humani generis ignorantiam. Ipſa eſt (vt opinor) cui ſe beatus Apoſtolus, & fatetur natum, & gloriatur ereptum, dicens: Qui eruit nos de poteſtate tenebrarum. *Colo. 1. d* Vnde & dicebat: Non ſumus filij noctis neque tenebrarum. *1. Theſſ. 5. a* Item ad omnes electos: Vt filij, inquit, lucis ambulate. *Eph. 5. b*

Expliciunt Sermones LXXXVI. B. Bernardi ſuper Cantica: quos morte præuentus non compleuit.

A

DEVOTI PATRIS

DOMINI GILIBERTI ABBATIS

DE HOILANDIA IN ANGLIA,

ORDINIS CISTERCIENSIS SERMONES SVPER Cantica Canticorum, ab eo loco, quo Beatus Bernardus morte præuentus finierat, inſequentis de vicino eiuſdem Bernardi ſpiritum & ſtylum, incipiunt fœliciter.

SERMO PRIMVS.

VARII ſunt amantium affectus, quia caſus varij, & ideo ſponſę verba aliquoties interrupta videntur, ſicut ipſa dilecto ſuo, vel ex voto fruitur, vel præter votum fraudatur: nunc vt ſuper montes reuertatur inuitat: nunc in lectulo quærit elapſum. Quam aſſignabis conſequentiæ ſeriem? Quæ docebitur ordinis ratio? Non videtur ratio, ſed interruptio. Vota amoris non vniformia. Ideo ſermo ſerie non tenetur. Affectus in amore loquitur, & verba interrumpit: quia nec ipſe ſibi ſemper in vno ſtatu cohæret.

B Iure & ipſe ſponſus hinnulo comparatur ſic ſaliens, & ſic fugiens dilectam. Varietas hæc nec conſequentia, nec ratione caret. Verba tam ſubito commutata continuationem ſeruant, dum affectuum ordini ſeruiunt. Videte iam quæ ſit in hac varietate ſeries continuationis. Elapſus erat dilectæ ſuæ ſuper montes quaſi hinnulus vagus & volitans, & ipſa ad ſe relapſa de montibus illis in quibus mirabiliter illuminata erat, & illuſtrata viſione dilecti. De montibus inquam, illis, ad conuallem lacrymarum, ad lectum doloris relapſa, ad lectum & ad noctem de montibus luminoſis. Quidni ſic recidat ipſa, vbi ſic recedit dilectus ſuus? Ipſe enim ſponſæ ſuæ ſalus, & illuminatio. Ideo recedente ipſo, illa recidit ad lectum infirmitatis, & ignorantiæ noctem. Iam verſatur ſuper ſtratum infirmitatis ſuæ. Super hunc tamen ſtratum memoratur dilecti, & iam non in matutinis, ſed in nocte *Pſ.62.b* meditatur in ipſo, quærens quem diligit anima ſua. Non pigre agit in hoc lecto ad quem relapſa eſt. Non laſciuit, non delectatur in lecto concupiſcentiæ, ſed magis reluctatur memorata dilecti ſolius: non C obnoxia infirmitati, ſed caritati. Sic interpretetur cui ſic videtur. Ego tamen non hic accipio lectum doloris, niſi forte doloris illius, quem amor parturit de abſente ſponſo: deliciari videtur velle magis quam ſanari, & amicum quæſiſſe, non medicum. Iuxta hunc ſenſum ſic continuare poteſtis. De montibus ſe raptim contulerat ad lectulum ſponſæ, vbi illa exercitata & deficiens vbertate delectationis obdormiuit exhauſta inter amplexus dilecti. Oblectata obdormiuit ſomnum dulcem, ſed expergefacta non inuenit illum hæc mulier deliciarum in manibus ſuis. Gaudia itaque illa gaudia ineffabilia ſilentio tranſiens in hanc tamen vocem erupit; In lectulo meo per *Cãt.3.a* noctes quæſiui quem diligit anima mea. Pro continuatione nunc iſta ſufficiant. Iam verba ſingula conſideremus. In lectulo meo per noctes quęſiui quem diligit anima mea. Dulce ſatis eſt te bone Ieſu quærere, dulcius tenere. In vno pius labor, in altero perfecta lætitia. Dulcis itaque eſt attrectatio. Nam & ipſe tactus fructu non caret. Mulier illa euangelica fœlici furto attigit *Matth.* fimbriam Ieſu, & ſtatim ſtetit in illa fluxus *9.c* ſanguinis, fluxus carnalis illecebræ, carnalis delectationis, & curæ, & reſtricta, & deſiccata ſunt quæ prius in illa fluida erant, & totum hoc contingit ex contactu fimbrię.

Quid

Quid ſi caput ipſum amplexari contigiſ-
Pſ.45.a ſet? Non modo ſtaret, & exſiccaretur ſanguinis fluctus, ſed emanaret impetus fluminis illius quod lætificat ciuitatem Dei. Bonus ergo tactus, ſed attrectatio melior. In
D turba, in publico vix tangitur Ieſus. Ideo ſponſa quæ non tantum tangere, ſed amplexari, & attrectare verbum vitæ deſiderat, deuitans publicum, ſecretum elegit, ſecretum, & lectuli, & noctis. Bonum opus vel quærere Ieſum vel tenere, ſed opportunitas, & loci, & temporis huic adhibenda eſt operi; & quæ maior, & accommodatior ad vſum amoris, quam lectuli & noctis opportunitas? Niſi quieta mente quæri non poteſt delectatio ſapiētiæ, nec intranquillus in illam aſpectus dirigitur. Nihil inquinatum incurrit in illam, nec impacatum quidem. Illa vero in animum quietum, & purum
Pſ.75.a vltro incurrere ſolet, & gratis influere. In pace enim factus eſt locus eius, & habitatio eius in Sion: hoc eſt in ſpeculatione. Pax præponitur quaſi præparatio quædā ſpeculationis. Oculus turbatur vel ira vel cura, quomodo lucem illam inacceſſibilē intuebitur, quæ niſi ſerenis nōattingitur mentibus, nec illis tamē ſemper ad libitum? Quid inquies, paci ad lectulum? Multum plane, ſecundum hūc modum, quod ſicut in lectu-
Pſal.4.b lo, ſic in pace dormitur, & quieſcitur. In pace, inquit, in idipſum dormiam, & requieſcam. Quidni libenter requieſcat anima ſancta, vbi locus eſt dilecti? In pace enim locus eius. Ideo hunc tibi locum primo acquire, vt in eo quem diligit anima tua vel adlapſum teneas, vel elapſum requiras. In lectulo enim, & ſecreta quadam mentis quiete poteſt inueſtigari liberius, inueniri citius: & tutius teneri, forte & diutius, ſi tamen poteſt diu morari in delicijs illis quæ fere ſolēt in ipſis intercidi principijs. Nam & hæc
E velut inter ipſos elapſa amplexus, & fugientes inſectatur delicias, dilectum rurſus anxius quærit, & hoc in lectulo. Bene collocaris in lectulo, ſi otio quodam ab occupationibus mens tua libere feriatur. Libertate, & otio quid accommodatius ad vſum amoris? Et libertas illecebram parit. In otio & expeditur affectus, & non parum impenditur illi. Sic eſt. Quanto fuerit expeditior animus, tanto quidem impenſior erit in illud quod amat. Vſu euenit, vt cum fuerimus otio redditi, tunc ſentiamus acriorem morſum amoris diuini. Econtra in ſenſibilem pene reddit affectum frequens cura mundi, & quaſi callum quendam menti obducit. Animum cura implicat, quies explicat. Explicita deſideria in quæ putas incrementa ſe dilatant? Vides quanta bona contineātur in lectulo? Quies, libertas, illecebra. In lectulo enim quietis, & vacuitatis vota magis inardeſcunt. Locus accommodatus oblectamento caritatis, ſponſam ad quærendum vrget ardentius. Illic enim ægrius caret dilecto, vbi poterat vberius frui. In lectulo, inquit, meo, & per noctes. Quæ per noctes quærit, non videtur mihi tam aſpectus quam amplexus ſectari. Tenere magis optat, quam intueri. Bona quidem viſio eſt; ſed adhæſio arctior. Nam *1.Cor.*
qui adhæret Deo, vnus eſt ſpiritus. Melior *6.d*
tamen vtraque. Nam coniunctæ viciſſim incremētis ſe cumulant gratiarum. Vtramque ſi te apprehenſurum non arbitraris, ſectare tu quod ſponſa ſectatur. Amplexus quære dilecti; ignorantiæ tuæ nox, imo noctes ignorantiarum tuarum, ſerenam tibi viſionem adimunt ſecretorum cæleſtium. Tu ſuauia ſequere. Quære, vt perſentias illa, ſi ſcire non potes. Nox non præſcribitur delicijs, nam & ipſis aliquoties illuſtratur. Nox, inquit, illuminatio mea in delicijs *Pſ.138*
meis. In delicijs, ait, non in ſcientijs. Ita & *b*
tu noctem ſi non potes ſcientijs, pertenta illuminare delicijs. Quidquid hic videmus per ſpeculum, & in ænigmate, totum in nocte eſt. Et in hac nocte poteſt Ieſus meus magis dulci quodam affectu ſuauiter ſentiri, quam ſciri ad purum. Ideo etſi nondum ad contuitum admittitur, contactum tamen ſectatur, dilectum in lectulo, & per noctes quærens. Quid ſi ad inuentionem dilecti & nox operatur? Cooperatur plane, & accōmodate ſatis. Sicut in lectulo ſanctæ quietis accipis otium, ſic obliuionem quandam intellige in nocte. Vtrumque ſapientiæ, & contemplationis negotio opportunitatem
miniſtrat. Nec Salomon vult te ſcribere ſa- *Eccl.38.*
pientiam, niſi in tempore otij. Nec Paulus *c*
in anteriora extenditur, niſi prius eorum, *Phil.3.c*
quæ retro oblitus. Miraris, quod bona nox, *Ier.17.d*
& dies malus eſt? Diem hominis, inquit propheta, non concupiui. Neſcio quo pacto ſibi aduerſantur, & alterutro ſe obſcurant dies Domini, & dies hominis. Siquidem dum alter exoritur, alter reconditur. Diem inquit, hominis non concupiui, hoc eſt humanum fauorem, hominum gloriam, & inter

ter reliquos, imo præ reliquis ſpectabilis vi-
deri. Recte hāc diem Propheta abiurat, quæ
perturbationis miniſtrat materiam. Melior
ergo hæc nox die: ſiquidem nox à perturba
tione abſcōdit, dies exponit. Denique primi
parentes noſtri ſtatim, vt eorū oculi in hāc
aperti ſunt lucem, erubeſcentes confunde-
G bantur. Quanto felicius clauſa prius tenue-
re lumina, & meliori cooperta nocte, pecca
ti pruriginem neſcientes. Abinde ſumpſit
hic malus dies originem, qui vitiorum de-
nudauit ſemitas, illicientes ſpecies demon-
ſtrauit, oculo concupiſcētiæ ſolicitātem in-
geſſit materiam. Heu me, quomodo me cir
cumfulget dies iſta, quomodo affectū meū
ad ſe abripuit, quam claro verſatur lumine
ante mentis oculos. Et quidem ſatis impor-
tune procax ſimul, & impudica. Nuſquam
fere declinandi, nuſquam deliteſcendi co-
pia: nullæ ſatis tuæ ſunt latebræ. Ita vbique
erumpunt, & emergunt in cogitatum cun-
cta, quæ ſpiritum vel turbent, vel deturpēt
ſiue diligenter attrectata, ſiue tacta leuiter.
Licet enim animus caſtigatiore repellat illa
propoſito, ſolo tamen irruentium cogitatio
num ſordidatur attactu: Qui tetigerit pi-
Eccl.13.a cem, inquinabitur ab illa. Denique ſecundū
legis ſcita, quarundam rerum tenuis etiam
inquinat attactus. Non imputantur, cum
violenter importantur, culpam nō inferūt
tales cogitatus, aliquam tamen iniuriam ir-
rogant affectatæ munditiæ. Quid cum ſe in
contēplantis animo corporeæ offerunt ima
gines? Forte carnalem appetitum non pro-
uocant, ſed tamen ſpiritualem tardant in-
tuitum. Alia turbant, alia deturpant, alia tar
dant, hoc eſt lacerant, alliciunt, illudūt. Nō-
ne melius huiuſmodi omnia obſcurari, quā
H illuſtrari, cæca obliuionis inuolui caligine,
quam memoriter recenſeri? Bona ergo nox
quæ prudenti obliuione diſſimulat omnia
temporalia, ad illum, qui æternus eſt, quæ-
rendum, tempus expediens, & explicans oc
caſiones, quæ mundi concupiſcentiā abſcō-
dit, curam, cogitatum. Hoc eſt enim mun-
dum habere abſconditū, vel mundo abſcon
Pſ.30.d di. Sic etiam abſcondi poterimus in abſcōdi
to faciei tuæ Domine. Non dico plena no-
tione, ſed tamen tota deuotione, & libera
inueſtigatione, & aliquanta inuētione. Hāc
abſconſionem, hoc ſecretum, has latebras
quibus mundani diei declinamus, vel amo-
rem, vel imaginationem, quibus humanum
diem, aut ablatum non repetimus, aut obla
tū reſpuimus noctis nomine appellari nūc
à ſponſa crediderim. Denique in ſuperiori-
bus dicit: Sub vmbra eius, quem deſideraue- *Cāt.2.d*
ram, ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.
Fructus iſte ſuauiter paſcit, ſi tamen prius
vmbra protexerit. Bona vmbra, quæ carnis
prudentiam obſcurat, concupiſcentiam re-
frigerat. Intelligis, quę ſit vmbra? Inde tibi
refulget occaſio, quomodo & hic noctē in-
telligas, niſi quod quędam occultiores late-
bræ, & magis abditæ, & accōmodatæ magis
ad inueſtigationis, & contemplationis v-
ſum ſub noctis exprimuntur, quàm ſub vm
bræ vocabulo. In vmbra, rerum viſibilium
obliuionem aliquātam accipe: in nocte om-
nimodam. Quis mihi dabit ſic adueſpera-
ſcere? Quis, inquam, dabit mihi, vt rerum
temporaliū memoria obliuionis huius ver-
gat in veſperam? Bona quidem nox, quan- I
do imaginationes vanæ animum non ve-
xant, nec verſantur in eo, quando abſcōdi-
tæ ſunt ab oculis quærentis dilectum. Dile-
ctio ipſa hanc noctem inducit, quæ reli-
qua omnia nec reſpicit, nec nota reputat,
dum ad illum quem diligit intenta ſuſpirat.
Per noctes, inquit. Multæ ſunt noctes eius,
nec eſt vna nox illi iugis, & continua. No-
ctes eius frequenter interpolantur abſentia
ſpōſi. Cum adeſt, lux eſt: cum abeſt, nox eſt.
Ideo multæ ſunt noctes ſponſæ: quia multi
ſunt elapſus ſpōſi, multæ latebræ. Beata pla-
ne, quæ dilecto adhæret tota die, & quærit,
illum totis noctibus. Prouocēt ſtudium tuū
qui audis iſta, & inſtructus exemplo ſponſæ
conſurge & tu in nocte, in principio vigi- *Thrē.2.f*
liarum tuarum, & effunde cor tuum, vt li-
quefiat, & currat, & decurrat vſque in con-
ſpectum Dei tui. Illi liba principia vigiliarū
tuarum: nihil in te peregrinæ curæ decer-
pant. Quære per ſingulas noctes dilectum
tuum. Quid dico per ſingulas? Totas noctes
in hoc opus continua. Ne ceſſes, & ne quie-
ſcas, donec egrediatur, vt ſplendor, dilectus
tuus, & vt lampas accendatur tibi. Tunc po
teris illud Pauli dicere: Nox præceſſit, dies *Rom.13.d*
autem appropinquauit. Nā quod ſequitur:
Abijciamus opera tenebrarum, huic nō po-
teſt nocti adaptari. Neſcit enim hæc nox
opera tenebrarum, ſed magis lucē miniſtrat
ijs, qui permanent in agone quodam quæ-
rendi dilectū. Bona quidē nox, quādo abſcō
deris à cōturbatione, & ab incurſione imagi
nationū. Et quamuis nondū abſconderis in
abſcōdito faciei dilecti tui, bonū tamen eſt,

K Vt abſcondatur tibi facies, & pompa inaniũ & carnalium cogitationum. Nox eſt; vt illas non attendas, non videas: ſed tamen in hac nocte non extinguetur lucerna tua, vt dilectum quæras. Vtinam ego tales mihi poſſim noctes numerare, tam latebroſas, & tam luminoſas. Et quis noſtrum gloriabitur, omnes ſe tales noctes habere? Quiſquis eſt, felix eſt, cui omnes noctes in vſum talẽ decurrunt, qui in occulto ſuo nihil agit occultatione dignum. Vnuſquiſque ſuam cõueniat conſcientiam. Quid enim mihi aliorum percutere conſcientiam infirmam? Nõ percutio, nec diſcutio quidem, & ſi infirma eſt, fœda ſaltem non ſit. Non agat in occulto, non cogitet quidem, quæ turpe eſt & dicere. Ad tale ſtratum Ieſus declinare non nouit. Offendit illum, & fugat cõfuſa conſcientia. Confuſio conſcientiæ non inuitat
1.Ti.1.b alium, ſed magis euitat. Caritas autem de corde puro, & conſcientia bona, ipſa eſt, quę
Cãt.3.a quærit. Sic enim habes. Quæſiui quem diligit anima mea. Nihil bona tutius conſcientia. Bona conſcientia audet, & caritas ardet. Illa non formidat, iſta inflammat. Illa pro delicto nõ cõfunditur, iſta cõfidit ſuper dilecto. Magna vis amoris. Alieno non nititur ſuffragio proprijs contenta meritis. Semper amari ſe præſumit, quæ amare ſe ſentit. Denique non reſpectis alijs maieſtatis nominibus, ſolum ſponſa dilectum memorat, quæ ſingulariter intus tolerat æſtum amoris. Hoc autem attendendum, quam frequenter dilecti recenſet vocabulũ quo-
L cumq. ex myſterio. Dilectus meus candi-
Cãt.5.c dus, & rubicundus, & talis eſt dilectus
Ibid.3.a meus: & in præſenti: Quem diligit anima mea. Magna certè ſermonis huius gratia. Nec mirum, ſi frequentatur in ore, quod in corde feruet. Ideo anima commemorat. Non enim verbo tantum diligit, ſed voto: nec ſolo actu, ſed magis affectu. Quid verò ſibi vult, quod animam, non ſpiritum dicit? Forte quia dilecto, quem adhuc quærebat,
1.Cor. 6.d nondum adhærebat. Qui enim adhæret Deo, vnus eſt ſpiritus. Et quidem nuſquam in toto hoc cantico ſpiritum nominat, ſed anima mea liquefacta eſt, & anima mea cõ-
Cãt.5.e turbauit me; & hoc ipſum frequenter. Quẽ diligit anima mea. Id quoque ferè nuſquã, niſi cum abſentem quærit, vel abeſſe queritur. Solent his nominibus gradus quidam
1.Cor. 2.d diſtingui animæ perfectioris, & minus perfectæ. Apoſtolus dicit: Animalis homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei. Ego animam hanc ita amantem & æſtuantem, feruentem & quærentem numquam non ſpiritualem dixerim. Quippe quæ, licet nondũ plena viſione, voto tamen propenſiore illi adhærebat, quem vehementer diligebat. Poſſumus autem non inconuenienter, ſicut in ſpiritu ſubtilem, & attenuatum intellectum, ſic in anima ſuauem, & tenerum affectum recipere. Per Prophetam in promiſſione Dominus dicit: Dabo vobis cor carneum. Si ergo carnis nomen in bono ali- *Ezec. 11 d* cubi accipitur, cur non magis animæ? Ego beatam hanc animam (vt licenter loquar) non lapideam, ſed carneam magis iudicauerim, & nihil habentem in ſe rigoris, vel duritiæ, ſed mollem, teneram, tractabilem, & ſenſibilem ad ſingulos Diuini Verbi aculeos. Deniq. quæ dicat: Neq. caro mea ænea eſt, ſed quam ſpiritualis pertranſeat gladius, & caritate ſe vulneratam gaudeat. Iure ergo animam ſuam diligere dicit, exprimere volens intimam quandam, & viui- M dam, & animatam affectionem erga dilectum ſuum Ieſum Chriſtum Dñm, qui viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo Secundus.

SVper heſterno capitulo hodiernum vobis inſtauramus conuiuium. Nec enim ibi cuncta dicta ſunt, quæ dicenda occurrunt. Quædam verò nec tacta quidem ſunt. Illa hoc ſermone diſcutienda ſuſcipimus, id eſt, cur dicat in lectulo, & non in lecto, & cur in lectulo meo. Nam alibi lectulum noſtrum dicere conſueuit. Hæc reputate vobis in ſortem: Si quid autem nouæ diſputationis ſuper ijs, quæ iam diſcuſſa ſunt, adiecero, in lucri rationem (vt ſic dicam) referte. Quid putatis myſterij ſignat hoc ipſum, quod dicit, in lectulo? laudiſne aliquid occultæ continet, aut ſugillationis? Etſi vtrumque poteſt, libentius tamen hic laudem accipio, & ideo primitus in hunc ſenſum inflectamus ſermonem. Ego planè in hoc verbo coarctationem quandam intelligo, vt ſoli ſecum dilecto ſufficiat. Cur enim non in bono coarctatio accipitur, ſi ſtrati dilatatio in op- A probriũ vertitur? Dilataſti (inquit Dominus *Iſa.57.d* per Prophetam) ſtratum tuum, iuxta me ſuſcepiſti adulterum. Vides quomodo obiurgando, & exprobrando ſtrati dilatatio, obijcitur animæ adulteræ. Bonum eſt ergo non

dilatare,

dilatare,ſed magis contrahere ſtratum cogi-
tationis,& cordis lectulum.Ideo ſponſa iu-
Iſai.28. re ſibi applaudit de lectulo: Coanguſtatum
e eſt,inquit Propheta,ſtratum,ita vt alter de-
cidat: & pallium breue vtrumque operire
non poteſt. Vtrumque,id eſt virum,& adul
terum.Breue enim & anguſtum eſt cor ho-
minis ad concipiendas Dei verbi delicias,e-
tiam cum in illas totum extenditur. Quo-
modo nõ multo breuius ſi fuerit ad alia di-
ſtentum? Sufficiat dilecto tuo, vel breuitas
iſta.Noli illa magis breuiare,lectulum com-
municando alteri.Bona quidem hæc breui
tas lectuli,quæ neſcit niſi dilectum ſuum, id
eſt Chriſtum ſuſcipere. Eſt enim breuitas,
quæ non niſi illum ſuſcipere nouit: & eſt
breuitas,quæ illum plenè ſuſcipere nequit.
Illa caritatis eſt, & diſciplinæ: hæc verò
infirmitatis, & naturæ, Vtraque breuitas
intelligi poteſt in lectulo,vel quia cum dile-
cto plures nõ ſuſcipit, vel qua nec illum ple
ne.Magna certe voluptas lectuli,ſed magna
breuitas,& ideo bene lectulus magis quam
lectus dicitur. Delectabilis lectulus eſt de
Prou.15 quo legis in Prouerbijs: Secura mens quaſi
b iuge conuiuium. Foris nox, foris turbatio,
ſed tranquillitas intus quaſi quietis lectulus
quidam. Non eſt hic illud lamentabile di-
B cere. Foris interficit gladius, & domi mors
ſimilis eſt. Imo ſi foris gladius eſt, intus
Rom.12. gaudium. Spe, inquit, gaudentes, in tri-
c bulatione patientes. Ad noctem tribulatio
refertur,ad lectulum ſpes,& gaudium: For-
te propter hoc non lectum,ſed lectulum ap
pellat,parco vocabulo,quoniam totum gau
dium noſtrũ ferè in ſpe eſt adhuc & ex par-
te.Bonus ergo lectulus conſcientiæ quies &
Iſai.57. munditia. Cor impij, quaſi mare feruens,
d quod quieſcere non poteſt, ſed redundant
fluctus in cõculcationem,& lutum.Eſt ergo
cor impij turbulentum, & tabidum, & luto
Ibidem. ſum,& ſecum ſemper colluctans.Siquidem
Rom.14. non eſt pax impijs.Regnum vero Dei iuſti-
c tia eſt,& pax.In pace,inquit,in idipſum dor
Pſal.4.b miam & requieſcam, quoniam tu Dñe ſin-
gulariter in ſpe conſtituiſti me. Vtrumque
complectitur ſpei nomen,& lectulũ, & gau
diũ, quia in ſpe gaudemus,& in ſpe requie-
ſcimus. Sed vnde ſpes niſi de ſecuritate cõ-
ſcientiæ? Iure lectulum dixerim mentem
ſecuram,& liberam. Securam propter con-
ſcientiæ bonum. Liberam autem à tenta-
tione. Liberam ab exteriore occupatione.
Liberam a leui cogitatione. Quanta tamen

eſſe poteſt in hoc corpore quies, & libertas
mentis? Breuis, & exigua, & lectulo ſimilis
anguſto. Multum inde decerpit reficiendi
neceſſitas corporis, multum conquirendi,
quæ neceſſaria ſunt cura,multum conſumẽ
di hora, multum animæ caſus imminens,
multum cauſſa latens.Gloria noſtra hęc eſt,
inquit Paulus, teſtimonium cõſcientiæ no- *2.Cor.*
ſtræ. Suaui certe ſe collocarat in lectulo:Ni- *1.a*
hil, ait, mihi conſcius ſum. Sed quantum il- C
lum dilatat, & extendit,magis iſtum arctat, *1.Cor.*
& contrahit. Sed in hoc,inquit, iuſtificatus *4.c*
non ſum: Qui autem iudicat me,Dominus *Ibidem.*
eſt. Vides, quomodo Paulus audet, & di-
cit: Cor noſtrum dilatatum eſt.Vides,quo-
modo gloriam, & teſtimonium cõſcientiæ,
Diuinæ coarctat reſpectus ſententiæ. Be-
ne ergo lectulus mens ſecura, ſed minime
ſuperba, quieta nõ elata,bona de ſe ſentiẽs,
ſed altà non ſapiens, magis autem ſuſpectã
ſemper habens incerti noctem iudicij.In le
ctulo,inquit,per noctes. Multæ noctes, ſed
vnus lectulus. Multæ enim tribulationes iu- *Pſ.33.d*
ſtorum,ſed tamen quaſi non ſentientes,nec
reſpicientes, vno dormiunt & requieſcunt
in lectulo, in ea in qua vocati ſumꝰ vna ſpe
vocationis noſtræ: Tranſit nox, & nox, ſed I
illi non deſerunt tranquillitatis ſuę lectulũ,
donec tota trãſeat iniquitas. Multæ noctes,
& altæ tenebræ,ſed tamen ab altitudine no
ctis non timent nec turbantur: quia ſperãt
in Domino, non timent à noctibus, qui in
huius ſpei lectulo quieſcunt. Nam & ipſe
nouit dare carmina in nocte tribulationis:
& in nocte mandat canticũ eius.Accepiſtis,
quare ſponſa dicit noctes, & quare plures:
quare lectulus dicatur,& quare vnus.Nunc
accipite,quare dicat ſpõſa,in meo.In lectu-
lo ſuo,& quaſi ſingulariter in ſuo eſt,quam-
diu ſingulariter in ſpe eſt.Cum vero ad ſpẽ
res acceſſerit, vel magis ſucceſſerit ſpei, cum
iam ex parte tenuerit dilectum,nõ iam ſuus
eſt hic lectulus ſponſæ, ſed magis commu-
nis ſponſi,& ſponſæ.Suus eſt,cum quaſi ſo-
la ſine dilecto quieſcit. Communis eſt cum
ipſe adeſt. Suus eſt Sponſæ, cum quieta-
tis, & pacatis, & compoſitis moribus intra D
ſe collecta quieſcit. Communis eſt, cum
iam incipit oblectari ſponſo.Forte eſt,& a-
liquis proprius ſponſi,quando ſui oblita pe
nitus, & ſe exuta tota tranſit in ipſum, &
quaſi induitur ipſo dilecta ipſius. In lectulo
ſuo, nec effluit extra ſe, nec turbatur in ſe.
In lectulo communi affluũt illi deliciæ quę-

 dam

dam de præſentia ſpōſi. In illo qui ſolus eſt, ſponſi amoris exagitata incendio ebullit, & excreſcit effuſa, & effluens. Tota transfunditur in ipſum, & in ſimilem abſorbetur qualitatem. In primo penes ſe eſt: in ſecundo penes illam ſpōſus. In tertio penitus eſt ipſa penes ipſum, &, ſi dici poteſt, nō eſt niſi ipſe. In primo quærit: in ſecundo adhæret: in tertio vnitur illi. In primo tranquillitatem propriam poſſidet: in ſecundo quādam meretur communitatem cum dilecto: in tertio aſſumitur, & abſorbetur in quandam caritatis, & gratiæ vnitatem. Melior hic lectulus tertius quam ſecundus, quantò expreſſior eſt vnitas quam communitas. Bonus tamen primus, per quem ad iſtos paratur acceſſus. Quod ſi ad carnalis infirmitatis illecebras lectuli ſenſum deflectere velis: nec erras, nec laboras ſic aſſignando. Solius enim ſponſæ ſub hoc intellectu lectulus eſt, nec communicatur ſponſo. Nam etſi nouimus Chriſtum ſecundum carnem, ſecundum carnis concupiſcentiam tamen nō nouimus. Communis quidem carnis natura, ſed non eſt communis illi carnis illecebra. Non refutauit lectum doloris noſtri, ſed nō
E ſe reclinauit vſque ad ſenſum delectationis noſtræ. Ideo cum iſtum deſignat, in lectulo meo dicit: non communiter, in noſtro. Alibi
Cāt. 1. d ſiquidem legitur: Lectulus noſter floridus: Qui communis eſt, floridus eſt, vetuſtatis nihil habens, nil corruptionis. Quādo vero proprium ſuum lectulum dicit, nulla ibi fit mentio floris. Suus ſponſæ hic eſt, ſed inſuauis eſt, non floridus; ſed horridus illi videtur. Dura ſatis conditio, ſi vel ſola corruptio foret: nunc vero ad infirmitatem accedit aduerſitas, duplicatum incommodum, lectulus, & nox, infirmitas, & aduerſitas. Sed magna vis amoris, quem neutra compeſcit, nec illa innata, nec iſta illata. Non enim lectulo tenetur, vel terretur nocte: ſed in lectulo ſuo, & per noctes quærit quem diligit anima eius. Clauſtralium videtur vox iſta, maxime fratrum, qui, & quieti à ſolicitudine, & quaſi perditi, & abſcōditi ſunt in multitudine, habentes in altero lectulum, in altero noctis obſcurū. Quodammodo enim abſcōditur cuiuſlibet quamlibet excelſa cōuerſatio, vbi in æqualem altitudinem tota ſe fratrum numeroſitas attollit, iuxta illam
Iſai. 50. d de Saluatore prophetiam: Ambulant in tenebris, & non eſt eis lumen, ſcilicet humanæ laudis lumen, vt liberius ſperent in nomine Domini, & innitantur ſuper Dominū ſuum. Quorum abſconditus eſt vultus eorum. Vnde, nec reputauimus eos, imò qui ſeipſos intus non reputant, qui ſe mundi ad vſus foris non aptant, qui nec hominum ab ore gloriam exoptant, ſed illam, quę ex ſolo Deo eſt, iuxta quod legitur: Ego gloriam F
meam nō quæro. Et qui gloriatur, in Domino glorietur: hoc eſt, nō pro donis Domini in hominū fauore quieſcat: nec finis huius admixtione, ſpiritualis gloriæ adulteret in aliquo gaudia, ſed illi referat gratiā, & quærat in illo gloriam: hoc eſt enim ipſum quærere. Habet iſte in tranquillitate lectulum, in humilitate noctem. Non illum mordaces curæ circumuolant, inquietudinū non exaſperant iniuriæ: ſed totum lectulus, & nox, totum pax, & quies, & latebræ. Numquid ſatis eſt? Fortaſſis ſatis, ſed laboranti, non ſatis amanti. Dulcis enim laboranti ſomnus. *Eccl. 5.*
Amantis anxietas illum dormire non ſinit, ſomnolentiā excutit, vigilias inducit. Amor de quiete ipſa inquietior redditur. Quieſcit tentatio, quieſcit occupatio, quieſcit afflictio, ſed quieſcere dilectio neſcit. Tunc magis vires exercet dulce incēdium, & flamma vorax de latibulis euadens vacuo liberius euagatur in animo, altius poſſidens, & auidius depaſcens. Occaſione accepta ſuum neſcit amor non exercere negotium. Semper enim quem amat, vel præſente eo ſe oblectat, vel abſentem deſiderat. In die, inquit, *Pſ. 76. a*
tribulationis meæ Deum exquiſiui manib. meis. Longe differentior quærendi ratio nunc à ſponſa proponitur. Illam non impellit afflictio, ſed trahit affectio. Ille in pſalmo quærit aduerſus tribulationem, iſta ad amoris vſum, & oblectationem. Ad hoc.n. refert & quietis lectulū, & noctis latibulū: vt quē diligit, & incōcuſſe recolat, & ſincerè ſapiat, & dulciter ſētiat. Ergo multo potior in diligente, quàm in indigente quærēdi ratio, quamuis iure dici poſſit, quod ſācta quadam ſemper eget amor auaritia. Semper G
enim ad ſecretiora exæſtuat, & quæ tenet non reputās volubili ſe raptat in anteriora rotatu, & vitalis inſtar rotæ ſpirituali leuitate ad ſuperiora toto conatu attollitur de terra vix paululū aliquid attingens. Denique in Paulo nondum ſe comprehendiſſe arbitratur, ſed ipſe ad anteriora extenſus, quaſi rationalis rota ſequitur, quo illum rapit ſpiritus feruentis deſiderij. Siqui- *Eccl. 18*
dem, & cum conſummauerit homo, tunc *a*
incipiet

Ioan. 8. *2. Cor. 10.*

incipiet. In præſenti quoque ſponſa dum tenet lectulum, non hoc contenta, ardentius quærit dilectum. Ille illi lectulus: ille dilectus. Lectulus, dum infirmam & fatigatam ſuſcipit: dilectus, dum inflammat & ſuccendit. Lectulus & dilectus, quia quieſcit in illo, & concupiſcit & deficit in ipſum. Miratis quod dico lectulum? Audebo & adijciam vilius aliquid, imò ſublimius ſuper
ſ.83.a omnem gloriam laudis eius. Quantò enim pro me egit viliora, tantò bonitatis ſuæ dedit indicia maiora. Ipſe paruulis lectulus, ipſe pullis eſt nidulus. Etenim paſſer inuenit ſibi domum, & turtur nidum vbi ponat pullos ſuos. Vis audire, qualis lectulus? Iacta cogitatus tuos implumes adhuc & infirmos in Domino, & ipſe te enutriet donec formetur & firmetur Chriſtus in te, & occurras in virum perfectum qui fluctuare non poſſit. Bene ergo lectulus, qui mihi factus eſt à Deo iuſtitia & pax, & redemptio, & ſapientia. Quis dabit mihi tali collocari in lectulo? Quis, inquam, dabit mihi iſtos puluillos, & ceruicalia huiuſcemodi aſſui ſub
H cubito & capite meo? Felix ceruical, quod ſibi ſponſa ſupponit. Læua eius ſub capite
Cāt.2.a meo, & dextera illius amplexabitur me. Alterum iam poſſidet, alterum ſibi pollicetur. Læuam tenet, ſed dexteram quærit: Delectationes enim in dextera tua vſque in fi-
ſ.15.c nem. Quaſi de lectulo tendit ad lectulum. Suauiſſimum mihi ceruical, bone Ieſu, ſpinea illa capitis tui corona. Dulcis lectulus illud crucis tuæ lignum. In hoc ego naſcor & nutrior, creor & recreor, & ſuper paſſionis tuæ altaria memoriæ mihi nidum libenter recolloco. Quòd ſi maiora datur & arcaniora perſentire Diuinæ maieſtatis myſteria, mihi illud a lectulo & nocte differt, ſi quis ad futuram contempletur plenitudinem, non formulam perfectionis humanę. Nam & perfectius noſtrum imperfectum eſt, & (vt verius dicam) vix adhuc inchoa-
ac.1.c tum. Propterea initium aliquod dicimur
om.8.d creaturæ Dei, & tantum primitias accepiſſe ſpiritus. Temerarius forſitan videar, qui conor inexperta exponere, & de ſponſæ lectulo, quæ illum ſuauius forſan & ſecretius collocauit, quàm coniectura noſtra poſſit attingere. Quapropter de myſterijs ad mores deſcendamus, & dicamus, hoc eſſe dilectum in lectulo & per noctes quærere, cum poſt cordis ſtrepitum, & carnis motū, quieti & præſentium obliti, primitiuas quaſdam futuræ dulcedinis capiamus delicias. Habes ergò (vt breuiter colligam) in hoc capitulō occaſionem, actum, & cauſſam. In diligente cauſſa, actus in quærente: opportunitas verò, & occaſio in lectulo, & nocte innuitur. Breue autem capitulum, quoniam bonus I
lectulus, in quo ſuſcipit mens fatigata fomentum, imò feruens incendium, in quo amor, dum offendiculum non habet, deſiderij vſum exercet ardentius. Sed iam nos hic paululum quieſcamus, & in illo vtinam lectulo, in quo ſponſa, dum quieuit, dilectum quæſiuit, vt experientiæ ſenſu in nobiſipſis ediſcere poſſimus, quod nunc alios docere conamur, quam dulce ſit in hoc lectulo quieſcere, & dilectum quærere Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum.

Sermo Tertius.

NOn ſolet ſponſus ſemper, vel pro Cāt.3.a
tempore, vel pro quantitate animæ ſe quærentis voto reſpondere. Quæſiui, inquit, & non inueni illum. Gratum certe verbum, quæſiui: ſed non inueni illum, graue. Quidni graue & intolerabile ſic quærenti & ſic amanti? Nemo enim eo, quod ardenter quærit, non anxiè caret, tantoq. cumulatiore anguſtia, ſi vicina ſpe iamiamq. apprehenſura fraudatur. Quantò magis illa quam expertæ & perditæ internæ dulcedinis prouocat eſuries? Credibile eſt ſecundum multitudinem retractatæ & reuolutæ in corde dulcedinis, acriori ad quærendum ictu euerberari animum amantis. Denique ad dilectionis menſuram non inuenientis pandatur affectus. Si quis in ſe vmquam talem expertus eſt vel dilectionis, vel deſiderij ſenſum, proprij æſtimare poteſt coniectura exempli, quàm querulo ſponſa corde protulerit? K
Non inueni illum. Nuſquam conſolatio, nuſquam refrigerium, ſed vbique tribulationem & dolorem inueni, dum illū quem ardenter diligo & inſtanter quæro, non inueni illum. Denique poſuiſti me, non dico Iob 7.d
tibi contrariam, ſed à te quaſi extraneam, & facta ſum mihimetipſi grauis. Grauis planè, quam tædet vitæ, tædet luminis huius, quoniam lumen oculorum meorum & ipſum non eſt mecum. Vbi erit foris conſo- Pſ.37.b
latio, ſi intus in meipſa te abſente turbatio? Conturbatum eſt cor meum, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum

meorũ,& ipſum non eſt mecũ. Tria hæc te-
cum abierũt,virtus, veritas, identitas. Quo-
modo.n. virtus erit in doloris lecto, in no-
cte lumẽ,& in diuiſione, & ſeparatione idip
ſum ? Ad me nunc reſpicit illa prophetalis
exprobratio : Quouſque diſſolueris filia va-
Hie. 31. ga?Denique,& Cain,ex quo egreſſus eſt à fa
d cie Dñi vagus factus eſt, & profugus. Ego
quidem non ita vaga,& profuga : magis.n.
quærens, quam fugiens : & (vt licentius lo-
quar) tibi fuga plus competit.An non vaga,
quæ de lectuli anguſtijs tranſeo ad ambitũ
vrbis,diſcurrens per plateas, per vicos, per
1. Cor. vigiles?Qui adhæret Deo,vnus eſt ſpiritus :
6.d dulce hoc ipſũ,& ideo dura ſeparatio.Quo-
modo ſeparata eſt hęc idẽtitas,diſſilijt vnio,
& ad me dimidiata redij ? Nam tota à te nõ
diceſſi.Deſiderio.n.in te feror,ſed à præſen
tia differor: habeo aliquod in deſiderio ſo-
latium,ſed totum illud abſcondit, & abſor-
L bet de dilatione ſupplicium:quo pacto non
abſconditur omne ſolatium, quamdiu ab-
ſcõdis faciem tuam à me? Denique ſicut ait
Oſee 13. Propheta: Cõſolatio abſcondita eſt ab ocu-
d lis, quia facta eſt inter dilectos diuiſio. Sed
mihi abſcondita, quoniam mihi fuerat hæc
vnio indulta. Tu enim bonorum meorum
non eges. Bona enim mea, bona tua ſunt :
ideo mihi incumbit deſolatio,dum à te ſepa
Pſ. 72. d rari contingit.Tu virtus mea.Tu lumẽ ocu-
lorum meorũ. Tu mihi ipſum. Tu mihi to-
tum.Denique defecit caro mea & cor meũ,
vt de reliquo in me nec carnalis affectus,
nec cordis mei ſenſus reſpiret : ſed ſit Deus
cordis mei,& pars mea Deus in æternum.Si
hanc partem perdidero,inanis, & vacua re-
manebo, quaſi terra ſitiẽs, & quaſi vas per-
ditum.Adſume adſume,qui ebrius es ſitien-
tem, & vacuo vaſi tuæ plenitudinis portio-
nem infunde.Quid parcis torrenti illi vber-
tatis tuæ?Heu me,quam raptim tranſit tor-
rens iſte noſtris in cõuallibus. Citò quidem
tranſit, ſed trahunt me poſt ſe in æternum
deſiderium impartitæ deliciæ. Deliciæ ab-
eunt,ſed deſiderium relinquunt.Illæ excur-
runt, & iſtud excruciat. Quantò ſunt enim
prorogata dulciora,tanto moleſtior de dile
ctione mora.Itane Dñe ſuaue videbitur ti-
bi miſeram mora tali torquere animam, &
de pœnis diligentis, & quærentis te ridere?
Si maieſtas te abducit, miſericordia incli-
net.Si te non indulges dilectæ,miſerere vel
afflictæ. Afflicta ſum & humiliata nimis, &
à gemitu cordis mei mecum illum rugiens,
non inueni illum. Vbi nunc multitudo vi-
ſcerum tuorum, & miſerationum tuarum ?
Diu & nimis diu continuerunt ſe ſuper me. M
Dilecta tua abſentis deſiderio in dolorem
ſe fundit,& tu te contines?Ioſeph male me Gen. 45
ritos de ſe miſeratus fratres,non poterat ſe g
continere : ſed commota ſunt viſcera eius,
& quis eſſet,blande innotuit.Et quidem te-
nerior eſſe ſolet ad gratiam ſponſi pietas,
quam fratris.Tu mihi plus quam Ioſeph.
Tu enim frater.Tu ſponſus.Quis dabit mi-
hi te fratrem meum ? Ego me totã ad quæ-
rendum impendo, & tu te ſuſpendis ſpon-
ſus,& frater?Ergo eris in dilectione minor,
qui es maieſtate ſuperior?Magis ſibi reſpon
dent amor,& humilitas,quam amor,& ma-
ieſtas. Paululũ maieſtatis obliuiſcere, vt mi-
ſericordiæ recorderis. In te omne deſideriũ
meum.Vt quid non ante te?Vt quid abſcon
ditus eſt à te gemitus meus,qui totus eſt per
te ? Diſſimulas & differs, & auertis faciem
tuam à me,& facta ſum conturbata.Propte
rea queror, & cauſor,& clamito: non inue-
ni illum. Felix conditio, quando dicere da-
tum fuerit : Dilectus meus mihi, & ego illi.
Nunc vero ego dilecto meo, ſed nondum
ad me conuerſio eius.Amara quidem amã-
ti commutatio.Idcirco pro voce vocẽ com-
muto non inueni illum.Omnia tempus ha- Eccl. 3.
bent, & ſuis ſpacijs vniuerſa ſub ſole tran-
ſcurrunt. Quando erit, vt cum ſole perma-
neant, & ante mutabilitatem lunæ,vt in æ-
ternitate ſtent,& non tranſcurrant cũ tem-
pore? Nunc vero omnia tempus habent, &
habet forſitan ſuum tempus æternitas ipſa.
Dicuntur enim,& tempora æterna: æterna A
ergo in ſe ęterna ſunt,ſed nobis parata ſunt
tempore ſuo. Omnia tempus habent, tem-
pus amplectẽdi,& tempus ab amplexu lon-
ge fieri.Quod ergo erit aptum magis quam
nox amplectendi tempus ? Imò quis erit
aptior ad amplectendum vel lectulo locus,
vel nocte tempus?In pace locus tuus:& ideo
quietis tempus, & pacis tibi paraui in cor-
de meo lectulum.Veniat dilectus meus, ve-
niat delectatio mea, & requieſcat in cubili
ſuo . Tu forſan diſpenſatoriè differs, ſed
non capit amor impatiens de diſpenſatione
ſolatium. Scio mihi repoſitum tempore
ſuo,ſed de fugacis tarditate temporis amor
cauſatur. Tu differs, ego quidem diutius
non fero,ſed ſurgam, & circuibo ciuitatem.
Contemno lectulum, & initium ſermonis
derelinquo,vt ad perfectiora ferar. Nã & ſi
ſponſa

ſponſa ſum, & perfecta pro regulæ modulo humanæ, initium tantum accepiſſe me re
Cãt.3.a puto, ad quod reſtat reſpiciens. Surgam, & circuibo ciuitatem, quæram per vicos, & plateas. Ieſu bone, quid eſt, quòd alicubi nō inueniris, qui vbique crederis?

Multæ quidē manſiones in domo patris tui ſunt, ſed numquid alias deſeris ad alias tranſiens, qui infinitus ipſe, & immeſus es? Vbique creaturarū totus es creans, & continens, ſed infinitatem tuam creatura nulla poteſt exprimere, quāuis virtutem nulla nō poſſit ex parte innuere. Vbique totus per exiſtentiā: ſed non æqualiter in ſingulis per
B efficientiam. Nā etſi ex toto te vbique opereris, non tamen totum, quod potentiæ tuę eſt vbique: imo potius nuſquam operaris. Indifferenti.n. virtute efficis in minimis minima, & in magnis maiora. Cum ergo virtus tua vbique, & tota operetur, nuſquam tamen tota expenditur, quia cum volueris, ſuppetit tibi efficere maiora; nec tota exprimitur, quia veritatē nō poſſunt ad integrū ęmulari ſimulacra. Omnia ergo te mihi mōſtrant ad cognitionē, ſed nō omnia me mouere poſſunt intus ad deuotionē. Vbique in te impingo; ſed non vbique cōpungor. Vbique te mihi ingerit rerum ſpecies, & vſus & ordo, ſed verbum ſapientiam, non verbū ſalutem. Verbum autem ſapientia, & ſalus, id eſt, Chriſtus Ieſus tantum in ciuitate Dei noſtri, in monte ſancto eius; propterea ſurgam, & circuibo ciuitatem. Surge, inquit Paulus, qui dormis, & exurge à mortuis, &
Eph.5.c illuminabit te Chriſtus. Surgam ego nō de mortuis operibus, non de prauis moribus: ſed de bonis ad meliora, de moribus ad myſteria, de myſticis ad manifeſta, de ſerenis ad ſuauia. Surgam, & circuibo ciuitatē illam,
1.Paral. 16.c de qua dicitur: Magnus Dominus, & laudabilis nimis, in ciuitate Dei noſtri in monte ſancto eius. Ergo ſurgendum eſt ei, qui in montana vult cum Maria conſcendere: &
Luc.15.d prodigus ille filius in ſe reuerſus: Surgam, inquit, & vadam ad patrem meum. Prudenter ait, ſurgam, iturus ad eum, qui in cælis eſt, patrem. Sed nimis exilem & maci-
C lentam ſpem repoſuerat in ſinu ſuo, mercenariam cōditionem patrem rogaturus. Modeſtè quidem pro meritis, ſed de paternæ miſerationis copia humiliter nimis & iniurioſè ſentiens, verè famelici dās in hoc animi indicium & inedia confecti. Dicam, inquit, ei: Pater, fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis. Non enim poterat ieiunam & macram ſpem ad maiora porrigere. Surgam, inquit, & vadam ad patrem meum. Iſte de quærendo nil mouetur patre, tātum de flectendo ſolicitus. Quæ ſponſa eſt, certa de gratia poſtulat præſentiam tantum. Surgam, inquit, & circuibo ciuitatem, & quæram quem diligit anima mea, inuentionem ſufficere reputans. Vide ſi non in pręſenti hęc poſſit obſeruari diſtinctio, quoniam patris expoſita eſt & parata cunctis indulgentia: deliciæ vero fugaces & reconditæ, & latibulis gaudentes. Ideo ille dicit: Surgam & vadam. Illa vero: Surgam & quęram. Denique & pater occurrit pœnitenti, ſponſus ſe ſubducit diligenti. Miſericordia ſui profuſior eſt, delectatio parcior. Id autē non incongruè ab vtroque poſitum intelligitur, quod dicitur, ſurgam. Non permittit *Col.3.a*
te Paulus, quæ ſurſū ſunt, quærere, niſi prius reſurrexeris. Non potes quæ ſurſum ſunt ſapere, niſi prius illa quæſieris. Quid enim eſt illa bona quæ ſurſum ſunt inuenire, niſi quodam dulcedinis & experientiæ guſtu perſentire illa? Ideo cuncta perluſtrat & ſcrutatur, vt quod amat alicubi deguſtet. Surgam, inquit, & circuibo ciuitatem, quæram per vicos & plateas, quem diligit anima mea. Multum ſibi fiducia ſanctus amor adſumit. Quantū enim putas diligebat, quæ tantum præſumebat? Surgam, inquit, & cir- D
cuibo ciuitatem? Non veniet in cōſpectum tuum Domine omnis hypocrita. Abſcondit ſe Adam, ex quo bonæ conſcientiæ auſum amiſit, & inuentū ſe doluit, qui magis quærere debuerat. Qui ficte diligit, fugit conſpectum tuum: quæ vero ſponſa eſt, & caritatis donata munere, etiā fugientem inſectatur. Quò ibis bone Ieſu, à facie vehementis deſiderij? Si aſcenderis in cælum, illic eſt: ſi deſcenderis in infernum, adeſt. Vbique te ſequitur curioſa ſcrutatrix, & per ſingulos operum tuorum gradus diſcurrens, quod fide tenet, conatur transfundere in affectū, & admirandæ maieſtati deuotione reſpondere. Ad dilectionis incenſiuum omnia Euangelij documenta deducit: vt in quibus veritatem ſuſcipit virtutem perſentiat teipſum ſponſum ſuum Chriſte Ieſu, qui viuis, & regnas per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo quartus.

CIrcuitus iſte non eſt peruagationis,ſed inueſtigationis.At ſi vagatur, quæ circuit, non euagatur tamen, non excedit terminos ciuitatis, non loca,quæ dilectus perambulare ſolet. In circuitu ambulat, ſed intus ambulat per vicos,& plateas ciuitatis.Sapientia enim in his vijs ſe oſtendit hilariter
E & in plateis dat vocem ſuam. Ideo in iſtis circuit, quia nouit vbi ſoleat illi vberior occurſus eſſe dilecti.Circuibo,inquit,quærens
Cāt.3.d per vicos,& plateas. Frequens tibi eſt,ò felix anima, talis circuitus,& acceſſus familiaris: & nota ſunt tibi omnia ciuitatis huius circuitus,& receſſus intimi,anguſta locorū, & lata platearum. Introduxit te rex in cellā vinariam. Numquid non,& in omnes alios ſecretiores receſſus? Omnia tibi ſunt aperta, & peruia, & vſu quodam ad beatū hunc expeditam te ſentis circuitum.Ideo nō cunctanti, ſed confidenti ſimilis dicit. Circuibo ciuitatem. Et quantum putatis fratres,quātum ſolatij confert inuiſere interim, & crebro conterere greſſu loca in quibus ſtare ſolebant pedes eius, quem diligit? Neſcio quo pacto loca in quibus aliquid boni experti ſumus, expreſſius idipſum imprimunt memoriæ, & ex ordine ante mentis depingunt oculos, & quod iam experti ſumus, in ipſis, iterato ſperamus. Ergo loca iſta non corporalia, ſed ſpiritualia crediderim, opportuna ad animę exercitationem ſpiritualem;propterea in his accipiamus circuitum. Circuitus iſte an recordationis eſt,an inueſtigationis?Circuit enim,qui vel nota recolit, vel ex ipſis notis colligit, quæ nondum ſunt nota. Circuit quodammodo, qui nota recordatur, vel perſcrutatur noua. Circuitus quidam eſt,cum ea,quæ iam fide,vel intelligentia tenemus,ordine retractamus. Circuitus quidam eſt, cum ex his, quæ iam tenemus, ad occultiora tendimus, & pene-
F tramus. Circuitus ille oblationis eſt, iſte rationis.Ille amicabilior, iſte acutior. Et quāuis ille circuitus magis accommodatus ſpōſæ videatur,neutrum tamē illi negabimus. Siue enim nota, & comperta reuiſerit, ſiue inueſtiget noua in omnibus amoris tātum fomitem quærit.Bonus quidem rationis circuitus,ſed quādo ratio ipſa intra fidei regulas ſe cōtinet,& eius terminos non excedit, de fide ad fidem, vel de fide ad intelligentiā pertingens.Intelligentia quidem etſi fidem excedit,non tamen aliud contuetur, quam quod fide continetur.In intelligētia, quam in fide non certitudo maior ineſt,ſed ſerenitas: neutra vel errat,vel hæſitat. Vbi vel error, vel hæſitatio eſt,intelligentia nō eſt, vbi hæſitatio eſt, fides non eſt. Et ſi fides admittere poſſe videtur errorem, nō eſt vera, nec catholica fides, ſed erronea credulitas. Fides (vt ſic dicam) veritatem rectam tenet, & poſſidet,intelligentia reuelatam,& nudā contuetur, ratio conatur reuelare. Ratio inter fidem intelligentiamque diſcurrens, ad illam ſe erigit, ſed iſta regit. Ratio plus aliquid,quam credere vult. Quid aliud?Cōſpicere. Aliud eſt credere,aliud eſt cernere: non tamen aliud,quam quod fide concipit, conſpicere conatur. Et ſi nondum ſyncerè videre poteſt,quibuſdam tamen accommodatis experimentis conijcere tētat, quæ iam ſolida fide concepit. Ratio ſupra fidem conatur,fide tamen nititur,fide cohibetur. In primo deuota eſt:in ſecūdo prudens: in tertio ſobria:& vt(ſic dicam) fides tenet,tuetur ratio,intelligentia intuetur. Bonus iſte circuitus. in quo mens rationis ductu peruestigando procedit,ſed à fide nō recedit,inſtructa à fide,& reſtricta ad fidem. Erronea plane,ſi non cuncta ad eius referat examen,& G
citum rationis inceſſum ad fidei maturitate caſtiget. Bonus circuitus vbi iuſtitia Dei reuelatur ex fide in fidē.Bonus circuitus vbi quis tráſformatur à claritate in claritatē,tāquā à Dñi ſpiritu, Bonus circuitus vbi quis Phil.3.e
poſteriorum oblitus, ad anteriora extendit ſemetipſum, ſi quo modo comprehendat. Bonus certè circuitus,nō modo cū noua ſēper, & occultiora comprehenduntur, ſed cum iam apprehenſa nouo, & recenti ſemper affectu reuoluuntur: cum non modo, quod reſtat,penetratur:ſed quod iam penetratum eſt, frequenter iteratur. Iucundus circuitus,& ſponſæ non ignotus. Ideo confidenter dicit: Surgam, & circuibo ciuitatem. Quæ aptius eſſe poterit ciuitas quam illa, de qua dictum eſt: Glorioſa dicta ſunt Pſ.86.a
de te ciuitas Dei? Et quidem vniuerſitas creaturæ dici poteſt non inconuenienter ciuitas Dei, ab eo condita, & ab eo diſpoſita. Glorioſa plane,& pro ſpecie,& pro ordine. Nam pro actibus minus iuſtis quos deprauatæ mentis producit libertas, quantum in ipſis eſt, minus in gloria,nec ex ipſis, quod ordinē diuinæ diſpoſitionis non effugiunt

quem

quę non intuēdt. Soli autem verè glorioſi ſunt, qui diuinæ diſpoſitioni ſupponūt ſtudium, ſolliciti primæ conditionis integram ſeruare gratiam, vel reuelare & reſtaurare corruptam. Iſti gemino quidem modo glorioſi efficiuntur, naturali cum ceteris condi-
H tione, & voluntaria præ cæteris coaptatione ad ordinantis & dirigentis Dei nutum. Dicitur ergo ciuitas Dei vniuerſitas creaturæ: quippe legibus adminiſtrata diſpenſationis ipſius. Ipſæ vniuerſæ creaturæ ſpeciem exiſtentiæ præſtat in proprio genere, in vſu efficaciam, cōſequentiam in ordine, vt & in ſeipſa pulchra ſit, & in vniuerſitate ſuperuacua nō ſit, & cum reliquis inconſequens & repugnans non ſit. Siue enim res naturæ agatur motu, ſiue libero arbitrij nutu, ſiue diuinæ inſtinctu gratiæ, ſiue ſingulis his rationibus, ſiue coniunctis res agatur: quælibet à diuina intus inuiſibiliter operante efficacia, & modum accipit & motum. Modum & quaſi legem quandam ordinis, & motum actionis. Non modo enim ab eo cuiuſlibet motionis natiua facultas, ſed cuiuſlibet facultatis miniſtratur motio, vt ſimul ab ipſo ſit & virtus, & motus virtutis. Motus vero intentionis prauæ, & ab ipſo habet quod motus eſt, & ab ipſo non habet quod prauus eſt. Neque enim ab ipſo eſt, quod in minus ordinatum finem dirigitur: ſed ab ipſo eſt, quod inordinatio ipſa mira prorſus ratione in ordinem redigitur. Vide venditionē Ioſeph, deſcēſum in Aegyptū: egreſſum & inſectationem Pharaonis, ſubmerſionē exercitus, & ereptionē Iſrael, quomodo incarnationis & paſſionis Chriſti, & ereptionis noſtræ ſeruiāt myſterijs: & multis quidē in locis ſimilia diligēs reperies.

I Nō ergo poſſent antiqua delicta nouis deſeruire ſacramentis, niſi occulta ratione diuina intus operante prouidentia. Nec enim illa antiqua caſu quodam & indifferēter ita prouenere: quibus noua poſtmodum à prudenti diſpenſatore & obſeruatore diligēti adaptarentur myſteria: magis autem illa ad horum ſunt ſignificationem (non homine illud intendente, ſed Deo diſponente) præparata, quàm hæc illis aptata. Quid denique quòd Dominus eo potiſſimum tempore ad paſſionem addictus, quòd hac hora, hoc die, hoc mortis affectus genere? Quis iſta aut neget myſtica, aut credat fortuita? Quo die eſt homo conditus, eo reparatus: qua hora ſententiam pertulit, indulgentiā meruit. Per lignum ſententia mortis inducta: per lignum vita reſtituta. Et neſcio quis iſta non diuinitus diſpenſata, ſed humanitus adminiſtrata contendit. Habes agni Paſchalis tempus, habes immaculatam hoſtiam, habes ereptionis Iſraeliticæ de Aegypto horam, habes ereptionis tuæ gratiam de ſæculi errore, de vanitate, de natiuitate corrupta: & hoc ſimpliciter contigiſſe credis, Deo non diſpenſante, ſed Iudæo operante, quamuis non obſeruante? Hæc, inquam, quæ tam aptè concurrunt de crucis ligno, de tempore, de hora, de die, & reliquas quæ obſeruari prudenter poſſunt circumſtantias, Iudaicæ deputas dementiæ, non diuinæ ſapientiæ? Prorſus in tam ſalubri remedio & cum antiquis in vnam formam cōcurrente ſacramentis, & fortuitus caſus excluditur & humanus intuitus, ſed non diuinus nutus. Et in Iſaiæ prophetia inuenies ad Ezechiam dictum: Data ſunt omnia hæc in manus Chaldæorum. Vbi data eſſe dicit, oſtendit nō tantum Prophetice prædicta, ſed etiam iudiciaria quadam æquitate dictata. Ex his & huiuſmodi paſ- K
ſim per omnem ſcripturarum textum: cui dubium reſidebit, diuinam pariter virtutem & ſapientiam iuſtis legibus prauas rationalis creaturæ non inſpirare quidē, ſed diſpenſare voluntates? Quod ſi ita eſt, multo minus ambigi poteſt motus cæterorū animantium, quæ naturali ducuntur affectu, & ſenſuum, vel imaginationis tātum aguntur iudicio, non arbitrio rationis, à diuina diſpoſitione minime exemptos. Et vt ſemel concludam vniuerſarum vel eſſentiam, qua in hoc aut in hoc rerum genere ſunt, vel exiſtentiam qua ſunt, vel vſum quo aliquid efficiunt, iuſtiſſimus, potentiſſimus, prudentiſſimus moderator æternis & immutabilibus mouet, & mutat, & continet decretorum regulis, & cunctam creaturam nuſquam exorbitante regit iuſtitia, quaſi ordinatiſſimam & diſpoſitiſſimam ciuitatem. Hæccine ergo ciuitas eſt vniuerſitas creaturæ, quam ſpōſa circuituram ſe proponit? Circuierunt ſapientes huius ſæculi rerū naturam, & in artificio ſuo operantem aduerterunt ſapientiam Dei, operantē dico, ſed non opus de quo legitur: Deus autem rex noſter ante ſæcula operatus eſt ſalutē in me- *Pſ. 73. c*
dio terræ. Cognouerunt in opere artificē, ſed non glorificauerūt, aut gratias egerunt. Fidelis anima omnia replicat & recenſet in laudem

laudem Dei, & omnem creaturam prouocat ad glorificandum, vt ſeipſam excitet in gratiam, & vniuerſitatis contuitu diuinum ſtimuletur in amorem. Circuiuit Salomon, &, de cedro Libani diſputauit vſque ad hyſſopum. Circuiuit in Eccleſiaſte, & de elemẽtorum poſtquã diſſeruit circuitu, ad humanos actus diſputationẽ deriuauit, vt de tranſeunte rerum vanitate ad permanentẽ tranſiret veritatem. Circuiuit Iob, imo circumductus eſt magis à Domino per terræ fundamenta, per menſuram, per lineam, & baſes, & lapidem angularem, & aſtra matutina, & filiorum Dei iubilũ: per maris oſtia, & vuluam, & veſtimentum, & caliginoſos infantiæ pannos: per terminos, & vectes, & oſtia, per ortum diluculi, & auroræ locum, & certas quaſdam cæterarum rerum naturas. Omnes enim numerare longum erat, quæ omnia prudenter intuenti admirationem conditoris facerent, & piè conſideranti amorem.

L

Et hæc communiter omnibus propoſita ſunt ratione vtentibus, & conditoris ſui maieſtatem manifeſta pulchritudinis ſuæ ſpecie commendant. Sub tam pulchro tamen velamine pulchriora ſunt, quæ latent ſaluationis noſtræ ſacramenta & multiplicia ſpiritualium dona gratiarum.

Denique, & Dauid in fine Pſalmorum cum omnem creaturam in laudem Dei cõcitaſſet: Cantate, inquit, Deo canticum nouum, laus eius in Eccleſia ſanctorum. Verè nouum, cuius neſcit antiquitatem materia, faſtidium gratiæ: quæ ſemper eſt amore recens, vſu recentior. Verè enim nouũ, quod hominum animos ad æternã innouat beatitudinem. Denique legitur. Ne memineritis priorum, & antiqua ne intueamini: noua quoque ego facio. Iure noua quæ ab antiquo currentis naturæ nequaquam concluſa ſunt legibus. Laus eius in Eccleſia ſanctorum. Quodam vtique excellentiæ priuilegio, non tantum æquitatis diſpenſatione, ſed gratuito ſanctitatis dono, & munere, laus eius in Eccleſia ſanctorum: quoniam ita laudem eius ſanctorum oſtendit actus, vt illam attendat affectus. Sancti enim excellenter gratiarum dona ſuſcipiunt, deuotionem perſentiunt, gratulationem perſoluũt. Ideo quodã laudatur priuilegio in Eccleſia ſanctorũ, extra Eccleſiam laudatur miniſterio inſenſibili, & muto rerum, vano hominum. In rebus inſenſatis conditio, in hominibus

Pſ. 149. a

Iſai. 43. c

M

Pſ. 149. a

non renatis aliquanta cognitio, in neutris tamen dilectio. Nam dilectio conditoris ſui in primis nulla, in ſecundis non ſancta. Laus eius in Eccleſia ſanctorum. Sanctus. n. & quæ condita ſunt, vt naturaliter ſint: & quæ diſpenſata ſunt, vt inconueniẽter, & inordinatè nõ ſint: & quę prędeſtinata ſunt vt beatè ſint, vniuerſa perſcrutatur, & æſtimat quãtum datur, vt per hæc auctoris iuxta vires colligat notionem, migret ad æmulationem, rapiatur in affectionem. Hæc ergo ciuitas ſpiritualis eſt, hæc Eccleſia ſanctorum, quã circuituram ſeſe ſponſa præſumit. Deus bone, quanta hic vtilium copia ſpeculationum? Quis enim ſatis exiſtimare poteſt, quam pulchra, & quam plurima ſint vbique ſpectacula in ſacramentis, exemplis, miraculis?

Prima ſaluationis: ſecunda conuerſationis: atteſtationis ſunt tertia. Quid vero cum de myſterijs, cum de moribus ad remunerationes æternas temporalium meritorum admiratura mens aſſurgit? Quantum ibi profuſis votis refunditur gaudij? Filij hominum, vt quid diligitis vana, & quæritis mendacium? vt quid animum ad aliena oblectamenta conuertitis: laborioſè quæritis labentes delicias? Quaſi ad manum materiam fidei noſtræ tenetis myſteria, ad mẽmoriam prompta, ad meditãdum profuſa, ad ſubſiſtendum perpetua, ad ſufficiendum plena. Filij, inquam, hominum, imo filij excelſi, alumni religionis, qui regularis diſciplinæ limina teritis, vt quid arida fauce aquas cœnulentas ſititis, cœleſtes faſtiditis? Vt quid cogitationes admittitis in animum ad quarum actiones non mittitis manum? Quod agere penitus detrectatis vt quid ſtudioſa mente retractatis? Experti frequenter eſtis, quod omnem hanc inanem pompam recogitatæ turpitudinis citus excipere ſolet exitus pœnitudinis. Denique, & pudor eſt prodere: & pœna reticere. Meditationis ergo mutate materiam, ſed ſeruate inſtantiã. Quam fœdum eſt tunc ſtudia veſtra minui, cum mutantur in melius? Hoc autẽ dico: ſicut exhibuiſtis animũ ad cogitatus affectuoſos fœdę turpitudinis, ita exhibete nũc ad ſecundos circuitus pulchræ veritatis. Circumdate Sion, inquit Pſalmiſta, & complectimini eam. Circumdate meditando: complectimini amando.

Pſal. 4. d

A

Pſ. 47. c

Comp'ectimini eam, vt eius ſit, & comprehenſio integra, & collocatio intima.

Plus

Plus aliquid innuere videtur complexus quam circuitus. Complexus ſimul continet totum, circuitus de alio in aliud facit tranſitum. In hoc tamen circuitus præſtare videtur, quod ea quæ complectimur indifferenter, & inuolutè conſtringimus. vbi vero circuitus eſt, ſingula ſeriatim diſcutimus. Ille
B contentus eſt ſumma, iſte diſcurrit per ſingula. Eſuriens enim, & quærens animus, dum illum non ſatiant aliqua, ſemper rapitur ad reliqua. Et quodam voluitur circuitu, currentis deſiderij protractu rotatur, donec repleatur in bonis eſuries amoris, & occupet in illo curſus ſui ſtatum in quo terminum non inuenit.

Nulla enim quę creata ſunt, in conditionis ſuæ ſtatu infinita ſunt: & ideo mens, quę circuit, vniuerſa pertranſit, nuſquam requiē capiens vbi finem reperit. Solus ille requies eſt amanti, & refectio, qui finis eſt omniū, & cuius nullus eſt finis. Propterea ſponſa in circuitu ſuo cuncta pertranſit, vt pertingat ad ipſum. Surgam, inquit, & circuibo
Cāt. 3. a ciuitatem. Circuibo in cunctis, eum quem diligo quærens, ſed nuſquam reperiens. In-
Rom. 1. c uiſibilia ipſius per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur: ſed tamen nullius creaturæ quamlibet excellentis, & ad ipſius accedentis imitationem, plenè vel inſtruor indicio, vel incendor officio. Tantum enim & pigrum, & tardum, & inefficax ad conditoris commendationem eorum quæ condita ſunt, redditur miniſterium, quantum noſcitur à veritate diſtare ſimulacrum. Ergo circuibo ciuitatem, vniuerſa pertingens, vniuerſa pertranſiens: pertingens qua ex parte ipſius imaginem differenter præferunt: pertranſiens vbi citra perfectum ſubſiſtūt. Circuibo ciuitatem vbique capiens refrige-
C rium, & faſtidium patiens. Quonam enim modo non me refrigerat, quod amoris mei pignus aliquod portat, pręfert indicium, indicit memoriam, notitiam inducit? Sed iterum quonam pacto non tolero tædium, dum quadam me recogito præludi imagine, & vmbra detineri, nudam & ſimplicem non tenere veritatem?

Circuibo ciuitatem, quoniam in toto eius tam pulchro ambitu vbique refoueor, ſed nuſquam reficior. Nec me fatigabit iſte circuitus, donec pateat plenior aditus, vt intrem in ſanctuarium Dei, & intelligam in nouiſſimis eius. Habebit ibi circuitus terminum, cum repleti fuerimus in bonis domus tuæ, Domine, cum intellexero in nouiſſimis eius illum qui primus eſt, & nouiſſimus, initium & finis. O qualis ibi circuitus erit pergere ab ipſo in ipſum, ire & redire: deſiderio ire, delectatione redire, dum ſemper eius, quod experientia deſiderat, præſentia ſatiat, vt mens poſſidentis & contuentis, & illi ſit per appetentiam intenta, & illo ſit ſufficienter contenta. Sic enim pennata illa, & oculata animalia in medio & in circuitu ſedis Dei leguntur. In medio, quia voti ſui perducuntur ad intima. In circuitu, quia rediuiuo ſemper voto feruntur in eadem ipſa. In medio, quia eorum iam completum eſt votum. In circuitu, quia non ſufficiunt comprehendere totum. In medio ſunt admiſſa per gratiam, & in circuitu ſunt excluſa per differentem naturam. In medio ſunt, quia vnita per contemplationem: & in circuitu, quia diſiuncta per comparationem. Quæ eſt enim ſedes iſta, niſi ea de qua loquitur Apoſtolus: lux inacceſſibilis, quam 1. Tim.
inhabitat Deus? Denique quantumlibet 6.
oculata ſint beata illa animalia: & illuminata D
illa; vt quantum poſſunt capiant: & excedit, ne ad totum ſufficiant. O quam ampla ibi ſpeculatoria, quam latæ plateæ in illa luminis infinitate patent, quam coarctati & couniti & protenſi in illa ſimplicitate, caritate, æternitate vici? Viæ illæ viæ pulchræ, & ſemitæ pacificæ. Non eſt in illis vel errare vel elaborare ſemitis. Vndique occurrit ibi ſponſus, & læto (vt ſic dicam) vultu ſe offert & influit cordi dilectæ, vt de cetero non indigeat quæri Ieſus Chriſtus, qui viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo Quintus.

LOngum heſternus ſermo in exequendo ſponſæ circuitu traxit limitem. Gratiæ tibi Domine Ieſu Chriſte, quod feciſti tam dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo. Ideo vix ab ore, quæ ſemel guſtata ſunt, diſcedunt, vt alia ſuccedant: cum mora ruminantur: & ſi deglutita fuerint, ſuaui quodam ructu denuo redeunt ad ruminandum Poterāt hæc omnia breuiter & curſim dici, ſed materiæ, quæ tractatur, gratia, comedentis blanditur palato, & quandam ſui appetentiam facit, non facile cedens cum

ſemel

ſemel adducta fuerit in diſcuſſionem. Nam & quem mandendum infantulo nutrix comminuit panem, iam ſatis ſtudioſo dente ſubactum aliquoties eum in ore detinet, guſtus illecta ſapore. Et nos cantici huius ſolidos alijs, ſi qui forte indigent, cōminuentes cibos, guſtatæ ſuauitatis iacturam facere nequimus: ſed ita alieno inſeruimus vſui, vt & noſtro ſatisfaciamus in parte deſiderio. Denique cum terminatum reor ſermonem, & competenti fine concluſum, impatiēti exhalatione epulæ verbi redeunt ad labia: & dum abundantiæ ſuauitatis eructatur memoria, ad diſcuſſionem reuocatur materia. Quid enim? Cur non ficus frequenter concutitur, cuius fructus plane numquam executitur? Quid mirum ſi conuellitur ſæpius quæ propria expoliatione fœcundior effecta, cum vellicantis videtur certare manu, & decerpentis auiditatem vbertate conuincere? Non talis illa, cui maledixit Dominus Ieſus nihil in ea fructus inueniens, pro ſterilitate, ariditate æterna condemnans illam. Vide quomodo aridas fecit fides Chriſti Iudæorum traditiones, & dogmata Philoſophorum. Quomodo arefecit flumina Aegypti: non eſt in eorum doctrinis, & interpretationibus fructum inuenire de quo legitur in Pſalmo: *Pſ. 84. b* Terra noſtra dabit fructum ſuum. Non poteſt in eorum vicis, & plateis Chriſtus inueniri. Iam, ò Iudæi, emigrauit à viculis veſtris. Iam dimiſit domum ſuam: dereliquit *Ier. 12. b* hæreditatem ſuā. Denique facti eſtis quaſi *Ibid. 39. a* tuguriū in cucumerario, quaſi ciuitas, quæ vaſtatur. Sed, & de plateis nihilominus legitur, quia corruit in platea veritas. Siquidem de gentium Philoſophis dictum eſt, quod veritatem Dei detinuerunt in mendacio. An non tibi videtur congrue accipi in vicis Iſrael ſecundum carnem, quoniam de vno erant ſemine Abrahæ, & in vnum compacti, & coarctati ritum, vna lege conſtricti? Sapientes autem gētium iure adumbrantur in plateis: quoniam effrenata libertate, & licentia, extra veritatis euagati ſunt tramitem: de maieſtate Diuina ſentientes, & aſſerentes non minus abſona dignitati, quam reluctantia veritati. Iudæi paupertate intelligētiæ circa Diuinæ ſingularitatem conſtricti ſubſtantiæ, vſque ad filij, & ſpiritusſancti perſonas non potuerunt fidei incrementa dilatare. Gentium Philoſophi per planum diffuſi, & nullo Diuinæ eruditionis obice tardati, deorum induxerunt numeroſitatem in naturis, infinitatem in perſonis, ſentientes inter ſe ſinguli varia, vniuerſi vana. Sed quæ iam anima in iſtis vel vicis vel plateis inquirit ſponſum? Concubina eſt, ſi qua eſt, aut adultera: quarum altera contubernium cum ſponſo non habet perpetuum, altera maleficium. Quid enim ibi quærat, vbi caſta non occurrit ſapientia, ſed peregrina, & meretricia? Talis tibi *Prou. 7. b* depingitur in Prouerbijs, occurrens vecordi iuueni, vbi tranſit in platea prope angulum adueſperaſcente die in noctis tenebris, & caligine, mulier ornatu meretricio, præparata ad capiendas animas, garrula & vaga nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos inſidians.

Suſpecta eſt mihi talis platea, in qua mulier tam varia, & verſipellis, blanditiarum ſuarū inſidias vecordi machinatur iuueni. Neſcio enim quid obſcurum, & diſtortum, & fuſcatum mihi ſignificat nox, et angulus, & ornatus meretricius. Suſpecta eſt mihi vis doctrina, & certe deſpecta, quæ nullam inducit de Chriſto mentionem: quæ eius me nec ſacramentis renouat, nec præceptis informat, nec promiſſis inflammat. Nam Iudæi quidem habent in pagina illum, ſed interpretatione non habent. Adhuc enim velamen eſt magis in eorum mente, quam lege. Nec enim auferri poteſt, niſi cum conuerſi fuerint ad Dn̄m. Suſpecta eſt mihi tā in Diuinis ſenſibus quam in humanis vſibus vnius licentia, alterius reſtrictio, obſtinatio vtriuſque. Vnius in Diuina natura numeroſitas, alterius ſingularitas, vtriuſque cæcitas. Ideo ſponſæ non dederim in iſtis vicis, & plateis quærere dilectum. Alios illi aſſignemus vicos, alias plateas, quam ſibi Chriſtus deſponſauit in fide, & veritate. Et quidem gemina quædam eſt conuerſatio fidelium. Alij latam ſectantur viam. Alij arctiſſimæ ſe tradunt diſciplinæ. Nam etſi ſcribitur: Arcta via, quæ ducit ad vitam: eſt tamen quæpiam in hoc genere diſtinctio, & arctioris reſpectu alia reputatur latior. An non tibi videtur latitudo mandati, vbi nemo compellitur ad perfectionem, ſed infirmæ non modo valetudini, ſed etiam voluntati inferioris gradus permittitur licentia? Gratias tibi Domine Ieſu Chriſte, quod nobis ſalutis occaſiones paras, & ita vegetis, & alacribus proponis conſilium, vt etiam ægrotis diſponas remedium, & pigris diſpenſes

ſes aſcenſum. Non modo vicos diſtrictè viuētium habet ciuitas tua ſancta Hieruſalē, H ſed etiam plateas humiliora & planiora diligentium. Sic in omni profeſſione & ordine quæ ſponſa eſt, eius quem caſtè diligit, veſtigia quęrit, quatenus habeat vndecumque operationis exemplum, & amoris incēdium. Non dedignatur ab his etiam qui foris ſunt, qui nulla arctioris diſciplinæ regula conſtringuntur, mutuari virtutis inſignia, reputans feruentiorem ibi frequenter affectum, vbi inferior fuerit ordinis gradus. Quid dicemus de his qui nuſquam ſalutis occaſiones quærunt. vbique cauſſantes remiſſionem in plateis, & in vicis indiſcretionem? Denique tales multi ſunt, qui omnes perſcrutantur profeſſiones & ordines, ſed in eis nulla inueniunt quę illos trahant, ſed cuncta quibus ipſi detrahant, calumniātes quod diſtrictio in alijs ſit nimia, in alijs nulla. Iſtorum dicere eſt, & quidem quam miſerè tam verè: Non inueni illum. Prauus certè ſenſus, vt dicas, ecce Chriſtus hic imo ecce illic. Peſſimus verò ſi dicas, nec hic, nec illic. Vtrobique quærit ſponſa, & hic & illic. Quæram per vicos & plateas quem diligit anima mea. Per vicos diſtrictionem accipe, per plateas diſpēſationem. Neutram in miniſtris Eccleſiæ ſiniſtrè interpreteris. Vtramque Eccleſia recipit, in vtroque ſponſa quærit Chriſtum. Noli in altero tantum, in vtroque Chriſtum quære. Vi- I cis plateas in teipſo coniunge. Quæris quomodo? Si te coarctat afflictio, aut voluntariè ſuſcepta, aut violenter impacta, intus in corde gaudio dilatare ſpirituali, & iam vicis plateas copulaſti. Nonne tibi videtur vtrumque tenere, qui in tribulatione dilatatum ſibi lætatur? Apoſtolus in arcto tribulationis quandam latitudinem optabat il- *Rom. 12. c* lis quibus ait: Spe gaudentes, in tribulatione patientes. Denique ad ſpem latitudo refertur: habentes, inquit, tantas promiſſiones chariſſimi, dilatamini & vos. Anguſta eſt nobis in præſenti res, ſpes verò lata. Arcta poſſeſſio, exſpectatio quidē profuſior. Ergo ad latitudinē ſpei plateas iſtas referto. Spe gaudentes Apoſtolus dicit. Propheta *Zach. 8. a* vero: Adhuc replebuntur plateæ tuæ choris ludentium. Vides quomodo ſibi de ſpe & plateis ſentiunt conſona Apoſtolus & Propheta? Vterque enim gaudium aſſignat. Simul etiam hoc aduertēdum iuxta aliam diſtinctionem, quod etiam in vicis manſio eſt ad domeſticas vtilitates. In plateis feriatio quædam ad iucunditatem. In plateis enim chorus eſt & conuentus ludentium. Ergo vacationis & lætitiæ vſus in plateis eſt. Bonæ quidem plateę in quibus alacri ſatis agilitate in leues contēplationis ſaltus animus ſe ſpiritualis exagitat. In plateis ergo quęrit ſponſa quem diligit, dum domeſticis euoluta curis, dum extra corporis effecta manſionem, & domum terreſtrem quātum datur deſerens, quam libere, tam læte contēplari ſtudet. In vicis eſt manſio diuturnior. In plateis quidem breuis, ſed dulcior. In vicis virtutum vſus eſt & exercitium, quæ neceſſaria nobis ſunt, dum in corporis huius habitaculo moramur. In plateis vero feriata quædam fœlicitatis futuræ præludia. Et vide nunc verborum ſeriem. Primo ponit vicos, conſequenter plateas. Habes & in K pſalmo ſimile: *Pſ. 83. a* Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini. Miraris Sponſæ ſedulitatem? ordinem ſequere. Noli te prudentiorem vel promptiorē ſponſa præſumere. Primo exerce te in opere virtuali, vt deinceps ad veritatis ſpeculatorium conſcendas. Quid illac ingreſſum paras quà exitus eſt? Cum ſponſa per vicos ad plateas vēni, & cum Pſalmiſta poſt tabernacula virtutum ad ampla veritatis atria: alioquin ordinem ſi conuertis, peruertis. Quanto magis coanguſtati ſunt vici, tanto vberiora & liberiora ſunt intus otia mētis. Quid otia dico? deuotionem dicerem iuſtius. Arcta exterius diſciplina animam interius dilatat. Siue libertatem, ſiue lætitiam in plateis intelligas, vbi ampliores quam in hoc ordine noſtro plateas reperies? Sed nec facile dixeris, vbi ſint arctiores vici, vbi maior libertas, & ad vſum & ad exercitium virtutis, quàm in hoc ordine & conuentu ſancto. Et ideo maior ad bonum libertas, eo quod ſit minor licentia in malum. Quo maior diſtrictio, eo maior directio. Arctiores vici ampliores plateas efficiunt. Quid ergo eſt per vicos & plateas Ieſum quęrere, niſi hoc ſe modo reſtringere & extēdere ad capiēdam de ipſius illuſtratione lætitiam? Vis vt vtraque intus in mente aſſignem, plateas & vicos? Nonne tibi videtur in vico quodam & velut in arcto poſitus is cuius vexatur patientia, caſtitas arcetur, coanguſtatur caritas? Qui in nullo virtutis ſtudio libere & ſine labore verſatur, ſine labore, &

an-

anxio conatu animi, num tibi quaſi in vicis locatus videtur? Et quamuis non ſine labore, non ſine conatu quærunt: tamen etiam qui tales ſunt, quietem in illo quem diligit anima ſua, quaſi per vicos
Iſai. 26. e quærunt. De quibus Propheta: Domine in anguſtia quæſierunt te, & in ſemita iudiciorum tuorum Domine ſuſtinuimus te. Rudibus, & nouitijs iſtud ſæpius euenit, qui ſolent vel varijs tentamentis, vel quodã tædio laborare, quando eos aut carnis deſideria coarctant, aut virtutum nõ exhilarat oblectatio. Et beatus, qui non eſt ſcandalizatus in iſtis, qui non offenditur, qui non perdit Ieſum, ſed magis quærit per vicos tales qui in anguſtia quærunt. Non ſic de qui-
Ibidem. buſdam dicitur: In anguſtia quæſierunt te in tribulatione murmuris doctrina tua eis: imò, & exercitia virtutis, & doctrinam patris intelligit in anguſtijs illis, & protendit à fine vſque ad finem fortiter, donec de vicis ad plateas euadat: & qui perfectiores ſunt, & plateis aſſueti, aliquoties ad anguſtias vicorum ſubito ſinuntur relabi. Et quis perfectior illa quæ ſponſa dicitur? Ecce, & ipſa per vicos, & arctos quoſdam meatus quærit dilectum. Nõ eſt otioſa difficultas iſta quærendi. Per hanc enim, & exercetur eius humilitas, & deſiderium excitatur. Quoties inextricabilibus me ſenſi quaſi vicis errantem, & anguſtijs animi concluſum, cum ſubitò vicinas in plateas euaſi, & eduxit me in latitudinẽ bonus Dominus, in vicis expiraui fere, ſed in plateis reſpiraui ſtatim. Latitudo quædam, & libertas inoccupatæ, & ex-
M peditæ mentis in plateis tibi commendatur. Sed conſidera, ne libertatẽ iſtam des in occaſionem carnis, ne coacerues lutum in platea tua, lutum illicitæ cogitationis. Alioquin ſicut lutum platearum delebit te Domi-
Thrẽ. 4. nus. Lubricauerunt, ait Propheta, in plateis veſtigia noſtra: lutoſas volens intelligi eas, in quibus ſit lubricus inceſſus. Non luto ſed auro ſternantur plateæ tuæ. Non ibi ſit lutum, nec tamen ſiccitas, & ariditas quædã ſit tibi: ſed fluant flumina ibi aquæ viuæ, ſpiritualis quædam fluenta meditationis. In plateis aquas iſtas diuide in latitudine li-
Eccl. 24. beræ mentis. Sapientia quaſi platanus, inquit, exaltata ſum iuxta aquas in plateis. Non in plateis ſolum, nec ſolũ iuxta aquas, ſed iuxta aquas, & in plateis exaltata ſũ, inquit. Vt læta prodeant germina ſapientiæ, quantum putas cooperatur, & otium liberum, irrigatio crebra ſanctæ meditationis? Iure quaſi platanus exaltatur, quæ ſic plantatur. O beatas verè plateas in quibus ſapientia ſic exaltatur, & ſupereminet perſpicuã ſe oſtendens, & non indigens quæri. Et vide quomodo ſæculari prudentiæ aliqui totam ſui cordis latitudinem exponant, quãtũ diſtendant animum, & dilatent in plateã, vt plantent ibi plãtationem infidelem, hoc eſt germen alienũ, quo, & continuis exercitijs, & meditatione frequẽti, & doctrina illam irrigẽt. Ideo cernas in illis lætam, & vberem, & exaltatam ſæculi ſapientiã, & fructificantem huius mundi ſenſum: ſapientiam vero quæ ex Deo eſt humilem, obſcuram & inueniri non poſſe penes illos. Exi in plateas, & A
vicos ciuitatis, otia diſcute, ſcrutare negotia eorum qui iudicijs vacant, qui tenent cathedram, qui ſedent in tribunalibus: contẽplare quid agant in publico, quid in cubiculo. Numquid apud illos pura, & vera, & cæleſtis eminet ſapientia? Numquid expreſſa eſt in moribus, quæ in ſermone verſatur. Numquid in proſpectu inuenies illam? Numquid exaltatam ſicut cedrum in Libano, & ſicut Cypreſſum in monte Sion? Nam in his montibus exaltatam ſe gloriatur. Nomina ipſa myſteriũ continent: nec otioſus eſt etiã ordo verborum. Præcedit Libanus in laude ſapientiæ, Sion ſubnectitur: poſt cordis mundi candorem ad contemplandæ veritatis fulgorem aſcendit. Mũditia meretur notitiam, nõ hanc literatoriam tantũ, ſed quãdam dulcem, & intimã, & ipſius animæ medullis infuſam. Deniq. puritas veritatis ſocia eſt, & comes eſt, & præuia eſt. Idcirco montes iſtos Libanũ, & Siõ in laude ſua ſapientia copulat. Mõtes iſtos apud quos illos aſſignare poteris qui litibus aut exercendis aut dirimendis vacant? Non poteſt apud illos inueniri ſapientia in quibus non inuenitur locus ſapientiæ. Amat Libanum, amat Sion, amat plateas, libertate gaudet, & ſublimitate. Quanta peruerſitas, ſi ſapientia quæ litibus vacat: quæ lucra ſectatur ſupereminet, & diuina latet? Supereminet litigioſa & B
ea quæ pudica eſt, pacifica, quæ bonis conſentiens, cõtempta delitefcit velut in obſcuro. Illa excolitur, iſta negligitur, ac ſi ſterilis & parum lucroſa. Neglecta plantatio in altũ non creſcit. Raro in plateis quaſi platanum exaltatum inuenies. Non eſt obuia, non eſt frequens: ideo dicit. Quæſiui, & non inueni illum. Vbique teritur, vbique ver-

titur

titur in quæſtione, vbique venerabile eſt nomen Ieſu. Et vtinam quod vox ſonat, vita depromat, exprimat imitatio, emineat & eluceat in moribus. Qui penes te ſapiētiam quærit, aſſidentem inueniat illam in ipſis foribus tuis, in ipſis ſenſibus, in modeſtia & compoſitione hominis exterioris. Nā quaſi fores ſunt per quas interioris prodeunt habitatoris indicia. A fructibus cognoſcitur, ſi apud te Ieſus moratur. Accedit ad te ſponſa, folia vertit ficulneæ tuæ, quærit in te fructum, quærit dilectum. Hic eſt enim fructus dulcis gutturi eius. Felix es cum hoc abundaueris fructu, cū Domini tui ſponſam iſto ſatiaueris cibo. Eſca eius, eſca electa. Deliciæ eius ſunt tecum eſſe dilectum ſuum. Non inuidet, non ze'atur. Dilectum ſuum omnium vult eſſe dilectum Ideo apud omnes quærit, vt illum apud omnes aut inueniat, aut inuitet. Quærit enim apud illos Ieſum, quorum quærit profectum in ipſo. Quærit per vicos & plateas. ſed non in omnibus inuenire poteſt. Quæſiui, inquit, & non inueni illum. Paulus omnium ſitiebat ſalutem, in viſceribus omnium Chriſtum inuenire cupiebat, omnes cupiens in viſceribus Chriſti. Sed enim audi, quid dicit, quomodo quoſdam deplorat: Neminem, inquit vnanimem habeo. Omnes quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Putas quòd apud eos inueniri Chriſtus queat, quia ipſum, vt inueniant, non quærunt? Et multos quidem ſic quęrentes reperies, aliud præter ipſum, ſed tamen per ipſum. Tractatur in conſilijs, diſceptatur in iudicijs, in ſcholis diſputatur, cantatur in Eccleſijs. Religioſa ſunt hæc negotia, ſed vade ad exitus aquarum, & penſa quis generalior iſtorum finis eſt operum. Vide ſi non per hæc omnia quædam exerceantur mercimonia de Chriſto. Quæſtuoſa res nomen eſt Chriſti. Nil penſius, nil optatius. Felix tamen qui nominis huius virtutem ſectatur. Apud illos tractetur, diſceptetur, diſputetur ſuper hoc nomine. Nobis ſatis eſt, ſi noſtris in clauſtris ſaltem adametur: nuſquam commoditas maior: ideoque maior confuſio nuſquam, ſi penes nos non inuenitur Chriſtus. Non inuenitur forma iuſtitiæ, ſi piorum operum non eſt intentio pura. Nam ipſa lætitia eſt mentis quædam diuina alacritas, quæ de ipſius præſentia concipi ſolet, & quam verè poſſumus præſentiam ipſius interpretari. Hæc, inquam, cæleſtis & excedens affectio non eſt res facilis & paſſim obuia: Hanc præcipuè ſponſa, vt puto, deſignat dicens: Quæſiui & non inueni illum, quem diligit anima mea, Chriſtum Ieſum qui viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

(Phil. 2. c — margin; C)

Sermo Sextus. D

SPonſa moram in quærendo patitur, & quādam illi difficultatis vmbram ſponſus obtendit, copiam ſui non ſtatim indulgens. Illa tamen calente ſtudio ſedulitatem continuat, querelam ingeminat: Non inueni illum. Fratres, ſi ſedulitas ſubmouetur, deſidia quando admittetur? Si non inuenit amor, quando inueniet tepor, quando raritas orandi, quando remiſſio? Quid ergo nunc contra raritatem orandi, & remiſſionem inter vos diſputo? Non eſt opus medelam adhibere morbo, quo non laboratis. Peregrina ſunt à vobis hæc vitia. Quis enim veſtrum, qui non ſit & frequens, & feruens in oratione? Et ſi torpor abeſt, videte ne vos dilationis tædia defatigent, & infringant deſideria veſtra. Vtrobique reatus eſt, ſi ſit anima veſtra vel in poſtulatione remiſſa, vel in expectatione deficiens. Sponſæ deſideria audis dilata: & tu ad primum orationis tuæ pulſum inſpirationis Diuinæ delicias tibi nō affluere querulus cauſaris? Nunc cœpiſti, & tam citò à directione ſua tuus infringitur ſpiritus? Quid ſi tibi illud de Euangelio improperetur: Sic non potuiſti vna hora vigilare mecum? Vigilate ergo, & orate, quia neſcitis qua hora dilectus veſter adueniat. Pertinax oratio pertingit ad finem. Et ſi tibi in initijs ſicca, & velut ſaxea videatur: oleum tamen gratiarum élicies de hoc ſaxo duriſſimo: tantum ſi perſeueres, ſi te longior mora non diſſoluat, ſi non dilatione tua vota lenteſcant. Moleſta planè amanti dilatio: ſed ſolent protracta deſideria amplius creſcere. Quid vobis nota ingero? Vexatio crebra ipſa vobis huius rei dabit intellectum, imo iam dedit, idque frequenter. Crebro vos exercitatos inueni in huiuſmodi ſtudijs. Non poſſum gloriari hos me genuiſſe affectus in vobis: gaudeo tamen inueniſſe vos in iſtis. Et ſi non hæc in vobis ſtudia formaui, vtinam in illis fouere vos poſſim. Et ipſe cuſtos ſum: ideo illam mihi ſponſæ vocem ſæpe replicatis. Num quem diligit anima mea vidiſtis? O beata

(Matth. 26. — margin; E)

beata anima, quam tam ſancta deſideria exercent: Deſideria dilectæ, quæ neſcit niſi de Chriſto rogare, quæ talem inuenta erumpit in vocem: Num quem diligit anima mea
Cāt.3.b vidiſtis? Denique ſponſa eſt, quæ talibus inuenitur occupata ſcrutinijs. Inuenerunt me (inquit) cuſtodes ciuitatis. Qui ficti, & fallaces ſunt, nihil tam refugiunt, quam ab his inueniri cuſtodibus: & ſi deprehenduntur, non facilè conuincuntur. Cain factus eſt vagus, & profugus ſuper terram, inueniri for-
Gen.4.b midans: Omnis, inquit, qui inuenerit me, occidet me. Non vult peccatum occidi: non vult pati ſalutarem in confeſſione verecundiam, medicinalem caſtigationem magiſtri. Non vult inueniri, quia nō vult mori. Nam vbi non veretur interfici, ſed magis ſe foueri confidit, impudenter ſe iactat indiſciplinatus affectus. Sed ſponſa vltrò ſe offert, læta ſponſi occurrit ſodalibus. Quidni læta? Non inuenitur quaſi fugiens vltorem, ſed quærens amatorem. Inuenerunt me cuſtodes: non ſunt inuenti, ſed inuenerunt. Diligentia ipſorum in hoc commendatur. Pigri cuſtodes, & malè fideles nullam in hoc adhibent diligentiam: non eunt: non quærunt, ſi quem inueniant cauteriatam habentem conſcientiam, ſigno amoris caſti, & ſtudio quærendi prodentem dilectionis incendium. Non conueniunt ſubditos, & forte moleſtum ducunt, ſi compellantur ab ipſis. Non niſi interrogati proferunt verbum ſolatij quidem, nec tūc quidem. Littera quod habet, in pagina tantum proponit, nil ſuperadijciens, vel induſtriæ, vel diligentiæ. Alia eſt planè cuſtodis ratio: præuenire debet, non tantum exponere: excitare magis, quàm exſpectare quæſituros: quaſi de ſpecula ſuper filios proſpicere, qui ſit intelligens, & requirens Deum. Cuſtos tuus ſum, da mihi Dñe linguam eruditam, vt ſciam eum, qui lapſus eſt, ſuſtentare verbo, & ad verbū dirigere. Et quid aliud optat ſponſa, cum dicit: Num, quem diligit anima mea, vidiſtis? Vides illam non tam fatigatam, quam excitatam ſtudijs ſpiritualibus. Intellexiſti pertinaciam eius in quærendo dilectum, vide nunc humilem prudentiam. Neſcit cuſtodes contemnere. Nec enim tutum arbitratur inconſultos præterire, quos ſcit Dominici, & conſcios ſecreti, & nuncios mandati. Num, quē diligit anima mea, vidiſtis? Quid tamen ſibi vult hæc interrogatio ſub ambiguo poſita? An in hoc admonere te voluit, vt non credas omni ſpiritui, ſed probes, ſi ex Deo ſit ſpiritus? Denique non omnibus eſt certum ſponſi pręſtare indicium, qui cuſtodis officium vel ſuſceperunt vel arripuerunt. Multi enim ſunt, quorum eſt oculus in vniuerſa terra, & iuxta alterius loci prouerbium, in finibus terræ. Non eſt lumen eorum cum ipſis, nec poſſunt illud vltra terræ porrigere limitem, leuare ad cælum. Satis quidem fideles ſunt, & ſeduli, ſed hucuſque vt terrena coaceruent, & terrena ſeruent. Oculus, inquit, eorum in vniuerſa terra. Inexplebilis auiditas in vniuerſa terra ſe extendit: propterea terrenis incraſſata mēs curis, & illius menſæ ſeruiens qui perit cibis, cæleſtis epulæ neſcit diſpenſare viaticū, & de ſupernis theorijs aliquid ſerenum temperare ſubiectis. Nam etſi forte qui tales ſunt, de ſpiritualibus rogentur ſecretis, planam fidei & morum reſpondent ſufficere viam. In hoc ſterilitatem ſolantes ſuā, vel ex tempore proprio auiditatem alienam metientes. Languidus enim & remiſſus amor, culpabili quadam patientia non tam optat quam expectat futura bona. Qui verò feruentior eſt, ardenti fertur deſiderio, repoſitam plenitudinem furtim & ex parte deflorare tentans. Quia tales plurimos nouit ſponſa cuſtodes, quodam ſub ambiguo interrogationem librat. Num quem diligit anima mea vidiſtis? Sit prudens, ſit fidelis, ſit cuſtos ſedulus, & diſciplinæ diligentia hoſtium coerceat irruptionem ab ouili. Non tamen ſtatim ſciet amatoria canere, & ſponſi internuncius eius monſtrare præſentiam, & in receſſus ſecretos raptim admiſſus ſtillare de intima aliquid dulcedine. Valde enim eſt imparis gratiæ, furtiua, & fucata adulteri deprehendere lenocinia, & legitimos ſponſi aduentus conciliare. Malorum quia frequens eſt experientia, facilis eſt notitia. Spiritualium vero ſenſuum quia rarus vſus eſt, & exile iudicium, tenue ſatis eſt indicium de ipſis, nec poſſunt ſpiritualia niſi à ſpiritualibus dijudicari. Et ideo non poſſunt niſi à ſpiritualibus demonſtrari, quales ſunt, de quibus legitur: Quam pulchri ſuper montes pedes Iſ.52. annunciantium pacem, annunciantium bona. Num quem diligit anima mea vidiſtis? Non eſt vna, nec ſimplex, nec vniformis viſio ſponſi. Exſultauit Abraham, vt videret diem eius: & vidit & gauiſus eſt. Vidit Iacob Dominum facie ad faciem, & ſalua fa-

ua facta eſt anima eius. Vidit Moyſes, ſed poſteriora vidit. Vidit Iſaias Dominum ſedētem ſuper ſolium excelſum. Vidit Ezechiel. Vidit Daniel in hominis ſimilitudine, cum nondum hominem ſuſcepiſſet. Sed omnis ante incarnationē huiuſmodi viſio in corporali monſtrata eſt ſpecie, nō in corporis humani veritate. Viderunt Apoſtoli in ipſa carnis veritate, & palpauerunt, & attrectauerunt. Vtrique tamen intus fide Deū viderunt. Dictum eſt Philippo: Qui videt
Io. 14.b me, videt & patrem meum. Quæ viſio, quia referatur ad fidem, quod adiunctum eſt, declarat: Non creditis quia ego in patre, & pater in me eſt? Alioquin propter opera credite. Quæ.n. conſequentia, vt ad probandum, quod patrem viderit, inducat quia ſe viderit niſi, quod in vtroque eam voluit viſionē in-
I telligi, quæ per fidem fit? Propterea, & de credulitate conſequenter adiungit. Nō creditis, quia ego in patre, & pater in me eſt. Alioquin propter opera ipſa credite. Si enī habitat Chriſtus per fidem in cordibus noſtris, & ipſa corda noſtra mundantur per fidem, cur non & in cordibus noſtris videtur per fidem? Superiorum vero viſionū, quarū altera facta eſt in imagine, altera in carne: vtraque plena eſt, vel iucunditatis vel vtilitatis: ſed cum tertia, quæ eſt per fidem, ſeruatur integritas. Nam vt de verbi apparitione, quæ in carne erat, loquar, præter vitæ verba, quę de ore eius procedebāt, quātum putas virtutis inſigne in ipſo exteriori renitebat habitu: quam manifeſta eius, quæ intus erat, dabant indicia ocu'us, vox, vultus? Denique geſtus omnis quomodo diuinam ſpirabat gratiam? Iucunda plane viſio illa, ſed Deum in homine credenti. Et quidē illa, quæ prophetis, & patribus ante Chriſti incarnationem facta eſt, diuinum quiddam ſpirabat in apparēte imagine, quantū mea ſe habet fides, inęſtimabilem delectationem & menti, & ſenſui infundebat cernentis, nec niſi quorum mundus erat animus, apparebat obtutibus. Nam & poſt reſurrectionem in ipſa carnis ſuæ veritate, non niſi teſtibus præordinatis à Deo apparuiſſe legitur. Felices illi cuſtodes, ſi quibus tamen apparet frequenter, & familiariter talis viſio, pręſertim illa, quæ eſt in carnis iam glorificatæ
K aſpectu, qualem eum Petrus, & Ioannes viderunt in monte transfiguratum: ſed tamen & illa prior non vera, & iſta non plena.
Exo. 33. Nam illa Moyſes delectabiliter detentus, non tamen contentus: oſtende mihi, inquit, teipsū. De altera verò ipſe Dominus: Expe- Io. 16.c
dit vobis, vt ego vadam, alioquin Paracletus non veniet. Bona ergo viſio, quam Paracletus adueniens inducit: ſpiritualis eſt, quia facta intus per ſpiritum. Denique, & ſpiritus ante faciem noſtrā Chriſtus Dominus. Viſio hæc, vel in reuelata ſpiritualiter veritatē per intelligentiam, vel in ſuauitate infuſa ꝑ gratiam. Nam & hoc ipſum experiri videre eſt: Guſtate, inquit, & videte quoniā ſuauis eſt Dominus. Suauiſſima certè hæc viſio, Pſ. 33.b
& quamuis futurum iuxta modum nondū plena: vicina tamen, vicina qualitate, non ęqualitate. Viſio hęc humano nō eſt ſuppoſita ingenio, vel propoſita ſtudio, & ſi aliquando deſiderio gratis indulta. Denique non eſt talis, quæ intelligentiæ concepta viribus, continuo tenore moram in animi memoria protelare queat. Subitanea eſt, & ſui iuris hæc viſio, in ſpiritu vehementi vadens, & veniens. Subitanea eſt, & momētanea, repente veniens, & repente vadens: etſi momentanea eſt, manent tamen reliquiæ cogitationis, tam ſuccenſæ, tam ſerenæ, & diem feſtum agunt in animo recordantis. Manet L
quidem memoria deguſtatæ, & deglutitę viſionis, cuius ſuauitatem qui guſtare poſſunt, eructare norunt, & hora hac maximè. Eructat enim bonū verbum cor recenti adhuc incaleſcēs gratia, & feruida meditatio ſimiles effundit ſermones. Multum enim intimę dulcedinis ſapit in verbis, & gratiſſimi ſunt ſermones, qui de grariarum vbertate prorumpunt.

Si cuſtos es, ſcito quoniam talia te oportet præparare in occurſum ſponſæ. Vt quid occurris, ſi nihil dulce, nihil nouum nunciaturus venis? Si noua non potes, vetera profer. Ingere nota, ſi noua non habes. Non tamen ingeritur quod exigitur. Non quærit, qualem videris, ſed ſi videris. Sufficit nunciare qualem ipſa nouit. Augmentum tamē affert gratiarum ſi noua annuncias. Denique quod non eſt, vel ignotum, vel inſolitum meditationi, ſponſæ noua quadam gratia dulceſcere ſolet. Non faſtidit auditus quando feruet auiditas: tantum de ſponſa diſputa, & noua protuliſti in auribus ſponſæ. Nō ſuppetit tibi de illo excellenti, & excedenti viſionis modo ſemper reſpondere. Sublimis illa, & ſubtilis eſt, & ſubito præoccupare ſolet animū, quem mundū, & exoccupatum inuenerit. Subitò præoccupat, ſed non

non occupat diu. Subtilia iſta non adſunt ad votum, dulcia deducit in medium. Simplicis fidei capitula ſingula quodam dulci diſputationis temperamēto ſuauiſſimos gignunt in audiente mentis affectus, & exceſſus. Delicata eſt ſponſa, dulcia vult magis, quam fortia, niſi quod omnia poteſt in eo, qui eam confortat Sponſus. Narrent alij fabulationes, controuerſias meditentur: Os tuum meditetur ſapientiam, & lingua loquatur delicias, qui ſponſæ loqueris. Nam & illa tales vult, qui de dilecto narrent, &
M nuncient. Labia ſacerdotum cuſtodire debent ſcientiam, ideo legem requirit ex ore
Malach. 2.b eorum, legem videndi, & inueniendi dilectum. Num quem diligit anima mea vidiſtis?
Cāt. 3.b De viſione illorum ſe viſuram præſumit, ideo diligenter inueſtigat cuſtodum viſionem, eorum ſperās alloquio, vel in ſecretiora deduci, vel dulcioribus affici. Id eſt. n. videre quem diligit, Dei ſapientiam, & virtutem propenſo affectu, & pura cōcipere mente. Bene illū conſpicit, qui hoc vtroque concipit modo, purè cernens, & piè ſentiens. Dulce puto ſuſurrium, quòd inter ſponſam cuſtodesq. vertitur, & grata collatio, ſi tamē collatio. Nulla enim illorum hic reſponſio memoratur. Secreta valde eſt, ſi qua eſt, quam alto tegendam putat ſilentio. Secretum ſuum ſibi. Secretum ſuum ſibi. Nec audemus hic aliquid inde conijcere, quod ſponſa curauit reticere. Cum eorū ſilentio claudamus nunc ſermonem, prorogantes in craſtinum ſponſæ tranſitum, quo ſe vigiles paululum pertranſiſſe dicit, & inueniſſe, quem diligit anima ſua.

Sermo ſeptimus.

IMprobi exactores eſtis, & nimis inſtāter repetitis debitorem veſtrum, dignum tamen venia eſt dummodo iuſta poſtuletis. Sed vos exigitis, vt ſol-
A uam, ad quod nō me obligaui. Tractaturus eram de trāſitu ſponſæ. Ad hoc enim & or-
Cāt. 3.b dinis, & ſponſionis noſtræ ratione teneor, & vos adhuc mihi ingeritis, illud cum ſponſa. Num quē diligit anima mea vidiſtis? Sed illa modeſtius interrogationem temperat ambigenti ſimilis, quærens magis, quàm vrgens. Nouit enim nec omnibus, nec omni tempore de hac viſione adeſſe ſermonem. Ex quo enim abſcondit vultum ſuū, quis eſt qui contempletur eum? Vos autem vrgetis me, vt legē vobis ponam cōtemplandi dilectum, & diſciplinam inuētionis huius, & viſionis tradā. Quid ergo? Vultis, vt muneris diuini largitatem concludam ſub regula? Viſio hæc nō induſtriæ, ſed gratiæ reuelationis eſt, non inueſtigationis. Si quid tamē ad hęc poteſt induſtria cooperari, illud primū obſeruate, quod ſcribitur: Lauamini, mundi eſtote. Secundò, vt ſcribatis ſapientiam tem- *Iſai. 1.*
pore otij. Qui. n. minoratur actu, recipiet eam. Tertiò, vt violenti ſitis, & gaudium regni, quod vobis diutius ſurripitur, præripiatis: id eſt, vt habeatis cor purgatum, paratū, improbum: In primo efficieris dignus, in ſecundo deuotus, in tertio vehemens, hoc eſt idoneus, obuius, vrgens. Idoneus gratię percipiendæ, obuius venienti, vrgens morantē. In primo præpararis, in ſecundo aſſimularis ſponſæ expectanti dilectum, quando reuertatur à nuptijs, in tertio properas, & ſponſa non expectat, ſed properat, & ipſos præterit cuſtodes. Dixiſſem melius, ſi dixiſſem, pertrāſit. Quod. n. præterimus, non reſpicimus, nō attingimus, ſed contemnimus. Quod verò B
pertranſimus, intelligimus illud diſcutere, & quaſi diſquirere, & penetrare, nec inutilis hæc pertrāſitio. Paululū. n. cum pertrāſiſſet, inuenit dilectum. Videtis, fratres, quid proficiat conſultatio cuſtodū. Deuotam, ſed vagam animā ad inuentionē dilecti perducit. Vtilis quidē conſultatio, & frequenter, quod non confert eorum, qui conſuluntur, eruditio, conſulentis meretur humilitas. Bonum eſt, vt ſis ad quærendū ſedulus, non tamen aſſiduus. Nā & ſponſa non tā ex ſtudio, quā occaſione cuſtodes interrogat, & id in tranſitu. Trahebat. n. illam vlterius amor dilecti, nec vacuum eſſe ſinebat ex otio conferre cū illis. Currebat in cordis ſiti, hauſto forſitan de ſponſi vicinia ſpiritu, & ideo minus intendebat in his, qui benedicebant ore, tendēs ad illum, qui benedicit in ſpiritu, qui eſt ſuper omnia benedictus in ſæcula Deus.

Aduertite iſtud vos, qui in trāſitu oratis, & cum mora legitis, qui ad legendum feruetis, in orando tepetis: debet lectio orationi ſeruire, præparare affectum, non horas pręripere, nec ſuccidere moras. Cum legis, erudiris de Chriſto, orans verò familiare cum ipſo ſeris colloquium. Et quanto ſuauioris eſt gratiæ cum illo, quā de illo loqui? Si quædam ſpiritualiū detrimenta ſuſtinent viſitationū propter orādi raritatē, qui lectioni vehemētius vacant, quid dicemus de his, quos

aut

aut indiſciplinatæ collocutiones diſſoluūt,
vel anxiæ quæſtiones ſcindūt? Denique mo
nachorum eſt non colloquium, ſed ſilen-
tium, non quæſtiones, ſed quietem ſectari:
C Aut ſi admittenda eſt inquietudo, dilectio-
nis eſſe debet, non contentionis. Habet e-
nim amor ſanctus inquietudinem ſuam, ſed
Iſa. 62. qualem legis apud prophetam: Non tacebo,
& non quieſcam, donec egrediatur, vt ſplē-
dor iuſtus, & ſaluator, vt lampas accenda-
tur. An non ſimilem animi ſui paſſionem
intimat iſta, cum dicit: Cum pertranſiſ-
Cāt. 3. b ſem illos? Ferebatur impetu feruentis amo-
ris, ideoque pertranſiſſe ſe perhibet, quaſi
auiditate, & deſiderio ſupergrediens quid-
quid dici poterat. Cum pertranſiſſem illos,
inueni quem diligit anima mea. Pertranſi-
uit illos, vel euentilando doctrinam, vel ęſti-
mando naturam. Pertranſiuit, & quod po-
tuit ab illis dici, & quod potuit in illis cōſpi-
ci. Quilibet enim ſint cuſtodes iſti, licet Che
rubim interpreteris, licet Seraphim nō poſ-
ſunt totū quod de Chriſto eſt, nec eloquen-
do depromere, nec æmulando exprimere.
Eccl. 1. b Cunctę res difficiles, nec valet homo eas ex-
plicare ſermone. Si tanta difficultas eſt in
rebus conditis, rerum authorē quis indica-
bit, vel dignè, vel plenè: Ideo dicit? Cum
pertranſiſſem illos. Vtinam nos tales ſi-
mus auditores verbi Dei, qui non ſuccum-
bamus his, quæ dicuntur, vel tardante inge-
nio, vel tepēte voto, ne nos illa pertranſcāt,
ne noſtram excedant, tam auiditatem quā
capacitatem: ſed magis docentis quam con-
monentis pertranſeamus conatum, maiora
etſi nondum capientes, conijcientes tamen,
aut certe concupiſcentes. Quadam enim
ratione pertrāſit, quod ſibi proponitur qui
D amphora ſectatur, quamuis non conſequa-
tur ſtatim. Sponſa vero conſecuta eſt: pro-
pter quod electa decantat: Cum pertranſiſ-
ſem illos, inueni quem diligit anima mea.
Quidni pertranſeat illos, quorum & ſcien-
tiæ eſt numerus, & naturæ modus? Ille
verò, qui quæritur magnus, & immenſus,
& nō æſtimabitur alius ad illum. Non ergo
poteſt alieno documento, aut exemplo ex
æquo perpendi. Reliqui omnes pertranſibi-
les ſunt, ſolus ipſe pertranſiri non poteſt.
Eccl. 24. Denique dicit: Tranſite ad me omnes, qui
concupiſcitis me, & à generationibus meis
adimplemini. Tranſite, inquit, ad me, non
pertranſite. Quonam enim modo per-
tranſiri poteſt, quod immenſum eſt? Men-
ſura bona, & coagitata, & conferta, & ſuper-
effluens dabitur, inquit, in ſinum veſtrum. Luc. 6. f
Vobis immenſitas diſpenſatur in menſura.
Nam in ſe immenſa eſt. Non ait, replens,
ſed ſupereffluens. Si ergo menſura capi nō
poteſt, immēſitas ipſa quādo capietur? Quo
pacto pertranſiri poterit, quod nec capi ple-
nè poteſt? Denique, nec ſponſa pertranſire Cāt. 3. b
vult, ſed dicit: Tenui, nec dimittam illum.
Paulum cum pertranſiſſem illos, inueni
quem diligit anima mea. Forte propinqui
erant ſpōſo vigiles hi, quos cum paululum
pertranſiſſet, inuenit dilectum. Quod ſi
iuxta diuinam eius accipimus dici naturam,
quis creatorum ſpirituum ad immenſitatē,
& maieſtatem illam proximè accedit? Nam
etſi ſimilitudo ineſſe intelligitur, longe ta-
men inferior, & diſſimilis dignoſcitur.
Non eſt enim, Domine, quis ſimilis tui. Pro- E
ximitatem forte ergo hanc, quam exclu-
dit conditio, cognitio admittit. Sed quis
audeat abyſſum illam diuinæ ſapientiæ, cu-
ius non eſt numerus, ingenio creati ſpiritus
perceptibilem diffinire? Lucem (inquit A- 1. Timo.
poſtolus) habitat inacceſſibilē. Lux iſta no- 6. c
bis inacceſſibilis eſt, ſed nos nō ſumus inac-
ceſſibiles illi. Propter quod dicit: Prope
feci iuſtitiam meam, & ſalus mea non elon- Iſa. 46. d
gabitur. Prope facta eſt, quia incarnata:
proximior, quia reuelata: magis autem pro-
ximè facta, quia donata. Prope facta eſt iu-
ſtitia Dei patris Chriſtus Ieſus carnis no-
ſtræ ſuſceptione, ſed gemino hominum ge-
nus omne exceſſit priuilegio, quantum ſpe-
ctat ad humanæ naturæ ſtatum, æquitate,
& integritate, quia præter illum nemo mū-
dus à ſorde, nemo immunis à corruptio-
ne. Dotatus eſt ergo duplici hoc mune-
re, præceſſitque participes ſuos. Itaque,
& reliquos omnes fides tua pertranſeat, vt
in illo ſolo perpendas æquitatem iuſtitiæ,
& integritatem conſimilis naturæ. Sed ta-
men paululum pertranſi: quoniam ſicut
nos lōge excedit iuſtitia, & in corruptione,
ſic prope factus eſt naturæ indifferentis cō-
ditione. Neſcierunt Iudæi in illius exi-
ſtimatione pertranſire Moyſen, pertranſire
Abraham, pertranſire reliquos, vel Patriar-
chas, vel Prophetas: qui illum ſicut vnum
de reliquis æſtimabant, nec aliquid habere
gratiæ præcellentis. Denique dicebant:
Abraham, & prophetæ mortui ſunt, & tu di-
cis: Qui manducat meam carnem, non mo- Ioā. 8. g
rietur in ęternum? Quem teipſum facis? No- F

lucrunt Ioannem pertranſire, ſed dicebant, quia Ioannes ipſe eſt Chriſtus. Non paſſus eſt tamen eos in ſe remanere Ioannes, ſed opinionem infideliter præſumptam à ſe auertit. *Ioan. 1. c & d* Non ſum ego (inquit) Chriſtus: medius autem veſtrum ſtat, quem vos neſcitis: Neſcit ſynagoga pertranſire, ſed ad ceterorum menſuram æſtimauit illum: & quaſi blaſphemiam opponebat ei, quia cum homo eſſet, ſe faceret Deum. Sed Eccleſiæ pertranſiuit fides, *Pſ. 44. a* & inuenit illum vnctum oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis. Et quam vberi vnctus erat oleo, de cuius plenitudine omnium noſtrum infudit vulneribus. Nos enim ſumus ſaucius ille qui deſcendit in Hierico, qui incidit in latrones, qui exſpoliatus eſt, & vulneratus eſt, & ſemiuiuus relictus. Pertranſierunt plurimi, & nullus erat qui ſaluaret. Pertranſijt magnus ille Patriarcha Abraham: non enim erat ille iuſtificans, ſed tantum iuſtificatus in fide futuri. Pertranſijt Moyſes: non enim erat gratiæ dator, ſed legiſlator, & eius legis quæ neminem ducit ad perfectum. Nec enim ex lege iuſtitia. Pertranſijt Aaron. Pertranſijt ſacerdos, & eiſdem hoſtijs, quas indeſinenter offerebat, nec poterat mundare conſcientiam ab operibus mortuis ad ſeruiendum Deo viuenti. Pertranſijt Patriarcha, Pontifex, & Propheta arido tam animo, quã opere, imo & illi in hoc ſaucio ſaucij erant. *Luc. 10. f* Solus ille Samaritanus verus viſo illo miſericordia motus eſt, ſicut miſericordia totus eſt, & infudit oleum vulneribus, ſeipſum cordibus, mundans per fidem corda omnium. Ideo Eccleſiæ fides omnes pertranſit, G pertingens ad illum, qui ſolus illam pertranſire non poterat, imponens in iumentum ſuum, & factus eſt ipſe iumentum. Et paululum pertranſit, vt inueniat illum, quem ſic credit exortem corruptionis, vt conſortem prædicet conditionis. Sic illum habet principem gratiæ, vt confiteatur participem naturæ. Quod ſi & cæleſtes illos angelicos ſpiritus contuitu ſanctiſſimę quam fortitus eſt animæ, ipſum ſupereminere dicamus, non erit à fide alienũ, ſed omninò congruũ dignitatis eius perſonæ. Etenim ſi minoratus eſt paulò minus ab angelis propter partem, quia indutus eſt carnalem: par tamẽ eſt illis ſecundum ſubſtantiam ſpiritualem, & ſuperior ſecundum prærogatiuam virtualem. Et hos ergo ſponſa pertrãſi anima. Nã & illi cuſtodes tui, & curatores tui ſunt, qui dicunt in Propheta: Curauimus Babylonem *Iere. 51 a* & non eſt ſanata. Hos (inquam) pertranſi, & in dilecto tuo priuilegij ſingularijs dotes contemplare. Illi adminiſtratorij ſpiritus, non operarij ſalutis. Ipſe vero magni conſilij angelus, qui operatus eſt ſalutem in medio terræ. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen Iucunda contemplatio in cæleſti familia contueri eſſentiæ ſimplicitatẽ, ſerenitatem mentis, & mutui ſuauitatem amoris. Iucunda cõtemplatio contueri perpetuitatem exiſtentię, puritatem intelligentiæ, ſcientię profunditatem: tum etiam humilitatem in obedientia, tranquillitatem in diligentia, facultatem in efficacia. Omnes tamen pertranſi, & intuere quantus ſit iſte, H qui ingreditur ad ſaluandas gentes. Quem ingredientem in orbem terræ angelicæ laudes inducunt, & triumphaliter regredientem, cum admirationis Cantico dicunt: Quis eſt iſte qui venit de Edom, tinctis veſtibus de Boſra? *Iſa. 63. d* Iſte formoſus in ſtola, vtique carnis ſuæ. Iure quidem formoſus in ſtola ſua, quæ ſine commixtione concepta eſt, & de virgine nata eſt, & ab omni non modo corruptione, ſed etiam corruptionis fomite immunis conſeruata eſt, & in ſepulchro diſſoluta non eſt, & die tertia reſuſcitata, quadrageſima in cælũ aſſumpta, omni die (quod ſuper omnia mirandum, & amandum) in ſalutis cibum credentibus repoſita. Quis non ad ſingula iſta miretur amanter, & dicat: Quis eſt iſte tam formoſus in ſua ſtola? Cucurriſti per hæc omnia admirationis genera, imo ſtupidus per ſingula ſubſtitiſti, & ecce denuò noua tibi admirationis materia inde exurgit. Satis in illis exercitatus fueris, hic iterum ad ſtupendum excitaris, quaſi illud tibi dicatur prophetæ. *Iſa. 43. c* Ne memineris priorum, noua ego facio. Quid magis nouum, quam quòd in myſterio dominici corporis mutatũr materies, & ſpecies ſeruatur? Priſtina manet forma, ſed noua gratia, quia noua ſubſtantia. Noua quidem non in ſe, ſed in huiuſmodi ſpecie. Nouum plane, quòd carnis dominicæ ſubſtantia in I aliena ſpecie ſumpta, ſanctificationis virtutem animę confert, & ſpiritualem emundat ſubſtãtiam in myſterio altaris immaculata caro. Nouum quidem, & ſupra reliquorum vſum ſacramentorũ, quòd non modò ſanctificationis noua gratia datur, ſed ſubſtantia naturalis mutatur. Nã per ſacramenti benedictio-

dictionem accipit oblatus panis hanc ineffabilem mutationem, & ex myſtica conſecratione, & verbi viuentis copulatione hæc viuificatrix gratia in carne Chriſti redun-
Ioã. 6. g dat. Caro enim non prodeſt quidquam, ſed ſpiritus eſt, qui viuificat, ſacroſanctę carni conferens in ſolemni Sacramento ſpiritualem efficaciam ad viuificandos tanti participes myſterij. Formoſus ergo in ſtola, hoc eſt in carne ſua, ſed multò formoſior in aſſumpto ſpiritu, qui vtique carne præſtantior, quia verbo vicinior. Et in hoc ſpiritu vnctum eum intellige prę conſortibus ſuis: id eſt, non modo præ filijs hominum, ſed etiam præ angelorum agminibus. Quidni vnctus ſit præ illis oleo gratiæ, qui non ſicut alij participatione, ſed perſonali vnctione vberrimæ illi conſertus eſt oliuę, ex qua vnctio omnis emanat? An non tibi velut oliua videtur veritas, & verbum Dei, cuius vnctio docet nos de omnibus, cuius molliti ſunt ſermones ſuper oleum, cuius vnguentum effuſum nomen eſt? Huic oliuæ perſonali vnione conſertus conditionis non corruptionis noſtræ oleaſter (vt ſic dicam) & pinguedinis illius factus particeps.

Quid luminis, quid dulcedinis, quid ſuauitatis, quid omnimodæ virtutis acceperit, operum eius indicia loquuntur: niſi quod longe excellebat, quod ſenſit in ſpiritu, quã
K quod expreſſit in actu. Denique ad omnia
Cãt. 1. a virtutis indicia dicere potes. Oleum effuſum nomen tuum, abſque eo, quod intrinſecus latet. Nec enim conſentaneum eſt, vt quamlibet mirificum foris animæ opus illius virtutes exæquet. Non poſſum Domine, quæ in proſpectu ſunt, omnia opera tua comprehendere. Confortata enim ſunt, & nequeo æſtimare illa, & eam quæ intrinſecus latet quonam modo experiar gratiã? Oculus non vidit beatiſſima anima Chriſti præter te munera, quæ diuinitus collata ſunt in te. Ideo angelici ſpiritus deficientes in comprehenſione, non deſinunt ab admiratione, & quaſi neſciẽtes, ſed ſtupentes in laudem ſupra-
Iſ. 63. a poſitam erumpunt. Quis eſt iſte ſic formoſus in ſtola ſua, gradiẽs in multitudine fortitudinis ſuæ? Hanc conſideras prærogatiuam virtutum in dilecto, iure ſponſa cuſtodes ſe pertranſiſſe dicit, & paululũ pertrãſiſſe, quia ſic in eo ſingularem miratur gratiã, vt tamen communem conſtituat naturam, beatamque illam Chriſti animam eſſe cum reliquis eiuſdem quidem generis, ſed differentis excellentisq. virtutis. Parabam adhuc alium vobis explicare tranſitum, ſed quod materia opportune ſuggerit, vel magis exigit, ſermo refugit iam vrgẽs ad exitum. Nos interim ad quod venimus, in eo permaneamus, quatenus ex hoc gradu, cũ otium dabitur, ad altiora tranſeamus myſteria, ſpõſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti: qui viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo octauus.

PErtranſiſti, ô Sponſa Domini, cuſtodes tuos, conſortes, & participes ſuos; conſortes naturæ participes gratiæ. Pertranſiſti illos & perueniſti ad dilectum. Quidni illos pertranſeas, qui & ipſi pertranſirent quaſi fumus, niſi in dilecto ſuo ſtarent? Inueniſti dilectum, inueniſti illum vnctum oleo ſpiritus præ conſortibus ſuis. Perpendiſti in illo virtutum priuilegia quædam in conſimili natura. Inueniſti ſanctam eius animã, quædam habere dona ſingulariter, quædam excellenter. Ideo pertranſiſti illos, quia illum prætuliſti, & paululum pertranſiſſe te dicis, quia conſideratio tua in hac prælatione nondum receſſit à generis eiuſdem communione. Sed numquid hic ſubſiſtes? In vlteriora & altiora ex hoc gradu vrgenda eſt profectio, pertingendum in finem. Sapientia enim attingit à fine in finem. Deni- Sap. 8. a
que & hæreticus, vt ſuperiorem dilecto tuo gradum conferat, hunc tollit. Tantum carnem verbo copulat in Chriſto, animam negat: aut ſi hanc non audet (propter euidẽs ipſius Chriſti teſtimonium, dicentis: Nemo Ioã. 10. d
tollit à me animam meam, ſed ego pono eam, & iterum ſumo eam) animam ſenſificantem donat, ſed ratiocinantem tollit ſpiritum. Correxit in parte errorem, ſed non potuit longius ab Aegyptijs recedere tenebris. Non potuit tridui iter conficere. Eccleſiæ fides humanitatem, nec ſolam conſtituit in Chriſto, nec dimidiam. Vtramq. naturam collocat in Chriſto. Et quia diuina ſimplex eſt, & diſtinctione carens: in homine triplicem illam, quam ponit, Apoſtolus diſtinctionem fatetur, id eſt integrum corpus, & M
animam, & ſpiritum. Alioquin nõ hominẽ, quẽ reformaturus in ſe fuerat, ſuſcepit. Denique & rationalis animæ pars humanæ indiguit mediatoris remedio, quia ignorantię fuſcata nubilo, & cõcupiſcẽtiæ ſuccẽſa igniculo,

culo, vtramque naturam, id eſt humanam, & diuinam integram fatetur in Chriſto Ec-
Luc.13. A cleſia eius, & ſicut euangelica mulier in ſatis tribus humanæ farinæ diuinæ ſapientiæ fermentum recondit. Sed quid? Indigebat rationali ſpiritu Chriſtus, verbum ipſe patris, & ſapientia, & veritas? Nec quod
Ioã.1. A lateret ipſum aliquid eſſe poterat, ſed ipſe illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Qua ergo conſequentia creato, & illuminato indigeret lumen creans & illuminans? Nulla plane. Ille non indiget, ſed mea eſt hæc indigentia. Ratio hæc eſt meæ cæcitatis, non claritatis illius: non aſſumentis verbi, ſed aſſumpti ſpiritus. Ergo indigebam, vt & hæc naturæ meæ pars verbo vniretur, & ſic clarificatæ in Deo portionis merita in vniuerſos per fidem refluerent. Omnes nos mediante conſubſtantiali noſtro reformamur in Chriſto accedentes per fidem ad ipſum. Et ideo totum oportebat adſumi, vt gratis refunderetur in totum, quia corruptio fermentauerat totum. Manent ergo in vna perſona naturæ geminæ ſicut integræ, & ſic impermixtæ. Diuina enim inconuertibilis, & incommutabilis eſt: nec poteſt conuerti in aliam, nec in ſe ſinit aliam conuerti. Non valet in aliã ex ſe deficere. Defectus ſiquidem illi foret omnis mutatio: nec magis in illam alia pro
A ficere poteſt. Non commutare, ſed communicare illam poſſumus: vtendo certe, non exiſtendo. Manet itaque naturis iſtis ſua cuique tam integritas, quam proprietas. Conſequenter etiam competentes his comprehenſiones, & affectus, & contemplationes & beatitudines impermixtæ ſunt, & diſtinctæ, & differentes, & numerabiles ſine numero perſonæ. Nam quis aſſereret beatiſſimam Chriſti animam, aut nihil ſentire penitus dulcedinis, & gaudij, aut iterum guſtum intimum illi permittere ſuauitatis, & saporis, & beatitudinis illius, qua beatiſſima perfruitur Trinitas? Maioris ſiquidem eſt excellentiæ eſſe illud vitale bonum quam participare, longeque expreſſior eſt experiẽtia, & domeſtica magis in eſſentia quam in vſu ipſius: Eſſe vtique idipſum vti eſt, non tamen vſus eſſentiam confert. Quomodo ergo eſſentia perfruitione ſola non potior quia proximior? Deinde licet anima hæc in verbo omnia videt, & ipſum verbum in verbo videt: tamen quia admiſſa non eſt in ſocietatem eſſentiæ, nec admitti poteſt in æqualitatem notitiæ. Nam hoc ipſum eſſentialiter Deum eſſe, & ſapientiam eſſe, & ſummã bonitatem eſſe, & virtutem ſummã & ſolam, & ſempiternam, quid habeat delectationis, & gaudij, cui dabimus noſſe, niſi cui datum eſt, & eſſe? Verbum ergo patris tanto magis intime, & ſyncere, & ſimpliciter ſeipſum nouit, & vniuerſa per ſeipſum B
eo meliore vtitur priuilegio eſſentialis vnitas, quam vnio perſonalis. Hæc ad hoc replicamus, ad diſcernendas ſcilicet vnius Ieſu Chriſti virtutes, pro gemina in Chriſto natura, id eſt, verbi eſſentialiter ex patre nati, & ſpiritus ex patre creati, maximè propter illos, qui de vnitate perſonæ æqualitatem, vel magis vnitatem inducunt, & virtutis, & ſcientiæ. Qui tamen cum omnia dicãt animam habere per gratiam, quæ habet verbum per naturam: ipſi videntur quaſdam diſtãtias: & gradus (vt ſic dicam) inducere per diſtinctionem nominum iſtorum, id eſt naturam, & gratiam. Quantum illi denegant, cui hoc ipſum nõ dant per naturam habere, vel noſſe? Nam etſi anima Ieſu verbo vnita excellenter, & per gratiam illuminata ſit, nũquid & illud habere dicetur ex gratia, vt naturaliter, & eſſentialiter, & ſimpliciter lumen ſit, & illuminans ſit? Aut quonam modo erit naturæ quam gratiæ notitia præſtantior, ſi non expreſſior? At illud adducunt, quod legitur, & veriſſimè legitur, quia omnis ſapientia à Domi- *Eccl.1.A*
no Deo eſt, & cũ illo fuit ſemper, & eſt ante æuum. Si omnis ſapientia à Deo, & cum illo eſt, & ante æuum, ergo quomodo multæ ſapientiæ ſunt cum illa, quæ à Deo eſt, & illi coæterna eſt, quia cũ illo ante æuum eſt? Non multæ, nec variæ, & diuerſæ ſapientiæ, ſed vna ſola, & inuariabilis eſt. Quæſtio hæc non iam circa vnam Domini Ieſu ſolam reſtringitur animam, ſed ſe dilatat ad omnes, quæ alicuius ſunt participes ſapientiæ: vt ſimiliter quæri poſſit, an omnes vnam ha- C
beant cum Verbo Dei ſapientiam, imò an omnes aliam nõ habeant, quam ipſum Dei Verbum ſapientiã. Quod ſi ita eſt, vna iam, & indiuiſa erit omnium ſapiẽtia. Et qua ratione dicitur omnis, ſi nõ niſi vna eſt? Quid ſi ideo numeroſæ dicitur, nõ quia ex ſe numerabilis ſit, ſed propter numeroſitatẽ habentiũ eã? Nam & vna dicitur fides, propter vnã rem creditã, cũ tamẽ cuiq; ſit ſua: Quare ergo vna res non dicatur numeroſæ, cum multæ ſingulariter dicãtur? Deniq;, & multæ

tæ ſcientię, & multæ voluntates eiuſdem perſonæ dicuntur, & eodem tempore, propter multitudinem rerum, quas, vel ſcit, vel vult etiam ſimul. Ad res ergo ſcitas reſpicientes, non ad ipſius mentis vim, qua quiſque ſcit omne, quod ſcit, & vnius multas, & multorum dicimus vnam ſcientiam. Cum itaque dicitur: Omnis ſapientia à Domino Deo eſt, nihil officit ad aſtruendam vnitatem ſapientiæ, quia hoc non ad ipſam, ſed ad illa, quæ ſciuntur per ipſam, refertur: quod dicitur omnis. Neque enim, quia multa ſunt, quæ illuminātur, vt videri poſſint, aut multi videri poſſint, ideo multiplex lumen eſt, quod & viſa illuminat, & videntibus lucet. Quid ergo? Dicemus vnam, & eamdem eſſentiam animæ Ieſu cum Verbo, imo omnium rationalium ſpirituum, & inter ſe, & cum Dei Verbo vnam eſſe ſapientiam, quia Dei Verbum? Iam ergo de ſola anima Ieſu non erit hæc diſceptatio, & nullus iam erit nobis exitus ad tuendam ſuperius poſitam diuerſitatem ſcientiæ inter Verbum & animam Ieſu. Et quomodo patebit exitus, cum hoc mndo omnium vna conuincatur ſapiētia, quia vnum lumen, quod illuminat omnes? An forte, quia diuerſo modo illuminatio fit, etiam diuerſæ inter ſe illuminationes ſunt, & ab eo per quod fiūt lumine differunt: ita etiam in animis rationalibus, & diuinitus illuminatis, & lumen quo illuminantur, & ipſa illuminatio, quæ per lumen fit, ab inuicem diſcernentur? Nam illuminatio quidem fit in illuminato, & ex tempore fit, lumen autem ipſum non fit, ſed eſt, & ex ęterno eſt. Hoc modo in vna mente, quis neget multas ſcientias eſſe, in qua intelligit multas comprehenſiones eſſe, quamuis vna ſit mentis vis, quæ comprehendit, & videt: & vnum lumen illuminans, vt comprehendere, & videre queat? Hæc ergo diſtinguenda ſunt diligenter, lumen, & illuminatio, q̄ per lumen fit in animo intelligentis. Nam hoc ipſum intelligere, & illuminari, & ſcire eſt. Quis itaque non videat, quamuis, niſi ſubtiliſſimè non diſcernatur, propter nonnullam ſimilitudinem. Quis (inquam) non videat differre inter ſe lumē, per quod illuminatio fit, & illuminationem, quæ per lumen fit in quouis illuminato? Alterū enim creatum eſt, alterum creans: alterum illuminatum, alterum illuminans. Nec poteſt eſſentialiter eſſe eadem ſapientia, quæ fit per gratiam, cum illa, quæ per naturam exiſtit: illa quæ fit in tempore, cum illa, quæ nata eſt ab æternitate. Si hoc diſtinxiſti in dilecto, ò ſponſa, & ab his, quæ iuxta ſtatum humanæ ſubſtantiæ in illo ſunt virtutes, ad verbi pertranſiſti diuitias, tunc iure, & excellenter dicere potes: Paululum cum pertranſiſſem illos, inueni quem diligit anima mea. Sed quomodo aptabimus illud quod ponitur, ſcilicet, Paululum? Inæſtimabiliter prærogat omni creaturæ diuina maieſtas & quaſi vicina, & familiaris ſit, dicis. Cum pertranſiſſem illos paululum, inueni quem diligit anima mea. Denique chaos magnum firmatū eſt inter noſtram, & ipſius naturā. Quale quæris chaós? vtique inanitatis noſtræ. Omnes gentes (ait Propheta) quaſi non ſint, ſic ſunt coram eo, & quaſi nihil, & inane reputatæ ſunt ei. Iure inanis reputatur noſtra ſubſtantia, in cuius aſſumptione exinaniſſe ſe dicitur illa plenitudo. Quæ ergo poterit aſſignari conuenientia, & vicinitas inanis cum ſolido, nihil cum immenſo? Qua ergò ratione dicit: Paululum cum pertranſiſſem illos, inueni quem diligit anima mea? An forte pennigera eſt caritas, & præpeti volatu ardentis deſiderij interiacens hoc, de quo loquimur, præteruolat vacuum? Vtique ſic aſſentior. Nam amare iam tenere eſt, & iam aſſimilari, & vniri eſt. Quidni, cum Deus caritas ſit? Sed aliam hic ego paro rationem. Poſt rationalis contemplationem naturæ ſurſum aſcendenti, primo ſe ſtatim gradu diuina offert, & occurrit natura, nulliuſque alterius præſtātioris naturæ interponitur diſtinctio. Nō enim inter imaginē, & veritatem mediū aſſignari quid poteſt ſuperius vno, inferius altero. Quod enim veritas nō eſt, quomodo proximius accedit ad eam, quam vt ipſius ſimulachrum, & character ſit? In quo ergo attēditur in rationali ſpiritu, ea, quæ ad diuinam eſt naturam, imago? Primo quidē loco, quia eſt veritatis, & iuſtitiæ capax. Secundo ſi capiat illas, & fiat verus, & iuſtus per gratiam, quod Deus eſt per naturam. Tria hic mihi diſtincta ſunt, id eſt capacē eſſe boni ſummi, ipſum habere, & eſſe ipſum. Imago attenditur in primo, ſimilitudo in ſecundo, veritas in tertio. Primum commune eſt omniū intellectualium ſpirituum. Secundum electorum tantum. Tertium ſolius increati ſpiritus. In primo prope accedimus. In ſecundo proximè. Tertium, ipſe eſt. Prope accedimus per aptitudinem, proxime per coaptationem.

Marginal notes: D; E; Cat. 3. b; Iſa. 47. a; F

nem. Prope per naturæ primæua, proximè per virtutis priuilegia. Prope, quia capaces: proximè, quia capiētes. Quonam enim modò non de vicino accedit immortalitas ad immutabilitatem, incorporalitas ad ſimplicitatem, illocalitas ad immenſitatem, ratio ad veritatem, virtus ab bonitatem? Et vt expreſſius loquar, quid eſſe vicinius, & ſimilius poteſt quam ſapientia ſapientiæ? iuſtitia iuſtitiæ? quam illuminata illuminanti? Iuſtificanti iuſtificata? quid ſimilius alij, quam cauſatiuum cauſæ, formatum formæ? Nam in formato fere nihil aliud attēditur, quam forma. Denique, & quod dulce eſt, ſup omnia ſimile videtur dulcedini: & quod lucidum eſt, luci. Itaque proximum non iniuſtè videtur, quod illi tanta æmulatione componitur; proximum, quia nihil interponitur.
G Nam etſi finitum noſtrum incomparabiliter excedit dies immenſitatis, infinitas imaginis, tamen ad veritatem nonnulla dignoſcitur eſſe affinitas. Iure ergo dicit: Paululum cum pertranſiſſem illos, inueni quem diligit anima mea. O quam felix, quam lætus prouētus tam longi circuitus. Beati gradus illi per quos in talem euaditur terminum. Quæſiuit in lectulo, circuiuit ciuitatem, interrogauit cuſtodes. Primo loco quærit per ſe, & penes ſe. Secundo extra ſe, ſed per ſe. Tertio verò, nec per ſe, nec penes ſe. Et hoc loco quantò humilius quærit, tantò quidem efficacius: quantoq. à ſui confidentia longius receſſit, tantò reperit citius. Inueni, inquit, inueni illum, qui me prior quaſi ouem errantem, & quaſi drachmam perditam quæſiuit, & inuenit, & miſericordia eius præuenit me. Me, inquam, prior inuenit perditam, præuenit nihil meritam. Inuenit errantem, præuenit deſperantem inuenit differentem, prçuenit diffidentem, inuenit qualis eſſem mihi indicans, præuenit ad ſua me reuocans, vagam inuenit in erroribus, vacuam gratiæ præuenit muneribus. Inuenit, vt non ego ipſum, ſed ipſe me eligeret, præuenit, vt prior diligeret. Sic ergo electa, & dilecta, quæſita, & acquiſita, inuenta, & præuenta, quomodo non ſecundum vires, conatu, & ſupra vires affectu, illum, & diligam & quæram. Quæram, quæram, donec voti compos vocem lætitiæ proferā: Inueni quem diligit anima mea Ego inuentionem hic ad veritatis, & gratiæ non refero initium, ſed augmentum. Pergens enim, & proficiens anima de virtute in virtutem, de veritate in veritatem, dum vbique nouis informatur myſterijs, & infunditur gaudijs per ſingulos profectuum gradus, dicere poteſt: Inueni quem diligit anima mea, Verbū patris Chriſtum Ieſum, qui eſt ſuper omnia benedictus in ſæcula ſæculorum. Amen.

(Cāt 3.b)

Sermo nonus.

TEnui illum, nec dimittam. Ego huius capituli ſenſum ad futuram volui tantum felicitatem referre, quando ſponſus dilectæ manifeſtā præſentiæ ſuæ exhibebit plenitudinem, vt nihil ſit quod interrūpat perpetuitatem. Nam & quod præmittitur: Cum pertranſiſſem illos, non incongruè ad id refertur. Cum euacuauerit omnem principatum & poteſtatem, vt ſit Deus omnia in omnibus. Ante illud enim tempus, quis ex ſententia dicere poteſt: Non dimittam illum? Sed hunc arctat, & euertit intellectum, & ad præſens facit referri, illud quod ſequitur: Donec introducam illum in domum matris meæ. Sed vigilanter ſingula conſideramus. Primò conſidera, quā ſint lætitiæ plena hęc verba: Inueni, inquit, tenui: nec dimittam. Magnus ille Patriarcha Abraham legitur vidiſſe Dominum, non inueniſſe. Apparuit enim ei vltrò ſtanti in oſtio tabernaculi ad meridiem. Denique egreſſus de tabernaculo obuius, ſedulus ſub ilice exhibuit officium, in tabernaculum vero introducere non meruit, necdum in cubiculum. Vidit & Moyſes apparentem ſibi in Oreb Dominum, ſed tenere non meruit, qui nec permiſſus eſt propius accedere. Vidit Iacob Dominum, ſed vidit in ſomnis, & de longe ſcalæ innixum. Nam etſi apprehendit Angelum, non tamen retinuit, ſed quadam luctæ violentia benedictionis extorſit gratiam, amiſit præſentiam, & idcirco dicere non potuit: Non dimittam illum. Inuenit illum Maria Magdalena, ſed prohibita eſt, non dico tenere, ſed etiam tangere, quia penes monumentum vitam quæſiuit. Suſcepit diu expectatum, & inſperatò inuentum ſenex ille Simeon in vlnas ſuas, & gratulationis lætus erupit in canticum, ſed vocis huius vſum ſibi nō præſumpſit: Non dimittam illum. Denique ſic ait: Nunc dimittis ſeruum tuum, Domine, ſecundum verbūm tuum in pace. Vtique in pace dimittitur ſolutus, & ſequeſtratus à

Marginal notes (right): Cāt. 3. b — 1. Cor. 15. — Cāt. 3. b — Gen. 18. a — Exo. 19. & 34. d — Gen. 28. — Ioan. 21 b — Luc. 2 A

carne

carne, vt non amplius concupiſcat aduerſus ſpiritum, & repugnet. Ille ad noui amplexũ pueri ſeneſcentis depoſuit hominis vetuſtatem, & in tranquilliorem ſtatum à corporis corruptibilis pœna, & carnis pugna dimitti ſe vel poſtulat, vel exultat. Sponſa verò dilectum à ſe non dimittendum præſumit. Et quantò præcellentis eſt gratiæ non dimittere quod ames, quam euadere quod horreas? Omnes hi etſi in carne, vel carnis ſpecie viderint, quoſdam vel apprehenſionis gradus diſtinguunt humanis in mentibus. Quòd nulli eorum indultum legimus, iſta vſurpat, cuius tentauimus euētilare ſermones, inueni, tenui, nec dimittam. Inueni per aſpirationem, tenui memoriæ retractatione: non dimittam continuatione iugi. Tenui illum, & tu cum inueneris Chriſtum, cum inueneris ſapientiam, cũ inueneris iuſtitiã, ſanctitatem, redemptionem: hæc omnia enim nobis factus eſt Chriſtus: cum iſta inueneris, tene affectu, tene ſtudio. Quod intelligentia inueneris, diligētia tene, & retine (vt ſic dicam) renitentes virtutes, & lubricas ſpecies arctiori tibi aſtringe amplexu, donec vice verſa vltrò tibi inhæreãt, & amplexentur te gratis, & ſine ſtudij tui labore te teneant, nec ſinant vel longius abſcedere, vel diutius abeſſe. Et ſi quando declines ad officia humanæ neceſſitatis, ibi te inſectētur, & reuocent, & arripiant ad ſe, vt ſi non poſſint aſſiduè ſtudium, ſemper habeãt obligatũ affectum. Nam nonnulla mihi videtur diſtinctio, an tu teneas Chriſtum Dei virtutem, & ſapientiam, an tenearis ab ipſo. Ama (inquit) ſapientiã, & amplexabitur te. Deni- *Prouer. 4.a* que, & de quibuſdam dicitur quod tenuit eos ſuperbia. Quid eſt tenuit, niſi irretiuit, & implicauit, & inolitæ cõſuetudinis indiſſolubili obligauit vinculo? Hoc enim eſt quod ſequitur: Operti ſunt iniquitate, & *Pſ.72.a* impietate ſua, vt non facile euoluere, & explicare ab illa ſe poſſint. Et vt amplius dicam, quaſi cute quadã, ſic aliqui praua operti, & inuoluti ſunt conſuetudine vitiorum, vt illam dediſcere, & deſueſcere, non tam expoliari ſit, quam excoriari. In cuius rei indicium, forte inſtitutio legis continet hoſtiæ pellem abſtrahi. Nam è regione quod *Leuit.1.b* ſtricta ſacerdos indui iubetur linea, verita- *Exo.28.e* tis te vult illius, quæ de terra orta eſt, habitu arctius aſtringi, vt per ſe caſtimoniæ, & puritatis, & innocentia tibi virtus inhæreat, & agglutinetur tibi: ſed, & omnia ſacerdotis indumenta, vel catenulis, vel baltheis, vel vitijs aſtricta, & colligata ſibi vult eſſe lex: & tunc indueris Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, cum te indueris viſcera miſericordiæ, benignitatem, charitatem, & *Ro.13.d* *Col.3.b* reliquas quas apud Apſtolum legis virtutes, cum Chriſti te fide memoriter veſtieris, & contemplandę veritatis inuiſceraueris affectum, omnia tibi coaptentur, & cohæreãt & conſtricta ſint, nihilque circa te vagari, & fluctuari poſſit, & tentationis vel diſſolutionis vento follicare, qui ſe tali virtutis veſtierit habitu, vt ei in naturam verſa videãtur, non ego hunc tam tenere quam teneri dixerim. Tenuiſti (inquit) manum dexte- *Pſ.72.a* ram meam & in volũtate tua deduxiſti me. Tenuiſti ne pergerem in defectum, deduxiſti in multiplicem profectum. In voluntate tua deduxiſti me, id eſt in voluntate quæ à te eſt, & quæ ſecundum te eſt. In voluntate quæ magis trahens quam tracta eſt. Nã & bonam voluntatem cũ multo labore nõ nunquam attrahere nitimur, & magis proſequimur quaſi fugientem, quam ſequimur ducentem. Sic enim legitur: Concupiui deſiderare. Bona talis voluntas, ſed nondum placens. Iuſta, ſed nondum iucunda. *Pſ.118.c* In voluntate tua deduxiſti me. In illa quæ blando conſtat boni ipſius guſtu. Nec tantum (vt ſic dicam) pigra nititur ratione, *M* quam pia boni ipſius oblectatione. Tenui *Cãt.3.b* nec dimittam illum, donec introducam illum in domum matris meę, & in cubiculum genitricis meæ. Multo planior videretur ſenſus ſi ita dixiſſet. Non dimittam illum cum introduxero in domum matris meæ, illius ſcilicet quæ ſurſum eſt Hieruſalem cœleſtis, quæ eſt mater omnum noſtrum. Nam ante illud tempus omnia hic incerta ſunt, & inter ſpem, & metum fluctuant, & pendulo nituntur gradu, Et quæ erit certitudo de gratia, dum mutabilis eſt natura? Deni- *Pſ.29.b* que, & ille ait: Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum: Auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. An non tibi ſimilia dixiſſe videntur pſalmiſta, & ſponſa? Quid enim aliud eſt, non mouebor in æternum, quam quod hic ponitur; Non dimittam illum? Sed ibi quidem manifeſta præſumptio, quia vicina vitio. Auertiſti (inquit) faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. Cum ſit in hac carne facilis caſus, & frequens impulſus, citus lapſus, & certus labor, quomodo non videbũtur præ-

ſumptio-

ſumptionis, & nimis pr omptulę deuotionis eſſe hæc ſponſæ verba, Non dimittam illũ? Quis enim hic in eodem ſtatu permanere poterit, pręſertim illo ſubtiliſſimæ contemplationis, qui vix attingi poteſt tenuiſſimo mentis ictu? Forte ergo verba hæc non ſecuritatem, ſed ſolicitudinem ſonant. Nec enim ſecuritas eſſe poteſt donec introduxerit dilectum in domum matris ſuæ, & in cubiculum genitricis ſuæ. Non erit tunc retinendi ſolicitudo, quia erit certitudo manen
A di: in illo fœlicitatis ſtatu abſque ſtudij noſtri vſu & diſciplinę cuſtodia vltro nobis affluent, imo intrinſecus de quodã inexhauſto animæ ventre flumina fluent aquæ vi-
Gen.26. uæ, & indefeſſæ delectationis. Nulla tunc erit neceſſitas in altum fodere, nullus labor vel purgare puteos, quos Philiſthæi repleuerunt, vel propugnare ne repleant. Hic ille labor exigitur, nam inde excluditur. Quod ergo dicit: Non dimittam illum, ſtudium polliceri videtur, & diligentiam, vt ſemper ſolicita ſit quoadusque plene poſſit eſſe ſecura: ne ſibi elabatur de reliquo dilectus ſuus Dominus Ieſus, qui viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo X.

Quæ infirmitatis exempla ſunt aptauimus ſponſæ præterito ſermone, hodierno, quæ ſunt virtutis aptemus de ſcripturis ſacris. De Anna
1.Reg.1 legitur cum intente profuſo exoraret affectu, quod non ſunt vultus eius amplius in diuerſa mutati. Vultus animi interpres eſt: & ab intimo affectu habitum trahit. Ideo ab eius conſtantia interioris, quæ in anima eſt, perſeuerantiæ ducitur argumentum. Non ſunt vultus eius in diuerſa mutati, quia nihil imminutum eſt deſiderij ſemel concepti. Et quid aliud ſonat quòd dicit: Non dimittam illum, niſi non mutabo in diuerſa vultum, & intuitum mentis alio non diuertã ab ipſo? Sed & Apoſtolus ſimile quid
1.Theſ. hortatur. Sine intermiſſione orate. Et itẽ:
5. d Gratias agentes ſemper: illud quoque, Gau-
B dete in Domino ſemper. Continua, & non
Epheſ. 5 interrupta hæc vult eſſe Apoſtolus, oratio-
Phili.4. nem, gratiarum actionem, & gaudium in Domino. Sed quis iſta ipſo mentis habitu, & affectu animi indefeſſo explere ſufficiat, niſi cui dicere permiſſum eſt: Quis nos ſeparabit à contemplatione Chriſti? Apoſtolus dicit: Quis nos ſeparabit à caritate Chriſti? Rom.8.
A contemplatione enim dicere non poterat. Nam aliquando à contemplatione ſegregari Chriſti, illum compellebat caritas. 2.Cor.5
Siue (inquit) mente excedimus Deo, ſiue ſobrij ſumus vobis: Caritas enim Chriſti vrget nos. Caritas ergo quadam diſpenſatione contemplationis ſe ſubducit, cuius tamen proprius eſt, & familiaris in ipſa vſus. Omnia quæ agit caritas, quandam habent indefeſſæ orationis, & gratulationis vicem, & efficaciam. Sed tunc iſta profuſius, & excellentius exequitur, cum ſingulariter in iſtis exercetur. Abſconde eleemoſynam in ſinu pauperis, & ipſa orabit pro te ad Dominum. Eleemoſynæ vocabulo non incongrue cenſentur vniuerſa quæ indigentibus miſericorditer impenduntur: non modo iſte corporeus cibus, & indumentum, ſed etiam doctrina, exhortatio, correctio, conſolatio, & vniuerſa quæ ad animæ commoda ſpectare videntur. Opera ſunt hæc caritatis, & orationis vim obtinent, cum ſolius Dei fiunt intuitu, ſed non ſunt hæc ſpecialia & propria ipſius.

Quid enim tam proprium quam dilecto C ſoli intendere, & libere in amoris ſe exercere negotio? Ab hoc ſpiritualis iucunditatis exceſſu & ebrietate ſobrium fieri, & propter fraternas neceſſitates ab alienatione mentis temperare, quid niſi vultum in diuerſa mutare eſt? Denique, & Martha Luc.10.
ſolicita erat, & turbata circa plurima. Illa E
circa multa turbatio videtur quædam vultus in diuerſa mutatio. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Optima pars contemplationis, & dilectionis eſt vſus. Nam etſi illa ſunt opera caritatis quæ exhibebat Martha: ibi tamen ſeruit caritas neceſſitati, non caritas ſibi. In ſubleuandis alienis neceſſitatibus bonum opus, ſed moleſta cauſa. Bona enim miſericordia: ſed moleſta miſeria. Bona curatio: ſed circa quem verſatur non bonus languor. Bonus etiam huiuſmodi compaſſionis affectus, ſed non bona compaſſionis occaſionem miniſtrans alterius paſſio. Fraternis in neceſſitatibus caritas intuetur cui condoleat, quo moueatur ad miſerationem, quid amouere nitatur. At cum dilecti contemplantur virtutes, totum placet, totum delectat, totum allicit: nihil ibi videt quod horreat, ſed cui dulciter adhæreat. Hic proprius amoris vſus eſt,

hoc eius officium, vt totus ſit in amando. Sic eſt plane, cũ vna & indiuidua iucunditas omnia conuoluit & complectitur: officium, finẽ & cauſam. Officiũ amor eſt: cauſa viſio: finis vtrumque. Neque vllus eſſe poteſt beatior finis quam ipſa viſio & dilectio Dei. Omnia ad hunc finem ſanctorum vota ſuſpirant. Finis iſte ipſe ſibi finis eſt, ſeipſo contentus, in melius aliquid expectationem
D porrigere non valens. Hoc eſt illud vnum quod neceſſarium dicitur, quod à Maria non tollitur, in quo pſalmiſta gratulatur:
Pſal.72. Mihi (inquit) adhærere Deo bonum eſt. Hic eſt ille mentis exceſſus, qui vſque ad ter-
2.Cor.12 tium cœlum Paulum rapuerat: Hæc ebrie-
1.Reg.1. tas temulento ſimilem Annæ vultũ expreſ-
Act.2. ſerat. Hoc muſto madebant Apoſtoli cum illos vehemens replerat ſpiritus, & illius ꝙ nouum pollicitus eſt Ieſus, vini virtutem
Gen.11. primo ſenſere. Hoc vino infuſus Noe ſpiritualis paſſus eſt ſoporis exceſſum, & carnis curam poſthabuit, totus factus in ſpiritu, poſteriora contemnens, quem anteriora tenebant ex integro. Fęlix ſi inſtar Annæ huius vini numquam digeſſiſſet virtutem. Illa enim foris caſtigato corpore, mentis eſt paſſa temulẽtiam, & ſanctam quam poſtea non euacuaret ebrietatẽ. Nam hoc ſibi vult quod non vlterius vultus eius ſint in diuerſa mutati. Talem ſibi apprehenſæ iugitatem
Cãt.3.b præſentiæ ſponſa polliceri videtur cum dicit. Non dimittam illum. Quid enim præclarum, quid ſpirituale, quid ſponſa dignum diceretur, ſi ad fidem, ſi ad iuſtitiam, ſi ad humilitatem, ad continentiam, ad beneficentiam, & ad reliquas, quæ Chriſtus eſſe dicitur, virtutes id referret quod ait, non di-
E mittam illum? Nam nec his vacua credenda eſt etiam cum dilectum quæſiuit. Denique & communes huiuſmodi virtutes, & ita habentibus commodę, vt caruiſſe nefas videatur. Eximium ergo & ſingulare quippiam hæc indicat inuentio, per quam dilectum & comprehenſum applaudit, & non dimittendum præſumit. Forte primitiæ aliquæ ſunt futuræ contemplationis & gloriæ propter quod adiungit: Donec introducam illum in domum matris meæ: & in cubiculum genitricis meę, in illam cęleſtem Hieruſalem quę mater eſt omnium noſtrum, cuius muros ſalus occupat, & portas laudatio, cuius in pacem poſiti ſunt fines. In illum locum lucis & lætitiæ, laborioſæ vitæ huius introduci non poſſunt virtutes: quæ ſi ingrediuntur per meritum, tamen excluduntur per vſum. Cæleſtem ergo aliquam affectionem & ſupermundanum ſaporem in dilecto expertа, non iactando, ſed gratulando dicit: Non dimittam illum, donec introducam in *Ibidem.* domum matris meæ. Sed numquid non iam aſcendit ad patrem? Numquid iam præcurſor introiuit pro nobis? Et quomodo tu introduces quo ipſe prior aſcendit? Tu magis indiges vt ipſe te ducat, cui dicitur: De- *Pſ.118.* duc me in via mandatorum tuorum. Vado *c* (inquit) parare vobis locum, & cum para- *Io.14.* uero, iterum venio, & aſſumam vos ad meipſum. Quomodo introduces illum quò iam ipſe aſcendit? Aſcendit quidem per ſe, ſed adhuc in te foris exiſtit. In te introducitur, quò per ſe prior aſcendit. Quidni? In te naſcitur, in te formatur, & in te non introducitur? Filioli, quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis. In nobis ergo *Gal.4.c* Chriſtus & parturitur & perficitur, nec ſemel, ſed ſæpius & iterata crebro parturitione. Neque poſſumus omnes Chriſti ſimul *F* virtutes adaptare nobis, equidem ne vnam quamlibet ad plenum. Idcirco ſemper inſiſtendum eſt, quia non niſi ſenſim fit in nobis ſpiritualis parturitio Chriſti. Qui ergo in membris ſuis in ſponſa ſua naſcitur, cur non introducitur? Non enim vel parturitio hæc vel introductio ad Chriſti poteſt referri perſonam, ſed ad virtutes & gratiam. Ideo frequens eſt ſicut parturitio, ſic introductio. Nam & conſedere dicimur in cęle- *Eph.2.b* ſtibus cum Chriſto. Sed ſicut vna eſt vera & æterna ſeſſio in cælis, ſic & introductio. Perambulauit Abraham terram promiſſionis *Gen.12. & 17.a* antequam poſſideret. Fęlix omnino cui datur beatas illas perambulare regiones; & viſentis inſtar volucri calcare veſtigio locum omnem, quem accepturus eſt in poſſeſſionem. Cui licet ſtare non permittitur, aſcendere tamen datur in montem domini: & quamuis per vmbram adhuc curſim, tamen perluſtrare cuncta, & ſe tali viſu refouere. Quæ autem vera eſt & plena introductio, hic innui videtur cum dicitur: donec introducam illum in domum matris meæ. Felix omnino quæ adeo alligare potuit verbum Dei, & amplius adglutinare ſibi, & in exilio collaterare, quouſque copulari in cubiculo detur. Non dimittam illum, donec introducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Quòd tunc fiet quando corpore & mente ple-

te plene portabit imaginem cæleſtis, vt domus intelligentiam ad corpus, cubiculi vero ad mentem reducas. Aut ſi magis placet, in domo poſſeſſionem accipe ſecuram, G in cubiculo ſecretam, in domo ſempiter- *Eccl. 12.* nam, in cubiculo internam. In domo (vt dicit Eccleſiaſtes) æternitatis, & in cubiculo charitatis. In cubiculo vbi clauſo oſtio non iam ores patrem, ſed de cetero adores in ſpiritu & veritate. In domum non dicit patris, ſed matris, & in cubiculum genitricis. Nouit illa mēſuram ſuam, & ideo ſpem ſuam extendit ad illam æternitatem, veritatem, caritatem, quam aſſequuta eſt eccle- *1. Tim. 6.c* ſia primitiuorum in cęlis. Nam quantum ad ea quæ Dei ſunt ſpectat, ſolus habet immortalitatē, & ipſe lucem habitat inacceſſibilem, & ſupereminet ſcientiæ plenitudo caritatis Chriſti: qui nos impleat in omnem plenitudinem in ſeipſo, qui eſt benedictus Deus, & regnat in omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

Sermo XI.

DElicata eſt ſpecies amoris affectio, & tenui occaſione lęditur lætitia ſpiritualis. Amor occupationum externarum impatiens eſt, ſuis ſatis habens inſeruire negotijs, ocio gaudet, quiete fouetur, ad internā delectationem libera habere tempora volens. An non hoc ipſum tibi videtur ſponſa innuere, dilectum ſuum ad cubiculi ſecretum trahens? Nouit illa dilectum ſuum non poſſe foris ſecure poſſideri, nec integre quidem. Et quam durum eſt amanti animum dimidiare cum Chriſto & mundo? Quam durum (inquam) in dilectionis iura peregrinas admittere curas, & cęleſte ſecretum ſæ- *Pſ. 76. a* cularibus infeſtare turbellis? Memor fui, in- H quit, Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus. Si delectatio memoriæ Dei negotio ſe exercet, & exhaurit ſpiritum prophetiæ, quomodo plura poterit & peregrina cum iſto complecti negotia? Iure ergo ſponſa cum dilecto cubiculum petit, vt libero illi intendat ſtudio, & ex animi ſui arbitrio perfruatur, & quieto pectore penitus amplexetur. Apparet illam ſpiritu caritatis duci, & ex ſponſæ affectu loquutam, opportunitatem exercēdi, quæ ſic quærit, amoris. Et quomodo nos ſi quid vel tenuiter attingimus de Chriſto, de ſapientia, de ſuauitate, de contemplationis guſtu; non contenti gratia, nec menſuram contemplantes noſtram, ſtatim erumpere conamur, & cubiculo faſtidito feſtinamus e- *Pſ. 4. b* gredi a requie, & ab illa requie? In pace (inquit) in idipſum dormiam & requieſcam. Maria ad domini pedes ſedens id ipſum te- *Luc. 10.* nebat: turbatur Martha circa plurima. In *g* multis turbatio, porro vnum eſt neceſſariū, imo & iucundum. Denique quam bonum *Pſ. 67. a* & quam iucundum, habitare amantes in vnum. Alioquin non eſt habitatio in vnum, niſi in amore, qui inhabitare facit vnius moris in domo. Quid eſt vnius moris, niſi fœdere conformes amoris? Amor humanum animum Deo conciliat, & vnit. Similes (in- *1. Io. 3. A* quit) ei erimus cum apparuerit. Quidni ſimiles? Commendat ſeipſum mundis reuelatam mentibus maieſtatis diuinę inæſtimabilis pulchritudo, & intuentis in ſe affectum rapit, quadam ratione ſibi facit ſimilem, dū I aliud cogitare non ſinit. Odore trahimur, transformamur autem viſione. Bonus ergo contemplationis vſus, qui vnius moris efficit, & conformat humanam mentem & ſummam maieſtatem. Bona hæc manſio vltra quam nec vota nos trahunt, nec citra tenere vos debent. Quis det mihi, vt hæc ſit *Pſ. 131.* requies mea in ſæculum ſæculi? Fęlix qui ex *c* corde poteſt dicere: hic habitabo quoniam *Lu. 10. g* elegi eam. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Scientiæ deſtruen- *1. Cor. 13. b* tur, euacuabuntur prophetiæ, linguæ ceſſabunt, ſola contemplatio non excidet in futuro. Ideo hanc tibi partem elige in præ- *Thr. 3. c* ſenti, quæ non auferetur vnquam, vt dicat *Ibidem.* anima tua: Pars mea dominus, propterea contemplabor eum. Propheta dicit: propterea expectabo eum. Recte quidem. Expectat enim poni plenitudinem, cuius portionem iam tenet. Qui contemplationis bono hic fruitur, amplius quidem expectare poteſt in hoc genere, ſed aliud quid non debet. Bona hæc, bona ſunt repoſita in annos multos, imo in annos cunctos. Ideo felix anima quæ bono hoc frueris: epulare, comede: quia pars hæc non repetetur a te, ſed refundetur & reformabitur vberius. Hæc requies tua in ſæculum ſæculi, hic habitabo quoniam elegi eam: hic inhabita, vt cum illo inhabites, qui ſedet ſuper Cherubim, ſuper ſcientiæ plenitudinem, qui lucem habitat inacceſſibilem. Et ideo in ſpeculationis

luce

luce ſit locus tuus. Hic matris tuæ Eccleſiæ proprius & domeſticus locus, hæc eius do-
K mus:cetera quæ exercet temporalis neceſſitatis officia, iſtum ad finem reſpiciunt. Actionis officia tranſeunt,permanent contēplationis.Bonum eſt hic tibi eſſe,hic tibi tabernaculum fac. Non tibi vnum, & dilecto tuo vnum, ſed tibi & ipſi vnum. In hoc cubiculum dilectum tuum introduc, ingredere in requiem tuam, vt requieſcas à laboribus tuis,ſicut & à ſuis Deus. Septima requieuit ab opere inſtitutionis. Septima requieuit à labore reſtitutionis. In illa poſtquam mundum condidit:in iſta quando ſe in monumento recondidit.In illa poſtquam fundauit mundana:in iſta poſtquam reformauit humana. Si quæſiſti,ſi inueniſti,ſi tenuiſti dilectum tuum: tene quem tenes, tene, inhære,imprimere illi, vt eius in te velut expreſſa reformetur imago, huic fias conformis ſigillo. Eris autem ſi adhæſeris. Qui enim adhæret Deo, vnus eſt ſpiritus. Forte
1.Cor.6. d
ſicut duræ materiæ difficulter in te primo fit eius impreſſio, etſi laborioſa impreſſio, ſed dulcis adhæſio. Laborioſa eſt reformationis tua ſexta, ſed dulcia ſabbata quietis ſequunt. Cōſepelire ergo cum Chriſto per
Apoc.14 d
hūc ſabbatiſmum in mortem.Beati mortui qui in Domino moriuntur; amodo iam dicit ſpiritus vt requieſcāt à laboribus ſuis. Spiritus hoc dicit. Collatæ vtique quietis exhibitione, & effectu gratiæ, quomodo & ipſe teſtimonium reddit ſpiritui noſtro.Spiritus hoc dicit,quia ſpiritus hoc efficit. Ipſe ſe dicit, quia ipſe ſe donat. Amodo iam di-
L cit ſpiritus,vt requieſcant à laboribus ſuis.A
Ibidem. laboribus(inquit) non ab operibus. Opera enim illorum ſequuntur illos. Opera ſequuntur ſpiritum,ſicut calor ignem, vmbra corpus, lux ſolem, effectus cauſam. Qui ſabbatizat in ſpiritu, non habet opus ſectari opera: opera enim ſequuntur illum. Opera illorum. Quæ ſunt opera illorum? Quæ ſunt opera quieſcentium, opera mortuorū in Chriſto, conſepultorum cum Chriſto, opera ſabbatizantium? Feſtiua ſunt, feriata ſunt,otium. Valent opera iſta feſtiua ingredi in hanc requiem, in hunc ſabbatiſmum. Sed vide quòd non relinquitur ſabbatiſmus niſi conſepultis cum Chriſto, non relinquitur niſi poſt ſextam diem. Poſt ſextam diē, in qua aut vetus homo crucifigitur, aut nouus perficitur. Nam propter illum dicitur, vt qui mortui ſunt in Chriſto, requieſcant a laboribus ſuis, & propter iſtum,quod nouo condito homine die ſexta, ſeptima requieuit ab operibus ſuis Deus.Et tu quoque Gen.2.b
ſabbatum tibi compara, redime tempus, & liberas ab exteriori occupatione horas vendica tibi. Sed vide ne hoſtes derideant ſabbata tua,ne illis ſeruiant otia tua,ne illis va- Pſ.45. b
ces, qui vacare Deo debueras. Vacate (in- Eccl.38. c
quit) & videte quoniam ego ſum Deus.Bonum eſt otium,ſed ſapientiam ſcribe in tempore otij tui.Scribe illam ſuper latitudinem cordis tui. Latum enim cor,quod curæ non arctant. Imprime in intimo cordis tui litteras, quæ non deleantur, & exara in tabulis ſpiritualibus ſigna ſapientiæ, vt dicere poſ- M
ſis:Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Pſal.4.b
Domine, dediſti lætitiam in corde meo. Lætare, & diem feſtum age cum dilecto, & epulare (ſicut ſcriptum eſt) in introitu glo- Iſ.58.d
riæ huiuſmodi. Sabbatum, iuxta quod dicit Iſaias delicatum eſt, & ſanctum Domini glorioſum. Delicatum(inquit)& ſanctum. Pr.21.d
In deſiderijs eſt omnis otioſus, ſed nō ſunt omnia ſancta deſideria, qualia eorum qui 1. Tim. 6.b
volunt diuites fieri, & per hoc incidunt in deſideria multa inutilia & nociua. Vides, quomodo Apoſtolus multitudinem deſideriorum in vitio ponit. Quid ſi & immunda fuerint? Nam & multi qui agere non poſſunt,in occulto cogitant,quę turpe eſt & dicere, tenui ſe in hoc ſolantes remedio. Ad horum diſtinctionem non contentus dicere ſabbatum delicatum, adiecit,& ſanctum, & Domini glorioſum,vt non ſint in confuſione gloriæ tuæ. Si vacas, ſabbatum habes: ſi vacas & vides, & contemplaris delectationes Domini: iam ſabbatum tuum delicatum eſt & ſanctum, & ſabbatum Domini glorioſum: ſabbatum ex ſabbato,id eſt vacatio de vacatione. Prima vacatio eſt & bona, ſi mundo nō vacas. Secunda quidem eſt melior, ſi tibiipſi & vaces, & cogites, quomodo placeas Deo. Tertia eſt & optima, ſi etiam tui oblitus, ſoli Deo vaces, & cogites, quæ Domini ſunt, quomodo tibi placeat ipſe. Non ſit deſidioſum ſabbatum tuum, operare in ſabbato tuo opera Dei. Opus enim Dei eſt, vt credas in eū. Fide vidensj; videmus enim nunc per ſpeculum: ideo vaca & videas. Delicatum planè opus eſt viſio, & viſio Dei. Non eſt tibi neceſſitas de reliquo dimicare pro fide, ſed tantum deliciari in ea. Erepta eſt iam de contradictionibus perſequentis populi, & peruer-

A peruertentis hæretici. Conſtitue eam in caput cogitationum tuarum, vt cogites cogitationes fideles antiquas. Amen.

Sermo X II.

NEſciunt cogitationes antiquas habere, qui nouitates verborum exquirunt, qui noua excudũt dogmata, qui iuuenilia deſideria nõ declinant, qui nihil habent grauitatis, nihil auctoritatis, nihil antiquitatis plenum: non eſt ibi Amen, vbi eſt aut diſcrepatio, aut deceptio cogitationum: vbi aut infidelitas eſt, aut fluctuat fides ipſa. Ingredere in tutos receſſus fidei, introduc dilectum in cubiculum matris tuę, vt quidquid de Chriſto ſapis, quidquid ſentis, intra Eccleſiæ conſtringas regulas, ad eius caſtiges cenſuram: huiuſmodi opera operare in ſabbato tuo. Alioquin ſi vacas, & talibus non vacas ſtudijs, facilè in vacuo animo cogitationes vanæ, & *Prouer. 24.d* venenata erumpent conſilia. Denique ſicut habes, agrum hominis pigri vrticæ, & ſpinæ *Matt.24 d* obſident, & Euangelia tibi dicunt: quia duo erunt in lecto, vnus aſſumetur, & alter relinquetur. Quaſi lectus quidam eſt otioſa vita & quieta in Eccleſię gremio degentium, eorum, qui nullo ſunt eccleſiaſtici muneris o-B nere occupati nec prouidentię & diſpenſationis ſollicitudine diſtenti, ſed libero vtuntur otio ſub alieno regimine. Non tamen hoc otio omnes ritè & iure debito fruuntur, ſed libertatem quam obtinent temporis, dãt in occaſionem torporis. Bonus enim lectus ſiquis eo legitimè vtatur, & opportunitatem exterioris quietis in voluptatem cõuertat viſionis internæ. Hi ſunt qui aſſumentur ab Eccleſiæ cubiculo ad illud cæleſte, vt vbi Chriſtus eſt, & ibi ſint cũ ipſo. Denique *Ibid.c* vbi fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. Eſto tu quaſi aquila: & acutis vtere luminibus: ſpirituali aſſueſce contemplationi: commane in petris, & in præruptis commorare ſilicibus, imò in ſingularis illius petræ, *Eſa. 26. d* quæ Chriſtus eſt, cauernas ingredere. Intra, iuxta Iſaiæ verbum, in cubicula tua, claude oſtia tua, & abſcondere modicum ad momẽtum, donec pertranſeat indignatio. Magis verò abſcondere in æternum, vt delectatio maneat. Intra in cubiculum pacis, in potentias Dñi, quia pax in virtute eius: Memorare iuſtitiæ eius ſolius, vt in te ſibi obuient pax, *1.Cor.4. b* & iuſtitia. Memorare iuſtitiæ eius ſolius, q.d. quid habes, quòd non accepiſti? Iuſtitię eius ſolius. Bona iuſtitia quam aduerſus titillantia vitia tibi pugna quadam defendis. Felicior vbi non dimicas pro iuſtitia, ſed magis delectaris in ea: vbi non conflictationi ſtudes, ſed delectationi: non feris cum vitijs iurgium, ſed commercium cum virtute contrahis. Iſtam poſſidens, non impugnas illa: vbi C poſteriorum oblitus, non cogitas quæ hominis, ſed quæ Domini, & memoraris iuſtitiæ eius ſolius, cum iuſtitia & pax in te oſculatæ ſe fuerint. Regnum.n. Dei iuſtitia, & pax, & *Ro.14.c* gaudium. Si regnum, quare non & domus, & cubiculum? In pace.n. factus eſt locus eius, & habitatio eius in Sion. Ingredere in cu *Pſ.75.a* biculum pacis huius quidem exterioris, ſed magis illius interioris, in habitationem ſpeculationis; quia Siõ ſpeculatio interpretatur. *Pſal.4.b* In pace (inquit) in idipſum dormiam, & requieſcam. Idipſum ad ſpeculationem refert, quia hæc eſt pars optima quę nõ auferetur. Denique & ſponſa obdormiuit cum dilecto *Cãt.3 b* in cubiculo matris ſuæ, & quendam paſſa eſt ſoporatæ mentis exceſſum in amplexu ſponſi. Ideo ſequitur: Adiuro vos, & cętera. Et tu ergo, ſi ſponsũ apprehendiſti, tene, nec dimittas, donec introducas in domum & in cubiculum matris tuæ. Quid ego nunc tibi perſuadeo, ad quod te ipſa experientia perceptæ dulcedinis multò magis inuitat & allicit? Si quis enim feriato aĩo furtim & quaſi in raptu prælibare potuit liberæ meditationis feſtiua gaudia, neſcio ſi quid vnquam libentius agat, quam vt huic totum & ex integro ſe ſtudio tradat & expediat. Denique trahebant ſponſam prima pulchræ contemplationis blandimenta, & ad quietis prouocabant cubiculũ, quo dilectum introducturã ſe læta gratulatur. Non dimittam illum, do- *Ibidem.* nec introducam. An non tibi videtur quaſi dicere his verbis illud de pſalmo: Si dedero *Pſ.131. a* ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationẽ, donec inueniam locũ Dño? Omnia dimitto, ne dimittã illum. Oĩa detrimentum facio, vt Chriſtũ lucrifaciam, ꝓp ſupereminentẽ lætitiam pſentiæ eius. Si dormie- D rint duo, fouebuntur mutuo: vnus quõ cale- *Eccl.4.c* fiet? Eccleſiaſtes hoc dicit. Bonum foueri & inflammari in amplexu verbi (Ignitũ.n. eloquiũ Dñi vehementer) & ſpiritualib. æſtuare deſiderijs: ideo non dabo ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationẽ, donec introducã illũ in cubiculũ matris meæ. Tũc quieſcam, & ſuauis erit ſomnus meus. Quaſi dormi-

dormiuit Ioannes recumbēs in pectore Ieſu, vbi recōditi ſunt omnes theſauri ſapiētię & ſcientiæ Dei. Ibi veræ quietis locus, intelligentiæ ſerenū, ſanctuariū pietatis, delectationis cubiculum. Hic dormi, vt videas quod ipſe vidit, Verbum in principio, Verbum apud Deum, & Verbum Deum, & intelligas in Chriſto cū patre exiſtendi coæternitatē, perſonalē diuerſitatē, & vnitatē conſubſtantialem. Quid tibi videtur ſimilius ſomno? Huc ſe non poſſunt humani iactare intuitus, irrumpere ratio. Denique non videbit hæc homo, & viuet. Bonum eſt ergo te obdormire, & humanorum ſenſuum, & affectuum obliuione ſopiri, vt huiuſmodi ſomnia ſomniare poſſis. Hoc Apoſtolorum cubiculum eſt, qui nos genuerunt in Chriſto. Quaſi mater eſt Paulus, cum dicit: Filioli
Gal. 4. c mei quos iterum parturio, donec formetur
Phil. 3. d Chriſtus in vobis. Matrem habes, vis habe-
1. Cor. re cubiculum? Noſtra, inquit, conuerſatio
5. c in cælis eſt. Vis ſomnum? Mente, inquit,
E excedimus Deo. Huc ergo tranſi cum dilecto, hic mane, hæc meditare, in his eſto: aut ſi iſto pertingere non potes, temperantius age: ſi nō potes recumbere in pectore Ieſu, vbi indefeſſæ puteus ſapientiæ, requieſce inter ſcapulas, vbi patientiæ eius exempla &
Iſai. 9. b myſteria contempleris. Inter humeros eius,
Deuter. quia principatus factus eſt ſuper humerum
33. b eius. Et de Beniamin dictum eſt, quod amātiſſimus Domini inter humeros requieſcet. Requieuit quidem, & obdormiuit Ieſus in cruce, & tu cum ipſo in paſſionis eius fide, & memoria dormias, vel potius inter iſtas ſortes, diſcurre inter pectus, & humeros, inter fidei myſteria, & manifeſtationem veritatis. In altero fac tibi domum, in altero cubiculum. Amantiſſimus Domini Beniamin quaſi in thalamo morabitur tota die, & inter humeros requieſcet. Vides, quomodo inter humeros thalamum collocat. Quid ergo erit in pectore? Vtrobique planè contemplationis pulchræ locus, & inter humeros, & inter vbera. Sed vberior gratia in pectore vbi amoris locus, cogitationum ſedes, amplexus occaſio, & cernendi copia vultus. Bene ego in pectore Ieſu thalamus, imo & theſaurus. Ibi enim, & deliciæ ſponſi, & diuitiæ Verbi, quia in illo abſconditi ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei. In hos ingredere theſauros, abſconde te in abſcondito faciei eius à conturbatione hominum, & nemo te exſuſcitet, neque euigilare faciat, donec ipſa velis. Deniq;, & hoc habet ea quæ ſubſequitur adiuratio ſponſi Chriſti Ieſu, qui viuit, & regnat in ſæcula ſæculorū. Amen.

Sermo XIII.

ADhuc capituli huius nos diſcuſſio tenet. Tenui nec dimittam F
Cāt. 3. a illum. Itane adhibenda eſt diligentia, & ſtudium, vt dilectus tuus apprehenſus retineatur? Si ſponſus eſt, & amanti reſpondet ex æquo, quomodo nō vltro cohæret tibi, & aſtringitur gratis? Denique hoc habet impatiens zelus amantiū, vt etiam expulſus importunè ſe ingerat, & pudorem dediſcat æmulatio dura. Nūc autem dicit. Non dimittam illum, quaſi declinare volentem ſi non inſtantius retineatur. Quomodo ſi amat aut declinare volet, aut auelli ſe ſinet? An forte ſuſpicionibus amatorijs moueris, & ſuperuacuo quodam metu amittendi, pro multo affectu retinendi? Non eſt tamen ſuperuacuus timor, vbi exitus in ancipiti pendet. Non eſt ſuperuacuus inter pericula metus. Sed domeſtica tibi magis metuenda eſt leuitas. Nā Deus ille, & nō mutatur. Innata tibi leuitas vicina eſt lapſui, & inſtabili quodā vagæ mentis motu facillimè abriperis, ſi nō firmè adhæſeris. Sed nos iam ad primitiuā verba hæc referamus Eccleſiā. Eius. n. eſſe, videtur fidei, & caritatis iura aduerſus perſecutionū iniurias prophetica quadā præſumptione ſibi defendētis. Vide etenim quā multi conati ſunt ſpiritua le hoc Chriſti, & Eccleſiæ, vel diuellere, vel adulterare connubiū. Contēplare adhuc initia latētis Eccleſiæ, quādo velut noua nupta in primos Chriſti properabat amplex⁹. G
Quid furoris, quid fraudis illis Ieſu bone ſuſtinuit diebus? Oportebat quidē hæreſes eſſe, oportebat & perſecutiones eſſe, vt tantò adhæreret dilecto tenacius, quantò ab eius vel fide vel confeſſione vehemētius ſe abrūpi videbat. Quis nos (inquit vnus pro vniuerſa eccleſia) ſe parabit à charitate Chriſti? Ro. 8. g
Deniq; non eſt in illis vel fidei corrupta veritas, vel confeſſionis obturata libertas. Propter Siō (inquit) non tacebo, & propter Hieruſalem nō quieſcam. Cæſis in ſynagoga diſcipulis denūciatum eſt, vt tacerent. Sed illi propter Sion non tacent, & propter Hieruſalem illam carnalem non quieſcunt. Verè carnalis ſynagoga, quæ viuificantem in ſe extinxit ſpiritū, & Eccleſię extorquere conatur. Non probauit Chriſtum habere in notitiā: ideo tradita eſt in reprobum ſenſum.
Re-

Reprobauit enim lapidem probatum, lapidem electum: tenuit legem, ſed Chriſtum neſciuit: tulit clauem ſcientiæ, nec ipſa introiuit, nec alios intrare permiſit. Quis nobis claudit, quibus Chriſtus aperuit? Super humerum eius clauis domus Dauid, quæ aperit, & nemo claudit, claudit & nemo aperit. Aperuit gentibus, & clauſit Iudæis. Cæcitas enim in Iſrael contigit ex parte, vt gentium plenitudo intraret. Cæca eſt Iudęa, & in literæ velamine oſtium inuenire neſcit. Synagoga prædicat, velamen reprobat, veritatem non rectè vel diuidens.
H Recte enim diuideret, ſi litteræ obſeruationem ab eius interpretatione diſtingueret: ſi aliud tempus illius antiquitati, aliud huius nouitati daret. Tempus enim ſuendi, & tempus ſcindēdi. Similiter enim & illa præcepta ſunt, & iſta prædicta ſunt. Sed in illis figura, iſta ſub figuris. Eccleſia iam iſta diuidit, & ſcindit quæ fuerant conſuta: etſi nouit litteram aliquando ſecundum carnē, ſed iam non nouit ſynagoga, quem inuolutum quaſi tenuit, reuelatum dimittit. Eccleſia dicit: Tenui nec dimittam: Synagoga reprobat, imò & exprobrat? ſed Eccleſia non veretur à voce exprobrantis, obloquentis, à facie inimici, & perſequētis. Denique ſeruus ille nequam dicit in corde ſuo: Moram, facit dominus meus venire, & ideo percutit pueros domini, quia iam eius nouerunt, & nunciant aduentum: ſed illi propter Sion non tacent, & propter Hieruſalem nō quieſcunt. Corpus poſſunt percutere, non poſſunt ab animo Chriſtum excutere. Flagellis firmius ligata eſt in corde eorum affectio Chriſti. In ſynagogis flagellati ſunt, in cuſtodias traditi: ad cathedras tracti: ſed gaudent in his omnibus, quia digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Tenui, nec dimittam illum. Tenuit, quia nō timuit, dum turbaretur omnis terra, & maiores mundi huius poteſtates transferrentur aduerſus illam in cor amaritudinis. Adglutinata eſt ſpōſo funiculo, qui rumpi nō poterat. Funiculo caritatis: qui neſcit excidi, quia illa nunquam excidit: fiducialiter egit, quia caritate adhæſit. Qui enim adhæret Deo, vnus eſt ſpiritus: vbi autem ſpiritus Domini, ibi libertas. Ideo liberè egit, & ſpei ſuæ confeſſionem tenuit indeclinabilē. Et tunc quidem fatuitatis res fides videbatur, & confuſione digna confeſſio. Quid confuſionem nomino? Extremi res erat periculi. Non tamen timere poterant eos, qui occidunt corpus. Spiritus enim vitæ ante faciem illorū, Chriſtus Dominus. Ideo, & à carne auelli ſe facilius paſſi ſunt: qui ab eius caritate nihil ſibi de ſe retinuit, vt illum teneret. Ideo dicit: Tenui, nec dimittam illū. Plane inter tot peruertentes, & perſequentes tenuit ſtrenuè, & dū adhuc tenera erat noſtræ fidei ætas. Donec introducam illum in domum matris meæ. Iam introducta eſt fides noſtra in tutum. Non eſt qui palā impugnet illam, ſed qui fuerant perſequentes, facti ſunt obſequentes, & qui peruertentes, facti ſunt dirigentes. Iam introducta eſt de campo in domum, de pelago in portum. Iam in fauorem verſus eſt perſequentium furor principium, & verſutæ hæreticorum cauillationes, catholicæ fidei ſincera veritate redargutæ ſiluerunt. Iam erepta eſt fides noſtra, ereptus eſt Chriſtus de contradictionibus populi. Iam conſtitutus eſt in caput gentium, nec poſitus eſt nūc in ſignum, cui contradicatur. Poſt tot deſudata martyrum pro fide Chriſti certamina, poſtquā tot fregit perſecutorū violentias, & hæreticorum refellit verſutias, poſtquam non eſt amplius in cruce Chriſti ſcandalum, ſed gaudium, & facti ſumus mundo huic, non theatrum contumeliæ, ſed triumphus gratiæ, poſt tot enauigata pericula, nōne tibi videtur, quaſi de campo quodam pugnæ & laboris in pacis, & quietis introduxiſſe cubiculum dilectum ſuum Eccleſia Chriſti? Vides ergo in initijs Eccleſiæ naſcentis neceſſariam diligētiam, ne dilectus tamdiu deſideratus, & tandē apprehenſus poſſet extorqueri. Quid ergo nunc de cetero fiet, quando in tutum introductus eſt, & quaſi in thalamum per fidem? Dabitur de reliquo deſidiæ locus, & diligentiæ valedicemus? Periclitabitur in tranquillo, qui in tempeſtate non potuit? An non periclitatur qui moritur? Sine operibus mortua eſt fides. Commēdat Apoſtolus fidem, ſed illam quæ per dilectionē operatur. Vbi dilectionis opus eſt, vel dilectio operis, ibi vita eſt fidei. Quid ſi eſt in credulitate veritas, in confeſſione libertas, & non ibi per dilectionem vita? Funiculus iſte triplex non eſt, & facile rumpitur. Denique imaginaria libertas eſt, quæ de radice non oritur caritatis, nec tam nititur confeſſio talis libertate ſua, quam aliena licentia vtitur. Precaria eſt, non propria, ex principum fauore pendet, non procedit de calore fidei.

Eccl. 3. a — Cāt. 3. b — Matth. 24. d — 1. Cor. 6. d — I — Thren. 4. d — Cāt. 3. a — Ibidem — K — Iac. 2. d — Gal. 5. b

fidei. Fides feruore caritatis animatur ad vitam. Pigra planè vbi diſcrimen impendet, ſi non confeſſionis ſibi vendicet libertatē beneficio dilectionis. Alioquin à mortuo, quaſi qui non ſit, perit cōfeſſio. Eſt ergo ſine caritate & fides mortua, & confeſſio vana. Apoſtolus dicit Chriſtum habitare per fidem in cordibus noſtris. Numquid per mortuā? *Eph.3.d*

L Si intus eſt veritas, & foris vita, diuiſus eſt Chriſtus: nondum ex integro introduxiſti dilectum tuum, vbi dimidius eſt foris. Quid ſi nec dilectum? Quomodo enim dilectus, ſi fidei non fuerit ſociata caritas? Chriſtus reſurgens ex mortuis, iam non moritur, ſed ſibi nō moritur: vide ne tibi, aut magis tu ne illi moriaris, alioquin quæ poterit eſſe mortui, vel cum mortuo delectatio? Quanam ergo ratione dilectus eſſe dicetur, vbi dilectio non eſt? Si habitat Chriſtus in corde tuo per fidem, ſed foris eſt per dilectionē, vereor, imo verū eſt, quia vel dimidius in te eſt, vel mortuus. Viuo (inquit Paulus) iam, non ego, viuit vero in me Chriſtus. Potes & tu tibi vocis huius vſum aſſumere, ſi tamen cum eodem dicere potes. Caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritumſanctum, qui datus eſt nobis. Sed eſt in alijs hæc vita laborioſa, in alijs libera, & in ſpiritualibus quibuſdam delicijs agens. Quod ſi in carnis iura totus tranſiſti, & principibus tenebrarum in cordis tui receſſus facilis, & familiaris aditus patet, & immundis amatoribus animam tuam proſtituiſti, quæ erit ibi conuentio Chriſti ad Belial? quæ ſocietas lucis ad tenebras? Si vero vitijs, & inccnſori vitiorum indixiſti pro Chriſti caritate conflictum: iam quidem dilectum tenes; ſed nondum tibi res eſt in tuto. Turbaris adhuc, & thalami tranquillitate non frueris. Fides in portu eſt, ſed prauæ conſuetudinis impetus, & tentationum, vel emergentium, vel frequentium cumulus, adhuc tibi frangendus, aut certè fugiēdus eſt. *Rom.6.b* *Galat.2.* *Rom.5.a*

M Tene conſtanter inter diſcrimina, ne te effugiat, donec introducas dilectum in domū matris tuæ, & in cubiculum genitricis tuæ. Tene cum labore, ne minus cauto, vt parum curioſo citius elabatur. Fide tenes, profeſſione tenes: tene moribus, tene conuerſatione, nec dimittas. Non eſt de cetero nunc pro fidei veritate conflictus, ſed ſpiritualis huius certaminis æſtus aduerſus mores bonos, & vitam honeſtam totus incanduit. Inſtant his diebus nouiſſimis tempora periculoſa, quando ſunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, inuentores, imò & incenſores malorum. In exortu fidei Chriſtianæ perſecutio nominis huius grandis erupit. Hodie peſtilentia morum fœda ſatis, & lenta nimis exhalat. Corrumpunt enim mores bonos exempla mala. Trahe nos, bone Ieſu, in odorem vnguentorum tuorum, ne peſtilens aura de vicino erumpens, ſalem ſapientiæ in nobis infatuet. Sermo veſter (Paulus inquit) ſemper in gratia ſale conditus ſit. Numquid ſolus ſermo, & non potius viſus, auditus, inceſſus, omnis denique exterior geſtus ſale condiri debet? Placete (inquit) omnibus per omnia, ſicut & ego. Quod ſi infatuati ſunt Eccleſiæ principes, plebes in quo ſalientur? *1.Tim.3* *Col.4.b* *1.Cor.10.g*

Et nos fratres qui religionis profeſſores ſumus, ſal eſſe terræ debemus. Si ergo & in nobis ſal euanuerit, in quo ſalietur? Factus eſt Sacerdos ſicut populus, vt licentius populus, ſicut ſacerdos fiat. Mundo ſe monachi ſtudio conformant, & qui in mundo ſunt, errorem ſuum noſtrorum ſatis verſutè, & nimis verè tuentur exemplo. Mutuis ad vitia ſeſe, aut informāt, aut fouent exemplis, paſtores, populi, ſęculares, & religioſi, promptuaria plena ſunt huiuſmodi, eructātia ex hoc in illud, aut turpis, aut tepidæ conuerſationis ſpiritū peſtilentem. Heu quam auido cordis ore prauum hunc attrahimus ſpiritū, & corrumpentem haurimus auram. Peſtilētia hæc paſſim influit per feneſtras noſtras. Ieſu bone, quando erit, ſi tamen aliquando erit, ſicut fides integra, ſic & incorrupti mores? Quando cōtinget, vt ſicut cum veritate pax, ſic non ſit pugna pro virtute? Quando integrum te, & ex arbitrio in contemplationis & quietis cubiculo cōplectemur? Pauci ſunt in Eccleſia, qui in hūc ſtatum peruenerūt, ſed tamē pro parte profitentur. Tenui, nec dimittam illum, donec introducā in domum matris meæ, & in cubiculū genitricis meæ. Non eſt tota talis Eccleſiæ facies, ſed tñ multa talis, vt dicere poſſit: Tenui, nec dimittam illum, donec introducam in domū matris meæ, & in cubiculū genitricis meæ. Fides profuſior eſt, contracta negotia caritatis. Numquid in vniuerſitate credentium hanc aduertere eſt diſtinctionem, & nō etiā in ſingulis nobis? Quis enim erit, cui ſicut veræ, & indubitatæ fidei, ſic etiam affectuū piorū integritas conſtet? Magnus plane eſt, ſi quis eſt, qui ſic vt nūquam titubat in fide, A

ita paſſionibus animi nullis turbetur. Planè talem ego dixerim cubiculi ſecreta ingreſ-
B ſum. Bonum cubiculum cordis tranquillitas. Cum alijs laborat ſapientia, ſed cum humili, & tranquillo quieſcit ſpiritus Domini, & in pace locus eius. Sed hic quieſcat interim ſermo noſter, magis vero ſenſus noſter, in hoc vtinam requieſcat ſecreto cubiculi, vt quod experientia docuerit, expreſſius refundat ſermone ſequenti, præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre, & Spirituſancto viuit, & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo XIIII.

Cãt.3.b ADiuro vos, &c. Patet illam obdormiſſe, pro qua talis eſt facta adiuratio. Quidni dormiat cum dilecto ingreſſa matris cubiculum, deliciarum receſſus? Dormit cum patitur mentis exceſſum de acceſſu dilecti. Adiuro, inquit, vos, ne ſuſcitetis dilectam. Beata planè, quæ dilectum hunc & tenere permittitur, & dimittere non compellitur. Tene quod tenes: tene & attrecta moroſè, & diligenter verbum vitæ, reuolue volumē vitæ, volumen quod reuoluit Ieſus, imo quod eſt Ieſus.

Inuolue te illi, inuolue te illa, qua inuolutus eſt ipſe ſindone: quia amictus eſt lumine ſicut veſtimento. Induere dilectum tuum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtū. Excide tibi memoriale diligenter in petra, monumentum nouum, in quo nondum quiſquam poſitus fuerat. Chriſtus enim petra. Semper noua reperiri poſſunt in
C Chriſto. Ad noua poteſt penetrari. Multi ſunt in illo receſſus, theſauri ſapientiæ innumerabiles. Non eſt vno contentus vellere: ſæpius tonderi poteſt. Bona vellera ſunt ſenſus myſtici, ſacrati affectus. Talibus abundat Ieſus. Nudari, exſpoliari non poteſt. Lætabor, inquit, ſuper eloquia tua, ſicut qui inuenit ſpolia multa. His te veſti ſpolijs, inuolue velleribus, vt calefiant (ſicut ſcriptum eſt) latera tua. Eloquium enim eius
Pſ.118. x ignitum. In his quieſce, vt ſuauis ſit ſomnus tuus, ſicut Salomon ait: Denique & ſponſus iſtum dilectę ſuæ ſomnum tuetur, & fouet, illam exſuſcitari vetans. Adiuro vos, inquit, per capreas, ceruosq. camporum. No-
Cãt.3.b ua plane adiuratio, nec plus habens admirationis in ſpecie, quam in virtute myſterij. Quærens, quid in ſe ſacramenti inuolutum contineant hæc animalia, quandam liberæ mentis alacritatem, & agilitatem ſpiritus, curſim ſe & ſaltatim (vt ſic dicam) ad ſuperiora ferentis, intelligo adumbrari in illis. An non & tibi velut capreæ, & cerui videntur, qui licet in corpore commorantes, corporis tamen euaſerunt incommoda, & ſpirituali leuitate pondera carnis pene nō ſentiunt, & terrenæ molis materiam neſciūt mentis beneficio? Hi ſunt, qui ſpiritu ambulantes, vltra non ſentiunt deſideria carnis: aut ſi ſentiunt, languida certè, & quaſi palpitantia, ad extremum ducentia halitum. Vos Rom.8.b (inquit Apoſtolus his qui huiuſmodi ſunt) non eſtis in carne, ſed in ſpiritu. Denique 2.Cor. etſi cognouimus Chriſtum ſecundum car- 5.d nem, iam non nouimus. Iam totus ſpiritua- D lis factus eſt, iam ſe ad ſolitudines cæleſtes contulit, iam conſcendit ad ſuperiora. Ideo dicit Eccleſia: Similis eſt dilectus meus capreæ hinnuloque ceruorum ſuper montes Cãt.2.b Bethel. Ad hos te montes inuitat, qui dicit. Si conſurrexiſtis cum Chriſto, &c. Quaſi ca- Col.3.a pream te ſpiritualem fieri vult Paulus, qui ad illos te cæleſtes montes prouocat, qui ſingularis illius hinnuli te veſtit imaginem. Sicut, inquit, portauimus imaginem terre- 2.Cor. ni, portemus & imaginem eius, qui de cæ- 15.f lo eſt. Bonus ceruus, & ipſe Paulus, qui ait: Noſtra conuerſatio in cælis eſt. Bo- Phil.3.d nus planè ceruus, quem ſpiritus Domini vegetat, & agit. Spiritus enim Domini ſubtilis, & mobilis. Boni cerui, quos vox Domini præparat, quibus reuelat condenſa myſteriorum, condenſa, in quibus benedictus ille latitat hinnulus. Bona certè caprea, quæ ad omnia, quæ vel ſibi propoſita ſunt, vel impoſita, impigra & indefeſſa deuotione ſpiritus dicere poteſt: Pa- Pſ.56.b ratum cor meum Deus, paratum cor meū. Quæ ea quæ retro ſunt obliuiſcens, ad anteriora extenditur. Audiſti communia, audi ſingularia, vt aliquid diſtinctionis inter hæc aſſignemus animalia, nec confuſa, & indifferens ſit de vtriſque diſputatio. In ceruis antiquitatem attende viuendi, & videndi acumen in capreis. Cerui quadam arte naturali à ſenio ſe tueri perhibentur, & vergentem in defectum vitam rediuiua nouitate ab interitu reuocare. Chriſtus ſingulariter non tam cer- E uus, quam hinnulus dicitur: qui nititur æterna nouitate, nec habet aliquid vetuſtatis

tuſtatis admixtũ, quod ſubinde renouatione indigeat. Ille ſingulariter caprea videndi priuilegio. Denique nemo nouit patrem, niſi filius, & cui ipſe voluerit reuelare. Omnia autem nuda, & aperta ſunt oculis eius. Ergo, & hi quoque quaſi capreæ quædam ſpirituales intelliguntur, qui reuelatos habẽt mentis oculos in agnitione Dei, qui ſpirituales effecti dijudicant omnia, & perſcrutantur: qui reuelata facie gloriam Domini cõtemplantur. Cerui verò ſunt in eo, quod in eandem imaginem transformantur à claritate in claritatem tãquam à Domini ſpiritu, qui veterem deponentes hominem, nouum induunt eum, qui creatus eſt in iuſtitia, & ſanctitate veritatis: qui ſeneſcentem deuotionem, & quodam lãguentem tædio, in nouum denuo feruorem reducũt, & perſeuerantiæ faſtidia neſciũt reparatione frequenti. Qui (inquit Iſaias) confidunt in Domino, mutabunt fortitudinem non quidem, vt veterem perdãt, ſed vt nouam adijciant. Mutabunt fortitudinẽ inſtauratis frequenter incrementis. Mutabunt, inquit, fortitudinem: current, & non laborabunt: ambulabunt, & non deficient. Mutatio hæc profectuũ videtur innouatio iugis ſine defectu, ſine fatigatione. Bona quidem fortitudo, quæ currens licet cum labore, tamen ad defectum declinare non nouit. Melior planè, quæ nec laboris ſentit moleſtias: ſed oppoſitarum difficultatum tranſilit ſcandala, & velut in campeſtri planitie explicitis greſſibus vtens, iuxta quod ſcribitur: Curſor leuis explicat vias ſuas. Hoc eſt, quod in præſenti ceruos camporum dicit, quod illis quælibet aſpera, & ardua quælibet plana ſunt, & peruia, & inoffenſis expoſita curſibus quaſi planioris æquora campi. Vox Domini, vox intimæ inſpirationis mentis auribus ſuauiter illapſa. Illa eſt vtique, quæ ceruos huiuſcemodi præparat, quæ reuelat condenſa. Nam ſi qua condenſa ſunt, crebris ſcãdalorum quaſi ſpinarum aculeis obſita: illis condenſa nõn ſunt, quorum Dominus perficit pedes quaſi ceruorũ, qui nullo iniuriarum obice tardari poſſunt: magis autem complacent ſibi in tribulationibus, & acceptas habere nõ norunt iniurias, aut nec reſpicere penitus, ex vehementia deſiderij ad ſuperiora properantis, & intendentis in anteriora. O miſera hæc tempora noſtra, quomodo ab hac regula in contrarium omnes pene reſilimus, etiam quę pietatis plena ſunt ſpecie, ad iniurias interpretamur. Vbique fere obicem patimur, & impingimus in planis, & lubrica facta ſunt in plateis veſtigia noſtra, ſicut dicit Ieremias: Omnia nobis obtruſa querimur: ſiquidem iter pigrorum quaſi ſepes ſpinarum. Ad querelarum occaſiones gratulamur, ad ſuſpiciones parati, vt (quemadmodum ſcriptum eſt) terrere nos videatur ſonitus volãtis folij, & animi moleſtias manibus, & verbis accerſere nitamur. Inde eſt, quod ſpiritualium virorum nimis crebrò inquietamus quietem, interrumpimus otia, & mẽtis ad ſuperiora intentæ perturbamus ſoporem, & à gratiſſimo ſponſi auellimus amplexu. Huiuſcemodi ergo moleſtias, quas, vel peruerſitas quærit, vel infirmitas parit à dilecta ſua ſponſus auertit, filias Hieruſalem ad ſpiritualem quãdam alacritatem inuitans. Hoc enim ſibi vult, quod per capreas, & per ceruos adiurat, vt ſpiritualium ad æmulationem prouocẽtur virorum, & ab infeſtatione importuna dilectæ quieſcant. Adiuro vos, ne ex ſuſcitetis dilectam, donec ipſa velit. Vtile vobis eſt, vt dilecta euigilet: ſed expectate, donec ipſa velit. Eius expectetur arbitrium, ad cuius curam veſtri ſpectat officium. Tũc volet, cum ſpiritus illam velle docuerit. Vnctio ſpiritus docebit illam. Adhærens enim dilecto, vnus cum illo effecta eſt ſpiritus. Ideo dicere poteſt: Spiritus Domini ſuper me, eo quod vnxerit me, euangelizare miſit me. Ergo euangelizabit vobis, cum acceperit tempus à Spiritu. Interim bibula hauriat, quod refundat vberius. Contemplationis gratia compaſſionẽ non euacuat, informat, & mentis exceſſus, temperantem reddit infirmis. Denique cum dormit Adã, virilis coſta in infirmiorem molleſcit ſexum, & propter ſocialem copulã de latere viri formata eſt mulier, imò in ſociam mulierem Adam ipſe conuertitur, & conformatione quadam trãſit in coniugem. Ideo dum euigilat, caritatis vocem primam emittit in compari ſua ſeipſum agnoſcens: Hoc nunc os, inquit, de oſſibus meis, & caro de carne mea. Non tibi Paulus videtur virilem dignitatem in humiliorem ſexum deflectere, cum dicit ſe factum infirmis infirmum? Quaſi ſpiritualis Adam Eua efficitur, dum ſubiectis compatitur Apoſtolica firmitas, & ſublimitas virtutis, & ſcientiæ ſobrietate quadam capacitati temperatur infirmorum. Et ſi mente excedit Deo,

Marginalia: Luc. 10. d — Iſai. 40. c — F — Ier. 2. c — Thrẽ. 4. d — G — Cãt. 3. d — Iſai. 61. a — Gen. 2. d — H

ſobrius tamen ſit alijs? Mentis exceſſus bonus eſt ſopor: non ſuperbiam inducens, ſed ſobrietatem docens. Adiuro vos, ne exſuſcitetis dilectam, donec ipſa velit, etſi mēte interim excedit Deo, iterum tamen ſobria fiet. Si modò dormit, euigilabit rurſum, vt vina, quæ reperit, cum temperamento quodam vobis refundat. Ipſa nouit, quando diuidat prædam domeſticis, & cibaria ancillis. Quomodo non miſerebitur filiarum vteri ſui, quæ nec ancillas præterit? Bonæ tamen filiæ ancillas ſe reputāt, & naturalem neſciunt libertatem, dum veritatis ſpiritu liberatas ſe eſſe recēſent. Vere enim liberæ ſunt, quas liberat veritas: & ideo aliam libertatem ignorant, quę per adoptionem liberatas ſe gaudent. Denique quanto magis eſt gratuita adoptio, tanto eſt abiectio deuotior. Eædem ergo ancillæ ſunt, & filiæ: quia vbi maior eſt in adoptione dignatio, ibi iuſtior in ſubiectione deuotio. Ne ſuſcitetis eam, donec ipſa velit. Ipſa nouit quando diuidat prædam domeſticis, & cibaria ancillis. Non eſt de iſta metuendum quod legitur: Filia populi mei crudelis, quaſi Struthio in deſerto. Struthio pennæ ſpeciem habet, caret tamen effectu volādi. Neſcit per mentis exceſſum volare: propterea ſpeciem non viſitat ſuam, ſed derelinquit in terra oua ſua. Obliuiſcitur, quòd pes conculcet ea, beſtia conterat. Non nouit in contemplationis ſoporem aſſurgere Struthio, ideo ſe compaſſionis affectu non induit. Ad commodum enim ſpectat filiarum in mentis exceſſu dormitio matris, & totum de compendio eſt, quod ſpiritualis eius ſomnus protrahitur. Ideò dicit: Adiuro vos, ne ſuſcitetis dilectam, donec ipſa velit. Bona adiuratio, per quam & matri parcitur, & profectus quæritur filiarum. Quantò enim liberius vacat, & videt, tantò vberius adoleſcentulas reuiſit. Quantò ſublimius ſuſpenditur, tantò condeſcendit humilius, condeſcendit vtilius, quid vultis tempora diſpenſare, quæ Sponſus poſuit in voluntate dilectæ? Ne exſuſcitetis, inquit, illam, donec ipſa velit: Tunc volet cum ab oculis eius euolauerit viſio dilecti. Lubrica eſt eius præſentia, & elabitur ſubitò. Ego (inquit) dilecto, & ad me conuerſio eius. Quid tam ſanctum tentatis commercium ante tempus diuellere? Beata collatio, ſed breuis hora. Sufficiat illi breuitas ſua, quid illam decurtare vultis? Nihil

Thrē.4. d

I

Cāt.3. b

Cāt.3. b

tam exiguo imminuendum eſt momento. Fruatur interim libere hora fugaci. Exſuſcitare eam vultis, & auellere ad vos quam Chriſtus exſuſcitat, & in ſe euigilare facit? Denique etſi dormit ipſa, ſed cor eius vigilat in Chriſto. Petrus, & qui cum ipſo erant in monte, grauati ſunt ſomno, & euigilantes viderūt maieſtatem Ieſu. Bene grauati ſomno, in quibus humanus reprimebatur ſenſus. Grauabatur, & reprimebatur in ipſis, quod erat ex ipſis, vt ad ea, quæ mundi ſunt cæci, & hebetes, tantum ad cognoſcenda, quæ Dei ſunt, ſpiritu euigilarent exſuſcitati diuino. Euigilantes, inquit, viderūt maieſtatem. Bene ergo vigilat, qui talia videt, qui videt gloriam vnigeniti à patre, qui audit arcana verba, quæ nō licet homini loqui. Non licet ei dici, in quo filius Dei nondum reſurrexit. Videte, inquit, nemini viſionem dixeritis, donec filius hominis à mortuis reſurgat. Non poteſt ei dici viſio, in quo nondum Chriſtus reſurrexit. Denique ſimile dictum eſt Mariæ: Noli me tangere, nondum enim aſcendi ad patrem. Non licet ei dici, qui non eſt raptus in paradiſum, in locum deliciarum, in locum, de quo Petrus dixit. Bonum eſt nos hic eſſe. Bene exſuſcitatur, qui in hunc cum Paulo rapitur paradiſum, qui aſcendit cum Petro in montem, qui vel vna cum Chriſto poteſt hora vigilare, quem non homo tangit, ſed exſuſcitet, & euigilare faciat Chriſtus. Et Petrum ipſe tetigit, ideo euigilauit, & vidit maieſtatem eius. Deniq. & hæc ipſa dilecta, vide qualis exurgat de ſponſi amplexu. Quæ eſt iſta, inquit, quæ aſcendit quaſi virgula fumi? Sed nos iam hic aſcendentem reuocemus ſermonem, & capitulum hoc alteri ſeruemus principio, imo illi qui de ſeipſo dicit; Ego principium qui & loquor vobis: Qui vtinam nobis ſit, & ſermonis principium, qui, & cordis verbum, vt quæ locuturi ſumus de ipſo, prior ipſe loquatur in nobis. Loquere Domine, loquere mihi, & loquere pro me. Increpa pro me filias, non Hieruſalem, ſed Babylonis: dic vt ſedeat, & taceat filia Chaldæorum. Deus bone, quantæ ſunt hodie filiæ Babylonis, quæ neſciunt cantica Sion, propter quas organa noſtra ſuſpēdimus? Quāti ſunt filij Edom, qui nos exinaniunt, & exhauriunt lætitia ſpirituali? Compeſcis filias Hieruſalem ab infeſtatione dilectæ. Vtinam mihi, Domine, à filiabus parcas Babylonis

K

Luc.9. a

Ioā.1. a

Matth. 17. b

Ioā. 20. d

Cāt.3. e

Ioan.8. d

bylonis. Diſpar enim eſt, & ſatis moleſtior vexatio malignantium, quam amātium. Sed tamen neſcio qua noſtri temporis huius miſeria ipſi amantes facti ſunt malignantes. Quam malignatur hodie amicus in ſancto? dixiſſe debui inimicus, ſed dixi, quod magis dolet. Ipſi amici facti ſunt inimici. Amici profeſſione, inimici affectione. Specie amici, ſed amicitiæ virtutem diffitentes. Amicus Abſalon, quia filius: ſed quanta malignatus eſt ſceleratus in ſancto, filius in patre, Abſalon in Dauid? Abſalon pax patris dicitur. Bonum plane nomen, ſed ipſe nominis huius virtutem abnegabat. Affectauit regnum, inceſtauit cubile. Felix tamen Dauid, cui inter tot filios nō niſi vnus perſecutor erupit. Quem mihi dabis hodie inter magiſtros, cui
M non niſi vnus Abſalon inſidietur? An non
Mich. 3. quaſi Abſalones ſunt quidam, qui (ſicut ſcriptum eſt) pacem prædicant, & mordent dentibus. Affectant locum patris, fœdant cubile, dum prauis ſuſurrijs ſocios corrumpunt: & ſubuertunt corda innocentium, in quibus patris ſpiritus ſuauiter quieſcebat. Imitatione Abſalon eſt, qui magiſtri & locū ſibi arrogat, & vitæ derogat, pacem prædicat, & mordet dentibus. Malus eſt morſus
Iob. 20. derogatio, malus cibus de quo dicitur: Dulce eſt enim in ore eius malum, & abſcondit illud ſub lingua ſua; Abſcondit, donec euomat in tempore virus collectū. Quanta malignatur amicus in ſancto? Denique quæ nō
Pſ. 73. a videt, ſuſpicatur: Poſuerunt, inquit, ſigna ſua ſigna, & non cognouerunt. Ponunt quę non inueniunt, ponunt quæ praue poſtea exponunt. Signa inquit ſua; ſeipſos enim in ſignum ponunt, cum ex ſuæ prauitatis regula alios metiuntur. Signa inquit, quaſi dicat: tantum ſigna, & non veritatem. Signa non
Ibidem. certitudinis, ſed ſuſpicionis. Et non cognouerunt. Non enim cognitione, ſed coniectura nituntur. Malignatur inimicus in ſancto. In quo ſancto? In ſancto ſanctorum. In ſancto qui dicit: Qui vos ſpernit me ſpernit.
Ro. 14. a Temerarium eſt (vt dicit Apoſtolus) alienū ſeruum iudicare. Tu ergo quis es, qui Dominum tuum iudices? Qui enim poteſtatem diiudicat, ordinationem Dei diiudicat. Denique conqueritur, & dicit: Tulerunt à me
Pſal. 4. c homines iudicium meum. Filij hominum, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Vanitatē vtique diligitis prælationis, & ideo quæritis in prælatis veſtris men-
Pſ. 61. b dacium prauæ ſuſpicionis. Vani enim filij hominum, mendaces in ſtateris, mendaces in iudicijs. Et vtinam pro minimo mihi ſit ab humano die iudicari, dum æterni diei expecto iudicium. Cum inquit, accepero tēpus, ego iuſtitias iudicabo. Ipſe iuſtus iudex tem- Pſ. 74. a
pus expectare ſe dicit, vt iuſtitias iudicet, & A
tu tibi ante tempus aſſumis iudicium? Pater omne iudiciū dedit filio, & tu tibi, quòd non accepiſti iudicium, aſſumis, & hoc in patrē? Vide ne forte in eum patrem, à quo omnis paternitas in cælis, & in terris nominatur. Viperæ generatio matrem ſuam comedit; & dēte venenato doctoris vitam cor rodit. Non ſunt iſtę filię Hieruſalem, & filiæ pacis, ſed Babylonis: quando increpabis illas, & dices. Filiæ Babylonis nolite flere ſuper me, ſed ſuper voſipſas flete. Siquidem improperia eorum, qui vices tuas gerunt, in te redūdant, nec eſt murmur eorum cōtra nos, ſed contra Dominum. Parcite ergo à murmuratione, quæ non prodeſt vobis, & alijs nocet. Tu Domine, tu potius obſtrue os loquentiū iniqua, & ne claudas ora te canentium. Sed quid iam nunc querelis his vlterius immoror? Non id nunc gero propoſiti, vt noſtra defleam, ſed vt aliena cantē. Sufficiat paucis noſtra deploraſſe. Iam à lamentis reuertor ad cantica: illo nobis animum præſtante, & os, & otium, qui cohibet inquietos à ſponſæ ſomno Chriſto Ieſu, qui vna cū Patre, & Spirituſancto regnat per omnia ſęcula. Amen.

Sermo XV.

Qvæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum quaſi virgula fumi ex aromatibus? Videte fratres, (ſicut & videtis) quam ſit efficax ad incrementa gratiarum tranquillitas mentis, quales metat fructus de interna quiete Chriſti dilecta. Videte, inquam, qualis procedat de ſponſi amplexu. Qualis ergo progreditur à me, ne quæſieritis, ſponſi potius ſuper hoc ſodales conſulite. Quid ſi & ipſis quaſi noua, & inſolita de ſecreto dilecti ſinu prorūdit? Noua plane. Nam ipſa nouitas admirationem inducit. Quæ eſt iſta, quæ aſcendit? Attende profectum. In ſuperioribus cuſtodes interpellat, & de viſione rogat dilecti. Hic ipſis cuſtodibus admiranda prorupit & noua ſub ſpecie. Quidni in noua procedat de complexu dilecti? ipſe eſt enim qui de ſe dicit: Ecce ego omnia noua facio. Etiā quæ noua ſunt, ipſe renouat. Puta, caminus
B Cāt. 3. b
Apocal. 21. a

eſt, aurum admoue. Si purum eſt, purgatius reddit, & rutilans metallum recentē de fornace fulgorē educit. An non caminus Chriſtus? Ignitum, inquit Pſalmiſta, eloquium
Pſ 118. f. tuum vehementer. Hoc camino decocta non poteſt niſi noua, & velut altera prodire creatura in Chriſto. Denique & ipſius, dum oraret, ſpecies facta eſt altera, ſed tibi altera cum oras eius fit ſpecies. Nam in ſe manens vnus innouat omnia. Altera facta eſt corporalis domini ſpecies cum oraret, & voluit per hoc in mente tua orationis commendare virtute, qđ illa ſit, quę te in intimis
C alterum faciat, & nouum commutet in ho-
2.Cor. 3 d minem, & meditatio innouet. Nos, inquit Apoſtolus, reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes, in eandem imaginem transformamur, hoc eſt in eādem, quam intuemur, transformamur. Fortè & ſponſa de ſpeculationis arcano eam, quam intuebatur, ſpōſi imaginem veſtita prodijt. Noua plane. Nam ſodalium circa ipſam admiratio nouitatem
Cāt. 3. c proteſtatur. Quæ eſt iſta, quæ aſcendit? ac ſi dicat, non eſt cum illa ſicut heri, & nudiuſtertius. Non iam amplius circuit ciuitatem: non diſcurrit per vicos, per plateas, per vigiles. Non errabunda vagatur, ſed itinere directo aſcendit. Quæ eſt in hac ipſa, hæc tam ſubita nouitas? Quæ eſt iſta, quæ aſcendit, & aſcendit per deſertum? Deſertum verè, & aridum, & ſterile reputat ſæculum omne hoc, per quod aſcendit: & quanam ratione nobis factus deſerti huius odor, ſicut odor agri pleni, & quaſi ei benedixerit Domin⁹? Quantos trahit ad ſe deſerti huius odor, & tenet, ne poſſint auelli, odor iſte, odor mortis ad mortem? Inanitas eſt quam putatis vbertatem. Denique terra ſitis eſt, & imago mortis, ſicut dicit Hieremias Propheta. Ter-
Iere. 2. b ra, inquit, ſitis. Cupiditates enim mundanas magis irritat, quā ſatiat. Infructuoſa eſt iſta quam putas plenitudo: & ſi quid eſt fructus, id fluxum eſt, & mutabilitate ſua mortis pręfert imaginem. Quomodo vbi mortis vides imaginem, odorem vitæ ſentire te reputas? Odorem vitæ Chriſti ſpirat vbertas. Ipſe enim eſt ager verè plenus, ager fertilis, ager cui benedixit Deus pater. Alium præter iſtū agrum ſponſa neſcit, ſed deſertum reputat,
D & terram ſalſuginis. Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum? Bonum erit certè deſertum, ſi non fuerit cor tuum inſulcatum inimici vomere, ſi nō fuerit eius irriguum ſtillicidijs, impinguatum rore; ſi non quæ ſuperſeminat zizania in te læta luxurient, imo renaſcantur, quidem quaſi fœcundo in ſolo. Sterile ſit cor tuum, ne tale, vel germen proferat, vel ſemen ſuſcipiat. Anima, Pſ. 142.
inquit, mea ſicut terra, ſine aqua tibi. Bonū b deſertum talis anima, bonum deſertum caro integra, caro intacta, caro immundis non exarata concupiſcentijs, caro carnalis voluptatis neſciens ſemina. Qui enim ſe- Gal. 6. c minat in carne, de carne metet corruptionem. Bonum denique deſertum aluus virginalis. Talis erat beatæ illius, & ſpecialis virginitatis vterus, quem nullus impudici motus affectionis immundæ temerauit læſio. Caro ipſius ſicut terra deſerta, & inuia, & inaquoſa, in qua Chriſtus apparuit. Non tamen deſerta penitus, quæ Chriſtum parturiuit, irrigua eſt, ſed fluentis virtutum. Ideo quaſi puteus dicitur aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano, quod virginalis munditiæ candor ſpirituales refundat gratias. Hortus concluſus venter eius caſtimoniæ virginalis diſciplina, eo quod integritatis ſepem carnalis deſiderij non diſſipauerit ardor, propterea in talibus irriguis aquis fructum dedit in tempore ſuo. Vis audire, qualem hæc terra deſerta dedit fructum? Oſea te docet, qui dicit. Oſee 13.
Adducet Dominus ventum de deſerto v- d
E rentem, & deſiccabit venas mortis. Quis alius mortis deſiccauit venas, niſi Chriſtus
Ieſus, quem nobis intemerati ventris de- Thr. 4. d
ſertum refudit? Et bene ventus, quia ſpiritus ante faciem noſtram Chriſtus Domin⁹. Denique dictus eſt ſecundus Adam in ſpiritum viuificantem. Huius flatu Apoſtolicæ nubes volant, quas Iſaias miratur. Quid mirum, ſi ventus dicitur, quem & nubem
legis? Aſcendet (inquit) Deus ſuper nubem Iſa. 19. b
leuem. Nec hic leuem, quaſi vagam, & inſtabilem accipias, ſed leuitatis intelligentiam, ad ſpiritualem aptitudinem trahe, quod corpus corruptibile nullam animæ grauitatem attulerit, nec depreſſit terrena commoratio ſenſum multa, imo cuncta cogitantem. An non quaſi venti facti ſunt omnes, qui ſpirituali leuitate à terrenis elapſi, conuerſationem ſibi in cælo collocant? Sed ipſe ſpeciali ratione ventus, qui reliquorum ambulat ſuper pennas vētorum, & ſpirituum omnium virtutes excedit. Iure ergo ventum eum vocat, nominat & ventum vrentē, quod eius flatu peccati ſint in nobis frigora reſoluta, & captiuitas noſtra conuer-

ſa tamquam torrēs in auſtro. Huius ſe æſtu
Luc. 24. c exuſtos diſcipuli ſenſerunt, cum dicerent:
Nonne cor noſtrum ardēs erat in nobis, dū
loqueretur? Et neſcio ſi vſpiam libentius
ſpirat, quam in caſtæ, & illęſæ integritatis de
ſerto, & inuio. Hæc loca libenter perflat, &
caſti corporis animā charitatis feruore de-
coquit, & ſpiritualibus liqueſactā deſiderijs
tenues reſoluit in vapores, & veluti fumi
virgulam exurgere facit.

F Quæ eſt, inquit, iſta quæ aſcendit per de-
Cāt. 3. b ſertum quaſi virgula fumi? Et bonum de-
ſertum caro caſtitatis exhauſta, & deſiccata
virtute, quæ nullam delectationis immun-
dæ nebulam exhalet, nec ignem extinguat,
ſed nutriat, quem Domini flatus ſuccendit.
Ignis hic aromaticam ſi inuenerit animam
ſuccendit, & alteram commutat in ſpeciem,
& quaſi virgula fumi exhalat in ſuperiora.
Quaſi virgula, inquit, quod per cogitatio-
num diſciplinam ab exteriori ſit ad interio-
ra conſtricta, & ab inferiori ad ſuperiora di-
recta: quaſi virgula, quod ſeſe ad ſeipſam
colligat, & ſupra ſe porrigat. Sed quid ſibi
vult, quod illam fumi virgulæ comparat?
An forte per hoc innuere voluit, quod non
ſit perpetua ac ſolida ſpiritualis huius ſua-
uitatis gratia, & mentis aſcenſus, ſed facile
ſicut fumus liqueſcat? Suauis eſt plane, &
omnino ſpiritualis vapor fumi, in quem ſe
aromata concremata relaxant. Sed ego vir-
gulæ iſti teneræ, & delicatæ turbines me-
tuo, ne illam ventorum flabra diuerberent,
ne circumferat procella curarum, & tētatio-
nis aura illam diſſoluat, & cedat omni ven-
to. Exempla nobis metum ſuadent. Mul-
tos enim videmus, & dolemus tam inſpera-
tos ceſſiſſe, quam ſubito erupiſſe. Meditatio-
ne ſubtiles ſūt, orationis impēſi ſtudio, pin-
gues gratia, deuotione quadam dulci vbe-
res, effuſi in lacrymas: cum ſubitò leuis im-
patientiæ occaſio quælibet ſpirituales has
contriſtat delicias, & exhaurit. An non
ergo quaſi fumus tam facilè euaneſcēs glo-
ria? Iure quaſi virgula fumi talis aſcenſio,
quæ vel propria mutabilitate deficit, vel ac-
G cedenti moleſtiæ cedit. Ego tamen non au-
deo ſuper ſponſæ perſona fumum pro defe
ctu interpretari. At ſi tu contentioſè reſiſtis,
cum tibi do defectum accipere, quem tibi
Pſ. 118. b pſalmus commēdat: Defecerunt oculi mei
in eloquium tuum. Defecit in ſalutare tuū
anima mea.

Vtinam hoc Domine defectu attenuētur
oculi mei, & deficiant. Vtinam hoc defectu
deficiat anima mea, deficiat, & liqueſiat, &
eloquio tuo caleſacta, eloquio vehementer
ignito, ab omni craſſo intellectu, & in te-
nuiorem ſpiritualis habitudinis auram laxe-
tur. Vtinam, ſi quid fuerit in me torpulen-
tæ intelligentiæ, & hebetis deſiderij, in ſub-
tilioris gratiæ vſum deficiat, & attenuatio-
ne quadā, & acumine ſpirituali à craſſitu-
dine ſua vertatur in virgulam fumi. In talē
vtinam deficiat fumum animæ meæ virtus,
& non deficiat ſicut fumus, ne dicat: Defe- *Pſ. 101. a*
cerunt ſicut fumus dies mei. Aliud eſt om-
ninò ita deficere ſicut fumus, vt omninò
non ſis. Aliud ita deficere ſicut fumus, at-
tenuatus animo, & ſpiritualis ſis. Bene de-
fecerat pſalmiſta, cum diceret: Concupi- *Pſ. 83. a*
ſcit, & deficit anima mea in atria Domini.
Quonam enim modo non deficit, quem
Chriſtus inflammat? Ignis ipſe eſt, ſicut ſcri-
bitur, & ignis conſumens. Qui, inquit, ap- *Hebr. 12*
proximat ad ignem. Quis mihi dabit, vt hūc *g*
poſſim ignem ligare in ſinu meo, vt inflam-
met cor meum, renes commutet, & ad nihi-
lum me redigat? Iure quaſi virgula fumi
aſcendit, quæ de calore proceſſit cubiculi, H
de verbi igniti complexu. Suaues tua flam-
ma Chriſte vapores euomere ſolet, & odo-
ris aromatici fumum producit. Quaſi vir-
gula, inquit, fumi ex aromatibus. Et fu-
mum lego, qui de Leuiathan ore procedit.
Et item fumum de puteo abyſſi prodeun- *Apoc. 9.*
tem, ſed non ibi virgulam, non aromata le- *c*
go. Nihil ibi directum, nihil dulce, ſed
horror ſummus, & ordo nullus. Fumus hor-
roris eſt, qui de puteo procedit abyſſi. De
hoc fumo impij dixiſſe leguntur: Fumus af- *Sap. 2. a*
flatus eſt in naribus noſtris, & ſermo ſcintil-
læ ad commouēdum cor noſtrum. Meis vti-
nam, Ieſu bone, naribus fumus affletur, quē
tuus ignis agit: & de camino tuo ſermo ſcin
tillæ ad commouendum, imò ad commu-
tandum cor meum. Ignis tuus ignis con-
ſumens eſt, vitia ſi inuenit conſumit, &
confeſſionis fumum emittit. Sed non eſt
iſte fumus ex aromatibus. Qui tangit, in-
quit, montes, & fumigant. Bonus ignis, *Pſ. 103.*
qui tumores extenuat animorum, & attactu *b*
ſuo elationes terrenas per emiſſos pœniten-
tiæ fumos euaneſcere facit. Sed alterius
odoris, & gratiæ fumus eſt, quem aroma-
ta virtutum cremata refundunt. Ignis iſte, *Luc. 12.*
ignis quem Dominus miſit in terram, & vo
luit vehementer accendi, non tantum vitia

cõſumit,ſed virtutes ipſas in ſuauioris gratiæ affectũ commutat. Aromata cum integra ſunt,olent ſuauiter, ſed hoc igne liquefacta alium longe ſpirant odorem. Huius
Cāt.3.b odoris fragrantiam ſentiẽtes in ſpõſa ſpon-
I ſi ſodales mirantur,& dicunt: Quæ eſt iſta, quæ aſcẽdit per deſertum quaſi virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris,& vniuerſi pulueris pigmentarij? Habes in myrrha cõtinentiæ virtutem:in thure orationis ſtudium:in puluere pigmẽtario inter virtutum copias cordis contriti humilitatem. Et bona myrrha quæ carnalem petulãtiam reprimit,& fluxos motus laſciuire non ſinit,& carnem non eſſe carnalem compellere nititur.Sed continẽtiæ noſtræ myrrha corpulẽta videtur,& minus caſtigata, & quaſi vicina carni,niſi fuerit hoc igne cęleſti,hoc amoris diuini feruore liquefacta. Bona quidem continentiæ myrrha, quæ pergentẽ ad illicita cohibet appetitũ, ſed alterius eſt ſuauitatis, & gratiæ, quando caritatis ardore liqueſcẽs craſſum omnem,& carnalem neſcit affectum. Quid vero thus? Nonne ipſum eſt odoris exigui,dũ integritas illi,& corpulentia ſua manet? Cum vero flammis ſubactum effluere cœperit,in odoriferos totum fumos expirat.Simili ratione nonne tibi videtur craſſa & pigra oratio,& corporea quadã tarditate ſegnis igniti, & intimi eloquij ſi non fuerit virtute ſuccenſa? Vtique in thure ego accipio orationis materiam,& in
Pſ.140. a fumo gratiam.Dirigatur,inquit,oratio mea ſicut incenſum in cõſpectu tuo.Neſcit itinere directo ad Deum ire oratio,quæ ſuccenſa nõ fuerit. Oratio,quæ frigido fuerit de corde expreſſa,ſubitò relabitur: nec poteſt eſſe perpetua,quæ nõ eſt prompta. Vim patitur, & nõ eſt ſui iuris. Sed nec ſui iuris eſt plane ſucceſa oratio.Illa contra conatum reprimitur,iſta ſupra conatum arripitur. Illa conatur,& recidit,iſta præter conatum aſcendit.
K Illa violenter dirigitur, iſta volũtate fertur. Illa vix exhibetur,iſta nec cohibetur. Illa laborioſa,iſta libera.Illa triſtis,iſta læta.Illa bona,ſed iſta optima.Denique eſt oratio temperate media inter frigidam,& feruidam,illam excedẽs, ſed non accedens ad iſtam. Et (vt ſic dicam) prima coacta eſt: ſecunda directa,tertia abrepta.Prima (vt ſic dicam) ſitiẽs,ſecũda ſobria,tertia ebria eſt. Iſta enim
Cāt.3.b & c eſt, quæ mente excedit Deo: ideo aſcendit quaſi virgula fumi ex aromatibus myrrhę,& thuris,& vniuerſi, inquit, pulueris pigmentarij.Myrrha in puluere pigmentario humilitatis expreſſit virtutẽ, quod ea de magnis meritis nil magnum ſentire nouerit, nõ altum ſapere,ſed humili ęſtimatione reliquarum attenuet merita virtutum,& earũ ſoliditatem quaſi ad quandam pulueris exiguitatem deducat.Et bene poſt orationis commendationem ſub figura pulueris pigmẽtarij de humilitate ſubiunxit. Oratio enim Eccl.3. d
humiliantis ſe nubes penetrat:imo ſine humilitatis gratia oratio quantumlibet acuta hebes tamen eſt, & triſtem refundit odorẽ elatæ myrrha caſtitatis,neque fluxos carnalium bene reſtringit motus cogitationum, continentiæ myrrha,quę animum in ſuperbiæ fumum laſciuire permittit. Contritione multa pigmenta rediguntur in puluerẽ. Pſ.50.
Et bona contritio, quoniam cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicit. Bona L
plane cõtritio, quæ nihil relinquit indiſcuſſum,nihil tumidum,nihil non humiliatum, nec in virtutibus ipſis, iuſtitias ipſas diiudicat, & arguit non modo de peccato, ſed de iuſtitia,& de iudicio. An non quaſi comminuitur,quod redarguitur?An non quaſi humiliatur iuſtitia,quæ diiudicatur? In veritate,inquit, tua humiliaſti me. Nõ omniũ eſt hoc dicere. Infirmiores in vanitate ſua humiliantur,perfectiores in veritate Dei.Non Pſ.118
poteſt vanitas veritatẽ diiudicare, ſed veritas vanitatem,& veritas veritatem. Spiritus K
enim diiudicat omnia. Quod humano ſolidum & integrum videbatur iudicio, cũ venerit ſpiritus veritatis, euacuat & comminuit illud. In ſpiritu enim vehementi côteruntur virtutum pigmenta in puluerem,& iuſtitia iudicatur. In turbine, inquit Iob,cõ- Iob.9.b
teret me. In turbine ſpiritus ſui,ſpiritus vehementis, in turbine ſpiritum meum arripientis:In hoc turbine conteret me,& multiplicabit,inquit,vulnera mea. Integra mihi videbatur,antequam veniret ſpiritus vehemens,iuſtitia mea:ſed ipſe diiudicat,ipſe cõterit,ipſe vulnerat, & multipliciter confringit bonorum præſumptionem meritorum, ſauciam,& languidam humanam docet eſſe virtutem. Vtinam mihi hoc modo conteri obueniat,redigi in puluerem omniũ bonorum affectuum,piarum meditationũ.Vtinã, Ieſu bone,turbo ſpiritus tui talẽ animę meæ puluerem afflet de plateis cæleſtis Hieruſalem, vt in hoc puluere calefiã, in puluere ſedeam,in puluere dormiam,ſed puluere pigmentario. Beatus,qui in hoc puluere mora- M
tur,

tur, cui ſuaues, & ſpiritualiter puluereæ co-
Iſa. 26. d gitationes vndique labuntur. Expergiſcimi-
ni, (inquit,) & laudate qui habitatis in pul-
uere. Denique, & ſponſa de felici exper-
gefacta ſomno, quaſi virgula fumi exurgit
ex aromatibus vniuerſi pulueris pigmenta-
rij. Vniuerſi, inquit. Et veritas ipſa, bono-
rum vniuerſitatem operum ad quendam
te docet puluerem, & velut ſterilitatem
Luc. 17. c deducere: Cum omnia feceritis, inquit,
dicite, ſerui inutiles ſumus: quæ debuimus
facere, fecimus. Felix qui tantum, & talem
ſibi collegit puluerem, vt quæ iubentur, fa-
ciat omnia, & reputet quaſi nulla: qui vni-
uerſa bona quæ colligit, per humilitatem
2. Cor. 11. f illa conterit. Paulus ad Corinthios operum
ſuorum aromata multa enumerat: In iti-
neribus inquit ſæpe, in periculis fluminum,
periculis latronum, periculis ex genere, pe-
riculis ex gentibus, periculis in mari, peri-
culis in ciuitate, periculis in ſolitudine, pe-
riculis in falſis fratribus. Quid deinceps?
Quotidiana eius ſolicitudo omnium Eccle-
ſiarum. Quis, inquit, infirmatur, & ego non
infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non
vror? An non quendam bonorum operum
puluerem tibi collegiſſe videtur Apoſtolus,
hæc, & huiuſmodi plura percurrens? Vis
adhuc ſublimiores aliquas virtutum eius ſpe
cies audire? Veni cum illo ad viſiones, &
1. Cor. 12. a reuelationes Dei, ad raptum in paradiſum
in tertium cælum: ad beatam illam igno-
rantiam, neſcientis, vtrum in corpore an
extra corpus extaſis illa facta fuerit, non
A iam puluis, ſed fumus. Sed ne tamen fumo
huic ſpiritualis contemplationis ſe iactan-
tiæ fumus immiſceat, audi, quid ſequitur:
Ne magnitudo reuelationum extollat me,
datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ. Paulus
ſtimulatur ne extollatur. Et quomodo, qui
hæc audis, refugis ſtimulari? Quomodo te-
ipſum inter vbertatem donorum, aut con-
terere deſinis, aut conteri non ſinis? Mole-
ſtus ſtimulus, ſed tamen vexatio præſtat hu
militatem profectui. Moleſtus ſtimulus car
nis, ſed non caritatis. Et paſſio amara, &
diſcuſſio ſeuera, vtraque virtutes humiliat.
Sed omnia dulcius, & efficacius procedunt
de camino quodam ſuccenſi amoris. Flam-
ma hæc non modò virtutes humiliat, ſed e-
tiam immutat, & in nouam conuertit ſpe-
ciem, & de ſpiritualibus ſpirituáliores fa-
cit. Continentiæ myrrha, orationis thus,
& in puluere pigmentario, omnium humi-
lis conſcientia virtutum: omnia magis ſe-
renum producunt vultum, & gratam ſpe-
ciem cum de hac prodeunt officina. Bona
enim contritio, ſed concrematio melior.
Suauis puluis pigmentarius, ſed fumus ex-
cellit. Neſcio enim quid magis ſuaue, ſpi-
rituale magis in fumo, quam in puluere ſi-
gnificatur. Ideo quodam igniti verbi bene-
ficio inter ſponſi flagrans amplexus, de pul-
uere pigmentario in fumi tenuitatem lique
ſcit: de humiliatarum puluere virtutum, in
fumum gloriæ. Qualis eſt, putas, peruentio
cum tam delicatus ſit aſcenſus? Quo tendit,
quæ talis aſcendit? Quantus deliciarum eſt B
locus, in quem aſcenſiones iſtas diſponit?
Lectulus forte dilecti eſt. Nam ad illum
præcipuè ſponſa debet aſpirare. Ita plane
eſt. Ideo ſequitur: En lectulum Salomonis *Cāt. 3. c*
ſexaginta ambiunt ex fortiſſimis Iſrael. Et
pulcher ordo, vt de lectulo ad lectulum ve-
niat: de lectulo ſuo, de cubiculo matris ſuę,
ad ſui lectulum Salomonis. Nec minus con-
grua varietas, quod delicijs iſtis immiſcet
fortia, & lectulum ſuum Salomon tam mu-
nita cuſtodia vallat. Sed verbi prorumpentis
iam reducamus habenas, nouo capitulo nō
uum dedicaturi ſermonem, præſtante Do-
mino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit, & re-
gnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo XVI.

O Quam delicata Sponſa aſcendit
quàm pene ſine mo'e corpo-
ris, & quàm penitus ſine cor-
ruptione carnis? Quænam erit
corpulentia vbi fumo confertur? Quæ cor-
ruptela, cum illam non caro fluxa, ſed aro-
mata cremata exhalent? Delicatè aſcendit,
& digna lectulo Salomonis. Iudith & lotā, *Iudith. cap. 10. a*
& vnctam lego, vt regios vnguenti ſuauita-
te mulceret amplexus. Hæc vero iam vn-
guentis non vtitur in ſponſi gratiam, ſed
liquefacta effecta eſt odore in ipſo vnguen-
ti: ſed non omnes verbum hoc capiunt, C
non omnes his poſſunt delicijs perfrui.
Si omnes fruerentur, omnes fraudaren-
tur: & in hoc eſt & pulchra varietas, &
pia charitas, quia alius eſt qui fruitur, a-
lius qui tuetur. In hoc aliorum, & tuta,
& læta ſunt otia, quod aliorum ſunt mu-
nita cuſtodia. Ideo lectulum Salomonis ſe-
xaginta ambiunt ex fortiſſimis Iſrael. Non
vult Salomon noſter lectuli ſui turbari deli-
cias,

cias, dulces attenuari affectus, ne attentari quidem: pacata diligit qui pacificus dicitur. Quis noſter Salomon, niſi Ieſus Chriſtus? Ipſe eſt pax noſtra, ipſe qui fecit vtraque vnum. Ipſe pacificauit ſanguine ſuo nō modo quæ in terris, ſed quæ in cælis ſunt. Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum. Diſciplinā debitæ nobis pœnæ ſuſtinuit, vt nobis iuſtitiæ pacē refunderet: ipſe punitus, tu repropitiatus: & tu punitus, ſed pœna tua pacem tibi parturire non potuit. Hoſtia immunda contaminatos mundare non poterat, non modò alios, ſed ne ſeipſam quidem. Diſciplina ergo ſuper nos, ſed non erat illa nobis ad pacem diſciplina. Erat in nos mortalitatis, & afflictionis lata ſentētia, ſed non erat iuſtitia reuocata. Tu quidem iudiciaria ſententia ligatus, ſed tuus non erat ſolutus reatus: & pœna erat, & pax non erat. O miſera, & grauis diſciplina ſuper filios Adam: conteris, & non protegis, punis & non purgas, conſumis, & non concilias: conſumis, ſed carnis ſubſtantiam, non culpam. Quid tibi, & paci? Quando pacem conferes, cui eſt cum peccato commercium? Quando cōferes gratiam, quæ non aufers culpam? Iuſtitia enim, & pax oſculatæ ſunt. Diſciplina pacis noſtræ ſuper eū, qui nobis attulit fructus pacatos iuſtitiæ. Dictus eſt ille ſolus Salomon noſter verus pacificus, quod in dieb. eius orta nobis ſit iuſtitia, & abundantia pacis. Abundans verè pax, quæ non modo preterita ſuffecerit repropitiare delicta, ſed omne etiā abundet in ſæculum. Abūdat enim, donec auferatur luna, donec auferatur labor mutabilitatis noſtræ, labor mortalitatis noſtræ, alternantiū labor defectuum. Verè abundans pax, quæ non eſt data ad menſuram meriti. Non enim meritum inuenit, ſed contulit. Quomodo nō abundans pax, quæ, & remiſit offenſam: & priorem cumulauit gratiam? Erat homini primo in paradiſo pax vt non poſſet inuitus abduci, ſed non erat virtus per quam vellet reduci. Erat gratia, vt poſſet non exire: ſed non erat vt poſſet, cum vellet, redire. Modo pax vberior in gratia Chriſti, quæ poſt iteratos exceſſus vltro offertur, & pœnitentes non repudiat, ſed reuocat. Benè pax abundans, quæ nulla poteſt exhauriri iniuria, paratior ad veniā, quam vindictam. Pax hæc à remiſſione peccatorum incipiens, vſque ad diuinæ participium abundauit naturæ. Qui enim adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt. Vides quanta re-

Eph. 2. c
Col. 1. c
Iſ. 53. b
Pſ. 84. c
Pſ. 71. b
D
1. Cor. 6. a

propitiationis abundantia, vt non iam pax cum Deo, ſed magis vnitas cum eo dici poſſit. O beatum confinium, vbi ſublatus eſt inimicitiarum paries medius. Beatum quidem confinium, ſed nondum tutum. Adhuc hoſtis noſter hos tētat peruadere terminos, fines conuellere. Eſt nobis in Chriſto pax cum Deo patre, ſed nondum pax ab hoſte communi. Abūdabit autem pax hæc, donec deſtruatur nouiſſimus inimicus, mors. Interim etſi non eſt pax ab ipſo, profectò tamen eſt contra ipſum. Erit ipſe pax noſtra cum Aſſyrius venerit in terram noſtram, & calcauerit in finibus noſtris. Proximos ſibi poteſt Aſſyrius fines infeſtare ſpirituales, interiores non poteſt, calcarē poteſt, ſed ſtare nō poteſt in finibus noſtris. Erit enim Chriſtus pax cū calcauerit in finibus noſtris Aſſyrius. Habemus confinium, & confinium. Confinium cum Deo & confinium cū mundo. Confinium cum ſpiritu, & confinium cum carne. Etſi quibuſdam dictum eſt: Vos non eſtis in carne, ſed in ſpiritu: confines tamen ſunt carni, vel propter ſubſtātiæ naturam, vel propter carnis curam. Hoſtis ergo carne noſtra quaſi caſtro vtēs, regiones ſpiritus de vicino infeſtat, & contermino præſidio inſidias machinatur: Sed erit iſte, id eſt Chriſtus, pax, cū Aſſyrius calcauerit fines noſtros. Ille Salomō noſter, pacific' noſter, qui preſtat nobis pacē ſuper pacē: pacē cum patre, pacem ab hoſte: ipſe ponet fines noſtros pacem. O confinium, & confinium, quantum diſcrepatis ab inuicem, quantis tu abundas gaudijs, & quātis vicinus es obnoxius ſcandalis. O finis, & finis, tu quam lætè teneris, & tu quam laborioſè regeris. Vtrobique Chriſtus limes eſt medius: iſthinc ſeparans, illinc fœderans: iſthinc inchoans, illinc conſummans. Sapientia enim attingit ab hoc fine fortiter vſque ad finem illum, diſponens in illo fine cuncta ſuauiter. Finis ille lectulus eſt. Ideo de muliere forti dicitur: Procul, & de vltimis finibus precium eius eſt, propter quod ipſe ſe impedit, quo ſe æſtimat, quo eius explectur auiditas. Quid id aliud eſt, niſi ſponſi amplexus, & lectulus? Vltimus finis eſt, vltra quem ſe non poteſt auiditas extendere, nec facultas cōprehendere ſufficit. Finis eſt vbi ipſe à te deficis, vbi exhauriris, vbi alius eſſe incipis totus in Chriſto, & ſolus in te Chriſtus. O vera pax, & plena pax, quando de regno Dei tollentur ſcādala, quando nō erit

E
Ro. 8. b
Pſ. 147. a
F
Sap. 8. a
Prouer. 31. a

erit timor in finibus noſtris, quando non erit finis & finis, ſed vnus tantum finis, & ſupra dictus finis. Finis Deo fœderans & conformans tantum. Finis lectuli gaudijs fruens, non gladijs agens. Nunc vero vt quieta ſint quantulacumque lectuli gaudia, neceſſaria quidem eſt cuſtodia fortis. Ideo lectulum Salomonis ſexaginta ambiunt ex fortiſſimis Iſrael. Et in Euangelio habes: Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt ea quæ poſſidet. Vberior hic commemoratur cuſtodia, quia vberior eſt gratia lectuli quam atrij, & ſponſæ ſolicitudo maior, quam poſſeſſionis; & ad portam paradiſi angelicam cuſtodiam cum gladio flammeo poſitam lego. An non quidem paradiſus lectulus Salomonis? Lectulus (inquit) noſter floridus. Denique ipſe flos campi, ipſe lignum vitæ. Benè paradiſus deliciarum lectulus talis. Vides, quomodo amplæ deliciæ arcta cinguntur cuſtodia? Lectulum enim Salomonis ambiunt ſexaginta fortes ex fortiſſimis Iſrael. Non multum nūc de numeri huius diſputo ratione: illos tamen videtur ſignare: qui prærogant & iuſtitia operis, & notitia legis. De fortibus Iſrael ſunt qui fide fortes ſunt: qui ſtāt in fide, & viriliter agunt, qui omnia poſſunt, ſed in eo qui omnia cōfortat Chriſtus. Male fortis eſt, qui aduerſus ſcientiam Dei ſe extollit, qui aduerſus illam inflexibilis & rigidus eſt, cui fortitudo lapidum fortitudo eius, & cor eius æneum, vt nec vexatio det intellectum auditui eius: quales denique ſunt, quibus Paulus ait: An æmulamur Dominum? Numquid fortiores illo ſumus? Non eſt de fortibus Iſrael, qui cum vulneratur, non dolet, cum verberatur, non ſentit, ſtupidus manens ad omnes ſtimulos ancipitis gladij verbi penetrabilis, & gloriatur, ſi contra ſapientiæ ſtimulos calcitret. Non talis Maria, cuius animam ac ſi mollem materiam gladius pertranſiuit. Me vtinam facile obtineat verbum validum: in me operetur eius efficacia, & animam meā hic penetret gladius, vt & ipſa quaſi in gladium conuertatur cōtra ſpirituales pugnatura nequitias. Quid mittis manum ad fortia, qui ex fortiſſimis non es? Cuſtodiam vt quid ſuſcipis, qui deſidiam non excutis? Quid lectulum ambis, qui gladium non habes? aut ſi gladium habes verbi, habes illum in vagina, non habes in lingua? Non tenes manibus linguæ verbi Dei verſatilem gladium. Volubilis eſt ſermo, ſpiritus flammeus eſt: ſed neſcio, quomodo contra naturam ſuā pigreſcit in manu tua, reſtringitur & hebetatur, qui acutior eſt & penetrabilior omni gladio ancipiti. Non eſt velox verbum in ore tuo, non currit velociter, non eſt verſatile in manu tua pro varietate negotij, quod tamen ad omnes ſpiritualis certaminis vſus abundat? Quid tibi vſurpas officium, cuius vſum non habes? Omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſſimi. Sine cauſa gladium portas tu, qui bellandi ſufficienter non habes peritiam: aut ſi doctus es belligerare, magis te exerces ad negotia ſæculi, quam ad negotia Chriſti: forenſi iure plus vteris, quam eccleſiaſtico, plus ſæculare, quam ſpirituale certamen calles. Paratum vult virum eccleſiaſticum princeps Eccleſiæ, paratum cum vult ad reddendam rationem de ea, quæ eſt in nobis, fide & ſpe. Et quonam pacto piger & imperitus ad iſta: gloriaris, ſi promptè reſpondeas de iure publico. Decentius multo in ore clerici, in ore monachi ſacra quam ſæcularis littera ſonat. Quid in Hieruſalem vis loqui lingua Aegyptia? Non ſic Iſaias: Erunt, inquit, quinque ciuitates in terra Aegypti loquentes lingua Chanaam, ſcilicet quia penitus Hebræa non poterant, ea loquerentur, quæ eſt vicina Hebrææ, quia lingua ſancta non poterant, vel ea loquerentur quæ ſanctæ affinis eſt. Quid vis media ex parte loqui Azoticè, qui Iudaicè debes? Sic enim habes in Eſdra: Loquere linguis non hominum, ſed angelorum. Angelus enim Dei es, qui ſacri profiteris verbi myſterium. labia enim Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia angelus Domini exercituum eſt. Euangelicè ex toto loquere, qui vir euangelicus es. Sermo ergo tuus legem redoleat, prophetas, Apoſtolos: eorum verbis linguam tuam exacue, mutua ex eis arma potentia Deo, ad debellandas munitiones, ad redigendum in captiuitatem omnem intellectum extollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei. Verſatilis ſit in manu tua gladius ſpiritus, vt ad omne quod tibi emergit negotium famuletur, nec te deſtituat ſermonis ſacri facultas, quem temporalis & ſubita depoſcit occaſio.

In labijs tibi ſit non in folijs verbum validum & efficax. Labia enim (non folia) Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam.

Saccu-

Margin notes: Cāt.3.c; Luc.11.c; Gen.3.d; Cāt.1.d; G; 1.Cor.10.c; H; Cāt.3.c; 1.Pet.3.c; Iſ.19.c; 2.Eſd.13.d; Mal.2.b; I; 1.Cor.10.d; Mal.2.b

Sacculum pecuniæ tolle tecum. Gladius
Pſ.44.a verbi tibi ſit à latere, non in latebris: pro-
H ximus tibi ſit. Accingere eo ſuper femur tuum, vt potens ſis & promptus & exhortari in doctrina ſana, & contradicentes redarguere.

Non tibi ſit enſis ſub femore, & verbi ſacri ſtudium carnis prudentiæ non ſupponas. Vniuſcuiuſq; enſis ſuper femur ſuum.
1.Cor. 12.a Alij datur ſermo ſcientiæ, alij ſermo ſapientiæ, & vnicuique doctori ſuadetur à ſpiritu gratia. Vniuſcuiuſque enſis ſuper femur ſuum, vt vbi eſt tentationis occaſio, ibi maior verbi præoccupatio fiat, commonitio crebrior. Vniuſcuiuſque enſis ſuper femur ſuum, vt ſeipſum primo corripiat, ſeipſum cuſtodiat, ſeipſum dijudicet. Docet te Paulus quaſi ſuper femur tuum enſem habere:
Gal.6.a Conſidera, inquit, teipſum, ne & tu tenteris.
K Enſis cuiuſcumq; ſuper femur ſuum, propter timores nocturnos, propter lapſus ſubitos, præoccupatos caſus. Quaſi timorem no-
Ibidem. cturnum Apoſtolus innuit, dicens: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto. Nocturnũ eſt enim quod improuiſum eſt, quod ſubitum eſt. Nocturnum etiam, quod
2.Cor.2 a inſidioſum eſt. Ideo dicit: Vt non circumueniamur à Sathana. Non enim ignoramus inſidias eius. Idem Paulus alibi timebat a
1.Cor.6. b timore nocturno: Timeo, inquit, ne ſicut ſerpens ſeduxit Euam, ita & corrumpantur ſenſus veſtri à ſimplicitate, quæ eſt in Chriſto. Bona ſimplicitas, vbi Chriſto adhærens vnus eſt cum illo ſpiritus. Simplicitas eſt, vbi vnitas eſt: ſimplicitas eſt, ſi iam non ipſe viuis, ſed viuit in te Chriſtus: ſi te deuorat ſapientia Dei, ſi te ſpiritualis abſorbeat lætitia, & in intimis recondat vi-
I ſceribus. Et vbi eſt tanta ſimplicitas niſi in lectulo? Vniuſcuiuſque enſis ſuper femur, ſuum. Super femur, non propter femur, ſed propter timores nocturnos, forte quia non eſt illis colluctatio aduerſus carnem &
Eph.6.b ſanguinem, qui ſignantur in femore, ſed aduerſus mundi rectores tenebrarum harum. Ideo propter timores nocturnos, contra ſpirituales nequitias, quanto feliciorem ſortita es luctam, quæ Salomonis contineris in lectulo: non contra carnales nequitias, nec contra ſpirituales quidem, ſed cum ſpirituali lætitia, cum Salomone, qui pacifici nomine prærogat. Ideo pacifica colluctatio cum ipſo. Et pacifici nomen, & ſapientiæ perſonam Salomon gerit. Ama inquit ſapientiam, & amplexabitur te. Amplexus colluctationis quandam ſpeciẽ præfert. Am- *Prou.4 a*
plexare, vt amplexetur te. Glorificaberis ab ea, cum illam fueris amplexatus, ſicut dicit
in Prouerbijs: Amplectere verbũ, vtere eo ſi- *Ibidem*
cut in lectulo, non ſicut in bello. In lectulo locus eſt nõ enſibus, ſed amplexibus ſtrictis. Noli foris eſſe, ne tibi foris eſſe cõtingat. Intus vtere verbo non quaſi gladio, ſed quaſi ſponſo, vt verbo ipſo oblecteris. Oblecteris veritate ipſa, non contra errores obluctèris, & vitia, alijs hoc munus, officiumq; relinque. Quid tibi cum conflictu, cui totum de affectu conſtare debet? Quæ ſponſa eſt, non diſputantis, & confligentis ſectatur negotium, ſed otium amplexantis. Alij lectulum ambiant, tu cupitis amplexibus ſtuere. Quid tamen eſt quòd de ipſo lectuli nobis apparatu nil dicit: quod non eius vel in modicò depromit delicias? Forte verbum hoc, verbum ineffabile eſt, quod non licet homini loqui. Qui experitur, intelligit, & tantiſper dum experitur, ne memoria quidem præteritas integrè recenſet delicias. Quod potuit ſcriptura expreſſit. Lectulum dixit, & lectulum Salomonis. Satis dictum
eſt, ſed ſapiẽti. Et thronum lego Salomonis *3.Reg.*
& ferculum: ſed vtrumque ambit olo ex- *10.c*
ſtructum apparatu, & ſicut regias decet deli- *Cãt.3.c*
cias. Numquid ergo lectulum intelligimus neglectum? Abſit, ſed ſufficiebat ſcribenti, vt lectulum diceret, qui ſponſæ loquebatur. Illa enim nihil in lectulo diligit, niſi quod lectulus eſt, & quod in eo copia ſit ſuũ amplectendi Salomonẽ. Magnum & multi-
plex myſterium reperies in lectulis per om M
nem ſcripturarũ textum, ſed non eſt compa
ratio ad lectulum Salomonis. Eſt lectulus, *Iob.17.d*
quem ſibi Iob ſternit in tenebris: & eſt le- *Pſal.6.b*
ctulus, quem Dauid rigat in lacrymis, & *Mar.5.d*
eſt lectulus, in quem languens decumbit, & *Luc.8.g*
eſt lectulus, in quo defunctus reſurgit. Ta- *4 Reg.4*
lis Heliſæi, talis lectulus Heliæ. Vterque *3.Reg.*
defunctum hoſpite mulieris filium in lectu- *17.d*
lo ſuſcitauit. Ille expandit ſe ſuper mortuũ, iſte incuruauit. Vnus in vtroque Chriſtus. Ille exinaniuit ſe vt formã ſerui ſuſciperet, & æternitatis ſuę longitudinem intra breuitatem temporalis naturæ contraxit. Ipſe expandit ſe, cum Spiritum ſanctum abundè in nobis infudit. Sinus ille matris defun-
ctum premere poterat, non viuificare. Li- *2.Cor.3.*
tera enim occidit, ſpiritus autem viuificat. *b*
Sed verus Helias illum in cenaculum tulit, ad ſpi-

ad ſpiritualem prouexit intellectum. Frigidus erat litteræ ſinus, nec poterat ei⁹ intelligentia vitalem ſpirare calorem. Bonus Heliæ lectulus, qui defuncto vitæ calorē infudit. Iuſtus ex fide viuit. Ideo tribus metitur vicibus, vt trinitatis cognitionem conferat, & diuidat menſuram fidei. Plangit lex litteræ ſenſum extinctum, ſenſum carnalem, ſed Chriſtus hunc ſenſum tulit ſpiritualem, reſtituit nouum, & vitalem intellectum reddidit litteræ, quem ſuum verè cognoſcit ipſe Helias, qui reſtituit omnia & noua facit: & Paulus legi ſe mortuum dicit, vt viuat in Chriſto. Bonum eſt vt & tu moriaris non modo veteri legi, ſed & veteri homini, vt ſuo te viuificet in lecto, qui peccata noſtra tulit in corpore ſuo, vt peccatis mortui, iuſtitiæ viuamus. Tu enim quod ſeminas, non viuificatur, niſi prius moriatur. In hoc reſuſcitati intelligimur omnes, & ideo communis reſurrectio hæc. Sed priuata quædam in lectulo Salomonis gratia, & ſolius ſponſæ prærogatiuę ſeruata. Etiam nunc ſi quis matris noſtræ (conuentus huius ſancti) viduæ apud quam vtcumque ſuſtentaris Ieſu bone, ſi quis filius eius moritur, tu reſuſcita. Mortuus eſt, qui vel tædij vel deſperationis mole obruitur, in quo nihil eſt viuidæ deuotionis, feruidi ſpiritus: qui etſi legis præcepta non deſerat, & intra regulæ gremium ſe concludat, frigido tamē & moribundo languet affectu, in opere ſancto ſuaue nil ſentiens: totius illum ordinis triſtis exanimat facies, molli & fœmineo matris eſt ſinu fouendus, vt non exaſperatus abundantiore triſtitia abſorbeatur. Nō expedit ei extra materni ſinus ambitum reperiri, ne forte non tollat illum verus Helias in cubiculum ſuum. Quos reſuſcitat Chriſtus, mulierum vbique fletibus donat. Sic viduæ filium, ſic ſanctarum fratrem mulierū, ſic parentū precibus ſuſcitauit puellam. Tolle, bone Ieſu, & hunc mortuum noſtrum de matris gremio. Regularis hæc & exterior obſeruantia neminem ad perfectum adducit. Introduc illum ad molliorē lectum melioris ſpei, per quem approximetur Deo. Experiatur quod expectat, quoniā bonus Dominus expectantibus ſe, animæ quærenti illū. Vnius horæ experientia multorum temporum labores exhilarat. Tunc redditur matri, quem illa prius amiſerat, dū teneret eius affectum, ſed mortuā deuotionem defleret. Nouus redit ad nos, poſtquā tu illum teipſo veſtiſti. Ideo te ſuper ipſum expandis, vt quod eſt in eo fœdum, operias: quod nudum, veſtias. Bonus huius lectuli vſus, qui breui hora in tempora ſequētia vitalem alacritatem transfundit. Maior in Salomonis lectulo gratia, in quo ſponſa matrē carnalem derelinquens, perpetuo iure, dilecto adhæret, & vnus cum illo efficitur ſpiritus. Bonus ergo lectulus in quo nullus languor eſt, niſi fortè languor amoris, qui non verſatur in infirmitate, ſed in iucunditate. Bonus lectulus, qui non rigatur lacrymis, qui non in tenebris ſternitur, qui nihil habet in ſe triſte, nihil tenebroſum, ſed totum lux & lætitia eſt: qui non indiget ſterni tapetibus de Aegypto, quibus in Prouerbijs, mulier hæretica lectulū ſternit. Nihil enim in ſe habet lectulus Salomonis alieni ornatus, nihil picti, nihil mundani, ſed totum ſancta voluptas & ſolida veritas. Magnum & varium ſacramentum in ſanctorum lectulis; ſed ſupergreſſus eſt vniuerſos lectulus Salomonis: nec ſponſæ lectulus hunc valet comparari. In lectulo ſuo, quem quærit dilectum non inuenit, ideo ſurgit, & circuit, donec ad iſtum pertingat. Feſtina filia, ſacra virgo, feſtina iſtam ingredi requiem. Noli ſtrictos in circuitu enſes vereri. Enſes iſti, enſes verbi ſuper femur, & propter timores nocturnos, vel carnis configunt laſciuiam, vel timidi cordis abſcindunt ignauiam. Hoc quidem in alijs, te vero ſuauius vulnerant, vt caritate transfixa, nocturnum ignores timorem: nec quidquam habeas frigidi timoris admixtum, ſed tota tranſeas in affectum igniti amoris, quæ in ſolum amoris es vſum dicata, & in caritatis locum aſcenſura ſtratum dilecti, lectulum Salomonis veri Ieſu Chriſti, qui viuit & regnat per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Hebr. 10 g; Gal. 2. a; A; 1. Pet. 2. d; Luc. 7. c; Io. 11. d; Luc. 8. g; Thrē. 3.; B; Prou. 7. e; C

Sermo XVII.

AVdiuiſtis ſacræ virgines Sponſæ Chriſti; audiſtis heſterno ſermone de lectulo veſtri Salomonis, vlterius hodierno pergitis quærere de ferculi ſacramento. Omnes vultis huius cantici ſermones ad amoris vſum deflectere, & ad veſtras interpretari delicias. Vobis ſolis hæc putatis eſſe cōſcripta carmina? Nullus ſapit vobis ſermo, qui nō amatorijs vernet affectibus, & dulcē

carita-

caritatis odorem aſpiraret. Habetis ergo, & hic aliquid quod amatorium ſonat blandimentum, de ferculo vobis alludit ſermo diuinus. Nullam vobis & reſidere patitur dilectus excuſandi materiam. Grata quidem ſunt promiſſa lectuli gaudia, ſed poterat aliqua in vobis adhuc ſuſpicio de perueniendi difficultate ſubmurmurare. Ideo vobis ſermo ſacri vehiculi, quo eſtis ad lectulum portandæ pulchra varietate deſcribit ornatum. Etiam in itinere ſponſus vobis procurat ipſe delicias. Ferculum hoc quidem gratum eſt in materia, ſed ab auctore eſt gratius. Ipſe enim Salomon ferculi huius eſt auctor & artifex. Ferculum enim ſibi fecit rex Salomon de lignis Libani, columnas fecit argēteas, reclinatorium aureum. Audi filia, quā glorioſo apparatu portaris ad lectū, non ſinit te ſpōſus ſine reclinatorio & illo aureo, fortaſſe ex illo auro de quo legis: Caput eius aurum optimum. Multus reclinatorij vſus eſt, ſed inferior, quam lectuli. In reclinatorio habet ſpes feſſa iucundum ſuſtentamentum, oblectamentum in lectulo. Hic ſponſæ votum vouetur: ibi votis fruitur. Quantus te, putas, expectat apparatus, quæ tali deduceris ornatu? Quid ego nunc ſermone frequenti cuncta exaggerē, ligna cedrina, ligna Libani, columnas argenteas? Ipſo auditu ſe nobis iſta cōmendant, & corporalis pulchritudo in figuram adducta, ſpiritualem quendam, & intelligibilem conatur indicare decorē, & ſanctæ animæ deſignare vehiculum. Hæc enim corporalia intelligi, lectionis circūſtantia non ſinit. Quid enim aurum materiale caritate conſternaretur? Sed omnia ſpiritualia ſunt, quia ſpiritualis eſt amor, cui tam ambitioſus ferculi blanditur apparatus. Poſſem hæc, & ſimilia de ferculo hoc ad noſtrum deriuare ſenſum. Sufficiant iſta breuiter diſputaſſe ad veſtram vel ſatiandam vel prouocandā auiditatem. Quid? Vobis ſolis vultis cantica ſeruire? Sinite adoleſcentulæ paſcant, ſinite ad ſuam commoditatem vt vel pauca inflectant capitula. Sapientibus, & inſipientibus debitor eſt Chriſtus. Nihil vobis īmminuitur, ſi alijs pro ſuo ſenſu abundet. Eſtote contentæ lectulo: inferioribus, vel ferculi permittite vſū inſeruire. Illius gratia parcior, huius popularior. In illo includitur, in iſto ingreditur Chriſtus. Vobis ſe vberius, & quadā ſpecialitate indulget, ſed tamen alias non obliuiſcitur, quæ veſtram nondum valeāt ad menſuram pertingere. Poteſtis, & vos ferculi participare ſacramento, & vice perfungi, ſi ſponſum, quem incluſum tenetis, ad nos quaſi reportetis, ſi deferatis pacem, ſi annuncietis bona, ſi gaudia foris prædicetis, quæ intus videtis. Quidni ferculum erant, de quibus in Eccleſia canitur. Portantes pacem, & illuminantes patriā? Sed nemo vel prædicationis officium aſſumat, nemo ſibi ſumat honorem, niſi vocatus à Deo. Quid teipſum ſuper candelabrum ponis, qui teipſum non accendis? Ille te ponat in ſublime, qui lucernā te fecit. Per illum aſcende, qui te accendit. Denique nemo ſeipſum ferculum facit, ſed ipſe Salomon fecit ſibi ferculū de lignis Libani. Eſt & ferculum ſi quis nō ſolum in ore, ſed & in corpore ſuo Chriſtum portat. Glorificate, & portate Chriſtum in corpore veſtro, dicit Paulus. Portari vult à vobis Chriſtum, ſed glorioſè, non cum tædio, nec cum murmure, non cum indignatione, & fluctuante propoſito. Denique portari, non trahi. trahenti enim oneroſus eſt Chriſtus, oneroſa caſtitas, oneroſa humiliatio, obediētia grauis, pauperies ſordet: deformiter portas, qui ſic conuerſaris. Faſcis quidem grandis tibi videtur fides, & pietas ponderoſa. Non potes dicere: Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Quid? Fœnum tibi videtur fides tua, ſub cuius onere ſic ſtrides, ſic gemis, ſic murmuras, quomodo plauſtrū ſtridet onuſtum fœno. Non eſt fœnum Chriſtus, ſed flos eſt, ſed fructus eſt, ſed lignum vitæ, lignum quod dat fructum in tēpore ſuo: & tu nō vis tempus expectare? Beati qui veſcuntur tempore ſuo. Denique patientia neceſſaria eſt, vt reportetis promiſſiones. Portate ergo patienter onera, imo opera pietatis. Pietas enim, & ipſa partem iam habet repromiſſionis, ſicut ſcriptū eſt: Ergo portate imaginem eius qui de cælis eſt, & glorioſè portate. Onus n. ei⁹ leue. Eſtote non ignominioſum offendiculum, ſed glorioſum vehiculū, quale fecit ſibi rex Salomō. Miro autem modo ita virtutum diſtinguit varietatē, vt in primo loco elationis vanitatem excludat. Quid enim habes, quod nō accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis? Si ferculū es, nō tu te, ſed ipſe te fecit. Ferculum enim ſibi fecit rex Salomon de lignis Libani. Et ligna ipſa qs fecit? nōne ipſe? Ipſe plātauit cedros Libani. Quod ſi cedrus es alta Libani, noli

Margin notes: D; *Cāt. 3. c*; *Cāt. 5. c*; E; *Hebr. 5. a*; *Cāt. 3.*; *1. Cor. 6. d*; F; *Cāt. 1.*; *1. Cor. 15. f*; *1. Cor. 4. b*

noli tamen altum ſapere,ſed time, ne forte
G inde euellaris propter elationem, vbi plantatus es per electionem. Non enim tu te, ſed ipſe elegit te in opus miniſterij, ipſe miniſterij officium quaſi miniſtrandi confert gratiam, id eſt facultatem & dignitatem. Agnoſce à quo plantatus es, & non tibi veniat radix ſuperbiæ, vt non moueat te manus tentatoris: Non aſcendat vt ſuccidat te ſecuris inimici, cuius ne nouacula quidem ſuper caput ſanctorum aſcendit. Ferculum Dei ille ſibi præripere geſtit,& in vſus ſuos de Libano ligna ſuccidere. Denique apud
Ezec.28 Ezechielem gloriatur, & dicit: In cathedra Dei ſedi. Vide ergo ne per elationem de cathedra iuſtitiæ efficiaris cathedra peſtilentiæ,& ferculum ſcandali,& per te,vel exempla,vel ſermo malus ad multorum perniciẽ vt cancer ſerpat. Eſto ferculum Dei, vt eius in te imaginem portes, & odorem notitiæ ſuæ per te manifeſtet. Tale Paulus ferculũ
Act.9.c erat, de quo Dñs ipſe profitetur: Vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomẽ meum. Ipſe qui elegit ipſe ferculum fecit. Ferculũ ſibi fecit rex Salomon de lignis Libani. Ligna hæc ligna cedrina ſunt,& natura ſui, & nomine loci neſcio quid magnum commendant. Libanus candorem ſonat, cuius ligna nulli obnoxia ſunt corruptioni: & ſicut ſubſtantiæ ſuæ non admittunt putredinem, ita ſuauiſſimum ſpirant odorem. Benè
1. Tim. 1.a Libanus Paulus, qui ſeruiebat Dño (vt ipſe dicit) in conſcientia pura. Quid enim pura candidius conſcientia? Quid imputribilius illo, quem nulla potuit aduerſitas ſeparare
H à caritate Dei? Momentaneæ virtutes, & quæ ad horam ſubſiſtunt, mihi non videntur tam ligna quam olera, quæ citò decidunt. At in Paulo quædam erat indefeſſæ
2.Tim.4 caritatis imputribilitas. Ideo bonum certamen certauit, curſum conſummauit, de cetero expectans coronam iuſtitiæ, coronam de manipulis, cuius iam quaſi de vicino attraxit odorem. Denique & ipſe bonum exhalauit odorem, odorem vitę ad vitam, odorem notitiæ Dei. Bonus odor fama bona, bonus odor conſcientia bona. Illa alijs benè
2.Cor. 1.c olet, iſta ſibi. Hæc enim gloria ſanctorum, teſtimonium conſcientiæ. Futuræ enim beatitudinis fructus iam nobis in bonitate vitæ cœperunt olere. Et benè imputribilitati bonus odor adiungitur. Nam è contrario putredo fœtorem emittit. Qui enim ſeminat in carne, de carne metet corruptionẽ, de corruptione triſtem odorem, ſicut de integritate ſuauem. Et bene de integritate inducta eſt mentio, quòd virginalis candor expreſſus videatur Libani lignis. Nam & bonum virginalis continentia vaporat odorem, & eius eſt perpetuus vſus. Siue enim coniugij ſeruitus euacuabitur, ſiue deſolatio viduarum ceſſabit, virginalis verò integritatis libertas & gratia non excidet vmquam: quia qui non nubunt, nec nubuntur, iam ſunt quaſi Angeli in cælo. Denique Matth. 22.c
& Libano in Scripturis legitur comparata virginitas: Ego (inquit) quaſi Libanus non Eccl.24.
inciſus euaporaui, & ſicut balſamum non b
mixtum odor meus. Meritò Libanus venter immaculatus, venter impollutus, venter I
intactus, venter non inciſus. Non inciſus eſt, cuius manet integritas, cuius non ſunt reſignata clauſtra pudoris. Propter munditiem Libanus, propter integritatem non inciſus. Meritò enim non inciſa, quæ non eſt diuiſa. Vis audire inciſam? Mulier nu- 1.Cor.
pta cogitat quæ mundi ſunt, quomodo pla- 7.f
ceat viro,& diuiſa eſt, vtique in Deum & virum diuiſa: & forte non æqualiter diuiſa, ſed in virum propenſior. Mulier autem in- Ibidem.
nupta & virgo nõ cogitat niſi quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo. Quaſi Libanus non inciſus euaporaui habitationem meam. Matris Dñi ſpecialiter hæc verba videntur. Illa verè Libanus, & Libanus non inciſus. Illa vobis euaporauit ſacræ virgines, habitationem ſuam, habitationem cæleſtem, habitationem Angelicam, quando virginalis conuerſationis exempla in vos transfudit, & perpetui pudoris inſpirauit amorem: & ſatis expreſſit habitationis ſuæ gratiam, quã euaporare ſe dicit. Quid enim habitatione virginea vapori ſimilius? Nihil habet hęc conuerſatio carneum, nihil mundanum, ſed totum cæleſte. Supermũdanum totum: ſpirituale totum: & ideo ſimile vapori: ſed quali vapori? Et tamquam balſa- Eccl.24.
mum, inquit, non mixtũ odor meus. Tam- b
quam balſamum non mixtum, non corruptum: tamquam balſamum non adulteratum. Eſt mixtura quæ balſamum ſimulat & mentitur, & eſt mixtura, quæ ſi non habet balſami ſimilitudinem: bonum tamen contriſtat odorem. Eſt ergo (vt ſic dicam) balſa- K
mum verum & ſolum: & eſt balſamum etſi verum, non ſolum: & eſt balſamum, nec verum, nec ſolum. Primum in perfectis eſt, hoc vltimum in deceptis: medium in illis,

qui

qui etſi nulla illuduntur fallacia, aliqua tamen virtutis gratia deſtituuntur. Merito itaque illa, quæ ſola gratia plena erat, quaſi balſamum non mixtum odorem ſuum dicit. Quod ſi tu virginitatem oles, ſi orationum inſtantiam, ſi ieiuniorum abſtinentiam: bene oles & balſamum oles. Si verò impatientiæ adhuc morbo laboras, ſi vaniloquium, ſi leuitas conſiliorum, ſi ardor explendæ propriæ voluntatis, ſi triſtitia, ſi tædium, ſi horum aliquod vnum in te nominatur, mixtus eſt iam odor tuus, & non purum balſamum ſpiras. Modica enim ſtilla admixtionis peregrinæ, totam balſami maſſam contriſtat. Benè quidem cum illo agitur, qui ſi quid triſte fortuitò, & velut ſubitò redolet, ſtatim abolet. Nam in multis offendimus omnes dicit Apoſtolus: Ex ſubito quidem lapſu, ſed ſtatim correcto, nullus eſt odor æſtimandus, magis verò in eo, in quo quis eſt ſedulus vitio. Periculoſa & peſſima mixtura cuiuſlibet eſt, quando vitium quodlibet virtutis mentitur ſpeciem & angelus ſatanæ in angelum lucis ſe transfigurat, & quaſi venenum facit balſamum ſpirare. Vnguentarius eſt ſatanas; nolite ab illo oleum emere. Non enim tam confector eſt, quam corruptor vnguenti. Denique (ſicut ſcriptum eſt) ferueſcere facit quaſi ollā mare, & ponit ſicut cū vnguenta ebulliunt. L Mors in hac olla. Ollam hāc ſuccenſam vidit Ieremias, & faciem eius à facie Aquilonis. Qualis vnguentorum artifex, qui de mortis olla vitæ vapores exire ſimulat? Qualis artifex qui ollæ ſuccēſæ faciem quaſi ab Auſtro feruere facit, per quam potius ab Aquilone mala exardeſcunt in terra? Aut filius Prophetæ eſt, aut certè Propheta, qui mortem in olla deprehēdit, & vapores eius ab Aquilone venire. Sulphurei ſunt vapores, quos olla carnis tuæ ſuccenſa euomit, & tu in his balſami tibi videris odorem ſentire? Si per te neſcis balſamum verum à mixto diſcernere, veni ad Prophetas, veni ad filios Prophetarum Apoſtolos, qui te mixturarū differentias doceant, qua in olla mors ſit. Talis Paulus, qui dicere auſus eſt. Non ignoramus aſtutias eius. Si non ſufficit manus tua vt purum habeas balſamū, ſancti te doceant quomodo miſceas. Attulit Nicodemus mixturam myrrhæ, & aloes quaſi libras cētum, & Mariæ emerunt vnguēta. Sed Maria Dñi mater vnguenta non tam comparat, quam ſpirat: quæ vnctum oleo lætitiæ ipſum parturiuit Chriſtum: Tamquam balſamum, inquit, non mixtum odor meus. Si mixturæ rationem ignoras, veni ad Doctores Eccleſiæ, ad eos qui columnæ quædam ſunt & firmamentum veritatis, & columnæ argenteæ in Dñi ferculo, & ſacri diſpenſatores eloquij: M ab his diſce, quomodo cogites, quę Domini ſunt, & quomodo ſolicita ſis pro Chriſto, vt ſibi placeas. Tunc, & tu columnas habebis in te argenteas, ſi vtriuſque teſtamenti fueris ſuffulta ſcientia. Ideo, & hic poſt Libani ligna, columnas ſubtexit argenteas ſermo diuinus, vt habeas myſterium fidei in conſciētia pura. Myſterium fidei, quam ſacrum tibi præſcribit eloquium, eloquium argenteum eſt, vt euangelicis & Apoſtolicis ſubnixa præceptis illa mediteris, illa conſerues & cōferas in corde tuo, nec patiaris inerti ſitu cohærere, & oblectari, & oblectationis ærugine denigrari diuini verbi argentum. Sed non poſſumus nunc in ſermonem hodiernum has inſerere columnas. Hunc enim tractatum Libani præoccupauerunt ligna, & in eorum odore longius, quam putabā, noſter ſermo excurrit ſuauitate illectus materiæ. Tibi Dñe hunc commendo Libanum, Libanum egregium hunc chorum virgineū ſacrum cœtum fœminarum. Tu cuſtodi, vt non ſuccidatur, vt non incidatur, ſed ſua illi ſeruetur integritas, ſeruetur caſtitatis cādor, quia Libanus candorem ſonat. Seruetur puritas mentis, vt ſanctæ ſint & corpore, & ſpiritu. Cuſtodi Libanum hunc, cuius ligna in ferculi tui dedicaſti materiam. Procul ab illo ſit Prophetica comminatio: Aperi, Libane, portas tuas, comedet ignis cedros tuas. Portæ tuæ claudantur alijs, ſoli aperiantur tibi. Tu illi clauis ſis, & clauſtrum, tu ſigna, & reſigna, vt nec ſignaculum nec clauem præter te recipiat Chr[iſt]e Ieſu, qui Deus es benedictus in ſæcula. Amen.

Iac. 3. a — 1. Cor. 11. d — Iob 41. d — Ier. 1. c — 2. Cor. 2. c — Ioā. 19. g — Marc. 16. a — Eccl. 24. b — Zac. 11. a

Sermo XVIII. A

Ligni Libani incorruptio carnis & munditiæ vobis eſt candor expreſſus. Bona quidem eſt caſtitas: ſed quòd non fit ex fide, peccatum eſt. Fide (dicit ſcriptura) purificans corda eorum. Non enim ſola carnis continentia caſtitas cenſetur, cordis multò magis eſt æſtimanda puritas. Iam vos, inquit Ieſus, mundi eſtis propter ſermonem, quem locutus ſum vobis. Bonus fidei ſermo

Ro. 14. b — Act. 15. c — Ioā. 15. a

mo qui mundat,& ideò in hoc ferculi cultu
poſt ligna Libani columnas producit argē-
teas, & virginalis mentem munditiæ ad ſa-
cri prouocat meditationem eloquij,eloquij
Pſ.11.b caſti,eloquij,quod argento examinato con-
fertur. Bonæ ſunt in pectore virginum erc-
ctæ columnæ,ſi ſacræ fuerint ſcripturæ ſuf-
fultæ & cognitione fideli, & recogitatione
frequenti. Bonus Libanus es,ſi mūdum cor
habes,mundum à cogitatione fœda,& cogi-
tatione infideli. Magna fœditas ſpiritus fi-
dei corruptela. Quod ſi ſana fuerit in te fir-
ma forma fidei, iam vnam habes columnā.
Noli tamen eſſe hac contēta,adiunge & al-
teram, meditare in lege Domini die,ac no-
cte. Infidelitatem, & fornicationem puta,
ſi mens tua, vel modicum à fidei recogita-
tione declinet. Bonæ columnæ ſunt diuinæ
notitia,& memoria legis,recta credulitas,&
recordatio fidei. Columna es, ſi fueris in
fide firma. Argentea,ſi diuini fueris vſu in-
Pſ.32.a ſtructa ſermonis. Rectum eſt, inquit, ver-
bum Domini, & omnia opera eius in fide.
Bonæ columnæ fides,& verbum fidei. Ver-
bum hoc prope ſit in corde tuo, nam in ore
prope eſt:prope ſit,& perpetuum ibi ſit. Ex
Pſ.118. abundantia cordis ſermo erumpit. Septies
x in die (inquit Propheta) laudem dixi tibi.
B Vos ſacræ virgines dicite ſemper. Septies
quidem dicite laudem propter horas ſolem
Eph.5.d nes,ſemper autem cantantes,& pſallētes in
cordibus veſtris. Argenteæ ſint linguæ ve-
ſtræ. Argenteæ ſunt, ſi de ſacra Chriſtum
pagina ſonant. Non mittatur maſſa plum-
bea in os veſtrum. Plumbeum os eſt, quod
nihil ſubtile loquitur,nil acutum, nil de ſu-
pernis, ſed totum remiſſum eſt, totū hebes,
totum de imis fortaſſe, & de iniquis. Nam
Zac.5.b iniquitas ſedet in talento plumbi. Homo
Matth. ille Euangelicus peregre proficiſcens,nō ta-
22.a lia ſeruis ſuis talenta diſtribuit. Nolite de ta
libus negotiari talentis, in theſauris veſtris
huiuſmodi non inueniantur. Paulo dicenti
intendite: Omnis ſermo malus ex ore ve-
Eph.4.g ſtro non procedat,ſed qui bonus eſt ad ædi
ficationem fidei. Ad ædificationem, inquit,
non ad euerſionē fidei. Ferreū os eſt, quod
fidem euertit,quod ſanctam ſubruit cōuer-
ſationē: inſtrumentum eſt belli,ſeminariū
litis, quod murmur, & amaritudinem ſo-
Dan.7.b nat. Beſtia talis in Daniele deſcribitur,den-
tes & vngues ferreos habens, comedens,&
comminuens omnia. Nulla inter ouiculas,
immò inter amicas Domini beſtias talis re-
periatur. In hoc grege virgineo nulla viru-
lenta,nulla violenta ſit,nullus in hoc paradi
ſo ſerpentis ſibilus ſonet,virgineum os viru
lenta verba non decent. Quid? Prauis pol- C
luta verbis in oſculum ſpōſi labia porrigis?
Cādor ipſe lucis æternæ, & nil inquinatum
attingit illum. Memento os tuum cæleſti-
bus oſculis, & oraculis cōſecratum. Sacrile-
gium puta,ſi quid non dulce,non diuinum,
non de ſancta pagina ſonet. Buccinate (in- *Pſ.80.a*
quit)in neomenia tuba, in inſigni die ſolē-
nitatis veſtræ. Omnis dies vobis ſolemnis
debet eſſe,ſemper neomenia,ſemper ſabba
tum. Ideo os veſtrum, quaſi tuba ſit ducti-
lis,tuba argentea,tuba,quæ nō lites, ſed læ-
titiam ſonet,ſed ſolēnitatem, ſed cātica ſpi-
ritualia. Neſcio quomodo de columnis ar-
genteis ad tubas noſtras deflexit oratio:niſi
quod optima colūna eſt in domo Domini,
qui tale os portat. Bona colūna eſt,in quo
feſſi ſuſtentantur. Habes in Iſaia: Dominus *Iſai. 50.*
dedit mihi linguam eruditam, vt ſciam eū, *b*
qui lapſus,eſt ſuſtentare verbo. Erudita pla-
ne lingua Chriſti Ieſu, annūciantis pacem,
prędicantis bonum. Lingua placabilis,lignū *Prou.15*
vitæ,columna & firmamentum veritatis. Et *a*
tu virgo in hoc ſponſi imaginem porta, vt
habeas linguam eruditam,linguam placabi
lem,non erroneam,non vagam,nō labilem
ad otioſa, ſed quæ loquatur iudicium, quæ
verbum ſolatij proferat,quæ columna quę-
dam ſit,& firmamentum ad ædificationem
fidei tuæ,vel alienæ. Prope ſit verbum fidei
in ore tuo, & in corde tuo. Vis columnam *Rom.10.*
audire argenteam? Lex,inquit, Dei eius in *b*
corde ipſius ecce argentum. Et non ſupplā- *Pſ.36.d*
tabuntur greſſus eius: ecce columna. Iure
columna, quæ ſubuerti non poteſt. Verbo
Domini cæli firmati ſunt, inquit Pſalmi- *Pſ.32.a*
ſta. Hoc verbo confirmetur cor virginis, vt D
cælum ſit, vt ſedes Dei, vt reclinatorium
poſſit aureum fieri. In argento fidei ratio-
nem,& ſcientiam accipite,in auro intelligē-
tiæ, & veritatis fulgorem. Reclinatorium
hoc aureum ſuper huiuſmodi colūnas im-
ponitur. Niſi enim credideritis,non intelli-
getis. Fidei eruditio ad intelligentiæ puri-
tatem gradū præſtat. Fundamento huic cō-
templationis innititur gratia. Dum in ſer-
mone Dei meditaris fideliter, & per patiē-
tiam, & conſolationem Scripturæ ad ſpem
te ſupernam erigis, columnam te exhibes.
Reclinatorium aureum tunc exurgis, cum
nuda tibi ſine ſermonis inuolucro raptim

incipit coruſcare veritas. Sed iam perfe-
ctius ordinem intuere, & prouectum quē-
B dam de Libani lignis ad columnas argen-
teas, & aureum reclinatorium. In Liba-
no cordis munditia, in argento diuinæ
legis notitia, in auro ſiue ſermonis miniſte-
rio myſteria ſacra manifeſtè reſplendent.
In primo mentis oculum purgas, in ſecun-
do proſpicis, perſpicis autem in tertio. Vel
ſi mauis ita dici, mundaris, ſpecularis,
Pſ. 95.b contemplaris. Confeſſio, inquit, & pul-
chritudo in conſpectu eius. In Libano pul-
chritudo, in argento confeſſio, in auro
diuinę conſpectus præſentiæ tibi commen-
datur. Quam magna eſt confeſſionis, &
pulchritudinis huius gratia, quæ in conſpe-
ctu tantæ maieſtatis admittitur, vis alibi
E in pſalmo audire? Audi hanc diſtinctio-
Pſ. 50.c nem: Cor, inquit, mundum crea in me
Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſce-
ribus meis. Ne proijcias me à facie tua,
Vides quomodo abyſſus abyſſum inuocat,
quomodo diuerſa Scripturæ capitula ſibi
concinunt? Primum ad Libani candorem
Matt. 5. a refert. Beati enim mundo corde, quoniam
ipſi Deum videbunt. Secundum ad argen-
ti columnas. Rectum eſt enim verbum
Domini. Tertium ad aureum reclinato-
rium, vbi Domini facies ſine velamine ſin-
cerè videtur, & in auro rutilat maieſtas re-
gia, hoc eſt, purgatum, inſtructum, &
(vt ſic dicam) præſcriptum ſpiritum ſibi po-
ſtulat dari. In Libano purgatur, in ar-
gento inſtruitur, in auro perſtringitur.
Perſtringitur enim verè in contemplando
qualibet purgatæ mentis acies: & coruſca-
tiones intimæ lucis ad modicum ſuſtinet.
Hos profectuum gradus relege tu qui ſpe-
culationis aſpiras ad gratiam. Nihil in te
fœdum, nihil infidele reſideat, vt nuda
tibi poſſit fulgurare veritas. Primo emun-
dare, ſecundo exercitare, tertio intuere.
Emundare à lege carnali, excitare in le-
ge fidei, intuere, & perſpice in lege per-
fectæ libertatis, in lege ſpirituali. Vbi enim
2. Cor. 3.d ſpiritus Domini, ibi libertas. In lege, quæ
litteræ velamine caret, in qua nec errori,
nec ignorantiæ, nec ænigmati locus eſt. Er-
ror vbi eſt, ſeducit. Ignorantia vbi eſt, non
ducit. Aenigma vbi eſt, etſi ducit, non ta-
men perducit. Quis ibi erret? Reclinato-
rium enim eſt, & quies, & votorum finis.
F Quis ignoret? Aurum enim eſt, & rutilat
ad lucem. Quod ibi ænigma? Votorum fi-
nis, & ſerena veritas, ænigmatum figuras
non recipit: Ibi nihil falſum, nihil occulta-
tum, nihil figuratum: aurum eſt, & fulget:
reclinatorium eſt, & fouet: dulcis fomes, ſed
hora fugax. Et fulgor iſte fulguri compa-
ratur. In momento fit, in ictu oculi, in no-
uiſſima tuba. Nouiſſima tuba eſt, quando *1. Cor.*
non iam in pagina, ſed in ipſa præſentia *15.g*
innoteſcit, quando quis efficitur docibilis
Dei, quando poſt Apoſtolorum, & Prophe-
tarum ſermones nouiſſimè in ſeipſo Dei fi-
lius patris Verbum loquitur. Tuba hæc ne-
ſcit incertum ſonum dare, non ſonat niſi ad
ſollemnitatem, niſi in neomenia, & nouæ *Pſ. 80.*
lucis exordio. Buccina nobis tu bone Ieſu,
in neomenia tuba, in inſigni die ſollemni-
tatis noſtræ. Verè inſignis dies, vbi diuina
maieſtas ſe manifeſtat, nihil inſignius, ſed
nil ſuccinctius. Diem dixi? hora eſt. Hora
verè inſignis, & verè ſollēnis. Eructa tu no-
bis Ieſu bone, æterni illius diei horas ali-
quas, diem illum ſtatim efficies, vbi tuæ lucis
verbum eructas, qui dies es æternus. Fulgu-
ra nobis coruſcationes tales. Fulgur effici-
tur, cui tu fulguras. Similem tibi reddis ſi
quem irradias. Similes, inquit, ei erimus, *1. Io. 3.*
cum apparuerit. Montes quos tali radio
tangis, non fumigant, ſed fulgurant. Au-
rei fiunt, tuum quibus aurum refulget. Ca-
put tuum aurum optimum reclinatorium
aureum non inuenit, ſed reddit vbi ſe recli-
nat. Iam non eſt illud de Euangelio di- G
cere: Filius hominis non habet vbi caput *Luc. 9.*
ſuum reclinet. Videsne, Domine Ieſu, quot
hic habes reclinatoria? Nuſquam ſe ma-
ieſtatis ſuæ caput libentius reclinat, quam
in virginitatis aureo ſinu. Reſpice virgi-
nea pectora hæc, pectora vacantia tibi; in
his frequenter reclinas, & recumbis, &
cubas in meridie, & aureo quodam ſere-
no. Non hic vulpes foueas habent, nec
nidificant volucres cæli. Solidius eſt re-
clinatorium hoc, quam, vt hic ſubdola va-
leat vulpes infodere. Nullus doloſitati
relinquitur hæreticæ locus, vbi ſerena ful-
gurat veritas. Sublimius eſt, quam, vt
huc, aut ſubdola vulpes, vel ſuperba vo-
lucris accedere queat. Abſcondita ſunt hæc *Matth.*
à ſapientibus, & prudentibus, & reuela- *11.d*
ta ſunt paruulis, qui humilem ſectantur a-
ſcenſum purpureum, & paſſionis Chriſti
veſtigijs inſiſtunt. Verè purpureus aſcen-
ſus, quem Chriſti ſignauit cruor, & paſſio-
nis eius colorauit fides. Sed illud attenden-

dum

dum, quomodo, imo quam congruo modo ſibi concidunt columnæ argenteę, & aſcenſus purpureus. In illis ſapis fideliter, in iſto ſentis humiliter. In illis meditatio, in iſto imitatio.

1.Cor. 4.d Non enim in ſermone tantum eſt regnum Dei, ſed in virtute. Quid tu illic dices, qui humiliationem ſeruitutem putas? Seruilis non eſt, quam regalis nobilitat purpura. Ornamentum eſt etenim purpura regium. Hos ſi tu, vel dedignaris, vel horres gradus, reſpice quod purpurei ſunt. Humilitas ſuſcepta pro Chriſto, regiam præfert H dignitatem. Tu vero ſponſa Chriſti candido preme pede gradus purpureos. Nobilis eſt ſemita quam dilectus tuus prior inceſſit. Quam pulchri ſunt etenim gradus purpurei, quos pede ſacro Chriſtus prior ſignauit pedibus illis, quibus nullus puluis adhæſit, pedibus niueis quos cruoris ſui ſignauit veſtigio.

Exod.3.b Et tu ardenter veſtigia relege. Aufer calceamentum carneum de pedibus tuis. Sanctus enim aſcenſus eſt, quem tibi diſponis. Nudo & expedito inſiſte veſtigio gradibus iſtis. Purpuram hanc non conchylij, ſed Chriſti ſanguis intinxit. Hic tu pedem libenter pone, vt pes tuus intingatur in ſanguine Chriſti. Non veniat tibi pes ſuperbiæ, ſi humilem feceris aſcenſum, qui ſpōſi tui cruore ſacro ſignatur. Hic tu non modo pedem, ſed etiam manum & caput intinge, & tota purpurea, tota regalis, & paſſione Chriſti tota nobilitata aſcendas. Nam *2.Tim.2 b* etſi compateris, conregnas. Noli te ſæculi nobilitate caram reputare. Vilior eris ſi reſpexeris ad illam, ſi natales tuos ſponſo imputas, ſi te pro ſæculi faſtu præferas alijs, aut aliquid habere priuilegij putas. Contra humilitatem propoſiti de proſapia carnis euacuaris à gloria Chriſti, ſi alia te nobilitari præſumas. Hæc tibi purpura ſufficiat ad faſtum, ſufficiat, ad aſcenſum, ſufficiat ad gloriam, vt non glorieris, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti. Aſcenſus purpureus reclinatorium te perducet ad aureum: quoniam humilibus, & quietis contemplationis debetur gratia, à ſapientibus autem, I & prudentibus abſconditur, reuelanda paruulis. Purpura hæc magnum quoddam eſt pignus amoris quem tibi dilectus exhibuit. Verè magnum pignus amoris mortis paſ- *Ioã.15.b* ſio. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Tale præſtitit, tale pignus repoſtulat paſſio tua, humiliatio tua. Quid pro te pertulit, in memoriam tibi reducat, & quantum adamauit, pro qua ſe tantum humiliauit. Ama ergo tu illum, qui prius, & plus dilexit. Non exigunt hæc tempora, vt ſanguinem effundas. Effunde animam tuā, effunde, ſicut aquam cor tuum. Nam etſi tradideris corpus tuum, ita vt ardeat, caritatem autem non habeas, quid tibi proderit? *1.Cor. 13.a* I Denique & vltimo loco quaſi finalis omnium clauſula gratiarum ponitur caritas, & media velut ornamento quodam caritate conſtrata dicuntur, propter filias Hieruſalem.

Sermo XIX.

Nouum aliquid vultis audire, ſed ego nouum quid non habeo, niſi vt vos innouet amor. Mandatum hoc nouum do vobis, nihil vobis notius, & nihil nouius. Non eſtis in iſto rudes, & inexercitati negotio. Veſtrum hoc proprium officium eſt. In amoris enim præcipuè munus eſtis dedicati. Denique & propter vos fercula Salomonis media caritate conſtrata dicuntur. Media, inquit, caritate conſtrauit propter filias Hieruſalem. *Cāt.3.d* Quodam quaſi priuilegio hic ſermo vobis delegauit vſum amoris. K Aemulamini filiæ Hieruſalem chariſmata meliora, magis autem, vt ametis. Amor omni ſupereminet gratiæ, & in huiuſmodi deſcriptione ferculi, caritas reliquarum, quaſi ornamētum, & clauſula ſuperponitur gratiarum. Plures in hoc ferculo enumerantur gratiæ, ſed caritate cumulantur omnes. Caritas cumulus eſt, caritas fundamentum. In *Eph.3.d* caritate, inquit, radicati & fundati. Illa in primis, illa in vltimis, illa in intimis: illa inchoat, illa conſummat, illa communicat chariſmatibus ceteris: ideo in medio collocatur quaſi ornamentum quoddam commune, & totius clauſula ferculi. Et color purpureus, & auri fulgor obſcurior eſſet, ſi non caritate veſtiretur. Quanta eius eſt gratia, quæ ipſum contemplationis aurum exornat? Ipſa media eſt, & reliquarum quaſi medulla gratiarum. Nulla tā eſt intima virtus, nulla ſic animos penetrat, & perfundit, & arcanos cordis implet receſſus. Ipſis animi

medullis amor imbibitur, & ſecretis influit venis. Media, inquit, caritate. Benè media, quæ ſic intima eſt. Plenitudo legis eſt caritas: ideo lex vacuatur, ſi fuerit deſtituta caritate. Vitalis quædam vena legis eſt, & reliquarum caritas virtutum. Ceteræ quaſi in partem ſe contrahunt, illa omni communis eſt gradui: ſiue mente excedas, ſiue ſobrius ſias: vbique caritatis, & neceſſarius, & iucundus eſt vſus. Reliquarum officia variantur gratiarum, & vicibus alternantur: caritatis continuantur iura quodam iugi tenore: ſiue mẽte excedamus Deo, ſiue ſobrij ſimus, vrget nos caritas Chriſti. Vos verè, ſicut arbitror, vrget caritas Chriſti. In quid vos vrget? In ſeipſam, aliorum alia ſunt officia, veſtrum ſpeciale munus eſt amor. Improbus ſui prouocator eſt amor, & dulcem agit in patientes tyrannidem. Amor ſeipſum in prouectus ſemper vrget vberiores.

Cãt.3.d

L

Aemulamini filiæ Hieruſalem chariſmata meliora, magis autem, vt ametis: Aemulatio vos hæc ſemper amplius vrgeat. Mandatum hoc vobis ſemper ſit nouum. Et nouũ eſt, niſi in veſtro dulcis Ieſus veterauerit affectu. Vtinam ſemper in vobis ille recẽs ſit, nec mora tẽporis aliquid imminuat gratiæ. Vtiq; recens in vobis veſter Ieſus eſt. Ipſe ſemper recens, ſed non Deus alienus. Verè recẽs, in quem ſemper anxio inhiatis amore. Deniq. id ſolũ habetis in vobis, vt vobis ſemper amplius placeat. Quantũ placet, qui ſatis placere non poteſt? Nulla magis vos ratione placere poteſtis, quam ſi vobis placeat ipſe. Animum vult, aliud non quærit. Solus ſufficit, ſi tamen totus impenditur. Satis eſt pro viribus tuis, ſed parũ eſt pro eius meritis. Si te tibi conferas, & tua metiaris ex regula, ſufficit. Sed ſi de te, nil tibi relinquitur. Si autem ex ipſius te regula metiaris, & velut in libra colloces, quid tu momenti aduerſus illum tenebis? Si infra vires tuas amor ſe cohibet, & contrahit, iniquus eſt: & ſi iuxta vires tuas, exiguus. Quid ergo? ſupra vires caſſo te extendes conatu? Quidni? amor non capit de impoſſibilitate remediũ. Nulla ſatis magna ſunt amoris officia, vbi tamen ipſe non intepuit amor. Quomodo erit in ſuo parcus, qui in alieno fidelis exiſtit? Quomodo erit in officijs propẽſus, in ſeipſo parcus? Amor ſeipſo nihil impendit libentius, nihil vberius poteſt. Quæ maior vbertas, quã vbi nihil decerpitur? Amor

M

exæſtuat, ſeipſum non capit, ſuperfluit ſibi, immenſitatem æmulatur, dum metam neſcit affectui ponere. Oleum eſt, quod ſtare neſcit, niſi cum vaſculum deſijt, niſi quod nec tũc nouit compeſci. Muſti pręfert amor inſigne, quod natiuitatis ſuæ feruore quodam, & velut ætatis laſciuia excreſcit, & ſuperfluit, capi neſciens, & nouo ſemper exferueſcit, & fermẽtatur affectu. Amor infirmitatem non cauſat, ſed magis accuſat. Amori nihil ſatis eſt, nihil minus ſeipſo. Amor ſeipſo ſatiari non poteſt: & tamen, niſi ſeipſo paſci non poteſt, ipſe ſibi dulce ſatis eſt pabulum. Amor nil magis vult quam amare. Quam dabit homo commutationem pro amore? Quam dabit, vel quam accipiet? Nihil gratius amore impenditur, nil dulcius ſentitur. Amor & dulciter optat, & dulciter vtitur, dulciter deliciatur, & dulciter dolet. Verè dulcis amor, & ſolus dulcis amor, & omnis dulcis amor, ſed non eſt amor ad amorem Chriſti. Super omnem pulchritudinem pulchritudo eſt. Super omnẽ pulchritudinem, inquit, dilexi ſapientiam. Quomodo non decorus, qui candor eſt lucis æternæ? Frater mi Ionatha, quam amabilis es, & decorus valde? Volebam Ieſum dicere, ſed de conſuetudine Ionathæ produxi vocabulum: & tamen gratus error, qui gratiam expreſſit. Error in nomine, ſed in re nominis huius eſt ſeruata proprietas. Ionathas colũbæ donum illum ſignificans, qui ſpiritualis gratiæ eſt plenus, puerum qui datus eſt nobis, ſiue Ionatham ſiue Ieſum dicam, Ieſum intelligo. Quam amabilis es, frater mi Ionatha, & decorus valde? Præſumptionem putatis quod fratrem eum dico? Verba hæc non meam temeritatem, ſed eius caritatem ſonant. Præſumptio fuerit, ſi non ipſe Ieſus mihi indulſerit auſum. Denique, & ipſe cognationis huius, & aſſumpſit habitum, & exhibuit affectum, & iuxta Apoſtolum: Nõ confunditur nos fratres vocare. Si nõ confunditur, cur non & tu confidenter dicas: Frater mi Ionatha: aut ſi domeſtico magis vis vti vocabulo, frater mi Ieſu amabilis es, & decorus valde, amabilis es ſuper amorem mulierum? Anxio, & vehementi affectu veſtra, ſanctæ mulieres, in Chriſtum inardeſcunt vota, ſed ipſe multo magis eſt amabilis quam amatur à vobis. Aemulamini ergo chariſmata meliora, magis autem, vt ametis. Enumerat ligna Libani, columnas argenteas

Sap.7.

2.Reg. d

A

Hebr.2

teas, reclinatorium aureum, aſcenſum purpureum, ad vltimum caritate cumulans omnia. Quid ni? adhuc, inquit Paulus, excellentiorem vobis viam demonſtro. Bonæ ſunt etenim columnæ, & ſacri magna quidem eſt eloquij gratia. Sed ſi linguis hominum loquar, & angelorum, caritatem autem non habeam, factus ſum, vt cymbalum tinniens, vocis inanem dans ſonitum ſine ſenſu caritatis. Reclinatorij aurei ingens eſt gloria, per quod tibi myſteriorũ arcana ſignantur. Sed quid? Si nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, caritatem autem nõ habuero, nihil ſum. Per gradus aſcendit purpureos, & paſſionis Chriſti te gaudes habere inſignia. Sed ſi tradidero corpus meum ita vt ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt, inquit Apoſtolus. Caritas non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit, quæ ſua ſunt, medio gaudet, & quaſi in communi ſua bona proſtituit. Media enim caritate conſtrauit. Non inflatur, inquit, non eſt ambitioſa. Non enim caritas bonum ſingulare, aut ſi habet, amat: aut ſi non habet optat: non vult alijs præcellere, ſed nec ipsũ magis habere bonum. Multi meritorũ ſuorum infirma cognoſcunt. Ideoque de ſe magnum nil ſentientes, non inflantur iſti, ſed forte ambiunt. Vnde inflentur, non habent: ſed inflare ſatis optant, vt habeant. Priuatã & hi amãt excellentiam, dum aut concupiſcunt, vt ſit, aut contabeſcunt quod eſſe non poſſit. Caritas verò cum inuidia contabeſcente iter non habet, non quærit quod ſuũ eſt: & quomodo poterit, quod ſuum non eſt, decerpere? Quid tu inuidia alienum vis corrumpere bonum? Numquid adijcies quod ab alieno decerpis? ita forſitan; ſed ſi corporalis aliquid pecuniæ ſubtrahas. Non ergo in clauſtralibus rapacitatis huius vitiũ vereor. Eſt ſubtilius quoddam rapacitatis inuidæ genus Quid enim? Rapacitatem non putas, ſi pecuniæ parcis, famam decerpis? Non concupiſcis poſſeſſionem, & laceras opinionem. Quid tibi emolumenti aliena diminutio confert, aliena ſi corrodis bona: & quid tibi inde accreſcit? Euidenti forſitan veritate alienæ virtutis conteruntur in ore tuo dentes, quos ad derogandum parauerat. Non audes corrodere, non tamen potes collaudare. Iam alienum bonum verbo nõ carpis: numquid ideo nõn rapis? Quomodo non rapacitas, vbi euidens bonum debito defraudas teſtimonio, & verã alterius gloriam etſi mendacio non corrumpis, ſilentio tamen ſupprimis? Vis audire in ſola etiam æſtimatione rapacitatem eſſe? Non rapinã, inquit Apoſtolus, arbitratus eſt eſſe ſe ęqualem Deo. In inuidam animam non poteſt intrare ęſtimatio bona de bonis alienis. Non vult enim intelligere quod alius bene agat, etſi palam non audet, penes ſe tamen, vel diſſimulat, vel attenuat alterius merita. Vt quid iſtud, niſi quod liuor priuatam ſemper excellentiam cogitat, alienam obſcurat? Caritas autem non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate, & (vt ſic dicam) ſuper inæqualitate, congaudet autem veritati. Priuatum autem non cogitat, medio quodã, & communi lætatur: quæ ſua ſunt non quærit, ſed quę Chriſti Ieſu. Eius in omnibus gloriam vel amat, vel optat. Communis eſt Chriſtus, mediator enim eſt, & ideo eius nõ ſunt, quæ media non ſunt, ſed in partem ſe reſtringunt. Quid tu liuore Chriſtum vis in partem contrahere? Auaram vis eſſe gratiam ſpiritus, cuius circa te ſolum optas beneficia reſtringi? Sine vt excreſcat, & exuberet, & effundat ſe ſuper omnem carnem ſpiritus Domini, & repleat orbem terrarum. Noli communem omnibus beneficentiam intra cordis tui anguſtias incarcerare. Diues eſt enim in omnes, & tu minuere tẽtas affluẽtiam gratiæ, & immẽſitatem redigere ad minutias. Aemuli cordis auaras dedignatur Chriſtus anguſtias. Neſcit æmulatione tua eius bonitas detineri. Proflua eſt, non tibi ſoli, ſed vicinis etiam ſe vaſis eius oleum infundit.

Fac vt illa mutuo tua ſint. Erunt autem ſi communi fueris bono lætatus, alioquin & animæ tuæ oleum euacuas, & illis nihilominus tamen infunditur mediator Chriſtus, ideo quæ ſua ſunt, media vult eſſe. In hoc, inquit, cognoſcẽt omnes, quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis adinuicem. Vides quomodo caritas ſpeciale quoddam eſt inſigne diſcipulatus Chriſti, & doctrinæ eius ſingulare indicium? Ideo hic in vltimo loco quaſi ornatus quidam aliarum inducitur gratiarum. Media, inquit caritate conſtrauit. O quam molle eſt ſtratum caritas. Proximi caritas liuore, caritas Chriſti timore caret. Nihil habet pœnale hæc caritas, timor pœnam habet, ideo non eſt in caritate timor, ſed perfecta caritas foras mittit timorem. Quid enim? timebit caritas

Marginal notes: 1. Cor. 12. d — 1. Cor. 13. a — B — Ibidem. — Ibidem. — Ibidem. — Phil. 2. a — 1. Cor. 13. b — Ibidem. — 1. Tim. — Ro. 10. c — Io. 13. b — Cãt. 3. d — 1. Io. 4. b — 1. Pe 4. b

E caritas veteres offenſas? ſed caritas operit multitudinem peccatorum. Infirmitas Cãt.8.b propriæ conſcientiæ timebit ne decidat? ſed fortis eſt vt mors dilectio. Vtrumque metũ caritas foras mittit, ſed nec perfecta caritas temporales pro Chriſto timebit moleſtias. Sed ne quidẽ æternæ ſi fuerint, defatigari, & euaneſcere poterit conſummata dilectio. Non poteſt ſemel hauſta cognitione tantæ non delectari dulcedinis. Non ideo amat caritas ne pereat, ſed mauult foris pœnaliter in æternum perire, quam vſu amoris æterni priuari. Si enim dederit homo omnem ſubſtantiam pro caritate, quaſi Ibid.c nihil deſpiciet eam. Verè hoc molle ſtratum, in quo etiam inter iniurias tam ſuauiter quam ſãctè quieſcitur. Da mihi Ieſu bone, vt ſuper ſtratum hoc memor ſim tui, & mediter in te in matutinis. Dulcis plane memoria, quam amor inducit, grata meditatio, quam ſuggerit caritas. Nihil enim eſt, quod non iam dulciter, & gratè de Chriſto cogitetur. Amor proximi compaſſionem habet, & quendam nimis ſuauem guſtum, dum gemẽtibus nouit condolere. Chriſtus (in quo condoleas) etſi crucifixus eſt ex infirmitate, ſed viuit ex virtute Dei, non condolendi, ſed congaudendi in ſe vobis vndique meritum præſtat. Totus deſiderabilis, & concupiſcentia totus, & quaſi caritate conſtratus. Quid enim videbis in Chriſto, quod non eius nobis, & caritatem exhibeat, & noſtram exigat? Totus nobis eſt caritatis illecebra, incitamentum amoris.

F Nullum in ſe meticuloſo relinquit locum affectui, totus amari vult, qui totus meretur amari. Noli virgo ad tormenta reſpicere, cui tanta propoſita ſunt oblectamenta in ſponſo. Otioſus debet eſſe timor, vbi tot inſignia relucent amoris. Dedignatur 1.Io.4.d caritas timoris commercium, cogi neſciens, quæ neſcit compeſci. Ideo caritas perfecta foras mittit timorem, velut inutilem, & ſuperuacuum, ſed non timorem illum, qui caſtus permanet in ſæculum ſæculi. Eſt enim timor quem foras mittit caritas, & eſt timor quem mittit veritas: & eſt timor, quem intromittit, & caritas & veritas. Primus cautus, ſecundus caſtus, ſed non permanens in ſæculũ ſæculi, tertius & caſtus, & permanens: Primus veretur pœnã, ſecũdus offenſam, tertius totus libera quædam, & ſecura reuerentia eſt. Et primus quidem timet offenſam, ſed propter pœnam: ſecũdus offenſam, ſed propter ipſam. Et quidem iniuria quædam iuſtitiæ eſt, ſi metu pœnarum in gratiam veniat. Satis ipſa per ſe meriti obtinet, vt hominum in ſe ſtudia prouocet, & conciliet affectus. Hunc ergo timorem caritas perfecta excludit. Quomodo enim perfecta caritas, quæ timoris ſtimulo indiget ad cultum iuſtitiæ? Perfecta dilectio mentem in ſolido poſſidet, omnia ſoli ſibi iuſtitiæ munera deputari volens. Frigidus timor eſt, & pigrè incedit, ſatis habens tantum impunè euadere. Amor faſtidiũ neſcit, feruidus eſt, & in anteriora extentus: metus contractior, neceſſitate tantum iuſtitiæ ſubit officia. Amor perfectus ſoli quod agit, G

debet iuſtitiæ, nihil in eâ iuris relinquens timori. Quid ni? An non ſatis in ſe obtinet meriti ad omne bonum opus iuſtitia? Chriſtus enim nobis factus eſt iuſtitia. Quid ergo? Chriſtus non ſatis in ſe habet dotis ad placendum? Alieno ergo & ipſe, vt placeat, indiget adiumento? Si non eius obtentu ſolius obtemperatur ipſi, quomodo erit eius perfecta dilectio? Diligam te, bone Ieſu, diligam te virtus mea, quem non poſſum gratis diligere, nec poſſum tamẽ ſatis diligere. Dirigantur in te ex integro ſtudia mea, nec alieno deducantur, & diſtrahãtur affectu. At quam exigua ſunt etiam cum integra ſunt in te ſtudia noſtra? quomodo ergo diminuam quod cum integrum eſt, tam exile eſt? Totus in te Deus bone, ex deſiderio ferar. Trahe me tu in teipſum, vt nullo indigeam timoris impulſu, ſed perfecta caritas vſum eius excludat. Quid Eph.5.f igitur nõ ſunt metuenda æterna ſupplicia? Metuẽda plane ſũt, & cauenda. Nemo enim vnquam carnẽ ſuam odio habuit, ſed vehementior Chriſti dilectio motu timoris non eget in affectũ iuſtitiæ. Amor iſte nihil tam veretur quantum offenſam: ſed propter offenſam, non propter pœnam. At iſtud quidem, quamdiu in incerto humanæ res fluctuant, & non eſt tuta laus hominis in vita ipſius. At cum ad veritatem poſt vitam fuerit introductus, huiuſmodi de reliquo metus ceſſabit, timori tertio faciens locum, qui prioribus quidem ſuccedat, ſed nulli cedat: permanet enim in ſæculum ſæculi. Primus H

ergo timor metuit, ne temeritatis offenſam luat. Secundus ne infirmitate offendat. Tertius quod metuat nõ habet. Quid enim metuat completa felicitas, & conſummata caritas? Timor hic de plantario oritur caritatis.

tatis. Non audeo dicere, quod caritas eſt, nec tamen audeo negare. Quid enim niſi amor eſſe conatur, qui iam neſcit affectum timoris? Quomodo amor, qui iam penè timor eſſe deſijt? Quanam enim ratione timor nil metuẽs, timorem illum tam tutum nomine impartiretur amoris, niſi quòd De' ipſe ibi quidem amat nos: non tamen timori in tanta maieſtate permittitur locus? Sed in omnibus, quomodo à caritate timor ille ſeparabitur? Et quid aliud eſt ibi timere, niſi non tumere aduerſus Dominũ maieſtatis? Quid eſt timor ille niſi votiua ſubiectio, obedientia non coacta, vltro impenſa reuerentia? Quomodo timor, qui offendere non timet? Non enim valet. Sed iterum quomodo non timor, qui offendere nõ audet? Et timor ergo non videtur, quia nihil, vel peccati, vel periculi metuit: & timor manet, quia nihil audacter, vel temerè præſumit. Quid eſt timor ille, niſi reuerentia humilis ex debiti neceſſitate impenſa, neceſſitate nil paſſa? Eſt enim obſequendi neceſſitas iure conditionis, ſed neceſſitatem ignorat libertas dilectionis. Quid eſt timor ille, niſi temeritatis, & negligentiæ magis priuatio, quam neceſſitatis coactio? Vides quantum timor iſte approximat ad caritatem? Penè illa eſt, ſed penè non eſt. Cauſſa
I diſtat, par eſt affectu. Quæris qua cauſſa? Inferioris conditionis reſpectu obſequendi ad omnem nutum tantæ maieſtati. Incumbit tibi iuſta neceſſitas, ſed ad cauſſam iſtam caritas non reſpectat: diuinę maieſtatis admiratione rapitur, non contuitu infimæ cõditionis. Ergo rationem, quam timor reſpicit, caritas neſcit cauſſis præuenta potioribus. Cauſſis ergo diſtant timor, & amor, obſequio, & affectu libero cognati. Primus ergo timor metuit puniri. Secundus priuari. Tertius neutrum. Primum illum perfecta caritas exterminat. Secundum ad tempus tolerat. Tertium ſibi indiuiſè collaterat. Hunc vos filiæ Hieruſalem timorem captate. Primum cauete illum, quem caritas foras mittit. Media, inquit, caritate conſtrauit. Vbi media dicit, totum dat intelligi. Et veſtri cordis medium caritas conſternat, caritas veſtiat. Veſtis hæc eſt, & ornamentum nuptiale. Quæ ſi à nuptiali exigitur conuiua quantò magis à nupta? Sola præoccupare, & poſſidere vult omnes mentis veſtræ receſſus. Nolite illos degeneri, & alieno communicare affectui. Molle quidem, & delicatum eſt ſtratum caritatis, moleſto nec ad modicum quidem vult metu contriſtari (propter filias, inquit, Hieruſalem) Iure quidem. Pax enim multa diligentibus legem tuam. Si quis de indulta dominatur gratia, quantò magis & vos? Nam etſi conſtat ſpiritualium bonorum magnas eſſe diuitias, ſed caritas ſupergreſſa eſt vniuerſas. Non modo ſupergreſſa, ſed etiam complexa. Et dulcis, & diues eſt caritas. Denique ſicut habet Pſalmus: Inter medios virtutum cleros, & in ſpiritualium communione gratiarum ſuper ſtratum dormitur caritatis. Caritas quaſi media omnibus communicat, & quaſi melior omnes cumulat virtutes. Aemulamini ergo, filiæ Hieruſalem, chariſmata meliora. Magis autem, vt caritatem habeatis, & abundantius habeatis, totæ in affectum amoris tranſite. Totus enim amabilis eſt dilectus noſter Ieſus Chriſtus, qui viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Cãt. 3. b — *Pſ. 118. x* — *Pſ. 67. e* — K

Sermo XX.

AVdiſtis quò inuitatæ ſint filiæ Sion, ſed vnde iubeantur egredi nondum audiſtis. Id enim eſt, quod non exprimit litera. Vnde ergo? Numquid de Sion? Sed videtur Deus Deorum in Sion. Non ergò de Sion eas vocat, quas ad videndum Deum vocat. At fortè non ad viſionem Dei, ſed ad videndum Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater ſua. Ideoq. nihil obſtat, ſi filias Sion egredi iubeat de Siõ. Sed numquid non homo ille natus eſt in Sion? Ergo ſi de Sion euocantur, non tamẽ vocantur, niſi ad Sion: de Sion ſuperiori ad inferiorem Sion. Nec enim dignum, aut conſentaneum videtur, vt filię Sion egrediãtur de ea, præſertim ad videndum ipſum, cuius habitatio in Siõ, vt qui natus eſt in ea. Memini diſertum, & eruditum quendam virum, cum ſuper hoc diſputaret loco, dixiſſe: Malè locatæ videntur, quæ iubẽtur egredi. Satis commodè pro tempore dixit, ad audientium, quod propoſuerat, vtilitatem deflectens. Mihi tamen nimis benè locatæ videntur, ad quas præſentis verbi hortatus intenditur. Vbi quæris? In reclinatorio aureo, de quo præceſſit ſermo heſternus. Delectabilis ille locus eſt, & vberior ad lætitiam, quam humana queat affectio capere. Dele-

Pſal. 83. — L

ctationis nimietas ſeipſam exhaurit, & ebi-
bit animum voluptas exundans. Vicibus al-
ternatur hoc gaudium, nec poteſt eſſe con-
tinuum, quod eſt nimium. Bonæ tamen vi-
ces, vbi non diſceditur à ſponſo. Non datur
in carne commoranti hæreditate poſſidere
reclinatorium aureum. Ideo iubentur egre
di filiæ Sion: Sed quomodo dicat. Ne lon-
gius abeatis. Egredimini, inquit, & videte
Cāt.3.d regem Salomonem in diademate, quo coro
nauit eum mater ſua. Non vult eas à Chri-
ſto diſcedere, ſiue mente excedant, ſiue ſo-
briæ fiant. Bona ſobrietas, ſimplicitas fidei,
quam intuentiū poſſit aſpectus ferre, & qua
poſſit foueri. Felix qui hoc gradu, cum de-
ſcendit, excipitur, & cum aſcendit, incipit.
Aſcendentibus enim hic ſpeculationis locus
primus occurrit. Bona enim ſpeculationis
æmulatio, ſed ſcientia neceſſaria eſt. Recli-
natorium ad illud aureum ſuccenderis, &
ſuccingeris, locum verè ſpeculatorium. Stu-
M dium probo, ſed expecta, vt componam tibi
greſſum, & gradum ponam. Specula eſt, &
ſpecula verè ſublimis, ſpecula omnis terre-
næ exaltationis ſupergreſſa nebulas. Inaſ-
Prouer. ſuetus quid illuc ſaltum paras? Manibus (ſi-
30.d cut ſcriptum eſt) nitere, vt aſſueſcas morari
in æde regis Salomonis. Interim repe, do-
Pſ.83.b nec rapiaris. Non enim ſaltus, ſed aſcenſio-
nes, inquit pſalmus, diſpoſuit in corde ſuo.
Erit autem quando aſcenſio in ſaltum, ma-
gis vero in aſſumptionem cōuertetur. Quæ
ſunt autem iſtæ aſcenſiones, niſi quadam
mentis purgationes? Ideo in valle lacryma-
rum, quoniam delicta, quæ plorantur, pur-
gantur. Felix qui ſatis lauit lectulum cordis,
qui ſufficienter plorauit, cuius completa eſt
triſtitia, cuius ad cor conſolationes inſpira-
tio loquitur diuina, & de conualle ploratio-
nis euocat, cuius à furore iudicis non tur-
batur oculus, vt videre valeat regem Salo-
monem tranquillo aſpectu in die lętitiæ cor
dis eius. Egredimini filiæ Sion, & videte re-
Cāt.3.d gem Salomonem. Illi enim habentur digni
hæc læta viſione, qui ſe quadam pœniten-
tiæ lege concluſerint, & diſciplinæ coarcta-
uerint cuſtodia, quorum renuit anima con-
ſolari. Vis noſſe, quam bona ſit concluſio?
Cāt.4.b Hortus concluſus, fons ſignatus. Surge, pro-
Cāt.2.c pera amica mea, & veni. Vides iam quomo-
do illam inuitat, & amicam vocat, quæ ſeip-
ſam concludere nouit? Quod ſi concluſæ e-
Gen.34. ſtis, nolite egredi, donec Chriſtus vos inui-
a tet. Egreſſa eſt Dina non educta, & egreſſa
eſt, non vt regem Salomonem, ſed vt mulie
res videret regionis illius. Quid inuenerit,
vos noſtis: vos egredi nolite, niſi quando
vos, aut ſponſus, aut ſpōſi inuitant ſodales. A
Egreſſus eſt Lazarus, cum illum Dominus *Ioā.11.f*
euocaret ad vitam. Egreſſus eſt Noe, de ea *Gen.8.*
quæ ipſum inter huius mundi fluctus illæ-
ſum arca concluſit, ſed ingreſſus eſt, cum ei
recluſit oſtia Dominus. Egreſſus eſt Abra- *Gen.12.*
ham de terra ſua, vt repromiſſionis terram *a*
videret, ſed vocatus egreditur. Et vos egre-
dimini filiæ Sion, inuitatæ ad felicioris gra-
tiam viſionis. Concluſus eſt, & concluſus mi
ſerè, qui beatam ad hanc viſionem egredi,
nec nititur, nec meretur. Sed vilis concluſio,
egreſſio libera. Denique cum fueris, inquit, *2.Cor.*
conuerſus ad Dominum, auferetur velamē *3.d*
(velamen ignorantiæ, & ignobilitatis) Do-
minus enim ſpiritus eſt. Vbi ſpiritus Domi-
ni, ibi libertas. Vbi maior abundantia ſpiri-
tus, vbertas vberior. Quod concluditur, & *Ibidem.*
inuoluitur, tenuem habet reſpirandi liber-
tatem. Egredimini ergo filiæ Sion, vt cum
Paulo dicere poſſitis: Nos autem reuelata *Ibidem.*
facie gloriam Dei ſpeculantes, in eandem
imaginem transformamur. Viſio Dei, quo-
dam eſt cum affectu ſemper accipienda. Et
verè efficax eſt, & violenta viſio tua, bone
Ieſu, quæ intuentium in ſe rapit affectus.
Nonne dulcem quandam deſiderij ſui paſ-
ſus eſt violentiam Moyſes, vt tranſiret, & vi
deret viſionem illam magnam? Vis accipe-
re quam ſit efficax? Cum exaltatus fuero à *Ioā.12.c*
terra, omnia traham ad meipſum. Quid
verò cum humiliatus fueris ad terram, non-
ne omnium ad te trahis animos? Ego, bo-
ne Ieſu, reſurrectionis tuæ nō expecto glo- B
riam, nec admirationem meam aſcendentis
in cælum reſeruo potentiæ: ſed ſtatim in
initio annunciationis, vel natiuitatis tuæ vo
ces angelicæ aures meas percellunt, & ru-
mor nouus ſtupefacit me, & ad ſe rapit in-
ſueta lux exórta in tenebris.

Nuda viſio, & quæ ſe in affectus condi-
gnos non transfert, ignorantiæ, & cæcitati
non connumeratur. Vultis viſionem fru-
ctuoſam accipere? Viderunt inſulæ, & ti- *Iſa.41.b*
muerunt, & extrema terrę obſtupuerunt, &
acceſſerunt, ait Iſaias. Videtis quos virtu-
tum fructus Dei viſio pariat? timorem, ſtu-
porem, amorem. Viderunt, inquit, & ti-
muerunt, obſtupuerunt, & acceſſerunt. Vi-
derunt te ad intelligentiam, timuerunt ad
reuerentiam, obſtupuerunt ad nouitatem,
acceſſe-

acceſſerunt per conformitatem. Viſio comprehendit, timor comprimit, ſuſpendit ſtupor, rapit & vnit acceſſio. Illi enim accedunt qui æmulatione accenduntur. Videtis, animum timor humiliat, ſtupor quaſi infatuat, amor conglutinat. Caſſa viſio eſt, nec contemplationis digna vocabulo, quæ talib. nõ eſt veſtita affectibus. An illum videre diffinies, qui de myſterij cognitione non timet nec ſtupet nec ardet? Timore ſobrius fit animus, ſtupore abſorptus, acceſſu conſertus, & conſociatus. Huiuſmodi virtutibus contemplationis gratia conſtat, ſed ſtupore, magis, & amore. Nã ſtupore, & admiratione mẽs excedit, amore accedit. Nec ęſtimanda eſt virtus contemplationis tam ex materia, quã
C ex modo. Vtraque attendenda ſunt, & genera rerum contemplandarum & gradus affectuum. Sed ſatius inferiori genere amplius affici, quam in ſuperiore minus. Viſio hæc
Matth. 11 d abſcondita eſt à ſapientibus, & prudentibus, & reuelata eſt paruulis. Ideo dicit: Extrema terrę obſtupuerunt, & accederunt. Quod humiles capere ſufficiunt, id magis ſolet afficere, & quandam ſui admirationem, & a-
Ioã. 12. c morem importare. Cum exaltatus, inquit, fuero à terra, omnia traham ad meipſum. Omnia quæ inde ſunt bone Ieſu, quandam habent alliciendi efficaciam, & cogitantes ſollicitant in affectum, ſed ad omnia non poſſumus omnes attingere. Sublimia ſolis ſublimibus ſunt, humilia omnibus. Quæ maior humilitas quam exaltari in cruce? Etiam de hoc ait: Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum. Efficax ad trahendum humilitas eſt: Quid ni? Quis non ad ſimplicem cogitatum huius rei ſtupore, & extaſi repleatur? Cuius non affectum fides hæc exhauriat & infatuet, & reddat inſufficientem? Facilis ad contemplandum locus, ſed fœcundus ad gratiam. Simplicitas fidei huius minus habet intelligentiæ, ſatis magnum, & admirationis, & amoris incitamentum habens. Acceſſibilis locus, ſed exceſſus dulciſſimos pariens. Nolite hunc contemplationis locum dedignari. Non eſt difficilis ad recogitãdum, & eſt diues ad gloriam.
Gal. 6. d Mihi, inquit, Paulus, abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti. Et quid vultis audire? Crux ipſa corona eſt gloriæ, diadema regni. Denique in cruce triumpha-
D uit, expolians principatus, & poteſtates, & mundi principem eiecit foras. Glorioſa vi-
Cãt. 3. b ſio triumphi ipſius. Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater ſua. Videte carnem quam humano ſumpſit ex genere triũphantem in ligno. Et felix caro, quam ſibi Chriſtus non quaſi carcerem, ſed quaſi coronam aſſumpſit: quæ fuit ornamento, non oneri. Nos omnes in carne quaſi in domib. carcerum abſconditi ſumus, compediti, & ſeruientes legi peccati. Infelix ego homo, Rom. 7. d
quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia, inquit, Dei per Ieſum Chriſtũ. Deus Ibid. 8. a
enim mittens filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati, de peccato damnauit peccatum in carne. Veritas carnis in Chriſto, peccati põdus non ſentiens, nobis omnibus de peccato victricem palmam aduexit. Benè quaſi diadema accipitur corpus immaculatum, corpus triumphi, corpus honoris, & gloriæ, corpus, cuius cruore peccati deletur chirographum, iuſtitię, & ſalutis ſignatur conſcriptio, nuptialia ſunt inſtrumenta confecta. Denique hic dies deſponſationis, quando veteres repudians ritus, noua Eccleſiæ ſacramenta inſtituit, quãdo in perpetui matrimonij ſignum, & copulæ nuptialis, de latere eius ſanguinis, & aquæ mixtura profluxit. Hodie ſynagogæ dedit libellum repudij, & a priore odioſa ad poſteriorem dilectam tranſiuit. A veteri tranſiuit ad nouam, quã ſibi ipſe exhibuit glorioſam non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiuſmodi. Eph. 5. f
Nouitatis ſignum eſt quod ruga caret. Explicuit Chriſtus litterę rugas, & quod inerat nouitatis elicuit. Quid vultis vos Sion, & ſynagogæ filiæ rugas contrahere, quas Chriſtus explicuit? Nouis ſuperuenientibus, quid veteribus adhuc gloriamini? E

Egredimini filiæ Sion de cauernis litterę, de anguſta, & ignobili intelligentia. Egredimini, & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater ſua. Corona nobis eſt incarnatio, quam vos putatis contumeliam. Et videte iam, quomodo benedixit coronæ anni benignitatis ſuæ, quomodo campi eius repleti ſunt vbertate. Pſ. 64. c
Videte coronam, videte & copiam: Coronam victoriæ, virtutum copiam. Vnde hoc, niſi quia granum frumenti cadens in terrã mortuum fuit? Denique, hæc eſt victoria, quæ vincit mundum, fides noſtra. Et ipſa credentium multitudo corona eſt & ornamentum Chriſto. Eris, inquit, corona gloriæ I. Ioan. 5
in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui. Numquid hoc dictũ vobis vſurpatis,

patis, an non per vos nomen Dei blaſphematur? Egredimini filiæ Sion, & videte, quam glorioſus ſit Deus in ſanctis ſuis, ſi forte viſio hæc ad æmulationem vos deducat, & de ſolitudine veſtra ad Eccleſię frequentiam tranſire faciat. Etſi deſerta fuiſti, ſed non vocaberis, inquit, vltra derelicta: & terra tua non vocabitur amplius deſolata. Sed iam deſiſtamus ad eos, qui foris ſunt, ſermonem proferre. Ipſi potius videre delectemur, quomodo iam pingueſcunt ſpecioſa deſerti, quomodo credētium corona Chriſtus in Eccleſia cingitur. Quæ eſt ſpes noſtra & corona gloriæ? nonne vos ante Deū? Si Paulus hoc dicit, quomodo non magis Chriſtus? Viuo ego, dicit Dominus, quia his omnibus veluti ornamento veſtieris. Aduertiſti, quomodo credentium agmina ornamentum eſſe Chriſti in Eccleſia diffiniat. Quare non & corona ſunt? Sed corona habet quandam inſignem, & illuſtrē præ ceteris ornamentis dignitatem: quia cetera cum ſint corporis, iſta eſt capitis. Et temporis ratio ad eius commendationem aliquid affert. Solemnibus tantum vſus eius eſt accommodatus ferijs. Iam erectam video alacritatem veſtram: iam ad vos huius verbi interpretationem deflectitis. Iam veſtrum in coronæ prærogatiua intelligitis priuilegium, qui purioris eſtis vitę & profeſſione aſtricti, & exercitio inſtructi, & indefeſſi ſtudio, & otio feſtiui. Iure diadematis cenſentur nomine, quos iam non tam pugna ſolicitat, quam triumphus lætificat: quibus non eſt colluctatio aduerſus carnem, & ſanguinem, qui ſerpentis iam caput non obſeruant, ſed Chriſti exornant. Vos eſtis corona Chriſti, & gaudium: & ideo ſicut cœpiſtis, ſic ſtate chariſſimi, ſic ſtate in Domino, imo ſic capite Dominum. Sublimis locus eſt, nihil illuc vilioris afferte materiæ. Videte vocationem veſtram, videte quem eſtis in vſum aſſumpti. Nihil fœni, nihil ligni, nihil ſtipularum in Domini velitis diademate texere. Nihil denique quod ignē mereatur vel vereatur. Spinæ complexæ igne comburantur. Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris eos qui ſpineam capiti regis noſtri impoſuere coronam. Tale diadema non honorem, ſed horrorem adducit. Horret Chriſtus magis aſperitatem morum, linguæ ſtimulos, quam aculeos ſpinarum, in his præſertim, qui in ſilentij vocati ſunt ſimplicitatem, in charitatis negotium, & otij quietem, in humilitatis ſcholam, in ſubiectionis votum & vinculum vnitatis. Sed non eſt bonum vinculum quando ſibi mutuo confœderantur, & in aliorum obtrectationem dexteras conſerunt, Iudæorum more dicentes: Tollamus iuſtum, quia inutilis eſt nobis, & contrarius operibus noſtris. Vos autem æmulamini pacis bonum in bono ſemper. Denique ſpecies coronæ quoddam vnitatis præfert indicium. Non ſola coronæ eſt æſtimanda materies, ſed & forma pulchræ intelligentiæ rationes eius adminiſtrat. Ea enim eſt coronæ ſpecies, quod & in orbem cohæret, & in altum ſe erigit. Vis habere cohærentiam quandam communem in idipſum? Credentium, inquit, erat cor vnum, & anima vna. Quis huius vnitatis finis? Propter ſpem vtique quæ propoſita eſt in cæleſtibus. Iam ergo habes cohærentiam in vnitate, erectionem in ſpe. Et Apoſtolus: Galeam, inquit, ſalutis aſſumite. Et bene de galea introducta eſt mentio, eo quod habeat quandam cum corona viciniam. Nam vtraque capitis eſt, ſed altera munimentum, altera ornamentum. Ideo nihil impedit ſpem ad vtramque referri. ſpe enim ſalui facti ſumus.

Iſta nunc de forma perſtricta ſufficiant. De materia quid quæritis? Ipſi enim ſcitis quod fragilem & obſcuram materiam dedignatur locus ſublimis. Aurum vult, & lapides pretioſos. Poſuiſti enim in capite eius coronam de lapide pretioſo. Aureas in Apocalypſi coronas legis. Pretioſa materies ſiue ſolum ſit aurum, ſiue quędam auri gemmarumque mixtura. Sed neſcio quid maioris gratię ſignificare videtur, quod auri mentione ſublata, de lapide, inquit, prętioſo poſuiſti in capite eius coronam. Et adhuc excellentiorem vobis demonſtro materiam.

Apparuit ſignum magnum in cælo, mulier amicta ſole & in capite eius corona ſtellarum duodecim: Apoſtolorū tibi, & numero, & ſpecie chorus mōſtratur. Qui enim ad ſapientiam erudiūt multos, quaſi ſtellę ſplēdent in perpetuas æternitates. Hæc corona fratrum ſtetit in circuitu Ieſu, ſicut ſcriptum eſt. Et in Apocalypſi diademata multa in capite ſponſi, ſecundum diuerſitatem gratiarum, & graduum, ſed illud pręcipuum quo coronatus eſt in die deſponſationis ſuæ: in die quo ſibi in diſcipulis deſponſauit Eccleſiam. Deſponſauit eam in fide, deſponſauit

cam

Margin notes: Cãt. 3. d — Ibidem. — E — 1. Theſ. 2. d — Iſ. 49. e — 1. Cor. 1. d — G — Pſ. 36. a — Sap. 2. — Act. 4. — Eph. 6. — Rom. 8. c — Pſ. 20. a — Apoc. 4. b — Pſ. 20. a — Apocal. 12. a — Dan. 12. b — Apo. 19. a

eamdando in cordibus eorũ arrham & pignus & primitias ſpiritus. Et deſponſatio dicitur participatio ſpiritus, quando adhærens Deo iam non duo, ſed vnus ſpiritus eſt. Denique & ipſe eſt homo qui reliquit patrem & matrem, & adhæſit vxori ſuæ, & facti ſunt duo in carne vna. O beatum commercium, facta es cum ſponſo in carne vna, & ipſa cum ſponſo in vno ſpiritu. Quomodo oportuerat de tali te gaudere coniugio fidelis anima? quomodo lætari, & diem feſtum agere? Induere, induere veſtimentis gloriæ tuæ ciuitas ſancta, ſponſa agni, gaude & lætare Sion adiuncta Chriſto. Quomodo tu non gaudebis, cum gaudeat ipſe? Gaudebit ſponſus, inquit, ſuper ſponſam, & gaudebit ſuper te Deus tuus, ſed quanto gaudio? In die inquit, deſponſationis eius, & in die lætitiæ cordis eius.

1. Cor. 6. d · *Eph. 5. g* · I · *Iſ. 52. a* · *Ibid. 62.* · *Cãt. 3. d*

Non leuem dedit intelligi lætitiæ motũ quem eſſe cordis expreſſit; lætitiam dico: deliciæ ſunt, Deliciæ, inquit, meæ, eſſe cum filijs hominum. Quam carè tibi, Ieſu bone, conſtant illæ lætitiæ. Non gratis eas poſſides, quas carnis paſſione comparaſti. Ideo cordis tantum hanc dicit lætitiam. Iniuria eſt ſponſi, ſi ipſe lætatur, & tu non ex corde applaudis, non gratularis, non gaudes. Vel faſtidij vel deſpectionis inſtar eſt, cum gaudente nõ gaudere, & hoc, in deſponſationis die. Affectum tuum cuius alliciat ſpecies, ſi non eius qui ſpecioſus eſt forma præ filijs hominum? Gaudẽs gaude in Domino, & exultet anima tua in ſpõſo tuo, in Deo tuo: qui ſi Deus non eſſet, & homo purus eſſet, quantas tamen haberet in ſe amoris illecebras homo talis, tot gratiarum abundans muneribus.

Prouer. 8. d

Nam ſi à radice conceptionis eius recenſere cœperis, totus tibi ſtellatus videbitur iuxta conditionem humanam tam ſingularitate quam excellentia virtutum: homo innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus: vt interim ſileam, quod excellentior cælis factus eſt, infirmitatibus noſtris potens compati, tentatus per omnia pro ſimilitudine abſque peccato. Diffuſa eſt gratia in labijs eius, miſericordia in viſceribus, virtus in manibus, conuerſatione ſingularis, ſermone communis, prudentia in reſponſis, vita in verbis. Quid ergo quod conceptus eſt ex fide, natus ex virgine, non conſumptus eſt in morte: & aſſumptus in gloria? Reticeo nunc credentium numerum, & merita populorum, quos miſſo ſpiritu ſibi in fide & caritate ſociauit. O verè magnum pietatis ſacramentum Chriſtus, incitamentum amoris; qui manifeſtatus & infeſtatus eſt in carne, iuſtificatus eſt in ſpiritu, apparuit angelis, prædicatus eſt gentibus, creditus eſt mundo, aſſumptus eſt in gloria. Quis det mihi iſtas diſcurrere & recurrere frequenter per lineas, & per ſingulos virtutum & operum gradus dicere: Domine quis ſimilis tui? Quis mihi det vt ſcribantur ſermones iſti in corde meo, vt exarentur ſtylo, & quaſi in ſilice ſcribantur, vt non deleantur? Bonus ſtylus digitus tuus Domine, digitus quo ſcribebas in terra arcana verba, quorum virtutem calumniantes ferre non poterant. Inclina te ipſum Deus meus & incide in corde meo legis tuæ tabulas. Lapideum eſt cor meum, ſed durum lapidis naturæ obliuiſcitur, ad digiti tui impreſſionem facile cedens, vbi tu incidis. Sed iam multa diximus pro eo quod oportebat ſponſam lætari & gaudere in die deſponſationis ſuæ, & in die lætitiæ cordis ſui dilecti. Magna in hac die lætitiæ ratio, & quæ cordis & affectus humani fines excedat.

K · *Hebr. 7. d* · *1. Tim. 3. a* · *Pſ. 34. b* · *Ioã. 8. a*

Nec eſt huc peregrina inducenda lætitia, ſed diei iſti ſufficit lætitia ſua. Dulcis es Domine, & directus eſt ad nos ſpiritus tuus, ſpiritus ſuauis. Humanas tibi animas per fidem & amorem quodam ſponſi aſſocias affectu, & de conuerſione lætaris. Durum cor, quod ſibi lætitiæ huius materiam ſubducit, occaſionem attenuat, imminuit rationes. O me impudentem & ingratum, ſi non ego talem diligam, tam abſolutum à corruptione, & tanta circa me aſtrictum compaſſione, neceſſitate non obnoxium, & pietate obnixum. Diligam te dulcis Domine, etſi non pro me, pro te tamen: vt tuo ſatisfaciam deſiderio? deliciarum tibi cauſas ſubminiſtrem, argumenta lætitiæ, in die deſponſationis, & in die lætitiæ cordis tui.

Sermo X X I.

ET vos audeo confidenter ad viſionis huius inuitare lætitiā, filiæ cæleſtis Sion, Hieruſalem, quæ in cælis eſt. Vos verè & plenè filiæ Sion, quæ ſemper intuemini faciem patris. Vos, inquam, multorum millium angelorum frequentia, vos inuito & voco. Egredimini & videte, egredimini de recondito illo ſinu internæ viſionis, de ſecreto lucis inacceſſibilis. Nouum vobis terra noſtra præſtat ſpecta-[M]culum. Nouum enim facit Dominus ſuper [Ier. 31. d] terram. Ab æternis ad terrena vos prouoco. Mira hæc inuitatio: ſed neſcio quo pacto æterna illa, quæ in ſeipſis ſemper & noua & miranda ſunt, in eo quod factum eſt in terra nouum, noua magis & mirabiliora refulgent. O beata hæc in terris nouitas temporalis, quæ antiquam illam & ęternam nouitatem angelicis in aſpectibus amplius innouauit. Nouum faciet Dominus ſuper [Zac. 6. c] terram: fœmina circumdabit virum. Quem virum? Ecce, inquit, vir oriens nomen illi. Oriens ſplendor lucis æternæ, fœmineo, ſed virgineo circumdatur vtero, & carne veſtitur. Hoc eſt illud nouum, quod ipſa ſui nouitate nimia credulitatem obſtrueret, ſi non eſſet inauditis prius ſignis fides elicita. Denique inter tot & prophetarum & prodigiorum manifeſta teſtimonia, ad nouitatem illam adeo quorundam ſenſus obſtupuit, vt dum nouitati fidem abrogant, ſignis euidentiſſimis non accommodent credulitatem. Sed quid vos ad egrediendum inuito: qui ipſos etiam vbique præuenitis & inſtruitis Apoſtolos? Vbique ſeduli eſtis, & admiratores, & annunciatores no-[Luc. 1. c] uitatis illius. Angelus concipiendum nun-[Eiuſd. 2. b] ciat Mariæ. natum paſtoribus angelus nunciat, imo & ipſis angelis, non tantum paſtoribus angelus nunciaſſe videtur. Vnus præ-[Ibidem.] dicat, alij applaudunt. Facta eſt, inquit, cum angelo multitudo cæleſtis exercitus laudantium, & dicentium: Gloria in altiſſimis Deo. Vnus annunciat, quod alij æquè nouerant: & tamen quaſi nouum & recens audiunt, quod illis ignotum eſſe non poterat. O beata hæc nouitas, quæ angelico gaudium præſtat auditui, & (vt ſic dicam) delectat illos ab alio audire & quaſi diſcere, quod eos ab initio ipſa veritas edocuit. O humilis & indefeſſa deuotio, & ad Deum, & adinuicem. Eſt hic aliquid, quod nos vtinam obſeruemus, imo & ſeruemus. Quid illud? Vt angelico exemplo humilem & attentum prębeamus auditum alieno ſermoni, etiam in illis, quæ non ignoramus. Non tamen alienus eſt, qui de cælo eſt: niſi nos à Deo alienos reputauerimus. Et ſi alienus eſt, auctoritatem illi tribuit diuina materia. Nota faſtidire aut curioſitatis eſt, aut contumaciæ ſignum. Angelici ſpiritus, quibus à principio innotuit ſacramentum incarnationis, non abſtinent ab admiratione in nouitatis huius exhibitione, & antiqua cognitio non modo viſione noua, ſed nouo gaudet & lætatur auditu. In temporum fine egreſſus eſt Chriſtus, ideo egrediuntur & ipſi. Et egreſſus eius a diebus æternitatis. Sed in temporum [Mich. 5 a] fine de vtero eius egreſſus eſt, quæ circumdedit eum, fœminæ. Ideo egrediuntur cæleſtis filiæ Sion, admiraturæ in completione [Luc. 1. a] quod ſemper admiratæ ſunt in expectatione. [& 2. b.] Angelus in annunciatione, angelus [& 3. c] in natiuitate, angelus in baptiſmate, an-[& 22. c] gelus apparuit oranti, teſtis eſt reſurgenti, [& 24. a] aſtat aſcendenti. Quam vehementes, putas, amatores ſunt tam ſeduli annuncia-[B]tores, & indefeſſi admiratores? Per om-[Act. 1. b] nes huius ſacramenti gradus circumeunt & immolant hoſtiam admirationis, hoſtiam vociferationis cantant, & pſalmum dicunt Domino. Et omnis hæc veneratio extrinſecus exhibita eſt, abſque ea quæ intrinſecus latet. Et ſi nouum fecit Dominus ſuper terram, cælos tamen nouitatis [Eph. 5. c] huius odore repleuit. Fœmina circumdabit virum, quomodo circumdat corona caput. Caput enim Eccleſiæ Chriſtus. Glorioſus plane in illo ſplendore gloriæ, & paternæ figura ſubſtantiæ: ſed ſuperaddito noſtræ quodam velut fuco naturæ, & colore inducto, dum ſublucet, plus placet. Nec illis tantum qui ſecus ferre non poterant, ſed in his etiam quibus purè ſe ſplendor ille refundit. Hæc autem dico quod dignatio hæc ipſa qua voluit incarnari, quendam videtur attuliſſe decorem dignitati maieſtatis.

Quomodo enim non plus placebit humiliata ſublimitas, exinanita immenſitas, & diuinitas incarnata? Iſta varietate quid pulchrius? Varietatem dico? contrarietas videtur, eo quod ad contemplandum pulchrior, quod hæc ſeſe contraria non impugnant: ſed congruunt ſibi. Mirabilis in ſe diuina

diuina ſimplicitas, ſed (vt ſic dicam) multo
hæc compoſitio mirabilior, quia nouior.
Non poſſum mixturæ huius artem ſatis mi-
rari, & puto nec Angeli. Et quidem illis mi-
randi ratio maior, quibus Diuinæ naturæ
mera ſimplicitas ſincerius innoteſcit. Illa
incomparabiliter mera eſt, & ideo mixturã
hanc mirabiliorem reddit. Quænam hæc
mixtura, cum ſua cuique naturæ conſtet in-
C tegritas? Nam nec alterutra in alteram trã-
ſit, nec ex vtriſque quaſi tertia, & noua quæ-
dam conſiſtit. Nouum tamen eſt, quod in
vna perſona conueniunt. Contemplatio
vtraque quædam velut cella vinaria. In illã
introducti ſunt angelici ſpiritus cellam ne-
ctaream maieſtatis æternæ, imo conditionis
ſuæ initio poſiti. Iam nunc in temporum fi-
ne hæc noſtra in terris cella muſtum nouũ
Pſ. 143. eructat. O promptuaria plena, promptuaria
exundantia, & eructantia ex hoc in illud.
Egredimini filiæ de cella vini meri ad hoc
muſtum, quòd miſcuit ſapientia in cratere
Pſ. 22. b nouo. O calix inebrians, quam præclarus es,
& ideo claritate inebrians. Liquor æternus
nouo huic infuſus calici, maiore cum carita-
te hauritur, quamuis cum claritate tempe-
rata: idcirco amor eſſe debet intemperatus:
quis enim ſe ab amando temperet, quando
noſtræ ſe capacitati contemperauerit im-
menſa maieſtas? O calix non hominum tan-
tum, ſed & Angelorum mentes inebrians,
& in ſe à contemplatione meræ diuinitatis
mixtura hac noua conuertens. Egredimini
filiæ Sion de copia illa vini meri ad hunc ca
licem temperatum. Egredimini, & guſta-
te quam ſuauis eſt Dominus. Ibi ſuauitatis
diuinæ ſimplex natura proſpicitur: hic ſua-
uitatis eius vſus, & indicia proponuntur.
Ibi in ſe videtur, hic in effectu ſuo, hoc vlti-
mo in genere: vtrũque mirabile eſt, & ne-
ſcio quid magis mirer in perſona natura-
rum compoſitionem, an compoſitionis
cauſam? Quid iam in vnitate diuinæ eſſen-
tiæ tres eſſe miramur perſonas? Plures iam
ex integro in vna perſona naturas mirare.
Quid non hic ad contemplandum ſuaue,
quod quem non afficiat? Denique ad ad-
mirationis cumulum cauſa accedit. Cau-
ſa, nec conſequentia rationis, nec ſaluatio-
nis efficacia caret, nec gratia compaſſionis.
Vis audire conſequentiam? Sicut in Adam
1. Cor. omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes
15. c viuificabuntur. Et idem: Sicut per vnius in-
Rom. 5. d obedientiã peccatores conſtituti ſunt mul-
ti, ita & per vnius obedientiam iuſti conſti-
tuuntur multi. Quid conſequentius? Magna
conſequentia, ſed ex parte iuſtitiæ efficacia
maior. Denique, & ſi abundauit delictum,
ſuperabundauit & gratia. Vbi delictum, ibi
ſeductio, & fallacia interceſſit: & ideo non
omni ex parte voluntarium videtur: In gra-
tia vero nihil non ex propoſito, nihil nõ ad
libitũ. Quomodo ergo non efficaciora ſunt
voluntaria bona, quam velut aliqua ex par-
te coacta mala? Et verè efficax gratia & arti-
ficioſa. Neſcio quid magis mirer, artificium
coactionis, an efficaciã ſaluationis. Vtrum-
que in beneficio gratum eſt, & voluntas, &
euentus. Adde & tertium, modum ipſum,
& rationem. Nihil voluntate hac affectuo-
ſius. Quæ dilectio maior, quã vt ponat quis
aĩam ſuam pro amicis ſuis? At hoc fecit pro
inimicis: & inimici erant in ſeipſis & amici:
quia ante mundi conſtitutionem dilecti.
Quid operis huius euentu vberius? Larga
effuſio ſpiritus ſuper omnem carnem, ſatis
manifeſtet. Effuſio ſanguinis Chriſti, ſpiri-
tualem nobis effuſionem impetrauit. Quos E
lauit ſanguine ſuo, quomodo non perfun-
deret ſpiritu ſancto ſuo? Ideo prius munda-
uit, vt eſſent ſuper quos altius poſtea ſpiri-
tus inũdaret. Ad ordinem quid conſequen-
tius? Coarctor in huius materię cõſideratio-
ne, & quid potiſſimum ad contemplandũ è
tribus eligam ignoro, pietatem, an prudẽtiã,
an prouẽtum. Certant hæc inter ſe in con-
templatione noſtra, & cũ in alteram partẽ
intẽditur, & in alteram trahitur. Blandiũtur
hæc mihi, & affectione diuerſa permulcent.
Inardeſco, ſtupeo, gaudeo. Gaudeo pro vtili
tate, ad prudentiam ſtupeo, inardeſco pro-
pter impenſum mihi pietatis amorem.

Quid iſta diſpartior? Confunduntur hęc
inter ſe, & in vno quoque genere permi-
ſcentur frequenter. Nam & modus, & com-
moditas, & affectio, ſiue malis ſic dicere,
prudentia, prouentus & pietas: hæc, inquã,
tria ſiue ſimul ſiue ſigillatim conſiderata,
animum ad ſe meum, & trahunt citius, & te-
nent diutius, & quãdam in admirationem,
& exultationem conuertunt. Matris Eccle-
ſiæ fides talium varietate virtutum eius dia-
dema contexuit. Hunc ibi numerum, hoc
pondus, hanc menſuram aſſignant. In ordi-
nis ratione, & conſequẽtia numerus depre-
henditur, & concordiæ modus. In pondere
pietatis affectus vehementior. Et verè vehe
mens pondus gratiæ, de cęlis ad terram ma-

ieſtatem

ieſtatem immenſam deducēs. Immenſitas
hæc omnem incõparabiliter excedens crea-
turam,ad menſuram ſe contraxit, menſurā
pertingendi vſque ad nos.Non enim quaſi
non condeſcendens ad nos ſuperextendit
F ſeipſam, ſed in mēſura nobis diſtillat dona
ſpiritus. Menſuram interpretor in effectu
virtutum munera: ad menſuram enim dat
nobis Deus ſpiritum. In menſura contra
menſuram.In menſura gratiæ,contra men-
ſuram iniuſtitiæ.Nam ſicut abundauit deli-
ctum,abundauit & gratia.An non hæc men-
ſura contra menſuram? Certè, & ſupra. Su-
perabūdauit enim & gratia.Numquid tan-
tum ſuper menſuram delicti? Non vtique
tantum ſuper menſuram delicti, ſed etiam
ſuper menſuram gratiæ. Et è contrario, &
ſupra menſuram iniuſtitiæ abundat gratia,
& ſupra menſuram gratiæ, ſed non contra
abundat gratia.Vbi enim vna abundat, ne-
ceſſe eſt, & altera ſuperabundet, & detur a-
bundantius abundanter habenti. Menſura
hæc menſura bona, & conferta, & coagita-
ta, & ſupereffluens. Superfluitas videtur,
quando non tantum neceſſaria ſuppetunt,
ſed & exuberant voluptuoſa.In donis ſpiri-
tus quædam expediunt, quædam decent,
quædam delectant,ſanant,exornant, exhila
rant. Quomodo non ſupereffluunt quæ ſic
excreſcunt? Sed hæc ſufficiūt de numero,&
menſura, & de pondere diadematis, quod
Salomoni regi mater eius cōpoſuit. Quod-
dam enim quaſi ſertum gloriæ confert, dū
coaptat ꝙ à nobis aſſumpſit, & quod nobis
exhibuit. Videtis quibus hoc diadema doti-
G bus gratiarum conſtet: ſed quid de gratijs
Prou. 4. b ad diadema?Dabit(inquit in Prouerbijs)ca-
piti tuo augmenta gratiarum. Pater dat, &
mater coronat. Ipſa coronat, quia credit:
quia ipſa circumdat,ipſa coronat.Mater Ec-
cleſia ſeipſa te, Ieſu bone, exornat, ſeipſa te
veſtit,ſeipſa te calceat, & coronat.In perfe-
ctione calceamentū eſt:in perfectione coro
na.Mira mutatio,vbi excuſſo puluere ſi quis
adhæſerat,de calceamento corona efficitur.
Cāt.3.b In die deſponſationis & lætitiæ. Vide or-
dinem,Vnus dicitur deſpōſationis, & coro-
nationis dies.Si iſtud ſcis,beatus es,ſi ſequa-
ris. Conuertis ordinem,ſi vis prius deſpon-
ſari quam coronari:ſi prius vis ad iucundita
tem, & quietem deuinciri Chriſto, quam
cum Chriſto vincere. Anticipatio quidem
beata,ſed non ordinata,ſi ante triumphum
thalamum tibi optas collocari: ſi ante labo-
rem præſumis lætitiam. Vnus eſt his tribus
conſtitutus dies: diademati,deſponſationi,
& lætitiæ cordis. Et quid eſt cor Salomonis
noſtri? Vos, inquit, eſtis corpus Chriſti, & *1.Cor.*
membra de membro.Felix planè quodcum- *12.d*
que membrum capitis huius:ſed qui cor eſt
eius,de præcipuis eſt. Et vide ſi nō cor eius;
qui quodam in ventre ſecretorum Dei fo-
ueatur, in vitali affectionum calore in me-
dio meditationum. De corde enim cogita- *Matth.*
tiones non operationes exeunt. Iure ergo *15.b*
cor eſt, qui in medio ſpiritualium locatus
eſt cogitationum, in pinguedine gratiarū;
in quodam ventre veritatis, in vtero ſapien
tiæ,cuius in typo Salomon ponitur.Et qui- H
dem vna eademq. vel Eccleſia, vel anima;
& corona eſt,& cor,& ſponſa.Corona in ca
pite,ſponſa de latere,cor in ventre.Corona
in ſummo,ſpōſa in proximo, cor in intimo.
Quid hic non optimè collocatur?Quid non
feſtiuè? Egredimini hinc noſtræ filiæ Sion,
& videte, vt & vos tranſeatis in affectum
cordis huius, in ſponſæ gratiam, in diade-
matis ſpeciem.Nolite nomine caſſo gloria-
ri. Eſtote quod eſſe dicimini, ſpeculationis
filiæ. Vſus ipſe atteſtetur nomini. Feſtus
enim eſt deſponſationis iſte dies, & Dei ſu-
ſceptione dignus,& ab hoc ad feſtiuiorem,
qui nuptiarum eſt dies,pertingitur: in quo
non datur libellus repudij, non intercedit
diuortium, non abit vir via longiſſima, ne
breuiſſima quidem: ſed eſt ſemper in domo
ſua ſponſus Chriſtus Ieſus, qui viuit; & re-
gnat cum Deo Patre, & Spirituſancto per
omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo XXII.

NOn veretur, ne ſuis intumeſcat
laudibus,& humilitatis iacturam
faciat,cuius ipſe ſibi pulchritudi-
nem cū expreſſione tanta ſpon-
ſus commendat. Frequenter ex multo pla-
cendi deſiderio ſubeſt metus diſplicendi:&
propenſior deuotio, conſcientiæ ſecurita-
tem imminuit,& furatur. Quid ergo mirū,
ſi ſponſus applaudit illi de pulchritudine,
affectumque blanda allocutione demulcet,
quem metus inuexerat? Quanam enim
ratione deformitatem non vereatur ſuam I
hominis anima quælibet, quæ noſtri Sa-
lomonis in matrimonium aſciſcitur? Au-
diuit illum in diademate ſuo, in die
deſponſationis, & lætitiæ cordis, in illa

abyſſo gloriæ ſolito feſtiuiorem: poteratq. iure vereri repulſam, ſi deformitatis & abiectionis ſuæ reſpectaret ad cauſam. Oportuit itaq., vt ſecurior reddita reſumeret animũ, & infuſa alacritas mentis faciē viuido quodam colore perfunderet. Nā totius vitæ, & operum pulchro vultui plurimum adijcit mentis hilaritas: propterea in hunc modum
Cāt.4.d amicam Sponſus alloquitur: Quam pulchra es amica mea. Similia fere dicta ſunt ſupra in præcedentibus, vbi ſic legitur: Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra.
Ibid.1.d Idē pene videtur: Ecce tu pulchra es, & quā pulchra es. Vtrobique pulchritudo prædicatur ipſius, & iterata commēdatio confirmationem declarat. Sed quãtum ipſe aduertere poſſum, aliquãta hic innuitur diſtinctio. Nam vbi dicit: Ecce tu pulchra, agit tantum de pulchritudine, hic verò de nimietate pulchritudinis. Quam pulchra es amica mea, quam pulchra. Ibi ſimplex atteſtatio quaſi ſubito deprehenſæ pulchritudinis: hic autem admiratio nimietatis. Ibi atteſtatur quam pulchra, hic oblectatur quod tam pulchra. Hic enim maiore pronunciatur cum pondere affectuque mirantis, & prolationis modus motum oblectatæ mentis declarat: quam pulchra es amica mea, quā pulchra. Et quidem in proceſſu cantici profectiora ad ſponſam dici oportuit. Hęc à nobis de ſimilium diſtinctione verborum.

Nā quæ ſuper pulchritudine ſpōſæ interpretanda fuerãt, copiosè, & accuratè ſuis ex-
K plicata ſunt locis. Et quæ vir (vtrum eruditior, an eloquentior neſcio) ſuis diſputauit in homilijs: nec minimo (vt ſic dicam) digito decuit à nobis ad diſcutiendum attingi. Hoc vero non negligenter attendendum, quod poſt generalē commendationem pulchritudinis particulatim amicam depicturus, loco primo ab oculis orditur, prudenter quidem: quoniã ſi ſimplex oculus fuerit,
Matt.6. totũ corpus lucidũ erit. Et ideo columbarũ cōparat oculis, vt iuxta Euangelij doctrinã, ſuã amicã ſimplicē doceat ſicut colũbã. Denique vniuerſum corpus operationis ſimplex illuſtrat oculus intentionis, & facit vt corã Deo luceant opera, quæ per ſe corã hominibus poterant lucere. Nam quãdo foris bonum lucet opus, ſed operis bonitatē non intendit animus: quaſi corpore claro oculus cæcatur. Opera quidem ipſa aliquoties in genere ſuo bona ſunt, & alijs cōmoda: ſed operum bonitas in actorem non refunditur, qui ſimplicem oculum in ipſis non habet. Ideo tenebroſa ſunt, quòd intentionis ſinceræ lumine carent. Bonus itaque ſimplex oculus, non habens vllam partem tenebrarum, conuerſationis corpus totum ſerenãs. Aut totus enim tenebroſus eſt oculus, aut totus lucidus, aut habens aliquam partem tenebrarum admixtam. Totus tenebroſus eſt, cum operi malo propter malum intendit. Totus lucidus, cum operi bono non niſi propter bonum intendit.
Cum verò in opere bono non tantum in ipſum bonum, ſed etiam in alium aliquē finem intentio dirigitur, vel cum in opere non bono, quod ineſſe credebatur bonum, errando diligitur: aliqua ex parte oculus caligat, & non eſt mera ſimplicitate purus. Quid cum opus bonum prætenditur, & nō ipſum bonum, ſed aliud totum intenditur? Oculus ne iſte tenebroſus dicetur ex toto, an ex parte caligans? Mihi quidem magis tenebroſus ex toto videtur: Nam etſi lux deputetur in opere, nulla tamen agnoſcitur in intentione. Quomodo autem intentio bona, quæ bonum non optat: aut quomodo ſimplex quæ ſub boni velamine ſeipſam occultat? In oculis verò ſponſæ vtraque cōmendantur, ſimplicitas, & ſpiritualitas: ideo columbarum dicũtur. Et bene in amica ſua primò lucem commendat, vt ſibi demonſtret ſimilem, qui & ipſe dicitur lux 1.Io.1.b
mundi, & in quo tenebræ non ſunt vllæ. In ſex dierum conditione lux omnium prima creata dicitur, & in deſcribenda pulchritudine ſponſæ, lucis in primis inducta decenter eſt mentio.

Oculi tui columbarum. Quid te amicam eſſe præſumis, quæ neſcis oculos habere columbę? Opera quantũcunque fuerint bona: ſi impurus eſt animus, de pulchritudine fruſtra tibi applaudis. Quomodo amica es, quæ pulchra non es? Sed quomodo nō es inimica, quæ malignaris in ſancto? Malignatur in ſancto, qui malignatur in bono, ſiue in ſuo, ſiue in alieno. In tuo malignaris bono, cum bonum ipſum nō conſpicaris. In alieno, cũ de bono male ſuſpicaris. Et praua intentio, M
& peruerſa interpretatio, vtraque malignatio eſt: vtraque fellea, vtraque falſa, nihil habens cum columbarum natura commune. Oculi columbarum ſunt, qui nec falli volunt, nec fallere norunt. Neſcis quod ſponſus tuus veritas eſt? Quomodo dicet tibi: Columba mea, amica mea, quæ ſimplicitate

plicitatē nō gaudes? Amica eſt veritati ſimplicitas: ideo cum ſimplicibus ſermocinatio eius. Denique ſimplicitati amicæ applaudit dicens: Oculi tui columbarum. Bona enim eſt oculata ſimplicitas, ita ſimulationem excludens, vt non caliget in veritate. Rara hæc hodie in terris auis, & ſi qua eſt eius vſquam frequentia, occulta ſatis, & latens in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ, & deſuper riuos aquarum. Quomodo autem obſcuratus eſt, aut occultatus eſt oculus columbinus? Quis eſt qui ſęculi calliditates non ſectetur, qui illis ſe vti non gaudeat, qui non amet habere, aut ſaltem nominari in ſe non velit? Quis eſt qui nō verecundetur oculos columbinos, glorietur ſe habere miluinos? Si Chriſti amicam dici te velis, quid tibi cum prudentia carnis, quæ inimi-
Rom.8.c ca eſt Deo? An iſtas inimicitias euacuare conaris, vt vtraſque carnis & ſpiritus pruden-
1.Cor.5. tias condas in te ipſa? Modicum fermētum totam maſſam corrumpit. Quid ergo fiet vbi multum eſt fermentum, maſſa modica? Quæ ſocietas legi cupiditatis, & legi caritatis? Non debet illa huic eſſe coniuncta, quia nequit eſſe ſubiecta. Prudentia enim carnis legi Dei aut repugnat & inimica eſt, aut omnino perit, & nulla eſt: aut reſiſtit, aut
A ex toto deſiſtit. Poteſt perimi vt penitus non ſit: non poteſt premi vt ei contemperata ſit. Tuum ergo & os & cor huiuſmodi exercitatum optas habere prudentia, quæ legi Dei non poteſt vel aſſociari vel ſubij-
Rom.8.b ci. Prudentia ſpiritus vita eſt & pax. Vitalis eſt enim prudentia ſpiritus, vſum habens vitæ quæ nunc eſt & futuræ. Prudentia vero carnis in pręſenti tantum exercetur vita, nullum in ea, quæ ſequitur, habitura locum. Cupiditatis enim apud inferos nec opus nec vſus eſt, ſed excruciatio. Iſta pax eſt, illa litigium. Et bene pax, cui hoc eſt euacuari, quod paci non vacare. Talem prudentiam ad ſponſæ pulchritudinem Chriſtus commemorat Talis in oculis columbarum depingitur, quæ ſimplicitatem & ſpiritualitatem redoleat, eo quòd in columbæ figura ſpiritusſanctus intelligi ſoleat. Non ſolet eſſe vacua talis ſimplicitas, multum enim ſubeſt latentis gratiæ.

Cāt.4.d Oculi tui columbarum, abſque eo quòd intrinſecus latet. Magnum neſcio quid illud eſt, & verè magnum, quod manifeſtum vel dici non debuit, vel dici non potuit, nec aliquo vt gratia cæteræ ſimili figurari, ſed in ſuſpicione & coniectura ſola relinquitur ijs qui ſimilia forte patiuntur. Abſque eo, inquit, quod intrinſecus latet, quaſi nō ſint intrinſecus aliæ gratiæ & dona ſpiritus. Et quomodo omnis gloria filiæ regis ab intus? Denique & intrinſecus ipſi oculi columbarum, vbi ſimplicitas fidei corda purificat, & illuminatos reddit oculos cordis: vbi non modo oculus, ſed totus abſconditus homo cordis dicitur. Sed licet ab intus omnis ſit gloria, eſt tamē gloria gloriæ reſpectu inte- B
rior: & ſicut in ipſo homine exteriori, ſic, & in illo interiori alia alijs magis ſunt intima, & latentia penitus, ſoli tantū nota dilecto. Fortaſſe, & aliqua ēt ipſi sūt ſpōſę ignota, nec collatorum diuinitus ad plenum habet notitiam munerum. Quid enim ſi occultatur ſublimitas, dū ſeruatur humilitas? Secretum tuum tibi Ieſu bone, ſecretum tuū tibi, & in abſconditis ſponſæ ſolus deliciaris. Cur non vel ad modicum illud neſcio quid latens nobis communicas, & occultam, qua delectaris, figuras pulchritudinem? Plus nos ad quærendum allicis, dum illud latere intrinſecus dicis: & curioſitatē noſtram amplius irritas, tantum ſilentio myſterium premens. Plus nos, dum taces, trahis. Quam magna multitudo dulcedinis huius, quam abſcondendā indicas, dum non explicas, Quidquid illud eſt latet intrinſecus: ſed de latebris iſtis ſuauiſſimus odor aſpirat. Neſcio enim, quo pacto dum illud admirabiliter dulce eſſe conijcio; admirabiliter dulce eſſe iam ſentio: iam illud pēſat affectus, ad quod nō penetrat intelligētia. Conditum eſt hoc penes ſponſam, & ſignatum in theſauris ipſius: ſoli fas eſt dilecto iſtos ingredi, & gloriæ latentis arcana euoluere. Hoc autem dico, quod non facile eſt virtutem cuiuſquam ex indicijs diffinire. Frequenter enim exiguis extantibus ſignis, eximia ſunt quæ latent intus ſecreta. Ideoq. manifeſtas debemus ſic virtutes laudare, vt hac in ſingulis adiectione vtamur, abſque eo quod intrinſecus latet. Denique C
ipſam hanc (de qua nobis eſt ſermo) cōmendatam in ſponſa columbinam inſpicite ſimplicitatem, quam gratifica, quam eſt in ſeipſa ſuauis, & placens: maiores tamen in ſe reconditos habet theſauros, & dulci eſt (vt ſic dicā) medullata ſecreto. Quæritis quid ſit illud? Dixi iam, & ſi adhuc vultis audire, ignorare me fateor. Poſſem piam hanc vobis commendare ſimplicitatem, & ad eius

vos

vos æmulationem hortari, quæ tam inexplicabile, & dulce myſterium continet, fortaſſe & confert. Id autem ipſum ſi fuero conatus euoluere, forſitan ad aliquid occultum & latens pertingam, vel experientia, vel coniectura. Sed numquid illud erit cuius tam inuolutè meminit ſponſus in laude delictæ? Quamlibet potuero occultum eruere, aliquid adhuc latebit intrinſecus. Altis illud latet in tenebris, nec noſtro ſubiacet, vel ſtylo vel ſtudio. Venerabor ipſum ſilentium tanti myſterij. Nam quamuis nō eſt datum diffinitè noſſe, quid ſit, eo, quod ſiletur: relictum eſt credere; quod aliquid ſingulariter dulce, & ſponſo gratum ſit: non poteſt inueſtigari quale ſit, ſed poteſt æſtimari, quam magnum ſit, vel eo ipſo, quod verbum tam arcanum dici non licuit. Vt tamen aliquid dixiſſe videar, & non ex toto ſiluiſſe (ad hoc enim inſtatis) accipite quod mihi videtur in hac parte verè dici poſſe, vtrum accommodatè ad præſens capitulum, vos videritis. Virtutes ipſe ſuapte natura intus in animo locatæ ſunt, ſed vſus quarundam in exterioribus viget, quædam verò ſuam in in-
D terioribus exercent potentiam. Et illa quidem carnales declinat illecebras, iſta vero ſpiritualium deliciarum latebras amplexatur. Illa vel ſollicitantes occaſiones refugit, vel inſolentes affectiones compeſcit, & quāuis interim neceſſario, moleſto tamen exercitio laborat. Iſta tali delectatur materia, quæ non iucunditate magis, quam honeſtate præcellat. Illa ſimplici intuitu, & oculo columbino exteriores dū percurrit ſpecies, vel odit, vel deſpicit: iſta curioſiore proſpectu cœleſtes perluſtrat ſpecies, & proſpectis amplius inardeſcit. Poſſumus talem quandā diſtinctionem formare, vt dicamus alias exteriores eſſe, alias interiores, alias intimas. Aliæ enim ſe à carnalibus retrahunt, aliæ ſpiritualibus intendunt, aliæ quaſdam iam tenent primitias. Primæ ſe à mundi illecebra, quam contemnunt, compeſcunt: mediæ ſe ad id quod ſpiritualiter cōcupiſcunt adhuc componunt: vltimæ immo intimę optatis auidè iam vtuntur. Deus bone, quantum lucis, & deliciarum in illis eſt latebris: quantus exceſſus in receſſibus illis? Vtinam tales me concludant latebræ, vt illud
Pſ. 138. de pſalmo dicere poſſim: Nox hæc illuminatio mea in delicijs meis. Ecce nunc aliquid latens attigi in hoc vltimo gradu, & forte, vel hoc eſt, vel aliquid ſimile, quod ſponſus ſignauit. Volo de cetero deferre myſterijs: nec enim fas eſt audaci ſermone orationum arcana nudare, & minus ſanctis manibus linguæ conuolutas delicatè ſancti ſanctorum reuoluere ſpecies, & reconditum manna contrectare, quod aurea vrna continet, & arca recludit. Et ipſum mannæ E
nomen aliquid oſtendit arcanum, & de quo magis poſſit quæri, quid eſt hoc? quam dici, quid ſit hoc. Et cui melius, quam mannæ latens illud comparauerim? Dulcis quidem, & cæleſtis eſt manna cibus, ſed videtis, quam ſecrete reconditus in vrna, in arca, in ſanctis ſanctorum, vt curioſus, & minus idoneus ab huiuſmodi aſpectus arceatur: oculus ille, qui columbinus eſſe non nouit, quem non dirigit pia credulitas, & intentio pura. Rogamus autem vos fratres, amplectimini ſanctam ſimplicitatem, quietem mentis, meditationes puras, liberas orationes: quoniam in talibus vaſis, & (vt ita dicam) in arca ſanctæ meditationis, & interiori orationis vrna, diuina nobis eſt locata refectio, & portio gloriæ, de qua legitur: Satiabor cum ap- Pſ. 16. d
paruerit gloria tua. Cuius plenitudo vitam nobis æternam conferat per Ieſum Christum: cui eſt honor, & gloria per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo XXIII.

Eccleſiæ (vt bene noſtis) hæc blandimenta ſunt, & de ſpiritualibus eius oculis, præcedenti diſputatum eſt ſermone. Sed quia tales sūt, numquid rari sūt? Vide totum corpus eius, quo- Ezec. 1. b
modo plenum ſit oculis, ante & retro. Ocu- F
li eius prophetæ, oculi eius Apoſtoli, qui vel futura prædicunt, vel iam facta prædicant. Oculi eius ſunt vtrorumque interpretes, & doctores populorum: quorum officio ſpiritualia animæ, vel commoda, vel ſcandala, & cernimus, & diſcernimus. Sed neſcio, an omnes qui oculi habent officium, teneant & vſum. Duces cæci, nec tantum cæcorum, ſed, quod indignius eſt & videntium, nonne videntur oculi habere, & locum, & ſpeciem, ſed virtute carere? Vtinam vel id ſufficeret, & virtute prouidendi bona carerent, eſſentque ad communes vtilitates ceci, dum non ad priuatas argutí commoditates. Nūc autem, & cæci ſunt, & callidi, hebetes ad Eccleſię lucra, ad propria acuti. Sed quomodo oculus eſt columbæ, qui columbę non in ſeruit,

ſeruit, columbæ non videt, columbæ non prouidet, qui columbam non ducit, ſed magis abducit Eccleſiam, & quantum in ipſo eſt prauis præcipitat exemplis? De talibus a-
Phil.2.c poſtolus loquitur: Omnes, quę ſua ſunt quęrunt, non quæ Ieſu Chriſti. Tales occupant locum, & peruertunt vſum, cum è diuerſo ſint alij, qui oculi non habent officium ex promotione, ſed vſurpant ex præſumptione. Et quidem frequens hęc turba. Quem dabis nunc ex numero diſcipulorum, qui prælatorum opera penes ſe velut quodam locatus in tribunali, non carpat, non corrigat, non caſtiget? Iſti non iam ſunt oculi membrorum, ſed quidam oculi oculorum, quomodo ſi pennæ, & plumæ in corpore columbæ, cum ipſa velint oculorum dirigere lumina. Nolo locum hunc nimis vrgere, ne vos
G fratres exagitare videar. Eſtote veſtra contenti menſura. Nihil omnino in corpore columbæ officio vacat, nihil caret honore: & ea quæ abſcondita ſunt, abundantiorem habent honorem. Denique, & capillis ſponſæ ſuus eſt honos. Si enim in oculis prælati, in capillis qui ſunt intelligendi, niſi diſcipuli? Et boni diſcipuli, qui ſe capillorum more tractabiles, & flexibiles exhibent ad omnem nutum magiſtri, ſicut ad motum venti: qui graciles, & ſpiritualibus extenuati diſciplinis, pene ſine corpore ſunt, & penitus ſine carne, ad omnem inſenſibiles iniuriam, vt nec tondentis inſtrumenti ſentiant læſionē, in hoc tantum paſſionis ſuſtinentes moleſtias, ſi à capite cui inhæſerunt contingat euelli. Reliquo enim emortuo corpore, vitalem ibi tantum ſenſum retentant, vbi capiti, de quo oriuntur, iunguntur. Qui ipſi vicini cerebro vbi ſapientiæ dicitur receſſus, quaſi ad intima ipſius arcana nituntur intrare: quibus hoc eradicari, & quaſi inde euelli videtur, ad exteriores qualibet occaſione curas vocari. Nam qui inde ſine ſenſu doloris effluunt; quomodo ibi aut nati, aut radicati credentur?

Denique quod non decidant capilli ſpon-
Cãt.4.a ſæ, ſed aſſurgant audi quid ſequitur: Capilli tui ſicut grex caprarum; quæ aſcendunt de monte Galaad. Quaſi grex caprarum, eo qđ in ſublimibus paſti, & poſiti, & tendentes ſemper ad alta, vt capræ; altum tamen nil ſapiunt, ſed carnalis conſcij ſunt infirmitatis. Elatio namque ipſa deſcendit, aſcendit hu-
H militas. Ideo quaſi capræ, quod ſemper, & alta petant, & ad infirma ſua reſpectet. Et bene de monte Galaad aſcendunt: ſed tamen non niſi in monte Galaad, qui teſtimonij aceruus interpretatur. Et quis ille niſi Chriſtus, ſuper quem omnia prophetarum coaceruata ſunt teſtimonia, cui prophetæ, cui Ioannes, cui pater, cui opera ipſa teſtimoniū reddunt? Hic mons Eccleſiæ caput eſt: noli de hoc monte defluere, ſi capillus es. Quid nobis ſeparationem minaris, & velut auulſum iri à reliquorum grege capillorum? Nūquid caſus tuus Eccleſię caluationem adducet. Neſcit illa decaluari. Nam & capilli eius omnes numerati ſunt. Ad ſynagogam illa interminatio facta eſt in propheta: Erit pro Iſai.3
criſpante crine caluitium. Criſpi ſunt Eccleſiæ crines, ad ſuum recurrentes caput, circa illud ambitu amico reuoluti, in ipſa capitis ſecreta conantes intrare. Ideo capilli eius nō decidunt, ſed aſcendunt de monte Galaad, operum Chriſti maiora ſibi ſemper ad imitandum exempla cumulantes. Vtinam fidei quam habeo in Chriſto, omnia opera mea atteſtentur, & iugi profectu cōgeſta aceruū mihi aſcenſionis conſtituant. Quam paucos ego mihi teſtimonij huius contuli lapides. Vereor equidem ne in contrarium multos congeſſerim. Quid enim? Nonne tibi videntur non pro fide, ſed magis contra fidem teſtimonia congeſſiſſe, qui ſic viuunt, vt alterius videantur fidei, quam Chriſtianæ? Denique tales, quam multos videmus de quib. iure dici poſſit: Iſti non ſic conuerſantur, vt I
qui Chriſti redemptos ſe ſanguine credant, qui aliam ſperant vitam, qui futurum vereātur iudicium, qui tandem euangelica præcepta diuinitus data fateantur. Talia vtinam penes me teſtimonia pauca reperiātur, mallem nulla, ne modicum fermentum aceruum fidelium operum totum denigret.

Et fratres mei (vt modicū de cōmuni glorier, qui de priuato non poſſum) ſi totius vitæ veſtræ reſpexeritis ordinem, & regularis obſeruantiæ curſum, non erit exiguus, quem boni teſtimonij coędificatis, aceruus. Nam ſi à nocturnis vigilijs, quas impigro velut primitias quaſdam plibatis affectu, & effunditis à principio vigiliarum ſicut aquā cor veſtrū ante conſpectū Dei, ſi inquā à capite ſingulos per gradus conuerſationis diurnæ ſeriatim velitis incedere, quid ibi reperietur qđ diſciplinam non ſonet, quod non concinat fidei veſtræ, ꝙ non vel corpus atterat, vel mētē erigat, vel dirigat erectā? Inter pſallēdum quanta eſt diſciplina in corpore, & q̄ maior.

quorun-

quorundã in mente, dũ ne ad modicum, vel certe tantum ad modicum à ſenſu verborum illam ſinunt abire. Nam ibi, ideſt in ipſis, quæ cantantur, verbis, aut ligatam tenent, aut ad cognata relaxant, ad peregrina nequaquam. Quod ſi contingat (fugax eſt enim mens humana) quanta ſtatim caſtigant cenſura, & moræ huius vſuras à ſe repoſcunt? Sed ne ipſa communium horarum interualla nocturna vacant. Deus bone, hora illa noctis, quam ſine nocte eſt, Pſ. 138. b quam nox illa illuminatio in delicijs? Orationes illæ priuatim fiunt, ſed priuata non K petunt. Submiſſior quidem vox, ſed mens intenſior, & preces tacitæ multum habent acuminis. Denique frequenter vocem eripit oratio vehemens: & verbis nec eget, nec vtitur, quæ puro, & pleno fertur affectu. Amor in auribus Domini ſolus obſtrepens, corporalium ſtrepitus dedignatur verborũ, quæ ſicut inchoãti excitamenta ſunt, ſic impedimenta ſolent eſſe perfectè oranti. Quid deinde? Ipſis horis matutinis quaſi de recẽti orationes inſtaurant, frequẽtant cõfeſſiones, & verecunda, ſed manifeſta reuelatione exiguos purgant exceſſus. Nõ tamẽ exiguum deputant ſi à Chriſto, vel tenui memoria titubant. Hoſtis callidi ſi quid fuerit improbitate ſuggeſtum, ſibi imputant iniqui in hac parte æſtimatores, dum proprium arbitrantur caſum quod alienæ ſunt fraudis caſſo conatu tantum prouocati. Quid quotidianus manuum labor, quo corpus & ſatis atteritur, & tenuiter paſcitur? Labores manuum ſuarum nõ ſoli mãducant, ſed de inſufficienti partiuntur egenis, vt & illis ſit tribulatio, dummodo alijs abundet. Interuallis quibuſdam leuant labores, ſed feſſo corpore feruet affectus. Illic tacitæ lacrymæ vbertim voluuntur, prodeunt gemitus, erumpunt ſuſpiria, vt qui iuxta ſedent, ſi forte ex ſe frigidi ſunt, vicinis poſſint ſcintilis accendi. Qui denique non de craſtino cogitant, nec de hodiernis, quidem, omnem curam proijcientes in ipſum qui eis præeſt: non præmium, ſed quærentes regnum Dei.

L Quid (quod pene prætereram) in capitulo ſingulis diebus examinandi Abbatis aſtant iudicio, quaſi ad Chriſti præſentati tribunali? Ibi quiſque in primis accuſator eſt ſui, accuſandi ſe locum alijs præripere feſtinans. Quid ipſum continuum ſilentium, & quædam compaſſionis grauitas, nonne totã conuerſationẽ venuſtat, & quadam ſãctitatis pulchra veſtit facie? Ipſe ſomnus quoque ſanctitatis teſtimoniũ reddit, nec in aceruo teſtimoniorum eſt tantorum ſine cõfeſſione. Nam reliquiæ cogitationum cõfitentur Chriſto, vbi ſomno corpus obruitur. Quomodo enim dormientis poterunt non verſari ante oculos totius diurnæ conuerſationis imagines depictæ, & in animo vigilare. Nonne tibi magnus hic videtur teſtimonij aceruus erigi, niſi quod non aceruatim, & ſine ordine fiũt iſta, ſed ſerie certa, & ſuis ſingula ſunt diſtincta temporibus? Nonne hæc teſtimonia credibilia facta ſunt nimis, Pſ. 92. b eo quod domum tuam talis decet ſanctitudo Domine? Vtinam cordis mei radices ſuper iſtum deſẽntur aceruum. Neſcit ſterilis eſſe tantus bonæ conuerſationis cumulus. Locus eſt altus, & vber, qualẽ propheta cõmemorat. Vinea facta eſt dilecto in cornu Iſai. 5. a in loco vberi. Et magnum plane fertilis ſoli teſtimonium, fructuũ prouentus vberior: ſicut è contrario loci vbertas arboris qualitatem redarguit de infructuoſitate ſua. An nõ arbor mala quæ terram bonam occupãs fructus cõdignos nõ parit, ſed nec vllos bonæ ſpei parturit flores? Forſitan, & ficul- Luc. 13. b neam illam ſterilem, quam Dominus iuſſit ſuccidi, fertiles de vicino vineæ condemnabant. Periniquũ eſt in ſancta cõuer- M ſatione plantatũ, nil ſanctum moliri, & excuſationes prætendentem cognatis exemplis cõuinci, & inde deſcenſiones diſponere in corde ſuo, vnde alij aſcendũt. Sufficiat tibi, qui talis es, deſcenſus tuus. Quid bonorum aceruum operum, quem alij alacritate aſcendũt, detrahere moliris, & regulares obſeruantias immutare, quarum numerum & rigorem cauſaris? Noli prohibere eos, qui bene faciunt, ſi potes, & ipſe aſcende. Audi Prou. 3. d de quanto, & quali aceruo ſancti aſcenderunt: Sancti ludibria, & verbera experti, inſuper, & vincula, & carceres, lapidati ſunt, ſe- Hebr. 11. g cti ſunt, tẽtati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt. Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtati, afflicti, in ſolitudinibus errantes, in montibus, in & ſpelũcis & in cauernis terræ, qui omnes teſtimonio fidei probati ſunt. Vides quanto ſit eorũ fides probata ſcrutinio, quibus teſtimonijs examinata? Quid à nobis tale, vel expetitur vel expectatur? Et noſtra hæc inferiori genere teſtimonia credibilia ſatis, eo quidẽ credibiliora, quod non ea neceſſitas impoſuit,

ſed ſuppoſuit ſe voluntas. Voluntas ergo voluntas ſit, & primæ libertatis iure nitatur, liberam ſe ad perſiſtendum exhibeat, non æſtimet ad recedendũ. Agnoſcat neceſſitatis debitum, ſed nõ ſentiat iugum. In bono libera ſit, & ad bonum nihilominus libera. In illo quod iam tenet, & ad illud quo tendere debet: ſed ea, quæ retro ſunt, nullam ſibi licentiam permiſſam exiſtimans.

A De quãto aceruo teſtimonij Paulus aſcẽderit tandem audite: *Rom.8.c* Ipſe quidem ſpiritus teſtimoniũ reddit ſpiritui noſtro, quod ſumus filij Dei. Quantus vno in hoc teſtimonio aceruus? Sed foris numquid non perhibuit teſtimonium? *Heb.2.a* Deo, inquit, atteſtante ſignis, & prodigijs, & varijs virtutibus, & Spiritusſancti diſtributionibus. Et tamen tanto conſtitutus in aceruo virtutum, & atteſtantium gratiarum: *Phil.3.c* nondum, inquit, me arbitror comprehendiſſe: vnum quidem, quæ retro ſunt oblitus, ad anteriora extendor. *Hebr.12 a* Et nos ergo tantam habentes impoſitam nubem teſtimoniorum, deponentes omne pondus, & circumſtans nos peccatũ, per patientiam curramus ad propoſitũ certamen, aſpiciẽtes in auctorem fidei, & conſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, confuſione contempta, atque in dextra Dei ſedet. Recogitate enim qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem, vt nõ fatigemini animis veſtris deficientes. Nondum enim vſque ad ſanguinem reſtitiſtis. Illorum enim teſtimonia, prærogatiua quadam dicuntur teſtimonia, id eſt martyria, qui pro fide Chriſti ſanguinem fuderunt. Videte primum ipſum martyrem Stephanum, de quanto lapidum aceruo aſcenderit ad Chriſtum, quem, & omnes ſequutur animæ iuſtæ. *Cãt.4.a* Quaſi grex, inquit, caprarum quæ aſcenderunt de monte Galaad. Geſtabant theſaurum fidei in vaſis fictilibus, ſed ſublimitas erat virtutis Dei. Ideo quaſi aſcendentes dicũtur, quod eos immania tormenta non tam fregerunt, quam firmauerunt ad reddẽdum teſtimonium virtute magna.

B Quid hic eis animi eſt, qui nec vnam, & eam leuem, & amicam præpoſitorũ increpationem ſuſtinent, ſed ad vnum auſterius verbum totus liqueſcit boni propoſiti, quem ſibi firmauerant, rigor? Iſtorum tot ſuffulta adminiculis teſtimonia vix ſtare poſſunt, illorum tot repreſſa tormẽtis vberius eruperunt. An non quantus numerus ſuppliciorum, tantus & aceruus teſtimoniorum? Etiã morte affecti tota die, & æſtimati ſicut oues occiſionis, *Pſ.43.A* in omnibus tamen ſuperauerunt, & velut ſuperaſcenderunt de Galaad, de aceruo martyrij. Non enim de conſeruanda corporali vita certamen inierunt ſancti, ſed de vita fidei, ex qua iuſtus viuit. Ideoque in omnibus ſuperauerunt, quibus ſalua cauſſa conſiſtit. Quomodo enim non ſuperant, cũ aut perſiſtendo in confeſſione, redditi ſunt æternitati, aut perſuadendo perſecutores informauerunt veritati. Denique etſi æſtimati ſunt ſicut oues occiſionis: quibuſdam tamẽ innocuis dentibus ab infidelitatis radice hoſtes præciderunt ſuos, vt inter Eccleſiæ vitalia reconderent viſcera.

An non hoc ſibi vult quod ſubnectitur: Dentes, inquit, tui quaſi grex detonſarum? *Cãt.4.a* Aduertis quales oues iſtæ ſint, quæ poſſunt quidem detonderi: ſed dentes earum non poſſunt conteri. Occidi poſſunt, & flecti nequeunt. Imo ipſi perſecutores infregerunt ſuos, & in vinculis doctrinæ ſermonibus emollitos quaſi dentibus manſos, in fidelium C traiecerũt vnitatẽ. Petro dictum eſt: Macta, *Act.10.* & manduca. Et Moyſi dentes nõ ſunt moti. *b* Dentes enim eorum arma, & ſagittæ. *Pſ.56.A* Arma ſpiritualia potentia Domini ad debellãdas munitiones. An non quidam Eccleſiæ dentes, de quibus dicit Apoſtolus: Intret in- *2.Cor.* fidelis, aut idiota, diiudicatur ab omnibus, *14.d* cõuincitur ab omnibus, occulta cordis eius manifeſta fiunt, & ſic cadẽs in faciẽ adorabit Deum, pronuncians quia vere in nobis ſit Deus. Nolite fratres, iſtorum vereri morſus dentium, non ſunt canini, ſed ouini. De tonſarum enim gregi conferuntur. In canibus non dilaceratio, ſed latratus commendatur. Canes muti (dicit Iſaias) non valen- *Iſa.56.* tes latrare: canes impudentiſſimi, neſcientes ſaturitatem. Ac ſi quibuſdam exprobret quod in altero ſe canum officio exuãt, in altero ſe canes exhibeãt, latrare nõ valẽtes, & non deſinentes lacerare. Tales ſunt, qui inuicem mordent, & comedunt, & conſumuntur ab inuicem. Vtinam hucuſque ſufficiat, vt inuicem mordeant, & comedãt, nec tentent ipſos detonſarum lacerare dentes. Ipſi doctores Eccleſiæ, & præpoſiti nõne tibi videntur dentes quidam, qui redargutionis beneuolæ velut morſibus ſubiectos conuincunt, diiudicant, manifeſtant, & ad meliorem emolliunt ſtatum? Quod ſi tu prædurus es, & emolliri non potes, quid remordere

morderé paras? An non remordes, qui vel in occulto detrahis, vel palam contradicis? Quid dentem contra dentem paras, dẽtem improbum contra dentem pium? Mordere potes, ſed conſumere non potes. Dentes enim ſunt, & duri ſunt, & firmi, & detrahentes non metuũt, memores ſe cum Propheta inter ſcorpiones, & incredulos commorari, & ſicut oues miſſos inter lupos, vt ipſos lupos in oues rationabili tolerantia, & exhortatione commutent. Et bene detonſarum dicuntur, quod illorum non ſint morſus fugiendi, qui bonorum operum exempla ſicut vellera quædam ſubiectis miniſtrant. Non tamen vſus dentium in alienis tantum remordendis, & conuincendis erroribus æſtimatur. Eſt & potior quidam eorum vſus, ſi qui idonei ſunt ſolidum cæleſtis edulij mandere panem, & ſublimioris doctrinæ ſecretos dijudicare, & diſcernere intellectus, quibus non iam lacte opus eſt, ſed ſolido cibo, ipſumque quodammodo attenuare, & infirmare poſſunt, & quodam temperamento diſpenſationis, vel ſobrium reddere, qui ad ſolidum per ſe ſufficientes erant, ſed tantummodo lactis participes. Quodam enim ſolidioris inſtrumenti ad mandendum vtuntur miniſterio, qui exercitatos habent ſenſus ad diſcretionem boni & mali: imo etiam boni, & boni, non tantum iudicantes inter noctem, & diem, ſed omnem iudicantes diem. Et iure de lauacro aſcendere dicit, vt mundando cordi ſtudioſos probet, eo quod mundis corde diuina ſit repromiſſa cognitio. Vides quomodo lotos, & irreprehenſibiles eſſe oportet eos, qui aliorum exceſſus debent remordere, & corripere? Quo lotos, & mundos corde, qui diuini ſermonis diſpenſare debẽt alimoniã, & arcanos ſecretioris verbi diſcutere ſẽſus, ſapientię intima rimari, & ruminare in ſancta? Dentes tui quaſi grex detonſarum.

Quare ergo quaſi grex? Vtique quod ſeſe non impugnent, & aduerſentur ſibi, ſed in ſimplicitate, & vnitate ſenſus ſui concinunt, & concordant Eccleſiæ dentes. Quaſi grex detonſarum, quæ aſcenderunt de lauacro. Veterem enim deponentes hominem, & onere ſuperuacuo leuati ac loti, alacrius ad ſuperiora conſcendunt. Siquidem ipſi pili veteres oneri iam eſſe incipiunt cum primo noua vellera germinant, cum hyems tranſijt, cum imber abijt, & receſſit. Ideoque ſi veteri, & ſuperuacua leuium, & inanium rerum vellere te inuolui adhuc neceſſarium ducis, nondum tibi hyemalia congelatæ mentis frigora tranſierunt. Bene enim detonſi, & de lauacro aſcendunt, quaſi nihil veteris vel ſarcinæ, vel ſordis habentes. Attendis, quod non tibi ſufficit detonderi, non ſufficit exonerari, non ſufficit lotum, & nouum fieri, niſi ſtatim aſcendas, & ſpiritu incedas, qui renouaris in ſpiritu. Si ſpiritu, inquit, viuimus, ſpiritu & ambulemus. Tu igitur ſi aſcendere diſponis, aſcende ſemper de lauacro, ſemper nouus, & mundus. Laua per ſingulas noctes lectum tuum lacrymis. Aut ſi te peccatum non quaſi nox inuoluit, ſed ſicut nubes præteruolat: tu tamen lauare per ſingulas noctes, etiam leuium veſtigia delictorum lacrymis dele. Hic enim in conualle lacrymarum locus eſt lauacri. Quid eſt quod ſordes congeſtas, & peccati purgamenta futuri reſeruas lauacro ſeculi? Quid ſcis ſi non erit illic conflatorium magis, quam lauacrum? Nam quæ hic facilè poterant ablui, ibi non tam miſericorditer, quam in ſpiritu iudicij, & ardoris purgantur. Et felix, qui de ſęculo non quaſi de cœno, ſed quaſi de lauacro aſcendit, non habens neceſſe, vt aliquid in ſe lauet, ſed eſt mundus totus. Iſte planè dignus habetur dealbatis dentibus, id eſt, animæ ſenſibus, panem Angelorum manducare: non iam panem doloris, ſed panẽ, qui lætificat cor hominis. Illum vtique panem, quem ſignificauit Propheta dicens: Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Sic enim illa nos gloria dum apparet paſcit: reficit dum reuelatur. Huius quidem gloriæ reuelatio plena quid eſt, niſi ſapientia vera? Quæ nos ad ſeipſam edendum inuitans, non aliàs à nobis manditur, niſi cum illam meditamur, velut vitales, puræ mentis delicias, & indeficientem refectionem. Hic ergo purgatos, & exercitatos animi ſenſus habeamus, non iam ad diſcretionem boni, & mali, ſed tantum ad perceptionem tanti boni. Actitemus hic crebro quod ibi continuè agemus: præoccupemus frequenter, in quo indeſinenter occupandi erimus. Summum nobis hic negotium ſit, quod ſolum ibi erit. Contemplatio namque ſapientiæ æterna refectio eſt. Nihil omnino ſpiritualibus animæ dentibus dulcius ruminatur, quam ille panis viuus, qui patri ait: Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te verum Deum, & quem miſiſti Ieſum

Margin notes: D; Zec. 2. c; Matth. 10. b; E; Cãt. 4. a; Gal. 6. a; Pſal. 6. a; F; Pſ. 16. d; Io. 17. a

ſum Chriſtum;qui viuit & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

G

Sermo XXIIII.

AVdiſtis præcedenti commendatos ſermone ſponſæ dentes. Iure quidem: quod non exigua ſit pulchritudinis ratio in dentibus poſita, ſi candidi ſint,ſi æqualiter conſerti. Nec tantum aptitudo, ſed & vtilitas in dentibus placet. Quid enim? Ioannes in Apocalypſi, inuolutum quod ſibi ab angelo porrectum eſt, quomodo comederet volumen ſine idoneis ad talem cibum dentibus? Durus videbatur cibus liber integer, & ideo dentibus opus erat, qui illum comminuerent integrum,& emollirent durum, vt leuius deglutiri poſſet. Et bonus plane dens, intelligentia exercitata, intelligentia ſpiritualis, quæ omnia dijudicat,omnia diſcutit,omnia ruminat,& ſcrutatur,etiã profunda Dei: quæ etiam ipſam inuoluti libri medullam mandit, & intima ſapientiæ co-
Eccl.4.b medit viſcera.Stultus(ſicut ſcriptum eſt)cõplicat manus ſuas, & comedit viſcera ſua. Cibus iſte cruentus, cibus carnalis eſt, cibus qui perit,imo qui perimit Quam dulcius,& vtilius viſcera ſapientiæ comeduntur, & ſacri verbi arcana?Non poteſt cruentis attingi dentibus, ſed lotis & candidis, quia candor eſt ipſa lucis æternæ:& ipſius ſpõſi dentes lacte candidiores dicuntur:propterea tales in ſponſa commendat,qui ſuis ſint ſimi-
Cãt.4.b les. Dentes tui ſicut grex detonſarum, quæ
H aſcenderunt de lauacro. Non modo lotos, ſed liberos oportet mentis ſenſus habere, ſi quis illos ad diuini verbi ſcrutinium parat.

Omnes gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt in eis.Sterilitas reputatur,ſi vel vno fueris fœtu contentus. Si potuiſti ad ſacratum aliquem in ſcripturis intellectum pertingere, vnum iam peperiſti fœtum.Bonus profectus,& ingens,ſed inſufficiẽs ſacrato ſenſui, ſi affectus non reſpondeat. Sterilis eſt intelligentia, quam non coæua & germana comitatur deuotio. Vbique tibi in ſcripturis ſpargitur, quaſi ſemen quoddam vnde gemellum hunc poſſis fœtum concipere. Nõ tantum ſubtilia, ſed & ſuauia ibi ſunt om-
Pſ.18.b nia. Et præceptum Domini lucidum eſt, & ignitum eloquium.Sterile eſt in te verbum Dei, ex qua parte horum alterutrum non operatur. Si per intelligentiam vides, ſed gelido adhuc riges affectu:nonne ſterilis & inefficax reputatur in te verbi Dei virtus ignea? Denique etſi ad ignem ſpectat, vt il- *Iſ.55.*
luminet,multo amplius,vt ſuccendat. Verbum, inquit Dominus, quod egreditur de ore meo, nõ reuertetur ad me vacuum, ſed faciet, & proſperabitur in his, ad quæ miſi *Luc.12*
illud. Ad quæ? Habes in Euangelio. Ignem *f*
veni mittere in terram, & quid volo niſi vt ſuccendatur? Semen eſt verbum Dei, & in *Iob 38.*
eo(ſicut apud Iob legis)& lux,& æſtus ſpargitur ſuper terram. Sed neſcio quo pacto lux amplius germinauit,& dilexerunt hoĩes magis lucem,quam feruorem,niſi quod ipſi magis ſibi de luce placent, qui idipſum, I
quod lucet non amplectuntur. An non tibi videtur perdidiſſe,aut didiciſſe naturã ignis, non ſuccendens?Cum audis aliquem quaſi gloriantem, & dicentem. Non me ille ſcripturæ ſacræ ſermo ædificat,quid aliud videtur tibi dicere, quam perdidit in me efficaciam verbum ignitum, non me ſuccendit, non inflammat, non exercet in me vim genitalem? Sterilitatem ſuam imputat verbo, quod quãtum in ſe eſt,creſcit & fructificat. Quam glorioſa frater iactantia, quod non te ſermo diuinus ædificat, qui iſta loqueris? Forſitan euerſa,& euulſa nondum ſunt vetera, ideo noua ſuperædificari non valent, non germinare, non gigni. Felix, in quo amoris mundani deſiccatus eſt humor,& vigor deficit,in eo facile igniti verbi vis operatur.Verbum Dei & lucet,& ardet.Neutra in te virtute priuetur, ſed geminum de iſto ſemine concipe fœtum. Sterilis reputatur vterus,qui iſtis fœtibus non grauidatur. In *Gal.5.*
Chriſto Ieſu,neque circumciſio aliquid valet, neque præputium,ſed fides quæ per dilectionem operatur.Bonus plane fętus dilectio:quia caritas in fructibus ſpiritus connumeratur. Denique velut gemelli fętus gemina caritas. Diliges Dñm Deum tuũ ex toto *Matth*
corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota *22.d*
mente tua. Hoc eſt maximum, & primum mandatum.Secundum ſimile eſt huic. Diliges proximum tuum, ſicut teipſum. Illud primum,iſtud ſecundum: vtrumque maximum, quia iſtud ſimile illi.Boni & ſufficientes iſti fœtus gemelli, quia in his tota lex pendet,& Prophetæ. Deniq. & finis pręce- *1. Tim*
pti caritas, quæ etiam alicubi vinculum per- *1. b*
fectionis dicitur. *Col. 3.*

Et cõgruè de coccineo vinculo ſequitur, K
de

Cāt.4.a de quo in laude labiorū ſponſę aſſumpta eſt ſimilitudo.:Sicut vitta coccinea labia tua.Ea .n.labia ligant, & rutilāt,quæ de tali ventris fructu loquūtur. Cōcepta in corde caritas, quaſi ignis flāmigerās coccineo colore labia inficit per q̄ erūpit. Calor de excelſo miſſus in corde, germanum labijs præſtat colorē. Quid enim aliud ſibi vult,quod coccinea dicuntur, niſi quod in hoc flammea demonſtrantur,eo quod coccus igneo rubet colore? Labia hæc non iam altaris carbonibus purgari indigent,& exteriori igne aduri. Ipſa enim de interiori flamma iam flammea ſunt,& conceptum viſceribus ignem de excelſo alijs ſeminant.Salutarem vtique diſſeminant ſciētiam:legem igneam,quam Dominus venit in terram mittere. Bene coccinea labia,quæ hūc ignem non ſolum in terram,ſed in & cęlū mittūt.Denique,& ipſum Dominum cæli ſuccendunt. Ideo coccinea commendat labia, quod illi coccinea ſunt, quod illi calentia videntur, quod illa flammea ſentit, & in mutuam amplius ſuccendunt caritatem. Mira res, ignis ipſe eſt, & noſtris tamen inardeſcit ſcintillis. Quidni?
Eph.6 c Et gladius eſt verbum Dei,& tamen vulne-
Cāt.4.b ratur.Vulneraſti cor meum ſoror mea ſpōſa, vulneraſti cor meū in vno oculorū tuorum. Ita & ignis eſt, tamen inflammatur. Vulneratur oculo, labio inflāmatur etiam & ligatur: ideo vittæ comparatur. Sed caritas vulnus eſt, caritas vitta eſt, caritas coccus eſt.Vides quam acuta,quam tenax,quā ignea eſt caritas? Talibus in orando vtere
L labijs, tenaci velut vitta vinculo memoriæ cordi tuo dilectum aſtringe,agglutina,ſuccēde illum:ſuccenſo affectu quam dulce ſit, dicat,& alludat tibi:Ignitum eloquium tuū
Pſ.118.a vehementer, & ſponſus tuus diligit illud. Oſculare me oſculo oris tui, quia pulchra ſunt labia tua,ſicut vitta coccinea. Oſculandi ſiquidem deſiderium labiorū innuit cōmendatio. Labia tua ſuis deſiderat imprimi,vt fiat os vnum,& labium vnum,& poſt impreſſionem dicat tibi: Hoc nunc os ex ore meo, & labium de labio meo. Diffuſa eſt gratia in labijs eius: in tua ſe refundit, & de cocco ſuo tua ſūt effecta coccinea. Bona impreſſio,quæ tantam exprimit gratiam in labijs ſponſæ. Memineris tamen non me nunc labia ſignificare carnalia, ſed ſpiritualia,ſed interiora,ſed illa,de quibus Apoſtolus loquitur. Cātantes,& pſallentes in cor-
Eph.5.d dibus veſtris Domino. Si ſponſa es, in hoc vnum debent eſſe conſtricta,debent eſſe ſuccenſa labia tua, vt dilecto tuo ſupplicent,vt confabulentur cum illo,vt illi canant, & dicas cum Propheta:Exultabunt labia mea cū Pſ.70.d cantauero tibi. In tam ſancta confabulatione nil ſit in labijs tuis fluidum:& quaſi vitta ſunt;nil frigidū,& habes illa coccinea. Quis mihi det Ieſu bone, talia habere labia in conferendis tecum ſermonibus,& tam prōpta, tam exerta, tam ſuccenſa, ſuccenſa & exultantia, vt tantum tibi cantent, & de te cantent? Talia ſint vtinam labia mea, M quæ ſubtili quodam ductu,& ſuccenſo affectu indiruptæ meditationis, funiculi coccinei ſpecimen exprimant. Huiuſmodi labiū in ſponſa Chriſtus commendat non tantum in oratione, ſed etiam in exhortatione, vt potens ſit exhortari in doctrina ſana. Quæ enim ſe labia in eius alloquio aſtringunt, iure quidem ſalutarem diffundunt, & diſſeminant ſcientiam. Si dulci, & feruida vtantur oratione, vt audientium corda excitent: coccinea ſunt, quia inflammatiua. Si vero ſimul exhortentur, & doceant, & ea doceant,quę ſanam deceant doctrinam, quæ regulis concinant fidei: iam quaſi vitta ſunt,& non ſolum ſalutarem, ſed etiam indiſſolubilem diſſeminant ſciētiam. Quid enim tam ſibi cohærens,tam tenax,tam inſolubili contextum nodo,quam ratio fidei? Talia Paulus diſcipulum informabat dicēs: Attende exhortationi & doctrinę.Sed & in 1. Tim. 4.d ſermone communi, vbi fidei non tractantur myſteria, etiam ſic vittæ coccineæ labia tua conferuntur,ſi fuerit ſermo tuus ſubtili menſura diſtrictus, & diſcretus, & parcus, & grato verecundiæ rubore coloratus: ſi crucis Chriſti eo frequenter, quo libenter mentionem vſurpet.

O beata hæc labia,Chriſti,& oſculo,& alloquio verè digna, labia tam ſincera,& tam ſuccēſa. In fide ſincera,& in amore ſuccēſa. Succenſio iſta de intimis, & de ſummis eſt, nil habens de infimis.Nā eſt ſuccenſio quędam de inferius erumpens. Iacobus ait: Iac.3.b Lingua modicum membrū inflammat ro- A tam natiuitatis noſtræ, inflammata & ipſa à gehenna. Quomodo poteſt bene inflammare lingua tam peſſimè inflammata? Vitiatæ natiuitatis mobilis corruptela per ſe nimis rotatur ad malum, & volubilitate propria fertur ī præceps.Et quid neceſſe eſt inflammare rotam hāc,quæ firmari non poteſt, ſed per ſe fertur in malum? Denique

Gen. 8. d diligẽter appoſitum eſt cor hominis in malum ab adoleſcentia ſua. A prima natiuitate impulſa neſcit curſum inflectere, & tu illam lingua praua impellis amplius, & inflammas? Lingua praua iracundiæ, & indignationis occaſiones requirit, iniurias vel falſas ſimulat, vel veras exaggerat, quas debuerat diſſimulare: ad offenſam officia etiã interpretatur, & venenati ſermonis ſcintillas adhibet, ad commouendum cor ſuum. Quid lingua nequam cordi tuo talem adhibes flammam? Sufficiat illi flamma ſua, ſufficiat illi concupiſcentiæ ardor carnalis, & leuitatis calor innatæ, quibus cor tuum, ac ſi volubilis rota impellitur. Hanc tibi flammam natiuitas prima ingenuit, ſed renaſcendi gratia reſtringit. Noli ignem igni adhibere, & concupiſcentiæ addere malitiam. Ignem hunc, quem euomis, hauris de gehenna. Inde incipit, & illo rapit. Lin-
Iac. 3. d gua, inquit, inflammata à gehenna. Lingua hæc mala coccinea eſt, ſed vitta non eſt. Non enim ligat, ſed diſſipat. Male ſuccendit, quia ſuccidit vnita, quia diſſidij verba ſcintillat, & flamma talis de inferis eſt. Nã flamma, quæ de ſurſum eſt, pudica eſt, pacifica eſt, bonis conſentiens, & bonos faciens. Verbum enim dulce, & multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Quaſi flammam flamma conſumit, inferiorem ſuperior, infernalem cæleſtis: dum ſapiens,
B & ſuaue verbum vincit malignum, & dul-
Cãt. 4. a ce durum emollit, & ideo dicit: Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce. Non enim decent ſponſam niſi verba dulcia, verba amoris, verba quæ delicati funiculi vice fungantur, verba quæ ſponſam irretiant, & trahant vinculis caritatis. Felix anima, quæ huius nouit dulcium verborũ nectere retia, quibus Ieſum illaqueet, alliget verbum patris, animi affectibus vel affatibus Chriſtum includat, amatorio detineat ſermone, & delectet, vt eius eloquium dulce ſit ei, qui habet verba vitæ æternæ, & eſt verbum æternum, quod cum Patre, & Spiritu ſancto viuit, & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo XXV.

Qvam ſuaues ſunt, putas, Sponſæ genæ, quæ mandi poſſunt, quæ ſalubris fructus obtinent gratiam. Et reuera etiam corporales genas alicuius, ita grata videas venuſtate refertas, vt ipſa exterior facies intuentium animos reficere poſſit, & de interiori, quam innuit, cibare gratia. Vetuſtas vultus mentem interpretatur, & internos affectus facies loquitur. Vides quam conſequenter poſt candidos dentes, & coccinea labia genarum inducitur mentio. Genæ ſatis germanæ ſunt labijs, & ipſis tacentibus quodam viſibili verbo mentis arcana demon-
ſtrant. Genæ ipſæ vocis vſum habent, & C
oris, aut ſupplent officium, aut amplius exornant. Quantumuis fuerit dulcis & feruidus ſermo, omnem eius gratiam procax vultus exaſperat, & leuitate ſua eloquij grauitatem imminuit. Ideo de genis ſequitur, quod earum modeſta maturitas coccinei labij accumulet gratiam. Denique quãdam earum maturitatem tacitè videtur innuere, quas fructui comparauit. In fructibus enim ſemꝑ grata maturitas. Et in præcedentibus genas eius deſcripſit, vt turturis, eo ꝙ nihil laſciuũ, nihil leue, nihil petulans in eius appareat vultu, ſed deſiderıorum æſtus genas dulci grauitate deijciat. Affectus anxij vultum laſciuire nõ ſinunt, & amatoriæ meditationes omnem à genis leuitatem ablegant. Turtur ſiquidem auis ſolitaria eſt, auis gemebunda. Talem vult Paulus vir-
ginem eſſe, vt ſolicita ſit, quomodo placeat 1. Cor.
Deo; quæ dicere ſoleat: Sitiuit anima mea 7. f
ad Deum fontem viuum, quãdo veniam, & Pſ. 41. a
apparebo ante faciem Domini? An non tibi videtur vox hæc eſſe gementis? Gemitus tuus dulcis, quem genuit amor. Quomodo non graues, & maturæ genæ quas gemebundus informat affectus? Gemitus iſti non tantum gemitus, ſed refectionis gra-
tiam tenent. Cibabis, inquit, nos pane la- Pſ. 79. a
crymarum. Et in præſenti malo punico ſponſi genas aſſimilat, eo quod ſolicitus, & amatorius affectus cognata quadam maturitate & vultum veſtiat, & cibet intuentes. Relucens enim in facie mentis gratia, vidẽtes quaſi reficit, & ſuam in alios trãſfundit paſſionem. Non poſſum non dulciter moueri, dum talẽ penes me vultum depingo,

&

D & amatoriæ genæ in me ſimilem gignunt affectum dum recogitantur, quanto magis dum videntur? Nam expreſſior viſio quam cogitatus. Pulchræ omnino genæ, in quibus tanta venuſtas eminet, quas grata commendat humilitas, nil in ſe altum habentes, nil rigidum, ſed quæ ſunt ad modeſtæ humilitatis compoſitionem quodam diſciplinæ exercitio infractæ.

Cāt. 4. a Sicut fragmen, inquit, mali punici, ſic genæ tuæ. An non tibi quaſi fractas habuiſſe genas videtur ille qui eas dedit percutientibus, dedit vellentibus, & non auertit à cōſpuentibus? Iſai. 50. c Bona quidem hæc fractio, per quam interior cœpit virtus eminere, & quę intra carnis corticem cōcludebatur erumpere gratia. Quaſi confracta videtur tanta dignitas ad paſſionis inaniens ſeipſam iniurias: ſed per hæc fragmenta ſalutis ſe nobis vbertas effudit. Et tu ſi adimpleas ea quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne tua, ſi portes ſtigmata Chriſti Ieſu in corpore tuo, iā tibi dicit Chriſtus: quia ſicut fragmen mali punici, ſic genæ tuæ, ſi confractæ ſunt, & quaſi crucifixæ genę tuæ, ſi quadam edomitæ & excultæ diſciplina, nonne tibi vidētur velut fragmina cuiuſdam boni fructus? Et in conſequentibus ad ſpōſum dicitur. Quia genæ eius ſicut areolæ aromatum, eo quod Cāt. 5. c exaratæ ſunt & cultæ cōpoſitæ aromatibus confouēdis. Sic & hic ſpōſæ genas, ſicut fragmen mali punici eſſe dicit. Et bona confractio, per quam nō mors ingreditur, ſed ſpiritualis fructus ſpecimen elucet. Bonæ ergo genæ, quæ per humilitatē ita cōfractæ ſunt, vt fructus interni nō perdāt ſed magis prodant gratiam. E Denique & ipſa mala punica gratam modeſti vultus verecundiā, corticis rubei colore deſignant. Optimum plane in Chriſti ſponſa decoramentum verecundia. Verecundia quaſi aurora quædam, omnium actuum colorat principia, & virgineo virtutes reliquas venuſtat pudore. Verecundia bona ſua nō petulanter iactat ſed parce eloquitur, cōtēta tenuiter innuiſſe, & cum vrget neceſſitas. Ieſu bone, quanta vbique verecundia in ſermonibus tuis, quam proprijs parcus in laudibus, quas poteras ſufficienter loqui, tam ſine humilitatis iactura, quam ſine damno veritatis. Et cum propria exprimeretur, tamen nomen ſuppreſſit. Poterat plenius loqui, ſed ipſe ad ſponſæ exemplum modeſti pudoris colorem aſſumpſit. Non hanc modo prædico verecundiam quæ corporali rubore ſolet ora ſuffundere, ſed eam quæ totius cōuerſationis venuſtat faciem. Nam ſicut corporis, ita, & conuerſationis genæ ſunt quædā, in quibus nihil eſt eo colore gratius, ſi operum omnium habitus humilitatem redoleat, ſi plus occultet in corde, quam oſtēdat in facie. Denique, & hic dicit: Sicut fragmen mali punici, ſic genæ tuæ, abſque occultis tuis. Bonæ genæ, quę ſicut nihil habēt ſimulatum, ita multum habent occultatum, quæ ſicut nihil fingunt, ſic nec totum effundunt, quæ minus prætendunt in ſpecie, quam tenent in virtute. Poſſunt hæc ad interiores animæ genas referri, quę in conſcientiæ facie ſunt, vbi non homo, ſed Deus videt. Habet cuiuſque cōſcientia quādam propriam faciem. F Eius genæ verecundo humilitatis rubent colore, ſi penes ſe opera non iactet, non magnificet merita: non illa eximia putet, ſed tam exigua pudeat. Quis enim gloriabitur caſtum ſe habere cor? Si accepit, quomodo gloriabitur quaſi non acceperit? Et tamen ipſa quæ accepit dona, quis intelligit? Nam ſi delicta non intelligit, quanto minus dona? Dona de ſurſum ſunt, deſcendunt à patre luminum. Quæ vero Dei ſunt, nemo nouit, niſi ſpiritus Dei. Ideo ſi cui Deus per ſpiritum ſuum reuelat, non iā ipſe nouit, quam ſpiritus Dei in illo. Nos, 1. Cor. inquit, Paulus, accepimus ſpiritum qui ex 2. c Deo eſt, vt ſciamus quæ à Deo donata ſunt nobis. Numquid omnia? Aut ſi omnia ſcire potuit, numquid omnino. Ne vnum quidem (vt arbitror) ex integro: & ſi in flagello, non potuit intelligere donum. Vtiliter ipſa ſibi conſcientia abſconditur in parte, & ipſe proficiendi amor nimius, incrementa ſui profectus ignorat. Denique non ipſa virtutum velut pomorum integritas, ſed tātum fragmina in genis ſponſæ eminere dicuntur: quia quod in genis eſt, in euidenti eſt. Et ſi nouit quis veram in ſe virtutis alicuius gratiam, numquid conſtantiam, numquid perſeuerantiam? Non eſt inquit, Pſ. 138. c occultatum os meum à te quod feciſti in occulto. Etſi mihi occultum eſt non tamen tibi. Spiritus enim tuus oīa ſcrutatur, etiam occulta mea. Vtinam talia in me occulta multa habeam cognita tibi Ieſu bone, & cognita in theſauris tuis. G Perículoſa repoſitio iuſtorum in mea ſcientia, ideo tuæ magis tuto illa committo. Sed non ego tam illa committo tibi, quam tu non committis

tis mihi. Penes te adhuc tutius foues quod feciſti in occulto. Nec Sponſæ perfectio tāta ſinitur ipſi patere, & prodire in genas. Sic, inquit, genæ tuæ abſque occultis tuis. Sunt quædam occulta tēpore congruo producenda in lucem, & in facie collocanda. Interim latent in ſemine, tempore ſuo plenam acceptura ſpeciem. Nunc igitur ſponſa es, ſed nondum apparet quid eris. Quis putas ſimilis mei cum apparuero? Et nunc ſimilitudinem tenes in parte, quia ex parte cognoſcis. Reuelata facie iam gloriam meā ſpecularis, ſed tamen adhuc trāsformaris à claritate in claritatem. Dum transformaris nondum integrè tenes. Transformari proficere eſt, non eſſe perfectum. Perfectum autem tuum nondum tui, ſed iam oculi mei vident: penes me iam es qualis futura es. Iam in libro deſcripta es vitæ, & in manibus depinxi te. Facies tua coram me ſemper, coram me fulget, quæ in te nunc eſt ob fuſcata. Iam drachmam imaginis meæ in te inueni, ſed adhuc quadā ſqualet rubigine, & occultatur ſpecies eius. Iam fides tuis rubet in genis, & vitæ colorem infundit, ſed adhuc fidei res eſt in occulto. Ideo ſicut fragmen mali punici, ſic genæ tuæ abſque occultis tuis. Grata ſatis fidei facies, ſed de occultis tuis mihi commendabilior appares. Patiētiæ virtus in euidenti, & quaſi in genis tuis ſatis iā placet, ſed ego de poſteriore te magis æſtimo gloria. Et reuera fratres, non ſunt condignæ non dico paſſiones, ſed & ipſa patientia huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Cuius iam quædam in nobis iacta ſunt ſemina, quæ occulta operatione ſeipſa ad maturitatem perducunt, & ad perfecti fructus ſubſtantiam: Subſtantia hæc per quandam ſeminalem gratiam nunc occultatur in nobis. Subſtantia mea, inquit, in inferioribus terræ. Vides vbi occultatam eam dicit. In inferioribus terræ. Feliciter cum eo agitur quod non in infimis. Ego quædam terræ ſuperiora accipio, quædam inferiora, quædam infima: Superiora ſunt ipſa corporis humani natura. Inferiora ipſius naturæ corruptela. Infima, quædam iniquitas & culpa de corruptela procedens, & ipſam magis corrumpens. Ideo non dicit ſubſtantiam ſuam in infimis, quod nullum habeat ſpiritualis gratia (quæ ſumma Prophetæ ſubſtantia) cum iniquitate commercium. Sed in inferioribus terræ ſubſtātia mea, eo quod

1. Cor. 3. d

H

Rom. 8. d

Pſ. 138. s

medicinaliter gratia ſpiritus in infirmitate carnis ſit occulta, & quaſi fermentum abſcondita ſanans & operans, donec abſorbeatur mortalitas à vita. Nam non debet maſſa fermentum corrumpere, ſed magis à fermento in ſimilem cōuerti ſaporem. Sed, & alibi idem dicit: Subſtantia mea apud te eſt. Ergo, & in inferioribus terræ eius ſubſtantia eſt, & apud Dominum. Diſtantibus eſt in locis abſcondita, in ſuperioribus cæli, & in inferioribus terræ, in æternitate, & in infirmitate. Ibi per prudētiam, hic per inoperantem gratiam. Et bona gratia quæ ſic virtutum profectus operatur, vt quendam perfectionis ſaporem nobis viciſſim aſpiret, & eructet abſcondita ab origine mundi, abſcondita mundo, abſcondita in Deo, vbi vita noſtra abſcondita eſt cum Chriſto. Et verè magna multitudo dulcedinis tuæ Domine quam abſcondiſti, ſed timentibus te, non amantibus. Ideo nec ſponſæ forte hæc furtiua dulcedo. Illa ipſa occulta ſunt ſponſæ, de quibus dicit: Ita genę tuæ abſque occultis tuis. Ideo non propter illam tātum hæc vox facta eſt, ſed propter circumſtantes, magis vero propter lōge ſtantes, & propter reſiſtentes: propter illos qui ſe timidè retrahunt à ſancta cōuerſatione, & propter illos qui inuidè detrahunt: Quorum alij vitam ſecretam, vitam ſanctorum vacuam putant, & ſine honore. Alij quidem etſi non vacuam, tamen totum eius excurſum cum ſummo horrore. Nam exitum ſine honore ſuſpicari non audent. Alij vanam, alij amaram religionem putant. Illi non venerantur, & iſti verentur accedere: ideo de occultis ſponſæ curauit tenuiter innuere, quaſi ex obliquo illos tangens, & iſtos trahens, dum ſic latenter de intimis eius admonuit delicijs. Sic, inquit, genæ tuæ abſque occultis tuis. Ac ſi dicat: Si cognouiſſent, & alij, quibus abſconditis adimpletus eſt venter, ò ſponſa, quam facilè omnia detrimentum facerent, vt illa lucrarentur: quam libenter & bona perderent, & mala perferrent, vt abſconditæ dulcedinis participes efficerentur. Nunc autem abſcondita eſt ab oculis eorum, quæ ſanctis animabus in occulto per vices alludit. Grata tamen viciſſitudo, quæ multorū molestias mitigat temporum. Nec exiles deliciæ, quæ in futura tempora abundant. Quid egeſtatem in illa veremini? Deliciæ in occultis eius, & abundantes deliciæ.

Pſ. 38. b

I

Pſ. 30. d

Cāt. 6. b

Ibidem.

K

Abun-

Abundantia enim in turribus tuis ô ſponſa. Denique ſicut turris. Dauid collum tuũ: etſi latent deliciæ, ſed virtus eminet. Quomodo non eminens turri collata? Sed differamus hunc in craſtinum ſermonem, dicturi de hac turre, quod ipſe Dauid dederit auctor eius & tutor Ieſus Chriſtus, qui viuit & regnat per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Cãt.4.a

Sermo XXVI.

IAm fortia ad ſponſam, & de ſponſa loquitur (nam delicata in ſuperioribus) vbi ſic ait: Collum tuum ſicut monilia, & ſimile quid habes in Pſalmo: Dominus decorem induit, induit fortitudinem. Bona hæc indumenta, quorum vnum ornat, alterum armat. Primum illud poſuit quod magis proprium ſponſæ videtur. Nunc ſe ad eius quandam fortitudinem conuertit. Virtus fortitudinis tãto in ſponſa pretioſior, quanto rarior. Rara plane. Mulierem enim fortem quis inueniet? Etſi poteſt, tu tamen, Ieſu bone, non tam inuenis quæ talis ſit, quam præuenis vt ſit. Non ſeipſam hæc turris ædificat, ſed ipſe, ſine quo in vanum laborant ædificantes. Et vide quã fortem velit intelligi, quam turri Dauid aſſimilat. Sicut turris, inquit, Dauid collum tuum. Noli in hoc collo inflexibilitatem & duritiam accipere. Hæc enim non poſſunt ad laudem reflecti, ſed ad maledictionis ſententiam prouocant. Maledictus, inquit, furor eorum, quia pertinax: & obſtinatio, quia dura. Neruus, inquit, ferreus ceruix tua. Ad condemnationem intorta ſunt iſta, non ad commendationem prolata. Rigida peruicacitas ſolet libertatem mentiri, quam in his verbis accipio: Sicut turris Dauid collum tuum. Libera plane ceruix, & ſeruilis conditionis ignara, tam erecta, tam munita vt turris Dauid. Non puto quod aliquo abiectæ ſeruitutis iugo collum iſtud atteratur. Graue iugum ſuper filios Adam à die natiuitatis eorum. Sed hæc iam non videtur de filiabus Adam. Iam veterem natiuitatem regenerationis nouitate mutauit: carnalem neſciens Adam, ex quo tranſiuit ad Chriſtum: ex quo ſecundo adhæſit, vnus ſpiritus effectus cum illo. Ideo libera, quoniam vbi ſpiritus Domini, ibi libertas, qua nos Chriſtus liberauit: libertas data, non innata. Nam à natiuitate eorum graue iugum ſuper filios Adam. Verè graue, quod mulierem illam euãgelicam annis decem & octo incuruauerat, ne ſineret ſurſum reſpicere. Multum diſſimilem ab iſta, quæ ceruicem in turris modum ſuſtulit in cælum. Graue plane iugum quod totum humanum genus in hac inclinata muliere excutere non poterat, nec deponere: non deſinebat ab onere, & iniquitatem addere ſuper iniquitatem, & infirmitatem ſuper infirmitatem, & vtramque ſuper alteram: fœcunda ſatis, ſed infelici nimis fructificatione. Vis audire apponentem iugum ſuper iugum? Audi quali ſe excuſatione vnus de inuitatis ab euangelica ſubduxerit cœna. Iuga boum emi quinque. O ſtolida anima, anima tam inualida ceruice, & attrito collo, vnum illud portas, quod tibi corrupta impoſuit natiuitas, & plura comparas. Non indiges emere quod gratis innaſcitur. Alia adijcis emere, & ab hoc quo opprimeris, collum eximere non potes. Iuga, inquis, boum emi quinque, & vnum hoc tam graue, tam generale gratis excutere non potes. Nec tibi tamen pretium ſuppetit vnde te redimas. Neſcis quam graui iugo teneris? Niſi ſanguine Chriſti auferri non valet. Abundas vt plura emas, non abundas, vt ab iſto te redimas? O miſeræ diuitiæ tuæ, ſatis es locuples, non vt mitiges, ſed vt multiplices vincula colli tui, & compedes aggraues. Sufficiat illud iugum graue quo opprimeris. Iugum hoc, ſi neſcis, quædam eſt delinquendi neceſſitas, & impoſſibilitas reſurgendi. Iugum hoc difficultas eſt ad bonum, & auiditas ad malum. Iugum hoc & iniquitas eſt qua reus teneris ad ſupplicium, & infirmitas qua pronus in vitium traheris. Originalia tibi ſunt iſta, & de propaginis vitio, & tu adhuc voluntaria accumulas onera? Curioſitate quinque ſenſuum dum exteriores intendis in ſpecies, interioris concupiſcentiæ flammam prouocas, quæ niſi ſanguine Chriſti extingui non poteſt. Concupiſcentia cum ſola eſt, ſatis ardeſcit: exterior verò materia ſi accedit, inſanit. Geminum incommodum, naturæ corruptio, & curioſitas quædam exterius eius irritamento explorans. Duplicatum incommodum, proprius impetus, & hoſtilis impulſus. Duplicatum incommodum, flamma concupiſcentiæ, & flatus incenſoris. Iuga boum, inquit, emi quinque. Bene vtique boum, quod brutas mentes curioſi-

Margin notes: Cãt.1.c; Pſ.92.a; Prou.31 d; L; Gen 49. a; Iſa.48.a; Eccl.40. a; M; Luc.14. d; A; Ibidem.

rioſitatis atterat labor. Iugum ſi optas, non habes neceſſe comparare. Tolle ſuper te iugum Chriſti, iugum gratuitum, iugum gratum, gratum, non graue. Iugum enim, inquit, meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Iugum hoc non eſt iugum boum, quia iugum rationale eſt, iugum non quod laborem infligat, ſed requiem comparet. Et vide, quomodo iugum hoc leue dicat. Nam illud ſuperius graue quod eſt ſuper filios Adam, à die natiuitatis, vſq. ad diem mortis eorum. Cuius putas mortis? Vtique eius, de qua habes: Mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Bona hæc mors, quæ veterem ſepelit natiuitatem, nouam inducit. Mors bona, quæ ſeruitutem abſorbet, generat libertatem. Nam huius natiuitatis liberi ſunt filij. Bonus hic exitus vitæ, vt veterem exuentes Adam, ſimul graue iugum abijciamus. Hic vitæ carnalis exitus, captiuitatis noſtræ iugum dirumpit, vltra grauare non poteſt, ſed computreſcit à facie olei, ex quo cœpimus nomine alio vocari, & inuocatum eſt ſuper nos nomen ſecundi Adam, cuius vt oleum effuſum nomẽ eius. Vis audire vtrumq. iugum hoc graue, & dirumpi & putreſcere? Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas. Iniquitas tota & ſemel dimittitur. Diruptum eſt iugum, infirmitas adhuc ſanatur, iugum computreſcit. Denique computreſcit lentè deficit, non deſinit ſemel. Propoſitum voluntatis præcidi quidem poteſt, & quaſi dirumpi: ſed inueterata paſſio non tam deciditur, quam dedIſcitur. Et quando operandæ ſalutis impoſſibilitas aufertur per gratiam, tunc quaſi dirumpitur captiuitatis iugum. Sed quæ reſidet adhuc boni difficultas: dum paulatim ſanatur, eius videtur iugum computreſcere. Computreſcet, inquit, vt quamuis non ſemel totum, tamen quandoque putredine conficiendum donet intelligi. Quod computreſcit vtique corrumpitur. Quomodo non liber cuius iugum, vel ſemel dirumpitur, vel ſenſim corrumpitur? Et iugum, & vinculum corruptum, vtrumq. vſu ſuo priuatum videtur. Nam nec grauiter premit, nec tenaciter ſtringit. Felix plane cuius computruerunt vincula, vt nulli ſint vſui, cuius computruerunt, & corruptæ ſunt catenæ à facie diei.

Matth. 11. d

Col. 3. a

Cãt. 1. a

Pſ. 102. a

B

Sed dices, de collo ſponſæ ſermonem inſtitueras: quid nũc circa iugum immoraris. Quid de iugo ad collum? vtinam nihil. Nũc autẽ contritio magna. Iugum enim ad quid, niſi ad collum? Sed non ad collum ſponſæ, quia iam ſoluta vincula colli eius: iam neſcit ſeruitutis iugo contineri. Sicut turris, inquit Dauid, ſic collum tuum. Exuberãtiſſima per hoc monſtratur libertas, & depreſſione ab omni libera: non tamen nuda, ſed quæ habeat aliquid fortitudinis admixtũ: In turre non ſolum erectio ſed munimẽti fortitudo attenditur à facie inimici. Reſtituta eſt quidem libertas, ſed ſecuritas tibi nõdum permittitur. Captiuitatis contritus eſt laqueus, hoſtis aliũde quærit innectere: ius perdidit, non depoſuit recuperandi ſpem, non peruicaciam infeſtandi. Liber effectus es, libertatis tuendæ de cetero tibi incumbit negotiũ. Collum amplexibus ſpõſæ deditum, noli ne in modico quidem degeneri exponere iugo. Denique reuertenti filio pater obuius procidit ſuper collum eius. Pia ſarcina, & iugum dulce: quod tamen ſuſtinere nec ſentire meruit, donec primo in ſe reuerſus ſeruilem conditionẽ dirupit, ſic regreſſus ad patrem. Erecta eſt ceruix tua, eſto fortis ſicut turris Dauid, vt dicere poſſis: Fortitudinem meam ad te cuſtodiam. Ipſe enim Dauid, ipſe Salomon, Chriſtus ſcilicet Dei virtus, & Dei ſapientia. Eius turris es, ſi non infimè, non infirmè ſentias circa ipſum. Sed ſi ſublimitas virtutis Dei nõ ex te ipſa quaſi turris eſt, non turris Dauid ſed magis aduerſus Dauid qui inflatus ſenſu carnis ſuæ extollit ſe aduerſus ſcientiam Dei. Sublime hoc collum ſed ſuperborum, & ſublimium colla ſapientia calcat, humilium exaltat. Humilitas ipſa ſumptus neceſſarios ſubminiſtrat ad ædificationem euangelicæ turris. Nec verendum eſt, ne ſponſæ ſumptus deſint, quos abundanter de ſponſi poteſt arca mutuari. Diſcite, inquit, à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Nondum intelligis qua ratione ſumptus humilitas præſtet in ædificationẽ turris? Qui ſe, inquit, humiliat exaltabitur. Et bene de humilitate in præcedenti latenter eſt ſuggeſtum capitulo, vbi ſponſæ occulta commemorat, eo quod humilitatis pulchra ſit ſpecies, meritorum laudes occultare. Sibi de humilitate, conuenienter de ſublimitate iſthic annectit. Nõ poteſt abſcondi diu turris in humilitate fundata. Sicut turris Dauid collum tuum. Vide priuilegiũ ſponſæ. Apoſtolus Petrus hortatur nos coædificari in domos ſpirituales; hic vero

Cãt. 4. d

C

Luc. 15. b

Pſ. 58. b

Matth. 11. d

D

Luc. 14. c & 18. c

Cãt. 4. a

1. Pet. 2. a

non

non tantum in domum, ſed etiam in tur-
Eph.2.d rim ædificatur. Paulus in habitaculum Dei coædificari nos optat: ſed ſponſa hoc non contenta, etiam propugnacula adiungit, vt ſublimis & ſecurior ſit habitatio. Forte & hæc vna de illis turribus eſt, de quibus di-
Pſ.121.b citur: Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. Omnino conuenit, vt in turre non deſit libertas. Dura, quia duplicata neceſſitas, vbi foris obſidio, fames intrinſecus. Quid proficit clauſos & munitos eſſe aditus omnes ſi intus ſæuus hoſtis fames cuncta contriſtat? Mala fames faſtidium. Clauſæ ſunt ianuæ exteriores, muniti aditus: ſed per ſenſuum tuorum feneſtras mors ingreditur, nec experientia indiſciplinatorum ſenſuum de exteriori mate-
Iſa.33.c ria mali incenſiua admittit. Si proijcis auaritiam ex calumnia: ſi obturas aurem ne audias ſanguinem: ſi claudis oculos ne videas malum: iam clauſus es, iam habitas in excelſis, & munimenta ſaxorum ſublimi-
E tas tua. Numquid ſatis eſt? Quid prodeſt tam munita ſublimitas, ſi quæ intus ſunt, famis & faſtidij vaſtat crudelis egeſtas? Quid prodeſt dura ſaxorum, & inacceſſa ſublimitas, ſi non ibi panis eſt, ſi non aquæ fideles ſunt? Bona quidem protectio, ſi tamen non deſit refectio. Bona ſunt munimenta ſaxorum, ſi tamen talia ſint de quorum poſſit duritia & mel, & oleum elici. Et quidem ipſa obſeruantiarum duritia, & petra diſciplinæ, frequenter largos effundit riuos olei, & mentis faucibus dulcedinem deuotionis miniſtrat ordinis quidam lapi-
Pſ.121.b deus rigor. Denique ſic habes: Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis ò Hieruſalem, ſed abundantia diligentibus te. Alioquin, qui non amat, etſi intus ſit, eſurit tamen. Quomodo autem egeſtas erit in hac ſpirituali turre, in turre Dauid, in collo ſponſæ, in quo iugi commercio ſpiritus vitalis trahitur & refunditur: in quo verbi ſacri commeatus aſſiduus eſt: & vocalis ſpiritus diſcurrit? Quomodo fames in collo, per quod abundantia ſuauitatis eructatur, & verbum bonum de cordis vbertate? Collum quoddam videtur commercium, & quoddam glutinum, & cordis cum ore, & corporis cum capite, vtriuſque ad alterum. In collo vinculum eſt & via. Quod aliud erit vinculum niſi caritas, per quam capiti corpus cohæret Chriſto Eccleſia? Quæ alia via ſpiritus niſi caritas? Hæc excellentior eſt via, imo hæc eſt ſpiritus vadens & rediens, & ad ſuã recurrens originẽ, F
vnde naſcitur illò reuertẽs. Ab hac lex pendet & prophetę. Ideo mille clypei pendent ex ea. Omnis enim ſermo Domini ignitus clypeus eſt, & propugnacula ipſa ad ſermonem referuntur. In ſequentibus dicit: Si murus eſt, ædificemus ſuper eum propugnacula argentea. Propugnacula de ipſa ſolent eſſe turris materia, & quaſi de eodem cum ipſa corpore. Et vide quomodo caritas conſubſtãtialia & ſibi concorporalia propugnacula geſtet. Vide quomodo innata ſit caritati ſollicitudo quædam, prudentia quædam, & peruigil cautio ad declinandas vel depellendas infeſtationes & machinas hoſtiles. Habent propugnacula aliquid clauſum, habent & apertum aliquid. Per iſtud inſidias explorat, per illud aſſultus declinat. Illic prouidens: iſthic ſe protegens. Talibus eſt caritas cum propugnaculis ædificata: quia talis eſt ei tam fortis, tam prudens ſollicitudo innata. Ipſa magnum eſt ſibi firmamentum quoddam. Denique fortis eſt vt turris dilectio. Ipſa nouit tentamenti occaſiones, & cum opus eſt fugere, & vbi fugiendi nõ eſt copia fortiter ferre: & cum ipſa in ſe aliquid firmamenti habere videatur, aliena tamen adiumenta non refugit propugnaculis munita. Aſſumit & clypeos conuerſationis. Bonus clypeus conuerſationis ordo, & lex ab hominibus tradita. Hæc etſi non eſt caritati neceſſaria, non tamen reputatur ſuperuacua, nec oneroſa quidem. Spiritualis eſt caritas, nec indiget lege: nec tamen legem dedignatur, ſed legitimè vtitur ea protecta, non oppreſſa. Bonus etiam clypeus ſacri meditatio verbi. Omnis enim ſermo Domini ignitus clypeus eſt. Non eſt contenta caritas ſpiritualibus, quas ipſa gignit, meditationibus: & cum ipſa Domini lex ſit, in ipſis tamen legis ſermonibus meditatur, inde ſibi teſtimonia aſſumit, inde ſe tuetur: & multiplici protegit clypeo. Et cũ magnũ habeat intus teſtimonium ſpiritus, ab ipſis tamen literis ſacris patrocinia ſibi decerpit. Et bona protectio quam caritatis experientia ſuggerit, vel ſermonis ſacri peritia tradit. Paulus in Epiſtola ſua quædam caritatis tibi propugnacula depingit. Caritas, inquit, patiens eſt, benigna eſt. Percurre totum illum de caritate locum, nonne tibi tot propugnacula videntur exurgere, quot gratias diſtinctas enumerat? Non æmulatur, non

Matth. 22.d Prouer. 30.a Cãt.8.c Prouer. 30.a G 1.Cor. 13.b

non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati, &c. vſque non excidit. Vides quot propugnaculis turrita conſiſtat? Numquid non iſta concorporalia caritati videntur, & velut de fundamento eius exurgere? Et tamen iſtos affectus, quos caritas quaſi naturaliter gignit, doctrina dirigit, diſciplina regit: erigit exercitatio, & bonum originale quantum ad caritatem. Ordo hic ab expertis preſcriptus, vel fouet ne deficiat, vel promouet vt creſcat: ideo caritas interna inſpiratione non contenta, ſermonis ſacri vndique ſibi velut clypeos inſtitutiones memoriter appendit. Ipſum inſpice ſponſum, qui mediator & ſequeſter quidem eſt inter homines, & Deum, quaſi collum medium inter corpus & caput, turris fortitudinis à facie inimici. Ipſum (inquam) inſpice qui
H proprijs abũdabat, quomodo aſſumpſit ſcripturæ clypeos, & velut ad auctoritatem ſe contulit, ſcuto vnitatis fraudulentas interpretis maligni propulſans inſidias. Tu quoque ſi fueris mediator quidam, & ſequeſter inter homines & Deum, & velut collum, corpus & caput coniungens, mille clypei in te pendeant, omnimodi clypei diuini ſermonis. Sacra tibi præſto ſit auctoritas, & ad omne bonum patrocinetur negotium, nõ tantum
1.Pet.3. vt tibi ſufficiat, ſed vt reliquis abundet. Eſto paratus ad reddendam rationem omni poſcenti de ea quæ in te eſt fide & ſpe. Quaſi poſcere videtur fidei tui rationem, qui fidei contraria perſuadere conatur, & ipſam infringere. Bonum ergo à collo tuo ſcutum pendet, ſi fueris ſcuto fidei munitus, ſcuto veritatis, ſcuto bonæ voluntatis, ſacri ſcuto ſermonis. Omnes hos in ſcripturis clypeos legis. Sed & ſi fueris in ſublime per caritatem erectus velut turris, ſi per contemplationis gratiam quaſi collum reliquum corpus excedens, accedas ad caput Domini, & abſcondaris in abſcondito faciei Domini, in ſecretario ſponſi, in thalamo veritatis: nonne tibi videris delicato protectus clypeo? & neſcio ſi quod ſcutum ad protegendum efficacius ſit, quam talis amplexus dilecti. Igneus eſt, & ideo omnia tela nequiſſimi ignea extinguit, & ignis ignem conſumit. Si fidei ſcutum illa extinguit, quomodo non magis veritatis bono protegitur clypeo, qui abſconditur in calore eius?

I Eſt enim veritatis feruida meditatio, & ſuggeſtiones inimici male ignitas ante extinguit, quam ad mentem pertingant. Inter ſponſi amplexus & caritatis interna negotia, non vacat ſponſæ peregrina tela ſuſcipere. Benè talis clypeus à collo ſponſæ dependet, eo quod tam ſuccenſi amplexus gratiam experitur ſola dilectio: ſola tales nouit exceſſus, & mentẽ faciens adhęrere Deo, vnum ad horam cum illo ſpiritum efficit. Beatum planè collum, in quo ſermo Domini igneus moratur: à quo velut ſcutum gratis dependet amplexibus, patris verbum, veritas, & virtus. An non tibi delicatè protectus videtur, qui talibus coronatur, & circumdatur vndique ſcutis ante & retro? Fidelis paxillus in quo tot diuerſa vaſorum genera pendent. Bene hæc à collo caritatis pendent, quod ipſa ſit vnctio, quæ nos docet de omnibus, & omnia ſuggerit, quod in ipſa omnes gratiæ conferuntur, & referuntur ad ipſam, vt ex ipſius penſentur, & pendantur menſura. Mille clypei pendent ex Cãt.4.b ea, armatura omnis fortium.

Armatura planè quam Paulus ad Epheſios narrat. Omnis armatura fortium, id eſt Eph.6. amantium. Fortis eſt enim, vt mors dilectio. Quid ergo? Tamen ibi ſunt arma Cãt.8.b fortium, non infantium vbera? Si excedit quaſi turris quædam caritas non condeſcendit. Siue mente excedimus Deo, ſiue ſobrij 2.Cor.5. ſimus vobis, caritas Chriſti vrget nos. Au- c diſtis excedentem: vultis ſobriam, & condeſcendentem accipere ſponſam? Vbera, Cãt.4.b inquit, tua ſicut duo hinnuli capreæ gemelli. Bona turris ſponſa, quæ ſe per conuerſationis diſciplinã vndique claudit, & per ſcripturarum doctrinã ſibi clypeos copioſè ap- K pendit, & per contemplationis exceſſum in ſublime aſſurgit: Ipſius etiam continentia fortis, & doctrina fidelis, & exceſſus cæleſtis, cum & eius ſublimitas condeſcendere didicit, & doctrinæ copia ad ſobrietatem deduci, & rigor liqueſcere in quandam rationabilis lactis dulcedinem, & arma fortiũ in infirmiorum verba conuerti. Vbique illam vrget caritas Chriſti ſurſum ad illum rapiens, deorſum propter illum trahens, ſed non tenens diutius, dum ad ſuas ſubinde delicias in exceſſum recurrit. Ideo dicit: Vbera tua ſicut hinnuli gemelli, quod ſemper circumſpicit mõtes paſcuæ ſuæ, quòd ad paſcuæ locum illam conuertat & rapiat nota refectio, quod ad ſponſi lilia leui ſaltu ſubito relabitur, vnde delicatè refecta cæleſtium

ſtium ſuccis herbarũ diſtenta vbera ad paruulos iterato reportet. Sed quæ de vberibus iſtis dicenda ſunt, non poſſunt aures fatigare, forſitan, & hora fugiens portare modo, & potum lactis ab vberibus iſtis exprimere. Vberius otium, & horam liberiorem orantibus vobis cum Dominus dederit, oris noſtri officium non denegabo, ipſo in eius præconia præſtante copiam qui præſtat affectum, Chriſto Ieſu, qui cum Deo Patre, & Spiritu ſancto viuit, & regnat per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

L *Sermo XXVII.*

VIdetis fratres quomodo nec vbera ſponſę laude priuãtur. Et quidem vberum vſurpatio frequens tum in alijs locis, tum in iſtis præcipuè Canticis. Vino vbera præfert, botro confert, aſſimilat turri. Et quod nunc
Cãt.4. b in præſenti eſt, duo (inquit) vbera tua ſicut duo hinnuli capreæ gemelli; qui paſcuntur in lilijs. Videtis, quam multiplex vberum commendatio. Si mater eſt, maternum pectus vberibus carere non decet. Vbera no-
1.Theſſ. 2.b uerat Paulus habere cum diceret: Facti ſumus paruuli in medio veſtrum, quomodo ſi nutrix foueat filios ſuos. An non tibi videtur factus quaſi hinnulus, q factus eſt quaſi paruulus? Vnde fouebat filios quaſi nutrix, ſi non habebat vbera? Quaſi duo hinnuli capreæ, duo filij Eccleſię: alter de circumciſione, alter de gentibus. Vide quomodo Pau-
1.Cor 9. c lus vtriſque vbera coaptat. Factus ſum (inquit) Iudæis quaſi Iudæus: his autem, qui ſine lege erant, quaſi ſine lege eſſem. Omnibus omnia factus ſum, vt omnes lucrifacerẽ. An non vbera hinnulis iſtis coaptauerat,
M omnia factus omnibus? Omnibus omnia factus eſt non ſimulantis aſtu, ſed compatientis affectu, & habitu coaptantis. Denique vtriſque ſe conformabat, nunc ſe cum illis à licitis cohibens, nunc ad licita condeſcendens, vtrorumq; vbique declinans ſcandalum, vbi fidei non obſiſtebat iniuria. Omnibus omnia factus eſt, nec Iudæis ritum in initijs licitum tollẽs, nec ad eorum irritationem gentiles compellens. Omnibus omnia factus eſt, pro audiẽtium capacitate, & pręcipiens moralia, & differens myſtica. In hac duplici materia velut duo vbera porrigit doctrinæ planioris, lactea vbera paruulis temperãs. Interna compaſſio vbera quidem habet, ſed coaptatio foris vbera exhibet. Illa miſeretur, ſed iſta medetur. Quid enim mihi prodeſt, ſi tantum compateris, & infirmitati, & quaſi infantiæ meæ contemperare te commodè neſcis? Quid mihi prodeſt, ſi compatientis affectu cauſam in te meam transfers, ſi curam, quam debes, non affers? Vtraque neceſſaria eſt, & compaſſio, & quædam diſciplinæ, & doctrinæ compoſitio. Compaſſio affectum conformat, & compoſitio te ad lactandum paruulos vtiliter incuruat. Neutro in genere ſancti doctores auditoribus deſunt, facti ſicut illi, & pietatis affectu, & conformationis vſu.

Vtinam iſtud attendant, qui facturi ſunt in conuentu fratrum ſermonem. Student magis alta quam apta dicere, faciẽtes apud infirmas intelligentias miraculum ſui non ipſorum ſalutem operantes. Erubeſcunt humilia, & plana docerę, ne ſola hæc ſciſſe videantur. Erubeſcunt vbera habere, nudare mammam, lactarę paruulos. Quid iſtud eſt? Ideone conſediſti in medio cathedram tenens, vt ſcientiam iactes, an vt teneram ſubditorum lactes infantiam? Subtilia texis: artem qui audiunt, mirantur, eloquentiam laudant. Bene quidem, tamen ſi gratiam ſentiunt, ſi te diſputante audientium moueatur affectus, intellectus inſtruatur. Alioquin, A quid ad præſens negotium peregrina quædam adducere quæ auſcultantes non capiant? Magna eloquentiæ laus eſt, cauſſam quam ſuſceperis aptè exequi, ad eius commodum cuncta referre, ſuſcepto inſeruire negotio. Nuſquam euidentius eloquentiæ tuæ ſignum dabis, quam ſi humilem materiam exequaris ornatè, & ſermonis temperamento attollas, quę per ſe iacere videbantur, & velut contemptibiles ſententias commendabiliores efficias. Nec tam debes attendere, quæ te dicere deceant hominem litteratum; quàm quæ debeant audire quos inſtruis. Quid enim inde conſequuntur, ſi ambulas in magnis, & in mirabilibus, non dico ſuper te, ſed ſuper eos qui aſſident? Noli altum alte ſapere, ſed condeſcende humilibus. Sublimia loquens; ſed non in tempore, quid aliud affectare videris, niſi vt tibi ſoli taceant homines, & dicatur de te, quod dictum eſt de Saluatore, quia num- *Ioã.7.g* quam ſic locutus eſt homo ſicut hic loquitur? Aſcendiſti cathedram, vt alios ædifices, non teipſum infles: vt impleas, non exinanias teipſum, niſi forte

co

Phil.2.a eo modo,quo ſe Saluator exinaniuit formã ſerui accipiens,vt nos carnis ſuę lacte nutriret in ſalutẽ. Bonus imitator magiſtri Paulus vbera non occultat,ſed habere ſe iactat. 1.Cor 3.a Tamquam paruulis (inquit) in Chriſto lac vobis potum dedi,non eſcam. Et item: 1.Cor. 2.a Nihil me arbitror ſcire inter vos, niſi Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixum. Ipſe nouit cui menſam paret, & quibus vbera porrigat: Ideo vbera eius ſicut hinnuli, quia doB ctrinæ ſuæ vbera emollita ſunt, qualia paruuli in Chriſto capere poſſunt. Audiſti iam quid ſunt iſti hinnuli, & quare duo. Vis noſſe, quare gemelli? Quia in fide non eſt diſtinctio Iudæi, & Græci. Vacant ibi priuilegia meritorum,& regeneratio nullos diſtinguit, quæ cunctos æqualiter abſoluit. Ro.10.a Omnes enim egent gloria Dei iuſtificati Ro.3.c gratis per gratiam ipſius.Fides vtroſque populos æquè nobilitat, ſed Iudæus aliter reputat. In communi clementia iura ſibi priuata depoſcit. Quid mirum, ſi vult eſſe primus quando voluit eſſe ſolus? Vnigenitus eſſe non poteſt, affectat vel primogenitus. Act.11.a Vide quanta obiecta ſint Petro in Actibus Apoſtolorum, quod ad homines præputiũ Gal.2.a habẽtes introijſſet, quod illos ſuſcepiſſet ad fidei myſteria. Vide quantum in epiſtola ad Romanos Paulus deſudet aduerſum Iudæos, quod in gratia ſibi fidei priuilegia vẽdicarent quædam, & quos vna fides coniũxit,diſtinguerent gradibus. Ibi affectabant eſſe in gratia ſoli: hic ſummi, nolentes habere compares, quos nõ poterant nõ habere participes. Gentes autem fecit Deus cũ Iſrael cõcorporales, & comparticipes teſtamentorum, & in nullo diſcreuit,fide mundans corda earum. Ideo dicuntur gemelli, quia fides nullis gradibus ſeparat, quos æque regenerat. Alioquin qui neſciunt eſſe gemelli,effecti ſunt nulli: & in conuiuio locũ occupantes primum,iam nec habent noC uiſſimũ.Quæ ratio non inter illos tantũ vertitur, ſed dilatat ad omnes, vt nemo alij in gratia, quocũq; in gradu fuerit,aut participiũ, aut parilitatẽ inuideat. Quis.n.merita prætendat, vbi in munere ſola eſt gratia? Non debẽt vetera prędiudicare, vbi noua facta ſunt omnia. Et in hinnulis regenerationis nouitas intimatur,ſicut in gemellis in regeneratione parilitas. Qui bene capreæ dicũtur, id eſt Eccleſiæ filij, propterea q̃ ſicut capreæ acutè cernant. Acuta ſunt.n. Eccleſiæ lumina contemplantis non quæ videntur,ſed quæ non videntur. Vbera tua ſicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui paſcuntur Cãt.4.a in lilijs,ſi tamen liliorum ſentiant gratiam: ſi ipſis lilia redoleant vt lilia, & non inſuauem odorem refundant, Bonus, & gratus eſt odor lilij: Sed tamen ipſum lilium alijs redolet lilium, alijs abſynthium. Lilium conuallium, lilium ſingulare Chriſtus: lilia erant ipſi imitatores eius. Audi quid liliorum vnum loquitur: Chriſti bonus odor 2.Cor. 2.d ſumus: alijs odor mortis in mortem: alijs vitæ ad vitam. Vides, quomodo ſingulare lilium illud, in quo bonorum omnium plenitudo olebat,triſtem tamen videbatur quibuſdam odorem ſpirare. Iſti ſunt qui ponunt dulce in amarum,& lucẽ in tenebras. Sed ille verè inter lilia paſcitur,qui liliorum odore potitur.Lilia ſunt exempla caſtitatis, quæ non ſolum moderna, & præſentia, ſed præterita,& longe poſita optimè redolent. Lilia ſunt etiam ſacri ſermones, in quibus æternæ vitæ olfacimus gaudia, & odorum attrahimus ſpiritum. Quam multis fratres eſtis huiuſmodi vallati lilijs. Etſi omnes Eccleſiæ filij, vos copioſius, quorum naribus D ſingulis fere momentis, nunc Prophetarũ, nũc Apoſtolorũ, nunc Euangeliſtarum ſpirant caſta eloquia tamquam lilia, & verba & vita eorũ grato fragrãt odore Quæ enim lilia ſuauius redoleãt,quæ poterant illorum æquare fragrantiam? Qualem tibi refundit odorem Maria, qualem Ioannes, qualem Petrus, qualem alij euangelici viri: qualem denique ipſe Ieſus qui ſingulariter, & in ſe redolet,& in reliquis omnibus ſolus ipſe ſẽtitur? Quidquid ſuaue fragrat in ipſis, eius verba nouum mundo ſpargunt odorem,cũ myſteria reuelãt trinitatis,cum redemptionis gratiam, cum copiam virtutũ, cum gloriam reſurrectionis, cum æternæ vitæ ſtatũ exponunt. Verba vitæ æternæ habes. Pe- Ioan.9.d trus ait: ad quem ibimus? Et nos idem dicamus, dulci eius odore perfuſi. In te Ieſu bone, Patris Deitas olet, qui eſt in te. In te gratia ſpiritus qui vnxit te. In te matris virginitas,in te propriæ carnis integritas, in te noſtri medela lãguoris.Omnia hæc nobis olent in te, & ad quem alium vel amore vel memoria ibimus? Iniuria eſt plane talium liliorum, ſi aliquis peregrinus odor ſe illis immiſceat,qui ſuauitatem illorum contriſtet, animique afflatus naribus ipsũ corrumpat,& conuertat ad ſæculum,& poſt cœni fœtorem currere faciat. Iniuria eſt ſi tibi

ſuauius

ſuauius fragrant vitia, quàm virtutum lilia.
Faſtidioſus eſt verè, qui lacte, & in lilijs
E paſci non delectatur. Non eſt enim omne
lac paruulorum. Nonne tibi quaſi lac vide-
tur omnis doctrina, omnis affectus pius ani-
mo illapſus dulciter? Quidquid facilè, &
dulciter ſequitur, lac videtur. Tali lacte
abundabant vbera ſponſæ, & ideo dicuntur
ſicut hinnuli, quod ſit in illis recens, &
quaſi ſemper noua, & renaſcens conſolatio
verbi, & doctrinæ alacris copia. Vbera hæc
vetuſtatis nil habent, ideo meliora ſunt vi-
Cāt.7.c no, ſed ſimilia muſto. Vbera, inquit, tua
botri, non habentia ſcilicet auſteritatem vi-
ni, ſed muſti nouam dulcedinem. Vbera
alia paſcunt, iſta inebriant. Benè ergo vbe-
ra ſicut hinnuli: quia nulla vetuſtate infra-
cta. Magnum ſponſæ pectoris ornamen-
tum, ſi vbera integra habeat, non laxa, non
fractas mammas in huius Aegypto ſæculi.
Ideo dicit: Vbera mea turris. Inexpugnabi-
lia vbera hæc, & lactis vbertate tumentia ex
creuerunt modum. Bona ergo vbera tam
diſtenta, vbera pietatis, vbera geminâ, eò ꝙ
pietas conſolationem habeat vitæ, quæ nūc
1. Tim. eſt, & futuræ. Gaudete, inquit, gaudio ma-
4.c gno, vt potemini à lacte, & ſatiemini ab
Iſa.66.c vberibus conſolationis eius. Et cum auulſi
fueritis à lacte, epulemini ab introitu glo-
riæ eius. Videtis quo lactis vſus adducat. Vt
epulemini, inquit, ab introitu gloriæ. An
non tibi videntur vbera ſponſi epulari ab
introitu gloriæ, quæ ſicut hinnuli paſcuntur
in lilijs, donec aſpiret dies, & inclinentur
vmbræ? Quam dulciter ſuguntur vbera,
quæ ſic paſcuntur, vbera de cælo plena,
quia cæleſtibus refecta in lilijs? Ipſa lilio-
rum fragrantia paſcit. Odor eorum cibi gra-
tiam tenet. Odor enim quidam fructus eſt.
F Ego, inquit, quaſi vitis fructificaui ſuauita-
Eccl.24. tem odoris: Vide, quomodo ſapientia
c odorem ſuum in fructibus reputat. Spiri-
tualis iſte cibus eſt, nil habens corpulentiæ,
nec dente tactus, nec labore māſus, ſed hau-
ſtus ſpiritu, ipſis ſtatim vberibus influens,
& vbera diſtendens. Vnde etenim fragran-
tia dicuntur vnguentis optimis, niſi quod
in ipſis de vicinis hauſtus lilijs ſpiritus re-
dolet, donec aſpiret dies, & inclinentur vm-
bræ? Dulce quidem inter lilia expectare au-
roram ſurgentem: & forte vicinus eſt dies
iſtis lilijs, & inter lilia eius frequenter aura
quædam, & vapor hauritur, & ipſe ſponſus
in lilijs paſcitur, qui ipſe & lilium eſt cōual-

lium, & lumen diei. Dulce eſt ergo com-
paſcendo cum ipſo, poſtulare ipſum, pręſto-
lari inter lilia, donec diei lumē aſpiret. Tem
pus illud declarat, de quo dicitur: Satiabor, Pſ. 16.d
cum apparuerit gloria tua. Tunc verus, &
æternus aſpirabit dies, cum ænigmatum, in
quibus adhuc videmus, vmbræ inclinabun-
tur. Plures hic vmbræ ſunt, vmbra falla-
ciæ, vmbra refrigerij, vmbra figuræ. In pri-
ma ſerpens dormit: in ſecūda ſponſus quie-
ſcit; in tertia ſponſus delitescit. De prima di-
citur in vmbra dormit. De ſecunda: in Iob 40.c
vmbra eius, quem deſideraueram, ſedi. De Cāt.2.a
tertia: Quia ſapientia in myſterio abſcon- 1. Cor.
ditur. Omnes iſtæ reclinabuntur vmbræ, 2.b
cum aſpirauerit dies, vmbra fraudis, vmbra
fidei, vmbra myſterij. Tunc erit vmbra nul-
la, quia veritas nuda. Tūc ergo reclinabun-
tur, quæ modò ſunt exaltatæ. Vultis Pſ.79.b
noſſe quam altæ? Operuit montes vmbra
eius. Magnus mons Paulus, opertum tamen G
hac vmbra ſe dicit, tantum in ſpeculo, &
ænigmate videns. Magnus mons, & tamen
facilè raptus in tertium cælum. Felix ra- 1. Cor,
ptus, & multò felicior illo, quo mons ille 13.d
euangelicus ad Apoſtolorum imperium in
mare mittitur. Raptus eſt, quia ſapientia
Dei immutauit ſenſum illius. Ideo raptus
in tertium cælum, in cælum intelligentiæ
puræ, vnde vmbræ ænigmata procul abie-
cta ſunt. Inferiores ſunt vmbræ, & reclina-
tæ quodammodo eius reſpectu, qui in cæ-
lum rapitur. Raptus in cælum eſt, raptus &
in paradiſum. Serenitatis locus eſt cælum,
paradiſus voluptatum. Pulchre in vtrūque
rapitur, eo quod ſemiplena ſit contempla-
tio, quę alterutro caret. Denique in quodam
paradiſo deliciarū, & voluptatum locata vi-
detur, quæ paſcitur inter lilia, donec aſpiret
dies. Antequā aſpiret dies, nox eſt. Sed nox
iſta neſcio quid videtur habere diei. Nox, Pſ. 138.
inquit, illuminatio mea in delicijs meis. b
Illuminationis etenim vicem tenēt ex par-
te deliciæ. Pulcherrimus contemplationis
locus eſt, vbi ſimplex conſideratio fidei, cæ-
leſtes, & ſuaueolentes aſpergit affectus, &
æterni luminis gratiam ſpirat.

Non ſunt iſtæ deliciæ, quas beatus Iob Iob 28.b
commemorans de ſapientia dicit, quia non
inuenitur in terra ſuauiter viuentium. Quę-
dam ſapientiæ portio eſt in iſtis delicijs.
Quomodo non ſapientiæ portio eſt, vbi eſt
ipſa veritas nondum intellecta, ſed iam cre-
dita dulciter ſapit? Ipſæ ſpirituales deliciæ

H experientia ſui ſatis edocent,& quātum expetendum ſit, quod de ipſis reſtat. & quantum reſpuēdum, quidquid illis obſtat. Tria hic obſeruanda occurrunt: tempus, opus, & locus. Tempus ideſt nox, tempus quietis, & vacationis eſt; opus refectionis eſt, quia paſcuntur; locus delectationis eſt, eo quod inter lilia. Iure diſtenta ad paruulos reportat vbera, qui ſic paſcitur, qui in meditationibus paſcitur fidei liberrimè, vberrimè, voluptuoſè. Putas quod Salomon in omni gloria ſua veſtitus eſt, ſicut ſponſa, quæ inter lilia paſcitur? Quomodo non glorioſè veſtita vallata lilijs? Nam etſi vmbra obſcurat ſpeciem, ſentit tamen odorem, ſentit veſtimentorū fragrantiam: & in his ſapientiæ quaſi famā odoratur, donec aſpiret dies, & inclinentur vmbræ, ideſt, donec aſpiret dies, & ſempiternus dies. Quamdiu dies, & nox vices alternant, non videntur vmbrę reclinatæ ex toto, donec ſtatum habent. Vbi vero reclinatæ ſunt? Apud patrem, vtique luminis, apud quem non eſt viciſſitudinis obumbratio. Omnis viciſſitudo obumbrationis inſtar habet, & dum alij aliud ſuccedit, quodammodo abſcondit, & obumbrat, quod præcedit. Hoc ergo eſt, quod dicit,
Cāt.4.b donec aſpiret dies, & inclinentur vmbræ, ideſt, donec aſpiret dies, & plenus ſempiternus meridies, qui vmbras omnes annihilet.
Ibidem. Qui paſcuntur (inquit) in lilijs, donec aſpiret dies, & inclinentur vmbræ, hoc eſt qui ſapientiæ oblectantur, & paſcuntur odore, donec ipſe lucis æternæ candor illuceſcat. Vtrumque commendatur in lilijs, candor &
I odor. Et odor quidem quid aliud niſi gratia fidei, & candor niſi gloria ſpeciei? In nocte odor ſentitur, ſed candor non cernitur, donec aſpiret dies: quia cādor ipſe eſt dies, non habens vllam partem vmbrarum. Ille cum aſpirauerit dies, iam non erunt vbera neceſſaria. Omnes enim erunt docibiles ipſius Dei. Interim ergo ſponſæ vbera ſunt, ſicut duo hinnuli, qui paſcuntur in lilijs, donec aſpiret dies de die, Chriſtus Ieſus.

Sermo XXVIII.

Cāt.4.b VBera (inquit) tua, ſicut hinnuli capreæ gemelli. Videtis quanta gratia ſponſæ: paruula eſt, & quaſi iuuencula, & vbera habet. Quid enim niſi iuuenculam notat, dum hinnulis comparat? Ergo & mater eſt, & paruula alios paſcens, & paſci non indigens. Etſi quis ſit Paulo ſimilis, nondum tamen euacuauit, quæ ſunt paruuli in carne commorans. Etſi alijs abundat, nondum tamen ſe arbitratur comprehendiſſe. In ſpeculo videt, in ænigmate videt: ideo ſicut paruulus, ſicut hinnulus in vmbra paſcitur, donec aſpiret dies. In vmbra, ſed inter lilia paſcitur. Infelix plane, qui quidem inter lilia poſitus, inter lilia ſanctæ congregationis, vbi variæ vndique virtutes redolent, nihil tamen ſuaue, nihil liliorum ſimile nouit odorare. Bonus planè, & ſponſæ priuilegio gaudens, cui ipſa intrinſecus virtutum naſcuntur lilia, qui inter lilia paſcitur, inter lilia reficitur, lilia eſurit. Beati enim qui eſuriunt, & ſitiunt lilia iuſtitiæ, lilia caſtitatis, omniū K
lilia gratiarum. Si eſurire beatum, multò magis inter lilia paſci. Et ipſa virtutum eſuries paſcit, & delectat auiditas. Odor cibat, ſed nondum ſatiat. Satiabor cum apparuerit Pſ.16.a
gloria tua. Denique ipſarum virtutum (vt ſic dicam) gloria latet adhuc. Totum quod inde audis, in odore eſt. Occultatur forma, ſed famam audimus. Tenuis quidem fama in fumo, ſubtilis in odore cibatus, dulcis, ſed tenuis. Et nos iam ſaturati ſumus, iam diuites facti, ſolo virtutum odore contenti. Neſcio tamen ſi vel odorem haurimus, quos perfectionis non trahit auiditas. Suauis quidem liliorum odor, ſed æmulata in ſpecie gratia. Suauis quidem liliorum odor, ſed ſuauitas tenuis, ſi odor tantum. Denique qui paſcuntur, inquit, in lilijs, ideſt, inter lilia, non ipſis lilijs, ſentientes viciniam, non fluentes ſubſtantia. Exiguus virtutum vſus exprimitur in odore, non copioſa, non ſolida, & quaſi corpulenta refectio. Non enim omnimodò reficitur, qui paſcitur; ideo non dicit qui reficiuntur, ſed qui paſcuntur in lilijs, donec aſpiret dies. Deliciosa tamen expectatio lucis inter lilia, & vide qualibus ſponſa paſcatur in lilijs. In lilijs non caducis, in lilijs non marceſcentibus, in lilijs denique quadam incorruptibilitate myrrhatis. Nam myrrha incorruptionem demonſtrat. Iure poſt lilia de myrrha ſubtexitur, vt ſponſæ lilia quadam incorruptionis perpetuitate commendet.

Vadam (inquit) mihi ad montem myr- Cāt.4.b
L rhæ. Quid eſt bone Ieſu, quòd ſponſa tua, dilecta tua, alibi expectat, tu aliò vadis? illa paſcitur, & expectat in lilijs, & tu vadis ad

ad montem myrrhæ? Quare nõ magis ad lilia vadis, vbi ſponſa moratur, donec aſpiret dies? An fortè lilia hæc non ſunt aliena, nec longe poſita à monte myrrhæ, ſed magis oriuntur in illo? Ita quidẽ eſt, nuſquam lętius naſcuntur lilia, quam in monte myrrhę, nuſquam magis illæſa ſeruantur. In monte myrrhæ, nec corruptioni, nec corruptibilitati locus vllus relinquitur. Ibi in monte myrrhæ, vbi carnis vniuerſi mortificantur affectus, ibi lilia caſtimoniæ, lilia gratiarum, & purè naſcuntur, & perpetuò florent. Ergo in lilijs, & in monte myrrhæ ſponſam ſatis delicatè locatam aduertis. Nam alterum tibi ſermo præſens expreſſit, alterum tu ipſe potes per interpretationẽ exprimere. Quonam enim modo aliò iturum ſe diceret, quàm vbi dilectam eſſe cognouit? Sicut enim illa auidè expectat, ſic ille ardenter ꝓperat. Vadam, inquit, mihi. Quid ergo ſponſæ non vadit? An ideo ſibijpſi vadit, quod ad illam vadit? Vadam ergo (inquit) mihi. Mihi vadam, non ſolum illi vadam. Nõ illa ſola de meo capit aduentu lætitiam, ſed & mihi nihilominus alacritatem refundit. Mihi dulce, mihi iucundum eſt, quod ad illam vado. Iam vadam mihi. Mihi ſic ire proficit, nam delectabiliter afficit, ideo vadam mihi. Iam mihi de monte myrrhæ ſuauis aſpirat fragrantia, ideo vadam odore illectus. Vadam mihi, quia deliciæ meæ cum ſpõſa mo-
M rari. Ita ne, Ieſu bone, de ſponſæ colloquio oblectamenta tibi captas, ideo tibi vadis, nec velut faſtidioſus amator declinas cũ excluderis, ſed ſtas ad oſtium? Stas, & pulſas, & quandam repulſæ paſſus iniuriam: ſtas tamẽ & pulſas, tamen vt aperiatur. Aſperge ſponſa, aſperge cubile tuũ myrrha, & aloe. Chriſtus in odore currit vnguentorum tuorum. Aſperge cubile tuum myrrha, quam Paulus
Col. 3. a commemorat: Mortui (inquit) eſtis, & vita veſtra abſconſa eſt cum Chriſto. Tali myrrha aſperge, & irriga, profunde cubile tuum, vel potius eſto mons myrrhæ. Vberior enim gratia, vbi myrrha naſcitur, quam vbi aſpergitur. In hoc monte colloca cubile tibi, imo dilecto in quadam myrrhæ copia, vbi hæc ſpecies aromatica magis oritur quã aduehitur. In multis ſcripturæ locis vſus myrrhæ ad myſteria ſumitur. Cum myr-
Matth. 2. a rha Magi ad Chriſtum veniunt. Venit & Nicodemus ferens mixturam myrrhæ, quaſi
Ioã. 19. g libras centum. Magna hæc copia. Sed quid ad collationem montis? Ferens, inquit, id eſt ſecum ferens, non ex ſe proferens: portans, non pariens. Bona vtraque, & quæ offertur, & quæ oritur, ſed iſta potior. Denique illa ad Chriſtum aduehitur, ad hanc ipſe vadit. Vadit enim ſibi ad montem myrrhæ. Bene mõs myrrhæ, qui mortem circumfert ſeipſo, non in parte: nec quaſi reſperſam, ſed vberem, & continuam, & eminentem: nec ad horam, & quaſi veteraſcentem, ſed magis renaſcentem. Bene mons myrrhæ, qui Chriſti in ſe mortificationem, & incorruptibilitatem quamdam, & reſurrectionis futuræ imaginem non tam geſtat, quam germinat. Numquid tibi mons myrrhæ videri A
poteſt, in quo futuræ incorruptibilitatis nil magnificum, nil eminens, nil niſi ad horam apparet? Beatus plane mons, qui huius myrrhæ germine vndique veſtitur, nõ reſpergitur per partes, nil in ſe nudum, nil habens, ſterile, ſed totum hac felici fœcundum ſpecie. Quomodo non beatus, qui Chriſtum ad ſe trahit in ſui odore aromatis? Bonus odor non tantum leproſi domum replens, ſed etiam cæli palatium, thalamum ſponſi. Bonus odor planè ſponſo Chriſto, inter ipſas Deitatis gratus delicias. Denique ſuper tantas delicias, deliciæ tamen eius eſſe in monte myrrhæ: ideo dicit: Vadam, inquit, mihi ad montem myrrhæ. Cãt. 4. b
O beatum mõtem, ad quem vadis Ieſu bone, ad quem venis, quem perambulas, quem inhabitas, & inhabitas in finem: quem ſolus inhabitas, & hoc vſque ad terminum loci. Veni Ieſu, incipe hunc montem poſſidere. Nullus tibi quæſtionem moueat, nullus dicat: Numquid habitabis in hoc monte tu ſolus? Mons vber, mons pinguis, mons abundans, mons affluens vnguentis: hæc vnguenta exinaniri non poſſunt. Magna enim vnguenti moles in monte myrrhæ. Nõ deficient vnguenta de hoc mõte: ideo qui vadit ad montem myrrhæ vnguentis non indigebit, nec odoramentis quidem, qui vadit ad colles Libani. Non enim deficient thura de Libano. Nam & Libanum dicunt thus intelligi. Veni, Ieſu bone, ad colles, vt fluant thura à facie tua. O quantus incenſi fumus aſcendit de collibus iſtis cum tuo, imò cum te fuerint igne ſuccenſi. Magnam habet in collibus thuris ignis tuus B
materiam pabuli, & magnum incenſi fomitem. Non citò conſumuntur hæc thura. Incenſi huius fumus non facilè euaneſcit. Tanta thuris moles, tanta copia collis thu-

ris non poteſt pugillo concludi, non comprehendi thuribulo, vaſculo non capitur, menſuram neſcit, quia neſcit intermitti. Bene ergo collis thuris, qui ſine intermiſſione orat, & quod ſatius eſt ſine remiſſione. Qui in oratione nil habet remiſſum, nil exile, ſed velut cuiuſdam fornacis magnæ fumus pingueſcit, ſic pingueſcentium votorum, & deſiderij exuberantis agit volumina. Veni ergo, Ieſu bone, ad colles thuris: copioſum orationis incenſum fumigant montes, quos tangis. Quid ſimile, Fratres, habent orationes noſtræ? quam citò thura noſtra inaneſcunt, & quodammodo vix ſuccendũtur, & ſtatim extinguuntur. Vt quid iſtud? Vtique quoniam exiguam nobis incenſi cõgeſſimus materiam. Ego ſpiritus angelicos, & ſi qui inter homines illorum æmuli ſunt, quoſdam velut colles thuris interpretor, quorũ oratio quaſi incenſum dirigitur ſemper in conſpectu Dei: qui deuotionis ſuauiſſimos vapores gignũt: cæleſtium glomerant nubes affectuum. Beatus vtique ſacerdos, qui thura tanta offert, quem tam ſuauis

Apocal. 5.c nebulæ vapor operit, & inuoluit. In Apocalypſi legis phialas plenas odoramentorum, orationes ſanctorũ. Et quæ conuentio collibus thuris ad phialas? quæ enim phiala ca-

C piat collem thuris? Bona phiala plena odoramentorum. Sed ecce plusquam phiala

Apocal. 8.a hic. Aſcendit (inquit) fumus aromatum in conſpectu Domini de manu angeli. Sed quæ manus integro colli ſufficiat? Quæ (inquam) manus, niſi tua, Ieſu bone, manus, qui montes ponderas, & terram palmo concludis, qui libras montes in pondere, & colles in ſtatera? in manu tua Domine omnes fines iſtorum collium, & ſi fas eſt dicere, in ſinu tuo. Denique in ſinu tuo ſanctorũ oratio conuertitur, in conſpectu tuo intrat, ibi conuerſatur, ibi conuertitur: illi in te, & tu in illis. Propterea vadam mihi, inquis, ad colles thuris. Veni ergo, Domine, veni & noli tardare, veni, & ne trãſilias colles iſtos. Quid & ſi ad te tranſiliunt colles thuris? Mobiles ſunt montes myrrhæ, & colles thuris, vbi ipſe adueneris. Quomodo non mobiles, qui liqueſcunt, qui fluunt, qui fumigant, qui aſcendunt, ſicut fumus aromatum in conſpectu Domini de manu tua? Vade ergo tibi ad colles thuris, vbi incenſa multa ſunt, vbi incenſa cuncta ſunt: nam in colle thuris nil ſine incenſo. Incenſa hæc data tibi ſunt, ideo veni, vt adoleas in conſpectu tuo. Vadam mihi ad montem myrrhæ, & ad collem thuris. Veni de Libano, veni. Iam excluſum eſt, cur vadat: vt quid enim niſi vt vocet, vt intret, vt dicat, veni? Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare in collibus iſtis, ad quos verbum Dei vadit, quos reuiſit. De quibus ſponſa vocat, & vocat ad coronam. Veni, inquit, de Li- *Cãt.4.c*

bano, veni coronaberis. Libanus cãdorem ſonat. Quidni candidus de niue cæleſti? Nõ enim deficiet (ſicut ſcribitur) nix de Liba- *Ier.18.c*

no. Nix illa quæ deſcendit de cælo, quæ in- D

fundit terram, & inebriat, & germinare facit. Beati montes ſuper quos nix iſta cadit, & colles quos operit. Sic (inquit Dominus) *Iſa.55.c*

erit verbum, quod egredietur de ore meo, non reuertetur ad me vacuum. Videtur ne tibi vacuum reuerti verbum, quod vadit ad montes myrrhæ, & colles thuris, quod cadit ſuper hos montes, & colles operit? Neſcit vacuum reuerti, ideo vocat, & dicit. Veni de Libano, veni. An myſterio vacare putas, quòd poſt montes myrrhæ, & colles thuris commemorat Libanum? Quę res animum ſic reddit mundum & candidum, quomodo orationis vſus? Primo quidem myrrha mortificat, deinde thus purificat. Nec enim pura poterit emanare oratio, ſi non omnis prauus primo fuerit odor repreſſus, & exhalatio carnis. In myrrhæ vnguento mens *Aliàs exaltatio*

ſtringitur, vt ad quãdam imo omnimodam vnitatem ſe coarctet: per thus incenſum dirigitur, & dilatatur, & ſe diffundit, & cæleſtes replet regiones ex odore vnguenti incenſi. Illic ſe liberæ veritatis auræ immiſcet, & cõfundit: & quæ primò ad ſe anima ipſa contracta eſt, ibi rareſcit, & attenuatur, & deficit, ſuſpenſa & ſuſpiciens in excelſo. Oratio vtriuſque, & myrrhæ, & thuris myſterium explet. Orantis affectum in primis colligit, & ſtringit in ſeipſum, deinceps diffundit, & transfundit in Deum. Quid myrrhæ ſimilius, vbi tanta in diuinam vnionem transfuſio? Quid incenſo ſimilius, vbi tanta diuini cuiuſdam ſenſus diffuſio? Iure tota pulchra vocatur, & ſine macula, E

quam orationis ardor incanduit, quam colorauit, & candidam reddidit candor lucis æternæ. Tota pulchra es, amica mea, & macula non eſt in te. Tota pulchra es, *Cãt.4.b*

quia tota pulchra es hac hora maxime, hora orationis, hora incenſi. Tota pulchra es, amica mea, tota pulchra es: quia tota amica es, & ſolo amoris candẽs affectu. Tota

pulchra

pulchra es, & ſine macula peregrini nil habens coloris admixtum. Veni de Libano, quia plenè lota. Veni de Libano, ex toto illuſtrata. Veni de Libano, carens culpa. Veni de Libano & candens gratia: veni, coronaberis. Felix omninò qui de Libano candentis affectus, de colle thuris, de orationis intentæ copia vocatur ad coronam. Felix, inquam, anima quæ hora incenſi aſcendit ad patrem, quæ ſine interuallo de Libano ad coronam vocatur, coronam gloriæ, quam reddet illi in hora tranſitus iudex iuſtus, & dulcis Sponſus Ieſus Chriſtus cum Deo Patre per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo XXIX.

Cāt.4.b Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te: veni de Libano, veni de Libano; veni coronaberis. Quis mihi dabit iſtud trium (vt ſic dicam) dierum iter conficere. Quis, inquam, dabit mihi hanc viam indefeſſo inceſſu percurrere? Viæ iſtæ, viæ pulchræ, & ſemitæ pacificæ ſunt, venire de Libano ad Libanum, de Libano ad regnũ. Nam ſponſa ad coronam vocata, inuitata videtur ad regnandi conſortium. Dulcis eſt hic viæ terminus, ſed nihilominus dulcis eſt tranſitus. Quidni dulcis, qui neſcit à Libano deflectere? Non hæc eſt via lata, non hæc eſt via laica, nec poteſt per eam tranſire pollutus. Non eſt currentis, nec volen-
Rom.9.c tis, ſed miſerentis Dei. Miſerentis cur dico? dixiſſem melius deſiderantis. An non æſtuantis deſiderij vota deſignat vocatio trina? Vehementis affectus argumẽtum eſt, quod tertio vocat. Percurre animo præcedentia cantici huius, nuſquam reperies, vel tam crebrò vocatam, vel tam expreſsè commendatam pulchritudinem ſponſæ. Ter vocat,
Cāt.1.d & totam pulchram dicit. Denique in præcedentibus ſic habes: Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Et iterum alibi: O quam pulchra es amica mea, quam
Cāt.4.b pulchra es. Hoc autem tertio in loco totam pulchram diffinit. Illis in locis vel demonſtrat, quod pulchra eſt, vel miratur, quod tam pulchra eſt: non tamen diffinite determinat, quod ipſa ſit ex integro pulchra, ſicut in præſenti. Tota pulchra es amica mea. Quomodo non tota pulchra pulchritudini, & toti pulchritudini collaterata ex toto. Quomodo non tota pulchra, in quam lucis æternę candor immẽſus emanat? Bene tota pulchra, & ſuperpulchra, in quam vberi illapſu ſe transfudit omnis pulchritudo Domini. Exaltata eſt quidem ſuper ſidera, ſpecies tamen pulchritudinis eius in ſponſa. Species, inquit, eius in nubibus cæli. Quamdiu ſponſa nubes cæli eſt, nubes lucida, & leuis, & quaſi ad ſolem accedens, & ipſum ſuſcipiens, tamdiu in ea ſolis ſplendor relucet, & pulchritudinis eius ſpecies manet. Plane tunc nubes eſt ſponſa, G
quando ſpiritualis obtinet affectionis leuitatem, & lucem intelligentiæ. Quamdiu ſpiritualis anima per orationis, & contemplationis vſum in ſupernis ſuſpenditur ſicut lucida nubes, & leuis, tota interim pulchra eſt, quia tota amica eſt: & macula carens, quia in feruidæ caritatis verſa eſt colorem: hora iſta glorioſam ſibi ſponſam exhibet, non habentem maculam, vel rugam, mundans illam non tam in ſanguine, quam in lumine ſuo.

Quomodo non tota pulchra, in qua tam expreſſa diuinæ pulchritudinis ſpecies apparet? Quam mihi dabis animã, quam audeas ex toto pulchram diffinire, niſi in hac hora tantum, quãdo per amoris æſtum plus imbuitur quam induitur ſpecie ſponſi? Alijs quidem horis ſine macula deputatur, dũ culpa non imputatur. Hoc autem momento, quod ſine macula dicitur, non eſt indulgẽtiæ, ſed dilectionis, ſed deſiderij, ſed deuotionis. Quis enim dabitur veniæ locus, vbi vota caritatis tantum exæſtuant? Amor indulgentia non eget, totum enim gratioſum eſt, vbi ſolus eſt. Denique vide nũc quomodo & offenſa excluditur, & gratia commẽdatur, & ſola gratia. Tota, inquit, pulchra es Cāt.4.c
amica mea, & macula non eſt in te. Blandimenta huiuſmodi non videntur indulgẽtis, ſed diligentis, ſed amantis, ſed admirantis. Oblectatus pulchritudine, optat præſentiã. Veni de Libano, veni de Libano: veni coronaberis. Inuitatio crebra ꝓdit affectũ, vota manifeſtat. Alij trinę vocationis ſcrutentur H
ſacramenta, & gradus aſſignent: mihi quidẽ ſufficit diuinæ maieſtatis humanam aduerſus animam affectum mirari. Iſtud ſufficit, ſed ipſe ſuccumbo. Vtinam mihi nihil incumbat negotij, niſi ſuſpenſo ſemper ſtupore mirari impenſam gratiam, ita tamen, vt admirationi huic vota iungantur, & germana ſit caritas. Affectus enim affe-

Pſ. 41.b ctum meretur, & abyſſus abyſſum ſimilem prouocat in voce perfluentium cataractarum. Bonæ quidem cataractę ſunt, quæ tuū, bone Ieſu, deſtillant affectū, infundūt amorem. Amor mutus non eſt, vſum habet vocis. Quod enim continet omnia, ſcientiam habet vocis: De ſpiritu ſcriptum eſt hoc, & bene noſtis quanta ſit affinitas (ſi non
Rom. 13. c potius identitas) caritatis ad ſpiritum. Illa continet omnia, quia plenitudo legis eſt caritas. Spiritus loquitur myſteria, & amatoria plane loquitur. Ipſe ſpiritus reddit teſtimonium ſpiritui noſtro, vtique, & blandimentum loqui poteſt. Sonus eius ſenſus amoris eſt, & deſiderij vota inſtar habent vocis. Experimentum gratiæ ipſum eſt, vtique, quod loquitur, quod inuitat, quod dicit: Veni de Libano. Ter vocat, fortaſſe ideirco, quod funiculus triplex difficilè rūpitur. Tenax enim funiculus, amor. Amor affectuoſè trahit, cui eſt idipſum alloqui quod eſt allicere. Nihil amoris tenacius vinculo, nil trahentius. Audi, quomodo lex diuina
Matth. 22.d triplicem huius oſtēdit nexum funiculi: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex omni mēte tua;
I ac ſi dicat: Diliges Dominum Deum tuum cordis propoſito, animę affectu vitali, integro & rationabili quodā mentis arbitrio: vt amoris in te, & propoſitū ſit, & ipſum propenſum ſit, & perſpicax ſit. Bona ſiquidem cordis in Deum intentio pia. Sed quid ſi pigra ſit, ſi emortua, ſi nihil habens in ſe vitale, nil animatum? Bona ergo intentio pura, quam viuidam reddit, & velut animatā feruida, & dulcis affectio. Affectum hunc qui eſt, ac ſi quædam anima boni propoſiti infeſtat, informat meditatio. Si diſcreta eſt, & renouet, ſi crebra eſt funiculo, ſi tripliciter nexo, ad meritū repoſitæ coronæ. Quid vberius? Ad experimētum quid expreſſius? An non tibi videtur inuitare, & quaſi tripliciter dicere. Veni, hæc trina dilectio? Denique quaſi inuitat dum confert, & audaciam pro merito, & auiditatem pro expe-
Cāt. 4.c rimento. Veni, inquit, de Libano, veni coro-
Apo. 7.c naberis. In Apocalypſi quaſi de Libano venientes ſic legis. Hi qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt, & vnde venerunt? Hi ſunt, qui venerunt de magna tribulatione, & lauerunt ſtolas ſuas, & cādidas eas fecerūt in
Iſai. 53.c ſanguine agni. Vtique, & credendi fide, & conuerſandi forma, qui in tribulatione ſua ſequuntur hunc agnum non aperiētem os ſuum cū ad occiſionem duceretur, & coram tondente ſe obmuteſcentē. Qui nō ſunt triſtes, neque turbulenti, donec eijciant ad victoriam iudicium, & certamen ad coronam. Nō enim coronabitur, niſi qui legitimè cer- 2. Tim. 2. a
tauerit. Et qa de certamine corona, ideo forſitan dilectam ſic inuitat ad coronam, vt ex- K
primat cauſam. Ait enim: Coronaberis de Cāt. 4.e
capite Sarmana, & Seir, de vertice Hermon, de mōtibus pardorum, de cubilibus leonū. Neſcio enim, quid aſperum, quid ferū, quid fraudulentum in his nominibus, vel naturis datur intelligi. Ideoque de his coronari dicitur, dum hæc triumphata coronæ miniſtrāt materiam. Ille quidem per tribulationis tolerantiam coronatur, qui mitis, qui manſuetus, qui velut agnus de tribulatione magna venit: qui in caritate venit candidatus non conſumptus, quem nulla impatientiæ, & murmuris macula denigrat. Hi ſunt, qui de Libano veniunt, & coronantur de capite Sarmana, & Seir, de cubilibus leonū, de montibus pardorum. Per hæc enim coronantur, qui per hæc tentamentorū genera probantur. Numquid non colligunt iſti Matt 7. c
de ſpinis vuas, & de tribulis ficus? Quod in præſenti eſt (inquit Apoſtolus) momenta- 2. Cor. 4.d
neum, & leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pōdus operatur in nobis. Paſſiones ergo huius temporis cooperātur quidem, etſi non cōparantur ad futuram gloriæ coronam, quæ reſeruatur nobis. Cumulata plane materies præmiorum inter totius puritatis merita paſſionibus varijs atteritur. Pulcherrimus coronæ nexus, quando puritas vitæ, & humilis preſſurarum tolerantia ſibi cohærent, Magnum quidem eſt preſſurarum pondus, ideo forſitan montium eſt expreſſum nominibus. Ingens moles, ſed fides ſuperfertur, neſciens opprimi. Capita mōtium iſtorum conculcat, & percutit ipſum caput de L
domo impij. Iure ergo caput ipſum triumphans coronatur de capite, quia & tentationum initium conterit, & tribulationum vehementiæ non cedit. In omni re quaſi caput eſt quod vel primum eſt, vel maximū.

(In Biblijs legitur, de capite Amana, de uertice Senir.)

Sic ergo caput hic accipe quaſi rerum, quæ his montibus figurantur, vel principiū, vel cumulum donet intelligi. De capite Sarmana coronatur, de vertice Hermon & Sanir (aliàs Seir) quæ iniuriarū cumulū quendā exuperat, & tribulationum molē extollentem ſe aduerſus humilē ſcientiā Chriſti.

Sed

Sed moles iſta tantò videtur minus ponderis habere; quantò totum eſt momentaneum, quod tumet. Denique etſi mons eſt, tamen ſcriptum legis, quia mons cadens defluit, & ſaxum transfertur de loco ſuo. Et vide, quomodo defluxerunt, quomodo tranſlati ſunt montes iſti. Tranſlati ſunt, quia tranſmutati ſunt. Quaſi tranſlatos, & triumphatos indicat illos Apoſtolus, quibus loquitur. Et hæc aliquando quidam, inquit, fuiſtis, ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis hac ablutione, & emundatione, quæ fit per verbum fidei. Pardus depoſuit varietates ſuas, totus immaculatus effectus, totus vnius coloris, id eſt vnius fidei, & moris. Velut pardus quidam videtur homo hæretici dogmatis varietate reſperſus, ſed nihilominus pardo ſimilis eſt homo diſſimilis ſibi, homo varius & inconſtans, & ſubinde mutans conſilia. Quaſi enim (vt ita

Iob 14.d

1. Cor. 6.c

M dicam) vult & non vult pardus. Trahe iſta ad conuerſionem gentium & mox intelliges, quomodo per vnitatem fidei, & ſpei, vnum induiſſe colorem videntur, qui conuerſi ſunt ad Dominum, nec modo varietatem, ſed & feritatem exuiſſe leonum. Non in cubilibus, inquam, & impudicitijs, ſed in cubilibus, & in hortis aromatum commorari, in lectulis non ferinis, in lectulis non fœdis, ſed floridis. Floridus enim lectulus ſponſi, & ſponſæ. Non videtur ſponſa de Libano libens egredi, & de Iudæa tranſire ad gentes. Abſcedit enim inuita, quæ toties vocatur, non vult deſerere Libanum, vt tranſeat ad montem Sarmana, ad verticem Sanir (alias Seir) & Hermon. Sed tranſitu ſuo montes hos ſteriles, montes barbaros conuertit ipſa in Libanum.

Sed iam mõtium iſtorum nomina intuere. Sarmana populus vanus intelligitur, vel coanguſtãs. Seir vel Sanir hiſpidus, Hermon anathema. Quid vanius illo populo, quorũ ipſi doctores euanuerunt in cogitationibus ſuis, & dicentes ſe ſapientes eſſe, ſtulti facti ſunt? Quid anguſtius illis qui deſperantes ſemetipſos tradiderunt immunditiæ? Anguſtum enim cor, quod finem votorum intra temporalis iucunditatis metas contrahit, neſciens ſpem ad æterna dilatare. Quid magis hiſpidum, & magis incompoſitum illis, de quibus Apoſtolus dicit: Sine affectu, ſine fœdere, in malitia, & in inuidia agentes? Nonne iſti velut Seir reputandi ſunt? Nam Hermon accipiuntur qui ſunt alienati à ſenſu Chriſti, promiſſionis ſpem non habẽtes, non ciues ſanctorum, non domeſtici Dei, ſed omninò ſine Deo in hoc mundo. Et hæc quidam fuiſtis, ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis in nomine Domini noſtri Ieſu: ideo de vobis ſponſa coronatur, quæ de veſtra immutatione gloriatur. Bona enim mutatio, vbi Seir conuertitur in Libanum. Et Libanus quidem ille prior Libanus Iudaicus conuerſus iam in Seir videtur, & Hermon: ideo veni de Libano, & veni, & vide pro Libano illo exiguo & breui quanti tibi exurgant Libani. Leua in circuitu oculos, & vide, omnes mũdi iſtius montes tibi ſunt in Libanum conuertendi. Moleſtum planè gentis tuæ detrimenta, & deſolationem videre, ſed moleſtiam hanc tam lucroſa commutatio compenſat, vt vnius damna redimat prouentus vberior. Noli ergo moram nectere, ſed veni, vt de gentium fide, & conuerſatione coroneris. Vis omnes hos mõtes non in Iudæa, & gentibus, ſed in Eccleſia tantum intelligere? Non erit diſſonus intellectus, ſi interpretationem in hanc partem velis deflectere. Inuenies hic Libanum & Sarmana, & Seir, & Hermon. Inuenies hic & montes pardorum, & leonum cubilia: Vtinam in hoc Libano noſtro, in hoc ſacro monachorum conuentu, quem & profeſſio, & conuerſio venuſtat, & candidat, in hoc, inquam, Libano; vtinam detur cernere caput Sarmana, non verticem Seir, & Hermon. Cum videris in cœtu & in congerie ſanctorum quemquam efferentem ſeipſum, inflatum ſenſu carnali, iactantia vanum, intus & foris tumidum & turbidum, otioſitatis anxium vanitate (otium enim acediam parit talem) cum talem videris, quid aliud, quam caput Sarmana cum Libano cernis? Nil otio vanius, nil anxius acedia, nil tumore turbatius. Nam & Sarmana populum vanum, vel turbidum ſonat: ideo de Sarmana venitur ad Seir, ad hiſpidum & piloſum. Vbi enim acedia, ibi tumor: vbi turbatio, ibi nil lene, nihil compoſitum, nihil ordinatum, ſed totum horridum, & qui talis eſt, ſine fœdere eſt, ſine affectione, minuti ſenſus, & alienati, imo anathematizati, quod Hermõ ſignificat. Non hic domeſticus Dei, non ciuis, non aduena quidem, & hoſpes; propter quod nulla ad Deum gratia, deuotio nulla declinat. Non diuertit ad illum ſponſus, vt vel in tranſitu viſitet, & ſicut hoſpes ad com-

Rom. 1.c *Rom. 1.d* *Ad Tit. 3.a* *Eph. 2.d* *1. Cor. 6.c* A B

morandum. Commorantur autem in eo pardi, dæmones quidem varij, & verſipelles, & leones cubant ibi. Non circumeunt, vt tranſuolent, ſed ſecuri poſſident, & cubilia collocant. Sed qui tales ſunt, deſperandi nō ſunt. Etenim multi iſtiuſmodi in ſponſi prædeſtinantur ornatum: ideo dicit: Veni coronaberis de capite Sarmana, & de vertice Seir. Veni (inquit) de Libano, veni. Cāt.4.b

Vide ſi non moroſè egreditur de Libano, quæ toties vocatur: mora tamen hæc non eſt cōtumaciæ, ſed cautelæ. Quis enim à contemplationis candore, à quietis internæ, & puritatis ſereno libens diſcedit? Cui non erit moleſtum, vel ad momentum de loco deliciarum ſecedere? Forſitan inſpirata in diſcipulis lucra blandiuntur. Optanda quidem lucra, ſed metuendus eſt lapſus. Suſpecta mihi ſunt lucra, quorum incertus eſt prouentus, vicinum propriæ periculum ſalutis, certum internæ ſuauitatis damnum. C Quid mirum, ſi moretur venire, cum & moleſtum ſit de Libano diſcedere, & metuendum ſit ad montes illos barbaros, & beſtiales accedere? Et forſitan ſponſę mora feſtinationem noſtram ſugillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidi, vires noſtras minus penſantes, feſtinamus ingredi in labores prælationis, in ſolicitudinum moleſtias, & materiam lapſus: nec expectantes, vel ſemel vocari, vltrò nobis ipſi honorem ſumimus, vocationem, vel præuenientes, vel arte procurantes. Non debet eſſe tanti muneris improuida præſumptio, ſed nec pertinax metus. Denique præſumendum eſt, vbi Chriſtus iubet, vbi ſponſus vocat, & prouentus vberes pollicetur, ſicut in hoc loco. Veni (inquit) coronaberis de capite Sarmana, de vertice Seir & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Ibidem. Cum in ſubiectis mutatur morum barbaries, cum de cubilibus & impudicitijs ad florida, & honeſta transferuntur cubilia, & in hortos aromatum, ad cubilia, in quibus non eſt fremitus, ſed fletus, ad cubilia, in quibus compunctio eſt cordis, non pugna cogitationū. Sed cum aufertur maculoſæ varietatis velamen, & nuda ſuccedit ſimplicitas, moribus miniſterio ſuo in melius commutatis, coronari ſponſa ſatis aptè accipitur. Benè quidem de talibus coronatur, cum iam vertuntur in ornatum, quorum antea mores horrebat. Cum ordine quodam caritatis ſibi hærent in vnum, qui ferinis prius affectibus diſſidebant. Grata planè ſponſo eſt hæc vnitatis cohærentia: ideo forſitan ſequitur, & vulneratum ſe dicit in vno oculorum, in vno crine colli eius, ſcilicet, ſponſæ. Capituli huius ratio in aliud differenda eſt tempus. Cāt.4.c D Hoc autem in fine admonuiſſe ſufficiat, ſi quem alieni cura profectus ad gradum altiorem ſolicitat, non diſſuadeo, & nec ſuadeo planè. Vnum autem hortor, quiſquis es, æmulare & cunctationem, & candorem ſponſæ, quæ non eſt contenta ſemel vocari, nec digna penitus, niſi de quodam puræ, & dealbatæ conſcientiæ Libano. Non enim niſi de Libano dilectam vocat ad coronam ſponſus eius, qui eſt Deus benedictus in ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo XXX.

O Cor durum, & male durum, in quo verba iſta vulnera non generant. Stupidum plane eſt cor quod verborum iſtorum virtutem non perſentit, quod non ſtupet ad dignationem tantam. Quid dignationem dico? etiam plus eſt, & quantum eſſet, ſi vel dignatio eſſet? Magna enim res, & omni admiratione digna, ſi vel dignatur tanta maieſtas humanā infirmitatem ſororis & ſponſæ impartiri vocabulo. Nunc autem nō tam dignatio eſt, quam deuotio. Vultis autem deuoti, & propenſi affectus argumentum audire? Vulneraſti (inquit) cor meum ſoror mea ſponſa, vulneraſti cor meum. Cāt.4.e Cordis vulnus vehementiam deſignat amoris. O verè dulce cor, quod noſtris mouetur affectibus ad rependendam viciſſitudinem dilectionis. Et neceſſitudo hæc, & viciſſitudo: neceſſitudo in ſororis, & ſponſę nomine, viciſſitudo deſignatur in vulnere. E Magna neceſſitudo ſororis, ſponſæ maior, illa cognationis, iſta dilectionis. Ibi ſignificatur, quia de vno ſunt: hic, quia vnum. Soror eſt, quia diuinæ conſors naturæ. Sponſa vero, quia in ſingularitatem aſſumpta perſonæ. Expreſſa plane neceſſitudinis hæc vocabula ſunt, quæ vel verum, vel gratiam ſonant. Quantum amare optet, quæ tantis affinitatibus fœderatam Chriſto ſe nouit, quantumcumque amat, non amat, ſed redamat. Ipſe enim prior dilexit nos. 1.Io.4.b Amor ad illum noſter quantumcumque propenſus fuerit, non impenditur, ſed repēditur: debitus eſt, non gratuitus; æquari ei, qui iam impenſus eſt,

eſt,amori non poteſt.Et quoniā modo mereri poteſt, quomodo obligare poteſt qui ne planè quidem ſoluere ſufficit? Nō potes ſponſa amatori tuo viciſſitudinem plenam rependere. Ipſe tamen nō deſinit ſuperimpendere. Quod impendit tibi,nondum plenè ſolutum eſt, & tamē obligatum ſe putat. Quidquid illi rependis amoris, non accipit quaſi debitum, ſed quaſi gratuitum. Quaſi prouocatum ad dilectionem ſe perſentit, dum cor ſuum vulneratum fatetur. Quid eſt hoc miraculi, Fratres? Nonne beatam hanc reputatis animam,quæ ipſum cor Dñi noſtri Ieſu Chriſti pijs affectibus transfigit, & penetrat? Acutus,& efficax, & verè violentus affectus ille eſt,qui tuum, Ieſu bone, meretur,& mouet affectum.Magna,& violenta eſt vis caritatis, ipſum affectum Dei attingens, & penetrans, & velut ſagitta iecur eius transfigens.

F Quid mirum,ſi regnum cælorum vim patitur? Ipſe Dñs violenti amoris vulnus ſuſtinet.Sed vide,quibus iaculis vulneretur.Vulneraſti,inquit, cor meum in vno oculorum tuorum,& in vno crine colli tui. Ne parcas ſponſa talibus ſpōſum telis appetere. Aſpectibus pijs quaſi ſpiculis vtere. Noli in hoc negotio remiſſius agere, noli contenta eſſe dilectum vulnerare ſemel, ſed concide ipſum vulnere ſuper vulnus. Felix es, ſi ſagittæ tuæ infixę ſunt illi,& amores tui militent in Chriſto, ſi oculus tuus defixus indefeſsè ſit in illo. Bonum vulnus,de quo virtus egreditur. Tetigit mulier fimbriam,& virtutē de ſe ſenſit Chriſtus exire.Quantò magis cum cor eius non leuiter tangitur, ſed vulneratur,gratiam de ſe emanare ſentit? Vulnus iſtud non eſt ſine ſenſu:ideo puri aſpectus in illum ſpicula vibra: reputa illū quaſi ſignum poſitum ad tales ſagittas. Tales fauorabiliter excipit,quia tales iacit.Reſpexit Petrum,& cor eius percuſſit,& compunxit ad pœnitentiam.Vulnerati cordis lacrymæ dant ſigna.Denique clementi reſpectu cor illud vulnerat, quod ad aliquem virtutis mouet affectum. Talia in me vtinam multiplicet vulnera à planta pedis vſque ad verticem, vt non ſit in me ſanitas. Mala enim ſanitas vbi vulnera vacant,quæ Chriſti pius infligit aſpectus. Aſpectus aſpectum prouocat, ideo tuo illum tenta vulnerare proſpectu. Oculi tui ſemper ad Dominum, vt amoris tui nutibus capiatur, illaqueetur criniculis. Non tamen dicit in oculis, & criniculis, quaſi in pluribus, ſed quaſi in vno. Vulneraſti,inquit,cor meum, ſoror mea ſponſa, vulneraſti cor meum in vno oculorum tuorum,& in vno crine colli tui. Si plures habes oculos, omnes alios claude,vt hoc vno vtaris quo ſolo dilectum intueri ſoles, & quo ſolo vales. Qui directius intueri volunt, alterum oculum claudunt,alterum intendunt & eum ipſum quo cernunt ſtringunt, vt ſtricto efficacius contemplentur acumine.Oculus tuus vnus eſt, ſi purus eſt: vnus eſt, ſi ad plura non eſt: vnus eſt, ſi quodammodo ſimplificatus & ſtrictus, & directus in vnum eſt, non fiſſus, non diffuſus, non ſparſus in multa. Oculus tuus vnus eſt,ſi intendis,& intueris ſemper in vnum & in illum vnum. Denique ſi amoris oculus eſt, vnus eſt. Vnam, inquit petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini in longitudinem dierum, vt videam voluntatem Domini. Oculus iſte vnus eſt, vnum petens, & vnum proſpiciens.Et in vno crine colli tui.Non oportet, vt crines fluitent,vt ſine lege euagentur: & ſparſi,& errantes oculorum effundantur luminibus. Non decet,vt ſtrictus ſit oculus,& crinis laxus.Oculus enim offenditur cum crinis effunditur.Si intentio in oculo intelligitur, quid in crine vbi cogitatus deſignatur?

Vis vnum habere vtrumque,& crinem & lumen,& intentionem, & meditationem? Cuius eſt in lege Domini voluntas eius; & in ea meditabitur die ac nocte:iſte etiam in voluntate vniformi vnum poſſidet oculū, & crinem vnum in meditatione. Alioquin ſi vniformis, & ſimplex intentio in Deum tibi non fuerit,ſi cogitationes tuę ſine diſciplina tua fluitent:intentum retundunt oculum, & ſimplicem intentionis diuerberant aciem,& cor diſſipant peregrinæ,& indiſciplinatæ mentis volutiones.Intentioni purę cogitatus reſpondeat: vnus ſit, ſicut & illa vniformis eſt. Bonus enim crinis, qui fuſus nō eſt, non incultus, ſed collectus in vnum, & collo inhærens. Collo vtique illi de quo dicitur: Collum tuum ſicut turris, de qua mille clypei depēdent. Collum hoc ſacram ſcripturam intellige, per quam ad nos diuinæ nuncia voluntatis verba profluunt. Bene ergo crinis colli, cogitatus aſſiduus in lege Dei,ideo colli dicitur, quia omnis cogitatus tuus, omnis ſenſus tuus, & intellectus tuus ſacro non debet præiudicare ſermoni, ſed ex eius præſcripto pendere, prodire ab ipſo.

Matth. 11.b
Cāt.4.c
Luc.8.f
G
Cāt.4.
Pſ.26.b
Pſal.1.a
Cāt.4.c

ipſo. Quod diuiſi,& quaſi lacerati ſunt crines tui & nihil in ſe compoſitionis habẽtes, collo licet inhæreant: non tamen placent ſponſo, nec eius cor vulnerant, non mouẽt affectum,nec gratiam merentur.Vtrumque exigit,vt coniuncti ſint, & collo inhæreant, & obtineant in ſe tam ordinem, quam auctoritatẽ. Quid enim proficis, ſi meditationes tuæ in lege Dei ſint, & ipſæ in ſeipſis ſine lege ſint?Sine lege ſunt, quæ ſine ordine ſunt,& paſſim feruntur. In vno (inquit) crine colli tui.In collo ſacri ſermonis auctoritas intelligitur, quæ cogitationes informet: Ordo autẽ in vnitate. Bonus enim ordo vbi colliguntur in idipſum, & ferũtur in vnum, & in vnum illud quod nõ aufertur.

I Vel ideo dicit in vno crine colli tui, vt liberam, & reuelatam ſignificet ſponſæ faciem. Crines enim pro velamine habentur. Vult ergo in ſpõſa exutam, & reuelatam faciem ad ſpeculandam gloriam Dei ad intendendum ſine offenſione oculum cõtemplationis: ideo commendat crines compoſitos,& reductos à vultu ad collum.

Quid hoc in vna ſingulariter intelligimus anima? Deriuemus hũc ſenſum ad Eccleſiæ ſtatum. Gratius eſt enim quod Eccleſiæ commune eſt. Denique nihil ſponſo gratius communitate, imo vnitate credentium, & compage Eccleſiæ. Multa bona in ſponſæ cumulauit præconium, quibus ſe delectatum oſtẽdit, ſed numquam ſic expreſſit congaudentis affectum, ſicut hic, vbi, & luminis,& crinis commemorata eſt vnitas. Quomodo non maximum erit eius gaudiũ, vbi maximum conſeruatur mandatum? Io.13.d Mandatum,inquit,nouum do vobis,vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos. Oculi Eccleſiæ, Doctores ſunt, quos qui tangit, tangit pupillam oculi Domini. Crines verò, plebs credentium. In vtriſque eſt ſponſo grata Ibidem. vnitas. In hoc, inquit, cognoſcent omnes. quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem ha- Matth. 18.c bueritis ad inuicem.Conſenſus duorum vel trium preces impetrabiles facit,quantò magis totius Eccleſiæ in Chriſto conſenſus? Quomodo non impetrat vnitas,quæ ipſum Cāt.4.c cor Dñi penetrat? Vulneraſti, inquit, cor

K meum ſoror mea ſpõſa, vulneraſti cor meũ in vno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui. Quid enim in toto muliebri ornatu plus allicit, & afficit amantis affectum, quam crines compoſiti?

Sed quid conamur laudib. cumulare crines ſponſæ ambitioſo comptos, & collectos ornatu? Magis ſubeſt plãgendi copia quam applaudendi. His diebus cernimus diuulſos miſeræ, & laceros ſponſæ crines, & inter ſe pugnare Eccleſię plebes pro Eccleſia.Cernis hoc,& tu Ieſu bone,& nihil te mouet iſta diuulſio, non te ſpõſæ tuæ vulnus tam graue vulnerat? Si vnitas ad gratulationẽ cor tuũ vulnerat,diſſidium ad compaſſionẽ vulnerare te debet.Mouet te vnitatis & vniformitatis diſpoſitio, moueat te eorum, quæ vnita fuerunt, diſſipatio. Diuiſi ſunt crines tui, & diſparati ab inuicem,imo,& cõtra inuicem. Vtrique à ſponſæ collo pendere ſe iactant, & de proprietate gloriantes, à ſe diuellere tentãt. Nouit Dñs qui ſunt eius, & diſcedat 2.Tim. c ab iniquitate omnis qui nominat nomen Dñi: geminum hoc habens ſignaculum, vt Paulus loquitur.Immobilis manet ſpõſa ipſius inter impias manus vndique conuellentium illam, & lacerantium. Reges terræ, & Pſal.2.A Principes conuenerunt in vnum aduerſus Chriſtũ Dñi, & aduerſus ſponſam eius. Sed ſponſa ſponſum nouit,vt non ſequatur alienum,ſed ipſum. Non ignorat ſeipſam, non ignorat cuius ſponſa ſit: ideo non vult egredi, nec abire poſt greges ſodalium. Et ſi ſodales fuerunt, iam quidem non ſunt. Exie- 1.Io.2. runt à nobis, ſed non ſunt ex nobis. Quo L modo ſodales ſunt, qui amici non ſunt? Amicus enim ſponſi ſtat, & audit, & gaudio gaudet propter vocem eius. Iſti verò non audiunt, nec gaudent ad vocem ſponſi,ſed magis ad vocem Imperatoris Romani. Niſi (quòd verius fatemur) non tam gaudent, quam timent ad rugitum eius. Sed nouit Dominus qui ſunt eius,non qui ſunt Imperatoris. Ideo moueri non poſſunt ad fremitum leonis, quia immobili diuinæ notitiæ continentur ſignaculo.Bonum enim ſignaculum notitia Dei. Notitia quæ ſecundum propoſitum eſt,ſecundum quod vocati ſunt ſancti. Firmum eſt ſignaculum hoc notitiæ eius,quia nihil ei deperit. Non tantum non deperit ei nihil,ſed ipſa ſaluandos parit, ipſa prędeſtinat,ipſa ſignat quos ſuos eſſe velit. Geminum ſignaculum,diuinum propoſitum, & humanum ſtudium: diuina prouidentia, & humana diligentia. Nam de diligentia ſubdit Apoſtolus: Et diſcedat 2.Tim.2 c ab iniquitate omnis qui inuocat nomen Domini: Vide duas huius ſignaculi partes: vnam Diuinæ tantum gratiæ, alteram & libertatis & gratiæ noſtræ. Illam propo-

propoſiti: hanc adiutorij. Secunda hæc pars libertatis noſtræ infirmum arbitrium dirigit. Nam prima prædeſtinando diſponit. In prima qui ſunt eius Dominus præuidendo nouit: in ſecunda nobis innoteſcit. Illa cauſſa, hæc eſt illius effectus. Illud ſignaculum immobile eſt, hoc probabile. Illud ſignaculum eſt, iſtud ſignaculi ſignū. Illa radix eſt, hic fructus: & à fructibus iſtis cognoſcetis eos, qui nominant nomen
M Domini. Nam ipſe in beneplacito ſuo nouit qui ſunt eius, & ponit eos vt fructum hunc plurimum afferant: ideo dicit: Diſcedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini: qui eius eſſe ſe dicit, non diſcedat ab vnitate. Nec diſcedere poteſt quiſquam illorum, quos diuina formauit & firmauit notitia. Denique & capillus de capite Eccleſiæ non peribit. Capilli enim eius omnes numerati ſunt, omnes ſignati ſignaculo præcedentis notitiæ. Sine pœnitentia eſt iſta notitia. Ideo firmum ſtat fundamētum Domini, habēs ſignaculum, diuini propoſiti adiutorium, & arbitrij noſtri conatum. Iſto qui ligantur crines ſignaculo, nō poterit eos quiſquam rapere de capite ſpōſæ. In manu tua Domine, omnes crines ſponſæ, & non rapiet eos quiſquam de manu tua. Tene Ieſu bone, quos tenes, & recollige quos noſti, & qui tuum ſe nouit, qui dicit, Domini ego ſum: qui nominat nomen Domini, diſcedat ab iniquitate, accedat ad vnitatem Eccleſiæ, ad vnitatem capitis & corporis, id eſt, ſit crinis colli, & crinis vnus. Nihil ſic ſponſi cor vulnerat, nihil promouet affectum, & animum penetrat, quomodo vnitas ſpōſę, & ea ipſa inter diripientium ſeruata & quaſi ſolidata conatus. Epiſcopi religioſi proprias deſerunt ſedes, de ciuitate in ciuitatem fugiūt à facie perſequentis. Deo deuoti & clerici & monachi tribulationibus & contumelijs affecti, rapinam bonorū ſuorum cum gaudio ſuſtinēt, cognoſcentes ſe meliorem habere & manētem ſubſtātiam in vnitate ſupernæ & Eccle-
A ſiaſticæ caritatis. Si enim omnem ſubſtan-
Cāt 8. c tiam ſuam dederit homo pro caritate, quaſi nihil deſpiciet eā. Quidam equidem libertatem Eccleſiaſticæ communionis muneribus redimunt. Bona redemptio, ſed vēditio turpis. Quid vendis, quòd ipſe condemnas? Si ſchiſmaticos reputas, qui à te ſeparati ſūt nō debueras pretio inductus, erroris ſui illis permiſiſſe licentiam. Si ſchiſma reputas cur libertatem eius muneribus venditas? Si autem Eccleſiaſticæ vnitatis apud nos veritas eſt, quid illam diuellere tentas? Si Petri ſedem ſucceſſionis iure tenes, cur non Petri ſententias vendicas in eos, quos ſchiſmaticos arbitraris? Pecunia, inquit, tua tecum ſit in perditionem. Nunc vero dicis? pecunia Act.8.d
tua ſalua mihi ſit, anima vero eat in perditionem. Quomodo.n. non perditio hæc, vbi ab vnitate corporis ſeparatio eſt? Nec mihi, inquit, nec tibi ſit, ſed diuidatur. Ita & tu pe- 3.Reg.
cunias tollis, cum animas non potes. Tolle 3.d
quod tollis, munera tolle tibi, animas Eccleſiæ relinque. Nam & ipſa niſi animas nō quærit. Corporalia autē apud te bona ſpargant, ne bona animæ diſpergant tecū. Qui enim non colligit cum Eccleſia, diſpergit. Signanter ſatis ait. Qui non colligit mecū, diſpergit. Collectio namque vnitatis ratio- Matth.
nem continet, ſicut diſperſio innuit ſepa- 12.c
rationem. Eccleſia cum ſponſo dicere nouit: Qui non eſt mecum, contra me eſt. Nihil medium relinquens, aut colligis cum illa, aut certè diſpergis: aut cum illa es, aut contra illam. Tu autem dicere (vt aiunt) B
ſoles: Si non vis diſpergere mecum, ſaltem non colligas cum illis. Si non es mecum, ſaltem non ſis contra me. Sufficit ſi nec noſter ſis, nec aduerſariorum. Sed non ita noſter Ieſus, qui ait: Noſter es, an aduerſario- Ioſue 5.
rum? medium nil relinquens. Numquid, d
Ieſu bone, non eſt reſina in Galaad? Quare Ier.8.g
ergo non eſt ſanata Domine contritio ſpō- Iſai.1.b
ſæ tuæ, vulnus & liuor & plaga tumens nō eſt circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo? Potaſti Domine ſatis dilectam tuam vino compunctionis, quando oleo fouebis, oleo ſancto tuo? Oleum autem peccatoris non impinguauit eam. Nam & qui ex aduerſo ſunt, oleum habere iactant. Quid enim niſi oleum venditant dū blandiuntur, dum pollicētur honores, dum munera proponunt? Oleum iſtud non ſanat, ſed magis ſcindit. Ideo ſicut vinum eo- Pſ.78.a
rum, ita & oleum eorum. Aequa lance penſanda ſunt verba & verbera eorum. Thrē.4.
Renuit conſolari anima mea ab vberibus a
conſolationis eorum. Ipſi enim ſicut lamia nudauerunt mammas: lactauerunt enim catulos ſuos, non Eccleſiæ filios. Eccleſia enim mammas ſuas habet: idcirco in laudibus ſuis ſequitur ſtatim: Quam pulchræ ſunt mammæ tuæ ſoror mea ſponſa. Re- Cāt.4.c
uoca Domine Ieſu filios tuos, qui aberrant

Pſal. 8. a ad lactis huius dulcedinem, vt ex ore lactẽtium perficias laudem, cum deſtruxeris inimicum & vltorem: ideo feſtina & eijce ad victoriam iudicium, vt habitent in vnum, qui inuocãt nomen tuum, quoniam in hac vnitate mãdas benedictionem & vitam per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

C

Sermo XXXI.

LEniter ſunt à nobis perſtringenda nunc vbera ſponſæ, quæ ſuperius non vno in loco ſtudioſius preſſa ſunt, & neſcio an ex toto expreſſa. Fortaſſe modò tacta, nouum aliquid nobis effundent. Quis non auidè & cum ſpe bona ad vbera currat, quæ ſic ſponſus laudare curauit? *1. Pet. 2. a* Hæc vbera ſunt quorum nos Petrus quaſi modò genitos infantes lac concupiſcere hortatur. Et commendatio præſens nonne vim quandam inuitationis videtur obtinere? *Cãt. 4. c* Quam pulchræ ſunt, inquit, mammæ tuæ ſoror mea ſponſa. Non eſt ſimpliciter & ſine expreſſione laus tanta profuſa, ſed ipſe pronunciationis modus admirationem & oblectationem proferentis demonſtrat. Quæ tamen eſt huius ordinis ratio? Cur poſt oculum & crinem ſtatim ad mammas ſermonem deflectit? aut cur in illis vnitas commendatur, in his commendatur pluralitas? Mihi quidem in capitulo ſuperiori mentis quidam & cogitationum exceſſus ad Deum videtur innui, ſobrietas verò & temperantia ad paruulos in iſto: ibi vnum neceſſariũ eſt, hic ſolicitudo & ſermo doctrinæ partiẽdus in plura. Ibi intemperantia feruidi amoris collecta in vnum & conſtricta, & penetrans ipſum dilecti pectus ſauciat, hic temperata doctrina, & ſermo ſobrius, lacteo quodam D potu paruulos ſatiat. Vides quomodo nihil medium relinquit in laude ſponſæ, ſed *2. Cor. 5. c* cum Paulo aut mente excedit Deo, aut condeſcendit nobis. Caritas enim, inquit, vrget nos. Ad quid vrget nos? Numquid ad exceſſum? Non vtique ad exceſſum, ſed vtique ad condeſcenſum. Res illa eſt voti, hæc obſequij. Illic intemperantis affectus ſummus, hic contemperantis. Bonus ordo plane haurire ibi, & hic exhauriri. Primo ibi infundi, poſtea hic infundere: inebriari ibi, & hic inebriare. Bona viciſſitudo talis, ſi tamen modo talis. Ordinatione tua Domine hæc viciſſitudo perſeuerat, viciſſitudo contemplationis & conſolationis. An nõ beatus cui omnia vitæ momenta in hoc decurrunt, vt vel Chriſto vulnera caritatis infigat, vel pietatis vbera porrigat ſubditis? Ego ſi quando (ſi tamen aliquando) inebriatus ab vbertate domus tuę Domine, diſtenta vbera inde reportare videor, tot varijs & tã moleſtis exſiccantur negotijs incurrentibus, vt mox arentia reddantur, quæ prius eruditionis & gratiarũ vbertim lacte rorabant. Felix quidem qui ſancti interpellatione aliqua talia in ſe cõtinuat ſtudia, vt vel ipſum (ac ſi ita dicam) ſapientiæ cor & ſecretariũ penetret, aut vbera inde referat voluptatis illius vbertate referta. Spõſa planè eſt quę nouit huiuſmodi variare vices. Ideo in laude ipſius poſt contẽplationis exceſſum, de conſolationis & doctrinæ vberibus ſermo ſtatim contexitur. Quam pulchræ ſunt mammæ tuæ: purus E oculus, & pulchræ mammæ. Ille ſponſo, *Cãt. 4.* & filijs ſponſi. Ille ideo vnus dicitur, hic plures: quia varia debet eſſe vberum temperatura, pro ſugentium qualitate diuerſa. Vide quomodo Paulus Iudæis factus eſt *1. Cor. 9. c* Iudæus, & ijs qui ſine lege erant, quaſi & ipſe ſine lege eſſet, infirmus infirmis. Nonne velut tot applicat diſcipulis vbera, qui in ſe tot transformat genera? Quid aliud molitus eſt temperatura tam multiplici, niſi vt leniter & lactis more teneris auditorũ eius doctrina influeret animis? Tot videtur abundare mammis, quot modis arte ingenioſa capacitati ſe infirmoiũ coaptabat.

Factus ſum, inquit, in medio veſtri tãquã *1. Th. 2. b* paruulus in medio paruulorum, quomodo ſi nutrix foueat filios. Et ſi vultis, duas vobis mãmas maternæ pietatis aſſignabo, imò idem ipſe Paulus aſſignat cum dicit: quia pietas ad omnia vtilis eſt, conſolationem habens vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ. His vberibus geminis erga ſubditos abundare debet, qui doctoris & patris in Eccleſia locum occupat, his muniri mammis à dextris & à ſiniſtris, vt qui ei commiſſi ſunt, *Iſai. 66. c* potentur à lacte, & ſatiẽtur ab vberibus cõſolationis eius. Harum alteram reputa ſiniſtram, alteram dexteram. Siniſtram in temporalibus ſubſidijs, dexterã in ſpirituali cõſolatione. *Rom. 12. b* Qui miſeretur in hilaritate, qui tribuit in ſimplicitate, qui iuxta Apoſtolorum principem gregi cõmiſſo prouidet nõ *1. Pet. 5. a* coactè, ſed ſpontaneè, mammam hic ſiniſtram exhibet; & Eccleſiæ promittitur

F in prophetia Iſaiæ quod regum mamilla lactabitur. *Iſai. 60. f* Mamilla, inquit, & non mamillis, eo quod regum eſt temporalibus præcipuè bonis Eccleſiam fouere: hæc enim ſiniſtra eius eſt, in qua ſunt diuitiæ & gloria. *Prou. 3. b* De dextera quidem mammilla ſic nos Paulus informat. *1. Theſſ. 5. c* Cōſolamini, inquit, puſillanimes, & conſolamini eum, qui huiuſmodi eſt, ne abundantiore triſtitia abſorbeatur. Item *Gal. 6. a* vos, qui ſpirituales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis. Et (vt ita dicam) ſunt qui ſiniſtram tantum mammam ex officio habent, ſicut ij, quos ſupra diximus, reges & principes. Et ſunt quibus ex officij ſui iure pendet dexteram maximè præbere mamillam, ſicut ſacerdotes Domini & *Mal. 2. b* doctores, quorum labia cuſtodiunt ſcientiam, & lex Domini requirenda eſt ab eis. Hi enim magis quàm ſubditis plebibus carnalia metunt, quibus ſpiritualia ſeminant. Qui vero poſſeſſionibus cunctis renunciant, qui rebus temporalibus valedicunt, ſe ſuaque omnia monaſterio tradentes, & ex toto in ius abbatis tranſeunt, nullam ſui ſibi curam relinquentes de cetero, tales vtique gemino conſolationis lactandi ſunt vbere. Ideo neutro hoc carere debent qui talibus præſunt, ne mutilum & velut detruncatum videantur pectus geſtare, vna deformiter mamilla contentum. Qui verò vtroque deſtituuntur, locum hunc in Eccleſia & ſibi damnoſè tenent, & quantum ad alios periculosè, ne forte lingua lactentis adhæreat palato, dum arentia ſunt vbera matris. Pere-

G grina eſt plane hæc laus ab illis in præſenti *Cāt. 4. c* facta ad ſponſam; Quam pulchrę ſunt mammæ tuæ ſoror mea ſponſa. Simulque aduerte quod non omnes pulchræ ſunt mammæ. *Eccl. 15. b* Non eſt enim ſpecioſa laus in ore peccatoris. Fili, inquit, ſi te lactauerint peccatores, *Prou. 1. a* ne acquieſcas eis. Vide quomodo quorundam vbera non modo non vult ſpecioſa haberi, ſed vult ſuſpecta. Idcirco iſta commendat, vt bene noris, ad quæ te debeas tutò cōferre. *Cāt. 4. e* Quam pulchræ ſunt mammæ tuæ: *Cāt. 1. a* meliora ſunt vbera tua vino. Duo ſunt, quæ ponit in laude vberum iſtorum: pulchritudinem & virtutem. Alterum conuenit amanti, alterum lactanti. Quid enim lactantis refert ſi pulchra ſunt vbera, dummodo ſint vbera, & redundantia lacte ſalubri? Pulchritudinem ergò pro ſe commęmorat, & lactis gratiam pro ſuis. Et ſi non ipſe melius ſapis, pulchritudinem ad conuerſationis venuſtatem refert: ad doctrinā & eruditionem, quod reſtat in commendatione mammarum. Dulcius ſugitur, vbi vita venuſtat ſermonis virtutē. Et ſi ſpirituale aliquid vis, & expreſſum de pulchritudine earum audire, ad mulierum te ſtudia mitto, quæ corporei decoris, & cultus & operā gerunt, & aſſecutæ ſunt artem. Quid enim magis affectant in ornatum pectoris, quam ne mammæ ſuperexcreſcāt, & deformiter fluitent, & pectoris ipſius occupent ſpatia? Ideo excreſcentes & fluitantes faſcijs pectoralibus ſtringunt, naturæ vitio arte medentes.

H Pulchra ſunt enim vbera, quæ paululum ſupereminent, & tumēt modice: nec elata nimis, nec tamen ęquata carni reliquæ quaſi repreſſa, ſed non depreſſa: leniter reſtricta, non fluitantia licenter. Hoc quidem exemplo qui verba bona, verba ſpiritualia debet proferre, mulierum imitetur & ſtudia, & induſtriam. Caſtigato vtatur ſermone verborum, non fluitent vbera, non ſine lege ferantur, nō pectus & quoddam ſecretarium mentis magis occupent quam ornent, non habeāt plus materiæ quam gratiæ, nō plus carnis quam lactis. Purus & prudens ſit ſermo pro tempore. Accedat huc pietas, & pulchritudinis numeros teneat. Non habeat plus oris quam pectoris, nec lactis fluxum patiatur. Ex pectore debent vbera prodire, & inhærere illi, non ipſum conuerti in illa. Ex abundantia cordis os loquatur, ex illa non totum effundat. Reſtringenda ſunt vbera, ne nimis exuberent. Videas aliquos, dum verba conſolatoria plus æquo ſectantur, in vana deuolui: & dum auditores longo pertæſos ſilentio, & quaſi quadam ſubtriſtes acedia exhilarare volunt, petulātis laſciuia linguæ poſt vtilia profluunt ad ſcurrilia, & modico frumento multum zizaniorum aut præſeminant, aut ſuperſemināt: loquuntur placentia, & doctrinæ panem in riſu faciunt (ſicut *Eccl. 10. d* ſcriptum eſt) ſed paulò poſt riſum ſine pane, ſine pane verbi ſalutaris. Non eſt adulterandum verbum Dei, *2. Cor. 4. a* nec admixtione corrumpendum peregrina. Suis ſit contentum vberibus, vberibus vtriuſque teſtamenti.

I Hæc tibi memoriter in pectore hæreant, hæc tibi conſolatorium, & quaſi lacteum ſermonem miniſtrent, iſta ſuggerant quod alij ſugant. De pectore tuo erumpant radicitus, vt non ſint affectata quæ dicis, ſed de puro & præcordiali ꝓlata affectu, iuxta

iuxta illud: Si vis me flere, plorandum eſt primò tibi ipſi. Compaſſionis,& gratulationis affectus intus naſcatur tibi, ſed per ſcripturæ ſacræ verba ac ſi vbera quædam ad educationem audientium profluat. Pudicè quidem,vt in re ſeria, & petulantia abſit, & ſerenitas adſit. Ad pulchritudinem enim mammarum accedit, ſi ſe paululum attollant,& tumeant modicè,tantum vt habeant auctoritatis quantum ſat eſt, auſteritatis nihil. Ideo & vino meliora dicuntur vbera. Sic enim in laude eorum ſtatim ſequitur. Meliora ſunt vbera tua vino. Vbera gratiæ, vbera conſolationis, auſteritatis, & duritiæ;vino meliora ſunt ac efficaciora, & accommodata magis ad commutandum triſtes, & exaſperatos affectus, ad conſolandum imbecilles,& teneros.Facilius mouent, & fouent ſuauius. Verbum enim dulce, & mitigat inimicos,& amicos multiplicat. Dulce Euangelij verbum, durum legis. Et vide, quomodo verbum dulce effera gentium corda conuertit, & quaſi marinos, & ſalſos

Deut.33.c fluctus in lactis ſaporem. Inundationem, inquit, maris quaſi lac ſugent. De Apoſtolis hoc dictum eſt ſub typo Zabulon, & Iſachar. Hodie ſi quis amarus, & turbidus fluit, non deſperes. Adhibe vbera, inſtilla lac, forte & ipſe cras lacteus fluet. Quis ſcit ſi non

K modica ſtilla totam maſſam conuertat? Da-

Pſ 67.b bit enim Dominus verbum euangelizantibus virtute multa. Sterilis,& infirma eſt ſeueritas legis, & ſine gratia præcipit, & ſine venia punit, vtroque vbere caret, inde vel præſignatione vel præfiguratione hæc continet, ſed in actu non exhibet. Memento non legis, ſed Euangelij miniſtrum te eſſe, miniſtrum Ieſu, qui in paſſione acetum, & in cena vini veteris reprobauit acorem. Nouatianus non habet mammam veniæ, nec Pelagius gratiæ. Ille naturæ inueteratæ, & corruptæ bona prædicat,& ad iuſtitiam ſufficere dicit: hic diuinæ naturæ bonitatem tollit, dum pœnitentiam negat. Ille (vt ſic dicam) reuocat petentes: hic non ſuſcipit pœnitentes. Vetuſtatem ille propinat: hic auſteritatem. Non habet eius doctrina gratiæ lacteam nouitatem, nec huiuſmodi dul-

Ibidem. cedinem. Paraſti, inquit pſalmiſta, in dulcedine tua pauperi Deus. Pelagius diues eſt, non eget hac dulcedine: innaſcitur ei, non paratur. Pelagius dicit, non indigeo: & Nouatianus, non indulgeo. Alter prædurus

Ibidem. eſt, alter prædiues. Para Domine, para in dulcedine tua pauperi tuo Deus. Tu para, tu repara, & non niſi in dulcedine tua. Magna multitudo dulcedinis, quæ de vberibus tuis Domine ſugitur. Quoties poſt opus grauis exceſſus ad iſta acceſſi, preſſi inſtantius: & quantam lactis expreſſi copiam; tu Domine noſti. Vbi abundauit delictum, abun- *Rom.5.d*

dauit & gratia. Sufficiebat mihi vt diuitiæ computarentur, ſi vel mererer veniam: & L

ecce abundauit & gratia. Mammarum preſſi vnam, & vtraque influxit vbertim. Ideo ſponſa tua gratiæ lacte potata, & ſatiata ab vberibus conſolationis, didicit, & ipſa vbera magis præbere quam vinum. Meliora enim ſunt vbera eius vino. Vinum vetuſtate aceſcit: vbera totum nouum, dulce totum effundunt. Denique, & timor foras mittitur, & charitas numquam excidit. Hoc eſt *1.Cor.13.c*

mandatum nouum eius, ſemper recens dulcedo. Non poteſt amor eſſe, & dulcis non eſſe. Meliora ergo ſunt vbera tua vino. Vinum non malum, ſed vbera meliora. Meliora quidem ſunt, mixturam tamen non refugiunt vini.

Nam in ſequentibus aliquantò poſt dicet: Bibi vinum cum lacte meo. Melius tamē *Cāt.5.a*

ſi bibat lac ſolum, & ſine vino: quia in vino terror eſt, in vberibus compaſſionis, & gratiæ lene blandimentum. Nam vinum licet in bonum valeat, & ſoleat accipi: hic tamen ex collatione vberum aliquid durum, & forte ſignificare videtur. Meliora ſunt vbera eius vino: quia melior eſt dulcis, & fraterna compaſſio, quam indignantis animi durus, & immittis affectus. Quaſi non habentes vbera Paulus notat, quos ſine affectione vocat. Non poteſt in humano pectore *Rom.1.a*

vberibus carere pietatis ſponſa ſponſo ſuo adhærens. Ipſi enim mons vber, mons incaſeatus, mons coagulatus, mons pinguis. Quomodo de tanta lactis copia nil ſponſa capiat, cui beneplacitum eſt in hoc monte habitare? Et ſi in hoc monte ſine intermiſſione habitare nondum poſſumus, recurramus frequenter, aſcendamus, inebriemur M

vberibus. Sic enim ſcriptura habet: Vbera eius inebrient te omni tempore, & *Prou.5.d*

in amore eius delectare iugiter. Videte, ad quem ſenſum vberum interpretationem deflectat, ad ebrietatem & oblectationem amoris. Quid neceſſe eſt diutius in quærenda vberum ratione morari? magis vero quæramus ipſis inebriari: meliora enim ſunt vbera vino, quia

melior

Pſ.62.a melior eſt miſericordia ſuper vitas: melior eſt amoris affectio, quam afflictio carnis, & lacteus potus ſpiritualis nouitatis, compunctionis vino. Ibi enim oſtenduntur & guſtantur dura, dum vetus homo repellitur & deſtruitur: hic in nouitate vitæ diuini fauoris lactea capimus blandimenta, nec fugæ, ſed refugij ſignificationem. Bonum quidem vinum, ſed vbera dulciora. Bona compunctio, ſed melior vnctio. Odor enim vnguentorum tuorum ſuper omnia aromata: Cãt.4.c Iam ſtudia veſtra ad audiendum redintegrata video. Auiditatem veſtram excitauit odor vnguentorum ſponſæ. Indiſcreta quadam eſurie illa vultis hodie vberibus ſuperaddi: date inducias vſque mane, hodie ſufficiant vbera, craſtino accedemus ad vnguenta, eo votis noſtris præſtante effectum, qui vberum & vnguentorum ſponſæ ſuæ, & commendator eſt & dator, Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

A Sermo XXXII.

EXiguum eſt mihi olei, & vnguenti, Fratres, & vos hodie vaſa affertis tanta, tam vacua. Nec ducatis ad iniuriam, quòd vacua vaſa veſtra dico. Ego non inania per hoc, ſed magis capacia volo intelligi, eo quod auida, & idonea ſint vobis ad capiendum ingenia. Quis iſta implere ſufficiat? Attenditis ad vnguenta ſponſæ, quanta ſit illi aromatum copia, quaſi non & inſtrumenti habenda ſit ratio, per quod ad vos manare debent? Copioſa quidem materia, ſed nihilominus attendite, quid miniſter queat. Fiat quod vultis, non cauſſabor inopiam, ne vos me non obſeruatæ ſponſionis incuſetis. Inſtillabo modicum quod habeo olei vaſis ingentibus, atque vtinam aliquis Heliſæus iubeat, cuius virtus noſtro prouentum bonum conatui tribuat. Quid ergo? Nonne hic multi aſſident Heliſæi, multi prophetæ, aut certè filij prophetarum? & hi omnes iubent, & ſi merita inferius eſſent, numerus ipſe magni vnius alicuius poterat vicem ſupplere. Inſtillabo ergo aliquid de reliquijs vnguentorum. Nam ipſa in capite libri copioſè & ſufficienter effuſa meminiſtis, & fortè fex illorum nondum eſt exinanita. Numquid & ego modo ſum exhauſturus illam? Ne ſperetis id à me, nec enim præſumo. Fertilis apud ſponſam eſt vnguentorum apotheca. Non eſt quod dicatis? Exhaurite, exinanite vſque ad fundamentum in ea. B Vtinam contingat mihi in hac fece intingi in oleo, ſicut ſcriptum eſt de Aſer. Fratres: ſi non meremur in olei dolium, Deuter. 33.d in vnguentorum copiam, cum Euangeliſta Ioanne, immergi, ſi non meremur tam vberem vnctionem, numquid deſperabimus vel intinctionem, numquid ſaltem odorem? Nam & odor hic tantum commendatus eſt, & odor, inquit, vnguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Vbera proſunt vt creſcas, vnguenta ne deficias. Meliora ſunt vbera tua vino, & odor vnguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Et vt hodiernum capitulum cum heſterno copulemus, dicamus vbera tenerorum eſſe, vnguenta fortium. Vbera proſunt, vt creſcas, vnguenta ne deficias. Meliora ſunt, inquit, vbera tua vino. Cãt.1.a Conferamus inter ſe iſta tria, vina, vbera, vnguenta. In vino veteris hominis defectio, in vbere noui refectio, in vnguentis quædam delectatio. Vino carnalis ſenſus inebriatur, & ſopitur & obruitur, vbere nouus nutritur, vnguentis adultus deliciatur. In primo homo vetus conficitur, in ſecundo nouus reficitur, in tertio iam appropinquãs ad perfectionem ineffabili lætitia afficitur. An non ordo bonus, vt de refectione ad delectationem accedas, poſt lactis primitias ad vnguentorum delicias? Et à principio cantici huius vtraque iſta vnguenta, & vbera, & commemorata, & copulata ſunt in præconijs ſponſæ. Nec exigua horum gratia, quæ toties replicat in laudem dilectæ, non contentus commemoraſſe ſemel. C

Nonne delectatum putas laudibus iſtis quas tanto affectu, tam frequenter recenſet? Eſt & quod ad te trahas de tanta ſedulitate iteratæ laudationis: inuitationem tuam puta hanc iterationem: curre & tu in odorem vnguentorum iſtorum, imo cura magis vt hæc in te vnguenta redoleant, vt & tu audire dignus ſis, quia odor vnguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Cãt.4.c Nec tantum ſemel hoc audias, ſed iterato has tibi laudationes os dilecti loquatur. Recentia in te ſint, & quaſi noua ſemper vnguenta, non areſcant, non exſiccentur, non exinaniantur. Oleum exinanitum nomen dilecti. Sed vide vt exinaniatur vſque in te, non exinaniatur à te.

Bonum eſt ſi cum ſponſa inchoes ab vnguẽtis, ſed nõ bonũ, vt conſummeris in vnguẽtis. Alioquin tibi dicit Paulus: Cum ſpiri-
Gal.3.a tu cœperis, nunc carne cõſummaris. Bene vngeris, ſi ſpiritu vngeris. Ideo ſic vngere,
Pſ.108. vt caro in te immutetur propter oleum.
c Oleum non immutetur aut minuatur propter carnem. Oleum, imò, & vnguentum non de capite tuo diſcedat, ſed exuberet, & deſcendat vſque ad pedes: quia vtraque in Chriſto Ieſu non tam vncta, quam perfuſa ſunt vnguento. Intret oleum interiora tua, ipſis imbibatur affectibus, vt carnalitas omnis in te mutetur propter oleum. Erit enim quando & caro immutabitur propter oleũ.
Pſ.44.b Vnctus eſt, & perfuſus oleo lætitiæ præ cõſortibus ſuis. Ideo ſolus ante reſurrectio-
Pſ.108. nis tempus dicere potuit: Caro mea im-
c mutata eſt propter oleum. Iure anticipa-
D uit communis horã immutationis caro immunis à carnalitate. O hora optabilis, ò dulce vnguentum, quando & per quod caro diſſoluta aſcendet in incorruptionem. Nam ante illum ſtatum quid niſi deſcẽdat in corruptionem? Vidiſtis heſterno die fratres, aſpexiſtis lacrymabilibus oculis carnem miſeram commutatam, carnem deſcendẽtem de corruptibilitate in corruptionẽ. Et quidẽ ſatis lente, & cum mora deſcendentem, nec poſſe penitus corrumpi. Videbatur velle corpus quod occupauerat hæreditate poſſidere ipſa corruptio: & ne deſineret putreſcere, nõ ſinebat perputruiſſe. Cohibebat vires, quaſi nollet ſubſtantiam celeriter cõſumere, vt diutius inficere poſſet. Nam cum fuerit caro redacta in puluerem, quid habet
1.Pet.1. vltra corruptela quod faciat? Omnis caro
d fœnum, & omnis gloria eius quaſi flos fœni. Exſiccatum eſt fœnum, & cecidit flos. His verbis propheta velocitatẽ defectionis expreſſit, qua facilè caro florida, & vitali pubeſcens calore, & roſeo colore pulchra, ſed de terra ſuccisa viuentium exſiccatur quidem ſubitò, ſed non computreſcit tam citò. Ergo fœni collatione celeritatem ſubitæ commutationis oſtendit, non lentæ, & putridæ corruptionis expreſſit horrorem. Videres in illo cadauere oſſa quæ tecta fuerant, quædã denudata, quædam quidem adhuc non tam tecta quam polluta, & inuoluta putredine. Graſſabatur in carne miſera lõga corruptio
E & attingens à fine vſque ad finem fortiter, miſerabiliter diſſipabat omnia. Poteram, & ego dicere: diſſipabat omnia carnis eius, eo quod diſſipatio virtuti diuinæ diſpoſitionis ſeruiebat. Miſera commutatio, ſed pulchra ratio, qua Deo placuit, vt carnis gloria non niſi per putredinem deducatur in puluerem. Sæuiat mors, ſæuiat, & graſſetur ipſa corruptio in carnem humanam, depopuletur eam, quantum poteſt, deducat eã primò in ſaniem, deinde in cinerem. Nam hucuſque poteſt, & non amplius quam in puluerem deducere, ſcilicet carnis gloriam. Nõ ad nihilum conſumere valet carnis ſubſtantiam, nec penitus conſumere, nec perpetuò poſſidere. Donec atteratur cælũ, non Iob 14.
conſurget, ſed tamen tunc conſurget. Tunc Ioel.2.
enim effũdet Dominus de ſpiritu ſuo ſuper omnem carnem, tunc caro ſanctorum erit immutata propter oleum, eo quod ſpiritus Domini vnxerit eam. Omnes enim reſurge- 1.Cor.
mus, ſed nõ omnes immutabimur. O quan- 15.g
ta virtus vnguenti illius, à cuius facie corruptionis tam vetuſtæ iugum computreſcit, & caro quæ conſumpta fuit à ſupplicijs, reuertetur ad dies adoleſcentiæ ſuæ, adoleſcẽtiæ quæ non diſcedat alia ætate ſuccedente. Efficax omnino vnguentum, per quod tam inueterata ſanabitur cõtritio, & tam annoſa ſanies in ſanitatem incorruptibilem conuertetur. Eccleſiæ proprium eſt hoc vnguẽtum, ideo Chriſtiani dicuntur filij eius à ſponſo ſuo Chriſto, id eſt vncto. Et iam accipimus hoc vnguentum in baptiſmate. Sed ſicut ibi operatum eſt ad ſanctificationem, ita & in fine temporum operabitur ad glorioſam illam immutationem, quando caro F
immutata erit propter oleum. Quis ſcit ſi non interim moribus ſinatur deſæuire, vt ex violentia morbi virtus declaretur remedij? Bene ergo vnguenti huius odor commendatur, eo quod gratiam eius ac ſi de lõge adhuc odoramus. Quod aliud dabis antidotũ tam efficax ad mitigãdum omnem mentis, quæ poteſt accidere, deſolationem, quam quod fidiſſima ſpes eſt reſurrectionis futuræ, & felicis illius commutationis? Non habet doctrina gentilium reſurrectionis credulitatẽ, & Iudæorum traditio nõ tenet qualitatem. Illi non credunt: iſti minus plene, ſed parum purè de ſpirituali reſurrectionis gloria & angelica ſimilitudine ſentiunt. Gentiles vnguenti huius odorem non trahunt. Iudæi quidem non ipſum, & proprium, ſed neſcio quem alium, & adulterinum pro eo. Apud ſolam eccleſiam vnguẽti illius odor & integer, & proprius exiſtit. Ideo odor vnguentorum

torum eius ſuper omnia aromata. Bona vnguenta impaſſibilitas, & patientia. Per illam caro reſuſcitata lædi non poterit: per iſtam mēs pia inter prouocationes, & iniurias illæſa conſiſtit. Per illam quieto, & inconcuſſo iure carnis noſtræ terram hæreditate poſſidemus: per hāc vero ipſam animā. In patientia, inquit, veſtra poſſidebitis animas veſtras. Ipſa patientia quid aliud eſt, niſi velut quidam futuræ impaſſibilitatis odor? Illic mala nulla inferuntur: hic vero patientiæ beneficio, ac ſi vnguēto quodā mitigatorio, etiam quæ illata ſunt, non ſentiuntur. Efficax, & vtile omnino vnguentum, quod inter carnis vexationes animum ab iniuria tuetur, & continet ne fatiſcat, ne deficiat, ne laboret. Ego vtilitatem vnguenti huius prædico, tu forte voluptatem quæris. Ne in hoc quidem deero, & adhuc vobis excellentiorem vnctionem demonſtro. Omne gaudium, inquit, exiſtimare fratres, cum in tentationes varias incideritis. An non tibi videtur excellentiori vnguēto perfuſus, qui nouit in aduerſis gaudere, quam qui didicit in ipſis non contriſtari? Minus enim eſt, quo dolor excluditur, quam quo lętitia ſuadetur. Denique & inimicos nō modo tolerare, ſed amare iubetur ſponſa Chriſti. Diligite, inquit, inimicos veſtros. Bona ergo eius vnguēta, quæ in triſtibus lætitiam redolent, & hoſtibus dilectionem præſtant. Dilectio enim maior eſt omnibus ſacrificijs, & holocauſtomatibus. Ideo odor vnguentorum tuorū præcellit omnibus aromatibus. Bonum plane orationis aroma, bonum incenſum. Sed audi, quid Euangelium præferat: Si offers, inquit, munus tuum ante altare, & ibi recordatus fueris, q̄a frater tuus habet aliquid aduerſum te, dimitte ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo. Aduertis ſatis, quomodo vnguentum recōciliationis aromati præfert orationis. Quid eſt reconciliatio, niſi iterata animorum diſſidentiū conciliatio? Et de conciliatione, & caritate fraterna dicit tibi Pſalmiſta. Ecce quam bonū, & quam iucundum habitare fratres in vnū. Hæc eſt excellentior via iuxta Paulum, & alijs maior chariſmatibus, quam odor vnguentorum cunctis aromatibus. Vnguentum hoc deſcendit de capite in barbam, & oram veſtimenti. Chriſtus enim caput noſtrum prius dilexit nos, vt nos diligamus eum. Ideo & ſponſa ſe currere dicit in odore vnctionis, id eſt, in æmulatione dilectionis. Non dicit vnguenti, ſed vnguentorum: eo quòd gemina ſit dilectio. Vna qua diligimus ipſum, quoniam ipſe prior dilexit nos. Alia qua diligimus inuicem, ſicut & ipſe dilexit nos. Vtriuſque dilectionis habemus ab ipſo, & exemplum, & donum. Ipſe enim dilectionis & viam monſtrat, & miniſtrat virtutē. Ideo ſcriptum eſt: In odore vnguentorum eius curremus: Ipſa connexio, & ſuauitas, & amor patris, & filij, & mutua complexio per ſpiritum amborum, nonne grato nos odore perfundit, & ad ſimilem nos inuitat æmulationem, vt & nos vnum ſimus, ſicut & ipſi vnum ſunt? Felix quidem qui ſequitur, & currit in odore caritatis illius, ſuauitatis illius, dilectionis illius, vnctionis illius. Ipſe enim ſpiritus vtroſque quaſi perungit, quos tanta amoris dulcedine coniungit. Imitemur vnctionem iſtam, curramus in eius odore. Diuinæ illius, & eſſentialis vnitatis æmula eſt, & quaſi imago fraterna caritas, & quædam velut vmbra vnguenti illius, & dulcedinis, & amoris mutui. Ecce enim quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum. Sicut vnguentum in capite quod deſcendit, &c. Atque vtinam de capite noſtro, quod surſum eſt, quędam vnguenti iſtius in nos vmbra deſcendat, vt & ipſi audire mereamur: quoniam odor vnguentorum tuorū ſuper omnia aromata. Percurre animo virtutes reliquas, vſum & opera ſingularum recēſe: nihil in illis tam ſuauiter redolet, quantum pura de corde caritas. Quem odorem tibi ſpirent ieiunia, quem odorem eleemoſynæ, ſi in illis caritas non polleat? Caſtitas ipſa & tolerantia paſſionum, ſi non fuerint caritate condita, quid tibi ſuauis odoris refundent? Si tradidero, inquit Paulus, corpus meū, ita vt ardeam, & quaſi aroma incenſum liqueſcam totus in igne, caritatem autem non habeam, nihil mihi prodeſt. Nō poteſt gratis ſuſcipi, quod non cum gratia offertur. Caritas radix eſt, quaſi rami virtutes cæteræ de illa pullulant, & ideo pinguedinis illius participes eſſe debent. Quid prodeſt ramus in bona oliua, ſi nō in eo ſentitur radicis pinguedo, & gratia? Ita quidem nec virtutes, nec opera virtutum, ſi nō in eis caritatis, & dilectionis virtus redoleat. Maria cuius etiam modo tibi nomen de Euangelio ſonuit, quid in ea aliud quam dilectio redolebat? Dimiſſa ſunt ei, inquit, pec-

Marginalia: Luc. 21. — G — Iac. 1. a — Luc. 6. a — Matth. 5. c — Pſ. 132. a — H — 1. Cor. 12. d — Pſ. 132. a — Cāt. 1. a — Pſ. 132. a — I — Cāt. 4. a — 1. Cor. 13. b — Luc. 7. g

peccata multa, quoniam dilexit multum. Bonus huius vnguenti odor, cuius gratia veteris corruptelæ fœtorem deleuit omninò, & totam Eccleſiæ domum ſuauitate grata perfudit. Dum eſſet Rex in accubitu ſuo, nardi piſtici alabaſtrum cõfregit, & effudit ſuper caput recumbentis. Et nardus illa dedit, & adhuc dat, & in finem ſæculi dabit odorem ſuum. Bonum in ara pectoris ſui Chriſto Domino incendit aroma, ac ſi vnguentum exinanitum cor eius liquefactum
K flamma caritatis. Sepulto Domino, vide quã officioſa, quam ſedula monumentum frequentat. It & redit, videt angelos, apoſtolos inuitat, abeuntibus illis non abijt illa. Ardens eſt, inquit, cor meum, deſidero videre Deum meum: quæro & non inuenio eũ. Nonne tibi anxietas iſta quærentis eximiæ quoque dilectionis videtur odorem ſpirare? Hęc verba, dum in eius memoriam cantantur, nonne qui cantãt, & ipſi quoque inflammantur? Denique & ipſe Ieſus, qui deſideratur, vnguenti illius fragrantiam odorat, & quaſi currit ad illam in odore vehe-
Marci mentis amoris. Quidni ad cognata libenter
16.b recurrat vnguenta? Quaſi in matutino feſtinat ad illam, & ſurgens manè prima ſabbati, primò apparet Mariæ, & vngit eã oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis, dum ſe iam reſurrexiſſe manifeſtat in gloria. Iam aromata illius in vnguenta conuertit, & deſideria eius in dilectionem cõmutat. Aroma mihi videtur offerre, qui orat, & optat. Tunc autem vnguento perfunditur, cum eius, quẽ amat, potitur copia, cum præſentia delectatur. Bonum quidẽ orare, & deſiderare Dominum, ſed amare, & habere, & frui melius. Et (vt ita dicam) cum non habes, bonum eſt mendicare, ſed melius manducare. Si potes abſentem amare, quantò magis cum adeſt, cum copiam ſui indulget, cum experientia dulcis alimẽta miniſtrat amori? Tunc enim & ſpiritualius, & profuſius vngitur anima, cum illi, qui vnctus eſt, ſpiritu, & virtute, ar-
L ctius iungitur. Tunc præcipuè dilecto placet, tunc ſuauius redolet, cum tota fuerit in ipſum transfuſa, cum adhærens illi vni, oris fragrat vnguento, vnguento illo, quod de ſponſo redundat in ſponſam. Iucundè omninò, & ſuauiter redolet cohabitatio iſta in vnum, ſicut vnguentum in capite, quod deſcendit, &c. Ideo odor vnguentorum eius ſuper omnia aromata. Et ſi vnguenta etiam ipſi ſponſæ alia ſint: nulla talia ſunt, quale illud, quod deſcendit in ipſam, hora hac maxime, qua dilecto cohæret, quando inter eius vbera moratur, quando cubat in ſecretario cordis. Denique quando rex eſt in *Cãt. 1.a*
accubitu ſuo, tunc nardus ſponſæ ſpargit odorem ſuum, odorem bonum ſuper omnia aromata, odorẽ ſponſi, magis verò odorem ſponſum. Ipſe eſt enim dilectæ ſuæ vnguentum, ipſe eſt odor: nam ipſe in dilecta ſua complacet ſibi, ipſe redolet. Atque vtinam vnguentum hoc de capite noſtro non diſcedat, & odoris eius fumus aſcendat de cordibus noſtris in ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo XXXIII.

Dies iſta Dominicę Reſurrectionis annua celebritate ſolennis de vnguẽtis repetito tractatu me cõpellit inſtaurare ſermonem. Veniunt hodie mulieres cum aroma- *Luc. 24 a*
tibus, venit & Nicodemus ferens mixturam myrrhę, & aloes quaſi libras centum: Maria *Io. 19.g*
Magdalenæ ipſa prçuenit vngere corpus Ie- M
ſu in ſepulturam. Videtis, quanta myſteria celebrantur in vnguentis. Magna myſteria, & quis ad iſta idoneus? Quis dignè vnguentorum aſſignabit diſtinctionem, proprietatem exponet? Diſputatio hæc experientis eſt, non conijcientis. Nõ enim eſt facilè cuiquam de vnguentis tractare, niſi quem ipſa docuerit vnctio. Hodie vnctus eſt Dominus oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis, non tamẽ ſine conſortibus ſuis. Quomodo enim conſors eſt, qui non congratulatur, non cõgaudet, qui de ſurgente nõ conſurgit in nouam lætitiã? Opportuna quidem occaſio de vnguẽtis vobiſcum diſſerere, ſed multo magis opportuna vnguentis redolere. Vos exigitis à me ſermonẽ, & ego à vobis vnguentorum odorem depoſco. Qua ratione cũ ſanctis mulieribus Domini Ieſu frequentatis monumẽtum, ſi nullũ ſpirituale defertis ad illud vnguentum? Caro Domini hodie glorioſè eſt immutata propter oleũ. Nonne condignum videtur, vt corda noſtra immutentur, & conuertantur in oleũ ſpirituale, in oleũ exultationis, & lætitiæ? Inſtituerã de vnguentis ſermonem, & ecce diſputatio noſtra hæſit in oleo. Et quid oleo cũ vnguentis? Multum quidem, etſi non per omnem modum idem eſt, accedit tamẽ ex parte aliqua, & aſſimilatur eis. Oleum.n. quamuis non fragrat, mitigat tamen: nõ bene olet, ſed bene vngeris ex eo.

Hic autem non tam vnctionem, quam odo-
Cãt.4.c rem commendat in vnguentis ſponſæ. Et
A odor, inquit, vnguentorum tuorum ſuper
omnia aromata. Non omnis anima odori-
feris abundat vnguentis, ſicut & mulier illa
4.Reg.4. in Regum libro loquitur ad prophetam: Nõ
a eſt in domo mea niſi paululũ olei, quo vn-
gar. Non habet hæc mulier vnguenta odo-
riferis ſpeciebus compoſita, ſed oleum ad
Mar.14 vnctionem ſimplex, & exiguum. Maria Ma-
a gdalenæ non legis ſed euangelica mulier,
Luc.7.g vnguentũ defert nardi ſpicati pretioſi: nec
exiguum, ſed libram integram. Et ipſe Simõ
redarguitur à Domino, quod nec oleo qui-
dem caput eius perunxerit, cum illa caput
eius perfudit vnguento. Vides quomodo
vnguenta oleo præferuntur, & odorifera
vnguenta? Nam præter hoc, quod vnctio-
nis habent effectum, quodam odoris ſpiri-
tualis beneficio prærogant. Vnctio quidem
parcior eſt, ſed fragrãtia ſe diffundit in plu-
res. Etiam qui ſolus vngitur, non ſolus odo-
rat. Virtus eſt cõmunis, in omnes ſe ſpargit.
Ergo vnctio tibi, odor & alijs, & tibi. Bene
vngitur, & benè redolet, qui diligit bona co-
rã Deo, & prouidet bona corã hominibus.
Phil.4.a Gaudete, inquit Paulus, in Domino ſemper,
& iterum dico, gaudete: modeſtia veſtra
nota ſit omnibus hominibus. Gaudete ad
vnguenta modeſtiæ. Notitiam referto ad
odorem. Audi quomodo ipſe Paulus odo-
rem ad notitiam trahit. Et odorem, inquit,
2.Cor. notitiæ ſuæ per nos manifeſtat in omni lo-
2.d. co. Bonum ergo vnguentũ, & bonus odor
ſpiritualis in Domino exultatio: & modeſta
exhibitio, lætitia, & notitia. Benè vngitur;
cui Dominus in conſcientiæ interioris gau-
B dio placet, qui delectatur in ipſo, & benè o-
1.Cor. let, qui cum Paulo omnibus per omnia pla-
10.g cet: non placet niſi in Domino: in cuius
modeſto habitu, diſcreto opere, ſermone
docto, interioris alacritatis, & gratiæ fra-
grant vnguenta. Benè vngitur, qui gloria-
tur in Domino: & benè olet, per quem Do-
minus glorificatur coram hominibus. Et ip-
ſi qui redolet, odor ſuus ſuauiter fragrat, ſi
non gloriatur ſeipſum commendari, ſed
Cãt.4.c per ſe Dominum. Odor vnguentorum
tuorum ſuper omnia aromata. Vultis, vt
inter vnguenta, & aromata differentiam
vobis aſſignem? Ipſe ergo ſermo cantici di-
ſtinguere videtur non reprobans aromata,
ſed vnguenta præponens. Quantum ergo
in conſimilibus, & coniunctis rebus inueni-
re diſtantiæ poſſum, vnguenta videri poſ-
ſunt dona gratiarum, quæ in Spiritu ſan-
cto conferuntur: aromata verò ipſa officia,
quæ deuote referuntur. In operibus, &
in officijs honeſtatis quædam naturalis ſpe-
cies grata eſt, in vnguentis gratia ſpiritus.
Dominum Ieſum vnctum ſpiritu, & virtu-
te, ita & ſponſam eius in hoc decuit aſſimi-
lari, vt & ipſa ſpiritu, & virtute vngatur.
Bona quidem ſunt aromata virtutum, &
per ſe redolere videntur, ſed cumulatiore
gratia fragrant, cũ de vnctione Spiritus ſua-
uitatis aſperguntur odore. Opera ipſa, &
virtutes cum his, quæ foris ſunt commu-
nia nobis eſſe poſſunt, vnguenta non poſ-
ſunt. Denique etſi per ſe pulchra ſunt, plus
placent, cum procedunt de ſpiritu. Quo-
modo videntes opera bona glorificãt Deũ, C
niſi quia intelligunt, quod ipſum opus bo-
num, & à Deo venit, & ad ipſum vadit?
Si qua ſanè in me bona ſunt, gratiora mihi
quidem inde ſunt, cum deputantur gratiæ
Chriſti: cum eius in me vnctio commenda-
tur: cum ſpiritus redolet, magis quam cum
naturalis arbitrij prædicatur facultas, aut
fructus induſtriæ. Denique ſine vnctione
ſpiritus, & natura libertate deſtituitur, &
virtus veritate, & opus merito. Nã ſine gra-
tia ſpiritus, & fide Chriſti, & voluntatis co-
natus effectu caret, & virtus, quæ videtur
fucata eſt, & opus æternæ mercedis nõ aſſe-
quitur fructum. Ideo odor vnguentorum
tuorum ſuper omnia aromata. Etenim qua-
liacumque aromata fuerint, non meræ ſua-
uitatis ſpargunt odorem, niſi cum in eis ſpi-
ritualis gratiæ redolent, & redundant vn-
guenta. Vultis, vt aliquod vobis vnguentũ
proponam, cuius odor ſuper omnia eccle-
ſiaſticorum donorũ excellat aromata? Quis
odor in Eccleſia ſuauius fragrat odore miſe-
ricordiæ, & remiſſionis? Quanti cucurre-
runt in odore vnguenti iſtius, & per hoc
Chriſto comparati, & adglutinati ſunt? Be-
ne redolet, quòd veteris corruptelæ, & pec-
cati ab antiquo inoliti ſub momento delet
fœtorem. Mulier illa, quæ erat in ciuitate *Luc.7.f*
Maria nomine, quam fętida erat, quãdo ac-
ceſſit ad pedes Ieſu in domo Simonis lepro-
ſi? Quantum ipſi fœtebat Simoni, qui præ-
ſentiæ eius non ſuſtinuit horrorẽ portarẽ,
quam fœtida, inquam, acceſſit ad Ieſum: &
ecce iam in toto mundo, & pœnitentiæ, &
dilectionis, & gratiæ, quã reportauit ſpargi-
tur odor. Non eſt ſera gratia Chriſti: in ip-

D ſo conuiuio, quo mulier hæc Domini pedes rigauit, terſit & perunxit: & lota, & exterſa, & peruncta eſt, & ipſius Domini teſtimonio phariſæo præfertur. Non eſt enim parca clementia Chriſti, nec pigra quidem: plus rependit, & ſub hora rependit. Quid mirum ſi pœnitenti occurrit indulgentia, vbi ad patientiam pœnitentia adducit? Mulier illa deprehenſa in adulterio, & relicta in medio, vide, quomodo clemētiam Ieſu redolebat, quæ mœchiæ culpa prius fœtebat. Reuolue Euangelium, vbique Ieſum inuenies, & citum, & copioſum ad veniam. Denique, etſi quatriduanus mortuus eſt, & publicari criminis fama iam fœtet: vbi Ieſus euocat, & educit de tumulo prauæ conſuetudinis, vbi Ieſus ſoluit, & remiſſionis infundit vnguentum: ſtatim à facie eius fugit omnis fœtor antiquæ putredinis. Quis enim retractabit, ꝙ nō imputat Dominus? Quis tenebit errata, quæ ipſe remittit? Non poteſt male olere, quod ipſe adolet. Domine, inquit Martha, quatriduanus eſt, & iā fętet. Erras Martha. Ieſus non tam fugit fœtida, quam ſolet ipſum fœtorem fugare. Exemplū dedit Eccleſiæ ſuæ, vt quemadmodum ipſe fecit nobis, ita & nos inuicem faciamus: hæc illi reliquit vnguenta. Quanti deſperantes ſemetipſos tradidiſſent immunditiæ, & auaritiæ, omniumque vitiorum præcipites ſe dediſſent in gurgitem, ſi non medicaminis huius retraherentur odore? Tribularer, inquit, ſi neſcirem miſericordias Domini, miſericordias in capite, & miſericordias in corpore

Ioā. 8. a

Ioā. 11. c

E eius, quod eſt Eccleſia. Nam & ipſa accepit à Domino, quod & filijs tradidit, ipſa inquā, accepit miſericordiam in munere, ipſa etiā in mandato, vt ſit miniſtra miſerationum. Bonum quidem miſericordiam miniſtrare, ſed melius miſereri. Miſericordiam quam debes ex loco, ex animo ſolue. Exprime in te Chriſti affectum, cuius officium, & vicem ſuſcepiſti. Miniſter es eius, qui diues eſt in miſericordia. Noli in alieno prædurus inueniri. Eroga conſeruis tuis vnguenti huius mēſuram in tempore. Si in alieno infideles eſtis, quod veſtrum eſt, quis dabit vobis? Affectus tuus ſit miſericordię: nam Domini eſt effectus veniæ. Qui læſam conſcientiam geſtat, tectum vulnus ſub pectore: tutò ſe tibi committet, ſi penes te vnguēti huius odorem præſenſerit. Si ſciretis quid eſt, miſericordiam volo, & non ſacrificium, numquā condemnaſſetis innocentes. Nō ſic, tu Domine, non ſic, non modo nō innocētes, ſed ne nocentes quidem condemnas, ſed emēdas eos. Emendabit, inquit, me iuſtus in miſericordia, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Diſtinguit hic pſalmiſta inter oleum, & oleum: inter oleū adulationis, & oleum miſerationis. Illud demulcet, & ſauciat: iſtud demulcet, & ſanat. An non tibi ſuper omnia aromata benè redolet vnguentum, per quod vniuerſa delicta tam facile delentur? Filius ille iunior in ſe reuerſus, vnguenti huius vberem copiam odoratus eſt in patre de regione longinqua: & inter greges porcorū patris eius cœpit fragrare clementia: ideo attractus eſt, & currere cœpit ad patrem in odore vnguentorum eius. Vide facilem, vide profluam Domini Ieſu gratiam, cum pœnitente filio gaudere eum oportet, & epulari. Manet in domo Zachæi, publicanum in diſcipulatum aſſciſcit, & cum Lazaro poſt tumulum inſtaurat conuiuium. Quibus propitiatur, improperare neſcit: dimidia vti non nouit clementia: familiaritatis in gratiam ſuſcipit, quibus indulget. Bonum ergo miſericordiæ vnguentum, quod peccata remittit, præuenit merita, comitatur, accumulat, ſuper omnia fragrat aromata, eo quod omnis Eccleſia ſanctorum plus miſericordia, quam meritis nititur. Denique remiſſionis vnguentum vltimum ſacramentorum. Vnguentum hoc & peccatoribus, & iuſtis commune, & commodum eſt; nam ſunt alia quædam ſpecialia ſanctorum, & ſolis ipſis accommodata. Sunt enim vnguenta, quæ ſanant: ſunt vnguenta, quæ fouent: ſunt vnguenta, quæ ſanctificant; ſūt quæ delectant. Et prima quidem ægritudinem depellunt; ſecunda iam ſanis conferunt alacritatem; tertia ſanctificant in opus miniſterij, ſicut regium, & ſacerdotale vnguentum; quarta non iam in opus ſunt, ſed in otium, nō in admirationem, ſed in amorem, ſed in gloriam, ſed in delicias, ſed in vſum ſponſi, & ſponſæ. Bonum eſt commorari in vnguentis: ſed quoniam alibi ſatis diſputatum eſt ſuper vnguentorum diſtinctione, vngendi modos nunc breuiter diſtinguamus. Alij tanguntur, alij aſperguntur, alij inunguntur, alij perfunduntur. Relege pentateuchum, Euangelium reuolue, & diuerſitates iſtas vngendi, quas corporaliter, & exterius factas aduertis, ad amores deflecte. Non ego nunc de natura vnguento-

Pſ. 140. a

F

guentorum, ſed de menſura ago vngendi: & alij quidem ſemel, alij ſæpius, alij ſemper vnguenta frequentant. Bona quidem copia, ſi aſſit & gratia. Neutra deeſſe videtur in vnguentis ſponſæ, nec ſuauitas, nec vbertas, quorum odor omnia aromata ſuperat. Ad Eccleſiam generaliter hanc laudem deriuauimus, ad ſpecialem aliquam in Eccleſia perſonam declinemus ſermonem: quæ ſingulari quodam modo amoris, & familiaritatis beneficio ſponſæ debeat nomine cenſeri, in qua non modo neceſſitatis, ſed dignitatis & voluptatis vbertim vnguēta aſpirant. Non hanc crediderim ego ſacro vnguine, vel tactam in parte, vel reſperſam per partes, ſed perfuſam, & perunctam abundantius in ſponſi delicias. Copioſè penes hunc ſponſum aromatum cellæ eructantes ex hac in illam, ſicut regales oportet habere diuitias.

Sed credibile eſt excellentioribus reginā vnguentis redolere. Nihil tamen nobis de virtute vnguētorum exprimitur, præterquā quod ſolus odor commendatur in ipſis. Nō eloquitur quid efficiat vnctio, delicias ſolas memoraſſe contentus, & eas delicias, quæ ſpiritualem magis caritatem accendūt. Vnctio ſolo tactu ſentitur, cum fuerit carni ſuperfuſa: Odor vero tactum diffugiens, tantū ſpiritu ſentiri ſe patitur. Et vnguenti quidē liquor ſenſim in interiora liquatur: odor verò cum omni facilitate ſuperiora petit, cerebro illabitur, ſenſuum ſedem dū occupat,
H recreat. Multò ergo ſubtilior, & ſublimior, multò magis vnguentorum eſt odor quam liquor. Et in blandimento ſponſę magis delicata, & magis accommoda ſpiritualibus oblectamentis, & fæculentiæ minus habentia oportuit commemorari. Aliæ vnguentis, & oleo indigent, vt motus carnis aut mitigent, aut immutent. Hæc autem iam non in carne, ſed in ſpiritu (vt Domini ſponſam decet) ſpiritualibus abundat delicijs. Odor vnguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Et ſi ſolus odor commemoratur, forte non ſolus operatur; operatur & vnctio. Qui ſunt Chriſti, ait Apoſtolus, carnē ſuam crucifixerunt cum vitijs, & concupiſcentijs. Vbi vnctio eſt, non videtur crucifixio neceſſaria. Illa mortificat, & hæc immutat. Et quidem crucifixio doloris ſenſum habet, vnctio lenitatem. Suauis vnctio eſt, & efficax, tamen quæ ſine læſione oleo exultationis, & lætitiæ à corruptione carnem illæſam conſeruat, corruptionem aufert, & cruciatum non importat. Domini Ieſu paſſionem vnguenta præueniunt, vnguēta ſubſequuntur: vt diſcas, & tu carnis tuæ (ſi quis eſt) cruciatum, vnguentorum exuberantiæ perfuſione lenire. Bis vnctus eſt, vt & crucis non ſentiret iniuriam, & reſurrectionis ſuæ nouitatem conſequeretur, & vt quaſi per hoc ſacramentum ſpiritualis vnctionis, gratiam commendaret. Bonum ergo vnguentum, cuius (vt ſic dicam) liquor carnem immutat, & odor ſpiritum recreat.

Et vt ſummatim hæc recapitulemus, vnctio eſt mētis exhilaratio, & exultatio, odor eſt ipſa oratio. Vnctio ſpiritualis lætitia, I
odor quædam eorum, quæ animo geſtantur, exterior per famam notitia: vnctio interna delectatio, odor quoddam de gaudiorum experientia deſiderium ſuauiter profluens. Ideo odor vnguentorum tuorū ſuper omnia aromata. *Cāt.4.e* Omne enim orationis incenſum, & deſiderij vehementiam excedit deſiderium illud, quod de cæleſtium blādimento gaudiorū gignitur, & concupiſcentia, quæ de ſpiritus vnctione quaſi ſuauiſſimus quidam odor vbertim exhalatur. Bonum hoc deſideriū, quod vim habet orationis, & non habet afflictionis moleſtiā. Sponſa hæc, cui priuilegiū hoc vnguenti, & odoris defertur. Quid mirum, ſi præcellētius redolet, quæ ſpecialius vngitur? quid mirum ſi auidius optat, quæ geſtat ſuauius? Aequum enim eſt, vt amplius oret, quæ arctius hæret. Adhærēs ſponſo, vnus cum illo effectus eſt ſpiritus. Idcirco non niſi ſpiritus redolet in ea, qui vnxit eam, & orat pro ea affectibus inenarrabilibus. Propterea odor vnguentorum eius ſuper omnia aromata. Et in Apocalypſi legis phialas plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes ſanctorū. *Apoc.5.c* Aromata, ſicut Exodus docet, geminos in vſus diſtribuuntur, id eſt, chriſmatis, & thymiamatis. Nonne tibi videntur etiam hunc in laudibus ſponſæ hæc vtraque coniungi? *c* vnguenta eius, & vnguenta ſunt, & odorifera valde. Odor enim eorum ſuper omnia aromata. Vnguenta (vt dictum eſt) donorum perceptio: odor de perceptione actio gratiarum: deſideriū æternorum, & quidam inter ſublimia bona ſenſus humilis. K Oratio enim humiliantis ſe, ipſa nubes penetrat. *Eccl.35.c* Vides quomodo aſcendit odoramentum humilis orationis? Aſcendit Phariſæus ille in templum, vt oraret: ſed *Luc.18.b* ora-

orationis eius odor neſciuit aſcendere. Bona gratiarum ſibi diuinitus collata ſecum reputat, & quaſi vnguenta recenſet. Non ſum, inquit, ſicut ceteri homines, raptores, iniuſti, adulteri. Audi, præ quibus vnctum ſe gloriatur, gloria eius in confuſione aliorum videtur. Non magna gloria, magna tamen ipſi videtur. Ipſi redolet, non tamen ſuper aromata, ſed ſuper ſulphura ceterorum. Audiſti, quibus præferatur: audi nunc, quid in ſe gratię præferant vnguēta, in quibus phariſæus gloriatur. Ieiuno bis in Sabbato, decimas do omnium, quæ poſſideo, & ſi quem defraudaui, reddo quadruplum. Bona hæc legis elementa redolent, non euangelicā doctrinā. Non ieiunat per omne tempus, non renunciat omnibus, quæ poſſidet, vt non habeat vnde poſſit vel primitias, vel decimas dare. Defraudata reddit in quadruplum, non ſe patitur defraudari: non quod reliquum eſt exponit partem auferenti, nō acceptas ſe habere dicit iniurias. Phariſæe inter infirma opera ſupra modum tumes. Phariſæe non rogas, ſed prope aſtanti publicano iniurias irrogas. Tu de te ipſo perhibes teſtimonium, exiguum eſt teſtimonium tuum. Duo quædam in oratione tua non tam redolent, quam fœtent, tumor, & tepor. Tumor eſt in eo, quod publicano improperas. Tepor quidem, quia omnino nihil rogas. Quomodo enim non tepebit oratio elationis vento, & inanitate ſatiata?

L Phariſæe non oras, ſed effers teipſum. Tu de teipſo perhibes teſtimonium, & teſtimonium tuum non eſt verum. De operatione tua exiguum eſt, de prælatione non verum. Audi enim teſtimonium veritatis, Amen, amen, inquit, dico vobis, deſcendit hic iuſtificatus ab illo in domum ſuam. Nō enim, qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem Deus commendat. Ideo felix anima, ad quam ab ipſa veritate tam excellens commendatio profertur. Odor vnguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Magnum exhibitum eſt publicano teſtimonium, huic autem, cui laudes iſtæ canuntur, multò maius. Deſcendit ille iuſtificatus à Phariſæo, hoc eſt, ab homine elato, ab homine iniuſto, in domum ſuam: huius autem ſponſæ vnguentorum odor omnia excedit aromata. Ingens præconium, ſed ipſa nō ab homine teſtimoniū accepit, ſed ab illo, qui corda ſcrutatur, qui per fidem, & dilectionem in corde ipſius, & inhabitat, & operatur. Non ſe cōmendat, non improbat alios.

Ibidem. *Ibidem.* *2. Cor. 10. d*

Fauus enim diſtillans labia eius. Capitulum hoc ordine ſequitur, ſed hodie tractari non poteſt. Craſtina diſputatio auditui veſtro, & auiditati dabit gaudium, & lætitiam in Domino Ieſu. Quod ipſe præſtare dignetur, qui viuit, & regnat per omnia ſæcula ſæculorum. Amen. *Cāt. 4. c*

Sermo XXXIIII.

FAuus diſtillans labia tua ſpōſa, mel, & lac ſub lingua tua, & odor veſtimentorum tuorum, ſicut odor thuris. Vehementer dulcia ſunt, quæ nunc dicta ſunt ad ſponſam. Sed quæritis, quomodo ſuperioribus iſta conueniant? Semel vos commonuiſſe ſufficiat, neceſſitate continuationis liberā eſſe legem commendationis. Non tenet ſeriē, ſed vtitur vaga licentia. Vbi laudum ratio vertitur, nō poteſt ordo quidem exigi: ſed nec debet reſpui, ſi aſſignari queat. Poſt vnguentorum laudes ſtatim labiorum gratia profertur in mediū. Quid enim ſi non de vnguenti virtute hæc in labijs diffuſa eſt gratia? Euangelium reuolue, & aliquid tale de ſponſo ipſo dici inuenies: Spiritus, inquit, Domini ſuper me, eo quod vnxerit me, euangelizare pauperibus miſit me. Oportuit ergo & ſponſam in hoc aſſimilari ſponſo, vt & ipſa in opus Euāgelij vnctione ſpiritus vngeretur. Spiritus enim ad officium vngit, & ad efficaciam. Vtrumque ab illo eſt, & miniſterij gradus, & gratia miniſtrandi. Sine gratia gradus inutilis, & ſine gradu præſumptionis vſus eſt gratiæ. Quomodo prædicabunt, niſi mittātur, aut quomodo mittentur, niſi vngātur? ſicut ſcriptū eſt: Spiritus Domini vnxit me, euangelizare pauperibus miſit me. Spiritus ordinat in officiū, ſpiritus & os aperit, & format in vſū. Idcirco in laudibus ſponſę prius agit de vnguentis ſpōſæ, deinde de dulcedine labiorum eius: quia etſi dulcia loquitur, nō ipſa eſt quæ loquitur, ſed ſpiritus ſponſi qui loquitur in ea. Deniq; audi, quid ipſe ſpōſus Ieſus primitiuæ pollicetur ſponſæ, ideſt Apoſtolis, quia primitias ſpiritus acceperūt. Ego inquit, dabo vobis os, & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere oēs aduerſarij veſtri. Magna quidē virtus ſermonis diuini, & aduerſantes reuincere pōt, & non aduerſātes allicere. Et hoc ipsū eſt de pręconijs eius quòd nunc in diſputatione fertur, ad blādimentum

Cāt. 4. c *Luc. 4. c & Iſ. 61. a* *Rom. 10. a* *Luc. 4. c & Iſ. 61. a* A *Luc. 21. c*

mentum plus ſpectat, quàm ad redargutionis effectum. *Cãt.4.c* Fauus diſtillans labia tua. Familiare quidem eſt illi, & quaſi innatū dulcia loqui. Si quando autem increpat durè, peregrinum illud ab ea, & de longe aſcitū, & non inſitum, nec ſic eſt affecta, ſed magis coacta: Cum dulcia loquitur, de proprijs loquitur: cum verò dura, non habet hæc oris eius qualitas, ſed prauitas audientium. Ergo de proprio & de familiari laudat ſponſam, cum dicit: Fauus diſtillans labia tua.

Ibidem. Sed quia de continuatione aliquāta iam audiſtis, vultis & de continentia commendationis eius diſſeram? Tria quædam laus iſta complectitur, dulcedinem, plenitudinē, parcitatem. Dulcedo conſideratur in genere, plenitudo in copia, parcitas in effuſione. Quid effuſionē dico? Diſtillatio magis eſt, quàm effuſio. Fauus diſtillās labia tua. Quid neceſſe eſt in aſſignādis ſingulis immorari? Ipſi enim ſcitis, quia fauus non niſi dulcedinem effundit, nec niſi de pleno effundit. Et de plenitudine quidem ipſa, non totam ipſam. Ideò fauus non effundens, ſed diſtillās labia tua. Eſt ergo in labijs ſponſæ, & dulcedo ſola, & dulcedo plena, & dulcedo ſobria. Plenè quidem poſſidetur, ſed non plenè effunditur, ſed prout auditorum capacitas B exigit. Vultis etiam ipſius ſponſæ de labijs *Pſ.118. n* ſuis habere teſtimonium? Quam dulcia, inquit, faucibus meis eloquia tua, ſuper mel, & fauum ori meo. Dulcia quidem ſunt labia ſponſæ. Eloquia enim Dñi diſtillant ab eis. Eloquiorum Dñi eſt iſta dulcedo. Non enim de ſuo loquitur, ſed quaſi ſermones Dñi. Idcirco diffuſa eſt gratia in labijs eius. Accipite iam ex parte, qualia mella ſacri fauus diſtillat eloquij, & vnicuique ſicut Deus diuiſit vaſi, cui inſtilletur, menſuram. Remittit, permittit, promittit, præmittit. Delicta remittit, infirma permittit, æterna promittit, & ipſorum primitias quaſdam præmittit. Sapientiam loquitur inter perfectos, ſapientiam quidem non huius mundi, ſed Dei: ſapientiam in myſterio abſconditam, & inter minus ſpiritualiter ſapientes nil arbitratur ſe ſcire niſi Chriſtū Ieſum, & hunc crucifixum. Cohortatur ad perfectionem, non cogit, ſed magis conſolatur puſillanimes, ſuſcipit infirmos: & ſi inquietos corripit, correptio iam dulcedinem ſapit maternam, peccanti compatitur, conuerſo indulget, nec indulgentiarum numerum, & quaſi terminum, quem non tranſgrediatur præfigit, cui præcipitur ſeptuageſſepties in die delicta toties confitenti donare. Vide, quam magna multitudo dulcedinis in labijs ſponſæ, quæ quoties ipſe pereffluis in malum, toties ſi conuertaris ipſa tibi diſtillat in bonū, & præbendæ veniæ vicibus nō exhauritur. C Denique inſtar Angelorum Dei non inſultat, ſed exultat ſuper peccatore pœnitentiā *Luc.15. b* agente. Bonum ergo eſt labijs eius auditum præbere. Nam & Dominus precibus eius aurem accommodat, ſicque tuum prouocat, & inuitat affectum, vt prodat & ſuum. Loquere ſpōſa, quod loqueris, quia audit cum deſiderio dilectus tuus ſiue diſputantem de ſe, ſiue colloquentem ſibi. Sed cum ipſi ſponſo ſponſa loquitur, tunc loquitur in loquela dulcioris labij, & lingua altera. Tunc cordis labia verè melle delectationis ſtillant diuinæ, imo non tam diſtillant, quam fluunt, quoniā hora illa in melleas affectiones anima tota cōuertitur. Beata viciſſitudo, quando de corde ſponſæ quædam fluenta mellis emanant in dilectum, & ab ipſo redundant in ſponſam. Ad locum enim vnde exeunt *Eccl.1.b* hæc mellis flumina, reuertuntur, vt iterum fluant. Boni faui in labijs ſponſi, & ſponſæ eructantes ex hoc in illud, & inuicem rorantes amoris dulcedinem. Ille deſuper irrorat gratiam: illa deorſum actionem gratiarum. Ipſe Ieſus in anima dilecta roris huius mel, & ſtillas genuit. Dulces omnino ſtillæ roris affectiones illæ diuini amoris, quādo ſponſa liquefacta tota diſtillat à facie eius, quem diligit, à facie Dei ſui. Ideo quaſi fauus diſtillans labia eius, eò quòd vehementer dulcis eſt ſic affectæ mentis ſucceſio, ſed velox ſucciſio, propter illum dulcem exceſſum mētis raptum, & propter citam interruptionem. Fauus diſtillans labia tua. Purgata omninò hæc ego crediderim labia, de quibus ipſe Ieſus dulcedinem melleā haurire ſe reputat. Iſaiæ labia forcipe, & carbone de altari tacta purgantur. *Iſai.6.c* Miſit, (inquit alius,) manum D ſuam Dñs, & tetigit os meum. *Ier.1.b* Quæ ſponſa eſt, non carbonem, non digitum optat, ſed oris contactum. Oſculetur me, inquit, oſculo oris ſui: *Cãt.1.a* labia labijs debentur. Nec enim de ſponſæ labijs exprimerentur dulcedines, ſi non labijs imprimerentur dilecti: Quid autem niſi oſculi ſuauitate, quod de labijs ſponſæ rapit, ſe delectatum gaudet, cum dicit: Fauus diſtillans labia tua? *Cãt.4.c* Propter vtrūque, & propter oſculum caritatis, & propter oraculum veritatis. Fauus, inquit, diſtillans

Ibidem. labia tua, mel & lac ſub lingua tua. Iſtud iã propriè ad eloquij gratiam reſpicit. Nam labiorum vſus etiam ad oſculum eſt: linguæ vero ad eloquium tantum. Non tantum dulcedo in lingua ſonat, ſed mel & lac ſub lingua tua. Simulata dulcedo eſt, quæ tantũ ſonat in lingua, & non ſentitur ſub ipſa. Exigua eſt, quæ tota eſt in labijs, & in lingua, & non pars eius maior ſub lingua. Non eſt dulcedo tantum in eius lingua, nec tota eſt in lingua, ſed ſicut ipſe, qui nouit teſtatur: mel & lac ſub lingua tua. Ideo eructat verbum bonum: verbum tàm melleum, quàm lacteum, propter Deitatis maieſtatem, & propter incarnationis myſterium. Lingua ac labia ac ſi quidam argẽteus canalis ſunt, per quem de cordis fonte riuuli lactis, & mellis erumpunt. Vtrumque dulce, ſed diſtincta dulcedo. Lac paruulorum eſt, vt Paulus loquitur. Et idem inter perfectos dulcem, & diuinam, & quaſi melleam ſapientiam docet. Alij mel tãtum habent ſub lingua, alij tantum lac, & non mel. Mel autẽ, & lac vtrũque pariter ſub lingua ſunt ſponſæ. Nec mel fluit, ſed magis diſtillat. Nec enim paſſim, & intemperanter profundit ſublimes illos, & reconditos ſenſus ſecretorũ cæleſtiũ, Deitatis arcana, nec lactis potũ, ſine delectu propinat. Mel, inquit, & lac ſub lingua tua. Non enim ſermo eſt, vel interna dulcedine vacuus, vel internæ dulcedini coæquatus. In promptu eſt illi dulcia loqui, ſub cuius lingua mel & lac. Beata lingua, quæ velut fau⁹ diſtillat, & velut vbera quædam paruulorum lacte diſtenditur, quę mel diſtillat & lac fluit. Omnis clamor, & amaritudo, & blaſphemia longe ab iſtis proſcribitur labijs, ſicut Apoſtolus ſuadet, hortatus hæc iuxta Pſalmum. Sub lingua eius labor, & dolor. Sed mel & lac, inquit, ſub lingua tua. Fauus diſtillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, non tamen mel, & lac ſub lingua eius, non in intimis eius, non in vltimis eius, ſed nouiſſima eius amara, ſicut abſynthium, & acuta, vt gladius biceps. De muliere vero forti hoc idem in Prouerbijs, inquit. Fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die nouiſſimo. Spiritualem illum, & verè beatum riſum iam nunc parturit os eius, & quaſi dulcedo eius ſub lingua latitat. Ebullient autem, quæ nunc ſubſunt mel & lac, in plenam lætitiam in die nouiſſimo. Tunc nulla ex parte quaſi ſub lingua premetur ſilentio, ſed preſſum diu prorumpet gaudium, & implebitur os eius riſu. Os, inquam, mulieris, cuius fortitudo, & decor indumentum eius. Vide quomodo non oportet nudam inueniri, quæ promiſſa ſibi expectat gaudia reddi.

[Margin: 1. Cor. 3. a; E; Cãt. 4. c; Eph. 4. g; Pſal. 9. a; Prou. 5. a; Prou. 31 d]

Quis ſcit ſi non hæc ipſa ſunt indumenta de quibus in hoc eodem cantici loco ſubſequitur. Quia odor vnguentorum tuorum ſicut odor thuris? Operui, inquit, Pſalmiſta, in ieiunio animam meam. Item. Humiliabo in ieiunio animam meam, & oratio mea in ſinu meo conuertetur. Bona veſtis ieiunium, in cuius ſinu quodam ſecreto oratio commoratur. Veſtis eſt, quæ ſinum habet. Oratio mea in ſinu meo conuertetur. Habes hic vtrumque, ſi aduertas, & in ieiunio indumentum fortitudinis, & in oratione odorem thuris. Oratio, inquit, mea in ſinu meo conuertetur. Cur verò ait in ſinu? An forte defectum orationis tepidæ, & infractæ dedit intelligi, in ipſo primo euaneſcentis proceſſu, ideoque dicitur in ſinu ſuo conuerti, ibidem ſcilicet occidens, vbi exhauritur? Sed quomodo conuertitur, & redit, quæ perit? Magis quidem in ſinu conuerti videtur, quæ celerem precis reportat effectum, & ſi nondum plenè, ex parte tamen humilis, & deuotæ petitionis fructu potitur. Habet enim dulcedinem multam vehemens, & deuota oratio, & dum dirigitur in conſpectu Domini, quaſi incenſum, ſuauem ipſa odoris ſui ſenſum haurit. An non bonum indumentum, cum vapor huius nebulæ ipſam offerentis operit & veſtit animam? Bonum planè. Sed nos ſicut cœpimus, veſtimentorum interpretationes, ſecundum exteriores actus exequamur. Opera enim bona, & priorem deformitatem operiunt, ne ad noxam imputetur, & decorem quendam, & venuſtatem conferunt, vt ad gratiam reputetur. Bona enim veſtimenta bona ſunt opera: & ſimul ornant, & orant. Et quod ornent, manifeſtum quidem eſt: ſed non omnium ornatus redolet thura, non orationis ſpecimen tenet. Denique cuiuſque opera, & patentia, & publica, oſtentationem, & inanẽ iactantiam redolent: nõ ſupplicationis inſtantiã, non ſolicitudinem placendi Domino, non impetrandæ vota gratiæ. Quomodo enim aptabitur odor veſtimentorum tuorum, ſicut odor thuris? Qui verò omnia agit, vt ei placeat cui ſe probauit Deo, vt eius mereatur fauorem, vtique odor veſtimentorum

[Margin: Pſ. 68. b; Pſ. 34. c; Ibidem.]

eius

eius ſicut odor thuris. Et quidem thura niſi Deo ſoli nec offerri ſolent nec debent: ideo odor veſtimentorum eius ſicut odor thuris, cum quidquid ſiue palam, ſiue clam agit, ad impetrationem placationis refert Diuinæ. Idem videtur eſſe oleum in vaſis, & in veſtimentis odorē, ſed odorem thuris.

Quid aliud, quam gaudia illa ſpiritualia & æternam delectationem Deum exorat, Pſ.62.a qui omnem aliam abiurat & horret? Sitiuit, inquit Pſalmiſta, in te anima mea, quā multipliciter tibi caro mea? Vides in verbis quomodo & ipſum carnis veſtimentum quaſi orationis habet vicem, dum Deo ſitire dicitur. Caro volūtarijs afflicta diſciplinis nonne Deum ad propitiationem flectere nititur? Ipſa eius propter Deum ſupplicia, quæ- H dam ad eum ſupplicationes ſunt. Eleemoſyna pauperi miſericorditer impenſa exorat. Carnis propriæ delectatio diſcretè repreſſa, cur non & ipſa orationis habet effectum? Voluptatis repreſſio quædam eſt votorum expreſſio, & deſiderij delectationem aliam ſuſpirantis. Orationis feruidæ effectus in ſinu cordis vertitur, & conuertitur. Thura in exterioris abſtinentiæ veſtimento ſuauiter fragrant. Et bonum omnino veſtimentum, quando anima, non tam carne veſtitur, qua carnalium ieiunio quodam & temperantia voluptatum. Bonum omninò veſtimentum continētia virginalis; ſuauem redolet & velut thuris odorem, vel illi quē diligit, vel ſibi quæ diligit. Quidquid cum dilectione offertur, non poteſt eius delectatione non perfrui ipſa quæ offert. Omnis enim hæc dulcedo, quæ prædicatur in ea, ſentitur & ab ipſa. Ab ipſa manat, in ipſa manet. In labijs fauus, ſub lingua mea, & in veſtimentis eius redolentia thuris. Proxima ſunt ipſi vniuerſa hæc, quorum tam gratus eſt ſenſus, & perfruitio dulcis. Erunt, Pſ.18.d inquit Dauid, vt complaceant eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Habetis hic vtraque hæc: & ne quid deſit ad cumulum gratiæ, ſub veſtimētorum vocabulo operum qualitas tertio loco profertur in medium. In labijs ſtillant eloquia: ſub lingua meditationes melleæ fluunt: veſtimentorum ornatus thuris ſpirat odorem. Quid illi cenſes deeſſe ad gloriam, in qua hæc tria complaceant, os, ani- I mus, opus? Hoc numero omnia comprehenſa ſunt, ſed ordine conuerſa ſunt. Ab operibus enim inchoandum eſt, non ab eloquio. Cornelij centurionis primò opera & Act.10.a orationes exauditæ ſunt: fide corda mundata ſunt: deinde ſuper ipſum, & ſuper ſuos ſpiritus cecidit. Et erant loquentes linguis ipſi Apoſtoli, poſt Aſcenſionem Dn̄i vnanimes perſtiterūt in oratione: completis promiſſionis diebus repleti ſunt ſpiritu: poſtea profecti prædicauerunt vbique. Primò in oratione profuſi ſunt, deinde ſpiritu infuſi ſunt, & ſic, quam ſuſceperant, alijs gratiam ipſi profundunt. Primò expectatione & deſiderio conuerſi ſunt ad Deum. Secundò ad ipſos facta eſt Dei conuerſio. Tertiò ipſi conuerſi confirmantur, & confirmant fratres ſuos. Sed ſiue ſanctitatem vitæ, ſiue viſitationem diuinam, ſiue verbi miniſterium in Apoſtolis attendas, omnia hæc veſtimentorum vicem tenent, his omnibus operti ſunt, & ornati ſunt. Quid in illis relictum eſt nudum, aut vetuſtate priſtina ſordens, quin tam feſtiuo & verbi & virtutis cultu reſplendeat? Eximius itaque cultus in illis, ſed nec copia minor. Quidnam hæc veſtimenta redolent? qualis eſt odor eorum? numquid non ſicut thuris? Cum Domini pecuniam conſeruis erogant, non inde penes ſe quidquam, vel furtim reſidere paſſi ſunt: nihil inde fraudulenter ſibi decerpentes: etiam à laudis munere manum excutiunt, omnia referendo ad gloriam Dei. Quaſi cæli decoro veſtiti ſunt lumine, ſed cæli enarrant gloriam, non ſuam, ſed gloriam Dei. Ipſe tibi Paulus ſubtilia & indiſſolubilia quædam veſtimenta verbis ſuis contexit, & pro capacitate tua luminis & intelligentiæ coaptat amictum, non tamen in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis: K ſed in doctrina ſpiritus. Ideò veſtimenta quibus vel ipſe tegitur, vel quæ tibi contexit, non niſi thuris habent odorem. Nam affectata verborum laſciuia & cultus, inanis & leuis gloriæ redolere videtur affectum. Et qui non leporem eloquij, ſed lubricas & fallaces diſputationes ſubtilioris ſectantur materiæ, dum ſe nimis propter inanem fauorem extenuant, aliquoties intexunt blaſphemias. Non ergo odor veſtimentorum eiuſmodi ſicut odor thuris. Nullum in veſtimentis ſponſæ excipere videtur, dum indefinitè pronunciat. Odor veſti- Cāt.4.c mentorum tuorum ſicut odor thuris. O me felicem, ſi vel vnum vel alterum in me veſtimentum, integrum reddat thuris odorē, nec aliqua admixtione peregrina corruptum.

ptum. Nam ad hanc menſuram vt omnia eius indumenta velut thura redoleant, neminem acceſſiſſe puto, qui necdum in ſponſarum ſortem meruit aſciſci à Domino Ieſu ſponſarum ſponſo.

Sermo XXXV.

Cāt.4.c HOrtus concluſus es, ſoror mea ſponſa, hortus concluſus, fons ſignatus. Primò ex verbis ſuis laudatoris huius affectū penſare oblectatus videtur, qui non eſt contentus laudaſſe ſemel. Et quantum eſſet, ſi vel ſimpliciter & ſine repetitione eius quā alloquitur, eloqueretur præconia, nunc autem & exquiſitis ad illam vtitur blandimentis, & congratulando ipſa congeminat.
L Quidni, quam in matrimonij delegit gratiam, non eius dotibus eximijs aggaudebit? Non poterat in tam dulcis neceſſitudinis iura niſi digna eligi, nec iam electa tepidè diligi. Numquid non æquum eſt, vt ipſa in talibus ei placere ſtudeat, qui ſic ipſam probauit? Ipſe probat, ipſe talem parat, ipſe plantat ſibi paradiſum voluptatis, ipſe qui talem eam parat, ipſe comparat paradiſum
Gē.27.d deliciarum. Ecce, inquit Iſaac, odor filij mei ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Hæc autem non agro confertur, ſed horto: vbi ſpiritualis videtur plantatio florum, & aromatum cultus vberior. In hunc hortum, Ieſu bone, libenter deſcendis ad areolas aromatum: cum cubes in eo, vt
Cāt.4.c colas & cuſtodias illum. Hortus, inquit, concluſus, ſoror mea ſponſa, hortus concluſus. Per hortum internas, fratres, intelligite delicias: per concluſionem, diſciplinam cuſtodiæ. Quem dabitis horto ſimilem, niſi cuius anima ſpiritualibus ſic affectibus redolet, ſicut aromaticis floribus hortus? quam iucundum penetrale, quam ſuauis receſſus in pectore ſponſæ, in pectore tam florigero, vt horto comparetur. Nulla in eo radix amaritudinis ſurſum germinans, per quam horti huius impediantur deliciæ. Omnis plantatio, quam non plantauit pater meus cæleſtis, nō inuenietur in eo. Denique ipſe plantauit hunc hortum voluptatis, vt ſolus operetur & cuſtodiat illum.
M Gemino quidem operatur modo, plantans & purgans. Plantat, vt ſit omne ei ſemen verum: purgat verò, vt fructum plus afferat. Et plantatur, vt ſemen verum ſit, & purgatur, vt ſemiplenū non ſit. Quid proderit plantatio facta ad veritatē, ſi purgatio deſit ad vbertatem? Nihil confert cultura diligens diſciplinæ, ſi cuſtodia deſit. Neutro deſtituitur, qui aſſimilatur horto, & horto concluſo. Hortus concluſus, ſoror mea ſponſa. Malè hortum, in Ibidem.
quo poſitus erat, cuſtodiuit Adam cōtra lubricum fraudulenti ſerpentis ingreſſum. Iucundus quidem ille corporalium paradiſus lignorum, ſed ego multò meliorem in eius animum plantatum intelligo. Nihil obſuiſſet in illum corporalem irrupiſſe, ſi non irrupiſſet in iſtum. Admiſſus eſt coluber, & ſtatim eius perſenſit venena. Qui enim diſſipat ſepem, mordebit eum coluber. Bona cuſtodia ſepes, quæ culta ab incultis ſeparat, & ſeruat illæſa. Circumda ergo hanc horto tuo ſepē, ne ſi fuerit ablata ſepes, deſtructa maceria, in direptionem & conculcationem fias. Non erat ille recluſus hoſti: eiecto & exuli inde quam grauiter eſt intercluſus? Cum difficultate regreditur, vnde incauta facilitate prolapſus eſt. In ſudore vultus pane veſcitur ſuo, qui in paradiſo de vitę ligno ad libitum poma carpebat. Hic veſcitur pane ſuo, ibi vitæ fructibus. In paradiſo produxit Dn̄s omne lignum pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuaue. Laborat in terra eiectus Adam, non Dn̄s: ſed ipſa terra ſpinas & tribulos germinat operanti. Paradiſus gratis dat fructus ſuos: terra laboranti nec ſuos. Commutatio miſera, ſed tu Dn̄e perdis (& iuſtè) omnes qui fornicantur abs te. Iure perditur, qui tā charas neceſſitudines perdit fornicando, nec vltra meretur hæc blandimenta audire, vt vocetur ſoror, vt ſponſa, vt hortus, & hortus concluſus, qui neminem niſi dilectū admittit. Porta paradiſi tui ſemper clauſa ſit, ſoli principi pateat. Non deijciatur in ſecuri, & aſcia ianua eius. Vnus ſit aditus, & is commiſſus Cherubim. Nihil admittatur non examinatū prius gladio flammeo, nihil ꝙ verbum Dei reprobet, ꝙ non approbet caritas, ꝙ non ad perfectionem & plenitudinem legis accedat. Plenitudo ergo ſcientiæ Cherubim, & plenitudo legis caritas: in qua oīa concluduntur mādata. Hęc ſit tibi cuſtodia flāmea, vt quidquid irrumpere indignū tentauerit, ſub momento & nō lente cōſumat. Numquid non cōmodè dilectioni eſt aſſignata concluſio, quæ ſpōſę ſemper conſtringit affectus, & cōcludit in idipſū, ad interiora ſemper cōuertens, vbi deliciæ eius ſint eſſe cū filio Dei? Bonus dilectio murus ſed

Eccl.10.b
Gen.3.d
Ibidem. A
Pſ.72.d

ſed habet hic murus antemurale. Dilectio quaſi murus eſt, antemurale regularis diſtrictio: Illa cogitationes ſanctas, & affectus dulces includit: hæc occaſiones delinquendi repellit, & excludit. Hæc opportunitatem vacationis ad amoris præſtat officia, illa perfruitur. Ille murus grat⁹ eſt: hic neceſſarius. Ille te cœleſtes inter delicias claudit: iſte proſcribit mūdanas. Si tibi votiuum eſt cor tuū velut hortū deliciarū præſtare Chriſto, non
B ægrè feras hoc antemurali ſi cōcludaris. Delicias perdere vult, quas habet (ſi tamen habet) qui de munitione ſubmurmurat. Hortus neſcit eſſe, qui non vult eſſe concluſus.

Cāt.4.c Hortus concluſus, fons ſignatus. Emiſſiones tuæ paradiſus malorum punicorum, cum pomorum fructibus. In tribus huius horti laudes abſoluit, concluſus, & irriguus, & aromaticus. Primum ſecuritatem cōfert: ſecundum fertilitatem: tertium & ad germina, quæ producit, reſpicit, & ad gratiam. Nōne nobis gratus hortus iſte videtur tam integer, tam vber, tam vtilis? Nec tantum vtilis eſt, ſed aromaticus, & abundans delicijs. Quis noſtrum has ad ſe laudes audeat attrahere? Quis hæc ſibi dici blandimenta præſumat? Atque vtinam ſicut irrigationē & germinationem optamus aromatum, ſic concludi ſignarique non detrectemus. Nō enim immiſſiones illas aromatum producit niſi hortus cōcluſus, & fontis ſignati fluentis irriguus. Signetur ergo fons tuus vt nō effuſione prodiga totus exſiccetur, ſignetur vt ad irrigandum tibi ſufficiat. In plateis tuis aquas tuas diuide, habeto eas ſolus, vt non ſint alieni participes tui. In plateis, inquam, ſed in tuis aquas diuide, vt virtutū aromata tibi accreſcant, ac ſi iuxta aquam in plateis. Quomodo nō erit fons ſignatus, qui de fonte illo vitæ profluit quem ſignauit Deus pa-
Ioan.4.d ter? Qui, inquit, biberit de aqua hac, quam ego do: fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitā æternam. In fonte hoc, quem ſignatum vocat, ſignatam quādam, & ſpiritualē, & propriam, & à ſæculari ſeiunctam doctrinā intellige, aut doctrinam, aut certè deuotionē priuilegio dulcedinis ſignatam, & quaſi ſingularem copioſè fluentem, & iugiter. Hæc eſt quæ omnia virtutum læta reddit genimina. Hæc eſt fortium operum exhilaratio, ac quædam irrigatio oſſium. Gaudium enim cordis exhilarat hæc ſingularis, & inſignis deuotio in Deū, quaſi fons ſignatus, & proprius, ſegregatuſque in hoc miniſterium, vt cor ſponſæ ac ſi hortum quēdam irriget in ſponſi delicias. Signetur ergo vt nō fiat iuxta quòd ſcriptū eſt: fons tuus turbatus pede Prou.25.d & vena corrupta. Alioquin neſcit tuus dilectus de puro fonte potare. Signatum eſt, Pſal.4.a inquit, ſuper nos lumē vultus tui Domine, dediſti lætitiam in corde meo. Lætitiam ad irrigationem deflecte. Denique in ſtillicidijs fontis hortus lætabitur germinans. Nō- Pſ.64.c ne recolis de Geneſi, quod fons aſcendebat & irrigabat totam faciem terræ? Adhuc terra dedit fructus ſuos, nondū nouit ſpinas, & tribulos. Quis dabit hortulo meo hāc aquā, & areolis meis hūc fontem ſignatum? Quis dabit, vt tota hortuli mei facies irrigua ſit lætitiæ, & lucis riuulis, nihil in eo aut ſterile ſit, aut quadā indeuotione triſte? Vicina ſterilitati videtur operatio triſtis, & ſpiritualis gaudij carens irrigatione. Denique, etſi quid naſcitur, quaſi radix aſcendit de terra ſitienti: Quaſi radix, non quaſi flores, non quaſi fructus. Quaſi radix: hoc eſt, aut parum, aut nihil plus habens in radice. Ideo fontis inducta eſt mentio, vt germina læta D
credas erūpere horto irriguo. Et eſt equidē hortus, cuius aquæ fortuitæ ſūt, & quaſi de foris aſcitæ, non perennes, non propriæ. Bonus autem hortus, cuius fons in ipſo naſcitur. Fons ſignatus, & proprius. Fons, inquit, & fons ſignatus: id eſt iugiter intus erūpēs, & non valens corrumpi. Fons, quia vbertim fluit. Signatus quia, nequaquam pereffluit. Aut ideò dicitur fons ſignatus: quia, etſi alijs alij fontes ſunt, ſorori, & ſponſæ ſpecialis eſt fons, & proprius, & quadā prærogatiua ſignatus. Bonus omninò fons ſapiētiæ, ſed adhuc ſub ſignaculo nobis emanat, dulciter ſapit, ſed nondū dilucidè ſcitur. Signatus eſt, & clauſus ſub figuris. In Apo- Apoc.5.a calypſi liber oſtenditur in manu ſedentis ſuper thronum, ſignaculis ſeptem ſignatus. Vtriuſque ratio, & fontis, & libri ad ſapientiæ ſpectat intellectum, ſed vterq. ſignatus eſt figuris, & ænigmatibus inuolutus. Signatus eſt: quibuſdā enim nobis intimatur indicijs, & occultatur in ipſis: & ſicut in Apocalypſi libri ſignati legis apertiones, ita & hic ſignati fontis emiſſiones. Emiſſiones, Cāt.4.d inquit, tuæ paradiſus malorum punicorum cum pomorum fructibus. Fons iſte ſignatus quidem eſt, ſed exſiccatus non eſt, cuius tam gratioſæ ſunt emiſſiones. Signatus eſt fons ſapientiæ, ſed ab emiſſionibus eius cognoſcetis eam. Erit, inquit, fons patens domui Zac.13.a

Dauid

Dauid in ablutionē peccatoris & mēſtruatæ. Ille patet, hic ſignatur. Ille abluit, hic alit. Ille lauat, hic rigat. Ille purgat delicta, hic producit delicias. Ille communis multorum, hic ſpecialis eſt ſponſæ. Ibi remiſſiones fiunt, hic emiſſiones. In Pſalmo pro octaua vide quomodo primò lectum lauat, deinde rigat. Non enim eſt ſatis à fœditate lauari, niſi & fœcunditas ſectetur. Emiſſiones tuæ paradiſus malorum punicorum.

E Ita, Ieſu bone, ita eſt. Emiſſiones iſtæ immiſſiones ſunt tuæ, immiſſiones per Angelos bonos. Non poſſet tales emittere delicias, niſi tu intrinſecus delectationes aquæ viuæ immiſiſſes. Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine, dediſti lætitiam in

Pſal.4.b corde meo. Signatum eſt ſuper nos, quod deſuper nobis impreſſum eſt. Cui diuini luminis imago deſuper imprimitur, intus in corde lætitiæ ſpiritualis vbertas exprimitur. Ideo glorioſæ emiſſiones filiæ regis abintus ſunt. Emiſſiones tuæ paradiſus. Non ſunt exiguæ deliciarū intrinſecus copiæ, de quibus integer paradiſus emittitur. Vtrumque habes, & paradiſum concluſum, & paradiſum emiſſum. Ille eſt in puritatis affectibus, hic in actibus pietatis. Ille intus eſt, hic de illo procedit, & probat illum. Vtraque delectabilis eſt, & conſcientia, & conuerſatio ſponſæ. Omnia enim proponit vtiliter & diſponit ſuauiter. Ideo quaſi paradiſum quendam cernas in eius habitu, & opere exteriori, dum honeſtas placet in ſingulis, & ſeries in collatis, & ſuauitas in diſpoſitis. Modeſtè, & in tranquillitate omnia agit, vt virginalis in ea verecundiæ non violetur ſerenitas. Denique & paradiſi dotes enumeraturus incipit à verecundia in eius deſignationem propter colorem ſimi-

F lem punica mala proponens.

Emiſſiones tuę paradiſus malorum punicorum. Poteſt & in malis punicis martyrū intelligi patientia, eo quod proprio ſint ſanguine rubricati. Et bona pudicitię comes patientia, quæ in laude ſapientiæ ſibi conne-

Iac.3.d ctuntur, ſicut ſcribitur: Sapiētia, quæ de ſurſum eſt, primo quidē pudica eſt, deinde pacifica. Pudicitia modeſtè ſe pro dignitate tēperat: patientia alienā immo etiam æquanimiter portat. Illa proprios motus informat, hæc alienos impetus infringit. Illa de-

Prou.31 d cor eſt, hæc fortitudo: ideo dicitur: Fortitudo & decor indumētum eius. Primò (inquit) pudica eſt, deinde pacifica: & poſt aliquāta ſubiungit? Plena operibus bonis. Bonum eſt enim perſecutionem pati, ſed propter iuſtitiæ fructus. Ideo emiſſiones eius malorum punicorum ſunt, ſed cum pomorum fructibus. Bona quidem pudicitia: ſed ſi otioſa nō eſt, non affectata, non ficta, ſed fructum afferens in patientia. Illa diſponit ſuauiter, iſta protegit fortiter. Illa modeſta: hæc longanimis. Ideoque his duabus nunc annectuntur, quaſi conſummatio, & finis operū fructus pomorum. Tranſeundum iam erat ad arborum aromaticarū diſputationē, ad delicatiores ſpecies, ad emiſſiones cypri cū nardo: niſi mala punica odore nos adhuc traherent, & feſtinantem ad alia retinerent ſermonem. Nos malorum punicorum parabola reſpicit, qui regulares celebramus conuētus, qui ſub vno continemur ordine quaſi grana ſub cortice. Atque vtinā hæc grana imitemur ſimiliter in cohęrētia cordis vnanimes, ſicut in concluſione quadā ordinis. Pene indiſcreta facie huius ſibi mali grana cohęrent, numeri ſingularitate magis diſtāt quā ſpecie: diſcamus, & nos abinuicē numero differre, nō animo. Non rixantur inuicē, non contra corticē murmurant, non tentāt illū perrūpere, patienter ſe ſinunt eius quaſi aluo concludi, vt quodāmodo dicere illud videātur: Ecce quam bonū, & quā iucūdum, habitare fratres in vnum. An nō, fratres, in hoc ordine noſtro ac ſi in cortice punico paſſionis Chriſti per imitationē color rutilat? Denique velut quædam huius mali grana ſunt, qui ſibi natiuum dicūt ſub diſciplinæ corio contineri, qui non tam premi ſe cenſent, quam protegi. Abſit amor proprietatis, abſit amor priuatę poteſtatis, & huius te mali granum exhibes. Diſcant alij noſtro inuitati exemplo, quam bonum ſit, & quam iucundum habitare in quodam horto communionis, & ſub munimine corticis. Caritas vniat, & cortex muniat. Quot videtis ordinata collegia, tot intelligite velut quædā mala punica, quę de fonte fluxere baptiſmatis. Deniq. credentium (vt legimus) erat cor vnum, & anima vna. Ex illis quaſi granis tantorum congregationum ordinatè & vnanimiter viuētium mala punica prodierunt. Illos primos credentium conuentus non adſtringebat adhuc inſtitutio ordinis, ſed inſtinctus amoris. Non modò ducebant vtile, non modò bonum, ſed etiam iucundum habitare in vnum: ſicut vnguentum, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron: in

Marginal notes (right): Iac.3.d (beside line 1); G; Pſ.132.a (beside "videātur: Ecce quam bonū"); Act.4.f (beside "matis. Deniq."); H; Pſ.132.a (beside "dum habitare in vnum").

in oram veſtimenti ab ipſo capite Chriſto Ieſu: qui viuit & regnat per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo XXXVI.

Cãt. 4. d EMiſſiones tuæ paradiſus malorum punicorum cum pomorum fructibus, cypri cum nardo, nardus & Alias Cyperi. crocus, fiſtula & cinamomum cum Alias vniuerſis lignis Libani, myrrha & aloe cum Campho omnibus primis vnguentis. A cypro re. incipiendum eſt: nam ibi terminauimus. Septem hic annumerantur arbores aromaticæ, quæ dicuntur emitti de fonte ſignato. Et quidem verba hæc videntur verba libri ſignati. Ita eſt, ſignata ſunt, & obſerata. Quid nobis Ieſu bone, ſponſæ tuæ laudes proponis: ſi non quid virtutis intus continent, ipſe depromis? Tu tenes clauem huius horti concluſi, tu ſignaſti, tu reſigna, tu ſolue: tu, inquam, ſolue ſeptem iſta ſignacula. Nemo nouit, quæ ſunt illa intima ſponſæ, illa abſcondita tua, quibus adimpletus eſt venter tuus. Nemo nouit illa, niſi tu, & cui volueris ipſe reuelare. Vtinam & nos ſimus, qui facie reuelata gloriam ſponſæ, quæ ab intus eſt, ſpeculari poſſimus. Magna gloria eius in myſterio tam numeri quam nominum iſtorum. Et quidem hic quantum donante Domino quimus inſpicere, ſeptenarij ſacramentum, aut ſpiritualitatem, aut vniuerſalitatem indicat
I gratiarum. Id enim frequens & vſitatum eſt in ſacris litteris, vt ſeptenarius numerus interpretetur dona illa, quæ perfecta ſunt, & quæ de ſurſum ſunt. Diuiſiones gratiarum ſunt, & diuiſiones miniſtrationũ ſunt, & diuiſiones operationum ſunt: idem autem ſpiritus diuidens ſingulis prout vult. 1. Cor. 12. a Alias alijs diuidit, ſed in ſponſa quaſi colligit, & confert vniuerſa. Non particulatim diuiduntur illi, quaſi diuiſa ſint in illa. Alijs etiam diuidit & donat, illi non tam diuidit, quam totum donat: niſi in hoc eum diuidere illi intelligas, quod ſelectim & prærogatiuè confert illi, vel in eodem genere gratiarum amplius, vel ſpecialiter in alio. Poſſet alias arbores aromaticas enumeraſſe, ſed ſufficit ſeptem, propter eam, quam diximus, vel ſpiritualitatis, vel vniuerſitatis ſignificantiam.

Nunc arborum iſtarum nomina, & naturas in diſcuſſiones adducamus. Et ſub vmbra iſtarum immorari iucundum videtur, & fructus earum dulcis erit gutturi noſtro. Vmbram figuram ipſam intelligo: fructum, veritatem earum. Quomodo non dulcis ſenſuum fructus, quando ipſa verborũ grata ſunt folia? Et ſcitis quantam auditui noſtro dat affectionem tam dulcium frequentia vocabulorum. Poterant ad promouendum affectum iſta ſufficere. Sufficit quidem affectui ſimplicitas iſta: nã intellectui ſufficere nequit. Mos gerendus eſt ipſi, qui paſci vult ſenſuum veritate. Dulciter auditur hæc dulcium inculcatio verborum. Cypri cum nardo, nardus & crocus, fiſtula & cinamomum, myrrha & aloe. Abſit autem vt non multo dulcius intelligantur. Magnæ ſũt corporales in arboribus enumeratis deliciæ, ſed quanto maiores ſpirituales ſunt quæ figurantur in iſtis? Emiſſiones (inquit) tuæ paradiſus malorum punicorum ſunt: ſunt etiam cypri cum nardo. Bonus enim ordo, poſt labores patientiæ; poſt verecundiam pudoris ad vnguenta proficiſci, & vnguenta regalia. Nã & de Cypri ſemine regale confici ſolet vnguentum: & quia in malis punicis regularem interpretati ſumus vnanimitatem, conſequenter his verbis & vnguentis regijs excellentem quandam ſublimitatem intellige. Qui ſe (inquit) humiliat, exaltabitur. In patientia, & in vnanimitate, quid niſi humilitas? Humilitas nec cõtra iniuriantes tumet, nec ſupra conſortes ſe tendit. In malis ergo punicis humilitas: in Cypro ſublimitas. In illis labor: in his deliciæ. Cypri (vt aiunt) ſemen decoqui oleo ſolet, vt vnguentum exprimatur ex eo. Alij ſeminant in lacrymis, ſed ſponſa in oleo. Semina noſtra, opera noſtra ſunt. Hæc ſi habent hilaritatem, quaſi in oleo decoquuntur. Non ſatis eſt oleo intingi, niſi ſint cocta & confecta in oleo, & quaſi in ipſum oleum conuerſa. Quod in oleo calente decoquitur, olei ipſius imbuitur natura. Coquuntur & cõficiuntur ſemen Cypri & oleũ in vnam vnguenti qualitatem. Mira quidem confectio laboris & lætitiæ, eo mirabilior quod in labore non labor, ſed lætitia ſola ſentitur. Opus enim exultationis in oleo decoctum, in eius tranſit naturam. Opus ipſum (vt ſic dicã) obliuiſcitur opus ſe eſſe, dum amoris pinguedine totum inficitur. Sed ipſa interior exultatio de opere capit augmentũ ſic enim & oleo ſemen cõfert, & oleũ ſemini, quando cum exultatione operatus

Marginalia (right column): Cãt. 4. d — K — Ibidem. — Luc. 14. & 18. c — L

operatur ſponſa, & de ipſo opere magis exultat. Vnguentum hoc regium eſt. Ieſus ipſe libenter ex hoc inungitur. Hilarem enim datorem diligit Deus. Et ſi vnxit eum pater Deus ſpiritu & virtute: etſi vnctus eſt oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis: vult tamen à conſortibus ſuis vngi, & deuotionis noſtræ optat vnguentum. Quis dabit mihi tantam olei copiam, in qua omnes operum meorum fructus decoqui poſſint, & cor meum totum confringi? Euangeliſta Ioannes ſub typo vitæ contemplatiuæ, ſub ſponſæ figura in plenum oleo feruente dolium deſcendit. Quis dabit mihi tantam abundantiam olei, & olei feruentis, vt totus immergar & conficiar? Quis dabit mihi tantam abundantiam olei & ſeminis cyprini, vt vnguentariæ confectioni ſufficiat? Non omne ſemen hæc olei decoctio recipit, non omnem vult fructum. Denique non omne opus contemplationis immiſceri lætitiæ poteſt. Opera exterioris ſollicitudinis, & vſus contemplationis confici ſimul non poſſunt, nec in vnam coagulari qualitatem. Quos ergo fructus hæc confectio recipit? Illos plane, quos Apoſtolus enumerat: Fructus autem ſpiritus gaudium, pax, patientia, longanimitas, fides, manſuetudo, modeſtia, continentia, caſtitas. Hi fructus cum oleo contemplationis conueniunt, & quaſi in vnam coeunt naturam. Sed & illud ſemen huic confectioni maxime conuenit, de quo legitur: Semen eſt verbum Dei. Denique & ſemen cypri cum manna ſimilitudinem quandam habet, in quo verbum Dei figuratum accipimus. Vtrumque enim & manna & cypri ſemen album eſt, & ſimile ſemini coriandri. Lex enim Domini immaculata eſt.

2. Cor. 9. b — Gal. 5. d — M — Luc. 8. b — Pſ. 18. b

Hæc non vult aqua ſæcularis diſcuti ſapientiæ, non eius aſſertionibus firmari, ſed oleo ſpiritus, vt ſpiritualis ſenſus, vt vnctio ſpiritus exprimatur ex ea. Huius meditatio, & contemplationis lætitiæ facillimè commiſcetur, cum ſibi coniungitur verbi ſtudium, & gratiæ oleum in contemplatione: & dum illud per iſtam decoquitur, facillimè ex hac confectione ſpiritualis exprimitur intelligentia, & vnctio quæ docet de omnibus. Et vide, quia non ait ſimpliciter cypri: ſed cypri cum nardo. Nardo ſe Dominus fatetur præunctum in ſepulturam. Quid ergo in nardo, niſi mentis quietem intelligis? Ideo cum cypro iungitur, eò quod omnis contemplationis vſus quiete mentis indigeat. Cypri (inquit) cum nardo, nardus & crocus. Bona connexio. Crocus enim flos quaſi aurei coloris ad ſapientiæ rutilum refertur colorem. Ergo in cypro intelligitur veſtigatio: in nardo vacatio: in croco viſio ſapientiæ. Iure nardus ponitur in medio, vtrique neceſſaria, ideſt veſtigationi & viſioni. Nam nec inueſtigari ſine vacatione mentis veritas poteſt, nec videri cum inuenta fuerit. Accipe ergo in cypro ſtudium, in nardo otium, in croco vtriuſque fructum. Noli de cetero ſponſa, noli dicere quia fuſca ſim, noli amplius te decoloratam vocare. Iam enim ſponſi ipſius teſtimonio croceo colore reſplendes, quæ crocum immittis. Bene croceo nitet colore, quem non infuſcat fatuitas, quem non tædij & deficientis animi moribundus pallor inficit, ſed ſapientiæ fulgidus & rutilus caritatis color exhilarat. Si velimus hæc ad Chriſti perſonam reflectere, congrua planè interpretatio ſequitur. Quis magis oleo decoctus eſt gratiæ? Ipſe in manna intelligitur, ipſe ſeminis cypri ſpeciem tenet, ipſe paſſionis cruce preſſus ſacramenta ſalutis & vnguenta gratiæ profudit: ipſe in cypro patitur, & in nardo ſepelitur, & de corde terræ reſurgit in croco. Quaſi nouus flos & rutilus, quando per reſurrectionem eius caro refloruit. Et fortaſſe in fiſtula aſcendit ad cælum. Hæc enim arbor in altum excreſcit, & ſponſa eius quaſi compatitur in cypro: conſepelitur in nardo, & in croco conreſurgit. Quid ergo conſequens eſt, niſi vt coaſcendat in fiſtula? Si enim conreſurrexerit ſponſo, quæ ſurſum ſunt quærere debet, quæ ſurſum ſunt ſapere, vbi ſponſus eius eſt in dextera Dei ſedens. Fiſtula & cinamomũ. Fiſtula exurgit in altum, cinamomum parum quidẽ exurgit à terra. In fiſtula altum cernit, ſed in cinamomo altum nõ ſapit. Illa aſcendit, illud condeſcendit. Fiſtula eſt, quando ſponſa excedit Deo: cinamomum quando contemperans eſt nobis. Etſi ſe contemperat, totum tamen eſt ſpirituale, quod profert. Cinamomum enim cũ frangitur, viſibile ſpiramentum emittit. Quando frangitur, niſi cum aperitur, cum exponitur? Sic enim Ieſus, cum accepit panem, fregit & dedit. Tũc ergo doctor cõtemperans ſeipſum quaſi frangit, cum ſe cœperit aperire.

A — Col. 3. a — Cãt. 4. d. — B — Mar. 14. — c

vire; vel audiri: cum euiſcerare illa, quę intus de ſupernis latent ſecreta: cum memoriam abundantiæ ſuauitatis eructat. Hoc eſt quod cinamomum fractum viſibile dicitur ſpiramentum emittere. Quare ſpiramētum, & quare viſibile? Spiramentū, quia ſpiritualia ſunt, quæ dicit viſibile, quia manifeſtè docet. Qui enim in ſublimibus ad ludicra, & vanas fabulationes prolabitur: non condeſcendit, ſed cadit. Fractè quidem loquitur, ſed ſpiramentum ſuaue nō emittit. Quaſi fiſtula, quę creſcit in aquis, ita inter orationum lacrymas exurgit in altum. Pulchra aſcenſio. Sed vide vt deſcenſus cinamomo ſit ſimilis. Cum te ab aſcenſu illo & exceſſu aliqua rationabilis cauſa reuocat, & reſtringit, eſto velut cinamomum. Colloquia tua, conuerſatio communis gratiam ſpirent. Etſi de voluntate tua, & propoſito aliquoties reflecteris, ad ſenioris arbitrium reflexa, & quaſi fracta ſit volūtas, non murmur reſonet, non querimonia: eſto cinamomum confractum, viſibile ſpiramentum emitte eo quod virtus humilitatis in infirmitate vexationis & velut fractionis proficit & probatur. Et ſpiramentum, & viſibile dicitur. Spiramentum, quia tranquillitas ſer-
C uatur in corde, viſibile, quia relucet in facie.

His annectit, & omnia ligna Libani. Et vide quod nulla niſi Libani ligna ponit, nec aliqua, quæ ſunt Libani prætermittit. Cum
Cāt.4.d omnibus, inquit, lignis Libani. Ligna Libani, & imputribilitatem habent, quia cedrina ſunt: & puritatem, eo quod ſunt Libani. Sola Eccleſiæ ligna ſunt quę habent myſteriū fidei in conſcientia pura, & quandam quaſi imputribilitatem continentiæ: ſola eius ligna, & puritatem, & perpetuitatem habent. Bonum plane lignum vir eccleſiaſticus, in quo concurrunt, & obuiant ſibi fortitudo
Prou.31 d diſciplinæ, & decor fidei. Fortitudo, & decor indumentum eius. Erumpunt his diebus ligna quædam, quę non plantauit pater cœleſtis, ligna quæ non ſunt plantata in Libano noſtro. Fortitudinem prætendunt operis; iniuriarū inſenſibilitatem, parſimonię tollerantiam. Cedrina videntur, ſed Libani non ſunt, quia immunda eſt eorum mens,
Ad Tit.1.d & conſcientia. Infidelibus enim nihil eſt mundum. Fortitudo quidem quæ oſtentatur, & vireſcit in conuerſatione, in confeſſione putreſcit. Quod ibi quaſi fulget, hic fętet. In opere quidem videtur pietas, in interrogatione infidelitas putret. Fortitudo lapidis fortitudo eorum, & caro ænea eſt: ſcilicet non degenerant à patre ſuo, de quo in Iob ſcribitur: Induratum eſt cor eius quaſi lapis, ſtringitur tamquam malleatoris incus. *Iob.41.x* Male fortes ſunt non pro fide, ſed contra fidem. Non enim emolliuit omnipotens cor eorum, non emolliuit, non emundauit, nec fide candidum fecit: ideo nō ſunt Libani ligna. Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt: *Rom.14.d* quomodo non magis quòd eſt contra fidem? Non ſunt ligna Libani, quæ fidei non irrigat puritas. D Steriles ſunt virtutes, quæ non fœcundantur per fidem: ſed ipſa fides ſine virtutibus mortua eſt. Candorem eius nulla incontinentiæ fœdat putredo. In eccleſiaſticis lignis vtraque obuiant ſibi: forma fidei, & operis fortitudo. Talis cedrus noſtro plantatur in Libano. Hic eſt & alibi non eſt puritas fidei, & perpetua, & quaſi incorrupta perſeuerātia virtutis. Hic enim emittitur myrrha, & aloe cū omnibus primis vnguentis. Hæ ſpecies ea etiam quæ per ſe corruptibilia ſunt, à corruptione illæſa ſeruare noſcuntur. Quid enim hæc poſt ligna Libani vnguenta produceret, ſi nihil in eis eſſet diſtantiæ? Nam etſi videntur ſimilia, diſtinctionem tamen recipiunt. Illa enim, id eſt Libani ligna incorruptibilitatem in ſe habent: iſta, id eſt myrrha, & aloe, non habentibus exhibent. Illa imputribilia ſunt, iſta imputribilitatem conferūt. Bonum ergo lignum, & verè plantatum in paradiſo Domini, in monte illo egregio, in monte Libano, qđ & ipſum ſe continet, ne per illicita defluat, & ſermonis ſui myrrha à tali fluxu alios reddit immunes: cuius corpus quaſi cedrinum eſt, & à labijs myrrha diſtillat. Myrrha, inquam, & aloe cum omnibus primis vnguentis. *Cāt.4.d*

Poſſumus quidē hęc ad quattuor cardinales virtutes interpretando deflectere, ſi intelligamus in cedro fortitudinem, in Libano fidem, quæ ipſam prudentiam informat: in myrrha temperantiam, continentiam, & iuſtitiam: in aloe puritatem. Nam huius arboris gummi dicitur ſtomachum purgare. Per myrrham ergo exteriora conſtricta ſūt, E per aloe interiora in hypocriſi ficta non ſunt. Habes iam in his hæc quattuor expreſſa: Primò conſtantiam, ne ad tempus credas, & in tempore tentationis recedas. Denique prudentiam, vt ſit rationabile obſe-

quium

quium tuum: Sic myrrha mortificandæ carnis ſequetur, cum habueris zelum ſecundum ſcientiam. Quarto loco aloe, cum ipſum cor offertur, & adoletur, vt ſimul ſit & in myrrha mortificatio carnis, & in aloe emundatio conſcientiæ ab operibus mortuis ad ſeruiendum Deo viuenti: ne ſimus ſeruientes ad oculum, nec quaſi hominibus placentes, ſed magis Deo. Nonne beata verè ſponſa, cui tot blandimenta dicuntur? Multum immiſſum eſt ei, qui tot emittit munera grata dilecto. Nam in his omnibus ipſe gloriatur, & ſponſæ ſuæ applaudit muneribus Ieſus Chriſtus: qui viuit, & regnat per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

Sermo XXXVII.

Cāt.4.d FOns hortorum, puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano. In capituli principio iſtius fons dicta eſt ſponſa, & nunc in fine fontis eam impartit vocabulo dilectus ſuus. Ab vbertate inchoat & in ſenecta vberi multiplicatur; origini finis reſpondet. Multæ ſunt emiſſiones eius, ſed ipſa emiſſio-

F nibus non exhauritur. Non areſcit mora, non exſiccatur emanatione. In initio huius capituli dicitur fons ſignatus, hic innuitur non exſiccatus. Ibi quales ſint emiſſiones eius, hic quam ſint indefeſſæ docetur. Copioſi ex hoc fonte riuuli gratiarum emanāt, & ſemper tamen fons manet. Ab eo, in quo inchoat non ſe cohibet: ideo hic, & ibi fons dicitur. Sed & iam vide, quo in loco eius aquæ fluunt: vbi, niſi in hortis? Fons enim eſt hortorum, & delicatè fluit, qui non ab hortis egreditur, qui non lauat ſed rigat. Cuius in hoc omnis vſus eſt, non vt auferat fœditatem, ſed vt fecunditatem afferat. Bonus quidem fontis vſus, mundare, ſed melior fecundare. Ille abluit inquinamenta: iſte quaſi ablutione quadam, gratiarum comportat augmenta. Ille germina lota reddit, hic læta. Ille patens eſt in ablutionem peccatoris, & menſtruatæ, hic ſignatus delicijs

Cāt.4.b ſponſæ. Tota pulchra es, amica mea, & macula non eſt in te. Ideo non niſi fons hortorum dicitur fons deliciarum. Denique quā varius & multiplex eſt cœleſtium deliciarum modus, tantus videtur, & numerus hortorum. In alio rubent roſæ, in alio candent lilia, coloremque flores violæ purpureum reddunt. Tot horti ſunt, quot virtutum plantationes ſimul collectæ: vbi tantū flos vnus eſt, quis ibi hortum eſſe diffiniat? Sic nec vna caſtitatis plantatio, nec vna iuſtitiæ, horti poteſt integritatem explere. Salomon, qui delicatus & tenellus dictus eſt, ipſe ſibi fecit hortos, & pomeria: conſeuit ea cuncti generis arboribus: Non arbore Eccl.2.a conſeui, inquit, ſed arboribus: nec vnius generis, ſed cuncti generis. Extruxi, inquit, mihi piſcinas aquarum, vt irrigarem ſyluam lignorum germinantium: Diues quidem in G delicijs, qui non rara ligna & quæ præ paucitate numerari, & ſcribi poſſent, ſed integram poſſedit ſyluam lignorum germinantium. In horto quippe ſapientiæ nihil ſterile, nil non germinans. Sic & ſponſa plures habet hortos, & cuncti generis virtutum copioſè virgultis eſt conſita. Et in ſequentibus ſponſæ ſponſus applaudit dicens: Quæ habitas in hortis, amici auſcultant te. Fac me Cāt.8.d audire vocem tuam: Iure omnino. Quid.n. niſi dulce auſcultare illi, quæ in hortis moratur, & de hortis loquitur? Non auditur foris vox eius, nec extra hortum: ideo amicus eſt, qui in hortis commoratur cum ea. Nec tam in hortis eſt, quam hortus ipſe. Ipſa hortus, & ipſe fons, huius hortos doctrinæ ſuæ fluentis irrigans. Felix ſponſa, quæ non habet niſi hortos irrigare. An non in hoc frequenti conuentu tot horti quot animi? propter vnanimitatem hortus vnus: propter differentes gratias horti plures. Vtinam in his hortis nulla radix amaritudinis ſurſum germinet, nullum ſit lignum inutile, nullum quod hortum ſpōſæ dedeceat, nullus ſit hic hortus olerum, quia olera herbarū citò decident. Qui enim, inquit, infirmus eſt, olus Pſ.36.a manducet. Vos autē oleribus non indigetis Rom.14 quaſi infirmi. Quod.n. infirmū eſt in vobis, a fortius eſt ſæcularibus. Illorum infirmitas quieſcit in licitis, ad perfecta veſtra laborat. Illorum infirmitas eſt vti conceſſis: veſtra quidem citra perfectum ſubſiſtere. Quid eſt H in vobis eſſe infirmum, niſi non eſſe perfectum? Quid eſt in vobis eſſe infirmum, niſi ſummum nō apprehendere? Et quid fortè niſi vt apprehendatis contendere? Ideo infirmum noſtrū fortius eſt ſæcularibus, & (vt ſic dicā) melior eſt infirmitas monachi, quā ſæcularis benefaciens. Operā quę penes nos putantur infirma, quanti crederentur, ſi ab ipſis fieri viderentur? Perfectorum ſolidus

cibus

cibus eſt,quot tamẽ in nobis imperfecti ſũt, eſum olerum dedignãtur. Quæ ſecularibus licent infirmis, noſtris nec exhibentur, nec ipſi exigunt. Apud nos perfecta profeſſio, quamuis infirma expletio. Perfectæ plantationes,ſed incrementa infirma. Irrigandæ ſunt, vt creſcant, ſed ſpiritualibus aquis.

1.Cor.7. b Paulus benè nouit, quibus aquis quemlibet hortum irriget. Cõiugatis,copulæ maritalis vſum diſpẽſat, 1.Theſſ. 5.a cõſolatur puſillanimes, ſuſcipit infirmos,carnalibus potum lac præbet, ſapientiam loquitur ſpiritualibus, qui 1.Cor.7 b dijudicant omnia, ſapientiam autem non huius ſeculi,ſed quæ ex Deo eſt,ſapientiam 1.Cor.2. l abſconditam in myſterio. Et ſi quis alius loquitur decorem domus Domini,locũ habitationis gloriæ eius,thalami delicias, gaudium quo gaudet ſponſus ſuper ſponſam, & quo viciſſim ipſa gaudens gaudet in Domino: Planè hic hortum olerũ irrigare talibus debet aquis. Ibidem. Animalis enim homo non percipit ea,quæ ſunt ſpiritus Dei.Et omninò quiſquis ſpiritualia,vel agenda præcipit, vel intelligenda proponit, nonne tibi videtur aromaticis in hortis, quaſi fons purus manare? Et benè purus, cui non eſt neceſſe I inter auditorum perfectionem, qui in hortis auſcultant, niſi de ſpiritualis vitæ puritate diſputare, & quaſi paradiſi incolis de paradiſi propinare fluentis. Iuxta hunc ſenſum,hortum, auditores intelligite, fontem, doctores. Sed ſi fons ſunt, quomodo puteus? Noſtis enim quantum inter ſe diſtent hi noti fontes, & putei. Puteus infoditur, fons gratis fluit. In illo aquæ reconditæ ſunt, in iſto quaſi propoſitæ, & ſeipſas offerentes vltro. Magna eſt in iſtis differentia, nec poſſunt vtraque in alterutris inueniri. Non poteſt vel fons putei, vel puteus fontis propria, & domeſtica vendicare ſibi, vterque naturæ ſuæ continetur limitibus. Corporalia, & terrena anguſta ſunt, ſpirituales abundant diuitiæ. Ad ſpiritualia ſi referamus iſta, in eodem erit inuenire, fontem, & puteum, & alterutra ab inuicem propria communicari.

Communicemus ergo hæc,ſi vultis,inuicem propria, & in eodem aſſignemus vtraque. Accipiamus in fonte ſufficientiam doctrinæ,in puteo ſecretum. In illo abundantiam,in iſto alta myſteria.Et quidem bonus doctor,qui quaſi de quodam alto puteo, ita de abdito ſapiẽtiæ theſauro copioſè profert noua, & vetera: puteus eſt: quia quæ Dei ſunt,nemo nouit niſi ſpiritus Dei. Spiritus 1.Cor.2. omnia ſcrutatur,etiã profũda Dei, & quaſi e fons quidam producit in medium,& virtutum hortos irriguos reddit.Habetis ergo in puteo occultationẽ, in fonte copiam. Profuſionem in fonte,& ſenſuum profunditatẽ in puteo.Puteus altus eſt,ſed non indiget K hauritorio. Fons eſt,& gratis fluit. Qui ſitit, veniat, & bibat de aquis ſponſæ, de aquis Berſabeę,vt nouus ex ea Salomon naſcatur. Et Berſabeæ puteus ſeptimus interpretatur ideſt,puteus quietis, puteus ſapiẽtiæ. Nam ſapientia in ſpiritualium catologo munerũ aſcendenti ſurſum ſeptima occurrit. Sicut Eccl.1 A & puteus ſapientiæ,ita & fons ſapientiæ legitur. Et fortè in his duobus geminus eius modus exprimitur.Vnus,qui fit per inueſtigationem, alter qui fit per inſpirationem. Fontis aquæ vltrò prorumpunt. In puteo verò terræ perrumpitur moles,& ſoliditas penetratur, vt ad aquam viuam pertingas. Vtraq; alteri neceſſaria eſt,& induſtria gratiæ, & gratia induſtriæ, & vicariam opem ſibi communicant. In vanum enim laborat, qui puteum fodit, ſi non ipſe fons vitæ gratis affluat. Sed & tibi gratis foderis puteum, & receptaculum aquarũ præparaueris, ſi fuerit neglectus puteus tuus. Et ſi tu ſqualeas, non deſcendent in illum aquæ viuæ, non fluent impetu de Libano. Aquæ quæ deſcendunt de Libano, neſciunt colligi, niſi in puteum candidum. Et aquæ quæ cum impetu fluunt, volunt puteum habere capacem. Altum & capacem efficies cordis tui puteum, ſi curas terrenas egeras, ſi locũ efficias in animo tuo lætitiæ ſpirituali, ſi os tuum aperias, vt attrahas ſpiritum,& fluant in ventrem tuum flumina aquæ viuæ. Ad hoc opus præparata ſunt foramina tua in die natiuitatis tuæ, ſicut ſcriptũ eſt de principe Tyri: L Capacitas intelligentiæ naturalis, qua in die creationis præ ceteris animantibus priuilegiatus es, ingentis receptaculi vicem tenet ad comprehendẽdas continendaſque aquas viſionis & vitæ. Legimus enim viuentis, & videntis puteum. Qui ſi Gen. 16. poſt peccatum vitijs, vel innatis, vel ſuper d additis obſtruſus videtur, aperiat illum fides, ſpes in altum inſtanter diffodiat, dilatet amor. Otium & exoccupatio cohærere ſitu turpi non ſinat.Siquidem feriatas mentes ab anxijs curis volũt habere feſtiua gaudia, & vacationem ſibi vendicat viſio Dei. An non tibi quidam puteus altus videtur

illc,in quo recōditi ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei? An Mariam quaſi puteū aquæ puriſſimæ infitiaberis, quæ cōſeruabat omnia verba de Chriſto, conferēs in corde ſuo? *Luc. 2. g* Eſto & tu talis puteus pro modulo tuo, puteus altus, & amplus. Iſaac poſt calumniæ puteum, poſt puteum inimicitiarum, *Gen. 26. d* poſt hos, inquam, duos puteos relictos, duos puteos effodit: puteum latitudinis, & puteum ſatietatis. In illo cœpit non rixari cum vitijs, in iſto cœpit fructu deliciari virtutis. Noluit cum Philiſtæis puteum habere communem, qui interpretantur potione cadentes. Puteos inimicitiarum, & calumniæ reliquit Philiſtæis. Corruunt plane, qui bibunt de erroris, & ſchiſmatis puteo. Tales puteos fodiunt auctores, bibunt auditores. Sic confodit Arrius, ſic Donatus. Alter fidei calumniam induxit, alter fraternitatis copulam in partes diduxit. M Ille Trinitatis æqualitatem hæretica diffinitione diſtinxit gradibus: iſte Eccleſiæ vnitatem ſua præſumptione diſtraxit partibus. *Nu. 16. d* Dathan, & Abyron puteos calumniæ foderunt aduerſus Moyſen, & Aaron, & inciderunt in foueā ipſi, quam fecerunt: quos terra viuos abſorbuit: potione quam ipſi foderunt, præcipitati ſunt, nomen Philiſtæorum interpretantes euentu. Bonus autem puteus, de cuius aquis, qui biberit, exaltabit caput, non potione cadet. Quaſi foueam fodit, qui terreni ſenſus acumine ſcripturæ ſoliditatem penetrat, violenter ſcindit hortulum Eccleſiæ quoddam incognitum dogma producens, & obſcura myſteria; ſed & qui ſubtili ſcrutinio, & doloſa machinatione fraternæ caritatis ſolida perforat, & diſcordiæ venā aperit: qui ſe conſpirationum claudit, & ſignat in puteo, non acquieſcens egredi, ſed magis ac magis ingrediens interiora ſchiſmatis, & eius effodiens abyſſum. Philiſtæorum eſt hic puteus, nihil tibi ſit commune cum illo. Senſim primò, & ſecretò creſcunt, & de terrenæ, & brutæ mentis erumpunt viſceribus, donec poſtea cum impetu fluant, ſed non fluunt de Libano. Non hæ aquæ fideles ſunt, non aquæ viuæ. Non poteſt ſibi conſtare diſcordia, nō poteſt inter pariētes ſchiſma perpetua pax ſeruari. Ipſum ſchiſma infidum eſt ſibi, nequit ſibi cohærere diutius, quod caritatis pertentat diſſoluere glutinum. Si quis te ad hos puteos inuitauerit, dirumpe (ſi potes) puteos Philiſtinorum, & aquas peſtilentes exſiccas relinque Philiſtæis puteos ſuos, puteos inimicitiarum. A Sectare puteos cæleſtium deliciarum, puteos aquarum fidelium, & aquarum viuentiū, quæ fluunt impetu de Libano. Eſto flos horti, & horti concluſi, vt non diripiaris; & videbis, quomodo tibi dirumpet Dominus fontes, & torrentes. Conuerſare in horto, ſi forte & ipſe conuertaris in puteum, & de ventre tuo flumina fluant aquæ viuæ. Quænam ſunt aquæ viuæ, niſi aquæ non deficientes? Et quidem bene hauſtus aquarum æſtum deſiderij ſine defectu refrigerant, ſęculi oblectamenta vniuerſaliter falſam præferunt refrigerij ſpeciem, & ſęculare concupiſcentiam ſedant ad horā, ſed quaſi ſub ipſo ortu ſtatim areſcunt, nec fluunt vena perenni, quaſi torrens raptim tranſeunt, & non eſt inuenire in hoc torrente aquas viuas. Alio quodam Iſaac *Gen. 26. d* fodit in torrente, & quas viuas inuenit. Eſt enim torrens, qui ſuauis videtur, ſed ſalutaris non eſt, nec ſempiternus quidem, ſicut ſęcularis ille, quem prædiximus, fluxus voluptatis. Et eſt torrens ſalutaris quidem, ſed ſempiternus: ſi tamen effoderis in eo, aquas viuas reperies. Habemus, inquit Petrus, firmiorem propheticum ſermonem, cui benefacitis attendentes, *2. Pet. 1 d* tamquam lucernæ lucēti in caliginoſo loco, donec illuceſcat dies, & lucifer oriatur in cordibus veſtris. Non extinguetur in nocte illa lucerna interim cū vſus eius neceſſarius eſt. Sed cum dies æternus eluxerit, propheticæ lucerna ceſſabit doctrinæ, & literarij ſermonis exſiccabitur torrens. Siue enim prophetię euacuabuntur, ſiue linguæ ceſſabūt, ſiue ſcientia deſtruetur, *1. Cor. 13. d* futurę manifeſtationis reſpectu turbidus (vt ſic dicam) in modū torrentis fluit ſacræ ſermo ſcripturæ, B inſtruēs nos per ſpeculum, & in ænigmate. Illius autem, quæ eſt facie ad faciem viſionis, verè puræ ſunt, & perennes aquæ. Non deerunt illæ tibi, non tu illis. Cū mortalitatis tranſierit torrens, tranſibunt cum mortalitate myſteria nubila, & ſine velamine ſerena veritas, propter quam hic torrentem effoderas, hilariter erumpet. Iſtic locus eſt ſpeculo, illic directæ ſpeculationi. Solet tamē aliquo modo hæc ſpeculatio locum alienū peruadere, & in loco peregrinationis ſe viantibus hilariter oſtendens, inuitat ad patriā. Vere quidē feſtiuus, ſed furtiuus adhuc iſtius æterni, & luminis radius, & fluminis riuus. Non emicat, nō emergit niſi

in

in hortis,& in hortis aromaticis. O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, quam ſimilis es püteo? Nō potes exhauriri. Aquas viuas effundis, & aquas ſalubres,& vberes.

Quis dabit hortulo meo has aquas, &
Pſ.18.b cordi meo hunc puteum deliciarum? Ab occultis meis munda me, Domine, & ab alie-
Pſ.50.a nis parce ſeruo tuo. Fac me Libanum, aſperge me,& mundabor, laua me, & ſuper niuē
Pſ.18.c dealbabor. Emunda me à delicto maximo, & erunt vt complaceant eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in cōſpectu tuo ſemper. Fac me Libanum, vt has tibi ſemper aquas effundam. Erunt, inquit, vt compla-
C ceant. Quid eſt complaceant, niſi vt vtraque placeant, & vtrique placeant? Cui vtrique, niſi mihi & tibi? Quæ vtraque, niſi eloquia laudis,& meditatio cordis? Aquæ iſtæ viuentes ſunt, quia ſemper complacent, ſemper fluunt: ſed non fluunt niſi de Libano, nec lentè quidem, ſed cum impetu. Magnus impetus violenti ſenſus amoris, & dulces tamen nō difficiles aditus impetus habet. Magnus impetus eius, quia vſque ad affectum pertingit efficaciter, & exhaurit ſuauiter. Magnus impetus eius, cuius vehementię reſiſtere nil poteſt. Cum impetu, inquit, de Libano. Expreſſit cauſam redundantiæ, nomine Libani. Munditia locus eſt redundantis lætitiæ,& aquas ſapientiæ ſalutaris effundit. de candido prorumpit, & candidius reddit. Congere in vnum, & quaſi in aceruum accumula delicias iſtas. Vide, & conſidera puteum. Libanum, impetum, aquas viuas. Deprehendes in his (ſi animo aduertas) aquas iſtas, & ſerenas eſſe, & ſecretas, & vehementes, & non deficientes: Puteus ſecretum deſignat, ſerenitatem Libanus. In impetu omnis alius exhauritur affectus, aquæ viuæ neſciunt exhauriri. Bonus etiam Libanus fides, eo quòd fide corda mundentur. Ab hoc Libano ſerenæ intelligentiæ, aquæ viuæ fluunt: quia niſi credideritis, non
Act.28.f intelligetis. Intellectus autem bonus, cuius contemplatio manet in ſæculum ſæculi. Hic
Io.17.a eſt verè viuens. Nam vita æterna hæc eſt, vt cognoſcamus vnum verum Deum,& quem ipſe miſit, Ieſum Chriſtum.

Et ipſe Chriſtus noſter eſt Libanus, delectationes viuas fundens cum impetu in ſi-
D num dilectæ. Ipſe Libanus, & ipſe riuus: ſiquidem ipſe eſt candor lucis æternæ, & emanatio ſinceriſſima. Delectabilis planè puteus affectus eſt ſponſæ, in quem ęterni candoris radij, ac ſi quidam de Libano riuuli & colliguntur,& effunduntur, vt flores,& hortos irrigent ſponſi. Bonus ergo Libanus, in quem nihil inquinatum incurrit, & magnus impetus, qui nullo compeſci obice poteſt. Denique illi aquę cum impetu fluunt, quem nec perſecutio, nec nuditas, nec gladius ſeparare poteſt à caritate Dei. Tot credentibus populis obiecti ſunt obices ſcandalorū, tot oppoſitæ moles tormentorum,& tamen ſemper fluunt aquæ de Libano. Aquæ enim populi ſunt. Magni obices, ſed maior impetus. Si coneris compeſcere, plus increſcit, & perrumpit obſtantia. Repulſus exurgit in cumulum, & impedimento lucra conquirens, ſe diffundit vberius. Puto amori etiam ipſi obices cooperantur in bonum, & incrementa capit vexata virtus in iniurijs. Nonne me ſilente iſta poſſunt percutere conſciētias eorum, quorum amor in certis locis,& horis fluit, qui quidem ad tempus diligunt, & in tempore tribulationis recedunt? Quid dico tribulationis? Etiam exiguæ, & dubiæ tentationis numquam molem, ſed obicem paſſi, facile compeſcūtur,& reflexo propoſito impetu irreuocabili ad ſęcularia ruunt. Si inclamaueris iuxta prophetam: State, ſtate, non eſt qui reuertatur. Nulla illos perſuaſio Naū 2.c
reuocat, nec perſecutio pia magiſtri, non infelicitas, quæ frequenter, & fere ſemper eſt in vijs eorum. Fluunt & ruunt,& corruunt, E
vt bibant in via de torrente voluptatis, quæ non exaltabit, ſed conquaſſabit in terra capita eorum. Beati quidem immaculati in via, qui ambulant in lege caritatis, qui ambulant in impetu vbicumque fuerit impetus ſpiritus,& non reuertuntur, nec aliquo ſeparantur obſtaculo à caritate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro, qui viuit & regnat per omnia ſæcula ſęculorum. Amen.

Sermo XXXVIII.

AFfectiones dulces & ſanctæ ſunt ſponſæ aromata. Nam ipſa eſt hortus. Auſtro flante iſta fluunt in delicias ſponſi, ſed aquilonis hæc iterum inclementia ſiſtit. Frigidus eſt enim ventus Aquilo & ad flatum eius aromata congelantur. Quamdiu, Domine, aduerſitatis aquilo regiones noſtras premet? quamdiu incūbet hortulis noſtris? quādiu Ieſu bone, conſtringet aromata noſtra rigor Aquilonis? Parce Domine, parce ab

Aquilone ſponſæ tuæ. Diu eſt, quod vrget, quod premit, quòd incumbit ſpiritus hic durus, & vehemens. Cumulata nos vndique premit aduerſitas. Dic ei Domine, vt ſurgat, vt cedat, vt ſinat locum eſſe reſpirandi infortunij. Paupertas ſterilis eſt, & graues vndique parturit caſus. Res infirmæ facile
Pſ. 41. b lædantur, & infelicitatis abyſſus aliam inuocat in voce cataractarum tuarum. Occulte aduerſum nos vocas aduerſa: & quomo-
F do ſi dicas aquiloni, inſurge, preme, poſſide?
Iſai. 14. g Fumus, inquit Iſaias, ab Aquilone veniet. Nobis autem non tam fumus quam flamma iam imminet ollę ſuccenſæ à facie aquilonis. Ab aquilone frigus, & ab aquilone flamma. Ita eſt Domine. In duritia manus tuæ aduerſaris mihi, miſericordiæ tuæ venas reſtringis, ideo exæſtuat animus meus, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Grauis iſtæ anxiæ ſollicitudinis ignis eſt, & calore eius aromata non fluunt, ſed magis ſi qua ſinis fluere, ſiccantur fluenta, præſertim vbi magis magiſque aduerſitatum aperire
Pſ. 37. d ſe videtur occaſio. Domine, dolor meus in conſpectu tuo eſt, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Solicitudinis meæ ratio nota eſt tibi, ſed mœroris magis dicere debueram: ſollicitudo enim in mœrorem iam cępit tota tranſite. Vbi conſilij non fulget occaſio, vbi bonæ ſpei ſe vel vmbra non offert, ibi non ſolicitudinis, ſed mœroris ſunt
Thr. 1. g partes. Multi gemitus mei, & cor meum mę-
Ibidem. 4. a rens. Paruuli petunt panem, & non eſt, qui frangat eis. Deeſt enim qui frangat. Non dico de verbi pane, ſed de hoc quotidiano corporis alimento. Non poteſt tamen cæleſtis illius panis pinguedine repleri anima mea: dum quotidiani huius panis inopia maciem quandam mœroris inducit. A voce gemitus iſtius oblitus ſum comedere panem illum cœleſtem. Durus aquilo exterior aduerſitas, ſed multò durior mentis anxietas. Altera fratres vos vrget: me premit vtraque. Ego communi attritione laboro in vobis, & domeſtica quadam prę vobis, quia pro vobis. Hinc infortunij caſus, hinc forenſes inſurgunt calumniæ. Alij ſubmurmurant, & alij inſultant: & quod non eſt humanæ induſtriæ prouidere ne contingat, improperat cum acciderit. Quidam irritant, quidam irrident, aduerſam fortunam ad fatuitatem trahentes. Succeſſus bonos quibus exuberant, ſibi imputant, & quaſi, aut prouidentiæ, aut meriti credunt, non muneris eſſe diuini. Abundant, inquit Iob, tabernacula prædonum, & audacter prouo- Iob 12. a
cant Deum, cum ipſe omnia dederit in manus ipſorum. Quidam, & prædones, & prouocatores ſunt: qui quod Dei eſt, ipſi tollunt, dum ſibi tribuunt, & diuinæ donum gratiæ ad propriæ inflectunt effectum induſtriæ. Quid impenſa deſuper vobis beneficia improperatis nobis? An quia clementiæ diuinæ circa nos oculus bonus eſt, ideo videtur erga nos nequam eſſe? Cur vos diuina beneficia paratiores reddunt ad derogandum, quam ad erogandum? Vides Domine, quot ex partibus aquilonis nos flabra moleſtant, vndique perflant incommoda, murmura, probra. Inter huius dolores diſtractus, & conſtrictus animus, auſtri leuia neſcit flabra recipere. Exurge Domine, non præualeat aquilo, ſatis eſt, quod iamdiu inſurrexit, quod incubuit: dic vt ſurgat, vt diſcedat, vt cedat auſtro. Succenſa iam pridem eſt Iere. 1. e
olla à facie aquilonis, ſed tu domine auſtrũ emitte, qui faciat medium fornacis huius quaſi ventum roris flantem. Non audeo continuos auſtri flatus rogare, ſufficit ſi modo interpolatione eius aquilonis malignitas temperetur. Extendis (ſicut in Iob legimus) H
aquilonem ſuper vacuum, non ſuper hortũ. Iob 26. b
Non eſt vacuus hortulus ſponſæ, in quo ſuperius annumeratæ plantantur tot aromaticæ ſpecies. Et quomodo quibunt meditationis aromata lęta profluere, vbi à mœrore libera non ſunt ſtudia, vbi contriſtat aduerſitas, aquilo ſtringit? Eſto Domine zelotes, æmulare ſponſam, dic aquiloni, vt ſurgat, & cum auſtro dimidiet tempora ſua. Sic quidem fiet ſecundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, ſi conſolationes tuę lętificent animam meã. Videtis fratres, qualiter Aquilo ad menſuram ſui auſtrum parturiat: & forte vbi abũdauit Aquilo, ſuperabundabit & auſter. Auſter enim & proſperè flabit, & quas intulit aquilo, compẽſabit iniurias. Ergo ſurgat aquilo, ſæuiat, quantumlibet fremat, dummodo occaſionem, & quaſi vim præſtet flatibus auſtri. Nonne tibi videntur graues pertuliſſe aquilonis flatus, quos in epiſtola ad Hebræos Paulus alloquitur? Magnum, inquit, certamen ſuſti- Heb. 10. f
nuiſtis paſſionum, & in altero quidem opprobrijs, & tribulationibus ſpectaculũ facti, in altero ſocij taliter cõuerſantium effecti: nam & vinctis, inquit, cõpaſſi eſtis. Sed inter tanta aquilonis flabra nullas ſibi vices vẽdi-

cauit

cauit auſter? Imo plane. Denique audi, quod ſequitur: Et rapinam, inquit, bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcentes nos habere meliorem, & manentem ſubſtantiam. Quid cum Apoſtoli irent gaudentes à cõſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati: nonne tibi videtur cõtra aquilonis graues impetus leniter ipſis auſter ſpiraſſe? Conſidera triſtia illa ſabbata ſepulturæ dominicæ. Nonne velut ad aquilonis flatum Apoſtolorum corda infidelitate, & timiditate quadam diriguerunt? Reſurgẽte Domino cœpit auſter lenis hortũ eius perflare. Totis his denique quadraginta diebus in multis argumentis Dominicæ Reſurrectionis, & veritatis fides, & veritatis fiducia ſenſim incrementa ſumpſerunt. Ipſo die Pẽtecoſtes, quando factus eſt ſpiritus vehemens in cœnaculo vbi erant Apoſtoli ſedẽtes, ſoluta eſt omnis congelatæ mentis frigiditas, ſicut torrens in auſtro: & deinceps verbi virtutumque profluxerunt aromata.

Ibidem.

I

Act. 5. g

Sed numquid idcirco aquilo durus quieuit? Nonne multo vehementius perſecutorum inſurrexit procella, & impetus hæreticæ tempeſtatis? Numquid non æmulatione quadam tentationis aquilo auſtro ſe oppoſuit gratiæ? Quaſi ſolus hortũ perflare conatur quodam rigore duri ſpiritus, aromata reſtringere volens ne fluerent, ſed tanto latius fluxerunt aduerſitatis, & proſperitatis alternis motibus nunc prouocata, nunc pacata ſponſa Chriſti. Eccleſia eius aromata virtutum proferre non deſtitit, vel nõ deſinit. In perſecutione virtus enituit, in pace auctus eſt numerus. In illa fortes probantur, in iſta fouentur infirmi. Quid ergo primitiuam Eccleſiam nunc memoro, cum adhuc etſi non tam vehementes, frequẽtes tamẽ aquilonis impetus ſuſtinet hortus ſpõſi?
K Alternant circa illum vices auſter, & aquilo. Grauis impetus hoc tempore Eccleſiam impulit, & quidem ab aquilone. Nam inde eſt origo ſchiſmatis, inde oritur, & ibi moratur, ſolus illic aquilo premit. Dic ei Domine, vt ſurgat, & diſcedat, voca & dic auſtro: veni perfla hortum meum, & fluent aromata illius. Non dico auſtrũ felicitatis, & ſecuritatis terrenæ: nam hic auſter frequenter aromata ſtringit, & exſiccat, ſed auſtrum voca gratiæ tuæ. Et ſi ita neceſſe eſt, & aquilonem in illum ſterilem hortum mitte, non obſtinationis, ſed vexationis aquilonem, vt ipſa vexatio det intellectum auditui ad obediendum. Aquilonis rigore flagella hortũ tuum, hoc quaſi verbere excita torporem eius, vt auidius ad auſtri ſe lenia ſpiramina conferat. Tam partibus quam temporibus auſter, & aquilo, circa hortum noſtrum vices alternant. Sicut enim nunc flat auſter, nunc aquilo: ita hic auſter, & ille aquilo. Aliquoties autem, & ſimul flant, ſed alter foris, & alter intus. Foris aquilo, & intus auſter. Ille furens, & iſte fouens. Fremat aquilo, & tumultuetur foris, tantummodo hortos intus non perflet, intro non penetret, intimam, quæ eſt in Chriſto non conſtringat cordis lætitiam. Quando Domine ex integro gelidus ille ſpiritus quieſcet, quando erit, vt iam non timeatur à facie frigoris eius? Fundata eſt ciuitas tua, hortus plantatus in lateribus aquilonis. Hic vẽtus in ſcripturis dexter vocatur. Ideo Iob talem ſuper eo deponit querelam. Ad dexteram (inquit) Orientis calamitates meæ illicò ſurrexerunt. Iure ventum illum dexterum vocauit, qui nihil ei quiuit ſiniſtrum inferre: quin etiam coronæ gloriæ viro iuſto comportauit augmentum, quando virtus probata enituit, & quando prouocata excreuit. De vicino in hortum tuum impingit: ſitus eſt enim in lateribus aquilonis. Effice illum nobis Domine dextrum, tempera illum flatibus auſtri. Cooperatur enim nobis etiam aquilo in bonum tuæ dilectionis, etiam auſtro afflante. Siue iuſſus, ſiue permiſſus ſurgere aquilo tribulationis, non nos terreat. Modicum enim & conſolationis auſter ſuccedet, etſi non interim intercidat. Vbi enim abundauit afflictio, abundabit & gratia.

Cãt. 4. d

Iob 30. b L

Sed quid vobis, Fratres, de exteriori diſputo tribulatione? Alius ſolet vos aquilo perurgere. Ab hoc vobis Deus aquilone parcit, alios interponẽs, qui ſecularis tumultus, & tribulationis impulſus frequentes excipiãt. Exterior vos cura grauis nulla perſtringit, quia de iure nulla contingit, nec tamen immunes vos ſinit. Quos exterior cura non valet, interior afficit tædio. Bene cum illis agitur in hac parte, ꝙ exterioribus non patent, ſed nihilominus aquilonem non effugiunt, dum ſibi in interioribus non placent. Feſtiua prius gaudia vertũtur in faſtidium, & hilarem mentis faciem triſtitia cõmutat. Felix, cui nõ eſt hæc commutatio. Sed quis tamen eſt? quis .n. eſt quẽ non aliquoties, & tædium

M tædium conficiat, & exultet triſtitia? Denique vbi proſpero ferebamur nauigio, ibi paulo poſt vadoſa incurrimus: & ſecunda fluentibus aura turbo aduerſus erupit. Etiã vbi non erat ratio, inſtat turbatio. Cauſa non eminet: & ira imminet. Iraſcitur homo iræ, quam irrationabiliter patitur, & cuius deteſtatur motum, neſcit exortum. Spi-
Ioã. 3. b ritus hic durus, vbi vult ſpirat: neſcis vnde veniat, & forte quo vadat. An magis quo euadat? Nam ſæpe ad malum talis affectio vadit, ſed frequenter euadit ad bonum. Non pertingit quo pergit, ſed facit Deus etiam de tentatione prouentum. Quando vult ipſe, inducit Aquilonem, quando vult dicit, Aquilo ſurge. Et ſi interim de eius moleſtia quereris, ſcito te tali magiſterio, & cõmemorari, & commoneri. Commemoraris vt Aquilonis viciniam attendas, commoneris, vt rigorem eius effugias. Non ſubeſt tibi, dum in lateribus Aquilonis ſitus es, eius viciniam fugere, ſed tamen violentiam euadere potes. Dum hic ſumus, ſemper vicinus eſt, non eſt ſemper violentus: ſed poſtquam gyrauimus per aquilonem, ſępe reflectimus per Meridiem. Etiam cum impulſum non ſentis, habe ſuſpectam viciniam eius.

Quando tamen eius turbines euades, niſi lenis Auſter vocatus adueniat, & ſic expãdas ad auſtrum alas tuas, vt in cęleſtem plumeſcas volatum, ſi tamẽ ſe intermiſcere nititur aquilo, & naſcentes in nouitate pẽnas gelido reſtringere ſpiritu? Pennas à volatu, & aromata reſtringit à fluxu. Stringit inquam, non tollit. Vehemens enim tædium & amaritudo cordis virtutes ipſas exercet, nõ euertit. Hic turbo propoſitum ſanctum
A impellit quidem, non tollit. Stringit lætitiã non tollit conſtantiam. Tædio afficitur animus, ſed non conficitur. Triſtatur, ſed obluctatur triſtitiæ ſuæ. Non eſt minus fortis ſic effecta virtus, ſed minus felix, qui illi conuicio, cum quo rixatur, bellum indicit. Quaſi ſuum non eſt faſtidium cum quo fędus non contrahit. Moleſtum patitur, non propitiatur illi. Denique non ipſe animus hoc operatur, ſed magis aquilo, in cuius lateribus habitat. Ideo deteſtatur illud, eo, quòd aduerſus virtutem eius molimina ſentit. Qui ſentit, ipſe ſcit, quanto cum tædio illud bonæ conuerſationis tædium toleret, quomodo faſtidiat faſtidium illud: quãta cum amaritudine obluctetur amaritudini illi, amaritudini violentæ, quæ de iugitate exercitij diſciplinaris inuito ſe ingerit. Ad auſtrum animus ex voto ſe vergit, & ecce aquilo aduerſanti, & inuito ſe importunè immergit. Durum eſt ſuſtinere à facie frigoris huius, & fugere non ſubeſt ad votum. Laborat animus, & diſciplinæ tædio, & huius tædij odio. Moleſta eſt vtraque affectio, & non dulceſcere, quod elegeris, & ſentire, quod oderis. Moleſtum vtrumque, & propugnare diſciplinam, & propulſare deſidiam. Quomodo Ieſu bone, tantam tamdiu toleras vexationem dilectæ ſponſæ tuę? Deſidiam inuita patitur, & quaſi voluntariam in ſe ſic puniendo perſequitur. Aegerrimè tolerat, quod non ad votum in te, qui bonum eius es, ſolum deliciari valet. Sibi imputat, quod ſuffert inuita. Stimulator ab aquilone venit illi, ſed ſtimulus iſte ad preces ſponſam inſtigat. Hoc ſtimulo caſtigata ad ſupplicationes ſe confert, quæ ſe prius in amplexus parauerat. Mitiga ſponſæ tuæ, Ieſu bone, à diebus his malis. Niſi enim adiuues eam, habitabit in aquilone anima eius. Quis enim conſurget aduerſus aquilonem, niſi tu Deus, qui venis ab auſtro? Bonum aroma propoſitum ſanctum, & conſcientia pura, ſed non fluit illi, qui boni iſtius delicijs non fruitur. Veni Ieſu bone, veni perfla hortum tuum, vt fluant aromata eius, ſicut torrens in auſtro. Ipſa eſt hortus, eſto tu auſter. Te irrigante erit anima eius ſicut hortus irriguus, & te flante non deficient eius aromata, qui viuis, & regnas in ſæcula ſæculorum. Amen. B

Sermo XXXIX.

EXple, Ieſu bone, quod iubes, transfer auſtrum de cęlo, & induc illum in hortum tuum, in animam ſponſæ tuæ. Hoc flatu leni ſolue tædium, ſolue triſtitiam ab eius affectu. Nam vtrumque in vitio eſt, & propter ſpeciẽ aquilonis, vtrumque mentẽ ligat, percutit, & pellit à puro profluuio quodam lætitiæ. Quid timor, nõne & ipſe rigore gelido conſtringit affectus? Ab alienis parce, Domine, ſponſæ tuæ. Quid magis alienũ ab ea, quã timor qui non eſt in caritate, cum ipſa tota ſit in caritate? Ille ſeruilis eſt, illa in libertatem vocata. Vidiſtis, Fratres, heſterno die virũ meticuloſè incedere, vt inſtitutionis prima ſubiret elementa, quàm morante, & quàm nutante propoſito diſciplinæ rudimentis ſe C

paſſus

paſſus eſt inſigniri. Et bene noſtis, dum adhuc ſæcularis erat, quàm largos eleemoſynarum riuulos manus eius fundebāt. Quid erat cauſæ, niſi quod mentem in hac parte timoris perſtrinxerat aquilo? Auſter ſcilicet illam ex parte afflauit, ſed non perflauit, ideo eleemoſynarum promptè perfudit aromata. Sed abrenunciationis pretioſiſſimus ille aromaticusque liquor poſt multos conatus vix tādem ab eius animo tenuiter exprimi potuit. Planè ſimilis erat euangelico iuueni, qui apud Dominum de legis obſeruatione gloriatus, euangelicæ perfectionis coarctatione propoſita triſtis abſceſſit. Niſi quod ille triſtis abſceſſit, hic quamuis triſtis, acceſſit tamen. Videte timoris aquilonem flantem ſub lege: Ideo de præcipuis electiſque aromatibus rara fluxerūt in ea. Ideò die Pentecoſtes, quando ſpiritus vehemens flauit ab auſtro, tot hominum millia, veritate, verbo vitæ ſpiritualiter profluxerunt, vt non eos rei familiaris cura conſtrinxerit de reliquo. Libera quidem ab hoc aquilone ſatis duro corda largius profluunt in contemplatione, & caritate Dei. Non accepiſtis, inquit, ſpiritum ſeruitutis iterū in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, abba pater. Ille aquilonis ingratus: ideo illi tanquam graui, & ponderoſo prementique ſe, dicitur: Surge: hic tamquam lætus gratusque inuitatur, vt veniat, & perflet hortulum ſponſi. Ille pœnam habet, hic

Matth. 19.c

Act. 2.a

Rom. 8.c

D proflua gaudia. Ille minax eſt, hic blandimentis delicijſque manans. Rogabo (inquit) patrem meum, & alium paracletum dabit vobis: hoc eſt auſtrum inuitare, & dicere, vt veniat, & perflet hortum ſuum. Perfla hortum meum, & fluent aromata eius. Quidam fructus niſi preſſi coactique liquorem nō fundunt. Fructus autē qui ſunt in horto tam delicatè depicto, preſſorem non expectant, cogi neſciūt, auſtro perflāte fluunt vltro. Intuemini mundi ſapientiā, nonne violenter expreſſa videtur, & longo elaborata tam exercitio, quam ſtudio? At in noſtrę auctoribus prophetię, & velox, & vehemens ſapientiæ prorupit abyſſus. Vultis velocitatē audire? Cū ſteteritis ante reges, & præſides, nolite præmeditari: dabitur vobis in illa hora, quid loquamini. Vultis vehementiam? Ego (inquit) dabo vobis os, & ſapientiā, cui non poterunt reſiſtere aduerſarij veſtri. Quando hæc tam ſubita, & tam

Ioā. 14.b

Cāt. 4.d

Matth. 10.b

Mar. 13.b

Luc. 21.c

ſerena profluerent, niſi hoc auſtro afflāte? Audiuiſtis iam vnde venerunt aromata veritatis tam proflua, & parata tēpore ſuo. Caritas nōne, & ipſa diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritumſanctum, qui datus eſt nobis? Multa ſunt aromata, quæ profluunt per ſpiritū, nec niſi per ſpiritū, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, fides, māſuetudo, modeſtia, continētia, caſtitas. Hæc non modo prouenerunt, ſed etiam profluxerunt. Quod pofluunt, copia deſignatur, quòd ad flatum auſtri, coactio tollitur. Caritas non poteſt cogi, gratis fluit, nō E neceſſitate, ſed arbitrio fertur, auſtro tamen flante. Arbitrij enim q̄d conferret libertas, ſi non aſpiraret auſter gratiæ? Nam etſi arbitriū, vbi eſt, ſemper liberum eſt, non tamē liberum ad oīa id eſſe damus: nec electionē, nec executionem oīum liberam habet. In eligendo ſemper eſt libertas, ſed non eſt ſēper ad eligendum. Eligere namque niſi libere non poteſt, ſed eſt aliquid, quod non eligere per ſe poteſt. Sui iuris voluntas eſt: libera eſt cum adeſt, ſed non eſt animus ad omnem, quam oportet adeſſe voluntatem, liber, cum abeſt. Nec magis ſui iuris eſt quā intenſam habeat voluntatem, quam habet, nec quàm habeat voluntatem bonam. Sed quantū poſt lapſū in libertate conſiſtit arbitrij, quod vult animus, ſēper liberè vult, ſed non eſt liberum ei quodlibet etiā quod oportet velle. Eſt enim libertas, quę ſine voluntate non eſt, & ſine qua non eſt voluntas: & eſt libertas quædam quam non ſemper comitatur voluntas. Illa eſt in voluntate, hæc eſt in quadam volendi facultate. Illa eſt in ipſa, hæc quaſi ad ipſam. Iſtam poſſumus, & illam cogimus. Et viſus quædam eſt videndi virtus in oculo, & viſus nihilominus quędam paſſio in videndo. Sic & in animo dicitur intellectus, & potentia naturalis ad intelligendum, & vſus potentiæ in arbitrio. Similiter hęc occurrit diſtinctio, vt vno ſub nomine, & aptitudo intelligatur, & actus. Vtrobique arbitrij libertas eſt, & ad arbitrandum, & in arbitrando: & cum in malo eſt, ſemper ſerua eſt. Illa quidem eo ipſo F quo infirma tam ad bonum, quàm contra malum. Libera eſt voluntas mala quòd voluntas, ſed ſeruilis eo ipſo, quòd mala. Omnis enim qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati. Peccatum enim cum occupat, ſtringit, & ligat, captiuat dum cogit. Sed tu Domine conuerte captiuitatē noſtram ſicut torrens

Gal. 5.d

Ioā. 8.d

Pſ. 125.a

Pſ. 105.d

in auſtro. Emitte ſpiritum tuum, & renouabitur antiqua libertas: renouabitur, inquã, non recreabitur. Nam ſi obliterata eſt, ablata tamen non eſt. Manet quæ creata eſt, ſed mouere ſe nequit ad quod eſt data, viuit tamen, & viget. Nam & in phreneticis non minuitur innata rationalitas, ſed in ſic affectis nullus eius motus exiſtere valet. Cũ fuerit curata grauis paſſio, non redditur, ſed reſuſcitatur conſopita ratio. Sic & concreata homini libertas arbitrij non eſt penitus, vel ex parte ablata, ſed peccato ligata: eadẽ eſt, quæ facta eſt, ſed eſt aliter affecta.

Et (vt ſic dicam) eſt libertas conditionis, eſt libertas diſpoſitionis, eſt libertas affectionis. Prima naturæ eſt, & ideo ſemper bona eſt, ſed niſi ſanata fuerit, non ſecũda erit ad bonum, nec tertia in bono. Prima in naturali aptitudine conſiſtit, ſecunda in habitu bene, vel male conſtitutę mentis, tertia in vſu. Ideo niſi fuerit aptitudo naturalis adiuta per gratiam: nec habitus, nec actus voluntatis ad virtutem ſpectabit. Inualida eſt arbitrij libertas: propterea, vbi arbitriũ ſuccũbit, efflet auſter, & ſtatim aromata fluẽt. Non habet generoſam hanc libertatem, & verè liberam, quæ eſt ad bonum, & in bono
G niſi ſpiritus liberauerit. Idcirco Domine emitte ſpiritum tuum, vt conferat, & velle, & poſſe per gratiam, qui primo poſſibilitatem ad vtrumque contulit, dum naturã hominis condidit. Tres ſupra enumerauimus libertates. In tertia velle quidem abeſt, in ſecunda ſubeſt. In prima conſideratur ad duas reliquas potentia naturalis. Ergo prima vocetur potentia, ſecunda poteſtas, tertia voluntas. Non videtur idem naturalem potentiam ad aliquid habere, & illud poſſe. Multa ſiquidem ad quæ naturaliter potentes ſumus, non ſtatim illa poſſumus, vbi connata facultas aut infirmitate præpeditur, aut arte vſuque deſtituitur. Frequenter ad horam oculus videre nõ poteſt, cum tamen naturali non deſtituitur potentia viſus, adeſt habitus, & abeſt vſus. Naturaliter potens eſt videre, ſed actualiter non poteſt. Sic & naturalis libertas arbitrij manet quidẽ, ſed impedita peccato: ideoque non valet habere tertiam illam libertatem, quæ eſt in bono: nec ſecundam, quæ eſt ad bonum. Prima manet mutata quidem, non imminuta: reliquæ nec manere dicendæ ſunt. Non enim poſt peccatum, liberum nobis relinquitur bonum velle; ideo nec reſidua libertas eſt, quæ conſiſtit in bona voluntate, ſed per gratiam hæc vltima inſpiratur, & ſecunda reparatur, & prima naturaliter creatur. Dicta hæc ſunt de libertate, qua bonum volumus, quoniam eſt ex gratia. Sed eſt alia libertas nihilominus per gratiam, qua non modo benè volumus, ſed bonũ ipſum affectuosè. Illa libertas ſemper in voluntate H
eſt, iſta non ſic. Semper enim liberè volumus, affectuosè non ſemper. Affectus ad libertatem non ſpectant arbitrij. Nec tamen planè libera eſt bonæ voluntatis libertas, ſi affectuoſa non fuerit, ſed cum auſter afflauerit, ſtatim affectiones aromaticæ fluent. Non premuntur, vt exprimantur: liberè fluunt. Voluntatem ſanctam frequenter tædium quoddam, & triſtitia comitatur, ſed affectiones dulces cum illis iter non habent. Aromaticæ ſunt odoratu, & tactu pariter gratæ: dulciter ſentiuntur, & dulciter recoluntur: dulciter fluunt, & dulciter profluũt. Sibi fluunt, & alijs profluunt. Aromatici vtrique ſunt intus affectus, & foris affatus. Ad iſta poteſt aſpirare libertas arbitrij, ſed de arbitrij libertate non pendent. Sicut affectiones malæ contra bonam voluntatem ſæpe ſunt, ſic bonæ affectiones, etſi cum ipſa ſunt, ex ea tamen non ſunt, libera eſt ſine iſtis, & quaſi liberalis redditur ex iſtis. Voluntatem ipſam liberiorem efficiunt, ſed eius libertate non fluunt. Fluunt autem cum auſter perflauerit. O dulcis auſter & verè optabilis, cuius ſpiritu hyemalis rigoris horrida ſoluitur facies, & iucundę nouitatis verna temperies arridet in hortis, & noua temperies, & autumnalis vbertas. Nam in fluxu aromatum fructuum ſignatur maturitas. Ecce quàm bonum, & quàm iucundum in cubilibus, & in hortis aromatum auram hãc expectare tam dulcem, renouantem, & recreantem fructus ſpiritus, profundentem I
aromata, ſpargentem odores. Mitte Domine hunc ſpiritum nobis, qui poſt Aquilonis horrorem hortulum noſtrum noua facie veſtiat, luctum noſtrum vertas in gaudium. Aut ſi quid boni ſignificat Aquilo, illum cũ auſtro ſimul inuita. Iungãt officia, & partes ſuas aſſequatur vterque. Aquilo ſtringat, auſter reſoluat. Stringat ille laſciuiam, hic animum in gaudia proflua laxet. Ille continentiam præſtet, iſte conſcientiam exhilaret. Iſte contineat, & ille repleat. Factus ſum, inquit, ſicut vter in pruina, iuſtificationes tuas non ſum oblitus. Bonus vter Pſ. 118. l

ſic

ſic congelatus & infuſus. Foris continentiæ pruina, intus repletio iuſtitiæ. Boni vtres: fiunt quando exteriora gelido quodã continentiæ ſpiritu ſtringunt, & interiora rigant profluis gaudijs. Et vt auſtri flatum ad interiora reflectas, perfla inquit. Qui perflat & impenetrabile nihil eſt illi: ſpiritus iſte ſubtilis eſt, acutus, & mobilis, perflans,
1. Cor. 8. a non inflans. Scientia inflat: caritas perflat. Caritas interior eſt quam ſcientia, & ad ſecretiora pertingit. Omnia interiora perflat ſpiritus, qui ſcrutatur etiam profunda Dei. Vbi perflauerit & quaſi perflauerit iſta: ibi ſcientiarum aromata vtiliter fluunt, meditationes, orationes, ſuſpiria, ſingultus, lacrymæ, ipſa colloquia. Omnia velut aromata fluunt, quæ de caritate ducunt originem: Omnia quæ procedunt de ea, quaſi aromatica ſunt, gratia plena. Cara ſunt, & copioſa ſunt. Aromatica ſunt, & fluentia ſunt. Plena ſunt quæ de caritatis plenitudine procedunt. Plena ſunt, & expreſſa non ſunt, nec torcularis violentiam patiuntur
K eius aromata. Torcular in hoc horto non legis extructum: nam vicem torcularis obtinet auſter. Afflata quam calcata melius fluunt. Gratuita enim (vt diximus) ſunt, nõ extorta metu, ſed ſpiritu fuſa ſunt. Quidam Aquilonem, & Auſtrum ad huius ſæculi aduerſa, & proſpera trahũt. Et quidem gemina hac tentatione vexata Eccleſia Dei, bonæ ſemper affectionis, & opinionis abundat aromatibus. Ideo his tentationibus perflandum dimittit, eo quòd abundare nouit, & inopiam pati. Locus iſte extorſionem latiorem exoptat. Sed torcular hoc tantum quaſi leniter tetigiſſe ſufficiat: Sequens ſermo ad mutuas inuitationes ſponſi, & ſponſæ tranſibit, ſi gratiam nobis præſtare dignetur Ieſus Chriſtus, qui viuit & regnat Deus.

Sermo XL.

QVam longè fratres, à conuerſatione mea ſunt verba votorum iſtorum. Auiditatem Dominus nouit, ſed auſu deſtituor. Quidni? Non eſt hortus mihi, qualem ſupra Chriſtus depinxit: non poma, quibus auidè veſcitur, non fructus aromatici, non fons irrigans, non altus puteus aquarum viuentium: magis autem in hortum meum aſcendit horror ſpinarum & veprium. Non audeo te, bone Ieſu, in talem hortum vocare, niſi forte vt euellas, & diſperdas, & diſſipes primò, & plantes poſtea, & ſic tempore congruo de plantatione comedes dexteræ tuæ. Felix anima, quæ te inuitare digna eſt ad fructus iam maturos, ad fructus paratos, & acerbitatis nihil habentes. Atque vtinam acerbitas ſola noſtris accuſetur in fructibus. Vtinam immaturi ſint, dummodo mali non ſint. Frequenter poma quæ genere bona ſunt, tempore nondum grata ſunt, ſed immaturitate ſola diſplicent. Felix hortus cuius omnes fructus, & natura boni ſunt, & tempore congrui. Neutrum deeſſe nouit pomis ſuis ſponſa, ad quorum comeſtionem dilectum prouocat. Veniat dilectus meus *Cãt. 5. A*
in hortum ſuum, vt comedat fructum pomorum ſuorum. Vide quam moroſè & modeſtè & poſt multa præconia facta ſit hæc inuitatio. Non enim præſumit hæc dilectum inuitare, non ſitit delicias, donec ſatis ſe nouit deſcriptam. Quid enim? Putatiſne Ieſum delectabilem illum aduentum præſentiæ ſuæ illis indulgere, qui prædictis non ſunt præditi dotibus, nec laudibus digni? Temerariæ præſumptionis puta, ſi prius, quam aptus ſis ad contemplationis vſum, Ieſum inuitas. Tu illum ad deliciandum tecum ſollicitas, qui fortè ſordes adhuc delictis. Hortus tuus ſentibus horret & ſterileſcit, & illuc Ieſum inuitas? Inuita illum non vt iam delectetur, ſed vt deleat quod non plantauit dextera ſua. Inuita illum, vt purget primò, poſtea plantet. In vtroque labor eſt, ſed cum delectatione decerpere veniet fructus maturos.

Veniat, inquit, dilectus meus. Non tantum blanditur & applaudit præſenti, ſed M
etiam in abſentem inardeſcunt vota ipſius. Falſus amor, & ſimulatorius abſentem obliuiſcitur, præſenti blanditur. Non ſic ſponſa, non ſic, ſed abſentem deſiderat, præſente lætatur. Veniat, inquit, dilectus meus in hortum ſuum. Ad me quid auſtrum inuitat? Ipſe veniat, & ſufficit mihi. Ipſe auſter eſt meus, ipſe aroma eſt meum. Ipſe auſter meus, ipſe amor meus. Deus ab auſtro venit, & auſter venit cum eo. Denique ipſe plenus eſt gratiæ & veritatis. Bene auſter meus qui ſerenus illuſtrat, & ſuauis illabitur. Auſter meus eſt Chriſtus meus, ipſe hortum perflat, ipſe comedit poma. Veniat dilectus meus in hortum ſuum, vt comedat fructum pomorum ſuorum. Putationis

tionis tempus iam tranſijt,flores pepererũt fructus, quos parturierunt, hyems abijt,receſſit ver,æſtatem iam inclinatam maturior autumnus impellit. Veniat iam dilectus meus in hortum ſuum, vt comedat fructus pomorum ſuorum,Ecce iam venit plenitudo temporis, ideo veniat dilectus meus in hortum ſuum. Poma præmatura ſunt: ideo comedat fructum pomorum ſuorum.Ficul-
Marc. neæ prima poma deſiderat. Cum nondum
11.b tempus eſſet ficorum, acceſſit ad ficum ſecus viam, vertit folia, & nihil fructus inuenit. Ante tempus comedendi, & ante tempus fructuum, acceſſit ad eam mane eſuriens.Noui ego ficulneam matutinos à prima pueritia fructus ferentem, fructus primitiarũ, fructus gratiæ virginalis. Nec erat hæc ficus plantata ſecus viam,ſed in horto, & in horto concluſo,in horto,quem circundat diſciplinæ maceria,& arctę cuſtodiæ ſepes.Fęcunda plane ficus,& pulcherrima inter alias ſpecies, frequenter declinauit ad
A eam Dominus Ieſus,illud fortè dicens: Sub
Cãt,2,a vmbra eius quem deſideraueram ſedi,& fructus eius dulcis gutturi meo. Sed vtinã fructus quos protulit ſeruaſſet.Vtinam improba furis manus non deprædata eſſet eam. Nunc autem optimos fructus tulit, & eos qui renaſci nõ poſſunt. Alij ſuccreuerunt in locum eorum, ideſt, pro virginali continentia, amara pœnitentia.

Quam dulcius illo natiuo fructu, quam hoc ſubſecutiuo, & te & dilectum cibabas? Væ miſeræ tibi, quando veniet dilectus tuus, quæ tibi mens, quæ facies, quis vultus erit? quò te vertes præ pudore, quæ pudicitiæ fructus perdidiſti? quò te vertes. Cum accedet, cum vertet folia tua, & ſolitos fructus non inueniet, pudebit illũ præ confuſione. Tua recole verba voti virginalis, conſecrationis tuæ verba recenſe. Sub his folijs attende,quia iam non eſt proprius fructus, fructus integritatis, fructus virginitatis. Tales conſecrati ſunt, ſed iam ablati ſunt. Non benè conueniunt conſecratio & corruptio. Læſa virginitas con-
Pſ.86.a donari ſolet, ſed redonari non valet: Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei, ſed ignominioſa facta ſunt in te. Cum confuſione duplici, & rubore de cetero in planctu agnoſce partem tuam. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo lapſam non vilem de plebe, ſed quaſi primam in virginali grege? Quis, inquam, dabit mihi fontem lacrymarum? Nam ipſa quæ lapſa eſt, lacrymis tota perfluit, per ora irrigua lacrymarum B
riui defluunt. Alta ſuſpiria & anxij gemitus produnt quod contigua ſemper culpæ confuſio ſupprimit. Vidi miſerandam in miſera facie, deiectum vultum, fractas genas. Singultus ſermones intercidebat, à lapſu continere voluit, à lacrymis continere non valet. Age quod agis, fructus dignos pœnitentiæ. Innouet te dolor, mœrore conſumere, cum Propheta dic: Noli- Iſa.22.a
te incumbere, vt conſolemini me, amarè flebo. Flebo & ego tecum. Fortè dilectus tuus & ipſe collacrymabitur tibi, qui Laza- Ioã.11.e
rum fleuit. Fortè plus ille flet. Plus dolet, qui plus diligit. Miſerationes eius multæ ſunt,ideo inquit Propheta: non ſumus con- Thrẽ.3.
ſumpti. Denique nec tu conſumeris, quia c
conſiliarius eſt tibi, & conſolator, conuertens animam tuam. Quomodo (vt dicam quod intelligi vix poteſt) non promouebit (impaſſibiliter tamen) eius affectum, luctus tui miſerabilis facies, dum ipſe qui retracto mœroris tui ſeriem, dolore cordis tangor intrinſecus?

Si feceris dignos pœnitentiæ fructus, reuertetur iterum dilectus tuus in hortum ſuum. Nam pœnitentiæ poma libenter comedit. Beatus tamen, ſi primæuæ puritatis fructus intactos quis ſeruet. Bonum eſt in maturitate præuenire, & perſeuerare in ea. Ideo ſponſa præuenit in maturitate, & di-
cit: Veniat dilectus meus in hortum ſuum, Cãt.5.a
vt comedat fructum pomorum ſuorum. Veni in hortum meum, ſoror mea ſponſa. Vehemens amator eſt Dominus Ieſus ad vnam inuitationis vocem aduolat libens in hortulum ſponſæ. Quaſi præuolat & præ- C
uenit in maturitate. Veni, inquiens: accipiatur hoc verbum imperatiui ſenſus, & aptè cohærebit, quod dicit, veni. Non eſt piger, non parcus retributor, ſed in continẽti ſponſam reinuitat. Veni in hortũ meũ, ſoror mea ſponſa. Meſſui myrrham meam cum aromatibus meis. Durus eſt affectus qui non promouetur per inuitationes, & munerationes iſtas tam dulces.

Quid hac viciſſitudine gratius, quid mirabilius eſt hoc commercio? O admirabile commercium. Dilectus Dei patris, gloria cæli, Angelorum deliciæ, ad hortulos noſtros inuitari ſe permittit, & ad ſuos re inuitare non prætermittit. Et qui noſter

ſter eſt hortus, verius dicitur ipſius. Non enim ait, veniat dilectus meus in hortum meum, ſed in hortum ſuum. Iure quidem in ſuum, quoniam ab ipſo datum, & ipſi debitum, & certè deditum. Veniat dilectus. Veni ſoror mea ſponſa. Magna dulcedo, & apta diſtinctio. Illa deſiderat, & ille imperat.

Apoc. 3. d Hæc dicit, veniat: hic dicit, veni. Ego, inquit, ſto ad oſtium, & pulſo. Si quis aperuerit mihi, introibo, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum. Non habes neceſſe, ò bone Ieſu, morari ad oſtium ſponſæ. Ipſa enim te votis vltro interpellat. Redde vicem, reinuita illam. Sediſti ad menſam eius, vide quanta ſint appoſita tibi, ſciens quia, & tanta oportet te præparare. Tanta, inquam, & ſufficit ei. Hoc autem dico, totam ſe impendit, tu te totum repende. Quomodo totum erit, ſi illa ſe totam dat, tu te dimidias? Exi- D guum tuum, plus eſt toto illius. Totũ eius, portio eſt quædam gratiæ tuæ: ideo & ſuus tuus eſt, & tuus ſuus eſt hortus: Veni in hortum meum. Ego fratres in horto ſponſi copioſum illum, & delicatum, & glorioſè conſitum paradiſum virtutum Chriſti libenter accipio, quas ſecundum geminam naturam vel ab æterno habuit, vel accepit in tempore. Ergo ſecundum hunc modum hortum ſponſæ ſtatum animæ, vel Eccleſiæ interpretare, & virtutum affectuumque dotes quibus dotatur à ſponſo. In iſto conſiderantur bona corporis, in illo capitis. Pulchra vtrobique contemplationis cibatio. Sed quid illa ad iſtam?

Quantò gloria Chriſti, vel animæ vel Eccleſiæ præcellit virtutes, tantò delectabilior in hũc hortum ingreſſus. Ad illum operatio plus ſpectat, ad iſtum contemplatio ſola. Sponſa, etſi lætatur de illo, laborat cum illo, & in ſudore vultus veſcitur pomis ſuis. In iſtum cum introducta fuerit, nihil reliquũ eſt niſi deliciæ tantum. Suum tuetur, & iſtũ intuetur. Ne intromittitur in iſtum niſi de illo, hoc eſt, de actione ad vſum ſpeculationis. Aut ſi contemplationem in illum ſponſæ hortum admittimus, ſimilis eſt actioni. Vtique de illis hortis ordine commodo venitur ad hanc myrrham. Non enim niſi in abundantia virtutum ingreditur in

Iob 5. d hortum dilecti. Ingredieris, inquit Iob, in abundantia ſepulchrum. Melius tamen hic ſonat in hortũ. In ſepulchro innuitur quies & quædam à curis occultatio; in horto exprimitur intuitus, & epulatio. In ſepulchro feriamur, in horto fruimur. Sicut ergo in ſepulchrum non niſi in abundantia ingredimur (ſicut ſcriptum eſt) multo minus in hor- E tũ. Ideo ſpõſam de horto in hortũ inuitat. Veni in hortum meũ, ſoror mea ſponſa. Ingredere ingredere ſponſa in contemplationẽ virtutũ dilecti tui, ingredere in dilectiones eius, memorare iuſtitiæ eius ſolius. Ibi Deus Deus tuus docebit te in iucunditate, & deducet te mirabiliter dextera ſua. Cibabit te pomis vitæ, & intellectus. Myrrham & aromata meſſuit tibi.

Meſſui (inquit) myrrham meam cum aro- Cãt. 5. d matibus meis. Immortalitatem enim, & incorruptibilitatem meſſuit poſt mortẽ. Myrrhæ ſiquidem beneficio corpora mortuorũ perdurant illæſa. Myrrham, inquit, meã. Bene ſuam, quam & primus accepit, & ſolus impartit. Primitiæ enim Chriſtus, deinde qui ſunt Chriſti. Per illum reſurrectio mortuorum, qui primus reſurgens iam non moritur. Bona talis myrrha, & melior, quam hæc vſitata quę carnem mortuam non ſinit putreſcere. Nam iſta rediuiuã non ſinit deficere. Erat & myrrha eius pręcellens, & ſingularis illa caſtitas virginalis, quæ nullũ titillationis motum ſurgentem ſenſit, nec fomitem habuit: in quo nec motus eſt talis repreſſus, nec fomes remiſſus: præuentus eſt enim in vnctionibus myrrhæ, & myrrhæ ſuæ. Aliorum eatenus eſt efficax myrrha, & continẽtia pertingit, vt ſeruet à corruptione: hæc à corruptibilitate carnem dominicã cuſtodit intactam. Aliorum myrrha corru- F ptionem carnalis incenſiui ſubſequitur, hęc incenſiuum præuenit omne. Illorum excludit, & huius præcludit. In Ieſu nec cauſa nec corruptio: in eius matre etſi cauſa, nõ tamẽ corruptio. In alijs omnibus, & cauſa, & corruptio. Myrrha noſtra motus exurgentes carnalis concupiſcentiæ reprimit. Myrrha Mariæ tales motus neſciuit. Myrrha Ieſu taliter mouendi nec cauſam nec originem habuit. De plenitudine eius omnes accepi- Ioan. 1. b mus, & myrrham de myrrha.

Myrrha noſtrę caſtitatis, muneris, & inuitationis ipſius eſt: Ideo cum in nobis myrrham metit, vtinam ipſe multam myrrham inueniat, quã metat. Myrrham cum aromatibus, id eſt, abſtinentiam mali cum affectibus boni, diſtrictionẽ carnis, & deuotionem cordis, ſiue temperantiã à licitis, ac tolerantiã in iniurijs accipiamus. In myrrha bene

vtriſque virtutum aromata ſociantur. Hæc eſt enim gratia, ſi benefacientes flagellamur, ſi ipſi noſmetipſos foris affligentes, eo ſpiritu ſuauiter intus afficimur.

Multam de martyris Laurentij (cuius feſta nunc agimus) agro myrrham demeſſuit, aromata multa, cōfeſſionis myrrham, confeſſionis aromata. Ad ignem enim applicatus Chriſtum cōfeſſus eſt, corpus ſuum tradidit, ita vt arderet, facultates diſperſit pauperibus, caro eius cremata eſt propter Chriſtum, ſed cor magis in Chriſto: ideo de craticula vocatur ad hortum. Et dū in craticula erat, ab horto non aberat. Nunc tantum in horto, non tamen totus in eo. Caro eius adhuc in corruptione tenetur, nondum refloruit.
G Reflorebit autem cū fuerit corpus humilitatis noſtrę conforme corpori claritatis Ieſu. Tūc metet immortalitatis myrrham, quam ipſe prę meſſuit, & aromata multimodæ gloriæ. Tūc verè inuitabit, & dicet. Veni
Cāt.5.a in hortum meū, ſoror mea ſponſa. Tūc gloriabitur plenè cum aromatibus ſuis ſe myrrhā meſſuiſſe. Tūc.n. & paſſionis ſuę, & precū (quę in aromatibus ſignātur) potietur effectu. Cum clamore ſiquidem valido, & lacrymis preces offerēs exauditus eſt pro ſua reuerentia factus omnibus obtēperantibus
Ioā.12. ſibi cauſa ſalutis æternæ, Volo, inquit, vt vbi
& 17.d ego ſum, illic ſit & miniſter meus. Vbi, niſi in horto? Erit hoc in generalis reſurrectionis completione: nihilominus tamen, & modo fit per contemplationē. Quaſi enim in hortū eius ingredimur cū affectuosè condigneque & deſideranter ſpeculamur, quales futuri ſumus per ipſum, & qualis iā reſurgens factus eſt ipſe pro nobis, & in exemplū nobis. Quid dico reſurgens? & ante reſurrectionē omnis cōuerſatio eius horti pulcherrimi gratiam præfert: ſed quod ante plantauit, poſtea meſſuit. In reſurrectione maturitatis, & meſſionis eſt tempus, quando vnuſquiſque laborum ſuorum fructus percipiet. Quod ergo nos in hortum ſuum vocat, quod myrrham, & aromata ſua ſe meſſuiſſe ſubnectit, ad contemplandam reſurrectionis gloriam hortatur, quæ futura eſt per ipſum in nobis, vel quæ in ipſo præceſſit pro nobis. Nonne iucūdus, & verè delectabilis progreſſus introire in hortū Chriſti, in-
H troire in plantationes Domini quodā proſpectu de virtute in virtutem eius? Proſpectu, inquam, non audeo profectum dicere: Nam ad virtutum ipſius veritatem, & plenitudinem quis ſibi profectum pollicetur? Iucundus digreſſus planè, & commodus quidem. Nuſquam magis humanæ mentis faſtus reprimitur humiliatione, nec fames cōtemplatione ſatiatur, nec faſtidium excitatur æmulatione. Comparatio humiliat, imitatio exercet, conſideratio delectat. Prima premit, ſecunda prouocat, tertia paſcit. Premit immenſitas, prouocat honeſtas, paſcit veritas.

Denique paulo poſt ipſe dilectus, ipſe ſpōſus amicos, & cariſſimos ſibi inuitat vt comedant, & bibant, & inebrientur: quoque maior illis innaſcatur auiditas, de ſuo plus blanditur, & proponit conuiuio. Comedi Cāt.5.a
fauū cū melle meo: Tuū, Ieſu bone, vtrumque eſt, & illud mel, ꝙ das, & illud quod es. Sed hoc in loco mel illud quod es ipſe, noſtræ intelligentiæ ſe promptius offert. Cur non dicis fauum tuum, ſicut & mel tuum? Cur hac diſtinctione nunc vteris? Et fauus tuus eſt, ſicut & mel tuum: quamuis manifeſtè illud exprimas, cum iſtud ſileas. Tua eſt vtraque natura, ſed diuina tua, & quaſi naturaliter tua: humana non eſt quaſi naturaliter tua, ſed magis aſſumpta, & dignatione tibi effecta eſt naturalis. Comedi fauum cum melle meo. Ante ſacræ conceptum virginis quaſi mel ſolum erat, & ſine fauo nō- I
dum incarnata diuinitas. Poſtea mel in fauo Deus in homine, nunc autem fauus in melle homo Deitate veſtitus. Etſi cognoui- 2.Cor.
mus Chriſtum ſecundum carnem, ſed iam 5.d
non cognouimus, ait Apoſtolus. Sicut erat Deus reconditus in carne, ſic nunc vice verſa ipſa caro eſt occultata in Deo. Et ſi glorificata eſt caro illa, vt iam ſpiritualis ſit, & infirmitatis nil habens: tamen eſt occulta quodammodo, dum magis eum in eo quod ipſe eſt Deus attendimus, & adoramus. Quodammodo carnis fauus deitatis in melle reconditur, dum admirationem noſtram & fidem ad ſe traxit, & integra manifeſtatæ reuerentia maieſtatis. Iam ergo poſt reſurrectionis gloriam Chriſtus comedit fauum cum melle ſuo, & ſine carnalis infirmitatis iniuria in aſſumptæ carnis ſubſtantia delectatione diuina, & ſibi ſoli natiua perfruitur. Comedi fauū cū melle meo. Bibi vinum Cāt.5.a
meum cum lacte meo. Iam dicis tuum eſſe vtrumque, tam lac, quam vinum. Tua ſunt enim vtriuſque iura naturæ, vtriuſque propria, non alterius vitia. Et ſicut bibit vinum nouum, ita & lac nouum. Cum lacte, inquit,

quit, meo, id eſt, cum lacte nouitatis tuæ, nõ infirmitatis noſtræ. Curre ſponſa, propera ad tam dulce conuiuium, vbi vinum eſt ſpõſi, vbi lac, vbi fauus non inanis, non vacuus,
Prouer. 24. c ſed melle plenus. Mel inueniſti, comede quod ſufficit. Nam tu ad totum non ſufficis. Ipſe autem Ieſus non comedit ad menſurã, ſed totum comedit, qui ſufficit ad totum.
Ibid. d Tibi dicitur: Ne ſis ſcrutator maieſtatis, vt
Matth. 11. d non opprimaris à gloria. Ipſe ſcrutatur omnia etiam profunda Dei. Nemo nouit patrem niſi filius, & cui voluerit filius reuelare.
K Ipſe totum comedit, ipſe cui vult, & quãtum vult impartit, quaſi participiũ tibi pollicetur huius cibi ſe refectum gloriando. Si datum fuerit in eſcam tuam fel, & aceto in ſiti fueris potatus, memento quia talia paſſus eſt Ieſus. Guſtauit illa in cruce, non bibit, velocem amaritudinis tranſitum ſignãs. Bibit autem vinum cum lacte ſuo. Non turbatur amplius ad monumẽtum cum Lazaro, non triſtatur vſque ad mortem, non ſub ipſa morte aceto, & felle potatur. Vetera tranſierunt, noua ſucceſſerũt. Turbatio illa, triſtitia, tædiũ, diſpenſatoriè ad horã ſuſcepta de homine veteri, in lactis dulcedinem nouam dimigrarũt. Bonũ vinum quo hauſto obliuioni traduntur priores anguſtię, & nõ aſcendunt ſuper cor, ſed nouis, & puris, & lacteis in carne iã reſuſcitata potatur affectibus, quando nulla iam de reliquo iniuria, moleſtia nulla, aut in anima aut in carne, ſicut prius, vel aſſumitur vel ſuſtinetur. Vel acetũ cum felle mixtum quod deguſtauit, prælibans nõ bibẽs, in vini, & lactis tranſiuit ſaporem. Hanc & tu fidelis anima quæ ſponſæ dignitate perfungeris: hanc, inquã, & tu tibi commutationem futuram cõfide. Ideo hæc in ſe futura prædicat, vt tibi tu ſimilia diſcas ſperare: tecum. n. cõuiuari vult,
Matth. 26. c tecum bibere. Nõ bibam, inquit, de hoc genimine vitis, donec bibam illud nouũ in regno meo. Hoc tibi regnum ſignificat, cũ ad hortum te vocat, ad hortum deliciarum, ad paradiſum voluptatis, ad fructus maturos, ad fructus iam perceptos à ſe, & à te percipiendos. Tunc bibes vinum cum lacte, vt obliuiſcaris prioris anguſtiæ, & nouæ reſurrectionis deguſtes dulcedinem. Præſtante Domino noſtro, qui viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo XLI.

MEſſui myrrham meam cũ aromatibus meis, comedi fauũ cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Veni in hortũ meũ, ſoror mea ſponſa. *Cãt. 5. a* Putate fratres vocationem hanc ad ſæculi finẽ referri, quando completis omnibus ſacramentis Eccleſiæ, ipſa inuitatur ad regnum, quando mittet Dominus meſſores angelos, eo quod regiones albæ tunc erunt ad meſſem. O felicia tempora primitiuæ Eccleſiæ, quam vber tunc erat ager illius, quam copioſos producebat fructus, quanta in martyribus erat fœcunditas myrrhæ, quot apes perfectioris, & myſticæ doctrinæ fauos operantes. Putares inter ipſa initia fidei cum verbi ſemina mitterentur, meſſionis iam eſſe tempus, & quaſi maturas ad falcem regiones albere: Quid moraris, Ieſu bone, cur ſponſam non inuitas in hortum? Nõne iam dicere potes: quia meſſui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo? Vbi nunc martyres in myrrha, vbi doctores in fauo, vbi feruentes ſpiritu, qui ſignantur in vino, & ſimplices in malo, quos lactis dulcedo figurat? An non ager Eccleſiæ tuæ iam tanta gloria nudatus videtur? Multiplicaſti gentem, ſed non magnificaſti *Iſai. 9. a* lætitiam. Multi credentium fructus, ſed aromata pauca. Præceſſit autumnalis vbertas primis illis naſcentis Eccleſiæ diebus, nunc hyemalis horror perurget. Præceſſerunt vbertatis anni, nunc ſterilitatis incumbunt. Poſt ſpicas florentes, & lætas, ſteriles & vredine confectæ exurgunt. Cur non dicis iam, bone Ieſu: Veni in hortum meum, ſoror mea ſponſa? Quid expectas? cur moras nectis? An vt poſt hanc hyemem autumnus redeat? Lætabuntur adhuc co- *Ibidem.* ram te, ſicut lætantur in meſſe. Tunc bene *Pſ. 64. c* dices coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui vbertate replebuntur. Pingueſcent ſpecioſa huius noſtri (quod nũc videtur) deſerti, & perſecutionis feruor nouiſſimę maturitatis canam albedinem meſſibus noſtris inducet. Multiplicabuntur in ſenecta ſuf- *Pſ. 91. d* ficiente, non confecta, non ſterili, ſed in ſenecta vberi: & benè patientes erunt vt annuncient. Patientes propter martyrium, annunciãtes propter verbum. In patientib. myrrham metes, in annunciantibus comedes

des fauum. Tunc electos tuos compunctionis vino potabis, conſolationis lacte mixto. *Matth. 24.b* Si enim non abbreuiaſſet Dominus dies illos, ſalua eſſe non poſſet omnis caro. Metit etiam nunc Dominus, etſi non quantã tunc myrrham, tamen multam myrrham afflictionis ſpontaneæ. Fauum comedit cum melle, & expreſſa ſpiritualium dulcedine ſẽſuum, continentibus figuris nos facit oblectari. Vinum cum lacte bibit, quia ſublimes ſenſus, & excedentes contemplationes fidei, & morum ſimplicitatem temperat, & A indulcat. Zeli feruorem diligit ſi tamẽ affert lactea quædam fomenta paruulorum. Cum fuerint expreſſa hæc omnia, cum pertranſierint tempora martyrum: cum doctores quaſi quidam faui ſapientiam continentes in myſterio abſconditam miniſterium compleuerint ſuum, & diſputationibus hæreticorum preſſi, melleam doctrinam profuderint: cum numeros ſuos, & dies compleuerint, vel paruuli, qui lacte fouentur, vel feruentes ſpiritu qui inebrietati vino gratiæ obliuiſcuntur, quæ retro ſunt: cum conſummata hæc omnia fuerint (non enim tranſibit *Matth. 5.b* vnus apex aut vnum iota de lege, donec omnia fiant) tunc exultabit omnis Eccleſia *Cãt. 5.a* ſanctorum à tam dulci auditu: Veni in hortum meum, ſoror mea ſponſa, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Meſſui, comedi, bibi: præteriti ſunt temporis hæc verba, & conſummationem completam ſignificant, ac ſi dicat: Cõſummatum eſt. Veni in hortum meum, ſoror mea ſponſa. Meſſui myrrham meam cum aromatibus meis. In hortum illum, vbi prope erumpens nulla vrtica liliorum gratiam contriſtet, vbi vernantẽ roſam aſperitas ſpinarum non violet, vbi arbor nulla eſt, cuius ſit interdictus acceſſus. Veni in hortum meum, ſoror mea ſponſa, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis. Audite, quia nõ metit niſi quod ſuum eſt, niſi quod ipſe præſeminauit. Verè ſeruus ille malus, & piger, qui pigritiæ ſuæ cauſam in Domi- B num interpretatione maligna transfudit. *Mat. 25* Scio quia homo auſterus es, tollens quod non poſuiſti, & metens vbi non ſeminaſti. Bene piger, in quo dominus non inuenit, quod meteret. Et verè malus, qui diligentiam metentis domini, in duritiam peruerſo ſenſu conuertit, infructuosè quod acceperat ſeruans, & iniuriosè de bono domino ſentiens. Non metit Dominus, Ieſus niſi quòd ſeminauit, non metit niſi ſuum. Quod inimicus homo ſuperſeminat tritico ſuo, non *Matth. 14.df* metit illud, ſed mittet angelos qui colligant zizania, & faciant faſciculos ad comburendum, qui colligant de regno eius omnia ſcãdala. Ergo prius regnum ſuum purgat a ſcãdalis, agrum ſuum a zizanijs, & hortum ſuũ ab inutili germine, vt non niſi ſuum metat, & colligat. Si modo veniat Ieſus, ſonet vox angeli, terribiliter intonet nouiſſima tuba, producatur iudicium, ignis in cõſpectu eius exardeſcat, aduocetur cœlum de ſurſum, & *Pſ. 49. a* terra diſcernere populum ſuum, ſi iam hæc omnia ſubitò vos præoccupent, de meritis veſtris quam teneretis ſententiam? Vbi veſtro eſſetis collocandi iudicio? Inter ſanctos eius qui congregabuntur illic, an inter eos qui congregabuntur in cõgregatione vnius faſcis in lacum? Inter zizania, an inter aromata? An forte etiam veſtrum de vobis arbitrium hæſitat? Quis gloriabitur in agro ſuo ſe nihil habere zizaniorum? Felix in quo parum quid eſt, & idipſum non excultum, nõ fotum, ſed furtiuum, & latitans in quadam aromatum vbertate, & quod ſtatim cum aduertit auellit homo ab horto ſuo. Væ mihi, Domine ab imperfectione mea, ſi homo C durus es, ſi exactor auſterus, ſi tollens, quòd non poſuiſti, & metens quòd non ſeminaſti. Væ mihi, ſi totum metis, quòd non ſeminaſti, ſine remiſſione, & pietatis reſpectu. Nam non totum quod in me ſeminaſti excreuit. Vtinam myrrhæ meæ acceptum digneris habere faſciculum, vt in medio vberum tuorum commoretur. Vtinam aromatum meorum vapor exiguus & ad modicũ parens ad te aſcendat. Nam quando tibi offeram integrum fauũ mellis, quãdo tibi offeram meditationem aſſiduã in lege tua, qñ purã & plenam intelligentiam ſpiritualiũ ſacramentorum, qñ ſapientiam melleã ꝗ Paulus loquitur, inter perfectos? Nã ſicut cellu- *1. Cor. 2. a* lis fauus mellis, ita puriſſimis figurarum ſacramentis cęleſtis ſapientia continetur, vt mutua collatione ſacramẽti veritas figurata cõmendetur, & non parũ gratię trahat ipſa veritas talib. quaſi cellis expreſſa. Quando tibi in quodam cordis mei cratere vini, & lactis iam potero temperaturã miſcere? Rara eſt mixtura hæc, quæ mente excedit Deo. Sobrius eſſe diſcat, vt alta ſciens conſentiat humilibus. Paruulus fiat, qui puriori inebriatur intellectu. Quantus fauus, quam ingens

quam

quam vber ad cæleſte his diebus eſt tranſlatus conuiuium (dominum Rieuallenſem dico abbatem) cuius nobis, dum locum iſtum tractamus, nunciatus eſt tranſitus. Videtur mihi in illo dum ſublatus eſt, hortus noſter

D eſſe nudatus, & grandem agricolæ Deo reſignaſſe faſciculum myrrhæ. Nullus talis in alueáribus noſtris relictus eſt fauus. Vtrumque in illo cernere erat, & mellis fauum, & myrrhæ faſciculum cum aromatibus bonis. Quis illo vel vita purior, vel doctrina prudentior? Quis magis illo vel ægrotus in carne, vel alacer in ſpiritu? Sermo eius quaſi cereus melleam effundebat ſcientiam. Carne languidus, magis tamen intus in ſpiritu cæleſtium amore languebat. Myrrhata carne, mente aromatica, crematione continua, indefeſſi amoris odoriferum incenſum of-

Pſ. 62. b ferebat. Corpore deſiccato, & arido, anima eius ſicut adipe, & pinguedine replebatur: ideo labijs exultationis laudauit Dominum, ſemper os eius fauus diſtillans ipſius. Nam totus conuerſus in labia, modeſto vultu, & totius corporis habitu tranquillo, ſerenos animi prodebat affectus. Senſu perſpicuus erat, ſermone non præceps. Modeſtè rogabat, reddebat modeſtius. Moleſtos ſuſtinens, moleſtus nulli: Acutè intelligens, moroſè referens, æquanimiter ferens. Memini frequenter illum, cũ acceptum de aſſidentibus, aliquis interrupiſſet ſermonẽ importunè, verba ſuſpendiſſe, donec alter totũ effudiſſet ſpiritum ſuum: & cum importuni ſermonis impetuoſus defluxiſſet gurges, eadem qua ſuſtinuerat tranquillitate, ſuſpenſum verbum reſumpſit, opportunè loquens

Iac. 1. c & opportunè ſilens. Velox ad audiendum, ad loquendum tardus, & tardus ad iram. Quomodo ad iram dicendus eſt tardus, ad quam magis inuentus eſt (vt ſic dicam) nul-

E lus? Bene fauus, quia ſinceris vndique compoſitus, & conſitus cellis, in omni actu, ſermone, & geſtu internæ putabatur dulcedinis mella ſudare. Felix, in quo Ieſus integrũ fauum quem comedat inuenit, craſſum, nõ exſiccatum. Vide naturam faui: quaſi galea in capite eſt, propter formam vaſculi, cui innaſcitur. Deinde de ſuperioribus pendet,

1. Theſſ. 5. a & de ſuperioribus prodit. Bona (ſecundum Paulum) galea ſpei ſalutis æternæ. A ſpe quidem ſupernorum omnium actuum caput & totius intentio vitæ inchoare debet, & illi cohærere, ad hanc tendere, & hac ſe contra omnia tentamenta tueri. Si videris hominem propter ſpem ſupernorũ in omni actu etiã aduerſo caſu repleri gaudio ſpiritus, qui ſuper mel dulcis eſt, quid hunc niſi fauum credideris in cunctis cellulis melle redundantem? Quid cum hominem cernis capacem ſenſu, cõuerſatione compoſitum, actuum & vitæ æquabili commenſuratione cohærentem ſibi, talibus vndique vaſculis confertum, vacuis tamen, & ſpei quæ eſt repoſita in cælis, melleo exhauſtis liquore, nũquid aliud tibi quam faui arentis ſiccitatem depingit? Duplicatum quidem incommodum, ſi ſimul fuerit, & diſſipatus, & diſſolutione quadam deſiccatus. Aliud tamen eſt, ſi ſeruat ſpeciem, vt mentiatur virtutem: aliud ſi integritatis formam, & infundendæ fauorem ſpe bona gratię refert, vt dono ſpiritualis dulcedinis receptacula apta non deſint, & idoneæ cellulę melli ſuperno. No- F

ſter autem hic fauus, de quo loquimur, integer erat, & in æterno liquore exuberans. Plenus erat cellularum, hac illacque diſtillabat dulcedinem, ſermonis diuini aſſiduus operator fauos componebat. Boni faui, quibus adhuc integris multorum quotidie indulcantur fauces. Moleſtam non ſectabatur ſubtilitatem, quæ plus contentionis quã inſtructionis miniſtrat materiam. Circa moralem operoſus ſcientiam, cultiſſimis illam verborum cellis committebat. Prudens erat eloquij myſtici, quod inter perfectos diſpenſabat. Lactea in ſalutem, & conſolationem paruulorum exuberabat doctrina, cui tamen lætificantis, & inebriantis ſermonis vinum ſæpè latenter immiſcuit. Ita eſt. Lac ipſius vini obtinebat virtutem. Simplex eius inſtitutio & ſermo lacteus animũ auditoris in quendam inebriantem alienatæ mentis exceſſum furtim arripere conſueuit. Vnde qui potabatur, iure dicere poterat: quia bibi vinum cum lacte. Imò in lacte Cãt. 5. a

nouerat iſta temperare, miſcere, & in altero vtrumque largiri. Facili ad ædificandum videbatur materia, ſed vehementiam inebriantis gratiæ ſentires in verbis. Facilis inerat ei intellectus, ſed affectio vehemens.

Dolendum quidẽ, quod tanti viri ſubtracta eſt nobis copia, ſed nihilominus gloriandum, quod talem de hortulis noſtris faſciculum myrrhæ ad cæleſtẽ illum hortum præmiſimus. Illic ornamentum eſt, qui nobis hic fuerat adiumentum. Etſi vacuata videntur alueária noſtra, & hortus nudatus, multos tamen reliquit manipulos, de qui-

bus

G bus potens eſt Deus per virtutum incrementa creare faſciculos. Quod & in tota operatur Eccleſia, donec per ſucceſſiones continuas omnium graduum diſpẽſatione completa ſponſæ ſuæ iam perfectæ, & conſummatæ dicat. Cãt 5.a Veni in hortũ meum, ſoror mea ſponſa: meſſui myrrham meam cũ aromatibus meis: comedi fauum cum melle meo: bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi. Quod quidem etſi in generali illa Eccleſiæ introductione in Domini gaudiũ, quæ poſt reſurrectionem fiet, perfectiſſimè ſperatur: quotidie tamen angelicos ciues ad congratulationis cõuiuium inuitari credimus, cum ſancta quælibet anima (ſiue qualem ſupra meminimus, ſiue inferioris perfectionis & gratiæ) in paradiſi amœnitatem transfertur in hortos ſemper virentes, in locum tabernaculi admirabilis vſque ad domum Dei. Hæc recolite fratres, hæc recordamini, & effundite in vobis animas veſtras. Ignita eſt hæc recordatio, & liqueſcere facit animam tuam, & in delectationes, & deſideria effundi, cum tu ſubis in locum tabernaculi admirabilis, in voce exultationis, & confeſſionis ſonus epulantis, & domini inuitãtis. Ibidem. Inuitantis eſt enim vox: Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi. Amici, inquit, & chariſſimi: Blanditiarum hæc ſunt nomina, ſed hę blanditiæ adulationem non ſapiunt, officij, & dilectionis ſunt plenæ. Ipſa non ad blandimenta prolata, inebriandi H non carent effectu. Efficacia ſunt ad demulcendos eorum quibus fiunt affectus. Habẽt tamẽ inter ſe diſtinctionem, & aliquid amplius gratiæ præfert chariſſimi quam amici Ioã. 15. b vocabulum. Vos (inquit Apoſtolis Dominus) amici mei eſtis, ſi feceritis quæ præcipio vobis. Ibidem. Iam non (inquit) dicam vos ſeruos, ſed amicos: quia omnia quæcumque audiui à patre meo, nota feci vobis.

Videte & hic quandam diſtantiam. Illic dicuntur amici: & hic, ſed differenter. Ibi quia faciunt, hic quia ſciunt. Ibi nõ propter miniſtrationem, ſed propter myſterium. Ibi comedunt, & hic bibũt. Vtrinque amici, nõdum tamen chariſſimi. Chariſſimis in potationem cedit ebrietas, ipſa nominis ſui forma ſuperabundantiam quandam latenter inſinuat, & ſignificat plenitudinem charitatis. Chariſſimus eſt, qui charitate pleniſſimus eſt. Chariſſimus eſt, qui charitate infuſus, & imbutus eſt, cuius medullæ, & oſſa, & omnia interiora charitatis liquore rigantur. Nec quia chariſſimus eſt inebriatur, etſi inde chariſſimus eſt quia inebriatur. Denique quid aliud eſt inebriari, niſi charitatis perfectiſſimæ delectatione repleri? Aut ſi fortè diſtinguere volumus, vt ſint chariſſimi pleniſſimè diligentes, inebriati perfectiſſimè delectati. Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi. Cãt. 5.a Amici ſunt, qui vel agunt, vel audiunt, chariſſimi qui adhærent. Amici agunt pro eo, & audiunt ab eo, chariſſimi inebriantur eo. Amici ſunt, quibus I nota fecit quæ audiuit à patre. Chariſſimi, quibus plenam ipſius patris infudit notitiam. Ibi multa docentur, hic diligitur vnũ. In chariſſimis non eſt operum vel doctrinæ diſtenſio, ſed diffuſio ſola, & ſumma amoris diuini voluptas. Comedite amici. Iam Pſ. 21. f non dicitur: Edent pauperes, & ſaturabuntur, ſed comedite amici, & inebriamini. Quomodo pauperes, qui inebriantur ab vbertate domus Domini? Quomodo paupertas vbi vbertas? Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi. Amici vos, & chariſſimi mihi: amici propter delectationẽ ſpiritualem, chariſſimi propter ſponſalem. Inebriamini chariſſimi. Introduxi vos in cellam vinariam, vt ordinarem in vobis charitatem. Nec eſt charitas ordinata niſi cum mens veſtra fuerit vehementia charitatis inebriata. Non eſt ordinata, niſi cum omnibus alijs fuerit affectibus ſuperordinata. Bonus ordo, ſupereminentia amoris, ſupereminens amor chariſſimos efficit. Chariſſimi ſunt, in quibus nihil eſt, vel charitate vacuum, vel alij negotio vacans. Ordo plenus eſt cum de charis in chariſſimorũ gradus tranſitur. Ordo plenus eſt cum charitatis cumulo nihil adijci poteſt. Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi. Omnes ibi amici & omnes chariſſimi. Omnes potantur, & omnes inebriantur. Non ſic autẽ in hac conualle lacrymarum, non ſic: ſed multi amici, pauci chariſſimi: multi potantur, non inebriantur omnes. Et qui inebriantur, iterum temperantes fiunt. Ad horam mente excedunt, & ad ſobrietatem ſolitam de- K nuò redeunt. Soporantur, & excitantur, Cãt. 5.a ſomnolenti fiunt, & poſt paululum iterum vigilant. Ideo ſequitur: Ego dormio, & cor meum vigilat. Hę tamen vigiliæ non videntur dormitioni ſuccedere, ſed ipſam comitari. Præſtet nobis Dominus Ieſus, quæ ſuper hęc ſunt dicenda vigilãter intelligere,

&

& vobis audire. Qui viuit, & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo XLII.

Cāt.5.a EGo dormio, & cor meum vigilat. Poſt heſternum capitulum qua rationis conſequentia talis reſponſionis ſermo infertur? Tunc erat generalis inuitatio, hæc eſt reſponſio quaſi ſingularis. Ibi plures inuitantur, hic vnus reſpondet. Ibi dicitur: Inebriamini cariſſimi: hic quæ cariſſima eſt, quæ ſponſa eſt, dormire ſe refert. Ego dormio. Quid mirum ſi ad communem inuitationem reſpōſum redditur ſingulare? Multi cariſſimi, ſed
Cāt.6.b omnium eſt cor vnum, & anima vna. Vna eſt, inquit, columba mea. Amor vnit, & amor inebriat. Vides quam iuſtè fit omniū vnica reſponſio, quos in Eccleſia caritatis vehemens liquor infundit? Verè vehemens virtus amoris, inebrians & abalienās. Vultis audire quomodo caritas abalienet animum, quem inebriat? Ego, inquit, dormio, ac ſi dicat dilecto: Tu me ad ebrietatem vocas, & ego tota huic muneri vaco. E-
L go dormio, & cor meum vigilat. Ab alijs dormio, & quieſco negotijs: ideo cor meum liberius vigilat ad ſectandam hanc ebrietatem, & vinum potandum. Ordo mirabilis. De ebrietate dormitio, & de dormitione vigiliæ. Ille dicit, Inebriamini, & illa dicit: Ego dormio. Bonus ſopor mentis exceſſus, & alienatio ab affectibus carnis, & (ſi id etiam dicitur) à ſenſibus corporis: Tunc magis videt, & inuigilat amor ſpiritualis, cum conſopitur penitus omnis paſſio, & affectus animalis. Et dormitio, & inebriatio vtraque alienationis vicem præfert. Et quiddam in hoc ipſo adinuicem tenēt commune, quod mentem tam hæc quam illa ſibi arripit, & penes ſe manere non ſinit. Vtraque ſtatum priſtinum ipſi animæ (vt ſic dicam) furatur, & nouos informat affectus. Ego dormio, & cor meum vigilat. Dormiunt alij ſomnum ſuum, & delectatio eorum in pro-
Pſ.75.a pria voluntate quieſcit. A talibus ego dormio, & vigilat cor meum tibi. Ab increpatione tua Domine dormiunt alij, ego ab incrapulatione. Dura hæc increpatio ſatis, quando diſſimulando ſic hominem permittis deſidiæ, ſicut eſt magna increpatio deſertionis ſignum. Ab hac increpatione dormit, qui ex diſſimulatione diuina, ſomnolentæ ſecuritati ſe tradens, diſſimulantis patientiam non attendit parturire impœnitentis repulſam. Patientis longanimitas, & interim non percutiens in verecundis mentibus vim habet, & eadem Domini tolerantia, quæ mentes honeſtas facit ſollicitas, duras ipſa reddit ſecuras. Ego, inquit, dormio, & cor meum vigilat. Dormio non M
increpata, ſed incrapulata à vino ad quod vocas cariſſimos tibi: Crapula ebrietatis tuæ mundo me tollit, & tibi tradit, ſopotat, & excitat, ſæcularium obliuiſci me facit, & tui non ſinit. Ego dormio, dormi mecum, iuxta illud quod ipſe in Salomone diffinis: Si dormierint duo ſimul, fouebuntur mu- Eccl.4.c
tuo: ſic fiet, vt ex dilecti præſentia ob vehemētiam amoris cor meum vigilet amplius. Cor meum vigilat, cum tuus amor in eo amplius viget. Ego dormio. Dormio propter amici requiem, propter raptum inuigilo. In ſomno dulci quietis meæ, ſolicitudo vigilantis te vigilantius ſomniat. Dulcis ſomnus, & dulce ſomnium neſcire alia, ſolum te ſcire. Vacare tibi, & te videre ſicut hic datur per ſomnium (vt ſic dicam) & vmbram, & ænigma. Bona crapula copia vacationis, & viſionis iſtius. Viſio iſta habet aliquid ſomnio ſimile, eo quod non humano arbitrio, & induſtria fiat, non ex inueſtigatione noſtra, ſed ex viſitatione orientis ex alto. Paulus quaſi dormit cum mundo moritur: quaſi vigilat cum viuit Chriſto. Dormiat vtinam fratres anima mea dormitatione iſta, & fiant vigiliæ meæ talium ſimiles. Vtinam iuges ſint, non interpolentur. Nunc autem verſa vice ego vigilo, cor meum dormit, dormit ſpiritus, caro vigilat: etſi caro dormit, non tamen ſtatim ſpiritus vigilat. Indulgetur animo requies, nondum tamē ab illa glorioſa ebrietate ſorbetur, & rapitur. Dormit tentamentis, nondum tamen excitatur illis inebriantibus blandimentis: & quamuis frequenter A
guſtentur: rediuiua tamen nouitate animā, quam inebriant, excitant.

Iure vigiles dicti ſunt, qui nunquam vinum illud inebrians digerunt: qui ſemper madent æternæ delectationis vbertate. Tales in Danielis libro vigiles legis. Benè vigiles, in quibus nihil eſt, quod ſoporatione indigeat, ſed totum inuigilat Deo. Bene vigiles, quorum non interpolantur vigiliæ. Nullus in eis animalis affectus ſentitur quem deceat conſopiri, vt expeditiores ſint cordis

vigiliæ.Sunt quædam vigiliæ ſolicitudinum
1.Pet.5.c repletæ moleſtia, de quibus Petrus: Sobrij
eſtote, & vigilate, quia aduerſarius veſter
diabolus,tamquam leo rugiens circuit quę-
1.Cor.16.c rens quem deuoret. Et Paulus inquit: Vi-
gilate & ſtate in fide.Sed illæ vigiliæ nihilo-
minus ſolicitudine nō carent,quibus Eccle-
ſiæ vexantur doctores, ſicut euangelici illi
Luc.2.b paſtores vigilantes, & cuſtodientes vigilias
noctis ſuper gregem ſuum. Vigiliæ iſtæ
quadam torquentur moleſtia ob imminen-
tis mali cautelam. Vigiliæ ſponſe dormien-
tis non continent mali cautionem, ſed co-
piam boni.Preoccupatæ enim menti vehe-
mens amor auiditatis inexpletæ vigilias in-
ducit. Vigiliæ quædam ſunt,vel deſiderium
optatæ præſentiæ,vel delectatio iā adeptæ.
Vigiliæ bonæ, vigens, & non ſomnolenta
deuotio,ſiue in copia dilecti præſentis, ſiue
in concupiſcentia abſentis. Hæc nec vigi-
lat, nec viget, niſi in quieta, & quantum ad
ſæculi, vel ſtudia, vel deſideria conſopita
mēte. Ideo dicit: Ego dormio,& cor meum
Iob 33.b vigilat. Et in Iob legitur, quod in viſione
B nocturna cum ſopor irruit ſuper homines,
& dormiunt in lecto, tunc aperit Deus au-
res, tunc loquitur, tunc pulſat: ideo hic ſe-
Cāt.5.a quitur: Vox dilecti pulſantis, Aperi mihi.
Iure vigilat neſciens qua hora venit dilec-
tus eius. Quaſi continuę ſunt vigiliæ ſpon-
ſæ, & vox dilecti. Cor, inquit, meum vigi-
lat: & ſtatim adiecit: Vox dilecti pulſantis,
Aperi mihi. Cor meum vigilat, & dilectus
meus non dormit. Vox eius pulſat, & di-
cit: Aperi mihi. Cor meum vigilat, & ipſe
ſtatim aduolat,& auditur vox eius.Vox, in-
quit, dilecti. Hæc mihi vox nota eſt, hæc
mihi grata, ad alias obſurdeſco voces, ad
hanc expergefacta ſum, ſtatim cū inſonuit
in auribus meis, exultaui præ gaudio. Mul-
tæ voces obſtrepere ſolent,& falſas inſuſur
rare blanditias, ſed non ſicut vox dilecti.
Magna fratres prudentia ſponſæ, & diſcre-
tione ſpirituum pollens, quæ ſic diſtingue-
re nouit inter verſutias dæmonum,& blan
ditias veras dilecti. Vox, inquit, dilecti
pulſantis. Quæ talis vox qualis Ieſu? Num-
quid philoſophorum? Numquid hæretico-
rum? Num legis? Num prophetarum? Va-
lida vox eius eſt, ſtultam facit huius mundi
1.Cor.1.c ſapientiam. Lex & Prophetæ neminem
ad perfectum adduxerunt, vox Ieſu con-
ſummationis ſummam complectitur, vox
eius conſummationis præcepta continet,
vox eius mouet affectus. Vox, inquit, pul-
ſantis. Pulſat enim & penetrat efficax in-
ſtar ancipitis gladij, leniter illabitur, &
blandè perſuadet, quod nulla potuit alia
doctrina obtinere. Non altus ſermo, ſed al-
ta myſteria. Humilitatem conſcientiæ, mo-
rum contemperantiam, obtemperantiam
obedientiæ, carnis munditiam, contēptum C
mundi, concupiſcentiam æternorum, diui-
nitatis notitiam, quæ vnquam diſputatio,
quæ diſtrictio tantam, aut ſermone tradi-
dit, aut inſpirando perſuaſit? Reſurgendi
gratiam, impaſſibilitatem reſurgentium,
æternitatem vitæ, maieſtatis reuelationem,
hac docente ſpirare didicimus,& ſuſpirare.
Notus in Iudæa Deus, in Iſrael magnū no- *Pſ.75.a*
men eius. Numquid tātum? Numquid tam
expreſſum. Numquid tam impreſſum? Nū-
quid tam ſparſum? In Iſrael magnum no-
men eius, ſed nō eatenus magnum vel eui-
denti doctrina, vel vehementi deuotione,
vel numeroſa populoſitate credētium. Olim
loquens Deus patribus in Prophetis, nouiſ- *Hebr.1.a*
ſimè diebus iſtis locutus eſt nobis in filio.
Ideo vox valida, vox virtutis, vox dilecti.

Sed Iudæorum conualeſcere nequiuit in
auribus: audiuit gentilitas,& confeſſa eſt,
& non negauit, dicens: Vox dilecti pul-
ſantis. Vtrumque agnoſco eſſe dilecti vo-
cem, & pulſum, verbum & virtutem. Vtro-
que mihi gratus dilectus meus, vtroque me
demulcet,& mouet, voce,& pulſu,& (vt ſic
dicam) cantico, & Pſalmo. Benè pulſat,
& quaſi tympanizat, qui verbi & operis
concordem mouet ſymphoniam. Tym-
panum puta Ieſum, accede, tange, diſcute,
pulſa mores, opera, verba, vitam. Omnes
meæ chordæ extentæ,& ſonoræ ſunt, tactæ
melodiam dulcem reſultant. Ieſus ipſe pul-
ſat ſeipſum.

Nemo, inquit, tollit animam meam, D
ſed ego pono eam,& iterum ſumo eam. Po- *Ioā.10.b*
teſtatem habeo ponendi eam, & poteſta-
tem habeo iterum ſumendi eam. Vide
quid tibi ſonet iſta poſitio, ſumptio, &
vtriuſque poteſtas, quid ipſa pulſandi cau-
ſa. Nonne, & ipſa maxime ad cor no-
ſtrum pulſat, & excitat, vt nos velut ci-
thara quædam effecti, ſic ſonanti conſonare
nitamur? Vox dilecti pulſantis. Bene di-
lecti, inquit, quaſi ex dilectione ſola, &
gratia loquentis, & pulſantis: Aperi mi- *Cāt.5.a*
hi, quia caput meum plenum eſt rore, &
cincinni mei guttis noctium. Refrigeſcet

in Iudæa caritas,iam tranſmigratio fit iuxta Scripturam ad gentes. Illi miſſum eſt Verbum ſalutis, ſed repulit illud, indignam ſe iudicans æternæ vitæ. Excluſus ſum ab ea, tu aperi mihi,quia caput meum plenum eſt rore,& cincinni mei guttis noctium.Caput Chriſti Deus. De Deo patre gloriantur Iudæi, eius ſe iactant habere notitiam, filium reprobāt,& blaſphemant,tu aperi mihi.Caput meum plenum eſt rore. Non tales deſiderat,non ſitit, ſed magis faſtidit, ideo plenum eſt. Plenum eſt rore,eo quòd ſenſu leues ſint,rationis carentes pondere,non habentes aliquod in aſſertione momentum. Ratione leues, obſtinatione graues. Quaſi ros, & guttæ inefficaces, & pertinaces. Et cincinni mei guttis noctium, quæ gelidæ ſunt & tenebroſæ.Nam eſt quidam ros,qui
Iſa.26.d noctis non eſt.Ros tuus (ait Iſaias Deo) ros lucis. Et cincinni mei guttis noctium. Figu-
F ris adhæſerunt, ſcientes litteraturam, neſcientes ſenſum ſpiritualem. De vnius ſcientia Dei,de figurali legis obſeruatione Iudæi gloriantur, myſterium inficiātes Trinitatis & præfigurationis veritatem, de ſuperfluis, & emortuis ſignis ſe iactant. Moleſti ſunt mihi,diſcipulos meos premunt,qui ſunt velut quoddam capitis mei ornamentum, & decus, ideo fugio, aperi mihi.

Quidam hæretici Chriſti diuinitatem,ad quam nec fide volunt, nec ratione poſſunt attingere,conātur extinguere.Subtilia,conſona litterarum teſtimonia, & quæ diuina nitūtur auctoritate, quoſdam cincinnos capitis (non cohærentibus diſputationū ſuarū argutijs,& velut quibuſdam roris inſtar minutijs) inficiunt, corrumpunt, opprimunt. Hi quoque notitiam Dei præſumentes, & ſpiritualium ſubtilitatem ſenſuum quaſi in ipſo Dei capite, & capillis ſuperbè locatis, rori conferuntur,& guttis noctium:vt intelligas eos minutos,gelidos, fluidos,& nō cohærentes ſibi. Sed etſi quidem videris eos ſanam quaſi caput ipſum tenere fidem, ſuperficietenus communicare, ſubtili vigere ſenſu: gelida tamen eſt propter malā conſcientiam,& propter hypocriſim obſcura,&
Iob 20.a propter velocem tranſitum fluida. Gaudiū enim hypocritæ inſtar puncti. Hunc talem Ieſus foris eſſe iudicat opprimentē,& quaſi grauem ſibi refugit. Huiuſmodi non tam ambulant, quàm volitant in magnis, & mirabilibus ſuper ſe, ſuperba elatione pendule vagi in aere,Ambitioſa quidem negocia-

tione perambulant in tenebris. De religio- F
ne lucrum venantes, ſpiritualem ſe ſimulantes habere doctrinam, ſtudium, inſtar roris eloquium, incerta, & occulta, & quaſi nocturna noſſe myſteria ſapientiæ Dei ſanctitatis tenere caput, & culmen, & in ipſo Chriſti hærere vertice, eminendi magis, quam intrandi ſtudium gerunt. Iſtos moleſtè ferens, & fugitans Ieſus, dicit: Aperi *Cāt.5.a*
mihi ſoror mea. Quæ intus es, quæ non vagaris foris, quæ non in ſublimibus volitas, quæ non vis tam eminere foris, quam intus te tenere, aperi mihi. Aperi mihi. Non quæris niſi me. Tota es mea. Tota mea, & multiplici iure mea. Quare multiplici? Audi quam multiplici: ſoror mea, proxima mea, columba mea, immaculata mea. Soror mea in aſſumpta carne cognata. Proxima mea, quia de latere cum in cruce dormiret, de ſecundo Adam Eua noua eſt creata, vt non iam ſint duo, ſed vna caro. Ibi eſt cognatio naturalis, hic & coniunctio perſonalis. Ibi ſoror, hic ſponſa. Columba mea, ſed ſpiritus per gratiam. Immaculata mea per remiſſionem, & diſciplinam. In carne ſoror, in ſacramento ſponſa. In ſpiritu ſimplex, immaculata in ſanctitate. In his omnibus mea, aperi mihi. Age quod agis, aperi mihi. Tibi intus ſum, ſed aperi mihi in illis, in quibus adhuc foris commoror. Aperi illis, inuita, introduc in locum tabernaculi admirabilis. Pulſa, vt aperiatur tibi oſtium magnum, & euidens (ſicut Paulus dicit) vt pateat in- *1.Cor.*
troitus perſuaſionibus tuis ad affectus eo- *16.b*
rum. Penetra ad illos, vt ad te poſt intro- G
ducas. Exi ad illos, vt intrent ad te, qui foris congelato frigeſcunt affectu. Exitus tui damna aliorum introductione redime. Quid dicis?

Exui me tunica mea, quomodo induar *Cāt.5.c*
illa? Quid dicis? Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? Exuiſti te tunica tua, tunica carnalis curæ, tunica certe moleſta, & forte polluta. Tunica tua te exuiſti, mea induere. Zelus domus meæ comedit te: ideo iuxta Iſaiam induere pallio zeli. Inſta, *Iſa.59.d*
argue, prædica, obſecra, opportunè, im- *2.Tim.4*
portunè. Non eſt pedes polluere, hac in- *a*
cedere via. Si quis adhæſit puluis, excutias illum de pedibus tuis. Non pollutos, ſed pulchros commendat Iſaias pedes, cum dicit: Quam pulchri ſuper montes pedes annunciantium pacem, annunciantium *Iſa.52 b*

bona. Ne cunctcris, operum meorum exempla te moueant. Tangat manus, ſi pigritaris ad verbum. Zelotes ego ſum, tu quoque pro me zelare. Otium ſepone paululum, meis implicare negotijs. Omnis militans Deo, iſtis, cum iubetur, ſe implicet oportet negotijs. Cum diues eſſem, pro omnibus pauper factus ſum. Aequalis Deo, exinaniui me ipſum, miniſtrandi formam accipiens. Pro omnibus mortuus ſum, vt qui viuunt, iam ſibi non viuant, ſed mihi. Attentis talibus in dilecto ſponſa, & his mota exemplis ad æmulandum ſic ait. Dilectus meus miſit manum ſuam per foramen, & ad tactum eius intremuit venter meus. Per arctum paupertatis, perſecutionis, & mortis foramen operum ſuorum ad me intromiſit exempla. Hæc me tangunt, hæc me mouent. Nota tremorem ventris, audi denique motionis effectum. Sequitur enim: Surrexi, vt aperirem dilecto meo. Audite, & intelligite qui præproperè ſatis, & proteruè nimis ad Eccleſiæ properatis honores. Sponſa enim, ad quam cantici huius blandimenta cantantur, moroſè, & cunctanter accedit, etiam poſtquam ſe ſororem, proximam, columbam, immaculatam audiuit vocari. Contemplare, ſi hæc in te ſint: & ſi ſint, verere ne perdas. Si non ſunt, magis verere ne non accipias. Attende poſt quot & inuitationes & commendationes ſic dicit: Surrexi vt aperirem dilecto meo. Et tibi vanum ſit ſurgere antequam voceris, qui delectationis illius ſanctæ panem manducas, & bibis vinum de quo ſupra dicitur: Comedite amici mei, & bibite, & inebriamini cariſſimi. Vanum imo verendum ſit tibi niſi cum inuitata ſis ſurgere, cum dormis ſomnum dulcem, donec dilectus aperiat. Aperi mihi: non ambitionis, non auaritiæ, non inquietudinis, non elationis vox moueat animum, non demulceat blandimento fallaci. Iſtæ tibi ignotæ ſint voces, non tibi iſtæ opus bonum ſuadeant: ſi tamen ante dilecti tui vocem, aſſurgere. Qui viuit, & cetera.

2. Cor. 8. b

Cãt. 5. b

H

Ibidem.

Ibidem.

Sermo XLIII.

I

SVperiore ſermone hunc locum ita diſcuſſimus, vt diceremus Ieſum ſponſæ ſuæ imploraſſe ſolatia aduerſus moleſtias eorum, qui fidei noſtræ ſinceritatem humanæ, & perfidæ doctrinæ corruptela tentant inficere, & ſubtilium perſuaſionum immadidare rore nocturno, quem princeps tenebrarum, princeps aeris huius latenter, & leniter inſtillat. Nam & alio ſcripturæ loco queritur, quòd aquæ inundauerunt ſuper caput ſuum. Heri ergo inductus eſt à nobis Dominus Ieſus moleſtias fugiens: hodie inducetur gaudia ferens. Heri inductus eſt ſolatia implorans: hodie ſecum ſolatia portans. Heri plenus iniurijs, hodie gratijs. Illa interpretatio raras reſpicit, iſta refertur ad plures. Non omnes ad prædicationis opus vel idoneæ ſunt vel delegatæ. Non enim corruptelas fidei repellere, vel ſufficiunt, vel huic muneri præficiuntur. Non poſſunt omnes eſſe matres, & ſponſæ, omnes poſſunt ſorores, & ſponſæ. Non omnes poſſunt partus ſuſtinere iniuriam omnes debent amplexus gratiam. Fuerat ſecundum heſternam interpretationem roris illius nocturni liquor moleſtus, hodiernus iſte ſit gratus. Ibi loquitur Ieſus querelas deponens, hic loquitur blanditias ſuggerens. Ibi fugit infeſtos, hic ſolum ad ſponſam feſtinat. Aperi mihi ſoror mea, proxima mea. Diſciplinam hic attende cuſtodiæ, vbi ianua paſſim non patet. Quis illuc intrabit ad arbitrium, vbi Ieſus ſine interpellatione non intrat, nec niſi cum fuerit audita, & nota vox eius? O me felicem ſi de mea dici anima queat. Porta hæc clauſa eſt, & per eam nec furtim nec fortuito indiſciplinatus affectus immittitur. Soli principi patet, ſi ponam ori meo cuſtodiam, vt ſoli principi pateat cum aſſiſtit ad illud. Aperi mihi portam iuſtitiæ: & ingreſſus in eam conuiuabor tecum, comedam in ea, & bibam, & inebriabor: denique & ego inebriabo te guttis meis. Non accedo ſterilis, ſed madens ſuauiter illabente rore gratiarum. Aperi mihi. Intus iam tibi ſum nunc, ſed aperi mihi, vt amplius intrem. Aperi mihi. Iam quaſi nouus accedo, & recenti rorans affectu. Vt ros tibi fluet eloquium meum, cum Deitatis meæ tibi inſtillabo arcana. Caput meum rore abundat, & con-

Cãt. 5. a

K

& contemplatio diuinæ in me naturæ, ſubtiles, & fœcundos parturit ſenſus. Quid circa humanitatis myſteria ſolum moraris? Quid tamdiu ſolus ad pedes reſides? Surge aſcende ad caput, illi aperi. Aperi mihi in hoc, quia caput meum plenum eſt rore. Humanitas gratiam comparat, diuinitas cōfert, humanitas impetrat, diuinitas infūdit amorem. Caput meum plenum eſt. Ipſum eſt ros, ipſe illabitur animæ, & eius medullas irrigat. Vſque ad aliquod ingreſſum aperi mihi, vt pertingam ad intima, vt diuinitatis meæ dulcis notitia influat, & inficiat totum, quod eſt in interioribus tuis. Aperi mihi, vt diuinitatis meæ ſubtilis ros cordis tui terram infundat, & inebriet eam. Et reuera ſic eſt, fratres. Vbi in materia maior eſt gloria, ibi in meditatione maior eſt gra-
L tia. Quod plus habet excellentiæ, plus ſibi exigit reuerentiæ, plus refundit & gratiæ. Quod quodam naturæ ſuæ merito prærogat, perceptio eius oblectationis plus erogat. Plus omnibus placet, quod omnibus præſtat. Singulari materiæ peculiaris debetur cernendi modus. Non eſt humani iuris: non eſt enim moris humani. Quietæ, & peruigili donatur mēti, nō tamen ad votum, ſed cum ipſe vult, & dicit: aperi mihi. Quid eſt dicere, aperi mihi, niſi quodā blandimento affectum illicere, mouere concupiſcentiam, vt mens ex parte tacta tantæ lucis coruſco, ad pleniorem perceptionem ſe præſtet purgatam? Sic lux quaſi oculo dicit, aperi mihi: quæ ex modica perceptione ad maius participium ſui quandam auiditatem prægenerat. Aperi mihi ſoror mea. Quid eſt Ieſu bone, quod rogas aperiri? Tu ipſe ha-
Apoc. 3. b bes clauem Dauid. Aperis, & nemo claudit: Apparitio tua apertio eſt. Appare, & nemo tibi claudit. Cui ex minima parte maieſtatis tuæ cœpit gloria ſcintillare, animum ad ſe ſubito conuertit, & rapit. Nō ſinit ſibi claudi dū ipſa coruſcat. Cor quod penetras, aperis tibi. Apertum tenes, dum te ſubtrahis. Et forte vtraque neceſſaria eſt, & cognatæ ſūt ſibi apertio ſpōſi, & apertio ſpōſæ. Apertio ſponſi, apparitio eius, apertio ſponſæ, apparatus eius, & coaptatio ad tam dulces v-
Cāt. 5. a ſus. Caput meū plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium. Caput plenum eſt, & eo madent, qui adhærent illi. Delectabi-
M lis eſt Deus in ſe, & delectabilis in ſanctis ſuis, qui de ipſo per gratiam oriūtur, & ordinatione ſua quaſi quidam diſtincti cincinni perſeuerant in eo. Pulchra vtraque contemplatio, vel eſſentiæ eius, vel gratiarum, quæ procedunt de ea. Diuiſiones enim gra- *1. Cor. 12. a*
tiarum ſunt, ac ſi quædam diſtinctio cincinnorum. Inuiſibilia enim ipſius quandā præferre diſtinctionem videntur, ad noſtræ tamen capacitatis menſuram. Nam diſtinctis ſignis, & ſermonibus aliud & aliud ſignificare conantibus, quæ in ipſo ſunt vnū, quaſi plura, & varia innoteſcūt nobis. Quędam ad ſolam eius magnitudinem reſpiciunt: vnum hoc cincinnum puta. Quædam ad ſolam potentiam, ſic & quæ ad ſapientiam, quæ ad bonitatem, quæ ad prædeſtinationem, ad prouidentiam, ad gratiā, ad indulgentiam, conſilium, cogitationes Dei, generaliter, quæ vna ſignificationis complectitur ratio, & quaſi ad vnam pertinent, pro vno cincinno interpretare: quæ ad aliā, pro alio crede. Inuiſibilia ipſius, ait Apo- *Rom. 1. c*
ſtolus, per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoque eius diuinitas. Illa plurali protulit, hanc ſingulari intellectu. Hanc ergo velut caput accipe: illa velut cincinnos. Nam diuinitas in ſe vna ſimplex eſt, ſecundum effectum autem in ſubiectis, & effigiem particulariter impreſſam ſubiectis, variæ ſignificationis recipit numerum: ideo eſſentialia nomina mutuo de ſe dici poſſunt, non ſic autem denominata. Eſſentia Dei ſcientia eius eſt cum conuerſionis veritate, & ſubſtantiæ iden- A
titate: non tamen cum verum eſt, Deum noſſe aliquid, & conſequenter verum erit illum id eſſe. Sic & potentia cum voluntate in Deo vnum idemque eſſentialiter eſt, denominata vero ab his non ſe mutuo conſequuntur. Denominationes enim iſtæ cum aliquem circa creaturas effectum continēt, cognatam ab illis multitudinem trahunt, in ſe nequeunt commutari. Mira identitas, & mira diuerſitas, vtraque inexplicabilis, vtraque admirationis eſt plena, deuotionis, & reuerentiæ, occultiſſimas, & efficaciſſimas cauſas continens. Accede ſponſa ad hoc caput dilecti, & cincinnos eius ſtringe rorantes crines, multum inde dulciſſimi liquoris elicies. Pleni ſunt guttis noctis, guttis occultis, guttis non ignota dulcedine refrigerantibus. Erit quando guttæ tales expreſſæ frequentius integri fluminis efficient impetū. Bonus quidem, qui deſiderium æſtuantis amoris refrigerat. Siue ſupra dictis modis caput cincin-

noſque intelligas, ſine in capite illam Deitatis nudam notitiam, quæ eſt facie ad faciē, cincinnos autem illam, quæ per ſpeculum fit, & in velamento ænigmatis, in vtroque refrigerij vberem rorem reperies: ideo forte capiti ros ſimpliciter aſſignatur, guttę vero cum adiectione noctis cincinnis attribuuntur, quòd & viſio, quæ per ſpeculum fit, & ænigma, nocturnæ quiddam habet qualitatis, minus fulgens, & minus feruens. Aemulare ſancta anima ſponſum, caput & capilli deuotionis rore madeſcant. Caput intentionis, cincinni cogitationis. Ad mo-
B dum madentium capillorum ſtrictę ſint, pingues ſint, continentiæ extenuatæ diſciplina, continuationis perſeuerantia protentæ, exultationis ſpecie pingues, ne ad modicum tenebroſo, & gelido malitiæ, & nequitiæ rore inficiantur, quem princeps aeris huius leniter, & latenter aſpergit.

Caue fallaces infectiones eius, ſponſi tui illum cæleſtem ſe mentitur habere rorem. Claude illi: & ſi dicat, aperi mihi ſoror mea, nullam tibi cum eo cognationem eſſe reſponde. Quæ illi cognata eſt, immaculata non eſt. Praua cognatio, quam contagio ſequitur. Chriſtus cum iam ſororem dicit, immaculatam ſubiungit. Auſculta quando
Cāt. 5. a dicere poſſis. Vox dilecti pulſantis. Hoſtis primo aggreſſu timidè agit. Tentantis modo deprehendi timens: palpat, non pul-
Ibidem. ſat. Dilectus tuus innoteſcere volens pulſat audenter. Aperi mihi, quia caput meum, inquit, plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium. Ac ſi dicat: Aperi mihi, quia rore gratiæ refertus illabor. Aperi mi-
Ibidem. hi, aptam te præpara tantæ præſentiæ. Tunc illa. Exui me tunica, quomodo induar illa? Laui pedes meos, quomodo inquinabo eos? Tu dicis, aperi mihi. Ecce aperui, parata ſum, & domeſticis turbari denuo curis refugio. Nolo quam ſemel exui, reindui tunica. Quomodo induar ea? Quomodo? Nullo modo. Non acquieſco, non poſſum non ægrè reinduitionis verbum audire. Laneam exui, veſtita ſubtilibus. Noui quam laborioſæ ſint partes Marthæ, quam oneroſa operta ſit tunica, quomodo circa
C frequens diſcurrendo miniſterium inquinatos oportet illam affectuum pedes habere, & operum greſſus. Non poſſum de Maria in Martham degenerare: Optimam partem elegi, apertum & paratum efficere cor meum ad aduentum dilecti. Non videtur in partibus Marthæ, paſſus moleſtias, qui ſemel ad illas iterum reuerti feſtinat. Nuda ab omni materia mundi, & ſine impedimento velaminis, libera, & quaſi reuelata facie gloriam contemplatura dilecti, ſurgam vt aperiam ei. Via hæc via pulchra eſt, non poteſt per eam pes pollutus incedere, nec pollui in ea. Breuis via: nam dilectus ſtat ad oſtium vociferans, & pulſans, quaſi moræ impatiens. Pulſat ad oſtium, explorat aditus, & ardentius diligens properantem præuenit me.

Manum ſuam miſit per foramen, & ad *Cāt. 5. b*
tactum eius venter meus intremuit. Quid ſibi vult hoc loco quod ſponſa, quæ clauſerat oſtium cubilis ſui, non hoc quoque obturauit foramen, ne ad illam quid ingrederetur incautè? In cæteris cautius agens, cur hic locum negligentiæ reliquit? An forte hoc in ſe minus ipſa nouit foramen? Quis enim in ſe omnia poteſt noſſe foramina, omnes aditus, omnes aptitudines, niſi ille qui (ſicut in Ezechiele legitur) in lapide pretioſo foramina præparauit? Ipſe foramina, vbi vult parat, quia vbi vult ſpirat. Ipſe manum mittit per foramen: per aptum aditum, inſpirationis occultæ virtutem. Per foramen, inquit, id eſt per aptum, per abditum, per arctum ingreſſum. Arctus enim ingreſſus ſatis, vbi manum tantum immittit Ieſus, eius reſpectu, quem per oſtij apertionem ſibi fieri petit. Non moueretur ille venter ſponſæ, non ſurgeret, non aperiret dilecto, niſi ipſe prior inſpirationis ſuæ manum immiſiſſet occultam. Occulta ratio vocationis primæ, latens cauſſa, & nondum latus ingreſſus. Dilatatur autem, cum præoperanti ſponſo anima cooperatur, conatur, aſſurgit, & aperit. Prima ſolius Dei manus agnoſcitur, ſecunda Dei ſimul, & hominis. Et cum magis Dei ſit propter munus, ſoli tamen homini deputatur ad meritum. Arcta eſt etiam, & quaſi per foramen concepta cognitio Dei, ea quæ per operum eius contemplationem percipitur, & quaſi tactus manus, non viſio vultus eius. Aduerte trinum contemplandi modum in capite, in cincinnis, in manu. In capite naturam, in cincinnis figuram, in manu facturam. De hoc vltimo ſic ait: Delectaſti me *Pſ. 91. a*
Domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo. Poſſumus etiam ſic illa vocare, eſſentiam, ſigna, opera. Diuinæ illius naturæ notitiam, ſigna per quan-

dam

dam in ſuo genere ſimilitudinē depromūt, opera probant. Signa, vt ſic dicam, exprimunt, & opera aſtruunt. Vltimus hic contēplationis modus ſimplicium eſt, ſecundus eruditorum, primus puriſſimorum. Verumtamen ſicut iam diximus, immiſſio manus per foramen, immiſſionem illam latentem, & occultam ſignificat inſpirationis, quam diuinæ virtutis tactus operatur. Hic etiam eſt aduertere tria quædam in ſponſa.

E Quæ tria? Primo quod tremit, ſecundò, ꝙ ſurgit, tertiò quod aperit. Primum fit quidem in ipſa, ſed non ab ipſa. Duo ſequentia ſic fiunt in ipſa, quod etiam ab ipſa. In primo præoccupatur, in ſecūdo conatur, in tertio captat. Cum tremit, nil in ipſa agit, ſed magis patitur. Cum ſurgit, & aperit, propriæ aliquid induſtriæ adhibet. Tremit, cū motum occultum inſpirationis ſanctæ dulciter ſentit. Aſſurgit, cum conſentit, & ſequitur quo illa ducit. Aperit, cum huic tota ſe operi mens indulget, & reddit capacem. Verumtamē quāto magis ſe huic viſui aperit, tanto ex nimia affectione, & vehementia in ſe deperit. Memor fui (inquit) Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum, & de-

Pſ. 76. a fecit ſpiritus meus. Memoriam ventri, tremori delectationem, exercitationem ſurrectioni confert, & aptat. Nam quod dicit, defecit ſpiritus meus, ad illud ſpectat, quod

Cāt. 5. b hoc ſequitur in loco: Peſſulum oſtij mei aperui dilecto, & ipſe declinauit. Tunc declinat, cum tu deficis ferre non valens. Cum tu afficeris vehemētius, tunc ipſe citius auolat. Quanto affectuoſius captas dilecti amplexus, & quaſi aperto corde totum abſorbere, & deglutire conaris, tanto velocius declinat labilis præſentia dilecti tui. Sed iam redeamus ad ſeriem literæ. Surrexi, vt aperirem dilecto. Manus meæ diſtillauerunt myrrham: digiti mei pleni myrrha probatiſſima. Quid eſt, quod de apertione locutura præmittit de manibus? An forte ſug-

F gerere voluit, quibus te manibus oporteat aperire dilecto tuo, quibus operum meritis contemplandæ veritati aditum præparare? Bene quidem myrrhatæ manus, quæ carnis mortificationem operantur, quæ fluxum eius compeſcunt, ſtringunt, vt latius influat oblectatio verbi. An non velut quaſdā myrrhæ ſtillas cenſes opera regularis conuerſationis, quæ viciſſim ibi ſuccedentia mentem vngunt, & carnē ſtringunt? Vigiliæ, ieiunia caſtigatus & parcus victus, aſper pannus, & panis ater, plagæ virgarū voluntariè ſuſceptæ, in matutinis pſalmodiæ vociferatio, & ſilens oratio, vtraque in ſpiritu cordis vehementi: ſed hæc tanto vehementior, quanto corporalis ſpiritus minus eſt cōtinens: quid ni diſtillant nobis, dum viciſſim ſuccedunt ſibi? Iure conferuntur myrrhæ, quia carni amaritudinem vexationis inferunt, & deuotionis velut vnguento mitigant animum. Et vt diſcretionem adeſſe intelligas, & obſequium rationale: digiti, inquit, mei pleni myrrha probatiſſima. Manus opera ſunt, diſcretio digiti. Myrrha tam actio carnis, quā vnguentaria exhilaratio cordis. Hæc myrrha probata eſt: nam eſt quædam myrrha, quæ reprobata eſt: Cum videris quorundam puerilium hominum digitos prohibita paſſim ſigna diſtillare, agilem manum vndique petulantis, vel peruerſi affectus indicia ſpargere, vt arbitror, indiſciplinatæ conuerſationis amaritudinem: quaſi reprobā myrrham iſtum fundere nō negabis. Probatiſſima vero myrrha eſt, quæ in multis argumētis exercitij regularis eſt reperta laudabilis. Et regularis exercitatio, & hoſtilis vexatio, G vtraque probabilis eſt, cum patientiæ virtus ſeruata integritate ſua, amaritudine nimia nō corrumpitur ac degenerat. Recole tempora, quibus iuuēcula adhuc Eccleſia ad aures pulſauit gentilium, vt dilecto ſuo Chriſto ad corda ipſorum oſtium aperiretur, pateret aditus: quā innumeros deſudauit agones, quanta confecit martyria, quam continuis eſt vexata ſupplicijs? Verè digiti eius pleni myrrha probatiſſima, eo quod omnimodarum paſſionum argumētis honeſtata eſt, virus eius in laboribus ſuis. Cum huiuſmodi manibus ſatagite, fratres, aperire verbo, ſpeculationis dulcedini aditum præparare. Bonorum actuum meritis, mentis veſtræ receſſus Chriſto vberius reſerabitis. Videte ſi laboris, & fatigationis veſtrę myrrha multis eſt experimentis reperta laudabilis, ſicut aurum, quod per ignem probatur. Digiti mei (inquit) pleni myrrha probatiſſima. Diſcretionis ſignificatur ſubtilitas, & vnctionis libertas. Et digitos enim dicit, & plenos. Diſtillant, & pleni ſunt. Viciſſitudinem habēt, non euacuationem. Interpolantur ieiunia refectione, labores requie, vigiliæ ſomno. Viciſſitudo refectionē affert, non defectum. Digiti (inquit) mei pleni myrrha probatiſſima. Contemplationis optas delicias, ſponſi amplexibus es

otio perfrui, illum ſolum cordis tuæ continere ſecreto? noli ad aperiendum vacuis, noli aridis occurrere manibus. Actio contemplationem præcurrit. Quātò magis myrrha continentię, & afflictionis mortificaueris affectus animales, tanto vberiorem aditum
H dilecto paraueris. Denique ſequitur: Peſſu-
Cāt. 5.b lum oſtij mei aperui dilecto. Non poſſumus in anguſtia terminandi ſermonis huius oſtium aperire capituli. In alium differamus tractatum, grątiam ab eo expetentes, & expectantes, qui habet clauem Dauid, ſine qua nemo aperit, Ieſus Chriſtus: qui viuit, & regnat per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

Sermo XLIV.

Hodie vobis, Fratres, de apertione oſtij diſſerturi ſumus. Nam heſternus ſermo de operatione (quę velut quædam ad apertionem eſt via) vltimum tractatus noſtri digeſſit articulum. Bona plane operatio, quæ immortalitatis, & incorruptionis ſpem & ſpeciem ſemper præfert, quę non ſeminat in carne, vt corruptionem inde metat. Vtinā in veritate ego dicere poſſim, quia myrrha
Ioā. 7.b in manibus meis ſemper. Si quis (inquit Ieſus) fecerit voluntatem patris mei, cognoſcet de doctrina mea. Ecce qualiter pietatis actus aditum reſerat veritatis. Boni certe actus, qui, & quadam contemperantia, & moderatione diſcreti ſunt, & vnctionis deuotione repleti. Iure manibus vnguentarijs aperitur Chriſto, qui de vnctione nomen accepit. Et forſitan niſi per vnctum oſtium
I ingredi neſcit. Ideo in templo de lignis oliuarum oſtiola facta ſunt, per quæ in ſancta ſanctorum aditus pateret. Huiuſmodi enim, & ligni materia vnguentarij eſt miniſtra liquoris. Oſtiola dicta ſunt, & oliuarum arctus introitus, ſed pinguedine gratiæ ſine difficultate illaberis, vbi ſubtilis eſt intelligentia, & ſecretum myſterium. Non laborioſus patebit ingreſſus, ſi deuotionis, & caritatis oleo quaſi oſtio volueris vti. Et puto quod conueniens eſt de templo teſtimoniū prolatum: Templum enim Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Habe ergò in templo tuo oſtia per quæ ſummus pontifex ſolus ingrediatur in intimum cordis tui receſſum. Claude oſtium, obde peſſulum, niſi quando dilectus tuus ingredi volet. Si oſtium non eſt, paſſim patebit ingreſſus omni tranſeunti. Si oſtium clauſum eſt, peſſulum non obſeratum, facili cedet, & patebit impulſui, clauſuram non habens firmiorem. Habe vtrumque, oſtium circumſtantię, & peſſulum conſtantiæ. Proſpice circumſtanter, reſiſte conſtanter: obliuio, & ignorantia non ſurripiat, improbitas non irrumpat.

Et ſi ita mauis diſtinguere: ſolicitam pręmeditationem reputa oſtium: orationem quaſi peſſulum. Tali firmatum repagulo, hoſtili non patebit impulſui oſtium tuū. Con- *Pſ. 147.*
fortauit (inquit Pſalmiſta) ſeras portarum *a*
ſuarum. Nonne in ſeris, & portis velut oſtium, & peſſulum tibi videris audire? Vtrūque neceſſarium eſt, ſed contra inſidias inimici. Vbi vocem, & pulſum audis dilecti, vbi manus eius ſubtilem, & per foramen ſentis attactum: aufer peſſulum, oſtium aperi, cuncta cedant obſtacula: ſi fieri poteſt, medium K
parietem totum aufer, vt liberè ſe tibi dilectus tuus infundat. Solicitudo aduerſus tentamenta dæmonum in ſecuritatem vertatur de præſentia ſponſi: cautelam hoſtem repellendi, in perfruendi dilecti copiam verte. Oſtium aperuiſſe ſe nouit, qui dixit: Pa- *Pſ. 107.*
ratum cor meum Deus, paratum cor meū. *a*
Quomodo oſtio eget Ieſus, qui in Euangelio ait: Ego ſum oſtium? Miranda ratio. O- *Ioan. 10.*
ſtium eſt, & pulſat ad oſtium. Intrare vult, *b*
per quem quiſquis introierit ſaluabitur, & paſcua inueniet. Magna eſt oſtiorum diſtantia. Eſt enim oſtium quoddam in argumentis naturæ, eſt oſtium in ſacramentis Eccleſiæ, eſt oſtium in experimentis gratiæ. In primo illo oſtio naturalis rationis ductu innoteſcit nobis per opera operans ſapientia, & ad aliquid veritatis intromittitur, diuinitatis colligimus notitiam, non tamen perſonalem in Deitate diſtantiam. In hoc oſtio non diſtinguitur perſona, nec confertur gratia. Ideo non debet eſſe aſſiduus, non nimius ad hoc oſtium pulſator. Per ſecundum in eo quod ſalutaribus initiamur ſacramentis, ad Eccleſiæ vnitatem intramus, ad communionem ſanctorum. In hoc ſecundo oſtio ſic quidam intus ſunt, vt tamen quaſi foris ſint, donec ad tertium accedant: quòd familiarem interpretamur acceſſum per caritatis affectum, in copioſam quandam contemplationem dilecti. Oſtiū hoc tam ſecretum, tam intimum, nō omnibus patet, ſed ſoli ſponſæ præbet acceſſum.

In Ezechiele multorum oſtiorum diſtan- L
tias legis, quas modo longū eſſet proſequi.

Verum.

Verumtamen parũ quidem intereſſe repuro,tu ne ad illum ingrediaris,an ad te ipſe: niſi quod tunc videris ingredi ad ipſum, cũ tu quaſi præuenis, & prior rogas. Ipſe vero ad te,cum ipſe te præuenit,pulſat affectum, improuiſus illabitur,& nil tale meditantem inſperatæ dulcedinis mouet attactu. Quando pulſat hoc modo ad oſtium tuum, noli morari: ſurge,feſtina,ne forte declinet. Nã
Cãt.5 b & in hoc loco ſic habes: Peſſulum oſtij mei aperui dilecto: at ille declinauerat atque trãſierat. Cur abis Ieſu bone? cur declinas? cur defraudas dilectam à deſiderio ſuo? Tu deſiderium inducis, tu delectationem ſubducis. An forte hoc modo in maiorem auiditatem, & ardentius deſiderium concupiſcentiam protrahis, dum copiam ſubtrahis? Ita eſt. Plane ita eſt. Iſtæ amoris fallaciæ ipſum amorem magis inflammant, ad eius cumulum proficiunt, dum ſic decipiunt. Illę dominicæ reſurrectionis apparitiones quam breues erant, quam ſubitæ, quam ſuccisæ. Quibuſdam vix iam agnitus eſt, & ſtatim elapſus eſt. Non ſe patitur ab aliquibus tangi. Alijs clauſis illabitur ianuis, oſtij apertione non indigens. Illud enim oſtium maxime illi aperitur, quod alijs omnibus negotijs clauditur. Cum putatur teneri, quaſi furatur præſentiam gratam: furtim accedens,& furtim recedens. Gaudium enim contemplationis inſtar eſt puncti. Velociter recedit
M & excellenter tranſcendit omnem humanę capacitatis virtutem. Quo ipſa vadit, non poſſumus æquis eam in hac carne paſſibus
Eccl.7.d ſequi. Dixi (inquit Salomon) ſapiens efficiar & ipſa lõgius receſſit à me, multò magis quã antea erat. Perceptio eius melius quam priuatio docet, quam ſit tranſcendens eius maieſtas. Eo ipſo quo vehementior eſt, ve-
Cãt.5.b locius tranſit. Ipſe (inquit) declinauerat atque tranſierat. Ideone, Ieſu bone, declinaſti ad ſponſam, vt tam cito declinares ab ea? Ipſe (inquit) declinauerat atque tranſierat. Quid eſt tranſierat? Tranſierat me, tranſierat vires meas, pertranſijt me. Ideo quaſi ferre, & ſubſiſtere non valentem tranſijt
Eph.6.d me. Gladius eſt verbum Dei, gladius eſt Ieſus, animam ſine mora & difficultate pertrãſit: non ſubſiſtens, dum eius vehementiam liquefacta mens ſuſtinere non valet. Flammeus hic gladius eſt, ideo ſicut cera fluit à facie ignis, ſic anima ſuccenſa à facie eius.
Cãt.5.b Anima (inquit) mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt. Videtis qualiter ad ignitum eloquium liquefecit animã. Peſſulum oſtij mei aperui dilecto meo, at ipſe declinauerat atq; trãſierat. Ita in manifeſtatione Dominicæ Reſurrectionis, quæ facta eſt duobus illis euntibus in Emaus, & aperti ſunt oculi eorum ad cognoſcendum Ieſum, ſub ipſa apertionis hora euanuit ab oculis eorum: & quaſi pertranſijt cor illorum, vt ipſi fatentur; Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis dum loqueretur? & cætera. Ardẽs *Luc. 24. e* erat in ipſis in collocutione, liquefactum eſt in illa viſione vehementi, ſoliditatem, & cõ- A ſtantiam non obtinens. Quid enim eſt Ieſum euanuiſſe, niſi illos in glorioſa apparitione ſubſiſtere non valuiſſe? Declinat dilectam vt flumen pacis, ſed vt gloriæ torrens pertrãſit, ſicut torrens igneus liqueſcere faciens animam, quam mundat, quam reficit, quam tranſit. Quam dulcis hora quando anima huic igneo torrẽti liquefacta miſcetur: quia ſubtilis eſt in illo momento, quam extenuata, quam mobilis. Nihil tunc temporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris, tantummodo calens, & liquens. Cognata ſunt ſibi inuicem liquidum, & calidum. In his duobus contemplationis vſus conſiſtit. Quod liquidũ eſt, calorem promptius cõcipit: & conceptus calor vice verſa quod liquidum reperit, liquidius reddit. Quod dico calidum, & liquidum, (hoc eſt ſi alijs dicatur nominibus) ſuccenſum, & ſincerũ. Calidum eo quod amat, ſincerum, & liquidum eſt, quia quandam amati in ſe ſpeciem repræſentat. Calidum, quia ardet, liquidum, quia videt. Calidum, quia inflammatur, liquidum quia dilecti imagine informatur. Quod liquidum eſt, nil habet impurum, nil pigrum, facile cernens, & facile ſequens. Sed tanta gratia liquidi non eſt cum calor non eſt. Bene liquidum, quod ex puritate dilecti claritatem percipit, & quaſi percitũ, & promptum extra ſe effuſum poſt dilectũ feſtinat, qui iam pertranſijt. Ipſe (inquit) B iam pertranſijt à me, qui totam pertranſijt me. Velox tranſitus, ſed violentiæ non parum habens in tactu, liquefactam poſt ſe reliquit animam meam, effuſam vberius & conantem trãſire vſque ad dilecti tranſitum, nihil præſumens in eius præſentia. In voce exultationis liquefacta ſum ſtatim *Cãt.5.b* vt locutus eſt ipſe. Anima mea liquefacta eſt (inquit). Quid eſt liquefacta eſt? id eſt, creſcens facta eſt, currens, clareſcens. Creſcens ſuper ſe, currens ad ipſum, ex ipſo

clare-

clareſcens. Virtute creſcens, currens votis, veritate clareſcens: hoc eſt, lata, labilis, lucens. Ex hac forte liquefactione præſtitum illi eſt quòd manus ſuæ myrrham diſtillant, mẽs liquefacta eſt. Cur tertium præterimus quòd Canticum illud apponit? Habet enim
Cãt.5.b ſic connexum ex ordine. Venter tremit, diſtillant manus, anima liquefacta eſt. Poteſt iſtic etiam leuiter hanc lectionem tranſcurrens, ordinatum quoddã agnitum aduertere: non tamen facile eſt & planũ gradatę diſtinctionis rationem aſſignare. In omnibus quidã modus ſignatur, ſed maior in ſecũdo quam in primo, & maior in tertio quam in ſecundo. Plus eſt enim diſtillare quam tremere, ſicut liqueſcere, quam diſtillare. Totũ præſtat præſentia ſponſi ſponſæ ſuæ, ꝙ eius venter tremit, diſtillant manus, anima liquefacta eſt. Totum ex tactu eius, & vocis auditu, totum eſt (vt ſic dicam) ex pertranſitu eius. Quia tangit, tremit: diſtillat, quia perſtringit, & pertranſit illam in ſpiritu vehementi, cuius vocem audis, ſed neſcis vnde
C veniat, aut quo vadat. Ideo liquefacta eſt anima eius, vt locutus eſt ipſe. Vox ſubtilior manu eſt, vehementius mouet, & velocius tranſit. Sermo Ieſu ſubtilioris & ſublimioris doctrinæ plus continet quam aliqua operum prodere queãt exempla. Omne trãſit exemplum de maieſtate Deitatis ſermo, quem inter diſcipulos fudit: omnem experientiam pollicitatio gloriæ futuræ, quæ reuelabitur in nobis. Huic intelligẽtiæ, & perceptioni aperi oſtium vt comprehendas: ſtatim declinat, & pertranſit, ideo & tu trãſi in affectum liquefacti cordis. Ad hanc vocem
Pſ.138. dilecti dic: Mirabilis facta eſt ſcientia tua
a ex me, confortata eſt, & nõ potero ad eam: & anima mea liquefacta eſt deficiens à cõprehenſione, & non ſufficiens ex vehementi, & violenta dulcedine perſiſtere, & mora-
Cãt.5.b ri in admiratione. Propter hæc, & huiuſmodi, inquit: Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt. Quid putatis vt aliquid præter ſeriem, & quaſi ex abundanti ad cohortationem præſũmam? Quid, inquam putatis quod non hic ſermo quorundam ſugillat duritiam, quorum viſcera gelido auſteritatis rigeſcunt affectu, quorum viſcera nullum miſericordiæ diſtillant liquorem, nec exiguo tremunt, & mouentur affectu erga pœnitentes, miſericordis manus tactum nõ ſentiunt, pijſſimi Ieſu non igniuntur alloquio, pulſantem in pœnitente Ieſum foris non audiunt? Vereor, ne declinet ab eis, & pertranſeat, ne non inueniant eum quęſierint, & cũ clamauerint, nõ exaudiat eos. Cur durantur viſcera tua ad filios, quaſi D
non ſint tui? Poteras forſitan tuos inclemẽti oculo reſpicere, & reſupino faſtu præterire, ſi tamen tui tantum eſſent, & non domini tui. Quam durus fores, ſi de tuo largiri deberes, qui domini ſubſtantiam tam auaro, & imminuto etiam filijs affectu diſparitis? Diſperſit, (inquit) dedit pauperibus. Sed forſitan pauperes neſcis. Quid *Pſ.111.*
ſi dicat tibi Deus: Imperfectum meum non viderunt oculi tui? In libro tuo nõ niſi perfecti ſunt ſcripti, de perficiendis nulla te cura tenere conſueuit. Malus medicus qui non eſt opus ægrotis, ſed bene habẽtes fortaſſe exulcerans. Si non vis errantem quærere, ſaltem occurre reuertenti. Aperi ianuam miſericordiæ, & ſi non pœnitentem propter Chriſtum, ſuſcipe vel Chriſtum in pęnitente. Liqueſcat anima tua miſericordiæ rore, ac clamantis, & pulſantis Ieſu ſuccendatur eloquio. Vox pœnitentis, vox pauperis, vox eſt Ieſu. Ideo cum audis hanc vocem, clementi affectu liqueſcat anima tua, vt & tu cũ ſponſa dicere queas: Anima mea *Cãt.5.b*
liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt. Auſculta, & recole quid locutus Mariæ Magdalenæ, quid mulieri in adulterio deprehenſæ, & quid Samaritanæ, Chananeæ, Zachæo, Petro, Centurioni.

Ad tot pietatis ſermones & clemẽtiæ cuius nõ molleſcat affectus, viſcera liqueſcãt? Ad tam vehementes flatus auſtrinos, etiam E
de duriſſimo pectore quantumlibet annoſa poterat glacies ſolui. Sentio me affluentis olei liquore perfundi, & ſimili affectu liqueſcere, quoties miſericordiæ tuæ opera, & verba perfectè recenſeo. Ignitum eloquiũ *Pſ.118.*
tuum hoc vehementer, & ſeruus tuus diligit illud. Diligit, quia indiget, ideo anima *s*
mea & præ gaudio liqueſcit, vbi tu loqueris. Iſtam liquefactionẽ oportet vt ſentiat omnis ſanctus. Nam illa ſuperius diſputata liquefactio non niſi perfectorum eſt, & eorum non ſemper. In tempore opportuno, & fructuoſo, ne ſubducam ſilentio quod mihi ſuggeritur, breuiter vobis abſoluam, quod adhuc de hac liquefactione intellectu concepi. Non cernitis quod liqueſcit, qualiter de quodã rigore & immobilitate moueri incipit, ſeipſum egredi, & deſerere nititur, de tumore & mole priſtina

ſtina defluit & deſcendit & euaneſcit, ſeipſum ducentem, & ad humiliora loca facile ſequitur, vel eadem per ſeipſum ſectatur, præcurrens frequenter ducentis conatum. Magna in liquefactis ad ſequendum nobilitas, & prompta voluntas. Intelligitis iam (vt arbitror) in liquefactis ad obediendum aptitudinem grandem, humilis animæ affectum tractabilem. Hanc humilitatem non metus infringit, ſed calor amoris informat. Metus mentem violenter infringit, amor emollit, & teneram, ac liquidam reddens infringit ad libitum. Humilitas de caritate profluens nil moleſtiæ patitur, vltro ad imum tendit, quieſcens cum apprehenderit inferiora. Habetis iam in liquefactione, humilitatis illius generoſæ, habetis & obedientiæ expreſſam ſub breuitate naturam.
F Vultis & teſtimonia? Dominus aperuit mihi aurem, audiam eum quaſi magiſtrum. Audiſtis loquentem Dominum, audite liquefactum affectum diſcipuli. Ego (inquit) non contradico, retrorſum non abij. Audiſtis, quomodo ſequitur, audite iam ad quam infima. Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meā non auerti ab increpantibus & conſpuentibus in me. *Iſa. 50. b*

An non iſte quaſi ad aſpera, & abiecta deſcendit, non rigidè reſiſtens, ſed liquefactus, effectus tractabilis ad auditum calentis eloquij? Ergo qui huius humilitatis & obedientiæ liqueſcit affectu, non frigida tumentique mole immobilis & rigeſcens, pro ſuo iure eius ſibi verbi vſum glorioſè præſumit. Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt. O mira vis verbi, & ignita vehementer. Inflammat cor, commutat renes, in nihilum in conſpectu ſuo reſpectu Dei ſui animum redigit, à ſeipſo liqueſcere, & deficere facit, vt iam anima non ſit ſecum, ſed ſicut ſequentia continent huius verſiculi: Ego ſemper tecum. Ideo non in ſe, non ſecum, ſed cum Deo ſuo eſt, ſemper obſequens & quantum datur, ſequens, ſed non aſſequens ſemper pro voto, nec illo excellenti modo, qui ſponſæ cum ſponſo competit. Nam & hic ſequitur: Quæſiui & non inueni illum: vocaui, & non reſpondit mihi. Sed capitulum hoc alterius temporis eget tractatu, exactè diſcuti volens. Sufficient iſta non pro magnificentia ſui, ſed pro noſtris diſputata
G viribus, qualiter anima ſponſæ liqueſcit ad loquelam dilecti ſui Ieſu Chriſti, qui viuit & regnat per omnia ſæcula ſæculorum. Amen. *Cāt. 5. a* *Cāt. 5. b*

Sermo XLV.

CVM tibi fuerit dilectus tuus elapſus, non tibi redit ad libitum: vexatio hæc dat intellectum amori, & augmenta affectum. Nunc viſitat, nunc euaneſcente viſitatione vexat amicam. Varietas hæc amantis cor & deſiderium rapit, & reparat ad vſum. Vt dilectus locutus eſt, liqueſcit anima tua. Anima tua liquefacta deficit, ferre non valens; & dilectus tuus declinat. Defectio tua fuga ipſius eſt. Præſente & loquente dilecto liqueſcis, & deficis, & expiras, abſente eo reſpirare permitteris. Abſens vires reparat, quas præſens exhaurit. Delectationum vehementiam interualla temperant, cuius continuationem ferre non potes. Quid continuationem dico, nonne ipſa te inchoatio reddit exhauſtam? Statim enim, vt loquitur dilectus liqueſcit anima tua. Denique & in ſequentibus dicit: Oculi tui auolare me fecerunt. Quomodo dilectum auolare fecerunt, niſi dum nimio affectu in eo defecerunt? Modum neſcis, ideo dilectus tuus moderatur, & præſentiæ ſuę menſuram tibi diſtribuit in tempore. Ideo quæris, & non inuenis: vocas, & non reſpondet. Attendite fratres vehementiam & vim amoris. Nec abeſſe dilectum ſuſtinet, nec ſufficit præſenti. Ibi vota anhelata laborant, hic exhauſta relinqui patiuntur. O felix amor, qui continua quadam viciſſitudine aut liqueſcit in ipſo, aut quærens anhelat ad ipſum. Quæſiui & non inueni illum, (inquit) vocaui, & non reſpondit mihi. *Cāt. 6. b* H *Cāt. 5. b*

Alibi ſcriptum eſt hoc, hoc modo: quærent me mali, & non inuenient: vocabunt & non exaudiam. Quid iam eſt, quod hoc ipſum tam commune eſt bonis & malis? Cur indifferenter vtriſque te, Ieſu bone, ſubducis? Verum quidem non indifferenter, ſed multum differenter. De malis dicitur: quærent, & non inuenient. Sponſa vero non ſe inuenturam diffidit, ſed non inueniſſe cauſatur. Quæſiui, & non inueni illum: vocaui & non reſpondit mihi. *Prou. 1. d*

O quoties quæſiui Dominum Ieſum meditando, inuocaui orando, ſed nec meditatio

tio effecta eſt dulcis, nec pinguis oratio? Ideo non inueni illum, nec reſpondit mihi. Nec inueni illum ipſum, nec ſua, ſed ſupra modum dulcia ſunt, quæ reſpondit mihi. At vtinam mihi frequẽter reſpondeat, cum
Iob.13.c vel lego, vel oro. Ita, Ieſu bone, reſponde mihi. quantas habeo iniquitates & peccata, ſcelera mea, & delicta mea oſtende mihi.
I Abſcõde pauliſper faciem tuam, vt mea mihi fœditas ſalubriter innoteſcat vel in meditatione mea, vel in lectione ſacrarum ſcripturarum. Tunc enim me inueniunt cuſtodes ciuitatis, doctores ſancti, cum meos in eorum ſcriptis mores inuenio. Tunc me inueniunt, cum meos mores, & vitia depingunt, cum diſcutiunt, cum vulnerant, cum increpant. Sacri ſcriptores ac ſi quidam cuſtodes ciuitatis ſanctæ Hieruſalem (quæ eſt Eccleſia) varios animorum inueſtigant affectus, & inueniunt ſingulorum paſſiones, bonos mores, & morbum quo quiſque laborat: nullius vel cogitatio non inuenitur ab illis. Quoties illa lego, quaſi inuentum me, & deprehenſum puto. Illa me exhortationum iaculis feriunt, illa vulnerãt, dum quod integrum arbitrabar, ſaucium eſſe cõuincunt. Illa ſimulationis tollunt velamen, ignorantiæ vel obliuionis inuolutum falſæ pallium gloriæ. Illa ac ſi pallio quodam, & diſſimulationis ſpoliant operimento, & elationis ornamento. Illa me quodam præſumptæ fallaciter gloriæ pallio ſpoliãt, dum conſcientiæ denudant infirma. Vtiliter ergo à cuſtodibus in hunc modum inuenior, quamuis dilectum admodum inuenire non queam. Denique iam minus in me in quo glorier, minus in quo quieſcam inueniens, amoris in dilectum facibus inardeſco.
Cãt.5.c Filiæ Hieruſalem nunciate dilecto, quia amore langueo. Per me non audeo accedere, non hanc familiaritatem mihi præſumo, non ſui copiam mihi adhuc Ieſus indulget. Ideo filiæ Hieruſalem ad vos accedo,
K vos ambio, vobis cauſam commendo, committo negotium, nunciate dilecto. Quaſi ignorat, dum diſſimulat. Cuſtodes ſpolient, filiæ nuncient, doctores exhortentur, exorent filiæ. Filiæ Hieruſalem nunciate dilecto, quia amore langueo. Nunciate, ingerite: frequens ſuggeſtio dilectum inflectet. Iam exuta ſum, iam ſpoliata ſum me ipſa, iam idonea dilecto veſtiri. Spoliata, & exoccupata mens languet amore, nunciate dilecto, quia amore langueo. Fratres, ſi vos increpatorius doctoris ſermo tangere ſpecialiter videtur, veſtros expreſsè ferire mores, mentis veſtrę nudare vulnera, vel occultatæ, vel excæcatæ conſcientiæ tollere pallium, ad incenſiuum amoris, non ad odij illud inuertite fomitem. Cur priuatam trahis ad iniuriam, quod in commune profertur ad omnes? Forſitan ad te quod dicitur reſpicit, te tamen nominatim non exprimit. Amoris tibi languorem generalis tibi miniſtret correctio, non murmuris paſſionem. Et ſi non dulcis illius amoris deſiderio langues, bonum eſt ſi interim langues pudore delicti, ſi langues pœnitentia, ſi timore iudicij configuntur carnes tuæ. Conuertere in ærumna tuã dum configitur ſpina: delictum confitere, & operimenti pallium quo iniuſtitias diſſimulanter abſcondis, ſine vt tibi tollat: noli pertinacius, noli ſtrictius hypocriſis te pallio operire, inuoluere tegumento. Non conuertetur ad te Ieſus, niſi ſimulationis & fallaciæ à te fuerit ablatum velamen, quod tibi confuſio quædam & diſplicendi metus prætexuit. Operuit confuſio faciem conſcientiæ tuę: aufer L
velamen confuſionis, confeſſionis induere. Nam & Dominus confeſſionem induit, cõfeſſionem non ſuam, ſed tuam. Hoc ſe ornatum pallio reputat, hoc à te mutuatur, hoc illi pallium trade, quod affectuoſe tollit quaſi pignus amoris, & reconciliationis ſignum. Tunc incipies amore languere, cum prius pœnitentię fueris affectibus languida. Tunc te incipient filiæ Hieruſalem commẽdare dilecto. Tunc cæleſtes ſpiritus & animæ ſpirituales congratulantes languorem nunciabunt amoris.

Sed nos ex abundanti ſuper pœnitentiæ ſtatu verſamus hunc locum, cuius tota facies perfectiora quædam videtur ſpirare, & eius conſona gratiæ, quæ ſponſæ meretur conditione cenſeri. Quæſiui (inquit) *Cãt.5.b*
& non inueni illum: vocaui, & non reſpondit mihi: inuenerunt me cuſtodes ciuitatis. Meditando quærit, vocat orando, audiendo doctores, inuenitur, percutitur, vulneratur, exuitur. Et ne quid deſit ad cumulum, filiarum Hieruſalem (fidelium ſcilicet animarum) commendatione adiuuatur. Quatuor hic quædam aduerte, vel in illa, vel circa illam: inueſtigationes, vota, præcepta, & preces. Inueſtigationes meditationis, deſiderij vota, præcepta doctorum, & ſanctorum orationes. An non doctorum

præcepta, & exhortationes frequẽter com-
motæ ſentiuntur ab his quos & anxia inue-
D ſtigatio, & ſincera oratio poterat laſſare?
Nonne pigra vota verborum ſæpius ſtimu-
lis excitantur? Denique quæ feruida ſunt,
his fomitibus efficiuntur feruentiora. Inue-
nerunt me cuſtodes ciuitatis. Boni & pru-
dentes magiſtri, vago quodã, & quaſi vena-
tico genere dediti vtũtur, & varios ad men
tium ſtatus vertũt ſermonem, ſi fortè inue-
niant quem tangãt, quem ſtimulent, quem
permoueant, ſi quis audientiũ glorietur, &
dicat: Inuenerunt me cuſtodes ciuitatis, per-
Ibidem. cuſſerũt me, & vulnerauerũt me. Quo quis
perfectior eſt, vulneratur facilius: & tener
affectus, verborum citius ſentit aculeos. O
felicem animum, ad quem tam ſublimia ex-
hortationis iacula veniunt, quem inueniũt
ſuis aptum vulneribus, quando non abeunt
retrorſum, auditorum vel duritia, vel ſtoli-
ditate repulſa. Non ſunt paſſim huiuſmodi
iacula fundenda nec in omni multitudine,
ſed tantum vbi idoneæ mentes creduntur
inueniri, quas tam excellens doctrina non
effugiat. Quaſi fulgura ſunt hæc, ſumma fe-
riunt, ſubmiſſa effugiunt, ſumma inueniũt, ſi
ſumma fuerint. Ideo dicit: Inuenerunt me
cuſtodes ciuitatis, percuſſerunt me, vulnera-
uerunt me, tulerunt pallium meum. Tule-
runt pallium, quo inuolutus erat pœnaliter
Adam prioris ſimplicitatis ſplendore nuda-
tus: tulerunt imaginationum operimenta,
quibus impediebatur intrinſecus, pallium fi-
gurarum, velamen tulerunt, veritatem intu-
lerunt. Reuelata, nudata, ſimplex veritas gi-
gnit feruorem amoris. Ideo filiæ Hieruſalẽ,
A nũciate dilecto, quia amore langueo. Quã-
diu nõ placet, non rapit affectũ, non ſuccen
dit perfecta veritas: quantumlibet ſincere
ſe frui quis putet aſpectu intelligentiæ, vela-
mẽ patitur, operimẽtum lippitudinis, obdu-
ctionis pallium. Cum autem ablatũ hoc ve-
lamen fuerit, tunc rutilat veritas, tunc ſcin-
tillat, & ſuccendit amorem, tũc alios ad cõ-
gratulandum, qui hoc patitur, poterit inui-
Cãt.5.c tare, dicens: Nunciate dilecto; quia amore
langueo. Videte Iudęam, quamdiu ſub legis
operimẽto latebat veritas, quamdiu cæcita-
tis ipſa tolerabat velamen, metu torpebat,
affectu rigido nil poterat dulce ſentire, nec
vulnerari iaculo caritatis. Cum autem con-
uerſa ad Dñm velamen depoſuit, cum abla-
tum hoc illi pallium erat, tunc cępit glorio-
ſæ huius cõfeſſionis verbum vſurpare: Filiæ
Hieruſalem nunciate dilecto, quia amore
langueo. Tunc gloriata de nouæ, & inſolitæ
dulcedinis guſtu, filias Hieruſalẽ ad gratias
agendum inuitat, & ſuæ gentis conſortes
exẽplo ſolicitat. Audi denique quid tali ſoli
citatione prouocatæ reſpondeant. Qualis *Ibidem.*
eſt dilectus tuus? & quæremus eum tecũ. Vi-
des quomodo participes fidei huius, & do-
ctrinæ fieri quærãt in nobis. Doce qualis eſt
dilectus tuus, & quæremus eum tecum. Fac
nos tãtæ conſortes gratiæ, vt quærendi ſtu-
dio amoris incipiamus affectu languere.

Sufficiat interpretatione myſtica hæc
perſtrinxiſſe breuiter. Iam ad id redeamus, B
cuius ex occaſione in hũc ſumus locum de-
lapſi, dum ablati pallij vtilitatem expoſui-
mus. Nam inde eſt ſumpta occaſio quod
ait: Tulerunt pallium meum. Hæreamus
adhuc paululũ hoc in loco, explicemus hoc
pallium. Non eſt enim ſimplex pallium, quo
etiam ſanctæ mentes inuoluũtur. Eſt enim
diplois, id eſt, duplex pallium, fortaſſe tri-
plex, & quadruplex: quot vobis palliorum
genera propoſuimus? An nõ adhuc graue,
& oneroſum ſatis eſt pallium animarũ cu-
ra & adminiſtrandæ neceſſitatis ſolicitudo?
Propria incommoda expreſſius loquar. No-
ui quid ſit hoc pallio premi, quam arentem
ſortitus ſum terram, & ficulneam ſterilem.
Iã multi elapſi ſunt anni, quòd viuo in mo-
naſterio quærens fructum in eo, & non in-
uenio. Quoties ſpes noſtra eluſit, & fefellit
operam, expectationem noſtrã fruſtrauit?
Iure oneroſum hoc pallium dico, & eo ma-
gis oneroſum, quo minus vtile. Nam onera
ſolicitudinis leuiora ſunt quæ prouentuum
leuat vbertas. Væ mihi, quod inuenerunt
me cuſtodes ciuitatis, & aliquid in me Dei
dignum honore ſe inueniſſe putauerunt,
percuſſerunt me, vulnerauerũt me, tulerunt
pallium meum, & plagis impoſitis abierũt,
ſemiuiuo me relicto. Tulerũt pallium meũ;
pallium ſimplicitatis, pallium lucis, amictũ
lætitiæ, ardentis veſtimentũ affectus. Quo-
ties ſolebam huiuſmodi pallijs totus inuo-
lui, foueri in croceis? Nunc autem tota die C
mente amplector, & verſo quæ Paulus arbi-
tratur, & ſunt communia. Hæc dulcia, hæc
glorioſa mihi pallia tulerunt, oneroſa in-
duerunt. Quando hæc tollentur à me?
Quando proijciam hæc, ſi tamen proijcere
licet? Felix dies, quo hoc exutus, & expedi-
tus pallio, liberiore vos ad congratulandum
mihi inuitabo affectu filiæ Hieruſalem,

cum vos (quæ nihil eſtis expertæ huius, qualem nunc deploro) pro renouato in vobis amoris languore gratias referetis. Miſer quidē eſt, qui huiuſmodi pallio ſpoliatus mœrore, & moleſtia tabeſcit, non languet amore. Quæ ſponſa eſt, ſic ſpoliata vel officio ſolicitudinis vel vſu, non faſtidio languet, ſed amoris ſtudio. Ideo ipſa alias ad cōgaudendum ſibi, & gratias agendū dilecto exorat. Eccleſia primitiua cum quæreret Chriſtum in Iudæa, repulſa eſt. Pulſa non inuento ei loco in eis, non inuento ibi Ieſu, tranſiuit ad gentes, quæſiuit in eis, vocauit, & in multis non inuenit, non accepit reſponſum niſi mortis reſponſum.

Denique à principibus huius mūdi quaſi cuſtodibus ciuitatis quomodo vulnerati, ſpoliati bonis, laniati corpore, carnis ſuæ exuti pallio, cum vitijs martyres noſtri? Inter tanta, & tot flumina, & gurgites tormentorū, non eſt in eis extincta caritas, ſed magis augmentatus, quo languebant, amor. Iucūdum plane videtur, ex præſentis occaſione verbi martyrum, inter tot vexationum, & mortis genera caritatē indefeſſam recolere: quomodo paſſiones corporis paſſione
D intrinſeca temperabāt amoris. Nā ſi ad illos hunc locū referas, non eſt querelæ, ſed glo-
Cāt. 5. c riæ vox iſta, qua dicunt: Percuſſerūt me, vulnerauerunt me, tulerunt pallium meum cuſtodes murorum. Eo modo nos oportet nō ægrè ferre, ſi quando nos ſpoliant, vel moleſtæ ſolicitudinis, vel non bonæ aut periculoſæ coactionis, quo ſtrictæ inuoluimur pal-
4. Reg. 2. b lio, cuſtodes murorum. Iecit Helias pallium, dum raperetur: fugit Ioſeph, dum teneretur:
Gen. 32. c ſponſa tulit, dum tolleretur. Speculi, & imaginis velamen proiecit Helias raptus ad faciem. Mundi ornamenta velut magna onera fugit Ioſeph ſentiens fomitem. Solicitudine exuta, dilecti liberius captat ſponſa fauorem. Imaginatione quaſi velamine tenetur intellectus, ne ſinceram cōtempletur veritatem. Honorum, & dignitatum affectu obuoluitur pallio, ne liberè pergat in ea, quę Dei ſunt ſolicitudo omnem in anima lætitiam obnubilat, imaginatio obſcurat, honor tentat. In primo tenebræ, in ſecundo illecebræ, in tertio labor. In primo caligo, in ſecundo cupiditas, in tertio cura.

Tulerunt pallium meum cuſtodes murorum. Boni cuſtodes bene norunt cui curarū impedimenta tollant, quam exonerent animam, & ad delicias ducant dilecti ſui, reddant expeditam ad delectādum, & ad quærendum. Nam frequēter elabitur, nec quieſcere poteſt niſi expedito affectu. Norunt E
ergo boni cuſtodes, cui parcant ab oneribus, & actionum anguſtijs moleſtijsque, vt expeditius in occurſum amplexumque properent verbi, cui pallium perſuaſionibus auferāt ſuis. Exui me (inquit) tunica mea. Hoc Cāt. 5. b
quidem in anterioribus dicit: Tulerunt pallium meum nudæ, & puræ ſimplicitatis; innoteſcit, & libero affectu in amoris negotijs: tulerunt pallium meum, quodammodo dicentes. Quid compedita curis quæris dilectum? Quid iſtas tecū voluis moleſtias? Si non penitus deponis officium, cur non ſollicitudines ad horam ſaltem ſeponis? Nō detractamus ſtudijs, ſed inſtantiæ volumus detrahas. Noli nimietatem quæſtus, neceſſitatis verbo retexere. Quid bonum in te ſinis ingenium terrenis obrui? Quid illos æmularis? In oneribus poſiti, iumentis comparantur: terrenis inhiant, terrena manducunt, ſtudio ruminant, vorant affectu, ponuntur in ſublimi, ſed volutantur in limo. Noli æmulari in iſtis vehementibus, nec zelaueris hanc facientes iniquitatem. An non iniquitas, & inæqualitas multa ad trāſitoria intenſum impendere animum ad æterna remiſſum? Quid quod non ſemper intendunt negotijs? Quid quod quidam ſub obtentu prouidentiæ neceſſitatis, & ab opere manuum, & à meditatione ac ſtudio ſcrutandæ veritatis excuſant ſe, plus dant negociationi, quā quieti: plus ſcurrilitati verborum, quam ſcripturæ ſacræ collationi: plus otio quam operi, fratrum officinas circumeunt, & cellas, otioſè, curioſè, verboſè. Noli æmulari in ſic negotiantibus, nec in ſic otiantibus. Otia vel oblata, vel parata, in vſum amoris, in ſapientiæ meditationem, in dilecti vel quærendi ſtudium, vel inueniendi complexum tota conuerte. Huiuſmodi, & his hortamentis tulerunt pallium meum cuſtodes murorum. Cuſtodes iſti F
ſunt, de quibus ait Iſaias. Super muros Iſa. 62. c
Hieruſalem cuſtodes conſtitui, tota die, & tota nocte non tacebunt. Sed nos iam hic taceamus à ſermone hoc, orationum, & laudum debita ſoluentes, ore aliquando tacituri, animo ſemper reddentes ſolemnia laudum Domino Ieſu regi, & ſponſo cæleſti, per infinita ſæcula ſæculorum, Amen.

Sermo XLVI.

ORdo conueniens. Poſt exhortationem doctorum, orationum à ſodalibus ſuffragia videtur orare: non ſimpliciter rogare,
Cāt. 5. c ſed cum obteſtationis obſecratione: Adiuro vos filiæ Hieruſalem, ſi inueneritis dilectum, vt annuncietis ei, quia amore langueo. Adiuratio vehementiā precandi manifeſtat. Anxia vota ſuis neſciunt eſſe contenta meritis: ideo alienæ precis mendicant ſuffragia. Perfecta humilitas de meritis ſemper alienis præſumit. Adiuro vos, inquit, filiæ Hieruſalem, ſi inueneritis dilectum. Conditio iſta non dubitantis eſt, ſed cum temperamento rogantis, ac ſi dicat: Si inueneritis, hoc eſt, cum inueneritis: conditionaliter ſuſpendo, non ambigens de in-
G uentione veſtra, ſed magis conſulens verecundiæ. Nam ſub conditione ancipiti hæc vobis dici temperantius auditis, quam ſi dicatur præcisè, cum inueneritis. Non veretur ne ſuſpenſiuam rogationem ad iniuriam trahant, nouit verecundiam filiarum Hieruſalem, nouit humilem ſpiritum, & quòd tenerent pudorem. Plus læderet præciſa definitio, quam ſuſpenſa conditio. Si, inquit, inueneritis. Dico, ſi inueneritis: non dico, cum inueneritis. Illud dico, ſed iſtud intelligo. De meo affectu dubitatio iſta nō prodit ſed affectui veſtro & humillimę exiſtimationi de vobisipſis morem gero. Si inueneritis, hoc eſt, cum inueneritis, mementote mei: cum bene vobis fuerit, tunc mementote mei, vt ſuggeratis, vt annuncietis dilecto. Non oportet in huius loci diſputatione morari, ad mores veſtros fratres, vos mitto. Recolite qualiter abinuicem, quàm humili affectu, quanta votorum inſtantia, & cum adiuratione orationum mēdicatis ſolatia, non quòd omnes auderetis petere nunciari de vobis quòd ſitis amore languentes. Alium ſoletis inuicem languorem deplorare, non gloriari de iſto. Et ſi poteſt quis ad horam gloriari, non expedit quidem, ne forte iminiſſione inanis gloriæ gloria veſtra nihil ſit.

Sunt tamen nonnulli qui conuerſationis iudicio, & oris officio diuini in ſe lāguorem amoris occultare non poſſunt. Conce-
H pta non poteſt nōn aliquando amantis os parturire. Nam ad aliorum conſolationem verbum latenter elicit ſpiritus interiora replens, infuſæ gratiæ copiam eructat. Denique & in hoc loco ſponſa non loquitur, ſed ſpiritus eſt qui loquitur in illa. In collationibus ſanctis ſuſpiria, ſingultus, de imis prodeuntes præcordijs crebri gemitus, nonne ſunt quædam eructationes ſpiritus & conceptæ gratiæ? Talibus indicijs nōne ſe prodit languor amoris? Non eſt occultatus languor, quando gemitus non eſt abſconditus. Ipſe ſe prodit languor, cum hæc producit indicia. Quid ergo percepta ſigna, nonne quandam admirationis vim habent, vt eos qui hæc deprehendunt, ad congratulationis promoueant affectum? Etiamſi ſermo ſileat, conuerſationis piæ ſanctitas rogat. Cōmendari vult, dum ſe quibuſdam prodit indicijs. Quid enim? Cum aliquando cæleſtem hunc deprehendero amorem, nonne habebo quaſi adiuratum puteum, vt propenſas pro eo gratias agam? Num commēdabo precibus pijs cōceptum languorem, quem gemitus altus prodit? Durus ego ſi non tam ſanctam & diuinam in fratribus paſſionem, qua poſſum orationis inſtantia foueam, ſupplicatione commendem, replicem & annunciem dilecto, ſi copia detur. Quid tu? quid fratrum mauis vitia numerare quàm virtutes, damna quàm dona, condemnare quàm commendare? Si te ad commendationem adiuratum non ſentias, non es iam Hieruſalem filia, ſed filia Babylonis. Filia Babylonis miſera, quis retribuet tibi retributionem? Retribuetur enim tibi. Dediſce Babylonis filia eſſe, barbaros depone mores. Deſine in ſanctis numerare magis detrimenta, quàm lucra. Sufficiat tibi iniuriandi malitia. Noli ſaltem foris nunciare, noli prædicare ſodalibus tuis. Nam ſodales ſponſi aurem non accommodant, ſi deroges ſponſæ. Ipſe ſponſus ægrè audit iniurias dilectæ.

Cuicumque dicis, illi dicis. Auris enim zeli audit omnia. Temerarium eſt dilectam condemnare dilecto. Bona ſibi mauult nunciari de ſponſa, & commendationi promptius aurem præbet. Nouit hoc ſponſa, ideo dicit. Adiuro vos filiæ Hieruſalem, ſi inueneritis dilectum, vt annuncietis ei, quia amore langueo. Vt annuncietis, inquit. Annunciatio precationis tenet effectum. Humanum recogitate morē in rogando. Nam apud miſeratorem alicuius commemorare miſeriā, ipſum rogare eſt. Efficax precatio eſt modeſta ſuggeſtio. Cant. 5.

ſtio, oppreſſi infirma exponere, fortunæ infelicitatem, inſolentiam hoſtium. Hæc (inquam) exponere in aure potentis, quid aliud eſt quam ipſum verecunda quadam prece ad auxiliandum inflectere? Quot in locis apud Pſalmiſtam hunc precis modum
Ioã. 2. a inuenies? In Euangelio, inquit Maria ad Ieſum: Vinum non habent. Non precatur Dominum, nec imperat filio, defectum vini tantum nunciaſſe contenta. Cum beneficis & ad liberalitatem propenſis ita agendum eſt: non eſt enim gratia violenter exprimenda, ſed proponenda occaſio. Commenda ſponſam ſponſo, dotes eius enumera. Nonne hoc eſt eius inflammare concupiſcentiam, ſtimulos adhibere? Nunciate
E dilecto. Hoc nunciare ipſum prouocare eſt ad rependendam vicem, ad refocillandum amore languentem. Ipſe conſolationes diſponit in corde ſuo, ſed noſtris expectat precibus compelli. Quod facit, faciet citius nobis pulſantibus, fortaſſe & vberius. Dilatio hæc cruciatum mihi parit, ſed conſolationis parturit cumulum. Multiplicatis precibus expectata ſolatia vberius refundet. Nunciate dilecto, quia amore langueo. Vos nunciate quibus patet ad dilectum familiaris acceſſus. Vos nunciate, quæ noſtis ex parte quanta ſit amatorij virtus languoris, quam ſit fortis vt mors dilectio, quam ſit vt infernus æmulatio dura. Adiuro vos vt annuncietis, quia amore langueo. Narrate & annunciate, & exaudiet vocem veſtram vt refoueat vota mea: Annunciate quia amore langueo. Non languet amor, ſed languet amans. Vbi viget amor, ibi viget languor, ſi abſit quod amatur. Quid eſt languor niſi affectio quædam de abſente dilecto amantem conficiens? Amor vehemens patientis ſimul afficit & carnē & mentem. Illius extinguit laſciuiam, huius & lætitiam perſtringit. Carnis extinguit motus, mentis hilaritatem perſtringit quodam triſti affectu, & deſiderio abſentis dilecti. Languet caro, dum eius languidior & remiſſior
D motus efficitur. Languet animus dū æſtuantis voti nimietate conficitur. Carnis languor eſt motus eius, vel nullus, vel perexiguus. Animæ languor eſt motus eius nimius. Nōne eo ipſo caro cōficitur, quo mēs abſtracta ab eius amore in alia quædā auertitur? Carnis motus non ſentitur, dum animus ſentitur vehemētior factus. Vix ſuſtinetur, aliquoties quidem nec ſuſtineri poteſt quando nimis exæſtuans amor patientis animi vires exhaurit. Quæ eſt .n. humanæ mentis fortitudo vt ſuſtineat, cum eam ille cęleſtis amor ſponſi impatiēter exagitat? Liquefactus in hac exercitatione ſe fugit animus, amoris violentiam ferre non valens. Sic enim in conſumpta materia, & iam deficiente, languidiora redduntur ignis incen- Deut. 4. a
dia. Et Deus noſter ignis conſumens eſt. Sētit omnino vim ſermonis huius qui vehemētiori languet affectu, in meditatione Dei ſui delectatus, & exercitatus, & deficiens.

O potens & præpotens paſſio caritatis, ſi non temperatur, non toleratur. Iure potens, quæ animum quem poſſederit, ſui ipſius efficit impotem. Cum ſemel fuerit accenſa in mente, attingit à fine vſque ad finem fortiter, facit ad quod venit, & proſperatur & creſcit, nec deficit donec deficientem reddiderit animam. Sicut enim hic corporalis languor non eſt ſemper æqualis vehementiæ, ſed eſt aliquoties eius intenſior paſſio, ſic & amoris affectio, & ſi iugi deſiderio ſe tendit in dilectum, aliquando quidem intenſioribus votis exæſtuat, hora orationis maximè. Tunc quidē languet amans, quia ſpiritus vehemens pertranſit in illo, & non ſubſiſtit. In exitu horæ illius dicere po- M
teſt: Filiæ Hieruſalem nunciate dilecto quia amore liqueſco. Ante hanc horam languor eſt, ſed in exitu eius in liquefactionem vertitur languor. Ideo cum tu oras, non ſinas animum fluctuare, non declinare ad alia, vt cum felici fuerit hac paſſione tactus, ad illam ſe ſtringat donec plenius inficiatur, & percurratur & conſumatur. Non enim deſinet quouſque totum percurrat & ebibat hominis ſpiritum. Sic vir deſideriorum clā- Dan. 9. f
guit Daniel ex viſione cæleſti, vt nihil virium remaneret in ipſo. Cum pertranſierit illa vehemens paſſio, ad tolerabiliorē quendam & humanum magis languorem ſponſa redit, qui ei continuus eſt, qui tam concitatus non eſt. Hic plane etſi non deficit, tabeſcit tamen abſentis amore dilecti. Bonus hic languor, per quem carnalis affectus ſe languidè mouet. Aliud eſt ſi impetus carnis fortiter ſurgens, fortiore ſuperueniēte reprimitur: aliud ſi languens & quaſi expirās moribundo pulſu molliter tentat.

Sentio adhuc alios quoſdam languores, moleſtos omnes, vtiles tamen: languorem timoris, languorem tædij, languorem triſtitiæ. Quidni conſumar timore, & mœrore

præ

præ conſcientia nequiter tranſactæ vitæ, timore pro facilitate vitæ inter laqueos agēdæ, vitæ tædio in imagine tranſeuntis vitæ? Vniuerſa enim vanitas omnis homo viuens. *Pſ.38.b* Vtinam tibi Domine aliquæ filiæ Hieruſalem nuncient languores meos, ſi qui ſunt in me, qui commendari tibi digni ſunt.
A Nam multi ſunt in me indigentes curari. O me felicem ſi aliquis Centurio cæleſtis dicat tibi. *Matth. 8.a* Domine puer meus iacet paralyticus in domo, & malè torquetur. Vtinam Domine ſtatim reſpondeas: Ego veniam, & curabo eum. Dic Domine verbo, & ſanabor. Verbo enim ades, quia verbum es: Magna curationis virtus in verbo, & quod tu es Domine, & quod à te per tuos eſt. *Ibidem.* Senſit hoc Centurio, qui dixit: Domine dic tantum verbo, & ſanabitur puer meus. Sed vacuus eſt tamen omnis ſermo docentis, ſi tu Domine intus non loqueris. Dic verbo, & ſanabitur languor meus, forte & generabitur in me languor te loquente, vt ego dicere audeam: Filiæ Hieruſalem, nunciate dilecto, quia amore langueo. Bonus vterque languor, ſiue vehemens & concitatus, ſiue hic cōtinuus & temperatus, niſi quod in eo iſte continuus non eſt, quod frequenter nō reuertitur ad ipſum, propter incontinētiam ardentis deſiderij excreſcēs, & non ſe compeſcens. Non conuertitur donec deficiat iterum: Si ad horam diligis, & poſt horam deſiſtis, non eſt amor. Si diligis & ex amore abſentis dilecti nō tabeſcis, nō eſt languor. Vt ergo amor languor ſit, habeat vtrumque, & continuationem, & confectionem. Nunciate (inquit) dilecto, quia amore langueo. Qui in infirmitatibus ſunt, languores nunciari volunt medico, quæ dilectionis ſunt amico. Illi quidem vt curentur: iſti autem vt recreentur. Aemulamini fratres, meliorem habere languorem, quem ſicut abſentantis
B ſe dilecti deſiderium creat, ſic ſe præſentantis delectatio recreat Domini Ieſu ſponſi Eccleſiæ & animæ ſanctæ. Qui viuit & regnat per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

Sermo XLVII.

Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum? *Cāt.5.c* qualis eſt dilectus tuus, quoniam ſic adiuraſti nos? Magno profuſæ videntur affectu interrogationes iſtæ tam vehementes. Arbitror in filiabus Hieruſalem ex confabulatione ſponſæ languentis ſimilem languorem aut creatum, vt ſit, aut excitatum, vt auctior ſit. Et in ſequentibus dicunt. Quo abijt dilectus tuus? & quæremus eum tecum: *Ibid. d* quaſi dicant. Quæremus tecum, ſed & nobis quæremus, illo tecum frui volentes. Denique non dicunt: quæremus tibi, ſed quæremus tecum, participium inuentionis optantes & ſibi. Magna vtrinque humilitas & in ſponſa & in filiabus Hieruſalem. Illa ſe rogat commendari ſponſo: iſtæ ſe inſtrui rogant de ſponſo, nec ſimpliciter: ſed illa cum adiuratione, hæc cum ingeminatione. Non eſt enim leuiter rogantis, vel quod illa adiurat, vel quod iſtæ ingeminant. Qualis eſt (inquiunt) dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum? Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, quoniam ſic adiuraſti nos? Vtiliter adiuratæ ſunt, quæ ſic animatæ ſunt. Non eſt exigua ſanctæ collationis vtilitas. Verbum eſt, & quo caritatis C languor generatur, & quo infirmitatis curatur. Nouit centurio vim medendi efficacem in verbo: ideo dicit. Dic tantum verbo. *Matth. 8.a* Bonum eſt ſi dicantur verba, ſed nihilominus bonum eſt, ſi ſcribantur verba. Volat enim irreuocabile verbum, niſi ſcripto mandetur. Scriptura verbum, & ſtabile facit, & viſibile: mandatum paginæ repoſcetur cum voles. Bonus depoſitarius eſt liber, integrè, quod acceperit reſignans. cū voles ſumes, vbi voles leges, quādiu voles moraberis. Scriptura memoriæ reparatrix eſt: quia verbi repræſentatrix eſt. Tuto verbi medicamenta illic condis. Seruantur enim illæſa. Si verbum medendi vim habet, cum dicitur: cur non habet cum legitur? Si bona curatio cum dicis, cur non bona cum legis? Non curetur hoc modo languor meus, hoc eſt dicere, qui primò audit, verbi vtilitatem capiat, ad poſteros & longè poſitos non pertingat: vbi primo ſonat, ibi ſuffocetur: exhauriatur omnis eius commoditas auditu primo, æterno præmatur ſilentio. Non iterum cadat in terram bonam, vt fru-

ctum faciat. Hoc medicamentum qui primus acceperit conualeſcat æger, virtutem eius poſt illum perſentiat nullus.

In piſcina illa poſt aquæ motum ſanabatur vnus; ſed in vno illo ſignata eſt caritas,
Ioan.5.a non ſingularitas. Poſt primum curatum, non eſt dictum de piſcina illa: Exinanite, exinanite vſque ad fundamentum in ea, aquæ ſalutaris nec veſtigium maneat. Bonus aquæ motus diſputatio, & exagitatio ſacræ paginæ. Bene enim mouetur, cum prudenti ventilatione ad ſpiritualem promouetur
D intellectum. Benè mouetur, cum eius diſcuſſione auditor promouetur. Sicut medicamentum ſic & cibus eſt verbum. Et quomodo dicitis, cibus quem vos operamini pereat, non permaneat? Sed tamen non eſt paſſim omnibus hæc permittenda licentia, nec aquæ motus ſanabat niſi cum angelus deſcendens tempore ſuo mouiſſet eam.
Ibidem. Ille vtique angelus cuius labia cuſtodiunt ſcientiam, ex cuius ore eſt exquirenda legis ſcientia. Ergò (quod quidem fatendum eſt) magna texendi verbi ſalutaris vtilitas, ſed cum alicui hoc opus permittitur, vel magis cum exigitur ab eo. Ideo non videtur noſtrorum redarguenda cautela maiorum, (quæ ſuperabundans non nocet) quæ generaliter imponit ſilentium, ne aliquibus vtiliter indulta licentia, alijs præſumptionis temerariæ ſcandalum fiat: ſimul ne quis dum in onere ſibi non impoſito occupatur, otietur ab impoſito. Et vt reuertamur ad propoſitum. Multum excitatæ & animatæ ſunt ex collocutione, & adiuratione ſponſæ filiæ Hieruſalem. Quomodo non animentur ad rogandum de pulchritudine ipſius, pro cuius amore ſponſam languentē & ferè exanimatam vident? deprehenſus in ſponſa languor amoris, in hanc illas quærendi curioſitatem protraxit. Videntes enim in ſponſa amorem eſſe vehementem, cauſas & irritamenta tanti affectus arbitrantur in
E ſponſo. Affectuosè quærunt, qualis ſit in ſponſo pulchritudo, de quo non poſſunt nō præſumere, quin admirabiliter pulcher ſit, & ſponſæ pulchritudinem in argumentum adſumunt pulcherrimi ſponſi.

Cāt.5.d Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum? Pulcherrima mulierum Eccleſia eſt; quæ ſingularum animarum pulchritudo eſt. Pulcherrima eſt, in qua omnis pulchritudo eſt, & deformitas non ineſt. Denique & qua ex parte de Eccleſia ſunt, deformes non ſunt. Si quibus videtur ineſſe deformitas, & aliquibus de membris eius ad horam reſpergitur deformis macula, non tamen imputatur, dum nō immoratur. Fortaſſe plus accipit pulchritudinis poſt maculam deterſa, quam deformitatis contraxit ſubito reſperſa. Bene itaque pulcherrima, & omnem pulchritudinem habens, & omni fœditate carens. Sed & multæ fideles, & ſpirituales animæ in eo pulcherrimæ ſunt, quòd aut per ſanctam conuerſationem maculam non admittunt: aut per ſolicitam, & ſinceram confeſſionem ſubinde diluunt. Pulcherrima eſt quodammodo, non omnes alias excellens, ſed non excedens. Quaſi exceſſus non eſt vbi ſitus *Alias*
regreſſus eſt. Pulcherrima ergo eſt, decorem, & confeſſionem induens, amicta lumine ſicut veſtimento. *Citus,* Pulcherrima eſt, quæ per ipſum lumen eſt amicta lumine per confeſſionem, per conuerſationem exiſtendo lumen ipſum. Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto; ò pulcherrima mulierum, qualis eſt dilectus tuus? Non vacat multo affectu hæc ingeminatio, nec myſterio vacat. Quod ſi ita dixiſſet: Qualis eſt dilectus tuus ex dilecta: ſicut dicit: Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto: F nemo ambigeret, quin alterum referendum eſſet ad eam generationem, quæ eſt ex patre, alterum ad eam, quæ eſt ex matre. In vtraque enim mirabilis eſt, & concupiſcibilis nimis, ſed ex coniunctione mirabilior multò. Naturarum duarum alterutram, aut cum patre habet, aut cum matre communem. Coniunctio iſta propria eſt. Ibi perſonalis eius proprietas communiter conſideratur in iſtis, quia integraliter conficitur ex iſtis. Conſtat enim ex duabus naturis, ſed nihilominus conſtat in duabus illis, ex coniunctis conſtat, & in ſingulis conſtat. Ex coniunctis, & non in ſingulis conſtat proprietatis eius integritas, per quam ſimul diſtat & à patre, & à matre. Non enim ab alterutro, ſed in copulatis diſtat ab vtroque, & quolibet, qui non eſt ipſe. In ſingulis, & in copulatis conſiſtit naturalis eius eſſentialitas ſecundum quid: & ſimpliciter, & per ſe Deus eſt, ſicut & pater, & ſimpliciter, & per ſe homo, ſicut & mater. Non eſt ex parte, & ſecundum quid Deus, ex parte, & ſecundum quid homo. Ideo totus dictus eſt Deus, & totus dictus eſt homo. Non totum quod ipſum eſt, ſed quod ipſe totus, nec quaſi in omni parte ſit

Deus,

Deus, & in omni parte homo: ſed quia non eſt pro parte Deus, & pro parte homo.

Quod ergo dicitur totus Deus, & totus homo, magis partes excludit, quam colligit, G eſſentialem ſimplicitatem in vtraque natura inducens: non quod vtraque eſſentia ſimplex ſit, ſed quod ipſe ſimpliciter eſt vtraque. *Phil. 2. a* Propter quod & habitu inuentus dictus eſt vt homo, quia cum non ſit connaturalis diuinitati humanitas, per ſuſceptionem tamen in perſona Ieſu quaſi habitu quodam eſt veſtiens, & cooperiens eam. Non eſt diuinæ naturæ humana natura cõnaturalis, ſed tantum perſonæ ipſius Ieſu, quæ humanæ naturæ propria ſunt, naturaliter inſunt. Sic eſt in natura hominis quod naturaliter eſt homo, verus homo, & verè homo. Verus homo propter veritatem animæ & humanæ carnis. Verè homo, quia verè conſtans ex anima humana & carne, ex veris conſtans, & verè conſtans, non tantum vera habens, & verè habens partes humanitatis, ſed verè etiam exiſtens ex ipſis. Naturales habens, & naturaliter habens, ſicut naturaliter Deus, ergo & generaliter, & non tantum habitu homo. Iure ergo, ſicut in veritate diuinæ dicitur extare naturæ Ieſus, ſed & in veritate humanæ naturæ creditur, vtraſque naturas habens, & naturaliter. Ideo filiæ Hieruſalem diſtinctè quærunt qualis ſit ſecundum vtramque partem, de generationis ipſius optantes & natura doceri. Qualis eſt dilectus tuus? In natiuitate diuina eſt dilectus ex dilecto: in natiuitate humana factus eſt dilectus ex dilecta: niſi quod non tam eſt ipſe dilectus ex matre, quam ipſa eſt effecta dilecta per ipſum. Totum habet, quod habet dilectus ex dilecto, ſed non totum à dilecta, magis autem totum habet, quod habet ipſa ab ipſo. Ideo cum primum rogãt filiæ Hieruſalem, Qua- H lis eſt dilectus tuus ex dilecto, non ſimiliter adiungunt, qualis eſt dilectus tuus ex dilecta, ſed ſimpliciter qualis eſt dilectus tuus: quod ibi ſupra capacitatis ſuæ vires vota porrigunt, corrigunt incontinenti ad humaniorem quandam, & magis modeſtam ſe conuertentes.

Poſſumus autem vtroque ſenſu hoc intelligere, vt aut interrogatio propter geminam in Ieſu naturam accipiatur congeminata, aut illa prior quaſi incapabilis hac ſequenti ſit reuocata, ac ſi dicant: Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum? Huius te fidei veritas quam tenes de generatione dilecti de dilecto, inter omnes omnium profeſſores ſectarum te pulcherrimam facit. Iſta fides te mundat, iſta venuſtat, qua dilectum tuum dilecto, ex quo eſt, æqualem defendis. Talis eſt, qualis ipſe, à quo eſt. Mira æqualitas, & mira qualitas. Aequalitas illa identitatem valet, qualitas ſubſtantialitatem. Si eſſent duæ naturæ, vtraque ſumma, vna in patre, in filio alia: eſſet quidem ęqualitas, non eſſet identitas, ſed æqualem ſibi aliam diuina natura non admittit. Vna numero in vtroque eſt qualitas, & ſubſtãtialis qualitas, imo ſubſtãtiæ qualitas: ideo filium, qualis eſt pater, talem eſſe, eſt & ipſum, quod pater eſt, eſſe: qualis pater eſt, talis & filius: & ipſa qualitas eſt vterque: conſubſtantialis eſt illi, & eadem eſt cum illo ſubſtantia. Subſtantia I non tantum ſubſiſtere conferens, ſed & ipſa ſubſiſtens, viuens, potens, intelligens. Talem prædicas dilectum tuum ex dilecto, talem diffinis.

Si fieri poteſt, huius fidei nobis rationem ediſſere, & ſufficit nobis. Oſtende nobis patrem, & ſufficit nobis. Quomodo ſciemus, qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, ſi non edoces, qualis eſt dilectus ex quo eſt? Sed non eſt hoc, aut huius temporis, aut huius capacitatis noſtræ: ſed ſufficit credere, quia talis eſt qualis eſt pater. Quamuis non ſufficimus comprehendere, quæ illa qualitas eſt, doce qualis ſecundum humanitatem eſt, ſecundum quam dilectus eſt ex dilecta. Doce & dic qualis eſt dilectus tuus. Delectat nos de ipſo iam audita reaudire. Replica nobis, quæ de dilecto tuo, vel credi debent, vel capi valent. Vtraque audita nos vehementer delectant: & quæ incapabilia nobis ſunt, nos tamen capiunt illa: eo ipſo admirationis & amoris æſtu capti ſumus, qui te ſic captam, ſic arreptã, ſic æſtuantem videmus. O qualis eſt, quam amabilis eſt dilectus tuus, cuius in te ſemper amor capit augmenta, qui tibi fit ſemper de dilecto dilectus, imo de dilectiſſimo ſemper dilectior, cuius te facit amor pulchram, experientia K auidam, auiditas anxiam. Anxij eſt enim, & affectus votiui, quod ſic adiuras nos.

Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, quoniam ſic adiuraſti nos? Quam pulcher eſt, qui in te fœdum nihil eſſe ſuſtinet, ideoque pulcherrimam efficit mulierum. Quam amabilis & gratioſus, ſine quo nec ad horam

 eſſe

eſſe ſuſtines, propter quē ſic adiuraſti nos. Rogo vos filiæ Hieruſalem (huius terreſtris Hieruſalem) cur non has ad Eccleſiam in-
K terrogationes ingeminatis? Cur hanc vtramque natiuitatem in Chriſto, quem detrectatis commendare, diſſimulatis addiſcere? Cur vos non ſentitis adiuratas ab Eccleſia, prolatis cõtra vos Scripturæ veſtræ cum fidei teſtimonijs, collatis in fide ſpirituum gratijs, perlatis pro fide paſſionum martyrijs? Cur non vos quaſi adiuratas ſentitis ab Eccleſia aptioribus, quas frequentat, ceremonijs: acutioribus, quas tractat, ſententijs: altioribus, quæ expectat, præmijs, arctioribus, quibus ſe inſtituit, votis? Diſciplina reſtrictior, doctrina inſtructior, expeditior ritus, eminentior virtus tibi poterat zelum generare, prouocare affectum, & ad mouendam æmulationem adiurationis habere vim. Sed veniet tempus (nondum eſt enim) cum conuerſis vobis ad Dominum, auferetur ignorantię, & diſſimulationis velamen: tunc quaſi ſenſibiles effectæ, accepto Domini ſpiritu, adiurationum iſtarum ſentietis virtutem: tunc in ſanctam expergefactæ curioſitatem, auidas interrogatio-
Cãt. 5. c nes frequentabitis, dicendo: Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum? qualis eſt dilectus tuus, quoniam ſic adiuraſti nos? Iudęorum (fratres mei) nondum tempus aduenit, noſtrum autem ſemper paratum eſt.

Ideo omiſſis friuolis, & fraudulentis ſermonibus, huiuſmodi admirationum, vel interrogationum commercia celebremus in
L conuentibus noſtris. Vtinam vos tales ſitis filiæ, quæ talia dogmata deſideretis audire, vtinam & ego talis ſim ſponſa, à qua valeatis paratæ talia petere. O beata verè mater, quæ ſibi dici audire meretur. O pulcherrima mulierum. Beata planè ſi pulchritudinem tantam integram ſeruet. Candidiores (inquit) Nazaræi eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, ſapphiro pulchriores. Denigrata eſt ſuper carbones facies eorum. Magna certè collauda-
Thr. 4. b tio, ſed maior vituperatio. Candor niuis, lactis nitor, rubor eboris, puritas, & pulchritudo ſapphiri, carbonis obducuntur nigre-
Ibidem. dine. Denigrata eſt ſuper carbones facies eorum, & non ſunt cogniti in plateis. Non ſunt vtique pro Nazaræis cogniti iam in plateis. Silebo de alijs: ordinis noſtri cernite viros, quam admirabile erat nomen eorum in vniuerſa terra. In vicis quando vix erant viſi in plateis, ſtatim cogniti pro ſanctitatis ſigno erant in eis. Nunc autem nullo religionis diſcrimine, nullo priuilegio conuerſationis, aut nullo, aut pertenui diſtincti & ſignati ſunt à ceteris. Ideo non ſunt cogniti, quaſi Nazaræi in plateis. Frequentia platearum dedecorat Nazaræos, & peregrinam ſpeciem inducit. Mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium platearum: ideo non ſunt agniti in plateis. Non agnoſcitur in eis natiuus candor, non nitor, non rubor, non pulchritudo. Quid enim iſta ſignificent? pulchritudinem magnam depingunt: ideo non ſunt cogniti in plateis. Hi Nazaræorum colores ſunt, hi etiam ſponſæ, & ſponſi ſunt. Nam & ſponſa hoc in loco loquitur, & dicit. Dilectus meus candidus, & rubicundus. Talis eſt Nazaræus noſter: & cui aſſimilatur Nazaræorum color, aſſimilatur & ſponſæ color. Illa enim Nazarę a eſt. Domino ſe Ieſu Nazaræo deuouens, & deſponſans: quam cum talem inuenerimus, collaudemus pulchritudinem eius, conſulamus peritiam. Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum? qualis dilectus tuus, quoniam ſic adiuraſti nos? Sed iam dilecti ſui laudes retexat Domini Ieſu: Qui viuit, & regnat per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Sermo XLVIII.

DIlectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus. Cãt. 5. c
Studium dilectum intermittit ad tempus, ſed ad tempus modicum, vt filias inſtruat: delectabilia neceſſarijs interrumpit, nec tamen ſine dilectione eſt, quòd ſponſi memoriter recenſet præconia. Dulces enim faucibus ſponſæ laudes ſunt ſponſi: Pia mater, & ſponſa prudens filias informat, commendat dilectum. Iure prudens, tam parata, & tam profuſa habens, quę eloquatur de ſponſo. Diligenter illi ſingula ipſius, & notata ſunt & recogitata ſunt, quæ tam in promptu ſunt. Trahunt ſingula affectum eius, quæ memoriæ tenaciter hærent. Color, caput, comæ, oculi, genæ, labia, manus, venter, crura, pes, guttur, omnia hæc figurate deſcribuntur in laude ſponſi. Et quaſi in clauſula, & breui capitulo totum concludens:

dens: Totus (inquit) deſiderabilis, vt quæ in his amoris ſui parata alimenta eſſe doceat. Talis eſt, ait dilectus meus, & ipſe eſt amicus meus. Videte in his omnibus doctrinam ſponſæ, videte deuotionem, videte diligentiam, vel quærendo dilectum, vel inſtruendo filias, vel recolendo laudes ipſius. Obnixè adiurat, paratè reſpondet, figuratè, ornatè, diſtinctè partitur, ſuccinctè pertranſit, ſummatim ſtringit, & neſcio, an ſufficienter exprimit. Scio quidem, quod affectuoſè concludit. Talis eſt dilectus meus, & ipſe eſt amicus meus. Laudum iſtarum magnus ambitus, & magnus planè amor laudantis. Iam ſingulos laudis huius articulos reuoluamus. Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus. Singularis mixtura eſt colorum, qui in ſola perſona Domini operatione diuina conuenerunt in vnum, nec vt ſint vnus, ſed vt ſint in vno.

O gratioſus ſponſus, & amabilis valde, in quo generatio diuina candet, & rubet humana. Ipſe eſt enim candor lucis æternæ. Ipſe etſi non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri: de ſanguine tamen matris natus eſt, & nihil in
Iſai. 1. e eo ruboris illius, de quo ait Iſaias: Si fuerint peccata veſtra rubra, ſicut vermiculus, ve-
B lut lana alba erunt. Non ſibi conueniunt, non ſe patiuntur lanæ albedo, & rubor vermiculi. Alius eſt quidam rubor qui inuenitur ſimul cum candore in veſtimento Ie-
Iſa. 63. a ſu. Quare (inquit Iſaias) rubrum eſt veſtimentum tuum? Veſtimentum Domini Ieſu natura virgineę generationis, candens munditia, & innocentia ſanctitatis, multò decentius colore paſſionis voluntarię in credentium rubet affectibus. Qualis rubor, qui dealbandi non caret effectu? Lauerunt (in- *Apocal. 7. d*
quit) ſtolas ſuas, & candidas fecerunt in ſanguine agni. Rubor hic in Ieſu meo candorem inuenit, non fecit: in nobis facit, non inuenit. Rubor hic cruentæ natiuitatis, & proprię iniquitatis ſuperinductus colore, ruborem eius in candorem conuertit,
fide corda mundans. Iuſtificati enim ſumus *Rom. 3. c*
per fidem in ſanguine Ieſu. Bene tibi rubet pro te cruor effuſus, ſi in animo tuo viciſſitudinis accendit affectum. Bene tibi rubet, ſi tibi rutilat in effuſo ſanguine pro te nimia caritas Dei. Sic enim dilexit ſponſam ſuam Ieſus, vt lauaret eam in ſanguine ſuo. Flammea eſt caritas, hæc mihi Dominum Ieſum rubicundum facit. In eo mihi & veritas candet, & rubet caritas. Dilectus, inquit, meus candidus, & rubicundus. Quidni candidus? Ipſe lux eſt, & in eo te-
nebræ non ſunt vllæ. Quidni rubicundus? C
Deus enim ignis eſt, & ipſe ignem venit mittere in terram. Si tibi miniſtrat intelligentiæ lucem, candidus eſt: ſed ſi non animum accendit ad amorem, non eum ſentis rubicundum. In ſeipſo vtrumque eſt, ſed tibi non eſt, niſi cum eorum in te ſentis effectum. Si ſponſa es, æmulare mixturam gemini coloris huius à ſponſo tuo, vt ſimiliter candida, & rubicunda ſis, ideſt, ſincera, & ſuccenſa. Nam ipſe ſicut ſerenandi, ita & ſuccendendi vim habet. Qui approximat illi, approximat igni.

EXPLICIVNT SERMONES GILLEBERTI ſuper Cantica Canticorum.